Digitized by Google

8
4 D
3

Deſtructorium viciorum

¶ Venundantur Parrhiſiis e regione collegii cameracẽſis i edib⁹ Egidii de Gourmõt librarii vniuerſitatis Parrhiſieñ iurati.

8 4 D 3

ISte liber qui deſtructorium viciorū nuncupatur octo partes continet principales. In quarum prima tractatur de peccato in cōmuni: ⁊ de peccato originali. In ſecunda parte tractatur de peccato gule. In tertia parte tractatur de peccato auaricie: In quarta parte tractatur de peccato luxurie. In quinta parte tractaƭ de peccato accidie. In ſexta parte tractatur de peccato ſupbie. In ſeptima parte tractatur de peccato inuidie. In octaua parte tractatur de peccato ire.

PRima enim pars continet ſeptē capitula. ¶ In quorū primo ponitƭ duplex deſcriptio pcti cū declaratione earūdem. ¶ In ſecundo capitulo ponuntur tria motiua conferentia ad deteſtationem peccati. ¶ In tertio capitulo tractatur de peccato originali. ⁊ quid ſit pctm̄ originale: ⁊ qualiter peccatū originale a primis parentibus ⁊ de eorū inobedientia emanauit ⁊ in poſteros ſuos demigrauit. Item qualiter a parētibus in filios in carnē tranſeat. ⁊ quare dicitur pctm̄ originale: ac etiā de multiplici eius nominatione declaratur ⁊ oſtenditur in eodem. ¶ In quarto capitulo oſtenditur quō in baptiſmo peccatum originale dimittitur. Item qualiter fomes peccati que ante baptiſmū eſt pena ⁊ culpa: poſt baptiſmū eſt ſolū pena peccati: ⁊ vocatur cōcupiſcentia ſiue cōcupiſcibilitas. Itē quare paruuli baptiſati et a peccato originali mūdati penā originalis peccati patiantur. Item quare peccatū originale a parētibus ab eo mūdatis in prolem tranſmittiƭ. ¶ In quinto capitulo tractatur de peccato actuali et de modo productionis ſiue generationis actualis peccati. Et qualiter modus productionis actualis peccati figuratur multipliciter in ſcriptura. ¶ In ſexto capitulo oſtenditur quomodo in nobis cōſummatur peccatum actuale: ⁊ quando eſt peccatū mortale: ⁊ quando veniale. Itē ꝙ tam peccatum mortale ꝗ̄ etiam pctm̄ veniale tripliciter dicitur. ¶ In ſeptimo vero capitulo ſeptem genera ſiue ſeptem ſpecies principales recitantur actualis peccati. quoꝝ prima eſt gula. ſecunda luxuria. tertia auaricia. quarta accidia. quinta ſuperbia. ſexta inuidia. ſeptima ira. Et ratio iſti⁹ ordinis predictorū pctōꝝ etiam ibidem oſtēditur. Item quare hec ſeptē peccata quaſi duo ſunt exercitus diaboli quos ipſe ſecum ducit ad inuadēdum genus humanū. Item ꝙ contra predictos ſeptem duces predicatores verbi dei pugnare debet cū gladio ſpiritus quod eſt verbum dei. vt dicitur in eodem.

SEcunda pars principalis in qua tractaƭ de peccato gule continet nouem capitula. ¶ In quorū primo ponitur deſcriptio gule. et in eodem oſtenditur ꝙ gula eſt fomentum omniū aliorum viciorum. ¶ In ſecūdo capitulo ponitur ſex motiua ad gule deteſtatam conferentia ⁊c. ¶ In tertio capitulo recitantur quinqꝫ gule ſpecies principales ⁊c. ¶ In quarto capitulo tractatur de prima ſpē gule que eſt cum quis horam preuenit debitā comedēdi ſine cauſa rationabili. ¶ In quinto capitulo tractatur de ſecunda ſpecie gule que eſt cū quis nimis delicata affectat comedere ⁊ bibere. ¶ In ſexto capitulo tractatur de tertia ſpecie gule que eſt cū quis in nimis magna q̄titate cibum ſumit vel potū. ⁊ ex iſta ſpecie gule q̄ peſſima eſt octo mala ſequūtur vt oſtēditur ibidem. ¶ In ſeptimo capitulo tractaƭ de quarta ſpecie gule que eſt cum quis cū ardenti auiditate ſumit cibū vel potū. ¶ In octauo capitulo tractatur de quinta ſpecie gule que eſt nimis ſtudioſa preparatio ciborum vt guſtui adminiſtrent potius delectamentum ꝗ̄ nature ſubſidium. ¶ In nono capitulo tractatur de ſeptem remedijs que contra peccatū gule ſpecialiter aſſignatur ibidem.

TErtia pars principalis in qua tractatur de peccato luxurie cōtinet decē capitula. ¶ In quorū ponitur deſcriptio luxurie. Itē qualiter luxuria triplici de cauſa per mare deſignatur oſtenditur in eodem. ¶ In ſecundo capitulo ponunƭ ſex motiua ad peccati luxurie deteſtationē conferentia. ¶ In tertio capitulo recitantur quinqꝫ ſpecies luxurie principales. ¶ In quarto capitulo de prima ſpecie luxurie. ſcꝫ de ſimplici fornicatione: que eſt illicitus cōcubitus ſolus cū ſoluta pri⁹ tamen corrupta. ¶ In quinto capitulo tractaƭ de ſcđa ſpecie luxurie. ſcꝫ de adulterio quod eſt alterius thori violatio contra pctm̄ cōiugale. quod fieri pōt dupliciter vt oſtenditur ibidē. ¶ In ſexto capitulo tractaƭ de tertia ſpecie luxurie. ſcꝫ de ſtupro q̄ eſt illicita defloratio virginis que fieri cōtingit dupliciter vt oſtenditur ibidē. ¶ In ſeptimo capitulo tractaƭ de quarta ſpecie luxurie. ſcꝫ de inceſtu que eſt cōſanguineorū vel affiniū abuſus. ¶ In octauo capitulo tractaƭ de quinta ſpecie luxurie: que eſt luxuria contra naturā commiſſa q̄ multis modis fieri pernicioſis contingit vt oſtendiƭ ibidem. ¶ In nono capitulo oſtēdiƭ ꝙ licꝫ hoc pctm̄ luxurie cū ſuis quinqꝫ ſpeciebus in oī homine ſit abominabile: maxime tn̄ in ſacerdotib⁹ ⁊ viris ac mulieribus. ¶ In decimo capitulo tractatur de remedijs contra peccatū luxurie. Item de quattuor que precipue preſtant luxurie occaſionem ⁊c.

QUarta pars principalis in qua tractatur de peccato auaricie continet. 68. ca. in quoꝝ primo ponitur deſcriptio auaricie. Item ꝙ tam dn̄i tēporales ⁊ populus vulgaris ꝗ̄ etiam ſacerdotes peccato auaricie inficiuntur. ¶ In ſecūdo capitulo ponitur ſex motiua conferentia ad deteſtationem auaricie. ¶ In tertio capitulo recitanƭ. 7. ſpecies auaricie: quarū prima eſt mētis inquietudo: ſecunda violentia: tertia fallatia: quarta periuriū: quinta fraus: ſexta proditio: ⁊ ſeptima cōtra miām obturatio. Ratio autē aſſignationis ordinis iſtarū ſpecierū etiā ponitƭ ibidē. ¶ In quarto capi. tractaƭ de prima ſpecie auaricie. ſ. de mētis inquietudine. Itē ſolicitudo circa bona tēporalia adquirēda diciƭ inordinata quattuor modis vt oſtēdiƭ ibidē. Itē qualiter inordinata ſolicitudo circa tēporalia adquirēda reprobatur a xp̄o qui nō pōt deficere ſuis ſeruiētibus in vite neceſſarijs vt triplici oſtendiƭ rōne ibidē. ¶ In quinto capitulo tractaƭ de ſcđa ſpecie auaricie. ſ. de violē

ta pꝛedatione rei aliene. Et ponitur ibidē. 7. motiua
que mouerēt hoīem a pctō rapine ſe abſtinere. ❡ In
ſexto ca. tractaṫ de fallacia q̄ eſt tertia ſpēs auaricie
ꝛ quid ſit fallacia pȝ ibidē. Itē ſub q̄rta ſpecie auari
cie cōtinētur octo vitia criminoſa. ſ. mēdaciū: iniquū
iudiciū: iniuſta accuſatio: falſa excuſatio ſiue pcti de
fenſio: iniuſta aduocatio: falſum teſtimoniū: acceptio
perſonarū: ꝛ adulatio. vt oſtēditur ibidē. ❡ In ſepti=
mo ca. tractatur de mēdatio: ꝛ ibi ponitur. 14. gene=
ra mēdacij que oīa ad tria reducunṫ. ſ. ad mēdaciū io
coſum officioſum ꝛ pernicioſum. Itē in eodē ca. po=
nuntur. 7. cauſe quare a viris perfectis omne mēda
ciū eſt euitandū. ❡ In octauo capitulo tractatur de
iniquo iudicio. Item in eodē oſtenditur ꝙ alicꝗ ſunt
iudices boni ꝛ electi iuſtum iudiciū exequentes: ꝛ ali
qui mali ꝛ peruerſi iudiciū iuſtū peruertētes. Itē de
bonis iudicibus ꝛ que requiruntur ad bonū iudicem
oſtēditur ibidem. ❡ In nono ca. tractatur de iudici=
bus malis iuſtū iudiciū peruertentib⁹. Unde ſex mo
dis peruertitur iuſtū iudiciū vt oſtēditur in eodem.
❡ In decimo cap. tractatur de iniuſta accuſatione q̄
tripliciter fieri cōtingit vt oſtenditur in eodē. ❡ In
vndecimo ca. tractatur de falſa excuſatione ꝛ defen=
ſione pcti. Item qualiter defenſio pcti iniqua eſt tam
in iudicio publico q̄ȝ etiā in iudicio priuato. Itē ſeptē
modis ſolent homines de ſuis excuſare pctis vt oſtē
ditur in eodē. ❡ In. 12. ca tractatur de iniuſta aduo=
catione. Itē licet officiū aduocationis ſit officiū lici=
tū bene ſe habētibus. tñ a viris pfectis eſt penit⁹ fu=
giēdū: ꝛ hoc ꝓpter ſextuplex periculū qḋ circa illud
cōſiſtit officiū vt oſtendiṫ in eodē. ❡ In. 13. ca. tractaṫ
de falſo teſtimonio ꝛ quō teſtis alſidicus tribus pſo
nis eſt obnoxius. ſ. deo quē piurādo contēnit. iudici
quē ſuo falſo teſtimonio fallit. et innocenti proximo
quē ſuo falſo teſtimonio decipit. ❡ In. 14. ca. tractaṫ
de perſonarū acceptione ꝛ qualiter pſonarum acce=
ptionē tripliciter fieri cōtingit. ſ. in honorum exhibi=
tione. in iudicij executione. ꝛ i donorū diſtributione.
Itē donorū diſtributio fit dupliciter. vno mō ſecun=
dum ꝙ eſt actus iuſticie. Alio modo ſecundum ꝙ eſt
actus liberalitatis. Itē quales eſſe ꝯuenit paſtores
ꝛ prelatos eccleſie oſtēditur in eodē. ❡ In. 15. ca. tra=
ctaṫ de adulatione ꝛ eſt adulatio vitanda ꝓpter. iiij.
primo: q2 ſcriptura hoc ꝓhibet. ſecundo q2 deo mul=
tū diſplicet. tertio q2 dyabolo valde placet. ꝛ quarto
q2 ſibi ipſi ꝛ proximo multipliciter nocet vt declaratur
ibideȝ. ❡ In. 16. ca. tractatur de quarta ſpē auaricie.
ſ. de piurio qḋ eſt veritatis abnegatio fraudulēta cuȝ
diuine atteſtationis acceptione ꝯfirmata. Et eſt iura
mētū aliḋ licitū ꝛ aliḋ illicitū. De iuramēto licito ad
qḋ tres reqꝛunṫ comites. ſ. iudiciū iuſticia ꝛ veritas
tractaṫ ibidē. Itē iuramētū cū illis trib⁹ comitibus
pōt fieri dupliciṫ: ſcȝ rōne boni cōſequēdi: ꝛ rōne ma
li fugiēdi. Rōne boni conſequēdi quadrupliciter: ſcȝ
pro veritate ꝓ pace. ꝓ amicitia ꝛ ꝓ obediētia. Et ꝓ
obediētia tripliciter. ſ. rōne fidelitatis. rōne ſubiectio
nis: ꝛ rōne ꝯſuetudinis obſeruāde. Rōne mali fugiē
di iuraṫ dupliciter: ſcȝ ad malū vitādū ꝛ ad malū ex=
purgandū: que omnia declarantur in eodem. Itē ibi=
dem oſtēditur ꝙ ad votum alligatorium quattuor re=
quiruntur. Itē votorum aliud cōe ꝛ aliud ſingulare:
vt patȝ ibidem. ❡ In. 17. capitulo tractaṫ de iuramē
to illicito. ſicut oſtēditur ibidē iuramētū illicitū decē
modis cōmittiṫ. Item periurium deteſtandum eſt
ſextuplici de cauſa. Item blaſphemia tribus modis
committitur. et eſt blaſphemia fugienda ſextuplici
de cauſa. Itē iurantes conſuetudinaliter per mēbra
xp̄i deū blaſphemāt ꝛ ſunt maledicti vt multiplici ra
tione manifeſte oſtendiṫ ibidē. ❡ In. 18. ca. tractaṫ de
quinta ſpecie auaricie. ſ. de fraude. et cōmittiṫ fraus
frequēter i mercatione q̄ alio nomine negociatio ap=
pellatur. ꝛ eſt aliqua negociatio bona ꝛ ꝯmēdabilis:
et alia mala ꝛ vituperabilis. i qua quattuor mala abū
dant vt ꝯȝ ibideȝ. Itē in mercatione fraus tripliciter
cōmittitur in ponderibus ſtateris ꝛ māſuris vt decla
ratur in eodē. ❡ In. 19. capl. tractatur de prudentia
carnis ꝛ mundi aſtucia ꝛ de dolo qui ſunt vicia cōten
ta ſub ꝓdicta quinta ſpecie auaricie. ❡ In. 20. ca. tra
ctatur de vſura. ꝛ licet ille q̄ vſuras dat i mutuū acce
pit ad ſubuentionē ꝓprie neceſſitatis a pctō mortali
aliqualiter excuſaṫ. tñ ille qui vſuras accipit mortali
ter peccat. q2 ille peccat cōtra legē nature cōtra legē
moyſaicā ꝛ cōtra legem euāgelicā vt declaraṫ ibidē.
Itē vſure due ſūt ſpecies vna manifeſta ꝛ alia pallia
ta. Et vſura palliata ſeptē modis cōmittiṫ vt decla=
ratur in eodē. In. 21. ca. tractaṫ de ſimonia cuius pcti
duo leguntur eſſe principales auctores. ſ. gezi q̄ vi
deṫ eē ꝓpoſit⁹ vēdentiū. ꝛ ſymō magus q̄ videṫ eſſe
emptoꝝ prepoſit⁹. ꝛ cōmittiṫ ſymonia tripici mune=
re. ſ. munere lingue. munere obſequij. ꝛ munere man⁹.
Itē ſymoniaci figuranṫ per ſacerdotes bel. q2 nō in=
trant ꝑ oſtiū ſed aſcendūt aliunde. ꝛ ideo fures ſunt ſū
mo ꝛ ſacrilegi peſſimi. Cū ꝛ ꝙ horrēdū ſacrilegiū ſit
bona eccleſie ſiue mobilia ſiue imobilia ad ſubſtenta
tionē miniſtrorū ſancte eccleſie deputata iniuſte ſur=
ripere oſtendiṫ ibidē. Itē ſymoniaci nedū vēdant et
emūt eccleſiaſticas dignitates ſed ꝛ ip̄m deū et dnm̄
noſtrū ieſum xp̄m ꝛ hoc dupliciter vtȝ in eodē. Itē ſe
ptem inueniunṫ in ſcriptura qui manus ſuas ab omē
munere excuſſerunt: per quos ſignanṫ viri eccleſiaſti
ci q̄ tenentur cōſimiliter facere. Itē inter omnes in=
firmitates ſpūales ſymoniaca hereſis eſt maxime in
curabilis ꝛ hoc duabus de cauſis vt etiā oſtendiṫ ibi
dem. Itē pluralitas beneficioꝝ in vna pſona ibidē re
probaṫ. Itē opinio eorū q̄ dicunt ꝙ poſſūt licite habere
plura bñficia. q2 vicarios ponūt ſub ſe cōpetentes re
probatur ibidē. vñ ꝛ tales homicide ſunt ꝛ irregula=
res omi beneficio eccleſiaſtico indigni vt ibidē oſten
ditur. Itē per iſtud pctm̄ vt videṫ introduciṫ in eccle
ſiam hereſis ſabellij q̄ dicebat pſem in diuinis eſſe fi
liū qḋ etiam ibidē reprobaṫ. Itē contra ordinē natu=
re videṫ ꝙ aliquis cōſtituaṫ ꝛ nominetur pr̄ ſpūalis
q̄ nec eſt nec vnq̄ȝ fuit aptus generare filios ſpūales.
Itē promotio puerorū minoris etatis multipliciter
reprobaṫ in eodē. ❡ In. 22. ca. tractaṫ de ſexta ſpecie
auaricie q̄ ꝓditio dicitṫ: ꝛ in quo oſtendiṫ ꝙ q̄ ꝓ pecu=
nia falſum teſtimoniū ꝓhibēt vel veritatē negāt dicē
q̄ veritas eſt ꝓdunt. Itē ſacerdotes q̄ libere veritatē
nō predicāt: ꝛ layci q̄ veritatē a ſacerdotib⁹ predicatā
nō defendūt traditores ſunt veritatis. Itē ſacerdo=
tes q̄ veritatē populo ꝓnūciare cōtēnunt: ꝛ ſuos ſub
ditos ſuo pnitioſo exēplo occidūt. nedū ſunt veri
tatis ꝓditores nequiſſimi. ſed etiā antichriſti manifeſtiſ
ſimi. Itē q̄ ſalutē omniū ſicut xp̄s q̄rentes paſtores
dicūtur. ſed q̄ tm̄ lac ꝛ lanā capiunt non paſtores ſed
ouiū tonſores dicunṫ: de q̄bus multa mala fertur in
ſcriptura contigiſſe ꝛ quib⁹ ve in ſcriptura ſepiſſime
imp̄catur. Et tñ carnalitas intantū excecauit ꝯſt a
res eccl'ie ꝛ ꝓlatos modernos ꝙ hec nō ꝯſiderāt. nec
formidāt: vt ibidē oſtēdiṫ per exēplū. Itē q̄libet pec=
cans mortaliter ꝓditor eſt xp̄i vt oſtēdiṫ in eodē per
exēplū ꝛ ꝑ ꝓceſſum q̄ iudas tradidit xp̄m. ❡ In. 23.

ca. tractatur de ludicris: id eſt de inhoneſtis q̄ in lu=
dis frequenter geruntur. ⁊ eſt quadruplex genus lu
dorum vt ibidem oſtenditur. Item clericis ludis in
honeſtis. ſ. ioculatorum hyſtrionum alearum taxillo
rum ⁊ ceterorum huiuſmodi attendere interdicitur
et hoc propter multa mala que ludos huiuſmodi cō
comitantur. Item choree/tripudia/interludia/lucta
mina ⁊ huiuſmodi ſunt ludi qui fornicationis mere=
tricij ⁊ adulterij frequenter ſunt in cauſa. ⁊ ideo in is
libus ludis delectantur demones vt dicitur ibidem.
Item aliqui ſunt ludi honeſti quibus clerici vti poſ
ſunt cum debitis circunſtantijs obſeruatis vt oſten=
ditur in eodem. Item mundus tranſmutabilis ſca=
cario aſſimilatur cui⁹ vnus punctus eſt alb⁹ ⁊ alius
niger ⁊ que eſt familia iſtius ſcacarij declaratur ibi=
dem. ¶ In. 24. cap. tractatur de ſeptima ſpecie aua
ricie que eſt cōtra miſericordiā obduratio. ⁊ talis im
miſericors ꝫ obduratione cordis ſpūi ſctō reſiſtit: ⁊ eſt
pctm̄ in ſpm̄ ſanctū quod nec remittit in hoc ſeculo
nec in futuro. Item q̄ꝫ vtilis ſit vera mīa homini li=
quet ex eius multiplici effectum in ſcriptura ꝙ plu=
rime teſtificato de quibus. 20. per ordinē recitantur.
¶ In. 25. capitulo oſtēditur ꝙ elemoſina dicitur a=
qua dei: que quidē aqua diuiditur i tres fontes: quo
rum primus manat de corde. ſecundus de ore. terti⁹
de opere: ⁊ de primo fonte manāt deo riuuli ſcilicet
duo opa mie ſpūalis. de ſcdo fonte manant. v. riuuli
ſ. quinqꝫ inſidua opera mie ſpūalis. ⁊ de tertio fonte
manant ſeptē riuuli ſcꝫ ſeptē opa mie corporalis vt
declaratur in eodē. ¶ In. 26. ca. tractatur de primo
ope mie ſpūalis qđ eſt miſerie aliene compaſſio: ⁊ eſt
cōpaſſio crux interior vt ibidē declarat: Itē ſex ſunt
que ſolent corda piorū mouere afflictis ⁊ dolorē pa=
tientibus cōpati q̄ oīa mouerēt nos cōſiderantes xp̄i
paſſionem doloroſiſſime cōpati q̄ oīa mouerent nos
vt oñditur in eodē. Itē quattuor ſunt ſigna per que
amor pfectus cognoſcit. vtꝫ in eodē. Item de planctu
virginis marie videntis filiū ſuū morientem. Item
qualiter chriſto moriēte iſti oēs creature taꝫ rōnales
q̄ꝫ etiā irrationales: ⁊ tam amici q̄ꝫ etiā inimici cōpa
tiebantur. Itē ꝙ ſuffragia eccleſie proſunt exiſtibus
in purgatorio non ad meritū vite eterne ſed ad abſo
lutionem pene. Item de quattuor modis generalib⁹
ſuffragiorū ad q̄ oīa alia reducuntur. Itē de tribus q̄
mouerent nos fratribus ſuis cōpati qui hui⁹ mū=
di penales miſerias patiunt. Itē ꝙ ſeruitus pcti ſit
maxima miſeria in quā homo pōt in vita pñti incide
re. ⁊ cū mīa ſit amor ſiue voluntas releuandi miſeruꝫ
a miſerijs. ptꝫ ꝙ potiſſimū op⁹ mie eſt releuare pctō
rem de iſta miſerabiliſſima ſeruitute pcti que oīa de
clarantur ibidem. ¶ In. 27. ca. tractatur de ſecundo
ope mie ſpūalis quod eſt iniurias nobis illatas di=
mittere. Unde ⁊ ꝓpter octo cauſas ſpecialiter debe=
ret homo iniurias ſibi illatas libenter dimittere vt
oſtenditur ibidem. ¶ In. 28. capi. tractatur de tertio
ope mie ſpūalis quod eſt peccantē caritatiue corrige
re: vnde ⁊ duplex eſt fraterna correctio: vna que eſt
actus caritatis tendēs ad emēdationē fratris delin=
quentis per ſimplicem amonitionem. ⁊ alia que act⁹
eſt iuſtitie per quē intenditur bonū cōmune non ſolū
per fratris ſimplicem amonitionē: ſed etiā aliqū per
punitionē vt alij timentes a pctis deſiſtant. Item de
tribus pertinentibus ad correctionē fraternā. Pri=
mū quare correctio eſt facienda. ſecūdum quare cor=
rectio eſt ſuſcipienda. ⁊ tertiuꝫ qualiter correctio de
bite eſt exercenda. Item ꝙ ſicut medicine in arte de
terminate nō omnibus cōpetunt ſed variāde ſunt ſe
cundū medici arbitriū. Itē penitētie ſatiſfactorie in
canone determinate nō omnib⁹ cōpetunt. ſed varian
de ſunt ſecundum arbitrium ſacerdotis ſiue iudicio
diuino inſtinctu regulati. Item qui habet hominem
pctōrē corrigere q̄ꝛ peccator eſt corripere debet eū.
⁊ q̄ꝛ homo eſt miſereri debet. omnia declarantur ibi
dē. ¶ In. 29. ca. tractatur de. 4. opere mie ſpiritua=
lis qđ eſt pro peccātibus orare. ⁊ q̄ꝫtum ꝓdeſt pctōri
oratio iuſtorū oñditur ibidem per exemplum. ¶ In
30. capi. ponitur deſcriptio orationis. ⁊ ſicut dicitur
ibidē. Oratio vocis diuidit in tres partes. q̄ ſunt ſup
plicatio: poſtulatio. ⁊ inſinuatio. ⁊ ſupplicatiōis tria
ſunt genera ſcꝫ. captio. exactio. ⁊ pura oro: que omnia
declarantur ibidem. ¶ In. 31. ca. dicit ꝙ quadruplex
eſt pungitiuū cohortans nos ad flagitandū diuinam
mīam. quorū primū eſt cōſideratio nr̄e miſerrime in
firmitatis in hac vita. Et quia iuxta phm̄. Oppoſita
iuxta ſe poſita magis apparēt. iō vt apertius pateat
nobis nr̄a infirmitas oſtendit ibidē qđ ſit vera ſani=
tas. ⁊ ab illa ſanitate in quā miſerabilem infirmitatē
iam cecidimus per pctm̄ oñditur in eodē. Itē vt no=
ſtra miſerabilis infirmitas manifeſti⁹ appareat oſtē
ditur in eodē qualis eſt homo ante ingreſſuꝫ: qualis
in ingreſſu: qualis in progreſſu. ⁊ qualis in egreſſu ⁊
poſt egreſſum. ¶ In. 32. capi. tractat de ſecundo pun
gitiuo cohortante nos ad diuinā miſericordiā flagi=
tandum qđ eſt cōſideratio acerbitatis ⁊ eterne dura
tionis pene inferni. ¶ In. 33. cap. tractatur de tertio
pungitiuo cohortante nos ad diuinā miſericordiam
flagitandū quod eſt frequens meditatio celeſtiū gau
diorum vt ſi nos tormenta non terreant inferni ſal=
tem inuitent nos premia glorie paradiſi. de qua glo
ria ibidem tria tanguntur: ſcꝫ eius valor impreciabi
lis: eius decor ineſtimabilis: ⁊ eius honor inſupera=
bilis. ¶ In. 34. ca. tractatur de quarto pungitiuo co
hortante nos ad diuinam miſericordiā flagitandum
qđ eſt frequēs cōſideratio de dei mīa ne mens pigra
timore ⁊ amore intrinſeco ad orādū creata ex deſpe
ratione mie attrahentis ſit tepida. vnde conſiderata
immenſitate diuine mie reſpectu cuius ſatis parua
eſt tota noſtre ſeruitutis peccati miſeria ois ptenſa
cauſa deſperandi faciliter diſperibit vt oſtendit ibi=
dem per proceſſum valde cōfortabilē ⁊ ad ſperandū
diuinā mīam maxime conferentem. ¶ In. 35. ca. tra
ctatur de precioſa orationis virtute. vnde ꝓpter. xij.
cauſas virtus orōnis dicitur precioſa vt declaratur
ibidem. ¶ In. 36. cap. tractatur de his que requirun
tur ad orationē ad hoc ꝙ ſue virtutis teneat precioſi
tatē ⁊ ſicut ibidē oñdit. io. ſpecialiter reqrunt ad de=
uotā orationē ad hoc ꝙ ſue virtutis teneat precioſi=
tatem. ¶ In. 37. ca. oñditur ſub qua forma ſit orāduꝫ
⁊ eſt optima forma orandi forma quā nos docuit ille
magiſter optim⁹ dñs nr̄ ieſus xp̄s qui orationē dñi=
cam inſtituit ⁊ orare nos docuit q̄ oratio in eodem. c.
declaratur. ¶ In. 38. ca. tractatur ⁊ declaratur ſalu=
tatio angelica. ¶ In. 39. capitulo tractatur de his q̄
orationis impediunt effectum. ⁊ ſunt ſex q̄ orationis
effectuꝫ ſpecialiter impediunt vt oſtenditur ibidem.
¶ In. 40. ca. tractat de. 5. opere mie ſpūalis quod eſt
ignorantes ſiue errantes inſtruere: ⁊ ſunt aliqua que
neſcire melius eſt q̄ꝫ ſcire vt puta talia que ad hui⁹
mūdi ſapiētiā principaliter ptinēt. ⁊ aliqua ſunt quo
rum ſcientia nō requiritur ad ſalutē. vt leges huma=
nitus adinuente et multe alie concluſiones doctri=
nales ⁊ ſcientie particulares q̄ ſi ſciantur an nō mo=

dictum refert ad ſalutem. Et ſunt aliqua quoq ſcientia requiritur ad ſalutem: vt puta precepta decalogi. articuli fidei: cum aliis medijs facilitantibus ad notitiam eorum: vt oſtenditur ⁊ declaratur ibidem. Item quid ſit error et qualiter aliquis eſt error vincibilis et aliquis inuincibilis. Item aliud eſt neſcire ⁊ aliud nolle ſcire. quia primū aliquā [?]cem habet excuſationem. ſed ſecundum in his que requiruntur ad ſalutem eſt damnabilis malicia ⁊ ignorātia ex ſuperbia ⁊ contemptu proueniens. quam ignorantiam doctores vocant craſſam et ſupinam. Et talis ignorantia excuſationem non habet: ſed inducit hominem in peccatū finalis impenitentie. ¶ In.41.capi.tractatur de ſexto opere miſericordie ſpiritualis quod eſt heſitantes conſulere. ⁊ ſunt circa conſilium duo ſpecialiter conſideranda. Primū que ſunt in conſilio vtiliter obſeruanda. Secundum eſt que ſunt in conſilio commendanda. Et q̄ntum ad primum ſicut oſtenditur ibidem quattuor ſunt in conſilio obſeruanda: ſcilicet expediens/facile/certum/⁊ ſecurum. ⁊ eorū contraria in conſilio ſunt omnino vitanda: ſcꝫ damnoſum/difficile/incertum ⁊ periculoſum: vt declaratur ibidem. ¶ In.42.ca. recitantur quinq̄ que ſunt in conſilio cōmendanda. quorū primū eſt grā conſilium diſcrete requirendi. ſecundū eſt gratia prudentē conſiliarium eligendi. tertiū eſt grā vtile cōſiliū adminiſtrandi. quartū eſt gratia conſilium debite examinandi. ⁊ quintū eſt gratia conſilio electo adquieſcendi. ¶ In.43.ca. tractatur de primo cōmendabili ad conſilium pertinenti quod eſt in omnibus diſcretum cōſilium requirere. ¶ In.44.ca. tractatur de ſecundo cōmendabili ad conſilium pertinenti quod eſt gratia prudēter conſiliarium eligendi. ⁊ ſicut ibidem oſtenditur ꝙ aliqui ſunt conſiliarij mali. ⁊ aliqui boni conſiliarij mali ſunt: caro: mundus: ⁊ diabolus. ſicut declaratur in eodē. Item q̄ ſunt cōſiliarij boni ⁊ que requiruntur ad conſilium bonum oſtenditur ibidem. ¶ In.45.capi. oſtenditur ꝙ pro eo ꝙ difficile eſt cognoſcere aliquē quis ſit conſiliarius bonus ⁊ quis malus: ideo pro cōſiliario ante oīa eligēdus eſt deꝰ ⁊ dñs noſter ieſus xp̄s qui rex pacificus nuncupatur: ⁊ qui in hunc mūdū veniēs ſpecialiter inter cetera tria cōſilia pacifica euāgelica ſecū attulit: ⁊ ſuis fidelibus cōmendauit. ¶ In.46.ca. tractatur de primo regis pacifici cōſilio quod eſt conſiliū caſtitatis cōtra carnis cōcupiſcentiā. ⁊ ſicut oſtenditur ibidem caſtitas virginalis lilio comparatur. ¶ In.47.ca. tractatur de ſecundo regis pacifici conſilio quod eſt conſilium volūtarie paupertatis cōtra concupiſcentiā oculoꝝ. vnde xp̄s exemplificās nobis voluntariā paupertatē diligere pauper erat in eius natiuitate. pauper in ſua vita. paup in morte ſua: vt declaratur ibidē. Itē cauſa quare deus in vita p̄ſēti paupertate ⁊ alijs medijs caſtigat ſuos electos. ſed diuitijs abūdare ⁊ proſperitate mūdana reprobos gaudere permittit oſtēditur in eodem. Item pauperes dicūtur tribus modis: ſcilicet pauperes rebus ⁊ non ſpiritu: pauperes ſpū ⁊ non rebus. ⁊ pauperes ſpū et rebus. Item hec nomina diues ⁊ pauperes dupliciter ſignificant. dicitur namq̄ diues tam ab actu poſſidendi diuidendi q̄ etiam ab habitu ⁊ effectu animi quibꝰ ad diuitias afficitur. Et ſimiliter hoc nomen pauper quandoq̄ dicitur a priuatione actus habendi: et quandoq̄ ab habitu ⁊ affectu animi ad non habendum diuitias. ⁊ afficitur animꝰ ad has temporales diuitias quadrupliciter. ⁊ tanq̄ ſecundum quattuor gradus ad eas diſponitur animus humanus vt declaratur ibidem. ¶ In.48.ca. tractatur de tertio regis pacifici conſilio qđ eſt conſiliū humilitatis. vn̄ humilitatē xp̄s ſuo exēplo nos docuit naſcēdo/cōuerſando/p̄dicādo/miracula faciendo: ac etiā moriēdo. Itē magnitudo humilitatis penes duo attēdit: ſcꝫ penes excellentiā perſone ſed humiliantis ⁊ penes gradum ad quē humiliatur. Item quaſi ab oībus rebus in ſpera corruptibilium exiſtentibus cauſas humilitatis inuenire poſſumus ſi diligenter attendamꝰ: vt ibidē oſtendit. Itē.10. ſunt humilitatis nobiles effectꝰ qui etiā mouerent hominē ad humilitatē. Item mors mediū eſt inter vitam p̄ſētem ⁊ vitā futurā: vt oſtēditur in eodē. ¶ In.49.ca. tractatur de tertio cōmendabili ad cōſiliū p̄tinenti qđ eſt grā vtile cōſiliū indigētibꝰ adminiſtrandi. et p̄cipue eſt iſta gratia cōmēdabilis in his qui habent curas alios corrigēdi. ſed ve illis qui pro bono conſilio malū cōſilium adminiſtrāt cuiuſmodi ſunt multi cupidi ⁊ luxurioſi confeſſores vt dicit ibidem. ¶ In.50.ca. tractat de quarto cōmendabili ad cōſiliū p̄tinēti qđ eſt grā debite ꝯſiliū examinādi. q2 vt dicit ibidē prudentis ꝓpriū eſt examinare conſilia et non cito facili credulitate ad falſa prolabi. ¶ In.51.ca. tractat de quinto cōmendabili ad cōſiliū p̄tinēti qđ eſt grā electo conſilio adq̄ſcendi: vt quāta mala ⁊ quāta mali cōtigerint talibꝰ q̄ ſano adquieſcere recuſauerūt cōſilio multis oſtendit ibidē exemplis. ¶ In.52.c. tractat de.7. ope mīe ſpūalis qđ eſt lugētibus ⁊ deſolatis ꝯſolationē p̄bere. vn̄ aliq̄s eſt luctꝰ bonꝰ: ⁊ aliq̄s luctꝰ malus. luctꝰ bonꝰ triplex eſt: ſcꝫ luctꝰ cōpūctionis. luctꝰ cōpaſſionis. ⁊ luctꝰ deuotionis vt declarat ibidē. ¶ In.53.ca. tractatur de luctu malo q̄ quadruplex eſt. ſcꝫ luctus fictus ⁊ ſimulatus. luctus pro rebus vanis ⁊ tranſitorijs. et luctus pro amicis mortuis imoderatꝰ. ⁊ luctꝰ dānatorū pro penis eternis: vt declarat ibidē. Item quinq̄ mouerēt pctōrem aquā penitentie feſtināter intrare qđ figuratur Ioh.5o. p piſcinā q̄nq̄ porticus hñtē: vt declarat in eodē. ¶ In.54.ca. recitant ſex de opibus mīe corporalibus ⁊ q̄liter illa fundant in euāgelio Mathe.25. oſtēdit ibidē. ¶ In.55.ca. tractatur de primo ope mīe corporalis qđ eſt dare eſurientibꝰ ⁊ indigentibꝰ māducare. ¶ In.56.ca. tractat de ſcđo ope mīe corporalis qđ eſt ſitientes pauperes potare. Et ad p̄dicta duo opa mīe corporalis adiplēda triplici medio incitamur: ſcꝫ ſcripturaꝝ admonitione: ſanctoꝝ prīm exēplatione. ⁊ mercedis maxime ꝓmiſſione vt declaratur ibidē. Itē elemoſina q̄ conſiſtit in ſeptē opibus mīe corporalis exhibitione ſeptē bona confert homini pro mercede. primo bona temporalia multiplicat. ſecundo peccatis obſtat. tertio deū placat. q̄rto a deo impetrat q̄ ab eo pie ⁊ iuſte poſtulātur. quinto ſpem venie preſtat. ſexto mīam a deo impetrat. et ſeptimo parat vitam eternam: vt oſtenditur in eodem. ¶ In.57.ca. tractatur de tertio ope mīe corporalis qđ eſt hoſpicio pauperes indigētes colligere. p cuiꝰ [illegible] ratione tria tanguntur ibidem. Primū q̄ meritoriū et deo beneplacitū eſt diuites ad hoſpitiū ſuū pauperes indigētes recipere. ſcđm q̄ dānabile ⁊ deo diſplicēs eſt diuites indigētibꝰ paupibꝰ hoſpitiū denegare: ⁊ tertiū eſt qualiter paupes ad hoſpitiū a diuitibꝰ ſunt recipiendi. ¶ In.58.ca. tractat de q̄rto ope mīe corporalis qđ eſt nudos veſtire. ad qđ opus faciēdū duplici medio incitamur. p̄io ſacre ſcripture amonitione. ſecūdo ſanctoꝝ exēplatione: vt oſtēdit in eodem. ¶ In.59.ca. tractat de q̄nto ope mīe corpora

lis quod eſt viſitare infirmos. iſtud ei opus mie tria mouerēt hoiem adīplere. pmū eſt q2 opꝰ illud valde deo placet. ſcōm q2 fratri infirmo cū3 debite agitur multū pdeſt. ⁊ terciū q2 hoi illud facienti magnā confert vtilitatē ⁊ meritū vt declarat̄ ibidē. Jtē ad infirmoꝝ debitā viſitationē tria reqrunt̄: ſc3 cōfortamē: cōſiliū: ⁊ ſubſidiū: vt etiā declaratur ī eodē. Jtē infirmitas corporalis eſt quaſi arche precioſe cōcathenatio. quaſi perſone ſceleroſe īcarceratio. quaſi ſocij fugiētis arreſtatio: quaſi hoſtis reſiſtētis expugnatio: quaſi virge dei caſtigatio: quaſi flagelli trituratio: ⁊ quaſi baptiſmi purgatio: vt declarat̄ in eodē. ¶ Jn 60. ca. tractatur de ſexto ope mīe corporalis qḋ eſt ad incarceratos venire. vnde captiui ⁊ incarcerati viſitandi ſunt vt tria beneficia eis miſericorditer impēdantur. pmū eſt vt eis vite neceſſaria miniſtrētur. ſecūdū vt illis ſalubris cōfortatio adhibeatur. ⁊ terciū3 eſt vt ab iniuſta incarceratione liberentur. ¶ Jn 61. ca. tractat̄ de ſeptimo ope mīe corporalis qḋ eſt mortuos ſepelire. Ad iſtud enim opus mīe faciendū triplici medio inſtigamur. pmo ſanctorum patrum exēplatione. ſecūdo nature inſtructiōe. ⁊ tertio iuſtorum cōmēdatiōe: vt declarat̄ ibidē. Jtem friuola ⁊ nimis ſumptuoſa que multotiēs fiunt circa diuitū ſepulturas ꝓpter pōpā mundanā nec deo ſunt placentia: nec defunctorū ſunt ſubſidia vt oſtendit̄ ibidem. Jtem executoribus carnalibꝰ nō eſt nimis cōfidēdū vt oñditur ibidē per exēpliū. Jtē in eodē mouetur dubitatio vtrū pro ſepultura mortuoꝝ aliquid ſit a miniſtris eccleſie exigēdū: cuiꝰ dubij declaratio cū reſpōſione patet ibidē. ¶ Jn. 62. ca. tāgunt̄ quattuor q̄ in elemoſinarū largitione ſunt ſpecialiter attendenda. pmū eſt qbꝰ ſit elemoſina erogāda. ſcōm q̄ abunde ſit elemoſina diſtribuēda. tertiu3 de quibus bonis ſit elemoſina facienda. ⁊ quartū qua intētione ſit elemoſina pauperibus miniſtrāda. pmū iſtoꝝ declaratur in eodem capitulo: ⁊ tria reſidua in tribus capitulis ſequētibus. Jtē in iſto ca. mouet̄ hec dubitatio. nunquid malis ⁊ iniq̄s eſt elemoſina erogāda: ⁊ ibidē arguitur ad vtrāq3 partē ⁊ ponitur rñſio in eodē. ¶ Jn 63. ca. tractatur de ſcḋo circa elemoſinaꝝ largitionē attendendū ſc3 q̄ abūde ſit elemoſina pauperibꝰ diſtribuēda: ⁊ quantū ad illud ſicut oñdit̄ ibidē abūdantia elemoſine habet attendendi ſecundū abundantiā facultatū elemoſinā largientis. ¶ Jn. 64. ca. tractatur de tertio in elemoſinaꝝ largitione cōſiderandū: ſc3 de q̄bus bonis ſit elemoſina facienda. ⁊ etiā ſicut oñditur ibidē elemoſina facienda eſt ex bonis ⁊ facultatibus ꝓprijs fideliter adq̄ſitis ⁊ non de male adq̄ſitis. ¶ Jn. 65. ca. tractatur de quarto cōſiderando in elemoſinarū largitione: ſc3 qua intentione ſit elemoſina pauperibus diſtribuēda. ⁊ ſicut oſtenditur ibidē elemoſina fieri deberet bona intētione ſc3 ad dei honorem ⁊ proximi vtilitatem ⁊ nō ꝓpter vanā gloriā. ¶ Jn. 56. ca. oſtēditur ꝙ nedum requiritur ꝙ elemoſina deo acceptabilis fiat cū recta intentione in opere. ſed etiam reqritur ꝙ fiat cum mentis mundicia a pctō q2 vnū ſine altero deo placere nō poteſt. vt oſtēditur in eodē. vñ aīa volēs a peccatis mundari ⁊ elemoſinis ⁊ ceteris bonis opibꝰ deo placere debet eſſe ſicut mulier cōcipiēs ⁊ pariēs vt declaratur ibidem. ¶ Jn. 67. ca. oſtenditur qualiter ſeptē opa mīe ſpūalis ⁊ corporalis figurātur Apoca. i. per ſeptem cādelabra aurea ⁊ per ſeptē ſtellas. Jtē mīa ſpūalis ⁊ corporalis q̄ in ꝑdictis opibus mīe adīplētur ſunt quaſi duo oſtiola: per que homo miſericors regnū celoꝝ ingreditur. ⁊ hec oſtiola figurantur. 3. Regū. 16. per duo oſtiola q̄ fecit ſalomō de lignis oliuaꝝ in ingreſſu oraculi: vt declarant̄ in eodē. Jtē mīa hoſtiaria ſiue hoſpita eſt paradiſi ⁊ in celeſti patria locū ꝓpriū ſuis facit pegrinis vt etiā oñdit̄ in eodē per exēpliū ¶ Jn 68. tractat̄ de remedijs cōtra pctm̄ auaricie: ⁊ cōtra iſtud pctm̄. q. remedia ſpecialiter oſtendit̄ ibidem.

Quinta pars principalis in qua tractat̄ de peccato accidie cōtinet. 22. capi. ¶ Jn quoꝝ pmo ponitur multiplex deſcriptio accidie. ¶ Jn. 2. capi. ponuntur duo motiua ad pcti accidie deteſtationē conferētia. quoꝝ pmū eſt exēpla aliarū creaturarū. ⁊ pmo ad hoc exēpliū habemꝰ a creaturis q̄ nō habent ſenſu3 vitā nec rationē. ſcḋo/exemplū ad idē habemꝰ de vegetabilibus q̄ habēt vitā ſed nō ſenſum neq3 rationē. tertio a brutis aīalibus que habent vitam ⁊ ſenſum ſed nō rationē. quarto ab impijs hoibus q̄ habent vitā ſenſum ⁊ rationē q̄ oīa declarantur ibidē. ſcōm motiuū cōferens ad deteſtationē huiꝰ peccati eſt ꝙ pctm̄ iſtud multū deo diſplicet: diabolo valde placet: ⁊ homini vehemēter nocet Et ꝙ hoc peccatū deo multum diſplicet quadrupliciter ibidem oſtendit̄. ⁊ ꝙ illud pctm̄ diabolo valde placet tripliciter oñditur in eodē. Jtē ꝙ hoc pctm̄ vehementer homini nocet ſextupliciter oſtēditur ibidē. ¶ Jn 3. capitulo recitantur ſex ſpecies accidie: ⁊ ratio ordinis earūdē etiā declarat̄ ibidē. ¶ Jn. 4. ca. tractat̄ de deſperatione q̄ eſt pria ſpecies accidie. deſperatio enī maior ſiue grauior eſt omni alio peccato: vt oſtēditur ibidem. Jtem deſperatio ⁊ peruerſa ſpes occidunt aīas: vt etiā declaratur ibidem. Jtem ſpes ⁊ timor duobus moralibus aſſimilātur vt etiā declarat̄ in eodem. ¶ Jn 5. ca. tractatur de remedijs cōtra deſperationem. ¶ Jn. 6. ca. tractatur de mentis triſticia que eſt viciū reducibile ad deſperationem: ⁊ oritur hec mētis triſticia ex defectu caritatis: vt oſtēditur ibidem per exempliū. ¶ Jn. 7. ca. tractatur de tedio vite qḋ eſt etiā viciū reducibile ad deſperationē: ⁊ puenit tediū vite ex quadruplici cauſa pro quibus quadruplex eſt remediū vt ibidē oſtendit̄. Jtē aduerſitas corporalis ſi patienter ſuſtineatur multum ad anime confert ſalutem vt oſtenditur in eodem ¶ Jn. 8. ca. tractatur de torpore circa dei pcepta qui eſt ſecunda ſpecies accidie ⁊ ibidem ponitur differentia inter calidum ⁊ tepidum. ¶ Jn. 9. capi. recitantur ſeptem vicia que reducūtur ad ſecundā ſpeciē accidie. quorum pmū eſt ſomnolentia. ſecundum ocioſitas. tertiū dilatio. quartū negligentia. quintum incōſummatio ſiue imperſeuerantia. ſextum remiſſio. ⁊ ſeptimū eſt indeuotio. ¶ Jn. 10. ca. tractatur de ſomnolentia: vñ ⁊ dicitur ibidē. ſomnꝰ peccatū ſignat qḋ mors eſt aīe. Jtem de ſenſibus aīe ⁊ qualiter ſomnus pcti vinculum eſt imobilitans ſpūales ſenſus vt non poſſint agere declaratur in eodem. Jtē pctm̄ ſomno cōparatur propter quattuor. Primo ꝓpter ſomni cauſationē. ſcḋo pp ſomni interpretationem: tertio propter ſenſuū ligationem. ⁊ quarto propter iudicij deceptionem: vt declaratur in eodem. Jtem triplex diſpoſitio corporalis facit hoiem naturaliter ſomnolētem. i. pronū ad pctm̄ vt etiā declaratur in eodē. Jtē ibidē oſtendit̄ qualiter plati moderni dormiūt in peccatis: ⁊ cauſa dormitionis eorūdē oſtēdit̄ in eodē. Jtē

tria ſunt gña hoīm in qb⁹ ſomn⁹ eſt maxime periculoſus p quos itelligunt̄ plati eccl'ie vt declarant̄ ẽt ibidē. Jtē in eodē oſtēdit̄ q̄ valde piculoſus eſt inordinatus appetit⁹ dignitatis paſtoralis officij. Jtē q̄ttuor ſolēt hoīem a ſomno excitare/ſcȝ ſtimulus ledēs: clamor validus: fulgur rutilans: ⁊ timor ſ[-]rie. Et eodē modo quattuor excitāt ſpūaliter dormiētes in pctīs vt declarat̄ in eodē. ¶ Jn.11.c.tractat̄ de ocioſitate q̄ eſt ſmviuitū ptinēs ad tertiā ſpeciē accidie in quo ca. ōſdit̄ q̄ q̄ vicijs ſe in gurgitat non eſt ocioſus ſed potius viuēs mortu⁹. Jtē tres ſunt gradus ſtulticie ocioſi vt ōndit̄ in eodē. Jtē ociſi ſunt arbores autūnales bis mortui. Jtē paſtores eccl'ie moderni in occupationibus eis impertinentibus tripliciter ſe implicant. vt declarat̄ in eodē. ¶ Jn.12.ca.tractat̄ de dilatione q̄ duplex eſt. ſ. dilatio cōuerſionis ⁊ dilatio confeſſionis. de quarū prima tractat̄ in iſto.12.ca. vñ ⁊ ſeptem mouerēt pctōrē ad cōuerſionis accelerationē. Jtē duo ſunt q̄ impediūt deū tripliciter pulſantē ad oſtiū ne intrēt ad aīam peccatricē. Jtem repromiſſio qua peccator pmittit ſibijpſi longā vitā neq̄ eſt nequior ⁊ nequiſſima. Jtē de mortis certitudine et de hore mortis incertitudine. Jtē mors aſſimilatur ſagittario ⁊ vnicorni. Jtē aliqui aīam ſuā diabolo vendunt: aliqui illā perdunt: ⁊ aliqui illā impignorāt: et aliqui illā dant ſuis inimicis pro nihilo. Jtē cū quis mortaliter peccando a deo recedit abijt cū ſilio prodigo in regionē lōginquā q̄ a regione ſimilitudinis ad regionē diſſimilitudinis infinita diſtantia remotā que oīa declarant̄ in eodē. ¶ Jn.13.ca.tractat̄ de dilatione cōfeſſionis. ⁊ in eodem ponitur deſcriptio confeſſ.o ſacramentalis. ⁊ etiā oſtenditur ibidem q̄ confeſſio coacta ficta vel indebita non multum prodeſt confitenti. Jtem in eodem tangūtur ſex motiua ſpecialia que mouerent peccatorē ad confeſſionē peccatorum ſuorū feſtinanter. ¶ Jn.14.ca.tractatur de negligentia que vt ſupra dr̄ eſt quartū viciū pertinens ad ſecundam ſpeciē accidie: ⁊ in quo ca. ponitur multiplex deſcriptio negligentie. Jtē ibidem ponuntur quattuor motiua conferentia ad deteſtationē negligentie. Jtē primo ordinalis cauſa oīs pene tam in hoīe q̄ȝ in angelo fuit negligētia vt oſtenditur ibidē. Jtē per negligentiā cadit homo de minoribus peccatis in pctīs maioribus: vt oſtēditur ibidē. Jtem ſi eſt qui hebes eſt ingenij ⁊ tardus ad capiendū ſciētiam pro intentione boni ſtudij premiū precepit ita q̄ preſtitū ſibi a deo ingeniū intelligentie negligit condānatione reus exiſtit: que oīa declarātur ibidem. Jtem in eodem ca. mouetur hec dubitatio vtrū oīs negligentia ſit peccatū mortale. ⁊ arguitur ibidē pro vtraq̄ parte ⁊ ponitur reſpōſio in eodē. ¶ Jn.15.ca. tractatur de inconſummatione ſiue imperſeuerantia que vt ſupradictū eſt: eſt quintū viciū reducibile ad ſecundā ſpeciē accidie. et qui hoc vicio laborat raro aliquod bonū incoatum cōſummat. Jtem aliqua eſt perſeuerentia generalis. ⁊ aliqua ſpecialis. Jtē quare pro peccato temporalis perpetrato deus eternaliter punit. Jtē.14.ſpecialiter mouerēt hominē vſq̄ ad finem vite in virtutibus perſeuerare. Jtem in profi=cientibus vſus tollit difficultatem laboris que omnia declarantur ibidem. ¶ Jn.16.ca. tractatur de remiſſione. i. ſucceſſiua receſſione a virtutibus que eſt ſextum viciū reducibile ad predictā ſecundam ſpeciem accidie. ⁊ hanc remiſſionem tres miſerie ſequūtur vt oſtenditur ibidem. ¶ Jn.17.capi.tractatur de indeuotione que eſt ſeptimū vicium reducibile ad ſecundam ſpeciē accidie. Et eſt indeuotio quedā ariditas anime que ex tribus cauſis ſpecialiter prouenit: quam qui patiuntur ſunt frequenter ad ea que ſunt pietatis remiſſi ⁊ inflexibiles ad ea que ſunt obediētie. vt oſtēditur ibidem. ¶ Jn.18.ca.tractatur de puſillanimitate q̄ eſt tertia ſpecies accidie: eſt puſillanimitas mētis anguſtia qua q̄s timet aggredi ardua que ſunt ſue virtuti pporcionata. Et ſunt ſex ſpecies timoris. quorū prim⁹ eſt timor naturalis. ſecūdus timor humanus. terti⁹ timor mūdanus. quart⁹ timor ſeruilis. quint⁹ timor initialis. ⁊ ſextus timor filialis vt declarat̄ ibidē ¶ Jn.19.c.tractat̄ de quarta ſpecie accidie. ſ. de malitia: ⁊ ibidē ponit̄ deſcriptio malitie: ſcd̄m q̄ malicia ad accidiā pertinet. Jtē in eodē oſtēditur q̄ homo malus inter oīa mala eſt peſſimū in=mo in tantum q̄ peior eſt ipſe diabolo. ¶ Jn.20.ca. tractatur de quinta ſpecie accidie. ſ. de rancore: ⁊ ibidem ponitur deſcriptio rancoris prout rancor ad accidiam pertinet cū alijs pertinentibus ad eandem. ¶ Jn.21.ca.tractatur de ſexta ſpecie accidie que eſt euagatio mētis circa illicita: ⁊ in eodē oſtenditur q̄ quādo homo per accidiam ⁊ negligētiā abſortus eſt triſticia non habēs in ſe in quo delectetur eius mēs euagatur ad ſenſibilia exteriora querēs in eis curioſe vnde delectetur. Jtem ſpecies rerum ſenſibilium ſunt quaſi currus ſapiētie cui ipſa ſapiētia velut honeſtiſſima dña inſidiās venit ad portas quinq̄ ſenſuū ⁊ cupit igredi per illas portas ai domiciliū ⁊c. vt declaratur ibidē. Jtē quattuor mouerēt hominē a ſtultiloquijs friuolis ⁊ ab oīb⁹ ocioſis verbis linguā ſuā refrenare vt declaratur in eodē. ¶ Jn.22.ca.tractat̄ de remedijs ↄtra pctīn accidie ⁊ ſpecialiter de ſex remedijs cōtra pctīn accidie tractatur ibidem ⁊c.

Sexta pars pricipalis in qua tractatur de peccato ſuperbie cōtinet 80.ca.

¶ Jn quorum primo ponitur deſcripto ſuperbie. ¶ Jn.2.capi.ponuntur.10.motiua conferentia ad deteſtationē peccati ſuperbie. Et in quorū ſeptimo motiuo agitur de latria dulia ⁊ yperdulia ¶ Jn 3.capi.recitantur quattuor ſuperbie ſpecies principales. ¶ Jn.4.ca.tractatur de prima ſpecie ſuperbie que eſt ſuperbia qua quis bonū quod habet putat a ſeipſo habere: ⁊ tria ponuntur ibidem ſigna quibus recognoſcitur quis hac ſpecie ſuperbie inficitur. Primū eſt quando quis de ſuis virtutibus et bonis operibus gloriatur in corde ſuo ac ſi ipſe de ſeipſo ⁊ non de deo haberet. ſecundū ſignum eſt quando quis de bonis ſuis operibus ſeipſum commendat. tertiū eſt quando quis de bonis ſuis operibus gratias non agit deo: ⁊ talis dicitur ingratus. ⁊ hec ingratitudo tres habet gradus. quorū primus eſt quando quis non retribuit gratias deo de ſuo beneficio pro loco ⁊ tempore ſecundū ſuam facultatē. Et huic gradui annectitur alius gradus ingratitudinis. videlicet quando quis retribuit deo mala pro bonis. Secundus gradus principalis ingratitudinis eſt quādo quis diſſimulat ⁊ non agit gratias deo pro beneficio accepto. ⁊ huic gradui etiam annectitur ali⁹ gradus ingratitudinis: videlicet quādo q̄s vituperat ſiue ſpernit ſuū benefactorem. ⁊ circa gratiarum actiones pro beneficio a deo accepto tria tanguntur ibidem. Primū quare deo gratiarum actio eſt agenda. Secundum de quibus materia reddendi deo gratiarum actiones eſt ſumenda. et tertium qualiter gratiarum actio eſt explenda. Et quantum

ad primū dicitur ꝙ gratias agere deo eſt actus qua druplici ratione commendabilis. Primo quia eſt beatorum operatio. ſecundo quia eſt preceptorum augmentatio. tertio quia eſt diuinitatis proteſtatio. et quarto quia eſt noſtre neceſſitatis demonſtratio. q̄ enim deo regratiatur ſuam indigentiaꝫ proteſtatur. ⁊ hec eſt ratio moralis quare decime fuerunt inſtitute. Et preter hanc cauſam ſex alie cauſe aſſignantur ibidem quare decime ſunt deo ⁊ miniſtris eccleſie fideliter perſoluende. Et quantum ad ſecundū principaliter tactum circa gratiarum actiones: ſcilicet de quibus materia reddendi deo gratiarū actiones eſt ſumenda. dicitur ꝙ materiam deo regratiandi ſumere debemus de diuinis beneficijs. que ſunt potiſſime ſex. ſcilicet. primum eſt beneficiuꝫ creationis. ſecundum eſt beneficium redemptionis. tertium eſt beneficium expiationis. quartum eſt beneficium iuſtificationis. quintum eſt beneficium cōſeruationis. ⁊ ſextum eſt beneficium premiationis. Et quantum ad tertium principaliter tactum circa gratiarūactiones ſcilicet qualiter gratiarūactio eſt explenda. dicitur ibidem ꝙ gratiarūactio debet habere quatuor conditiones: ſcilicet magnanimitatē/aſſiduitatē/vniuerſalitem/⁊ hilaritatem. Tertius gradus principalis ingratitudinis pertinens ad primam ſpeciem ſuperbie eſt beneficium acceptum nullatenus recognoſcere: ſed aut per ſuperbiam aut obliuioneꝫ ſeu quouiſmodo alio penitus abnegare. Et iſte gradus etiā habet alium gradum ingratitudinis ſibi annexum: puta cum quis beneficium reputat maleficium ⁊ omnia predicta de ingratitudine et gratiarūctione declarantur ibidem. ¶ In quinto capitulo tractatur de ſecūda ſpecie ſuperbie que eſt ſuperbia qua quis bonum quod habet ſibi datum deſuper credit: ſed tamen hoc ſe accepiſſe pro ſuis meritis eſtimat. Ad cuius vitij deteſtationem tria ibidem declarantur. Primū ꝙ eſt ee illo ſequitur contradictio manifeſte. Secundum eſt. ꝙ vicium iſtud obſtruit homini fontem miſericordie. Et tertium magna eſt fatuitas que hoc vicium concomitatur. que fatuitas quadruplici ratione ibidem oſtenditur. ¶ In ſexto capitulo ractatur de arrogantia que eſt vicium ad ſecundam predictam ſpeciem ſuperbie pertinens. Et ſicut oſtenditur ibidem. Arrogantes ſimiles ſunt baboyno de picto vel ſculpto in edificio. Item ſimiles cuidam mente alienato: vt patet ibidem. ¶ In ſeptimo capitulo tractatur de tertia ſpecie ſuperbie que eſt ſuperbia qua quis iactat ſe habere bonuꝫ qđ non habet. Et que eſt differentia inter iactantiam et arrogantiam oſtenditur ibidem. Item ꝙ̄ʒ graue ſit iſtud peccatum iactantie etiam oſtenditur ibidem. ¶ In octauo capitulo tractatur de yronia que eſt vicium quo quis fingit ſe habere minora bona ꝙ̄ʒ habet. quod vicium opponitur iactantie. et contingit hominem fingere ſe habere quod non habet multipliciter quod aliquo modo eſt licitum et aliquo modo illicitum: vt oſtenditur ibidem. ¶ In. 9. capitulo tractatur de quarta ſpecie ſuperbie: que eſt ſuperbia qua quis deſpectis ceteris appetit ſingulariter alijs precellere et preferri. et qualiter ſuperbi predictis quattuor ſpeciebus ſuperbie inficiuntur oſtenditur in euangelio: vt declaratur ibidem. Item ſuperbi qui ſeipſos magnificant ⁊ alios contemnunt ſtulti dici poſſunt: vt multiplici ratione oſtenditur in eodem. ¶ In decimo capitulo tractatur de inani ſiue vana gloria. vnde ⁊ aliqua dicitur gloria vera: et alia gloria vana. gloria vera diuiditur in gloriam veram veriorem et veriſſimam: vt declaratur ibidem. ¶ In vndecimo capitulo gloria vana diuidit̄ in gloriam dyabolicam/in gloriam mundanam/⁊ gloriā humanā. ⁊ qđ ſit gloria dyabolica ⁊ qualiter gloria dyabolica tria mala confert homini cum ea infecto oſtenditur ibidem. ¶ In duodecimo capitulo recitantur ſeptem vicia que naſcuntur ex vana gloria dyabolica. primum eſt iactantia. ſecundū preſumptio nouitatum. tertium ypocriſis. quartum pertinatia. quintuꝫ diſcordia. ſextum contentio. ⁊ ſeptimum inobedientia. ⁊ hec ſeptem vicia ſūt ſeptē filie inanis glorie: vt dicitur ibidem. ¶ In decimotertio capitulo tractat̄ de iactantia que eſt prima filia inanis glorie. ⁊ contingit iactantiam tripliciter fieri vt oſtenditur ibidem. ¶ In decimoquarto capitulo tractatur de blaſphemia que eſt vicium pertinens ad primam filiam inanis glorie. Et conſiſtit blaſphemia ſpecialiter in tribus: ſcꝫ in male de deo ſentire. in male de deo proferre. ⁊ in male dei ſacramenta tractare. vñ ⁊ tripliciter fit blaſphemia: ſcꝫ qñ a deo remouetur quod ei conuenit: vel cum deo tribuitur quod ſibi non conuenit: aut cum tribuit̄ creature quod ſoli creatori conuenit: vt declaratur ibidem. Item pctm̄ in ſpiritū ſanctum ſpecialiter dicitur blaſphemia: de qua doctores varie loquuntur: vt patꝫ ibidem. Item ſex ſpecies pcti in ſpiritūſanctū aſſignantur in eodem. ¶ In. 15. capitulo tractatur de prima ſpecie peccati in ſpiritūſanctum que eſt deſperatio. ¶ In. 16. capitulo tractatur de ſecunda ſpecie peccati in ſpiritumſanctum que eſt preſumptio. ¶ In. 17. capitulo tractatur de tertia ſpecie peccati in ſpiritūſanctum que eſt impugnatio veritatis. ¶ In. 18. capitu. tractat̄ de quarta ſpecie pcti in ſpm̄ſanctū que eſt inuidentia fraterne gratie qua quis inuidet nō tantū perſone fratris: ſed ēt gratie dei creſcentis in eccleſia. ¶ In. 19. tractatur de quinta ſpecie peccati in ſpiritumſanctum que eſt finalis impenitentia. ¶ In. 20. capi. tractatur de ſexta ſpecie peccati in ſpiritūſanctuꝫ que eſt obſtinatio. ⁊ eſt obſtinatio indurate in malicia mentis pertinatia per quam fit impenitens. Item blaſphemia que eſt peccatū i ſpm̄ſanctū dicit̄ irremiſſibile. ⁊ hoc tripliciter pōt intelligi: vt declaratur ibidem. Iteꝫ duplex eſt blaſphemia. alia cordis. ⁊ alia oris. vt etiam oſtenditur ibidem. Item blaſphemia oris fugienda eſt ꝓpter quattuor ſicut oſtendit̄ ibidem. De blaſphemia cordis ⁊ de eius remedio etiam dr̄ ibidem. Iteꝫ differentia inter blaſphemiā ⁊ inter ſpm̄ blaſphemie ponitur in eodem. ¶ In. 21. cap̄. tractatur de preſumptione nouitatum q̄ eſt ſecunda filia inanis glorie: ⁊ cōmittit̄ multis modis. vnde ⁊ quattuor ſpēs hꝫ/ vt oſtenditur ibidem. ¶ In. 22. capitulo tractatur de prima ſpecie preſumptionis que eſt preſumptio qua quis preſumit ꝙ alij nō p̄ſumunt. qua ſpecie preſumptionis laborant illi qui nouas fantaſias ſuas dictis ⁊ factis diſcretoꝝ anteceſſorum ſuoruꝫ preferre preſumunt: vt dicitur ibidem. ¶ In vigeſimotertio cap̄. tractatur de ſecunda ſpecie preſumptionis q̄ eſt preſumptio qua quis preſumit de hoc de quo preſumēdum nō eſt: vt puta cum quis de viribus ſuis vel de amicis carnalibus vt de diuitijs. de quorum aliquo fatuum eſt preſumere. vt oſtenditur ibidē. ¶ In. 24. ca. tractatur de tertia ſpecie preſumptionis qua quis p̄ſumit aliquid ante tp̄s debitū: vt puta cū quis p̄ſumit de victoria q̄ adhuc eſt in pugna qđ multiplicit̄ oſtendit̄ ibidē. ⁊ ſicut in bello corporali fatuū eſt ali=

quem preſumere de victoria qui adhuc eſt in pugna
tia in bello ſpirituali:vt declaratur ibidem. ¶ In.
25.capitulo tractatur de quarta ſpecie preſumptio=
nis:que eſt pſumptio qua quis preſumit illud quod
eſt ſupra vires ſuas. ſicut cum aliquis pſumit ꝙ ipſe
de peccato in quo eſt quādocunq; voluerit reſurget.
cum tamen a caſu modo ouere neſcit:vt ibidē in de
claratur. ¶ In.26.capitulo tractatur de ambitione
que eſt vicium reducibile ad predictam quartam ſpe
ciem preſumptionis. et eſt ambitio vicium quod non
tantum in cupiditate vel retētione pecunie:ſed etiaȝ
in appetitu honoris conſiſtit:vt dicitur ibidem. Iteȝ
ꝙ periculoſa eſt ambitio ſtatus honoris ſiue paſtora
lis officij:ꝛ quales ad officium paſtorale iſſent eligē
di. ꝛ qualiter chriſtus fuit forma et exemplar paſtoꝝ
eligendoꝝ: ꝛ hoc ſpecialiter in tribus. ſ. in ſua cōcep
tione/ in ſua natiuitate. ꝛ in ſua cōuerſatione oſtendi
tur ꝛ declaratur in eodē. Itē qualiter multi moder=
norum prelatorū nō intrant in ouile eccl'ie per oſtiuȝ
qui xp̄s eſt. ſed aſcendunt aliūde vt fures ꝛ latrones
per dyabolum. ꝛ ideo mirum non eſt ꝛ ſi horribiliter
cadant:vt etiam declaratur ibidem. Item peſtē am
bitionis fugiēdū eſt ſpecialiter propter tria. primo:
qꝛ deo valde diſplicet. ſecundo:qꝛ dyabolo multum
placet. ꝛ tertio qꝛ homini multipliciter nocet:vt etiam
declaratur in eodeȝ. ¶ In.27.capitulo tractatur de
tertia filia inanis glorie. ſ. de ypocriſi ꝛ eius proprie
tatibus in generali. ¶ In.28.capitulo tractatur de
prima ſpecie ypocriſis que eſt ſimulatio:qua quis co
ram hominibus ſimulat ſanctitatē:ꝛ in occulto pre=
ſumit deū offendere. ꝛ tales ſimiles ſunt ſtatue quaȝ
michol poſuit ſuper lectum dauid. Item quare ypo
crite ydolis cōparant̄ oſtenditur ibidē. ¶ In.29.ca.
tractatur de ſecunda ſpecie ypocriſis que eſt quādo
quis tā in occulto ꝙ etiā in aperto facit opera de ge
nere bona. ſed tamen mala intētione:ꝛ ideo talia ope
ra non cedūt ei ad meritum:ſed ad dānationē poti⁹:
vt oſtenditur ibidem. ¶ In.30.capitulo tractatur ꝺ
tertia ſpecie ypocriſis q eſt quādo quis ypocriſiȝ de=
ſerit minorē:vt in ſubtiliori permaneat ꝛ maiori. In
prima ſpecie multū occultatur dyabolus. in ſecunda
magis. ſed in tertia maxime. Itē qualiter huiuſmo=
di ypocrite cognoſcendi ꝛ euitandi ſunt oſtēditur:ꝛ
declaratur in eodem. ¶ In.31.cap̄.tractatur de per=
tinacia. que eſt quarta filia inanis glorie:ꝛ ex qua na=
ſcunt̄ ſex vicia periculoſa. primū eſt infidelitas. ſecū=
dum hereſis. tertiū ſciſma. quartum apoſtaſia:quin=
tum blaſphemia. ꝛ ſextū ſuperſtitio. vt declarat̄ ibi=
deȝ. ¶ In.32.capitulo tractatur de infidelitate q̄ eſt
primum vicium quod naſcitur ex quarta filia inanis
glorie. ſcȝ pertinatia. ꝛ poteſt quis eſſe īfidelis dupli
citer. primo ſecunduȝ negationem:quia ſcilicet non
habet fidem nec audiuit de ea. ꝛ ſic infidelitas nō eſt
peccatum in illis qui fidem nunq̄ audierunt. ſed po=
tius eſt pena peccati. huiuſmodi tamē infideles dam
nantur propter peccatum originale ꝛ alia pctā actua
lia q̄ ſine fide non poſſunt remitti: vt dicit̄ ibidē. Itē
quid ſit fides ꝛ qualiter fides perfecta quattuor bō
credenti impetrat appetenda pꝫ ibidem. Item tria
faciunt dicta alicuius credibilia:vt oſtendit in eodē.
Item de fide formata ꝛ de fide informata dr̄ ibideȝ.
¶ In.33.capi. oſtendit̄ qualiter ciuitas eccleſie fun=
datur ſuper fundamento fidei. Item hec ciuitas in
vno quoq; ſuoꝝ quattuor lateruȝ habet tres portas:
ꝛ ſic in toto habet duodecim portas. i. duodecim ar=
ticulos fidei in ſymbolo apl'oꝝ cōtentī:vt dr̄ in eo
dem. Itē ciuitas eccleſie obſidetur in ſuis quattuor
lateribus quattuor principibus fortiſſimis q̄ tēptāt
ad quattuor vicia quibus quondam erant deſtructa
quattuor regna:vt oſtenditur ibidem. ¶ In.34.cap̄.
tractatur de trib⁹ primis articulis fidei q̄ ſunt quaſi
tres porte in primo latere ciuitatis eccleſie. ad quas
tres portas predictus primus princeps applicauit
tres ſuos milites:vt portas illas cum ciuitate tota=
liter deſtruant ꝛ ſubuertant:vt declaratur ibidem.
¶ In trigeſimo quinto capitulo tractatur de tribus
alijs articulis fidei q̄ ſunt tres porte in ſecundo late
re ciuitatis eccleſie:ad quas tres portas ſecūd⁹ pri
ceps ſuppradictus applicauit tres ſuos milites: vt
portas illas deſtruat. ꝛ ciuitatē eccl'e ī miſerabilē re=
digat ſeruitutem:vt oſtenditur ꝛ declaratur ibideȝ.
¶ In trigeſimoſexto capitulo tractat̄ de trib⁹ alijs
articulis q̄ ſunt etiā quaſi tres alie porte in tertio la
tere ciuitatis eccleſie. ad quas tres portas applica=
uit tertius ſupradictus princeps tres ſuos milites
vt portas illas deſtruat/ꝛ ciuitatem eccleſie penit⁹
ſubuertat:vt declaratur ibidē. ¶ In trigeſimoſepti=
mo capitulo tractat̄ ꝺ trib⁹ vltimis articulis fidei q̄
ſunt quaſi tres porte in quarto latere ciuitatis eccle
ſie:ad quas tres portas etiam predictus quart⁹ prī=
ceps applicauit ſuos tres milites: vt portas illas
ſubuertat ꝛ ciuitatem eccleſie inuadat ꝛ in ſuam re=
digat ſeruitutem:vt etiam declaratur ibidem ¶ In
trigeſimooctauo capitulo tractat̄ de infidelitate ſe=
cūdo mō dicta:ſcȝ infidelitate nō ſcd̄m puram nega=
tionem fidei:ſed ſcd̄m contrarietatem ad fidem qua
quis impugnat fidem ꝛ eam contēnit. ꝛ tot ſunt par=
tes hui⁹ infidelitatis quot errores circa fidem oriū=
tur:vt dicitur in eodem. Item dyabolus multum co
natur ſeminare errores ꝛ lumen fidei extinguere. ꝛ
hoc quadruplici de cauſa:vt oſtenditur etiam ibidē.
¶ In trigeſimonono capitulo tractatur ꝺ hereſi q̄ꝺ
eſt ſecundū vicium quod naſcitur ex predicta filia in=
anis glorie. ꝛ quid ſit hereſis:ꝛ a quo deriuatur oſtē=
ditur ibidem. Item ꝙ heretici nedum non ſunt fo=
uendi/confortandi/nec defendendi: ſed etiam ipſi cū
ſuis hereſibus ſunt deteſtandi. ꝛ ab omnibus fideli=
bus fugiendi:ꝛ hoc triplici de cauſa:vt patet in eo=
dem. ¶ In.40.capitulo tractatur de ſciſmate quod
eſt tertium vicium quod naſcitur de predicta quar=
ta filia inanis glorie:ſcilicet pertinatia. Et quid ſit
ſciſma:ꝛ in quo differt ab hereſi oſtenditur ibidem.
Item ſciſmatici ꝛ heretici qui foris ab eccleſia ſunt
diuiſi ꝛ in diuerticulis aberrantes per eccleſiaſticaȝ
doctrinam ꝛ ſecularem poteſtatem compellerentur
intrare:vt oſtenditur in eodem. ¶ In.41. capitulo
tractatur de apoſtaſia que eſt quartum vicium quod
naſcitur ex quarta filia inanis glorie:ſcilicet pertina
tia. Et quid ſit apoſtaſia:ꝛ qualiter contingit homi=
nem tripliciter apoſtatare oſtenditur ibidem. Item
totum genus apoſtaſie chriſtianorū conſiſtit in quat=
tuor gradibus:vt declaratur in eodem. ¶ In qua=
drageſimoſecundo capitulo tractatur de blaſphe=
mia que eſt quintum vicium quod naſcitur de quar=
ta filia inanis glorie:et de qua blaſphemia tractatur
ſupra decimoquarto capitulo huius ſexte partis.
¶ In quadrageſimotertio capitulo tractatur de ſu
perſtitione que eſt ſextum vicium quod naſcitur de
quarta filia inanis glorie:ſcilicet pertinatia. et quid
ſit ſuperſtitio:et vnde deriuetur oſtenditur ibidem.
Item ſuperſtitionis tres ſunt ſpecies. vt dicitur in
eodem. ¶ In quadrageſimoquarto capitu. tractatur

de prima ſpecie ſuperſtitionis que eſt ſuperſtitio qua diuinitus cultus exhibetur deo: ſꝫ modo indebito: ꝛ hoc contingit dupliciter. primo per obſeruantiam legalium. ſecundo per diſpenſationem ſacramentorum eccleſie modo indebito. ſ. contra dei ꝛ eccle ſue ordinationem vt declaratur in eodem. ¶ In. 45. ca. tractatur de ſecunda ſpecie ſuperſtitionis. ſ. ydolatria q̄ eſt cultus diuini attributio principaliter creature. vn̄ ꝛ triplex eſt cult⁹ deo debit⁹. ſ. cult⁹ cordis: cultus oris: ꝛ cultus operis. Item aliud eſt colere ꝛ aliud adorare: vt declaratur ibidē. Itē ydolatria octo modis ꝯmittitur. primo nominādo. ſecūdo vouēdo. tertio iurando. quarto credēdo. quinto orando. ſexto adorando. ſeptimo exquirendo. et octauo ſacrificando. Itē fatuitas taliter ydolatrantiū declarat̄ in eodem. Itē de triplici acceptione ydolorꝫ ꝛ de duplici cauſa adinuentionis ydolorum. Item de primo ydolorꝫ inuentore. Item ꝙ origo ydolorū in diuerſis regionibus habuit diuerſos inuentores: q̄ oīa declarātur in eodē. Itē ibidē mouet̄ hec dubitatio vtrum liceat xp̄ianis imagines aliquas adorare. et arguit̄ p vtraq; pte ꝛ ponit̄ rn̄ſio ibidē. Itē vſum imaginum i eccl'ia introduxerūt apl'i: vt dr̄ ibidē. Itē triplex fuit cā inſtitutionis imaginū in eccl'ia. Itē imagines tā bone ꝙ male pñt fieri. Itē debitus vſus imaginū nō eſt renouatio ydolatrie: ſꝫ poti⁹ reuocatio ab ydolatria. Itē ſacrificia in veteri lege fuerunt multa ꝛ hoc triplici de cā. ꝛc. ¶ In. 46. ca. tractat̄ de ſex ſpeciebus ſacrificij ſpūalis. Itē de ſacramento altaris: ꝛ de ſeptē mirandis ſecretis diuinis miſterijs i ſacramento altaris contentis. Itē ſacramētū in altaris figuratur per manna quod miſit dn̄s filijs iſrael de celo. ꝛ hoc ſeptuplici de cā. Item ad dignā cōmeſtionē huius ſacramenti ſeptē requiruntur q̄ oīa declarantur ibidem. ¶ In. 47. capitulo tractatur de tertia ſpecie ſuperſtitionis: ſcilicet de diuinatione q̄ eſt futurorū euentuū ꝛ contingentium ad vtrumq; abſq; diuina reuelatione prenunciatio. Et ſunt diuinationis quattuor genera principalia ſub quibus multe cōtinentur ſpecies ſubalterne. ¶ In quadrageſimo octauo ca. tractatur de prima ſpecie diuinatiōis. q̄d fit per artem magicam. id eſt per expreſſam vel tacitam demonum inuocationem. Magica ei ars ex traditione malorum ſpirituum nomen habet: et apud aſſyrios primitus erat inuenta. et poſtmodum in toto orbe terrarum inualuit. De fallacia qua hanc artem exercentes falluntur: ꝛ deriſione qua a demonib⁹ ab hominib⁹. a bonis angelis ꝛ a deo deridentur tractatur ibidem. ¶ In. 49. capitu. tractatur de prima ſpecie artis magice. ſcilicet de p̄ſtigio quod eſt humanorū ſenſuū illuſio ex arte magica ꝛ operatiōe demonū ꝑpetrata. ¶ In. 50. c. tractatur de ſcđa ſpecies artis magice que eſt q̄n futura p̄dicuntur p diuinationem ſōniorū ꝛ q̄d ſit ſōniū ꝛ qualiter cauſat̄ ꝛ vtrū diuinatio p ſōnia ſit licita. Itē de quinq; generibus ſōniorꝫ tractat̄ in eodem. ¶ In. 51. ca. tractat̄ de tertia ſpecie artis magice q̄ dr̄ nigromantia. ꝛ quid ſit nigromantia ꝛ qualit̄ per hāc artē operātib⁹ demonib⁹ illudit̄ hoībus declarat̄ ibidē. ¶ In. 52. cap̄. tractat̄ de quarta ſpē artis magice q̄ dicit̄ phitonomantia ꝛ quid ſit phitonomātia. ꝛ q̄s auctor illius artis fuit. Itē vtrū ars magica ſit rationabiliter hoīb⁹ interdicta vel nō oſtēdit̄ ꝛ declarat̄ in eodem. ¶ In. 53. ca. tractatur de ſecundo genere diuinationis. quod fit p demonū inuocationē in reb⁹ inanimatis p ſigna ꝛ figuras q̄b⁹ futura p̄nunciant̄ occultaq; demonſtrant̄. Et iſtius modi diuinationis ſex recitant̄ ibidē ſpecies. quarū prima dicitur geomātia. ſcđa ydromātia. tertia aeromātia. quarta pyromātia. quinta aureolū ſiue ariſpiciā. ꝛ ſexta augurium. q̄ oīa in ſcriptura p̄hibent̄ vt oſtēditur ibidem. ¶ In. 54. cap̄. tractatur de tertio genere diuinationis quod fit abſq; demonum inuocatione per ſigna vel figuras vel diſpoſitiones in humanis corporibus. Et iſtius generis diuinationis quinq; recitantur ibidem ſpecies. quarum prima dicitur ſaliſatorum. ſecunda ciromantia. tertia ſpatulamantia. quarta vocatur omen. et quinta vocatur ſortilegiū. Item quod ſortilegium malū nō ſit multiplici ſuadetur ratione ibidem et reſpondetur ad eaſdē. ¶ In quinquageſimoquinto capitulo tractatur de quarto genere diuinationis. q̄d fit p conſiderationem ꝛ motus ſiderum ꝛ planetarum. Et hoc genus diuinandi ſimiliter vt alia predicam prohibentur ꝛ damnāt̄: vt multipliciter oſtenditur ibidem. ¶ In quinquageſimoſexto capitulo tractat̄ de diſcordia que eſt quita filia inanis glorie. ꝛ q̄d ſit diſcordia: qualit̄ accidit diſcordia ꝛ per ſe ꝛ per accidēs oſtenditur ibidē. ¶ In. 57. capitu. tractatur de ꝯtētione q̄ eſt ſexta filia inanis glorie: ꝛ quid ſit cōtētio. ꝛ de quintuplici cōtentione tractatur in eodem. ¶ In. 58. capitu. tractatur de inobedientia que eſt quinta filia inanis glorie. et quid ſit inobedientia. ꝛ de ſex motiuis que ad deteſtationem peccati inobedientie conferunt tractatur in eodem. ¶ In. 59. tractatur de obediētia. ꝛ quid ſit vera obedientia: ꝛ de exortationibus ꝛ exemplis ad verā obediētiāꝫ mouentibus. ꝛ de obediētia cōmēdabili: ꝛ de obedientia reprehenſibili. ꝛ de ſcala obediētie: ꝛ de eius gradib⁹: ꝛ de quattuor requiſitis ad veram obedientiam. ꝛ de triplici obedientia reprehenſibili tractat̄ in eodē. ¶ In. 60. tractatur de vana gloria mundana q̄ orit̄ ex ſeptē mundi varietatib⁹. vt declaratur ibidem. ¶ In. 61. capi. tractat̄ primo ex quo gloria mundana orit̄. ſ. de curioſi corporis ornamētis. ¶ In. 62. ca. tractatur de ſecundo ex quo orit̄ gloria mundana. ſ. de curioſis lectiſternijs. ꝛ de penis inferni q̄ p hmōi ſuperbie vanitatibus ordināt̄. ¶ In. 63. cap̄. tractat̄ de tertio ex quo oritur gl'ia mūdana. ſ. de curioſis ꝛ ſupfluis equitaturis. et poteſt vana gloria de equitaturis quadrupliciter contingere vt oſtēditur ibidem. ¶ In. 64. ca. tractatur de curioſa ꝛ ſupflua familia quod eſt quartū ex quo oritur gloria mūdana. ¶ In. 65. cap̄. tractatur de curioſis cōuiuijs. q̄ ſunt quintum ex quo oritur gloria mundana. ¶ In. 66. capitulo. tractatur de curioſis ꝛ ſumptuoſis edificijs. quod eſt ſextum ex quo oritur gloria mundana. ¶ In. 67. capitulo. tractatur đ curioſa ſuperfluitate librorum. quod eſt ſeptimum ex quo oritur gloria mundana. ¶ In. 68. capitulo tractatur de gloria humana. et ibidem recitātur quattuor ex quibus oritur gloria humana. quorum primū corporis pulchritudo formoſa eſt. Secundum eſt corporis fortitudo vigoroſa. Tertium proſapie nobilitas generoſa. et quartū eſt ingenioſitas curioſa. ¶ In ſexageſimo nono capitulo tractatur đ pulchritudine corporis formoſe. quod eſt primum ex quo oritur vana gloria humana. ꝛ de tali pulchritudine minime eſt gloriandum. vt oſtenditur multiplici ratione ibidem. ¶ In ſeptuageſimo capitulo. tractatur de erubeſcentia. Et eſt erubeſcentia duplex. ſcilicet bona et mala. et de erubeſcentia bona que eſt timor ſiue fuga rei indecentis tractatur ibidem. ¶ In. 71. capitulo tractatur de erubeſcentia mala que eſt timor ſiue fuga veri-

ratis ꝛ opatiõis honeſte ꝑpter obloquiũ ꝛ deriſionẽ
ſtultoꝝ vt dr̃ ibidẽ. ❡ Jn.72.cap̃.tractatur de corpo
ris fortitudine vigoroſa:qđ eſt ſecũdũ ex quo oritur
gloria vana humana. De corporis ei fortitudine mi=
nime eſt gloriandum. ꝛ fortitudo aie ſummopere eſt
ꝑoptãda. ꝛ ſunt fortitudinis anime quattuor ptes.ſ.
magnificentia/fidentia/patientia/ꝛ perſeuerantia:vt
dr̃ ibidem. ❡ Jn.73.cap̃.tractatur de magnificentia
que eſt pͥma pars fortitudinis anime:ꝛ quid ſit ma
gnificentia declarat̃ ibideꝫ. ❡ Jn.74.cap̃.tractatur
de fidẽtia/ſiue de ſpe que eſt ſecũda ps fortitudinis
aie:ꝛ qđ ſit ſpes et quot modis ſumit̃ ſpes declarat̃
in eodem. ❡ Jn.75.cap̃. tractatur de ſex motiuis q̃
conferunt ad motum ſpei eliciendum. ❡ Jn.76.ca.
tractatur de patientia q̃ eſt tertia pars fortitudinis
anime. ꝛ ĩ quo ponitur multiplex deſcriptio patiẽtie
Jteꝫ virtus patiẽtie tribus modis exerceri ſolet: vt
oſtendit in eodem. ❡ Jn.77.cap̃.tractatur de perſe
uerãtia que eſt tertia ps fortitudinis aie. ❡ Jn.78.
ca.tractat̃ de generoſa ꝓſapie nobilitate:qđ eſt ter=
tium ex quo orit̃ vana gloria humana:ſed certe nec
in iſto reperit̃ materia gloriandi:qꝛ generoſitas car=
nis nõ eſt a natura:ſed a fortuna contingit:vt oſtẽdit
ibidẽ. Jtẽ tria ſunt ſigna ꝑ que cognoſcit̃ q̃ ſunt nobi
les gñoſi. ꝛ tria alia ſigna ꝑ q̃ cognoſcat̃ q̃ ſunt igno=
biles ruſtici:vt dicitur in eodeꝫ. Jtem omnes hoies
fratres ſunt. ꝛ ideo quilibet hõ ꝛ ſpecialiter xp̃ianus
quẽlibet hominẽ xp̃ianuꝫ tanq̃ ſuũ fratrẽ diligeret:
ꝛ hoc triplici de cauſa. pͥmo:qꝛ rõne originalis crea
tionis. ſcđo cauſa ſpũalis renouationis. ꝛ tertio cau
ſa iuſtitie cõtinuationis vt declarat̃ in eodem. Jtem
corpus xp̃i miſticũ figuratur in ſacramento altaris
vt declaratur in eodem. ❡ Jn.79.capitulo tractatur
de curioſa ingenioſitate ſcientie: que arrogantium
mentis oculos excecat. Jtem que ſcientia eſt a deo ꝛ
que nõ oſtẽdit̃ ꝛ declarat̃ ibidem. Jtem aliqui donis
ſciẽtie/ſapiẽtie/ꝛ eloquẽtie ꝑditi nichil magis profi
ciũt q̃ huiuſmodi dei donis oĩno priuati. Jtẽ quidã
ſcolares ſcientias poetaꝝ atq̃ figmenta ad volupta
tẽ ꝛ curioſitatẽ addiſcunt. quidã vero huiuſmodi ad=
diſcũt:vt errores gentiliũ legẽdo deteſtent̃:ꝛ vt vti=
lia q̃ in eis inueniuntur ad vſum facre eruditionis de
uotius cõuertant. Et tales laudabiliter ſcolares li=
teras addiſcũt. vt declaratur ibidẽ. Jtẽ aliq̃ habent
ſcientie copiam. ſed in veritatis doctrina ornatã elo
quentiam:ſed tamen eorum vicioſa conuerſatio illo
rum doctrinam efficit infructuoſaꝫ:vt dicitur in eo=
dem. ❡ Jn octuageſimo capitulo tractatur de reme
dijs contra ſuperbiam ꝛ vanam gloriam. ꝛ ſpecialit̃
decem remedia contra ſuperbiam ꝛ vanam gloriam
ponuntur in eodem.

SEptima pars principalis

in qua tractatur de inuidia conti=
net .12.capitula: Jn quorum pͥ=
mo ponit̃ multiplex deſcriptio in=
uidie. ꝛ qꝛ ad inuidiã pertinet tri=
ſtari de bono alterius et quattuor
modis contingit aliquem triſtari de bono alterius.
ideo qualis triſtitia de bono alterius ꝛ qualis nõ ad
inuidiam pertinet oſtenditur ibidem. ❡ Jn ſecundo
capitulo ponuntur decem motiua ad deteſtationem
peccati inuidie conferentia. ❡ Jn tertio capitulo re=
citantur quinq̃ ſpecies inuidie principales. ꝛ quarũ
ſpecierum ordo ꝛ ratio ordinis earũdem oſtenditur
ibidem. ❡ Jn.4.cap̃.trac.de detractione q̃ eſt pͥma
ſpecies inuidie:ꝛ differt detractio a contumelia: vt
oſtenditur ibidẽ. Jtẽ ad detractioneꝫ pertinet famã
alterius denigrare. ꝛ poteſt aliquis famam alterius
denigrare. ꝛ poteſt aliquis famã alteri⁹ multipliciť
denigrare vt oſtendit̃ ibidem. Jtem detractio dete
ſtanda eſt propter mala vt oſtendit̃ in eodem. ❡ Jn
quinto capitulo tractatur de ſuſurratione que eſt ſe
cunda ſpẽs inuidie. Unde ſuſurratio aliq̃ñ ponit̃ pro
detractione:ſed tamen in aliquo differũt vt oſtendit̃
ibidẽ. ꝛ cõmittitur ſuſurratio tribus modis:vt oſtẽ=
ditur in eodem. ❡ Jn ſexto capitulo tractat̃ de ter=
tia ſpecie inidie que eſt exultatio ĩ aduerſis pximi:
ꝛ talis inuidia aliquãdo inuidũ perdit:dum ipſe per=
dere pximum optat: vt oſtendit̃ per exẽpluꝫ. ❡ Jn
ſeptimo capitulo tractat̃ de quarta ſpẽ inuidie q̃ eſt
afflictio in proſperis proximi hoc eſt dolor de bonis
pximi ꝛ proſperis ꝑpter odiũ perſone:ꝛ talis dolor
de ꝓſperitate pximi aliquando eſt inuidie deputan
dũ ꝛ aliq̃ñ non vt oſtenditur ibidem. ❡ Jn octauo ca
pitulo tractat̃ de quinta ſpecie inuidie ꝛ de odio cor
dis:qui eſt vetus ira ſiue inueterata inimicitia ex plu
ribus cauſis collecta diuturno tp̃e perſeuerans. Et
eſt odium aliquod bonum. ſ. odium quo vicia odiun=
tur. ꝛ aliquod malũ. ſ. quo homines odiuntur:vt de=
claratur ibidem. ❡ Jn nono capitulo tractatur de re
medijs contra peccatũ inuidie ꝛ contra peccatum il=
lud ſex remedia ſpecialia ponuntur ibidem. ❡ Jn de
cimo capitulo ponunt̃ ſeptem incitamenta que mo=
uere debent hominem deum ſuper omnia diligere.
❡ Jn vndecimo capitulo ponuntur octo ſigna oſten
dentia hominem perfecte deum diligere. ❡ Jn.12.
capitulo tanguntur quattuor notabilia materiaꝫ de
charitate que ĩ amore dei ꝛ proximi cõſiſtit declarã=
tia. in quoꝝ pͥmo oſtendit in qua effigie imago amo
ris ꝛ charitatis antiquitus erat depicta. ꝛ per cuius
imaginis picturam ꝛ effigiem oſtendunt̃ ꝛ declaran
tur veri amoris ꝓprietates. ❡ Jn ſecundo notabi
li oſtenditur qualiter charitas igni comparat̃. ꝛ hoc
propter ſeptem ignis proprietates. ❡ Jn tertio no=
tabili oſtẽdit̃ qualiter charitas ſoli octuplici de cau=
ſa comparatur. ❡ Et in quarto notabili declarantur
ſexdecim conditiones charitatis quas ponit apoſto
lus. 1. Corin. decimotertio. ꝛc.

c.i

OCtaua pars principalis in qua

tractatur de ira cõtinet decimaquinta ca=
pitula. in quorũ pͥmo ponitur duplex de
ſcriptio ire quarum ſecũda eſt hec. Jra eſt
libido vel inordinatus appetitus vindicandi:et po=
teſt vindicta appeti bene vel male. Pͥmus appeti=
tus vindicte vocatur ira per zelum. et ſic viri ſancti
virtuoſe ꝛ meritorie iraſcuntur vt oſtenditur ibidẽ.
Secũdus appetitus vindicte vocatur ira per viciũ
que duplex eſt: ſcilicet venialis ꝛ mortalis. vt etiam
oſtenditur et declaratur ibidem. ❡ Jn ſecundo ca=
pitulo ponuntur quattuor motiua ad peccati ire de
teſtationem conferentia. ❡ Jn tertio capitulo reci=
tantur ſex ſpecies principales ire et quarum ordo
et ratio ordinis earundem oſtenditur etiam ibidem.
❡ Jn quarto capitulo de indignatione que eſt pͥ=
ma ſpecies ire. et eſt indignatio turbulentis animi
motus quo iratus appetit ſe de aliquo contra quem
iraſcitur vindicare quod valde graue eſt peccatum:
vt patet ex dictis ibidem. ❡ Jn quinto capitulo tra
ctat̃ de mentis tumore:que eſt ſecunda ſpẽs ire. ꝛ ex

qua ſequitur crudelitas cui ānectitur ſeuicia: ſiue fe-
ritas: vt oſtenditur ibidē. ¶ In ſexto capitulo tracta-
tur de clamore q̄ eſt quinta ſpēs ire: ⁊ eſt clamor ꝑut
ad iram pertinet immoderata vocis pronūciatio a-
nimi indignationem demonſtrans: vt dicitur ibidem.
Et ex iſta ire ſpecie ſequitur contentio. Et eſt pctm̄
contentionis deteſtandum propter tria: vt oſtēditur
ibidem. ¶ In. 7. capitulo tractatur de blaſphemia: q̄
eſt quarta ſpecies ire: d̄ qua dictū eſt ſupra parte. 6.
capitulo. 14. ¶ In. 8. capitulo tractatur de cōtume-
lia q̄ eſt quinta ſpecies ire. Et quid ſit contumelia: ⁊
ꝙ contumelia poteſt fieri tam in dictis q̄ etiam in fa-
ctis oſtenditur ibidem. Item huic quinte ſpeciei ire
annectitur conuitium. contumelia: ⁊ improperium in
quo conueniunt ⁊ in quo differunt oſtēdit̄ in eodem.
Item ſpeciei ire annectitur maledictio de qua etiam
tractatur in eodem. ¶ In nono cap̄. tractat̄ de rixa q̄
eſt ſexta ſpecies ire: ⁊ eſt rixa quoddam priuatū bel-
lum quod inter priuatas perſonas agitur non ex ali-
qua publica auctoritate: ſed ex propria ⁊ inordinata
voluntate. ⁊ ex ira q̄nq̄ oritur bellum publicum ſicut
⁊ rixa que eſt bellum priuatum: vt oſtenditur ibidem.
¶ In decimo cap̄. tractat̄ de bello iniuſto ⁊ bello iu-
ſto. ⁊ bellum iuſtum tripliciter cōmitti: vt patet ibidē.
Item licet bella carnalia iuſta ⁊ cū debitis circūſtan-
tijs regibus ⁊ principibus ſint licita. ſunt t̄n omnino
clericis interdicta: vt oſtēditur in eodem. ¶ In. 11. ca-
pitulo tractatur d̄ homicidio corporali: ⁊ eſt homici-
dium corpale aliud licitū: ⁊ aliud illicitū: ⁊ de homici-
dio licito qḋ tripliciter fieri pōt tractat̄ ibidem. ¶ In
duodecimo capitulo tractat̄ de homicidio illicito qḋ
etiam tripliciter fieri contingit: vt oſtendit̄ ibidem.
¶ In decimotertio ca. tractatur d̄ homicidio chriſti
quod inter omnia homicidia pro eo ꝙ nunq̄ penes
aliquam creaturam deliquit erat peccatum grauiſſi-
mum: ⁊ ſicut oſtenditur ibi ſcḋm iura ciuilia filius ha-
bens patrem iniuſte interfectum non poteſt gaude-
re hereditate patris ſui niſi proſequatur eiꝰ interfe-
ctionem: ⁊ cum omnes fideles xp̄iani ſint xp̄i filij. ſe-
quitur ꝙ ſi quis chriſtianorum voluerit hereditate
patris ſui xp̄i gaudere oportet ꝙ patris ſui xp̄i pro-
ſequat̄ principalem interfectorem: ſed ad cognoſcē-
dum quis ſit principalis interfector xp̄i eſt notandum
ꝙ ſex perſone videntur eſſe ree mortis xp̄i que tamē
omnes per fideles duodenos ſunt aliqualiter adequa-
tate preter vnam: vt oſtenditur ⁊ declaratur ibidem.
¶ In decimoquarto capitulo preter predictas ſex
ſpecies ire declarantur tres alie ſpecies quas ponit
philoſophus quarto ethicorum. ¶ In decimoquin-
to capitulo ponuntur octo remedia ſpecialia contra
peccatum ire. ⁊c.

¶ Finis capitulationis. Sequitur tabula alphabetica huius operis.

¶Tabula cõpendioſa ſcðm alphabeti ordi̅n: opis pſentis deſtructoriũ vicioꝝ intitulati.

ABrahã preparauit ſacrificiũ ad offerẽdũ deo: ⁊ deſcẽderũt volucres ſup ſacrificiũ ⁊ abigebat eas abrahã. ſ. qd ex hoc ſpũaliter intelligat pte.iiij.capitulo.xiiij.C.
Abrahã tñ diues erat ꝙ ex ꝓpria familia d̃ iuuenib⁹ electis armauit exercitũ cũ q̃ quattuor reges cũ ſuis exercitibus deuicit: vt pꝫ pte.iiij.cap̃.lvij.C.
Abominantur impij ⁊ per ſequuntur bonos: vt patet pte quarta cap̃.v.B.
Abnegare ſeipſũ qd eſt: pꝫ pte.vj.cap̃.lix.a.
Abſoluunt ſacerdotes ſibi cõfeſſos a ſuis peccatis: ſed qualiter: pꝫ pte.iiij.ca.xxvij.C.
Abſq; pſonaꝝ acceptione aliqñ illi q̃ ſunt mĩn⁹ boni ſimpliciter in diſpẽſatione bonoꝝ ſpũaliũ melioꝛib⁹ licite pferũtur: vt pꝫ pte.iiij.cap̃.xiiij.B
Abſtinẽtia multum confert ad ſapiẽtiam addiſcẽdã: vt patet pte.ij.cap̃.vj.
Abſtinẽtiũ mẽtes licet ignis cõcupiſcẽtie aliqñ inflãmat tamen vſq; ad conſenſum vel operationem non exurit: vt pꝫ pte.ij.cap̃.ix.
Acceptio perſonaꝝ tripliciter fieri cõtingit. ſ. I bonorũ exhibitione/ ⁊ iudicij executione/ ⁊ in bonoꝝ diſtributione: vt pꝫ pte.iiij.cap̃.xiiij.a.
Accidioſi virtutibus vacui igne tẽtationis faciliter cõburunt: vt pꝫ pte.iiij.cap̃.xxvij.D.
Accidia multipliciter deſcribit: vt patꝫ pte. v.ca.j.
Accidioſus tot hꝫ anxietates remoꝛdẽtis ↄſcie ꝙ aliqñ ex nimia ⁊ inoꝛdinata triſticia cadit in pctm̃ finalẽ impenitẽtie qđ eſt pctm̃ maximũ ⁊ blaſphemia in ſpiritũſanctũ: vt patꝫ pte.v.cap̃.j. Itẽ eiuſdẽ.ca.ij.H.
Accidiã cuiuſdã epi prudẽter redarguit quidaꝫ monachus. vt pꝫ pte.v.ca.ij.a
Accidioſos mittit ſalomõ ad foꝛmicã ad addiſcẽduꝫ ſapientiã: vt patꝫ pte.v.cap̃.ij.B
Accidioſuꝫ xpianũ rationabiliter repꝛehẽdere poſſet ſol ſi facultatem loquendi haberet: vt pꝫ pte quinta capitulo.ij.A
Accidioſus qui ocioſe viuit ⁊ de laboꝛibus aliorum cibum ſumit: contra naturam viuit: vt patet parte.v capitulo.ij.B.
Accidioſi erubeſcere poſſunt qui nõ tam diligenter laboꝛant ad impetrandum gaudium celi. ſicut multi impioꝝ laboꝛant ad impetrãdum penam inferni: vt patet pte.v.cap̃.ij.B.
Accidie pctm̃ multũ deo diſplicet: diabolo valde placet: ⁊ hoi vehemẽter nocet: vt patꝫ pte.v.D.E.F.
Accidioſus preter infernum omni loco eſt indign⁹: parte.v.capitulo.ij.E
Accidioſus ſignat per arboꝛẽ fructum non ferentem quã precepit dñs ſuccẽdere. Item per ficum fructũ non ferentẽ cui maledixit dñs. Itẽ per ſeruuꝫ qui fodit in terram ⁊ abſcondit pecuniã domini ſui: vt pꝫ parte.v.capitulo.ij.H
Accidioſus eſt ꝓpꝛiũ hoſpicium dyaboli: vt pꝫ pte quinta.capitulo.ij.D.H
Accidioſi diuites reputant eos honoꝛabilioꝛes qui nichil boni agunt: ſed ocioſe et voluptuoſe viuunt: pte quinta.ca.ij.D. Item eiuſdem.cap̃.xxij.C.
Accidioſus aſſimilatur fere a canibus pſecute: parte.v.capitulo.ij.E.
Accidioſus figuratur per ſampſonem a dalida deceptum: vt patet pte.v.ca.ij.E.
Accidioſos dyabolus mutilat in partib⁹ organicis vt reddat eos ad bñ operãdũ ineptos: pte.v.ca.ij.F.
Accidioſi prelati ydolis aſſimilantur: pte.v.ca.ij.F. Item eiuſdem capitulo.xiiij.A
Accidioſi q̃ in vita pñti negligũt bene opari in futura vita mẽdicabũt: ⁊ nõ dabit eis: pte.v.ca.ij.G.
Accidioſus qui nõ exercet ſe in aliqbus bonis operibus faciliter ſuccũbit vicijs: vt multiplici exẽplo oſtenditur: parte.v.ca.ij.H
Accidioſi igne temptationis faciliter comburunt: parte.v.capitulo.ij.H
Accidia mentis oculos excecat: parte.v.ca.ij.I
Accidioſi doꝛmientes in ſuis peccatis piſcibus aſſimilantur: parte.v.ca.xxij.E.
Accidioſi per totũ tẽpus vite ſue I peccatis doꝛmiẽtes figurantur per abner qui pugnauit cum Ioab: parte.v.cap̃.xij.E
Accuſatio iniuſta tribus modis fieri contingit: parte.iiij.capitulo.x.A
Accuſatoꝛes ſi non poſſent ſuã ꝓbare accuſationem penã reciperẽt talionis condignã. pte.iiij.ca.viij. Item eiuſdem capitulo.x.A.
Accuſatoꝛibus deficiẽtib⁹ nõ videt reus eſſe cogendus ad purgationẽ: pte.iiij.cap̃.x.C.
Accuſatus de aliquo crimine coꝛam iudice ſi veritatem quã iudex ſub foꝛma iuris ab eo exigit negauerit peccat moꝛtaliter: pte.iiij.ca.xj.A.
Ad accidie deteſtationẽ exemplũ capere poſſumus de multiplici laboꝛe xpi ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ patruꝫ: parte.v.capitulo.ij.E.
Adoꝛatio triplex eſt: ſcꝫ latria: dulia: ⁊ yperdulia declaratur: parte.vj.cap̃.ij.E
Adoꝛari vere ⁊ licite poteſt xp̃s in re que putat eſſe chꝛiſtus. ↄ̃uis xp̃s non ſit: pte.vj.ca.xlv.E
Ad aratrũ manũ mittere qd eſt: pꝫ pte.vj.ca.xxxv.
Aduocati mali hoſtes ſunt iuſticie veritatis ⁊ equitatis: vt patet pte.iiij.ca.xij.C
Aduocationis officium ꝓpter multiplex periculum qđ circa officiũ illud conſiſtit a viris perfectis eſt fugiendum: parte.iiij.ca.xij.A.
Aduocat⁹ mal⁹ qualitercũq; cauſa ſit iniuſta defendit eã ne neſcius reputaret: pte.iiij.cap̃.xij. A
Aduocatus malus deũ ab eccleſia ſua expellit ⁊ dyabolũ introducit: pte.iiij.ca.xij.A
Aduocati mali hoſtes ſunt dei ⁊ amici antichꝛiſti: parte.iiij.cap̃.xij.A
Aduocati mali legẽ dei cõtẽnũt ⁊ faciunt legem dei alijs eſſe contemptibilem: pte.iiij.ca.xij.B
Adulatio euitanda eſt ꝓpter.iiij.pte.iiij.ca.xv.A.
Adulatione vincit dyabolus quos tribulatione vincere non poſſit: pte.iiij.ca.xv.B
Adulatoꝛes homicide ſunt ⁊ ꝓditoꝛes: p.iiij.c.xv.b.
Adulatoꝛes hiſtriones ſunt dyaboli. pte.iiij.ca.xv.
Adulatoꝛes ſibipſis ⁊ alijs multipliciter nocẽt: parte.iiij.capitulo.xv.B
Adulatoꝛes deludũt ſupbos eo modo quo illuditur cuidam ruſtico poꝛtanti ad foꝛum agnum venalem: parte.vj.ca.viij.in fine.
Aduerſitas omnis q̃ nos ſine noſtra occaſione cruciat baptiſm⁹ ignis dici poteſt: pte.v.ca.xij.D.
Aduentus xpi p arcũ celi ⁊ per tres eius coloꝛes ſignatur: pte.vj.ca.lxxx.M.
Adulteriũ valde eſt graue peccatũ qđ quadruplici

oſtenditur ratione .parte.iiij.capitulo.v.D
Afficiatur humanus animus ad temporales diuitias quadrupliciter.parte quarta.ca.xxviij.D.
Affinitas quid eſt ꝛ qualiter impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum:patet parte. tertia.capitulo ſeptimo.L.
Ambicioſi prelati figurantur per rhãmū:parte.iiij. capi.xxi.B.
Amor perfectus per quattuor ſigna manifeſtatur. parte.iiij.ca.xxvj.A.
Amantes ſuū amorē ſub ſilentio tegere diu nequiūt parte.vij.ca.xj.A.
Amor ꝛ timor ale ſūt q̄bus volādū eſt ad deū:parte. iiij.ca.ij.K. Item parte.vij.capit.xj.B
Amoris ymago quodam modo depingebatur ſcilicȝ qualiter. patet parte.vij.ca.xij.A
Adinuicem membra corporis xp̄i miſtici oſtenduntur ex multiplici inclinatiōe amoris quem inter ſe inuicem habent membra corporis naturalis: pte.vj. ca. lxxviij.D .
Amor inordinatus diuitiarum temporalium amorē penes deum extinguit:vt exemplariter patet parte. vj.ca.ij.E.
Amāt ꝛ timēt aliq̄ deū ꝓpter ſe:ſed q̄ ſunt huiuſmodi patet parte.v.ca.viij.D.
Amicitias ieſu qui expedit multorum inimicitias impiorum oportet ipſū tolerare.parte quinta capitulo. ſecundo.A.
Amaritudo penitētie dulcorari poteſt per memorialē impoſitionem ligni paſſionis domice:parte. quinta capitulo.xv.B.
Ambicionis pctm̄ fugiēdū eſt ꝓpter tria:pte.vj.capitulo.xxvj.C. Itē parte.iiij.ca.ij.I.
Amicos tres habent auari quorum ſolus vnus quē minime diligunt oſtenditur eſſe amicus:parte.iiij.capitulo.ij.C.
Animas ſuas aliqui vēdūt diabolo:parte.v.c.xij.E.
Angeli boni ſolliciti ſunt circa noſtrā cuſtodiam:parte.v.ca.xij.M Item parte.vj.ca.xxvj.G
Anima humana curioſe euagans circa mundi vanitates ſuiipſius oblita eſt ꝛ abſens ſibiipſi:parte quinta capitulo.xxj.A
Anime duplex eſt vis ſcȝ ſenſualitas ꝛ ratio quarum vtraq̄ȝ repugnat alteri:parte.j.capitulo.v.
Anime defunctorū quattuor modis ſoluūtur a pena purgatorij:parte.iiij.ca.ij.D
Apoſtaſia quid eſt patet parte.vj.ca.lxj.
Apoſtare contingit hominem tripliciter:parte ſexta. capitulo quarto
Apoſtaſie.vj.ſunt gradus quos ſalomon recitat:parte ſexta capitulo.lxj.
Appetunt multi ſe plus veritate diligi vt patet parte quarta.capitulo quinto.A
Anima peccatrix debet eſſe ſicut mulier cōcipiens ꝛ pariens:vt patet parte.iiij.ca.lxvj.
Ars hui⁹ ſeculi ſtrenuos habȝ amatores:pte.v.capitulo.xvij.Itē aīa arida figuratur ioſue.xvij.p axam vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.E
Arrogantes ſimiles ſunt balboyno in pariete: vel in edificio ſculpto ſiue depicto
Item arrogantes ſimiles ſunt cuidam mente alienato:parte.vj.capitulo.vj.
Arrogantia differt a iactantia in hoc ꝙ arrogātia eſt in corde tantum:iactantia vero in opere:parte ſexta capitulo ſeptimo.
Arrogantes nunq̄ȝ perfectam ſcientiam conſequuntur:parte.vj.capitulo xxxix.E.
Arcus celeſtis in quo tres colores continētur ſignificat triplicē xp̄i aduentū:parte.vj.ca.lxxx.M
Arbor mala non poteſt fruct⁹ bonos facere:nec econtra cuius expoſitionē ꝛ intellectū vide parte.vj.c.xxx. Item eiuſdem cap.lxviij.B
Aſtucia quid eſt patet parte.iiij.ca.xix.
Aſtrologi dicentes determinate ꝙ effectus talis vel talis eueniet faciunt ſcientiam aſtrologicam vileſcere:parte ſexta capitulo.l.C
Aſpectus curioſus mulierȝ cōptarū valde piculoſus eſt vt patet parte.iij.cap.xvj.G.vel.C.
Attende a falſis prophetis.ꝛc.ſuper quo criſoſtom⁹ ponit differentiā inter attendere ꝛ aſpicere:parte ſexta capitulo ſexageſimonono.C
Auaritia iam proſtrauit veritatē ꝛ expulit equitatē parte quarta capitulo duodecimo.C
Auaritia iam intantum amatur cum ſuis filiabus ꝙ vix eſt aliqua cauſa inter mundanos homines que deducitur ad effectum ſine earum conſilio:parte.iiij. C vel.E
Auari qui ponūt totam ſuam ſollicitudinē circa terrenas diuitias adquirendas non credūt ſolū vnū eſſe deum nec in deum:parte.vj.ca.xxxiiij.
Auari non credunt deum eſſe creatorem celi ꝛ terre parte ſexta capitulo.xxxiiij.
Auari non credunt eſſe creatorem nec ſaluatorē mundi:parte.vj.capitulo.xxxiiij.
Auaricia cū eius ſpecieb⁹ ſignaẛ per beſtiā quā vidit daniel ſuſcitari de mari:pte.vj.ca.xxxiiij.
Auaritia videẛ eē pctm̄ cōtra naturā:p.iiij.c.ij.A.B
Auarus multiplex maledictio impcaẛ:pte.iiij.c.ij.a.
Auar⁹ aſſimilatur porco q̄ cibū ſeq̄tur:p.iiij.c.ij.A
Auarus hȝ laborē in adquirēdo.ꝛc.pte.iiij.c.ij.A.C
Item eiuſdem capitulo.v.C
Auaritia eſt radix omnium malorum:ꝛ ideo diabol⁹ in auaris ramos omnium malorum faciliter poteſt inſerere:parte.iiij.capitulo.ij.B
Auarus ydolatra eſt:fidem ſpem ꝛ amorem diuitijs tribuens:parte.iiij.ca.ij.B.C
Auarus cariores habet res temporales q̄ȝ ſuam animam:vt patet parte.iiij.ca.ij. B
Auarus morte ſupueniēte nichil de bonis fortune ſecum afferet:vt patet parte.iiij.ca.ij.C
Auar⁹ ſimiles eſt pueris gardinū ad poma furtiue auferendum intrantibus:vt pȝ parte.iiij.ca.ij.E
Auaricia multiplex īfirmitas cōcomitaẛ.p.iiij.c.ij.E
Auarus lunatico triplici de cauſa comparatur:pte. iiij.ca.ij.F.
Auarus exaltaẛ a diabolo in aere ſupbie ſicut aquila os exaltat cui⁹ medulla ſe appetit reficē:p.iiij.c.ij.G.
Auaricia aſſimilatur mulieri ſedenti in amphora:parte.iiij.ca.ij.G
Auarus intantū deū contemnit ꝙ plus vnū obolū q̄ȝ deum diligit:parte.iiij.ca.ij.G
Auarus omnia decem mandata dei tranſgreditur: parte.iiij.ca.ij.H
Auar⁹ incidit omnia ſeptem pctā mortalia:vt patet parte.iiij.ca.ij.I
Auar⁹ ſolū vmbras diuitiaꝝ ⁊ aꝝ colligit:p.iiij.c.ij.I
Auarus ſimilis eſt pueris papiliones ſequētibus: parte.iiij.ca.ij.I.L
Auarus triplicē ruſticitatē deo pro ſuis beneficijs reddit:parte.iiij.ca.ij.I.
Auarus per beneficia ꝛ ꝓ beneficijs ſibi a deo collatis contra deum pugnat:parte.iiij.ca.ij.L.

Auarus vadit voluntarie laqueo diaboli ſtrangulare.
vt patet parte.iiij.ca.ij.M
Auarorum ſtultitia multiplici exēplo oſidit.p.iiij.c.ij.m.
Auarus poti⁹ vult inferno eternaliter cōburi q̄ he=
reditatē falſe adq̄ſitā dimittere. vt ptz pte.iiij.c.ij.M.
Auarus ſaluari nō pōt niſi male adquiſita reſtituat:
parte.iiij.ca.ij.M
Auarus theſauriſat in loco vbi ſcit oēs p̄decceſſores
ſuos amiſiſſe theſauros ſuos parte.iiij.ca.ij.M.
Auarus ſemper faſciculos ad domū conſciētie cōbu
rendum apponit.parte.iiij.ca.ij.M
Auarus omnem theſaurum ſuum portat ad locū vbi
ſcit ſe ineuitabiliter ſpoliaturū pte.iiij.ca.ij.M
Auarus eſt quaſi equus p totū diē vite ſue onus gra
ue portans de quo in fine nichil niſi dorſum conſcien
tie excoriatum lucrabitur. parte.iiij.ca.ij.M
Auguſtin⁹ valde timuit de hoc q officiū epatus ſibi
iniūctū accepit vtz pte.vj.c.ij.m. Itē eiuſd.c.xxvj.a.
Auguſtinus a menſa ſua detractores excludere con=
ſueuit parte.vij.ca.iiij.C
Auferre pſit abominationē ab eccleſia z tribulationē
bella z homicidia in mundo regnātia: ſed quibus me
diis patet parte.iiij.ca.xiiij.D
Aureola quid eſt z qualiter vna aureola debetur vir
ginibus.alia martiribus.z tertia fidelibus doctorib⁹
patet parte.iii.ca.vi.H

Beatus bernardus videns ſo=
rorem ſuā in ſuperbo ornatu noluit ad
eam venire parte.vj.ca.lxix.
Beda oſtendit qualiter quōdam regnū
anglie propter peccata in eo regnantia
erat totaliter deſtructū z ignis incendio deuaſtatum.
pte.iiij.ca.xij.D. Itē pte.vj.ca.ij.G.D.
Bellū aliquod eſt iuſtum z aliquod iniuſtū: z bellum
iuſtum tripliciter fieri contingit vt patz pte.viij.c.x.
Bellum iuſtum cum quibus circunſtantiis fieri debe
ret patet parte.viij.ca.x.
Bella iuſta exercētes añ oīa deberent videre q deuz
ſecū haberent qd erit qñ ad eius mandata humiliter
obediunt. vt ptz parte.viij.ca.x.
Bella corporalia ex vna parte vel alia iſtructione dia
boli oriuntur pte.viij.ca.ix.
Bellū publicū oritur ex ira ſicut z rixa que eſt belluz
priuatum parte.viij.ca.ix.
Bella carnalia clericis oīno ſunt interdicta ſaltē niſi
fuerint ad defenſionem proprie vite pte.viij.ca.ix.
Bella carnalia in ſcriptura ſacra figurant bella ſpiri=
tualia: vt patet parte.viij. ca.ix.
Beneficia diuina ſpecialia ſunt ſex de quib⁹.parte.vj.
ca.iiij.D.
Beneficia ſua ſubtrahit deus ab illis q non reddunt
ſibi debitas gratiaruz actiones. quod bene figuratur
Joſue.iiij. vt ptz parte.vj.ca.iiij.E
Beneficiū eccleſiaſticum ſi conferatur minus digno
digniori dimiſſo eſt acceptio perſonarum et peccatū
iniuſticie parte.iiij.ca.xiiij.B
Blaſphemia quid eſt z de tribus modis quibus blaſ
phemia committitur parte.iiij.ca.xvij.E
Blaſphemia que eſt indigna de deo ſentire vel verbo
rum contra deum inordinata prolatio conſiſtit princi
paliter in tribus: vt parte.vj.ca.xiiij.
Blaſphemia duplex eſt vna cordis/z alia oris: parte.
vj.ca.xx.
Blaſphemioſe cogitationes inuoluntarie: quos dia=
bolus mentibus iuſtorum ingerit non ſunt multum
ponderante quia cedunt homini contra illas reniten
ti in meritum potius quam in peccatum: vt patet par
te.vj.ca.xx.
Blaſphemia in ſpiritum ſanctum diſtinguitur a blaſ
phemia in filiū: vt patet parte.vj.ca.xiiij.
Blaſphemia z ſpiritus blaſphemie in quo differunt
ptz parte.vj.ca.xx.
Blaſphemat deum qui ſuam propriam iniuriam vin
dicat: vt patet parte.iiij.ca.xxvij.b.
Blaſphemi iurantes per mēbra xp̄i ſimiles ſunt cui
dam mulieri ingrate pro qua vir ſuus poſitus erat in
colliſtrigio. parte.iiij.ca.xvij.E
Blaſphemauit deum puer quinq annorum et arre=
ptus eſt de patris gremio a diabolo.parte.iiij.capi.
xvij.E.
Blaſphemauit deum miles quidam ludens ad alea=
rium per oculos xp̄i iurans.zc.parte.iiij.ca.xvij.E
Blaſphemauit quidam miles iurans per lāceā chri=
ſti. Et ideo lanceis igneis ineternum perfoſſus eſt
parte.iiij.ca.xvij.G.
Blaſphemare deum in ſua propria pñtia iam permit
tunt ſuos ſeruientes domini tp̄ales ac etiam prelati
eccleſie et ideo tales aſſimilātur ſcribis et phariſeis
zc.parte.iiij.ca.xvij.G.
Blaſphemantes deum iuramentis horribilibus dan
nabiles ſunt ac etiam eos patienter tolerantes.par=
te.vj.ca.xx.
Blaſphemantes deum iuramentis horribilibus non
minus peccant quā iudei qui xp̄m crucifixerunt. pte
vj.c.xx.per ambroſium.
Blaſphemus deterior eſt in conditione oībus creatu
ris irrationabilibus.parte.iiij.ca.xvij.E.
Blaſphemus de terior eſt homicidis raptoribus z la
tronibus.parte.iiij.ca.xvij.E.
Blaſphemi deteriores ſunt iudeis: qui xp̄m crucifixe
runt de teriores iuda traditore.ac etiam ribaldis ca=
nibus z demonibus inferni.parte.iiij.ca.xvij.F.
Blaſphemi maledicti ſunt et damnabiles ad ſuppli=
cium eternum: vt probatur parte.iiij.ca.xvij.F
Blaſphemi figurantur per ſemei qui gradiebat ma=
ledicens regem dauid z mittens contra eum lapides
parte.iiij.ca.xvij.E.
Blaſphemi figurantur per achab z ieſabel qui lapi=
dari fecerunt naboth parte.iiij.ca.xvij.E
Blaſphemia loquela eſt infernalis parte.iiij. capitu=
lo.xvij.E.
Blaſphemi filij diaboli poti⁹ dicēdi ſunt q̄ filij dei.
vt ptz parte.iiij.ca.xvij.E.per exemplum.
Blaſphemat deum dominus temporalis vel eccleſie
prelatus qui cum intentione cordis dicit ſuis ſubdi=
tis. Ego creaui vos parte.vj.ca.xliij.
Blaſphemia fugienda eſt propter multa parte.iiij.c.
xvij.E. Item parte.vj.ca.xx.
Blaſphemorum pena limitata eſt a domino vt patet
parte.iiij.ca.xvij.E
Bona enim fortune que nobis inuite auferri pñt no=
ſtra non ſunt: ſed bona gratie que nobis inuite aufer
ri non poſſunt noſtra ſunt
Bona tranſitoria qui contemnunt mala pene tranſito
rie nō metuunt parte.vj.ca.lxxiij.

Calumniari quid eſt patet parte
iiij.capitulo.x.B
Caput corporis eccleſie eſt deus z quicqd
ſuis membris factum fuerit illud ſibi repu=
tat fieri parte.vj.ca.lxxviij.F.

¶Caput ſerpentis conteritur cū in prima eius ſuggeſtione diabolus conuincitur. qđ bene figuratur p hoc ꝙ dauid goliā in capite percutiēs occidit. parte. v. ca. xij. G. Item eiuſdem ca xv. D

¶Charitas eſt dilectio qua diligitur deus propter ſe ꝛ proximus ꝑpter deū. vel cū deo: pte. vij. ca. ix. A

¶Charitatis mandata ſunt duo: vnum pertinens ad dilectionē dei: aliud ad dilectionē; proximi: pte. vij. c. ix. B

¶Charitas aque formali aſſimilatur: pte. vij ca xiij. E

¶Charitatis virtus fortificat fideles cōtra ſuos inimicos ſpūales: parte. vij. ca. xj. D.

¶Charitas igni cōparatur propter ſeptē ignis proprietates: parte. vij. ca. viij. B

¶Charitas ſoli cōparat octo de cauſis: pte. vij. c. xij. C

¶Charitatis perfecte ſexdecim ſunt cōditiones: parte vij. caꝑ. xij. F

¶Charitatē nūꝗ̄ habuiſſe ꝓbatur qui criminaliter peccat: parte. v. ca. xv. C

¶Charitas que deſeri poteſt nunꝗ̄ vera fuit: vt pȝ pte v. caꝑ. xv. C

¶Charitas eſt virtus per quā ſoli filij dei cognoſcunt a filijs diaboli. pte. v. c. vij. Itē parte. vij. ca. xj. B

¶Carnis deſideria ſeq̄ valde ꝑiculoſū ē: pte. iiij. c. xj. B

¶Caro humana an̄ pctm̄ primi parētis erat tāꝗ̄ arbor virens in paradiſo: ſed cōbuſta igne cōcupię redacta eſt in cinerē in quo latet ignis. i. fomes pcti. pte. i. ca. v

¶Carnem noſtram expendere in dei ſeruitio timere nō debemus: parte. v. caꝑ. xiiij. B. per exemplum. Item parte. v. ca. xxxvij.

¶Caro ſiue corpus xp̄i duplex eſt: pȝ pte. vi. c. xviii. H.

¶Caſtitas triplex eſt. ſ. coniugalis/ vidualis/ ꝛ virginalis: parte. iij. ca. vj. B

¶Caſtitas virginalis lilio cōparat. pte. iiij. c. xlvj.

¶Caſtitatē foris aliqui oſtēdūt: ſȝ ſupbiā interius i mēte abſcōdūt. ſed iuſto dei iudicio contingit ꝙ caſtitas in talibus circa finē perditur: parte. v. caꝑ. xv. Itē; de iſta materia vide in fra eiuſdem ca. xviij. C. Item pte vj. ca. xxviij. in fine

¶Caſtigat deus illos qui ſaluabantur paupertate ꝛ alijs tedijs huius vite: ſed illos q̄ damnabūtur permittit i hac vita pſperari: vt pȝ parte. iiij. ca. xxvij. A

¶Caſtigat ꝛ flagellat deus diuerſos diuerſis tēporib⁹ diuerſimode cum virga ſua. parte. vj. ca. lxxx. L

¶Cauſa quare deus vnū diuitē facit/ ꝛ aliū pauperē oſtenditur pte. iiij. ca. xxiiij. per Baſilium.

¶Cauda aialis deo immolandi iubetur in ſacrificio offerri: p qđ ſignatur pſeuerantia i bonis. pte. v. c. xv. D

¶Cecatur iā intm̄ mūd⁹ ꝙ credit dignitatē ꝛ honorem ſacerdotalem ſtare in gl̄a mūdi. parte ſexta. caꝑ. ij. I

¶Cecitas mētis generatur ex cōſuetudine peccādi: pte v. ca. ij. L. ¶Item generatur ex luxuria ꝛ accidia: vt patet parte. v. ca. ij. I.

¶Cecitas mentis peior eſt cecitate corporis qđ multiplici oſtenditur rōne: parte. iiij. ca. ij. E

¶Ceci ꝛ claudi ſunt ꝑlati impij/ qui quouſqꝫ fuerint amoti xp̄s non poterit per gratiam in eccleſia militante dominari: parte. vj. ca. xxvj. E

¶Cibus quanto honeſtius comeditur/ tanto facilius et ſalubrius digeritur. vt dicitur parte. ij. ca. vij

¶Cibaria delicata ꝛ fortia immediate ſumpta quaſi facule ſunt ad corpus humanum igne luxurie comburēdum: vt dicitur parte. iij. ca. xiiij. A

¶Cinerem ſe eſſe non credunt qui veſtimentis ſericis ꝛ deauratis inaniter ſe ornant: parte. iiij. ca. xlviij. B

¶Circa correctionem fratrum noſtrorum delinquētiū diligēter laborare triplici medio incitamur: parte. iiij cap. xxviij.

¶Circuncidere corda noſtra a voluptatibus carnalib⁹ figurale exemplum habemus de Abraham. vt patet parte. vj. ca. lix. A.

¶Clauſtralis pro neceſſitate fratrum corpore clauſtrū egrediens animo ꝛ voluntate in clauſtro obedienter degens. eſt in gerarchia humana quales ſunt angeli boni in gerarchia angelica. parte. vi. ca. lix. F

¶Clauſtralis de clauſtro egrediens cauſa ambitionis dignitatis aut libidinis eſt quaſi cadauer mortuū de ſepulchro egreſſum maligno ſpiritu agitatum: parte vj. ca. lxix. F

¶Clauſtraliū pctā: ꝛ hoc i triplici clauſtro grauiter punit deus: vt patet parte. iij. ca. ix.

¶Clamant ad deū aliqui orādo cū toto corde. aliqui cū corde medio. ꝛ aliqui cū nullo: pte. iiij. ca. xxxvj. C. D.

¶Clamor cordis in orōne qū magna eſt intentio ꝛ deuotio orantis potior eſt in conſpectu dei/ ꝙ̄ clamor vocis q̄ fit cū ſtrepitu verberati aeris: pte. iiij. c. xxxvj. E.

¶Claudunt impij prelati ꝛ paſtores ianuam regni celeſtis: vt patet parte. vj. ca. lxxix. E. per Chriſoſt.

¶Clerici in ſuperfluitate ſeruoꝝ ꝛ equorū ꝛ ceteris mūdanis pōpoſis vanitatibus cōſummunt patrimoniū ieſu xp̄i qđ pauperibus eſt debitum: parte. vj. ca. ij. I.

¶Clerici in congregatione temporalium ſunt/ vt layci in dignitate vt clerici ꝛc. parte. vj. ca. ij. H

¶Clericoꝝ corona ſtatus ꝛ oīa quoꝝ veſtimēta eccleſiaſtica virtutes ſignāt virtuteſqꝫ clamāt: pte. vj. ca. ij. P

¶Clericus cuiuſcunqꝫ ordinis ſit: ſi deprehenſus ſit cōſuluiſſe aruſpices aut incantatores aut arioloſ, deponendus eſt: parte ſexta: ca. xlviij.

¶Clerici precellentes alijs in ſcientijs liberalibus ꝛ nichil ad honorem dei: ꝛ ad edificationem eccleſie proficientes reprobantur: parte. vj. ca. lxxix. A.

¶Clerici qui a bonis et operibus parentum ſuſtentari poſſunt ſi quod pauperum eſt ſibi accipiūt ſacrilegiū cōmittūt: parte. iiij. ca. xxj. F. Itē eiuſdem ca. lxij. B.

¶Colere quid eſt. ꝛ quomodo colere ꝛ adorare differūt patet parte. vj. caꝑ. xlv. A

¶Colitur pro deo illud quod in amore preponitur: parte quarta. caꝑ. ij. B.

¶Concepti in fluxu menſtrui cōmixti cū ſeminibus viri ꝛ mulieris incurrunt leprā infirmitatē elephantinā ac alijs morbis incurabilibus: parte quarta. ca. xxxi. B.

¶Cōfeſſio ſacramētalis ſic deſcribit: parte. v. ca. xiii. A

¶Confeſſionis ſacramentū figuratur per piſcinā ꝓbaticā. parte. iiij. ca. liii. B. Item parte. v. ca. xiii. A

¶Cōfeſſio tarda ꝛ coacta ꝛ deſperata inutilis eſt: vt patet parte quarta capitulo duodecimo. A

¶Confiteri nolentibus ſua peccata contingit ſicut contingit inſolentibus pueris qui poſtꝗ̄ deliquerunt nolunt parentibus obedire. nec eis interrogantibus ſua fateri delicta: parte quinta. caꝑ. xiii. B

¶Confiteri peccata ſua differentem difficile eſt a peccatoꝝ vinculis diſſolui: parte quinta. ca. xiii. B

¶Confiteri peccata ſua ꝓ craſtināteſ frequenter dū expectant tēpus mīe cito ꝛ ex improuiſo venit tempus vindicte: vt hyſtorialiter oſtenditur: parte. v. ca. xiii. C

¶Cōfeſſores mali ſunt qui ꝓ penitētia iniūgūt raptoribus ſibi cōfeſſis partē de rapina eis dare. ꝛ de reſiduo eos abſoluūt: cū tñ ad reſtitutionē integralē obligant vt patet parte. iiii. ca. xlix.

¶Cōfidere debem⁹ in deo nō in nr̄a potētia virtute vel opibus: pte. vi. c. ii. Itē eiuſdē ca. ix. xxiii. xxiiii. ꝛ. xxv

¶Cōpaſſionis incitamēta ſunt ſex: parte. iiii. c. xxvi. A.

¶Cōpatiebantur xp̄o in cruce morienti fere oēs crea-

ture:parte quarta.ca.xxvj.B
Item parte.viij.ca.xiij. B
Compati ⁊ miſereri fratribus noſtris miſeriã huius mundi patientibus mouerent nos tria: parte quarta. ca.vigeſimoſexto.C.
Cõſilij capiendi triplex eſt deliberatio:pte.iiij.cap.l.
Cõſiliũ pfectũ ſenũ noluit audire roboas.pte.iiij.c.li.
Cõſilio danielis pphete noluit rex Nabuchodonoſor acquieſcere:⁊ ideo in beſtiã mutatus eſt:pte.iiij.c.lj.
Conſiliũ achoꝛ cõtempſit holofernes:⁊ id i medio exercitus ſui a muliere decapitatꝰ eſt:pte.iiij.ca.lj.
Cõſiliũ xpi iã a multis hoibus deſpicit:pte.iiij. ca. lj.
Conſiliarij ſunt ſicut gubernatores in naui:parte.iiij cap.xlj.
Conſiliarij mali tres ſunt:quoꝝ tñ cõſiliũ multi inſipiẽtes magis ſequũt/ꝙ ꝯſiliũ diuinũ:pte.iiij.c. xliiij.
Cõſiliarij boni dñt eẽ a vicijs imaculati:p.iiij.c.xliiij.
Cõſiliarij boni hñt in conuerſatiõe ſanctitatẽ:in verbo veritatem:⁊ in zelo equitatem:⁊ in experimento ſagacitatem.parte quarta.ca.xliiij.
Conſiliarij principes iudices ⁊ prelati ſicut ſunt reipublice vtiliſſimi quãdo ſunt boni ⁊ virtuoſi/ita ſũt peſſimi quando ſunt mali vicioſi:parte quarta.ca.xliiij.
Cõſilium optimũ eſt cõſilium regis pacifici qui i hũc mundum veniens tria conſilia euangelica ſecum attulit:⁊ ſuis fidelibus miniſtrauit:parte quarta.ca.xlv
Conſanguineoꝝ copule phibite ſunt:ſed vſqꝫ ad quẽ gradum conſanguinitatis:pꝫ parte.iij.ca.vij.K
Conſanguineoꝝ copule quondã in antiqua lege pmiſſe ſunt: nũcvero phibite:ſed quare:pꝫ pte.iij.ca.vij.I
Conſanguinitatis gradus ⁊ linee determinantur: parte tertia.ca.vij.K
Cõſuetudo bonoꝝ inter quos quis moꝛatur obſeruãda eſt in rebus pretereuntibus:ſcꝫ in cibis/ veſtitu et ceteris huiuſmodi. in oibus eñ talibus nonvſus rerũ ſed libido eſt in culpa:parte.vj.ca.xliiij.
Cõſuetudo mala ꝙpericuloſa eſt:patet parte quinta. ca.ij.I.K
Conſuetudo peccandi facit hominem de minoꝛi peccato in maius cadere:parte.v.ca.ij.K
Conſuetudine peccati depreſſi figurantur per lazarũ quatriduanum:vt patet parte.v.ca.ij.K
Conſuetudinaliter peccantes vix aut nunꝙ curãtur. vt patet parte.v.ca.ij.L
Conſuetudo peccandi iuuentutem allicit:⁊ inuadit ſenectutem:necti⁊ conſtringit affectum:fallit⁊ inficit ⁊ ⁊ iudicium de culpis ſubuertit:parte quinta.capitulo ſecundo.L
Conſuetudo peruerſa ex diuturnitate tempoꝛis non leuigat crimẽ:ſed auget pte quarta.ca.v.F.
Conſuetudo que veritati eſt contraria odibilis eſt: vt dicitur parte quarta.ca.v.F
Conſuetudinaliter doꝛmire in peccatis ꝙ periculoſũ eſt:patet parte quinta.ca.x.B.
Conſuetudine peccandi quod graue eſt peccatum leue exiſtimatur:parte quarta:ca.xj.A.
Item parte.v.ca.ij.I
Conſuetudo peccãdi qualiter generatur:patet parte quarta.ca.xj.A
Conſuetudo peccandi eſt quaſi cathena qua peccatoꝛ aſtrictus niſi deus manum apponat diſſolui non põt. vt dr̃ parte quarta.ca.xj.A.Itẽ parte.v.ca.ij.I
Cõtinẽtioꝛes nobis non ſunt plerīqꝫ beſtie:quia vilioribus eſcis aluntur:parte.vj.ca.xliij.per Auguſt.
Contentio quintuplex eſt.parte.vj.ca.lviij
Cõtentioſe litigantes oſtendũt ſe eſſe ſeruos diaboli ⁊ non dei:parte.vj.ca.lviij.
Contentio que eſt pctm̃ diabolicum triplici de cauſa eſt deteſtanda.parte.viij.ca.vj.
Contemptores legis diuine grauiſſima vindicta ſunt puniti:vt hyſtoꝛialiter patet parte.vj.ca.ij.G
Contemptores mundi quanto perfectius mundum contemnunt tanto eiuſdem plenius dominantur: parte quarta.ca.xlvij B.
Continentia quid eſt.patet parte.vj.ca.lviij
Contumelia quid eſt:patet parte.viij.ca.octauo.
Contumelia conuicium ⁊ impꝛoperium in aliquo cõueniunt:⁊ in aliquo differunt . vt patet parte octaua: cap.octauo.
Contumelia tam in dictis ꝙ in factis fieri contingit: vt patet parte.viij.ca.viij
Contumelia illata oſtendit qualis apud ſe vnuſquiſqꝫ latet:vt dr̃ parte quarta.ca.xlviij.F.
Contradictionẽ magnã vir iuſtus aliqñ videt in ciuitate ale ſue:parte.vj. ca.ij.D
Conuertere ſe feſtinãter de pctis ſuis ſeptẽ mouerẽt peccatorem:parte.v.ca.xij.A.
Conuiuioꝛum curioſa ⁊ vana ſuperfluitas repꝛobat: parte.vj.ca.lxv.
Cõuiuioꝛum inanis gloꝛia in multis apperet ſuperfluis.vt patet parte.vj.ca.lxv.
Conuiuia curioſa ſuperboꝛum ſpecialiter a ſacerdotibus ſunt vitanda:vt patet parte.vj.ca.lxv.
Conuiuia ſuperboꝛum euitanda ſũt a fidelibus ppter multa mala q̃ ex eis eueniunt:pte.vj.ca.lxv.
Conuiuijs qualiter licet fidelibus intereſſe ⁊ facere: parte.vj.ca.lxv.
Coꝛ durum quid eſt : patet parte.v.ca.iiij.
Coꝛpoꝛis xpi miſtici mẽbꝛa ſunt oĩa fideles xpiani: vt pꝫ parte.vj.ca.lxxviij.C.
Coꝛpꝰis ⁊ ſanguinis xpi pticipes ſunt oẽs q̃ xpi membꝛa efficiũtur:vt patet parte.vj.ca.lxxviij.I.
Coꝛpus chꝛiſti ſumitur a bonis ſacramentaliter⁊ ſpiritualiter:ſed a malis tantum ſacramentaliter: parte vj.ca.ſeptuageſimooctauo.I
Coꝛpus xpi miſticum figuratur in ſacramẽto altaris. vt patet parte.vj.ca.lxix.E
Coꝛrectio ſubditoꝛum a pꝛepoſitis qualiter fieri deberet:figuratur per hoc ꝙ i baſibus templi intus coꝛtinas ⁊ plectas boues ⁊ leones⁊ cherubin ſũt ſculpta: vt patet parte quarta.ca.octauo.B.Item eiuſdem capitu.xxviij.D
Coꝛrectio fraterna duplex eſt.vna que eſt actus charitatis.alia que eſt actus iuſticie:patet parte quarta. ca.xxviij.A
Coꝛrigere tenetur quilibet homo ſuos ſubditos delinquentes/pꝛo quibus redditurus eſt rationẽ in die iudicij: vt patet parte quarta.ca.xxviij.A
Item eiuſdem ca.xl.B
Coꝛrigere tenentur parentes carnales ſuos filios delinquentes: quod niſi fecerint incidunt in periculum damnationis eterne:parte quarta.ca.xxviij.B.
Coꝛrigere volens alios ſemper meditari deberet ſuã pꝛopꝛiam infirmitatem:vnde dominus pꝛincipem apoſtoloꝛum:ideo cadere permiſit : vt in culpa ſua diſceret qualiter alijs miſereri deberet:parte quarta. cap. octauo B.
Item eiuſdem ca.xxviij.C
Coꝛripienda ſunt publice que publice peccantur:⁊ ſecrete que ſecrete committũtur.parte quarta.ca.viij.C
Item eiuſdem ca.xxviij.C
Coꝛripe hominem/quia peccatoꝛ eſt : ſed quia homo

miſerere:parte quarta.ca.vigeſimooctauo. C.

Correctionis vtilitas in multis locis ſacre ſcripture inſinuatur:parte quarta.ca.vigeſimooctauo.B

Correctionis dimiſſio multorum malorum eſt cauſa: parte quarta.ca.xxviij.B

Correctio a delinquētibus libēter eſſet recipienda tri plici de cauſa:vt patet parte quarta.ca.xxviij.C.

Correctio cuiuſcūq; ſuperioris penes ſuos ſubditos ad hoc ꝙ debita ſit ſex haberet comites:parte quarta cap.xxviij.C.

Craſtinam diem peccatoribus nō promiſit deus qui tamen illis a peccatis conuerſis indulgētiam promit tit:vt patet parte.v.ca.iiij. Item eiuſdem cap̄.xij.B. Item parte.vj.ca.octuageſimo.B

Craſtinatio hoſtium aie xp̄o aperire multum deo diſplicet:vt oſtenditur per exemplum:pte.v.cap̄.xij.B

Craſtinantes penitentiam agere pro ſuis peccatis cōſiderare deberent/qualiter deus in tempore Noe p̄ſcidit de tempore penitentie hominibus promiſſo decem annos:vt patet parte.v.ca.xij.B

Credunt multi magis hominibus / ꝛ amicis carnalibus ꝙ deo:vt patet duplici exemplo;parte.v. capit. xviij.B. Item parte.vj.ca.lxxx.I.

Credere deum/credere deo / ꝛ credere in deum quid eſt:patet parte ſexta.ca.xxxiiij.

Credibile eſſe dictum alicuius faciunt tria:vt patet parte.vj.ca.xxxij.per Ariſtotelem.

Cruci penitētie deberet pctōꝛ ad exēplū xp̄i trib⁹ clauis cōfigi.ſ.ſpe/fide/ꝛ charitate:pte.vj.capi.xxxv. B.

Crucem penitētie nō ſufficit pctorē patiēter ꝛ voluntarie ſubire:ſed etiā ad exemplū xp̄i opꝫ in ea vſq; ad mortē pſeuerare:vt pꝫ pte.vj.ca.trigeſimoquinto.B.

Crucifigere noſtrū interiorē hominem ad exemplum xp̄i debemus inter duos latrones in cruce penitētie. parte.vj.ca.trigeſimoquinto.A.

Crucē pnie aſſumere docuit nos xp̄s dicens.Si quis vult venire poſt me/abneget ꝛc.parte.iiij.capi.liij. A.

Crudelitas/ſeuitia/ꝛ feritas differūt:ſed qualiter:pꝫ parte octaua.ca.v.

Cultus deo debitus triplex eſt.parte.vj.ca.xlv.A.

Cultus deo debitus tria exigit.ſ.fidem/ſpē/ꝛ charitatem:parte.vj.ca.xlv.A

Cultus cordis deo debitus conſiſtit in cognitione/et affectione:parte.vj.ca.xlv.A.

Cultus diuinus vſurpatus eſt,in multis que honoribus deferuntur humanis.ſed viri ſancti ſcientes hoc deo eſſe exoſum valde timuerunt cultum diuinū vſurpare:vt patet parte quarta.ca.xlv.A.

Crux ſpūalis ē cōpaſſio de qua: pte quarta.c.xxvj.A

DAmna hominibus in hac vita contingentia ſunt tria.ſ.dāna alaꝝ.damna corpoꝝ.ꝛ damna poſſionum.parte.vj.ca.ij.L

Debita humana que deo debentur nullus homo ſufficit complete ſoluere in hac vita/qḋ multipliciter oſtenditur.parte.vj.ca.v.

Decimarū fidelis per ſolutio eſt quaſi debita gratiaꝝ actio redditio deo:parte.vj.ca.quarto.B.

Decime reddende ſunt deo:ꝛ miniſtris eccleſie:propter ſex cauſas ſpeciales:pte.vj.ca.quarto.B.

Decimas recipere deberent ſacerdotes ꝛ leuite in ſuis curis manentes:ꝛ p ꝑplo orātes:ꝛ eis ſacramenta ꝛ verbū dei miniſtrātes:pte.vj.ca.quarto.B

Decimas ꝛ oblationes rigoroſe exigentes: ꝛ de ſalute animarum minime curātes/redarguuntur.parte.vj cap.quarto.B.

Decimas deo ꝛ miniſtris eccleſie fideliter perſoluentes a deo quadruplicitur remunerantur:ſed decimas fideliter ſoluere nolentes/quadruplicitur puniuntur: parte.vj.ca.quarto.C

Decime de optimis ꝛ electis/ſiue de fructibus / ſiue de pecoribus perſoluerentur:parte.vj.ca.iiij.C

Decimarum duo ſunt genera.ſ.prediales ꝛ perſonales:parte.vj.ca.quarto.D

Dedignaretur hō ſubijci pctis:parte.vj.ca.lxxiij.

Defenſionē pcti corā iudice publice tripliciter contingit eſſe iniuſtā:vt patet pte.iiij.ca.xj.A

Demōes nulla ṽtus nature create corporee.ſ.lapidis metali/ligni/vel herbe pōt ad aliquid compellere: vt dicitur parte.vj.ca.liij

Demones perditionem hoīm intendētes:ꝛ ſi interrogantibus eos aliqua vera dicant:hoc tñ agūt vt aſſue faciant hoīes eis credere:ꝛ per hoc viam habeant efficaciter perſuadēdi aliquid quod eſt humani ſaluti cōtrarium:parte.vj.ca.lj.

Demonium hꝫ ptātem ſuper oēs qui ſola libidinis cā coniugium ſuſcipiunt:pte.iij.ca.v.B

Deriſor qui ſeruos dei deridet quadruplici periculo ſe exponit.vt patet parte.vj.ca.ſeptuageſimoprīo.D.

Deriſores filios matris ſue eccleſie antequā nati fuerant extingunt.vt pꝫ parte.vj.capi.lxxi.D.

Deriſores ſocij ſunt demonum in lucro/ꝛ in damno:ꝛ traditores chriſti ꝛ antichriſti:pte.vj.ca.lxxj.E

Deſperatio maior eſt oī alio pctō:pte.v.ca.iiij.

Deſpatio ꝛ ſpes pūerſa/occidūt aīas.parte.v.capi.v.

Deſperationis triſticia oritur ex defectu charitatis. parte.v.ca.vj.

Deſperationis cā principalis ꝛ potiſſima eſt habitualis accidia/ꝛ ceſſatio a bonis operibus:parte.v.c.vj.

Deſperatio quid eſt:patet parte.vj.ca.xv.

Deſperandū nō eſt de aliquo quādiu patiētia ſaluatoris eū ad penitentiā expectat:parte.vj.ca.xvj.B

Item parte quarta ca.x.A.

Itē eiuſdē ca.ix.A.B.Item parte.v.ca.quarto

Detractio eſt prima ſpēs inuidie:de qua pte.vij.c.iiij

Detractio differt a cōtumelia:ſed in quo.patet parte vij.ca.quarto.A

Detractores tenētur de neceſſitate ſalutis inquātū ſufficiunt ad reſtitutionem bone fame pſone innocentis per eos ablate.parte.vij.ca.quarto.A

Detractio deteſtanda eſt ꝓpter multa mala que ex ea eueniunt:parte.vij.ca.quarto.B.

Detractio grauius eſt pctm̄ ꝙ furtū:p.vij.cap̄.iiij.A.

Detractor tres vno ictu occidit:parte.vij.ca.iiij.B.

Detractor ꝛ libens auditor equaliter peccant : parte vij.c.quarto.B

Detractores grauius peccant in deum/ꝙ eius crucifixores:vt dr̄ parte.vij.ca.iiij.B.per Aug.

Detractoribus expediens eſſet ꝙ lingue eoꝝ eſſent de capitibus eorum extracte:parte.vij.ca.quarto.B.

Detractores homicide/ꝛ fratres ſuos odientes/ pari pena puniuntur.parte.vij.ca.quarto.C

Detrahentiū verba compeſcere ſi poſſent deberēt p̄dicatores verbi dei quorū vita in exemplum aliorum eſt poſita:parte.vij.ca.quarto.C

Detractores canibus aſſimilantur ꝓpter quattuor canum ꝓprietates:vt pꝫ parte.vij.ca.quarto.C

Detractor porco aſſimilatur/ꝓpter tres porci ꝓprietates:parte.vij.ca.quarto.C

Detractoꝛ ſerpenti aſſimilatur.pte ſeptima.c.iiij. C.

Deus ſuos filios quibus ſeruat hereditatem in vita preſenti caſtigat: ſed impijs ad tēpus parcit quos in eternum dānabit.parte.vj.ca.ſeptuageſimooctauo.H

Deus quadrupliciter ſuos fideles cōtra inimicos ſuos adiuuat ſpūales:parte.vj.ca.lxxvj.G

Deum qui in veritate diligunt/per octo ſigna oſtenditur.parte.vij.ca.xi per totum.

Deum perfecte diligunt quibus p dei amore tribulationes/paſſiones/ꝛ anguſtie huius vite duces efficiuntur.parte.vij.ca.decimoquarto.A

Deum minus diligunt aliqui/ꝙ canis magiſtrum ſuum:vt exemplariter patet:parte.vij.ca.xj.B.

Deuotio quid eſt:patet parte quinta.ca.xvij

Dextera patris ſignat miam diuinam/ in qua ſedens xpͣs qui iudicaturus eſt viuos ꝛ mortuos.vel per dexteram patris pōt intelligi oēs predeſtinati/in qua dextera ſedet xpͣs tanꝙ perſona principalis ꝛ iudex. pꝫ parte.vj.ca.trigeſimoquinto.C

Diabolus in hora mortis oſidet pctōri oīa ſua peccata de quibus noluit prius confiteri.parte.v.c.xiij. B. Item parte.vj.ca.viij.C.

Diabolus magnam crudelitatem exercet circa finem mūdi.pte quinta.ca.xxij.B

Diabolus ſignatur per magnum piſcem / cuius felle oculis linitis Thobias viſum recepit . parte quinta. ca.vigeſimoſecundo.C

Diabolus mouet hoīem leue onus penitētie abijcere ꝛ graue pondus pcti ſup ſe accipe.pte.vj.ca.lxxvj.G

Diabolus qñꝗ nos impugnat delicijs q̄ ipugnatio pīculoſa eſt/ꝛ ſemp fugienda.pte.vj.ca.lxxvj.G

Diabolus de ſua malitia penitere non poteſt/ ꝛ cauſa oſtenditur parte octaua.capitulo quinto

Diabolus in decipiendo primos parentes abſcondebat ſuam turpitudinem ſub pulchritudine vultus virginis:parte tertia:capitulo ſecūdo.

Diabolus inimicus generis hūani intuetur vniuſcuiuſꝗ mores.ꝛ illa apponit aū faciē ſuā ad que cognoſcit eū facilius mentē inclinare.parte.iiij.ca.xxxj.C

Diabolus multum deſiderat aīaꝫ humanā precio peccati emere:vt hyſtoꝛialiter patet parte quinta.cap.v.

Diabolus erroꝛes in eccleſia multiplici de cauſa conatur ſeminare.parte tertia:cap.trigeſimooctauo.

Diabolus multuꝫ nititur peccatorem impedire aditū penitentie intrare:vt patet parte quinta.c.v

Diabolus in fine vite maxime impugnat peccatoreꝫ: parte.v.ca.xij.G.Item eiuſdem cap.iii. B

Diabolus multum laborat ad retrahendum hominez ab amore diuino/ꝛ ad inuiſcandum eum peccato ydolatrie:vt hyſtoꝛialiter patet:parte ſexta.c.ij.F

Diabolus ſi ſponte ꝛ nonvocatus occurrat homini bene:licet hoīem virtute diuina cōpellere eū/vt ad interrogata veritatē reſpondeat.vt patet parte.vj.capt. ij.

Dies vltimi iudicij vt videtur ex ſententia ſacre ſcripture/ꝛ ſctōꝝ doctoꝝ iā ꝓpe eſt:parte.vj.ca.viij. D

Differens a ſua iniquitate cōuerti iniquus eſt in ſeipſum/iniquus in proximum/ꝛ iniquus in omnes alias creaturas inferiores.parte.v.ca.xij.D

Differens a ſua iniquitate cōuerti viliorē ſeipm habet in reputatiōe oībus ſuis reb⁹ caducis:pte.v.c.xij.A.

Differens a ſua iniquitate cōuerti plus amat mortem ꝙ vitam:parte.v.ca.xij.A.Item potius ſe vult malū eſſe ꝙ bonum/infirmum ꝙ ſanum / ſeruum peſſimum ꝙ liberum generoſum:vt patet etiam ibidem.

Differens a ſuis peccatis conuerti offendit quālibet creaturam:ꝛ hoc tripliciter patet.

Differens a ſuis peccatis conuerti in ꝓximū ſuū peccat tripliciter:parte.v.ca.xij.D

Differentem ſua peccata confiteri difficile ēſt avincula pctōꝝ diſſolui ꝓpter nimiam a deo elōgationem ꝛ oſtenditur per exemplum:parte.v.ca.xiij.B

Difficiliter eſt moꝛtaliter peccantem ad deū redire propter magnam diſtantiam que eſt inter deum et peccatorem:parte.v.ca.xij.B Item parte octaua.ca.ij.A

Dilatio conuerſionis impioꝛum ad deum eſt magna fatuitas:parte.v.ca.xij.I.K.L

Dilectio duplex eſt.ſ.naturalis ꝛ libera.ꝛ ſimiliter odium duplex eſt.vt patet parte.viij.ca.xv.A

Dilectio inimici cadit ſub precepto:pte.viij.c.xv.A

Dilectio quā habēt hoīes ad tranſitoꝛia huius mūdi impedit dilectionē ꝛ deſideriū qđ haberent ad patriā vite eterne:vt exemplariter pꝫ parte.vij.cap.xj.C

Delectare de pulchritudine creature propter deum licitum eſt:ſed delectari de ea propter ſeipſam peruerſum eſt.vt pꝫ parte.vj.c.lxix

Diligeret quilibet hō xpͣnus quēlibet aliū xpͣnum tāꝙ fratrū ſuū naturalē triplici rōne:p.vj.ca.lxxviij.c

Diligendi deū triplex eſt modus/ꝛ triplex cauſa: pte quarta.ca.xlvj

Diligere deum quid eſt.pꝫ pte.v.ca.xv.C

Diligere deum multa hoīem incitarēt:pte.vij.capl.x

Diligentius impij pernicioſa ꝙ iuſta vtilia perquirūt. vt pꝫ parte.v.ca.xij.H

Diligunt deum pluſꝙ ſe aliqui:ſed qui ſunt tales:pꝫ parte.v.capi.xv.C

Diligūt multi xpͣiani ſuā voluptatē carnalem pluſꝙ deum/qđ duplici exemplo oſtenditur.parte.v.cap.vj. Item parte.vj.ca.ij.G

Diligunt ſeipſos pluſꝙ veritatē voluptuoſi qui nolūt ſua vicia reprobari.pte.vij.ca.x

Diligēdi primū modus oſtenditur.pte.vij.ca.xj.C

Dimittere fratri peccanti vſꝗ ſeptuageſieſſepties qđ eſt:patet parte.iiij.ca.xxvij.C.

Dimittere pctm̄ in ſe peccantis quō pōt et tenetur hō.Itē quō ſacerdotes pctā dimittūt/ ꝛ homines a ſuis pctis abſoluunt:pꝫ parte quarta.ca.xxvij.C

Dimittere nolentiū iniurias ſibi a proximis illatas deus oīa pri⁹ dimiſſa reuocat:vt pꝫ pte.iiij.ca.xxvij. D.

Dyna filia Iacob ad ſpectacula egreſſa defloꝛata eſt: vt patet parte quarta.ca.xxiij.B

Diſcoꝛdia eſt coꝛdium ſiue mentiū ſeparatiua diſſenſio quod dupliciter fieri contingit:vt pꝫ pte.vj.ca.lvj.

Diſcoꝛdia ꝙ graue ſit pctm̄:pꝫ ex hoc ꝙ pp diſcoꝛdiā illud a deo abijcit p qđ culpa relaxat.pte.vj.ca.lvj.

Diſtātia inter celū ꝛ terrā quāta eſt:pꝫ pte.v.ca.xxij. I.

Diſtantia inter ſupficiē terre ꝛ infernū ꝙta eſt: pꝫ pte octaua.ca.ij.A.

Diſtantia inter deū ꝛ moꝛtaliter peccantem eſt infinita:vt pꝫ parte.v.ca.xij.B Item parte.viij.ca.ij.A

Diſcipuli xpī a diſcipulis diaboli per ſolam charitatē cognoſcuntur:pte.v.ca.vj.C.Itē pte.vij.ca.xj.B

Diſcipuli xpī cognoſcūtur:ſed qualiter.patet pte.vij. ca.viij.Item eiuſdem ca.x.

Diſtributio bonoꝛum dupliciter fieri contingit. vno mō ſcđm id qđ eſt liberalitatis.alio mō ſcđm id quod eſt actus iuſticie:vt pꝫ pte.iiij.ca.xiiij.B

Diues non habet qui veritatem ſibi dicat:parte quarta.ca.ij.C

Diues euangelicus ſepultus eſt in inferno . ſed quare.patet parte quarta.ca.v.D

Diuitie faciunt diuitem deum ſuum obliuiſci:vt patet parte.iiij.ca.ij.D.
Diuitie diuites excecant.parte.iiij.ca.ij C.
Diuitie tpales quas īordinate diuites diligūt in hac vita comburent eos poſt finale iudicium in inferno: parte.iiij.ca.ii.E.
Diuitie quas pauperibus miniſtramus ſolum noſtre ſunt:parte.iiij.ca.ij.M.
Diuitie falaces ſunt amici q̄ premittantur in articulo mortis non adiuuabunt diuitē: parte.iiij.ca.ij.M.
Diuitie auare retēte aſſimilantur aque ſtanti que vermes generat:vt patet parte.iiij.ca.lxij.B.
Diuitie generant inflationem vane glorie vt exemplariter patet parte.iiij.ca.lxij.B.
Diuitie male acq̄ſite cōparant̄ aq̄ de montibus ſtatuenti ſed diuitie iuſte acquiſite comparātur aque deſcedenti de celo.ſed quare patet parte.iiij.ca.lxij.B.
Diuitem coniungit chriſtus in euangelio cum pena eterna:parte.iiij.ca.ix.D.
Diuites denarium vite eterne videre nō pñt niſi per in ſuperfuſionem aque tribulationis quod experimētaliter oſtenditur:parte.iiij.ca.ii.F.
Diuites multotiens ſubtrahunt ab ore dei et ponunt in ore diaboli:vt patet.parte.ij.ca.ix.
Diuites qui pauperibus elemoſinā negant raptores reputantur.vt patet parte.iiij.ca.lvj.A.
Item eiuſdem.ca.lviij.ꝛ ca.lxiij.
Diuites auari de tota ſua ſubſtantia ꝛ poſſeſſione mūdana in morte ſolum poſſidebunt ſuum ſepulchrum: parte.iiij.ca.lvij.A.
Diuites tā temporales q̄ etiā eccleſiaſtici in minori reputatiōe habent pauperes ſanguine chriſti redemptos q̄ ſuos canes venaticos: pte.iiij.ca.lvij.B.
Diuites de⁹ fecit nō ꝓpter vtilitatē pauperū. ſꝫ pauperes fecit ꝓꝑ vtilitatē diuitū:vt pꝫ.p.iiij.cap̄.lvij.B
Diuites quoſdam fortes ſanos et ſapientes fecit de⁹ et quoſdam pauperes debiles / infirmos ꝛ inſipiētes ſed quare:patet parte.iiij.ca.lvij.C.
Diuites qui cibos pauperum veſcerentur egrotarēt vti poſſunt permiſſa conſuetudine infirmitatis ſue ſed dolore deberent ſe aliter ſuſtētari non poſſe: ꝛ pauperib⁹ cōuenientia neceſſaria miſtrarent:p.vj.ca.lxv.
Diuites mundi debitores ſunt pauperibus elemoſinam miniſtrare:vt patet parte.viij.ca.xiij.J.
Diuinatio eſt futurorum euentuū contingentium ad vtrūlibet abſq̄ diuina reuelatiōe prenūciatio et ſunt diuinationis quattuor genera:vt patet pte.vj.c.xlviij.
Diuinationis primū genus eſt qđ fit per artem magicā.i.per expſſam vel tacitā demonum inuocationē de qua arte ꝛ de eius inuentione:patet parte.vj.ca.xlvj.
Diuinationis ſecundum genus eſt quod fit magis tacita demonum inuocatione in rebus inanimatis per quedam ſigna ꝛ figuras:ſicut patet parte.vi.ca.liij.
Diuinationis tertiū genus eſt abſq̄ demonum inuocatione non tñ alienum eſt a ſuperſtitiōe quod fit per ſigna in humanis corporibus et dicitur philizatoriū quaſi membrorum ſaltatio.vt pꝫ pte.vj.ca.liiij.
Diuinationis quartum genus eſt per conſiderationē ſitus ꝛ motus ſiderum ꝛ planetarum quod pertinet ad aſtrologos:parte.vj.ca.lv.
Doctrine euangelice fluēta nititur diabolus obturare ne in ciuitatem eccleſie influāt:pte.iiij.c.xxxj.C.
Doctrinā quē inſtrumētaliter docet nemo ſibi ipſi ſꝫ deo referre deberet:vt patet parte.vj.ca.lxxix.C.
Dolendum eſt magis de mala facientibus q̄ de mala patientibus:parte.iiij.ca.v.B.
Domini tēporales cū ſuis ſeruis velint nolint quattuor habent communia:parte.vj.ca.ij.B
Dominium tēporale auferetur ab eccleſia vt videtur ex ſententia ſacre ſcripture:parte.vj.ca.ij.C.
Dominus non poteſt aliqua re mundi vere nuncupari preter deum:vt patet parte.vj.ca.ij.D.
Dñi eñi tēporales tenētur defendere legē dei ꝛ veritatem ſicut hyſtorialiter patet:parte.vj.ca.lxxviij.D.
Dormiunt in peccatis multi prelati moderni quorū dormitionis cauſa patet:parte.v.ca.x.B.
Draconem inferni vincere qualiter poteſt vere penitens:hyſtorialiter patet:parte.vi.ca.xvj.G.
Dubitatur quare deus ſeductionem humanā ſub diaboli poteſtate permiſit cuius dubitationis reſponſio patet:parte.v.ca.xv.D.
Dubitatur vtrum perſeuerantia in bono cadat ſub p̄cepto.cuius reſponſio:patet.parte.v.ca.xv.D.
Dubitatur quare homo magis laborat in cōtinuādo diu viā planā q̄ ambulando per viam non planam ſed aliquando valloſam.cuius reſpōſio pꝫ:p.v.ca.xxij.A
Dubitatur quare ambulantes viam ꝛ neſcientes quāta ipſa eſt apparet via lōgior q̄ quādo ſcim⁹ eā ꝛ frequenter ſimus eius quantitatem experti:cuius reſpōſio patet:parte.v.ca.xxij.A.
Dubitatur an reges tyrānici ꝛ prelati vicioſi debeāt honorari.cuius reſponſio patet:parte.vj.ca.ij.F.
Dubitatur vtrū grauius peccat ypocrita ſecrete peccans ꝛ in aperto ſanctitatem ſimulās q̄ peccator in eodē genere peccati peccans publice hui⁹ dubitatiōis reſponſio patet:parte.vj.ca.xxix.
Dubitatur quia iuſticia culpa temporalis punit̄ pena eterna.cuius reſpōſio pꝫ:pte.vj.ca.xxxvij.in fine.
Dubitatur quare permiſit de⁹ tot hereticos inter populum pullulare.cuius reſpōſio pꝫ:pte.vj.c.xxxix.C
Dubitatur an liceat xpianis imagines aliquas adorare cuius reſpōſio patet:parte.vj.ca.xlv.E.
Dubitatur vtrū diuinatio p ſomnia in aliquo caſu ſit licita.cuius reſpōſio patet:parte.vj.ca.l.A
Dubitatur vtrū ars magica ſit rationabiliter hoīb⁹ interdicta.cuius reſponſio:patet.parte.vj.ca.xlij.
Dubitatur vtrum ſortes exquirere qđ eſt q̄dā ſpecies diuinationis ſit licitū.cui⁹ reſpōſio pꝫ. pte.vj.ca.liiij.
Dubitatur quomodo ſancti clamant ꝛ petunt vindictam de ſuis inimicis qui iubent̄ a xp̄o inimicos diligere.cuius reſponſio patet:pte.viij.ca.iiij.in fine.
Dubitatur vtrū malis ꝛ ipſis ſit elemoſina crogāda cuius reſpōſionem vide:parte.iiij.ca.lxij.B.
Dubitatur vtrū apoſtoli xp̄i in dolore ꝛ triſtitia quā habuerunt de paſſione xp̄i meruerunt vel demeruerīt cuius reſpōſio patet parte.iiij.c.liij.A.
Dubitat̄ vtrū p ſepultura mortuoꝝ aliquid ſit a miniſtris eccleſie exigendū cui⁹ rñſio pꝫ:pte.iiij.ca.lxj.
Dubitat̄ vtrū dilectio inimici cadit ſub precepto:cuius reſponſio patet:parte.viij.ca.xv.A.
EBrietas dupliciter accipitur vt patet:parte.ij.ca.vj.
Eccleſia que eſt ſpōſa xp̄i ꝛ corpus chriſti myſticum tres habet partes.quarum vna eſt triumphans in celo.ſecunda quaſi dormiens in purgatorio.ꝛ tertia militās in terra.vt patet parte ſexta.cap̄.xxxvj.C.
Unde et hoſtia conſecrata que in tres partes diuiditur ſignat has tres partes eccleſie.parte ſexta capit.lxxviij.B.

Edificatio curioſa eſt ſuperflua domorū palatiorum caſtellorum et turrium reprobatur: parte.vj.ca.lxvj.

Edum in lacte matris ſue coquere quid eſt. patet pte iiij.ca.xv.A.

Electos ſuos deus in vita preſenti pro ſuis minutis peccatis punit vt in vita futura pro ſuis bonis opib⁹ remuneret: ſed ecōtra fit de reprobis p.vj.ca.ij. B.

Elemoſina facit aiam per peccatū mortuā ad vitam gratie reſurgere vt hyſtorialiter patet: p.iiij.ca.ij. K.

Elemoſina de male acq̄ſitis ſiue de rapina deo nō placet ſed potius ad iracundiā ꝓuocat: pte.iiij.c.xj.D.

Item eiuſdem.ca.xxj.G.ꝛ ca.lxiiij.

Elemoſina pauperibus erogata bona tēporalia multiplicat: vt patet pate.iiij.ca.xlv.B.

Elemoſina corporalis ſeptez bona cōfert ſuo largitori ſpē aliter pro mercede: vt patet pte.iiij.ca.lvj. B.

Elemoſina dicitur aqua dei que in tres fontes diuiditur: vt patet parte.iiij.ca.xxv.

Elemoſinā tā abūdāter pauperib⁹ diſtribuit iohannes patriarcha alexandrine ciuitatis q̄ iohannes elemoſinarius vocabatur ꝛ pauges dn̄os ſuos appellauit. vt patet parte.iiij.ca.lvij ꝛ.lviij.

Elemoſina erogāda eſt ſed qb⁹: pȝ pte.iiij.ca. lxij. A.

Elemoſinā dare cadit ſup p̄cepto: vt pȝ p.iiij.c.lxii.C

Elemoſinā dare impij ea intentione vt mēbrū chriſti bonum ꝛ meritoriuū eſt: vt patet parte.iiij.ca.lxij.C

Elemoſina abundātia haber attēdi ſcđm abūdantiaȝ facultatū elemoſinā largiētis: vt pȝ pte.iiij. cap.lxiij.

Elemoſina data ꝓpter vanā gloriā nichil prodeſt dāti ſed potius nocet: vt pȝ parte.iiij.ca.lvij.B.

Item eiuſdem capitulo.lxv.

Elemoſina ꝛ cetera bona opera propter iactantiaȝ ſiue vanam gloriam facta perduntur ꝛ dn̄o demonum ſubijciuntur: patet parte.iiij.ca.lxv.

Elemoſina ꝛ cetera bona opera caritatis faciēda ſūt cum mundicia caſtitatis ꝛ lumine recte intētionis in mēte: vt patet parte.iiij.ca.lxvj.

Elemoſinā ꝛ bona opera faciēs cauere debet ab amō ꝛ pharaone: ſed quare.patet parte.iiij.ca.lxvj.

Item parte.vj.ca.lxj.D.

Elemoſinam dans non ex caritate vel non in caritate peccat mortaliter vt dicitur: parte.v.ca.xiiij.B.

Elemoſina lucerne aſſimilat.pȝ.pte.iiij.ca.iiij. B.K.

Elephas eſt aial fortiſſimū ſup cuius dorſum ſtruit aliq̄n caſtrū ligneū per quod aial ſignantur prelati eccleſie: parte.v.ca.xviij.C.

Elegēdorū p̄latoꝝ ꝛ paſtorū forma ꝛ exemplum fuit ipſemet xp̄s paſtor ſummus ꝛ hoc ſpecialiter in tribus: vt patet parte.vj.ca.xxvj.A.

Eligēdi non ſunt pueri minoris etatis aut competentis litterature ad curā paſtoralē: vt pȝ p.iiij.c.xiiij.B

Item in parte.vj.ca.xxvj.A.

Eligi deberent ad ſtatū prelatie illi qui ſunt ſimpliciter meliores ſecundū aliquos vel illi qui ſunt ad bonū cōmune aptiores ſcđm alios: pte.iiij.ca.xiiij.B.

Eligunt prelati moderni nepotulos ſuos ad officiuȝ paſtorale ꝛ aliq̄n tali cōmittitur mille aias cui viginti pira nō cōmitterēt cuſtodiēda: parte.iiij.ca.xiiij. B

Elongant ſe aliqui tā ꝑcul a deo q̄ difficile eſt eos iterum ad deū redire: vt patet parte.v.ca.xij.B.

Item eiuſdem ca.xiij.B.

Epialtes que videtur in ſomnis hoies ꝛ mulieres deprimere ꝛ ſuo pondere grauare non eſt aliud niſi quidam fumoſitas a ſtomacho ad cerebrum aſcendens ꝛ ibidē vim aialē cōprimēs. vt dr̄ parte.vj.ca.l.B

Epiſcopi de omni ſupēlio quod eis accidit quattuor deberent facere portiōes. vt patet pte.iiij.ca.lxij.A.

Epiſcopi multi non intrant in ouile per oſtium i.eſt xp̄m qui veritas eſt. ſed per diabolū qui mendax eſt. ꝛ ſi homo per deuȝ in paradiſo poſitus non potuit p ſe ipm diu ibi ſtare ſed grauiter cecidit quale mirum et licet paſtores moderni non per deum ſed ſymoniace per diabolum in eccleſia poſiti horribiliter cadant vt patet parte.vj.ca.xxvj.B.

Equorum ſuperflua multitudo prelatorum reprobatur: parte.vj.ca.ij.J. Item eiuſdem ca.lxiiij.

Equus diaboli eſt ſuperbus ſimilis equo alexandri regis. vt patet parte.iiij.ca.xxij.F.

Errare ꝓprie eſt aliquē eſtimare ſe ſcire quod nō ſcit vel falſum ꝓ vero approbare: vt pȝ pte.iiij.ca.xl.A.

Errare faciunt hominē ſua mala opa ac etiā aliorum errorē nō cognoſcere: pte.vj.ca.xxxix.E

Error nunq̄ fuit pctm̄ actuale hoīs: pte.vj.c.xl.A.

Error aliq̄s inuincibilis eſt ꝛ aliquis vincibilis. vt pȝ parte.iiij.ca.xl.A. Itē parte.vj.ca.iiij. B.

Error non generat peccata. ſed peccata generant errorem: vt dicitur ibidem.

Erubeſcentia aliqua ē bona aliqua mala. de erubeſcētia bona tractatur parte.vj.ca.lxx.

Erubeſcabile maius eſt peccatum q̄ nuditas totius corporis. vt patet parte.vj.ca.lxx.

Erubeſcentia penitentis de ſuis peccatis tantum placet deo quantū diſplicet deo impudicitia peccatoris. vt patet parte.vj.ca.lxx.

Erubeſcentia mala eſt timor ſiue fuga veritatis ꝛ operationis honeſte propter obloquentis deriſionem: vt patet parte.vj.ca.lxxj.A.

Erubeſcere faciunt impij deriſores iuſtos p̄cepta cōſilia diuina adiplere: ſed veniet tēpus i quo ipſi deriſores iuſtorū de ſua fatuitate erubeſcēt.p.vj.c.lxxj.A.

Erubeſcunt multi et timent dicere veritatē: ſed quare.patet parte.vj.ca.lxxj.A.

Erubeſcentes vel timentes virtuoſe agere vel loqui propter deriſionem vel ſcandalū: vel ꝑſecutionē impiorū ſunt velut equi terū vmbras timentes ꝛ velut milites latratum catulorum: timentes ꝛ a domino ſuo fugientes vt patet parte.vj.ca.lxxj.A.

Erubeſcere benefacere vel loqui propter deriſionem ꝛ obloquiū impiorū magna fatuitas eſt. vt multipliciter.patet parte.vj.ca.lxxj.B

Erubeſcunt timēt aliq̄ inter impios benefacere vel deū cōfiteri vel mandata dei obſeruare ne amicitiam impiorū omitterent ꝛ ne lollardi vocarentur. ſed talis non erat paul⁹ nec talis erat marcella procuratrix marthe. vt patet parte.vj.ca.lxxj.C

Erubeſcebat q̄dā ſcolaris cōfiteri inter ſocios ſuos pauperē eſſe patrē ſuū cui multi ſuperbi ſunt ſimiles vt patet parte .vj.ca.lxxj.C.

Erubeſcentia magna eſt pena ꝛ ideo qui erubeſcit ꝓ amore xp̄i cōfitēs pctā ſua dignus eſt dei mia. vt dicit parte.vj.ca.lxxv.B.

Erubeſcētia de pctīs ſignū eſt generoſitatis ꝛ nobilitatis eſt ſicut ecōtra: parte.vj.ca.lxviij.B.

Erubeſcentiam maximam patientur reprobi in die iudicij: vt patet parte.vj.ca.lxxx.K.

Eſuries ſolacene vite eterne facit hominem beatum parte.ij ca.ix.

Eſuries iuſti ſempiterna ꝛ licet in breui cōſumetur tōpore tn̄ ſempiternā meret refectionē: pte. v .c.xv.B.

De modo ſumēdi euchariſtiā: parte.vj.ca.xlvj.

Exaltatio ſextuplex tāgitur: parte.vj.ca.ij.B.

Excecat diabolus ſuos ſeruientes ne videāt q̄ ad pa

diabolum ducantur:vt patet parte.vj.ca.xxxviij
Excecauit ipſos diabolus/qđ maifeſte pȝ.p.v.c.xij.n
Excuſare ſe de pctis ſuis ſeptem modis ſolent homines.vt patet parte quarta.ca.xj.B
Excuſant ſe cõſuetudinaliter iurãtes tribus modis: vt patet parte quarta.cap.xiiij.B
Excuſantes ſe de pctis per diſpoſitionem vel complexionem ſue carnis deum accuſant ꝛ blaſphemãt/quod figuratum eſt per Adam excuſantem ſe per vxorem ſuam:vt patet parte quarta.ca.xj.D.
Excuſantes de ſuis peccatis in confeſſione fatui ſũt: vt patet parte.v.ca.xiij.B
Executores mali ſuos amicos defunctos communiter decipiunt/ſicut oſtẽditur p exẽpliũ.pte.iiij.capi.lxj
Exemplum malum in conſpectu hominum oſtendẽs inquantum in ſe eſt eum a quo attenditur ſpiritualiter occidit.parte.v.ca.xij.O
Exemplum malum aſſumunt proprij ſubditi a malis ſacerdotibus ꝛ temporalibus dominis. vt patet parte.vj.ca.ij.F.L.ſed tamen per hoc non excuſantur proprij ſubditi.pte.vj.ca.lxxix.F.
Exemplum ad patienter accuſationem tyrannorum ſuſtinendum dedit nobis xp̃s. Unde ꝛ ad hoc conſiderandum hortatur nos apoſtolus dicens. Hoc ſentite in vobis quod ꝛ i chriſto ieſu.pte.vj.ca.xxxv.A
Exemplum dedit nobis xp̃s moriẽs in cruce interiorem noſtrum hominem crucifigere inter duos latrones:pte.vj.ca.xxxv.A
Expectat dominus peccatorem ad penitentiam agendam:ſed q̃diu:patet parte.v.ca.xij.B.
Item eiuſdem ca xiij.C
Famam bonã alterius põt hõ denegare multipliciter: parte.vij.cap.quarto.A
Famã bonã:ꝛ licȝ inocẽtis pſone p dtractionẽ ablatã difficile ẽ reſtituere:vt pȝ.p.vij.ca.iiij.a
Falcem in meſſem alienã mittere quid eſt:pȝ p.iiij.ca.ix.C.
Familie curioſa ſuperfluitas ſequentis prelatos eccleſie ꝛ ceteros magnatus reprobatur:pte.vj.ca.lxiiij. Unde ꝛ huiuſmodi familia mucis aſſimilatur:parte.vij.ca.quarto.A
Falſitas perſequitur veritatem:malicia bonitatem: impietas pietatem.vt patet parte.vj.ca.lxxj.C
Feſtinare ad deum penitendo deberet vnuſquiſq; dũ poteſt/ne dum forte voluerit/cum tarde voluerit omnino non poterit.parte.v.ca.xij.F.
Item parte quarta.ca.xxxvj.I
Fides duplex eſt:ſcilicet fides formata/ꝛ fides informis:parte.vj.ca.xxxij.
Fides formata mater eſt omniũ virtutũ/ꝛ radix oĩm bonoꝝ opeꝝ qua radice euulſa oĩs virtutes areſcũt. Uñ ꝛ hec fides eſt oculus quẽ coruus infernalis querit diligẽter eruere. Itẽ hec fides pupilla eſt oculi ſpiritualis que niſi p vigilẽ habeat cuſtodẽ nichil citius perturbatur.hec oĩa declarẽtur:pte.vj.cap.xxxij.
Fides ſine operibꝰ charitatis deo nõ placȝ.p.iiij.c.ij.e
Fides diſſilaba eſt.prima ſignat dictum.et ſecunda factum:parte.vj.ca.xxxij.
Fides media eſt inter opinionem ꝛ ſcientiam conſtituta.qꝛ fides non habet ſcientiã nec dubitationem.et eſt fides de re non viſa:patet parte.vj.ca.xxxij.
Fides quattuor bene credenti impetrat appetenda: patet parte.vj.ca.xxxij.A.
Fides ſcutũ eſt quo demonis dñium extirpetur:et diuinum ſeruatur imperium:vt pȝ parte.vj.ca.xxxij.
Fides alexãdri regis:ꝛ licet eſſet paganus/tñ incluſit iudeos infra montes caſpeos.parte.vj.ca.xxxij
Fides fundamẽtũ eſt totius edificij ciuitatis eccleſie: patet pte.vj.ca.trigeſimoſecundo.
Fides formata in ſe duodecim habet articulos:q̃ ſunt quaſi duodecim porte ciuitatis eccleſie/ de cuius edificatione ꝛ impugnatione/qꝛ cum quattuor principibus/ꝛ eorũ militibus impugnatur:pte.vj.ca.xxxiij
Fidei lumen multiplici de cauſa nititur diabolus extinguere.vt patet parte.vj.ca.xxxviij
Fidei lumen ꝛ cognitio ſacre ſcripture neceſſario requiritur ad cognoſcendum bonitatem/nobilitatẽ/ pulchritudinẽ/ꝛ excellẽtiã eſſentie diuine.vt exẽplariter pȝ:parte.vj.ca.lxxix.A.
Fides chriſtiana ita declaratur a precedentibus patribus.vt in nulla parte illius neceſſe eſt titubare : parte vj.ca.trigeſimoſecundo.
Filij diaboli dicuntur iudei non naſcendo:ſed imitando:parte.iiij.ca.vij.B
Filius cuius pater iniuſte occiditur ſecundũ iura ciuilia non poteſt gaudere hereditate paterna: niſi perſequatur partis ſui interfectorem.parte.viij.ca.xiij.
Finem vniuſcuiuſq; peccatoris reſpicit deus : et non vitam preteritam:vt patet parte.iiij.ca.liij.B.
Fingere poteſt quis licet non mentiendo:ſed veritatẽ ſimulando.vt patet parte.iiij.ca.vij.
Item parte.vj.ca.viij
Flent aliqui pro ſuis peccatis: ſed tamen ſtatim poſt fletum redeunt ad ſua peccata:parte.v.ca.xv.A.
Fletus erit in inferno vbi damnati.ꝛ ſi nõ plorarẽt niſi lachrymã vnam ſingulis diebus/tñ plus plorabũt q̃ eſt tota aqua maris:vt patet patet.iiij.ca.liij.B
Fleuiſſe ter legit xp̃m/in quo triplici fletu oĩs cauſe fletus noſtri exprimuntur.patet parte.iiij.ca.lij
Fluenta euangelice doctrine nititur diabolus obturare ne influant in ciuitatem ecc.pte.iiij.ca.xxxviij.D
Fons quidam apud Garamãdos eſt qui in diebus ita frigidus eſt.ꝛ in noctibus ita feruidus vt de eo nunq̃ bibat:q̃ fons ſignat auaros.vt pȝ pte.iiij.ca.xxij.G
Fons totius bonitatis omnipotens deus ad letã gratiarum actionem aquas beneficiorum ſuorum exuberatē inundat quod bene figuratum eſt per quendam fontem mirabilem:parte.vj.ca.quarto.E
Fornicatio dr̃ quaſi forme necatio:vt pȝ.p.iij.caṗ. iiij.
Fornicatio ſimplex quid eſt:parte.iij.ca.quarto.A.
Fornicatio graue eſt peccatum quod multipliciter oſtenditur/parte.iij.ca.quarto.
Fortitudo anime quid eſt:patet parte.vj.ca.lxxij.
Fortitudo aliqua eſt iuſtorum/ et aliqua reproborum: parte.vj.ca.lxxij.
Fortitudo anime ſumit dupliciter:pȝ pte.vj.ca. lxxij.
Fortitudinis anime quattuor ſunt partes.parte.vj.c. ſeptuageſimoſecundo in fine.
Fortitudinis anime pars prima eſt magnificentia:pte vj.c.ſeptuageſimotertio
Fortitudinis anime pars ſecũda eſt fidentia ſiue ſpes de qua patet.parte.vj.ca.lxxiiij
Fortitudinis anime pars tertia eſt patientia:de qua patet parte.vj.ca.lxxvj.
Fortitudinis anime pars quarta eſt perſeuerantia:de qua parte.v.ca.xiiij. Item parte.vj.ca.lxxvij.
Fraudem deo facimus quotiens de noſtro bono opere noſmetipſos:ꝛ non deũ laudamus:pte.v.ca.vij.
Item parte.vj.c.ij.D
Frigidi dicuntur icreduli.calidi fideles.ſȝ tepidi falſi

chriſtiani:parte.vij.ca.xij.C.
Fructus ventris virginalis dicitur fructus honoris ꝛ honeſtatis.ſed contrarie patet.parte quarta.capitulo trigeſimooctauo.G
Fructus ventris virginalis dicitur pomũ incorruptibile:parte quarta.ca.trigeſimooctauo.G
Fruct⁹ vẽtris virginalis figurat̃ p poma/q̃ reperiunt̃ in egypto mirabilis nature:parte.iiij.ca.xxxviij.G
GAudia vite preſẽtis ſequitur perpetua lamenta: parte quarta ca.liij.A.
Item parte quarta.cap.ij.G. Item eiuſdem ca.ij.B.ꝛ capitulo.x.B
Item eiuſdem.ca.xxij.B.
Item parte.vj.ca.ij.Et per figurale exemplum ione ꝓphete.Itẽ eiuſdem cap.ix.per exemplum de Effrayn ꝛ Manaſſe
Gaudet animus humanus cum omnibus ſuis ſpiritibus vitalibus cum audierit loqui de aliquo ſibi multum dilecto:vt patet parte.v.ca.vj
Gaudere de malis opibus/ꝛ de pctis preteritis coram deo ſcelus abominabiliſſimum eſt:parte.vj.ca.xj.
Gaudiũ vite preſentis eſt inſufficiens particulare et breue:ſed gaudium future vite eſt ſufficiens vniuerſale ꝛ eternũ:pz pte quarta.ca.trigeſimoſexto.F.
Gaudiũ eſt ſup vno pctõre penitentiã agente/q̃ ſuper xcix.iuſtis:ꝛ bene declaratur.parte quinta.ca.ij.D.p Gregorium.Generoſitas carnis non eſt a natura:ſed a fortuna contingit:vt patet parte.vj.ca.lxxviij.D.
Generoſitas ſiue nobilitas parentũ nõ ꝓdeſt:nec ad honorem cedit ignobilibus ꝛ ipſis filijs/nec ignobilitas parentum derogat nobilitati filiorum:parte.vj.cap.lxxviij.A.per Chriſo.ꝛ Bernar.Generoſi ꝛ nobiles p tria ſigna cognoſcuntur.ꝛ ignobiles ruſtici per alia tria ſigna cognoſcuntur cõtraria.pte.vj.ca.lxxviij.B
Generoſi qui ſunt curioſe genealogias parẽtum ſuorũ retexere vſq ad adam.ſi vltra gradum vnũ computarent/tunc patrem ſuum inuenirent putredinem terre:vt patet parte.vj.ca.xxviij.C.
Gladiũ ſup femur ponere quid eſt.pz.p.iiij.c.xliij.C.
Gloria celeſtis valoris eſt ineſtimabilis/ꝛ honoris inſuperabilis:vt pz parte.iiij.ca.trigeſimotertio.A
Glorie celeſtis valor ex multis perpendi poteſt.pz parte quarta.ca.trigeſimotertio.A.
Gloria celeſtis decoris eſt ineſtimabilis.vt declaratur parte quarta.c.xxxiij.B.
Gloria celeſtis tanta eſt qđ q̃ in illa minimus eſt maiorẽ hz gl'iam/q̃ ſi haberet totã gloriã mũdi:etiam et ſi illa eſſet eterna.vt patet parte quarta.c.xxxiij.D.
Gloria celeſtis eſt magis honoris/quia ibi oẽs ſancti erũt filij dei dñi ꝛ reges.vtz parte quarta.c.xxxiij.D
Gloria aliqua eſt vera/ꝛ aliqua vana/ꝛ gloria vera diuiditur in gl'iam verã veriorẽ ꝛ veriſſimã.p.vj.capi.x.
Gloria vana diuiditur in gloriam diabolicam/gl'iam mundanam ꝛ gloriam humanam.parte.vj.ca.vndeci.
Gloria vana diabolica tria bona homini.ſ.bona fortune/bona nature/ꝛ bona gr̃e.vt patet pte.vj.c.xi
Gloria vana diabolica ſeptẽ habet filias/q̃ ex ea naſcũtur.vt patet parte.vj.ca.xij.
Gloria mundana eſt qua quis inaniter de rebus fortune gloriatur/ꝛ oritur hec gloria ex ſeptem mundi vanitatibus:vt patet parte.vj.ca.vi.
Gloriam in terra non querens confuſionem in terra non timet:vt patet parte.vj.ca.lxxij.A.per Chriſoſtomum.Item parte.vij.ca.quarto.C
Gloria mundana quando homini offertur vel occurrit aliqua occaſio gloriãdi referre deberet homo illã gloriam ſũmo regi/ꝛ nõ ſibiipſi:vt hyſtorialiter patet:parte.vj.ca.octuageſimo.A.
Glorias ſeptẽ ſpẽales habebunt ſancti in corpore.et ſeptem in anima:vt patet parte quarta.c.lxviij
Gr̃a triplex eſt:vt patet parte.iiij.ca.xxxviij.C
Gr̃e ſpũſſancti minima gutta replere poteſt animam humanam/que vaſiculum eſt ꝙ nulla re niſi infinita repleri poteſt:vt patet parte.iiij.ca.trigeſimooctauo.C
Gratiarum actiones reddende ſunt deo:ſed quare/de quibus ꝛ qualiter:patet parte.vj.ca.quarto.B
Gratiarum actio deuota eſt bonorum a deo receptorum augmentatio:vt patet parte.vj.c.quarto.B.
Item parte quarta.ca.xl.A.vbi elemoſina ꝛc.
Gratiarum actiones reddende ſunt deo de ſuis beneficijs/q̃ ſpecialiter ſunt ſex:ſcꝫ beneficium creationis/beneficium redemptionis/bñficium expectatiõis/bñficium iuſtificationis/bñficiũ conſummationis.ꝛ bñficium premiationis.parte.vj.ca.quarto.D
Gratiarum actiones reddere debemus deo de hoc cũ mortaliter peccantes digni ſum⁹ ſuſpẽdio ifernali/et fune peccatorum circa collũ noſtrũ iã applicato ipſe nos miſericorditer ꝺ ſuſpẽdio liberat:pz p.vj.c.iiij.D
Gratiarũ actio deo reddenda quattuor deberet habere conditiones:vt pz parte.vj.ca.quarto.D.
Gratiarũ actio agẽda eſt cũ leticia/quod bene figuratum eſt Neemie.xij.per hoc ꝙ Iudei dedicauerũt muros Hieruſalem cum leticia ꝛ muſicis inſtrumentis:parte.vj.c.quarto.E.
Gratias agere deo eſt actus quadruplici ratione commendabilis:parte.vj.ca.quarto.B
Gratias non reddens deo ꝓ ſuis bñficijs ingratior eſt pecude rõe carente.vt pz p exẽplũ.p.vj.c.quarto.D
Gratias agere debemus deo ſemper in omnibus noſtris bonis operibus/ꝛ inquanto abundantiora ſunt opera:intanto abũdantiores gratias debemus deo reddere:parte.vj.ca.quarto.D
Gratias deo agere debemus tam in tẽpore ꝓſperitatis/q̃ etiã in tẽpore aduerſitatis.pte.vj.ca.quarto.E
Grauiſſimum onus mundi eſt peccatum cuius tamẽ grauitatem ſuſpendit ſpiritualis lapis adamantinus:parte.vj.ca.lxxvj.C
Gula non conſiſtit in cibo ꝛ potu:ſed in inordinato vſu ciborum ꝛ potuum:parte.ij.ca.i.
Item eiuſdem ca.vij.ꝛc.
Gula eſt peccatum ex quo multa mala naſcuntur:parte ſecunda.ca.vj
Guloſi prius viſitantes tabernam q̃ eccleſiam maledicti ſunt a deo:parte.ij.ca.quarto
Guloſus habitaculum diaboli efficitur:parte.ij.ca.i.
Guloſus ventrem ſuum deificat:parte.ij.ca.ij.
Guloſus deum blaſphemat:parte.ij.ca.ij
Guloſus pro immoderata refectione ventris ſui animam ſuam diabolo vendit:parte.ij.ca.ij
Guloſus qui in hac vita eſurire ꝛ ſitire non vult:i inferno eſuriet ꝛ ſitiet:ſed cibum ꝛ potum non inueniet.patet parte.ij.ca.ix
HEreſis quid eſt:patet parte ſexta.cap.xxxix.A.per Auguſtinum
Hereſis/licet periculoſa ſit:tamẽ valde vtilis eſt.vt patet parte.vj.ca.xxxix.C.per chriſoſtomum
Heretici non ſunt qui ſententiam ſuam nõ defendũt:vt patet parte.vj.ca.xxxix.A

Hereticus dici poteſt quilibet aliter intelligens ſcripturam ſanctam q̃ ſpiritusſanctus inflagitat: vt patet parte.vj.capi.xxxix.A.p Jeroni.
Heretici vipere aſſimilantur: vt patet parte.vj.capitulo.xxxix.A
Hereticos cõfortantes fouẽtes vel in eoꝝ hereſibꝰ defendentes dãnabiliores ſunt illis qui errant ⁊ nõ ſolum heretici dici poſſunt: ſed etiaȝ hereſiarche: vt patet parte.vj.cap̄.xxxix.A.
Heretici ab omnibus fidelibus ſunt fugiendi.⁊ hoc triplici de cauſa: vt patȝ par.vj.cap̄.xxxix.B
Heretici ſunt deo ita deteſtabiles q fidelibꝰ ꝓhibetur ſacramẽta eccleſie ab eis recipere.immo ⁊ potiꝰ deberet fidelis mori q̃ ſacramẽtũ de manu heretici ſcienter recipere.parte.vj.ca.xxxvj.B
Heretici plerũq; ſua dicta ſub nomine catholicoꝝ doctoꝝ conſcribũt ac etiã latẽti dolo ſuas blaſphemias in libro catholicoꝝ doctoꝝ inferunt. vt dicitur parte.vj.ca.xxxix.per Jſidorum
Heretici ⁊ ſciſmatici qui foris ſunt per eccleſiaſticaȝ doctrinã: ⁊ ſecularẽ poteſtatẽ cõpellerentur intrare: pte.vj.ca.iiij.per Augu.⁊ Jſidoꝝ.
Heredes accidioſoꝝ ⁊ auaroꝝ erũt ſerpẽtes beſtie ⁊ vermes: vt ptȝ pte.v.cap̄.xj.A
Herodẽ malicia fecit eſſe ſtultũ: pte.viij.ca.v.
Heſter regina deteſtabaẽ ſigna ſupbie q̃ gerebat in capite ſuo die oſtenſionis ſue: pte.vj.cap.ij.P
Honorẽ deo debitũ hominẽ ſibi vſurpare valde piculoſum eſt: vt patet pte.vj.ca.ij.D.
Honor triplex eſt ſcilicet latria dulia yperdulia: parte.vj.capitulo.ij.E
Honor huiꝰ mũdi vmbre aſſimilatur.p.vj.ca.lxxx.D.
Honores mutãt mores: vt ptȝ pte.vj.cap̄.xxv.D.
Honores pericula ſecum trahunt: qꝛ ſicut corporales inimici pcipue irruũt ſuper regẽ ⁊ ducẽ exercitꝰ ſic hoſtes ſpirituales.⁊c.pte.vj.cap̄.xxvj.D.
Honorari poteſt quis tripliciter vel ꝓpter virtuteȝ vel propter virtutis ſtatum vel propter ſignum virtutis: parte.iiij.cap̄.xiiij.A.
Homicidiũ caſualiter eueniẽs pter ꝓpoſitũ culpabile occiſoris excuſatur: parte.viij.ca.xj.
Homicidium iniuſtum tripliciter committitur: parte.viij.capitulo.xij.
Homicidiuȝ iniuſtum ſex modis committitur: parte.viij.capitulo.xij.A
Homicidiuȝ licitum tripliciter committitur: parte.viij.capitulo.xj.
Homicidium corporale aliud eſt iuſtum et aliud iniuſtum: vt ptȝ pte.viij.ca.xj.
Homo poteſt aliuȝ hominẽȝ ſex modis illicite interficere: parte.viij.cap̄.xiij.B
Hora ſurgẽdi de peccatis alia tempeſtiua alia ſera ⁊ alia infructuoſa.parte.v.cap̄.xij.F
Horã vite noſtre vltimã voluit nobis dñs eſſe occultam.ſed quare: patet parte.vj.cap̄.lxxx.E.
Horas omnes canonicas cum deo gratias terminamus in ſignũ q omnia noſtra bona opa in eius dñi gratiarũ actione finiri: vt patet parte.vj.ca.ij.D.
Hoſpitalitatis exhortatio habeẽ de exemplo cuiuſdam domine pauperem leproſum in ſuum hoſpiciũ recipientis: parte.iiij.ca.ij.D
Hoſpites mali ſunt valde piculoſi: vt ptȝ per exemplum: parte.iiij.capitulo.v.C.
Hoſpitalitas eſt quaſi meritorium et deo placens: vt patet parte.iiij.capitulo.lvj.A
Hoſpiciũ ⁊ ſpecialiter ſacerdotes pauperibꝰ denegare q̃ dãnabile eſt: patet parte.iiij.ca.lvj.B
Humilitatẽ exẽplo ſuo nos docuit xp̄s naſcẽdo cõuerſando predicando miracula faciendo ⁊ moriẽdo. vt patet parte.iiij.ca.xlviij.A
Humilitatis magnitudo penes duo attenditur: parte.iiij.ca.xlviij.A.
Humilitatis exemplum capere poſſimus quaſi ab omnibus rebus exiſtentibus i ſpera corruptibiliũ: parte.iiij.capitulo.xlviij.B
Humilitatis exẽplum quadrupliciter capere poſſimus a luna que ĩfima eſt planetarũ: parte quarta.capitulo.xlviij.C.
Humilitatis exemplum capere poſſimus de ſuperbo Nabuchodonoſor caſtigatione diuina humiliato: parte.iiij.cap̄.xlviij.C.
Humilitatis exẽplũ capere poſſimꝰ ꝺ nobiſmetipſis ſi cõſideremus noſtrũ ingreſſũ ꝓgreſſum ⁊ egreſſũ: parte.iiij.ca.xlviij.D.Jtẽ eiuſdẽ.ca.xxxj.
Jtem parte.vj.ca.lxxx.D.
Humilitas hominem ſapientem reddit: parte quarta: capitulo.xlviij.E
Humilitas videtur dei ſentẽtiã reuocare: parte.iiij. capitulo.xlviij.E
Humilitatis multi ſũt effectꝰ nobiliſſimi: parte.iiij. capitulo.xlviij.E
Humilitas eſt quaſi aque ductꝰ per quẽ grã venit in anime ciuitatẽ ⁊ quẽ nititur diabolus obturare: parte.iiij.ca.xlviij.E. Jtẽ eiuſdẽ.ca.xxxviij.D
Humilis homo ſupbũ poteſt pacifice ſuſtinere ſicut corpus cõcauũ corpus ſpericũ in ſuã cõcauitatẽ põt recipere: vt dicitur parte.iiij.ca.xlviij.F.
Humilitas facit hominẽ deo p̄cioſum ⁊ quãto vilior in reputatione ꝓpria intanto pcioſior in reputatione diuina: vt patet parte.iiij.ca.xlviij.F
Jtẽ parte.vj.ca.ix.A.B.p exẽpluȝ de amon ⁊ mardocheo ⁊ de phariſeo ⁊ puvlicano.
Humilitas aliqua eſt vera ⁊ aliqua eſt falſa: pte.iiij. capitulo.xlviij.F.
Humilis homo ſimilis eſt ramo arboris qui ex multitudine fructuũ deorſum inclinatur: parte.iiij.capitulo.xlviij.F
Humilitas a laqueis dyaboli hominem liberat: parte.iiij.cap̄.xlviij.G
Humiles deꝰ ſaluat ab inſidijs dyaboli.parte quarta.capitulo.xlviij.G.
Humilitatis incitamenta ſunt quinq; figurata gene. decimoſexto vbi dicitur de agar ancilla ſaray: parte quarta.capitulo.liij.B.
Humilitas ficta impioꝝ reprobatur.parte.vj.capitulo.viij.per Criſoſtomum.
Humilitas eſt virtus ad quam nos inuitat chriſtus per exemplum: parte.vj.ca.ix.B
Humilians ſeipſum exaltabiẽ cuius exẽplum habemus de amon ⁊ mardocheo.Jtẽ de phariſeo ⁊ publicano: parte.vj.ca.ix.B.
Humiliare ſemetipſum oportet volentẽ aſcendere montẽ celi: vt hyſtorialiter: ptȝ parte.vj.ca.xxxv.A.

IAcob a mendatio excuſatur in hoc q dicit ſe eſſe Eſau primogenitum patris.parte.iiij.capitulo.vij.B.
Jactantia deſcribitur: parte.vj.capitulo.vij.
Jactãtia pctm̃ eſt cuius magnitudo ſextuplicis oſtẽ

ditur.parte.vj.capitulo.vij.
Iactātia deſtruit bona nature: bona fortune: ⁊ bona gratie.parte.vj.ca.xxvij.
Iactantia perdit gratiam receptam ⁊ impedit gratiam recipiendam quod tripliciter oſtenditur:parte ſexta.capitulo.vij.
Iactantia fieri contingit tripliciter:parte ſexta.capitulo.xxxij.
Ieiunātiū debita hora comedendi eſt hora meridiana.hora enī illa ſitiuit xp̄s in cruce:vt patz parte.ij.capitulo.iiij.
Ieiuniū deo maxime placens eſt abſtinentia a triplici genere pctī:vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.E
Ignatius martir q̄ ſumme Ieſum dilexit poſt mortem repertus eſt habere in corde ſuo.hec verba ſcripta litteris aureis.Ieſus eſt amor meus:vt ptz parte.iiij.ca.xxxviij.G
Ignem luxurie diabolus quadruplici medio accendit.parte.iij.ca.x.
Ignis in die iudicij tantum ſpacium occupabit de aere quantum occupauerunt aque in tempore diluuij.parte.vj.ca.xl.I
Ignis illius terribilis in quo in die iudicij purgabūtur electi ⁊ cōburētur impij figurā vidit ſanct⁹ furceus raptus in ſpū:vt patet parte.vj.ca.viij.I.
Ignis infernalis in calore tantum excedit ignem materialem noſtrum quātum calor ignis noſtri excedit calorem ignis in pariete depicti:parte.vj.capitulo.lxij.B.per Augu.
Ignis infernalis habet calorem.ſed non habet luminis claritatem:vt patet parte.vj.capitulo.lxij.B per Gregorium
Ignorātia quarūdā rerū cōmendabilis eſt:⁊ quarūdam non ponderabilis:⁊ quarūdam eſt damnabilis.parte.vj.ca.iiij.B
Ignorantia aliqua eſt inuincibilis ⁊ aliqua vincibilis:vt patet parte.iiij.ca.iiij.A
Ignorātia qua quis negligit ⁊ cōtēnit ſcire ſcibilia requiſita ad ſalutē vocant doctores ignorantiā craſſam ⁊ ſupinam:parte.iiij.ca.xl.A
Ignorantia aliqua eſt excuſabilis ⁊ aliqua inexcuſabilis:vt ptz parte.iiij.ca.xl.A
Item eiuſdem.ca.ij.F
Ignorantia ſcripturaꝝ eſt ignorantia xp̄i:vt pz parte.iiij.capitulo.xl.B
Ignorātia ſcripturaꝝ q̄ periculoſa ſit ⁊ qualiter ex tali ignorantia venit deſperatio ⁊ oīs cōſummatio peccati:vt patet parte.iiij.ca.iiij.B
Ignorantia qua homo deū ⁊ ſeipſum non cognoſcit dānabilis eſt:vt patet parte.iiij.ca.xl.C
Impedire potēs impios a ſua īpietate ⁊ non faciēs nichil aliud eſt q̄ cōſentire īpietati eoꝝ:vt patz parte.iiij.ca.xxij.A.
Impij peccatores aſſimilant brutis animalib⁹ que in noctis obſcuritate lumen lucerne fugiunt: vt ptz parte.iiij.cap.ij.E.
Impij virga dei ſunt cū qua ipſe ſuos caſtigat filios parte.iiij.cap.v.B
Impij ſpinis cōperant:q2 quacūq3 parte illos cōſpexeris hn̄t aculeos:pte.v.ca.xix.
Impijs moleſta eſt veritas ⁊ amara diſciplina iuſticie:parte.v.cap.xx.
In/quadrupliciter accipitur in ſcriptura:parte.vj.capitulo.xlv.B
In archa teſtamenti erant virga/manna/⁊ tabule.archa ſignat iudicium:manna manſuetudinem/ virga correctionē.tabule diſcreptionem:parte quarta.capitulo octauo.B
Incarcerati viſitandi:conſolandi:⁊ conſulendi ſunt: ſed qualiter:patet parte.iiij.cap.lx.⁊.lxxx.
Inceſtus quid eſt ⁊ q̄ graue ſit pctm̄:patz parte.iij.capitulo.iiij.B
Inceſtus pro perpetuo inabilitat perſonas cum eo infectas licita ducere coniugia:vt ptz parte tertia.capitulo.vij.A
Inconſtantes ⁊ frequēter recidiuantes ſimiles ſunt cuidā cani audienti duo cornua ad diuerſa conuiuia inuitantia:vt patet parte.v.ca.xv.A
Incōtinēs diſtinguit ab intēperato:vt patet pte.v.cap.ij.L   Item par.viij.ca.v.
In die iudicij petrus apoſtolus andreas ⁊ ceteri apoſtoli cum multitudine populorum per eorum doctrinam ad fidem conuerſorum apparebunt:vt patet parte.vj.cap.lxxx.M
In die iudicij incipiet mane diei lucis eterne q̄ntum ad electos:ſ3 incipiet nox tenebroſitatis eterne q̄ntū ad reprobos:vt patet parte.vj.ca.lxxx.I
In die iudicij ⁊ ſi beata virgo maria ⁊ omnes ſancti auderent pro vno damnato orare iudex eos nō audiret:vt dicitur parte.vj.capitulo.lxxx.K.
Item parte.iij.cap.xij.C
In die iudicij ſol iuſtitie qui quōdā erat in ſigno leonis ⁊ nūc eſt in ſigno virginis tūc erit ī ſigno libre: vt patet parte.vj.cap.lxxx.K.
In die iudicij allegabit xp̄s cōtra impios beneficia q̄ eis fecit:amorē quē eis oſtēdit:⁊ doloroſam paſſionē quā p̄ eis ſuſtinuit.⁊ eoꝝ ruſticalē conſuetudinē quam illi econtra ſibi reddiderūt:vt patet parte.vj.capitulo.lxxx.L
In die iudicij xp̄s qui per arcū celeſtē ſignatur emittet tres ſagittas ad impios damnādos:parte.vj.capitulo.lxxx.M
In die iudicij aīa peccatrix corp⁹ ſuū lamētabiliter alloquet ⁊ econtra.parte.vj.cap.lxxx.H.
In die iudicij et poſt diem iudicij in gloria de vulneribus peccatorum confeſſorum: et per penitentiam ſanatis non plus erubeſcent electi q̄ miles de vulneribus in bello receptis hoſtibus ſuis ſuperatis ⁊ vulneribus perfecte ſanatis:vt patet parte quarta.capitulo.lxviij.
Indulgentiam talē vnuſquiſq3 accepturus eſt a deo qualem ipſe fecerit proximo:vt dicitur parte octaua.capitulo.iiij.
Infidelitas quid eſt: patet parte.vj.cap.xxxij.
Infidelis dici poteſt quis dupliciter pmo ſcd̄m negationem:q2 nō habet nec audiuit de fide:vt dicitur: parte.vj.capitulo.xxxij.de ſecundo modo infidelitatis:patet parte.vj.ca.xxxviij.
Infidelitas ſiue incredulitas falſorum chriſtianorū ſpecialis vocatur hereſis:parte.vj.capitulo.xxxviij.in fine.
Infirmitas corporalis eſt virga egrediēs de incendio diuini amoris qua caſtigat ſuos filios electos.et ideo non eſt a filijs dei odiēda:ſed in mētis patiētia oſculanda.vt hyſtorialiter patet parte ſexta capitulo.lxxvj.H
Infirmitas aliqua eſt communis conſequens totam ſpem humana ⁊ illa infirmitas duplex eſt.vna in potentijs anime ⁊ alia in debilitate corporis:parte.vj.capitulo.xl.C
Infirmitates corporales immittit deus tam bonis q̄ malis:ſ3 alia ⁊ alia de cā.vt ptz pte.vj.ca.lxxx.K.

Infirmitas mundi que ex multis iam apparet manifeſte eſt ſignum finis mundi:parte.vj.cap.lxxx.F.G

Infirmos viſitare eſt opus mie ad quod debite faciendum tria requirũtur:vt patet.pte.iiij.ca.lix.A.

Infirmitas corporalis eſt quaſi arche precioſe cathenatio quaſi perſone ſceleroſe incarceratio. quaſi ſocij fugitiui arreſtatio:quaſi hoſtis reſiſtentis impugnatio:quaſi virga dei qua caſtigat ſibi inobediētes quaſi flagellum dei quo de palea peccatorũ flagellat ſuũ triticũ ſcꝫ predeſtinatos ⁊ quaſi baptiſmus quo deus de ſuis immũdicijs purgat peccatores:vt patet ⁊ declaratur parte.iiij.ca.lix.A.B.C

Infirmitas ⁊ oīs tribulatio ⁊ aduerſitas que nos ſine noſtra occaſione cruciat.ſ.in hoc mundo baptiſmus ignis eſt:vt patet parte.iiij.ca.lix.C.

Infernus eſt locus conuenientiſſimus accidioſis et ceteris impijs peccatoribus:vt patet pte.v.cap.ij.

Item eiuſdem capitulo.xxij.C.

In flagellis qui cōtra deum murmurat deum ad iracundiam ſe magis ꝓuocat:pte.iiij.ca.xxvij.A.

Ingenij excellētiam habēt aliqui ⁊ tamen negligunt lectionis ſtudiũ:ſicut ⁊ aliqui amorem ſciēdi habent ſed tamen tarditate ſenſus prepediuntur parte.v.capitulo.xiiij.A.Item parte ſexta capitulo.lxxix.per Iſidorum.

Ingratitudo impiorꝫ nolentiũ portas anime ſue deo aperire oſtendit per exemplũ pte.v.ca.xij.A

Ingratitudo impiorꝫ nolentiũ reddere deo gratiarũ actiones ⁊ reprehenditur ⁊ multipliciter oſtenditur parte.vj.capitulo.iiij.E

Ingratitudinis impiorꝫ penes deum tres ſunt gradus principales quibus tres alij gradus connectuntur parte.vj.ca.iiij.B.

Initium omnis peccati eſt ſuperbia ac etiam auaricia alia tamen ⁊ alia ratione parte ſexta capitulo ſecundo.A.

Inimici licet odio naturali odiātur tñ dilectione libera diligi pñt ⁊ hoc ſufficit ad obſeruantiam ꝑcepti dei.vtꝫ pte.viij.ca.xv.A.⁊ hoc eſt cōtra eos q̄ dicunt ꝙ nullo modo poſſunt inimicos diligere.vt ptꝫ ibidē ac etiam eiuſdem ca.iiij.

Inimici noſtri ſpeciales ſunt tres.ſ.caro.mundus.⁊ diabolus:de quibus pꝫ pte.iiij.ca.xxxj.B.

Inimicis noſtris bonum pro malo reddere exemplũ habetur parte.iiij.cap.lvj.A.

Inimici diligēdi ſunt vt de inimicis fiant amici.vtꝫ parte.vij.ca.ix.A.per Auguſtinum.

In iudicio iuſticia ⁊ veritate iurare quid eſt:ptꝫ parte quarta capitulo.xix.A

In iuuētutis agro tria genera ſeminũ aliq̄n ſemitur que abſq̄ cōcomitantibus zizannijs rariſſime cōualeſcunt parte ſexta capitulo.xix.

Iniuriā faciēs alicui mēbro eccl̄ie iniuriā facit omnibus membris xp̄i corporis ſiue in celo ſiue in terra ſiue in purgatorio ⁊ quantũ in ipſo eſt totam eccl̄iam ꝑturbat.vt ptꝫ pte.vj.ca.xxxvi.C

Iniuriaꝫ faceret deus mundo ſi eũ poneret in celo vt patet parte.vij.ca.vij.

Iniurias nobis illatas patienter debemus ſuſtinere ſed iniuriam deo illatā nec vſq̄ ad auditũ ſufferre vt ptꝫ pte.viij.ca.iiij.Itē parte.iiij.ca.x.A.Itē eiuſdē.ca.xxviij.Itē parte.v.ca.xiiij.A

Iniurias nobis a ꝓximis illatas libenter dimittere debemus propter.viij.cauſas vt patet parte quarta.capi.xxvij.A

Iniuriam ſuis innocentibus ꝓximis faciētes a diabolo agitant ⁊ poſſidentur ⁊ diaboli voluntatē faciũt parte.iiij.ca.xxvij.A.

In interitu impiorum ridebit deus. vt dr̄ ꝓuerbiorũ primo:ſed ꝓ eo ꝙ huiuſmodi actiones erroneas nō admittit ſimplex natura diuina qualiter hoc habet intelligi ptꝫ parte quarta.ca.xxxi.D

Inobedientia q̄d eſt ⁊ q̄ eſt inobedientia mortalis ⁊ que venialis patet parte ſexta ca.lviij.

Inobedientia deteſtanda eſt propter ſex cauſas pte ſexta capi.lviij.

Inobedientia deo ⁊ ꝑceptis eius q̄ꝫ graue ſit peccatũ patere pōt ex multiplici vindicta qua legit deum hoc peccatum vindicaſſe parte ſexta.capitulo.lviij.

Item eiuſdem capitulo.lxxx.K.

Inobedientia eſt cauſa oīs vindicte que vnq̄ꝫ accidit generi humano.vtꝫ parte.vj.ca.lviij.

Inobedientiũ ſuis prelatis in licitis conſortia fugere deberēt fideles vt ptꝫ parte.lx.ca.lix.C

Inobediētes ſuis prelatis in licitis cōfortantes fouētes vel auxiliũ in eorum malicia prebentes maledicti ſunt vt ptꝫ parte.vi.ca.lix.E

Inobedientia magis timēda eſt q̄ꝫ mors parte.vj.capitulo.lviij.

In omni iudicio quattuor perſonas eſſe neceſſe eſt parte.iiij.ca.viij.B

In primitiua eccleſia ſicut accedētes ad fidē de proprijs fecerunt cōia.ſic iam in fine mundi apoſtatātes a fide de cōibus faciũt ꝓpria.pte.vj.ca.xlj.

Inſidias ponit diabolus in curijs diuitũ vt ibi interficiat innocentes:vt hyſtorialiter patet parte.iiij.capitulo.xlviij.G

Intēperantia qualiter generatur:ptꝫ pte.iij.ca.x.G.

Inter inſipiētē ⁊ ſtultũ dr̄a eſt ptꝫ pte.iiij.ca.xxxj.D.

Intentio bona tenenda eſt in omni opere bono parte vj.ca.lix.E

Inuēta rex aliena ⁊ nō reſtituta rapina eſt:vt ptꝫ parte.iiij.ca.v.F.Item eiuſdē capi.xxviij.A

Inuidus blaſphemādo deũ iudicat viuos ⁊ mortuos immo ⁊ aliq̄n iudicat viuos eſſe mortuos:vt ptꝫ parte ſexta capitulo.xxxvj.

Inuidus peruertit ordinatam a deo accuſationē nature vt ptꝫ exēplariter parte.vi.ca.xxxvj.D

Inuidia tam videtur maior eſſe int̄ impios xp̄ianos q̄ꝫ quōdam erat inter demones:parte.vj.ca.xxxvj.C

Inuidia ſignat̄ ꝑ tertiā beſtiā quā videbat daniel aſcēdere de mari q̄ ſilis erat ꝑdo pte.vj.ca.xxxvj.C

Inuidus ꝓditor eſt deo inimic⁹ ſibiipſi ⁊ ꝓximo.iniurioſus ⁊ diabolo ſpecialis amicus pte.vj.c.xxxvj.C.

Inuidia deſcribit̄ ſꝫ qualr̄ ptꝫ pte.vij.ca.j.

Inuidiā decē oſtēdũt eſſe peccatũ valde deteſtādum vt patet parte.vij.ca.ij.A

Inuidia cunctas virtutes deſtruit parte.vij.ca.ij.A.

Inuidia eſt toxicũ caritatis oſtiũ iniquitatis ⁊ putredo ſanitatis:pte ſeptima.ca.ij.B.

Inuidia eſt pctm̄ ex quo multa mala pullulant parte.vij.ca.ij.B.

Inuidus excecatur de illo de quo deberet illuminari vt ptꝫ parte.vij.ca.ij.C.

Inuidia multas habet ſimilitudines odioſas parte.vij.capitulo.ij.C

Inuidum interficit quaſi omnis homo quem ipſe videt.parte.vij.ca.ij.D

Inuidia ſignũ eſt ſpeciale quo cognoſcantur diſcipuli diaboli pte.vij.ca.ij.D

Inuidie quinq̄ꝫ ſunt ſpecies principales parte ſeptima capitulo.iij.

Inuidie prima ſpecies eſt detractio de qua parte ſep=
tima ca.iiij.A
Inuidia nonnunq̃ inuidum perdit dum ipſe perdere
proximũ cupit vt exemplariter patet:parte ſeptima
capitulo.vj.
Inuidi multi vellent graue pati diſpẽdium cum hoc
q̄ illi quibus inuidẽt grauius lederentur vt exẽplari
ter patet parte.vij.ca.vj.
Inuidi figurant per hely q̄ lucernam non poterat vi=
dere anteq̃ extingueretur:parte.vij.ca.vij.
Inuidos deus a ſe reijcit tanq̃ aquila filios de gene=
res.vt patet parte.vij.ca.vij.
Inuidus ſic dolet de bono proximi ac ſi illud eſſet ſi=
bi ſubductũ q̄d eſt primo adductũ.parte.vij.ca.vij.
Inuidus alienis virtutibus hoc preſtat quod beato
Iob ſathanas preſtitit qui vnde eum credidit proſter
nere inde eius aucta ſunt merita:parte ſeptima.capi
tulo.vij.
Inuidi impijs ſodomitis aſſimilantur:parte ſeptima
capitulo.vij.
Inuidia aſſimilatur igni greco:parte ſeptima capitu
lo ſeptimo.E.
Item eiuſdem capitulo.ix.A.
Inuidorum cecitatem illuminare poteſt recens et
frequens memoria ſanguinis ⁊ paſſionis xp̄i:vt patet
parte.vij.capi.ix.
Inuidus ſimilis eſt lune que aliquando ſolem a quo
lumen ſuum recipit eclipſat:vt patet parte quarta ca
pitulo.xxij.F.
Inuidorum hominum tota congregatio dicitur te=
nebroſum regnum ſpiritus inuidie parte quarta: ca=
pitulo.xxxvij.D.
Ioſeph oſſa ſua voluit filios iſrael ſecum transferre
de egypto vt egyptij ydolatrie dediti reliquijs diui=
nos honores non impenderent:parte ſexta capitulo.
xlv.B.
Ira deſcribitur:ſed qualiter patet parte octaua capi
tulo.j.D.
Ira aliqua eſt bona ⁊ meritoria:aliqua mala ⁊ impia:
vt patet parte.viij.ca.j.D.
Ira aliqua eſt venialis ⁊ aliqua mortalis parte octa=
ua capitulo.j.B
Ira aliqua eſt anime ⁊ aliqua carnis:vt pꝫ parte.viij.
capitulo.j.B
Ira deteſtãda eſt ꝓpter multa mala q̄ ex ea ſequun=
tur:vt patet parte.viij.cap̄.ij.B
Ira eſt vicium a quo aliquando oritur bellum publi=
cum ſicut ⁊ rixa que eſt bellum priuatum vt patet par
te.viij.ca.ix.
Ira per verbum durum accẽditur ⁊ per verbum dul=
ce extinguitur vt exemplariter patet parte octaua ca
pitulo.xv.C
Iracundus iniuriã faciẽs fratri ſuo quaſi in ſan⁹ ſiue
furibundus eſt:ſeipſum ſpũaliter interficiens parte.
viij.capitulo.xv.A
Iracund⁹ impedit teſtamentũ xp̄i adimpleri.⁊ ideo
maledictus eſt parte.viij.ca.ij.B
Iracundi aliqui ſe excuſantes dicunt q̄ inimici illoꝝ
tantã iniuriam eis faciunt q̄ non poſſunt eis dimitte
re nec eos diligere parte.viij.capitu.iiij. Itẽ eiuſdẽ
capitulo.xv.A
Iram frangit mollis reſponſio.vt patet parte octa=
ua capitulo.xv.C
Iracundus homo ante motum ire debet de remedio
prouidere vt exemplariter patet parte octaua capitu
lo.xv.C.
Iracundus dicitur velox ad iram dupliciter: parte.
viij.capitulo.ij.
Ire male quattuor ſunt gradus: vt patet parte.viij.
capitulo.j.C.
Ire ſex ſunt ſpecies parte.viij.ca.iij.
Ire tres ſpecies ponit ph̄us quarto ethicoꝝ de qui
bus patet parte.viij.capitulo.xiiij.
Ire ebullitio de olla cordis tribus remedijs mitiga
tur vt exemplariter pꝫ parte.viij.ca.xv.C.
Iraſci vbi iraſcendum eſt commendabile eſt:ſed non
iraſci vbi iraſcendum eſt nolle corrigere peccatum ẽ
parte.viij.capitulo.j.A.
Iudicare de operibus manifeſtis non prohibetur a=
licui ſed ſolum de operibus medijs ⁊ de operibus oc
cultis.parte.vj.ca.xxxvj.B.
Iudicant impij illa q̄ indifferenter bene vel male fie=
ri poſſunt ſcd̃m facientis intentionẽ ſemper ad peio=
rem partem:vt patet parte.iiij.ca.x.B.
Iudicationem temerariã offert diabolus tanq̃ ſuaꝫ
filiam impijs in vxorem ducendam:vt patꝫ parte.iiij
ca.decimo.B.
Iudicatio temeraria ex q̃ turpi ⁊ horrenda parente
ſit ꝓgenita patet parte quarta.ca.xx.B
Iudicẽ in cauſis manifeſtis ⁊ pluribus cognitis non
oportet teſtes exigere.parte.iiij.ca.viij.C.
Iudices immunes eſſe deberent a crimine de quo a
lium iudicant parte.iiij.ca.viij.A
Iudices impij bene aſſimilantur rubo ſpinoſo:ſꝫ qua
re patet parte.iiij.ca.ix.B
Iudices iracundia moti dare ſententiã non deberent
donec ceſſauerit in eis ira parte.iiij.ca.viij.
Iudices iniqui de pñtis vite commodis tm̃ cogitant
⁊ non de futuris parte.iiij.ca.ix.A
Iudices quales eſſe conuenit:parte.iiij.ca.viij.A.
Iudices vnius ꝓuincie communitatis vnius iuriſdi
ctionis vel parrochie ſubditos alienos alterius pro=
uincie iudicare non preſumere deberent vt dicitur
parte.iiij.capitulo.ix.C
Iudex quando crimen eſt ſibi occultum licet pluri=
bus alijs manifeſtũ tamen ferre nõ debꝫ ſententiã ſi=
ne examinatione parte.iiij.capitulo.viij.C.
Iudex ſemper pre oculis habere deberet deũ iudicẽ
⁊ iudices alios ſicut opꝫ ipſum a deo iudicari par=
te.iiij.ca.viij.D
Iudex iuſte iudicans ⁊ premia inde expectans frau
dem deo perpetrat parte.iiij.ca.ix.A
Iudex qui ſententiam iuſtam dat non amore iuſtitie
ſed timore odij iuſtitiam dei non imitatur parte.iiij.
capitulo.ix.A
Iudex iracundus iudicij examen plene contueri non
valet:vt dicitur parte.iiij.ca.ix.A
Iudex ſecularis viros eccleſiaſticos nõ habet iudi=
care .quod intelligitur in cauſis ſpiritualibus parte.
iiij.capitulo.ix.C.
Iudex in ciuitate anime non eſſet ſynderesis id eſt
ſuperior pars rationis:vt patet parte quarta capitu
lo decimo.B
Iudex teſtes ſciens deponere contra iuſtum non de=
bet ſecundum eorum falſa commenta ſententiare.vt
patet parte.viij.ca.xij.
Iudex quilibet precauere deberet ne reus eſſet eiuſ=
dem criminis de quo alium condẽnaret:vt patet par
te.iiij.capitulo.v.F.
Iudex iuſtus ſemper debet penam proportionare ſe
cundum quantitatem culpe delinquẽtis:vt patet par
te tertia.ca.vij.A.

Iudex miaȝ debet diſcrete cum iuſtitia tēperare: vt patet parte. iiij. cap̄. viij. A
Iudex bonus audire debet patienter vtranqȝ partē: vt patet parte. iiij. cap̄. viij. B
Iudex nullum deberet condemnare anteq̄ȝ accuſat⁹ preſentes habeat accuſatores locumqȝ defendendi accipiat ad abluenda crimina: vt patet parte quarta. capitulo. viij. B
Iudex non debet ſimul eſſe accuſator et iudex: parte. iiij. cap̄. viij. C
Iudex non debet ſemper iudicare ſecundum ea que ſunt ſibi nota vt perſona priuata: ſed ſecundum ea q̄ ſunt ſibi nota: vt perſona publica vt dicitur: p̄te. iiij. capitulo. viij. C
Iudex cui tantum notū eſt crimen delinquentis corrigere debet: ſed tamen ſecrete: vt patet parte quarta. capitulo. viij. C
Iudiciū diuinū duplex eſt. ſ. ſpāle ꝛ gn̄ale: ꝛ ad vtrūqȝ iudiciū vocantur homines tribus citatorib⁹: parte ſexta. cap̄. lxxx. E
Iudicium gn̄ale erit in valle ioſaphat: ꝛ hoc triplici de cauſa: vt patet parte. vj. cap̄. lxxx. F
Iudicium finale precedent multa ſigna terribilia: parte. vj. cap̄. lxxx.
Iudicium vltimum erit valde terribile: ꝛ hoc multiplici de cauſa: vt pȝ parte. vj. cap̄. xxxviij. A
Item eiuſdem. cap̄. lxxx. H
Iudiciū vltimū valde timenduȝ eſt: ꝛ ſpecialiter impijs p̄latis: qꝛ tunc iudiciū durīſſimū illis fiet: vt pȝ parte. vj. cap̄. lxxx. H
Iudiciū vltimū valde timuit ille nobilis rex de quo: parte. vj. cap̄. lxxx. H
Iudicium illud dicitur rectū in quo mediū nō declinat ab extremis. par. iiij. cap̄. viij. A
Iudicium iuſtuȝ ſex modis peruertitur: parte quarta. capitulo. ix. A
Iudiciuȝ iuſtum cito corrumpit diues muneribus. parte. iiij. cap̄. ix.
Iudiciuȝ iam venale eſt vbiqȝ: vt dicitur: parte quarta. capitulo. ix. B
Iudicium temerariū in duobus ſpāliter cauere debemus: vt patet parte. iiij. cap̄. x. A
Item parte. vj. cap̄. ix. A
Iudicium ſine miſericordia fiet illi qui non facit miſericordiam: quod manifeſte oſtenditur: parte quarta. capitulo. xxviij.
Iudicis lingua deberet eſſe ſicut lingua equilibre ſemper mouens ad partem grauiorem: parte quarta. capitulo. ix. B
Iudicium trāſiēs per mediū cordis inuidit impium eſt ſicut cor per cui⁹ mediū trāſit: vt exēplariter: patet parte. vj. ca. xxxvj. A
Iumentuȝ percutitꝰ vel quia extra viam eſt/ vel quia nimis lente incedit: ſic pctōr percutitꝰ a deo. ꝛc. parte ſexta. capitulo. lxxvj. H
Iuramentum quo quis iurat malum facere ad cuius oppoſituȝ ex lege diuina obligatur non eſt faciēdū: parte. iiij. capitulo. xvij.
Iuramentum quacūqȝ arte verboꝝ coloretur a deo accipitur ſicut ille cui iuratur intelligit: parte. iiij. capitulo. xvij. D
Iuramentum licitum debet habere tres comites: vt pȝ parte. iiij. capitulo. xvj. A
Iuramentum vocis exprimunt hec ſignat. teſtis eſt michi coram deo: ꝛ per deum: parte quarta. capitulo decimoſexto. A.
Iuramentū quoddā eſt aſſertoriū. ꝛ quoddam ꝓmiſſorium: vt patet parte. iiij. ca. xvj. B
Iuramentum dicitur illicitum multis modis: vt patet p̄te. iiij. cap̄. xvij. A
Iurans conſuetudinaliter per membra xp̄i maledictus eſt: vt pȝ parte. iiij. cap̄. xvij. F.
Item parte. v. cap̄. ij. I
Iurans deificat rem per quaȝ iurat parte quarta. capitulo. xvij. B
Iurans conſuetudinaliter ꝑ membra xp̄i ſimilis eſt cuidā mulieri ingrate ꝓ qua vir eius poſitus erat in colliſtrigio: parte. iiij. cap̄. ij. L
Iurantes cōſuetudinaliter trib⁹ modis ſe excuſant: parte. iiij. cap̄. xj. B
Iurare per membra xp̄i eſt peccatum vindictam clamans quod xp̄icidio cōparatur: vt patet parte. v. capitulo. ij. I
Iteȝ q̄ȝ graue ſit hoc peccatū: pȝ ex dictis anſelmi: parte ſexta. capitulo. lviij.
Iurare per mēbra chriſti blaſphemia eſt: parte. iiij. capitulo. xvij.
Iurare per creaturas oīno ꝓhibitū eſt: ſed quare: pȝ parte. iiij. capitulo. xvij. B
Iurare in iudicio iuſtitia ꝛ veritate licituȝ eſt: ꝛ hoc dupliciter: parte. iiij. capitulo. xvj. A
Iurare mendaciter per creatorem grauius eſt pctīn q̄ȝ iurare mendaciter per creaturam: parte quarta. capitulo. xvij. B
Iurare clericum laycis eſt illicitum: parte. iiij. capitulo. xvij. B.
Iurās per membra chriſti manibus proprijs laqueo ſpiritualiter ſe ſuſpendit: parte ſexta. capitulo quinquageſimooctauo.
Iuratur ratione obedientie tripliciter. ſ. ratione fidelitatis/ ſubiectionis/ ꝛ ratione cōſuetudinis obſeruāde: parte. iiij. capitulo. xvj. A
Iuratur ratione mali fugiendi dupliciter: ſcȝ ad malum vitandum vel ad malum expugnanduȝ: p̄te. iiij. capitulo. xvj. A
Iuſtitia ſine mia nō eſt iuſtitia: ſȝ crudelitas. nec miſericordia ſine iuſtitia eſt mia: ſed fatuitas: parte ſexta. capitulo. viij. A
Iuſtitia deſcribitur: ſed qualiter: patet parte quarta. capitulo. xij. C.
Iuſtitia ꝛ pax oſculate ſunt quod bene exponitꝰ: parte quinta. cap̄. vj
Iuſtus ſemper eſurit ꝛ ſitit iuſtitiam: parte quarta. capitulo. xv. B.

LAbor vite preſentis facilitari poteſt tripliciter: p̄te quīta. capitulo. xxij. B
Labor nullus durus nullum tempus longum videri debet quo gloria eterna adquiritur: parte quīta. capitulo. xxiij. B
Laborem vite preſentis patienter ſuſtinere oportet qui voluerit ad conuiuium vite peruenire eternum: parte. v. cap̄. vij. B
Laborē vite p̄ntis facilitat magne mercedis expectatio: vt pȝ parte. v. cap̄. xxij. B
Laborare docemur ꝛ precipimur in vtroqȝ teſtamento: parte. v. cap̄. xj. A
Laborare nolentes in hoc breui t̄p̄e vite p̄ntis in longo tempore vite future eternaliter laborabunt: par=

te quinta capitulo.xj.A
Lacrimarum vnda haurienda eſt de fontibus ſaluatoris cũ deuota oratione:parte quarta.capitulo trigeſimoſexto.E
Lacrime aſſimilãtur aque que inconducta ducta aſcendit vſqꝫ ad ſue originis altitudinem:parte quarta.capitulo.liiij.E
Latrones magnos vidit ſocrates ducere paruum latronem ad ſuſpendium ⁊ tunc riſit:parte quarta.capitulo.ix.D
Laus impiorum vituperium eſt iuſtis: ⁊ tam turpe eſt laudari a turpibus ꝙ turpe eſt ob turpia laudari: parte.vj.capitulo.lxxij.D
Layci tenẽtur audire verbuꝫ dei:⁊ inquantum ſufficiũt ſcire cognoſcere ⁊ intelligere ſacre ſcripture doctrinam ⁊ illam ſuis ſubditis pro quibus rationem reddent coram deo diligenter docere:parte quarta.capitulo.xl.B
Legalia veteris teſtamenti ſignabant chriſtũ vẽturum ⁊ paſſurum ⁊ nondum veniſſe:vt patet parte.vj capitulo.xliiij.
Legem dei contemnentes ⁊ leges humanas exercẽtes tandem venient coram ſummo iudice vbi velint nolint ſcd̃m legem dei iuſtiſſimam iudicabuntur:parte.vj.ca.lxxix.B
Legis dei contẽptores deus acerrime caſtigauit:vt hyſtorialiter:patet parte.vj.ca.ij.G.
Legiſte cuſtodes ſunt palee medici quaſi cuſtodes ſunt furfuris: ſed theologi cuſtodes ſunt farine: ſed quare:ptꝫ parte.vj.ca.ij.
Legio demonũ habitauit in vno homine: parte.viij.capitulo.xxxviij.D.
Lectum ſuũ humilẽ intrat pauper benedictione premiſſa: ſed diues lectum ſuum ſuperbum intrat maledictione diuina:parte.vj.ca.lxij.A
Lectũ curioſum ſuperbus dyabolus libenter intrat ⁊ cum diuitibus ſuperbis quieſcit in occultis: parte ſexta.capitulo.lxij.A
Lectum horribileꝫ ⁊ penalem ordinabit dyabolus ꝓ ſupbis cũ venerint ad hoſpiciũ ſuũ qui pro eo ⁊ membris eius precioſis lectos parauerunt in hac vita:parte.vj.capitulo.lxij.A
Lectus in quo dyabolus ponet damnatos habebit.ix.cubitos longitudinis per quos intelliguntur.ix.pene infernales:⁊ quattuor cubitos latitudinis per quos intelliguntur alie quattuor pene inferni:vt ptꝫ parte.vj.capitulo.lxij.B.C
Liberalitatis duo ſunt genera:vt patet parte ſexta.capitulo.lxv.
Libidinis motum etiam nolentes ſuſtinent ſerui dei quod tamen ad damnationem non tolerant: ſed ad ꝓbationem: vt dicitur parte quinta. capitulo ſecundo.A.
Librorũ ſuperflua ⁊ nimis ſumptuoſa curioſitas reprobatur:vt patet parte.vj.ca.ij.A
Item eiuſdem capitulo.lxviij.
Ligature vulnerum noſtrorum penalitatis in quam incidimus per peccatuꝫ ſunt res fortune quibus indiget noſtra caro peccatrix in hac vita penali: parte ſexta.capitulo.ii.A
Linguam a ſtultiloquijs ⁊ ab omnibus verbis ocioſis quattuor mouerent hominẽ refrenare:parte quinta.capitulo.xxj.B
Litigantes cõtẽtioſe ſe ſeruos dyaboli eſſe oſtẽdũt ⁊ non dei:vt ptꝫ parte.vj.capi.lvij.
Item parte.viij.capitulo.vj.
Litigiũ differt a diſcordia: ſed in quo:patet ꝑte octaua.capitulo.ix.
Littere dyaboli ſũt male cõſciẽtie ꝑuerſoꝝ hominũ per quas vendicabit eos dyabolus eſſe ſecũ damnandos.parte.vj.cap.ij.E
Locũ regiminis animaꝝ deſiderantibus negandus eſt:vt patet parte.v.capitulo.x.C
Locus vite preſentis mediꝰ eſt inter celũ ⁊ infernũ: vt patet parte.v.ca.xxij.B
Longo tẽpore a deo recedẽtes non niſi longo tẽpore ad deũ redeunt:parte.v.capitulo.xij.D
Loqui deberet homo vel omnino tacere:parte quinta.capitulo.xxj.B
Loquacitas euitãda eſt ꝓpter tria mala q̃ ex ea oriũtur:vt patet parte.v.capitulo.xxj.B
Loth qui ab incendio ſodomoꝝ liberatus eſt: ſignat corpꝰ xp̃i miſticũ qđ i fine ſcli a ſupplicio ignis eterni liberabit:vt patet parte.viij.ca.lxxviij.F
Loripedi non cedit ad ſui gloriam ꝙ pedem habet ligneum: ſic etiam certe ad gloriam hominis non cedit ꝙ veſtimenta habet precioſa cum ſint remedia ſue infirmitatis in quam incidit per peccatum:parte ſexta.capitulo.ij.D
Lucernam verbi dei neceſſe eſt habere ante mentis ſue oculos quemlibet volentem in tenebris vite preſentis greſſus perfecte dirigere:parte ſexta.capitulo.lxxix.A
Luctãdum eſt cum domino lacrimis: ⁊ orationibus per totam noctem vite preſentis vt hyſtorialiter:patet parte.v.capitulo.vij.B
Item parte.vj.capi.lxxix.E.per Linco.
Item parte.vij.ca.xj.per Grego.C
Luctus aliquis eſt bonus: ⁊ aliquis malus:ꝑte quarta.capitulo.liij.A
Luctus bonus triplex eſt: ſcilicet luctus cõpunctionis/luctus compaſſionis/⁊ luctus deuotionis:⁊ iſtiꝰ triplicis/luctus tria ſunt impedimenta:vt patet parte.iiij.ca.liij.A
Luctus malus quadruplex eſt: ſcilicet luctus fictꝰ/ et luctus ſimulatus/luctus pro rebus vanis ⁊ tranſitorijs/luctus pro amicis mortuis immoderatꝰ/⁊ luctus damnatorum pro penis eternis: parte quarta.capitulo.liiij.A
Ludi quadruplex genꝰ vt declaratur:parte quarta.capitulo.xxiij.A
Ludi ioculatorum ⁊ aliorum taxillorum et omnia alia ludicria inhoneſta clericis in lege ſunt interdicta: parte.iiij.capitulo.xxiij.A
Ludus alearum taxillorum ⁊ ceterorum huiuſmodi qui ſunt cauſa lucri tam inclericis ꝙ etiã in laycis ſunt culpabiles ⁊ hoc propter multa mala:que huiuſmodi ludos concomitantur: vt patet parte quarta.capitulo.xxiij.B
Ludi theatrici cuiuſmodi ſũt choree tripudia inter ludia ⁊ cetera huiuſmodi fornicationis meretricij ⁊ adulterij multotiens ſunt in cauſa:⁊ ideo in talibus ludis delectantur demones:vt patet parte quarta.capitulo.xxiij.B
Item illud oſtenditur per exemplum eiuſdem.capitulo.xxvj.F
Lumen fidei multiplici de cauſa nitit dyabolus extinguere:vt patet par.vj.ca.xxxviij.
Lumen veritatis odit omnis qui male agit qđ exemplariter oſtenditur de adam peccãte in paradiſo:parte ſexta.capitulo.lxxix.A
Lugere pro ſuis peccatis.iiij. mouerent hominem

peccatorem parte ſexta capitulo. xxxv. B

Lupus eſt omnis qui gregem dominicum impie inuadit ſiue dyabolus ſiue membrum eius ſicut homo peruerſus: vt patet parte. vj. cap̄. xxvj. B

Luxuria ad modū maris habꝫ feruorē fetorē: ⁊ amaritudinē: parte. iij. capitulo. j.

Luxurie peccatū tam abominabile eſt ꝙ quidam demones videnſ de illo erubeſcere: vt patet parte. iij. capitulo. iij.

Luxuria aufert virginitatem que nunꝙ̄ reſtitui poteſt: vt pꝫ pte. iij. ca. ij.

Luxuria aufert bona fortune. bona nature/ et bona gratie: parte. iij. capi. iij.

Luxuria facit quodāmodo hominem inſanire: vt patet: pte. iij. capitulo. ij.

Item parte. vj. capitulo. xxxvj.

Luxuria deducit hominem in maximā confuſionem et opprobrium: vt patet per exemplum: parte tertia capitulo. ij.

Luxuria hominē excecat infatuat ⁊ ſuperat: vt patet de dauid: ꝺ ſalomone: ⁊ de ſampſone: parte tertia. capitulo ſecundo

Luxuria cōtra naturā quattuor modis ꝑnicioſis fieri contingit: vt patet parte. iij. capi. viij.

Luxuria cōtra naturaꝫ ꝙ̄ graue ſit pctm̄. iiij. modis oſtenditur: parte. iij. capitulo. viij.

Item parte. vj. cap̄. lviij.

Luxurie peccatuꝫ licet abominabile ſit in omni homine: abominabiliſſimum tamen eſt in ſacerdotibꝰ. ⁊ in viris et in mulieribus religioſis: quod multipliciter oſtenditur ratione: parte. iij. ca. ix.

Luxuria in ſacerdotibus rapina eſt: ⁊ ſacrilegiū grauiſſimū: vt patet pte. iij. ca. ix.

Luxuria que committitur in defloratione ſanctaruꝫ monialiū nedum eſt fornicatio: ſed etiam adulteriuꝫ/ inceſtus/ ſtuprum/ ac peccatum contra naturā: vt pꝫ parte. iij. capitulo. ix.

Luxurie pcti grauitas in perſonis religioſis triplici oſtenditur exēplo: vt pꝫ parte. iij. cap̄. ix.

Luxurie occaſiones ſunt quattuor: ſcꝫ procuratio ꝑnubarum: curioſus aſpectus mulierum: cum mulieribus inſolens colloquium. ⁊ inordinatus tactus earum: parte. iij. ca. x.

Luxurie ignē dyabolus quadruplici medio incēdit. vt patet parte. iij. ca. x.

Luxurie inicia licet voluptuoſa videantur ſuauia/ tamen nouiſſima illius ſunt amariſſima: vt patꝫ parte. v. capitulo. x. F

Luxuria eſt pctm̄ ex quo octo mala inde oriuntur: vt patet parte. iij. ca. x. E

Luxuria eſt pctm̄ ex quo maxime generatur cecitas mentis: vt pꝫ parte. iij. ca. x. E

Item parte. iiij. ca. xxxvij. A

Luxuria eſt peccatū quod dominus grauiſſime vindicauit: vt multipliciter oſtenditur: parte ſexta. capitulo ſecundo. E

Luxurioſi deū nō cognoſcūt. nec vitā eternā credūt: vt patet parte. vj. ca. xxxviij.

Luxurioſi nō homines: ſed iumēta nūcupari poſſūt: vt patet parte. vj. cap̄. xxxviij.

Luxurie appetitus ſaciari pōt: ſed tamen ſaciari nō poteſt: vt patet pte. vj. ca. xxxvij.

Luxurioſus homo arbor eſt que igne libidinis combuſta et incinerata ignem ſeruabit/ non ſolum per annum: ſed etiam in eternum: vt patet parte ſexta. capitulo. xxxvij.

Magica arte vel operatione demonum nullus homo poteſt in beſtiam tranſmutari: nec aliqua creatura in aliam creaturam mutari: niſi magoruꝫ preſtigijs ⁊ operatione demonuꝫ illuſio ſenſibus humanis multe huiuſmodi apparitiones fieri poſſunt: vt patet parte ſexta. capitulo. xlix.

Item parte. vj. ca. v. C

Magica arte ⁊ ceteris maleficijs deteſtans quedam maledicta vetula vitaꝫ ſuam miſerabiliter finiuit. ⁊ poſt mortem corpus eius cum ſtrepitu horribili a demonibus ereptum eſt ad infernum: parte ſexta. capitulo. xlix.

Magica arte vtebatur illa mulier phitoniſſa: quam putauit rex ſaul ſamuelez ꝓphetā a morte ſuſcitaſſe. ſed tamē in rei veritate erat ſpūs malignus ꝗ in ſpē ſamuelis apparuit/ ⁊ ad interrogata reſpondit: vt pꝫ parte. vj. cap̄. xxxj.

Magica arte vtentibus non eſt credendum: ⁊ licet aliquando eueniunt que dicunt aut licet ſanare videātur languidos/ aut ledere ſanos: quia permiſſu dei fit vt ipſi qui hoc audiunt vel vident probentur et appareant qualem fidem habeāt erga deum: vt pꝫ parte ſexta. capitulo. xxxj.

Magica ars cū omnibus ſuis ſpeciebus hereſis eſt: parte. vj. capitulo. xxxij.

Magice artis quattuor ſūt ſpecies: parte quarta. ca. xlviij. in fine

Magice artis prima ſpecies eſt ꝓſtigiū: de quo ⁊ eiꝰ inuentione: pꝫ parte. vj. ca. xlix.

Magice arti vacantes deridentur a demonibus/ ab hominibus/ a bonis angelis/ ⁊ a deo: parte ſexta. capitulo. xlviij.

Magice artes et incantationes nichil remedij infirmitatibus hominum poſſunt conferre nec animalibus languentibus vel moribundis quicꝙ̄ mederi: parte ſexta. capitulo. xlviij. per Auguſtinum

Magice artis tertia ſpecies nigromantia: hoc eſt ꝑ mortuos futurorum euentus prenunciare: parte. vj. capitulo. lj.

Magice artis quarta ſpecies phitonomātia: de qua et de cuius adinuentione: patet parte ſexta. capitulo. lij.

Magnificentia que eſt pars fortitudinis conſiſtit in quattuor: vt patet parte. vj. ca. lxxj.

Maledicere poteſt quis dupliciter: parte octaua. capitulo. viij.

Maledictio illa eſt ꝓhibita que ꝓcedit ex voto vindictis: ⁊ non illa que ꝓcedit ex liuore iuſticie: vt patet parte. viij. cap̄. viij.

Maledictio iuſtis imprecata ⁊ illata eis non nocet: ſed prodeſt: vt patet parte. viij. ca. viij.

Maledicere peccatum eſt a quo triplici de cauſa cohiberet homo linguam ſuam: vt patet parte octaua. capitulo octauo

Male mori nō poteſt qui bene vixit: parte quinta. capitulo. xij. H

Mali homines virga dei ſunt cum quibus ipſe caſtigat ſuos filios: vt patet parte quarta. capitulo quinto. B.

Malicia fecit herodē ſtultum qui nitebatur occidere xp̄m: vt pꝫ pte. viij. cap̄. v.

Mallent aliqui incipientes pati tribulationem/ perſecutionem/ et penam ad modum latronum: ꝙ̄ ad

modum chriſti ⁊ ſuorum apoſtolorum:vt patet parte ſexta capitulo.lxxvj.F
Malum primum quod vnq̃ euenit generi humano fuit de mendacio.quod dyabolus per linguam ſerpẽtis euomuit:vt patet parte ſexta capitulo ſeptuageſimonono.B
Malum peſſimum eſt malus homo: vt patet parte quinta capitulo.xix.B
Mandatorum dei contemptus eſt cauſa turbationis ⁊ vindicte iam regratis:vt patet ex dictis bede:pte quarta capitulo.xj.D
Mandata charitatis duo ſunt vnum ptinens ad dilectionem dei:⁊ alterum pertinens ad dilectionem pximi in quibus pendent omnia alia mandata: parte ſexta cap.ix.B
Mandata dei tanguntur:pte.iiij.ca.ij.B
Man⁹ corpis xpi miſtici vt videt iam ſanguine ſunt pollute:vt ptz pte.vj.ca.lxxviij.D
Manus ſuas ab omni munere excutere ſeptem perſone repeniuntur in ſcriptura:vt patet parte quarta capitulo.xxj.F
Manuz mittere ad aratrũ ⁊ reſpicere retro quid eſt: patet parte.v.ca.xv.D
Maria virgo tripliciter deũ ſecuz habuit.ſ.in vtero p carnis aſſumptionẽ:in corde p gratie plenitudinẽ: ⁊ in opere per ſuccurſum cõtra hoſtilẽ ipugnationẽ: parte.iiij.ca.xxxviij.D
Maria virgo tabernaculum erat in quo dei filius ſibi deſponſauit naturam humanam parte quarta capitulo.xxxviij.
Maria virgo habuit in ſe fontem ſiue fluuiũ gratie: quod figuratur per fluuium egredientem de paradiſo:⁊ in quattuor capita diuiſum:vt patet pte.iiij.capitulo.xxxviij.D
Maria virgo tpe paſſionis oibus apoſtolis fluctuãtibus a fide ipa ſola in fide pfectiſſime permanſit:vt ptz pte.iiij.cap.xxviij.D
Maria virgo intelligitur p iael q̃ ciſaraz interfecit: vt patet parte.iiij.cap.xxxviij.E
Maria virgo intelligitur p iudith q̃ Olofernẽ interfecit:vt ptz pte.iiij.cap.xxxviij.E
Maria virgo figuratur per yridem ſiue per arcũ celeſtem:pte.iiij.ca.xxxviij.E
Maria virgo ſicut inter oẽs creaturas fuit gratie plenior:ita inter oẽs creaturas fuit miſericordie abũdãtior:vt patet parte.iiij.ca.xxxviij.E
Maria virgo intelligitur per abygail que impediuit dauid vt non occideret nabal:vt patet parte.iiij.capitulo.xxxiij.F
Maria virgo intelligitur per ruth.que virum optimum elegit ſibi in ſponſum:vt patet parte quarta capitulo.xxxviij.F
Maria virgo licet multiplici de cauſa inter oẽs mulieres erat benedicta:tamen vna cauſa ſpecialis oſtẽditur:parte.iiij.ca.xxxviij.F
Maria virgo ſtatim cũ reſpõdiſſet angelo dicẽs.Ecce ancilla domini:⁊c.incontinenti habuit in vtero ei⁹ fructum precioſiſſimum ſcilicet Jeſuz perfectũ deũ ⁊ hominẽ:vt patet parte quarta capitulo.xxxviij.G
Maria virgo produxit fructum qui dicitur fructus honoris ⁊ honeſtatis:ſz quare patet parte quarta:capitulo.xxxviij.G
Maria virgo inter omnes mundi mulieres erat humillima:vt patet pte.iiij.ca.xxxviij.A
Maria virgo in tribus ſcilicet in corporis pulchritudine:in generis dignitate:et in perſone nobilitate erat excellentiſſima mulierum:vt patet parte quarta capitulo.xlviij.A
Maria virgo erat ſingulariter preſeruata a triplici: vt ptz parte.iiij.ca.xxxviij.B
Maritus cum vxore ſua quinq̃ modis poteſt peccare:vt ptz pte.iij.ca.v.A
Matrem vel patrẽ maledicere pueros ſuos periculoſum eſt valde:vt ptz pte.viij.ca.viij.
Matrimonialis cõcubitus licitus eſt cauſa plis pcreande cauſa debiti reddẽdi: ⁊ cauſa:fornicationis euitande:parte.iij.ca.v.A
Matrimonialiter copulati tria habẽt obſeruare parte.iij.ca.v.B
Melius eſt pſalmum vnum cum deuotione ⁊ intentione decantare q̃ totum pſalterium cum corpore. parte.v.ca.xvij.
Meli⁹ eſt audire miſſam boni ſacerdotis q̃ mali: q2 licet omnes miſſe eque bone ſunt q̃tum ad opus operatum multum differunt q̃tum ad opus operantis. parte.vj.ca.xlvj.B
Melior eſt iniquitas viri q̃ mulier benefaciens parte.iiij.capitulo.ij.F
Mendacij triplex genus diſtinguitur:⁊ parte quarta. capitulo.vij.A
Mendacij decem ſunt genera:parte quarta capitulo.vij.B
Mendacium quod fecerunt obſtetrices Pharaonis ex inſtictu pietatis pro ſaluatione infantium hebreorum peccatum mortale erat vt dicit beatus gregorius:vt patet pte.iiij.ca.vij.D
Mẽdacij quando nobis de ſcripturis ſanctis exẽpla pponuntur aut mẽdacia nõ ſunt:ſed putãtur eſſe dum non intelliguntur:aut mendacia ſi ſint imitanda non ſunt par.iiij.capitulo.vij.E.
Item parte.vj.capitulo.viij
Mendacium quodlibet a viris perfectis eſt euitandũ ⁊ hoc ſeptẽ de cauſis:pte.iiij.ca.vij.E
Mendacium eſt aliquẽ ſacerdotem ſe confiteri ⁊ cõtraria huic ordini operari:vt patet parte ſeptima capitulo.vij.E
Mendaciũ eſt pctm̃ cõtra naturã creature rationalis: vt patet parte.iiij.ca.vij.
Item parte ſexta cap.vij.
Item parte ſexta ca.xxxvj.B
Mendacium dicitur peccatum dyabolicum triplici de cauſa:parte.iiij.ca.vij.F
Mendacium naturaliter odiret quilibet homo bone fidei:pte.vj.ca.xxxvj.B
Mẽdaciũ tam perniculoſuz pctm̃ eſt ſicut homicidiũ: parte.vj.ca.lxxiij.
Mendax dyaboli filiaz ſibi copulat in vxorem:vt patet parte.iiij.ca.vij.F
Mẽdax nõ dicit qui dicit falſum qđ putat eſſe verũ parte.iiij.ca.vij.A
Mentiri nõ debet vir pfectus p ſaluatione vite ſue vel alteri⁹ veritatẽ: tamẽ licet aliquando occultare: parte.vj.capitulo.xij.
Item parte.iiij.ca.vij.C
Mentiri quid eſt:parte.iiij.ca.vij.A
Mentiri põt quis cũ hoc q nõ loquat mendaciũ:ſed veritatẽ ſicut ⁊ ecõtra aliqñ falſum loqiur qs nõ mẽtiendo:parte.iiij.ca.vij.A
Mẽtit⁹ nõ eſt iacob in hoc q dixit ſe eſſe eſau primogenitũ patris ſui:parte.iiij.ca.vij.B
Mentit⁹ non eſt abraham in hoc q fecit vxorẽ ſuam dicere illã eſſe ſororẽ ſuã:vt ptz pte.vij.ca. vij.C

Mentis euagatio qualiter deſcribitur / ꝛ vnde generetur: pate.v.ca.xxi.
Memoria penaꝝ inferni facit oēm penā tpalē ſatis tolerabilē: vt oſtenditur per exēpliū: pte.iiij.ca.x.F
Mercatio ſiue negociatio quid eſt: ꝛ qualis mercatio eſt licita / ꝛ qualis illicita: pꝫ pte.iiij.ca.xviij
Mercatores quattuor malis vt cōmuniter inficiūtur. parte quarta.ca.xviij
Mercatores moderni intantum mēdatiis ꝛ piuriis ſūt infecti / ꝙ nō ſunt minus mali ꝗ̄ vſurarij et raptores: parte quarta.ca.xviij.
Mercatores tripliciter fraudem faciunt in ponderibꝰ et menſuris: pte quarta.ca.xviij.
Mercatores q̄ fraudibꝰ vtuntur i pōderibꝰ ꝛ menſuris dei ordinationē puertere nitunt. vꝫ p.iiij.ca.xviij
Mercēnarius ꝛ nō paſtor eſt quilibet auitioſus ſymoniace introductus in ouile: pte.vj.ca.xxvj.B.
Mercēnarius a vero paſtore in tranquillitatis tpe difficili cognoſcitur: ſed lupus ſuperueniens ſtatiſſime indicat quo quis alo ſup gregis dn̄i cuſtodiā ſtabit: vt pꝫ parte.vj.ca.xxvj.B.
Miracula quare modernis tpibus per epōs non fiunt ſicut antiquitus cōſueuit: parte.vj.ca.xxvj.B.
Mia eſt amor ſiue voluntas releuādi miſerū a ſua miſeria: vt dicitur parte.vj.ca.xxxv.B.
Mia dei magis excedit oīa pctā mūdi / ꝗ̄ tota aqua marina excedit eius minimā guttā. parte.vj.ca.lxxv. A. Unde ꝛ deus velox eſt ad miſerandū: ꝛ tardus ad puniendum: vt etiam oſtenditur ibidem.
Mia ſine iuſticia nō eſt miſericordia: ſed fatuitas: parte.vj.ca.ſeptuageſimoquinto.B.
Miaꝫ dei appellare deberet pctōr timens dei iuſticiā. vt exemplariter patet: parte.vj.ca.lxxv.B.
Miam dei ſperātes ꝛ nō timētes dei iuſticiaꝫ ſimiles ſūt cuidā aui: de qua dr̄: pte.vj.ca lxxv
Mia pegrinorūꝫ collatrix ꝛ hoſpitaria tanꝗ̄ ſiue hoſpita paradiſi dicitur: vt patet parte quarta.ca.lxvij. B.
Miſericordes eſſe iubemur ſicut pater noſter celeſtis miſericors eſt ipſe enim adulteros meretrices et omnes iniquitates habentes ſpecies miſericorditer ſuſtinet nullus eorum fame perit.pte.iiij.c.lxij. C.
Mia dei plus dimittit ꝗ̄ a deo poſtulatur: quod oſtēditur: parte.vj.ca.v
Mia aliqua eſt commendabilis / ꝛ aliqua deteſtabilis: parte quarta.ca.xviij. E.
Mia multa bona cōfert hoī: vt pꝫ p.quarta.ca.xxiiij.
Mia vera quid eſt: patet parte.iiij.cap.xxvj.D
Mia dei immēſa ꝛ eterna eſt in infinitum extenſior ꝗ̄ creature miſeria: vt pꝫ parte.iiij.ca.trigeſimoquarto.
Mia dei extendit ſe ſup oēm creaturam: quod pꝫ ex hoc ꝙ virtute paſſionis xp̄i totus mūdus miſericorditer melioratur ſicut ex pctō primi parentis nequiter peiorabatur: parte quarta.ca.trigeſimoquarto
Miam ꝛ iuſticiā ſuaꝫ deꝰ non ſubtrahit a iuſto neqꝫ a reprobo: vꝫ parte.v.ca.xij.per Iſido.D
Miſeria nature hūane manifeſtatur ex cōſideratione qualis eſt hō in ingreſſu / qualis in progreſſu / ꝛ qualis erit poſt egreſſum: parte.iiij.cap.xiij.B
Miſſam fornicarij ſacerdotis interdicitur in lege laycos ſcienter audire: vꝫ pte.iiij.ca.trigeſimonono. A.
Mola aſinaria circularis vite preſentis circuitum ſignat: vt patet parte.vj.ca.ij. K.
Molles qui dr̄: parte.iij.ca.x.G.
Mōs ſuperbie locus infeliciſſimus eſt: ꝛ hoc quadruplici rōne oſtenditur: parte.vj.ca.ij.M.
Montē excelſuꝫ volentē aſcendere oportet oīno ſeipꝫ inclinare: vt patet parte.vj.ca.ij.M
Mōs ſuperbie ſiccus eſt: cuius ſiccitatis due ſūt cauſe. vt pꝫ parte quarta.c.ij.H
Mōs ſupbie locꝰ eſt in quo legitur multa mala contigiſſe: vt patet parte.vj.ca.ij.H
Mōtē dignitatis ꝛ honoris oēs hoīes appetunt aſcēdere / qđ tn̄ valde piculoſū eſt: parte.vj.ca.quarto.C
Moriūtur ſubito ſpe diuites de ſua potentia ꝛ abundātia inaniter gliantes: parte.v.ca.vij.A
Mors eſt mediū īter vitā pſitē ꝛ vitam futurā: vt patꝫ parte.iiij.ca.xlviij.M. Itē pte.vj.ca.lxxv.D
Mors quaſi ad ocl'm demōſtrat cōtemptibilia queciꝗ̄ querantur in mūdo: parte.vj.ca.xxxv.B
Item parte quarta.ca.lxviij.A
Mors ale eſt petīn. quia ſeparat deum ab ea: vt hyſtorialiter patet: parte.v.ca.ij.M
Item eiuſdem ca.xiiij.A.
Mors viri iuſti finis eſt noctis vite preſentis miſerie ꝛ initiū diei lucis eterne: pte.v.ca.vij.B
Mors in oī loco expectāda eſt: pte.v.ca.xij.C
Mors eſt fortiſſimum quod euenit homini in hac vita. vt patet parte.v.ca.xij.C
Mors tā ineuitabilis eſt ꝙ nullus hō poteſt eam euitare: ꝛ ideo ſagittario aſſimilatur: parte.v.ca.xij.C
Mors corporalis vnicorni cōparat. pte.v.capi.xij.C.
Mors latroni cōparat: qꝛ p̄cioſiſſimū iocale.ſ.animaꝫ rapiet noſtram a nobis. vt pꝫ pte.v.ca.xij.D
Morte imminēte hꝫ impius plura impedimēta de ſua ſalute cogitandi / ꝛ forte propter ſua demerita a deo derelinquetur intantuꝫ ꝙ nō habet gratiam fructuoſe penitendi: parte.v.ca.xij.M. ¶ Itē eiuſdē ca.xiij.B
Mors ꝛ ſepultura hoīs manifeſtant ſapientiā huius mūdi / ſtulticiā eſſe apud deū: pte.vj.c.xxxv.B
Mors martyꝝ p̄cioſa dr̄: qꝛ p eā omnia delicta dimittuntur / ꝛ merita augentur: parte.vj.ca.lxxvj.B
Moriēs p xp̄o nec pſtratꝰ / nec cōculcatus / nec occiſꝰ ꝛ triūphū pōt pdere: parte.vj.ca.lxxvj.M
Mors eſt vltimum terribilium: quod bene oſtēditur: parte quarta cap.xxxj.D
Mortis meōria retraheret ſupbos ꝛ ipſos a ſuis malis operibus: parte.vj.cap.lxxviij.B.per Auguſtinū. Itē eiu.dē.ca.lxxx.B.C. Itē pte quarta.ca.xlviij.M.
Mortis ꝗ̄ hora finis hoīs eſt: ſemꝑ eſt incerta: ꝛ ideo quaſi moriturus ſemper homo eſſet paratus: parte.v capitulo.xij.per Auguſtinum.C
Mortis incertitudinem docet nos beatus auguſtinꝰ diligenter conſiderare: parte.v.ca.xij.D
Mortis memoria: ꝛ memoria vite eterne ſignantur p duos anulos: vt patet parte.v.cap̄.xij.C
Morte veniente aīa peccatrix magno metu magniſqꝫ doloribus erit preuēta / et ſuis iniquis operibus accuſata: ꝛ terribilibus inimicis vndiqꝫ circundata: parte v.cap.xxj.A
Mortis memoria multū corroborat hominē in ſpūali bello cōtra ſuū inimicū.ſ.diabolūꝫ: vt patet per exemplum: parte.iiij.ca.xlviij.B
Mortaliter peccās a deo abijt cum filio pdigo in regionem longinquā: vt patet parte.v.ca.xij.M.
Moyſes ꝗ̄relas ppl'i ſemper ad dn̄m tabernaculum ingreſſus referebat: ſed quare.pꝫ parte quarta.c.viij.B
Moyſes coronā regiā capiti ſuo impoſitā i terrā piecit: in quo exēpliū dei filij adopti de tribꝰ iformātur: parte.vj.ca.xlv.B
Moyſes ꝛ Samuel ceteris pluribus in poſtulatione preferuntur. ſed quare: patet parte.viij.ca.quarto
Moyſes figurans perſonā chriſti velamen ante fa-

ciem ſuam ponebat quando ad populum loquebatur: parte.vj.cap̄.octuageſimonono.F

Mulieres magica arte ⁊ ceteris maleficiis vtentes a demonibus multipliciter illuduntur. vt pꝫ pte.vj.capit. quadrageſimonono. Jtē eiuſdē cap̄.l. C.

Mulieres quinqꝫ legim⁹ i ſcriptura bñdictas/ īter q̄s ⁊ ꝑ quas figuraliter ⁊ ſingulariter ꝟgo maria eſt bene dicta.pte.iiij.ca.trigeſimooctauo.E

Mulieres ſe ornatu meretricio ornātes/ vt viros ad inordinatū amorē alliciant/valde grauiter peccant: q2 venenum offerunt ſi eſſent q̄ biberēt: vt dr̄ pte quarta. c.decimo.B. Jtē pte vj cap.ij.B. Jtē eiuſdē.ca.lxix.

Mulieres compte in diebus ſolēnibus i ſpectaculis choreas ducentes faciunt contra ſeptem ſacramenta eccleſie: vt patet parte tertia.ca.decimo.D.

Mulieres ſaltatrices cōpte ſe ornantes bñ figurātur Apocalypſis nono. vt pꝫ ꝑte tertia.ca.decimo.D

Mulierꝫ nimia familiaritas euitenda eſt a viris caſte viuere volentib⁹: vt pꝫ pte.iij.cap.decimo.E

Mulieres curioſe ſe ornātes tripliciter peccant: ſcꝫ in deum/in ſeipſas/⁊ in ꝓximos.vtꝫ pte.vj.ca.ij.D

Mulieres curioſe ſe ornantes equo venali hñt ei oſtia ſigna venalitatis in fronte/in capite/in cauda/in ſella/ in falleris: ⁊ in ceteris ſtramentis aſſimilantur: parte vj.ca.ſecundo.D

Mulieres compte ſe ornātes aſſimilātur caminis: de quibus egreditur fumus fetidus oculis multum nocíuus: parte.vj.capitulo ſecundo.D

Mulieres ⁊ iꝫ cōtra naturā lōgas caudas poſt ſe trahunt qḋ reꝑhenditur: parte.vj.ca.ſecundo.Q

Mulier fatua curioſe ſe ornās ciſterne cōparatur: vt patet parte.vj.cap.ſexageſimonono

Multi malicioſi diaboli imitatores ita ſe aſſueſcunt ad flagitia ꝙ iuſto dei iudicio tradūtur in reꝓbū ſenſum: ⁊ errant circa principia ſue ſalutis: ⁊ non pñt de ſuis pctis penitere: pte octaua. cap.v

Mundus tranſmutabilis ſcalario aſſimilatur: parte quarte.cap.viceſimoprimo.F

Munera īpediūt ſacerdotes reꝑhēdere pct̄ī illorum/ a qb⁹ mūera accipiūt: parte.iiij.ca.viceſimoprimo. F.

Munera refutare ſeptē ꝑſonas legim⁹ i ſcriptura: vt. pꝫ pte quarta.ca.viceſimoprimo.F

Muſcas mirabiles in alis ſuis iram dei ſcriptā habētes fertur fructus terre ꝑꝑ pctā ppl̄i comediſſe. parte ſexta.cap.iiij.C

Natura vacuum abhorret: vt exemplariter patet: pte.iiij.c.xx.

Nas⁹ eccl̄ie dñr ſcti ſacerdotes: pte ſexta.ca.ij.K

Negligētia fuit primordialis cauſa oīs pene tam in homine/ q̄ȝ etiam in angelo: parte quinta.ca.xiiij.A

Jtem parte ſexta.cap.quadrageſimoprimo.

Nec opus/nec ratio/nec ſcientia eſt apud feras: vide expoſitionē: parte quinta.capitulo ſecundo.K

Negligētia nouerca eſt vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline: vt patet pte quinta.capitulo decimoquarto.A

Negligentia in diuino ſeruitio dicendo vel audiendo ꝑcauenda eſt/ ꝓ eo ꝙ corā deo ⁊ angelis eius cōmittitur: parte quinta.ca xiiij.B

Negligētia reꝑhēſibilis eſt qñ tēpus eſt plātandi vineas/⁊ non plātantur ⁊ i multis ſimilibus: parte.v.ca. decimoquarto.B. Jtē eiuſdē capitulo duodecio

Negligēs dicitur q̄ nō curat/quō opus dei faciat: ⁊ talis maledictionē dei incurrit: parte quinta.ca.xiiij. A

Negligētes ꝑlati ydolis cōparantur: parte quinta. cap̄. ij.F. Jtem eiuſdem cap.xiiij.A

Negligunt aliqui lectionis ſtudium: q̄ hñt intelligentie ingeniū ſicut ⁊ aliqui amorē ſciendi hñt: ſed tarditate ſenſus ꝑpediuntur: pte.v.ca.xiiij.A

Jtem parte.vj.ca.lxxix.per Jſidoꝝ.D

Negociatio ſiue mercatio quid eſt: ⁊ qualis negociatio ſiue mercatio licita eſt: ⁊ qualis illicita: parte quarta. ca.decimooctauo

Negociatores ſiue mercatores quattuor malis communiter inficiuntur. vt pꝫ pte.iiij.cap̄.xviij.

Nigromanticus vel nigromātica dr̄ ille vel illa cuius precationibus videntur mortui reſuſcitari: ⁊ ad interrogata rñdere. vt patet pte ſexta. capi.ij.

Neſcire aliud eſt q̄ȝ nolle ſcire. pte quarta.ca.quarto. A

Nomē dei in vanū aſſumitur ⁊ hoc tripl'r.ſ.corde ⁊ ore ⁊ opere: vt patet parte.iiij:ca.xvij. A

Nomē dei ore in vanuꝫ aſſumitur quadrupliciter: vt pꝫ parte quarta.cap.xvij.A

Nomen ieſu eſt nomē ꝓſeruās holem a corruptione viciorꝫ: vt oñditur ꝑ exēplū quorūdā pomorꝫ mirabilis nature: parte quarta.ca.triceſimooctauo.G

Nūerus dānādorꝫ tm̄ excedit nūerū ſaluandorꝫ q̄ȝtum ſexcenta milia quingēta quīqꝫ excedit nūerū binariuꝫ: ⁊ vt dicitur: parte.viij.ca.xiij.E

Obediētia quid eſt: patet parte.vj.ca.lix.A

Obedientia virtus eſt ad quem mouent multa: vt patet parte ſexta. cap̄. quinquageſimonono.A

Obedientie triplex exemplum dedit nobis abrahā. vt pꝫ parte.vj.ca.lix.A

Obedientia abrahe ad ꝑceptū dei volentis offerre deo in ſacrificium filiū ſuū cōmendabilis erat propter. xij cauſas. vt patet parte.vj.ca.lix.B

Obedientia aliqua eſt commendabilis/⁊ aliqua reprehenſibilis: parte vj.ca.lvj.C.

Obediētia virtus eſt que ceteras virtutes mēti inſerit: ⁊ inſertas cuſtodit: vt patet parte.vj.ca.lix.C.

Obediēte voluntatē hñs deo in oībus placere pacet deo in infinitiſ q̄s nūq̄ȝ factur⁹ ē: vt pꝫ pte.vj.ca.lix.B

Obediens perfecte dat ſuum velle ⁊ ſuum nolle deo: vt patet parte.vj.ca.lix.C

Obedire deo perfecte non poteſt qui viciis vel malo conſortio adheret niſi ſeparetur ab eis: vt exemplariter patet: parte.vj.ca.lix.C

Obediētia ꝑfecte figuratur ꝑ ſcalā quaꝫ vidit Jacob cuius cacumen tangebat celū: vt patet parte.vj.ca.lix.C

Obedientia eſt in difficilibus gratioſior/ ⁊ inobedientia in facilioribus eſt grauior: pte.vj.ca.lix.C

Obedire dñt ſubditi ꝑceptis ſuorꝫ ꝑlatorꝫ in licitis ſicut in ꝑceptis diuinis. parte.vj.capit.lix D.E.

Obediendum eſt prelatis epiſorum ſucceſſoribus in licitis/⁊ non tantum bonis: ſed etiam malis. quia aliter iuriſdictio eccleſie nihil haberet certitudinis vel ſtabilitatis: parte.vj.cap̄. lix.D

Obedientia reprehenſibilis triplex eſt: patet parte.vj capitulo.lj.G

Obedientia nō eſt: ſed poti⁹ iobediētia facere malum quodlibet ꝑlato iubente: pte.vj.ca.lix.G.per Bern.

Obedientia ſic tenēda eſt/vt bonis in malo non cōſentiatur/nec malis in bono contradicatur: parte ſexta ca.lix.per Auguſtinum.

Obediendum nō eſt iudicꝫ ꝑpoſitis i hoc ꝙ cōtra voluntatē dei imperāt: parte quarta.ca.v.F.

Obediēdū ē ꝑpoſitꝫ eccl'ie tāq̄ȝ deo vbi ꝑceptum pre

poſiti dei precepto nõ eſt cõtrariũ pte.iiij.ca.v.F

Obediendũ non eſt prelatis malis illicita precipienti bus: vt patet parte.vj.ca.lix.D

Obediunt deo oẽs creature inſenſibiles ſed ſolus hõ propter quẽ iſta facta ſunt deo nõ obedit vt patet parte.vj.ca.lviij. Item eiuſdem ca.lix.A

Obedire dñt ſubditi prelatis qñ dubitant vtrũ id qđ precipitur ſit bonũ vel malũ niſi illa dubitatio ſit craſſa ꝛ ſupina vt patet parte.vj.ca.lix.G

Ocioſi viri coꝛ recepta ċlꝫ eſt olim viciorũ p.v.c.xj.B.

Ociũ ſalomonẽ in multis fornicationibus inoluit ꝛ p fornicationẽ in ydolatriã cecidit vtꝫ p.v.ca.vij.

Ocioſus dꝛ qui opus dei nõ operatur p.v.ca.xj.A.

Ocioſus eſt quaſi caſtrum ſine muro quaſi vir pugnatoꝛ inermis ꝛ quaſi vas vacuũ ad recipiendũ diabolũ ſemper paratum vt patet pte.vj.ca.xj.B

Ocioſum verbũ eſt quod ſine vtilitate loquẽtis vel audientis dr vt ptꝫ pte.v.ca.xxj.B.p Iero.

Oculis corpoꝛis chꝛiſti miſtici iam cecitate pcuſſi ſunt parte.vj.ca.lxxviij.D

Ocli mentales iuſti memoꝛia acerbitatis penarũ inferni illuminantur vt hiſtoꝛialiter patet parte quinta capitulo.xxij.E

Oclos quos culpa potuit claudere pene cõſideratio debet aperire vt dꝛ parte.v.ca.xxij.C.p grego.

Oculus luxurioſi eſt luxuria: oculus auari ẽ auaricia: et ſic de ceteris vt patet pte.iiij.ca.xxj.I.

Odire patrẽ matrẽ vxorẽ filios fres ꝛ ſoꝛores q̃liter deberet vir perfect⁹ iuxta doctrinã xp̄i p.vij.ca.viij.

Odit de⁹ impiũ ꝛ impietatẽ ſuã pte.vj.ca.ij.D

Odiũ cordis eſt quinta ſpẽs inuidie ꝛ quid eſt odium cordis deſcriptiue patet pte.vij.ca.viij

Odiũ perfectũ viroꝛũ perfectoꝛũ eſt quo pctã hominum ꝛ non hoïes odio habent vt dꝛ pte.vij.ca.vij

Odiũ fraternũ trib⁹ modis cõmittitur pte.vj.ca.viij.

Odium fraternũ eſt tam graue peccatũ ꝙ nec baptiſmus ſanguinis ablui poteſt nec martyꝛio expiari poteſt parte quarta capitulo octauo.

Odiũ cordis ſcꝫoſidit hꝫe q̃ mala pri p obliuionẽ ſopita conatur denuo ſuſcitare parte.vij.ca.viij

Odiũ duplex eſt ſcilicet naturale ꝛ liberũ ꝛ eodẽ modo duplex eſt dilectio ſicut patet pte vij.ca.xv.A

Odo quõdã pariſius epũs ſemper coꝛam ſe in menſa pauperes ꝛ deſpectas perſonas cõſueuit habere parte quarta caplõ quadrageſimooctauo.E

Officia diuerſa eccleſie vni perſone cõtũcũqꝫ perſone exercitate cõmitti nõ deberẽt vtꝫ p.vj.ca.lxxviij.D

Opa mie ſpiritualis ſunt ſeptẽ que tangunt ꝛ declarantur pte.iiij.ca.xxv.in ſeptẽ capitulis ſequentibus.

Opa bona q̃ perfecta ſunt ꝑpter vanã gloꝛiã vel mala intentione deo non placent nec facienti ea pſunt parte quarta capitulo ſexageſimoquinto.

Opera meritoꝛia non ſunt niſi ſub amoꝛe ꝛ timoꝛe dei fiãt ꝛ hiſtoꝛialiter patet pte tertia caplõ ſcđo.K

Opera mie coꝛpoꝛalis ꝛ ſpũalis figurant apo.pꝛimo. Itẽ.iij.regũ.vj.vtꝫ parte.iiij.ca.lxvij

Opa nr̃a ꝛ lꝫ bona videãtur tñ vtrũ propter coꝛruptã intentionẽ vel circunſtantiã deo diſplicẽant neſcimus vtꝫ pte.v.ca.vij. Item eiuſdem ca.xviij.E

Opa de gr̃e bona extra caritatẽ facta non remunerabuntur in vita eterna qꝛ talia opa nõ ſunt niſi quaſi boꝛum operũ ſõnia: vtꝫ pte quinta caplõ decimo.B

Opa multa que videntur hominib⁹ bona ꝛ meritoꝛia in oculis dei ſunt mala ꝛ demeritoꝛia: vtꝫ pte.vj.ca.v. Item eiuſdẽ ca.ix.A.c.xxv.c.xxvij.ꝛ.c.xxviij.p gre.

Opa bona vel bona nature vel bona gr̃e per iactantiã oſtenſa multotiens perduntur: vtꝫ per exemplũ de ezechia rege parte ſexta capitulo ſcđo. Itẽ eiuſdẽ.c.vij

Opera de genere bona q̃ faciunt ypocrite ea intentione ad laudem humanã ꝛ honoꝛem obtineant nõ cedũt eis ad meritum ſed potius ad damnationem vt patet parte.iiij.ca.xxix.

Opera ypocritarum ſimilia ſunt fructibus arboꝛum que creſcunt iuxta mare moꝛtuũ ſed quare patet: parte.vj.ca.xxix.

Opa nr̃a bona ſemper nititur diabolus p inanẽ gl'iam extinguere vt hiſtoꝛialiter patet pte.iij.ca.xxxv.C

Opera quedã ſunt manifeſta quedam occulta ꝛ quedam media parte.vj.ca.xxxvj.B

Opera quedam ſunt pura bona ꝛ quedam ſunt pura mala ꝛ in talibus non debetur hominibus obedientia ſed quedam ſunt opera media ꝛ in illis lex poſita eſt obedientie: parte.vj.ca.lix.G

Opera nr̃a bona facere debem⁹ cũ mentis hylaritate et leticia quod bene figuratũ eſt Neemie.xij. per hoc ꝙ iudei dedicauerunt muros hieruſalem cũ leticia ꝛ muſicis inſtrumentis patet pte.vj.ca.iiij.E

Opera bona ſine adiutoꝛio dei putantes ſe agere vel inimicis reſiſtere vel vincere incidunt in manus ſuoꝛum inimicoꝛum ſpiritualiũ vt hiſtoꝛialiter patet parte.vj.capitulo.iiij.A

Opera bona volẽs ſibi aſcribere ſibiipſi figuratur per ipſos qui volebant iohãnem baptiſtam vocari nomine patris ſui parte.vj.ca.iiij.A

Opera bona ſine bona intentione deo non placent parte.vj.ca.lix.E

Opa meritoꝛia exercere exẽpla hẽm⁹ p.v.ca.xxij.A.

Operari docemur ꝛ pcipimur in vtroqꝫ teſtimonio: parte.v.ca.vj.A

Operari debet quis bene cum poteſt ne ſi cum tarde voluerit non poterit parte.v.ca.xij.F

Operatur in nobis deus omnia bona que facim⁹ parte.vj.ca.iiij.

Opus bona intentione factum et licet malũ preter intentum facientis inde ſequatur ſibi non imputabitur parte.iiij.ca.xiiij.per Auguſtinum.
Item parte.vj.ca.xxx.per Criſoſtomũ.

Oratio quid eſt parte.iiij.ca.xxx.

Oratio diuiditur in tria que ſunt ſupplicatio poſtulatio ꝛ inſinuatio vtꝫ parte.iiij.ca.xxx.

Oratio vicioſoꝛum ſacerdotum qui pro populo orare tenentur magis deum ad iracũdiam pꝛouocant q̃ꝫ ad miſericoꝛdiam parte.iij.ca.ix. Item parte.iiij.ca.xxx. Item eiuſdem ca.xxxix.A.

Oratione deuotoꝛũ quidam pctõꝛ in exitu moꝛtis ab oꝛe draconis infernalis ereptus eſt ꝛ ad miſericoꝛdiã reſtitutus vtꝫ parte.iiij.ca.xxix.

Oratio deuota maxime ſubtrahit hominem ab amoꝛe mundi ꝛ roboꝛat eum in virtute ꝛ in omni opere bono parte.iiij.ca.xxix.per Bernardum.
Item eiuſdem ca.xxxv.A.

Orationis virtus multiplici de cauſa dici poteſt precioſa parte.iiij.ca.xxxv.

Orationes deuotoꝛum ipſemet xp̄s homo offert deo patri parte quarta ca.xxxv.A.

Orationẽ purã ꝛ deuotam mox vt ab oꝛe orantis egreditur ſuſcipiunt eã angeli ꝛ offerunt eã ante deum vt patet parte iiij.ca.xxxv.A

Or̃o demões fugit ꝛ expellit vtꝫ pte.iiij.c.xxxv.A.

Oratione q̃nqꝫ plus lucratur vn⁹ homo vel vetula deuota orando q̃ꝫ mille milites armati preliãdo vt patet parte.iiij.ca.xxxv.B.

Oratio deuota dicitur deo quodãmodo reſiſtere: vt patet parte.iiij.ca.xxxv.C
Oratio ad hoc ꝙ ſuam retineat virtutẽ decem requirũtur: vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.A
Orationi perſeuerẽter inſtare hortatur nos chriſtus per exemplum filij petentis patrem ſuum. ⁊ cetera: parte.iiij.ca.xxxvij.B
Orationi perſeuerãter inſtare hortatur nos chriſtus per exemplum amici in media nocte ab amico potentis tres panes: vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.A
Item eiuſdem.ca.xxxix.D
Oratio ſine caritate marcida eſt ⁊ inutilis. parte.iiij.ca.xxxvj.B
Oratio nuncius eſt quẽ mittit homo ad deũ que duas haberet pediſſe quas: vtꝫ parte.iiij.ca.xxxvj.C
Orationẽ peccatoris in quantũ peccator eſt deus non exaudiuit: ſed orationẽ peccatoris inquantum orõ ex bono nature procedit deꝰ ex ſola ſua miſericordia exaudit: parte.iiij.ca.xxxvj.C
Orantes deum in voluptatibus viciorũ inuoluti ſimiles ſunt homini in limo defixo.⁊c.p.iiij.ca.xxxvj.C
Orando mentis oculũ in deuꝫ dirigere debemus: ſed qualiter oſtendiẽ per exemplũ: parte.iiij.ca.xxxvj.D
Orãdo magnã iniuriã deo facit qui precatur vt deus ſibi intendat: ⁊ tamen ille nec ſibiipſi nec deo intendit: vt patet parte.iiij.ca xxxvj.D
Oratio vocalis licet aliquando mentalẽ deuotionem exprimat. tamen mẽtalis deuotio ſine longo vocis ſermone bene deo placet: parte.iiij.ca.xxxvj.E
Orãdo qñ anima noſtra pigreſcit debemus illam per vocem excitare. vt ſonus eris intrans per aurem excitet pigritiã mentis: vt dicitur parte.iiij.ca.xxxvj.G
Oratio ſine lacrimis eſt infructuoſa. ſicut terra ſicca ſine pluuia: vt dicitur parte.iiij.ca.xxxvj.E
Oratio diſcreta dr in qua conſideratur quid ſit petendum ⁊ in cuius noĩe ſit petendũ: pte.iiij ca.xxxvj.F
Oratiões fere oẽs ad patrem dirigit eccleſia paucas ad filiũ ⁊ pauciores ad ſpiritũ ſanctũ.p.iiij.ca.xxxj.F.
Orando ſalutem vel auxiliũ petere non debemus ab arioli ⁊ a falſis incãtatoribus nec a ceteris magicã arte vtentibus neqꝫ ab ymaginibus mortuis: parte.iiij.ca.xxxvj.F
Orando in nomine ieſu petere debemus: parte.iiij.ca xxvj.G
Orationis perſeuerẽtia multum valet: ⁊ eſt efficax ad impetrandum quod debite petitur a deo: parte.iiij.ca.xxxvj.H
Oratio dñica premittenda eſt in principio cuiuſlibet boni operis noſtri. vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.G
Orare ſine intermiſſione precipit nobis apoſtolus qđ tamen tripliciter intelligitur: parte.vj.ca.xxxvj.G
Orandum eſt in omni loco ſed ſpecialiter in templo: parte.iiij.ca.xxx.j G
Orantibus perſeueranter ⁊ debite tãdem deus infallibiliter preſtabit quod petunt vel quod nouit eis eſſe melius: vt patet parte.iiij.ca.xxxvj.G.H
Orare perſeueranter exemplum habemus de ceco q̃ clamabat ad ieſum vt viſus lumen reciperet: parte.vj ca.xxxvj.H
Orare ſine intermiſſiõe qđ eſt pꝫ pte.iiij.ca.xxxvj.H.
Orare docet ſaluator ne fiat fuga noſtra in hyeme vel in ſabbato: ſed qualiter hoc intelligiẽ patet parte.iiij.ca.xxxvj.I. Item parte.v.ca.xij.F
Oratio commendabilis eſt triplici ratione: parte.iiij.ca.xxxvj.A
Oratio dominica ſeptem continet petitiones quas ſi quis voluerit digne ⁊ meritorie dicere quattuor ſunt ſibi neceſſaria parte.iiij.ca.xxxvij.A
Oratio dominica cum ſuis petitionibus exponitur: parte.iiij.ca.xxxvij.A.B.C.D
Orationis impedimenta ſex tãgunẽ p iiij.c.xxxix.A
Orationis effectus impeditur propter dignitatẽ perſone pro qua petitur: vt multipliciter patet parte.iiij.ca.xxxix.B
Orationis effectus impeditur propter defectũ caritatis ſiue duricie cordis orãtis: vtꝫ pte.iiij.ca.xxix.B
Orationis effectus impeditur qñ in oratione petitur quod nõ eſt petendũ: vt patet pte.iiij ca.xxxix.D
Orãdo aliqui petũt mortẽ inimici: ſed q̃libet talis cõtra cõditorem ſuũ pugnat: parte.iiij ca.xxxix.D
Oratio in omni ſtudio doctrina vel opere premittenda eſt: parte.iiij.ca.lxxix.G
Ornantes corpora ſua veſte ſerica vel deaurata cineres ſe non reputant: parte.iiij.ca.xlviij.H
Ornamenta exterioris hominis q̃to magis appetuntur tanto ſunt interioris hominis maiora detrimenta parte.vj.ca.ij.D
Ornatus curioſus reprehenſibilis eſt in mulieribus et a multo fortiori in clericis. vtꝫ parte.vj.ca.ij.D
Ornatus auri ⁊ argẽti ⁊ precioſorũ lapidũ quẽ mulieres moderne ponunt ſuper capita ſunt tanq̃ corone quas diabolus ꝓcurat ponere ſuper capita illarũ pro multiplici triumpho queꝫ habuit per eas de filijs dei parte.iij.ca.x.D
Ornatũ curioſum capitis ſui quẽ ferebat nõ propter ſuperbiã ſed propter neceſſitatẽ ſtatus ſui deteſtabatur illa ſancta mulier heſter: vtꝫ parte.iij ca.x.D
Ornatũ curioſum mulierũ ꝓhibet apl'us.p.iij.c.x.D.
Orologio aſſimilanẽ diuites morientes: vt patet parte.iiij.ca.ij.D
Oſculate ſunt ſe iuſticia ⁊ pax. ſed quando patet parte.v.ca.vj.

Patientia que eſt tertia pars fortitudinis deſcribitur: pte.vj.ca.lxxvj.A
Pacientiã aliqui ſimulant ſe habere quã nõ habent: vt pꝫ parte.vj.ca.lxxvj.A.
Pacientiã aliqui eo tẽpore quo eis iniuriatur ſeruãt: ſed tamen poſtea iniuriam eis illatam cũ deliberatione reuocantes patientiam perdunt. ⁊ de eis iniuriantibus vitionẽ inquirunt: parte.vj.ca.lxxvj.A.⁊ quorum ſtulticia oſtenditur ibidem duplici exemplo.
Paciẽtia perfecta in quattuor manifeſtatur parte.vj.ca.lxxvj.A.C
Pacientie bona exẽpla patent: pte.vj.ca.lxxvj.A
Pacientie virtutem conſtanter retinere multa mouerent virũ perfectũ: vtꝫ parte.vj.ca.lxxvj.B
Pacientia hoſtes vincit ſine armis corporalibus imo patientia hoſtiũ tela retundit in eorum proprijs cordibus: parte.vj.ca.lxxvj.B
Patiens homo ⁊ iuſtus licet ab impijs perſequatur vſqꝫ ad carcerem vel mortẽ tamen mors illa clauis regia eſt qua deꝰ liberat ſuos amicos de carcere corporis: ⁊ etiam hoſtium eſt quod aperit ⁊ per quod effugiunt amici dei a manibus perſecutorum: parte.vj.capitulo.lxxvj.B
Paciẽtia fornax eſt in qua dñs cũ igne tribulatiõis ꝓbat ⁊ mundat ſuos electos: parte.vj.ca.lxxvj.C
Pacientie virtutẽ retinere mouerẽt nos exempla ſanctorũ patrũ: ſicut patet pte.vj ca.lxxvj.D
Pacienter ſuſtinere debemus tribulationes huius vite pro eo ꝙ nulla tribulatio poteſt nobis inferri ni-

ſi ordinatione vel permiſſione diuina: vt patet parte viij.ca.xv.B
Pacem ꝛ concordiã inter omnes virtutes vehementer diligit deus quod per ſex ſigna ſpecialiter oſtenditur parte.viij.ca.xv.B
Pacienter ſuſtinuit chriſtus detractiones blaſphemias obloquia ſcãdala et ceteras iniurias ab impiis iudeis ſibi illatas: vtz parte.vj.ca.lxxvj.E
Pacientie virtus trib⁹ modis exerceri ſolet: vtz parte.vj.ca.lxxvj.F
Pallium helye quod reliquit helyſeo aſcendens ad patrem: patet parte.vj.ca.lxxvj.C
Panẽ triplicem petimus in oratione dominica: parte.iiij.ca.xxxvij.C
Pacienter ſubſtinens tribulationem pro deffenſione veritatis finaliter triumphabit: parte.vj.ca.lxxvj.F
Paratus deberet eſſe homo iuſtus eorum maliciam paciẽter ſuſtinere quos bonos fieri optat: vt dicitur parte.viij.ca.ix.
Particeps omniũ ſuffragiorũ eſt quilibet homo exiſtens in ſtatu gratie: vt ptz parte.v.ca.xxij.D
Parentes eoſdem tam ex parte corporis ꝙ ex parte aie habent omnes hoies: vt ptz parte.vj.ca.ix.A
Item eiuſdem.ca.ij.B
Paſſionis xp̄i recens memoria aquas tribulationis dulcorat. In cuius ſignum dñs oſtendit manus ꝛ latus ſuis apoſtolis in tribulatione poſitis: vt ptz parte.vj.ca.lxxvj.E
Paſſionis chriſti frequens memoria tollit ſeptem capitalia peccata. vtz pte.vij.ca.ix.A
Paſſionis xp̄i memoria õmes penas temporales facit eſſe tolerabiles: vtz parte.vj.ca.xxvj.A
Item parte.v.ca.xxij.B
Paſſio turbans in anima tripliciter poteſt contingere ſicut ꝛ in regno temporali non omnino ad nutũ regis ſubdito cõuiuiũ ſubditorum tripliciter poteſt cõtingere. parte.v.ca.xviij.B
Paſſionis animi primus motus ſine delectatiõe boni vel mali propaſſio dicitur: ſed paſſio eſt turbatio rationis a ſua rectitudine vel a ſua trãquilitate parte.v.ca.xviij.B
Paſſiones hominũ ſunt quattuor per quas intelligi poſſunt ſiue actus ſiue habitus hominẽ ſiue ad bonũ ſiue ad malum in moribus inclinantes: vt patet parte.v.ca.xviij.D
Paſtores eccleſie ſpeculatores ſunt quarum aïa erit an pro animabus ſuoꝝ ſubditorũ. quod valde timuit beatus gregorius: vt patet parte.v.ca.xij.E
Item parte.vj.ca.xxxvij.
Paſtores moderni timẽt accipere gladium ſpiritus et pugnare contra ſpirituales inimicos: vt hyſtorialiter patet parte.iiij.ca.xiiij.C
Paſtoribus eccleſie ſub ditione chriſti viantibus triplex occupatio impertinẽs ꝛ ſuperflua eſſe videtur: vt patet parte.iiij.ca.xj.A
Paſtores eccleſie qui negligunt gregem dñi paſcere maledicti ſunt homicide ꝛ irregulares ꝛ dãnabiliores ꝙ diues euangelicus qui micam panis pauperi non miniſtrauit: parte.v.ca.x.B
Paſtor vicioſus cõparatur argo ꝗ vt fingunt poete cẽtũ habuit ociios: vtz p.v.c.x.C. Itẽ p.iiij.c.xxij.D.
Paſtores eccleſie quales eſſent figuratur per virgã Aaron que germinauit fronduit floruit ꝛ amigdala protulit: vt patet parte.vj.ca.xxvj.
Item idez figuratur in petro primo paſtore ſub chriſto qui teŕnominis fuit: vtz ibidem.
Paſtor mercẽnarius ꝛ lupus cognoſcuntur ꝛ diſtinguuntur ſed qualiter: patet perte.vj.ca.xxvj.B
Paſtores eccleſie impij manifeſtiſſime ſunt antixp̄i: vt patet parte.iiij.ca.xxij.A
Paſtores qui ſalutem ouiũ non querũt ſed tantũ lac/ ꝛ lanã tonſores ouiũ dicũtur de quib⁹ raro vel nunꝙ in ſcriptura bonũ preſagiũ auditur: ſed multotiens ve eis imprecatur: vt patet parte.iij.ca.xxij.A.B
Paſtorũ impiorũ pompoſa ꝛ vitioſa vita bene declaratur: parte.iiij.ca.xxij.B.C
Paſtores impij ꝛ carnales ſunt cauſa totius erroris et turbationis iam regnantis per vniuerſuz mundũ et a quib⁹ nunꝙ erit eccleſia reducta quouſqꝫ paſtores carnales amarem ꝛ voluptatez deſeruerint: parte.iiij.ca.xxij.D.
Paſtores pecorũ potius ꝙ reges gentiũ primi iuſti ſunt a deo conſtituti: vt patet parte.vj.ca.ij.B
Pati contumeliã tribulationẽ ꝛ penã aliqui mallent ad modũ latronũ ꝙ ad modum chriſti ꝛ ſuoꝝ apoſtolorum: vt patet parte.vj.ca.lxxvj.F
Paulus apoſtolus vnam partem diei ſolebat expendere in oratione aliã in predicatione ꝛ tertiam in operatione manuali: parte.v.ca.xxij.A
Pauper erat chriſtus in eius natiuitate: paup in ei⁹ vita: ꝛ pauper in eius morte: vt pꝫ pte.iiij.ca.xlvij.A
Itẽ qꝛ pauper erat xp̄us romani noluerũt eum inter deos recipere: vt patet parte.iiij.ca.ij.
Pauptas volũtaria cõmendatur: pte.iiij.ca.xlvij.A
Pauperes trib⁹ modis dicũtur: pte.iiij.ca.xlvij.B.
Pauperes volũtarij ſunt tanꝙ nihil habentes ꝛ oïa poſſidentes: vt patet parte.iiij.ca.xlvij.B
Paupertas quaſi ſemen eſt qḋ oportet oïno ſeminare vel in agro animi inuoluntarij: pte.iiij.ca.xlvij.B
Pauperes vallibus cõparantur que in hyeme ſordeſcunt: ſed in eſtate floreſcunt ꝛ delectabiles efficiuntur: ſed econtra montes/ vt patet parte.iiij.ca.lxij.B
Pauperes ꝛ licet vicioſi non ſunt deſpiciendi, ſed in caſu ꝗ indigeant eis vite ſubſidia ſunt erogãda: parte.iiij.ca.lxij.C
Pauperes de deo clariorem habẽt noticiam ꝙ diuites ſicut patet parte.iiij.ca.ij.F
Pauperior inter omnes creaturas huius mundi eſt homo/ vt patet parte.vj.ca.viij.B
Peccatum quid eſt patet parte.j.ca.j.
Pctm̃ aliquãdo ſumitur materialiter ꝛ aliqñ formaliter parte.j.ca.j. Item parte.iiij.ca.xxvij.C
Pctm̃ dꝛ nihil triplici de cã: vt patet parte.j.ca.j.
Item pctm̃ eſt proles diaboli parte.j.ca.j.A
Peccatum deteſtandum eſt propter multa mala: vt patet pte.j.ca.ij.
Peccatum eſt deformitas quam deus maxime deteſtatur parte.j.ca.ij.
Peccatum eſt iniquitas in qua diabolus auidiſſime delectatur: ꝛ eſt iniquitas qua mũdus maxime diſſipatur: vt patet parte.j.ca.ij.
Peccatum dꝛ rumphea bis acuta parte.j.ca.ij.
Peccatuz nullum eſt adeo veniale quin ſi placeat ſit mortale: parte.iiij.ca.vij.E
Peccati dedecus non ſinit dei iuſticia ſine dedecore vindicte: vt patet parte.j.ca.ij.
Pctm̃ originale qḋ eſt ꝛ qualiter a primis parẽtibus in filios per carnẽ tranſiat: ꝛ quare dicitur peccatuz originale ꝛ de eius multiplici nolatione: pte.j.ca.iij.
Peccatuz originale per baptiſmũ abluitur: ꝛ tamen paruuli baptiſati penam peccati originalis patiunẽ: ſed quare patet pte.j.ca.iiij.

Peccatum actuale quid eſt patet pte.j.ca.v.
Peccatum voluntariũ adeo malum eſt: qḋ niſi ſit voluntarium non eſt peccatũ: vt patet parte.j.ca.v.
Peccatũ actuale generatur: ſed qualiter patet parte prima.ca.v. Item parte.v.ca.xiiij. A
Peccati actualis generatio figuratur in ſcriptura: ſed vbi patet pte.j.ca.v.
Peccat quis eo ipſo quo peccare vellet ſi occulte peccare potuiſſet parte.v.ca.xviij.per gregoꝛium.
Peccatum aliud veniale/aliud moꝛtale/pte.j.ca.vj.
Peccatũ veniale ⁊ etiã moꝛtale tripl'r dr pte.j.ca.vj.
Pctã moꝛtalia ēt cõtēta ſunt ſub numero ſeptenario et dicũtur ſeptẽ exercitus diaboli ⁊ ſeptem ſpiritus nequioꝛes diabolo: vt patet pte.j.ca.vij.
Pctã moꝛtalia q̄ ſub numero ſeptenario cõtinentur ⁊ figurãtur per ſeptẽ nationes de quibus dr in pſalm. Moab Agareni Gebal.⁊c.parte.j.ca.vij.
Peccata quattuoꝛ vindictã clamant: pte.iij.ca.viij.
Pctm̃ ſodomiticũ vocatur ois in naturalis ⁊ voluntaria effuſio ſeminis humani extra vas ad hoc a natura deputatum: vt dicitur parte.iij.ca.viij.
Pctm̃ vindictã clamat: ſed qñ patet pte.v.ca.ij. I
Peccans moꝛtaliter ſicut oĩa bona pꝛioꝛa perdidit ſic ea non perdit ſi ad priſtinã vitã virtuoſam reuertatur: vt patet pte.iiij.ca.ij. B
Pctã minoꝛa deſinũt eſſe pctã que pp grauioꝛa peccata vitanda ſuſcipiuntur: vt patet pte.iiij.ca.vij. E.
Pctã contra nos a pꝛimis facta placenter ſuſtinere debemus: ſed iniurias cõtra deũ factas nullo modo tolerare debem⁹: vt dr parte quarta ca.x. A. Itẽ eiuſdem ca.xxviij. E
Peccatũ pctõ addit q̄ culpe quã fecit patrocinia defenſionis adiungit vt dicitur parte.iiij.ca.xj. A
Peccant dãnabiliter qui poſſunt piurum a periurio impedire ⁊ nõ faciunt. vt patet pte.iiij.ca.xvij. D.
Peccatum quando eſt veniale ⁊ quando moꝛtale: patet parte.v.ca.ij. F
Pctm̃ facit hoiem deterioꝛẽ diabolo: pte.v.ca.xij. H
Peccatoꝛ exñs in peccato moꝛtali in maximo eſt periculo vt multipliciter patet parte.v.ca.xij. G
Peccatoꝛes in ſuis peccatis viuẽtes ⁊ ad deũ reuerti tardantes aſſimilantur nautis qui de naue exeuntes figunt tentoꝛiuz ſuper doꝛſum cuiuſdam magni piſcis marini: vt patet parte.v.ca.xij. I
Peccans moꝛtaliter offendit omnẽ creaturã mundi vt patet parte.v.ca.xij. G
Peccantes p minoꝛibus peccatis inducuntur in maioꝛa: vt patet per exemplum parte.v.ca.xiiij. A
Pctã oĩa a quibus deus nos cuſtodit ne cõmittãtur ita habenda ſunt ac ſi illa nobis per dei miam dimittantur: vt patet parte.vj.ca.iiij. D
Pctm̃ graue eſt hoiem cauſa ficte humilitatis fingere ſe peccaſſe vbi non peccauit vel grauius q̄ʒ nouit ſe peccaſſe: vt patet parte.vj.ca.viij.
Pcti in ſpm̃ſanctũ ſex ſunt ſpecies de quib⁹ tangit ⁊ tractatur: pte.vj.ca.xiiii.xv.xvi.xvii.xviii.xix.⁊.xx.
Pctm̃ in ſpm̃ſanctũ dr irremiſſibile dupliciter: vt dr etiam ibidem.⁊c.patet parte.vi.ca.viii.
Peccare ex malicia eſt abijcere illa dona ſpũſſancti per que poſſit impediri pctm̃ cõmittendum vel tolli pctm̃ cõmittendũ vel tolli peccatum iam cõmiſſum que ſunt ſex: vt patet parte.vi.ca.xiiii.
Pecuniã ſibi debitã dei amoꝛe remittens potius q̄ʒ ſuũ debitoꝛẽ periurari cõpellat mercedem inde habebit maioꝛẽ q̄ʒ ſi pecuniã illam in elemoſynã dediſſet: vt patet parte.iiii.ca.xvii. D
Pecunia vocantur oĩa bona foꝛtune ⁊ quicquid poſſident homines in terra: vt patet pte.iiij.ca.j.
Item eiuſdem.ca.xxj. E
Penalitas eni ⁊ moꝛtalitas carnis peccatricis vulnus inflictum eſt per pctm̃ ⁊ res foꝛtune quibus indiget hec vita penalis quaſi ligature ſunt noſtroꝛuʒ vulnerum.⁊ ideo de his nõ eſt gaudendũ ſed potius dolendũ ⁊ medico per hec vulnera colliganti grã deferendum: vt dicitur pte.vj.ca.ij. H. G
Pena purgatoꝛij grauioꝛ eſt quacũq̄ꝫ pena que ſentiri videri vel cogitari poteſt in carne veſtitus. vt dicitur pte.iiij.ca.xxvj. C. Itẽ pte.vj.ca.lxxvj. M. A
Penarũ inferni nemo poteſt quantitatẽ cogitare vel qualitatem pte.iiij.ca.lxviij.⁊ p.vj.ca.lxxvj. M
Penarum inferni frequens memoꝛia mentis oculos caligine vicioꝝ excecatos illuminat: vt hyſtoꝛialiter patet parte.iiij.ca.lxviij. B
Penarum inferni memoꝛia facit omnẽ penã tẽpoꝛalem ſatis tolerabilẽ.vt patet per exẽplũ.p.iij.c.x. F.
Pene inferni multe graues ⁊ hoꝛribiles ſunt: parte vj.ca.lxij. B
Penitentie ſatiſfactoꝛie in canone determinate non omnibus competũt: ſed variande ſunt ſecundũ arbitriũ ſacerdotis ſiue iudicis diuino inſtinctu regulatum: vt patet pte.iiij.ca.xxviij. D
Penitentias iniungere melius eſt cum miſericoꝛdia citra condignũ q̄ʒ cuʒ crudelitate vltra condignũ: vt patet parte.iiij.ca.xxviij. D
Penitẽtia intelligitur per piſcinam pꝛobaticam de qua Johannis.v. vt pte.iiij.ca.liij. B
Item parte.v.ca.xiij. A
Penitentia fructuoſa agenda eſt pꝛo peccatis dũ homo peccare poteſt: vt patet pte.v.ca.xij F
Penitentiam agere differentis vſq̄ꝫ ad moꝛtem vel vſq̄ꝫ ad ſenectutem ſtulticia ⁊ ſue ſaluationis incertitudo: vt patet pte.vj.ca.xij.
Penitentia perfecta tanti valoꝛis eſt q̄ cuʒ ea poteſt peccatoꝛ animã ſuam redimere de manibus diaboli vt hyſtoꝛialiter patet parte.v.ca.v.
Item eiuſdem.ca.xiij. A
Penitẽtia crux eſt in qua opoꝛtet peccatoꝛem crucifigere interioꝛẽ hominẽ: vt patet pte.vj.ca.xxxv. A
Penitẽti peccatoꝛi nõ ſufficit moꝛes in meli⁹ cõmutare ⁊ a malis opib⁹ oĩno recedere: niſi ēt de malefactis pꝛo viribus ſatiſfaciat: vt pʒ parte.vj.ca.lx. B.
Penitentia tam neceſſaria eſt ad ſalutem peccatoꝛis quod ⁊ ſi omnes angeli ⁊ ſancti in celo ⁊ in terra pꝛo eo rogarent non poſſet ſaluari niſi penitentia pꝛo eo intercederet: parte.vj.ca.lxj. E. in fine.
Penitens vincere poteſt draconem inferni: ſed qualiter. patet parte.vj.ca.lxx. G
Penitẽtia de male adquiſitis nunq̄ꝫ eſt perfecta niſi reſtituantur ablata ſi reſtitui poſſunt: vt patet parte vj.ca.lxxviij. D
Periculoſuʒ eſt ⁊ magna fatuitas hominẽ de ſua virtute vel foꝛtitudine p̄ſumere: vt pʒ pte.vj.ca.xxiij.
Item eiuſdem ca.xxiiij.per exemplum de Eliad de Benedab rege ſyrie cũ.xxxij.regibus ⁊ eoꝛum exercitibus obſidentibus ciuitatem Samarie ⁊ de Holoferne. Item eiuſdẽ.ca.xxv.⁊c.ij.de petro Periculo abſq̄ꝫ cauſa nõ debet homo ſe offerre: quia in tranquillo tempeſtatẽ optare dementis eſt: vt patet parte.vj.ca.lxxiij.
Periurium quid eſt: patet parte.iiij.ca.xvj. A
Periurus pditoꝛ eſt quod tripliciter oſtenditur parte.iiij.ca.xxvij. C

Periuriũ blaſphemia eſt ⁊ tam horribilis blaſphemia ꝙ ipſe diabolus nunq̃ auſus eſt illam cõmittere: vt patet parte.iiij.ca.xvij.C

Periurus tradit ſe diabolo abrenũciãs oĩb⁹ ſuis bonis opib⁹ ꝑbis ⁊ orationib⁹ ſuffragijs ſctõꝝ in celo ⁊ in terra niſi verũ ſit ꝙ iurat: vt pꝫ pte.iiij.ca.xvij.C

Periur⁹ peſſime deſtruit cauſam ſuã quã habebit finaliter corã ſummo iudice: vt patet pte.iiij.c.xvij.C

Periurus vt videtur deterior eſt demonibus: parte iiij.ca.xvij.D

Perſecutionẽ tribulationẽ ⁊ anguſtiã patientur oẽs qui pie ⁊ iuſte volunt viuere: vt exẽplariter patet de Jona propheta: parte.vj.ca.lxxvj.F

Perſequitur falſitas veritatẽ malicia bonitatẽ ⁊ impietas pietatẽ: pte.vj.ca.xxx. Itẽ eiuſdẽ ca.lxxij.C. Item eiuſdem ca.lxxviij.D

Perſeqĩtur quid ad mala cogit ⁊ non qui mala facientem caritatẽ punit: vel ꝓhibet ne fiãt: ſed talis poti⁹ diligit q̃ȝ odit: vt patet pte.vj.ca.xl.

Perſeuerãtia requirit̃ in oĩni tpe bono ad hoc ꝙ meritoriũ ſit ⁊ deo bñplacitũ ſit: pte.vj.ca.xxxvj.B

Perſeuerãtia q̄ eſt finalis cõtinuatio caritatis de neceſſitate requirit̃ ad ſalutẽ: vt pꝫ pte.v.ca.xv.A.B

Perſeuerantia ſpecialis aliqua: alia eſt generalis: vt patet parte.v.ca.xv.B

Perſeuerãtiã boni operis dimittẽs ꝓpter amaritudinem laboris ſimilis eſt ſymee: vt pꝫ pte.v.ca.xv.B

Perſeuerantia aliqua eſt finalis ⁊ aliqua non finalis. Itẽ perſeuerãtia aliqua eſt finalis ꝓpoſitio ⁊ aliqua actu: parte.v.ca.xv.C

Perſeuerare in virtutibus decem mouerẽt hominẽ: vt pꝫ parte.v.ca.xv.C

Pertinatia quid eſt ⁊ que vicia ex ea oriuntur: vt pꝫ parte.vi.ca.xxxj.

Petrus nimis de ſua virtute cõfidẽs ſup oẽs apoſtolos ꝓſumptuoſe ſe extulit ⁊ tamen cito poſt ſatis debilem ſe inuenit: parte.vj.ca.ij.

Peruerſi qui nolũt peccata ſua reprehendi plus appetunt ſe veritate diligi: vt pꝫ pte.v.ca.xij.H

Phariſeorũ ⁊ ſcribarũ nomine ſignauit xp̄us quoſdã futuros in eccleſia qui dicerent ⁊ non facerent: vt patet parte.vj.ca.lxxix.F

Plorabunt dãnati quando lacrime erunt inutiles ⁊ ſi ſingulis diebus ſolam lacrimã vnã tamen plus aqui plorarent q̃ȝ eſt in mundo: vt dicitur pte.iij.ca.x.F

Plãgebat ꝟgo maria doloroſiſſime mortẽ filij ſui in cruce morientis: vt pꝫ parte.iiij.ca.xxvj.B

Pollutio nocturna que in dormientib⁹ contingit ex ſe non eſt pctm̃: tamen ex cauſa ſua poteſt eſſe pctm̃ ſed qualiter.pꝫ parte.iij.ca.viij.

Populus chriſtianus qui in primitiua eccleſia perfecte agens ſequebatur veſtigia chriſti. ſed tam in fine mundi refrigeſcente caritate diuiditur in hereſes et errores figuratur per ſalomonem ⁊ Roboam: parte vj.ca.ij.M.per Criſoſtomũ.

Predicator verbi dei aſſimilat̃ nũmiſmati in quo metallũ figura ⁊ põdus requirunt̃: parte.vj.ca.lxxix.E.

Porta inferni dicitur peccatũ mortale: ſed quare pꝫ parte.viij.ca.ij.

Predicator qui non diligit̃ libenter non audit̃: vt dicitur parte.iiij.ca.xv.B

Predicator verbi dei pugnaret cum gladio ſpiritus quod eſt verbum dei contra ſeptem duces exercitus diaboli. quod bene figuratur Apocalipſis.xvj.vt pꝫ parte.j.ca.vij.

Predeſtinatio diuina non facit neceſſitatẽ correctionis peccatoris ſicut nec ꝓſcientia dei facit neceſſitatem obdurationis pctõris: ſed boni per gratiã corrigunt̃ ⁊ libero arbitrio mali pereũt: vt pꝫ p.iiij.c.xj.C

Predeſtinatio dei ſemꝑ eſt in bono ⁊ quare aliq̃ ſunt predeſtinati ⁊ aliq̃ preſciti: vt patet pte.vj.ca.ix.B

Precipitare ⁊ ꝓcipitanter agere quid eſt: patet parte.iij.ca.x.G

Predicator cum verbo dei fideliter agit quando hoc quod predicat credere ſe oſtendit in hoc ꝙ ille opere implet vt dicitur pte.vj.ca.lxxix.E

Predicatorem verbi dei habere doctrinam bonam ⁊ malã cõuerſationẽ ſibiipſi erubeſcibile eſt deo multum diſplicet ⁊ eccleſie vehementer nocet/parte.vj.ca.lxxix.F

Prelati ⁊ doctores qui habent alios corrigere ⁊ docere currus ⁊ auriga dicunt̃: ſed quare patet pte.iiij.ca.viij.B. Item parte.vj.ca.lxxvj.B

Prelati crudeles ⁊ prepoſiti omni egritudini ſuorꝫ ſubditorũ ignem ⁊ ferrum exhibere volunt: nec cõſiderant ꝙ medicamẽtorũ ſpiritualiũ ſaluberrimũ eſt ſapientia: vt dicitur pte.iiij.ca.viij.B

Prelati moderni faciunt quecũꝗ caro ⁊ ſanguis eis reuelat. et ideo ſicut Petrus beatus erat confitens quod caro ⁊ ſanguis ſibi non reuelauit ſic per cõtrarium prelati facientes quod caro ⁊ ſanguis ei⁹ reuelat a deo ſunt maledicti: vt dicit̃ parte.iiij.ca.xiiij.B Item eiuſdem ca.xxij.D

Prelati impij regnũ celoꝝ ante homines claudunt ⁊ nec ipſi intrant. nec intrare volentes ꝑmittunt: ſed multipliciter impediunt: vt patet parte.iiij.ca.x.B.

Prelati intelligunt̃ per ſtatuã iouis quã anthiochus collocauit in templo: vt patet pte.iiij.ca.xiiij.C

Prelatos ⁊ paſtores quales eſſe cõuenit deſcribit ſalomon: vt patet parte.iiij.ca.xiiij.C

Prelatiam accipere quis dignus ſit ⁊ a deo vocatus quattuor modis oſtenditur parte.iiij.ca.xxj.B

Prelatiam ambitioſe deſiderantes ſimiles ſunt rhãno: vt patet parte.iiij.ca.xxj.B

Prelati non intrantes ad prelatiam per hoſtium qui chriſtus eſt: ſed aſcendentes aliũde ſcilicet per ſimoniam bene figurant̃ per ſacerdotes bel: vt patet parte.iiij.ca.xxj.B.C

Prelati eccleſie intantum ſuis vicijs ⁊ voluptatibus ſunt excecati ꝙ terribilem ſententiam ſacre ſcripture ⁊ ſanctorum doctorum de eorum negligẽtia ⁊ dãnatione loquentem non vident nec conſiderant: parte.iiij.ca.xxij.D

Prelati accidioſi ydolis comparantur: vt patet parte.v.ca.ij.F. Item eiuſdem ca.xiiij.A

Prelatis malis deficiunt omnes quinꝗ ſenſus ſpirituales: vt declarat̃ parte.v.ca.ij.E

Prelati negligentes puniendi ſunt pro peccatis populi quod figuratur per hoc ꝙ principes populi ſuſpenſi ſunt in patibulis contra ſolem: vt pꝫ parte.v.capi.ij.K

Prelati multi remiſſi ſunt in corrigendo penes deũ delinquentes: ſed tamen de eorũ propria iniuria vel derogatiõe honoris ſũt ſatis acuti. vtꝫ p.v.c.xiiij.A

Prelati impij ⁊ principes iniqui figurãtur per duos dracones: vt patet pte.vj.ca.ij.L

Prelati eccleſie ⁊ dñi tẽporales figurantur per duo opertimenta ſuperiora tabernaculi: pte.vj.ca.ij.L

Prelati impij ⁊ paſtores cum ſuis ſubditis inuicem litigãtes aſſimilant̃ duob⁹ cetis: pte.vj.ca.xxvj.C

Prelat⁹ mal⁹ eſt quaſi ſymia diaboli: vtꝫ p.vj.c.ij.L

Prelatus malus illudit̃ qñ alijs preficit̃: cui⁹ illuſio

figuratur per illuſionẽ qua illudebatur chriſt⁹: vt patet parte.vj.ca.ij.K.
Prelati ſiue paſtoris abſentia valde eſt periculoſa: parte.iiij.ca.xxj.I
Prelati ⁊ alij ſuperiores eccleſie tam ſeculares ꝙ regulares multotiẽs ꝓſequũtur fideles ⁊ humiles xp̄i ſeruos incarcerãdo excõicãdo ⁊ aliqñ cõburẽdo: ſed q̃re hoc faciũt pꝫ p.vj.ca.xxx. Itẽ eiuſdẽ.ca.lxxviij.D
Prelati cõuerſatio quaſi in ſpeculo conſtituta magiſtra eſt publice diſciplıne: vt patet pte.vj.ca.xxij.B.
Prelati ⁊ paſtores eccleſie ſequẽtes pompã mũdi iã potius dicendi ſunt principes ꝓuinciarum ꝙ rectores animarum/parte.vj.ca.lxxix.A
Preſumptio quid eſt: ⁊ de tribus modis qbus ꝑſumptio cõmittitur: patet parte.vj.ca.xxj.
Preſumptiõis q̃ tuor ſunt ſpẽs: vt ꝫ p.vj.c.xxj in fi.
Preſumptio ꝑiculoſa eſt hoĩem putare ſe poſſe exire de peccato in quo eſt qñcũq; ſibi placuerit cũ tamẽ a caſu in pctĩ modo cauere neſcit: patet pte.vj.c.xxv. et vnde oriatur hec preſumptio patet ibidem.
Preſtigiũ eſt prima ſpecies artis magice. ⁊ eſt preſtigiũ humanorũ ſenſuũ illuſio magica arte ⁊ opatione demonũ perpetrata. de iſta enim arte ⁊ eius inuẽtione patet parte.vj.ca.xlix.
Preuaricari qd eſt: ⁊ ꝑuaricator qs eſt pꝫ p.iiij.ca.x.
Pro peccato tẽporaliter obſtinati ⁊ reprobi pena punientur eterna: vt patet parte.v.ca.xxv.B
Prouocare hoĩem ad iuratiõnẽ ⁊ ſcire ipm falſum iuraturũ vincit homicidiũ: vt patet pte.iiij.ca.xvij.
Proditor veritatis eſt qcũq; cũ motu ꝓprio veritatẽ occultat. Itẽ q nõ libere veritatẽ ꝓnũciat quã libere pronunciare oportet: vel nõ libere veritatẽ defendit quã libere defendere oportet: patet pte.vj.ca.xxij.A
Proditor quid eſt/parte.iiij.ca.xxij.
Proditor xp̄i ẽ qlibꝫ mortale ꝑ peccãs/p.iiij.c.xxij.E.
Prophetie ꝟba intelligẽda ſunt ad ſenſum q ſiunt et nõ ad ſenſum quẽ faciũt: vt patet pte.iiij.ca.xxxv.B
Prouibiaꝝ neqtia triplici mãifeſtaẽ exẽplo/p.iij.c.x.B.
Pro pacis reformatiõe qñ eſt diſcordia inter duo regna optimũ remediũ eſt ſi fili⁹ regni vnius poſſet nubere alicui mulieri regni alterius: pte.viij.ca.xv.B.
Proximi noſtri qui ſunt patet parte.v.ca.xv.B.D
Prudentia carnis quid eſt: patet parte.vj.ca.xv.
Pugitiua cohortantia nos ad orandũ diuinã miſericordiã ſunt q̃ttuor de quoꝝ primo tractaẽ p.iiij.c.xxxj. ⁊ de tribus reſiduis cauſis ſequentibus pulſat chriſtus ad hoſtium anime peccatricis: vt ſibi aperiatur tripliciter: patet parte.v.ca.xij.A
Puſillanimitas quid eſt patet parte.v.ca.xviij.A
Pueri minoris etatis ad officium paſtorale admitti non deberent: vt patet pte.vj.ca.xiij B
Pulchritudo ⁊ formoſitas corporis exterior mouere pulcritudinem ⁊ formoſitatem hominis interioris ſeruare: vt patet pte.vj.ca.lxix.
Pulcritudo fatue mulieris cõparatur circulo aureo in naribus ſuis: vt patet.vj.ca.lxix.
Pulcritudo fatue mulieris propter quã ipſa ⁊ forte multi alij dãnabuntur. merito maledicta dici poteſt: parte.vj.ca.lxix.
Pulcra mulier ⁊ fatua ⁊ ſpecialiter ſe curioſe ornãs vt ſuam pulcritudinem augeat eſt laqueus diaboli: parte.vj.ca.lxix.
Pulcritudo corporis humani triplici de cauſa dicitur vanitas: vt patet pte.vj.ca.lxix.
Pulcritudo corporis humani flori comparatur qui euaneſcit: patet parte.vj.ca.lxix.
Puteus eſt pctĩ in quem puteũ cadere eſt pctĩ admittere ꝯſuetudinẽ peccãdi facere eſt os putei anguſtare. puteus ſup pctõrẽ os ſuũ claudit qñ peccator a vera cõfeſſione claudit os ſuũ: parte.iiij.ca xj.A.

RAtionis eſt anime duas habentes partes vel differentias: parte.j.ca.v.
Rapina peior eſt furto: vt patet parte.iiij.ca.v.A.
Rapina inter chriſtianos ꝓditio eſt: pte.iiij ca.v.A
Rapina aſſimilat hoĩem diabolo ⁊ facit hoĩem peiorẽ diabolo: patet pte.iiij ca.v.A. Itẽ parte.v.ca.xix.
Rapina q̃ttuor modis cõmittiẽ: patet pte.iiij.c.v.E.
Rhãn⁹ de quo legiẽ Iudicũ nono ſignat ambitioſos prelatos ⁊ hoc propter triplicem ꝓprietatem rhãni: parte.iiij.ca.xxj.B
Raptores angeli ſunt diaboli: pꝫ parte.iiij.ca.v.A
Raptores ſanguine pauperũ habent manus pollutas/parte.iiij.ca.v.B.
Raptor ſaluari nõ poteſt niſi iniuſte ablata reſtituat ſi illa reſtituere poſſit: parte iiij ca.v.
Raptores dei iuſticia punit iã in vita ꝑſenti ꝙ etiã in vita futura: vt patet pte.iiij.ca.v.C
Raptores etiam cõmuniter ſubito moriunẽ vel ignominioſe occiduntur: vt patet pte iiij.ca.v.C
Raptores in tantum diabolo ſunt excecati ꝙ non capiunt exemplum de miſerabili morte alioꝝ raptorũ: vt patet parte.iiij.ca.v.C
Raptor in die iudicij cũ ſua rapina circa collũ ſuũ ſuſpenſa corã toto mũdo apparebit/parte.iiij.ca.v.D
Raptores ſunt quaſi magni latrones ducẽtes paruũ latronẽ ad ſuſpendiũ: vt patet pte.iiij.ca.v.D
Raptores ⁊ licet de rapina elemoſinã dant non excuſantur: vt patet pte.iiij.ca v D
Raptores auferunt ab ore dei quod ponũt in ore diaboli/parte.iiij.ca.v.D
Raptores ſubtiliẽ extorquẽt bõa paupeꝝ.p.iiij.c.v.e
Raptores virginum puniendi ſunt ⁊ ſed qualiter patet parte.iij.ca.vj.A
Reges quando boni ſunt muneris dicũẽ eſſe dei: quãdo mali: ſceleris populi. vt pꝫ pte.iiij.ca.v.E
Reges primos quos deus ſup populũ ſuũ cõſtituit ex pauperib⁹ elegit: vt patet pte.vj.ca.lxxviij.A
Redditus quos habent domini temporales ab hominibus ſibi ſubditis habent in loco ſtipendij pro labore quẽ ſuſtinere habent pro defenſione ppl̄i et legis dei: vt patet pte.iiij.ca v.A
Redimere põt pctõr hõ aĩam ſuã de manib⁹ diaboli per fructuoſam penitentiam: vt patet parte.v.ca.v. Item eiuſdem ca.xiij.A
Regiones terrarũ ordinauit deus ſicut mentes ſanctorum qui dum viciſſim ſibi conferent qđ a deo receperũt quaſi fructus ſuos regiones regionibus impendunt: vt in vna omnes caritate iungantur: vt patet parte.vj.ca.lvj.
Regna quattuor deſtructa erant quattuor peccatis: vt patet pte.vj ca.xxxiij.A
Regnũ duplex eſt aliud ſupra nos ⁊ aliud infra nos: parte.iiij.ca.xxxviij.B
Regnũ ſpũs inuidie eſt tota congregatio inuidoꝛuꝫ que ſemper in tenebris eſt: ⁊ de quo dicitur in Apocalipſi. Factum eſt regnum eius tenebroſum: vt patet parte.iiij.ca.xxxvij.B
Regibus apparuit angelus in ſomnis: ſed paſtorib⁹ apparuit angelus vigilantibus: ſed quid per hoc ſignatur patet parte.v.ca.x.B

Religioſoꝝ ſuperbia manifeſtata in curioſo apparatu in equitaturis ⁊ in ceteris mundi vanitatibus reprobatur. parte. vj. cap̄. ij. K
Reliquias diſtrahere extra capſam occaſione queſtꝰ ſicut in pluribus locis fieri conſueuit ꝓhibetur in lege: vt patet pte. iiij. cap̄. xxj. G
Remedia cōtra luxuriā appoſuit quidā ſctūs i heremo degēs q̄ degitos ſuos ꝯbuſſit: vt pꝫ p. iij. c. x. F.
Remedia cōtra peccatum gule ſex ponuntur ſpecialia. parte. ij. cap̄. ix.
Remedia ꝯ luxuriā ſex aſſignantur: pte. iij. cap̄. x. F.
Remediū cōtra rapinā ⁊ oēm rei aliene adquiſitionē iniuſtā eſt male adquiſita reſtituere: ſed cui vel quibus: patet pte. iiij. cap̄. v. F
Remedia cōtra peccatū auaricie ⁊ rapine ſex ponuntur: parte. iiij. cap. lxviij.
Remedia cōtra deſperationem ſunt tria: vt patet p. parte. v. ca. v. Item eiuſdē ca. vj. p Criſoſto.
Remedia cōtra tediū vite patēt: pte. v. ca. vij. A
Remedia ſpecialia contra accidiam ſunt ſex: pte. v. capitulo. xxij. A.
Remedia ſpecialia contra ſuperbiā ⁊ vanā gloriam ſunt decē: pte. vj. ca. lxxx. E
Remedia contra inuidiam ſpecialia ſunt octo: parte. viij. capitulo. xv.
Remiſſionē in bonis operibꝰ tres miſerie ſequūtur: parte. v. cap̄. xvj.
Repromiſſio qua peccator ꝓmittit ſibiipſi lōgam vitā neq̄ꝫ eſt nequior ⁊ nequiſſima: pte. v. cap̄. xij. B.
Reprehendit cōſidēter nemo pctm̄ in quo ſe irreprehenſibilē nō cōſidit: vt dr̄: pte. vj. cap̄. ij. K
Recidiuātes ⁊ cito a bono ꝓpoſito incoato recedentes aſſimilanē ſtrutioni: ſed quare: patꝫ pte. iiij. capi. xxxviij. B. Itē recidiuātes ⁊ incōſtantes ſimiles ſūt cuidā cani audienti duo cornua ad diuerſa conuiuia inuitantia: vt ptꝫ. pte. v. ca. xv. A.
Rex nūcupari nō dꝫ in quo nō inuenitur iuſticia quo ad ſubditos: ſꝫ potiꝰ tyrānꝰ: vt ptꝫ p. iiij. ca. xxiij. C.
Rex niſi iuſticiā ⁊ miſericordiā fecerit ſicut excelſior eſt in throno hominū ſic erit primatū tenēs i penis: vt patet pte. iiij. c. xxiij. C
Rex purpuratus i natura nō eſt generoſior paupere pannoſo: vt ptꝫ pte. vj. ca. lxxviij. A
Rixa eſt ſpecies ire de qua tractatē: pte. viij. ca. ix.
Rixa in aliquo cōcordat cum contentione ⁊ in aliquo differt a cōtentione. pte. viij. ca. ix.
Rixa aliqñ eſt pctm̄ mortale ⁊ aliqñ pctm̄ veniale: parte. viij cap̄. ix.
Ruſtici ignobiliſſimi ſunt raptores primoꝝ ſuoꝝ ⁊ q̄ tñ ingrati dei bñficia non recognoſcūt ⁊ de ſuis pctis nō erubeſcunt: vt ptꝫ pte. vj. ca. lxviij.

Sacerdotis officium inter omnia officia huius mundi eſt digniſſimū: pte. iij. capitulo. ix.
Sacerdotes tenentur ſcire legem dñi: vt patꝫ parte. iij. ca. ix.
Sacerdotes vicioſi populum decipiunt pro quibus obligantur ſpecialiter orare: vt patet pte. iij. ca. ix.
Sacerdotes indigne ſumentes corpus ⁊ ſanguinem xp̄i tā grauiter peccāt ⁊ tam grauiter punientur ac ſi xp̄m occidiſſent: parte. iij. ca. ix.
Sacerdotes fornicando grauius peccant q̄ꝫ layci adulterando: vt ptꝫ pte. iij. ca. ix.
Sacerdotis fornicarij nolentis ſuum peccatum dimittere interdicitur populum miſſam vel ſeruitium audire: vt patet pte. vj. ca. xlvj. B
Sacerdotes q̄ pplm̄ dei deberēt docere ⁊ corrigere hr̄e deberēt plenitudinē ſciētie auſteritatem cū mā ſuetudine: vt hyſtorialiter: ptꝫ pte. viij. ca. i. A
Sacerdotes mali aque baptiſmatis aſſimilanē: pte. v. ca. ij. G. Item eiuſdē ca. xij. G
Sacerdotes multi q̄ꝫdiu ſunt i ſtatu paupertatis diuino ſeruitio ſunt occupati: ſed cū ꝓmoti fuerint ad magnā dignitatē videē eis dedecꝰ in diuino ſeruitio laborare: parte. vj. ca. ij. I.
Sacerdotes ⁊ ꝑlati impij q̄ in vita pñti locū primū ꝑſumptuoſe vſurpāt in vita futura a deo redarguenti in locū nouiſſimū ꝑcepitabunē: vt ptꝫ p vj. ca. ij. L
Sacerdotes q̄ſi angeli. i. nūcij deberēt eſſe inter deū ⁊ pplm̄ peccatricē: ⁊ ideo requirit ꝙ ſciāt annūciare volūtatē mittētis ad pplm̄: vt ptꝫ pte. vj. ca. ij. L
Saccꝰ boni frumēti cōpetēter ligaē cū funiculo modici valoris: ſtulticia igiē magna videē ad ligandum saccū plenū ſtercorū q̄rere corrigiā ſiue zonam deargētatā ſiue deauratā: vt dicit pte. vj. ca. ij. P
Sacramentū altaris qđ inter oīa ſacramēta eſt ꝑcioſiſſimū continet in ſe ſeptem miranda ſecreta diuina myſteria: vt patet pte. vj. ca. xlvj. A
Sacramenta oīa eccleſie cū obſint indigne ea tractātibus ꝓſint: tñ eis digne ſumētibꝰ ſicut ⁊ verbū dei: vt dicit pte. vj. ca. xlvj. A
Sacramētū altaris figuraē p agnū paſcalē ad cuius ſacramēti dignam comeſtionē ſeptē requirunē q̄ figuranē in mō cōmeſtionis quo docuit dñs filios iſrael agnū paſcalē comedere: vt ptꝫ pte. vj. capitulo quadrageſimoſexto. C
Sacramentū altaris figuraē p manna qđ pluit dñs de celo filij iſrael in deſerto: ⁊ hoc ſpāliter ꝓpter ſeptem cauſas: vt patet pte. vj. ca. xlvj. B.
Sacramētū altaris multū timere deberet hō pctōr ⁊ ſe illud recipere indignū reputare deberet: vt ptꝫ p exēplū de iohāne baptiſta: de petro: ⁊ ꝺ cētutione: pte. vj. ca. xlvj. C.
Sacramētū altaris nedū eſt vere ⁊ realiter corpus xp̄i naturale vt oſtēſū eſt pte. iiij. ca. xlvj. A. ſꝫ ⁊ figura corporis xp̄i miſtici: vt ptꝫ pte. vj. ca. lxxviij. F
Sacramētū altaris cōtinet in ſe miſterialit/ſacramētaliter/realiter/⁊ exēplariter principiū mediū ⁊ finē ſaluationis hūane: vt ptꝫ pte. vj. ca. lxxviij. G.
Sacramēti ſiue i ſacramēto altaris tria ſūt cōſiderāda. vnū qđ tm̄ eſt ſacramētū: alterū qđ eſt ſacramentū: ⁊ res ſacramēti: ⁊ tertiū qđ eſt res ⁊ non ſacramentum: vt patꝫ parte. vj. ca. lxxviij. I.
Sacra ſcriptura cōtinet oēm ꝟitatē ad ſalutē requiſitā. vt patꝫ pte. iiij. ca. xij. B. Itē pte. vj. ca. lxxix. C. p augu. Item eiuſdē. ca. lxxix. D.
Sacrā ſcripturā cōtēnentes ⁊ ſcias lucratiuas amplectētes in damnationē incidūt eternā: vt patꝫ parte. iiij. ca. xij. Itē parte. vj. ca. lxxix. B. D.
Sacra ſcriptura multis cōtēnit ꝓpter ſcientiam lucratiuā: vt ptꝫ pte. iiij. ca. xij. B
Sacre ſcripture veritates taliter ſunt cōnexe ⁊ circūcepte: vt ſi aliqs ex malicia aliq̄d inde prefcindere voluerit aut addiſcere male legēn do vel interp̄tādo ſi cor hꝫ illud qđ ꝑciſum eſt ſcripturā iūgat ſcripture et legat ſuperiora vel inferiora ⁊ inueniet ſenſum quē volebat male interpretari: vt ptꝫ p. vj. ca. lxxix. F
Sacra ſcriptura tāte ē auctoritatis ꝙ ſicut teſtatur bearꝰ augu. quātū diſtat de xp̄i aduētu inter ꝑdictionē angeloꝝ ⁊ cōfeſſionē demonū. tm̄ diſtat inter aua

ctoꝛitatē ꝓphetarū ⁊ curioſitatē ſacrilegoꝝ ſcripturarū: vt patet parte.vj.ca.lxxix.D.F
Sacre ſcripture intelligentia cum queritur aſſiduitate penetratur: vt hyſtorialiter patet pte ſexta ca.lxxix.per gregoꝛium
Sacra ſcriptura ſpeculo cōparaꝛ in quo conſiderare debemus ⁊ quales.vñ nati ſum⁹: vt patet pte.vj.ca.lxxx.A.Item parte.iiij.ca.ij.F
Sacrificia veteris legis fiebant de aīalibus in quorū immolatione ſacrificantes oſtendebant ſe moꝛte eſſe dignos: vt patet pte.vj.ca.xlv.A
Sacrificia in antiqua lege fuerūt multa: ⁊ hoc triplici rōne: vt ptꝫ pte.vj.ca.xlv.E.in fine
Sacrificij ſpūalis ſex ſunt ſpēs: pte.vj.ca.xlvj.A
Sacrilegij tres ſunt ſpēs vt patꝫ pte.iiij.ca.xxj.C.
Sacrilegiū hoꝛrendū ⁊ periculoſū eſt bona ſiue mobilia ſiue immobilia ad ſuſtentationem miniſtroꝛum eccleſie deputata iniuſte ſurripere: vt patet pte.iiij.capitulo.xxj.D
Salutatio angelica ſuis.v.partibus pꝛincipalibus exponitur: pte.iiij.ca.xxxviij.A.B.C.
Sanguinē ſuū effudit xp̄s de pedibus ſuis in cruce cōtra peccatū accidie: vt patet pte.iiij.capitulo vigeſimoſecundo.E
Sanguinem ſuum ſeptem modis xp̄s in remedium contra ſeptē peccata moꝛtalia effudit: parte quarta capitulo.xxij.G
Sapiētia huius mundi qd eſt ptꝫ pte.iiij.ca.xxj.A.
Sciētie habent aliqui copiā ⁊ in veritatis doctrina oꝛnatā eloquētiā: ſed tamen coꝝ vicioſa vita eoꝛum doctrinam efficit infructuoſam: parte ſexta capitulo ſeptuageſimonono.E
Scientie copiam habēt aliqui: ſed tamen nec ſibi ipſi nec alijs cum ſua ſcientia pluſq̄ inſipientes ꝓficiunt: vt patet parte.vj.ca.lxxix.A
Sciētia acqrēda eſt cū diſcretione ⁊ oꝛdine laboꝛis: vt patet pte.vj.ca.lxxix.C
Sciētiā perfectam nunq̄ conſequuntur arrogātes: vt patet pte.vj.ca.xxxix.Itē eiuſdē ca.lxxix D.
Sciētias ſeculares nimiū exercere q̄uis ꝓhibitum ⁊ illicitū ſit viris eccleſiaſticis.tamen illas aliquando legere ac etiā ſcire bona intētiōe: ſcꝫ vt falſitates ⁊ nequitias que in illis reperte ſunt ad honoꝛē dei cōuertamus nō eſt ꝓhibitum: ſed vtile et licitum: vt patet pte.vj.ca.lxxix.C
Scientia inflat aliquando ⁊ tamē nō eſt fugienda: ſꝫ charitas eſt pꝛeponenda ne inflet ſcientia: vt ptꝫ pte.vj.ca.lxxix.D
Scientia omnimoda egyptioꝝ et chaldeoꝛum erant moyſes ⁊ daniel imbuti: vt ptꝫ pte.vj.ca.lxxix.D
Scientia phiſica/ſcientia humana/⁊ ſcientia diuina intelliguntur per tres puteos ꝓfoſſos ab yſaac: vt pꝫ parte.vj.ca.lxxix.B.D
Scripta ſiue breuia circa collum poꝛtare intentione ſanitatis recuperande vel periculum euitandi repꝛobatur pte.iiij.ca.xxxvj.F
Scripta circa collum pꝛo infirmitatibus curandis appenſa que ſunt licita ⁊ que illicita: patet pte ſexta capitulo.lij.
Sciſma quid eſt: patet parte.vj.ca.xl.
Scutum ſuperbie deſcribitur: ſed qualiter: patet parte.iiij.cap̄.xxij.F.
Secta machometi deſtructa erit ante finem mundi ⁊ ſecta paganoꝛum ⁊ iudeoꝛum per miſericoꝛdiam dei reducentur ad ſectam chꝛiſtianoꝛū: vt patet pte ſexta cap̄.lxxx.E
Senes in peccatis inueterati incurabilioꝛes ſunt q̄ iuuenes: vt ptꝫ pte.v.cap̄.ij.L
Senſus aīe ſunt quinq̄: vt patet pte.v.ca.x.A
Sepelire moꝛtuos pietatis inſtinctu lꝫ op⁹ ſit mīe tñ ſupſtitioſa friuola ⁊ nimis ſumptuoſa que multotiēs fiunt circa diuitū ſepulturā ꝓpter pompā mundanā nec deo ſunt placentia nec defunctoꝝ ſubſidia: vt patꝫ pte.iiij.ca.lxj.
Sequi carnis deſideria valde periculoſū eſt: vt patꝫ per exēplū pte.iiij.ca.xj.B
Sequi xp̄m deberēt p̄lati: ſed eādē hanc ſequelā triplex occupatio eſt eis impedimētū: vt ptꝫ pte.v.c.xj.B
Serpēs pellē antiquā deponit ſed qualiter ptꝫ pte.ij.capitulo.ix.
Serpēs per quē dyabolus tētauit mulierē in tribus punitus eſt: mulier in duob⁹: vir vero in vno tm̄: ſed quare: patet pte.iij.ca.x: B.
Serui xp̄i ⁊ ſerui dyaboli cognoſcuntur per ſolam charitatē: parte.v.ca.vj.
Seruus viri iuſti eſt caro ſua: vt patꝫ pte.vj.ca.ij.H
Seru⁹ ſciēs voluntatē dñi ſui ⁊ nō faciēs plagis vapulabit multis: vt ptꝫ pte.vj.ca.lxxix.F.
Seruitutis ac etiā dominationis in hominib⁹ oꝛiginalis cauſa erat peccatū: vt patet parte ſexta capitulo ſecundo.H
Seruire diuitijs qd eſt ⁊ qualiter ſeruus diuitiarū cognoſcit: patet pte.iiij.ca.ij.B
Item parte.vij.cap̄.xij.C
Sicut ſpina ex quacunq̄ parte illā aſpexeris habet aculeos: ſic ⁊ ſeruus dyaboli ex quacunq̄ parte illū conſideraueris iniquitatibus eſt plenus: vt patet pte ſexta.ca.xj.
Sicut ſub ſpinis nullum aīal requieſcere pōt niſi hō ſerpentinus: vt ptꝫ pte.vi.ca.xij.
Sicut ſomnij interpꝛetatio vt cōmuniter fit per expoſitionē ſomnij oppoſitā: ſic eſt de ſomnijs gaudij vite pꝛeſentis: vt ptꝫ pte.v.ca.x.B
Signū magne ſuperbie eſt qñ qs ſeipſū de ſuis bonis operibus cōmendat cui⁹ pcti grauitas: ptꝫ parte.vi.capitulo.iiii.A
Silentiū diſcretū vtile eſt pꝛopter quinq̄ bona q̄ ex eo ꝓueniūt: vt ptꝫ pte.v.ca.xxij.C.
Simulare ⁊ veritatē tacere pōt in caſu licite vt perfectus ſit ꝑ ſaluatione vite ſue/vel alterius: vt patet parte.iiii.ca.vij.C
Sol in ſuo circulo q̄ zodiacus nuncupaꝛ: aſcendit ꝑ ſex ſigna per qđ deſignaꝛ proficiēs in charitate per gradus debet aſcendere de virtute in virtutē: vt ptꝫ parte.vii.ca.xij.D
Sollicitudo circa tēpoꝛalia adquirenda dicitur inoꝛdinata quattuoꝛ modis: vt patet parte quarta capitulo quarto.
Sollicitudo aliqua eſt licita ⁊ aliqua illicita: vt patꝫ parte quarta ca.iiii.B
Somnium quid eſt: ⁊ a quo cauſatur: vt patet pte.vi.capitulo.l.A
Somnioꝛum diuinatio eſt illicita quādo innititur reuelationi demonū per aliqua pacta intra tacita vł expꝛeſſa. vt dicitur parte ſexta capitulo quinquageſimo.A
Somnioꝛum quinq̄ ſunt genera: vt patet parte.vi.capitulo.l.B
Somnia variātur ſcđm diuerſitatem infirmitatum ⁊ ſcđm diuerſitatem humoꝝ: vt ptꝫ pte.vi.cap̄.l.B.
Somnia ſumunt oꝛiginem aliquando ex diſpoſitione ſiue complexione coꝛpoꝛis humani/ aliquando

ab anima/aliquando ex ſpiritibus bonis/z aliquãdo ex ſpiritibus malis:vt patet parte.vi.capitulo quinquageſimo.B.
Somnia quedam ſigna aliquoruʒ ſunt effectuũ quedam vero effectum cauſe:z quedam accidentia:parte.vj.capitulo.l.C
Sõniando aliqñ hõ cõprehendit modũ cõuenientem quo poterit opus cõſummare circa qđ ſollicit⁹ erat vigilando:vt patet pte.vj.ca.l.C
Sõniantes terribilia que eis in rei veritate euenient non timẽt:ſed de ppriis fantaſijs vehemẽter timent. et eodem modo de dormientibus in peccatis.vt pʒ parte.v.ca.x.B
Somnus periculoſus multipliciter oſtenditur:parte.v.capitulo.x.B.C
Somnus in tribus generib⁹ hominũ ſpecialiter eſt periculoſus:vt patet pte.v.ca.x.B
Somnus quid eſt patʒ pte.v.ca.x.A
Sõn⁹ in ſcriptura pctm̃ ſignat pte.v.ca.x.A
Sõno pctm̃ cõparat ppter quattuor:vt pʒ pte.v.c.x.
Sõnolẽtẽ facit hominẽ triplex diſpoſitio naturalis:vt patet pte.v.ca.x.B
Sõno pctĩ cõſopitos tria cõſueuerũt excitare:vt pʒ pte.v.cap.x.B.
Item eiuſdem ca.xxij.B.C
Sõnus pigritie fugit ab oculis cõſiderãtis inferni ſupplicia:vt pʒ pte.v.ca.xxij.C.
Sororem ſuã vidẽs btũs ber.in ſupbo apparatu noluit ad eam venire:vt patet pte.vj.ca.xcix.
Spaciũ a ſupficie terre vſqʒ ad infernũ cõtinet miliaria tria milia.CC.xlv.vt patet pte.vj.ca.lxxx.I.per Ianuenſem.
Spaciũ inter celũ z terrã quãtũ eſt:pʒ p.v.ca.xij.I
Spaciũ inter ſolẽ z terrã quantum eſt:patet pte.iiij.capitulo.xlviij.H
Spectacula in qb⁹ fatue mulieres choreas ducunt fugiẽda ſunt a viris pfectis:vt patet pte.iij.ca.x.C
Spectaculũ z q̃ſi magrã publice diſcipline dʒ eſſe cõuerſatio paſtoris:vt dr̃ pte.vj.ca.xxvj.B
Spei motũ qñqʒ pcedunt merita in actu.z qñqʒ l intentione lʒ nõ in actu:vt pʒ pte.vj.ca.lxxv.A
Spare futurã beitudinẽ multa mouere deberẽt fidelem:parte ſexta.ca.lxxv.A
Spei perfecte tres ſunt nobiles effectus:parte.vj.capitulo.lxxv.C.D
Spare in deo homini eſt naturale:vt exẽplariter pʒ parte.vj.cap.lxxv.A
Sperare aliquid ſine meritis nõ eſt ſpes:ſed pſumptio:vt patet pte.vi.ca.lxxiiij.A
Spes multipliciter ſumit:vt pʒ pte.vi.ca.lxxiiii.
Spes que eſt ſecunda pars fortitudinis eſt certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia z meritis precedentibus:pte.vi.ca.lxxiiii.
Spes pueria z deſperatio occidunt animã:parte.v.capitulo quarto.
Spes z timor duobus molaribus aſſimilantur parte.v.capitulo.iiii.
Spes mie nõ ſufficit ſine timore iuſtitie:pte.v.c.iiij.
Spẽs rex ſenſibiliũ veniẽtes ad portas aie ſunt q̃ſi quidã currus ſapientie cui velut honeſtiſſima dña in ſiñẽs cupit p portas animi domiciliũ ingredi.vt pʒ parte.v.ca.xxj.A
Splendor oĩs rethorice eloquentie oẽs modi poetice locutiõis z q̃ibʒ varietas pnũciationis in diuinis ſcripturis ſumpſerũt exordiũ:vt pʒ p.vj.c.lxxix.D
Spũalia dei dona nullo pcio nemo põt cõpenſari vt patet parte.iiij.capitulo.xxj.A.
Spũalia bona que ſunt:z que ſymoniaci vendere ſolent:patet parte.iiij.ca.xxj.A
Stat⁹ primi hois in paradiſo ante lapſum q̃ pfect⁹ z glorioſus erat z ab illo ſtatu in q̃ magnaʒ miſeriã lapſi ſimus p pctm̃:patet pte.iiij.ca.xxxj.A
Stat⁹ honoris fugiẽdus eſt a viris pfectis/vel inuite recipiẽdus pte.vj.ca.xxvi.A.p Gregorium
Stat⁹ honoris nullus reportaret apđ romanos.niſi prius per virtutes z bona opera ipſum meruiſſet.pte.vj.capi.xxvj.A
Status honoris licet ſit ſtatus licitus bene ſe habẽtibus:tñ ppter periculũ ſibi annexũ fugiẽdus eſt vl inuite recipiendus:qđ multipliciter oſtendit:parte.iiij.capi.xxj.A
Statũ honoris ambicioſe deſiderantes figurantur per rannum:parte.iiij.cap.xxj.B.
Stultia auarorũ multipliciter oſtẽditur:parte quarta.cap.ij.D
Stult⁹ eſt q̃ pſumptuoſe iudicat đ electiõe ſuiipſi⁹ vel de abiectione alterius:parte.vj.ca.ix.A
Stultitie tres ſunt grad⁹ quos habent accidioſi:vt patet pte.v.cap.xj.A
Stuprũ eſt illicita defloratio virginis:pte.iij.ca.vj.
Suffragia militãtis eccleſie pſunt aiabus in purgatorio nõ ad meritũ vite eterne:ſed ad abſolutionẽ:vt patet parte.iij.ca.xxvj.C
Suffragia militantis eccleſie nõ pſunt oĩbus p quibus fiũt:ſed tm̃ his qui dũ viuũt cooperant vt eis pſint:vt pʒ pte.iiij.ca.xxvj.C
Suffragia militantis eccleſie fierẽt generaliter pro oĩbus generatis:vt patet pte.iiij.cap.xxvj.C.
Suffragiorꝝ quattuor ſunt modi generales ad quos oẽs alij reducunt:vt pʒ pte.iiij.ca.xxvj.C
Sufficiẽtes non ſum⁹ ad agere loq̃ vel cogitare ſine dei adiutorio.vt pʒ.p.vj.c.ij.D.Itẽ eiuſdẽ.ca.ix.A.
Supbia deſcribit:ſed qualiter:pʒ pte.vj.ca.j.
Supbia initiũ eſt oĩs pctĩ qđ triplici oſtendit rõne:parte.vj.ca.ij.A
Supbia eſt pctm̃ ex quo naſcũtur oĩa alia pctã mundi:vt patet pte.vj.ca.ij.A
Superbia oẽs virtutes deſtruit z eneruat.vt dicitur parte.vj.ca.ij.A
Superbia caput eſt ſerpẽtis infernalis:vt dicit parte.vj.ca.ij.B
Supbia dr̃ imago dyaboli:vt patet pte.vj.ca.ij.B
Supbia vmbra eſt i qua dormit dyabol⁹.p.vj.c.ij.B
Supb⁹ extollit ſupra dñm:vt pʒ pte.vj.ca.ij.B.
Supbia turris eſt dyaboli figurat⁹ p turrim babilonis:vt patet pte.vj.ca.ij.A
Supbos viros eccleſiaſticos ſemp altiorem z altiorẽ ſtatũ conãtes aſcẽdere redarguit beatus ber.vt pʒ parte.vj.ca.ij.C.
Superbũ de⁹ vilipẽdit deteſtat odit z abominatur:vt dicitur pte.vj.ca.ij.C
Superbiã egiptiorꝝ rebus viliſſimis domauit.vt patet parte.vj.ca.ij.C
Superbos aliquando deus pmittit cadere in aliqđ turpe pctm̃.z hoc ppter eorꝝ vtilitatẽ:vt pʒ parte.vj.ca.ij.C.Itẽ eiuſdẽ.ca.ix.A
Superbia inter oĩa pctã maxime deo opponitur:vt patet parte.vj.ca.ij.D
Superb⁹ quadrupliciter peccat in deuʒ ſcđm q̃ deus quadrupliciter ad creaturas cõparat:pte.vj.ca.ij.D
Supbi multũ dedignantur noĩbus ppriis vl cognominib⁹ ſuorꝝ parẽtũ apellari:vt dr̃ pte.vj.ca.ij.D

Superbus donis dei gratuitis deū impugnat:ꝑte. vj.capitulo ſecundo.J

Superbi voluptuoſi clerici nō deberent admitti ad gradū ſacerdotij.nec ad aliquod officiū paſtorale ꝑte.vj.ca.ij.K

Sup̄bia hoīem decipit excecat infatuat in egeſtatē perducit.ꝫ in finalē impenitentiā rediget ꝫ infernali incendio p̄parat:vt ptʒ ꝑte.vj.ca.ij.M.

Sup̄bus cec⁹ eſt figurat⁹ ꝑ cecū natū ad cui⁹ illuminationē dn̄s luto liniuit oculos ei⁹:ꝑte.vj.ca.ij.M

Sup̄bus eligit manſionē ſuā in loco infeliciſſimo.ſ. in monte ſuperbie:ꝑte.vj.ca.ij.M

Sup̄bi nūq̄ ꝯſequuntur perfectā ſciam:ꝑte.vj.ca.ij. M.Item eiuſdē.ca.xxxix.C.Itē ꝑte.iiij.ca.xl.C.ꝑ Iſidorum.

Sup̄bia eſt cauſa oīs egeſtatis reꝝ tp̄aliū quib⁹ indiget ad ſuſtentationē vite nr̄e penalis ꝫ miſera facta ꝑ pctm̄:vt ptʒ ꝑte.vj.ca.ij.H

Sup̄biā impenitentia cōcomitaꝛ:ꝑte.vj.ca.ij.H

Sup̄biēs angelus nullū op⁹ ſup̄bie fecit:ſed tm̄ cogitauit ſup̄biā ꝫ in ictu oculi irrecuperabiliter p̄cipitatus eſt:ꝑte.vj.ca.ij.H

Sup̄b⁹ multis vilib⁹ aſſimilaꝛ:vt ptʒ ꝑte.vj.ca.ij.O

Sup̄bus mēdicus merito poteſt dici homo veſtē ab oīe mendicans ꝫ tamen ſibi nō ſufficit oīu veſtē largienti:ꝑte.vj.ca.ij.P

Superbi licet ad extra videanꝛ ſplendidi,tamē int⁹ ſunt abominatione pleni:vt per exemplū patet parte.vj.ca.ij.O

Sup̄bi aſſimilanꝛ cuidā beſtie: q̄ camelion nūcupatur:vt ptʒ parte.vj.ca.ij.P

Superbi ꝓ eo q̄ vellent in magna reputatione haberi quo ad mundū oīm turpitudine vicioꝝ ſe maculant quorum ſtulticia oſtenditur per exemplū:parte. vj.capitulo.ij.Q

Superbi de ſuis vanis ornamētis inaniter gloriantes aſſimilanꝛ pauperi in eſtate in ludo puellarū regine cōſtitute:vt ptʒ ꝑte.vj.ca.ij.Q

Sup̄bia aſſilatur potui inebriatiuo:vtʒ ꝑ.vj.c.ij.Q

Superbia deteſtanda eſt ꝓpter multiplicē cōminationē quā oſtendit ſcriptura deū ꝯminari ſuperbis: parte.vj.ca.ij.Q

Sup̄bie quattuor ſunt ſpecies quib⁹ innuebat xp̄s illos eſſe infectos contra quos loquitur in euangelio cū dicit:duo hoīes aſcēderūt in tēplū ꝛc.ſicut patet parte.vi.ca.ix.A

Sup̄bientes de virtutib⁹ ſuis ex ipſis operib⁹ iudicādi ſūt qb⁹ ꝓ virtutib⁹ vtunꝛ:ꝑ.vj.c.iiij.A.ꝑ yſid.

Sup̄bia aliq̄ putāt q̄ bona q̄ ſunt eis diuinit⁹ data ꝓ ſuis meritis eſſe eis data:ſʒ hec ſuperbia tripliciter reprobaꝛ:ꝑte.vj.ca.v.

Sup̄bie q̄ttuor ſūt ſpēs p̄ncipales:vt pʒ.ꝑ.vj.ca.iij.

Superbus inquanto magis in reputatione propria in tanto minor eſt in reputatione diuina:ꝑte.iiij.ca. xlviij.F.Itē parte.vj.ca.ix.A

Superboꝝ ſtulticia q̄ ſeipſos magnificant et alios cōtēnūt tripliciter oſtēdiꝛ:ꝑte.vj.ca.ix.A.

Sup̄b⁹ de nobili genere eſt:q2 hʒ michaelē archangelū ad ſuū auūculū:vt ptʒ ꝑte.vj.ca.ix.B

Sup̄bi q̄ erubeſcūt vocari noībus ſuoꝝ pauperum parentū nō accipiunt exemplū de xp̄o qui nō obſtante q̄ fuit filius patris celeſtis ꝫ regis oīʒ regū: tm̄ frequēter vocauit ſemetipſum filiū hoīs ꝓpter hūanitatē quā de paupere matre aſſumpſit: vt patʒ ꝑte. vj.cap̄.xxxv.L

Superbi ornātes corp̄a ſua veſtimētis ſericis:vt videtur verbo dei nō credūt.nō eī̄ credunt ſe cinerem eſſe:vt patet ꝑte.iiij.ca.xlviij.⁹

Sup̄bi qui inaniter gaudent de ſup̄fluitate ſup̄boꝝ miniſtroꝝ forte videbūt horam q̄ vellent libēter habere vnū miniſtrū lepᵹoſum:quē tm̄ non poterūt obtinere:vt patet ꝑte.vj.ca.lvj.

Sup̄bi de curioſis cōuiuis ꝫ p̄cioſis ornamētis gloriantes aſſimilātur cuidā regi in cui⁹ barbā expuit quidam ph̄s:vt patet ꝑte.vj.ca.lxv.

Superbus aſſimilari poteſt homini qui vadit in rota per quam trahuntur lapides cimenta ꝫ alia materialia ad alta edificia:vt patet ꝑte.vj.ca.lxxx.E

Superſtitio q̄d eſt.patet ꝑte.vj.cap̄.xliij.

Supeſtitionis tres ſunt ſpēs: vt ptʒ ꝑte.vj.ca.xliij.

Superſtitionis prima ſpecies eſt:q̄n diuin⁹ cultus exibeꝛ deo vero:ſʒ indebito mō:ꝫ hoc dupliciter fieri contingit:vt patet ꝑte.vj.ca.xliiij.

Superſtitionis ſc̄da ſpecies eſt ydolatria:vt patet ꝑte.vj.cap̄.xlv.A

Superſtitionis tertia ſpēs eſt diuinatio:q̄ eſt futurorum euentuū cōtingentiū ad vtrūlibet abſq̄ diuina reuelatione p̄nunciatio:vt patet ꝑte.vj.ca.xlvij.

Suſurrus de illo cui detrahit ſecrete loq̄tur i aures illoꝝ ad quos illū detrahit: vt patet ꝑte.vij.c.iiij.A.

Suſurratio eſt ſecūda ſpecies inuidie de qua tractatur:parte.vij.cap̄.v.

Suſurratio ꝫ detractio multū cōueniūt:ſʒ in aliquo tm̄ differunt:vt patet ꝑte.vij.ca.v.

Suſurrator peior eſt q̄ʒ detractor ꝫ cōmittiꝛ ſuſurratio tribus modis:vt ptʒ ꝑte.vij.ca.v.

Surgere feſtināter deberet pctōr dum pōt ne forte cū ſurgere vellet nō poterit:vt dꝛ par.v.ca.xij.F Item parte.iiij.ca.xxxvj.J

Symonia quid eſt:ptʒ par.iiij.ca.xix.

Symonie duo legūtur eſſe auctores principales:ſcʒ Gyezi q̄ videꝛ eſſe p̄poſitus vēdentiū ſpiritualia ꝓ tēporalibus:ꝫ ſymon magus qui videtur eſſe prepoſitus ementiū ſpiritualia pro temporalibus: vt patʒ parte.iiij.ca.xxj.A.

Symonia triplici mūere cōmittiꝛ:ſcʒ mūere lingue mūere obſequij:ꝫ mūere man⁹: vt ptʒ ꝑ.iiij.ca.xxj.A.

Symoniaci figuranꝛ per ſichē:q̄ circūcidit ſe pro filia iacob:ꝫ vtilitate tēporali quā ſperabat cū ea obtinere:vt patet ꝑte.iiij.ca.xxj.A

Symoniaci furtiue intrantes tēplū dei nedū ſunt latrones:ſed ꝫ ſacrilegi peſſimi:vt ptʒ ꝑ.iiij.ca.xxj.E

Symoniaci extinguūt in ſe ignē ſpūſſancti: vt patet parte.iiij.ca.xxj.E.

Symoniacoꝝ b̄ndictio in maledictionē conuertitur: vt ptʒ ꝑte.iiij.ca.xxj.E

Symoniacus anathematis opprobrio condēnatur: vt ptʒ ꝑte.iiij.ca.xxj.E.

Symoniaci eiſciunꝛ a xp̄o de tēplo ceteris pctōrib⁹ in templo dimiſſis:vt ptʒ ꝑte.iiij.ca.xxj.E

Symoniaci dupliciter vēdūt deū: vt dicitur ꝑte.iiij. capitulo.xxj.E

Symoniaci faciunt eccliam ſpōſam xp̄i in loco filiorū mōſtruoſe parere ſibi talpas ſerpentes aſinos et alia bruta aīalia:vt ptʒ ꝑte.iiij.ca.xxj.E

Symoniaca hereſis inter oēs infirmitates ſp̄ūales maxime eſt incurabilis:ꝫ hoc duabus de cauſis: vt patʒ ꝑte.iiij.ca.xxj.H

Symonia tā graue eſt pctm̄ q̄ ad cōparationē iſtius oīa alia pctā quaſi ꝓ nichilo reputanꝛ:vt ptʒ parte. iiij.capitulo.xxj.H

Symonia inter oīa peccata mūdi eſt vnū quod deus

maxime odit: qđ manifeſte oſtdit: pte. iiij. ca. xxj. M.
Symoniacos difficile eſt ſaluari eo q̄ ſaluari nō poſſunt niſi de peccato ſuo vere peniteāt: ſed nunq̄ vere penitent niſi beneficium ſymoniace adquiſitū reſignent: vt patet pte. iiij. ca. xxj. M.
Symoniacū raro vel nūq̄ legimus penituiſſe vere: vt pz pte. iiij. ca. xxj. M.
Symoniaci nō cōtētant de vnico bñficio cōpetēti: ſz in augmētationē ſue dānationis plura bñficia ſibi accumulantes multiplicit̄ ſe excuſant. quoꝝ q̄libet excuſatio oſtendit̄ eſſe inualida: parte. iiij. cap. xxj. J.
Symoniacus plura occupās beneficia eccleſiaſtica mutilat matrem ſuā eccleſiā in mēbris ſuis: vt patet pte. iiij. ca. xxj. K.
Symoniaci multiplicātes ſibi plura bñficia eccleſiaſtica videntur introducere ī eccleſiā hereſim ſabellij q̄ dicebat patrē in diuinis eſſe filiū. vñ ⁊ lz ꝯ naturam ſit: q̄ vn⁹ ſit pater ⁊ filius reſpectu vni⁹ ⁊ eiuſdē: hoc tñ in naturalē actionē vident̄ operari huiuſmodi ſymoniaci: vt patet pte. iiij. ca. xxj. K.

TAbernas ingredi ꝓhibet lex ſacerdotibus: niſi peregrinationis neceſſitate ꝯpulſis: vt parte. ij. capitulo. vj.
Tāgere mulierē libidinoſa intētiōe vt puta oſculādo āplexādo vel turpiter palpando mortale pctm̄ eſt: ⁊ tangere mulierem bona intentione ex neceſſitate: vt puta ꝓ releuamine auxilio vl̄ honeſta amicitia pctm̄ non eſt: parte. iij. ca. x. Q.
Tedium vite ꝓuenit ex longa triſtitia in diuino ſeruitio ꝓ eo q̄ retributio mercedis eius non ſtatim laborē cōſequitur ⁊ ex multiplici alia cauſa: vt patet parte. v. cap. vii. A
Tēptatus eſt apoſtol⁹ paulus a p̄ſentia ſancte eccleſie virginis q̄ eum predicantē ſequebatur: vt patet pte. iij. capitulo. x. E.
Tempus eſt res ꝑcioſa ⁊ viliſſime ab ipſis expēdit̄: vt patet parte. iiij. ca. xxiij. A
Item parte. v. ca. ij. H
Tempus quo fugere pctā nō lz ſemꝑ cogitari debet dū pctā fugere lz: vt dr̄: pte. iiij. cap. xxxvj. J
Item parte. v. ca. xij. F
Tēplū dei qđ eſt popul⁹ criſtian⁹ habēdo reſpectuz ad eius primitiuā fundationē ꝑ negligētia platoꝝ doloroſe eſt deſtructū vt hyſtorialiter oſtēditur parte. vj cap. ij. K. L
Tēplū adijt ieſus primo vrbē ingreſſus dans nobis exēplū vt quocūq̄ imus domū orōnis ſi ibi eſt adeamus: pte. iiij. ca. xxxvj. E.
Tēptant hoīes ad peccādū duplici de cā: ſcz ꝓpter experiētiā voluptatis cognite: ⁊ ꝓpter cōcupiſcētiā voluptatis ignorate: vt dr̄ pte. ij. ca. xxij. L.
Tenebre exteriores dicunt̄ pene infernales triplici de cauſa: vt pz pte. ij. cap. xxij. C
Tepidi ſunt aliqui de quibus minor ſpes ſalutis eſt q̄ de frigidis: vt pte. v. ca. viij.
Tepiditas multa mala generat: vt pz pte. v. ca. viij.
Terra bona in quā incidit ſemē: de qua legitur mathei. xiij. triplex eſt ꝑ quā intelliguntur cōiugati boni: vidue perfecte: ⁊ virgines perfectiſſime: vt patet pte. iij. ca. vj. G
Teſtes in cauſa iuridica examinandi ſunt: ſed qualiter patet pte. iiij. ca. xiij.
Teſtis de falſo teſtimonio conuinctus deberet ſecūdum legis iuſtitiam penam talionis recipere: vt pz parte. iiij. cap. xiij.
Teſtibus multis qui mentiri non nouerunt magis credendum eſt q̄ vni qui mētiri conſueuit: parte. vj. capitulo. ij. P.
Teſtimoniū impiū eſt cui⁹ ꝑditione etiā iniqu⁹ permittit̄: ſed tñ detegere iniq̄tatē impij ad liberandū innocentē a morte: ⁊ lz ex hoc ſequat̄ mors ipi⁹ pctm̄ non eſt: vt pte. iiij. cap. xiij.
Teſtis falſus dr̄ oīs mēdax: vt pte. iiij. ca. xiij.
Teſtis falſidicus trib⁹ ꝑſonis eſt obnoxius: ſcz deo iudici ⁊ innocēti ꝓximo: vt pz pte. iiij. ca. xiij.
Teſtes falſos comparat Augu. iude traditori: parte. iiij. capitulo. xiij.
Teſtimoniū aduerſus innocentē dicens eſt a deo dānatus: vt dicit̄ pte. iiij ca. xiij.
Theſaurizari pōt q̄s bene vel male: pte. iiij. ca. ij. M
Timent paſtores moderni accipere gladiū ſpūs pugnare contra inimicos ſpūales: vt hyſtorialiter: pz parte. iiij. ca. xiiij. C. Item pte. v. ca. xiij. C
Timendus eſt deus ⁊ non ſeuitia creaturarum que ſine ꝑmiſſione diuina nichil nocere poteſt: vt pz parte. v. ca. xviij. B
Timere nō deberet hō expēdere carnē ſuā in ſeruitio ieſu xp̄i: qui dabit ſeruis ſuis carnē lōge clariorē ſicut patet per exēplū: pte. v. ca. xviij. B
Item parte. vj. ca. xxxviij.
Timere deū timore filiali eſt nulla que faciēda ſunt bona pretermittere: contra apoſtolos nec contra ꝓphetas vel inſtituta agere aliquid vllo modo vel conſentire: vt pz pte. v. ca. xviij. D
Timere deum qui nō pōt timore filiali ꝓpter cordis duriciez ſaltē timeat timore ſeruili: qui timor multa pctā tollit ⁊ timorē filialē finaliter introducit: vt pz parte. v. ca. xviij. E
Timent ⁊ amant aliqui deum ꝓpter ſe: ſed qui ſunt iſti: patz pte. v. ca. xviij. D
Timida nequitia teſtimoniū dat dānationi: vt patet parte. v. ca. ij. K
Timore mūdano pcuſſi ſunt fere oēs paſtores eccleſie moderni: vt oſtdit̄ ꝑ exēplū: pte. v. ca. xviij. C.
Timorē remiſſum peccādi reprobat beatus bernardus: pte. v. ca. ij. K.
Timor duplex diſtinguit̄: pte. v. ca. xviij. A
Timoris ſex ſunt ſpēs: vt patet parte. v. ca. xviij. A.
Timorē maloꝝ carnaliū creauit deus in noſtra natura: vt per timorē talē intelligamus mala ſpiritualia multo plus eſſe timenda: vt pz pte. v. ca. xviij. B
Timuit xp̄s mortē: ſed quali timore: patet pte. v. capitulo. xviij. A. B
Totū tēpus illud ī quo hō de deo nō cogitat perdit vt patet pte. vij. ca. x. per Auguſtinum.
Traditionibus ſuperfluis ⁊ in conſtitutionibus iniquis iam impremunt iniqui prelati: ſed quare: patet parte. iiij. ca. v. E
Traditores chriſti ſunt accidioſi ſed quare: patz pa ter pte. v. ca. xxiij. G
Tranſgreſſio mandatoꝝ eſt cauſa vindicte tā regnātia: vt patet ex dictis bede: pte. iiij. ca. xij. D
Tribulatio turbatio bella ⁊ homicidia tā in mundo regnantia ceſſare poſſunt: ſed quibus medijs hyſtorialiter: pz pte. iiij. ca. xliij. D.
Tribulatio vite p̄ſentis ſuccurſus eſt hoī a deo miſſus: vt pz pte. v. ca. vij. B.
Tribulationes ⁊ opprobria vite preſentis que non

ſunt niſi fantaſie ſomnioꝝ multi vehemēter timēt: ſed penam eternā quā merentur non timēt: vt patet ꝑte.v.cap̄.xvj.B.
Tribulatio vite preſentis per aquā ſignatur in ſcriptura ⁊ hoc propter ſeptē vtiles effectus tribulationis ꝑ ſeptem aque ꝓprietates ſignatos: vt patꝫ ꝑte.vj.ca.lxxvj D.
Tribulatio vite preſentis per ignē ſignatur ⁊ hoc ꝓpter ſeptem ignis ꝓprietates. vt ptꝫ ꝑte.vj.capitulo.lxxvj.D
Tribulatio vite preſentis cum gaudio ſuſcipienda eſt: qꝛ porta eſt per quā tranſitur de morte ad vitā: vt patet ꝑte.vj.ca.lxxvj.F
Tribulatione percutit deus aliquando hominē: qꝛ extra viā eſt: ⁊ aliquando qꝛ in via nimis tarde ⁊ lente incedit: vt exēplariter ptꝫ parte.vj.cap̄.lxxvj.H
Tribulationes vite preſentis patienter ſuſtinere debemus ꝓ eo ꝙ nulla tribulatio poteſt nobis inferri niſi ex ordinatione vel permiſſione diuina: vt patet parte.viij.ca.xv.B.
Tributa ſoluere debet eccl'ia īperatorij ſi tributa ab eccleſia exigat: vt ptꝫ ꝑte.iiij.ca.v.E
Triſtari de bono alterius contingit hominē quadrupliciter: vt ptꝫ parte.vij.cap̄.j.
Turrim babylonis edificauerunt filij noe: ſed qua intentione: ptꝫ parte.vj.cap̄.ij.C

Vacuum abhorret natura vt exemplariter: ptꝫ parte.iiij.ca.xx.
Vana gloria dyabolicas ſeptem habet filias q̄ ex ea naſcuntur: vt patet parte.vj.cap̄.xij.
Vana gloria mundana eſt gloria qua quis inaniter d̄ rebus gloriat̄ fortune ⁊ oritur hec gloria ex ſeptē mūdi vanitatibus: vt d̄r parte.vj.cap̄.lx.
Vana gloria q̄ orit̄ de curioſis corporis ornamentis reprobatur: ꝑte.vj.ca.ij.P
Vana gloria q̄ oritur ex curioſis lectiſterniis reprobatur: ꝑte.vj.ca.lxij.
Vana gloria q̄ oritur de curioſis ⁊ ſuperfluitate edituris reprobatur: ꝑte.vj.cap̄.ij.I
Item eiuſdem.cap̄.lxiij.
Vana gloria que oritur ex curioſa ſupfluitate familie reprobatur: ꝑte.vj.cap̄.lxiiij.
Vana gloria q̄ oritur ex curioſa ſupfluitate cōuiuiorū reprobatur: ꝑte.vj.ca.lxvj.
Vana gloria q̄ orit̄ ex curioſa ⁊ ſupflua edificatione domoꝝ palatioꝝ caſtelloꝝ et turrium reprobatur: parte.vj.cap̄.lxvj.
Vana gloria que oritur ex ſuperflua curioſitate librorum reprobatur: parte.vj.ca.ij.I
Item eiuſdem ca.lxvij.
Vana gloria humana quid eſt: ⁊ de quattuor bonis a quibus orit̄ gloria d̄r: ꝑte.vj.ca.lxviij.
Vana gloria humana q̄ oritur ex formoſa corporis pulcritudine reprobat̄.ꝑte.vj.ca.lxix.
Vana gloria que oritur de pulcritudine corporis extinguit pulcritudinē mētis: vt ptꝫ ꝑte.vj.cap̄. lxix. ꝑ hoc ꝙ herodes occidit Johannē baptiſtam.
Vana gloria humana que oritur ex vigoroſa corporis fortitudine reprobat̄: ꝑte.vj.ca.lxxij.
Vana gloria q̄ oritur ex ꝓſapia generoſa nobilitate reprobatur: ꝑte.vj.ca.lxxviij.A.
Vana gloria humana q̄ orit̄ ex ingenioſitate ſcientie reprobat̄.ꝑte.vj.cap̄.lxxix.A.
Vana gloria ſiue ſuperbia ad quā mirabilem finē ꝑducit: parte.vj.ca.lxxx.B.
Ve triplex accidit generi hūano ex prime mulieris preuaricatione: vt ptꝫ ꝑte.iiij.ca.lxviij.B
Velox ad iram dicitur homo dupliciter: vt patet ꝑte.viij.ca.ij.A
Veniā ab ſubditis poſtulare prelatus non exigitur licet i correctione modū debite exceſſiſſe ſentiatur: parte.iiij.capitulo.xxviij.C
Verbi dei lucem fugiunt beſtialiter viuentes: parte.vj.cap̄.lxxix.A
Verbum dei negligenter audire periculoſum eſt: ꝑte.v.ca.xiiij.B.
Veritas ſcutū eſt in quo poſſumus faciliter dyaboli impugnationes euincere. vn̄ pſal. Scuto circūdabit te veritas eius.⁊c. Cuius bonam expoſitionem vide: parte.vj.ca.lxxv.C
Veritas triplex eſt. ſ. veritas vite veritas doctrine ⁊ veritas iuſtitie: vt ptꝫ ꝑte.vij.ca.xij.F
Veſtium prima materia fuit pellis cum lana. deinde ꝓceſſus eſt ad lanā purā. deide ad cortices herbaꝝ. deinde ad ſericū: ⁊ deinde ad diuerſos colores auri ⁊ argēti.⁊c.vt patet.ꝑte.vj.ca.ij.P
Veſtium abuſus quinq̄ modis committitur: vt patꝫ parte.vj.ca.ij.P
Veſtimentis nō vteret̄ dei ſeru⁹ ad decorē vel delectationē: ſed tñ ad neceſſitatē.ꝑte.vj.ca.ij.P
Vicioſus homo iudicat omnes alios hoīes eſſe vicioſos: ꝑte.v.ca.xxij.A
Via bona notitia multū cōfert ad ſolatium ambulātia: vt patet ꝑte.v.ca.xxij.A
Vidua vera ⁊ electa quinq̄ haberet conditiones: ꝑte.iij.cap̄.vj.C
Vidue alique bone ſūt ⁊ electe alique male ⁊ deſpecte: vt patet ꝑte.iij.ca.vj.C.
Vigilandū eſt in orationibus ꝑ totā noctē vite p̄ſentis quod figuratū eſt ꝑ iacob ꝑ totam noctē cum angelo luctātē: vt patet ꝑte.iiij.ca.xxxvj.
Vigilare in orōnibus qd eſt: ptꝫ ꝑte.iiij.ca.xxxvj.I.
Vim vi repelle licet cū moderamine inculpate tutele: vt patet ꝑte.viij.ca.xj.
Vinculū charitatis tam forte eſt ꝙ vinculo illo oīpotēs de⁹ tract⁹ eſt de celo ad terrā ⁊ ad colūnā ⁊ ad patibulū crucis ligatus: vt patꝫ ꝑte.vij.ca.xj.D
Vinculū quo ligatur aīa peccatrix eſt peccatū mortale: vt ptꝫ ꝑte.v.ca.ij.F.K ꝑ Augu.⁊ yſido.
Vindicta poteſt appeti bene vel male: vt patet ꝑte.viij.capitulo.j.A
Vindictā petūt electi de ſuis inimicis: ſed qualiter: patet parte.iiij.ca.v.
Vindictā clamant quattuor vitia. vt patet parte.iij.capitulo.viij.
Vindictā clamat peccatum: ſed quando patet ꝑte.v.capitulo.ij.I
Vindictā grauiſſimā accepit deus de ſibi inobedientibus: vt patet ꝑte.vj.ca.lviij. Itē eiuſdē.ca.lxxx.K.
Vindicans ſe de iniuria ſibi illata a deo inueniet vindictam: vt ptꝫ ꝑte.viij.ca.ij.A
Vindictā in oratione petēs de ſuis inimicis ſtultiſſime contra ſeipſum orat: vt patet ꝑte.vij.cap̄.ix.B.ꝑ Augu. Item parte.viij.cap.viij.
Vir inſipiēs non cognoſcet ⁊ ſtultus non intelliget. hec cuius expoſitionē vide: parte.iiij.ca.xxi.D
Virga dei eſt corporalis infirmitas quas caſtigat ſuos filios ⁊ hec virga egredit̄ de incēdio amoris diuini ⁊ ideo eſt odienda: ſed a dei filijs oſculanda: vt hyſtorialiter: patet ꝑte.vj.ca.lxxvj.H

Uirga dei qua ſuos caſtigat filios duplex eſt: vt patet pte. vj. cap. lxxvj. B
Uirga dei cū qua caſtigat ſuos filios ſunt impij tirā ni: vt exēplariter de papa yſraelitico ⁊ pharaone. parte. vj. ca. xxxv. Jtē eiuſdē. lxxvj. ⁊. lxxviij. E
Uirginitas ē primogenita virt⁹ paruulis cōnaturalis. q̄ tñ quaſi in oībus adultis in volūtate vel in ope extinguit: vt hyſtorialiter p3. pte. vj. ca. xxxvij.
Uirginitas triplex eſt. ſ. corpis ⁊ nō mētis: mentis ⁊ nō corpis ⁊ mētis ⁊ corpis. pte. iij. ca. vj. B
Uirginitas mētis ⁊ corporis quā cōplectit voluntas ſancti ꝓpoſiti excellētiſſime cōmēdabilis eſt: ⁊ hoc ꝓpter tria pte. iij. ca. vj F
Uirgines ꝑfecte duplicē habebunt coronā ſc3 aureā ⁊ aureolā: ſ3 quare: p3 pte. iij. ca. vj. E
Uirgo ꝑ violētiā oppreſſa ꝓpoſitū ꝑpetue virginitatis inuiolabiliter ſeruās aureolā non amittit: ſed duplex premiū reportabit: vt p3 pte. iij. ca. vj. B
Uirginitas lilio cōparatur ad cuius ꝯſeruationē ſex ſpecialit̄ requirunt: vt p3 pte. iiij. ca. xlvj.
Uiri niniuite ſurgēt in die iudicij cōtra eos q̄ ad predicationē euāgelicā a ſuis nō cōuerterunt pctis: vt p3 pte. v. ca. duodecimo. L
Uirtus fortitudinis tā inſuperabilis eſt ꝙ tot⁹ mūdus non poteſt ſuperare vnū hominē virtualiter fortē: vt p3 pte. vj ca. lxxiij.
Uirtus magna ⁊ mirabilis eſt aliquam laudabile operere ⁊ eſſe. ⁊ ſe contemptibilem putare ⁊ econtra: vt p3 pte. vj. ca. vij.
Uirtutē ⁊ honorē tanq̄ duos deos coluerunt romani ⁊ ꝓ quibus duo tēpla cōſtruxerunt: ſed quare: p3 pte. vj. cap. xxvj.
Uirtutes animales dr̄ quinꝫ ſenſus ratio ⁊ intellectus virtutes vero naturales dicunt virtutes appetitiua digeſtiua ⁊ expulſiua. pte. v. cap. x. A
Uirtutes ſanctorum per oſtenſionis appetitum dominio demonum ſubijciuntur: vt p3 pte. vj. ca. ij. H. Jtem eiuſdem cap. iij.
Uita aīe de⁹ eſt: vt p3 pte. ca. xviij. per Augu.
Uita meritoria xp̄iana nō poteſt eſſe vniformis. ⁊ iō diuiditur in actiua3 ⁊ in contēplatiuā: vt p3 pte. vj capitulo. xxij. A
Uita meritoria chriſtiana non poteſt eſſe vniformis vita glorioſiſſima ⁊ tutiſſima viatoris eſt conſcientia pura: parte. vj ca. lxxiij.
Uitulos duos aureos fecit ieroboam: ſed quare: p3 parte. vj. cap. ij. F
Umbra in qua dormit dyabolus eſt ſupbia ⁊ in quā vmbram dyabolus ſeductaliter introducit hominē incautum: pte. vj. ca. ij. B
Umbra peccatum ſignat. in qua vmbra aliq̄ magis ⁊ aliqui minus obſcurantur: vt exēplariter patet pte. vj. cap. ij. M
Umbrarū triplex eſt gen⁹ ꝑ quod itelligitur triplex infidelitas: parte. v. ca. ij. M
Uniti per veram charitatē3 fortificantur cōtra ſuos inimicos: parte. vij. ca. xj. D.
Uocat enim deus omnipotens peccatores ad penitentiam ſicut Abſalon vocauit ioab ⁊ ſicut incantator aſpidē: vt p3 parte. v. cap. xxij. B.
Uocat deus peccatores ad vitā eternā: parte. vij. capitulo viceſimoprimo. B
Uoluntas ꝓpria dupliciter accipitur: pte. vj. ca. lix.
Uoluntas bona quid eſt: patet parte. vij. cap. ij. A
Uoluntariū eſt omne peccatum ⁊ nullum ex predeſtinatione. parte. iiij. ca. xj.

Uoto caſtitatis cōſtringūt ſacerdotes. pte. iij. ca. ix.
Uota ſtulta iniuſta ⁊ indiſcreta non ſunt obſeruāda: pte. vj. cap. xvj. B
Uota indiſcreta aut laxari debent in melius commutari ſecundum arbitrium diſcretorū: vt p3 pte quarta. capitulo. xvj. B
Uotum quid eſt: ⁊ de quattuor que ad votū requirūtur: pat3 parte. iiij. cap. xvj. B
Uotū aliud eſt ꝯmune aliud ſingulare ⁊ aliud priuatū ⁊ aliud ſolēne: vt patet pte. iiij. ca. xvj. G
Uotū ſingulare mutari poteſt: ſ3 per quē ⁊ qualiter: p3 pte. iiij. cap. xvj. B
Ad votū tria neceſſaria reqrunt. pte. vj. cap. xlv. C
Uſura quid eſt patet pte. iiij. ca. xx. A
Uſura nō eſt in locatione rex vſufructū habentiu3: ſed ꝑ mutatione rerū vſufructu carentiū aliud vltra ſolidū ex pacto recipere vſura ē: vt p3. p iiij. c. xx. A
Uſuras dare et mutuū accipere ad ſubuentionem ꝓprie neceſſitatis nō eſt pctm̄: ſ3 tñ ille q̄ vſuras recipit mortaliter peccat. pte. iiij. ca. xxx. A.
Uſuram accipere ꝑ mutatione rei vſufructu carentis eſt contra legē nature. contra legem moſaycam: et contra legem euangelicam: vt parte quarta. capitulo triceſimo. A.
Uſure due ſunt ſpecies vna manifeſta. ⁊ alia palliata: parte. iiij. cap. xx. B
Uſurarij aliqui vēdunt diem ⁊ noctem lucē ⁊ requiē: parte. iiij. cap. xx. B
Uſuras ſoluere l3 aliquis indiſcrete alligauerit/tamen ad ſoluendū iuridice cōpelli nō poteſt. pte. iiij. capitulo. xx. B
Uſure ⁊ ſi ſolute fuerint creditores ad eas reſtituēdum ſunt ſeueritate eccleſiaſtica compellendi: vt patet parte. iiij. ca. xx. B
Uſurarius vellet deum omnipotētē iniuſtum aut inſipientē eſſe: vt p3 parte. iij. cap. xx. C.
Uſurarij. et filij eorū in inferno ſibi mutuo maledicēt: parte. iiij. cap. xx. C
Utitur homo re tali cuius poſt vſum ſaluator ſubſiſt: ſed abutitur re cuius poſt vſu3 corrūpit ſubſtantia. parte. vj. ca. xlv. B

CRiſt⁹ pellicano aſſimilatur: ſed quare: patet. pte. i. cap. j.
Xp̄s triplici ratione ꝓbat in euangelio ꝙ ſuis ſeruientibus in vite neceſſarijs nō poteſt deficere: vt p3 pte. iiij. ca. iiij.
Xp̄us paupertatē3 predicans a romanis inter deos non reperitur: parte. iiij. ca. lj.
Xp̄us facit cū peccatoribus nollentibus portas anime ſibi aperire ſicut conſueuit rex alexander nollentibus ſe ſibi reddere. parte. v. cap. xij. B
Xp̄m animā peccatricē per gratiam intrare duo impediunt: parte. v. ca. xij. B
Xp̄us duplici exēplo nos docuit: huius mūdi aduerſa nō timere: ſed proſpera formidare: vt patet pte. v. capitulo. xviij. C.
Xp̄us volens dyabolū debellare partē exercitus ſui. id eſt ſuam diuinitatem abſcondit ſub rubro ſue humanitatis: vt hyſtorialiter p3 pte. vj. ca. xxxv. C
Xp̄us totus eſt virginis fili⁹ cū oībus ſuis mēbris: parte. vj. ca. lxxviij. C.
Xp̄us illa q̄ ſuis apoſtolis dixit nō ſolum illis dixit: ſed ⁊ vniuerſo corpori ſuo vt vniuerſis membris ei⁹: pte. vj. ca. lxxviij. per Auguſtinū.

Xpicidiū eſt grauiſſimū peccatū quod vnq̄ cōmiſſuȝ erat. parte.vj.ca.lviij.
ydolatria fieri poteſt dupliciter. ſcilicet actiue et paſſiue:pte.vj.ca.ij.F
ydolatria eſt oīs mortalē peccans:pte.vj.cap.ij.F.
ydolatria octo modis cōmittiť:vt pȝ p.vj.ca.xlv.B.
ydolatriā cōmittūt q̄ imagines ligneas vel lapideas vocant noībus ſanctoꝝ quoꝝ ſunt imagines.pȝ pte.vj.cap.xlv.B
ydolatriā cōmittunt ydolis vouentes vel hmōi vota cōplētes.vel p ydola iurantes:pte.vj.ca.xlv.B
ydolatriā rephendit.b.augu.q̄ ydolis vouēt/ydolis ſacrificant/vel ydolis diuinos honores impēdūt:vt patet.pte.vj.ca.xlv.C.
ydoloꝝ cultorum fatuitas multipliciter oſtenditur: pte.vj.cap.xlv.C
ydola aliqua magica arte facta operatione demonū vel potius demones in ipſis dabant ſuis cultoribus reſponſa:pte.vj.ca.xlv.C
ydolatraꝝ de his quondā varie fuerunt opiniones: pte.vj.ca.xlv.C.
ydola in nullo poterāt ſuis cultoribus qd̄ ab eis petūt adiuuare:vt pȝ pte.vj.ca.xlv.D
ydolū tripliciť accipiť:vt pȝ pte.vj.ca.xlv.D
ydoloꝝ adinuētionis duplex erat cā vt.pȝ p.vj.c.xlv.
ydolis diabolus dr̄ primo feciſſe magica arte ꝛ per demones incluſos videbanť ſe mouentia ꝛ ſuis cultoribus dare reſponſa:vt pȝ pte.vj.ca.xlv.D
ydoloꝝ nola q̄lr originē acceperunt:p.vj.ca.xlv.D.
ydoloꝝ ſeruitus duplex eſt:vt pȝ pte.iiij.ca.ij.A.
ydolū moloh adorāt multi falſi xpiani.p.vj.ca.ij.E.
ydolatria eſt cultura q̄ ydolo īpēdiť:vt dr̄ p.vj.c.xlv.
ymagines mortuas p ſanitate vel auxilio orare non debemus:vt pat; pte.iiij.ca.xxxvj.F
ymago diaboli dr ſupbia pte.vj.ca.ij.B.
ymago amoris quondam depicta erat:ſed qualiter; patet p.vij.capitulo duodecimo.A
ymagines inuiſibilis dei ab inſipientibus adorātur quod dicūt ad honorem dei fieri:ſed hoc certiſſime falſum eſt:vt patet parte.vj.ca.xlv.E
ymagines facere oīno non phibuit moyſes ſiue deus per moyſencum dicit. Non facies tibi ſculptile:ſed prohibuit ſimilitudinem falſorum deorum fieri ad adorandum nec fuit intentionis moyſi phibere vt nulla ſimilitudo fieret vel ſculptile cum ipſemet cōtrariū fecit:vt patet pte.vj.ca.xlv.E
ymagines angelorum licet incorporee ſint tamen figurari poſſunt corporeis ymaginibus illarū rerū in quarū ſimilitudinibus quandoq̄ leguntur appe aruiſſe: pte.vj.capitulo.xlv.E
ymaginū vſū introduxerunt apli.parte.vj.ca.liiij.E
ymaginuȝ inſtitutionis triplex fuit cauſa:vt pȝ pte.vj.capitulo.xlv.E.
ymagines vel reliquias ſanctoꝝ vel aliquam aliam creaturā cultu latrie adorare prohibetur:ſed tamen non cultu dulie pte.vj.ca.xlv.E.per Jeron.
ymagines in eccleſia licet xpianis hēre nec eſt. hoc reuocatio ydolatrie:ſed potius reuocatio ab ydolatria:vt pȝ pte.vj.ca.xlv.E
ypocrita dr̄ ab ypo.quod eſt falſum:ꝛ criſis mendacium q: dum intus malus ſit bonū ſe palā oſtendit. et ideo de eo hr̄ falſum indiciū:vt pȝ p.vj.ca.xxviij.
ypocrite ſunt qui p ſigna exteriora fingūt ſe habere ſanctitatē quā non habent:pte.vj.cap.viij.
ypocrite redarguuntur ꝛ qualiter in ſcriptura figurantur:pȝ pte.iiij.ca.xxxix.C.
ypocrita figuratur danielis.xiiij p Bel quod extra erat encum intus luteū. Item talis ſimilis eſt ſepulcro quod extra eſt pulcrum:ſed intus ſpurcicia plenū parte.iiij.ca.xlvii.F
ypocrite tripliciť dānanť.pte.vj.ca.xxviij.
ypocritaꝝ falſa duplicitas ante mortem eoꝝ maniſeſtabiť:pte.vj.ca.xxviij p Grego.
ypocrita monſtris depictis in parietibus aſſimilať: parte.vj.ca.xxviij.
ypocritam bene redarguit ꝛ proprietas oſtendit criſoſtomus:parte.vj.ca.xxviij.
ypocriſim pretenſorum religioſoꝝ conditiones recitat pſper:vt pȝ pte.vj.ca.xxviij.
ypocriſis tres ſunt ſpecies:pte.vj.cap.xxviij.in fine.
ypocrita ydolo cōparať.pte.vj.ca.xxviij.
ypocrita figuratur p ſtatuā iouis quā collocauit antiochus in tēplo:pȝ pte.iiij.ca.xiiij.C
ypocriſim phibet dñs dicēs. Non indueris veſte qd̄ ex lana linoq̄ contextū eſt.cuius expoſitioneȝ vide: pte.vj.ca.xxviij.
ypocrite aliqñ faciunt bona opera ea intentione: vt laudē humanā ꝛ honorē mūdanū obtineant:ſed opera illa non cedent eis ad meritū:ſed potius ad dānationem pte.vj.ca.xxix.
ypocrita licet opus elemoſinaꝝ faciat paupi corrupta intētione tn̄ opus illud nō eſt ypocrite:ſed opus dei qui p ſeruū inutilē opus illud fieri vtiliter pcurauit vt oſtendiť p exēplū.pte.vj.ca.xxix.
ypocrite oēs ſpēs iuſtitie quas hn̄t ſerui dei in veritate poſſunt habere in ſimulatione preter charitatē: pte.vj.ca.xxix.
ypocrite ſimiles ſunt arboribus que ſunt iuxta mare rubrum:vt patet pte.vj.ca.xxix.
ypocrita figurať per cardinū:pte.vj.ca.xxix.
ypocritā iuſtum arguere prohibetur:pte.vj.ca.xxix. per Iſidorum.
ypocriſim minorē deſerunt aliqui ypocrite vt in ſublimiori ꝛ maiori permaneant:pte.vj.ca.xxx.
ypocritarum impugnatio magis nocet eccl'ie q̄ impugnatio tirannorū vel hereticoruȝ: vt patet pte.vj. capitulo.xxx.
ypocritaruȝ cōditiones recitat ꝛ redarguit Bernardus:vt patet pte.vj.ca.xxx.
ypocrite qualiter cognoſcendi ſunt:pȝ pte.vj.capitulo.xxx.per Criſoſtomum.
ypocrita nullo correctionis iaculo ſe penetrare permittit.ꝛ ideo ypocrite quaſi incorrigibiles ſunt: dr̄ pte.vj.capitulo.xxx.
ypocrite viros iuſtos eoꝝ neq̄tias reprehendētes cō uitijs ſcīdūt:vt hyſtonauter:pȝ p.vj.ca.xxx.
ypocrita de pace eccl'ie premitur: vt pȝ parte.vj. capitulo.xxx.per Gregorium.
yronia eſt pctm̄ cū q̄s cauſa humilitatis dicat ſe peccaſſe vbi non peccauit:vel grauius peccaſſe q̄ peccauit.vt pȝ p.iiij.ca.vij.B. Uel yronia eſt ſentētia pnūciationi cōtrariū hn̄s intellectū:vt pȝ p.vj.ca.viij.
yronia opponitur iactātie ī hoc q̄ iactās fingit de ſe maiora bona q̄ habȝ:ſed yronicus fingit de ſe minora bona q̄ habet:vt pȝ pte.vj.ca.viij.ꝛc.

¶ Tabula alphabetica huius excellentiſſimi operis qd̄ deſtructoriū vicioꝝ dicitur: chriſto dirigente hic ſua in capit periodum Anno dñi.M.ccccc.xxi. Sole iō ad octo kalendas decembres currēte.

¶ Capitulum primum in quo ponitur duplex diffinitio peccati.

OMne peccatum vt dicit beatus Auguſtinus contra fauſtum: eſt dictum vel factum / vel concupitum contra legem dei. hoc eſt peccatum cordis / oris / vel operis. Contra hec tria dicitur Eccli. xi. Ue duplici corde: ecce peccatum cordis. ꝛ labijs ſceleſtis: ecce peccatum oris. ꝛ manibus malefaciētib⁹: ecce peccatum operis. Sed pro iſto eſt notandum ꝙ peccatum aliquando ſumitur materialiter pro dicto facto / vel cogitatu: quo quis peccatum perpetrat. Ut prouerbiorum. xxiiij. Cogitatio ſtulti peccatum eſt: ꝛ iſto modo loquitur auguſtinus de peccato in predicta deſcriptione. Et aliquādo ſumitur formaliter pro defectu iuſticie / vel priuatiōe boni. ſicut Johānis. i. Sine me factum eſt nichil. id eſt peccatum. et peccatum iſto modo ſumptū dicitur nichil. vt dicit ſactus Thomas: in de veritate theologie lib. iij. ca. iij. ꝑpter tria. Primo propter defectum: quia peccatū nō eſt aliqua res naturalis: ſed corruptio et priuatio boni. Secūdo propter effectum: quia peccatum annichilat hominem et deficere facit a vero bono. Tertio propter deſpectū quia vilem facit hominem et indignum premio. ꝛ peccatum iſto modo dictum ſequitur peccatū primo mō dictum tanq̄ꝫ partē ſua proles. et pctm̄ vtroqꝫ modo dictum dici poteſt proles diaboli. ꝛ hoc innuit Lincolnienſis. dicto. cxxxviij. taliter peccatū deſcribēs. Peccatū inquit: eſt proles diaboli: mortis parens: nature corruptio: ꝛ aīe deformatio. ¶ Unde quo ad primum: peccatum eſt diaboli proles. nam ſicut ex coniunctiōe viri cum muliere procreantur filij naturales: ſic ex cōiunctione diaboli cū aīa hūana ꝓcreant peccata tanq̄ꝫ filij innaturales. Unde eſt de diabolo ſicut eſt de coruo. Nam ſicut coruus quando pullos conatur producere. Primo colligit ligncula ꝛ feſtucas et inde nidū ſibi conſtruit artificioſum: et in illo oua ſua reponit. Deinde illa calefaciēdo fouet quouſqꝫ habeat pullos in illis generatos et extra teſtem finaliter eductos. Sic ſpiritualiter primo diabolus multas torpes ꝛ inanes colligit cogitatiōes ex quib⁹ quaſi nidū ſuū in mente humana cōponit: in quo nido delectatiōes quaſi oua ſua recondit. deinde oua ſua per delectationis feruorem fouet quouſqꝫ tanq̄ꝫ pullos viuos in teſtis gaudeat ſe habere p̱ conſenſus. ꝛ qn̄ peccator de conſenſu ad iniquitatis operationes procedit. tunc ſunt pulli et filij adulterini diaboli et ad extra producti. Sed vt dicit xp̄s Luce. xxi. Ue p̄gnātib⁹ ꝛ nutrientibus: ſupple tales filios. ¶ Secundo peccatum eſt mortis parens. Unde ſicut mors corporis animā a corpe ſeparat: ita pctm̄ xp̄m ſeparat ab anima in quo eius vita conſiſtit: dicente ſeipſo. Ego ſum via veritas et vita. Joh. xiiij. Et ſicut homo maxime odit mortem q̄ aīaꝫ a corpore ſeparat: ita xp̄s maxime odit pctm̄ per quod ſe ab aīa alienat humana. In cuius rei ſignū ad pctm̄ deſtruēdū ꝛ hominē ſpūaliter reuiuificandum mortem ſubijt ſponte turpiſſimam quod vt oſtendit Januenſis in de opere quadrageſimali. ſermone. lxxxv. Bene figuratū eſt per pellicanum quē ſerpens naturali inſtinctu perſequitur: ꝛ abſente pellicano eius nidum intrat ꝛ eius pullos intoxicat et occidit. quod percipiens pellicanus tribus diebus lamentabiliter ſuos pullos plangit. ꝛ tertio die roſtro ſuo ventrum ſui cordis penetrat et eius ſanguine pullos ſuos aſpergit cuius virtute ad vitam priſtinam reſtituuntur. ¶ Sic ſpiritualiter chriſtus qui per prophetam aſſimilat ſe pellicano dicens. Similis factus ſum pellicano videns pullos. id eſt primos noſtros parentes in nido paradiſi veneno peccati intoxicatos ꝛ ex inueterata malicia ſerpentis inferni occiſos nedum tribus diebus: ſed. xxxiij. ānis pullos ſuos planxit. et tandem cor ſuum cum lancea acuta perforari permiſit. ꝛ ſic prout dicitur Apocali. Lauit nos a pctīs noſtris in ſanguie ſuo. Itē ad Hebr. ix. Sāguis xp̄i q̄ p̱ ſpūm ſctm̄ ſemetipm̄ obtulit immaculatū deo viuēti emundauit cōſcientiam noſtram ab operib⁹ mortuis ad ſeruiendū deo viuēti: ꝛ per ſuā miſericordiā ad vitā reſtituit ſpūalē. ¶ Tertio pctm̄ eſt nature corruptio. vñ ps̄. de peccatoribus pctō corruptis dicit. Corrupti ſūt ꝛ abominabiles facti ſunt. Uñ nichil tantū vt pctm̄ naturā corrūpit humanā. et ſicut putredo in pomo aufert eius decorē: valorem: colorē: odorē: ꝛ saporē: ſic pctm̄ aufert aīe decorē: vite ꝛ odorē famā vite: valorē gratie: ꝛ saporē glīe. vñ dicitur Job. xiij. Quaſi putredo conſumendus ſum. In cuius confirmationē dicit ꝓpheta. ꝙ viri ſanguinū ꝛ doloſi non dimidiabunt dies ſuos. ¶ Quarto pctm̄ eſt anime deformatio. Nam vt dicit Auguſt. peccatum auertit animam que eſt imago ꝛ ſimilitudo dei in ſimilitudinem diaboli. vñ ſup̱ illo ps̄. Faciē peccatorū ſumitis. dicit quidā doctor ꝙ quot peccata mortalia quis cōmittit: tot facies diaboli ſup̱ imaginē dei. i. ſuam animā depingit. ¶ De pictura iſta figuram habemus Ezechielis. viij. vbi legitur ꝙ ꝓpheta templum ingreſſus vidit in eo omnem ſimilitudinē reptiliū: ꝛ abominationem animalium ꝛ vniuerſa idola domus iſrael depicta erant in pariete ꝛ in circuitu per totum. ¶ Spiritualiter iſte ſimilitudines omnium reptiliū quas propheta in templo vidit: ſignant malas cogitationes omniū viciorum que p̱ tēptationem diaboli repūt in corde hominis qui eſſet templū dei: iuxta illud. i. Corinth. iij. Templū dei ſanctū eſt quod eſtis vos. In hoc templo etiam reperitur abominatio aīaliū. i. abominabilis fetor delectationis: gule: luxurie: ꝛ aliorum viciorū que dicuntur abominatio animaliū propter hoc ꝙ reddunt hoīes eis deturpatos deo ita abominabiles ꝙ iumenta ꝛ nō homines nuncupantur. vbi tamē quando peccato non ſunt infecti / vocātur filij dei. Unde ps̄. Homo cum in honore eſſet nō intellexit cōparatus eſt iumentis inſipientibus: et ſimilis factus eſt illis. Itē alibi dicit propheta. Joh. i. Putruerunt iumēta in ſtercore ſuo. Per ydola que propheta vidit in templo depicta: ſignātur conſenſus ad peccata que faciūt aīam humanā ydolū ꝛ ſimilitudinē diaboli. de illis enim qui taliter deformant aīam ſuam que eſt vera ſimilitudo et imago dei dicit propheta. Imaginē eorū ad nichilū rediges. Et ex iſtis patet aliqualiter q̄d ſit pctm̄ generaliter loq̄ndo. ¶ Unde ꝛ pro eo ꝙ ſicut oſtēſum eſt: peccatum eſt diaboli proles. ideo eſt a quocunqꝫ fideli merito odiēdum. et pro eo ꝙ eſt mortis parens: ideo multum eſt timendum. ꝛ quia nature corruptio valde fugiendum. ꝛ quia anime deformatio maxime abhorrendum.

¶ Capitulum ſecundum in quo oſtendit peccatū eſſe deteſtandum propter tria.

POſita generali deſcriptione peccati: iam reſtat ſuperaddere pauca notabilia: que ad deteſtandum pctm̄ mouere deberent quēlibet hominē fidelem. ¶ Pro quo notandū ꝙ ſecūdū Guillm̄ pariſieñ. in de vicijs: parte

bites oēm hoīem q̄ p cōcubitū viri et mulieris conci=
pitur:cū originali pctō naſci ipietati ſubditū mortiq̄
ſubiectū:ꝛ ob hoc naturaliter naſci ire filiū. de qua di
cit apl̄s Ephe.2. Eram⁹ eīn natura filij ire. de qua ira
nullus liberat̄ niſi p fidē mediatoris dei ꝛ hoīm ie=
ſu xpi. hec ibi. Unde ꝛ propheta dauid: ꝑpter origina
le pctīn quo naturaliter filij obnoxij ſunt vt filij ire na
ſcātur: dicit. Ecce eīn in iniq̄tatibus cōceptus ſū:ꝛ in
pctīs cōcepit me ꝛc. ¶ Sed cōtra iſtud obijcitur ſic.
In tali cōceptu vbi dr̄ pctīn trāſmitti cū ꝑpagat̄ ca=
ro.ꝛc. nō infūditur aīa ſ3 diu poſt:et cū pctīn non pōt
eſſe vbi aīa nō eſt. Nā vt dicit ſanctus Tho. in de veri
tate theologie.li.3.c.8. Sola aīa ſuſceptibilis eſt vir=
tutis ꝛ vicij. quō ergo in tali conceptu tranſmittitur
pctīn? ¶ Ad hanc dubitationē rn̄det magr̄ ſen.lib.2.
di.3. dicēs. ꝙ in illo cōceptu dr̄ pctīn trāſmitti: non q2
originale pctīn ibi fit: ſ3 q2 caro concepta trahit illud
ſecū/ ex quo pctīn fit i aīa. cū illa iſūdit̄. ſ. corruptioni:
ꝛ vtrūq3 dr̄ cōceptus. ſ. et cū caro ꝑpagatur formāq3
corporis humani recepit: et cū aīa infūditur. qd̄ etiā
aliqn̄ dr̄ natiuitas: vt ibi. Qd̄ natum eſt in ea de ſpiri
tu eſt. Mathei.1. Itē idē ca.3. eiuſdē dicit. In cōcupi=
ſcentia inquit ꝛ libidine cōcipitur caro formāda in cor
pus ꝑlis. vnde caro ipſa q̄ concipitur in viciosa cōcu=
piſcētia polluit̄:ꝛ corrūpit̄. ex cui⁹ cōtactu aīa cū iſun
dit̄ maculā trahit: polluit̄:ꝛ fit rea. i. viciū concupiſcē
tie qd̄ eſt originale pctīn. Illa eīn corruptio quā caro
ſecū trahit a parentib⁹. pena pctī eſt ante infuſionem
aīe: ſ3 q̄ cito anima infunditur illi embrioni originale
cōtrahitur pctīn. q2 tūc primo eſt pctīn cum ſibi ſubeſt
rōnale pctī ſuſceptibile. pctīn enim formaliter non eſt
niſi in creatura rationabili. Nā ſi an̄ infuſionē aīe em=
brio periret ſiue deſtrueretur nichil in iudicio reſur=
geret. ſed poſtq̄ aīa infūdit̄: quocūq3 modo depereat/
ſiue p infirmitatē: ſiue p aliquā cauſam aliā: in menſu
ra etatis plenitudinis xpi reſurget. ſcd̄3 ſententiā apl̄i
ad Ephe.4. ¶ S3 forte cōtra ꝑdicta opponit̄ q̄rendo
qua iuſticia teneat̄ illo peccato aīa innocēs a deo crea
ta cū nō ſit in ptāte ſua illd̄ euitare: non eīn p liberum
arbitriū illud cōmittit̄. q2 nō pri⁹ eſt aīa tpaliter q̄3 il=
li peccato eſt obnoxia. ¶ Ad hāc q̄ſtionē rn̄det magr̄
ſen.li.2.di.3. ꝙ recte dici poteſt illi imputari aīe illud
pctīn: qd̄ ex corruptione carnis ineuitabilr̄ contrahit.
Q2 vt ait Aug. in de ciuitate dei. Non fuit corruptio
q̄ aggrauat aīam cā primi pctī. ſ. primi parentis: ſ3 eſt
nūc pena illius peccati. nec caro corruptibilis aīa3 pec
catricē fecit: ſed nūc caro corrupta cōiūcta ſibi inficit
aīam. vnde ſanctus Tho. in de veritate theol. li.3.c.8.
dicit ꝙ originalis culpa ab aīa ade tranſit in animas
poſterorū mediāte carne per cōcupiſcentiā generata.
ita ꝙ ſicut aīa peccante/ infecta fuit caro ade ꝛ prona
effecta ad libidinē: ita ſeminata carnis natura ab adā
ſecū trahenś carnis naturam: inficit aīa3 ſibi adeo in=
fuſam. Ex quo patet ꝙ peccatum originale ꝛ eſt i car=
ne: ꝛ eſt i aīa. ſ3 in carne originalit̄/ cauſaliter/ et mate=
rialiter. In aīa vo formaliter tāq̄3 in ſubiecto. ſola eīn
aīa eſt ſuſceptibilis virtutis ꝛ vicij. et tn̄ ſicut dictū eſt
aīa ex cōiūctione ipſius ad corpus corruptum/ trahit
illd̄ viciū ꝛ infectionē. hec ille. Et q̄uis parētes elapſi
generare poſſunt innocentē ſimplr̄ de dei potentia ab=
ſoluta (ſicut de beata virgine maria) tamē niſi fuerit i
aliqua tali ſingulari pſona ſingularis preſeruato diui
na: omnes filij ade p ꝑpagationem cōem geniti/ con=
trahūt culpā originalē a ſuis parentibus: q2 rōne pec
cati parentū hn̄t defectū iuſticie. Nā ſicut ſcd̄m legē
hūanā patre forifaciente in regē tota eius progenies
eſt digne exheredari: ſic ſcd̄m legē iuſticie dei eternā/
primo noſtro parente forifaciente in regē regū ipſe cū
tota eius poſteritate nedū exheredaret̄: ſed etiam niſi
xp̄s ex ſua mia ſatiſfeciſſet oēs perpetuo dānaren=
tur. Unde apoſtolus Romanorum quinto. Sicut per
vni⁹ hoīs delictū i oēs hoīes in condēnationem: ſic p
vni⁹ hoīs iuſticiā in omnes homines in iuſtificationē
vite. Sicut enim per inobedientiā vnius hominis pec
catores conſtituti ſunt multi: ita et per vnius obedi=
tionem iuſti conſtituentur multi. Nec eſt contra diui=
nā equitatē ſiue iuſticiam: ſi ad poſteros culpa primi
hominis tranſmittatur. ex quo ſic condit⁹ eſt hō ꝙ ſpi
ritus preeſſet corpi ꝛ corp⁹ ſubeſſet ſpiritui q̄diu ille
obediret ſuo creatori. Et econtra ſi ſpūs non obediret
deo: iuſto dei iudicio corpus inciperet ei rebellare. Si=
cut ergo ſi adā fuiſſet deo obediens: obediēs ſibi fuiſ
ſet corpus eius; et tale corp⁹ ad poſteros trāſmiſiſſet:
ſic adam ex quo peccauit rebellis exiſtens deo ordina
tiſſimum fuit ꝙ eius caro facta eſſet ſibi rebellis: ꝛ ꝙ
tale corpus ad poſteros tranſmitteret. Et ꝙ deus ſe=
cundū inſtitutionem primariam corpori aīam infūde=
ret. Sicut ſi prim⁹ homo nō peccaſſet. ſicut digit⁹ digi=
to pōt ꝯiūgi ſine pruritu pudore et moleſtia: ſic cōiūge=
rentur vir ꝛ mulier ad ꝑcurādā vel ꝑpagandam ſobo
lē ſine pruritu et confuſione: ꝛ mulieres ſine oīm dolo
re parerent. Sed modo ex quo adā et eua peccauerūt
nō eſt cōceptio ſine feditate: nec partus ſine pena: illa
ſola excepta (ſicut decuit) glioſa virgine maria: q̄ prin
cipiū fuit humane reparationis: q̄ ꝯcepit ſine fedita=
te/ ꝛ peperit ſine dolore. Un̄ magr̄ ſen.li.2.diſt.31. Caro
inquit per pctīn corrupta fuit in adā. adeo vt cum ante
pctīn vir et mulier ſine incentiuo libidinis ꝛ cōcupiſcē
tie feruore poſſent cōuenire/ eſſetq3 thor⁹ imaculatus:
iam poſt pctīn nō pōt fieri carnalis copula abſq3 libi=
dinoſa cōcupiſcētia. q̄ ſemp viciū et culpa eſt: niſi excu
ſetur p bona cōiugij. Unde ꝛ ſicut dicit Lincon̄. in de
mādatis: mādato ſexto. licet hō non peccaſſet: nuptie
tn̄ ꝛ prolis propagatio fuiſſet et thor⁹ cōiugalis ima=
culatus abſq3 libidinis incentiuis et inordinatis ꝛ in=
obedientibus motibus/ et eſtuantibus pruriginoſis
caloribus. Cū aūt peccauit hō ad diaboli perſuaſionē
p os ſerpētis factā: merito pctī/ de venenata pſuaſio=
ne decidit hō in morbū pudēdē concupiſcentie. vnde
Augu. in li. de nuptijs ꝛ cōcupiſcētia ait. Pudēda con
cupiſcētia nulla eſſet niſi hō pri⁹ peccaſſet. Et poſtea
i eodē li. Cur inq̄t ex illis membris videl3 genitalib⁹
cōfuſio poſt pctīn: niſi q2 exiſtat illius idecēs motus?
quē niſi hoīes peccaſſent ꝑculdubio nuptie non habe
rēt. Liquet itaq3 ex his verbis ꝙ de pctō nat⁹ eſt mor
b⁹ cōcupiſcētie/ ꝛ pctīn hoīs de venenata ſerpētis ſug
geſtione. filiorū itaq3 ſeminatio/ ꝛ prius de ſemine con=
ceptio/ ꝛ cōcepti parturitio/ opera ſunt nature de ver=
bo inſtituta ꝛ ordinata. ſed libidinoſi motus ꝛ prurigi
noſus calor: q̄ nūc ſentiūtur in filior̄ ſeminatiōe: mor=
bus eſt infuſus de ſerpentis venenata ſuggeſtiōe: quē
admodū pes hoīs eſt res naturalis: ſed claudicatio vi
cium eſt/ ꝛ morbus pedis. Sicut itaq3 cibus naturalis
eſt ꝛ ſan⁹. ſed ſi fuerit infuſus in veneno ꝛ cōeſt⁹ occi=
dit comedentem/ niſi ſubueniat cōueniēs remedium
cōtra guſtatū in cibō naturali venenū: ſic etiā filiorū
ſeminatio l3 ſit res naturalis: tn̄ ꝑpter libidinoſe ꝯcu=
piſcētie morbū de veneno ſerpētis infuſū ſpūalit̄ occi
dit ſeminātes: niſi ſubueniat conueniens remedium/
videl3 matrimonij ſacramentum hec Lincon̄. Et licet
matrimonij ſacramentū excuſet culpā in tali filiorum
ꝑpagatiōe q̄tū ad penā eternā: tn̄ non delet penā ori=

ginalis pcti tpalē.ſ.pruriginoſū calorē in conceptu/ꝛ doloreꝫ in partu. Et ex his patet ꝙ originale pctm̄ eſt viciū cōcupiſcētie qđ in oēs hoies cōcupiſcentionalitē natos p adam intrauit/eoſq; maculauit. Unde Auguſtinus in lib. de baptiſmo paruulor. Adā inquit preter imitatiōis exēplū occulta tabe carnalis cōcupiſcētie ſue tabificauit in ſe oēs hoies de ſua ſtirpe venturos. Uñ apls. Sicut p vnū hoiem peccatū hūc mūdū intrauit/ꝛ per pctm̄ mors: ita et in oēs hoies mors ptranſit/in quo hoies peccauerūt. Homo iſte eſt primus parens. per quem peccatū in hunc mundū intrauit: cum pceptū dñi ſui transgreſſus eſt. Et ſic homo q̄ prius īmortalis fuit.i.potens non mori: factus eſt mortalis id eſt non potens non mori. quia neceſſitati moriendi fuit addictus ipe.ſ.primus hō ꝛ tota eius ſucceſſio. Uñ dicit apls. In oēs hoies ptrāſiuit mors i quo ꝛc. Et ſiue intelligatur in quo.ſ.hoie/ſiue in quo.ſ.peccato: ſanus eſt ſenſus. qꝛ ſicut oēs hoies cauſalitē fuerūt in adā materialr ꝛ ſeminaliter: ſic et ab illo peccato qđ per illū in mundū intrauit imunes eſſe non poſſūt/niſi ab eius reatu p xpi abluātur baptiſmū. Et dicitur peccatum iſtud qđ a parentibus contraximus originale pctm̄. vt dicit magr̄ ſen. lib.2.di.31. pro eo ꝙ viciosa lege originis in qua cōcipimur.ſ. carnis libidinoſa cōcupiſcētia traducitur. ¶ Habet etiā pctm̄ iſtđ multa noīa: ſicut aliqualiter patet ꝛ patebit ex iam dictis et vlterius dicendis. ¶ Pro quo notandum ꝙ ſicut dicit ſanct⁹ Thomas in de veritate theologie lib. 3.ca.1. Peccatū originale ſcđm ꝙ cōparatur ad animā vocatur infirmitas: qꝛ reddit aīam impotentē in ſe reſiſtēdi motibus illicitis. ¶ Item vocatur feditas ſiue macula: quia per illud aīa maculatur et feda efficitur. ¶ Item vocatur pronitas: qꝛ continuat inclinationem appetit⁹ ad malū. ¶ Item vocatur corruptio: qꝛ ducit ad nichilum.i. ad pctm̄ actuale qđ nichil eſt: ſed priuatio boni. ¶ Itē vocatr̄ viciū: qꝛ eſt diminutio naturaliū virtutū. ¶ Item langor naturalis: quia durat in natura corrupta. ¶ Habet etiam pctm̄ iſtud nomina ſecūdū ꝙ cōparatur ad corp⁹: qꝛ vocatur lex carnis: eo ꝙ lege diuina ſit carni affixum. ¶ Item vocatur lex membrorum: quia mouet organa corporis ad opa cōcupiſcētie. ¶ Itē vocatr̄ tyrān⁹: ppter durationē quaſi violētā in potētia cōcupiſcibili. ¶ Itē vocatur fomes quia ſicut ignis fouetur a cineracia p ipſum fouetur peccatum in carne ſcđm actum potentie nutritiue et generatiue. ¶ Item vocatur ſtimulus carnis: quia ſtimulat carnem ad primos motus/ꝛ animā ad conſenſum. ¶ Habet etiam nomina prout comparatur ad actus delectabiles/ꝛ ſecundū hoc vocatur cōcupiſcētia qꝛ ſonat in viciū ꝛ in actū put eſt in adultis. ¶ Item vocatur concupiſcibilitas: qꝛ ſonat in vicium put eſt in potentia ad actum: vt in paruulis. Etiam habet nomen ſecūdum ꝙ comparatur ad primum hominem a quo contrahitur: et ſic vocatur peccatum originale: quod eſt carentia debite iuſticie.

¶ Capitulum.4. in quo ponuntur alique bone difficultates de peccato originali.

Dicto quid ſit originale peccatū: et qualiter a parentibus in filios/et per carnem in animam tranſit. ꝛ quare dicitur pctm̄ originale. ꝛ etiā de multiplici ei⁹ nominatione. nunc ſupereſt inueſtigare quō in baptiſmo originale peccatū dimittitr̄. Et videtur peccatū originale non eſſe concupiſcentiam. vel ſi ſit: tūc non videtr̄ peccatuꝫ originale remitti in baptiſmo: cum poſt baptiſmū remanet concupiſcentia que ante fuit. Hinc dr̄ ꝙ ſicut fuit corruptio in carne a parentibus cōtracta ante infuſionem aīe/que eſt ſolū pena pctī: ſed poſt infuſionē eſt pena et culpa: dr̄ fomes pctī. ſic ille fomes qui añ baptiſmum eſt pena et culpa: poſt baptiſmum eſt ſolum pena peccati. et vocatur concupiſcentia ſiue cōcupiſcibilitas: que facit paruulū concupiſcibilem: ꝛ adultum concupiſcentē: vt poſtea apertius dicetur. ſꝫ culpa virtute baptiſmatis abluitur. Uñ augu. in li. de baptiſmo paruulor. Gr̄a inqt per baptiſmū id agit vt vetus homo crucifigatur: ꝛ corpus pctī deſtruatur. non ita vt in ipſa viuente carne cōcupiſcētia reſpſa ꝛ inata repente abſumatur ꝛ non ſit omnino: ſed ne obſit mortuo q̄ inerat nato. Et ſequitur. Nō itaq; hoc preſtatur i baptiſmo (niſi forte miraculo ineffabili creatoris) vt lex peccati que eſt in membris prorſus extinguatur ꝛ non ſit: ſed vt quicquid mali ab hoie dictū vel factum vel cogitatuꝫ eſt/totū aboleatur: ac velut actū nō fuerit habeatur. Ipſa vero cōcupiſcētia ſoluto reat⁹ vinculo quo per illum diabolus animā retinebat et a ſuo creatore ſeparabat: maneat in certamine. Unde Aug. in de nuptijs et concupiſcentia. In corpore inqt mortis huius manet carnalis cōcupiſcētia cui⁹ vicioſis deſiderijs nō obedire pcipimur a deo. q̄ tm̄ ꝯcupiſcentia quotidie minuit̄ in pficientib⁹ et continētibus. Item Auguſt. in de vbis apli. Semp inquit pugna eſt in corpore mortis. qꝛ ipſa cōcupiſcētia in qua nati ſum⁹ finiri nō pōt q̄diu viuim⁹: minui tm̄ quotidie pōt. et licet remanet poſt baptiſmum: nō tm̄ dñatur et regnat ſicut ante. immo per grām mitigatur ꝛ minuitur/vt poſt dominari nō valeat niſi qs addat vires hoſti: eundo poſt cōcupiſcētias. Uñ magr̄ ſen. lib.2.di.32. Lex inqt carnis quā apls appellat peccatū cū ait. Non regnet peccatū in veſtro mortali corpore Ad Rom.6. Non ſic manet in membris eorum qui ex aqua ꝛ ſpiritu ſancto ſūt renati/tanq̄ nō ſit facta eius remiſſio: vbi omnino plena fit remiſſio. ſed manet in vetuſtate carnis tanq̄ ſuperatum et peremptum: niſi illicito conſenſu quodāmodo reuiuiſcat/ꝛ in regnū pp̄riū dñationemq; reuocetur. hec ille. Et ideo merito Aug. in li. de nuptiis et concupiſcentia dicit. Eſt inquit in nobis cōcupiſcētia: q̄ nō eſt pmittēda regnare. Sunt ꝛ eius deſideria. que ſunt actuales concupiſcentie: que ſunt arma diaboli/que veniūt ex langore. Langor autem iſte tyrann⁹ eſt/qui mouet mala deſideria. Si ergo vis eſſe victor tyrāni atq; inermē inimicum inuenire: non obedias concupiſcentie male.ſ. concupiſcentie cum qua nati ſumus: que eſt vicium quod paruulum habilem concupiſcere facit/adultum vero concupiſcentem. ſicut enim in oculo ceci in nocte viciū cecitatis eſt: ſed non apparet nec diſcernitur inter videntem ꝛ cecum niſi luce veniente. Sic in puero vicium eſſe non apparet/donec etatis prouectioris tempus occurrat. Et ex predictis patet fomitē peccati qđ eſt originale pctm̄: eſſe cōcupiſcētiā non tamē actū cōcupiſcētie: ſed habitualē culpā q̄ dr̄ lex membror. Nam vt dicitur prius legitime factum eſt vt homo qui non obediuit ſuo ſuperiori: nec ei obediat ſuum inferius.i. caro. vnde vt primā inobedientiā carnis cōtra ſpm̄ ſenſit primus parēs in membris viriliubus. et ideo ſibi fecit perizomata. vt pꝫ Geñ.3. Unde et congrue in illa parte fiebat circuncīſio: quod erat ſignum obedientie: ꝛ remedium contra originale pctm̄ in lege moſayca. ſicut et nūc baptiſmus in lege euangelica. Sed hic poteſt moueri ex ſupradictis duplex dubitatio. ¶ Prima dubitatio eſt hec. pro eo ꝙ ſupra dictum eſt pp̄ter peccatū originale qđ a primo parē-

tibus traximus facti ſumus mortales: cur ergo paruuli pctō originali propter xp̄i baptiſmū carentes/ et nedum aliq̄d actuale committentes/ a beſtijs penitꝰ ceteris laniantur: ⁊ morti ſubijciūtur corporali? Hanc dubitationem mouet Iſidorus in de ſummo bono. lib. 1. ca. 23. Ac etiā auguſtinus. 13. de ciuitate dei. cap. 4. Et reſpōdēt ad eandē dicentes: ꝙ licet baptiſmus virtute paſſiōis xp̄i deleat originale pctm̄ quo ad culpam ⁊ penā eternā: nō tamen quo ad penam temporalem ⁊ ſupplicuū mortis corporalis: qꝛ ſi a pena p̄ſenti hoīes liberarentur p baptiſmū: tunc ipm̄ baptiſmum putarent premiū/ ⁊ nō illud eternū. verūtamen pro eo ꝙ in ſe nullus homo voluntate ꝓpria in prima tranſgreſſione hominis peccauit contra deum/ niſi ſoli parentes. ideo deus cuius mie nō eſt numerus: ⁊ cui ſoli competit medicinam preſtare poſt mortem: diſpoſuit ꝙ oēs homines a morte iſta reſuſcitarētur corporali in die iudicij: et q̄ bona egerūt/ vita viuerēt deīde eterna. ❡ Secunda dubitatio eſt iſta. ex quo peccatuꝫ originale per baptiſmi ſacramentum abluitur: quare ergo pctm̄ illud ab eo qui curatus eſt in prolem tranſmittitur? Huic dr̄ ꝙ hanc dubitationem mouet magr̄ ſenten. lib. 2. diſt. 31. ⁊ reſpondet dicens. Ne autem miremur et intellectu turbemur audiētes originale peccatū filios traducere a parentibus: iam per baptiſmū ab illo pctō mundatis diuerſaꝝ ſilitudinū inductione illud poſſe fieri inſinuat Auguſt. in libro de baptiſmo paruuloꝝ ita inquiens. Quō ꝑpuciū p circūciſionem aufertur: manet tamē in eo quem genuerūt circunciſi. quomō etiaꝫ palea que opere humano tanta diligentia ſeparatur: manet tn̄ in fructu qui de purgato naſcitur tritico. Ita peccatum qđ in parentibus per baptiſmū mundatur/ manet in eis quos genuerunt. Ex hoc enī gignūt ꝙ adhuc vetuſtum trahunt: ⁊ non ex hoc ꝙ lex in nouitate promouit eos inter filios dei. Nō enim generant parentes filios ſecundum generationem qua denuo ſunt nati: ſed potius ſecundum eam qua carnaliter et ipſi primum ſunt generati. ſ. cōcupiſcentiā. Et ideo q̄uis ipſa culpa q̄ macula eſt deleatur in baptiſmo: tamen pena que fomes appellatur/ ſiue cōcupiſcētia/ ſiue peccandi pronitas/ ſcđm quā parentes generant filios: remanet. Et ſic curatur in baptiſmo culpa q̄tū ad reatum damnationis eterne: que tamen remanet q̄tū ad actū ⁊ motus cōcupiſcētie/ cum qua (vt dictū eſt) oportet nos q̄diu viuimꝰ pugnare. de qua pugna dr̄ Iob. 7. Milicia eſt vita hominis ſuper terraꝫ.

❡ Capitulum. 5. in quo oſtenditur qnomodo generaꝛ et producitur actule peccatum in nobis.

Expedito de peccato originali: cōſequēter reſtat de actuali pctō aliqualiter pertractandum. Pro quo notandū ꝙ peccatum actuale ſecundū Ambro. in ſuo li. de paradiſo eſt p̄uaricatio legis diuine et celeſtiū inobediētia p̄ceptorum. ⁊ fit pctm̄ actuale aliquando ab actu interiori: vt puta a mala cogitatione. et aliquando ab actu exteriori: vt a mala locutione/ et mala operatiōe. Vn̄ Hiero. ſuper Ezechie. Tria inquit generalia delicta ſunt quibus humanum ſubiacet genus. aut enim cogitatione: aut ſermone: aut opere peccamus. p̄cipue tn̄ in voluntate pctm̄ conſiſtit. ex qua tanq̄ꝫ ex arbore mala: procedunt opera mala/ tanq̄ꝫ fructus mali. Vn̄ augu. et ponitur in ca. 15. q. 1. ꝙ aūt. Adeo inquit pctm̄ voluntariū malum eſt: vt niſi ſit voluntarium/ nullomodo eſt peccatū. Modus em̄ ꝓductiōis ſiue generationis peccati actualis eſt iſte. primo fit ſuggeſtione diaboli: qꝛ fomes peccati pctm̄ nō eſt actuale: ſed pena actualis peccati primi parentis/ et occaſio peccandi in ſuis filijs. ⁊ cū primo mouetur ſenſualitas vel ſuggeſtiōe diaboli vel aliunde: tunc fit primꝰ motus peccati. ſecundus in delectatione: tertius in conſenſu: quartus in actu: quintus in cōſuetudine: ſextus in gloriatiōe: ſeptimꝰ in deſperatione. Unde Iacobi. 1. Unuſquiſq̄ꝫ tētatur a concupiſcentia ſua abſtractus et illectus. deinde cōcupiſcentia cum conceperit/ parit peccatū: peccatuꝫ aūt cum cōſummatū fuerit generat mortem. Iſtius enim textus intellectus eſt iſte. vnuſq̄ſq̄ꝫ tentatur a cōcupiſcentia ſua. i. cauſam tentādi habet a fomite peccati ſibi innatā: q̄ vt pꝫ ex ſupradictis cōcupiſcētia appellatur. abſtractus: a bono p cōcupiſcentiā oculoꝝ ſiue exteriorum ſiue interiorū: ⁊ illectus. ſ. ad malū p concupiſcētiā carnis et illecebram voluptatis. deinde cōcupiſcētia cū cōcepit parit pctm̄. i. inducit ad plenū cōſēſum. vir aūt de quo concepit p̄dicta cōcupiſcētia diabolus eſt. q̄ ſuggerit p ſe immediate: ſicut legitur primos parentes tentaſſe/ et etiā xp̄m: vel p alios caros ſcꝫ familiares cū per ſe preualere nō poteſt. q̄liter tētauit adam p euam: ⁊ Iob p vxorē ſuā: quā ſolam poſt alia pericula ad ipiꝰ deiectionē ſeruauerat. pctm̄ autē cū cōſūmatū fuerit in ope generat mortē quia inducit ad reiterationē: cōſuetudinē: ⁊ gl'iationē pcti. ad quaꝫ ſequiꝛ obſtinatio et finalis impenitentia. i. deſperatio que eſt ineuitabilis mors aīe. Iſte em̄ proceſſus intelligitur in duobus verſibus cantici Exo. 15. Dixit inimicus: pſequar: ⁊ cōprehendā: diuidā ſpolia: ⁊ implebitur aīa. euaginabo gladiū meū. interficiet eos manus mea. Cuius ſenſus ſpūalis eſt iſte. Dixit inimicꝰ in ſuggeſtiōe in primis motibus: perſequar in delectatione: cōprehendam in conſenſu: diuidā ſpolia in actu: implebitur anima mea in cōſuetudine: gladium ſuum euaginat cum de pctō gloriatur: interficiet eos manus mea in obſtinatione ⁊ deſperatiōe. Itē iſte proceſſus figuraꝛ Hiere. 38. vbi legitur ꝙ ciuitas ſedechie erat obceſſa ⁊ poſtea capta. ⁊ ſedechias oculis expulſis/ ⁊ vinculis ligatus ductus in babilonem. Spūaliꝛ obſediꝛ ciuitas aīe p primā ſuggeſtionē: capiꝛ per primā delectationē: rex. i. ratio excecatur per conſenſum ⁊ operationem: vincitur p cōſuetudinē ⁊ gloriationē: ducitur in babilonē. i. ad eternā cōfuſionē p obſtinationē ⁊ finalē īpenitentiā. Idē etiā pceſſus bene figuraꝛ. Gen̄. 38. vbi dr̄ ꝙ ſichem vidit dynā et adamauit eam: rapuit virginem: dormiuit cum virgine: oppreſſit virginē: conglutinata eſt aīa eius cum virgine: triſtemq̄ꝫ deliniuit blandicijs. Spiritualiter. cū premittitur vidit dynam: innuitur ſuggeſtio diaboli in primis motibus cū dr̄ adamauit/ innuitur delectatio· cū dicitur rapuit virginē/ innuitur conſenſus: cū dr̄ dormiuit cum ea/ innuiꝛ opatio: cū vero dr̄ oppreſſit virginē/ innuiꝛ conſuetudo: cū vero dr̄ conglutinata eſt aīa eius cum virgīe/ innuitur gl'iatio peccati: et cū dr̄ triſtē deliniuit blādicijs intelligiꝛ deſpatio. in qua ſi aīa triſtitiaꝫ hñs de pctīs opante ſpūſancto/ ad penitētiā dimittēdo pctā ſe tranſmittere ꝓponat: diabolꝰ nititur eius dolorē fraudulētis blandicijs mitigare. Vn̄ Grego. 2. poſtoraꝛ. ca. 3. Cū mens inquit humana reſipiſcit atq̄ꝫ pctā deflere conatur/ corruptor ſpem atq̄ꝫ ſecuritateꝫ vanam ante oculos ducit: quatenus vtilitatem triſticie ſubtrahat. Unde recte dr̄: triſtēq̄ꝫ deliniuit blandicijs. mō oīm alioꝝ facta grauiora: mō nichil qđ perpetratum eſt: modo deum miſericordem loquitur: modo adhuc tēpus ſubſequēs ad penitētiam pollicetur: vt per hoc decepta mens ab intētione penitētie ſuſpē

datur. quatenus tūc nulla bona percipiat quādo nul
la mala cōmiſiſſet: et tūc plenius obijciatur ſupplicijs/
quo nūc etiam gaudet in delictis. hec Gregorius. Sed
adhuc pro apertiori ⁊ pleniori cognitione modi pro-
ductionis ſiue generationis actualis peccati: tria ſūt
1. breuiter conſideranda. ¶ Primo conſiderandum eſt
ꝙ duplex eſt vis anime: quarū vtraqꝫ repugnat alteri
.ſ. ſenſualitas/ et ratio. Senſualitas vt dicit magiſter
ſen. lib. 2. di. 24. ca. 2. Eſt quedā vis aie inferior ex qua
eſt motus qui intēditur in corporis ſenſus
atqꝫ appetitus rerum ad corpus pertinētium. Ratio
vero vis aie ſuperior eſt: que vt dicemus duas habet
partes vel differentias. ſ. ſuperiorem et inferiorem. ſe
cundū ſuperiorem ſuperius conſiciendis vel conſulē
dis intendit. ſed ſecundū inferiorē temporalia diſpo
nere proſpicit. quicquid igitur in anima noſtra nobis
conſiderantibus occurrit/ quod non ſit commune cū
beſtijs ad rationem pertinet. quod autē in ea reperis
commune cum beſtijs/ ad ſenſualitatem pertinet. Et
vbi nobis gradatim in cōſideratione partium anime
progredientibus primū aliud occurrat quod nō eſt cō
mune cum beſtijs/ ibi incipit ratio. et hec eſt ſententia
beati Auguſtini lib. 12. de trinitate ita ſcribentis. Ui-
deam⁹ inquit vbi ſit quaſi quoddam hois exterioris
interiorisqꝫ cōfiniū. quicquid enim habes in animo cō
mune cum pecore: recte dr ad exteriorem hominem
pertinere. Nō enī ſolum corpus/ homo exterior deputa
bitur: ſed adiuncta quadam vita ſua qua compages
corporis et oēs ſenſus vigent: quibus inſtructus eſt ad
exteriora ſentiēda. Aſcendentibus ergo introrſū qui-
buſdam gradibus conſiderationis per aie partes/ vbi
incipit aliquod occurrere qđ non ſit commune beſtijs
ibi incipit ratio: vbi homo interior iam poſſit agnoſci.
Rationis aūt pars ſuperior eternis rationibus cōſpi
ciendis/ vel conſulendis adhereſcit. Portio vero infe
rior ad tēpalia gubernāda deflectitur. Et illa rationis
intētio qua cōtemplamur eterna: ſapientie deputatur
Illa vero qua bene vtimur rebus temporalibus: ſcien
tie deputatur. Cum vero diſſerimus de natura men-
tis humane de vna quadam re diſſerimus. Nec eam in
hec duo q̄ cōmemorauim⁹ niſi per officia geminam⁹.
Carnalis autem ſenſualis ve anime motus qui in cor
poris ſenſus intenditur nobis pecoribuſqꝫ cōmu-
nis ſeclſus eſt a rōne ſapiētie: rōni aūt ſciētie vicin⁹
2 eſt. hec ille. ¶ Scdo conſiderandū eſt ꝙ caro hoīs aū
pctm primi parentis erat tanꝙ arbor virens in para-
diſo. ſed cōbuſta igne concupiſcentie: redacta eſt in ci
nerem. Eſt vero caro humana quaſi cinis in quo latet
igniculus. i. fomes peccati frequēter mouens ſenſua-
litatem: qua mota eliciuntur ſcintille per ſuggeſtionē
demonis. Et cū locus datur faber gehennalis ſufflat.
ſuggerit prunas id eſt primos motus tāqꝫ per folles
duplicis concupiſcentie et elicit flammam. id eſt dele
ctationem ſenſualitatis: et frequenter maiorem ali-
qua iniecta pinguedine: vt viſa muliere ⁊ huiuſmodi.
Craſſitudo etiam carnium et epule delicioſe ꝓuocāt
ad libidinis ardorē et cōſenſum. Et ex iſtis patet ꝙ ꝑ
hec tria. ſ. per ſuggeſtionem/ delectationem/ ⁊ cōſenſū
hō in tētationē iducitur: qꝛ tētatio ꝑ ſuggeſtionem in-
choatur/ ꝑ delectationē ꝓgreditur/ et ꝑ cōſenſum con-
ſumat. ¶ Tertio conſiderandū eſt ꝙ ſicut docent Au
3. guſtinus. ix. reg. ſanctus Tho. ac etiā magr ſen. lib. 2.
di. 24. ca. 3. Talis ordo et ꝓgreſſio tētationis qualis
quōdam fuit in primis parētibus: in nobis nūc peccā
tibus occurrit. Nā ſicut tūc ſerpēs mulieri malū ſua-
ſit/ ipſaqꝫ conſenſit/ et deinde viro ſuo dedit: ſicqꝫ con-
ſummatum eſt peccatum. Ita et nunc in nobis ꝓ ſer-
pente eſt ſenſualis motus anime ſiue ſuggeſtio diabo
li: pro muliere inferior pars rationis: pro viro ſupe-
rior rationis portio. et hic eſt vir: qui ſecundū apoſto.
1. Corinth. 11. dicitur imago ⁊ gloria dei: et illa eſt mu
lier q̄ ſcđm eundem apl'm dicitur glīa viri atqꝫ inter
hunc virū et hanc mulierem eſt velut quoddam ſpiri-
tuale coniugium naturaliſqꝫ contractus quo ſuperior
rationis portio quaſi vir debet preeſſe ⁊ dominari. in-
ferior vero quaſi mulier debet ſubeſſe et obedire.

¶ Capitulum. 6. in quo oſtenditur quid ſit peccatum mortale et veniale.

PRedictis igitur cōſideratis nūc
ſupereſt oſtendere quomodo in nobis cōſū-
matur peccatū. vbi agnoſci poterit ſi diligē
ter intendatur: quid ſit in anima mortale et
quid veniale pctm. Unde ſicut in primis parētibus ſer
pens ſuaſit mulieri et mulier viro: ita nobis ſenſualis
mot⁹ cū illecebrā pcti cōcepit/ quaſi ſerpēs ſuggerit
mulieri. ſ. inferiori parti rōnis. i. rōni ſcientie. que ſi cō
ſenſerit illicite/ mulier edit illicitū cibū. deinde de eo-
dem dat viro cum ſuperiori pti rōnis. i. rōni ſapientie
eandē illecebram ſuggerit. q̄ ſi conſentit tunc vir cum
muliere cibū vetitū guſtat. Si ergo in motu ſenſua-
li tūc peccati illecebra teneatur: veniale ac leuiſſimū
eſt pctm. Si vero inferior ps rōnis cōſenſerit/ ita vt ſo
la cogitatiōis delectatione ſine voluntate perficiendi
detineatur: mulier ſola manducat et nō vir. cuius au-
ctoritate cohibetur etiā volūtas perficiendi: vt ſi aſſit
facultas ad effectū nō ꝑducatur. vir quoqꝫ mādūcat:
qn̄ ſuperior ps rōnis illecebre cōſenſit: ⁊ tūc eſt morta
le pctm. Qn̄ aūt mulier ſine viro guſtat: aliqn̄ eſt pec-
catum mortale/ et aliquando veniale. Ut enim dictum
eſt. tunc mulier ſine viro guſtat: cum ita in delectatio-
ne cogitatiōis pctm tenetur vt faciendū non decerna
tur: vel cum quidam terminus et menſura pctō adhi-
betur a viro/ vt nō liceat mulieri effrenata libertate in
pctm progredi. Nunc vero ſi nō cōſentiat ſed delectā
do diu ibi illicite teneatur: et ſi nullo mō agere velit/
nō tn̄ reprimit/ nonobſtante ꝙ aduertit eſſe illicitum
vel prohibitum: mors in domo eſt. id eſt mortale pctm ī
aīa. qꝛ talis delectatio dr̄ conſenſus affectionis. Si ve
ro ratio cōſentiat ad agendū: nulli dubiū quin ſit mor
tale peccatū. ſed ſi ratio reprimat in primo motu: tunc
nullum eſt peccatum: vel ſaltem valde modicum. Et
hoc eſt caput ſerpentis conterere Gen. 3. In matuti-
no pctōres interficere: paruulos ad petram allidere:
in primo vulpeculas paruulas capere. Canticorum 2.
Si vero plus creſcat motus. ſ. ad delectationē: venia
le eſt: donec ratio aduertat eſſe illicitum. Sed quādo
diutina mora in delectatione faciat eſſe mortale diffi-
cile eſt aſſignare. Certū tamē eſt ibi eſſe periculū q̄ ci
to ratio aduertit eſſe reprimendū et nō reprimit. Et
ex iſtis patet ꝙ actualium pctōrum duo ſunt genera.
quia aliqua ſunt peccata mortalia: et aliqua venialia.
¶ Mortale enim dicitur omne peccatū per quod ho-
mo mortem eternam meretur. ¶ Ueniale autem dici-
tur peccatū quod hoīem vſqꝫ ad reatū perpetue mor
tis non grauat. Et q̄uis penam mereatur: tamen fa-
ciliter indulgetur. Solent etiam dicere aliqui theolo
gi ꝙ tam peccatum mortale q̄ etiam veniale dicitur
tripliciter. ¶ Primo enim modo omne pctm preſciti
quod tollit gratiā gratificantem ſcđm preſentem iu- 1
ſtitiam et repugnat gratie predeſtinationis: dicitur
mortale. qꝛ inducit mortem ſecundam. de quo dicitur

i. Johis. 5. Eſt pctm̄ ad mortē. nō dico ꝓ illo vt roget
qs. ois iniqtas pctm̄ eſt: ⁊ eſt peccatū ad mortē. Scim⁹
qꝛ ois q̄ natus eſt ex deo nō peccat: ſcꝫ tali peccato ad
mortem: ſed gnatio dei conſeruat eū. Et iſtud eſt pec
catū finalis impenitentie: qđ dicitur peccatum mor=
2. tale ſimpliciter. ¶ Scđo modo omne peccatū in pre
deſtinato tollens gratiaꝫ tēporalē/ qua gratificaretur
anima ad vitam ſpiritualem dicitur peccatum morta
le: qꝛ infert mortem ſpiritualem/ licet momētaneam.
ſed nullum tale videtur dignum pena eterna: cū de⁹
ordinauerit illud finaliter et temporaliter caſtigare.
3. ¶ Tertio mō dicitur quodcūqꝫ peccatum antecedent
ter inducens mortē aīe primā vel ſecundā eſſe morta=
le pctm̄. ſicut vulnus dicit̄ mortale qđ inducit mortē.
Et iſto modo veniale/ per conſuetudinem fit mortale.
¶ Correſpondenter dicitur pctm̄ veniale tripliciter.
1. Primo modo quādo ex ordinatiōe dei eterna gratio=
ſe ꝑparatur venia ꝓ eodem. et iſto modo omne pecca=
tum predeſtinati originale vel actuale dicitur venia=
le. Si enim homo dicebatur immortalis pro ſtatu in=
nocentie in quo potuit nunq̄ꝫ mori: quare non magis
dicitur pctm̄ veniale qđ deus ordinauit remittere dā
do veniā? Et ſic omne peccatū mortale ſecundo mo=
do dicitur veniale. nec hoc videtur plus repugnare:
q̄ꝫ ꝙ eadem peccata ſunt ſimul grauia/ et leuia.
2. ¶ Secundo mō dicitur peccatū veniale quando ſtat
cum vtraqꝫ gratia: gratificante/ ſcilicet ſimpliciter ad
beatitudinem/ et gratificante ad tempus/ que vocan=
tur gratia predeſtinationis/ et gratia ſcđꝫ pñtem iu
ſtitiā. Et iſto mō loquuntur theologi communiter de
peccato veniali: ponendo ipſum diſtingui ex oppoſi=
to a mortali/ ſaltem primo et ſecundo modo dictis.
3. ¶ Tertio modo dr̄ peccatum veniale quod ſtat cum
gratia ſcđm iuſtitiam preſentem/ licet repugnet gra=
tie predeſtinationis. ⁊ ſic peccat preſcitus venialiter/
licet non ſecundo modo loquendo de veniali. Videtur
enim quodlibet peccatum preſciti eſſe mortale tertio
modo dictū. Nec vero p̄deſtinatus inductus ad pec=
candum mortaliter ex q̄rtūlibet leui peccato: peccat
illo peccato effectiue mortaliter niſi cum illud pctm̄
inducit mortem. Et ſic poteſt intelligi illud dictum
Augu. qđ ponitur. 3. di. diſt. 25. dicētis ꝙ nullum pec=
catū eſt adeo veniale qđ nō fiat criminale dum placet.

¶ Capitulum. 7. In quo oſtendit ordinem illorum ſe=
ptem peccatorum mortalium.

Poſt generalem declarationem actualis peccati: reſtat de actuali peccato in ſpeciali aliqualiter pertractandum. Pro quo primitus eſt notandū ꝙ communiter a doctorib⁹ ponitur ſeptē ſpecies principales actualis peccati. videlicet gula/ luxuria/ auaricia/ accidia/ ſuperbia/ inuidia/ ⁊ ira. Rationem enim iſtius ordinis p̄dictorum viciorum. Guills pariſieñ in de vicijs: tractatu de ſuperbia: ſic oſtendit. Sicut inquit virtus (ſecundū Auguſtinū) amor eſt ordinatus: ſic viciū amor eſt inordinatus. Amor enim duabus de cauſis poteſt eſſe inordinatus. Eſt eñ amor inordinatus ſi ſit amor mali. et licet etiam ſit amor boni: tamen eſt inordinat⁹ ſi ſit nimius / vel nimis paruus. ⁊ hoc ſecundū duas ſpecies bonorum. Quedam bona ſunt parua / ſcilicet temporalia. quedā vero magna. ſ. bona gratie et glorie. Bona vero gratie intelligimus ipſam gratiam et opa meritoria. Amor igitur parui boni/ inordinatus eſt ſi ſit nimius. et iſte amor videtur radix in peccato gule/ luxurie/ et auarie. Et diuerſificatur amor iſte: qꝛ bona parua amari poſſunt quo ad vſum: et quo ad viſum. Primo modo amat ea guloſus et luxurioſus. ſecundo modo amat ea auarus. ¶ Vicium ergo gule et luxurie in hoc differūt: quia vicium gule inordinatus eſt amor delectationis q̄ eſt ſcđm guſtum. Vicium vero luxurie amor inordinatus eſt p̄cipue delectationis que eſt ſecundū tactum. Amor vero boni magni: inordinatus eſt ſi ſit nimis paruus. et talis amor videtur eſſe radix in peccato accidie. Nam acci. ita videtur eſſe paruus amor magni boni. vnde et tepiditas vocatur. Amor vero qui eſt inordinatus in eo ꝙ eſt amor mali: videtur poſſe diſtingui in amorem proprij mali: et alieni mali. ſed qꝛ nullus proprium malum amat: inq̄ꝫtum huiuſmodi: ſed quandoqꝫ ideo quia eſtimat illud eſſe bonum corpori. ideo tñ amor alieni mali radix eſt in tribus vicijs q̄ ſequūtur. ſ. ſuperbia/ inuidia / et ira. Diuerſificantur hec vicia per hoc qđ in peccato ſuperbie eſt amor ꝓprij boni in re/ vel apparētia/ cum alieno malo. Amat eñ ſuperbus ſui exaltationem et ꝓximi deiectionem: In peccato vero inuidie/ et ire / eſt amor alieni mali pure. ſed in hoc videntur differre illa duo vicia: quia in peccato inuidie amor alieni mali ortū habet a propria malicia ſcilicet a ſuperbia. Inuid⁹ enim ideo vult malum alterius: ne ille ſibi parificetur: Unde peccatū inuidie in materia cōmunicat cum pctō ire: ſed finē recipit a pctō ſuperbie. In peccato eñ ire amor alieni mali ortum videtur habere a malo alterius. Ille enim qui iraſcitur alteri (vt cōmuniter) ideo vult illi malum: quia malum ab eodeꝫ recepit. Ira eñ appetitus eſt vindicte. Hijs eñ cōſideratis de facili poteſt ratio videri quare de ſuperbia: inuidia: ⁊ ira: poſt predicta quattuor vicia tractat̄: qꝛ hec tria vicia amorē noſtrū inordinatū reddūt ad ꝓximū: quattuor vero vicia precedentia inordinatos reddunt ad nosipſos. ſed vt conſtat inordinatio alicuius in ſeipſo prior eſt q̄ꝫ inordinatio ipſius ad alium. Et preterea prius eſt quod animale eſt: deinde quod ſpirituale eſt. Et quia quattuor prima vicia humana ſunt: ⁊ ita quodāmodo carnalia: ideo in ordine doctrine priora ſunt. Tria vero reſidua pro eo ꝙ diabolica ſunt ⁊ ſpūalia: ideo poſteriora ſunt ordine doctrine. Unde apl's ad Romañ. primo. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt a creatura mundi intellecta conſpiciuntur. hoc eſt ſpūalia que nō cognoſcūtur ab homine cognitione intuitiua: per creaturas tamen ſenſibiles (tanq̄ꝫ cauſa ꝑ effectū intellecta) ab hoīe cognoſcitur. Et inter iſta tria prius eſt viciū ſuperbie: pro eo ꝙ eſt occaſio aliorū/ ⁊ qꝛ precedentibus magis ſimilatur. ¶ Et hec ſeptē vicia capitalia dicuntur: pro eo ꝙ cetera vicia ab illis tanq̄ꝫ riuuli a fontibus: et tanq̄ꝫ ſpecies ſubalterne a ſuis generibus: et indiuidua a ſuis ſpeciebus originaliter deriuantur. Predicta eñ pctā ſeptē ſunt quaſi duces principales exercitus diaboli: quos ipſe ducit ſecum ad inuadendum genus humanū. Unde Luce. 2. legit̄ ꝙ diabolus volens hominē inuadere aſſumit ſeptem alios ſpūs ſecuꝫ/ nequiores ſe. Super quo dicit Odo ꝙ iſti ſeptem ſpiritus ſunt ſeptem pctā capitalia: que dicūtur peiora diabolo: qꝛ diabolus malus non eſt in ſui natura niſi ratione illorum. Primus enim iſtorum ſeptem ſpirituum eſt ſpiritus gule. de quo dr̄ Exo. 15. In ſpiritu furoris tui congregate ſunt aque. cōmeſſationes/ et ebrietates / aqua ſunt: aqua inſaniūt multi. Unde Oſee. 7. Ceperunt principes furere a vino. Secūdus ſpūs eſt ſpiritus luxurie. de quo Oſee. 5. Spiritus fornicationis in medio eorū. ſ. luxurioſoꝝ. Tertius ſpirit⁹ eſt ſpirit⁹ auaricie de quo Actuū. 16. vbi

legitur ꝙ puella quedã habuit ſpiritũ phitonicũ qui magnum q̃ſtum p̄bebat dño ſuo. ¶ Quartus ſpirit⁹ eſt ſpũs accidie. de quo prouerb. 17. Spiritus triſtis exſiccat oſſa. iſte eñ ſpũs precipue ducit hoīem in triſticiam finalis ĩpenitentie. ¶ Quintus ſpũs eſt ſpũs ſupbie: de quo põt intelligi illud. 3. Regũ. 19. Spirit⁹ pertranſiuit ſubuertens montes. i. ſuperbos. Unde ps. Deiecisti eos dũ alleuarent. ¶ Sextus ſpũs eſt ſpũs inuidie de quo. 1. Reg. 18. Spiritus dei malus inuaſit ſaul. et hoc propter inuidiam quam habuit ad dauid virum iuſtum et innocẽtem. Unde poſtq̃ audiuit mulieres cantantes ⁊ dicẽtes: pcuſſit ſaul mille. ⁊ dauid decem milia. iratus eſt nimis: et diſplicuit in oculis eius iſte ſermo. dixitq̃ Dederunt dauid decẽ milia: ⁊ michi mille dederũt. Et ſeqtur. Nõ rectis oculis ſaul aſpiciebat dauid ab illa die. ¶ Septim⁹ ſpũs eſt ſpũs ire. de quo. 3. Reg. 18. Spũs grãdis cõterẽs petras. Spũs eñ grãdis ↄterẽs petras/ dr̃ ſpũs ire: qr aliqñ frãgit forte ⁊ vehemẽter cõturbat. ¶ Iſti eñ ſeptẽ ſpiritus vt dicit Odo ſup euãgelia ſermone. 16. figurantur p ſeptẽ pplos ſiue nationes: de quibus dr̃ in ps. Moab/ et agareni/ gebal/ et aamon ⁊ amalech et alienigene/ cum habitantibus tyrum: etenim aſſuurvenit cũ illis. ¶ Spiritualiter moab/ ex patre interpretat. ⁊ ſignat gulam. Unde ſicut Loth cũ inebriatus eſſet. genuit moab ex propria filia: ſic diabolus ex carne humana inebriata voluptatibus genuit peccatum gule. Agareni/ aduene interpretatur. et ſignat luxuriam: que facit hominem aduenam apud deum quoniã tollit ab eo omnem virtutem. Unde Iob capitulo. 31. loquẽs de luxuria dicit: ꝙ nephas eſt ⁊ iniquitas maxima. ignis eſt vſq̃ ad conſumptionem deuorans: et omnia virtutum genimina eradicans. Gebal/ deficiens ſiue vorago exterminans interpretatur. ⁊ ſignat auariciam: que facit auaros deficientes in voraginoſam tentationem diaboli incidere: ⁊ in ſuis deſideriis inutilibus ſubmergi et miſerabiliter exterminari dicẽte apoſtolo. 1. Thimoth. 6. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem et in laqueum diaboli: et in deſideria multa et inutilia ⁊ nociua/ que mergunt homines in interitum et perditionem. Aamon/ popul⁹ dolens vel populus merens interpretatur. et ſignat accidioſos ſiue accidiã: q̃ facit accidioſos plenos dolore et egeſtatis merore. Unde Prouerbioꝝ. 28. Qui ſequitur ocium replebitur egeſtate. Amalech/ gens brutalis ſiue populus labens interpretatur. et ſignat ſuperbos ſiue ſuperbiam: que facit ſuperbos quaſi bruta animalia. vt Danielis. 4. legitur: ꝙ Nabuchodonoſor rex magn⁹ propter ſuperbiam ſuam factus eſt quaſi bos inter ceteras beſtias comedens fenum et herbas. ¶ Et ideo merito de ſuperbis dicit Pſal. Homo cum in honore eſſet non intellexit comparat⁹ eſt iumentis inſipientibus et ſimilis factus eſt illis. Alienigene/ ſignant inuidos. vnde alia tranſlatio habet philiſtijm quod interpretatur ruina duplex: et ſignat inuidiam: que eſt ruina duplex. quia mors corporis et anime. Unde Sapientie primo. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarũ. et nedum mors corporis: ſed etiam mors anime. de qua morte intelligitur prime Iohannis ſecundo. Qui odit fratrem ſuum homicida eſt. Habitantibus tyrum. Tyrum anguſtia ſiue tribulatio interpretatur. et ſignat iracundiam: in qua habitantes ſemper anguſtiam et tribulationẽ ſuſcitant. Unde Prouerbiorum. 26. Sicut carbones ad prunas/ et ligna ad ignem: ſic homo iracundus ſuſcitat rixas. ¶ Sed nunquid iſte ſeptem nationes habent aliquem principem capitaneũ? Propheta dicit ꝙ ſic. etenim aſſur venit cum illis Aſſur/ tollens acerbitatem interpretatur. et ſignat diabolũ: qui tollit peccatoribus in preſenti acerbitatem pene eterne. diabolus enim predictas ſeptem nationes tanq̃ duces principales exercitus ſui ſecum ducit ad perdendum nos. et ideo contra illos fortiter pugnare debemus dicente propheta Danie. 3. Pugnemus aduerſus nationes has que venerunt diſperdere nos. Et ſpiritualiter contra hos ſeptem duces et exercitus eorum: id eſt ad deſtructionem predictorum ſeptem peccatoꝝ capitaliũ aliorꝫ vicioꝝ ea ſequẽtiũ/ pugnare deberet q̃libet p̄dicator fidelis. et hoc cũ gladio ſpũs qd̕ eſt verbum dei. vt docet apl̃s Ephe. 6. Unñ figurã hui⁹ habemus Apocal. 16. vbi dicit apl̃s. Audiui vocẽ magnã de celo dicẽtẽ ſeptẽ angel. Ite et effũdite ſeptẽ phialas ire dei in terrã. Iſti ſeptẽ ãgeli ſcđm Guil. par. ſup eodẽ ſignãt p̄dicatores fideles/ q̃ ⁊ angeli vocãtur a ppha Mal. 2. vbi dr̃ Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciam et legem requirunt ex ore eius/ quia angelus dei exercituum eſt. et dicuntur iſti angeli ſeptem propter ſeptẽ dona ſpiritusſancti: quibus deberẽt predicatores verbi dei eſſe roborati. Septem phiale ſignant predicationes eorum et doctrinam: que debẽt per modũ phiale inferius eſſe ad terrã clauſe. ſuperius vero ad celeſtia aperte. Per hoc eñ ꝙ dicitur effundite ſeptẽ phialas ire dei in terram ſignatur ꝙ predicatores in eorũ predicationibus annunciarent peccatoribus qui terrena ſapiunt penas ſibi debitas iuxta numerum ⁊ menſuram ſeptem peccatorum capitalium: in quibus incidentes iram merentur diuinam. ¶ Ut igitur euitẽtur et deſtruantur predicta ſeptem peccata mortalia: non de phiala mea/ ſed de phialis ſanctorum approbatorum doctorum ſuper. vnumquodq̃ illorum tria commendioſa effundam notabilia. quorum primum oſtendet illius peccati de quo ſpecialr̃ dicetur abominabilẽ deteſtationẽ. Scđm notabile oſtendet ipſius pcti multiplicẽ ſpeciẽ. Tertium vero notabile oſtendet remedia ad deſtructionẽ eiuſdẽ peccati. Et vt ordinẽ teneamus predictum de gula eſt primitus incipiendum.

¶ Explicit pars prima.

¶ Incipit pars ſecunda.

¶ Cap. 1. in quo oſtenditur quid ſit gula.

Gula enim eſt inordinata concupiſcẽtia. edendi: que dr̃ crapula vel bibendi: que ebrietas nuncupatur. Ad deſtructionẽ enim iſtius peccati dicitur in textu Apocalip. vbi prius: ꝙ primus angelus effundit phialem ſuã ſuper terram: id eſt primitus predicauit contra gulã. que dicitur de terra: propter ſitim et famem continuam. Unde prouerbiorũ. 33. Terra non ſatiatur aqua. i. guloſus voluptate. Unde puerb. 13. Iuſtus comedit et replet animam ſuam: venter autem impiorum inſaciabilis. Et merito prima effuſio phiale eſt contra gulam: quia tentatio homis prima fuit de peccato gule. vt patet Gen. 3. ac etiam quia hoc viciũ eſt fomentum aliorum. vnde ſuper illud Math. 4. vbi agitur de tentationib⁹ chriſti. Dicit gloſa ꝙ in pugna chriſti prius contra gulam agitur. quia niſi prius gula refrenetur fruſtra cõtra alia vicia laboratur. ⁊ diabol⁹ in tẽtatiõe victus de gula: non tentat ad libidinem. Primum ergo notabile effundendum contra peccatum gule oſtẽdit eius abominabilem deteſtationem. Diffinitio gule.

¶ Cap. 2. in quo oſtenditur deteſtatio peccati gule.

1. PRo quo notandum eſt ꝙ gula
deteſtanda eſt propter multa. ¶ Primo:
quia natura diſſuadet nobis viciū iſtud.
Unde legitur in ſciencia naturali ꝙ in-
ter omnia animalia maiorū corporum
nulli dedit natura tā paruum os ſecundum corporis
ꝙtitatem ſicut homini: quod ſine dubio factum eſt ad
mendationem temperantie: ⁊ ad deteſtationem guloſi
2. tatis. ¶ Secundum eſt ꝙ gula facit hominem locum
requiei demonum. vnde Math. 12. Cum immundus
ſpūs exierit ab hoīe ambulat ꝑ loca arida querens re
quiē ⁊ non inuenit. Sup quo Guiller. pariſ. loca inqͣ
arida ſunt hoīes tēperate viuētes in quibus diabol⁹
nō inuenit requiē: ſed in hīs q̄ gule vacāt inuenit dia-
bolus requiē. Unde legio demonum dixit dn̄o vt legit
Math. 8. Si eijcis nos hinc mitte nos in gregē por-
corū: qđ dn̄s ꝑmiſit eis. poſtq̄ eni aliqͣ hō porcinus
vicio gule ſubdit̄ ſtatim habitaculū demonū efficitur
⁊ niſi qs more porci vexerit. diabolus in eo ꝑtātē non
accipit: ſ; ille quē hoc vicio gule vexat diabol⁹. nulli
pctō reſiſtere ſufficit. Nā qm̄ ori qđ eſt quaſi porta po-
tentiſſima hoīs vicium gule q̄ eſt quaſi vna de familia
diaboli dn̄atur: totam familiam diabolicā ſc; vniuer-
ſitatem viciorū ꝑmittit intrare ⁊ alam ⁊ oēs eius vir-
tutes ꝑdere. Figurā hui⁹ habem⁹. 1. Macha. vltimo
vbi legitur ꝙ dux Tholomeus fecit cōuiuiū magnū
ſymoni ſacerdoti et filijs ſuis: ⁊ cū inebriatus eſſet
ſymon ⁊ filij ſui: ſurrexit Tholomeus cum filijs ſuis
viris quos abſconderat ⁊ intrauerūt in conuiuium et
occiderūt Symonē Judam ⁊ Johannem filios ſuos.
Moraliter Tholomeus interpretatur ad menſuram
deductus et ſignat carnē humanā: q̄ eſſet regulata et
deducta ꝑ orationē aīe de cibarijs et potibus ſibi ne-
ceſſarijs mēſurabiliter ad ſumendum. Per Symonē
qui interꝑtatur obediens intelligo alam humanā q̄ ſꝫ
eſſet obediens dn̄o ſuo ſaluatori. Per Judam ſeniorē
filiū eius intelligo volūtatem aīe. vn̄ Juda interpre-
tatur glorificās ⁊ ſignat volūtatē aīe qua deberet ho-
mo cū omni gaudio ⁊ deuotione glorificare ⁊ magni-
ficare deū. Per aliū filiū ſc; Johannem qui interpre-
tatur: in quo eſt gr̄a dei: intellige rationē aīe in qua
eſſet gr̄a dei ꝑ quā grām ratio anime regularet totū
hoīem vt omnia ſua opa eſſent facta ad honorem dei
iuxta preceptum ſaluatoris dicētis Math. 5. Luceat
lux veſtra corā hoībus vt videant opa veſtra bona et
glorificēt patrē veſtrū q̄ eſt in celis. Per alios ꝟo pue
ros ſymonis intellige virtutes aīe et meritoria ope-
Iſte inimicus eni; periculoſus Tholomeus ſc; caro
noſtra que eſt inimica iuxta illud Gal. 5. Caro concu-
piſcit aduerſus ſpiritū: ⁊ ſpūs aduerſus carnem hec
eñ ſibijnuicē aduerſant̄: multotiēs preparat grandia
cōuiuia ordinādo cibaria ſplēdida in quib⁹ conuiuijs
multotiens iſte inimicus caro noſtra conſurgit cum
ſuis virib⁹ q̄ prius erāt remiſſe ⁊ debiles ⁊ ſic quodā
modo abſcōdite qm̄ caro erat in cibarijs ſcḋm rōnem
aīe menſurabiliter regulata. Et cum anima in talib⁹
conuiuijs fuerit inebriata intantum ꝙ oculus rōnis
excecetur ꝑ voluptates carnales: tunc iſte inimicus
cum ſuis viribus contra alam inſurgit ⁊ ipſam cum
duobus filijs ſuis Juda: ⁊ Johanne: id eſt volūtate
et ratione ꝑ cōſenſum ad peccatū ſpūaliter interficit
⁊ nedū occidit iſtos duos filios: ſed etiā oēs pueros
ſuos: id eſt oīa bona opa ſua iuxta illud Ezechiel. 18.
Si autē auerterit ſe iuſt⁹ a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniqui
tatē ſcḋm omēs abominationes ſuas quas operari ſo
let impius nunq̄ videt. oēs iuſticie eius quas fecerat
nō recordabuntur in preuaricatione qua ꝑuaricat⁹ eſt
in peccato ſuo ⁊ qđ peccauit i ipō morietur. ¶ Tertium 3.
ꝓpter quod viciū gule eſt deteſtandum eſt ꝙ guloſus
viliſſimum creaturā deificat ſc; ventrem ſuum iuxta
illud. Phil. 3. Dico inimicos crucis xp̄i quorum deus
venter eſt: qđ exponens Hugo de clauſtro aīe dicit.
ꝙ ꝑ ſimilitudinē deo comparatur venter guloſi. Nā
ſicut dijs ſolent templa conſtrui altaria erigi miniſtri
ad ſeruiendum ordinari pecudes immolari thura con
cremari. Sic iſti ſeruido deo ventri templū eſt coquina:
altare menſa: calix ſcapha: miniſtri coci: immolate pe
cudes cocte carnes: fumus incenſoꝝ: odor ſaporum.
Sed vt dicit Guill. pariſ. ydolatria iſta i hoc deterior
eſt q̄ ydolatria paganorum: quia illi auro ⁊ argento ⁊
marmoreis lapidibus honores diuinos impēdere cō-
ſueuerunt: ſed guloſus ventrem ꝓ deo honorat q̄ eſt
latrina ⁊ ſaccus viliſſimus ſtercorum. ¶ Quartum ē 4.
ꝙ deum blaſphemat. vn̄. Aug. ſup illud. 1. Chor. 14.
Siue comeditis ſiue bibitis oīa ad gloriam dei facite
dicit: ſi illud. qđ manducas ⁊ bibis ad corporis neceſ-
ſariam refectionē ſumis ſuſtentationēq; membrorum
grās agens ei qui tibi mortali tribuit iſta ſupplemen
torum ſolacia cibus tuus et potus tuus laudat deum
ſi vero nedum nature debitum immoderatione edaci
tatis excedas vinolente ingurgitas quantaſlibet dei
laudes lingua tua reſonet vita tua deū blaſphemat.
Et ſicut dr̄ Thobie. 13. Maledicti eñ qui contempſe-
runt te et condēnati erunt qui blaſphemauerunt te.
¶ Quintū eſt ꝙ guloſi ꝓ delectatione quam habent 5.
in immoderata ſūptione ciboꝝ ⁊ potuū animas ſuas
diabolo vēdunt: ⁊ hereditatē regni celorum perdunt
vn̄ ſicut dr̄ Eccl. 14. Nichil iniquius q̄ amare pecu-
niam hic alam ſuā venalem habet. hec pecunia de qua
hic loquit̄ ſcriptura: pctm̄ dici pōt. Nam ſicut dr̄ Ori
genes Peccatum eſt pecunia diaboli quam qui acci-
pit alam ſuā diabolo vendit: ⁊ illud ſpūaliter intelligi
pōt de peccato gule. Un̄ figura eius legit̄ Gen. 25. ꝙ
eſau qui typū guloſorū tenet pro pane ⁊ lente edulio
id eſt pulmento facto ex lentibus vēdidit primogeni-
ta ſua ⁊ hereditatē ſuā ⁊ abijt paruipēdēs ꝙ primoge
nita ſua ꝑdidit. Sic certe guloſi q̄ pro voluptate quā
habent in ciboꝝ ⁊ potuū immoderata ſumptione pri-
mogenita ſua id eſt aīas ſuas precioſiſſimo ſanguine
xp̄i redemptas diabolo vendunt. iuxta illud Treñ. 1.
Dederunt q̄cunq; ꝓcioſa ꝓ cibo ad refocillādū alam
Et ſicut Eſau paruipēdit ꝙ primogenita ſua vendi-
dit: ⁊ ſuā ꝑdidiſſet hereditatē ſic tales guloſi. vt dicit
Pſal. Pro nichilo habuerunt terrā deſiderabilē: id ē
nichil curant ꝙ ꝑdiderunt hereditatē ſuam eternam
¶ Sextū eſt ꝙ guloſi patiunt̄ famem inſaciabilem. vn̄.
de guloſis dicit Pſal. Famen patiētur vt canes. Itē 6.
Oſee. 4. Comedent ⁊ nō ſaturabūtur. vn̄ in comeden
do nō ceſſat guloſoꝝ eſuries. Nā vel non habent ea q̄
vellent vel q̄tum vellēt: vel preparata vt vellēt immo
⁊ ſi accedit ꝙ habeant q̄: qualia: ⁊ q̄tū vellēt habere
tunc deeſt eis annona vel ſaccus nō ſufficit recipere
q̄tum appetitus expoſtulat: ⁊ ideo tunc oportet eum
ſpaciare ⁊ de loco ad locum vagare ⁊ ſic famem venat̄
Un̄ vt dicit libero. Uoracitas habita famem ⁊ non ſa
turitatem parit: ⁊ ideo merito de guloſis dr̄ Prouer.
13. Uenter autem impiorum inſaciabilis eſt.

¶ Caplm̄ tertium in quo declarat̄ ſpecies gule.

SEquitur ſecundū notabile pec-
cati gule in quo ſecundā q̄ pmiſſum eſt di
cetur de iſtius peccati multiplici ſpecie.
¶ Pro quo notandum eſt ſcḋz btm̄ Grego.
3.vel.34.moꝝ.ſup illud Gen̄.25.Da michi de hac co-
ctione rufa:z ponitur in ca.n̄.de cōſecra.di.5.Quinqz
modis.Quinqꝫ ſunt ſpecies gule. Uñ guloſus. aliqñ
indigentie tp̄a debita comedēdi puenit.qḋ eſt pa ſpe-
cies gule. Aliqñ lautiores cibos q̄rit: qḋ eſt ſcḋa ſpe-
cies gule. Aliqñ q̄ ſumēda ꝑparari accuratius expe-
tit:qḋ eſt tertia ſpecies gule. Aliqñ in ip̄a q̄titate ſu-
mendi cibos vel pocula menſurā refectionis excedit
qḋ eſt quarta ſpēs gule. Et aliqñ ipſo eſtu immēſi de-
ſiderij aliquis peccat.quod eſt quinta ſpecies gule.

¶ Cap.4.in quo determinat de prima
ſpecie gule.

PRima ergo ſpēs eſt cum quis
horam preuenit comedēdi debitā ſi
ne cauſa rōnabili ſicut fecit Jonatas
1.Regū.14.qui tp̄s cōſtitutū a patre
anteceſſit edēdi:z ideo ore patris p
latā mortis ſententiā meruit qñ enī
ieiunat debita hora comedēdi eſt ho
ra meridiana ſcḋz Ambro. Tūc enī ſitiuit xp̄s in cru-
ce. In hac enī ſpē gule incidūt mane vacātes ad vētris
ingluuiē:p̄ri⁹ viſitantes tabernā q̄ ſctā ecclēſiā:z iō
in maledictionē dei incidētes mortē merent eternā.vñ
Eccl.14.Ue terre cui⁹ rex puer eſt z cuius principes
mane comedunt. Per terrā:hec vt dicit Guil.pari.in
telligit caro q̄ terra eſt z in terrā reuertet: rex io re-
cta ratio eſt q̄ habet carnē regere:principes ſūt.5.ſen
ſus qui mane comedunt:qñ horā debitā ſine rōnabili
cauſa p̄ueniunt:ſed ecōtra illi q̄ debitā horā expectāt
dei benedictionem merentur.vñ ſubdit Eccl.14.Btā
terra cuius rex nobilis eſt z cuius principes veſcunt
in tp̄e ſuo ad reficiendū z non ad luxuriam.

¶ Cap.5.in quo determinat de ſecunda ſpecie.

SEcūda ſpecies gule eſt quando
quis nimis delicata affectat comedere:vl̄ bi
bere vt legitur Numeri.11.de filijs iſrael in
deſerto qui non contenti de māna quod de⁹
miſit eis de celo murmurantes contra deum carnes
deſiderabant.vnde z q̄ irrationabiliter flagrabant de
ſiderio carnium cum adhuc eſca erat in ore ipſorum
ira dei deſcendit ſup eos pcuſſitqꝫ eos plaga magna
z mortui ſūt q̄ carnes deſiderabāt z i deſerto ſepulti.

¶ Cap.6.in quo determinat de tertia ſpē oſten-
dendo q̄ta mala ex illa proueniunt.

TErtia ſpecies gule eſt quando
quis in nimis magna q̄titate cibum ſumit
vel potum:z hec eſt viliſſima ſpecies gule
z octo mala ex ea ſequuntur. ¶ Primo ex
1. gula oritur hebetudo ſenſus circa intelligentiam pro
pter fumoſitates ciboꝝ perturbantes caput:ſicut econ
trario abſtinētia cōfert ad ſapientie pceptionē. Unde
Eccle.2.dicit ſapiens cogitaui a vino abſtinere carnē
meam:vt animum meum transferam ad ſapientiā. Uñ
Dan̄.1.legitur q̄ tribus pueris qui abſtinuerunt ſe a
regijs cibis ſumpſerunt legumina ad comedendū:z
aquā ad bibendū dedit deus ſcientiā z diſciplinam in
2. omni libro:z in omni ſapiētia. ¶ Scḋo ex gula oritur
ebrietas que dupl̄r accipitur. Uno modo pro quodā
defectu hominis accidēte ex nimio potu quo fit vt nō
ſit compos rōnis:et ſic ebrietas eſt pctm̄ z pena pcti.
Alio modo accipitur p immoderato vſu potus ex quo
ſequitur dictus defectus:z talis imoderantia pōt cō-
tingere tripl̄r. Uno modo q̄ hō neſciat potum immo-
deratū eſſe nec potentē inebriare z ſic poteſt eſſe ſine
pctō:precipue ſi nō ex negligētia hoīs hoc contingat
z ſic creditur Noe fuiſſe inebriatus:vt legitur Gen̄.9.
¶ Scḋo modo pōt cōtingere immoderātia circa po-
tum ſic q̄ aliquis pcipiat potū eſſe immoderatū:non
tn̄ eſtimet q̄ potus ille poſſet eū inebriare z ſic ebrie-
tas ꝑpter ignorantiā pōt eſſe cum pctō veniali:z ſine
pctō mortali. ¶ Tertio modo contingit q̄ aliqs pci-
piat potum eſſe immoderatū:z inebriantem et tamen
mauult ebrietatem incurrere q̄ a potu abſtinere z ſic
ebrietas eſt pctm̄ mortale eo q̄ talis pmittit ſe picu-
lo peccādi voluntarie:z ſcienter priuās ſe vſu rationis
quo virtuoſe operaretur z declinaret a pctō. Et ideo
Ambro.in lib.ſuo de patriarchis.Uitandū inqt dici-
mus ebrietatē p quā crimina cauere non poſſumus:
Nā que ſobrij cauemus p ebrietatem ignorantes cō-
mittimus z qm̄ qui talia agūt digni ſunt morte z non
ſolū q̄ faciūt:ſed z q̄ ſunt cōſentiētes faciētibus. Uñ
dicitur Ro.1. Ideo nō licet alios ſic inducere ad potā
dum vt inebrientur:q2 vt dicit btūs Augu. In libello
ſuo de ebrietate.Qui alium cogit vt ſe plus q̄ opus
eſt bibēdo inebriet:minus malū ei erat ſi carnē eius
gladio vulneraret q̄ animam ei⁹ per ebrietatē occi-
deret. ¶ Tertio ex gula oritur luxuria. Unde Jere.5. 3.
Saturaui eos z mechati ſunt et in domo meretricis
luxuriabantur Item Jaco.5.Epulati eſtis ſup terrā.
z i luxurijs veſtris enutriſtis corda veſtra. Itē puer.
20.Luxurioſa res vinum z tumultuoſa ebrietas:qui
cūqꝫ his delectatur non erit ſapiēs. Item Hiero.z po
nitur in ca.di.35.Eccl.Uēter inquit mero eſtuās cito
ſpumat in libidinē:vbi enī ebrietas ibi libido dñatur z
furor:hec ille. Unde Ezech.16. Hec fuit iniquitas ſo-
dome ſororis tue ſuperbia ſaturitas panis z abūdan-
tia z ociū ipſius.vñ Loth quē ſodoma nō vicit vinū
nimis potatū vicit:nam ex nimia vini potatione ine-
briatus duplicem inceſtum cōmiſit:q2 ambas pprias
filias carnaliter cognouit. vt patet Gen̄.19. Et ideo
merito dicit Hiero.q̄ venter z genitalia ſibimetipſis
ſūt vicina vt vicinitate mēbroꝝ cōfederatio intelliga
tur vicioꝝ. Hec Hiero.z ponit in ca.di. 44. Cū aut.
¶ Quartū malū ſequens ex predicta ſpecie gule eſt q̄
clauſtra aīe id eſt virtutes diſſipat. In cuius rei figu- 4.
ram legitur.4. Regum vltimo. q̄ Nabuſardan prin-
ceps cocoꝝ deſtruxit muros hieruſm. Nabuſardan in-
terpretatur prophetans paleas z ſignificat ventrē q̄
quaſi cocus eſt oīm membroꝝ tota die z nocte ꝑphe-
tans paleas id eſt concupiſcit cibos carnales qui cito
conſumuntur vt palee.vñ Hiero.p luxum z abundā-
tiā voluptatū aīe fortitudo molleſcit z eius fortitudo
diſſipatur. Unde Iſidorus in de ſūmo bono lib.2.ca.
42.Sicut inqt omnes carnales cupiditates abſtinen
tia reſecantur:ita omnes aīe virtutes edacitatis vicio
deſtruuntur. Unde Aug. Ebrietas inquit aufert me-
moriā:diſſipat ſenſū:cōfundit intellectū:concitat libi
dinē: inuoluit linguā:corrūpit ſanguinem:oīa mēbra
debilitat:vitam diminuit:z oēm ſalutem extermināt.
Hec ille. Item Ambroſius.in libro ſuo de penitentia
Ebrioſus inquit cum abſorbet vinum abſorbetur a vi
no:abominabil̄ a deo:deſpicitur ab angelis:deridet
ab hominib⁹:deſtituitur a virtutibus cōfunditur a de
monibus:cōculcat ab omnib⁹. Hec ille. Item idem in
eodem. Ebrioſus inquit confundit naturam: amittit

grām ꝑdit gloriā: ⁊ incurrit dānationē eternam. Hec
5. ille. ¶ Quintum malum eſt ꝙ corpus ⁊ aīam eo inq̄=
nat. Unde apſs. 2. Pe. 2. loquens de guloſis dicit. Hi
ſūt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionē
et perniciem in his que ignorant blaſphemātes in cor
ruptione ſua peribunt percipientes mercedem iniu=
ſticie voluptatem exiſtimantes diei delicias inquina
tionis ⁊ madere delicijs affluentes ⁊ in cōuiuijs ſuis
luxuriantes vobiſcum oculos habētes plenos adul=
terij ⁊ inceſſabilis delicti pellicientes animas inſtabi
les. Et ideo merito dicit beatus Hieronī. ⁊ ponitur in
cano. di. 44. Cū aūt. ꝙ cōmeſſationes nō ſolum ſacer
dotibus ſed ⁊ laycis ſunt noxie qui feſtiuas ⁊ ſolēnes
dies nō aliter ſe digne celebrare putant: niſi cōmeſſa
tionibus deſeruiant. Nam dicit Hiero. ⁊ poniť in ca.
di. 35. Ecce pꝛīcipes. ꝙ eccłie pncipes q̄ delicijs af=
fluunt: ⁊ inter epulas atq̧ laſciuias pudicitiam ſerua
re ſe credunt. propheticus ſermo deſcribit ꝙ eijcien=
di ſunt de ſpacioſis domibus lautiſq̧ conuiuijs: ⁊ mul
to labore cum q̄ſitis epulis. Et ſi vis ſcire q̄ eijciendi
ſunt propter malas cogitationes ⁊ opera ſua euange
lium lege ſcꝫ in tenebras exteriores vbi erit fletus et
ſtridor dentium. An nō confuſio ⁊ ignominia xp̄m ie=
ſum crucifixū: pauperē ⁊ eſurientem farſis predicare
corporibus ⁊ ieiuniorū doctrinaꝫ rubentes: buccaſq̧
ora tumētia pferre. Si in loco apoſtolorū ſimus non
ſolum ſermonē eorū imitemur: ſed etiam abſtinentiaꝫ
Hec ille. Un̄ ⁊ de talibus voluptuoſis ſeipſos guloſi=
tate ingurgitātibus loquitur. Apoſtolus Jude. i. di
cens. Hi ſunt in epulis ſuis macule conuiuantes ſine
timore ſemetipſos paſcentes. Non enim dicit ꝙ ſint
maculati vel maculoſi: ſed ipſe macule: qꝛ ſeipſos ſpō
te maculant: et alios per exemplum excitationem et
malū cōſortiū. Un̄ Eſaye. 5. Ue qui potentes eſtis ad
bibendū vinum: ⁊ fortes ad miſcendum ebrietate cu=
iuſmodi ſunt illi q̄ cogunt alios ad inebriandū vt ſub
vrbanitate palleant mortale peccatū. Unde abacuc. 2.
Ue qui potū dat amico immittens fel inebrians Hoc
eſt qui potum dat occaſione inebriandi aliquē vt aſpi=
ciat nuditatem eius. Un̄ vt dicit beatꝰ Aug. Qui ad
bibendum ꝓnus fuerit: ⁊ ad cogendū alios. vel adiu=
rare voluerit pro ſe et pro alijs: in iudicio reus erit.
6. ¶ Sextū malū eſt ꝙ corpꝰ ⁊ animā occidit. Un̄ eccł.
37. In multis eſcis erit infirmitas: ⁊ ſequitur: ppter
crapulam multi obierūt. Un̄ holofernes bibit vinum
multum ⁊ interfectus fuit a muliere vt ptꝫ Judic. 11.
Item aamon cū temulentus eſſet a vino interfectꝰ eſt
a fratre ſuo abſalon: vt ptꝫ. 2. Regum. 13. Item filijs
⁊ filiabus iob veſcētibus ⁊ bibentibus vinū in domo
fratris ſui pꝛimogeniti: vētus vehemēs irruit a regio
ne deſerti ⁊ cōcuſſit quattuor angulos domus q̄ cor=
7. ruens oppreſſit eos ⁊ mortui ſūt. ¶ Septimū malum
eſt ꝙ depauperat. Un̄ puer. 21. Qui diligit epulas in
egeſtate erit. qui amat vinū ⁊ pinguia non ditabitur: ⁊
hoc nedū verū eſt de bonis fortūe: ſed etiam de bonis
gratie. Et nimirū qꝛ hoc pctm̄ hoīem facit derelinque
re deum a quo om̄s diuitie gratie effluūt. Unde deut.
32. Incraſſatus eſt dilectꝰ ⁊ recalcitrauit: in craſſatus
impinguatus dereliquit deum factorem ſuū: ⁊ receſſit
8. a deo ſalutari ſuo. ¶ Octauū malum eſt ꝙ oīa ſecre=
ta reuelat. Un̄ puer. vltimo. Nullum ſecretum vbi re=
gnat ebrietas. Et ideo ſacerdotes ſpecialiter quibus
ſecreta populi in cōfeſſione reuelanda ſunt ab ebrieta
tis turpitudine ſūmopere p̄cauerēt. Un̄ canō. Preſbi
ter aut diaconus alee aut ebrietati deſeruiens. aut de
ſinat aut certe damnetur ſubdyaconus autem aut le=
ctor aut cantor ſimilia faciens aut deſinat aut a com=
munione priuetur: ſimiliter ⁊ laycus. Hec ca. diſt. 35.
Epiſcopus. Un̄ pro eo ꝙ in tabernis maxime occaſio
ebrietatis cōtingit: adeo ꝓhibet lex ſacerdotibꝰ exer=
cere tabernas dicens. Clerici edendi aut bibendi cau
ſa tabernas nō ingrediantur niſi pegrinationis cauſa
cōpulſa. Hec ca. diſt. 44. Clerici. Propter eñ p̄dicta
mala q̄ ex crapula ⁊ ebrietate oriūtur. dicit dn̄s. Luce
21. Attēdite ne grauēť corda vr̄a crapula ⁊ ebrietate.

¶ Ca. 7. in quo agiť de q̄rta ſpē gule q̄ eſt auiditas

Quarta ſpecies gule eſt quando
quis ardenti auiditate ſumit cibum ⁊ potuꝫ
contra quod dicitur. Eccł. 37. Noli auidus
eſſe in oī epulatione neq̧ te effundas ſuper
oēm eſcam. Sed ꝓ iſto eſt notandum ꝙ ſicut dicit bea
tus grego. 3. mora. Non cibus ſed appetitus eſt in vi=
cio: quia lautiores cibos plerūq̧ ſine culpa ſumimus
⁊ abiectiores cum reatu conſcientie deguſtamus. Un̄
aug. Delicie quelibet ſi abſq̧ deſiderio pcipiātur non
officiunt ⁊ viles ſi appetenter ſint accepte impediunt
ꝓfectum abſtinentie. Unde dauid aquā cōcupitā effu
dit ⁊ helyas carnes comedit ⁊ virtutē corꝑis carnem
edendo ſeruauit. Hec augu. ⁊ ponitur in cano. di. 41.
delicie. Item yſidorus in de ſummo bono libro. 2. 42.
Non qualitatem ciborū inquit ſed eoꝝ cupiditatē re=
probamꝰ. Nam ſepe accuratius preparata ſine gule
concupiſcentia deguſtantur: ⁊ ſepe abiecta ⁊ vilia ad
edendum cupiditate ſumuntur ſicq̧ fit vt non ſit culpa
ciborū qualitas: ſed id reputeť in vicium qđ cum deſi=
derio deguſtatur. Et ſequitur. Plerumq̧ voluptas re
ſcendi ita ſub obtentu neceſſitatis ſurripit ⁊ dum pu=
tatur ſeruire neceſſitati voluptatis deſiderio ſeruia=
tur. Hec ille. Ex quibus patet ꝙ vicium gule aliquan
do cōmittitur etiam cū adiecta ſumuntur. Nam anti=
quꝰ hoſtis pꝛimū hoīem nō carne: ſed pomo ſubdu=
xit. Et eſau ꝓ pane ⁊ lente edulio id eſt pulmento fa=
cto ex lentibus pꝛimogenita ſua pdidit: ſꝫ xp̄s carnes
⁊ piſces comedit: ſed nō peccauit: ⁊ ideo dicit aug. ꝙ
meliꝰ eſt piſces comedere more dn̄i q̄ꝫ lenticulas mo=
re Eſau. Quia vt dicit Bern̄. Ad ſanitatem corporis
quāto honeſtius ⁊ ordinatius cibus ingreditur tanto
ſalubriꝰ ⁊ facilius digeritur. Signum aūt inordinate
auiditatis in ſumendo cibū ⁊ potū eſt tremor manuū
cibū ⁊ potum tangentium: ⁊ inordinata feſtinatio ſcin
dendi. comedēdi: ⁊ degluciendi: ⁊ deuorandi cibum ⁊
potum ⁊ totū vultū ſuꝑ cibaria cū oclīs carneis effun
dere. Et ſicut dicit Lin. in de ocłs morali. Oculi gulo
ſorū dicuntur carnei: qꝛ ad ꝓcurandū carnē totaliter
ſunt intēti. Un̄ iob. 10. Nunquid oculi carnei tibi ſūt?
Guloſus eñ viſo delectabili cibo ocłō capitur quaſi
hamo. Unde iob. 44. In oclīs eius quaſi hamo ca=
piens eū. In hamo nāq̧ quo piſcis capiť eſca ſuperpo
nitur. ſed ferrū interius occultatur: ſic ⁊ in cibo dele=
ctabili exterius dulcedo reſpergitur quo guloſus al=
licitur: interius tamen latet aculeus quo mens ſpiri=
tualiter ſauciatur. hec Liconienſis.

¶ Cap. 8. de quinta ſpecie gule que eſt qñ quis
nimis ſtudioſe preparat cibum.

Quinta ſpecies gule eſt ſtu
dioſa p̄paratio ciboꝛuꝫ vt guſtui ad
miniſtrēt potius delectationē q̄ꝫ na=
ture debitā nutritionem hac ſpē gu
le peccauerūt filij hely q̄ carnes cru
das a pplo accipiebant vt delicatiꝰ

ſibi facerēt eas cōtras legis conſuetudinē pparari vt
pz.1.Regū.2.Has eñ quinqȝ gule ſpecies connectit
quidā metricus ſub hac compēdioſitate verboꝝ.Pre
propere:laute:nimis/ardenter ſtudioſe.Pre propere:
qñ preuenit tp̄s comedēdi.laute:qñ querit cibos de
licatos nimis:qñ excedit debitā neceſſitatem ardēter
qñ appetitus eſt vehemēs:ſtudioſe:qñ curioſe vel de
licate ſibi pparant.Supra dictis eñ qnqȝ gule ſpecie
bus due alie pñt ſupaddi:quarū prima ſt cum qs ni=
mis frequēter ſumit cibum vel potū:frequēs eñ ſum
ptio cibi aut potus nimis nociua ē corpi:ſcḋȝ eñ me
dicos de deteriorib⁹ reb⁹ ē cibū addere ſup cibū inde
coctum.vñ criſoſto.Nichil eñ inquit ſic iocunduȝ eſt
ſicut cibus bene digeſtus aut decoctus.nichil ſic ſen
ſuum acumē opat:nichil ſic egritudinem fugat ſicut
moderata refectio.ſufficientia quippe cū nutrimento
ꝛ ſoſpitatē ſimul etiam pcreat voluptatē:abūdantia
vero morbuȝ facit ꝛ moleſtias ingerit:ꝛ egritudines
generat ꝛ facit.quod eñ facit fames hoc etiā plenitu=
do ciborum magis aut multo peiora.Fames quippe
in paucis diebus hoīem aufert et liberat ex hac vita
penali.exceſſus vero ciboꝝ conſumit:ꝛ cōputreſcere
facit corpus humanū ꝛ macerat egritudine diuturna
ꝛ ſic cū morte crudeli conſumit.Hec criſoſto.ꝛ poni=
tur in ca.de conſe.di.5.Nichil eñ.Alia ſpecies gule
eſt qñ quis varijs ferculis.i.varijs gñibus ciboꝝ vult
vti.de qua varietate dicit ſeneca Faſtidientis ſtoma=
ci eſt multa deguſtare.que cū varia ſint ꝛ diuerſa in
quināt naturā ꝛ non alunt.Nam natura paucis cōtē=
tatur:ſȝ voluptas multa deſiderat:varia ꝛ ſuperflua
appetit fercula.

¶Cap.9.de remedijs cōtra peccatū gule.

TErtium notabile de peccato gu
le pmiſſum eſt de remedijs huius vicij oſtē
ſiuum.Pro quo notādum eſt ꝙ ſeptem ſūt
remedia contra vicium gule:que ad pñs
1. poſſunt ſpecialiter aſſignari.¶Primum eſt frequens
ſermonis diuini refectio.Hoc remediuȝ docet xp̄us.
mat.xci.14.Ubi legit̄ ipſum diabolo tētāti eū deuicto
gule dixiſſe.Non in ſolo pane viuit homo:ſed in omni
verbo quod pcedit de ore dei.Frequens eñ ſumptio
cibi ſpiritualis interdum inducit abſtinentiam ꝛ obli
uionem cibi corporalis.Unde moyſes ieiunauit.40.
diebus:et.40.noctibus.verbo dei corporaliter ꝛ ſpi=
ritualiter ſuſtentatus:vt patet exo.24.¶Secūdum
2. remediū eſt diligēs occupatio in bonis.Hoc eñ reme
diū inſinuat ſalomon dicens.Qḋcūqȝ pōt manus tua
inſtanter operare.Eccl.9.Nā vt dr̄ puerbi.21.Deſi=
deria occidūt pigrū.nolunt quicqȝ man⁹ ei⁹ operari
tota die cōcupiſcit ꝛ deſiderat.Homo eñ ocioſus pa
titur famē vniuerſalē.aures eñ ei⁹ eſuriūt rumores:
oculi vanitates:guttur cibos:ſed bona occupatio in
3. magna parte ſedat famē iſtam.¶Tertium remediuȝ
eſt elongatio ab hīs que dant occaſionem excedēdi in
cibo vel in potu menſurā cuiuſmodi ſunt delectabili=
tas.varietas ꝛ nimietas ciboꝝ ꝛ potuū.Non eſt enim
ſecurū accedere ad tabernā ad cōuiuium:vel ad men
ſam vbi nimia vel varia vel delicata appoſita ſunt ho
mini/qui vult cauere ab hoc vicio.vñ legitur Geñ.3.ꝙ
mulier vidit lignū ꝙ bonum eſſet ad veſcendum ꝛ pul
chrum oculis aſpectuqȝ delectabile:ꝛ tulit de fructu
eius et comedit.et propter hoc eiecti ſūt de paradiſo
4. in exiliū huius mūdi:ꝛ poſt in infernū.¶Quartū re=
mediū eſt cōſideratio penurie et abſtinentie xp̄i in ſe ꝛ
in membris ſuis.ad quod mouet nos dñs p pphetam
Treñ.3.dicens.Recordare pauptatis ꝛ tranſgreſſio=
nis mee:abſinthij ꝛ fellis.pauptas etiam xp̄i in mem=
bris ſuis multū deberet hoīes retrahere a ſuperflui=
tate quā faciūt in cōuiuijs ſuis:cū cogitāt quātā pau=
pertatē ſuſtinet xp̄s in paupib⁹:etiā in infirmis/clau=
dis/ꝛ cecis:qui interdum nō hñt ad ſuſtētationem na=
ture ſufficientiam panis ꝛ aque.Unde Guil.pariſieñ.
Mirū eſt inquit ꝙ ſepe nō remordet cōſciētia diuituȝ
huius ſcli qñ cogitant ꝙ ipſi ſubtrahunt ab ore dei in
ſuis membris qḋ ponūt in ore diaboli.Paſcunt eñ fi=
lios diaboli ſcȝ malos diuites et impios tyrannos:ꝛ
filios dei humiles paupes ꝛ claudos ꝛ cecos fame pe
rire pmittūt.Et in hoc homicidas crudeles filioꝝ dei
ſe eſſe oſtendunt manifeſtos.vñ grego.et ponit̄ in ca.
di.85.paſce.Quiſqs inquit paſcendo hominē ſeruare
poteris:ſi non paueris occidiſti.Itē Eccl.34.Panis
egentiū vita paupis eſt:q̄ defraudat eos/ hō ſangui=
nis eſt.¶Quintum remediū eſt frequēs meditatio ce
nē illius felicitatis eterne ad quā ſum⁹ inuitati.dicen 5.
te xp̄o Luce.14.Homo qdā fecit cenā magnā ꝛ voca
uit multos:qui eñ inuitat⁹ eſt ad cenā delicatā min⁹
comedit in prādio vbi nō habet niſi cibaria groſſa:ne
cenam delicatā amittat.Sed certe ſunt multi q̄ a deo
facti ſunt ſimiles iumētis ꝙ de ſiliquis porcoꝝ.i.vo=
luptatib⁹ carnalibus quibus vtunt̄ porci diaboli:im=
pleri deſiderāt et de illa delicata cena felicitatis eter
ne nō curant cuius tñ ſola eſuries hoīem reddit beatū
dicēte xp̄o Math.5.Beati q̄ eſuriūt ꝛ ſitiūt iuſticiā.
ſuper quo Guil.pariſieñ.O inquit qȝ felicem facit illa
plena refectio/cuius eſuries facit beatuȝ.¶Sextum 6.
remediū eſt pfecta abſtinētia.vñ Lincan de venenis.
Remediū inqt veneni tyriaca.contra venenū gule eſt
abſtinentia.qḋ pȝ ſcḋm phm̄.7.de aīalibus.vbi dicit
ꝙ ſputū ieiuni hoīs ſerpēti eſt venenū.Et tñ non oīno
de veneno ꝛ morſu diabolico curat̄ hō p abſtinentiam:
ſed etiā p orōnem abſtinentie iunctā.vñ Math.9.hoc
genus demonioꝝ non eijcit̄ niſi in ieiunio ꝛ orōne:im
mo ꝛ ſerpēs renouatur p abſtinētiā ſcḋȝ plurimū ariſto=
telem.et auicennā.Nā pellē deponit primo vſqȝ ad col
lum:ꝛ p abſtinentiam inde vſqȝ ad oculos:ꝛ poſtea per
totū corpus.Hoc etiā tangit glo.ſup illud Math.10.
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes.Ac etiam aug.2.de
doctrina xp̄iana.Modus tñ deponendi eſt valde mira
bilis.nam cū ſerpens ſentit ſe grauatū a morbo vel ſe
nio.Primo dieb⁹ plurim⁹s abſtinet a cibo:ꝛ ſic pellis
ei⁹ laxat̄ a carne.Scḋo guſtata quadam herba amara
puocatur:ad vomitū:ꝛ ſic eijcit humorē virulentum
q̄ fuit cauſa ſue infirmitatis ꝛ defectus.Tertio vt cu=
tem ridigā temperet ꝛ mollificet:in aqua ſe balneat ꝛ
humectat:ꝛ tunc rimā petre anguſtam intrat:ꝛ cū vio
lentia tranſiēs ab exteriori pelle ſe denudat.Quarto
exinde ſoli expoſit⁹ ſe deſiccat ꝛ in carnis ſuperficie no=
uā recupat tunicā ꝛ tūc ſūptis viribus clarius videt:
repit fortius:ꝛ comedit auidius qȝ prius. Si igitur
inſtinctus nature docet ſerpentem ſe renouare et ſic
ſtatuȝ quodāmodo innouare:quare rōnalis creatura
non recipit exemplum:¶Quattuor gradus ſunt qui
bus innouat̄ vita humana per gulā oppreſſa q̄ ſūt bi.
cibi ſubtractio.Scḋo vomitus q̄ ſpūaliter eſt deteſta
tio pcti ſcȝ p cōfeſſionē ꝛ cōtritionem.generale eñ re=
medium contra venenū in cibo ſumptum eſt vomitus
ſic venenū ſpirituale vomitur per confeſſionem.Ter=
tio eſt veteris hominis ſiue conſuetudinis depoſitio.
Unde Eſaye.55.Derelinquat impius viam ſuam. Et
quarto ad ſolem iuſticie plena cōuerſio.Que ſingula
ſingulis adaptare potes.predictis moraliter.Et hec

Linconienſis. Et nedum ē abſtinētia remedium con=
tra viciū gule: ſed etiam cōtra alia vicia carnalia me=
decina efficaciſſima. Unde Iſidorus in de ſummo bo=
no. libro. 2. capi. 42. Corpus inquit quod abſtinentia
frangit: tētatio nō exurit. Ut ӡ tres pueros abſtinen=
tes flāma babilonij incendij ӡ ſi tetigit: tamen non con
buſſit. Quāuis nimirū deſideriorum carnalium ignis
abſtinētium mentes inflammet: vſqӡ ad conſenſum ta=
men concupiſcentie vel operis non exurit. Hec ille.
Unde abſtinentia remedium ordinatum eſt a deo con=
tra preuaricatorus venenū. Unde Ambroſius ӡ poni=
tur in ca. diſtin. 35. ſexto die. Indictū eſt inqt ieiuniū
ӡ abſtinentie lex a dño: preuaricatio autē legis a dia=
bolo. inceperat culpa p cibum: latebra poſt cibum: co
gnitio infirmitatis in cibo. firmitatis virtus in ieiu=
nio. ſerpens gule ſuadet: dominus ieiunare decreuit.
itaqӡ paradiſo regnantem gula expulit: abſtinentia ad
paradiſum reuocauit errantem. hec ille. ¶ Septimū
7. remedium contra peccatum gule eſt frequēs medita=
tio illius terribilis pene inferni que pro hoc deteſtabi
li vicio ordinatur. vide illi qui hic voluptuoſe ingur=
gitauerunt ſe cōmeſſationibus ӡ ebrietatibus: ibi pa=
tientur famē ӡ ſitum. dicente dño p pphetā Eſaie. 65.
Ecce ſerui mei comedent et vos eſurietis: ecce ſerui
mei bibent ӡ vos ſitietis: ecce ſerui mei letabuntur et
vos confundemini: ecce ſerui mei laudabunt pre exul
tatione cordis et vos clamabitis pre dolore cordis: ӡ
pre contritione ſpiritus vlulabitis. Unde guloſorum
in inferno tanta erit eſuries ꝙ ſi poſſibile eſſet eos at=
tingere ſuos cariſſimos amicos deuorarent. Dicente
propheta Eſaie. 9. Uir fratri ſuo non parcet. et decli=
nabit ad dexteram et eſuriet: et comedet ad ſiniſtram
et non ſaturabitur. Unuſquiſqӡ carnem brachij deuo=
rabit. Et talis damnatus ſitum habebit intantum ꝙ
mallet vnuӡ hauſtum aque habere ꝙ̄ omnes diuitias
hui⁹ mūdi: qr tātā habebit ſitim ꝙ put dr̄ Iob. 44.
habebit fiduciā vt fluat iordanis in os eius: ſed tamē
non dabitur ei vna gutta aque: vt patet Luc. 16. de
diuite epulone qui induebatur purpura ӡ biſſo ӡ epu
labatur quotidie ſplēdide: ſӡ tamē: qr paupi lazaro ia
centi ad ianuā eius noluit dare micā panis: ideo cum
eſſet in tormentis petijt vnam guttā aque ad refrige=
randum linguā: q̄ tñ ſibi erat negata. Et ideo merito
Iſidorus in de ſummo bono. li. 2. capi. 42. cui inquit
abundātia eſt epularū: ardentis diuitis attendat ſup=
pliciuӡ cuius tanta in inferno inter ignes erat inopia
quanta hic epularum copia fuit. In hoc eñ ſclo eſuri
re ӡ ſitire noluit. ppterea inter flammas ſitiēs: ſcintil
lam aque queſiui nec habere meruit. hec ille. Unde in
exemplum huius narrat Beda in de geſtis anglorū
libro. 5. capi. 14. de quodam religioſo qui in monaſte=
rio nobili poſit⁹: ſed ignobilit viuēs / corripiebat qdē
ſedulo a fratribus ac maioribus loci: atqӡ ad caſtiga
tiorem vitam cōuerti admonebatur: ӡ quāuis eos au
dire noluiſſet: tolerabatur tamē ab his longanimiter
ob neceſſitatem operum ipſius exteriorem. Erat enī
in fabrili arte ſingularis: ſeruiebat tamen multum gu
le et ebrietati et ceteris vite remiſſioris illecebris ma
giſqӡ in officina ſua die nocteqӡ reſidere: ꝙ̄ ad pſallen=
dum atqӡ orandum in eccleſia / audiendumqӡ verbum
vite cum fratribus maluit. ¶ Unde accidit illi quod
ſolent dicere quidam: ꝙ qui non vult eccleſie ianuam
ſponte humiliatus ingredi neceſſe habet in ianuam in
ferni non ſponte damnatus introduci. Percuſſus eñ
langore atqӡ ad extrema perductus / vocauit fratres /
ӡ multū merens cepit narrare ꝙ videret īferos aper=
tos et ſathanam dimerſum in profundum tartari. An
nam ӡ caypham quoqӡ qui occiderunt dominū ieſum
chriſtum iuxta flāmis vltricibus contraditum. in quo
rum vicinio (inquit). Heu michi miſero locum inſpi=
cio eterne perditionis eſſe paratum. Audientes autē
hec fratres ceperunt diligenter exhortari: vt tunc po
ſitus adhuc in corpore penitentiam faceret. Reſpon=
debat ille deſperans. Non eſt michi modo tempus vi
tam permutandi: cum ipſe viderim iudicium meum
eſſe completum. Ipſo talia dicente ſine viatico ſalu=
tis obijt. Et corpus eius in vltimis locis monaſterij
eſt humatum: neqӡ aliquis pro eo miſſas / vel pſalmos
cantare / vel ſaltem orare preſumebat. ¶ Opponi=
tur autem gula virtuti abſtinentie: et ebrietas virtu=
ti ſobrietatis. quarum vtraqӡ eſt virtus temperantie.
Et quia per gulam et ebrietatem a fine vltimo quis
auertitur: vt ex dictis patet. Ideo vtrūqӡ viciū redu
citur ad tranſgreſſionem mandati de obſeruantia ſab
bati. in quo precipitur q̄eſ in fine vltimo. id eſt in deo
vel forte prohibentur iſta vicia carnalia per illud mā=
datum. Non concupiſces vxorē proximi tui. ӡc. et etiā
per illud mandatum. Non mechaberis. per que prohi
betur omnis concupiſcentia carnis inordinata / ӡ om=
ne peccatum carnale quod ad libidinem diſponit vel
prouocat. Unde prouerbiorum. 30. Luxurioſa res vi=
num eſt. Item ad epheſeos. 6. Nolite inebriari vino in
quo eſt luxuria. Item inter opera carnis numerantur
ebrietas ӡ commeſſatio. ad Galathas. 5.

¶ Explicit ſecunda pars.

¶ Incipit tertia pars.

¶ Cap. 1. in quo oſtenditur quid eſt luxuria.

Luxuria eſt iordinatus ap=
petitus ſiue amor delectationum in
venereis actib⁹ / ſ hac vita breuit de
lectās: ſed ad cruciatum perducēs
eternum. Ad deſtructionem enim
iſtius peccati dicitur in textu Apo
ca. ſupradicto cap. ꝙ ſecundus an=
gelus effudit phialam ſuam in mare id eſt ſecūdo pre=
dicauit cōtra luxuriam que maris nomine merito nū=
cupatur. Primo propter eius fetorem. Secundo pro
pter eius feruorem. ӡ tertio propter eius amaritudi=
nē. Unde luxuria ad moduӡ maris habet fetorē. iuxta
illud Iohelis primo. Putruerunt iumenta in ſtercori=
bus ſuis. ſuper quo Gregorius. Iumēta inquit in ſter
core putreſcere eſt vitam fetore luxurie finire. Secun
do habet luxuria ad modum maris feruorem dicente
propheta Oſee. 7. Omnis adulterans quaſi cliban⁹
ſuccēſus a coquente. id eſt a diabolo ſuggerente. Ter
tio habet luxuria ad modum maris amaritudinem.
vnde. Prouerbiorum. 5. Fauus diſtillans labia mere=
tricis et nitidius oleo guttur eius: nouiſſima autē il=
lius amara quaſi abſinthium.

¶ Cap. 2. de deteſtatione peccati luxurie.

PRimum enī notabile effun
dendum contra peccatum luxurie ē
iſtius peccati abominabilem dete=
ſtationem oſtendere. Pro quo notā
dum ꝙ ad deteſtationem iſtius pcti
ſex ſpāliter ſunt motiua. ¶ Primū
eſt anxioſus appetit⁹ q̄ grauant ſpū
fornicationis vexati. vñ Hieronym⁹. appetit⁹ (inquit)
fornicationis anxietas eſt: ſacietas vero penitentia.

Nec ſolum precedit peccatum iſtud anxietas appeti
tus: ſed etiā multe alie moleſtie: quas ſpinas vocat
propheta Oſee.2.dicens. Sepiam viam tuaz ſpinis.
Spine enim iſte ſunt vigilie: timores: expenſe: et ſolli=
tudines hoc peccatum precedentes. ¶ Unde tanta ē
inſania luxurioſum ꝙ per ſpinas currunt ad mortez
ſuam et expenſis multis parant ſibi viam ad infernū
Sed certe inſipiens mercator ē qui forum facit: vnde
2. certus eſt ꝙ penitebit. ¶ Secundum motiuum ad
deteſtationem huius peccati inſtigans eſt abomina=
bilis turpitudo illius peccati. Unde Guiller. pariēn=
ſis. Inter omnia inquit peccata ꝗuis voluptuoſi ſuis
delectationibus excecati hoc non percipiant: tamen
peccatū iſtud eſt maxime erubeſcibile. Unde nullus ē
ita voluptuoſus quin erubeſcat hoc pctīn palam cō=
mittere. immo nec eſt aliquis quin erubeſceret palam
corā multis cognoſcere ſuā propriā vxorē: nō obſtan=
te ꝙ vxorē propriam pōt quis cognoſcere ſine aliquo
peccato mortali. Ac etiaz peccatū iſtud ē ita turpe: ꝙ
ſicut dicit Guil. pariſieñ. quidam demones videnť de
illo erubeſcere. vnde Ezechieľ.16. Dabo te in animas
odientium te filiarum paleſtinarum que erubeſcūt in
vita tua ſcelerata. Super quo dicunt doctores ꝙ ſūt
aliqui demones qui memores ſue antique nobilitatis
non dignātur: ſed quodammodo erubeſcunt ad luxu=
riam temptare. Unde et ſignum ad hoc eſt ꝙ diabolus
tentatus chriſtum non tentauit eum ad luxuriaz. Ma
gna enim erubeſcentia que eſt circa actum huius pec
cati oſtendit magnam turpitudinem eiuſdem. Unde
hoc pctīn tam turpe eſt ꝙ vbi cetera peccata tātū aīaz
maculāt: peccatū iſtud maculat taz corpus ꝗ animā
Uñ apoſtolus.1. Corinth.6. Omne peccatū quodcūq
fecerit homo extra corpus eſt: qui autē fornicatur: in
corpus ſuuz peccat. ¶ Tertium motiuuz ad deteſta=
3. tionē huius peccati: eſt ꝙ iſtud pctīn tēplū dei violat.
Unde Iſidorus: et ponitur in cañ. di.32. q.5. Non ſo=
lum inter cetera ſeptem vicia fornicatio maximi ſce=
leris eſt: quia per carnis immūdiciā templum dei vio
latur. Uñ apľus.1. Cor.3. Neſcitis inquit ꝙ templuz
dei eſtis vos: et ſpiritusſanctus habitat in vobis. Si
quis autē templum dei violauerit diſperdet illū deus
Unde hoc pctīn non tātū templū dei violat. ſed etiam
put dicit Iob.31. Nephas ē: ⁊ iniqtas maxima. ignis
vſq ad cōſūptionē: deuorans. ⁊ oīa virtutū germina
eradicās. vñ ⁊ luxuria aufert virtutē: ſcȝ virginitatē:
q̄ ſi ſemel perdatur nunq̄ reſtituiť. vñ Iſid. in de ſum=
mo bono. li.2. capi.44. Omne inq̄t peccatū per peni=
tentiā recipit vulneris ſanitatem: virginitas autem ſi
labitur: nullatenus reparatur. Nam ꝗuis penitendo
venie fructū recipiet: incorruptionē tamen priſtinam
nullatenus recipit. ¶ Quartū motiuū ad deteſtatio=
4. nē huius peccati: eſt iſtud ꝙ peccatū iſtud aufert bo=
na fortune: bona nature: ac etiam bona gratie. Unde
ꝗtū ad primū dicit Prouer.29. qui nutrit ſcortū per=
det ſubſtātiā ſuā. Exēplū hu⁹ habeť Luce.15. de filio
pdigo qui diſſipauit ſubſtātiā ſuā viuendo luxurioſe
De ſecundo dicit apoſtol⁹.1. Cor.6. qui autē fornicať
in corpus ſuum peccat. ⁊c. fornicatores enim corpus
ſuū conſumunt ⁊ multotiēs vitā ſuam amittunt: ſicut
habemus exemplum.2. Regū.13. vbi legitur ꝙ amon
interfectus eſt ab abſalon: q2 corrupit ſororem ſuam
thamar. Et ꝗtū ad tertiuȝ. ſ. ꝙ iſtud peccatum aufert
bona gratie patet ex illo Iob.31. vbi de pctō iſto dicit
ꝙ eſt ignis vſq ad conſumptionē deuorans: ⁊ oīa virtu
tum germina eradicās. Itē phūs.2. Ethicor. Concu
piſcentie inquit veneree corpus tranſmutant et qſdā
inſanias faciunt. Item Grego.22. moraľ. Qui volu=
ptati ſuccūbunt: non hoīes: ſed iumenta nuncupātur
Uñ ariſtoteľ. in epla ad alexandruz. Coitus inquit eſt
proprietas porcorum. a quo ſi caueas: grandis gloria
tibi erit ſi exerceas: beſtiarū imitator eris. Et ſequi=
tur. Crede michi indubitanter ꝙ coitus eſt deſtructio
corporis: abbreuiatio vite: corruptio virtutum: legis
trāſgreſſio: et mores generat femineos. Unde ⁊ guil
lermus pariſieñ. Qui inquit hoc vicio laborat vix co=
gitare poteſt de his que pertinent ad ſalutem ſuam:
deum quaſi non cognoſcit: ⁊ oculos ad celum non ele
uat adeo brutalis factus eſt ꝙ verba correctionis et
ammonitionis ſue non poteſt audire. Ad duo prima
pertinet quod legitur Oſee.5. Non dabunt cogitatio
nes ſuas vt reuertantur ad dominū: quia ſpiritus for
nicationis eſt in medio eorum et non cognouerūt dnīz
Ad tertiū facit illud quod legitur Dañ.13. de illis duo
bus ſenibus qui exarſerunt in ſuſannā. vbi dr̄ ꝙ decli=
nauerunt oculos ſuos vt nō viderēt celū nec recorda=
rentur iudiciorū iuſtorū. Ad quartum pertinet quod
legitur. Ecle.21. verbum ſapiens quicūq audierit in=
ſtus laudabit et adijciet audiet luxurioſ⁹ ⁊ diſplicebit
ei: ⁊ proijciet poſt tergum ſuum vix igitur euadit ali=
quis de peccato iſto cū ea fugiat que poſſunt eſſe occa
ſio liberationis ſue. Uñ de iſto peccato itelligit Guil.
par. illud Apoc.16. Factus eſt ſanguis tanq̄ mortui:
et ſicut inquit a morte nullus regreditur niſi miracu=
loſe: ita de peccato luxurie difficile ē egredi. In cui⁹
rei figura legitur Luce.14. ꝙ quidam tipum gerens
luxurioſorū inuitatus ad cenam vite eterne: dixit. vxo=
rē duxi: id eſt voluptuoſa feditate luxurie me ingurgi
taui: ⁊ ideo non poſſum venire. ¶ Quintum eſt moti= 5.
uum ad deteſtationē huius peccati ꝙ pctīn iſtud de=
ducit ī maximā cōfuſionē ⁊ opprobriū. vñ in ꝗ magnā
confuſionem et opprobriū inducit hoīem hoc enorme
pctīn luxurie oſtendo p exēplū Suppoſito ꝙ aliqs ha
beret filiā pulcrā valde a duob⁹ amatoribus deſide=
ratā quorum vnus eſſet vnicus fili⁹ regis anglie q tātā
haberet pulchritudinem ⁊ bonitatis excellētiā ꝙ nul
lus ei in terra poſſet equari: ſatis etiam eſſet diues: ſȝ
alius amator eſſet econtra viliſſimus: ribaldus q pre=
nimia nigredine/ ſcabie/ ⁊ gibboſitate/ ac omni abiecta
⁊ abominabili vilitate nō haberet ſiītudinē alicuius
aīalis mundi in corpe. nec tñ hoc: ſed etiā eſſet plenus
tāta amaritudine ⁊ felle malicie ꝙ nichil omnino que=
reret niſi oē bonū deſtruere in virgine ⁊ eam finaliter
interficere. ac etiam tā pauper eſſet ꝙ nichil hr̄et niſi
turpitudinē/ maliciā/ ⁊ fetorē/ ⁊ abominationem: quis
nō diceret te inſanire: īmo ⁊ q̄lis confuſio ⁊ erubeſcen
tia eſſet tibi ſi iſtū miſerū filie tue recipes/ ⁊ talem ac
tantū filiū regis refutares. Spūaliter loq̄ndo q̄libet
nrm̄ hȝ in cuſtodiā vnā filiam in ſui natura pulcherri=
mam: ſcȝ aīaz rōnalem que ē veriſſima imago trinita=
tis q̄ a duob⁹ amatorib⁹ nocte ⁊ die deſideratur: quo=
rū vnus eſt ditiſſimus ieſus xp̄s filius regis celeſtis.
Alter vero ſathanas amariſſimus ruſticus ruſticorum
plenus veneno malicie ⁊ miſerie. q tam horribilis ē ꝙ
ſicut dicit Bern. ſi qs eū videret in ſua horribiliſſima
diſformitate ex vno eius latere/ ⁊ patentē puteū infer=
ni in altero ei⁹ latere: poti⁹ in puteū inferni ſe ſubmer
geret ꝗ diabolū in ſua diſformitate conſpiceret. Iſte
miſer deſiderat in aīa hūana oēȝ virtutē ⁊ bonitatē de=
ſtruere ⁊ finalr̄ occidere ⁊ in tormēto inferni eternali=
ter incarcerare. iſtū tñ miſerū/ ribalduȝ pmittit miſer
peccator aīaz ſuā deflorare quotiēſcūq ꝯmittit aliqd
pctīn mortale ⁊ deſpicit ⁊ repellit amatorē ſuum dul=

criminali leſus xpī. Unde ꝛ de iſto conquerit dñs per prophetā dicēs. Uñ ſicut cōtempſit mulier amatorē ſuū ſic cōtempſit me. Hiere.3. O igitur miſer pctōr q̄ta erit ibi cōfuſio qualiſq̄ erubeſcentia cū hec corā oībus creaturis celi ꝛ terre manifeſtabitur fatuitas tua De qua manifeſtatione dicit dñs oſtendā gentib⁹ nuditatē tuā ꝛ regnis ignominiā tuam. Naū.3. Item talibus dicit dñs Hiere.23. Dabo vos in opprobrium et in ignorantiam ſempiternā q̄ nunq̄ delebit obliuione ſed forte hic dicet michi lubricus. Neſcio q̄ ſic facio. ſicut dicis: nō eñ diligo diabolū: ſed pulchrā mulierem. Sed taliter dicenti reſpondit. Aug. in de agone xpiana dicens q̄ ſicut piſcis ſub eſca letanter hamū mortis intrat ſic ſub apparētia parui delectabilis accipit ſibi lubricus eternā damnationē. Uñ diabolus inimicus gñis humani cognoſcēs ſe a nullo recipi ſi videretur in ſua horribili deformitate abſcōdit ſe ſub aliquo terreno delectabili ne papperet. Uñ ſicut dicit Beda in decipiēdo primos parentes abſcōdebat ſuā turpitudinem ſub pulchritudine vultus virginei quē oſtendit in capite ſerpentis. Item legit in li. de colla. patrū: q̄ quidā hō diu dyabolo deceptus relinquēs cōſiliū aliorū ꝛ ſequēs voluntatē ꝓpriā. tandē hō miſer a diabolo deceptus vt amplius deciperetur. apparuit ei diabolus ſol ſole clarior tāq̄ angelus lucis dicens miſero decepto vt proiiceret ſe in foueam ꝓfundiſſima iuxta eū qui ad imperiū tāȝ apparētis lucidi angeli putans ſe in foueā inuenire ſalutē inuenit mortem miſerrimā. Uñ in foueā ſe ꝓiciēs confractus expirauit. Sic certe ſpūaliter ꝓut dr prouer.23. Fouea ꝓfunda eſt meretrix. in hac fouea latet diabolus ſub vana pulchritudine ꝛ voluptuoſa delectatione quam conſideras lubricus hō in hac fouea putans inuenire verā felicitatē in illā ſe p̄cipitat. ꝛ inuenit finalit amariſſimā mortē eternā. Uñ ꝓuerb.5. Fauus diſtillās labia meretricis ꝛ nitidius oleo guttur eius: nouiſſima illius amara velut abſinthium. Ecce ſub fallaci pulchritudine quā fornicator cōſiderat in fatua muliere latet diabolus quā tñ lubricus oculis vidēs ꝓut dr ꝓuerb.7. Statim ſequit eā quaſi bos duct⁹ ad victimā et neſcit q̄ ad vincula ſtultus trahat donec tranſfigat ſagitta iecur eius ꝛ velut auis feſtinēs ad laqueum et

6. neſcit q̄ de periculo aie illius agit. ¶ Sextū motiuū ad deteſtationē huius pcti eſt q̄ pctm illud hōiem ſpiritualiter excecat ꝛ infatuat. Uñ pctm iſtud Dauid regē ſctm intantū excecauit q̄ fidelem ſuum militē fecit occidi vt voluptatē ſuā cū vxore ſua liberē exerceret vt p3.2.Reg.11. Itē pctm iſtud Salomonē regem ſapientiſſimum intantū infatuauit q̄ inordinato amore mulierū: legē dei ſprevit imo et immoderato vſu atq̄ aſſiduitate mulierū ad hoc vſq̄ ꝑductus eſt vt tēplum ydolis fabricaret: ꝛ q̄ prius tēplū deo cōſtruxerat aſſiduitate libidinis ꝓnde ſubtractus ydolis cōſtruere templa non timuit. vt p3.3.Reg.2. Itē hoc pctm ſanſonem fortiſſimū ſupauit. Uñ p dalidā quā inordinate dilexit ſeductus eſt ꝛ a philiſtijm capt⁹ ꝛ oculis expulſis in carcerem ductus et tandem ſeipſum cum populo non modico columnam ante regie ſubtrahens nequiter interfecit: vt patet Iudic.16. ex quo ergo peccatū iſtud hominem ſanctiſſimum excecauit. Hominem ſapientiſſimum infatuauit: et hominem fortiſſimum ſuperauit: merito peccatum iſtud eſt multum deteſtandum.

¶ Cap.3. de ſpeciebus luxurie.

Sequitur ſcdm notabile de peccato luxurie quod eſt eiuſdem peccati multiplicem ſpeciem declaratiuum pro quo notādum q̄ luxurie q̄nq̄ ſūt ſpecies ponēde: ſcȝ ſimplex fornicatio/adulterium/ſtuprum/inceſtus/ꝛ peccatū contra naturam.

¶ Cap.4. de ſimplici fornicatione.

Prima ergo ſpecies luxurie eſt ſimplex fornicatio que eſt illicitus cōcubit⁹ ſoluti cū ſoluta pri⁹ tñ corrupta. vñ.36.q.1. Cū igit inqt canon. Fornicatio licet videtur eſſe genus cuiuſlibet illiciti coitus q̄ fit extra vxorē legitimā tñ ſpūaliter intelligit in vſu viduarū vel meretricū vel cōcubinarū. Et dr fornicatio q̄ſi forme necatio. ſ. aie rōnalis q̄ eſt formata ad imaginē ꝛ ſimilitudinē creatoris. vñ q̄liter fornicatio aīam necat: figurā habemus Iudich.8. vbi legit de manaſſe viro iudich. q̄ venit eſtus ſuper caput ei⁹ ꝛ mortu⁹ eſt. Spūaliter manaſſes obliuioſus interpretatur: ꝛ ſignificat ſpm rōnalē q̄ multotiens per temptationē carnis concupiſcentie: oblitus eſt dni creatoris ſui Iudich glorificans interpretatur ꝛ ſignat carnem glorificantē in voluptatibus carnalibus que ſubiecta eſſet ſpūi. tanq̄ ſponſa viro ſuo: ſed ſuper caput illi⁹ manaſſe. i. ſuper ſupremā partē rationis que eſt quaſi caput ſpūs rationalis venit eſtus concupiſcentie carnalis et multotiēs moritur per conſenſu ꝛ op⁹ mortalis culpe: q2 tunc recedit ab eo ſpūſſanctus qui eſt vite aie. Uñ figurā hēmus hui⁹ Gen.31. vbi legitur q̄ iacob aīaduertit faciem labā q̄ nō eſſet ſicut heri ꝛ nudiuſtertiꝰ ꝛ ideo receſſit ab eo. Spūaliter iacob ſupplantator interpretatur et ſignat deum qui diabolum ſupplātauit eius poteſtatē auferendo Labā cādidatio ſiue albū interpretatur et ſignat aīam rationalē cādidatam p ſacramentū baptiſmatis vel penitentie: de qua cādidatione dicit pſal. Lauabis me ꝛ ſup niuē dealbabor. aīa enim taliter dealbata ꝛ lota ab oī turpitudine pcti eſt pulcherrima imago glorioſiſſime trinitatis: ſed qñ vero cōſentit ꝛ incidit in turpitudinem mortalis culpe ſtatim mutat ab iſta glorioſiſſima pulchritudine in ſimilitudinē teterrimi diaboli. vt dicit. b. aug. qd̄ cōſideras iacob. i. ſpūſſctus ſtatim recedit ab eo. vñ ſap.1. Spūſſanctus diſcipline effugiet fictum et auferet ſe a cogitationibus q̄ ſunt ſine intellectu: ſpū eñ ſancto taliter recedente ab aīa ſtatim moritur anima. Peccatū enim fornicationis quod taliter occidit animam. vt dicit Guil. pariſ. deteſtabilius eſſe videtur homicidio vel rapina: quod patet ex hoc q̄ illa nō ſubſtātialiter mala. pōt eñ aliq̄s velle: occidere hōiem meritorie ſicut iudex amore iuſticie ꝛ aliq̄s pōt licite alienū accipere in ſūma neceſſitate: ſed nullus pōt fornicari ſcienter quin mortaliter peccet. Ponamus in ſ̄ q̄ aliquis nunq̄ malū cogitauerit nec fecerit nec dixerit: et oīa egerit bona q̄ excogitare poſſit. et ſemel tm̄ fornicet ꝛ moriatur ſic abſq̄ penitētia ex neceſſitate dānabitur. ꝛ ſi oēs miſſe q̄ vſq̄ in finē mūdi celebrabunt ab eccl̄ia ꝓ eo celebrarent vt liberarent eū a morte eterna non poſſent eū liberare. Uñ ꝛ q̄ graue ſit illud pctm̄ patere poteſt ex illo qd̄ legitur Numeri.25. vbi legitur: q̄ cū fornicatus eſſet populus iſrael cum filiabus Moab iuſſit dñs cūctos principes populi ſuſpēdi ꝯtra ſolem in patibulo ꝛ occiſi ſunt de populo.24. milia hōiū ꝛ phinees q̄ interfecit zābri coeuntē cū madianite ſacerdotiū ſempiternū meruit accipere ꝛ irā dei a ppl'o

auertere. Item q̃ graue ſit illud pctm̄ elici põt ex illo Gen. vj. vbi dr̄ q̄ videntes filij dei filias hoim̄ q̄ eſſent pulchre acceperũt ſibi vxores ex oibus quas elegerãt vbi p filios dei ſcdm̄ doctores intelliguntur illi q̄ deſcẽderũt de Seth q̄ a pr̄e ſuo Seth fuerũt inſtructi in cultu diuino ꝛ de cognitiõe vnius dei omnipotentis. vnde et in pluribus locis noui et veteris teſtamẽti fideles vocãtur filij dei. Per filias vero hoim̄ intelliguntur mulieres deſcendẽtes de Cayn q̄ curioſe diſſolute ꝛ lubrice erãt et de illis preceperat Seth filijs ſuis q̄ non acciperent ſibi vxores. ſed filij Seth tranſgredientes patris ſui preceptum acceperunt ſibi vxores ex omnibus quas elegerant: et iſta vt dicũt doctores erat cauſa diluuij. et ſi tantam vindictam accepit de⁹ ꝓpter hoc q̄ filij Seth cõtra p̄ceptũ patris carnalis voluptuoſas mulieres acceperũt vxores: q̃tam vindictã putas accepturus eſt de illis q̄ cõtra preceptum patris celeſtis fornicãdo accipiunt voluptuoſas mulieres nõ in vxores: ſed in cõcubinas ſiue meretrices. Et ideo merito dicit apl̄s Ephe. v. Hoc autẽ ſcitote intelligentes q̄m ois fornicator immundus aut auarus qd̄ eſt ydolorꝫ ſeruitus non habet hereditatem in regno xp̄i ꝛ dei. Sed hic forte quereret aliq̄s quare ꝓhibuit dñs ſimplicẽ fornicationem. Et quãtum ad illud dici põt q̄ queſtio iſta eſt diabolica et deriſione digna diabolica eſt/ q: conſimilẽ queſtionẽ ꝓpoſuit diabolus q̄n dixit mulieri Gene. iij. Cur precepit vobis deus vt nõ comederetis ex omi ligno paradiſi. Et deriſione digna eſt. Nam ſi aliq̄s ꝓponeret cõſimilẽ queſtionem alicui hoi venerabili dicẽdo. Quare nõ ꝑmittis filias ſuas proſtitui ſiue meretricari quare vis eas maritari. nõne rogo. ſtultus reputaretur? Quãto ergo poti⁹ dyabolic⁹ ꝛ fatuus põt reputari q̄ de rege celeſti hoc audeat q̄rere quare ip̄e filias ſuas nõ ꝑmittit fornicari: vel q̄re vult eas vel caſtas ꝑmanere vel nuptijs tradi. Sed adhuc forte dicit Lubric⁹. Dñe nõne creature ad vſũ hois cõdite ſũt: cur igit̃ ſũt ſibi: niſi vt comedamus ipſos? cur ſunt panni niſi vt ipſis induamur? cur inſuper ſunt mulieres niſi vt ipſis vtamur? Hunc dr̄ q̄ creature cõcedũtur hoi ſolũ ad vſũ nõ ad abuſũ abutũtur aũt alimentis vtendo eis: pre ꝓpere laute nimis ardenter ſtudioſe. veſtimentis abutũtur quotiẽs ad pompam ꝛ mundi vanitatẽ vel aliquo modo preter purã neceſſitatẽ eis vtũtur. Abutũtur etiã mulierib⁹ quotiẽs eas extra matrimonium carnaliter cognoſcũt. Sed hic dicit lubricus. nõne talis actus naturalis eſt q̄n ergo abuſus dici põt. Sed q̃tum ad iſtud attende ꝛ oſtendã tibi exemplũ. Ponatur q̄ captiuus ducaris in caſtrũ regis tui ꝛ q̃uis innocens ſis ꝛ fidelis: cõſtituit tñ ibi rex ꝛ eius vicecomes legẽ vt portam caſtri nõ exeas ſub pena mortis. tu vero legẽ frangẽs domũ curris. nõne hõ mortis efficeris: ſi eñi nõ fuiſſet tibi lex poſita licite potuiſti iuiſſe domũ. modo vero ꝓpter trãſgreſſionẽ legis reus eris mortis. exẽplũ hui⁹ habemus. 3. Reg. 2. vbi legitur q̄ rex Salomon vocauit ad ſe Semey ꝛ dixit ſibi/ edifica tibi domũ in Ihrl'm ꝛ habita ibi ꝛ nõ egredieris inde huc atq̄ illuc. quacũq̄ aũt die egreſſus fueris et tranſieris torrentem cedrõ ſcito te interficiendũ. quod et factum eſt. Nam poſtea ſemey cõtra hãc regis conſtitutionẽ ꝛ mãdatũ exiens ad p̄ceptum regis interfectus eſt ſi eñi nõ fuiſſet ei hec lex edita exciũdi minime fore feciſſet. ſed trãſgrediens legẽ ſibi datã reus erat mortis. Certe conſimiliter eſt de coitu viri ꝛ mulieris. naturalis eſt ei⁹ act⁹. ſed ſuperueniente ordinatione dei extra matrimonium mortale eſt pctm̄. ¶ Sꝫ adhuc forte dicis. cur facta ẽ talis prohibitio vt exardata natura ſequeret̃ mortalis culpa? Sed attende ꝛ reſponde michi. cur frenũ apponitur equo indomito: nonne quia aliter ſeſſor cito iaceret in luto/ Sic ſpũaliter caro noſtra quaſi equus eſt iuxta illud Eſa. 31. Equi eorũ caro. & ſic equ⁹ quaſi indomitus eſt ꝛ inobediẽs ſeſſori id eſt ſpiritui. dicente apoſtolo. Caro concupiſcit aduerſus ſpm̄/ ꝛ ſpiritus aduerſus carnẽ. et ideo cõſtituit dñs legem tanq̄ frenũ ad refrenandum carnẽ ab impijs deſiderijs dicente propheta. Iuſtus dñs ꝛ propter hoc legẽ poſuit delinquentibus in via. vñ niſi ſup hoc haberemus legem non curarent voluptuoſi opprimere ſororẽ ſuam vel matrẽ ꝓpriam qd̄ tñ abhorret natura. Sic etiã niſi dñs ſup hoc poſuiſſet legem non cognoſceret aliquis quis eſſet eius frater/ ſoror/ filius vel heres ſicut adhuc nonobſtante lege de aliquibus dubitatur: ꝛ ſic forte ex ignorantia frater duceret in vxorem ſororẽ ſuam: ꝛ filius adulterinus gauderet hereditate alicui⁹ proprio herede exheredato. nam proles genita in adulterio cum ſit aliena traderetur alicui vt propria et in eius ſuccederet hereditatem cum quo nullam haberet conſanguinitatem. Nec per hoc parum aggrauat peccatum ſuum qui facit alienũ reputari proprium ꝛ hereditatem propriam proli proprie trãſire in poſſeſſionem prolis aliene. Et ideo grauitatem huius peccati conſiderãs illevir iuſtus Thobias dixit filio ſuo illud thobie. 4. Attẽdite fili mi ab omni fornicatione ꝛ propter vxorem tuam nunq̄ patiaris crimen ſcire ꝛc.

¶ Cap. 5. de adulterio ſcda ſpecie.

Secunda ſpecies luxurie eſt adulterium quod eſt alterius thori violatio contra pactũ coniugale: quod fieri poteſt dupliciter: ſcilicet cum vxoratus peccat cũ ſoluta vel econtra cũ vxor peccat cum ſoluto: et ſic vocatur adulteriũ ſimplex. Scdo modo cum vxoratus peccat cũ vxore alterius vel ecõtra cum vxor peccat cũ viro alterius vxoris: et ſic vocatur adulterium duplex. Vñ Innocentius ꝛ ponit̃ in ca. 32. 2. q. Xp̄iana. Chriſtiana inquit religio adulterium in vtroq̄ ſexu pari ratione condẽnat. Solus eñi cõcubitus cõiugalis ad cõſeruationẽ humani gñis licitus ꝛ neceſſarius cõcedit̃. modo tñ ꝛ ordine loco ꝛ tp̄e debite conſeruatis. ¶ Pro quo notandũ q̄ q̄nq̄ modis contingit maritũ ꝛ vxorẽ peccare ſemiuicẽ abutentes: ſcꝫ modo/ tp̄e/ loco/ mente conditione. Modus eñ dꝫ eſſe naturalis et non cõtra naturã. Nã ſcdm̄ Aug. in libro de nuptijs/ ꝛ cõcupiſcẽtijs. vſus cõtra naturã in cõiuge magis eſt dãnabilis q̄ in meretrice. Itẽ Aug. cõtra Iouinianũ: vſus inq̄t naturalis ꝛ licitus eſt ſicut in cõiugio et illicitus ſicut in adulterio. cõtra naturã vero ſp̄ illicit⁹ ꝛ ꝓculdubio flagicioſior atq̄ turpior (quẽ ſctus apl̄s et in feminis et in maſculis arguebat damnabiliores volens intelligi) q̄ ſi in vſu naturali vel fornicando peccarẽt. Hec Aug. ꝛ ponitur in ca. 32. q. 7. Vſus naturalis. Scdo peccant maritus ꝛ vxor in tp̄e vetito: ꝛ q̃uis naturaliter inuicem cõmiſcendo vt puta in tp̄e menſtrui in tẽpore puerperij/ in tp̄e ꝑgnationis/ in diebus feſtiuis: q̄n vacandum eſt orõi/ ꝛ in tp̄e ieiunij: q̄n deberent carnẽ ſuã abſtinẽtia macerare. qd̄ eñ in tp̄e menſtrui ꝛ in tp̄e puerperij deberent a concubitu abſtinere: docet btũs Aug. ꝛ ponitur in ca. di. 5. Ad eius cõcubitũ. vbi ſic. Praua inq̄t cõſuetudo in cõiugatorꝫ moribus ſurrepit vt filios quos gignunt nutrire ꝛ mulieres cõtẽnant eoſq̄ alijs mulieribus ad nutriendũ tradant qd̄ videlꝫ ex ſola carnis incontinẽtia videt̃ inuentũ: quia

q aut simplex fornicatio p[...] sit mortale [...] natur[...] [...] 22 q 154 [...] arti 2 [...] optime [...]

cuȝ ſe continere noluͤt deſpiciuͤt lactare quos gignuͤt
hec ita.ꝑ q̄ filios ſuos ex praua conſuetudine alijs ad
nutriendū tradiderunt niſi prius purgatiōis tp̄s tran
ſierit ſuis viris miſeri prohibētur ita vt morte lex ſa=
cra feriat. ſi q̄s ad menſtruatā mulierē accedat. Hec
ille. Q̄d aūt in tp̄e in quo mulier impregnatur debe=
rent a cōcubitu abſtinere teſtaꝛ btūs Hiero. ꝛ ponitꝛ i
ca.32.q.4. Origo dicēs. Qui dicūt ſe cauſa rei publi=
ce et cōſeruatiōis gn̄is humani cōiungi vxorib' ꝛ fi=
lios ꝓcreare: imitenꝛ ſaltem pecudes ꝛ poſtq̄ꝫ venter
vxoris intumuit nō ꝑdant filios. Hec ille. Tales irra=
tionabiliores aīalib' videnꝛ eſſe. ſunt inquit quedam
mulieres q̄ ſicut aīalia abſq̄ꝫ vlla diſcretione indeſinē
ter libidini ſeruiunt quas ego nec mutis pecudibus
comparo: pecora eñ cum cōceperint vltra nō marib'
indulgēt copiam ſui. Hec Iſid. ꝛ ponitꝛ in caū. 32.q.7.
Nō ſolū. Item Criſo. Omelia.26.ope.imper. Abſti=
ne inq̄t a menſtruata/ abſtine a pregnāte/erubeſce fa=
cere q̄ aīalia bruta nō faciūt. Omne aīal conceptionis
ſue ſeruat honorē et tp̄s: ſꝫ homo ſolus cōtēnit. Hec
ille. Et q̄ in dieb' feſtiuis qn̄ vacādū eſt orōnib' debe
rēt maritus ꝛ vxor a carnalib' actib' abſtinere. Teſta
tur btūs Aug. dicēs. Quotiēſcūq̄ꝫ natalis dn̄i: aut re
liq̄ feſtiuitates aduenerint nō ſolū ab infidelium cōcu=
binarū ꝯſortio: ſꝫ etiā a ꝓprijs vxorib' abſtinere debe
mus. Hec Aug. ꝛ ponitꝛ in ca.33.q.4. Quotienſcunq̄ꝫ
Itē apl's.2. Cho.7. Nolite fraudare inuicem niſi for=
te ex cōſenſu ad tp̄s. vt vacetis orationi. Et q̄ tēpore
ieiunij debēt ſe abſtinere ab actu carnali. Teſtaꝛ btūs
Aug. dicēs. Chriſtiano lic̄t cū vxore ſua aliqn̄ lꝫ aliqn̄
nō licet. ꝓpꝛ ꝓceſſionis eñ dies ꝛ ieiunioꝝ nō lꝫ cōue
nire q̄ a licitis etiā abſtinendū eſt vt facilius impetra
ri poſſit q̄d poſtulatur. hec Aug. ꝛ ponitꝛ in ca.33.q.4.
Chriſtiano. Itē Criſo. ope. impe. omelia.26. qn̄ inq̄t
dies feſtiuus aut dies ieiunij fuerit. ſerua vt impleas
aplicū ꝓceptū. Nolite fraudare inuicem niſi forte ex
conſenſu ad tp̄s: vt vacetis orōni. Itē Ambro. Null'
oīno i quadrageſima vxori ſue ante octauas paſche iū
gaꝛ. ¶ Tertio principalr peccat marit' in loco ſacro
3. cognoſcēdo vxorē. Vñ apl's.1. Cor.3. Si quis templū
dei violauerit diſꝑdet illū deus. ¶ Quarto/principa
4. liter peccant maritus et vxor eius ex ardore libidinis
nimis voluptuoſe act' carnales exercētes. Vñ Hier.
Liberoꝝ inq̄t in matrimonio oꝑa cōceſſa ſūt. volupta
tes vero que de meretricū capiūtur āplexibus i vxo=
re dānātur. Hec Hiero. ꝛ ponitꝛ in ca.32.q.4. liberoꝝ.
5. ¶ Quinto/peccāt marit' ꝛ vxor nimis ardenter ſe in=
uicem amantes. Vñ Sixtus et ponitur in ca.32.q.4. ori
go. Adulter inq̄t eſt in ſuā vxorē amator ardētior. ꝛ ſe
q̄tur. nichil eſt fedi' q̄ꝫ vxorē amare quaſi adulterā.
6. ¶ Et hoc accidit qn̄ amor huiuſmodi amori diuino ꝓ
ponitꝛ. Sol' eñ cōcubitus matrimonialis cuꝫ quinq̄ꝫ
cōditiōib' ꝓdictis ſeruatis eſt licitus ꝛ legalis. ꝛ hoc
triplici de cauſa. ſ. vel cauſa ꝓcreādi. debiti ꝑſoluendi
B vel fornicatiōis euitāde. ¶ Prima cauſa eſt pietatis ꝛ
iuſtitie. vñ Gen.1.ꝛ.9.capl'is. Creſcite et multiplica=
mini. ¶ Scd'a humilitatis et obedientie. Vñ.1. Co.7.
Vxori vir debitum reddat: ſilr et vxor viro. ¶ Tertia
cauſa eſt ſecuritatis ꝛ tutele. vñ.1. Corin.7. ꝓpter for
nicationē vnuſquiſq̄ꝫ ſuā habeat vxorem: et vnaqueq̄ꝫ
ſuū virū. Sꝫ hic eſt inſuꝑ notandū: q̄ in t̄o matrimo=
nio ſpecialiter tria ſunt obſeruanda. ¶ Primū eſt pro=
les deſideretur: et ad honorē dei religioſe educatur.
¶ Scd'm eſt vinculum matrimoniale nō ſoluaꝛ. ¶ Et
tertiū eſt vt fides cōiugiū ad alterutrū exhibita ſerue
tur incorrupta. De primo dr̄. Thob.8. vbi legitur: q̄

Thobias iunior accepta vxore dixit nunc dn̄e tu ſcis
qn̄ nō luxurie cauſa accipio vxorē meam: ſed ſola po=
ſteritatis dilectione in qua bn̄dicaꝛ nomē tuū i ſcl'a
ſcl'oꝝ. Sꝫ cōtra iſtud faciūt illi q̄ poſtq̄ꝫ venter vxoris
intumuerit ꝓpꝛ ſuā libidinoſā voluptatē exercendam
ſuos ꝑdūt dānabiliter fetulos. vñ Aug. Aliqn̄ inquit
eouſq̄ꝫ ꝑuenit hec libidinoſa voluptas: vel libido cru
delis vt etiā ſterilitatis venena ꝓcuret: et ſi nichil va
luerit conceptos fetus intra viſcera aliquo modo ma
le extinguit aut fundat volendo ſuam prolem prius
interire q̄ꝫ viuere: aut ſi in vtero viuebat occidi āteq̄ꝫ
naſci. Proinſus ſi ambo tales: ſūt coniuges non ſunt.
Et ſi ab initio tales fuerunt nō ſibi ꝑ connubiū: ſed ꝑ
ſtuprū potius cōuenerunt. ſi aūt ambo non ſunt tales
audeo dicere. aut illa eſt quod ammodo mariti mere=
trix aut ille adulter vxoris. Hec Aug. et ponitꝛ in caū.
32.q.2. Aliqn̄. Sꝫ certe ſuꝑ oēs tales q̄ ita cōiugiū ſu
ſcipiūt pricipalr vt ſuis libidinoſis voluptatib' vacēt
ſicut equus et mul' ſine aliqua diſcretiōe rōis q̄ciēſq̄ꝫ
et quotienſcunq̄ꝫ beſtialis appetit' eos arripuerit hꝫ
demoniū ꝑtātem. Vñ exemplum huius habemus in
ſcriptura ſacra. Thob.6. vbi legitur: q̄ fuit q̄dam vir
noīe Raguel. hn̄s filiā pulcherrimā quā duxerūt ſeptē
viri voluptuoſi libidinoſa intentione ꝛ a demone occi
ſi ſunt virgine manente incorrupta: quā poſtea conſu=
luit angelus dei iuniori Thobie accipere ſibi i vxorē.
Et dicit Thobias ad angeluꝫ. Audiui q̄ tradita fuit
ſeptē viris et mortui ſūt: ſꝫ et hoc audiui q̄ demoniuꝫ
occidit eos: timeo ergo inq̄t ne et hoc michi eueniat.
Et dixit angelus ad eū. Audi me ꝛ oſtendam tibi qui
ſunt q̄bus preualere pōt demoniū. Hi namq̄ꝫ qui con=
iugium ita ſuſcipiūt: vt deum a ſe ꝛ a ſua mente exclu
dant ꝛ ſue libidini ita vacent. ſicut equus et mulus: q̄
bus non eſt intellectus. Habet ſuper eos demoniū po
teſtatem. Tu aūt cum eam acceperis inquit angelus
ingreſſus cubiculū per tres dies continens eſto ab ea
ꝛ ad nichil aliud niſi orōnibus vacabis cū ea: ꝛ ſeq̄tur
tranſacta nocte tertia accipies virginem cum timore
dn̄i et amore filioꝝ magis q̄ꝫ libidinis cauſa ductus
et tali intentione accepit iſte nobilis iuuenis hanc vir
ginem. vñ accepta virgine dixit ad deum. Tunc dn̄e
tu ſcis qn̄ luxurie cauſa non accipio vxorē meam: ſed
ſola poſteritatis dilectione in qua benedicatur no=
men tuum in ſcl'a ſcl'oꝝ. Suꝑ quo dicit de abbeuill.
Hoc inq̄t fine deſideranda eſt poſteritas vt educaꝛ
proles ad cultū et parentes filios quos generant ad
huius ſcl'i miſeriā ꝑ malā doctrinam ſiue ꝓpter defe=
ctum bone doctrine et exemplū nō generēt cū ſeipſis
ad gehennā. ſicut exēplū habem'. 1. Reg.2. vbi legitur
q̄ hely hn̄s duos filios impios Ophni/ ꝛ Phinees nō
debite eos correxit q̄ꝫ illis remiſſe eoꝝ iniquitatem re=
darguebat dicēs. quare facitꝪ res huiuſcemodi: quas
ego audio res peſſimas ab omni pp'lo: nolite filij mei:
ſed non audierunt vocē patris. Et ideo vt dicit Hier.
ſuꝑ eodē. Hely q̄ nō debite filios ſuos correxit apud
diſtrictū iudicē ſemetipm̄ cū filijs ſuis crudeli dāna=
tione ꝑcuſſit. ¶ Scd'm obſeruandū in vero matrimo=
nio vt ꝑdixi eſt vt vinculū matrimoniale non ſoluatur C
Vñ Math.19. legitꝛ q̄ phariſei tentantes xp̄m petierūt
ab eo ſi liceret homini vxorem ſuam dimittere ex qua
cūq̄ꝫ cauſa. qui rn̄dens ait eis. Non legiſtis quia qui
fecit homines ab initio maſculum et feminā fecit eos
et dixit ꝓpter hoc relinquet homo patrem ꝛ matreꝫ ꝛ
adherebit vxori ſue. et erunt duo in carne vna: ita ꝙ iā
non ſunt duo ſed vna caro: quod ergo deus coniunxit
homo nō ſeparet. Sed contra iſtud faciunt oēs qui

fingunt ſibi falſas cauſas vt diuortium inter ſe ⁊ vxo
res ſuas legitimas fiat ⁊ alijs ad libitum nubant ⁊ ſic
per totum tp̄s vite ſue in adulterio viuant: ⁊ ſeipſos
cū ſuis adulterinis vxorib⁹ ad mortem eternā dānabi
les faciūt. ¶ Pro quo notandū q̄ nullus poteſt licite
dimittere ſuā vxorē excepta ſola fornicationis cauſa.
vn̄ Aug. Si vxorē habeat q̄s ſterilē ſiue corpore de
formē ſiue debilē mēbris. vel cecā vel ſurdā vel claudā
vel ſi q̄d aliud ſiue morbis vel laboribus vel dolorib⁹
cōfectam. ⁊ quicq̄d excepta fornicatione cogitari pōt
vehemēter horribilem pro ſocietate fideq̄ ſuſtineat.
Hec Aug. ⁊ ponitur in ca. 32. q. 5. Si vxorē. Et ſicut
dicit canon quicunq̄ citra fornicationis cām vxorem
ſuā quacunq̄ occaſiōe reliq̄rit. q2 qd̄ dn̄s de⁹ cōiūxit
ipſe ſeparare diſpoſuit tādiu ab eccl'iſtica communio
ne priuat⁹. ⁊ a cetu oīz xp̄ianoꝝ maneat alien⁹ quouſq̄
ſocietatē relicte cōiugis ſinceriter amplectat' ⁊ foue
at. Hec ca. 32. q. 5. Preceptum. Fornicationis eñ cau
ſa ſolū pōt q̄s dimittere vxorē q̄tum ad thorū cohā
bitationē: ſed tūc aliā viuēte illa nō pōt accipe et eo
dē mō dicendū eſt de muliere. Vn̄ Hieron. Precipit
inq̄t dn̄s vxorē non debere dimitti excepta cā fornica
tionis: et ſi dimiſſa fuerit manere innupta quicquid vi
ris precipit' hoc conſequēter redūdat ad feminas. hec
Hiero. ⁊ ponit' i ca. 32. q. 5. p̄cipit. Itē 32. q. 7. placuit.
Placuit inquit canon vt ſcd̄m euāgelicā ⁊ apoſtolicā
diſciplinā: neq̄ dimiſſus ab vxore: neq̄ dimiſſa a ma
rito alteri cōiungātur. ſed ita maneāt / aut ſibimutuō re
cōſiliant'. Item. 1. Cor. 7. His autē q̄ matrimonio iun
cti ſunt precipio non ego ſed dn̄s vxorē a viro non re
cedere: q̄ ſi deceſſerit manere innuptā; aut viro recō
ſiliari: vir vxorem non dimittat. Nam ſicut dicit btūs
Aug. Interueniente diuortio non aboletur confede
ratio nuptialis. ita vt ſibi etiam ſint coniuges ſepara
ti cum illis autem cōmittatur adulteriū quibus fuerīt
etiā poſt ſuū repudiū copulati. hec Aug. ⁊ ponitur in
ca. 32. q. 7. Interueniente. Et ſicut dicit idē ſi nec illi
nubere cōcedit' viro viuo a quo receſſit: neq̄ huic alte
ram ducere viua vxore quā dimiſit. multo min⁹ p̄has
eſt illicita cuz quibuſlibet ſtupra cōmittere. hec Aug.
⁊ ponitur in ca. 32. q. 7. apl's. Grego. enim dicit q̄ qui
vxores ſuas in adulterio deprehendūt nō licebit nec
eū nec illā aliā vxorē accipe / vel aliū virū q̄diu ambo
viuūt. ſi aūt adultera mortua fuerit vir eius ſi vult nu
bat tn̄ in dn̄o. Adultera vero nunq̄ etiam ſi mortuus
fuerit vir e⁹: oīb⁹ tamē diebus vite ſue accerrime pe
nitētie lamēta p̄ſoluat. hec Greg. 32. q. 7. Hi vero. Ex
iſtis patet q̄ mulier dimitti nō pōt cum a fornicatōe
innocens inuenitur. ¶ Sed ponatur q̄ ipſa ſit adul
tera: tūc q̄ritur ſi adulter poſſet dimittere eā cā forni
cationis. Hunc dī q̄ hanc q̄ſtionē mouet Innocentius
papa. et tenet q̄ nō. Nō enī inquit videtur q̄ pari cri
mine īfectus aliū de eodē punire poſſit. vn̄ cum iudei
adulterā accuſauerūt equitatis ſententiā a dn̄o acce
perunt. quicunq̄ veſtrū ſine pctō eſt primus in illā la
pidē mittat. hinc etiā in euangelio precipitur. ypocri
ta primū eijce trabē d̄ oculo tuo ⁊ poſtea educes feſtu
cā de oculo fratris tui. Hinc etiā Aug. ſcripſit in lib.
de ſermone dn̄i in monte. Nichil iniquius eſt q̄ cauſa
fornicationis dimittere vxorē: ⁊ ſi ipſa cōuincitur for
nicari occurrit eñ illud. In quo alterum iudicas teip
ſum condēnas. eadē eñ agis q̄ iudicas. Quapropter
quiſquis fornicatiōis cā vult abijcere vxorē ſuā prior
dȝ a fornicatione eſſe purgatus. hec Innocē. ⁊ ponitur
in ca. 32. q. 5. Xp̄iana religio. Itē Aug. ⁊ ponit' in ca. 32
q. 6. Non mechaberis. Non ibis inq̄t ad aliquam pre

ter ad vxorē tuā. tu aūt exigis hoc ab vxore ⁊ non vis
hoc reddere vxori. ⁊ cū debeas in virtute p̄cedere vxo
rem: q̄ñ caſti ās virtus eſt tu ſub vno impetu libidīs
cadis ⁊ vis vxorē tuā victricē eſſe: tu victus iaces et
cum tu caput ſis vxoris p̄cedit te ad deū cuius caput
es. vis tuam domū capite deorſū pendere. Caput eñ
mulieris eſt vir. vbi aūt melius viuit mulier q̄ vir: ca
put deorſum pendet domus. ſi caput eſt vir melius dȝ
vir viuere ⁊ p̄cedere in oībus bonis factis vxorē ſuā
his auctoritatibus monſtratur q̄ adulter adulteram
dimittere non valet. hec ibi. ¶ Tertium obſeruandū
in matrimonio eſt vt fides coniugium ad alterutrum D
exhibita ſeruetur incorrupta ne adulterium commit
tatur. Nam vt dicit apl's. 1. Cor. 6. Adulteri regnum
dei non poſſ. debunt. Unde magnitudo huius peccati
oſtendi pōt multiplici rōne. ¶ Primo q2 eſt cōtrariuȝ 1
ſacramento m̄rimonij qd̄ ip̄emet deus inſtituit in pa
radiſo in ſtatu innocentie. ⁊ ſicut dicit Guil. par. Non
pōt violatio tanti ſacramenti eſſe abſq̄ magna dei cō
tumelia ⁊ repugnantia ordinationi diuine. Unde ⁊ de
iſto peccato loquit' ſcriptura Job. 31. dicēs q̄ nephas
eſt iniquitas maxīa ignis vſq̄ ad p̄ditionē deuorans
⁊ oīa virtutū genimina eradicās. ¶ Scd̄o pōt oſtēdi 2
magnitudo huius pc̄ti ex hoc qd̄ eſt contrarium iuri
naturali. Unde dicit Guil. pariſ. Unū ex p̄ceptis iuris
naturalis eſt hoc. Quod tibi non vis fieri alij ne faci
as. ſed hanc iniuriam nullo mō vellet hō ſibi fieri vt
aliquis cum vxore ſua peccaret. nā multi poti⁹ vellent
interfici q̄ hanc iniuriā ſuſtinerent. Ius igit' natura
le docet hoīez hāc iniuriā nullo mō facere alteri; quaȝ
adeo odit ſibi fieri. vn̄ adulterantes furtum grauiſſi
mū cōmittunt. ⁊ hoc p̄bat Lincon. in de mandatis ta
li rōne. Uir inquit vel mulier adulterans furtum ſui
corporis cōmittit. q2 docet apl's. 1. Cor. 7. Uir non hȝ
poteſtatez ſui corporis: ſed mulier. ⁊ ſimiliter: mulier
nō hȝ poteſtatē ſui corpis: ſed vir: cū ergo corpus vi
ri ſit mulieris quantū ad actū p̄pagationis: ⁊ ecōuer
ſo: corpus mulieris ſit in viri poteſtate quo ad hunc
actū propagationis. Si ergo corpus ſuū alij mulieri
quo ad hunc actum tradat: manifeſtū furtū corpis ſui
facit. Et ſic eodē mō mulier ſi corpus ſuuz tradiderit
alij viro. ſȝ q̄to pcioſius eſt q̄ furto ſurripitur / tanto
grauius peccat qui illud furat'. ⁊ iteꝝ. q̄to maior de
betur fides ⁊ dilectio ei cui aliq̄d furto ſurripit': tāto
grauius peccat q̄ furat' illud. ſȝ homine nulla creatura
mortalis dignior eſt / vel p̄cioſior. ⁊ nulli maior debet'
fides vel dilectio q̄ viro ab vxore / ⁊ vxori a viro cum
p̄pter vxorē vt dī Gen. 2. debet hō dimittere patrē ⁊
m̄rem ⁊ adherere vxori ſue. ſeq̄t' q̄ furtū grauiſſimuȝ
cōmittat adulterās cū ſeipm furet' / ⁊ vxori: cui maxīe
mortaliū fidē dȝ et dilectiōēȝ ſurripit. Et eodē mō di
cēdū eſt de muliere. nec ſibi blādiat' q̄ ſolut⁹ ab vxore
cōiugata mechat' q̄ſi a crimine talis furti ſit immunis.
Nā ⁊ ſi nō furet' corp⁹ ſuū p̄priū / tn̄ conſentit q̄ vxor
p̄rimi ſui corp⁹ ſuū a ſuo p̄prio viro furet': ⁊ ſibi adul
terādo miniſtret. ⁊ teſte aplo ad Ro. 1. Nō ſolū q̄ pctā
agūt digni ſūt morte: ſed etiā q̄ ſūt cōſentientes agēti
b⁹. ¶ Furtū eī iſtō tā abominabile eſt ⁊ tā ꝯtrariū iu
ri natali q̄ alia aīalia irrōabilia ex puro inſtīctu nature
illd̄ aborrēt. vn̄ Linco. i de venenis. Narrat idē alexā
der neq̄ i li. ſuo de naturis reꝝ de adulterio cycōie q̄
cubās i nido ⁊ maſculo p̄ patriā cibos q̄rēte adultera
batur multis diebus: tn̄ anteq̄ veniebat maſculus ad
fontem qui prope erat ante domum cuiuſdam militis
ſe balneauit ⁊ ſic ad nidum remeauit: ⁊ tunc ſuperue
niens maſculus nichil percipiebat. miles vero cum

ſup hoc admiraret fontē fecit obturari ⁊ cyconia poſt
adulterij iterationē vna die veniēs ad fontē: ⁊ cum ſe
balneare non poſſet rediȷt dolens ad nidum. ſupueni=
ens vero maſculus ⁊ fetorem adulterij ſētiens exiuit
⁊ magnam cyconiarum multitudinē ſecū ducēs poſt
longā deceptionē adulteram inter ſe dilacerauerunt.
Sile eñ narrat Plinius lib 8. de naturis reruꝫ vbi di
cit ꝙ pardus quodam cū leena adulterabat vnde gene
rabatur leopardus/tunc veniens leo et fetorē adulte=
rij ſentiens in vindicationeꝫ ſurgēs: leenā interfecit
Ex quo igitur bruta aīalia ex inſtinctu nature tātum
abhorrent adulterium: q̄nta credis dānatione dignus
eſt qui violat verū matrimoniū ſignās xp̄i ⁊ eccleſie
coniunctionem. qꝺ tñ peius hodie ſeruatur inter xp̄i=
anos/q̄ȝ inter bruta aīalia/⁊ q̄ȝ inter paganos qui ſūt
membra diaboli. Unde narrat Tullius in tuſculanis
q̄ſtionibus: ꝙ in iudea eſt q̄dam gens vbi marito mor
tuo vxores eius inter certamina ad iudiciū veniunt
⁊ illa que comprobatur fuiſſe magis cara et dilecta
defuncto in vita ponitur in ſepulcro viua cum eo. ⁊
hoc habet illa ꝑ magno honore alijs derelictis. ſꝫ vtinā
ſic eſſet int̄ xp̄ianos ſuas vxores dimittētes: ⁊ alias a
ſuis vxoribus habentes magis caras. Uñ ſicut dicit
Guil. par. magis interdū adulter amat meritricem
turpē q̄ȝ vxorem ꝓpriam pulchrā. et ideo ꝑ hoc videt
talem in pc̄tō iſto magis q̄rere dei cōtumeliā q̄ȝ ſuaꝫ
ꝓpriam voluptatē. Uñ Hieronim⁹. Libidinoſa inquit
mēs īhoneſta ardētius perſeq̄tur et qꝺ nō lꝫ dulci⁹ ſu
ſpicatur. tales eñ bñ aſſimilari pñt vipe. Uñ Ambro.
in ſuo examerō. Uipera inquit ſerpentū genus neq̄ſ=
ſimum ex libidine coeundi ſuam dimittens cōparem
murene querit copulationē. et tūc ꝓgrediens ad ripā
fluīs ſibillo eam vocat. illa vero ſtatim adeſt: ⁊ vipera
eiecto veneno in terram cum illa coit: quo facto vipa
rediēs reſumit venenū ſuū. Et ratio huius eſt ſecūdū
Jſido. 3. ethimo. cap̄. 6. qꝛ murena eſt tm̄ feminini ſex⁹
et non habet maſculinū niſi in genere ſerpētis de quo
concipit. Et ſicut dicit Ambro. vipera non deponit ve
nenū ad cōparē propriam: ſed ad murenam. ſic adulte
ri qui vexantur ſpū nequiſſimo libidinis magis ſunt
venenati ad coniuges ꝓprias q̄ȝ ad adulteras: qꝛ ſpi=
ritus nequam qui eos vexat: facit eos magis delecta
ri in adulterijs quibus ſunt largiores et blandiores
q̄ȝ vxoribus ꝓprijs. ⁊ ideo merito talibus ſerpentinis
adulteris pōt dici illud Math. 23. Serpētes genimina
3. viperaꝝ quō fugietis a iudicio gehēne. ¶ Tertio po
teſt oſtendi magnitudo huius pc̄ti adulterij ꝑ mala q̄
exinde ſequūtur. Sequūtur eñ ex iſto peccato exhe=
redationes filioꝝ. Uñ Eccl. 23. Mulier omnis relin=
quēs virū ſuūꝫ ſtatuēs hereditatē ex alieno matrimo
nio ⁊c. Sꝫ vt dicit Aug. ſanctius eſt mori fame q̄ȝ ydo
laticis veſci ita ſanctius eſt defungi ſine liberis q̄ȝ ex
illicito cōcubitu ſtirpē q̄rere. Hec Aug. ⁊ ponit̄ i ca.
32. q. 4. Sicut ſatius. Seq̄tur etiā ex iſto inceſtus: qꝛ
cōtingit aliq̄ñ ꝙ quis cognoſcat propriā ſororē igno=
rādo quid ſit pater eius. Seq̄tur etiā ex iſto peccato
homicidiū. Uñ legit̄. 2. Reg. 11. ꝙ dauid fecit occidi fi=
delem militem ſuum vriā poſtq̄ȝ cū vxore ſua adulte=
riū cōmiſiſſet. ⁊ ideo dixit ſibi dñs ꝙ nō decederet de
domo illius plaga vſq̄ȝ in ſempiternū: qꝺ ⁊ factū eſt.
qꝛ nūq̄ȝ de cetero regnū ſuum pacifice poſſedit. ſed in
4. cōtinuo conflictu permanſit et bello. ¶ Quarto pōt
oſtendi magnitudo huius pc̄ti ex pena ꝓ eo a deo in
lege ordiata. Uñ Leui. 20. Si mechatus q̄s fuerit cū
vxore alterius: ⁊ adulteriū perpetrauerit cum vxore
ſui proximi morte moriatur et mechus et adultera.

Jtem Deuteronomi. 20. Si dormierit vir cum vxore
alterius/vterq̄ȝ moriatur: id eſt adulter et adultera.
Unde et mors taliū adulterantium ſcꝺm legem datā
a deo ꝑ moyſen erat ꝑ lapidationē. Uñ Johā. 8. legit̄
ꝙ ſcribe ⁊ phariſei adduxerūt xp̄o mulierem in adul=
terio deprehenſaꝫ. dicentes. Magr̄: mulier hec modo
deprehenſa eſt in adulterio. in lege aūt moyſes man=
dauit nobis hmōi lapidare: tu aūt q̄d dicis? hoc autē
dixerunt tentantes vt poſſent accuſare et capere eum
in verbis. Nā xp̄s dixit illis ꝙ non veniebat ſoluere
legē: ſed adimplere / ac etiā docuit eos eſſe miſericor
des. dicēs. Eſtote miſericordes ſicut et pr̄ veſter mi=
ſericors eſt. ſꝫ tūc ſcribe falſi ⁊ phariſei cōbinauerunt
iſta ſimul ⁊ cogitauerūt. Tu dicis ꝙ tu non vis ſolue
re legem ſed adimplere. ſed lex dicit ꝙ adulterantes
deberent lapidari ad mortem: igitur ſi dixeris ꝙ iſta
mulier q̄ cōmiſit adulteriū nō debet mori dicis cōtra
legeꝫ ⁊ ex alia parte ſi dixeris ꝙ deberet lapidari: tūc
dicis cōtra ꝓpriā doctrinā vbi doces hoīes eſſe miſe=
ricordes: ⁊ ꝙ non vis mortē pc̄tōris ſed vt conuertat̄
⁊ viuat. ſed xp̄s ſumme miſericors cognoſcens mali=
ciam ⁊ intentionem illoꝝ impleuit legem. dedit iudi=
cium ⁊ miſericorditer ſaluauit mulierē vere peniten=
tē. vñ xp̄s inclinās ſe digito ſuo ſcripſit in terra et il=
lis pſeuerantibus in malicia dicit. Qui veſtrum ſine
pc̄tō eſt primus in eā lapidē mittat. Jn hoc innuens
ꝙ qui aliorum peccata debite et digne corrigerēt vel
punirent: prius propria peccata deberent corrigere.
Unde Ambroſius. Judicet ille inquit de alterius er=
rore q̄ nō habet quod in ſeipſo condemnet. Judicet il
le qui non agit eadē: que in alio putauerit puniēda ne
cum de alio iudicat in ſe ferat ſententiā. Judicet ille
qui ad pronunciandum nullo odio nulla offenſiōe nul
la leuitate ducatur. Hec Ambro. ⁊ ponitur in cau. 3. q
7. Judicet. Uñ xp̄s ꝓ eo ꝙ teſte apoſtolo. 1. Pe. 2. Pec
catum nō fecit nec inuētus eſt dolus in ore eius: ideo
iuſte ⁊ digne dare potuit ſententiam de muliere pec=
catrice cuius ſententie executionem facere impij ſcri
be ⁊ phariſei pro eo ꝙ grauioribus peccatis erant ir=
retiti fuerunt inepti. ⁊ hoc manifeſte perceperunt ex
ſcriptura quam chriſtus ſcripſit in terra in qua vide=
runt ſua propria peccata ⁊ quelibet peccata alterius
vt dicit Hocyngram. ⁊ ideo propter erubeſcentiā tanq̄ȝ
reprobi confuſi omnes receſſerūt vnuſquiſq̄ȝ poſt aliū
⁊ remanſit ieſus ⁊ mulier coram ſe: cui dixit ieſus. mu
lier vbi ſūt q̄ te accuſauerūt nemo te condēnauit. que
dixit: nemo dñe. dixit aūt ei ieſus. nec ego te cōdēna=
bo vade ⁊ iam amplius noli peccare. Hanc benigniſſi
mam dei miām miſeri pc̄tōres intelligerent ⁊ ad peni
tentiā feſtinarēt cōſiderantes quomodo vbi deus oēs
cōtra legē ſuam delinquētes iuſte poſſet deſtruere ꝑ=
cit eis miſericorditer ad viuendum vitā ſuā voluerit
emendare. Uñ Eſa. 34. Expectet dñs vt miſereat̄ vr̄i
Jtem. 1. Petri vltimo. Patienter propter vos agit no
lēs aliquos perire: ſed omnes ad penitentiaꝫ reuerti.
¶ Capitulum. 6. de ſtupro tertia ſpecie.

TErtia ſpecies luxurie ſtuprum
appellatur: qꝛ eſt illicita defloratio ꝟginis
⁊ hoc fieri cōtingit dupl'r. ¶ Primo qñ talis 1.
defloratio fit ꝑ oppreſſionē vel ꝑ raptū ꝟgis A
renitentis. ⁊ talis defloratio ꝓprie rapt⁹ appellat̄. de
qua cau. 36. q. 3. Raptores. Raptores inquit igitur vi=
duaꝝ vel virginū ob immanitatem tanti facinoris de
teſtamur illos vehementius pſequēdo q̄ ſacras virgi
nes nolentes / vel inuitas in ſuo matrimonio ſociare

tentauerint quos tñ ꝓ nephãdiſſimi criminis atroci=
tate a cõlone ſuſpendi ꝑcipimus. hec ibi. Jtẽ iperator
Jouinianus. Si qs inqt nõ dicam rapere ſed attẽta=
re tantũmodo matrimonio iũgẽdi cã ſacratiſſimas vir
gines auſus fuerit capitali pena feriatur. Hec Joui=
nianus. ⁊ ponit̃ in ca. 36. q. 2. ſi qs nõ. Jtẽ Gelaſius. 36
q. 1. De raptoribus. de raptoribus inquit canon id cõ=
ſtituendũ eſſe ſenſimꝰ vt ſi ad eccliam raptor cum ra=
pta confugerit ⁊ feminã ipſam violẽtiã pertuliſſe cõſti
terit ſtatum liberetur de ptãte raptoris ⁊ raptor mor=
tis/vel penarũ impunitate cõceſſa/vel ad ſeruiendum
ſubiectus ſit/aut redimendi liberam facultatem ha=
beat. Si vero q̃ rapitur patrẽ hr̃e conſtiterit/ ⁊ puella
raptori conſenſerit ptãti patris excuſata tradat̃/ ⁊ ra
ptori patri ſuperioris conditionis ſatiſfactiõe teneat̃
obnoxiꝰ. Ex huius autoritatis cõditiõe inquit canon.
Liquet ꝙ aliqñ ꝙ vis infertur parẽtibus ⁊ non puel=
le cuꝫ dr̃ ſic. Si puella raptori cõſenſerit/ aliqñ vterqꝫ
violentiã ꝑferunt cũ ꝑmittitur. Si raptor cum rapta
fugerit ⁊ feminã ipſam violẽtiã pertuliſſe conſtiterit:
puelle aũt ⁊ nõ parentibus vis iferẽ cũ volũtate prius
puella violenter abducitur vt eiꝰ patiat̃ cõcubitũ ⁊ cu
ius copule nunq̃ꝫ cõſenſũ adhibuit. hic aũt neqꝫ parẽ=
tibus neqꝫ puelle vim intuliſſe videretur: cũ neqꝫ illis
prohibẽtibꝰ neqꝫ illa remittẽte violenter ſit adducta
Aliud eſt eñi promiſſionibꝰ aliquã ſeducere ⁊ aliud vi
ſibi inferre. vnde qꝛ neutri vis illata probatur: raptor
hoc iure dici nõ debet. hec ibi. ❡ Scdo cõmittitur ſtu
2. prũ ꝑ defloratiõnẽ virginis. ⁊ hoc qñ talis defloratio
fit cũ cõſenſu virgis. ⁊ defloratio talis proprie ſtuprũ
dr̃. Vñ Gelaſiꝰ papa. ſtuprũ inquit eſt ꝓprie virginũ
illicita defloratio qñ. ſ. nõ precedenti cõiugali pactiõe
vtriuſqꝫ voluntarie virgo corrũpitur. hec Gelaſiꝰ. ⁊ po
nitur in cañ. 36. q. 1. lex illa. Grauitas eñi huiꝰ pcti (vt
dicit Guil. pariſieñ.) põt oſtẽdi ex hoc ꝙ pctm̃ illud au
fert virginitatem cui debetur fructus centeſimꝰ: vbi
tñ cõiugatis ꝑfectis ſolũ debetur fructus triceſimus.
viduis vero ꝑfectis ſexageſimꝰ. ſed vt cõſtat ſatis de
teriorat terrã ſuã q̃ facit eam vt non poſſit reddere ni
ſi ſexageſimũ fructũ vel triceſimũ: cũ prius redderet
B cẽteſimũ. Pro quo notandũ ꝙ triplex eſt caſtitas. ſ. ca
ſtitas cõiugalis: vidualis ⁊ ꝟginalis. ❡ De caſtitate cõ
iugali loqtur. Criſo. ome. 26. ope. ipe. dicens. Oſtẽdo
tibi quõ vxorẽ habeas ⁊ caſtitatis vitã colas abſtine=
re a mẽſtruata abſtinere a ꝑgnata: erubeſcere facere
quod animalia non faciunt. omne animal cõceptionis
ſeruat honorem ⁊ tp̃s. hõ aũt ſolus inhoneſte conte=
nit. qñ dies feſtiuus eſt aut dies ieiunij ſerua ⁊ imple=
as apoſtolicum ꝑceptum. Nolite fraudare inuicem
niſi forte ex conſenſu ad tempus vt vacetis orationi.
De caſtitate viduali loqtur Criſo. ome. 26. dicẽs. Si
vidua es noli tranſire ad ſcdas nuptias vel tertias:
et operata es caſtitatis vitam. Vñ aplſ. 1. Corinth. 7.
Mulier alligata eſt legi q̃ꝫto tp̃e vir eius viuit. ꝙ ſi
dormierit vir eius liberata eſt a lege. cui vult nubat
tñ in dño. beatior tñ erit ſi ſic permanſerit ſcdꝫ cõſili=
um meũ: puto aũt qꝛ ⁊ ego ſpm̃ dei habeã. Super quo
Amb. in libello ſuo de viduis euidẽter inquit. expſſit
diabolus ꝙ intereſt cũ aliam eſſe dixerit aliã eſſe bea
tiorem demonſtrauit. idqꝫ non taꝫ iam ex ſuo iudicio
q̃ꝫ diuini ſpũs docuit infuſione depromptum vt cele=
ſtis iſta non humana ſententia videretur. hec ille.
C ❡ Sed hic notandum eſt ꝙ alique viduaꝝ bone ſunt
⁊ electe. ⁊ alique ſunt male ⁊ deſpecte. De viduis eñi
bonis electis loqtur aplſ. 1. Thi. 5. dicens. Viduas
honora que vere vidue ſunt. Unde Ambro. in libello
ſuo de viduis. Non enim inquit in honore debemus
ꝑterire et a virginum preconio ſeparare quas apoſto
lica ſententia cum virginibus copulauit. Juxta quod
ſcriptũ eſt. 1. Coꝝ. 7. Et mulier innupta et virgo co=
gitat q̃ ſunt dñi. vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpiritu. Et ſeq
tur. nec ſola tamen caſtitas corporis vidue fortitudo
eſt: ſed magna ⁊ vberrima diſciplina virtutis. Pro q̃
notandũ ꝙ vidua vera et perfecta quinqꝫ dꝫ hr̃e cõdi
tiões ꝟtuoſas. ❡ Pria eſt ꝙ hẽbit ꝓpoſitum in ꝑpe= 1.
tua continentia ꝑmanere. Unde. 1. Corinth. 7. Dico
aũt non nuptis ⁊ viduis/bonum eſt illis ſi ſic perman
ſerint ſicut et ego. ❡ Secundo debet ſe retrahere a 2.
ſpectaculis/a tabernis/⁊ a lubricorum colloquijs/et
voluptuoſis aſpectibus. Unde Ambro. lib. 1. de virgi
nitate: itaqꝫ inquit nec caſta eſt que metu cogitur: nec
honeſta que mercede conducitur: nec pudor ille qui
intemperantium oculoꝝ quotidiano expoſitus eſt cõ
uicio: flagicioſiſqꝫ aſpectibus ꝟberatur. Quod conſi
derans illa ſancta vidua Judich: que vt ſuam caſtita=
tem cuſtodiret illibatam in ſuperioribus domus ſue
fecit ſecretum cubiculum ſibi in quo cum puellis ſu=
is clauſa morabatur ⁊ habens ſuper lumbos ciliciuꝫ
ieiunabat omnibus diebus vite ſue preter ſabbata ⁊
neomenia et feſta domus iſrael. vt patet Judich. 8.
❡ Tertio ſolatio mundi contento dꝫ ſperare in domi 3.
no ⁊ in cõtinuis orationibꝰ ſe occupare. Vñ. 1. Thiñ.
5. Que autem vere viduaꝝ deſolata ſperet in domino
⁊ inſtet orationibus ⁊ obſecrationibus die ac nocte.
Sic fecit illa ſancta vidua anna ꝓphetiſſa que non de
ſcendebat de tẽplo ieiunijs ⁊ obſecrationibꝰ ſuiens
nocte ⁊ die: vt dr̃ Luce. 2. ❡ Quarto dꝫ prudenter et 4.
diligenter regere domũ ⁊ familiã ſuã ⁊ ſuis parenti=
bus in caſu quo indigeãt obediẽter miniſtrare: dicẽ
te aplo. 1. Thiñ. 5. Si qua aũt vidua filios aut nepo=
tes habet diſcat primũ domũ ſuã regere ⁊ mutuã vicẽ
reddere parentibus. hoc enim acceptũ eſt coram deo
⁊ ſequitur. Si quis autem ſuorum ⁊ maxime domeſti
coruꝫ curam non hꝫ fidẽ neget/ ⁊ eſt infideli deterior.
❡ Quinto debet opibus mĩe inſiſtere: ſicut illa nobi- 5.
lis vidua Thabita: q̃ prout dr̃ Act. 9. Erat plena ope
ribus bonis ⁊ elemoſinis quas faciebat alijs viduis
indigentibus ⁊ alijs pauperibus ad victum ſuũ. Fa=
ctum eſt autem vt hec vidua infirmata moreretur. qua
mortua venit ad eã petrꝰ: ⁊ videns pauperes viduas
ꝑ eã releuatas flentes ⁊ oſtendentes tunicas ⁊ veſtes
quas faciebat eis iſta nobilis vidua que erat mortua:
ad lamentiones eñi eaꝝ pietate motus oratione facta
ad deum virtute dei ſuſcitauit eam a morte. Vidue eñ
habentes has quinqꝫ conditiones ⁊ perſeuerantes in
illis vere vidue ſunt ⁊ illas vult aplſ eſſe honorãdas
cũ dicit. Viduas honora. Sup quo dicit lyra ꝙ honor
ſumitur dupliciter. Uno modo pro reuerentie exhibi
tione. alio modo pro neceſſarioꝝ adminiſtratione. vi
duis que diuites ſunt debetur honor primo modo qꝛ
ſi habuerint predictas q̃nqꝫ conditiones bñdicte ſunt
a deo dicẽte ꝓphã. Viduã eius bñdicẽs bñdicã. ſ pe.
Tales ergo merito ſunt honorande ex quo diuine be
nedictõis auxilio honorant̃. Sed viduis pauperibus
etate ꝓuectis ⁊ ſpaliter q̃ habuerũt ꝑſeuerãtiã in vir
tutibꝰ ꝑdictis debet̃ honor ſecundo mõ. qꝛ tales debe
rẽt eligi vt diuitũ elemoſinis ſuſtentarentur. dicente
aplo. 1. Thi. 5. Vidua eligatur non minus ſexaginta
annoꝝ q̃ fuerit vnꝰ viri vxor in operibus bonis teſti=
moniũ habẽs ſi filios paupes educauit ſi hoſpitio re
cepit ſi ſctõꝝ pedes lauit. ſi tribulationẽ patientibus
ſubminiſtrauit. ſi omne opus bonum ſubſecuta eſt.

D ¶ Secūdo dixi ꝙ alique ſunt vidue male ꝛ deſpecte: cuiuſmōi ſūt ille q̄ delicijs/voluptatib⁹/ ſpectaculis/ ꝛ diuitiaꝝ cupiditatibus implicātur. De talib⁹ loqui tur apl's.1.Thi.5.di. Vidua que in delicijs eſt viuens mortua eſt. Conſortiū talium viduarum conſulit apoſtolus ꝛ ſpāliter caſte viuere volētibus euitare dicēs. Adoleſcentiores autem viduas deuita. Unde in talibus viget adhuc ignis concupiſcentie carnalis ꝛ faciliter inclinaẗ ad malū. Et ideo vt dicit lyra. Societas ꝛ familiaritas eoꝝ piculoſa ē viro quātūcūqꝫ caſto. et ideo Iſidor⁹ ſoliloquioꝝ.cap̄.53. Si vis inquit a fornicatiōe eſſe tutus eſto penes mulieres corpore ꝛ viſiōe diſcretus. circa ſerpentē aūt poſitus nō eris diu illeſus: ante ignē conſiſtens ꝛ ſi ferreus ſis aliq̄n diſſolueris: proximus piculo diu tutus nō eris. Sed eſt vlterius notādū ꝙ aliq̄ vidue adoleſcentes indiſcrete caſtitatē vouēt. ꝛ tn̄ poſtea igne carnalis concupiſcētie vrente nubere volunt. ꝛ certe tales niſi fructuoſe peniteant ad ſuppliciū dānabiles ſunt eternū. Vn̄ Aug. in de continentia viduali. In coniugali inquit vinculo ſi pudicitia cōſeruatur dānatio nō timeẗ. ſic ſi in viduali ꝛ virginali continentia conſeruetur excellentia muneris amplioris expetitur qua expetita ꝛ electa ꝛ voto debito oblata iā non ſolū nuptias capeſcere ſꝫ ꝛ ſi non nubant nubere velle damnabile eſt. Item Ambroſius in ſermone de lapſu virgīs dicit. Aliqs inq̄t meli⁹ ē nubere q̄ꝫ vri. hoc q̄qꝫ dictū ad nō pollutū pertinet. ꝛ ad nondū velatū ceterū q̄ ſpondet ſe chriſto et ſanctum velamē accipit iā nupſit. Immortali iam iūcta eſt viro. ꝛ iā ſi voluerit nubere cōi lege cōiugij adulteriū perpetrat/ ꝛ ancilla mortis efficitur. Et ſi hoc verū eſt: q̄d de illa dicendū eſt que furtiua turpitudine conſtupratur: ꝛ fingit ſe eſſe qd̄ nō eſt. habitu virgo facto non virgo: ſed adultera. hec ille. Itē de talibus loq̄tur apl's.1.ad Thi.5.d. Cū enim luxuriate fuerint in xp̄o nubere nolūt hn̄tes dānationē: q̄ꝛ primā fidē. ſ. fidē factā deo pvotū irritā fecerīt p caſū luxurie. tales eni vidue vt ſubdit apl's volunt eſſe ocioſe ſua bonis operibus ꝛ diſcūt circuire domos ſupple ad audiēdū friuola/ ꝛ videnduꝫ inhoneſta ſpectacula. nō ſolū ocioſe: ſed etiā verboſe ꝛ curioſe ſupple ſe ornantes apparatu diſſoluto loquētes q̄ nō oꝫ ſupple ſcurrilia ꝛ cetera vaniloquia: q̄ nō ptinēt ad ſtatū viduale. ꝛ ideo ad excludendū periculū/ ꝛ propter maiorem ſecuritatem bene viuendi/ ſubdit apl's ibidē dicēs. Volo igitur iuniores. ſ. viduas nubere filios procreare ꝛ matres familias eſſe. De caſtitate virginali loq̄tur apl's.1. Corinth.7.di. De virginibus aūt p̄ceptū nō habeo: con-

E ſiliū aūt do tanq̄ꝫ miam cōſecut⁹ a deo vt ſim fidelis/ ꝛ ſeq̄tur. Qui aūt ſine vxore eſt ſollicitus eſt que dn̄i ſunt cogitare quō placeat deo. q̄ aūt cū vxore eſt ſollicitus eſt q̄ ſuut mundi. ꝛ quō placeat vxori ꝛ ſic diuiſ⁹ eſt. ꝛ mulier innupta ꝛ virgo cogitat que domini ſunt vt ſit ſctā corpore ꝛ ſpū q̄ aūt nupta eſt cogitat q̄ ſunt mūdi: ꝛ quō placeat viro ꝛ ſeq̄tur. Qui ſtatuit in corde ſuo firmus nō hn̄s neceſſitatem: ptātē tn̄ habens ſue voluntatis. et hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginitatē ſuā: bn̄ facit ergo q̄ matrimonio iūgit virginē bene facit. ꝛ qui nō iūgit. meli⁹ facit. hoc eſt ſi in perfecta virginitate mētis ꝛ corporis perſeuerauerit vſqꝫ in finem. Sed hic notandū eſt ꝙ triplex eſt virginitas. ſ. virginitas mentis ꝛ non corporis/ virginitas corpīs ꝛ nō mētis/ ꝛ v̄ginitas corpīs ꝛ mentis ſimul. Virginitas eſt corpīs et non mentis eſt q̄n caſtus vel caſta nō corpe ſed mente ꝛ volūtate fornicatur. Unde Criſo. Sicut inq̄t pctī op⁹ ſine voluntate non facit: ita ꝛ iuſticia ex opere non conſummatur niſi ꝛ voluntas affuerit. multi enim corpore caſtitate ſtudent: adulterium quidem voluntate committunt. cū dominus dicat. Qui viderit mulierem ad cōcupiſcendū eā iam mechatus eſt eam in corde ſuo: ergo volūtas ſine ope frequenter peccat. Hec Criſoſt. ꝛ ponit in cañ.32.q.5. Sicut enī. Itē Aug. in de v̄bis dn̄i ſermone.53. Quid inquit pdeſt integra caro mente corrupta. Melius eſt humile cōiugiū q̄ꝫ ſupba virginitas. ¶ Item Aug. in de virginitate. Felicior inq̄t michi videẗ nupta mulier q̄ꝫ virgo mente corrupta. habet enī illa ꝙ iſta adhuc cupit. Illa enim viri ſtudet placere: cui data eſt. Hec multis incerta cui danda eſt. Virginitas mentis ꝛ nō corporis eſt: q̄n virgo ſine conſenſu cum dolore patiẗ. qd̄ alius libidinoſa violētia operatur. Vn̄ Aug. ꝯtra Iulianū li.4. Pudicitia inq̄t res eſt animi virginitas ꝛ corporis. deniqꝫ illa pmanente integra in aīa poteſt iſta de corpore violentius auferri. ꝛ iſta integra manēte in corpore. pōt illa in aīa laſciua voluntate corrūpi hec ille. Verū ſi violētiaqꝫ virginitatem carnis auferet pmanente virginitate mentis integra ſanctitatē mentis nec carnis auferre pōt. ¶ Vn̄. Aug. Propoſito inquit animi pmanēte p qd̄ etiā corpus ſanctificari meruit: ipſi corpori nō aufert ſanctitatē violentia libidīs aliene quam ſeruat pſeuerantia ſue continentie. Hec Aug. ꝛ ponitur in ca.32.q.5. Ita Item yſidorus Non poteſt inquit corpus corrumpi niſi prius corruptus animus fuerit. munda namqꝫ cogitatione animi caro nō peccat. Hec yſid. ꝛ poniẗ in cañ.32.q.5. Non poteſt Item Augu. ꝛ poniẗ in cañ.32.q.5. Magnus. Magis inq̄t timeamus ne ſenſu interiori corrupta pereat caſtitas fidei q̄ꝫ ne femine cōſtuprētur violēter in carne q̄ꝛ violētia nō violatur pudicitia ſi mente ſeruaẗ: q̄n nec quis in carne violaẗ q̄n volūtas patientis turpiter carne nō vtitur. ſed ſine conſenſione tolerat qd̄ alius operatur. Hec ille. Et hoc verū eſt tā de virginibus ꝛ viduis q̄ꝫ etiā de vxoribus. Vn̄ Leo papa ꝛ ponitur in ca.32.q.5. Ille aūt. Cū hec inquit q̄ violētiam paſſa eſt pudicitiā amiſiſſe pbari nō pōt. nullo modo conuincitur fornicationis vel adulterij crimen incurriſſe. Hec ille. Item Aug. Cum mulier inquit nec ppie libidinis inſtinctu: nec aliene libidini cōſenſu/ nec viro ſuo languente vel abſente vel cōtinēter viuere cupiēte alij adheſit: ſed violenter aliena libidine oppreſſa vim pertulit apparet ꝙ nec adultera nec fornicaria dici poſſet. Hec Augu. ꝛ ponitur in cañ.32.que.5. Puto. ¶ Virginitas mentis ꝛ corporis ſimul. eſt virginitas corporis quā cōplectitur integra mentis voluntas et hec virginitas eſt glorioſa. Vn̄ Criſo. ꝛ ponitur in ca. 32.q.5. Sicut enim. Illa inq̄t eſt glorioſa cōtinētia nō quā tranſgredi non pōt neceſſitas debilitati corporis ſed quā amplectitur voluntas ſancti ppoſiti. Hec ille Et hec virginitas excellentiſſime cōmēdabilis eſt: et hoc ſpūaliter pp̄ter tria. ¶ Primo q̄ꝛ virgo hn̄s hanc virginitatem eſt ſpūaliter ſponſa xp̄i. Vn̄ Corin.10. Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtā exhibere xp̄o. In cuius rei figurā legiẗ Leui.21. Preceptuꝫ eſt ſummo ſacerdoti virginē tantū duceret in vxorem: ſed viduā repudiatam ſordidā: ꝛ meretricem nullo modo ducere. ¶ Spūaliter per iſta quattuor gn̄a mulierꝝ intelligūtur quattuor gn̄a hominū: qui a matrimonio ſūmi ſacerdotis: ſcꝫ xp̄i repellanẗ. p viduam intelligūtur tales q̄bus mortuus eſt actus libidinoſe opationis ſed non affectus: quos ſola neceſſitas repellit a malo vel pudor mundi: tales eñ licet nō poſſūt ſp̄ ſuā voluntatē exercere: pp̄ter impotētiam erubeſcētiam

vel mundi ſcandalum:tñ ſuſpirant ad antiqua mala ſi
cut filij iſrael ad ollas carnium. Exo.16. ¶ Per repu=
diatam ſignantur tales q̄ repudiant immunda nego=
cia cuiuſmodi eſſent religioſi ⁊ oñs cōtēplationi de=
diti.iuxta illud.2.Thi.2. Nemo militans deo implica
bit ſe negocijs ſecularibus:ſed iterū redeūtes mun=
danis cōcupiſcētijs ⁊ voluptatibus ſe opprimūt ⁊ ſub
mergūt.q̄ bene figura ti pñt p vxorē Loth: q̄ egreſſa
de ſodomis ⁊ reſpiciēs retro conuerſa eſt in ſtatuam
ſalis:ſed certe tales inepti ſūt ſummo ſacerdoti xp̄o
copulari dicēte xp̄o in euangelio. Luce.9. Nemo mit
tens manū ſuam ad aratrum ⁊ aſpiciens retro aptus
eſt regno dei. ¶ Per ſordidā intelliguntur tales q̄ li=
bidinoſis actibꝰ diuitiaꝝ cōcupiſcētijs ⁊ ceterorūꝫ vi
cioꝝ immundicijs ſordidant:⁊ certe oñs tales etiam
indigni ſunt xp̄o cōiungi dicēte ꝓpheta apl̄o Ephe.5.
Hoc aūt ſcitote intelligentes:q̄ꝛ oīs fornicator aua=
rus aut immundus qḋ eſt ydolorū ſeruitus nō habet
hereditatem in regno chriſti ⁊ dei. ¶ Per meretricem
que cōis eſt omni hominū ipſam deſiderāti intelligunt
tales:q̄ cōſentiūt cuilibet tētationi diaboli. Uñ dicit
Odo in quodā ſermone.quot pctā mortalia cōmittit
aliq̄s:cū tot demonibus aīa illius tanq̄ȝ meretrix vi=
liſſima adulterat.vñ aīam taliter adulterantē ſic allo=
quitur dñs per prophetā Ezech.16. Tu facta es qua=
ſi mulier adultera que ſub viro ſuo introducit viros
alienos:⁊ tales q̄uis caſte viuāt corpore ⁊ mēte q̄tū
ad actus venereos:tñ p eo ꝙ caritate carent eorū ca=
ſtitas deo minime placet. Nam tales ſunt ſicut ſpica
ſine grano:ſicut nux ſine nucleo:et ſicut lampas ſine
oleo. ¶ Et ſicut dicit Bern. Subtrahe oleū:et lāpas
non lucet:tolle caritatē:⁊ caſtitas deo non placet. Ta
les etiam ſimiles ſunt ſepulchris exterius pulchre or
natis:ſed interius plenis mortuoꝝ fetentibus oſſibꝰ
quos alloquit xp̄s Math.22. Ue vobis ſcribe ⁊ pha=
riſei ypocrite q̄ ſimiles eſtis ſepulchris exteriꝰ deal=
batis q̄ a foris apparēt hominibus ſpecioſa:intus ꝟo
2. plena ſunt oſſibus mortuoꝝ ⁊ omī ſpurcicia. ¶ Scḋo
cōmendat virginitas ꝑfecta ꝓpter cōformitatē inter
virgines ⁊ angelos. Uñ ſicut dicit beatus Hiero. In
carne p̄ter carnē viuere non eſt vita terrena ſed ange=
lica. Item Ambro. de cōmēdatiōe virginū ſupgredit
inq̄t Uirginitas cōditionē humane nature qua hoīes
angelis aſſimulant:maior tñ eſt virginum victoria q̄ȝ
angeloꝝ.angeli eñ ſine carne viuūt.virgines eñ cum
carne triumphāt. Item Ambro.lib.1. de virginitate.
Nemo inq̄t miret ⁊ ſi angelis cōparentur virgines q̄
angeloꝝ domino copulantur. Et ſeq̄tur. vobis autē
virgines ſctē ſpeciale preſidiū eſt ꝙ pudore intemera
to ſacrū deo ſeruatis cubile. Neqꝫ mirū ſi vobis ange
li militāt q̄ p angeloꝝ moribꝰ militatis: meret eorū
preſidiū caſtitas virginalis:quoꝝ vitā meret: ⁊ quid
pluribus exequar laudē caſtitatis. Caſtitas etiam an
gelos fecit.q̄ eā ſeruauit āgelus eſt.q̄ eā perdidit dia
bolus eſt. Hec ille. ¶ Tertio cōmendatur virginitas
3. ꝓpter excellentē remunerationē q̄ ſibi debetur a deo.
vñ vbi cōiugatis ꝑfectis fructus triceſimus viduis
ꝑfectis fructꝰ ſexageſimus. virginibꝰ ꝑfectis debet
centeſimus. de quo fructu loquitur ſcriptura. Sap.3.
dicens. Felix ſterilis ⁊ incoinq̄nata q̄ neſciuit thoꝝ in
delicto habebit fructum in refectōe aīaꝝ ſanctarum.
B ¶ Sed p aperiori declaratiōe iſtiꝰ eſt notandum ꝙ
coniugati boni ⁊ vidue perfecte ⁊ virgines ꝑfectiſſime
intelligūtur quaſi triplex terra bona in qua ceciderūt
ſemina v̄bi dei:de q̄bus loq̄tur xp̄s. Math.13. dicens
Alia aūt ceciderūt in terrā bonā ⁊ dederūt fructum
bonū.aliud centeſimū.aliud ſexageſimū.aliud triceſi
mum. ¶ Sup quo beatus Aug. in de q̄ſtionibꝰ noue
legis ad coniugatos inq̄t. qui ſunt prima terra ꝑtinet
fructus triceſimus ⁊ merito. nā trigenariꝰ ex terna=
rio ⁊ denario reſultat ⁊ coniugati boni denariū eterne
felicitatis recipiēt pro obſeruantia decem mandatoꝝ
p ternario triplicis boni cōiugij legitime cōſeruati
vñ nuptiale bonū tripartitū eſt. ſcꝫ in fidē:plem:et ſa
cramentū. In fide attēdatur ne poſt vinculū cōiugale
cum alio vel alia coeatur. In prole vt proles deſide=
ret. In ſacramēto vt cōiugiū p hoīeꝫ nō ſoluatur.
Scḋa terra q̄ melior ē ſūt ꝑfecte viuētes i ſtatu vidu
ali:ad quas ſcḋꝫ Aug. vbi priꝰ ꝑtinet fructus ſexage
ſimꝰ ⁊ merito:nā ſexagenarius ex ſenarijs ꝓducit et
denario:⁊ vidue vere ꝑfecte denariū felicitatis eťne
habebūt p obſeruātia decē mādatoꝝ dei ⁊ ſenario ope
rum mie:q̄bus intente dñt eſſe ꝑfecte in ſtatu vidua=
li degētes. de q̄bꝰ opibꝰ loq̄tur apl̄s.1. Thimo.5. vbi
viduā cōmēdabilē dicit ſex inſignibꝰ laudibꝰ videlicꝫ
ſi ſit i bonis opibꝰ hñs teſtimoniū: ſi filios educauit ſi
paupes hoſpitio ſuſcepit.ſi ſctōꝝ pedes lauit.ſi tribu
lationē patientibꝰ miam ſubminiſtrauit.ſi deinde om
ne opus bonū ſubſecuta eſt. Tertia terra que optima
eſt ſunt ꝑfecte viuentes in ſtatu virginali:ad q̄s ſcḋm
Aug. vbi prius ꝯtinet fructꝰ cēteſimus ⁊ merito.naꝫ
cētenarius ꝓducit ex duobꝰ denarijs: ſcꝫ ex decies ⁊
decem. Denariuꝫ eñ regis cuius eſt moneta imaginē
tenet:et virgines ꝫ perfecte habebunt duplicem coro=
nā:ſcꝫ auream ⁊ aureolā. p eo ꝙ in ſe duplr ſummi re
gis uiolatā ſeruauerūt imaginem:ſcꝫ p obſeruātiā
decē mādatoꝝ dei p qua hēbunt aureā:⁊ ſctē v̄ginita
tis mētis ⁊ corporis integritatem p q̄ hēbūt aureolā. D
¶ Sed pro declaratiōe iſtoꝝ duoꝝ terioꝝ aurea ⁊ au
reola eſt notādū ꝙ ſcḋm Januenſem in ſuo catholicō
parte q̄nta vbi virgo. Quoddā eſt premiū eſſētiale qḋ
eſt gaudiū qḋ hēbunt oēs ſancti in celo in dei viſione.
⁊ iſtud premiū ſiue gaudiū aurea appellatur. Item eſt
quoddā aliud premiū accidentale quod aureola nun=
cupatur qḋ debet ſpecialr martyribus virginibꝰ ⁊ do=
ctoribꝰ ſiue p̄dicatoribꝰ ſacre ſcripture. ⁊ eſt aureola
quoddam priuilegiatum premium priuilegiate crea=
ture reſpondens ⁊ ſcḋm priuilegiatas victorias in tri
bus pugnis q̄ cuilibet homini imminēt aureole ſumun=
tur. In pugna eñ q̄ eſt cōtra carnē ille potiſſime victo
riā obtinet q̄ a delectationibꝰ venereis q̄ ſūt precipue
in hoc genere omnino abſtinet ⁊ quia virgines potiſſi=
me a talibꝰ delectationibꝰ abſtinēt igr̄ virginibꝰ debe=
tur aureola In pugna ꝟo q̄ mūdū īpugnamꝰ:illa p̄ci=
pua eſt victoria cum aliq̄s ꝑſecutionē p xp̄o ad mor=
tem ſuſtinet. vñ martyribꝰ q̄ in iſta pugna potiſſime vi
ctoriam obtinent aureola ſcḋa debet. in pugna ꝟo q̄
cōtra diabolū pugnamus. illa eſt precipua victoria cū
aliquis honeſtem nō ſolū a ſe ſed etiā a cordibꝰ alioꝝ
remouet:⁊ q̄ꝛ illud fit p̄cipue p doctores ⁊ p̄dicatores
ꝟbi dei.ideo doctoribꝰ ⁊ predicatoribꝰ fidelibꝰ tertia
aureola debetur. vel aliter dici pōt ꝙ iſte tres aureole
dande ſunt p̄dictis tribꝰ ꝑſonaꝝ maneriebus ſcḋm ꝙ
in illis repiunt tres actus triū viriuꝫ anime potiſſimi.
vñ vis cōcupiſcibilis actus potiſſimus eſt a delecta=
tionibꝰ maximis abſtinere. cuiuſmodi ſūt delectatio=
nes q̄ ſunt in actibꝰ venereis:⁊ q̄ꝛ virgines perfecte a
talibꝰ delectationibꝰ p̄cipue ſe abſtinēt ideo ꝟginibꝰ
debet aureola vna. Et eſt hic notandum ꝙ ſicut dicit
Januenſ. Si aliqua virgo p violentiā oppreſſa fuerit
non amittit propter hoc aureolā dūmodo ꝓpoſitū ꝑ=
petue virginitatis ſeruande inuiolabiliter ſeruet illi

actui nullomodo conſentiēs:qꝛ nec ꝓpter hoc ꝟginī=
tatem mētis ꝑdit:ꝛ hoc dico ſiue pro fide ſiue ꝑ qua=
cūqꝫ alia cauſa violēter corrūpaṫ:ſed ſi hoc ꝑ fide vio
lēter ſuſtineat hoc erit ei meritum ꝛ ad genus marty=
rij ꝑtinebit.vñ ſctā Lucia dixit.Si me inuitā violari
feceris michi caſtitas duplicabitur ad coronā.Non ꝙ
habeat duas virginitatis aureolas:ſꝫ qꝛ duplex pre=
miū reportabit illa:vnū ꝓ ꝟginitate cuſtodita aliud ꝓ
iniuria qua paſſa eſt.Uis' iraſcibilis actus potiſſim⁹
eſt mortē ꝓpter xp̄m patiēter ſubſtinere:ꝛ qꝛ iſte act⁹
reperitur potiſſime i martyribus:ideo martyrib⁹ ſpe
cialiter debetur aureola ſcd̄a.Et vis rōnalis potiſſi=
mus actus eſt veritatē fidei cognoſcere ꝛ illā in alios
diffundere:ꝛ qꝛ iſte actus reperitur ꝑncipaliter in do
ctoribus ꝛ predicatoribus verbi dei:ideo doctoribus
ꝛ p̄dicatoribus ꝟbi dei debetur tertia aureola.

¶Cap.7.de inceſtu quarta ſpecie

Quarta ſpecies luxurie eſt inceſt⁹
qui eſt conſanguineorum vel affinium abu=
ſus.Unde ꝛ inceſtuoſi dicuntur qui conſan=
guineis vel affinib⁹ ſuis abutūtur: ſub qua
A. ſpecie luxuria ſacerdotum religioſoꝝ ꝛ ſanctimonia=
lium eſt contenta.Iſta ſpēs luxurie prohibetur a deo
Leui.18.Omnis homo ad proximam ſui ſanguinis
non accedat vt reuelet turpitudinē eius:vnde ꝛ ma=
1. gnitudo hui⁹ peccati poteſt patere ex multis.¶Pri=
mo ex pena quam ordinauit deus huic peccato corre
ſpondere.vnde a ſapiente ꝛ a iuſto iudice proportiona
tur ſemper pena delinquentis q̄titati culpe iuxta il=
lud Deutero.25.Pro menſura peccati erit plagarum
modus:ſed deus ſapiētiſſimus ꝛ iuſtiſſimus iudex or
dinauit hoc pctō̄ deꝑrehēſos puniri pena mortis: vt
pꝫ Leui.18.vbi legiṫ ꝙ poſtq̄ ꝓhibuit inceſtū ꝛ viciū
contra naturā ꝑ illis luniauit dn̄s,dicēs. Oīs aīa q̄
fecerit de abominationib⁹ his quippiā ꝑibit de medio
ꝑpli ſui.Itē Leui.20.Qui dormierit cū nouerca ſua
ꝛ reuelauerit ignominiā patris ſui morte moriantur
ambo.ſanguis eoꝝ ſup eos.Si q̄s dormierit cū nuru
ſua vterqꝫ moriaṫ qꝛ ſcelus operati ſunt ſanguis eoꝝ
ſup eos:ꝛ ſequiṫ.Qui ſupra vxorē filiam duxerit ma-
trē eius ſcel⁹ operatus eſt ꝛ viuus ardebit cū eis: ꝛ ſeq̄
tur.Qui acceperit ſororē ſuā filiā patris ſui vel ma=
tris ſue ꝛ viderit turpitudinē eius illaqꝫ conſpexerit
fratris ignominiā.nefariā rē operati ſunt occidenṫ am=
bo in cōſpectu ꝑpli.¶Scd̄o pōt oſtēdi grauitas hu
2. ius pcti ex hoc ꝙ apl's ſathane cruciandum tradidit
vnū fornicatorē qui cū nouerca ſua peccauerat:ſicut
pꝫ.1.Chor.5.¶Tertio pōt oſtendi grauitas huius
pcti ex hoc ꝙ pcm̄ iſtud hominem ſimilē reddit iumē
3. tis q̄ in ope illo nō cōſeruat cōſanguinitatē:ꝛ ideo me
rito de taliter peccāti dici pōt illud pſal.Cōparatus
eſt iumentis inſipientibus et ſimilis factus eſt illis.
¶Quarto pōt oſtendi grauitas huius pcti ex hoc ꝙ
4. pcm̄ iſtud inhabilitat ꝑſonas cum eo infectas licita
ducere cōiugia.vñ Greg.Nec eā indḡ quā aliq̄s ex ꝓ
pria cōſanguinitate cōiugē habuit vel aliq̄ illicita pol
lutione iclinauerit in cōiugiū ducere vlli xp̄ianoꝝ licꝫ
vel licebit:qꝛ inceſtuoſus eſt talis coitus ꝛ abomina=
bilis deo ꝛ cūctis bōis⁹.Inceſtuoſos ꝟo in nullo cō=
iugij noīe deputādos a ſctis prīb⁹ ſtatutū eē legim⁹
Hec Grego.ꝛ poniṫ in ca.35.q.2.Nec eā.Itē.32.q.7.
Si quis viduā.Si quis inquit canō viduā vxorē dux
rit ꝛ poſtea cū filiaſtra ſua fornicatus fuerit ſeu cum
duab⁹ ſororib⁹ altera manēte vxore:aut ſi qua cū duo
bus fratrib⁹:ſeu cū pr̄e ꝛ filio:ſi q̄s relictā frīs:ſi q̄s
neptē/aut nouercā/aut nurū/aūt cōſobrinā aut filiam
auunculi/aut eius relictam/aut priuignam polluerit
eos diſſūgi:ꝛ vlterius nūq̄ in cōiugio copulari p̄cipi
mus.Hec ibi.Itē.34.q.2.In lectū.In lectū iquit ca=
nō mariti abſente vxore ſoror iuit vxoris:quā ille vxo
rem ſuā eſſe putans dormiuit cū ea ſup hoc viſū eſt ſi
iſe ꝑ ſecuritatē verā hoc ꝓbauerit ꝙ neſcius fecerit
hoc ſcelus.penitētiā quidē q̄ ſibi idicata fuerit faciat:
legitimū ꝟo cōiugiū ſuū habere ꝑmittaṫ.Illa vero di
gna vindicta affligaṫ ꝛ ineternū coniugio priueṫ. De
ſimpliciter fornicantib⁹:aut de duab⁹ ſororib⁹:vel cū
matre ꝛ filia:vel cū patre ꝛ filio idē accipiendū eſt vt
ignorātibus cōiugia nō negenṫ:ſcientib⁹ ꝑpetue pro
hibeanṫ.Hec ibi. ¶Itē.24.q.1.Si quis cū duabus.
Si quis inquit canon cū duab⁹ ſororibus fornicatus
fuerit ꝛ ſoror ſororē eius quā antea ſtuprauit nō intel
lexit ſi digne penituit ꝛ ſe continere nō valuerit poſt
annos ſeptē cōiugia illis nō negenṫ.ſi aūt nō ignora=
uerint vſqꝫ ad mortē a cōiugio abſtineant.Itē ſi quis
cū matre ꝛ filia fornicatus eſt ignorante mr̄e de filia ꝛ
filia de matre ille nunq̄ vxorē accipiat:ille vero ſi vo
luerint accipiant maritos: ſi autē ſcierint ipſe femi=
ne abſqꝫ marito maneant ꝑpetue.Item quidam forni
catus eſt cum quadam muliere ꝛ poſtea filius neſciēs
patris factū ſtuprauit eandē qd̄ cū pater neſciret de
ſe filioqꝫ cōfeſſus eſt ſtatuerūt meli⁹ vt taliter lapſis
cum digna penitētia legitima cōiugia ꝑmittantur:q̄
forte deterius delinquant:fornicaria aūt ſine ſpe cō=
iugij maneat.Hec ibi. ¶Sed ſi forte querit aliquis
vtrū liceat alicui hoī aliquā mulierē ex ꝓpria cogna=
tione ducere in vxorē: ꝛ ꝙ hoc licitū ſit exēplis ꝛ au=
ctoritatib⁹ ſacre ſcripture videṫ eē ꝓbabile.Nā abra
ham ſaray filiā fratris ſui aram ſororē Loth in vxo=
rē duxit.vt pꝫ Gen̄.11.Itē yſaac rebeccam in coniu=
giū accepit q̄ erat filia Bathuel ꝯſobrini mr̄is ſue.vt
pꝫ Gen̄.24.Iacob etiā duas ſorores videlꝫ.Lyam=
ꝛ Rachel filias auunculi ſui.Labā ſibi matrimonio
ſociauit.vt pꝫ Gen̄.29.Item in lege data p̄cepit dn̄s
Moyſi vt nullus duceret vxorē niſi de propria tribu
ꝛ familia.Item ſi aliq̄s moreret abſq̄ liberis p̄cepit
dn̄s vt frater eius vxorem defuncti ſibi copularet ꝛ ex
ea ſemen fratri ſuo ſuſcitaret.vt pꝫ Deuter.25.Qui
bus ſuppoſitis arguitur ſic.Oēs hoīes ad quos lex
dei ꝑuenit p̄ceptis illius legis teneṅt eſſe ſubditi niſi
ſi in his q̄ euāgelicis mandatis vel apoſtolicis inſti=
tutis eſſe euacuata monſtranṫ:ſed cū nullo euangeli=
co p̄cepto nec aliquo apl'ico inſtituto cōſanguineoꝝ
matrimoniales cōiūctiones ꝓhibite inueniunṫ.ſequi
tur ꝙ ſicut in lege nature ꝛ in lege moſayca ita ꝛ nūc
licita huiuſmodi connubia eſſe videntur.¶Hic dr̄ ꝙ J.
hanc dubitationem mouet canon.25.q.1.cap.1.Et re=
ſpondet ibidē ad eandē dubitationē dicens ꝙ conſan
guineoꝝ ꝯiūctiones quadā cauſa iuſta ꝛ rōnabili fue
runt impate.Nam cū in principio vnus ꝛ vna ex eius
latere muliere a deo formarenṫ neceſſario ꝓpṫ multi
plicationem gn̄is humani fratres ꝛ ſorores a primis
parētibus deſcēdētes adinuicē iūgebantur:ſed illud
qd̄ tunc licitū erat neceſſitate cogēte:ceſſante neceſſi
tate pariter illud ceſſare oportet.Tāto igiṫ dānabili⁹
vſurpaṫ cōſanguineoꝝ cōiunctio.q̄to minus neceſſa
ria cōprobatur.vñ ꝛ huiuſcemodi copula teſtāte lege
ꝓhibita inueniṫ.dn̄o dicēte ꝑ moyſē.Turpitudinē ſo=
roris tue nō reuelabis.Leui.18.Et huic cōcordat.b.
Aug.in de ciuitate dei.ꝛ poniṫ in ca.25.q.1.Cum igiṫ
vbi ſic ait.Cū igitur indḡ genus humanū poſt primā
copulā viri facti ex puluere ꝛ cōiugis ei⁹ ex viri late

re mariũm feminarũq; commixtione op⁹ haberet vt
gignẽdo multiplicarẽtur nec eſſẽt vlli hoĩes niſi q ex
illis duob⁹ nati fuiſſent viri cõiuges ſorores accepe
runt qđ pfecto q̃to eſt antiqui⁹ cõpellẽte neceſſitate
tãto poſtea factum eſt dãnabilius religione phibẽte:
habita eſt eñ illis ratio certiſſima caritatis vt hoĩes
quibus eſſet vtilis atq; honeſtiſſima concordia diuer
ſarũ neceſſitudinũ vinculis necterẽtur: nec vn⁹ ĩ vno
multas haberet neceſſitudines: ſed ſingule ſpergerẽ
tur in ſingulos ac ſi ad ſocialem vitã diligẽtius pluri
me plurimos obtinerent. pater quippe ⁊ ſocer duaꝝ
ſunt neceſſitudinum noĩa. Dum igiť quis habeat aliũ
patrẽ: aliũ ſoceꝝ: numeroſius ſe caritas porrigit. vtrũ
q; aũt vn⁹ ſcʒ adã eſſe cogebať ⁊ filijs ⁊ filiabus ſuis
qñ fratres ſororeſq; coniugio iũgebantur: ſicut ⁊ eua
vtriq; ſexui filioꝝ fuit ⁊ ſocrus ⁊ mater: q ſi due femi
ne fuiſſent: altera mater: ⁊ altera ſocrus/ copioſius ſe
ſocialis dilectio colligaret: ſʒ hoc vnde fieret tũc nõ
erat: qñ niſi fratres ⁊ ſorores ex illis duobus primis
nulli homines erant. Fieri igiť debuit qđ potuerit. vt
exiſtente copia. vñ duxerenť vxores q iam nõ erãt ſo
rores. non. ſolum illud non fieret vbi nullla neceſſi-
tas eſſet verũ etiã ſi fieret nephas eſſet q hũano ge-
nere creſcente etiã inter impios deorum multorum
falſorũq; cultores ſic obſeruari cernimus: vt et per-
uerſis legibus permittãtur fraterna cõiugia: melior
tñ cõſuetudo ipſã mallet exhorrere licẽtiam: ſicq; ad
uerſeť: quaſi nũq̃ licere potuerit. ❡ Copulatio igiť
maris ⁊ femine q̃tum attingit ad genus humanum
quoddã ſeminariũ eſt caritatis. celeſtis vero ciuitas
opus habet vt nouã gñationis euitet hac itaq; ꝯſue-
tudine q ab ipõ exordio hũane ppagationis originẽ
habuit quã nulla lex cõtra iubẽdo euacuerat: excuſã
tur abrahã/ yſaac/ ⁊ iacob/ ⁊ ceteri q de ppria cogna-
tione ducebãt vxores/ q̃uis etiã alia cauſa rectiſſime
rõnis q id factũ ſit poſſit itelligi/ ceteris ydolatria fe
datis ſola familia abrahe: in cultu vnius dei remãſit
vñ abrahã a caldeis cũ fratre ſuo aram in ignẽ quem
adorare noluit profectus eſt: vt numen ſue deitatis
exurẽdo ſentiret. quẽ venerãdo colere cõtempſit. Ne
ergo ex cõiũctione infideliũ fideles ad ydolatriã labe
rẽtur ⁊ ita deũ offenderent: ſicut quondã ante diluuiũ
filij dei cõmixti cũ filiab⁹ hoĩm xp̃m ad iracũdiam p-
uocauerant: rectiſſime cautum eſt vt patriarche viri
ſanctiſſimi nõ niſi de propria cognatione. i. de familia
fideliũ ſibi vxores acciperẽt. hinc etiã cũ filij iſrael in
traturi terrã pmiſſionis a dño audirent. ne filias ca-
nanceoꝝ ſibi vxores acciperẽt nec ſuas eis nuptui tra-
derẽt: ſtatim ſubiunxit dñs ne faciant vos recedere a
deo vr̃o ⁊ fornicari cũ dijs alienis. Hinc etiam eſdras
ydumeas atq; aliarũ nationũ mulieres p q̃s filij iſrľ
ibant ad deos alienos ab eis ſeparari iuſſit. Eſt etiam
alia cauſa quare cõſanguineoꝝ cõiunctiones in pplo
primũ pmiſſe vel poti⁹ impate fuerũt deus ſic ab ini
tio ſalutẽ humani gñis diſpẽſauit vt primitiuã eccle
ſiam in illo pplo inſtitueret q ſibi carnis ꝯſanguinita
te erat ppinquius. vñ de plebe iudayca primũ aplos
elegit quos quaſi fundamentũ eccleſie inſtituit: quo-
ruʒ pdicatione de eadẽ plebe multi ad eũ cõuerſi in ſe
ipis originẽ eccľie pſtiterũt. deinde in cecitate ſue pfi
die iudayca plebe relicta ad gẽtes q tã fide q̃ cogna-
tione carnis a xp̃o erãt aliene. predicatio euangelica
trãſlata eſt ⁊ quaſi cõſãguinee copulã xp̃s aſpernat⁹
de aliena cognatione ſibi vxorẽ elegit adimplẽs illud
qđ p pphetã pdixerat. In pctis vr̃is dimiſi matrem
veſtrã quaſi adulterã ⁊ repudiatã. Et iteꝝ p aliũ pro-
phetã. Uocabo nõ plebẽ meã: plebẽ meam. In huius
ergo rei ſacramẽto cõſanguineoꝝ cõiũctiones primũ
in populo pmiſſe ſũt: nunc aũt phibite: ⁊ q nõ in vna
tñ familia ſed in oĩ multitudine gẽtiũ: fideliũ pplis in
ueniť nõ de ppria cognatiõe: ſed de qualibet alia cui
cũq; vxorẽ ducere ꝯcediť. Illud aũt quo pcepta legis
ſeruanda dicũtur q nec euãgelicis nec apoſtolicis in
ſtitutis euacuata pbanť. veꝝ quidẽ eſt: ſed cum oĩa ſi
gna figuralia aplus pbet ad tpus eſſe data itaq; ideo
veniẽte xp̃itate affirmat illa figuralia nõ vltra eſſe ſer-
uãda. Hoc autẽ vt ſupra monſtratum eſt cauſa ſacra-
menti a deo inſtitutuʒ eſſe pbeť: ⁊ hoc cũ ceteris figu
ralib⁹ euacuatũ certiſſime cõſtat q̃q̃ ſicut apľs q̃dã
cõſulẽdo addidit q euangelicis pceptis nõ inueniebã
tur diffinita: nec tñ ideo tãq̃ temeraria vel ſuperflua
ab alijs aplis ſunt repudiata. Sic ⁊ eccleſia poſt apo-
ſtolica inſtituta q̃dam conſilia pfectionis addidit vt
puta de cõtinentia miniſtroꝝ de cõfectione miſterioꝝ
de celebratione officioꝝ q nullatenus ſunt repudiãda
ſed diligenti veneratione ſuſcipienda. Cõſanguineoꝝ
ergo cõiunctiones q̃uis euãgelicis ⁊ aplicis pceptis
nõ inueniãť phibite: ſunt tñ fugiẽde: q eccleſiaſticis
inſtitutionibus inueniunť terminate. Hec canon. Qr
ergo a cõſanguineoꝝ cõiũctionib⁹ ſicut pbatũ ẽ abſti
nere oportet. videndum eſt vſq; ad quẽ gradũ a cõſan
guineis abſtinere oporteat. ❡ Sed pro iſto eſt notan-
dum q Januenſis in ſuo catholicon parte q̃nta: vbi
cõſanguinitas dicit q cõſanguinitas eſt vinculũ pſo-
naꝝ ab eodẽ ſtipite deſcẽdentiũ carnali ppagatione
contractũ. Et dť cõſanguinitas a con/ ⁊ ſanguis: qua
ſi cõem ſanguinẽ hñtes. Et ſcias q ſcđm canonẽ duo
fratres ſũt in primo gradu: filij duoꝝ in ſcđo gradu:
nepotes eoꝝ fratrũ in tertio gradu: pnepotes ĩ quar-
to gradu. Grad⁹ aũt eſt habitudo pſonaꝝ diſtantium
in quo cognoſciť qua generationis diſtãtia due pſone
inter ſe differãt. Sed quid ſi aliq pſone attinẽt ſibi ex
vna parte in ſcđo gradu vel in tertio: ex alia vero par R
te in q̃nto. nũqd poſſunt cõtrahere matrimoniũ: dico
q ſic: q ſemp ſtandũ eſt in remotione pſone cõſangui-
nitate. In hoc eñ caſu remotior pſona extra metam
conſanguinitatis exiſtit. vñ nõ attingit illi ex quo de
ei⁹ cõſanguinitate nõ eſt. qñ ſicut olim oĩs cõſangui
tas in ſeptimo gradu terminabať: ita hodie in quarto
ſaltẽ quo ad phibitionẽ copule cõiugalis. Et dť cõſã
guinitas quaſi ſanguinis ppinq̃tas. vñ conſanguinei
ſunt dicti q ex vno ſanguine: id eſt ex vno pr̃is ſemine
nati ſunt. Hec Januẽſis. Sʒ p apertiori declaratione
hui⁹ ſententie: ſcʒ ad oñdẽdũ qualiter conſanguinitas
ipedit matrimoniũ cõtrahẽdũ ⁊ dirimit matrimoniuʒ
contractũ eſt notandũ q ſicut docet Johẽs de burgo
in libro ſuo qui intitulať. Pupilla oculi. parte. 8. ca. 9.
triplex eſt cognatio. Prima carnalis q dť conſangui-
nitas. Scđa ſpũalis q dť cõpaternitas. Et tertia le-
galis q dť adoptio de q̃bus ſigillatim diceť. Eſt autẽ
conſanguinitas vinculũ pſonaꝝ ab eodẽ ſtipite deſcẽ
dentium vt ſupra. ⁊c. Uñ ⁊ conſanguinei dicuntur ex
vno ſanguine pcedentes. Conſanguinitas eñ habet
tres lineas: id eſt triplici ordine pcedit. ❡ Pria nãq;
linea eſt aſcendẽtium: vt pater. Auus proauus: ⁊ ita
de alijs aſcendendo. pro feminis vt mater auia pauia
⁊ ita de alijs. ❡ Scđa linea eſt deſcẽdẽtium: vt filius
nepos pnepos. ⁊c. de feminis: filia neptis proneptis.
⁊c. ❡ Tertia linea eſt collateraliũ: ſcʒ a latere venien
tium q etiã linea tranſuerſalis dť vt fratres ⁊ filij. fi-
lij q patrueles dicuntur. de feminis: vt ſoror ⁊ filij du
arum ſororũ q dicunť cõſobrini ⁊ filij eoꝝ: ⁊ ſic pgre

dicẽdo a latere: ſunt etiã in qualibet linea cõſanguini
tatis gradus multi. Et eſt alius gradus vt hic loqui
tur determinata ꝓpinquitas pſone ad pſonã ſcḋ cõſan
guinitatẽ. Grad⁹ ꝓprie inuenitur in linea aſcẽdẽte ⁊
deſcẽdẽte minus aũt ꝓprie in linea tranſuerſali gra:
dus vtriuſ cõſanguinitatis ſic cõputatur in linea aſcẽ:
dẽtiũ ⁊ deſcẽdẽtium quelibet pſona addita alteri per
carnis ꝓpagationẽ facit gradũ vt pater ⁊ filius ſunt
in primo gradu: nepos in ſcḋo: pnepos in tertio: ⁊ ab:
nepos in quarto: ⁊ ita de feminis eſt dicendum. In li:
nea igitur aſcẽdẽtiũ ⁊ deſcẽdẽtium eſt ꝓ regula obſer
uanda quod tot ſũt gradus quot ſunt ꝓpagationes:
ſed in omni linea ꝓpagationũ pſuponitur vna pſona
nõ ꝓpagata in illa linea: ſed eſt principiũ illius linee
vnde vbi ſunt quattuor pſone in linea deſcendentium
vel aſcẽdẽtiũ connumerato ſtipite quarta perſona di:
ſtans a ſtipite eſt in tertio gradu: ⁊ ſi fuerint quinq̃ p:
ſone q̃nta pſona ſic diſtãs eſt in quarto gradu: ⁊ ita de
alijs. In linea vero tranſuerſaliũ qñ pſone inequaliter
diſtãt a ſtipite cõmuni. vt puta ſi vna pſona ſit in ſcḋo
gradu cõſanguinitatis. Alia ṽo in tertio vł in quarto.
gradu. gradus cõſanguinitatis debẽt cõputari ſcḋm
gradũ remotiorẽ a ſtipite: q: quanto gradu diſtat re:
motior pſona a ſtipite. tanto gradu diſtant ille pſone
inter ſe. Regula quidem approbata eſt ꝙ quanto gra:
du remotior pſona diſtat a ſtipite tanto gradu diſtat
a qualibet pſona. ꝑ aliã lineã deſcendentium ab eodẽ.
Ut pꝫ extra de conſanguinitate ⁊ affi. ca. vlti. Scḋm
vero canones in linea collaterali duo fratres ſunt in
pͥo gradu. hoꝝ filij in ſcḋo ⁊ filij dictoꝝ filioꝝ in ter:
tio gradu ⁊ ſic vlteri⁹ ꝓcedẽdo. Et huic carnali cogna
tioni q̃ dr̃ conſanguinitas annectit̃ affinitas q̃ etiam
impedit matrimonium contrahendũ ⁊ dirimit matri:
moniũ cõtractũ. vt dicit Iohannes de burgo lib. quo
pꝛius parte. 8. ca. 10. Et eſt affinitas ꝓpinquitas que:
R dam ex carnali cõmixtione mediante cõſanguinitate
ꝓueniens vt dicit doctor iſte ibidẽ. oritur affinitas tã
ex coitu fornicario q̃ etiã ex matrimoniali ſeu legiti:
mo ⁊ gñaliter ex oĩ carnali cõmixtione ꝑ quam vir et
mulier dicuntur effici vna caro. Et q: per pollutionẽ
extra vas ad hoc naturalr̃ ordinatũ. vel ꝑ fractionem
clauſtroꝝ abſq̃ ſeminis infuſione non efficiuntur vir
⁊ mulier vna caro per talem effuſionẽ/pollutionẽ/vel
effractionem ⁊ ſimilia non ꝓuenit affinitas. Si autem
vir ꝓuenerit ad emiſſionem ſeminis in vaſe deputato,
etiã ⁊ ſi mulier nõ emittat ſemẽ contrahitur affinitas
Et notandum ꝙ oĩs conſanguinitas vxoris mee ſcꝫ
vſq̃ ad quartũ gradũ incluſiue ſunt michi affines ⁊ in
eiſdẽ gradib⁹ qb⁹ ſunt conſanguinei vxoris mee vt:
puta conſanguineus vxoris mee in primo gradu eſt
michi affinis in primo gradu: ⁊ ita de alijs. Similiter
oẽs conſanguinei mei modo predicto ſunt affines vxo
ris mee ⁊ in eiſdem gradibus quibus ſunt cõſangui:
nei mei. ¶ Et qḋ dixi de vxore mea intellige de quacũ
q̃ alia muliere a me carnaliter cognita: q: per coitum
fornicariũ cõtrahit̃ affinitas vt dictũ eſt: ſed tñ cõſan:
guinei mei nullo modo ſunt affines cõſanguineis vxo
ris mee. nec inter eos matrimoniũ ꝓhibet̃. Uñ pater
⁊ filius cõtrahere poſſunt cum matre ⁊ filia ⁊ duo co
gnati cum duabus cognatis: ⁊ auunculus ⁊ nepos cũ
duabus ſororib⁹. Et ſicut debet vir abſtinere a matri
monio cõſanguinearꝫ ſuaꝝ ꝓpriaꝝ: ita a matrimonio
conſanguineoꝝ vxoris ſue propter affinitatem: ⁊ ſilr̃
vxor a cõſanguineis mariti ſui abſtinere debꝫ: ſicut, a
ꝓprijs. ⁊ q̃uis nullã feminã de conſanguinitate vxo:
ris mee: lꝫ michi ea mortua contingẽ accipere ꝓpt̃ af:
finitatẽ impedientẽ tñ femine q̃ fuit vxor alicuius con
ſanguinearũ vxoris me bene poſſum in matrimonio
copulari: vt puta relicta fratris vxoris mee: ⁊ ita de
alijs inferioribus. Similiter ⁊ vxor mea licet nõ pote
rit poſt meã mortẽ accipere aliquẽ de cõſanguinitate
mea in matrimonio tñ virum qui olim fuit maritus a
licuius femine de conſanguinitate mea bene põt ac:
cipere. ¶ Et notandum ꝙ affinitas ꝑcedens ſpõſalia
vel ſuperueniẽs eis impedit ⁊ dirimit ſponſalia ⁊ ma
trimoniũ ſi forte ſecutum fuerat: ſed affinitas ſuper
ueniẽs matrimonium: nõ dirimit matrimoniũ prece:
dens ſiue fuerit carnalis copula conſũmata ſiue non
¶ Scḋa cognatio q̃ vt ſupra dr̃ impedit matrimoniũ
cõtrahẽdũ ⁊ dirimit cõtractũ eſt cognitio ſpũalis q̃
eſt ꝓpinquitas ꝓueniens ex hoc ꝙ alicꝗs confert ſacra:
mẽtũ baptiſmi ſeu cõfirmationis. ſeu ſuſcipit vł tenet
eum cui ſacramentum cõfert̃: ⁊ cõtrahit̃ cognatio ſpi
ritualis inter baptiſatũ ⁊ eum q̃ ſuſcipit illum: ac etiã
inter baptiſatum ⁊ filios ſuſcipiẽtis: ⁊ hoc ſiue ſint le
gitimi ſiue nõ: ſed nõ ſic de adoptiuis: q: filij adopti:
ui ſuſcipientis legitime copulari poterunt baptiſato
ſcḋm Innocentẽ. Item contrahitur cognatio ſpũalis
inter baptiſatũ ⁊ vxorẽ ſuſcipientis ſi ante ſuſceptio:
nem fuerit ab eo cognita. Item inter ſuſcipiẽtem ⁊
parẽtes: ſcꝫ patrẽ ⁊ matrẽ baptiſati ⁊ baptiſatũ: ac ẽt
inter baptiſatũ ⁊ vxorẽ baptiſantis pri⁹ cognitã ab eo
dem ac etiã inter baptiſantẽ ⁊ patrẽ matrẽq̃ baptiſa:
ti. Tot etiã modis cõtrahitur cognatio ſpũalis ex cõ:
firmatione ſeu frontis criſmatiſatione: videlicet inter
cõfirmatũ ⁊ ſuſcipiẽtẽ. inter ꝯfirmatũ ⁊ filios ſuſcipiẽ
tis: inter confirmatũ ⁊ vxorẽ ſuſcipientis prius cogni
tam ab eodẽ. Item inter ſuſcipientẽ ⁊ vtrũq̃ parẽtem
confirmati. Itẽ inter confirmãtẽ ⁊ confirmatum. Itẽ
inter confirmatum ⁊ filios confirmantis. Item inter
cõfirmatum ⁊ vxorem confirmantis prius cognitã ab
eodẽ. Item inter confirmãtẽ ⁊ vtrũq̃ parẽtẽ cõfirma:
ti: ⁊ cognatio ſpũalis quocũq̃ modoꝝ dictoꝝ contra
cta impedit matrimonium contrahendum ⁊ dirimit
matrimonium contractum. Iter vero alias pſonas q̃
ſupra dictas nõ oritur cognatio ſpũalis q̃ mrĩmoniũ
contrahẽdũ impediat aut contractũ dirimat quacũq̃
conſuetudine cõtraria non obſtante. item ſpiritualis
cognatio nõ ꝓcedit ad nepotes ⁊ vlteriores: lꝫ ei filia
mea ſpũalis nõ poſſet cõtrahere cũ filio meo natura:
li: bene tñ põt cũ filio filij mei. Silr̃ filij duoꝝ cõpatrũ
poſſũt matrimoniũ ꝯtrahere ſiue ſint geniti ante ſiue
poſt cõpaternitatẽ excepta ſola pſona per quã paterni
tas eſt contracta q̃ nunq̃ poteſt copulari alicui filioꝝ
patris ſui ſpũalis. item licet filius non põt cõtrahere
cum illa quã pater leuauit: pr̃ tñ põt contrahere cum
illa quã filius eius: ſcꝫ patris leuauit. item lꝫ non poſ:
ſit contrahere cũ filia mea ſpũali tñ cũ ſorore filie mee
ſpũalis põt contrahere. item in caſu põt qs licite cum
duabus cõmatribus copulari: vt ſi tua prima vxor te
nuit filiũ alteri⁹ mulieris anteq̃ tu miſcueras ei pote
ris mortua illa hr̃e alterã illã: ſꝫ ſi tenuit filium eius
poſtq̃ a te fuit cognita nõ poteris ſcḋam hr̃e eo ꝙ cõ
pater ei⁹ factus es. Si aũt aliqua mulier tenuerit fi:
lium vxoris tue quẽ de alio viro habuit. iſta mulier eſt
cõmater vxoris tue: ſed non tua. Siue illa ſic tenuerit
anteq̃ inter te ⁊ vxorem tuam interueniat copula ſiue
poſt iã poteris illam mortua tua ducere. Silr̃ ſi filius
tuus quẽ de alia genuiſti ab aliquo ſuſcipiatur. ille ſu
ſcipiens eſt compater tuus: ſed nõ vxoris tue. ideo ⁊
te mortuo poſſet ille cõpater tuus cõtrahere cũ illa q̃
erat vxor tua. Item ſi compaternitas tranſit ad vxorẽ

que fuerat a viro pri⁹ cognita carnaliter eo q iam effecti ſunt caro vna: ſic ex cõpari ratione videt̃ tranſire ad aliã mulierẽ carnaliter ab eodẽ cognitã q̃uis non ſit vxor eiuſdẽ: qꝛ ſic cocũtes vt dictũ eſt caro vna efficiuntur. ¶Tertia cognatio impediens matrimoniũ eſt legalis cognatio q̃ fit p̃ adoptationẽ cuius triplex ponitur ſpecies. Una eſt aſcendentium que oritur inter adoptantẽ ⁊ adoptatũ ſiue ſit adoptatus in filiuz ſiue in nepotẽ: ſiue ⁊ mulier ſit optata in filiã ſiue in neptã ⁊ hec cognatio indiſtincte impedit matrimonium: qꝛ pater adoptator non põt contrahere cum filia adoptiua neq̃ cum nepta adoptiua: ⁊ ſic de aliis. 30. q. 3. Ita diligere. ¶Secũda ſpecies eſt collateralium vt puta inter filiũ meũ naturalẽ ⁊ filiam meã adoptiuam: ⁊ hec cognatio impedit matrimonium q̃diu durat adoptatio ⁊ ſit in eiuſdẽ patris poteſtate. ea vero ſoluta ſiue p̃ mortem patris illius ſiue p̃ emancipationẽ filij naturalis aut etiam adoptiui non impedit. ¶Tertia ſpecies cognationis legalis eſt qua ſit legalis affinitas int̃ patrẽ adoptantẽ ⁊ vxorẽ filij adoptiui. ſimiliter inter filium adoptiuũ ⁊ vxorẽ patris adoptantis: ⁊ hoc oĩ tpe impedit matrimoniũ: qꝛ pater adoptãs nunq̃ poteſt cõtrahere cũ illa q̃ fuit vxor filij ſui adoptiui etiam poſt emancipationẽ. Similit̃ filius adoptiuus poſt mortẽ patris qui eũ adoptauit non põt cõtrahere cum illa q̃ fuit vxor illius patris q eũ adoptauit. Fili⁹ adoptiu⁹ põt cõtrahere cũ filia illegitima patris adoptãtis eũ ⁊ filius ille adoptiuus cum filia adoptiua. Item ſi filius adoptiuus durãte adoptione cõtrahat cũ filia legitima adoptãtis ſoluitur matrimoniũ. Itẽ due pſone ſcꝫ vir ⁊ mulier ab eodẽ patre adoptante pñt adinuicẽ cõtrahere cũ nuſq̃ inueniat̃ hoc eſſe ꝓhibitum: ſicut etiã duo ſpũales filij alicui⁹ inuicẽ cõtrahere pñt ⁊ ſpũales cũ adoptiuis. Itẽ inter adoptantẽ ⁊ patrẽ: adoptati ſiue matrẽ nulla contrahitur cognatio. Pro intellectu premiſſoꝝ nota q adoptio ſiue adoptatio ẽ extranee perſone in filium vel nepotem ſiue deinceps ſumptio legitima. qꝛ per adoptationẽ qui filius nõ eſt ꝓ filio habet. Hec Iohẽs de burgo.

¶Cap. 8. de pctõ cõtra naturã quinta ſpecie.

Quinta ſpecies luxurie eſt vicium contra naturam quod pluribus modis fieri ꝑniciosis contingit. Uno modo qñ ſine omni concubitu cauſa delectationis venire pollutio ꝓcuratur: et vocatur pctm̃ immundicie. 2. Chor. 12. vbi dr̃. Nõ egerũt penitẽtiã ſup immundicia ⁊ fornicatione ⁊ impudicitias quas geſſerũt. Itẽ vocat̃ peccatũ iſtud mollicies. vide. 1. Chor. 6. Neq̃ fornicarij neq̃ ydolis ſeruientes neq̃ adulteri neq̃ molles neq̃ maſculoꝝ ꝯcubitores regnũ dei poſſidebũt. Alio mõ cõtingit fieri dictũ viciũ p̃ concubitũ ad rem alterius ſpeciei: vt puta cũ iumentis: de quo Leui. 20. Qui cũ iumento ⁊ pecore coierit morte moriat̃: pecus quoq̃ occidite: mulier q̃ ſuccubuerit cuilibet iumẽto ſimul interficiantur cũ eo. Tertio modo fit p̃ concubitũ ad indebitum ſexum vt puta maſculi ad maſculũ: de quo Leui. 20. Qui dormierit cum maſculo coitu feminco vterq̃ opat⁹ eſt nephas morte moriatur ſanguis eorum ſup eos. Quarto modo ſi nõ ſeruetur vſus naturalis: vt puta cũ vir modo beſtiali coierit cũ muliere vel cũ mulier ſubgreſſa viro abutitur. Ro. 1. Maſculi relicto vſu naturali femine exarſerũt ĩ deſiderijs ſuis in inuicẽ maſculi cum maſculis turpitudinẽ operantes ⁊ femine eoꝝ mutauerunt naturalẽ vſuz ĩ eũ q̃ eſt cõtra naturam. Inter omnia eñ pctã carnalia pctm̃ contra naturã qđ iſtis q̃ttuor modis cõmittit̃ eſt grauiſſimũ. Unde Augu. in de adulterinis cõiugijs. Adulterij inquit malũ vincit fornicationi vincit̃ aũt ab inceſtu: peius eſt eñ cũ matre q̃ cũ aliena vxore concũbere: ſed oĩm hoꝝ peſſimũ ẽ qđ cõtra naturã fit. Hec Aug. ⁊ ponitur in ca. 32. q. 7. Quẽadmodum. ¶Unde magnitudo huius pcti oſtẽdi põt quattuor modis. Primo p̃ teſtimonium ſcripture que hoc pctm̃ aſſerit eſſe maximum quale eſt illud. Gen. 13. vbi dr̃ q hoĩes ſodomite erãt peſſimi ⁊ pctõres corã dño nimis. Item. Gen. 18. dicit dñs clamor ſodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicatus eſt ⁊ pctm̃ eoꝝ aggrauatum eſt nimis: deſcendam ⁊ videbo vtrũ clamorẽ q̃ venit ad me opere cõpleuerint an non eſt ita vt ſciam. Sup quo Grego. Nouitas inquit tante rei inaudite turpitudinis quaſi admirationem ⁊ dubitationem parit in audiẽte immo in tantum q deus q̃ oĩa nouit anteq̃ fierẽt quaſi admirãdo ⁊ dubitando loquit̃ de tanto ſcelere introducto. dicens deſcendã ⁊ videbo. ⁊c. q. d. Incredibile eni michi videtur hominẽ tñ flagitiũ ꝑpetraſſe: laborãtes eñ hoc vicio hoſtes ſunt dei ⁊ generis humani. nã deus maſculum ⁊ feminã creauit vt multiplicarent̃ hoĩes. iſti operam dant vt minuant̃ hoĩes. ideo hoc pctm̃ numerat̃ vnum quaſi potiſſimũ inter quattuor vicia q̃ vĩdictã clamãt ad deũ. Quoꝝ primũ eſt homicidiũ de quo Gen. 4. dixit dñs ad caym qui occidit abel fratrem ſuũ: qđ feciſti: vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra/ nunc igit̃ maledict⁹ eris ſup terrã que appeyuit os ſuum ⁊ accipit ſanguinem fratris tui de manu tua. Secũdũ eſt oppreſſio paupeꝝ: de quo Exo. 3. vbi legitur q dñs dixit ad moyſẽ. Uide afflictionẽ populi mei in egypto ⁊ clamorẽ ei⁹ audiui. ⁊ ſequit̃. Clamor ergo filiorũ iſrael venit ad me vidiq̃ afflictionem eoꝝ qua egyptijs opprimuntur. Tertiũ eſt retentio mercedis operarioꝝ fideliũ de quo Eſa. 5. Ecce merces operariorum veſtrorum qui meſſuerũt regiones veſtras q̃ fraudata eſt a vobis clamat ⁊ clamor eorum in aures domini ſabaoth introiuit. Quartũ eſt pctm̃ contra naturã qđ inter cetera peſſimuz eſt. Unde Gen. 37. legit̃ q ioſeph accuſauit fratres ſuos apud patrẽ ſuũ de crimine peſſimo. i. de pctõ contra natura qđ inter omnia pctã carnalia peſſimum reputat̃. Nã ſcđz Aug. in de adulterinis cõiugijs. magis peccatum eſt coire cõtra naturã q̃ ſi matrẽ ſuã quis carnaliter cognoſceret vel crimẽ adulterij cõmitteret. Unde Barth. de proprietatibus rerũ. q̃cũq̃ inq̃t ꝓter legitime gñationis vſũ conceſſum voluntarie mẽbris genitalibus ludibria libidinis exercuerit patrẽ ingenitũ deũ nature ⁊ gratie genitorẽ iam pdit nec in generatione iuſtorum niſi condigne penituerit locũ inter filios glĩe poſſidebit. Nã abuſus genitaliũ abſq̃ patris luminũ iniuria cuiuſq̃ oſtenſa eſſe non põt. Tollat inſup grãs ⁊ vulnerat naturam. Et ſicut dr̃ in floratio Bartho. titulo de luxuria. qñq̃ vel quõcũq̃ quis ꝓcuret vel cõſentiat vt ſemen alibi q̃ in loco ſiue vaſe ad hoc a natura deputato inter marẽ ⁊ feminaz ⁊ hoc mõ debito. ⁊ ordine naturali effundatur: vicium eſt cõtra naturam ⁊ ſodomiticũ iudicãdũ. De iſto tñ peccato cum magna cautela loquẽdũ eſt ꝑdicando ⁊ interrogationes in confeſſione faciendo vt nichil alicui reueletur quod preſtaret occaſionẽ peccandi. Sed hic inſup notãdum q cõtingit hominẽ ſemẽ aliqñ extra vaſculũ nature effundere ſine pctõ aliquo criminali. vt patet de nocturna pollutiõe que fit ſine vſu liberi arbitrij quo carẽt dormiẽtes ⁊ ideo ex ſe non eſt peccatum vt dicunt doctores: tamẽ ex cauſa ſua poteſt eſſe peccatuz. Cauſa aũt alia

quãdo eſt abũdãtia ſeminis q̃ abũdãtia aliq̃n eſt ex cã
culpabili puta ab exceſſu cibi vel potus ꝛ tunc eſt pec
catũ. Alia cauſa nocturne feditatis poteſt eſſe turpis
cogitatio p̃cedẽs in vigilia q̃ reliquit veſtigiũ ſui in:
fãtaſia ex quo in anima dormiẽtis fit inclinatio ad aſ:
ſentiẽdũ actibus ex q̃bus fit pollutio. vñ phũs in pri:
mo ethicoꝝ dicit in quãtũ paulatĩ ꝑ trãſeunt quidam
motus a vigilantibus ad dormiẽtes meliora ſiũt fan:
taſmata ſtudioſoꝝ q̃ȝ quoꝝcunqȝ alioꝝ. Itẽ Iſydo.
Non eſt inq̃t pctm̃ q̃d nolẽtes illudimur ymaginibus
nocturnis: ſed tunc eſt pctm̃ ſi anteq̃ȝ illudamur: cogi
tationũ aſſ lectibus preuenimur: luxurie quippe yma
gines quas in veritate geſſimus ſepe dormiẽtibus in
aĩa apparẽt: ſed innoxie ſunt ſi nõ concupiſcendo con:
currunt: q̃ ꝯo nocturna pollutione polluit̃ q̃ȝuis citra
memoriã turpiũ cogitationũ ſeſe pſentia inquinatũ:
tñ hoc vt tẽtaretur culpe ſue tribuat ſuãqȝ immundi:
ciam ſtatim fletib' tergat. Hec Iſyd. ꝛ ponitur in ca.
di.6. Non eſt pctm̃. Tertia cauſa nocturne pollutio:
nis eſt cauſa extrinſeca: ſcȝ malicia demonis commo
uẽtis mẽbra dormientis ad talẽ effectum ꝛ hoc quidẽ
contingit ex pctõ p̃cedenti: ſcȝ negligẽtia p̃parandi ſe
cõtra demonis illuſiones ꝑ crucis munitionẽ ꝛ deuo:
tam orõnem. vñ in ſero ſolent hoĩes ſe crucis ſignacu
lo munire ꝛ illud hymni decantare. Hoſtẽqȝ noſtrum
2. cõprime ne polluantur corpora. ❡ Scd̃o põt oſtendi
magnitudo huius pctĩ ꝑ vindictã pro eo ſumptã. vñ
ꝓpt̃ iſtud pctm̃ deſtruxit deus totum gen' humanũ
p̃ter octo animas diluuio gñali: nã inter ceteras diluuij
cauſas ponit methodius iſtã tanq̃ȝ cauſaȝ principalẽ
q̃ mulieres in veſaniaȝ cõuerſe ſupgreſſe viris abute
bantur ac etiã exarſerunt viri in adulteriũ coeuntes.
Item ꝓpter iſtud enorme pctm̃ ſubuerſe ſunt q̃nqȝ ci
uitatẽs cum ſuis habitationib' in ꝓfũdũ inferni in q̃
vindicta vt dicit Guil. pariſ. Attẽdendũ eſt q̃ deus
non ſolum punire voluit impios: ſed etiã paruulos ꝛ
innocẽtes vnius diei: ꝛ in hoc ẽ ꝓuiſum pueris ne diu
tius viuẽtes exempla patrũ ſeq̃rent̃ ꝛ ſic grauius dã
narent̃: ac etiã circũiacentes regiones punire voluit
ꝛ nõ ſolũ hoĩes: ſȝ etiã animalia ꝛ terrenaſcẽtia ipſãqȝ
terrã deſtruxit ꝛ eã cõuertere voluit in mare mortuũ
in quo nichil viuit nec auis. Vñ Aug. in de mirabili:
bus ſcripture li.9. ca.13. Ut eoꝝ inq̃t opa obliterarẽtur
omnis ꝓgenies ipſoꝝ eraſa eſt. Item Grego. Gehẽna
lis inquit flãma mora non ſubſtinẽs ſodomoꝝ puenit
tollere nationẽ ꝛ ipſam terram tãte cõfuſionis cõſciẽ
tie cõſumpſit ignis ſulphureus ꝛ in lacuȝ horribilem
om̃e ſolũ redactum eſt. Item Gen̄.19. Dñs pluit ſup
ſodomã ꝛ gomorram ignẽ ꝛ ſulphur de celo ꝛ ſubuer:
tit ciuitates has ꝛ oẽm: ſcȝ ciuitatẽ ꝛ terram circa re:
gionẽ vniuerſos habitatores vrbiũ ꝛ cũcta terre virẽ
tia. Reſpiciẽs etiã retro vxor Loth verſa eſt in ſtatuã
ſalis ad oſtẽdum q̃ȝtum diſpliceat dño memoria cuȝ
delectatione hui' deteſtabilis pctĩ. Itẽ legitur Gen̄.
38. q̃ onã fundebat ſemen ſuum in terra ꝛ idcirco per:
cuſſit eum dñs: ſcȝ ſubita. eo q̃ rẽ deteſtabilẽ faceret.
3. ❡ Tertio poteſt oſtẽdi magnitudo huius abominabi:
lis peccati ex hoc q̃ antiqui iuſti reputauerũt ſtuprũ
ꝛ adulteriũ modicũ peccatũ ĩ reſpectu ad iſtud abomĩ
nabiliſſimũ pctm̃. Vñ Gen̄.19. legit̃ q̃ Loth dixit ſo:
domitis volẽtibus cum maſculis coire coitu femineo
Nolite inquit q̃ſo fratres mei nolite malũ hoc facere
habeo enim duas filias q̃ nec cognouerũt virũ addu:
cã eas ad vos ꝛ abutimini eis ſicut vobis placuerit.
Itẽ Iudic.19. legit̃ q̃ cũ q̃dã ſenex ciuitatis gabaa
recepiſſet in hoſpiciũ ſuũ quẽdã adoleſcentẽ cũ vxore
ſua veneruñt viri ciuitatis circũdantes domũ ei' fores
pulſare ceperunt: clamãtes ad dñm domus atqȝ dicen:
tes. Educ virum q̃ ingreſſus eſt domũ tuaȝ vt abuta:
mur eo. egreſſuſqȝ eſt ad eos ſenex ꝛ ait. Nolite fra:
tres nolite facere malum hoc quia ingreſſus eſt ho:
mo hoſpicium meum ꝛ ceſſate ab hac ſtulticia: habeo
enĩ filiã virginẽ ꝛ hic homo habet cõcubina. i. vxorem
educam eas ad vos ꝛ humilietis vt veſtram libidineȝ
cõpleatis tñ obſecro vos ne ſcelus hoc operemini cõ
tra naturã in virum. ❡ Quarto põt oſdi magnitudo 4.
huius pctĩ ex hoc q̃ laborãtes hoc vicio tranſgrediũ
tur legẽ nature quã bruta aĩalia obſeruãt. Et ideo vt
dicit Guil. pari. vbi alie ſpecies luxurie iumento aſſi
milant hoĩem: hec nephandiſſima turpitudo inferiorẽ
iumẽto reddit hominem. ꝛ ideo inquit ſodoma quaſi
muta interp̃tatur: quia hoc pctm̃ hoĩes reddit mutos
q̃ in die iudicij nõ poterũt ſeipſos excuſare ꝑ ignorã:
tiam cũ ipſa natura legẽ docuerit ipſa bruta anima:
lia quam ipſi tranſgrediuntur.

❡ Cap.9. de luxuria ſacerdotũ ꝛ ei' grauitate

Et inſuper eſt notãdum q̃ q̃ȝuis
peccatum luxurie cum ſuis quinqȝ ſpecie
bus in oĩ hoĩe vel muliere ſit abominabile
maxime tñ in ſacerdotibus/ ꝛ viris/ ac mu:
lierib' religioſis ẽ deteſtabile. vñ q̃ hoc pctm̃ graui'
ſit in ſacerdotib' q̃ȝ in laicis põt oſdi multiplici rõne.
❡ Primo per hoc q̃ ſicut patet ex ſententia ſcripture
Leui.5. ꝛ Nume.6. Põdus ſanctuarij magis erat põ 1.
deribus mercatoꝝ vel aliorum ciuiũ ꝑ q̃d deſignatur
ſcd̃m Guil. pari. q̃ aliter ponderanda ſunt pctã layco
rum ꝛ aliter pctã ſacerdotum. vñ ꝛ q̃ȝ graue ſit pctm̃
ſacerdotis ad cõparationẽ pctĩ vulgaris ppl̃i ꝑpẽdi
põt ex hoc q̃ tm̃ ſacrificiũ p̃cipitur a dño ꝓ expiatiõe
pctĩ ſacerdotis ſicut pro expiatione pctĩ totius turbe
vulgaris ppl̃i vtpȝ Leui.4. ❡ Scd̃ȝ q̃ aggrauat pec 2.
catũ carnis in ſacerdotib' ꝛ in alijs in ſacris ordinib'
conſtitutis eſt votis fractio. vñ oẽs ad ſacros ordines
accedẽtes ſe ad votũ caſtitatis cõſtringũt. dicẽte can̄.
Ad ſubdyaconatũ accedẽtes nõ ſine voto caſtitatis ſu
bent̃ admitti auctoritate. Gre. q̃ ſcribẽs petro ſubdya
cono ait. Nullũ facere ſubdyaconum p̃ſumãt ep̃i: niſi
qui ſe caſte victurum ꝓmiſerit. hec ca. di.28. in princi:
pio. Et q̃ȝ graue pctm̃ ſit iſt' voti fractio. pȝ ex p̃cio:
ſitate ꝛ ſanctitate rei quam talis aufert deo. Unde iſte
due circũſtantie aggrauare ſolent pctm̃ rapine. ſ. pre:
cioſitas rei que rapit̃ ꝛ ſanctitas eiuſdẽ. q̃ tunc nõ ſo
lũ eſt furtũ: ſȝ etiã ſacrilegiũ: ſed cũ caſtitas quã talis
deo vouit ꝛ ꝓmittit cũ ſacros ordines ſuſcipit. ꝛ quã
deo aufert cum fornicatur ineſtimabilis precioſitatis
ſit. dicente ſcriptura. Eccl.26. Omnis ponderatio non
eſt digna anime cõtinẽtis. Et talis caſtitas etiam res
ſancta eſt cũ ſit deo oblata. conſtat igitur q̃ oblatio il:
lius inuito dño rapina eſt ꝛ ſacrilegium grauiſſimuȝ.
❡ Tertiũ q̃d aggrauat pctm̃ in ſacerdotibus eſt ſcia. 3.
vñ Grego. Ubi inq̃t magis ſcie eſt tranſgreſſor maio
ri ſubiaceat culpe. Itẽ Luce.12. Ille autẽ ſeruus qui
cognoſcit voluntatẽ dñi ſui ꝛ nõ ſe preparauit. ꝛ non
fecit ſecũdũ eius voluntatẽ plagis vapulabit multis
ſed ſacerdotes tenẽtur ſpãliter ſcire voluntatẽ ꝛ legẽ
dñi dicẽte beato Hiero. ſup illud aggei. 2. Interroga
ſacerdotes legẽ dei. Conſidera inquit ſacerdotuȝ eſſe
officiũ de lege interrogatos reſpondere ſi ſacerdos ẽ
ſciat legẽ dñi: ſi ꝯo ignorat legẽ dñi ſe arguit non eſſe
ſacerdotẽ dñi. Itẽ Aug. ꝛ ponit̃ in ca. di.38. ignorãtia
Sciant inquit ſacerdotes ſcripturas ꝛ canones ꝛ oẽ

opus eoꝝ in pꝛedicatione ⁊ doctrina cõſiſtat: ex quo
ergo ſacerdotes ſtrictius obligantur ſcire legẽ dei q̃
layci ſeq̇tur ꝙ ſacerdotes ſtrictius obligantur ad ob-
ſeruantiã legis dei q̃ layci. ⁊ cũ in quanto quis ſtricti⁹
obligat̃ ad obſeruãtiã legis dei tãto grauius peccat
tranſgrediẽdo eãdem manifeſte ſeq̇tur ꝙ ſacerdotes
tranſgredientes legem dei grauius peccant q̃ layci.
¶ Quartũ qḋ aggrauat peccatũ in ſacerdotibus ẽ ꝙ
4. ipſi decipiunt ppl̃m qui dat eis elemoſinas vt pro eis
orando eoꝝ peccata deleãt. ⁊ miſericordiã a deo obti-
neãt: quod tñ viciosi ſacerdotes nõ faciũt. Nam vt di-
cit Greg. In grauib⁹ peccatis quis poſitus dũ ſuis
pctis pmitur aliena nõ diluit. cũctis eĩ liquet ꝙ cum
is qui deſpicit̃ ad intercedendũ mittitur irati animus
procuidubio ad deteriora prouocatur: hec Grego. et
5. ponitur in ca. 3. q. 7. in grauibus. ¶ Quintũ quod ag-
grauat pctm̃ carnis in ſacerdotib⁹ eſt irreuerẽtia ⁊ cõ
tumelia quã dño ieſu xp̃o facere quotidie ſine timore
pꝛeſumũt. Vñ Lincoñ. ſuper euange. pte. 2. ca. 26. Si
inq̇t ſcrũs iohannes in heremo a puericia cõuerſatus
⁊ in vtero matris conſecrat⁹ a dño inuitat⁹ nõ auſus
eſt illud tremendũ ãgelis ⁊ reuerendũ dñi caput: ſine
verticem tãgere quõ tu peccatoꝛ ⁊ pollutus non dico
verticẽ: ſed totũ corpus xp̃i ⁊ totũ xp̃m deũ ⁊ hoĩem
nõ tantũ tangere: ſed etiã in ergaſtulum corporis pol-
luti quaſi includere ⁊ incarcerare pꝛeſumis: vel ſi ille
timuit xp̃z baptiſare a quo debuerit baptiſari quomõ
peccatrix aĩa a quo debes inhabitari illum totum in
vili hoſpicio corporis tui nõ vereris admittere. Item
ſi oza qui manũ extendit ad archã figuralez ne decli-
naret (bobus recalcitrantibus) a dño ad mortem per
cuſſus eſt vt pꝫ. 2. Regũ. 6. q̃to magis timore debet
pcuti a dño q̇ indigne nõ archam: ſed corpus dñi cõfi
cit ⁊ ſumit. Ille eñi ex debito officio archam tetigit:
qꝛ de tribu leui erat: ſed indigne. nam tradũt hebrei ꝙ
nocte precedẽte cõcubuit cum vxoꝛe ſua: ſed q̃to ma-
gis puniẽtur voluptuoſi ſacerdotes cũ meretricibus
in nocte concubẽtes: ⁊ in die manibus pollutis corp⁹
xp̃i irreuerẽter tractantes. Vñ Guil. pari. ſuper illud
Apocal. 14. Sine macula ſunt. ⁊c. Mirum eſt inquit
quomodo ſacerdos eiſdem manibus audet tangere
corpus xp̃i: quibus pauloante tractauit pudenda me
retricis: de talibus dĩ Mal. 1. Ad vos o ſacerdotes
qui deſpicitis nomẽ meum ⁊ dixiſtis. In quo deſpexi-
mus nomen tuum: ⁊ r̃ndet dñs. in eo ꝙ offertis ſuper
altare meũ panem pollutum. qḋ tamẽ nõ eſt ſic intelli
gendũ ꝙ panis vite ſcꝫ panis ſacramẽtalis per malaꝫ
vitã polluitur ſacerdotum: qꝛ illud ſacramentũ: ſicut
nec p ſanctitatem boni ſacerdotis melioꝛatur: ita nec
p mali ſacerdotis immundiciã peioꝛatur. dicente beato
Grego. Siue p bonos miniſtros ſiue per malos intra
eccleſiam diſpenſetur: ſacr̃m eſt: qꝛ ſpũſſanctus miſti-
ce illud viuificat. qui quondam in apoſtolico tempore
viſibilibus apparebat operibus. nec bonoꝝ diſpenſa
toꝝ meritis ampliatur. nec maloꝝ attenuatur. Hec
Greg. ⁊ ponitur in ca. 1. q. 1. Multi ſecularium. Verũtñ
ſacerdotes qui in digne tractãt illud ſacramẽtũ vene
rabiliſſimũ ſeipſos per hoc magis voluũt ⁊ pctm̃ ſuũ
aggrauant ⁊ augmẽtant. Vñ Hiere. 26. Ecce ego in
manibus veſtris ſũ ſcꝫ in altari. facite mihi vt bonum
⁊ rectum eſt in oculis veſtris. verũtñ ſcitote ⁊ cogno-
ſcite ꝙ ſi occideritis me ſanguinẽ innocẽtem traditis
ↄtra vos ipſos: ⁊ certe ſacerdos ſumẽs indigne illud
ſacramẽtũ eque grauit̃ peccat: ac ſi xp̃m occideret: di
cẽte apl̃o. 1. Coꝛ. 2. Quicũq; manducauerit panẽ / aut
biberit calicẽ dñi indigne reus erit corpis ⁊ ſanguinis
dñi. i. ita puniẽdus eſt ac ſi xp̃m occidiſſet. Unde dicit
apl̃s ad Heb. 10. Irritã quis faciens legeꝫ moyſi ſine
vlla miſeratione duobus vel tribus teſtibus moritur
quãto magis putatis deteriora mereri ſupplicia qui
filiũ dei conculcauerit ⁊ ſanguinẽ teſtamenti pollutũ
duxerit. Super quo auguſt. Conculcat inq̇t xp̃m q̇ li-
bere peccat ⁊ abſq; timore ⁊ q̇ cum indigne percipit.
¶ Sextũ quod aggrauat pctm̃ carnis in ſacerdotib⁹
eſt dignitas officii: de qua dignitate loquit̃ Aug. ſu- 6.
per illud Trẽ. 4. Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij di-
cens. O veneranda ſacerdotũ dignitas inter quorum
manus dei filius velut in vtero virginis incarnatur
O celeſte miſteriũ qḋ p vos pr̃ ⁊ filius et ſpũſſanctus
ſup tam ineffabili miſterio veſtro ꝙ vno eodemq; mo
mẽto idẽ de⁹ qui precedit in celo in manibus veſtris ẽ
in ſacro. hec ille. Itẽ Augu. Nichil inquit in hac vita
⁊ maxime in hoc tp̃e difficilius laborioſus ⁊ periculo-
ſius epi aut preſbyteri aut dyaconi officio: ſed apud
deũ nihil beatius ſi eo modo militetur quo mõ nr̃ ipe
ratoꝛ iubet. hec augu. ⁊ ponit̃ in ca. di. 40. Ante oĩa vt
certe ſicut officiũ ſacerdotale digniſſimum ⁊ maxime
meritoriũ eſt ſi debito mõ in vite mũdicia exerceatur.
ſic periculoſiſſimũ ⁊ dãnabiliſſimum eſt ſi neglıgẽter
agatur et cum peccati turpitudine polluatur. Unde
Berñ. 3. floꝝ. ca. vlti. In clero inq̇t gẽs iniqua quid de
miniſterio iudicet̃. celeſte tenet officium: angelus dñi
exercituũ eſt iuxta pphete ſniam dicentis. Labia ſa-
cerdotis cuſtodiant ſciam ⁊ legẽ dei requirant ex eius
oꝛe: qꝛ angelus dñi exercituũ eſt. Malach. 2. Inuenta
enim in angelis prauitas neceſſe eſt vt diſtrictius ⁊ in-
exorabilius iudicet̃: q̃ in hũanis. Vñ Sap. 8. Iudiciũ
duriſſimum his fiet qui preſunt et potentes potenter
tormẽta patiẽtur. Predicte enim ſex circumſtantie ma
nifeſte oñdunt ꝙ hoc abominabile pctm̃ luxurie gra-
uius eſt in ſacerdotibus q̃ in aliis laycis perſonis.
¶ Sed hic moueri põt hec dubitatio. vtꝝ pl⁹ ceteris
paribus peccet vir laycus adulterando vel ſacerdos
fornicando. Pro quo notandum ꝙ hanc dubitationeꝫ
mouet Holkot i lectura libri ſapie lectione. 45. ⁊ rñ-
dens. dico inq̇t ꝓ nunc ꝙ ceteris parib⁹ ſacerdos pl⁹
peccat. Et ratio eſt qꝛ ſacerdos vouit ſolenniter con-
tinẽtiam ab omni muliere: ⁊ totaliter deo ſe dedicauit
vir aũt fidẽ pꝛeſtitit mulieri ad oppoſitum continẽtie
ſcꝫ ad reddẽdum ſponſe ſue ſolũ debitum nature ſi il-
la hoc petierit. ⁊ ſic fide ſpõſe preſtita ſacerdos ſe obli
gauit abſtinere ab actu cõcubit⁹ carnalis cuiuſcunq;
mulieris eo ꝙ vouit ꝙ nunq̃ cognoſceret aliquam car
naliter mulierem. Item magis ſolenniter vouit ſacer
dos q̃ coniugatus iurauit: quia votum ſuum eſt ſolẽ-
niſatum per ſacrum oꝛdinẽ: quia ſacr̃ꝫ oꝛdinis eſt ma-
ioris reuerẽtie q̃ matrimoniũ: ſicut oẽs doctores ca
tholici confitentur. ⁊ indubitanter hoc eſt verum: qꝛ
illud ſacr̃m immediate applicat hominẽ ad cõficiẽdũ
corpus xp̃i veruꝫ in ſacro altaris: ⁊ illud eſt maximũ
qḋ homini põt cõicari in hac vita. hec ille. Et q̃ gra-
ue et abominabile ſit hoc pctm̃ in viris religioſis tri-
plici manifeſtabo exemplo. ¶ Primo ex illo Geñ. 6. le-
gitur / ꝙ cum cepiſſent hoĩes multiplicari ſup terram 1.
⁊ filios procreaſſent: videntes filij dei filias hoĩm ꝙ
pulcre eſſent acceperũt ſibi vxores ex oĩbus quas ele
gerãt. vbi p filios dei vt dicit Lyra / intelliguntur filij
qui deſcẽderunt de ſeth / qui a pr̃e ſuo fuerũt inſtructi
in cultu vni⁹ veri dei. Vñ ⁊ in plurib⁹ locis ſcripture
fideles vocantur filij dei. Per filias hoĩm intelligunt̃
mulieres diſcendẽtes de caym q̇ erant curioſe diſſo-
lute ⁊ lubrice: ⁊ de illis ꝓcreat ſeth filios ſuos de volũ

tate dñi ꝙ nõ acciperent eis vxores: cuiꝰ tñ cõtrariũ
ipi fecerunt. Et ſi iſta tranſgreſſio vt dicit Lyra erat
vna cã quare dñs edu xit aquas diluuij ſup terrã. Et
ſi tñ diſplicuit deo ꝙ filij dei filias hoim ĩ vxores ac
ciperẽt. qͦto magꝭ credẽdũ ẽ diſplicere deo cũ filij dei
cuiuſmodi ſpãlr̃ eſſẽt viri eccliaſtici ⁊ ſpãliſſime viri
2. religioſi q̄ cũ meretricibꝰ fornicãtur. ¶ Scdo oſtẽdit
grauitas huiꝰ pcti ĩ viris religioſis ex hoc ꝙ ſi ille q̄
habitũ religionis deſeruit apoſtata iudicat. Et cum
caſtitas magis ꝓfert ad religiõis perfectionẽ q̄ȝ habi
tus: ꝙ religioſus caſtitatem deſerẽs a multo fortiori
apoſtata ẽ iudicandꝰ. Vñ Eccl. 10. Vinum ⁊ mulieres
ſcȝ luxurioſe apoſtare faciunt etiam ſapiẽtes. ¶ Ter=
3. tio oñdit grauitas huiꝰ pcti ĩ viris religioſis ex hoc
ꝙ legit deũ grauiter puniſſe pctã illa q̄ ĩ clauſtris ſũt
cõmiſſa. ¶ Unde ſpãliter in triplici clauſtro legit deũ
grauiter puniſſe pctã ibidẽ delinquẽtiũ. Primũ clau=
ſtrũ fuit in celo in quo ipe deꝰ abbas fuit. ⁊ in quo q̄=
daȝ. ſ. lucifer cũ ſuis cõplicibꝰ cõſpirationẽ cõtra deũ
facientes inde expulſi ſũt: ⁊ abſq; ſpe venie ad carce=
rẽ iferni eternalit̃ ꝯdẽnati. Scdȝ clauſtrũ fuit ĩ padi=
ſo treſtri in q̄ ꝑpoſitꝰ erat pmꝰ parẽs q̄ cũ vxore ſua
inobediens deo expulſus eſt: ⁊ morti cum ſucceſſiõe
ſua damnatus. Tertium clauſtrum fuit in primitiuo
ſtatu relegionis xp̄iane in qua religione ſuperior erat
petrus ex qua religione quidam ꝓprietarij eſſe volen
tes morte ſubitanea perierunt. vt pȝ Actuũ. 5. de ana=
nia ⁊ ſaphira vxore illius. Et q̄uis ois fornicatio re=
ligioſorũ ſit graue ⁊ abominabile pctm̃: grauiſſimum
tñ videt ſctãrũ monialiũ defloratio. vñ talis defloratio
nedum eſt fornicatio: ſed ⁊ adulteriũ inceſtus ſtupruȝ
⁊ quaſi pctm̃ cõtra naturã. Adulteriũ eñ eſt cũ ſit vio
latio ſponſe aliene ⁊ hoc valde graue genus adulterij.
Nã quãto nobilior ſit ſponſus cui deſponſata ſit mu=
lier: tanto maior contumelia eſt violatio eiuſdem et
cum illa deſponſata ſit regi altiſſimo patet ꝙ violatio
illiꝰ ſit adulteriũ grauiſſimũ. Ac etiã cũ illa ſit ſponſa
dñi ſui pȝ ꝙ qui eã ſollicitat: dñi ſui ſeipm̃ manifeſtiſ
ſimũ efficit traditorem. hoc intelligens ille vir ſanctꝰ
Joſeph qui vxori ſui dñi dicenti. Dormi mecum. Rñ=
dit ſibi. quõ poſſũ hoc malũ facere et peccare in dñm
meũ: vt pȝ Geñ. 39. Stuprũ etiã eſt cũ ſit illicita de=
floratio virginis. Inceſtus etiã eſt ⁊ hoc inceſtꝰ genꝰ
grauiſſimũ cũ ſit acceſſus ad vxorȝ patris ſui: regis
oim creaturarũ. Vñ de tali inceſtu intelligi põt illud.
1. Cor. 5. Auditur inter vos fornicatio ⁊ talis fornica
tio qualis nec inter gentes. ita vt vxorem patris ſui
aliquis habeat. Et eſt inſup pctm̃ quodãmodo contra
naturã cũ talis fornicat cum mortua ⁊ iam in ſudario
poſita. Unde Lincoñ. dicto. 35. Cũ eñ inquit aliqs ſu
ſcipit religionis habitũ ⁊ relinquid mundum. nonne
mundo moritur ⁊ habitu ſuo quaſi funeribus inuolui
tur ⁊ quaſi in clauſtro ſepelitur? Et hec de ſpeciebus
quinq; peccati luxurie ſufficiant pro preſenti.

¶ Cap. 10. de remedijs cõtra luxuriã notabile tertiũ.

SEquitur tertium notabile ĩ quo
tractatur de remedijs contra peccatum lu
xurie. Pro quo notandũ eſt ꝙ cum luxuria
ignis ſit. vt pȝ Job. 31. vbi dicit luxuria dici
tur ꝙ eſt ignis vſq; ad perditionẽ deuorans ⁊ corpus
humanum eſt quaſi vas ſiue olla ad hunc ignem appli
catum ideo ſicut olle ſup ignẽ poſite ⁊ nimiũ ebulliẽti
ſextuplex remediũ ſolet adhiberi. Quorꝫ primũ eſt ſa
lis ĩpoſitiõe ebullitionẽ mitigare. Scdȝ cũ cocleare ſi
ue alio inſtrumento ad hoc apto materiã in olla exiſtẽ

exagitare. Tertiũ cũ oris ſufflatione liquorẽ olle ali=
qualr̃ refrigeſcere. Quartũ de focalibꝰ ꝑtẽ ſubtrahe
re. Quintũ eſt ollã totalr̃ ab igne remouere. ⁊ ſextum
eſt aquã frigidam feſtinanter in ollã infundere. Sic ſi
olla carnis noſtre nimium ebulliat ex feruore ignis lu
xurie ſex conſimilia remedia ſũt ſpũaliter adhibẽda.
¶ Quorꝫ primũ eſt ꝑ ſalis ſalutaris ſapie ĩpoſitionẽ
ebullitionẽ luxurioſorꝫ motuuȝ mitigare. de q̄ ſale di
cit infanti accedenti ad baptiſmũ. Accipe ſal ſapiẽtie.
Unde ſalutaris ſapia que a dño deo eſt ⁊ ex cognitiõe
legꝭ diuine pudicũ reddit efficaciſſime hoiẽȝ. Vñ Jac.
3. Que aũt de ſurſũ ẽ ſapia. primũ q̄dẽ pudica ẽ. i. pri=
mor principalr̃ reddit hoim pudicũ. Vñ et hec ſapiẽ=
tia a ꝓphã zacha. 9. vocatur vinũ germinãs virgines
.i. virginales affectiões. ⁊ iõ merito de hac ſapia dicit
ſapiẽs ĩ li. ſap. ca. 6. Hãc amaui ⁊ exqueſiui eã a iuuẽ=
tute mea/⁊ q̄ſiui ſponſam eam michi aſſumere. in quo
verbo vt dicit Guil. pari. inſinuatur ꝙ adherere ſapie
ẽ remediũ ꝯtra illicitas carnis delectatiões. vñ Hiero.
Ama ſcientiam ſcripturarꝫ et carnis vicia non ama=
bis. hec Hiero. ⁊ ponit ĩ ca. de cõſe. di. 5. Nunq̄. Nam
vt dicit Hiero. ibidẽ. Sicut ſtellas celi non extinguit
nox. ſic mẽtes fideliũ inherentes firmamẽto ſctẽ ſcri=
pture nõ obſcuratur iniq̄tas mundana. Hec Hiero. ⁊
ponit in ca. di. 38. Sicut ſtellas. Sed hec ſapia non in
trabit nec introibit ĩ cordibus luxurioſorꝫ. dicẽte ſcri=
ptura Sap. 1. In maliuolã aĩaȝ nõ introibit ſapientia
nec habitabit in corpore ſubdito pctis. ꝗ vt dr̃ Eccl.
21. Cor fatui quaſi vas fractũ ⁊ oẽȝ ſapiaȝ non tenebit
verbũ ſapiẽs q̄dcũq; audierit ſcius laudabit ⁊ adijci=
et. audiet luxurioſus ⁊ diſplicebit illi: ⁊ ꝓijciet illud
poſt tergũ ſuũ. ¶ Secundũ remediũ adhibendũ olle 2.
nimiũ ebullienti vt ꝑdixi eſt materiã in olla cõtentam
cũ cocleare vel alio inſtrumento ad hoc apto aliqua=
liter exagitare. Sic ſpũalr̃ olla carnis nr̃e feruore li
bidinis nimiũ ebulliente remediũ eſt cõtra carnẽ nr̃aȝ
cõtra ſpm̃ inobediẽtẽ cũ cocleare laboris ſe occupare.
Nã ociũ pctm̃ luxurie inducit. ſicut exemplũ habemꝰ
de Dauid q̄ cũ occupatꝰ fuit in bellis licitis: cõtinẽs
fuit. ſȝ ĩ tp̄e ocij adulteriũ cõmiſit vt pȝ. 2. Reg. 11. Et
Iſid. ĩ de ſũ. bo li. 3. ca. 22. Dei ſeruũ inq̄t ſine intermiſ
ſione legere: orare: ⁊ opari opȝ. ne forte mentem ocio
deditã ſpũs fornicatiõis ſurripiat. Cedit enim labori
voluptas: aĩm vero vacãtam ꝑoccupat. Cõtuere ſalo
monẽ ꝑ ociũ multis fornicatiõibꝰ inolutũ et ꝑ fornica
tionis viciũ vſq; in ydolatriã lapſũ. hec ille. Iſtud cõ=
ſiderans beatus Hie. ad occupationẽ virtuoſam mo=
uet vnũquẽq; fidelẽ dicẽs. Non vacet mens varijs per
turbationibus que ſi pectori inciderint dominabunt
tui ⁊ te ducent ad delictum maximum. Facito ſemper
aliquid vt ſemper diabolus inueniat te occupatum.
quia in deſiderijs eſt omis ocioſus. hec Hiero. et po=
nitur in ca. de con. di. 5. Nunq̄. ¶ Tertium remediuȝ 3.
adhibendum olle nimidium ebullienti vt dixi: eſt cuȝ
oris ſufflatione liquorẽ olle aliquatiter refrigidare.
Sic ſpiritualiter olla carnis feruore libidinis ebulliẽ
te remedium eſt cum ſufflatione deuote orationis tẽ
tationem carnis deprimere. Vñ Iſido. in de ſummo
bono. li. 3. ca. 7. Hoc eſt indꝭ remediũ eius qui viciorũ
tẽtamentis exeſtuat: vt quotiens quolibet tangatur
vicio ad orationem ſe ſubdat: ꝗ frequẽs oratio vicio=
rum impugnationem extinguit. tã ꝑſeuerant intende=
re opȝ aĩm nr̃m orãdo atq; pulſando: quouſq; impor=
tunitates deſideriorũ carnium ſuggeſtiones que no=
ſtris obſtrepunt ſenſibꝰ fortiſſima itẽtiõe ſuperemꝰ. Ac
tã diu iĩſtere q̄uſq; ꝑſiſtẽdo vicamus. Nã negligen=

tes oẛones nec ab ipſo hoſte ſpeƚrare valent q̄ volūt.
qm̄ eni q̄s orat ſpūſctm̄ ad ſe aduocat: ac vbi venerit
cōfeſtim temtamēta demouētur q̄ ſe mētibus hūanis
immergūt: pn̄ciam ei⁹ ferre nō ſuſtinentes effugiunt.
hec ille. Item iſtud conſiderans ſapiēs vt ſciui inq̄t
qm̄ aliter nō poſſū eſſe cōtinēs niſi deus det. ⁊ hoc ip
ſum erat ſūma ſapia ſcire cuius eſſet hoc donū adij
4. dn̄m ⁊ dep̄catus ſum eum. Sap. 8. ¶ Quartū reme-
dū adhibendū olle nimis ebullienti eſt de focalibus
parūper extrahere. Sic ſpūaliter olla carnis nr̄e fer-
uor: libidinis ebulliente remediū eſt vt hō de cibo et
potu qui ſunt ignis luxurie fomēta ſubtrahat. et ſpe-
cialiter de generib⁹ ciboꝝ ⁊ potuū q̄ ſpumāt in libidi-
nē: cuiuſmodi ſunt fortia vina ⁊ cibaria delicata: ſpe-
cies calide. hmōi eni nedū ſunt ligna ad nutrimentū
luxurie: ſed etiā ſūt quaſi faſcicule ardentes ad eū to-
taliter incendendū. vn̄ ⁊ ſicut deridendus eſſet q̄ faſci-
culis ardētibus domū ſuā incēderet quā tn̄ diceret p
nullo bono mūdi velle cōburi. ſic deridendi ſunt q̄ di-
cūt ſe velle cōtinere: ⁊ cū talibus cibis ⁊ potib⁹ ſe in-
gurgitant qui maxie corā igne libidis ſe inflammant.
Un̄ Iſido. in de ſū. bo. li. 2. ca. 41. Libidis inq̄t ignes
ciboꝝ fomentis increſcūt. Corpus aūt qd̄ abſtinentia
frangitur tētatio nō exurit. vn̄ et tres pueros abſtinē-
tes flāma babilonij icēdij ſi tetigit nō cōbuſſit. Quis
nimirum deſideriorum carnalium ignis mentes abſti-
nentium inflammet. vſq; ad conſenſum tn̄ concupiſcē-
5. tie vel operis non exurit. hec ille. ¶ Quintum remedi-
um eſt ollā ab igne totaliter remouere. Sic ſpiritualr
remediū cōtra ebullitionē luxurie eſt ollam carnis no-
ſtre ab igne luxurie elongare. Iſtud remedium docet
nos apl's. 1. Cor. 6. dicens. Fugite fornicationē ſed q̄
voluerit fornicationē fugere opꝫ ſeipm ab ei⁹ occaſio-
nibus elongare. ¶ Pro quo notandum q̄ inter cetera
quattuor ſunt q̄ luxurie pſtāt occaſionē ſpūalē: quorū
primum eſt procuratio pnubaꝝ. Secunduꝫ curioſus
aſpectus mulieꝝ. Tertiū eſt cū mulieribus inſolens
colloquiū. Et quartum eſt inordinatus tactus earun-
B dē. ¶ Primū igitur pſtās occaſionē luxurie eſt pro-
curatio pronubaꝝ quaꝝ nequitia triplici manifeſtat
1. exemplo. Primo ex hoc q̄ opus earū eſt opus diabo-
li. immo ⁊ vbi diabolus nō pōt per ſe aliquid preuale-
re per talem maledictā pnubā multotiens ſupat mu-
lierē icautā. Un̄ diabol⁹ facit ſicut faber q̄ cū non pōt
ducere ferꝝ ad libitū ſuū ponit illud in ignē quē ignē
accendit q̄druplici medio. pmo flatu oris ſui. deinde
apponendo cōbuſtibilia: vtputa carbones vel ligna q̄
ſi fuerint i ſe viridia ſiue hūida q̄ nō faciliter cōburā-
tur / tūc tertio iterponit facē ligni: ⁊ q̄rto ſufflat cū fol-
libus ⁊ ſic facit ignē ardere. ⁊ liq̄facit ferrum ad libi-
tū ſuū. Sic ſpūaliter diabol⁹ qm̄ nō pōt ad volūtatem
ſuā ducere ꝟginē vel aliquā mulierē caſtā ad actuale
pctm̄. accēdit circa illam ignē luxurie. ⁊ hoc q̄druplici
mō. Prio cū flatu oris ſui. ſ. cū oſculis ⁊ verbis ſcurri-
litatis. deinde apponēdo carbōes delicatiōis ⁊ ligna
gule ⁊ ebrietatis. ⁊ ſi talis mulier fuerit viridis i vir-
tutib⁹ ⁊ hūida p grām ſpūſancti: ita q̄ diabol⁹ nō pōt
faciliter eā cōburere igne luxurie: tūc acq̄rit facē ſibi
ſiccā ⁊ prius cōbuſtā. i. vetulā induratā in pctis ⁊ illa
ſuis fallis ⁊ ſubtilib⁹ ſuggeſtionib⁹ ⁊ cōſilijs declinat
aīm ſuū vt igne luxurie cōburat. Exemplūꝫ hui⁹ oſtē-
dit petrus alphōgus narrans de quodaꝫ nobili qui ꝓ-
fo pegre in ptibus lōginq̄s pfecto cui⁹ vxor bōa ⁊ ca-
ſta domi remanens a quodā iuuene ardēter amabatur
⁊ ad nephandum opus libidinis frequenter pulſabat
qua nullo mō conſentiente cepit iuuenis vehementer
languere. qd̄ cōcernēs q̄dā vetula cām ſui inueſtigat
lāguoris. cui inuenis tādē cāꝫ ſui meroris reuelauit.
Ac illa in hac inq̄t materia deſideriū tuū indubitanē
fieri pcurabo: q̄ cōfeſti caniculā quā hēbat duob⁹ die-
bus ieiunare fecit. ⁊ tertio die panem fortiſſimo ſina-
pio confectum miniſtrat edendū canicule. quo come-
ſto pre anguſtia acuitatis ſinapij fortiſſime lachryma-
re incepit. quod cernēs vetula cum canicula ſua ad do-
minā confeſtim pexit. q̄ videns caniculā lachrymantē
quid ei accideret q̄ſiuit a vetula. At illa reſpōdēs. O
inquit clara dn̄a nō ſit vobis cura q̄ dolor ineſt michi
tam vehemēs q̄ vobis nequeo reuelare: tunc dn̄a curio-
ſius inſtetit vt cām ſibi detegere non dubitaret cui tā-
dem vetula ſuſpirans ait. hec inquit canicula fuit filia
mea cariſſima: ⁊ vehemēter decora. que quia cuidam
iuueni ipſam ardēter adamāti cōſentire noluit in hanc
caniculā eſt mutata. ⁊ ideo nūq̄ ſic lachrymare deſiſtit.
tūc ait dn̄a. quid igitur faciā ego qui iuuenē talit amā-
tem me cōtēpſi. Cui vetula mox rn̄dit. Cōſulo inquit
ne (q̄ abſit) tibi cōſilr contingat ſibi oīo ꝯſentias. Cui
dn̄a. Rogo igitur te vt hoc procurare non deneges. et
ſic infelix dn̄a que p diabolū ſuperari non potuit per
maledictā pnubā decepta in nequiciā deducitur adul-
terinam. ¶ Secūdo poteſt oſtendi magnitudo nequi- 2.
cie maledictarū pronubaꝝ per penam ſerpenti infli-
ctam a dn̄o. vn̄ ſerpens quem diabol⁹ ſibi elegit vt per
eum mulierem deciperet eo q̄ tunc mulieri quodam
modo aſſimilaretur. Nam ante pctm̄ primi parentis
erectus erat. Et ſicut dicit Beda faciem ⁊ vultum
habebat virgineū. ⁊ merito ſpens iſte vt dicit Guill.
pariſi. ſignat predictas maledictas pronubas. q̄s dia-
bolus elegit ſibi ad alias mulieres eis in ſexu ſimiles
decipiendas. ſed attendant tales maledicte pnube q̄
licet ſpens quaſi creatura irrationalis non intellexit
quid fecit. tamen in quattuor punitus eſt. vbi mulier
ad ei⁹ ſuggeſtiōe ꝑpeccās eſt in duob⁹ punita. vir vero
ad ſuggeſtionem mulieris peccans in vno tm̄modo
eſt punitus. Unde ſerpens pro eo q̄ quaſi maledicta
pronuba erat ad decipiendum hominem ideo eſt ma-
ledictus. dicente ſibi domino. Quia feciſti hoc male-
dictus eris inter omnia animantia ⁊ beſtias terre. et
q̄ hominem in miſerrimam ſeruitutem diaboli deie-
cit. ideo ⁊ ille pſtrat⁹ eſt: cum prius erectus incideret.
vnde dictum eſt ei. Super pectus tuuꝫ gradieris. Et
quia in ore eius habuit mendacium: ideo in ore eius
poſitum eſt venenum. ac etiam terram venenatam / et
a deo maledictam. ppter pctm̄ hoīs comedit. vnde di-
ctum eſt ei. Terram comedes oībus diebus vite tue
Et q̄ mulierē decepit iō dictū eſt ei. Inimicicias po-
nā inter te ⁊ mulierē ⁊ ſemē tuū ⁊ ſemē illius. Mulier
eni quia in edacitate peccauit fructus phibiti. ideo in
fructu ſui vētri eſt punita. Un̄ dictum eſt ei. In dolo-
re paries filios tuos. Et q̄ ad ſuggeſtionem ſerpentꝭ
ſuperbiuit. ideo ⁊ deus hūiliauit eā. vn̄ vt dictū eſt ei.
Sub ptāte viri eris. Sed vir q̄ ad ſuggeſtionem mu-
lieris in ſolo eſu peccauit. iō in labore querendo ſibi
e dulū eſt penit⁹. vn̄ dictū eſt ei Quia audiſti vocem
vxoris tue: ⁊ comediſti de ligno ex quo ꝓceperam tibi
ne comederes. maledicta terra in ope tuo. in laborib⁹
comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Et ex iſta ſen-
tentia datur intelligi q̄ oēs viri iuſti ac etiam mulie-
res caſte quālibet talē maledictā pnubā per ſerpentē
figuratam odirent: non naturam vel perſonam: ſed vi-
ciū earūdē et niſi ſe correxerint eo modo quo ſecūdū
deū potuerūt: vt tanq̄ alter ſathanas a ſua expellatur
vicinia procurarent. Unde et merito talis maledicta

pronuba dici pōt ſathanas ſiue ſathan: qḋ īterp̄tatur
aduerſatoꝛ ꝑ eo ꝙ efficatius aduerſatur ſaluti eius
quā mouet ad malū q̄ ipſemet ſathanas. ¶ Tertio po
teſt oſtendi magnitudo nequitie maledictaꝝ pronubaꝝ
ex illo qḋ habetur in ſcriptura Nūeri. 25. vbi legitur
ꝙ madianite deceperūt filios iſrael ꝑ mulieres ornā=
do ipſas ornatu meretricio. ⁊ ſic poſuerūt ipſas tāq̄
ſcandalum. i. occaſionem ruine filijs iſrael. vt vcꝫ filo
capti fornicantes cū illis: et electi ad eaſdem: ad ydo=
latradum cū dijs ſuis offenderent dupl'r in deū ſuum
ſcꝫ fornicando et ydolatrando. ꝑ quo pctō occiſi ſunt
de filijs iſrael. 24. milia. ⁊ de madianitis occiſi ſunt
quinq̄ reges cum oibus maſculis ſuis ſenibus ⁊ puulis
ac etiam mulieribus exceptis virginibus. Sup quo
facto cōcludit origenes ſup librū Nūeri. ꝙ pctm ma=
dianitaꝝ ponentiū ſcandalū coram filijs iſrael qui in
ſuper erant tanq̄ ꝓnube mediantes inter fornican=
tes incōparabiliter ipſis fornicatoribus grauius pec
cauerīt. pꝫ etiā ex eodē q̄ periculoſū ⁊ q̄ graue pctm̄
eſt mulierē ornatu meretricio / vel nimis compte ſe or
nare ⁊ ſp̄aliter ad hunc finē vt alliciat viros ad inordi
natū amorē ⁊ ad actuꝫ libidinis ꝑniciosum de quibus
dī ꝓuerb. 7. Ecce mulier occurrit ornatu meretricio
preparata ad capiendas aīas garrula vaga quietis im
patiens. nec valens in domo conſiſtere pedibus nunc
foris / nunc in plateis nunc iuxta angulos inſidiās ap=
prehenſumq̄ deoſculatur iuuenē ⁊ procaci vultu blā=
ditur: ⁊ conformis defectus poteſt contingere ex pte
viri inſolenter cōpti ad eundem. finē talis eñ qui ſic
facit reus eſt duplicis pcti. vcꝫ ſcortantis ⁊ pronube /
cū per artē ſuā allicientem ad coytū quodāmō mediat
inter ſe ⁊ coherentē. Et ideo merito dicit beatus Hie
ro. ad euſtochiū ꝙ ſi vir vel mulier ſe ornauerit vt vul
tus hoīm ad ſe prouocauerit / ⁊ ſi nullū inde ſequatur
dammum extrinſecū iudiciū tñ patief eternū. qꝛ vene=
nū attulit ſi fuiſſet qui biberet. hec ille. ¶ Secundum
preſtans occaſionē luxurie eſt curioſus aſpectus mu
lieꝝ. Uñ legitur Geñ. 14. ꝙ cuꝫ ſichem filius emmoꝛ
principis terre chanaan. vidit dynam filiā Jacob ad=
amauit eam ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cum ea: vi opprimēs
virginē. ⁊ ꝓpter hanc cām ſichem ⁊ emmoꝛ pat̄ eius
cū toto ppl'o ciuitatis occiſi ſunt. exceptis paruulis
et mulieribus que ſunt in captiuitatē deducti. Et iō
merito dicit ſcriptura Eccl'. 9. Uirginē ne conſpicias
ne forte ſcandalizeris in decore eius. Item. 2. Reg. 11.
legitur ꝙ dauid deambulans in ſolario domus ſue:
vidit mulierem ſe lauantem ex aduerſo ſuper ſolariū
ſuū. Erat enim mulier pulchra valde. miſit igitur Da
uid ⁊ reqſiuit q̄ eſſet mulier. nunciatūq̄ eſt ei ꝙ erat
berſabee vxoꝛ vrie. miſſis itaq̄ nūcijs Dauid tulit eaꝫ
⁊ dormiuit cū illa. quapꝛopter dixit ſibi dñs. Nō rece
det gladi⁹ de domo tua vſq̄ in ſempiternū: eo ꝙ de=
ſpexeris me ⁊ tuleris vxorē vrie. qḋ ⁊ factū eſt: qꝛ nūq̄
poſt regnū ſuū pacifice poſſidebat / ⁊ iō merito dicit
ſcriptura Eccle. 9. Cū aliena muliere ne ſedeas om=
nino. nec accūbas cū ea ſup cubituꝫ / et non altriceris
cū illa in vino ne labaris ī perditionē Itē Judich. 10
legitur ꝙ Judich ad decipiendū illū maledictū prin=
cipem oloſernē lauit corp⁹ ſuū ⁊ vnxit ſe mirto opti=
mo ⁊ diſcriminauit crinē capitis ſui: ⁊ impoſuit mi=
tram ſuper caput ſuum: ⁊ induit ſe veſtimētis iocū=
ditatis ſue: induitq̄ ſandalia pedibus ſuis: aſſūpſitq̄
dextraliola ⁊ lilia: ⁊ inaures ⁊ anulos ⁊ oībus orna=
mentis ſuis ornauit ſe. cui etiā dñs ſplēdorem dedit:
qm̄ oīs iſta cōpoſitio non ex libidine ſed ex virtute pē
debat. ⁊ iō dñs hāc in illam pulcritudinem ampliauit
vt in cōparabili decore oīm oculis appereat. q̄ cum in=
traſſet ante faciē oloſernis ſtatim capt⁹ eſt i ocul' ſuis
oloſernes. ⁊ cor oloſernis cōcuſſū ē. erat eñ ardēs in
cōcupia eius: ⁊ iocūdus fact⁹ eſt oloſernes ad eā. bi=
bitq̄ multū vinū q̄tū nūq̄ biberat in vita ſua ſed cuꝫ
in lectulo ſuo iacebat. nimia ebrietate ſopit⁹ Judich
euaginata pugione oloſernis amputauit caput eius
Ecce in q̄ magnam miſeriam incidit iſte voluptuoſ⁹
tyrannus ꝑ aſpectū mulieris compte. Et ideo meri=
to dicit ſcriptura. Eccl'. 9. Auerte faciem tuam a mu
liere compta: ⁊ ne circūſpicias ſpēm alienam. propter
ſpeciē mulieris multi perierūt. ⁊ ex hoc cōcupia qua
ſi ignis exardeſcit. vñ ⁊ in confirmationē huius dicit
xp̄s. Oīs qui viderit mulierē ad concupiſcendū eam
iam mechatus eſt eā in corde ſuo. Mathe. 5. Sed hic
eſt notandū ꝙ lꝫ generaliter mulierū comptarum fu=
giendū ſit curioſus aſpectus: ſpecialiter a viris perfe
ctis fugienda ſunt ſpectacula vbi mulieres compte
ſuas friuolas ducunt choreas. Unde q̄ magnum pe=
riculū ſit choreas ducere patet ex ſctōꝝ teſtimonijs:
⁊ ex ſacraꝝ ſcripturaꝝ auctoritatib⁹. ¶ Dicit eñ au=
gu. in libello ſuo de decē cordis: ꝙ meli⁹ eſt dñicis
dieb⁹ arare vel fodere q̄ choreas ducere. Itē aucto=
ritatib⁹ ſcripturaꝝ pōt idē oñdi. quaꝝ pria ē illḋ Exo.
32. vbi legit̄ ꝙ cū appropīq̄ſſet moyſes ad caſtra filioꝝ
iſrl' vidit vitulū ⁊ choros. iratuſq̄ valde ꝓiecit tabu=
las d̄ manu ſua ⁊ fregit eas: ac deiñ aſſūpt; ſecū filijs
leui īterfecit ex filijs iſrl' q̄ſi. 23. milia hoīꝫ. ex hoc el' ꝙ
moyſes q̄ erat māſuetiſſim⁹ hō qui erat in terra tā ve
hemēter fuit irat⁹ ⁊ tātaꝫ vindictā ſumpſit de hoc ꝙ
honores dei popul⁹ vitulo impenderūt. ⁊ choreas du
xerunt. ſatis pōt manifeſtū eſſe quantum iratus eſſet
ſi quis zelum alarum haberet. quando in diebus dñi=
cis ⁊ alijs feſtinationibus diuino ſeruitio contempto
videt honores diuinos. i. occupationē quā haberet po
pulus in contemplatione dei / non vitulo qui eſt crea=
tura dei: ſed ipſi vanitati ⁊ laſciuie per vitulum deſi=
gnate impendere: Et ideo merito talibus dicit dñs
illud Eſaye. 1. Solēnitates veſtras odiuit anima mea.
¶ Narrat enim Gregorius in libro dyalogoꝝ: de qua G
dam ſorore ſua cui de nocte apparuit in viſiōe glorio
ſiſſima virgo beata Maria / ac oſtēdit coetaneas puel
las in albis pulcherrime veſtitas: quibus cum illa ſe
admiſcere appeteret: ſe tamē eis adiungere nō aude=
ret. queſiuit ab ea beata ac glorioſiſſima virgo Maria
an vellet libenter ſuis aſſociari puellis: ⁊ in eius ob=
ſequijs ſemper viuere. Cumq̄ vero puella dixit ſe hoc
cū toto ſue mētis deſiderare affectu Beata ac glorio
ſa virgo Maria protinus dedit ei mandatum: vt ni=
chil vltra ageret puellaris inſolentie: ſed a riſu et a
iocis ⁊ a ceteris ſe abſtineret vanitatibus promittēs /
ꝙ die triceſimo ſuis puellis iungeretur indubitāter.
Puella vero mox dimiſſis puellaribus inſolenijs in
virginē cōſtantiſſime perfectōis ſubito mutatur. cum
q̄ parens eius mirarentur eam tam ſubito ſic muta=
tam puella quid ſibi beata Maria iuſſerat: ⁊ qua die
itura eſſet ad eius obſequiū protinus ꝓpalauit. poſt
15. vero dies febre fatigatur grauiſſima. et in die tri=
ceſimo cū hora exitus aīe ſue propinquaſſet eandem
dei genitricem cū puellis quas ante viderat per viſio
nē ad ſe iterū venire conſpexit: ⁊ illam ad ſe vocantem
dulciſſima voce audiuit. Cui mox virgo iocūdo cor=
de rñdit. Ecce dña ancilla tua: ad tuū feliciſſimū non
tardo venire obſequiū qua voce prolata migrauit vir
ginis aīa beate dei genitricis coniungenda puellis.
¶ In hoc eñ ꝙ puella iſta que voluit ꝓceſſioni beate

virginis intereſſe mandatum accepit: vt a locis tripu
dijs et ceteris puellaribus ſe abſtineret inſolentijs
ꝑpendi pōt ꝙ choreariſ ꝓceſſionibus ingreſſus ab in
greſſu celeſtis ꝓceſſionis impediat. ⁊ mirū nam in
diebus feſtiuis choreas ducentes faciunt contra oīa
1. ſacramenta eccīe. ¶ Primo contra baptiſmū in hoc
ꝙ frangunt pactū qđ inierunt cū deo in baptiſmo vbi
ꝓmiſerunt ſe abrenunciare ſathane ⁊ oībus pompis
eius. ſed pompoſam proceſſionē diaboli intrant cum
choreas ducūt. Nā ꝓceſſio diaboli dr̄ chorea: vt dicit
Guil. pariſi. et in cuius inquit rei ſignū talis proceſſio
ad partē cōiter tendit ſiniſtram. Vn̄ prouerbiorū. 4.
Uias que a dextris ſunt nouit dn̄s: peruerſe vero ſūt
que a ſiniſtris ſunt. ¶ Secundo contra ſacr̄ʒ ordinis
2. etiam faciūt. qui choreas ducunt. Nā clerici q̄ ſacros
ordines ſuſcipiūt accipiunt ordines illos ad cōuenien
ter celebrandū ſeruitia diuina in eccl̄ia dei. ſed hmōi
vanitates faciunt ꝙ ſeruitiū diuinū cōtemnitur ⁊ ne-
gligitur. Nā tales faciunt ꝙ qui deberēt intereſſe ma
tutinis miſſe ⁊ veſperis multotiens interſunt hmōi
choreis. ¶ Tertio contra ſacramentū matrimonij fa
3. ciunt. nā in choreis multotiens ꝑ ſigna laſciuie canta
tiones vanas ⁊ cōfabulationes illicitas fides mr̄imo
nij conſenſu vel ope violatur. ¶ Quarto contra ſacra
4. mentū confirmationis faciunt. nā in ſacro confirma-
tionis ſignum crucis in fronte tanq̄ꝫ empti paſſione
chriſti eſt impreſſum. Sed in talibus choreis ſigno
crucis abiecto ſignū diaboli ponūt in capite. ¶ Quin
5. to cōtra ſacr̄m pn̄ie faciunt. nam in ſacro penitentie
per quod deo erant reconciliati ꝓmiſerunt ſe nūq̄ꝫ ta
liter in poſterum tranſgreſſuros: ſed in talibus vanita
tibus oppoſitum faciunt manifeſte. ¶ Sexto contra
6. ſacramentum altaris faciunt. nam in die paſche ſacra
mentum altaris ſuſcipiunt: ſed tamen ſtatim poſt ſi-
miles ſunt Iude proditori qui cum comediſſet ad mē
ſam dn̄i de chatino ſuo proprio ſtatim poſt abijt ⁊ ac-
cepit cohortem a pontificibus ⁊ phariſeis miniſtros
et venit contra ieſum. vt pꝫ Ioh̄a. 18. Sic certe tales
ꝑdicto mō trangredientes veniūt directe cōtra ieſuꝫ.
nam cum ſint in ꝓceſſione diaboli non ſunt cum ieſu.
et ſicut ipſemet dicit Luce. 11. Qui non eſt mecū con
tra me eſt. ¶ Septimo vero contra ſacramentum ex-
7. treme vnctionis per quod recipiunt infirmi ſanitateꝫ
ſpiritualem. ſed huiuſmodi miſeri in ſuis vanis ludis
multotiens perdunt tā corporis q̄ꝫ aīe ſanitatem. Ta
les enim ſaltatrices bene figurari poſſunt per illud.
Apocal. 9. vbi legitur ꝙ aſcendit fumus putei abyſſi
ſicut fumus fornacis magne. ⁊ obſcuratus eſt ſol et
aer de fummo putei: ⁊ exierunt locuſte in terram. et
ſequitur. Et ſimilitudines locuſtarum ſimiles equis
paratis ad prelium. ⁊ ſuper capita eorum tanq̄ꝫ coro-
ne ſimiles auro: ⁊ facies eorum ſicut facies hominuꝫ:
et habebant capillos ſicut capillos mulierum. ⁊ den-
tes eorum ſicut dentes leonum erant. ⁊ habebant lo-
ricas ſicut loricas ferreas. ⁊ vox alaꝝ ſuaꝝ ſicut vox
curruuꝫ equorum multoruꝫ currentium in bellum. et
habebant caudas ſimiles ſcorpionibus. et aculei erāt
in caudis earum. ⁊ poteſtas eorum noſcere homini-
bus menſibus quinq̄ꝫ. et habebāt ſupra ſe regem an-
gelum abyſſi. ¶ Spiritualiter ſicut dicit Guil. pari.
in de vicijs. tractatu de luxuria. Fumus aſcendens
de puteo ſignificat ardorem et fetorem luxurie qui
multotiens abſcurat cetū ſacerdotū: quoꝝ eſt illumi
nare eccleſiam dei. vt de quolibet illorum verificare-
tur illđ Eccl. 5. Quaſi ſol refulgens: ſic ipſe refulſit ī
tēplo dei. Iſte etiaꝫ fumꝰ aliq̄ñ obſcurat aerē. i. viros
cōtēplatiuos. quoꝝ ꝯuerſatio ſcōꝫ apo. eēt ī celo ꝑ lo-
cuſtas exeūtes de fumo putei: nō ſic intelligēdo ꝙ hn̄t
ex eo ꝙ ſūt: ſꝫ q2 hn̄t ex eo ꝙ mali ſūt/vel ꝙ locuſte ſūt:
⁊ iuxta iſtū modū dr̄ diabolꝰ pr̄ maloꝝ: nō ꝙ habeant
ab eo ꝙ ſunt: ſꝫ ſunt ab eo ⁊ eiꝰ īſtigatiōe ꝙ mali ſūt ꝑ
hoc qđ dr̄ ꝙ ſiſitudines locuſtaꝝ ſimiles erāt eq̄s pre
paratis ad ꝓliū intelligit̄ ꝙ ornatꝰ vanꝰ ⁊ ſupfluꝰ mu
lieꝝ eſt quedam preparatio ad hoc ꝙ diabolus in eis
tanq̄ꝫ in eq̄s ſedeat ⁊ cōtra deū ſedens in eis pugnet.
Per hoc enim ꝙ dicit ſup capita eorū tanq̄ꝫ corone ſi
miles auro/intelligitur ꝙ vanꝰ ornatus auri ⁊ argēti
⁊ precioſorum lapidū quibus vtuntur tales mulieres
in ſuis capitibus ſunt tanq̄ꝫ corone quas diabolus po
ſuit ſupra capita illaꝝ ꝓ multiplici triūpho quem ha
buit ipſe diabolus ꝑ eas de filijs dei. Unde ſicut ſtren
ui milites in torneamentis ſolent in capitibus equo
rū ſuorū in ſignū victorie coronas de floribus ponere.
Sic diabolus equitans ſuper tales mulieres in ſignū
victorie qđ ꝑ eas hꝫ cōtra filios dei ſupra capita illaꝝ
tales vanitatis coronas īponit. ⁊ iđ merito dicit apo-
ſtolus. 1. Thi. 2. Uolo inquit mulieres in habitu orna-
to cū verecūdia ⁊ ſobrietate ſe ornantes non in tortis
crinibus aut auro/aut margaritis/aut vel veſte pre-
cioſa. ſꝫ qđ decet mulieres promittentes pietatē ꝑ bo
na opa. Iſtud conſiderans illa nobilis regina Heſter
penes deū de hmōi vano ornatu ſe excuſans ait. Dn̄e
tu ſcis infirmitatem ⁊ neceſſitatem meam: ꝙ abomi-
ner ſignū ſupbie: ⁊ glorie qđ eſt ſup caput meū in die
oſtentationis mee. ⁊ deteſter illud Heſter. 14. Super
quo Guil. pari. in de vicijs pte. 6. notabiliter inquit:
dicit ſignū ſupbie et glīe qđ eſt ſup caput meū in die
oſtenſionis. ornatū eñ ſuū non ferebat: niſi q̄ñ marito
ſuo regi ſe oſtendebat. In quo inquid mulieres tp̄is
noſtri multū ſūt diſſiles. q̄ q̄ñ ſunt cū maritis ſuis nō
curant de ornatu. q̄ñ vero in publicū volunt procedere
ornate volunt eſſe. ⁊ tn̄ dicūt ꝙ ornāt ſe propter mari-
tos ſuos. hec ille. ¶ Per hoc enim ꝙ dr̄ vlterius. Fa-
cies eaꝝ ſicut facies hoīm: intelligitur ꝙ q̄dam mu-
lieres facies ſuas depingūt: cū fictis colorıbꝰ qbꝰ fa-
cies illarum ſunt quaſi laruate: ſub quibus laruis la-
tent facies naturales: quas dn̄s eis dedit. ¶ Per hoc
eñ ꝙ dr̄ ꝙ habebant capillos ſicut capillos mulieruꝫ
poteſt intelligi ꝙ alique tales laſciue mulieres ponūt
ſuper capita ſua capillos a mulieribus mortuis ab-
ſciſſos. ⁊ ideo notabiliter dr̄: ſicut capillos mulierum.
Nā tales capilli non ſunt capilli mulieꝝ: q2 nec mor-
tuaꝝ cū ab illis ſunt abſciſi. nec ſunt illarum capilli q̄
eos deferunt. ſicut nec vue ſunt vue ſpinaruꝫ etiam ſi
eis alligent̄. ⁊ mirū eſt quō mulieres tales non timent
deferri capillos mulieꝝ mortuaꝝ ⁊ hēre eos de nocte
ad caput ſuū. ſed certe veriſile eſt ꝙ diabolus ꝓcuret
hanc audaciā in eis cuiꝰ ſignū eſt hoc. ꝙ ipſi timerent
deferre camiſiam vel aliā veſtē mulieris mortue. ſed
tn̄ de capillis non timent. de quibus nō magis videt̄
eſſe timendū. ¶ Per hoc ꝙ dr̄ dentes eorum ſicut den
tes leonum poteſt intelli rapacitas talium mulierum:
q2 rapiunt in amorem inordinatū aīas cōcupiſcētium
earū facies ⁊ fictam et laruinā pulcritudinem. ⁊ ideo
merito dr̄ Eccl. 19. Auerte faciē tuā a muliere cōpta
⁊ non circūſpexeris ſpēm alienā. ꝓpter ſpēꝫ mulieris
multi perierūt. ⁊ ex hoc cōcupia quaſi ignis ardeſcit.
¶ Per hoc eñ ꝙ dr̄ ꝙ habebant loricas ſicut loricas
ferreas: pōt intelligi earuꝫ indurata incorrigibilitas
Nā ſicut in lorica difficile eſt vnā maculam ab alia ſe-
parare: ſic difficile eſt voluptuoſas mulieres a macu
lis ſuoꝝ viciorū mouere. ¶ Per hoc enim ꝙ dicitur

vox alaꝝ eaꝝ ſicut vox curruũ equoꝝ multorum cur-
rentium ad pluũ: intelligit̃ ꝙ ſicut exercitus magnus
ſolo tumultu hoſtes fugat ⁊ quoſq; deuincat et clamo-
re aues volantes cadere facit. ſic exercitus diabolic⁹
coꝛ eaꝝ ſolũ riſionibus clamoꝛibus ⁊ vanis cantile-
nis multotiens deuincit bonos et illos qui habebant
pennas virtutũ a ſublimitate vite inchoate cadere fa
cit in pfũdũ peti. ¶ Per hoc eñ qđ dr̃: habebat cau-
das ſiles ſcorpionibus: intelligitur ꝙ mors eterna eſt
finis carnaliũ voluptatũ. ¶ Per hoc eñ qđ dr̃ ꝙ po-
teſtas eaꝝ eſt nocere hoĩbus menſibus quinq; poteſt
intelligi ꝙ a paſcha vſq; ad finem autũpni pcipue hu-
iuſmodi coꝛꝛ eccl̃ie dei cõſueuerunt nocere. Nã ſicut
reges in tp̃e autũpnali ⁊ eſtiuali ſolent ad bella proce-
dere vt ab hoſtibus ſuis auferant qđ in hyeme ſuo la
boꝛe acqſiuerint. Sic diabolus hoſtis generis hũani
ſtatim poſt paſcha imo ipomet die paſche aliqñ con-
gregat exercit⁹ coꝛeaꝝ: vt auferat a filijs et a ſeruis
xp̃i qui ſunt eius hoſtes fructus ſpũales: quos in tẽ-
poꝛe quadrageſime cõgregauerũt. ¶ Per hoc enim
qđ finaliter ſubditur ꝙ habebant ſup ſe regẽ angelũ
abyſſi: intelligitur ꝙ tales ſtulte mulieres ⁊ per eas
decepti. habent ſuper ſe regem diabolum: qui vt dr̃
Job. 41. Eſt rex ſuper vniuerſos filios ſupbie. Et ta-
les miſeros ipſe regit. ⁊ ducit de pctõ in pctm̃. et fina-
liter tãdẽ eos ducit ad ſuppliciũ eternũ. hec Guil. pa.
Ex iſtis aliqualiter pꝫ ꝙ pͥculoſus eſt aſpectus mu-
Q lieꝝ cõptaꝝ. ¶ Tertium pſtans occaſionẽ luxurie
3. vt predixi eſt cũ mulieribus inſolens colloquiũ. vnde
Eccl. 9. Cũ ſaltatrice ne ſis aſſiduus: nec audias illã
ne forte pereas in efficacia illius. Nã vt ſequitur col-
loquiũ illius quaſi ignis exardeſcit. Unde Apoſtol⁹.
1. Coꝛinth. 15. Coꝛrumpunt bonos moꝛes colloquia
praua. Et iđ dr̃ pūerb. 15. Os ſtultoꝛum ebullit ſtulti
tiam. Fit autẽ hec ebullitio ad ignem praue concupi-
ſcẽtie: vtpute cum quis mulierem ad voluptatem p-
curat ⁊ ppter libidinem hꝫ cũ ea familiaria colloquia
⁊ hoc eſt moꝛtale pctm̃ vt dicit ſanctus Thomas in
de veritate theologie lib. 3. ca. 22. Et ideo ſcđm ꝯſiliũ
ſcripture Eccl. 5. Ne dederis os tuũ vt peccare faci-
as carnem tuã: neq; dicas coꝛam angelo nõ eſt prouĩ
dentia ne forte iratus dñs contra ſermones tuos diſ-
ſipet cuncta opera manuũ tuaꝝ. ¶ Quartũ pſtans
4. occaſionẽ luxurie vt pdixi eſt inoꝛdinatus tactus mu
lierum: vtpute in oſculando amplexando et turpiter
palpando. et iſtud vt dicit ſanctus Thomas in de ve-
ritate theologie/ libro tertio/ capitulo viceſimoſecun
do. eſt peccatum moꝛtale: ⁊ tanto grauius quanto ma
gis libido per talia accenditur propter nimiam appro
ximationem ad ignem veruntamen ſicut dicit iſte ſan
ctus ibidem: tangere mulierem preter intentionẽ non
eſt peccatum. ſed tangere inquit mulierem ex libidi-
ne/ vel oſculare ad ſe non pertinentem/ ſupple libidi-
noſa intentione/ vel libidinoſa et mala delectatiõe eſt
moꝛtale peccatum quia non ſolum conſenſus in actũ
libidinis: ſed etiam conſenſus in delectationẽ eſt pec-
catum moꝛtale: vt dicunt doctoꝛes. Unde Aug. 13. de
trini. ca. 23. In hoĩe inqt ſi delectationibus illicitis a
quib⁹ continuo deberẽt ſe auertere cogitatio ſola pa-
ſcat: nec facienda diſcernãtur mala. ſi tñ ſuauiter in re
coꝛdatiõe teneant̃ totus hõ dãnabit̃. niſi hec que ſine
volũtate opandi: ſed tñ cũ voluntate animi talib⁹ oble
ctandi ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe pctã p me-
diatoꝛis grãm remittãtur. hec ille. Et iđo dr̃ Eccl. 26
Sicut boum iugũ quod mouetur ita mulier neq̃ qui
tangit illam quaſi q̃ apprehendit ſcoꝛpionẽ. Uñ et de

periculo fatue mulieris dr̃ Eccl. 7. Inueni amarioꝛẽ
moꝛte mulierẽ q̃ laqũs eſt venatoꝝ ⁊ ſagena coꝛ eius
vincula ſũt man⁹ ei⁹: q̃ placet añt deo effugiet illam:
q̃ añt pctoꝛ eſt capiet̃ ab illa ⁊ ideo ſecuꝝ eſt viro iuſtũ
caſte viuere volentẽ nimiã familiaritatem mulierum
euitare: ⁊ qualitercũq; caſte viuentium. Uñ ſcribitur
in canone. cũ oĩbus oĩno clericis extranee femine non
cohabitent: ſed ſole matres auie aut matertere/ aut a-
mite: ſoroꝛes ⁊ filie aut fratrũ aut ſoroꝛũ. Et quicũq;
ex familia domeſtica neceſſitate anteq̃ oꝛdinarentur
iam cum eis habitant. vel ſi filij eoꝝ iam oꝛdinatis pa
rentibus vxoꝛes acceperint. aut ſeruis nõ habentibus
in domo quas ducãt aliũde ducere neceſſe fuerit. hec
canõ di. 81. Cũ oĩbus. Itẽ diſt. 32. Interdixit. Interdi-
xit inqt canõ p oĩa ſinodus neq; ep̃o/ neq; preſbytero/
neq; dyacono neq; alicui oĩo qui in clero eſt licere ſub
introductã habere mulierẽ niſi forte aut matrem aut
ſoroꝛem aut amitam aut eas ydoneas perſonas que
fugiant ſuſpitiões. hec ibi. Itẽ Hiero. Hoſpiciolũ in
quit tuũ aut raro aut nunq̃ mulierũ pedes terãt. quia
nõ poteſt in toto coꝛde habitare cũ deo qui ſe femina
rum acceſſibus copulat/ ſeia conſciam pariter ſecum
habitantis exurit. Et ſeqtur. Feminã quã videris bñ
conuerſantẽ: mente dilige non coꝛpoꝛali frequentia.
ſi bonũ eſt mulierẽ non tangere: malũ eſt mulierẽ tan-
gere. Hec Hiero. ⁊ ponitur in ca. di. 32. hoſpiciolũ. Sꝫ
foꝛte inqt Guil. pari. dicit aliquis ſe nõ ſtipulã eſſe: ſꝫ
ferrũ. ⁊ iđ nõ opoꝛteret cauere mulieꝝ familiaritateꝫ.
Audemus inqt ꝙ ignis ipm̃ ferrum immutat ⁊ quaſi
ignẽ in duit. Sic ⁊ igni's luxurie ⁊ hoĩes ferreos mu-
tat in malũ. Uñ Hieroñ. Ferreas inqt mentes libido
domat ex duobus lapidibus ſi inuicẽ collidãtur exit
ignis. ſic ex familiaritate bonaꝝ perſonaꝝ que quaſi
lapides videntur ex inoꝛdinato tactu exit q̃nq; ignis
luxurie. Uñ pūerb. 6. Nũqđ põt hõ abſcõdere ignem
in ſinu ſuo ⁊ veſtimenta ei⁹ non ardeãt/ aut ambulare
ſuper prunas vt nõ cõburẽtur plãte eius: ſic q̃ ingredi
tur ad vxoꝛem proximi nõ erit mũdus cũ tetigerit eã.
Nã vt dicit Guil. pariſ. Et ſi murus ex candela iuxta
ſe poſita nõ cõbureretur: tñ denigrat̃. ſic lꝫ hõ nõ cadat
ex familiaritate ⁊ tactu mulieꝝ i actuale pctm̃ carnis:
tñ aliquãtulũ inquinatur. Uñ Eccl. 13. Qui tetigerit
picẽ inquinabitur ab ea. Unde narrat Hiero. ꝙ tenta-
tio quã patiebat̃ beatus Paulus in carne ſua fuit p-
pter ſocietatem ſancte tecle virginis q̃ eum predican
tẽ ſeqbat̃. Et ſic ergo inqt Linco. in de venenis paulũ
colũnã eccl̃e foꝛtiſſimã ex cõſoꝛtio mulieris ſcte et ca
ſte pmiſit deus tẽtari. quõ homo peccatoꝛ ⁊ fragilis
cum muliere ſe fragilioꝛe audet cohabitare. Unde
Eccl. 25. Cõmoꝛari leoni ⁊ drachoni placebit magis
q̃ hitare cum muliere neq̃. Uñ Bern. Amoꝛ inqt mu
lieꝝ eneruauit potentiã ſãpſonis: infatuauit ſapien-
tiam Salomonis. ⁊ fedauit ſanctitatem dauid regis.
Sed ſicut dicit Guil. pari. pcipue ⁊ ante oĩa debet ho
mo cauere ne ſit ſolus cum ſola. Unde dicit Hieroñ.
Solus inquit cum ſola ſecrete ⁊ abſq; arbitris ne ſe-
deas. Unde legitur Geñ. 39. ꝙ accidit quadam die vt
intraret Joſeph domũ ⁊ opis q̃ppiam abſq; arbitris
faceret. At illa ſcꝫ vxoꝛ dñi ſui apprehenſa lacinia
eius veſtimenti diceret doꝛmi mecum. q̃ relicto in ma
nu eius pallio fugit. Sic qui vult oĩno luxuriam fuge
re ſolitariam familiaritatem fugiat mulierum.
¶ Sextum remediũ adhibendum olle nimiũ ebulliẽ 5
tivt pdixi eſt aquã frigidã in ollam feſtinanter infũde 6
re. Sic ſpũaliter olla carnis noſtre feruoꝛe libidinis
ebulliẽte remediũ eſt cum aqua frigida ad iram ca le

rem ſue libidinis refrigidaret vel aquam flagellatio-
nis virge acute vſqꝫ ad ſanguinis effuſionem ſi opor-
tuerit nudo corpꝫi applicare/vel ſi hanc aquã ad te ti-
mueris applicare ſaltẽ intrent alam tuam aque pena-
rum infernaliumꝫ terribilis diuini iudicij per intimã
recordationem. Nãꝫ dicitur Eccl.11. Malicia vnius
hore obliuionẽ facit luxurie. Et ideo Iſid. in de ſũ. bo.
li.2.ca.39. Qñ inquid impulſu demonis mens ad de-
lectationem fornicatiõis impellitur diuini iudicij me
tus et eterni tormenta incendij ante mentis oculos
preponãtur. quia nimirũ omnis pena grauioris ſup
plicij formidine ſuperatur. ſicut enim clauus clauum
expellit: ita ſepe recordatio ardoris gehenne ardo-
rem excludit luxurie. hec ille. Et quamuis hoc pecca
tum ad tempus videatur ſuaue: illius tamen nouiſſi
ma illud eſſe oſtẽdũt amariſſimũ. Vñ puer.5. Fau⁹ di
ſtillans labia meretricis ꝛ nitidius oleo guttur eius
nouiſſima aũt illius amara ſicut abſinthium. Nouiſſi
ma autem peccati huius ſunt fetor ꝛ ardor: et pene ſibi
correſpondentes eterne. Unde ſicut hoc peccatũ eſt
fetens ꝛ ardens. ſic hoc peccato vexati penaꝫ ardoris
ꝛ fetoris eternaliter patientur. In cuius rei figuram
ſuper nephandiſſimos luxurioſos ſodome et gomor
re pluit dñs ignem: qui eſt ardens: ꝛ ſulphur quod eſt
fetens. vt pꝫ Gen.19. ꝛ memoria amaritudinis huius
pene multum vtilis eſt ad luxurioſos a ſuis volupta-
tibus refrenandũ. Exemplum eñ huius habemus in
vitis patrum: vbi legitur ꝙ quidam iuuenis grauiter
temptatione huius peccati vexatus: dixit cuidam ſeni:
quid faciam pater qꝛ occidit me cogitatio ſordida? cui
reſpondet ſenex. Fili inquit nonne vides ꝙ mulier qñ
vult ſuum ablactare filium ſuperungit amarum ſuis
vberibus: ꝛ cũ ex cõſuetudie vbera mřis ſue puer vo
luerit ſuggere: puer ſentiẽs amaritudinẽ fugit mãmã
Sic ergo ꝛ tu fili ſi arripuerit te ſordida cogitatio et
delectet te recordatio voluptatis carnalis ſtatim oc-
currat menti tue cogitatio amaritudinis tormentoꝝ
inferni q̃ pparata ſunt voluptuoſis in futuro et dimit
tet te in pace ſtatiſſime ſordida cogitatio. ¶ Item ali-
ud exemplum ad hoc oſtendit nobis ille eximius cle-
ricus Iacobus de vitriaco de quodam voluptuoſo q̃
cũ cogitaret intra ſe ſi poſt mile annos aĩe damnato-
rum p voluptatibus carnalibus a pena liberarẽtur in
ferni. ꝛ reſpõdebat ei cogitatio: nõ. Et iterꝫ cogitauit.
nunqd poſt centũ milia annoꝝ/ et reſpõſum eſt. nõ. qd
vltra? nunquid poſt tot milia annoꝝ quot ſunt gutte
aque in mari: ꝛ rñſum eſt. non. eo ꝙ in inferno nulla ẽ
redẽptio. Vñ ſicut dicit Guil. pari. in tractatu ſuo de
duplici abſtinẽtia. Si de poſſibili vnus dãnatus quo-
libet die tñ vnã emitteret lachrymã adhuc in pceſſu
tpis effunderet plus aque q̃ꝫ eſt in toto mari: imo ꝛ in
toto mũdo. eo ꝙ fletus iſte nõ terminabitur ineternũ
Vñ ps. Ad veſperꝫ demorabitur fletus. Conſideratio
eñ huius fletus nedũ expellit temptationem carnalem
ſed etiã facit oẽm penã tolerabilẽ tpalem. ¶ Vñ exem
plũ ad hoc oſtendit nobis Beda in de geſtis anglorũ
vbi narrat de quodã hoĩe pctõre cuius aĩa poſt deceſ-
ſum illius ante tribunal eterni iudicis adducta eſt: ꝛ
tãdem obtinuit dei genitricis interceſſionibus (pri⁹
iſpectis penis infernalib⁹) vt rediret ad corp⁹. reuixit
qꝫ qui erat mortuus ꝛ enarratis iã viſis mirabilibus
et rebus ſuis paupibus erogatis pfectus eſt in quã-
dã ſiluã vel inſulã vbi tantã egit penitentiã vt ſilens
lingua opibus oſtenderet quanta tormẽta vidiſſet. vñ
in maxima hyeme nudũ ſe mergebat in flumie: et cum
ſup hoc arguerẽt eũ ei⁹ amici ꝛ noti reſpõdebat. Si-
nite me. nam iſtis vidi longe grauiora tormenta michi
miſerrimo pparata. Conſideratio eñ pene inferni fa-
cit ſibi penã tpalẽ ſatis tolerabilẽ. ꝛ ſi cõſideratio tor-
mentoꝝ inferni facit penã tpalẽ tã tolerabilem: ergo
a multo fortiori cõſideratio pene inferni expellit oẽm
voluptatem carnalẽ. Vñ Eccl.1. Timor dñi expellit
pctm̃. Iſtud remediũ contra ardorẽ libidinis appoſu-
it quidã beatus monachus in heremo de quo legitur
in vitis patrum ꝙ laſciui hoĩes de quadã ciuitate cõ-
duxerũt vnã meretricẽ q̃ manucepit ꝙ illũ btm̃ mona
chũ duceret ad luxuriã q̃ de ſero veniens ad cellam ei⁹
finxit ſe fere frigore morituram. petebatqꝫ p chriſti pie-
tate ſibi oſtiũ aperiri. timẽſqꝫ ſanct⁹ vir ne mulier mo
reretur oſtium aperuit mulieremqꝫ intrare pmiſit et in
loco remotiori celle ſue iuſſit ipſam iacere. Inſurgen-
te eñ in eo graui temptatiõe dixit intra ſe. Si hoc ſcel⁹
feceris ſuperueniet te eternũ infernale incendium. ſed
certe inqt prius experieris an pati poſſis incẽdiũ ignis
materialis: ꝛ ſtatim poſuit vnũ digitũ in ignẽ quouſqꝫ
cõbureret ad ſicturã. ꝛ cũ nec ſic tẽtatio ceſſaret ſecũ
dum digitũ ꝛ tertium imo ꝛ oẽs digitos conſimiliter
ſingillatim cõbuſſit. ꝛ cũ iuuenes q̃ meretricẽ cõduxe
rant de mane venirent ꝛ iportune clamarent dicentes.
O beate monache illam cũ qua tota nocte dormiui-
ſti meretricẽ expelle. vir ſanctus ridens ait. Ecce vbi
iacet vi illam educite. ꝛ oſtẽdẽs eis oẽs digitos ſuos
cõbuſtos. ecce inqt pro ea qualia paſſus ſum tormen
ta: q̃ intrantes ipſam mortuã inuenerunt iacẽtẽ. ꝛ hãc
vindictã ſuis pprijs iputantes pctis ab eo miam po-
ſtulabant et ſuam vitã emendare certitudinaliter p-
miſerunt. qd̃ cernẽs vir ſanctus/ facta de oratione mu
lierẽ a morte ſuſcitauit et iniuriam ab eis ſibi factam
miſericorditer condonauit. Ecce quõ memoria ignis
inferni repellebat ab eo ignẽ ardoris luxurie. ꝛ idõ me
rito dr̃ Eccl.7. In omnibus opibus tuis memorare G
nouiſſima et ineternũ non peccabis. ¶ Itẽ remediũ
cõtra luxuriã eſt frequẽs ꝯſideratio maloꝝ q̃ ex luxu
ria oriuntur. Pro quo notandũ ꝙ ſcdm̃ beatum Gre.
31. moral. ex luxuria pricipaliter octo mala oriũtur. q̃
rũ pmũ eſt cecitas mẽtis. ſecũdũ incõſideratio. ter-
tiũ pcipitatio. quartũ incõſtantia. quintum amor ſui.
ſextum odiũ dei. ſeptimũ affect⁹ pñtis ſeculi: ꝛ octa-
uũ horror vel deſperatio ſeculi futuri. ¶ Cecitas mẽ 1.
tis qd̃ eſt pmũ malũ qd̃ ex luxuria oritur eſt priua-
tio viſionis illoꝝ p que poſſet hõ retrahi a pctõ: cu-
iuſmodi eſt premiũ: qd̃ pmittitur reſiſtẽtib⁹ ꝛ ſuppli
ciũ qd̃ cõminatur peccantib⁹. vñ p q̃ꝫto mentis inten
tio magis applicat̃ ad aliqd̃ delectabile p tanto eniꝫ
magis impeditur a quacũqꝫ alia operatiõe. Luxuria
aũt ꝛ gula ſunt circa maxime carnis delectabilia. et
idõ intẽtio hoĩs maxime applicat̃ ad illaꝝ pcipue i his
q̃ ad actũ venereũ ptinẽt. propter qd̃ mens auertitur
a cõſideratione illoꝝ q̃ pñt eum a tali actu retrahere
vñ incurrit p tãc cecitatem mentis circa intelligen-
tiã eoꝝ q̃ ſibi eſſent neceſſaria ad ſaluteꝫ. vñ dr̃ Dan.
13. Spes decepit te ꝛ cõcupiã ſubuertit cor tuuꝫ. In
gula aũt nõ ẽ ita vehemẽs delectatio: ꝛ idõ nõ totalit̃
tollit cognitionẽ eoꝝ q̃ remediũ auferũt cõtra pctm̃/
ſꝫ reddit hoĩem debilẽ. ꝛ ideo mẽtis ebetudo oritur
ex gula. ſed mẽtis cecitas oritur ex luxuria: a qua pe
nitꝰ liberari cũ dicim⁹. A cecitate cordis libera nos
dñe. Sed ecõtra abſtinentia ꝛ caſtitas maxime diſpo
nũt hoĩem ad pfectionẽ itellectualis operatiõis. iuxta
illud Dan.1. Pueris aũt hmõi ſcꝫ abſtinẽtib⁹ cum
cõtinẽtib⁹ dedit dñs ſciam ꝛ diſciplinã in omi libro ꝛ
ſapia. ¶ Secundũ malũ qd̃ ex luxuria orit̃ ẽ pcipita- 2.

tio qđ eſt in actionibus: vt pote qñ aliqs vult ad actū aliquē exteriorē deſcendere ꝛ media conſilia rationis ꝑterire. i. non deliberare vel cōſiliare de agēdis. Pre cipitare enī eſt a loco alto cū impetu ad ima deſcende re: ſed nō per gradus: vnde ſupremū in hoie/ eſt ratio a qua incipit hoīs operatio: deinde gradus ꝑ q̄ oꝫ ad opus deſcēdere ſūt memoria ꝑteritorū: itelligētia pñ tiū: ſolertia in cōſulēdis futuris euētibus: rōcinatio cōferens vnū ad alterū: ꝛ docilitas ꝑ quā qs adq̄ſcit ſententijs maiorum. quando igitur quis iſtis medijs/ ſiue gradibꝰ pretmiſſis procedit ad opus nephandū dicitur precipitanter agere: quia dum pretermittitur conſilium rationis ꝛ deliberatio de agibili cum impe tu proceditur ad opus peccati quaſi ad bonum. Et qꝛ ex frequenti actu cauſatur habitus tādē ſic operans fit intēperatus: qꝛ ex hītu ꝛ conſuetudine elegit pctī quaſi bonū ꝛ ideo cū peccauerit nō penitet: ſꝫ gaudet vñ Phūs. 7. Ethi. dicit ꝙ intēperatꝰ nō eſt penitiuꝰ. Et ideo de talibus dr̄ ꝓuerb. 2. Letantur cum male
3. fecerint ꝛ exultant in rebus peſſimis. ¶ Tertiū malū qđ naſcit̄ ex luxuria eſt inconſideratio q̄ ꝑtinet ad de fectuꝫ iudicij rōnis/ ſicut ꝑcipitatio ad defectū cōcilij In actibꝰ eī humanis multa reqrūt̄ ad hoc ꝙ bñ fiāt: ſꝫ luxuria ipedit ne talia cōſiderent̄ eo ꝙ tota itentio applicat̄ ad delectabile ꝛ ideo minus conſiderat alia: ꝛ ideo neceſſe eſt ꝙ deficiat i iudicādo quid ſcđꝫ rectā rōnem ſit faciēdum vñ Dañ. 13. dr̄ de ſenibus luxurio ſis ꝙ euerterūt ſenſū ſuū vt nō recordarent̄ iudicioꝝ
4. iuſtoꝝ. ¶ Quartū malum quod naſcit̄ ex luxuria eſt inconſtantia q̄ eſt debilitas appetitus non tenentis ſe firmiter in bono cōcepto ꝛ iudicato: i actibꝰ eī huma nis talis eſt ꝓceſſus. Primo eñ deliberatur qđ eſt fa ciēdum ꝛ quomodo qđ fit ꝑ inqſitionē q̄ cōſiliū rōnis dr̄. ꝛ ad hoc ꝑtinet ebulia q̄ eſt virtus bene conſiliati ua vt dicit Phūs. 6. Ethy. Et dr̄ ab eu qđ eſt bonuꝫ ꝛ buly cōſiliū quaſi virtus boni conſilij vel bene conſi liatiua. Et huic virtuti opponit̄ precipitatio q̄ preter mittit cōſiliū rōnis: deinde ꝑ cōſiliū rōnis facta diſcu tione ſequit̄ iudiciū rōnis de agibili: ſcꝫ qđ ſit agēdū qđ ſi fiat ꝑ regulas cōes ꝛ humanas vocatur ſyneſis: ſi xo ꝑ regulas diuinas vocat̄ gnomyn: quaꝝ vtraqꝫ eſt virtus bene iudicatiua cui opponitur incōſidera tio de qua dictū eſt: tertio ꝑ rōnē precipitur executio iudicij: ꝛ tale preceptū eſt principalis actus prudētie cui opponit̄ incōſtantia: q̄ non ꝑmanet firma in ſentē tia iudicatiua: ꝛ ideo impedit precepti executionem. De iſtis partibus prudētie ꝛ vicijs oppoſitis tractat Phūs li. 6. Ethyc. Hec incōſtantia oritur ex luxuria ꝑ quā hō ex impetu cōcupiſcētie impedit̄ ne exequat̄ illud qđ decreuit eſſe faciendū. vñ Terētius dicit in eunuco de quodā luxurioſo q̄ dicebat ſe receſſurū ab amica ſua: ſed hec xba vna falſa lachrima reſtrinxit: ꝛ ex predicta incōſtantia orit̄ incōtinētia q̄ paſſionibus continētie nō reſiſtit. vt dicit Phūs. 7. Ethi. Et hoc pōt eſſe dupl'r. Uno modo qꝛ aīa cedit paſſionibꝰ cōcu piſcētie anteq̄ ratio cōſilietur quid ſit agendū: ꝛ vocat̄ precuolatio ſiue irrefrenata cōcupiſcentia. Alio modo contingit ꝙ aīa nō reſiſtit paſſionibus: qꝛ non ꝑmanet fixa in his q̄ conſiliata ſunt ꝛ debiliter firmat̄ in his q̄ ratio iudicauit: ꝛ hec incontinentia vocat̄ debilitas: ꝛ eſt inconſtantia: ꝛ ad idē ꝑtinet mollicies qua quis fa ciliter cedit paſſionibꝰ leuiter impellentibus. Si qs autē fortibꝰ ꝛ ſuꝑexcellētibꝰ delectationibꝰ vincit̄ nō eſt admirabile ſꝫ cōdonabile ſi contra tendat/ vt dicit Phūs. 7. Ethy. ca. 2. dupl'r autē contingit ꝙ aliqs fa ciliter cedit paſſioni. Uno mō ꝓpter cōſuetudineꝫ: qꝛ qñ quis cōſuetus eſt frui delectationibus. difficilius pōt earū carentiam ſuſtinere. Alio modo ex naturali diſpoſitione qꝛ habet animū minus cōſtātē ꝓpter fra gilitatē cōplexionis ꝛ hoc mō comparātur femine ad maſculos. vt dicit Phūs. 6. Ethy. Et ideo illi qui mu liebria patiūt̄ molles dicūtur quaſi muliebres effecti vt dicit Phūs ibidē. Predicta autem ſcꝫ ꝑcipitatio in cōſideratio ꝛ inconſtantia opponunt̄ prudētie ꝛ parti bus eius q̄ dicunt̄ ebulia ſyneſis ꝛ gnomyn: quarum quelibet eſt virtus bene iudicatiua. Incōtinentia aūt ꝛ mollicies repugnāt virtuti tēperantie ꝛ in ſua cau ſa q̄ eſt luxuria ꝓhibētur ꝑ preceptū de nō mechādo ꝑ qđ quidē preceptū ꝓhibet̄ oīs illicitus actus cōcu piſcētie. ¶ Quintū malum qđ naſcit̄ ex luxuria eſt a mor ſui: id eſt amor carnis ſue: qꝛ per luxuriā appetit 5.
homo delectabilia ſcđm carnē. vñ ſequitur mors eter na dicente apſo. Ro. 8. Si enim ſcđm carnē vixeritis moriemini. ¶ Sextū malū qđ naſcitur ex luxuria eſt 6.
odiū dei. Nam deus ꝓhibet oēm inordinatam cocu piſcentiam carnalē. qualē ꝓhibitionē maxime oderunt luxurioſi. Unde qꝛ Johānes baptiſta dicebat herodi. Nō lꝫ tibi habere vxorē fratris tui: fecit eū herodes incarcerari ꝛ poſtea decollari. vt patet Mathei. 14. ꝛ Mar. 6. ¶ Septimuꝫ malum qđ naſcit̄ ex luxuria eſt affectꝰ ꝑſentis ſeculi/ qꝛ delectatiōes quas appetūt 7.
luxurioſi hr̄e nō poterūt niſi i ꝑſenti ſeculo ꝛ ideo de lectationes eternas futuri ſeculi ꝑuipēdūt. ¶ Octa uum malū qđ naſcit̄ ex luxuria/ eſt horror ꝛ deſpera 8.
tio ſeculi futuri/ qꝛ dum nimis detinetur luxurioſus carnalibus delectationibꝰ faſtidit ſpūales ꝛ nō curat ad eas ꝑuenire. In cuius rei figura legit̄ Luce. 14. ꝙ virꝰ q̄ typū luxurioſoꝝ tenet inuitatꝰ ad cenā vite eterne/ dixit. vxorē duxi ꝛ ideo nō poſſū venire/ quaſi dicat. Deſpōdi me voluptatibꝰ carnalibus vite ꝑſen tis: ꝛ ideo ad vitā eternam venire non poſſum: qꝛ vi tam illam paruipendo.

¶ Explicit pars tertia.
¶ Incipit pars quarta.

¶ Cap. 1. de diffinitione Auaricie et eius interpretatione.

Auaritia vt ait tullius ē im moderatus amor habendi vel reti nendi terrenas diuitias. vel ſecun dum Bernar. Auaritia eſt quarū libet rerum inſatiabilis ꝛ ẽthoneſta cupido. Et dicitur auaritia qua ſi eris auida/ et per es ſicut ꝛ ꝑ pe cuniā oīa bona intelligunt̄ fortune. Uñ Aug. in de do ctrina xpiana. Quicqd inqt hñt hoīes i terraꝝ oīa quo rū ſunt dñi pecunia vocant̄. Hec Aug. ꝛ ponit̄ in ca. 1. q. 3. Totuꝫ. Uel dr̄ auaritia quaſi aīe varia tenacia/ eo ꝙ rapit terrena poſſidentium animas. Uñ prouerb. 1. Semite oīs auari poſſidentium animas rapiūt ſcꝫ ab amore diuino in ſeruitutē diaboli. Uñ apl'us. 2. Pe. 2. A quo eñ quis ſuꝑatus eſt eius ꝛ ſeruus eſt. Et ideo ad deſtructioneꝫ iſtius pcti dr̄ in textu Appocal. vbi prius ꝙ tertius angelus effudit phialam ſuam ſuꝑ flu mina ꝛ ſuper fontes aquarum ꝛ factus eſt ſanguis/ id eſt ꝑdicator xbi dei. tertio loco ꝑdicauit contra auari ciam qua iā tam hoīes populares q̄ ꝑ flumina q̄ etiā dñi tꝑales ꝛ ſacerdotes q̄ ꝑ fontes deſignantur graui ter inficiunt̄ dicente ꝓpheta Hiere. 8. A minimo vſqꝫ

maximū oēs auaritiā ſequuntur. a ꝓpheta vſq ad ſa
cerdotē cuncti faciunt mēdacium. Et merito ꝑ flumi
na ꝑplares ꝛ ꝑ fontes dñi tꝑales ꝛ ſacerdotes intel-
ligunt. Nam ſicut fontes ſunt capita fluuioꝝ ſi quaſi
capita vulgaris ꝑpli ſunt ſacerdotes ꝛ tꝑales dñi: ꝛ
ſicut a fontibus in flumina currit aqua ſic a ſuꝑiorib⁹
ad inferiores ꝑ malū exemplū emanat auaritia. vñ
Eſa. 24. Erit ſicut ꝑpl's ſic ſacerdos: ꝛ ſicut ſeru⁹ ſic
dñs ei⁹: ꝛ ſicut ancilla ſic dña eius. vñ ꝛ etiā fact⁹ eſt
ſanguis: q: tam flumina ꝙ fontes cōuerſi ſunt in ſan
guinē peccati in tantū ꝙ iam verificat illud. Oſee. 4.
Non eſt ꝟitas nō eſt miā: nō eſt ſciētia dei in terra: ſ;
maledictum/ ꝛ mēdacium/ ꝛ homicidium/ ꝛ furtum/ ꝛ
odium/ ꝛ adulterium/ inūdauerunt ꝛ ſanguis ſangui
nē tetigit: id eſt peccatū ſequit pctm: ſed ꝓ eo ꝙ ſcḋ;
Appłm. 1. Thy. 6. Radix oīm maloꝝ eſt cupiditas ſi
ue auaritia. Ideo vt tanꝙ peſtis mortifera fugiatur
auaritia iam de ꝑhialis approbatoꝝ doctorum ꝛ au-
ctoritate ſanctaꝝ ſcripturaꝝ effundenda ſunt contra
peccatum iſtud tria notabilia.

¶ Capitulum. 2. ꝙ deteſtanda ſit auaritia ꝓpter mala que inde ſequuntur.

A PRimum enim notabile effundē-
dum contra peccatum auaritie manifeſta-
bit multiplicem deteſtationem huius pec-
cati. Pro quo notandū ꝙ ad deteſtationem
huius peccati ſex nunc ad memoriam occurrunt mo
1. tiua. ¶ Quorum primum eſt ꝙ peccatum iſtud vide-
tur etiam contra naturam. vñ Guil. pariſ. in de vitijs
parte quarta. Cum anima inquit humana ſecundum
naturam ſublimior ſit ꝛ purior celo ꝛ deo tanꝙ inter
omnes creaturas ſimilior: conſtat ꝙ illa naturaliter
appeteret exaltari a rebus corruptilib⁹ ꝛ terrenis ſi
cut exaltātur celi a terra. Et ſicut valde mirabile et
contra naturā eſſet ꝙ celū caderet ꝛ terre adhereret
ſic quodāmō cōtra naturā videt eſſe ꝙ auaritia facit
aiam rōnalem in appetitu ſuo deſcēdere de celo tāꝙ
a ſuo loco naturali ꝛ adherere terrenis vanitatibus
vñ. ꝙ ꝑiculoſum ſit nimiū terrenis adherere oſtendit
beatus Aug. ſuꝑ. Pſal. 73. dicēs. Iudei inqt dānabi-
liter terrenis inherentes timentes ꝑdere qḋ accepāt
occiderūt eū q̄ hec eis dederat. Hec dicimus inqt fra
tres vt hoīes de nouo teſtamento diſcatis nō inhere
re terrenis. ſi ei illi inexcuſabiliter terrenis adheſerūt
in qbus ipſum teſtamētū nōdū erat reuelatū p; ꝙ in
excuſabilius terrena ſectant qbus ꝓmiſſa celeſtia in
nouo teſtamento ſunt reuelata. Nam recolite fratres
mei qḋ dictū ſit a ꝑſeq̄ntibus xp̄m. Si dimiſerimus
inquit eū. venient romani ꝛ tollent a nobis ꝛ locum ꝛ
gentē: vide q: timendo terrena ꝑdere regē celi occide
runt. Et quid eis factū eſt. ꝑdiderūt etiā ipſa terrena
ꝛ vbi occiderūt xp̄m ibi occiſi ſunt. Et cū terrena no-
lentes ꝑdere datorē vite occiderūt: eandē terrā occiſi
ꝑdiderūt. ꝛ eo tp̄e occiſi ſunt quo illū occiderūt. vt ex
ipſo tēpore mouerentur quare iſti paſſi ſunt. Hec ille.
2. ¶ Scḋ; motiuū cōferens ad deteſtationē auaritie eſt
multiplex maledictio. quā auaris iprecatur ſcriptu-
ra. vnde Eſaie. 33. Ve qui ꝑdaris nōne ꝛ ip ſe ꝑdabe-
ris. ꝛ q̄ ſpernis: nōne ꝛ ipſe ſpneris cū conſumaueris
ꝑdationē deꝑdaberis. Vñ ꝑtiꝰ. l. de ſum. bo. li. 2. ca. 11.
Plerūq inqt potētes tanta cupiditatis rabie inflam-
mant vt de cōfinis ſuis paupes excludant nec bitare
pmittāt qbus recte ꝑ ꝓphetā dr Eſa. 5. Ve q̄ cōiūgitis
domū ad domū ꝛ agrū agro copulatis vſq ad terīn
loci. nunqd habitatis ſoli vos in medio terre. Talles

quippe hoīes infernū: id eſt diabolū rapere ad ꝑditio
nē: idē ꝓpheta cōſequēter annūciat dicēs. Propterea
dilatauit infernus aiam ſuā ꝛ aperuit os ſuum abſq
vllo termio ꝛ deſcēdēt fortes ei⁹ ꝛ ꝑpl's ei⁹ ꝛ ſublimes
glorioſiq ei⁹ ad eum. Nec mirū ꝙ morientes inferni
ignibus deputētur q̄ viuētes flammā cupiditatis ſue
nō extinxerunt. Hec ille. ¶ Scḋa maledictio quam a 2.
uaris imprecatur ſcriptura eſt illud Abacuc. 2. Ve ei
q̄ multiplicat nō ſua vſqquo ꝛ aggrauat contra ſe dē
ſum lutum. Nunqd nō repēte conſurgēt q̄ mordeant
te ſuſcitabunt lacerātes te ꝛ eris in rapinā eis. Et ſeq
tur. Ve q̄ congregat auariciā malam domui ſue vt ſit
in excelſo nidus ei⁹ ꝛ liberari ſe putat de manu mali
ſc; ꝑ auaritiam male acquiſitam. Tertia maledictio 3.
quā auaris imprecatur ſcriptura eſt illud Apocal. 8.
Ve ve ve habitātib⁹ in terra. Gloſa Ve laboris i acq-
rēdo: ve timoris in retinēdo: ꝛ ve doloris in amittēdo.
¶ Primo auarus habet laborē in acqrēdo. vñ de aua-
ris eſt ſicut de porco cui carnifex oſtēdit cibum/ ꝛ ſem 1.
per ſequitur porcus quouſq ducatur ad macellum/
ꝛ ibi a carnifice ſtatiſſime ſtrangulatur. Sic ſpūaliter
diabolus ponit ante oculos auari terrenas diuitias ꝛ
ſemꝑ ſequit auarus ꝑ inordinatum amorē/ vt eas ſibi
inuicē ꝯgreget ꝛ theſauriſſet quouſq a diabolo ſubi
to occidat: ſed ſicut dr Prouer. 7. Neſcit ꝙ ad vincu
la ſtultus trahatur donec tranſfigat ſagitta iecur ei⁹
velut ſi auis feſtinet ad laqueum ꝛ neſcit ꝙ de ꝑiculo
aie illius agit. ¶ Scḋo auarus h; timorē in poſſiden-
do. vñ Hiero. Auarus inquit ſemꝑ inſidiātes metuit 2.
aſpicit potētiorem ſe: ꝛ putat eſſe violētum: conſpicit
pauperē ꝛ putat eſſe furē: ꝛ ſic in poſſidendo nunꝙ ſe
curus eſt. vñ Eccl. 5. Saturitas diuitis non ſinit eū
dormire. ¶ Tertio/ auarus h; dolorē in admittendo.
vñ Hiero. Si quis auar⁹ pecuniā amiſerit ꝛ in vehe- 3.
mentiſſimo labit dolore ſi fures rapiant aut ignis ar-
deat cōtriſtatur ꝛ dolēs dicit ſe raptum ꝛ combuſtū
eſſe: non enim dicit ſua: ſed ſe ac ſi diceret plus diligo
mea ꝙ me quos ſic alloquit Bern. Cur inquit pecu-
niam precioſiorē facis ꝙ teipſum cuius eſtimatio ta-
xari non pōt. Xp̄s ei ſemel ꝓ peccatis noſtris mortu⁹
eſt iuſtus ꝓ iniuſtis ꝛ tu precioſiorē reputas aīalium
congregationē ꝙ xp̄i redemptionē. Hec ille. ¶ Sed
attende ꝙ ſicut dicit btūs Aug. Qui terrenis inhiat
celeſtia contēnit: ꝛ iō vtriſq carebit in fine. Sed ve
illis (inqt Aug.) qui viuunt vt augeāt res pariturās
vñ eternas amittant. vñ. Luce. 6. Ve vobis diuitibus
q̄ habetis cōſolationē veſtrā in terra. q. d. q: ꝓpt hoc
perdetis cōſolationē eternā: ſi eni aliqs ſanct⁹ papa
vel epiſcopus malediceret ei q̄ aliquē certū cibū co-
mederet multi timerēt de illo cibo comedere. Sed a
multo fortiori auarus timeret cōtingere amore inor-
dinato diuitias cū amatorib⁹ earū ſcriptura ſacra q̄
ex ore altiſſimi prodijt: vt dr Eccl. 3. Tot maledictio
nes imponat. ¶ Tertiū motiuum cōferēs ad deteſta-
tionem auaritie eſt multiplex malum quod auaritia 3.
hoī intulit. ¶ Quoꝝ primum eſt ꝙ auritia hoīem ab B
oī virtute denudat. vñ Apocal. 3. Cuidam auaro dr ꝑ 1.
angelū: dicis quia diues ſum ꝛ locupletatus ꝛ nulli⁹
egeo ꝛ neſcis: quia tu miſer es miſerabilis ꝛ pauper ꝛ
cecus ꝛ nudus. Eſt eñ auarus miſer: q: diuitias cum
magna miſeria ꝛ labore acquirit: miſerabilis etiam ē
quia cum miſerabili ſollicitudine ꝛ timore eas cuſto-
dit. Vñ Eccl. 2. Quid enim ꝓderit hoī de vniuerſo la-
bore ſuo ꝛ afflictione ſpūs qua ſub ſole cruciatus eſt:
cum cuncti dies eius doloribus ꝛ erūnis pleni ſunt:
nec ꝑ noctē mēte requieſcit. Et hoc nōne vanitas eſt

Nonne melius eſt comedere ⁊ bibere ⁊ oſtendere ani
me ſue bona de laboribus ſuis: ⁊ hoc de manu dei eſt.
Paup etiā. Quia infra breue oīa cum dolore amittet
vñ. Eccl. 5. Sicut egreſſus eſt nudus de vtero mr̄is
ſue ſic reuertetur ⁊ nichil aufert ſecum de labore ſuo
Nudus etiam eſt auarus ab oī virtute: quia qñ homo
mortaliter peccat: oēs virtutes qualitercūq̧ laborioſe
acquiſitas amittit. Vñ Eccl. 9. Qui in vno peccaue=
rit mlta bona perdet. ¶ Sed ſicut dicit btūs Hiero.
ſup epyſtola ad Gal. Quicūq̧ ob fidem laborauerit
⁊ poſtea lapſus fuerit ī pctm̄ ſicut priora dr̄ pdidiſſe
dum peccat ſic rurſus nō perdit ea ſi ad priſtinum et
antiquū ſtudium reuertatur. Hec ille. Nā merito aua
rus trunco arboris aſſimilatur. Nam ſicut homo qñ
habet in orto ſuo truncū arboris bñ radicatū ⁊ virētē
pōt inſerere ramuꝫ cuiuſcūq̧ gñis arboris voluerit.
ſic diabolus qñ hꝫ auaritiā vel cupiditatē radicatam
in corde hoīs oīa alia vicia facillime inſerere pōt: qr
habet oīm maloꝝ radicem: iuxta illud. 1. Thymo. 6.
Radix enī oīm maloꝝ cupiditas quā quidā appeten=
tes errauerūt a fide / ⁊ inſeruerūt ſe doloribꝰ multis.
vñ multi cauſa cupiditatis terrene ipſaꝫ fidē renūcia
uerūt ſicut etiam patet de Iuda q̄ cauſa cupiditatis
apoſtatando dn̄m ſuum ieſum xp̄m ſuis vendidit ini=
micis. Vt ptꝫ Math. 26. Pleriſq̧ etiā tantū in rebus
alienis eſt deſideriū. vt etiā homicidiū ppetrare non
vereanť: ſicut cōſtat de Achab rege q̄ appetitu cupi=
ditatis ſue iuſti Naboth ſanguinis expleuit effuſionē
Vt patet. 3. Reg. 21. Cupiditas etiā fuit cauſa quare
iudei ipſum ieſum xp̄m crucifixerunt. vñ Iohānis. 11.
Collegerūt autē pontifices ⁊ iudei conſiliū aduerſus
xp̄m ieſum ⁊ dicebāt: quid facimus ꝙ hic homo mul=
ta ſigna facit: ſi dimittimus eū ſic oēs credent in eum
⁊ venient romani ⁊ tollent locū noſtrum ⁊ gentē. Et ſe=
quiť. Ab illo ergo die cogitauerūt vt īterficerēt eum
qđ ⁊ ſtatim poſt cōpleuerūt opere: vt ptꝫ Math. 27.
Marci. 15. Luce. 23. ⁊ Iohis. 19. ¶ Scđm malum qđ
2. auaricia facit hoī eſt ꝙ eum ī miſerabiliſſimā redigit
ſeruitutē. vnde retrahit eū a ſeruitio dei in ſeruitutē
auaritie: que vt dr̄ Col. 3. Eſt ydoloꝝ ſeruitus. Pro
quo notandum ꝙ ſicut dicit Anton. ſup epl̄as dn̄icā=
les ſermone. 51. Duplex eſt ydolorum ſeruitus. Vna
coꝝ q̄ cultum deo debitum exhibēt creature. Altera
eorum qui creaturā pponūt creatori: vt auarus num
mum deo: luxurioſus meretricē. ⁊ guloſus ventrem.
Vñ auarus vt dicit Guil. pariſ. iſta tria dat diuitijs
q̄ ppue deo ſunt danda: ſcꝫ fidem / ſpem / ⁊ caritatem
ſiue amorē. De fide ptꝫ ex hoc ꝙ auarus firmius cre
dit diuitijs q̄ꝫ deo. credit eñ oīa neceſſaria ſe habere
ſi diuitijs ſeruierit: ſed credit ſe fame periturum ſi
deo ſeruierit ⁊ mandata eius cuſtodierit. Vnde Au=
guſt. ſup pſal. 96. Multa inqt iubet xp̄s ⁊ non facis.
iubet auaritia ⁊ facis: iubet xp̄s vt veſtias pauperem
⁊ nō facis iubet auaritia vt fraudē facias. ⁊ hoc potiꝰ
facis. Hec ille. Spem etiam ponit auarus in diuitijs
quod eſt quodammodo de deo deſperare. Vñ Pſal.
Ecce homo qui nō poſuit deū adiutorē ſuū: ſed ſpauit
ī multitudine diuitiaꝝ ſuarū: ſed put dr̄ Prouerb. 10.
Non pderunt diuitie in die vltionis: iuſtitia aūt libera
bit a morte. Amorē etiā ponit auarus in ſuis diuitijs
quē deberet in deū ponere. Diligit enim nūmū plus
q̄ꝫ ſeipſū: ſicut q̄libet xp̄ianus teneť deū pluſq̄ꝫ ſeipſū
diligere: ⁊ ꝙ auarus nummum pluſq̄ꝫ ſeipſum dili=
gat: patet ex eo ꝙ aīam ſuam ponit p pecunia acqui
renda. Et ſicut dr̄ Iohā. 15. Maiorem caritatē nemo
hꝫ vt aīam ſuam ponat q̄s p amicis ſuis. Ex quo ma
nifeſte patet ꝙ auarus facit pecuniam deū ſuū. Vñ in
confirmationē huius Aug. ſuper epl̄a ad Gal. Hoc
inqt ab hoīe quaſi p deo coliť: qđ pre ceteris diligiť.
Et ſicut dicit idē Aug. ſup illud Pſal. 96. Qui diligi
tis dn̄m odite malum. Non es dignus inqt xp̄o cum
quo diligis auariciā: amas illum: debes odire qđ ipſe
odit: homo eſt inimicus tuus hoc eſt in natura ꝙ tu.
Creati eſtis ab vno creatore in vna conditione ⁊ tñ ſi
filius tuus loquať cū inimico tuo ⁊ veniat ad domuꝫ
inimici tui: ⁊ aſſiduas collocutiones habeat cū illo ex
hereditare vis illū: qr loquiť cum inimico tuo. Et quo
modo q̄ꝫ iuſtam vocē videris tibi habere. Amicus es
inq̄s inimici mei ⁊ q̄ris aliq̄d de re mea. Ergo atten=
de: diligis xp̄m: inimica xp̄i eſt auaricia: quare cum il
la loqueris: nō dico loq̄ris / ſed etiaꝫ quare illi ſeruis?
quaſi diceret: vt dr̄ Math. 6. Nemo pōt deo ſeruire ⁊
diuitijs. Nam vt dicit gloſa ſup eodē. Diuitijs ſerui=
re eſt deum negare. Item Criſo. ope. impe. omel. 16.
ſup eodem. Conſidera inqt non dixit xp̄s. Non pote=
ſtis deū habere ⁊ diuitias: ſed nō poteſtis deo ſeruire
⁊ diuitijs. Si habes diuitias ⁊ diuitie non faciunt te
ſupbum aut violentū: ſꝫ ſcđm ꝙ potes das impoten=
tibus: dn̄s es diuitiaꝝ tuaꝝ ⁊ nō ſeruus: qr non diui=
tie tue tenēt: ſꝫ tu diuitias. Si autē diuitie tue te ſu=
perbuꝫ faciunt aut violētum aut cōſtrictus auaritia
nemini aliquid preſtas: tunc ſeruus es diuitiarū tua=
rum ⁊ nō dn̄s: quia diuitie tue tenēt ⁊ tu non diuitias
tuas. Vñ Hiero. ſup illud. Non poteſtis deo ſeruire
⁊ mammone: qui inqt diuitiarum ſeruus eſt diuitias
cuſtodit vt ſeruus: qui autē ſeruitutis excuſſerit iu=
gum diſtribuit eas vt dn̄s. Hec ille. Et eſt hic notan=
dū ꝙ ſerui diuitiaꝝ ex quatuor ſpecialiter cognoſcūť.
¶ Primo ex ſui ipſius peremptione ⁊ diuitiarum ap= 1.
preciatiōe. qui ei aliquid dat vt aliud accipiat magis
appreciare videť: qđ accipe deſiderat q̄ꝫ qđ p accepto
mutare decreuit: ſꝫ cupidus ſeipſū dat ⁊ aīam ſuam
diabolo vendit vt diuitias iniuſte accipiat: igitur aīo
ſue diuitias preponit. Vñ Eccl. 10. Nichil eſt iniquus
q̄ꝫ amare pecuniā: hic eñ aīaꝫ ſuā venalē hꝫ. ¶ Scđo 2.
patet idem ex magnifeſta obedientia ⁊ ſubiectione: a
uarus enī ſubeſt ⁊ obedit diuitijs ſuis ⁊ non econtra:
quia auarus eſt in diuitiaꝝ poteſtate / ⁊ nō diuitie ī po
teſtate auari. Vñ Guil. pari. Signum inquit manife=
ſtiſſimū ꝙ auarus non ſit poſſeſſor diuitiarū eſt hoc
ꝙ non pōt inde facere quod vult ⁊ qđ ipſemet iudicat
eſſe faciendum: qr dn̄a auaritia quicquid bonum eſt ⁊
vtile facere p̄hibet. Vñ Eccl. 6. Eſt malum quod vidi
ſub ſole: ⁊ quidē freq̄ns apđ hoīes vir cui dedit dn̄s
diuitias ⁊ ſubſtantiam ⁊ honorē: ⁊ nichil de eſt aīe ſue
ex oībus que deſiderat: nec tribuit ei poteſtatē deus
vt comedat ex eo: ſed homo extraneus vorabit illud.
Vñ Bern. ſup cātica queritur a quouis eoꝝ qui inſa
tiabili corde diuitijs tp̄alibus inhiant q̄d ſentiant de
his q̄ ſua vendētes ⁊ pauperibꝰ erogantes regnū ce=
loꝝ p terrena ſubſtantia mercanť: an ſapienter agant
Reſpōdebit inqt pculdubio ſapienter. Queriť iteruꝫ
quare qđ approbat non facit? Non poſſū inqt: q̄ritur
quare? pfecto quia dn̄a auaritia nō pmittit. Non igiť
habet auarꝰ q̄ hr̄e videť niſi eo modo quo q̄s hꝫ cōpe
des quibus compeditus eſt q̄ potius dn̄atur ei q̄ꝫ ſer
uiunt. ¶ Tertio / ptꝫ idē p hoc ꝙ diligentiori cuſtodia 3.
laborāt auari circa diuitias q̄ꝫ circa ſeipſos. Sꝫ expe
riētia docēte ſolent dn̄i a ſeruis diligēter vigilijs ⁊ la
boribus cuſtodiri: ſꝫ circa cuſtodiam ſeruoruꝫ rariſſi=
me vigilāt dn̄i. Sed indubie auari circa cuſtodiam di
uitiarum ſepe vigilāt: ⁊ ſollicitanť ne a furibus vel a

predonibus rapiant: ⁊ tñ ꝓpriam cuſtodiā negligunt
nō obſtante ꝙ a predonibus infernalibus vndiq̄ ſūt
oſeſſi. diligēs etiam cuſtodia adhibet vt diuitie mun
de cōſeruent: ſed de mētis mundicia nō curat: imo in
tātum ꝙ mundicia calige preponitur mūditie aīe. vñ
Aug. in de verbis dñi ſermone. 12. Quid eſt inq̄t qđ
malū velis habere dic michi? Nichil oīno non vxorem
nō filium non filiam nō ſeruū nō ancillā non tunicam
poſtremo nō caligam: ⁊ tñ vis habere malam vitam.
Rogo te preponere vitā tuā calige tue: oīa q̄ circa te
iacent oculis elegantia ⁊ pulcra tibi cara ſunt ⁊ tibi
ipſi vilis ac fedus es: ſi poſſent tibi reſpondere bona
quibus plena eſt domus tua q̄ habere optaſti ⁊ q̄ per
dere timuiſti. nonne tibi clamarēt: ſicut tu nos bona
vis hr̄e. ſic ⁊ nos bonum volum⁹ hr̄e dñm ⁊ ſic tacita
voce interpellant cōtra te dñm deum tuum. Hec ille.
Quarto ptȝ idem ex doloroſa diuitiarum amiſſione.
B Nam ſolet amplius lugeri mors dñi q̄ȝ ſerui: ſed in-
dubitāter plus dolēt auari de amiſſione vnius aurei
q̄ȝ de morte ꝓpria ſpūali vel etiā de morte xp̄i quē in
ꝓprio corpore ꝑcutiunt cum eum vita grē qua ibi vi
xit priuant. Et ex iſtis plane ptȝ ꝙ auarus eſt ſeruus
diuitiaꝝ. Nam diuitie non ſunt auaroꝝ: ſȝ auari ſunt
diuitiaꝝ. Vñ ⁊ in confirmationem huius dicit Pſal.
Viri diuitiarū: ſȝ non dicit diuitie viroꝝ. Vñ legit in
de geſtis Alexandri. ꝙ cū alexander dyogenē phm̄
in dolio verſatili ſedētē ꝓpter famā ſciētie ſue viſita
ret ⁊ inquiſit⁹ phūs ab alexandro an tñ dñm timeret
Reſpondit dyogenes. Non ſcio inq̄t te non eſſe dñm
ſed ſeruū ſerui mei. tu eñ inq̄t auaritie ſeruus es: ego
vero auaritie dñs. Vñ Bern. ſup cantica omel. 21. O
inquit auare ſi ꝟe tue ſunt diuitie q̄ retines: expone il
las ad lucra ⁊ celeſtia ꝓ terrenis cōmuta: qđ ſi facere
nō vales: te tue pecunie nō dñm: ſȝ ſeruū eſſe oſtēdis
cuſtodem ⁊ non poſſeſſorem. Hec ille. Et ideo merito
iſte ſeruitus vocatur ab apoſtolo. Epheſiorum. 5. ydo
lorū ſeruitus. Nam Hieron. ad ruſticum monachum
Ridiculū inq̄t videt ꝙ aliq̄s iudicet ydolatra q̄ duo
C generat thuris offert creature q̄ debuit offerre deo: ⁊
non potius ille iudicet ydolatra q̄ totuȝ ſeruitiū vite
ſue qđ deo debuit offerre offert creature ſcȝ diuitijs
Et ꝓpter iſtam ydolatriā vt dicit apl̄s. Col. 3. Venit
ira dei in filios incredulitatis. Unde de talibus dicit
Judicu. 2. ꝙ ad iracūdiā excitauerūt dñȝ. dimittētes
eum ⁊ ſeruientes Baalim ⁊ Aſtaroth. Baalim inter-
pretat deuorator ⁊ ſignat mundū q̄ diuitias conſumit
et deuorat multas quas ꝑ ſeruos ſuos: ſcȝ auaros a
paupib⁹ ſubtrahit iniurioſe. Aſtaroth cubiculū ſiue
cauſe interpretat: ⁊ ſignat diuitiaꝝ receptacula quib⁹
omni mētis diligētia ſeruiunt auari ⁊ laborant die ac
nocte vt in eis diuitie recōdant. augmētētur ⁊ ſecure
ꝯſeruētur: quos ſic alloquit dñs ꝑ ꝓphetā Hiere. 16
Seruietis dijs alienis die ac nocte q̄ non dabunt vo-
bis requiē. Item Eſa. 19. Tradam egyptū in manus
dñoꝝ crudelium. Egyptus anguſtia ſiue tribulatio
coāguſtās interpretat ⁊ ſignat auaros q̄ ſemꝑ ſunt in
anguſtia ⁊ tribulatione. Vñ Eccl̄s. 2. Cuncti dies ei⁹
laboribus ⁊ erūnis pleni ſunt: nec per noctē mente re
quieſcat. Tales eñ tradunt in manus dñoꝝ crudeliū
id eſt in poteſtatē diuitiaꝝ que merito crudeles dñi
dici poſſunt: ꝓ eo ꝙ ſibi ſeruiētes ꝑ totam vitam ſuaȝ
finalr̄ de ſuo ſeruitio nudos expellunt. Vñ. Eccl̄s. 5.
Sicut egreſſus eſt nudus de vtero mr̄is: ſic reuertet
⁊ nichil aufert ſecum de labore ſuo. Item Job. 1. Nu-
dus egreſſus ſum de vtero mr̄is mee: ⁊ nudus reuer
tar illuc. Item Job. 27. Diues cum dormierit nichil
ſecum auferet: aperiet oculos ſuos ⁊ nichil inueniet
Item Pſal. Dormierunt ſomnuȝ ſuum ⁊ nichil inue-
nerunt omnes viri diuitiaꝝ in manibus ſuis. Item. 1.
Thymo. 6. Nichil intulimus in hunc mundum haud
dubiū: q: nec auferre quid poſſumus. Et iſtud oñdit
Guil. par. in ſūma de vicijs pte quarta. per talem exē-
plum. Qñ inquit aliquis ſedet ad mēſam alicuius po-
tentis in qua multa apponuntur ſicut ciphi argētei ⁊
ſcutelle ⁊ ſimilia in quibus ſoluȝ vſū hȝ. nā ſi ex ſim-
plicitate ⁊ ſtultitia crederet ea eſſe ſua ⁊ vellet illa ſe
cū auferre / ianitor oſtenderet bñ ad portā ꝙ nichil iu
ris in eis hr̄et: ſȝ forte ꝓ eius ſtultitia illū in carcerē
ꝓiſceret. Sic diuites hui⁹ mūdi qui in tantū infatuā-
tur ꝙ credūt ⁊ dicunt bona tp̄alia q̄ deus ad eoꝝ vſū
ponit eſſe ſua: ſȝ ianitor. i. mors bene oñdet eis cōtra
riuȝ cū in fine quaſi in facto dicet. Nichil intuliſtis in
hūc mūdū: nec quicq̄ȝ inde auferre poteſtis: ſed forte
tunc ꝓ eoꝝ ſtultitia ligatis manibus ⁊ pedibus proij
cientur in ꝑpetuū carcerē infernalem. Vñ eſt de aua-
ris ſicut de pueris gardinū alterius intrantibus po-
ma inde volentibus auferre: q̄ adinuicem decertant
quis eoꝝ poterit maiorem congeriē coadunare ⁊ in ſi
nū abſcōdere: quoꝝ alij ſocij. ſ. paruuli minus poten-
tes exterius ſtant ⁊ clamant parteȝ pomoꝝ rogātes
ſed ipſi interius hoc audire diſſimulant: q: omnia ſo-
li vellent auferre: ſed quid accidit. Reuera cum in ca
putio ſinu ⁊ gremio vndiq̄ fuerint onerati ⁊ ianuam
exire ꝓponūt. Aſtat ibi ianitor ſiue ortolanus ⁊ eos
de oībus pomis ſpoliat ⁊ grauiter verberat ⁊ ſic eos
nudos tam pomis q̄ȝ pannis priuatos vlulantes ⁊ flē
tes abire ꝑmittit: hec anſelmus. ¶ Moraliter ſic oēs
auari gardinū huius mūdi intrantes int̄ ſe litigant /
placitant ⁊ decertant q̄s eorū plura poma colligere
id eſt maiorē abundantiā tp̄alē penes ſe poterit accu-
mulare: extra vero pauperes ſtant ad ingrediendum
hoc eſt ad diuitias lucrandum impotētes: partē ab il
lis ⁊ auxiliū poſtulātes: ſȝ nichil tñ vel modicum obti
nentes: ⁊ cū tales diuites vndiq̄ diuitijs onerati tan
dē de gardino: hoc ē de mūdo exire oportet. Aſtat ia-
nitor. i. mors q̄ nulli parcit q̄n oēs mortis penis gra
uiſſimis verberat ⁊ eos de oībus bonis collectis tp̄a
libus ſpoliat ⁊ nudos de hoc mūdo flētes ⁊ dolētes
exire compellit. ⁊ iō merito dicit ſcriptura. Eccl̄. 41.
O mors q̄ȝ amara eſt meōria tua hoī iniuſto ⁊ pacē ha
benti in ſubſtantijs ſuis. ¶ Tertiū malū quod auari-
cia cōfert hoī eſt ꝙ facit eū quis ſit ei⁹ verus amic⁹ nō
cognoſcere. Nam quando homo diues eſt. difficile eſt
cognoſcere quis ſit eius verus amicus: q: tātā reue-
rentiā ⁊ tot inclinationes facit diuiti eius inimic⁹ pro
pter timorē: ſicut eius amicus ꝓpter amorē: ſed vix
inueniet diues fidelem amicum q̄ ſibi veritatē dicat
Unde Seneca. Cum diues inq̄t habeat oīa que vult
tamē vnū ſibi deficit. ſ. hō qui dicat ſibi veritatē. Sed
beā pauptas q̄ facit hoīem cognoſcere q̄s ſit ei⁹ fidel'
amicus. Naȝ ſi aliqñ fuiſti diues ⁊ nunc paup cogno-
ſces de oībus quis ſit tibi verus amicus ⁊ quis fictus
Vñ puer. 19. Diuitie addunt amicos plurimos a pau
pere aūt hi quos habuit ſeparantur. Sed oīb⁹ fictis
amicis a te in pauptate conſtituo recedentib⁹: verus
amicus ita te diliget in paupertate ſicut in diuitiarum
abundantia. Vñ Eccl̄. 6. amicus in neceſſitate ꝓbat.
Et iſtud oſtēdi pōt ꝑ tale exemplum. ¶ Suppoſito ꝙ
haberes tres amicos quoꝝ primuȝ plus diligeres q̄ȝ D.
teipm̄: ⁊ ſcd̄m tm̄ q̄tum teipȝ: ⁊ tertiū parū ⁊ lōge mi
nus q̄ȝ teipȝ. Si tunc ex infortunio cōtingeret te inci
dere in piculoſo dangerio regis tui in cuius man⁹ oīa

bona tua eſſent inſiſcata ⁊ tu ſolus quaſi profugus in
tribulatione ⁊ anguſtia eſſes derelict⁹ nud⁹. certe nũ
ꝙ melius ꝙ in iſto caſu ꝓbare poſſes qs eſſet tu⁹ fi-
delis amicus. Nã ſi tunc venires ad primum amicum
ꝓ ſuccurſu ꝓ eo habẽdo. ⁊ ille audiẽs anguſtiã tuam
tibi diceret. Certe habeo alios amicos cũ quib⁹ opor-
tet me iam ãmodo letari. vade ⁊ ſicut feciſti condigna
factis tuis recipias: verũtamen qꝛ nudus es dabo ti-
bi vlnã vnã/aut duas panni rudis vt poſſis tegere tuã
nuditatẽ. Et certe de me magis boni vel auxilij non
obtinebis. manifeſtũ eſt ꝙ iſte nõ eſſet fidelis amicus
Et ſi tunc ad ſecũduꝫ amicũ ꝓ ſuccurſu ſiſr tranſires
⁊ ille videns ſtatũ ⁊ paupertatẽ tuã ꝓ te fleret ⁊ tecum
tranſiret quouſqꝫ captus a baliuo regis in carcerem
eſſes recluſus: ſed tũc tibi diceret: amice vale: qꝛ hic
dimitto te habe me excuſatum. ꝙ non magis ꝓ tua li-
beratione laboro: qꝛ intãtũ ſum ſollicitatus circa do-
mũ ⁊ familiã meam q̃ tanto exigunt ſumptus ⁊ expẽ-
ſas ꝙ ꝓ te plus facere non poſſũ nec volo. Nõne con-
ſtat iſtum eſſe remiſſum ⁊ infidelẽ amicũ. Si igitur di-
miſſis iſtis duobus amicis tranſires ad tertium pro
ſuccurſu ꝑfido ⁊ ſibi diceres. O amice qd faciã: nam
ꝓ erubeſcentia vix manet in me ſpũs loq̃ndi ad te: qꝛ
nũꝙ vt debui te dilexi: ſꝫ iam in extrema poſit⁹ angu-
ſtia ab oĩbus alijs derelictus amicis cõpulſus ſũ im-
plorare tuũ ſuccurſum: idõ ſi inueni grãm in cõſpectu
tuo ſuccurre michi miſero derelicto ⁊ in hac anxieta-
te maxima poſito: ⁊ ſi ille tũc hilari vultu rideret ⁊ di-
ceret. Confide amice ⁊ noli timere: quia tui amoris ⁊
confidẽtie in me nõ imemor te ꝓcedã ⁊ apud regẽ ꝓ te
intercedã ne tradat te ad mortẽ/ ⁊ ne dubites a crimi-
ne te purgabo: miam ⁊ grãm obtinebo/ ⁊ ad priſtinam
ꝓſperitatem ⁊ altiorẽ gliam ꝙ vnꝙ habuiſti te reſti-
tuã. nunqd nõ ſolus iſte eſſet amicus fidelis inter hos
ꝑdictos: ⁊ nunqd ſtultus eſſet q̃ hec ꝑcipere poſſet ni-
ſi tempeſtiue cõfidentiam ſuã a talibus falſis ⁊ fictis
amicis ſubtraheret ⁊ inq̃tum ſufficeret placere ſtude-
ret ſuo fideli amico. Spũaliter multi amatores mun-
di tales habẽt amicos. Primus amicus eſt mundi di-
1. uitiarũ poſſeſſio quẽ multi ſeipſis pl⁹ diligũt: nã mul-
ti diuitiaꝝ amore ſeipſos mortis exponunt ꝑiclo: imo
⁊ multi vt puta vſurarij/ꝑiurij/⁊ falſi cauſidici: cupi-
ditatis amore ſuas vendunt diabolo aĩas. teſte ſcrip-
tura Eccl. 10. Nichil iniqui⁹ ꝙ amare pecuniam: hic
aiam ſuã venalẽ hꝫ: ſed in aduentente mortis terio in
quo erit hõ arreſtat⁹ a rege celeſti ⁊ omnib⁹ priuatus
tꝑalibus vix vlnã vnã vel duas ad maximũ panni ad
cooperiendũ eius corporis nuditatem ab iſto obtinebit a-
mico. Idõ fallaciã iſti⁹ amici cõſiderãs quidã magn⁹
princeps de quo narrat Guil. pariſ. in ſumma ſua de vi-
cijs parte quarta: ꝙ cũ mortẽ ſibi imminere cõſpiceret
pannũ lineũ de quo ſibi ſudariũ conſuendũ erat eri-
gi fecit in ſignũ ⁊ circunferri ꝑ ciuitatẽ a preccone cla-
mãte ⁊ dicente. hec dixit princeps nr̃. Ego cum eſſem
princeps ⁊ dñs. xi. regnorũ hoc ſolũ. ſ. pannum de glo-
ria mea ⁊ diuitijs meis mecũ auferã. Qd̃ cõſiderans
ambro. Nõ ſunt inquit bona hoĩs q̃ ſecũ auferre non po-
teſt. vñ ſicut dum canis ſequitur duos hoĩes a multis
quis eius dñs ſit neſcit: ſed ſi homines illi abinuicem
ſeparentur: ſtatim ſequitur canis dñm ſuum ⁊ tunc appa-
ret cuius ſit canis. Sic diuitie in morte remanent cũ
mundo ⁊ deſerunt auarum: ⁊ idõ merito dicit ꝓpheta
Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. Vñ ꝙ pericu-
loſũ ſit hoĩem cor ſuum nimium in diuitijs ponere oñ-
dit ꝓſper in libello ſuo de dono timoris ꝑ exemplum
cuiuſdã diuitis qui collegit multũ aurũ de quo nũꝙ
voluit pauperibus ⁊ indigẽtib⁹ impartiri: ſed totũ a-
morẽ ⁊ cordis affectionem in ſuis diuitijs poſuit: ſed
accidit vt ſubito moreretur: quo mortuo ei⁹ amici vo-
lẽtes experiri verũ dictũ euangelicũ ad lrãm eſſet ve-
rũ cũ dicatur Luce. xij. Ubi eſt theſaurus tuus ibi eſt
⁊ cor tuum: corpus eius aperuerunt ⁊ cor ei⁹ nõ inue-
nerunt: ſed venientes ad locũ vbi theſaurus iacuit ⁊ ibi
inuenerũt diabolũ in ſimilitudinẽ draconis ſedẽtẽ ſuper
aceruum auri: ⁊ cor diuitis firmiter vngulis ſuis am-
plectẽtẽ at illi ſtupefacti nitebantur illud de eius pe-
dibus arripere: quibus ille dixit. Recedite a me quia
cor ſuum vendidit michi iſte diues ꝓ hoc auro. Et idõ
merito de talibus auaris dicit apls. Iaco. 5. Nũc agi-
te diuites: plorate vlulantes in miſerijs veſtris que
aduenerunt vobis. Diuitie vr̃e ſunt putrefacte ⁊ ve-
ſtimẽta vr̃a a tineis comeſta ſunt: auꝝ ⁊ argẽtũ vr̃m
eruginauit: ⁊ erugo eoꝝ erit in teſtimoniũ ⁊ manduca-
bit carnes vr̃as ſicut ignis theſaurizaſtis vobis irã
dei in nouiſſimis diebus. Et idõ ſcdm̃ cõſiliũ xp̃i Ma-
thei. 6. nolite theſaurizare vobis theſaurũ in t̃ra vbi
erugo ⁊ tinea demolitur ⁊ vbi fures effodiunt ⁊ furã-
tur: theſaurizate aũt vobis theſauros in celo vbi neqꝫ
erugo neqꝫ tinea demolitur: ⁊ vbi fures non effodiũt
neqꝫ furanf: ſed qualiter theſaurizabimus in celo do-
cet xp̃s Mathei. 10. Da pauꝑibus ⁊ habebis theſau-
rũ in celo. ¶ Secundus vero amicus de quo ſupra di- 2.
xi eſt vxor. maritus: filij fratres ſorores: ⁊ alij amici
carnales q̃ mortis iam imminẽte termino flere incipiũt
⁊ multotiẽs magis: qꝛ ſibiipſis vtilẽ ꝑdere timent a-
micũ ꝙ ꝓ pena ⁊ anguſtia quã ipm̃ pati conſpiciunt
vel pati timẽt in futuro: ⁊ ideo quid de bonis ſuis ꝓ
parte ſua vnuſquiſqꝫ tollat magis ſollicitanf ꝙ de illi⁹
ſalute: ⁊ ideo illo capto a mortis baliuo ſecum ꝑgunt
ad oſtiũ carceris. i. ad oſtiũ monumẽti quo illo incluſo
ſtatim ad ꝓpria redeũt: ⁊ nihil pro eo amplius faciũt
ſed infra breue ac ſi nunꝙ fuiſſet traditur obliuioni.
Vñ talis merito aſſimilari põt horologio. nam ſicut in
horologio cuſtos horologij ponit in certa rota vnam
cauillã ⁊ cũ illa venerit ad certũ punctum horologij
ſtatim diſſoluit horologium: ⁊ tunc oẽs campane pul-
ſant: ⁊ imagines ad ſimilitudinẽ clericoꝝ ⁊ ſacerdotũ
cantantiũ ꝓceſſionaliter tranſeũt: ſed ꝙdiu durant il-
la certe quouſqꝫ pondus ad terrã venit ⁊ non diutius
nã poſtꝙ pondus ad terraꝫ venerit ceſſant ſtatiſſime
oĩa. Sic ſpũaliter de⁹ qui cuſtos eſt hominis ponit ca-
uillã in hoĩe. i. terminũ cõſtituit vite ſue quẽ preteri-
re nõ poterit: ⁊ idõ cũ hõ ad illũ ꝑuenerit terminũ ſta-
tim diſſoluitur ꝑ mortẽ: ⁊ tunc pulſanf cãpane: ſacer-
dotes ⁊ clerici exequias cantant: ſed ꝙdiu putas ſtre-
pitus iſte perdurat: certe quouſqꝫ pondus. i. pondero-
ſum corp⁹ ad terram ꝑuenerit: ſed corpe in terrã ꝓie-
cto ſtatim ceſſat tumultus ⁊ defunctus obliuioni tra-
ditur tanꝙ mortuus a corde: ⁊ ſic vt dicit ps. Periit
memoria eoꝝ cũ ſonitu: ⁊ tunc non obſtãte ꝙ ſicut di-
cit beatus Gre. ⁊ ponif in ca. 13. q. 2. aie. Aie defuncto-
rũ quattuor modis ſoluunf a pena purgatorij. ſ. obla-
tionib⁹ ſacerdotum/aut precibus ſanctoꝝ/aut caroꝝ
elemoſinis/aut ieiunio cognatoꝝ: tamẽ aĩa tua iacẽs
in igne purgatorij vſqꝫ ad diem iudicij: poteſt clama-
re illud Iob. 19. Miſeremini mei miſeremini mei ſal-
tem vos amici mei: quia manus dñi tetigit me. anteꝙ
ficti carnales amici quibus reliquiſti bona tua tꝑalia
ꝓ aĩa tua pauꝑibus vnum adminiſtrabunt denarium
⁊ nimiruꝫ. Nã vt dr̃ ꝓuer. 21. Qui obturat aurẽ ſuam
ad clamorẽ pauperum clamabit ipſe ⁊ non exaudietur
Ac etiã amici carnales forte tantum diligunt illa bo-

na tēporalia que illis reliquiſti: ſicut ⁊ tu ea prius dili
xiſti ⁊ minus tuam diligēt aīam: ex quo igitur tu tan=
tū dilexiſti diuitias: ꝙ non potuiſti de eis pro aīa tua
elemoſinā facere. quō ꝑ anima tua darēt elemoſinam
ficti amici q̄ minus aīam tuā diligunt. Un̄ de talibus
amicis dr̄ Eccli. 6. Eſt amicus ſcd̄m tp̄s ⁊ non pma
3. net in tēpore tribulationis. ¶ Tertius amicus eſt ele
moſina pauperibus erogata qui pro nobis in hora mor
tis apud deum intercedat dicēte ſpūſancto Eccli. 29.
Conclude elemoſinam in ſinu pauperis ⁊ ipſa exorabit
ꝓ te. Elemoſina etiā a morte liberabit eternā aīam a
peccō purgabit ⁊ vitā faciet inuenire eternā: dicente
ſcriptura Thob. 12. Elemoſina a morte liberat: pur=
gat peccā: ⁊ vitam facit inuenire ⁊ iō date elemoſinam
Et ſic ſcd̄z cōſiliū xp̄i Luce. 16. Facite vobis amicos
de mām̄ona iniqtatis. Sz ꝑ iſto eſt notandum ꝙ dn̄s
vocat hic diuitias noīe cuiuſdā demonis nō ꝙ diui=
tie in ſe male ſunt: ſed ꝑ eo ꝙ auari ꝓpter diuitias in
iuſte habēdas demoniaci efficiūtur: ſicut ptz de iuda
traditore q̄ ꝓpter diuitias vendidit xp̄z. ⁊ iō xp̄s vo=
cauit eū diabolū dicēs. Ego vos duodeci elegi: ⁊ vn⁹
ex vr̄m diabolus eſt. ⁊ iō ſcd̄m cōſilium ꝓphete. Diuitie
ſi affluant nolite cor apponere. ſed date de eis elemo=
ſinā pauperibus: ⁊ ſic facite eos amicos vr̄os: vt cū de
feceritis. ſ. a pn̄ti vita recipiēt vos in eterna taberna
cula. i. in regno celoꝝ: qd̄ iure hereditario pauperum
eſt ⁊ fideliū dicente xp̄o Math. 5. Beati pauperes ſpū:
qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ: ⁊ ſi diuites volunt illud ha
bere: oꝫ ꝙ a pauperibus illud ꝑ elemoſinaꝝ largitionez
emant. nā tanta eſt pauperꝝ dignitas ꝙ iudices ⁊ ianí
tores regni celoꝝ efficiuntur vt voluntatē ſuam volun
tati dei cōformātes quos voluerint recipiant. ⁊ quos
noluerint excludāt. Libenter igitur recipiant diuites
pauperes in domos ſuas: quas illi hn̄t hic in terra: ⁊
eos ſuos facerēt amicos: vt cū defecerit eoꝝ ꝑ tās ter
rena: honorifice ab eis ſuſcipiātur in eterna taberna=
cula. Iſtud intelligens quedā nobilis dn̄a de qua nar=
rat Lincoñ. ſup euāgelia. parte tertia. cap. 35. ꝙ totis
viſceribus ꝓpter amorē dei pauperes diligebat infir=
mos: ⁊ ipſos crebro in ſuū hoſpiciū recipiebat. Indi=
gnās aūt vir eius ſup hoc: eā corripuit deſtrict⁹ ꝓci
piēs ne tales de cetero i domū ſuā reciperet. Accidit
autē quadā die: vt quidā pauper leproſus ad domum
matrone deueniens ad oſtium vehementer pulſauit
Ancilla autē ad matrone preceptum oſtium aperiēs
⁊ quidnā vellet ſciſcitabatur. qui reſpondens. ad hoc
inquit veni vt colloquiū cū domina habeam: quod cū
eſſet dn̄e intimatum ad eū feſtinanter acceſſit. Petijt
autē leproſus vt dei amore ⁊ caritatis intuitu ſibi bal
neū prepararet. At illa vero licet dn̄i ſui timore eſſet
percuſſa tn̄ diuino amore ꝑ repoſito balneū ipſi lepro=
ſo cōfeſtī parauit. in quo balneato leproſo petijt amo=
re dei lectulū in quo reclinare poſſz ſibi parari. Do=
mina vero ex nimio diuini amoris inſtinctu lectuluz
in quo ipſa cū domino ſuo dormire ſolebat honeſtiſſi
me ipſi leproſo preparauit. In quo leproſum reclina=
re rogauit quo facto ſtatim venit ſponſus ⁊ cameram
petijt. Domina vero nimis preterrita timore magno
diſſimulans cum paululum expectare rogauit ſpon=
ſum. Qui ſibi nullo modo acquieſcere voluit: ſed ſta=
tim oſtiū camere fregit: quo facto nichil in lecto niſi
eſtimabilē frangrantiā inuenit. hec Linconi. ¶ Quar=
4 tū motiuū conferens ad deteſtationē auaricie ꝙ diui
tie diuitē dn̄z deū ſuū faciūt obliuiſci. vn̄ in figurā hu
ius legitur Gen. 48. ꝙ effraim ⁊ manaſſes fuerūt duo
fratres. Un̄ effraim fertilitas ſiue creſcens interpretaꝛ
Manaſſes obliuioſus ſiue oblitus eſt: ⁊ ſic per effra=
ym ⁊ manaſſes ſcd̄z Guill. pari. ſignatur ꝙ fertilitas
quas diues creſcit in mūdanis diuitijs fecit ipſū deū
obliuiſci. abūdātia eni diuitiaꝝ ⁊ dei obliuio coniūgun
tur quaſi ſocietate fraterna ⁊ ideo merito deus cōiū=
git diuitē cū pena eterna. vn̄ Luce. 16. mortu⁹ ē diues
⁊ ſepultus in inferno. Sup quo Guil. pari. inqt. Ec=
ce ꝙ dn̄s immediate cōiungit diuitē mortuū ⁊ inferni
ſepulturā: ſed ꝓut dr̄ Mat. xix. Qd̄ deus cōiūxit hō
nō ſeparet: qꝛ in inferno nulla eſt redēptio. ¶ Quintū
motiuū cōferēs ad deteſtationē auaricie ē ꝙ inter in= 5
firmitates ſpūales auaricia dr̄ peſſima. Unde Eccl. 5.
Eſt ⁊ alia infirmitas peſſima quā vidi ſub ſole diuitie
cōſeruate in malū dn̄i ſui: pereunt ei in afflictione peſſi
ma. ¶ Pro quo notandū ꝙ inter ceteras. tres cāe gra
uitatis hui⁹ infirmitatis poſſunt ſpecialiter aſſignari
Prima eſt cōtinuitas eiuſdē. Naz illa infirmitas gra=
uior eſt q̄ eſt continua q̄z illa que eſt interpaulata: ſz vt
cōſtat iter oēs infirmitates ſpūales auaricia dr̄ maxi
me cōtinua. vn̄ fornicator aliqn̄ non fornicatur niſi ſe=
mel in mēſe: ſed auar⁹ cōtinue in ſua infirmitate labo
rat. vn̄ Eccl. 4. Unus eſt ⁊ ſcd̄z non habet: nō filiū nō
frēm: ⁊ tn̄ laborare nō ceſſat. nec tn̄ ſaciūtur ocli eius
diuitijs. Nō recogitat dicens. Cui laboro ⁊ fraudo a=
nimā meā bonis. ¶ Scd̄a cauſa grauitatis huius in=
firmitatis eſt difficultas recuperādi ſanitatē: vnde in
quāto aliqua infirmitas magis ē incurabilis in tanto
dr̄ illa īfirmitas grauior: ſed experiētia docēte valde
difficile eſt ſanare auaꝝ ab infirmitate ſua. naz diffici
le eſt facere diuitē bona ſua int̄ pauperes diſtribuere
difficile eſt etiā facere ſymoniacū bn̄ficium male acq=
ſitū reſignare. Sed teſte Aug. ſi res aliena ꝓpter quā
peccm̄ ē reddi poſſet ⁊ nō reddiꝛ pn̄ia non agitur: ſed ſi
mulatur. ſi aūt veraciter agatur nō remittitur peccm̄
niſi reſtituaꝛ ablatū. ſi reſtitui pōt. hec Aug. Et ponit
in ca. 14. q. 6. Si res. Et iō merito dicit xp̄s Mathei.
19. ⁊ Mar. 10. Qd̄ facili⁹ eſt camellū per foramē acus
trāſire q̄z diuitē itrare i regnū dei. ¶ Tertia cā graui
tatis huius infirmitatis eſt vniuerſalitas eiuſdez. vn̄
infirmitas vniuerſalis i omni pte corporis grauior vi
detur eſſe q̄z qn̄ mēbrū vnū occupat ſpāle: ſed infirmi=
tas auaritie quaſi oīa mēbra eccleſie occupat. nō ei ꝑ
cit diuiti nec paupi iuueni nec ſeni ſacerdoti nec lay=
co. Un̄ Ihiere. 8. a minimo vſqꝫ ad maximū oēs auari
tiā ſequūtur. a ꝓphā vſqꝫ ſacerdotē cūcti faciūt men
daciuz. ¶ Quarta cā grauitatis hui⁹ infirmitatis eſt
multiplex infirmitas q̄ infirmitatē auritie cōcomita=
tur. quarum prima eſt cecitas. vn̄. Exod. 23. Nō acci=
pias munera que homines excecant: etiam prudētes
⁊ ſubuertunt verba iuſtoꝝ. Item Deuter. 16. Mune=
ra excecant oculos ſapiētū ⁊ mutāt verba iuſtorum
Iſta eni cecitas figuraꝛ Tho. 2. vbi legiꝛ ꝙ Thobias
fuit excecatus ſtercoribus calidis yrūdinū: que ſuper
oculos ei⁹ ceciderūt. Thobias cōuerſus ad vniuerſa
ſiue ductus ad luctum interpretatur ⁊ ſignat auarum
qui inordinate conuertit cor ſuū ad terrenas diuitias
acquirendas. que ſūt quaſi vanitates ad magnum lu=
ctū ⁊ afflictionē ſuos amatores ducentes. Un̄ Eccl. 1.
Uidi cūcta q̄ ſūt ſub ſole ⁊ ecce vniuerſa vanitas ⁊ af=
flictio ſpūs: yrundo que auis quaſi varijs colorib⁹ de
picta ⁊ garrula eſt: ſignat felicitatē huius mūdi q̄ tu
multuoſa eſt ⁊ quadā depicta pulcritudīe. hec ei cali=
da ſtercora proijcit ſup oculos mentis auarorū. i. ter=
renas diuitias que calide dicūtur: quādo indebite di
liguntur. vn̄ argētum ethimologice dicitur quaſi ar=
dor gentiū qꝛ accendit in auaris ardentē amorē ⁊ ex=

cecat oculum ratiõis vt nõvideãt lumẽ diuine gratie
vñ pſ. Sup cecidit ignis ⁊ non viderũt ſolẽ. Vñ ita ẽ
de bonis fortune q̃ ad deuotionẽ ⁊ dilectionẽ ad deũ.
ſicut ẽ de piguedie cãdele quo ad ignẽ. nã ſicut ignez
⁊ flãmam candele nutrit et cõſeruat pinguedo quan:
do ẽ ſub flãma cãdele: ſed ſi ſupponatur pinguedo et
flãma ſupponat ſtatĩ ignẽ candele extinguit pingue:
do. ¶ Sic ſpũaliter q̃diu flãma amoris et deuotiõis
in nobis directe ſurſũ tẽdit ad deũ ipſũ ſup oĩa diligẽ
do. tãdiu bona fortune nr̃m amorẽ et deuotionez pe:
nes deũ nutriunt ⁊ cõſeruãt. ſꝫ qñ apponuntur bona
fortune ſuper dilectionẽ dei/ hoc eſt qñ plus diligunt
illa q̃ꝫ deus tunc amor tẽporaliũ penes deuꝫ amorem
extiguit ⁊ oclos ſpũales excecat. et iſta cecitas peior
eſt q̃ꝫ cecitas corporis. ⁊ hoc multipliciter põt oſtẽdi
1. ¶ Primo ex hoc ꝙ ceci corꝑaliter ducẽ deſiderãt hr̃e
videntẽ: ſꝫ auarus nullũ ducẽ vult hr̃e niſi ſuũ ꝓpriũ
ſenſum ⁊ voluntatem ⁊ diabolũ quibus in malicia ex
cecatur qui nituntur eũ in foueam precipitare inferni
dicẽte apo. i. Thi. 6. Qui volunt diuities fieri incidunt
in tentationem ⁊ in laqueuꝫ diaboli. ⁊ in deſideria mul
ta ⁊ inutilia que mergunt homies in interitum ⁊ per
ditionẽ. ¶ Secundo pꝫ idẽ ex hoc ꝙ ceci corꝑaliter
2. querũt illuſtrari: ceci vero ſpũalit̃ nõ. qḋ pꝫ ex hoc ꝙ fu
giũt illud per qḋ pñt illũiari: vcꝫ doctrinaꝫ verbi dei.
De quo dicit pſ. Declaratio ſermonũ tuoꝝ illuminat
⁊ intellectũ dat paruulis. Vñ auari bñ aſſimilãt bruti
alalibus: q̃ vt experiẽtia docet qñ portatur lucerna in
noctis obſcuritate illa lucernã fugiunt: ſed aues ſta:
tim ad lucernã accedunt. Spũaliter verbũ dei lucer:
na eſt. dicente pſ. Lucerna pedibus meis verbũ tuuꝫ
Hec lucerna coram ꝑplo ambulante in tenebris hu:
ius vite portatur: qñ verbũ dei per fidelẽ p̃dicatorem
p̃dicat ad quã lucernã aues. i. viri contemplatiui hũi:
liter accedunt dicẽte chriſto. Qui aũt facit ṽitatẽ ve:
nit ad lucẽ. Johan. 3. ſꝫ auari ⁊ beſtialiter viuẽtes hãc
lucernã fugiũt. dicente xp̃o Johã. 3. Ois eñ qui male
3. agit odit lucẽ: vt nõ arguãt opa eius. ¶ Tertio patet
ſpũalẽ cecitatẽ peiorem eſſe cecitate corporali. ex hoc
ꝙ ceci corꝑaliter felices reputant eos qui vident: ſed
ceci ſpũalit̃ vidẽtes cõtẽnũt/ irrident/ ⁊ deſpiciũt. vñ
ꝓuer. 14. Ambulans recto itinere ⁊ timẽs deũ deſpi
citur ab eo qui infami graditur via. Itẽ ꝓuerbio. 29.
Abominãtur impij eos qui in recta via ſunt: ſed vtinã
tales miſeri ceci deriſores iuſtoꝝ intelligerẽt ⁊ ſape:
rent ac nouiſſima prouiderent ſupple quõ in die iudi:
cij qñ oculi eoꝝ aperientur. ꝓut dr̃ Sap. 5. Videbunt
iuſtos ſtantes in magna conſtantia aduerſus eos qui
ſe ãguſtiauerũt. ⁊ tũc tales miſeri clare ꝑcipiẽtes ſuã
ꝓpriã ſtultitiaꝫ dicent. Hi ſunt quos aliqñ habuim⁹
in deriſũ ⁊ in ſilitudinẽ improperij. nã inſenſati vitam
illoꝝ eſtimabamus inſaniam ⁊ finẽ illoꝝ ſine honore.
quõ igiẽ cõputati ſunt inter filios dei: ⁊ inter ſanctos
ſors illoꝝ eſt. ergo errauimus a via veretatis et iuſti:
tie. lumen non luxit nobis. ⁊ ſol intelligentie non eſt
ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis ⁊ perdi
tiõis ⁊ ambulauimus vias difficiles. viã aũt dñi igno
rauim⁹. q̇d nobis ꝓfuit ſuperbia aut diuitiarũ iactã:
tia: q̇d contulit nobis. trãſierũt oĩa illa tanq̃ꝫ vmbra.
¶ Secunda infirmitas q̃ auariciã cõcomitat̃ eſt tre:
mor febrilis diſtẽperãtie. Hec eñ infirmitas figurat̃
Johã. 4. vbi dr̃ ꝙ erat quidã regulus: cui⁹ filius infir:
mabat̃ caphernaũ. ⁊ ſeqtur/ incipiebat eñ mori. Spi:
ritualiter regulus iſte põt ſignare virum xp̃ianũ q̃ hꝫ
regimẽ aĩe ſue. De quo dr̃ Luce. 17. Regnũ dei intra
vos eſt. Filius iſti⁹ reguli eſt ſpũs rõnalis q̃ infirmat̃
caphernaũ. Caphanarnaũ interꝑtatur ager pinguedi
nis vel villa conſolationis. ⁊ ſignificat agrũ carnalis
voluptatis ⁊ villã terrenaꝝ diuitiaruꝫ in qua diuites
ponunt oẽm ſuã felicitatẽ ⁊ conſolationem. quos ſic
alloquit̃ xp̃s Luce. 6. Ve vobis diuitib⁹ qui habetis
conſolationẽ veſtram in terra. tales enim febrilem pa
tiuntur diſtemperantiam. ⁊ ſicut febrilẽ diſtemperan:
tiam habentes tremorẽ corporis patiũtur ſic diuites
vt dicit pſ. Trepidauerunt timore vbi nõ erat timor.
Vñ Seneca. Diues inq̇t videt regẽ ⁊ eſtimat eum eſſe
predonẽ. videt pauperẽ et eſtimat eũ eſſe furẽ. ⁊ ſic de
tali verificat̃ illud Job. 15. Sonitus terroris ſp in au
rib⁹ ei⁹ ⁊ cũ ſit pax ille ſemp inſidias ſuſpicatur. labo:
rans eñ hac infirmitate incipit mori. Nam vt dicit Ja
nuenſis in de opere quadrageſimali. ſer. 4. 6. Iſta in:
firmitas tollit ab auaro tria: q̃ ſũt cauſa vite ſcꝫ cibũ
ſomnũ/ ⁊ quietẽ. Vñ quantũ ad p̃imũ. ſ. ꝙ hec infirmi:
tas tollit ab auaro cibũ: teſtatur ſcriptura Eccli. 6. di
cens. Eſt malũ qḋ vidi ſub ſole ⁊ quidẽ frequẽs apud
hoies. Vir cui dñs dedit diuitias ⁊ ſubſtantiam ⁊ ho:
norem ⁊ nichil deeſt aĩe ſue ex oĩbus que deſiderat nec
tribuit ei p̃tãtem de⁹ vt comedat ex eo: ſed homo ex:
traneus vorabit illud. Et ſicut dr̃ Eccl. 14. Non ſatia
tur pane indigens. ⁊ in triſtitia erit ſuper menſaꝫ ſuã
Sõnũ etiam tollit hec ĩfirmitas ab auaro. iuxta illud
Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ ſinit eum dormire. Itẽ
Eccls. 8. Eſt homo qui diebus ⁊ noctibus ſomnum
non capit oculis. Tertio tollit hec infirmitas omnez
quietẽ mẽtis ⁊ corporis. vñ Eccl. 2. Quid ꝓderit ho:
mini de vniuerſo labore ſuo ⁊ afflictione ſpũs q̃ ſub ſo
le cruciatus eſt: cũcti dies ei⁹ dolorib⁹ ⁊ erũnis ſunt
pleni: nec per noctẽ mente requieſcit. Itẽ prouerb. 15.
Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. qui
aũt odit munera viuet. Inſup ſicut febricitans poſt
tremorem eſtuat: ſic auarus poſt tremorẽ ⁊ diſtẽpan:
tiã quam patitur eſtuabit ardore magno in inferno.
Vñ Linco. in quodã ſermone qui ſic incipit. Pauper
⁊ inops laudabunt nomẽ tuum. Forte inquit res cor:
porce quas hic illicite amat hõ auarus / corporaliter
vrẽt eum poſt finale iudiciũ in inferno. Hoc tamen in
iſto loco aſſerere nõ audeo quia me vidiſſe hoc ſcriptũ
non recolo. Ratiocinando tñ hoc ſic perſuadeo nulla
res corporalis ſua corruptione trãſit in nichilũ. ſed
vnius corruptio eſt alterius generatio. Res itaq̃ꝫ cor
porea cõtra legẽ dei cõcupita. vtputa veſtimentuꝫ ar:
gentũ vel aurũ. ⁊ ſi forte corrumpatur ante extremuꝫ
iudiciũ. non tamen ſuccedet in nichilum/ ſed tranſibit
in aliud corporeũ. vñ corpus quod nunc eſt auruꝫ vel
veſtimentum. adueniente iudicio nõ erit corp⁹ nulluꝫ
ſed erit verũ corpus ſub alia ſoꝛ̃ rerum corruptibili:
um. Adueniente autẽ iudicio p̃cedet ignis. ⁊ cõburet
hec elemẽta corruptibilia. ⁊ vt credũt ſancti doctores
expoſitores. Vox domini intercidit flammã ignis. lu
cet ignis a calore localiter diſgregando. manebitq̃ꝫ
lux ſine vredine caloris cum ſubtiliori et puriori ma:
teria ſuperius. calor vero vrẽs abſq̃ꝫ lucis ſolatio cuꝫ
groſſicie ⁊ impuritate materie corꝑis tranſibit deorſuꝫ
in infernũ adiũctus ibi ⁊ adunatus gehenne ignibus.
ſi igitur ita eſt ⁊ veriſile eſt ꝙ tunc corꝑalit̃ illud idẽ
erit vnicuiq̃ꝫ in inferno exiſtenti ad corporalẽ penam
qḋ hic illicite amauit ad corꝑis voluptatem. ſi ꝑ aua:
riciam cõcupiuit hic aurum ex et groſſicies corꝑalis
materie eiuſdem auri ⁊ vredo caloris decиſi ꝑ ignẽ p̃:
cedentẽ iudiciũ: ⁊ in infernũ detruſi. ibidem torquent
ipſm eundẽ auꝝ ſui cõcupiſc. quod ſi verum eſt nõ tacu
it iſtud ſcriptura. Ait eñ ſcriptura Sapien. 11. Per q̃

peccat quis per hec ⁊ torquetur. Item Iaco. 5. Agite
nũc diuites plorate vlulantes in miſerijs veſtris que
aduenient vobis. Diuitie veſtre putrefacte ſunt et ve
ſtimẽta veſtra a tineis comeſtã ſunt. aurũ ⁊ argentum
veſtrum eruginauit: ⁊ erugo eoꝝ in teſtimoniũ vobis
erit: ⁊ manducabit carnes veſtras ſicut ignis. The-
ſaurizaſtis vobis iram dei in nouiſſimis diebus.
¶ Tertia infirmitas que auariciam cõcomitat̃ eſt il-
la a qua quis dr̃ lunaticus. de qua legit̃ Math. 17. ꝙ
quidã hõ acceſſit ad ieſum dicens. Dñe miſerere filio
meo q̃ lunaticus eſt ⁊ malũ patitur. Nã ſepe cadit in
ignẽ ⁊ crebro in aquã. Spũalr̃ hõ iſte eſt homo auar⁹
cuius filius eſt ſpũs rõnalis q̃ carni cõſentiendo ſepe
cadit in ignẽ cõcupiſc diuitiaꝝ: et ad eas obtinendum
in aquã grauis ſollicitudinis et anguſtie ⁊ merito ꝓt
ſpũs hoĩs auaricie dedit⁹ vocari lunatic⁹. et hoc tri-
plici de cã. ¶ Primo q2 ſcḋm ſapiam hui⁹ mundi. per per
lumen lune intelligitur: q̃ ſolum lucet in nocte pñtis
vite. ſꝫ cũ poſt pñtem vitã luxerit ſol iuſticie tũc appa-
rebit ꝙ ſapia huius mundi ſtulticia fuit apud deum.
¶ Scḋo q2 ſicut luna non hꝫ lumẽ niſi a ſole vt dicit
Ariſtoteles in de elementis ac etiam Plato in timeo.
ſed cũ a ſole debite illuſtratur pulcherrima inter oẽs
planetas preter ſolẽ. ⁊ maxime ſoli ſimilis q̃tum ad
apparentiã noſtrã. Sic ſpũaliter ſpũs hũanus nullũ
lumẽ grẽ hꝫ niſi a ſole iuſticie. ſed tñ debite a ſole iu-
ſticie per graꝫ illuiatus pulcherrimus eſt inter oẽs
creaturas ſublunares ⁊ maxĩe ſoli iuſticie ſimilis: vt
docet beatus Aug. Et idẽ teſtat̃ ſcriptura ſacra Ge-
ne. 1. ⁊ Sap. 2. ſed tñ ſicut qñ luna cõiungit̃ alteri pla-
nete inter ipm̃ ⁊ ſolẽ diametralr̃ intercepti lumen ſu-
um perdẽdo totalit̃ eclipſat̃. ſic ſpũalit̃ qñ ſpũs hũa-
nus cõiũgitur auaricie ꝑ amorẽ inordinatũ inter ipm̃
⁊ ſolẽ iuſticie intercepte mortalit̃ peccando lumẽ grẽ
a ſole iuſticie recepte ꝑdit. vñ Eccl. 27. Hõ ſanct⁹
manet in ſapia vt ſol. ſtultus vt luna mutatur. Unde
ſicut ſol: ⁊ ſi aliqñ obumbret̃ ſiue obnebulet̃: lumen tñ
ſuum nunq̃ perdit. ſic hõ ſanctus ⁊ ſi aliqñ ex fragili-
tate obnebuletur veniali pctõ: nũq̃ tñ mortaliter pec
cat rõe cuius lumen grẽ ꝑdat. vñ apls. 1. Ioh. 3. Ois
qui natus eſt ex deo pctm̃ non facit. qñ ſemẽ ipi⁹ i eo
manet. ⁊ nõ põt peccare quoniam ex deo natus ẽ. ſꝫ vo
luxurioſus ſtultus cadit ad oẽm diaboli temptationem
⁊ iõ ad modũ lune lumẽ grẽ frequenter ꝑdit. ⁊ iõ me-
rito Eccl. 42. dr̃ ꝙ melior eſt iniquitas viri q̃ mulier
benefaciens. ſuper quo Iſid. vir inq̃t hõ moralr̃ fortis
q̃libet et diſcret⁹ vocat̃. mulier vero mẽs infirma: et in-
diſcreta dr̃. ⁊ ſepe cõtingit vt diſcret⁹ aliq̃s firm⁹ ſu
bito labat̃ in culpã, atq3 indiſcret⁹ ali⁹ ⁊ infirmus bo
nã exhibeat opationẽ ſꝫ q̃ indiſcret⁹ eſt nõnunq̃ eo ꝙ
bñ egerit ampli⁹ eleuat̃ atq3 graui⁹ in culpã cadit. di
ſcretus vero quiſq3 etiã ex quo ꝙ male ſe egiſſe intel
ligit ad diſcretiõis regulã ſe arti⁹ reducit. ⁊ inde alti
us ad iuſtitiam pficit ſi ad tps̃ a iuſtitia cecidiſſe vide
bat̃: qua in re recte dr̃. melior eſt iniq̃tas viri q̃ mul
er bñfaciens. q2 ⁊ nonnũq̃ culpa fortiũ occaſio virtu-
tis fit. virtus vero infirmorũ occaſio peccati. hec ille.
¶ Tertio ſicut dicunt aſtronomi tractãtes de moti-
bus ⁊ de curſibus planetaꝝ. Ois planeta preter lu-
nã qñ eſt in ſupiori parte ſui epicicli: mouet̃ cõtra ce-
lũ ab occidẽte in oriẽs. ſꝫ qñ eſt in inferiori pte ſui epi
cicli tunc mouet̃ cũ eo ab oriente in occidens. ſꝫ luna
quãdo eſt in ſuperiori parte ſui epicicli mouetur cum
celo. Sic ſpiritualiter homo auarus qñ eſt in ſuperio
ri parte rote fortune q̃ bene põt dici paruus circulus
ꝓpter durationis breuitatẽ mouet̃ cõtra celũ .i. ↄtra re

gẽ celi q2 tũc ꝓn⁹ ẽ ad trãſgrediẽdũ mãdatũ dei red-
dẽdo malũ ꝑ bono. de q̃ ei cõq̃rit̃ dñs ꝑ ꝓphetã dicẽs.
Filios enutriui ⁊ exaltaui ipi aũt ſpreuerũt me. Eſa.
1. ſed qñ eſt in inferiori pte rote fortune. i. delectus i
pauptatẽ infirmitatẽ ⁊ tribulationẽ. tũc mouet̃ cũ ce-
lo. q2 tũc ad pniam feſtinat. vñ ps. Multiplicate ſũt i
firmitates eoꝝ ⁊ poſtea accelerauerũt. Sꝫ ſicut luna
q̃ eſt infimus planetaꝝ qñ eſt in ſuprema pte ſui epicicli
mouet̃ cũ celo. Sic ſpũalr̃ homo humilis q̃ ꝑ lunã ſi-
gnat̃ q̃to altius ponit̃ in gradu vl̃ in dignitate i tãto
ſe hũiliat iuxta cõſilium ſcripture Eccl. 3. di. Quanto
maior es i oĩb⁹ te hũilia ⁊ inuenies grãm corã dño. Et
tales mag⁹ gaudẽt de aduerſitate mũdana q̃ de eius
deceptiora ꝓſpitate. ſicut apli de q̃b⁹ dr̃ Actuũ. 5. ꝙ
ibãt gaudentes a cõſpectu cõſilij qm̃ digni habiti ſũt
ꝓ noĩe ieſu cõtumeliã pati. Cõſiderãs ꝙ ſcḋm aſtro
nomos ſol ꝓpinquior eſt terre in hyeme q̃ in eſtate.
Sic ſpũalr̃ ſol iuſticie ꝓpinquior eſt homini i hyeme
pauꝑtatis ⁊ tribulatiõis q̃ i diuitiaꝝ calore ⁊ ꝓſperi
tatis eſtate. Uñ Mat. 2. legit̃ ꝙ ãgelus dñi appuit di-
uitibus regibus in ſõnis. ſꝫ ſicut pꝫ Lu. 2. pauperib⁹
paſtoribus appuit in ꝑfecta vigilia. In ſignũ ꝙ pau
peres clamorẽ de deo cõſequuntur noticiã et clarius
lumẽ grẽ a deo recipiunt q̃ diuites. Uñ Lu. 19. dr̃ ꝙ
zacheus fuit princeps publicanoꝝ et diues et ſtatura
puſill⁹ ⁊ nõ poterat ꝓ turba videre ieſũ. Sic ſpũalr̃ di
uitijs cõſtipati ⁊ familijs: ſũt parui i ſtatura virtutũ et
cõprimũt̃ ſollicitudĩb⁹ ⁊ ꝓſſuris mũdi ꝙ nõ vacat eis
cogitare de ieſu. vñ diuitie mũdane pulueres ſũt ocu
los mẽtales vt nõ videãt excecãtes. ſꝫ pauptas ⁊ mũ
di tribulatiões aq̃ ſũt valde medicinales oclos mẽtis
clarificantes ⁊ deũ videre ſpũalr̃ facientes. Et iſtud
ꝑ naturale oſtẽdo exẽplũ experientia docẽte. Si denari
us ponat̃ in ſcutella vacua vel diſco et remoueat̃ ſcu
tella ſiue diſc⁹ ab oculo donec denari⁹ ab eo nõ videa
tur. ſi nũc aqua ſuꝑfundat̃ ſtãte oculo in eadem diſtan
tia denarius ꝓpter aquã infuſam iterum apparebit.
¶ Moraliter denarius rotundus vitaꝫ eternam ſiue
deũ patrẽ car entẽ principio ⁊ fine ſignat. Unde Ioh.
17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te ſolũ deũ verũ
⁊ quẽ miſiſti ieſum xp̃m. ſed iſte denari⁹ nõ videat̃ qui-
buſdã in hac vi ta dũ in mũdanis diuitijs dignitati-
bus et ſollicitudinibus ſeculi cõſtituti elongãt ab eo
ſꝫ tñ ſi ponãtur in aqua tribulatiõis ſiue aduerſitatis
cito cogitatur de deo ⁊ vitã contemplantur eternam:
nũc tñ tñ per ſpeculum in enigmate vt dicit apls. 1.
Cor. 13. Speculũ iſtud eſt ſpeculũ ſcripture ſacre et
veritatis eterne de qua dr̃ Ioh. 10. non põt ſolui ſcri-
ptura quã pater ſanctificauit ⁊ miſit in mundũ. Et ſi-
cut multum delectat oculũ aſpect⁹ ſpeculi eo ꝙ i ter
mino cõtract⁹ radij viſuales aggregãtur. ⁊ in ſuperfi
cie ſpecularis corꝑis reflectũtur ꝑ quas ſeipꝫ hõ ſpe-
culat̃. ſicut docet Linco. in de oculo morali. contẽplã-
tis ocul⁹ in eternitatis ſpeculo delectatus in ſeipſum
reflecti nõ ceſſat. ⁊ ex cõſideratiõe puritatis ⁊ mundi
cie quã in ſpeculo illo cõſpexit cõſcie maculas inceſſa-
bilit̃ purgare feſtinat. Et ſicut mulieres ſponſis ſuis
placere cupiẽtes multotiẽs aſpiciũt vultũ ſuũ in ſpe
culo vt feda corrigant ⁊ plus pulcra adornẽt. Sic ſpi
ritualit̃ aĩe fideles ſponſo ſuo xp̃o placere cupientes
multotiens aſpiciũt vultũ ſtatus ſui in ſacre ſcriptu-
re ſpeculo vt ea q̃ in ſe turpia ſunt ꝑ pctã: emẽdent ꝑ
pniam. ⁊ q̃ pulcra ſunt per virtutes. plus per bonas
odornãt opationes. Sꝫ ſicut dr̃ vulgariter mulier tur-
pis naturalit̃ nõ libent̃ ſpeculũ intuet̃. ne de ſua tur-
pitudine inſpecta triſtet̃. Sic ſpũaliter multi in ſuis

pctis ⁊ immunditijs obſtinati non libenter ſpeculum
iſtud inſpiciunt: ſ; ab ei⁹ intuitu diuertunt. ⁊ iõ ſuas im
muditias nõ attẽdũt nec auferũt: imo prout dicit bea
tus Aug. in de ver. dñi ſmo. 78. Impia mens odit in
tellectũ ⁊ hõ aliqñ nimiũ mẽte ꝑuerſa timet itelligere
ne cogat̃ qd̃ intellexit facere. De tali eñ dicit p̃s. No-
luit intelligere vt bñ ageret. putãs ſe per ignorantiaз
veritat̃ penes deũ excuſari: ſed tales nõ attendunt ꝙ
ſicut beat⁹ Aug. dicit. Non ois ignorãs imunis eſt a
pena. Ille eñi ignorans excuſari põt a pena q̃ a quo di
ſceret nõ inuenit. Illis aũt hoc ignoſci nõ poterit qui
hñtes a quo diſcerẽt operã nõ dederũt. hec Augu. et
ponit̃. di. 37. ca. nõ ois. Et huic concordat Criſo. ope.
imp. omel. 41. dicens ꝙ nõ p̃t eẽ excuſatio cõdẽnatio
nis ignorãtia vitat̃ qb⁹ fuit iueniẽdi facultas ſi fuiſ-
G ſet querẽdi voluntas. hec ille. ¶ Quarta infirmitas q̃
auariciã cõcomitatur eſt ydropiſis. de qua Luce. 14.
Ecce homo qdã ydropic⁹ erat ante illũ. Spũalr ydro
pic⁹ iſte ſignat hoiem auarũ ꝓpter tria. Pͥo ꝓpt̃ tur
gidã inflationẽ. Scd̃o ꝓpt̃ anhelit⁹ fetorẽ abominabi
lẽ. Et tertio ꝓp ſitis mirabilẽ iſaciabilitatẽ. Uñ ꝗ̃tuз
ad pͥmũ ſicut ydropic⁹ patit̃ corꝑis turgidã iflatio-
nẽ ſic auar⁹ ꝓpter diuitiaꝝ abundãtiã magnã patitur
turgentis ſuperbie inflationẽ. vñ Oſee. 13. Adimpleti
ſunt ⁊ ſaturati ſunt ⁊ eleuauerũt cor ſuũ ⁊ obliti ſunt
mei: ſed tales miſerabiliter deijcient̃ in fine. vñ diabo-
lus facit cum illis ſicut Albertus. 8. d̃ aialibus dicit
ꝙ aquila facit qñ vult habere medullã de duro oſſe q̃
pͥmo comedit carnes ⁊ poſtea eleuat os ſuũ in aerẽ
ꝑmittit illud cadere ſup durũ lapidem. ⁊ ſic frangit
illud ⁊ medullã inde aufert. Sic ſpũalr diabol⁹ q̃ de-
ſiderat aiam hoīs rapere ad infernum: pͥmo aufert
ab eo carnes. hoc eſt per grauez ſollicitudinẽ facit ip
ſum corpus ſuũ cõſumere circa terrenas diuitias ac-
quirendas. vñ de auaro dr̃ Eccl. 10. ꝙ proiecit intima
ſua. ⁊ deinde diabolus exaltat illũ per ſuperbiã ⁊ tan
dem facit eũ cadere ſup durũ lapidẽ deſperationis. ⁊
ſic aiam eius que quaſi medullã eſt corporis: rapit ad
infernũ ꝑ finalem impenitentiã. Figurã huius habe-
mus. Zacha. 5. vbi legitur ꝙ zacharias vidit mulierẽ
que dicebatur impietas ſedentem in medio ampho-
re ⁊ mittebat̃ maſſa plumbea in os eius ⁊ duas mulie
res habentes alas quaſi milui leuabant amphoraз ⁊
deferebant vt edificetur ei domus in terra ſennaar.
Spũaliter hec mulier q̃ dicebatur ipietas auaricia
eſt que dicitur ydoloꝝ ſeruitus. Col. 3. Et radix oim
maloꝝ. 1. Thim. 6. Amphora in qua ſedet hec mulier
cor hoīs eſt auari qd̃ bñ aſſimilatur ãphore. Nã ſicut
amphora in ſuperiori parte ſtricta eſt ⁊ paruuз habet
os. ſed tamen verſus terrã latior eſt. ſic cor hominis
auari quaſi cõtra naturã euerſũ ſurſuз verſ⁹ celũ val
de modicã habet deuotionẽ ⁊ paruuз os ad deuз lau
dandũ. ſed deorſuз verſus terrenas diuitias ſemper
creſcit latius et lati⁹. Et ideo merito dicit btũs Au
gu. ꝙ vbi cetera vicia ſeneſcunt in hoīe ſeneſcẽte ſo
la auaricia iuueneſcit. Ponderoſa maſſa plumbea in
os illi⁹ ꝓiecta: eſt grauis ſollicitudo circa bona tꝑa-
lia acquirenda. vñ Eccl. 8. Cũcti dies ei⁹ doloribus ⁊
erũnis pleni ſunt. Due etiã mulieres hãc amphoram
ſupportantes ſuperbia ⁊ vana glia ſunt q̃ faciũt de di
uitijs inaniter gloriantes ſup oẽs alios appetere ex
altari: dicẽte p̃s. Sup̃bia eoꝝ qui te oderunt aſcẽdit
ſemꝑ. Hec duo vicia hñt alas quaſi milui. i. falſa iura
menta ⁊ mẽdacia quib⁹ auarus falſe acq̃rit bõa tẽpo
ralia pauperũ iniuſte. vnde Hiere. 2. In alijs tuis in
uentus eſt ſãguis pauperꝝ. i. ſubã in q̃ ꝯſiſtit vita pau-
perũ. vñ Geñ. 17. Sanguinẽ vniuerſe carnis non co-
medetis. ꝗ aia. i. vita in ſanguie eſt. vñ Eccl. 34. Pa-
nis egentiũ vita pauperis eſt. ⁊ qui defraudat eũ hõ
ſanguinis ẽ. In alijs igit̃ p̃dicte mulier̃ iuenient̃ ſãguis
pauperꝝ qñ auar⁹ ꝑ falſa iuramẽta ⁊ mendacia rapit
bõa tꝑalia pauperꝝ ꝓpt̃ qd̃ vĩdicta dei irruet ſup euз
ſicut irruit ſup Achab. de q̃ legit̃. 3. Reg. 21. ꝙ qꝛ iniu
ſte opprimebat ⁊ deſtruxit ſuũ ꝓxim Naboth. tanta
vĩdicta irruit ſup eũ ꝙ miſabilit̃ occiſ⁹ ẽ. ⁊ canes ei⁹
ſãguinẽ linxerũt i cãpo. ſic certe niſi ſe emẽdauerit ta-
les ſuoꝝ ꝓxioꝝ oppſſores ſanguinẽ eoꝝ lingẽt eẽna-
liter canes iſernales. In cuius rei figuraз dr̃ ꝙ p̃dctẽ
due mulieres deferebãt mulierẽ ſedẽtẽ i ãphora vt
edificaret̃ ei⁹ dom⁹ i terra ſẽnaar. Sẽnaar iterp̃tat̃ fe
tor vel excuſſio dẽtiũ ⁊ fetorẽ iſernalẽ vbi erit ſtridor
dẽtiũ ſignat i q̃ auari pauperꝝ depſſores domũ habe-
bũt ineternũ: dicẽte ꝓphã. Sepulchra illoꝝ dom⁹ eoꝝ
ineternũ. Uñ Lu. 16. Mortuus eſt diues ⁊ ſepult⁹ in
inferno. Ecce ad quem finem ꝑducit turgida inflatio
auaritie. ideo ſm cõſiliũ ꝓphete. Diuitie ſi affluant no
lite cor apponere. Scd̃o per ydropicum hõ ſignatur
auarus ꝓpter anhelitus fetorẽ abominabilẽ. vnde de
abominabili fetore anhelitus hoīs auari põt intelli-
gi illud pſal. Sepulcrũ patẽs eſt guttur eoꝝ. Nã aua
rus multotiẽs ſicut ſepulcrũ patẽs ſpirat fetorẽ mẽ-
dacij deceptiõis falſitat̃ ⁊ periurij vt ſibi accumulet
diuitiaꝝ abũdantiã. Et ſicut fetor ſepulcri eſt abomi
nabilis multũ: ſic tales auari abominabiles ſunt deo
dicẽte ꝓphã Ozee. 9. Facti ſũt abominabiles ſicut ea
que dilexerũt. Et nõ mirũ ſi de⁹ multũ abomiet̃ aua-
rũ: cum ipſe deũ intm̃ cõtẽnit ꝙ plus diligit minimũ
obolũ q̃з deũ. Cui⁹ rei ſignũ ẽ ꝙ auar⁹ pro vno obolo
contemnit deum. Et ꝙ auarus pro vno obolo contem
nit deũ oſtendo ſic. Dicit eñ Hierony. in quadam epi
ſtola ad demetriadẽ virginez ꝙ aptus contẽtus dei ẽ
facere ꝓhibita ⁊ iuſſa nõ facere. ſed cum tranſgreſſio
mandati dei ſit ꝓhibita ⁊ cũ ꝓpter vnius oboli valorẽ
multotiẽs falſe iurãdo trãſgredit̃ mãdatũ dei: pꝫ ꝙ
talis deũ ſuũ ꝓ vno obolo aliqñ cõtẽnit ⁊ nedũ auar⁹
tranſgreditur vnũ dei mandatũ: ſed etiã omnia decem
dei mandata trãſgreditur. ¶ Uñ pͥmũ mãdatũ trãſ-
gredit̃ hñdo deos alienos. Nã vt dicit apl̃s Ephe. 5.
Auaricia eſt ydoloꝝ ſeruitus. ſuper quo dicit glo. Aua
ri deus eſt pecunia. In cui⁹ rei figura legitur Dañ. 3.
ꝙ nabuchodonoſor rex babilonis fecit ſtatuã auream
quã quẽlibet ſub pena mort̃ adorare p̃cepit: ⁊ popu
lus intm̃ timebat p̃ceptũ regis ꝙ in tota ciuitate non
inueniebãtur niſi tm̃ tres q̃ illã ſtatuã nõ adorarent.
Spũaliter babilon interp̃tat̃ cõfuſio ⁊ hunc munduз
plenũ confuſione ⁊ deceptione ſignat. Spũalr Nabu
chodonoſor interp̃tat̃ ſedẽs in anguſtia. qꝛ anguſtiam
hꝫ auarus ⁊ laborẽ in acq̃rendo. anguſtiã et timorem
in retinendo: ⁊ anguſtiã ⁊ dolorem in perdendo. Iſte
Nabu. ordinauit ſtatuã aureã hoc eſt auꝝ ⁊ argẽtũ: ⁊
oib⁹ ſuis ſubditis p̃cepit ſub pena mortis illã ſtatuaз
adorare. Et vis videre q̃з caute iſte maledict⁹ Nabu-
chod. auaritia minatur ſuis ſubditis ſub pena mor-
tis illã ſtatuã adorare. Dicit eñ cupidis hoib⁹ q̃ ſunt
eis ſeruientes. hõ videas q̃з diligenter laboras in tua iu
uẽtute ⁊ ſtricte ⁊ ſapienter oia q̃ potes obtinere cuſto
di: qꝛ alit̃ tu vxor tua ⁊ filij tui pre miſeria morieminĩ
in ſenectute. ⁊ certe tot iã timent iſtas falſas cupidi-
tatis minas: ꝙ vix inuenit̃ in ciuitate aliqua vel patria
tres qui iſtam ſtatuaз adorant: qꝛ vt nõ dicit ꝓpheta.
A minimo vſqꝫ ad maximũ oẽs auaricie ſtudẽt. Hie.
8. Ex quo pꝫ ꝙ oẽs tales tranſgrediuntur pͥmũ dei

mandatū in hoc ꝙ adorant aur̄ ⁊ argētū plus ꝗ̄ deū.
2. ¶ Secundū mandatū tranſgrediuntur ſumendo no=
mē dei inuanū nedū inaniter ꝑ nomē dei aſſuetudina=
liter iurando: ſed etiā multotiēs ꝑiurādo. cōtra quā
trāſgreſſionē ſcribit Eccl.23. vir multū iurans reple
3. bit iniquitate ⁊ nō recedit a domo illi⁹ plaga. ¶ Tertiū
mādatū tranſgreditur auar⁹. ſ. ſabbata nō ſctificādo.
Nā in diebus feſtiuis multi ꝓpter auariciā tranſeunt
de loco ad locū: de villa ad villam: de nundinis ad nū
dinas: mercimonia emendo ⁊ vendendo de quibus lo
quitur ſcriptura Neemie vlti. Uidi inquit neemias in
iuda calcantes torcularia in ſabbō portātes aceruos
⁊ onerantes ſuper aſinos vinū ⁊ vuas ⁊ ficus ⁊ omne
onus ⁊ inferentes in hirl'm die ſabbati ⁊ cōteſtat⁹ ſuꝫ
eos vt in die qua vendere liceret venderēt. Et tyri ha
bitauerunt in ea inferentes piſces et oīa venalia et
vēdebāt in ſabbatis filijs iuda ⁊ hierl'm: et obiurga=
ui optimates iuda ⁊ dixi eis. Que ē hec res mala quā
vos facitis ⁊ ꝓphanatis diem ſabbati. Nunquid non
hoc fecerunt patres noſtri: ⁊ adduxit de⁹ nr̄, oē ma=
luꝫ hoc ſuꝑ nos: ⁊ ſuꝑ ciuitatem hāc: ⁊ vos additis ira
cūdiam ſuꝑ iſrael violādo ſabbatū. Uñ ⁊ dñs ꝑ ꝓphāꝫ
Iere.17. Cuſtodite inq̄t aīas vr̄as ⁊ nolite pondera
portare in die ſabbati nec inferatis ꝑ portas hierl'm.
legit̄ eñ Nume.15. ꝙ deus precepit Moyſi ⁊ Aaron
punire hominē colligentē ligna in die ſabbati pena
mortis dicens. Obruat eū omnis turba lapidibus ex
tra caſtra. Quam hiſtoriam tractās abbas vill. ſuper
euangelia ſermone. 7. Quis inq̄t diem ſabbati vio=
lare auſus eſt dum ligna colligeret. illū ſignat q̄ opi=
bus ſuis materiam ſibi collegit in eſcaꝫ ignis eterni
qui lapidatur dum a viris ſctis digno eterno ſuppli=
cio cōdēnatur. hec ille. Tales eī colligūt ſibi materiā
in eſcam ignis eterni qui contra preceptum et doctri
naꝫ dei dimiſſo ſeruitio diuino et alia meritoria occu
patiōe ſpūali in die dominica et in alijs diebus ſolen
nibus tranſeunt ad forum ⁊ ad nūdinas ⁊ ibi emptio
nibus ⁊ falſis ⁊ horribilib⁹ iuramentis ⁊ mendacijs
ſatis ſpiſſum inter ſeminatis ⁊ poſt in crapula ⁊ ebrie
tate totum diem in augmentationē ꝓprie damnatio
nis eorum expendunt: quos ſic alloquitur dominus
per prophetam Eſa.1. dicens. Solennitates veſtras
odiuit anima mea. Et ideo merito tales dicere poſ=
ſunt illud primi. Macha.1. Sabbata veſtra conuerſa
ſunt in opprobriū. nam a ſuperno iudice vacationes
ſolennitatū eorum eis exprobrantur per prophetam
Ezechielem. Ezechi.22. dicentem. A ſabbatis meis
auerterunt oculos ſuos et coinquinabar in medio eo
rum. vnde dicit abbas vill. ſuper eodem. Ubi ſunt qui
ſolennitatum reuerentiam non intendentes per ope=
rum immūdicias eas coinquinant ſocij eorum de qui
bus dicitur in pſalmo. Incenderūt igne ſanctuarium
tuū in terra: polluerūt tabernaculū nominis tui. ⁊ di=
xerunt faciam⁹ quieſcere oēs dies feſtos dei a terra.
Si quidem templum domini ſctm eſt quod eſtis vos.
vt dicit Apoſtolus Qui igitur ignem malitie incen=
dunt hoc ſactuariumꝫ in eorum immundicijs pollue
runt hoc tabernaculum in diebus feſtis quieſcere. fa=
ciunt et ceſſare de terra dies feſtos dei: ⁊ conuertunt
eos in deriſum diaboli. vnde Trenorum primo. Uide
runt eam hoſtes et deriſerunt ſabbata eius.
4. ¶ Quartum mandatum etiam tranſgrediuntur aua
ri: parentes non honorando. vnde auaricia facit mul=
tos intantum ſuperbire ꝙ ſuos parentes pauperes
deſpiciunt ⁊ erubeſcunt. Unde Lincon. in de mādatis
Sunt inquit quidam qui aut erubeſcunt aut moleſte
et grauiter ferunt aut etiā deſpiciunt parentuꝫ pauꝑ
tatē ⁊ eoꝝ ſenectutem ⁊ ſenectutis incōmoda quoꝝ
ingratitudinem dānat naturalis opatio brutoꝝ. Uñ
ſcribit Amb. in ſuo exameron. ac etiam Lincon. in de
mandatis de ciconia: ꝙ depoſiti patris art⁹ per lōge
uū ſenectutis plumaꝝ tegmine alarūq; remigio nu=
datos circunſtans ſoboles pennis ꝓprijs fouet. ⁊ q̄d
dicā collaticio cibo paſcit. q̄nq; etiā ipſa nature repa=
rat diſpendia vt hinc atq; inde ſubleuātes ſenē fultro
alaꝝ ad volandum exerceant. ⁊ in priſtinos vſus iam
diſſueta reducāt pie patris mēbra. iō tu q̄ patrem car
nalē habes ſenē pauperē ⁊ debilē hoc conſidera ⁊ no=
li deſpicere eius ſenectutis incōmoda: vtputa ſenſuū
defectionē: viriū imbecillitatē rugoſe cōtractiōis in
cute diſſormitatē. dorſi curuitatē: membroꝝ tremorē:
greſſuū titubationē. linguā balbucientem. pueriliter
ꝑterita laudātē. pn̄tia deſpicientē. facile conquerentē
⁊ fere ſine cā iraſcentē. et hmōi plurima. Sꝫ ſcd'ꝫ cōſi
liū ſcripture Eccl.3. Suſcipe ſenectutē patris tui et
non contriſtes eū in vita illius ⁊ ſi defecerit ſenſu ve=
niā da illi: ⁊ ne ſpnas eū in tua virtute. Nā vt dicitur
Deute.27. Maledictus q̄ non honorat patrē ſuum ⁊
matrē. ⁊ ſi hoc intelligat̄ de patre carnali. ꝗ̄ a multo
fortiori de p̄re ſpūali. Uñ canon. Qualis inquit cōdē
natio eis immineat qui in patres peccāt diuina ſcriptura
oſtēdit. d. Si eñ cham ꝙ nō operuit pudenda patris
maledict⁹ eſt Geñ.9. multo amplior condēnatiōe di=
gni ſunt q̄ in patrib⁹ legatiōe dei fungētib⁹ cōtume=
liā inferunt. hec canō. 2. q. 7. Qualis. ¶ Quintuꝫ mā 5.
datum etiā tranſgrediuntur auari. ſ. homicidiū ꝯmit
tendo. Nā bella multa et hoīcidia ſuſcitātur ꝓpt̄ aua
riciā. Uñ Jac.4. Unde in vobis bellaꝫ lites niſi ex cō
cupiſcētijs veſtris. Uñ in figura hui⁹ legit̄ Gene.4.
ꝙ cayn qui poſſeſſio interp̄tatur occidit Abel fratreꝫ
ſuū. ¶ Sextū mandatū etiā tranſgrediūtur auari ſcꝫ 6.
mechie turpitudinē ꝑpetrādo. Uñ Lu.15. legit̄ de fi=
lio ꝓdigo ꝙ petijt a p̄re portionē ſubē ſue: qua acce=
pta abijt i regionē longinquā ⁊ diſſipauit ſubſtāꝫ ſuā
viuendo luxurioſe. ¶ Septimū mādatū etiā trāſgre= 7.
diuntur auari. ſ. furtū faciendo. Uñ Joſue.7. legit̄ de
acham q̄ auaricia duct⁹ cōtra p̄ceptū dei furat⁹ ē pal
lium coccineū ⁊ ducēta ciclos argēti regulāq; aureā
⁊ ꝓpter hāc trāſgreſſionē p̄cipiēte dño lapidatus eſt
ad mortē. ⁊ filij ⁊ filie boues aſine oues ac tabernacu
lū ſuū cū tota ei⁹ ſubā igni cōbuſta ⁊ cōſumpta ſunt.
¶ Octauū mādatū etiā trāſgrediūtur auari. ſ. falſuꝫ 8.
teſtimoniū cōtra ꝓximū loquēdo. Uñ Iſid. l. de ſū. bo. li.
3. ca. 64. Nō eñ inq̄t deerit multiplex cōuētus teſtiū
falſoꝝ ſi tn̄ pn̄tia ſit nūmoꝝ. nūmi eñ fecerunt iudi=
ces cuſtodiētes ſepulchrū dñi mēdaces falſū teſtimo
niū dicēdo cōtra xp̄m a morte reſurgentē. Uñ Augu.
ſuꝑ ps.36. Dixerīt inq̄t illi cuſtodes iudeis quid vide
rūt et q̄d factū ſit. acceperunt pecuniā ⁊ dictū eſt eis.
Dicite ꝙ vobis dormiētibus venerūt diſcipuli ⁊ abſtu
lerūt eū. Itē Aug. exponēs illō Math.28. Quid vul
tis michi dare ⁊ ego eū vobis tradā. Multi ſūt inquit
hodie q̄ factū iude traditoris execrantur: ⁊ tn̄ ipſi idē
faciunt. Nā cum ꝓ munere falſū teſtimonium dicunt
xp̄m q̄ veritas eſt vendunt. hec ille. Falſus eniꝫ teſtis
iuſticie rectitudinē flectit ⁊ frangit ⁊ innocētē dānat/
aut nocētē abſoluit: q̄ merito penā ſue iniquitatis re=
portabit dicēte ſcriptura. Teſtis falſus nō erit impu
nit⁹ ⁊ q̄ loq̄tur mēdaciū peribit. ꝓuer.19. In lege eñ
veteri punita eſt pena talionis fallitas teſtimonij. vñ
Deut.19. Si ſteterit teſt' mēdax cōtra hoīeꝫ accuſās
eū cā ꝑuaricationis. ſtabūt ambo quoꝝ cā eſt añ dñm

in conſpectu ſacerdotū ⁊ iudicū qui fuerint in dieb⁹
illis. cūq; diligētiſſime ꝑſcrutātes inuenerūt falſū te-
ſtē dixiſſe cōtra frēm ſuū mēdaciū: reddent ei ſicut
fratri ſuo cogitauit. ⁊ auferes maluꝫ de medio tui vt
audientes ceteri timorē habeāt ⁊ nequaꝗ̄ audeāt ta-
lia facere. Nō miſereberis eius: ſed aiaꝫ ꝓ aia. oculū
ꝓ oculo. dentem pro dente. manū ꝓ manu. pedē ꝓ pe-
de exiges. Vñ i excuſationē hui⁹ ſcti dei decreti ꝓmū
pōs ſctūs ꝓphā Daniel qui rephendebat iudices ⁊ ſe-
niores ꝓpli iniuſte iudicantes ⁊ ꝑmittētes ſuſannam
ſine diſcreta examinatione teſtiū cōdēnari dicēs. Sic
fatui filij iſrael nō iudicātes neqꝫ qđ veruꝫ eſt cogno-
ſcentes condemnaſtis filiā iſrael. Reuertimini ad iu-
dicium qꝛ falſū teſtimoniū locuti ſunt aduerſus ſuſā-
nam. vñ ⁊ diſcreta examinatione facta et falſitate ac-
cuſatoꝝ detecta dānauit eos ad mortē et liberauit ſu-
9. ſannā innocentē. vt pꝫ Dañ. 13. ¶ Nonum mandatum
etiā tranſgrediunť auari. ſ. domū⁊ bona proximi cōcu-
piſcendo. Nam experiētia docēte multi quotidie aua-
ricia ducti expellunt ꝓximos ſuos de domibus ⁊ de
ſua hereditate. Vñ Iſido. i de ſū. bo. li. 2. c. 41. Plerīqꝫ
inquit potentes tante cupiditatis rabie inflāmantur
vt de cōfinijs ſuis paupes excludāt. nec habitare per
mittant quibus recte per ꝓphetā dr̄. Eſa. 5. Ve vobis
qui coniungitis domū ad domum: ⁊ agrū agro copu-
latis. In hāc dei maledictionis imprecationem inci-
dit ille maledictus rex achab: qui vt patet. 3. Reg. 21.
vt iniuſte raperet vineam Naboth iuſti ſanguinis il-
lius expleuit infuſionem. et ideo condignam ſue ini-
quitatis recipiens penam miſerabiliter periit.
10. ¶ Decimum mandatum etiam tranſgrediuntur aua-
ri. ſcꝫ vxorem proximi concupiſcendo. Unde Dauid
cum ad regiam dignitatem eſſe ſublimatus et diui-
tiarum abundantia conſtipatus ambulans in ſola-
rio domus regie vidit mulierem ſe lauantem ex ad-
uerſo ſuper ſolarium ſuum. erat autē mulier pulchra
valde: ꝓpter cui⁹ concupiſcentiam fidelē militē ſuum
viā viꝝ illi⁹ nedꝫ interfecit. vt pꝫ. 2. Reg. 11. Ex qb⁹
pꝫ ꝙ auar⁹ oia decē mādata dei trāſgrediť. ⁊ nedū de-
cē dei mādata trāſgrediť. ſed etiā i oia ſeptē mortalia
3 incidit. ¶ Vñ pmo incidit i gulā. Vñ Luce. 16. Homo
quidā erat diues ⁊ induebatur purpura ⁊ byſſo: ⁊ epu-
labať quotidie ſplendide. Scđo incidit in luxuriam.
Vñ Eccl. 47. dr̄ ad ſalomonē. Collegiſti quaſi auri-
calcū auꝝ: ⁊ vt plūbum cōpleſti argētū. ⁊ inclinaſti fe-
mora tua mulierib⁹. Tertio icidit i accidiā. Vñ Hie-
re. 48. Fertilis fuit moab ab adoleſcētia ſua ⁊ requi-
euit in fecib⁹ ſuis. Quarto icidit in ſupbiā. Vñ Eccl.
21. Dom⁹ q̄ nimis eſt locuples adnichilabiť ſupbia.
Quito icidit in inuidiā. Vñ ꝓuer. 28. Vir qui feſtinat
ditari ⁊ inidit alijs ignorat ꝙ egeſtas ſuperueniet ei.
¶ Sexto incidit in iram. vñ Gen. 13. Facta eſt rixa
inť paſtores abrahā⁊ paſtores Loth. erat ei ſubſtātia
coꝝ multa ⁊ nequibant habitare ſil. Ex quo igiť aua-
rus tot turpitudinib⁹ inquinať nō mirū ſi admodum
ydropici hēat anhelitus fetorē abominabilē. Tertio
ꝑ predictū ydropicū hō ſignať auarus ꝓter ſitis mi-
rabilem inſaciabilitatē. vñ ſicut ydropicus q̄to plus
bibit tanto plus ſitit. ſic auarus qſqꝫ q̄to magis ter-
renis abundat diuitijs tāto magis ea q̄ nō hꝫ hr̄e de-
ſiderat. Nam ſitis ambitiōis ſedari diuitijs non pōt
dicente ſcriptura Eccls. 5. Auar⁹ nō iplebiť pecunia
Vñ ſicut ignis non extiguiť ꝑ appoſitionē lignoꝝ ſic-
coꝝ ſꝫ poti⁹ augeť. ſic nec cupiditas extinguiť ꝑ ap-
poſitionē diuitiaꝝ ſꝫ poti⁹ augeť. Vñ Iſido. in de ſū.
bono. li. 2. c. 41. Nunq̄ inquit ſaciari nouit cupiditas
ſemꝑ eñ auar⁹ eget. q̄to magis acqrit: tāto amplius
q̄rit. Vñ imaginatur Lico. dicto. i. ꝙ volens diuitijs
aiam ſatiare ſimilis eſt eſurienti qui ortum ingrediēs
diuerſis generibus arboꝝ cōſitū in quarū ramis ſu-
perioꝛib⁹ ſūt diuerſa genera fructuū ſalubarrima ex
quibus cauſanť vmbre inferius ſuꝑ ſpinas ⁊ tribulos
⁊ vidēs vmbras putat eſſe fruct⁹ ⁊ dū eos capere ni-
tiť puniriones patitur periculoſas. cōſiſr inqꝫ cū ter-
reſtria q̄ſi vmbre ſunt celeſtiū q̄ aiaꝫ ſuā terrenis ſa-
tiare nitiť: vmbras colligit ⁊ tribulatiōes ⁊ ſollicitu-
dines multas patiť. Cōſiſe exēplū pōit Anſelm⁹ i de
ſiſitudinibus de pueris papiliōes videntib⁹ q̄ pro eo
ꝙ vident papiliones diuerſoꝝ coloꝝ: vtputa albi ni-
gri viridi aurei argētei ⁊ hmōi. eas auide inſequūtur
putantes ſe ſi poſſint eas attingere rē ꝑcioſā appre-
hendere: currentes igiť cū magno ipetu poſt illas nec
ad pedes cōſiderātes ceſpitando cadūt ⁊ grauiť ſeip-
ſos vulnerāt: ⁊ ſi cōtingat eos papiliones manibus
appꝛhendere. nō niſi vermēvilē cū fractis alis inueni-
unť ⁊ man⁹ viliſſime interi⁹ deturpatas. Reuera ſic
auari vidētes vanū honorē ꝓſpitatē ⁊ diuitias huius
mūdi ipas circūqꝫ ꝑ mūdi ptes iſequūť putātes il-
las eſſe res ꝑcioſas. ⁊ iō vt illa aphēdāt nō cōſiderāt
vbi ponūt pedes affectiōis aie. ⁊ iō multotiens ceſpi-
tādo cadūt in mēdaciū ꝑiuriū hoīcidiū ⁊ i cetera peri-
cula multa. ⁊ ſi cōtingat eos mūdi vanitatē quā inſe-
quunť apphēdere tū morte ſupueniēte cū apienť ma-
nus ſuoꝝ operū nichil inuenient niſi vermes coſcie qui
nūq̄ moriēť excuſſis alis illis. i. mūdi honore ꝓſpita-
te ⁊ diuitijs ab eis ablatis. Vñ Iob. 27. Diues cū dor-
mierit nichil ſecū auferet: apiet oculos ſuos ⁊ nichil
inueniet. Sꝫ put dr̄ Eccl. 5. Sicut egreſſus ē nud⁹ de
vtero mr̄is ſue. ſic reuertetť ⁊ nichil auferet ſecū de la-
boꝛe ſuo. Et iō merito dr̄ Eccl. 5. Qui amat diuitias
fructum nō capiet ex illis. ¶ Quinta infirmitas que
auariciā concomitať eſt inclinatio ad terrā. de qua dr̄ 5.
Lu. 13. Ecce mulier q̄ hēbat ſpm̄ infirmitatꝫ decem et
octo annis ⁊ erat inclinata nec oino poterat ſurſū in-
ſpicere. Spūalr ſm ſacros expoſitores iſta ifirmitas
eſt amoꝛ inoꝛdinat⁹ diuitiaꝝ q̄ hoieꝫ q̄ſi beſtiā reddit
iteri⁹ vt ad terrā reſpiciat q̄ ad celos reſpicere debe-
ret. Vñ ps. Oculos ſuos ſtatuerūt declinare i terrā:
vñ tales ſiles ſūt porcis q̄ ſꝑ fodiūt i terra: ⁊ ſicut por-
ci ſub arboꝛe trāſeūtes de qua fruct⁹ cadūt de illis vel
lociť cōedūt. ſed nūq̄ verſus arboꝛē d̄ q̄ fruct⁹ deſcen-
dūt reſpiciēdo oculos eleuāt. ſic auari fruct⁹ diuitia-
rū auide colligūt ſꝫ nūq̄ vel raro oculos ad deū ele-
uāt illi a q̄ recipiūt gr̄arū actōes reddēdo. iſti bñ figu-
ranť Matthei. 11. vbi legiť ꝙ ieſus eſurijt ⁊ vidēs ar-
boꝛē fici ſecus viam venit ad eā ⁊ nichil inuenit in ea
niſi folia tm̄: ⁊ maledixit ficui dicens. Nūq̄ ex te na-
ſcatur fructus in ſempiternū ⁊ areſacta eſt cōtinue fi-
culnea. Spūaliter arboꝛ iſta auaros ſignat. ad hāc ar-
boꝛē venit xp̄s eſuriens in ſuis paupib⁹ mēbꝛis ⁊ ni-
chil in ea inuenit niſi tm̄ folia qꝛ paup a diuite nichil
niſi redargutionis folia recepit. ⁊ iō merito tali ſicut
dñs in die iudicij maledicet qñ ſibi cū alijs reprobis
dānandis dictur⁹ eſt illud Math. 25. Ite maledicti i
ignē etnū q̄ parat⁹ eſt diabolo ⁊ angelis ei⁹. ¶ Sex-
ta infirmitas q̄ auariciā cōcomitať ē manus arida. de
q̄ Math. 22. dr̄. Ecce hō manū hn̄s aridā. Spūaliter
vt dicit Guil. pi. manū aridā hꝫ auar⁹ dū ꝑ elemoſina-
rū largitionē nō valet eā paupib⁹ extēdere nō cōſide-
rās ꝙ ſicut dr̄ ꝓuer. 28. Qui dat paupi nō indigebit:
q̄ deſpicit dep̄catē ſuſtinebit penuriā. Vñ Ianuēſi. in
quodā ſer. aſſiſat elemoſinā lucerne. qꝛ ſicut ābulās in

noctis obſcuritate ſi portat lucernā añ faciē ſuā pōt
videre ⁊ cauere ne in foueas ⁊ puteos ꝑcipitet. ſed ſi
portat lucernā poſt tergū ſuū pt cōtingere ipm in fo=
neā cadere. vel qđ grauius eſt i puteū ꝓfundū ſubmer=
gi. Spūalr ipe poſt tergū ſuū lucernā portat q̄ ſolum
poſt mortē ſuā elynā ꝑ ſe fieri diſpoſuit. ⁊ qꝛ cū de hac
vita ꝓgredit lucernā hꝫ poſt tergū. iđ contingit ipſuꝫ
forte in foueā purgatorij cadere/ vel qđ longe grauiꝰ
eſt i profundū inferni ſubmergi: ſed qñ hō manibꝰ ꝓ=
prijs paupibꝰ elynā diſtribuit. tūc q̄ſi añ faciē ſuā lu=
cernā elyne baiulat. ⁊ talis elyna vt dr̄ Tob. 4. Ab oī
pctō ⁊ morte liberat ⁊ nō patitꝰ aīas ire in tenebras.
Sed tñ ꝑ iſto ē notandū qꝫ hec auctoritas non eſt ſic
itelligēda qꝫ elyna ꝑ ſe ſola delet pctm̄: ſꝫ illa eſt ſic in
telligēda qꝫ elyna acq̄rit grām ⁊ facit aīam peccatricē
mortuā per pctm̄ obtinere lumē grē: ⁊ ſic cognoſcere
⁊ videre iniq̄tates ⁊ ſurgere ꝑ verā pnīam ⁊ obtinere
dei miām ⁊ pctōꝝ remiſſionē. Figura huius habemꝰ
actuū. 9. vbi legit qꝫ quedā diſcipula noīe Thabita q̄
interpretata dr̄ dorcas. hec erat plena operibꝰ bonis/
quas faciebat. ⁊ factū eſt vt hec nobilis mulier infir=
mata moreretur ⁊ diſcipuli xp̄i q̄ ꝑ eā ſuſtentabantur
miſerūt ad petrū duos nūcios q̄ rogauerūt eū vt ve=
niret ad illā. qui cū veniſſet luerūt pauperes ⁊ viduas
flentes ei oſtendētes tunicas ⁊ veſtes q̄s faciebat eis
dorcas. et petrus oṙone facta dixit. thabita ſurge. at
illa apuit oculos ſuos ⁊ viſo petro reſedit. petrꝰ autē
dans illi manū erexit eam. Spūalr hec mulier ſignat
aīam iuſti viri facientis opa miē viduis ⁊ pauperibus
xp̄i: quā q̄nq̄ cōtingit īfirmari ꝑ tētationē diaboli et
mori per lapſū in pctm̄. ꝑ petrū vero q̄ agnoſcēs iter=
pretatur intelligo deū q̄ oēs iniq̄tates hoīm manife=
ſte cognoſcit. per duos eñ nūcios miſſos ad hūc pe
trum intelligo elemoſinā quā facit talis pctōꝛ ⁊ deuo
tam oṙonē quā mittūt ad deū pauperes ꝑ talē elynaꝫ
releuati: ad quoꝝ inſtantiā deꝰ veniens ⁊ vidēs veſti=
mētaꝝ elemoſinas q̄s fecit talis paupibus dicit ſibi ꝑ
grē ſpūſſancti īfuſionē thabita ſurge. q. d. elemoſine
tue ⁊ oṙones paupeꝝ rogauerūt me venire ad te ad dā
dū tibi grām. iđ iā recepta grā aperiens oclos mētiſ
⁊ vidēs abominationē pctōꝝ ſuoꝝ ſurgit ꝑ verā pniāꝫ
⁊ deꝰ porrigēdo ſibi manū miē ſue ſubleuat illā dan
do ſibi plenā veniā pctōꝝ. ⁊ pfecte eū illuiat lucerna
grē ſpūſſcti. de q̄ lucerna dr̄ ꝓuerb. 20. Lucerna dñi
ſpiraculū hoīs. Candela eñ q̄ lucet in p̄dicta lucer=
na elemoſine ē bōa intētio. ď qua lucerna ⁊ cādela loq̄
tur xp̄s Luce. 12. d. Sint lumbi veſtri p̄cincti ⁊ lucer=
ne ardentes in manibus veſtris. Sup quo Gre. Lū=
bos inq̄t p̄cingimꝰ cū carnis luxuriā ꝑ cōtinētiā car
nis coartamus. lucernas ardētes in manibꝰ nr̄is ge=
rimus cū intētionē rectā i nr̄is bonis opibus hēmꝰ:
⁊ ſicut lucerna ſine cādela in ea lucēte modicū vel ni
chil ꝓdeſt. ſic opus bonū ſine recta intētiōe michil deo
placet. Uñ figurā hēmꝰ Ezechi. 10. vbi legit qꝫ ꝓphe=
ta vidit āgelū hn̄tē duas alas ⁊ manꝰ hoīs ſubtus pē
nas eiꝰ. ſpūaliter ꝑ iſtas alas vt dicit Lico. itelligūt
amor ⁊ tīor quibꝰ tanq̄ alis ad deū puehimur. ⁊ has
alas multi dicūt ſe hr̄e. ſꝫ attēdāt ſi hēant ſubtꝰ alas
manus hominū q̄ manus alas ſubleuant. qꝛ aliter ad
deū nō aſcēdunt. manus eñ hoīs ſūt opa rōnis. i. opa
facta ſm̄ diſcretionē rōis: vtpote ieiuniū elemoſina
⁊ hmōi. ſed multi hn̄t alas ſꝫ nō hn̄t ſubtꝰ manꝰ hoīs
ſꝫ potiꝰ manꝰ beſtie. ⁊ iđ ad deū nō aſcēdūt. manꝰ eñ
beſtie ſūt mala opa facta ſcđm ſenſualitatē beſtialē:
vtputa voluptates carnales ſicut q̄ rapit aliena. lu=
xuriat vel ſupbit ⁊ hmōi. ſꝫ tales nō hn̄t manꝰ hoīs ſꝫ

beſtie. Itē q̄uis habemꝰ iſtas alas. ſ. amorē ⁊ timorē.
⁊ manꝰ hoīs. i. opa bōa oꝫ ad hoc vt ſub alis tegātur
. i. opa nr̄a bona ſub amore dei fiāt ⁊ tīore ne laudē de
illis q̄ramus hūanā: ſꝫ ſimplr̄ honorē dei. Uñ in con=
firmationē huiꝰ dicit xp̄s Mat. 6. Attēdite ne iuſti=
ciā vr̄am faciatis corā hoīb9 vt videamini ab eis. alio
qn̄ nō habebitis mercedē apđ prēꝫ vr̄ꝫ q̄ in celis ē. ve=
rūtñ xp̄s hoc ꝓhibet ſimpliciť opa bona publice fieri
ea intētiōe idē appetamꝰ laudē hūanā vel lucrū tp̄ale:
vt manifeſte declarat. Aug. i de ver. do. ſmo. 2. vbi ſic
ſcribit. Qui inquit opa iuſticie facit corā hoīb9 vt in
de laudē hūanā vel lucrū tp̄ale hēat/ ſeipm̄ vult gloꝛifi
cari et nō deū. ⁊ ſuā q̄rit vtilitatē ⁊ non dilexit dñi
voluntatē. ſꝫ quiſq̄s vult ita videri ab hoīb9 opa ſua
bona vt ille glificetur a quo ea q̄ in illo videntur acce
perit. ⁊ ſic ad imitandū bonū idē ipi vidētes pietate ꝑ
uocent. vere lumen eius lucet corā hoīb9: qꝛ lux dei il
lo caritatis radiat ⁊ nō ſupbie fumꝰ euomitur. et in
eo ipo caueat ne iuſticiā faciat corā hoīb9 vt videatur
ab eis: qꝛ nec ſuam deputat illam iuſticiā nec facit vt
ipe videat: ſꝫ vt intelligat q̄ laudat in hoīe iuſtificato
vt faciat in laudāte qđ laudat in altero. i. vt laudentē
faciat eſſe laudabilē. hec Aug. ¶ Sextū motiuū cōfe 6.
rēs ad deteſtationē auaricie ē deo valde odioſa ꝓ io
multū iniurioſa. ⁊ ꝓpꝛio ſubiecto maxime nociua. Uñ
q̄tū ad primū vcꝫ qꝫ auaricia ſit deo valde odioſa te=
ſtat ꝓphā Zacha. 1. d. hec dicit dñs exercituū zelatus
ſū hieꝛſ ⁊ ſyō zelo magno ⁊ ira magna ego iraſcor ſup
gētes opulētas. Itē Eſa. 57. ꝑꝑ iniq̄tatē auaricie ira=
tus ſū ⁊ pcuſſi eū. Itē Ozee. 12. Ad iracūdiā ꝓuoca=
uit me effraym in amaritudinibꝰ ſuis. ſpūalr effraym
fertilis iterp̄tat ⁊ diuitē ſignat q̄ in fertilitate diuiciaꝝ
ſuaꝝ triplicē hꝫ amaritudinē. ſ. amaritudinē laboris
in acquirendo. ama ritudinē timoris in cuſtodiēdo: et
amaritudinē doloris in ꝑdēdo. in iſtis eñ amaritudini
bꝰ ad irā deū ꝓuocāt diuites: đbꝰ dicit apl̄s. Jaco. 5.
Theſaurizaſtis vobis irā dei i nouiſſimis diebus. Et
merito deꝰ auaris iraſcit: ⁊ hoc ꝑꝑ triplicē ruſticitateꝫ
quā auarꝰ ſibi facit. ¶ Quaꝝ pꝛima eſt: qꝫ cū bn̄factū b.
debeat acceptorē reddere memorē bn̄factoris ſui: aua
rus tñ eo magis deū obliuiſcit. Uñ Ozee. 13. Adimple
ti ſūt ⁊ ſaturati ⁊ eleuauerūt coꝛ ſuū ⁊ obliti ſūt mei. vñ
q̄uis i principio mūdi deꝰ creauit hoīeꝫ ad imaginē
⁊ ſiītudinē ſuā ⁊ dñiū mūdi ſibi tradidit. d. dñamini
piſcibꝰ maris ⁊ volatibꝰ celi ⁊ vniuerſis animātibꝰ que
mouent ſup t̄rā. Geñ. 1. tñ tā carꝰ tā dilectꝰ recalcitra=
uit. vñ Deu. 32. Incraſſatꝰ eſt ē dilectꝰ ⁊ recalcitrauit.
incraſſatꝰ ipinguatꝰ dilatatꝰ ď reliq̄t dñ fctōrē ſuū. gl̄.
incraſſatꝰ ꝑ bōa nāe. impiguatꝰ ꝑ vtutē aīe. ⁊ dilatatꝰ
ꝑ dñiū totiꝰ īferioris creaṫe. ſꝫ ď reliq̄t dū factorē ſuū
Ecce q̄tū adheſit fctō ⁊ ď reliq̄t deū factorē ſuū ad=
heſit donoꝛ ď reliq̄t datorē. ⁊ iđ vtroq̄ ꝑuatꝰ ē ſcꝫ do
no ⁊ datore. dono q̄ ad dñiū: ⁊ datore q̄ ad grē confir=
matiōis bñficiū. reuera ita ē in multis adhuc. nā q̄cq̄d
hoīes hn̄t: a deo hn̄t. di. apo. q̄d hēs qđ nō accepiſti? 1.
Co. 4. ⁊ tñ gl̄iant hoīes q̄ſi nō accepiſſent ⁊ plꝰ reputant
de dono q̄ꝫ ď datore. vñ Sen. q̄ſq̄s inq̄t ď accipiēdo co
gitat oblitꝰ ē accepti. cū dēret auarꝰ laudare deū de
bōis q̄ iā accepit ipe oblitꝰ ē acceptoꝝ ⁊ de acq̄rēdis
cogitat. Tales porcis aſſimilāt q̄ dū glādes eis ꝓiciū=
tur nūq̄ ſurſū aſpiciūt ad faciē ꝓiicientis niſi qñ eis
glādes deficiūt. ſic ſpūalr nec t̄reni hoīes ad deū da=
torē reſpiciūt. ſꝫ ſp ad donū. vñ p̄s. Oclos ſuos ſtatu
erūt declinare in t̄rā ⁊ nūq̄ ad deū oclos eleuāt: niſi
cū ď fectū patiūtur. ⁊ tūc pꝛimo clamāt. Oculi omniū
in te ſperāt dñe: ⁊ tu das eſcā illoꝝ in tp̄e oportuno.

ſed viri iuſti dicũt vt pſ. Oculi mei ſemp ad dñm qm
ipſe euellet de laqueo pedes meos .i. de laq̃o auaricie
q̄m ſcd̃m ap̃lm. i. Thi. 6. Submergit hoĩem in interi
tum ⁊ perditionẽ. In cuius rei figurã demonũ legio
expulſa ab hoĩe furioſo petebat ĩgredi porcos quib⁹
ingreſſis ſtatim eos cũ impetu ſubmergebant in ma=
2. ri. vt pʒ Luce. 8. ¶ Secunda ruſticitas quã deo facit
auarus eſt ꝙ in quanto maiora dona a deo recipit in
tanto min⁹ deũ diligit non conſiderãs ꝙ ſicut natura
lucis talis eſt ꝙ vbi radij plures ſolares in vno ſoli=
do corpore dirigũtur ibi eſt maior reflectio ⁊ maioris
ſplẽdoris multiplicatio. vñ iuxta terram maior eſt ca
lor q̄ȝ in medio aeris ꝓpter maiorẽ ⁊ denſiorem radio
rũ ſolariũ multiplicationẽ: ſic moraliter eſſe debʒ ꝙ ĩ
q̄to plures diuinoꝝ bñficioꝝ radios recepit hõ in tã
to plures gratiarũ actionum radios in deũ reflectere
obligatur. vñ. 2. Macha. i. de magnis periculis a deo
liberati magnifice grãs agim⁹ ipſi: ſed multi tñ tanq̄ȝ
ruſtici ingratiſſimi ꝑ deũ liberati de maximo ꝑiculo
ſcʒ de periculo dãnatiõis eterne ip̃m de ſuis bñficijs
quotidie exprobrant ſimul es cuidaʒ mulieri ingrate
pro qua vir eius in colliſtrigio poſitus erat cui⁹ op=
probrij enormitatẽ ingratiſſima mulier viro ſuo im=
properauit imppetuum: iſtã imitari videntur tales q̃
xp̃o ſuoꝝ doloroſoꝝ vulnerũ fatue conſuetudinaliter
iurando improperant que nullaten⁹ ſuſtinuiſſet: niſi
eũ caritas penes hoĩeʒ cogiſſʒ. vnde Eccl. 29. Paſcet
⁊ potabit ingratos ⁊ adhuc amara audiet. De talib⁹
ingratis miſeris ip̃emet conqueritur ꝑ prophetam.
Iſa. i. d. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipſi aũt ſp̃uerũt me.
¶ Tertia ruſticitas quã deo facit auar⁹ eſt ꝙ de bo
3. nis ſibi a deo collatis nedũ ſibi grãs nõ agit nec pre
terea deũ magis diligit: ſed qd̃ grauius eſt ꝑ benefi
cia ſibi a deo collata contra deũ ſuum pugnat. vñ aliq̃
abundant diuitijs a deo cõceſſis vt neceſſitatib⁹ pau
perũ ſuccurrant ⁊ ipſi ſũt p̄cipui pauperũ oppreſſores
Alij fortitudine ſui corporis vigẽt vt deo ꝑ pnĩaʒ ſer
uiãt: ſed hi ſpecialiter ſp̃reto diuino ſeruitio in ſerui
tio demonũ vires ſuas cõſumunt: fiunt enĩ luxurioſi
bigoſi p̄dones ⁊ latrones: nõnulli etiam vigent inge
nio naturali quo deũ colere ⁊ ſe ⁊ alios regere debe=
rent: ſed illi fraudib⁹ ⁊ deceptionib⁹ intenti circũue
niũt ꝓxĩos ſeruiẽtes diabolo ⁊ nõ deo. Contra quos
Grego. 32. moral. Dũ reprobi inq̃t de diuinis⁹ accep=
tis nequaq̄ȝ recta: ſed praua cogitant: q̃d aliud faciũt
niſi ſuis cõtra deũ donis pugnant: qd̃ tñ prohibet eis
ſcriptura. 2. Paral. 3. d. Nolite pugnare cõtra dominũ
2. deũ patrũ vr̃oꝝ q: nõ vobis expedit. ¶ Secundo aua
ricia eſt primo multũ iniurioſa: qd̃ pʒ ex hoc ꝙ aua=
riciã ſequũtur bella ⁊ lites. vñ Iaco. 4. Unde ĩ vobis
bella ⁊ lites niſi ex cõcupiſcẽtijs veſtris qd̃ cõſiderãs
Seneca. Quietiſſime inquit viuerent homies ſi iſta
duo pronoĩa tollerent: ſcʒ meũ ⁊ tuũ. Ex auaricia ẽt
ſequuntur homicidia. In cuius figurã legiꝶ Geñ. 4.
ꝙ caym q̃ poſſeſſio iterpretaꝶ interfecit abel frẽʒ ſuũ.
vñ ⁊ fili⁹ auar⁹ multotiens mortem patris exoptat vt
ei⁹ poſſideat hereditatẽ: ſicut pʒ. 2. Re. 18. De abſa=
lõ q̃ ꝯgregato exercitu ſurrexit cõtra dd̃ patrẽ ſuũ vo
lẽs eũ occidere ⁊ regnũ ſuũ neq̃ter ſibi vſurpare: ſʒ at=
tẽde q̃d ſibi cõtigit. accidit eñ ꝙ ſicut eq̃tabat ſubꝶ cõ
dẽſam quercũ accepit eũ ram⁹ arboris ⁊ ſuſpẽſus eſt
ꝑ capillos capitis ſui ⁊ venit ioab ⁊ tres lãceas in cor
de ei⁹ cõfixit. Sp̃ualiꝶ ꝑ iſtũ abſalõ intelligo eũ q̃ mor
tẽ p̃ris vel m̃ris vel alteri⁹ aĩci libenꝶ vellet videre vt
poſſet ſibi ei⁹ hereditatẽ ⁊ diuitias accumulare: ꝑ ca=
pillos q̃ partes ſũt ſuꝑflue intelligo ſuꝑfluitates di=
uitiaꝝ quas deberet hõ ꝑ elẏmaꝝ largitionẽ paupib⁹
reſecare. ſʒ ſicut abſalon erat ĩ arbore ꝑ capilloꝝ ſu=
ꝑfluitates ſuſpẽſus ſic iniuſti diuites ꝓpter diuitiarũ
ſuꝑfluitates quas ĩ hoc mũdo iniuſte retinẽt ⁊ acq̃rũt
poſteri⁹ in pena ĩfernali eternaliꝶ erũt ſuſpẽſi: ꝑ tres
lãceas q̃b⁹ erat abſalon occiſus itelligo mendaciũ ꝑ=
iuriũ ⁊ opp̃ſſio paupeꝝ: q̃b⁹ multotiẽs auar⁹ occidit
aĩam ſuã. vñ aug. in de verbis dñi ſer. 35. Inexplebiꝶ
inq̃t eſt auaricia diuitũ q̃ ſp̃ rapit ⁊ nunq̄ȝ ſaciaꝶ: nec
deũ timet nec hoĩeʒ reuereꝶ nec patri parcit nec ma
trẽ cognoſcit nec fratri obtẽpat nec alco fidẽ ſeruat vi
duã opprimit pupillos inuadit: liberos in ſeruitũ re
uocat teſtimoniũ fiſi ꝓfert: res mortuoꝝ occupãt aua
ri: ac ſi ip̃i nunq̄ȝ erunt morituri. Que eſt iſta rogo in=
ſania aĩarũ amittere vitã ⁊ appetere mortẽ: acquirere
auꝝ ⁊ ꝑdere celũ. hec ille. ¶ Tertio auar⁹ nocet pro 3.
prio ſubiecto. nã ſtultũ auaricia facit hoĩeʒ. In cuius
rei ſignum Luce. 12. dicit xp̃s hoĩ auaro. ſtulte hac no
cte aĩaʒ tuã repetẽt a te. ſ. demones q̃ paſti cui⁹ erũt: ⁊
p̄t hec ſtultitia mĩtiplici oñdi exẽplo. ¶ Primo ex hoc
ꝙ auar⁹ vadit voluntarie laq̃o diaboli ſe ſtrangulare
⁊ in puteũ ĩferni ſe ſubmergere. di. ap̃lo. i. thi. 6. Qui
volũt diuites fieri incidũt in tentationẽ ⁊ ĩ laqueũ dia
boli ⁊ in deſideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua q̃ mergũt
hoĩes in interitũ ⁊ ꝑditionẽ. radix eñ oĩʒ maloꝝ eſt cu
piditas. quã q̃dã appetẽtes errauerunt a fide. Super
quo Iſid. in de ſũ. bo. li. 2. c. 41. Si ergo inq̃t ſuccidaꝶ
radix criminũ nõ pullulãt cetere ſoboles pctõꝝ. multi
eñ cupiditatis terrene cã etiã ipaʒ fidẽ renũciauerũt
cupiditas eñ xp̃ʒ vendidit: nam ⁊ pleriſq̄ȝ tñ ĩ rebus
alienis eſt deſideriũ vt ẽt homicidiũ ꝑpetrare nõ vereã
tur: ſicut achab q̃ appetitu cupiditatis ſue ſãguis ex
pleuit effuſionẽ: ſepe eñ iniq̃ q̃ male cõcupiſcunt aſſe=
quũꝶ quaten⁹ de affectu mali deſiderij forti⁹ puniãꝶ
electos aũt ſuos de⁹ non dimittit ire ĩ deſideriorum ma
loꝝ ꝑfectionẽ ſed in dolorẽ mẽtẽ eoꝝ cõuertit ꝓ eo ꝙ ĩ
ſcelo neq̃ter appetũt ĩ hac expiẽtia reſipiſcant reuerti
ad deũ ꝙ his mẽte ceſſerũt: deũ igiꝶ ſibi ꝓpiciũ noue=
rit aduerſarij q̃ qd̃ tp̃aliꝶ cõcupiſcit nõ ꝑmittiꝶ adiple
re: ſecreto aũt dei iudicio fieri vt duri⁹ ꝑeãt hi quoꝝ
cupiditatẽ affectus ſtatĩ ſequiꝶ actionis: nunq̄ȝ ſatiari
nouit cupiditas: ſp̃ eñ auar⁹ eget. q̄to magis acq̃rit:
tãto ãpli⁹ appetit: nec ſolũ deſiderio augẽdi excruciaꝶ
ſʒ ẽt amittẽdi metu afficiꝶ. Inopes naſcimur in hac vi
ta inopes receſſuri ſum⁹ ab hac vita: ſi ergo bona mũdi
hui⁹ ꝑitura credim⁹ cur ꝑitura tãto amore cupim⁹ ⁊
hec ille. ¶ Secundo pʒ hec ſtultitia ex hoc ꝙ auar⁹
potius vult in inferno eternaliter comburi q̄ȝ heredi= 2.
tatem falſe acq̃ſitã minui vel iniuſte retentã reſtitue=
re. Nõ obſtãte ꝙ ſicut dicit btũs Aug. ⁊ poniꝶ ĩ ca. 14.
q. 6. ſi res. Si res inq̃t aliena ꝑꝑ quam pctñ eſt reddi
põt ⁊ nõ reddiꝶ penitẽtia non agitur: ſed ſimulatur: ſi
a ſit veraciter agiꝶ nõ remittitur pctñ niſi reſtituatur
ablatũ ſi (vt dixi) reſtitui põt. Et iſtud idem approbat
Archidyacon⁹ tali rõne. Nequaq̄ȝ inq̃t ſaluari pote=
ris cõmiſſo tali pctõ cõtra dei ⁊ legis ſue p̄ceptũ niſi
de⁹ pctñ tibi remittat nec de⁹ vnq̄ȝ pctñ dimittit ni=
ſi vero de pctõ peniteas: nec vnq̄ȝ potes veraciter pe
nitere de tali pctõ niſi pri⁹ ſi potes reſtituas male ac
q̃ſitũ: quomõ penites de dãno primo tuo illato dum
illõ penes te retines: vel ei⁹ valorẽ. Certe mõ q̄m pec
catũ tuũ nõ ſolũ fuerit ĩ ſpoliãdo tp̃m: ſed inſuꝑ in in=
iuſte retinẽdo: nec eſt poſſibile ꝙ peniteat te retinere
qd̃ gratis retines: q: q̄ȝdiu retines gratũ habes qd̃ re
tines ⁊ ob hoc nõ te penitet ꝙ retines. Itẽ ſi tu nõ re=
tineas dũ tñ ali⁹ pro te retineat tua culpa eſt q̄m iuſte

tia exigiteret tibi retēto aſcribaſ que ꝑ te facta exiſtit.
hec Ardnich. i quodā ſer. ð ſctō Nicol. q̄ ſic icipit Al
giſlate. ꝛc. ¶ Tercio ptꝫ hec ſtulticia ex hoc ꝙ auarus
3. theſauriſat vbi oēs ꝑdeceſſores ſuos theſauros ami
ſerūt. ſ. in mūdo ꝛ cōtra hoc cōſiliū xp̄i dicētis. Noli
te vobis theſauriſare theſauros i terra: vbi erugo ꝛ ti
nea demolitur ꝛ vbi fures effodiunt ꝛ furanſ: theſau
riſate autē vobis theſauros i celo vbi nec erugo nec
tinea demolitur: ꝛ vbi fures nō effodiūt nec furātur:
ſed qualiter i celo theſauriſare debem⁹ docet chriſt⁹
Math. 19. dicēs. Da paupibus ꝛ habebis theſaurum
in celo. ¶ Sꝫ hic forte queret aliqs vtrū cuilibet liceꝫ
theſauriſare hic in terra? Et quātum ad iſtud dico ꝙ
hanc q̄ſtionem mouet ſanctus thomas in de veritate
theol. li. 3. ca. 18. Et rn̄det dicēs ꝙ theſauriſare pt̄ qs
ex affectu auaricie ſine intētione neceſſitatis ꝑprie vl̄
aliene: ꝛ iſto mō inquit oībus ꝓhibituꝫ eſt theſauriſa-
re. Alio mō poteſt quis theſauriſare ex ꝓuidentia: ꝛ
hoc dupliciter: vel ex cōſuetudine ꝑprie neceſſitatis
ꝛ ſic cōceditſ parentibus ſecularibus theſauriſare ob
neceſſitatē filioꝝ iuuandoꝝ aut filiarum cōiugio tra-
dendaꝝ nō aūt ditandaꝝ: ſed ſeruato ordine mō ꝛ ſta-
tu perſone. vel eſt theſauriſare ex conſideratione pu-
blice vtilitatis. ſ. regni defendendi, vel cultus dei am
pliſicandi: ꝛ ſic conceditur regib⁹ theſauriſare. Per-
ſonis vero eccliaſticis nunq̄ꝫ theſauriſare cōceditur:
ſed nec pecuniā tenere i intētione ſeruādi ſiue theſau
riſandi. Unde amb. Aurū inq̄t habet eccl̄ia nō vt ſer-
uet: ſꝫ vt eroget. Ex quib⁹ ptꝫ ꝙ dupl̄r pōt eſſe amor
pecunie ſiue tēporalium. ſ. reſpectu neceſſarij ſiue re-
ſpectu ſuperflui. Cōtra primū ꝓhibet dn̄s ꝓuocantem
ſollicitudinē. Cōtra ſecūdū ꝓhibet theſauriſationē.
hec ille. ¶ Quarto ptꝫ hec ſtulticia ex hoc ꝙ auarus
4. cum dom⁹ cōſcie ſue igne cupiditatis ſuccēſa ſit ꝛ ad
ignē illum extinguendū ſi vellet aquā grē poſſꝫ abun
danter inuenire potius faſciculos q̄rit ad domū ſuam
amplius incendendam. nam querit aurum ꝛ argentū
ꝛ cetera concupiſcibilia que amplius ignem cupidi-
tatis incendunt: quia ſicut ignis nunq̄ꝫ extinguitur ꝑ
appōnem lignoꝝ ſiccoꝝ: ſed potius augetur: ſic certe
nec cupiditas per appōnem diuitiarum extinguitur.
Unde ꝓuer. 3. ignis nunq̄ꝫ dicit ſufficit. Et ſicut Ec-
cl. 23. dr̄. Aīa calida. ſ. per auariciā quaſi ignis ardēs
¶ Quinto patet hec ſtulticia per hoc ꝙ ſicut viator
tranſiturus per locum vbi ſciret incuitanter ſe ſpoliā
5. dum fatu⁹ eſſet: ſi amplius de pecunia ſecū portaret
q̄ꝫ ſciret vſq̄ꝫ ad locū ꝓ ſuis expēſis eſſe neceſſarium:
ꝛ ſpūaliter vt poſſet per fidelem nuncium pecuniā ſuā
per aliam viam mittere a quo illam ſine diminutione
reciperet. Sic ſpūaliter cū mors ſit locus per quē oꝫ
nos oīno tranſire: et in morte omnia bona mundana a
nobis incuitabiliter auferentur vt quotidiano expe-
rimento videmus. Stultus eſt ergo qui oīa bona tem-
poralia que pōt acquirere vſq̄ꝫ ad locum illum ſecum
reportat: ꝑſertum cū poſſet illa in celeſtes theſauros
per manus pauperꝝ tranſmittere ꝛ ibi illa cum centu
pla augmentatione recipe. Iſtud intelligēs quidam
diues de quo narrat Guil. pari. in de vitijs: pte quar-
ta: ꝙ cum ad locū mortis appropiquaret ꝛ auxiliuꝫ a
ſuis diuitijs implorare t nec ab eis poſſet auxiliū ob-
tinere ait. O fallaces amici ego toto corde vos ama
ui ꝛ nunc in tanta neceſſitate poſitus nichil auxilij a
vobis obtinere poſſum: ſed parati eſtis me in tāto ne
ceſſitatis articulo poſitū deſerere: ſed qꝛ vos nō vul
tis me ſequi: vos ꝑ aliam viam ante me mittere ꝓcu-
rabo: ꝛ ſtatim oīa bona ſua diſtribuit fecit pauperib⁹.

ꝛ ſic ſtatim anī ſe ſuas diuitias ꝑmiſit. vnde noſtra ſūt
ſolū ille diuitie que paupib⁹ largiūtur. Qð conſide-
rans etiā quidam diues de quo narrat guil. pariſ. vbi
prius ꝙ cum dominus ſuus vellet tributum de bo-
nis ſuis habere et precepiſſet ei vt de bonis ſuis q̄ꝫ-
tum valerēt ſibi diceret veritatem. At ille facta ſub
computatione ſexcentorum aureorum quos paupe-
ribus erogauerat reſpondit domino ſuo ꝙ nichil in
mundo plus haberet preter ſexcentos aureos: ſꝫ cū
a circunſtantibus obijceretur ei ꝙ falſum eſſet quod
diceret. Nam illa inquiunt gutagia tantum valet et
illa tantū: ꝛ ſic de multis alijs: quibus ille reſpondit.
certe amici illa inquit de quibus loquimini non ſunt
mea: ſed domini mei: ꝙ quādo voluerit illa a me acci-
pere poteſt: ſed illos ſexcētos aureos quos pro amo
re dei pauperibus erogaui in ſalua poſui cuſtodia ſe
cundum conſilium chriſti dicentis Mathei. 6. The-
ſauriſate vobis theſauros in celo vbi nec erugo nec
tinea demolitur ꝛ vbi fures non effodiunt nec furan-
tur. ¶ Sexto ptꝫ hec ſtulticia ex hoc ꝙ ſicut ſtultus 6.
reputaretur qui in patria ſua vbi per totam vitam
ſuam remaneret ſibi de domo vel manſione nullo mo
do prouideret: ſed in via ſue peregrinationis ſiue in
patria aliena vbi ſolum per noctem vnam hoſpitatu
rus eſſet palatium magnum conſtrueret et illic om-
nia bona ſua congregaret. Talis vero ſtultus eſt aua
rus qui in hac vita in qua tanq̄ꝫ alienigena ꝛ peregri
nus vix per vnam noctem ad comparationem ad vi-
tam eternam manſurus eſt magna ſibi conſtruit edi-
ficia ꝛ hinc omnia que obtinere poteſt congregat et
theſauriſat temporalia: ſꝫ pro vita futura vbi eterna
liter eſt mā̄ſur⁹ nihil ſibi cogitat ꝓuidere. ¶ Septio 7.
ptꝫ hec ſtulticia ex hoc ꝙ auarus diligenter cauet ne
nimio onere ſuum iumentum grauetur: ſed ſeipſum
onere iportabili onerare nō timet: ꝛ ideo ſicut equus
de onere precioſorum iocalium quod tota die portat
nihil lucratur niſi dorſum excoriatū ꝛ corpus fatiga-
tum. Nam poſtq̄ꝫ tota die portauerit onus ſuum in fi
ne diei ducitur in fetidum ſtabulum et onus ſuum cū
omnibus iocalibus aufertur ab eo: et in domini ſui
cameram portatur. Sic certe auarus homo qui eſt
quaſi equus per totam diem vite ſue portans theſau
rum domini ſui id eſt mundi cui ſeruit auarus nichil
finaliter inde lucrabitur niſi dorſum excoriatum. i. re
morſum conſcientie corporis et anime fatigationem
ꝛ in fine diei vite ſue auferentur ab eo diuitie ſue et
recondentur in cuſtodia aliorum auarorum qui ſunt
quaſi thalamus mundi/et ipſe miſer auarus ducetur
in fetidum ſtabuluꝫ infernale. Et ideo merito dicitur
Eccl. 5. Qui amat diuitias fructuꝫ ex̄ non accipiet ab
eis: ꝛ ideo ſecūdum conſilium ſcripture Eccl. 7. Noli
eſſe ſtult⁹ ne moriaris in tp̄e non tuo. Et iō dr̄ thi. 6.
Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem ꝛ la
queum diaboli ꝛ in deſideria multa inutilia que im-
mergunt homines in interitum et perditionem. Et
per hec ſex predicta motiua patet q̄ꝫ deteſtāda ſit hec
nephandiſſima turpitudo auaritia.

¶ Cap. 3. de ſpecieb⁹ auaritie que ſūt ſeptē

Notabile primo expoſito de
deteſtatione peccati auaritie reſtat
nunc ſecundo eius multiplicem ſpe
ciē aliqualiter pertractare. Pro quo
notandū ꝙ ſecūdū Greg. 31. moral.

ſeptem ſpẽs aſſignantur auaricie quarũ prima eſt in-
quietudo: ſecunda violẽtia: tertia fallacia. quarta per-
iuriũ. quinta fraus: ſexta ꝓditio. ſeptima cõtra miaꝫ
obduratio. Rõ aũt hui⁹ aſſignationis eſt talis. Aua-
ritia (vt dictũ eſt) ẽ inordinatus appetitus habẽdi vel
retinẽdi terrenas diuitias. Primo enĩ ille appetitus
eſt inordinatus in ſe: qꝛ ingerit ſollicitudineꝫ, ⁊ curas
ſuperfluas. Dr̃ eñ Eccl.5. ꝙ auarus non implebitur
pecunia: ⁊ iõ ad hoc ꝑtinet inquietudo. Secũdo talis
appetitus eſt inordinatus in acq̃rendo: ⁊ iõ vtit̃ qñqꝫ
vi ⁊ hec eſt violẽtia: qñqꝫ vtitur dolo q̃ ſi ſit ĩ verbo eſt
fallacia ⁊ hoc quantũ ad ſimplex verbũ: ſi ꝟo addatur
confirmatio iuramenti ſic eſt ꝑiuriũ ſi autẽ dolus fiat
in oꝑe ſic quantũ ad res eſt fraus: q̃tũ vero ad perſo
nas eſt ꝓditio vt pꝫ de iuda traditore q̃ ex appetitu
auaritie prodidit xp̃m / ⁊ qñqꝫ vero talis apetitus eſt
inordinatus in retinendo. ſ. qñ cor humanũ nõ emolli-
tur mia vt de diuitijs ſubueniat indigentibus: ⁊ ſic eſt
obduratio contra miam.

¶ Capitulũ quartum de prima ſpecie aua
ritie que eſt inquietudo mentis.

PRima ergo ſpecies auaritie eſt
inquietudo mentis. vñ appetitus inordina
tus diuitiaꝝ ingerit ſuꝑfluam ſollicitudinẽ
tp̃aliũ in acq̃redo: qꝛ nichil aliud eſt q̃ ſuꝑ
fluũ ſtudiũ ad aliquod tp̃ale cõſequendũ: qd̃ quidem
ſtudiũ vl' ſollicitudo dr̃ eſſe inordinata q̃ttuor modis
¶ Primo quidẽ in ſe: qꝛ tm̃ ſtudiũ ⁊ ſollicitudo appo-
1. nit̃ ad ꝓcurandũ tp̃alia ꝙ hõ a ſpũalibus quib⁹ debe
ret ꝑncipaliter intẽdere īpedit̃ ⁊ retrahit̃. vñ Math.
13. dr̃ ꝙ ſollicitudo hui⁹ ſeculi ⁊ fallacia diuitiarũ ſuf-
focat verbũ. ¶ Scd̃o talis ſollicitudo eſt inordinata ⁊
2. illicita ꝓpter deſperationẽ annexã. ſ. qñ q̃s ne ſi faciẽ
do ꝙ ſcd̃m legem dei deberet vite neceſſaria ſibi defi
cerent. Unde criſo. ome. 16. oꝑe. imper. Sollicitudo in
quit deſꝑationis filia eſt: qꝛ deſꝑatio ſollicitudineꝫ ge
nerat: q̃ aũt ſperat in deũ ille nõ eſt ſollicitus q̃d man
ducet aut quo veſtietur: qm̃ nulla res eſt que facit ho
mines deſpare in aliqua neceſſitate niſi qui ſpem non
habent in deuꝫ. Fac bñ ⁊ opare iuſticiã vt ſpẽ habeas
apud deũ ⁊ non deſꝑabis in terra: bona eñ oꝑa ſpera
re faciũt. mala aũt oꝑa deſꝑare cõpellũt: nõ enim di
cit ꝓphã. Spera in dño ⁊ inhabita terraꝫ: ſed ſpera in
dño ⁊ fac bonitatẽ ⁊ inhabita terrã ⁊ paſceris in diui-
tijs eius: hec ille. Hanc eñ ſollicitudinẽ reprobat xp̃s
Mat. 6. oñdẽs triplici rõe ꝙ ipe nõ põt deficere ſuis
ſeruientibus in vite neceſſarijs. ¶ Prima enim ratio
1. quã facit xp̃s ibidẽ ad hoc oſtendendũ eſt hec in ſnia.
Aia eſt pl⁹ q̃ eſca ⁊ corp⁹ plus q̃ indumẽtũ: ſed de⁹
dat aiam et corpus ſuis ſeruiẽtibus ſine aliqua ſolli-
citudine eorũdẽ. Ergo a multo fortiori dabit illa que
ſunt minora. ſ. eſcã ⁊ indumentũ ſuis fidelibus. ¶ Se
2. cũda rõ xp̃i ad illud idẽ ꝓbandũ eſt hec. volatilia non
ſerunt nec metunt neqꝫ cõgregãt in horrea ⁊ pr̃ vr̃ ce
leſtis paſcit ea. cũ ergo vos magis plures eſtis illis
⁊ deo ſit cura maior de ſuis fidelibus ſeruientibus et
heredibus q̃ de brutis aialibus pꝫ ꝙ a multo fortio
ri paſcit illos. ¶ Tertia ratio xp̃i ad idẽ eſt hec. lilia
3. agri nõ laborant neqꝫ nẽt vt acq̃rant ſibi veſtimẽtum
⁊ tñ ſalomon in oi glia ſua nõ fuit coopert⁹ ſicut vnũ
ex illis. ſi ergo fenum agri qd̃ hodie eſt. ſ. tam pulcrũ
⁊ cras areſcẽs in clibanũ mittitur deus ſic veſtit q̃to
magis vos modice fidei. Vñ ꝯcludit. Nolite ergo ſol
liciti eſſe ſcꝫ ſollicitudine diffidentie annexe. ¶ Ter-
3. tio talis ſollicitudo dr̃ inordinata qñ tꝑalia querũtur
ꝓpter ſtipendia: ſed ad finẽ debitũ. ſ. ad honorẽ dei nõ
referũt̃. Vñ aug. in li. ſuo de oꝑe. mo. ſuꝑ illo Mat. 6.
Nolite ſolli. ⁊c. nõ enim inquit hoc dicit xp̃s vt iſte nõ
ꝓcurẽtur q̃tum neceſſe eſt vel honeſte poterit: ſed ne
iſta intueantur ⁊ ꝓpter iſta non faciãt q̃cquid in euan
gelij ꝑdicatione iacere iubent̃. ¶ Quarto ſollicitudo 4
circa tꝑalia dr̃ inordinata qñ tp̃s debitum non ſeruat̃
iuxta doctrinã ſcripture Eccle. 8. Omni negocio tp̃s
eſt ⁊ oportunitas. Unde vnicuiqꝫ tp̃i cõpetit propria
ſollicitudo ſicut tẽpori hyemali ⁊ vernali cõpetit ſolli
citudo arãdi ⁊ ſeminandi ⁊ vineas amputandi. In tẽ
pore vero eſtiuali ⁊ autũnali competit ſollicitudo me-
tendi ⁊ vindemiandi: et ideo ſi tp̃e hyemali de vinde-
mia homo eſſet ſollicitus ſuꝑflue preoccuparet ſollici
tudinẽ futuri tpis: ⁊ iõ talem ſollicitudinem ꝓhibet
xp̃s Math. 6. di. Nolite ſolliciti eſſe in craſtinuꝫ / cras
enim ibi ponit̃ ꝓ futuro vt dicit Hiero. vnde ſubdit. Cra
ſtinus eñ dies ſollicit⁹ erit ſibi ipſi. i. ſollicitudinẽ ſuã
habebit ꝓpriã q̃ ſufficiet ad inq̃etandũ animũ. ⁊ hoc
eſt quod ſubdit. Sufficit diei malicia ſua: ſed tñ attẽ-
dẽdũ eſt ꝙ cũ ꝓuidẽtia ſit pars prudẽtie non ꝓhibe-
tur oĩs ſollicitudo de futuro: immo talis ſollicitudo
laudabil' eſt quãdo vtitur debitis circũſtantijs. vñ et
talis ſollicitudo ꝑſuadetur ꝓuer. 6. vbi dr̃. Uade ad
formicã o miſer ⁊ conſidera vias eius ⁊ diſce ſapien-
tiã que cũ non habeat ducẽ nec ꝑceptorẽ nec principeꝫ
ꝑparat in eſtate cibũ ſibi ⁊ cõgregat in meſſe quod co
m-dat: ſed ſi ſollicitudo non ſit veſtita debitis circũ-
ſtãtijs puta ꝙ debito tempore non fiat / vel ſi fiat cum
timore diffidẽtie vel ſi per eaꝫ retrahetur a maiori bo-
no puta a ſpũalibus quib⁹ debet ſpecialiter ⁊ princi-
paliter intendere. Iuxta illud Math. 6. Primũ queri
te regnũ dei ⁊ iuſticiã ei⁹: vel ſi non debitus finis intẽ-
dat̃ qd̃ cõtingit qñ ordinat̃ ad tẽporalia tanq̃ ad fineꝫ
vltimũ ⁊ nõ vt ſeruiat deo ꝓpter iſta. Nã qñ iſta non
querũtur principaliter vt meli⁹ deo ſeruiat̃: talis ſol
licitudo eſt illicita ⁊ ꝓhibita. Vñ Aug. li. de ſer. dñi
in mõte ſic dicit. Cũ viderimus aliquẽ ſeruum dei ꝓ
uidere ne ſibi neceſſaria iſta deſint non ꝓpter hoc iudi
cem⁹ eũ ſollicitũ eẽ. Nã ⁊ ipſe deus ꝓpter exẽplũ locu
los habere dignatus eſt. Et in actibus aploꝝ ſcriptũ
eſt. Ea que ad victũ ſunt neceſſaria ꝓcurata eſſe in fu
turũ propter famã futurã: non igitur dñs improbat ſi
quis hõ more iſto ꝓcuret: ſꝫ ſi quis militet ꝓpter iſta
Dicta autẽ inquietudo mentis ⁊ ſollicitudo tꝑalium
que ſibi annectitur opponitur virtuti prudentie p ex-
ceſſum q̃ lꝫ videatur hr̃e rectã rõnem agibiliũ ꝓ futu
ro ⁊ videatur ita cõuenire cũ ꝓuidẽtia q̃ eſt pars pru
dẽtie: tñ aliq̃ñ circũſtantias ſuꝑfluas hꝫ vt dictum eſt
ꝓpter quas opponitur prudentie ⁊ ꝓuidẽtie ⁊ ptinet
ad tranſgreſſionẽ illius mandati. Non concupiſces rẽ
ꝓximi tui. magna enim ſollicitudo ꝓcedit ex magna
concupiſcentia.

¶ Cap̃. 5. de ſecũda ſpẽ auaricie q̃ rapina dicitur.

SEcunda ſpecies auaricie vt pre-
dictũ eſt violẽta ꝑdatio rei aliene q̃ cõiter ra-
pina nũcupat̃. Et differt a furto ſcd̃ꝫ phm
li. 5. Ethy. i. hoc ꝙ furtũ ẽ occultũ ⁊ fit frau
dulenter. Rapina vero eſt manifeſta ⁊ fit violenter et
peior eſt furto. Nam vt dicit Guil. pariſ. vñ peius eſt
peccare manifeſte q̃ occulte: ergo etiam iniuriare ali
cui apte vt faciunt raptores peius eſt q̃ iniuriare oc-
culte vt faciunt fures. vnde Augu. Penale inq̃t. i. pe-
na dignũ eſt occulte auferre: ſed multo maioris pene
dignũ eſt viſibilit' eripere. Hec aug. ⁊ ponit̃ in ca. 14.

q.5.penale.Sʒ p iſto eſt notandū φ inter cetera ſpe
1. cialiter ſeptē cohiberēt hoīeʒ ab iſto pctō. ¶ Primū
eſt φ rapina inter xpīanos nō ſolū rapina eſt ſed etiaʒ
proditio nā oēs xpiani fratres ſūt:iuxta illō Mat.2.
Nunquid pr̄ eſt vnus oīm veſtrum:nunquid nō vnus
deus creauit vos oēs:quare igitur deſpicit vnꝰ quiſ
qʒ frēm ſuū.Sed cū hō depdare frēm ſuū nō pōt abſ=
qʒ pditionis pctō ſeq̄t φ raptor eſt pditor frīs ſui
ꝛ nedū frīs ſui:ſed etiā dn̄i ſui ieſu xpī.qō pʒ ex hoc φ
qcunqʒ depdatur aliquē frēm ſiue fidelem ſubditū a=
licuiꝰ dn̄i eo ipo depdat ipm dn̄m:ſed cū oēs fideles
xpīani ſunt fratres ꝛ ſubditi ieſu:ſequit φ qui depre=
datur aliquē fidelē chriſtianū depdatur ꝛ ieſum xpm
dicente ſeipſo Mat.25. qcquid vni ex his fratribus
meis minimis feciſtis michi feciſtis:ꝛ cū quilibet de
pdans dn̄m ſuū innocentē pditor eſt dn̄i ſui:ſequit φ
quilibet raptor dn̄i ſui ieſu xpī pditor eſt manifeſtus
Vn̄ guil.pari.in de vitijs pte.4.Si aliquis inquit rex
vel pater familias filiū ſuū tranſituꝝ per aliquā viam
periculoſam bone fidei alicui commendaret ꝛ certam
ſummā ꝛ ſufficientē pecunie pꝛ eius labore aſſignaret
ſi ille vltra ſūmā illā a filio eius aliqd raperet:regis p=
ditorē indubitanter ſe oñderet:ſed vt cōſtat deꝰ filios
ſuos pauperes commendauit potentibus huiꝰ mun=
di dicens p pphetā.Eripe egenū ꝛ pauperē de manu
peccatoꝝ.Itē Eſa.1.Querite iudiciū ſubuenite op=
preſſo:iudicate pupillo:defendite viduā.Vn̄ ꝛ limi=
tauit eis remunerationes quibus deberent eſſe con=
tenti.vn̄ Luce.3.legitur φ venerunt milites ad iohēʒ
baptiſtā ꝛ interrogabant quid faciemus nos? Et ait
illis.Neminē concutiatis neqʒ calūniam faciatis:ſed
cōtēti eſtote ſtipendijs veſtris.Super quo dicit lyra.
Neminē cōcutiatis.i.deprimēdo paupes ꝛ deſpicien=
do:nec calūniam faciatis.i.non imponatis ſiīs crimē
diuitibus et occaſionem extorquēdi bona eoꝝ habe=
tis vbi per aliam viā bona eorū rapere non poteſtis:
ſed contenti eſtote ſtipendijs veſtris.Redditus enim
quos habent dn̄i tpales ab hominibꝰ ſibi ſubditis hn̄t
loco ſtipendioꝝ p labore quē ſuſtinere hn̄t p defen=
ſione ppli dei ꝛ legis illius:ꝛ iō deberēt eis contenti
eſſe.Nam vt dicit guil.pariſi.ſi vltra ſtipendia ſua ac=
ceperint.ſ.iniuſte ꝛ iniurioſe pditores ſunt ſpoliādo
2. filios dei fidei eoꝝ ꝛ cuſtodie commendatos.¶ Secū
dum quod cohiberet hoīem a pctō rapine eſt φ pctm̄
iſtud aſſimilat hoīeʒ diabolo:diabolus eñi fuit primꝰ
raptor volēs altitudinē dei rape dicēs illud Eſa.14.
In celū aſcendā ſupra aſtra celi exaltabo ſoliū meum
ꝛ ſedebo in monte teſtamenti in lateribus aquilonis
aſcēdam ſup altitudinē nubiū ꝛ ſimilis ero altiſſimo.
Itē ſicut diabolus continue laborat vt ab hoībus eo
rū ſpūalia extorqueat:ita raptores cōtinue laborant
vt ab hoībus iniuſte eorū bona tēporalia rapiant. Vn̄
ps.Inſidiatur quaſi leo in ſpelūca ſua vt rapiat pau=
perē.¶ Tertiū qō cohiberet hoīeʒ a pctō rapine ē φ
pctm̄ iſtud nedū aſſiīlat hoīem diabolo:ſed etiam red
3. dit hoīem peiorē diabolo ꝛ hoc in tribus.¶ Primo in
1 hoc φ diabolus differtur ab angelo dei hoī ad cuſto=
diam deputato.vt corpalē violentiam ſibi non in=fer=
ret:qō tñ qꝛ raptores nō faciūt quantū deo diſplicēt:
oſtēdi pōt faciliter p exemplum:nonne credis quin ſi
quis depredaret aliquē ad cuius cuſtodiā rex anglie
limitaſſet vnū militem de menſa ppria multum regē
offenderet:qn̄to ergo magis putandus eſt offendere
regē celeſtē qui filiū depredatur:ad cuiꝰ cuſtodiā ille
vnū de ſuis electis angelis deputauit q̄ ſunt quaſi mi
lites de menſa illiꝰ.Qō tñ raptores faciunt qn̄ fide=
les depredantur qui filij regis celeſtis ſunt. Dicente
apſo.1.Ioh.3.Videte qualē caritatē dedit nobis deꝰ
vt filij eius noīemur ꝛ ſimus.Et φ angeli deputant
ad eoꝝ cuſtodiā pʒ ex Math.18. Videte ne cōtemna
tis vnū ex his puſillis.Dico eñi vobis φ angeli eoꝝ
in celis ſemp vident faciē patris mei qui in celis eſt.
¶ Scdo raptores peiores ſunt diabolo in hoc φ dia
bolus torquet in inferno qui locus etiam tormentoꝝ 2.
vocat.Luc.16.ſed raptores hoīes torquent in mun=
do iſto vbi hoīes libertatē haberēt faciēdi de ſe ꝛ de
ſuis ad volūtatē ſuā ſcdʒ legē dei.ꝛ iō merito poſſu=
mus intelligere raptores vocatos angelos diaboli a
xpo Math.25.vbi legitur φ xps dicet ipſis in die iu=
dicij.Ite maledicti in ignē eternū qui paratus eſt dia
bolo ꝛ angelis eius.Vn̄ angelus miſſus interpretat
ꝛ raptores miſſi videntur a diabolo ad faciendū talia
opera mundo qualia facit diabolus in inferno.Nam
ſicut diabolus in inferno diuerſis generibus tormen
torum punit dānatos:ſic raptores in mundo diuerſis
pſecutionibus affligunt pauperes dei ꝛ electos. Vn̄
ſcriptura dicit:raptores excoriare paupes atterere/
cōmolire/deſpaſcere/comedere/ꝛ deuorare. De pmo
dr̄ Mich.3.Violēter tollitis pelles eorum de ſuper
eis ꝛ carnes eoꝝ deſuper oſſibus eoꝝ.De ſecundo ꝛ
tertio dr̄ Eſa.3.Vos enim depaſti eſtis vineā meā et
rapina pauperis ī domo veſtra:quare atteritis pplm̄
ꝛ facies paupeꝝ cōmolitis. De quarto dr̄ Eccli.13.
venatio leonis onager in heremo:ſic ꝛ paſcua ſūt diui
tuʒ pauperes.De quinto dr̄ puer.30.generatio q̄ p=
dētibus gladios hʒ ꝛ cōmandit molaribus ſuis vt co=
medat inopes de terra ꝛ pauperes ex hominibꝰ. De
ſexto legitur Ezechiel.19.Factus eſt leo ꝛ didicit ca=
pere predā ꝛ hoīes deuorare. Itē ps.Deuorāt plebē
meā vt cibū panis.¶ Sed p intellectu huius ſnīe eſt
notandum φ intelligere poſſumus raptores pdictas
neqtias facere paupibus cū huiōi faciant rebꝰ eoꝝ
q̄ ad ſubſtētationē vite eoꝝ eis ſūt neceſſaria.vn̄ q̄ ex
coriat ouē vel bouē paupis ī reputatione ipſius ipſū
pauperem excoriat quādo aufert ei tēporalia que de=
fectū intollerabilem pellunt ſicut ꝛ pellis ppꝛie car=
nis nec ſine illis pōt viuere ſicut nec ſine ppria pelle
Vn̄ Iob.2.Vocantur tēporalia pellis.vbi dr̄ pellem
pro pelle ꝛ cuncta q̄ hʒ hō dabit p aīa ſua pellem mg̃
bonoꝝ temporaliū p pelle ppꝛie carnis ꝛ ſcdm̄ hunc
modū loquēdi dr̄ etiā φ raptor molit ad vite ſue ſu=
ſtentationē neceſſariū ab eo rapit ꝛ ſibi et ſuis molit
comedit ꝛ deuorat.ꝛ iō merito talibus raptoribus di
cit ppheta.Eſa.59.Manus veſtre pollute ſunt ſan=
guine.Super quo Linco.dicto.13.Qui inqt ſiue cū
furto ſiue fraude poſſedit illud quo pauperes ali de=
berent paupeꝝ ſanguine manus hʒ pollutas:ꝛ qui de
tali poſſeſſione comedit ꝛ ſe veſtit ꝛ muros ꝛ domos
edificat:ſanguinē pauperuʒ comedit ꝛ bibit ꝛ ſangui=
ne pauperū veſtitur.ꝛ ſanguine paupeꝝ iacet ſuorum
fundamenta memoꝝ.Sed audiant inquit Linco.ta=
les q̄ ſanguinē pauperū comedunt ſcripturā dicētem
Panis egentiū vita pauperis eſt q̄ defraudat euʒ hō
ſanguinis eſt.Eccl.34.Et quicūqʒ ſupradicto mō ſan
guinē cōmedit ſi nō penituerit ſine dubio morte eter
na interibit.vn̄ Ezechiel.33.q̄ in ſanguine comeditis
ꝛ oculos veſtros leuatis ad immundicias vr̄as ꝛ ſan
guinē funditis:terram nunquid hereditate poſſidebi
tis.q.d.non.Audiant etiā inquit qui veſtiuntur pau=
perū ſanguinē pphetā dicentē.Eſa.9. Veſtimentum
mixtū cum ſanguine erit in cōbuſtionē ꝛ cibus ignis
Audiant etiā edificantes in ſanguine pphetā dicētē

Ue qui edificat ciuitatē in ſanguinibus ⁊ ꝑparat vrbē in iniquitatē. Abacuc. 2. ¶ Tertio raptores peiores
3. ſunt diabolo. in hoc ꝙ diabolus ſolum eos depredatur ⁊ torquet ꝗ male agūt: ſed raptores eos depdant ⁊ torquent qui a malo recedunt. vñ Eſa. 59. Qui receſſit a malo prede patuit. Itē puer. 29. Uiri ſanguinū oderunt ſimplicē ⁊ ſequitur abominātur ipſi eos qui in recta via ſunt. vnde ⁊ dicūt viri impij illud Sapie. 2. Opprimamus pauperē iuſtū. ⁊ non parcamus vidue nec veterano nec reuereamur canos multi temporis. Itē ſicut dicit beat⁹ augu. i quodā ſer. mali ſp bonos perſequūtur: ⁊ ſi nō ferro vel lapidibus. tñ vita ⁊ moribus. ſicut impij iuſtuꝫ loth in ſodomis. Ois inquit qui pius et iuſtus eſt qñ videt alios male viuere: ſeruire luxurie: iuſticiā non tenere: ſupbiā ſectari: aut aliter caritatem negligere: affligitur et triſtatur: Quis inquit aplƨ infirmatur ⁊ ego non infirmor: aut quis ſcādaliſat ⁊ ego non vror. quaſi diceret oēs ꝗ in caritate fūdātur alioꝝ pctis ⁊ miſerijs cōpatiūtur ⁊ triſtāt. et recitatis multis piculis quibus laborauit ſic concludit Aug. Cetera inqt pericula ꝗſcere pñt malū aūt a malo vſqꝫ in finē ſcli quieſcere non nouerūt. hec ille. vñ Eſa. 57. Impij quaſi mare feruēs qḋ ꝗſcere nō pōt. Et iō Iſi. i de ſū. bo. li. 3. c. 61. magis inquit mala faciētibus ꝙ̄ mala patientib⁹ dolere debemus. illi eīm praua faciēdo i malū ꝓficiūt. iſti patiēdo a malo corrigūtur. De⁹ aūt per malas volūtates alioꝝ in alijs multa opaꝛ bona. Malignātium hoim voluntates nequaꝙ̄ poſſunt impleri niſi deus dederit poteſtatē. nā dū hoies deo pmittēte malū qḋ concupiſcūt perficiūt ipſe dr̄ facere ꝗ pmittit: inde eſt qḋ ſcriptū eſt ꝑ ꝓphām: erit malum qḋ dñs nō fecit? verūtñ ꝙ iniqui mala expetūt volūtate: idcirco de⁹ dat perficiēdi volūtatē. pꝛ ſuā bonā voluntatem qꝛ de noſtro malo ipſe opatur multa bona. Nā quid dū volūtati dei reſiſtūt neſciētes cōſiliū dei faciūt ꝗ noueris ſic ſubiecta deo eē oia: vt ipi ꝗ ei⁹ diſpoſitionē aduerſantur ei⁹ impleāt volūtatē: ꝓpterea in hac vita boni iudicātur a malis: vt iterum in alia vita mali iudicentur a bonis: ſiue etiam vt hic ſit bonis tpalis afflictio ⁊ illic eterna remūeratio. Idcirco ſūt neceſſarij mali vt quotiēs boni offendunt flagellentur ab illis. Hinc eſt ꝙ aſſur virgā furoris ſui teſtaꝛ dñs: ſed quotiens ita ſit de dei indignatione ꝓcedit vt deus per illos in eos ſeuiat quos flagellādo emendare deſiderat: ſꝫ ille iuſtiſſima voluntate: illi vero ſepe crudeli intētione ſicut ꝑ ꝓphetā dicit de eodē aſſur. ille aūt non ſic arbitratur: ſed ad cōterendū paratū eſt cor eius: atrocē aūt ſup eos diuinū. ſcias furorē venturū qui exiſtunt pſecutores ⁊ violēti fidelib⁹ Uñ vualdeby ſup ſimbolo aploꝝ: ſicut pater inqt cū virga caſtigat filiū quem diligit: ⁊ poſtqꝫ ipſuꝫ flagellauerit virgā in ignē pijcit. Sic moraliter tyranni ⁊ pſecutores ecclie vocantur virga dñi. Eſaye. 10. Ue aſſur virga furoris mei et baculus ipſe eſt in manu coꝝ indignatio mea ad gentē fallacē mittā eū: ⁊ cōtra ppl̄m furoris mei mandabo illi vt auferat ſpolia: ⁊ diripiat predā: p tales eniꝫ tyrānos flagellat deus ſuos electos: ⁊ poſtea proijcit ipſos in ignem infernalē. Uñ ps. Non relinquet dñs virgā pctōrum ſuper ſortem iuſtorū. Igitur ſicut taꝛ pſecutio cedit inferentibus ad dānationē: ſic merito debet cedere patienter ſuſtinentibus ad conſolationē vt vero dicat quilibet talis: virga tua ⁊ baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Uñ Numeri. 23. legitur ꝙ balaam cuꝫ eductus eſſet ⁊ mitteretur ad pplm iſraeliticū maledicēdū ecōuerſo eū benedixit: ⁊ ideo dicit ſi bi balak. Nunquid ad maledicēdū vocaui te: ⁊ tu ecōuerſo benedicis? quod factuꝫ eſt vt dicit vvaldeby. in ſignuꝫ ꝙ hoim impioꝝ iniuſtā pſecutionē dñs vertit in meritū ⁊ gratie bñdictionē Uñ Iſi. in de ſū. bo. li. 3. ca. 62. Interdum eniꝫ inqt ꝓdeſt peruerſoꝝ prauitas vtilitati iuſtoꝝ dum eos malicia ſua erudiunt: ⁊ ad regna celoꝝ requirenda moleſtia temporali impellunt. Probatur hoc exemplo iſraelice plebis: ꝗ tunc diuti⁹ agebatur i egypto ꝙ̄ oportebat ⁊ per moyſen ad terram pmiſſionis vocari: ⁊ ex malis ꝗ in egypto patiebātur decedere: ⁊ ad pmiſſā patriā feſtinare. Hec ille: ſed certe hanc ſniam non cognoſcunt nec intelligūt tyranni iuſtoꝝ pſecutores. Uñ augu. nō cognouerunt tit⁹ ⁊ veſpaſian⁹ ⁊ ceteris gētes: qꝛ nō ipſis honor delatus eſt: vt affligerent vel caperēt vel ſubuerterent ciuitatē: ſed impietas eoꝝ tāꝙ̄ ſecuris dei facti: ē facti ſunt inſtrumentū irati nō regnū placati/ facit de⁹ qḋ plerūqꝫ facit ⁊ homo. Aliqñ iratus hō apphēdit virgā iacentem in medio aut fortaſſe qualicūqꝫ ſarmento cedit filiuꝫ ac deinde pijcit ſarmentū in ignem ⁊ filio ſuo ſeruat hereditatem: ſic aliqñ de⁹ ꝑ malos erudit bonos: ⁊ ꝑ tpalem potentiā dānandoꝝ exercet diſciplinā liberandoꝝ. hec aug. ſup pſal. 13. ſꝫ de multis pctōribus eſt ſicut de quadā aue: ꝗ vocatur anglice apopymaye de qua dicūt naturales ꝙ eſt auis duriſſimi capitis. ⁊ iō qñ inſtruitur loqui primo pcutitur leuiter cū virga in capite qḋ nō ſentiēs ꝓpter duriciē capitis nō curat: cum autē magiſter eius pcutit illam grauius adhuc non ſentiēs vel forte parū curans accipit magiſter ſu⁹ virgā ferreā ⁊ cū illa fortiter aueꝫ pcutit: ⁊ ſic tādē auis doctrinā ei⁹ recipit. Spūalr ſic eſt de magro noſtro xp̄o: ꝗ dicit nobis illō Math. 11. Diſcite a me qꝛ mitis ſū ⁊ humilis corde: ſi igiꝛ ſcd̄m ei⁹ doctrinā nec verbo nec corpe voluerit ſe pctōres emēdare: pcutit eos leuiꝛ. ſ. qñ mittit eis infirmitateꝫ ⁊ tolerabiles perſecutiones: ſꝫ qꝛ pctōres ſūt duri capitis modicū vel nihil inde curant: ⁊ iō deus percutit eos aliqñ fortius. ſ. qñ mit tit eis grauiores infirmitates ⁊ tribulationes: ⁊ ſi adhuc ſe nō correxerint: certe tandē pcutiet eos virga ferrea. vñ ps. Reges eos in virga ferrea. Iſta eſt virga de qua dicit ꝓpheta. Percutiet eos virga oris ſui. cū hac virga eī pcutiet eos cū dicet illis illa duriſſima verba Math. 25. Ite maledicti in ignē eternū. ⁊c. ¶ Quartū qḋ ꝓhiberet hominē a pctō rapine eſt: ꝙ macula huius pcti quaſi in- 4
ſeparabiliter inheret. vñ ſicut hoies hñtes nouas veſtes ꝑcioſas diligētiſſime caueant ſibi ab oleo ⁊ ab alijs quorum macule remoueri nō pñt dicentes: pdita eſſet veſtis mea ſi ſemel talis macula eſſet deturpata: ſic cauere deberent hoies ⁊ ſpāliter iuuenes nondum infecti a pctō rapine: ne ſi cū illo pctō maculentur periculo innondentur pditionis eterne. nā macula hui⁹ pcti vix remoueri pōt. vix enī pōt aliquis raptor induci ad reſtituendū iniuſte ablata: qḋ tñ ſi nō fecerit ſaltem ſi facere poſſet ꝓculdubio ineternum peribit. vñ Aug. ſi res inqt ꝓpter quam pctm̄ eſt reddi poſſet: ⁊ non reddiꝛ pnīa non agitur: ſed ſimulatur: ſi aūt veraciter agitur non remittitur pctm̄ niſi reſtituatur ablatum/ vt dixi/ ſi reſtitui pōt. hec augu. ⁊ poniꝛ in ca. 14. q. 6. ſi res. ¶ Quintū quod ꝓhiberet hoiem a pctō ra- 5
pine eſt ꝙ raptores excōicationis incurrūt ſniam. vñ Nicolaus papa. Illi inquit qui peregrinos vel oratores cuiuſcūqꝫ ſancti ſiue clericos ſiue monachos vel felas aut inermes paupes depdati fuerint vel bona eoꝝ rapuerint vel in maluꝫ obuiauerūt anathematis vinculo feriantur niſi digne emēdauerint. hec Nicol.

ι ponitur in ca.24.q.3.illi aũt legit eſt in vita ſcti ia
cobi φ theuthonicus quidã cũ filio ſuo circa annũ do
mini.1020.ad ſanctũ iacobũ peregrinationis cã iter
ſuũ deuote cepe rt:ι ab hoſpite quodã maligno ipſis
dormientibus in vrbe colonie ciphus argenteus in
ſua pera ponit occulte quos mane quaſi latrones in=
ſequẽs ipi⁹ hoſpes reuocat:furtiq eos arguẽs ι ap=
ta pera ciphoq inuento ſtatim rapiunt ad iudicium.
dataq ſnia ſicut lex erat ibidẽ oĩa que habebãt hoſpi
ti dabant:vnus ſq eoꝝ ad ſuſpendiũ iudicatur:ſꝫ cum
pr̃ pro filio ι filius ꝑ patre ſuſpẽdi eligeret:tandem
filius ſuſpenditur.pr̃ vero ad ſanctũ iacobũ cum me
roꝛe pergit ι facta ſua pegrinatione poſt tres dies re
diẽs ad filiũ voces lacrimoſas pmebat:ι ecce pr̃⁹ filius
ſuſpenſus ſtatim meſti patris deliniuit dolorem. O
inquiens dulciſſime pr̃ ne fleueris qꝛ mortuus non ſũ:
nec vnq̃ meliori mõ ſanitate corꝑali gaudebã.nã huc
vſq ex quo ſuſpẽſus erã me ſanctus iacobus ſuſtẽta
uit celeſtiq me refocillauit dulcedine.qđ audiẽs pr̃
ingenti cuꝫ gaudio currit ad vrbẽ pploq miraculum
vite filij ſui intimauit:ι venientes oñs ad filiũ pegri
ni ι rei veritatẽ videntes ſtatim eũ in columem depo
ſuerunt ligno/ι malignum hoſpitẽ tunc veritatẽ con
fitentẽ ſuſpẽderunt/vt de illo verificaretur illud Sapi.
11.Per q̃ peccat hõ.ιc.Et hmõi maligni raptores ex
cõicati ſũt.iõ a comitiua illoꝝ dñt fideles inquantũ
pñt abſtinere.vñ.1.Coꝛ.5.nũc ſcripſi vobis ne cõmi=
ſceamini fornicarijs:ſed ιs q̃ ſup nominat inter vos
eſſe fornicatoꝛ aut auarus aut ydolĩ ſeruiẽs aut ebrio
ſus aut rapax aut hmõi cibũ nolite ſumere. Sextum
qđ cohiberet hoīeꝫ a pctõ rapine eſt magna pena qua
dñs punitur⁹ eſt raptores: vñ dñs puniẽd⁹ eſt eos in
pñti vita pena temporali:ι in futuro pena eterna. In
pñti eñi vita puniet eos pena multiplici. ¶ Quarũ pri
ma eſt paupertas. vñ ꝓuer.11. Alij diuidũt ppria ι dito
res fiunt.alij rapiunt nõ ſua ι ſp ſunt in egeſtate.vnde
Eccĩ.4.4.Subſtãtie iniquoꝝ quaſi fluui⁹ ſiccabũt.ι ſu=
mit ibi fluui⁹ ꝓ torrẽte q̃ a pluuijs cõgregatur.Itẽ Eſa.
33.Ve q̃ predaris nonne ι ipſe ꝑdaberis:ι q̃ ſpernis
nõne ι ipſe ſperneris.cũ cõſũmaueris predationẽ de
ꝑdaberis cũ caſtigatus deſieris cõtẽnere cõtẽneris.
vñ Sap.5.Stabunt iuſti in magna cõſtãtia aduerſus
eos q̃ ſe anguſtiauerũt ι q̃ abſtulerunt labores eorum
videtes aũt turbabuntur timore horribili ι mirãbun
tur in ſubitatiõe inſperate ſalutis gemẽtes pre angu
ſtia ſpiritus dicentes intra ſe pniam agentes.hi ſunt
quos aliquando habuimus in deriſum ι in ſimilitudi
nem improperij:quos inſenſati eſtimabamus vitam
illoꝝ inſaniã ι finẽ illorum ſine honore.quõ ergo com
putati ſunt inter filios dei ι inter ſanctos ſors illoꝝ
eſt ergo errauimus in via veritatis ι iuſticie ι lumen
non luxit nobis ι ſol intelligentie non eſt ortus nobis
Laſſati ſumus in via iniquitatis ι perditionis:et am
bulauimus vias difficiles.viam autem dñi non ambu
lauimus q̃d nobis ꝓfuit ſupbia aut diuitiarũ iactan=
tia q̃d cõtulit nobis.tranſierunt oĩa illa tanq̃ vmbra.
Item abacuc.2.qꝛ tu ſpoliaſti multas gentes ſpolia=
bunt te oẽs qui reliqui fuerunt.Itẽ ꝓuerb.24.q̃ dat
pauperi non indigebit:q̃ deſpicit depcantem ſuſtine
bit penuriã:ι ſi ipſe ſuſtinebit penuriam qui deſpicit
pauperẽ depcãtẽ:ergo a multo fortiori ipſe ſuſtinebit
penuriam qui per rapinam ſpoliat pauperem indigẽ
2. tẽ.¶ Secunda pena qua puniet dominus raptores in
pñti eſt φ filij eorum mẽdici efficientur et gladio peri
bunt.vnde Naum.2.Leo cepit ſufficientẽ catulis ſuis
ι necauit leenis ſuis et impleuit ꝑda ſpeluncas ſuas
ι cubile ſuum rapina:ecce ego ad te dicit dñs deus
exercituũ ι ſuccendã vſq ad ſummũ quadrigas tuas
ι leunculos tuos comedet gladius.vbi ꝑ leonem in=
telligitur raptoꝛ.iuxta illud ꝓuerb.28. Leo rugiens
ι vrſus eſuriens princeps impius ſup pplm paupeꝝ
Item Iob.27.Hec eſt pars hoīs impij apud deum ι
hereditas violentoꝝ quam ab oĩpotente ſuſcipient:ſi
multiplicati fuerint filij eius in gladio erunt:ι ne po
tes eius nõ ſaturabuntur pane.¶ Tertia pena rapto
rũ in pñti vita eſt acceleratio mortis.Nã ſicut rapto= 3.
res abbreuiant vitam paupeꝝ quoꝝ bona crudeliter
rapiunt/ita deus ſua iuſticia exigente dies talium ra=
ptoꝝ abbreuiabit ſup terrã.pſ.Viri ſanguinum ι do
loſi non dimidiabũt dies ſuos. Itẽ ꝓuer.2.Impij de
terra perdentur:ι qui iniq̃ agunt auferentur ex ea.Vñ
experiẽtia docet:ι hmõi raptores cõiter morte ſubita
moriũtur/vel ab alijs impijs crudeliter occiduntur.
vñ Exo.22.vidue ι pupillo non nocebitis: ſi leſeritis
eos vociferabuntur ad me ι ego audiã clamorẽ eorũ
ι indignabitur furoꝛ me⁹ ꝑcutiãq vos gladio ι erunt
vxores vr̃e vidue ι filij vr̃i pupilli:ſed mirũ eſt φ rap
tores quotidie vidẽtes eis ſimiles ſubito moriẽtes ac
etiã miſerabiliter a crudelibus homicidijs ꝑemptos
nõ timẽt.nã vt videtur ſi hõ ꝑ viam ambulans a latrone
inſequeretur ſagittante p⁹ eũ ι nũc ſagittaret. vltra eũ
ibi vnũ de ſocijs ſuis occidẽdo nunc citra eum alium
occidendo:ι cõſilr a dextris ι a ſiniſtris:nõne ſtultus
eſſet niſi timeret ne illi⁹ furis occideretur ſagitta: ſꝫ nõ
obſtãte φ hmõi raptores a morte perſecuti vidẽt quo
tidie alios raptores eis ſimiles ſagitta diuine vindi=
cte nunc vnũ occiſũ añ eos.i.ꝑcellentioris gradus q̃
ipſi ſunt:nũc alium citra eos.i.inferioris gradus.nũc
alium a dextris.i.ipſis ditiorẽ:ι nunc alium a ſiniſtris
id eſt ipſis pauperiorem.adhuc intantum diabolo ſunt
excecati φ mortis ſagittam nõ timent.vnde ι intrĩ ex
cecauit eos malicia eoꝝ φ vt teſtatur ꝓpheta. nõ vi=
debunt interitũ cum viderint ſapientes morientes ſil
inſipiens ι ſtultus peribit.¶ Quarta pena raptorum
in pñti vita eſt continuus doloꝛ.vnde Grego.15. mo=
ral. Doloꝛem inq̃t in corde hꝫ oĩs auarus in ipſa ſua
concupiſcentie fatigatione qualiter concupita rapiat
quomõ alia blandimẽtis ι alia terroribus auferat:q=
bus laboribus vigilijs ι erroribus alia ſibi acquirat:
at poſtq̃ rebus queſitis ꝑuenit ad deſiderium ſuum
alius doloꝛ ipm fatigat:quia cum ſolito timore cuſto
dit:qđ graui labore meminit acquiſitum.hinc inde in
ſidiatores metuit atq hoc ſepe preparari qđ ipẽ fecit
alijs ꝑtimeſcit:formidat potentiorẽ alterum ne hunc
ſuſtineat violentum:cũ vero pauperẽ conſpicit:ſuſpi=
catur furem:ipſa quoq que geſta ſunt curat magno
ope ne ex nature ꝓprie defectu per negligentiã con=
ſumantur.In his itaq oĩbus:qꝛ timoꝛ ipſa pena eſt:
tanta infelix patitur q̃nta pati timet poſt hec ad gehẽ
nam ducitur/ et eternis cruciatibus mancipatur.hec
ille.¶ In futura etiaꝫ vita raptoꝛ grauiſſime punie=
tur:vñ ι tunc rapine eius collo eius iponent. ι coram 4.
toto mundo oſtẽdẽtur.Vñ Treñ.1.Iniq̃tates mee cir
cũuolute ſunt ι impoſite collo meo.Iniq̃tates poſſũt
intelligi res male acquiſite ꝑ quibus raptores in in=
ferni patibulo ſuſpendentur:ſicut ι digni ſunt ſuſpen
dio in vita pñti:qꝛ raptores ſimili pena vel maiori de
berent puniri q̃ latrones:q̃uis non ſit qui hoc eis au
deat facere.Vñ valerian⁹:queſitũ inq̃t fuit a ſocrate
cur rideret.q̃ ridẽs ait:qꝛ video magnos latrões du
centes paruũ latronẽ ad ſuſpendium q̃ longe ſunt il=
lo ſuſpẽdio digniores. ſacrilegia inq̃t minuta puniun

tur ſed magna in triumphis feruntur. hec valerian⁹ maximus li. 7. Sed celeſtis rex q̄ nō timet eos indubitanter hoc eis faciet. vñ Amos. 4. Iurauit dñs in ſctō ſuo q: ecce dies veniũt ſup vos ꝛ leuabũt vos in contis. i. in portis ad modũ corũ qui ſuſpenduntur. Rapine etiā ſe hñt ad raptores vt mole aſinarie collis eoꝝ ſuſpēſe ad iferiora loca inferni eos trahētes. vnde puer. 21. Rapine impiorum detrahent eos. ſ. in pfundũ inferni. ꝛ nō mirũ. Nā legitur Luce. 16. q͂ hō quidā erat diues qui induebat purpura ꝛ byſſo ꝛ epulabatur quotidie ſplendide: ꝛ erat quidā mēdic⁹ nomine lazarus qui iacebat ante ianuam eius vlcerib⁹ plenus cupiens ſaturari de micis que cadebant de menſa diuitis/ ꝛ nemo illi dabat. ꝛ ſequitur. Mortu⁹ eſt diues ꝛ ſepultus eſt in inferno. Sup quo Aug. in de verbis dñi ſer. 84. Ille inquit diues ante cuius ianuam iacebat pauperrimus vlceroſus non eſt dict⁹ raptor alienarum rerum ſꝫ diues erat. nō dicit xp̄s q͂ erat calũniator aut pauperꝫ oppreſſor aut alienaꝫ reꝫ delator aut raptor aut receptor. nec dixit q͂ erat pupillorum ſpoliator: aut viduaꝫ perſecutor. nichil hoꝫ dixit. ſed q͂ erat diues ꝛ induebat purpura ꝛ byſſo ꝛ epulabat quotidie ſplendide. qd igit inq̄t Aug. erat crimē ei⁹. ꝛ rñdet. paup iacens añ ianuam vlceroſus ꝛ non adiut⁹. hoc eñ apte de illo legit q͂ immiſericors erat. Nũquid eñ cariſſimũ ſi paup ille añ ianuam iacens vt a diuite acciperet ꝛ diceretur de illo q͂ cupiebat ſaturari de micis que cadebāt de menſa diuitis propter hanc ſolā inhumanitatē qua cōtemnebat pauperē ante ianuam iacentē. nec cōgrue digneꝗ paſcebat: mortuus eſt ꝛ ſepultus in inferno. Et ſeq̄tur. Si hec igit pena auarorũ q̄ pena raptoꝫ. Item Aug. ſup codē li. ſer. 24. Si in ignē mittit qui nō dedit rem ppriā vbi putas mittendus eſt qui inuaſit alienā. Si cum diabolo ardet qui nudũ non veſtiuit: vbi putas arſurus eſt qui ſpoliauit. ſed forte inquit Aug. ait michi raptor alienaꝫ rerũ. ego ſimilis illius diuitis non ſum agapes/ id eſt elemoſinas facio vinctis in carceribus mitto: nudos veſtio: peregrinos ſuſcipio. dare te putas tollere noli ꝛ dediſti. ille cui dederis gaudet. ſꝫ ille a quo abſtuleras plorat. quē iſtoꝫ duoꝫ exauditur⁹ ē dñs. vñ Eccl. 34. Unus orans ꝛ vn⁹ maledicēs cuius vocem exaudiet dñs: immo vn⁹ orans ꝛ multi maledicentes timendũ eſt ne vocē maledicentium exaudiat. Unde Eccl. 35. dr̄ q͂ dñs deprecationē leſi exaudiet non deſpiciet preces pupilli nec viduā ſi effundat loquelam gemitus. nōne lachryme vidue ad maxillā deſcendũt ꝛ exclamatio ei⁹ ſup ducētem eas. i. ſuper raptorez q̄ facit eā lachrimari. A maxila eñ aſcēdũt vſꝗ ad celũ ꝛ dñs exauditor nō delectabit in illis. q. di. ſed grauiſſime iraſcetur in illis ꝛ cām illi⁹ vindicabit. vñ Exod. 22. Uidue ꝛ pupillo nō nocebitis. ſi leſeritis eos vociferabunt ad me ꝛ ego audiā clamorē eorum ꝛ indignabitur furor me⁹. pcutiāꝗ vos gladio ꝛ erunt vxores vr̄e vidue ꝛ filij veſtri pupilli. vñ dicit xp̄s Luce. 18. Iudex quidā erat in quadā ciuitate qui dñm nō timebat ꝛ hoies non verebat. vidua aũt quedā erat in ciuitate illa ꝛ veniebat ad eum dicens. vindica me de aduerſario meo: ꝛ nollebat p multũ tp̄s poſt hoc aũt dixit intra ſe. ꝛ ſi deũ nō timeo nec hominē vereor tñ quia moleſta eſt michi hec vidua vindicabo illam et ſubiũgit dñs. Audite quid iudex iniquitatis iudicat. deus aũt non faciet vindictam electoꝫ ſuoꝫ clamantium ad ſe die ac nocte ꝛ patientiā habebit in illis. dico aũt vobis q: cito faciet vindictā illoꝫ. ¶ Sed hic dubitatur quō electi poſſunt petere vindictam de inimicis ſuis: pſertim cum xp̄s dicit illis Math. 5. Diligite inimicos veſtros ꝛ benefacite his qui oderūt vos ꝛ orate p perſequētibus ꝛ calũniantibus vos. Huic rñdet doctor de lyra Lu. 18. ſup codē dicēs. q͂ ad electos ptinet bōa ſpūalia ꝛ eterna que ſunt ſimpliciter bona optare ſuis pſecutoribus ꝛ hoc mō p eis orare: ſꝫ q: pene tp̄ales ſunt quedā medicīe q: valēt ad emēdationē vite ꝛ ad declarationez diuine iuſticie. ꝛ ideo ad ſctōs bñ pertinet petere a deo hoc mō vindictam de ſuis perſecutoribus nō ex motu ire ſꝫ ex zelo iuſticie. Sꝫ certe dñs qui dicit michi vindictam et ego retribuā. Ro. 12. Cito faciet vindictam puniēdo tales raptores vt dictũ eſt pena tp̄ali in pñti. ac etiam niſi fructuoſe peniteāt pena eterna in futuro. Uñ tantus eſt amor celeſtis iudicis ad pauperes q͂ quicquid eis agatur ſibiipſi reputat dñs. Uñ vt dicit Guil. pariſiē. cũ xp̄s in die iudicij dicet illis qui a ſiniſtris ei⁹ erũt illud Math. 25. Ite maledicti in ignē eternũ: qui paratus ē diabolo ꝛ āgelis ei⁹. Eſuriui ꝛ nō dediſtis michi mãducare ꝛc. Raptoribus dicere pōt. Eſuriui et abſtuliſtis michi qō debebam mãducare. ori meo extraxiſtis qō canibus ꝛ auibus veſtris dediſtis. Raptores eñ ori dñi ſubtrahũt in pauperibus ꝛ in ore porcorum. i. voluptuoſoꝫ hoīm vel ore canũ. i. detractoꝫ ꝛ tyrannoꝫ qui canes diaboli ſunt ponunt. ac etiam ad lr̄am canes ꝛ aues paſcunt de rapinis pauperum. et etiam auferunt de ore dei quod ponunt in ore diaboli. Os eñ dei eſt os pauperis ꝛ os iuſti. dicente dño p pphetam hiere. 15. Si ſeparaueris precioſum a vili quaſi os meum eris. os vero diaboli eſt os impij. Nā cũ impi⁹ ſeruus ſit diaboli os ꝛ cetera mēbra diaboli ſunt. cum igitur raptor ſubtrahit paupi qō ponit in ore ſuo. aut in ore alioꝫ impioꝫ ſequitur q͂ ori dei ſubtrahit qō ponit in ore diaboli. Raptoribus etiā pt dicere dñs. Sitiui ꝛ abſtuliſtis qō debui bibere. imo ꝛ qō plus ē ſanguinē meũ in pauperib⁹ bibiſtis. nam quod vni ꝺ minimis meis feciſtis/ michi feciſtis. Et ſicut dr̄ Eccl. 34. Panis egentium vita pauperis. q̄ defraudat illum homo ſanguinis eſt. Raptorib⁹ etiā dicere pōt. Eram hoſpes ꝛ nō ſolũ nō collegiſtis me/ ſꝫ qō peius eſt de domo mea expuliſtis me ꝛ domum meam cōbuſſiſtis. Itē nudus fui ꝛ nedũ nō cooperuiſtis me: ſed in augmētationē veſtre damnatiōis excoriaſtis me. ꝛ vnde cooperiri debui michi ſubtraxiſtis vxores enim raptoꝫ veſtibus caudatis terraz cooperiunt p quib⁹ viri eoꝫ in pauperibus deũ denudauerunt. ꝛ qñꝗ trahunt in cauda ſua totam ſubſtantiam vnius pauperis hoīs. Itē infirmus fui ꝛ non viſitaſtis me. ſed ſup dolorem vulneꝫ meoꝫ addidiſtis. i. quaſi vulnere ſuper vulnus me conciſiſtis. Item in carcere fui ꝛ non ad confortandũ me viſitaſtis. ſꝫ ibi me afflixiſtis ꝛ iteꝫ me crucifixiſtis. hec Guil. pari. in ſũma ſua de vicijs parte. 4. ¶ Ideo eñ dicta ſeptem motiua ſi intime intēderentur mouerent quēlꝫ deũ timentē ſe abſtinere a pctō rapine. qō quidē peccatũ cōmittitur quatuor modis. Primo qñ aliquis impius p violētiā ſine metu vel per ſpoliationē ſiue pdationē aut iniuſtā extorſionē vt puta per incluſiōes aut deſtructiōes vel cōfiſcatiōes ſeu fictas ꝛ falſas citatiōes vel incarceratiōes alias quaſcūꝗ iniuſtas vexationes vt faciũt illi mali dñi: potētiores ſeculi ſeneſcali balui ꝛ alij miniſtri iniqui ꝛ iniurioſi: q̄cūꝗ alius proximo ſuo nocuerit malicioſe vel ſic nocentib⁹ gratis prebens cōſilium auxilium vel fauorem dederit ratione cuius paup bona ſua iniuſte pdiderit. vñ q̄ ſubtiliter extorquēt raptores bona pauperꝫ oſtens E

dit Augu. in de verbis domini ſerm̄.20. ſup illo Lu.
21. Ue pregnātib⁹ ꝛ nutrientib⁹. pregnātes inqͥt ſunt
qui in ſpe intumeſcunt. Nutriētes aūt. i. lactātes qui
iam adepti ſūt qꝺ̄ cōcupierunt. ꝛ eñ mulier pregnans
in ſpe filij tumet ꝛ nondum videt filium. q̄ autē iam la=
ctat āplectitur qꝺ̄ ſperabat. Spūaliter pregnās eſt q̄
res alienas cōcupiſcit. nutriens eſt q̄ iā rapuit qꝺ̄ cō=
cupierat. ꝛ vt hoc aptius etiam ſimplices intelligere
poſſint aliquā ſiīitudinē pponamus. Cōcupiſcit aliqͥs
villā alienā ꝛ dicit bona ē iſta villa vicinio. o ſi mea eſ=
ſet o ſi adiungerem illā ꝛ facerem de iſto fundo meo ꝛ
illo vnitatē. qꝺ̄ amat bonū eſt. ſed vbi amandum ſit ne
ſcit. Forte diues eſt vicin⁹ ille qui hꝫ villā bonā ſic ꝙ
illā non poſſet tollere / qꝛ potens eſt homo ꝛ ꝑualet ſe
cōtra illū defendere: nec concupiſcit nec impregnaꝛ
vel ſperat nec cōcipit nō eſt pregnās aīo. Si vero iux
ta aliqͥs vicinus ſit paup̄ q̄ vel in neceſſitate poſit⁹ eſt
vt poſſet vēdere vel pōt opprimi vt cogaꝛ vendere ni
titur. oculus ſperat ſe poſſe tollere aut villam aut co
loniā vicinā pauperis ꝛ mittit aliquas tribulationes
verbi gr̄a. agit ſecreti⁹ apud eos q̄ poſſunt aut illum
aut exactores / aut afflictū affligāt / aut aliqua publica
adminiſtratione aſtringāt ex quibus ꝯtractis debitis
multis neceſſe habeat infelix vendere caſellam. vnde
aut ipe aut filij ſui ſuſtētabātur. neceſſitate igitur con
pulſus venit ad illū per cuius nequiciā ꝑmittur ꝛ af=
fligiꝛ ꝛ neſciens ꝙ ipſius iuſſiōe hoc patitur dicit ad
eū. Domine rogo te paucos ſolidos patior neceſſita=
te vrgeor a creditore. At ille non habeo modo in ma=
nibus. ſed ideo dicit in manibus ſe non habere vt ille
oppreſſus calūnia neceſſitatē habeat vendere. deniꝗ
cum dixerit ꝙ ꝑ nimia afflictione ſua cōpellaꝛ vende
re caſellā. ſtatim ille rn̄dit. et ſi non habeo pecuniam
ꝓpriā vñcūꝗ ſtudeo mutuare vt tibi amico meo ſub
ueniā. Et ſi neceſſe eſt etiā argentulum meum diſtra=
ho ne tu iniuriā patiaris. qñ bñficiū petebat profeſſ⁹
eſt penitus non habere. ac vbi dixit ꝙ poſſeſſionē ſuā
vēderet quaſi amico ſuo ſubuenire dixit ſe. ꝛ cum euꝫ
ad hāc neceſſitatē duxerit. dicit illi vt vēditionē face=
re debeat. et caſellā ꝑ qua prius forte cētū ſolidos of
ferebat vt cū opprimi viderit nec medietatem precij
dare acqͥeſcit. Iſtis eñ talib⁹ ſicut ſupra iam dictū eſt
euangeliſta ꝓclamat. ve p̄gnātib⁹ ꝛ nutriētib⁹. Iſtis
eñ ve erit in die iudicij ꝛ ab audito malo non poterūt
liberari. ſed audituri erunt eis dictū a xp̄o. Diſcedite
a me male. in ignē eternū qui para. eſt diab. ꝛ angelis
eius. ꝛ ſequitur. Quotiēſcūꝗ vobis euangelica lectio
recitata fuerit in qua dicit. ve pregnantibus ꝛ nutriē
tibus. Non hoc dictū de mulieribus legitimos viros
habentibus credite. quid enim malefecit mulier q̄ de
ꝓprio viro cōcipit? quare illi in die iudicij male erit
que hoc fecit qꝺ̄ de⁹ iuſſit? Non igitur de mulierib⁹
q̄ iuſte cōcipiunt ꝛ pariunt hoc credendū eſt eſſe dictū
ſed de his quos ſupra diximus qui iniuſte concipiendo
rē alienā impregnari vidētur. de quibus ſcriptum le=
gimus Eſa. 5. Conceperunt dolorē et pepererunt iniq
tatē. Ois eñ cōcipit nec vllus eſſet ſine cōceptu. ſed
alij cōcipiūt de xp̄o. alij de diabolo. ſicut eñ de illis q̄
de diabolo cōcipiunt dr̄. Cōcepit dolorē ꝛ peperit ini
quitatē. ita de illis q̄ a ſpūſancto cōcipiunt ſcriptum
eſt. A timore tuo in vtero cōcepim⁹ peperim⁹ ſpm̄ ſa
lutis tue. hec Aug. Secūdo cōmittitur rapina qñ ali
quis mercedē operariorum iniuſte detinuerit ſiue di
minuerit. vel ipos defraudauerit. Vñ. Jacobi. 5. Ecce
merces operarioꝝ veſtroꝝ qui meſſuerunt regiones
veſtras qui fraudati ſunt a vobis clamāt ꝛ clamor eoꝝ

in aures dn̄i ſabaoth introiuit. vñ iniuſta retētio mer=
cedis operariorum eſt vnū de quattuor peccatis que
clamant pro vindicta ad deum de quibus tāgitur ſu
pra parte. 3. ca. 8. vbi agiꝛ de quinta ſpecie luxurie. et
ideo ſcd̄m cōſilium ſcripture Leui. 19. Non morabiꝛ
op⁹ mercenarij tui vſꝗ mane. ſꝫ ſecūdū illud Thob.
4. Quicūꝗ tibi aliqͥd operat⁹ fuerit ſtati ei mercedē
tribue. Itē Deuteꝛ. 24. Non negabis mercedē indi=
gentis ꝛ paupis fratris tui ſiue aduene qui moratur
tecū in terra ꝛ intra portas ſuas eſt. ſed eadē die red
de ei ꝑcium laboris ſui añ ſolis occaſum ꝙ pauper ē
ꝛ ex eo ſuſtentat animā ſuā ne clamet cōtra te ad do=
minū ꝛ reputeꝛ tibi in pctm̄. Tertio rapina cōmittiꝛ
qñ aliquis malā cōſuetudinē vel cōſtitutionē induxe
rit vel legē iniquā condiderit ad bona pauperꝝ extor
quēdum vel iuſticiā ꝛ veritatem expellendum vel ad
ſeruos dei crudeliter pſequēdū. de quo dicitur Eſa.
10. Ue qui cōdūt leges iniquas ꝛ ſcribētes iniuſticiā
ſcripſerunt vt opprimerēt in iudicio pauperes ꝛ vim
facerēt cauſe humiliū propter meꝛ eſſent vidue ꝑda
eoꝝ et pupillos diriperēt. Et certe iam tā a dn̄is tē=
poralibus ꝙ etiā ab eccleſie ꝑlatis ꝛ a ceteris viris
eccleſiaſticis ꝙ plures cōſtitutiōes ritus ꝛ conſuetu=
dines cōtra legē diuinā ꝛ canonicā cōſtituūtur ad ex
torquēdū bona ſuoꝝ ſubditoꝝ iniuſte. Sed tales nedū
ſunt raptores ſed etiā ꝓditores. Vñ de dn̄is tempora
libus Guil. pariſi. in ſūma ſua de vicijs parte quarta
hoc ꝑ tale exēplū oſtendit. Si aliqͥs inqͥt rex prīfami=
lias filiū ſuū trāſiturū ꝑ aliquā viā periculoſam bone
fidei alicui cōmēdaret: et certā ſūmā et ſufficientem
pecuniā pro ei⁹ labore aſſignaret: ſed ille vltra ſūmā
pecunie a filio eius aliqͥd aliud raperet: regis prodi=
torē ſe oſtēderet. Sed conſtat ꝙ de⁹ filios ſuos pau=
peres ad ducendū et defendendū ꝑ viā huius mundi
periculoſā tēporalib⁹ dn̄is cōmendauit dicens. Eri=
pe egenū ꝛ pauperē de manu peccatoꝝ. et limitauit
eis ſtipendia quib⁹ deberēt eſſe contēti dicēs. Con=
tenti eſtote ſtipendijs veſtris Lu. 2. Reddit⁹ ei (inqͥt
Guil. pari.) quos hn̄t dn̄i tēporales ab hoīb⁹ ſibi ſub=
ditis habent loco ſtipendioꝝ pro labore quem ſuſtine
re hn̄t pro defenſione ppl'i dei ꝛ legis illius. ꝛ ideo de
berent eſſe contenti: nam vt dicit Guill. pariſi. Si vl
tra ſtipendia ſua acceperint aliquid a ſuis ſubditis il
licite ꝛ iniurioſe ꝓditores ſunt ſpoliantes filios dei
fidei cuſtodie eorū cōmendatos ſaltē niſi fecerint hoc
in illis caſibus in quibus eſt eis a lege diuina ꝑmiſſū
vñ regibus et principibus committitur publica po=
teſtas vt ſint cuſtodes et defenſores ciuitatis ꝛ ab ali
quibus etiā violenter auferre ſi opꝫ. vel cōtra hoſtes
pugnando vel malefactores puniendo nec hoc habet
rationem rapine cū non ſit contra iuſticiā Vñ Amb.
contra auxētiū. Si tributū inquit petit imꝑator nō de
negam⁹. eccleſie ſoluat tributū ſi agros deſiderat im
perator ptātem habet vendicandi tollat eos ſi libitū
eſt iperatori non dono ſed non nego. Et ſequiꝛ. Ma=
gnū quidē eſt ſpūale documētū quo xp̄iani viri ſubli=
miorib⁹ ptātibus docētur eſſe ſubiecti ne qͥs cōſtitu=
tionē terreni regis putat eſſe ſoluēdā. ſi ei cenſū fili⁹
dei ſoluit quis tu tātus es qui nō putas eſſe ſoluēdū.
hec Amb. ꝛ ponitur in ca. 11. q. 1. Si tributum. Iteꝫ. 1.
Reg. 8. legiꝛ ꝙ dn̄s ꝑcepit ſamueli ad petitionē ppl'i
iſrael conſtituere ſup eos regē. verūtñ inquit conſta=
re eos ꝛ predic eis ius regis qui regnaturus eſt ſup
eos. Dixit itaꝗ ſamuel oīa verba dn̄i ad pplm̄ qui pe
tierat ad ſe regē et ait. hoc erit ius regis qui impera
turus eſt vobis. filios veſtros tollet ꝛ ponet in turri=

bus ſuis: facietqꝫ ſibi equites ꝛ ꝑcurſores q̄drigarū
ſuarū et cōſtituet ſibi tribunos et cēturiones et ara=
tores agrorū ꝛ meſſores ſegetū et fabros armorum/
et curruū ſuorū: filias quoqꝫ vr̄as faciet ſibi vnguen=
tarias et focarias ꝛ panificas. agros quoqꝫ vr̄os ꝛ vi=
neas et oliueta optia tollet et dabit ſeruis ſuis et ſe
getes veſtras ꝛ vinearum reddittus addecimabit vt
det eunuchis ꝛ famul' ſuis. ſeruos quoqꝫ vr̄os ꝛ ancil=
las ꝛ iuuenes optimos et aſinos auferet et ponet in
opere ſuo. greges quoqꝫ veſtros addecimabit voſqꝫ
eritis ei ſerui. Ecce cariſſimi que pertinent ad ius re
gis. verūtñ aliqñ cōtigit ꝙ reges boni ſunt et miſeri
cordes et nō exigūt iſta a populo et alij mali ſunt et
exigūt iſta cū rigore et tyrāide et hoc cōtingit ſecu=
dū exigētiā meritorum vel demeritorū ppl'i. Vñ Yſid.
in de ſūmo bo. lib. 3. cap̄. 48. Reges inqt qñ boni ſunt
muneris dicit' eſſe dei. qñ vero mali dicit' eſſe ſceleris
populi ſcd̄m eñ plebeiū meritū diſponitur vita recto
rum teſtante Job. Qui regnare facit ypocritā ꝓꝑ pec
catū ppl'i iraſcēte eñ dn̄o talē rectorē ppl'i ſuſcipiūt
qualē ꝓ peccato merentur. Nam nōnunq̄ꝫ ꝓ malicia
plebis principes ꝛ reges mutantur ꝛ q̄ antevidebāt
eſſe boni accepto regno ſūt iniqui. hec ille. De tradi=
tionib' ſupfluis cōſtitutiōib' ꝛ iniquis cōſuetudinib'
quas cōſtituūt impij ꝓlati ꝛ alij cupidi viri eccl'iaſtici
ad extorquēdū bona ſubditorū ſuorū iniuſte. loquitur
beat' Aug. d. Ipſam inquit religionē nr̄am quā dn̄s
nr̄ ieſus xp̄s in pauciſſimis ſacramētorū celebrationi
bus voluit eſſe liberā quidā ſeruilib' ꝓmunt onerib'
adeo qd̄ tollerabilior ſit cōditio iudeorū q̄ non huma=
nis ꝓſumptiōib' ſꝫ diuinis ſubijciūtur inſtitutis. hec
Augu. in li. ſuo ad inquiſitionē ianuarij. vñ tā quaſi in
cōſuetudinē ppl'o dei onerōſā introducit' ꝙ ꝓ admi=
niſtratiōe cuiuſlibꝫ ſacri eccl'e q̄ſi ex debita exigētia
cōcomittantur adminiſtrat' pecunia. ꝙ indubitāter vt
poſtea planius in loco ſuo dicet' ſymoniacū eſt mani=
feſtū ac etiā rapina ad reſtitutionē ſub pena damna=
tionis obligata: et in quanto diuturnior eſt hec cōſue
5 tudo ꝑniciosa in tāto dānabilior eſt iudicāda. ¶ Ut
teſtāte cano. 24. q. 1. Sciſma. Conſuetudo ꝑuerſa ex
diuturnitate tp̄is nō leuiat crimē ſed auget. Et meri
to papa nicolaus. Mala inqt conſuetudo non minus
q̄ꝫ pernicioſa corruptela eſt vitāda. q2 niſi citius euella
tur in ꝓuilegiorū ius ab impijs aſſumitur. ꝛ incipiūt
preuaricationes ꝛ varie ꝓſumptiones celerrime non
cōpreſſe ꝓ legib' venerari: ꝛ ꝓuilegiorū more perpe
tuo celebrari. hec Nicol. ꝛ ponit' in ca. di. 8. Mala cō
ſuetudo. Sed ſicut dicit be. Aug. q̄ cōtenta veritate
ꝓſumit conſuetudinē ſeq̄ aut circa fratres iuidus eſt
et malign' quib' veritas reuelat'. aut circa deū igra=
tus eſt inſpiratione cuius eccl'ia ei' inſtruit'. Nā dn̄s
in euāgelio. Ego ſum inquit veritas. nō dicit Ego ſū
cōſuetudo. Itaqꝫ v'itate maifeſtata cedit conſuetudo
veritati. Reuelatiōe igit' facta veritatis cedit cōſue=
tudo veritati. q2 ꝛ petrus qui circūcidebat ceſſit pau
lo veritatē ꝓdicāti. vt pꝫ Gal'. 2. Cū igit' xp̄s veritas
ſit: magis veritatē q̄ꝫ cōſuetudinē ſequi debemus: q2
conſuetudinē ratio ꝛ veritas ſemper excedunt. hec
Aug. ꝛ ponitur in ca. di. 8. Qui cōtēta. Et huic con=
cordat btūs Gre. dicēs. Si cōſuetudinē fortaſſis op=
ponas aduertendū ē ꝙ de' dicit Ego ſū veritas. non
dicit. Ego ſum conſuetudo: ſed ego ſum veritas. et
ideo certe vt cypriani vtamur ſentētia. q̄libꝫ cōſuetu
do quantūuis vetuſta quantūuis vulgata veritati eſt
omnino poſtponēda. et vſus qui veritati eſt cōtrari'
eſt abolendus. hec Gre. ꝛ ponit' in ca. di. 8. Si cōſue=
tudinē. Et ideo merito cyprianus. Cōſuetudo inquit
que apud quoſdā irrepſerit impedire non debet quo
minus veritas ꝑualeat ꝛ vicat. Nā cōſuetudo ſine ve
ritate vetuſtas erroris eſt: ꝓꝑ qd̄ relicto errore ſequa
mur veritatē. hec cyprianus. ꝛ ponit' in ca. di. 8. Con=
ſuetudo. Itē ead̄ di. ca. Si ſolus. Si ſolus (inquit cy
prian') xp̄s audiēdus ē nō debem' attēdere quid ali=
q̄s ante nos faciēdū putauerit. ſed q̄d prim' qui ante
oēs eſt xp̄s prius fecit. nō eñ cōſuetudinē hoīs ſequi
oportet ſed dei veritatē. hec ille. et hec auctoritas cō=
tra illos manifeſte ꝓcedit qui dicūt ſufficit nobis vi=
uere ſicut p̄res noſtri vixerūt: ꝛ ſecundū traditiōes ꝛ
precepta facere ſeniorū nr̄orū: cui' tñ cōtrarium deus
precepit Leui. 18. d. Cuſtodite mandata mea ꝛ nolite
facere q̄ fecerūt hi q̄ fuerunt ante vos ꝛ ne polluami=
ni. Ego dn̄s de' vr̄. Itē Eze. 34. In ꝑceptis patrem
veſtrorū nolite incidere nec iudicia eorū cuſtodiatis:
ego dn̄s de' veſter in preceptis meis ābulate. iudi=
cia mea cuſtodite ꝛ facite ea. ſꝫ hec intelligenda ſunt
vbi patres et ſeniores vixerūt ꝛ ꝑceperunt doctrine ꝛ
cōuerſationi ꝛ preceptis xp̄i nō cōtraria. ſed conſona.
q2 aliter dimiſſis cōuerſatiōe ꝛ ꝑceptis illorū xp̄m ſe=
qui debemus: ꝛ eius obedire mandatis. Vñ Augu. et
ponit' in ca. di. 8. Que cōtra Generale inquit pactum
eſt ſocietatis hūane obtēperare regibus ſuis: ſꝫ q̄ꝫto
magis inqt regnatori deo vniuerſo creatori ſuo ad ea
que iuſſerit ſine dubitatiōe ſeruiēdum eſt. ſicut enim
i ꝑtātibus ſocietatis humane maior ꝑtās minori ad
obediendū ꝑponit': ita deus oībus eſt preponendus.
hec ille. Qd̄ conſiderans Yſid. ſi is inqt qui preeſt fece
rit aut cuiq̄ꝫ qd̄ a dn̄o ꝓhibitū eſt iuſſerit: aut qd̄ ꝑce
ptū ē ꝑterierit / aut ꝑterire mādauerit: ſcti pauli apl'i
adiungenda eſt ſentētia dicentis. ſi nos aut angelus
de celo euangelizauerit vobis ꝑterq̄ꝫ qd̄ euangeliza=
uimus vobis anathema ſit. igit' ſi q̄s prohibet vobis
qd̄ a dn̄o ꝑceptū eſt ꝛ rurſus impat fieri qd̄ dn̄s fieri
ꝓhibet execrabilis ſit oībus q̄ deū diligūt. Et is qui
ꝑeſt ſi ꝑter voluntatē dei vel preter qd̄ in ſacris ſcri=
pturis euidenter ꝑcipitur. vel dicit aliquid vel impe
rat tanq̄ꝫ falſus teſtis dei aut ſacrilegus habeatur.
Cū ergo ſubditi excōicantur. iō q2 ad malū cogi non
pn̄t eius ſentētie nō eſt obediendū: q2 nec apud deum
nec apud eccl'iam eius quēq̄ꝫ grauat iniqua ſentētia.
hec Yſid. ꝛ ponit' i ca. 11. q. 3. ſi is. ſed vbi ꝑceptū prepo
ſitorū non eſt contrariū ꝑcepto diuino eis omnino eſt
obediendum. Vñ Bern. ꝛ ponit'. 3. florū. cap̄. 9. ſiue de
us inquit ſiue homo vicarius dei mandatum qd̄cūqꝫ
tradiderit profecto obſequendum eſt: et pari reuerē=
tia deferendū vbi tñ deo cōtrariū nō precepit homo
Et ſic intelligendū eſt illud dictū Fabiani dicentis.
Qui oīpotentem deū metuit. nec contra euangelium/
nec cōtra apl'os / nec contra prophetas / vel ſanctorū pa
trū inſtituta agere aliquid vllo mō conſentit. hec Fa
bianus. ꝛ ponit' in ca. 11. q. 3. q̄ oīpotentem. ¶ Quarto 4.
mō cōmittit' rapina ꝑ iniuſtā retētionē rei inuēte caſu
aliter aliene. vñ aug. Si q̄d inueniſti ꝛ nō reddidiſti ra
puiſti. hec aug. ꝛ ponit' in ca. 14. q. 5. ſi quid. Itē augu.
i de verbis dn̄i ſer. 83. Si nō reddidiſti inqt qd̄ inueni=
ſti qñ laudaſti legē dei teſtioniū ꝯtra te dixiſti. Eſtote
fideles inuentores ꝛ tūc iniquos vituperate raptores.
Nā qd̄ inueniſti ꝛ nō reddidiſti rapuiſti q̄ꝫtum potuiſti
feciſti q2 pl' nō potuiſti. iō pl' nō feciſti. q̄ alienū ne=
gat ſi poſſit ꝛ tollit. Qd̄ nō tollis tīor cohibet. magnū
eſt nō facere malū ꝛ magnū eſt amare bonū ꝛ paulo ā=
te. Deus dicit in lege ſua inuentionē eſſe reddendam
de' in lege ſua dicit quā primo ppl'o ſuo dedit ꝓ q̄b'

xp̄s nōdū erat mortu⁹ īuentionē tanq̄ꝫ alienā eſſe red
dēdā.verbi grā. Si qs inueniat alienū ſacculū ſolido
rum debet reddere.ſꝫ dicet/neſcit cui. Non ſe excuſat
ignorantia ſi non dſietur auaricia dicam vr̄e caritati
qm̄ dona dei ſunt et ſunt in pplo dei qui non fruſtra
audiūt verbū dei.dicā q̄ fecerit hō pauprum⁹ nobis
apud mediolanū conſtitutus tā paup erat q̄ ꝑſcolus
eſſet grāmatici:ſꝫ plane xp̄ianus īuenit ſacculū cum
ſolidis ferme ducentis. Memor legis dei propoſuit
pittaciū publice hec continens verba:qui ſolidos per
diderit veniat ad locum illum ⁊ queret hoīem talem.
Jlle ergo q ſacculū pecunie ꝑdidit plāgens circūquaꝫ
vagabatur:ſed inuento ⁊ lecto pittacio venit ad ho=
minē.⁊ ne forte q̄reret alienū q̄ſiuit ſigna ⁊ interroga
uit ſacculi qualitatē quale ſigillū ac numeꝝ ſolidorū.
et cum ad oīa illa fideliter reſpondiſſet: reddidit ſibi
quod inuenerat.ille aūt replet⁹ gaudio ⁊ querens re
pendere tanq̄ꝫ decimas obtulit ſolidos viginti q no=
luit accipere.et tunc obtulit decē quos cum noluerit
accipere/ſaltem vt quinq̄ꝫ acciperet inſtāter rogauit.
ſed cū noluit accipere:ille ſtomachabundus hō proie
cit a ſe ſacculum:nichil ꝑdidi inqt.ſi nō vis aliquid a
me accipe:nec ego aliquid ꝑdidi. Jlle hō videns tā=
dem victus qđ offerebat͛ accepit. ſed ſtatim totū illđ
paupib⁹ erogauit.nec vnū ſolidum inde in domo ſua
admiſit.hec aug. Sꝫ certe multi auaricie dediti huic
valde diſſiles ſūt q vt dicit Hiero. Sine pctō putant
eſſe ſi alienum qđ inuenerunt teneant et dicunt. De⁹
dedit michi cui debeo reddere: ſed diſtat hoc ſimile
eſſe rapine.ſi quis inuenta non reddat.hec Hieron.et
ponitur in ca.14.q.5.Multi. Sꝫ remediū ſpāle cōtra
rapinā oīmodā:imo ⁊ cōtra oēm acq̄ſitionē rei aliene
iniuſtā:eſt male acquiſita reſtituere.ſꝫ cui vel quibus
ſunt reſtituēda certe illi vel illis a quo vel a quibus
illa iniuſte ſunt recepta ſiue heredibus vel executori=
b⁹ eoꝝ̄dē ſi quo mō fieri pōt. ſin aūt dꝫ illđ paupib⁹
erogare vt pꝫ extra in antiquis de vſuris.ſ.Cum tu.

¶ Cap̄.6.de tertia ſpecie auaricie que eſt fallacia.

Tertia ſpecies auaritie eſt falla=
cia.et eſt fallacia dictio vel factio alicuius
cū intētiōe fallendi.ſub qua ſpē continētur
octo vicia criminoſa.ſ.mēdaciū/iniquū iu=
diciū/iniuſta accuſatio/falſa excuſatio/ſiue defēſio pec
cati/iniuſta aduocatio/falſum teſtimonium/ acceptio
perſonarum ⁊ adulatio.

¶ Cap̄.7.de mandacio et ſpeciebus mendacij et de
eius deteſtatione.

Primo igitur ad hanc ſpeciē aua
ritie/ſcꝫ fallaciam pertinet mendacium qđ
eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione
fallendi.vt dicit auguſtinus in lib. ſuo con=
tra mendacium quod eſt falſa vocis ſignificatio.⁊ po=
nitur in ca.22.q.2.Beatus ille. Noīe aūt vocis intelli
gitur omne ſignū quo ſignari pōt verum vel falſum
A quocunq̄ꝫ modo fiat:vtpu ta verbo ſcripto ſeu quouis
alio ſigno. Deinde ſicut dicit Auguſt.2. de doctrina
xp̄iana.Uoces ꝑcipuū locū tenent inter ſigna.⁊ iđ ille
qui intendit ſignificare aliquod falſum nutibus non
eſt immunis a mendacio. Et nota q̄ aliud eſt mētiri:
et aliud falſum loqui/vel falſum ſignificare. Nam mē
tiri eſt cōtra mētē ire.⁊ inde mendaciū quod eſt falſū
mentis ſignū. Et ad hoc q̄ mendacium ſit:neceſſe eſt
vt falſum ꝓferat ⁊ cum intentiōe fallendi. videt hoc
malū proprie eſt mentis.ſ.aliud hr̄e clauſū in pecto=
re:⁊ aliud promere lingua. Mentiri vero eſt loq ꝯtra
hoc qđ aīo ſentit quis ſiue illud ſit verum/ ſiue falſū.
Ōis igitur q loquitur mendaciū mentitur:q: loqui=
tur hoc qđ aīo non ſentit cum voluntate fallendi. Sꝫ
non oīs qui mentitur mendaciū dicit: q: quod verum
eſt aliqn̄ loquit͛ qs mentiendo:ſicut econuerſo. Aliqn̄
falſum loquitur qs nō mentiendo : vn̄ falſum loq vel
annunciare eſt ſolū aliquid dicere vel ſignificare ꝯtra
rium veritati/ſiue veꝝ/ſiue falſū ſic in mentiente di=
centis vel annunciantis.et ſic falſum dicens aliquan
do verax eſt.⁊ econtra.vt ſi iudeus xp̄m eſſe dn̄m di=
cat cū nō ita ſentiat aīo nō eſt mendaciū: q: licꝫ aliter
teneat aīo.verū eſt tn̄ qđ dicit: ⁊ iđ mendaciū nō eſt
¶ Un̄ Aug. Nō inqt mentiens iudicādus eſt q dicit
falſum qđ putat eſſe veꝝ.⁊ quantū in ipo eſt nō fallit:
ſed ipſe potius fallitur. Nō igitur mendacij ſꝫ aliqn̄
temeritatis arguendus eſt qui falſa incautus credit
ac pro veris hꝫ potiuſq̄ꝫ ecōtrario quantum in ipo ē
ille mentitur q dicit veꝝ qđ putat falſum. Quantū
ergo ad eius aīm attinet nō dicit veꝝ q̄uis verū īuenia
tur eſſe qđ dicit .q: nō qđ ſentit hoc dicit nec vllo mō
liber eſt a mendacio q ore neſciens verū loquitur ſci
ens ergo voluntate mētiri nō cōſideratis itaq̄ꝫ rebus
ipis de q̄bus aliquid dr̄:ſꝫ ſola intētione dicētis me=
lior eſt qui neſciens falſum dicit: qm̄ id verum putat
q̄ꝫ qui mentiendi animū ſciens gerit neſciens verum
eſſe qđ dicit.hec aug.⁊ ponitur ca.22.q.2. Js autem
¶ Et ex iſtis pꝫ q̄ nō oīs qui mentitur falſum ſignat
vel ecōuerſo.ſꝫ ille ſolū mētit͛ q aliud hꝫ in aīo ⁊ aliud
verbis annūciat/vel quibuſlibet ſignatiōib⁹ cum intē
tione fallendi.vn̄ ſi quis falſum ſignet ſine intentione
fallendi credens illud eſſe verum: tunc deeſt illud qđ
eſt formale in mendacio.puta voluntas falſum annū=
ciandi et intentio fallendi.qđ eſt effectus mendacij.
ſed adeſt illud quod eſt materiale in mēdacio:vtputa
annunciatio falſi.⁊ ſic non dr̄ proprie mendacium niſi
ſolummodo materialiter ⁊ ꝑ accidens. Si quis verū
ſignet credens illud eē falſum cuꝫ intentione fallendi
tunc deeſt illđ qđ eſt materiale in mēdacio. ſed adeſt
illđ qđ eſt formale ⁊ effectus mendacij. Nec ſic ꝓprie
dr̄ mendaciū: ſꝫ ſolūmō per accn̄s. ſꝫ tertio ſi quis ſi=
gnet falſū credēs illđ eē ſiūl cū intētione fallēdi. tunc
cōpletur rō mendacij:⁊ mendaciū ꝓprie ⁊ per ſe⁊ for
maliter.vn̄ mendaciū ꝓprie ſic deſcribitur: q̄ eſt volū
taria enunciatio falſi cū intentiōe fallendi. Enuncia=
tio ergo falſi ponit͛ tanq̄ꝫ materiale.voluntaria vero tā
q̄ꝫ formale.⁊ iđ mendaciū noīatur:q: contra mentem
dr̄. Jntentio vero fallendi magis pertinet ad ꝓfectio
nē mendacij q̄ꝫ ad ſpēm ei⁹ ſeu rōnem.⁊ pꝫ q̄ primū
horum trium nō ꝓprie dicitur mendaciū q̄uis falſū
ſignificet:quia nō eſt formaliter cōtra mētis conce=
ptum:nec enunciatur cū intētione fallendi. du odo ſe=
quētia intra principaliter diſtinguntur genera/vcꝫ in
mendacium iocoſum:officioſum/⁊ pernicioſum.
¶ Mendacium iocoſum eſt ꝑ qđ ſola delectatio q̄rit͛:
⁊ iđ improprie dicitur mēdaciū: cū ex ſe nō habeat in
tentionē fallendi.⁊ ipſe cui annunciatur ioci ⁊ delecta=
tionis cauſa nouit eſſe dictū.⁊ iđ de ſe nō eſt peccatū
niſi veniale:⁊ quatenus ex leuitate animi.pōt tamen
per accidēs eſſe mortale:vtputa rōne iocalis blaſphe
mie vel ſcandali inde exorti ſeu alio quouis modo cō
trario caritati dei vel ꝓximi. ¶ Mendaciū officioſuꝫ
eſt mendacium quod fit cā pietatis et vtilitatis per
qđ intendit͛ iuuamentū alterius.⁊ iđ de ſe nō eſt pec=
catū:niſi q: cōtrariū diuine veritati.pōt tn̄ per accn̄s
eſſe mortale peccatū quēadmodū ⁊ mendacium ioco=

ſum: vt puta rõne veritatis inde peiorare vel falſi te
ſtimonij negata veritate ſeu rõne damni cuiuſcunqꝫ
alterius inde exorti quocũqꝫ modo fiat cõtrario cari
tati. Iſta enim duo genera mendaciorum. ſ. iocoſũ ⁊ offi
cioſũ Aug. declarat ſup illo ps. Perdes oẽs q̃ loquũ
tur mendaciũ. vbi ſic. Duo inq̃t ſunt gña mendacioꝝ
in q̃bus magna nõ eſt culpa: ſꝫ tñ nõ ſũt ſine culpa: cũ
aut iocamur / aut ꝓximo cõſulẽdo mẽtimur illo aũt pri
mũ in iocãdo id nõ eſt ꝑniciosum q2 nõ fallit: nouit eñ
ille cui dr̃ iocandi cã fuiſſe dictum. Secundũ aũt. ſ.
officioſum id minꝰ peccatum eſt: q2 retinet nõnullam
beniuolentiam. Illud vero qd non habet duplex cor /
nec mendaciũ quidem dicendũ eſt. verbi gratia. Tã
q̃ ſi cui gladius cõmendetur: ⁊ promittat ſe redditu
rum cũ ille q̃ cõmendauit popoſcerit. ſi forte gladiuꝫ
ſuum repetat furens: manifeſtum eſt non eſſe redden
dũ ne vel ſe occideret vel alios donec ſanitas ei reſti
tuat̃ hic. ſ. cui cõmendatus eſt gladius. id non habet
duplex cor: q2 cũ ꝓmittebat ſe redditurum poſcenti non
putabat furentẽ poſſe repetere. ⁊ id manifeſtũ eſt tpꝫ
in hoc nõ eſſe culpandũ. hec aug. ⁊ ponit̃ in ca. 22. q. 2.
ne quis. ¶ Mendaciũ vero ꝑnicioſuꝫ eſt mendaciũ ꝑ
quod intenditur nocumentum alterius: ⁊ ſꝑ fit cauſa
nocumenti ⁊ deceptionis ꝓximi: ⁊ id ſemꝑ vel pluri
mum eſt pctm̃ mortale: q2 contrariatur non ſolũ veri
tati: ſꝫ etiam caritati dei ⁊ ꝓximi. cetera vero duo ſcꝫ
iocoſum ⁊ officioſum ſcd̃m ſe ſunt venialia: cum non
habẽt cauſam fallendi ſimul ⁊ nocendi: poſſunt tamẽ
per accidens fieri mortalia ſi contrarientur caritati
dei vel proximi: vt dicit ſanctus thomas ſecũda ſecũ
de. q. 110. Et ex iſtis patet ꝙ cũ ps. dicit Perdes oẽs
q̃ loquuntur mendacium. non hoc de omni mendacio
intelligẽdum eſt: ſed de mendacio pernicioſo: ⁊ de il
lis que grauioris ſunt culpe. vñ auguſtinus. et poni
tur in ca. 22. q. 2. In iparum. Sunt eñ inquit quedam
mendacia in quibus ⁊ ſi ſit aliqua culpa non tamẽ dã
nabilia ſunt immo tanq̃ nõ mẽdacia hñda ſunt. ſunt ⁊
alia q̃ ſunt grauioris culpe de q̃bus intelligit̃ illd ps.
B Perdes oẽs q̃ loquuntur mendaciũ. hec ille. ¶ Ideo
ꝓ aptiori declaratione eſt notãdũ ꝙ decẽ ſunt genera
mẽdacioꝝ: quoꝝ octo ponũtur a beato Auguſtino in
li. ſuo de mẽdacio ac etiã in ca. 22. q. 2. Primũ eſt Duo
vero reſidua ponũtur a philoſopho. 4. ethicoꝝ. ⁊ oĩa
iſta decẽ ad tria precedẽtia reducũtur. ¶ Primuꝫ in
1. quit iſtoꝝ decẽ quod inter oĩa eſt grauiſſimũ ⁊ maxi
me ꝑnicioſũ eſt mẽdaciũ ĩ doctrina religionis xp̃iane
ꝯtra articulos fidei. vt ſi q̃s dicat xp̃m nõ eſſe natum
de virgine maria / vel nõ eſſe paſſum / vel aliqd ſimile
cõtra articulos fidei / vel caritatem dei quibus deo re
ligamur maximeqꝫ vnimur. De iſto enim mẽdacio lo
quitur apoſtolꝰ. 1. Iohã. 2. dicẽs. Quis eſt mẽdax niſi
is q̃ negat qm̃ ieſus eſt filius dei viui. ⁊ tale fuit men
dacium ſcribaꝝ ⁊ phariſeoꝝ q̃ mendaciter dixerunt
xp̃m pctõrem ⁊ deuoratorem ciboꝝ ⁊ potuum. et tri
buta dari ceſari ꝓhibentem: ſeductorem et ſubuerſo
rem gentium ⁊ demoniacũ blaſphemũ vt pꝫ ex pro
ceſſu euangelioꝝ. Ioh. 8. ⁊. 9. Luce. 7. ⁊. 11. ¶ Secũ
2. dum genus mendacij eſt cõtra iuſticiam ⁊ caritatem:
q2 fit vt aliquis ledatur iniuſte. ⁊ iſtud eſt ꝑnicioſum
q2 nulli ꝓdeſt ⁊ alicui nocet: vt eſt mendacium detra
ctionis ⁊ falſi teſtis in cã criminali: cuiuſmõi erat mẽ
daciuꝫ illoꝝ duoꝝ iniquoꝝ preſbyteroꝝ qui menda
citer accuſauerunt ſanctã ſuſannã: ⁊ cõtra eam falſum
3. teſtimonium dixerunt. vt pꝫ Dañ. 13. ¶ Tertium ge
nus mẽdacij ſiue eſt contra veritatem ⁊ caritatem ꝓ
ximi: q2 ꝓdeſt vni: quod obeſt alteri. quale eſt menda
cium falſi teſtimonij in cauſa quacunqꝫ gratia lucri
vel cõmodi tp̃alis iniuſti: cuiuſmodi erat mendacium
militum cuſtodientium ſepulchrũ dñi. Vñ Auguſtinꝰ
ſup ps. Dixerunt inq̃t cuſtodes iudeis q̃ viderunt: ⁊
quid factum ſit acceperunt pecuniam ⁊ dictũ eſt eis
Dicite ꝙ vobis dormientibus venerunt diſcipuli eiꝰ /
et abſtulerunt eum. De iſto genere mendacij dicitur
ꝓuer. 10. Teſtis falſus non erit impunitus: et q̃ loq̃tur
mendacium peribit. ¶ Quartũ genus mẽdacij quod 4.
fit ſola mentiendi fallendiqꝫ libidine. ⁊ talis mentitur
ex habitu. vñ phs. li. 4. Ethicoꝝ dicit ꝙ mendax eo
ꝙ talis eſt ſcd̃m habitũ ipſo mẽdacio gaudet: de quo
mendacio dr̃ ꝓuer. 19. Suauis eſt hominum panis men
dacij. Item Aug. in li. de mendacio de iſto mendacio
loquens. Ipm̃ inq̃t appello merũ mẽdaciũ: q2 de ipſa
fallacia tantum gaudet. ⁊ ſic mentiens mendax veriꝰ
appellatur: q2 amat mentiri ⁊ habitat in delectatio
ne mendacij q̃ꝫ ille qui mentitur inuitus. et tali men
dacio decepit diabolus noſtros primos parẽtes ĩ pa
radiſo. vt pꝫ Geñ. 3. vñ ⁊ diabolus mendax eſt ⁊ pater
eius / vt dicit xp̃s Iohã. 8. ⁊ id merito Amb. Cauete
inq̃t fratres mei mendaciuꝫ: q2 oẽs qui amant mẽda
cium filij ſunt diaboli. hec Amb. ⁊ ponit̃ in ca. 22. q. 5.
Cauete. ¶ Quintũ genus mendacij / eſt mendacium
qd fit placendi cauſa per ſuaue eloquium qd dicitur 5.
adulatio in vanã commendationẽ hoĩm. De quo dicit
Aug. in li. de mẽdacio ꝙ ſic mẽtiẽtes plerũqꝫ ꝟis fal
ſa ꝯtexũt. ⁊ qñ nõ inueniuntur vera q̃ grata ſunt audi
entibus mentiri potius eligunt q̃ꝫ tacere. De talibus
dicit Iſido. li. 2. de ſũ. bo. multi inquit multa mentiun
tur: multaqꝫ fingunt hoĩes ꝓpter hoĩm laudem ſicqꝫ
fit vt iſti mentiendo pereant et eos quos laudant ad
vane glorie perducunt ruinam. Predicta enim quinqꝫ
genera mendacij pernicioſa dicuntur. Et ſemper vel
plurimũ ſunt mortalia. q2 ſunt cõtraria non ſolum ve
ritati: ſꝫ etiam caritati dei ⁊ ꝓximi. Quibus poſſunt
adiungi illa duo genera mẽdacij q̃ ponuntur a philo
ſopho. 4. ethicoꝝ. vbi oſtẽdit ꝙ mendacium opponit̃
veritati ſicut viciũ virtuti: virtus aũt conſiſtit in me
dio. ⁊ vicium in extremo. vñ ⁊ duplex eſt mendacium
ſicut ⁊ duplex extremum. vnum quod excedit verũ in
dicendo qd eſt iactantia ⁊ põt reduci ad quartum ge
nus mendacij ſupra dictũ. ⁊ aliud qd deficit a vero in
minus dicẽdo qd eſt ironia vt cũ quis cauſa humilita
tis dicit ſe peccaſſe vbi nõ peccauit vel grauius pec
caſſe q̃ꝫ ſentit ſeipm̃ peccaſſe. qd reprobat Aug. dicẽs
Cũ humilitatis cauſa mẽtiris ſi nõ eras peccator an
teq̃ꝫ mẽtireris mẽtiendo efficeris. ⁊ hec Aug. ⁊ ponit̃
in ca. 22. q. 2. Cũ humilitatis. ⁊ põt hoc genus menda
cij reduci ad ſecundum genꝰ mendacij ſupradictum.
¶ Octauũ genus mendacij: ſꝫ ſextũ poſitũ ab augu. 8.
vbi ſupra. ⁊ vocatur mendaciũ officiũ. mendacium of
ficioſũ eſt mendaciũ qd nulli obeſt ⁊ alicui prodeſt. ſ.
ad euitandum in cõmodũ ꝓximi: vt ſi quis ſciens pe
cuniam alterius / vel alia huius bona tp̃alia a fure vel
raptore iniuſte auferenda: et ſe neſcire vbi ſunt repo
ſita dicat: mentiatur: ſꝫ hoc genus mendacij q̃uis ad
officioſum pertinere videatur cã pietatis ⁊ vtilitatis
ꝓximi non eſt tamen licitũ volẽtibus amplius perfi
cere ⁊ magis deo placere: q2 fidei fundamentum nõ
recipit niſi ꝟitatis ſacramẽtũ. ¶ Sed cõtra iſtud obij
citur per hoc ꝙ ſicut legitur Geñ. 27. Iacob mẽtien
do vt videtur dixit patri ſuo yſaac ſe eſſe eſau primo
genitũ: ⁊ in hoc ſibi ꝓfuit ⁊ fratri ſuo nocuit: ⁊ tamen
nec ex hoc reprehendit̃: ſꝫ cõmendatur. igitur a mul
to fortiori licet hoĩem mentiri nulli nocendo ⁊ ſibiipſi

vel alteri pficiendo. ¶ Hinc dr̄ q̄ hāc dubitationem
mouet Aug. in de queſti. ſuper Geñ. ꝛ ponit in ca.22.
q.2. Queritur. Et reſpondet ad eandem dicens: q̄ ia
cob dicendo ſe eſſe eſau primogenitum patris ſui in
hoc nō eſt mentitus. Nō eniʒ dixit ſe eſſe eſau primo
genitum in naſcendo ſed ius primogeniture illo ven
dente rite adeundo. Sic ꝛ xp̄s Johannem dixit eſſe
helyā: nō perſona: ſed imitatione virtutis. Erat igi=
tur iacob eſau nō naſcendo: ſed emptione primogeni
ture de nō primogenito in primogenitū trāſeundo ſi=
cut ꝛ ipſe eſau primogenita ſua vēdendo de primoge
nito nō primogenit⁹ fieri meruit. Sic ꝛ iudei cū eſſēt
filij abrahe carne / q̄ꝛ nō fuerūt filij ei⁹ imitatione non
deputant̄ inter filios abrahe: ſʒ dicuntur filij diaboli
cui⁹ filij ſunt nō naſcēdo: ſʒ imitādo. vñ a dño meruē=
rūt audire. Si filij Abrahe eſtis opa Abrahe facite.
nūc aūt q̄ritis me interficere hoīeʒ q̄ v̄itatē locut⁹ ſū.
hoc Abrahā nō fecit. vos ex pr̄e diabolo eſtis ꝛ deſi
deria ei⁹ vultis facere: ſʒ ecōtra gētiles cum ſcd̄ʒ ori=
ginē carnis ab abrahā eſſent alieni tñ imitatiōe fidei ꝛ
iuſticie ſucceſſerūt in filios abrahe. vñ ab aplo dr̄ eiſd.
Si aūt xp̄i ergo ſemen abrahe eſtis. Et ex iſtis pʒ q̄
imitatio operis carnis pfertur origini. veraciter er=
go ꝛ non mendaciter. Jaco. ſe dixit eſſe Eſau nec mē=
tiendo: ſʒ verū dicendo ſibi pfuit ꝛ alteri non nocuit:
q̄ꝛ bñdictionē ſibi debitā accepit: nō alienā ſurripuit.
9 hec Augu. ¶ Nonum genus mendacij: ſʒ ſeptimum
poſitū ab Auguſtino. ꝛ vocat̄ mendacium officioſum
ꝛ mēdaciū officioſum eſt mēdaciū qd̄ nulli obeſt ꝛ p=
deſt alicui ad euitandū periculū mortis alicuius pſo
ne. vt ſi volens hoīem ad mortem queſitū pdere men
tiatur: ſicut raab meretrix: que mentiendo dixit regi
iericho exploratores quos miſit Joſue ad conſiderā=
dū ciuitatem iericho ꝛ terrā pmiſſionis exiuiſſe por=
tam ciuitatis in noctis tenebris quos tñ abſcondidit
in ſolario domus ſue. vt pʒ Joſue.2. Sʒ ꝛ hoc genus
mēdacij q̄uis ad maiorē pietatē tendere videatur: re
probat Aug. in li. ſuo de mēdacio. ꝛ ponit̄ in ca.22.q.
2. Ne qs. vbi ſic dicit̄. Ne quis inq̄t arbitretur pfectuʒ
ꝛ ſpūalē hoīem p iſta temporali vita cuius morte ſua
vel alterius non occidit̄ aīa debere mentiri. Sʒ quia
aliud eſt mētiri ꝛ aliud verum occultare. ſicut aliud qui
dē eſt falſum dicere ꝛ aliud verū tacere. vt ſi quis forte
non velit ad iſtā viſibilē mortē hoīeʒ pdere paratus
eſſe debet verum occultare non falſum dicere vt neq̄ʒ
pdat neq̄ʒ mentiat̄ neq̄ʒ occidat aīam ſuam p corpore
alterius. hec ille. Vñ Yſid. in de ſū. bo. li.2. ca.34. Sū
mopere inquit cauendū eſt oīne mendaciū q̄uis non=
nunq̄ʒ ſit aliqd̄ mendacium genus culpe leuioris: vt ſi
quiſq̄ʒ p ſalute hoīʒ mentiatur: ſʒ q̄ꝛ ſcriptū eſt: os qd̄
mentit̄ occidit aīam. Et pdes oēs qui loquūtur men
daciū: hoc quoq̄ʒ mēdacij genus pfecti viri ſūmoope
fugiūt vt nec vita cuiuſlibet per eoꝝ fallaciam defen=
datur: ne ſue aīe noceāt dū preſtare aliene carni nitū
tur in defenſionem. vñ armachan⁹ in quodā ſermone
qui ſic dicit. Ductus eſt ieſus in deſertuʒ. allegās au
guſtinū ſic dicit. Nunq̄ʒ eſt minimū mendacium / aut a=
liud genus peccati faciendū vt inde bonum pueniat.
ꝛ ſi p hoc poſſet vna aīa aut plures ſaluari q̄ aliter oī=
no perirent. Qui igit̄ p aliquo malo magno vitando
aut cōmodo magno procurando dicunt mendacium
ex parte diabolo ſunt q̄ mēdax ꝛ pr̄ eius eſt ꝛ deſide=
ria patris eoꝝ pficiunt. hec ille. Item Augu. in li. ſuo
cōtra mēdaciū. Quiſq̄s inq̄t dicit p pclitantis hoīs
tpali ſalute vel vita eſſe mentiendum. nimis tp̄e ab iti
nere exorbitat eterne ſalutis ꝛ vite. hec ille. Item in
eodem. Filij ſuperne hieruſalē ꝛ ſancte ciuitatis eter
ne faciunt: vt quando obrepit qualecūq̄ʒ pctm̄ poſcāt
humiliter veniam non inde querunt inſuper gloriam
ſic merito omne mendacium aliquid ſaltem venialis
mali includit quia habet rugam duplicitatis cū diſ=
ſonet ſermo cordis ſermoni oris. Habet etiam abne=
gationem veritatis et imitationem diaboli qui fuit
primus factor mendacij: vtitur etiam mēdax ſermo=
ne non ad finem rectum ꝛ debitum propter quem ha
bemus ſermonis vſum. ſermo enim ideo homini con
ceſſus eſt vt per ſermonem audientis illuminet veri=
tatis luce aſpectum et vt accendat feruore caritatis
affectum a quo fine deſtorquetur cum fallere intendit
mendacio. ꝛ vt dicit Augu. Omne qd̄ non recto fine
fit peccatuʒ eſt. ¶ Sed contra predicta obijcitur per
hoc qd̄ ille ſanctus patriarcha abrahā (vt pʒ Geñ.12.
deſcēdens in egiptū p ſaluatione vite ſue vt videt̄) fe
cit ꝛ voluit vxorem ſuam mentiri dicens. Noui q̄ pul
cra ſis mulier ꝛ cū viderit te egiptij dicturi ſūt vxor
illius eſt ꝛ interficiēt me. et te reſeruabunt. dic igitur
obſecro q̄ ſoror mea ſis vt bñ michi ſit ppter te ꝛ vi
uet aīa mea ob grām tui. Sʒ in iſto non peccauit nec
legitur ipm̄ a deo p iſto aliquo mō reprobatum: ergo
licitū ē homini p vite ſue ſaluatione mētiri. Itē abra
ham ex predictis videtur ppter vite ſue ſaluationeʒ
periculo adulterij ſuā vxorē expoſuiſſe. nec ppt̄ hoc
legitur ipm̄ i aliquo peccaſſe nec a deo reprobari. er=
go a multo fortiori ppt̄ vite ſaluationē licituʒ eſt ho
mini mentiri. ¶ Sed quantū ad primum iſtoꝝ rñdet
Auguſtinus in de queſtionibus ſuper Geñ. dicēs: q̄
abraham vxorem ſuā veritatē celare ꝛ nō mendaciū
dicere voluit: voluit enim abraham illam tacere eſſe
vxorem ſuam: ſed in hoc q̄ rogauit illā dicere ſe eſſe
ſororē ſuā nō docuit ipam mētiri. nā erat filia fratris
ſui: ꝛ mulieres viri de eadē cognatiōe ppinqua fr̄es
ꝛ ſorores noīabant̄. vñ Ge.13. Abrahā vocauit Loth
nepotē ſuū fratrē ſuū dī. Ne q̄ſo ſit iurgiū inter te et
me. ꝛ inter paſtores meos ꝛ paſtores tuos: fr̄es enim
ſum⁹. vñ ꝛ pfectus hō pōt licite p ſalute ſua vel alte=
rius aliquando non mentiri: ſʒ ſub ſimulatione in ver
bis ꝛ in ſignis veritatē celare. Vñ Hiero. ſimulationē
in tp̄e vtilē ꝛ in tēpore aſſumendam iehu regis iſrael
nos docet exemplum q̄ nō potuiſſet interficere ſacer
dotes baal niſi finxiſſet ſe ydolum velle colere dicēs.
Cōgregate michi vniuerſos ſacerdotes baal. Achab
rex ſeruiuit baal in paucis: ego aūt ſeruiā in multis.
Et dauid qui mutauit faciē ſuam coram abymelech
ꝛ dimiſit eum ꝛ abijt. Nec eſt mirū q̄uis iuſtos homi
nes aliquando pro tempore ſimulare ob ſuam ꝛ alio=
rum ſalutē liceat cum ꝛ ipſe dñs noſter non habens
peccatū nec carnē pcti ſimulationē carnis peccatri=
cis aſſumpſit vt condēnans in carne peccatum nos in
ſe faceret iuſticiam dei. hec Hiero. ꝛ ponitur in ca.22.
q.2. vtilem. Et iſto modo abraham per vxoris ſue ſi=
mulationē euaſit mortis periculū: ꝛ in hoc vt dicit au
guſtinus oſtenditur q̄ nemo debet tentare deū ſuum
dum habet q̄ rationabili conſilio faciat: fecit enim A
braham quod potuit ꝛ quod non potuit deo commi=
ſit in quem ſperauit: nec eum fides aut ſpes fefellit: ſi
autem interrogat⁹ illam vxorē ſuam indicaſſet duas
res deo cōmitteret. ſ. vitam ſuam ꝛ vxoris ſue pudici
tiā: ſʒ in hoc q̄ docuit vxorē ſuā dicere ſe eſſe ſororeʒ
ſuam non erat intentionis eius exponere illam eo ma
gis adulterij periculo: ſed probabiliter eſtimauit q̄
vxor ſua reſeruaret̄ regi i ſpōſam ppt̄ ſuā pulcritudi
nē: qđ factū ē: ꝛ ſciebat q̄ tp̄e illo reges nō accedebāt

ad vxores ſuas de nouo acceptas:niſi poſt anni cir=
culum.vnde Heſter.2.habetur ꝙ ſex menſibus vnge
bantur virgines oleo mirtino:et poſtea ſex aliis men
ſibus quibuſdā vnguētis ꝛ variis pigmentis vteban
tur.ꝛ poſt hoc ad regis cubiculū tranſiebant. Et hoc
conſiderans abrahā infra tantū tpͤs ſperauit firmiter
de dei adiutorio ſibi ꝛ vxori ſue. Et ex iſtis pꝫ ꝙ abra=
ham nec ſuā vxorē voluit mētiri nec eā adulterii pi=
culo decreuit exponere:ſꝫ mortis piculū p ſue vxoris
licitā ſimulationē euadere.ꝛ ꝗuis oīs duplicitas in
ſignis aut in verbis vt cōiter ſit pctm̄: tn̄ vbi fieri pōt
ad euitandū maius piculū ſeruata veritate eſt licita.
Vn̄ aug.in quodā ſer. Deſinunt inqt eſſe pctā que pro
pter grauiora pctā vitanda accipiuntur. ſicut ei ī re=
bus vtilibus non vocatͬ damnū qd̄ propter maius lu=
crum admittitur:ſic in rebus ſctis nō vocatur pecca
tum quod admittitͬ nec grauius admittatͬ. Hec ille.

D ¶ Sed adhuc obiicitur contra predicta ſuadendo ꝙ
officioſum mendaciū qd̄ fit cā pietatis pro ſaluatiōe
vite alteriꝰ non eſt peccatū.ex hoc ꝙ legitͬ Exod.1.ꝙ
obſtetrices hebreorum mentite ſunt pharaoni pro ſal
uatione vite puerorꝫ quos cauſa pietatis et timoris
dei reſeruabant : pharaone precipiente eis illos oc=
cidere. Sed pro iſto mendacio nonvidetur eas repro
batas a deo:ſꝫ magis cōmendatas. Nam vt dicitͬ ibi
dem. Benefecit dn̄s obſtetricibus.ꝛ qꝛ timuerūt ob=
ſtetrices deū edificauit illis domos. igitur vt videtͬ
iſte mentiendo non peccauerunt. ꝛ per cōſequēs non
oē mendaciū eſt pctm̄. Sed pro iſto dicitur ꝙ beatus
Grego.tenet ꝙ iſte obſtetrices peccauerunt nedum
venialiter. ſꝫ etiā mortaliter. vn̄ nonnulli inquit ob=
ſtetricū fallatia conantur aſſerere hoc mendacii genꝰ
non eſſe pctm̄: maxime qꝛ de illis obſtetricibus men
tiētibus ſcriptum eſt ꝙ dn̄s edificauit eis domos:in
qua recōpēſatione magis cognoſcitur quid menda=
cii culpa mereatur. Nam benignitatis eaꝝ merces
que eis potuit in eterna vita tribui: culpa ꝓmiſſa mē
dacii in terrena cōpenſatione eſt declinata. hec Gre.
ꝛ ponitur in cano.22.q.2.Si quelibet. Sup quo glo.
videtͬ inqt ꝙ iſte mulieres q̄ mentite fuerūt pro ſalu=
te alteriꝰ peccauerūt mortaliter:qꝛ pro veniali pctō
nullus priuatur eťna vita. Aug.tn̄ dicit eas veniali=
ter peccaſſe.ſed vt pꝫ in gloſa ſup eād̄ hyſtoria.vnde
ſumptū eſt iſtud ca. iſte mulieres bis fuerunt mētite.
Promiſerunt eñ pharaoni ꝙ oēs maſculos interfice
rent.et tunc habebāt in mente ꝙ illud non facerent ꝛ
iſtud mendaciū fuit veniale:qꝛ fuit p vita puerorum
conſeruanda. Et de iſto mendacio loquitur Auguſt.
poſtea vero pueris reſeruatis cū redarguerentur a
pharaone iteꝝ ſunt mentite cū dicebāt. Non ſunt he=
bree ſicut egyptie mulieres.ipē eñ obſtetricandi hn̄t
ſciam:ꝛ priuſq̄ veniamus ad eas pariunt. ꝛ nō fuerūt
mentite p vita pueroꝝ.qꝛ illi fuerūt ſeruati: ſꝫ fuerūt
mentite p ꝓpria vita ne ipſe interficerētur: ꝛ hoc mē
daciū fuit mortale pctm̄: ꝛ pp hoc dānate fuerūt.hec
glo.ibidē. Uerumtamen vt michi videtur ſi pietas ex
cuſauit mendaciū quo mētite ſunt pro ſaluatiōe pue=
roꝝ a mortali pctō : eadē rōne vel a fortiori amor ꝓ=
prie vite excuſaret mendaciū qd̄ fecerunt p ſaluatio
ne ꝓprie vite a pctō mortali : ꝑſertim cū dn̄s ꝑcipit
primū diligere ſicut teipm̄ : ſꝫ nō ꝑcipit ꝓximū plus
diligere q̄ ſeipm̄:ſꝫ q̄litercūq̄ ſit de iſto ſecuruꝫ eſt ꝛ
bonū oē mendaciū dimittere:cum dn̄s dicat. Sap.1.
Os qd̄ mentitur occidit aīam.non deberet quis pro
ſaluatiōe vite corpalis ſue vel alterius aīam ſuā per
10. dere. ¶ Decimum genus mendacii:ſꝫ octauū poſitū

ab Aug.vbi ſupra: ꝛ vocatur etiam mendacium offi=
cioſum.ꝛ mendacium officioſum eſt mendaciū quod
nulli obeſt ꝛ prodeſt alicui ad euitandū immundiciā
corporalē. vt ſi quis volenti corrūpere virginem men
tiatur eā eſſe religioſam vel coniugatā aut a leproſo
cognitā vel etiā vt ab immundicia ſpūali quempiam
valeat liberare puta ſi quiſq̄ baptiſandus in ꝑtāte ſit
infideliū cōſtitutus ad quē puenire non poſſet vt laua
cro regenerationis abluatur niſi deceptis mentiendo
cuſtodibus. Sꝫ ꝛ hoc mendacii genus ꝛ oē quodcūq̄
ſimile ꝗuis ad magnā pietatem pertinere videatur.
improbat ſiſr aug.in li.de mendacio.di.ꝙ ad ſempi=
ternam ſalutem nullus ducendus eſt opitulante men
dacio. Item in eodem libro mendaciorum inqt : mul=
ta ſunt genera que vniuerſaliter oīa odiſſe debemus.
Nullum eñ mendacium eſt qd̄ non ſit contrarium ve
ritati. Nam ſicut lux ꝛ tenebre:pietas ꝛ impietas:iu=
ſticia ꝛ iniquitas:virtus ꝛ vicium:ſanitas ꝛ imbecil=
litas.vita ꝛ mors. ita inter ſe veritas et mendacium
ſunt contraria. et quanto iſtam amamus tanto illam
odire debemus. Et hoc probat aug. intētius multis
rōnibus auctoritatibꝰ/ꝛ exemplis. quibus diſcuſſis
elicit et concludit euidenter:nichil aliud teſtimonia
ſacre ſcripture monere niſi nunq̄ omnino eſſe mentiē
dum:quia poteſt eſſe inquit ibidem quando nobis de
ſcripturis ſacris proponuntur exempla mentiendi/
aut mendacia non ſunt:ſed putantur eſſe dum non in=
telliguntur/aut ſi mendacia ſunt imitenda non ſunt
qꝛ iuſta eſſe non poſſunt. Item Gre. 18.moralͬ. In te=
ſtamento inquit veteri ꝗuis multa poſſunt talia mē=
dacia reperiri nunq̄ tamē a perfectis admiſſum ali=
quod tale mendacii genus ſtudioſus ibi lector pote=
rit inuenire. Nam vt ait Aug.ſi ad ſcripturam admiſ
ſa fuerint vel officioſa mendacia qd in eis remane=
bit auctoritatis que tandē de ſcripturis illis ſenten=
tia pferetur/cuius pondere contentioſe falſitatis ob=
feretur improbitas.quaſi diceret nichil. hec Auguſt.
ꝛ ponitur ī ca.di.9.Si ad ſcripturam. Et ꝗuis hmōi
mendacia officioſa q̄ cā pietatis fiunt faciliter relaxa
ri credantur iuxta ſentētiā. Iſi.l de ſū.bo.lib.2.ca.34.
ac etiā bti greg.ꝛ poſitͬ ī.c.22.q.2.Si q̄libet.vbi ſic ait
Si q̄libꝫ inqt culpa ſeq̄nti ſolet pia opatiōe purgari :
q̄to magis hec facile abſtergitͬ quā mͬ bōi opis pie
tas comitatͬ. Eſt tn̄ oē mēdaciū a viris pfectis peitꝰ
euitādū.ꝛ hoc pp ſeptē. ¶ Primo qꝛ oē mēdaciū ē pctm̄
vn̄ aug. Michi āt inqt abſurdū eē vr̄. oē q̄dē mēdaciū
eſſe peccatū.hec ille.ꝛ ponitͬ in ca.22.q.2. Michi aūt
Mendacium eñ eſt actus cadens ſuper indebitam
materiā cū verba ſint ſigna intellectuum naturalia ſ
naturale ꝛ idebitū eſt ꝙ quis voce ſignificet qd̄ non
habet in mente. Vn̄ Aug.in ſuo encheridiō.vti.ꝫ inqt
verba ꝓpterea ſunt inſtituta nō vt per ea ſeinuicē ho
mines fallant:ſꝫ vt eis quiſq̄ ī alteriꝰ noticiā cogi=
tationes ſuas pferat.verbis igitͬ vti ad fallaciā /non
ad quod inſtituta ſunt pctm̄ eſt.nec ideo etiā vllū mē
daciū nō eſſe pctm̄ putandū eſt. qꝛ poſſumus aliquā=
do alicui ꝓdeſſe mentiendo poſſumus eñ ꝛ furādo a
diuite ꝓdeſſe pauperi ſibi dando ſi pauper cui datur
ſentit cōmodū ꝛ diues a quo tollitur nō ſentit incom
modū.nō iō tale furtū quiſq̄ dixerit.pctm̄ nō eſſe.hec
Aug.ꝛ ponitur in canone.22.q.2. Is autem. ¶ Scdo
euitandū eſt oē mendacium.qꝛ ꝗuis aliqua mēdacia 2
vt pꝫ ex ſupradictis venialia ſīt pctā. tn̄ vt dicit aug.
et ponitur in ca.diſt.25.vnū Nulluꝫ peccatū eſt adeo
veniale quod non fiat criminale dum placeat. Unde
Ber. Nemo inquit praua q̄tūlibet cōtineatͬ ſcienter

delinquere parua reputet. nemo dicat in corde ſuo:
leuia ſunt iſta nõ curo corrigere. Non eſt magnum ſi
in his maneã venialibus minimiſq3 pctis. hoc enim
ĩpenitẽtia: hoc eſt blaſphemia in ſpm ſanctũ et blaſ-
phemia irremiſſibilis. hec Ber. ꝛ poniꝰ ſexto floꝛum
ca. 24. Et iõ merito Iſid. oẽ genus inquit mendacij
ſũmo ope fuge. nec caſu nec ſtudio loquaris falſum.
nec vt preſſes id eſt proſis mentiri ſtudeas. nec quali
bet fallatia vitã alicuius defendas caue mendacium
in oibꝰ. hec Iſido. et ponitur in ca. 22. q. 2. omne genꝰ.
Item aug. Nec artificioſo inquit mendacio: nec ſim-
plici verbo op3 quẽlibet decipere. q2 quẽlibet qs mẽ
titur occidit aiam. Et ſicut dicit Ambro. et ponitur
in ca. 22. q. 5. Cauete. Nõ ſolũ in falſis verbis: ſed etiã
in falſis operibus cõſiſtit mendacium. mendaciu3 nã
q3 eſt ſe xpianũ dicere ꝛ opera xpi nõ facere. menda-
ciũ eſt ſacerdotẽ vel clericum ſe profiteri: ꝛ contraria
huic ordini operari. Unde Hiero. in epl'a quadam ad
clericos cinaſcẽces. o3 inqt nos clericos clericatꝰ ho
nore nõ habitu: ſ3 diligenti mandatoꝝ cuſtodia hoc
eſſe qd videmur. oia inqt ſigna clericoꝝ virtutes eſſe
in nobis repſitant. virtuteſq3 clamãt. corona eñi pau-
pertatẽ clamat. veſtis aie honeſtatem. clamat ſtatus
puritatẽ. clamat cultus caritatem. clamat pfeſſio re
ligionẽ. clamat officium deuotionem. clamat ſtudiu3
cõtemplationem: ꝛ iõ niſi iſtis virtutibus pollemus
mentitur corona: mentitur habitus: mentitur ſtatus:
mẽtitur cultus: mentitur profeſſio: mentitur officiũ:
mentitur et ipſum ſtudium: ac per hoc non ſumus ni
ſi clerici ficti et clerici mentiti. Et licet ſcribitur Ois
homo mendax. non tamen ſcribitur ois homo menda
cium. ſeculares eñi hoies mendaces ſunt: q2 dicunt
mendacium: ſed mendaciu3 non ſunt: q2 non viuendo
difformiter habitui ſuo contradicũt. Si ergo perdet
deus oẽs qui loquuntur mendacium. quanto magis
perdet eos qui ſunt mendaces: ꝛ ipſum mendacium.
non ſolum pꝛopter hoc damnantur: q2 mendaces ꝛ mẽ
dacium ſunt. ſ3 q2 mendaciũ ſumme amant ꝛ p eo la-
borant: ꝛ vſq3 ad mortem ſe exponunt. hec ille. Et iõ
merito Ambroſius inqt: cauete fratres mendacium.
q2 oẽs q amant mentiri filij ſunt diaboli. hec Amb. et
3. ponitur in cañ. 22. q. 5. Cauete. ¶ Tertio euitandum
eſt oẽ mendacium. quia mendacium eſt pctm crea-
ture rationalis cõtra naturã: qd pat3 ex hoc q iuxta
ariſtotelẽ pꝛimo metaphiſice. Omnis creatura rõna-
lis naturaliter ſcire deſiderat. ſed cũ nichil ſciatur ni
ſi veꝝ. op3 q ois creatura rõnalis naturaliter appe-
tat veritatem. ſ3 inquantum ab aliqua natura vnum
cõtrarioꝝ magis appetitur: in tanto magis reliquũ
euitatur. et cum verum et falſum oino ſunt contraria
p3 q ois creatura rõnalis naturaliter euitaret ꝛ dete
ſtaretur falſitatẽ. ꝛ per conſequens oẽ mendacium.
In cuius rei figuram legiꝰ Gen. 3. q qñ diabolus pꝛi
mo mentiri cogitauit noluit in aliqua effigie rõnalis
creature apparere. ſed quaſi verecundatus fuiſſet in
natura ppꝛia mentitum fuiſſe formam ſerpẽtis iduit
cui dixit dñs. Inimicicias ponam inter te ꝛ mulierẽ
et ſemen tuũ et ſemẽ illius. Ex quo p3 q talis beſtie
formã accipit q nature hũane magis inimicatur ꝛ re
pugnat. ꝛ iõ merito dꝛ pꝛuer. 13. q verbũ mendax iuſtꝰ
4. deteſtabiꝰ. ¶ Quarto euitendũ eſt mendaciũ / q2 men
daciũ eſt venenũ hũane nature. ꝛ ſicut venenũ occidit
corpꝰ: ita mendaciũ occidit aiam. imo ꝛ violentioꝛis
opatiõis ꝛ maioꝛis efficatie eſt venenũ iſtud quocũq3
veneno corporali. Nã venenũ iſtd q3 cito ẽ i ore tã cito
aiam occidit. dr. ſcriptura. Sap. 1. os qd mentiꝰ occi-
dit aiam. ſ3 hoc non facit aliud venenũ corpale. In cu
ius rei figurã ſerpẽs ĩ cuiꝰ lingua erat pꝛimũ menda
ciũ fabꝛicatũ. lingua ſua ſtimulat intoxicat ꝛ occidit.
Et inquanto aia eſt nobilioꝛ corpoꝛe in tanto mendax
deterioꝛ videtur venefico. et ideo rõnabiliter ſiꝰ con-
burenꝰ in die iudicij. ꝛ poſtea eternaliter in inferno.
ꝛ a ſocietate chꝛiſti et ſanctoꝝ eius perpetuo expelleꝰ
tur. vñ Apoca. 21. Timidis aũt ꝛ incredulis et execra
tis ꝛ homicidijs ꝛ fornicatoꝛibus ꝛ veneficijs ꝛ idola-
tris: ꝛ omibus mendacibus pars illoꝝ erit in ſtagno
ardenti igne ꝛ ſulphure: quod eſt mors ſecunda. Itẽ
Apoca. 22. Foris aũt canes ꝛ venefici ꝛ impudici: et
homicide et ydolis ſeruientes ꝛ ois qui amat et facit
mendacium. vñ ſicut nuncij vel alij quicunq3 moran-
tes in pape curia pro negocijs expediendis accedunt
ad palacium: ꝛ inter foꝛes ſeu poꝛtas expectant: do-
nec poſſint ad cameras introduci ad papam. ſ3 quan-
do pulſatur ad foꝛes cum campana pape omnes re-
cedunt triſtes. ꝛ hoc certe q2 pro illo die pape colloq
um non habebunt. ꝛ ideo ſtatim egrediuntur palaci-
um. et ad ſua hoſpicia vacui reuertuntur. Sic ſpirita
aliter ſummus pontifex noſter Chꝛiſtus eſt. iuxta il-
lud Hebꝛeo. 9. Chꝛiſtus aſſiſtens pontifex futuroꝛu3
bonoꝛum. ad cuius curiam venient omnes homies in
die iudicij. dicente apoſtolo. 2. Choꝛinthioꝛũ quinto.
Oẽs nos manifeſtari opoꝛtet añ tribunal chꝛiſti: vt
referat vnuſquiſq3 ppꝛia ſui corpoꝛis put geſſit. ſiue
bonũ ſiue malũ. ꝛ certe tũc diceꝰ quibuſdã q intrent
ad xpm. nã cuilibet iuſto diceꝰ illud Math. 25. Intra
in gaudiũ dñi tui. ſ3 mendacibus ꝛ oibus alijs repro-
bis campana pulſante. i. tuba dei ſonante clamabitur
per angelos foꝛas. vñ Math. 13. dꝛ. Malos autem fo
ras miſerũt: ſic erit in cõſummatiõe ſcli. Exibũt ange
li et ſeparabunt malos de medio iuſtoꝛu3. et mittent
eos in caminũ ignis: ibi erit fletus ꝛ ſtridoꝛ dentiu3.
Et nõ eſt mirũ ſi mendax eijcietur a xpo: q2 naturaliꝰ
vnũ cõtrarioꝝ expellit reliquũ: ſ3 cũ xpo ſit veritas diceꝰ
te ſeipſo Io. 14. Ego ſum via veritas et vita. ſequiꝰ q
neceſſario hõ mendax eijcietur a xpo. vnd Math. 25.
Seruum inutilem mittite in tenebꝛas exterioꝛes.
¶ Quinto euitandum eſt mendacium. q2 mendax dia
boli filiã ſibi copulat in vxoꝛẽ. ꝛ dei filiam ſibi debitã 5.
de iure naturali et diuino repudiat: ſed rõne docente
ſi filius nobiliſſimi regis virginẽ nobiliſſimam et no-
biliſſimi generis ſibi in vxoꝛem preparatã quaſi repu
diatã dimitteret ꝛ ſibi viliſſimi ribaldi filiam impuriſſi
mã aſſumeret in vxoꝛem: ipſe ſtultus merito reputa-
retur. ꝛ te3 ſe q3 genus ſuũ mirabiliter dehoneſtaret.
ſic ſpũaliter hõ xpianꝰ eſt filꝰ regis celeſtis. vñ. 1. Io
han. 3. Uidete qualẽ caritatem dedit nobis deꝰ pater
vt filij dei vocaremur et ſimꝰ. cui ꝑparata eſt veritas /
ſiue ſapia in vxoꝛẽ naturaliter. quia teſte philoſopho.
Oẽs hoies naturaliꝰ ſcire deſiderant: ſ3 nichil ſciꝰ ni
ſi verũ: ꝛ veritas ſcdm Ber. eſt filia dei. mendaciũ ve
ro eſt filia diaboli. q2 teſte xpo Io. 8. Diabolꝰ mẽdax ẽ
ꝛ pater eius. ſi igꝰ hõ relicta filia dei veritate: ſibi co-
pulet mẽdaciũ filiã diaboli in vxoꝛem turpiter dege-
nerat ꝛ magnã cõfuſionẽ ꝛ verecũdiã ſibi infert. Und
Eccꝰ. 20. Oppꝛobꝛiũ neq3 in hoie mendaciũ. ꝛ ſequiꝰ.
Mors hoim mendaciũ ſine honoꝛe et confuſio illoꝝ
cũ ipſis ſine intermiſſione. ꝛ ideo merito amoꝛ iſtius
maledicte filie diaboli nobis interdiciꝰ. Eccꝰ. 7. vbi
dꝛ. Noli amare mendaciũ aduerſus fratrem tuũ. Et
ſpecialꝛ tripl ici de cã iterdiciꝰ cuilibet xpiano ne cõ
trahat cũ iſta maledicta filia diaboli mendacio. Pꝛi o
quia de iure cõi diſpar cultus inter cõtrahentes im-

pedit matrimoniū iā cōtractū:ſed cū hō ꝛ oīs creatu
ra rationalis deū teneat colere dicēte poeta. Si de⁹
eſt animus nobis vt carmina dicunt. hic tibi ꝑcipue ſi
ra mente colendus. Et cū mendacium vt cōſtat colat
diabolū ſicut filia patrē:q2 patrē ſeqtur ſua ꝓles. ſe=
quitur ꝙ de iure diuino hō q̄ eſt creatura rōnal' cū mē
dacio filia diaboli cōtrahere nō deberet:q2 vt dr̄ pro
uerb.12. Abominatio ſūt dn̄o labia mēdacia. Et ſi qs
cū hac maledicta filia diaboli cōtraxerit niſi diuortiū
ꝓcuret oz oīno ꝙ dotē ſibi pertinētē cū illa a pr̄e ſuo
accipiat. ſʒ dos quā diabol⁹ dat mēdacibus erit pena
eternal. iuxta illð Apoca.21. Oīb⁹ mēdacib⁹ ps illo
rū erit in ſtagno ardēti igne ꝛ ſulphure. Secunda cau
ſa q̄re cū mēdacio cōtrahere xp̄iano iter dicit ē hec vt
cōſtat de iure cōi q̄ cōtrahit primo cū vna ꝛ poſtea cū
alia efficit bigamus. ꝛ ſi corā iudice agatur contra ta
lē vſq3 ad mortē q̄ntūcūq3 talis fuerit lrātus: mortis
piculū nō euadet. ſic ſp̄ualit' xp̄ian⁹ primo contrahēs
cū veritate filia dei in baptiſmo vbi renunciat diabo
lo ꝛ oīb⁹ pompis ei⁹:ſi poſtea cōtrahebat cū mēdacio
efficitur bigamus:ꝛ ideo in iudicio generali vbi de in
felici cōtractu q̄ cū filia diaboli ꝯtraxit aget cōtra eū
niſi tēpeſtiu⁹ diuortiū ꝑcurret mortē nō euadet eternā
6 ¶ Sexto euitandum eſt mendaciū:q2 mendacium eſt
pctm̄ diabolicū. Et pōt mendaciū dici pctm̄ diaboli=
1. cū3 triplici rōne. Primo:q2 ipſe diabolus fuit primus
inuentor mendacij: et primū mēdaciū fecit:qn̄ cā tal=
lendi dixit primis parentibus illud Geñ.3. nequaquam
moriemini. vñ ꝛ Johā.8. legitur de diabolo. dū loquit
mendaciū ex ꝓprio loquit:q2 mēdax eſt ꝛ pr̄ eius. ipſe
enim eſt pr̄ mēdacij:q2 prim⁹ inuētor mēdacij. ꝛ eſt ēt
pr̄ hoīs mēdacis. homo enim mēdax filius eſt diaboli
imitatione. Vñ Jo.8. vos ex patre diabolo eſtis ꝛ de=
ſideria ei⁹ vultis facere. ¶ Scðo q2 mēdaciū ē ꝓpriū
2. ydioma diaboli:ꝛ ſicut cōſtat ꝑſone diuerſoꝝ regno=
rū vel diuerſaꝝ terraꝝ faciliter decernuntur ab inui=
cē ꝑ diuerſitatē ydiomatum. nā cōiter q̄ gallicū loqui
tur gallic⁹ eſtimatur. ꝛ q̄ anglicū loquit anglicus eſti=
matur. vñ etiā cōtra petrum arguebat ꝙ galile⁹ eſſet.
nā loq̄la ſua ipm̄ manifeſtuʒ fecit. Sic ſp̄ualiter duo
ſunt regna in hac vita cōmixta:vʒ regnū dei:ꝛ regnū
diaboli. ꝛ ſicut iſta diſtant in legibus:ita in ydiomati=
bus non concordant. Nā ydioma celeſtis regni eſt ve
ritas:iuxta illud ps. Dn̄e i celo mīa tua:ꝛ veritas tua
vſq3 ad nubes. ydioma vero diaboli eſt falſitas mun=
dana. vñ Oyce.4. Non eſt veritas:non eſt mīa. non eſt
ſcīa dei in terra:ſed maledictū mēdacium:homicidiū
3. furtū:ꝛ adulteriū inundauerūt. ¶ Tertio ptʒ q2 men=
dax cū diabolo deū blaſphemat. nā diabolus inq̄ntū in
ſe eſt dat eē nō enti. in hoc qð dicit illð eſſe qð nō eſt:
ſʒ hoc eſt ꝓpriū ſoli⁹ dei dare eſſe nō enti. Mēdax er
go q̄ntū eſt de ſe cū diabolo ſe participat potētie dei. Et
q̄d cōgruētius q̄ʒ hanc potentiam ex corde vſurpantē
ab eadē potētia diſperdi. vñ ps. ꝑdes oēs qui loquun
tur mēdaciū. Vñ ananias ꝛ ſaphira vxor eius venden
tes agrū ſuū ꝛ preciū offerētes ad pedes apl'orum di
xerunt ſe totū offerre:cum tñ partē inde penes ſe reti
nuerūt:ꝛ ꝓpter iſtud mēdacium ꝑcuſſit eos dn̄s mor
7. te ſubita. vt ptʒ Actuū.5. ¶ Septimo aūt euitanduʒ
eſt mendacium ꝓ eo ꝙ mendacium eſt pctm̄ qð deus
multū odit. Vñ ꝓuer.6. Sex ſūt q̄ odit deus. ꝛ ſepti=
mū deteſtatur aīa eius oculos ſublimes:linguam mē
dacem:manus effundentes ſanguinem inocuum:'cor
machinās cogitationes peſſimas:pedes veloces ad
currēdū in malū:ꝓferentē mēdacia:ꝛ teſtem falſum:
ꝛ eū q̄ ſeminat inter fratres diſcordias. Et mirū non

eſt ſi deus mēdacium multum odiret:q2 mendax deū
qui veritas eſt ꝛ ſi verbis cōfiteat tñ opibus abnegat
Vñ apoſtol⁹ ad titū.1. Confitent ſe noſſe deum:factis
aūt negāt:cū ſint abominati ꝛ incredibiles:ad oē op⁹
bonū reprobi. Sup quo Jerō. Ecce inquit apoſtol⁹
oībus qui peruerſa ſunt factis deum aſſerit negari
xp̄s ſapiētia eſt:iuſticia/vitas/ ſciētia/ſanctitas/ꝛ for
titudo Negat igit ꝑ inſipientiā ſapīa. ꝑ iniquitatē iu=
ſticia. ꝑ mēdaciū veritas. per turpitudinē ſanctitas.
per imbecilitatē aī fortitudo. hec Jerō. ꝛ ponitur in
ca.11.q.3. Exiſtimāt ſed multi ſunt qui ꝛ ſi veritatem
nō negāt talē veritatē cōfiteri ꝓpt' perſecutionē odiū
ꝛ ſcādalū corā hoībus ꝑtimeſcūt:nō attendentes ꝙ ſi
cut dicit Beda. ꝛ ponitur extra in antiquis de regulis
iuris. qui ſcādalizauerit. i. ꝙ vtilius ſcandalum naſci
ꝑmittitur q̄ʒ veritas relinquatur. Nam vt dicit Aug.
quiſq̄s veritatē metu cuiuſlibʒ potētie occultat:iraʒ
dei ſup ſe prouocat:q2 magis timet hoīem q̄ʒ deuʒ:ꝛ
poſt pauca. Vterq3 reus eſt:ꝛ qui veritatē occultat et
qui mendacium ꝓfert:q2 ille ꝓdeſſe nō vult. ꝛ iſte no
cere deſiderat. hec Aug. ꝛ ponitur in ca.11.q.3. Quiſ=
quis:vñ ꝛ xp̄s Math.10. Oīs q̄ confitebit me coram
hoībus cōfitebor ꝛ ego eū coram pr̄e meo qui in celis
eſt. qui aūt negauerit me coraʒ hoībus:negabo ꝛ euʒ
corā patre meo q̄ i celis eſt. Et ideo merito be. Aug.
Nemo inquit ꝑitorū vel prudētiū putet ꝙ minus pe=
riculū ſit in verbis lingua mentiendo q̄ʒ manibus ſan
guinē fundendo. melius eſt ꝓ veritate pati ſuppliciū
q̄ʒ ꝓ adulatione beneficiū. hec Aug. ꝛ ponit i ca.11.q.
3. nemo. Ex iſtis ptʒ ꝙ mēdaciū opponit virtuti que
eſt ps iuſticie. ꝛ ꝓhibet ꝑ illud preceptū decalogi. nō
falſū teſtimoniū dices. nā vt dicit Lin. di.6. Js q̄ men
titur de ſeipſo ꝓhibet falſū teſtimoniū. Vbū eñ oris
exterius teſtificatur verbo mētis interius. imo ꝛ ipſa
mēs per verbum oris de ſeipſo teſtimoniū perhibet.
¶ Mēdax ergo al⁹ ſuiipſius eſt teſtis falſ⁹. ſʒ q̄d ma=
gis deteſtandū q̄ʒ ſuiipſius falſus teſtis:ꝛ iō merito
dr̄ Prouer.11. Abolatio eſt dn̄o labia mendacia. vnde
ſicut ſi qs os ſuū aptū haberet:ꝛ muſcas intrare per
mitteret:ꝛ ibi vermes generare:os ei⁹ abominabile
eſſet hoībus. ſic os mendax abominabile eſt deo:ꝛ cū
immundicia mendacij multo magis diſpliceat deo q̄ʒ
immūdicia muſcarū hominib⁹. ideo merito dicit dn̄s
ꝓuerb.8. Os bilingue deteſtor.

¶ Cap̄.8. de iudicio ꝛ iudicibus bonis.

SEcundo ſub predicta ſpecie aua
ricie ſcʒ. fallacia cōtinetur iniquum iudi=
ciū m. Pro quo notandum ꝙ aliqui ſunt iu
dices boni electi iuſtum iudicium exequē
tes. ꝛ aliqui ſūt iudices mali ꝛ ꝑuerſi iudicium iniuſtū
peruertētes. Ad bonos enim iudices ad hoc ꝙ iudi
cēt digne ꝛ iuſte multa requiruntur. ¶ Primo requi=
ritur ꝙ ipſimet ſint iuſti et immunes a crimine. Vñ 1.
Ambro. ꝛ ponitur in ca.3.q.7. Judicet ibi ſic. Judi=
cet inquit ille de alteri⁹ errore qui nō habet in ſeipſo
qð condēnet. iudicet ille qui non agit eadē que in alio A
putauerat punienda. ne cum de alio iudicat in ſeipſuʒ
ſentētiā ferat. Judicet ille q̄ ad ꝓnūciandū nullo odio
nulla offenſione nulla leuitate ducatur. hec ille. vnde
Aug. in de ver. dn̄i ſermone.4 7. ſup illud.10.8. Qui
ſine pctō eſt veſtrū prior in eā lapidē mittat. hec inq̄t
vox iuſticie eſt puniatur peccatrix ſʒ non a pctōrib⁹
impleat lex neq3 a p̄uaricatorib⁹ legis. hec ille. vñ vt
dicit ca.3.q.7. Sacerdos. Criminoſus alterius cri=
minis iudex eſſe nō poterit. ſed ſeipſū cōdēnat duʒ in
alterius crimen ſentētiam ꝓfert. et tñ vt ſubdit ca. ibi

dem.ↄtra hoc obiſcitur ꝑ hoc ꝙ ſaul cū tn̄ a dn̄o eſſet
reprobatus populū dei iudicabat ⁊ eius iudiciū vni-
uerſus popul⁹ expectabat. Itē cū eſſet dauid adulter
⁊ homicida inſ͛rogatus a ꝓpheta ſniam ī diuitē dedit
q̄ ouē pauperis rapuit dicēs. Iudiciū mortis eſt viro
huic. Item ſalomō cū amore mulierū alienigenarum
deos gentium coleret. tn̄ vniuerſa yſrahelitica plebs
ad eius iudiciū cōfluebat: multi etiā alij tam in nouo
q̄ꝫ in veteri teſtamēto inueniunt̄ quoꝝ cū vita eſſꝫ blaſ
phemabilis tn̄ coꝝ ſententia que ex officio ſeruata iu-
diciarij ordis integritate ꝓceſſit inuenit̄ ſeruata. vn̄
⁊ dn̄s ait in euangelio. Super cathedram moyſi ſede
rūt ſcribe ⁊ pharisei. oīa igit̄ q̄cūꝗ dixerint vobis ſer-
uate ⁊ facite: ſcd̄m vero opa coꝝ nolite facere. Hinc
liq̄do conſtat: ꝙ mali paſtores ſiue iudices dū ſenten-
cia iuſti examinis alioꝝ crimina feriūt ſibiipſis nocēt
⁊ dū ſiue exemplo ſiue emendationis alioꝝ vitia corri
gere curāt ſibiipſis nocēt. ſubditis vero pſunt. ſi coꝝ
increpatiōe correcti vl̄ ſentētia coherciti vitā ſuā in
melius cōmutare didicerint. ac ꝑ hoc dū ab eccleſia
tollerati fuerint coꝝ iudiciuꝫ ſubterfugere non licet
hec ca. vn̄ apl̄s. ro. 2. Inexcuſabilis es o homo qui iu
dicas. in quo ei iudicas alteꝝ teipm̄ cōdēnas: eadem
enim agis q̄ iudicas. ſcimus enī qm̄ iudiciū dei eſt ſe
cūdum veritatem in eos qui talia agūt. Exiſtimas o
homo qui iudicas eos q̄ talia agūt: ⁊ facis ea. quia tu
effugies iudiciū dei. q. d. non. ❡ Secūdo requirit̄ ꝙ
2. iudices ſint viri electi potētes ſapiētes nobiles: ⁊ ꝓ
bate cōuerſationis in quib⁹ ſit amor ꝟitatis ⁊ odiuꝫ
auaricie. vn̄ exo. 18. legit̄ ꝙ ietro ſacerdos dixit moy
ſi. ꝓuide aūt de oī plebe viros potētes: ⁊ timētes deū
in quibus ſit veritas. ⁊ qui odiunt auariciam: ⁊ conſti
tue ex eis tribunos ⁊ cēturiones ⁊ q̄nquagenarios et
decanos q̄ iudicent ppl̄m oī tēpore. Itē Deut. 1. dixit
moyſes filijs iſrael. Tuli de tribub⁹ vr̄is ſapiētes et
nobiles: ⁊ cōſtitui eos principes tribunos ⁊ cēturio-
nes ⁊ quinquagenarios q̄ docerēt vos ſingula: ꝓcepi-
q̄ꝫ eis dicēs. Audite illos ⁊ qd̄ iuſtū eſt iudicate ſiue
ciuis ſit ille ſiue ꝑegrinus nulla erit diſtantia pſonaꝝ
ita ꝑuū audietis vt magnū. nec accipietis cuiuſq̄ꝫ ꝑ-
ſonā: q2 dei iudiciū eſt. Et ſicut dicit̄ ſap. 6. Non ſub-
trahet pſonā cuiuſq̄ꝫ dn̄s q̄ eſt oīꝫ dn̄ator. nec verebit̄
magnitudinē cuiuſq̄ꝫ qm̄ puſillū ⁊ magnuꝫ ipſe fecit
⁊ equaliter cura eſt illi de oīb⁹. ❡ Tertio opꝫ iuſtos
3. iudices palā ⁊ ꝓmpte conquerētib⁹ ⁊ iuſticiā petenti
bus ſe offerre: ⁊ qd̄ iuſtū ē iuſte exeq̄. Un̄ in ſignum ꝙ
iudices ꝓmpti ⁊ parati eſſent ad reddendū ppl̄o iu-
ſticiā dicit̄ Deut. 16. iudices ⁊ magiſtros cōſtitue in
oīb⁹ portis quas dn̄s deus tuus dederit tibi ꝑ ſingu
las tribus tuas vt iudicent ppl̄m iuſto iudicio: nec in
alterā ꝑtem declinēt. nō accipiēt ꝑſonā nec munera:
q2 munera excecāt oculos ſapiētū: ⁊ mutāt verba iu-
ſtoꝝ. iuſte qd̄ iuſtū eſt exequeris. Itē Deut. 1. iudices
cōſtituas ꝑ ſingulas tribus qui iudicēt ppl̄m. ex quo
iudicio nec in alterā ꝑtem declinēt. ❡ Quarto opor-
tet bonū iudicē virtute iniq̄tates irrūpere ⁊ faciē po-
4. tentis nō extimeſcere. vn̄ Eccl̄ia. 7. Noli querere fie-
ri iudex niſi valeas virtute irrūpere iniq̄tates ne forte
extimeſcas faciē potētis ⁊ ponas ſcandalū in agilita-
te tua. Un̄ vt dicit Aug. ⁊ ponit̄ in caſi. 11. q. 3. q̄ſquis
Quiſquis veritatem metu alicuius potentie occul-
tat iram dei ſup ſe ꝓuocat: q2 magis timet hominem
q̄ꝫ deū. hec ille. Et ſi ille irā dei ſup ſe ꝓuocat q̄ metu
alicui⁹ potētie veritatē occultat. quanto magis iniu-
ſtus iudex irā dei cōtra ſe ꝓuocat: q̄ ꝓpt̄ metū poten
tie ſuperioris veritatē opprimit ⁊ condēnat. Et ideo

merito ꝓphā in ꝑs. Recte iudicate filij holm: et ideo
merito recte iudicate: q2 rectū eſt illud in quo mediū
nō exit ab extremis. vbi enī ē rectitudo iuſticie: aliq̄d
eſt vt mediū ⁊ aliq̄d vt extremū. In iudicio enī hoc ē
manifeſtū vbi iudex mediū eſt int̄ ꝑtes q̄ nō debet de
clinare ad dexterā neq̄ꝫ ad ſiniſtrā. vn̄ in iuſto et recto
iudicio tria pñt gn̄aliter cōſiderari. ſ. qd̄ reddit̄ ⁊ per
qd̄ reddit̄ ⁊ quibus reddit̄. qd̄ reddit̄ eſt iuſticia: ꝑ qd̄
reddit̄ eſt iuſt⁹ iudex tāq̄ꝫ mediū. qb⁹ reddit̄ ſūt par-
tes tanq̄ꝫ extrema. Ex quo patet ꝙ illud iudiciū di-
cit̄ rectū in quo iudex q̄ medium eſt nec ad vnā ꝑtem
nec ad aliā ꝑ iuſticiā decuratur. Et ſicut docet Guil.
pari. in ſūma ſua de virtutib⁹. ꝑte. 3. tractatu de iuſti-
cia ca. 3. Rectitudo quā dedit de⁹ corpori humano mo
ueat iudicē ad rectitudinē iuſticie. vn̄ Eccl. 7. hoc in-
ueni ꝙ fecerit de⁹ hominē rectū. Iteꝫ Bern̄. ſup can.
rectus inq̄t dn̄s rectū fecit hominē. ſtaturāq̄ꝫ rectam
dedit ei forſitā vt iſta corpea rectitudo vilioriſq̄ꝫ fig-
mēti hoīem illū interiorē q̄ ad imaginē dei factus eſt
ſpūalis ſue ſeruāde rectitudinis admoneret: ⁊ decor
limi deformitateꝫ argueret aīmi q̄d eſt indecētius q̄ꝫ
recto corpore curuum gerere aīm. hec ille. ❡ Quin- 5.
to oporꝫ bonū iudicē iuſtos abſoluere reos condēna
re ⁊ culpas eque librare. ⁊ penas culpis diſcrete pro-
porcionare. vn̄ 1. Eſdre. 7. legitur ꝙ artaxerſes rex di
xit eſdre ſcribe. Tu inq̄t eſdras ſcd̄m ſapiētiā dei tui
que eſt in manu tua cōſtitue iudices ⁊ ꝓſides: ⁊ iudicēt
oī populo qui eſt trans flumē his vꝫ qui nouerunt le-
gem dei tui: ⁊ legē regis: ſed imperitos doce libere: ⁊
oīs qui nō fecerit legē dei tui ⁊ legē regis diligent̄ iu
diciū erit de eo ſiue in mortē: ſiue in exiliū: ſiue in con-
dēnationē ſubſtātie ei⁹: vel certe in carcerē. ❡ Sexto 6.
oportet hoīem iudicē miam cum iuſticia diſcrete tem
perare. vn̄ Iſid. in de ſū. bo. li. 3. c. 54. oīs inq̄t q̄ recte
iudicat ſtateram in manibus geſtat in vtroq̄ꝫ penſo iu
ſticiam ⁊ miam portat: ſed ꝑ iuſticiā reddit pcti ſntaꝫ.
ꝑ miam pcti temperat penā. vt iuſto libramine quedā
ꝑ equitatē corrigat. quedam vero ꝑ miam indulgeat.
Nam vt dicit Criſo. ope. impe. omel. 43. mia tunc eſt
vera mia. ſi ſic facta fuerit vt per eā iuſticia nō cōtem-
natur. ſi aūt cōtēta iuſticia mia obſeruet̄ ipſa mia nō
eſt mia: ſed fatuitas. ⁊ ſicut iuſticia ſine mia nō eſt mi-
ſericordia: ſꝫ crudelitas: ſic mia ſine iuſticia nō eſt mi-
ſericordia: ſꝫ fatuitas. Hec ille. Et ideo merito beat⁹
Gre. ſup ezechiel. omel. 21. Tanta quippe inq̄t dꝫ eſſe
diſcretio vt nec diſciplina nimia ſit nec mia remiſſa ne
forte ī ordinate culpa dimitteretur is qui eſt culpabilis
in reatu grauius aſtringatur: ⁊ rurſum ſi culpa inordi
nate retinet̄ tanto grauī⁹ qui corrigitur deterior fiet.
quāto ergo ſe nichil ex begnitatis gratia agi conſi-
derat. exhibenda itaq̄ꝫ prauis eſt aſperitas in oſtenſio
ne: ⁊ caritas in mēte: vt dura oſtēſio delinquētem coer-
ceat ⁊ caritatis cuſtodia mercedē manſuetudinis nō
amittat. hec Gre. Qd̄ conſiderās beatus aug. duo in
quit ſūt noīa. hōi ⁊ pctōr: q2 pctōr eſt corripe: ⁊ homo ē
miſerere. vn̄ ꝑs. Corripiet me iuſtus in mia ⁊ increpa-
bit me. ſicut eniꝫ dicit gloſa ſup illud Mat. 5. Beati q̄
eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam. Iuſticie lumen eſt mia: iu-
ſticia enim ſine mia cecus furor eſt. ⁊ zelus abſq̄ꝫ miſe
ricordia eſt: vt cecus ſagittarius qui intēdens ſagitta
re feram occidit hoiem ſicut lamech: qui intendēs ſa-
gittare ferā ſagittauit caym. et occidit iuxta traditio
nē hebreoꝝ: vt dicit guil. pari. in ſumma ſua de virtu.
ꝑte. 3. trac. de iuſticia. ca. 20. ⁊ id ſubdit ibidē guil. par
viri ſcil irāſciētes ſupſedere volūt correctioni donec
ceſſauerit ira ⁊ tranquillitas facta ſit in mente muta-

ni illū volētes. cum dr Sap. 12. Tu dñator virtutis cū tranquillitate iudicas. Item Iaco. 1. Ira viri iuſticiā dei nō opatur. Qđ cōſiderans ille magnus phūs Diogenes qui cū eſſet iratus ſeruo ſuo ait. iam te niſi iratus eſſem verberib⁹ necarē. Et ideo beatus Grego. Illa inquit prepoſitoꝝ ſollicitudo vtilis illa ē cautela laudabilis: in qua totum ratio agit: ⁊ furor ſibi nichil vindicat. Reſtringēda eſt ſub rōne ptās. nec quid agendū eſt priuſq̄ꝫ concitata ad tranquillitatē mens redeat. Nā commotionis tpe iuſtum putat omne qđ
B. fecerit. hec grego. ⁊ ponitur in canone. 11. q. 3. Illa. Requiritur ergo ꝙ prepoſiti quib⁹ ſubditos ſuos incūbit caritatiue corrigere habeant in ſe manſuetudinē cū diſcretione. In cuius rei figurā legit̄ ꝙ in archa teſtamenti erant virga. manna. ⁊ tabule. In virga intelligit̄ correctio. i manna māſuetudo. in tabulis diſcretio. archa ſignat ꝓpoſitum in quo eſſet ꝟga correctionis germinans de radice caritatis. Iuxta illud. Eſa. 11. Egredietur ꝟga de radice ieſſe. Ieſſe eñ interp̄tatur incendiū. Et de incēdio amoris dꝫ egredi ꝟga correctionis. Unde apocal. 4. Quos amo arguo ⁊ caſtigo: ſꝫ aliqui illos volunt maxime corrigere quos vident nō amare quorum correctio ab his qbus adhibentur nō cōputatur correctio: ſed hoſtilis pſecutio cōtra quos loquit̄ Apls. 2. Theſal. vltimo. Nolite quaſi inimicū exiſtimare illū. ſed corripite vt fratrē. Item correctio fieri dꝫ cū manſuetudine. qđ intelligit̄ p manna. vnđ ad Gal. 6. Uos qui ſpūales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpū lenitatis: ſꝫ ſicut dicit beatus Greg. ſup Eze. omel. 21. Sepe cōtingit vt ꝓpoſitus diſcipline regulam quam ſcit dicere neſcit: q2 aut nimio zelo motus minus ſe p manſuetudinē tempat aut nimia manſuetudine placid⁹ minus ſe cōtra neqciaꝫ in zeli ſtudio inflammat. Magna enim cōſideratione debem⁹ pēſare qđ ſcriptuꝫ eſt: q2 vaſa templi inter coronas ⁊ plectas boues ⁊ leones ⁊ cherubyn ſculpta ſunt. ⁊ ſubter boues ⁊ leones lora dependētia. Corona quoqꝫ ſignum eſt victorie. Plecte aut concordie vnanimitatē ſignāt Cherubyn ꝟo plenitudo ſciētie dr. Sacerdotes eniꝫ ⁊ doctores int̄ coronas ⁊ plectas. i. inter fortitudineꝫ boni opis qua ad victoriā currūt: ⁊ caritatis ꝯcordiā qua a ſe viciſſim non diſcrepant. Per boues ⁊ leones atqꝫ cherubyn deſignati ſunt q̄ in plenitudine ſcientie quā hñt neceſſe eſt vt boum manſuetudinē teneāt: et feruorē leonū quatenus in diſciplina quā ꝑdicāt: ⁊ ex zelo ſcrō accenſi ſint ⁊ ex paterna dulcedine trāquillitatib⁹ ſubter ſe lora depēdās: vt diſcipline ſue retinacula qb⁹ ipſi ligati ſūt in ſubditis ſuis ſollicite impēdant vel ſubter eos lora depēdere eſt cuſtodie vincula in ſubditis tenere que tunc recte ſeruantur cuꝫ nec boum manſuetudo in zeli feruore amittit̄ nec leonum timor in manſuetudinē declinat̄. Hec Gre. ſꝫ ſicut dicit. Guil. par. in ſumma ſua de ꝟtutibus parte. 3. tractatu de iuſticia. ca. 28. Sūt aliqui prepoſiti q̄ zelum hñt nō ſcđm cōſciētiā: ſed beluina rabie ſeuiētes non medicos: ſꝫ hoſtes ſe exibētes q̄ꝫtū in eis eſt iudiciū dei euacuātes: dum oīa hic vindicare volunt. Si eñ hec oīa vindicarētur vt ait Aug. locū diuina iuſticia nō haberet: ipſi officiū demonū qđ eſt torq̄re diligenter facerēt ſi ptātem haberent. in ore coꝝ pſonāt hec voces diabolice crucifigat̄ confundat̄ deponat̄ eijciat̄ ptās coꝝ eſt gladius in manu furibūdi: vt vix ab ore coꝝ auditor corrigat̄. Ipſi ſolum ꝟe norunt ſecare oī egritudini igneꝫ ⁊ ferrum adhibere volūt ignorātes ꝙ oīm medicamētoꝝ ſaluberrimū eſt ſapiētia. Unde ſap. 9. Per ſapientiam ſanati ſunt q̄cunqꝫ placuerunt tibi ab initio. Item ſap. 16. Nec herba nec malignas ſed ſermo tuus dñe ſanauit eos q̄ ſanat oīa. Hec ille. Itē correctio fieri deberet cū diſcretione qđ intelligit̄ p tabulas. vñ Greg. ſup Eze. zeli inq̄t ſcti diſcretio virtute mie neceſſe eſt vt ardeat. ideo neceſſe eſt eum qui alios hꝫ corrigere iugiter meditari ꝓpriam infirmitatem vt in ſeipſo diſcat quid alij portare pñt. vñ Greg. Oīpotens inquit de⁹ idcirco principē apoſtoloꝝ pmiſit cadere. vt in culpa ſua diſceret qualiter alijs miſereri deberet. Legit̄ enim ꝙ elize⁹ clamabat ad helyā dicēs. Pater mi currus iſrael ⁊ auriga eius quā auctoritatē ptractans beatus Greg. ſup Eze. omel. 21. di. Quid eſt fratres cariſſimi ꝙ helyas curr⁹ iſrael ⁊ auriga dr: niſi q2 auriga agitat currus portat. Doctor igitur qui mores populi ⁊ per patientiā ſuſtinet ⁊ ſacri eloquij. verbis docet ⁊ currus dr ⁊ auriga currus q2 tolerādo portat. auriga q2 exhortando agitat currus q2 mala ſuſtinet: auriga q2 populū bonis admonitionib⁹ exercet. Hec ille. ¶ Septio oꝫ bonū 7.
iudicē paciēter audire vtrāqꝫ partem: ⁊ non cito moueri ꝓpter alterius partis allegationē ad ſentētiā pferendā. vñ Criſo. Iudices inq̄t ſeculi etiam ſi audierint cū qui primas negocij partes pſequit̄ vehementer per oratē ⁊ largiſſimis dicēdi fontibus inundantem expectant tamē ⁊ audiunt cum oī patientia: nec prima allegatione mouent̄ ad ſententiaꝫ pferendā. et ſi veriſſima videant̄ eſſe dicta ſūt: ſeruatur ei apđ auditētiā illoꝝ: ſcđs quoqꝫ integer dicēdi locus quoniā quidē hec eſt iudicij diſplina pri⁹. ex vtraqꝫ parte cauſam diligenter agnoſcere: ⁊ ita ſentētiā promulgare. hec ille. Item melchiades ⁊ ponit̄ in ca. 2. q. 1. primo. Primo inquit ſup oīa diligēter inquirite: vt cum iuſticia et caritate diffiniatis: neminem condēnens ante verū ⁊ iuſtum iudiciū nullū iudicetis ſuſpitiōis arbitrio ſe primū approbare: ⁊ poſtea caritatiuam pferte ſententiā: ⁊ qđ vobis non vultis fieri alteri facere nolite. hec ille. Item Greg. ⁊ ponit̄ in ca. 11. q. 3. ſummo opere. Sūmo inquit opere precauēdū eſt vt rectores eccleſie ⁊ q̄ publica iudicia exercent in dictādis ſentētijs nullatenus leuitate aut furore ducti ſint precipites: ſed cauſis diligēter vētilatis cū res q̄ ignorabat̄ pleniter ad noticiā venerit tunc diuina lex ⁊ humana reſoluatur: ⁊ tunc ſcđm ꝙ ibi conſtitutū eſt remota pſonaꝝ acceptione diffinitiua pferat̄ ſententia hinc eſt ꝙ moyſes querelas ppli ſp ad diuinū tabernaculum ingreſſus referebat. Et iuxta qđ dñs imperabat iudicia ꝓponebat. nimirum nos inſtruens vt nō ex corde nr̄o ſꝫ ex ꝓcepto diuino cōdēnatōis vel iuſtificatōis ſententiā pferamus. hec ille. Et huic concordat Damaſus papa. ca. 11. q. 3. coꝝ. Coꝝ inquit cauſas diſcurrere nō lꝫ priuſq̄ꝫ canonice vocati ad ſynodū veniant ⁊ pſens p pñtem agnoſcat veritatem: ⁊ intelligat que obijciunt: qđ p ſapiētiā Salomonis dr. Anteq̄ꝫ ſcruteris ne reprehendas intellige prius ⁊ tunc increpa. anteq̄ꝫ audias non reprehendas: ⁊ licet aptiſſima ſit cōtrarioꝝ reprehenſio. verūtamē ab his opꝫ qui dati ſunt ad coꝝ examinationē ordinem ſeruari. ¶ Unde notādum eſt ꝙ ſicut dicit Fabianus. ⁊ ponit̄ in ca. 4. q. 4. Nullus vnq̄ꝫ. In oī iudicio quattuor pſonas ſp eſſe neceſſe eſt: ſcꝫ iudices electos. accuſatores ydoneos: ac defenſores congruos atqꝫ legitimos teſtes. Iudices autē debēt vti equitate: teſtes ꝟitate: accuſatores intētione ad amplificandā cauſam. defenſores extenuatione ad minuendū cauſam ꝙ ſicut dicit Nicolaus papa ⁊ ponitur in ca. 3. q. 9. neceſſe eſt. Neceſſe eſt ſcđm ſacraꝝ ſcripturaꝝ documenta ad ſcđm iuſti-

cie tramitẽ ⁊ accuſatorẽ ⁊ accuſatum ſimul adeſſe et
vnam partẽ ꝗtracũqȝ ⁊ qualitercũqȝ ꝑdita ſit auctori=
tate prorſus ſic audiri vt alteri parti nullum preiudi=
cium irrogetꝰ. hec ibi. Item marcellus caũ. 3. q. 9. qui
accuſare. Qui accuſare inquit aliquẽ elegerit pñs ſe et
nõ ꝑ aliuz accuſet inſcriptione: ſcȝ premiſſa: neqȝ vnqȝ
vllus iudicetꝰ anteqȝ legitimos accuſator: ⁊ pñs ha=
beat: locũqȝ defendẽdi accipiat ad abluenda crimina.
Itez Felix papa. 3. q. 9. Abſente inquit aduerſario non
audiatꝰ accuſator: nec abſente aliqua parte ſentẽtia a
iudice dicta nullã obtinebit firmitatem. Item zeueri
nus papa. 3. q. 9. abſens. Abſens inquit nemo iudicetur
qꝛ humane ⁊ diuine hoc ꝓhibent leges. niſi fuerit ab
ſens ex cõtumacia. Item act. 25. Legitꝰ ꝙ feſtus pñs
dixit iudeis volentibus paulũ apoſtolũ morti habere
condẽnatũ. Non eſt inquit romanis conſuetudo dãnare
aliquẽ hoiem priuſqȝ is qui accuſatꝰ pñtes habeat accu
ſatores: locũqȝ defendẽdi accipiat ad abluenda crimi
na que ei obijciuntꝰ. Itez. 1. Thy. 5. Aduerſus preſby=
terum noli accuſationẽ accipe niſi ſub duobus vel tri
bus teſtibus. Item. 3. q. 10. placuit. Placuit inquit canõ
quotienſcunqȝ clericis ab accuſatoribꝰ multa crimina
obijciũtur ⁊ vnũ ex his de quo prius egerunt probare
non valuerint ad cetera iam non admittantꝰ. ¶ Et eſt
inſup notandũ ꝙ illi qui de aliquo crimine ſunt accuſa=
ti quouſqȝ ſe purgauerint non ſunt ad accuſandum a=
lios admittendi. Unde ſtephanus papa. 3. q. 11. dene=
ganda. Deneganda eſt inquit accuſatis licentia criminã
di: priuſqȝ ſe cremine quo premuntꝰ exuerint: qꝛ nõ eſt
credendũ cõtra alios eorũ cõfeſſioni qui criminibꝰ impli=
cantur niſi ſe prius ꝓbauerint innocẽtes. qm̃ ꝑniciosa
eſt: nec debet admitti rei aduerſus quẽcũqȝ profeſſio.
Hec ibi Itez fabianus. 2. queſtione. 7. caũ. ſicut ſacer
dotes. Sicut ſacerdotes inquit vel clerici reliquia ſe
cularũ laycoꝝ accuſatione excluduntꝰ. ita illi ab iſtoꝝ
ſunt excludendi ⁊ alienandi criminatione. Et ſicut illi
ab iſtis: ita illi ab illis nõ recipiantur. hec ibi. ¶ Itez
notandũ eſt ꝙ ſcḋm iura canonica ac etiã legis diui=
ne documẽta accuſator ſi non poſſet ſuaȝ accuſationẽ
ꝓbare penam ſibi accipiet talionis cõdignam. Unde da
maſus. 2. q. 3. calũmator. Calũmator inquit ſi in accu=
ſatione defecerit: talionis recipiet penã. Item adria=
nus. 2. q. 1. qui in alterius. Qui in alterius inquit famaȝ
publice ſcripturã aut ꝟba cõtumelioſa cõfinxerit: ⁊ re=
pertus ſcripta nõ ꝓbauerit flagelletur. Unde ⁊ in cõfir
mationem huius Deut. 19. Si inquit dñs ſteterit teſtis
mendax cõtra hoiez accuſans: cũ cauſa ꝑuaricationis
ſtabunt ambo. quoꝝ cauſa eſt ante dñm i cõſpectu ſa=
cerdotum ⁊ iudicũ qui fuerint in diebꝰ illis: cũqȝ dili
gẽtiſſime ꝑſcrutãtes inuenerint teſtẽ falſũ dixiſſe ꝯtra
fratrẽ ſuum mendacium reddẽt ei ſicut fratri ſuo co=
gitauit: ⁊ auferes malũ de medio tui: ⁊ audientes ce=
teri timorẽ habeant. vt nequaqȝ audeant talia facere.
Unde in executionẽ huius ſcti dei decreti prorumpens
ſctũs ꝓpheta daniel qui reprehendebat iudices ⁊ ſe=
niores ppl'i iniuſte iudicantes ⁊ ꝑmittentes ſctãm ſu=
ſannam ſine diſcreta examinatione accuſatoꝝ dãnari
ad mortem dixit. Sic fatui filij iſrael non iudicantes:
neqȝ etiã qḋ verũ eſt cognoſcentes condẽnaſtis filiam
iſrael. Reuertimini ad iudiciũ: qꝛ falſuȝ teſtimonium
locuti ſunt aduerſus ſuſannã. vñ ⁊ diſcreta examina=
tione facta: ⁊ falſitate accuſatoꝝ detecta dãnauit eos
ad mortem ⁊ liberauit ſuſannam innocentem: vt patet
Daniel. 13. ¶ Item iubente dario rege perſarum ac=
cuſatores danielis in lacũ leonum miſſi ſunt ⁊ daniel
liberatus eſt: vt pȝ Dan. 6. ⁊. 10. Item populus fecit
idem cõtra duos falſos accuſatores ſuſanne: qḋ ipſi
contra ſuſannam facere volebant: vt patet Daniel. 13.
¶ Sed viterius eſt notandum ꝙ vbi crimen eſt mani
feſtũ predictus ordo iudiciarius non requiritꝰ. vñ Ni=
colaus papa. que lotharꝰ inquit rex nepos veſter fecit
accuſatione non indigent. In manifeſtis inquit calli=
ditate accuſãtũ reus nõ opprimitꝰ: nec tergiuerſatio
ne ꝓprium crimen celatꝰ cũ culpa ſua ſponte ſe oculis
oim ingerat. atqȝ ideo in talibus iudiciarius ordo nõ
requiritur. qui ideo tm̃ inſtitutus eſt vt nec innocentia
inſidijs pateret aduerſantium: nec culpa delinquentis
ſententiam effugeret iuſti examinis. Hec nico. papa.
⁊ ponitꝰ in ca. 2. q. 1. que lotharꝰ. Item ſtephanꝰ papa
de manifeſta inquit ⁊ nota plurimis cauſa non ſunt que
rendi teſtes. Unde ſctũs Amb. i epiſtola ad corinth. dicit
de fornicatione exponens ſententiã apl'i. Iudicis inquit
non eſt ſine accuſatione dãnare: qꝛ dñs iudã cum fuiſ=
ſet fur qꝛ nõ eſt accuſatus minime abiecit. cognito au
tem opere iſto pellẽdum iſtũ apl's de cetu fraternita=
tis cenſuit oẽs eñ crimen eiꝰ ſciebant. ⁊ nõ arguebant
publice eniȝ nouercã ſuã loco vxoris ſue hẽbat in qua
re neqȝ opꝰ teſtimoniũ eſt: neqȝ tergiuerſatiõe aliqua
tegi poterat crimen. hec ſtephanꝰ: ⁊ ponitꝰ in ca. 2. q. 1.
de manifeſta. ¶ Sed tm̃ hic eſt notandum ꝙ vt ſubdit C.
canon ibi. Eoꝝ que manifeſta ſunt alia ſunt manifeſta
iudici ⁊ incognita alijs: alia ſunt manifeſta alijs et in=
cognita iudici: alia vero ſunt manifeſta iudici ⁊ alijs.
Que enim iudici tantum nota ſunt ſine examinatione
fieri nõ pñt. Nam cũ iudex inqȝtum hmõi ſit perſona
publica ⁊ publica auctoritate vtatꝰ ⁊ nõ priuata nõ hȝ
iudicare ſcḋm ea que ſibi ſũt nota vt priuate ꝑſone. ſȝ
ſcḋm ea que ſunt ſibi nota: vt ꝑſona publica: alioquin
iudex ſimul eſſet accuſator ⁊ iudex. qḋ reprobat aug.
ſermone de penitentia. Item Fabianus: nullus vnqȝ
inquit preſumat accuſator ſimul ⁊ teſtis eſſe et iudex
Hec ille. ⁊ ponitur i ca. 4. q. 4. nullus vnqȝ. Sȝ tm̃ qñ
crimen eſt notum iudici. tũc iudex põt ⁊ tenetꝰ corri=
gere: ſed ſecrete. dicẽte xp̃o Math. 18. Si peccauerit
in te frater tuus: corripe eũ inter te ⁊ ipſum. ſup quo
Aug. i de ꝟbis dñi ſermone. 76. ꝗritur inquit quare dr̃
inter te ⁊ ipſum: ⁊ reſpondet dicens: qꝛ in te peccauit
quid eſt inquit in te peccauit: ⁊ rñdet dicens. Tu ſolus
ſcis qꝛ peccauit: qꝛ eni ſecretũ fuit qñ in te peccauit ſe
cretuȝ quere cũ corrigis qḋ peccauit in te. Nã ſi ſolꝰ
noſti: qꝛ peccauit i te. ⁊ tu vis corã oibꝰ arguere nõ es
correctorꝰ: ſed ꝓditor. Attende quẽadmodũ vir iuſtꝰ
ioſeph tanto flagitio qḋ de vxore ſua fuit ſuſpicatus
tanta benignitate pepꝑcit anteqȝ ſciret vñ illa cõcipet
quam grauidã ſenſerat: ⁊ ſe ad illã nõ acceſſiſſe noue=
rat reſtabat itaqȝ adulterij certa ſuſpicio: ⁊ tamen qꝛ
ipſe qꝛ nõ nouerat quid dicit euangelium. Ioſeph autẽ
cum eſſet vir iuſtus ⁊ nollet eã diuulgare voluit eam
occulte dimittere. hec eo cogitãte. Ecce angelus dñi
apparuit i ſomnis illi ⁊ iudicauit: qꝛ nõ violauit viri
thoꝝ: ſȝ qꝛ de ſpũ ſctõ cõceperat dñz amboꝝ. hec Aug.
⁊ ponitꝰ in ca. 2. q. 1. ſi peccauit. Et ſeqꝛ ipſa igitꝰ corri=
piẽda ſunt corã oibus que peccãtur corã hoibꝰ: pctã ꝟo
corripiẽda ſunt ſecretius que peccantꝰ ſecretius. Unde
yſidorꝰ. Magnifeſta inquit pctã nõ ſunt occulta pur=
gatione purgãda palaȝ eniȝ arguẽdi ſũt qui palã nocẽt
vt dum aperta obiurgatione ſanantꝰ. Hi qui eos mittã=
do deliquerũt plurimi corriguntꝰ ⁊ dum vnꝰ corripitꝰ
plurimi emendantꝰ. hec ille. Sȝ tm̃ ſicut dicit ca. 2. q. 1.
ſi peccauit. Qñ crimen notum eſt alijs ⁊ nõ iudici nec
inde vel ſine examinatione ferendũ eſt iudiciũ: qꝛ i cri
men ſibi occultũ nõ dȝ iudex ſententiã ferre. vñ Eua=

riſſimus papa:et ponit in ca.2.q.1.deus oſs. Deus om-
nipotēs inquit vt nos a p̄cipitande ſentētie prolatio-
ne cōpeſceret cū oīa nuda ⁊ apta ſunt oculis eius. ma
la tñ ſodome noluit audita iudicare vel vindicare pri
uſq̄ pfecte cognoſceret q̄ dicebant. vnde ipſe ait. de
ſcēdā: et videbo vtrū clamorē qui venerit ad me ope
cōpleuerint an nō eſt ita vt ſciam. Deus omps cui ni-
chil eſt abſconditum. ſed oīa ei manifeſta ſunt anteq̄
fiāt:nō ideo hec et alia multa q̄ ob prolixitatē huic ca
pitulo nō inſeruimus p ſe inq̄rere dignat⁹ eſt: non q
ea ignoraret:ſz vt nobis exemplū daret ne precipites
in diſcutiendis et iudicādis negocijs eſſemus. Et ne
mala primoꝝ prius quiſq̄ p̄ſumat credere q̄ proba-
re:cuius exemplo mouemur ne ad pferendā ſententiā
iniquam precipites ſimus aut temere indiligenterq̄
improbata/indiſcuſſa quoq̄ modo iudicemus. dicen-
te veritatis voce. Nolite iudicare et nō iudicabimini.
In quo enī iudicio iudicaueritis iudicabimini. mala
vero audita nullū moueāt:nec paſſim dicta abſq̄ cer
ta pbatiōe quiſq̄ vnq̄ credat: ſed ante audita diligē-
ter inquirat:nec precipitāter quicq̄ aliquis agat. Si
enī deus olim cognitor ſodomoꝝ mala quoꝝ clamor
vſq̄ ad celū puenerat oīa ſciens pri⁹ nec credere nec
iudicare voluit anteq̄ ipſe ea cū fidelibus teſtibus di
ligēter inueſtigās q̄ audierat ope comprobaret. Nos
q̄ ſumus hoīes pctōres qbus incognita ſunt occulta
iudicia dei occulta. hec p̄cauentes nullum ante verā
iuſtāq̄ pbationē iudicare aut cōdēnare debemus ma
nifeſte paulo aplō dicente:tu quiſquis es q̄ iudicas
ſeruū alienū ſuo ei dn̄o aut ſtat aut cadat. Qn̄ aūt cri
men notū eſt iudici ⁊ alijs. aliqn̄ reus inficiat. i. negat
factū/veluti ſi qs negaret ſe interfeciſſe eum quē ſub
oculis iudicis:⁊ i ɔſpectu multoꝝ īterfecit hic q2 ſe re
um negat ſine examinatione feriri nō pōt. aliqn̄ ipſa
euidētia opis reū eē teſtat qn̄ ope publico crimē cōſi
tet. et tunc poſt ſcdam et tertiā correctionē ſiue exa-
minationē dānādus eſt:ſi incorrigibilis extiterit. in
hoc vltio caſu intelligendū eſt auctoritas illa ambro.
⁊ nichol. Manifeſta accuſatiōe non indigent fornica-
tor ei ille in quē ſine examinatiōe ſnīa apl̄i pceſſerat
publice corā oīb⁹/nouercā ſuā p vxore habebat. Lo
tharius quoq̄ de q̄ nichol. ſcribit ſimiliter vxorē ſuā
dimiſerat:et aliā ſupduxerat. Hec canon. Ex qb⁹ ptz
q quando infamia eſt publica non requirit alius ac-
cuſator. ſed ipa obtinebit vicē accuſatoris. vn̄ ſuper il
lo. Gene.4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me
de terra. dicit glo. Euidentia patrati ſceleris non in-
8. diget clamore accuſatoris. ¶ Octauo opz bonum iu-
D dicē ſemp pre oculis habere deū iudicem. vt iudicet
alijs ſicut vult et expectat ab eo iudicari. Vn̄ Iſido.
in de ſūmo bo. lib.3.ca.54. Bonus inquit iudex ſicut
nocere cuiq̄ nouit ita pdeſſe oīb⁹ nouit. alijs enī pre-
ſtat cēſurā iuſticie:alijs bonitatē iudicij ſine pſonaꝝ
acceptiōe ſuſcipit oīa nō īfirmat iuſticiā auaricie flā-
ma:nec ſtudet auferre alteri qd̄ ſibiipſi placet. Boni
iudices iuſticiā ad ſolā obtinēdā ſalutē eternā ſuſci-
piūt:nec eam munerib⁹ acceptis diſtribuūt: vt dum
de iuſto iudicio tpali ad tpalia lucra non appetūt pre
mio eterno ditentur. ⁊ ſequitur. Qui dei iudicia ocu-
lis ſuis pponit ſp timens tremenſq̄ in omi negocio
formidat ne de iuſticie tramite deuians cadat. et vn̄
non iuſtificat inde potius cōdēnet. hec ille. vn̄ Linco.
dicto.144. Si vis inquit recte iudicare prīo cōſide-
ra q nō hominis ſz dei exerces iudiciū. et q qcq̄d iudi-
cas i te redūdabit. vn̄.2.paral.19. legit de rege ioſa-
phat q ille cōſtituēs iudices t̄re p̄cipiēs eis ait. Vi-
te qd̄ faciatis/nō enī exercetis iudiciū hoīs ſz dei. Et
quodcūq̄ iudicaueritis in vobis redūdabit. ſit timor
dn̄i vobiſcū:⁊ cū diligentia cuncta facite. non eſt enī
apud dn̄m deū veſtrū iniquitas: neq̄ perſonaꝝ acce-
ptio:nec cupido munerū. Itē ſap.6. Audite reges et
intelligite:diſcite iudices finiū t̄re. p̄bete aures vr̄as
q̄ cōtinet⁹ multitudines/⁊ placetis vobis in turbis na
tionū qm̄ data eſt a dn̄o vobis ptās:et virtus ab altiſ
ſimo q̄ interrogabit opa vr̄a:et cogitationes ſcruta-
bitur. qm̄ cū eſſetis miniſtri regni illius non recte iu-
dicaſtis neq̄ cuſtodiſtis legē iuſticie. neq̄ ſcdm volū
tatē dei ambulaſtis. horrender cito apparebit vobis:
qm̄ iudiciū duriſſimum his qui preſunt fiet. Exiguo
enī conceditur mīa:potētes aūt aīe potenter tormen-
ta patient. et ſicut reges ⁊ iudices mali crudelius ce
teris punietur. ſic reges ⁊ iudices boni glorioſius re
munerabuntur. Vn̄ puer.29. Rex q̄ iudicat i veritate
pauperes tronus eius in eternum firmabitur.

¶ Cap.9. de malis iudicib⁹ iuſtū iudiciū puertētib⁹.

Dicto de iudicibus bonis iuſtum
iudiciū exequētibus: reſtat nūc tractare de
malis iudicibus iuſtum iudiciū puertētib⁹. A
¶ Pro quo notandum q ſex modis iuſtum 1.
iudiciū puertit:de quoꝝ q̄ttuor primis modis loq̄tur
btūs Grego. ac etiā Iſid. in de ſūmo bo. lib.3.ca.58.et
ponit i ca.11.q.3. q̄ttuor vbi ſic. Quattuor inq̄t modis
iudiciū humanū puertit. ſ. timore/cupiditate/ odio/⁊
amore. Timore dū metu ptātis alicui⁹ v̄itatē dicere
pertimeſcim⁹: ſicut fecit ille impius iudex pylatus.
q2 ſicut ptz Iohan.19. Audito illo verbo a iudeis. Si
hunc dimittis non es amicus ceſaris. timuit. ⁊ ideo a
dictamine ſue pprie cōſcīe receſſit. q̄uis tñ vt patet
Math.27. Ad liberationē xp̄i multiplr̄ egit. Primo
cōparando latronē iuſto dicens. Quē vultis dimittā
vobis barrabam aut ieſū q̄ dr̄ xp̄s? quaſi dicat neceſ
ſe habetis dimittere innocentē et iuſtū. vel barrabā
latronē. Secundo qn̄ querebat a iudeis. Quid enim
mali fecit? Item qd̄ faciā de ieſu q̄ dr̄ xp̄s? Tertio qn̄
dixit:ego nullam inuenio cauſam in eo. Iohan.18.
Quarto qn̄ lauit manus ſuas corā eis et dixit. Inno
cens ego ſum a ſanguine iuſti huius / vos videritis.
Math.26. Quinto qn̄ eū flagellari mādauit. qd̄ ideo
ſcdm̄ Rabanū feciſſe credit vt iudei penis⁊ opprobrijs
eius ſatiati deſiſterent ab iniuſticia mortis chriſti. ſed
his oībus nō excuſatur pylatus:q2 nō excuſantur iu-
dices niſi totis viribus excuſare ſtudeant innocentē:
ſed pylatus ſciebat xp̄m innocentē:et q p inuidiā eū
tradidiſſent ſummi ſacerdotes. Luc.22. Et hoc tamē
nō obſtāte hoc v̄bū cōcluſit pylat⁹. Si hunc dimittis
non es amicus ceſaris. Iohānis.18. Et ſicut pylatus
q̄ſiuit a xp̄o qd̄ eſſet v̄itas: ſed tñ noluit xp̄i reſponſi-
onem audire: ſed poſt reſpōſionem ſtatim exiuit. Sic
multi falſi iudices pretendentes ſe debitate diligen-
ter inq̄rere:ſz tñ cū poſſint eā faciliter videre/ timore
potētie ſupioris pculſi: aut diſſimulant ſe veritatem
cognoſcere: aut vecorditer abſcondūt: aut iniuſte cō-
dēnāt:nō cōſiderātes q ſicut dicit btūs Augu. Quiſ
q̄s veritatem metu cuiuſq̄ ptātis occultat: irām dei
ſup ſe puocat:q2 magis timet hoīem q̄ deum: vterq̄
ei reus eſt. et qui veritatē occultat: et qui pdeſſe non
vult et iſte: ſcz mentiēs nocere deſiderat. hec Augu.
⁊ ponit in ca.11.q.3 q̄ſquis. ¶ Scdo puertitur iuſtū iu
2. diciū dū iudex premio muneris alicuius corrūpit. vn̄
Iſid. i de ſūmo bo. li.3.ca.55. Sepe inq̄t iudices pra-
ue cupiditatis cauſa aut differūt/aut peruertūt iudi-

cia nec finiunt cepta negocia quouſq; marſupia eorū qui cauſant̄ exhauriant. Qui enī iudicāt nō cauſas: ſʒ dona cōſiderāt. ꝛ ſicut negligētes in diſcuſſione cauſarum ſic in eoꝝ dāno ſollicici ſūt iudices praui. iuxta ꝓphete: vbū qſi lupi veſpere non relinquitur i mane hoc eſt de pñtis vite cōmodis tm̄ cogitāt ꝛ nō de futuris. vita ei iſta ꝑ veſpeꝝ. futura ṽo ꝑ mane accipit̄. ꝛ bene ait quaſi lupi: qꝛ lupoꝝ more cuncta diripiūt. et vix pauca pauperibus derelinquūt. hec ille. Item idem ca. 58. eiuſdē. Diues inquit cito muneribꝰ corrumpit iudiciū. pauꝑ dum nō hʒ qd̄ offerat non ſoluʒ nō audiri cōtēnit̄: ſʒ ꝛ cōtra ṽitate opprimit̄: cito violat̄ auro iuſticia nullāq; reus pertimeſcit culpam quaʒ redimere nūmis exiſtimat. hec Iſid. ꝛ ponit̄ in ca. 11. q. 3. pauꝑ. Item Iſid. ſoliloquioꝝ. ca. 3. Pereūt inquit leges auaricia iudicante. cupiditatis amore. iura nil valent. ꝓmia et dona vires legibus tulerunt vbiq; pecunia vincit: vbiq; venale eſt iudicium. nullus legis metus eſt. nullus iudicij timor impunita manet male viuendi licētia. nemo peccātibꝰ cōtradicit: nec ſcelꝰ vlciſcit̄. quiſq; oīe crimen multū manet. iniqui ſalui fiunt: probi ꝑeunt: boni indigent: improbi abundant ſcelerati potētes ſunt: iuſti egent: iniqui honorātur ꝛ iuſti eijciūtur: iniq̄ letant̄: iuſti in merore ꝛ plāctu ſūt impius preualet aduerſus iuſtuʒ. dñatur malꝰ: bono honoratur: iniuſtus ꝑ iuſto: iuſtus dānatur ꝑ impio: nocētes impune ſunt: innocētes ꝑ nocētibus ꝑeunt. hec ille. Sed ſicut dicit ſcriptura ꝓuer. 17. Qui iuſtificat impiū ꝛ qui cōdemnat iuſtum abominabilis eſt vterq; apud deū. Et ideo merito dicit ꝓpheta Eſa. 5 Ve qui iuſtificatis impiū ꝑ munerib ꝰ ꝛ iuſticiā iuſti aufertis ab eo ꝓp hoc ſicut deuorant ſtipulam ligna ignis et calor flamme exurit. ſic radix eoꝝ qſi fauilla erit ꝛ germē eoꝝ vt puluis aſcendet. Imo et ſicut dicit Iſid. 9. Qui recte iudicat ꝛ premiū remunerationis expectat fraudē i deo ꝑpetrat: qꝛ iuſticiā quā gratis impartiri debuit acceptiōe pecunie vendit. bonis male vtuntur q̄ ꝑ tēpali lucro iniuſte iudicāt. tales q̇ppe ad ṽitatē iuſticie nō defenſio ſed amor premij prouocat: quibꝰ ſi ſpes nummi ſubtrahit̄. cōfeſtim a iuſticie cōfeſſione recedūt. Acceptio muneꝝ ꝑuaricatio veritatis eſt. vñ et de iuſto dr̄. Qui excutit manus ſuas ab oī munere iſt: i excelſis hītabit. hec Iſid. ꝛ ponit̄ in ca. 11. q. 3. qui recte. ¶ Tertio ꝑuertit̄ iuſtū iudiciū

3. qñ iudex nō amore iuſticie: ſʒ liuore odij cōtra aliquē ꝓfert ſentētiam. vñ ca. 11. q. 3. Epiſcopus. Sententia inq̄t canon aliqñ eſt iniuſta ex aīo ꝓferentis. iuſta vo ex ordine et cauſa: ꝛ aliqñ eſt iuſta ex aīo et cauſa: aliqñ iuſta ex aīo et ordine: ſʒ nō ex cauſa cū aūt ex cauſa iniuſta fuerit. aliqñ nullum oīno i eo delictū eſt qd̄ ſit dānatione dignū. ꝛ aliqñ nō eſt in eo illud ſupra qd̄ fert̄. ſʒ ex aīo notandus eſt. ex aīo eſt iniuſta ſentētia cū aliquis iudex ſeruata integritate iudiciarij ordinis in adulterū vel i quēlibet criminoſum non amore iuſticie: ſed liuore odij / vel precio / aut fauore aduerſariorū inductus ſententiā ꝓfert. vnde Beda ſuꝑ illud Iaco. 1. Ira enim iuſticiā dei nō opatur: qui inq̄t irातus i aliquē ſententiā ꝓfert: ꝛ ſi ille ꝯtum ad ſe iuſtaʒ reportat ſententiā: iſte tm̄ qui non amore iuſticie: ſʒ liuore odij in eum ſententiam dedit: iuſticiā dei i quaʒ perturbatio non cadit nō imitat̄. hec ille. Unde ꝛ de talibus q̄dam inquit. dum iudicare incipiunt iraſcuntur ipſaꝫ iudicij ſētētiā i inſaniā cōuertūt. de q̇bus recte ꝑ ꝓphetā dr̄. Qui cōuertis i furorē iudiciū: qui ei ira ſue iudicat i furorē iudicium mutat et ante ꝓfert q̄ꝫ agnoſcat. furor in iudice inueſtigationē viri nō valet attingere: qꝛ mēs eius turbata furore ab inſcrutatione alienat̄ iuſticie. Iracundus iudex iudicij examen plene cōtueri nō valet. qꝛ caligine furoris impeditus veritatem nō videt q̄ a repulſo furore diſcutit. facilꝰ ad cōtuēdū veritatē mentis ſerenitate cōſurgit ꝛ ſine vlla perturbationē ad eq̄tatis intelligētiā ꝑuenit. hec

Iſid. in de ſummo bo. lib. 3. ca. 56. ¶ Quarto peruer- 4
titur iuſtū iudiciū: ſcʒ qñ iudex nō amore iuſticie: ſed amore conſanguinitatis ꝓpinquitatis / aut carnalis amicitie alicui iudiciarie ſententie cōtēdit ꝑſtare beneficiū. Unñ Iſid. in de ſūmo bo. lib. 3. ca. 57. Qui enim inq̄t cōſanguinitatis vel amicitie fauore. ſiue inimicitiaꝝ odio iudiciū ꝑuertūt ſine dubio in xp̄m q̄ eſt veritas et iuſticia peccare noſcunt̄. Iniqui iudices errant in veritate ſiue dū intendūt in qualitatē ꝑſone ꝛ exulcerāt ſepe iuſtos dū improbe defendūt iniquos. Qui aūt recte ꝑſidere ſtudet: nec partē palpare nouit nec cohiberi a iuſticia didicit. hec ille. Item Auguſt. Quicūq; inq̄t aut conſanguinitate aut amicitia aut hoſtili / odio / vel nūmis in iudicio ducit̄. ꝑuertit iudiciū xp̄i q̄ eſt iuſticia et fructū illius vertit in ſue damnationis amaritudinē. hec Aug. et ponit̄ in ca. 11. q. 3.

quicūq;. ¶ Quinto ꝑuertitur iuſtū iudiciū qñ iudex 5.
in crimine aliquē ſine accuſatore cōdēnat. vñ Eleutherius. nichil inq̄t cōtra quēlʒ accuſatū abſq; legitimo et ydoneo accuſatore fiat. Nam et dñs noſter ieſus chriſtus iudam furem ſciebat: ſed qꝛ nō erat accuſatꝰ ideo nō erat eiectus. hec Eleutherius: et ponitur in cañ. 2 q. 1. nichil. Sed tñ ſicut dicit Iſid. in de ſūmo bo. lib. 3 ca. 56. Uerboſi iudices ꝛ elati vt ſapientes videant̄ nō diſcutiūt cāꝫ ſʒ aſſerūt: ſicq; cōturbāt iudicij ordinē dū nō cōtēti ſuo officio aliena ꝑſumūt. hec ille. Et ideo merito Iſid. in de ſummo bo. Neminem inquit ſtultoꝝ vel improboꝝ oportere iudicē eſſe. Nā ſtultꝰ ꝑ ignauiā ignorat iuſticiā improbus aut ꝑ cupiditatem corrumpit eā quā didicit veritatē. grauius lacerant̄ pauꝑes a prauis iudicibꝰ q̄ʒ a cruentiſſimis hoſtibꝰ. Nullus enī predo eſt tā cupidus in alienis ſicut iudex iniquus in ſuis iudicijs. hec Iſid. i de ſūmo bo. li. 3. ca. 55. Unñ impij iudices bene aſſimilari pñt rubo ſpinoſo ſtanti in campo. Nā ſicut experientia docet ingruēte intēperie oues debiles ad rubū currūt ſub illius ꝓtectiōe ſuccurſum optātes habere: ſʒ ſi rubum tangāt ſtatim illaqueant̄ nec euadere pñt quin parteʒ lane ſue ꝑdāt: et ſic totiens ad rubū veniūt ꝙ tandem nudi recedūt: ſed ſi veniat ad rubū vulpes doloſa: ſerpens tortuoſus vel lupus rapax pōt currere per mediū rubi quotiēs voluerit: et nichil nocebit ſibi. Spiritualiter qñ pauperes et innocentes oues xp̄i patiūtur frigiditatē perſecutiōis ꝛ iniurie ab impijs illate frequenter currūt ad rubū. i. ad iudicē / vel legiſperitū optantes ab eis obtinere remediū et ſuccurſum: ſʒ ſi tangūt rubū illaq̄ando ſe in legibꝰ eoꝝ nō euadūt qñ lanā. i. pecuniā ſuā ꝑdāt: modo dando vni modo alteri: ſed ꝑdita tota lana. i. tota pecunia conſumpta per dīc et cauſa. et ſic nudi dimiſſi pauꝑes recedūt: ſed ſi veniat ad rubū vulpes ſcʒ falſus queſtor / ſiue vſurarius / vel ſerpens tortuoſus. i. ſubtilis iuriconſultus vel iuridicus cauteloſus / vel lupus rapax. i. tyrānus impius et crudelis: ꝛ tangat rubū immiſcēdo ſe legibus eoꝝ tunc poterit rubū quotiēſcūq; voluerit penetrare. i. legis ordinationē trāſgredi / et nullū patiētur nocumentum. Et ideo legū executionē. Ualeriꝰ lib. 6. telis cōparat araneaꝝ. qꝛ ſicut in tela aranee infirmiora aīalia ſicut muſce retinētur: ſed valētiora per medium illius tranſeunt ſine impedimēto: ita in his

humanis legib⁹ pauperes multotiēs cōſtringunt: ſ3
diuites ꝛ niūdi potētes tranſgrediuntur: ꝛ legis exe
cutionē ſine aliquo impedimēto euadūt: Nā experiē
tia docēte ſi paup cōtra legē eccleſiaſticā delinquat vl'
regalē: ſtatim erit punitus ſiue p mortē ſiue p incar-
cerationē/ ſiue p exiliū/ ſiue p excōmūicatione: ſiue p
publicā penitentiā/ ſiue (vt frequētius videmus) per
penā pecuniariā redimendo penā: ſed diuites et po
tētes q multotiēs ceteris grauius legis trāſgrediū
tur iuſticiā/ ſiue legis executionē euadūt impuniti: ſ3
cauſa iſti⁹ iuſticie nō eſt ex parte legis: q2 teſte aplo.
Lex bona eſt ſi qs ea legitime vtat: ſ3 cā eſt iniquoꝝ
iudicū: q ſi veri iudices eēnt/ nō eēnt acceptores pſo
naꝝ: ſed de illis deberet eē ſicut lingua eque libre q
ſemp mouet ad partē grauiorē. Sic lingua veri iudi
cis ſp mouere deberet ad magis reos. ſcꝫ legis du
riciā eos acrius puniendo: ſed lingua eoꝝ nunc aliqñ
p munera: aliqñ p timorē: aliqñ p carnalē affectionē:
aliqñ p odiū mouet liuorē ſic q iuſti puniuntur: ꝛ im
pij euadūt impuniti. Vñ Aug. in de ſpeculo humane
miſerie. Creuit iquit auaricia ita vt lex iuſticie nega
tur cunctis cupiditatis amore iura nichil valent. pre-
mia et dona legū vires tulerunt. venale vbiqꝫ eſt iu-
dicium: iniqui ſalui fiūt. pbi peūt. De talibus etiam iu-
dicib⁹ loqtur ſcriptura Sapien. 6. dicens. Non recte
iudicaſtis neqꝫ cuſtodiſtis legem iuſticie. nec ſcꝫ vo
luntatem dei ambulaſtis. horrende et cito apparebit
vobis: q2 iudiciū duriſſimū fiet his q preſunt exiguo
cōcedit mia. potentes eñ potenter tormenta patien-
tur. Itē de talibus loqtur ppheta Eſa. 10. dicens. Ve
qui condunt leges iniquas et ſcribentes iniuſticias
ſcripſerūt et opprimerent in iudicio paupes et vim
facerent cauſe humiliū populi mei vt eēnt vidue pda
eoꝝ: ꝛ pupillos deriperēt. Quid eñ facietis i die vi
ſitationis ꝛ calamitatis delonge venientis ad cuius
confugietis auxiliū: et vbi derelinquetis gloriā vrāꝫ
ne incuruemini ſub vinculo ꝛ cū interfectis cadatis.
6. ¶ Sexto puertit iuſtū iudiciū qñ iudex nō ſuū ſub-
C ditū vel ad ſe nō ptinentē iudicare preſumit quod cō
1. tingit dupl'r. ¶ Vno mō qñ iudex vnius puincie co-
mitatus iuriſditionis vel parrochie ad ſe nō ptinen-
tes iudicare pſumit. Vnd Anacletus. Vnaqueqꝫ pro-
uincia inquit tam iuxta eccleſiaſticas leges qꝫ iuxtā
ſecuſi leges ſuos dꝫ iuſtos ꝛ nō iniquos habere iudi
ces ꝛ non extraneos: niſi apoſtolice huius ſedis au-
ctoritas decreuerit. hec Anacletus. ꝛ ponit in ca. 3. q.
6. Vnaqueqꝫ. Item Calixtus papa. Nullus inquit al-
terius terminos vſurpet: nec alterius parrochianum
iudicare vel ordinare/ aut excōicare pſumat. q2 tale
iudiciū/ vel ordinatio/ vel dānatio/ nec rata erit nec vl
las vires habebit. qñ nullus alterius iudicio niſi ſui
ſnia tenebit aut dānabit. Vñ dñs in euangelio loquit
dicens. Nō trāſgrediaris antiquos terminos quos
poſuerūt pres tui. hec Calixtus. et ponitur in ca. 9. q
2. nullus alterius. Itē Greg. Scriptū eſt inqt in lege
per alienā meſſem trāſiens imittere falcē non debes/
ſed manu ſpicas cōterere et manducare. Falcē eñ iu
dicij mittere nō debes in eā ſegetē q alteri videt eſſe
cōmiſſa: ſ3 p affectū boni opis frumēta dñica vicioꝝ
ſuoꝝ paleis expolia in eccłie corpus admouendo et
pſuadēdo qſi mādēdo cōuertere. hec Greg. ca. 6. q. 3.
ſcriptū. Vñ et in confirmationē huius ſnie dicit aplꝰs
ad Roñ. 14. Tu q es q iudicas ſeruū alienū domino
2 ſuo ſtet aut cadat. ¶ Scđo mō contingit iudicem ad
ſe nō ptinētē iudicare qñ iudex ſecularis ſiue tpalis
preſumit viros eccleſiaſticos ſuis tpalib⁹ legibus iu-
ſtari ꝛ diſiudicare vel ecōtra quod non licet. Unde
Fabianus. ſicut inquit ſacerdotes/ vel clerici a ſecu-
lariū laycoꝝ accuſatiōe excludunt ita illi ab iſtoꝝ ſūt
excludēdi et alienādi criminatiōe. et ſicut illi ab iſtis
et iſti ab illis nō recipiūtur. quoniā ſicut dñi ſacerdo
tū cōuerſatio ſegregata dꝫ eſſe ab eoꝝ cōuerſatione.
ita ꝛ litigatio q2 ſeruū dei nō opꝫ litigare: ſed mitem
eſſe ad oēs. hec Fabianus. et ponit in ca. 2. q. 7. ſicut
ſacerdotes. Item. 22. q. 5. Nullus inquit canon ex ec-
cleſiaſtico ordine cuiqꝫ layco quicqꝫ ſupra ſacroſācta
euangelia iurare preſumat: ſed ſimpl'r cum veritate
et puritate dicat. Eſt/ eſt. Non/ nō. ſed aliqd quod ſibi
obijciatur/ put iudicauerint q eiuſdem ſunt ordinis
aut corrigatur/ aut expurget. hec ibi. Vnd imperator
Johānes. Nūqꝫ iqt de pōtificib⁹ niſi eccłiaꝫ iudicare
debere cōſtat non eſſe humanaꝝ legū ferre de talib⁹
ſniam abſqꝫ eccłie principaliter cōſtitutis pōntifici-
bus obſequi ſolere principes xpianos decretis eccle
ſie non ſuam preponere prātem. Epis caput ſubdere
principes ſolitū eſt nō deoꝝ capitib⁹ decreuimus iu-
dicare. hec ille. et ponit in ca. di. 96. Nūqꝫ Vñ cōſide-
rans ille nobilis impator cōſtantinus de quo beatus
Greg. ſic ſcribit. Eccłiaſtica inqt hyſtoria teſtatur q
cū pie memorie cōſtantino principi ſcripto oblate ac
cuſatiōes cōtra epos fuiſſent. libellus quidē accuſa
tionis accepit: ꝛ eos q accuſati fuerēt epos cōuocās
in eoꝝ cōſpectu libellos quos accepat incēdit dicēs.
Ite ꝛ inter vos cauſas vras diſponite: q2 dignū non
eſt vt nos iudicemus deos. hec Greg. et ponit in ca.
11. q. 1. ſacerdotib⁹. Item Greg. Quis inqt dubitet ſa
cerdotes xpi: regū et principū oīꝫ fidelium patres
ꝛ magiſtros exiſtere: nonne mirabilis inſanie eſſe co-
gnoſcit ſi filꝰ patrē ſi diſcipulus magiſtrū ſibi conet
ſubiugare: ꝛ iniquis obligatiōib⁹ illum ſue poteſtati
ſubijcere a quo credit non ſolū in t'ra ſed etiā in celis
ſe legari poſſe et ſolui. hec Grego. et ponitur in ca.
di. 96. Quis inquit.

¶ Capitulum. 10. de iniuſta accuſatione. et quot mo-
dis poteſt fieri.

Tertio ſub predicta ſpecie auari-
cie: ſcꝫ fallacia cōtinet iniuſta accuſatio q
tripl'r fieri cōtigit. vt pꝫ in ca. 2. q. 3. Si que
penituerit. vbi dicitur q accuſatoꝝ teme-
ritas tribus modis detegitur: aut eñ calūniātur/ aut
puaricant/ aut turgiuerſant. Calūniari eſt falſa crimi- A
na ſcienter imponere. ſ. ſi ſolū ex malicia in falſam ac-
cuſationē prūpit. contingit eñ qñqꝫ ex animi leuitate
ad accuſationē pcedere. qñ. ſ. aliquis nimis faciliter
credit quod de alio audiuit: et de illo ipm accuſat. et
hec temeritas eſt. Aliqñ aūt ex iuſto errore monetur
aliqs ad accuſandū q oia ſcꝫ prudētiā iudicis debēt
diſcerni vt nō pnūciet eū calūniatū fuiſſe qui ex leui-
tate animi vel ex iuſto errore in falſam accuſationem
prorumpit: ſed ſi iuſtū errorē reppetit abſoluit eum
Si vero in euidēti calūnia eū depſehēderit legitimā
penaꝫ ei irrogat: ſcꝫ penā talionis. Vñ Sixtus papa
Qui inqt crimē obijcit ſcribat ſe probaturum: et qui
nō pbauerit quod obijcit penā quā intulerat ipſe pa-
tiat. hec Sixtus et ponit in ca. 2. q. 8. Qui crimen. Et
ad pdictā temeritatem iudicium ptinet temerarium
de quo Aug. cōtra mona. li. 2. Duo ſunt inqt in quib⁹
iudiciū temerariū cauere debemus. ſcꝫ cū incertū eſt
quo aīo quid factū ſit vel incertū eſt q̄lis futurus ſit
qui nūc vel bon⁹ vel malus apparet. hec ille. Et eandē
ſniam hꝫ Aug. in lib. ſuo de ſermō dñi in monte. ꝛ ſub-

dit ꝟbidẽ. ſi igiť quiſpiã. Verbi grã conſiſtꝰ de ſtoma=
cho ieiunare voluerit: et tu non credẽs edacitatis vi
cio tribueris temere iudicabis. vnde ad Ro. 14. Js ꝗ
mãducat non manducantẽ non ſpernat. et ꝗ non man=
ducat: mãducãtẽ nõ iudicet. Item ſi manifeſtã edaci
tatẽ/ebrietatẽqȝ cognoueris: et ita reprehẽderis q̃ſi
nũq̃ȝ ille poſſet corrigi aut mutari/ nichilominus te=
mere iudicabis. Nã vt dicit idẽ Aug. in de ꝟbis dñi
ſermone. 11. De nullo deſperandũ eſt q̃diu patientia
dei ad penitentiã adducit. nec de hac vita rapit impi=
um ꝗ nõ vult mortẽ impij tñ: ſed vt reuertať ⁊ viuat.
Paganus eſt hodie vñ ſcis vtrũ ſit futurus xp̄ianus
craſtino. iudeus infidelis eſt hodie. q̃d ſi cras ample=
ctiť catholicã pacẽ. q̃d ſi iſti quos in quocunqȝ gñe er
roris notos ⁊ tanq̃ȝ deſperatiſſimos dãnas anteq̃ȝ fi=
niant iſtã vitã agãt penitẽtiã ⁊ inueniant vitã in futu=
ro. ꝑinde frẽs ad hoc vos admoneat quod ait apl̄s.
Nolite añ tp̄s quicq̃ȝ iudicare. hec ille. Nam vt dicit
idem Aug. Temerariũ iudiciũ plerunqȝ nichil nocet
ei de quo temere iudicatur. et aũt qui temere iudicat/
ipſa temeritas neceſſe eſt vt noceat. hec Aug. et po=
nitur i ca. 11. q. 3. temerariũ. ¶ Sed ꝑ iſto eſt notandũ
ꝙ ſcd̃m Aug. in libro ſuo de ſermone dñi in mõte ſu=
per illud Luce. 6. Nolite iudicare et nõ iudicabimi=
ni. Quedam ſunt opa manifeſta: quedã occulta: ⁊ que
dam media. Manifeſta opa dicũtur illa ꝗ nõ pñt bo=
no aĩo fieri cuiuſmodi ſunt ſtupra/blaſphemia/furta/
homicidia/ebrietas/⁊ hmõi. vñ ad Gal. 5. Manifeſta
ſunt opera carnis: ⁊ de his licitum eſt iudicare ꝙ ſũt
mala: et etiã ꝙ illi mali ſunt ꝗ illis inficiuntur pecca=
tis. et ſic faciũt iudices eccleſiaſtici/ac tp̄ales ad q̃s
ꝑtinet trãſgreſſores legis caritatiue corrigere quoꝝ
correctionem ſi non acceperint delinquentes. ſed in
malicia ſua durauerint licitũ eſt nobis iudicare eos/
niſi fructuoſe penituerint dignos eſſe dãnatione eter
na. Et ideo docet nos apl̄s cum hmõi cibum non ſu=
mere. 1. Corinth. 5. dicens. Nunc aũt ſcripſi vobis nõ
cõmiſceri: ſi is ꝗ frater nõiatur inter vos eſt fornica=
tor/aut auarus/aut ydolis ſeruiens/aut maledicus/
aut ebrioſus/aut rapax/cum hmõi nec cibuȝ ſumere.
Item xp̄s in euãgelio precipit ꝙ talis ſit nobis ſicut
ethnicus ⁊ publicanus. Veruntamen mala manifeſta
contra nos a ꝓximis illata debemus patienter ſuſti=
nere et miſericorditer dimittere: ſed iniurias contra
deũ factas nullo modo ſuſtinere. vñ Grego. Peccata
inq̃t ꝗ vel in deũ/vel in ꝓximũ cõmittunť a nobis pu=
nienda ſunt: ea ꝟo q̃bus in nobis delinquiť patienter
toleranda: vel potius diſſimulanda ſunt. hec Grego.
⁊ poniť in ca. 23. q. 4. Inter q̃relas. Itẽ Criſoſt. ope.
imper. omel. 17. ſup illud Math. 7. Nolite iudicare ⁊
non iudicabimini. hic inq̃t ſermo nõ eſt poſitus de ꝓ=
ximis non iudicãdis qui peccãt in deũ: ſȝ ꝗ i nos pec=
cant. ꝗ ei nõ iudicat ꝓximũ ꝓꝑ pctm̃ in ſe commiſſuȝ:
illũ nec deus iudicat ꝓꝑ pctm̃ ſuũ: ſed dimittit ei de
bitũ: ſicut et ipſe dimiſit. Scd̃o aliq̃ ſunt occulta ꝗ ne
mo ſcit niſi deus ꝗ nõ vult adhuc illa reuelare: ⁊ talia
non debemus iudicare. Vñ Aug. ⁊ poniť i ca. 23. q. 4.
q̃ſtus. Quantus inquit arrogãtie timor eſt: q̃ſta hu=
militas ⁊ caritatis obliuio et arrogantie: q̃ſta iacta=
tio vt q̃s ſe poſſe facere credat qđ nec aplis conceſſit
dñs. et zizania videlicet a frumento putet ſe poſſe di
ſcernere. hec ille. Unde apl̄s. 1. Coꝝ. 4. Michi autem
pro minimo eſt vt a vobis iudicer aut ab humano die:
ſed neqȝ meipſum iudico nichil michi conſcius ſum:
ſed nõ i hoc iuſtificatꝰ ſum: ꝗ aũt iudicat me deꝰ eſt:
⁊ iſtud cõfundit etiã tales ꝗ ꝓximos ſuos i q̃bus ma

lũ nõ viderũt neqȝ nouerũt: ſȝ ſola ſuſpitiõe et diabo
li inuidia ⁊ malicia ꝓpria iudicãt hereticos morte di=
gnos. vñ aug. ſup eod. Periculoſũ inq̃t ẽ nobis ꝺ igno
tis cordis alioꝝ iudicare. Tanta eñi ꝓfunditas eſt in
hoĩe ꝙ latet ip̄m hoĩem in quo eſt. In petro ꝓfundi=
tas iniq̃tatis infinita latebat cũ ſe cum dño moriturũ
ꝓmittebat: cum ergo q̃ſq̃s de ſe aut non oĩno aut vix
poſſet ferre ſn̄iam. dicẽte ſcriptura Eccl̄s. 9. Sunt iu
ſti atqȝ ſapientes ⁊ opa eoꝝ in manu dei et tñ neſcit
hõ vtrũ amore an odio dignus ſit: ſed oĩa i futurũ ſer
uanť incerta. quõ ergo põt q̃s de alijs iudicare? ideo
de talibus abſcõditis ſcd̃m cõſiliũ apl̄i. 1. Cho. 4. No
lite ante tp̄s iudicare quoaduſqȝ veniat dñs qui ⁊ illu
minabit abſcondita tenebrarum: et manifeſtabit con=
ſilia cordiũ. Tertio aliqua ſunt opa ꝗ et bono et ma=
lo aĩo fieri pñt cuiuſmodi ſunt elemoſinã pauperibꝰ
dare. multũ ieiunare/⁊ hmõi. que ſi fiant ſine caritate
ꝓꝑ laudẽ humanam nichil proſunt. vñ. 1. Choꝝ. 13. Si
diſtribuero in cibos pauperũ oẽs facultates meas. et
ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã: et caritateȝ nõ
habuero nichil michi prodeſt: et iõ de talibꝰ opibꝰ ꝓ=
hibet nos xp̄s temerarie iudicare: et potius i melio=
rẽ ptẽ cõuertere. vñ aug. i de ſermõe dñi ſup illo. No=
lite iudicare ⁊c. In hoc loco inquit nichil aliđ precipi
nobis exiſtimo niſi vt ea facta ꝗ dubiũ eſt quo aĩo fiũt
in meliorẽ ptẽ interp̄temur. qđ ei ſcriptũ ẽ. A fructi=
bus eoꝝ cognoſcetis eos. de manifeſtis dictũ eſt que
non pñt bono aĩo fieri ſicut ſunt ſtupra/blaſphemia/
furta/homicidia/ebrietas. ⁊ ſi q̃ ſunt talia de quibus
nobis iudicare ꝑmittiť. dicẽte apo. Quid ei michi de
his ꝗ foris ſunt iudicare: nõne de his ꝗ intus ſũt vos
iudicatis? Et ſequitur. de manifeſtis igiť iudicemꝰ.
de occultis ꝟo iudiciũ relinquamꝰ deo iudici noſtro.
hec Aug. Sȝ ſicut dicit Criſo. omel. 17 et ſolis ple=
rũqȝ ſuſpitiõibꝰ ſunt odiẽtes ceteros ⁊ condẽnantes
et ſub ſpecie pietatis ꝓꝓriũ odiũ exequẽtes: ⁊ ſupple
illa ꝗ pñt bene vel male fieri ſcd̃m diuerſas intentio=
nes faciẽtis in ptẽ interp̄tantes peiorem. taliter vero
de ꝓximis iudicãtes. vt dicit Linco. dicto. 5. Sunt de
ꝓgenie illiꝰ regis magni diaboli ꝗ eſt rex ſup omnes
filios ſupbie. hãc temerariã iudicationem offert iſte
rex nequiſſimꝰ cuilibet nr̃m quotidie ducẽdã vxoreȝ
et ſicut mos ẽ tradentiũ mulieres nuptui: eaꝝ diffor=
mitates ſi q̃ ſint velare et palliare. ſic rex iſte diabolus
hanc temerariã iudicationẽ quam nobis tradere vult
in vxorẽ: qi multas habet difformitates occultat ne
a nobis ꝓꝑ eius turpitudinẽ recuſetur: ſȝ experiẽtia
docẽte raro ex mala et difformi parẽtela ꝓduciť pro=
les bona: ſȝ ex qua mala parẽtela ⁊ difformi ꝓducať
hec meretrix temeraria iudicatio. oſtẽdit Linco. vbi
prius dicens. ꝙ eius mater ẽ tabẽs ⁊ putrida inuidia
ꝗ nũq̃ȝ gaudet niſi de triſtibus. de letis ſp̄ triſtatur ⁊
murmurat. de q̃ ꝓuer. 14. Putredo oſſiũ inuidia que
vix tȝ lachrymas cũ nil lachrymabile videt. ſoror ꝟo
eiꝰ canina ⁊ corroſiua detractio: cuiꝰ dentes nigri et
acutiſſimi vult canini extra os i lõgũ valde ꝓtenduntur:
hec aũt quicq̃d videt in mẽbris hoĩm pulchrũ et de
cens velut rabidus canis auidiſſime mordendo dimi=
nuit/dehoneſtat/⁊ corrodit. Auia vero eius turgida
⁊ inflata eſt ſupbia ꝗ tãta turgeſcit inflatiõe ꝙ mẽtis
aſpectũ ⁊ diſcretionẽ velut oculũ et naſum cooperiẽ=
do obnebulat. nec patet os eius niſi cũ ſpũs ingẽs in
amploſa ꝟba prorumpit. nec relinquit hec turba tur=
pis ſuã ꝓgeniẽ: ſed inſeparabiliter comitatur eã. nec
q̃diu iudicationẽ temerariã vxorẽ habes hanc turbã
peſſimam de domo anime tue eijcere poteris. hec et

go meretrix ꝛ ſi non ꝓpter ſe: tñ pp vtilitatē turpitu=
dinem originis ſue eſt merito recuſāda. ꝛ ideo rex ſu=
perbie diabolus q̄ deſiderat predictā meretricem no
bis in vxorem tradere timēs ipām eē repulſam: nos
quoqꝫ velle in vxorem ducere aliquā virginē de fa=
milia regis hūilitatis et de genere illius nobilis re=
gine q̄ caritas nūcupat oriundā predictā meretricē
quam deſiderat nobis tradere transformat in ſpeciē
vnius virginis de predicta regina caritate oriūdā. ſ.
in ſpeciē pie conqueſtionis aliene miſerie q̄ a multis
ſuſcipit: ſic informata q̄ repellebat in ſpecie ꝓpria vt
q̄ volunt talia dicere. Iſte per ypocriſim ieiunat vel
orat: vel ꝑ vana glia elemoſinam tribuit. dicunt ple=
rumqꝫ taliter. heu q̄ꝫ magnus dolor eſt de iſto q̄ vicio
ypocriſis aut vane glorie inqnat. Sꝫ ſi vis hanc fuca
taꝫ conqueſtionē a cōqueſtione caritatiua diſcernere/
conſidera diligenter ſi in ſecreto cordis tui fratris
miſeriam plus ꝛ libentius deploras q̄ꝫ eā deplorādā
aliis denūcies. verus eñ ꝛ caritatiuus dolor eſt qui
teſtimoniū foris nō q̄rit. hāc itaqꝫ meretricē cum in fi
gurā alienam transformat. cautius ꝛ diligentius opꝫ
nos cauere. q̄ ſi nō ſit manifeſta nos decipit periculo
ſius: nō itaqꝫ temerario iudicio alienā vitā diiudice=
mus. ſed ſcd̄m cōſiliū aplī. i. Cho. xi. Noſmetipſos
iudicemus ꝛ non iudicabimur. ſ. in iudicio cōdēnatio=
nis eterne. Sed quō noſmetipſos diiudicare debem⁹
docet Linco. vbi prius ita ſcribēs vt noſmet ipſos in=
quit recte iudicemus. iſte eſt ad iudiciū et in iudicio
ꝓceſſus rectus: opꝫ ꝙ in ciuitate mentis cōueniat po
pulus oīm viriū aīe. eligātqꝫ ſibi iudicē i illo pplo po
tentiſſimū ꝛ ſapientiſſimū in q̄ ſit vtas. deteſtatio aua
ritie: talis eſt ſynderesis. i. ſuperior ps rōnis q̄ iudi=
ciariā dignitatē obtinet. Iudex iſte ſcd̄ꝫ legē ſcriptu
re ſacre iudicabit: q̄ exq̄ſite decernit q̄d bonū: q̄d ma=
lū: q̄d honeſtū: q̄d inhoneſtū: q̄ ꝑmis cōgruāt: bonis ꝛ
q̄ pene malis. iudici tribunal competit quo ſuffultus
a veritate et rectitudine iuſticie nuſq̄ꝫ declinet. et ſic
manifeſta poſſumus predicto modo iudicare. occulta
ꝟo debem⁹ diuino iudicio relinq̄re. ſꝫ media ſiue am=
bigua ſemꝑ debem⁹ i meliorē ꝑtē interꝑtari. Et ſi vt
inquit aug. ſuſpitiōes vitare nō poſſum⁹. qꝛ hoīes ſu
mus. tñ iudicia. i. diffinitiuas ſñias cauere debemus
ꝛ plus ſalutē q̄ꝫ mortē reoꝝ optare et in futuro ſpem
boni habere. hec Linco. Et ex iſtis ptꝫ ꝙ nullus de=
beret malū de ꝓximo temerarie ſine manifeſta ꝛ ꝓba
ta euidētia iudicare: nec nimis faciliter dictꝭ alienis
ꝓximos criminātib⁹ aurē inclinare. Vñ Greg. Ve
ſtra inquit ſanctitate abſit xp̄ianoꝝ iudicio ea que ma
ledicoꝝ hoīm rumorib⁹ cōficta credimus in qualicū
qꝫ modulo ſuſpitiōis adduci. qꝛ et ſacri eloquij teſti
moniū tenemus: vt mala maioꝝ cū forſitā dicunt ni=
ſi ꝓbata credi nō debeāt: ſed citi⁹ ꝓbata vlciſci. hoc
igitur dixi vt minime leuitatis eſſe oſtenderem ſi quis
mala grauia credere ſtudeat q̄ ꝓbari nō pñt: vñ ſan=
ctitas veſtra dꝫ mentē ſuā a maledicoꝝ hoīm rumo=
rib⁹ atqꝫ obſtractionibus diſiungere: et ſola q̄ eter=
ne vite ſunt atqꝫ ad vtilitatē ſubditoꝝ ꝓ̄ficiunt cogi=
tare. hec Greg. ꝛ ponit in ca. xi. q. iij. in cunctis. ¶ Pre=
uaricari aūt eſt vera crimina abſcōdere. ſ. ſi fraudulē
ter abſcōdat ea cōcludēs cū reo ꝓprias ꝓbatiōes aſ
ſimulando ꝛ falſas accuſatiōes admittendo. vñ ꝑua=
ricator dr̄ quaſi variator q̄ aduerſam partē adiuuat
ꝓdita cauſa ſua. ꝛ iō ad euitādū ꝑuaricationē hmōi
accuſatoꝝ. Calixtus papa precipit vt accuſator pre=
ſente eo queꝫ accuſat in ſcriptis accuſationē iudici of
ferat et ꝓpria voce lr̄as ſue accuſatiōis legat. hec ca=
lixtus. ꝛ ponitur in ca. ij. q. viij. Qui crimē. Item idem
Accuſatoꝝ inq̄t perſone ſine ſcripto nunq̄ꝫ recipian
tur: nec abſente eo quē accuſare volunt: quilꝫ accuſa=
ri ꝑmittat. hec caliztus. ij. q. viij. Accuſatoꝝ. ¶ Tergi=
uerſari eſt cū vniuerſo ab accuſatiōe deſiſtere nō qua=
litercunqꝫ ſed inordinate. Contingit eñ q̄nqꝫ aliqueꝫ
accuſatione inordinate deſiſtere abſqꝫ vicio quando
. ſ. in ipſo accuſationis proceſſu cognouit falſum eſſe
id de quo accuſabat: q̄ð tñ q̄ñ accuſabat putabat eſſe
verū. ꝛ ſic pari conſenſu accuſator et reus mutuo ſe
abſoluūt. nec tunc accuſatus de crimine ſibi impoſito
cogēdus eſt ſe purgare: dicēte cañ. deficientib⁹ ꝟo ac=
cuſatorib⁹ nō vr̄ re⁹ cogēd⁹ eē ad purgationē. Sicut
eñ poſſeſſor deficiēte accuſatore titulū ſue poſſeſſiōis
ꝓbare nō cogit. ita q̄ ipetit ad innocētiā ſuā purgan=
dā cogendus eſſe nō credit: deficientib⁹ accuſatiōib⁹
hec ca. ij. q. iiij. deficientib⁹. Contingit etiā aliqueꝫ ab
accuſatiōe ordinate deſiſtere q̄ñ princeps ad quē ꝑti=
net cura cōitatis quod ꝑ accuſationē intendit abole=
uit: ꝛ ab accuſatiōe accuſatorē deſiſtere impune cōceſ
ſit: et accuſatum abſoluit.

¶ Cap. xi. de falſa accuſatione ꝛ pctī defenſione.

Quarto ſub predicta ſpecie auari=
cie. ſ. fallacia: continetur etiam falſa accuſa=
tio vel defenſio peccati. De qua Gregorius
xxij. moralium. exponens illud Job. xxxi. Si ab=
ſcondi quaſi homo pctm̄ meū: dicit. vſitatū viciū gene
ris humani eſt in libendo peccatū cōmittere. ꝛ cōmiſ
ſum negando abſcondere: ꝛ conuictū defendēdo mul=
tiplicare. Nam peccatum peccato addit q̄ culpe quā
fecit patrocinia defenſionis adiungit. et poteſt talis
excuſatio ſiue defenſio peccatum eſſe coram iudice
publico ꝛ ordinario. vel coram iudice priuato et peni
tentiali. et vtraqꝫ eſt iniqua et iniuſta. Sed pro iſto
eſt notandum ꝙ coram iudice in publico iniuſtam et
iniquam tripliciter contingit eſſe peccati defenſionē.
Primo quando reus in defenſionem ſui peccati veri=
tatem abnegat. Vnde iuſtum eſt ꝙ quilibet obediat
ſuo ſuperiori in his ad que vis ꝑlationis ſe extendit.
et ideo ex debito iuſticie tenetur accuſatus veritateꝫ
exponere quam iudex ab eo ſcd̄m formā iuris exigit/
ꝛ ſi eam mendaciter negauerit: mortaliter peccat. eo
ꝙ facit contra debitū iuſticie et contra dilectionē pro
ximi. ſ. iudicis cui debitum negat. et contra dilectio=
nem accuſatoris. qui ſi in probatione defecerit puniē=
dus eſt: vt patet ex ſupradictis. et iō merito orat pro=
pheta dicens in ꝑo. Ne declines cor meum in verba
malicie ad excuſandas excuſationes in peccatis. Su
per quo dicit gloſa. hec eſt conſuetudo impudentium
vt depr̄henſi per aliqua falſa ſe excuſant. nec tale men
dacium eſt totaliter officioſum: vt ſic excuſet a pecca
to mortali: immo eſt quodāmodo pernicioſum. quia
cedit in iniuriam iudicis iuſticie ꝛ abnegationem ve
ritatis. Secundo contingit talem defenſionem eſſe
iniuſtam non ſolum negando veritatē que ſcd̄m for=
mam iuris exigitur. ſed etiam proponendo aliquam
falſitatem vel fraudem: vel etiam dolum per ſe vel ꝑ
alium et in ſui defenſionem adhibere quominus veri
tas cognoſcatur. et certe omnes qui quacunqꝫ etiam
colluſione taliter defendunt ſcienter delinquentes/
ne tale peccatum ſecundū iura puniatur pena a legi=
bus inſtituta equaliter cum reo participes efficiuntur
eiuſdem peccati. Vnde. xxiij. q. iiij. Tu bonus. dicit canō.
qui poteſt obuiare et perturbare peruerſos et non
facit nichil aliud eſt q̄ꝫ conſentire impietati eorum. Et

ſicut dicit apl's Rom.1. Nō ſolum qui pctā agūt digni ſūt morte: ſed etiā q̄ cōſentiūt facientib⁹. Tertio contingit talē defenſionē eſſe iniquā ⁊ iniuſtam ſi ſit violēta: puta ſi quis iuſte damnatus ad mortē peccaret ſi violenter reſiſteret. dicente aplo Ro.13. Non eſt enim ptās niſi a deo. q̄ aūt ſunt a deo ordinata ſunt. itaq̧ q̄ reſiſtit ptāti dei ordinationi reſiſtit. qui aūt reſiſtunt ſibiipſis dānationem acquirūt. nō tñ tenet quis illud facere vñ mors ſua ſequaṫ q̄ſtrūcūq̧ dānatus: q2 null⁹ dʒ interficere ſeipſum. vt ſi quis dānat⁹ fuerit vt moriatur fame nō peccat ſi cibū occulte miniſtratū accipiat: q2 nō ſumere eſſet ſeipm̄ occidere. Vñ Ambro. ⁊ poniṫ in ca. di. 86. Nō ſatis. Quiſq̧s inq̄t paſcēdo hominē ſeruare poteris ſi nō paueris occidiſti. hec ille. Talis excuſatio ſiue defenſio pctī eſt iniqua ⁊ iniuſta in iudicio pniali. Vñ Criſo. omelia. 13. ope. ipe. Omia inquit malicia pctōris qui neq̧ futuri iudicij terrore mutatur. q̄ eñ debuerat pctm̄ ſuū ſimplr confiteri vt dñm quē male agendo irritauerat ſimpliciter cōfitēdo liniret. ecōtra nō cōfitetur adhuc aūt ſe excuſat et ſicutde dū vult vnū accuſare pctm̄ addit alia duo. primū q2 peccauit. ſcdm̄ quia excuſauit. tertiū q2 iniuriā deo facit. hec ille. Itē Iſi. in de ſū. bo. lib. 2. ca. 33. Sic inq̄t gignūtur ex pctō pctā/ vt dū nō euitantur parua incidatur in maximis. Et dū defendūtur admiſſa nec lamentanṫ: ex flagitio ac ſupbiā itur. Vñ fit vt duplicati ſit criminis reus qui ⁊ admittit ſcelera per voluntatē/ ⁊ defendit ea per contumacie tumorē. ſic ex vicio viciū gignitur. ſicut dauid q̄ dū non euitauit adulteriū perpetrauit ⁊ homicidiū. Itē ex virtute virtus cōcipiṫ: ſicut per virtutē euangelice p̄dicatiōis virtutē martyrij apli meruerūt. hec Iſi. Itē idē di. 23. c. eiuſdē. Oīhe inq̄t pctm̄ anteq̧ admittaṫ amplius p̄timeſcaṫ/ q̄uis aūt graue ſit duʒ in vſum venerit leue extiſtimatur ⁊ ſine vllo metu cōmittitur. iſtis fomitibus quaſi quibuſdā gradib⁹ cōualeſcit oē pctm̄. cogitatio nāq̧ praua delectationem parit. delectatio conſenſionem. conſenſio actionē. actio conſuetudinē. conſuetudo neceſſitatē. ſicq̧ his vinculis hō iplicatus quaſi quadaʒ cathena vicioꝝ teneṫ aſtrictus. ita vt ab ea euelli nequaq̧ poſſit niſi diuina gr̄a manū iacentis apprehendat. Peccatū admittere eſt cadere in puteū. Conſuetudinē vero peccādi facere eſt os putei coanguſtare: ne is qui cecidit valeat exire. hec ille. Vñ Aug. ſuper ps. 68. exponens illud. Ne abſorbeat me profundum neq̧ vrgeat ſup me pute⁹ os ſuū. Quid eſt inquit fratres hoc qđ depcatus eſt. magn⁹ eſt pute⁹ p̄funditas iniq̄tatis hūane. illuc quiſq̧ q̄ ceciderit in altū cadet: ſʒ qñ ibi poſitus cōfitetur pctā ſua nō clauſit ſup eum puteus os ſuū vt eſt in quodā alio pſalmo ſcriptū. De profundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi vocē meaʒ. Si aūt factū in illo fuerit qđ alia ſentētia ſcripture dicit. Impius cū in profundū venerit pctōꝝ cōtemnit. Prouer. 18. Clauſit ſup eū pute⁹ os ſuū q2 clauſit pctōr os ill⁹. perdidit eñ cōfeſſionē vere mortu⁹ eſt. impletū eſt in eo qđ alibi dr̄. A mortuo velut qui non ſit perit cōfeſſio. Eccl. 17. Metuenda eſt iſta res vehementer fr̄es. Si videris hoīem feciſſe iniq̄tatē verſus eſt in puteū. qñ aūt dixeris illi iniq̄tatē ipius: ⁊ ip̄e dixerit vere peccaui. Fateor. non ſup eū clauſit pute⁹ os ſuū. cū aūt videris eū dicere. qđ eñ male feci. ⁊ fact⁹ eſt defenſor pctī ſui: tūc clauſit ſup eū puteus os ſuū: a quo eruatur nō habet. q2 amiſſa confeſſione nō erit op⁹ mie. tu factus peccati tui defenſor: quō erit de⁹ liberator: vt ḡ ſit ille liberator tu eſto accuſator. hec il

B le. Sed eſt notandum q̄ ſeptē modis de pctīs ſuis ſolēt hoīes ſe excuſare. primo p̄ iniquā cōſuetudinē. 1.
ſecundo peruerſitatis atteſtationē. tertio per feruide iracūdie motionē. quarto p̄ laſciuā ſocietatē. quinto per diuinā volūtatē. ſexto p̄ carnalē fragilitatē. et ſeptimo per finalē vtilitatē. Sed iſte excuſatiōes ſi intime cōſiderenṫ omnes inique ſūt friuole ⁊ pernicioſe. tribus eñ primis modis conſuetudinaliter iurātes/ de ſuis iuramentis cōiter ſe excuſant. vñ aliqui dicūt q̄ ſunt taliter a cōſuetudine iuramentis aſſueti q̄ ſe nequeūt refrenare. Sed q̄ fatua ſit iſta excuſatio per exemplū oſtende. ſuppoſito eñ q̄ ſtares coraʒ iudice accuſatus de furto ſiue de homicidio/ ⁊ diceres ſibi. certe dñe taliter ſum aſſuetus ad huiuſmodi facinora perpetranda q̄ me ab illis cohibere nō poſſū. Rogo q̄ bona eſſet tibi iſta excuſatio: nōne p̄ illam teip̄ʒ cōdēnabilē iudicares? Sic ſpūaliter tales qui dicūt ſe ad trāſgreſſionē mandatoꝝ dei taliṫ aſſuetos q̄ ſe non pñt abſtinere ad penam ſe dānabiles oſtendunt eternam. Et ideo merito cuilibet tali pōt xp̄s dicere. Ex ore tuo te iudico ſerue nequam. Luce. 19.
Scdo aliq̄ excuſāt ſe de ſuis pctīs dicentes q̄ ve- 2.
rum eſt q̄ iurāt: ſʒ taliter ſe excuſantibus rñderi pōt q̄ q̄litercūq̧ verū ſit qđ iurauit: ⁊ ſi ip̄i ſeipſos falſos eſſe oñdūt in hoc q̄ ↄuētionē cū deo in baptiſmate: ac etiam in pniali iudicio factā dānabiliter irritāt ⁊ ad iracūdiā p̄uocāt. Et ideo dicit ps. Expelle eos qñ irritauerūt te dñe. Tertio aliqui excuſant ſe dicētes
q̄ ideo iurant: q2 ſunt ad iracundiā p̄uocati. ſed certe 3.
excuſatio iſta inſaniſſima eſt. nā bñ inſaniſſimus diceretur qui p̄pter hoc q̄ aliq̄s inſipiēs ipſum irritaret ip̄e arcū ſuū ⁊ ſagittas ſuas acciperet et equū ſuum vel bouē vel vxorē vel filiū vel aliquē aliū amicum penes ſe nullo mō delinquentē ſuis ſagittis crudeliter vulneraret. Sed quāto magis inſanus dici poteſt q̄ p̄pter hoc q̄ aliquis ſtultus ip̄m irritaret deū ⁊ dñʒ ſuū ieſum xp̄m ſagittis horribiliū iuramētoꝝ q̄ſtrum in ſe eſt impiiſſime vulnerat. Vñ de talibus conqueritur dñs per p̄phetā di. Tetenderunt arcū ſuū ⁊ poſuerūt me quaſi ſignū ad ſagittā. Tren. 3. Quarto
p̄ ſocietateʒ laſciuā ſua excuſant pctā dicentes. mala 4.
ſocietas me fecit ſic vel ſic peccare. que quidem excuſatio fatua reputaretur apud iudicem ſecularem cuʒ tali excuſatione taliter ſe excuſans reum ſeip̄m oſtenderet: ⁊ ſocios ſuos excuſaret. ſʒ multo magis iniqua eſt talis excuſatio apud deū patreʒ qui clariſſime noſcit humani arbitrij libertatē. ac etiam quis tam inſanus qui ſe videret aliquē ſocium ſuum flumen intrātem et ibi ſubmergentem ſe q̄ eum ſequeretur ſeip̄ʒ ſubmergendo. Sed certe longe maior inſania eſt quēcunq̧ ad ſequelam cuiuſcunq̧ ſocietatis ſe in peccatum ſubmergere. Quia vt dicit Hierony. in quadam epla. multitudo ſocioꝝ ipunitatē nō facit criminum. Vñ p̄ſper in lib. de dono timoris. Duo inq̄t ſocij ibant p̄ viā vnus ſapiens/ ⁊ alter ſtultus. venientes autem ad quoddā biuium vbi erant due vie vna delectabilis: et alia aſpera et tedioſa. fatuus autem p̄ viā delectabilē tranſire elegit. ſapiēs vero volēs ſociū ab erroris devio elicere: dixit ſocio. ⁊ ſi illa via delectabilis tñ pericula eſt: ad malū ducit hoſpiciū. alia vero ⁊ ſʒ aſpa et tedioſa ſecura tñ eſt. ⁊ ad optimū ducit hoſpicium. vñ cōſulo inq̄t vt eamus p̄ eā. Fatuus aūt credēs his q̄ videbat viā delectabilem oīno cape voluit. ſapiens aūt nolēs ſociū ſuū derelinq̄re ſecutus eſt eū: q̄ ſiṫ euntes icideruṫ i latrones qui eos ſpoliauerūt. et deinde cū latronibus ſunt capti ⁊ i carcerē mancipati. tandē vero corā ſummo iudice ſunt adducti. vbi ambo ſe ex

cuſare ceperūt.ſapiens eñ ſe excuſauit ꝑ ſociū ſuum
qui malā viā elegerat.fatu⁹ vero excuſauit ſe ꝑ ſapiē
tem ſibi imputando crimen ꝙ ſecut⁹ eſt eū:ex quo eū
ſtultū eſſe cognouit ⁊ a deuio potuit euꝫ reduxiſſe er=
rous.Tunc iudex data ſnia vtrūqꝫ cōdēnauit fatuum
qꝛ ſapienti nō credidit:⁊ ſapiētē m.qꝛ fatuum eſt ſecu
tus.Spūaliter iſti duo ſocij ſūt corpus ⁊ anima.due
vie.via ducens ad celū que ſtricta eſt/⁊ via lata ad in=
fernū deducēs.latrones ſunt demones qui de virtuti
bus ſpoliāt ⁊ in carcerem ducunt miſerrime ſeruitu
tis.Judex xp̄s filius patris celeſtis. Unde Johan.5.
Pater oē iudiciuꝫ dedit filio.iſte iudex reprobos coꝛ
pus ⁊ aīam ſtultoꝝ condēnabit ad ſuppliciū infernale
eternum.❡Quinto quidam de ſuis peccatis ſe excu
5. ſant ꝑ voluntatem diuinā dicētes:ꝙ predeſtinatio dat
illis ꝙ taliter peccarēt:⁊ ideo nō eis eſt imputādū:ſꝫ
ſcd̄m diſpōnem volūtatis diuine ⁊ corpoꝝ celeſtium
cōſtellationē.⁊ ſic deum blaſphemant inuēdo ꝙ ipē ſit
auctoꝛ vicioꝝ ꝙ ipſi nullaten⁹ pñt euitare:ſꝫ a taliter
ſe excuſantibus:peto.nūquid voluntarie hoc vl' illud
pctm̄ fecerūt qḋ oꝫ eos oīno cōcedere:qꝛ ſcd̄m beatū
Aug.15.q.1.quidā.Omne pctm̄ eſt volūtariū ⁊ ꝑ con=
ſequēs talis actus peccādi dependet a volūtate hūa=
na naturali tn̄ docēte rōne pōt fieri vel nō fieri indiffe
renter:ſequitur ergo ꝙ fuit in ptāte eoꝝ non ſic ſi vo=
luiſſent peccaſſe.Uñ aug.Nabuchodonoſoꝛ inquit pe
nitentiam meruit fructuoſam.nonne poſt innumeras
impietates flagellatus penituit ⁊ regnum quod per=
diderat rurſus accepit:pharao autē ipſe eſt flagellis
durioꝛ effectus ⁊ perijt.hic michi rōne reddat qui di=
uinū conſiliuꝫ nimiū alte ſapiēti corde dijudicat : cur
medicamentuꝫ vnius medici manu confectum alij ad
interitū:alij valuerit ad ſalutē:niſi qꝛ xp̄i bon⁹ odoꝛ:
alijs eſt odoꝛ vite in vitā:alijs eſt odoꝛ mortis in moꝛ=
tem:quantum ad naturam ambo hoīes erant:q̄ntū ad
dignitatem ambo reges.quātum ad cauſam captiuū
dei populuꝫ poſſidebant:quantū ad penam ambo fla=
gellis clementer admoniti.quid igitur fines eoꝛuꝫ fe=
cit eſſe diuerſos:niſi ꝙ vnus manū dei omnipotentis
ſentiēs in recordatione ꝓprie iniquitatis ingemuit.
alter vero:qꝛ de oīpotentis miſericordiſſimā veritatē
libero pugnauit arbitrio.Jdem vaſis ire nunq̄ꝫ deus
redderet interitū ſi non ſpontaneum inueniret hō ha
bere pctm̄:qꝛ nec deus peccāti hoī iniuſte inferret irā
ſi hō ex p̄deſtinatione dei cecidiſſet in culpā.p̄deſtinā
tio vero dei ſiue ad bonū ſiue ad malū in oībus oparī
ineptiſſime.i.falſiſſime dr̄.vt ad vtrūqꝫ hoīes quedaꝫ
neceſſitas videat̄ ipellere cū in bonis volūtas ſit intel
ligēda nō ſine grā.in malis autē voluntas intelligen=
da eſt ſine grā.Cum vero aliquos a deo aut traditos
deſiderijs ſuis aut obduratos legimus aut relictos
magis peccatis ſuis hoc ipſos meruiſſe ꝯfitemur:qꝛ
talia eoꝝ crimina p̄ceſſerūt vt ipſi ſibi penā debuerūt
id eſt meruerūt:qua eis etiā ſuppliciū vertit̄ in reatū
atqꝫ ita nec de iudicio dei q̄rimur quo deſerit merito
deſeri:⁊ mīe eius grās agim⁹ quas liberat nos meri
tos liberari.vires itaqꝫ obediētie non iō cuiq̄ꝫ ſubtra
xit de⁹:qꝛ eū nō predeſtinauit:ſed iō eū nō predeſtina
uit:qꝛ receſſurū ipꝫ ab ipſa obediētia etiā p̄uidit.Pre
deſtinatio quoqꝫ dei ſemper in bono eſt que pctm̄ ſola
hoīs voluntate cōmiſſum aut remittendū nouit cum
laude mīe aut plectendum cum laude iuſticie.Jn ma
lis aūt operibus noſtris ſola preſciētia dei intelligē
da eſt:qꝛ ſicut preſciuit et predeſtinauit que ipſe fecit
⁊ vt faceremus dedit ita preſciuit tantum non etiam
predeſtinauit que nō fecit.nec vt ſic facerem⁹ exegit.
hic aūt de quib⁹ dr̄.1.Jo.2.De nobis ꝓdierūt:ſed nō
erant ex nobis:ſi eñ fuiſſent ex vobis permanſiſſent
vtiqꝫ nobiſcū.volūtate exierūt volūtate ceciderunt ⁊
qꝛ preſciti ſunt caſuri:nō ſunt p̄deſtinati eſſent autēꝫ
p̄deſtinati ſi eſſent reuerſuri:⁊ ī ſanctitate ac veritate
remāſuri:ac per hoc p̄deſtinatio dei multis eſt cauſa
ſtandi:nemini eſt cauſa labendi. nō igitur neceſſitatē
facit correctionis vel obdurationis diuina p̄deſtina=
tio ſeu p̄ſciētia:cū boni per gratiā corrigantur ⁊ li=
bero arbitrio mali pereant.Neqꝫ enim qꝛ predeſtina=
tio ſiue preſcientia falli non pōt neceſſario eueniunt
que p̄deſtinant̄ vel preſciuntur que futura ſunt.ſicut
nec neceſſario predeſtinantur vel preſciuntur q̄ futu=
ra ſunt:ſꝫ qꝛ bona abſqꝫ ei⁹ grā.mala abſqꝫ eius pre=
ſcientia euenire nō poſſunt.q̄uis ergo conuenienter
dicatur ſi hec predeſtinata ſunt vel preſcita neceſſa=
rio euenient.non tn̄ ideo abſolute verum eſt neceſſa=
rio euenient:qꝛ p̄deſtinata ſunt vel p̄ſcita:quia hic ne
ceſſitas refertur ad rerū euentum:ſꝫ ibi.ſ.prioꝛi ꝓpo
ſitione ad intuituꝫ diuine p̄ſcientie.⁊ ſequitur:ſed in
his oībus vicia noſtra humane aſcribuntur mētis ar=
bitrio:⁊ qḋ diuina clemētia in electis miſericoꝛditer
vertit in bonum in damnatis iuſte relinquit ad malū:
ſicut igitur q̄uis certiſſime ſciamus neminem vltra
terminum a deo ſibi prefixum eſſe victurum.Tamen
omnibus languentibus non incongrue medemur.ſic
q̄uis nemo ſaluetur niſi predeſtinatus ad vitā:omni
tn̄ delinquēti adhibenda eſt correctio.nec maloꝛū eſt
negligēda diſciplina.hec Aug.⁊ ponit̄ in ca.23.q.4.
❡Sexto quidā de pctis ſuis ſe excuſant per carnalē 6.
fragilitatem ⁊ dicūt plane ſe non poſſe abſtinere a li=
bidinibus ꝓpter ſuam cōplexionē:⁊ ſic nequiter deuꝫ
de iniuſticia et crudelitate blaſphemando accuſant.
Nam ſi deus aliqd homini p̄cepiſſet qḋ hō facere non
poſſet/eſſet iniuſtus.⁊ ſi hoīem damnaret ꝑ eo ꝙ euī
tare nō poſſet:tyrānus eſſet crudelis.Et cū de⁹ p̄ce
pit hoīem ſe a fornicatione abſtinere ⁊ huic p̄cepto ſi
quis nō obediret.vel ſaltē ſi illud p̄ceptū trāſgreſſus
fuerit niſi fructuoſe penituerit nō eſt dubiū q̄n inte=
nū peribit.Ex quo pꝫ ꝙ dicētes ſe abſtinere a forni=
catione nō poſſe:deū de iniuſticia et crudelitate blaſ=
phemando accuſant.Figurā hui⁹ habem⁹ Geñ.3.vbi
legitur ꝙ adā qñ peccauit ſe excuſando pctm̄ ſuuꝫ in
mulierē refudit.mulier vero in ſerpētem: ⁊ ideo ma=
gis peccabant:qꝛ ſic creatorē ſuū infamare volebant
Uñ Linco.ſup euange.parte.1.ca.64.Adam inquit
requiſitus quare peccaſſet.rn̄dit dn̄o culpam infun=
dens in ipm̄ dicens.Mulier quā dediſti michi ſociaꝫ
dedit michi de ligno et comedi.qua excuſatiōe quaſi
hereditaria iniquitate filij adhuc cōtra deū ſupbiūt:
⁊ in pctm̄ ſui culpā peccati in ipm̄ infundūt:cū dicūt
ſuā complexionē hoc vel illud pctm̄ poſtulare.Alij di
cunt ſe de luxuria nō poſſe abſtinere:qꝛ calide ſunt na
ture.Alij dicūt ſe a potu nō poſſe abſtinere:qꝛ frigi=
de ſunt nature:ſed hoc eſt dicere mulier.i.caro quā de
diſti michi ſeduxit me.Hec Linco.❡Septimo qdā
ſe excuſant de pctis ſuis ꝑ finalē vtilitatē:⁊ tales in= 7.
ueniuntur nōnulli predones ⁊ iniuſti acquiſitores qui
auferunt a diuitibus bona ſua ſine aliqua conſcientia
colligunt ⁊ recōdunt ⁊ elemoſynas tanq̄ꝫ ꝓpter cām
finalē pretendunt.Contra quos aug.forte inqͭt aliqs
cogitat ⁊ dicit multi xp̄iani diuites ⁊ auari et cupidi
ſunt.nō habebo pctm̄.ſi ſuū illis abſtulero:⁊ pauperi
bus dedero.vñ eñ illi nichil boni agunt mercedē hr̄e
potero:ſed hmōi cogitatio a diaboli calliditate ſug=
gerit̄.nā ſi totū tribuat pauperib⁹ qḋ ſubtulerat ada

dit potius pctū diminuat.hec augu.ꝛ ponit in ca.
14.q.5.Forte. Itē aug.in de ver.do ſer.35.ſuper illo
euā.Facite vobis amicos de māmona iniqtatis.hoc
inqt quidā male itelligēdo rapiūt res alienas ꝛ aliqd
inde paupibus largiunt:ꝛ putant ſe facere qḋ pceptū
eſt.dicūt eñ aliena rape māmona eſt iniquitatis ero
gare inde maxime indigentibus eſt amicos facere de
māmona iniquitatis.Intellectus iſte corrigēdus eſt:
imo de tabulis cordis nr̄i oīno delēdus eſt.nolo ſic in
telligatis:ſed de iuſtis laborib⁹ veſtris facite elemo
ſynas ex eo qḋ recte habetis date.hec ille.Et huic al
ludēs beat⁹ grego.Non eſt inqt putandā elemoſynā
ſi paupibus diſpēſet qḋ ex illicitis reb⁹ acquiritur:
q: qui hac intētione mala accipit vt bñ diſpēſet gra
uatur potius iuuat.vñ ꝛ certū eſt:q: ſi monaſteria
vel zenodochia vel aliud hmōi ex pecunia q̄ p ſacris
ordinibus datur cōſtruant nō pficit mercedi.ne igit
ſub obtentu elemoſyne cū pctō aliquid ſtudeam⁹ ac
cipere phibet ſcriptura dicēs.hoſtie impiorū abomi
nabiles ſunt deo q̄ offerūtur ex ſceleribus: quicquid
eñ in dei ſacrificio ex ſcelere offertur oīpotentis dei
non placat iracūdiam ſed irritat.hinc rurſus ſcriptū
eſt.Honora dñm de tuis iuſtis laboribus.Qui igitur
male tollit vt quaſi bene prebeat cōſtat ſine dubio:q:
dñm non honorat.hinc quoqꝫ per ſalomonem dicitur:
qui offert ſacrificiū de ſubſtentia pauperis idē eſt ac ſi
victimet filiuz in conſpectu patris.quantus autem ſit
patris dolor ppēdamus ſi in cōſpectu eius fili⁹ ſuus
victimetur.et hinc facile cognoſcitur quantus apud
deū dolor exaſperatur quando ſacrificium ei ex rapi
na tribuitur.nimis igit declinandum eſt ſub obtentu
elemoſine pctā ſymoniace hereſis ppetrare.hec gre
go.ꝛ ponitur in ca.1.q.1.nō eſt putādū:ſed ſicut dicit
idem grego.Elemoſina oculis redēptoris noſtri illa
nō placet que ex illicitis ꝛ iniquitate congeritur:ſed
que rebus cōceſſis ꝛ bene acquiſitis impenditur.hec
grego.ꝛ ponitur in ca.14.q.5.elemoſina.Et ex predi
ctis ptꝫ vane ꝛ pernicioſe ſunt excuſationes quas
impij ad defendendū ꝛ excuſandum ſua peccata aſſu
munt. Et ſicut impiū eſt peccata que facimus perti
naciter excuſare:ita vt dicit Holkot in lectura ſua li
bri ſapientie lectione.177. virtuoſum eſt valde pctā
proximi non faciliter iudicare:ſed compatiendo ali
qualiter excuſare cōſiderantes cōmunis fragilitatis
conditionem ſincere familiaritatis cōmunionē:ꝛ vere
1. pietatis exercitationem. ¶ Primo eñ communis fra
gilitas quia frequēter oēs erramus mouere nos de
bet ad alterum excuſandū:non tñ ad pertinaciter de
fendēdū errores alioꝝ.Vñ Ber.ſuper cātica ſer.41.
Noli inquit iudicare pximū:ſed magis excuſa inten
tionē ſi opus ideo putes/ puta ignorātiam/puta ſur
reptionē/ puta caſum qḋ ſi eius oīno diſſimulationē
rei certitudo recuſat.ſuade nichilomin⁹ tibi:ꝛ dicito
apud temetipſum vehemens tētatio fuit.quid de me
illa feciſſet ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem.
¶ Secundo nos mouere debet ad idem ſincere fami
2. liaritatis cōmunio:vt ſaltem de amicis mala faciliter
nō credamus nec etiam de platis vel etate puectis.
Unde Hiero.in epiſtola ad ruſticum monachū. nō eſt
inquit facile malū de perfecta etate credendum quod
3. vita pterita defendit ꝛ honorat. ¶ Tertio nos moue
re debet ad idē vere pietatis exercitatio. Pium enim
eſt alienos defectus quantum fieri poteſt ſine leſione
iuſticie excuſare/ꝛ proximoꝝ famam quātū eſt poſſi
bile illibatam ſeruare.Unde orige.ſuper Leui.ca.33.
non vult inquit te dñs ſi forte videris peccatū fratris
tui cōtinue euolare ad publicū et proclamare paſſim
ꝛ diuulgare aliena peccata quod eſſet vtiqꝫ non corri
gentis:ſed diffamantis hec ibi.

¶ Cap.12.de aduocatiōe ꝛ piculoſū eſt illḋ officiū.

Uito ſub predicta ſpē aua
ricie.ſ.fallacia cōtinet iniuſta aduo
catio.Officiū eñ aduocationis non
eſt malū ſcḋm ſe:ſꝫ eſt officiū licituꝫ
pſone cui nō eſt phibitū hoc officiū
ſi debito mō pcedat ꝛ cā iniuſta nō
ſit ꝛ ſalariū recipiat ꝛ moderatū ha
bēdo reſpectū ad qtitatē cāe ad laborē aduocationis
ꝛ ad facultatē pſone aduocātis.Vñ augu. Non liceat
inqt iudici vendere iuſtū iudiciū ꝛ nō liceat aduocato
vendere iuſtū patrociniū ꝛ iuris cōſulto rectū cōſiliū
hec Augu.ꝛ ponit in ca.11.q.3.non liceat.ꝛ lꝫ officium
aduocationis ſit officiū licitū bñ ſe habentibus.tamē
a viris pfectis penitus eſt fugiēdū.ꝛ hoc pter mul
tiplex periculū qḋ circa illud cōſiſtit officium.quoruꝫ 1.
primū eſt quaſi inumerabilib⁹ pſonis iniuriā facit
eoruꝫ bona tēporalia auferendo iniuſte.Nam vt dicit
Guil.par.in de vicijs parte.4.ca.6. Sicut medicus
paupi infirmo potēs ſubuenire ꝛ non ſubueniens ho
micida ipſius iudicatur.Ita aduocatus quaſi aufert
rē ſuā paupi hoī cui non cōſeruat eam cū poſſit.Unde
85.di.culpā.dicit canon. qui pōt obuiare ꝛ pturbare
aduerſos ꝛ nō facit nichil aliud eſt cōſentire impieta
ti eorū.nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte q̄ mani
feſto facinori deſinit obuiare.Et ſicut dicit apls.ro.1.
non ſolū qui pctā agunt digni ſunt morte:ſed etiā qui
cōſentiūt facientib⁹.ex hoc ptꝫ aduocat⁹ tot pſonis
paupibus iniuriā facit quot poſſet ad iuuare ꝛ defen
dere ne p ipſos coꝝ bona pderent ꝛ p eo ipſi⁹ pau
perib⁹ iniuriā faciēs morte eſt dign⁹.iō talib⁹ merito
dicit ppha Eſa.1.Querite iudiciū/ſubuenite oppſſo/
iudicate pupillo.defēdite viduā. ¶ Secūdū periculū 2.
eſt hoc officium pre ceteris officijs videtur eſſe ma Nota
gis corruptū.vñ inuenit qnqꝫ aliqs morbus incurabi
lis ad quē non inuenitur aliquis medicus:q: de ſalu
te egri deſperat.Sꝫ nulla cā adeo inuenit iniuſta ad
quā non inuenitur aduocatus ad illam defendendam.
Nā malus aduocatus cū pceſſu negocij cām eſſe iniu
ſtam cognoſcit.tamē adhuc defendit timens cadere
in cā ne inſcius reputetur.vñ cū per iuſticiā nō poſſit
per mēdacia:per periuria: per falſas leges: per falſa
inſtrumenta:per falſos teſtes:ꝛ alias falſas ſubtilita
tes ꝛ cauſas defendit.ꝛ ſic aliqñ p hmōi falſa menda
cia deū ab eccliā ſua expellit ꝛ diabolū itroducit ꝛ in
poſſeſſione defendit ꝛ cuſtodit.Nam expientia quoti
diana docēt.Si aliqs hō iuſt⁹ ſimplex ꝛ abilis iuri
dice eligatur in epm abbatē vel alicuius ecclie paſto
rem:ꝛ aliquis maledictus ſymoniacus pretendens ſe
hr̄e tituluꝫ ad illud idē beneficium falſus aduocatus
per cautelas ꝛ ſubtilitates ſymoniacuꝫ introducit et
virū iuſtū ꝛ verū paſtorem expellit.Et tunc ſicut xp̄o
aſcribitur quicquid factū fuerit alicui de mēbris ſuis
ſiue bonū ſiue maluꝫ vt ptꝫ Mathei.25.ita ꝛ diabolo
aſcribitur quodcunqꝫ factum fuerit alicui de mēbris
eius:ptꝫ malus aduocat⁹ expellens verū ꝛ iuſtum
paſtorem de beneficio ꝛ introducēs ſymoniacum: dia
bolū introducit ꝛ xp̄m expellit. ¶ Tertiū piculum eſt
magna moleſtia quam officiū iſtud confert menti hu 3.
mane lites continue audiendo.Vñ augu.xp̄m inqt te
ſtē aduoco malleꝫ p ſingulos dies aliquid operari
manibus tumultuoſas cauſaruꝫ prolixitates pati.

Et iō dicīt Ambro.i li.ſuo de officijs. Diſpēdio inqͣt
litis carere non mediocre lucrū eſt. Nam vt dicit bea.
Aug.nichil eſt ſimilius actibus demonū ꝙ̄ litigare.
Et iō merito dicit apl̄s.2.thy.2.ꝙ ſeruū dei nō opꝫ li
tigare. Qđ cōſiderans beatus Bernardus ad euge=
niū papā ſic ſcribit. Lex dn̄i in ſacro pallatio ſilet.le=
ges ꝑſtrepunt ſeculares.miroꝛ ſi plerūqꝫ dicere non
cogaris.narrauerūt viri iniqui fabulationes:ſꝫ nō vt
lex tua.tales eīn aduocati mali hoſtes ſunt dei: ⁊ anti
xp̄i ſunt amici. Nā xp̄s in mūdum venit vt pacem fa=
ceret.vnde apl̄s. Ip̄e eīn ē pax noſtra qui fecit vtrūqꝫ
vnū: ſed aduocati mali diſcoꝛdiam et litem amant et
querūt.vnde ſicut de xp̄o ſcriptū eſt. In pace factus
eſt locus eius.ita de malo aduocato dici pōt. In lite
fact⁹ eſt locus eius. Deus eīn quaſi pre oībus diſcoꝛ
diam deteſtaṫ.qđ pꝫ ex illo puer.6. Sex ſunt q̄ odit
deus:⁊ ſeptimū deteſtaṫ aīa eius. Et eſt illud ſeptimū
ſeminare inter frēs diſcoꝛdiā:ſꝫ inter frēs diſcoꝛdiā
maxime diligūt mali aduocati:qꝛ eoꝝ lucrū reputāt
4. alienā diſcoꝛdiā. ¶ Quartū periculū qđ circa officiū
B. aduocationis cōſiſtit:ē ꝙ mali aduocati legē dei con=
tēnunt quā ſumme diligere teneṅt.vn̄ greg.q̄ inquit.
diligit regem diligit eius legem. Item p̄s. palpebre
eius interrogant filios hoīꝫ. Super quo Guil.pariſi.
palpebre q̄ qn̄qꝫ ſūt clauſe ⁊ qn̄qꝫ apte ſignificāt ſacrā
ſcripturaꝫ que alicubi eſt obſcura ⁊ alicubi apta. que
interrogauit filios hoīm vtrum ament deum. Signū
autē diuine dilectionis eſt cum quis laboꝛat libenter
in ſtudio ſacre ſcripture. ſacra vero ſcriptura multuꝫ
cōtēnitur ꝓpter ſciam decretoꝛū q̄ ſacrā ſcripturam
habet deſpectui. vnde ſcia ſacre ſcripture dicere pōt
malo aduocato ſiue iuriſperito illđ Gen̄.16.qđ dixit
ſara ad abꝛaham. Inique agis cōtra me ego dedi an=
cillam meam in ſinū tuum.q̄ videns ꝙ concepit deſpe
ctui me habet. Sp̄ualiter ancilla ſacre ſcripture eſt
ſcia decretoꝛuꝫ vt dicit Guil.pari.in devicijs.ꝑte.4.
ca.6.q̄ ſcripturā ſacrā deſpectui hꝫ ꝓpṫ fructū lucri
qđ ex ea cōſequitur:ꝑ quē fructū multotiēs opprimiṫ
⁊ cōtēnitur fructus :ſacre ſcripture. Iſtud eīn figura
tum eſt Gen̄.21.per ludum quo opprimebat yſmael
yſaac.vnde⁊ ſicut ſara rogauit eijcere ancillā ⁊ filiuꝫ
eius:ſic foꝛte vtile eſſet illā ſciam in magna eius ꝑte
ab eccleſia excludi:qꝛ nō ſolū cōtēnitur ſacra ſcriptu=
ra ꝑ illam ſciam: ſed etiā blaſphematur.⁊ in hoc ipſe
de⁹ qui legiſlatoꝛ eſt cōtēniṫ ⁊ blaſphematur.qđ bn̄ fi
guratū eē videṫ Leuit.24. vbi legiṫ ꝙ fili⁹ mulieris
iſraelitis quē peperit a viro egyptio iurgatus eſt cū
viro iſraeliticoꝛ blaſphemauit deū iſrael. Sic ſp̄uali
ter decretiſte qui iſraelite ſunt in ꝑte.ſ.quo ad illam
quā hn̄t a ſapientia mūdana blaſphemant deū iſrael
dum legē quam ipſe dedit palcā vocant quaſi inutilē
cuꝫ tn̄ legatur Eſa.48. Ego dn̄s de⁹ docēs te vtilia:
ſed ipſi potius palee ſunt. de quibus Mat.3. Paleas
aūt cōburet igni inextinguibili. Et huic ſententie cōcoꝛ
dat Linco.ſuꝑ euan.ꝑtractans illā hyſtoꝛiā.3.re.19.
vbi legitur angelū dixiſſe ad helyā Egredere ⁊ ſta in
mōte coꝛā dn̄o ⁊ ſtetit. ⁊ vidit ⁊ ecce ſpiritus per tran
ſiuit ſubuertēs mōtes ⁊ contereus petras:ſed in ſpi=
ritu nō eſt deus vel dn̄s. Sp̄ualiter ſp̄us ꝓpoſitus eſt
ſp̄us arrogātie ſubuertēs mōtes.i.ſuꝑbos/⁊ cōterēs
petras/id eſt munitos diuitijs ad nichiluꝫ.redigens.
In petris eīn munitio diuitiarū intelligitur ſequitur
Et poſt ſpiritū cōmotio.i.phia:ſed in cōmotione.i.in
hac ſcientia non erat dn̄s.⁊ poſt cōmotionem ignis.i.
ſciētia humana ſiue diabolica q̄ ob hoc ignis cenſeṫ:
quia ignē in hoīe accēdit de quo in p̄s. Supercecidit
ignis ⁊ non viderūt ſolem .ignis ſupple cupiditatis.
ſed non in igne.i.nō in ſciētia ꝓpoſita eſt dn̄s.et poſt
ſibilus aure tenuis ⁊ ibi dn̄s. per aurā tenuē ſcriptu=
ra ſacra intelligiṫ.per ſibilū inſpiratio ipſi⁹ intelligiṫ
In ſacra igiṫ ſcriptura quā ad natuꝫ ſuū inſpirat dn̄s
⁊ non in alijs ſcientijs dn̄s inuenitur.tres eīn ſcientie
ꝓpoſite per tres puteos ꝑfoſſos ab yſaac intelligun=
tur. Primū fodit ob quē iurgati ſunt philiſtei.⁊ ideo
vocauit illū puteū Eſcon.qđ interꝑtatur iurgiuꝫ ſiue
calūnia ⁊ dereliquit eū. Dicebant philiſtei ꝙ ſua erat
aqua: poſtea abiens fodit aliū puteū ꝓpter quē etiaꝫ
obiurgati ſunt philiſtei quē etiam ob hoc relictū vo=
cauit ſathan.i. cōtrariū vel inimicitias. Tertio fodit
puteū ⁊ in pace eū habuit.⁊ ideo vocauit eū raboth.i.
latitudinē:qꝛ dilatate ſunt aque eius. Sp̄ualiter per
hos tres puteos deſignantur tres ſcie.ſ.ſcia phiſica.
ſcientia humana.⁊ ſciētia diuina. Sp̄ualiter ꝑ pꝛimū
puteū intelligiṫ ſcientia phiſica ⁊ diabolica in quibus
iurgia ſunt ⁊ cōtētiones. Per ſcđm puteū intelligitur
ſcientia humana q̄ addiſcitur cauſa lucri vt leges hu=
mane ⁊ hmōi ſciētia notatur ꝑ ſcđm puteum qui diciṫ
ſathan qđ eſt nomē diaboli. Hec eīn ſciētia eſt diabo=
lica:qꝛ iſtam addiſcētes diabol⁹ nexu cupiditatis ad
ſe trahit. Contra huiuſmodi facit illud Ozee.9. Di=
lexiſti mercedē ſuꝑ oēs areas tritici area. ⁊ toꝛcular
nō paſcet eos ⁊ vinū mentieṫ eis. mercedē.i.phiſicaꝫ.
leges humanas.i. decreta ⁊ alias ſciētias lucratiuas
que in p̄nti mercedes offerunt:⁊ ſequiṫ. ſuper omnes
areas tritici.i.magis ꝙ̄ ſacrā ſcripturā que noīe tri=
tici deſignaṫ. vn̄ zacha.9. Quid eīn bonum eſt eius et
quid pulchꝛū eius niſi frumentū electoꝛū ⁊ vinū ger=
mināſ virgines. qđ quidā viuuꝫ quidā hodie putant
eſſe ſciētias lucratiuas dicentes. Dat galienus opes
⁊ ſāctio iuſtiniana. Ex alijs paleas.ex iſtis collige gra
na.ſed nō ſic impij nō ſic:ſed quid eis. Area ſacre ſcri
ꝑture ⁊ toꝛcular paſſionis xp̄i paſcet eos: et ponitur
hic paſcere ꝑ depaſcere.i.ↄſumere. Et eſt iſte ſenſus
clauſule ꝑdicte. Area ſacre ſcripture⁊ toꝛcular paſſi
onis xp̄i depaſcet eos.i.in coꝛꝑe ⁊ aīa ad nichilū redi
get cum dicetur eis. Ite maledicti in ignem eternum
Mat.25.⁊ vinū in quo eſt luxuria/ſcꝫ tempoꝛalia que
inebꝛiant mētietur eis.⁊ tunc ſatis patebit mēdaciuꝫ
mūdi.⁊ certe tales nō habitabūt in terra dn̄i: ⁊ quare
quia hic non ſunt vli bonis dn̄i:ſed bonis ſeculi. Hec
Linco.ſuꝑ euangelia parte.4. ca.23. Unde predicta
auctoꝛitas zacha.cum diciṫ.quid bonum eius ⁊ quid
pulchꝛū.⁊c.ſic intelligenda ē vt docet Guil.pariſi.in
de vicijs ꝑte.4.ca.19. Frumentum qđ quaſi cibus re
gis eſt diciṫ frumentū verbi dei quo electi ad regnuꝫ
dei naſcūtur:ꝑ frumentū materiale magis naſcuntur
reꝓbi ꝙ̄ electi. Frumentū vocatur illa pars ſcriptu
re que ꝓpter ſui difficultatē fractione indiget: vinum
autē germināſ virgines diciṫ verbū diuinū: quia vir
ginales vel caſtas generat affectiones.et diciṫ vinum
germinans virgines ad differētiā vini materialis qđ
luxurioſas reddit mentes. vn̄ puer.12.luxurioſa res
vinū eſt.hec Guil.pariſi. Unde de predicto modo ver
bū dei cōtēnentibus conqueritur dn̄s per ꝓphetam.
Hiere.2.dicens. Duo mala fecit ppl̄s me⁹ dereliquē
rūt me fontē aq̄ viue ⁊ foderunt ſibi ciſternas diſſipa=
tas. Sp̄ualiter vt dicit Guil.pari.ciſternas nō valēs
ↄtinere aquā eſt decretū qđ hodie cōtinet aquam et
cras nō continebit:qꝛ abrogatū erit: taliter ē de lege
diuina.vn̄ p̄s. Iuſticia tua dn̄e iuſticia ineternū: ⁊ lex
tua veritas. Item in euangelio. Luce.21. dicit xp̄s.
Celū ⁊ terra trāſibūt/verba autē mea non tranſibūt.i.

effectus verborum meorum non tranſibunt.i.nõ mu-
tabuntur:ſed ad intellectum in quo dicuntur ſine ad-
ditione ſine diminutione implebuntur intm̃ ꝙ ꝓut dr̃
Mat.5. Iota vnum aut vnus apex non preteribit a le
ge donec omnia fiant:ſed hanc dei legem inuariabi-
lem ꝛ fidelem multi inſipientes deſpiciunt ꝛ cum ma-
gna auiditate lutuȝ ꝛ paleas colligunt:hoc eſt tales
ſcias ꝑ quas pſſit ſeipſos exaltare:ꝛ lutum carnalis vo
luptatis ꝛ paleas mundane vanitatis acq̃rere. quos
dn̄s. Eſa.8. per ꝓphetam alloquit̃ ſic. Pro eo ꝙ abie
cit ppl's iſte aquas ſyloe que vadũt cũ ſilẽtio ꝛ aſſum
pſit magis raſin ꝛ filiuȝ romelie/ ꝓpter hoc adducet
ſuper eos aquas fluminis fortes ꝛ multas regem aſſi
rioꝝ ꝛ oẽm gloriam eius. Spũaliter ſyloe interpreta
tur miſſus eſt. Et ſicut dicit odo ſuper euãge.ſer.39.
ſignat doctrinam ꝛ legem dei que nobis diuinitus ẽ
miſſa quam ſcire ꝛ docere ſub pena dãnationis et ne
tenentur paſtores eccleſie:ſȝ iſtã ſciam multi dimittẽ
tes dicunt iſtã doctrinã nolumus:q: nõ eſt de pane lu
crãdo:ſed addiſcunt leges humanas q̃ non ſunt tã ne
ceſſarie ad ſalutem ſicut lex dei. Nam ſi xp̃s ſciuiſſet
ꝙ per leges iuſtinianas facilius vitam eternam poſ-
ſet homo acquirere ꝗ̃ per legem dei illam nobis ore
proprio docuiſſet ꝛ dimiſiſſet legem dei quam nobis
cum magna diligentia docuit ꝛ in qua continetur om
nis ſciẽtia ad ſalutem anime neceſſario requiſita. Et
hoc teſtatur auguſtinus.2. de doctrina chriſtiana in fi
ne dicens. quicquid homo extra ſacram ſcripturã di-
dicerit ſi noxium eſt ibi damnatur. ſi vtile eſt ibi inue-
nitur ſed iſtam ſaluberrimam ſcientiam multi dimit
tentes vt dr̃ in predicta auctoritate aſſumunt ſibi ra-
ſin filiũ romelie. Raſin interpretatur pictura ꝛ ſignat
picturam curioſam ſcribendi/ romelie interpretatur
ſublime tonitruum et ſignat ſublimẽ curioſitatem di
ctaminis ꝛ humanarum legum verboſum tonitruum
Has doctrinas iam multi viri eccleſiaſtici aſſumunt
vt per illas exaltentur in curijs dn̄oꝝ. ꝛ ꝓpter hoc vt
ſubdit ꝓpheta vbi prius. Adducet dn̄s ſuper eos a-
quas fluminis fortes ꝛ multas. id eſt penas inferna-
les q̃ ita fortes ꝛ multe ſunt ꝙ ꝓut teſtat̃ beat⁹ Au-
guſtinus in de ſpeculo humane miſerie. dicere vel co
gitare vt ſunt nemo põt in hac vita. Et cum iſtis pe-
nis vt dicit ꝓpheta vlteri⁹. Adducet dn̄s ſuꝑ eos re-
gẽ aſſyrioꝝ ꝛ oẽm gloriã ei⁹ hoc eſt diabolũ ꝛ omnem
exercitum ei⁹ vt torqueant illos eternaliter i inferno:
q: legẽ dei repellunt. hec Odo. ¶ Quintũ ꝑiculũ qđ
5. circa officiũ aduocationis cõſiſtit eſt ꝙ mali aduoca-
ti hereticis ſimiles ſunt:q: ſunt falſarij legũ ꝛ decre
toꝝ q̃ ſacra ſunt vt ipſimet aſſerũt. ac etiã falſarij ſũt
ſacre ſcripture. Nã cõtraria ſuadẽt iuſticie:ſicut ꝛ he
retici cõtraria fidei. vñ ꝛ duo ſunt neceſſaria ad ſalutẽ
ſcilicet fides ꝛ bona opa ꝛ neutrũ ſufficit ſine altero.
hereticus eñ hoies facit errare in fide. aduocat⁹ ꝓo
in ope. alij pctõres:ꝛ ſi male agant:nõ tñ dicunt ſic eẽ
agẽdũ. Sed malus aduocatus ſuadet iudici vt alicui
adiudicet qđ eius non eſt. in hoc etiam eſt deterior he
retico. hereticus eñ ignorãter peccat putãs credẽdũ
eſſe qđ hoibus ſuadet:ſȝ malus aduocatus ſuadet iu
dici vt alicui adiudicet qđ ſuũ nõ eſt. ꝛ agat qđ ſcit nõ
eſſe agendũ. ¶ Sextũ ꝑiculũ qđ circa officium aduo-
6. cationis cõſiſtit:eſt ꝙ mali aduocati hoſtes ſunt iuſti
cie veritatis ꝛ eq̃tatis:quaꝝ tñ ſe ꝓfitentur eſſe defen
ſores ꝛ amatores veraces:ſed in rei veritate amato-
res ſunt illius meretricis magne cuȝ qua vt dr̃ apoc.
17. fornicati ſunt reges terre ꝛ inebriati ſunt qui inha
bitãt terrã de vino ꝓſtitutionis eius. hec eñ meretrix

auaricia q̃ vt dr̃ Apoca.19. Corrupit trã i ꝓſtitutiõe
ei⁹. vñ. Hiere.18. a minimo vſq; ad maximũ auariciaȝ
ſequuntur hec enim meretrix iam ꝓſtrauit veritateȝ
ꝛ expulit equitatẽ quaſi ab omni curia ꝛ ab omni iudi
cio tam tpali ꝗ̃ ſpũali. vñ Eſa.59. corruit in platea ve
ritas ꝛ equitas nõ potuit ingredi:ſȝ quare dicit i pla
tea. certe q: ſicut qđ factũ eſt in platea manifeſtũ eſt.
ſic manifeſtum eſt cuilibet aduertẽti ꝙ veritas eſt ꝓ-
ſtrata ꝑdicta enim meretrix cũ ſuis filiabus adulteri
nis que ſunt falſitas/ mẽdacium/ periurium/ adulatio
ſymonia: vſura: cũ multis alijs: de quaruȝ aliquibus
pri⁹ dictum eſt:ꝛ de aliquib⁹ in ſequẽtib⁹ dicet̃. facit
ꝙ vix põt aliq̃s in aliqua curia hr̃e iuſticie cõplemẽ-
tũ ꝛ ꝑcipue indigẽtes paupes. Vñ aug. in de ſpeculo
hũane miſerie. Creuit inq̃t auaricia vt lex iuſticia cũ-
ctis negatur cupiditatis amore iura nichil valent ꝓ-
mia ꝛ dona legum vires tulerunt. venale vbiq; eſt iu-
diciũ iniq̃ ſalui fiũt: ꝓbi pereũt. hec ille. Vñ ſi aliqua
cã ſit mota in aliq̃ curia:ſi dn̄a auaricia ſcribat ꝓ vna
ꝑte ſtatim illa pars q̃ltercũq; ſit falſa expeditur:ꝛ q:
raro ſcribit ꝓ pauperib⁹: q: nõ pſſit ſoluere ꝓ eius ſi-
gillo. iõ pauperes multotiens patiũtur iniurias. hec
eñ dn̄a auaricia intm̃ amat̃ ꝙ ſigillũ illius magis re-
putatur precioſum ꝛ autẽticũ ꝗ̃ ſigillũ regis vel pa-
pe. ꝛ ideo vbi rex ſigillat cũ cera:ꝛ papa cum plumbo
hec dn̄a auaricia nunq̃ ſigillat:niſi cum precioſiſſimo
auro ꝛ argẽto. hec domina auaricia in clero diſſenſio-
nes multiplicat ꝛ bella ꝛ diſcordias in populo gene-
rat. hec eſt enim que maxime deſtruit ciuitates et re
gnat. Vnde tullius lib.3. de officio regiminis dicit. ꝙ
nunq̃ perditur regnum vel ciuitas:niſi auaricia ſit i
cauſa. hec etiam dn̄a auaricia cum ſuis filiab⁹ iam cõ
fundit eccleſie regimen ꝛ doctrinam:ſicut in antiqua
lege deſtruxit iudeoꝝ ſynagogã. Nam ad ſuggeſtio-
nem iſtius meretricis auaricie illa generoſa dn̄a ve-
ritas deſpicitur ꝛ repudiatur. De qua cum lamenta-
tiõe cõqueritur ꝓpheta. Treñ.1. dicẽs: facta eſt quaſi
vidua dn̄a gentiuȝ. ꝛ ideo inquit. Plorans plorauit in
nocte:ꝛ lachryme eius in maxillis eius. non eſt qui cõ
ſoletur eam: ex oĩbus caris eius: oẽs amici eius ſpre
uerunt eam:ꝛ facti ſunt inimici eius. hec enim gene-
roſiſſima dn̄a q̃ tam doloroſe deſpicitur habet quan
dam nobiliſſimã ſororẽ que iuſticie vocatur quam de
ſcribens aggelius. Iuſticia inquit eſt puella pulcra
in celum erecta ceca vtroq; oculo ꝛ mẽcata vtraq; ma
nu. ¶ Spũaliter quilibet dn̄s tpalis ac etiam ſacer-
dotes ꝛ paſtores ſiue eoruȝ loca tenentes ordinati ad
regulandũ ꝛ iuſtificandum ppl'm dei. hanc virginem
iuſticiam habent ſibi deſponſatam quã ſemꝑ mundaȝ
cuſtodire deberent. ne muneribus ſit corrupta. Nam
quando iudex munera accipit: tunc hec virgo iuſticia
corrumpitur: dicente ſcriptura Deutero. 16. Mune-
ra excecant prudentes:ꝛ ſubuertunt verba iuſtorum
Debet etiam hec virgo eſſe erecta in celum: quia iu-
dex iudicans in terra ſemꝑ cogitare debet ſe habere
iudicem in celo a quo ſcđȝ apl'm Ia.2. Iudicium ſine
mĩa fiet illi qui non facit miam vn de vt dicit Guiller-
mus par:in de virtutibus. In die iudicij ſi btã virgo
maria ꝛ oẽs ſcti in celo rogarẽt ꝓ tali immiſericorde:
tunc dãnãdo iuſtus iudex tũc eos nõ exaudiret. quod
teſtatur ſcriptura Prouer.6. di. Furor viri nõ parcet
in die vindicte: nec acquieſcet cuiuſq̃ ꝑcibus: nec re-
cipiet ꝓ redemptione dona plurima. Vlterius dixi ꝙ
opȝ hanc puellam eſſe vtroq; oculo cecam. ita ſupple
ꝙ non habeat aſpectũ fauorabilem in dexteris ad pre
cẽ amici: ad preciuȝ diuitis: nec ad timorem potentis

neq̄ habeat aſpectū iniurioſum a ſiniſtris ad odium inimici ad inopiā pauperis: nec ad debilitatē impotētis: ſed in oīcā debet eos indifferēter audire: ⁊ ſcḋʒ iuſticiā iudicare: dicēte dn̄o Deut.10. Audite eos et quod iuſtū eſt iudicare/ ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus: nulla erit diſtātia pſonarū. ita paruum audietis vt magnum. neq̄ accipietis cuiuſq̄ pſonam: quia dei eſt iudicium. Debet inſuper hec puella eſſe mancata vtraq̄ manu: ita q̄ munera non recipiat ab vna parte nec ab alia: quia vt dicit ps. In quorum manibus iniquitates ſunt: dextera eoꝝ repleta eſt munerib⁹. Un̄ tales iudices qui munera diligūt illam partē que eis placuerit ſiue iuſtā ſiue iniuſtā in dextra habent: ⁊ p muneribus iuſtificant. non attendentes q̄ vt dicit ppheta Eſa.5. Ue q̄ iuſtificat impiū p muneribus. A talibus eſt hec virgo iuſticia deſpicitur ⁊ non obſtante q̄ pulchra eſt ⁊ generoſa quia filia regis celeſtis: tamen q̄ predicto modo oportet eam eſſe cecam ⁊ mācatam. ideo quaſi ab oībus iudicibus eſt expulſa. Un̄ iam verificatur illud. Eſa.59. cōuerſum eſt retrorſū iudicium ⁊ iuſticia longe ſtetit. corruit in platea veritas ⁊ equitas non potuit ingredi. Conuerſum eſt retrorſum iudicium cū appellat̄ q̄n ſnīa iuſta dʒ fieri: et tunc iuſticia longe ſtat q̄ ante appellationē pxia erat. tūc eſt opʒ vt p iuſticia tranſeatur vſq̄ romā vbi vix inuenit̄: ſed illuc veritas intm̄ a malis aduocatis pſequitur: q̄ ibi pre laſſitudine corruit i platea. q̄ qualitercunq̄ manifeſta et cognita fuerit veritas. tamē p ſubtiles cautelas falſoꝝ aduocatorū longe pūertētiū: veritas erit pſtrata et reiecta iuſticia. Et ideo iā hec generoſa dn̄a iuſticia cū veritate ſua ſorore fere ab omni iudicio eſt p malos aduocatos repulſa. et idō quaſi mulier repudiata: et pfuga gemens ⁊ plorans de terra nr̄a eſt egreſſa. ⁊ in loco illi⁹ recipit̄: amatur ⁊ amplectitur illa fetida meretrix auaricia cū ſuis filiabus turpiſſimis ſine quoꝝ conſilio vix eſt aliqua cā inter mundanos hoīes q̄ deducit̄ ad effectū. Nam iā vix eſt aliquis laborator vel artifex qui ſcit ſuum miniſteriū facere: niſi auaricia ⁊ eius filia falſitas de illius conſilio ſit. et iam vix eſt aliquis mercator q̄ ſcit aliquid emere vel vendere: niſi auaricia et ei⁹ filia falſa iuratio ſit de illius cōſilio. ⁊ iam vix eſt aliq̄s mūdi diues qui ſcit aliq̄d pximo ſuo accōmodare: niſi auaricia ⁊ filia eius vſura ad ei⁹ vocetur conſiliū. Et iam vix eſt aliq̄s ſacerdos q̄ vult vnā miſſam celebrare vel aliquod ſacramētū eccleſie miniſtrare: niſi auaricia ⁊ eius filia ſymonia ſit in eius memento. Et iam vix eſt aliquis predicator qui ſcit verbum dei populo predicare niſi auaricia cum eius filia adulatio ſit cuʒ eo in pulpito. immo ⁊ iam vix eſt aliquis ep̄s. prelatus vel dn̄s tpalis qui ſcit aliquod beneficium eccleſie dare niſi auaricia ⁊ eius filia ſymonia ad eius pſētationem ſuū apponat ſigillū. immo ⁊ iam vix eſt aliquis dn̄s tēporalis regularis vel laycus qui ſcit frī ſuo loqui vel ridere: niſi auaricia ⁊ eius filia mendoſa falſitas vel blaſphemoſa iuratio verba illius confirmet. ⁊ ſic iam hec meretrix auaricia, cum ſuis filiabus tam familiaris eſt tam domeſtica ⁊ dilecta eſt quaſi cū oībus hominib⁹ q̄ vix eſt aliquis qui vult ⁊ audet p recōciliatione iuſticie et veritatis ſororis illius aliquod verbum intrepide pnunciare. Imo intantū q̄ ſacerdotes qui pro reconciliatione iuſticie et veritatis ſpecialiſſime cū omnibus viribus laborarēt. ſ. per ſancte cōuerſationis exemplū: p deuote orationis feruorē. ⁊ p verbi dei predicationem fidelē intantuʒ timent incurrere offenſam dn̄e auaricie ⁊ filiarum ſuaruʒ q̄ ſicut filius Jepte ad preceptum patris ſui non audebat accipere gladium: ⁊ dei occidere inimicū. vt patet Judicuʒ.8. Sic certe iam multi ⁊ ſpūaliter ſacerdotes ad preceptum patris ſui celeſtis timēt accipere gladiū ſpūs qđ eſt verbuʒ ⁊ occidere pctā q̄ deo maxime inimicant̄. Nam experientia docente intantū audiunt in modernis tp̄ibus homines iuſticiā ⁊ veritatē: intm̄ diligunt auariciā q̄ ſi q̄s p̄dicet vel aliquid contra eius filias iā loquatur ſtatim iraſcuntur amatores illarum ⁊ vocant illū hereticum ⁊ papellardū deſtructorē eccleſiaſtice libertatis honeſte cōuerſationis et ſtat⁹ dn̄oruʒ tpaliū reprobatorem ⁊ totius populi perturbatoreʒ. Sed talibus miſeris in ſuis peruerſitatib⁹ obſtinatis deū blaſphemantibus: ⁊ ſua peccata defendentibus dici poteſt/ ſicut legit̄.3.Reg.18. helyā pphetam dixiſſe ad achab. nam cum achab dixit: tu ne es ille q̄ conturbas iſrael. Helyas reſpondit: non ego turbaui iſrael: ſed tu et dom⁹ patris tui q̄ dereliquiſti mādata dn̄i: ⁊ certe hoc generaliter verū eſt q̄ tranſgreſſio mandatorum dei eſt cauſa turbationis et vindicte pp̄ter hoc contingentis. Unde in exemplum huius narrat beda in de geſtis angloꝝ. libro 1. ca.14. ⁊.15. q̄ quondam in anglia tantis frugū copiis inſula quanta nulla retro meminerit affluere cepit: cum quibus ⁊ luxuria creſcere ⁊ hanc continue omniū lues ſcelerum cōmitari accelerauit crudelitas precipue ⁊ odiū veritatis amorq̄ mēdacii: ita vt ſi quis eorū mitior ⁊ veritati aliquatenus ppior videretur in hunc quaſi britanie ſubuerſorē oīm odia telaq̄ ſine reſpectu torquerentur: ⁊ non ſolum hoc ſeculares viri/ ſed etiam ipe grex dn̄i eiuſq̄ paſtores egerūt: ebrietati: animoſitati litigio. contentioni. inuidie: ceteriſq̄ hmōi facinorib⁹: colla ſua abiecto leui iugo chriſti ſubdentes. Interea ſubito corrupte mentis homines acerba peſtis corripuit que in breui tantā eius multitudinem ſtrauit vt ne ſepeliendis quidem mortuis viui ſufficerent: ſʒ ne morte quidem ſuorum: nec timore mortis hi qui ſuperant a morte anime qua peccando ſternebātur reuocari poterant. vnde non multo poſt acrior gētem peccatricem vltio diri ſceleris ſecuta eſt. Naʒ vt breuiter dicam accenſus manibus paganoꝝ ignis iuſtas de ſceleribus populi dei vltiones expetiit. non illius impar qui quondam a caldeis ſuccenſus hieroſolymorum menia immo ⁊ edificia cuncta conſumpſit. Sic enim ⁊ hic a gente impia victore imo diſponente iuſto iudice proximas quaſq̄ ciuitates/ agroſq̄ depopulans ab orientali mari vſq̄ ad occidentale pereuntis terre ignis ſupficiem obtexit: rubeant edificia publica ſimul ⁊ priuata. paſſim ſacerdotes inter altaria trucidabantur preſules cum populis ſine vllo reſpectu honoris ferro pariter ⁊ flāmis abſumebātur: nec erat qui crudeliter interemptos ſepulture traderet. hec Beda.

¶ Cap.13. de falſo teſtimonio.

Sexto ſub predicta ſpecie auaricie ſcilicet fallacia continetur falſum teſtimonium. Pro quo notādū q̄ large nomē teſtis ſumendo omnis mēdax falſum teſtimoniū perhibet. Unde Liconenſis in de mendatis. Qui inquit loquitur verbo audibili oris ſeu de verbo interiori mentis ſue teſtificatur. Et ideo cum verbum oris non conſonat verbo cordis contra cor ſuum fit mendax falſus teſtis. vnde Augu. in lib. ſuo de mendacio ait in ipſo decalogo ſcriptum eſt. Falſum teſtimonium nō dicas: quo genere amplectitur omne mē

dacium. quiſquis enim aliquid verbo enūciat aīo ſuo
teſtimoniū ꝑhibet. Sȝ ſi diſtricte nomen teſtis acci-
piamus nō apꝺ quoſcūqȝ ſim loquimur apꝺ eos falſi te-
ſtes ſum⁹: ſȝ apꝺ eos quib⁹ expedit ⁊ qui debēt p nos
cognoſcere ⁊ credere veritatē ſicut iudex ne in iudi
cando erret/aut q̄ docet doctrinā religionis ne erret i
fide/aut ne in ipſa doctoꝝ auctoritate dubi⁹ fluctuet.
Sed ſi aliquis te interroget aut vult aliquid noſcere/
aut q̄rit eā rē q̄ ad illū nō pertinet/aut quā ei nō expe
dit noſcere: nō teſtē: ſȝ ꝓditorē q̄rit. Itaqȝ ſi ei mētia-
ris eris a ſlō teſtionio alien⁹: ſȝ a mēdacio nō eris ꝑfe
cto imunis. vñ ꝓuer. 19. teſtis falſ⁹ nō erit īpunit⁹: ⁊ q̄
mēdacia loquit̄ non effugiet: ſed ꝑibit. ſub iudice ſim
teſtificari aut cōtra ſeipȝ aut cōtra ꝓximū eſt mortale
Nā vt dicit Iſid. in de ſommo bo. li. 3. ca. 59. teſtis falſi
1. dicus trib⁹ pſonis eſt obnoxius. ¶ Primo deo quē p
iurādo cōtēnit. vñ teſtes niſi preſtito iuramēto coram
iudice nō admittunt̄: ſed teſtes falſos in teſtimonium
adductos ⁊ tactis ſacroſanctis ꝑiurantes apte cōpa-
rat beat⁹ Aug. iude traditori. vñ beatus Aug. expo-
nens illud Math. 26. Quid vultis michi dare ⁊ ego
eū vobis tradam? Multi ſunt inquit hodie q̄ factum
iude traditoris execrant̄ ⁊ tñ ipſi idē faciunt. nā cum
ꝓ munere falſū teſtimoniū dicāt xp̄m q̄ veritas eſt vē-
dūt. Et huic cōcordat Beda. ⁊ ponit̄ in ca. 11. q. 3. abiit
vbi ſic. Multi inq̄t hodie iude ſcelus qui deū ac dñm
magiſtrūqȝ ſuum pecunia vendidit. velut nepharium
execrant̄ nec tñ cauēt nā cū munerib⁹ falſū cōtra quē
libet teſtimoniū dicūt ꝓfecto q2 v̄itatē ꝓ pecunia ne-
gāt ⁊ deū ꝓ pecunia vēdūt. ipſe eñ dixit. ego ſū v̄itas
cū etiā ſocietatē fraternitatis aliq̄ diſcordie peſte ma
culāt deū ꝓdunt: q2 deus caritas eſt. Qui igit̄ carita-
tis ⁊ veritatis iuſſa ſpernūt deum vtiqȝ q̄ caritas ⁊ ve
ritas eſt produt maxime cū non ex infirmitate aut ex
ignorātia peccāt: ſȝ in ſimilitudinē iude q̄rūt oportu
nitatē q̄lit̄ arbitris abſentib⁹ mēdatio veritatē. v̄tutē
2. crimine mutēt. hec Beda. ¶ Secūdo teſtis falſidicus
eſt obnoxius iudici quem ſuo fallit falſo teſtimonio.
vñ Linc. in de mādatis. mandato. 8. Falſus inquit te
ſtis iudicē fallit ⁊ ipſū ꝑuertit iudiciū. lȝ non ex parte
iudicātis: tamē ex parte eius cui iudiciū corruptū et
iniquū efficit̄. et p hoc cū finis iudicioꝝ ſit pax hoim
adinuicē. q̄ iudicē fallit ⁊ iudiciū corrūpit et inq̄tum
in ſe eſt pacis federa dirūpit. ⁊ cum iudices ſint thro-
nus dei et dñs ſedens per coꝝ ora iudicia diſcernat
ſua. quid aliud facit falſus teſtis iudicē decipiens q̄ȝ
q̄tum in ſe eſt ſubtracto v̄itatis ſolidamento ſedē dei
ſubruit. Sȝ recolat inquit Linco. vbi ſupra ꝙ ipſe qui
nunc eſt teſtis ſub hoie iudice qui non poteſt intueri
coꝝ: ſed ſolum illud quod extra depromitur. ſtabit q̄ſi
qȝ iudicandus ſub deo iudice qui iudicat occulta coꝝ-
dium et manifeſtabit abſcōdit a tenebrarum: quem nil
latet, nulla vis ſuperat/nullus timoꝝ vel terroꝝ decli
nat nulle corrumpunt blandicie. nulle flectunt ab eq̄
tate miſerie q̄ ſimul teſtis ⁊ iudicis fungetur officio
cum non habeat neceſſe aliquid occultum edoceri ab
aliquo. hec ille. ¶ Tertio teſtis falſidicus eſt obnoxi⁹
3. innocenti quem ſuo falſo ledit teſtimonio. Unde Lin
conienſis in de mādatis. Falſus inquit teſtis iuſticie
rectitudinem flectit. et frangit ⁊ innocentem dānat.
aut nocentem abſoluit. qui merito penam ſue inique
volūtatis reportabit. Uñ Iſid. in de ſummo bo. lib. 3.
ca. 59. Erit inquit ille apud deum dānatus qui aduer
ſus innocentem falſum ꝑhibet teſtimonium vel dicē-
tibus credit. Nam non ſolum ille reus eſt qui falſum
de aliquo ꝓfert: ſȝ is qui cito aurem criminibus pre

bet. hec ille. Et ideo falſis teſtib⁹ nullus debet crede
re ante fidelē ⁊ diſcretam veritatis ꝑſcrutationē. vñ i
exemplū huius legitur Dan. 13. ꝙ ſanctus daniel re-
p̄hendebat iudices et ſeniores ꝑpli iniuſte iudican
tes ⁊ ꝑmittentes ſuſannā falſe condēnari ſine diſcre-
ta examinatione dicens ſic. Fatui filij iſrael reuerti-
mini ad iudicium: quia falſum teſtimoniū locuti ſunt
aduerſus eam. vñ ⁊ modū diſcrete examinationis te-
ſtium oſtēdit ꝓpheta ibidē dicēs. Separate illos ab
inuicem ꝓcul: ⁊ diiudicabo ⁊ examinabo eos. vñ ⁊ di-
ſcreta examinatione facta conuicit eos daniel ex ore
ſuo falſum dixiſſe teſtimonium: feceruntqȝ eis ſuppl͞e
ſeniores ⁊ populi ſicut male egerant aduerſus proxi
mā ſuā vt facerēt ſcd̄m legē moyſi ⁊ interficerent eos
⁊ ſaluatus eſt ſanguis innoxius in die illa ex quibus
patent tria. Primo ꝙ teſtes examinandi ſunt non con
iunctim: ſȝ per ſeinuicē ſeparati. vñ ⁊ Iſid. in de ſum- 1.
mo bo. Teſtibus falſis cōiunctis tarde mendacij fal-
ſitas reperitur: ſed ſi ſeparati fuerint examine iudi-
cātis cito manifeſtantur. Nam ſicut in vnitate prauo-
rū grandis eſt fortitudo. ita in ſeparatione maioꝝ in-
firmitas: fraudulentia cito comprehendit̄ cū menda
ciū falſidicorum ſibi nō cōuenit. vnū pene crimen ha-
bent q̄ falſitatem p̄mit et qui veritatem ſupprimit:
q2 ⁊ ille obeſſe vult/⁊ iſte ꝓdeſſe non vult. Peioꝝ autē
eſt teſtis qui ledit q̄ȝ qui prodeſſe nolit: nam ille mali
gnus eſt: iſte autē inutilis. Iniquus teſtis q̄uis ſua
falſitate corpori rebuſqȝ officiat aie: tñ nichil damni
cōfert. hec Iſid. in de ſūmo bono. lib. 3. ca. 59. Et ideo
merito dñs Aug. Cuſtodi inquit intus innocentiaȝ
tuam vbi nemo opprimit cauſam tuam. Preualebit in
te falſū teſtimoniū: ſed apud hoies: nūquid apud deū
valebit: vbi cauſa tua dicenda eſt: q̄ñ deus erit iudex
alius teſtis q̄ȝ cōſciētia tua nō erit: inter iuſtū iudicē
⁊ cōſcientiam tuā noli timere niſi cām tuā. hec Aug.
⁊ ponit̄ in ca. 11. q. 3. Cuſtodi. ¶ Scd̄o ex predictis pa
tet ꝙ teſtis de falſo ꝯuictus teſtimonio deberet. ſcȝ 2.
legis iuſticiam penam talionis recipere. vnde adria-
nus papa. Que inquit non probauerit quod obiecerit
penam quā ipſe intulerit patiatur. hec Andrianus. et
ponitur in ca. 2. q. 3. qui non. Itē ibidē Damaſus. Ca-
lūniatoꝝ inquit ſi in accuſatione defecerit talionē reci
piat. vñ ⁊ in confirmationē huius ſententie Deut. 19.
dicit dñs. Si ſteterit teſtis mendax contra hominem
accuſans eū cauſa p̄uaricationis ſtabunt ambo quo
rū cauſa ante dñm in conſpectu ſacerdotum et iudi-
cum qui fuerint diebus illis. Cūqȝ diligentiſſime ꝑ-
ſcrutantes inuenerint falſum teſtem dixiſſe cōtra fra
trem ſuum mendacium. reddent ei ſicut fratri ſuo fa
cere cogitauit. et auferes malum de medio tui vt au-
dientes ceteri timorem habeant: ⁊ nequaq̄ȝ talia au-
deant facere. Non miſereberis eius: ſed aīam pro aīa/
oculū pro oculo/dentem ꝓ dente/manum ꝓ manu/et
pedē ꝓ pede exiget. ¶ Tertio patet ex predictis: ſcȝ
exēplo danielis ꝙ meritoriū ⁊ beatum eſt hoiem labo 3.
rare et teſtimoniū ꝑhibere ad purgandū et liberandū
innocentē a ſcelere ſibi ab iniquis obiecto. Uñ Iſido.
in de ſummo bo. lib. 3. ca. 59. Beatus inquit cuius te-
ſtimonio innocens a ſcelere obiecto purgatur. impi⁹
cuius ꝑditione etiam iniquus perimitur. Neqȝ eñ de
cet xp̄iano morti obnoxium ꝓdere: ⁊ ad effundenduȝ
ſanguinē infidelium voce teſtificationis prebere ſer-
monē. Iuſti eñ tñ ad miniſteriuȝ debent eſſe ſalutis.
ira eñ idignationis ⁊ tribulationis eſt p angelos ma
los. hec ille. Sed q̄uis impiū teſtimoniū ſit cuius ꝑ-
ditione iniquus perimit̄: tñ ad exemplū danielis dete

gere in iquitatē impij ad liberandū innocentē a mor-
te. et ſi ex hoc ſequat̄ mors ipſi pctm̄ nō eſt. vñ aug. in
quodā ſer. Deſinūt inquit eſſe pctā q̄ ꝓpter peccata
grauiora vitanda ſuſcipiūtur ſicut em̄ in rebus vti-
libus non vocat̄ damnū ꝓpter quod magis lucrum
admittit̄. ſic in rebus ſctis non vocat̄ pctm̄ qd̄ admit
titur ne grauius admitteret̄. Hec ille. Item idem in
epla ad Publicolā. Abſit inqt vt illud qd̄ propter bo
num et licitū facimus ſi ex hoc preter nr̄am volunta
tem quic q̄ mali acciderit nobis imputetur. hec ille.
¶ Cap. 14. de perſonaꝝ acceptione: et de collatione
beneficiorum eccleſiaſticorum.

Septimo ſub predicta ſpecie aua
ricie. ſ. fallacia continetur perſonaꝝ acce-
ptio. Pro quo notandū q̄ tripl'r fieri acce-
A ptionē pſonarū contingit. Primo in honoꝝ
exhibitione. Scdo in iudicij executiōe. Tertio in do
noꝝ diſtributione. ¶ Primo igitur contingit perſo-
1. naꝝ acceptionē fieri in honoꝝ diſtributiōe: vtputa qñ
in diſtributione honoꝝ vnus alteri prefertur ratiōe
pſone et nō rōne virtutis. ſi em̄ qs i collatiōe honoꝝ
cōſideret cām pp quā ſit dign⁹ tali honore nō eſt ac-
ceptio pſone: ſed cauſe: vtputa ſi quis ꝓmoueat ali-
quē ad magiſteriū rōne ſcie nō attēdit̄ pſona: ſꝫ cā qd̄
licite fieri pt̄. ſi ꝟo i diſtributiōe honoꝝ cōſideret̄ pſo-
na: vt puta q̄ eſt petr⁹/vel iohēs cōſanguineus/vel di
ues potēs nocere/vel ꝓdeſſe vel q̄cūq alia cōdicio q̄
nō faciat pſonā eſſe dignā tali honore tūc eſt acceptio
perſonaꝝ ꝛ pctm̄. Nā vt dicit phūs. honor eſt teſtimo
niū ꝟtutis: ꝛ ideo honorare indignū / vel eū digniori
ꝑferre in honore eſt falſū teſtimoniū perhibere. ſ. q̄
eſt ꝟtuoſus/vel magis ꝟtuoſus q̄ alter cui ꝑfertur.
Et ideo merito dicit apo. Iaco. 2. Nolite i pſonaꝝ ac
ceptiōe hr̄e fidē dñi nr̄i ieſu xp̄i glie. etem̄ ſi introie-
rit in cōuētū vr̄m vir anulū aureū habens in veſte cā
dida. introierit aūt et paup in ſordido habitu: et intē
datis in eū qui indutus eſt veſte preclara: et dixeritis
ei: tu ſede hic bene. pauperi autem dicatis. tu ſta illic.
aut ſede ſub ſcabello pedū meorum. nonne iudicatis
apud voſmetipſos: et facti eſtis iudices cogitationū
iniquarum. vbi dicit Augu. Si hanc diſtantiam ſtādi
ꝛ ſedēdi ad honores eccleſiaſticos referamus nō eſt
putandū leue peccatū in perſonaꝝ acceptione hr̄e ſi
dē dñi glorie. Quis em̄ ferat eligi diuitē ad honoris
eccl'ie ſedē cōtempto paupere inſtructiore ꝛ ſanctiore.
vñ ſubdit apl's. Si aūt perſonā accipitis pctm̄ opera-
mini redarguti a lege q̄ſi trāſgreſſores. Sup q̄ aug.
Abſit inqt dñe vt in tabernaculo tuo pre pauperibus
accipiant̄ pſone diuitū aut pre nobilib⁹ ignobiles. ve
rū tñ vt ſubdit btūs Aug. Si in ꝑdicta diſtātia ſtandi
et ſedendi loquatur de cōi exhibitione honoris i quo
tidianis locutionibus vt diues ꝑfert̄ pauperi meliori
nō peccat. qs niſi apud ſemetipm: intus ita iudicet:
vt diues paupe tanto ſit melior q̄to ditior videatur.
Ex quo patet euidet̄ q̄ lꝫ in diſpēſatiōe ſiue i electio
ne ad ſtatū honoris illicita ſit acceptio pſonaꝝ i cōi
tñ exhibitione honoris: lꝫ diuitē et ſenē ꝑferre pau-
peri ꝛ iuueni meliori. dū tñ pp diuitias minime ꝑfera
tur: ſed ex alia cā. ¶ Pro q̄ notādū eſt q̄ qs honorari
pōt ꝑ ꝟtutē quā in ſe hꝫ: vel pp ſtatū virtutis: vl' pp
ſignū virtutis. pp virtutē honorandi ſunt ſcti in celo
et pauperes virtuoſi cōuerſantes in terra plus hono
randi ſunt/q̄ diuites i terra vicioſi. vñ vt dicit phūs.
4. ethyc. honor eſt ꝑmiū virtutis. Itē apl's. 1. Thim. 5
Uiduas honora/q̄ vere vidue ſunt: pp ſignū virtutis.

Principes ꝛ ꝑlati honorandi ſunt: qꝛ gerūt in ſeruicem
dei: ꝛ lꝫ i ſe ſint mali. vñ apl's. 1. Pet. 2. Subditi eſtote
in oī tp̄e dñis veſtris non tm̄ bonis et modeſtis: ſed
etiā diſcolis. Et eadē rōne parentes ſunt honorandi:
lꝫ ſint mali ꝓpter participationē diuine dignitatis q̄
eſt pater oim. Senes etiā ſunt honorandi ꝓpt̄ ſignū
ꝟtutis qd̄ eſt ſenectus: licꝫ hoc ſignū ſit fallibile. vnd̄
Sap. 4. Senectus em̄ venerabilis eſt. Diuites etiā
honorandi ſunt nō pp diuitias: ſed qꝛ ſunt pricipalio
ra membra cōitatis. et ſic conſtat q̄ ſuperiores et ſe-
nes parētes ꝛ diuites in exhibitione honoris alijs ꝑ-
ferre pp cās ꝑdictas nō eſt acceptio perſonaꝝ ſꝫ cāe.
¶ Scdo cōtingit acceptionē pſone fieri i iudicij exhi 2.
bitione. quod ꝓhibet dñs Deute. 16. di. Non accipias
in iudicio pſonā vel munera. Itē. 2. Paral. 19. legitur
q̄ Ioſaphat cōſtituēs iudices terre ꝑcepit eis dicēs.
videte em̄ qd faciatis: non em̄ hoīs exercetis iudiciū
ſed dei. quodcūq iudicaueritis in vos redūdabit. ſit
timor dñi vobiſcū: ꝛ cū diligentia cuncta facite. Non
em̄ apud dñm deū vr̄m iniquitas: nec pſonarum acce
ptio nec cupido munerū. De pſonaꝝ acceptiōe in iu-
dicij exhibitiōe. vide prius ſupra in tertia ſpecie aua
ricie. vbi agit̄ de iniquo iudicio. ¶ Tertio contingit 3.
pſonaꝝ acceptionem fieri in donorum diſtributione. B
¶ Pro quo notandū q̄ diſtributio donoꝝ fit dupl'r.
Uno mō ſcdm q̄ talis diſtributio eſt actus liberali-
tatis: qua. ſ. gratis datur alicui qd̄ ei non debet̄ ex de
bito. ꝛ in tali collatiōe nō hꝫ locū ꝓprie pſonaꝝ acce-
ptio: qꝛ q̄libꝫ pōt cuilꝫ dare de ſuo qd̄ vult. qñ vult: et
q̄tū vult. ſcdm illud Matth. 24. An non lꝫ michi qd̄
volo facere: tolle qd̄ tuū eſt ꝛ vade. quod tñ ſic intelli
gendū eſt/q̄ q̄libꝫ de ſuo dare pōt cuilꝫ cui oꝫ: qñ oꝫ:
et q̄tū oꝫ. qꝛ hoc exigit actus liberalitatis. Alio mō
fit diſtributio donoꝝ. ſ. qñ talis diſtributio eſt actus
iuſticie ꝛ nō actus liberalitatis. ꝛ fit ſolum a miniſtro
iuſticie q̄ nō eſt dñs bonoꝝ illoꝝ: ſed ſolus diſpēſator
ſicut prelatus eſt diſpenſator beneficiorum eccleſia-
ſticoꝝ ſcdm illud. 1. Cho. 4. Sic nos exiſtimet homo
vt miniſtros xp̄i et diſpenſatores miniſteriorum dei.
et in tali diſpenſatiōe q̄n hꝫ locū acceptio pſonarū.
qꝛ ſi beneficiū cōferat̄ minus digno digniori dimiſſo
eſt acceptio perſonaꝝ: ꝛ pctm̄ iniuſticie ſaltem niſi in
perſona cui cōfertur beneficiū ſit alia condititio recō
penſans. vñ ſcdm cōſtitutiōes et iura ab hoībus edi-
ta cōtingit q̄n q̄ ille q̄ eſt min⁹ ſanctus ꝛ min⁹ ſciēs
pōt magis ꝓdeſſe ad bonū cōe ꝓpter potentiā vel in-
duſtriā ſecularē: vel ꝓpter aliquā aliā hmōi cauſam.
Et qꝛ diſpēſationes ſpūaliū principaliter ordināt̄ ad
bonū cōe ſcdm illud. 1. Choꝝ. 12. vnicuiq datur mani
feſtatio ſpūs ad vtilitatem ideo q̄n q̄ abſq acceptiōe
perſonaꝝ illi qui ſunt minus boni ſimpliciter in di-
ſpēſatiōe bonoꝝ ſpūaliū melioribꝫ licite ꝑferuntur: qꝛ
in cōparatiōe ad bonū cōe ſūt meliores ꝛ magis apti:
ꝛ ſil'r intelligendū eſt de electionib⁹ q̄ eligendus eſt
melior vel ſimpl'r: vel ꝑ comparationē ad bonū cōe: qꝛ
lꝫ ſcdm iura lꝫ eligere bonū. ſ. ad hoc q̄ electio impu
gnari nō poſſit in foro iudiciali/ alioquin ſi oporteret
eligere ſimpliciter meliorē oīs electio poſſet hr̄e ca-
lūniam. verūtñ vt aliq̄b⁹ fidelibus doctorib⁹ videt̄ q̄
ſcdm iura diuina neceſſe eſt eligere ſimpl'r meliorem
et inquātū humana fragilitas pſcrutari poſſet deo ac
ceptiorē. vñ Linc. epl'. 86. Cū miniſteriū inquit cure
paſtoralis oīb⁹ alijs miniſterijs ſit excellētius ac ma
gis neceſſariū elector paſtoris aīarū omnibus erit ini-
quior et deo et angelis et oībus ſanctis deteſtabilior
q̄ paſtorē eligit niſi quē ad curā paſtoralis miniſterij

q̃tum poſſibile eſt humane fragilitati perſcrutatus
fuerit fore ydoneũ. hec ille. Et idõ ſicut dicit idẽ Lin.
epla.52. Puer minoris etatis aut incõpetentis littera
ture q̃tulibꝫ docilis fuerit aut ingenioſus dũmodo
hmõi eſt. non eſt ad curã paſtoralem admittẽdus. Nã
vt exẽplariter patet. Qui ſapiẽs nauẽ hoĩbꝰ plenã in
mari tẽpeſtuoſo puero nautis artis ignaro: ĩ viribꝰ
ad nauis regimẽ deficienti/ lꝫ de eo firma ſpes fuerit
future peritie cõmittit: nec q̃s vitulos ad aratrũ mit
tit q̃uis ſe ſperet poſſe proficere in robur boũ. q: ſi
hoc faceret vitulos forſan opprimeret ne ad boũ for=
titudinẽ venirent: nec etiã debilibꝰ iponũt onera gra
uiora lꝫ valentibꝰ ad fortitudinẽ creſcere ne ſub onerꝫ
ſuccũbãt g̃uitate ex q̃ talia nõ fiũt/ vbi iminet piculũ
corporale quomõ nos p̃ſumemꝰ cõſimilia facere vbi ĩ
minet piculũ tanto g̃uius q̃to ſpũalia corpalibꝰ ſunt
maiora. hec ille. Itẽ Odo in quodã ſermone. Qui in=
quit eligeret pugillẽ q̃ p terra ſua pugnaret nõ debi
lem vel claudũ ſed fortiſſimũ quẽ inuenire poſſet eli
geret ita deꝰ pater fortiſſimũ quẽ inuenire potuit. ſ.
filiũ ſuũ p aĩabꝰ quas diligit pugnare elegit. Sic p̃=
lati fortiorẽ ꝛ meliorẽ quẽ pñt in eccleſia collocare de
berẽt q̃ p aĩabus cõtra demones dimicaret. ſicut bo=
nus pr̃familias canẽ fortiorẽ et fortius latrantẽ oui=
bus cuſtodiẽdis deputat. Nã ſi paruũ canem eligeret
lupus canem/ et ouem deuoraret: ſed p̃lati infelices
nõ canes fortiores ſed catulos nõ de diuinis: ſꝫ de tẽ
poralibꝰ latrantes eligunt. imo catulos .i. nepotulos
ouibꝰ ſuis p̃ficiunt: ꝛ idõ lupi infernales tã catulos q̃
oues rapiũt et interficiũt: ſꝫ heu q̃ ſapientibꝰ curam
cõmittũt tpaliũ ꝛ q̃tum paruipendunt curã aĩarum/
p quibus ſanguinẽ ſuũ xp̃s effudit precioſiſſimũ. vñ
Guil. pari. in de vicijs: parte quarta. Aliq̃n inquit ali
quis ep̃s alicui nepotulo ſuo mille aĩas cõmittit: cui
viginti pira ad cuſtodiendũ non cõmitteret/ et in hoc
ſe diſcipulos carnis ꝛ non ieſu xp̃i manifeſte eſſe oſtẽ
dunt. Unde Odo in quodã ſermõ. ſuper illo Math.16.
Beatus es ſymõ bariona. q: caro et ſanguis non re=
uelauit tibi/ ſed pater meus qui eſt in celis. Oẽs inde
q̃ carni ꝛ ſanguini cõtra deũ obediũt diſcipuli carnis ſi
unt. q̃cq̃d eñ caro ꝛ ſanguis eis reuelat: faciunt p̃la=
ti nr̃i tpis. qñ cõſanguineos aut filios burgenſiũ qui
ſeruiert eis aut herodianos. i. miniſtros pncipũ aut
legiſptos ĩ eccleſijs ſuis collocãt ad bñficia ꝛ digni=
tates pmouẽt: ꝛ hanc ſummã credunt eſſe prudẽtiã/
ꝛ ſummã eſſe ſapientiã: ſed totũ hoc caro et ſanguis
reuelat eis ꝛ non pater q̃ in celis eſt. Et ideo ſicut de
ſymone petro dictũ eſt Beatus es ſymõ bariona ꝛc.
ſic a ſimili p cõtrariũ. Maledictus p̃latus q̃ facit qđ
caro et ſanguis reuelat: et non pater qui in celis eſt.
hec ille. ꝛ ſequit. Huiuſmodi p̃lati cũ diabolo adora=
ri deſiderant ꝛ pleriq̃ miſeri cum magna deuotione
tales adorant. ſed ſicut lucifer et adoratores ſui cor=
ruerũt in hunc aerẽ caliginoſum et impediunt nobis
viã in paradiſum. ita ambicioſi p̃lati cũ adoratoribus
a celeſti cõuerſatiõe corruũt et ne minores intrent in
paradiſum multis modis impediũt. quibus dici verl
tas. Math.23. Ue vobis ſcribe et phariſei ypocrite q̃
clauditis regnũ celorꝫ ante hoĩes/ vos eñ non intra
tis nec introeuntes ſinitis introire. Sed quomõ im=
pediunt? hoc mõ. infirmi vident p̃latos cõferre bñfi=
cia adulatoribus herodianis vtris predictis phiſicis
ſiue medicis. ꝛ q: vita voluptuoſa ſine eſculentorꝫ po
culẽto ꝛ veſtimento nõ poteſt duci. laborãt infirmi in
legibus ꝛ alijs ſcientijs lucratiuis ꝛ alijs quibuſcũ=
q̃ modis ſtuduerint vt g̃ram p̃latorꝫ poſſint acquirere

et beneficia obtinere. Dicũt eñ pleriq̃ ſi mãna colli=
go. i. ſi legẽ dei ieſu xp̃i addiſco paucos inueniã q̃ mi=
chi bona faciãt/ ecce q̃bus modis p̃lati regnũ dei in=
trare ipediãt. vñ regnũ dei ſacra ſcriptura nũcupat.
iuxta illud Mathe.21. Auferet a vobis regnũ: et da=
bitur genti facienti fructus. Ex quo p̃lati hoĩes a ſa
cra ſcriptura predicto mõ impediũt: q: illos repellũt
ꝛ hoĩes alterius facultatis indiſcrete pmouent/ ptꝫ
q: regnũ celorꝫ itrare volẽtibꝰ claudũt. Et idõ vt ſub=
dit doctor iſte Odo in eodẽ ſer. Iam anthiochus de
quo legit.1. Macha.1. Statuã iouis collocauit in tem
plo dei: et de quo prius pphetauit Dañ.9. et.12. ca. et
de quo p̃dixit xp̃s Math.24. dicens. Cum videritis
abominationem deſolationis que dicta eſt a daniele
ppheta ſtante in loco ſancto q̃ legit intelligat. Mora
liter anthiochus paup ſilens interp̃tat ꝛ diabolũ ſi=
gnat q̃ diuitias celeſtes amiſit q̃ tẽtat ſub ſilentio: q:
nõ ſentimꝰ cũ pcutit. nõ intelligimꝰ cũ decipit. Iſte
maledictꝰ anthiochus laborat q: ſtatua iouis collo=
cetur in eccleſia. vñ iouis ſiue iupiter inimicus iter=
pretatur et ſignat fraudulentũ clericũ ſiue luxurioſũ
ꝛ quẽlibꝫ impiũ inimicũ crucis: quẽ ſic alloquit dñs p
pphetã Zach.11. O paſtor et ydolũ derelinq̃ns gre=
gem. Et merito aſſimilatur talis impius paſtor ydo
lo: q: ſicut ydolũ ſimilitudinẽ hoĩs hꝫ: et tñ mortuũ ẽ
ſic talis impius repñtat ſtatũ veri paſtoris: ꝛ tamẽ
ſpũaliter mortuus eſt dicente Johãne Apoca.3. No
men habes vt viuas: et tñ mortuus es. Tunc igitur
ſtatua iouis in loco ſancto collocatur: qñ talis inimi=
cus Jeſu xp̃i ad beneficiũ ſiue officiũ eccleſiaſticũ p
mouetur et talis clericus dr̃ abominatio deſolatio=
nis. q: oẽs ſcti ĩ celo talẽ abominãt. vñ pſal. Corrupti
ſunt et abominabiles facti ſunt: et tunc deſolatur ec=
cleſia xp̃i/ qñ ab honeſtis viris priuat ꝛ pplo gẽtili. i. cle
ricis gẽtilit viuẽtibꝰ replet. qđ iam factũ eſt. q: iã q̃ſi
ſola ꝛ deſolata eſt a bonis ꝛ honeſtis: ꝛ plena cupidis.
de q̃ lamẽtabiliter ſcribit Hiere. ppheta. Tren.1. di=
cẽs. Quomõ ſedet ſola ciuitas plena populo: facta ẽ
quaſi vidua dña gentiũ. princeps prouinciarꝫ: facta ẽ
ſub tributo. Plorãs plorauit in nocte: ꝛ lachryme eiꝰ
in maxillis eius: non eſt qui conſolet eã: ex oĩbus ca=
ris eius: oẽs amici eiꝰ ſpreuerunt eã: ꝛ facti ſunt ei ĩi
mici. Ex iſtis aliq̃lit pꝫ q: abominabile/ deteſtabile et
pu erſum ſit tales antixp̃os pmouere ꝛ preferre ĩ ec=
cleſia dei. ¶ Sꝫ q̃les aũt ſacerdotes/ p̃latos ꝛ paſto C
res eccleſie eſſe cõuenit. deſcribit Salomõ. Can.3. d.
Lectũ ſalomonis ãbiũt ſexaginta de fortiſſimis iſrl̃
oẽs tenentes gladios: ꝛ ad bellũ doctiſſimi vniuſcu=
iuſq̃ enſis ſup femur ſuũ ppter timores nocturnos
Spũalr Salomon pacificus interp̃tatur: ꝛ ſignat xp̃ꝫ
q̃ patrẽ ſuũ cũ hoĩbus pacificauit. In cuius rei ſignũ
angeli in eiꝰ natiuitate cantabãt dicẽtes. Gloria in al
tiſſimis deo: et in terra pax hoĩbꝰ bone voluntatis.
Luc.2. Lectus ſalomonis eſt tota multitudo prede=
ſtinatorꝫ in qua dñs hitat ꝛ tanq̃ in lecto requieſcit.
iuxta illud p̃s. Hec reqes mea in ſeculũ ſeculi hic ha
bitabo qñ elegi eã. Et math.18. Ubicunq̃ ſunt duo
vel tres cõgregati ĩ noĩe meo: ibi ſum in medio eorꝫ.
Item.2. Chorꝫ.13. Pacẽ habete et deus pacis et dile=
ctiõis erit vobiſcũ. Hũc lectũ ſalomonis ambiunt ſe
xaginta de fortiſſimis iſrael. i. p̃lati paſtores et ſacer
dotes eccleſie q̃ fortiſſimi eẽ debẽt ĩ fide ꝛ pugna ſpi
rituali a defendendũ ciuitatẽ dei ab inimicis ſpũali=
bus q̃ idõ ſexaginta dicũt eſſe: q: pfecti inuenientur in
preceptorꝫ dei obſuatiõe. Sexaginta eñ ex ſenario ꝛ
denario reſultant: ſenariꝰ ſꝫo pfectionẽ ſignat: quia

ſex dieb⁹ de⁹ opa ſua ꝑfecit / ⁊ requieuit die ſeptimo.
denarius vero decē ꝓcepta legis ſignat: ⁊ ſic per ſexa
genarium ꝑfecti in ꝓceptis intelliguntur cuiuſmodi
ꝑlati eccleſie eſſent paſtores ⁊ ſacerdotes: ⁊ illi electi
ex fortiſſimis iſrael. vñ. Iſrael vir vidēs deū interpre
tatur: ⁊ ſic iſrael oēs fideles appellantur tāq̄ deū ꝑ fi
dē. ſpūalr vidētes ex quib⁹ fortiſſimi in fide ⁊ virtuti-
bus ⁊ doctiſſimi in ſcīa legis diuine eligerētur in pre
latos paſtores ⁊ ſacerdotes ad defendēdū ſe et alios
ab incurſu demonū ⁊ hereticoꝝ impugnatione ꝑuer-
ſa q̄ duces tenerēt in manib⁹ ſuis gladiū. de quo loq̄t.
apl's Ephe.6. Accipite gladium ſpūs qđ eſt ꝟbū dei
tāñ ⁊ ꝟbū dei ideo gladius dici poteſt: q2 ſicut gladi⁹
hoſtes impugnat ⁊ exvtraq; pte ſecat: ſic verbum dei
ex ſpūalib⁹ inimicis obijcit ⁊ vicia ꝑdicātis ac etiam
audiētis abſcindit. vñ Hebre. 4. Viuus eſt ſermo dei
et efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ācipiti: ⁊ pertin
gēs vſq; ad diuiſionem aīe. Hunc gladium portarent
ſacerdotes ſup femur ſuū. ¶ Spūaliter ꝑ femur car-
nales voluptates intelliguntur: q2 in illis ꝑtib⁹ dña
tur libido. ſacerdotes igit̄ ſup femur ſuum enſes po-
nerēt: q2 non ſolū ꝟbo dei tenent̄ ſubditos defendere:
ſed etiam voluptates carnis in ſeipſis inundātes de-
primere: ⁊ hec facerēt ſacerdotes ꝓpter timores no-
cturnos. i. ꝓpter occultas inſidias demonū q̄ i nocte
hui⁹ ſcl'i maxime illis q̄ in ꝑfecta vita ꝑmanēt inſidiā
tur. ſed certe quod dolēdū eſt tā ad accipiēdū hūc gla
diū ⁊ ꝑpl'm ſpūalr defendendū nō eligūtur fortes: ſed
debiles in fide voluptuoſi ⁊ inſolentes pueruli qui ſi
cut filius iepte ad ꝓceptū pr̄is ſui timuit gladium ac
cipe ⁊ dei inimicos occidere. vt ꝑʒ Iudi. 8. Sic ⁊ ta-
les inſolentes ⁊ voluptuoſi ſacerdotes ad preceptum
pr̄is celeſtis timēt accipere gladiū ſpūs qđ eſt verbū
dei ⁊ occidere ꝑctā q̄ deo maxime inimicat̄. In cuius
rei figurā legit̄ Geñ. 15. ꝙ cū Abrahaʒ preparaſſet ſa
crificiū ad offerendū deo deſcenderūt volucres ſuper
ſacrificiū ⁊ abigebat eas abrahā: ſʒ cū ſol occubuiſſet
pauor irruit ſuper Abrahā ⁊ horror magnus et tene
broſus inuaſit eum. Spūaliter ꝑ abrahā q̄ pr̄ multaꝝ
gentiū interꝑtatur pr̄it intelligi paſtores eccleſie qui
ſunt patres ſpūales ꝑpl'i ſubditi. Iſti enī ꝓ ſe ⁊ ꝓ po-
pulo offerre deberent deo ſacrificium deuote orōnis
ꝟbi dei ꝑdicationis ⁊ vite conuerſationis ꝑfecte. Per
volucres deſcendētes ſup ſacrificia deſignant̄ demo-
nes vt ꝑʒ Math. 13. qui nitunt̄ fedare ⁊ deſtruere nr̄a
bona opa: ſup eos deberet paſtor eccl'ie lōgitū ſufficit
cum gladio verbi dei abigere: ſed certe ſicut cum ſol
occubuiſſet pauor irruit ſuper abraham ⁊ horror ma
gn⁹ ⁊ tenebroſus inuaſit eū: ſic certe iam in fine mun-
di tātus pauor ꝑditionis tēpalis voluptatis carnalis
⁊ mundani honoris ⁊ tā magn⁹ horror et tenebroſus
ignorātie legis dei inuaſit paſtores eccleſie ꝙ vix ali
quis illoꝝ audet leuare gladiū ſpūs quod eſt verbum
dei ad abigēdum a ſe ⁊ a ſuis ſubditis volucres mali
gnoꝝ ſpirituū: ſed tales non attēdūt ad illud ꝟbū ter-
ribile. Hiere. 48. Maledict⁹ q̄ facit opus dei fraudu-
lēter: ⁊ q̄ ꝓhibet gladiū ſuū a ſanguine. ſup quo Gre-
go. 2. paſtoral. Gladiū inquit a ſanguine ꝓhibere eſt
ꝑdicationis ꝟbū a carnalis vite interfectione retine-
re. Sed qualiter debēt paſtores hūc gladiū portare ⁊
couti docet nos ſcriptura. Exodi. 32. vbi dicit moyſes
ſeruus dei. Si quis eſt dñi iungatur mihi ⁊ ponat vir
gladiū ſuū ſup femur ſuuʒ ⁊ ite ⁊ redite de porta vſq;
ad portā de medio caſtroꝝ ⁊ occidat vnuſq̄ſq; fratreʒ:
amicum: ⁊ ꝓximū ſuū. Quod exponens. b. Gre. 3. pa-
ſtoral. Gladiū inquit ſuper femur ponere eſt predica-
tionis ſtudium voluptatibus carnis anteferre: vt cuʒ
ſancta quiſq; ſtudet dicere caret: neceſſe eſt illicitas
cogitationes edomare. de porta vſq; ad portaʒ / ire eſt
a vicio vſq; ad vicium ꝑ qđ ad mētē mors ingreditur
increpādo diſcurrere ⁊c. per mediū vero caſtoꝝ tranſire
eſt tāta equalitate intra eccleſiā viuere: vt q̄ delinq̄n-
tiū culpas redarguit in nullius fauore ꝓʒ ſe declinare.
vnde recte ſubiungitur: occidat vir fratrē / amicū / ⁊ ꝓ-
ximū ſuum. Fratrē / amicū / ⁊ ꝓximum interficit q̄ cuʒ
puniēda inuenit ab increpationis gladio nec eis quos
per cognationē diligit parcit. Ex quo ꝑʒ ꝙ ꝑdicato-
res / ꝟbi dei dñt occidere in fratre / amico / ⁊ ꝓximo. nō
ſolum perſonā nec aliquē ſtatum a deo ꝓbatū / ſed vi-
cia i omni ſtatu tā inferiore q̄ ſuꝑiore nō dimittēdo
ꝓ fauore amore nec timore cuiuſcunq; ſtatus vel per
ſone. Nam vt dicit Aug. ⁊ ponit̄ in ca. 11. q. 3. quiſquis
metu cuiuſlʒ potentie ꝟitatē occultat. irā dei contra
ſe prouocat / q2 magis hoieʒ q̄ deum metuit. ¶ Et ſi D.
ꝑlati paſtores ⁊ ſacerdotes ꝑdicto mō vterentur iſto
gladio ſpūali non eſſent tot homines occiſi cum gla-
dio materiali ſicut ſunt in modernis tēporibus: nec eſ
ſent tot errores / tot hereſes / ⁊ diſſenſiones regnātes
in populo ſicut modo regnāt q̄ nunq̄ vt timendum eſt
ceſſabunt quouſq; paſtores ponāt manus ſuas ad gla
diū ſpiritualē ꝑdicto modo cum illo vicia occidendo.
vñ de iſto exemplariter informamur. 4. Reg. 22. ⁊ 23.
cap̄. vbi legitur ꝙ Elchias pontifex inuenit librū le-
gis dñi in tēplo quē miſit ad regē Ioſiam / quem cum
legiſſet Saphā ſcriba coram rege ⁊ audiſſet rex ver
ba libri legis dñi ſcidit veſtimenta ſuā dicēs. Magna
ira dñi accenſa eſt ſupra nos q2 nō audierūt pr̄es nr̄i
ꝟba libri huius vt facerent qđ ſcriptū eſt nobis: miſit
q; rex ⁊ cōgregauit ad ſe oēs ſenes Iude ⁊ Hieruſa-
lē: aſcenditq; in tēpluʒ: omnis populus ſacerdotes et
ꝓphete a ꝑuo vſq; ad magnū. Legitq; rex cunctis au
dientibus oīa ꝟba libri federis. feduſq; ꝑcuſſit coram
dño ꝓ ſe ⁊ ꝓ ꝑpl'o ſeruare mādata dñi in oī corde ⁊ to-
ta aīa. adq̄euit ꝑpl'us pacto ⁊ ꝓcepit rex elchie ⁊ ponti
ficib⁹ ⁊ ſacerdotib⁹ ſecūdi ordinis ꝙ ꝓijcerēt de tēplo
oīa vaſa q̄ fuerūt baal. Et ſicut legit̄. 2. Paral. 34. ca.
Abſtulit iſte nobilis rex cunctas abominationes de
vniuerſis regionibus filioꝝ iſrael ⁊ fecit eos ſeruire
dño deo ſuo oībus diebus vite ſue in pace. Spūalr ſi
bñ cōſiderem⁹ videbimus qđ ſtat nobiſcū nunc in ꝑte
ſicut ſtetit tūc cum ꝑpl'o iſrael. nā ꝑpl'us nunc ſicut et
tunc ex inueterata malicia ⁊ cōſuetudine totaliter de
ditus eſt ꝑctō ⁊ nō ſolū ꝑpl'us verū etiā ⁊ ſacerdotes
Unde iam verificatur illud Ozee. 4. Erit ſicut ꝑpl'us
ſic ⁊ ſacerdos: mediū aūt ad purgandū hunc errorem
in vtroq; brachio foret policia qua vtebat̄ Ioſias rex.
hoc eſt ꝙ primo oſtenderet̄ regi ⁊ dñis regni liber le-
gis dñi ⁊ quomō illi cū populo viuerēt. ⁊ q̄ntum ab ob
ſeruantia legis dei receſſerunt ⁊ quomō magna ira ac
cēſa eſt cōtra nos: q2 nō audierūt pr̄es nr̄i: id eſt ſupe
riores eccleſie ſicut nec inferiores ꝟba libri legis dñi.
nec fecerunt ſcd'm legē q̄ ſcripta eſt in illo: ⁊ tunc ma-
nifeſtata lege ad exemplū ioſie opʒ regē cū ſuo fideli
cōſilio tā temporali q̄ ſpūali ad ꝓceptū dñi Ezec. 9.
A ſanctuario incipere ⁊ facere clerum tā ſuꝑiores q̄
inferiores ꝓijcere oēs abominationes de tēplo: ſcʒ
cupiditatē / ſimoniā / ſuꝑbiā / luxuriam / ⁊ cetera vicia.
Et tunc opʒ conſtituere ſacerdotes in officijs ſuis ꝙ
non ſint ita ocioſi ⁊ vagabūdi ⁊ ī negocijs ſecularibus
occupati modo quo iam ſunt dimittentes officia eis
debita et iniuncta et implicando ſe negocijs ſeculari-
bus. hortētur inſuper eos vt miniſtrent in domo do-

mini: ſcꝫ verbū vite pdicādo bñ viuendo ⁊ bonū exēplū
dando populo. ⁊ iſtis medijs mediante dei gratia pſſt
auferri oēs abominationes in regno noſtro iā regnan
tes ⁊ ceſſante cauſa ceſſabit effect⁹: ſcꝫ gladi⁹/ fames
⁊ peſtilentia/ quibus ꝓ peccatis nr̄is per multos an
nos ſuim⁹ grauiter pturbati. Unū ⁊ in cōfirmationem
huius legit̄. 2. Paral. 17. ⁊ 19. cap. ꝙ rex Joſaphat cō
ſtituit bonos iudices ⁊ curatos in cunctis ciuitatib⁹
iude: ⁊ precepit eis dicens. Uidete quid faciatis: non
enim hoīs exercetis iudiciū ſed dei: ⁊ quodcūqꝫ iudica=
ueritis in vos redundabit: ſit timor dn̄i vobiſcū/ et cū
diligentia cuncta facite. Nō eſt enim apud dn̄m deum
veſtrū iniquitas neqꝫ perſonarꝫ acceptio/ neqꝫ cupido
munerū. q. d. ſic nec dꝫ eſſe inter vos qui dei exercetis
iudicium. miſitqꝫ ſacerdotes ⁊ leuitas habentes zelū
ſecundū librū legis dn̄i: ⁊ circuibāt cunctas ciuitates
⁊ erudiebant populum ⁊ ſic placabant deum: ⁊ ita fa=
ctus eſt timor dn̄i ſuper oīa regna terre qui erant ꝑ
girū nec audebant bellare contra Joſaphat ⁊ populū
ſuū. ſed hēbat pacē ⁊ trāquillitatem: ſic ⁊ nos iſtis me
dijs poſſumus obtinere pacē ⁊ tranqllitatē in pſēnti et
in futuro gloriam ⁊ requiem ſempiternam.

Capitulum. 15. de adulatione.

OCtauo ſub predicta ſpecie
auaricie: ſcꝫ fallacia ꝯtinet̄ adulatio
q̄ cōſiſtit in ſmone laudis alteri exhi
A. bito cū intentione cōplacēdi. Pro
quo notandū eſt ꝙ amicitia de qua lo
quitur phūs. 4. Ethi. vocat̄ affabili=
tas: q̄ eſt virt⁹ qua qs delectabilit̄ cō
uiuit cum alijs: tn̄ vbi neceſſe eſt ꝑꝑ aliqͥd bonū conſe=
quēdū vel malū fugiendū non veret̄ amicū cōtriſtare
vt dicit phūs ibidē. vn̄ apls. 2. Cor. 7. Si contriſtaui
vos in epla non me penitet. ⁊ ſi peniteret vidēs ꝙ epla
illa ⁊ ſi ad horā vos cōtriſtauit nunc gaudeo: nō qꝛ cō=
triſtati eſtis: ſed qꝛ cōtriſtati ad penitentiā. Si igitur
aliqs in oīb⁹ velit ad delectationeꝫ loqͥ alteri excedit
modū in delectando: ⁊ ſi hoc faciat ſola intētione dele
ctādi vocat̄ placidus. vt dicit phūs vbi ſ. ſi vero hoc fa
ciat intētiōe lucri ꝯſeqͥndi vel nocēdi/ vel decipiēdi. vo
cat̄ blanditor vel adulator. ⁊ ſic ꝓprie blādire vel adu
lare eſt blandis ſermonibus nocere bona non hita at=
tribuendo bona hita extollendo mala ꝓhibita habita
approbādo: vel cum fallaci laude ſeducēdo. cōiter tn̄
nomen adulationis attribuitur oīb⁹ q̄ excedunt mo=
dū in laudando: ⁊ cū oē qd̄ nimiū eſt vel diminutuꝫ de
clinādo a medio virtuoſo ſit malum ⁊ vicioſum. pꝫ ꝙ
oīs adulatio ſit mala ⁊ vicioſa ⁊ ab oībus fidelib⁹ cui
tanda: ⁊ hoc ſpecialiter ꝑꝑ quatuor. Primo qꝛ ſcri=
1. ptura adulationem ꝓhibet manifeſte. vn̄ Prouer. 24.
Ne lactes queqͣꝫ labijs tuis. Itē Eccleſi. 11. Ante mor
tē ne laudes hoīem queqͣꝫ qm̄ in filijs ſuis: id eſt operi
bus ſuis cognoſcit̄ vir. vt dr̄ Eccle. 9. Sunt iuſti atqꝫ
ſapiētes ⁊ opa eoꝝ in manu dei ſunt. ⁊ tn̄ neſcit homo
vtꝝ amore an odio dignꝰ ſit: ſꝫ oīa in futurꝫ ſeruant̄ in
certa: qd̄ cōſiderās apls: nō ſum⁹ inquit aliqñ in ſer=
2. mone adulatiōis. 1. Theſſa. 2. Scđo euitāda eſt adu
latio: qꝛ deo multum diſplicet. vn̄ ꝓuer. 27. qui iuſtifi
cat impiū ⁊ q̄ cōdēnat piū vtqꝫ abominabilis apd̄ deū
eſt. vn̄ de talibus conqueritur dn̄s ꝑ ꝓphetā Eze. 13. di.
Uiolabant me ad populū meum ꝑꝑ pugillum ordei ⁊
fragmētum panis vt interficerēt aīas q̄ nō moriunt̄ ⁊
viuificarēt aīas q̄ nō viuunt mentientes populo meo
credenti mēdacijs. Sup quo dicit Lyra Iuſte inqͭt vi
uētibus in dn̄o vel eis dātibus adulatores ꝓphetant
mortē/ vel infortuniū. Et in iuſtis q̄ per pctm̄ mortui
ſunt ꝓphetant vitā ⁊ pſpitateꝫ ꝑꝑ dona tpalia ſibi ab
illis data. de talib⁹ loquit̄ ꝓpheta Michee. 3. di. Hec
dicit dn̄s ad ꝓphetas qui ſeducunt populū meū qui
mordēt dētib⁹ ſuis ⁊ pdicant pacē: ⁊ ſi quis non dede=
rit eoꝝ qͥſpiā ſanctificant ſup eū pliū. Propterea nox
vobis ꝓ viſione erit ⁊ tenebre vobis pro diuinatione.
Et occumbet ſol ſuper ꝓphetas ⁊ obtenebrabitur ſu
per eos dies. Sup quo dicit Abbas. vcilꝰ. Ubi inqͭt iſti
ſacerdotes latrones q̄ nō dātes mordēt increpationi
bus ⁊ qͣſi ſcīm eſſet nō dantes pſequi. ſic eos crudelit̄
perſequunt̄ ⁊ dātib⁹ qualitercūqꝫ ipſis pacē pdicant ⁊
mīam ꝓmittūt ꝯtra ꝓhibitionē dei dicētis Deut. 14.
Non coqͣs hedū in lacte mr̄is ſue ſup quo R. inco. He
dus inqͭt fetidus eſt ⁊ hiſpidus ⁊ impiū fetidū ⁊ hiſpi
dum in peccatis ſignat. mr̄ eccleſia ē. lac mīa eſt ⁊ pie
tas eccleſie. hedū igr̄ in lacte mr̄is decoquit q̄ pctōꝛē
in materna pietate demulcet. hec ille. De talibus eciā
btūs Greg. ⁊ ponit̄ i ca. di. 46. ſunt nōnulli. ſic ſcribit
Sunt nonnulli qui dū malefacta hoīm laudibus effe=
runt augent q̄ increpare debuerant. hinc eīn ꝑ ꝓphetā
Ezech. 13. dr̄. Ue illis qui cōſuunt puluillos ſub omni
cubito manus ⁊ faciunt ceruicalia ſub capite vniuer=
ſe etatis ad capiendas aīas. ad hoc qͥppe puluillus ſub
cubito vel ceruical ſub capite iacētis ponitur vt mol=
liter quieſcat. Quiſquis igitur male agentibus adu=
lat̄ puluillum ſub cubito et ceruical ſub capite ponit̄
vt qui corripi ex culpa debuerat in ea fultus laudib⁹
mollit̄ quieſcat. Hic rurſus ſcriptū eſt ſupple Eze. 13.
Ipſe edificabat parietem. ipſi aūt liniebant eam luto
abſqꝫ paleis. Dic ad eos qui liniunt abſqꝫ tēperatura
ꝙ caſurus ſit. Erit eīn ymber inundans. Et dabo lapi
des pergrandes deſuper irruentes ⁊ vētū ꝓcelle diſ=
ſipātē. Parietis quippe noīe duricia peccati deſignat̄
Edificare igitur parietē eſt cōtra ſe quēpiā obſtacula
pcti cōſtruere: ſed parietē liniunt qui pctā perpetrāti
bus adulant̄: vt quod illi peruerſe agentes edificant
ipſi adulātes quaſi nitidū reddunt: ſed ſctūs vir ſicut
mala de bonis nō eſtimat/ ita iudicare de malis bona
recuſat. hec ille. Item idē Greg. pertractās ſupradi=
ctā auctoritatē ꝓphē. 1. paſtoral. c. 22. ſic ſcribit. Pul=
uillos inquit ſub oī cubito cōſuere manus eſt ponere
cadentes a ſua rectitudine aīas. atqꝫ in hui⁹ mūdi de=
lectione ⁊ reclinantes blāda adulatione fouere qͣſi eīn
puluillo cubitū vel ceruical capiti iacentis excipitur
cū correptionis duricia peccanti ſubtrahit̄/ eiqꝫ mol=
licies fauoris adhibetur. vt errore molli iaceat quem
nulla aſperitas contradictionis pulſat: ſed hec recto=
res q̄ ſemetipſos diligunt. his ꝓculdubio exhibent a
quib⁹ ſe nocere poſſe in ſtudio glie tpali timēt. Nā qͦs
nil cōtra ſe valere cōſpiciūt. Hos nimiꝝ ſemꝑ aſperi=
tate regide inuectionis pmūt nūqͣꝫ clemēter ammouēt
ſed paſtoralis māſuetudinis obliti recordāt̄ iure dn̄a
tionis terrene: quos aūt recte ꝑ ꝓphetam diuina vox
increpat dicens. Uos cū auſteritate imperabatis eis
⁊ cū potentia. Pl⁹ eīn ſe ſuo auctore diligētes iactan=
tur: erga ſubiectos ſe erigunt nec quid agere debeāt:
ſed qͥd valeāt attēdūt. nihil de ſubſequenti iudicio me
tuūt: ſed iprobe de tpali ptāte gloriāt̄: libēt vt licēter
faciant illicita ⁊ ſubditoꝝ nemo contradicat. Qui igr̄
⁊ praua ſtudet agere ⁊ tamen adhuc vult ceteros tace
re ipſe ſibimet teſtis eſt qua pl⁹ veritate ſe appetit di=
ligi. qͣꝫ cōtra ſe nō vult defendi. Nemo quippe ē q̄ ita
viuat quin vt aliquatenꝰ nō delinqͭt. Ille igr̄ pl⁹ ſeipꝫ
veritati deſiderat amari q̄ ſibi a nullo vult contrauerī
tatē parci. Hinc eteni petrus increpationē pauli liben
ter accepit. Hinc dauid correptionem ſubditi humilī

ter audiuit:q̃ rectores boni dum priuato amore dili
gere ſe neſciunt.libere puritatis verbũ a ſubditis ob=
ſequiũ humilitatis credũt.Sʒ inter hec neceſſe eſt vt
⁊ cura regiminis tãti moderaminis arte temperetur
quatenꝰ ſubditoꝝ mẽs cũ quedã recte ſentire potue=
rit.ſic etiaʒ in vocis libertatẽ ꝓdeat vt tñ libertas in
ſupbiã nõ erũpat ne dũ fortaſſe lingue immoderatꝰ
ei libertas conceditꝰ vite ab his humilitas amittatur
❡Sciẽdum quoqꝫ eſt ꝙ oꝫ vt rectores boni placere
hoibus appetãt:ſed ita vt ſue eſtimationis dulcedine
primos in effectũ veritatis trahant.Non vt ſe amari
deſiderẽt:ſed vt dilectionẽ quaſi quãdã viã faciãt per
quã corda audiẽtiũ ad amorẽ cõditoris introducant.
Difficile quippe eſt vt q̃tlibet recta denuncians pre
dicator qui nõ diligitꝰ libẽter audiatur:dʒ igr̃ qui peſt
⁊ ſtudere ſe diligi quatenus poſſet audiri ⁊ tñ amorẽ
ſuũ nõ ꝓ ſemetipſo q̃rere:ne inueniatꝰ ei cui ſeruire ꝑ
officiũ cernitꝰ occulta cogitationis tyranni deſulta
re.quod bene paulus inſinuat nobis cum ſui ſtudij oc
culta manifeſtat dicens.Sicut ⁊ ego ꝑ oĩa oĩbus pla=
ceo:q̃ tñ rurſus dicit. Ego ſi adhuc oĩbus placerem
ſeruꝰ xp̃i nõ eſſem.Placet igr̃ Paulus ⁊ nõ placet:q̃
in eo ꝙ placere appetit nõ ſe ſʒ ꝑ ſe hoibꝰ placere ṽi=
tatẽ querit.hec Greg. ❡Tertio euitãda eſt adulatio
3 quia multum dyabolo placet: qđ põt oſtendi triplici
rõne.❡Primo q̃ cũ dyabolus nõ põt hoiem vincere
1 tribulationibus ſeu tẽtationibus opprimit eũ adula=
tionibus.vñ Greg.Sepe inq̃t qđ nõ perimit aduerſi
tas ꝓſequẽtis:tollit adulatio demulcẽtis.Quod ꝯſiule
rãs btũs Aug. Meliꝰ eſt inq̃t ꝓ veritate pati ſuppli
ciũq̃ ꝑ adulatione bñficiũ.hec Augu.⁊ ponitꝰ in.c.11.
q.3.Nemo.Itẽ Eccle .7.Melius eſt a ſapiente corri=
2 pi q̃ ſtultoꝝ adulatione decipi.❡Secundo q̃ adula
tores homicide ſunt et ꝓditores: q̃ ſub ſpecie oſculi
ſicut Judas hominez tradunt diabolo. ⁊ ideo merito
dicitꝰ Proue.27.Meliora ſunt vulnera diligentis q̃
fraudulẽta oſcula odientis.Item ſub ſpecie amicitie
hoiem interficiunt ſicut Joab amaſan dicens. Salue
mi frater ⁊ tenẽs mẽtũ eius quaſi deoſculãs eũ.ꝑcuſ
ſit eũ cum gladio ⁊ mortuus eſt.vt ptʒ.2.Regum.20.
❡Tertio q̃ adulatores hyſtriones ſũt diaboli:quia
3 ſicut hyſtriones letificant ⁊ confortant ad cõuiuia do
minoꝝ ſuoꝝ inuitatos.ſic adulatores letificant ⁊ con
fortant impios in malicia ſua quos diabolus inuitat
ad conuiuia vicioꝝ.Vñ Ozee.7.In malicia ſua letifi
cauerunt regẽ ⁊ in mẽdacijs ſuis principes. ❡Quar
4 to euitanda eſt adulatio:quia adulator ſibiipſi ⁊ alijs
multipliciter nocet.ſibiipſi:quia in maledictionẽ dei
⁊ hominum incidit.Vñ Eſa.5.Ve qui dicunt malum
bonũ.⁊ bonum malum. Alia littera hʒ.Ve qui dicunt
malo bonus es.Dicit eñ Hiero.ꝙ bñdictio adulato=
ris maledictionem infert. Unde Ezech.13. Maledi=
cam benedictionibus veſtris.Et ꝙ adulatores in ma
maledictionem hoim incidũt teſtatur ſcriptura pro=
uer.24.dicẽs.Qui dicunt impio iuſtus es maledicẽt
eis populi ⁊ deteſtabũtur eos tribus.q̃ arguũt impiũ
laudabuntur ⁊ ſup eos veniet benedictio.Item adu=
latores alijs quibus adulantꝰ multũ nocent. ❡Primo
1 eniʒ ante eos rethe diaboli expandunt.Vñ ꝓuer.29.
Homo qui blandis ſermonibus loquitur amico ſuo re
the expandit greſſibus eius. ❡Secundo vana adu=
2 latio facit hoiem ꝑdere mercedẽ ſui boni operis.Vñ
Greg.in h.paſto.Cũ eñ inq̃t ꝓ recto opere laus trã=
ſitoria q̃ratur eterna retributione res digna vili ꝓcio
venundatꝰ.Et ideo Hiero.in quadã epl̃a ad cellãtiam
Si inquit cupis te eſſe laudabilẽ. laudes hoim nõ re=
quiras:q̃ q̃uis alicui ſit facile laudẽ non curare dum
negatur:eſt tamen difficile ea non delectari cũ offertꝰ.
Et ideo merito vt dicit Greg.in moral.Laus ſua iu
ſtos cruciat:iniquos exaltat: ſed iuſtos dum cruciat
purgat iniquos dum letificat tanq̃ reprobos dãnat.
Item criſoſto.inquit.Blanditores inquit in facie lau
dant.vel corã domeſticis:ſed vir ſapiens q̃ñ laudatur
in facie:flagellatur in corde.❡Tertio adulatores in
ducunt hoies in mortis tẽporalis ꝑiculum et eterne.
De primo enim exemplũ habemus.3. Regum.22.vbi
legitur ꝙ falſi ꝓphete adulãtes dicebant regi achab.
ꝓſpera de bello futuro ſic nouerunt ipm velle:q̃ ſp̃s
mendax erat in ore eorum:⁊ rex credens eorũ verbis
adulatorijs miſerabiliter occiſus eſt in bello. Itẽ za=
res vxor aman ⁊ ficti eius amici aduertentes animũ
eius peſſimum contra Mardocheum iuſtũ adulãtes
ei dixerũt.Iube ꝑare trabẽ excelſam altitudinis.50.
cubitoꝝ ⁊ dic regi vt appendatur mardocheus mane
in ea ⁊ ipſe adulatione eoꝝ placatus ſtulte volẽs ſcdʒ
cõſiliũ eoꝝ opari ſuſpẽſus eſt in eodẽ patibulo quod
parauit ꝓximo ſuo innocenti vt ptʒ Heſter.5.⁊.7.ca.
Et ꝙ adulatores inducunt hominem in periculũ eter
ne mortis teſtatur beatus Auguſti.in epl̃a ad Julia=
num comitẽ dicẽs.Sepe adulatores blãda facie de
cipiũt aĩas audiẽtium ſe ⁊ ꝑpetua morte interimunt.
De talibus dicit Ps̃.Qm̃ deus diſſipauit oſſa eorum
qui hoĩbus placent:confuſi ſunt qm̃ deus ſpreuit eos
qđ cõſiderans apoſtolus.Si hoĩbus inq̃t placerẽ ſer
uus xp̃i non eſſem.Unuſquiſqꝫ ei amicꝰ ad edificatio
nẽ ⁊ non ad deſtructionem placeat ꝓximo ſuo.hec Au
guſti. Uerumtamen vt dicit beatus Hiero.in epl̃a ad
cellantiam.Ita iã regnat vicium adulationis vt q̃ adu
lari neſcit aut inuidus aut ſupbus reputatur:⁊ nedũ
iã regnat iſtud viciũ adulationis inter laycos:ſed etiã
qđ grauius eſt inter clericos immo intantũ ꝙ aliqui
qui i gradu ⁊ hitu ſe p̃tẽdũt ꝑfectiſſimos ꝯitatis ami=
cos in rei ṽitate ſunt falliſſimi adulatores et veritati
maxime reſiſtentes.De quibꝰ loquitꝰ apl̃s Ro.1.dicẽs
Per dulces ſermones ⁊ benedictiones ſeducunt po=
pulum.Vñ Iſa.3.Popule meus q̃ te beatũ dicunt ipſi
te decipiunt.Et ideo a deceptionibus taliũ adulatoꝝ
monet nos ſaluator in euangelio ꝓcauere Math.7.
dicẽs.Attendite:id eſt diligenter cauere a falſis pro=
phetis q̃ veniunt ad vos in veſtimẽtis ouiũ: intrinſe=
cus autẽ ſunt lupi rapaces.Sup quo Origenes.Si=
cut inq̃t in iudea xp̃o multi falſi ꝓphete apparuerunt
⁊ veriſſimos prophetas dñi ꝑſecuti ſunt: ita et modo
multi falſi nomine tenꝰ xp̃iani totũ mundũ repleuerũt
et veraces ſimplices xp̃ianos ſine mĩa perſequuntur
et opprimũt q̃nq̃ verberibꝰ ⁊ carceribus aliq̃ñ ſi detꝰ
copia etiã gladijs inceſſanter prauis moribus nimijs
ſcandalis ⁊ exemplis. Idcirco oẽs ꝓueniens dñs nos
adhortatꝰ dicẽs. Attendite a falſis ꝓphetis qui veniũt
ad vos in veſtimentis ouiũ.⁊c.cõſiderãtes ꝙ non ſunt
oues ſʒ lupi in veſtimentis ouiũ.nõ religioſi:ſed pſeu
do ⁊ irreligioſi.religioſitatem mentiẽtes: non xp̃iani
ſed xp̃iana veritate vacui xp̃ianoꝝ perſecutores veſti
tum ouiũ habere dicuntur eo ꝙ ſimulat ſe ſanctitatis
miniſtros ſub figura religioſitatis.per hoc enim mul
tos ſeducunt in ſermone dulci ⁊ geſtu ſimplici fidem
ſimulantes:ſed multis fidelibus inceſſanter ſcandalũ
inferentes.hec ille. De iſtis enim falſi adulatoribus
ꝓphetizans apoſtolus.2.Thy.3.ſic ſcribit. In nouiſſi
mis enim diebꝰ inſtabunt tp̃a ꝑiculoſa ⁊ erũt hoies ſe
ipſos amantes cupidi elati blaſphemi parentibꝰ non
obedientes.ingrati ſcelerati ſine affectione.ſine pace

crimīnatores incontinentes. Et ſequitur. Quēadmodū
iānes ⁊ mambres reſtiterunt moyſi: ita ⁊ iſti reſiſtent
veritati hoīes corrupti mente reprobi circa fidē: ſed
vltra nō pficient .i. vltra tps a deo ordinatū nō preua
lebunt alios ſeducendo: ſed inſipientia eoꝝ man. feſta
erit corā omnibus mundi creaturis in die iudicij qn̄
ipſi cū miſeris dānandis ꝑ eos deceptis iuſto dei iu-
dicio ꝑibunt in mari dānationis eterne. Predicte enī
ſpecies auaricie: ſcȝ fallacia cū ceteris ſpēbus ſub al-
terius ſub fallacia contentis: ſcȝ mēdaciū/iniquū iudi
cium/iniuſta accuſatio/falſa excuſatio/ iniuſta aduo-
catio/falſū teſtimoniū/⁊ ꝑſonaꝝ acceptio repugnant
iuſticie. adulatio aūt repugnat amicitie q̄ eſt amabi-
litas ⁊ pars iuſticie: ⁊ prohibentur hec omnia per hoc
mandatū dei. Non falſum teſtimonium dices.

Cap.16. de iuramento licito ⁊ voto.

A Quarta ſpēs auaricie ē ꝑiuriū qđ ē ꝟi
tatis abnegatio fraudulēta cū diui-
ne atteſtatiōis acceptione. Ubi no-
tādū ꝙ aliqđ iuramētū ē licitū ⁊ aliꝗ
qđ iuramētū illicitū. Iuramētū licī
tū dȝ hr̄e tres ꝯmites: vȝ ꝟitatē iudi
ciū ⁊ iuſticiā. vn̄ Iero. Aiaduertēdū
ē inqͭ ꝙ iuſiurādū hȝ tres comites/ ſcȝ ꝟitatē/ iudiciū/
atqȝ iuſticiā: ſi iſta defuerint neqͭȝ erit iuramētū: ſȝ ꝑ
iuriū. hec Iero. ⁊ ponit̄ i ca. 22. q. 2. Aiaduertendū. Et
in cōfirmationē hui⁹ dr̄ dn̄s ꝑ ꝓphetā Iere. 4. Iura-
bis viuit dn̄s in ꝟitate ⁊ iudicio ⁊ in iuſticia. In ꝟita
te quidē iurandū eſt ꝗ in nullo caſu dȝ iurari vel dici
mēdaciū nec aliter ore dici ꝙ̄ corde ſentitur. vn̄ Criſ.
Ois inqͭ qui iurat ad hoc iurat. vt qđ veꝝ eſt loquat̄:
⁊ ideo dn̄s inter iuramentum ⁊ loquelā nullā vult eſſe
diſtantiam: quia ſicut in iuramento nullam conuenit
eſſe ꝑfidiam. Ita quoqȝ in verbis noſtris nullū dȝ eſſe
mēdaciū: q2 vtrūqȝ ⁊ periuriū/⁊ mēdacium diuini iu
dicij pena dānant̄. dicente ſcriptura. Os qđ mētit̄ occi
cidit aīam. Quiſquis ergo verū loquit̄ iurat quia ſcri
ptū eſt. Teſtis fidelis non mentiet̄. Hec Criſ. ⁊ ponit̄
in ca. 22. q. 5. Iuramenti. Et q̄tum ad ſecūdū. In iudi
cio iurat̄ qn̄ corā ſuperiori iudice eſt neceſſitatus iu-
rare in teſtimoniū veritatis. Et q̄tū ad tertiū in iuſti
cia iuratur: non conductus propter pecuniā/vel amo-
rē carnalis amici/vel ꝓpter odium letalis inimici/nec
ꝓpter timorē potētis. nec ꝓpt̄ fauorē īdigētis: ſȝ ꝓpt̄
zelū iuſticie declarāde. ex q̄bus pȝ ꝙ cū predictis tri
bus comitibus licitū eſt iurare: ⁊ hoc dupl'r. vel rōne
boni ꝯſidi vel ratione mali fugiendi. Rōne boni ꝯſidi
ſcȝ ꝓ veritate/ ꝓ pace/ ꝓ amicitia ⁊ ꝓ obediētia. Xp̄s
enī ⁊ apl's iurauerūt ꝓ veritate ſpūali ſalutifera con-
firmāda. Un̄ taliter iurauit xp̄s. Io. 3. dicēs. Amen a-
men dico vobis niſi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiri
tuſancto nō pōt introire in regnū dei. In tali etiam
caſu iurauit apoſtol⁹ ad Ro. 1. dicens. teſtis eſt michi
deus cui ſeruio in ſpiritu meo/⁊ in euāgelio filij ei⁹
ꝙ ſine intermiſſione memoriā veſtri facio. Item Gal. 1.
Que aūt ſcribo vobis ecce coram deo: q2 non mentior.
vbi hec ſigna teſtis michi deus ⁊ coram deo iuramen
tū vocis exprimūt vt dr̄ Aug. in de ſermone dn̄i i mō
te lib. 1. ſup illo. Math. 5. Audiſtis q2 dictū eſt antiqͥs
non periurabis. Et iō ridiculū eſt inquit Auguſtinus.
putare neminem iurare ꝑ deum vocaliter niſi iurauit
ſub iſtis ſignis ꝑ deū. Quādocūqȝ igr̄ qs ꝑter ſigna
ꝟitatis quā aſſerit ſupaddit nomē aduerbium vl' illis
equiualēs qđ eſt ſignū inuocationis teſtimonij dei ſui
vt ſic iurat̄. In cauſis aūt ciuilibus iurant teſtes pro
veritate ciuilis iudicij declarāda. Un̄ Deuter. 19. In

ore duoꝝ aut triū teſtiū ſtat omne ꝟbū. Scđo iura- 2
tur ratione pacis cōfirmāde: vel reformāde/ ⁊ ſic iura
uit Abrahā Abymelech: ꝙ nō noceret poſteris eius.
Gen̄. 21. Itē talr̄ iurauit Iacob Labā. Gen̄. 31. Ter 3.
tio iuratur in ratione amicitie cōtrahēde/vel cōfirmā
de ſic iurauerunt Abymelech/et yſaac Gen̄. 26. Sic
etiam iurauit Ioſeph patri ſuo Iacob. Gene. 47.
Quarto iuratur ratione obedientie: ⁊ hoc triplici- 4.
ter. Primo ratione fidelitatis vt faciunt vaſſalli re- 1.
gi/vel principi ⁊ reges cōitati. vnde. 2. Regū. 5. ſcribi-
tur. Uenerūt vniuerſe tribus iſrael ad Dauid in ebrō
dicētes. Ecce nos os tuū ⁊ caro tua ſumus. Et ſequi-
tur. Uenerūt q̄ȝ ſeniores de iſrael ad regem in ebron
⁊ ꝑcuſſit rex dauid fed⁹ cū eis in ebron. Scđo rōne 2.
ſubiectionis et taliter in eccleſia ſubditi iurant ꝑpo-
ſitis ſuis. vn̄ Iudicū. 11. Principes galaat ſubiecti ſūt
iepte dicentes dn̄e quis hec audit. ipſe mediator et
teſtis eſt ꝙ nr̄a ꝓmiſſa faciemus. Tertio iurāt per 3.
ſone cōitatis ꝓ cōſuetudine obſeruāda. vn̄ Exodi. 19.
Cūcta que locutus eſt dn̄s faciem⁹. Scđo principal'r
iurat̄ rōne mali fugiēdi ⁊ hoc dupliciť: ſcȝ ad malū vi-
tādū vel ad malū purgādū. Primo iurat̄ in princi- 1
pijs cauſaꝝ ne pars actrix alteram calūnioſe impetat
nec altera calūnioſe defendat. Secūdo iurat̄ ꝓ ex- 2.
purgāda infamia. vt Deut. 21. docetur quō in crimine
occulto vt puta occiſione hois ꝑſone ſuſpecte. iurabūt
ꝙ man⁹ ſue nō effuderūt hūc ſanguinē nec oculi vide
rūt. In talib⁹ enī caſibus ꝑdicto mō circūſtātionatis
licitū eſt iurare. Sed eſt inſup notandū ꝙ iuramentū
quoddam eſt aſſertoriū ⁊ quoddam ꝓmiſſorium. Iura B.
mentum aſſertoriū eſt quo iuratur de veritate nobis
determinata cuiuſmodi eſt veritas de ꝑſenti/de ꝑte-
rito vt qn̄ iuratur ꝙ ſic eſt/vl' ſic fuit. Iuramentū aūt
ꝓmiſſoriū eſt qn̄ iurat̄ veritas de futuro vt cōtingit i
ꝓmittētib⁹/vel vouentibus. Ubi notandū eſt ꝙ votuȝ
eſt alicui⁹ boni ꝓmiſſio deo facta cum deliberatione
ſpōtanea ꝓ viribus adiplenda ex q̄ conſtat ꝙ ad omne
votū obligatoriū q̄ttuor reqͥrunt̄. Primo ꝙ princi- 1.
pal'r fiat ad deū. nō eī dȝ fieri alicui ſcō niſi q̄tū fina-
liter tēdit ad honorem dei directe cum ſit act⁹. latrie
ſoli deo attribuend⁹. vnde Pſ. Uouete ⁊ reddite dn̄o
deo. Scđo requirit̄ vt ſit de re omnimō bona et vtili 2.
et non de mala neqȝ turpi/ſiue illicita cuicumqȝ noci-
ua. Un̄ Iſid. In malis inqͭ ꝓmiſſis reſcinde fidem. in
turpi voto muta decretum. ⁊ qđ incaute vouiſti ne fa
cias. impia eſt ꝓmiſſio q̄ ſcelere implet̄. hec Iſi. ⁊ po-
nitur in ca. 22. q. 4. in malis. Tertio reqͥrit̄ ꝙ cū bona 3.
deliberatiōe ⁊ diſcretione. bn̄ regulata fiat. ſi eī ſtultū
fuerit iniuſtū aut indiſcretū ⁊ cōi vtilitati īpedimētū
nō eſt obſeruādū ſȝ oīno fugiēdū Eccl. 5. Diſplicet eī
deo infidelis ⁊ ſtulta ꝓmiſſio. q̄ āt ſunt hmōi vota de-
clarat Hugo. lib. 11. de ſacr̄is par. 12. ca. 4. ita ſcrib.
Et q̄dē inqͭ vota ſtultoꝝ intelligimus oīa q̄ vel de ſe
mala/vel ſi bona ſūt ordinata nō ſūt. vel cū magis ma
lū ex ipſis eſt ꝙ̄ bonū qđ in eis eſt ꝟbi grā. Si mulier
nolēte viro aut vir nolēte muliere vouerit continētiā
aut ſubdit⁹ ꝯtra ordinationē debiti regiminis īordina
tā abſtinētiā aut cetera hmōi īdiſcreta q̄ nō ſʐ tenēda
ſȝ aut laxari dn̄t aut i meli⁹ cōmutari ſȝ arbitriuȝ di-
ſcretionis. vn̄ Bern̄. epl'a. 57. Ego inqͭ arbitror. non
minora vota impedire debē maiora: nec deū exigere
qđcūqȝ ſibi ꝓmiſſū ꝑ hominē ſi ꝓ eo melius aliqđ fue
rit ꝑ ſolutū: etenī alicui forte debēti nobis duodecim
nūmos: nūqđ ſi ꝓ eis die cōſtituto marcā ſolueret ar-
genti: iuſte iraſceremur. Item augu. in epl'a ad arma
tanū ⁊ paulinā. Nō i te inqͭ vouiſſe peniteat ꝟmo gau

deat iā tibi nō licere ꝙ cū deteriato licuiſſ; felix ne=
ceſſitas q̄ in meliora cōpellit.hec ille. ❡Quarto req̄=
4. rit ꝙ ſit ſpōtaneū:qꝛ votū a volente dr̄.et votum cum
ꝑdictis q̄ttuoꝛ circūſtātijs factū eſt oīno ꝓ virib⁹ ad
īplēdū.vn̄ Deut.23.Cū votū voueris dn̄o deo nō tar=
daueris reddere:qꝛ req̄ret illō dn̄s de⁹ tuus:⁊ ſi mo=
ratus fueris reputabit tibi in pct̄m:⁊ ſi nolueris polli
ceri abſq; pct̄ō eris. ſed eſt vlteri⁹ notandū ꝙ votum
aliō eſt cōe ⁊ aliō ſingulare. Votū cōe ē votū qō xp̄ia
ni in baptiſmo faciūt ſpōdentes renunciare diabolo
ſine quo voto n̄ ē ſal⁹. Votū ſinglare ē cū aliq̄s promit
tit ſeruare virginitatē/vl' ꝯtinētiā vl' aliō hmōi honeſtū
et deo bn̄placitum:et ſine tali voto pōt eſſe ſalus. De
vtroq; ei iſtoꝝ ſic ſcribit.b.aug. Sūt quedā iḡr q̄ non
vouētes debem⁹.i.obligamur ſup.vtpote ad fidē ſer
uandā ſine qua īpoſſibile ē placere deo' vt teſtat apo.
Heb.11.ac etiā ad oīa illa ſine q̄bus hō ſaluari nō pōt.
Quedā ſūt q̄ niſi vouerimus nō debem⁹.i. ea facere
nō obligamur.ſed ſi poſtea deo ꝓmittim⁹ neceſſario
cōſtringimur.vouentib⁹ eni caſtitatē nō ſolū nubere:
ſ; velle damnabile eſt.vn̄ Ananias deo pecunias q̄s
diaboli victus ꝑſuaſione ſubtraxit.ſed q̄ morte mul=
ctatus eſt ſcis. Si igr̄ ille mortis ꝑiculo dign⁹ fuit/
q̄ eos quos dederat nūmos deo abitulit.conſidera q̄ͣ
to ꝑiculo in diuino iudicio dign⁹ erit/q̄ nō nūmos ſed
ſeipm deo oīpotēti cui ſe donauerat conatur ſubſtra=
here.hec aug.et ponitur in ca.17.q.1. Sunt quedā. ⁊
duob⁹ ca.ſeq̄ntib⁹. Votum eni ſimplex ſiue ſingulare
aliō eſt ſimplex ſeu priuatū abſq; ſolēnitate adhibita.
aliō vero ſolēne ⁊ publicū in cōſpectu eccl'ie factū.
et vtrūq; legitime et cū diſcreta deliberatiōe regula
rit factū tn̄ obligat apō deū vt illud infringens gra
uit peccaſſe videt.vt docet Dath.4. ſen.diſt.28.ca.2.
Sed hic forte q̄rit aliq̄s.nunq̄d votū ſingulare elemo
ſinis redimi poſſit/aut in aliō forte meli⁹ cōmutari.
Hinc dr̄ ꝙ hanc dubitationē mouet alexander.et po
nitur extra in āntiq̄s de voto ⁊ vo.red.ca.1.vbi tractat
de votis peregrinatiōis. Et r̄ndet dicēs ꝙ ab eius q̄
ꝑſidet pēdet arbitrio vt cōſideret diligentius q̄litatē
ꝑſone ⁊ cām cōmutatiōis.ſ. an ex infirmitate ſeu af=
fluētia diuitiaꝝ vel alia cā ꝓbabili ꝑegrinatio aut re=
cōpēſatio melioꝛ fuerit / ⁊ deo acceptioꝛ:⁊ ſm̄ hoc d;
exide diſpēſare. Et ſeq̄tur eoō titulo ca. Magne. Cū
eni in lege veti i q̄ nō min⁹ ꝑceptū dn̄i obligat q̄ͣ votū
obligat hoc die in eccclia primogeſta q̄ dn̄o manda=
bant offerre q̄ dn̄o redderēt vt primogeſta leuitaꝝ q̄=
dā redimerētur vt aliaꝝ tribuū.⁊ q̄dā cōmutarētur in
aliō ſicut primogenitū aſini q̄ in ouē cōmutabat et ex
hoc attēdimus ꝙ votū cōmutari poſſet in opus aliud
pietatis nō curātes quid os loq̄ntiū iniqua loquatur
dum tn̄ non recedamus a tramite veritatis. Hec ille.

❡Cap.17.de iuramēto illicito ⁊ d̄ pctō blaſphemie.

Dicto de iuramēto licito iā de iuramento il
licito reſtat aliud pertractare. Pro quo no=
tandū ꝙ iuramentū dr̄ illicitū multiplici ra=
tiōe. ❡Primo ratiōe appetitus.vnde appe=
1. titus iurandi prohibetur iuxta illud ap̄li Ja.5. Ante
oīa fratres mei nolite iurare per celū nec ꝑ terram
neq; ꝑ aliō q̄dcūq; iuramentū:l q̄ auctoritate nō ꝓhi=
bet ſimplicit iurare ſed ꝓhibet appetitus iurandi.vn̄
22.q.1.ca.1. Aliō inq̄t canō eſt ad iuratiōem ſpōte ac
cedere/aliō vl' ad oſ̄ndendā innocētiā ſuā/vl' ad federa
pacis cōfirmāda vl' iuramētū ꝓferre ad ꝑſuadendū au
ditoribus q̄ñ pigri ſunt credere qō eis vtile eſt. pri=
mū ꝓhibet.ſcōm cōcedit.vn̄ aug. Nō eſt inq̄t ꝯ prece=
ptū dei iuratio q̄ a malo nō iurātis ē:ſed a malo icre
duli a q̄ iurare cogit.nā intelligit ita dn̄m prohibuiſſe
a iureiurando vt q̄ͣtū i ipō ē q̄ſq; nō iuret qō multi
faciūt i oꝛe hn̄tes iuratione tāq̄ magnū et aliqō ſua=
ue. Nā vtiq; ap̄ls nouit ꝑceptū dei et tn̄ iurauit.et ſe=
quit.ꝓhibet igr̄ iurare cupiditate/vl' appetitu iurādi.
q̄ͣuis eni iuramentū amplius ſit q̄ eſt eſt.nō nō.et iō a
malo ſit:non tn̄ a malo tuo:ſed infirmitatis/aut incre
dulitatis coꝝ q̄ aliter non mouentur ad fidē.hec aug.
et po.in ca.22.q.1.non eſt contra. ❡Scōo dr̄ iuramen
tū illicitū rōne aſſiduitatis iurādi:vn̄ Eccli.23. Jura 2
tioni non aſſueſcat coꝛ tuū.multi eni ſunt caſus in illa
noiatio ſ̄o dei nō ſit aſſidua i oꝛe tuo.vn̄ aug.in li. ſuo
contra mendacium. Nobis inquit nō iurare oīno ꝑcē=
pit ne.ſ.iurādo ad facilitatē iurādi veniatur:de facili
tate ad cōſuetudinē:de ꝯſuetudine in ꝑiuriū decida=
tur. Jtē iō. Jta igit inq̄t intelligr̄ dn̄m ꝑcepiſſe. ne iu
raretur ne quiſq̄ ſicut bonū appetat iuſiurandū ⁊ aſ=
ſiduitate iurandi ad ꝑiuriū ꝑ cōſuetudinē dilabatur/
quapropt intelligit nō in bonis ſed in neceſſarijs iura
tionē habēdā ⁊ refrenet ſe q̄ͣtū pōt q̄s ⁊ non caueatur
niſi neceſſitas cogat.vez cū videt pigros eſſe homies
ad credēō qō eis vtile ē credere niſi iuratiōe firmetur
ad hoc vtiq; ꝑtiet qō ſicut dr̄ ſit ſmo vr̄.ē ē.nō nō.hoc
bonū ⁊ appetendū eſt:qō āt āplius eſt a malo eſt. Et
ſi iurare cogeris ſcias de neccitate venire infirmitatis
eoꝝ q̄bus aliq̄d ſuades q̄ infirmitas vtiq; malū ē.hec
aug.⁊ po.in ca.22.q.1.ita igr̄. ❡Tertio dr̄ iura.illici=
tū rōne cauſe vtputa q̄ñ iurat ex leui cā vl' nulla.vnde
aug.⁊ po.in ca.22.q.1.ſi pctīn. Non inq̄t vobis.dicim⁹ 3
vos non iurare.ſi eni hoc dicim⁹ mētimur.q̄ͣtū ad me
ꝑtinet nō iuro.ſed q̄ͣtū michi videt magna neceſſitate
cōpulſus cū video nili faciā mihi nō credi:⁊ ei qui nō
credit nō expedire qō nō credit.hac perpenſa rōne et
cōſideratiōe librata cū magno timoꝛe dico coꝛā deo
an teſtis eſt mihi deus:an ſcit xp̄s ꝙ ſic ē in aio meoꝛ
video ꝙ pl⁹ ē.i.qō āpli⁹ ē q̄ eſt eſt.nō nō.a malo eſt nō
iurātis ſ; nō credēt.hec ille.⁊ iō dicit ſcripta Deu.
5.nō vſurpabis nomē dei tui fruſtra:qꝛ nō erit impu=
nitus qui ſup re vana illō aſſumpſerit. Sed ꝓ iſto eſt
notādū ꝙ ſicut dicit ſctūs tho.i de veri.the.li.5.ca.61
nomē dei tripl'r ſumitur in vanū.ſ.corde/oꝛe/⁊ opere.
Corde ſicut mali q̄ noīe tn̄ ſine re dn̄r xp̄iani:q̄ l; ſa=
cramētū ſuſceperūt tn̄ rē ſacri.i.grāꝫ nō hn̄t. vn̄ cuil;
tali pōt dici illud Apo.3. Nomē hēs vt viuas:⁊ tamē
mortu⁹ es. Scōo oꝛe aſſumitur nomē dei in vanum ⁊
hoc quadrupl'r.primo mala iuratiōe.ſcōo voti tranſ=
greſſione.tertio indebita ꝑdicatione:⁊ quarto in in=
deuota oꝛone. ❡Primo igit oꝛe aſſumit nomē dei in 1.
vanū mala iuratiōe:⁊ hoc dupl'r.v; ſine cauſa iurādo
l; fl̄m iurādo.vterq;.ſ. ſine cā iurās ⁊ fl̄m iurans no=
mē dei ſumit i vanū.qꝛ prim⁹ ſine cā noiat ſūmā veri
tatē.ſecūdus veritatē contēnit. Scōo oꝛe aſſumitur 2
nomen dei in vanū voti tranſgreſſione. de quo dictū
eſt ſupra. Tertio oꝛe aſſumitur nomen dei in vanum
i īdebita predicatione:vtputa q̄ñ verbū dei ꝑdicat ꝑꝑ
vanā gloriam:ꝑpter cupiditatē/vel propter aliquam
aliā indebitā intētionē. Quarto aſſumit nomē dei in
vanū in indeuota oꝛone. de qua Eſa.29. ppl's hic la=
bijs me honoꝛat:coꝛ aūt coꝝ lōge eſt a me. ❡Tertio 3
pncipalit aſſumit oꝛe nomē dei i vanū ypocrita opa
tiōe:vtputa q̄ñ aliq̄s aſſumit nomen dei in ſimulatiōe
operis exterioris ⁊ non ex pietate cordis interius:ta=
les eni aſſumūt nomē dei in vanū:quia vt dicit xp̄s in
euangelio:receperunt mercedem ſuā. ❡Quarto dr̄
iuramentū illicitū q̄ñ iurat per creaturas.vn̄ per crea= 4.
turas iurare ꝓhibuit xp̄s Math.5.d. Ego autem di=
co vobis non iurare oīno: neq; per celū: qꝛ thron⁹ dei
eſt.neq; ꝑ terrā qꝛ ſcabellū pedū eius.neq; ꝑ hieroſo=

lymā q: ciuitas regis magni ē:neq; per caput tuū q:
nō potes vnū capillū albū facere aut nigrū.qđ cōſide
rās pi⁹ papa.Si q̄s inq̄t p capillū dei vl' per caput iu
rauerit:vel aliq̄ alio mō contra deum blaſphēia vſus
fuerit:ſi i eccliaſtico ordīe eſt depōatur.ſi layc⁹ ana=
thēatiſetur.ꝛ ſi q̄s p creaturas iurauerit acerrie ca=
ſtigetur.et iuxta id qđ ſynod⁹ iudicauerit peniteat.ſi
q̄s aūt talē hoiez non manifeſtauerit:non ē dubiū q̄n
diuina cōdēnatiōe coerceaꝶ.ꝛ ſi epūs iſta emēdare ne=
glexerit acerrie corrigaꝶ.hec pi⁹ papa.ꝛ po.in c.22.q
1.Si quis.Itē aug.eadē.q.ca.mouet . Iurare inquit
p creaturas malū eſt:q: a deo ꝓhibitū:ſed ſeruare qđ
iuraꝶ bonū eſt vt euiteꝶ pctm̄ mēdacij et doloſitatis.
et ſequ tur.dupl'r eñ reus eſt : qui p creaturas iurat
mēdaciter.q: ꝛ contra ꝓhibitionē dei iurat per quod
ſibi iurare nō licet a q̄ pctō nō eſt imunis q nō niſi p
creatorē iurat:ꝛ primum dolo decipit.qđ facit etiam
p creatorē mēdaciter iurans. ſed piuriū tanto magis
penale eſt q̄to ſanctius illud p qđ iuraꝶ apparet ꝙ ꝛ
ſi per creaturas mendaciter iurans dupl'r peccet:gra
uiori tñ ſe ſubijcit pene qui per creatorē iurat menda
ciť. nā ſicut dicit Aug eadē.q.ꝛ eod.ca.q̄ px⁹ ſine vl=
la dubitatione minus malū eſt p deos falſos iurare
veraciter q̄ p deū viuū fallaciť. ꝛ cām q̄re prohibuit
deus per creaturas iurare:oſtendit aug.eodē ca. quo
ſ.d.Deus aūt per creaturas iurare prohibuit ne vel
more gētiliū numē diuitatis creaturis ieſſe videreť.
vel ne creaturas cōtemtibiles iurādo p eas promiſſa
ꝓ nichilo duceremꝰ. hec ille. Et ideo.b.Hiero.dicit
Auferūť inq̄t offendicula ꝛ iuraꝶ per dñm deū . qđq;
dicit viuit dñs in teſtamento veteri iuſiurandū eſt ad
condēnationē mortuoꝝ p quos iurauit oīs ydolatra .
hec Hiero.22.q.1.ꝛ iurabunt . Itē idē eadē.q.ca.cōſi=
dera.Conſidera inq̄t ꝙ ſaluator nō p deū iurar. pro=
hibuit / ſed p celū ꝛ terrā ꝛ hieroſolymā ꝛ caput tuū/
ꝛ hoc quaſi puulis iudeis fuerat i lege ꝯceſſū:vt quō
victimas immolabāt deo.ne eas immolarēt ydolis.
ſic ꝛ iurare pmitterētur i deū.nō ꝙ recte hoc facerēt.
ſed ꝙ meli⁹ eēt deo id exhibere q̄ demonib⁹.hec ille
Uñ vt dicit Criſo.omel.12.ope.imp.quicq̄d illud eſt
p qđ q̄s iurat deificat illud / ꝓpterea ydolatriā facit
q iurat p creaturas.hec ille. ¶ Quinto dr̄ iuramen=
5 tū illicitū pp iniuſticiā:vt ſi q̄s iuret ſe facturꝫ aliqđ
illicitum:puta homicidiuꝫ:vel adulterium:vel aliq̄d
hmōi.ad cuius oppoſitū obligaꝶ ex lege diuina:ſꝫ ta=
le iuramentū nō ē obſuādū.vñ Iſi. in ſ ſi.bo. Nō eſt
inq̄t obſeruandū ſacrm̄ q̄ malū icaute pmittiť:veluti
ſi quiſpiā adultere perpetuā cū ea permanendi fidem
polliceatur. Tolerabili⁹ eſt eñ nō implere ſacrꝫ q̄ p
manere in ſtupri flagitio.hec ille.Itē beda. ſi aliquid
inq̄t incauti⁹ iurare cōtigerit : qđ obſeruatū i peiorē
vergat exitū.libere illđ ſalubriori conſilio mutandū
nouim⁹: ac magis inſtante neceſſitate peiorandū no=
bis eſt q̄ꝫ p vitādo piurio i aliud crimē graui⁹ eſſe di
uertendū.Deniq; iurauit dauid p deū occidere nabal
virū ſtultū impiū atq; oīa q̄ ad deū ptinebāt demoli=
ri.ſed tñ ad primā īcerceſſionē abigail femie prudētis
mox remiſit minas.reuocauit enſem in vaginā : neq;
aliq̄d culpe p tali piurio ſe ꝯtraxiſſe doluit.hec beda.
et ponitur in ca.22.q.4.ſi aliq̄d. Itē di.13.di.ca . Duo
mala.lꝫ cautiſſime oī mō ſīt ꝑcauenda . tñ ſi periculi
neceſſitas vnū ex eo ꝑpetrare cōpulerit:id debemus
reſoluere/qđ in minori nexu noſcitur obligari. q̄d aūt
leuius ex his q̄due grauiꝰ pure rōnis acumine inue=
ſtigemꝰ.e teñ dū piurare cōpellimur creatorē quidez
offēdimꝰ.ſed et nos tm̄modo maculamꝰ . cū vero no=
ſtris complemꝰ ꝓmiſſa ꝛ dei iuſſa cōtēnimus et proxi=
mis impia crudelitate noſcemꝰ ꝛ noſipos crudeliter
mortis gladio trucidamꝰ.hec ille.Et huic concordat
ābro.di.Unuſq̄ſq; rōnē ſimplicē ꝓferat vas ſuum i ſcti
ficatiōe poſſideat nec frēz cōſcriptiōe inducat ꝓbori.
nihil ꝓmittat inhoneſtū aut ſit ꝓmiſerit tolerabili⁹
ē ꝓmiſſū nō facē q̄ facē qđ turpe ſit.ſepe plerīq; ꝯſtri
gūt ſe iuriſiurādi ſacro.ꝛ cū ipi cognouerint ꝓmittē=
dū nō fuiſſe licitū:ſacri tñ cōtēplatione faciūt qđ ſpo=
pōderūt: ſicut pꝫ de herode q ſaltatrici ꝑmiū ꝓmiſit.
ꝛ crudel'r ſoluit turpe eſt ꝙ regnū p ſaltatiōe ꝓmittaꝶ.
crudele eſt ꝙ mors ꝓphē p iuriſiurādi religione dōa
tur. q̄to tolerabilius fuiſſet tali ſacro piuriū ſi tñ p=
iuriū dici poſſit ꝙ ebri⁹ inter vina iurauerat ꝙ ꝛ iura
tus inter ſaltātiū choros ꝓmiſerat:inferꝶ diſco ꝓphē
caput ꝛ hoc eſtimatū eſt fidei eſſe qđ amētie fuit.ꝛ poſt
pauca de iepte differēs. Mirabil' inquit neceſſitas q
pricidio ſoluiť.Meli⁹ eſt non vouere q̄ vouere id qđ
ſibi ijs cui ꝓmittiť nolit exolui.hec ambro.et poniť in
ca.22.q.4.vnuſq̄ſq;.Item eadē.q.ca.neceſſe. Neceſſe
inquit canō eſt ꝙ male iurans dignaꝫ pnīaꝫ agat eo ꝙ
nomen dñi cōtra ꝑceptū illius ſūpſit in vanū:q: in ex
odo ſcriptū eſt.neq; inſōtē hēbit cū dñs q aſſumpſerit
nomē dei ſui fruſtra ꝛ in Le.nō piurabis in noīe meo
nec ꝛ cetera.malū tñ qđ facturum ſe ſacro deuouerat
oīno non faciat:quia ſtulta vota fragēda ſunt.hec ibi
¶ Sexto dicitur iuramētū illicitū ex pſona iurantis 6.
cuiuſmōi ſūt pueri:quoꝝ iuramēta nō tenēt.vñ. 22.q.
5.pueri. Pueri inq̄t canō añ.14.annos non cogantur
iurare.puella q̄q; ſi in puerili etate ſita in domo prīs
ꝛ illo neſciēte ſe iuramēto cōſtrinxerit:ꝛ pr̄ ei⁹ vt au=
dierit ſtatim cōtradixerit:vota eius ꝛ iuramēta irri
ta erūt.hec ibi. ¶ Septimo dr̄ iuramētū illicitū ex p= 7.
ſona cui iuraꝶ:vt clericus layco quod nō lꝫ vñ.22.q.5.
nullus. Nullus inquit canō ex eccliaſtico ordine cuiq;
layco q̄cq; ſupra ſacroſctā euangelia iurare preſumat
ſed ſimpliciter cū ꝟitate ꝛ puritate dicat eſt eſt.nō nō.
ſꝫ ſi aliq̄d eſt qđ ſibi obijciaꝶ ꝓut iudicauerint q eiuſ=
dē ſūt ordinis corrigaꝶ āt expurgeꝶ.hec ibi. Octauo 8.
dr̄ iuramentū illicitū ex tp̄e.vñ 22.q.5. decreuit die=
bus inquit canon dñicis a.lxx.vſq; ad octauas paſche
ꝛ in.4.tēporib⁹.ꝛ in letania maiori.ꝛ in diebus roga=
tionū niſi de ꝯcordia ꝛ pace null⁹ ſollēniter iurare pre
ſumat.hec ibi. ¶ Nono dr̄ iuramentū illicitū propter 9.
carentiā veritatis:vt puta : qñ fl'm iuraꝶ et taliter iu=
rās ſcieť ꝓpter piuriū icurrit vñ piuriū ē veritat' ab=
negatio cū fraudulēta diuine atteſtationis acceptiōe
cōfirmata vel eſt mēdatiū cū atteſtatione diuina facta
vel inducta confirmatū. Et ſicut dicit Criſ.q piurare
patus eſt etiā q̄ꝫ piuret piurus videꝶ:q: de⁹ non ex opi=
bus iudicat:ſꝫ ex cogitationib⁹ ꝛ ex corde.hec criſo.
ꝛ poniť in ca.22.q.5.q piurare. Sed q̄ deteſtabile ſit
pctm̄ piurij oſtdi poteſt multiplici rōne. ¶ Primo ex 1.
hoc ꝙ piurus eſt ꝓdicioſus p infidelitatē quoad deū
ꝛ hoc oſtēdit holkot in lectura ſua ſu.ſa.lectione . 168.
primo ſic ꝓditio inquit foret magna. ſi ille qui habe=
ret ſigillū regiū ſignaret lr̄aꝫ pactionis quaꝫ rex maxi
me deteſtareꝶ:ꝛ ſi hoc faceret de ſigillo pape eſſet ex=
cōmunicatus ipo facto ꝛ brachio ſeculari tradēd⁹:ſꝫ
nomē dei eſt nobis cōmiſſū quaſi quoddā ſigillū ad te
ſtificandum ꝛ cōfirmandū veritatē. vñ Deut.6. Dñm
deū tuū timebis ꝛ illi ſoli ſeruies.ꝛ p nomen ei⁹ iura=
bis ſup.in veritate.in iudicio ꝛ iuſticia. Iere.4.vñ di
cit apl's ad heb.6.hoīes p maiorē ſuū iurāt ꝛ oīs con=
trouerſie eoꝝ finis ad confirmationē eſt iuramentum
Falſitas eñ eſt illđ qđ dñs maxime odit tā q̄ꝫ ꝯriū ſibi
qui eſt ꝟitas ꝛ iđ q nomē dei ad cōfirmādū ſſitatē aſſu
mit dei ꝓditor cōprobaꝶ. ¶ Scđo pꝫ idem ex hoc ꝙ q 2.

caſtrū dñi regis ſue fidelitati cōmiſſū volūtarie trade-
ret hoſtib⁹ regis ꝓditor regis eſſet. Sꝫ ſpūalit quaſi
caſtrū eſt nomē dei quod inuocam⁹ ⁊ ad qḋ refugim⁹
ī oī neceſſitate nr̄a. ꝓuer. 18. Turris fortiſſima nomē
dei ad ipſaꝫ curret iuſtus ⁊ exaltabit. Jſtud enī caſtrū
tradit hoſtib⁹ qn̄ demonibus et falſis hoīb⁹ ꝯmittit ad
3. ꝓbationē ſiue cōfirmationem falcitatis. ¶ Tertio ptꝫ
idē ex hoc ꝙ ꝗ dn̄ꝫ ſuū malitioſe diffamat et inuoluit
eū in crimē ꝓditor ei⁹ ē: ſꝫ ꝗlibet ꝓiurās quātū ī ſe eſt
diffamat deūꝫ in crimē inuoluit. qḋ ptꝫ ex hoc ꝙ ſcōꝫ
aug. Jurare eſt deū in teſtē inuocare: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝗ fiſt iu
rat deū falſe rei teſtē adhibet: ſꝫ cū teſtis ſic̄ rei falſus
ſit. ptꝫ ꝙ oīs ꝓiurās ꝗtū ī ſe ē deū fiſt facit ⁊ mēdacē.
⁊ inꝗtū in ſe eſt tollit a deo etiā ꝟitatem: ⁊ cū deus ſit
veritas ꝗtū in ſe eſt aufert illi diuinitatē ſuā: ⁊ ſic ta
lis ꝗtū ī ſe eſt. pl⁹ cōtēnit xp̄ꝫ ꝗ̄ ei⁹ crucifixores. Nā
ipſi intulerūt xp̄o tm̄ malū pene: ſꝫ ꝓiur⁹ blaſphemā-
do nitit eū inuoluere in malū culpe: qḋ deteri⁹ eſt: qꝛ
eſt quaſi maxima blaſphemia. Nā quātū ī ſe eſt ꝓiur⁹
nitit facere deū fiſt deceptorē: cū in noīe eius quaſi ꝑ
manū ei⁹ vult hoīes decipe. ⁊ hec blaſphemia tā abo-
minabilis eſt ꝙ nūꝗ̄ legimus diabolum tā auſū fuiſſe
illā cōmittere. Nā lꝫ diabolus mēdax ſit ⁊ ꝑ ei⁹ mēda
ciuꝫ hoīes ſeducat. tn̄ nuſꝗ̄ legit ꝙ ipſe mendacium
ſuū iuramēto confirmauit. ¶ Secūdo deteſtandū eſt
2. pctm̄ ꝓiurij ꝑꝑ hoc ꝙ ꝓiur⁹ iniurioſus ē ꝑ ꝓ̄ſitatē quo
ad ꝓximū. decipit eī iudicē ⁊ ſpoliat eū iure ꝗ eſt bo-
ne fidei poſſeſſor: ⁊ iō ꝗlibꝫ talis tenet reſtituere ꝟ
duodecī īſolidū. Frequēter eī videm⁹ ꝙ hoīes falſi
mun⁹ accipiūt ab vtraꝗ; pte ⁊ cōmittūt ꝓiuriū in leſio
nē ꝟitatis: ⁊ ideo tādē dei iuſto iudicio frequenter in
cidunt in deſꝑationeꝫ ⁊ frequenter ſubito moriuntur.
3. ¶ Tertio deteſtandū eſt pctm̄ ꝓiurij ꝑ hoc ꝙ ꝓiurus
eīs ꝑnicioſus ꝑ iniq̄tatē quo ad ſeipꝫ: ⁊ hoc dupliciter de
1. cā. ¶ Primo ꝙ ꝓiur⁹ tradit ſe diabolo: abrenuncians
oībus ſuis bonis opibus ꝟbis ⁊ oroīb⁹ ⁊ oībus ſuffra
gijs ſctōꝝ in celo ⁊ ī terra: niſi veꝝ ſit qḋ iurat. vn̄ hol
kot in le. ſua. li. ſa. lcōe. 168. Jlle inq̄t ꝗ ſciēter ꝓiurat
manū libro ſuppōit qua tāgit euāgelia: ⁊ illā diabolo
cōmēdat niſi dicat veꝝ. ⁊ ſic donec ille fructuoſe pēite
at de ꝓiurio illo man⁹ illa diaboli eſt: ⁊ qn̄cūꝗ; ſe ma-
nu illa ſignat: ipſe ſe ſignat manu diabolica et cibum
quē ipſe manu ſua bn̄dicit manu diaboli bn̄dicit: ⁊ iō
merito talibus dicit dn̄s ꝑ ꝓphetā. Eze. 13. maledicā
bn̄dictiōib⁹ vr̄is: ⁊ eadē rōne ſūt os oculi pedes ⁊ cete
ra mēbra ꝓiurātꝭ mēbra diaboli: ⁊ ſic cū ore diaboli lo
ꝗtur manducat et bibit. cū oculis diaboli videt: et pe
dibus diaboli ābulat: et cū oculis ꝓiurantis oculi ſint
diaboli. quid mirū et ſi oculi eius ſemꝑ ſint intenti ad
malum: ⁊ ſi os ⁊ pedes ꝓiurātis mēbra ſunt diaboli ⁊
quid mirū ſi pſ. de eis dicat. quoꝝ os maledictione ⁊
amaritudine plenū eſt. amaritudine. ſ. mēdacij ⁊ detra
ctionis ⁊ ſcādali ꝓximoꝝ ſuoꝝ. veloces pedes eorum
ad effundēdū ſanguinē. Jn miſſali eī ſuꝑ qḋ ꝓiurus po
nit manū ſuam quattuor ſcripta ſunt: vt dicit holkot
vbi. ſ. ſ. conſecratio corporis ⁊ ſanguinis chriſti. ſuffra
gia ſanctoruꝫ beatitudo bonorū. ⁊ damnatio reprobo-
rū. eſt ergo ſenſus iuramenti ſui niſi ſit veꝝ quod mō
iuro. nō iuuet me miſſaꝝ celebratio: nec ſctōꝝ depre-
catio: ſꝫ priuer oī futura btītudine bonoꝝ. ⁊ veniat ſuꝑ
me maledictio reproborū: ꝗ ponit Math. 25. Jte mat.
in 19. ⁊c. ſilr̄ ad libꝝ ꝓgēdo abrenūciat oībus greſſib⁹
quos pedib⁹ ſuis fecit: niſi dicat veꝝ et extēdēdo ma-
nū ſuā ad libꝝ abrenunciat oīb⁹ bonis opib⁹ ꝗ fecit:
niſi ſit veꝝ qḋ iurat. Oſculādo libꝝ abrenūciat oībus
ꝟbis et oronib⁹ quas deo fecit niſi etiā veꝝ ſit qḋ iu-
rat. Et ideo merito dr̄ Eccli. 23. Uir multū iurās re-
plebit iniq̄tate: ⁊ nō recedet a domo illi⁹ plaga. ¶ Se- 2.
cundo ꝓiur⁹ ꝑnicioſ⁹ eſt ꝗ ad ſeipꝫ. ⁊ ptꝫ ex hoc ꝙ cāꝫ
ſuā ꝓpriā deſtruit. Pro ꝗ notād ꝙ ſicut apo. d. 2. Coꝝ.
5. Oēs nos manifeſtari opꝫ añ tribunal xp̄i. ⁊c. Sed
expiēntia docēte in iudicio. 4. maxime iuuāt hoīeꝫ ad
ſniam obtinēdam. ſ. cauſe ſue ꝟitas: amicitia iudicis
teſtiū beniuolētia ⁊ aduocatoꝝ diligens induſtria. ex
quo ptꝫ ꝙ ꝓiur⁹ peſſime deſtruit cām ſuā quā hꝫ corā
ſūmo iudice deī minandā: qꝛ ꝓuocat ꝯ ſe veritateꝫ iu
dicē ⁊ teſtes ⁊ aduocatos ſuos. nā ꝗ fiſt iurat habebit
ꝯ ſe ꝟitatem quā deſerit. vn̄ pſ. Dilexiſti maliciā ſuꝑ
benignitatē magis iniquitatē ꝗ̄ loqui eq̄tatē: ꝓpterea
dn̄s deſtruet te in finē. Qui etiam falſe iurat deū ha-
bebit ꝯ ſe iudicē. ſ. deū ⁊ dn̄m ieſū xp̄m ꝗ conſtitutus
eſt iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Act. 10. Jtem Joh. 5. pa-
ter oē iudiciū dedit filio. Et qui fiſt iurat ꝑ ſancta euā
gelia vel ꝑ fidē vel ꝑ ſuā cōſcientiam habebit ꝯ ſe te
ſtes. Nā ſctā euangelia teſtiōnia ſūt ꝟitatis. fides etiā
⁊ conſcientia noſtra erunt teſtes noſtri: iuxta illud. 1.
Coꝝ. 1. Glia nr̄a hec eſt teſtimoniū conſcientie noſtre
Et qui fiſt iurat ꝑ ſanctos habebit ꝯ ſe aduocatos. ſ.
ſanctos qui nr̄i ſunt aduocati: ⁊ ſpecialr̄ qui iurat per
ſctāꝫ mariā virginē. vn̄ de illa canit mr̄ eccleſia noſtra
Eya ergo aduocata nr̄a. ſummū etiā aduocatū contra
ſe ꝓuocat ꝓiur⁹ qui falſe iurat per xp̄m vel per ſua
mēbra ꝑcioſa: qꝛ ipſe eſt ꝑcipu⁹ aduocat⁹ nr̄. iuxta il-
lud. 1. Jo. 1. Aduocatū habemus apud patrē ieſū xp̄m
ſed heu quid faciet ꝓiur⁹: quis ſecū ſtabit vl̄ ꝗs cau
ſam ſuam iuſtificabit in extremo iudicio in quo habe-
bit cōtra ſe veritatē iudicē teſtes et aduocatos ꝑ̄ſertī
cū tunc vix iuſt⁹ ſaluabit. 1. Pe. 4. ¶ Quarto deteſtā 4.
dū eſt pctm̄ ꝓiurij ꝓpter hoc ꝙ alij pctōres fugiunt
et timēt res ſacras ⁊ loca ſacra. ſicut fornicator timet
in eccleſia: vel in alio loco ſacro ſuum peccatum com-
mittere. ac etiā timent cōicari vel dn̄i corpus cū pctō
attrectare. ipſemet etiā diabolus timet res ſacras: ſꝫ
maledictus ꝓiurus ad cōmittēdū ſuū ꝓiuriū nō
timet intrare altare vel ſctā euāgelia tangere: imo alīꝗ
qn̄ nec ſuper ipm̄ ſacratiſſimū corpus xp̄i ꝓiurare: ſꝫ
miꝝ eſt ſalua clemētia ⁊ patiētia ſaluatoris ꝙ ipſa ter-
ra ſe nō aperit ⁊ deuorat eos in infernū viuētes. ſicut
quōdā vt videt ꝑ minori delicto deuorauit chore da-
thā ⁊ abirō. vt patet Numeri. 16. ¶ Quinto deteſtan- 5.
dum eſt pctm̄ ꝓiurij ꝓpter hoc ꝙ ꝓiurus deterior
eſſe videt illis qui ſunt in inferno: ꝙ ſic oſtendit. hꝫ eī
apoſtolus Philipp. 2. Jn noīe ieſu xp̄i oē genu flecta-
tur celeſtiū terreſtriū et infernoꝝ: ex quo ille qui ꝓiu-
rat in noīe ieſu xp̄i deū blaſphemat: talis vt videt de-
terior ē illis ꝗ ſunt in inferno. cū illi ꝗ ſūt in inferno in
noīe eius genuflectere dicent. ¶ Sexto deteſtandum 6.
eſt ꝓiurium ꝑꝑ hoc ꝙ maledictio diuina cadit ſr̄ ꝓiu-
ros. vn̄ zacha. 5. Ecce video volumen volans longitu
do eius. 20. cubitoꝝ: ⁊ latitudo eius decem cubitoꝝ: ⁊
⁊ dixit dn̄s ad me. hec eſt maledictio ꝗ egredit ſr̄ faciē
omnis terre: qꝛ oīs fur ſicut ſcriptuꝫ eſt ibi iudicabit:
⁊ oīs iurās ex hoc ſilr̄ iudicabit: ⁊ educam illum dicit
dn̄s exercituū: et veniet ad domum furis: et ad domū
iurantis in nomine meo mendaciter: et cōmorabitur ī
medio dom⁹ ei⁹ ⁊ conſumet eā ⁊ ligna eius ⁊ lapides
eius. Ex ꝗbus ptꝫ ꝗ̄ ꝑiculoſū eſt pctm̄ ꝓiurij. Et ſicut
dicit apoſtolus. Ro. 1. Non ſolū qui pctā agunt digni
ſunt morte: ſed etiā qui cōſentiūt agentib⁹. Sed ſicut
dicit aug. ꝗ pōt obuiare ⁊ ꝑturbare ꝑuerſos ⁊ non fa-
cit nichil aliud eſt ꝗ̄ fauere iniquitati eoꝝ: nec caret
ſcrupulo ſocietatis occulte: qui manifeſto facinori de-

ſinit obuiare. hec c augu. ⁊ ponit in ca.23.q.3.qui pt. Ex
iſto pʒ q̄ q̄ pt impedire aliquē a periurio: nō facit di
ligentiā ſuā ad ipſū impediēdū reus eſt piurij. Vñ le
uiti.5. ſi peccauerit aīa ⁊ audierit vocem iurantis: te
ſtiſq̄ȝ fuerit quod ipſe vidit/ aut cōſcius eſt niſi iudica
uerit portabit iniquitatē ſuā. Sup quo aug. hoc vide
tur inquit dicere hoīeȝ peccare: quo audiēte iurat ali
quo falſū: ⁊ ſcit eū falſū iurare ⁊ tacet. tunc aūt ſcit ſi ei⁹
rei de qua iurat̄ teſtis fuerit aut videns aut conſcius
fuerit. i. aliquo modo cognouit: aut oculis ſuis con-
ſpexit: aut illeipſe qui iurat illi iudicauit/ ita enim po
tuit eſſe cōſcius. hec aug. ⁊ po. in ca.22.q.5. hoc videt̄.
⁊ ſequit̄. Si vo iſte vrā dictū ē qui audit falſū iurare et
tacet delinq̄t mitomagis re⁹ eſt q̄ ad piurādū aliquē
cōpellit. Vñ augu. ille inq̄t qui puocat hoīeȝ ad iura-
tionē ⁊ ſcit eū falſū eſſe iuraturū vincit homicidā: q2 hoī
cida corpus occidit. ille vo aīam: immo ⁊ duas aīas: ⁊
ei⁹ quē iurare puocat ⁊ ſuā ppriā. ſcis veȝ eſſe qd di
cis: ⁊ falſū qd ille dicit. ⁊ iurare compellis: ecce iurat ⁊
piurat: tu quid inueniſti? q. d. nichil. immo ⁊ tu periſti
q̄ de illi⁹ morte ſaciari voluiſti. hec aug. ⁊ po. ī ca.22.
q.5. Ille q̄ hoīem. Verūtn̄ ſicut dicit idē. aug. q̄ exigit
iurationem multū intereſt ſi neſcit illum iuraturū falſū
aut ſcit. ſi eni neſcit ⁊ iō dicit iura michi vt fides ei ſit
non audeo dicere q̄ eſt pctm̄. tn̄ humana tentatio eſt.
Ille ei ſe ſuo piurio īterimit: ſȝ iſte manū īterficiētis
⁊ impreſſit ⁊ impulit. hec aug ⁊ po. in ca.22.q.5. qui e xi
git. Vñ legitur in floratio barth. titu. de iuramento. q̄
quidā homo fidelis ⁊ inocens accomodauit quādā rē
cuidā alteri quā ille ad terim ſtatutū reddere recuſa
uit: ⁊ ſe rem talē recepiſſe ab eo negauit: compulſuſq̄ȝ
ad iuramentū iurat ⁊ piurat. et ille creditor rem ſuaȝ
pdidit: ⁊ ipſe eadē nocte rapt⁹ eſt in ſōnis ad iudiciū:
requiſituſq̄ȝ eſt a iudice hoc mō: quare inq̄t puocaſti p
ximū tuū ad preſtandū iuramētū: quē falſū ſciebas iura-
turū? Rñdēs ille. negauit inq̄t rē meā. cui iudex meli⁹
inq̄t erat vt rē tuā pderes q̄ȝ vt aīaȝ ſuam falſa iuratione
ſciēter pimeres. pſtrat⁹ igr̄ tā acriter vgis cedi iuſſ⁹
eſt: vt in dorſo euigilātis plagaȝ veſtigia crudeliter
apperēt. hec ibi. Et ideo merito Criſo. omel.12. ope.
imper. ca.52. Iuramentuȝ inquit nunq̄ȝ bonū exitū hȝ
nemo autē pōt ſe iurando religioſe defendere egiſſe.
Sed forte dices. qd faciā non vult michi credere niſi
iuramēto. Adquieſce magis pecuniā pdere q̄ȝ anime
ſalutē. pcioſior videat̄ tibi deus q̄ȝ res tua: ſi rē perdi-
deris aliquā viuere potes. ſi deū pdideris. quomō vi-
ues? an neſcis: q2 qd iuratur⁹ dimittis pter timorē
dei maiorē mercedē habes p illo q̄ȝ ſi in elemoſinam
eū dediſſes: q2 qd cū maiori colluctatione facimus p
illo dignius coronemur. Ecce inſuper admoneo te ne
hoīem iurare cōpellas. recede ab eo. O inſipiens q̄ al
teȝ iurare cōpellis: neſcis qd agis. Ille ⁊ ſi piurauе-
rit cum lucro piurat: tu autē ſine lucro piurij illius p-
ticeps inueneris qui mētiri nō dubitat/ nec periurare
timet. Itē vos clerici audite q̄ iurantibus ſancta euā
gelia portatis. quō poteſtis ab illo iuramento eſſe ſe-
curi q̄ clarā datis occaſionē piurij. nunqd qui igneȝ
portat vñ cōplet̄ incendiū alien⁹ eſt ab incēdio/ aut qui
gladium porrigit vnde homicidium cōmittatur: nun-
quid non eſt ſocius homicidij? ſic q̄ occaſionem piurij
preſtat collega fit periurij ei⁹: ceſſet ignis ⁊ incēdiū
non fit ſubtrahe gladium et homicidium nō cōmitti-
tur. ſic tolle iuramentū et periurium non fit. hec ille
Vñ Iſi. in de ſum. bo. li.2. ca.31. Sicut inquit mentiri
non pōt q̄ non loquitur. ſic periurare non poterit q̄ iu
rare nō appetit. Cauēda eſt igitur iuratio. nec vten-
da niſi ſola neceſſitate. dū vſū iurandi facim⁹ crimen
piurij incurrim⁹. nūq̄ȝ ergo iuret qui ſe periurare ti-
met: multi dū loquūtur ſemper iurare delectant̄: dū
oȝ hoc tn̄ eſſe in ore: eſt eſt: nec nō. Ampli⁹ eſſe qd eſt
⁊ nō eſt: a malo eſt. multi vt fallant periurant ⁊ mētiū
tur: ⁊ hoīem incautū decipiūt. interdū ⁊ falſis lacri-
mis seducti decipiunt̄ ⁊ creditur dū plorāt: qbus cre
dendū nō erat. Plerumq̄ȝ ſine iuramēto loqui dıſponi
mus: ſȝ incredulitate eoȝ q̄ non credunt qd dicimus
iurare cōpellimur: taliq̄ȝ neceſſitate iurādi cōſuetu-
dinē facim⁹: ſunt multi ad credendum pigri qui non
mouent̄ ad fidē verbi: grauiter autē delinquunt q̄ ſi-
bi loq̄ntes iurare cogunt. q̄cunq̄ȝ arte vboȝ quiſq̄ȝ iu
ret. tn̄ de⁹ q̄ cōſciētie teſtis eſt/ ita hoc accipit ſicut il
le q̄ iurat̄ intelligit. hec ille. Qua autem pena tempo
rali puniend⁹ ſit piur⁹ penitēs de pctō ſuo oñdit fa-
bianus dicens. Quicūq̄ȝ ſciēs ſe periurauerit. 40. di
es in pane ⁊ aqua ieiunet. ſeptem annos cōſequentes
peniteat: ⁊ nunq̄ȝ ſit ſine pnīa: ⁊ nunq̄ȝ in teſtimoniuȝ
recipiatur. hec Fabi. ⁊ ponitur in cā.6.q.1. quicunq̄ȝ
¶ Decimo principaliter dicitur iuramentū illicitum
pter blaſphemiā noſtro ſaluatori illatā: vt puta q̄n 10.
iurat̄ p mēbra ſaluatoris dñi noſtri ieſu xpī. Sed pro E.
iſto eſt notandū q̄ ſcdʒ Hier. blaſphemia eſt vboȝ cō
tra deū inordiata platio. ⁊ cōſiſtit pncipalit̄ in trib⁹.
vȝ i malo ō deo ſentire/ vl̄ mala de eo pferre/ vl̄ irre
uerēter ſacra dei tractare. vñ ⁊ tribus modis fit blaſ
phemia. ſ. cū a deo remouet̄ quod ei cōuenit/ aut cuȝ
ei tribuit̄ qd ei nō conuenit/ ſiue cū tribuitur creature
qd creatori conuenit: qd eſt blaſphemia. Itē guil. pa.
in de vicijs. p.9. ſcdȝ aug. inq̄t blaſphemia ē q̄n aliqs
attribuit deo qd dei nō eſt: nos aūt hic intelligimus
blaſphemiā verbū i ↄtumeliā dei platū: vt cū aliquis
iratus vindicare ſe volēs de deo aliqua mēbra de ipo
irreuerenter nolat: q̄ taliter noiāda nō ſunt. hec ille.
Et nota q̄ pctm̄ blaſphemie fugiēdū eſt pter mul-
ta. ¶ Primo pter penā qua legit̄ dnm̄ puniſſe blaſ-
phemos. vñ Leui.24. legit̄ q̄ egreſſus eſt fili⁹ mulie 1.
ris iſraelitidis quem pepererat de viro egiptiaco inter
filios iſrael. iurgat⁹ eſt i caſtris in viro iſraelita. cūq̄ȝ
blaſphemaſſet nomen dei ⁊ maledixiſſet ei adductus
eſt ad moyſē q̄ miſit eū in carcereȝ donec noſceret qd
iuberet dñs. qui locut⁹ ē ad moyſen. d. Educ blaſphe
muȝ extra caſtra ⁊ ponēt oēs q̄ audierūt manus ſuas
ſuper caput ei⁹ ⁊ lapidet eū vniuerſ⁹ ppl̄s. ⁊ deinde
promulgauit dñs legē de pena blaſphemoȝ. d. Loq̄
re ad filios iſrael. di. Qui maledixerit deo ſuo porta
bit pctm̄ ſuū ⁊ qui blaſphemauerit nomen dei morte
moriet̄ ⁊ lapidib⁹ opprimet eū oīs multitudo populi
Itē refert brūs Gre. in.4. li. di. q̄ qdam hō tenere di
lexit filiū ſuū q̄nq̄ȝ ānoȝ q̄ cōſuet⁹ erat blaſphemare
nomē dñi ſicut a prē didicit ⁊ quadā die cum pr̄ eius
teneret eū in brachijs ſuis clamauit puer: ecce nigri
homines venūt q̄ me tollere volūt. q̄ cū hoc dixiſſet
nomē dei blaſphemauit. ⁊ ſtatī a demonio capt⁹ ē. ⁊ ſi
de⁹ in puero. 5. ānoȝ pctm̄ illō ſic vindicauerit nūqd
pcet adultis ⁊ diſcretis: q̄ hoc pctm̄ committūt? Itē
narrat guil. pa. in de. vi. p.6. de quodā milite ludēte ad
alearū: q̄ dū occaſione ludi p oclos dei iurauit pri⁹
oclus a capite exiluit ⁊ in aleariuȝ cecidit. Itē legit̄ in
flo. bar. titulo de iuramētis. q̄ qdā religioſus duceba
tur ab āgelo in ſpū vſq̄ȝ ad caſtellū qddā. īgreſſuſq̄ȝ ca
merā interiorē nihil oino vidit p̄ter ei⁹ tenebroſitatē
Aperuit aūt angel⁹ feneſtrā ⁊ ecce vidit militē ō pri
bus vvigorniē nup defūctū quē bn̄ cognouerat et ait
angel⁹ ei. ne tieas p his q̄ viſur⁹ es ptector ei tu⁹ ſū.

Ecce venerūt teterrimi q̄ſi milites lāceis igneis ⁊ irruē
tes i militē cōfodiebāt: ⁊ dilacerabāt q̄ſi ad pl'uerē. mi
les aūt horribiles emiſit clamores admodū tonitrui/ ⁊
p⁹ puſillū ſurrexit integer: ⁊ ſtabat miſerabilr vt pri⁹.
dixitq̄ȝ angel⁹ ad virū religioſū. has penas paſſur⁹ eſt
quotidie ineternū: q2 ſp iurauit p lāceā xp̄i. liuerq̄ȝ ſi
ue ſtim. ⁊ nō exhibuit reuerētiā ſaluatori debitā: q̄ pro
eo paſſ⁹ eſt. et lācea pforſus. hec ibi. ¶ Scdo fugiēdū
2. eſt pctm̄ blaſphēie ꝑꝑ igratitudinē q̄ ē i eo q̄ deū blaſ=
phemat. vn̄ duplr igrat⁹ ē blaſphem⁹. Pmo q2 i mēbro
illo deū ſhonorat in q̄ de⁹ eū p̄ ceteris creaturis hōra=
uit. ſ. i lingua. Scdo igrat⁹ eſt blaſphem⁹ reddēs xp̄o
malū p bn̄ficio ſue miſericordiſſime icarnationis. vn̄
tales dicit holkot in lec. ſua li. ſa. lcōe. 186. ſiles ſt cui
dē vxori igrate p q̄ vir ſu⁹ poſit⁹ erat i colliſtergio cu
ius opprobriū deſcēps ei vxor cōtinue i ꝓpauit. Iſtā
inqt do. iſti imitati videt̄ q̄ xp̄o ſuor̄ vſneq̄ȝ fatue iurā
do ꝑpant q̄ nullaten⁹ ſuſtinuiſſet: niſi p pctis nr̄is. vn̄
Eſa. 53. Ipſe eni vulnerat⁹ eſt ꝑꝑ iniqtates nr̄as. Et iō
ipſe iā dicere pōt cū ꝓpheta de talibus ingratis. Po
ſuerūt aduerſū me mala p bonis: ⁊ odiū p dilectione
mea. ¶ Tertio fugiēdum eſt pctm̄ blaſphemie ꝓpter
3. hoc: q2 blaſphem⁹ deterior eſſe videt̄ oib⁹ creaturis
Alie enim creature deū laudant ⁊ bn̄dicunt oſtēdendo
dei potētiā: bonitatem: ⁊ ſapientiā: ⁊ nō ſolum deum
laudant ⁊ benedicunt: ſed etiam ad eū laudādū hoies
inuitāt. vn̄ Greg. Mirū eſt inqt qualiter hō deū non
laudat: cū ois creatura ad eū laudādum ſemꝑ inuitat
Vn̄ valde miſer eſt hō blaſphem⁹ ſpāliter ꝓpter hoc
linguā accepit: vt deū laudaret. ⁊ tn̄ deum non laudat
ſed cōtra admonitionē aliar̄ creaturar̄ eum blaſphe
mat. ¶ Quarto fugiēdū eſt pctm̄ blaſphemie: ꝓpter
4. hoc q̄ immediate cōtumeliam xp̄o cōfert in ꝓpria
ꝑſona vbi alij pctōres ſibi cōtumeliā cōferūt i ſeruis
vel i reb⁹ ſeruor̄ ſuor̄. ſicut homicida cōtumeliā ſibi
ꝯfert i ſeruis ſuis/ ſiue raptor/ ſiue fur cōtumeliā ſibi
cōfert in rebus ſiue in poſſeſſionib⁹ ſeruor̄ ſuor̄: ſed
blaſphem⁹ deo contumeliā infert in ꝓpria ꝑſona: ⁊ iō
valde multū diſplicet deo pctm̄ blaſphemie. ¶ Quin
5. to fugiendū eſt pctm̄ blaſphemie ꝑꝑ hoc q̄ peccatum
iſtud eſt pctm̄ diabolicum: ⁊ quaſi loquela infernalis/
cuius ſignū eſt horripilatio quā facit illud peccatū in
audiētib⁹. vn̄ eccli. 27. Loq̄la multū iurās horripila=
tionem capiti ſtatuet/ ⁊ irreuerentia illius obturatio
aurium. Vn̄ ſatis videt̄ q̄ diabolus in blaſphemijs lo
quitur q̄ñ ex hoc audiēs horripilationē hȝ. ⁊ ſicut ali=
quis lingua anglicana anglican⁹ ꝓpēdit: ſic blaſphem⁹
ex loq̄la ſua de familia diaboli eſſe dinoſcitur: ⁊ ad in=
fernū videt̄ ꝑtinere. vn̄ ſicut dictū eſt petro Mat. 26.
Vere ex illis es: nā ⁊ loquela tua manifeſtuȝ te facit:
ſic poteſt dici de blaſphemo. Vere ⁊ tu de inferno es
Nam ⁊ loquela tua te manifeſtum facit. illi enim q̄ in
inferno ſunt blaſphemant deū ꝓpter magnitudinem
dolor̄. Vnde apoca. 8. blaſphemauerunt deū celi pre
doloribus ⁊ vulneribus ſuis ſicut enim filij dei aſſue
ſcunt hic bn̄dictioni ⁊ laudi diuine volētes addiſcere
officiū i terris: qd̄ facturi ſunt in celis. Sic filij diabo=
li aſſueſcūt blaſphemijs quaſi addiſcētes hic in mun=
do officium qd̄ facturi ſunt in inferno. vn̄ ⁊ in hoc pn̄t
filij dei diſtingui a filijs diaboli: q̄ filij dei non pn̄t ſi=
ne magno dolore tolerare q̄ pater eor̄ a blaſphemijs
vulneret̄ ſiue ſagittet̄. Filij vo diaboli non curant q̄n=
uis audierint patrē ſuū ieſuȝ xp̄m taliter ab ipſis vul=
nerari. ⁊ iſtud oñdit Guil. pari. in deuicijs pte. 9. p ta=
le exemplū. Sicut inquit quidā diues vxorē hn̄s: ⁊ ex
ea tres filios ſcd̄m ſuā eſtimationē. cui vxor eius cum
quadā die litigaret cū eo obiecit q̄ ipſe credebat q̄
tres filios haberet: ſed tn̄ vnus illorū filius ſu⁹ erat.
Requiſita ab eo quis eor̄ filius ſu⁹ eſſet: noluit vxor
iudicare. deinde cum pater infirmaretur vſq̄ȝ ad mor
tem: ⁊ vxor defuncta eſſet: ipſe condens teſtamentum
ſuum omnia legauit illi qui filius eius erat. poſt mor
tem vero eius facta eſt contētio inter illos tres filios
cuius eſſet hereditas. quilibet enim dicebat q̄ ipſe
erat filius verus. et ideo ſua deberet eſſe hereditas.
Vnde cum cauſa dilata eſſet ad iudicem: precepit iu=
dex vt pater mortuus alligaretur ad arborem: et ille
qui directius ſagittam in eum mitteret: hereditatem
paternam haberet. Vnde alligato patre ad arborem:
duo ex illis ſagittauerunt eum. Tertius videns pa=
trem ſagittari offenſus eſt vltra modum contra alios
duos et dixit q̄ nullomodo patreȝ ſagittaret. ex quo
cognitum eſt q̄ ipſe erat filius illius: et data eſt ei he
reditas. Sic certe filij dei nō poſſunt ſine magno do=
lore tolerare q̄ blaſphemantes patrē ſuū ieſum xp̄m
ſagittent iuramentorum ſagittis: ſed filij diaboli ſi=
ne aliqua compaſſione tot ſagittarum ictibus q̄tum
in ſe eſt vulnerant chriſtum: quot horribilibus iura=
mentis membra ſua dilacerant: de quor̄ quolibet cō=
queritur dn̄s per ꝓphetam Thren. 3. dicens. Teten=
dit arcum ſuum ⁊ poſuit me quaſi ſignum ad ſagittā:
tales eñ blaſphemi bene figurantur. 2. Re. 16. vbi le=
gitur q̄ ſemei gradiebatur maledicens regeȝ dauid:
⁊ mittens lapides cōtra eū. Spūaliter ſemei interpre
tatur vanū. ⁊ ſignificat falſum chriſtianum qui nomen
xp̄i periurat in vanum. Nam vt dicit leo papa in quo=
dam ſer. qui ſe chriſtianū dicit et opera xp̄i non facit:
ipſe ſe ſeducit: ⁊ veritas non eſt in eo. Vnde apoca. 3.
Nomē habes vt viuas: ⁊ tn̄ mortuus es: tales quoti=
die maledicūt deum blaſphemoſis iuramentis. q̄ tot
lapides ꝓijciunt in deū. quot blaſphemias cōtra deū
dicunt. ⁊ ſi hoc verū eſt certe vt eſtimo nunq̄ȝ aliqs ri
baldus vel latro bannitus/ vel electus eſt de bona ci=
uitate vilius q̄ȝ xp̄s eijcitur de ſocietate blaſphemo=
rū: quod bene figuratum eſt. 3. Regū. 21. vbi legitur q̄
naboth p quē figuratur xp̄s electus eſt extra ciuitatē
et lapidibus obrutus/ ⁊ ſicut patet ibidem achab et
ieſabel qui fecerunt eum taliter lapidari vitam ſuam
miſerabiliter finierunt. ¶ Sexto fugiendum eſt pec= 6.
catum blaſphemie propter hoc q̄ illi qui delectantur
deum blaſphemare iudeis deteriores eſſe vident̄: nā
iudei conſuetudinem habuerunt q̄ audita blaſphe=
mia aures ſuas obturauerunt ne audirēt blaſphemiā
Actuum. 7. Cōtinuerunt aures ſuas. ſupple ne blaſ
phemias audirent/ ac etiaȝ in ſignum magni doloris
ſcindebant veſtimenta ſua audita blaſphemia Vnde
Matthei. 26. Tunc princeps ſacerdotum ſcindebat
veſtimenta ſua dicens. blaſphemauit. Super quo di=
cit Auguſtinus. Non minus peccāt qui blaſphemāt
chriſtum regnantem in celis: q̄ȝ qui eum crucifixerūt
ambulātem in terris. ¶ Ex quo patet q̄ falſi chriſtia
ni deum blaſphemantes iudeis ſunt peiores immo ⁊
falſi chriſtiani ſic blaſphemi per ſanctiſſima chriſti mē
bra iurantes: vt videtur horribilius peccant q̄ȝ iudei
⁊ etiā gentiles xp̄m crucifigētes. Et hoc oſtēdo qua=
druplici rōne. ¶ Primo ſic. Illi licet ex ꝑuerſa volun 1.
tate: tn̄ xp̄i voluntariam paſſionē executi ſunt. ſed iſti
ex blaſphemie ſuperbia chriſtum mēbratim dilacerāt
ipſo hoc omnino prohibēte. ¶ Secūdo: quia illi chri 2.
ſtum dei filium neſciuerunt: vt teſtatur apoſtolus: ſȝ
iſti xp̄m ieſum eſſe verum deū ⁊ hominē recognoſcūt. 3.
¶ Tertio q2 illi beneficium dei quaſi ignorantes non

acceptauerunt :ſed iſti tan᷈ꝙ familiares domeſtici be
neficia ſacramētalia accipiētes ꝓditorie xp̄m dn̄z ſuū
blaſphemant. ❡ Quarto q2 illi xp̄m paſſibilē formam
4. ſerui habentē tanq̄ꝫ blaſphemū occiderūt:ſed iſti xp̄z
impaſſibilē in celo glorificatū quē vere ſciūt eſſe deuz
ꝛ regem hoīem ꝛ dn̄m oīm creaturaꝝ ꝛ iudicem viuo
rum ꝛ mortuoꝝ.iterum crucifigere non deſiſtunt.ta=
les etiam deteriores eſſe vidētur iuda traditore. Nā
iudas pro triginta denariis xp̄m ſuū deum vendidit:
ſed blaſphemi ꝓ nichilo ad oē verbū ocioſum ipſum
membratim quotidie lacerant. Tales etiam deterio
ris conditionis videnī eſſe canibus. Nam canis maxi
me rabidus ꝗuis mordet et lacerat ſibi nocentes ex
traneos:tamen magiſtro ſuo et ſibi benefacienti par=
cit. Tales demonibus deterioris conditionis eſſe vi=
dentur. Nam certe vt eſtimo non eſt aliquis demō ita
obſtinatus in inferno quin ſi conſideraret xp̄m tanta
beneficia ſibi feciſſe ſicut fecit ingratis hominib⁹ eru
beſceret lacerare latera xp̄i modo quo modernis tem
poribus falſi xp̄iani mēbratim ip̄m lacerant .qd᷑ vide=
tur eſſe verum ex hoc ꝙ diabolus adiuratus in nomi
ne trinitatis increate mentiri non audet:ſed heu fal=
ſi xp̄iani in tam.modica reuerentia nomen dei habent
ꝙ nedū verenī ſua mendacia illo nomine ſancto cōfir
mare:ſed etiam mēbra ſui corporis aſſumpti de virgi
ne membratim lacerare. Et non dubiū quin tales ma=
ledicti ſunt a deo ꝛ niſi ſe emendauerint damnabiles
ad ſuppliciū eternum.ꝛ hoc ꝓbo ſic. Quilibet contē=
nens ꝛ blaſphemans deū eſt maledictus a deo/et me
rito damnandus :ſed quilibet cōſuetudinaliter iurās
per membra chriſti contemnit dominū3.igitur quilibꝫ
talis eſt maledictus:ꝛ niſi ſe emendauerit damnādus
eſt.minorem ꝓbo videlꝫ ꝙ quilibet iurans cōtemnit et
blaſphemat deū. Et primo ꝓbo ꝙ talis cōtēnit deum
Nā vt dicit Hieroſi.in quadā ep̄la ad demetridē vir=
ginē. Apertus contēptus dei eſt facere ꝓhibita:ꝛ iuſ
ſa nō facere:ſed cū tranſgreſſio mandatorū dei ſit ꝓ=
hibita et eorū obſeruantia iuſſa ptꝫ ꝙ quilibet iurans
ꝑ membra xp̄i tranſgrediēs mandatū dn̄i cōtēnit. Et
iam ꝓbo etiam ꝙ quilibet talis blaſphemat deū ſcꝺꝫ
Hiero.blaſphemare eſt remouere a deo quod ſibi cō=
uenit:aut attribuere deo quod ſibi non conuenit:ſꝫ q̄=
libet iurans ꝑ mēbra xp̄i remouet a deo qd᷑ ſibi conue
nit.igiī quilꝫ taliter iurans blaſphemat deum.maio=
rem probo. Dicit eñ Criſo.omel.12.ope. imp.ꝙ quic
q̄d eſt illud ꝑ qd᷑ q̄s iurat hoc ille deificat.igiī iurans
ꝑ mēbra xp̄i.ꝛ cū mēbra chriſti nō ſunt deus: ſed par=
tes q̄ntitatiue corporis xp̄i ptꝫ ꝙ quilꝫ iurās ꝑ mēbra
chriſti auferendo a deo quod ſibi ſoli cōuenit blaſphe
mat deū. Et ex iſtis ptꝫ ꝙ quilibet conſuetudinaliter
iurans ꝑ mēbra xp̄i tā contēnit deū q̄ꝫ etiam blaſphe=
mat deum. Et cū ſcriptura dicat Thob.13. Maledicti
erūt qui contempſerint te ꝛ cōdēnati erunt q̄ blaſphe=
mauerint te.ptꝫ ꝙ tales cōſuetudinaliter iurātes ma
ledicti ſunt a deo:ꝛ niſi ſe emendauerint ad ſuppliciū
eternum merito condemnandi. ❡ Item ꝙ predicto
modo blaſphemātes ſunt maledicti: ꝓbatur ſic. Qui
non diligit dominum ieſum chriſtum eſt maledictus/
ſed nemo diligit dn̄m ieſum xp̄m niſi qui mādata dei
ſeruat.igitur qui mandata dei nō obſeruat/eſt maledi
ctus. Maiorē ꝓbo. Dicit enim Apo.1.Cor.16.q̄ non
diligit deū anathema ſit.ſed iſtud dictū ap̄li eſt dictuꝫ
ſpiritusſancti qui mentiri nō pōt.iuxta illud Mat.10.
Non enim vos eſtis qui loquimini: ſed ſp̄uſſanctus q̄
loquitur in vobis.igitur iſtud dictuꝫ ap̄li eſt verū. Et
minorem prioris ꝯñe ꝓbo ſic. Dicit enim xp̄s Johā.
14. Qui habet mandata mea et ſeruat ea/ ipſe eſt qui
diligit me.q.d.et nullus alius :q2 vt dicit ap̄ls.1.Jo=
han.2.q̄ dicit ſe noſce.id eſt diligere deum et manda=
ta eius non cuſtodit mendax eſt :ſed iſtud dictū ap̄li
eſt dictum ſpiritusſancti.igitur verum eſt ꝙ qui non
cuſtodit mandata dei deū non diligit.et tunc ex prio
ri ꝯñe arguiī ſic.qui non diligit deū maledictus eſt:
ſed nemo diligit deū niſi qui mandata eius obſeruat.
igiī q̄ mandata dei non obſeruat eſt maledictus. Iſta
ꝯña eſt bona:et totū añs eſt verum vt probatū eſt:igiī
et ꝯñs.et tunc vltra ille eſt maledictus qui mandata
dei non cuſtodit:ſed quilꝫ iurans conſuetudinaliter ꝑ
membra chriſti tranſgreditur mandatum dei igitur
quilibet talis eſt maledictus. ❡ Cōfirmatur ratio ſic.
Dicit enim ꝓpheta. Maledicti qui declinant a man=
datis tuis:ſed quilibet conſuetudinaliter iurans per
membra chriſti a mandatis dei declinat: et mandata
tranſgreditur:igitur quilibet talis eſt maledict⁹. Et
ideo tales maledicti blaſphemi quouſqꝫ ſe emendarēt
deberent a ſuperioribus eccleſie tanq̄ꝫ excommunica
ti/ab eccleſia:ꝛ a cōione fideliū expelli. Nam vt dicit.
ca.22.q.1.ſi quis. Si quis per capillum dei vel per ca
put iurauit.vel aliquo alio modo cōtra deum blaſphe
mia vſus fuerit : ſi in eccleſiaſtico ordine eſt/deponа=
tur:et ſi laycus anathematizetur. Et ſicut dicit Hie=
ro.ꝛ ponitur in ca.24.q.3. Certum eſt. Anathema ni=
chil aliud eſt q̄ꝫ a deo ſeparari ꝛ diabolo tradi. Ex quo
patet ꝙ tales deberent a deo et ab eius eccleſia per
cenſuras ſeparari Cōfirmatur. Dicit enim ca.3.q.4.
Engeltrudam: datur intelligi ꝙ anathematiſati in=
telligendi ſunt non ſimpliciter a fraterna ſocietate:ſꝫ
etiam a corpore xp̄i quod eſt eccleſia omnino ſepara=
ri :et certe ſupiores qui executionē hui⁹ ſentētie non
faciunt ꝛ negligūt videntur ꝓpter eoꝝ negligentiam
in eandem ſententiam incidere. Unde.23.q.4.qui po
teſt. Qui poteſt inquit canon obuiare et perturbare
peruerſos et non facit/ nichil aliud eſt q̄ꝫ cōſentire im
pietati eorum. Et ſicut dicit apoſtolus Romanoꝝ.1.
Non ſolum qui peccata agunt digni ſunt morte:ſed
etiam qui ſunt conſentientes agentibus. Item in lege
ciuili ſtatuit imperator ꝙ blaſphemi pena mortis pu
niretur:vt patet in autentico vt nullus luxurietur.
colla.6. Sed heu multi ſunt tam de ſuperioribus q̄ꝫ
et inferioribus eccleſie qui nedum executionem hui⁹
ſententie non faciunt/ſed etiam voluntarie ꝑmittunt
ſuam ꝓpriam familiā ꝛ in ſua ꝓpria p̄ſentia hanc dā=
noſam blaſphemiā quotidie perpetrare:tales enim ſi
miles ſunt ſacerdotibus ſcribis ꝛ phariſeis qui gau=
debant ꝛ nō compatiebātur de illuſione ꝛ blaſphemia
in p̄ntia eoruꝫ per ſuos crudeles miniſtros xp̄o illata
conſpuētes in faciē eius/dantes ſibi alapas ꝛ pcutiē=
tes caput eius.et vndiqꝫ q̄ꝫ doloroſiſſime:flagellantes
ſic ei vidēt ꝛ audiunt miniſtros ſuos xp̄m blaſphemā
tes ꝛ membratim dilaniantes per horribilia iuramē
ta:qd᷑ non eſt minus pctm̄ q̄ꝫ xp̄m crucifigere.vt dicit
Auguſtinus/ꝛ tñ nichil compatiuntur nec refrenant
nec corrigunt ſuos impios miniſtros:ſed rident/gau
dent ꝛ delectant eoſipſos audire ac etiam multotiens
in pernicioſum exemplum ꝛ in augmentationem ſue
ꝓprie damnationis ipſimet idē faciunt. Iſti etiā ſimi=
les ſunt philiſteis:de quib⁹ Judicū.16.legiī ꝙ erue=
runt oculos ſanſonis:ꝛ fecerunt ipſum ludere coram
eis:hinc inde ceſpitando.ſic iſti tam omiſſione debi=
te,correctionis aut malo exemplo et fauore eruerunt
ambos oculos ſp̄uales ſuoꝝ ſeruientium:videlꝫ ocu=
lum dextrū quo reſpicerēt celeſtia ꝛ ſiniſtrum quo re=

ſpicerent penas inferni. ꝛ ſic talis cec⁹ ludit corã eis.
nunc inania verba garrulãdo nũc mẽdacia nunc ſcur
rilia referẽdo ꝛ oia dicta ſua blaſphemoſis iuramen=
tis cõfirmãdo. Sed certe ſicut dicit aug. ſententialr
in epla ad iulianũ comitẽ. Sicut Sanſon per philiſte
os cecat⁹ fuit occaſio mortis coꝝ: ſic tales ipſi mini=
ſtri in iniqtatib⁹ ſuis excecati per ſuos iniquos magi
ſtros erunt eis occaſio ruine niſi reſipiſcant ꝛ tandẽ
dãnatiõis eterne. vñ legitur. 1. Reg. 2. ꝙ hely hñs fili=
os impios ꝛ non debite eos correxit / ſed remiſſe ini=
quitatẽ coꝝ redarguit dicẽs. quare facitis res huiuſ=
cemodi q̃s ego audio res peſſimas ab oi pplo. nolite
filij mei. ſ; nõ audierũt vocẽ patris. ꝛ ideo voluit deus
occidere eos. vñ vt dicit Hiero. ſup eodẽ. Hely qꝛ nõ
debite filios ſuos correxit apd̾ diſtrictũ iudicẽ ſemet
ipſum cum filijs ſuis crudeli dãnatione percuſſit. Et
ideo merito btũs aug. in epla ad iulianum comitem.
q̃ſo inqt mi frater q̃ſo oibus tibi ſubiectis ꝛ bone vo=
luntatis in domo tua a maiori vſq; ad minorẽ amorẽ
ꝛ dulcedinẽ regni celeſtis / ꝛ timorẽ gehẽne annũcies
ꝛ de coꝝ ſalute ſollicitus ac vigil exiſtas qꝛ pro oibus
tibi ſubiectis qui in domo tua ſunt rationẽ dño red=
des. annuncia pcipue: impera: ſuade eis vt caueant ſe
a ſuperbia: a detractione: ab ebrietate: a fornicatiõe:
a luxuria: ab ira: a periurio: a cupiditate: q̃ eſt radix
oim vicioꝝ. Nã vt dicit aplſ. 1. Theſſal. 6. Si qs ſuo
rũ ꝛ maxime domeſticoꝝ curã nõ h; fidẽ negat et eſt
infideli deterior. Et ex predictis p; aliqualis decla=
ratio quarte ſpẽi auaricie. ſ. periurij qd̾ opponit̃ vir=
tuti religiõis q̃ eſt pᷓ virtutis iuſticie ꝛ phibetur per
illud mandatũ. Nõ aſſumes nomen dei tui in vanum.

¶ Capitulum. 18. de mercatoribus / mercationibus ꝛ
fraudibus que in eis fiunt.

Quinta ſpecies auaricie eſt
fraus que frequenter fit in merca=
tione q̃ et alio noie negociatio ap=
pellatur. Et eſt mercatio ſiue nego
ciatio reꝝ tpaliũ venalis permuta=
tio / vel eſt ſecularis ambitio ꝛ ſolli
citudo circa tẽporaliũ venditionẽ
ꝛ emptionẽ ſolũmodo cã lucri. Unde vt dicit phũs. 1.
ethicoꝝ. negociatio q̃ eſt reꝝ tpaliũ pmutatio duplex
eſt. Prima quaſi naturalis ꝛ neceſſaria p quã fit ꝯmu
tatio rei ad rem vel reꝝ ꝛ denarioꝝ propter vite ne=
ceſſitatẽ: ꝛ talis mutatio non ꝓpꝛie ptinet ad nego=
ciatores. ſ; magis ad yconomos ꝛ politicos: q̃ habẽt
ꝓuidere domui ſue vel ciuitati de rebus neceſſarijs,
ad vite ſuſtentationẽ. Et dr̃ policia ſiue yconomia. i.
politica prouiſio / ſiue yconomica. ꝛ ſic negociatio bo
na eſt licita ꝛ meritoria nihil importãs i ſui rõe vicio
ſũ vl̾ ꝯtrariũ ꝯriũ. vñ nihil phibet lucrũ moderatũ or
dinare aliquẽ neceſſariũ ꝛ honeſtũ. ſicut cũ aliqs mo
deratũ lucrũ qd̾ negociãdo querit ordinat ad domus
ꝛ familie ſue ſuſtentationẽ virtuoſã vel ad ſubuenien
dũ egentibus ꝛ ſpãlr̃ fidei domeſticis. vel etiã cũ ali
qs negociationi intendit pp publicã vtilitatẽ ne res
neceſſarie ad ſuſtentationẽ patrie deſint ꝛ lucrũ ex=
petit moderatũ nõ tanq; finẽ ſed tanq; ſtipendium la
boris. Unde vt dicit guil. par. in de vicijs parte. iiij. Or=
dinauit de⁹ vt nulla terra ſibi ſufficiat in oibus vite
neceſſarijs. ꝛ cã ẽ. vt cũ alia terra ei ſubuenit cariorẽ
eã hẽat ꝛ mutua int̃ eas caritas pfectius nutriat̃. ſed
talis ſubuẽtio ſine mercatiõe / ſine negociatione / q̃ eſt
reꝝ tpaliũ venal̾ pmutatio fieri nõ põt. ꝛ iõ iſta mer=
catio ſiue negociatio vt docet phũs. 1. politicoꝝ eſt
laudabilis. qꝛ deſeruit naturali neceſſitati ad publi=
cã vtilitatẽ ad patrie ſubuẽtionẽ: et ad vite ſuſtẽtatio
nem. ¶ Alia vero eſt ſpẽs mercationis ſiue negocia=
tiõis q̃ eſt reꝝ tpaliũ venalis ꝯmutatio rei ꝓ re vl̾ q̃=
rũcũq; reꝝ ꝓ denarijs non pp publicã vtilitatem, vl̾
vite neceſſitatẽ: ſed tñmõ pp lucrum temporale que=
rendum. ꝛ hec cõmutatio ꝓpꝛie videtur pertinere ad
negociatores. Et dr̃ ꝓpꝛie negociatio ſiue mercatio
que iuſte vituperat̃ ꝓ eo ꝙ deſeruit cupiditati q̃ ter=
minũ neſcit. ſ; in infinitũ tẽdit ꝛ creſcit. qꝛ vt dr̃ Eccl.
5. Auarus non implebitur pecunia. Et ideo negocia
tio ꝓpꝛie ꝛ p ſe conſiderata in ſui rõe quãdam h; tur=
pitudinẽ inquantũ importat finẽ inhoneſtũ. Nam qui
finẽ vltimũ ſue negociationis in lucro tñ cõſtituit qd̾
pcipue videtur ſi rẽ aliquã ꝯparat ſola intẽtiõe vt ca
rius illã vendat ꝛ pcipue itegrã ꝛ imutatã tũc eſt ne
gociatio illicita ꝛ inhoneſta. qꝛ ſolũ naſcit̃ ex intẽtiõe
cupida q̃ ſemp eſt pctm / vel cũ vn⁹ itm indiget re vel
pcio rei alicui⁹ ꝙ his carere nequeat / et alius hoc p=
uipendẽs aut cari⁹ vendit aut vilius emit in proximi
detrimentũ: tunc grãdi⁹ eſt pctm ꝛ caritatis venenũ:
qꝛ cedit in dãnũ pxi manifeſte et videt̃ eẽ ꝯ legem na
turalẽ. vñ dr̃ Mat. 7. Oia quecũq; vultis vt homines
vobis faciant ꝛ vos facite illis. Et de mercatiõe ſiue
negociatione iſto ſcd̾o mõ dicta pñt intelligi vba ſcti
iohannis criſo. ope. imper. omel. 31. vbi dicit ꝙ homo
mercator nũq; põt placere deo. et ideo nullus xpian⁹
fidelis põt eſſe mercator / aut ſi voluerit eſſe mercator
ꝓiciat̃ de eccſia dei dicẽte ꝓphã. qꝛ non cognoui ne=
gociatiões introibo in potẽtias dñi q̃admodũ ei qui
ãbulat inter duos inimicos volẽs ãbob⁹ placere ꝛ no
lens ſe cõmẽdare ſine maliloquio non põt eſſe. eſt eñ vt
male loquat̃ de illo ꝛ illi vt male loquant̃ d̾ iſto. ſic qui
emit ꝛ vendit ſine mẽdacio ꝛ piurio eẽ nõ põt. neceẽ eſt
vt hic iuret ꝙ nõ tñ v; res quã emit. alter iurat qꝛ tñ
v; res quã vẽdit. hec ille. S; ꝓ vlteriori dclaratiõe iſti
us mõi ſpẽi mercationis ſiue negociatiõis ẽ notãd̾ ꝙ
ſpãlr̃ quatuor mala habũdãt in talib⁹ mercatoribus.
¶ Primũ eſt ꝙ vẽdunt vltra iuſtũ preciũ q̃to carius 1.
pñt ꝛ emũt citra iuſtũ preciũ q̃to vilius pñt. Et iſtd̾
vt dicit Guil. par. in de vicijs parte quarta: excludit
deũ a mercatoribus et facit eos ydolatras eſſe. Nam
inqt ex quo aliqs nullũ reſpectũ h; ad deũ vel ad fra
ternã caritatẽ in ſua negociatione ipſe ſeruitiũ quod
deberet deo impendere diuitijs impendit qd̾ indubi=
tanter eſt ydolatrare. vñ aplſ Ephe. 5. d. Auaritia eſt
ydoloꝝ ſeruitus. Uerũtñ ſi cedat cõtract⁹ in vtilitatẽ
emptoris ꝛ detrimentũ vẽditoris: vtputa cũ aliquis
multũ idiget hr̃e rẽ alteri⁹ et ipſe al̾ lederetur ſi re
illa careret in tali caſu iuſtũ preciũ vtilitatis eſt attẽ
dẽdũ nõ ſolũ ad rẽ que vẽdit̃ ſ; etiã ad dãnũ quod ven
ditor ex ei⁹ carẽtia cõſeqtur. Unde i tali caſu res licite
põt vẽdi plus q̃ valet haberi. ſilr̃ ſi qs emat rẽ aliquam
non vt vendat poteſt eñ hoc in caſu licite facere / vl̾ qꝛ
rem in aliquo meliorauit / vel qꝛ preciũ rei eſt mutatũ
ſcd̾m diuerſitatẽ loci vel tẽporis / vel ꝓpter periculũ
ꝛ laborẽ quibus tranſpoſuit ſe transferendo rẽ de lo=
co ad locũ. ꝛ ſcd̾; hoc nec eſt emptio nec venditio iniu
ſta vt dicit ſctũs Thomas. 2. 2. q. 77. ¶ Secundum
malum quod abundat in mercatoribus eſt mendaciũ. 2.
cui⁹ peccati grauitas p; ſupra in tertia ſpecie auari=
cie. Dictis ibidẽ adijciendũ eſt illd̾ quod dr̃ Eccl. 20.
Potior eſt fur q̃ aſſiduitas viri mendacis. Item pro
uerbiorum. 21. Qui congregat theſauros lingua men
dacij vanus et excors eſt et impingÿetur ad laqueos
mortis. ¶ Tertium malum quod abundat in merca= 3.

toribus eſt pcūrſū. cuius pctī grauitas pȝ etiā ſupra
in quarta ſpecie auaricie. De iſtis duob⁹ malis que ī
mercatoribus abūdant pōt intelligi illō prouerb.20.
Malū eſt malū ē dicit oīs emptor. malū eſt dicit pri=
mo mētiendo. malum ē dicit ſecundo piurando. Iſta
eñ duo mala cū multis alijs iniqū abūdant hodie in
mercatorib⁹ ꝙ mltī eorū vt dicit Guil. par. in de vi=
cijs pte quarta. Non ſunt minus mali raptoribus vel
vſurarijs. vnde inqt hodie impletū eſt illō qō legitur
Apocal.13. de beſtia quā vidit Johēs/ ꝛ de qua dicit
ꝙ ne quis poſſet emere/aut vendere niſi habeat ca=
racterē nois beſtie/aut numeꝝ nois ei⁹. Spūalr hec
beſtia diabol⁹ eſt/cui⁹ nois caracter falſitas ſiue mē
daciū eſt. iuxta illud Joh.8. Diabol⁹ mendax eſt ꝛ pa
ter eius. Illi ergo caracterē diaboli hñt q̄ dicunt ꝙ
nō pñt emere vel vendere niſi mētiant vel periurent.
Et numeꝝ nois ei⁹ q̄ dicunt ꝙ nō pñt emere vel ven
dere niſi iuſtū p̄ciū excedant: ſed tales attēderēt ꝙ ſi
cut dr̄ Apoca.14. Si acceperit caracterem beſtie in
fronte ſua/in mente ſua/ſiue in v̄bo qō de mente p=
cedit/ aut in manu ſua: id eſt in opatiōe hic bibet de vi
no ire dei. id eſt de pena pñti in calice ire ipſius ꝛ cru
ciabitur igne ꝛ ſulphure in conſpectu āgeloꝝ ſctōꝝ
ꝛ ante cōſpectū agni: ꝛ fumus tormētoꝝ eoꝝ aſcēdet
4. in ſcla ſclorum. ¶ Quartum malū quod abundat in
mercatoribus eſt furtum quod per fraudes in ſuis
emptionibus ꝛ venditionibus cauſa lucri multiplr̄ ꝛ
frequenter cōmittūt. ¶ Primo cōtingit fraudē fieri
1. in tali contractu qñ vendit vna res pro alia ꝑpter ſi=
militudinem vnius ad alterā/ vtputa ſi auricalcū ſiue
falſum aurū pro auro puro ꝛ bono vendatur. De quo
Eſa.1. Argētū tuū verſum eſt in ſcoriam/ꝛ vinū tuuȝ
mixtum eſt aqua. vel ſi vēdatur aial infirmū pro ſano
ſiue cibus ſiue potus malus pro cibo ſiue potu bono.
Vñ de iſtis dicit Amb. in lib. ſuo de officijs. Regula
iuſticie manifeſta eſt ꝙ a vero nō declinare virū opor
teat nec dāno iniuſto afficere quemq̄ȝ. nec aliquid do
lo annectere rei ſue. Et in oībus predictis tenet ven
ditor ad reſtitutionē: ſi aliquid ſciuerit de defectibus
vel ſi poſt venditionē dicti defectus ad ei⁹ noticiā pue
nerint. et idē intelligendū eſt de emptore. vñ cōtingit
qñq̄ȝ venditorē ex ignorantia vel negligentia vendere
rem magis valoris in loco rei modice valoris: vtputa
aurū in loco argenti/vel aurū in loco auricalci. ꝛ tunc
emptor ſi cognoſcat iniuſte emptū ad reſtitutionem
tenetur. Nā vt dicit Aug. ꝛ ponitur ī ca.14. q.6. ſi res.
Si res inquit propter quā pctīn ſit reſtitui poteſt. et
ſi non reſtituatur penitentia non agitur: ſȝ ſimulat. ſi
aūt veraciter agit nō dimittit pctīn niſi reſtituat abla
tū. hoc eſt vt dixi ſi reſtitui pōt. ꝛ eadē ratio eſt de de=
fectu q̄ntitatis: vtputa qñ res deficit de debito ponde
re vel menſura qō contingit de rebus venditis per
falſa pōdera ꝛ menſuras de q̄bus poſtea eſt tractādū
Sed hic forte q̄rit aliq̄s an mercator teneat manife=
ſtare defectus quos nouit in rebus venditis. ¶ Pro
quo notandum ꝙ hanc q̄ſtionē mouet Tullius lib.3.
de officijs ca.12. vbi inq̄rit an vir bon⁹ et honeſtus de=
beat patefacere vicia reꝝ ſuaꝝ in venditione an cela
re? Et reſpondet dicens/ ꝙ ille eximius phūs antipa=
ter. Oīa reꝝ vicia in venditione patefacienda dixit p
eo ꝙ hō hoībus ſicut ſibiipſū ꝯſulere dēat ex inſtinctu
nature ꝛ rōis dictamine: ſed rō eñ poſtulat ne q̄t inſi
dioſe ne quid ſimulatorie ne q̄d fraudulēter fiat inter
hoīes. In cuius ſententie confirmationem dicit xp̄s
Math.7. Oīa q̄cunq̄ȝ vultis vt faciant vobis hoīes/
et vos facite illis. Et ideo hortatur nos apls̄. 1. Teſ.
4. Ne q̄s ſupergrediat neq̄ȝ circumueniat in negocio
frēm ſuū qm̄ vindex eſt dñs de oībus his. Unde vt te
ſtat Aug. in de ſerm. dñi in monte in principio: hmōi
mercatores auari in iudicio a rectiſſimo iudice nun
cupantur maledicti ꝛ ꝑtereūtes eoꝝ habitacīa nō di
cūt. Bñdictio dñi ſup vos. Infelices igit ſūt merca=
tores auari qui ꝑꝑ res tranſitorias in dānationē per=
petuā dilabunt: ſed felix miſericors cū in hac virtute
nō ſubſtātiā ſȝ affectū de⁹ reqrat. ¶ Scdō contingit
fraudē fieri in tali cōtractu qñ res vendēda vel emen 2.
da deficit a debita q̄ntitate pondere vel menſura qō
cōtingit ꝑcipue ꝑ fraudes quas faciūt circa ſtateras
pōdera/ꝛ mēſuras. Vñ in talib⁹ vt dicit Guil. pariſi.
in de vicijs parte.4. tripl̄r fit fraus in ponderibus et
mēſuris. ¶ Uno mō cū q̄s hȝ pondera diuerſa: ſcȝ ma
iora/ꝛ minora. ꝛ vendit minora ꝛ emit ad maiora. Hāc 1.
fraudē fieri prohibet dominus Deuterō.25.d. Non
habebis in ſacculo tuo diuerſa pondera magis ꝛ mi
nus. nec erit in domo tua modius maior/et minor. pō
dus habebis iuſtum/et verum/et modius equalis. et
verus erit tibi vt multo viuas tempore ſuper terraȝ
quaȝ dñs tuus dederit tibi. Abominabitur enim dñs
eū qui facit hec ꝛ auerſatur oēm iniuſticiam. ¶ Se=
cundo fit fraus in talibus cū q̄s hȝ iuſtā mēſurā/ꝛ iu= 2.
ſtū pondus ſed male tñ cū illis menſurat/vel ponde=
rat ſicut faciunt caupones q̄ menſuram implent ſpu
ma: et mercatores q̄ fraudulōſis ſubtilitatibus impe
diunt ſtaterā a ſua rectitudine. de falſe eñ menſuran=
tib⁹ loquit ꝓpheta Mich.6.d. Ignis eſt in domo im
pij/et theſauri iniquitatis/et menſura minor ire ple=
na. Sup quo Guil. par. quantū inquit menſure ſub=
trahit. tātū ire ꝛ offenſe diuine acquiritur. ¶ Tertio
fit fraus in p̄dictis cū q̄s ꝓcurat vt res quam ad pon 3.
dus oꝫ vendere ſit ponderoſior vt faciūt illi q̄ lanam
madefaciūt et certe illi q̄ talib⁹ fraudib⁹ vtūtur ī pō
derib⁹/ꝛ mēſuris nitunt dei ordinationē peruertere:
vñ vt dicit Guil. par. vbi ſupra. ꝑ mēſuras pondera
et ſtateras deberent ea q̄ ſūt iniq̄/ꝛ iniuſta ad iuſticiā
ꝛ equitatē reduci. vñ mēſure ꝛ pōdera quaſi inſtrumē
ta ſunt iuſticie ꝛ equitatis. Vñ in ſignū ꝙ deus voluit
oīa q̄ inequa ſunt et iniuſta ad equitatem/ꝛ iuſticiā re
duci. Oīa in mēſura/ꝛ numero/ ꝛ pondere diſpoſuit.
Sap.11. Ex quo pȝ ꝙ fraudē in talib⁹ faciētes diſpo=
ſitionē/ꝛ ordinationē dei nituntur peruertere. Et idō
merito vt docet Criſo. ope. imper. omel.31. Talium
ſubſtantia aut illis viuentibus eſt peritura/ aut malis
heredib⁹ diſſipāda/aut ad extraneos/aut ad inimicos
eoꝝ hereditas eſt ventura. Non pōt ad bonū profice
re qō congregatur ex malo. quēadmodū ſi triticū vel
aliā ſpeciē grani cernis in cribro dū huc/ꝛ illuc agi=
tas eū. grana oīa paulatim cadunt deorſum ꝛ in fine ī
cribro non remanet niſi ſtercus ſolum. ſic eſt de ſub=
ſtantia negociatorum quia dum vadūt et veniunt in=
ter emptionem ꝛ venditionē minuunt. Unde prouer.
11. Alij diuidunt ꝓpria et ditiores ſunt. Alij rapiunt
nō ſua et ſemꝑ in egeſtate ſunt. ꝛ ideo in nouiſſimo ni
hil eis remanet niſi ſolum pctīn. hec ille. Unde in con
firmationem huius ſentētie dicit dñs per prophetā
Mich.6. Nunquid iuſtificabo ſtaterā impiam et ſac=
celli pondera doloſa. In quibus diuites eius repleti
ſunt iniquitate. ꝛ habitantes in ea loq̄bantur mēdaciū/
ꝛ lingua eoꝝ fraudulēta in ore eoꝝ: et ego igitur cepī
ꝑcutere te ꝑditione ſup pctīs tuis. tu comedes ꝛ nō
ſaturabis/ꝛ humiliatio tua ī medio tui: ꝛ cōprehēdes
et non ſaluaberis/ꝛ quos ſaluaueris in gladium dabo.
tu ſeminabis ꝛ nō metes/tu calcabis oliuā ꝛ nō vnges

ris oleo ⁊ muſtũ ⁊ nõ bibes vinũ. Sʒ p eo q̃ miſericors dñs. ſicut teſtaẗ propheta Ezech. 18. nõ vult mortẽ pctõris: ſed vt magis cõuertatur ⁊ viuat. idõ p̃cipit pctõribus a p̃dictis fraudibus ſe abſtinere Leui. 19 d. Ego dñs deus veſter nolite facere iniquũ aliqd in iudicio/ in rła/ põdere/ ⁊ menſura/ ſtatera iuſta/ ⁊ equa ſint pondera iuſtus modius/ ⁊ equus ſextarius. Ego dñs deus veſter q̇ eduxi vos de tra egypti. i. de tenebris inferni. cuſtodite oĩa p̃cepta mea et vniuerſa iudicia: et facite ea. ego dñs. In iſta enim auctoritate recitanẗ oĩa mẽſurarꝫ gñã. Nã rła menſuraẗ pãn⁹ põdere metallũ ⁊ q̇cquid ponderatur in mẽſura liquida in ſtatera moneta ſpẽs et hmõi in modio granũ ſal et hmõi. In oĩbus eñi iſtis p̃hibet dñs fraudẽ fieri: ⁊ vt nulla fraus fieret in p̃dictis ex parte emẽtis vel vendẽtis ordinaẗ viceçomites ſeneſcali maiores et balliui et ceteri iudices ſupiores ⁊ inferiores ad corrigẽdum iuſte oĩes defectus in hmõi ſcḋm legis diuine exigẽtiã. Et notabiliter cõſiderãdũ eſt q̃ in predicta auctoritate in qua p̃hibet dñs fraudẽ fieri in iudicio ⁊ in menſuris ⁊ in ponderibus ſe dñm dixit vt timerẽt vẽdẽtes ⁊ ementes in p̃dictis fraudẽ facere ac etiam iudices qui eorũ defect⁹ corrigerẽt iuſte iudicare cũ ſcirent ſe habere dñm cui nulla fraus poſſet latere et qui fradẽ in talibus abominatur: dicente ſcriptura. puerb. 11. Statera doloſa abominatio apud deum. et pondus equum voluntas eius. Super quo Guiller. pariſieñ. Non vocamus abominationem omne illud quod diſplicet alicui: ſed quod valde diſplicet.

4. ¶ Quarto principaliẗ fit fraus in p̃dicto contractu emptionis ⁊ venditiõis qñ mercatores q̇buſcũqʒ ſophiſticationib⁹ ſiue ſubtilitatibus p̄curãt vt res venalis appareat alterius modi q̃ʒ ſit ſicut ɔtigit ĩ mercatoribus q̇ tenebroſa loca eligũt ĩ q̇b⁹ pãnos vł alia mercimonia vendere p̄ponunt ne defectus illorũ ab emptorib⁹ pcipiantur ⁊ in iſto manifeſte ſe oſtendunt filios tenebrarꝫ. Vñ Johã. 1. Oĩs q̇ male agit odit lucem/ et non venit ad lucẽ ne arguãtur opera ei⁹. Et p eo q̃ ſicut dr̃ Sap. 11. Per q̇ peccat hõ p hec ⁊ torquet Et ideo merito de quibʒ tali finaliẗ dicet dñs angelis ſuis. Proijcite eum in tenebras exteriores. Nam de talibus dr̃ Johanñ. 3. q̃ dilexerunt magis tenebras q̃ʒ lucẽ: ⁊ p eo q̃ tenebras dilexerũt. ideo eternaliẗ tenebras habebũt. vñ ⁊ de q̇bʒ tali dr̃ in p̄s. 48. Introibit vſqʒ in progenies patrũ ſuorꝫ ⁊ vſqʒ in eternum nõ videbunt lumẽ. Et ideo ſcḋm cõſiliũ Criſo. omel. 26. Tu q̇ xp̃ianus es/ fuge forꝫ vt nec patiaris fraudẽ nec facias. ſi autem paſſus fueris fraudẽ vel iniuriam ipſa res te compellit aliũ defraudare ſiue nocere. nam ſi iniuriam paſſus fueris/ difficile eſt vt alteri tu non noceas. prima igiẗ laus xp̃iani eſt alienũ eſſe a foro ⁊ nullam cauſam h̃re cum illo. vñ Ap̃ls. 1. Teſſa. 4. Rogo vos ſtudiũ h̃re quietis ⁊ negocij proprij et operandi manibus v̄ris vt nullius deſideriũ ſit vobis ad eos q̇ foris ſunt. hec ille. Vñ et in confirmatiõẽ huius ſãcti doctoris ſententie dicit Apoſtolus. 2. Timotheũ. 2. Nemo militãs deo implicat ſe negocijs ſecularibus vt ei placeat cui ſe probauerit.

¶ Cap̃. 19. de prudentia carnis aſtutia/ et dolo/ et fraude quomodo differunt.

SUb hac quinta ſpecie auaritie ſcʒ fraude compᵉhenditur prudentia carnis/ ⁊ mundi aſtutia et dolus que ſic diſtinguntur. Prudentia eñi que eſt virtus eſt recta ratio agibiliũ in comparatione ad finẽ hũane vite quem neceſſe eſt primo ſtatuere. deinde de medijs cõuenientibus ordinare quibus poſſit ſequi finis ille. deinde fit executio mediorꝫ p quã vltimo finis adipiſciẗ et ita illud qḋ eſt primũ in intentione eſt vltimum in executione. Et conſimilis proceſſus eſt in vicijs oppoſitis prudentie q̇ ſimilitudinem habent cum prudẽtia puta in prudentia carnis et aſtutia. Nã primo ſtatuiẗ finis ad quem ordinatur actus: ſcʒ aliquid delectabile ſcḋm carnẽ vel vtile ſcḋm mundũ: et ſi dictus finis ſit principaliter intentus tãq̃ʒ vltimus ⁊ non relatus in deũ tũc prudẽtia carnis eſt pctm̃ mortale. vñ Ro. 8. Prudentia carnis mors: q: ſapientia carnis inimica eſt deo: legi eñi dei nõ eſt ſubiecta. Si vero delectabile ſcḋm carnẽ/ vel ſcḋm mũdũ ponaẗ finis intentus ab aliquo circa quẽ inordinate afficiẗ: ſed nõ intendiẗ tanq̃ʒ vltim⁹ finis tũc prudẽtia carnis eſt pctm̃ veniale q: nõ facit auerti a deo lʒ inordinate cõuertatur ad carnẽ/ vel ad mũduʒ. poſito eñi fine quẽ quis intendit excogitat vias p quas illũ poterit adipiſci. et ſiquidẽ ille vie nõ ſunt vere: ſed ſimulate/ et ficte. talis machinatio dr̃ aſtutia q̇ ſemp falſis medijs vtitur ⁊ fictis et aliquotiẽs dr̃ prudẽtia: ſed cõiter accipiẗ in malo. vñ Greg. li. 4. moral. exponẽs illud Job. 12. Derideẗ iuſti ſimplicitas dicit ſic. Sapientia huius mũdi eſt cor machinationibus tegere ſenſum verbis velare q̇ falſa ſunt quaſi v̓a oſtẽdere. ⁊ q̇ v̓a ſũt q̃ſi falſa demõſtrare. Hãc prudentiã deteſtatur apl̃s. 2. Corꝫ. 4. d. Abdicamus occulta dedecoris nõ ambulãtes in aſtutia neqʒ adulterantes verbũ dei: ſʒ in manifeſtatiõe veritatis cõmẽdantes noſipſos ad oẽm cõſcientiã hoĩm coram deo. Excogitatis vijs de acq̇rẽdo finẽ intentũ ſeq̇tur executio quã neceſſe eſt eſſe vitioſam. et ſiquidem fit p v̓ba dr̃ dolus. ſi ſit p facta dr̃ fraus. lʒ dolus aliqñ eſſe in corde dr̃. ſcḋm p̄s. Dolos tota die meditabantur. Itẽ Eccl. 19. Interiora eius plena ſunt dolo. Aliqñ v̓o dolus dr̃ eſſe in facto ſcḋm illud p̄s. Vt dolum facerent in ſeruos eius. Diſtinguẽdo tñ dolũ a fraude magis p̄prie dol⁹ cõſiſtit in v̓bo: ſcʒ qñ vnũ in corde tegiẗ/ et aliud in ore loquiẗ: et fraus in facto. ſcʒ qñ vnũ agitur: et aliud ſimulatur. Prudentia igr̃ carnis ponit finẽ indebitũ aſtutia media perueniendi ad finẽ quem dolus exequitur verbo/ et fraus facto.

¶ Cap̃. 20. de vſura et ſpeciebus eius.

SUb quinta ſpecie auaricie ſcʒ fraude etiam continetur vſura. Vñ vſura eſt q̇dq̇d vltra ſortem rei mutuate pacto recipitur exigiẗ vel ſperatur. Vltra ſortem dico. i. vltra ſolidum rei integere accõmodate. Hec deſcriptio elicitur ex decreto 14. q. 3. Si feneraueris ⁊ duobus capitulis ſequentibus ex verbis Auguſt. Hieronymi. et Ambroſi. Item extra in antiquis de vſuris conſuluit. ¶ Sed vt iſta deſcriptio melius intelligatur/ eſt notandum q̃ quedam ſunt res que habentur ex mutatione quarum vſus conſiſtit in commutatione que eſt diſtractio earumdem/ vt aurum/ argentum: vel eſt ipſarum rerꝫ cõſumptio vt vinũ triticũ oleũ et hmõi nõ h̃ita vſu frue

ctū. ſʒ in ipo vſu comedēdi ⁊ bibendi cōſumunẗ et in
talibus nō dʒ ſcorſum cōputari vſus a re. ſʒ cuicunqȝ
cōcedit vſus talis rei cōceditur ⁊ ipſa res. ⁊ pp hoc in
talibus p mutuū invitente transfert dominiū. Sʒ alie
ſunt res quaꝝ nō transfert dn̄iū in vtentē nec eſt vſus
eaꝝ cōſumptio earūdē: cuiuſmodi ſūt domus que lo=
cantur ad habitandū terra: ad colendū aīalia: ad labo
rādū. ⁊ cetera talia vſufructum hn̄tia. Et eſt vſufru=
ctus reddit⁹ ſtipendiū vel pūctus q̄ ex talibus reb⁹/
vel ꝑ talibus ſuſcipiuntur. vn̄ qui loquat agrum dn̄i
vel iumentū vſum ſuum dare videẗ ⁊ pecuniā accipe
nō tn̄ ſuū dominiū alienare: ſed lucrū ꝑ lucro ꝯmuta
re. et ideo in talib⁹ nō ſufficit reddere rē cōſimilē ſpe
cie: ſed eādē aīo ⁊ nūero ⁊ ꝑ cōmodo qḋ habetur. ſiue
ex eaꝝ vſu hr̄e ſperaẗ licitū eſt aliq̄d rōnabiliter vltra
ſortē recipere. ſʒ in priorib⁹ reb⁹ q̄ hn̄tur ex mutatiōe
⁊ p quaꝝ mutationē trāſfertur dominiū invtentē. non
reqritur ſolutio eiuſdē rei in numero ſʒ ſufficit ſolu=
tio rei cōſimilis ſpeciei/ vt pecuniam ꝑ pecunia: vinū
ꝑ vino/ ⁊ triticū ꝑ tritico/ ⁊ in talib⁹ ꝑ vſu ſiue ꝑ mu=
tatione nō lʒ aliq̄d vltra ſortē recipere. Nā ſi aliquis
ſeorſum venderet vinū ⁊ ſeorſū vſum vini eandē rem
bis venderet ⁊ iniuſticiam faceret et vſurā. ac etiaʒ ſi
qs mutuaret decē modios tritici/ vel decem lagenas
vini in hyeme et in meſſe et in vindemiatione quinde
cim acciperet iniuſticiā ⁊ vſurā ꝯmitteret. hoc tn̄ ſcḋʒ
Januēſ. in ſuo catholicō vbi vſura. Sic intelligendū
eſt: ſi plus valeant in meſſe quindecim modij tritici/
vel in ipſa vindemia quindecim lagene vini ſecunduʒ
commune foꝝ q̄ʒ in hyeme: alias ſi fiat commenſura=
tio dati ⁊ accepti ad valorē pecunie non erit vſura. ſʒ
equalis cōmutatio. ¶ Sed hic forte q̄reret aliq̄s q̄re
nō eque licite poſſum donū gratuitum ab eo cui gra=
tuitus extitit ſicut ab eo q̄ michi ſpōte aliq̄d daret de
ſuo etiam ſi illud ſperaſſem accipe licite et retinere
poſſem igitur et ab eo cui beneficus extitit mutuum
cōcedēdo licet michi aliquid expectare recipere et re
tinere. Hinc dicitur ꝙ hāc q̄ſtionē mouet Januēſ. in
ſuo catholicon vbi vſura. Et reſpondit dicens ꝙ ab
eo cui beneficiū cōtuli/ lʒ michi tn̄ ſperare ⁊ accipere
q̄ʒ ſibi feci ⁊ non plus q̄cq̄d vtilitatis contingit ei de
illo qḋ ſibi mutuū dedi vltra menſurā mutui ex pecu
nia mutuata vel ceteris reb⁹ vſufructū nō habētib⁹:
qꝛ illḋ qḋ de tali re nō acq̄riẗ nō eſt fruct⁹ illi⁹ rei: ſed
hoc cōtingit ex induſtria ei⁹ q̄ ſagaciter pecunia vel
tali re vſus fuit. Induſtriā aūt eius vendere ei nō de=
bes ſicut nec ꝑ ſtulticia eius minus expetere: ſʒ tn̄ ſi
ſpōte ex vi gratitudinis ⁊ amicitie aliq̄d vltra ſortem
conferre velit mutuāti licitū eſt illud accipere dū tn̄
nō fit ex parte mutuātis ex intentiōe nec ex pacto ta
cito vel expreſſo. ¶ Et eſt inſuꝑ notandū ꝙ q̄ʒuis il=
licitū eſt mutuare pecuniā vel alias res vſufructib⁹
carentes ad vſurā. Tamen ſcḋm Januēſ. vbi prius il
le q̄ vſuras dat ⁊ mutuū accipit ad ſubuentionem ꝓ=
prie neceſſitatis non peccat: quia non volūtarius vſu
ras dat: ſed quaſi coactus neceſſitate. nec dat vſura=
rio occaſionem vſuras accipiendi ſed mutuandi: nec
placet ei vſurarum acceptio: ſed mutatio que eſt ſue
neceſſitatis ſubuentio vel alterius et hoc licitum: qꝛ
quamuis inducere hominem ad peccatum ſit illicitū
quia hoc eſt quodammodo cōſentire peccato: tamen
vti peccato alterius ad bonuʒ eſt licitum. ſic enim de=
us peccatis hoīm vtitur ad bonū: qꝛ non permitteret
malū fieri niſi ex eo elicere poſſʒ bonū. vt dicit Aug.
in ſuo Enchiridion. Et ideo Aug. publicano querēti
vtrū liceret vti iuramento eius q̄ per falſos deos iu=
rat in quo manifeſte peccat diuinā reuerentiā eis ad=
hibēdo. Reſpondet dicēs. ꝙ q̄ vtiẗ fide illi⁹ qui per fal
ſos deos iurat non ad malū. ſʒ ad bonū nō pctō illi⁹
ſe ſociat q̄ per demonia iurauit: ſed poti⁹ pacto bono
q̄ fidē neceſſariā ſeruauit. ſic eodē modo ex malo vſu
rarij/ eliciẗ aliqḋ bonū: ſcʒ neceſſaria ſubuētio indigē
tis. ille tn̄ q̄ recipit vſuras mortaliẗ peccat: quia hoc
eſt cōtra legē nature: ꝯ legē moſaycam: ac etiā ꝯ legē
euāgelicā. Et ꝙ illud ſit ꝯ legē nature teſtatur phūs
1. politicoꝝ. d. ꝙ vſurario acquiſitio pecunie eſt maxi
me ꝯ naturā. vn̄ ſcḋm legē nature diues pauperis ne
ceſſitati vt ſuiipſius ſubuenire tenetur. dicente xp̄o:
Math. 7. Oīa quecunqȝ vultis vt faciāt vobis homi
nes et vos facite illis. Hanc legem videntur adimple
re creature inanimate. Nā experientia docente fluui⁹
inueniens vacuitatem fouee nō pertranſit donec eaʒ
adimpleuerit. vn̄ natura intantū abhorret vacuū ꝙ po
ti⁹ q̄ʒ remaneret aliquis locus vacuus in terra ignis/
vel aer q̄ ſunt elementa leuia naturaliẗ accēdentia de=
ſcenderent ad replēdū illā vacuitatē. ac etiam potius
q̄ʒ remaneret aliquis locus vacuus in aere terra et
aqua q̄ ſunt elementa grauia naturaliter deſcendētia
aſcēderēt ad replēdū illū locū vacuū. Et iſtud manife
ſte ptʒ de illo experimento phiſico aque deſcendētis
in vrinale. vn̄ accipiatur aliq̄ candela aſcēſa et figatur
in aliquo vaſe. ⁊ deinde ponatur aqua in eodem vaſe
fere vſqȝ ad medietatē candele: et tunc accipiatur vnū
vrinale ⁊ cooperiatur candela ardens cū vrinali ita ꝙ
os vrinalis cooperientis candelā fundū vaſis tangat
et ſtatim ignis candele actione ſua naturali corrum=
pet aerem exiſtentē in vrinali: quo corrupto ſtatim ne
remaneat vacuum ibi aqua aſcendit et extinguit can=
delam. et ſic replet locum aeris corrupti ab igne: ſed
miſer auarus homo ex ſua abundantia nō replet va=
cuitatē penurie indigētis proximi. et in hoc videẗ ma=
nifeſte agere cōtra legē naturalem. Scḋm etiam le=
gem moſaycā teneẗ diues pauperi ſine vſuras accō=
modare. vn̄ Exo. 22. dicit dn̄s. Si pecuniam mutuam
dederꝭ ꝑplo meo paupi q̄ habitat tecū nō vrgebis eū
quaſi exactor nec vſuris opprimes. Itē Leui. 25. Pe
cuniam non dabis fratri tuo ad vſuram et frugū ſuꝑ
abundantiā nō exiges. Itē Deut. 23. Fratri aūt abſqȝ
vſura id quod indiget cōmodabis vt benedicat tibi
dn̄s de⁹ tuus i oī ope tuo. ¶ Scḋm legē etiam euan=
gelicam teneẗ indigētiā paupeꝝ ſine vſura diuites
reuelare. vn̄ Luce. 6. dicit xp̄s Mutuum date nichil
inde ſperantes ⁊ erit merces vr̄a multa et eritis filij
altiſſimi. ¶ Inſuꝑ eſt notandū ꝙ ſcḋm Guil. pariſiē. B
in de vicijs parte. 4. Uſure due ſunt ſpecies. vna ma=
nifeſta de qua prius dictum eſt. Alia vero palliata q̄
ſeptem modis cōmittitur. ¶ Primo modo quādo ali 1.
quis in loco pignoris pro certa pecunia vino tritico
vel alia re quacunqȝ vſufructu carente accipit gran=
giam terrā iumentum vel quācunqȝ rem vſufructum
habentē ea conditione ꝙ fruct⁹ ⁊ pūctus ex illis ꝯtin
gentes ſibi cōuerteẗ quouſqȝ fuerit ſibi ſolutū i quo
pacto q̄cquid ex illis vltra ſolidum recipitur vſura ē.
ſcḋm Guil. paſ. ¶ Scḋo modo cōmittitur vſura pal 2.
liata qn̄ aliquis in loco pignoris accipit veſtimētū va
ſa lignea aurea/ vel argentea/ et eis vſqȝ ad terminū ſo
lutionis vtitur et ea peiorat: et in quanto magis volū
tarie in vſu ſuo illa peiorat in tanto grauiorem vſu=
ram cōmittit. vn̄ de talib⁹ conq̄ritur dn̄s p ꝓphetam
Amos. 2. dicens. Suꝑ veſtimētis pignoratis accubu
erunt. ¶ Tertio cōmittiẗ vſura palliata qn̄ vſurarius 3.
mutuat alicui certam ſummā pecunie ſub pignore

longe melioris valoris q̄ eſt pecunia accommodata
vſq3 ad certū terim quē ſperat firmiter mutuatorem
nō poſſe tenere tali ꝯditiōe adiecta ꝙ ſi nō ſoluerit
ſibi die limitato pignus ſuum ꝑdet.ſed iſtud ꝓhibet
dn̄s Leui.xxv.dicens. Ne accipias a fratre tuo vſu=
4. ras nec ãpli⁹ q̄ dediſti. ¶ Quarto mō ꝯmittitꝰ vſu=
ra palliata qn̄ vſurarius emit aliquā rē ſiue poſſeſſi=
onem lōge minori precio q̄ valeat ſub tali cōditiōe
ꝙ venditor rehabere poſſet eodē precio ſi reſoluerit
pecuniā certo die limitato quē tn̄ diem emptor ſperat
venditorē tenere nō poſſe: ſed talis manifeſte facit ꝯ
doctrinā apl̄i.i.Teſſa.4. vbi prohibet ne quis ſuper
grediatur neq3 circūueniat in negocio fratrē ſuū3 qm̄
5. vindex eſt dn̄s de oībus his. ¶ Quinto mō cōmittitur
vſura palliata cū eſt q̄s tradit pecuniā ſuā alicui nego
ciatori tali cōditiōe adiecta ꝙ ſit ſoci⁹ eius in lucro
ꝛ nō in dāno qđ eſt valde magna iniq̄tas cū paup̄ cui
tradit pecunia laborē habeat et ꝑiculū tam corporis
q̄ aīe: ꝛ ſup̄ eā ponat adhuc periculum pecunie.vult
6. eīn vſurarius ꝙ pecunia ſua ſit quo ad lucrū ꝛ paupe
ris quo ad dānū ꝛ periculū. ¶ Sexto mō cōmittitꝰ
vſura palliata cū diues non vult vltra ſortem accipe
pecuniā a paupere: ſed vult tn̄ ex pacto vt operetꝰ cū3
ea duabus vel tribus vel plurib⁹ dieb⁹. ꝯ quos ſctūs
Thomas in ſumma ſua lib.2. cap.78. Sicut inquit
munus a manu nō l3 exigere ꝓ mutuo vel ſꝑare im=
plicite nec explicite tacite vel expreſſe: ita nec mun⁹
a lingua nec ab obſequio. ꝛ ratio eſt quoniam vtrumq3
pōt pecunia menſurari. ſicut p3 in his q̄ locāt opatio
nes ſuas quas lingua/ vel obſequio/ vł manu exercēt.
7. ¶ Septio mō cōmittitꝰ vſura colorata qn̄ vſurarius
vendit aliquā rē. vtpote triticū/ vinū ꝛc. et ꝓ dilatiōe
ſolutiōis precij longe cari⁹ vēdit illđ q̄ ſcđm cōmu=
ne forū valet ꝛ q̄ venderet illud ſi ſtatim ſolutionem
haberet. Talis emvt dicit Linco. ſup̄ euāgelia parte
tertia.ca.144. Tēp⁹ qđ ad oīm vſum ꝛ ꝓfectū con=
ditū eſt venditioni exponit in hoc ꝙ eo plus receptu
rus eſt: q: cū debitore diutius pecunia ipſius moratꝰ.
tp̄s igr̄ vendēdo vendit/ ꝛ ꝑ cōſeq̄ns diem et noctē: ſ3
dies eſt lux ſolis. nox data eſt ad requiē. igr̄ lucē ꝛ re=
quiē. quid igitꝰ reſpōdebit dn̄s ipſi defūcto: cū ſacer=
dos incipiens miſſā ꝓ eo dicet. Requiē eternam do=
na eis dn̄e/ ꝛ lux perpetua luceat eis. credibile ē deū
ſic reſponſurū. Petis eis lucem et requiē: ſed q: iſte
vēdidit nichil iuris in iſtis h3. ideo ꝓ luce hēbit tene
bras. ꝛ ꝓ reqe cruciatū ſempiternū. hec ille. ¶ Et iō
talis vſurarius ſi lucē ꝛ requiē velit obtiere: op3 illū
illud qđ ꝑ vſurā obtinuit reſtituere illi de quo iniuſte
vſurā recepit vel eius heredibus vel executoribus ſi
quo modo bene poſſet: ſin aliter id d3 paupibus ero=
gare: vt manifeſte oſtenditur in capitulo extra ī anti
quis lib.5. de vſuris ꝑ Alexandrum cap. Cum tu.
¶ Itē ꝑ Urbanū cap. Conſuluit. Et licet aliqui indi=
ſcrete ſe obligauerint ad ſoluendum vſuras: cogi tn̄
vſurā ſoluere iuridice non pn̄t: ſi vero de earum ſolu
tione iurauerint cogendi ſunt dn̄o reddere iuramen
tum: et cum vſure ſolute fuerint creditores ad eas re
ſtituendas ſunt eccleſiaſtica ſeueritate(ſi neceſſitas
fuerit) compellendi. vt dixit Alexander extra in anti
quis lib.2. de iureiurando ca. Debitores. Omnes eīn
predictos ſeptem modos vſure palliate ſententialiꝰ
ponit Guil. par̄. in ſumma ſua de vicijs parte quarta.
C ¶ Sed attendendum eſt quid de talibus vſurarijs
dicat Bern. ꝛ ponitur in cān.6. florum. cap.13. Quem
inquit modum ponit humana cupiditas. nonne autē3
qui per vſuram acquirit pecuniam modicā. ſimiliter
mundū lucrari conaretꝰ vniuerſū ſi non deeſſet poſſi=
bilitas ſi ſuppeteret voluntati facultas. Dico fiducia
liter et ſecure dico nemi qui ſic ſit in voluntate ꝓpria
poſſet vniuerſus mundus ſufficere ipſum aūt deū et
qđ in ipa eſt ꝑurat ꝓpria volūtas. Nam aut non vel=
let deū ꝑctā ſua vindicare nō poſſe/ aut nolle/ aut ne=
ſcire: ꝛ ſic eu3 eſſe non deum ex quo q̄tum in ipſo eſt
vult eū/ aut impotentē/ aut iniuſtū eſſe/ aut inſipientē.
crudelis plane et oīno execranda malicia q̄ dei potē
tiā/ iuſticia3/ ꝛ ſapientiā perire deſiderat. hec ille. Et
ideo merito de talibus dicit dn̄s Ezech.22. Uſuram
ꝛ ſuperabundantiā accepiſti. et auare ꝓximos tuos
calūniabaris. meiq3 oblitus es dicit dn̄s de⁹/ ecce cō
ploſi manus meas ſup̄ auariciā quā feciſti. Sup̄ quo
Guil. par̄. Comploſa inquit manu ꝛ non palma aper
ta ꝑcutiet dn̄s vſurariū ꝛ merito. q: ipſe manus com
ploſas habuit ꝛ non apertas ad pauperes. ꝛ ideo cō
ploſa manu punietꝰ: vt pena correſpōdeat ꝑctō. iuxta
illud Sap̄.11. Per q̄ peccat hō ꝑ hec et torquetꝰ. vn̄ i=
quit Guil. par. Uſurarij ꝛ filij eoꝝ in inferno ſibijnui
cē maledicent. Dicet eīn pater filio. Maledictus ſis
fili: quia ꝓp te ſum in tormentis iſtis. fui eīn vſurari⁹
ne tu eſſes paup̄. Cui econtra dicet filius. immo ꝛ tu
pater maledictus ſis: niſi eīn tu cōgregaſſes mihi di
uitias: ego nō male cōſeruaſſem eas. Un̄ exemplum
ad hoc oſtendit idē Guil. par̄. di. ꝙ erat q̄dā vſurari⁹
habens duos filios. quoꝝ alter nolens ſuccedere pa=
tri ſuo in male acquiſitis: fact⁹ eſt heremita. Alius
ꝟo volens ſuccedere pr̄i ſuo cū patre remanſit. ꝛ mor
tuo patre ei ſucceſſit. ſ3 nō poſt multū tp̄s ipe deceſ=
ſit. cū aūt nunciatū eſſet heremite de morte patris et
fratris doluit valde credens eos firmitꝰ eſſe damna=
tos. Et cum rogaſſet deūvt ſibi reuelaret ſtatū illoꝝ:
rapt⁹ eſt ꝛ in infernū ductus. ꝛ non ſtatim inueniebat
eos: ſed ad vltimū exierūt de quodā puteo igne ꝛ ſul=
phure repleto. ꝓmo pater: deinde fili⁹: ſibijnuicē al=
ternatim mordentes. et inuicē litigantes. pr̄e dicēte
filio. Maledictus ſis tu: q: ꝓpter te vſurarius fui. fi=
lius aūt econtrario dicebat. immo maledictus ſis tu
pater: q: niſi iniuſte acq̄ſiſſes. ego nō iniuſte retinuiſ=
ſem iniuſte acq̄ſita: ꝓ quibus iā ineternū dānatus ſū.
Et ideo merito de talibus poterit illđ intelligi Eccl.
41. de patre impio. q̄runtur ipſi filij: qn̄cunq3 ꝓpter
illum ſunt in opprobriu3. Itē Sap̄.4. Ex iniquis eīn
omnes filij qui naſcuntur teſtes ſunt nequicie aduer
ſum parentes in interrogatione ſua.

¶ Cap̄.21. de ſymonia ꝛ pluralitate beneficiorum.

SUb hac quinta ſpecie aua=
ricie. ſ. fraude etiam continetur ſy=
monia. Et eſt ſymonia ſtudioſa vo=
luntas emendi/ vel vendendi aliq̄d
ſpūale vel ſpirituali annexum pro
precio tēporali: ꝛ iſto modo diffinitꝰ
cōiter a theologis ꝛ iuriſtis. ¶ S3
pro iſto eſt notandum ꝙ inter bona ſpiritualia que ſy
moniaci vendere ꝛ emere ſolent quedam dicūtur ſpi
ritualia: q: illis queritur ſpūſſanctus: cuiuſmodi ſūt
oŕones ꝛ ſuffragia eccleſie. Alia ꝟo ſunt ſpūalia: q:
dona ſunt a ſpūſctō data. vt ſapientia/ ſcientia/ ꝛ intel
ligētia. et q: illa ſunt dona ſpūſſancti. ideo ꝓhibet illa
vendere. Un̄ ꝓuer.23. Noli vendere ſapientiam et do
ctrinam/ et intelligētiā. ſ3 ſicut xp̄s dicit in euangelio
Gratis accepiſtis/ gratis date. Et quedam vero di=
cuntur ſpūalia large: q: ſpūalib⁹ exercitijs deſuiūtvt

vaſa et veſtes eccleſie. Et quedam dicunt̄ ſpūalia:qꝛ
illis ſuſtentantur miniſtri eccleſie q̄ ſpūalib⁹ exercitijs
ſunt intenti:cuiuſmodi ſunt decime/ꝛ oblatiōes:ꝛ ce
tera hmōi. ſꝫ tñ talia potius ſunt dicenda ſpūalibus
annexa q̄ ſpūalia. hec Guil. paꝛ. ¶ Sed a quibuſdaꝫ
alijs alius forſan ſapiēter ſic diffinitur ſymonia:ꝛ me
lius. Symonia eſt ſtudioſa voluntas vendendi vel
emendi ſeu qualitercūqꝫ poſſidēdi poteſtatē ſpūaleꝫ
vel effectū ꝓ precio tp̄ali cū intentione cōmutādi per
appreciationem vnius pro alio. Et ſicut dicit Hugo
A lib.2. huius ptī duo leguntur eſſe principales aucto
res. ¶ Primus gyezi:q̄ videt̄ eſſe ꝑpoſitus vendenti=
um. Deinde ſymon magus q̄ videtur eſſe emptorum
prepoſitus. Vñ gyezi grām ſanitatis naamā ſyro mē
daciter vendidit. Et ideo eandē grāꝫ ſanitatis hely=
zeo vindicante factus leproſus emiſit. vt pꝫ.4. Reg.
5. Symon ꝟo magus ſicut legitur Actu.8 . Videns
apl̄os dātes ſpiritūſanctū per impoſitionem manuū
obtulit eis pecuniam ad ſpūalem ptātem emendam:
vt vꝫ quibuſcunqꝫ ipſe manus imponeret: acciperēt
ſpiritūſanctū. Cui dixit Petrus Pecunia tua tecum
ſit in perditionem:qm̄ exiſtimaſti donum dei pecunia
poſſideri. Nullū dei donū ſpūale pōt terreno precio
cōpēſari. Vñ de ſapiētia qꝺ donū ſpūale eſt. dr̄ Puer.
3. Precioſior eſt cūctis operibus:et oīa q̄ deſiderātur
huic non valent cōparari. De iſto eñ ſymone mago
qui putauit donū dei ſibi pecunia comparare. loquit̄
Vrbanus. ꝛ ponitur in ca.1. q.3. Saluator. Iſte inquit
ſymon magus donum ſpūſancti ea intentione voluit
emere vt ex venditione ſignoꝝ q̄ ꝑ eū fierent multipli
catam pecuniam lucraret̄. Et ab iſto ſymone nomen
ſuum ſymonia accepit. vñ tam illi qui ſpiritualia ven
dunt:q̄ etiam illi qui emunt ſymonem imitātes con=
muniter ſymoniaci appellantur. Et ſicut dicit Hugo
in libro ſuo de ſacramentis vbi prius. horum ſectato
res:ſcꝫ gyezi ꝛ ſymonis ſicut in errore nō ſunt diuer
ſi: itanec in dānatione erunt diuiſi. et ſicut dicit Ur=
banus. ꝛ ponitur in ca. vbi prius. quiſquis res eccleſia
ſticas/ꝛ dei dona q̄ a deo fidelibus ꝛ infidelib⁹ donā
tur: quecqꝫ ab codē gratis accipiuntur: et ideo gratis
dari dn̄t ꝓpter ſua lucra vendit/vel emit:cum codeꝫ
ſymone mago donū dei poſſideri pecunia exiſtimat.
Ideoqꝫ qui eas non ad hoc ad quod inſtitute ſunt:ſed
ad propria lucra munere lingue vel indebiti obſequij
vel pecunie largit̄ vel adipiſcitur: ſymoniac⁹ eſt. hec
ille. Ex quo patꝫ ꝙ ſymonia triplici munere cōmittit̄
.ſ. munere lingue/ munere obſequij/ꝛ mun re manus.
et eandem ſententiam habet Guil. paꝛ. in ſumma ſua
1 de vicijs. parte.4. titulo ꝺ ſymonia. ¶ Primo igitur
modo committitur ſymonia qn̄ aliquis obtinet be=
neficium eccleſiaſticum vel aliquod donum ſpiritua=
le per adulationem. vel preces carnales. que munus
lingue dicuntur. exemplum huius habemus. 1. Ma=
cha.7. vbi legitur ꝙ alchimus venit ad demetriuꝫ re
gem. ꝛ cū verbis adulatorijs placuit regi volens fie=
ri ſacerdos. quē cū rex cōſtituiſſet principē ſacerdotū
ſcd̄m interpretationē ſui nōis opat⁹ eſt malum. vñ al
chimus interpretatur luct⁹ fortis. ꝛ ille ſicut legitur
1. Mach.9. Precepit deſtrui muros domus ſctē inte=
rioris. ꝛ opa ꝓphetaꝝ: ſꝫ dn̄s ꝑcuſſit eū. ꝛ obcluſum
eſt os eius. ꝛ diſſolut⁹ paraliſi. nec vltra potuit loqui
verbū ꝛ diſponere de domo ſua. ſꝫ miſerabilr̄ inteſta
2. tus deceſſit. ¶ Scd̄o mō cōmittit̄ ſymonia cuꝫ aliqs
obtinet bn̄ficiū eccleſiaſticū. vel aliud donum ſpiri=
tuale per ſeruitium indebitum. vel indebita emptiōe
impenſum. quod vocatur munus obſequij. vñ idem eſt

dare ſeruitiū ꝓ beneficio: ꝛ dare ſalariū ꝓ beneficio
debitū. vñ in exemplum huius pōt reduci illud Gen.
34. vbi legitur:ꝙ ſichen circumcidit ſeipſum ſimulās
ſe deo ſeruire ꝓ filia iacob ꝛ vtilitate tp̄ali: quā ſpe=
rabat cū ea obtinere. ſed tandē ipſe cū ꝑpl̄o ſuo miſe=
rabilr̄ ſunt occiſi. Spūalr̄ ſichen ebrius/ vel ebrioſus
interpretatur. ꝑ quē ſignātur tales q̄ ebrietate vicio=
rum ingurgitati circūcidentes capita ſua ſacerdotes
ſiūt aſſimilātes ſe deo ſeruire ꝓ filia iacob. i. ꝓ eccl̄ia
ſiue ꝓ beneficio eccleſiaſtico ꝛ lucro tp̄ali: qꝺ cum eo
ſperāt obtinere: ſed tales timere dn̄t ne cum ſichen
eternalr̄ occidātur. Vñ Criſoſt. ꝛ ponitur in caū.40.
Multi ſacerdotes. Quicunqꝫ inq̄t deſiderauerit pri=
matū in terris:inueniet cōfuſionē in celis. ꝛ iō Bro=
mezard in li. ſuo de iure ciuili ꝛ canonico. lꝫ inquit ſta
tus honoris q̄ alicui offertur ſit licitus ꝛ meritoꝝ⁹ bn̄
ſe habentibus. tamen eſt fugiendus propter pericu=
lum ſibi annexum. vel inuitus ſuſcipiendus. hec ille.
Vnd ſanctus Iohēs baptiſta in vtero matris ſue ſan=
ctificatus. et in heremos puericia conuerſatus. et a
domino electus et vocatus / et tamen non eſt auſus
tangere verticē dn̄i:immo ꝛ reputauit ſe indignū ſol=
uere corrigiā calciamēti eius. vt patet Iohā.1. Petr⁹
etiā a dn̄o electus reputauit ſe indignū ꝑñtia ſaluato
ris noſtri ieſu xp̄i dicens. Exi a me qꝛ hō pctōꝛ ſum.
Lu.5. ꝛ tñ petr⁹ vt dicit Ianueñ. in de opere quadra=
geſimali ſerm̄.49. Intantuꝫ de peccato ſuo penituit
ꝙ ꝑ totā vitā ſuā doluit. immo ꝛ pro pctō ſuo tm̄ fle=
uit:ꝙ tota facies ſua ex lachrymis videbatur aduſta
ꝛ ideo ſudariū in ſinu ſuo cōtinue ferebat. quo flētes
lachrymas detergebat. Legitur etiā in euangelio de
centurione cuius fidē intantū cōmēdauit xp̄s ꝙ dixit
ꝙ nō inuenit tantā fidē in iſrl̄. Math.8. tñ iſte cēturio
reputauit ſe indignū: vt xp̄s intraret ſub tectum do=
mus ſue. Cuꝫ igitur tu homo pctōꝛ quicunqꝫ fueris
nō ſis tā ſctūs vt Iohannes. ꝛ tñ ipſe non reputauit ſe
dignū tangere verticē dn̄i nec ſoluere corrigiam cal=
ciamenti eius. Nec tantam cōtritionē ꝛ dolorē de pec
catis tuis habes ſicut petr⁹. ꝛ tñ ipſe nō reputauit ſe
dignū ꝑñtia dn̄i/nec tantā habes fidem vt centurio: q̄
reputauit ſe indignum recipere xp̄m in domum ſuaꝫ.
A multo fortiori reputares tu te indignum ſtatu pre
lationis:ꝛ poni in domo ſiue in templo dn̄i ad ligan=
dū ꝛ ſoluendū quaſi in loco dei. Vñ ad hoc oſtēdit no=
bis pulchrū exemplum eximius ph̄us Ptholome⁹ i
lib. de motu ꝛ curſu planetaꝝ dicēs. ꝙ lucifer q̄ ē ſtel
la matutina:qn̄ plus diſtat a ſole tunc habet maiorem
claritatē q̄ cetere ſtelle:ſed qn̄ vero nimis appropin
quat ad ſoleꝫ:ſcꝫ qn̄ cōtingit ꝙ ſunt in codē ſigno. tūc
eius claritas abſorbet̄ a ſole. Sic ſpūalr̄ humiles qui
nō reputāt ſe dignos:niſi ex ſola eius mīa ad xp̄m ſo
lem iuſticie accedere/nec habiles ad aliquā dignitatē
in hac vita recipere / grā dei illuminant̄: ſꝫ ſupbi qui
itrāt ſignū ſolis. i. qui credūt ſe hr̄e grāꝫ ſiue aliq̄ bo=
na nature/ ſiue fortune: a ſeipſis vel ꝓpter ſua meri=
ta reputant ſe dignos ſtatu honoris: merito perdunt
grām ſi aliquā habuerunt. Exemplum hui⁹ habem⁹
de primo angelo qui non reputauit ſe contentum de
ſtatu ſuo in celo ꝛ ex ordinatione dei habito: ſed re=
putauit ſe dignum ſuper oēs ordines angeloꝝ exal=
tari et eſſe ſimilis altiſſimo. ꝛ ideo eiectus eſt de celo
in ꝓfundū inferni. vt pꝫ Eſaye.14. Itē primi paren=
tes in paradiſo inſtigante diabolo voluerunt habere
altiorē ſtatū et dignitatē q̄ habuerunt a deo gratio=
ſe cōceſſā. ꝛ ideo ſtatū honorabilem quem habuerunt
merito perdiderūt. Sic certe ambicioſi deſiderantes

dignitatē vel ſtatū honoris in hoc mundo grām per=
dunt ⁊ ſeipſos inhabilitāt. Quod ꝯſiderans beatus
Greg. ſicut inqt/ locus regiminis deſiderātib⁹ eſt ne=
gand⁹ ita fugiētib⁹ offerēdus. hec Greg. et ponitur i
ca. viij. q. i. in ſcripturis. Itē idē. i. q. vi. ſicut is. Si=
cut is inqt q inuitatus renuit/ q̄ſitus refugit/ ſacris
altarib⁹ eſt ſtatuēdus. Sic q vltro ambit vel importu
ne ſe ingerit: eſt ꝓculdubio repellendus. Iſtud conſi
derans ille ſctūs doctor Aug. in nullo inqt ſēſio deū
mihi ita iratū ſicut in hoc ꝙ cū indignus eſſem poni
ad remuꝫ / poſitus ſum ad gubernaculū in apice regi
minis eccleſie. Et adhuc iſte ſctūs non accepit locuꝫ
regiminis prece nec precio: ſed quodāmodo coactus
Nam ſicut de eo dicit Guil. par. in de vicijs parte. 6.
Fugiebat ab oī ciuitate q̄ non habebat epiſcopū ne in
epm raperetur. Ex quo igr̄ iſte ſanctus doctor tantū
timuit: et ſeipſum tā inhabilē ad regimē alaꝝ et ꝑla=
tionē accipe reputauit: multo magis timerent tales
q quaſi omni vēto tētatiōis depmunf. ⁊ in cōparatio
ne ad iſtū ſctm quaſi nullā hñt ſcientiā: ſup eos paſto
ris officiū ⁊ ꝑlationē ꝑſumptuoſe accipere. Tales eñ
q ꝑſumptuoſe ſup ſe ꝑlationē accipiūt: bene figurant
per rhānum. Iudicū. 9. vbi legitur ꝙ ierunt ligna ſil
uarū vt vngerēt ſup ſe regē. Dixeruntqꝫ oliue: impe=
ra nobis. q̄ reſpondit. Nunqd poſſū deſerere pingue=
dinē meā qua dij vtantur et hoies. et venire vt inter
ligna ꝓmouear: quaſi. d. non. Dixerūtqꝫ ligna ſiluaꝝ
ad arborem ficū: veni ⁊ ſuper nos regnū accipe. que
reſpondit. Nunqd poſſum deſerere dulcedinē meam
fructuſqꝫ ſuauiſſimos: ⁊ ire vt inter cetera ligna pro=
moueat: quaſi diceret non. Locutaqꝫ ſunt ligna ad vi
tē. veni et impera nobis. et regnū ſup nos accipe: que
reſpōdit. Nunqd poſſum deſerere vinū meū. quod le=
tificat deū et hoies: et ire vt inter cetera ligna ꝓmo=
uear: quaſi diceret nō. Dixeruntqꝫ oīa ligna ad rhānū
veni ⁊ impera ſuper nos. q̄ reſpondit. Si vo me regē
veſtrū cōſtitueritis vobis. venite ⁊ ſub vmbra mea re
qeſcite. ſi aūt nō vultis. ignis egrediatur de rhamno
et deuoret cedros libani. ¶ Spūaliter ſcdm magrm
hrſt. in ſuis allegorijs. per ligna ſiluaꝝ q ierūt vt regē
ſup ſe vngerent: intelligūtur tales q ſup ſe prelatos
eligūt. ⁊ notabiliter dicuntur eū vngere qꝛ occaſionē
ei dant vt vnite et manſuete ſe debeat hr̄e erga eos.
in hoc ꝙ eū eis preficiūt ꝑponūt. valde eñ ꝑuerſū
eſt eos exonerare qui eū in honore poſuerūt. Per oli
uam cuius pinguedine dij et homines vtuntur/ ſigna
tur aliquis vir miſericors in opib⁹ mie ſe exercens. q
oleo mie paupertatē condit alioꝝ. talis eñ lucē diui=
ne gratie eodem oleo in ſe nutrit ⁊ conſeruat. De tali
eñ dr̄ Ihiere. 2. Oliuā vberē/ pulchrā/ fructiferā/ voca=
uit dñs nomen tuū. Talis eñ prelationem refugit. ti=
mēs ne occaſione eius bonū amitteret gratie quā ac=
cepit. Per ficū intelligit aliqs bonus cōtēplatiuus iā
dulcedinē diuinā in cōtemplatione ſentiens: talis eñ
non vult prelationem ſuſcipere timens dulcedinem
diuinam quaꝫ ſentit amittere ⁊ implicare ſe nogocijs
ſecularibus conſiderans ꝙ ſicut dicit Apoſtolus. 2.
Thiñ. 2. Nemo militans deo implicat ſe negocijs ſe
cularibus. Per vitē vero ꝓpter vini feruorem intel=
ligitur aliquis perfecte caritatis qui laborat in ſtu=
dio ad cognoſcendū legem dei. ⁊ predicatione verbi
dei. vt homines errantes ad viam reducat catholice
veritatis. ⁊ talis etiam prelationem recuſat / timens
ne ſi eam recipiat/ feruor caritatis in eo tepeſcet pro
pter aquam mundane ſollicitudinis ſuperinfuſam.
Rhānus vero genus rubi eſt. quod vulgus ſenticem
appellat aſperrimum et aculeatum ſicut ſentes. ⁊ ſe=
cundum ioſephum ad impetum venti ignē naturalit̄
emittit: et eſt in principio mollis. ⁊ poſtea indureſcit.
vnde et ſignat aliquem malum ambicioſum et iracun
dum. et hoc propter triplicem proprietatem rhanni.
¶ Primo quia ſicut rhannus in ramos diuerſos eſt 1.
diuiſus et ſpinoſus. ita tales ambicioſi in ſeipſis ſūt
diuiſi ex affectione diuitiarum. et multis inordinatis
punguntur deſiderijs. vnde apoſtolus. 1. Thimoth. 6
Qui volunt diuites fieri: incidunt in temptationeꝫ et in
laqueos diaboli: et in deſideria multa et inutilia que
ſubmergunt hominem in interitum et perditionem.
¶ Secundo qꝛ rhann⁹ ſterilis ⁊ inutilis niſi pro ꝗto
exciſus combuſtioni committitur. ſic tales ambicioſi 2.
ſunt infructuoſi. et ideo finaliter excidenf. ⁊ in ignem
proijcientur eternum. ¶ Tertio quia ſicut rhānus ad
impetum venti ignē emittit. ſic tales miſeri ambicioſi 3.
ad impetum venti ſupbie ignem emittūt ire et ranco
ris. talis enim rhannoſus prelationem optat admit=
tere qui ſe ſubditis ſuis ad modū rhanni in principio
mollē exhibet: et manſuetum. promittens eis quietē
ſub vmbra ſue protectionis poſſidere. ſed poſtea ſe
exhibet durum et ſpinoſum. et ignem rancoris ⁊ ma
licie ex ſe emittens. quo ſeipſum et ſuos ſubditos cō
burit. ſed tales finaliter niſi ſe emendauerint. ac etiā
illi qui tales ſcienter eligunt/ ⁊ conſtituunt: igne com
burentur eterno. vnde exemplū huius habemus Nu
meri. 16. vbi legitur ꝙ Chorea / Dathan/ et Abyron
ſurrexerunt cōtra moyſen et Aaron volentes ſe ſup=
plantare ⁊ ſuper ſe prelationem ⁊ ducatum preſum=
ptuoſe ſuſcipere. Et ideo dñs fecit terram aperto ore
deglutire eos in infernū viuentes. et ſicut pꝫ in proxi
mo ca. ſequenti. 14. milia/ ⁊. cc. de maioribus leuitarū
qui erant conſentientes ad eorum ꝑuerſam electionē
combuſſit dñs igne de celo deſcendente. ⁊ tanqꝫ ſtipu
lam eos ſubito deuorauit. et ideo merito dicit Apls
hebre. 5. Nemo ſumat ſibi honorē: ſed qui vocatur a
deo tanqꝫ Aaron. ſuper quo Guil. pariſiē. in de vicijs
parte. 4. titulo de ſymonia. Aaron inquit oſtenſus eſt
ſacerdotio dignus per virgam que floruit ⁊ frondiut
et fructum fecit. vt pꝫ Numeri. 17. Et hic eſt prim⁹
modus quo cognoſcitur ꝙ quis vocatur a deo ad ſta
tum honoris qñ aliquo miraculo oſtenditur honore
dignus. Scđs modus eſt. cū aliquis oſtendif dign⁹
dignitate aliqua voce lapſa de celo. vt Ioſue. de quo
Numeri. 27. Itē btūs Nichol. vt pꝫ per Ianuenſem
in legenda vite eiuſdem. Item xp̄s de quo Math. 12.
Ecce puer meus quem elegi. Tertius modus fit per
ſortē quo mō mathias oſtēſus fuit dign⁹ apoſtolatu.
vt pꝫ Act. 1. Quartus mod⁹ ē ꝑ electionē canonicam:
ſed hodie lectio canonica facta eſt diabolica. qñ eñ in
eccleſijs plures erant boni q̄ꝫ mali. tunc electio q eſt
ſcđꝫ pluralitatē vocū bōa erat. plures ei erāt q elige
bāt dō: q̄ꝫ q eligebāt diabolo: ſꝫ mō eꝯrio eſt. cū ei nūc
ſint plures mali in eccleſijs q̄ꝫ boni: plures eligunt ſe=
cundū volūtatē diaboli q̄ꝫ ſcđꝫ voluntatē dei. ⁊ ſic fre
q̄nter ē poti⁹ electio diabolica q̄ꝫ canōica. hec Guill.
par. Tales eñ nō vocātur a deo: ſꝫ potius a diabolo
vñ Aug. in de q̄ſtionibus ad oroſiū. q. 51. Illū inquit co
gnoſce miſſū ſiue vocatū a deo non quē paucoꝝ lauda
tio vel potius adulatio elegit. ſed poti⁹ illū quē vita
et mores optimi ⁊ apoſtolicoꝝ officia cōmēdāt ſacer
dotū: vel etiā q vniuerſoꝝ ꝑploꝝ iudicio comprobat
q non appetit preeſſe: q non pecuniaꝫ dat vt honorem
prelati acquirat. hec ille. Et tales tanqꝫ veri paſtores
xp̄i intrant per oſtiū: ſed q per diabolū vocantur tāq̄ꝫ

fures et latrões aſcẽdũt aliunde. dicẽte xp̃o Joh. 10. Qui nõ intrat ꝑ oſtiũ ĩ ouile ouiũ/ ſed aſcẽdit aliũde: ille fur eſt et latro. Qui aũt intrat per oſtiũ: paſtor eſt ouiũ. ⁊ ſequitur. Ego ſum oſtiũ: ſi quis per me intrauerit ſaluabit. Sup quo Aug. q̃cunqꝫ inq̃t vult intrare in ouile xp̃i: ꝑ oſtiũ intret. xp̃m predicet. et non ſolum xp̃m p̃dicet: ſed etiã xp̃i gloriã q̃rat ⁊ nõ ſuã. humilis eſt ianua q̃ eſt xp̃s dñs. q̃ intrat per hãc ianuã opꝫ vt ſe humiliet. ⁊ ſeq̃tur. q̃ nõ intrat ꝑ oſtium in ouile: ſed aſcendit aliũde ⁊c. Aliũde eñi et nõ ꝑ ianuã intrat q̃ ꝑ ſymoniã paſtoris officiũ ſuſcipit. Tales eñ bñ figurãtur Dañ. 14. per ſacerdotes bel. vbi legitur ꝙ fuit quõdã ydolũ noĩe bel. qđ rex cũ pp̃lo ⁊ ſacerdotibꝰ colebant pro deo: cui dabant ſingulis diebus vt dicit magiſter hyſto. de ſimila modiꝫ tres. oues. 40. vini amphore. 7. crediderunt eñ rex ⁊ pp̃lsꝙ bel fuiſſet deus viuẽs ⁊ comediſſet oĩa. cũ in rei veritate ſacerdotes cum ſuis vxoribus et pueris in ſuis voluptatibus deuorabant oĩa. vñ et rex dixit danieli. Nonne videt tibi bel eſſe deus viuens/ an non vides q̃ta comedat ⁊ bibat? et ait Daniel. Ne erres rex. Jſte eñ intrinſecus eſt luteus: et forinſecus ereꝰ. neqꝫ comedit aliqñ. neqꝫ bibit: et iratus rex vocauit ſacerdotes eiꝰ: ⁊ dixit eis Niſi dixeritis q̃s comedit impẽſas has: moriemini. ſi aũt oſtenderitis ꝙ bel comedit: hic morietur daniel q̃ blaſphemauit bel. Et dixit daniel regi: fiat iuxta verbũ tuũ. Et venit rex cũ daniele ad tẽplũ bel: et dixerunt ſacerdotes. Ecce nos egredimur et tu rex pone eſcam et vinum/ et miſce: et claude oſtium et ſigna anulo tuo: ⁊ cum ingreſſus fueris mane niſi omnia inueneris comeſta morte moriemur. vł daniel qui mentitus eſt aduerſum nos. Fecerant aũt ſacerdotes ſub menſa abſconditum introitũ. ⁊ per illud ingrediebãtur ſp̃ et deuorabãt impenſa. Factũ eſt aũt poſtq̃ꝫ egreſſi ſunt illi. ⁊ rex poſuit cibos añ bel. precepit daniel pueris ſuis vt afferrent cinerẽ: et cribrauit ꝑ totum templũ corã rege. et egreſſi clauſerũt oſtiũ ſignantes cuꝫ anulo regis: et abierunt. Sacerdotes aũt ingreſſi ſũt nocte iuxta conſuetudinẽ ſuã: et vxores et filij eorum et comederũt ⁊ biberũt oĩa ſup menſã impẽſa. ſurrexit aũt rex ſummo mane ⁊ daniel cũ eo. et ait. Salua ne ſunt ſignacula daniel? qui reſpondit. ſalua rex. ſtatim ꝙ cum aperuiſſet oſtium/ intuitus rex eſt menſam: et exclamauit voce magna. Magnus es bel. et nõ eſt apud te dolus. et riſit daniel: et tenuit regem: ne ingrederetur intro. ⁊ dixit. Ecce pauimentum/ aſpice cuius veſtigia ſunt hec: et dixit rex. video veſtigia virorũ/ mulierũ/ ⁊ infantium: et iratus eſt rex. et apprehendit ſacerdotes/ vxores: et etiam filios eorum. Et oſtenderunt abſcõdita oſtiola per que ingrediebãtur. et conſumebant omnia ſacrificia. Occidit igitur rex illos ſacerdotes: et tradidit bel in poteſtatem danielis: qui ſubuertit eũ et templum eius. ¶ Moraliter iam iſto mõ ſtat cum ſymoniacis ad diſpenſationem bonorum eccleſie iniuſte intrantibus. non enim intrãt per oſtium qđ eſt xp̃s. ſꝫ aliunde vt preoſtenſũ ẽ. Aſcẽdunt ea intentione vt cõſumãt in ſuis vanitatibus et voluptatibus oblata a pp̃lo: ⁊ ꝓcurãt ſibi multa tam de temporalibus q̃ꝫ de ſpũalibꝰ ſub pretextu ꝙ deus in ſuis membris comedit oĩa: et non dubiũ quin multa ſunt eis collata ad iſtã fidẽ vt quietius cõtẽplationis ſtudio ⁊ p̃dicationi verbi dei vacent. et vt de bonis tp̃alibus eis ad iſtũ finẽ collatis ſtrictam ſuſtentationem habeant. iuxta illud. 1. Thim. 6. Habẽtes alimenta et quibꝰ tegamur his cõtẽti ſumus. Et de reſiduis deus in ſuis pauperibus paſceretur iuxta modũ loq̃ndi xp̃i. Math. 25. Qđ vni ex minimis meis feciſtis: michi feciſtis. et ꝙ viri eccleſiaſtici deberent bona eccleſie q̃ abundant eis ſupra neceſſarium victum et veſtitũ/ pauperibꝰ porrigere/ teſtatur Joh. de abb. vill. in quodã ſermone q̃ ſic incipit. Tulerunt lapides vt iacerent in eum. Et ſub auctoritate Am. ⁊ Hiero. vbi ſic ſcribit. Predones eñ ſũt ⁊ raptores qui rebus eccleſie abutuntur. Abũdãtiã eñ ſuã a pauperibꝰ rapiũt. qđ eñ abundat eis ſup victũ ⁊ veſtitum: pauperꝝ eſt. Et huic cõcordat Ber. ⁊ po. floꝝ. ca. 45. Sane inquit p̃ſimonia pauperꝝ ſũt facultates eccleſiarũ: ⁊ ſacrilega eis crudelitate ſubripit: quicq̃d ſibi miniſtri ⁊ diſpenſatores non vtiqꝫ vel poſſeſſores vltra victum recipiunt et veſtitũ. Imo vt dicit idẽ ca. 4. eiuſdem li. q̃cq̃d vltra neceſſariũ victum/ ſimplicẽ veſtitũ/ de altari retines: tuũ non eſt. furtum/ ⁊ rapina eſt. et ſacrilegiũ eſt. ſꝫ vtinã rex ⁊ alij fundatores elemoſinaꝝ apponerent ſigillũ recte cõſiderationis/ ⁊ diſcretionis ⁊ cõſiderarẽt ex vno latere deuaſtationẽ oblatoꝝ in vano apparatu. et mundi pompa ⁊ cõſiderarent veſtigia pedũ taliť ingredientiũ. i. voluptuoſas affectiones manifeſtas in puluere vanitatis mundi: ſcilꝫ in ſuperflua vanitate apparatꝰ familiariũ ⁊ equoꝝ. ⁊ vna cum hoc cõſiderarent xp̃i paupes neceſſitate cõpulſos et claudos ⁊ cecos oſtiatim mendicando palpitare. ⁊ nõ dubiũ quin ſi rex et alij fundatores elemoſinarum apponẽtes ſigillũ ſue diſcretiõis hec cõſiderarent: bñ viderẽt ꝙ xp̃s non comedit in ſuis paupibꝰ membris iſta bona: ſꝫ ꝙ voluptuoſi miniſtri tẽpli nõ intrantes per oſtiũ: ſꝫ p̃dicto modo furtiue aſcendentes aliunde: furantur ⁊ deuorant ſacrificiũ deo oblatũ. Tales eñ ſymoniaci nedũ latrones ſunt: ſꝫ etiã ſacrilegi peſſimi. Vñ Guill. par. in de vicijs parte. 4. Latro inquit eſt qui lucra principaliter ſectatur etiam qui non dãtes corporaliter perſequitur: ⁊ dantes ſpiritualiter necat. et dũ leſionẽ proximi cogitat: quaſi latro ſedet ĩ ſpelunca. ſacrilegus eſt/ ⁊ ſymoniacus: quia ſacra ſunt ea circa q̃ latrocinium ſuum committit. Abſurdũ eñ eſt dicere illũ ſacrilegũ qui furatur, vel rapit calicẽ alicuius eccleſie: ⁊ non potius dicere eũ ſacrilegũ q̃ furatur ⁊ rapit totã eccleſiã cum calice cum alijs que ad eam pertinent. Pro quo notandum ꝙ tres ſunt ſpecies ſacrilegij ſecundum ꝙ ſũt tria ſacra ſcilicet locus: perſona: et res. Sanctitas autem loci ordinatur ad ſanctitatem hominis. vt. ſ. in loco ſacro deum colat. Unde 2. Macha. 5. Non ꝓpter locũ dñs elegit: ſed propter gentem locũ. ⁊ ideo grauius eſt ſacrilegiũ qđ cõmittitur in perſonã ſanctam quocunqꝫ modo violãdo ipſam vel contennendo: q̃ꝫ qđ cõmittit ſolum in locũ. Et q̃ ſanctorum imagines et reliquie venerantur ſecundarie propter ſanctos quorũ ſunt imagines et reliquie. ideo violatio iſtoꝝ ſiue cõtentio eſt ſacrilegiũ cõmiſſũ in perſonas ſctõꝝ. Res ſacre ſunt ſacr̃a quorũ precipuum eſt ſacramentũ euchariſtie. ⁊ ideo grauius eſt ſacrilegiũ quod cõmittitur in ipſam. deinde ſcđm ordinem ſanctitatis in alia ſacramenta in alias res ſacras quia quanto aliquid eſt ſacratius tanto ſacrilegium in ipſum commiſſum eſt grauius. Poſtvero ſacr̃a inter res ſacras ſcđm eundem locũ ſanctitatis obtinent gradũ ſanctitatis vaſa ſacra conſecrata ad ſacramentorum miniſtrationem. et deinde ea que pertinẽt ad ornatum eccleſie ⁊ miniſtrorum eius. et deinde ea que ſunt deputata ad ſuſtentationem miniſtrorum eccleſie. ſiue ſint mobilia ſiue immobilia. ¶ Sed q̃ꝫ pe- D
riculoſum et horrendum ſacrilegium ſit bona eccleſie ſiue mobilia ſiue immobilia ad ſuſtentationem mi

niſtrorum ſancte eccleſie deputata iniuſte ſurripere:
patet.2.Machabeorum.3.vbi legitur q cum ſancta
ciuitas hieruſalem habitaretur omni pace:et leges
optime cuſtodirentur propter Onie pontificis diſpo
ſitionem.⁊ pietatē ⁊ odioſo animo habens mala que
ſiebant: ac etiam ipſi reges ⁊ principes locum illum
ſanctum hieruſalē ſūmo honore dignū ducerent:⁊ tē
plum maximus muneribus illuſtrarent ita vt ſeleuc⁹
aſie rex de redditibus ſuis preſtaret omnes ſumpt⁹
ad miniſterium ſacrificioꝝ pertinentes. Simon autē
de tribu beniamin prepoſitus templi conſtitut⁹:cōtē
debat obſiſtente ſibi principe ſacerdotum aliquid mi
quū in ciuitate moliri. Sed cū tandem vincere omnia
non poſſet: venit ad apoloniū tharſe filiū q illo tēpo
re erat dux celeſirie ⁊ fenicie.⁊ nunciauit ei pecunijs
innumerabilibus plenum eſſe erariū hieroſolymis:⁊
cōes copias immenſas eſſe:que non ꝑtinent ad rōnē
ſacrificioꝝ:eſſe autē poſſibile ſub poteſtate regis ca=
dere vniuerſa. Cumq retuliſſet apolonius ad regem
de pecunijs que delate erāt.ille accitum eliodoꝝ qui
erat ſuper negocia eius miſit cum mandatis:vt predi
ctam pecuniā tranſportaret. ſtatimq eliodorus iter
aggreſſus ipſe quidē ꝑ celeſiriam ⁊ fenicē ciuitates
eſſet peragratur⁹ ⁊ voluntatē regis ⁊ ꝓpoſitū ꝑfectur⁹
ſed cū veniſſet hieroſolymis ⁊ benigne a ſūmo ſacerdote
in ciuitate eſſet recept⁹/narrauit de dato iudicio pe=
cuniaꝝ ⁊ cui⁹ rei gratia adeſſet aperit. Interrogauit
autem ſi vere hec ita eſſent. Tunc ſummus ſacerdos
oſtendit depoſita eſſe hec et victualia pupillorum et
viduarū:quedam vero eſſe hircani thobie viri valde
eminētis in his que detulerat impius ſymon: vniuer
ſa argenti talēta.cccc.⁊ auri.cc. decipi vero eos q cre=
didiſſent loco ⁊ templo quod per vniuerſum mundū
honoratur ꝓ ſui veneratione ⁊ ſanctitate impoſſibile
omnino eſſe. At ille ꝓ his que habebat in mandatis a
rege dicebat omni generi regis hec deferenda. Cōſti=
tuta aūt die intrabat de his eliodorus ordinaturus.
Non modica vero per vniuerſam ciuitatem erat tre=
pidatio. ſacerdotes autē ante altare cum ſtolis ſacer=
dotalibus iactabant ſe:⁊ inuocabant de celo eū qui de
depoſitis legem de celo poſuit:vt de his qui depoſue
rant ea ſalua cuſtodiret:iam vero qui videret ſummi
ſacerdotis vultum mente vulnerabat. Facies enim ⁊
color immutatus declarabant internum animi dolo=
rem. Circūfuſa enim erat meſticia viro quedā.⁊ hor=
ror corporis per que manifeſtus aſpicientibus dolor
cordis eius efficiebatur. Alij etiam congregatim de
domibus confluebant publica ſupplicatiōe obſecran
tes ꝓ eo q in contemptū locus eſſet venturus. Accinte
q mulieres cilicijs pectus/per plateas confluebant:
ſed etiam virgines que concluſe erant ꝓcurrebant ad
oīa:alie autē ad muros.quedā vero per feneſtras aſ=
piciebant.vniuerſe aūt ꝓtendentes manū in celū de
ꝓcabantur. Erat autē cōmixte multitudinis ⁊ magni
ſacerdotis in agone conſtituti miſera expectatio. Et
hi quidē inuocabāt oīpotentem deum vt credita ſibi
his qui crediderant cum omni integritate conſerua=
rentur. Elidorus aūt qđ decreuerat ꝑficiebat eodem
loco ipſe cū ſatellitibus circa erariū preſens:ſed ſpi
ritus omnipotentis dei magnam fecit ſue oſtenſionis
euidentiā.ita vt omnes q auſi fuerant ei parere ruen
tes dei virtute in diſſolutionem ⁊ formidinē cōuerte
rentur. Apparuit enī illis quidā equus terribilem ha
bens ſeſſorem optimis opimentis adornatū. Iſq cū
ipetu eliodoro priores calices eliſit.q aūt ei ſedebat
videbat arma habere aurea. Alij autem apparuerūt
duo iuuenes virtute decori/optimi gloria.ſpecioſiq
amictu qui circūſteterunt eū.⁊ ex vtraq parte flagel
labant ſine intermiſſione: multis plagis verberan=
tes: ſubito aūt eliodorus concidit in terram:eūq mul
ta caligine circumfuſum rapuerunt atq in cella geſta
toria poſitū eiecerūt. Et is q cū multis curſoribus ⁊
ſatellitibus ꝑdictū ingreſſus eſt erariū portabat nul=
lo ſibi auxiliū ferente manifeſta cognita virtute dei.
Et ille quidam per diuinam virtutem iacebat mutus
atq oī ſpe ⁊ ſalute priuatus: ſed tamen poſt precibus
Onie ſacerdotis vita ei donata eſt. Uñ cū ſymoniacus
vt ex ꝑdictis patz grauiſſime peccat i deū patrē ⁊ filiū E.
⁊ ſpm̄ſanctum:contēnendo ſacra eccle ꝗtum in ſe eſt
polluēdo locū ſctm̄.ſ. dei eccleſiā cū oībus in ea cōtē
tis ⁊ pertinentijs furando:patz q ſymoniacus furtum
grauiſſimū cōmittit ⁊ ſacrilegiū. Et iō merito.g.pa.
in de vicijs par.4. cū inqt ꝑlat⁹ vicē dei obtinet qñ ſy=
moniacus prelatus efficit:latro ⁊ ſacrileg⁹ vice dei in
eccleſia fungit. Opponit aūt ſacrilegiū virtuti religio
nis ꝑfecte ꝑ quā de⁹ colit.q eſt pars iuſticie.⁊ ꝑtinet ad
tranſgreſſionē hui⁹ mandati: ſabbata ſanctifices: quia
per ipm̄ ꝑcipit diuinū cultū ⁊ debitā reuerētiā deo in
diuinis exhiberi. ¶ Tertio mō cōmittit ſymonia. qñ
aliqs obtinet beneficiū vel donū ſpūale ꝑ pecuniam. 3.
quod munus manus vocatur:⁊ per pecuniam intelli=
guntur oīa dona fortune Uñ augu. de doctrina xp̄ia=
na.quicquid habent hoīes in terra ⁊ oīa quorum ſunt
dñi vocantur pecunia.ſeruus.vas.ager.arbor.pecus
⁊ quicquid hoꝝ eſt pecunia dicit.hec aug. ⁊ ponit in
ca.1.q.3.totum. Exemplū huius habemus.3.Regū.
14.⁊.2.Paral.13.vbi legitur q quicūq volebat imple=
bat man⁹ ieroboam ⁊ fiebat ſacerdos excelſorū.⁊ ſed
tur ꝓpter hanc cām domus ieroboā euerſa eſt ⁊ de=
leta de ſuꝑficie terre: ſed ſi venditio ydoloꝝ ſic vin=
dicata eſt a dño:quō vindicabitur venditio ſacerdo=
tij veri.⁊ beneficij eccleſiaſtici:necnō ⁊ cuiuſcunq al
terius ſpūalis dei donū preſertim cum tales ſymonia
ci auferunt a ſe ⁊ ab eccleſia dei.⁊ extinguunt ignem
ſpūſſancti.quod bene figuratum eſt.2. Macha.1.per
hoc q ignis ſacrificij.qui per.52.annos captiuitatis
babilonice vixerat ſub aqua abſconditus:ſed anthio
cho vendenti ſacrificium iaſoni ſicut dicit ignis extin
ctus eſt. Spūaliter per ignem iſtū vt dicit.guil.par.fi
guratur ſpūſſanctus qui ſub aquis paupertatis ⁊ tri
bulationis in tpe martyrū latuit in eorum cordibus ⁊
viuificauit eccleſiā chriſti: ſed tñ poſt ſolutionem ſa
thane de cuius ſolutione legitur Apocal.20. ⁊ poſt
q ſuggerente diabolo venal eſſet eccleſiaſtica digni=
tas.ſacra eccleſie ⁊ cetera dona ſpūalia.iſte ignis ex
tinctus eſt in multis:⁊ ſpecialiter in oībus ſymoniā
cis. vñ leo papa: ⁊ ponit in ca.1. q.1.gratia. Gratia in
quit ſi non gratis datur vel accipitur: non eſt gratia.
ſymoniaci autē gratis non accipiūt grām:igitur gra
tiam q maxie in eccliaſticis ordinibus operat nō acci
piunt:ſi autē non accipiunt non hñt.ſi autem non hñt
neq gratis neq nō grat dare pñt cuiq: qđ igit dāt
ꝑfecto quod habent. quid autē hñt? ſpm̄ vtiq menda
cij. Quomodo hoc probamus:qz ſi ſpiritus veritatis
teſtante veritate ipa de qua ꝓcedit gratis accipitur:
proculdubio ſpiritus mendacij eſſe conuincitur.rōe
qz non accipitur gratis vel datur. hec ille. Itē eorum
benedictio in maledictionem conuertit. vñ Grego. et
ponitur in ca.1.q.1.preſbyter mouit. Preſbyter inquit
ſi eccleſiam per pecuniam obtinuerit nō ſolum eccle=
ſia priuetur.ſed etiam ſacerdotij honore ſpolietur:nā
altare ⁊ decimas ⁊ ſpiritumſanctū emere vel vender

ſymoniacā hereſim nullus fidelium ignorat. bñdictio
illi in maledictionem ↄuertitur: q̄ ad hoc ꝙ fiat here
ticus ꝓmouetur. hec ille. Item anathematis oppro=
brio condēnantur. vñ Ambro. ⁊ poni. in ca. 1. q. 1. Repe
riuntur. Quicunq̄ deinceps pro accipiēda diuini do=
ni dignitate quodlibet premium detectus fuerit ob=
tuliſſe ex eo tempore ſe nouerit anathematis oppro=
brio condēnatū: atq̄ a participatione corporis ⁊ ſan=
guinis xp̄i alienū. ex quo illuz conſtat execrabile hoc
perpetraſſe flagitium. Item gre. ⁊ po. in ca. 1. q. 1. qui
ſacros. qui ſacros inq̄t ordines vendunt aut emunt ſa
cerdotes eſſe non poſſunt. vñ ſcriptū eſt anathema dā
ti: anathema accipiēti. hoc eſt ſymoniaca hereſis. quō
igitur ſi anathema ſunt/ ⁊ ſancti non ſunt: ſanctificare
alios poſſunt: ⁊ ſi in corpore xp̄i nō ſunt: quomodo cor
pus chriſti tradere aliis: vel ipſimet accipere poſſūt?
qui maledict⁹ eſt: quō benedicere pōt? hec greg. Itē
a xp̄o ceteris peccōribus in templo dimiſſis/ ſingula=
riter ſymoniaci eiiciūtur. vñ Mat. 21. ⁊ Io. 2. legitur
ꝙ chriſtus facto flagello de funicul' eiecit ementes et
vendentes de templo: ⁊ nūmulariorum menſas euer
tit. q̄ ſymoniacos figurāt. Non enī legitur in toto euā
gelio ꝙ xp̄s ↄ aliquod pctm̄ tam rigide: tam potēter
⁊ tam acute exarſit. ⁊ nimirū: q2 pctm̄ iſtud aufert ab
eccleſia ſp̄mſanctū. vñ gre. ⁊ po. in cañ. 1. q. 1. q̄ ſtudēt.
dñs inq̄t vt vendentes et ementes huiꝰ gratie exper=
tes oſtenderet cunctos alios pctōres in templo dimi
ſit/ ⁊ ſingulariter emētes ⁊ vendentes colūbas incre=
pans et flagellans: de templo eiecit. in quo vēditores
et ſuos emptores/ grā ſp̄ūſſancti conſtat eſſe deſtitu
tos ⁊ vacuos. vñ ſymoniaci nedum vendunt ⁊ emunt
dignitates eccleſiaſticas: ſed etiā ip̄m dñm nr̄m ieſū
xp̄z. ⁊ hoc dupl'r. vt dicit guil. par̄. i ſū. ſua. de vi. p̄. 4.
1. titulo de ſymonia. ¶ Primo quia vendunt gratiam
ſpiritusſancti: ⁊ ip̄m ſp̄m ſanctum: ſed vt cum docet fi
des catholica. Sp̄ūſſanctus eſt deus ⁊ conſubſtantia
lis xp̄o. patet ꝙ ſymoniaci deū ⁊ dñm noſtrū ieſū xp̄z
cum iuda traditore vendunt. Vñ tharaſius in ep̄la ad
arrianū. ⁊ po. in ca. 1. q. 1. Eos. tolerabilior inq̄t eſt ma
cedonii ⁊ eorꝫ qui circa ipſum ſunt ſp̄ūſſancti īpugna
torꝫ impia hereſis ſuple q̄ꝫ hereſis ſymoniacorꝫ. Illi enī
creaturā ⁊ ſeruū dei patris ⁊ filii et ſp̄ūſſancti delirādo
fatent'. Iſti vero. ſ. ſymoniaci eundē ſp̄mſanctū efficiūt
ſeruum ſuum emendo vel vendēdo. Omnis enim do=
minus quod habet ſi vult vendit ſiue ſeruū ſiue aliq̄d
eorꝫ que poſſidet. ſimiliter ⁊ qui emit dñs eius volēs
eſſe quod emerit per p̄ciuz pecunie illud acquirit/ ita
etiam qui hanc iniquā actionem operantur detrahūt
ſp̄ūſancto equaliter peccantes his qui blaſphema=
uerunt dicentes xp̄m in beelzebub principe demonio
rum eiicere demonia: atq̄ vt verius dicamus iude cō
parantur traditori. qui iudeis occiſoribus chriſtum
vendidit. cum ergo ſpiritusſanctus conſubſtantialis ſit
chriſto/ eiuſdem ipſi portionis erunt. et proculdubio
in eis ſpiritusſanctus non eſt. id eſt ſacerdotii ſancti=
tas. Nam vt dicit Gregorius. et ponitur in canone. 1.
q. 1. Qui ſtudet. nemo poteſt retinere quod vendidit.
Cum igitur tales vendiderunt gratiam: ⁊ per conſe=
quens ſacerdotii ſanctitatem: patet ꝙ nec gratiā ſpi=
ritusſancti nec ſacerdotii ſanctitatem habēt. Vñ Am
broſius. ⁊ ponitur in canone. 1. q. 1. reperiuntur. Repe
riuntur inquit q̄ꝫ plurimi negociatione muneris mer
cari velle gratiam ſpiritusſancti dum illi precium do
nant vt pontificalis ordinis ſublimitatem accipiant/
obliti verborum petri: q̄ dixit ad ſymonem. Pecunia
tua tecum ſit in perditionem: ⁊ qui exiſtimaſti donuz dei
pecunia poſſideri. ꝑinde q2 viſitatum eſt tantum ma=
lum ⁊ maiorum extat mucrone frequenter ſucciſum.
Nos quoq̄ huic vulneri canceroſo ignitum qō ſuper
eſt adhuc iniicimus ferrum decernentes omnino. vt
quicunq̄ deinceps ꝓ accipienda diuini doni dignita=
te quodlibet p̄miū fuerit detect⁹ obtuliſſe: ex eo tp̄e
ſe nouerit anathematis opprobrio cōdēnatum atq̄ a
pticipatione corpis ⁊ ſanguinis chriſti alienū: ex quo
conſtat illum chriſto execrabile perpetraſſe flagitium
ꝙ ſi aliquis eius accuſator extiterit/ ille qui hunc or=
dinem munerum donatione fuerit lucratus: ⁊ ſuſce=
pto honoris gradu priuetur ⁊ in monaſterio ſub pen
ni pnia retrudatur. illi vero qui hac cū munerum exti
terunt acceptores. ſi clerici fuerunt/ honoris ſui amiſ
ſione mulcent' ⁊ punientur ſi vero layci ppetuo ana=
themate cōdēnentur. hec amb. ¶ Secundo mō vt di= 2.
cit. guil. par̄. vbi prius. ſymoniaci deū vendunt dum
deum xp̄m in ſacramento altaris vendunt ꝓ pecunia
miſſas celebrando. Unde odo ſuper euange. ſer. 42.
ſuper illud Mat. 21. Menſam inquit nūmulariorum
⁊ cathedras vendentium columbas euertit: menſe in
quit nummulariorꝫ ſunt altaria xp̄i: de quibus cupi
di ſacerdotes faciunt menſam cābiatorum: q2 miſſas
tanq̄ monetam ꝓ moneta cambitioni exponunt: ⁊ ta
les miſſas celebrant quas magis ſciūt lucratiuas. vē
dentes columbas ſunt qui ſpiritualia vendunt ꝓ tē=
poralibus. q̄ ⁊ ſi non ore clamant: tn̄ corde cum iuda
clamant dicentes. Quid vultis michi dare: ⁊ ego vo=
bis eum tradam: hec ille. Itez hoſt. in ſum. ſua. titulo
de ſymonia. ca. quaſi. vel ca. q̄d ſit clericus. tractans
de his qui dant denariū vel denarios ſacerdotibus ꝓ
faciendo anniuerſario. Uel pro celebranda miſſa de
ſpiritu ſancto. vel huiuſmodi/ aut trigintalia dicendo
⁊ cōcludit ꝙ in oībus iſtis dare vel accipere tēporale
ꝓ ſp̄uali ex pacto vl' ex certa cōuētione: ſymoniacū eſt
ſecundū ꝙ iſte terminus ꝓ notat appreciationē. Vñ
hmōi ſacrificia diuina offerri deberent pure propter
honorem ⁊ amorē dei. ⁊ ſalutem viuorꝫ/ ⁊ requiē mor=
tuorum/ ⁊ non cupiditatis vel ambitionis grā. In cu
ius rei figuram legitur Leuit. 10. ꝙ cum dñs ignem
celeſtem miſiſſet in templum: in quo ſolum ſacerdo=
tes ei offerrent nadab ⁊ abiu filii aaron ereptis thuri
bulis impoſuerunt ignem alienum. egreſſus ignis a
dño deuorauit eos et mortui ſunt. Sp̄ualiter vt dicit
guil. par̄. in de viciis titulo de auaricia mercennario
rum. ignis de celo miſſus dei amorē deſignat. de quo
igne dicit chriſtus in euangelio. Ignem veni mittere
in terram: ⁊ quid volo niſi vt ardeat. de igne iſto ſolū
ponere deberent ſacerdotes in thuribulis ſuorꝫ cor=
diū: que ad modū thuribulorꝫ inferi⁹ ad terrena eſſent
clauſa. ſuperius vero ad deum aperta. ⁊ ſup hūc ignē
imponerent incenſum ſuarum orōnuz vt dicere poſ=
ſent cū ꝓpheta. Dirigat' dñe ad te oratio mea: ſicut
incenſum. ⁊c. ſed dimiſſo igne iſto multi ſacerdotes
moderni ponunt ignem alienum in thuribulis ſuis.
Ignis vero alienus vt dicit. g. par̄. vbi pri⁹: eſt ignis
ambitionis vel cupiditatis: de quo igne offerunt dño
quando cauſa cupiditatis miſſas celebrant. ⁊ cetera
opera ſp̄ualia faciunt. Unde Bern̄. Habet inquit ad=
uerſarius nr̄ vepula puerſorum peruerſus diuinorꝫ
operum emulator ignem ambitionis quem ſaluator
in nobis non accendere: ſed extinguere venit. ſi quis
autem alienum ignem in diuino preſumpſerit offer=
re ſacrificio: morietur in iniquitate ſua. hec ille. Unde
in confirmationem huius dicit propheta Iere. 48.
Maledictus qui facit opus dei fraudulēter. Super

quo gloſa interlinealis. Fraudulenter inquit opus
dei facit qui pro corporalis rei munere vel laudis hu=
mane vel pro humani iudicij grã opera facit diuina.
poteſt tñ miniſter eccleſie qui diſpẽſat ſpũalia aliqua
temporalia ꝑ ſui ſuſtentatione: ſcd̃m ordinẽ eccleſie et
conſuetudinem licitam: nec a deo in ſcriptura ſacra
nec a ſanctis doctoribus reprobatam abſq; vicio ſy=
monie accipere. ita ꝙ non accipiatur ex pacto tanq̃
premiũ mercedis: ſed tanq̃ donum voluntariũ ſiue
ſtipendium neceſſitatis. vnde ſuper illo. i. Thi. 5. qui
bñ p̃ſunt. ꝛc. dicit augu. Accipiãt ſacerdotes neceſſi=
tatis ſuſtentationem a populo: ꝛ mercedem diſpenſa
tionis a dño. non enim a populo redditur quaſi mer=
ces illis qui ſibi in caritate euangelij ſeruiunt: ſed tã
q̃ ſtipendium datur: quo vt poſſint laborare paſcan=
tur: ꝛ qr oẽ munus intelligitur ſub noĩe pecunie ſiue
ſit mun⁹ a lingua: ſiue ab obſequio: ſiue a manu. ideo
nullũ munus dandum eſt nec recipiendũ ꝑ ſpiritualĩ
bus: vt dictum eſt. Et ideo merito vt dicit propheta
Eſaye. 33. Beatus qui excutit manus ſuas ab omnĩ
munere. Pro quo notandum ꝙ ſpũaliter in ſcriptura
inueniuntur ſeptem ſancti qui manus ſuas ab omni
munere excuſſerunt. per quos vt dicit guil. pariſieñ.
ſuper illud Apoca. 14. Sine macula ſunt ante thro=
nũ: ſignantur eccleſiaſtice perſone. que tenentur con
1. ſimiliter facere. ¶ Primus eſt abraham. De quo le=
gitur Geñ. 14. ꝙ poſtq̃ gratia dei operãte hoſtes oc
ciderat: reduxit oẽm ſubſtantiam regis ſodomoꝝ ab
hoſtibus captam. dixit ſibi rex. Da michi alas: cetera
tolle tibi. Cui rñdit abraham. Leuo manus meas ad
dñm deum excelſum poſſeſſorem celi ꝛ terre. ꝙ a filo
ſubtegminis vſq; ad corrigiã calige non accipiã ex ol
bus que tua ſunt. ¶ Spũaliter per abraham q̃ hoſtes
occidit ꝛ p̃dã reduxit/ itelligũtur ſacerdotes iudices
eccleſiaſtici q̃ ꝑ iuſticia facta vel etiã facienda nõ de
bent accipere munera magna vel parua: occulta vel
aperta: quod notatur in filo tegminis et in corrigia
calige. Unde Exodi. 33. Non accipies munera que ex
cecant prudentes et ſubuertunt verba iuſtorum. mu
nera impediũt iudices tã tẽporales q̃ etiam ſpũales
ſcðꝫ exigentiã legis delinquẽtes corrigere. Uñ Eſa.
primo. Principes tui infideles ſocij furũ. ſubiũgitur
cã. Omnes diligũt munera: ſequũtur retributiones.
2. ¶ Secũdus qui manus ſuas a munere excuſſit erat
moyſes. de quo legitur Nume. 26. ꝙ chore dathan
ꝛ abiron cũ ſuis cõplicib⁹ rebellãtes ꝯtra ipm ꝛ aarõ
dixit ad dñz. Nõ reſpicias ſacrificia eoꝝ: tu ſcis quia
nec aſellum quidẽ vnq̃ receperim ab eis. i. quodcũq;
munus. Spũaliter ꝑ moyſen qui leuitas ordinauit et
inſtituit: ſignantur epiſcopi quorum eſt conferre or=
dines ꝛ beneficia eccleſiaſtica pro quibus munus tẽ=
porale non debent accipere. Unde Gregorius/ ꝛ po=
nit in canone. i. queſtione. i. Sicut epiſcopum. Sicut
inquit epiſcopum non decet manum quam imponit
vendere: ita miniſter vel notarius non debent in ordi
natione eius vocem vel calamũ venundare. hec ille.
3. ¶ Tertius qui man⁹ ſuas a muneribus excuſſit erat
ſamuel de quo legit̃. i. Regũ. 12. ꝙ dixit pplo iſraeliti=
co. Cõuerſat⁹ ſũ corã vobis ab adoleſcẽtia mea vſq;
in diem iſtũ: ecce preſto ſum loquimini ad me coram
dño ꝛ coram xp̃o ei⁹ vtrũ bouẽ cuiuſq̃ tulerim an aſi
nũ: ſi quẽpiam calũniatus ſuꝫ: ſi oppreſſi aliquẽ: ſi de
manu cuiuſq̃ munus accepi: ꝛ illud cõtẽnã hodie: re
ſtituãq; vobis. Spũaliter per ſamuelẽ qui exauditio
interpretat̃ intelligũtur oẽs orãtes ꝑ alijs. Uñ de ſa=
muele legitur ꝙ ꝑ alijs orauit. vñ et dixit abſit a me

grande pctñ in dñm vt ceſſem orare ꝑ vobis. Per hoc
igitur ſignificatur vt dicit guil. pari. ꝙ ſacerdotes ꝑ
miſſis aut ſepulturis aut pſalterijs nullum munus
debent accipere. neq; enim illi q̃ rogãt ꝑ beneficijs vel
ordinibus alijs obtinendis. Nam ſymonia committi
tur qñ ꝑ ſepultura/ vel cõione/ vel benedictione nubẽ
tium/ vel ꝑ clericis ordinandis/ vel p̃ſentandis ordina=
tori/ vel ꝑ criſmate/ vel ꝑ ꝯfirmatione baptiſatoꝝ/ vel
pro baptiſmate/ vel ꝑ alijs ſacramentis alqͥd exigi
tur ſeu ꝓmittitur. Uñ ptꝫ extra in antiquis li. 5. de ſy
monia. Nõ ſatis cũ in eccleſie ope. Eaq; ꝛ ceteris ca=
pitulis quaſi ꝑ totũ. Bonũ igitur eſſet ꝙ ppl's laycal'
cẽt informat⁹ ꝙ nõ haberet inordinatũ ꝓpoſitũ ꝯmu
tandi ſpũale ꝑ tpali: vt puta ꝙ non credant ſoluere ꝑ
miſſa ſeu ꝑ euchariſtia: confeſſione: ꝑ abſolutione: ꝑ
indulgentia: ꝛ ꝑ aliquo alio ſacramẽto aut ſacramẽta
li: qr nõ dubiũ multi layci ex ignorantia ſymonie ſũt
intricati in hmõi malis operibus. Nam in aliqbus cõ
ſuetudo ꝑuerſa eſt ꝙ clericus vel ali⁹ dicet cõicando
ꝙ ſoluat ſiue ponat argentũ ꝑ ſua cõione: quidã etiã
opinantur non ſe cõicandum quouſq; ſoluerint ꝑ con
feſſione ꝛ ꝑ cõione: ꝛ quidã nõ curãtes de cõtritione
in qua eſt ſubſtãtia ſacramẽti penitẽtie/ cũ redarguũt
de peccato dicũt ſe abſoluendos ꝑ denario, vel ꝑ alio
leui p̃cio. quidã etiã opinant̃ cõfeſſionẽ non valere ni=
ſi confitẽtes aliqd dederint ꝑ eadem. multe ſunt hu=
iuſmodi opiniones peſſime in pplo quas correctores
curant minime emendare: nõ cõſiderantes ꝙ ſicut di
cit beat⁹ aug. q̃ poteſt obuiare ꝛ ꝑturbare peruerſos
ꝛ nõ facit. nichil aliud eſt q̃ fauere impietati eoꝝ. hec
aug. ꝛ po. in ca. 23. q. 3. Qui põt. ¶ Quartus qui man⁹ 4.
ſuas a muneribus excuſſit fuit daniel. de quo legitur
Dañ. 5. ꝙ rex balthaſar vidit ſcripturam ſcriptam in
quodam pariete qui poſtq̃ omnes ſapiẽtes regni ſui
ſcripturam viſam interp̃tari neſcierunt. dixit danieli
Si vales ſcripturã legere ꝛ iterp̃tationẽ ei⁹ dicere:
purpura veſtieris/ ꝛ torquẽ aureã circa collũ tuũ ha
bebis: ꝛ tertius in regno meo eris. Reſpondit daniel
Munera tua tibi ſint ꝛ dona dom⁹ tue alteri da: ſcri=
pturã autẽ legam tibi ꝛ interp̃tationẽ eius oſtendã ti
bi rex. Spiritualiter in iſto notat̃ vt dicit guil. par. ꝙ
doctores ꝛ expoſitores ſacre ſcripture ꝑ expoſitiõe ꝛ
p̃dicatione nullũ mun⁹ accipere deberẽt. Uñ ꝛ exẽplũ
ad hoc dedit apls paulus q̃ illis qbus p̃dicauit dixit
Act. 20. Aurũ ꝛ argentũ aut veſtẽ nulli⁹ cõcupiui ſi=
cut ipſi ſcitis: qm̃ ad ea q̃ michi op⁹ erãt/ ꝛ his q̃ me=
cũ ſunt: miniſtrauerunt manus iſte. Conſiderauit enĩ
ꝙ munera libertatem arguẽdi pctã impediũt. Unde
amb̃. ſupra. i. ad. Coꝝ. Libertatem inquit arguendi
peccata amittit ꝛ peccat qui ab eo accipit. ideo dat ne
corrigatur. munera tñ accipientem in ſeruitutẽ redi=
gunt. Unde guil. par. quidam ſapiens inquit cum pro
libertate reipublice diu ſtetiſſet in cã contra quendã
diuitem cuius expenſis diu educat⁹ fuerat: ꝛ ſuper
ingratitudine a diuite illo in cãm vocatus fuiſſet (le=
ges enim romanoꝝ ingratos puniebant) dixit diuiti
illi. Dñe mi tu ſcis: qr nichil cauſa odij feci cõtra te:
ſed ꝑ libertate reipublice et honeſtate mee perſone:
immo et tue ſicti. Sed nunc vero hoc video ꝙ nichil
periculoſius acceptis munerib⁹: qr ad oẽm vos obli=
gant ſeruitutẽ. ex quo ptꝫ ꝙ munera impediũt ſacer=
dotes reprehendere peccata illoꝝ a quibus accipiũt
munera. Unde aug. Non poteſt inquit conſtanter ar=
gui a quo munus recipitur. Unde eccli. 20. Exenia
ꝛ dona excecant oculos iudicũ. et quaſi mutus in ore
auertit correptiones eoꝝ. et vtinã hoc conſiderarent

ſacerdotes quoꝝ multi modernis tpibus nimis pro
ni ſunt ad accipiendū munera. Preſertim cum dicat
beatus Jero. ad damaſum papā: ꝙ clerici q̄ a bonis
ꝛ opibus parentum ſuſtētari pn̄t: ſi quod pauperū eſt
ſibi accipiunt ſacrilegium ꝑ facto cōmittunt. ꝛ ꝑ abu
ſionē taliū iudicium manducant ꝛ bibunt. Vn̄ ꝓſper
in de vita contemplatiua. habētes inquit vnde ſuſten
tent̄ nō ſine graui pctō ſuo (vnde pauꝑ victurus erat)
accipiūt. Sed ſpūaliter reprehenſibiles ſunt ſacerdo
tes accipientes munera qn̄ accipiunt ea q̄ dantes te=
nētur reſtituere eis a quibus illa hūerūt iniuſte. de q̄=
bus dicit Jero. ꝙ qui a raptoribus ſymoniacis fene=
ratoribus munera accipiunt ſimiles ſunt illis qui mi
nores piſces deuoratos a maioribus comedunt ꝛ de
uorant. Sed certe ſicut piſces parui deuorati a ma=
gnis nulli vſui ſunt apti. ita nec oblatio talium rapto
rum que ſit de eoꝝ rapina nulli vſui eſt apta nec deo
acceptabilis. verūtamen multi ſunt religioſi ac etiā
ſeculares ſacerdotes moderni tpis exterius preten=
dentes ſanctitatē. interius vero pleni ſunt auaricia
ꝛ cupiditate qui audientes confeſſiones taliū raptoꝝ
vbi deberent iniungere eis vt rapinā reſtituerent il=
lis a quibus illud rapuerūt: iniūgūt vt illa rapina eis
detur. ꝛ illi vt ſinguli cōuertunt illud in pios vſus: ꝛ
ꝓ illis celebrabunt. Iſti eni bn̄ figurant̄ ꝑ gedeonem
qui in aures de preda madianitarū accepit vt faceret
inde veſtes ſacerdotales: ꝛ factū eſt gedeoni / ꝛ omni
domui eius in ruinam vt legitur. Judicū. 8. Item ta=
les bene figurantur. 1. Regū. 15. per ſaulem qui ꝑcuſſo
amalech inimico ſuo accepit de ouibus et armentis
ꝛ reſeruauit ea volens illa immolare dn̄o: et propter
hoc abiecit eū dn̄s de regno ſuo ne eſſet rex ſuꝑ iſrael
Ex quibꝰ datur intelligi ꝙ elemoſyna paupibꝰ diſtri
buenda et ſacrificia ꝛ oblō deo offerenda non debent
fieri de rapina ꝛ de male acquiſitis: ſed de bonis ꝓ=
priis ꝛ male acquiſitis iteruꝫ reſtitutis. Unde luc. 19.
dixit zacheus princeps publicanorum ad ieſum dn̄e
dimidium bonorum meorum do pauperibus. Ecce
dimidium bonorum meorum. ꝛ non dixit bonorum a
liorum per rapinam vel malis mediis acquiſitorum
do pauperibus: ſed talia eſſe reſtituenda decreuit di=
cens: ſed ſi quid aliquem defraudaui reddo quadru=
plum. ¶ Quintus quem manus ſuas a muneribus
excuſiſſe legimus fuit petrus: de quo Actuum. 8. le
gitur ꝙ cum audiſſet ſymon magus: quia per impoſi
tionem manus apoſtolorum daretur ſpūſſanctus: ob
tulit eis pecuniam dicens. Date michi hanc poteſta=
tem vt cuicunqꝫ impoſuero manum: accipiat ſpūſſan
ctum. Rn̄dit petrus: pecunia tua tecum ſit in perditio
nem: q2 donum dei exiſtimaſti pecunia poſſideri: per
quod notat̄ vt dicit guil. pari. ꝙ opera miraculorum
aut impoſitio manuū / aut gratia diſpenſationum nō
debent mediante precio fieri. In quo etiam facto ar=
guuntur venditores ꝛ expoſitores reliquiaꝝ. contra
quos Guil paꝛ. in libro. abbreuia. de pſeudo predica.
ca. 54. ſic ſcribit. Quidam inquit ſunt mercennarii
munera querentes per mendacia per falſas reliquias
ſigilla et litteras et etiam per falſa miracula deludāt
homines. ꝛ ſic ſua furantur. Tales enim duo mala fa=
ciūt in eccleſia ſcilicet res pauperū furtiue ſurripiūt:
ꝛ ſepe etiam a pauperibus ꝛ falſis ſuggeſtionibꝰ eos
decipiunt: et hec duo faciunt vt veris pauperibus nō
credatur. hec ille. De illis enim qui reliquias ſancto=
rum ad queſtum exponunt loquitur beatꝰ Bern̄. di=
cens. O inquit quanta abuſio quanta peruerſitas ꝙ
oſſa ſanctorum exponuntur ad queſtum: vt qui omneꝫ
pecuniam reſpuerunt viui: cogantur quaſi pecuniam
mendicare mortui. Et iō hanc abuſionem ꝓhibet In
nocentius dicens cum ex eo ꝙ q̄dam ſanctoꝝ reliqas
exponunt venales vt eas paſſim abſcōdant xp̄iane re=
ligioni detractum ſit ſepius ne in poſterum detraha
tur preſenti decreto ſtatuimus: vt antique reliquie
omnino extra capſam nullatenus oſtendantur nec ex
ponantur venales: inuentas autem de nouo nemo pu
blice venerari preſumat: niſi prius auctoritate roma
ni pontificis fuerint approbate. plati vero non pmit=
tant eas qui ad eorum eccliās cauſa venerationis ac=
cedunt variis figmentis et falſis documentis decipi
ſicut in pluribus locis occaſiōe queſtus fieri conſue=
uit. hec Innocentius. et ponitur ī ca. extra in antiqs
li. 3. de reliquiis ꝛ veneratione ſanctoꝝ. ca. Cū ex eo.
¶ Sextus vero quem manus ſuas a muneribus ex= 7.
cuſſiſſe teſtatur ſcriptura fuit naboth. d̄ quo legit̄. 2.
Regū. 21. ꝙ cum dixiſſet ſibi achab. Da michi vineam
tuam vt faciam michi inde ortum olerum daboqꝫ tibi
vineam meliorem ꝓ ea / aut ſi cōmodius putas tibi ar=
genti precium q̄ntū digna eſt dabo. Cui rn̄dit naboth
ꝓpicius ſit michi deus ne dem hereditatem patrum
meorum tibi. Per iſtud enim vt dicit guil. paꝛ. oſtendi
tur ꝙ decime ꝛ primicie ꝛet cetera hmōi non ſunt pro
temporalibus cōmutanda. vbi per decimas et primi=
cias. ꝛc. intelligitur ius decimas ꝛ primicias ꝛ hmōi
percipiendi qđ ꝓ tpalibus nullomō eſt cōmutandum
In quo etiam indit guil. paꝛ. dān̄at cōmutatio eccliaꝝ
ꝛ beneficiorū que fit intuitu lucri tēporalis ꝛ a multo
fortiori beneficiorum emptio et venditio. Vn̄ canon.
ſancitum eſt inquit atqꝫ oībus modis prohibetuꝫ. vt ſi
quis preſbyter inuentus fuerit alicui clerico mune=
ra dare vel munera dediſſe / aut aliā ꝑſonam tribuere
vt alterius preſbyteri eccliam vacantem precio redi
mat: pro hac cupiditate: ſiue rapina ſiue ꝑſumptione
turpis lucri gr̄a deiiciat̄ a cleroꝝ alienꝰ exiſtat a regu
la. hec ca. 7. q. 1. Sancitum eſt. Et merito ſymoniaci
eiiciendi ſunt ab eccleſia: q2 ſymonia vt dicit guil. pa.
facit vt eccleſia que dei ſponſa eſt ꝛ deberet deo filios
generare: monſtruoſe talpas et ſerpentes et aſinos
cornutos generat. Cum enim in eccliā canonicat̄ vel
preficitur aliquis auarus poſſunt dicere canonici ce=
teri illius eccleſie: mr̄ nr̄a ꝑ cōfratre talpā generauit
nobis. cum vero canonicatur quis detractor: tunc ſer
pentem generat eccleſia illa. iuxta illud Eccle. 10. Si
mordeat ſerpens in ſilentio: nichil eo minus habet
qui occulte detrahit. Cum aliquis vero indiſcretus
ep̄atur in aliqua eccleſia: tunc aſinus cornutus in ea
naſcitur. Nichil enim aliud eſt ſtolidus mitratus q̄
aſinus cornutus: aſinus enim eſt ꝓ ſtoliditate. cornu=
tus ꝓ mitra. hec guil. pa. ī de viciis parte. 4. Et huic
concordat Odo q̄ ſuꝑ illud euangelii. Ementes ꝛ ven
dentes eiecit dn̄s de templo ſic ſcribit: murus inquit
eccleſie qui paſtor eſt ruptus eſt. canes ꝛ porci ingre=
diuntur ꝛ eccleſiam maculāt. canes multi prelati cor
rupti non valentes latrare: ꝛ porci immundi ceteros
maculātes et beſtialiter viuentes in eccleſia collocāt̄.
q̄ maior abominatio deſolationis in loco ſacro q̄ cuꝫ
porcus ſacrum induit veſtimētū: ꝛ officia celebrat di
uina / canes ꝛ vulpes pſalmos ruminant piloſus alter
ad alterum clamat. leo ſuperbie tanq̄ dn̄ans in clero
oīa diſponit. ſerpens inuidie ſibilat qui oībus detra=
hit: magnates inflammat. frendet dētibus aper ira=
cundie. accidia laborat onager. triſticie fauces aperit
lupꝰ rapacitatis q̄ ꝓ oblationibꝰ euangelia ꝛ miſſas
multiplicat: diſcurrit vrſus guloſitatis q̄ ventrē im=

plcat alta voce iubilat.porcus imundicie in lutum lu
xurie ſe immergit.vulpes doloſitatis plures habens
foueas oibus miniſtrat:ꝛ cū diues moritur proceſſio
beſtiaꝝ q̄ in parietibus figurat᷑ depingitur adimple
tur:porc⁹ lupus ꝛ cetera aialia imūda crucē ꝛ cereos
portent.campanas pulſant:dn̄s berengarius.i. vrſus
miſſam cantat.leo cum ceteris optime reficietur.q̄to
magis vlulant:tanto magis demones animam auari
torquent.hec ille.¶Septim⁹ ꝓo q̄ in ſacra ſcriptura
reperitur manus ſuas a muneribus excuſſiſſe fuit he
7. liſeus qui vt pꝫ.4.Regū.5.dixit ad naamā lepꝛoſum
Uade lauare ſepties in iordane ꝛ mundaberis:ꝛ poſt
factam lotionem ꝛ mundationem nichil voluit recipe
re/licet naamā multa dona ꝑcioſa ſibi offerret dicens
Obſecro vt accipias bn̄dictionēꝫ a ſeruo tuo:vbi mu
nus vocat᷑ bn̄dictio:ſed latet ibi maledictio quā giezi
munera recipiēs ſenſit:cū lepꝛa naamā ei adheſit.Su
per quo guil.pa.vbi pꝛius ſeptē aria indr̄ lotio ſignat
ſeptē ſacroꝝ diſpenſationē ꝑ quoꝝ diſpēſatione nul=
lū mun⁹ añ nec poſt debet accipi tꝑale.vñ ꝛ ſeq̄tur in
eadē hyſtoria giezi:q̄ poſtea munera accepit ꝑcuſſus
eſt lepꝛa:per quod ſignatur ꝙ accipientes munera tē
poꝛalia pꝛo donis ſpiritualibus ante/vel poſt lepꝛa ſy
moniace hereſis ꝑcutiuntur.Et ſicut lepꝛa inter oēs
infirmitates coꝛpoꝛales maxie eſt icurabilis:ſic ſymo
B niaca hereſis maxie eſt incurabilis inter oēs infirmi=
tates ſpūales.ꝛ hoc duabus de cauſis Pꝛimo ꝓpter
magnitudinē ſiue enoꝛmitatē hui⁹ peccati.Uñ grego.
ꝛ ponit᷑ in ca.1.q.1.Cū liqueat inquit hanc hereſim añ
oīa radice peſtifera ſubrepſiſſe:atq̄ʒ in ipſa ſua origi=
ne aplica deteſtatione eſſe damnatā.cur nō cauet᷑. cur
nō perpenditur:q: bn̄dictio illius in maledictionēꝫ cō
uertit᷑ q̄ vt fiat hereticus ꝓmouet᷑.hec ille.Et iō meri
to pelagius papa inquit ſymoniacos veluti pꝛimos ꝛ
pꝛecipuos hereticos ab omnib⁹ fidelib⁹ reſpuēdos.
ꝛ ſi cōmōiti non reſipuerint ab exteris etiā ꝑtātibus
oppꝛimēdos:oīaq̄ʒ crimina ad comparationem ſymo
niace hereſis quaſi ꝑ nichilo reputantur.hec pelagi⁹.
ꝛ ponit᷑ in canone.1.q.7.Patet.Et ideo inter oīa pctā
mundi iſtud eſt vnum quod deus maxime odit:in cu
ius rei ſignum vt dictum eſt xp̄s dimittēdo alios pec
catores in templo flagello facto de funiculis eiecit
vendentes et ementes de templo qui figurant ſymo=
niacos.Super quo guil.paꝛ.in de vicijs parte.4.Ue
nerat inquit dominus iudicari ꝛ nō iudicare vt in mā
ſuetudine peccata toleraret ꝛ poneret animam ſuam
pꝛo pctōꝛibus:ꝛ tñ cōtra iſtud pctm̄ immo ꝛ cōtra fi=
guram huius pcti manſuetudinem ſeruare noluit:ſʒ
quaſi iratus flagello de funicul᷑ facto effugauit eos ꝛ
nūmularioꝝ es effudit ꝛ cathedras vendentium colū
bas euertit.et licet pꝛimus eius aduentus eſſet miſe
ricoꝛdie.tñ iuſticiā de hoc pctō intromiſit.Quod cōſi
derans.b.Ber.ad eugeniū papā ſic ſcribit.Intuere in
quit magiſtrum:non parat aurē vt cauſam audiat:ſʒ
flagellum quo feriat:verba enim non facit nec recipit
nec enim ſedet iudicans:ſed inſequitur puniens. cāʒ
tñ quia grauiſſima erat nō tacet que eſt ꝙ domū oꝛo=
nis domum negociationis ꝛ ſpeluncam latronum fe=
cerunt.igit᷑ ꝛ tu fac ſimiliter.Erubeſcant vultū tuum
hmōi latrones ꝛ negociatoꝛes non cōfidant in minis
ſtris:ſed diffidant ꝛ abſcondant os ſuum a te ſcientes
te effundere q̄ʒ recipere parat ioꝛem.hec ille. Secun=
da cauſa quare pctm̄ ſymoniacum difficile curat᷑ eſt
iſta:q: ad hoc ꝙ ſymoniacus curaret᷑ de peccato ſuo
opoꝛteret ipſum de pctō ſuo ꝑfecte penitere.Nam vt
dicit archidyacon⁹ in quodam ſermone qui ſic incipit

Ambuletis ꝛ abūdetis magis nec ſacerdos nec deus
omnipotens poteſt iuſtificare ſiue abſoluere impium
a peccato ſuo niſi vere peniteat:ſed difficile eſt ſymo
niacum perfecte penitere:q: ad hoc ꝙ perfecte peni=
teret opoꝛteret ipſum reſignare beneficium ſiue reſti
tuere ſymoniace acquiſitū. Uñ vt dicit archidyacon⁹
in quodam ſermone q̄ ſic incipit. Ductus eſt ieſus in
deſertum.nunq̄ʒ quis vere penitet de male acquiſitio
ne ꝛ de malo modo acquirendi q̄diu grat:s retinet
nequiter acquiſitū:qm̄ ſi vere peniteret nō ſolū peniteret
de illo q̄ᵒ male recepit:ſʒ etiā q̄ᵒ ſic receptū retinuit.
Uñ augu.ꝛ pont.in ca.24.q.6.Si res inquit propter
quam pctm̄ eſt reddi poteſt ꝛ non reddit᷑.pn̄ia non agi
tur.ſed ſimulatur:ſi autem veraciter agatur nō dimit
titur pctm̄ niſi reſtituatur ablatū : hoc eſt vt dixi/ſi re
ſtitui poteſt.hec ille.Ex quo patet plane ꝙ ſymoniaci
nunq̄ʒ vere penitent:niſi beneficia reſignauerint ſi=
ue ſymoniace acquiſita reſtituerint:ſed conſtat ꝙ pro
pter ſcandalum mundi: ꝙ propter carnales amicos
ꝙ propter deſperationem vict⁹ difficile eſt ſymonia=
cum dimittere ſiue reſtituere acquiſita ſymoniace: et
per ꝯñs perfecte penitere.Unde et in confirmationem
huius non legimus balaam:de quo Nume.22. ꝛ Deu
tero.23. Nec giezi de quo.2.Regum.5.vel iudam de
quo Mathei.26.qui fuerunt ſymoniaci vendendo ſpi
ritualia pro tempoꝛalibus.nec pontifices ſcribas et
phariſeos ementes a iuda chꝛiſtūꝫ.nec ſymonem ma
gum.de quo actuum.8.qui fuerunt ſymoniaci emen
tes ſpūalia pꝛo tēpoꝛalibus vnq̄ʒ fructuoſe penituiſſe
Unde in veteri teſtamento.4.Regū.5. heliſeus giezi
ſymoniaco lepꝛa naamam adhereat tibi et ſemini tuo
vſq̄ʒ in ſempiternūꝫ.Et in nouo teſtamento Actuū.8.
dixit petrus apoſtol⁹ ſymoni mago.Pecunia tua te=
cum ſit in ꝑditionem quoniam donum dei exiſtimaſti
pecunia poſſidere.Et ſequitur in felle amaritudinis
ꝛ obligatione iniquitatis video te eſſe.In obligatio=
ne iniquitatis erat:q: peccando in ſpiritum ſanctum
difficile erat eum fructuoſe penitere:ꝛ in felle amari
tudinis erat:q: diuina maledictione plenus:ꝛ iō fina
liter ad ſupplicium eternum damnatus. Sed ex quo
iſte ſymon magus damnatus erat quia nouiter ad fi=
dem᷑ conuerſus non cognoſcens periculum ſymonie
nec actualiter commutauit tꝑale pꝛo ſpūali:ſed ſolū
ꝓpoſitum habuit ad hoc faciendum ꝛ non niſi ſemel:
nec tamē a petro redargutus defendebat peccatū ſuū
quali damnatione digni ſūt ſymoniaci moderni quoꝝ
multi non tantum ſemel:ſed foꝛte centies non igno=
ranter:ſed ſciēter:nō ſolū in ꝓpoſito ſi:ſed etiā actua
liter cōmutauerūt ſymoniace tempoꝛale ꝑ ſpirituali=
ꝛ nunq̄ʒ de pctō ſuo dolentes:ſed potius fictis coloꝛi
bus defendentes.vñ Gre.ꝛ po.in ca.1.q.3.Si quis da
toꝛ.Si quis inquit,datoꝛ vel acceptoꝛ dei eccleſias vel
eccleſiaſtica beneficia que quidam pꝛebendas vocant
ſub pecunie interuentu ſuſceperit ſiue dando emerit/
ſiue acceptando vendiderit a ſymonie non excludi=
tur perditione.hec ille.Et ex iſtis aliqualiter liquet
q̄ʒ difficile eſt ſymoniacum a lepꝛa eterna ſpirituali=
ter curari.ꝛ per conſequens a damnatione ſaluari:et
ideo merito Guil.pariſieñ.in de vicijs parte.4.dicit
ꝙ ſymoniaci ſunt quaſi in naſſa diaboli.Et ideo ſicut
piſcis qui in naſſam piſcatoꝛis ingreſſus eſt nō de fa=
cili per locum per quem intrauit regreditur:ꝛ per a=
lium locum non exit niſi raptus ſit a piſcatoꝛe ꝛ occi=
datur: ſic ſymoniacus non de facili renunciat bene=
ficio quod ſymoniace acquiſiuit. Quod tamen niſi
fecerit damnabitur. Unde Gregorius. Si quis

inquit ſenectus neqꝫ pollens moribus neqꝫ a clero: neqꝫ a populo vocatus: neqꝫ pulſatione coactus impudenter chriſti ſacerdotium iam quolibet facinore pollutus non iuſto cordis amore: ſed ſordibus precibus ons ſiue comitatu/ ſiue manuali ſeruitio/ ſeu fraudulento munuſculo epiſcopalem ſiue ſacerdotalem non lucro animarum: ſed inanis glorie auaricie fultus dignitatem ſuſceperit et in vita ſua ſi ſponte non reliquerit eūqꝫ inſpata mors penitentem non inuenerit: procul dubio ineternum peribit. hec gregorius: ⁊ ponitur in ca. i. q. i. Si quis neqꝫ. Hanc ſniam valde timerent tales qui non contentantur vnico beneficio ſufficienti ſed ad augmentationem damnationis eorūdem multa ſibi beneficia ſymoniace ſolum cā auaricie ⁊ mundi pompoſa vanitate multiplicant dicentes ꝙ meritorie poteſt quis plura beneficia habere eccleſiaſtica: lꝫ vnū eorum ſit ſufficiens. De quorum numero erat vnus de quo loquitur Guil. paſ. in de vicijs pte. 4. di. ꝙ cū lōgo tempore aſſeruiſſet hoc eſſe pctī mortale dum vnū ſolū habebat beneficiū: ſꝫ dato ſibi ſecundo beneficio: ſtatim aſſeruit ꝙ licite pōt quis plura beneficia habere. Veruntamen vt nunc bene experior nullus inquit poſſet hoc pfecte intelligere niſi qui plura beneficia poſſidet cuiꝰ rei talis poteſt aſſignari cauſa. Dicit enim pphēta zachar. 5. Hic eſt oculus eorū in vniuerſa terra. Super quo guil. paſ. Luxuria inquit eſt oculus luxurioſi. auaricia eſt oculus auari. et ſic de ceteris. Unde inquit guiller paſ. accidit ꝙ alicui luxurioſo videtur aliqua fatua mulier quam inordinate amore diligit pulcra cum tamen in rei veritate ſit turpis: ſed que eſt cauſa huius erroris certe. quia oculo luxurioſo eā intuetur: nimius enim luxurioſus amor qui in eo eſt facit eū iudicare ſic de eiꝰ pulcritudine. Alius enim qui non habet huiuſmodi oculū nō videt talem in illa pulcritudinem: ſic inquit guil. paſ. Ille i quo eſt oculꝰ auaricie videt viſione erroris ꝙ aliquis poſſet habere plura beneficia eccleſiaſtica quorum ſibi ſufficeret vnum. illi autem qui non habent oculum auaricie vident clariſſime ⁊ cōcernuntur ꝙ malum eſt aliquē plura beneficia eccleſiaſtica occupare. ⁊ iſtud vt docet guil. paſi. ptꝫ in multiplici rōne Primo ſic tria diſtinguūtur circa principia operationis humane eſt. natura grā ⁊ vicium: cum igitur aliquis habet vel vult habere plura beneficia/ vel natura eſt pncipiū huius operationis: vel gratia vel vicium: et videtur ꝙ non natura. nam natura paucis contentatur. Unde Sene. Exiguū inquit natura deſiderat. Item apls. i. thi. 6. Habentes alimenta ⁊ quibus tegamur: his contenti ſimus ⁊ ꝙ grā non ſit principium huius operationis ſic ſuadetur. grā enim paucioribꝰ cōtentaꝛ ꝙꝫ natura Nā gratia eſt aqua ſitim terrenoꝝ extinguens. Unde Johan. 4. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non ſitiet ineternum. Super quo augu. Qui inquit biberit et fluuio paradiſi cuius vna gutta maior eſt occeano reſtat ꝙ in eo extinguatur ſitis mundi. Item conſiliū chriſti eſt paupertas. vnde Mat. 19. cuidam dixit. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibus: ſed cum deus non ſit contrarius ſibiipſi patet ꝙ non eſt conſiliū dei habere plura beneficia eccleſiaſtica. ⁊ p ꝯñs gratia dei non eſt principiū huius operationis: ⁊ cum multiplicatio beneficiorum nō ſit ex natura neqꝫ ex gratia relinquitur ꝙ principiuꝫ illius operationis ſit vicium: ⁊ hoc ſatis patere poteſt ſi cōſiderentur cauſe propter quas aliqui credunt hoc ſibi licitum eſſe. Unde aliqui credunt hoc licitum eſſe: qꝛ bona a talibus beneficijs recepta bene expendunt alij: quia vicarium ſub ſe ponunt: alij quia nobiles ſunt. Sed cōtra eos qui dicunt licituꝫ: qꝛ bene bona illa expendunt conſtat ꝙ non ſolum ſufficit medico bene expendere ea que ſibi dantur ab infirmo ⁊ nullam curā habere de infirmitate eius: ſimiliter nō ſufficit aduocato bene expendere ſalarium ⁊ nichil intromittere ſe de cauſa. nec ſtipendiario ſufficit ſtipendia ſua. bene expendere ⁊ de guerra ſe non intromittere. Sic certe clerico habenti plura beneficia eccleſiaſtica non ſufficit ea bene expendere niſi faciat officia illa que beneficijs ex debito cure paſtoralis ſunt annexa. Contra vero illos qui credūt ſe poſſe habere plura talia beneficia qꝛ vicarios ſub ſe cōpetentes: ſic obijcitur. Nam ſi quis licite poteſt habere plura beneficia cum hoc ꝙ vicarium competentem ſub ſe ponat. ergo eadem rōne laycus. immo ⁊ mulier poſſet licite habere quodcūqꝫ beneficium eccleſiaſticum. poſſet enī ponere ſub ſe vicarium ſufficientē: ⁊ ita habileꝫ ſicut clericus. Preterea ridiculum eſſet aliquem contrahere matrimonium ſub ſpe ponendi vicarium ſub ſe ad impregnandum vxorem ſuam. Ac inſuper quero de vicario illo an paſtor ſit vl mercēnarius: ſi mercennarius: tunc latro eſt ſicut prius oſtenſum eſt. Et cum aliquis dicit: licite poſſum habere beneficium: quia ponam vicariuꝫ ideſt ac ſi dicatur bene poſſum habere beneficium: qꝛ ponam ibi latronē qui furetur mactet et perdat. Johannis. i. Si vero dicitur ꝙ vicarius talis paſtorem que igitur ratio eſt vt tu habeas duas eccleſias ⁊ ipſe nullam. Nunquid dicet tibi Johan. 4. gratia dei. non licet tibi habere vxorem fratris tui. Item quero a tali ponente ſub ſe vicarium vtrum vicarius ille ſi minus bonus eque bonus vel melior ꝙꝫ ipſe principalis paſtor. Si minus bonus vt tunc ratio naturalis docet ꝙ non ſit recipiendus nec ponendus pro ipſo paſtore. Nam conſtat operarius in vineam alicuius conductꝰ non poteſt vicarium minus bonum pro ſe ponere. Si vero eque bonꝰ vel melior que eſt ratio ꝙ ipſe habeat duo beneficia et alius habilior ipſo nullum. Item attendendum eſt quid acciderit de primo vicario ſynagoge. Legitur enim Exod. 34. ꝙ moyſes relinquens populum ſuum: paruam moram facturus non in curia regum vel principum/ vel epiſcoporum ad carnalem voluptatem exercēdam: ſed cum domino deo ad recipiendam legem dimiſit ſub ſe vicarium ſatis bonum ſcilicet Aaron a deo electum. ⁊ tamen in reditu ſuo populum illum quem fidelem reliquerat infidelē ⁊ ydolatrantem inuenit. Item dicit apoſtolus ſecūdo Theſſalonī. tertio. Si quis non vult laborare nō māducet. quo igitur iure paſcitur quis de beneficio illo vbi ipſe non laborat. Ordinauit enim chriſtus vt qui in eccleſia ſua ſeminat ſpiritualia metat carnalia: qua ratione igitur pauper vicarius ſeminabit ſpiritualia et diues vocatus paſtor carnalia metet/ preſertim cum chriſtus dicat: quod deus coniunxit homo non ſeparat Mathei. 19. quo iure denarius ille quem ſubditus offert pauperi vicario ſibi ſpiritualia ſeminanti: accipietur a paſtore vocato male viuenti. Et ſi quo ad forum cōtentioſum ius ibi videatur habere: tamē quo ad iudicium ſacre ſcripture ipſe raptor eſt vſurpans ſibi alterum eorum que a deo coniuncta ſunt ſine reliquo ideſt mercedem ſibi ſine conuenienti labore. Item talis homicida reputatur tā reſpectu mercennarij quem defraudat ꝙꝫ etiam reſpectu pauperū ſubditoꝝ quorum ſudorem comedit. De primo dicit eccliaſti. 34. Qui effundit ſanguinem ⁊ qui fraudem facit mercēnario fratres ſunt. De ſecundo legiꝛ etiā

et idem. Qui aufert in ſudore em panem quaſi qui occi
dit p̄ximum. Item Eccle. 34. Panis egentium vi-
ta pauperis eſt: qui defraudat illū/ homo ſanguinis
eſt. quod ſi intelligatur de pane corporali. ergo a mul
to fortiori de pane ſpirituali quod eſt verbum dei. z ſi
homicida irregularis eſt. pz q̄ talis cū ſit homicida
irregularis eſt z indignus aliquo beneficio eccliaſti-
co. Contra illos qui dicunt q̄ p̄nt plura beneficia ec-
cleſiaſtica habere licite: q2 nobiles ſunt. dico q̄ ſi filij
dei ſunt z eccleſie vtiles z nō volentes excedere men
ſuram nobilitatis ſue: forſitam iuſtum eſt vt de benefi
cijs eccleſiaſticis pre ceteris accipiant ſi fieri p̄ōt abſ
q3 leſura animarū: ſed ſi filij diaboli ſunt qua ratione
de bonis xp̄i pre ceteris accipiēt. Nunquid debet dñs
nobilitatem filioꝝ diaboli honorare? Item ſi ſint inu-
tiles eccleſie dei vel nociui ſuo prauo exemplo non vi
detur iuſtum q̄ pre ceteris cōmodum habeant in ec-
cleſia ex quo eccleſia ab eis non hz. Itē nō eſt licitū ali
quē in curia principis ſecularis qui non hz niſi vnum
equū hr̄e auenā duoꝝ equoꝝ et aliquos eiuſdē curie
ſeruientes nichil p̄ equis ſuis recipere. Quō ergo in
curia dei. ſ. in eccl̄ia in qua tot ſūt boni ſacerdotes qui
de auena eccleſie non p̄nt habere ad neceſſitatē. licitū
ſit aliquē qui nō hz niſi vnū equū qui eſt eius caro. di-
cente p̄pheta. Equi eoꝝ caro. Eſaye. 31. auenam que
rere ad plures equos. Sed vt dicit Linco. ſup euāg.
parte. 2. Maledictus equus q̄ duas vel tres preben-
das equoꝝ comedit. nec tñ plus laborat q̄z vn⁹. vnde
z de talibus intelligi poteſt illud Eſa. 5. Ve qui cōiū-
git domū ad domū. Item nō videt̄ eſſe licitū q̄ aliqs
mutilet matrē ſuam eccl̄iam p̄curando q̄ vnus hēat
vnū mēbrū pluſq̄ȝ debeat hr̄e: ſed hoc facit hm̄ōi ha-
bens bn̄ficioꝝ pluralitatē. ergo nō videt̄ hoc eſſe lici-
tū. Et ſi dicit̄ q̄ eccl̄ia lz non habeat oīa membra quo
ad ſubſtantiam: tñ hz oīa quo ad officia z hoc ſufficit.
quia vnus habet officia plurium. Reſpōdemus q̄ nō
licet in monoculo vnus oculus ſuppleat officiū duo
rum: non tamen valet tantū habere vnum oculum ſi-
cut duos: nec bene ſeruiret matri ſue carnali qui pro
curaret vt loco duoꝝ oculoꝝ vnicum haberet. Item
p̄ctm̄ iſtud introducit in eccleſiam hereſim ſabellij: q̄
dicebat patrē in diuinis eſſe filiū. cōtra quē dicit bea-
tus aug. q2 hoc non inuenit̄ in natura nec ſupra natu
ram q̄ eadem perſona ſi pr̄ z filius reſpectu vnius et
eiuſdem: ſed hoc intendit abuſio predicta. Accidit eī
q̄ ſi duo ſunt decani in duabus eccleſijs z vterq3 cano
nicus in vtraq3: z ſic vterq3 pater z filius eſt reſpectu
vtriuſq3. Omnes enim predictas rationes contra pre
dictam abuſionem ſententialiter habet guil. pari. in
de vicijs. parte. 4. Inſuper eſt notādum q̄ pater z fi
li⁹ ſūt correlatiua z huiuſmodi ſimul exiſtere oportet
nec vnq̄ȝ reperitur in natura q̄ aliquis ſit pater car-
nalis qui non eſt nec vnq̄ȝ fuit aptus procreare filium
ad vitam tēporalē. Et cū ſecūdum phm̄ ars imitat̄ na
turā in q̄ȝtū poteſt: cōtra ordinem videtur eſſe nature
q̄ aliquis puer cōſtituatur z ordinetur eē pater ſpūa
lis qui nō eſt: nec vnq̄ȝ fuit aptus generare filios ſpūa
les ad vitam eternam. Vñ dñs per p̄phetam. Eſa. 3.
hanc abuſionem comminatur ſynagoge tanq̄ȝ in ma
gnam penam. d. Dabo pueros principes eorum. Et
ideo merito Linconen. ep̄la. 52. Puer inquit minoris
etatis aut incompetentis lr̄ature qualitercūq3 doci-
lis fuerit/ aut ingenioſus dūmodo hm̄ōi eſt: nō eſt ad
curam paſtoralem admittendus. Nam vt exemplari-
ter patet quis ſapiens nauta nauem hominib⁹ plenā
in mari tempeſtuoſo puero naualis artis ignaro vi-
ribus ad nauis regimen deficienti licet de eo firma
ſpes fuerit future p̄icie cōmittit: nec quiſq3 vitulos
ad aratrum iungit q̄ȝuis ſperet eos p̄ficere in robur
boū: q2 ſic hoc faceret vitulos forſan opprimeret ne
vnq̄ȝ ad boum fortitudinem venirent. nec tertio debi-
libus iumentis imponuntur onera grauiora licet va-
lentibus ad fortitudinem creſcere ne ſub onerum ſuc
cumbant grauitate: z ſi talia non fiunt vbi eminet pe
riculum corporale: qua ratione tunc fieret vbi immi-
net periculum ſpirituale: cū periculū ſpūale tāto gra-
uius eſt q̄ȝto ſpūalia corporalib⁹ maiora ſunt melio-
ra. hec Linco. Item ſapiens prouer. 30. Tria inquit
ſunt michi difficilia: z quartum penitus ignoro. viam
aquile in celo: viam colubri ſuper terrā. viā nauis in
medio maris: z viam viri in adoleſcentia ſua. Super
quo guil. par̄. ſi inquit valde incertus ſit volatus aqui
le in celo eo q̄ diuertat ſe ad cadauer. et inceſſus ſer
pētis: q2 tortuoſe incedit z viam nauis in medio ma-
ris: quia vallatur aquis nullum tñ horū dicit ſalomō
ſe penitus ignorare: ſed ſolum viā viri in adoleſcētia
ſua. Unde ſapientiores ſalomone videntur illi ſe repu
tare qui propter aliqua ſigna bona que videntur eſſe
in iuuenibus aſſerunt eos futuros bonos et faciunt
eos promoueri non attendentes quia oportet colū-
nam prius robur ſuum accepiſſe q̄ȝ ponatur in edifi-
cio. hec guil. par̄. Item Linco. ep̄la. 83. Cum inquit
miniſterium cure paſtoralis omnibus alijs miniſterijs
ſit excellentius ac magis neceſſarium electori paſto-
rum alarum, omnibus erit iniquior z deo z angelis et
omnibus ſanctis deteſtabilior qui paſtorem eligit ni
ſi quem ad curam paſtoralis miniſterij quantum poſ-
ſibile eſt hūane fragilitati p̄ſcrutat⁹ fuerit fore ydo-
neum. hec ille. Item Odo in quodam ſermo. Qui in-
quit eligeret pugilem qui pro hereditate ſua pugna-
ret non cecum debilē vel claudum eligeret: ſed fortiſ-
ſimum quem inuenire poſſet. Ita deus pater fortiſſi
mum quem inuenire potuit. ſ. filium ſuum vnigenitū
pro animab⁹ quas maxime dilexit pugnare elegit. ſic
certe prelati eccleſie z omnes patroni fortiorem ſpūa
liter z habiliſſimum quem p̄nt in eccleſia collocare de
berent: qui pro animabus precioſiſſimo ſanguine xp̄i
redemptis contra malignos ſpūs dimicaret. hec ille.
Predicta enim ſpecies auaricie: ſcilicet fraus cū vi-
cijs ſibi annexis: ſcilicet iniuſticia in cōtractu emptio
nis z vēditionis vſura z ſymonia manifeſte repugnāt
iuſticie commutatiue: z p̄hibentur per illud manda-
tum. Non furtū facies. per quod prohibetur omne
nocumentum quod infertur proximo in rebus ſuis: ad
cuius tranſgreſſionem reducitur aſtucia/ z dolus/ et
prudentia huius mundi q̄ eſt prudentia carnis. tñ q̄ñ
finis illius prudentie ſtatuitur ad aliquid delectabi-
le ſecundum carnem tunc pertinet ad tranſgreſſionē
huius mandati. Non mechaberis/ vel non concupi-
ſces vxorem proximi tui. Prudentia autem/ z aſtucia/
z dolus opponuntur virtuti prudentie cū qua tamen
quandam ſimilitudinem hn̄t. Sacrilegium vero oppo
nitur virtuti religionis per quam deus colitur que
eſt pars iuſticie: z pertinet ad tranſgreſſionem huius
mandati. Sabbata ſanctifices: quia per ipſum preci-
pitur diuinū cultum/ z debitā reuerentiam deo/ z di-
uinis exhiberi. Opponitur autem ſymonia virtuti re
ligionis per quam debitus cultus/ et debita deo re-
uerentia exhibetur: que quidem virtus eſt pars iuſti
cie que reddit vnicuiq3 ſcdz quod ſibi debetur: per ſy-
moniam vero ſacris z diuinis et per conſequens deo
magna irreuerētia exhibetur: quia eſtimatur ſpūalia

poſſe terreno ꝓcio cõparare:⁊ iõ ptinet ad tranſgreſ
ſionē ꝓcepti de ſanctificatione ſabbati ꝑ quod ꝓcipit
debitus cultus/⁊ reuerentia deo exhiberi.

¶Capitulū.22.de proditione.

A· Sexta ſpecies auaricie ē pro
ditio qua quis amico ſuo/ domino/
vel regi ꝓpter auariciam/ vel aliam
cauſam inordinatam inſidiatur nul=
lam fidem ſibi ſeruando:ſicut exem=
plariter patet de iuda traditore qui
propter auaritiam deū ⁊ dñm ſuum
ieſum chꝛiſtum ſuis inimicis facinoroſe tradidit occi
dendū. Et ſicut dicit Beda:et ponit in ca.12.q.3.Abijt
iudas.multi inquit hodie iude ſcelus qui dominum/
ac magiſtrum/deumq̃ ſuum pro pecunia vendidit ve
lut nephariū exhorrent:nec tamen cauent. Nam cū
pro muneribus falſum contra quemlibet teſtimoniū
dicunt.profecto:quia veritatem pro pecunia negant:
deumq̃ pro pecunia vēdunt. Ipſe enim dixit. Ego ſū
veritas. Cum etiam ſocietatem fraternitatis aliqua
diſcordie peſte commaculant deum prodūt:quia deꝰ
caritas eſt:qui igitur caritatis ⁊ veritatis iuſſa ſper=
nunt:deum vtiq̃ qui caritas ⁊ veritas eſt produnt et
maxime cum non infirmitate vel ignorantia peccant:
ſed in ſimilitudinem iude querūt oportunitatem qua=
liter arbitris abſentibus mendacio veritatem et vir=
tutem crimine mutent. hec ille. ¶Item Aug.eadē.
q.ca.quiſquis. Quiſquis inqt veritatem metu cuiuſ=
libet poteſtatis occultat:iram dei ſuper ſe prouocat:quia
magis timet hoīem q̃ deum.vterq̃ reus eſt:et qui ve
ritatem occultat:et qui mendacium dicit: quia et ille
ꝓdeſſe non vult:⁊ iſte nocere deſiderat. hec ille. Item
Criſo.eadē.q.ca.nolite. Non ſolum inquit ille ꝓditor
eſt veritatis qui tranſgrediens veritatem palam pro
veritate mendacium loquitur:ſed etiam ille qui nō li
bere veritatem ꝓnunciat quam libere ꝓnūciare opor
tet/aut non libere veritatem defendit:quā libere de=
fendere conuenit proditor eſt veritatis. Nam ſicut ſa
cerdos debitor eſt vt veritatem quam audiuit a deo
libere predicet. ſic laycus debitor eſt vt veritatē quā
audiuit a ſacerdotibus prolatam quidem in ſcriptu=
ris defendat fiducialiter quod ſi non fecerit ꝓdit veri
tatem. hec ille. Unde et in figuralem confirmationem
huius ſententie legitur.4.Regū.11. ꝙ athalia mater
regis ochozie vidēs filium ſuum mortuum ochoziam
ſurrexit ⁊ interfecit omne ſemen regium quod inueni
re potuit vt ipſamet regnaret ſuꝑ populum: ſed ioſa=
ba ſoror ochozie videns crudelitatem huiꝰ tyranniſſe
clam tulit ioas filium/⁊ heredē ochozie fratris ſui: ⁊
abſcondit eū ⁊ nutrire fecit in templo dei ſex annis.⁊
in ſeptimo anno ioiadas ſacerdos templi collegit prī=
cipes leuitarū.milites ⁊ ceteros magnates:⁊ oſtēdit
eis ſecrete filium regis ⁊ cōiurauerūt ꝓ puero cōtra
athaliā ⁊ conſtituerunt eum regem ⁊ occiderunt atha
liam. Spiritualiter per iſtam mulierē athaliam que
interpretatur peccans domino intelligitur falſitas q̃
ſemper nititur impedire ⁊ extinguere veritatē ⁊ fide
lem doctrinam legis xp̄i.per ioas qui interpretatur
fortitudo dei veritas figuratur.per ioſabaz qui cuſto
diebat ioas.quilibet fidelis chriſtianus cuſtodiens ve
ritatem poteſt intelligi:⁊ per hoc ꝙ ioiadas ſacerdos
oſtendebat principibus ⁊ militibus Ioab vt ipſi con=
ſtituerunt eum regem ⁊ occiderent athaliam:intelli=
gitur ꝙ ſacerdotes oſtendere debent principibus et
militibus alijs veritatem legis:quia vt dicit Criſoſt.
ope.impe.omel.xli. Sacerdotes niſi oēm veritatē po
pulo manifeſtauerint dabunt rōnem in die iudicij:et
⁊ ipſi ſcilicet principes/milites/⁊ omnis alij fideles ſi
non toto poſſe ſuo veritatem defendant et falſitatem
deſtruant ⁊ errorem. Unde Iſido. ⁊ ponitur in ca.23.
q.5.principes. Principes inquit huius ſeculi nōnunq̃
poteſtatis adepte culmina tenent vt per eandem po=
teſtatem diſciplinam eccleſiaſticam muniant. ceterū
intra eccleſiam poteſtates neceſſarie non eſſent niſi vt
quod non preualent ſacerdotes efficere per doctrine
ſermonē. poteſtas hoc impetret per diſcipline terro
rem:⁊ ſequitur. Cognoſcant principes ſeculi deo ſe
debere rationem reddere ꝓpter eccleſiam quā a xp̄o
tuendam ſuſcipiunt. Nam ſiue pax/⁊ diſciplina eccle
ſie per fideles principes augeatur ſiue diſſoluat ille
ab eis exigit rationem q̃ corū poteſtati ſuā eccleſiā credit
tuēdam:ſed qđ dolēdum eſt iam ſunt tales ad oppri=
mēdum veritatem ⁊ impugnandū diſciplinam eccle=
ſiaſticam magis q̃ ad defendendum multotiens ſunt
parati.ac etiam paſtores eccleſie iam multi nedū ve=
ritatem euangelicam pronunciare contemnunt. Sed
etiam ſubditos ſuos pernicioſiſſimo ſuo exemplo oc
cidunt:⁊ ideo tales nedum ſunt veritatis proditores
nequiſſimi:ſed etiam antichriſti manifeſtiſſimi. Unde
Linco.in quodam ſermone qui ſic incipit. Natis edu
catis ⁊ aſſuefactis chꝛiſtus inquit deſcendens de ſinu
patris in vterum matris et virginis in ea et ex ea ho
mo factus et natus quecunq̃ geſſit in carne ſaluta=
ria glorioſa et mirifica:⁊ quecunq̃ paſſus eſt humi=
lia et verecunda et aſpera primo proprie et principa
liter propter viuificationem/ſaluationem/ et deifica=
tionem aīarum geſſit et paſſus eſt .ergo paſtores ec=
cleſie ex officio aſſumpto debitores vite eius ad eius
imitationem aīas viuificare/ ſaluare/ ⁊ deificare eas
debentes econtrario mortificātes perdentes ⁊ a deo
q̃ntum in ipſis eſt ſeparentes: ac per hoc primo pro=
prie ⁊ principaliter xp̄o cōtrarij manifeſti ſunt antichri=
ſti. hec ille. Et ꝙ principale ⁊ finale opus xp̄i fuit pro
pter quod deſcēdit de ſinu patris in vterum virginis
⁊ ex ea natus paſſus fuit in cruce propter animarum
viuificationē ⁊ ouis q̃ perierat queſitionem bene figu
ratur Gen.37. vbi legitur ꝙ Iacob videns tunicam
filij ſui ioſeph venditi in egyptum ſanguine hedi tin=
ctam:dixit. Heu fera peſſima deuorauit filium meū
Ioſeph:⁊ noluit conſolari a filijs ſuis ſed cilitio ſe in
duit et dixit. Deſcendam lugens ad filium meum in
infernū. Spiritualiter Ioſeph augmentum interpre
tatur.⁊ ſicut dicit Odo ſuper euangelia ſermone.35.
Hanc pertractans hyſtoriam ſignat primum paren=
tem noſtrorum adam a quo genus humanum augmē
tum ſuper terram incepit. Hunc Ioſeph pater cele=
ſtis induit tunica vere innocentie in paradiſo:ſed hac
tunica inuidia diaboli exutus vēditus eſt in egyptū:
id eſt tenebras inferni precio peccati. vnde Origenes
Peccatum inquit eſt diaboli pecunia quam qui accē
pit animam ſuam diabolo vendit. Et ideo merito dr̄
Eccle.10. Nihil iniquius q̃ amare pecuniam. Hic a=
nimā ſuam venalem habet. Iſto ioſeph taliter in egy
ptum vendito pater ſuus id eſt filius dei videns tuni
cam ſuam ſanguine hedi tinctam .i. ſanguine peccati
dixit. Heu fera peſſima.i.diabolus deuorauit filium
meum. habuit enim alios filios.i.angelos in celo: ſed
quaſi nolens ab eis conſolari deſcendit in terram ⁊ ci
licio nature humane ſe induit. De qua poſtea in paſ=
ſione ſua cum lacrimis et clamore valido emiſit ſpiri=
tum. Et ſic lugens deſcendit ad inferna et liberauit

filium ſuum adam de faucibus diaboli. Et ſicut dicit
Odo vbi prius. Qui ſalutē ouiū ſicut xp̄s q̄runt: ve
ri paſtores dicuntur. ſed q̄ tm̄ lac et lanā cupiunt: tōſo
res ouium nuncupant. de q̄bus raro vel nūq̄ in ſacra
ſcriptura bona cantilena auditur. Vn̄ Judas dū iret
ad tondendum oues fornicatus eſt cum Thamar nu
ru ſua. vt p3 Geneſ.38. Item Abſalon dum tonderet
oues tondendas amiſit amicum ſuum fideliſſimum
Jacob. vt p3 Geñ.31. Sic ſpūaliter vt dicit Odo. Pa
ſtores eccleſie cum nimis inhabitant tēporalibus ve
rum Jacob.i. Xp̄m amittunt et ſuis peruerſis exem
G plis ſuos ſubditos corrumpunt. hec ille. Et ideo me
rito Ricardus hāpolis ſup illud Job.17. Si ſuſtinue
ro infernus domus mea eſt. Ve inquit ſacerdotibus
qui tanto zelo et clamore decimas et ea que ad altare
pertinent exigunt: et de aīabus parrochianoꝝ tam pa
rum curant. inſtāter pecuniam petūt. ſed raro vl̄ nūq̄
proferunt ſermonē: excōmunicant illos qui ab eccl̄ia
illorū ſua iura ſubtrahunt. ꝛ ipſi ſacerdotes primo a
deo excōmunicantur. q2 eccleſiam dei vt tenentur nō
regunt. multi tñ dicunt. Neſcimus regere/neſcimus
predicare: ſicut ſcimus ſic facimus: non o3 vt oīa co
gnoſcamus. immo ve vobis qui cura3 quam neſcitis
accipitis: vos et ſubditos veſtros in infernū inferiorē
demergitis. vos ceci cecos ducitis et in foueam cade
re non timetis. o miſer quare illoꝝ cuſtodiā accip ior
teipſum cuſtodire neſcis. hec ille. et huic ſententie al
ludens Linco. dicto.xc. Ve inquit malis paſtoribus/
ve cōminat. q2 illi ſunt cum filijs hely cum filijs beli
al neſcientes deum neq3 officiū ſacerdotū ad populū
magis delicata a ſubditis tollentes/ ꝛ cū mulieribus
ad oſtium tabernaculi dormiētes/ cum filijs ſamuel
in vijs patris eorum nō ambulantes. ſ3 poſt auariciā
declinantes/munera accipiētes/ ꝛ iudicia puertētes.
In oculis pp̄rijs cū ſaule magni cum tñ ipi ſūt ſacer
dotes de extremis ppl̄i. neq3 ſunt de filijs leui ſed mu
neribus implendo manus hieroboam ad gradum ſa
cerdotij prouecti ꝛ in excelſis et ꝓhanis ſublimibus
conſtituti. Ubi ſunt exactores q̄ pplm̄ dei ſpoliāt adu
lationibus beatificādo. greſſus populi diſſipāt. vineā
dn̄i depaſcunt. pplm̄ dei atterūt. ꝛ facies pauperꝝ con
fundunt. rapinā pauperū theſaurizant. impiū ꝓ mune
ribus iuſtificant. ꝛ iuſticiā iuſti ab eo auferunt. leges
iniquas ſcribunt. in iudicio pauperes opprimūt. cauſa3
humiliū vi3 faciunt. vt ſint vidue preda coꝝ et pupillos
diripiant. hi ſcd̄m Hieremiā magis alijs iugum dn̄i
ſuaue cōfringunt: mandatoꝝ ipſius vincula rumpūt.
mendacijs applaudūt. dolū faciunt. falſam pacē pro
mittunt. abominatōes faciūt. ꝛ hinc erubeſcere neſci
unt. ab his ſuper oē3 terram egreſſa eſt pollutio. ab
his deperijt ſaluatio. ex his proceſſit diſcurrēs vaga
tio. in his maxima dei obliuio. per hos ſanguinis iu
ſtoꝝ effuſio. Ubi ſcd̄m ezechielē ſunt ſpiritū ſuū ſeq̄n
tes quaſi i deſerto vulpes ꝓp pugillū ordei ꝛ fragmē
tum panis dn̄i. ad pplm̄ violantes aīas q̄ nō moriūtur
interficientes ꝛ aīas que viuunt viuificantes. manum
egeno non porrigentes i ſaturitate. ꝛ abūdātia panis
ocioſe viuentes murū ꝓ domo dn̄i non ſe exponētes
neq3 in prelio ſtantes: ſ3 i bello ſpūali ruentes ſine di
uino cōſilio ad bella corporalia exeūtes. hi legis dei
contēptores. ſanctuarij dn̄i pollutores. inter ſanctū et
ꝓphanū nullā habentes diſtantiā. lupi rapaces ad q̄
dam cornibus poteſtatis īfirma pecora mutilāt. et ſic
prauis opibus ſcientie legis puritatē perturbāt. Ubi
ſcd̄m oſeā ſcientiā repellunt. pctā populi comedunt
ꝛ aīas coꝝ ad iniq̄tates ſubleuant. hi ſunt ſcd̄m pau
lum qui cum ꝓdicant non furandum furantur. ꝛ cu3
dicunt non mechandum mechantur. qui abominātur
ſacrilegium: ipſum faciunt. qui in lege glorianttur per
preuaricationem legis deum inhonorant ac per hoc
nomen dei blaſphemant: qui ſibi et non ſpiritualibus
filijs theſauriſant. non que chriſti ſed que ſua ſunt q̄
runt. hec Lincon̄. Item Bern̄. ſuper cantica ſermone
33. de talibus ſic ſcribit. Ve inquit generationi huic q̄
eſt ypocriſis. ſerpit hodie putrida tabes ꝑ omne cor
pus eccleſie/ſi inſurgeret apertus inimicus. apertus
hereticus mitteretur foras ꝛ areſceret. ſi violēter ini
micus abſconderet ſe forſitan ab eo/nunc vero quem
eijciet aut a quo ſe abſcondet? omnes amici/ ꝛ omnes
inimici/et omnes neceſſarij/ et omnes aduerſarij/
omnes domeſtici/et nulli pacifici/ omnes chriſti que
ſua ſunt querunt. miniſtri chriſti ſunt: ſed ſeruiunt an
tichriſto. de bonis dn̄i honorati dn̄o honore3 nō defe
runt. inde is quem quotidie vides meretricius nitor.
hyſtrionicus habitus. regalis apparatus. Inde aurū
in frenis et ſellis in calcaribus. plus calcaria q̄ alta
ria fulgent. inde menſe ſplendide/ ciphis et cibis. in
de comeſſationes et ebrietates. inde cythara et lyra
et tibia. inde redundantia torcularia et promptuaria
plena eructantia ex hoc in illud. Pro his et huiuſmo
di volunt eſſe et ſunt eccleſiarum prepoſiti decani/ar
chidyaconi/epiſcopi/et archiepiſcopi. hec ille. Item
idem ad eugeniū papam lib.4. Tu inquit paſtor pro
cedis deauratus tā multa circūdatus varietate: oues
quid capiunt? ſi auderem dicere demonum magis q̄
ouium paſcua hec ſunt. Non ſic factitabat Petrus:
nec ſic Paulus ludebat. Petrus neſcitur aliquando
gemmis proceſſiſſe ornatus vel ſericis. nō tectus au
ro. non vectus equo. nec ſtipatus milite: nec circūſtre
pētibus ſeptus miniſtris: abſq3 his credidit ſatis im
plere ſaluatoris mandatū dictum Petro Johannis.
vltimo. Si amas me/ paſce agnos meos: ſed forte in
penam peccati populi mundo cecati euenit q̄ hec cu
ria in depreſſione ſecularium tātum hodie inualeſcit.
vn̄ Eccl.12. ſic ſcribitur. Benefac humili ꝛ ne dederis
impio. prohibe illi panes dare ne in illis potentior te
ſit. Jam enim ad tantum cecatur ſeculu3 ꝙ credit ho
norem ſacerdotis chriſti ſtare in mundana gloria: et
non in virtute aut obſeruantia legis chriſti. Hec ille.
Item id.4. floꝝ. cap̄.6. quid inquit ſibi vult ꝙ clerici
aliud eē/aliud videri volūt: nēpe habitu milites/ q̄ſtu
clericos/actu neutrum ſe exhibēt. nam neq3 pugnāt
vt milites. neq3 vt clerici euangeliſant. cuius ergo or
dinis ſunt cum vtriuſq3 eſſe incipiunt. vtrumq3 deſe
runt/et vtrum ꝓ confundūt: vnuſquiſq3 in ordine ſuo
reſurget. illi ergo in quo qui ſine ordine peccauerunt.
certe ſi ſumme ſapiēs deus veraciter creditur a ſum
mo vſq3 deorſum nichil inordinatum relinquere non
vereor alibi ordinandos q̄ vbi nullus ordo ſed ſem
piternus horror inhabitat. Hec ille. Item Bernard.
ſuper illud ps. In labore hominum non ſunt. cum in
quit cunctus ſtatus hominum aliquid habet laboris/
ꝛ voluptatis/clerici noſtri inter hec nouo quodam ar
tificio decernentes totum quod delectat in quodli
bet elegerunt: et totum quod moleſtat reſpuerunt: a
militibus receperunt ſuperbie veſtem. amplam fami
liam/equorum phaleras et nobiles apparatus. a mu
lieribus mollitiem delicatam. balnea ſuauia. vina. oci
um. et gloriam. a ruſticis fructus agrorum. ꝛ horrea
plena. ſed bene cauent lorice militaris pondus: ꝛ mu
liebrem declinant verecundiam. omnes ruſtici et agri
cole victum ſibi proprio labore acquirunt. ſed hi deli

cijs affluunt et ocioſe viuunt:et tñ aduemente tēpo-
re fructuum promptuaria eorum plena ſūt et bibunt
vinum meraciſſimum. et ſinde incraſſantur et impin-
guantur et dilatantur.hec ille.Tales ſunt milites di
aboli chriſtum cū herode crudeliter perſequentes: et
cū pharaone pueros iſraelitici gñis extinguētes.Vñ
Bern.3.flor.ca.19.Si quid inquit ad ſalutē ptinens/
ſi quid religionis ouē xpiane.qcūqȝ reſiſtit/ qcūqȝ re-
pugnat plane cū egyptijs puulos iſraelitici generis
necare conatur.imo cū herode naſcētē pſequit ſalua
torē.deniqȝ ſi ppriū ſanguinē dederit in precium redē
ptionis aīaꝝ.non tibi grauiorē videtur eum ab eo ſu-
ſtinere pſecutionē q̄ ſuggeſtione maligna/pernicioſo
exemplo/ſcandali occaſione auertit ab eo aīas q̄s pro
pro ſanguine redemit:q̄ȝ a iudeo q̄ ſanguinem illum
effudit.quas ergo de ſalute aīe illi fratri grãs agere
poſſum q̄ michi ppinat detractionis venenum:meri-
to detractores deo odibiles deſcribuntur tāq̄ȝ pſecu
tores.Quid et is q̄ exemplo ſuo ad remiſſius agēdū
ceteros prouocat:q̄ ſingularitate turbat aut inq̄etat
curioſitate:aut impatientia ſua ⁊ murmuratione mo
leſtat.aut quocūqȝ modo cōtriſtat ſpm̄ dei q̄ in eis eſt
ſcandaliſans minimū de credentib⁹ in eis. nōne ⁊ hic
manifeſte pſequitur xpȝ:Agnoſcite dilectiſſimi ⁊ ex
paueſcite cōſortiū eoꝝ q̄ ſalutē impediūt aīaꝝ. horrē
dum penitus ſacrilegiū qđ ⁊ ipſoꝝ videtur excedere.
facinus q̄ dño maieſtatis manus ſacrilegas iniecerūt
videbaẗ iam ceſſare pſecutionis tp̄s ſȝ vt palā factum
eſt nunq̄ȝ deeſt pſecutio a xpiano.et nunc quidem qđ
grauius eſt ipſi xpm̄ pſequuntur qui ab eo vtiqȝ xpia
ni dicūtur.amici tui deus ⁊ pximi aduerſū te appro-
pinquauerūt ⁊ ſteterūt.cōiuraſſe videtur ꝯ te vniuerſi
tas ppli xpiani a minimo vſqȝ ad maximū/a plāta pe-
dis vſqȝ ad verticē capitis non eſt ſanitas vlla:egreſ-
ſa eſt iniquitas a ſenioribus iudicibus vicarijs qui vi
dentur regere pplm̄ tuū. Nūqđ iaȝ dicere poſſumus
ſicut pp̄s ſic et ſacerdos:q: nec ſic ppl̄s vt ſacerdos.
Heu heu dñe/q: ipſi ſunt in pſecutione tua primi. qui
videtur in eccleſia tua primatū diligere.gerere prin-
cipatū: arcē ſyon preoccupauerunt.apprehenderunt
munitiones /⁊ vniuerſam libere et poteſtatiue tradūt
incendio ciuitatē.miſera eorū conuerſatio plebis tue
miſerabilis ſummerſio.Dati eñ ſunt ſacri gradus in
occaſionem turpis lucri/et queſtuȝ eſtimant pietateȝ
copioſiſſime.ſiquidem pietatis inueniuntur in ſuſci-
pienda.immo in accipienda magis animarum cura.
ſed hec apud eos cura minor:et de animarū ſalute no
uiſſima eorum cogitatio eſt.an vero ſaluatori anima-
rū grauior vlla eſſe poterat pſecutio:Impieqȝ agūt/
et ceteri contra ipſuȝ. multi quidē ſunt noſtris tēpo-
ribus antichriſti. merito tamen crudeliorē eā ſentit
perſecutionē pro acceptis beneficijs/⁊ grauiorē ſen-
tit pro poteſtate quā a proprijs ſuſtinet miniſtris. li-
cet alij quoqȝ multi contra proximiorē ſalutē multifa
rie multiſqȝ modis et multis occaſionibus agere vi-
deantur.hec videt xp̄s ⁊ ſilet.hec ſaluator patitur et
diſſimulat.preterea diſſimulemus et nos quo neceſſe
eſt ita ſileamus interiȝ.maxie de prelatis noſtris ma
giſtris eccleſiaꝝ ſit/ nimirū ſic placere ipſis vt euadāt
nunc humana iudicia.ſed veniet ſemel iudiciū graue
his q̄ preſunt ⁊ potēter potentes tormenta patiētur.
L hec ille.¶Sed certe carnalitas intentū iā excecauit
prelatos ⁊ paſtores eccleſie pro maiori parte q̄ predi
ctā ſententiam terribilē ſcripturaꝝ ſacrarum et ſan-
ctorū doctoꝝ non formidāt nec conſiderant.⁊ hoc be-
ne oſtendit valde bene.ſuper ſymbolo per tale exem-
plū. Narratur inquit in de figmentis poetaruȝ q̄ ar-
gus paſtor habuit centū oculos/et orpheus cythare-
da peroptimus volens vaccas ſuas furari/cytharam
percutiens.omnes oculos argi ſingillatiȝ dormire fe
cit:et caput argi dormientis abſcidit et vaccas eius
ad libitū ſuū adduxit.Moraliter iſte argus cuȝ centū
oculis eſt prelatus qui oculis ſpiritualibus vndiqȝ vi
dere deberet/et precauere ouiū ſibi cōmiſſaꝝ pericu-
la.vnde prelati.Ezech.1.⁊ Apo.4.ſignantur per ani-
malia plena oculis ante et retro.Orpheus eſt diabo
lus dulcedinem carnalitatis ſuggerens:qua dulcedi
ne oīs oculos diſcretionis facit in eo dormire. et ſic
caput. i.rationē aīe tollit/ et abſcindit.⁊ tunc vaccas
ſiue oues ſine cuſtodie mācipatas rapit:et diſpergit
⁊ ad ſuū libitū i peri pcipiciū deducit.Et certe hmōi
voluptuoſi carnales plati ⁊ paſtores ſūt cauſa totius
erroris ⁊ impietatis iā regnātis p vniuerſū orbē. Vñ
Linc.in quođ ſer.qui ſic incipit.Natis educatis. Cū
inqt paſtores ex officio ſunt cauſe fidei ⁊ xpiane reli-
gionis per vniuerſū orbē dilatāde.⁊ oppoſitoꝝ oppo
ſite ſunt cauſe.abuſores cure paſtoralis/ cauſe ſūt er-
roris oppoſiti dilatati in eccleſia per vniuerſuȝ orbeȝ
videlicet infidelitatis et impietatis:a quibus nunq̄ȝ
erat eccleſia reductura quouſqȝ paſtores eccleſie car
nalem amorem diſpoſuerint:quod bene figuratū eſt.
1.Regum.6. vbi legitur archam dei reductam fuiſſe
a terra Philiſtinorum vaccis ad fetos non reflexis li
cet fetus haberent.Sed vt dicit Guillerñ Pariſieñ.
in deuicijs parte quarta. Eccleſia a malo ſtatu in quo
eſt pro magna ſui parte non exiet niſi illi quoꝝ eſt cau
ſa trahere poſtpoſuerint amorem carnalē.vnde Apo
ſtolus Hebr.7.Melchiſedech.inquit rex ſalē ſacer-
dos dei ſummi.et ſubiungitur ſine patre ⁊ ſine matre
et ſine genealogia.non enim fecit mentionem de pa-
tre/vel matre Melchiſedech qui proprie ſignat ſacer
dotes noue legis/ vt oſtendat carnalem amorem lon-
ge debere eſſe a ſacerdotibus vt docet Guillerñ.pa-
riſienſ.ſuper eodē.Unde ⁊ in exemplū huius legitur
Exod.18.q̄ Jetro ſacerdos dixit Moyſi:prouide de
omni plebe viros potentes et timentes deum:in qui-
bus eſt veritas/et qui odiunt auariciam. et conſtitue
ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios
et decanos:qui iudicent populum omni tempore. ec-
ce conſuluit prouidere et conſtituere tribunos ⁊ cen-
turiones et ceteros de omni plebe / et non de conſan-
guineis:et viros et potentes et timentes deū:in qui-
bus eſſet veritas et odientes auaricıā et non ſicut pue
ruli magis hominem q̄ȝ deuȝ timentes/veritatē igno-
rantes/⁊ vanitatem mundi ſequentes. cuiuſmodi ho-
die preficiuntur in eccleſia.vnde Bernarđ. mira inqt
res eſt:epiſcopi habent ad manū cui credant animas
chriſti ſāguine redemptas.cui aūt credāt facultates
ſuas terrenas non hñt nec inueniunt.⁊ inde daẗ intel-
ligi q̄ patientius ferunt iniuriam xpi q̄ȝ propriā. Vñ
aliquis epiſcopus nepotulo ſuo multa milia aīaꝝ ad
cuſtodiendū cōmittit:cui viginti pira non cōmitteret
cuſtodiēda:ſȝ q̄ȝ infideles ⁊ aperti traditores ſunt ta
les dñi oſtendit Guil.par.i deuicijs pte.4.p tale exē
plū.Si lqt princeps aliqs pegre pficiſcēs tradidiſſet
alicui de ſubditis ſuis terrā ſuā tpe opportuno filijs
ſuis diuidendā:⁊ ſubdit⁹ ille terrā illā ſuis proprijs
filijs diuideret/et filios dñi ſui indigentes exhereda-
ret:nūquid infidelis valde eſſet et pditor dñi ſui:Sic
lqt plati eccleſie valde īfideles ſūt ⁊ proditores q̄ pa-
trimoniū xpi qđ filijs ſuis:ſcȝ paupib⁹ deberēt diui-
dere:cōſanguineis ſuis tribuūt.vñ dicit Guil. pari.

vbi ſupra. Initiū malicie iude proditoris erat carna
lis amor: qz ex amore carnali quē habebat ad vxorē et
liberos ſuos/ murmurauit de effuſione vnguenti qđ
effudit maria magdalena ſuper caput Jeſu dicens il-
lud Joh. 12. Quare hoc vnguentū nō venditur trecē-
tis denariis vt detur egenis? hoc autem dixit. non qz
de egenis ptinebat ad eū: ſz qz fur erat ⁊ latro loculos
habens ea / que mittebātur aſportabat. vñ venditione
dñi ſui illud dānum effuſionis vnguenti voluit recon
penſare. nec timuit dñm ſuum tradere: vt acquireret
quod daret eis quos carnaliter amabat. ſcilicet vxo-
ri et liberis ſuis. Sic inquit plati in quibus amor car
nalis dñatur non timēt committere ſymoniā/ vel alia
enormia pctā: vt conſanguineos ſuos promoueant. ⁊
ſi iudas meruit peruenire ad ſuſpendiū quia loculos
dñi habens dabat vxori ⁊ filiis ſuis quod dandū eſſet
pauperibus: ⁊ licet pauca eis daret. Quid meretur
ille qui nō vxori ſed concubine ⁊ filiis adulterinis dat
quod pauperibus dandum eſſet/ et ſuis cōſanguine-
is/ quibus min⁹ tenetur dare ꝙ filiis / dat officiū diſ-
penſandi res pauperum quas ſcit eos expenſuros in
ſuis voluptatib⁹/ ⁊ mundi vanitatibus. ſed ſi ananias
qui retinuit ea que eſſent pauperibus danda/ ſic puni
tus eſt: ſcilicet pena mortis ſubite/ et dānatiōis eter
ne: lz habuiſſet ea de venditione proprii agri. vt legit
Act. 5. qualiter putas punient illi qui ſibi ⁊ ſuis reti-
nent que nō de ſuo patrimonio hñt: ſed de xpi patri-
monio obtinent? vñ etiā Odo ſuper illud Mathe. 25.
Beatus es ſymon bariona/ quia caro et ſanguis non
reuelauit tibi: ſed pater meus qui in celis eſt. quicqd
inquit caro ⁊ ſanguis eis reuelat: faciunt prelati no-
ſtri tpis: qui ꝯſanguineos ſuos/ aut filios burgenſiū
qui ſeruierūt eis/ aut herodianos: id eſt miniſtros pri
cipum: aut legiſperitos in eccleſiis ſuis collocant ⁊
conſtituunt: ad beneficia ⁊ dignitates promouent: et
hanc ſummam credunt eſſe prudentiam/ ſummāqz ſa
pientiā. ſed totū hoc caro ⁊ ſanguis reuelat eis/ ⁊ nō
pr̄ qui eſt in celis: ⁊ ideo ſicut de Symone petro dictū
eſt. beatus es ſymon ⁊c. ſic per contrariū. maledictus
prelatus qui facit qđ caro ⁊ ſanguis reuelat ſibi: ⁊ nō
D qđ pater qui in celis eſt. Ex quibus pz ꝙ hmōi prela
ti ſunt xpi pditores manifeſtiſſimi. Et nedum tales
prelati ſed etiam vt dicit Holkot ſuper illud Math.
27. Peccaui tradens ſanguinē iuſtū. quilibet hō mor
taliter peccans tradit xpm/ qđ inquit pz ex modo p
ceſſu iude traditoris. vñ appropinquante hora paſſio
nis/ xps diſcipulis ſuis cenā fecit: in qua nō ſolū ciba
uit eos corporaliter: verū etiam ſpūaliter dando eis
carnē ſuā et ſanguinez in forma panis et vini. Poſtqz
vero iudas cibū acceperat foras exiuit: ⁊ ad inimicos
xpi ſcz iudeos perrexit: pmittens ꝙ xpm eis trade-
ret. ⁊ illi tradiderūt ei triginta argenteos/ quibus re
ceptis tradidit eis xpm. Hunc pceſſum ſpūaliter hz
pctōr mortaliter peccās. vñ xps quotidie paſcit non
ſolum corporaliter: ſed etiam ſpiritualiter ſuo pre-
cioſiſſimo corpore et ſanguine / ꝗ quotidie pro ſalute
oīm fideliū xpianoꝝ a bonis ſacerdotibus in eccleſia
miniſtratur. ſed iſto nō obſtante miſer peccator ingra
tiſſimus multotiens vadit/ ⁊ cum inimicis xpi loquit.
ſ. cum carne/ mundo/ et diabolo/ qui inimici capitales
xpi exiſtunt: ⁊ cū iſtis inimicis pctōr cōuenit: ⁊ fedus
pepigit qñ ad eoꝝ inſtigationē vt faciat cōtra dei pre
ceptū cōſentit. Sed qđ recipit ab eis: triginta argen
teos? non. ſed tm̄ tres: ſcz pctm̄ locutionis/ cogitatio-
nis/ ⁊ operis. Et ſicut dicit Origenes. pctm̄ eſt diabo
li pecunia quam qui accipit: animā ſuā diabolo vēdit.

⁊ vt videt ꝗ taliter aīam ſuā diabolo vendit/ grauius
ꝯ xpm delinquit ꝙ iudas in hoc ꝙ eum inimicis ſuis
tradidit. ⁊ hoc tali rōne oſtendendo. Si quis haberet
duo iocalia precioſa/ quoꝝ vnū magis diligeret ꝙ re
liquū. magis derelinqt penes eū qui de iocali qđ ma-
gis diligeret/ ꝙ de iocali qđ minus diligeret eū volū
tarie priuaret. Sed ſpūaliter loquendo/ chriſtus ha-
buit duo iocalia ſibi valde precioſa: ſcz aīam humanā
⁊ ſuā vitā ppriā. quoꝝ magis dilexit aīam humanam
ꝙ ſuā ppriā vitā. qđ patet ex hoc ꝙ p aīa humana de-
dit ſuā propriā vitā. cū ergo ratione proditionis iude
chriſt⁹ nō pdidit niſi vitā ſuā ppriā: quā min⁹ vt vide
tur dilexit ꝙ aīam humanā. ⁊ ratiōe proditionis mor
taliter peccantis chriſt⁹ perdit aīam illā quam miſer
peccator pro modica delectatiōe diabolo vendit: et p
qua xps ſuā ppriā vitā dedit. pz ꝙ mortaliter peccās
grauius ꝯ xpm delinquit ꝙ iudas qui eū ſuis inimi-
cis prodidit. Et ſi obiiciatur ꝯ predicta ꝙ iudas chri
ſtū tradens grauī⁹ peccauit ꝙ aliquis iā mortalr̄ pec
cās/ ex eo ꝙ iudas mortaliter peccādo/ aīam ſuā dia-
bolo vendidit tradendo xpm. ſic iā mortaliter peccās
precio peccati aīam diabolo vendit. Dicendum eſt ꝙ
ante paſſionē xpi poſt lapſū primi parentis oīs anima
peccatrix erat ſub poteſtate diaboli: ſz xps p ſuā paſ-
ſionē eas iā de poteſtate diaboli ſuo ſanguine rede-
mit precioſiſſimo. dicente apoſtolo. 1. Pe. 2. Non cor-
ruptibilibus auro vel argento redempti eſtis: de va
na veſtra cōuerſatiōe paterne traditionis: ſed pcioſo
ſanguine q̄ſi agni incōtaminati ⁊ immaculati ieſu xpi.
⁊ ideo vt videtur qui iā mortalr̄ peccando aīam ſuam
precio peccati diabolo vendūt in tanto grauī⁹ peccāt
in ꝙto nobiliori pcio chriſtus illā redemit. ⁊ p ꝯñs vt
videtur iam mortaliter peccans grauius peccat ꝙ iu
das ꝗ dñm ſuū ieſum chriſtū prodidit. Sed inter oēs
pctōres vt videtur indigne cōficiēs vel corp⁹ chriſti
in ſacramēto altaris indigne recipiens/ cū iuda pdito
re manifeſte dñm ſuū ieſū chriſtū ꝗ verū in ſe eſt in ma-
nus ſuoꝝ inimicoꝝ tradit. vñ ſuper illud Luc. 22. Ec
ce manus tradentis me: mecū eſt in mēſa. Dicit Guil
lermꝰ. paſ. ꝙ ſicut iudas tradidit ſuis perſecutoribus
chriſtū/ ſic cōficiēs vel ſumens corpus chriſti indigne:
tradit eum incluſū in ſe eſt demonibus dū ponit eū in
loco ꝗ eſt in ptāte demonum. immo et inter demones
qui ſeipſum xpi pditorē inhabitant. Et ideo merito
ſuper illud. 1. Chor. 11. Quicunqz manducauerit hūc
panē/ vel biberit calicē dñi indigne: reus erit corporis
et ſanguinis dñi. Dicit Ambroſius ꝙ indigne hoc ſa
cramentū recipiens/ reus erit: acſi xpm occideret. vñ
et in confirmationē huius de talibus dicit apoſtolus
ad Heb. 6. ꝙ rurſū ſunt crucifigentes filiū dei. ¶ Sz
eſt inſuper notandū ꝙ ſeptē modis ſpecialiter impii
dominum ſuū ieſum chriſtū produnt: ſcdm̄ ꝙ ſeptem
ſunt caſus in quibus pōt homo ſui regis proditor ap-
pellari merito. Primo ſi arma ꝯ regē portare pſumit.
In iſto eſt caſu proditores chriſti ſunt ſuperbi. qz ſu-
perbi ꝯ xpm armati incedunt. ¶ Pro quo notandū ꝙ
ſicut qñ torneamenta ſolennia vel duella pclamātur
anteqz dimicātes ad campū pcedāt. illi ꝗ ſunt princi-
pales pſone: vexilla/ ſigna/ ⁊ arma ſua exponūt: vt ſic
milites inferiores eligant et videant ſub cui⁹ vexillo
poterūt dimicātes tueri. Sic ſpūaliter xps i hūc mū
dum veniens vt torneamentū et duellum cum diabolo
iniret: vexillū ſuū expandit. qñ primo mundum intra-
uit in quo expreſſe arma ſua deſcribuntur. vñ vt patet
Lu. 2. Angel⁹ paſtorib⁹ apparēs vexillum xpi ⁊ arma
deſcripſit dicens. Hoc erit vobis ſignū inuenietis in-

fantē pannis inuolutū/ ⁊ poſitū in pꝛeſepio. Ecce hec
ſunt arma xp̄i: ſcʒ humilitas q̄ notatur ibi. inuenietis
infantem. obediētia. que notatur ibi. pānis inuolutū:
paupertas q̄ notatur ibi: cū dr̄ poſitū ī pꝛeſepio. Iſta
em̄ arma nō cōueniūt ſupbo/ nec alicui niſi illis q̄ ſub
vexillo xp̄i volunt dimicare cōtra diabolū. ſed ſuper=
bi cū diabolo cōtra xp̄m pugnantes/ ſe induunt armis
oīno armature xp̄i contrarijs. q2 vbi chriſt⁹ nō curauit
cōtēni ⁊ in modica reputatiōe ī hoc mūdo haberi. ſu=
pbus non vult cōtēni/ nec pati oppꝛobriū: ſed ſup oēs
alios videri ⁊ exaltari. ⁊ vbi xp̄s parētibus ⁊ legibus
et ſuis inferioꝛibus voluit humiliter obedire. ſupbus
nec deo/ nec legibus eccleſie/ nec alicui vellet obedi=
re: ſed ſua pꝛopria voluntate omnia regulare ⁊ ſue di
tioni omnes alios obedire. ac etiā vbi xp̄s voluit pau
per eſſe: ⁊ pauper reputari. ſuperbo nulla eſt maioꝛ
verecundia/ q̄ꝫ q̄ pauper et mendicus nominetur. nec
F aliquid magis/ q̄ꝫ paupertatē odit ⁊ cōtēnit. ¶ Et ideo
ſi arma ſuperbi veraciter deſcribi debeant. dr̄ q̄ poꝛ=
tat ſcutū rubeū ſubuerſū cū equo hn̄te ceruicem ere=
ctū: ⁊ pedē ferro munitū ⁊ curſū ipetuoſū. vn̄ ſicut ſcu
tū dr̄ rubeū/ de quo rubeū egredit: ſic ſuperbus a q̄ ſu
perbia egreditur dr̄ rubeus. q2 ſic ſanguinē humanū
non timet effundere ad pugnandum/ ⁊ ad interficiēdū
faciliter pꝛouocatur. vn̄. Eccl. 27. Effuſio ſanguinis
in rixa ſuperboꝛum. Iſtud ſcutum dicitur ſubuerſum
quia quod in eo deberet naturaliter eſſe inferi⁹/ ſemp
nititur eſſe ſuperius: ⁊ nimis exaltari. vnde inter oēs
creaturas moꝛtales hō habet occaſionē maximā hu=
militatis. cetere creature poſt moꝛtē aliqd̄ vtilitatis
relinquūt. vt pellē/ lanā/ oſſa/ carnes/ plumas/ coꝛnua:
et hmōi. immo et de ſerpentibus fit tiriaca. bufones
etiā poꝛtant lapides pꝛecioſos in ſuis capitibus: ſed
ſi coꝛpus humanum ſibi dimittatur/ ⁊ aīa ab eo ſepa=
retur/ ad nichil valet vltra: niſi vt mittať foras: ⁊ cōcul
ceť ab hoīb9 ⁊ beſtijs/ ⁊ in terra a vermib⁹ comedať.
Ideo ſicut eſt cōtra naturā terre (q̄ eſt elementū infi=
mū) ſupꝛa alia elemēta locari. ſic eſt contra naturā coꝛ
pus humanum ſemetipſum per ſuperbiam ſuper ali=
os exaltari. Et ideo pꝛopter iſta rōnabiliter dicit q̄ ſu
perbus poꝛtat ſcutū euerſū. ſed ſicut quādo ſcuta mi=
litū ſic euerſa poꝛtanť: tunc ſignum eſt q̄ milites illi
ſunt moꝛtui. ſed certe ſupbus pꝛedicto modo ſcutum
poꝛtans euerſū/ nichil aliud eſt niſi miles diaboli moꝛ
tuus. vnde de quolibet tali dici poteſt illud Apoca. 3.
Nomen habes vt viuas: et moꝛtuus es. Superbus
etiā habet ceruicē erectā ſicut equus: q2 ſemp nititur
ſeipſū exaltare. dicente ps. Superbia eoꝝ q̄ te ode=
runt aſcēdit ſemper. Habet etiā ſuperbus pedē ferro
munitū. i. affectionē in malicia obſtinatā. de qua dicit
dn̄s Leui. 36. cōteram ſuberbiā duricie veſtre. Item
Rom. 2. Secundū duriciam ⁊ coꝛ impenitēs theſauri
ſas tibi irā dei in die ire. Habet etiā ſupb⁹ curſū ipe=
tuoſū ſicut equus indomitus. quia quicquid loquiť: a
ſpū impetuoſo pꝛocedit/ ⁊ ab aīo indignanti. vn̄. Eſa. 30
Labia eius repleta ſunt indignatione: et lingua eius
quaſi ignis deuoꝛans. q̄ꝫdiu em̄ iſtis armis vtiť ſupb⁹
eſt de exercitu diaboli paratus ad poꝛtandū diabolū.
immoꝛtaliter armatus eſt quaſi equus diaboli ſimi=
lis equo alexandri regis. de quo loquitur Solin⁹. de
mirabilibus mūdi dicens/ q̄ alexāder habuit quendā
equum qui q̄n erat armatus armis dn̄i ſui: nullum a=
lium ſeſſoꝛē ſup eū recepit niſi ſolū alexandrū regem.
ſed q̄n iſte equus erat deauratus/ ſiue oꝛnatus armis
alicuius alterius/ garciones et ribaldos ſuper ſe aſ=
cendere indifferenter permiſit. Sic ſpūaliter q̄ꝫdiu ſi
deus armatus eſt pꝛedictis armis xp̄i nō pmittit aliū
ſeſſoꝛē ſupꝛa coꝛ ſuū aſcendere/ niſi ſolū xp̄m celi ⁊ ter
re regē et imperatoꝛem: ſed q̄n armis ſuperbie q̄ ſunt
arma diaboli induitur ⁊ armatur: quēlibet ribaldū in
ferni ⁊ cogitationes iniquas nequiter ſupꝛa coꝛ ſuum
aſcendere permittit. vn̄ Hiere. 6. Sagittā ⁊ ſcutū ar
ripit crudelis ⁊ ſuper equos aſcendit pꝛeparatus q̄ſi
vir ad p̄liū cōtra xp̄m ſupple. Ex quibus patet q̄ ſup=
bus poꝛtat arma contra chriſtū. et ideo traditoꝛ ⁊ di=
gnus moꝛte merito cōpꝛobatur: ſed pꝛo iſta traditiōe
xp̄s vt deo patri ſatiſfaceret: ſanguinē ſuum fudit in
redemptionē q̄n caput coꝛona ſpinea a iudeis pungi
permiſit vſqꝫ ad ſanguinis effuſionem circunquaqꝫ/ et
ibi etiam ſcilicet in cruce expenſa erant mēbꝛa oīa/ q̄
ſumpſit in natiuitate. humilitas em̄ ⁊ obedientia erāt
ibi oſtenſa in hoc q̄ inclinauit caput ſuum/ factus eſt
obediēs vſqꝫ ad moꝛtē. paupertas etiam erat ibi oſtē
ſa. q2 tunc non habuit vbi caput ſuum reclinaret. ⁊ ſic
pꝛo nr̄a ⁊ primi parentis ſuperbia deſtruenda ſangui
nē de capite ſuo effudit in pꝛecium redemptionis. De
qua redemptione dicit apl̄s. 1. Pe. 1. Non coꝛruptibili
bus auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra
cōuerſatione paterne traditiōis: ſed p̄cioſo ſanguine
agni incontaminati et immaculati ieſu xp̄i. ¶ Sc̄do 2.
regis pꝛoditoꝛ dici pōt q̄n ligios regis ⁊ ppl̄m ſuum
obloquijs ⁊ detractionibus contra regē pꝛouocat. In
iſto em̄ caſu pꝛoditores xp̄i ſunt inuidi: qui obloquijs
et detractionibus pꝛoximos ſuos perturbāt: ⁊ vnū ꝯ
aliū pꝛouocāt. Nam qui obloquijs et detractionib⁹ fa
mā pꝛoximi ſui denigrat. vel vnū cōtra aliū ad inuidiā/
aut odiū pꝛouocat. hoc idē contra regē ⁊ dominū ſuū
ieſū xp̄ꝫ facit: dicente ſeipſo Math. 25. Quādiu vni ex
his fratrib⁹ meis feciſtis: michi feciſtis. Et ex iſto ſe
quitur (experientia docente) q̄ iam eſt in mundo iſto
ſicut eſt in celi imperio. quia ſicut in celi imperio mi=
noꝛ ſtella eclipſat maioꝛem: ſed non econtra/ ſicut luna
ſolē q̄ꝫuis lumen non habeat niſi a ſole. Sic in mūdo
iſto maculatus ⁊ immundus qui nichil bone virtutis
hꝫ a ſeipſo: ſcandalis ⁊ detractionibus eclipſat nomē
et famam viri iuſti: a quo reciperet lumen boni exem=
pli/ gr̄e/ et doctrine. Et cauſa huius eſt q2 talis miſer
inuidus videt hominem bonū ⁊ iuſtū ⁊ deo obedien=
tem: et ideo ex inuidia nititur eū vel famā ei⁹ denigra
re. ſed ſi talis eſſet miſer ⁊ ingratioſus inuidus ſibi nō
inuideret: cū ſola miſeria caret inuidia. Iſta enim in=
uidia pꝛoditio incepit in paradiſo inter adam et dia=
bolum. q2 enim adam apud deū fuit familiaris ⁊ gra=
tioſus. ideo diabolus ex inuidia voluit eius famā de
nigrare. ⁊ oīꝫ filioꝝ. quod bene apparuit de filijs adā.
Nam Cayn ex inuidia occidit Abel fratrem ſuū/ pꝛo
eo q̄ vidit eius munera deo non eſſe acceptata: ſicut
ſua. Unde ⁊ ſicut dr̄ Sap. 2. Inuidia diaboli moꝛs in=
trauit ī oꝛbē terraꝝ: ſed xp̄s redēptoꝛ noſter ō dextro
latere ſuo ſanguinem ſui coꝛdis effudit: vt a noſtris
coꝛdibus hanc pꝛoditoꝛiam peſtem inuidie penitus
euacuaret. vn̄ Heb. 13. Ieſus vt ſanctificaret per ſan=
guinē ſuum populū extra poꝛtam paſſus eſt. vnde et
cauſa quare a dextro latere ſanguinē xp̄s emiſit: pōt
eſſe iſta. Dicūt em̄ medici q̄ ocl̄s q̄n infirmatur p hoc
q̄ ſanguis coꝛruptus aſcendit ad ocl̄m/ ⁊ ibi cōgelať:
et maculā generat q̄ oculum excecat: q̄ macula inuete=
rata et indurata vix vel nunq̄ꝫ curať. ſed tn̄ dum fue=
rit recens pōt curari ⁊ abſtrahi virtute ſanguinis ex=
tracti de dextra ala colūbe. Sic ſpūaliter aliq̄n cōtin
git q̄ inuidus pꝛimo ſuo ſanguinē odij et inuidie in
coꝛde ſuo hꝫ aſcendentē ⁊ ibi inuantū radicať inueter

ratur: induratur ꝙ vix curari pōt ei⁊ vel ſaluari. ve
runtamē ſi in principio et tempeſtiue memoraret vellet
de illo precioſiſſimo ſanguine extracto de dextra ala
illius ſimplicis columbe ieſu chriſti: cito maculā odij
et inuidie de cordis ſui orſo euelleret et ſanaret. vnde
apſs Hebr.9. Sanguis xpi q̄ p ſpm ſanctū ſemetipſū
obtulit immaculatū deo: emundauit conſcientiā no-
3. ſtrā ab operibus mortuis. ❡ Tercio regis proditor
dici poteſt: qui regis ligios contra regis voluntatẽ
malicioſe vulnerauerit et occidit. In iſto enim caſu
pditores xpi ſunt iracūdi: qui proximos ſuos ſeruos
ligios ieſu xpi cōtra legē ⁊ voluntatē dei malicioſe p-
ſequuntur: crudeliter opere vel voluntate vulnerant:
et occidunt. ⁊ quia ira totū corpus in quo accenditur
inflāmeſcit. ideo xpſ vt nos ab hac peſte iracundie ſa
naret per totū corpus ſuū ſudorē ſanguineũ emiſit.
dicente euangeliſta Luce.22. Factus eſt ſudor eius
ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram. Et ideo
merito dicit apſs Rom.5. In ſanguine ipſius ſalui eri
mus ab ira p ipm. ❡ Quarto regis pditor dici pōt q̄
4. fidē ſuo regi preſtitã frangit. In iſto caſu traditores
xpi ſunt auari/ſiue cupidi. quia tales errãt a fide quã
deo in baptiſmate preſtiterunt. dicente apſo.1. Thim.
6. Radix om̄ malorũ eſt cupiditas: quã quidẽ appetẽ
tes errauerunt a fide. vñ in baptiſmo fidē preſtiterũt
deo abrenunciare ſathane/et omnibus pompis ⁊ ope
ribus eius: ⁊ mãdata dei fideliter obſeruare. Sed nō
obſtante ꝙ dñs precepit cuiliʒ diuiti dicens Deuter.
15. precipio tibi vt aperias manū tuam egeno et pau-
peri: tñ multi auari tã vehementẽ amorẽ ⁊ ſeruitutem
exhibent mãmone ꝙ potius permittũt pauperes fra
tres ſuos: ⁊ dei filios fame et frigore et alijs miſerijs
ꝑire: q̃ eis volunt manū adiutricem intuitu caritatis
porrigere. Tales igitur recedẽtes a fide quã deo ꝓ-
ſtiterũt mãmone ſeruiũt. ſed cum teſte xpo Math.6.
Nemo pōt ſeruire deo ⁊ mãmone. patet ꝙ tales a fide
apoſtatantes traditores xpi manifeſtiſſimi efficiunt.
hmōi enim auari bene figurari poſſunt p quendã fon
tē de quo loquitur beatus Auguſt.21. de ciuitate di-
cēs ꝙ apud garamãdos eſt quidã fons tã frigidus in
dieb⁹ ꝙ inde nō bibat: ⁊ tam feruidus in noctibus ꝙ
nō tãgat. ſic certe de auaro cuius fons cordis in die-
bus: id eſt in tpe lucratiōis ita infrigidat tenacitate/
ꝙ nullus paup pōt ex eius diuitijs deguſtare. ⁊ in no
ctibus. i. in tpe perditionis: ita ferueſcit p deſperatio
nē ꝙ putat mundū ſibi deficere: et tunc non eſt ſpes
paupi aliquid ab eo recipiẽdi. ⁊ ſic ſiue lucret/ſiue nō:
nichil de bonis ſuis pauperibus impartitur. Sed cō
tra iſtam proditorã cupiditatē chriſtus ex vtraq̃ ma
nu ſua expenſa ⁊ perforata in cruce ſanguinem ſuum
emiſit. per hoc docens ꝙ diuites manus ſuas adiutri
ces pauperibus aperire neq̃ in tpe lucratiōis neq̃ in
tpe perditionis ꝑtimeſcerẽt. vñ et xpſ tam in tpe ad-
uerſitatis q̃ in tpe proſperitatis vere penitentibus
manus ſuas aperuit adiutrices. Nam in aduerſitate
pendens in cruce latroni miam petenti reſpondit di-
cens. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo.
Math.27. In tẽpore proſperitatis etiã qñ cū maria
gloria et honore celos aſcendit. ſeptem dona ſpūſſcti
diſcipulis ſuis petentibus liberrime condonauit. vt
5. patet Act.2. ❡ Quinto regis proditor dici pōt q̄ ca-
B pitaneus eſt et cui cōmittit cuſtodia alicui⁹ ville/ ciui
tatis/vel caſtri: ſi cū viderit periculū inimicorũ veni-
entis dormiret/ et tubã ſonare non faceret ad admonen
dum ciues vigilare: ſed torpeſcẽs/ſiue dormiẽs per-
mitteret ciuitatē/vel caſtrum intrare/ ⁊ regis legios

captiuos ducere/ſpoliare/et crudeliter occidere. In
iſto eñ caſu traditores xpi pñt dici accidioſi et ſpeci-
aliter viri eccleſiaſtici accidioſi paſtores et prelati: q̃
quaſi capitanei ⁊ ſpeculatores ſunt caſtelli et ciuita-
tis eccleſie. de quibus dicit dñs per prophetã Eſay.
21. Uade et pone ſpeculatorē: et quodcũq̃ viderit ſcʒ
periculũ annunciet ſupple per clangorem tube euãge
lice predicationis: iuxta illud Eſa.58. Clama ne ceſ-
ſes: quaſi tuba exalta vocem tuam: et annuncia popu-
lo meo ſcelera eorũ. ⁊ ſicut ſpeculator I tpe guerre ad-
uenientibus inimicis: ſi tubam non clangat/et popu-
lum de periculo inimicorum non moneat: traditor/ et
iuris ſupplicio dignus ſentitur. dicente domino per
prophetã Ezech.3. Speculatorem dedi te domui iſ-
rael: et audies ex ore meo verbum: et annunciabis eis
ex me. Sic dicente me ad impiũ/ morte morieris. nō an
nũciaueris ei: neq̃ locutus fueris: auertatur a via ſua
impia ⁊ viuat: ipẽ impius in iniquitate ſua morietur.
ſanguinem eius de manu tua requirã. Sed chriſtus
cōtra iſtã pditioſã accidiã ex vtroq̃ pede in cruce cō
fixo ſuum ſanguinē precioſũ effudit. Et notabiliter
contra accidiam de pedibus ſanguinem effudit. quia
de accidioſo eſt ſicut de litargico cui nihil ita delecta
bile videtur ſicut ſomnus. ſi accidioſus ſemper appe
tit voluptuoſe viuere et in vicijs et voluptatibus ia-
cere continue et dormire: ſed ſecundum medicos op-
tima medicina contra litargiã eſt pũctio pedũ vt ſic in
firmus excitetur a ſōno. Ideo xpſ pedes ſuos ad cru-
cē cōpungi permiſit. vt ſic nos cōſiderantes a litargi-
coſo ſomno accidie excitaret. vñ accidioſo ſpecialiť
dici pōt illud ps. Intinguatur pes tuus in ſanguine:
id eſt pes affectionis anime tue per recordationeʒ in
ſanguine effuſo/ de pedibus ieſu chriſti: vt ſic a ſōno
pigricie ſemper euigiles. ❡ Sexto regis proditor di 6.
ci pōt qui venenum propinat ad intoxicandum regē:
vel eius filium et heredem. ſic guloſi proditores ſunt
qui ſeipſos filios et heredes regis celeſtis crapula ⁊
ebrietate intoxicant et occidunt. iuxta illud Eccl.37
In multis eſcis erit infirmitas: propter crapulã mul
ti obierunt. vnde guloſus ſiue ebrioſus aſſimilari po-
teſt cuidam ſerpenti qui regulus nominatur. de quo
dicunt naturales ꝙ oīa virentia iuxta ſuam cauernã
inficit et corrumpit. ſic certe ebrietas in eo in quo do
minatur oīa virentia virtutum deſtruit et corrumpit.
Et iō dr̃ pũer.23. Ne intuearis vinum qñ flaueſcit: et
cũ ſplenduerit in vitro color eius ingreditur blãde: ⁊
in nouiſſimo mordebit vt coluber. et ſicut regulus ve
nena diffũdet: ⁊ ſicut potus moderatus omnia mēbra
corporis nutrit: corroborat: et confortat. ſic potus im
moderatus oīa mēbra corporis debilitat: inficit: ⁊ cor
rumpit. Sed xpſ medicus noſter in remedium huius
venenoſe infirmitatis: per totum corpus ſuum duriſ-
ſimis flagellis vulneratum ſanguinē ſuuʒ precioſum
effudit: intantum ꝙ vt dr̃ Eſa.1. A planta pedis vſq̃
ad verticē capitis non erat in eo ſanitas. ❡ Septimo 7.
regis proditor dici pōt qui reginam regis ſponſã ni-
titur violare. Sic luxurioſi ſunt proditores ieſu: nam
luxurioſi violant aīam ſuã xpo per fidē ſponſatam. iu
xta illud Ozee.2. Sponſabo te michi in fide. Item
Ezechie.16. Tu facta es michi ſponſa. ſed I remediũ
huius vicij xpſ ſanguinē ſuũ effudit in ſua circũciſiõe
cũ quo ſanguine ſponſã ſuã mũdificauit ab oī macu
la pctĩ. vñ Apo.1. Dilexit nos ⁊ lauit nos peccatis no
ſtris in ſãguine ſuo. predicta autem ſpecies auaricie
proditio opponitur virtuti fidei: et pertinet ad tranſ-
greſſionem mandati de non furando.

¶Cap.23.de ludis inhoneſtis / et de his que conſe-
quuntur illos ludos.

Sub hac ſexta ſpecie auari-
cie ſcilicet proditione continentur
ludicria:id eſt ĩhoneſta que in ludis
geruntur. ¶Pro quo notandum q̄
A ſicut docet vvaleñ. in ſũma ſua col-
lationum ad omne genus hominũ
parte 1.diſt. 14.ca.7.quadruplex ẽ
genus ludoꝝ. Primũ eſt ludus peruerſe illuſionis. ſe-
cundũ eſt ludus laſciue vanitatis. tertiũ eſt ludus in-
diſcrete actionis. et quartũ eſt ludus ſocialis hone-
ſtatis. De primo gñe ludoꝝ loquit̃ ſcriptura Geñ. 21.
vbi legitur q̄ Sara vidit yſmaelẽ ludere cum filio ſuo
yſaac. in quo ludo vidit illuſionẽ/ ⁊ ſignat deceptionẽ.
vt dicit Aug. ſuper Joh. omel.11.et tales ludi ſunt io-
culatoꝝ ludi/⁊ hyſtrionũ/et aleatoꝝ/et taxillatoꝝ: et
ceteroꝝ hmõi q̄ ſunt ludi nephãdi. De quibus Aug.
qui ſtulcis inq̄t holbus ludentibus aliquid impẽdit:
pctis eoꝝ participem ſe facit. vñ vos q̄ ſpũales eſtis
cũ tales videritis arguite/corripite/et caſtigate. Unde
canon extra in antiquis lib.3.de vita et honeſt. cleri.
clerici. Clerici inquit officia vel commercia ſecularia
non exerceant maxime inhoneſta: mimis ⁊ ioculatori-
bus et hyſtrionibus non intendant: et tabernas pror-
ſus euitent/niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere con
ſtituti: ad aleas ⁊ taxillos non ludant. nec hmõi ludis
interſint. hec ibi. vñ ludus alearum/taxillorum: et ce-
teteroꝝ hmõi q̄ ſunt ſolũ cauſa lucri tam in laycis/ q̄
in clericis ſũt culpabiles: ⁊ hoc ꝓpter multa mala q̄ lu-
1. doꝝ huiuſmodi comitantur. ¶Quoꝝ primũ eſt cupi-
ditas/⁊ nõ quecũq̄ cupiditas: ſed rapina et proditio.
vult eñ aleator ſpoliare ꝓximũ ſuũ. immo ⁊ amicũ/⁊
magiſtrũ/vel dñm ſuũ rebus ſuis: ſcilicet auro/argẽ-
to/tunica. imo et ſi poteſt camiſia/⁊ bracis: quod non
faceret aliquis de latronibus q̄ ſpoliãt pegrinos ĩ ne-
2. moribus. ¶Sõm malũ qđ cõcomitatur ludos predi-
ctos eſt cõtẽptus doctrine matris eccleſie. vnde ↄtra
tales ſic docet mater nr̃a eccleſia in canonib⁹ apłorũ.
⁊ ponitur in diſt.35. Eps. vbi ſic. Epiſcopus inquit ca-
non. aut preſbiter/aut decanus: aut alee / aut ebrietati
deſeruiens: aut deſinat/aut certe deponatur. ſubdya-
conus autẽ/aut cantor/aut lector ſimilia faciens/aut
deſinat: aut cõmunione priuetur. ſimiliter ⁊ laycus. ſꝫ
talis pena vt conſtat non ſolet imponi niſi ꝑ graui et
mortali pctõ. Nã vt dicitur Deutero.25. pro mẽſura
3. peccati erit plagaꝝ modus. ¶Tertiũ malũ ludos ꝑ-
dictos cõcomitans eſt ſcandalũ ꝓximi. corrũpuntur
eñ multi qui ad talẽ ludũ inſpiciendum conueniunt.
vvaleñ. in ſũma ſua vbi prius. magnates inquit mo-
dern̄ ꝓ magno habẽt ſi in alearũ penuria ſint inſtru-
cti: et ſi in variis ludis ſint experti. cũ tamẽ dicit Se-
neca in prouerbijs ſuis: q̄ aleator tanto eſt nequior q̄-
to in illa arte eſt doctior. igitur veſania magna eſt ĩ il-
la arte inſudare / ⁊ nõ ſolũ nobiles intendentes talib⁹
ſibiipſis nocent: ſed etiam multis alijs quibus dant
exemplũ audaciã/et occaſionẽ talibus vacandi: ⁊ etiã
liberos ſuos/ ⁊ heredes exẽplo ſuo ad tales ꝓuocãt.
4 ¶Quartum malum ludos predictos cõcomitãs eſt
ꝑditio tpis: ⁊ amiſſio bonoꝝ operum que facere debe-
rent hmõi luſores tpe illo qđ cõſumũt inutiliter ⁊ de-
perdũt/non attendẽtes q̄ ſicut dicit btũs Bern. ſicut
capillus e capite nõ peribit: ita nec momentũ ꝑibit. ſ.
de quo non oporteat rõnem reddere. ſed tñ trãſit irre-
mediabile qđ ibi cõceſſum eſt ad ſperandũ veniam ⁊
gloriam: ⁊ ad agendũ penitentiam/ ⁊ ad promerendũ
gloriã ſempiternã. vñ Apoca.2. Dedi illi tp̃s vt peni-
tentiã ageret ⁊ non vult penitere. vñ inquit Bernard.
Nichil preciosius tpe. ⁊ tñ nichil hodie vilius repu-
tatur. vñ tp̃s tã precioſum eſt q̄ vnus dãnatus vel exi-
ſtens in purgatorio libenter daret omnes mũdi diui-
tias (ſi in eius eſſent ptãte) pro vna hora vite pñtis ad
agendum penitentiã. q: in vna horã poſſet maximus
pctõr per veram penitentiã remiſſionẽ pctõꝝ ſuorum
obtinere: et dei grãm quã peccãdo amiſerat recupe-
rare: ſicut pꝫ. Luc.27. de magdalena et Luc.23. de la-
trone pendente in dextra xp̃i in cruce. ſed certe tẽpus
qđ deus miſericorditer conceſſit impijs ad agendum
penitentiam infra breue/⁊ quaſi ex improuiſo aufert
ab eis. et tunc de eorum negligentia: de tpis perditio-
ne/de iniquis cogitatiõibus/ocioſis verbis/ ⁊ malis
opibus/ſtrictiſſimã reddẽt rationẽ: ⁊ iuſtiſſimũ recipi-
ent iudiciũ. dicẽte dño per ꝓphetã. Ego cũ accepero
tp̃s iuſticias iudicabo. Nonne igitur magna ſtulticia
eſt q̄ talis luſor qñ potuit facere opus bonũ ad ꝓpriã
vtilitatẽ ⁊ ꝓximi edificationẽ ⁊ dei honorẽ: ipſe fecit
opus qđ ſibi eſt dãnoſũ/proximo ſcandaloſum/ ⁊ deo
contumelioſum. vere ſeruus neq̄ erit ille qui cum ve-
nerit dñs eius ⁊ inuenerit eũ ſic facientẽ. vñ Math.
24. Si dixerit ille malus ſeru⁹ in corde ſuo/ morã fa-
cit dñs me⁹ venire: ⁊ ceperit percutere cõſeruos ſuos:
mãducet aũt ⁊ bibat cũ ebrioſis. veniet dñs ſerui illi⁹
ĩ die qua non ſperat: et hora qua ignorat: et diuidet eũ
partẽq̄ꝫ eius ponet ypocritis: illic erit fletus ⁊ ſtridor
dentiũ. ¶Quintũ malũ ꝑdictos ludos concomitans 5.
eſt periuriũ. ſepe eñ iurat luſor talis ſe lucratũ fuiſſe
cũ tñ in rei veritate ꝑdiderat/de cuius peccati pericu-
lo dictũ eſt ſupra. in quarta ſpecie auaricie. ¶Sextũ 6.
malũ ludos ꝑdictos cõcomitans/eſt violatio ſabbati.
nam in diebus dñicis ⁊ ceteris ſolẽnitatib⁹: precipue
huiuſmodi luſores cõmittunt predicta peccata ⁊ mul-
ta alia/non attendentes quod legitur Numeri.15. de
quodam homine qui propter hoc q̄ ligna colligebat
in ſabbato precipiente domino/lapidatus eſt ad mor-
tem. ſed manifeſtum eſt cuilibet ſane intelligenti pei⁹
eſſe cum blaſphemijs et periurijs et huiuſmodi vanis
ludis in ſabbato occupari q̄ ligna colligere. Et ideo
propter iſta pericula ⁊ multa alia que ĩ huiuſmodi lu-
dis cõtingunt merito: dicit illa ſancta virgo Sara fi-
lia Rachelis illud Tobie.3. Nunq̄ cum ludentibus
miſcui me: neq̄ cum his qui in leuitate ambulant par- B.
ticipem me prebui. ¶Secundum genus ludorum vt 2.
dictum eſt. eſt ludus laſciue vanitatis et voluptatis:
cuiuſmodi ſunt choree/trepudia/interludia et ceteri
ludi theatrici/ qui ſunt ludi dicti a theatro: quod eſt
locus cõmunis: vbi populus venire conſueuit ad lu-
dendum. quia poſt ludos peractos meretrices frequn-
ter in talibus ludis proſtituuntur. Et ſic tales ludi for-
nicationis/ meretricij/ et adulterij (multotiẽs ſunt in
cauſa. et ideo in talibus ludis delectantur demones
vt cõſtat. vir perfectus nõ deberet intendere ludicris
in quibus demones delectantur. Et ideo merito bea-
tus Auguſtinus. Cohibeat inquit ſe a ſpectaculis
mundi qui perfectã vult conſequi grãm remiſſionis.
Nã Dyna filia Jacob de qua legit̃ Geñ.34. Cum Ja-
cob veniret in terrã Canaan: Dyna filia eius egreſſa
eſt: ſcꝫ ad ſpectacula mundi vt videret mulieres regio-
nis illius/quã videns Sichẽ filius regis illius terre
adamauit/rapuit/et vi oppreſſit eam. Sed ſicut dicit
Augu. ſi inter ſuos remanſiſſet ab extraneo raptore
corrupta non eſſet. Tanto itaq̄ magis caueat ⁊ cohi-
beat ſe aliq̄ que nõ ſemel/ſed ſepe rapta corrupta eſt. et

meat iā dato experimento quod ignorauit virgo. hec
Aug. et ponitur in ca. de pe. diſt. 5. In penitētia. fere i
3. fine. ¶ Tertiū genus ludorū eſt ludus indiſcrete ac-
tionis. cuiuſmodi eſt ludus pile/ pedalis lucte/ iact⁹
lapidum/ haſtiludia. et cetera huiuſmodi ex quib⁹ ſe-
pe mala proueniunt. vtputa rixe/ alape/ pugne/ inui-
die/ odia/ homicidia. ⁊ hoc aliquando preter ludentis
intentū qui tñ dū3 deprehenſus fuerit ⁊ redargutus
dicit ludendo feci. nec certe ſufficit hoc ad excuſatio-
nem: cū oīs ludus noxius ſit in culpa precipue cū non
poſſit in bonū interpretari. vñ aliqui ſunt ludi hmōi ⁊
licet aliqñ mala ex eis caſualiter contingant preter lu
dentis intētum: tñ perſonis quibus conueniunt/ pro
loco et tpe cauſa virtutis fieri pñt. vtputa curſus/ ſal-
tus/ pile/ lancee. et hmōi que fieri pñt a laycis cauſa
fortitudinis exercēde ad reipublice vtilitatē vt dicit
vvallerēſ. in ſumma ſua vbi prius. qui tamen ludi cle
ricis omnino ſunt interdicti. Vñ Iſido. in vita clerico
rū. Illis igitur inquit lege patrum cauetur/ vt clerici
a vulgari vita ſecluſi/ a mundi voluptatibus ſe abſti-
neāt: non ſpectaculis: non pompis interſint: conuiuia
publica fugiant: vſuris nequaq̄ incumbant: neq̄ tur
pium occupationibus lucrorum: non fraudibus cu-
iuſq̄ ſtudium appetant: amorem pecunie quaſi mate
riā cunctorū criminū fugiant: ſecularia officia abomi
nent negociaq̄. honoris gradū p ambitionem nō ſu-
ſcipiant. p beneficijs mediciue dei: munera non ca-
piant. dolos ⁊ ↄiurationes caueāt: odiū emulatiōes
obtrectationem atq̄ inuidiā fugiant. nō vagi oculis:
effreni lingua/ aut petulantis fluidoq̄ geſtu incedāt:
ſed pudorem atq̄ verecundiam mentis ſimplici habi
tu inceſſus oſtendāt: obſcenitatē ⁊ mēbroꝝ et verbo-
rū ſicut et operum penitus execrentur. viduarum et
virginum frequentationes fugiāt. contubernia extra
nearum mulierum nullatenus appetant. caſtimoniā-
q̄ inuiolati corporis perpetuo conſeruare ſtudeant.
et ſequitur poſtremo doctrine lectionibus/ pſalmis/
canticis: exercitio iugiter inſiſtant. tales enim eſſe de-
bēt qui diuinis cultibus ſeſe mancipandos ſtudent. ſ.
vt dū ſciētie operā dant: doctrinā gratie ppl'is admi
niſtrēt. Hec Iſidorus. et ponitur in ca. di. 23. his igi-
4. tur. ¶ Quartum genus ludorū eſt ludus ſocialis ho-
neſtatis in ſe non vicioſus ad recreationem et releua
men laboris intentus. et ſic leguntur philoſophi lude
re. prout ait Seneca lib. de tranquillitate. in fine. vbi
dicit q̄ Socrates cum pueris ludere nō erubeſcebat.
et Catho laxabat animū3 curis publicis fatigatum.
quia temperato motu calor naturalis nutritur in cor
pore/ et leticia mentis reparat. Vñ ⁊ de ſctō Iohanne
euāgeliſta narrat Caſſiodor⁹ lib. 7. collationū. q̄ cu3
manu molliſ perdicē demulceret: vidit eū hoc facietē
qdā iuuenis qui eū deriſit/ et ſocijs ſuis dixit: videte
quō ille ſenex ludit cū auicula vt puer. qđ beat⁹ iohā-
nes per ſpm̄ſanctū cognoſcens/ iuuenem ad ſe voca-
uit: ⁊ quid in manu ſua teneret queſiuit. cui cum arcū
ſe tenere diceret. ait apl's. cur eum nō ſemp tenſū cir-
cūfers? ne (inquit iuuenis) iugi curuatiōe fortitudo
eius moleſcat et depereat. Sic ait apl's. Non te offen
dat hec parua mea laxatio: q2 niſi qñq̄ homo quadam
remiſſione laboris relaxaret rigorem: minus valida
ad contemplationis perſeuerentiā foret humana fra-
gilitas. Nam ⁊ aquila cunctis auibus celſius volat:
et ſolis radios clarius conſpicit. et tamen aliquando
propter nature ſubſidiū ad ima deſcēdit. ſic ⁊ human⁹
animus. et ſi modicum a contemplatione aliqñ laxat,
crebra tamen renouatione tendit ardentius ad cele-

ſtia ſpeculandum. Ex quibus patet q̄ viri celici qua-
les eſſent viri eccleſiaſtici ludos primo et ſecundo et
tertio modo dictos oīno euitare tenentur. ſed iſti aliq̄
ludo vti poſſunt debito modo loco et tpe virtuoſe: vt
ait Seneca epiſtola. 3. cuiuſmodi ſpāliter eſt ludus in
inſtrumentis muſicis ad honorem dei et excitationē
deuotionis ppl'i ordinatis. vnde ps. Laudate deū in
ſono tube: laudate eum in pſalterio et cythara. lauda
te eū in tympano ⁊ choro: laudate eū in cordis ⁊ orga
no. Sed tamen in talibus ludis vana gloria: carnalis
delectatio: pōpa mundi: et laus hūana ſūmopere ſūt
cauēda. Nā ſi huiuſmodi ludi fiant vel audiantur pro
pter vanam gloriā/ carnalē delectationem/ pompam
mundi/ vel laudē humanā: magis intēdunt ad ſalter
ludentiū vel audientiū damnationē q̄ ad dei laudem
vel honorem/ vel ad attendētium deuotionem. Unde
Iob. 21. Exultant luſibus/ tenent tympanū et cytharā
et gaudent ad ſonum organi. ducunt in bonis dies ſu
os: et in pūcto ad inferna deſcendūt. ¶ Sed eſt inſup C.
notandum pro materia de ludicris predicta q̄ ſicut
dicit vvalerēſ. in ſumma collationū ad omne genus.
parte. 1. diſt. 14. cap. 8. mundus iſte aſſimilatur ſcaca-
rio: cuius vnus punctus eſt albus/ ⁊ alius niger: pro-
pter duplicē ſtatū. ſ. ſtatū vite/ ⁊ ſtatū mortis/ vel ſtatū
gratie: et ſtatū culpe. Familia huius ſcacarij ſunt ho-
mines mundani: qui ad modū familie ſcacarij in prin
cipio de vno ſacculo in natura. ſc3 de vtero materno
oēs extrahunt: et in diuerſis locis huius mundi que
ſi in diuerſis punctis ſcacarij collocātur: et diuerſi ho
mines diuerſorum ſtatuū ad modum familie ſcacarij
noībus diuerſis nolantur: quorū vnus vocatur rex. ſe
cundus regina. tertius rochus. quartus miles. quin-
tus alphinus. ſextus pedinus. Unde verſus. Rex ro-
chus/ alphinus/ miles/ regina/ pedinus. Per hanc eīn
familiam ⁊ proprietates ⁊ cōditiones quas habet hec
familia in hoc ludo poſſūt aſſignari diuerſi ſtatus ho
minum conuerſantiū in hoc mundo: et proprietates
conditiones/ et operationes eorūdem. Unde et de fa
milia hui⁹ ludi rex principaliter vocat: cui⁹ ppietas
et conditio eſt q̄ vadit per totum ſcacariū circūqua-
q̄ directe ⁊ capit vndiq̄ directe. per quod ſpiritualiſ
ſignatur q̄ ille qui eſt rex in ſcacario huius mundi oē
qđ capit a ſuis ſubditis/ iuſte d3 capere: ⁊ i nullo omiſ
ſis oībus exhibenda iuſticia obliquare. vnde phūs. 8.
ethi. Sicut inquit rex nuncupari nō debet in quo non
inuenitur iuſticia quo ad ſubditos gubernandos: ſed
potius tyrannus. ſic merito perdit nomen regis qui
non eſt clemēs et miſericors. Et huic alludens btūs
Iſidoro. et ponitur in ca. 23. q. 5. Regū inquit ppriū eſt
iudicium et iuſticiam facere: et vi oppreſſos de manu
calūniantiū liberare: quod niſi ſecundum poſſe ſuum
fecerit: grauiſſimam penam ſuſtinebit eternam. vnde
Augu. de abuſionibus. abuſione. 9. Sciat inquit rex
q̄ ſicut eſt primus in throno hoīm cōſtitutus: ſic eſt i
penis (ſi iuſticiam et miſericordiam non fecerit) pri-
matū merito habiturus. omnes nāq̄ quoſcunq̄ pec-
catores ſub ſe in pſenti habuit: ſupra ſe modo placa-
bili in illa pena futura habebit. hec ille. Quod conſide
rans quidam nobilis rex de quo narrat Ualerius in
de geſtis et factis memorabilibus lib. 6. qui cum lege3
condidiſſet q̄ quilibet in adulterio deprehenſus vtro
q̄ oculo priuaretur. contigit autē q̄ filius eius tranſ-
greſſus eſt legē: vñ vtroq̄ oculo ſcdm̄ legē priuaret:
ſed cū tota ciuitas ob nobilitatē et reuerentiā patris
diu precibus obſtitit ne in eo legis exigentia ipleret:
rex tandē ne lex ab eo cōdita caſſaretur/ etiā ⁊ iuſticie

proſternerek ſibi/pſi vnū oculū/ et filio ſuo alterū ꝑce
pit eruere.et ſic ſeruata lege vtriq; vſū videndi reliqt.
ecce quanta rex iſte iuſticia pollebat qui legē a ſe con
ditā nullo mō infringere voluit. et tunc huic iuſticia
ſic cū mīa tēꝑauit ꝙ ad ciuiū ſuorū inſtantiam ſuo filio
ſic pepercit ꝙ ſibi vſū videndi reliquit. vñ dicitur ꝓ=
uer.20.mīa et veritas cuſtodiunt regē:et roborabit
2. clementia domus eius. ¶Secundus de familia ꝑdi=
cta vocatur regina/ q̄ vadit et capit vndiq; oblique : ꝑ
quod ſignatur ꝙ regine et cetere dñe tꝑales ſub viri
ptāte conſtitute/quicqd vi capiunt a ꝑpl̄o ſubdito niſi
mera eis detur grā:eſt rapina.vñ.3.Reg.21.legitur ꝙ
regina Jeſabel falſam accuſationē cōſpirauit contra
Naboth virū iuſtū/ꝛ ad mortē eū lapidari precepit:vt
viro ſuo regi achab daret eius vineā poſſidendam.et
ideo per feneſtrā precipitata/et equoꝝ vngulis cōcul
cata miſerabiliter vitā ſuā finiuit.vt patet.4.Reg.9.
¶Tertius de familia huius ludi vocatur rochus qui
3. perambulat totū ſcacariū directa linea tñ:et nunq; ca
pit oblique.rochus iſte ſignat regis iuſticiarios totū
regnū regis ſui ad iuſtificandū ppl̄m perambulantes
qui ſemper per rectā iuſticie incederent lineā:nichil
niſi recto titulo concupiſcerent niſi muneribus corrū
perentur.ſed cās olim indifferenter audirent/ et iuſte
iudicarent dicente eis dño.Deutero.1.Audite illos:
et quod iuſtū eſt iudicate:ſiue ciuis ſit ille: ſiue pere=
grinus:nulla erit diſtantia perſonaꝝ:ita paruū audie
tis vt magnū.nec accipietis cuiuſq; ꝑſonā quia dei iu
diciū eſt.Itē.2.Paral.19.legitur ꝙ rex Joſaphat cō=
ſtituit ſub ſe iudices dicēs eis . Videte quid faciatis
nō eñ exercetis iudiciū hoīs:ſed dñi.ꝛ quodcūq; iu=
dicaueritis redundabit in vos.ſit timor dñi vobiſcū/
et cū diligentia cuncta facite.non eſt eñ apud dñz de=
um nrm iniquitas:neq; perſonarum acceptio nec cu=
pido muneꝝ.quaſi di.ſic nec vos : ſic nec ſit in vobis.
ſed(quod dolendū)iudices moderni tam tēporales q̄
ſpirituales aſſimilari pñt rubo ſpinoſo ſtanti in cāpo.
ꝛc.vt ſ.in.3.ſpecie auaricie.vbi tractatur de iniquo iu
dicio/ fere in fine.de talibus eñ iudicib⁹ loquitur ſcri
ptura Sap.6.dicēs.Non recte iudicaſtis neq; cuſtodi
ſtis legē iuſticie/neq; ſcdm voluntatē dei ābulaſtis.hor
rende et cito apparebit vobis:qm iudiciū duriſſimuz
4 his qui preſunt fiet. ¶Quartus de familia huius ꝑ=
dicti ludi/vocatur miles q̄ ſemꝑ in ludo iſto duo pun
cta tranſit directe/ et tertiū obliquat.ꝑ qđ ſignatur ꝙ
milites ꝛ dñi temporales huius mundi poterūt iuſte
capere redditus:et ſeruitia a ſuis ſubditis eis debita
et de iure conſueta:ſed tertiū punctū obliquant:quā=
do ſtalagia ꝛ iniuſtas exactiōes a ſuis ſubditis extor
quent.vnde Luce.3.legitur ꝙ venerunt milites ad Jo
hannē baptiſtā/et eū interrogabant dicentes.quid fa=
ciemus ꝛ nos?ait illis.Neminem cōcutiatis/neq; ca=
lūniam faciatis.ſed cōtēti eſtote ſtipendijs vr̄is.Sup
quo Lyra Neminē inquit cōcutiatis.ſ. pauperes de=
primendo:nec calūniam faciatis.ſ.falſa crimina nulli
imponatis:vt occaſionē extorquendi bona eorum ha=
beatis.ſed cōtenti eſtote ſtipendijs veſtris . redditus
eñ quos habent dñi temporales ab hoībus ſibi ſubdi
tis habent loco ſtipendiorū pro labore quem ſuſtine=
re debent pro defenſione populi dei:et legis illius. ꝛ
ideo deberent eis eſſe cōtenti.Nā vt dicit Guill.par.
ſi vltra ſtipendia ſua accipiant ſcꝫ illiciter iniurioſe:
proditores ſunt ſpoliantes filios dei eorum cuſtodie
5. mancipatos.¶Quintus de familia predicti ludi vo=
catur alphinus qui quodāmodo eſt cornutus ꝛ ſemꝑ
in ludo ꝑdicto obliq̄ currit/et capit tria pūcta oblique
pertranſeundo. Iſte alphinus cornutus ſignat epos
mitra quaſi cornutos: non vt moyſes ex colloquio di
uino:ſed poti⁹ vt frequenter regū imperio aut ꝑcecū
ꝑcio ſublimatos tales oblique currunt et capiūt tria
pūcta ꝑtrāſeūdo:qr fere nedū epos:ſed et oēs ꝑlatos
peruertunt amor carnalis/ꝛ munera:ne contra ſubdi=
toꝝ vicia predicent.ſed poti⁹ pro annuo cenſu populi
ꝑctā ꝑ ſe vel per ſuos ordinarios ad firmam tradūt.
de illis qui deberent eſſe viciorū extirpatores per cu
piditatem facti ſūt viciorū promotores ꝛ diaboli ꝑcu
ratores.de quib⁹ loqtur propheta Jeremi.48.Ma=
ledictus qui facit opus dei negligenter:et qui prohi
bet gladiū ſuum a ſanguine.¶Sextus de familia hu 6
ius predicti ludi vocatur pedinus q̄ in ludo iſto ſem=
per vadit directe:ſed qñ capere vult obliquat : ꝛ ſic va
dit directe quouſq; ad punctū ſuperiorē ſcacarij ꝑue=
nit.ꝛ tunc ſtatim ſubuertit:et deinde duo pūcta ꝑtrā=
ſit tertiū obliquādo.Iſte pedinus paup operari⁹ eſt:
vel pauper clericus vel ſacerdos:q̄ q̄diu ſuum mini=
ſterium ſiue officium fecerit ſemꝑ directe vadit ī ſua
ſimplicitate dicens cū apl̄o.1.Thi.6.habentes alimē
ta et quibus tegamur/his contenti ſumus.ſed quādo
capere vult:hoc eſt quando inſtigante diabolo querit
diuitias/voluptates/vel honores mundanos : ſtatim
mendacijs/periurijs/ adulationibus/ ꝛ alijs peruerſi
tatibus obliquat:quouſq; ad punctū ſuperiorem ſca=
carij venerit. et tunc cū preficitur in honore ſubuerti
tur.vñ vulgariter dr̄:honores mutāt mores.et deinde
ſemper oblique ꝛ peruerſe incedit.vnde in communi
prouerbio dicitur.Aſperius nichil eſt humili:cū ſur=
git in altum.Sed attende quod chriſtus dicit in euā
gelio Luce.14.Omnis qui ſe humiliat exaltabitur :
et qui ſe exaltat humiliabitur.¶In iſto ſcacario dia
bolus eſt luſor ab vna parte: et homo peccator ab a=
lia parte.cui diabolus dicit ſchach . percutiendo euꝫ
iaculo peccati.cui niſi peccator citius dicat.nec ſꝫ ad
penitentiā recurrendo in breue:et anteq; ſciuerit pec
cator dicꝫ ſibi diabolus ſchachmate animam ſuaꝫ ad
infernum deducēdo/a quo non liberabitur prece nec
precio.quia in inferno nulla eſt redemptio.Sed vt vi
detur multotiens aliqui preſumptuoſi ludentes ad
ſcacarium/ ſunt ita audaces in ludo ſuo ꝙ permittūt
ludentes ſecū lucrari:et magnam partem familie ſue
accipere:ſperantes in fine ludi recuperare: ſed cōtin
git ꝙ anteq; ſciuerint/et ex īprouiſo decipiuntur et di
citur eis ſchachmate. et ſic perdit totum quod in lu
do ponitur.et tunc videntes ſe perdidiſſe vellent re=
cuperare ludum:quod tamen nolūt cum eis ludētes.
¶Sic ſpiritualiter multi preſumptuoſi peccatores
voluptuoſe viuentes diu permittunt diabolū ab eis
lucrari/et eius voluntatem ſequuntur ſperantes in fi
ne per dei miſericordiam recuperare:id eſt in fine vi
te veniā de peccatis ſuis obtinere.ſed contingit mul
totiens ꝙ anteq; ſciuerint ſubito venit mors:et tunc
dicit eis diabolus ſchachmate.ꝛ tunc vellent redire ad
vitam et ludum reincipere:ꝛ melius ſe cauere: quod
tamen non permittit diabolus : ideo conſulo ꝙ tem=
peſtiue caueatis quo trahatis.quia cum ſubtiliꝫ per=
uerſo luditis . et cogitate ꝙ non luditis pro nichilo:
ſed in ludo veſtro poſuiſtis precioſiſſimum iocale qđ
habetis : ſcilicet animas veſtras precioſiſſimo ſan=
guine Chriſti redemptas. Et ideo non ſitis negligen
tes in ludo ſub ſpe lucrandi in fine.Quia vt dicit Au
guſtinꝰ. Juſtuꝫ eſt quod a deo condemnatur moriens/
qui deum omnipotentem contempſit viuens . et co=
gita ꝙ ſicut quādo ludus ſcacarij finitur:tota familia

de vno ſacculo erat extracta: ſic in fine omnes in vnū ſacculum iterum reponuntur. nec tunc eſt conſideratio inter regem ⁊ pedinum: ſic contingit ꝙ rex quia ponderoſior eſt pedino: ideo profundius cadit in ſacculo. Sic certe eſt de hominibꝰ q̄ ſunt de familia ſcacarij huius mundi: omnes enim in principio de vno ſacculo ī natura. ſcilicet de vtero materno nudi ⁊ pauperes extracti erant: ⁊ in fine omnes ſimul in vno ſolo ſacculo. ſ. in terram reponentur. vn̄ Sap. 7. Nemo ex regibus aliud habuit natiuitatis initium. vnꝰ igitur introitus eſt ad vitam omnibus: ⁊ ſimilis exitus. Nec eſt tunc differentia inter regem et pauperem. Unde augu. in de vera innocentia. ca. viii. Reſpice inquit eorum ſepulcra/ ⁊ vide quis dominus/ quis ſeruus/ quis paup/ quis diues: diſcerne ſi potes vinctū a rege: fortem a debili: pulcrū a deformi. Ex quo pꝫ ꝙ tunc verificabūtur verba ꝓphete dicentis. Simul in vnum diues ⁊ pauper. Et vlterius ſicut contingit qn̄ familia ſcacarij in ſacculum reponitur: rex qꝛ ponderoſior eſt: inferius collocatur: ſic qn̄ impij peccatores ab hac vita trāſibunt maiores: quia grauioribus peccatis ſunt inuoluti/ cadunt ꝓfundius in infernū: ſed pauperes a pctīs grauibꝰ immunes in ſinu abrahe collocantur. vt pꝫ. Luc. 16. de diuite purpurato ⁊ ſplendido: ⁊ de lazaro paupere vlceroſo. Opponitur aūt dictus modꝰ ludicroꝝ virtuti eutrapelie. q̄ virtꝰ eſt moderatiua ioci: vt patet. 4. Ethicoꝝ: ſed dictus modus ludicroꝝ ꝑ maiori pte excedit moderamen rationis. vt pꝫ ex predictis. et ꝑtinet ad tranſgreſſionem mādati de non furando. per quod ꝓhibetur ois iniuſta ablatio rei aliene.

¶ Cap. 24. de obduratione diuitum cōtra pauperes ⁊ de elemoſyna.

Septima ſpecies auaricie eſt cōtra miaꝫ obduratio ꝑnicioſa: in quā incidunt diuites mundi q̄ nō tribuūt paupibus neceſſaria quos vidēt neceſſitatē ⁊ penuriā patiētes. indurātur enim corda eorū/ nec motu miſe emolliūtur: ad quod tn̄ obligantur neceſſitatis tꝑe ex dei precepto. vnde Deuꝭ. 15. Si vnus de fratribus tuis q̄ moratur intra portas ciuitatis tue ad pauptatē venerit. nō obdurabis cor tuum nec trahes manum: ſed aperies eā pauperi et dabis mutuū quo eū indigere ꝓſpexeris: ⁊ ſequitur. precepio tibi vt aperias manuū tuā fratri tuo egeno: et pauperi q̄ tecuꝫ verſatur in terra. vn̄ cor immiſericors ⁊ obduratū ſpūiſancto reſiſtit. Unde Act. 7. dixit. bea. ſtephanus principi ſacerdotū et ceteris contra miam obduratis. Dura ceruice ⁊ incircunciſi cordibus ⁊ auribꝰ: vos ſpiritui ſctō ſemper reſiſtitis. ⁊ talis cordis obduratio cōtra miam eſt pctīn in ſpiritūſanctū: quod nec remittiꝭ in hoc ſeculo nec in futuro. vnde ſecūdum Ber. 5. de conſideratione. ⁊ poniꝭ 6. floꝝ. ca. 19. ⁊ reddit ibidē cām. di. ꝙ cor induratum nec compūctione ſcinditur: nec pietate mollitur: nec mouetur precibus/ minis nō cedit: duraꝭ ad flagella et ingratū eſt ad beneficia: ad cōſilia infidele/ ad iudicia ſeuiſſimum: ad turpia inuerecūdū: ad pericula impauidum: ad humanū inhumanum: ad diuina temerarium: preteritoꝝ oblitū ſcēs: ꝓſentiū negligens: futurorū non prouidēs: ⁊ vt in breui complectar ipſum eſt quod nec deū timet nec hoīem reueretur. hec ber. Et ideo Eccꝭ. 3. diciꝭ. Cor durū male habebit in nouiſſimis. ſ. malū finalis īpenitentie. ⁊ ideo merito cuilibet tali dicit aplꝰs Ro. 2. Tu autē ſcd̄m duriciam ⁊ cor impenitens theſaurizas tibi iram in die reuelationis iuſti iudicij dei: q̄ reddet vnicuiq; ſcd̄m opera eius: ⁊ a quo teſte apoſtolo Jaco. 2. Judiciū ſine mia fiet illi q̄ non fecit miam. ⁊ non immerito. Nam vt dicit pelagius ⁊ poniꝭ in ca. 7. q. 1. Omnis. Qui autem negant miſericordiā neceſſitatē patientibꝰ ipm xp̄m negant q̄ eſt mia ⁊ veritas. Et ideo merito thobie. 4. dixit thobias filio ſuo. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. ita eīn fiet vt nec a te auertatur facies domini. nam ꝓut diciꝭ prouer. 21. Qui obturat aurem ſuam ad clamorē pauperum: clamabit ipſe ⁊ non exaudietur. Exēplū huius habemꝰ euangelicū Lu. 16. de diuite epulone: qui panis micā pauperi lazaro negauit. Et ideo cum eſſet poſitus in tormētis / guttā aque petijt quā non accepit. huiuſmodi eniꝫ diuites immiſericordes bene figurantur Mat. 21. vbi legitur ꝙ ieſus ſaluator noſter tranſiens verſus hieruſalem eſurijt: viditq; ficulneaꝫ iuxta viam ⁊ venit ad eam vt de fructu illius comederet: ſed nō inuenit ī ea niſi folia: ⁊ ideo maledixit ficui ⁊ dixit ex te nunq; naſcatur fructus: ⁊ ſtatim aruit. Spiritualiter ficus iſta ſignat huius mundi diuites ⁊ auaros q̄ fructificare deberēt per elemoſinarum diſtributionem. xp̄s eſurit qn̄ pauper ſeruus eius eſurit. dicente ſeipſo Math. 25. Eſuriui ⁊ non dediſtis michi manducare. venit chriſtꝰ ad ficulneā quando pauper venit ad diuitē: ſed non inuenit niſi folia verborū redargutionis cōtra doctrinam ſpiritusſancti dicentis. Eccꝭ. 4. declina pauperi ſine triſticia aurē tuaꝫ: ⁊ redde debitū tuū ⁊ reſponde illi pacifice in manſuetudine: ſed reuera tali ficui. i. diuiti fructum elemoſine pauperi miniſtrare nolenti maledicet xp̄s in die iudicij cū ceteris reprobis quibus dicturus eſt illud mat. 25. Ite maledi. in ig. eter. vbi nūq; fructū meritorie opationis ꝓducet: vn̄ eccꝭs. 9. Quodcunq; poteſt manus tua inſtāter operare: quia nec opus nec ratio nec ſciētia erit apud iferos. Et idō ſecundū conſiliū apoſtoli ad Gal. vi. Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes: et maxime tn̄ ad domeſticos fidei. vnde ambro. ⁊ poniꝭ in ca. di. 86. non ſatis. Perfecta inquit liberalitas. fide: cauſa: loco: ⁊ tempore commendatur. vt primū operetur circa domeſticos fidei: grandis culpa eſt ſi ſciente te fidelis egeat vt ſcias eum ſine ſumptu eſſe. famem tolerare: aut inopiam pati qui preſertim egere erubeſcit ſi in cauſam ceciderit aut captiuitatis ſue vel ſuorum filiorū aut calūnie et nō adiuuens ſi ſit in carcere /aut in penis ⁊ ſupplicijs ꝓpter debitū aliqd iuſtꝰ excruciētur. nam ⁊ ſi omnibus debetur miſericordia: iuſto tn̄ āplꝰ. ſi tꝑe periculi quo rapitur ad mortē plꝰ apd te pecunia tua valeat q̄ꝫ vita morientiū: qꝛ ſi moritur: nō eſt leue pctīn: ⁊ ſequitur. Eſt enim ꝓbanda et alia liberalitas vt proximos ſeminis tui ne deſpicias ſi eos egere cognoſcas: meliꝰ eſt vt ipe ſubuenias tuis quibus pudor eſt ab alijs ſumptū depoſcere: aut alicui poſtulare ſubſidium neceſſitatis: non tn̄ vt illi ditiores fieri velint ex eo ꝙ tu potes conferre inopibus. cām enim natura ꝓſtat non gratia. neq; ꝓpterea te deo dedicaſti vt tu eos diuites facias: ſꝫ vt tu tibi vitam ꝑpetuā fructu boni operis acqras: ⁊ ꝑcio miſerationis pctā tua redimas. hec ille. Et huic concorda. bea. augu. i. de doctrina xp̄iana. di. cū oībꝰ ꝓdeſſe nō poſſet: his potiſſime cōſolandū eſt q̄ ꝑ locoꝝ ⁊ tē-

poꝝ vel quarũlibet reꝝ oportunitatib⁹ cõſtricti⁹ tibi
ꝙ quadã ſorte iunguntur. Dicit aũt ꝑ locoꝝ oportu
nitatibus:q2 nõ tenetur homo ex ꝑdictis ꝑ mundum
querere indigentes qbus ſubueniat:ſed ſufficit ſi eis
q ſibi occurrunt vel locoꝝ vicinitate iunguntur/opus
miſericordie impendat. Addit autẽ tẽpoꝝ:q2 nõ tene
tur homo ex precepto/future neceſſitati alterius ꝓ:
uidere: ſed ſufficit ꝙ preſenti ſuccurrat neceſſitati.
vñ.1.Johan.3. Qui habuerit ſubſtantiam huius mũ:
di/⁊ viderit fratrẽ ſuũ neceſſitatẽ patientẽ ⁊ clauſerit
viſcera ſua ab eo:quomodo manet caritas dei in illo?
⁊ ſubdit. vel quarũlibet reꝝ.⁊c.q2 homo ſibi cõiũctus
ſcilicet ratione cõſanguinitatis vl ratione affinitatis
ſiue rõne obſequij:debet primo neceſſaria ꝓuidere.
vñ apl's.1.Thi.5. Si quis autem ſuorum et maxime
domeſticorum curam nõ hʒ:fideʒ negat.⁊ eſt infideli
deterior. quibus concurrentibus conſiderandum eſt
vtrum talis tantã neceſſitatẽ patiatur ꝙ non habeat
vnde ſibi ipſi poſſet ſubuenire:quo dato/ ex neceſſita
te ꝑcepti eſt ꝙ tu quiſcunq; fueris tẽporalibus abun
dans ⁊ eius neceſſitatẽ ꝑcipiẽs/ſibi elemoſinam ero:
ges. nam in tali caſu ſua ſunt q̃ habes: qui neceſſita
te huius vite tu ſolã diſpenſationẽ habes. Unde Ba:
ſilius dicit. Si ſateris ea tẽporalia bona tibi diuinit⁹
ꝓueniſſe:ille vero mendicat:niſi tu bone diſpenſatio:
nis merita cõſequaris: ille vero patientie brauiũ de
coretur. eſt panis famelici queʒ tu tenes: nudi tunica
quam tu in conclaui conſeruas: diſcalciati calceus q
penes te marceſſit. indigentis argẽtũ qđ tu poſſides
humatuʒ: quo circa tot iniuriaris: quot dare valeres
Hec ille. Et huic ſententie alludens. bea.amb.ait.in.
quit auarus. quid iniuſtum eſt ſi cũ aliena nõ inuadã:
propria diligentius ſeruo? O impudens. Dic tu que
propria dicis? q̃ ex quibus recondis in hunc mundũ
detuliſti qñ in hanc ingreſſus es lucem? qñ de ventro
matris exiſti:quibus queſo facultatib⁹? quibuſq; ſub:
ſidijs ſtipatus es ingreſſus?⁊ poſt pauca. Nemo inqt
proprium dicat quod eſt cõmune/cum plus q̃ ſuffice
ret ſumptũ violenter obtentum eſt.⁊ infra. Nunquid
inquit iniquus eſt deus vt nobis non equaliter diſtri
buat vite ſubſidia. vt tu quidem eſſes affluens ⁊ abun
dans :alijs vero deeſſent vite neceſſaria et egerent?
Tu vero ſuſceptis muneribus dei ⁊ in ſinum tuũ re:
dactis nichil reputas agere iniquũ. ſi tamen multoꝝ
vite ſubſidia obtineas. quis enĩ tam iniuſtus/tam a:
uarus:q̃ q tam multoꝝ alimenta non ſuuʒ vſum:ſed
abundantiam ⁊ delicias faciat? Neq; enim minus eſt
criminis ab habente tollere:q̃ cum poſſis ⁊ abundã
ſis: denegare indigentibus. Eſurientiũ enĩ panis eſt
quẽ tu detines. nudoꝝ indumentũ quod tu recludis.
miſeroꝝ redemptio eſt pecunia quã tu in terra defo:
dis. tantorum igitur te ſcias inuadere bona quantis
poſſis preſtare quod vales. Iuuare ſi velles. hec am
broſi.⁊ ponit.in ca.di.47. Sicut hi. Et ideo tu qui di
ues eſt ſiue quiſcunq; fueris ſcđm conſiliuʒ ſcripture
Thobie.4. Quomõ tu potueris ita eſto miſericors
Naʒ vt dicit ca lixtus.⁊ ponitur in ca.di.1. Ponderet.
Potior eſt miſericordia omnibus olocauſtomatibus
⁊ ſacrificijs. Et ideo guiller.pariſiẽ.in de virtutibus
parte.3.tractatu de iuſticia.capi. 40. Miſericordia
inquit homini maxime ꝓdeſt. vnde apl's.1. Thim.4.
Corporalis exercitatio ſupple in vigilijs/ieiunijs/ ⁊
huiuſmodi ad modicum vtilis eſt:q2 ad repreſſioneʒ
cõcupiſc carnis. pietas autẽ ad omnia:q2 pietas bene
diſponit hominem ad deũ et ad ꝓximũ. vnde q̃ vtilis
ſit pietas ſeu mia hmõi/ aliqualiter liquet ex ei⁹ mul:

tiplici effectu in ſcriptura ſacra. ¶ Primo. mia bona 1.
temporalia multiplicat. Unde grego. Terrene iquit
ſubſtantie ꝑ hoc ꝙ pauperibus diſtribuũtur multipli
cãtur. vñ. Eccl.35. De altiſſimo ſecundũ donatũ eius
qñ retribuens eſt dñs:⁊ ſepties tantũ reddet tibi. Itẽ
ꝓuerb.11. Aliqui diuidunt ꝓpria ⁊ ditiores fiunt:alij
rapiunt nõ ſua:⁊ ſemper ſunt in egeſtate. Itẽ ꝓuerb.
28. Qui dat pauperi non indigebit. qui deſpicit de:
precantẽ:ſuſtinebit penuriaʒ. Item legitur.3. Regũ.
17.ꝙ illi vidue q̃ helyã de oleo et farinula miſericor
diter paſcebat:farina ⁊ oleum non defecerunt. Unde
⁊ in confirmationẽ huius ſententie dicit xp̃s Luc.6.
Date ⁊ dabitur vobis. ¶ Secundo. miſericordia pec 2.
cato obſtat. nã in multa peccata caderet homo a qui:
bus elemoſina quã facit deo miſerante euʒ cuſtodit.
vnde Eccl.3. Ignẽ ardentem extinguit aqua:⁊ elemo
na reſiſtit peccatis. Item tho.4. Elemoſina ab omni
peccato ⁊ a morte liberat/⁊ non patietur animas ire
in tenebras. ¶ Tertio. miſericordia a morte ſuſcita: 3.
ri facit ſpirituali ſpecialiter. quod pulcre figuratur.
Act.9. per hoc ꝙ dorcas plena operibus bonis ⁊ ele
moſinis quas faciebat ad vitã ſuſcitari meruit corpo
ralem. cuius declaratio patet ſupra ca.2. huius:in fi:
ne quinti motiui conferẽtis ad deteſtationẽ auaricie.
¶ Quarto. miſericordia ſpaciuʒ pnie peccatori impe
trat. vñ.1.thi.4. pietas dicitur promiſſionẽ vite habe 4.
re que nũc eſt ⁊ future. ſuꝑ quo dicit glo. Si qs inde
miſericordiã ſequatur et ſi lubricum carnis patiatur
vapulabit quidem: ſed non peribit. quod nõ eſt intelli
gendum de illo qui propter fiduciam quam habet in
elemoſinis quas facit/peccat. nã cuilibʒ tali ſic loqtur
apoſtolus ad Ro.2. An ignoras ꝙ benignitas dei ad
penitentiã te adducit:tu autẽ ſcđm auariciã tuã ⁊ cor
impenitens theſaurizas tibi irã? Et ideo merito cui:
libet tali dicit Eccli.5. de ꝓpiciatione pctõꝝ. noli eſſe
ſine metu/ ⁊ ne adijcias pctm̃ ſuꝑ peccatũ:⁊ ne dicas
miſeratio dei magna ẽ: multitudinis peccatoꝝ meoꝝ
miſerebitur: mia enim ⁊ ira cito ab illo ꝓximant ⁊ in
peccatores reſpicit ira illius. ¶ Quinto miſericordia
deum placat. vnde ꝓuerb.21. Munus abſconditũ ex: 5.
tinguit iras ⁊ donũ in ſinu idignationem maximam.
in cuius rei figuram dixit ille ſanctus patriarcha Ja
cob de eſau fratre ſuo. placabo eum muneribus que
precedent.⁊ notabiliter dr̃ que ꝑcedent:q2 elemoſina
eſt quaſi lucerna. vt ẽ. in ſi.2.cap. huius quinti motiui
conferentis ad deteſtationem auaricie. ¶ Sexto. mi 6.
ſericordia impetrat a deo petita. Unde Eccleſia.29.
Conclude elemoſinã in ſinu pauperis:⁊ hec ꝑ te ora
bit. Item. Eſaye.58. Frange eſurienti paneʒ tuum ⁊
egenos vagoſq; induc in domũ tuam:⁊ ſequit. tunc
inuocabis ⁊ domin⁹ exaudiet. ⁊ clamabis ⁊ dicet. ecce
aſſum:q2 miſericors ſum domin⁹ deus tuus. ¶ Septi 7.
mo. miſericordia a mala morte liberat. vnde Jero.in
epiſtola ad nepotem. Nõ memini inquit me legiſſe a:
liquẽ mala morte mortuum qui libenter opera carita
tis exercuit. ¶ Octauo. miſericordia domini diui: 8.
nam obtinet benedictionem. vnde.2. Coꝝ.9. Homini
miſericordi benedicet dñs. Item ꝓuer.22. Qui pro:
nus eſt ad miſericordiã benedicetur. Item ꝓuer.14.
Qui miſeret pauperi beatus erit. Itẽ math.5. Bea:
ti miſericordes qñ ipſi miam conſequẽtur. ¶ Nono. 9.
miſericordia in iudicio diſponit reſponſiones electo
rũ. vñ pã. Jocundus homo qui miſeretur et commo:
dat: diſponit ſermones ſuos in iudicio. vñ ſpecialiter
ibi fiet diſſeptatio de operibus miſericordie. vt patet
Mathei.25. ¶ Decimo miſericordia ſe iuſto homi: 10.

ni moꝛienti aſſociabit. vñ ambꝛo. Sola inquit miſeri-
cordia comes eſt defunctoꝝ. ipſaqꝫ animam ducat:et
in infernum eius amatores ire non permittit: ſed ad
vitaꝫ deducat eternā. vnde thob.12. Elemoſina a moꝛ-
te liberat:⁊ ipſa eſt que purgat peccata: et facit inue
nire vitam eternam.

¶ Cap.25. de interpretatione huius dictio- nis elemoſina.

SEed inſuper eſt notan-
dum ꝙ elemoſina dicit ab ely/
qd̓ eſt deꝰ: ⁊ moys/ qd̓ eſt aqua
quaſi aqua dei. Et iſta aqua vt
dicit Linco. ſup euang.p.1.ca.
59. diuidit ī tres fontes: quoꝝ
pꝛimus manat de corde. ſecun
dus de oꝛe: ⁊ tertius de opere
De iſto enim triplici fonte poteſt dici illud Eſaye.12.
Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoꝛis.
De pꝛimo enī fonte: ſcilicet de fonte cordis manant
duo riuuli: ſcilicet duo de ſeptē ope ribus miſericoꝛ-
die ſpiritualis. De ſecundo fonte. ſ. de fonte oꝛis ma
nant quinqꝫ riuuli. ſ. quinqꝫ reſidua o pera miſericoꝛ-
die ſpiritualis. De tertio fonte. ſ. de fonte operis ma
nant ſeptem riuuli. ſ. ſeptem opera mīe corporalis.

¶ Cap.26. de compaſſione miſerie alioꝝ quod eſt opus miſericoꝛdie ſpiritualis.

PRimus enim riuulus ma-
nans de fonte ſupradicto eſt pꝛimū
opus miſericordie ſpiritualis quod
A. eſt miſerie aliene cōpaſſio. de ꝗ apo
ſtolꝰ.2.coꝛ.11. Quis infirmat: ⁊ ego
non infirmoꝛ: quis ſcandalizatur: et
ego nō vroꝛ? Itē iob.30. Flebā quō
dā ſuper eo ꝗ afflictus erat: ⁊ ꝯpatiebat aīa mea pau
peri. ⁊ hec elemoſina plus eſt ꝗꝫ elemoſina corpora-
lis: quia vt dicit greg. ſuper eodē: plus eſt cōpati ex
corde: ꝗꝫ pecuniaꝫ dare. nā qui de corde dat: de ſeipſo
dat. qui vero de pecunia dat: de alieno dat. Et ſicut di
cit Guiller. paſ. in ſumma ſua de virtutibus parte.3.
tractatu de iuſticia. ca.42. Compaſſio crux eſt inte-
rioꝛ: cuius bꝛachiū ſuperius cōpaſſio eſt qua quis cō
patitur chꝛiſto ꝑ nobis peccatoꝛibus paſſo. Bꝛachiū
inferius eſt cōpaſſio qua quis cōpatitur his qui ſunt
in purgatoꝛio. Siniſtrū vero bꝛachiū eſt ꝯ paſſio qua
quis compatitur his qui ſunt in hoc mundo q̄ntū ad
penalem miſeriam. Dextrū vero bꝛachiū eſt cōpaſſio
qua quis compatitur aīabus que pereunt in hoc mū-
do. Pꝛo pꝛima parte huius crucis eſt notandū ꝙ ſpe
cialiter ſex ſunt que multum ſolent corda pioꝝ mo-
uere afflictis et doloꝛē patientibus compati: que oīa
mouerent nos conſiderantes xp̄i paſſionē vehemen-
B. tiſſima cōpaſſione compungi. ¶ Pꝛimum eſt doloꝛis
magnitudo: q2 certe pena paſſiōis chꝛiſti magis erat
doloꝛoſa ꝗꝫ alicuius alterius hoīs moꝛtalis. vñ Lin
co. ſuper euāg. parte.1.ca.69. Sicut inquit caro moꝛ
tua leſa ⁊ percuſſa nō ſentit penā tam acerbam ſicut
⁊ viua: ſic ⁊ caro noſtra moꝛtificata ꝑ peccatū/ paſſio-
nem ⁊ penam illatā non ſentit. ſicut ⁊ caro chꝛiſti vi-
ua: ⁊ nūꝗꝫ aliquo peccato maculata: ⁊ iō merito dñs
monens nos eius doloꝛoſam attendere paſſionem et
ſibi compati: ſic nos per ꝓphetam Treñ.1. alloquitur

O inquit vos oēs qui tranſitis per viā attendite et
videte ſi eſt doloꝛ ſicut doloꝛ meus: et non dubium ſi
quis per mentis recoꝛdationē ⁊ fidei viſionē videret
xp̄i doloꝛoſā paſſionē: ſibi per amoꝛē ⁊ ꝯpaſſionē tra
heretur. vnde Linco. vbi pꝛius ſuper illud. Iohā.12.
Ego aūt ſi exaltatus fuero/ omnia trahā ad meipſū.
aſſimulat chꝛiſtū pro nobis paſſuꝫ lapidi adamātino:
quia ſicut adamas ferrum ſibi naturaliter attrahit: ita
inquit chꝛiſtus nos: qui ad modū ferri ad bonū ſumꝰ
duri: et ad malum acuti. per alia ſua operā mouet et
per ſuam doloꝛoſaꝫ paſſioneꝫ nos ſibi attrahit. vnde
vt eſtimo non eſt aliquis tam durus ſi bene attendat
et recolat paſſionem chꝛiſti/ ⁊ quantū de calice paſſio
nis biberit ad patibulū quo nos inuitat ad celū: quin
coꝛ eius per dilectionē et cōpaſſionē chꝛiſto attraha-
tur: ⁊ omnes penas temporales quas pꝛo eo ſuſtinet
paruipendet. In cuius rei figuraꝫ legitur Ruth.2. ꝙ
ille nobilis patriarcha booꝫ dixit cuidaꝫ puelle no-
mine Ruth que in autumno ſpicas poſt ſuos meſſo-
res collegit: quando inquit hoꝛa veſcendi eſt veni huc
et comede panem et intinge bucellam tuam in aceto.
Spiritualiter acetum quod acetoſum eſt: et appeti
tum pꝛouocat: ſignificat paſſioneꝫ chꝛiſti. Panis eniꝫ
qui in tempoꝛe meſſis durus eſt ⁊ aſper: ſignificat pa
nē penitentie. ſcilicet ieiuniū/ vigilationē/ carnis ma-
cerationē: ⁊ ab illicitis refrenationē. qui quidē panis
ſi tibi durus ⁊ aſper videatur: intellige illū in aceto
dominice paſſionis cogitando qualiter chꝛiſtus cū ſi-
tiret pꝛo amoꝛe noſtro pendens in cruce acetum cuꝫ
felle mixto guſtauit: in oꝛatione pꝛo nobis pernocta-
uit oꝛando.40. diebus ⁊.40. noctibus nō manducās
neqꝫ bibens abſtinuit ieiunando ⁊ pꝛo nobis tandem
cum virgis erat flagellatus ꝙ a plāta pedis vſqꝫ ad
verticem capitis non erat in eo ſanitas: vt dicitur
Eſaye.1. pꝛo nobis etiaꝫ erat cum ſpinis acutiſſimis
pungentibus coꝛonatus. cum clauis ferreis per ma-
nus et pedes perfoꝛatus: et cum lancea acutiſſima
vſqꝫ ad anime effuſioneꝫ in coꝛde vulneratus: ⁊ ſi iſta
intime cogitaueris: ſi pꝛedictum panem in iſto aceto
intinxeris: et licet tibi aſper et durus videatur. tamē
per dei gratiā vite appetitum amoꝛis deuotionis ⁊ cō
paſſionis acutiſſimū pꝛouocabit. Unde ⁊ exēplū hu-
ius habemus Actu.5. de ſanctis apoſtolis qui in iſto
aceto panē penitentie ⁊ tribulationis coꝝ intingen-
tes ibant gaudentes a cōſpectu concilij quoniā digni
habiti ſunt ꝓ noīe ieſu cōtumeliā pati. ¶ Scd̓m mo- 2.
uens pios ad doloꝛē patiētibus ꝯpati: eſt magnitudo
amoꝛis. Exēplū huius habemꝰ de beata virgine ma
ria: cuius animā ꝓpter amoꝛis magnitudinē quē ha-
bebat ad ſuum filium quē vidit in cruce moꝛientem
gladius pertranſiuit doloꝛis: ſicut de ea ille iuſtꝰ hō
ſymeon oꝛe ꝓdixit vaticinio: vt patet Lu.2. ⁊ certe ꝓ
pter hanc cauſam multū tenetur quilibet chꝛiſtianus
chꝛiſto pꝛo nobis moꝛienti cōpati. Nam per viam ra-
tionis chꝛiſtus magis amandus eſſet ꝗꝫ parētes vel
aliqua alia mundi creatura: quia nunꝗꝫ aliquis parēs
carnalis nec aliqua alia creatura huius mundi tot et
tanta amoꝛis inſignia ſuo oſtendit amico: ꝗꝫta oſten-
dit chꝛiſtus ꝓ amoꝛe noſtro. Unde amoꝛ perfectus ꝑ
quattuoꝛ ſigna manifeſtatur. ¶ Pꝛimo ꝑverba. quā- 1.
do enim coꝛ plenū eſt amoꝛe tunc opoꝛtet ꝙ os etiaꝫ
abundet ſermone: quia vt dicit Luce.6. Ex abundan
cia cordis os loquitur. Sed certe xp̄s in ſignū qd̓ pe
nes nos habuit perfectū amoꝛē: ſemper de noſtra lo-
quebatur ſalute. vnde Iohā.6. verba que ego loquoꝛ
vobis: ſpiritus ⁊ vita ſunt. Item ſap.16. Sermo tuus

domine ſanat omnia. ¶ Secundo oſtenditur amor
perfectus per collata bñficia: et illud eſt magis q̄ pri:
mū: quia multi ſunt qui loquerentur p amicis ſuis q̄
nichil darent de bonis ſuis. Et ideo merito Beatus
gregorius. ſuper euang. ome. 34. probatio inquit dile
ctionis eſt exhibitio operis. et ideo opera que xp̄s p
nobis fecit veriſſimaʒ oſtendebant ipſuʒ habere pe:
nes nos dilectioneʒ perfectiſſimam. vnde Jo. 5. ipſa
opera que ego facio: teſtimonium perhibent de me.
5 ¶ Tertio per obſequiuʒ perſonale: et illud adhuc eſt
magis q̄ ſecundum: quia multi darent de bonis ſuis
amicis: qui tamen in propria perſona eis obſequiū nō
preſtarent: ſed chriſtus ſaluator noſter in ſignum ve:
re dilectionis in propria perſona nobis peccatoribus
miniſtrauit. Luce. 22. Ego autem in medio veſtrum
4. ſum ſicut q̄ miniſtrat. ¶ Quarto modo per mortis
tolerationem: et illud eſt excellentiſſimum ſignum a:
moris. vnde Johan. 14. Maiorem caritateʒ nemo ha
bet vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis: ſed
chriſtus p amore noſtro mortē patienter turpiſſimā
tolerauit. vnde Phil. 2. humiliauit ſemetipſuʒ factus
obediens vſq ad morteʒ: mortē autē crucis. Et tale
genus mortis turpiſſimū reputabatur. iuxta illud ſa
3. pientie. 2. Morte turpiſſima condēnemus euʒ. ¶ Ter
tiuʒ mouens piorū animos dolorem patientibus cō:
pati: eſt patientis innocentia. magis enim ſolet pius
et miſericors compati illi qui innocenter patitur: q̄
impijs qui pro peccatis ſuis penas patiuntur con di:
nas: ſed certe chriſtus ſaluator noſter inter omnes ho
mines innocentiſſimus erat: quia teſte apoſtolo. 1. pe
tri. 2. peccatuʒ non fecit nec inuentus eſt dolus in ore
eius. ¶ Quartum mouens piorum animos afflictis
4 cōpati: eſt quando patiens pro eorum delictis affligi
tur. tunc enim qui pium habet animū/ doloreʒ illum
ſuum reputat per compaſſionem: ſicut ſuus eſt per
occaſionē. Unde exemplū huius habemus. 2. Regū.
vltimo. de dauid qui cum vidiſſet angeluʒ populum
ſuum occidentem propter hoc q ipſe fecit populum
ſuum numerari: dixit ad dominū. Ego ſum qui pec:
caui et ego inique egi. iſti qui oues ſunt quid fecerūt?
vertatur obſecro ira tua contra me: ſed certe chriſtus
ſaluator noſter teſte propheta Eſaye. 53. vulneratus
eſt propter iniquitates noſtras: attritus eſt propter
ſcelera noſtra: ex quo igitur noſtra eſt paſſio chriſti p
occaſionē: noſtra etiaʒ eſſet debet per compaſſioneʒ:
5. ¶ Quintuʒ mouens piorū corda afflictis compati: eſt
patiētis nobilitas. et hec cauſa veriſſime moueret nos
ſaluatori noſtro pro delictis noſtris mortem patien:
ti acerbiſſime compati. Nam ipſe fuit nobiliſſimus
homo paſſibilis: quia regis omnium regū et altiſſimi
filius. et ideo valde alienum opus et indecens erat vt
ipſe ab homine pateretur. dicente ꝓpheta Eſaye. 28.
6. alienum eſt opus eius vt operaretur opus ſuū: pere
grinū eſt opus eius ab eo. ¶ Sextum mouens piorū
corda afflictis cōpati: eſt aliorū exemplū afflictis cō
patiētiū. Et hec cauſa etiam moueret nos chriſto pa
tienti acerbiſſime cōpati. Nam chriſto moriente qua
ſi omnes creature taʒ rationales q̄ etiā irrationales/
tam etiam amici q̄ etiā inimici ſibi compatiebantur.
vnde angeli electi et in gratia confirmati. (et licet cō:
tra naturā vt aſſerunt aliqui) ſibi cōpatiendo flebant
amare. vnde Eſaye. 33. Angeli pacis amariſſime fle:
bant. beatiſſima etiam virgo maria mater ſaluatoris
noſtri de pena et tormento filij ſui morientis vt in rei
veritate oſtēdebat aperte maximā habuit compaſſio
nē. ¶ Unde bernardus in ſuis meditationibus de cō
paſſione beate virginis marie de morte filij ſui quaſi
loquens in perſona beate virginis marie. Cumq; in:
quit audiui q filius meus erat captus/ et ad annam
tractus et adductus/ greſſu qualicunq; potui et vix
potui ad filiū/ immo et ad deum meuʒ plorans peruē:
nire. cūq; filiū fuiſſem intuita pugnis percuti/ alapis
cedi: facie conſpui ſpinis coronari/ et opprobrium ho:
minum fieri: commota ſunt omnia viſcera mea et de
fecit in me ſpiritus meus: et non erat michi fere vox
neq; ſenſus. Erant etiam mecum ſorores mee et alie
femine multe plangentes eum quaſi vnigenitū: inter
quas erat maria magdalene q̄ ſuper omnes excepta
me plorabat. Cūq; filius meus dulciſſimus (pylato
imperante ſibi ipſi) baiulans cruceʒ ad ſuppliciuʒ tra:
heretur: et factus eſt cōcurſus populorum ad crucē poſt
illuʒ: quorum alij deridebant illum: alij proijciebant lu
tuʒ ſimū et alias immundicias ſuper caput eius et fa:
ciem eius. ſequebar ego cū meſtiſſima mater cū mu:
lieribus que ſecute fuerant eū a galilea miniſtrantes
ei: a quibus tenebar velut mortua et ſuſtentabar quouſ
q; peruenıremus in locum caluarie vbi crucifixerunt
euʒ ante me: et ibi corā me erat leuatus filius meus
dulciſſimus in cruce/ et in ligno crucis duriſſimis cla
uis eſt affixus: et ego vero videns eum tormentum
patienteʒ/ et ipſe videns me meſtiſſimaʒ matreʒ pre:
dolore quaſi mortuam/ de meo dolore q̄ de pena p:
pria plus dolebat. Ego vero aſpiciens filium meum
pendentē in cruce et morte turpiſſima morientem/ tā
to dolore et triſticia vexabar in mente/ quantus non
poſſet explicari ſermone: vox mea fere perierat: ſed
dabam gemitus et ſuſpiria doloris. Uolebam loqui
meo dulciſſimo filio: ſed ingens dolor verba rumpe:
bat. aſpiciebat et ipſe filius meus predilectus beni:
gniſſimo vultu me matreʒ ſuaʒ et verbis non paucis
me voluit conſolari. ſed ego nullo modo conſolatio:
neʒ percipere poteraʒ: ſed flebam dicendo. Fili mi ve
michi: ve michi: quis dabit michi vt ego moriar pro
te: o miſera: quid faciaʒ? moritur filius: cur ſecum nō
moritur meſtiſſima mater? fili mi: fili mi: amor vnice
fili dulciſſime noli me derelinquere: poſt te trahe me
ad teipſuʒ: vt ipſa moriar tecuʒ. O mors miſera noli
michi parcere. tu michi pre ceteris places: exaggre:
ga vires et matreʒ cuʒ filio perime. O fili vnice ſin:
gulare gaudiuʒ et vita anime mee/ et omne ſolatium:
fac vt ego moriar tecuʒ. O fili recognoſce matreʒ tu
eraʒ et exaudi preceʒ meaʒ: decet eniʒ filiuʒ exaudi:
re matrem. exaudi igitur me obſecro et tuo me ſuſci:
pe patibulo: vt qui vna carne viuunt et vno amore ſe
diligunt vna morte perimantur. O iudei miſeri: o iu
dei impij nolite michi parcere: ex quo vnicuʒ michi
natum crucifigitis: et matrem crucifigite cū filio/ aut
quacūq; morte ſeua perimite vt ſimul moriar cū meo
dulciſſimo filio. hec bernardus. Petrus etiā princeps
apoſtolorum videns chriſti paſſionē et ſui proprij pecca:
ti miſeriam dolore et pietate motus flebat amare: vt
patet Mathei. 26. Judas etiaʒ qui tradidit euʒ audi
ens q dānatus eſſet/ cōpaſſione motus et penitentia
ductus/ retulit. 30. argēteos principibus ſacerdotū
et ſenioribus populi dicēs. Peccaui tradens ſangui:
neʒ iuſtuʒ Mathei. 27. Iteʒ iudeis clamantibus cru
cifigatur ipſiſſimus pylatus quaſi pietate motus. Quid
inquit mali fecit Mat. 27. Ego nō inuenio in eo cāʒ villā
Joh. 19. Itē in ſignū q noluit munera accipere ad cō
dempnandū chriſtū/ lauit manus ſuas coraʒ oī populo
et quodammodo pietate motus/ excuſando ſeipſum
q̄uis falſe. Innocens inquit ego ſum a ſanguine

iuſti huius: ſed longe maioris malicie videntur tales
qui ſine aliqua pietate modernis temporibus pro
muneribus innocentes nequiter condemnant: ꝛ iniq̃
que opprimunt veritatem. celi etiam luminaria mo-
do ſuo pietate mota ſubtraxerunt lumen ſuum qua-
ſi dolentia intantum q̃ a ſexta hora vſq; ad horã no-
nam tenebre facte ſunt ſuper vniuerſam terrã. Ma-
thei. 27. ca. Terra etiam quaſi pietate mota contre-
muit et petre ſciſſe ſunt Mathei. 27. Corpora etiam
ſanctorum que dormierant quaſi pietate mota ſurre-
xerunt: et exierunt de monumentis: et venerunt in
ſanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Mathei.
27. Sed heu corda multorum impiorum terra eſſe
ponderoſiora videntur. Nam terra contremuit: ſed
ipſa deum timere non poſſunt. Duriora ſunt petris:
quia petre quaſi cõpatiẽdo ſciſſe ſunt: ſed illa chriſto
cõpatiendo demoliri non poſſunt. celi luminaria lu-
men ſuum retraxerunt clariſſimum: ſed miſer pecca-
tor chriſto cõpatiendo ſuaz vanã non poteſt retrahe-
re gloriaz. Corpora ſanctorũ mortua ſurrexerunt de
terra: ſed miſer peccator xp̃o cõpatiendo non poteſt
ſurgere de peccatis. Predicta ſex et multa alia que
reduci poſſunt: deberent mouere quẽlibet fidelẽ chri
ſtianũ chriſto ſaluatori ſuo pro peccatis noſtris mo-
rienti intimis ſui cordis viſceribus compati. ꝛ ſic in
corde ſuo continue hanc primam partez crucis com-
2 paſſionis deuote portare. ¶ Secundum brachium
crucis cõpaſſionis. ſ. brachiũ inferi⁹ vtrũ dr̃. eſt ꝯpaſſio
qua pij ꝛ miſericordes his q̃ ſunt in purgatorio cõpa
tiunt. vñ in purgatorio duplex ẽ pena. vna dãni ſ. q̃tũ
retardant a viſione diuina. Alia ſenſus ſecũdũ q̃ ab
igne corporali inſtrumento diuine iuſticie puniunt: ꝛ
q̃tũ ad vtrũq; pena purgatorij minia/ excedit maxi-
mã penã huius vite mundane. vñ augu. in quodã ſer-
mone dicit q̃ ille ignis in purgatorio durior eſt: q̃c̃q̃d
ẽ in hoc ſeculo penarum/ aut ſentire/ aut videre/ aut
cogitare quis poteſt. Et ideo magnuz et excellens ꝛ
deo beneplacitum opus miſericordie/ eſt pios ꝛ mi-
ſericordes in hac vita degẽtes eos per ſuffragia re-
leuare. Unde ſanctus thoma. in de veri. theolo. lib. 7.
ca. 43. Sicut inquit pertinet ad ſeueritatem diuine
iuſticie bonos propter venialia peccata in purgato-
rio purgari: ita pertinet ad bonitatem miſericordie
diuine eoſdem per militantis eccleſie ſuffragia rele-
uari. proſunt enim ſuffragia defunctis non ad meri-
tum vite eterne. ſed: ad abſolutionem pene. Et hoc
vel ad mitigationem pene: vl' ad celeriorem liberatio
nem. Sunt autem. 4. modi generales ſuffragiorum
ad quos omnes alij reducuntur: ſcilicet oratio/ ieiu-
nium/ elemoſina/ et ſacramentum altaris. quorum nu
merus ſic accipitur. Defuncti poſſunt abſolui a pe-
nis duobus modis: ſcilicet per viã gratie: ꝛ p̃ viã iu-
ſticie. Per viã gratie dupliciter. Primo p̃ interceſſio
nem puta capitis: que eſt in oblatione ſacramenti al-
taris. Secundo per interceſſionẽ mẽbrorum: hoc eſt
per orationẽ iuſtorum qui ſunt membra corporis xp̃i
miſtici. Similiter per viã iuſticie dupliciter. Primo
per modũ redemptionis pene: hoc eſt per elemoſina
rum largitionem. Que eſt redẽptio pene pro pecca-
tis. vñ Dañ. 4. peccata tua elemoſinis redime: ꝛ iniq̃
tates tuas miſericordijs pauperũ. Secundo per mo
dũ ſolutionis pene. ſcilicet p̃ ieiuniũ ꝛ corporis affli-
ctionem. hec ille. ꝛ hanc eandem ſententiaz habet. b.
Grego. et ponitur in ca. 13. q. 2. aie. vbi ſic. Anime in-
quit defunctorum. 4. modis ſoluũtur a pena purga-
torij. ſcilicet oblationibus ſacerdotũ/ aut precib⁹ ſan-
ctorum/ aut carorum elemoſinis/ aut ieiunio cognato
rum. hec ille. Sed tamen hic eſt notandũ q̃ ſecundũ
aug. in li. de agen. cu. p̃ mor. ſuffragia non omnibus
proſunt mortuis pro quibus fiunt: ſed tantũ his q̃ dũ
viuunt cooperantur vt proſint: ſed q̃ non diſcernim⁹
qui ſunt illi: ideo oportet ea pro regeneratis omnib⁹
facere vt nullus eorum pretermittatur: ad quos hec
beneficia poſſint ꝛ debeant peruenire, hec ille. ¶ Ter- 3
tium brachiũ crucis. ſcilicet brachiũ ſiniſtrũ vt ſ dici
tur eſt compaſſio qua quis compatitur his qui ſunt
in hoc mundo q̃ntũ ad penales miſerias. pro quo no-
tandum q̃ tria ſpecialiter mouere deberent hominẽ
fratribus ſuis ꝯpati: qui huius mundi penales miſe
rias patiuntur. Primũ eſt natura. vnde ad cõpatien-
dum fratribus penalem miſeriaz huius mundi patiẽ
tibus mouet nos natura per exẽplum nedum in crea
tura rationali et brutis animalibus: ſed etiã in ele-
mentis vita carentibus. Primo in creatura rationa-
li ad hoc mouet nos natura. Naz (experientia docen-
te) membrũ ſanuz corporis humani naturaliter mem
bro leſo compatitur: vtputa ſi caput hominis vel pes
infirmetur: manus quaſi compatiendo inquantũ ſuf-
ficit: adiuuat. vnde. 1. Cor. 12. ſi quid patiatur vnũ mẽ
brum: compatiuntur et omnia membra: ſed cũ ſecun-
dum apoſtolũ Romanoꝝ. 12. ſum⁹ alter alterius mẽ-
bra naturaliter debemus inuicez cõpati. vñ Grego.
9. mora. Tanto inquit quiſq; perfectius: eſt q̃to per-
fectus ſentit dolores alienos. Item ad compatien-
dum fratribus dolorẽ patientibus/ mouet nos natu-
ra in brutis aĩalibus. Unde (experientia docente) bru
ta animalia: vt puta boues/ porci/ ꝛ multa alia/ audiẽ
tia indiuidua ſue ſpeciei patientis dolorem clamare:
ſtatim ad locũ circa clamorẽ accedunt/ vt grauatis
ſuccurrãt. Item dicunt naturales q̃ ouis cũ infirmã
conſortez feruore ſolis conſpicit iacere laborantem/
inter ſolem et conſortem infirmam ſe erigit. et ſic ab
ea ſolis feruorem cuſtodit: et ſic refrigerata/ ad pa-
ſcua eam ſecum reducit. Item dicunt naturales q̃ ſi
aliquis de grege camelorum egritudine teneatur. ce
teri non manducant: ſed quaſi compatientes quouſq;
conualeſcat ſe abſtinent: ſed a multo fortiori deberẽt
homines ratione vtentes ſuis fratribus dolorem et
egritudinem patientibus miſereri ꝛ cõpati. vnde a-
poſtolus. 2. Corin. 11. Quis infirmatur: ꝛ ego non in
firmor? quis ſcandalizatur: et ego non vror? Item ad
miſericordiam et compaſſionem mouet nos natura
in elementis vita carentibus. Unde (experiẽtia docẽ-
te) fluuius inueniens vacuitatez fouee vel putei qua
ſi compatiendo vltra non pertranſit: donec ſuam va-
cuitatem repetendo impleuerit. Unde vacuũ natu-
ra abhorret: vt exẽplo phiſico oſtenditur ẽ. 8. ca. hu- 2
ius vbi tractatur de vſura. ¶ Secundo mouere de-
beret nos compati fratribus noſtris huius mundi
miſerias patiẽtibus ſcriptura. Unde. 1. petri. 3. Eſto-
te compatientes fraternitatis amatores. Item iob.
30. Flebam quidem ſuper eo qui afflictus erat: et cõ
patiebatur anima mea pauperi. Itez. 1. thi. 4. Exer-
ce temetipſum ad pietatem. ¶ Tertio nos mouere
debet fratribus noſtris vite preſentis miſerias patiẽ 3
tibus cõpati ipſamet cõpaſſionis vtilitas. Unde ta-
lis cõpaſſio hominez a mala morte cõſeruat. vnde Ie
ro. in epiſtola ad nepotẽ. Non memini ĩdq; me legiſſe
mala morte mortuũ: qui libenter opera pietatis exer
cuit. ¶ Quartũ eniz brachiũ predicte crucis cõpaſ- 4
ſionis. ſcilicet brachiũ dextrũ vt predixit: eſt cõpaſſio
qua quis compatitur animabus que per peccatũ pe-

reant in hoc mundo de qua. bea. aug. Sunt ne inquit
in te viſcera chriſtiane compaſſionis: qui plāgis cor
pus a quo receſſit anima. et non plangis animam a=
qua receſſit deus: cū inter omnia opera miſericordie
ſpiritualis vnum deo maxime placens eſt cōpati: ꝛ p=
fecte miſereri anime penitenti. vnde. eccl. 30. Miſere
re anime tue placens deo. Sed pro iſto eſt notanduꝫ
ꝙ ſcđm Linco. dicto. 2. miſericordia eſt amor ſiue vo
luntas releuandi miſerū a miſeria ſua: ꝛ tunc eſt vera
mīa cū hec voluntas tam intenſa fuerit vt compellat
volentem ſuum velle ſi poſſet in actū ꝓcedere: ſꝫ ma=
xima miſeria in qua poteſt quis inuolui in hac vita:
eſt peccatū mortale: qꝛ per peccatū mortale tūc effici
tur peccans ſeruus diaboli: vt dicit̄. 2. petri. 2. A quo
quis ſuperatus eſt: huius ſeruus eſt. De iſta miſer=
rima ſeruitute dicitur Deuter. 28. Seruies inimico
tuo quem mittet tibi dominus in fame ꝛ ſiti ꝛ in om=
ni penuria: ꝛ imponet iugum ferreum ſuper ceruicē
tuam: donec te conterat. Ex quo igitur iſta ſeruitus
ſit maxima miſeria in quā poteſt homo ī hac vita pre=
ſenti incidere: et miſericordia ſit amor ſiue voluntas
releuandi miſerum a ſua miſeria: patet ꝙ potiſſi=
mum opus miſericordie eſt releuare peccatorem ab
iſta miſerabiliſſima ſeruitute. Et cum hec releuatio
maxime ꝑ verbū doctrine ſiue ꝑdicationis verbi dei
prouenit: ſequitur ꝙ eximium ꝛ maximum opus mi=
ſericordie eſt predicatio verbi dei: quam non imme=
rito dn̄s ipſe in carne apparens facere elegit. ꝛ paſto
ribus eccleſie adminiſtrandum commiſit: et ꝙ pre=
dicta ſeruitus ſit maxima miſeria in quam poteſt ho
mo in preſenti vita incidere: ꝛ releuatio ab hac miſe
ria que principaliter verbi dei predicatione peragit̄/
ſit maximū opus miſericordie: cōſtat ex hoc ꝙ ſicut
anima excellit corpus: ꝛ bonum anime/ bonum corpo
ris: ſic ꝛ miſeria anime miſerabilior ꝛ deterior ē corpo=
ris: ꝛ releuatio a miſeria anime que predicatione ver
bi dei peragitur melior et expetibilior eſt releuatio=
ne a miſeria corporis. hec Lincon. ſententialiter vbi
prius.

¶ Cap. 27. de ſecundo opere miſericordie
ſpiritualis quod eſt iniurias nobis illatas
dimittere.

SEcundus riuulus manās
de predicto primo fonte ſcilicet de
fonte cordis eſt ſecundum opus mi
ſericordie ſpiritualis: quod eſt in=
iurias nobis illatas dimittere: de
quo Luc. 9. dimittite: ꝛ dimittemi
ni. Pro quo notandū qꝛ ꝓpter octo
cauſas ſpecialiter deberet hō iniurias ſibi illatas li=
bēter dimittere. ¶ Primo qꝛ ſicut dicit Grego. Ois
1. xpi actio noſtra eſt inſtructio. Itē apl̄s Ro. 15. Quecū
qꝫ ſcripta ſunt ad noſtraꝫ doctrinam ſcripta ſunt. Et
ſicut ſcribitur Luce. 23. chriſtus orauit ꝓ ſuis inimi=
cis eum crucifigētibus di. Pater dimitte eis: quia ne
ſciunt quid faciunt. In quibus verbis nos exempla=
riter chriſtus informat nedū iniurias nobis illatas di
mittere/ ꝛ de corde odium tollere: ſed etiaꝫ pro inīu=
riam nobis facientibus orare: culpamqꝫ et crūdelita
tem eorum ignorantie imputare. Unde eccleſia. 28.
Memorare timorem domini: et non traſcaris pro=
ximo. Memorare teſtamenti altiſſimi: ꝛ deſpice igno
rantiam proximi. ita fecit ille ſanctus martyr ſtepha=
nus qui vt dicitur Act. vii. pro ſuis inimicis ipſuꝫ ad
mortem lapidantibus orabat: dicens. Domine ne ſta
tuas illis hoc peccatum: quia neſciunt quid faciunt.
¶ Secundo deberet homo libenter iniurias ſibi illa
latas dimittere: vt a ſe maluꝫ culpe repellat: et ſuuꝫ 2.
meritū adaugeat: vnde Criſoſto. omel. 13. ope. imper.
non tantū inquit iubet nos deus diligere inimicuꝫ vt
illos diligamus: ꝙ̄tuꝫ vt a nobiſipſis quod maluꝫ eſt
repellamus. Et ideo dicā ſi leſeris inimicū aut ſi ode
ris euꝫ: tamen āplius tibi nocuiſti ſecunduꝫ animam
ꝙ̄ illi ſecundū corpus. Et illi forſan nichil noces odi=
ens: te autē ipſuꝫ ſine dubio ledes. Si ergo peperce=
ris inimico tuo: tibi āplius pepercisti ꝙ̄ illi ꝛ ſi bene
feceris ei: tibi amplius benefeciſti ꝙ̄ illi. deinde cum
te innocentē iniuriatur: ſi incipias conſiderare quo=
modo a dyabolo poſſidetur ꝛ agitur: quomodo volun
tatē ſuam adimplet per miniſteriū eius non ſolū non
iraſceris ei: ſed ꝛ miſereberis eius. miſeratio autem
eius in te creat affectum. vis ergo diligere inimicum
tuū: ſi iniuriā pateris: noli iniuriā preſentē aſpicere: ſꝫ
conſidera gloriā quā ꝓ mercede in futuro iudicio cō=
ſecuturus es. nec dānū tuū aſpicias: ſed patientie lu=
cruꝫ. hec ille. vn̄ Iſid. in li. ſol. ca. 54. Magna inquit
eſt virtus ſi nō ledas a quo leſus es. magna inquit for
titudo ſi etiā leſus remittas. magna eſt gloria ſi cui
potuiſti nocere: parcas. Qn̄ eni cōuiciaris/ ꝓpter pec
cata tua cōtingit tibi: qn̄ iniuriaris/ mala tua id faciſſe.
quicquid tibi contingit aduerſum: ꝓ pctō venit. conſi
deratione igitur iuſticie dolorē tēporalē leuius por=
tabis ſi pro quo tibi infertur intendas. hec ille. Unde
iudith. 8. non vlciſcamur nos pro his que patimur:
ſed reputātes peccatis noſtris hec ſupplicia minora
eſſe flagella domini quaſi ſerui domini qui corripi=
mur ad emendationem ꝛ non ad perditionem noſtrā
euenisſe credamus. et ideo ſcđm conſiliū eiuſdeꝫ do=
ctoris ꝛ eiuſdē libri. ca. 17. Non dicas quare ſuſtineo
mala/ cur affligor/ vt quid mali patior/ ſed magis dic
peccaui ꝛ vt eram dignus non recepi: equalem vindi=
ctam peccati mei non ſentio. minus me percuſſum ꝙ̄
merebar agnoſco: iuxta modum criminis minor eſt
retributio viſionis: ſed meritum peccatorum diſpar
eſt cauſa penarū. non ſunt tanta ſupplicia ꝙ̄ta extite
runt peccata: qui enim in flagellis murmurat: deum
contra ſe plus irritat. furorem dei ꝓuocat. irā dei in
dignanter plus ſibi exagitat. Qui vero patienter ad
uerſa tolerat: deū ſibi citius placat. hec ille. Et ideo
inimicum aut perſecutorē habens/ conſiderare debe=
ret an ille perſecutor ipſum iuſte vel iniuſte perſequa=
tur. ſi iuſte/ cur ipſum pro ſua odiret iuſticia: qꝛ non
ſuam perſonam: ſed tm̄modo ſuā culpā perſequit̄. et
melius eſt hic pro culpa puniri ꝙ̄ ineternum dānari.
Si vero iniuſte te proſequitur. cogita ꝙ non te ꝑſe=
querer̄ niſi hoc a deo iuſte ꝑmitteretur. nec deus hoc
iuſte permitteret niſi ꝓpter aliquid in te puniendū:
vel maius gaudium percipiēdum. vn̄ Criſo. omel. 9.
ope. imper. quicquid inquit a quolibet paſſi fuerimus
iniuſte. aut per hoc remiſſionem accipiemus peccato
rum: aut ſi tanta in nobis delicta non fuerint: clario=
ribus honoremur coronis. hec ille. Et ideo merito
beatus Gregorius. 30. mo. Glorioſius inquit eſt in=
iuriam tacendo vincere ꝙ̄ reſpondendo ſuperare. et
ſi ſeruus conuicium dicat: iuſtus taceat. Et ſi infir=
mus iniuriam faciat iuſtus: ſufferat. Et ſi pauper cri
minetur: iuſtus non reſpondeat. Hec ille. Et ideo ſi
aliquis tibi iniuriam fecerit in dicto: vel in facto:

niſi poſſis cum caritate remedium habere ſuſtine pa
tienter. ⁊ cogita ꝙ impij ſunt quaſi virga quam de⁹
habet in manu ſua et cum qua ſuos caſtigat electos
quos teneri⁹ ꝗ̄ aliqua mater ſuū filiū diligit. Unde
Eſa. 49. Nunqd obliuiſci pōt mulier infantē ſuū vt
nō miſereatur filio vteri ſui. ⁊ ſi illa oblita fuerit. ego
tn̄ non obliuiſcar tui. Et idō ſicut puer ſi diſcretionē ha
beret nō multū virgā timeret quā in manu ſua ꝓ ſuo
bono ⁊ nō ꝓ malo mater ſua tenet amantiſſima. Sic
vir iuſtus et prudēs nō multū timeret impium q̄ eſt
quaſi virga quā de⁹ in manu ſua tenet. ⁊ ſpecialiter ſi
per illā virgā ſperaret a gladio pene liberari eterne:
ſed ſicut humilis ⁊ obediēs puer vidēs matrem ſuā
tenentē virgā in manu ſua ad caſtigandū potius ha-
bet oculum ad matris miām poſtulandū ꝗ̄ ad virgam
quam ſcit ſibi nocere non poſſe: niſi ad matris volun
tatem. ſic vir iuſtus potius haberet oculū ad diuinā
miſericordiā poſtulandū ꝗ̄ ad perſecutorē quē deus
in manu tenet ſue potentie: ⁊ qui ſibi nichil nocerere
poteſt: niſi ſcd̄m permiſſionē diuinā. vnde ſuper illud
ps̄. Timeat deum omnis terra. Guillerm⁹ par. per-
ſecutorem ſic alloquitur. cupiditatem inquit nocēdi
per te habes. poteſtatē autē nocendi non habes ſi de⁹
nō dederit. vn̄ xp̄s homo ante pylatum ſtans ait. Non
haberes in me poteſtatē niſi eſſet tibi datū de ſuper
Iero. nec dyabolus inquit vnā ouiculā potuit tolle-
re a viro ſancto Iob. niſi prius diceret de⁹. mitte ma
nū tuā: id eſt da poteſtatē. Et huic concordans Iſid.
ſolil. ca. 21. Scito inquit hoīm nullum tibi aduerſare
potuiſſe niſi deus poteſtatē dediſſet: nec habuiſſet in
te poteſtatem aduerſarius niſi permitteret de⁹: vni-
uerſa q̄ tibi accidunt abſq; dei voluntate nō eueniūt.
iniquoꝝ ſuper te poteſtas ex dei datur licentia. hec il
le. Et ideo merito beatus Auguſti. ſi creature inquit
in te ſeuiant: deū time ⁊ non illas: quia ſub ipſo ſunt
omnia. ¶ Tertio deberet homo iniurias ſibi illatas
3. dimittere ne videatur deum blaſphemare. nam qui
X. non vult iniurias ſibi illatas dimittere. ſed ſuam in-
iuriam vindicare: diuinam maieſtatem blaſphemat.
vn̄ Deuter. 32. Michi vindictam: ⁊ ego retribuam di
cit dominus: ſed certe de illo qui deum blaſpheman
do de inimico ſuo vindictā requirit. dominus ſe vin
dicabit in iudicio. vnde Iaco. 2. Iudiciū ſine miſeri
cordia fiet illi qui non facit miſericordiā. Itē Ec-
cleſia. 28. Qui vindicari vult a domino: inueniet vin-
dictam. ⁊ peccata illius ſeruans ſeruabit. et nimirū:
nam vt dicit beatus Gregorius ſuper euangel. 27.
Qui mortem poſtulat inimici: eum quem gladio nō
poteſt perſequi perſequitur in oratiōe: ⁊ viuit adhuc
qui maledicitur: et tamen ille qui maledicit iam de
morte illius reus tenetur. Iubet autē deus vt dili-
gatur inimic⁹: ⁊ tn̄ rogatur deus vt occidat inimicū.
quiſquis itaq; ſic orat in ipſis ſuis precibus: contra
deū conditorē pugnat. Unde et ſub iude ſpecie di-
citur. fiat oratio eius in peccatum. oratio quippe eſt
in peccato/ illa petere quē prohibet ipſe qui petitur:
et ideo merito dicit. Cū ſtatis ad orandū remittite
ſi quid habetis in cordibus veſtris. hec ille. ¶ Quar-
4. to deberet homo iniurias ſibi illatas miſericorditer
dimittere: quia qui dimittere nō vult vt dicit Michi
lius de aquilis in quodā ſermone: pōtē per quē ire
debet in paradiſū ſibi deſtruit. vnde inquit pons eū-
di ad paradiſū miſericordia eſt. qui ſibi frangit mi-
ſericordiā negans proximo qui in eū deliquit. vnde
Auguſti. Unuſquiſq; inquit ibi talē accepturus eſt
a deo indulgentiā qualē ſuo dederit proximo. vnde
Criſoſtomus. omel. 17. ſuper illud Math. 7. In qua
menſura menſi fueritis: remetietur vobis. Hoc eſt in
quit ſi rogati non dimiſeritis proximis veſtris/ pecca-
tum: ſed ſolo dei reſpectu. tunc deus ex ſe priuſq; ro
getur a vobis dimittet vobis. Si autem rogati veniā
dederitis. Et deus tunc dabit vobis veniā cum di-
gnis precibus. Et congrua lamentatione cum roga-
ueritis. hec ille. Et ideo merito beatus Auguſtinus
in ſuo enche. Multa inquit ſunt genera elemoſyna-
rum que cum facimus adiuuamur vt nobis dimittan
tur peccata. Sed inter ea nichil eſt magis ꝗ̄ ꝙ ex cor
de dimittimus quod in nos quiſq; peccauit. Hec ille
Ex quo patet ꝙ qui vult ad dei miſericordiam veni-
re debet proximo miſereri. Et omnes iniurias ab eo
ſibi illatas miſericorditer dimittere. vnde Mathei. 5.
Beati miſericordes quoniam ipſi miſericordiam cō
ſequentur: ⁊ econtra ſicut dicitur. Iacob. 2. Iudiciū
ſine miſericordia fiet illi qui non fecit miſericordiā.
¶ Quinto deberet homo iniurias ſibi illatas dimit- 5.
tere. Quia orationem talium qui in corde tenent ran
corem deus non exaudit. vnde pſalmus. Iniquitatē
ſi aſpexi in corde meo non exaudiet dominus. Quod
conſiderans Criſoſtom⁹ omel. 14. ope. imper. Cum
qua inquit ſpe orat qui inimicitiam ſeruat aduerſus
alterum a quo quis forſitan leſus eſt: ſicut enim ipſe
orans mentitur dicens. Remitto: ⁊ non remittit cū
dicit. Dimitte nobis debita noſtra. ⁊c. ſic et a deo pe-
tit indulgentiam vt ſibi non indulgeatur. Si igitur
qui leſus eſt ſine cauſa orat. Cum cauſa orat deū ni-
ſi indulſerit ei a quo leſus eſt. Quomodo putas orat
qui non ſolum leſus non eſt. ſed et ipſe per iniuſticiā
ledit ⁊ grauat: vnde talibus dicit dominus per pro-
phetam Eſaye. 1. Cum multiplicaueritis orationes
veſtras non exaudiam vos: quia manus veſtre plene
ſunt ſanguine. In ſanguine odium et rancor cordis
notantur. et ideo dicitur Eccleſia. 28. Relinque pro-
ximo tuo nocenti te. Et tunc deprecanti tibi peccata
ſoluentur. Homo homini ſeruat iram: ⁊ a deo querit
medelam. In hominē ſimilem ſibi non habet miſeri-
cordiam et de peccatis ſuis deprecatur: ipſe dum ca-
ro ſit reſeruat irā et propiciationē petit a deo quis
orabit pro delictis illius? quaſi dicat non niſi in vanū
aliquis pro eo orat qui fratri ſuo caritatem negat
Unde et in cōfirmationem huius dicit chriſtus Mar
ci. 11. Cum ſtabitis ad orandū dimittite ſi quid habe
tis ꝯ aliquē: vt et pater veſter celeſtis dimittat vobis
peccata veſtra: quod ſi non dimiſeritis nec pater ve-
ſter qui in celis eſt dimittet vobis peccata veſtra.
¶ Sexto deberet homo iniurias ſibi a proximo illa 6.
tas libenter dimittere: quia ad hoc ſecūdū preceptū
euangelicū tenetur. vnde. Luc. 6. Diligite inimicos
veſtros. Benefacite his qui oderūt vos. Benedicite
maledicentibus vobis. Orate pro calumniantibus
vos: et ſequitur. dimittite et dimittetur vobis. Ex
iſto tamen precepto nō tenetur homo debitū in quo
ſibi obligatur primus dimittere ſemper. vnde Au-
guſtinus ſuper illud Math. 6. Dimitte nobis debita
noſtra. Non hic inquit quiſq; vrgetur pecuniā dimit
tere debitoribus: ſed quicunq; in eū peccauerit. nā
pecuniam dimittere illo potius iubemur precepto
quo dictum eſt. Si quis tibi tunicam tollere volue-
rit et in iudicio tecum contendere: dimitte ei et pal-
lium. Nec tibi neceſſe eſt omni pecuniario debitori
dimittere debitum: ſed et qui reddere noluerit intan

tum etiam ꝙ velit litigare:ſeruum autem dei (vt ait
apoſtolus) nõ oportet litigare:qui vero vel ſpõte vel
victus pecuniam reddere noluerit.dimittenda illi eſt
duabus de cauſis.forte non vult reddere.vel quia nõ
habet:vel quia auarus eſt ⁊ aliene rei cupidus:vtrũ=
q̃ enim pertinet ad inopiam. Nã illa. ſcilicet prima
inopia eſt rei familiaris inopia. Hec ſcilicet.2. animi
quiſquis itaq̃ tali dimittit debitum inopi:opus chri
ſtianum operatur manente illa regula vt in animo pa
ratus ſit amittere qđ ſibi debetur:⁊ ſi aliquid ad hoc
egerit vt reſtituatur ita modeſte agens intendat:vt
debitorem potius corrigat q̃ vt debitum ſibi reſtituat
cõſiderans q̃ periculoſum eſt habere. Unde reddere
poteſt et non reddere: ⁊ ſic iſta petitio:et dimitte no
bis.⁊c.non tantum de pecunia intelligitur: ſed etiã
de omi pctõ quo in nos quiſq̃ peccat. quod quidem
peccatum ſi non dimiſeris non potes dicere.dimitte
nobis ⁊ cetera.hec ille. ¶ Septimo deberet homo
7 iniurias ſibi a proximo illatas libenter dimittere:q2
aliter deus ſibi ſua peccata non dimittit/veritate di=
cente Mathei.6.Si dimiſeritis hominibus peccata
eorũ dimittet et vobis pater veſter celeſtis debita ve
ſtra:ſi autẽ non dimiſeritis hominibus:nec pater di
mittet vobis peccata veſtra.Et ſicut deus dimittens
homini peccata dimittit totaliter ſine aliqua partia=
li exceptione.iuxta illud Mathei.18. Omne debitũ
dimiſi tibi: id eſt omne debitũ delicti ⁊ ſupplicij. ad
quod obligatur homo obligatur pro peccato cordis/
oris/et operis:et eodem modo debet homo volens a
deo veniam obtinere inimico dimittere corde diligen
do/ ore pro eo orando/⁊ opere ſibi benefaciendo. Un=
de Auguſtinus et ponitur in ca.23.q.4.Non poteſt.
In hoc inquit iubemur diligere inimicos ⁊ miſereri
eorum.vt de proditione eorum doleamus. Et eorum
ſalutem deſideremus:pro eorum correctione quoti=
die laboremus et oremus/ penitentibus ſolacia impẽ
damus.Hoc eſt ſi de ſua iniquitate penitens a te ve=
niam poſtulauerit.oſtende ꝙ in corde dimiſiſti/ſola=
cia oris ⁊ operis impendendo.vnde.Luc.18.Si pec=
cauerit frater tuus in te increpa illum:et ſi peniten=
tiam egerit dimitte illi.⁊ ſi ſepties in die peccauerit
in te:⁊ ſepties in die conuerſus fuerit dicens.penitet
me:dimitte illi.Et nedum ſi ſepties ĩ die peccauerit
dimittere debes:ſed totiens quotiens in te peccaue=
rit.vnde Mathei.18. legitur q2 petro querente a do=
mino dicens.quotiens peccabit in me frater meus
dimittam ei vſq̃ ſepties? Dixit ieſus illi non dico ti=
bi vſq̃ ſepties:ſ3 vſq̃ ſeptuageſies ſepties:vbi poſſet
aliquis querere. Cur potius chriſtus dicit.ꝙ dimit=
temus fratri ſeptuageſies ſepties.q̃ centies octoge=
ſies:vel ſub alio numero determinato. Et q̃tum ad
iſtud reſpondet Augu.in de verbis domini ſer.15.vbi
notat primo dictum apoſtoli ad Colloceñ.3.dicentis
Donantes vobiſmetipſis:ſi quis aduerſus alium ha
bet querelam ſicut deus in chriſto donauit nobis.vbi
patet ꝙ forma quam nos debemus ſeruare dimittẽ=
do offenſam proximis/ſumitur ex forma ſecundum
quam chriſtus dimiſit nobis peccata. Et hinc ſcribi=
tur.Mathei.18.In perſona chriſti oportuit te miſere
ri conſerui tui:ſicut et ego tui miſertus ſum .ſed an=
te aduentum chriſti omnes homines eum offende=
runt ab adam vſq̃ ad chriſtum. excepta matre eius.
A chriſto autem vſq̃ ad adam ſecundum lucam fue=
runt.77.generationes. Sicut ergo chriſtus totius
generis humani dimittere voluit culpas que per.77
generationes incurrerunt / ſic et homo omnes ſuas
debet dimittere offenſas. Et hoc eſt ſeptuageſies ſe=
pties dimittere.hec ille. Palpet igit̃ vnuſquiſq̃ ſuã
conſcientiam:et videat ſi inimicos tantum diligat:ꝙ
q̃tuncunq̃ ſibi iniuriati fuerint/ paratꝰ ſit vere ⁊ libe
re dimittere eis rite rogantibus veniam de commiſ
ſis.Nam vt dicit Auguſtinus in enche.ca.57. Quiſ=
quis roganti peccanti ſui veniam:⁊ penitenti non ex
corde dimittit: nullo modo exiſtimet peccata ſua a
domino ſibi dimitti. Quoniam mentiri veritas non
poteſt que cum docuiſſet orationem dominicam/in
ea poſitam ſententiam qua ponitur. Dimitte nobis
debita noſtra ſicut ⁊ nos dimittimus debitoribus no
ſtris:vehementer commendauit omnibus dicẽs. Si
dimiſeritis hominibus delicta eorum: dimittet et
vobis pater veſter celeſtis delicta veſtra.ſi autem nõ
dimiſeritis hominibus nec pater veſter dimittet vo
bis peccata veſtra.hec ille. Ex quo patet ꝙ oportet
omnem hominem ſaluandũ fratris ſui in ipſum pec
cantis (ſi quis talis fuerit) miſericorditer peccata di
mittere. ¶ Sed hic oritur dubium quomodo poteſt
homo fratris ſui peccata dimittere/ preſertim cum
dicat Ambro.et ponitur.4. ſententia.di.18.ca.4. ꝙ
ille ſolus dimittit peccata qui ſolꝰ pro peccatis mor
tuus eſt.Item Auguſtinus Nemo inquit tollit pec=
cata:niſi ſolus chriſtus qui eſt agnus dei tollens pec
cata mundi.hec Augu.⁊ ponitur in ca.de con.di.4.
Nemo.Itẽ Marci.2.⁊ Luc.5.quis poteſt dimittere
peccata:niſi ſolus deus? Item Bern.Neceſſe eſt in=
quit primo omnium credere ꝙ remiſſionem peccato
rum habere non poſſis:niſi per indulgentiam dei.Nã
quis poteſt facere mundum de immundo conceptum
ſemine:niſi tu qui ſolus es mundus? hec Bernadus.
⁊ ponitur in ca.3.q.8.¶ Sed pro reſponſione ad hãc
dubitationem duo ſpecialiter ſunt cõſideranda.Pri=
mo ꝙ aliud eſt hominem peccare in deum:⁊ aliud eſt
hominẽ peccare in hominẽ.⁊ q̃tũ ad primũ licz ſm.b.
thomam in de veritate theol.multis modis ſpeciali=
bus contingat hominem in deum peccare.tamen ge=
neraliter quilibet tranſgrediens mandatũ dei peccat
in deum.⁊ q̃tum ad ſecundum vt docet idem doctor
vbi prius.In proximũ contingit hominem peccare
tripliciter.Primo ſua bona nature/ gr̃e/ vel fortune/
auferẽdo: ſecũdo ꝓpria bona ſibi in neceſſitate nõ cõ=
municãdo:et tertio malo exemplo proximum in pec
catum trahendo.Sed quocunq̃ iſtorum modorum
peccet homo in proximũ in hoc etiam peccat in deũ
eius tranſgrediendo mandatum / pro eo ꝙ proximũ
ſicut ſeipſum non diligit. Secundo conſiderandum
eſt ꝙ licet peccatũ multis modis accipiatur in ſcri
ptura.tamen pertinenter ad propoſitum vno modo
⁊ ſecundum crebram doctorũ ſententiam concordã
tem cum ſcriptura accipitur pro actu habitu vel ope
re vicioſo.Alio modo et magis formaliter accipitur
pro defectu in moribus virtuoſis deformante ⁊ ma=
culante interiorem hominem. Iſtis conſideratis ad
predictam reſpondetur dubitationem dicendo.ꝙ pri
mo modo loquendo de peccato: prout et homo pec=
cat in hominem/ poteſt homo ſicut ex precepto dei
tenetur peccatũ proximi in ipſum peccãtis miſeri=
corditer q̃tum in ſe eſt dimittere:⁊ ad talem peccati
dimiſſionẽ requiritur ꝙ poſtpoſitis cupiditatis zelo
vindicte ⁊ libidine vindicandi homo obſeruet carita
tẽ et de proximi proditione in ipſum delinquẽtis do=
leat eius ſalutem cõſideret:pro eius correctione dili=

genter laboret/et oret: et nullo mō eū pſequaꝛ niſi pu re. ⁊ precipue ꝓpter amorē fraternū intendendo eum ad ſuum cōmodum corrigere. ⁊ hoc obſeruando dei precepta licite pōt: cum hoc ꝙ ſe infra limites caritatis cuſtodiet. vnde Auguſti. et ponitur in ca. 23.q.4. Nō oportet. Precepta inquit euangelica de dilectōe inimicoꝝ/⁊ mīa primis impendenda: ⁊ exhortatiōes apl̄i de cibandis ⁊ potandis inimicis/ nō eatenus intelligenda ſunt vt peccandi relaxetur impunitas. ſed vt delinquentꝭ correctio. et nature miniſtretur ſubſidiū. donec per ſententiā iudicis adepta ſpe correptionis maloꝝ tollatur exercitium. hec ille. Secūdo modo loquendo de peccato/⁊ prout homo peccat in deū: non eſt in alicuius hoīs terreni ptāte ſimpliciter dimittere pctā. ⁊ iſto modo loquendo de pctō/intelligēde ſunt predicte auctoritates/et alia ſanctoꝝ dicta et ſcripture documenta: q̄ aſſerunt ſolū deū pctā dimittere. Vn̄ Haymo ſup illud Math.18. Omne debituꝫ dimiſi ⁊c. ſi frater inquit noſter in nos peccauerit: poſſumus ei dimittere. immo et neceſſe habemus: vt ei dimittamus. ſi autem peccauerit in deum: non eſt in noſtra poteſtate: ſed in dei arbitrio conſiſtit. quia ſcriptum eſt.1.Reg.2. Si peccauerit vir in virum: placari pōt ei deus. ſi aūt ī deū peccauerit: quis orabit pro eo? Et ex iſtis patet ꝙ nō ſequitur. hō a quocūqꝫ citra xp̄m demonſtrato dimittit iſti perſone viati ſua pctā penes eū cōmiſſa: ergo dicta ꝑſona eſt a pctō ſimplr̄ abſoluta. qꝛ ſatis eſt ad verificationem antecedentis ꝙ obſeruet caritatē/et non expectet vindictam ꝓpter iniuriam ſibi illatā. Ad verificationē conſeqn̄tis requiritur ꝙ ſimplr̄ et p̄mo fiat oīm remiſſio a xp̄o: quod nunqꝫ fit quouſqꝫ peccans inquantum ſufficit debite ſatiſfaciat deo et p̄mo penes quos peccauit. vnde Aug. ⁊ ponitur in ca.14.q.6. ſi res. Si res inquit ꝓpter quam pctm̄ fit/reſtitui pōt: ⁊ non reſtituitur: penitentia nō agiꝛ/ſed ſimulaꝛ. ſi veraciter agaꝛ non dimittitur pctm̄/niſi reſtituatur ablatū: hoc eſt vt dixi ſi reſtitui pōt. hec ille. Sed forte cōtra predicta arguit aliquis ſic. xp̄s Joh.20. dixit diſcipulis ſuis quoꝝ remiſeritis pctā remittūt eis. ⁊ quoꝝ retinueritis retēta ſunt. ſed hec verba non ſolum dicta erant diſcipulis xp̄i pro tunc: ſed ſuis ſucceſſoribus oībus. nec ſolū intellexit xp̄s de pctīs hoīs in hominē: ſed etiā de pctīs hoīs in deū. nā Math.16. dixit xp̄s. Quecunqꝫ alligaueris ſup terram: erunt ligata et in celis. Item Math.16. dixit xp̄s Petro. ⁊ in hoc ꝙ petro. omnib⁹ ſucceſſoribus ſuis. Tibi dabo claues regni celoꝝ. et quodcūqꝫ ligaueris ſuper terram: erit ligatū et in celis. ⁊ quodcunqꝫ ſolueris ſuper terrā: erit ſolutū et in celis. Et cū in predictis xp̄i verbis non fit aliqua particularis pctī acceptio: ſequitur ꝙ prelati eccleſie et ceteri ſacerdotes qui ſunt ſucceſſores aploꝝ ⁊ diſcipuloꝝ chriſti: ꝑſūt q̄cunqꝫ ⁊ cuiuſcumqꝫ viātis ſaltē vere penitentis peccata dimittere. ſed huic reſpondens magiſter ſenteñ. lib.4. diſt.18. cap̄.4. Plurib⁹ inquit teſtimonijs docetur deū ſolū per ſe pctā dimittere: ⁊ ſicut dimittit quibuſdā: ita ⁊ alioꝝ quorūdā pctā retinet. nō ideo tm̄ negam⁹ ſacerdotib⁹ ꝯceſſā ptātē dimittendi et retinendi peccata. cū hoc veritas in euangelio aperte doceat. Item idem cap̄.5. eiuſdem. Solus inquit deus dimittit peccata/et retinet. et tm̄ eccleſie contulit ptātem ligādi et ſoluendi. ſꝫ ita dimittit peccatum ꝙ aīam mundat ab interiori macula. et a debito ſoluit mortis eterne. non autem hoc ſacerdotibus conceſſit. quibus tamen tribuit poteſtatem ligandi et ſoluendi: id eſt oſtendit hoīes eſſe ſolutos/⁊ ligatos: vn̄ ⁊ dn̄s leproſum prius ſanitati reſtituit. deinde ad ſacerdotes miſit quorū iudicio oſtēderetur mundat⁹: ita etiam lazarum iam viuificatum obtulit ſoluendū diſcipulis. quoniam ⁊ ſi aliquis apud deū ſit ſolutus: non tamen in facie eccleſie habetur ſolutus: niſi per iudiciū ſacerdotis. In ſoluendis ergo culpis vel retinendis ita operatur ſacerdos euangelicus. et iudicat ſicut olim legalis in illis qui contaminati erant lepra. q̄ peccatum figurat. Vnde Hiero. ſuper Mathe. vbi inquit dn̄s ait petro. tibi dabo claues regni celorum: et quodcunqꝫ ligaueris ⁊c. Hunc inquit locum quidā non intelligētes/aliquid ſumunt de ſupercilio phariſeoꝝ vt damnare innoxios/ vel ſoluere putent noxios: cum apud deum non ſententia ſacerdotum: ſed reoꝝ vita queraꝛ. in leuitico ſe oſtendere ſacerdotibus leproſi iubentur. quos illi non faciunt leproſos vel mundos. ſed diſcernunt qui mundi vel immundi ſunt: ita et hic aperte oſtenditur ꝙ non ſequitur deus eccleſie iudicium: que per ſurreptionem ⁊ ignorantiā interdum iudicat. deus autem ſemper iudicat ſecundū veritatē: et in remittendis/⁊ in retinendis culpis: id iuris et officij habent euangelici ſacerdotes quod olim ſub lege habuerant legales in curādis leproſis hi peccata dimittūt vel retinēt: dū dimiſſa deo vel retenta iudicant ⁊ oſtendunt. hec ille. Dicūt eñ ⁊ publice defendunt multi ſacerdotes ſeculares ꝙ etiam regulares/ et quencunqꝫ peccatorem q̄ntūcunqꝫ leuiter abſoluerint in ſigno ſenſibili: ipſe eſt apud deum ſimplr̄ abſolutus: et ſic cadunt in hereſim iſtius articuli. Credo remiſſionē peccatoꝝ. vn̄ patet ꝙ multe hereſes in hac materia oriuntur. Ad hoc enim ꝙ iſte articulus perfecte credaꝛ: opꝫ ꝙ p̄mo ⁊ principalr̄ fiat remiſſio a xp̄o. qui ſolus per ſe peccata dimittit. Vnde Eſa.43. ſecundum tranſlationeꝫ.70. interpretū: ego ſolus deleo iniquitates ⁊ peccata populi. Octauo deberet homo iniurias ſibi a proximo illatas libēter dimittere. quia aliter deus non ſolum ſua ſibi non dimittit peccata: ſed etiam peccata prius per baptiſmū et penitentiam dimiſſa: omnia reuocabit. vn̄ Am. ſup epl̄am ad Ephe. Donate inquit inuicem ſi alter in alterutrum peccet. alioquin deus repetit dimiſſa. ſi eñ in his fuerit contentus: ſine dubio reuocabit ſentētiā per quam mīam dederat. vnde in euangelio Mat.18. legitur de ſeruo illo: cuius dn̄s dimiſit debitum decē milia talenta. ſed quia ipſe noluit dimittere cōſeruo ſuo centum denarios. dn̄s ſuus reuocauit totum debitum prius dimiſſum. et iratus tradidit eum tortoribus quouſqꝫ redderet vniuerſum debitum. ſic inquit pater meus celeſtis faciet vobis. ſi non remiſeritis vnuſquiſqꝫ fratri ſuo de cordibus veſtris. ſuper quo Rabanus. conſiderandum eſt inquit. ꝙ dicit vniuerſum debituꝫ. quia non ſolum peccata que poſt baptiſmum homo egit reputabuntur ad penam. ſed etiam peccata originalia/que in baptiſmo ſunt ei dimiſſa. Hec Rabanus. et ponitur in cañ. de peniten. diſtinct.4. quia vero. Item Gregorius. ex dictis euangelicis inquit: conſtat ꝙ ſi non ex corde dimittimus quod in nobis delinquitur. et hoc rurſum exigitur quod iam in nobis per penitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus. Hec Grego. et ponitur in cañ. de peñ. diſtinc.4. quia vero. Item Auguſt. et ponitur in cañ. vbi prius. dicit (inquit) tibi de⁹. Dimitte: ⁊ dimittetur tibi. nā ſi non dimiſeris: reuocabo te. et quicquid dimiſerā replicabo tibi. nā q̄ diuini beneficij oblit⁹/ſuas vult vin-

dicare iniurias. nõ ſolũ de futuris pctis veniã mere=
bitur. ſed etiã preterita q̃ iã ſibi dimiſſa credebat: ad
vindictã ei replicabũtur. hec Aug. Itẽ Aug. li. de ba
ptiſmo puerorum. et ponit in ca. de pe. di. 4. quomõ. Redi
re inquit dimiſſa pctã vbi fraterna caritas non eſt: ap=
tiſſime dominus docet in euangelio in illo ſeruo a quo
dñs dimiſſũ debitũ petiit/ eo q illic cõſeruo ſuo debitũ
nollet dimittere. hec ille. Itẽ Ieron. ſup epl'as ad Gal.
Quicũq; inquit ob fidẽ laborauerit: et poſtea lapſus fue
rit in pctm ſicut priora dr̃ perdidiſſe dũ peccat: ſic rur=
ſus nõ perdit ea: ſi ad priſtinũ et antiquũ ſtudiũ reuertat.
hec ille. Ex qua auctoritate plane pz q ſicut virtutes
prius acte per recidiuationẽ extinguũtur. ita per recõ
ciliationẽ iterum reducũtur. Et cũ ſcdm Ariſto. Oppo=
ſitorum eadẽ eſt diſciplina: et vicia virtutibus opponun=
tur. ſequitur q ſicut per verã penitentiam pctã extin
guũtur: ita per recidiuationẽ pctã prius dimiſſa et pre=
terita reducuntur. et hanc ſententiam confirmat dñs
per prophetam Ezech. 18. dicentes. Si autẽ impius
egerit penitentiam ab oibus pctis ſuis que operatus
eſt: et cuſtodierit oĩa precepta mea et fecerit iudici
um et iuſticiam/ vita viuet: et non morietur: oĩm iniq=
tatum eius quas operatus eſt non recordabor. In iu
ſticia ſua quam opatus eſt viuet. et ſeqtur. ſi aũt iuſt'
auerterit ſe a iuſticia ſua: et fecerit iniquitatem ſecũ=
dum omnes abominatiões quas operari ſolet impius:
nunquid viuet? Oĩs iuſticie eius quas fecerat nõ re
cordabuntur in preuaricatione qua preuaricatus eſt/
et in peccato ſuo quod peccauit: ipſe morietur. et dicit
notabiliter in pctõ ſuo quod peccauit ipſe morietur.
in ſignũ q pctm prius dimiſſũ per recidiuationem re
uertitur. Sed contra hanc ſententiam magiſter ſentẽ
tiarũ. lib. 4. diſtin. 22. arguit ſic. Si quis inquit pro pec
cato de quo prius penituit et indulgentiã accepit: ite=
rum punitur: nõ videtur iuſtum. ſed ſi punitur pro eo
q peccauit et non emendauerit iuſticia eſt aperta. ſi
vero requiratur quod fuerat condonatum vel iuſticia
nõ eſt/ vel iuſticia occulta: videtur etiam deum bis iu
dicare in idipſum. et duplicem tribulationem conſur
gere: quod tamẽ negat ſcriptura Naũ. 1. Sed ad iſtud
reſpondet magiſter vbi prius di. q neq; duplex tribu
latio conſurgit: neq; iudicat deus bis in idipſum: hoc
enĩ fieret ſi poſt condignã ſatiſfactionẽ et ſufficientem
iterum puniret: ſed non ſatiſfacit condigne et ſufficiẽ
ter qui nõ perſeuerauit. debuit enĩ iugem habere pec
cati memoriam. non ad faciendum ſed ad cauendũ de
buit non obliuiſci retributiones dei que tot ſũt quot
remiſſiones pctõrum. tot igr̃ debuit cogitare bona dei
quot mala ſunt dimiſſa: ac pro illis vſq; in finem grãs
agere deo debuit. ſed q2 igratus quaſi canis ad vomi
tũ rediit cũ ante acta bona mortificauit. et pctm dimiſ
ſum reuocauit. ita vt cui humiliato deus ante dimi=
ſerat pctm. idẽ poſt elato et ingrato imputet. hec ille.
Unde actor ſuper illud Math. 18. Nonne oportuit te
miſereri conſeruo tuo: ſicut et ego tui miſertus ſum?
qui inquit in penitẽtia nõ perſeuerauerũt oĩa redeũt
pctã prius dimiſſa. vel tñ pro ingratitudine et iniu=
ria puniuntur: ac ſi pctã oĩa prius commiſſa per penitẽ
tiam dimiſſa redirent. hec ille. Predicta enim octo iã
declarata et multa alia que reduci poſſẽt ex teſtimonio
ſcripturarũ et ſententiis ſctõrũ doctorum/ mouere debe=
rent quẽlibet fidelem libenter et miſericorditer iniu=
riam ſibi a proximo illatam dimittere: quod eſt ſcdm
opus mie ſpiritualis et ſecundus riuulus manans de
primo fonte ſcz de fonte cordis ſupradicto.

Cap. 28. de correctione fraterna.

Sequitur de ſecundo fonte ſupradicto: ſcz de fonte oris de quo
manant huiuſmodi riuuli: ſcz quinq; A
reſidua de ſeptem operibus miſeri
cordie ſpũalis quorũ primũ eſt pec=
cãtẽ caritatiue corrigere. et hoc op'
mie nulli pctõri eſt negãdũ. vñ Lin.
ſup euangel'. parte. 1. ca. 37. Nulli inquit cuiuſcũq; ſit
profeſſionis elemoſina ſpiritualis correctionis et cor
reptionis ſimpliciter eſt neganda: ſed vnicuiq; prout
neceſſitas poſtulauerit diſtribuenda. hec ille. Sed
pro iſto eſt notandũ q duplex eſt fraterna correctio.
vna que eſt actus caritatis tendens ad emendationẽ
fratris delinquentis per ſimplicem ãmonitionẽ/ et ta=
lis correctio ptinet ad quẽlibet caritatẽ hñtem: ſiue ſit
ſubditus ſiue prelatus/ ſiue q̃ſcũq; ad regendũ alios
conſtitutus. vnde de iſto modo Ionathas increpauit
maliciam ſaulis patris eius quã habuit aduerſus da
uid dicẽs. quare peccas in ſanguine innoxio interficiens
dauid qui eſt abſq; culpa? 1. Reg. 19. Iſto modo Aby=
gail increpauit nabal virũ ſuũ propter duriciã quã oſtẽ
dit dauid amico ſuo. vt pz. 1. Reg. 25. Item iſto modo
daniel captiuus in babilonia increpauit Baltazar re
gem Babilonie de abuſione vaſorum que ablata erãt
de domo dei. quibus abutebatur in conuiuio ſuo. et de
ydolatria quã cõmiſit adorando deos aureos/ argen=
teos/ ligneos/ et lapideos. et iſto etiaz modo licite poſſũt
ſubditi corripere prelatos ſuos/ et alios eccleſie pa=
ſtores enormiter peccantes. et ſuo peſſimo exemplo
ſubditos ſuos ad pctã trahentes. vnde Beda. qui in=
quit/ nec regiminis in ſe rõnem habuit: nec ſua delicta
deterſit/ nec crimen filiorum correxit/ canus impudic'
dicendus eſt magis q̃ prelatus. quibus igitur Hiero.
Aug. et Greg. auferunt nomen columbe epi et ſenio=
ris nomen: et priuilegiũ eſt auferendũ dignitatis vt
poſſint a ſubditis reprehẽdi. vnde ſcriptura diffinu=
lans priuilegium praue ſenectutis ait. Maledictus
non ſenior: ſed puer centum annorum. hec Beda. et po=
nitur in ca. 2. q. 7. qui nec. Item idẽ ſup illud. 2. Pet. 2
ſecuti ſunt viã balaã ex boſor. qui mercedẽ iniquitatis
amauit: correptiões vero habuit ſue veſanie: ſubiuga
le mutum animal quod hominis voce loquens prohi
buit prophete inſipientiam plerũq; inquit heretici tã
ſtulta dogmata tam execranda proferunt ſacramẽta
vt etiam hebetum ſenſus paganorum et qui diuine a=
gnitionis omnino carent rõne illorum deteſtãtur inſaniã
et illorum diſtortaz deo cõtraria itinera ſanius ſapiẽdo
redarguant. et quod peius eſt nõnunq̃ multi intantũ
mercedem catholicorum amant iniquitatis. vt etiam
docti ab indoctis: clerici a laycis merito redarguan=
tur: qui iure comparantur Balaam qui verbis aſine
contra naturam loquentis corripitur. nec tamẽ a pro=
poſito praui itineris retardatur. quibus etiam aptiſ=
ſime nomen congruit ciuitatis de qua Balaam venſ=
ſe perhibetur: boſor nanq; carneus ſiue in tribulatiõe
poſitus interpretatur. neq; enim alia magis cauſa lu
xurioſis extitit verbum veritatis amore pecunie vel
deſideriorum temporalium adulterare: q̃ qui carnis
ſue concupiſcentiis ſe manciparunt: ſed et nomen ip
ſius balaam (qui vanus populus ſiue precipitans eos
interpretatur) talibus cõuenit. qui enim agnitam ve=
ritatis viam ſponte deſerunt. quid niſi vanus popu=
lus ſunt: qui etiam in precipiciũ ſuos mergũt auditores

res qbus nō ſalutaria q̄ corrigāt: ſʒ q̄ illos delectant
erronea predicant. De quibus aperte ſubditur: hi ſūt
fontes ſine aqua: ⁊ nebule turbinis exagitate quibus
caligo tenebrarū reſeruat̄. hec Beda. ⁊ ponit̄ i ca. 2. q.
7. ſecuti ſunt. Item Grego. Paulus inquit dicit. ſe-
niorem ne increpaueris. ſed hec regula i eo eſt obſer
uanda cum culpa ſenioris ſuo exemplo non trahit ad
interitum corda inimicorum. vbi aūt in ſenior iunio-
ribus exemplū ad iteritum prebet ibi diſtricta incre-
patione feriendus eſt. nam ſcriptū eſt. Laqueus iuue
nū oēs vos. et rurſum. maledictus puer centum anno
rum. hec Grego. et ponitur in ca. 2. q. 7. Paulus. Vñ ⁊
in confirmationē huius ſentētie legitur Dañ. 13. ꝙ da
niel adhuc puer ſeniores preſbyteros qui exarſerunt
in concupiſcentiam Suſanne: nedum increpauit ſed
etiā diiudicauit ⁊ reos mortis cōdēnauit. ex iſtis pꝫ
ꝙ predicto modo: ſcʒ ſimplici ammonitione pōt. imo
et tenetur qlibet homo diſcretionē hñs fratrē ſuū ſu-
periorem inferiorem ac equalē q̄tū ad ſe ptinet cari-
tatiue corrigere. Unde Aug. Faciendis inquit procul
dubio culpā habet qui qđ pōt corrigere negligit emē
dare. hec Aug. ⁊ ponitur in ca. diſt. 86. Culpam. Itē
Eccl. 17. Mādauit de⁹ vnicuiqꝫ de proximo ſuo. Et iō
merito dicit beatus Bernar. ⁊ ponitur. 5. florum cap.
35. Ferueat inquit in nobis feruor iuſticie et odiū ini-
quitatis. Nemo fratris ſui vicium palpet. et peccatū
diſſimulet. nemo dicat. Nunquid cuſtos ſum fratris
mei? eſt enim conſentire ſilere cū arguere poſſis. et ſci
mus ꝙ ſimul in pena facientes maneant et conſentiē-
tes blanda: ſed periculoſa laus cum laudatur pecca-
tor in deſiderijs anime ſue. iuſtus corripit in mīa pec
cator adulatur in impietate ille quidē vt curret iſte ve
ro vt occultet: qđ erat curandū. hec ille. Eſt autem et
alia correctio que eſt actus iuſticie per quem intendi
tur bonū comune non ſolum per ſimplicē fratris am-
monitionem ſʒ etiā aliqñ per punitionē. vt alij timen-
tes a peccato deſiſtant. et talis correctio pertinet ad
prelatos eccleſie ⁊ ad iudices tam tpales q̄ ſpūales
ac etiā ad quoſcūqꝫ regimen aliorum habentes. Unde
Auguſt. ⁊ ponitur in ca. 23. q. 4. Duo. Cuicūqꝫ inquit
regenti accomodata eſt diſciplina. videlʒ epo regen-
ti plebem ſuaʒ etiā pauperi regenti domum ſuā. diui
ti regenti familiā ſuā. patri regenti ſuam prolē. iudici
puinciam ſuam. regi regenti gentem ſuā. nulli inquit
hoim claudenda eſt mīa. nulli peccatori impunitas re-
laxanda. hec ille. vñ Aug. ſup Ioh. omel. 51. Cum au-
diſtis inquit fratres dñm dicentem. Ubi ego ſū: illic
et miniſter meus erit. Nolite tm̄ mō bonos epos et
clericos cogitare. ſʒ etiā vos p modo veſtro miniſtra
te xpo bene viuendo. elemoſynas faciendo. nomen do
ctrināqꝫ eius quibus potueritis predicando. vtvnuſ-
quiſqꝫ etiam pater familias hoc noīe agnoſcenduʒ pa
ternum effectū ſue familie ſe dare pro xpo. ⁊ pro vita
eterna ſuos oēs moneat / doceat / hortetur / corripiat /
impendat beniuolentiam / et exerceat diſciplinam: et
ita in domo ſua eccleſiaſticū: et quodammodo epyſco
pale impleat officium miniſtrans chriſto: vt in eternū
ſit cum xpo. hec ille. Item Augu. ſup ps. 54. patrem
familias ſic alloquitur. Quomodo inquit ad nos ptī
net loqui vobis in eccleſia. ſic ad vos ptinet in domi
bus veſtris agere vt bonā rōnem reddatis de his qui
vobis ſubditi ſunt. Item idem in epla ad Iulianum
comitem: queſo inquit mi frater / queſo omnibus tibi
ſubditis ⁊ bone voluntatis in domo tua: a maiore vſ-
qꝫ ad minorem amorem ⁊ dulcedinem regni celeſtis.
amaritudinē et terrorem gehēne annuncies. et de eoꝝ
ſalute ſollicitus ac vigil exiſtas. quia pro omnibus
tibi ſubiectis qui in domo tua ſunt rationem domi-
no reddes. annuncia precipe: impera ſuade eis: vt ca-
ueant ſibi a ſuperbia / a detractiōe / ⁊ ab ebrietate / ⁊ ab
auaricia que eſt radix omnium malorum. Etiam vt di-
cit Apoſtolus. 1. Thimothe. 5. Si quis ſuorum ⁊ ma
xime domeſticorum curam non habet: fidem negat. ⁊
eſt infideli deterior: ſed tamen contra iſtam doctrinā
multi parentes negligenter agunt: nedum circa curā
domeſticorum: ſed etiam circa curam propriorum na
torum. qui vt dicit Criſoſto. opere imperfe. omel. 28.
Corpora natoꝝ ſuorū amant: animā aūt contemnunt.
Deſiderant eñ eos valere in ſclo iſto. Et non curant
quid illic paſſuri ſunt in ſclo futuro. Alij militias fi-
lijs ſuis puidēt. Alij honores: ⁊ nemo filijs ſuis pui
det deū. perditionē eñ illoꝝ cū magno p̄cio cōparāt /
et ſalutē illis nec grataunter accipe volunt: ſi viderint
illos peuntes triſtantur ⁊ ſuſpirāt. ſi viderint eos pec
cantes nemo triſtatur. in hoc oſtēdētes ꝙ corpoꝝ ſūt
parentes et nō aiaꝝ. hec ille. Sed attendant tales pa-
rentes carnales ꝙ ſicut teſtatur Bartho. in de pprie-
tatibus catuli canum ceci nati q̄to diutius nutriun
tur lacte: tanto tardius viſū recipiunt. ſic pueri ſcele
rati certe ignominie tenebris inuoluti tanto diutius
ſunt expertes ſapientie q̄to magis tenere nutriunt̄.
et ideo poſtq̄ fuerint adulti propter defectū diſcipli-
ne nec matrem perfecte agnoſcunt nec patri humilit̄
obediunt. et ideo de talibus multotiens contingit ꝙ
tam parentes propter eoꝝ negligentiam q̄ etiam fi-
lij pter eoꝝ ignorantiā / ⁊ inobediētiā / in dānationē
incidunt eternam. vñ legitur. 1. Reg. 2. ꝙ Hely habēs
filios impios non debite eos correxit quāuis remiſſe
iniquitatē eorum redarguit dicens. quare facitis res
huiuſmōi quas ego audio de vobis res peſſimas ab omi
populo? Nolite filij mei: ſed non audierunt vocem pa
tris. Et ideo vt dicit Hiero. ſuper eo ꝙ Hely / qꝛ filios
ſuos non debite correxit apud diſtrictum iudiceʒ ſe-
metipſum cum filijs ſuis crudeli damnatione percuſ-
ſit. Et ideo non ſic ſed ſecundum concilium ſcriptu-
re. Eccl. 7. Filij tibi ſūt erudi illos ⁊ curua illos a pue
ricia eorum. filie tibi ſunt ſerua corpus illarum ⁊ nō
oſtendas hylarem faciem tuam ad illas. Trade filiaʒ
et grande opus feceris et homini ſenſato da illam.
Et ſecundum concilium ſcripture. Eccl. 30. Non des
illi ſupple filio nec filie poteſtatem in iuuentute. ſed ſi
oportuerit curua ceruicem in iuuentute eius ⁊ tunde
latera eius dum infans eſt: quia prout dicitur Pro-
uerbio. 13. Qui parcit virge odit filium. qui autem di
ligit illum inſtanter erudit. Item Eccl. 30. Qui dili-
git filium aſſiduat illi flagella vt letetur in nouiſſimo
ſuo: ſcilicet in die iudicij cum redditurus eſt rationē
de eo. Unde in die iudicij nondum parentes reddituri
ſunt rationem de filijs ſuis: ſed etiam quilibet ho-
mo de omnibus ſibi ſubditis corā ſummo iudice red
diturus eſt ſtrictiſſimam rationem. vt patet ex predi-
ctis. ¶ Sed inſuper pro materia de correctione fra-
terna tria ſunt ſpecialiter declaranda. Primum qua-
re correctio eſt facienda? Secundum quare correctio
eſt ſuſcipienda? Tertiuʒ qualiter correctio debite eſt
exercenda? ¶ Pro quo notandum ꝙ tria ſpecialiter in B
citarent quemlibet hominem caritatem habentē q̄tū
ad ſe pertinet circa correctionem fratris ſui delin-
quentis diligenter laborare.

¶ Primum eſt frequens ſacre ſcripture admonitio ⁊ 1.
precipue illud verbum Mathei. 18. dicentis. Si pec-
cauerit in te frater tuus: corripe eum inter te et ipm.

Item Luce.7.Si peccauerit frater tuus increpa il-
lum. Item ad Gallath.6.Si preoccupatus fuerit ho
mo in aliquo delicto vos qui ſpirituales eſtis inſtrui
te huiuſmodi in ſpiritu leuitatis. Item.1.Thimo.4.
Rogamus vos fratres corripite inquietos. Item ad
Titū.4. Argue/obſecra/increpa. Item ad Ephe.6.
Docete filios veſtros in diſciplinam et correptionem
dñi. ¶ Scd̄m quod incitaret hominē circa correctio-
2. nem fratris ſui diligenter intēdere eſt vtilitas ex cor
rectione proueniens. correctio enim caritatiua virga
eſt fructifera figurata per virgam illam que protulit
flores ꝛ amigdala Numeri.17. Unde correctionis vti
litas in multis locis ſacre inſinuatur ſcripture Pro-
uerbiorum.27. vbi ſic. Melior eſt manifeſta correctio
ꝙ amor abſconditus. Item in eodem. Meliora ſunt
vulnera diligentis/ꝙ fraudulenta oſcula odientis.
Item Prouerbiorum.28. Qui corripit hominem gra
tiam poſtea inueniet apud eum/magis ꝙ qui per lin-
gue blandimenta decipit. Item Prouerbiorum.29.
Uirga atq̄ correctio tribuit ſapientiam. Item Eccl.
7. Melius eſt a ſapiente corripi/ꝙ ſtulta adulatione
decipi. Et ideo merito dicitur Prouerb.9. Argue ſa
pientem et diliget te. Item Auguſtiñ. ad Uincentiū.
Non omnis qui parcit amicus eſt. nec omnis qui ver-
berat inimicus. melius eſt cum ſeueritate corripere
ꝙ cum leuitate decipere. vtilius eſurienti panis tol-
litur ſi de cibo ſecurus iuſticiam negligebat ꝙ eſuriē
ti panis frangitur vt iniuſticie ſeductus acquieſcat. et
qui freneticū ligat et qui litargicuꝫ excitat ambobus
moleſtus ambos amat. quis non poteſt amplius dili-
gere ꝙ deus: ꝛ tamē nō ſolū nos docet ſuauiter verū
etiā ſalubriter nō ceſſet. hec ille. Uñ apo.2. Ego quos
amo arguo/et caſtigo. ¶ Tertium quod incitaret ho
3. minē circa correctionē fratris ſui delinquentis dili-
genter intendere eſt malum ex defectu correctionis
contingens quod in multis locis ſacre ſcripture inſinu
atur. Uñ.1.Reg.2. Suſcitabo aduerſus Hely omnia
q̄ locutus ſum ſup domū eius eo ꝙ nouerat indigne
agere filios ſuos ꝛ non corripuit eos. Item.3.Regū
1. Adonias eleuabatur dicēs Ego regnabo nec corri-
puit eum pater ſicut aliq̄ñ quem occaſione regni poſt
Salomonē fecit occidi. Itē Prouer.19. Puer qui di-
mittitur voluntati ſue confundit matrē. Iteꝫ Eccl.22
Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato. Itē Aug.
Qui vicijs nutriendis parcit et fauet ne cōtriſtet pec
cantium voluntatem non tam eſt miſericors ꝙ qui nō
vult cultrum capere puero: ne audiat plorantem/et
non timet ne vulneratum doleat: vel extinctum. Hec
2. Auguſti. et ponitur in cañ.23.q.5. Qui vicijs. ¶ Se-
C cundo reſtat declarare/quare correctio eſt ſuſcipien-
da. Pro quo notandum ꝙ ſicut pauper deficiens cor-
porali ſubſidio libenter a diuite elemoſynam recipit:
quod eſt beneficium operis mie corporalis. Sic pau
per ſpiritualiter deficiens virtutibus a ſapiente libē
ter ac gaudenter acciperet ſubſidiū correctionis qd̄
eſt beneficiū opis mie ſpūalis. ꝛ ſpecialiter triplici de
cauſa libenter recipiendū eſt beneficium correctionis
et diſcipline. Primo cauſa multiplicis admonitionis
ſacre ſcripture. vñ pſ.2. Apprehendite diſciplinam.
Item Prouerbior.3. Diſciplinam domini fili mi non
abijcias nec deſpicias/cum ab eo corriperis. Itē pro
uer.4. Tene diſciplinam et ne dimittas eam cuſtodi
illam: quia illa eſt vita tua. Secundo libenter recipiē
dum eſt beneficiū correctionis et diſcipline cauſa vti-
litatis ex ea prouenientis. Unde Prouerb.29. Uirga
atq̄ correctio tribuit ſapientiam. Item Prouerb.12.
Qui diligit diſciplinā/diligit ſcientiā. q̄ autē odit in-
crepationes/inſipiens eſt. Item Eccl.10. Uir prudēs
et diſciplinatus non murmurabit correptus. Item
Prouerb.9. Argue ſapientē/et diliget te. ſed vt ſub-
dit ibidem. qui arguit impium/ſibi maculaꝫ generat.
quia prout dicit Prouerb.15. Non amat peſtilens eū
q̄ ſe corripit nec ad ſapientes graditur. ꝛ ideo ꝑut dr̄
Eccl.1. Peruerſi difficile corriguntur. q̄ꝛ vt dr̄ Eccli.
32. Homo peccator vitabit correctionem. Tertio libē
ter recipiendum eſt beneficium correctionis et diſci-
pline propter malum proueniens ex eo ꝙ correctio vel
diſciplina abijcitur. Unde Prouer.9. Qui abijcit di-
ſciplinā/deſpicit aiam ſuam. Nam vt dicit Guil. pa. ī
de virtutib⁹: parte.3. tractatu de iuſticia ca.19. Corre
ctio ſiue diſciplina: virga eſt que ſi abijcitur in colu-
brū vertitur: q̄ꝛ pctōꝛ qui hic non corrigitur. in futuro
a ſerpentibus infernalibus punietur. quod bene figu
ratum eſt Exo.4. vbi legitur ꝙ Moyſes proiecit a ſe
virgam: et verſa eſt in colubruꝫ. Item Prouerbio.13.
Egeſtas ꝛ ignominia ei q̄ deſerit diſciplinā. Itē ꝓuer.
15. Qui increpationes odit/morietur. Item Prouer.
19. Uir qui corripientem ſe dura ceruice contēnit re-
pentinus ei ſuperueniet interitus: et eum ſanitas nō
ſequetur. Item Eccl.19. Qui odit correctionem mi-
nuetur vita. ſuper quo Guil. pa. Uita inquit triplici.
ſcꝫ nature/gratie/ꝛ glorie. Homo enim qui eſt ſine di
ſciplina terrenis adheret/et de eternis non curat. vñ
Iob.17. Cor eorum longe feciſti a diſciplina propte-
rea non exaltabitur. Item Sap.3. Sapientiam et di
ſciplinam qui abijcit infelix eſt. fugient enim eū oīa
bona. vnde et qui diſciplinā odit: aſſimilatur diabolo/
qui incorrigibilis eſt. Uñ Eccl.21. Qui odit correctio
nem veſtigium eſt peccatoris: id eſt diaboli: qui antho
nomatice dicitur peccator. vnde loquitur Grego. ſup
Ezechie. omel.9. dicens. Peruerſa mens quando per
increpationem corripitur/aut per predicationis dul-
cedinem bona ſuadentur de correptione fit deterior.
et inde murmurationis iniquitate ſuccenditur. vnde
debuit ab iniquitate compeſci. hec ille. Itē idē omel.
10. eiuſdem. Ad tantam inquit cordis duriciam quan
doq̄ peccator peruenit: vt iam in correptione ſenſibi
lis non ſit. quia qui vſu peccandi induratur nullo mo-
do corripientis verbum: id eſt manum palpantis ſen-
tit. hec ille. ¶ Tertio reſtat declarare q̄liter correctio
eſt debite exercenda. Pro quo notandum ꝙ correctio
prelati iudicis temporalis vel ſpūalis vel cuiuſcunq̄
ſuperioris penes inferiores ad hoc ꝙ debite exerce
tur ſex haberet comites. ¶ Primo requiritur ꝙ ſit di
ſcreta ꝛ cum diligenti perſcrutatione criminis perſo 1.
ne delinquentis: iuxta illud Eccl.11. Priuſꝙ interro-
ges ne vituperes quemq̄: ꝛ cum interrogaueris cor
ripe iuſte. de iſto vide ſupra in tertia ſpecie auaricie:
vbi agitur de iudicibus bonis et malis in ſexta con-
ditione boni iudicis. ¶ Secundo requiritur ꝙ corre-
ctio ſit ordinata: videlicet ſi culpa ſit ſecreta ſecrete 2.
facienda eſt correctio. dicente xpo. Math.18. Si pec-
cauerit in te frater tuus corripe eum inter te et ipm̄
ſolum. Super quo Auguſtiñ. in de verbis domini ſer
mo.15. Si pctm̄ inquit i ſecreto eſt: in ſecreto corripe.
ſi publicum ꝛ apertū eſt: publice corripe. vt ille emen
detur et ceteri timeant. hec ille Item Iſido. Manife
ſta inquit peccata non ſunt occulta purgatione puniē
da. palam arguendi ſunt vt dum aperta obiurgatio-
ne ſanantur. hi qui eos imitando deliquerunt corrigā
tur. dum vnus corrigitur plurimi emendantur. meli-
us eſt ꝙ pro multoꝝ ſaluatione vnus cōdēnetur: ꝙ ꝑ

vnius licentia multi periclitãtur. hec ille. Unde apo-
ſtolus. i. Thy. 5. Peccantes coram omnibus argue vt
ceteri timorẽ habeant. De iſto plus etiam vide ſupra
3. in tertia ſpecie auaricie. ¶ Tertio requiritur ꝙ cor-
rectio procedat ex amore. vnde Apocal. 3. Ego quos
amo arguo et caſtigo. vñ Eſay. 11. Egredietur virga
de radice Ieſſe. Ieſſe interpretatur incẽdiũ. Uñ ꝛ de
incendio amoris debet egredi virga correctionis. de
iſto ſimiliter. vide plus ſupra in tertia ſpecie auaricie
vbi prius. ¶ Quarto requiritur ꝙ correctio fiat cum
4. cõpaſſione. vñ Bern. Quotiens inquit peccantem vi-
deris fratrem continuo procedere dꝫ cõpaſſionis af-
fectus tanq̃ꝫ cognatiuus humanitati quez concipies
ex teipſo. Temetipſum attende vt alijs noueris com-
pati ꝛ vt arguas in ſpũ lenitatis. hic compaſſionis ef-
fectus multis quidẽ prodeſt: q2 animus liberalis con
triſtare illũ quem pro ſe viderit anxium erubeſcit. hec
Bern. et ponitur. 2. flor. ca. 22. Item Guill. parili. in
de virtutibus: parte tertia tractatu de iuſticia ca. 27.
Requiritur inquit vt ille qui alios habet corrigere ꝓ-
priam meditetur iugiter infirmitatẽ vt in ſeipſo diſ-
cat quid alij portare pñt. vnde Apls ad Gal. 6. Cõſi-
derans temetipſum ne ꝛ tu cõtẽteris. Item Eccl. 31.
Intellige qui ſunt proximi ex temetipſo. vnde Greg.
Omnipotens inquit deus idcirco principem apoſto-
loꝝ permiſit cadere vt in ſua culpa diſceret qualiter
alijs miſereri deberet. ¶ Quinto requiritur ꝙ corre
5. ctio fiat cum beniuolentia. Uñ leo. licet inquit nõnũq̃ꝫ
accidant ſacerdotibus que ſunt reprehendenda. plus
tamen erga corrigendos agat beniuolentia q̃ꝫ ſeueri
tas. plus exhortatio q̃ꝫ comminatio. plus caritas q̃ꝫ
poteſtas: ſed ab his qui que ſua ſunt querunt et non q̃
ieſu xp̃i facile ab hac lege diſcedunt. ꝛ dum dominari
magis q̃ꝫ conſulere ſubditis placet: honor inflat ſu-
perbiam et quod prouiſum eſt ad concordiam ad no-
xam trahit. hec ille. et ponitur in ca. di. 45. Licet. Itẽ
Aug. Non ergo aſpere inquit q̃tum eſtimo non duri
ter non modo imperioſo iſta tolluntur: ſed magis do
cendo q̃ꝫ iubendo. magis monẽdo q̃ꝫ minando: ſic enĩ
agendum eſt cum multitudine peccantiuꝫ. ſeueritas
aũt exercenda eſt in pctã paucorũ. Et ſiquidem mina
mur cum dolore fiat de ſcripturis comminando vindi
ctam futuram: nec noſipſi in nr̃a ptãte: ſed deus in no
ſtro ſermone timeatur. Itaq̃ꝫ prius monebuntur ſpi
rituales ſpũalibus primi quoꝝ auctoritate ꝛ leuiſſi-
mis quidẽ ſed inſtantiſſimis admonitionibꝰ ceca mul
titudo frangatur. hec Augu. ꝛ ponitur in ca. diſt. 44.
Comeſſationes. Ueruntamẽ vt dicit idẽ Aug. qñ ne-
ceſſitas diſcipline pro moribꝰ coercendis dicere vos
dura verba cõpellit: ſi etiam ipſi modum vos exceſſiſ
ſe ſentitis non a vobis exigitur vt vos a ſubditis ve-
niam poſtuletis. ne apud eos quos opꝫ eſſe ſubditos
dum nimium ſeruatur humilitas: regendi frangatur
auctoritas: ꝛ tñ petenda eſt venia ab oĩm dño qui no-
uit eos quos plus iuſte forte corripitis quãta beniuo
lentia diligatis. hec Augu. et ponitur in cañ. diſt. 86
ca. qñ. ¶ Sexto requiritur ꝙ correctio fiat cum man-
6. ſuetudine pacientia et modeſtia. vñ. 2. Thy. 2. Seruũ
autem domini non oportet litigare: ſed manſuetũ eſſe
ad oẽs docibilẽ pacientẽ cũ modeſtia corripientẽ eos
qui reſiſtunt veritati. In correctione enim tenendum
eſt mediũ inter remiſſionẽ ꝛ indiſcretũ zelum. Unde
Aug. ad Bonifa. Pudore inquit ꝛ libertate retinere
facilius eſſe credo q̃ꝫ metu. ſed ſicut meliores ſũt q̃s
dirigit amor. ita plures ſunt quos corrigit timor. Et
ideo beatus Iſido. Qui blando inquit verbo caſtigat

et nõ corrigitur neceſſe eſt vt acrius arguatur. cũ do
lore abſcindenda ſunt q̃ leuiter ſanari non pñt. Unde
Greg. circa ſubditos inquit ineſſe paſtoribus dꝫ: ꝛ iu
ſte conſulens mĩa et pietate ſeuiens diſciplina. hic eſt
ꝙ ſemiuiui illius vulneribus q̃ a ſamaritano i ſtabulũ
ductus eſt: et vinum adhibetur et oleum: vt per vinũ
vulnera mordeantur corrupta: et ad ſanitatẽ per oleũ
foueantur. quatenus vnuſquiſq̃ꝫ qui in ſanandis vul-
neribus preeſt in vino morſum diſcretionis adhibe-
at. in oleo molliciem pietatis. per vinum mundantur
putrida. per oleum fouentur ſananda. miſcenda eſt igi
tur lenitas cum ſeueritate: et faciendum eſt quoddã
ex vtroq̃ꝫ tẽperamentum/ vt neq̃ꝫ multa aſperitate vl
ciſcentur ſubditi: neq̃ꝫ nimia benignitate ſoluantur
iniqui. hec Greg. ꝛ ponitur in ca. di. 45. diſciplina. vñ
ſicut dicit Guil. pa. in de virtutibus: parte. 3. tractatu
de iuſticia ca. 30. Zelus iuſticie abſq̃ꝫ mĩa eſt cecus ſa
gittarius qui intendens occidere feram ſagittauit ca
ym et occidit. et ideo viri ſancti et diſcreti iracundia
moti ſuperſedere volunt correctionẽ donec ira ceſſa-
uerit: et tranquillitas in mente facta ſit illum imita-
re volentes: cui dr̃ Sap. 12. Tu dñator autez virtutis
cum tranquillitate iudicas. Nam vt dr̃ Iaco. 1. Ira vi
ri iuſticiam dei non operatur. Et ideo beatus Greg.
ad Mauritiũ imperatorẽ. Illa inquit prepoſitorũ ſol-
licitudo vtilis eſt. illa cautela laudabilis eſt in qua to
tum ratio agit: ꝛ furor nichil ſibi vendicat. Reſtringẽ
da ſub ratione ptãs eſt/ nec quicq̃ꝫ ad agendũ eſt pri-
uſq̃ꝫ irritata ad tranquillitatem mens redeat. Nam
cõmotionis tp̃e iuſtũ putat oẽe qđ facit. hec Greg.
et ponitur in ca. 11. q. 3. Illa. Sed ſicut dicit apoſtolꝰ
Ro. 10. Emulationẽ quidẽ dei habẽt: ſed nõ ſcđm ſciẽ
tiam ignorantes enĩ dei iuſticiam et ſuam querentes
ſtatuere. ſuper quo Guil. pa. Tales inquit beluina ra
bie ſeuientes in pctõres nõ medicos: ſꝫ hoſtes ſe exhi
bẽtes q̃tũ in eis eſt iuſtũ iudiciũ dei euacuantes: dũ
oĩa hic vindicare volunt. ſi enĩ hic oĩa vindicarent: vt
ait Aug. locum diuina iuſticia non haberet: ipſi offici
um demonũ qđ eſt torq̃re diligenter facerent ſi pote-
ſtatẽ haberent. in oꝛe eoꝝ perſonant he voces diaboli
crucifigatur/ deponatur/ cõfundatur/ eijciatur/ ꝯbura
tur ptãs eoꝝ: vt gladius in manu furibũdi vix ab oꝛe
eoꝝ audit/ corrigatur. ipſi ſolũ vrere norũt: ꝛ ſecare oĩ
egritudini ignẽ ꝛ ferrũ adhibere volentes/ ignorãtes
ꝙ oĩm medicamẽtoꝝ ſpiritualium ſaluberrimum eſt
ſapientia. vñ Sap. 9. Per ſapientiam ſanati ſunt: qui-
cunq̃ꝫ placuerunt tibi ab initio. Item Sap. 16. Neq̃ꝫ
herba/ neq̃ꝫ maligna: ſed ſermo tuꝰ domine ſanat eos
qui ſanat omnia. Correctio enim eſt vaſorum ſpiritua
lium confractorum reparatio. vnde Eccl. 21. Cor fa-
tui quaſi vas confractum. Item. 2. Thymothe. 2. In
domo magna ſũt vaſa: nõ ſolũ aurea ꝛ argentea: ſꝫ etiã
lignea et fictilia. Qui vero zelum indiſcretum habẽt
ſimiles ſunt illis qui reficiũt veteres patellas: qui fo
ramen vnum volentes obſtruere vno ictu mallei mul
ta faciunt. vel illud vnum augent vel patellam omni-
no confringunt et confundunt. videtur enim tales cre
dere ꝙ omnia vaſa ſunt malleabilia: cum tamen ficti-
lia vel vitria malleatione potius confringuntur q̃ꝫ re
parentur. ſic et huiuſmodi zelum indiſcretum haben-
tes vas anime peccatoris non reparant vicia expellẽ
do: ſed potius confringunt ꝛ deſtruunt vicia de nouo
inducendo. Unde tales in principe demoniorũ nitunt
eijcere demonia et in ſathana ſathanã nitunt expelle-
re. ſed tamen non expellunt: ſed potius introducunt
interdum enim credẽtes ſe expellere ſpiritũ luxurie

non em̄ expellunt. ſed latere cogunt introducētes cū
eo ſpiritum mendacij ꝛ ſimulationis ire/ꝛ odij/ ꝛ per=
iurij. vnde ꝛ opportunitate inuēta exeunt vicia et be=
ſtie de cauernis terre: cum multitudine nouorum vi
ciorum. et ſic eſt error nouiſſimus peior priore. Hec
Guil. par. in de virtutib⁹: parte. 3. tractatu de iuſticia
ca. 30. Et ideo Criſoſto. in ſuo dyalogo lib. 2. ca. Non
vniformiter inquit ſecundū multitudinem delictoruꝫ
increpationes oportet inferre: ſed diligenter inſpice=
re eoꝝ qui deliquerunt vires atq; propoſituꝫ ne forte
volens rupta ſarcire maiorem operetur diruptionem
ꝛ cupiens erigere lapſa caſum infert grauiorem. hec
ille. vñ Guil. pa. in de virtutibus: parte tertia. tracta
tu de iuſticia ca. 28. In correctione inquit attenden=
dus eſt ſtatus pſonaꝝ qui corrigūtur: q2 nō ſanat ocu
lum quod ſanat calcaneū. Item Greg. in paſt. Plerūq;
inquit ſeueritas admonitionis iuuenes ad profectū
dirigit. ſenes vero ad meliora opera deprecatio blāda
cōponit. vnde. 1. Thym. 4. Seniorē ne increpaueris
ſed obſecra vt patrem. Et ex iſto pꝫ q̄ zelū indiſcretū
hñtes nō ſemp punire dñt ſcðꝫ demerita: ſꝫ oꝫ eos di
ligenter cōſiderare infirmitatē delinquētiū ſtatū pſo=
nā ꝛ diſpoſitionē corrigendoꝝ ꝛ punire eos non ſemp
vt meruerunt: ſed vt ferre pñt ꝛ reſiduum iudicio re=
linquere diuino. ſufficit enim eis vt faciant eos pfecte
penitere: et vt qui peccauerunt hūiliter mīe ſe totalr̄
tradant. Et ſicut Guil. pa. dicit vbi prius. Qui habet
correctionem facere non de ſeipſo: ſed de deo confide
re: ꝛ ad orōneꝫ debet ſine intermiſſiōe ſtare conſiderā
do q̄ ſolius dei ſit hominē per ſe corrigere. vñ Eccl.
7. Conſidera opera dei q̄ nemo poſſit corrigere quē
ille deſpexerit. Unde Januen. Penitentie inquit ſunt
arbitrarie/ et tñ illud arbitrium debet eſſe diuino in=
ſtinctu regulatum: q2 ſacerdos operatur in vſu claui
um quaſi ſicut inſtrumentum ꝛ miniſter: nullum autē
inſtrumentum operatur niſi ſcðm q̄ mouetur a prin=
cipali agente. Et quia pnīe ſatiſfactorie infligēde ſunt
vt medicine. Nam ſecundū phīm. 2. Ethicoruꝫ. Pene
medicine quedam ſūt/ et ſicut medicine in arte deter
minate non omnibus cōpetunt ſed variende ſunt ſe=
cundum medici arbitriū non propriā voluntatē ſequē
tis ſed medicine ſciāꝫ. Ita pnīe ſatiſfactorie in canōe
determinate non omnibus cōpetunt: ſꝫ variende ſunt
ſecundū arbitriū ſacerdotis/ ſiue iudicis diuino inſti
ctu regulatum. Sicut medicus aūt aliqñ prudēter nō
dat medicinā efficacem: ſed que ad morbi curationeꝫ
ſufficit ne ꝓpter debilitateꝫ nature maius periculum
oriatur. Ita ſacerdos vel iudex diuino inſtinctu mot⁹
non ſemp totam penam que vni peccato debetur inflī=
git ne infirm⁹ aliquis ex magnitudine pene deſperet
a pnīa totaliter recedat. Unde Criſoſto. Sicut ſi facē
ſuper humeros adoleſcentis propter quam nō poteſt
ambulare impoſueris neceſſe habet: vt aut facē reijci
at/ aut ſub pondere confringatur. ſicut etiā hō cui gra
ue pondus pnīe impōnis neceſſe habet: vt aut penitē
tiam reijciat/ aut vt ſuſcipiens dum ferre nō pōt ſcan=
dalizatus amplius peccet. deinde ꝛ ſi erramus modi
cam pniam imponētes. nonne melius eſt propter mi=
ſericordiam reddere rationem/ aut errare q̄ꝫ propter
crudelitatem. vbi eſt paterfamilias larg⁹: diſpēſator
nō debet eſſe tenax. ſed deus benigniſſimus eſt/ vt qd
ergo ſacerdos miniſter eius auſterus vis apparere
circa vitam tuam eſto auſterus: circa alienam autem
eſto benignus. audiant te homines parua mandanteꝫ
et grandia videant facientem. hec Januēſis in ſuo ca
tholicon: parte quinta: vbi penitentia. Uerumtñ vt di

cit Guil. pa. vbi pri⁹. ſicut zelus indiſcretus in eo qui
habet alios corrigere reprehēſibilis eſt. ita ꝛ in eodē
reprehenſibilis eſt remiſſio immoderata. vnde Ber.
in quadam epiſtola. Nolle inquit iraſci vbi iraſcendū
eſt. nolle enim dare peccatū eſt plus vero iraſci q̄ꝫ ira
ſcendum eſt/ peccatum peccato addere eſt. vñ Hiero.
illud inquit non ocioſe tranſcurrendum eſt q̄ vno pec
cante ſuper omnem populum venit ira dei. hoc quo=
modo accidit? quādo ſacerdotes qui preſūt erga deli=
quentes beniuoli videri volunt: et verentes peccanti
um linguas ne forte male de eis loquantur ſacerdota
lis ſeueritatis immemores nolunt cōplere illud ſcri=
ptum. Peccantem corā omnibus argue vt ceteri me=
tum habeant. Item auferte malum de vobiſmetipſis
nec zelo dei ſucceſi imitantur apoſtolum dicentem.
Tradidi huiuſmodi hominem ſathane in interitum
carnis vt ſpiritus ſaluus fiat. neq; illud euangelicum
ſtudent implere. vt ſi viderint peccantem primo ſecre
te commoneant poſt etiam adhibitis duobus/ aut tri
bus teſtibus quos ſi contempſerit et poſt eccleſie cor
rectionem non fuerit emendatus: de eccleſia expulſū
velut gentilem habeant aut publicanum: et dum vni
parcunt vniuerſe eccleſie moliūtur interitum. Que
eſt iſta bonitas? que eſt iſta miſericordia? vni parcere
et omnes in diſcrimen adducere. polluitur em̄ ex vno
peccatore ppl's. ſicut ex vna oue morbida vniuerſus
grex inficitur. hec Hiero. ꝛ ponit in ca. di. 45. Sed il=
lud. Et huic concordat Guil. par. in ſumma de virtu.
tractatu de iuſticia. ca. 42. d. q̄ aliqua eſt mīa cōmen=
dabilis: et aliqua eſt mīa deteſtabilis. Mīa inquit cō=
mendabilis eſt mīa que eſt reſpectu perſone. Mīa vo
deteſtabilis eſt miſericordia q̄ eſt reſpectu culpe. Uñ
Greg. in quadā omel. ad culpas quiſq; non debet cō=
paſſionem exercere ſed zelum. Cōpaſſio quippe hoī
et vicijs rectitudo debetur vt in vno eodemq; hoīe et
diligamus bonū quod factū eſt: ꝛ proſequamur malū
quod fecit. Uñ Aug. dicendo inquit: iſta nola cum di
cimus homo ꝛ pctōr non vtiq; fruſtra dicūtur. ſed q2
pctōr eſt corripe: ꝛ q2 hō eſt miſerere. nec tamen oīno
liberabis hominē niſi cū perſecutus fueris peccatorē
Et ponitur in ca. 23. q. 4. ca. duo iſta nomia. Si ea de
qbus de⁹ vehemēter offenditur inſequi vel vlciſci diſ=
ferimus ad iraſcendum vtiq; diuinitatis patientiam
prouocamus. Nonne quia Achor filius Zare preterit
mandatum dñi ſuper oēm populuꝫ iſrael: ira eius in=
cubuit. hec Aug. et ponitur in cañ. 23. q. 4. ſi ea. Item
Criſoſtom. a deo inquit exemplum habemus vt diſca
mus iniurias noſtras illatas ab impijs: ſiue in dicto/
ſiue in facto magnanimiter ſuſtinere. dei autem iniu
rias et cōtemptum nec vſq; ad auditum ſufferre: quo
niam in proprijs iniurijs eſſe quempiam patientē lau
dabile eſt: iniurias autē dei diſſimulare nimis eſt im=
pium. Hec Criſoſtom. ope. imper. omel. 5. Item Am
broſius. Iniuria proprie perſone cum patiētia ꝛ gau
dio eſt ſuſtinenda: ſed iniuria dei vlciſcenda. Hec am
broſius. et ponitur in cañ. vigeſimatertia queſtione
quarta q̄ Chriſtus. Iteꝫ Gregorius Si is inquit qui
prelatus eſt debitori dominico culpas impune dimit
tit: non mediocriter profecto offendit. qui debita ce=
leſtis regis et deum ſuum ſua preſumptione reſoluit
ea namq; que in nos committuntur facile poſſumus
dimittere. ea vero que in deum commiſſa ſunt cū ma
gna diſcretione: nec tamen ſine penitētia poſſumus
relaxare. Hec Gregorius. et ponitur in cano. 23. que=
ſtione quarta. Si is. Unde exemplum zeli in cauſa dei
habemus Exo. 32. in Moyſe qui manſuetiſſim⁹ erat:

et tñ vindicauit cãm dei de ydolatria ppl̃i iſraelitici.
Item Numeri. 25. in Phinee qui interfecit virũ iſrae
litã contra preceptũ dei coeuntem cũ madianita mu:
liere. de quo dñs ad Moyſen Phinees fili⁹ Elyazari
auertit irã meã a filijs iſrael: quia zelo meo cõmotus
eſt contra eos. Item. 1. Macha. 2. in Mathatia q̃ tru:
cidauit iudeũ ſacrificantem idolis. Hec enim conſide
rans beatus Aug. Qui inquit põt obuiare ꝛ pturba:
re peruerſos ꝛ nõ facit nichil aliud eſt q̃ꝫ fauere ipie:
tati eorum: nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte qui
manifeſto facinori deſinit obuiare. hec Aug. et po. in
cañ. 23. q. 3. qui poteſt. Et ex iſtis aliqualiter liquet q̃ꝫ
ſtricte obligantur ꝛ ſpecialiter ſuperiores eccleſie ſu
os ſubditos peccantes caritatiue corrigere quod eſt
tertiũ opus mĩe ſpũalis. ꝛ primus riuulus manãs de
ſecundo fonte. ſ. de fõte oĩs ſupradicto. ¶ Cap.
29. de alio ope mĩe ſpũalis / qd̕ eſt ꝓ peccãtib⁹ orare.

SEcundus riuulus de ſecũ
do fonte predicto. ſ. de fonte oĩs ẽ
quartũ opus mĩe ſpũalis. ſ. pro pec
cantibus orare: de quo Iaco. 5. Ora
te pro inuicẽ vt ſaluemini: multũ eñ
valet deprecatio iuſti aſſidua. ꝛ per
iſtud. b. Greg. ſuper euang. ome. 38
pulcro oſtendit exẽplo: vbi narrat de quodã ſui tꝑis
et ſui monaſterij religioſo et vita et moribus peruer:
ſo: qui cum morbo peſtilentiali percuſſus ad extremũ
ſpiñ ageret: cõuenerunt fratres eius vt egreſſũ eius
orando protegerent. Iam corpus eius ab extremis
fuerat partibus mortuũ: in ſolo adhuc pectore vita:
lis calor anhelabat. cũ aũt fratres ei⁹ tanto cepert̃ ꝓ
eo enixius orare: quanto eum iam vidbant ſub ſcele
ritate diſcedere qui cuꝫ repente cepit fratribus ſuis
aſtantibus ꝛ niſu quo poterat clamare ꝛ oratiões eoꝝ
interrumpere dicens: recedite a me / quia ecce draco:
ni ad deuorandum datus ſum: qui ꝓpter pñiam vr̃am
deuorare non põt. caput eñ meũ iam in ore ſuo abſor:
buit date locum / vt me non amplius cruciat: ſꝫ quod
facturus eſt faciat. ex quo eñ ei ad deuorandũ datus
ſum: quare ꝓpter vos moras patior. tũc fr̃es ceperũt
ei dicere: qd̕ ẽ qd̕ loq̃ris ſignũ ſctẽ crucis tibi īprime.
q̃bus vt poterat r̃ñdebat dicens. vellem me ſignare:
ſed a dracone depreſſus non poſſum. Cumq; hoc fra:
tres audirent ꝓſtrati in terra cũ lachrymis ceperũt ꝓ
ereptione illius vehementius orare. ꝛ ecce ſubito ce:
pit melioratus eger quibus valebat vocibus exultare
dicens. Gr̃as ago deo / q2 ecce draco qui me ad deuo:
randũ acceperat fugit orõibus vr̃is expulſus ſtare
non potuit: pro pctĩs meis: mõ intercedite / q2 ab illis
conuerti ꝓ perpetuo ſum paratus ꝛ ſeculareꝫ vitam
funditus relinquere: quã promiſſionẽ fideliter obſer:
uauit ꝛ non longe poſt vitam ſuam finiuit. Ecce q̃ꝫtuꝫ
cõferebant ſibi ad aĩe ſalutẽ fratrũ eius orationes de:
uote. Sed ꝓ eo ꝙ ſicut dicit b. Bern. in ſuis medita.
cap. 8. Nichil in hac vita dulcius ſentitur: nichil aui:
dius ſumitur. nichil ita mentẽ ab amore mundi ſepat:
nichil ſic aĩam contra tentationem roborat. nichil ita
hoĩem excitat ꝛ adiuuat ad oĩe opus bonũ ꝛ ad oẽm
laborẽ pfectũ ſicut orõ: ideo expedit
parũper diſgredi orõnis materiam
et formam diffuſius declarando.

¶ Ca. 30. de orõne et partib⁹ orõis.
Eſt autẽ oratio dictio vel fa:
ctio / per quã mens hoĩs in deuꝫ de:
uotius eleuat̃. Et ſumitur ſamoſius ꝓ oratione vocis
quã dñs Hugo de ſancto Victore diuidit in tres par
tes. que ſunt. ſupplicatio ſine determinatiõe: poſtula
tio: et inſinuatio. Supplicatio ſine determinatiõe pe
titionis humilis eſt deuota precatio. Poſtulatio eſt
determinate petitionis iuſta narratio. Inſinuatio eſt
ſine petitione per ſolã narrationẽ volũtatis ſignatio.
Supplicatiõis aũt tria ſunt genera. ſcꝫ captatio / exa:
ctio / et pura oratio. Captatio eſt illud qd̕ fit ante po:
ſtulationẽ ad preparandũ vel inclinandũ aĩm audito
ris: qd̕ fit tripl̕r. Primũ cũ aliquid quod dr̃ perſonam
vel cãm orantis cõmendat vt meritũ aut indigentiã
ſeu aliud conſiſe prenarrando. Secundus modus ca:
ptationis eſt cum aliquid in laudẽ eius ꝓferim⁹ quẽ
oramus. Et tertio qñ oſtendim⁹ pſonã vel cãm aduer
ſarij dignã odio adorari. has aũt ſpẽs captationis hꝫ
ſcriptura nunc orantis indigentiã oſtendẽdo. nunc ex
cellentiam dei manifeſtando. et nunc machinationes
diaboli recitando: vt ſic ſupplicationem noſtram red
damus auribus dei magis audibilem. Exactio eſt qd̕
fieri ſolet poſt poſtulationem ne petitio facta apd̕ au
ditorem obliuioni tradatur. ſic enĩ vt ita dicã quadam
īportunitate vel inſtantia oratũ memorie facim⁹ tri:
bus modis: ſcꝫ qñ aliquid de pſona ei⁹ / de pſona nr̃a /
vel cã nr̃a ꝓpter ſedulitatẽ mẽorie recitam⁹ hoc gen⁹ -
memoratiõis licꝫ videatur apd̕ hoĩes īportunũ: apd̕
deũ tamen eſt gratum atq; laudabile. Oratio vero pu
ra eſt qñ ex abundantia deuotionis mens ita accendi
tur ꝙ cũ ſe ad deũ rogandũ conuertit pro amoris ſui
magnitudine / et petitionis ſui obliuiſcitur. et amore
ei⁹ quẽ videt ꝑfrui deſiderans ipm petitione ꝑpoſita
concupiſcit. hoc genus vniforme ꝛ indiuiſum eſt inter
hec tria perfectiſſimum. ſic ꝙ captatio timorẽ ſapiat:
exactio ſpem: et pura oratio caritatẽ. Et ſciendũ eſt
ꝙ ſupplicatio quandoq; fit per ſola noĩa: ſicut eſt illd̕.
Mĩa mea / ꝛ refugiũ meũ / liberator me⁹ / adiutor me:
us / deus meus. Aliquando per ſola verba. vt ibi. Re:
ſpice / miſerere / attende placare: et fac. Aliquando ve
ro mixtim. vt ibi. Verba mea auribus percipe ꝛc. Po
ſtulatio eſt indeterminate petitiõis incerta narratio.
vt Cor mundũ crea in me deus. Et fit tripliciter: ſcꝫ
obſecrando / rogando / et ſimpl̕r poſtulando. obſecra:
tio eſt quãdo vehemẽtior neceſſitas ꝑcibus deuotio:
ribus nos cogit īſiſtere in mediocribus rogam⁹ et in
minimis ſimpliciter poſtulamus. Inſinuatio eſt ſine
petitione ſola narratione vel dictione facta volunta:
tis ſignatio: que fit tripliciter. ſcilicet timore / fiducia /
et contemptu. Timore quando perſona vel cauſa eſt
magna: cuiuſmodi erat illud Marthe. Iohannis. 11.
Domine ſi fuiſſes hic: frater meus nõ fuiſſet mortu⁹.
voluit enim ꝙ dominus ſuſcitaſſet fratrem ſuũ mor:
tuum. ſed pro magnitudine cauſe et reuerentia perſo
ne extimuit. et ideo inſinuare potius q̃ꝫ poſtulare ele
git: vt ſic voluntas intelligatur et temeritas non re:
prehendatur. Et vt ſic inſinuãtis prudentia cauere:
tur expulſe opprobriuꝫ: ſed exaudita conſequeretur
voluntatis effectuꝫ. Fiducia vero fit inſinuatiõe quã:
do vel facilitate cauſe / vel de beniuolentia perſone cõ
fiditur: et hinc deſiderium non voce patenter expri:
mitur: cuiuſmodi eſt illud dictum Marie deficiente
vino in nuptijs. Iohannis ſecundo. Vinũ non habent.
hoc enim priuilegium materne reuerentie deberi in:
ſinuat ꝙ quicquid rationabile a filio et inſinuando po
ſtulat ſine expulſa obtineat / licet ex vocatione extra:
nea nõ le mulieris. Chriſtus doceat ꝙ non a natura ab
ea aſſũpta habuit. vñ talibus miraculis choruſcaret.

Tertio inſinuatio fit contemptu quando vel perſona
eſt hūilis vel cā modica ſiue vilis. et hoc dupliciter:
vel re/vel reputatione.et ſic prima inſinuatio cōpetit
timidis incoantibus imperfectis. ſecunda creſcēs ex
fiducia amoris vel meriti conuenit plus perfectis. et
tertia facta ex contemptu competit ſolū malis. ſolum
quidē ſuperbi deo petitionē inſinuant cū contemptu.
Unde oēs peccatores ſumus orando taliter viciati: ta
li tn̄ ſpecie orōnis inſinuando contingit nos factis de
uotiſſime exorare. Et patet ꝙ oēs pſalmi/ oīs ſcriptu
ra diuinitus inſpirata: immo omnis operatio facta in
gratia ſunt deo tanꝙ oratio deuotius porrigēda. im=
mo expedit ad eleuationem anime in deū ꝙ iſtis ſpe=
ciebus orandi cōgruis vicibus alternemus: et nūc le
gendo hyſtorias dei potentiā/miam/ et vindictā vero=
biꝗ infinitiſſimā. benigniſſimā atqꝫ iuſtiſſimā oſtendē
do. nunc porrigendo petitiones nobis vtiles: ſecūdū
aliquem iſtorū nomine modorum. et nunc legendo li=
bros ſapientiales/et prophāles exauriendo ſapiētiā
ſecundū quā poſſumus opera ſecūdū caritat̄ limites
regulare. Oratio enim vocalis ad hoc ꝙ apta ſit habe
ret ignē caritatis ipſam ad deū fortiter dirigentē ꝛ bi
naꝫ alaꝫ. ſcilicet conſiderationē noſtre miſerie: et di=
uine mie ipſam orationē eleuantem. ſi eīn deſit caritas
orō non aſcendit. ꝛ ſi deſit ſancta meditatio ſerenans
atqꝫ deuotio inflāmans orō fetenter fumigat. Flam=
me enim ſecundū phōs cauſantur ex incorporatione
caloris ignei in ſubtili medio aereo putrefacto ꝯmix
to cū humido vnctuoſo. ſubtile igneū eſt feruor carita
tis. Baꝫ aereū eſt meditatio celeſtis. et humidum vn
ctuoſū eſt deuotio pinguedinis: quibus ſi affuerit ele
moſyna ꝛ ieiuniū ſenarius eſt perfectus. ſūme igitur
confert nos miſeros recordare nr̄am miſeriaꝫ vt vel
ſic impellamur ad flagitandū adiutricē diuinā miam.

¶ Cap. 31. de miſeria et conditione humane vite pro=
pter quam deum orare debemus.

Pro quo notandū eſt ꝙ qua
druplex eſt pungitiuū coartans nos
ad flagitādū adiutricē diuinā miaꝫ:
A quoꝝ primū eſt conſideratio nr̄e mi
ſerrime infirmitatis in hac vita. Un̄
Linco. ſup ps. 6. Stimul⁹ inquit ad
orandū vt ab infirmitate liberemur:
eſt eiuſdē infirmitatis ſenſatio ꝛ conſideratio. qd eīn
vt dicit Bern̄. Affectus hoim plus ad orādi ſtudium
excitaret/ ꝙ miſeria ꝛ calamitas tantorum malorum
quibus adiecti nunc premimur. hoc ſtimulo punctus
et excitatus clamat ps. dicēs. Miſerere mei domine
quoniam infirmus ſum. ſicut igitur neceſſaria eſt hoī
ab infirmitate liberatio ꝛ vt liberetur oratio. ſic etiam
vt affectuoſe oret neceſſaria eſt proprie infirmitatis
qua excitetur affectus conſideratio. Sed pro eo ꝙ ſi=
cut dicit phs. Oppoſita iuxta ſe poſita magis appa
rent. ideo vt apertius pateat nobis noſtra infirmitas
conſiderandū eſt primo que ſit vera ſanitas: et viden
tes noſtram ab eo elongationē videamus ꝙ profun=
de merſi ſumus in infirmitatem. ¶ Pro quo notandū
ꝙ vera ſanitas eſt ſanitas quā habuit homo ante la=
pſum in ſtatu innocentie in paradiſi tēpere: licet per
fectior ſe futura ſit in ſtatu glorie. In paradiſo autē
ſerenitate tanta fuit hō preditus felicitatis vt nichil
habuit. vñ ſētiēt et⁹ ſiue īteri⁹ ſiue exteri⁹ aut dolor pū
geret. aut labor fatigaret. aut pudor cōfunderet. aut
ardor vreret. aut labor ſtringeret. aut horror offende=
ret. Non fuit in eius corpore inter humidū et frigidū/
calidū et ſiccū quibus cōſtabat ꝙuis eſſent cōtraria
aliqua diſcordia ſeu oppugnatio ex qua morbi egrota
tioneſqꝫ naſcuntur et turbatur corporis valitudo. ſed
eorꝫ ordinata conſenſio et omniū partium corporis.
Nulla incōmenſurata diſcrepantia: ſed vndiqꝫ ꝓpor=
tionata tēperatura. vnde nec egritudo imbecillitatē
nec ſenectus vergebat in defectū ſenſuū. ibi erat vi=
uacitas ſine ebetudine. vnde ſcientiarū acquiſitio po
tuit ibi eē ſine labore. nō erat ibi lex carnis repugnās
legi mentis: ſed plena requies appetitionum carnis
et ſpiritus: quia nec paradiſi honeſtas ſinebat ibi a=
liquod indecorum: nec patiebatur aliquid impacatū.
erat enim memoria inobliuioſa. ratio nō erronea. In
libertate conſilij habuit homo poſſe non peccare. In
libertate complaciti poſſe non turbari. Unde erat in
iſta felicitate cognitionis non erronee inuentio et a=
ctionis inculpate conſenſio: et ſub eterna lege ordina
ta obeditio. Iſte itaqꝫ erat ſtatus primi hominis an
lapſū veraqꝫ ſanitas: a qua iam rōne peccati ꝙtū ſu=
mus lapſi experientia ſatis docet. Un̄ ad infirmitatē
nr̄am pertinet ꝙ ſenſū noſtrum/ ſiue intrinſecus ſiue
extrinſecus pungit dolor: fatigat labor: confūdit pu=
dor: vrit ardor: ſtringit algor: et offendit horror: con=
traria in nobis non tenent pacem. ſed perturbant cor
poris valitudinē et ſecundū innumerabiles eorū diſ=
crepantias peritiſſimis medicis incōmutabiles na=
ſcuntur morbi et egrotationes. ad receſſum etiā a ſa=
nitate pertinet ꝑtiū integraliū incōmenſuratio vna
cū inualitudine ac turpitudine et ceteris diffōrmita=
tibus ſecundum naturam viciatam contingentibus.
Adeſt etiam ebetudo in adiſcendo: carnis ad ſpm̄ re=
bellio: memorie obliuio: error in rōcinando. ꝛ q tandē
ſunt peſſima et inconſolabiliter lugenda non peccan=
di in potentia cognitionis ꝛ actionis diſcrepantia: et
eterne legis in obedientia. Nonne de ſic egrotanti cō
grue dici pōt illud Eſa. 1. A planta pedis vſqꝫ ad ver
ticem capitis non eſt in eo ſanitas. nichil ad lr̄am eſt
verius: nichilqꝫ manifeſtius: vel ſi ad ſenſum miſticū
verticem capitis ſupremū rationis appelles. plātāqꝫ
pedis vltimum appetitus. cum in appetitibus tanta
ſit imoderatio in ſupremo rōis obfuſcatio. ꝛ ideo niſi
enigmatica viſio in obuſqꝫ viribus medijs defectio ꝛ
inordinatio. Nonne eſt in interiore homine ſanitatis
priuatio. hec eīn interioris hoīs infirmitas apparet:
ex hoc ꝙ non obſtante eius naturali inclinatiōe ꝙ ad
contemplationem prime veritatis habet tanꝙ in par
te ſūmo bono: tamē vix ſufficit in tali contemplatione
permanere per aliquod tp̄s notabile quin aliqua cogi
tatio inutilis ac ſordida interſeminetur. O bone ieſu
qualis eſt iſta mentis infirmitas ꝙ ſuper mundanas
vanitates: carnales delectationes ꝛ ſtercora diuitia=
rum ſatis diu poſſumus cogitare. ſed in tempore in
quo per viam nature anima humana maximum habe
ret conſolationis gaudium non ſufficimus ſine auer=
ſione a te per tam modicum temporis ſpacium cogi=
tare. Sed certe ſi cōſideremus qualis eſt homo ante
ingreſſum: et qualis in ingreſſu: qualis in egreſſu et B
qualis poſt egreſſū: ꝛ qualis ī progreſſu: poſt egreſſū
miſerrimā indigētiā ac īfirmitatē hoīs lapſi pſpicue
intueremur. vñ Inno. in de vilitate cōdi. hu. Quis in=
quit de oculis meis fontē lachrymaꝝ vt fleam miſe=
rabilem humane cōditionis ingreſſum culpabilē hu=
mane conuerſationis progreſſum/ ꝛ damnabilem hu=
mane diſſolutiōis egreſſum. Cōſiderauerim ergo cū

lacrimis de quo fact⁹ eſt homo: qd́ facit hō: ⁊ quid
facturus ſit hō. ſane formatus eſt de terra. conceptus
in culpa. natus ad penaꝫ. agit praua ꝙ non licent: tur=
pia que non decent: ⁊ vana que non expediunt. hec il=
le. Unde quantuꝫ ad primuꝫ qualis eſt homo ante in=
greſſuꝫ oſtendit Bern. in ſuis meditationibus. ca. 2.
vbi ſic. Scōꝫ hominē inquit exteriorē de parentibus
illis venio: qui me ante fecerunt damnatuꝫ ꝙ natum
peccatores peccatorē in peccato ſuo genuerūt. Et ſe=
quitur. De humano ſemine fui cōceptus: deinde ſper
ma illa creſcendo caro facta eſt: ⁊ ſic homo in matris
vtero de vili materia factus eſt. viliſſimo panno in=
uolutus: ibidemqꝫ nutritus vili ſanguine menſtruali.
cuius vilitas patꝫ ex hoc ꝙ ſicut dicunt naturales ex
cōtactu mēſtrui fruges non germinant. areſcūt arbu
ſta. moriuntur herbe. arbores non fructificant: canes
comedentes in rabiē conuertunt: cōcepti in fluxu mē
ſtrui cōmixti ſeminibus incurrunt leprā: infirmitateꝫ
elephācinaꝫ: vel aliuꝫ morbum incurabilem: ratione
cuius tam in lege moſayca ꝙ etiam in exhortatione
ꝓphetica ꝓhibentur viri ad mulierē mēſtruatā acce=
dere. vt patet Leui. 18. ⁊ ezech. 8. Et quantū ad ſecun
dū qualis ſit ingreſſus hoīs patꝫ ex hoc ꝙ ꝓdictā mi=
ſerand: m⁹ humanaꝫ egritudinem natus infans ſtatiꝫ
deplorat. vnde Aug. in de ſpeculo hu. miſerie. Tribu
latio inquit magna eſt ad quā naſcitur homo. Prima
enim vox eius indicat infirmitatē. Naſcitur infans et
ſtatim plorat: nondū loquitur ⁊ tn̄ ꝓphā ſue calami=
tatis eſt/ ſue enim lacrime teſtes ſunt future miſerie.
mox incipit eſurire/ ſitire et refrigeſieri. ⁊ licet adhuc
in ſenſatus: tamen in hoc arguit ſenes in hac egritu=
dine ridentes qui iſtam miſeriā humanā potius de
plorarent. Hunc miſerabilē ac flebilē hominis ingreſ
ſum conſiderans ſalomon. Ego inqꝫ natus cōem ac=
cepi aerē: ⁊ ſimiliter decidi in terram: ⁊ primā vocē ſi=
milem omnibus emiſi plorans. Sap. 7. Et ꝙtum ad
tertium ꝙ miſerabilis ſit homo in progreſſu patere
poteſt ex hoc ꝙ vbi terre naſcētia ꝓducunt de ſe frō=
des flores fruct⁹ ſuauiſſimos ⁊ ſemina honeſta ⁊ vti=
lia. miſer homo ꝓfert de ſe lēdes/ pediculos/ lūbricos
⁊ ſtercora. ex illis ꝓdit vinum oleū ⁊ balſamum: ex ho
mine vero ſputū/ vrina ⁊ fetor ſtercorū. Unde bern. in
de medita. ca. 3. Si diligenter inquit conſiderares qd́
per nares ceteroſqꝫ corporis meatus egrediatur vi=
lius ſterquilinio nūꝙ vidiſti. Si ſingulas carnis tue
vis enumerare miſerias ꝙ ſit onerata peccatis: irre
tita vicijs: prurientes concupiſcentijs: occupata paſſio=
nibus: polluta illuſionibus: prona ſemper ad malum
⁊ ad omne vicium ꝓcliua: plenaꝫ eſſe omni confuſio=
ne et ignominia inuenies. ꝓpter carnē hō enī vanita=
ti ſimilis factus eſt: quia ex illa viciū concupīe trarit
quo captiu⁹ hō tenetur ⁊ incuruat vt diligat vanita
tē et iniquitatem aſſidue operetur. Unde in ꝙto am=
plius viuit in tanto plus peccat. ꝙto eſt vita longior:
tanto eſt culpa numeroſior. quotidie nanqꝫ creſcunt
mala ⁊ ſubtrahunt bona ⁊ ſpāliter dū miſer pctōr ad
ſenectutē peruenerit ſtatī cor eius affligit. caput cō=
cutitur. languet ſpūs. feret anhelitus. facies rugatur.
ſtatura curuatur. caligant oculi. vacillant articuli. na
res effluunt. crines defluunt. tremit tactus. deperit
actus. dentes putreſcunt. aures ſurdeſcunt. ſenex fa=
cile prouocat. ⁊ difficile reuocatur. cito credit/ ⁊ faci=
le diſcredit. tenax ⁊ cupidus. triſtis ⁊ querulus. velox
ad loquendū: ⁊ tardus ad audiendum: ſed pronus ad
iram. laudat antiquos et ſpernit modernos. vitupe=
rat preſentes. ⁊ commendat preteritos. ſuſpirat ⁊ an=
xiatur. torquetur ⁊ inflatur. vn̄ Job. 13. Homo natus
de muliere breui viuēs tēpore replet multis miſerijs.
qui quaſi flos egredit ⁊ conteritur ⁊ fugit. ⁊c. Uñ via
tor eſt in hac valle lachrimarū exul ⁊ egretus. virtu=
tibus pauper ⁊ mendicus/ labilis: ⁊ infir m⁹/ ⁊ ꝓximo
moriturus: ⁊ vndiqꝫ inimicis circūſeptus. Quod cō=
ſiderans beatus Ber. in ſuis medita. ca. 15. ſic ſcribit
Adiuua inquit me domine deus me⁹ quoniā inimici
animā meā circundederunt. ſ. corpus/ mundus ⁊ dia
bolus. Corpus fugere non poſſum nec fugare. circū
ferre illud neceſſe eſt: quoniam alligatum eſt michi.
perimere non licet ſuſtētare illud cogor: cū illud im=
pinguo hoſtem meū aduerſum me nutrio: ſed quali=
ter homo hoſteꝫ hunc nutrit: apertius oſtendit idem
bern. vbi prius ca. 18. vbi ſic ſcribit. Scio inquit quē=
dam hominem qui per annos plurimos tecum fami
liariter vixit ad menſam tuam ſedit cibum de manu
tua ſumpſit: in ſinu tuo dormiuit cum voluit. tecum
colloquium habuit: hic iure ſeruus tuus eſt: ſed tamē
qꝛ in iuuentute delicate nutriuiſti eum ⁊ virge peper=
ciſti contumax effectus eſt. leuauit calcaneū ſuper ca
put tuum: ⁊ te in ſeruitutem redegit. ⁊ tui crudeliter
dn̄atur: ſed fortaſſe dicis mihi quis eſt hic hō? reſpō=
deo vetus homo tuus. ſ. hō exterior q̄ conculcat ſpm̄
tuum: qui ꝓ nichilo habet terram deſiderabilē: qui ſo
lum que carnis ſunt ſapit. hō iſte a natiuitate cecus
eſt ⁊ ſurdus ⁊ mutus: ⁊ inueteratus dierū multorum
eſt. rebellat virtuti ⁊ veritati. et inimicus eſt crucis
xp̄i. deridet innocentiam ⁊ trāſeuntē ſimpliciter. ar=
rogantia eius pl⁹ ꝙ fortitudo eius. nullū timet nul=
luꝫ reueret. dicit in inſipientia ſua: non eſt deus. tabe
ſcit bonis: ⁊ malis paſcitur. alicuius diſpgit et diſſi=
pat propria ſicut ꝓdigus: capit ⁊ rapit aliena ſicut a=
uarus. homo iſte totus in peccatis natus eſt: ⁊ ſic nu=
tritus. amicus iniquitatis: filius mortis: vas ire in cō
tumeliam aptus ad interitū. Qui cum talis ſit enar=
rat iuſticias dei: et aſſumit teſtamentum per os ſuū:
cū vidit furem currit cum eo: et cuꝫ adulteris portio
nem ſuam ponit. ⁊ aduerſus filiuꝫ matris ſue mittit
ſcandalum ſuper te: ⁊ theſauriſat tibi iram in die ire.
vult hereditatem tuam tollere ⁊ de ſuper terrā aufer
re: ⁊ tu tantam iniuriam non vindicas: ſed diſſimulas.
nec ei verbum durum loqueris. nec contra euꝫ te ira=
tū oſtendis: ſed blandiendo arrides: ludis cum illuſo
re neſcis: quia iſmael eſt qui tecū ludit. ludus iſte nō
eſt puericie nec ſimplicitatis vel innocentie: ſed illu=
ſio eſt ⁊ perſecutio ⁊ mors iam te in foueam quam fe
cerit precipitauit. iam te effeminauit: iam iugo miſer
rime ſeruitutis preſſus ſub pedib⁹ eius viliter cōcul
caris. O miſera ⁊ miſerabilis hō quis te liberabit a
vinculo improperij huius? Exurgat deus ⁊ cadat ille
armatus inimicus qui contēptor dei eſt: amicus mū=
di ⁊ ſeruus diaboli. qd́ tibi videtur? certe ſi recte ſen
tis mecum dicis. reus eſt mortis homo iſte: crucifiga
tur. noli igitur diſſimulare: noli deficere: noli pcere:
ſed feſtinanter audacter et inſtanter crucifige homi=
nem illum. ſ. cruce xp̄i in quo eſt ſalus ⁊ vita. hec ille.
¶ Secūdus vero inimicus. ſcilicet mundus vt dicit 2.
Ber. vbi prius. circūcinxit hominem ⁊ obſedit homi
nem vndiqꝫ per quinqꝫ portas: videlicet per quinqꝫ
corporis ſenſus ſuis ſagittis hominem vulnerauit et
mors intrauit per feneſtram. Reſpicit oculus ⁊ men=
tis ſenſum auertit. audit auris/ et cordis intentio=
nem inflectit. Odoratus cogitationem impedit. os
loquitur ⁊ fallitur ardor libidinis ꝓ aliqua parua oc=
caſione excitatur: ⁊ niſi illico reſpuatur ⁊ expuat totū

corpus occupat.eſtuat.vrit ⁊ incendit.primo carnem
modicū titillat.⁊ deinde turpi delectatione mentem
etiaʒ maculat.ad extremuʒ vero poſt conſenſuʒ pra=
3. uitatis menteʒ ſubiugat. ¶Tertius vero inimicus
eſt diabolus quē non poſſumus videre.⁊ ideo minus
cauere debemus vt dicit Ber.vbi prius Tetendit ar
cuʒ ſuuʒ ⁊ tetendit ſagittas et vt ſagittet hominem
peccatorē.narrauit vt abſconderet laqueos. et dixit.
quis videbit eos?laqueuʒ poſuit in auro et argento ⁊
in omnibus quibus abutimur.cum enim in illis ma=
le delectamur illaqueamur.vnde Aug.in de ſpe.hu.
miſerie.abſcondita eſt inquit tibi in terra pedica dia=
boli ⁊ decipula eius ſuper ſemitaʒ tuam vt capiaris.
inimicus quippe menti tue oſtendit in lucro terreno
inſidiās quid appetas ⁊ occultat peccati laqueum vt
animam tuam ſtringat. Quatenus videas quod con=
cupiſcere valeas ⁊ tamen nequaꝙ̄ videas quo culpe
laqueo pedem ponas:ſic quippe decipula ponitur vt
buʒ eſca oſtenditur peccati laqueus paratur: quaſi eſ
ca in laqueo eſt culpa in lucro ⁊ huius mundi proſpe
ritas cuʒ iniquitate. ¶Intuetur inimicus totius ge
neris humani vniuſcuiuſꝙ mores et illa apponit an=
te facieʒ ad que facilius vidit mentem inclinari. Ibi
igitur decipulaʒ ponit vbi etiaʒ mentis ſemitaʒ con=
ſpicit:qui illic periculuʒ deceptionis inſerit vbi viaʒ
eſſe inuenerit cogitationis ꝓpinque:⁊ dum huiuſmo
di homines lucrū auri vident dānuʒ ſalutis nequaꝙ̄
ꝑcipiunt.⁊ ſequitur. Non dubitant vndecunꝙ ⁊ iʒ
a malo aliquid acꝗrere: amittunt nanꝙ a corde inno=
centiaʒ.ab ore veritatem.a carne continentiā. Stulti
enim voluptatibus decepti dum vident ꝙ temporali
ter diligunt a ſeipſis alienati non vident vbi ineter=
num ruunt:ineternum peribunt: Quobrem ſi tibi allu
dat mundus:time fallacē:memento ꝙ extrema gau=
dij luctus occupat.omnis mundana iocūditas in exi
tu amaricatur.ſeculi hui⁹ leticia eſt impunita nequi=
cia.quando gaudet in dn̄o non gaudetur in ſeculo: ⁊
econtra.ſed ꝙ̄ multi ſunt gaudentes in ſeculo ⁊ pau=
ci in domino.In ſeculo gaudere eſt de iniquitate de
congregatione auri ⁊ argenti:⁊ de pulcritudine alia=
rum reruʒ gaudere.luxuriantur homines ⁊ fornican=
tur.In his ſpectaculis delectantur ⁊ in animalibus
innumeroſis.et in his eſt gaudiuʒ ſeculi et laqueus
diaboli.hec augu . Et nedum in his diabolus poſuit
laqueuʒ:ſed vt dicit Ber.vbi ſupra.viſcuʒ inquit eſt
amor poſſeſſionis:affectus dignitatis:honoris et car
nis voluptas quibus anima inuiſcatur ⁊ irretitur ne
pennis contemplationis per plateas ſuperne ſyon:
diſcurrere poſſit. Sagitte diaboli ſunt ira/inuidia/
luxuria/ſuperbia/et inanis gloria quibus anima co=
inquinatur. Et quis eſt qui iacula eius ignea poteſt pe
nitus extinguere? Prochdolor his telis ſuperatur
ſepe fidelis.heu michi quia vndiꝙ bella.vndiꝙ tela
volant.vndiꝙ tentamenta.vndiꝙ pericula: quocunꝙ
me vertaʒ nulla ſecuritas. Et que mulcent ⁊ que mo
leſtant timeo. Nam et eſuries et refectio:ſomnus et
vigilie: labor et quies militant contra me. Non enim
minus ſuſpectus eſt michi iocus ꝙ̄ ira. Multos ſi=
quidem iocunda leuitate ſcandalizaui.nec minus ve=
reor proſpera ꝙ̄ aduerſa. Proſpera namꝙ ſuauitate
ſua me incautum decipiunt. Aduerſa vero quia ali=
quid amaritudinis habent velut potio amara me ſuſ=
pectum et timidum faciunt. Magis timeo malum
quod facio in abſcondito ꝙ̄ quod facio in aperto:ma=
lum nāꝙ quod nemo videt nullus reprehendit:⁊ quia
non timetur reprehenſor ſecurius accedit tentator:⁊
ſic facilius perpetratur iniquitas.hec ber. Itē de pe
riculoſa inſultatione ꝑdictoꝝ triuʒ inimicoꝝ idē.16.
ca.eiuſdē.ita ſcribit. Caro inquit mea de luto facta ē:
⁊ ideo luteas ⁊ voluptuoſas cogitationes ab illa ha=
beo:vanas ⁊ curioſas a mundo:a diabolo amaras et
malicioſas. Iſti tres inimici me impugnant ⁊ proſe=
quuntur.nunc quidē aperte.nunc vero occulte.ſemꝑ
autē malicioſe.diabolus vero plus cōfidit in adiuto=
rio carnis.quoniā magis nocet domeſticus inimic⁹.
Illa vero ad ſubuerſionem meaʒ cum illo fetus init:
vtpote de peccato nata in peccato nutrita et ab ipſa
origine peccato corrupta:ſed multo ampli⁹ praua cō
ſuetudine viciata. Hinc eſt ꝙ tam acriter concupiſcit
aduerſus ſpiritum ꝙ aſſidue murmurat ⁊ impatiēs
eſt diſcipline. Hinc eſt ꝙ illicita ſuggerit:rationi nō
obtemperat:nec vllo inhibetur timore. Hinc accedit:
hanc adiuuat.et hac vtitur tortuoſus ille ſerpens ho=
ſtis generis humani cui nullum negocium nullumꝙ
ſtudium niſi noſtras perdere animas.hic eſt qui iugi
ter malum machinatur.argute loquitur.⁊ artificioſe
ſuggerit:et callide decipit.illicitos motus inſufflat.
et venenatas cogitationes inflammat.mouet bella ⁊
nutrit odia.incitat gulam.⁊ mouet libidinem.deſide=
ria carnis inſtigat et peccati occaſiones parat:mille=
ꝙ nocendi artibus corda hominum pulſare non ceſ=
ſat.hic eſt qui bacculo noſtro nos cedit ⁊ manus no=
ſtras ꝓ proprio cingulo ligat.vt caro ꝙ̄ nobis data eſt in
adiutoriū faciat nobis in ruinā ⁊ ſcandalū.hec Ber.
Et ideo merito idem berū.in de ſpeculo peccatoris.
O inquit ſtulti filij hominū:o mendaces filij hominū
vt quid diligitis vanitatē et queritis mendaciū.qua=
re tam horrendā tanꝙ̄ horribilem circūſpicitis miſe
riaʒ?quare non proijcitis ſuperbiaʒ? quare non extin
guitis auariciaʒ?quare luxuriaʒ non cōtemnitis?qua
re mores veſtros prauos non corrigitis?quare man=
datum dei ſaluti ferumꝙ conſilium negligenter au=
ditis?quare non ſapitis et intelligitis ac nouiſſima
ꝓuiſa nō ꝓuideris?hinc eſt ꝙ vos peccatores omni=
potēs deus terribiliter alloquitur dicēs. Ego in in=
teritu veſtro ridebo ⁊ ſubſannabo cum venerit in vos
repentina calamitas.⁊ mors quaſi tempeſtas ingrue
rit.o ꝙ̄ metuenda eſt hec diuina ſententia. Utinam
tibi lector ſapperet in palatio cordis ꝙ̄ tuʒ amaritudi
nis ⁊ formidinis in rei veritate cōtineat:quia re vera
ſi hoc ſcires.omni hora diei vitaʒ tuaʒ cautius cuſto=
dires. Ego inquit in interitu veſtro ridebo. Sed hic
forte dicis cū ſubſannatio ⁊ deriſio in ipſum omnipo=
tentē deū non cadant nec eius veneranda ſanctiſſima
ꝙ ſimplexꝙ natura huiꝰmōi actiones erroneas non ad=
mittat :cur peccatoribus ab omnipotente deo dici=
tur. Ego in interitu veſtro ridebo. Attende quid in=
terrogas quomō dicta tibi debeat exponi ſententia.
In interitu inquit veſtro ridebo.i. cū finis veſter ve=
nerit.vos deriſione dignos clamabo. Et cum vene=
rit ſuper vos repentina calamitas ſubſannabo.id eſt
cuʒ amara mors momorderit eterna ſubſannatione
vos deſides dānabo. Audis tibi peccatori terribileʒ
ſententiaʒ quā ſi intelligeres abſꝙ dubio expaueſce=
res:quia ſcripture ſacre lectiones non intelligis vel ne
gligenter legis.actus vite tue nō ſapienter reſpicis
velox es ad menſam:ſed tardus ad eccleſiaʒ.potens
ad potandū:ſed piger ad pſallenduʒ deo.ꝓmptus ad
irā ⁊ detractionē:ſed piger ad orationē:inuidie ama=
tor.xp̄i perſecutor.in fratris oculo feſtucā reſpiciēs:
ſed trabeʒ in oculo tuo non conſiderās:alterius acta
condemnans:ſed tua acta mala non deſerens. Cete=

ros repꝛehendis. teipſum non coꝛrigis. alios vitupe
ras. ⁊ teipſum vituperabilem collaudas. malacie es
inuentoꝛ ⁊ diſcipline deſtructoꝛ. amicus viciozum: ſꝫ
hoſtis virtutum. hec ſunt que hominem excecant ⁊ a
deo ſeparant. hec ſunt q̄ cōuerſum efficiunt ꝑuerſum
monachū demoniacū. clericū hereticū. xp̄ianū anti-
xp̄m. q̄ enim xp̄ianus non eſt antixp̄s eſt. i. ꝯtra xp̄m.
non enīꝫ eſt xp̄ianus q̄ moꝛib⁹ ⁊ vita xp̄o eſt cōtrari⁹
Sed hec vir inſipiens non cognoſcit ⁊ ſtultus non in
telligit hec. ⁊ ideo ſimul inſipiens ⁊ ſtultus peribunt
Sed q̄ eſt diſtantia inter ſtultum et inſipientē. omnis
ſtultus eſt inſipiens: ſed nō omnis inſipiens ſtultus.
Inſipiens em̄ d:cit hō nō ſapiēs. multi enim manent
qui ſapientes non ſunt ⁊ tm̄ ſtulti non ſunt: ſicut multi
iuſti ſunt ⁊ multi iuſti non ſunt: ⁊ tm̄ iniqui non ſunt.
Uis noſcere quis ſit ſapiens ⁊ quis ſtultus: audi ⁊ ca
ue tibi. Inſipiens eſt qui ſe a paradiſo peregrinū eſſe
nō conſiderat: q̄ ſe exulem in hoc ſeculo vel exilio nō
attendit. Stultus eſt qui licet iſta cognouerit: libera
ri tamen a mundi miſeria ꝑ vite meritū non intendit.
Inſipiens eſt q̄ non credit futura repꝛoboꝛum ſuppli
cia eſſe perpetua ⁊ gaudia iuſtoꝛuꝫ eterna. Stultus q̄
licet hec crediderit: tm̄ vt euadat moꝛtē perpetuam
et gloꝛiam eternam caſte viuendo pieqꝫ conuerſando
acquirat curā non impendit. Recte igit̄ dicit̄ ſimul in
ſipiens ⁊ ſtultus peribunt. hec bern̄. Et ex his pꝫ q̄
ꝑgreſſus hoīs eſt doloꝛoſus ⁊ miſerabilis periculo-
ſus. multū qꝫ indigens diuino auxilio. ⁊c. Et quarto
ſi egreſſum hominis cōſiderem⁹ cōſtat ipſum eſſe do
loꝛoſum terribilem: ⁊ maxime ꝑiculoſum. Nā egreſ-
ſus hominis de hac miſerabili vita eſt per ianuā moꝛ
tis que vt dicit philoſophus eſt vltimū terribiliū. vn̄
Bern̄. in de ſpeculo peccatoꝛum ſuper illud Deute-
ro. 32. Gens abſqꝫ conſilio eſt ⁊ ſine prudentia. vtinā
ſaperent et intelligerent ac nouiſſima prouiderent.
Attende inquit q̄ in illa hoꝛa horribili in qua miſera
peccatoꝛis aīa exitura eſt: adherūt moꝛ miniſtri ma-
ligni videlꝫ ſpūs tartarei illi ſpūs peſſimi velut leo-
nes rugientes vt rapiāt p̄dam. tunc ſubito appare-
būt hoꝛribilia loca penaꝝ: cahos et caligo tenebraꝝ.
hoꝛroꝛ miſerie et confuſionis. tremoꝛ anguſtie. timoꝛ
tribulationibus. vbi locus fletū. vbi locus gemitū.
vbi vos clamantium. ve ve ve nobis filij eue. Cumqꝫ
hec ⁊ his ſimilia immo milcſies plura q̄ꝫ dici poſſunt
et peioꝛa egreſſa de coꝛpoꝛe miſera anima audierit ⁊
viderit et ſenſerit: quis qualis quātuſqꝫ timoꝛ ac tre-
moꝛ erit in ea. que lingua poteſt dicere? quis liber ex
ponere? quid tunc ꝓderit ſciētie iactantia: populi pō-
pa. mundi vanitas. terrene dignitatis cupiditas. quid
tunc pꝛoderunt luxurie appetitus. cibus exquiſitus.
potus delicatus. veſtis curioſitas. carnis mollicies.
vētris ingluuies. ciboꝝ ſuperfluitas. crapula ⁊ ebrie
tas. domoꝛum conſtructio. terrenoꝝ poſſeſſio. p̄bē-
darum acquiſitio. diuitiarum congregatio. nunquid
iſta poſſunt eripere miſeram animam hoīs de oꝛe hoꝛ
rendi ⁊ hoꝛribilis leonis. i. de maledicti fauce draco-
conis inferni. q. d. non. ¶ Nam ſi ille ſerpens toꝛtuo-
ſus diabolus et ſathanas auſus fuerit cū furoꝛe im-
petum facere in illam ſanctiſſimam animam. b. mar-
tini epī qui erat vt legitur gēma ſacerdotū ⁊ preſenti-
D. bus angelis dei ſanctis: iter illius ad celū impedire.
quō timendū eſt tibi pctōꝛi et trementius p̄meditan-
dum q̄ꝫ hoꝛribiliter occurret anime tue ille doli arti-
fex. ille filius iniquitatis. animarum hoſtis amariſſi-
mus. quomodo poteris ſubſiſtere hoꝛrendum aſpe-
ctum tremendi vultus eius ad intolerabilem feto-
rem oꝛis illius ad flāmas ſulphureas oculoꝛum ei⁹.
quomodo tu ferre valebis tantum terroꝛem tam hoꝛ
rende beſtie. certus eſto quoniam timoꝛ ipſius hoꝛrē
de penitentie omne genus toꝛmentoꝛum exuperat:
quod in hoc mundo excogitari queat. quod pꝛophe-
ta expaueſcens ad oꝛationem confugit dicens. Exau
di deus oꝛationem meam cum depꝛecoꝛ: a timoꝛe ini
mici eripe animam meam. Non dixit a poteſtate:
ſed a timoꝛe inimici eripe animam meam: ſed qua-
re? Certe ad intimandum q̄ ex quo tantus et tam
magnus tremoꝛ erit anime peccatrici ex ſolo ſatha-
ne viſu. multo maioꝛ confuſio hoꝛroꝛ afflictio ⁊ lamē
tatio erit ex eius crudeliſſimo tactu. hec ille. De iſto
etiam hoꝛribili et terribili egreſſu anime peccatricis
loquitur idem beatus Bernardus in ſuis meditatio
nibus cap̄. 2. dicēs q̄ in hoꝛa moꝛtis cum magno me
tu magniſqꝫ doloꝛibus anima ſeparabitur a coꝛpoꝛe.
Et tunc venient angeli et aſſument illam vt perdu-
cant eam ante tribunal iudicis metuendi. Et tunc il-
la memoꝛans opera ſua mala et peſſima que die no-
ctuqꝫ geſſit contremiſcet et queret illic fugere: indu
ciaſqꝫ petere dī. Date michi vnius diei vel hoꝛe ſpa-
cium: ſed tunc quaſi loquētia ſimul eius opera dicēt
Tu nos egiſti opera tua ſum⁹ nō deſeremus te: ſed
tecum ſemper erimus: tecum pergemus ad iudiciū.
Uicia quoqꝫ multis et multiplicibus criminibus eaꝫ
accuſabunt. Multaqꝫ falſa teſtimonia aduerſus illaꝫ
demones inuenient: q̄ꝫuis vera ad damnationem ei⁹
ſufficere potuerunt. demones vero terribili vultu et
hoꝛribili aſpectu eam terrebunt et ingenti furoꝛe eā
perſequentur et compꝛehendent tam terribiliter q̄ꝫ
hoꝛribiliter volentes eam retinere et non ſit qui eri-
piat poſſidere. tunc miſera anima videns oculos ei⁹
et alios coꝛpoꝛis ſenſus clauſos per quos ſolebat
egredi et delectari in his exterioꝛibus reuertetur
ad ſe. et videns ſe ſolam et nudam et ingenti hoꝛroꝛe
concuſſam deſperatione deficiet in ſe ⁊ cadet ſub ſe.
et quia amoꝛe mundi et carnis voluptate dei amoꝛeꝫ
reliquerat a deo derelinquetur et demonibus trade
tur in inferno eternaliter crucianda. vnde Auguſti-
nus. Iuſtum eſt inquit q̄ a deo condennetur moꝛiēs:
qui deum omnipotentem contempſit viuens. Quod
conſiderans Beatus bernardus in de medi. cap̄ 19.
Tu inquit domine deus iudex iuſtus ſignans quaſi
in ſacculo pecuniaꝫ obſeruaſti omnes ſemitas: ⁊ cū-
ctos greſſus meos dinumeraſti. tacuiſti et ſuper ſi-
luiſti. Patiens fuiſti: ſed ve michi demum loqueris
quaſi percutiens. Deus deoꝛum domine p̄ſtabilis
ſuper maliciam noui: quia manifeſtus venies. Noui
quia non ſemper ſilebis in conſpectu tuo exardeſcet
ignis. Et in circuitu tuo tempeſtas valida ingruerit.
Cum aduocabis celum de ſurſum et terram decer-
nere populum tuum. Ecce tot militibus tunc popu-
lum nudabuntur omnes mee iniquitates: tot agmini
bus patebunt vniuerſa ſcelera mea. Non ſolum ac-
tuum: ſed etiam cogitationum / ſimulqꝫ locutionum.
tot iudicibus inops abſtabo quot me p̄ceſſerunt in
opere bono. tot arguentibus confundar. quod michi
pꝛebuerunt vite exemplar: tot conuincar teſtib⁹ quot
me mouerunt pꝛoficuis ſermonibus ſeqꝫ imitandos
iuſtis dederunt actionibus. hec ille. Item idem ca. 3.
eiuſdem. Iuſticia inquit dei iudicare non poteſt niſi
quod merentur opera noſtra. Qui enim plus diligit
mundum q̄ꝫ deum: ſeculum q̄ꝫ clauſtrum: gulam q̄ꝫ ab
ſtinentiam: luxuriā q̄ꝫ caſtitatē: ſequetur diabolum ⁊
ibit cum eo in ſuppliciū eternum. quiſputas tunc me-

roꝛ erit. quis luctus? que triſticia? cum ſeparabuntur impij a conſoꝛtio ſanctoꝛum et a viſione dei. et tradē tur in poteſtate demonum et ibunt cum ipſis in ignē eternum.

¶ Cap. 32. de acerbitate dānationis eterne que nos pungit ad oꝛandum.

SEcundum pungitiuum coboꝛtans nos ad diuinam miſericoꝛdiam flagitandum eſt conſideratio acerbitatis eterne dānationis penarū inferni. de quo Bernā. in ſuis meditati. ca. 3. loquens de damnatis in inferno. O inquit doloꝛ ⁊ pluſq̄ doloꝛ ibi ſemper erunt ſine fine ibiq̄ʒ erunt in luctu ⁊ gemitu. procul quippe a beata patria paradiſi exulati cruciabuntur in gehenna perpetua. nunq̄ lucem viſuri nunq̄ refrigerium accepturi: ſed per mille milia annoꝝ cruciandi. nec inde vnq̄ liberandi. vbi nec qui toꝛquetur moꝛitur: nec qui toꝛquet fatigatur. ſic enim ibi ignis conſumit: vt ſe ſemper reſeruet. ſic toꝛmenta augentur vt ſemper renouentur: iuxta qualitatem enim culpe penam vnuſquiſq̄ʒ ſuſtinebit gehenne. et ſimili culpe rei ſui ſimilibus iungētur cruciādi. nihil aliud audietur niſi fletus ⁊ gemitus ⁊ ſtridoꝛes dentiū. nihilq̄ʒ videtur niſi vermes ⁊ laruales facies toꝛtoꝝū: atq̄ʒ teterrima monſtra demonioꝝ vermes crudeles moꝛdebūt intima coꝛdis. hinc doloꝛ atq̄ʒ pauoꝛ: gemitus: ſtupoꝛ: et timoꝛ hoꝛrens: ardebunt miſeri in igne eterno ineternum. et vltra in carne cruciabuntur per ignem et in ſpū per conſcientie vermē. ibi erit doloꝛ intolerabilis/ fetoꝛ incomparabilis/ timoꝛ hoꝛribilis/ moꝛs coꝛpoꝛis et anime ſine ſpe venie et miſericoꝛdie: ſic tamen moꝛientur. vt ſemper viuant ⁊ ſic viuāt vt ſemper moꝛiant̄: ⁊ ita aīa pctōris aut in inferno ꝓ peccatis cruciabit̄/ aut in paradiſo ꝓ ſuis bonis operibus collocabitur. nunc alteꝝ ex duobus eligamus/ aut ſemper cruciari cum impijs/ aut perpetualiter letari cum ſanctis. bonum ſiquidem et malū. moꝛs et vita. ante nos poſita ſunt. vt ad quod voluerimus manum extendamus.

¶ Cap. 33. de gaudijs paradiſi que nos mouent ad oꝛationem.

A TErtium pungitiuum cohoꝛtās nos ad diuinā miaʒ flagitādū eſt frequēs meditatio celeſtiū gaudioꝝ vt ſi toꝛmenta non terrēt inferni/ ſaltē inuitent premia gloꝛie paradiſi que ſunt omnium deſiderabiliuʒ. De qua materia ad preſens tria ſūt diſcēda: ſcilicet eiꝰ valoꝛ impreciabilis/ eius decoꝛ ineſtimabilis/ ⁊ eius honoꝛ inſuperabilis. ¶ Primo gloꝛie celeſtis valoꝛ eſt im-

1. preciabilis: quia vt dicitur Iſaye. 64. Oculus non vidit abſq̄ʒ te deus q̄ preparaſti expectātibus te. Itē 1. Coꝝ. 2. Oculus non vidit nec auris audiuit nec in coꝛ hominis aſcēdit q̄ ꝑparauit deus his qui diligūt illum. valoꝛ enim iſte celeſtis gloꝛie ex multis ꝑpēdi pōt. Primo ex hoc ꝙ deus ita care vendidit eam ſuis amicis ſpecialiſſimis. vñ petrus illam emit ꝑcio vite ſue in crucis patibulo moꝛiendo. Paulus vero illam emit caput ſuū ꝓ illa dando. et quaſi quilibet apoſtoloꝝ illam emit vitā ſuā ꝓ illa largiendo. immo ⁊ ipſemet xp̄s emit gloꝛiaʒ illā pro amicis ſuis precio ſui precioſiſſimi ſanguinis ⁊ vite: in ligno crucis moꝛiēdo. Et ex quo hec gloꝛia tātū cōſtetit xp̄o mercatoꝛi prudentiſſimo ⁊ ſuis prudentiſſimis a populis et amicis dei cariſſimis: patet ꝙ res maximi ⁊ impreciabilis ē valoꝛis. ⁊ ideo merito dicit apoſtolꝰ. 1. Coꝝ. 6. Empti eſtis precio magno gloꝛificate ⁊ poꝛtate deū in coꝛpoꝛe veſtro. Secundo valoꝛ illius gloꝛie perpendi poteſt ex hoc ꝙ ibi erit ſanitas abſq̄ʒ infirmitate. vnde pš. qui ſcilicet deus ſanat omnes infirmitates tuas. Tertio ibi erit iuuentus ſine ſenectute. vñ pš. renouabitur vt aquile. i. xp̄i iuuentus tua quia in etate chriſti. i. 33. annoꝛum ſemper manebunt electi. Ibi vt docet apoſtolus Epheſ. 4. dicens. Occurremus oēs in vnitateʒ fidei et agnitionis filij dei. in virū perfectum. i. menſuram plenitudinis xp̄i. Quarto ibi erit ſacietas ſine faſtidio. vnde pš. Saciaboꝛ cum apparuerit gloꝛia tua. Quinto ibi erit libertas ſine ſeruitute. vñ. Ro. 8. Creatura liberabitur a ſeruitute coꝛruptionis in libertate gloꝛie filioꝛum dei. Sexto ibi erit pulchꝛitudo ſine diffoꝛmitate. vnde Phil. 3. Refoꝛmabit coꝛpus humilitatis noſtre configuratuʒ coꝛpoꝛi claritatis ſue. Septimo ibi erit vita ſine moꝛte. vñ Yſaye. 25. precipitabit dominus moꝛtē in ſempiternum. Octauo ibi erit abundantia ſine indigentia. Unde Deutero. 8. rerum omniū abūdantia ꝑfrueris. Nono ibi erit pax ſine turbatione. Decimo ibi erit ſecuritas ſine timoꝛe. De iſtis enim duobus dicit̄ Iſa. 32. Sedebit populus meus in pulcritudine pacis et in tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Undecimo ibi erit cognitio ſine ignoꝛantia. vnde. 1. Coꝝ. 13. Uidemus nunc per ſpeculum in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Duodecimo ibi erit gaudium ſine triſticia. vnde Iohā. 16. Gaudebit coꝛ veſtrū ⁊ gaudium veſtrū nemo tollet a vobis. vnde dicit Augu. in de libero arbi. In celo eſt tanta iocunditas ꝙ ſi nō liceret in ea manere amplius q̄ vnius diei hoꝛa ꝓpter hoc ſolum innumerabiles anni huius mūdi pleni delicijs merito contēnerentur. vñ pš. Melius eſt dies vna in atrijs tuis ſuper milia. ¶ Secundo vt ſupradictū eſt celeſtis gloꝛia eſt decoꝛis ineſtimabilis. vñ Eccl. 43. 2.

Pulcritudinem cādoꝛis eius admirabit̄ oculus. vnde in illa celeſti gloꝛia videbunt electi diuinā maieſtatē B

⁊ claritatē ⁊ bonitatem. vñ. 1. Iohan. 3. Similes ei erimus ⁊ videbimꝰ eū ſicuti ē. Et ſicut dicit apoſtolꝰ. 1. Coꝝ. 15. Deus ſubiecit ſibi omnia vt ſit ipſe oīa in oībus. Super quo Iero. epiſtola. 57. ad admādum preſbiterum quid inquit ait apoſtolus vt ſit deus omnia in oībus hoc ſenſu capiendū eſt dñs ⁊ ſaluatoꝛ noſter nūc oīa nō ineſt oībus: ſed pars in ſingulis. Ubi gfa. In ſalomone ſapiētia: in dauid bonitas. in iob patiētia. in daniele cognitio futuroꝝ. i petro fides. ⁊ i paulo zelus. ⁊ in iohē virginitas: ⁊ in ceteris cetera. cum autē oim reruʒ finis aduenerit: tunc oīa in omnibus erit vt ſinguli ſanctoꝝ oēs habeant virtutes ⁊ ſic xp̄s totus in cunctis. hec ille. Cū igitur tunc videbimus deū ſicuti eſt ⁊ ipſe erit oīa in nobis. ptʒ ꝙ tunc videbimus deum in nobis ⁊ nos in deo ⁊ deum in creaturis ⁊ creaturas in deo. tunc enī coꝛpa electoꝝ erūt ſepties clarioꝛa q̄ modo eſt ſol. qđ ptʒ ex hoc ꝙ chꝛiſtꝰ dicit Mathei. 13. Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris mei: ſed teſte ꝓpheta Eſa. 30. Erit lux lune ſicut lux ſolis et lux ſolis ſeptempliciter ſupple clarioꝛ q̄ modo eſt ſol. tunc quilibet electus vere dicere poteſt illud Iſaye. 61. Gaudens gaudebo in dño et exultauit aīa mea: ꝙ induit me veſtimento ſalutis et indu-

mento iuſticie circundedit me. et nedū corpoꝝ noſtro
rum ſolis et lune pulcritudo taliter tunc augmenta=
bitur: ſed etiā oīm rerū deſiderabilium quarum dele
ctamur intueri pulcritudinē ſaltem ꝑ peccato caren=
tium. Ex quo experientia docemur homines multum
iam gaudent et delectant in pulcritudine quarūdam
rerum corruptibiliū quarū pulcritudo renouabit tūc
et erit quaſi incomparabiliter maior ꝙ nunc eſt. et pul
critudo oīm creaturarū tunc clariſſime reſplendebit
in deo. quale putas gaudium et qualis leticia erit tūc
pulcritudinem diuinam ſicuti eſt facie ad faciem cla=
riſſime cōtemplari? Certe vt dicit ſanctus tho. in de
veri. theolo. li. 7. ca. vlti. Ibi tot et tanta erunt gaudia
ꝙ omnes ariſmethici huius mūdi non ſufficiūt ea nu
merare. omnes geometrici nō poſſunt ea menſurare.
oēs grammatici: dialetici: et rethorici non poſſunt ea
ſermonibus explicare: quia teſte apoſtolo. i. Cor. 2.
Oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs
aſcendit q̄ preparauit deus diligentib⁹ ſe. gaudebūt
enim ſancti ſupra ſe de viſione. infra ſe de celoꝝ et alia
rū creaturarum corporaliū pulcritudine. intra ſe de
ꝓprii corporis et anime glorificatione: extra ſe et iuxta
ſe de ſanctoꝝ angeloꝝ et hominum ſocietate. hec ille.
Ibi electi habebunt maiorem ſapientiam pulcritudi
nem velocitatē fortitudinem vite longeuitatē et diui
tiarum celeſtium abūdantiam ꝙ cor humanū in hac
vita ſufficit cogitare: quia intātū ꝙ ſicut dicit ſanct⁹
tho. vbi pri⁹ ibi reputabitur ſtultitia ſapiētia ſalomo
nis. ibi eēt difformitas pulcritudo abſalonis. ibi eſſet
tarditas velocitas aſaelis. ibi debilitas iudicaretur
fortitudo ſampſonis. ibi eſſet mortalitas longa vita
matuſale. ibi paupertas eſſet regnum ceſaris augu=
ſti. hec ille. Unde augu. in de ſpecu. humana miſerie.
ibi inquit pulcritudo ſanctorū erit vt ſolis claritas q̄
totum mūdū illuminat. velocitas eorum erit talis vt
ꝙcito oriens ſol occidentem ſuo radio tangit tancito
ab oriente in occidentē venire poſſunt et ꝙcito oculus
ſe eleuās viſum ad celū dirigit. tancito de celo ad ter
ram. de terra ad celuz relabi poterunt. nēpe eorum ta
lis erit valētia vt ſi montes et omnē molez terre pede
vertere vellent valenter poſſent. Illorum talis erit
libertas vt omnia aſtantia penetrare poſſent et nulla
creatura eos retinere queat. ſaulus eoꝝ talis eſt ꝙ ſi
quis tēptaret eos percutere ferro nō plus poſſet eis
nocere ꝙ nunc radium ſolarem ſecare. diuturnitatē
vite habebunt vt ipſi quos mors et dolor fugiūt impꝑ
petuum viuent. ſcientia eoꝝ talis erit vt pterita pre=
ſentia et ſi qua ſint futura perfecte ſciant. hec ille. Im
mo ſicut dicit ſanctus Tho. vbi prius. ibi nihil obeſt
nichil deeſt: nichil afluit: nichilqꝫ defluit extra quod
optatur. nichil vltra quo faſtidiat. Quod conſiderās
beatus anſelmus in ſuo proſologio ſiue colloquio ſic
ſcribit. quid inq̄t per multa vagaris homuntio querē
do bona anime tue et corporis tui. ama vnum bonū in
quo ſunt oīa bona et ſatis eſt. q̄d amas caro mea. q̄d
deſideras anima mea: ibi eſt quicquid amatis et q̄cq̄d
deſideratis. Si delectat pulcritudo fulgebunt iuſti
ſicut ſol. ſi velocitas an fortitudo aut libertas corpo=
ris tui cui nichil obſiſtere poſſet. ibi erunt ſimiles an
gelis dei: quia ſeminatur corpus animale ſed ſurget
corp⁹ ſpūale ſi lōgua et ſalubris vita. ibi ſanitas eter
na et vita. qꝛ ibi iuſti inꝑpetuū viuent: ſi delectat ſacie
tas. ibi ſaturabuntur iuſti cū apparuerit gloria dñi: ſi
melodia. ibi angelorū chori cōcinunt: ſi ſapientia. ibi
ipſa dei ſapiētia oſtendet eis ſeipſam et dabit eis af=
fluenter ſapientiā et intellectū. ſi amicitia. ibi diligent

deū plus ꝙ ſeipſos: et inuicem tanꝙ ſeipſos: quia illi
plus illum et ſe inuicez ꝑ illū diligerēt. et ille ſe et illos
per ſeipſum. ſi concordia. ibi omnib⁹ illis vna volun=
tas: qꝛ nulla ibi erit niſi dei volūtas. ſi poteſtas qua=
ſi omnipotentis erūt ſue voluntatis: ſicut et de⁹ volū
tatis ſue. Nam ſicut de⁹ poterit q̄cquid volet per ſe
ipſum ita poterunt illi q̄cquid volent ꝑ illū: qꝛ ſicut il
li non aliud volunt ꝙ quod ille volet: ita et ille nollet
quicquid illi nollent et qđ ille nollet non eſſe poterit ſi
honorem et diuitias deſiderent. deus ſeruos ſuos et
fideles ſupra multa conſtituet immo filij dei et dij. vo
cabuntur: et erunt: et vbi erit filius dei ibi erūt et illi. ſi
vera ſecuritas certe ita ſecuri erunt predicta gaudia
ſiue predicta bona ſibi nunꝙ et nullatenus de futuro
ſicut ſecuri erunt ſe nūꝙ ſua ſpontanea volūtate illa
amiſſuros vel ſicut ſecuri erunt deū dilectorē illa ni
ꝙ a ſuis dilectoribus ablaturū. vel ſicut ſecuri erunt
nichil potētius inuitis deo et illis poſſe illos a ꝑdi=
ctis gaudijs ſeparare. gaudiū vero quale et ꝙtuz eſt
vbi tale et tantum bonū eſt. ſed o cor humanū et cor in=
digens et cor erūnis expertum. cor te inuito erūnis
obrutū: ꝙtum gauderes ſi his omnibus abundares.
interroga intima tua ſi capere poſſunt gaudiū ſuum
de ſua tanta beatitudine. et certe ſi quis ali⁹ quē omni
no ſicut teipſū diligeres eandē haberet beatitudinē
duplicaret gaudium tuū: qꝛ nō min⁹ gauderes ꝑ eo
ꝙ pro teipſo. Si vero duo vel tres vel multo plures
idipſum haberent tantundem ꝑ ſingulis ꝙtum ꝑ te
ipſo gauderes: ſed ſingulos ſicut teipſum diligeres
Ex quo patz ꝙ in illa ꝑfecta caritate innumerabilium
angelorū ſctōrum et hominū vbi nullus minus diligit
alium ꝙ ſeipſum nō aliter gaudebit q̄ſqꝫ ꝑ ſingulis
alijs ꝙ pro ſeipſo. ſi igitur cor hominis de tanto ſuo
bono vix capet gaudiū ſuum. quomodo putas capax
erit tot et tantoꝝ gaudioꝝ. et inſuper ex quo ꝙtū quis
diligit aliquez: tm̄ de bono eius gaudet. ideo ſicut in
illa ꝑfecta felicitate vnuſquiſqꝫ pl⁹ amabit ſine com=
paratione deum ꝙ ſeipſum et oēs alios ſecū: ita plus
gaudebit abſqꝫ extimatiōe de felicitate dei ꝙ de ſua
et omnium aliorum ſecū ſanctoruz felicitate ſicut de
ſua. Ex quo ſic deum diligent toto corde tota mente
tota anima vt totum cor tota mens et tota anima non
ſufficiat dignitati illius dilectionis. cōſtat ꝙ ſic gau=
debunt toto corde tota mente et tota aīa vt totuz cor
tota mens et tota aīa non ſufficiat plenitudinez illius
gaudij comprehendere. hec Anſelmus. Et huic con=
cordat alludens btūs Bern. in de medita. ca. 12. Om=
nes inq̄t delectemur in deo cuius aſpectus pius fa=
cies decora eloquium dulce delectabilis eſt ad viden
dū/ ſuauis ad habendum/ dulcis ad fruendū: ipſe per
ſe placet et ꝓpter ſe ſufficit ad premium ſufficitqꝫ ad
meritum nec extra illum quicꝙ aliud q̄rit: qꝛ totū in
illo q̄ritur quicq̄d deſideratur ſemp libet illū aſpice=
re. ſemper libet illū habere. ſemper in illo delectari et
in illo perfrui et in illo coruſcatur intellectus et puri=
ficatur aſpectus ad cognoſcendū et diligendū verita
tē et hoc eſt totū bonū hoīs: ſcz noſcere et amare ama=
torē ſuū q̄ ergo inquit Bern. Augent nos victorū ſi=
tire abſinthiuz huius mūdi ſeq̄ naufragiū vite laben
ti pati īfortuniū et impie tyrānidis ferre dominium: et
non magis conuolare in ſanctoꝝ felicitatem et ange=
lorum ſocietatē et ad ſolennitatem ſuperne leticie. et
ad iocunditatē cōtemplatiue vite vt poſſumus intrā
re in potētias dñi et videre ſuper abundantio diuitias
eius. vbi vacabimus et videbimus glorie decorē ſan
ctoruz ſplendorum: et regie poteſtatis honorē. vbi cor

gnoſcemus patris potētiā: filij ſapiētiā: ⁊ ſpūſſancti benignitatē ⁊ clemētiam: ⁊ ita habemus cognitionē illius ſumme trinitatis. nunc corpora p corpora videmus: et imagines corporū ſpū cernimus. tunc vero ipſam veritatem puro mētis intuitu videbim⁹. O beata viſio videre deū in ſeipſo. videre deū in nobis ⁊ nos in ipſo. O felix iocunditas et iocunda felicitas quicqd deſideremus totū habemus. nihil amplꝰ deſiderantes ⁊ quicquid videbimus amabim⁹ ipſo amore beato. hec ille. Hec conſiderans beatus Augu. in de ſpecu. hūane miſerie ſic ſcribit. O homo inquit laborās terrenā gloriā querēdo vanā ⁊ lubricā gloriaȝ tibi arridentē ⁊ fallaciter blandientē appetēdo ſi poſſet fieri vt in cor tuū aſcenderet qualis ⁊ q̄ta ſit vera gloria celeſtis: omne quod nunc in mundo glorioſum eſt ad cōparationem illius glorie q̄ ventura eſt quaſi nihil tibi videretur omnino. Nā gloria illa tāta eſt ꝙ quicquid de ipſa cogitari vel eſtimari pōt min⁹ ipſa eſt immo ad eā nichil eſt. bona autē regni celeſtis dicere/ vel cogitare/ vel intelligere vt ſunt nullus poteſt carne veſtitus. vñ ſcriptū eſt. oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcēdit que preparauit de⁹ diligētibus ſe. Que autē lingua dicere q̄s ſenſus cogitare vel que mēs poteſt eſtimare q̄te ſunt glorie deū pñtem ſemp habere/ videre/ ⁊ ſemper poſſidere. cuius pulcritudinē mirant angeli. cuius imperio ſuſcitantur mortui. cuius lux tantū ſolē obſcurat vt in eius apparitione nullam habeat claritatē. cuius preſentia ſi in inferno appareret ⁊ habitatorib⁹ ſuis cōtinuo pñs eſſet infernus in amenū cōuerteretur paradiſum. ſequamur igit̄ p̄cepta nobiliſſimi regis donec veniamus ad vrbē regiam in qua ipſe ſeruat dilectis ſuis gloriam in qua qui minus erit. maioreȝ ſine dubio habebit gloriam q̄ ſi haberet totū regnū mundi ⁊ ſi eſſet in eternū. hec ille. Sed ve homini illi qui pro delectatione momentanea tot ⁊ tanta gaudia admittit eterna: ſȝ certe cauſa quare miſeri pctōres predictā felicitatē paruipendentes mundi vanitatibus ⁊ carnis voluptatibus adherentē. vt videtur: quia magis diabolo q̄ deo cōfidunt qđ pȝ ex hoc ꝙ ſi res venalis exponeret̄ venditioni inter duos emptores quorum vnus offerret multū p illa ⁊ alius parū ſi venditor habet fiduciā in illo qui multū offert ſibi rē ſuam reſeruaret venalē. Sed ſpiritualiter loquendo ſcđm Augu. 13. de ci. ca. 8. In tentatione homines exponit aīa venditioni et diabolus offert p ea modicam ⁊ momētaneā delectationē ⁊ breuiſſimā tranſitoriā mūdi
D vanitatē de⁹ vero p ea offert bonū infinitū ⁊ gaudiuȝ ſine fin. permāſurū: ſed ex quo quaſi omnes homines oblatū diuinū paruipēdentes oblatū diaboli auidiſſime ⁊ gaudenter acceptant. nonne manifeſte videtur illos magis diabolo q̄ deo confidere. vñ Augu. in de ſpeculo humane miſerie ſic inquit. Et ade primo homini minatus erat deus mortē ſi guſtaret de fructu ligni vetiti. Ille ait ſerpens antiquus. Abſit inquit nequaq̄ morte moriemini. crediderunt magis ſerpenti q̄ deo: ſed inuenerūt verū eſſe quod minat⁹ erat de⁹ ⁊ falſum quod pmiſit diabolus. hec ille. Sed contra tales q non credentes deo taȝ ſtulte aīas ſuas diabolo vendunt. ſic ſcribit Beatus Bern. O inquit q̄ infelix infelicitas/ q̄ lugenda peruerſitas: q̄ inſipiens xpianus aīam ſuam q̄ xps ſuo proprio ſanguine redemit diabolo vendit pro modica momentanea delectatione. et cito perit quod delectat: ſȝ in eternū remanet quod cruciat ⁊ ꝙ reſiſtētia i huiuſmodi tētatione fit ex fiducia in deo. pȝ Dan. 13. de ſuſanna que poſita in tentatione per duos malos ſenes iudices expoſuit ſe periculo mortis magis q̄ tentationi ſuccūberet cuius cā ibidē exprimitur vbi dr̄. Cor eīn ei⁹ erat fiduciā hñs in dño: ⁊ ideo merito dicit̄ puer. 3. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo. Tertio vt 3
ſupra dictū eſt illa celeſtis gloria eſt honoris inſuperabilis: qđ pȝ de triplici cauſa. Primo ꝙ ibi omnes ſancti erunt iuxta illud Luce. 12. Cōplacuit patri veſtro dare vobis regnum. Item Mathei. 25. Venite benedicti patris mei ⁊ pcipite regnum qđ paratū eſt vobis ab origine mundi. Item appoca. 22. Serui eius: id eſt dei ſeruient ei ⁊ videbunt facieȝ ei⁹ ⁊ nomē ei⁹ in frontib⁹ eoꝝ et nox vltra nō erit ⁊ nō egebūt lumine lucerne neq̄ lumine ſolis q̄r dñs deus illuminabit eos ⁊ regnabunt in ſecula ſeculoꝝ. Scđo quia ibi omnes ſancti erunt filij dei cariſſimi ⁊ heredes. vnde Rom. 8. Sumus filij dei: ſi autem filij et heredes: heredes quidem dei coheredes autem chriſti. Item. 1. Iohā. 3. Videte qualē caritatem dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur ⁊ ſumus propter hoc mundus nō nouit nos quia nō nouit eū. cariſſimi nunc filij dei ſumus. ⁊ nondū apparuit nobis quid erimus: ſcimus q̄m cū apparuerit ſimiles ei erimus q̄m videbimus euȝ ſicuti eſt. Tertio ꝙ oēs ſancti ibi erūt quaſi dñi. vnde puer. 17. Seruus ſapiens dñabit̄ filijs ſtultis. Et dñabunt eoꝝ iuſti in matutino. i. in matutino diei lucis eterne. vñ tūc iuſti habebūt dominiū ad qđ predeſtinauit et cōſtituit eos deus. de quo Sap. 9. Conſtituiſti hoīem vt dñaretur creature que a te facta eſt. vñ in illa gloria pfecta tanq̄ veros dños altaruȝ creaturarū ipſe xps i perſona ſua propria eos honorabit dicente euangeliſta Luce. 12. Amē dico vobis ꝙ precinget ſe et faciet eos diſcumbere et trāſiēs miniſtrabit illis. ⁊c.

Cap. 34. de quarto pungitiuo ad orandū quod eſt doctrina de dei miſericordia.

QUartum pungitiuum cohortans nos ad diuinam miſericordiam flagitandum eſt conſideratio ꝙ preter predictas miſerias iugiter meditēdas ac īfernales acerbitates ⁊ celeſteſq̄ leticias ſedule cōtēplādas neceſſaria eſt doctrina de dei miſericordia ne mēs pigra timore ⁊ amore intrinſeco ad orandū electa ex deſperatione nūc attrahētis fit torpida cōſiderem⁹ igit̄ imēſitatē mīe dei reſpectu cuius ſatis parua eſt tota noſtra miſeria ⁊ omnis p̄tēſa cauſa deſperandi faciliter diſperibit. cū eīn miſericordia dei ſit voluntas dei releuantis miſerum a ſua miſeria: pȝ ꝙ illa miſericordia deo intrinſeca eſt eterna ⁊ cuȝ ex ope miſerationis non minuitur. ſequitur ꝙ eſt in infinitū extenſior q̄ creature miſeria. Aliter enim opere miſerendi poſſet diminui diuina miſericordia. ⁊ deus deuenire omnino immiſericors quod dementis eſt dicere cū deus mutari nō poterit: iuxta illō Malach. 3. Ego domin⁹ ⁊ nō mutor. Non enim eſt magis miſericors poſt incarnationem q̄ fuit ante: licet ope miſericordie magis efficiat. ſicut non fuit potentior ante incarnationē q̄uis tūc oſtendebat ampliora ſigna ſue potentie. quo conſiderās pphetа. Miſericordia inquit dñi ab eterno ⁊ vſq̄ in eternum ſuper timentes eū. Item miſericordia dei extendit ſe ſuper quālibet creaturam ſicut et ſufficeret ſi in infinitum maior q̄ eſt foret vniuerſitas creature igitur eſt ſiro: A

pliciter infinita. Aſſumptum ptz ꝑ hoc ꝙ ex virtute paſſionis chriſti tot⁹ mundus miſericorditer meliorabatur. ſicut ex peccato p̄imi parentis nequiter peiorabat vtrobiq; el relictū eſt lignū humane miſerie. Et ideo ꝓpter cuiuſlibet partis mundi imꝑfectionez periret homo ꝑ ſuo perpetuo: niſi deus illas miſericorditer releuaſſet: ⁊ id ſignāter dicit ꝓpheta. Miſerationes eius ſup oīa opera ei⁹. ⁊ alibi. Miſericordia dn̄i plena eſt terra. qs queſo igit vel infidelis cōſiderās quomodo deus plenus eſt mīa cū nō pōt ampliorē acquirere? Conſiderans inſuper ꝙ capacitas ſue mīe ſit in infinitum maior ꝙ̄ capacitas noſtre miſerie: deſideret de tam pleno fonte ſi voluerit deguſtare. Item ex operibus trinitatis / ⁊ ſpecialiter ex redemptione humani generis: poteſt accipi ſpes diuie mīe ab effectu. quomodo queſo poſſet patētius ſignuz miſericordie infinite oſtēdi / ꝙ̄ cum tota natura humana foret deo ratione peccati grauiſſimi inimica / reconciliare nos ſibi per paſſionē / crucifixionem / ⁊ mortem turpiſſimā ſui vnigeniti filij? ſic ꝙ de⁹ nichil poteſt odire niſi ratione peccati: ꝓpter ineffabilē dilectionē qua noſtraz dilexit naturā / ipſam induit: ⁊ cū ipſa peccata noſtra cum vnigenito ſuo crucifixit. lacerauit enim ⁊ deſtruxit cyrographuz pcti vt loqtur apoſtolus Col. 2. Cū enim natura ſit peccans ex ſe: nō potuit recociliari ſine ſatiſfactione: qꝛ ante peccatū intantū debuit ꝙ̄tū potuit. nec reconciliari potuit ſine ſatiſfactione: ideo ꝓpter inuincibilitatē infinite iuſticie trāſuerberauit deus peccatum nature gladio pene: ⁊ in ꝓprio filio et in matre eius benedicta. non ꝙ illi peccauerūt in perſonis ꝓprijs: ſed ꝙ natura cōis defecit que eſt vbi eſt aliqḋ eius ſuppoſitū: ⁊ eadē natura in ſuppoſito dei filij ſatiſfecit: quia ſecūda ꝑſona in diuinis q̄ ante peccatū / deo nullū ſeruitium debuit. ad tn̄ ſeruiendū ſe humiliauit ꝙ̄tum primus parens ſeipſum etiam preter ſe ſuperbiēs exaltauit. vn̄ Phil. 2. ſcribitur. Semet ipſum exinaniuit formam ſerui accipiens. Quāta ergo fuit ꝓſumptio hoīs ad deum vſurpando non obedientiam qḋ ſoli deo eſt propriū: tāta humiliatio dei ad hominem aſſumendo ſeruilitatem: qḋ ſoli creature eſt ꝓpriū. Sic igitur pius pater carnē verberat vt leo indomitus caſtigetur. Cum igit nō poteſt eſſe perſonarum acceptio apud deum: ptz ꝑ locuz a maiori ꝙ nulli eſt materia deſperandi: niſi gratis velit diffinire cum diabolo voluntarie obſtinato. Ad tantuz ſe qḋē extendit miſericordia dei vt neminez dānatum punire poteſt: niſi miſericorditer. qḋ aliq theologi vocant punitionē citra cōdignū: qꝛ dat dānatis eſſe et multa ſequentia beneficia preter eorū meritum ex gr̄a. Predictarū itaq; miſeriarū in hominis ingreſſu / ꝓgreſſu et egreſſu / aſſidua meditatio: et penarū infernalium leticiarū ꝗ ac gaudiorꝫ celeſtiū attēta cōtēplatio: nec non ⁊ diuine miſerationis ꝑfecta cōſideratio eſt antidotum: hoc eſt medicina pungens vt aſpiret deuota oratio vnde inter cauſas alias quare orationes negligimus / credo ꝙ iſta eſt precipua ꝙ peccato cecati inſideliter noſtras miſerias ignoramus ⁊ pericula. quis q̄ſo videns oculo corporali cuneū hoſtiuz vel aliud periculū imminere cui non poſſet ſine adiutorio aſſiſtētis reſiſtere: non obſecraret obnoxius atq; ſollicite potētē aſſiſtentē man⁹ adiutrices apponere? Quis inſuper laborans ab intrinſeco infirmitate grauiſſima ſperans de remedio poſſibili / non imploraret ſubſidium? Quotidiana experientia docet neminē poſſe cū illis paribus auxiliū non rogare. ideo cū ſim⁹ tot miſerijs / tot periculis ⁊ tot atrociſſimis hoſtibus intrinſecus ⁊ extrinſecus vndiq; circunſepti: et tamen ab implorando auxilio ſic obmuteſcimus. qd poſſet mutitatem iſtam cauſare: niſi ꝙ periculū nobis imminens non videmus? carnis itaq; voluptas inducens ſomnum letiferū facit nos predicta ꝑicula obliuiſci. Deuſq; huius ſeculi excecans mentes infideliū velamine ſui ſupcilij impedit ſupbos iſta ꝑicula intueri. Demūq; mamona iniqtatis ſtupefaciens ſenſus hominū facit nos ꝓdictas penales miſerias ⁊ ꝑicula nō ſentire: ⁊ ſic ſpiritualis morbus litargiēs / tela oculi claudens / ⁊ ſtupor ſenſus interioris faciunt nos etiā nec deū nec ꝓprium ꝑiculum formidare: ſed faciē mētis ſubtiliſſime a noſtro ſaluatore auertere. de qua auerſione loquitur ſcriptura. 3. Regū. 11. Iratus eſt dominus ſalomoni eo ꝙ auerſa eſſet mens eius a domino deo iſrael.

Cap. 35. In quo oſtenditur quomodo oratio dicitur precioſa propter aliquas cauſas ibidem poſitas.

HAbito ꝓſugitiuo multiplici cohortante hominem ad orandum: reſtat nunc particulatim materiam orationis vlterius declarare. In qua materia quattuor ſunt principaliter declaranda. Primum eſt de oratiōis virtute. A. Pro quo notandū ꝙ orationis virtus multiplici de cauſa dici pōt p̄cioſa. 1. Primo qꝛ inter oēs virtutes ſiue ſacrificia q̄ deo offeruntur: quaſi potiſſimū eſt deuota oratio. Unde Criſoſto. omel. 9. ope impfe. Uis inquit ſcire ꝙ̄ precioſa eſt orō. nulla iuſticia thymiamati aſſimilat: niſi oratio ſola ſicut in reuelatione Iohis oſtēditur quomodo magn⁹ angel⁹ ante cōſpectū altaris proceſſit hñs in manu ſua thuribulum incēſi odoramētorū ⁊ dictū eſt ei. iſte ſunt orationes ſctōꝝ ſicut thymiama bene cōfectum delectat hoīez odorantem: ſic oratio iuſti ſuauis eſt ante deū. Uis aūt ſcire dignitatem orationis. mox vt de ore proceſſit ſuſcipiunt eam angeli manibus ſuis / ⁊ offerūt eam ante deū: ſicut dicit angelus raphael thobie. Ego ſum qui orationem tuam obtuli deo. vis autem ſcire virtutez orationis. Oratio triū puerorꝫ fecit vt ignis ardens non aduteret eos ſed delectaret vt flamma qdē m videref in ſpecie: vmbraculū autē eſſet ſuo opere. Hec ille. ⁊ huic cōcordat beatus Ber. ſup can. ſerm. 7. Credimus inqt ſanctos angelos aſtare orantibus et offerre deo ꝓces et vota hominū: vbi tn̄ ſine ira ⁊ diſceptatione leuari puras manus perſpexerint: probat hoc angelus ad thobiā dicēs. Quādo orabas cū lacrimis ego obtuli orationē tuā deo. hec ille. Item Guil. par. in ſumma ſua de virtutibus parte. 3. tractatu de iuſtic. ca. 9. Fiduciam inquit ad impetrandum qḋ in oratione petimus preberet nobis ipſa dignitas angelorꝫ oratiōes noſtras deo offerentium. vn̄ Thob. 12. dicit angelus thobie. Qn̄ orabas cum lacrimis et ſepeliebas mortuos ego obtuli orationes tuas domino. nō dꝫ homini eſſe onerosum exēnium illud deo mittere qḋ angelus nō dedignatur ei deferre: immo ⁊ qḋ pl⁹ eſt ipſemet xp̄s homo ſacerdos ſumm⁹ orationes deuotorū offert deo prī: quod figuratur in hoc ꝙ diacon⁹ thuribulū offert ſacerdoti: ⁊ ſacerdos deo thurificat. Sic chriſtus orationes eccleſie deo patri preſentat: que pſentatio multum facit eas valere: quomodo ergo a

deo patri: cōtēnere: quod ei a tanto mediatore pre
2. ſentatur. hec ille. ¶Secundo orationis virtus dici
poteſt precioſa pro eo q remediū eſt cōtra viciorū olim
tentamenta. vnde Iſid. in de ſummo bono lib.3.ca.7.
Hoc inq̄t eſt remediū eius q̄ viciorum tentamentis
exeſtuat: vt quotiens quolibet tangitur vicio totiens
ad orationem ſe ſubdat: q2 frequēs oratio viciorū im-
pugnationem extinguit. Vñ dicebat magnus cantor
pariſien. Cui moleſtat luxuria vel huiuſmodi: certum
numerum genuflexionum cū letania ſibi conſtituat:
q2 oratio demones fugat. vñ Mathei.17.et.Mar.9.
Hoc gen9 demoniorū in nullo poteſt exire: niſi in ora
tione z ieiunio. vnde ſicut delectatio luxurie carnē
inflammat: ita oratio demones incēdit. Unde clama
bat quidā demonio plenus Bartholomee apoſtole
dei incendūt me orationes tue. Et ſubdit Iſido. vbi
prius. Cū inq̄t quis orat / ſpiritum ſanctū ad ſe aduo
cat. at vbi venerit confeſtim tentamenta demoniorū
que ſe mentibus humanis immergunt: preſentiā ei9
ferre non ſuſtinentes effugiunt. hec ille. Itē Ber. in
de meditationibus ca.7. Nichil inq̄t in hac vita dul-
cius ſentitur. nihil auidius ſumitur. nihil ita mentē ab
amore mundi ſeparat. nichil ſic animū contra tētatio
nes inimicorū roborat. nichil ita hominē excitat z ad
iuuat ad omne opus bonū z ad oēm laborē perfectum
ſicut oratio. hec ille. Item legitur.1.Regū.16. q cum
ſpūs malus arriperet ſaulē: tollebat dauid cytharam
z percutiebat z ſaul leui9 ferebat. Iſta cythara vt di-
cit canon nichil aliud eſt niſi deuota oratio. pulſet er
go dauid pro populo: id eſt ſancta eccleſia et viri for-
tes in fide. Dicit enim Criſo. in ſerm. reuerſionis de
exilio: q oratio eccleſie fregit petri vincula z carcerē.
oratio Stephani pduxit paulum ad fidē. Unde dicit
Aug. in epiſtola ad vincētium donatiſtā / q ſi ſtepha-
nus pro paulo non oraſſet eccleſia nunq̄ beatum pau-
lū doctorē habuiſſet. Quantū enim valet oratio eccle
ſie patet in figura Exo.17. vbi legitur q q̄diu Moy
ſes leuauit manus ſuas orando ad dñm pro filijs iſra-
iſrael vincebat. ſi vero vel modicum manus remiſiſ-
ſet: vincebat amelech. In ſignum q q̄diu eccleſia de
bite orat pro populo ſubdito. contra inimicos ſpūales
populus eius preualebit: z meli9 in omnib9 bonis ope-
ribus expediet. vnde Leui.4. Orante pro eis ſacerdo
te ppicius erit dñs. Item Iero. z ponit in caū. di.36.
Si quis vult. Moyſes inquit ad bella non vadit: non
pugnat contra inimicos: ſed quid facit? orat: et dum
orat vincit populus eius. Si relaxauerit z dimiſerit
manus populus ei9 vincitur z fugatur. Oret igitur
ſacerdos eccleſie indeſinenter vt vincat populus qui
ſub ipſo eſt / hoſtes inuincibiles amalechitas qui ſunt
demones impugnantes eos qui volunt pie viuere in
chriſto. hec ille. Item magiſter hyſto. dicit / vel Ale-
xander rex pagan9 oratione iudeos incluſit inter mō
tes caſpios. ſi ergo ad preces pagani regis deus tan
tum fecit: multa plura faciet ad preces fidelis xpiani
3. ¶Tertio. dici poteſt precioſa orationis virt9 q2 ma-
las deprimit cogitationes. vñ Auguſti. in epiſtola ad
Iulianū comitē. Si inquit cogitationes huius ſecu-
li male z ſordide turbāt cor tuum / z cogūt illicitū ali-
quid perpetrare: per oratiōes puras z vigilias ſanctas
depellentur ab anima tua. oratio nāq3 gladius eſt mu-
nimen anime. Per orationes puriſſimas omnia nobis
vtilia a deo tribuuntur: z cuncta noxia effugantur. et
ne diutius de hoc diſputem vel immorer: ſicut ex car
nalibus eſcis aliter caro: ita ex diuinis eloquijs z ora
tionibus interior homo nutritur z paſcitur. Hec ille

¶Quarto orationis virtus dici poteſt precioſa pro 4.
eo q orare eſt occupatio maxime lucratiua. vñ ora-
tione omni tempore poteſt homo lucrari: ſcz in hye-
me / in eſtate / in ſereno. z in pluuiali tēpore: nocte / die /
in diebus feſtiuis / z ferialibus / in infirmitate / et in ſa-
nitate / in iuuentute / z in ſenectute / ſtando / z eundo: in
domo / z extra domum: immo z q̄nq3 vna hora plus lu
cratur vir9 homo orando: q̄ oēs mundani mercatores
mille annis in negociando. Hec etiā vt dicit Guil. par.
Plus aliquando vetula iuſta acq̄rit de celo vna hora
orando: q̄ mille milites peccatores armati contra ho
ſtes corporales preliando: q2 deuota oratione acq̄rit
homo regnū celorū. ſicut exēplū habemus Lu.23. de
latrone in dextro latere xpi pendente: qui deū deuo-
te orando dixit. Memento mei dñe dum veneris in
regnum tuum. cui ſtatim dixit xps. Amē dico tibi ho
die mecum eris in paradiſo. ¶Quinto. orationis vir- 5.
tus dici poteſt precioſa eo q orare opus quaſi maxi-
mū eſt honoris. nōne enim magnus honor eſſet paupe
ri ſi haberet tantā gratiā a rege ſuo terreno q fami-
liariter quotidie quotiens vellet poſſet ſecū loqui: et
rex domeſtice et amicabiliter ipſum alloqueret: ſed
cū oramus nos ipſi cū deo loq̄mur. cum vero legim9
deus nobiſcum loq̄tur. vñ Iſido. in de ſummo bo. lib.
3.ca 8. Qui inquit vult cum deo ſemper eſſe: frequen-
ter debet orare: frequenter legere. nam cū oram9 ipſi
cū deo loquimur. cū vero legimus deus nobiſcū loq̄-
tur. ¶Sexto. orationis virtus dici poteſt precioſa pro 6.
eo q infirmitates tam mentis q̄ corporis multotiēs
ſanat z vitam prolongat. Iacobi.5. Oratio fidei ſal-
uabit infirmū z alleuiabit eū dominus: z ſi in pctis ſit
dimittentur ei. et ideo merito dicit ſcriptura. Eccl.
38. In tua infirmitate ne deſpicias teipſum: ſed ora-
bis deum et ipſe curabit te. Unde.4. Regum.20. et
Eſaye.38. legitur q egrotauit rex ezechias vſq3 ad
mortem: et introiuit ad eum Eſaias filius amos pro
phete. z dixit ei. Hec dicit dñs diſpone domui tue:
q2 morieris z non viues. z conuertit ezechias faciem
ſuam ad parietē / z orauit ad deū z dixit. Obſecro do-
mine memento queſo quomodo ambulauerim coram
te in veritate z in corde perfecto: z quod bonum eſt
in oculis tuis fecerim. z fleuit ezechias fletu magno
z factum eſt verbū dñi ad Eſaiā dicēs. vade z dic eze
chie. hoc dicit dñs deus dauid patris tui. audiui ora
tionem tuam z vidi lacrimas tuas. ecce ego adijciam
ſup dies tuos quindecim annos: z de manu regis aſ-
ſyriorū eruā te z ciuitatē iſtā: z ptegā eam. ¶Septi 7.
mo. orationis virt9 dici pōt precioſa pro eo q oratio
liberat a mundano opprobrio: et de mortis corpora-
lis periculo. vt patet Thobie.3.z.8. de thobia z ſara
raguelis filia. Item Dan.13. de ſancta ſuſanna. Item
heſter regina oratione meruit populum ſuum a mor
te liberare: z eorum inimicum Amon regis imperio
patibulo habere peremptum: vt pz heſter.14. Item
āna vxor elchane oratione liberata ē de ſterilitatis op
probrio: z cōcepit z peperit ſamuelē pphetā eximiū
dñi. vt pz.1. Regum.1. ¶Octauo orationis virtus di 8.
ci poteſt precioſa: q2 a perſecutoribus liberat: z in bel
lo corporali victoriam obtinet. vñ oratione iacob libe
ratus eſt de perſecutione eſau fratris ſui. Ut patet
Gen.33. In oratione manaſſes liberatus eſt de carce
re et de compedibus regis aſſyriorū: z reſtitutus eſt
ad regnum ſuum. vt patet.2. Paral.33. Item quando
Ioſue cum exercitu ſuo pugnaret contra amelech.
Moyſes aſcendit in verticē montis: z cū leuaſſet ma-
nus ad deum orando vincebat ioſue: ſed q̄n paululum

ceſſauit ab orõne vincebat amelech. vt pꝫ Exod. 17.
Itẽ ad orationẽ Ioſue ſteterũt ſol et luna donec vici
ſceretur ſe deꝰ de inimicis ſuis. ſtetit eñ ſol in medio
celi/et non feſtinauit occumbere ſpacio vnius diei. nõ
fuit añt ante/nec poſt/tã lõga dies. vt dicitur Ioſue.
10. Item Iudas Machabeus cõmiſſurus bellũ cum
inimicis/orauit: et victoriã obtinuit. vt pꝫ. 1. Macha.
3. 4. ⁊. 8. cap. Item. 2. Macha. 8. ⁊. 15. ca. ⁊ multis alijs
locis. ſed in duobus bellis precipue. nõ eñ legitur eũ
oraſſe pmo contra regem Anthiochũ eupatorem: et
tunc in bello cecidit. vt patet. 1. Mach. 9. Item Iona
thas videns ꝙ oẽs exceptis paucis exercitus ſui de=
reliquerunt eũ pugnantem contra alienigenas ſcidit
veſtimenta ſua et orauit ad dñm: ⁊ poſtea victoriã ob=
9. tinuit glorioſam. vt patet. 1. Mach. 11. ¶ Nono oratio
nis virtus dici põt precioſa: pro eo ꝙ oratio celũ clau
dit et aperit. vñ Helyas orone clauſit celũ in tantũ ꝙ
tribus annis et ſex menſibus ſuper terrã pluuia non
deſcendit: et iterũ oratione celũ reſerauit ⁊ celũ abun
danter dedit pluuiã: et terra fructũ ſuũ protulit ꝓcio=
ſum. vt patet. 3. Regum. 18. ⁊ Iaco. 5. ¶ Decimo ora=
10. tionis virtus dici põt precioſa pro eo ꝙ confert ho=
mini fidẽ catholicã et ſpũſſancti inſpirationẽ. vñ cor=
nelius paganus virtute orõnis viſitationem meruit
hře angelicã baptiſmi ſacramentũ. et ſpũſſancti inſpi
rationẽ. vt pꝫ. Act. 10. ¶ Undecimo orõis virtꝰ dici
11. põt precioſa ꝓ eo ꝙ vindicte dei reſiſtit et ea a popu=
lo penitenti expellit. vt patet Ione. 3. vbi legiť ꝙ dñs
dixit ad Ionã prophetã. Surge et vade in Niniuem
ciuitatẽ magnã ⁊ predica in ea predicationẽ quã ego
loquor ad te. ⁊ ſurrexit Ionas et abijt in Niniuẽ iux=
ta verbũ dñi. ⁊ Niniuẽ erat ciuitas magna itineris tri
um dierũ: ⁊ cepit Ionas introire ciuitatẽ itinere diei
vnius: ⁊ clamauit et dixit. Adhuc quadraginta dies ⁊
niniue deſtruetur: ⁊ crediderũt viri niniuite dño. ⁊ pre=
dicauerunt ieiuniũ: et veſtiti ſunt saccis a maiore vſqꝫ
ad minorẽ: et peruenit verbũ ad regẽ niniue et ſurre=
xit de ſolio ſuo et abiecit veſtimentũ ſuum a ſe ⁊ indu
tus eſt ſacco ⁊ ſedit in cinere ⁊ clamauit et dixit in ni
niue ex ore regis ⁊ principũ eius dicens. Homines et
iumenta/boues ⁊ pecora non guſtẽt quicqꝫ nec paſcã=
tur: et aquam nõ bibent: ⁊ operianť ſaccis hoĩes ⁊ iu=
mẽta ⁊ clament ad deũ in fortitudine: ⁊ conuertať vir
a via ſua mala ⁊ ab iniquitate q̃ eſt ĩ manibꝰ eoꝝ. quis
ſcit ſi cõuertatur ⁊ ignoſcat deus ⁊ reuertatur a furo
re vie ſue et non peribimus. ⁊ vidit deus opera eorũ ⁊
qꝛ cõuerſi ſunt a via ſua mala ⁊ miſertus eſt deus ſup
maliciam quam locutus eſt vt faceret eis ⁊ non fecit.
¶ Sed hic oriť dubiũ qualiter intelligenda ſũt verba
ſupradicta ꝓphete in perſona dei loquẽtis ⁊ dicẽtis.
Adhuc quadraginta dies ⁊ niniue ſubuertetur. vnde
videtur vba huiꝰ ꝓphete manifeſte obuiare dictis ꝓ=
phete in perſona dei Mal. 3. dicentis. Ego dñs et nõ
mutor. nã vt ſupra dr̃: vidit deus opera eoꝝ. ſ. niniui=
taꝝ: ⁊ qꝛ conuerſi ſunt a via ſua miſertus eſt deus ſup
maliciam quam locutus eſt vt faceret eis ⁊ non fecit.
ex quo plane videtur ſequi ꝙ deus mutauit ſententiã
ſuam et propheta in perſona dei loquentis falſiſſime
prophetauit. Hinc dicitur ꝙ huius ꝓphete verba ſu
pradicta ſicut et multa alia dicta ſcripture ſacre intel
ligenda ſunt ad ſenſum quo fiunt et non ad ſenſũ quẽ
faciunt. vnde verba ſupradicta prophete intelligenda
ſunt ſub conditione tacita licet nõ expreſſa. Vñ Lin.
dicto. 113. In prophetia inquit comminationis eſt ſer
mo non ſimpliciter aſſertiuus eius rei quam commi
natur. ſed eius intelligentie ſecundum quam admi=
plebitur. qđ poteſt intelligi exemplo cõtrĩr loquẽtiũ.
eſto enim ꝙ video aliquẽ ſedentẽ ſuper ſtruẽ cõbuſti=
bilem ⁊ ꝙ accendatur ſtrues eo ignorante ⁊ ſuperſe=
dẽte qui ſi ſe non ãmoueat cõburetur. nonne volẽs eũ
premunire de periculo imminente clamabo ad eũ ar=
debis iam ardebis. quẽ tamen ſcio non arſurum ſi ve
lit eũ ammouere. et ſcio eũ arſurum: niſi ſe ammoue=
at. affirmo itaqꝫ predicatuꝫ de ſubiecto non ſimplici=
ter ſed eo manente in ſtatu in quo iam eſt: vtpote eo
perſeuerante in ſeſſione ſuper ſtruem accenſã. ſed nõ
affirmo illud de eo ſine perſeuerantia in ſeſſione. ipaꝫ
autẽ perſeuerantiã in ſeſſione non affirmo nec nego:
qꝛ poſita eſt in arbitrio libero ſedentis. Similiter ſi
videro ſeruũ meũ deliquiſſe velleqꝫ vt peteret veniaꝫ
pro delicto ⁊ diſpono me punire eũ ſi non petat veniã
⁊ parcere propono ſi veniã petat: ſed quaſi cõmouẽs
eum ad petendũ veniam dico ego ſcorpionibus te ce
dam affirmans predicatũ de ſubiecto pertinaci in de
licto nõ ſimpliciter de eo qui deliquit: ipſã añt ptinẽ
tiã in delicto neqꝫ affirmo neqꝫ abnego a ſubiecto. ſed
relinquo illud in eius libero arbitrio. vnde ſiue futuꝝ
ſit quod cõminor ſiue non. nichil minus verus eſt ſer
mo meus cõminatorius. ſi eñ mutet ſuã pertinatiam
in delicto ⁊ eo mutato nichil pene cõminatus ſum. vñ
licet non cedam illũ. falſus non ſum. immo magis fal
ſus eſſem ſi illũ cederẽ. quia hac intentione cõmina=
tus ſum eũ vt mutatum non cederem. et hoc modo
ſermo quem proferebat Ionas ad Niniuitas nõ fuit
affirmans ſubuerſionẽ corporalẽ eoꝝ hominum. ſed
eorum hominũ pertinatiũ ⁊ perdurantiũ in malicia
ſua. ipſam autem perdurationem in malicia non affir
mabat. ſed hoc relinquebatur eorũ proprio arbitrio.
vnde ſi perduraſſent in malicia ſua ſubuerſi fuiſſent
corporaliter: ⁊ verus fuiſſet ſermo prophete. cuꝫ vero
non perdurauerunt in malicia. ſed ſe mutauerunt in
melius cũ de illis cõmutatis in bonũ nullã corporalẽ
ſubuerſionẽ affirmabat ſermo ille. licet illis non eue=
niret corporalis ſubuerſio nulla ſubfuit in ſermone
illo falſitatis ſignificatio. affirmabat igitur ſermo il=
le propheticus quantũ fuit ſignificatiõe illius ſermo
nis ſpiritualem ſubuerſionem in illis hominibus que
futura fuit: et corporalem ſubuerſionem non de ho=
minibus: ſed de pertinacibus in malicia quam perti=
natiam: tamen nõ affirmabat de illis. ſi autẽ corporalẽ
ſubuerſionẽ de hoibꝰ ſimpľr aſſeruiſſet ſermo falſus
fuiſſet. Sed que fuit aſſertio prophete proferentis il=
lum ſermonẽ ex continẽtia littere illius prophete vi=
detur non aſſeruiſſe intellectũ ſpiritualẽ. ⁊ cõſtat ꝙ in
tellectũ falſum litteralem non aſſeruit. Aſſeruit ergo
intellectum litteralem verũ: ſcilicet ſubuerſionẽ litte
ralẽ de pertinacibus. pertinaciã tñ nõ aſſerendo. ⁊ ita
videtur ꝙ per ſpũm prophetie eleuata fuerit mens eiꝰ
ad videndum veritatẽ ſenſus illius litteralis. ſed non
manifeſtata fuerat ei veritas intelligentie ſpiritualis:
nec veritas eius an permanſuri eſſent pertinaces in
malicia. an nonnulla veritas determinata illius ſer=
monis illi fuit manifeſtata: ſed ſolũ ſciuit loquentem
ad ſe ⁊ ꝓphetare iubentẽ deũ eſſe. ac per hoc ꝟedicũ:
et ita ſermonẽ illũ eſſe verũ. licet lateret illũ veritas
quam determinate pronũciauit. hec Linco. ¶ Duode 12
cimo orationis virtus dici põt precioſa eo ꝙ quodã=
modo reſiſtit deo. vnde legitur Exo. 32. ⁊ Deutero. 9.
ꝙ deo proponente percutere populũ ſuũ ictu vindi=
cte propter ſuã rebellionem et ydolatriam Moyſes
inſtantius orauit pro populo ad deũ vt auerteret iram
ſuã ab eis. Cui dixit deus. cerno ꝙ populus iſte dure

ceruicis ſit dimitte me vt iraſcatur cōtra eos ira mea vt deſtruā eos. Super quo dicit btūs Iſidero. in mino ri breuiario. Moyſes inquit quodāmodo reſiſtit deo ſuis p̄cib⁹ ſctis ſic ꝙ nō percuſſit populū ſuū. ⁊ dicit Iſidero. videte ptātem moyſi. quid ei dicit dn̄s deus. Dimitte me vim michi facis. preces tue quaſi tenent me: manū meā retinent oīones tue. ego mitto ſagittas ⁊ iacula ⁊ oīones tue ꝓtegūt populū. dimitte me vt percutiā populū iſtū. ſimulq; cōſiderate miſam dei. qſi dicit/dimitte me. oſtēdiq; q2 ſi nō dimiſerit Moyſes orare deus non percutit. ſi ergo tu dimiſeris orare ego percutiā. ⁊ ſic p̄cib⁹ moyſi ꝓpulſata eſt ira dn̄i a populo dei. hec Iſidero. Et ex iſtis ſctōꝝ dictis et ſacre ſcripture ſententia tā exiliter cōgregatis aliqualiter liquet ꝙ magna eſt virt⁹ ⁊ p̄cioſitas deuote orationis. ſed ꝓ eo ꝙ ſicut dicit Criſo. ope. imper. omel. 15. Orationis virtus eſt opus iuſticie. oratio autem quaſi odor ſuauitatis eſt boni operis. modo ſicut res aliqua ſine odore poteſt eſſe: odor autē ſine aliqua re eſſe non poteſt. ſic opus bonū ſine oratiōe aliquid eſt. oratio aūt ſine bono opere nichil eſt.

Cap̄. 36. in quo agitur de oratione / et conditionibus ad orationem requiſitis.

SEcūdo principaliter vidē dū eſt quid vel que requiruntur ad orōnē ad hoc ꝙ ſuā retineat efficaciam ⁊ virtutē. Pro quo notandum ꝙ
A ad orōnē debitā/⁊ deo placentē inter cetera decē ſpecialiter requiruntur. ¶ Primo requiritur ꝙ ſit cum
1. humilitate. vnde Iudith. 9. Humiliū et manſuetoꝝ ſemper placuit tibi deprecatio. Item ꝑs. Reſpexit deus in orationem humilium: ⁊ non ſpreuit preces eoꝝ. Itē Eccl. 35. Oratio humiliantis ſe nubes penetrat. quod conſiderans Dauid: qui poſtq̄ contra voluntatem dei pplm ſuū numerauit confitendo peccatū ſuū miſericordiam diuinam humiliter poſtulauit dicens. Peccaui valde in facto hoc. ſ3 precor dn̄e vt trāſferas iniqtatē ſerui tui: q2 ſtulte egi. et ſequit. cum vidiſſet Dauid angelū populū ſuū cedētē dixit ad dn̄m. Ego ſū qui peccaui et iniq̄ egi. iſti q̄ oues ſunt q̄d fecerūt? vertatur obſecro man⁹ tua ꝯ me. 2. Reg. vltimo. Item rex ezechias humili orōne quindecim annis vitā ſuā ꝓlongatā obtinuit. vt patet. 4. Reg. 24. et. 2. Paral. 22. et Eſa. 38. Item mulier chananea ſe humiliauit catello ſeipſam cōparando cū xp̄s cani eam cōparaſſet. et propter illam humiliationem meruit a chriſto obtinere q̄d a xp̄o deprecaſſet: ſc3 filie ſue a demonio liberationē. vnde dixit ſibi xp̄s. Propter hunc ſermonem exibit demoniū a filia tua Math. 15. ¶ Secundo ad hoc ꝙ orō ſit deo placita reqritur ꝙ ſit cū fide ꝑfecta.
2. nā vt dicit apl̄s Heb. 11. Sine fide impoſſibile eſt placere deo: ſed orō illius q̄ deo nō placet. ſ. ꝓpter defectū fidei: ſed magis diſplicet. non meretur audiri. vn̄ Grego. ⁊ ponitur in ca. 3. q. 7. In grauibus. Cunctis inquit liquet ꝙ cū is q̄ diſplicet ad intercedendū mittitur irati animus ad deteriora prouocat. Scriptum quippe eſt: victime impioꝝ abominabiles ſunt deo. ſicut dicit xp̄s Marci. 11. Omnia quecunq; petitis credite quia accipietis ⁊ euenient vobis. vnde pater pueri habentis ſpiritū mutū cū fide orauit ſalutē filij ſui dicens. Credo dn̄e adiuua incredulitatem meam. et ideo promeruit habere filiū ſuū a demonio liberatū, vt ptz Marci. 9. Item fide magna Maria magdalena corde deuoto: licet tacens ore diuinam exorauit miſericordiā. et ideo meruit audire chriſtū ſibi dicentē. Remittuntur tibi petā tua. ⁊ ſubdit. fides tua te ſaluā fecit Luce. 7. Item cum magna fide orauit centurio ieſum: vt ſanaret puerū ſuum paralyticū in domo ſua iacentem. et ait ſibi. Ego veniam ⁊ curabo eū. ⁊ reſpōdens centurio dixit. Dn̄e non ſū dignus vt intres ſub tectū meum: ſed tantum dic verbo et ſanabitur puer meus. cuius fidem cōmendās xp̄s ſequētib⁹ ſe dixit. Nō inueni tātā fidē in iſrael: ⁊ ideo cēturiōi dixit. Uade ⁊ ſicut credidiſti: fiat tibi. et ſanatus eſt puer eius ex illa hora. vt patet Math. 8. ¶ Tertio ad debitam 3.
orationē reqritur ꝙ fiat cū firma ſpe impetrādi quod petimus. nam vt dicit Iſido. in de ſummo bono lib. 3. cap̄. 7. Inaniter oramus ſi ſpei fiduciā non habemus. petat ergo vnuſquiſq; (vt apl̄s ait) in fide nichil heſitans. hec ille. Nam vt dicit Criſoſto. omel. 14. opere imperfect. Patrē magis q̄ dn̄m voluit deus ſe dici: vt nobis fiduciā daret ad petendū: ⁊ ſpem largam ad impetrandum. Item Luce. 11. dicit chriſtus: petite et dabitur vobis/querite ⁊ inuenietis/pulſate et aperiet vobis. Super quo Aug. Nō tantū inquit hortaretur deus vt peteremus niſi dare vellet. erubeſcat ergo humana pigritia. plus vult ille miſereri / q̄ nos a miſeria liberari. Item chriſtus Luce. 11. dat nobis fiduciam magnā orationi iugiter inſtare promittens ꝙ orationi perſeuerānter debite inſtantes tandem procul dubio exaudientur quod ibidem oſtendit per parabolam dicens. Quis veſtrum habet amicum ⁊ ibit ad illum media nocte: et dicet illi. amice/accommoda michi tres panes quia amicus meus venit ad me de via et non habeo quid ponam ante illum. Et ille deintus reſpondens dicat: noli michi moleſt⁹ eſſe: iā oſtiū meū clauſum eſt: ⁊ pueri mei mecum ſunt in cubiculo: non poſſum ſurgere ⁊ dare tibi. et ille ſi pſeuerauerit pulſans dico vobis ⁊ ſi non dabit illi ſurgens eo ꝙ amicus eius ſit propter improbitatē tamen eius ſurget ⁊ dabit illi quotquot h3 neceſſarios. ¶ Spiritualiter ſcd̄m Aug. Bedā/Odonā/⁊ alios doctores. Amic⁹ noſter ad quē in nocte noſtre neceſſitatis currere debemus dn̄s noſter ieſus xp̄s eſt cui⁹ amici efficimur cū eius voluntati: et preceptis humiliter obedimus. dicēte ſeipſo Ioh. 15. Uos amici mei eſtis ſi feceritis que precipio vobis. Amicus autem ille qui de via venit ad nos: eſt animus noſter qui totiens a nobis recedit quotiens ſue noſtre quoq; ſalutis oblit⁹ ad terrena concupiſcenda exit. Hic vero de via iniquitatis ad nos venit quando de ſtrepitu terrenarum cupiditatū ad meditandū de ſua noſtraq; ſalute redit. Redit aūt famelicus quia in terrenis cupiditatibus nulla ſaturitas inuenitur. Unde Eccl. 5. Auarus nunq̄ replebitur pecunia. cibus enim anime gratia dei eſt diuina eloquia: et deuote orationes. Unde Aug. in epiſtola ad Iulianū comitē. ſicut enim ex carnalibus eſcis nutritur caro: ita ex diuinis eloquijs ⁊ orationibus interior hō nutrit ⁊ paſcit. vn̄ i cōfirmationē huius dicit xp̄s Math. 4. Non in ſolo pane viuit homo: ſed in omni verbo q̄d ꝓcedit de ore dei: ſed hunc cibū ſpūalē ad refociliandum amicū nr̄m: ſcilicet animū nr̄m nō habem⁹ a nobiſmetipſis. ideo de media nocte peccati et ignorantie q̄ cito ſurgendum eſt ad amicum noſtrum: ſcilicet ieſum chriſtum feſtinanter poſtulando ab eo vt aperiat nobis oſtium: id eſt intellectum ſcripture: et preſtet nobis tres panes: ſcilicet fidem/ſpē/ et caritatē. quibus animi noſtri eſuries valeat ſatiari.

ſed iam oſtiū intellectus:id eſt ſcripture clauſum eſt:
et hoc per negligentiā ſacerdotū. qui vt dicit Criſo.
omel.41.ope.imperfect.clauicularij ſunt ad quos ꝑti
net per veram predicationē aperire populo oſtiū intel
lectus ſcripture ſacre.iuxta illud Malach.2. Labia
ſacerdotū cuſtodiunt ſcientiā. ⁊ legē requirent ex ore
eius:qꝛ angelus dn̄i exercituū eſt.ſed iam pueri cum
xp̄o ſunt in cubiculo.i.ſcti apoſtoli martyres Augu.
Hiero.Greg.Amb.⁊ ceteri fideles doctores qui oli
fideliter predicauerūt verbū dei ꝓpter eoꝝ doctrinā
⁊ ſctām conuerſationē ſunt cū xp̄o i requie ſēpiterna:
et iam vltra nō vult xp̄s ſurgere in ꝓpria perſona: vt
olim in carne mortali: ⁊ ſatiare deſideriū populi ſua
p̄ntia corporali et doctrina:ſicut olim ſatiauit de fide
riū apoſtolorū.ſed iam ordinauit ſuos vicarios:id eſt
ſacerdotes ad aperiendum populo intellectuꝫ ſacre
ſcripture:ad paſcendum eos dulcedine verbi dei: qḋ
niſi fecerint damnabuntur pro ignorantia populorū.
vnde Iſido.in de ſummo bono lib.3.ca.46. Sacerdo
tes inquit pro populorū iniqtate dānabuntur. ſi eos
ignorantes non erudiunt/aut peccantes non arguūt:
dicente dn̄o per prophetam. Speculatorē te dedi do
mui iſrael:ſi nō fueris locutꝰ vt ſe cuſtodiat ipꝰ a via
ſua impia: ⁊ ille i iniquitate ſua morieť:ſanguinē eius
de manu tua requiram. Sed nunquid ignorans popu
lus excuſabilis erit de ſua iniquitate? Ad hoc reſpō
det Criſoſtom̄.ome. 41.ope.imperfe.dicens: ꝙ nō po
teſt eſſe dānationis excuſatio veritatis ignorātia qbꝰ
eſſet inueniendi facultas ſi fuiſſet querendi oportuni
tas. nā vt dicit doctor de Lyra ſuper decimū ca. Act.
aploꝝ. ꝙ ſi aliquis paganus conuerteret ſe ad deꝑcā-
dū deū orando diligenter et ꝑſeueranter vt dirigat eū
ad ſalutē:et a pctīs in q̄tum ſufficit caueat d.us reue
labit ſibi de fide catholica q̄tum neceſſarium eſt ad ſa
lutē/vel mittet ſibi p̄dicatorē fidelem ad ipſum infor-
mandū. Exemplum huius habemus Actu.10. de cor
nelio qui deū timuit:et iniquitatē ſcd̄m ſcire ſuū eui
tauit. multas elemoſynas fecit: ⁊ deū ſemꝑ deꝑcabať/
vt verā fidē ſibi oſtenderet. ⁊ tandē ſicut erat in orōni
bus ſuis deus miſit ad eū angelū ſuū:q̇ ſibi dixit. cor
neli/orōnes tue et elemoſyne aſcenderunt in memori
am in conſpectu dn̄i/et dixit vt mitteret nuncios ad
Petrū vt veniret ad eū: ⁊ de fide recta ſufficienter eū
informaret:qḋ ⁊ factū eſt. Sic certe ſi populus adhuc
cecus ⁊ ignorans abſtineret ſe ab iniquitate: ⁊ elemo
ſynā daret ꝑſeueranter ieiunijs ⁊ orationibus inſiſte-
ret:nō dubiū quin deꝰ daret eis miſericorditer q̇cquid
eſt neceſſarium ad ſalutem corporis ⁊ aīe in tp̄e opor-
tuno. vn̄ ī confirmationē huius dicit xp̄s. Luce.11.
Ego dico vobis/petite ⁊ accipietis/querite ⁊ inuenie
tis/pulſate et aperietur vobis. Super quo Actor in
iſtis inq̄t verbis oſtēdit nobis ſaluator quomodo po
ſtulanduꝫ ſit ad hoc ꝙ mereamur audiri:non eñ ſi ſo-
la voce ſed ⁊ hoc corde precamur audire meremur:
dicente xp̄o Math.7. non omnis qui dicit michi dn̄e
dn̄e intrabit in regnū celoꝝ:ſed qui facit volūtatē pa
tris mei qui in celis eſt: ipſe intrabit in regnū celorū.
ſi igitur voluerimus in noſtris orōnibꝰ a deo audiri:
et finaliter in regnū celoꝝ intrare petamus corde de-
uoto orando. queramus inſtāter ꝑſeuerando: ⁊ pulſe-
mus bene operando. et non dubitemus tūc aperietur
nobis:ſcꝫ ſufficiens intellectꝰ ꝟitatis: ⁊ tandē ianua
regni celeſtis. veruntamen nō obſtante ꝙ xp̄s p̄dicto
mō ad ſalutē promiſſis nos inuitat: ⁊ ſalutē petere ſpe
rat: ⁊ nichil petere p̄cipit niſi qḋ cupit dare. Tn̄ ad
petendū ⁊ ſperandū ſalutē nimis ſumus negligētes.

ſed ſi ingruat aliqua neceſſitas corporalis vel ꝑiculū
ſolliciti ſumus dormire nō poſſumꝰ. ſed media nocte
ſi oportuerit ſurgentes feſtinānter diſcurrimus. ami-
cos ⁊ vicinos fatigamus. fletibus/precibꝰ/⁊ ꝓmiſſis
pulſare non ceſſamus donec qḋ nobis deerat accipia
mus. cū vero ingruat nobis aſſidue maxima omnium
neceſſitatū euitatio/videlicet mortis eterne. ad hanc
tamen euitandam negligentes ſumus dormimus in
peccatis: ⁊ non ſurgimus per veram penitentiam de-
uotam fletibus. et precibus/et emendationis propoſito ⁊
et promiſſo non pulſamus. quatenus dimiſſis pecca-
tis noſtris mortē eternam euitare valeamus. non ob-
ſtante veritatis certiſſima promotione dicentis. Om
nis qui petit/ſcilicet modo predicto accipit/et q̇ que-
rit inuenit/et pulſanti aperietur. Et ad dandā nobis
maiorem confidentiam / ad obtinendum quod debite
petimus in oratione addit chriſtus aliud valde nota-
bile exemplum ibidem dicens. Quis ex vobis homo
quem ſi petierit filius ſuus panem nunquid lapidem
dabit illi? Aut ſi piſcem. nunquid pro piſce porriget
ſerpentem? aut ſi petierit ouum. nunquid porriget ei
ſcorpionem? Si igitur vos cū ſitis mali noſtis bona
dare filijs veſtris. quanto magis pater veſter celeſtis
de celo dabit ſpiritū bonū petentibus ſe. Spiritualiť
per panē ſignificatur caritas/qua anima reficitur: q̈a
ſicut ſine pane menſa quaſi vacua apparet. ita ſine ca-
ritate alie virtutes quaſi pro nichilo habentur. vt pꝫ
per Apl̄m.1.Chor.13. ſed econtra: per lapidem intel
ligitur odium/quo cor hominis in malicia induratur.
per piſcem qui in abſconditis aquarū viuit/fides que
de abſconditis: ⁊ inuiſibilibus eſt exprimitur. ⁊ ſicut
piſces in aqua. ita fides in aqua baptiſmatis conſecra
tur. Sed econtra/per ſerpentem venenum: infidelita
tis/vel hereſis ſignificatur:per ouū/ quaſi ſpes intel-
ligitur. qꝛ ſicut in ouo eſt ſpes fetus : ſed nondum vi-
detur. ſic prout dicit.1.Iohānis.3. Filij dei ſumus/et
nondū apparuit nobis quid erimus: ſcimus qm̄ cū ap
paruerit ſimiles ei erimus : qm̄ videbimus eū ſicuti
eſt. et ſicut fetus in ouo fouetur. ita fideles foueni in
ſpe. ⁊ ſicut cū fetus naſcitur teſta frangitur . ita qn̄ in
celo naſcemur ſpes euacuabitur. dicente Apoſtolo.
Cū venerit qḋ perfectū eſt euacuabiť qḋ ex parte eſt.
1.Coꝝ.13. Sed econtra: per ſcorpionē qui cauda pun-
git:id eſt fine corporis percutit finalis impenitentia.
id eſt deſperatio denotatur. Si quis igitur a patre ce
leſti qui ſumme miſericors eſt : ſumme benignus ſē-
ꝑq3 ſuos diligit filios ſi poſtulauerit fidē/ ſpem / et
caritatē/nunq̇d dabit ei vicia predictis virtutibus cō
traria:id eſt infidelitatem/deſperationem/et mentis
duriciam? quaſi d. ſciatis firmiter ꝙ non. ſed potius ſi
aliquis predeſtinatus per ignorantiam ab eo ſibi no-
xia poſtularet. Ipſe qui nouit melius quid nobis ex-
pediat eum non audiret. Unde Paulus/quando cum
tentatione carnis vexatus eſſet: rogauit amonitionē
ſtimuli carnis ſue. ſed qꝛ deus ſciuit maximū meritū
tentationis reſiſtentiam exiſtere. ideo eum non audi-
uit. ſed dixit ſibi: ſufficit tibi gratia mea. vn̄ Augu. in
de ſermonibus. ſermone.54. Non inquit audiuit dn̄s
Paulū ad volūtatem: ſed exaudiuit eum ad ſalutem:
non eſt magnū exaudiri a deo ad voluntatem. nam ad
voluntatē exauditi ſunt demones: et in porcos quos
petierant ire ꝑmiſſi ſunt. ad voluntatē etiaꝫ princeps
eoꝝ ſathanas eſt exauditus: a quo petitus eſt Iob tē
tādus. Noli igitur habere pro magno exaudiri ad vo
luntatem. quia quando deus iratus dat quod petis :
propicius negat quod petis. hec ille. Item ſicut legiť

Numeri.11. Populus iſraeliticus petit carnes in de=
ſerto: et dñs iratus conceſſit eis. Item non placuit
deo ꝙ filij iſrael petierunt ſuper ſe regẽ: ⁊ tamẽ deus
dixit Samuel audi voces eoꝝ. 1. Reg. 8. ex quibus li
quet ꝙ non ſemꝑ exauditio orationis eſt iudicium di
uine dilectionis. ¶ Quarto ad hoc ꝙ orõ ſit efficax re
4. quiritur ꝙ fiat cũ caritatis feruore. vñ Aug. in ſerm.
de caritate ſic inquit. radix omnium bonorum eſt cari
tas: ⁊ ideo ſicut germen areſcit ſine radice: ſic oratio
marcida eſt ⁊ inutilis ſine caritate. hec ille. Item idez
in ſuo Enchi. Fides inquit credit ſpes. et caritas orãt:
ſed ſine fide ſpes/et caritas eſſe nõ poſſunt. ac per ſpẽ
⁊ caritatem fides orat: et quod deſiderat obtinet.
5. ¶ Quinto ad hoc ꝙ orõ ſit efficax ⁊ virtuoſa requirit
ꝙ fiat cum elemoſyna et ieiunio. nam ſpiritus ange=
licus hec tria ſimul: ſcʒ orationem/ieiuniũ/ ⁊ elemo=
ſynã coniungit dicẽs. Bona eſt oratio cũ ieiunio ⁊ ele
moſyna cum iuſticia Tho. 12. et ideo vt legitur Mat.
2. Magi cum thure in quo ſignificatur orõnis deuo=
tio offerunt aurũ in quo elemoſyna ⁊ mirrã/in qua ſi=
gnificatur maceratio corporis que per ieiuniũ efficit.
qui enim ieiunio corpus ſuũ macerat dum miſeriam
aſſumit dei miſericordiã prouocat: et ſic orationez iu=
uat. Vñ Eſdras. Ieiunauimus inquit et rogauimus
dominum pro recto itinere: ⁊ ſecuro: et euenit nobis
proſpere. 1. Eſdre. 8. Item Daniel Dañ. 9. Poſui in=
quit faciẽ meã ad dominũ deũ meũ rogare ⁊ deprecã=
ri in ieiunio ſacco et cinere. Qui vero elemoſynã dat
dum miſericors proximo exiſtit deum ſibi miſericor=
dem inuenit. vnde Math. 5. Beati miſericordes: quõ
ipi miaz conſequentur. vñ Eſay. 58. Frange eſurienti
panẽ tuũ: et egenos vagoſq; induc in domũ tuam. cuz
videris nudũ: cooperi eũ. et ſequitur. tunc inuocabis
et dominus exaudiet: clamabis et dicet: ecce aſſũ: qr
miſericors ſũ domin⁹ deus tuus: qui eñ vult aliquid
ab aliquo magno impetrare premittit munera/vt faci
lius quod voluerit impetret. Unde Geneſ. 32. Iacob
volens gratiam: ⁊ beniuolentiam fratris ſui Eſau im
petrare premiſit munera dicens. Placabo illum mu=
neribus que precedunt: et poſtea videbo illum: ⁊ for=
ſitã propiciabitur michi. Dicit eñ Criſoſto. omel. 15.
ſuper illud Math. 6. cum autez ieiunatis: nolite fieri
ſicut ypocrite triſtes: ꝙ oim maloꝝ prima/⁊ fortiora
ſunt tria: ſcʒ gula/auaricia/ ⁊ vana gloria/aduerſus q̃
dominus tentationis ſuſcipiens bella pugnauit pro
nobis contra gulam in heremo. contra auariciam ſu=
per montẽ. ⁊ cõtra vanã gloriã ſuper pinnaculuz tem=
pli. Itẽ oim bonoꝝ fortiora ſunt tria: ſcʒ orõ elemoſy
na/⁊ ieiuniũ. elemoſyna contra auariciã. ieiuniũ con=
tra gulam. et oratio contra vanã gloriã. Nullũ reme
diũ poteſt eſſe cõtra vanã gloriã niſi oratio ſola. ⁊ hec
ipſa aliqñ vacuitatem generat niſi caute proſpexeris.
ſcriptũ eſt in lege. Non intres in cõſpectu dñi dei tui
vacuus. vacuus autẽ intrat ante deuz qui veniens ad
orationẽ nullã elemoſynã facit. non ſolũ in veteri teſta
mento: ſed etiã in nouo precipitur vt per ſingulas ſe=
ptimanas vnuſquiſq; chriſtianus aliquid i gazophyla
ciũ mittat ad orõnẽ ventur⁹. ſicut ait aplſ. vnuſquiſq;
veſtrũ per ſingula ſabbata quod ſibi placuerit apũ ſe
ponat vt nõ cũ venero tunc collecta fiant. Item ante
orationẽ preparat aiaz ſuam: qui faciens elemoſynaz
venit ad orationẽ. ſicut enim oleum accendit lumẽ lu
cerne. ita bona opera excitant fidem cordis: ⁊ dãt cõ=
fidentiam apud deũ orandi. ergo elemoſina eſt prepa
ratio orationis. vñ Cornelius vir religioſus ⁊ timẽs
deum cum omni domo ſua faciens elemoſinas mul=
tas plebi⁊ deprecans ſemꝑ: et per hoc diſpoſuit ſe ad
fidẽ: vt ptʒ Act. 10. vñ ſubditur ibidẽ. Orones tue et
elemoſine aſcenderũt in memoriam in conſpectu dei
Itẽ ieiuniũ adiutoriũ eſt orõnis. quia oratio ſine ieiu
nio gracilis eſt ⁊ infirma. nã oratio illa eſt fortis que
fit in ſpũ humili/⁊ tribulato corde. ſicut dicit prophe=
ta. Sacrificiũ deo ſpũs contribulatus. ⁊c. ſpm autem
humilẽ ⁊ cõtribulatũ cor habere non poteſt: qui man
ducat ⁊ bibit et delicijs fruitur: quia panis cor hois
cõfirmat. vinũ aũt letificat. ſpũ ergo carnis nõ ꝑmit=
tit eſſe humilẽ virtus q̃ fit ex pane. et cor contritum
non permittit eſſe iocunditas que venit ex vino: ideo
qñcunq; ſancti pro aliqua neceſſitate voluerunt exo=
rare deum: ieiuniũ cũ oratione iunxerũt. ſicut daniel
⁊ ceteri. vnde qr virtus orationis eſt ieiuniũ. ideo nũq;
ſeparantur abinuicẽ. ſed vbiq; ſimul ponuntur. Unde
Tho. 12. Bona eſt oratio cũ ieiunio. Itẽ Mathei. 17.
Hoc genus demonioꝝ non eijcitur: niſi per orationẽ
et ieiuniũ. vnde ſicut nec miles ſine armis eſt aliquid:
nec arma ſine milite. ſic nec oratio ſine ieiunio. nec ie
iunium ſine oratione. ſed ex predictis tribus bonis:
prima eſt oratio: quia elemoſina de rebus exit ieiuni=
um de corpore. orõ vero nec de rebus/nec de corpo=
re: ſed de aia procedit ⁊ de corde. ⁊ ideo oratio quaſi
dignior elemoſina/et ieiunio ponit media inter illas.
quare prima eſt elemoſina/ſecũda orõ/tertia ieiuniũ.
hec Criſoſt. ¶ Unde repugnat. ſuper euangelia omel.
25. Orõ inquit nuncius eſt quem homo mittit ad deũ
vt ab eo petat ſuccurſũ. Iſte nuncius duas deberet
hre pediſſequas: qđ bene figuratũ eſt Heſter. 5. et. 15
vbi legitur ꝙ Heſter regina ingrediens in atrium re
gis ad impetranduz grãm pro populo ſuo habuit ſe=
cum duas puellas quaꝝ vni innitebatur et alia longi
tudinẽ veſtiũ in humũ defluentẽ collegit: ⁊ ſupporta=
uit. Spiritualiter Heſter interpretatur abſcondita
ſiue eleuata: ⁊ ſignificat orõnẽ deuotã q̃ abſcondi de=
bet in ſecreto thalamo cordis: iuxta illud Mathei. 6.
Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum: ⁊
clauſo oſtio ora patrem tuum: et pater tuus qui videt
te in abſcõdito reddet tibi. debet etiam oratio eſſe ele
uata cum magna deuotiõe ad deũ. quia vt dicit Aug.
ſicut vox hominis ſine modulatione eſt quaſi vox por
coꝝ. ſic oratio ſine deuotione/eſt quaſi mugitus boũ.
De talibus loquitur xp̃s Math. 15. dicens. populus
hic labijs me honorat. cor aũt eoꝝ lõge eſt a me. Due
autem puelle cũ quibus regina venit ſignificant ora=
tionem et ieiunium: cum quibus oratio noſtra debet
venire ad regem celorum. puella cui oratio innititur
eſt elemoſina que orationem ad deum introducit. Vñ
Eccl. 29. Conclude elemoſinam in ſinu pauperis: et
ipſa orabit pro te. Item Thob. 12. dicitur ꝙ elemoſi=
na facit vitã inuenire eternã. Puella vero que longi=
tudinẽ veſtiũ ſupportauit eſt ieiuniũ. qđ affectus car
nales reſtringit. ⁊ veſtes virtutũ cuſtodit: ⁊ ſubleuat
ne in voluptabro viciorum deturpentur. de quibus di
citur Apocalyp. 19. Beatus vir qui cuſtodit veſtimẽ=
ta ſua ne nudus ambulet. et ſicut Heſter intrans cuz
duabus puellis predictis impetrauit gratiaz a rege
de ſaluatione populi ſui. ſic oratio deuota cum predi
ctis ſpiritualib⁹ puellis. ſcilicet ieiunio/et elemoſina
impetrabit vere penitentibus miſericordiam: ⁊ veniã
de peccatis. Et ideo merito dicit Apoſtolus ad He=
bre. 4. Adeamus cũ fiducia ad thronũ gratie eius vt
miſericordiam conſequamur: ⁊ gratiã inueniamus et
auxilium ⁊c. ¶ Sexto ad hoc ꝙ oratio ſit efficax re= 6.
quiritur ꝙ mẽs ab omni iniquitate ieiunet. nã ſicut di=

dit pſius papa. ⁊ ponitur de cōſe. d. 5. nichil eſt. Nichil
eſt inquit ꝓdeſt homini ieiunare/orare/⁊ alia religio=
nis agere bona: niſi mens ab iniquitate: ⁊ ab obtrecta
tionibus lingua cohibeatur. de quo ieiunio dicit dñs
ꝑ prophetā Eſa. 58. Nonne hoc eſt ieiuniū qđ elegi:
diſſolue colligationes impietatis. q͛ ſicut ſcḋm phi
loſophū: oīs virtutes ſunt connexe. ita certe omnia
vicia ſunt connexa intantum ꝙ qui reus eſt in vno di=
ſpoſitus eſt ad omnia alia. Sed pro iſto eſt notandū
ꝙ omne peccatū veniale vel mortale: aut eſt pctm̄ cor
dis/oris/aut operis: que niſi diſſoluātur ſemper per
vnū aliud ſequitur. De ieiunio vero ab iſto triplici ge=
nere peccati poteſt intelligi illud Zacha. 8. Jeiunium
quarti et quinti et ieiuniū ſeptimi: et ieiunium deci=
mi erit domui iude in gaudium: et leticiam: ⁊ in ſolē
nitates preclaras. Jeiunium quarti. ſ. menſis eſt ieiu=
nium cordis. ſ. abſtinētia a quattuor malis interiorib᷒: ſ
ſcilicet a malis cogitationibus/ a moroſa in eiſdē ex=
pectatione/a delectatione/⁊ a conſenſu. Jeiuniū quin
ti: ſcilicet mēſis eſt ieiunium oris a quintuplici modo
peruerſe locutionis. ſcȝ a verbis pompoſis/ſcandalo
ſis/ mendoſis/iuramentoſis / et ab omnibus ceteris
verbis ocioſis. Jeiunium ſeptimi. ſ. menſis eſt abſti=
nentia a ſeptem peccatis mortalibus opere nō cōplē
dis. Jeiunium decimi. ſ. menſis eſt abſtinentia a trāſ=
greſſione decem mandatoꝝ dei. et illud ieiuniū erit
domui iude: id eſt domui conſcientie debite confiten=
tis peccata ſua. gaudium: ſcilicet ꝑ fidem. et leticiā. ſ.
per ſpem. et in ſolennitates preclaras. id eſt leticias
eternas: ad quas infallibiliter ꝑducit taliter ieiunā=
tes deuota oratio per caritatem perfectā. Sed forte
hic dicit aliquis. dñe/hō peccator ſū. ⁊ ideo nō ꝓdeſt
michi orare. q͛ Johannis. 9. dr̄. Scimus q͛ peccato=
res deus non exaudit. Huic reſpondet ſanctus Tho.
2.2. q. 456. vbi querit. Nunqđ pctōres orando impe=
trant aliquid a deo? et reſpondet dicens. In pctōre
duo ſunt conſiderāda. ſ. natura quā deus diligit ⁊ cul
pa quā deus odit. ſi ergo inquit peccator in orādo ali
quid petit inquantū pctōr. ſ. deſideriū peccati in hoc
a deo non exauditur. orationē vero a bono nature ꝓ=
cedentē deus exaudit: nō quaſi ex iuſticia: q͛ hoc pec
cator non meretur: ſed ex ſola ſua mīa. et tunc ad ra=
tionē prealegatā: rñdet per Aug. dicēs ꝙ illud fuit
verbū iudei ceci nati nondū in fide totaliter informa=
ti etc. Sed certe multi inſipiētes de ſuis peccatis mul
totiens diuinam implorant miſericordiam. ſed tn̄ ipi
tanq̄ rane in palude in ſuis voluptatibus permanēt.
De quibus Berengarius ſuper apo. ca. 9. tale ponit
exemplum. ¶ Homo inquit quidā vſq ad collū deſi=
xus in limo firmiter tenebatur. cumq vidiſſet hominē
quendam pretereuntem extendens manū clamabat
dicens. miſerere mei: et extrahe me ab hoc luto: et me
a mortis periculo eripe. cumq veniret ille manū quā
extenderet ſub luto dimerſit. cūq ille qui ad ipſū ex=
trahendum venerat recedere vellet. ille iterum vt eū
extraheret poſtulauit. et cū ille miſericordia motus
ſecundo manum extenderet. alius vero ſicut pri᷒ ma=
num retrahens ſub luto dimerſit. cumq hoc crebrius
faceret ille qui prius mīa motus fuerat tandē iratus
dixit. cur petis vt eruaris cum in tuo periculo optas
exiſtere: et quo eīn interitum tuū diligis fiat tibi qđ
optas. Jſto eodē inquit modo multi inſipientes de=
um aſſidue deprecantur: vt a viciis ſuis/ ⁊ a periculo
mortis eterne liberent: ⁊ ſimul tn̄ voluptates ſuas ta=
cōplectuntur ꝙ deum eos a periculo mortis eterne
eruere non permittunt. de quibus conqueritur dñs

per prophetā Eſa. 65. b. Expandi man᷒ meas tota
die ad populum incredulū qui graditur in via nō bo=
na poſt cogitationes ſuas ppl's qui ad iracundiā me
prouocat ante faciem meam ſemper. ¶ Septimo ad 7.
hoc ꝙ oratio ſit efficax requiritur ꝙ fiat cum magna
deuotione et diligenti intentione ad deū. ſed quomō
orando deuotionē ⁊ intentionē in deo figere debem᷒.
oſtendā per exēplū de baliſtario: q̄ vt limpidius vide=
at: ⁊ metā certius percutiat vnū oculū claudit. quia
vno oculo clauſo virtus viſiua abundantius ad aliū
oculum recurrit. et oīs virtus vnita maior eſt ſeipſa
diſperſa: iuxta philoſophum. ¶ Sic ſpiritualiter de=
bet eſſe ex parte orātis. ſunt autem in nobis duo ocu
li mentales: ſcilicet dexter et ſiniſter. Siniſter enī oſ᷒
eſt prouidentia in temporalibus que non prohibetur
q̄uis nimia ſollicitudo circa tēporalia prohibeatur.
Dexter enim oculus eſt contemplatio eternoꝝ. Cū
igitur orationi inſiſtere debemus oculum ſiniſtrum
temporalibus intentum claudere debemus. id eſt ad
tēporalia non reſpicere. ſed circa eterna vt ſagittā de
uote orationis certius poſſumus dirigere in deum:
vt ipſe nobis dicat illud Cantic. 4. Uulneraſti me in
vno oculoꝝ tuoꝝ: id eſt in oculo contemplationis tue
per deuotam orationē me ad mīam declinaſti. hec cō
ſiderans rex Ezechias qui volens deum orare conuer
tit faciem ſuā ad parietem ne mens ſua aliquo extrin
ſecus impediretur. ſed totā intentionē ſuam: et deuo
tionem cordis ſui conuerteret ad deum. vt patet. 4.
Reg. 20. Jtē ille ſanctus patriarcha Jacob volēs ora
re deū vt eū cuſtodiret: ⁊ defenderet a fratre ſuo eſau
cuius valde timuit perſecutionē: retraxit ſe ab vxori=
bus ſuis: ⁊ a tota familia ſua: ⁊ ſolus nocte in oratio=
ne remāſit. vt pȝ Gen. 32. Jtē xp̄s dimiſſa turba aſcen
dit in montem ſolus orare Math. 14. ex quibus doce
mur ꝙ quando orare volumus turbationem mundi
inq̄ātū ſufficim᷒ declinare debemus. vñ taliter orauit
Apoſtolus q̄ dicit. 1. ad Coꝛ. 14. Orabo ſpū/orabo et
mente. i. orabo cū cordis deuotiōe: ⁊ attētione. taliter
etiā orauit ꝓphā q̄ dicit i pſ. Clamaui in toto corde
meo exaudi me dñe. Pro quo notandū ꝙ in corde fru
ctuoſe orantis debent eſſe duo. ſ. deuotio: ⁊ attentio.
illi ergo ad deū cū toto corde clamant q̄ in ſua oſone
deuotionē ⁊ attentionē hñt. ſed illi q̄ hñt attētionē: ⁊
nō deuotionē cū medio corde clamāt. illi vo q̄ nec hñt
intentionē nec deuotionē ad ea q̄ in oſone dicūt cum
nullo corde ad deū clamāt. d qb᷒ cōqueritˀ dñs Mat.
15. dicens: ppl's hic labiis me honorat: cor aūt eorum
lōge eſt a me. De taliter el orātib᷒ loq̄tur ſctūs Ber=
in de meditatiōib᷒. ca. 9. vbi ſic. magna inq̄t peruerſi=
tas: immo ⁊ magna inſania ē qn̄ cū dño maieſtatis loq̄
i oſone p̄ſumim᷒: ⁊ infēſati mētis aurē auertim᷒. ma=
gna quoq̄ inſania eſt/ ⁊ grauiter vindicanda cū vilim᷒
mus puluis loquentē ad ſe audire dedignatur dñm iſ
⁊ creatorem vniuerſitatis. Jneffabilis vero eſt diuine
bonitatis dignatio que quotidie cōſpicit nos infelic
ces aures auertentes: obturanteſq corda: et nichilo=
minus clamat ad nos dicens. Redite preuaricatores
ad cor. vacate/⁊ videte q̄m ego ſuȝ deus. loquitur mi
chi in pſ. ⁊ ego illi. nec tn̄ cū pſalmū dico attēdo cui᷒
pſ ſit. idcirco magnā iniuriā deo facio. cū illū precor
vt precē meā exaudiat. ⁊ tn̄ qui precē fūdo nō audio.
depcor illū: vt michi intendat. ego vero nec michi nec
illi intendo. ſed qđ deterius eſt immūda: ⁊ inutilia cor
de verſando fetorē horribilē eius aſpectibus ingero
hec ille. Sed certe taliſ oſo deo non placet. ſꝫ potius
diſplicet: et ad iracundiam ꝓuocat. Uñ Baſilius ſup

illud Luce. 11. Petite: et da. ⁊c. Eſt inquit diuinū ſub-
ſidium implorandum nō remiſſe: nec permittendum
eſt mentem huc illucq; vagare. quia talis ſolum non
impetrabit que petit: ſed magis deum irritabit. Nam
ſi aliquis corā principe ſtans fixū habet: et intrinſecū/
⁊ extrinſecum oculum ne forſitan puniatur: quāto ma-
gis coram deo attentū ⁊ tremebūdū oportet aſſiſtere.
Si vero debilitatus a peccato fixus nequis orare: quātū-
cunq; tamen potes teipſum cohibeas vt ſtando corā
deo ad deū dirigas intellectum. vt deus ignoſcat tibi
eo q non ex negligentia: ſed ex fragilitate non potes.
vt oportet exiſtere coram illo. hec ille. Unde et Ber.
in de medita. ca. 6. cum inquit ad orandum ſiue pſal-
lendum in eccleſiam intraueris fluctuantium cogita-
tionum tumultum exterius relinque. curāq; exterio-
rum omnium penitus obliuiſcere. vt ſoli deo poſſis
vacare. fieri enī non poteſt: vt cū deo aliq̄s loquatur
qui etiam cū toto mundo continue fabulatur. Inten-
de ergo illi qui intendit tibi. audi illum loquentē tibi
vt exaudiat ipſe te loquentē ſibi. Ita enim fiet ſi diui-
nis laudibus ſoluendis debita reuerentia: ⁊ ſollicitu-
dine aſſiſtas. ſi ſingula verba diuine ſcripture diligē-
ter attendas. Hec ille. Unde Iſidor. in de ſummo bo-
no lib. 3. cap. 7. Mens inquit noſtra celeſtis eſt: ⁊ tunc
orando deū bene contemplatur quando nullis terre-
nis curis/aut erroribus impeditur. apta enī eſt ad bo-
nū in ſua natura. in aliena vero turbatur: pura eſt orō
quam in ſuo tēpore ſeculi non interueniūt cure. longe
enī a deo eſt animus qui in orationibus cogitationi-
bus ſeculi fuerit occupatus. Tūc ergo veraciter ora-
mus qū aliunde non cogitamus. ſed valde pauci ſunt
qui tales orationes habeant: ⁊ licet in quibuſdam ſint
difficile: tamen eſt vt ſemper ſint: mens q̄ ante oratio-
nē vacans a deo in illicitis cogitationibus occupatur
dum in orationē venerit confeſtim ille imagines re-
quas nuper cogitauit occurrunt: aditumq; precibus
obſtruunt ne ſe mens libera ad celeſte deſiderium eri-
gat. purgandus eſt itaq; primū animus. atq; a tēpaliū
rerū cogitationibus ſegregandus: vt pura acies cor-
dis ad deum vere: et ſimpliciter dirigatur. nam vere-
ra tunc impetranda diuina munera credimus quando
ſimplici affectu aſſiſtimus cum oramus. multis enim
modis interrūpitur orōnis intentio dū ſe per incuriā
vana mundi ingerunt in cuiuſcūq; orantis animo. tūc
aut magis diabolus cogitationes curarū ſecularium
humanis mentibus ingerit qū orantem aſpexerit. Et
ideo merito atton ſuper ep̄las dn̄icales ſermone. 4.
cōuenienter inq̄t cū apl's hortet eos ad orandū premi-
ſit dicens. nichil ſolliciti ſitis. nā nichil plus impedit
orantem/q̄ ſollicitudo mūdana. ſi enī nullus ita liber
eſt a curis ſecularibus quin in orōne qn̄q; inſultus de-
monorum: ⁊ fantaſmata cogitationū vanaq; ſentiat:
quid putas cōtingit de illis quorū tota mēs ⁊ deſide-
riū verſatur ī ſollicitudine tēporaliū? hi nimirū ſi qn̄q;
orare ceperint ſtatim reuoluit mens ad conſueta. qz
vbi eſt theſaurus: ibi eſt ⁊ cor tuum. ideo purgandus
eſt prius animus ab amore/⁊ ſollicitudine tpaliū: ⁊ in
deo totus figendus vt libere poſſit: ad orandum deū
vacare. Un̄ Eccl. 18. Ante orationē prepara deo ani-
mam tuam. ſed et ſi qn̄q; orationi incūbentes pulſa-
uerint ſuggeſtiones demonum: ⁊ nebule vanarū co-
gitationum. cauendum tamen ſummopere eſt ne im-
morentur ne forte iuxta ſapientis ſententiam Eccli.
10. muſce morientes. id eſt imunde cogitatiōes pdūt
ſuauitatē. i. oratiōis deuotionē. ſed ſtatim in noſmet
ipſos indignantes vanas cogitationes quāto citius re-
pellamus a nobis: ⁊ ad ipſum redeamus. Scriptū eſt
enī Gene. 15. Deſcendebant volucres celi ſuper ſacri-
ficia: et abigebat eas Abrahā. quid enim per ſacrifi-
cia niſi orationes. et quid per volucres niſi vane cogi-
tationes deſignantur. ſed deuotus orator cū vane co-
gitationes ſuper orationes ſuas deſcendunt exēplū
abrahe eas protinus expellat. hec ille. ¶ Un̄ ſup p̄s.
118. Clamaui in toto corde meo: exaudi me domine.
Aug. clamorē inquit ad dn̄m qui fit ab orantibus ſi ſo-
nitu vocis corporalis fiat non intento in deum corde
quis dubitat inaniter fieri? Si autem fiat corde etiā
ſilente voce cordis aliquando aliquem hominem po-
teſt latere: ſed non deum. eſt autem clamor cordis ma-
gna cogitationis intentio que cum eſt in oratione ma-
gnum exprimit deſiderantis ⁊ petentis affectū. vt nō
deſperdat effectum. Tunc porro in toto corde clama-
mamus quando aliunde non cogitatur. tales orōnes
rare ſunt multis crebre in paucis talē cōmēorat ſuā
orationē: qui cantat hunc pſal. v. Clamaui in toto cor-
de meo ⁊c. Item pſ. 3. v. Uoce mea ad dominū clama-
ui. Super quo Auguſt. voce mea inquit ad dominum
clamaui: id eſt nō cū corporea voce q̄ cū ſtrepitu verbe-
rati aeris promitur. ſed voce cordis que hominibus
ſilet. deo autē ſicut clamor ſonat. Sicut Suſanna cla-
mauit ad deū Danie. 13. de hac voce domin⁹ precipit
Mat. 8. vt in cubiculo id eſt in ſecreto cordis oretur.
nec minus hac voce oratur ſi nullus verborū ſonitus
redditur ex corpore q̄ ſi ſilentes tantū in cordibus
oramus. ſi aliene ab orantis affectu cogitationes in-
currunt. nō dici poteſt. voce mea ad dominū clamaui:
nec hoc recte dicitur niſi cū ſola aīa. nichil carnis ni-
chilq; ſecularium intentionū in oratione attrahens lo-
quitur dn̄o vbi ſolus ille audit. Talis modus orandi
clamor dicitur propter vim ipſius intentionis. hec il-
le. Et certe talis clamor ſatis aperte diſtincte in au-
res dei ſonat. ſicut patet Exo. 14. ex hoc q dominus
dixit Moyſi nichil loquenti: ſed in corde oranti: quid
clamas ad me? Et huic ſententie alludens Iſid. in de
ſūmo bono lib. 3. cap. 7. Oratio inquit cordis eſt non
labiorū. nec enim verba deprecantis deus intendit.
ſed cor orantis aſpicit q ſi tacite cor oret: et vox ſile-
at quāuis homines lateat deum latere non poteſt qui
conſcientie preſens eſt. melius eſt autem cum ſilentio
orare corde ſine vocis ſono q̄ ſolis verbis ſine intui-
tu mētis. Hec ille. Unde Maria magdalena que pec-
catorum ſuorum a domino obtinuit veniam: nichil le-
gitur ſonet a oraſſe verborum: ſed amariſſime pro ſu-
is peccatis fleuiſſe. vt patet Luce. 7. per quod oſten-
ditur efficatia mentalis deſiderij ſine oratione voca-
li. Nam et licet aliquando oratio vocalis mentalem
deuotionem exprimat: tamen mentalis deuotio ſine
longo ſermone vocis bene deo placet. Unde Criſoſt.
omel. 14. opere imperfect. Sacerdotes inquit Baal/
ad deos ſuos clamabant propter ſacrificia comburen-
da: et deridēs eos Helyas dicebat. clamate fortiter.
forſitan enī dij veſtri dormiunt. ſic et modo quaſi dor-
mientem deū accuſat qui orationem longo ſermone
proſequitur. ſcit enim pater veſter quid vobis neceſ-
ſariū ſit anteq̄ petatis. ſi ergo precognoſcit quid vo-
lumus non ideo oramus vt exponamus deo quid vo-
lumus: ſed vt placamus eum preſtare nobis quod de-
ſideramus: et ſi deus placandus eſt et nō docendus:
non eſt neceſſaria longa narratio: ſed bona voluntas
hec ille. Itē atton ſuper epiſtolas dominicales. ſerm.
32. Eſt autem inquit oratio plus mentis affectus ad
deum qui quandoq; pigritanti animo excitatur per

vocem. oratio ergo non eſt vox: ſed potius mentis af=
fectio: qua ſcilicet affectam⁹ aliquid obtinere a deo:
⁊ hec debet eſſe pia. quoniā que ad pietatem pertinēt
debemus illum per vocem excitare. vt ſonus oris in=
trans per aures excitet pigriciam mentis. oratio er=
go que ſolo corde eſt: et non labijs deo eſt acceptabi=
lis. Unde et Suſanna tacens orc dicitur clamaſſe per
mentis intentionem: et a deo audita eſt. Hec ille.
8. ¶ Octauo ad hoc ꝙ oratio ſit efficax/ requiritur ꝙ
ſit lacrimoſa. Uñ. 1. Regum. 1. legitur de anna vxo=
re elchane ꝙ cum eſſet amara aīo: orauit ad deū flēs
largiter ⁊ a deo exaudita eſt. vt pꝫ ibidem Item. 4.
Regum. 20. legitur ꝙ rex ezechias orauit cū lacrimis
et exauditus eſt. Unde ⁊ ſubditur ibidem. dixit dñs
ad Eſayam. dic ezechie. audiui orōnem tuā: et vidi la=
crimas tuas. Item ſara filia raguelis audita ab vna
ancilla patris ſui grandi ſibi illata cōtumelia perre=
xit in ſuperi⁹ pinaculū domus ſue et trib⁹ diebus in
oratione perſiſtens cum lacrimis deprecabatur deuꝫ
vt ab illo improperio liberaret eam ⁊ exaudita eſt: vt pꝫ
Tobie. iij. Item cum audiſſet neemias miſerabilem
ſtatum ⁊ dilapidationē ciuitatis Hierlm fleuit dieb⁹
multis et ieiunabat ⁊ orabat ante faciem dei. ⁊ obti=
nuit ſcḋm ſuum deſideriuꝫ ciuitatis recōciliationē
⁊ voluntariam reparationem. vt pꝫ Neemie. 1. Item
iudith cum lacrimis orauit deum vt illud quod co=
gitauerat pro ſalute populi ſui dignaretur perficere
et exaudita eſt: vt pꝫ Judith. 13. Item cum audiſſet
mardocheus iniquam aſſueri regis ſententiam con
tra iudeos datam ſcidit veſtimenta ſua et indutus eſt
ſacco ſpergēſq; cinerē capiti ſuo cū eiulatu clamās
ad deum ⁊ orans ⁊ animi ſui amaritudinē oñdēs. In
omnibus quoq; prouincijs ad quos crudelis regis
ſententia ꝑuenit planct⁹ ingens erat apud iudeos
ieiunium vlulatus ⁊ fletus: ⁊ deus exaudiuit voces
eoꝝ et eos ab iniqua mortis ſentētia liberauit: ⁊ eoꝝ
inimicum Aman qui cauſa proditionis eorum erat:
meruerunt in patibulo habere ſuſpenſum. vt patet
Heſter. 3. et in proceſſu ſequenti. Item flebant paren
tes/ et amici Suſanne cum viderent preſbiteros ad=
uerſus ſe falſum teſtimonium prolaturos. ipſa etiam
flens ſuſpexit ad celū. erat eñ cor eius fiduciam ha=
bens in domino: ⁊ dñs eius orationē audiuit: ⁊ eā ab
iniuſta mortis ſñia liberauit: et eius falſos accuſato=
res talionis pena puniuit. vt patet Dañ. 13. Ex quib⁹
patet ꝙ magnam virtutē conferunt lachryme oratio
ni. Sed vt dicit beatus Ricrū. ſicut terra ſicca et ari=
da ſine pluuia eſt īfructuoſa. ſic et oratio ſi non ſit la=
chrimoſa. Sꝫ forte hic michi dicis: domine cor meuꝫ
eſt velut lapis durum: ⁊ tanꝗ fons ſine aqua totali=
ter exſiccatum. ⁊ ideo lachryme de eo nequeunt ema=
nare. ſed tibi ſic dicēti ſic reſpōdeo. certe in hoc quod
dicis de corde tuo non poſſunt lachryme emanare. nō
eſt credulitas tibi exhibenda. ſed verius tibi dici po=
teſt ꝙ non obſtante ꝙ magna ſiccitas eſt in terra cor=
dis tui. tamen tu negligenter agis non conſiderans
qualiter Moyſes oratione deuotas aquas largiſſi=
me de petra eduxit duriſſima. ſcilicet de ſilice. vt pa=
tet Numeri. 20. et ideo noli ita dicere. ſed ſi cor tuuꝫ
durum et aridum efficiatur hauri tibi aquam de fon=
tibus ſaluatoris. ſcilicet deuota oratione implorando
vt ipſe aquam gratie ex ſua miſericordia largiatur: ⁊
fontis tui cordis venas aperiat: vt ex eo vnda lachry
marum valeat fructuoſe effluere. qui etſi quādoq; dif
ferat: tamen non ſemper auferet a te ſuam miſericor
diaꝫ. ſed niſi defectus fuerit in teipſo tibi lachryma=
rū gratiā conferet infallibiliter deſideratā. In cuius
rei figura legitur Joſue. 15. ꝙ axa filia Caleph/ ſedēs
ſuper aſinam ad ſponſum ſuum pergens ſuſpirans
patri ſuo dixit. da michi benedictionem pater auſtra
lem/ ⁊ aridam terram michi dediſti iunge eriguam. ⁊
dedit ei caleph irriguam ſuperius ⁊ inferius. Spiri=
tualiter anima noſtra que per axam ſignificatur duꝫ
celeſtē ſponſū ieſū chriſtū mente petit ſedens ſup aſi=
nam: id eſt beſtialem carnis motū cōpeſcens: ⁊ regēs
ſuſpiret: et clamet ad patrem celeſtem ⁊ dicat. da mi=
chi pater benedictionem tuam. nam mentem ſiccā: et
durā dediſti michi. id eſt peccatis meis exigentibus
mentē ſiccā: ⁊ duram permiſiſti me habere. ſed da mi
chi irriguum ſuperius ⁊ inferius: vt videlicet tā pro
peccatis meis ꝙ etiā pro deſiderio patrie celeſtis me
fructuoſe plorare concedas. et pater tuus tunc tibi
concedet infallibiliter petitionem: dicente xpo Mat.
21. Quecunq; petieritis in oratione credentes accipi
etis ⁊c. ¶ Nono ad hoc ꝙ oratio ſit efficax requiritur
ꝙ ſit diſcreta. Pro quo notandū ꝙ illa oratio dicitur 9.
diſcreta: in qua diſcrete cōſideratur quid ſit petendū
⁊ in cuius nomine: ⁊ a quo ſit petendū. ⁊ certe de iſtis
tribus informationē habem⁹ a magiſtro optimo do=
mino noſtro ieſu chriſto: dicente euangelio Johā. 16.
Uſq; quo non petiſtis quicꝙ in nomine meo. multa
enim tamen petierunt diſcipuli a domino. petierant
eñ Jacobus/ ⁊ Johēs vt ſederet alter a dextris ei⁹:
⁊ alter a ſiniſtris eius in regno ſuo. vt patet Mathei.
20. Petierant enim Jacobus et Johannes vt ignis
deſcēderet et cōbureret ſamaritanos. vt patet Mar.
9. Petierat btā virgo vinū in nuptijs: vt patet Joh.
2. Petierūt etiā diſcipuli ſalutē filie chananee. Mat.
15. Hec enim ⁊ multa alia huiuſmodi temporalia pe=
tierunt diſcipuli: ⁊ tamē dixit ieſus. Uſq; quo non pe=
tiſtis quicꝙ. quia temporalia enim querebant quicꝙ
non petebant. ſed quid petere debeant oſtendit Joh.
16. D. Petite/ ⁊ accipietis vt gaudiū veſtrū plenū ſit.
in hac eñ vita nō pōt eſſe plenū gaudiū: ſed particu=
lare inſufficiens ⁊ breue. particulare qꝛ ⁊ ſi in aliquo
ſuccedat hoc hoī in aliquo non ſuccedit. inſufficiens
qꝛ in quo ei ſuccedit in eodem melius optat ſibi ſuc=
cedere. breue qꝛ vt dr̄ Job. 14. Breues dies hominis
ſunt. ſed in futura vita erit plenū gaudiuꝫ qꝛ erit vſe
ſufficiens; ⁊ eternū vniuerſale qꝛ in oībus bene ſuc=
cedet. ſufficiens qꝛ nemo ſibi melius ſuccedere volet.
eternum qꝛ nullus meror ei ſuccedet. Unde Apoca.
21. Jam nō erit amplius neq; luctus/ neq; clamor: nec
vllus dolor. ideo edocti a dño non petamus a domīo
mala vt quidā faciūt/ vel mortem inimici. nec petam⁹
a domino vana mundi vt multi faciunt: petentes di=
uitias: gloriam/ ⁊ honorem huius mundi. ſed potius
immutabile bonum petamus: vt gaudium noſtrum
plenum ſit. et ſi quandoq; bona temporalia petimus
propter regnū celoꝝ ea petamus. non eñ nego a deo
petenda eſſe temporalia preſertim cū eccleſia quoti=
die oret ꝑ pace/ ꝑ ſalute hūana: ⁊ ꝑ fertilitate terre.
ſed iſta tamen cum finis rectitudine: ⁊ cū cōditionis
diſcretione petenda ſunt. qui eñ illa ꝑpter ſe/ et non
ꝑpter regnū celoꝝ cōſequendū petit: male petit. ⁊ iō
nec exaudiri meretur. Unde Jaco. 4. Petitis ⁊ non
accipitis: eo ꝙ male petatis: vt in concupiſcentijs ve
ſtris inſumatis. Rurſus qui ſine conditionis diſcreti=
one petit temporalia nec exaudiri meretur. vnō indi
ſcrete petijt Paulus a ſe tolli angelū ſathane qui vti=
q; ſibi neceſſarius erat ad conſeruationeꝫ hūilitatis.
⁊ ideo nō exauditur. ſed ſibi dicitur. Sufficit tibi grā

mea. virtus enim in infirmitate pficitur. vñ etiã de ſe
alibi dicit. Ne magnitudo reuelationũ; extollat me/
datus eſt michi ſtimulus carnis mee angelus ſatha
ne qui me collaphiſet. proinde regnũ dei ꝓpter ſe et
principaliter petamus. tẽporalia vero nõ ꝓpter ſe: ſʒ
ꝓpter illud: ⁊ cũ diſcretione cõditionis: vt videlicet
det nobis ea/ ſi ſibi placet: ⁊ ſi ſciat ea nobis expedire
hunc eñ modũ petendi ipſemet xp̃s nobis exemplo
demonſtrauit: qui cum conditione calicẽ paſſionis a
ſe transferri rogauit dicens. Pater ſi poſſibile eſt/ trã
ſeat a me calix iſte: veruntamen nõ ſicut ego volo: ſed
ſicut tu vis. Celeſtium vero ⁊ ſpiritualiũ bonoꝝ tanta
eſt dignitas ꝙ abſolute ⁊ ſine cõditione licite poſſũt
poſtulari. Unde Aug. ſuper illud. 2. Chor. 12. virtus
in infirmitate perficitur. Cum ea inquit: que de⁹ lau
dat ⁊ promittit petitis ab illo ſecuri petite. illa a pro
picio deo conceduntur. quando autẽ petitis tempo=
ralia cũ modo petite: ⁊ cũ timore illi committite. vt ſi
proſint det: ⁊ ſi ſcit obeſſe non det. quid enim obſit vel
proſit medicus nouit/ et non egrotus. Hec ille. Item
Aug. ⁊ ponitur in cañ. 23. q. 3. Sex differentie. Petere
inquit/ vel preſtare in tribulatione ſubſidiũ: vt volu=
ptuoſe quis in crimine viuat/ dãnabile eſt. petere aũt
vel preſtare ſolacium/ vt malis facultas delinquendi
deſtruatur: vt eccleſia pacem adipiſcatur. vt aliquis
multorum vtilitati ſeruetur vtile eſt/ et honeſtum: diſ
ſimulare vero grauiſſimum. Hinc de Paulo legitur
Actuum. 23. ꝙ cum quidam iudeorum iuraſſent non
ſe commeſturos panem niſi eum interficerent. petijt
milites a pretore quoꝝ preſidio illeſus ſeruaretur
ab iniuria iudeoꝝ non ſue voluptati: ſed omniũ vtili
tati victurus. hec ille. ¶ Et quantum ad ſecundũ. ſcʒ
a quo petere debemus. certe ſicut docet nos chriſtus
a patre. nõ obſtãte ꝙ pater/ ⁊ filius/ ⁊ ſpiritusſanctus/ ſũt
vnus auctor ⁊ donator. tamen quaſi oẽs orõnes diri
git eccleſia a patrem. paucas ad filium: et pauciores
ad ſpiritũſanctũ. ſed precipiente dño noſtro ieſu xp̃o
a patre omnia bona petimus: qm̃ ipſe eſt principium
filij ⁊ ſpiritusſancti: olmq̃ʒ bonorum. Unde Jacobi. 1.
Omne datum optimum/ ⁊ omne donum perfectũ de
ſurſum eſt/ deſcendens a patre luminum. ſed tamen
aliqui inſipientes ⁊ increduli petunt ⁊ putant ſibi ſa=
lutem ⁊ auxilium acquirere ab ariolis/ ⁊ falſis incan=
tatoribus: ⁊ a ceteris arte magica vtentibus. de qui=
bus Gregorius. et ponitur in canoñ. 26. q. 5. Si quis
inquit ariolos/ aruſpices/ incantatoreſq̃ obſeruaue
rit a philaterijs eorum vſus fuerit anathema ſit. hec
ille. Philaterla enim vocat ſcripta que aliquid cir=
ca colla ſua portant. de quibus Criſoſtomus opere
imperfec. omelia. 46. Sacerdotes inquit noſtri ypo=
crite ex eo ꝙ ab hominibus volunt videri iuſti quidã
philateria alligant circa collum. quidam autem por=
tant euãgelium ſcriptum. ſed dic ſacerdos inſipiens.
nonne euangelium quotidie legitur in eccleſia: ⁊ au=
ditur ab hominibus: cui igitur in auribus euãgelia
poſita nichil proſunt. quomodo enim poſſint circa col
lum ſuſpenſa ſaluare? vbi eſt virtus euangelij in figu
ris litterarum/ aut in intellectu ſenſuum? ⁊ in figuris
bene circa collum ſuſpendis: ſi in intellectu. ergo me
lius in corde poſita proſunt ꝙ̃ circa collum ſuſpenſa.
hec ille. Aliqui etiam petunt et putant ſe ſalutem et
auxilium ab imaginibus mortuis ſanctorum acqui=
rere. ſed ſtulticiam talium reprehendit ſcriptura Sa
piencie. 13. dicens. non erubeſcit loqui cum illo qui ſi=
ne anima eſt: et pro ſanitate infirmum deprecatur. et
pro vita mortuum rogat. et in adiutorium inutilem
inuocat. et pro itinere petit ab eo qui ambulare nõ po
teſt. immo et ſicut dicitur Sapiencie. 14. Alius naui
gare cogitans et per feros fluctus iter maris facere
incipiens. ligno portante ſe fragilius lignum inuo=
cat. illud enim cupiditas acquirendi excogitauit. et
licet aliqui coram imaginibus genuflectentes et ab
eis ſalutem et auxilium poſtulantes. et ſi aliquando
ſanitatem obtinuerunt: tamen ſi credunt hoc eſſe vir=
tute et poteſtate imaginis infallibiliter decipiuntur.
quia teſte ſcriptura Baruch. 6. Hominẽ a morte non
liberant. neq̃ʒ infirmum a potentiore eripiunt: homi
nem cecum ad viſum non reſtituunt: et de neceſſita=
te hominem non liberabunt. Et ideo veriſimile eſt ꝙ
talis ſanatio fit ex illuſione diaboli qui propter talẽ
incredulitatem permittente deo prius ipſos lede=
bat. ſicut legitur in vita ſancti Bartholomei: ꝙ erat
quoddam ydolum nomine aſtaroth in templo in quo
demon talis erat qui diceret ſe curare lãguẽtes quos
ſine dubio ipſe ledebat: et cum ledere eos deſiſſet cu=
raſſe putabatur. Item Auguſti. in de ciuitate dei lib.
4. parte nona. Titus inquit latinus ruſticus roma=
nus paterfamilias vidit in ſõnis quod nunciaret in ſe
natu: ꝙ ludi romani inſtaurentur: et ꝙ non ſtatim hãc
viſionem ſenatui nũciauit. ideo nocte ſequente amiſit
filium ſuum. et quia poſt tertiam noctem non annun=
ciauit incidit in morbum acrem et horribilem: cum ta
men ex amicorum conſilio ad magiſtratus rem detu=
litq̃ʒ in leticia allatus eſt in ſenatum. expoſitoq̃ʒ ſõ=
nio recepta cõtinuo valitudine pedibus ſuis abſceſ
ſit. tanto ſtupefactus miraculo ſenatus quadruplica=
ta pecunia ludos cenſuit reſtaurari. ſed quis non vi=
deat qui ſanum ſapit ſubditos homines malignis de
monibus. a quorum damnatione non liberat: niſi gra
tia diuina per dominum noſtrum ieſum chriſtum vt
compulſos exhibere talibus dijs que recto conſilio
poterant turpia iudicari. hec ille. Et ideo merito idẽ
Auguſti. et ponitur in cañ. 26. queſtione. 2. Qui ſine.
Qui inquit ſine ſaluatore vult habere ſalutem: ⁊ ſine
vera ſapientia eſtimat ſe prudẽtẽ fieri poſſe nõ ſanus:
ſed eger erit. non prudens: ſed ſtultus in egritudine
aſſidua laborabit: ⁊ in noxia cecitate ſtult⁹: ⁊ demẽs
permanebit. ac proinde oĩs inquiſitio: ⁊ oĩs curatio ꝙ̃
a diuinis ac magis vel ab ipſis demonijs in ydoloꝝ
ſculptura expetitur mors potius dicẽda eſt ꝙ̃ vita. ⁊
qui ea ſectantur niſi ſe correxerint ad extremã pditio
nem tendunt. hec ille. et ideo a talibus nõ eſt auxiliũ
poſtulandũ: ſed a patre celeſti in quo eſt omnis ſalus
et oĩs ſpes vite virtutis ⁊ gratie. ¶ Et q̃tũ ad tertiũ
ſcʒ in cuius noĩe ſit petendũ docet xp̃s vbi prius di.
In nomine meo. vñ nomẽ ei⁹ ieſus eſt q̃ ſalus vl̃ ſalua
tor interpretat̃. Ille ergo in noĩe ſaluatoris petit qui
illud petit qđ ad veram ſalutem pertinet aĩaꝝ. Per
ieſum eñ acceſſum habem⁹ ad patrẽ: ⁊ ipſe interpel=
lat ꝓ nobis ad patrẽ ⁊ per ipſum ſalutẽ a patre obti=
nebimus. Ubi ⁊ oẽs fere orõnes eccl̃ie per dñm nr̃m
ieſum xp̃m cõcluduntur. qm̃ nõ eſt aliud nomẽ ſub ce
lo nec in terra in quo oporteat nos ſaluari. itaq̃ʒ qui
petit vere aliquid a patre ⁊ in noĩe ieſu. i. verã fidem
et doctrinam ieſu chriſti tenendo illud proculdubio
ſibi dabit a patre. ¶ Decimo ad hoc ꝙ oratio ſit effi=
cax requiritur ꝙ ſit continua. Unde Jaco. 5. multum 10.
valet deprecatio iuſti aſſidua. Helyas homo erat ſi=
milis nobis paſſibilis: et oratione orauit vt nõ pluue
ret ſuper terrã: ⁊ nõ pluit per annos tres ⁊ mẽſes ſex.
⁊ rurſum orauit: ⁊ celũ dedit pluuiam: et terra dedit
fructũ. Super quo atton. ſi inquit vn⁹ hõ ſicut ⁊ nos

paſſibilis minas vnius mulieris timens ⁊ fugiēs fa
mē ſuſtinens et moꝛtē timens ſua oꝛatione pluuiam
auertit.et iterū ſua oꝛatione pluuiaꝫ terris obtinuit:
quid putas faciēt plurimū iuſtoꝝ oꝛationes aſſidue?
vnde aduertendum eſt ꝙ ſicut legitur.3.Regum.18.
Helyas oꝛans deum pꝛo pluuia dixit puero ſuo vt ꝓ
ſpiceret contra mare: vnde ſperabat nubeꝫ conſurge
re pluuioſam: ſed vſqꝫ ad.7.vices nichil penitus ap=
parebat: in qua oꝛationis perſeuerantia cōmendatur.
Item angelus raphael monuit thobiam minoꝛeꝫ ne
demoniū hr̄et in eo poteſtatē: vt cū accepiſſet in vxo=
rē illam ſanctaꝫ virginem ſaram filiaꝫ raguel, ingreſ
ſus cubiculū per tres noctes continue ſe contineret
ab ea vt nichil aliud faceret niſi ꝙ oꝛationib⁹ cōtinue
ſe daret: quod ⁊ fecit.⁊ ideo meruit ſaluari ne demo=
niuꝫ ipſum occideret. ſicut ⁊.7.viros pꝛius occiderat
qui eandeꝫ virgineꝫ libidinoſa intentione pꝛius du=
xerant: vt patet Thob.6.Itē legitur.Exo.32.⁊ Deu
te.9.ꝙ deo pꝛoponente percutere populuꝫ ſuuꝫ ictu
vindicte pꝛopter ſuaꝫ ydolatriaꝫ ⁊ rebellioneꝫ.ſtatiꝫ
moyſes oꝛauit pꝛo populo ad deum vt auerteret irā
ſuam ab eis.cui dixit deus: cerno ꝙ populus iſte du
re ceruicis ſit.dimitte me vt iraſcatur cōtra eos ira
mea: ſed moyſes perſeueranter oꝛationibus ꝓ popu
lo inſtitit: ⁊ per oꝛationis inſtātiaꝫ eis obtinuit veniā.
Iteꝫ poſt aſcenſionē domini in celū diſcipuli eius re
uerſi ſunt in hi͛rlm: ⁊ erant omnes perſeuerantes in
oꝛatione vnanimiter cū mulierib⁹ ⁊ maria matre ie=
ſu.⁊ ideo ſpiritūſanctū accipere meruerunt. vt patet
Act.1.⁊.2.Itē ad oꝛationis pſeuerantiaꝫ monet nos
xp̄s Luc.18.dicens.opoꝛtet ſemper oꝛare et non de
ficere.quod intelligitur vt dicit Lyra ſuper eodē ho
ris ⁊ tempoꝛis ad hoc debite conſtitutis.Unde guil.
par.parte.3.tractatu de iuſticia capitulo.12.nō debet
inquit miles xp̄i ſcutū oꝛationis āmouere dum bellū
durat.belluꝫ aūt durat dū durat vita pꝛeſens.Unde
Job.7.Militia eſt vita hominis ſuper terraꝫ: peri=
cula nunq̄ deſunt.⁊ ideo continue indigemus dei ad
iutoꝛio: nunq̄ in hac vita deeſt miſeria. ideo cōtinue
indigem⁹ dei miſericoꝛdia: ⁊ ideo ſi fieri poſſet ſemꝑ
eſſet oꝛandū: ſed qꝛ vocalem opoꝛtet aliquando inter
rumpere oꝛationeꝫ ⁊ aliis neceſſitatibus attendere.
ideo debitis oꝛis ⁊ tēpoꝛib⁹ oꝛationi ſine īntermiſſio
ne eſt inſiſtendum.dicente apoſtolo.1.Theſa.5.Sine
intermiſſione oꝛate.ſuper quo Lyra.hoc inquit refe
rendum eſt ad hoꝛas ad hoc aptas et debite conſtitu
tas.quarūm nulla eſt intermittenda.hoc tamē dictū
apoſtoli in Jani.in quodam ſermone qui ſic incipit.
Uſqꝫ modo nō petiſtis quicq̄.⁊c.tribus modis iple=
tur.Pꝛimo locis ⁊ tēpoꝛibus debitis oꝛationib⁹ inſi
ſtendo.Unde Ambꝛo.in li.ſuo de virginitate. Solen
nes inquit oꝛationes defundende ſunt cum gratiarū
actione: cuꝫ ex ſomno ſurgimus: cum ad negocium
pꝛocedimus: cum cibum ſumere paramus: et cum ci
bum ſumpſerimus: et cum ad cubitum pergimus.
Iteꝫ Jero.in quadaꝫ epyſtola ad paulū. In pꝛincipio
inquit cuiuſlibet operis pꝛemitte oꝛationē dn̄icaꝫ ⁊
ſignuꝫ crucis in fronte tuo pone. nā ſicut militem ſi=
ne armis ad bellum exire non conuenit: ita homini
xp̄iano pꝛocedere quomodolibet ſine oꝛatione non cō
uenit.Unde guill.par.in de virtutib⁹ parte.3.tracta=
tu de iuſticia.ca.13.vbiqꝫ inquit oꝛandum eſt cū vbi=
qꝫ ſint pericula: ⁊ vbiqꝫ auxilio dei indigemus. vnde
apoſtolus.1.Theſa.2.volo viros oꝛare in omni loco
leuantes puras manus: ſed tn̄ locus ydoneus ad oꝛā
dum eſt locus ſecretus.Unde Iſido.in de ſū.bono.li
3.ca.7.Oꝛatio inquit priuatis locis opoꝛtuni⁹ fundi
tur ⁊ magiſqꝫ optatū impetrat dū deo tātū teſte depꝛo
mitur.vnde Mathei.6.Tu autē cū oꝛaueris intra in
cubiculū tuum: ⁊ clauſo oſtio oꝛa patrē in abſcondito
⁊ pater tuus q̄ videt ī abſcondito reddet tibi.Ingreſ
ſus īquit in cubiculū eſt coꝛdis tui reuocatio. clauſo
vero oſtij eſt coꝛdis retentio.Iteꝫ locus ydoneus ad
oꝛanduꝫ eſt templuꝫ materiale ad honoꝛeꝫ dei dedi=
catuꝫ Mathei.21.Domus mea domus oꝛationis vo=
cabit̄.Unde legit̄.2.Paral.6.⁊.7.ca.⁊.3.Reg.9.ꝙ cū
ſalomon feciſſet templū dei ⁊ ſanctificaſſet illud oꝛa=
uit dominuꝫ vt quicunqꝫ oꝛaret in loco illo exaudire=
tur: ⁊ cū cōpleuiſſet oꝛationē ſuā dixit ſibi dominus.
Audiui oꝛationeꝫ tuaꝫ et elegi locum iſtuꝫ michi in
domum ſacrificij.⁊ ſequitur.Oculi quoqꝫ mei erunt
aperti ⁊ aures mee erūt erecte ad oꝛationē eius q̄ in
loco iſto oꝛauerit.elegi cī ⁊ ſanctificaui locuꝫ iſtū vt
ſit nomen meum ibi in ſempiternū ⁊ permaneant ibi
oculi mei ⁊ coꝛ meuꝫ cunctis diebus. Ecce ꝙ deus
in eccleſia conſecrata hꝫ aures ſuas/oculos/ſuos nō=
men ſuum/⁊ coꝛ ſuuꝫ: habet ibi oculos ſuos quibus
videt deuotionem ⁊ humilitatē bonoꝝ ⁊ indeuotio=
neꝫ ⁊ ſuperbiam illoꝛuꝫ maloꝝ.vn̄ Eccli.23.Oculi
dei plus lucidioꝛes ſunt ſuꝑ ſolem circumſpicientes
oēs vias hominū.habet etiaꝫ aures quib⁹ oꝛationes
hominuꝫ deuotas audit.Unde.Iſa.38. Audiui oꝛa=
tioneꝫ tuaꝫ ⁊ vidi lacrimas tuas.Habet etiam ibi no
men ſuuꝫ quod eſt chꝛiſtus.id eſt criſmate vnctus.et
ſignificat miaꝫ queꝫ cuilibet pꝛeſto eſt dare ipſam de
bite inuocantē.vnde Can.1.Oleuꝫ effuſuꝫ nomē tuū
Habet etiaꝫ coꝛ ſuuꝫ ad cogitandū omnes cogitatio
nes bonas et malas et omnes vanas et friuolas gar
rulationes: ex quo igitur deus tā pꝛeſens eſt in eccle
ſia ad conſiderandū oēs cogitationes: verba ⁊ opera
hominuꝫ: ⁊ tā pꝛonus eſt ibi ad audiendū eoꝛum de=
uotas oꝛationes ſpecialiter in eccleſia frequēter eſt
oꝛādū.dicente pſ̄.In eccleſijs benedicite dn̄m.Item
guiller.pariſi.ſuper illud Marci.12. Intrauit ieſus
in tēplum.ingreſſus inquit ieſus vꝛbem pꝛimo tēplū
adijt dans nobis exempluꝫ vt quocunqꝫ imus domū
oꝛationis ſi ibi eſt pꝛimo adeamus: et per oꝛationes
deo cōmendati ad agēda negocia tutius ſe cedamus.
Ueruntamen vt dicit bern̄. ſi longe fueris ab oꝛato=
rio noli locū querere quoniā tu ipſe locus es.ſi fueris
in lecto aut in alio loco oꝛa: ⁊ vbi templū dei eſt fre=
quenter oꝛandū eſt: ⁊ flexo coꝛpoꝛe mens eſt ad deū
erigenda.ſicut enim nullū eſt nomen tuum in quo ho
mo nō vtitur de bonitate.⁊ miſericoꝛdia ſic nullū de=
bet eſſe momentū quo homo deū pꝛeſentē nō habeat
in memoꝛia.Sed foꝛte inquit bern̄.dicis.ego quoti=
die oꝛo et nullū oꝛationis mee fructum video: ſed ſi=
cut ad oꝛationem accedo ſic recedo. nemo michi reſ=
pondet.nemo michi loquitur.nemo quippiam donat:
ſed quaſi incaſſum laboꝛaſſe videoꝛ.certe ſic loquitur
humana ſtulticia non attendens ꝙ veritas pꝛomittit
dicēs.Amē dico vobis: qꝛ q̄cquid oꝛātes petitis: cre
dite: qꝛ accipietis ⁊ fiet vobis.Noli igitur vilipēde=
re oꝛationē tuā: quoniā ille ad quē oꝛas eā non vilipē
dit: ſed anteq̄ egrediatur de oꝛe tuo ipſe eam iubet
ſcribi in libꝛo ſuo ⁊ vnuꝫ ex duobus ſperare debem⁹
indubitāter.quoniā aut tandē dabit nobis qđ aſſidue
petimus aut qđ nouit eſſe melius.hec bern̄.in de me
ditationib⁹ ca.7.vnde ⁊ iſtud ipſemet xp̄s oñdit Lu.
2.exēplo amici qui panes neceſſarios accōmodauit
ī pꝛobitate amici depꝛecantis deuictus vt declaratū
eſt ſupꝛa.Item exemplū eiuſdē habemus Luce.18.

de quodã ceco q̃ clamabat ad ieſum vt viſus lumen
reciperet: dicens. Jeſu fili dauid miſerere mei: ſꝫ qui
preibant increpabant eum vt taceret. ip̃e vero multo
magis clamabat. Jeſu fili dauid miſerere mei. ſtans
aũt ieſus iuſſit illuꝫ adduci a ſe. ⁊ cũ appropinquaſſet
interrogauit illum dicens. Quid tibi vis faciam? at
ille dixit. Domine vt videam: ⁊ ieſus dixit illi. reſpi=
ce. fides tua te ſaluũ fecit. ⁊c. Spiritualiter cec⁹ iſte
ſignificat hoīem ignorantie tenebris ſiue viciorꝫ ca=
ligine excecatũ q̃ deuota mẽtis oratione clamare de
beret ad ieſum vt lumẽ ſibi ſue gr̃e reſtitueret. vnde
grego. ſuper euan. ome. 2. Quiſquis inquit cecitatis
ſue tenebras agnoſcit ⁊ lumen eternitatis intelligit:
clamet modulis cordis. ⁊ clamet mentis vocibus di
cens. Jeſu fili dauid miſerere mei: ſed q̃d clamante
ceco ſubiũgit̃ audiam⁹. Et q̃ preibant increpabãt eũ
vt taceret. q̃d aũt deſignãt q̃ ieſũ venientẽ p̃cedũt/ni=
ſi deſideriorũ carnaliũ turbã tumultuſq; viciorũ: qui
priuſq̃ȝ ad cor noſtrũ ieſus veniat tentationibus ſuis
cogitationẽ noſtrã diſſipant ⁊ voces in oratione per
turbant. ſepe. nãꝫ dum conuerti ad deuꝫ poſt perpe
trata vicia volumus: dũq; contra hec eadem exorare
vicia que perpetrauimus conamur occurrũt cordi fan=
taſmata peccatorꝫ que fecimus mẽtis noſtre aciẽ ver
berant cõfundunt aĩam ⁊ vocem deꝑcationis noſtre
premunt. qui igitur preibant increpabant eũ vt tace=
ret: quia priuſq; dñs ad cor veniat mala que fecimus
cogitationi noſtre ſuis imaginib⁹ illiſa i ipſa nos no
ſtra oratione cõturbant: ſed q̃d ad hec illuminandus
iſte fecit audiamus: ſequitur. ipſe vero multo magis
clamabat fili dauid miſerere mei. Ecce quem turba
increpat vt taceat: magis ac magis clamat: quia quã
to grauiori tumultu carnalium cogitationum premi
mur tanto orationi inſiſtere ardentius debemus/cõ=
tra tũ dicit turba ne clamem⁹: quia peccatorꝫ fantaſ=
mata plerũq; ⁊ in oratione patimur: ſed nimirũ neceſ
ſe eſt vt vox cordis noſtri quo durius repellit̃ eo va=
lentibus inſiſtat. quaten⁹ cogitationis illicite tumul=
tum ſuperet atq; pias aures dñi nimietate ſue impor=
tunitatis erumpat in ſe vt ſuſpicor: recognoſcit vnuſ=
quiſq; quicquid dicimus: quia dũ ab hoc mundo aĩm
ad deũ mittamus dũ ad orationis opus cõuertimur
ipſa que prius delectabiliter geſſimus importuna: atq;
poſt grauia in orone nr̃a toleramus. vix eorum cogi=
tatio manu ſancti deſiderij ab oculis cordis abigit̃ vix
eorũ fantaſmata per penitẽtie lamenta ſuꝑantur: ſed
cũ in oratione noſtra vehementer inſiſtimus. tranſeũ
tem ieſũ mẽti infigimus. vñ illic ſubditur. Stans au
tem ieſu iuſſit eũ adduci ad ſe: ecce ſtat qui ante tran
ſibat: qꝛ dũ adhuc turbas fantaſmatũ in orone pati=
mur ieſum aliquaten⁹ tranſeuntem ſentimus: cuꝫ in
orone enim vehementer inſiſtimus: ſtat ieſus vt lucẽ
reſtituat: qꝛ cũ deus in corde figitur: lux amiſſa repa
ratur. hec Grego. Scdo vt dicit Januen. illud dictũ
apoſtoli dicentis. Sine intermiſſione orate: adimple
tur celeſtia ſine intermiſſione deſiderando. vñ Aug.
ad ꝓbam epla. 48. ꝑ hoc inquit q̃d ait apoſtolus. ſine
intermiſſione orate. quidẽ aliud q̃ȝ beatã vitã q̃ nul=
la niſi eterna eſt ab illo qui ſolus illam dare põt ſine
intermiſſione deſiderare: ſꝑ enĩ hanc a dño deſidere=
mus ⁊ ſꝑ oremus. hec ille. Item idẽ ſuper illud ps.
37. dñe ante te om̃e deſideriũ meũ. ipſũ inquit deſide
riũ tuũ oratio tua eſt: ⁊ ſi cõtinuũ ſit deſideriũ cõti
nua eſt oratio. quicquid aliud agas ſi deſideras illud
ſabbatũ: id eſt eccleſie requieꝫ non intermittis ora=
re. cõtinuũ deſideriũ tuũ continua oro tua eſt. taces
ſi amare deſiſteris frigus caritatis ſilẽtiũ cordis eſt
flagrantia caritatis clamor cordis eſt ſi ſꝑ manet ca=
ritas ſemꝑ clamas. ſi ſemꝑ clamas ſemꝑ deſideras.
hec ille. Et talis continuus clamor a ſũmo iudice tan
dem infallibiliter exaudietur vt oſtendit dñs ꝑ exẽ=
plum iudicis iniqui per cuiuſdam vidue improbita=
tem deuicti. de quo Luce. 18. vbi legitur q̃ iudex qui
dam erat in quadam ciuitate qui deum non timebat/
et hoĩes nõ verebatur. vidua autem quedaꝫ erat in ci
uitate illa ⁊ veniebat ad eum dicẽs. vindica me de ad=
uerſario meo. ⁊ nolebat per multum tẽpus. poſt hoc
autem dixit intra ſe. et ſi deũ nõ timeo nec hominem
vereor: tñ quia moleſta eſt michi hec vidua vindicabo
illam ne in nouiſſimo veniens ſuggillet me. Super
quo Augu. propter inquit beatam vitam adipiſcẽdã
ipſa vera beata vita nos orare docuit. non in multilo=
quio tanq̃ȝ ab eo ſiat vt eo citius exaudiamur quo lo=
quatiores ſimus cum eum oremus qui nouit: ſicut
ipſe dñs ait. quid nobis neceſſarium ſit priuſq̃ȝ peta
mus ab eo vt diceret: opꝫ ſemper orare ⁊ non defice
re vidue cuiuſdam propoſito exẽplo: que de ſuo ad=
uerſario vindicari iudicẽ iniquum interpellendo fle=
xit ad audienduꝫ non iuſticia vel mĩa per motum: ſed
tedio ſuperatum. vt hinc moueremur: q̃ȝ certius nos
exaudiat miſericors ⁊ iuſtus dñs deus ſine intermiſ=
ſione orantes. qñ illa nec ab iniquo ⁊ impio iudice po=
tuit aſſidua interpellatione contemni: ⁊ q̃ȝ libens atq;
placatus bona deſideria impleat eorꝫ a quibus alie=
na peccata nouit ignoſci: ſed quo cupiebat illa perue
nit que voluit vindicari. hec Augu. ad probam epla.
48. Tertio vt dicit Januen. illud dictum apoſtoli ſi=
ne itermiſſione orate/ adimpletur ſine intermiſſione
bene viuendo et bene operãdo. Unde Aug. in de ver
bis dñi ſermone. 18. quid eſt inq̃t clamare ad chriſtum
niſi gr̃e xp̃i cõgruere bonis operibus ne forte ſimus
ſtrepẽtes vocibus ⁊ muti moribus: qs eſt inquit qui
clamat ad chriſtum: niſi q̃ contemnit mundum. clamat
ad xp̃m qui ſpernit ſcl̃i voluptates. clamat ad xp̃m q̃
diſpergit ⁊ dat pauperibus vt iuſticia eius maneat
in ſeculum ſeculi. clamat ad xp̃m qui dicit non lingua
ſed vita. michi mundus crucifixus eſt ⁊ ego mundo:
qui pro nichilo habet quod homines amant mũdani.
non appetit vindicare iniurias ſibi factas. parat ma=
xillam percutienti. orat pro inimicis. quod iniuſte ab=
ſtulit quadrupliciter reddit. ſua ablata non repetit:
contra quẽ cognati affines ⁊ amici cõmouentur ⁊ di=
ligentes ſcl̃m contradicunt dicentes q̃ inſanit: iſta
eſt ſtulticia ⁊ dementia. hec ille. Iteꝫ Auguſt. 148.
ſuper pſal. Non ſolum inquit lingua veſtra ⁊ vox ve
ſtra laudet deũ: ſed ⁊ cõſciẽtia veſtra ⁊ facta. nõ ceſſet
homo benefacere et ſemper laudare dñm. tunc ceſſas
laudare deũ quãdo a iuſticia ⁊ ab illo quod ei placet
declinas: nam ſi vita bona nunq̃ȝ declinas lingua tua
tacet. vita tua clamat. ⁊ aures dei ſunt ad cor tuum.
non poteſt eſſe vt habeat malefacta q̃ habet bonas co
gitationes. nec q̃ſq̃ȝ põt aliq̃d facere ãt aliquid ad fa
ciẽdũ mouere mẽbra niſi primo ꝓceſſerit iuſſio cogi
tationis. cũ igitur xp̃s ſedet in corde quid põt iubere
niſi bona. cũ vero diabol⁹ cor poſſidet quid poteſt iu=
bere niſi mala. hec ille. Itẽ Augu. ſuꝑ illud ps. Lau=
date dominũ qñ bon⁹ eſt pſalmus. lingua inquit tua
ad horã laudet. vita aũt tua ſemper laudet. vis igitur
pſallere non ſolum vox tua ſonet laudes dei: ſed etiã
opera tua concordant cũ voce tua: ſic cantat vt nut=
q̃ȝ ſileas negocium agis ⁊ fraudem cogitas ſiluiſti a
laude dei. et quod grauius eſt non ſolum a laude ſi=

luiſti: ſed etiaʒ in blaſphemiaʒ perrexiſti. cū enī deus
laudatur de bono opere tuo. opere tuo laudas deū. cū
ꝓo blaſphemaſ de⁹ de malo ope tuo / ope tuo blaſphe
mas deū. hec ille. Itē idē ſup illō pſ. 25. In eccleſijs
benedicite dño. hoc eſt inqꝫ in eccleſijs ſic viuere vt ꝑ
mores cuiuſqꝫ benedicatur dñs. nā qui benedixit deo
in lingua ⁊ maledicit factis non in eccleſijs benedicit
deo vñ quidā voce benedicunt. quidā vero morib⁹ in
quorū enī moribus non inuenitur quod dicunt: deuʒ
blaſphemant. vñ apoſtolus Ro. 2. dicit ipſis trangre=
dientibus legē domini. nomē enī dei per vos blaſphe
matur. hec ille. Ex quibus pʒ ꝙ qui bene viuit et be
ne operaſ continue laudat deuʒ ⁊ continue orat. vnde
Origenes ſemper inquit orat qui bene agit. nā ſi act⁹
iuſti quē ſecūdū deū agit oratio reputatur. Qui ſine
intermiſſione que iuſta ſunt agit ſine intermiſſione
orat. nec vnqꝫ ab oratione ceſſat niſi iuſt⁹ eſſe deſiſtat.
hec ille. Et qui taliter continue orat magnaʒ fiduciaʒ
accipit impetrandi quod poſtulat in oratione. Unde
Grego. 18. mora. Tunc inquit cor noſtruʒ fiduciaʒ in
oratione accipit cū ſibi vite prauitas nulla contradi=
cit. Sed vt dicit Augu. ſuper pſ. 65. Multi langue=
ſcunt in orando ⁊ in nouitate conuerſionis ſue frequē
ter orant poſtea languide ⁊ poſtea frigide: deinde ne=
gligenter qui quaſi ſecuri ſint dormiunt. vigilat ho=
ſtis. dormis tu: hec ille. Ideo non ſic: ſed ſecundū co=
ſiliū apli. 1. pet. 4. vigilate in orationibus: quā aucto=
ritatē ꝑtractans Atton ſuper epiſtolas ſermone. 35.
Tunc enī inquit bene vigilamus in orationibus cū nō
ſoluʒ corpore: ſed etiam mente in orationibus vigila
mus. qui vero ſolo corpore i oratione vigilat: ⁊ opere
vel mēte in peccato dormit: iſtus ꝓfecto nō vigilare:
ſed potius dormire in oratione dicēdus ſit: plus enī
perueniunt ad aures dei mentes qꝫ voces opera qꝫ
verba. vñ poſitis duobus ante oculos noſtros videlʒ
vno iniquo qui ſolo corpore vigilans orat: ⁊ altero iu
ſto qui ex conſuetudine orandi etiam dormiendo orat
Dico ꝙ iſte vigilans dormit in oratione: ſed iſte dor=
miens vigilat in oratione: quia lʒ dormiat in corpore:
tñ bona vita bonōqꝫ propoſituʒ orant pro eo. hec ille.
Et taliter nedum eſt ad horam vigilandum in oratio=
nibus. ſed etiā pro eo ꝙ xp̄s dicit mat. 10. Qui perſe=
uerauerit vſqꝫ in finē hic ſaluus erit: continue vſqꝫ in
finem vite. In cuius rei figura legitur Gen. 32. ꝙ ia=
cob tranſiens trans vadum taboth tota nocte luctat⁹
eſt cum angelo donec appareret aurora. Super quo
abbas vilſ. ſpiritualiter inquit. Jaboth interpretatur
torrens puluis: ⁊ ſignificat tp̄ales delectationes que
tranſiunt vt torrens ſteriles ſunt et oculos ſicut pul=
uis excecant. tranſeundus eſt hic torrens: et poſt mo=
dum vigilanter luctandū eſt cum dño. ⁊ hoc duobus
brachijs: ſcʒ brachio lacrimaꝝ / ⁊ brachio orationis: et
ſic quodāmodo ſuperabimus deuʒ: ſicut diciſ. Oſee.
12. ꝙ fleuit / ⁊ orauit / ⁊ inualuit ad angelū. Aurora fi=
nis eſt noctis ⁊ initium diei. hoc eſt mors iuſti. finis
eſt miſerie preſentis vite ⁊ ingreſſus ad vitaʒ eternā.
ideo vſqꝫ ad mortē vigilanter luctanduʒ eſt cū dño vt
tunc dicat. Dimitte me iā aurora eſt. q. d. Non āplius
opus eſt luctamine: quia finitur tibi miſeria ⁊ incipit
tibi gloria eterna: hec abbas vilſ. in quodam ſermone
ſuper illud. 1. petri. 4. vigilate in orationibus. Sed
econtra aliqui inſipientes ꝓponunt predicto modo
orationibus cum deo luctari quādo eſſet ab oratione
ceſſandū: ⁊ tunc peccata ſua fugere qñ nō licet ambu
lare: ſcilicet in fine vite. non obſtāte ꝙ xp̄s docuit op=
poſitum Math. 24. dicens. Orate ne fiat fuga veſtra
in hyeme et in ſabbato. Super quo Grego. omel. 12.
per legis inquit mandatum ambulare longius in ſab=
bato non licet hyems quoqꝫ ad ambulandum in ipe=
dimēto eſt: qꝛ greſſus ambulantium torpor frigoris
aſtringit. ait ergo: orate ne fiat fuga vr̄a in hyeme vł
in ſabbato. ac ſi aperte dicat. videte ne tunc queratis
pctā vr̄a fugere qñ iam nō: licet meritorie ambulare
illud quoqꝫ tp̄s quo fugere non licet: modo debet co=
gitari dum licet illa hora nr̄i exitus ſemꝑ eſt intuen
da: de qua ſaluator ait. vigilate ⁊ videte quia neſcitis
diem neqꝫ horam. hec ille. Item Luc. 21. dicit xp̄s. vi
gilate itaqꝫ oī tp̄e orantes vt digni habeamini fuge=
re omnia iſta que vētura ſunt. Ex predictis pʒ ꝙ ille
ſine intermiſſione orat qui congruis tp̄ibus mente ⁊
lingua deū deprecatur ⁊ in bonis opibus aſſidu⁹ eſt
qui qñ dormit aut aliquibus operibus humane vite
neceſſarijs eſt occupatus. opera eius refulgēt in con
ſpectu dei: ⁊ ipſa ſunt interceſſores eius apud deum
ſicut ad cornelium loquitur angelus dicens. Corne=
li orationes tue ⁊ elemoſine tue aſcēderunt in memo
riam in conſpectu domini.

¶ Capitulum. 37. in quo oſtēditur ſub qua forma ſit orandum: et de oratione dñica.

TErtio principaliter in mate
ria de oratione vidēdum eſt ſub qua
forma ſpecialiter eſt orandū. ¶ Pro A
quo notandum ꝙ optimam formam
orandi docuit ille magiſter optim⁹
domin⁹ noſter ieſus chriſtus. de quo
legitur Luce. 11. ꝙ cum vnus ex di=
ſcipulis eius dixit ad eum. domine doce nos orare. ⁊
ait illis Jeſus. cum oratis dicite pater noſter qui es
in celis. et idem habetur Mathei. 6. Super quo dicit
Nicolaus de pruliaco: ꝙ hec oratio commendabilis
eſt triplici ratione. Primo ratione dignitatis: quia
ab ipſo domino noſtro ieſu xp̄o facta eſt vt in maiori
reuerentia habeatur. vñ aug. maxima inquit ab hoī=
bus fidelibus reuerētia dñice orationi exhibenda eſt
q̄ ab ipſo ſūmo doctore facta eſt. Scđo rōne ſue cōpē
dioſitatis. vñ hec oratio breuis ⁊ cōpendioſa eſt vt ab
oībus hoībus addiſcatur ⁊ in memoria recondatur.
Tertio rōne vtilitatis: quia quicqđ vtile eſt ⁊ neceſſa
riū per eam petitur ⁊ optatur. vñ Aug. non te inquit
pigeat orationē dñicam freq̄ntare: lʒ enim cōpendio=
ſa videatur: tñ omnia neceſſaria cōtinet que ꝑtinent
ad ſalutem aīe ⁊ corporis. ¶ Sed eſt vlterius notan B
dum ꝙ in hac oratione dñica ſeptē petitiones quas ſi
quis voluerit digne et meritorie dicere quattuor ſūt
ſibi neceſſaria: pīo ꝙ hēat amorē ꝑfectū. ſcđo ſpē fir=
mā. tertio fidē ſtabileʒ. ⁊ quarto cordis humilitatem:
que quattuor intelliguntur in his verbis Pater no=
ſter qui es in celis. ¶ Primo enim opʒ ꝙ habeat amo 1.
rem ꝑfectum ad deum quem orat: quod intelligiſ in
hoc verbo pater. Unde Auguſti. in de ſermone dñi: ſi
terrenus dñs inquit miles rex vel imperator digna=
retur recognoſcere pauperem eſſe de ſuo genere ina
ſtruendo ipſū vt nominet eum patrem: foret gratitu=
do ſtupenda. quomodo igiſ non eſt in infinitum ma=
ior atqꝫ ꝑſtantior gratitudo ꝙ preceptis ſalutaribus
moniti et diuina inſtitutione formati deo audemus
dicere. Pater noſter. iſtum excellentiſſimum amoreʒ
⁊ gratitudinē monet nos apl's cōſiderare. 1. Johānis
3. dicens. Uidete qualem caritatem dedit nobis deus

pater vt filii dei nominemur ⁊ ſim⁹: ideo ex quo de⁹
tam excellentē amorē ⁊ caritatē nobis oſtendit ꝙ fe
cit nos heredes regni celoꝝ. ⁊ in tanto honore nos
poſuit ꝙ fecit nos filios ſuos et docuit nos vocare
ipſum patrē. Patet ꝙ iſta excellentiſſima gratitudo
exigit ꝙ ipſum ſumme diligamus et hoc ipſe petit a
quolibet noſtro. v. illud prouerbi. 23. Fili prebe mi=
chi cor tuū ⁊ ſufficit mihi. ⁊ ſicut dicit bea. Greg. ſup
euāgelia omel. 30. pbatio dilectiōis ē exhibitio ope=
ris: ⁊ idō merito dicit apſ. 1. Johā. 3. Non diligamus
vbo neq̄ lingua: ſed ope ⁊ veritate. ¶ Secūdo opȝ vo=
2. lentem digne ⁊ meritorie hanc orationē dicere hr̄e
ſpem obtinendi quod a deo in oratiōe petit: q̄ ſpes in
telligitur in hoc verbo noſter. vnde ſi ipſe ſit pater no
ſter poſſimus ſecure ſperare ꝙ ipſe tanq̄ filios ſuos
dilectos nos vult adiuuare. vnde nō eſſet pius pater
qui videns filiuȝ ſuuȝ in anguſtia ⁊ tribulatione hu=
militer patreȝ ſuum auxilium poſtulantē niſi ſibi ſuc
curſum preſtaret: ſed cū ipſe deus ſit pater piiſſimus
ſequitur ꝙ non poteſt filiis ſuis negare quod ab ipſo
digne ⁊ rationabiliter poſtulant. quod conſiderans
apoſtolus ad Heb. 4. dicens Adeamus inquit cū fidu
cia ad thronū gratie eius vt m̄iaȝ cōſequamur ⁊ grāȝ
inueniam⁹: ſed p eo ꝙ ſicut teſtatur apſ ad Heb. 11.
Sine fide impoſſibile eſt placere deo. ¶ Ideo ſi vo=
3. luerimus digne et meritorie hanc orationem dicere
oportet tertio ꝙ habeamus fideȝ perfectaȝ que fides
intelligitur in hoc verbo qui es. Unde credenduȝ eſt
ꝙ ille pater celeſtis eſt ille deus qui trinus eſt in per
ſonis: ⁊ vnus in eſſentia/ac etiam ipſe eſt deus a quo
oēs creature habent ſuuȝ eſſe ⁊ eſſentiā: ſed ipſe de⁹
eſſe ſuuȝ a ſeipſo ⁊ a nullo alio. Unde legitur Exo. 3.
ca. ꝙ quando dn̄s dixit Moyſi ꝙ tranſiret ad filios
iſrael ⁊ educeret eos de Egypto ⁊ de ſeruitute Pha=
raonis. Dixit ſibi moyſes. Ecce vadā ad filios iſrael
⁊ dicaȝ eis. De⁹ patrū veſtroꝝ miſit me ad vos: ſi di=
xerint michi quod eſt nomen eius. quid dicaȝ eis: Di
xit dominus ad moyſen. Ego ſum qui ſum ait. ſic di=
ces filiis iſrael. Qui eſt/miſit me ad vos: ſȝ pro eo ꝙ
dicit apoſtolus Jacobi. 2. Fides ſine operibus mor=
4 tua eſt. ¶ Ideo ſi voluerimus in noſtra oratione exau
diri quarto oportet ꝙ confirmem⁹ fidē cū operib⁹ bo
nis ⁊ ſpecialiter cū operibus humilitatis. vn̄ Judith
9. dicitur. Humiliū ⁊ māſuetoꝝ ſemꝑ placuit tibi de=
precatio. ⁊ hec humilitas intelligitur cū dicit̄: in celis.
Unde ſi quis intime cogitauerit q̄ alte pater noſter
reſidet in celo ⁊ q̄ profunde ⁊ in q̄ magna miſeria p=
pter peccata noſtra de paradiſo expulſi nos manem⁹
in mundo ſuſtinentes fameȝ/ſitim/frigiditatem/ cali
ditatem/infirmitatem/anguſtiam/⁊ tribulationem:
quibus nūq̄ grauaremur niſi ꝑpter peccata noſtra:
videtur michi ꝙ materiā inueniret humilitatis: ⁊ q̄ȝ
hn̄s has p̄dictas virtutes: ſcilicet amorē fidelē qui in=
telligitur in hoc verbo Pater: ſpem firmaȝ. que intel=
ligitur in hoc verbo Noſter. fideȝ ſtabileȝ: que intelli
gitur cū dicitur In celis. pōt fiducialiter ⁊ ſecure p=
cedere in oratione ſua et dicere ſanctificetur nomen
tuū. Sed nonne nomen dei ſanctum eſt: ſcriptura in
multis locis clamat ꝙ ſic. Quid ergo rogandū eſt ꝙ
nomen dei ſanctificetur: ¶ Sed pro iſto notanduȝ eſt
ꝙ ſecūduȝ Caſiodoꝝ/Criſoſtomū/et alios doctores
nomen dei eſt in nobis quo vocamur chriſtiani. Un=
de pſ. Nomen ſanctum tuum inuocatum eſt ſuper
nos. Iſtud enim nomen ſanctificamus dum chriſtum
moribus imitamur: ⁊ illud nomen deturpam⁹ quādo
conſentientes peccato voluntatē diaboli facim⁹. Un̄
Augu. in de verbis dn̄i ſermone. 28. quid eſt inquit qđ
optamus vt ille ſanctificetur qui ait. Sācti eſtote: q2
ego ſanctus ſum. non ꝙ orandū eſt: ꝙ ei aliquid ſan=
ctitatis ex mera nr̄a oratione accedat. ſed vt ipſe ſan=
ctificetur in nobis vt in nos poſſet eius ſanctificatio
peruenire. ¶ Sed hic eſt notandū ꝙ ſicut dicit̄ Apo=
cal. 16. Date ſunt ſeptem angelis ſeptē phiale in qui=
bus contenta eſt ira dei. ¶ Spiritualiter p eo ꝙ ſcri
ptura larga eſt in ſuis ſignationibus p iſtos ſeptem
angelos hic intelligi pn̄t ſeptem ſpūs maligni qui tē
tant hoīes ad ſeptē peccata mortalia omnino contra
ria ſeptē petitionibus orationis dn̄ice. Un̄ cōtra pri=
mā petitionē ſcilicet ſanctificet̄ nomen tuum. diabo=
lus effundit phialā luxurie. vt polluatur in nobis no=
mē xp̄i. Un̄ de iſto dicitur in textu vbi p̄mus ꝙ prim⁹
angel⁹ effudit phialā ſuā in terra ⁊ factū ē vuln⁹ ſeuū:
id eſt crudele. ſpūaliter angel⁹ iſte eſt ſpirit⁹ luxurie
qui phialam: id eſt veneнuȝ delectationis luxurie ef=
fundit in terra corporis hūani: vt ſic in eo polluat ſan
ctificationem nominis xp̄i et generet in anima eius
vulnus ſeuum quia percutit ipſum in capite: id eſt in
ratione: quia excecat oculum rationis vt non videat
periculum in quo eſt. ¶ In cuius rei figura legitur
Gen. 19. ꝙ viri ſodomite percuſſi ſunt cecitate ſic ꝙ
oſtium inuenire non poterant. viri ſodomite multum
luxurioſi erāt quos de⁹ ideo corporaliter excecauit
vt oſtenderet in corpore quales erant ipſi in mente. ⁊
quia luxurioſi excecati ſunt. ideo oſtium celi inuenire
non pn̄t. dicēte apſo. Omnis fornicator immundus/
aut auarus quod eſt ydoloꝝ ſeruitus non habet he=
reditatē in regno xp̄i ⁊ dei: ⁊ ideo merito ammonitionē
huiuſmodi deteſtabilis peccati petim⁹ in hac prima
petitione orationis dn̄ice cuȝ dicimus. ſanctificetur
nomen tuuȝ: ſed pro eo ꝙ q̄diu ſumus in hac vita p=
ni ſumus ad pctm̄: nec vnq̄ poſſumus plene ſanctifi=
cari: id eſt in ſanctificatione confirmari anteq̄ venire
mus ad patriā. ¶ Ideo vlterius in ſecunda petitio=
ne oramus eum vt poſſimus finaliter puenire ad re=
gnum celorum cū dicimus. Adueniat regnum tuum.
¶ Pro quo notanduȝ pertinenter ad ꝓpoſitum ꝙ du
plex eſt regnū: ſcȝ regnū ſuper nos: ⁊ illud eſt regnuȝ
celorum. de quo Luc. 23. Memento mei dum vene=
ris in regnuȝ tuuȝ. Aliud eſt regnum quod eſt intra
nos ⁊ illud eſt aīa noſtra. de quo regno dr̄ Luc. 17. re
gnum dei intra vos eſt. In hac igit̄ petitione cū dici
mus Adueniat regnū tuum. Oramus ꝙ regnuȝ dei
quod intra nos eſt veniat ad regnum quod ſupra nos
eſt: ſed diabolus effectū huius petitionis in multis
impedit per auariciaȝ. nam ſicut voluntaria paupertas
facit homineȝ venire ad regnum celorum iuxta illud
Mathei. 5. Beati pauperes ſpū qm̄ ipſoꝝ eſt regnuȝ
celorum: ita auaricia retrahit hominem a regno celo
ruȝ. dicente chriſto Marci. 10. Facilius eſt camelluȝ
p foramen acus tranſire q̄ diuiteȝ intrare in regnuȝ
celoꝝ. Figuraȝ huius hēmus in Apoc. vbi p̄mus cum
dr̄. ſcđs angelus effudit phialā ſuā in mare ⁊ factus
eſt ſanguis tanq̄ mortui. ⁊ oīs aīa viuens mortua eſt
in mari. Spūaliter phiala auaricie effuſa eſt in mare
huius mūdi q̄ fluit in proſperis et refluit in aduerſis:
ſic ꝙ totus mūd⁹ iſte factus eſt ſanguineus p homi=
cidiuȝ/lites/⁊ bella: quoꝝ cauſa p̄cipalis eſt auari
cia ⁊ cupiditas. dicēte apſo Jacob. 4. vn̄ bella ⁊ lites
in vobis. nonne ex concupiſcētiis veſtris: quia igitur
auaricia cauſat bella ex quib⁹ ſequit̄ effuſio ſanguis
⁊ mors hominum: ideo dr̄ in textu ꝙ ſanguis factus
eſt tanq̄ mortui: id eſt auaricia facta eſt cauſa homi=

cidit. ⁊ oīs anima viuens mortua eſt in mari: id eſt in mundo. vnde ſicut dicitur Iere. 6. A minimo vſq; ad maximū omnes auaricie ſtudent: ⁊ omnes qui auariciam ſequuntur quaſi in mari ſummerguntur. dicente apoſto. 1. Thy. 6. Qui volunt diuites fieri incidūt in tentationem ⁊ in laqueos diaboli ideoq; ſummergunt hominē in interitum ⁊ perditionem: et ideo merito petimus ammotionem huius peccati auaricie in hac ſecūda petitiōe ⁊ vt finaliter perducat animas noſtras ad regnum celorum cum dicimus. Adueniat regnum tuum: ſed pro eo ſoli intrabunt in regnum celorum qui faciunt voluntatem patris celeſtis dicente chriſto Mathei. 7. Qui facit voluntatē pr̄is mei qui in celis eſt ipſe intrabit in regnum celorū. Ideo vlterius tertio oramus vt deus det nobis gratiā ad voluntatem ſuam faciendum cum dicimus. Fiat voluntas tua ſicut in celo et in terra. hoc eſt: o pater celeſtis a quo omne datum optimum et omne donum perfectum eſt: da nobis vt ſicut ſancti in celo ſunt totaliter intenti ad te videndum/ diligendum/ ⁊ laudandum: ſic ⁊ nos hic in terra per fidem te videamus. in corde perfecte te diligamus et in omnibus temporibus noſtris te adoremus. et voluntatem noſtram voluntati tue conformemus: ſed diabolus effectum huius petitionis impedit per peccatum ſuperbie. Nam ſuperbus voluntatem ſuam preponit voluntati diuine. deus enim non vult niſi quod iuſtum eſt: ſed econtra: ſuperbus vult quod iniuſtum eſt dummodo ſit ſibi beneplacitum: ſed tales effectualiter non ſic orant Fiat voluntas tua ſicut in celo et in terra. ſed potius econtra confirmans voluntatem tuam in celo ad implendum voluntatem noſtram in terra. Et certe tales ſupbi ſerui ſunt diaboli: vñ de diabolo dicit Iob. 41. q̄ ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie. ⁊ ideo ſicut xp̄s vult omnes ſeruos ſuos in celo ſecum eſſe dicente ſeipſo vbi ego ſum illic et miniſter meus erit Ioh. 12. Sic diabolus vult omnes miniſtros ſuos ſecum eſſe in inferno. ⁊ quia vellet omnes ad infernum trahere. ideo inq̄ntū ſufficit excitat omnes homines ad ſuperbiam et inobedientiam contra deum. In cuius rei figura dr̄ vlterius Apoca. vbi prius: q̄ tertiꝰ angelus effudit phialam ſuam in flumina ⁊ in fontes aquarū et factus eſt ſanguis. Spiritualiter iſte angelus eſt ſpiritus ſuperbie qui effudit phialam tentationis ſue vniuerſaliter quia inficit tā homines populares qui per flumina q̄ etiam clericos qui per fontes deſignantur. vñ ſicut fontes ſunt capita omnium fluuiorum: ſic viri eccleſiaſtici ſunt quaſi capita laycorū. Sed quod dolendum eſt de iſtis fontibus a quibus fluerent aque dulces ſalutaris doctrine verbi dei iā fluunt aque amare ſuperbie. auaricie/ luxurie et quaſi omnium viciorum. Et ideo iam factus eſt ſanguis peccati per totū mundum. vnde iam verificatur illud Oſee. 4. Nō eſt veritas/ non eſt mīa/ non eſt ſcientia dei in terra: ſed maledictum mendacium/ homicidiū/ furtū/ odiū/ ⁊ adulterium inundauerūt ⁊ ſanguis ſanguinem tetigit: et propter hoc lugebit terra. et ideo merito vt deus hanc peſtē ſuperbie ammoueat a cordibus noſtris ⁊ vt voluntas noſtra conformet voluntati ſue petimus ī hac tertia petitione cum dicimus Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra: et pro eo q̄ non poſſimus in hac vita preſenti aliquod bonum operari nec voluntatem dei opere adimplere niſi deꝰ corroborando gratiam nobis dederit. et vnde vitam noſtram tam ſpiritualiter q̄ corporaliter ſuſtentare poſſumus. dicente ſeipſo Iohan. 15. Sine me nichil poteſtis facere. ¶ Ideo vlterius quarto petimus vite anime/ et corporis neceſſaria: cum dicimus. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. C. ¶ Pro quo notandum quod pertinenter ad ꝓpoſitum de triplici pane loquitur ſcriptura ſacra: quorum quodlibet hic petimus. Primus eſt panis corporalis alimonie Secūdus eſt panis ſacre ſcripture. Et tertius eſt panis vite eterne. De primo pane loquitur ſcriptura Gen. 3. In ſudore vultus tui: id eſt cum labore corporis tui viſceris pane tuo. ⁊ accipitur panis hic vt dicunt doctores pro omni alimento et tegumento vite corporis neceſſario qui acquiritur hic cū labore/ ſudore/ ⁊ miſeria. vnde Amb. ꝓpter inquit primi parentis inobedientiam deuenimus ad magnam miſeriam quia nichil hr̄e poſſumus ad ſuſtētationem corporis niſi p̄ precium ſudoris. etenim et ſi non ſudat corpus in diuite comedente ⁊ quieſcente ſudat tn̄ natura eiꝰ in paupere laborante ⁊ terram colente. iſte panis petitur quotidie: q2 neceſſarius eſt omni die: ⁊ in ſignum q̄ petēs hunc panem non petat ſolum ꝓ ſeipſo: ſed ⁊ pro pauperibus xp̄i dicimus: panem noſtrū. ⁊ non ſolum panem meum: ſed multi ſunt diuites petēs hunc panem a deo quibus ipſe dat de illo abundantiā: ⁊ illi totum conſumunt in ſuis voluptatibus nichil cum pauperibus participando: ſed caueant tales ne illis contingat ſicut contigit diuiti epuloni. De quo Lu. 16. Qui induebatur purpura et biſſo et epulabatur quotidie ſplendide: ſed q2 non dedit pauperi lazaro micā panis mortuus eſt ⁊ ſepultus in inferno: ſed q2 iſte panis corporalis alimonie non ſufficit nobis hic in via ſine pane verbi dei. dicente xp̄o Mathei. 4. Nō in ſolo pane viuit homo: ſed in omni verbo quod procedit de ore dei. ideo in iſta petitione cum dicimus. Panem noſtrum: etiam petimus nobis panem verbi dei adminiſtrari qui nutrit vitam anime ſicut panis materialis vitam corporis: ſed quod dolendum eſt in multis locis populus libenter paſceretur cum iſto pane: ſed non eſt qui frangat eis. Unde Tren. 4. Paruuli petierūt panē ⁊ non erat qui frangeret eis. vnde iam verificatur illa ꝓphetia Amos. 8. Ecce dies venient dicit dominus ⁊ mittā famem in terrā. nō famē panis neq; ſitim aque ſed audiēdi verbi dei: ſed multi ſunt qui quotidie pro iſto pane ad deum clamant ⁊ tn̄ cum panis iſte porrigit illum recipere parūpendunt. de quibus Iere. 6. Ecce verbum dei factum eſt eis in opprobrium ⁊ non ſuſcipiunt illud: et certe iſti cum hunc panem in oratione petunt deum deridere videntur. Vñ ꝓuerbi. 14. Querit deriſor ſapientiam et non inuenit. et alij ſunt qui et ſi aliqñ hunc panem recipiant ſtatim per obliuionem illum euomunt. vñ Luc. 8. venit diabolus et tollit verbum de cordibus eorum ne credentes ſalui fiant: ⁊ ſic eis nichil ꝓdeſt quod de pane comederūt: ſed certe tales valde infirmi in ſtomacho conſcientie eſſe videntur. Vñ pſ. oēm eſcam abominata eſt aīa eorum ⁊ appropinquauerūt vſq; ad portas mortis. ¶ Tertius panis quem hic petimus eſt panis vite qui eſt ſacramentum altaris. de quo Iohā. 6. Hic eſt panis qui de celo deſcendit. ⁊ dicit iſte panis quotidianus: q2 q̄uis nō ſumus quotidie corporaliter cōmunicari cum hoc ſacramento: tn̄ ſi deuote recolamus paſſionem xp̄i ⁊ ceteros articulos fidei: ⁊ cū hoc ſimus pfecte coniuncti corpori xp̄i cum caritatis vinculo. tunc vere māducamus ſpūaliter corpus chriſti: ⁊ participamꝰ cum omnibus illud ſacramentum ſuſcipientibus. Unde Augu. in de verbis dn̄i. hoc eſt inquit manducare corpus xp̄i ſpūaliter hominem manere in xp̄o ⁊ chriſtū in ſe manentem hr̄e. Et ſicut dicit apl's. 1. Iohā. 4. Qui manet in ca

ritate in deo manet ⁊ deus in eo. ⁊ iſto modo qui man
ducat hunc panem viuet in eternum Johan.6. Sed
diabolus effectum huius petitionis inq̄ntum ſufficit
impedit per peccatum gule. vnde vt dictum eſt in hac
petitione pro triplici pane petimus. quorum primus
eſt panis corporalis alimonie quo nutritur ⁊ confor-
tatur vita corporalis: ſed gula debilitat ⁊ cōſumit vi
tam corporalem: iuxta illud. Eccleſia.27. In multis
eſcis erit infirmitas propter crapulam multi obie-
runt. ſcd̄s panis eſt panis verbi dei qui nutrit vitam
anime: ſed gula deſtruit tā vitā anime q̄ʒ corporis. vñ
Luc.15. Dicit filius prodigus qui figuraʒ tenet gu-
loſoꝝ: ego autē hic fame pereo. Tertius panis quē
hic petimus eſt corpus xp̄i qui ꝑducit digne come-
dentes illud ad vitā eternam: ſed econtra gula ꝑdu-
cit ea infectos ad mortē eternā. Unde in confirmatio
neʒ huius Luce.16. dicitur de diuite epulone qui fi-
guram tenet guloſorum. mortuus eſt diues ⁊ ſepultus
in inferno. cum hoc eni peccato gule ſuperauit diabo
lus noſtros primos parentes in paradiſo: ⁊ cū eodē
peccato propoſuit ſuperare chriſtū ſaluatorē noſtrū:
vt patet Mathei.4. Unde figurā huiꝰ habemꝰ Apo.
vbi prius cū dicitur: q̄ quartus angelus effudit phia
lam ſuam in ſolē. ſpiritualiter angelus iſte tentator
eſt gule qui effudit phialā ſuā in chriſtū qui eſt ſol iu
ſticie: qn̄ dixit chriſto eſurienti. Si filius dei es dic vt
lapides iſti panes fiant: ideo rationabiliter ammotio
nem huius peccati gule vt deus det triplicem paneʒ:
⁊ ſpecialiter predictum panem vite qui perducit ad
vitam eternam. petimus in hac quarta petitione cū
dicimus: panem noſtrum. ⁊c. ſ. d pro eo q̄ nos ſumꝰ
digni hunc panem comedere q̄ʒdiu ſumus in peccato
mortali. Ideo vlterius quinto veniam de noſtris pec
catis petimus cum dicimus. Dimitte nobis debita
noſtra ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtris.
¶ Pro quo notandum q̄ per debita que oramus hic
nobis dimitti pñt intelligi peccata mortalia quibus
deum offendimus et pene eterne nos obligauimus:
a quo debito non poſſimus abſolui: niſi per dei miſe
ricordiam. Iteʒ de debitis in quibus deo obligamur
⁊ quorum dimiſſionem in hac quinta petitione poſtu
lamus vide infra parte.6.ca.5 hec eniʒ debita in hac
petitione nobis dimitti petimus cum iſta conditione
q̄ nos dimittamus proximis debita que contra nos
ipſi cōmiſerunt. Unde Mathei.6. dicit xp̄s. ſi eniʒ di
miſeritis hominibus peccata eorum dimittet et vo-
bis pater veſter celeſtis debita veſtra. ſi autem non re
miſeritis hominibꝰ nec pater veſter dimittet vobis
peccata veſtra. Et quid ſit hominem peccata hoībus
dimittere: vide ſupra vbi agitur de ſcd̄o ope mie ſpi
ritualis: ſed diabolus per inuidiā impedit effectum
huius petitionis quinte: quod figuratur in textu A-
poca. vbi prius cum dicitur: q̄ quintus angelus effu-
dit phialam ſuam ſuper ſedem beſtie et factum eſt re
gnuʒ eius tenebroſum. Spiritualiter iſte angelus eſt
ſpiritus inuidie qui effudit phialā inuidie in cor homi
nis inuidi qui dicitur ſedes diaboli: quia ſicut deꝰ ca
ritas eſt ⁊ qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus
in eo: ita diabolus inuidia eſt ⁊ qui in inuidia manet
in diabolo manet ⁊ diabolus in eo tanq̄ʒ in ſede ſua: ⁊
factū eſt regnū eius tenebroſum. Non regnū ſpiritus
inuidie eſt tota congregatio inuidoꝝ qui ſemper in
tenebris ſunt dicēte apoſtolo.1. Johā.2. Qui odit fra
trē ſuuʒ in tenebris eſt ⁊ in tenebris ambulat ⁊ neſcit
quo eat. vnde ⁊ demones inuidie in ſcriptura vocanꝰ
principes tenebrarū: ⁊ non ſolum vnus demon ſede-
ſuper animam inuidi: ſed etiam plures. In cuius rei
figura legitur Luc.6. ⁊ Marci.5. q̄ in vno hoīe habita
uit vna legio demonuʒ: et eſt legio ſex milia ſexcenta
ſexaginta ſex. nimirum igitur ſi regnū eius ſit tene-
broſū in quo habitant tot principes tenebrarū: ⁊ ideo
merito inter cetera pctā amotionē huius pcti inuidie
petimus in hac quinta petione cū dicimus: ⁊ dimitte
nobis debita nr̄a ſicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribꝰ no
ſtris: ſʒ tñ quia modicū ꝓdeſt nobis pctā nr̄a dimitti
niſi ammodo de peccatis dimiſſis nos abſtineamus.
Ideo vlterius in ſexta petitiōe oramꝰ ne aliqua tēta
tione ſuperemur cū dicimꝰ. Et ne nos inducas in tē-
tationē. Nō eni docuit nos xp̄s orare vt non tētemur:
quia hoieʒ tētari ⁊ viriliter reſiſtere multū meritoriū
eſt: dicēte apoſtolo Jacobi.1. Beatus vir q̄ ſuffert tēta-
tionē qm̄ cū ꝓbatus fuerit accipiet coronā vite quam
repromiſit deus diligētibus ſe: ſed docuit nos orare
ne in tētationē duceremur. ¶ Pro quo notandū q̄ ſi-
cut dicit Aug. Ille in tētationē ducitur q̄ pctis ſuis exi
gētibus a deo derelinquitur. ⁊ a diabolo ſuſcipitur illu
dendus ⁊ ꝑdēdus: de quo dr̄ in pſ. Deus dereliquit
eū perſequimini ⁊ cōprehēdite eū: qr nō eſt q̄ eripiat.
Gloſa. Deus delinquit eū gratiā ſubtrahēdo. Perſe
quamini l culpā deiiciēdo. ⁊ cōp̄hēdere eū ad infernū
trahēdo: ideo ne taliter inducamur in tentationē ora
mus cū dicimus. Et ne nos. hoc eſt ne pmittas nos
in tētatione diabolo conſentire. vel in tētatione a dia
bolo ſuperari. Sed effectū huius petitionis diabolꝰ
in mltis impedit p peccatū accidie. Nā accidia facit
hoieʒ vacuū a virtutibus ⁊ plenum viciis. iuxta illud
ꝓuerbi.28. Qui ſequitur ociū replebitur egeſtate. et
ideo ſicut vas eneum/ſtanneum/vel plumbeuʒ ſuper
ignē poſitū non conſumitur dū fuerit liquore plenuʒ
ſed vacuū ſtatim cōſumitur: ſic aīa plena virtutibus
non cōſumitur p tētationē diaboli: ſed vacua virtutibꝰ
ſtatim cōſumitur ⁊ ſupatur: figurā huiꝰ hēmꝰ Dan.3.
vbi legitur q̄ Nabuchodonoſor rex p̄cepit vt ſuccē-
deretur fornax ſeptupliciter ſeptuplū plꝰ q̄ʒ ſuccēdi
cōſueuerat: in q̄ tribꝰ pueris poſitis: ſcʒ. ſidrach/my
ſach/⁊ abdenago virtutibꝰ ⁊ gratia plenis: nichil no
cuit ignis: ſʒ maledictos ſeruos regis gr̄a ⁊ v̄tutibꝰ
vacuos ſtatim ↄſumpſit. ¶ Spiritualiter rex iſte dia
bolꝰ eſt fornax ſeptupliciter accēſus tētationē ſeptē
peccatorū mortaliū ſignat q̄ pueros dei gr̄a ⁊ v̄tuti-
bus repletos nō ledit: ſed occioſos miniſtros diaboli
gr̄a ⁊ virtutibus vacuos incendit: ⁊ in figurā huiꝰ dr̄
in textu Apoca. vbi prius: q̄ ſextus angelus effudit
phialā ſuā in flumen magnū: ſcilicet eufratē: ⁊ ſiccauit
aquā eius. ſpūaliter iſte angelus eſt ſpūs accidie qui
effudit venenoſam phialam accidie in flumē eufratē:
id eſt animam que per gratiam ſpūſſancti efficeretur
fertilis. Nā eufrates frugifer interpretatur: ⁊ ſignat
fideles chriſtianos qui fructiferi eſſent. Uñ Johā.15.
dicit chriſtus ſuis fidelibus. Ego poſui vos vt eatis
⁊ fructuʒ afferatis ⁊ fructus veſter maneat. Et dicit:
aīa viri occioſi flumen magnū: quia ſicut flumen ma-
ris ſemper eſt inquietum: ita aīa hominis occioſi cō-
tinue eſt inquieta ⁊ tentationibus diaboli vexata: iux
ta illud Iſa.57. Cor impii quaſi mare feruens quod
quieſcere non poteſt: ⁊ ideo merito rogamus vt au-
ferat a nobis hoc dānabile peccatū accidie: ne indu-
camur in tentationem diaboli cum dicimus. Et ne
nos inducas in tētationē: ſed quia valde difficile im-
mo quaſi impoſſibile eſt hominē peccatorem in hac vi
ta durare ⁊ ſe ſemper cuſtodire ne vnq̄ʒ pecet ſaltem
venialiter: q2 vt dicit ſcriptura. ſepties in die cadit iu

ſtus ꝛ reſurget. puerb.24.ideo ꝛ ſi aliquando ex nr̃a
fragilitate peccemus.tñ vlterius rogamus eum de
ſua miſericordia vt nos a peccatis finaliter liberet:
cũ dicimus. Sed libera nos a malo:ſed quia inter oĩa
mala peccatũ finalis īpenitētie eſt peſſimũ.de quo.1.
Johan.vltimo. Eſt peccatũ ad mortē:non pro illo di=
co vt roget quis.ſuper quo Augu.peccatũ ad mortē
eſt peccatũ deſperationis quod habet vite grẽ irrecu
perabilitatem et mortis gehenne inſeparabilitatez:
ĩō pater de tua miſericordia infinita ab iſto malo nos
finaliter libera. Sed effectũ huius petitionis nititur
diabolus īpedire per peccatũ ire.vnde ꝛ in figurã hu
ius dicitur in textu Apoca.vbi pri⁹ :q̄ ſeptim⁹ ange
lus effudit phialaz ſuam in aere.ꝛ ſequitur. Et blaſ=
phemauerũt homines deuz. Spiritualiter iſte ange:
lus eſt ſpũs q̃ preeſt vicio ire.vñ per aerē īte lligi pōt
quiſquis diſpoſitus ad irã.quoniã ſicut aer modo eſt
clarus ꝛ ſubito modica tēpeſtate obſcuratur.ſic ho=
mines iracundi modo vultuz ſerenuz ꝛ ſubito ad mo
dicã diſplicentiaz vultuz oſtendunt terribilez ꝛ pro=
ni ſunt ad vindictaz:ſed certe tales blaſphemant dñũ
dicente domino Deuter.32.Mea eſt vltio et ego re=
tribuam. Et ſicut dicitur Thob.13. Maledicti qui cō
tempſerunt te:ꝛ condēnati erũt qui blaſphemaue rũt
te:ideo rationabiliter orandũ eſt vt de⁹ auferat a no
bis hoc venenũ ire et liberet nos a malo culpe in pre
ſenti ꝛ in futuro perducat nos ad gloriã ſempiternã.

¶Cap.38.de expoſitiõe ſalutationis angelice :ꝛ de laudibus glorioſe virginis marie.

PRo eo q̄ cōmandabilis eſt
conſuetudo noſtris noſtre eccleſie
que in oĩbus horis canonicis pre=
mittit orationez dominicã ꝛ imme=
diate poſt ſubiungit ſalutationem
angelicam.ideo conſuetudinez ma
tris noſtre eccleſie ſeruando pro eo
q̄ in precedenti capitulo orationem dominicam de=
clarauit.ideo in iſto capitulo immediate ſequenti ad
honorē dei ꝛ glorioſiſſime virginis et matris marie
ſalutationem angelicam declarare intendo. ¶Pro
quo primitus eſt notandum q̄ apoſtolus.1.Cor.13.
Uolo inquit in eccleſia quinq̄ verba loqui ſenſu meo
vt alios inſtruaz magis q̃ decez milia verborũ in lin
gua. Melior eſt plana breuia et ſententioſa doctrina
ad edificationem q̃ ſubtilis diffuſa et ornata ſenten=
tia ad oſtentationez.dico igitur q̄ a preſentis intendo
gratia dei adiuuante:quinq̄ ad verba laudem ꝛ ho=
norez dei ꝛ beatiſſime virginis marie breuiter expo=
nere ꝛ declarare que in ſalutatione angelica ſub hac
verborum ſerie continentur. Aue/ maria/gratia/ple=
na/dominus tecuz/benedicta tu in mulierib⁹/ꝛ bene=
dictus fructus ventris tui Jeſus xp̃s amen. ¶Sen=
tentia huius ſalutatiõis ſcribitur in euãgelio Luc.1.
et q̃uis hic ponantur alia verba q̄ teſtatur euangeli
ſta angelum ſalutando mariã dixiſſe tamen ſententia
angeli non mutatur.vnde angelus ſalutando virginē
mariam:non dixit immediate in ſua ſalutatione plu=
ra verba q̃ illa. Aue gratia plena domin⁹ tecũ:bene=
dicta tu in mulieribus.veruntamē euãgeliſta Lucas
ante verba huius ſalutationis poſuit nomen nuncij
qui mittitur qui erat angelus Gabriel. nomen mit=
tentis qui erat deus:et nomen loci ad quem mittitur
qui erat Nazareth.ꝛ nomen virginis ad quem mitti=
tur qui erat maria.hec oĩa ponit euangeliſta Luc.1.
ſub his verbis. Miſſus eſt angelus gabriel a deo in
ciuitatē galilee cui nomen nazareth:ad virginez deſ=
ponſatam viro cui nomen erat Joſeph: et nomen vir
ginis Maria. Miſſus eſt gabriel. Ecce nomē nuncij.
a deo:ecce nomen mittentis.in ciuitatem galilee ec=
ce nomen loci ad quez mittitur.ad virginez deſponſa
tã viro cui nomen Joſeph:ꝛ nomen virginis maria.
Et ideo merito ad verba angeli qui dixit. Aue gratia
plena.nomē virginis addidit eccleſia.d. Aue maria.
et cetera. ad oſtendendum expreſſius non intelligen=
tibus cui erat hec ſalutatio facta. ¶Item ad verba
angeli addidit eccleſia. Et benedictus fructus ven=
tris tui.nam hec verba non legimus angelum dixiſſe
marie:ſed hec verba ſibi dixit Elizabeth mater Johã
nis baptiſte:ſicut patet Luce.1. vbi legitur q̄ cum
maria ſalutauit Elizabeth.ſtatim vt audiuit Elizabeth
ſalutationē marie exultauit in gaudio infans in vtero
eius:et repleta eſt elizabeth ſpiritu ſancto:ꝛ exclama=
uit voce magna ꝛ dixit. Benedicta tu inter mulieres :
ꝛ benedictus fructus ventris tui:veruntamen pro eo
q̄ angelus dixit marie.ſicut teſtatur euangeliũ quod
autē ex te naſcetur ſanctũ vocabitur filius dei.ꝛ iſte
ſanctus filius dei natus de virgine erat beatiſſimus
fructus qui vnq̄ naſcebatur ex muliere.ideo merito
ad ſalutationē angelicã addit eccleſia hanc clauſulaz.
Benedictus fructus ventris tui.ideo inſuper addit
eccleſia hoc verbũ Jeſus non diſcrepatur ab angelo.
nã vt patet in euãgelio angelus dixit marie. Ecce cō=
cipies ĩ vtero ꝛ paries filiũ ꝛ vocabis nomē ei⁹ Jeſũ.
ideo ad oſtendendum qui eſſet iſte benedictus fruc=
tus ventris virginalis rationabiliter addit eccleſia
hoc verbuz ieſus. Aue maria gratia plena domin⁹ te
cum:benedicta tu in mulieribus et benedictus fru=
ctus ventris tui ieſus:q̄ autē ſecunduz vſuz eccleſie
dicitur.amen confirmatur per euangeliuz per hoc q̄
cōpleta ſalutatione angeli expreſſo modo mirabili cō
cipiendi ꝛ pariendi ipſa virgo ſubiunxit dicēs. Ecce
ancilla domini fiat michi ſecundũ verbũ tuũ. Unde a=
men in hebreo idez eſt q̄ fiat latine. vnde vbi nos ha=
bemus fiat.hebreus habet amē. Igitur textus ab ec=
cleſia vſitatus in ſua deuotione non diſcrepat ab euã=
gelica ſerie:nec ab euangelica ſalutatione cũ dicitis.
Aue maria gratia plena dominus tecum: benedicta
tu in mulieribus:et benedictus fructus vētris tui ie=
ſus amen. ¶Sed pro apperitiori declaratione huius
ſalutationis angelice eſt notanduz q̄ in hac ſalutatio
ne continentur quinq̄ verba. Hoc eſt quinq̄ partes
principales in quibus hec glorioſa virgo maria pre=
omnibus alijs mulieribus a quinq̄ prerogatiuis et
ſingularibus excellentijs principaliter cōmendatur.
Primo a preſeruatione iniquitatis:cũ dicit. Aue ma
ria. Secundo a plenitudine virtutis.cũ dicitur:gra=
tia plena. Tertio ab inhabitatione numinis cum di=
citur:dñs tecuz. Quarto a precellentia bonitatis:cũ
dicitur:benedicta tu in mulieribus:et quinto a nobi=
litate fructus ventris ſui cum ſubdatur ieſus. ¶Pri
mo igitur commendatur hec glorioſa virgo a preſer 1.
uatione iniq̄tatis:cũ dicitur Aue maria. Pro quo no
tanduz q̄ triplex ve humano generi accidit ex prime
mulieris preuaricatione:ſcilicet ve dãnabilis culpe.
ve rebellionis contra ſpiritũ carnalis concupiſcentie. ꝛ
ve pro peccatis interminalis pene. De iſto triplici ve
intelligi poteſt illud Apoca.8. Ue ve ve habitanti=

bus in terra. ſed ab hac triplici ve erat virgo glorio-
ſa ſingulariter inter oẽs mulieres preſeruata. ⁊ hoc
intelligi poteſt in primo verbo ſalutationis cum dicit
Aue. Nam aue idem eſt ꝙ ſine ve. Et ſicut dicit vval
deby ſuper eodem. Nunꝗ legimus in ſcriptura ſa-
cra aliquem angelum dixiſſe alicui creature humane
Aue ante hanc gabriel ſalutationem. ⁊ hoc in ſignuꝫ
ꝙ ipſa fuit prima creatura libera a ve. ⁊ per illaꝫ mu
tatũ erat nomen prime mulieris. ſ. eue. que duxit ge-
nus humanum in predictum triplex ve. Unde eua ve
interpretatur. Et ſi hoc nomen eua quod eſt nomen
prime mulieris tranſponatur in aue mutatur. quod
C. idem eſt ꝙ ſine ve. Et ideo in huius virginis laudem
ſic canit eccleſia. Sumẽs illud aue gabrielis ore fun-
da nos in pace mutans nomen eue. Et hanc virgineꝫ
a predicto triplici ve liberatam deſignant tres inter-
pretationes huius nominis Maria. Unde maria ſe-
cundũ vnã interpretationẽ idẽ eſt ꝙ illuminatrix vel
ſtella maris: ⁊ certe illa illuminata erat a chriſto tan
ꝗ luna ⁊ ſtelle a ſole: per quã illuminationẽ preſerua
ta erat a peccato originali actuali ⁊ veniali. Et ideo
merito poteſt illa dicere illud Judith. 13. Cuſtodiuit
me angelus domini et hinc euntem id eſt in hunc mũ
dum venienteꝫ a peccato originali. Et ibi commoran
tem: id eſt a peccato actuali. ⁊ inde reuertenteꝫ. id eſt
de mundo ad patriam venientem a peccato veniali.
et non permiſit dominus ancillam ſuaꝫ coinquinari.
ſcilicet a peccato originali actuali vel veniali: ⁊ pro eo
ꝙ hec virgo glorioſa taliter a xp̃o erat illuminata. ſicut
luna a ſole ⁊ ab omni peccato preſeruata. ideo merito
dicitur illa illuminatrix. i. illuminans ãbulantes in te
nebris peccatoruꝫ. ſicut etiaꝫ luna illuminat ãbulan-
tes in tenebris noctis. ¶ Iteꝫ dicitur ſtella maris id
eſt prebens ducatũ nauigantibus in tẽpeſtuoſo mari
huius mundi ad portuꝫ quietis eterne: ⁊ veniaꝫ naui-
gantibus in fluctibus periculoſis huius mundi vt
exemplareꝫ dubiuꝫ huius ſtelle imitarent: ⁊ tunc nõ
ducatum a ve peccati: cuꝫ hec glorioſa beata virgine
Maria liberarentur. ⁊ nunꝗ a naue innocentie cade-
rent. Nec vnꝗ a fluctibus huius maris abſorberen-
tur. Sed certe multi ſunt ſimiles ſtrutioni. de qua nar
rat beatus gregorius in ſuis mora. ſuper illud Job.
39. Quando ſtrutio derelinquit oua ſua in terra tu
forſitan in puluere calefacies ea. obliuiſcitur ꝙ pes
conculcet ea: aut beſtia agri conterat. Duratur ad fi-
lios ſuos quaſi non ſint ſui fruſtra laborauit nullo ti-
more cogente. Priuauit enim eã deus ſapientiaꝫ: nec
dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit in altũ
alas erigit deridet equum et aſcenſoreꝫ eius. ⁊c. Ubi
dicit gregorius ꝙ ſtructio ponit oua ſua in ſtabulo.
et ſignat locũ ſub ſigno pliadis: que a pluralitate ſtel
larum ſic vocatur: ⁊ recedit et oua ſua non cuſtodit.
et poſtea aſpicit illud ſignum pliadis: ⁊ ſub illo ſigno
querit oua ſua et non inuenit: qꝛ ſignuꝫ illud eſt in a-
lio loco. Et ſic oua ſtrutionis conculcantur pedibus
equorum aut aliarum beſtiarum. ⁊ ideo raro proliſi-
cat. ¶ Moraliter per ſtructionem intelliguntur pec-
catores de miſericordia dei et beate virginis marie
nimium preſumentes qui aliquando ex inſtinctu ſpi-
ritusſancti ponunt oua ſua: id eſt propoſituꝫ bene ope
randi: ⁊ cito recedunt: et dimittendo oua ſua et reſpi
cientes ad pliadem. id eſt preſumentes ꝙ per duca-
tuꝫ miſericordie ieſu chriſti et glorioſiſſime virginis
marie matris eius quãdocunqꝫ voluerint ad ſua oua
redibunt: ſed tardante miſero pctõre ad ſua oua. id eſt
ad ſuum bonum propoſitum redire: ⁊ oua ſua ad pro
liſicationeꝫ operis fouere. pliades. i. xp̃s ⁊ ſua mater
propter eius demerita detrahunt ab eo miam ⁊ gra-
tiam ⁊ ſic oua conculcantur a demonibus ⁊ miſer ho
mo perdit laborem ſuum. ⁊ ideo ſecunduꝫ conſilium
apoſtoli. Dum tempus habemus operemur bonum
ad omnes/maxime aũt ad domeſticos fidei. ad Gala-
thas. 6. ⁊ iuxta illð Eccleſia. 5. Non adiicias pctm̃ ſup
peccatũ ⁊ dicas mia dei magna eſt: ⁊ mltitudinis pec
catorũ meorũ miſerebitur. Nã ira et miſericordia ci
to ab illo proximant: ⁊ in peccatore reſpicit ira illius.
ne tardas cõuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diẽ:
ſubito enim veniet ira dñi ⁊ in tẽpore vindicte diſp-
det te. noli anxius eſſe in diuitijs iniuſtis. Non enim
proderunt tibi in die obductionis ⁊ vindicte. Non vẽ
tiles te in ventum. ⁊ non eas in omnem viam. Sic enĩ
omnis peccator probatur in duplici lingua. hec ibi.
ideo reſpice maris ſtellam et imitare illam vt duca-
tu illius a ve damnabilis peccati valeas liberari.
¶ Secunda autem interpretatio huius nominis ma
ria eſt domina. ⁊ per hoc deſignatur ꝙ hec virgo glo
rioſa reſeruata erat a ve rebellionis contra ſpm̃ car-
nalis concupiſcentie. Unde domina a domando dr̃. ⁊
certe ipſa carnem ſuam ſubiectam humilẽ ⁊ obedien
tem ſpiritui fecit. Unde in figuram huius virginis
dixit deus ad ſerpentem Geneſis. 3. Inimicicias po-
nam inter te et mulierẽ ⁊ ſemen tuum ⁊ ſemẽ ipſius:
ipſa conteret caput tuum: id eſt primos inſultus dia
boli: ⁊ primos motus carnis contra ſpiritum in ſur-
gentes: quos motus ſi deprimamus tunc a ve carna-
lis rebellionis contra ſpiritũ cũ hac virgine liberi eri
mus. Unde pñ dicit. Si mei non fuerint dñati: tunc.
⁊c. ¶ Tertia interpretatio huius nominis maria eſt
amarum mare. et per hoc deſignatur ꝙ hec glorioſa
beatiſſima virgo erat preſeruata a ve interminabilis
penitentie. Pro quo notandum ꝙ ſicut mare ſignifi-
cat mundum propter eius inquietudinẽ: ita penitẽtiã
propter eius amaritudinem quam ſi homo ꝗtuncũ-
qꝫ peccat or ⁊ malus voluntarie ſuſtineat ⁊ perfecte pe
niteat a liberatione ve pene eterne ſecurꝰ erit. dicẽte xp̃o
Math. 3. Penitẽtiaꝫ agi. ap. e. re. ce. ſꝫ ꝗto magis hãc
virginem glorioſaꝫ ab omni peccato immunem poſt
tantam tribulationem et voluntariam penitẽtiã quã
patienter ⁊ gaudenter ſuſtinuit a ve interminalis pe
ne opꝫ eſſe ſecuram. ¶ Secunda prerogatiua de qua
hec virgo glorioſa ⁊ beatiſſima pre alijs mulieribus
cõmendatur eſt a plenitudine virtutis: quod notatur
in ſecundo verbo ſiue in ſecunda parte huius ſaluta-
tionis angelice: cum dicit plena gr̃a. pro cuius decla-
ratione eſt notandum ꝙ ſicut dicit ſanctus tho. in de
veritate theol. li. 5. cap̃. 3. triplex eſt gratia. ¶ Primo 1.
enim inquit ſumitur gratia generaliter pro quocun-
qꝫ adiutorio diuino creature a deo gratis impenſo: ⁊
indifferenter ad quẽcunqꝫ actum. ⁊ iſta gratia a theo-
logis vocatur gratia preueniens. ſ. actum virtuoſuꝫ:
⁊ ſine iſta gratia nulluꝫ bonũ opus poſſumus facere:
immo nec in actu exiſtere: ⁊ iſte eſt magnum donum
dei. Nam magnum donuꝫ dei eſt omnẽ diſpoſitionẽ ⁊
potentiam gratie receptiuam habere. et hoc donum
habet quilibet homo ꝗdiu eſt in via: ſed hoc dono ca
rent damnati in pena quia vltra redire non poſſunt
ad gratiam. Unde Luce. 16. Inter nos ⁊ vos cahos
magnum firmatum eſt: hi qui volunt hinc tranſire ad
vos non poſſunt neqꝫ inde huc tranſmeare. ¶ Secun 2.
do modo gratia ſumitur ſpecialiter et pro dono a
deo dato quo mediante dei adiutorio homo preparat
ſe ad recipiendũ ſpiritũ ſanctũ: ⁊ ſine iſta gratia nul

lus homo facit ſufficienter quod in ſe eſt vt ſe prepa- raret ad ſalutem.et iſta gratia vocatur gratia data ſi- ue cooperatio dei.vn̄ quando aliquis declinat a ma- lo et faciat bonū:tunc deus mediante ſua gratia ope ratur in illo dicente apoſtolo ad Epheſios.2. Deus operatur in nobis velle et perficere.et ſine illo nullū opus bonum poſſumus facere.dicente chriſto Joh. 15.Sine me nichil poteſtis facere. ¶ Tertio modo ſumitur grā proprie pro dono diuinitus dato ad me- rendū. quod quidē donum gratia gratū faciens ſiue conſummans appellatur.⁊ iſta gratia dat finalē per- ſeuerentiam in bonis ſine qua nullus poteſt ad glori- am venire eternam.ſed qui in hac gratia perſeuraue rit vſqꝫ in finem ſaluus erit.Math.10. Hanc triplicē gratiam habuit hec glorioſiſſima et beatiſſima virgo maria.Unde merito poteſt illa dicere cum populo il lud.1. Corinthi.15.Gratia dei ſum id quod ſum. quā tum ad primum:et gratia eius in me vacua non fuit. quantum ad ſecundū:ſed gratia eius ſemꝑ in me ma net:quantum ad tertium:et iſta triplici gratia plena erat beata virgo maria. Unde ſola iſta gratia replet mentem humanam:et ſine illa vacua manet mens hu mana: nec aliquo alio repleri poteſt : immo nec tota aqua etiam poteſt mentem humanam replere. Predi- cte tamen gratie minima gutta pōt eam gaudio dul cedine ⁊ deuotione vſqꝫ ad ſummum replere. De hac autem gratia egregie dicit beatus Augu. qui inquit libenter de fluuio bibit paradiſi cuius gutta vna ma ior eſt occeano:reſtat vt in eo ſitis huius mūdi ſit ex- tincta. In cuius autem rei figura legitur.4.Reg.4. ꝙ quedā mulier mortuo viro ſuo grauiter oppreſſa debito quelimit Helyſeū prophetā:⁊ petiuit adiutori um ab eo.queſiuit aūt Helyſeus ab ea quid haberet in domo ſua.et illa mulier dixit ad Helyſeum: ꝙ ni- chil habuit in domo ſua niſi parum olei. Cui Helyſe us dixit. vade inquit et accipe vaſa vacua / et infunde in vaſa de oleo.et fecit.et multiplicatum eſt oleū do- nec impleta eſſent omnia vaſa.quibus impletis ſtetit oleum:et ex illo ſatiſfecit creditori ſuo:et vixit de re liquo. ¶ Spiritualiter hec mulier anima humana eſt cuius ſponſus chriſtus eſt.dicente Apſo.2.Corinth. 11.Deſpondi vos vni viro virginem caſtam exhibere chriſto. Uir eſt iſte mortem paſſus eſt in ligno cru- cis ad redimendum nos de ſeruitute diaboli.ratione cuius multum ſumus debiti ad reddendum ſibi gra- tiarum actiones quodqꝫ a nobiſmetipſis facere non poſſumus/nec ſufficimus. Jdeo non reſtat niſi vt que ramus Helyſeum.id eſt deū noſtrum rogando ipm : vt det nobis modicum olei ſue gratie.et illud taliter in nobis multiplicet vt poſſimus cum humilitate ⁊ cum bonis operibus aliqualiter reconpenſando pla- cere deo ſaluatori noſtro:⁊ vitam noſtrā in omni per fectione ⁊ mundicia de cetero continuare.ſed notabi liter dictū eſt ꝙ q̄ꝫdiu vaſa fuerunt vacua fluit oleū:⁊ quando fuerunt repleta ſtetit oleum et non fluxit am plius:ad deſignādum ꝙ q̄ꝫdiu corda humana ſunt va cua ab amore huius mundi . deus replet ea oleo ſue gratie ⁊ miſericordie.ſed quando ſunt totaliter occu pata mundi concupiſcentijs ⁊ carnalibus deſiderijs deus non inuenit in eis vas in quo grāꝫ ſuam infun dat.Uerūtamen ⁊ ſi mundi concupiſcentia ⁊ carnis deſideria cor hois occupari poſſunt.illud tamen im- plere nequiunt. ¶ Unde doctor quidam in tractatu ſuo: q̄ intitulatur conſolatio fidelis anime. Mira in- quit res cor humanum vaſculum eſt:q̄d niſi te infini- ta repleri non poteſt.nam ⁊ ſi ſubintret cor humanum auaricia vacuum eſt. os ſitis ambitionis ſedari non poteſt.dicente ſcriptura Eccle.5. Auarus nunqꝫ re- plebitur pecunia. Similiter et dicit Euiller. Pariſi. et ſi carnalis voluptas laſſari poteſt tamen ſaciari nō poteſt. In cuius rei figura filius ꝓdigus : qui cū me retricibus conſumpſit totam ſubſtantiam ſuam ſa- ciatus non eſt.ſed dire fame cruciatus eſt.vnde mer- cenarios patris ſui ſibi pretulit:cum dixit . Quanti mercennarij in domo patris mei abundant panibus. ego autem hic fame pereo. Qui cū ſuā dementiā co- gnouiſſet ad cor reuerſus dixit. Surgam et ibo ad pa trem meū:et dicam ei. Pater peccaui in celū ⁊ coram te.iā ego non ſū dignus vocari filius tuus.fac me ſi- cut vnum de mercennarijs tuis.vt patet Luce.15. Et vt dicam generaliter:ſubintret dicam quodcunqꝫ vi- cium cor humanum vacuum eſt. nec mirum viciū eni nichil eſt.quod autē nichil eſt nullo modo cor huma num replere poteſt. Nonne vas aere plenum vacuum dicitur:et tamen aer ſubſtantia eſt:et vnum nobiliſſi- mum de quatuor elemētis preter ignem.ergo a mul to fortiori cor plenum vicijs vacuum dici poteſt:cum viciū ſecundū Auguſt.nichil eſt. Cor ergo humanū nullo repleri poteſt:niſi deo ſiue gratia dei. Et ideo merito orat eccl̄ia di. Ueni ſancte ſpūs reple tuorum cor.fi.et.t.a.in eis ignem accende. ¶ Sed ꝓ vlteriori declaratione hic eſt notādū ꝙ ſicut dicit philo: non eſt dare locū ſimplr̄ vacuū.quia natura intantū abhorret vacuum:ꝙ priuſqꝫ in aere maneret locus vacuus na- tura faceret terram et aquam aſcendere: que ſūt ele- menta grauia ad replendum locum illū. Et ſicut non eſt dare aliquem locum corporeum quin oporteat ꝙ omnino repleatur ille locus aliqua ſubſtantia corpo rea:ita etiā non eſt dare aliquē locum ſpiritualem cuiuſmodi eſt mēs humana quin oporteat omnino ꝙ repleatur vicijs aut voluptatibus:vel gratia ⁊ virtu tibus.nam cito vt homo incipit effundere de mente ſua vicia et malas voluptates:deus incipit infunde- re gratiam et virtutes. Et ideo merito pro eo ꝙ mēs glorioſiſſime ac beatiſſime virginis marie vacua erat ab omni vicio et peccato originali/actuali/ vel venia- li : oportebat eam omnino eſſe repletam virtutibus et gratia. Et ideo merito dixit ſibi angelus Gabriel quādo miſſus fuit a domino vt eā ſalutaret Aue gra tia plena dominus tecū . ¶ Sed pro eo ꝙ ſicut expe- rientia docente:vas liquore plenum ad modicum ta- ctum vel motum effundit partē liquoris ſui quē in ſe cōtinet. Et cū hec ỽgo glioſa ſctā maria ſit vas omni gratia et miſericordia dei plenum:ac etiam cum vo- cetur ab eccleſia mater miſericordie. Jdeo vt ipſa ex ſua miſericordia dignetur nobis effundere aliquam partem liquoris gratie. ipſam frequenter tangamus deuotis precibus et moneamus honorificis ſaluta- tionibus:dicentes ſibi cū Gabriele archangelo Aue gratia plena.benedicta tu in mulieribus. ¶ Tertia 3. prerogatiua de qua hec virgo glorioſa pre ceteris mu- lieribus commendatur eſt ab inhabitatione inuentis: quod in tertio verbo ſiue in tertia parte huius ſalu- tationis notatur:cum dicitur:dominus tecū. Pro cu ius declaratione eſt notandū ꝙ ſicut dicit beatus Au guſtinus.in quodā ſermō.de natiuitate beate Marie. Dominus erat cum beata virgine tripliciter: ſcilicet in vtero per carnis aſſumptionem. in corde:per gra- tie plenitudinem . et in opere per ſuccurſum contra hoſtilem impugnationē. ¶ Primo erat dominus cū 1. beata virgine in vtero per carnis aſſumptionē. ⁊ ille D. modus eſſendi eſt excellens et ſingularis. quia illo

modo nunq̃ fuit cum aliqua creatura: quia de illa ſo
la carnem aſſumpſit:et in vtero eius naturam huma=
nam ſibi deſpõſauit. Figuram huius habemus Geñ.
24. vbi legitur ꝙ yſaac in tabernaculo matris ſue il=
lam nobilem mulierem virginem rebeccã ſibi in vxo
rem accepit. ¶ Spiritualiter per Rebeccam. que in=
terpretatur multa patientia humanitas chriſti deſi=
gnatur: in qua multas tribulatiões et anguſtias chri
ſtus patiẽter ſuſtinuit. Per yſaac qui gaudium inter=
pretatur ſignificatur dei filius. Iſte yſaac p̃dictã pu
ellam Rebeccam. i. naturam humanam in vtero ma=
tris ſue ſibi deſponſauit. cuius deſponſationis inter
nuncius tractans materiam erat angelus Gabriel. ſa
cerdos qui matrimonium iſtud ſolenniȝauit erat ſpi=
rituſſanctus. de iſtis enim nuptijs magnam materiaȝ
habemus gaudendi. Nam ſicut homo habens ſororẽ
cognatam vel aliquam puellam pauperem de paren=
tela ſua. ſi filius regis anglie illam acciperet in vxo=
rem multum inde gauderet . ita et nunc nos omnes
magnam materiam habemus gaudendi : eo ꝙ filius
regis celi et terre vxorem de parentella noſtra. ſ. na=
turam humanã ſibi deſponſauit: q: rõne iſtarũ nuptia
rum nos facti ſumus de affinitate: de domo: et de do
meſtica familia ieſu xp̃i regis celi et terre. dicẽte apo
ſtolo ad Epheſi. 2. Iam non eſtis hoſpites / z aduene:
ſed eſtis ciues ſanctorum z domeſtici dei. Et nedum
hoc: ſed etiam fratres z ſorores ieſu chriſti: dicente ſe
ipſo in euangelio Math. 12. Qui facit voluntatem pa
tris mei qui in celis eſt : ipſe meus frater et ſoror et
mater eſt. et quia fratres et ſorores chriſti . ideo vere
filij z heredes regni celorum: dicente apl'o ad Gal. 4.
Sumus enim filij dei / ꝙ ſi filij z heredes. ¶ Secũdo
2. erat dominus cum beata Maria virgine in corde per
grãe plenitudinẽ. vnde illa habuit fontem ſiue fluuium
grãe. De quo dr̃ Geñ. 2. Fluuius egrediebatur de lo=
co voluptatis ad irrigandum paradiſũ qui inde diui
ditur ſecundũ quattuor capita. i. in quattuor flumina
que diuerſas regiones circundabant : et eas fertiles
fecerunt. ¶ Spiritualiter vt dicit petrus comeſtor in
ſuis allegorijs ſuper eodem. fons iſte xp̃m ſignificat
qui eſt fons vite / de quo egrediebantur quattuor flu
mina. id eſt doctrina ſancta quattuor euangeliſtarum
quibus ortus ſancte eccleſie irrigatur: et fertilis ef=
ficitur. et diuerſas regiones circundant. q: pplm̃ di=
uerſarum regionum in vnitatem fidei et agnitionem
filij dei colligũt . ſed hec quattuor flumina multis his
diebus nituntur obturare: ſed ſterilem terraȝ z aridã
cordium terrenorum holm irrigant: z fructiferã red=
dant. In cuius rei figura legit̃ Judith. 7. ꝙ Olofer=
nes obſidens filios iſrael circũiens ciuitatem reppe=
rit aqueductum: per quẽ fons influebat in ciuitatem
eorũ: z fecit illud deſtrui et obturari. ſic diabolus cir=
cundans ciuitatẽ anime humane ſemper nititur fluẽ
ta doctrine : ne in ciuitatem ale humane influant ob=
turare . ¶ Tertio fuit dñs cum hac virgine glorioſa
3. Maria in opere per ſuccurſũ cõtra hoſtilẽ impugna=
tionem. Unde de illo poteſt intelligi illud Deutero.
20. Si exieris contra hoſtes in bellũ ne timeas: quia
ego tecum ſum. Super quo dicit vvaldeby in tracta=
tu ſuo de ſalutatione angelica: ꝙ ipſa non timuit ho=
ſtes ſpũales poſtq̃ meruit audire ab ãgelo ſibi dictũ
illud Luce. 1. Spirituſſanctus ſuperueniet in te: z vir
tus altiſſimi obũbrabit tibi. Uñ ſicut legit̃ Exo. 14. de
columna ignis: que iſraeliticum populũ recto duxit
itinere per noctem. z de columna ignis que eos ãte=
ceſſit per diẽ. ſic in propoſito ſpirituſſanctus z virt⁹
altiſſimi ſuppleuit vicem vtriuſq̃ in virgine. Nam in=
tantum fuit virgo beata virtute ſpirituſſancti robora
ta: ꝙ nunq̃ corruit nec etiam in fide fluctuauit. immo
z oĩbus alijs eccleſie colũnis deficientibus in tp̃e paſ
ſionis chriſti in virgine fides ſtabiliſſime permãſit ec
cleſie. vnde illa eſt mulier de qua loquitur apl's Apo=
ca. 12. dicens ꝙ mulier amicta erat ſole et luna ſub pe
dibus eius. et in capite eius corona duodecim ſtella=
rum. Spũaliter iſta mulier eſt beata virgo maria que
amicta obumbrata: z induta erat ſole iuſticie. Unde in
perſona illius dr̃ Eccl. 24. In me omnis gratia vie z
veritatis: in me omnis ſpes vite et virtutis. quia in il
la vt ſupra dictũ eſt erat plenitudo gratie filij dei. qui
dicit in euange. Ego ſum via / veritas / et vita. Joh. 14.
Hec virgo lunam habuit ſub pedibus eius: quia abũ
dantiam tp̃alium diuitiarũ que per lunam intelligun=
tur pedibus affectionis conculcauit. duodecim ſtelle
corone ſue ſunt duodecim articuli fidei noſtre. Et me
rito hac corona coronatur hec virgo glorioſa pro eo
ꝙ in tempore mortis chriſti tota fides noſtra in ipſa
permanſit. ex quibus patet qualiter dominus inſepa
rabiliter fuit cum virgine maria. vñ p̃s . Deus in me=
dio eius non cõmouebitur . ¶ Quarta p̃rogatiua de 4. E
qua hec virgo glorioſa pre ceteris mulieribus ſingu=
lariter cõmendatur: eſt p̃cellẽtia bonitatis quod nota
tur in quarto verbo: ſiue in quarta parte huius ſalu=
tationis: cuȝ dicitur benedicta tu in mulieribus. Pro
quo notandũ ꝙ ſpecialiter quinq̃ mulieres de quib⁹
ad p̃ñs legimus in ſacra ſcriptura a dño benedictas.
inter quas principaliter : z per quas ſingulariter hec
virgo glorioſa eſt benedicta. ¶ Prima erat iahel. de
qua legitur Judicum. 5. ꝙ poſtq̃ occidiſſet Syſaram
inimicum populi dei filiorũ iſrael. dictũ erat ei. Be
nedicta tu inter mulieres. Jahel aſcendens interpre=
tatur: z btã mariam virginem ſignificat: que ſemꝑ
creſcens z aſcendens erat per totum tp̃s viatiõis ſue
de virtute in virtutem. Syſara excluſio gaudij inter
pretatur: z vanum gaudium huius mundi ſignificat:
per quod eius amatores a vero gaudio celi excludũ=
tur. hunc Syſaram hec virgo maria in ſeipſa interfe=
cit: z alijs exemplum interficiendi p̃buit. vñ et per il=
lius humilitatem aperta eſt nobis ianua celi: iuxta il
llud quod canit mater eccleſia dicens. Paradiſi por=
ta per euam cunctis clauſa eſt: z per mariam virginẽ
cunctis patefacta. vbi deus parauit ſuis fidelibus ve
rum et perfectum gaudium: quod tantum eſt ſicut di
cit apoſtolus. 1. Corinth. 2. Oculus non vidit: nec au=
ris audiuit: nec in cor hominis aſcendit: que prepara
uit deus his qui diligunt illum . ¶ Secundam vero 2.
mulierem quam legimus eſſe benedictam erat Ju=
dith. de qua legit̃ Judith. 13 . ꝙ poſtq̃ occidiſſet olo=
fernem dictum fuit ſibi. Benedicta es tu filia a domi
no deo excelſo / pre omnibus mulieribus ſuper terrã.
¶ Spiritualiter Judith glorificans interpretatur :
et ſignificat glorioſam virginam Mariam. olofernes
qui iniquitas interpretatur ſignificat diabolum. hũc
Olofernẽ hec ꝟgo glorioſa per ſuam humilitatẽ occi=
dit. hoc eſt a ſuis viribus: et poteſtate quam habuit ſu
per genus humanum eum priuauit: et debilem z qua
ſi infirmum ſe fecit. Unde Fulgentius. Quemadmo=
dum inquit ſancta matrona Judith ab omni populo
honorata erat: quia Olofernem interfecit: ſic nõ im=
merito debet a nobis beatiſſima virgo honorari. quia
diabolũ a ſuis viribus / ſue humilitatis totaliter ener
uauit: vt iam non dicitur fortiſſimus potentia: ſed in=
ſirmus z inualidus a ſuis viribus diuina virtute pri=

natus. Unde Criſoſtomus. Debilis eſt inquit hoſtis
qui neminem poteſt ſuperare niſi volentem. ¶ Sed
hic eſt notandum ꝙ ſicut dicunt naturales: quando
ſol mittit radios ſuos ad nubem lucidam: et concauã
eam reddit luicidiorem. et ſtatim apparet ignea im=
preſſio iridis vel arcus celeſtis. Moraliter ſicut ſol
iuſticie deus nr̃ miſit radiũ ſuũ. i. filiũ ſuũ vnigenitũ i
vtero virginis ad ſanguinem ⁊ carnem ab ea ſumen=
dum que erat quaſi nubes lucida per grãm qua predi
citur plena: vel concaua per humilitatem mediante
qua dixit. Ecce ancilla dñi: fiat michi ſecundum ver=
bum tuum. Et ſicut arcus celeſtis fuit ſignũ federis
inter deum ⁊ hoĩem ita partus virginis. Unñ in confir
mationem huius in eius natiuitate cantabant angeli
dicentes. Gloria in altiſſimis deo: ⁊ in terra pax ho=
minibus ⁊c. Lu. 2. Et ſicut in arcu ſunt duo extrema
diſtantia que appropinquata fiunt per cordam graci
lem. ſic in mulieribus ſunt duo extrema. valde. ſ. vir=
ginitatis et fecunditatis/ que tamen per gracilem cor
dam. i. humilitatem Marie appropinquabant. vñ ip
ſa fuit ſimul virgo ⁊ mater. De iſto arcu dicitur Eccl'.
43. Uide arcum et benedic illũ qui fecit eum. Sed vt
experimentum docet: qui trahit arcum quaſi ad com
motionẽ extremoꝝ/ vel arcus frãgitur/ vl' ſagitta inde
exiens ſi inimicum percutiat grauiter eum ledit. ſic
in p̃dicto arcu cõiuncta fũt adinuicẽ: ⁊ ad vnũ extra=
cta predicta duo extrema. ſcʒ fecunditas ⁊ virginitas.
ſed hic arcus frangi non potuit: quia illa virgo per=
manſit in partu/ et poſt partum. Et ideo ſagitta inde
exiẽs. id eſt xp̃s ex vtero virginis p̃cedẽs grauiter p=
cuſſit diabolum et vulnerauit. Hec eſt ſagitta Jona=
the que nunq̃ʒ abijt retrorſum. 2. Reg. 1. Figuram hu
ius habemus Apoc. 6. vbi legitur quo iohannes vi=
dit equum album ⁊ q̃ ſedebat ſuper eũ habebat arcũ:
et data eſt ei corona. et exiuit vincens vt vinceret.
¶ Spiritualiter equus albus/ vt dicit vvaldeby ſup
ſalutationem angelicam ſer. 4. Eſt hũanitas xp̃i ſeſ=
ſor eiꝰ diuinitas arcꝰ eiꝰ caro quã ſibi vniuit ĩ vtero
ꝟginis cõiungendo in ea duo extrema. ſ. virginitateʒ
et maternitatem. Et data eſt ei corona: qꝛ iure mater=
no habuit rõnem. vñ verus eſſet rex iudeoꝝ ſicut ipſe
qui mentiri non potuit fatebatur. vñ in t̃pe ſue paſſio
nis cũ ab eo peteret̃ Tu es rex iudeorũ. r̃ndit dicens.
Tu dicis: quia rex ſum ego. ⁊ exiuit vincẽs vt vince=
ret. etiam quaſi ſagitta in ſpũ vehemẽti ad proditionẽ
diaboli: ⁊ ad reconciliandum genus humanũ ad grãʒ
⁊ miam. vnde ſicut iris nõ apparet niſi in t̃pe pluuio=
ſo ⁊ tempeſtuoſo. ſic btã virgo precipue apparet pro
miſeris pctõribus orando qñ inuenit periculũ alicu=
ius miſerie pene vel culpe. vñ q̃uis ĩ ſcriptura ſacra
reperitur ꝙ quibuſdã benedicitur propter ſuam po=
tentiam: quibuſdam propter ſuã ſapiẽtiã: p̃cipue ta=
men ⁊ cordialiter hoĩbus pijs benedicitur propter ſu
am miſericordiam. Unde. 2. Regum. 2. legitur ꝙ cum
nunciatum eſſet Dauid ꝙ viri Jabes ſepeliſſent ſaul:
miſit rex Dauid nuncios ad viros Jabes: ⁊ dixit ad
eos. Benedicti vos a dño/ qui feciſtis miſericordiam
hãc cũ dño veſtro ſaul: ⁊ ſepeliſtis eũ. ſic q̃uis beata
virgo maria ſit potentiſſima imperatrix ĩferni: ⁊ ideo
a demonibus in timore ⁊ reuerentia habita: ac etiam
ſit ſapientiſſima regina celi. Et ideo ab angelis ho=
norificata: ipſa tamen eſt miſericordiſſima dña mun=
di: ⁊ iõ ab hoĩbus peramata ⁊ benedicta inter omnes
mulieres. Unde Celeſtinus. Sicut inquit nulla crea=
tura btã virgine fuit in plenitudine gratie plenior i
ta nulla creatura fuit in miſericordia abundantior.

quicquid eñ accepit a deo in theſauris grẽ totum ex
pendit in operibus mĩe. intus abũdat in diuitijs gra
tiaꝝ. foris exuberat beneficijs: et omne effundit in o=
peribus miſericordiarum largiſſimum inuenit deuʒ
in conferendo: ⁊ liberaliſſima mulier in expendendo.
Et ideo merito benedicta inter mulieres. ¶ Tertia 3.
vero mulier quam legimus benedictam erat Abiga=
il. de qua legitur. 1. Regum. 25. ꝙ poſtq̃ per ſuum ſan
ctũ conſilium impediuit Dauid ne occideret Nabal.
dixit ſibi Dauid. Benedictum eloquium tuũ ⁊ bene=
dicta tu: qꝛ prohibuiſti michi hodie ne irẽ ad ſangui=
nem. i. homicidiũ. Spũaliter Abigail gaudiũ patris
interpretatur. et ſignificat glorioſam virginã Mariã/
que ſemper nititur reuocare ⁊ conuertere pctõres ad
pniam. de quoꝝ conuerſione exultat pater/ ⁊ gaudet
tota celeſtis curia: vt patet Lu. 15. Nabal ſtultus vel i
ſipiens interpretatur. ⁊ ſignificat miſerũ pctõreʒ qui
tanta agitur ſtulticia: ꝙ cũ eſſet filius dei ⁊ heres re=
gni celoꝝ: fecit ſeipſum miſerrimum ſeruũ diaboli: ⁊
ſubditum pene: qñ propter ſuam ingratitudinẽ ⁊ ſtul
ticiam niſi ſe emendauerit. Dauid: id eſt filius dei oc
cidet eum morte eterna. iuxta illud Ezechiel. 18. Ani
ma que peccauerit: ipſa morietur. Sed hec virgo glo
rioſa ſemꝑ nititur ſua mediatione ⁊ intercceſſione pec=
catores a morte eripere: ⁊ certe ſi peccatores atten=
derent ad benedictum eloquium huius virginis ⁊ ſe
cundum illud facerent: a morte eriperentur eterna.
Unñ ita dicit peccatoribus de filio ſuo Johãnis. 2. Q̃d
cunq̃ʒ dixerit vobis facite. ſed ipſe dicit peccatoribꝰ.
Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum ce
lorum Math. 3. Item ſi vis ad vitaʒ ingredi ſerua mã
data. Math. 19. Et ſi peccatores ſecunduʒ conſilium
huius virginis btẽ marie hoc preceptum xp̃i facerẽt
indubitabiliter a morte eterna eriperentur. Et ideo
merito poſſumus dicere huic glorioſe virgini beate
marie. Benedictũ eloquiũ tuũ: et benedicta tu inter
mulieres. ¶ Quarta mulier quam legimus eſſe bene 4.
dictam: eſt Ruth. de qua legitur Ruth. 3. ꝙ poſtq̃ ele
git ſibi virum optimũ in ſponſum. ſ. Booʒ dictũ erat
ſibi. Benedicta es a dño filia: quia non es ſecuta iuue
nes et pauperes ſiue diuites. ¶ Spũaliter Ruth vi=
dens vel feſtinans interpretatur. ⁊ ſignificat beatiſſi=
mã virginẽ mariam: que perfectiſſimum habuit viſũ.
et ideo deo placere feſtinauit. Hec eñ in terra nõ ele=
git ſibi ſponſum pauperem propter voluptatem car=
nalẽ. nec elegit ſibi ſponſum iuuenẽ propter ſuã pul=
critudinẽ/ vel fortitudinẽ/ nec etiã elegit ſibi diuitem
propter auariciam: ſed elegit ſponſum ſibi in celo op
timũ. ſ. Booʒ: qđ interpretatur in quo eſt fortitudo ſi
ue virtus. et ſignificat filiũ dei qui potens eſt: et in q̃
conſiſtit plenitudo virtutis. hunc ſponſum elegit hec
virgo glorioſa maria: vt miſericorditer redimeret to=
tum genus humanũ de ſeruitute diaboli. ¶ Quinta 5.
mulier quam legimus in ſcriptura benedictam eſt ip
ſamet virgo glorioſa Maria. cui dixit angelꝰ gabriel
Benedicta tu in mulieribus. ſed tamen inter ceteras
multas cauſas quare meruit inter omnes mulieres
benedici: vnam hic oſtẽdam per exemplum. Legitur
enim de quodaʒ rege nobili/ qui propter tranſgreſſio
nem populi ſui regnum ſuum dimiſit. ⁊ profectus eſt
in aliam regionem longinquaʒ: quo facto orta ſũt bel=
la et diſſenſiones. et maiores interfecerunt minores/
intantum ꝙ regnum illud erat deſolatum: et multo=
tiens in puncto perditionis. quod conſiderantes ſapi
entes illius terre miſerunt ad regem nuncios ſpecia
les rogantes eũ/ ꝙ ex ſua grãt mia regno ſuo digna=

retur ſuccurſum prebere: et ad illud gratioſe redire:
quod tamē diu renuens ⁊ allegās illis ingratitudinē
⁊ iniuriam quam ab eis paſſus eſt. ſed tamē tandē no-
bilium rogatibus impulſus ex ſua miſericordia mo-
tus cōceſſit in auxiliū coꝝ ſe venturū ꝓmittēs ꝙ qui-
cūꝗ vir vel mulier de regno illo primo ei obuiā veni
ret illi maximā grām ⁊ honorem preſtaret. Ad intro
itum vero illius regni ſolum quattuor vie erant. per
quaꝝ primam nūꝗ intrauit aliquis homo niſi vnus q̄
mortuus erat. Per ſecundam viā nunꝗ intrauit ali-
quis niſi vna mulier/que mortua erat. Tertia via erat
cōis oībus hoībus. ſed tn̄ lubrica ⁊ immunda. ⁊ ideo
noluit rex per illam intrare. ſed quarta via erat mun-
diſſima: et per illā voluit rex intrare regnū ſuū. Iſta
tamen via pro tunc erat ſecreta: ⁊ oībus hoībus inco
gnita. qꝛ per illam nunꝗ ante/nec poſt intrauit aliqͥs
hō ſolo rege illo excepto. Rex vero per hanc viam vo
lens regnum ſuum intrare premiſit nuncium. vt po-
pulus dirigeret viam regis coꝛā. et ſpecialiter pre
miſit nuncium ſpecialem ad quandam virginē puriſſi
mam: vt ipſa veniret ei obuiam: qͦd et factū eſt. qꝛ iſta
virgo humillime obuiam dn̄o ſuo venienſ: regem re-
duxit ad ppl̄m ſuum. et ppl̄s pre gaudio clamauit ad
virginem dicēs. Benedicta tu in mulieribus. Spūa-
liter iſte rex eſt rex regum: deus oīpotens: qui ꝓpter
peccā humana receſſit a populi ſui regno ꝑ gratie ſub-
tractionē: dimittens eos in deſerto huius mundi de
ſolatos et diſperſos: quaſi oues ſine paſtore. et in op
probrio: oppreſſione ⁊ deriſione ſuoꝝ inimicoꝝ poſi
tos. Unde ſicut dicit Hieronymus ſuꝑ pſalmū quar-
tum. Ante incarnationem chriſti ydolatre falſos de-
os ſuos proprijs manibus factos adorantes: et in di
gito ſuo ad oculum demonſtrantes: querebant a dei-
colis vbi eſt deus eorum. Et cum reſponderent in ce-
lo deridebant eos: pro eo ꝙ non potuerunt ſicut ⁊ illi
deum omnipotentem quem colebant demonſtrare.
Hoc enim opprobriū condolens dauid propheta di
cit in pſalmo. Fuerūt michi lachryme mee panes die
ac nocte: dum dicitur michi per ſingulos dies vbi eſt
deus tuus. Et tales inimici populi nedum eos irride
bant. ſed etiam vt dicit propheta in pſalmo. Uiduam
et aduenam interfecerunt: et pupillos occiderunt: et
dixerunt. Non videbit dn̄s/nec intelliget deus iacob.
immo in tantam ſeruitutem diaboli propter peccata
ſua redacti ſūt. Ideo ſancti patres patriarche/⁊ etiā
prophete: poſt multa tempora miſerunt regi ſuo: ſcꝫ
deo oīpotenti nuncios. i. deuotas orationes: rogātes
eū ex ſua magna mīa: pietate ⁊ gratia. ꝙ veniret ad
regnū ſuum/⁊ adiuuaret ppl̄m. vn̄ ꝓpheta rogās hūc
dn̄m ꝓ remedio in ps: dixit. Adiuua nos deus ſaluta
ris nr̄: et propter gl̄iam nois tui libera nos: ⁊ ꝓpici⁹
eſto peccatis noſtris ꝓpter nomen tuum: ne forte dicāt i
gentibus. ſ. inimici vbi eſt deus eoꝝ: ⁊ innoteſcat in na
tionibus coram oculis noſtris. Itē Yſayas rogauit
eum dicens. Ueni domine/et noli tardare: relaxa faci
nora plebis tue iſrael. Iſtorum clamores ⁊ preces au
diuit dn̄s omnipotens deus: ſed diu tardauerat veni
re. Un̄ ps. Audiuit dn̄s ⁊ diſtulit: ſupple venire pro-
pter maliciā ⁊ ingratitudinē populi. ſed tandē tn̄ pci-
bus nobiliū: quaſi victus/⁊ mīa motus ꝓmiſit ſe ven-
turū ad regnū ſuū: ⁊ ppl̄m de manibus inimicoꝝ eri
pere ⁊ ſaluare. Quattuor vie quib⁹ venitur ad regnū
huius mundi: ſunt quattuor modi/quibus diuerſi ho
mines diuerſimode in mundo ſūt producti. ¶ Prima
1. via ſiue modus fuit quo Adā primus hō venit in hūc
mundum. i. creabatur in mundo: per quam viā nullus
venit in mundum niſi ipſe ſolus Adam. Et ideo meri
to per illam noluit dn̄s venire: ſicut dicit beatus An
ſelmus. Cur deus hō. ca. 8. lib. 1. ca. 3. ¶ Secunda via 2.
fuit per quam venit eua ex viro ſine muliere. ſed nec
per illam dn̄s voluit intrare mundum. ¶ Tertia via 3.
fuit cōmunis omnibus hoībus. ſ. via naturalis propa
gationis inter virum ⁊ mulierem: ſed qꝛ illa via lubri
ca erat ⁊ immunda. et ideo per illā non decuit illū re-
gem nobilem venire. ¶ Quarta via fuit munda ab 4.
omni ſorde ⁊ immaculata per quam venit et intrauit
rex noſter ieſus xp̄s regnū ſuū qn̄ natus erat de virgi
ne maria puriſſima nunꝗ peccati labe polluta. ſed anteꝗ
rex iſte intrauit per hanc viam regnū huius mundi ꝑ
carnis aſſumptionem. premiſit nuncium ſuū. ſ. Iohā
nem baptiſtam/qui clamauit in deſerto dicens. Diri-
gite viam dn̄i. Ac etiam premiſit nunciū ſuū gabrielē
archangelum ad beatiſſimā virginē Mariā ꝙ ipſa ſe
prepararet obuiā dn̄o ſuo: qꝛ per illam vellet mundū
intrare. et illa cū ſumma humilitate occurrit ei obuiā
per conſenſum dicens. Ecce ancilla dn̄i: fiat michi ſe-
cundū verbū tuū. Et ſic per ſuam humilitatē ⁊ ſuam
regē noſtrū introduxit. et ita in perſona illi⁹ virginis
dicit euangeliſta. Quia reſpexit deus humilitatē an-
cille ſue: ecce eīm ex hoc beatam me dicēs omnes ge-
nerationes. vnde et nos iam de aduentu regis noſtri
gaudentes huic virgini/que nobis eū introduxit vna-
nimiter dicamus. Benedicta tu in mulieribus. quia
per tuam humilitatem ⁊ gratiā ad liberandum nos a
ſeruitute diaboli: ⁊ opprobrio inimicoꝝ noſtrorum
iam venit ad nos rex noſter. et manet cum ſuis fideli-
bus. dicente xp̄o in euangelio. Ego vobiſcum ſum oī
bus diebus vſꝗ ad conſummationem ſeculi Math.
28. Figura ei ſupradicte introductionis regis noſtri
ieſu chriſti habemus Gene. 15. vbi legitur ꝙ deus di
xit ad Abraham. ſcito prenoſcens ꝙ peregrinum fu
turum ſit ſemen tuum in terra non ſua/quia ſubijciēt
eos ſeruituti ⁊ affligent quadringentis annis. Uerū-
tamē genti cui ſeruituri ſūt ego iudicabo. ⁊ poſt hoc
egredientur cum magna ſubſtantia. et ſequitur. Ge
neratione autem quarta reuertētur huc. Super quo
Iſido. ſuper allegorijs ſuis ait. Abraham interpreta
tur pater multarum gentium per quem intelligi po
teſt pater multarum gentiū. Adam primus parens
a quo omnes deſcendimus. huius enim ſemen fuit
peregrinum in terra nō ſua: quia omnes vſꝗ ad mor
tem chriſti ad inferos deſcenderunt ⁊ afflicti fuerunt.
poſtea vero cum magna ſubſtantia qui cū filio dei ad
infernum deſcenderunt exierunt. ipſe enim eſt ſubſtā
tia anime humane. iuxta illud ps. Subſtantia mea a-
pud te eſt. Et hoc factum eſt in quarta generatione:
quatuor enim generationes fuerunt inter ſe valde diſ
ſimiles. ¶ Prima fuit in Adam/que fuit ſine patre et
matre carnalibus. ¶ Secunda fuit in Eua. et hec fu-
it in patre: quia de Adam de quo facta eſt. ſed nō ma
tre. ¶ Tertia fuit et eſt in quolibet: et hec habuit pa-
trem et matrem. ¶ Quarta fuit in chriſto/qui naturā
noſtram aſſumpſit. et hec habet matrem et non patrē
carnalem. in hac quarta generatione percipimus he-
reditatem noſtram: quia per chriſtum qui naturā no-
ſtram aſſumpſit celum et terram hereditamus: que
prius per peccatum perdidimus. vnde Ephe. 4. De-
us qui diues eſt in miſericordia dilexit nos cum eſſe-
mus mortui in peccato viuificauit nos in chriſto cui⁹
gratia ſaluati ſumus: ⁊ corpore ſuſcitauit nos: ⁊ con
ſcendere fecit in celeſtib⁹. ¶ Quinta prerogatiua de 5
qua hec virgo glorioſa pre alijs cōmendatur eſt a no

bſitate fructus ſui ventris: quod notatur in hoc verbo ſiue parte quinta huius ſalutationis dũ dr̃ Benedictus fructus vẽtris tui ieſus. ⁊ merito põt dici fructus ventris virginalis benedictus. Nã vt dicit euangelium Math. 7. Non poteſt arbor bona fructus malos facere: ſaltem ſi fructus imitetur naturam arboris bone. ſed hõ vocatur grece antropos: quod latine idem eſt ꝙ arbor euerſa. ſed hec arbor glorioſa virgo maria: vt patet ex ſupradictis eſt maxime benedicta: et ieſus qui erat fructus ventris eius imitabatur naturam ſue matris in omni bonitate ⁊ gratia. ⁊ iõ oportuit oĩno hunc fructum eſſe benedictum. Sed tñ hic eſt notandũ ꝙ hec arbor .ſ. glorioſa virgo Maria non produxit fructum ſuũ ſicut alie arbores: in quib⁹ primo procedunt folia. deinde flores. Tertio fruct⁹ ſuccedunt: ſed ſtatim vt hec glorioſa virgo angelo ſalutanti rñdit. Ecce ancilla dñi: ſiat michi ſcđm verbum tuum. in continenti erat in vtero virginis fruct⁹ perfectus. ſ. ieſus / perfectus deus / perfect⁹ hõ ex anima rationali ⁊ humana carne ſubſiſtẽs. ⁊ ideo nõ dicit euãgeliũ. benedictũ germen / vel bñdictus flos. ſed benedictus fructus ventris tui. vñ Eccli. 24. In perſone huius glorioſe virginis dr̃. Flores mei fructus honoris ⁊ honeſtatis. in ſignũ ꝙ eq̃ cito ſicut folia verborũ dicta erant a virgine dicente. Ecce ancilla dñi ⁊c. ſta-

G tim et ſubito gñabantur ĩ hac arbore gl̃ioſa v̄gīe maria flores inſpirationis ſp̃uſſancti: et fructus. ſ. deus et hõ. Et merito poteſt iſte fructus vocari fruct⁹ honoris et honeſtatis. nam vt conſtat fruct⁹ illi boni ſũt in natura qui primo maturati ſunt illo anno / et pro raritate mittuntur ad reges et nobiles: qui eos honorifice recipiunt. et illi fructus qui ſunt puri in natura ⁊ ſolidi diu preſeruantur a corruptione honeſte cuſtodiuntur. ¶ Sic ſpiritualiter loquendo iſte fruct⁹ virginis marie / ſcilicet ieſus chriſtus erat primus fructus qui repertus eſt maturus poſt illud corruptum pomum quod guſtauit Adam. Et fructus iſte etiam manet incorruptibilis. iuxta illud pſalmiſte. Non dabis ſanctũ tuum videre corruptionem. Et iſte fruct⁹ propter ſuam nobilitatem miſſus erat nobis a patre celeſti. et ideo recipiendus eſt cum ſummo honore. et cuſtodiendus eſt cũ omni honeſtate. In iſto enim fructu bñdicto / inter ceteras eius ꝓprietates vnũ mirabile reperitur. nã vbi vnũ pomũ corruptũ multa alia putreſcere facit per viã nature. ſed nunq̃ econuerſo. ¶ Sic ſpũal'r vnũ pomũ ligni vetiti. prima duo poma generis hũani: ⁊ quaſi innumerabilia ab eis deſcẽdẽtia intoxicauit ⁊ corrupit. ſed iſte fruct⁹ glorioſe v̄ginis ieſus xp̃s qui erat in ſe puriſſimus quaſi infinita poma putrida ſanauit. ⁊ ſue priſtine puritati reſtituit. vñ Ap̃ls ad Roma. 5. Si enĩ vnius delicto multi mortui ſunt: multo magis gratia dei et donum in grã vnius hoĩs ieſu xp̃i in plures abũdauit. Item. 1. Corinth. 15. Sicut in adam oĩs moriuntur: ita in xp̃o oĩs viuificabũtur. vnde in figura hui⁹ legitur in itinerario magno terre ſancte: ꝙ ĩ egypto inueniũtur poma aliqua q̃ vocantur poma ade. in quibus ſi inciſa vel fracta fuerint in oĩ particula quali veſtigia inueniũtur dentiũ: et ſilitudo morſus dentiũ hoĩs. Etiam vt dr̃ in codẽ inueniũtur poma aliqua q̃ vocantur poma paradiſi: q̃ cũ inſcidũtur inuenitur ymago / vel preſſura crucis ⁊ hoĩs crucifixi: q̃ ſũt poma dulciſſima in guſtu. Spiritualiter prima poma ſignificant corruptionez generis humani per fructũ vetitũ. Alia vero reparationẽ generis humani per fructũ ꝓuenientem de vtero virginis: et ſuſpenſum in ligno deſignant: vt vnde mors oriebatur inde vita reſurgeret. et q̃ in ligno vicerat / in ligno quoq; vinceretur. Iſtum enĩ fructũ guſtare debemus vt a corruptiõe pctõꝝ preſeruemur. Unde refert doctor de Kyngerſtede. ſuper li. prouerbioꝝ: ꝙ ĩ babilonia eſt arbor cui⁹ fruct⁹ eſt dulciſſim⁹. q̃ fruct⁹ duas habet proprietates mirabiles. vna eſt ꝙ q̃tũcũq; ſcindatur in partes modicas in q̃libet parte reperitur hoc nomen ieſus ſcriptum: litteris aurei coloris. Alia eius ꝓprietas eſt: ꝙ nunq̃ putreſcit. et veriſimile eſt ꝙ hoc eſt virtute huius noĩs ieſus. cũ igitur illud qđ eſt ſcriptũ vel naturaliter inſertũ habeãt hanc virtutẽ ꝙ ꝓſeruat a corruptiõe: multo magis homo ſi ſcribat per amorẽ intimũ in corde ſuo illum dñm benedictũ q̃ vocatur ieſus: preſeruabit illũ a putredine viciorum. Hoc conſiderans b. Ignatius quem intãtũ delectauit ille fructus ꝙ nunq̃ receſſit de ore ei⁹. Et ſicut dicit Lincoñ. ſuper euang. parte. 4. ca. 7. Cum iſte ſanct⁹ dei ductus eſſet ad martyriũ. ⁊ a tortorib⁹ cõpelleret̃ ydolis ſacrificare: dixit. Habeo amatorẽ deum meũ ſcriptũ in corde meo: quo aſtrictus ſum. vt ydolis ſacrificare non poſſũ. quo igitur defuncto a tortorib⁹ promiſſũ eſt: vt diligentius inſpiceret̃: ſi aliquid in corde ſuo ſcriptum inueniretur. quo inſpecto inuentũ eſt a tortoribus hoc aureis litteris in corde ſuo ſcriptum. Ieſus eſt amor meus. Unde et in primitiua eccl̃ia in principio religionis chriſtiane ieſus habebatur in tanta reuerentia ⁊ amore: ꝙ vix erat aliq̃ cõicatio inter fideles quin ieſus ſemper eſſet in ore eorum. Vñ Paulus in ſcriptura paucarũ ep̃larũ pluſ q̃ milleſies ſcripſit hoc nomen ieſus: ſed iam magis delectantur aliqui hoĩes de diabolo q̃ de ieſu loqui. Nam nomen ieſus a multis raro vel nũq̃ nominatur ad ei⁹ honorẽ. ſed quaſi ĩ oĩ verbo ocioſo ad eius blaſphemiam. Unde Eſay. 52. Iugiter tota die nomẽ meum blaſphematur. Sed prout dicitur Tob. 13. Maledicti qui contempſerunt te / et condemnati erunt: qui blaſphemauerunt te. Et ideo certe oẽs fructu taliũ inutiles ſunt: et acerbi ad manducandũ. ſed fruct⁹ vẽtris virginis virginalis dulcis eſt ſuper mel ⁊ fauum: quem fructũ ſi q̃s digne deguſtauerit: viuet ĩeternũ.

¶ Cap. 39. de his q̃ impediunt effectum orationis.

Quarto et vltimo ĩ hac materia de oĩone / reſtat aliqua q̃ orationis impediunt effectũ oſtẽdere. Pro quo notãdũ primo ꝙ inter cetera ſex ſunt que orationis effectuz ſpecialiter impediunt. Primuz eſt peccatum orantis. vnde Eſa. 1. Cũ multiplicaueritis orationes veſtras / nõ exaudiã vos: manus enim veſtre ſanguine plene ſunt. Itẽ p̃s. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo: non exaudiet dominus. Item Johannis. 9. Scimus quia peccatores deus non audit. ſed ſi quis dei cultor eſt / et voluntatem eius facit: hunc exaudit. Unde qui a verbo dei diuertit aurem corporis ad audiendũ verbũ dei / vel aurez cordis ad intelligendum: deus aures ſuas non immerito ab eius oratione diuertit. Vñ Iſidor. in de ſũmo bono. li. 3. ca. 7. Non inquit põt hr̃e precũ certã fiduciam qui adhuc in preceptis dei pigritat. ⁊ quẽ peccãdi recordatio delectat: qui a p̃ceptis dei auertit qđ in oĩone poſtulat / nõ meretur accipere. nec etiã ĩpetrat ab illo bonũ qđ poſſit cuius legi nõ obedit. ſi et id qđ deus p̃cepit facimus: id qđ petim⁹ ſine dubio obtinebimus. Nã ſicut ſcriptum eſt Prouer. 28. Qui declinat aurẽ ſuã ne audiat legẽ: oĩo eius erit execrabilis B

multū apud deū. vtraq; ſibi neceſſario cōmendatur: vt orōne operatio ⁊ ope fulciat orō. Vñ Hiere. tren. 3. ait. Leuemus corda nr̄a cū manibus ad deū. Cor enim cum manibus leuat: qui orōnem cū opere ſubleuat. Q̄ſquis vero operatur ⁊ nō orat: manus ⁊ nō cor leuat. ſed q: ⁊ operari neceſſe eſt ⁊ orare iuxta vtrūq; benedictum eſt. Leuemus corda nr̄a cū manibus ad deū. ne de negligentia mandatoꝝ corde reprehendamur. duꝫ ſalutē noſtram obtinere/aut ſola orōne/aut ſola operatione cōtendim⁹. hec ille. Itē Greg. in dialogo. Quid inquit mirum ſi poſtulantes tarde a dño exaudimur. qui precipientem dominū tarde aut nullo modo audiuimus. Item idē in moralibus. Clamorem inquit illius in anguſtie tempore/non audit de⁹: qui tranquillitatis tpe in preceptis ſuis clementem dñm non exaudit. Sed ſūt nonnulli: et ſpāliter viri eccleſiaſtici qui plixas ad deū habent preces. ſed tñ tanq̃ rane in palude: ſic ⁊ ipſi in ſuis luxurijs/ ⁊ ceteri permanent inuoluti immundicijs. ⁊ ſic nedū precū eoꝝ affectum impediūt. ſed etiā deū magis ⁊ magis ad iracūdiam puocant. vñ Grego. ⁊ ponit in ca. 3. q. 7. in grauibus. Cum is inquit qui diſplicet ad intercedendum mittit irati animus procul dubio ad deteriora puocatur. ſcriptum eſt q̄ppe puerb. 15. Victime impioꝝ abominabiles ſūt deo vota iuſtoꝝ placabilia. Et ideo merito dicit Greg. et ponit in ca. diſtinc. 81. Si qui ſunt. Hi inquit q ſunt preſbyteri/aut dyaconi/aut ſubdyaconi. qui in crimine fornicationis iacent: interdicim⁹ eis ex parte dei oīpotentis: ⁊ ſancti Petri auctoritate eccleſie introitum quouſq; peniteant et ſe emendent. Si vero in pctō ſuo perſeuerare maluerint: null⁹ veſtrū eoꝝ officiū audire preſumat. quia benedictio eoꝝ in maledictionem/et orō in pctm̄ conuertitur. teſtante dño per prophetam Malachiā. Maledicam inquit benedictionibus veſtris. Qui vero huic ſaluberrimo precepto obedire noluerit: ydolatrie pctm̄ incurrit: teſtante Samuele ⁊ beato gregorio diuo inſtruente peccatū ariolandi eſt nō obedire: et ſcelus ydolatrie nolle adquieſcere. Peccatuꝫ inquit paganitatis incurrit quiſquis dū xp̄ianū ſe eſſe aſſerit. ⁊ tñ ſedi apl̄ice obedire contēnit. Hec canon. Itē Greg. et ponitur in ca. 1. q. 1. Fertur. Vulnerato inquit paſtore: quis curandis ouib⁹ adhibꝫ medicinas/aut quō populū orōnis clipeo tueat q iaculis hoſtium ſeſe feriendū exponit: aut qualē fructū de ſe pducturus eſt: cuius grauiter peſte radix eſt infecta. Maior igit̄ timēdum eſt in locis illis calamitas vbi tales interceſſores ad locū regiminis adducuntur/q dei in ſe magis iracundiā puocāt:
2 qui per ſemetipſos placere deberēt. hec Greg. ¶ Se-
B cundo impeditur orōnis effectus: ppter perſone pro qua petitur indignitatem. vñ 1. Regū. 16. Negata fuit Samueli petitio qua orauit p Saule dicēte ibi dño. Vſqꝫquo tu luges ſaulē. cum ego pieceri eū ne regnet ſuper iſrael. quando eñi hō in maniū eſt obſtinat⁹ in pctīs ſuis q̄ nō vult aliquo mō dimittere pctā ſua: certe ⁊ q̄uis iuſti orent pro ipſo p̄ces non audiuntur illoꝝ. In cui⁹ confirmationē legitur Hiere. 7. q̄ dñs videns maliciā populi Hieruſalē ⁊ Iude: in ſuis maliciis obſtinati: ⁊ pro ill' inſtiter prophetā orātē dixit ad pphetā. Tu aūt noli orare pro pplo hoc: nec aſſumas p eis laudē ⁊ orationem/⁊ non obſiſtas michi: q: non exaudiā te. nōne vides q̄ iſti faciant in ciuitatibus iuda: et i plateis hierl'm. Itē ibidē 15. Si ſteterit moyſes ⁊ ſamuel corā me/non eſt aīa mea ad pplm̄ iſtum. quid eñ impijs prodeſt/q̄ iuſti pro illis orent: vbi eorum enormitas pctōꝝ continue clamat vindictā. Vñ Criſo. ope. imper. omel. 12. Quid inquit pdeſt ſi alter p te ad deū et alter aduerſus te impellat deū. Si ad iſtius orōnē vult tibi deus miam facere/ illius interpellatio non pmittit. Vñ Eccli. 34. Vnus orās/⁊ vn⁹ maledicēs cuius vocem exaudiet deus. Ideo ad hoc q̄ ſanctorū oratiōes impijs pſint oportet q̄ ipſimet de peccatis ſuis peniteant: ⁊ miam dei humiliter implorent. Exemplum huius habemus i vitis patrū. et idē hꝫ Guil' par. in ſūma ſua de virtu. parte. 3. tractatu de iuſticia. vbi legitur q̄ quidā religioſus patiebat̄ moleſtiā a ſpiritu fornicationis: ⁊ abijt ſepe ad quēdā ſeniorē rogans eum vt pro ſe oraret. cūq; frequēs orō ſenioris eū non iuuaret: dñs nocte quadā ſeniori oſtēdit negligentiā fratris illius eſſe in cauſa quare orās pro eo non exaudiretur. vidit enim ſenior monacum ſedentem ⁊ ſpm̄ fornicationis in diuerſis formis mulierum ludentem apud ipſum: ⁊ ipm̄ cū eis nimiū delectari. vidit etiā angelū dñi ſtantē et vehementer indignantem circa eundeꝫ: p eo q̄ non ſurgebat: nec proſternebat ſe in oratiōibus ante deū. ſed magis delectabatur cogitationib⁹ ſordidis. cogitabat ſenior culpā fratris eſſe in cā q̄ ipſe orans p eo nō exaudiebat̄: et dixit fratri. Impoſſibile eſt diſcedere a te fornicationis ſpm̄ alijs p te orantibus: niſi etiā tuipſe laborē aſſumas: in ieiunijs ⁊ orōnibus ⁊ vigilijs orans deuꝫ cum gemitu ⁊ lachrymis. Audiens aūt hec frater ſenioris verba compunctus eſt corde: et p corpis afflictionem diuinā obtinuit miam et grām ⁊ a ſe fugauit fornicationis ſpm̄. Dicunt etiam naturales q̄ eſt quidam lapis magne virtutis noīe dyacodes qui qñ applicat̄ ad os mortui ſtatim pdit virtutē ſuā. Sic orō licet ſit magne virtutis: vt patet ex ſupradictis. tñ qñ ad mortuū ſpūaliter applicatur ſuā perdit virtutē. vñ 1. Ioh. 5. Eſt pctm̄ ad mortē. non dico pro eo vt roget quis. Super quo Lyra. Eſt inquit peccatum ad mortem. ſ. finalis impenitētia qua q̄s in pctō mortali moritur. non pro eo dico vt roget q̄s: q: non eſt orandū p damnatis. ⁊ ſi de ipſo viuente ſciretur q̄ eſſet de p̄ſcitis ſiꝫ non eſſet p eo orandū: vt penā eternam euaderet. vt dicunt aliqui. ſ eſſet tñ orari pro eo: vt minus peccaret. ⁊ per 9ñs vt minus in inferno puniretur. ſꝫ q: adhuc neſcitur. q: quilꝫ peccātor q̄ diu viuit pōt redire ad grām. ideo pro oībus pctōribus viuētib⁹ eſt orandum. hec ille. ¶ Tertio impeditur orōnis effect⁹ p- 3.
pter defectū caritatis ſiue ppter cordis duriciam il- C
lius orātis vel pro quo oratur. Iſta enim duricies duplex eſt. Prima penes pauperes elemoſinam non largiendo. Vnde Prouerb. 21. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperum/clamabit ipſe: et non exaudietur. Secunda penes ipſos qui eum offenderūt irā in corde retinēdo. Vnde. Eccli. 28. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictam: ⁊ peccata illius ſeruans ſeruabit. relinque proximo tuo nocenti te: et tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. homo homini ſeruat iram: et a deo querit medelam/in hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam: et de peccatis ſuis deprecabitur: ipſe dum caro ſit reſeruat iram: et propiciationem petit a deo. quis exorabit pro delictis illius: q. d. nemo/niſi in vanum. Item Mathei. 6. Si enim dimiſeritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis pater veſter celeſtis delicta veſtra. ſi aūt nō dimiſeritis hominibus nec pater vr̄ celeſtis dimittet vobis peccata veſtra. Item Marci. 11. Cum ſtabitis ad orandum/dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquem: vt ⁊ pater vr̄ qui in celis eſt dimittat vobis oīa peccata veſtra. q̄ ſi nō dimiſeritis/nec pater

4 ter qui in celis eſt dimittet vobis peccatā vr̄a. ¶ Quarto
impeditur orōnis effect⁹ propter defectū deuotiōis
orātis. Vñ Marci. 7. Popul⁹ hic labijs me honorat.
cor aūt eoꝝ longe eſt a me. et certe orationē que non
fit cum cordis affectu: deus faciliter non exaudit. Et
hoc etiam teſtatur Aug. in de verb. dñi ſerm. 5. d. Ser
uat tibi deus qđ nō vult cito dare. vt tu diſcas magna
magne deſiderare niſi cū orō fuerit feruens in carita
te ꝛ lachrymoſa. alioquin non facit fructum ſecunduꝫ
b. Ber. plus ꝙ̄ terra aridat ſicca ſine hūore. ſed expe
rientia docente: aliqui ſubito in conſpectu hoīm oran
do lachrymas emittunt ad decipiēdū ppl̄m vt illi eis
bona temporalia tribuant. ſed ſtatim a tergo riſū et
deriſū ꝓpōnūt pōpātes ſiue iactātes ſe de ſua fraudu
lenta deceptione qualiter ppl̄m innocentē deceperīt.
De quibus xp̄s dicit Math. 7. Attendite a falſis ꝓ
phetis qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium. in=
trinſecus autē ſunt lupi rapaces. iſti enim ſi quid bo=
ni hītvt faciant illud ſtatim oſtendunt vt boni ab ho
minibus videantur: ſed mala ſua iniq̄tum pħt p falſā
et fictam ſanctitatem abſcondūt. Quos redarguit ſā
ctus Johēs Criſoſtomus ope. imperfect. ſuper illud
Math. 23. Ve vobis ſcribe et phariſei ypocrite: qui ſi
miles eſtis ſepulcris dealbatis et cetera. ſic dicens.
Dic michi ypocrita ſi bonum eſt eſſe bonū: ꝛ malū eſt
eſſe malum: Si pmū vt quid igit̄ non vis eſſe quod
vis apparere. Si ſecundum: ſcilicet ſi malum eſt eſſe
malum. vt quid igitur vis eſſe quod non vis appare=
re: quod enim turpe eſt apparere turpius eſt eſſe. et
qđ formoſū eſt apparere: formoſius eſt eſſe. aut igitur
eſto quod appares/ aut apparere quod es: quaſi dice=
ret. vt populus per te non decipiatur. Tales enim
ypocrite bene figurātur. 1. Reg. 19. vbi legitur: ꝙ cū
ſaul mitteret nūcios ad capiendū dauid. Dauid vero
a Michol vxore ſua per feneſtrā dimiſſus fugit: ꝛ mi
chol poſuit ſup ſtratū ſuum quandā ſtatuā mortuā: et
pellē pilloſam capre poſuit ad caput eius ſimilitudi
nē capilloꝝ exprimens et operuit eā veſtimentis: et
ſicut dicit magiſter hiſtoriaꝝ. Suppoſuit iecor capre
ſimilitudinē reſpirationis ꝛ expirationis exprimens.
Spūaliter loquēdo dauid interp̄tat manufortis: ꝛ ſi=
gnat ꝑſonam hoīs ſiue ſpiritū rōnalē in q̄ ꝑſona reſer
uatur poſt ſeparationē ſpūs a corpore. et ſicut ꝑſona
hoīs habet ſuum eſſe in deo tanq̄ ſuū cauſatū in ſua
cauſa: ac etiā eſſe ydeale. ſic ꝛ oīs res creata ydeali=
ter relucet in prima cauſa tanq̄ in ſpeculo morali: et
ſicut anima hoīs eſt vita corporis: ſic deus eſt vita ani
me: iuxta illud Joh. 14. Ego ſum via/ veritas: ꝛ vita.
ꝛ ideo qñ ſpūs in quo ſeruatur eſſe homis ſeparat a
corpore manet corp⁹ quaſi ymago hoīs mortua. Sic
qñ deus in quo eſt eſſe aīe ſeparatur ab aīa. manet aīa
quaſi ymago mortua: ꝑpter defectū bonoꝝ operū. qꝛ
ꝗuis habuerit fidē. tñ vt dicit apl̄s Jaco. 2. Fides ſi=
ne operibus mortua eſt. Per ſaulē q̄ ꝑſeq̄bat dauid/
intelligo ſpiritūſanctū: qꝛ ſaul interpretatur tentatio
nis ſecuritas. et ſpiritūſanctū ſignat/ q̄ facit hominē
in quo habitat ſecurum ꝛ fortē: ad reſiſtendū oīb⁹ ten
tationibus inimici per nūcios miſſos a ſaule ad capi
endū dauid: intelligo bonas cogitatiōes/ ſiue motio=
nes miſſas et excitatas a ſpūſancto ad capiendum et
trahendū aīam humanā peccatricē a peſſima conſue=
tudine pctōꝝ ad vitā grē. ſed certe dauid in pluribus
pctōribus expellitur per feneſtras qnq̄ ſenſuū: et hoc
quotiens miſer pctōr reſiſtit bonis motionibus ſpūs
ſancti: ꝛ cōſentit tentationibus diaboli. qꝛ tunc deus
qui eſt vita aīe/ in quo eſt eſſe aīe ſeparat ab aīa: et ex
pellitur p feneſtras qnq̄ ſenſuum. et tunc loco dauid
manet ipa aīa quaſi ymago mortua: ſuper cui⁹ caput
hoc eſt in cuius voluntate que eſt ſuprema pars anime
ponuntur crines caprine. quia tunc ex ꝓpria virtute nō
habet crines ſpūales creſcentes. Nam etiam experiē
tia docēte ymagines mortue ſiue corpora mortua nō
habent crines creſcentes ex propria natura: ꝛ quādiu
ſunt crines in corpore creſcentes ſignū eſt quod vita
eſt/ ꝛ naturalis fortitudo interius in corpore. ſed quā
do crines deficiunt: ſignū eſt ꝙ fortitudo naturalis in
cipit deficere. figuram huius habemus Judicū. 16. de
Sanſone qui habuit ſeptem crines quos quandiu ha
buit in capite ſuo creſcentes tantam habuit corpora=
lem fortitudinem: ꝙ omnes philiſtei inimici ſui eum
non poterant ſupare. ſed illis ſeptē crinib⁹ abraſis ſta
tim capitur: ꝛ oculis expulſis cathenis vinctis duct⁹
eſt in carcerem. Spūaliter vero per ſanſonē qui inter=
pretatur ſol fortis: ſiue fortitudo ſolis: intelligo ſpm̄
rationalē fortificatū per fidem perfectā a ſole iuſticie
receptā. q̄ etiā ſpūs p dauid ſignat. p iſtos ſeptē cri=
nes itelligo ſeptē v̄tutes/ ſeptē pctis mortalib⁹ ꝯrriā
tes: vtputa hūilitatē cōtra ſuperbiā. amorē ꝛ caritatē
contra irā ꝛ inuidiam/ fidelem laborē ꝯ accidiā: largā
elemoſinarum diſtributionē cōtra auariciam. abſtinē
tiam contra gulam/ ꝛ caſtitatem cōtra luxuriam. Iſti
ſeptem crines ꝗdiu hō habuerit illos in anima perfe
cte creſcentes faciunt illā: ita ſpūaliter fortē: ꝙ oēs
demones inferni ſuis tentationibus nō pñt ꝯ euꝫ pua
lere: niſi hō voluerit libere illis conſentire dicēte aplo
1. Corin. 10. Fidelis deus qui non patiet vos tentari:
ſupra illud quod poteſtis. ſed tñ qñ homo conſentit
tētatiōibus diaboli: ꝛ quaſi obſtinatus dormit in pec
catis. tūc iſti ſeptē crines virtutū qb⁹ aīa humana ſpi
ritualiter fortificat abradūtur. ꝛ tūc irruūt ſuper euꝫ
philiſtei: id eſt demones ꝛ expellunt eius oculos ſpiri
tuales: ꝛ ligāt eū cathenis pctōꝝ quibus nitunt ipm
ducere ad carcerem infernalē. et certe tunc expellitur
dauid per feneſtram: id eſt deus in quo eſt eſſe anime
qui ſignatur per dauid. et tunc in loco Dauid manet
miſera anima quaſi ymago mortua: in cui⁹ capite vbi
eſſent predicti ſeptem crines virtutum creſcētes po
nuntur crines caprarum: id eſt fetidi crines ſeptē pec
catorum mortalium. Iſta autem ymago mortua ope
ritur veſtimentis falſarum excuſationum iſtorum ſe
ptem pctōꝝ. de quibus excuſationibus figuram habe
mus Apocal̄. 12. de illo dracone ruffo: de quo legitur
ibidem Apoc. qui habuit ſeptem capita. ꝛ in capitib⁹
eius ſeptem dyademata. Spūaliter per iſtū draconē
intelligo illum ſerpentē antiquū diabolū: q̄ in ſimili=
tudine ſerpentis decepit primos parentes noſtros in
paradiſo. per ſeptem ſua capita: intelligo ſeptem pec
cata mortalia. per ſeptem dyademata poſita in illis
capitibus: intelligo ſeptem falſas excuſationes qb⁹
falſi xp̄iani ſua pctā excuſant et defendūt. Vñ ſuper
biam excuſant per honeſtatem. inuidiaꝫ p caritatem.
iram per vtilitatem. accidiā p bonā corporis guber
nationem/ gulam per bonam ſocietatem. luxuriā per
inclinationem naturalem. et cupiditatem per ſapien=
tiam mundanam. veſtimētis enim iſtarum falſarum
excuſationuꝫ cooperitur iſta ymago mortua: que po
nitur in loco Dauid. Sub iſtis vero veſtimentis ponī
tur iecor capre plenum vento/ hoc eſt fetida conſcien=
tia plena vento vanitatis et voluptatis carnalis exp̄i
rans anhelitum detractionis: et verba ſcurrilitatis.
ſed quis eſt qui iſto modo expellit dauid: et i loco ſuo
predicto modo preparat iſtam ymaginem mortuam.

certe michol q̄ interpretat͛ oīs aqua : et ſignat falſos
adulatores/falſos cōfeſſores/falſos conſolatores/ et
falſos predicatores:qui in ſuis falſis adulationibus
populū dei decipiunt:et quaſi ymagines mortuas ve
ſtimentis excuſationum peccatorum cooperiunt. et
dauid:id eſt deum foras ab humanis mentib⁹ expel-
lunt/intantum ꝙ iamvix reperitur in terra. Unde iam
verificatur illud Oſee.4. Non eſt ṽitas:non eſt miſe
ricordia:non eſt ſcientia dei ī terra. ſed maledictū mē
dacium/homicidium/odiū/furtum/et adulteriū inun
dauerunt:ꝛ ſanguis ſanguinem tetigit. id eſt pctm̄ ve
rinit ſuꝑ pctm̄. iſte eñ ſanguis impedit oratiōes im-
piorum:ne a deo exaudiantur. dicēte dño per prophe
tam Eſay.1. Cū multiplicaueritis oratiōes veſtras :
non exaudiam vos. manus enim veſtre plene ſunt ſan
guine. ¶ Quinto impeditur orōnis effectus quando
5 orans non petit a deo quod petendum eſt. Unde ſicut
D legitur Mathe.20. Filij Zebedei petierunt honorem
mundanum ſicut ſuperbi:qꝛ ſicut dr̄ Eccl.10. Initiū
omnis peccati ſuꝑbia. Nec debemus in orōne petere
vindictā inimicoꝝ ſicut inuidi ꝛ iracūdi : qꝛ ſicut dicit
btūs Greg. ſuper euangelia omeli.27. Qui poſtulat
mortem inimici eum quē non poteſt gladio perſequi
perſequitur orōne/ ꝛ viuit adhuc qui maledicitur:ꝛ tñ
is qui maledicit : iam de morte illi⁹ reus tenetur. Iu
bet aūt deus vt diligatur inimicus:et tñ rogat͛ deus:
vt occidat inimicum. Quiſq̄s aūt ſi orat in ipſis:ſuis
precibus contra deum conditorem pugnat. Uñ ꝛ ſub
iude ſpecie dicitur. Fiat orō eius in pctm̄. Orō ī pec-
catum/eſt illa petere que prohibet ipſe qui petitur. et
ſequitur. virtus vere orōnis eſt celſitudo caritatis:et
tunc quiſq̄ qđ recte petit adipiſcitur cū eius animus
in petitione inimici odio non fuſcatur. ſed pleruꝫ re
luctantem animū vincimus:ꝛ pro inimicis oramus.
fundimuſq̄ ꝓ inimicis preces. ſed vtinam cor teneat
amorem. nam ſepe ꝛ pro inimicis nr̄is orōnem impe-
dimus. ſed hanc ex preceptione potius ꝙ̄ ex caritate
infundimus. Nam et vitam inimicorum petimus : et
tñ ne exaudiamur timemus. ſed quia internus iudex
mētem potius ꝙ̄ verba diſiudicat. ideo pro inimico ni
chil apud deum poſtulat / qui pro eo ex caritate non
orat:cum xp̄s docuit nos dicere. Dimitte nobis debi
ta nr̄a:ſicut et nos dimittimus debitoribus nr̄is. Si
ergo dicimus:dimitte ꝛc. et non dimittimus. hoc di
cendo noſipſos amplius ligamus ſi hanc conditionē
in oratiōe non intermittimus. aduocatus noſter xp̄s
precem quam nō compoſuit/nō agnoſcit. hec Grego.
Nec debemus in orōne petere ſuperfluitatem bono-
rum temporaliū ſicut auari. nā vt dicit apl's.1. Thi.6
Qui volunt diuites fieri/incidunt in tentationē: ꝛ in
laqueum diaboli:ꝛ in deſideria multa:ꝛ inutilia ꝛ no
ciua que mergunt hoīes in interitum : et in ꝑditionē.
Radix eñ omniū maloꝝ eſt cupiditas : quā quidam
appetētes errauerunt a fide. Nec debemus in orōne
requiem corporalē petere ſicut ocioſi:qꝛ vt dr̄ ꝓuerb.
28. Qui ſequitur ocium:replebitur egeſtate. Unđ de
ocioſis dicit ps. In labore hoīm non ſunt:ꝛ ideo cuꝫ
hoībus nō flagellabuntur:ſcꝫ in purgatorio. ſed potī
us deputantur penis infernalibus ſempiternis. Nec
debemus ſuperfluitatē ciboꝝ:et potuum in orōne pe
tere: ſicut guloſi. qꝛ vt dr̄ Eccli.37. In multis eſcis
erit infirmitas:propter crapulam multi obierūt. Nec
debemus voluptatem carnalem petere:ſicut luxuri-
oſi. quia de luxuria dicitur Iob.31. ꝙ nephas eſt ꝛ ini
quitas maxima:ignis vſq̄ ad perditionem deuorās:
ꝛ oīa virtutū genimina eradicans. Ideo de hmōi illi-
cita et nociua petentibus dicit apl's Iaco.4. Petitis
ꝛ non accipitis eo q᷑ male petitis. ¶ Sexto impedit͛ 6.
oratiōis effectus ꝓpter defectū perſeuerātie orōnis.
Uñ ad hoc oſtendit nobis xp̄s exēplū Luc.11. dicens.
Quis vr̄m hñs amicū:ꝛ ibit ad illū media nocte ꝛ di
cet illi. amice/accommoda michi tres panes:qm̄ ami
cus meus venit de via ad me: et non habeo qđ ponaꝫ
ante eum. ꝛ ille deintus reſpondens dicat. noli michi
moleſtus eſſe:iam oſtiū meū clauſū eſt: ꝛ pueri mecū
ſunt in cubili/nō poſſum ſurgere et dare tibi. ꝛ ipſe ſi
ꝑſeuerauerit pulſans. dico vobis ꝛ ſi non dabit illi ſur
gens eo ꝙ amicus eſt:ꝑꝑ improbitatē eius tñ ſurget
ꝛ dabit illi quotquot hꝫ neceſſarios. ꝛ ego dico vobis
Petite/ꝛ accipietis. querite/et inuenietis. pulſate/ et
aperietur vobis ꝛc. Quod exponens btūs Augu. in
ſermone de verbis dñi in monte ad cuius expoſitionē
adducit exemplum alicuius qui ad certū locū perge-
re vellet ꝛ cū īfirmos pedes haberet:et viā ignoraret
et loci illius ianua clauſa eſſet. oportet ergo prīo vt ī
pedib⁹ ſanaret͛. deinde ꝙ via ſibi demōſtraret͛. qꝛ pa-
rum ei valeret ad expeditionē huius negocij ſanos pe
des hr̄e/ꝛ per deuia pergere. deinde oporteret ꝙ oſti
um ſibi aperiret͛:qꝛ alias nichil valeret ābulare potuiſ
ſe nec via rectam tenuiſſe. nos eñ in via p̄ntis exilij
ſumus ad patriā peruenturi. pctōr autē infirmos pe-
des hꝫ aīe ꝑ pctm̄. vñ ps. Miſerere mei dñe qm̄ infir-
mus ſū. Ignorat etiā viam que deducit ad patriā. Uñ
ps. Uiam ciuitatis ꝛ habitaculi nō inuenerunt: ꝛ cele
ſtis ianua ſibi clauſa eſt. Unde Math.25. Clauſa eſt ia
nua. debet igr̄ petere primo ſuā ſanitateꝫ vt eā accipi
at. et hoc eſt quod dicit. Petite/ꝛ accipietis. Unde ps.
Sana aīam meam:qꝛ peccaui tibi. deinde dꝫ q̄rere vie
directionē/vt etiā eam inueniat. et hoc eſt quod ſubdi
tur. Querite/ꝛ inuenietis/hoc aūt facit grā ſpiritus
ſancti. Uñ ps. Sp̄s tuus bonus deducet me in terrā
rectā. debet etiā petere ꝛ pulſare celeſtis ianue aperi
tionē ꝛ ſibi aperietur. ꝛ hoc eſt qđ ſubdit͛. Pulſate/ et
aperietur vobis. Uñ Eſa.45. Aperiā ante eā ianuas
ꝛ porte nō claudentur. Predicta eñ ſex:et multa alia
impediunt orōnis effectū. immo et oppoſita omniuꝫ
predictorum que requiruntur ad hoc ꝙ oratio ſuam
efficaciam habeat:impediunt orationis effectum.

¶ Cap.40. de quinto opere mīe ſpūalis qđ eſt igno-
rantes/ſiue errantes inſtruere.

TErtius riuulus manans de
ſecundo fonte predicto : ſcꝫ de fonte
oris eſt q̄ntū opus miſericordie ſpiri
tualis : ſcꝫ ignorantes ſiue errantes
inſtruere ꝛ ad viam veritatis catho-
lice reducere. De quo Iaco.5. Si q̄s A
autem ex vobis errauerit a veritate
ꝛ cōuerterit:quis eū ſcire debet qm̄ qui conuertit fece
rit peccatorem ab errore vie ſue:ſaluabit aīam eius a
morte et operit multitudinē pctōꝝ. Uerūtamē in q̄ re
q̄s erret intereſt plurimū. ¶ Pro quo notandū ꝙ ſūt
aliqua q̄ neſcire eſt meli⁹ ꝙ̄ ſcire:vt puta talia q̄ ad hu
ius mūdi ꝑtinēt ſapiam. Nā vt dicit apo.1. Cor.3. Sa
piētia hui⁹ mūdi:ſtulticia eſt apđ deū. Et ſūt aliq̄ q̄ꝝ
ſcia nō req̄ritur ad ſalutē vt mlte leges humane⁹ ad
inuēte multe ꝯcluſiōes doctriales:ꝛ multe ſcie ꝑticu
lares q̄ utrum ſciant͛ ſiue non modicū refert ad ſalutē.
Et ſūt alia quoꝝ ſcia req̄ritur ad ſalutē:vt puta ꝓce-
pta decalogi/articuli fidei cū medijs faciētib⁹ ad eoꝝ
noticiā:et error in talib⁹ eſt dānabilis. Uñ petrus lō
bardus.3. ſententiarum diſt.38. Illud inquit ſciendū

eſt ꝙ in quibuſdã rebus magno malo in quibuſdam paruo ⁊ in quibuſdam nullo fallimur. In quibuſdam rebus nichil intereſt ad capeſcẽdum dei regnũ vtrũ credantur an non: vel vtrũ verũ putent aut falſum ſiue ſint ſiue non ſint in his errare: id eſt aliud pro alio putare nõ arbitrandum eſt eſſe peccatũ: vel ſi eſt peccatũ minimũ atqꝫ leuiſſimũ eſt: ⁊ ſunt vera: que ꝗuis non videantur tamẽ niſi credant ad vitam eternã nõ poſſunt peruenire. Et licet error maxima cura ſit cauendus: nec tantũ in maioribus: ſed etiã in minorib⁹ rebus nec niſi rerũ ignorantia poſſit errare: nõ eſt tamen conſequens vt continuo erret quiſquis aliquid neſcit: ſed quiſquis ſe eſtimat ſcire qḋ nõ ſcit vel ꝓ vero approbat falſum illud eſt ꝓpꝛium erroris: et licet error talis grauе ſit pctm̃. tamen vt dicit holkot in lectura libri ſapientie lectione.28. Nunqꝫ eſt error primum peccatũ hominis actuale: quia ſi hominẽ cõtingit errare: aut eſt inuincibilis error aut vincibilis. ſi inuincibilis excuſat: quia deus nõ exigit ab hoīe niſi quod poteſt bene facere. nõ enim imputatur ad negligentiam ſi neſciat ea que ſcire non poteſt. Vñ hoīum ignorantia inuincibilis dr̃: qꝛ cum ſtudio ſuperari non poteſt. Et ꝓpter hoc talis ignorantia cũ nõ ſit voluntaria nõ eſt peccatũ. Si vero eſt error vincibilis igitur homo talẽ errorẽ debuit precauiſſe: quod cũ non fecit ſequitur aliquam maliciam vel viciũ feciſſe. ꝓcedit enim q̃nqꝫ errorẽ hominis negligentia qua homo deſiderat non ſcire que deberet ſcire nec adhibet ſollicitudinẽ ad ſciendum ea q̃ ptinent ad ſalutẽ: cuiuſmodi ſunt articuli fidei ⁊ vniuerſalia iuris precepta: ⁊ talis ignorantia graue eſt peccatũ. Unde Aug. ad valentium. Licet inq̃t grauius ſit peccare ſcienter ꝗ̃ ignoranter non ideo tñ cõfugiendũ eſt ad ignorantie tenebras vt in eis quiſqꝫ excuſationẽ requirat. Aliud enĩ eſt neſcire: ⁊ aliud nolle ſcire. Neſcire autem excedẽtia vim ſciendi ac etiam faciliter ſcibilia ⁊ ad ſalutem reqſita qñ homo a quo diſceret non inuenit aliqualem habet excuſationem: ſed nolle ſcire faciliter ſcibilia neceſſaria ad ſalutem cuiuſmodi eſt orõ dñica. ſymbolus apoſtolorũ ⁊ decalogus cum medijs facilitantib⁹ ad eorum noticiam ꝓuenit ex ſuperbia q̃ eſt primum vinculum diaboli cum quo ligat impius qui nõ ſoluz non deſiderat ſcire: ſed etiã contẽnit ſcire reqſita ad ſalutem ⁊ hec eſt in naturalis malicia: qꝛ omnis hõ naturaliter ſcire deſiderat. vt dr̃. 1. Metaph. ⁊ talis malicia facit hominẽ indiſponere ſe ad ſciendũ ⁊ dare ſe talibus qui eũ indiſponunt ad ſciendũ: hec autẽ maxime ſunt voluptates ꝫ iniuſte libertates ⁊ talis malicia fuit cauſa ignorantie iudeorũ: ⁊ hoc eſt quod dicit Sap̃. 2. Excecauit eos malicia eorum: id eſt contentus ſciendi cum voluntate iniuſte viuendi. Unde Aug. in de verbis dñi ſermo. 78. Impia inquit mens odit etiam ipſum intellectum ⁊ homo aliquando nimium mẽte peruerſa timet intelligere ne cogatur qḋ intellexerit facere. vñ pſ̃. Noluit intelligere vt bñ ageret: ⁊ hanc ignorantiam ex ſuperbia malicia ⁊ cõtẽptu prouenientem vocant quidã ignorãtiã craſſã ⁊ ſupinam. Craſſumqꝫ cepũ tẽporalium fluxibilium ad tm̃ impinguat memoriã que eſt venter aĩe a dono ſcientie ꝙ oculus mentis non ſufficit ad pedes attendere affectionũ: ſed ſupine ꝓcipitat in foueam peccatorũ impotẽs iam ad per ſe ſurgẽdum. Et pꝫ ꝙ hec ignorantia nõ excuſat aliquẽ: ſed accuſat. Vñ Augu. ⁊ ponitur diſtin. 37. non omnis. Non omnis inquit ignorans immunis eſt a pena. Ille ignorans poteſt excuſari a pena q̃ a quo diſceret non inuenit: illis aũt ignoſci non potuit hoc qui habentes a quo diſcerent operam non dederunt. Vñ ⁊ Criſo. omel. 41. ope. imper. Non põt inquit eſſe excuſatio cõdẽnationis ignorãtia veritatis quibus fuit inueniendi facultas ſi fuiſſet q̃rendi voluntas. Quod cõſiderans btũs Aug. in epl̃a ad Julianum comitẽ ita ſcribit. Grandis inquit cõfuſio eſt aĩabus laycorũ: qui dicũt qḋ pertinet ad me libros ſcripturarũ legẽdo audire/ vel diſcere/ vel etiã frequẽter ad ſacerdotes ⁊ ad eccleſiã ſanctorꝫ recurrere cuz clericus fiam: ea q̃ opꝫ clericos facere faciã. ſed quare non intelligit: quia panẽ ⁊ vinum atqꝫ alia huiuſmodi terre bona ⁊ regni felicitatẽ equalit̃ vult participare ⁊ equali labore iugum xp̄i ferre nõ vult. ⁊ ſequitur. ſimiliter eñ mandata dei ſeruantibus laycis celeſte palacium patet veluti ⁊ clericis. Itẽ Aug. ſup Johã. omel. 51. Cum auditis inq̃t fratres dñm dicentẽ. vbi ego ſum illic ⁊ miniſter meus erit. Nolite tantũmodo bonos ep̃os ⁊ clericos cogitare: ſꝫ etiam vos layci pro modo veſtro miniſtrate chriſto bñ viuẽdo/ elemoſinas faciendo nomen doctrinam eius quibus potueritis predicando: vt vnuſquiſqꝫ etiam paterfamilias hoc nomine agnoſcat paternũ affectũ ſue familie ſe debere ꝓ chriſto ⁊ ꝓ vita eterna ſuos oẽs moueat/ doceat/ hortet/ corripiat/ impẽdat beniuolentiam/ ⁊ exerceat diſciplinã: ⁊ ita in domo ſua eccleſiaſticum ⁊ quodammodo epyſcopale impleat officiũ miniſtrans chriſto vt ineternum ſic cum ipſo. Itẽ idẽ ſuper pſ̃. 50. Quomodo inquit ad nos ptinet loqui vobis in eccleſia. ſic ad vos pertinet in domibus veſtris egere: vt bonam rationem reddatis de his qui vobis ſubditi ſunt. B.

Item idẽ in epiſtola ad Julianũ comitẽ Queſo inquit mi frater queſo omnib⁹ tibi ſubiectis: ⁊ bone voluntatis in domo tua a maiore vſqꝫ ad minorem amorẽ et dulcedinẽ regni celeſtis: amaritudinem enĩ et timorẽ gehẽne annuncies: ⁊ de eorũ ſalute ſollicitus atqꝫ vigil exiſtas: qꝛ pro omnibus tibi ſubiectis qui ĩ domo tua ſunt rationẽ domino reddes. Annũcia precipe/ impera/ ſuade eis vt caueant a ſuperbia/ a detractione: ab ebrietate/ a fornicatiõe/ a luxuria/ ab ira/ ⁊ a periurio/ a cupiditate/ q̃ eſt radix omnium malorũ. hec ille. vñ dicit apoſtolus. 1. Thy. 5. Si quis ſuorum ⁊ maxime domeſticorum curã nõ habet fidẽ negat: ⁊ eſt infideli deterior. Unde ſicut narrat Euſebius in de eccleſiaſticis hyſtorijs libro. 2. ca. 15. Marcus euangeliſta rome ſcripſit euangelium xp̄i: ⁊ a preces ⁊ rogationes populi illius tradidit qui exorabat vt ea q̃ ille Petrus predicabat ad ꝑpetuam eorꝫ cõmonitionẽ habendam ſcripture traderet: quo domi foriſqꝫ in huiuſcemodi verbi meditationibus ꝑmanerent: quo audito petrus gauiſus eſt de fide illorꝫ. ꝑ hoc deuotionẽ eorum conſiderans factũqꝫ confirmat ⁊ in perpetuũ legendã ſcripturam eis tradidit. hec ibi. Item layci adulti vt patet ex ſupradictis tenentur ſub pena mortis eterne ſcire orationẽ dñicam ⁊ ſalutationẽ angelicam ⁊ precepta decalogi. ⁊ oĩa hec continẽtur in euãgelio. Erubeſcant igitur infideles heretici ⁊ criſtiane fidei inimici q̃ dicũt ꝙ layci nõ tenentur ſcire/ addiſcere/ aut cognoſcere/ vel ſe intromittere de euangelio chriſti. naꝫ idẽ eſt ſic dicere ⁊ aſſerere ꝙ layci nõ deberent xp̄m cognoſcere: ſꝫ ſemp manere vt iudei ⁊ pagani ſine veritatis noticia. Unde apoſtolus. 2. Chorꝫ. 4. Si opertum eſt euangeliũ in his qui pereunt eſt opertum: in quibus deus huius ſeculi excecauit mentes infideliũ vt non fulgeat illuminatio euangelij glorie chriſti. Item Jeroni. ⁊ ponitur in ca. di. 38. Si iuxta. Si iuxta inquit apoſtolũ paulũ xp̄s dei virtus ⁊ dei

ſapientia eſt.ignorantia ergo ſcripturarū eſt ignorā-
tia xp̄i:ſed ꝙ periculoſa ſit iſta ignorātia oſtēdit bea
tus Ber.⁊ ponit̃.6.flor̃ ca.26. vbi ſic ſcribit.Omnis
inq̄t peccati cōſummationē parat deſperatio.deſpe-
ratio de dei ignorantia venit.ſi eñ nos dei ignoran-
tia tenet.quomodo ſperabimus in eum quem ignora
mus:ſcimus autē deſperatis partē vel ſocietatē non
eſſe in ſorte ſanctorū:ſed quo nam modo dei ignoran-
tia deſperationē parturit dicamus.forte alias reuer-
ſus in ſe et diſplicens ſibi in omnibus malis que fecit
cogitā ſq̄ reſpicere ⁊ redire ab omni via mala,⁊ car-
nali cōuerſatione ſua.ſi ignorat ꝙ bonus ſit deus:ꝙ
ſuauis:et ꝙ mitis multiſq̄ ad ignoſcendum nonne
ſua carnalis cogitatio arguet euꝫ ⁊ dicet.quid facis?
⁊ vitam iſtaꝫ vis perdere et futurā?pctā tua maxima
ſunt ⁊ nimium multa nequaq̄ ꝓ tot ⁊ tātis peccatis.
nec ſi te excories ſufficies ſatiſfacere: complexio tua
tenera eſt ⁊ vita tua extitit delicata.conſuetudinē dif
ficile vinceres. pro his et his ſimilibus reſilit pecca-
tor deſperatus:miſer ignorans ꝙ facile olpotens bo
nitas q̄ neminem vult perire cuncta iſta diſſoluet:ſeq̄
turq̄ impenitentia que eſt delictum maximuꝫ ⁊ blaſ-
phemia irremiſſibilis.ipſe vero peccator aut cōturba-
tus nimia triſticia abſorbetur ⁊ fertur in profundū iā
vt conſolationem recipiat minime reuerſur⁹:ſed aut
certe diſſimilans ⁊ ſibi qualiacūq̄ veriſimile blādiens
ratione reuocat ſe irreuocabiliter ad ſeculū ad perfru
endū ad delectandū in omnibus bonis ei⁹ ſicut licue
rit.cum autē dixerit pax ⁊ ſecuritas tunc ſubitaneus
ſuperueniet ei interitus tanq̄ in vtero habentis ⁊ nō
effugiet: ita igitur de ignorātia dei vniuerſe malicie
conſummatio venit que eſt deſperatio. hec Bernar.

Quēlibet enim talē ſic alloquitur apoſtolus ad Ro.2.
Ignoras inquit quoniā benignitas dei te ad penitētiaꝫ
adducit: ſcd̄m duriciam autē tuā theſaurizas tibi irā
dei in die ire ⁊ reuelationis iuſti iudicij dei q̄ reddet
vnicuiq̄ ſcd̄m opera ſua.Itē Grego.⁊ ponitur in ca.
di.38.Qui ea.Qui ea inquit que dei ſunt ſapiunt:ſa-
piuntur a domino:⁊ qui ea q̄ dei ſunt neſciūt:neſciun-
tur a dño.Paulo teſtante q̄ ait.Si quis ignorat igno-
rabitur:⁊ q̄cunq̄ ſtultus eſt in culpa: ſapiens erit in
pena.hec ibi.Layci igit̃ informandi ſunt per ſacerdo
tes ꝙ libenter ſcripturam ſacrā audiant ⁊ humiliter
addiſcant:⁊ cum omni humilitate timore ⁊ reuerētia
de veritate quā addidicerunt ⁊ clare intelligūt loquā
tur:⁊ non pompent de illis que ſciunt.nec alios igno
rantes deſpiciant:nec arroganter putent ſe ſcire que
forte neſciunt nec intelligunt. Nā vt dicit Iſid.in de
ſummo bono libro.3.ca.11.Sciētia accepta ſcriptura
rum non ad dei gloriam:ſed ad ſuā laudē plerīq̄ vtū
tur.dum ex ipſa ſcientia extolluntur ⁊ ibi peccāt vbi
peccata mundare debuerāt.nunq̄ conſequunt̃ legen-
do pfectā ſcientiā arrogantes.naꝫ q̄uis ſapientes in
ſuperficie videātur:medullitus tñ veritatis archana
nō tangunt:q2 nube ſuperbie prepediunt̃.ſp eñ ſuper
bi legunt ⁊ querunt ⁊ nunq̄ inueniūt:dicente apoſto.
Semper addiſcentes ⁊ nunq̄ ad ſcientiaꝫ peruenien-
tes.nam diuine legis penetralia humilibus et bene
ad deum intrantibus aperiunt̃:prauis antēꝫ atq̄ ſup
bis clauduntur.dicēte xp̄o Math.11.Confitebor tibi
dñe pater celi et terre q̄ abſcondiſti hec a ſapiētibus
⁊ prudentibus et reuelaſti ea paruulis.Et q̄uis di-
uina eloquia in lectione arrogantibus ſint aperta in
miniſterio tñ clauſa atq̄ occulta ſunt. dum enim ſer-
mo dei fidelibus lux ſit: reprobis autem atq̄ ſupbis
quodammodo obtenebreſcit:⁊ vnde illi illuminantur
inde iſti excecant̃.hec ille.Ex quibus patet ꝙ hec dā-
nabilis ignorantia dei prouenit principaliter ex ſup-
bia malicia qua homo contēnit legē dei cognoſcere:⁊
ſuperbia que initium eſt omnis peccati prouenit prin
cipaliter ex ignorantia qua homo ſeipſum non cogno
ſcit.Unde Bern̄.6.florum.ca.2. Item.8.florum.ca.
59.Heu inquit q̄tum malum venit de ignorantia no-
ſtri.itaq̄ peccatū diaboli et initiuꝫ omnis peccati ſu-
perbia.volo proinde anima mea te ſcire teipſam:q2 ta
lis ſcientia non inflat/ ſed humiliat.⁊ eſt quedam pre
paratio ad edificandum:niſi ei ſuper humilitatis ſta-
bile fundamētū ſpirituale edificiū ſtare minime pōt:
porro ad ſe humiliādā nichil omnino inueniri viuaci⁹
ſeu accommodatius pōt ꝙ ſi veritatem inuenerit nō
diſſimilet nō ſit in ſpiritu eius dolus.nec ſe a ſe verte
re abducatur. nā quomodo non vere humiliabitur in
hac vera cognitione ſui cum ſe pceperit oneratā pec-
catis mole huius mortalis corporis aggrauatā: ter-
renis intricatem curis carnaliū deſiderioꝝ fece infe-
ctam cecam:curuam infirmam implicataꝫ multis er-
roribus:expoſitam mille periculis/ mille timoribus
trepidatam/mille difficultatibus anxiam/mille ſuſpi
cationibus obnoxiam/mille neceſſitatibus erūnoſaꝫ/
ꝓcliuam ad vicia/inualidam ad virtutes. Unde hinc
iam extollētia oculorū. Uñ leuare poteris caput. nō-
ne magis cōuertetur in erūna ſua dū cōfigitur ſpina.
conuertetur ad lacrimas.conuertetur ad planctus et
gemitus:conuertetur ad dñm.porro conuerſa ad do-
minum recipiet cōſolationē:q2 pater eſt miſericordia
rum ⁊ deus totius conſolationis.Et ſequit̃:tali itaq̄
experimento ⁊ tali ordine ſalubriter innoteſcet deus
cum prius ſe homo nouerit in neceſſitate poſitū:⁊ cla
mabit ad dñm ⁊ exaudiet eū:atq̄ hoc modo erit gra-
dus ad noticiaꝫ dei tuiipſius cognitio:ſed iam demū
aduertere quomodo vtraq̄ cognitio:ſcꝫ dei ⁊ tuiipſi⁹
ſit tibi neceſſaria ad ſalutē:ita vt neutra carere valeas
cum ſalute: nam nemo abſq̄ cognitione ſui ſaluatur
de qua nimirum mater ſalutis humilitas oritur:⁊ ti-
mor dñi q̄ ⁊ ipſe ſicut initiū eſt ſapientie:ita initiū eſt
⁊ ſalutis:quid ſi ignoras deuꝫ poterit ne ſpes eſſe ſa-
lutis?cum dei ignorantia ne hoc q̄dem nec eñ potes
aut amare quē neſcias?aut habere quē nō amaueris.
noueris proīde te vt deum timeas.noueris et ipſum
deum vt eque ipſum diligas.in altero initiaris ad ſa-
pientiā:⁊ in altero conſummaris.Quia initiū ſapiē-
tie timor dñi:⁊ plenitudo legis eſt caritas:tam igitur
vtraq̄ ignorantia cauenda eſt ꝙ ſine timore ⁊ amore
dei ſaluus eſſe non poteſt. hec ille.Ex quibus patet
ꝙ excellēs opus miſericordie eſt ignorātes ſiue errā-
tes inſtruere ⁊ ad viam veritatis reducere. ⁊ certe vt
eſtimo inter omnia opera miſericordie iſtud locū ob-
eſtimo inter omnia opera miſericordie iſtud locuꝫ ob-
tinet maxime precellentem.

Cap.41.de ſexto opere miſericordie ſpi-
ritualis quod eſt heſitantes conſulere.

Quartus riuulus manans
de ſecundo fonte ſcilicet de fonte
oris eſt ſextum opus miſericordie
ſpiritualis.ſ.heſitantes conſulere.
de quo Math.5.Qui aūt petit a te
da illi:hoc eſt q̄ neceſſitate cōpulſ⁹
petit a te elemoſinā/ſiue heſitās in
aliquo requiſito ad ſalutē:cōſiliū ſcd̄ꝫ ꝙ facultas ⁊ ſciē-

tia tua ſufficiunt da ei. ¶ Sed hic eſt notandum ꝙ cir
ca conſilium ſpecialiter duo ſunt conſideranda. Pri=
mo que ſunt in cõſilio vtiliter obſeruãda. ¶ Secũdo
que ſunt in cõſilio ſpecialiter cõmendẽda. ¶ Pro quo
notanduz ꝙ ſecundum Guiller. paſ. in ſumma ſua de
virtutibus parte. 4. ca. 9. In conſilio quattuor ſunt
precipue obſeruanda: ſcilicet expediens / facile / cer=
tum / ⁊ ſecurū / ⁊ iſtorū contraria ſunt omnino vitanda:
ſcilicet dãnoſū / difficile / incertū / ⁊ periculoſum. Unde
ille q̃ dat conſiliū ceteris paribus debet ꝓponere ex=
pediens dãnoſo / facile difficili / certum incerto / et ſe=
curum periculoſo. Uñ propter oĩa illa dicit̃ ꝓuer. 11.
Ubi non eſt gubernator corruit populus. ſalus vbi
multa conſilia. Unde Tullius de ſenectute. ca. 3. Dã=
tes inquit conſilium in republica plus agunt q̃ alij.
Unde conſiliarij ſunt ſicut in naui gubernatores.
nam in naui alij ſentinam exhauriunt. alij crucitant ⁊
chordas trahunt. alij velum extendũt. ille vero tenẽs
clauum ⁊ quietus ſedens in pupi multa maiora ⁊ me
liora facit: ſic non viribus aut velocitatibus aut cele
ritate corporis res magne geruntur: ſed conſilio au=
ctoritate et ſcientia. hec ille.

¶ Capitulum quadrageſimumſecundum
tractat̃ de quinq̃ in conſilio commẽdandis.

SEcundo conſiderandum eſt que
ſunt in conſilio ſpecialiter commendabilia.
Pro quo notandum eſt ꝙ ad conſilium per
tinentia ſunt quinq̃ ſpecialiter commenda
bilia. Primum eſt gratia conſilium diſcrete requiren
di. Secundum eſt gratia prudenter conſiliarium eli=
gendi. Tertium eſt gratia vtile conſilium adminiſtrã
di. Quartum eſt gratia conſilium debite examinãdi
Et quintum eſt gratia conſilio electo acquieſcendi.

¶ Cap. quadrageſimũtertium de primo cõ
mendabili ad conſilium.

PRimum commẽdabile ad
conſilium pertinens eſt in omnibus
conſilium diſcretum requirere. Un
de Eccle. 32. Fili ſine conſilio nichil
facias: ⁊ poſt factum non penitebis
Item Eccle. 37. Ante omnez actuz
precedat ſtabile conſilium. Item prouerb. 13. Qui au
tem agunt omnia cum conſilio reguntur ſapientia. et
ſequitur. Aſtutus omnia facit cũ conſilio. qui aũt fa=
tuus eſt apperiet ſtulticiam ſuam.

¶ Capitulū. 44. de ſecundo commendabi
li ad conſilium.

SEcundum commendabile
ad conſilium pertinens eſt gratia
A. prudenter conſiliarium eligendi.
¶ Pro quo notandum ꝙ inter cete
ros ſpecialiter tres ſũt mali et frau
dulenti conſiliarij: ſcilicet caro / mũ
dus / ⁊ diabolꝰ: quoꝝ tñ mlti inſipiẽ
tes magis ſequũtur conſiliũ q̃ dominũ. caro eñi con
ſulit vt ſequamur carnales voluptates. mundus con
ſulit vt ſequamur terrenas diuitias. diabolus vero
conſulit vt tranſitorios ⁊ mundanos appetamus ho=
nores. De iſtis tribus conſiliarijs dicitur Eccl. 25.
Tres ſpecies odiuit anima mea: pauperez ſuperbũ /
diuitẽ mendacẽ / ⁊ ſenẽ fatuū. ¶ Pauper ſuperbus eſt
caro que pauper eſt in natiuitate: quia nuda naſcitur
in natiuitate in hunc mundum. Unde Job. 1. Nudus
egreſſus ſum de vtero matris mee: nudus reuertar
illuc. pauper in vita: quia mutuatis indumẽtis confo
uetur. Uñ dicit apoſtolus. 1. Choꝝ. 4. Quid autẽ ha=
bes quod non accepiſti: pauper etiam erit in morte.
Unde Eccle. 5. Sicut nudꝰ egreſſus eſt de vtero ma=
tris ſue: ſic reuertetur ⁊ nichil ſecũ auferet de vniuer
ſo labore ſuo. ¶ Diues mendax eſt mundus. mundus
diues dicit̃ inq̃tum omnia tẽporalia poſſidet: ſed mẽ
dax eſt in ꝓmiſſis: q2 non dat quod ꝓmittit. Nam in
diuitijs ꝓmittit ſacietatem: ſed dat eſuriem. Unde
Eccle. 5. Auarus non implebitur pecunia: ⁊ qui amat
diuitias fructum non capiet ex eis. In delicijs ꝓmit
tit delectationẽ: ſed dat finaliter amaritudinem. Uñ
ꝓuerb. 5. Nouiſſima illius amara quaſi abſinthium.
Item Apoca. 18. Quantum glorificauit ſe et in deli=
cijs fuit: tantum date ei tormentum et luctum. In ho
noribus promittit ſublimitatem et dat ſubitam deie=
ctionem. Unde pſ. Deieciſti eos dum alleuarentur.
Item inimici domini mox vt honorificati fuerint et
exaltati deficientes quemadmodum fumus deficient
Item Job. 20. Si aſcenderit vſq̃ ad celum ſuperbia
eius et caput eius nubes tetigerit quaſi ſterquilinuz
in fine perdetur. ¶ Senex fatuꝰ diabolus eſt qui ſe=
nex dicit̃ ꝓpter antiq̃tatem malicie: fatuus eſt q2 ſtul
ticiam ſuam manifeſtauit. qñ ait illud Iſaye. 14. In
celū aſcendam ⁊ ſupra aſtra celi exaltabo ſoliū meum
⁊ ſimilis ero altiſſimo. Conſilio enim predictorū ma=
lorū conſiliariorū multi ſunt infatuati: quorū omniū
conſilium eſt a ſapientibus fugiendum. Uñ Eccl. 8.
Cũ fatuis non habeas cõſiliũ: non enim poterũt dili
gere niſi ea que eis placent. Item pſ. Beatꝰ vir q̃ nõ
abijt in conſilio impioꝝ ⁊ in via pctõꝝ non ſtetit et in
cathedra. ⁊c. Et ideo merito hoc ſciens Tobinquit.
Conſilium inquit impiorū longe ſit a me Job. 21. Et
ſicut conſiliū maloꝝ eſt euitandū: ita conſiliū bonorū
conſiliariorū eſt eligendū. Unde Eccle. 37. Cor boni
conſilij ſtatue tecum. ¶ Pro quo notandum ꝙ boni cõ
ſiliarij deberent eſſe a vicijs immaculati et virtutibꝰ
prediti. vñ Ambro. libro. 2. de officijs dicit. ꝙ in exe=
quendis conſilijs plurimū valet vite probitas virtu=
tum prerogatiua / beniuolẽtie vſus / facultatis gratia.
⁊ ponit exemplum. Quis inq̃t in ſceno fontẽ requirit
quis ex turbida aqua potum repetit vbi luxuria eſt:
vbi intemperantia eſt. vbi viciorū confuſio. q̃s nõ hor
rendã exiſtimet vitam: q̃s non deſpiciet moꝝ colluſio
nem: quis vtilem aliene cauſe iudicet quẽ ipſe videt
inutilem ſue vite. hec ille. Itẽ beatus Aug. in epiſto=
la ad Julianū comitem. Elige inquit tibi conſiliarios
deum timẽtes ⁊ veritatẽ amantes: ſepe etenim adula
tores blanda facie decipiunt: aĩas audiẽtiū ſc: et per
petua morte interimunt: de talibus dicit pſ. Deꝰ diſ
ſipabit oſſa coꝝ qui hominibus placent: confuſi ſunt
qm̃ deus ſpreuit eos. Et ideo merito beatus Ber. ad
conſiliū inquit ſoli eligant̃ q̃ ⁊ prudentes eſſe videan
tur ⁊ beniuoli. abſq̃ prudentia ⁊ beniuolẽtia non ſunt
ꝑfecta conſilia ve noſtro generi ab imperfectione ſua.
vix in multitudine hominum vnuz reperies in vtraq̃
gratia cõſummatū. hec ille. Dicit enĩ holkot in lectu=

ra lib. ſapientie.lectione. 132.ꝙ mali conſiliarij maxi-
me ſunt periculoſi in communitate quacunq̃ꝫ:q2 ſicut
bonis conſiliatoꝛibus ſtabilitur ciuitas: ſic in malis
conſiſtit confuſio ꝛ ſubuerſio eiuſdem. Dicit enim tul
lius in lib. ſuo de ſenectute libro.3.ꝙ dantes conſiliū
in republica plus agunt ꝙ̃ alij ad ciuitatis conſerua-
tionem.quod oſtendit per exemplū gubernatoꝛis na
uis.de quo prius dictū eſt:debēt igitur conſiliarij ha
bere in conuerſatione ſanctitatē/ in verbo veritatem/
ꝛ in zelo equitatem/ꝛ in experimento ſagacitatem.et
ideo ꝓ eo ſicut teſtatur phūs:in ſenibus viget ſapien
tia.ideo merito ſenes eligūtur cōſiliarij.vñ dicit Am
bro.in ſuo exameron omel.1. Senectus eſt in conſilijs
vtilioꝛ:ꝑpter quod dr̃ Eccl.25.ꝙ̃ ſpecioſum canicici
iudicium ꝛ preſbyteris cognoſcere conſiliū:ꝙ̃ ſpecio
ſa veteranis ſapientia ꝛ glorioſis intellectus ꝛ conſi
lium:coꝛona ſenum multa peritia ꝛ gloꝛia illoꝛum ti-
moꝛ domini:ꝛ idē precepit domin⁹ moyſi vocare ſe-
niores ad conſilium.vt patet Exodi.3. Et tales in ro
mana republica ſenatoꝛes vocabantur. Unde ſicut di
cit papias:ꝛ de hoc habetur in pꝛincipio hyſtoꝛie ro-
manoꝛū:vbi dicit ꝙ romul⁹ condita ciuitate quam ex
nomine ſuo romā vocauit centū ex ſenioꝛibus elegit:
quoꝛum conſilio oīa ageret quos ſenatoꝛes ꝑpter ſe-
nectutē ꝛ patres ob ſollicitudinem cure nominauit.
hoꝝ ab initio condite verbis noīa aureis litteris ſcri
bebant: ꝑpter quod ꝛ patres ſcripti dicebantur. Iſti
eligebantur:poſtꝙ̃ meriti in diuerſis ſtatibus/ ꝛ om
cijs extitiſſent.tanto aptioꝛes ſapientie:ꝙ̃to in exer-
citijs minus poſſent. Iſtoꝛum apud grecos tātus ho
noꝛ fuit ꝙ nunꝙ̃ duces eoꝛū procederent:nec aliquid
ſolenne facerent ſine eoꝛum conſilio: et ſicut tales ſe-
natoꝛes et cōſiliatoꝛes ſunt reipublice vtiliſſimi quā
do ſunt boni et virtuoſi:ita ſunt iudices/ pꝛincipes/
et pꝛelati pernicioſiſſimi quando ſunt mali/ꝛ vicioſi.
ꝛ quando habent zelū ꝓ commodo ſuo pꝛiuato ꝛ per-
ſonali:et non pꝛo bono communi.et quando ſunt coꝛ-
rupti cupiditate/ et receptione munerū.ꝛ quādo ſunt
nimis timoꝛoſi ꝛ diſſimulant dicere veritatē. ꝛ quan-
do odio ꝛ rācoꝛe regulantur.tales conſulendo pꝛinci
pem deſtruūt quē regere ꝛ dirigere deberent:et ſiunt
non ſolū pꝛincipi:ſed toti reipublice peſſimi inimici.
quoꝛū cuilibet dici poteſt illud quod dicit paulus ely
mati magno Actuum.13. O plene omni dolo/et om-
ni fallacia fili dyaboli inimice omnis iuſticie non deſi
nes ſubuertere vias dñi rectas. Talis cōſiliatoꝛ fuit
ille aman peſſimus qui ſimplicitatem nobiliſſimi pꝛi-
cipis aſſueri fraudulentis conſilijs circumuenit:ꝛ no-
bilis regis innocentiam ad nephandam crudelitatē
induxit:vt patet Heſter.3. Tales igitur ſunt conſilia
rij repudiandi per pꝛudētiam:ſicut fecit idē rex aſſue
rus impiiſſimo conſiliario ſuo aman quando iniquā
ſententiam ad ſuggeſtionem/ꝛ conſilium eiuſdem a-
man datam de occidendo toto genere iudeoꝛū miſe-
ricoꝛditer reuocauit:ꝛ ipſum aman in patibulo quod
parauit mardocheo ſuo fideli ꝓximo ſuſpēdi ꝑcepit.

Cap. quadrageſimū quintū in quo oſten
ditur quem debemus eligere pro bono con-
ſiliario.

SEd eſt hic inſuper notandum ꝙ
pꝛo eo quod difficile eſt ſemper cognoſcere
quis ſit conſiliarius bonus/et quis malus.
igitur ꝓ cōſiliario ante oēs eligēd⁹ eſt de⁹
Unde Tho.4. Omnia conſilia tua in ipſo pꝛmaneant.
Item Jacobi.1. Si quis aūt veſtrū indiget ſapientia
poſtulet a deo:qui dabit omnibus affluenter. Itē.2.
Paral.20. Cū ignoꝛem⁹ quid agere debeam⁹ hoc ſo-
lū habem⁹ reſiduū vt oculos noſtros dirigam⁹ ad te
domine. Item Eccl.37. In his omnib⁹ depꝛcare altiſ-
ſimū vt dirigat viam tuā. Sic fecit ille rex pꝛudēs: et
ſanct⁹ dauid q̄ conſulebat dñꝫ anteꝙ̃ ardua facta aliq̄
aggrederet/vnde.2.Regū.23. Nunq̄d vadam ꝛ ꝑcutiā
philiſteos? Et de hoc aug. in tractatu de lapſu mūdi.
Quis inq̄t conſiliari⁹ pꝛudentioꝛ xp̄o:q̄ramus ab eo
cōſilia ꝛ hēbim⁹ copiam ſapientie q̄ eſt xp̄s.vñ ꝛ ipſe eſt
conſiliarius vn⁹.de quo dicit Eccl.6. Multi pacifici
ſint tibi ꝛ conſiliarius ſit tibi vnus de mille. Niſi eniꝫ
ab ipſo conſiliario emanent conſilia.ſicut a fonte ſa-
piētie/ꝛ niſi tendant finaliter ad conſilia ſua implenda
inſtabilia ꝛ enoꝛmia ſūt. Unde ſeneca epiſtola.18. Errāt
inquit conſilia noſtra:quia non habentur quo dirigā-
tur.et q̄tuſſ⁹ a deo querit conſiliū/ꝛ nitit adimplere
conſiliū a deo datū:ideo de ipſo dr̃ Eccl.39. Ipſe diriget
conſilium eius ꝛ diſciplinam ꝛ in abſcondito ſuo con-
ſiliabitur. Itē ſeneca in quadā epl̃a.bonus inquit vir
ſine deo nemo eſt.non poteſt aliquid ſupꝛa foꝛtunam
niſi ab illo adiutus exurgere: ille dat magnifica cōſi-
lia ꝛ electa talia conſilia fuerunt q̄ attulit in mūdum
iſtū ille rex pacificus ſapiētia dei patris.de quo Iſa.
9. Uocabitur nomē ei⁹ admirabilis cōſiliarius. con-
ſilia eius cōſilia ſunt pacis.ꝛ ſicut dr̃ ꝓuerb.12. Qui
aūt pacis ineunt cōſilia ſeq̄tur eos gaudiū. Pꝛo quo
notanduꝫ ꝙ rex noſter pacificus ieſus xp̄s ꝓ redem-
ptione ꝛ ſalute generis hūani veniens in hunc mūdū
tria conſilia pacifica et euangelica.de quibus ad pſ̄s
ſecū attulit:ꝛ ſuis fidelibus adminiſtrauit

Capitulū.46.de pꝛimo regis pacifici cō-
ſilio quod eſt conſiliū caſtitatis.

PRimum regis pacifici con-
ſiliū ē cōſiliū caſtitatis cōtra carnis
cōcupiſcētiam.de quo conſilio dicit
chꝛiſtus Mathei.19. Non omnes ca
piunt iſtud verbum:id eſt conſilium
caſtitatis:ſed quibus datum eſt. Et
ſubdit. Qui poteſt capere capiat.q̄
intendit delicijs carnis non habet paceꝫ cū carne. De
iſto enim pacifico ꝛ euangelico conſilio loquitur apo
ſtol⁹.1.Choꝛ.7.dicens:de virginibus autē ꝑceptum
non habeo: conſilium autem do tanꝙ̃ miſericoꝛdiam
cōſecutus a domino vt ſim fidelis. Super quo Iero.
quare inquit pꝛeceptū dñi non habet de virginitate?
ꝛ reſpondit dicēs.quoniā maioꝛis meriti eſt quod nō
cogitur ꝛ offertur.virginitas autē difficile ſeruatur
ꝛ ideo maioꝛis meriti eſt.plus amat virgines chꝛiſt⁹:
quia ſponte ſibi tribuunt quod eis nō fuit imperatū.
hec ille. Sed ꝓ iſto eſt notandum ꝙ caſtitas virgina-
lis floꝛens eſt ſicut liliū.vnde Can.2. Sicut lilium in-
ter ſpinas:ſic amica mea inter filias. Et nota ꝙ liliū
habet ſex folia candida niuei coloꝛis:ꝛ ſex grana au-
rei coloꝛis.ſex folia candida ſignant ſex que ad cōſer
uationē candoꝛis virginitatis ſunt neceſſaria. Pꝛi-
mum folium eſt cibi ꝛ potus ſobꝛietas:quod folium 1.
tanꝙ̃ ſpine lacerant crapula et ebꝛietas:et ideo dicit
chꝛiſtus ſuis diſcipulis quos caſte/ꝛ ſobꝛie voluit vi
uere. Luce.21. Attendite autem vobis ne grauentur
coꝛda veſtra ex crapula ꝛ ebꝛietate. Unde Loth me-
bꝛiatus duplex inceſtuꝫ commiſit:quia ambas filias

ppꝛias carnaliter cognouit. vt patet Geneſis.19. Et
ideo merito dicitur prouerb.20. Luxurioſa res vinū
et tumultuoſa ebrietas quicunq̄ his delectatur non
erit ſapiens. Et ideo merito Jero. ad Euſtochiū. vir
go inquit xp̄i vinū fugiat ⁊ venenū. Jtē apoſtolus
ad Epheſeos.5. Nolite inebriari vino in quo eſt luxu
2. ria.⁊c. ¶ Secundū folium eſt laboris ſtrenuitas: ſed
iſtud folium tanq̄ ſpina lacerat ocioſitas: que eſt ma
gna cauſa luxurie inductiua. Vn̄. Ezech.16. hec fuit
iniquitas ſodome ſoꝛoꝛis tue ſuperbia ſaturitas pa=
3. nis: abundantia et otium. ¶ Tertium eſt habitus aſ=
peritas. Jſtud enim folium tanq̄ ſpina lacerat habi=
tus curioſi oꝛnatus. Vnde Numeri.25. Filij iſrael foꝛ
nicati ſunt cum mulieribus moabitarum que ſe cu=
rioſo oꝛnauerant apparatu. Jtem Judas concubuit
cum Thamar nuru ſua: que depoſitis viduitatis ve=
ſtibus: curioſis iocunditatis veſtibus ſe oꝛnauit. vt
patet Geneſis.38. Jtem olofernes ex pulcritudine
Judith ⁊ curioſo oꝛnatu quo ſe induerat ad concupi
ſcentiam carnalem allectus caput ſuum perdidit. vt
4. patet Judith.13. ¶ Quartum foliū eſt cuſtodia ſen=
ſuū ⁊ maxime quo ad viſum ⁊ auditum: q2 curioſitas
videndi ⁊ audiendi noua eſt tanq̄ ſpinas lacerans ca
ſtitatē. vt p3 Gn̄.32. de dina filia iacob q̄ egreſſa vt vi
deret mulieres regionis terre canaan coꝛrupta eſt a
5. ſychen filio emoꝛ. ¶ Quintū foliū eſt modeſtia ſermo
nis: ſ3 iſtud foliū tanq̄ ſpina lacerans eſt loquacitas
vel ſermonis ſcurrilitas. vnde Seneca. a verbis iqui
turpibus abſtinete: q2 licentia eoꝝ impudētiā nutrit
Vnde apoſtol9.1. Choꝛ.15. Coꝛrumpunt bonos mo=
6. res colloquia mala. ¶ Sextum folium eſt fuga occa=
ſionum peccandi: ſed iſtud folium tanq̄ ſpina lacerās
eſt nimia ⁊ ſolitaria familiaritas inter virum/ ⁊ mu=
lierē. vnde thamar filia dauid coꝛrupta eſt ab Amō
fratre ſuo: q2 ſola cum ſolo fuit in thalamo: vt p3.2.
Regum.13. Sunt etiam in lilio ſex grana aurea ſiue
coloꝛis aurei in quibus figuratur triplex modus di=
ligendi deum ⁊ triplex cauſa quare de9 eſt ſumme di=
ligendus. Vnde q̄tum ad pꝛimum eſt notandū q̄ di
ligendus eſt prudenter ne decepti ab amoꝛe eius de=
ſcendamus. dulciter ne allecti ab amoꝛe dei abſcinda
mur. Foꝛtiter: ne oppꝛeſſi ab amoꝛe dei euellamur.
Et q̄tū ad ſecundū notandum eſt q̄ ſecundum Ber=
nardum tres ſunt cauſe quare deus precipue eſt dili=
gendus. Pꝛimo eſt diligēdus toto coꝛde. quia noſter
creatoꝛ: tota anima: quia noſter redemptoꝛ. tota mē=
te: q2 noſter remuneratoꝛ eſt.

¶ Capitulum.47. de ſecundo regis pacifi
ci conſilio: quod eſt voluntaria paupertas.

A. Secundum regis pacifici cō
ſilium euangelium eſt conſilium vo
luntarie paupertatis contra con=
cupiſcentiam oculoꝛum. Vnde ſicut
dicit Seneca. quietiſſime viuerent
homines ſi hec duo verba tolleren=
tur: ſcilicet meū ⁊ tuū de mūdo. De
iſto enim pacis cōſilio Math.19. Si vis pfectus eſſe
vade ⁊ vēde omnia q̄ habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habe=
bis theſaurum in celo ⁊ veni ⁊ ſequere me: ſc3 in volū
taria paupertate. Vnde xp̄s pauper erat in natiuita=
te/ ⁊ pauper in vita/ ⁊ pauper in moꝛte. De pauperta

te xp̄i in eius natiuitate loquitur Criſo. omel.2. ope. imper. loquens de tribus regibus qui magni itine=ris laboꝛem ad querendum xp̄m in eius natiuitate ſu ſceperunt. Quid inquit glorioſum videntes in puero gauiſi ſunt regē querentes tanti itineris ſuceperunt laboꝛem. Nunq̄d viderūt palatium marmoꝛeū ſplendidum? Nunquid matrē eius dyademate oꝛnatam aut in lecto aureo recumbentem? Nunquid puerū auro vel purpura inuolutū? Nunquid regiam curiam diuerſis populis perſonantem? non. ſed quid? pandochium tenebroſum ⁊ ſoꝛdidum: magis animalibus q̄ hominib9 aptum. in quo nemo erat content9 quieſcere: niſi itineris neceſſitate coactus. matrē ei9 vix tunicam vnam habentem non ad oꝛnamentū coꝛpoꝛis: ſed ad regimentū nuditatis proficiētem. ⁊ qualem habere poterat carpentarij vxoꝛ paupercula: et hoc in peregrinatione conſtituta. puerū pānis ſoꝛdidis inuolutū: ⁊ in ſoꝛdidioꝛi preſepio equoꝛum poſitū: q2 locus ille ſic erat anguſtus/ vt nec ponendi ſpacium infantem inueniret. ſi ergo regem terrenū querentes veniſſent. magis confundendi fuerant q̄ gauiſi: quia tanti itineris laboꝛem ſine cauſa ſuſcepiſſent: nūc autem q2 regē celeſtem querebant ⁊ ſi nihil regale videbant eo ſolius ſtelle teſtimonio contenti gaudebant. hec Criſoſto. Secundo in vita ſua ſimiliter pauper fuit cum nō habuit natiua caſtella/ villas/ nec domū: vbi caput ſuū reclinaret. Vnde Bern̄.5. floꝛ. ca.30. Omniū inquit bonoꝛum eterna in celis affluentia ſuppetebat: ſed paupertas nō inueniebatur i eis. poꝛro in terris abundat et ſuperabundat hec ſpecies ⁊ neſciebat precium eius. hanc itaq̄ dei filius concupiſcens deſcendit vt eam eligat ſibi et nobis ſua eſtimatione faciat precioſam. deſcendit ab innumerabilibus celi diuitijs ⁊ veniens in mundum. nec iſtas qualeſcūq̄ diuitias habere voluit. Sed in tanta paupertate venit vt nat9 continuo poneret̄ in preſepio: quia non erat ei locus in diuerſoꝛio. Tertio in moꝛte ſua etiam erat paup. vnde nudus ductus erat ad moꝛtē: nudus crucifixus: ⁊ q̄n erat moꝛtu9 nō habuit ppꝛiū ſepulcrum in quo poneret̄. iſtā xp̄i paupertatē in natiuitate/ in vita/ ⁊ in moꝛte. teſtat̄ euangelium Mathei. 18. dicens: q̄ vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos vbi reponant pullos ſuos: filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. quaſi dicat volucres celi habent nidū in quo ponunt̄ cum pducuntur: ſed filius virginis ver9 de9 ⁊ homo non habuit nidū: id eſt cunabule vbi reponeretur. q̄n erat de virgine natus in mundum: niſi preſepe iumentis magis q̄ hominib9 aptum. vulpes habent foueas vbi q̄eſcūt poſt laboꝛes: ſed fili9 virginis non habuit ſepulcrū ppꝛiū in quo potuit q̄eſcere in moꝛte poſt laboꝛē paſſionis ſue quam ſuſtinuit p hoīs ſaluatione: nec in tota vita ſua habuit propꝛiam domum in qua reclinaret caput ſuum. Sed ſicut dicit Bern̄.5. floꝛū. ca.30. vere magn9 abuſio eſt vt diues eſſe velit vermicul9 vilis pter quē deus maieſtatis: ⁊ dn̄s ſabaoth voluit pauper fieri. ditioꝛ deniq̄ xp̄i paupertas cūctis operib9 cūctiſq̄ theſauris. q̄d enim humilitate dicimus. aut quid precioſius inuenit̄: per quam nimirū regnum celoꝝ emit̄ ⁊ gratia diuina acq̄rit̄. Vis obtinere celū paupertatis vilitatē amplectere ⁊ tuū erit: non enim paupertatis virt9 reputatur: ſed paupertatis: amoꝛ amicitia pauperū regni celoꝝ amicos cōſtituit amoꝛ vero pauptatis reges: deniq̄ regnū celoꝝ pauperū eſt beatus qui poſt illa non abijt que poſſeſſa onerant/ amata inquinant/ amiſſa cruciant: magna quidē pena

eſt paupertas qua tã cito volatur in regnū celoꝝ. Nā
paupertati non tantū ꝓmittit̃: ſed etiaꝫ datur regnū
celoꝝ. Sed videmus aliquos pauperes q̄ ſi haberent
veram paupertatem nō adeo puſillanimes inuenirē
tur ⁊ triſtes: ſ; cōſiderarēt ſe reges futuros eſſe ⁊ re
ges celi: ſed hi ſunt q̄ pauperes eſſe volunt eo tñ pa
cto vt nichil eis deſit. ⁊ ſic diligūt paupertatē vt nul
lam inopiā patiant̃. hoīes autē bone voluntatis ſunt
qui pauperes eſſe volunt ⁊ xp̄iana volūtate diuitias
paupertate commutauerunt: vel etiam habitas tan
q̄ꝫ habitas contēpſerunt relinquentes oīa ꝓpter xp̄ꝫ
ſicut et ipſe reliquit oīa propter eos ſequuntur eum
quocūq; ierit. Felix voluntaria paupertas relinquen
tium omnia ⁊ ſequentiū te dn̄e ieſu: vere martirij ge
nus volūtaria paupertas eſt. naꝫ quid ſibi vult ꝙ ea
dem promiſſio eſt martiribus ⁊ pauperib⁹ niſi quod
vere martirij genus paupertas voluntaria eſt. Quid
mirabilius aut qđ martiriū grauius eſt q̄ꝫ inter epu
las eſurire? inter veſtes multas et precioſas algere?
paupertate premij inter diuitias quas offert mūdus/
quas oſtentat diabolus/quas deſiderat noſter ipſe ap
petitus. an non merito coronabitur q̄ ſic certauerit?
Voluntaria paupertas ſuos amatores a gemina im
B. pugnatione qua huius mundi amatores expugnan
tur reddit ſecuros. ſcilicet a ꝓpria inuidia et aliena.
Paupertas enim dū putatur miſera aliena caret inui
dia: ⁊ q2 eſt voluntaria nemini quicq̄ꝫ inuidet. hec il
le. Aliqui tamen ſunt pauperes ſed nō volūtate pau
peres. quoniā qñ vidēt diuites a multis honorari ꝓ
pter ſuas diuitias conquerūtur deo ꝙ non dedit illis
diuitias: ſed inopiam ⁊ mundi tribulationeꝫ dicentes
cum propheta Iere. 12. quare via impiorum ꝓſpera
tur? bene eſt omnibus qui preuaricant̃ ⁊ inique agunt
Item dicunt cū pſ̄. Ecce ipſi peccatores ⁊ abūdātes
in ſeculo obtinuerunt diuitias. quibus xp̄s poteſt re
ſpondere ſicut reſpondebat petro qñ lauit ei⁹ pedes
dicens. Quod ego facio neſcis modo: ſcies auteꝫ po
ſtea Iohan. 13. nouit enim deus ꝙ multi qui dānabun
tur faciunt q̄dā bona de gnē operū: ⁊ multi qui ſalua
buntur quedam mala faciūt opera. ⁊ ſcđm diuinā iu
ſticiā nullū bonū irremuneratū: nec aliqđ maluꝫ erit
impunituꝫ. ideo illos q̄ ſaluabūtur ⁊ faciūt hic mala
deus punit ⁊ caſtigat tāq̄ꝫ pater in p̄ſti: aliquādo per
paupertatē aliqñ per infirmitatē vel alias tribulatio
nes. ⁊ illos q̄ dānabuntur remunerat per mundanas
diuitias ⁊ proſperitates. Vñ Luce. 16. dr̄ diuiti epu
loni. Fili recordare: q2 recepiſti bona in vita tua ⁊ la
zarus ſimiliter mala. q. d. quia tu tam dānatus feciſti
quedam opera bona in vita tua. ideo recepiſti mer
cedē eoꝝ in mundo. ita ꝙ nunc nullum bonū remanet
tibi remunerandū: ſed malum puniēdū: ⁊ q2 lazar⁹ tā
ſaluād⁹ peccauit aliquādo: ideo recepit mala in vita
ſua: ſcꝫ penas tēporales: ita ꝙ nunc in eo nichil rema
net malum puniendum: ſed bonum remunerandum.
ideo ſubdit̃: hic aūt cōſolatur/ tu vero cruciaris. ideo
ne dānemur cū impijs ꝓ diuitijs terrenis: ſequamur
xp̄m in via volūtarie paupertatis. Nā vt dr̄ Mathei. 5.
Beati papures ſpiritu quoniā ipſoꝝ ē regnū celoꝝ.
vbi paupertas ſpūs vocatur paupertas volūtaria cū
intentione ſpūali. Vñ Bern. in quodam ſermone ſu
per eodē. Attende inquit ꝙ nō ſimpliciter pauperes
nominat propter plebeios pauperes neceſſitate mi
ſerabili: ſed non voluntate laudabili. ſpero equidem
ꝓfuturam eis apud diuine bonitatis miſericordiam
hanc ipſam ſue afflictionis miſeriam. ſcio tñ in hoc lo
co dominū nō fuiſſe de huiuſmodi locutū: ſed de his
qui poſſunt dicere cū ꝓpheta. Voluntarie ſacrifica
bo tibi. Vnde Linco. in quodam ſer. de pauper. Pau
peres inquit dicuntur tribus modis. Nam quidam
ſunt pauperes qui temporalia non habent ⁊ tamē ea
ardenti cupiunt deſiderio: ⁊ hi ſunt pauperes rebus
non tamen ſpū. Alij ſunt pauperes q̄ habēt tēporalia
non tamē illicito amore illis adherent: ⁊ hi ſunt pau
peres ſpū ⁊ ſic non rebus. Tertij ſunt q̄ carēt tēpora
libus ⁊ ea non cupiunt: ſed potius ea ꝓ amore chriſti
refugiunt vt xp̄m nudū nudi ſequantur. ⁊ hi ſunt pau
peres ſpū pariter et rebus ſpecialiter ore ſaluatoris
beati. Item Linco. in quodā ſerm. q̄ ſic incipit. Pau
per ⁊ inops laudabunt nomē tuū. hec inquit nomina
diues ⁊ pauper dupliciter ſignificant. Dicitur nāq; di
ues tam ab actu poſſidendi diuitias: q̄ꝫ etiā ab habi
tu ⁊ affectu aīe quibus ad diuitias afficit̃. ſimiliter ⁊
hoc nomen pauper dr̄ aliqñ a priuatione actus habē
di. qñq; vero ab habitu ⁊ affectu animi ad non haben
dū diuitias. virtus autē ⁊ viciū circa mētis habitus
⁊ affectiones conſiſtunt: actus autē habēdi ⁊ non ha
bendi res indifferentes ſunt. res autem indifferentes
nec virtuti nec vicio opponuntur quapropter diues
dictus ab actu habendi non opponitur pauperi ſecū
dum ꝙ pauper dicitur ab habitu vel diſpoſitione ani
mi. afficitur autem animus humanus ad has tēpora
les diuitias quadrupliciter: ⁊ tāq̄ꝫ ſecundū quattuor
gradus ad eas diſponitur animus human⁹. Quoruꝫ 1.
primus gradus collocat̃ in inferno. ¶ Prim⁹ namq;
gradus eſt cum animus tanto amore afficitur ad hec
temporalia ⁊ tranſitoria ꝙ ꝓ ipſis acquirēdis vel re C.
tinēdis vult tranſgredi mādata. Cū eñ tranſgreſſor
mandatorū dei tranſgrediendo mandata dei deſide
rat illicite aliqua tēporalia: manifeſtū eſt ꝙ non ſum
me deū diligit: ſed magis diligit illud ꝓ quo tenēdo
ſiue habendo mandata dei tranſgredit̃: qui autē ſum
me deum inuincibiliter nō diligit nō manet in carita
te. oīs autē q̄ non eſt in caritate ſcđm ſtatū in quo eſt
cōdēnabilis eſt ad penā gehenne. ꝓpterea tanta amo
ris affectio ad hec tranſitoria que ꝓ illis retinendis
deū deſerit tranſgrediendo eius mandata ignib⁹ ge
henne ſi in hac vita taliter finiatur eſt addenda. Et
forte res temporales corporee quas hic illicite amat
homo: vere corporaliter vrent eū poſt iudiciū. vt p3
ſupra parte. 4. ca. 2. vbi agitur de quinto motiuo cō
ferente ad deteſtationē auaricie. ¶ Scđs gradus eſt 2.
qñ anim⁹ ſic afficitur ad hec tranſitoria ꝙ ſine dolore
ea amittere non poteſt: propoſita tamen electione de
tranſgrēdiendo vel de amittēdo hec tranſitoria ꝑeli
git oīa etiam in infinitū multiplicatā poti⁹ amittere
q̄ꝫ tranſgrediēdo mandatum dei derelinquere. Si eñ
ꝓ omnibus trāſitorijs q̄ꝫtūcūq; multiplicatis vellet
quis tranſgrediendo mandatum dei dimittere is nō
habet deum in amoris ſui fundamento ſumma ꝓfun
ditate. ꝓfundius namq; deo in amore ſuo collocauit
id pro cuius tranſgreſſione vellet mandata dei deſe
rere: ⁊ huiuſmodi amator tēporalium vt dictū eſt non
manet in caritate. qui vero deū h3 in amoris ſuis in
timo fundamento licet afficiatur: ſic ad tranſitoria ꝙ
ea non poſſit amittere ſine triſticia. ſaluus nichilomi
nus erit fundamenti: merito ſic tamē quaſi per ignē:
quia vt dictū eſt gradus iſte in igne purgante colloca
tur: ſed tamē in celo terminatur: quia poſt purgatio
nē eterna ſalus apprehenditur. ¶ Tertius vero gra 3.
dus eſt cū animus ſic afficitur ad iſta trāſitoria ꝙ oīa
poteſt ſine dolore amittere et ſine leticia poſſidere.
Iſte gradus ſuam habet collocationē ſtatum in celo:

quia ignis ꝓbans non inenit in eo quid ꝑ amorē exco quat vrendo. Et ſequit. Qui itaqꝫ hunc gradū aſcendit hoc ſtatim recipit premiū: ꝙ non pōt aliquo accidente aduerſo cōtriſtari. Js eſt nāqꝫ de quo dicit ſalomō ꝓuer.12. Nō cōtriſtabit iuſtū quicqd ei acciderit. Queciiqꝫ nāqꝫ accidat ſic affecto aduerſitas. ideo eū contriſtare non poteſt: quia nil ei eripit de his que appetunt. Triſticia autē oīs ⁊ dolor eſt ſenſus abſcētie alicui⁹ appetiti ꝓpterea qui nil appetit qđ ei inuite poſſit ſurripi nō eſt vnde valeat cōtriſtari. accidit quoqꝫ ⁊ hoc ad cumulū laudis eius ꝗ hūc gradū tertiū cōſcēderit: ꝙ ipſe pōt his reb⁹ tranſitorijs bene et recte vti: nec poteſt aliquis anteqꝫ conſcenderit hunc graduꝫ in his tranſitorijs adminiſtrandis vſqꝫ quaqꝫ rectū complere vſum. quapropter prius qꝫ conſcēderit quis hunc graduꝫ hoꝝ tēporalium adminiſtrationē ſuſcipere ⁊ eorūdem poſſeſſorem fieri non eſt ſecurū. Qui igr̄ hunc graduꝫ conſcenderint: non ſolum habēt facilē ⁊ expeditum euolatū ad celeſtia. Sed inſuper nulla pñt in hac vita moleſtari aduerſitatis triſticia: ſoliqꝫ illi poſſunt bñ poſſidere ⁊ recte adminiſtrare huiuſmodi bona tranſitoria: ſed ꝑ eo ꝙ ex frequēti cōfricatione cum his tēporalibus plerūqꝫ maculā aliquam trahit animus: ⁊ frequenter ad eandē machinatur eius appetitus. volunt pleriqꝫ etiam hunc gradum tranſcendere: ⁊ ad quartum gradum aſcendere.

Quartus enim gradus eſt cū animus ſic afficitur
4. ad hec tranſitoria ꝙ cōtennit ea. mauult nō poſſidere hec tranſitoria bona exteriora: doletqꝫ ſi ipſis onerētur ⁊ gaudet cū de ipſis oneratur. Illi autē qui hunc gradum cōſcenderint habent cōmune cū his qui predicto tertio gradu cōſiſtunt liberū ⁊ expeditum euolatū ad celeſtia ⁊ ꝙ nulla eos afficit aduerſitatis moleſtia ⁊ ꝙ poſſent ſi eis per ſuperiorē imperatur recte adminiſtrare temporalia. Ipſi inſuper vere poſſident omnia omnibuſqꝫ dominantur: ſicut meum itaqꝫ vere non eſt qđ in nullo ſcđm meam voluntatē eſt: ſic vere meum eſt qđ in omnes voluntates meas exquiſitum eſt: omnia ſunt ſcđm voluntatē eoꝝ qui veraciter mūdum cōtēnūt. vere nāqꝫ mundi cōtētores in dei amorem oīno aſſurgunt. ⁊ voluntatem ſuam voluntati dei omnino ſubijciunt et obedienter confirmant. Et hec omnia et ſolū illa volūt de rebus omnib⁹ ꝗ de eiſdē rebus vult deus: ſed oīa dei opera ſicut dicit pſ. Exquiſita ſunt in omnes voluntates eius: videlꝫ eorū qui nil volunt niſi conformiter cū deo ⁊ omnia volunt cōformiter cum ipſo. Cū igitur oīa dei opera exquiſita ſunt in omnes voluntates viroꝝ mūdi cōtētoꝝ. liquet ꝙ omnia ſunt in poſſeſſione ⁊ dominio eoꝝ. De talibus recte itaqꝫ dicitur tanqꝫ nichil habētes ⁊ omnia poſſidentes. ⁊ iterum in euangelio de eiſdem dicitur Omni habenti dabitur ⁊ abundabit: etenim illi ꝗ ſic habet omnia dabuntur. inſuper in tribulatione eterna gloria. In typū quoqꝫ hoꝝ dictum eſt iſrael. Deutero.11. Omnis locus quem calcauerit pes veſter: veſter erit. hec ſola nanqꝫ que de mundialibus contennendo calcamus noſtra ſunt: ſi ea contēnendo nō calcauerimus potius eis ſubiciemur qꝫ dñabimur. Habent igitur mūdi cōtemptores vere mundi dñium. et qꝫto perfectius mundū cōtēnunt: tanto eiſdē plenius dñantur. Non igitur pigritandū eſt nobis paupertatē accipere. quod facile videri poteſt ex hac breui ſimilitudine. Ponamus enim ꝙ haberes vnum granū ſeminandum et haberes duas terras. in quarum vna granum ſeminatum germinaret decoreꝫ ⁊ delectabilem viriditatem ⁊ ꝓferret fructū optimum. in altera vero ſeminatum idem granum germinaret horribilem marciditatē ⁊ pungentē ſpinam ſiue tribuluꝫ: nōne ſumma eſſet ſtultitia ſi hoc granum ſeminares in terram ꝓferentē de ſemine tuo ſpinam ⁊ tribulū: cum poſſes idē granum ſeminare in terra que ꝓferret fructum optimum. Spiritualiter granū illud ⁊ paupertas quam velimus nolimus ſeminabimus omnia tēporalia poſſidere deſinemus: aut ante mortem: aut in ipſa morte. Due autem terre in quibus poteſt hoc ſemen ſeminare: ſunt voluntarium ⁊ inuoluntariū. ſi ſeminetūr in animum voluntarium germinabit viroreꝫ magnarum virtutum ⁊ educet florem glorie: ⁊ ſecure puritatis conſciētie: ⁊ fructificat p̄miuꝫ vite eterne. Si vero ſeminetur in aīm inuoluntariū germinabit horridam marciditatē triſtitie ⁊ fructificat ſpinas ⁊ tribulos pungētiū penarum gehenne. Seminandum eſt igitur hoc granū tēpeſtiue in mente voluntaria vt poſſimus inde metere tēporaneum fructuꝫ in tēpore ſuo. hec ille.

Cap.48. de tertio regis pacifici conſilio: quod eſt humilitas ſiue obedientia.

Tertium regis pacifici conſilium eſt conſilium humilitatis ⁊ obediētie contra ſuperbiā. Vñ Math.11. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē animabus veſtris. Super quo aug. in libro ſuo de virginitate. Nō enī inqt dicit. Diſcite a me mundū fabricare: aut mortuos ſuſcitare: ſed qꝛ mitis ſum ⁊ humilis corde. O doctrinā ſalutarē/o magiſtrū dominūqꝫ mortaliū quibus mors poculo ſuperbie propinata atqꝫ tranſfuſa eſt noluit docere quod ipſe non eſſet. noluit iubere qđ ipſe non faceret. hec ille. Item Augu.14. de ciuitate. humilitatem inquit exēplo ſuo nos docuit xp̄s naſcendo/conuerſando/predicando/miracula faciendo ⁊ moriendo. vnde in ſua natiuitate domum habuit humilem: qꝛ diuerſorium: lectum humilē: qꝛ preſepiū. Itē xp̄s humilib⁹ per angelū natiuitatē ſuam nunciauit: qꝛ paſtoribus. vñ bern̄. in quodā ſermone. qꝫ multa inquit hodie gēmis ⁊ auro fulgent altaria: quantis vbiqꝫ paleis ⁊ auritiacijs parietes adornantur: putas ad hec diuertent angeli ⁊ pannoſos homines declinabunt. ſi ita eſt cur paſtorib⁹ ouiū magis dei angeli apparuerūt qꝫ terre regibus vl' tēpli ſacerdotibus. Et iō merito. b. bern̄. ſuper illud Iſaye.9. paruulus natus eſt nobis. Studeamus inquit effici ſicut paruulus iſte. diſcamus ab eo: quia mitis eſt ⁊ humilis corde. non eniꝫ magnus deus ſine cauſa factus eſt homo paruulus medicina tumoris hominis hūilitas eſt xp̄i. erubeſcat hō eſſe ſuperbus: qꝛ humilis factus eſt deus. erubeſceret miles ſedere in ſcanno ſi videret regē ſuū ſedentē in terra. vnde Iſaye.64. Vtinaꝫ dirumperes celos ⁊ venires vt facie tua mōtes defluerent. i. ſuperbi humiliarentur. Item in operibus ⁊ in conuerſatione xp̄s nobis humilitatē multipliciter exēplificauit. vnde non obſtante ꝙ erat rex omniuꝫ regū matrē tamen elegit ſibi pauperrimā: ⁊ inter oēs mundi mulieres humillimam. Pro quo notandum ꝙ magnitudo humilitatis penes duo attenditur. ſ. penes excellentiam perſone ſe humiliantis: ⁊ penes gradū ad quē humiliat. nam in quanto perſona ſe humilians eſt excellentior: et

q̃tum ad gradũ inferiorẽ ſe humiliat in tãto dicitur
eius hũilitas maior:ſed inter omnes mulieres mũdi
erat hec virgo glorioſa mater chriſti excellẽtiſſima
⁊ ad infimum humilitatis gradũ ſe humiliauit. igitur
eius humilitas inter oẽs mundi mulieres erat excel
lentiſſima. oſtẽdo. vñ ſpecialiter in tribus erat hec vir
go glorioſa excellentiſſima mulierũ: q̃ tria potiſſime
alias mulieres ſolent ad ſuperbiaꝫ excitare. ſ. in pul
critudine corporis: in generis dignitate: ⁊ ĩ perſone
1. nobilitate. ¶ Primo enim erat ipſa excellentiſſima
C in corporis pulcritudine. Unde de eius pulcritudine
dicitur Cañ. 1. O pulcerrima mulierũ. de qua pulcri
tudine loquitur valdebñ. ſuper ſalutatiõe ãgelicã. lu
cerna inquit intus continẽs lumen. lumen ſuũ diffun
dit ⁊ aperit. ac ſi tota lucerna eſſet lux. Spũaliter q̃
ſi lux in lucerna eſt grã qua teſte euãgelio. Lu. 1. hec
virgo glorioſa erat plena: hec em̃ lux gratie ĩquit do
ctor iſte reddidit hanc virginẽ mariã ita ſplendidam
vt vix eius pulcritudinẽ ſufficeret aliquis aſpectus in
tueri humanus: ſed eo nonobſtante nullus vnq̃ȝ de
eius pulcritudine erat ad incontinentiã tentatus. et
hoc quia nedũ pulcritudo corporalis: ſed etiã ſpiritu
alis in corpus eius redũdabat. ſi em̃ ſolũ corporalis
fuiſſet eius pulcritudo: eſtimo ꝙ a fortiori fuiſſent
homines de ipſa tẽtati ſicut ⁊ de alijs mulieribus ſo
luꝫ pulcritudinẽ corporis hñtibus pulcritudine inte
riore per ſuperbie elationem extincta. tales ſimiles
ſunt ſepulcris dealbatis que exteriꝰ ſunt pulcra: ſed
interius oſſibus mortuorũ plena. quibus ve impre
catur a magiſtro ac ſaluatore noſtro Mathei. 23. Et
ideo merito dicit ſcriptura. prouerb. vltimo. Fallax
gratia ⁊ vana pulcritudo: mulier timens deum ipſa
laudabit. qḋ conſiderans hec virgo glorioſa que non
obſtante ꝙ erat mulieꝝ pulcerrima Can. 1. tamen de
hac pulcritudine quaſi non curans inter oẽs mulie
res erat mitiſſima. dicente de ea matre noſtra eccle
ſia. Uirgo ſingularis inter omnes mitis. ⁊c. ¶ Se
2. cundo erat hec virgo glorioſa excellentiſſima in ge
neris dignitate: quia de nobiliſſimo patriarchali ⁊ re
gali proſapia erat exorta. ſ. de abrahaꝫ: yſaac: ⁊ iacob
de dauid: ſalomone: ⁊ ezechia. ⁊ ceteris qui erant no
biliſſimi patriarche ⁊ reges mundi. Unde ⁊ de hac ca
nit eccleſia dicens. Regali ex ꝓgenie maria exorta re
fulget. ⁊c. ſed nonobſtante iſta proſapiali excellentia
in omnibus ſe humiliauit: ſcḋꝫ conſiliũ ſpiritusſancti
loquentis: organo vocis ſapientiſſimi ſalomonis.
In quanto maior es humiliate in omnibus/ ⁊ coram
3. deo inuenies gratiaꝫ. Eccli. 3. ¶ Tertio erat hec vir
go glorioſa excellentiſſima in perſone dignitate et
nobilitate: qḋ ſic oſtenditur. Si aliquis puer eſſet ſa
pientiſſimus ⁊ poſſet ſibi de omnibus mũdi mulieri
bus matrẽ eligere: quis dubitat quin optimã matreꝫ
eligeret mulierẽ. ꝙ ⁊ ſi de poſſibili poſſet non tantuꝫ
ſibi eligere matrẽ de omnibus mulieribꝰ exiſtentibꝰ
verũetiã poſſet ſibi matrẽ facere ita bonam vt vellet
vt in ea omnis eius voluntas eſſet plenarie executa.
Nõne ratione docente matreꝫ ſibi eligeret ac faceret
optimã. Sed chriſtus dei filiꝰ ac patris ſapiẽtia opti
mã ſibi eligere ac facere ſciuit ⁊ fecit matrem: vt ca
nit ipſa eccleſia dicens. Uirginis ples opiferq; ma
tris. ⁊c. Itẽ in perſona illius dicitur illud Eccli. 24.
Qui creauit me requieuit ĩ tabernaculo meo. ex quo
ſequitur ꝙ optimã eã fecit. Itẽ ratione ſui filij quem
genuit illa eſt excellentiſſime dignitatis. Nã dignior
eſt mater regis q̃ȝ mater militis inferioris: qꝛ in quã
to filius filio generoſior. in tanto mater matre habe

tur vt cõmuniter dignior in honore: ſed ſic eſt huius
glorioſiſſime virginis filius ſine aliqua cõparatione
qꝛ infinite oẽs alios filios mulieruꝫ in nobilitate ex
cellit: igitur hec virgo ⁊ mater glorioſa omnes alias
mulieres virgines ac matres in nobilitate excellit: ⁊
hoc teſtatur ſpiritusſanctus dicẽs. Multe filie cõgre
gauerunt diuitias: tu ſupergreſſa es vniuerſas. Pro
uerb. vlti. Sed nõ obſtante ſua in iſtis ⁊ alijs multis
excellentia inter omnes tamen mulieres maxime ad
gradũ infimũ ſe humiliauit dicens. Ecce ancilla do
mini fiat michi ſecundũ verbũ tuũ. Lu. 1. Et licet alie
mulieres poſſent ancille dei nominari ⁊ eſſe: nulla ta
men tantũ ſicut hec virgo glorioſa poteſt ſe humilia
re: quia nulla a tam alto gradu dignitatis et veri ho
noris ad tam ymũ gradũ humilitatis poteſt deſcẽde
re. Et ſicut dicit chriſtꝰ Luce. 14. Omnis qui ſe hu
miliat exaltabitur. igitꝰ q̃ magis ſe hũiliat magis ex
altabitur. ⁊ q̃ maxime ſe hũiliat maxime exaltabitꝰ. et
cum hec virgo inter oẽs mulieres maxime ſe humi
liauit: ſequitꝰ ꝙ inter oẽs mulieres maxie digna erat
exaltari: qḋ ⁊ factuꝫ eſt. Unde ⁊ de illa dicit eccleſia.
Exaltata es ſancta dei genitrix ſup choros angelo
ruꝫ ad celeſtia regna: ex quibus patet ꝙ humillimaꝫ
matrẽ ſibi elegit chriſtus. ¶ Itẽ exẽplũ humilitatis
dedit nobis chriſtus in ſua cõuerſatione in hoc ꝙ nõ
obſtante ꝙ nunq̃ȝ peccatũ fecit: tñ medicinas ⁊ penã
peccati humiliter accepit vt pꝫ ĩ hoc ꝙ circũcidi: ba
ptiſari: ieiunare ⁊ alias penas ⁊ alias medicinas pro
peccato debitas hũiliter ſuſtinere voluit. Vñ Bern.
Chriſtus inquit veſtigiũ nullũ vulneris habens: alli
gaturã vulneris non refugit. ſed non ſic impij non ſic
agit peruerſitas elationis humane. Erubeſcimꝰ em̃
vulnerũ alligaturã qui de vulneribus etiã interdum
gloriamur: qui ſine peccato eſt non dedignatus eſt ſe
peccatorem reputari. Nos peccatores eſſe volumꝰ:
⁊ nolumus peccatores eſtimari. hec ille. ¶ Itẽ exẽ
plũ hũilitatis dedit nobis chriſtus in ſua pḋicatione
in hoc ꝙ gloriã patris ⁊ nõ ſuam queſiuit. dicẽs illud
Joh. 14. Sermonẽ quẽ audiſtis non eſt meus: ſed eiꝰ
qui miſit me patris. ¶ Itẽ exemplũ humilitatis de
dit nobis xp̃s in miraculoꝝ operatiõe. vñ Mathei. 8.
dixit leproſo mundato: vide nemini dixeris. in hoc
dans nobis exemplum de noſtris bonis operibꝰ non
inaniter gloriari: nec laudẽ humanã appetere. Unde
grego. Perit inquit omne quod agitur. ſi non ſollici
te in humilitate cuſtoditur. Nam qui ſine humilitate
virtutes congregat quaſi puluerem in vento portat.
¶ Itẽ exẽplum humilitatis dedit nobis chriſtus in
mortis paſſione. Vñ Phil. 2. Humiliauit ſemetipſũ
factus obediens vſq; ad mortẽ. Unde augu. de predi
cta chriſti hũilitate. 14. de ciuitate. Nunc inqt in ci
uitate dei in hoc ſeculo peregrinanti maxime cõmẽ
dabatur hũilitas ⁊ in eiꝰ rege qui eſt chriſtꝰ maxime
predicatur. Contrariũ huic virtuti elationis viciũ in
eius aduerſario qui eſt diabolus maxie dñari ſacris
litteris edocetur. humilitatẽ exẽplo ſuo xp̃s docuit
in naſcendo: moriendo: predicãdo: ⁊ miracula facien
do: hec ille. Item ſuper illud Phil. 2. Humiliauit ſe
metipſum. ⁊c. Ecce inqt a chriſto humilitatis exem
plum habemus ſuperbie medicamentũ. qd igitur in
tumeſcis homo pellis morticina? o ſanies quid in
flaris? princeps tuus humilis eſt: tu ſuperbꝰ. hec ille
Vñ Bern. quid inquit magis admirandũ eſt quid am
plius deteſtandum quid grauius puniẽdũ: q̃ȝ ꝙ vides
dei filium ſummũ in regno angelorũ: nouiſſimum fa
ctuꝫ in regno hominum. ⁊ apponit adhuc magnifica

re ſe homo ſuper terrã. hec ille. Nõ ſolũ enim pdicto modo a xpo capere poſſumus humilitatis exemplũ ſed etiam quaſi ab omnibus rebus in ſpera corruptibilium exiſtẽtibus cauſas humilitatis inuenire poſſimus: ſi diligenter attendamus. videlicet in eis que ſunt extraneos: et in eis que ſunt infra nos: ⁊ in eis q̃ ſunt iuxta nos: ⁊ in eis q̃ ſunt cõtra nos: ⁊ in illo q̃ eſt ſupra nos. Uñ quantũ ad primum extra nos ſunt corporalia rõne carentia cuiuſmodi ſunt elemẽta: terre naſcentia: bruta aĩalia. et celi luminaria. In terra que eſt infimum elementorũ multas cauſas humilitatis inuenire poſſumus. ¶ Primo ſi attendamus ꝙ ad eam reuerſuri ſumus. Unde Gene. 3. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec reuerteris in terrã. Quã igitur terrã reſpicis quaſi ſepulcrũ vel cimiteriũ tuũ reſpicis. attende igitur ꝙ terra que nũc eſt ſub pedibus tuis infra breue erit ſuper caput tuum. Itẽ attendas quãtũ ea indigeas: ipſa eſt q̃ te ſuſtentat: ſi enĩ ipa dirupta eſſet ſub pedibus tuis. ſicut erat dirupta ſub pedibus datam ⁊ abyron Numer. 19. Uiuus ad illos in infernum deſcenderes. Ipa etiam miro modo et ſe produxit fruct⁹ dei virtute vnde paſceris. qđ ſi non faceret fame perires. ſed cõſiderandũ eſt ꝙ terra que eſt omnium elementoꝝ viliſſimũ: in ſui natura eſt frigida ⁊ ſicca: ⁊ cum omnium viuentiũ in terra vita teſte phõ. conſiſtit in calido ⁊ humido que ſunt qualitates: quarum terra naturaliter eſt inexperta ſequitur ꝙ terra ſi non haberet aliunde ſubſidium ſterilis eſſet ⁊ infecunda. ſed tamen q2 elementoꝝ eſt infima contra ſiccitatẽ humoris tẽperamẽtũ recipit ab aere ⁊ ab aqua ⁊ ab igne ⁊ ab influentia ſupercaeleſtium. cõtra ſuam frigiditatem recipit confortantẽ calorẽ que eam reddunt fertilẽ ⁊ fecundã. ſic certe homo qui veraciter ſe humiliat recipit a deo gratie humorem ⁊ caritatis calorẽ: q̃ eũ reddũt bonis operib⁹ fructuoſũ. Item de aere diligenter ſi attendas cauſas humilitatis poteris inuenire. vnde ſine aere nec ad momẽtum poteris viuere. nam niſi ad refrigerium cordis aerem attraxeris / ſic ſubito ſuffocareris. Item ſi aer a vento frigido commotus fuerit te intollerabiliter affligit: et ſi veneno peſtifero infectus fuerit te interficit. ſed attende ꝙ ille preuaricationis auctor cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum ſemper in peſtiferum aerem vane glorie vt te finaliter interficiat nititur ſubleuare. Cuius rei exemplum oſtendit nobis Beda in de figmentis poetarum / vbi narrat: ꝙ quidã homo vocatus filius terre: pugnauit cum quodam tyranno nomine hercules. Iſte eñ filius terre ſemper quando feſſus erat terre incumbens vires recuperauit. quod percipiens hercules ipſum de terra in aerẽ eleuans vicit et occidit. ¶ Moraliter quilibet homo poteſt dici filius terre: quia homo dicitur ab humo. Unde Iob. 17. Putredini dixi: pater meus es: mater mea: et ſoror mea vermibus. Pugnat enim homo cum hercule: id eſt cum diabolo ſecundum conſilium ſpiritusſancti dicentis. Eſtote fortes in bello: et pugnate cum antiquo ſerpente. ſed hic cum in pugna tẽtationum fatigatus eſt: cadit in terram humiliter cogitans ꝙ terra eſt / et in terram reuertetur: vires pugnãdi cum diabolo fortiores recuperat. quoniã inter omnes virtutes humilitas precipue diabolum ſuperat. quod percipiens diabolus nititur hominẽ a terra. id eſt a fundamento humilitatis eleuare in aerem vanitatis: vt ipſum ſic ſuperet: et poſtea in profundũ eterne damnationis precipitet. Unde Pſal. Deieciſti eos dum alleuarentur. Item ſi aquam attendas in ea cauſam humilitatis inuenire poteris. nam ſi aqua nõ eſſet: vt corpus in immundicijs tuis putreſceres. Itẽ ſine aqua vt ſupradictum eſt: terra arida et ſterilis eſſet: ⁊ certe ſicut terra eſt ſine aqua: ita homo ſine aqua gratie infructuoſus efficitur. Unde vvaldebyſi. ſuper ſymbolo. ſicut arbor inquit in imo iuxta decurſus aquarum plantata in profundum radices mittit / vt in altitudinem creſcat et exurgat: et folia ⁊ fructus producat. ſed puluis de terra vento eleuatur vt volet et euaneſcat. Sic ſpiritualiter verus chriſtianus manu dei ⁊ operatione ſpiritusſancti plantatus iuxta aquas lachrymarum: et rigatus aqua penitentie / mittit radios cogitationum ſuarum in profundum humilitatis. vt per gratiam in altitudinem virtutum reſurgat: et folia verborum veritatis ⁊ fructum iuſticie proferat. ſed ſuperbus vero de terra eleuatur vento iactãtie vt ad tempus volet inaniter gloriando ⁊ tandem cum vento vanitatis ſubito euaneſcat. et hãc cõſiderationem videtur Dauid habuiſſe qui in pſ. ſic de viro iuſto ⁊ humili loquitur. Et erit tanq̃ lignum qđ plantatum eſt ſecus decurſus aquarum quod fructũ ſuum dabit in tempore ſuo: et folium eius non defluet: ⁊ omnia quecunq̃ faciet proſperabuntur: non ſic impij non ſic: ſed tanq̃ puluis quem proijcit ventus a facie terre. Hec vvaldebyſi. Et ſicut arbor naturaliter altitudinem ſuam habet a radicis profunditate. et ideo ſi preſcindatur ⁊ ſeparetur a radice: ſtatim cadit in precipicium. ſic ſpiritualiter profunditas humilitatis eſt hominis initium exaltationis. dicente xpo. Luc. 14. Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. et ideo ſi homo fuerit ſeparat⁹ a radice hac humilitatis: ſtatim inueniet pcipicium caſus miſerabilis. In cuius rei figura legitur Danielis. 4. de Nabuchodonoſor: ꝙ poſt nimiam ſuam ſuperbiam / et iactantiam quam oſtendit dicens. Nonne eſt hec Babylon ciuitas magna quam ego edificaui in domũ regni: in robore fortitudinis mee: et in gloria decoris mei: ſed vidit in viſione nocturna arborem cuius ſummitas celum tangebat et in ramis eius volucres: et ſub vmbra eius omnes beſtie quieſcebant et clamauit vigil dicens. Succidit arborem. veruntamen germẽ radicum eius in terra dimittite. et cum a Daniele rex quereret ſomnij ſui interpretationem. expoſuit illud Daniel dicẽs. ipſum regem ſuperbum eſſe arborem per iuſticiam dei cito preſcindendam: et addidit. Ab hominibus inquit eijcient te et cũ beſtijs et feris habitatio tua. vt bos fenum comedes donec ſeptem tempora mutabuntur ſuper te. quod et factum eſt. quoniam rex ille propter ſuperbiã ſuã eiectus eſt de regno ſuo. ⁊ in terra cum beſtijs reſidẽs. et qui prius ſe celos tangere iactabat fenum vt bos comedit. et tunc deum celi ſolum dominatorem eſſe celi et terre cognoſcens intantũ penituit ꝙ ob eius penitentiã ⁊ dolorem: ⁊ ipſius danielis continuum orationis exercitium ſurrexit: ⁊ ab optimatibus regni ſui ſublimatus eſt ad regni ſoliũ: ⁊ ſeptem annorum tempora abbreuiata ſunt ad ſeptẽ menſes propter iſtius Danielis ingentes orationes. ſicut patet per Danielem: et per Petrum comeſtorem ſuper eodem. ex qua hyſtoria patet ꝙ cum Nabuchodonoſor leuatus fuerat a radice humilitatis vſq̃ ad celum vt ſibi videbatur eo ꝙ non credebat alium fuiſſe deum niſi ſeipſum: tunc precipitatus eſt ad naturam beſtialem. iuxta illud quod de omnibus talibus ſcribitur in pſ. Deieciſti eos dum alleuarentur. ſed ecce quomodo Nabuchodonoſor ad radicem humilitatis rediĳt et in terram proſtratus digne penituit: iterum

ad regni faſtigium eſt reſtitutus: ⁊ tunc gratias egit
deo et dixit. Nunc ego Nabuchodonoſoꝛ laudo ⁊ glo
rifico deum celi: quia omnes vie eius iuſte et iudicia
eius vera: et gradientes in ſuperbia potens eſt humi
liare. Item ſi ignem attendas in eo cauſam humilita
tis reperies. nam ſi ignis non eſſet fame ⁊ frigoꝛe pe
rires: quia non haberes vnde ciberia tua decoque-
res. vel te cum frigoꝛe grauareris calefaceres. Item
attende ꝙ ſicut legitur numeri. 17. Propter ſuperbi-
am ⁊ inobedientiā ignis conſumpſit quattuoꝛdecim
milia et ducētos de maioꝛibus leuitarum. Item attē
de circa terre naſcentia quantum illis indigeas et q̄
ſunt in illis quibus tu careas vt eſt fulgoꝛ auri. pul-
critudo floꝛum. Unde Mathei ſexto. Conſiderate li
lia agri quomodo creſcunt: ⁊ non laboꝛent neq̄ nent.
dico autem vobis quoniam Salomon in omni gloꝛia
ſua coopertus non eſt ſicut vnum ex iſtis. Item cir-
ca animalia irrationabilia attende multa bona in eis/
quibus tu cares: cuiuſmodi eſt ſanitas naturalis: can
tus in multis auibus ſine magiſtrali doctrina alicu-
ius creature ad quem ſuauitatem in multis annis tu
nō potes edoctus pertingere. Item mouere te debet
ad humilitatem velocitas que eſt in auibus: et etiam
in quibuſdam quadrupedibus. foꝛtitudo etiam et pul
critudo et abūdans veſtitus q̄bus tu cares: et te opoꝛ
teret mēdicare ab eis quibus nuditatem tuam coope
rires: et vnde pulcritudinem tuam oꝛnares: et vnde
debilitatem et turpiditatem tuam iuuares. Item in
celi luminarib⁹ cauſam humilitatis inuenire potes:
ſi attendas q̄ neceſſaria eſt tibi lux ſolis lune et cete-
roꝛum celi luminarium: ac etiam ꝙ ſine influentia il-
loꝝ nichil hic viuere nec creſcere poteſt in terra. ⁊ ſpe-
cialiter a luna que eſt infima planetarum: ſi diligēter
attēderes cauſā reperire poteris humilitatis quadru
plici ratione. Primo quia ſicut luna totum lumen ſu-
um habet a ſole: ſic homo iuſtus totum lumen iuſti-
cie/veritatis et gratie quod habet a ſole iuſticie reci-
pit. Unde Apoſtolus. 1. Choꝛinth. quarto. Quid ha-
D bes quod non accepiſti? ſi autem accepiſti quid gloꝛia
ris quaſi non acceperis? Et ideo vere humilis homo
conſiderans totum deo tribuit dicens cum Pſal. Nō
nobis domine non nobis: ſed nomini tuo da gloꝛiam.
Secundo quia ſicut luna quanto magis illuſtratur: et
a ſole clarioꝛ efficitur: tanto magis apparēt in ea ma
cule. ſic etiam verus humilis quāto magis gratia ſpi
ritus ſancti illuſtratur. tanto clarius ⁊ limpidius ſuos
percipit et repꝛehendit defectus. ⁊ ſicut puluis in ra
dio ſolis apparet que in vmbꝛa non apparet. Sic ho-
mo lumine gratie ſolis iuſticie irradiatus puluerem
venialium peccatoꝛum ſuoꝛum clare percipit: quem
in vmbꝛa peccatoꝛum moꝛtalium conſtitutus penitus
non agnoſcit. Unde ſanctus Job lumine ſolis iuſticie
illuminatus dixit. nunc oculus meus vidit: et idcirco
me repꝛehendo et ago penitentiam in fauilla et cine-
re Job. 42. Tertio ſicut luna omnibus planetis ter
re eſt pꝛopinquioꝛ ita vere humilis inter omnes crea
turas rationales videt ſe terre viciniorem eſſe: conſi-
derans conſilium matris ſue eccleſie dicentis. Me-
mento homo ꝙ cinis es et in cinerem reuerteris.
Quarto ſicut luna in tanto apparet minoꝛ in quanto
ſoli eſt vicioꝛ: ſic vere humilis in quanto maioꝛ eſt/ſi-
ue excellentioꝛ in virtute ſtatu vel honoꝛe in tāto ma
gis ſe humiliare debet ſecundum conſilium ſpiritus
ſancti dicentis. In quanto maioꝛ es humilia te in om
nibus: et coꝛam deo inuenies gratiam. Unde Bern.
ad Eugenium papam. Salubris inquit copula vt co-
gitans te ſummum pontificem attendas pariter te vi
liſſimum cinerem nō fuiſſe ſed eſſe. Non eſt enim ma-
gnum humilem eſſe in abiectione. Sed magna pꝛoꝛ-
ſus: et rara virtus eſt humilitas honoꝛata. Hec ille.
Secūdo in noſmetipſis multas cauſas habemus hu
militatis. et hoc tam ex parte coꝛpoꝛis q̄ ex parte a-
nime. ex parte coꝛpoꝛis attendas eius miſerabilem:
et lamentabilem ingreſſum. eius breuem et vanū trā
ſitoꝛium pꝛogreſſum. et eius terribilem/hoꝛribilem et
amarum egreſſum. Unde Bernardus. Unde inquit ve
de veneris: et erubeſce vbi es: et ingemiſce quo vadis
et contremiſce. ſi enim attēdas vnde coꝛpus tuum ve
nit: inuenies ꝙ ex putredine terre. Unde Job. 17. Pu-
tredini dixi: pater meus es: mater mea: et ſoꝛoꝛ mea
vermibus. Et ſi attendas quid eſt coꝛpus tuū ad quē
finem tendat: inuenies teſte ſcriptura. Geneſis tertio
ꝙ puluis eſt/ et in puluerem reuertetur. et bene poteſt
hominis ingreſſus in mundū dici miſerabilis: et hoc
triplici ratione. ¶ Primo pꝛo eo ꝙ in damnabili pec- 1.
cati miſeria concipitur. et ſic ingreditur in hunc mun
dum. Unde Bernardus in de meditationibus: capi-
tulo ſecundo. De illis inquit parentibus venio qui me
ante fecerunt damnatum q̄ natum. peccatoꝛes pecca
toꝛem in peccato genuerunt. Unde Pſalmiſta. Ecce enim
in iniquitatibus conceptus ſum: et in peccatis conce
pit me mater mea. ¶ Secundo pꝛo eo ꝙ nichil ſe- 2.
cum confert quo poſſet ſe releuare. Unde. 1. Thimo. 6
Nichil intulimus in hunc mundum: aut dubium/ nec
aliquid inde auferre poſſumus. ſed pꝛout dicitur Ec
cles. 5. Sicut nudus egreſſus eſt de vtero matris ſue.
ſic reuertetur: ⁊ nichil ſecum auferet de vniuerſo labo
re ſuo. ¶ Tertio pꝛopter magnam miſeriam que abū- 3.
dat in vita pꝛeſenti ad quam naſcitur homo. Unde
Job decimotertio. Homo natus de muliere breui vi
uens tempoꝛe repletur multis miſerijs. Et poteſt in-
greſſus hominis dici lamentabilis pꝛo eo ꝙ cum fle-
tu et lamentatione venit homo in hunc mundum. Un
de Salomon Sapien. 7. Ego natus communem ſu-
ſcepi aerem: et in ſimiliter factam decidi terram: et
pꝛimam vocem ſimilem omnibus emiſi ploꝛans. Quod
conſiderans beatus Auguſtinus in de ſpeculo humane
miſerie: ſic ſcribit. Tribulatio inquit magna eſt ad quā
naſcitur homo. pꝛima enim vox eius indicat infirmi-
tatem naſcitur infans/ et ſtatim ploꝛat. nondum loqui
tur. et tamen ſue calamitatis eſt pꝛopheta ſue enim la
chꝛyme teſtes ſunt future miſerie. mox enim incipit
eſurire ⁊ ſitire ⁊ frigeſcere: ⁊ licet adhuc inſēſatus/ ta
men in hoc arguit ſenes in miſeria vanitatis et volu-
ptate vicioꝛum ridentes. qui ſi intime conſiderarent
eoꝛum ingreſſum pꝛogreſſum et egreſſum ploꝛarent.
¶ Eſt etiam pꝛogreſſus hoīs breuis vanus et tranſito
rius. Unde de breuitate vite hoīs dī. Job. 14. Breues
dies hoīs ſunt: numerus menſiū eius apud te eſt. De
eius vanitate dī in pſo. Homo vanitati ſimilis factus eſt
dies eius ſicut vmbꝛa pꝛetereunt. Itē Eccles. 1. Uidi cū
cta q̄ ſub celo ſunt: ⁊ ecce vniuerſa vanitas. Item trā
ſitoꝛia eſt. vnde Sap. 2. Trāſibit vita tanq̄ veſtigiū nu-
bis. Item egreſſus hoīs terribilis hoꝛribilis ⁊ etiam
amarus eſt. Unde de moꝛtis terribilitate que eſt egreſ-
ſus hominis de hac vita dicit apls ꝙ moꝛs eſt vltimū
terribilium. Item de terribili et amaro egreſſu hoīs
de hac vita Ber. in de ſpeculo pctōꝛis ſic ſcribit. Illa
inquit tremenda hoꝛa moꝛtis miſeri peccatoꝛis adue
nient mox ſpūs maligni velut leones rugientes vt ra
piant pꝛedam. ⁊ ſic ſubito apparebunt hoꝛribilia lo-
ca penarū: chaos ⁊ caligo tenebꝛaꝝ: hoꝛroꝛ miſerie ⁊.

confuſionis: terror tremēde manſiōis: vbi loc⁹ fletuū:
vbi locus gemenntium: vbi vox clamantiū. ve/ ve / ve
nobis filijs Eue. cum hec ⁊ his ſimilia. immo mileſies
ꝑ dixi pſit peiora: egreſſa de corpore miſera anima
audiet videbit ⁊ ſentiet. quis queſo quantuſq̧ ⁊ ꝗ̄ma
gnus timor ac tremor erit in ea. Que lingua poteſt di
cere/ vel quis liber exponere. quid tibi nunc proderit
ſcientie iactantia: populi pompa: mundi vanitas: ter
rene dignitatis cupiditas: quid tunc proderint luxu=
rie appetitus: cibus exquiſitus: potus delicatus: ve=
ſtis curioſitas: carnis mollicies: ventris ingluuies:
ciborum ſuperfluitas: crapula ⁊ ebrietas: domoꝝ curio
ſa conſtructio: terrenoꝝ poſſeſſio: prebēdaꝝ acq̄ſitio:
diuitiaꝝ cōgregatio. nunq̄d iſta poſſūt eripere miſe=
ram animā hominis de ore horrendi et horribilis leo
nis: id eſt de maledicti fauce draconis. q. d. non. Et ſe
quitur. Quando miſerabiliter ⁊ horribiliter occurret
miſere anime tue ille doli artifex/ ille filius iniquitatis
animaruꝫ hoſtis amariſſimus. quō poteris ſubſiſtere
horrendū aſpectū tremendi vultus eius: ad intolera=
bilem oris illius fetorem/ ad flammas ſulphureas o=
culorum eius. quō tunc ferre valebis tantum timorē
tam horrende beſtie? certus eſto q̄ꝫ timor ipſius hor
rende preſentie omne genus tormentoruꝫ exuperat:
quod in hoc mundo poterit excogitari. qd̄ propheta
expaueſcens ad orationē confugit dicens. Exaudi de
us orationem meā cū deprecor a timore inimici eripe
aīam meā. non dixit a ptāte inimici. ſꝫ a tiore inimici: ſꝫ
heu frater mi ſi tantus ⁊ tam magnus tremor ſit ani
me peccatrici ex ſolo ſathane viſu: q̄ꝫta cōfuſio/ quan
tus ve horror/ quāta afflictio: et quanta lamētatio erit
ex tactu et tormento. hec ille. De predicto ingreſſu p=
greſſu et egreſſu hominis loquitur Ricardus arche=
dyaconus in quodam ſermone de conceptione beate
Marie virginis: vbi ſic. O inquit flendum preconiuꝫ.
O lugendū admiraculū. o plangendū preſagium/ an=
geli exclamantis ve/ ve/ ve/ habitantib⁹ in terra. Apo
calyp. 8. Ve primum habitantibus in terra in ſuo in=
greſſu. ve ſecundum habitantibus in terra in ſuo pro
greſſu. ve tertium habitantibus in terra in ſuo egreſ=
ſu. q̄ꝫ ingreſſus habet conceptionem deteſtabilē. p=
greſſus habet conuerſationem culpabilem: ⁊ egreſſus
diſſolutionem miſerabilem. propter que tria ait pro=
pheta Eſaye. 24. cap. Formido ⁊ fouea et laqueus ſu
per te q̄ habitator es terre. Fouea ſuper te ꝑpter cō=
maculationem in vtero. laqueus ſuper te propter de=
ceptionem in mundo. et formido ſuper te propter diſ
ſolutionem in termino. Hec ille. Ex quibus aliquali=
ter patet q̄ꝫ magnā cauſam humilitatis ex parte cor=
poris in nobis poſſumus inuenire. Ex parte anime e=
tiam poſſumus cauſam humilitatis reperire. Nam
aut ſcit ipſe homo ſe eſſe in peccato mortali/ aut non.
ſi ſic: ſeruus eſt diaboli dicente chriſto. Jo. 8. Omnis
qui facit peccatū/ ſeruus eſt peccati. ⁊ per conſequēs
diaboli: dicente apoſtolo. 2. Pet. 2. A quo quis ſupe=
ratus eſt eius ſeruus eſt. Unde et ſic in inferiorem ſer
uitutem ſe ſubiecit. q̄ꝫ canis porcus vel bufo cum ta=
lis peccator debitor ſit duplicis mortis: ſcꝫ tempora
lis et eterne. illa vero mortis vnice ſunt ſolūmodo de
bitores. Item ille miſeriam habet culpe et pene. ſed
bruta animalia ſolam habent miſeram penam. ſi vero
neſciat homo ſe eſſe in crimine mortali: tamen neſcit
ſe eſſe in ſtatu ſalutis. nam ſcit ſe quandoq̧ fuiſſe de=
bitorem mortis eterne. et neſcit vtrum peccatum ad=
huc ſibi ſit miſericorditer dimiſſum. Unde Eccles. 9.
Sunt iuſti atq̧ ſapientes et opera eorū in manu dei

ſunt. et tamen neſcit homo vtrum amore vel odio di=
gnus ſit: ſed omnia in futurum ſeruantur incerta.
¶ Tertio in eis que ſunt iuxta nos etiam cauſam hu 3.
militatis poſſumus inuenire. ſi attendamus multos
de fratribus noſtris eſſe leproſos/ multos cecos, clau
dos/ debiles/ mendicos/ et alijs diuerſis miſerijs af=
flictos. Unde ſicut narrat Guillermus Pariſieñ. in de
vicijs: parte ſexta. cap. de remedijs contra ſuperbiā.
Edo quondam epiſcopus Pariſieñ. deſpectos ſem
per pauperes in menſa ante ſe et alios a latere con=
ſueuit habere. requiſitus autem a quodam delicato
homine quomodo poſſet hoc tolerare. reſpōdit q̄ qui
dam nobilis miles eum iſtud docuit: ſcilicet Job di=
cens. Viſitans ſpeciem tuam nō peccabis. Job quīto.
¶ Quarto ſi attendamus ea que contra nos ſunt ma 4.
teriam etiam humilitatis inueniem⁹. hoſtes enim in=
uiſibiles/ non quaſi ſubito ſtrangularēt niſi protectio
hoc impediret diuina. Unde dr̄. Trenoꝝ tertio. Mi=
ſericordia domini eſt q̄ non ſumus conſūpti. ¶ Quin
to in illo qui ſupra nos eſt cauſam humilitatis poſſu= 5.
mus inuenire ſi attendamus dei omnipotētiam eſſe pa
ratam ad vindictam ſuperborum. Unde tribus de cau
ſis ſolet aliquis ſe inclinare vel quia gladius capiti
eius imminet: vel quia tranſiturus eſt per oſtium hu=
mile: vel propter exempluꝫ alicuius magne perſone
ſe humiliantis. ſimilibus de cauſis debet per humili=
tateꝫ ſe homo inclinare. ſi enim per ſuperbiā ſe erexe=
rit: gladius dei omnipotentis euaginatur ſuper ca=
put eius. Unde Ezechielis vigeſimo primo. Egredi=
etur gladius meus de vagina ſua: ſcilicet gladius vin
dicte de vagina miſericordie ad omnem carnem ab au
ſtro vſq̧ ad aquilonem: vt ſciat omnis caro: quia ego
dominus. Et ideo dicitur. 1. Petri quinto. Humilia=
mini ſub potenti manu dei. Item neceſſe habet homo
tranſire per humile oſtium paradiſi. Unde Auguſti=
nus ſuper illud Johannis. 10. Ego ſum oſtium. Oſti
um inquit humile eſt. Et ideo ſi ſano capite volumus
intrare: oportet caput inclinare. Item chriſtus qui eſt
rex regum; et dominus dominorum toto tēpore vi
te ſue vt ex predictis patet humiliter ſe habuit in hoc
mundo. Et ſicut dicitur Mathei decimo. Sufficit di
ſcipulo vt ſit ſicut magiſter eius: ⁊ ſeruo ſicut domi=
nus eius. ſed miruꝫ eſt q̄ tot humilitatis cauſe ad hu
militatem hominem non inclinant ſuperbum. ſed ⁊ ſi
predicte humilitatis cauſe te ad humilitatem nō mo
ueāt: moueat te ſaltem multitudo nobiliſſ. morum ef
fectuuꝫ qui perfectam humilitatē ſequuntur. ¶ Quo
rum primus eſt q̄ hominem ſapientem efficit. Unde
Prouerbiorum vndecimo. Ubi humilitas/ ibi ſapien
tia. Item Mathei vndecimo dicit chriſtus. Confite=
bor tibi domine pater celi et terre: quia abſcōdiſti hec
a ſapientibus ⁊ prudentibus et reuelaſti ea paruulis.
Item Gregorius. et ponitur in canone diſtinctione
quadrageſima nona. Hinc etenim ſuperna voce: circa
medium. Pupilla inquit oculi nigra videt. ſed pupilla
albuginem tolerans nichil videt. ſed humani ſenſus
ſi ſtultum peccatorem ſeq̧ intelligit: cogitationem in
time claritatis apprehendit. ſi autem candorem ſapi
entie ſeu iuſticie ſibi attribuit: a luce ſuperne clarita=
tis ſe excludit. et ideo claritatē veri luminis nequaq̧
penetrat. quia ſe apud ſe per arrogantiam exaltat: ſi=
cut de quibuſdaꝫ dicitur in epiſtola ad Romanos Di
centes enim ſe ſapientes ſtulti facti ſunt. hec ille. Et
ideo merito beatus Bernardus in libro de duodeciꝫ
gradibus humilitatis. Bona eſt inquit via humilita
tis que veritas inquiritur: caritas acquiritur. gene=

rationes ſapientie percipiuntur. Legitur enim in vi=
tis patrum ꝙ quidam frater ieiunauit ſeptem hebdo
madas petens a deo vt reuelaret ſibi intellectum de
quodam ſcripturarum ſermone: ⁊ cum non ſic fuiſſet
ei reuelatum iuit ad quendam fratrem vt intellectum
illius ſermonis quereret ab eo. et in itinere obuiauit ei
angelus dicens. ſeptez hebdomade quas ieiunaſti nõ
te fecerunt proximum deo. nunc vero quia humilia=
tus es vt ad fratrem pergeres miſſus ſum tibi intel=
lectum optati ſermonis oſtendere: et docens eum an=
2. gelus ſermonis intellectum: ab eo receſſit. ¶ Secũ=
do humilitas in vita preſenti obtinet homini veniam
de peccatis. Unde legitur. 2. Regum. 12. Dauid humi
liter peccatum confitens audiuit prophetam dicen=
tem. Tranſtulit dominus peccatum tuum a te. Item
3. in pſ. Humiliatus ſum: et liberauit me. ¶ Tertio
humilitas videtur ſententiam dei reuocare. in cuius
rei exemplo legitur. 3. Regũ. 21. de impio rege achab
cuius cupiditatis cauſa Naboth vir iuſtus ⁊ ſimplex
lapidatus erat ad mortem. vt ſic Achab illius vineaz
poſſideret iniuſte/ quo facto audiuit dominum ſibi di
centem per prophetam/ ꝙ deſtrueret ipſum cum tota
ſua familia. et ꝙ canes lingerent ſanguinem eius in
loco in quo linxerunt ſanguinem Naboth. Et au=
diẽs Achab ſermones iſtos/ ſcidit veſtimenta ſua: et
operuit cilicio carnem ſuam: ieiunauit et dormiuit in
ſacco/ et ambulauit demiſſo capite / et factus eſt ſer=
mo domini ad Heliam dicens. Nonne vidiſti Achab
humiliatum corã me. quia igitur humiliatus eſt mei
cauſam non inducam malum in diebus eius. Itez. 4.
Regum. 20. ⁊ Eſaye. 38. legitur de rege Ezechia qui
egrotauit vſ𝆺 ad mortem. et miſit dominus ad illum
Eſayam prophetam vt diceret illi. hec dicit dñs. Di
ſpone domui tue quia morieris tu et nõ viues. quo au
dito conuertit Ezechias faciem ſuam ad parietem et
humiliter orauit ad dominũ/ ⁊ fleuit fletu magno. ſed
anteꝗ̃ egrederetur Eſayas mediaz partẽ atrij regis
factus eſt ſermo domini ad eum dicens. Reuertere et
dic Ezechie duci populi mei. hec dicit dñs deus pa=
tris tui. Audiui orationem tuã ⁊ vidi lacrimam tuaz:
et ecce ego adijciam ſuper dies tuos quindecim an=
nos. Item Ione. 3. legitur ꝙ dñs deus precepit pro=
phete ire in ciuitatem Niniue et p̃dicare populo ſub=
uerſionem illius ciuitatis. et ingreſſus propheta ci=
uitatem: ad preceptum domini ſui predicauit ⁊ dixit.
Adhuc quadraginta dies ſunt ⁊ niniue ſubuertetur. ⁊
crediderũt niniuite dño deo: et predicauerunt ieiuni=
um et veſtiti ſunt ſaccis: a maiore vſ𝆺 ad minorem:
⁊ peruenit verbum iſtud ad regez niniue: qui ſurrexit
de ſolio ſuo: et abiectis regalibus indutus eſt ſacco:
et ſedit in cinerem ⁊ penitẽtie ſe dedit. precepitꝗ po
pulo ſuo vt dimitterent peccata ſua et ieiunarent ho
mines: et etiam iumenta. et clamarent in fortitudine
ad dominum pro miſericordia obtinenda. ⁊ dixit rex.
Quis ſcit ſi cõuertatur ⁊ ignoſcat deus oñs et auer=
tatur a furore ire ſue et non peribimus. ⁊ vidit deus
opera eoꝝ. ⁊ qꝛ conuerſi ſunt a via ſua mala miſertus
eſt ſuper maliciã ſuã: quam locut⁹ eſt facere eis et nõ
4. fecit. ¶ Quarto humilitas honorifice ſuos ſequaces
in preſenti exaltat. vt patet de Saule cui dixit dñs. 1.
Regum. 15. Nonne cum paruulus eſſes in oculis tuis
caput in tribubus iſrael fact⁹ es. vnxitꝗ te dñs in re
gem ſuper iſrael. Item moyſes humilis dux et prin=
ceps populi iſraelitici conſtituit a dño. vt patet Exo.
3. De cuius humilitate ſubditur ibidem. Quis ſum
ego ait Moyſes vt vadã ad Pharaonẽ: ⁊ educã filios
iſrael ex egypto. Itẽ humilitas Hieremiã prophetã
et predicatorẽ ſuper gentes conſtituit ⁊ regna. vt pa=
tet Hiere. 1. De cuius humilitate legitur ibidem / ꝙ
huĩliter dixit domino. A. A. A. domine neſcio loqui
quia puer ego ſum. Item Gedeon humilis dux popu
li cõſtituitur. Unde Iudith. 6. Ecce Gedeon familia
mea minima eſt in Manaſſe: ⁊ ego minimus in domo
patris mei ⁊c. ¶ Quinto humilitas obtinet homini a 5.
deo gratiam in preſenti et gloriam in futuro. De gra
tia enim in preſenti dicitur Iaco. 4. et. 1. Petri. 5. De⁹
ſuperbis reſiſtit: humilibus autem dat gratiam. Qui
enim ſuis proprijs meritis et proprijs innititur ope=
ribus in cor illius non intrat gratia. et nimirum: quia
plenum nec in eo inuenit gratia locum ſuum. ſicut eni
non patitur natura vacuum quin illud repleat. ſic nec
gratia humilitatem quin illi ſe infundat. humilitas
enim gratiam haurit: vt vas inclinatum aquam. Unde
humilitas eſt vas et receptaculum aliarum virtutum
et gratiarum. ⁊ hoc vas valde eſt mirabile. Nam vas
iſtud impletione capacius efficitur. Unde cum datur
humili augmẽtum gratie ipſa humilitas creſcit: ⁊ ſic
capacior efficitur. humilitas etiam a liberalitate dei
petere non ceſſat ſemper habens vbi aquam gratie re
cipiat: ⁊ quanto magis recipit: tanto magis ſe eſſe va
cuam reputat. Eſt enim humilitas quaſi aqueductus
per quem gratia venit in anime ciuitatem. Unde Bern.
loquens de tempore legis / in quo fluenta gratie ho=
minibus non defluebant: ideo inquit. fluenta gratie tã
to tempore defuerant. quia nondum intrauerunt aq=
ductus. Aqueductum iſtum intelligas humilitatem
perfectiſſimam virginis Marie/ per quem ciuitati ec
cleſie fluenta gratie inuenerunt. multum enim nititur
diabolus aqueductum iſtum humilitatis obturare ⁊
deſtruere. In cuius rei figura legit Iudith. 7. ꝙ olo
fernes obſidens filios iſrael: et circuniens ciuitatem
reppererit aqueductum/ per quem fons influebat in ci=
uitatem eorum: et precepit aqueductum incidi. Spiri
tualiter Olofernes diabolus eſt obſidens ciuitatem
militantis eccleſie qui inquantũ poteſt et ſufficit aq=
ductum humilitatis per quem fluenta gratie emanãt
in ciuitatem eccleſie nititur preſcindere et obturare.
Et quantum ad ſecundum: videlicet ꝙ deus in futu=
ro humilibus dat gloriam ſempiternam: patet ex his
ſcripture ſermonibus. Qui humiliatus fuerit erit in
gloria. Item pſ. Tu populum humilem ſaluum fa=
cies ⁊c. Item prouerbiorum vigeſimonono. Humilẽ
ſpiritu ſuſcipiet gloria. Item Mathei decimo nono
et Marci decimo. de humilibus dicit chriſtus: ꝙ ta=
lium eſt regnum celorum. ¶ Sexto humilitas pacifi
cum hominem reddit. Unde vnus ſuperbus alium ſu 6.
perbum non patitur. nec cum eo pacem habet. tumor
enim vnius tumorem alterius pungit. Unde apud ge
ometras demõſtratũ eſt ꝙ ſperica corpa q̃ quaſi tu=
mida ſunt non poſſunt ſe tangere niſi ſolo puncto. Un
de pungere inuicem poſſunt: ſed non plane/ aut recto
ſibiinuicem applicari. ſic eſt de cordibus ſuperbia tu=
meſcentibus. corpus enim concauum corpus ſpericũ
intra ſuam concauitatem poteſt recipere. ſic humilis
poteſt ſuperbum pacifice ſuſtinere: ſecundum conſi=
lium Apoſtoli dicentis Romanorum duodecimo. Si
fieri poteſt quod ex vobis eſt pacẽ cũ omnibus homi=
nibus habentes. ¶ Septimo humilitas facit hominẽ 7.
fertilem et bonis operibus plenum. Unde humilitas
eſt vallis fertiliſſima. Unde Pſalmiſta. Valles abun=
dabunt frumento: id eſt humiles populi bonis operi
bus. ipſa enim eſt vallis lachrymarum in qua benedi=

ctionem dabit dominus legiſlator. In hac enim valle
inueniuntur aque gratiarum. Unde pſ. Inter mediū
montium pertranſibunt aque. Unde et humilitas fū-
damentum eſt omniū bonorum operū et virtutum. qđ cō
ſiderans beatus Auguſtinus. Uis inquit magnus eſ
ſe: ab imo incipe cogitans magnam fabricam cōſtrue
re celſitudinis de fundamēto cogita humilitatis. Nā
vt dicit Bernardꝰ. Fundus eſt humilitas in quo om-
ne edificium ſpirituale creſcit in templum ſanctum in
domino. Et ideo merito dicitur Eccl. tertio. Quanto
magnus es humilia te in omnibus et coram deo in-
8. uenies gratiam. ¶ Octauo humilitas facit opera no
ſtra et dona deo acceptabilia. Unde Prouerbiorum
decimoquinto. Uictime impiorū abominabiles deo.
vota autem iuſtorum placabilia. Unde Exod. 38. de al
tari faciendo: dixit dominus Moyſi. Nō ſolidum: ſed
concauum facies illud. Super quo Guillermus Pa-
riſienſis in ſumma de virtutibus: parte quinta. cap. 5.
Spiritualiter inquit: altare eſt cor altum in eminētia
perfectionis conſiſtens quod per humilitatem debet
eſſe concauum vt deo ſint grata que ibi offeruntur.
Unde Grego. 1. moral. vt cuiuſlibet inquit facta digni
ora ſunt neceſſe eſt vt apud ſeipſum indigna videātur.
Ad litteram voluit dn̄s vt altare eſſet concauum/ vt
capere poſſet ignem et eius materiam. ſcꝫ lignum et
victimas. Nec cor humanuꝫ capit ignem ſpiritus. ſcꝫ
niſi humile fuerit: ligna etiam ſacrorum verborum et
victimas exemplorum bonorum niſi ſit humile. Unde
Sapientie. 1. In maliuolam animam non introibit ſa
pientia: nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.
¶ Nono humilitas facit hominem deo precioſum.
9. Unde Guil. Pariſienſ. in de virtutibus: parte. 5. cap.
6. Tanto inquit vna queqꝫ anima ſit precioſior in con
ſpectu dei quāto pro amore dei ſit deſpectior ante ſu-
os proprios oculos. et tanto ſit quiſqꝫ vilior deo quā-
to precioſior ſibiipſi eſtimatur. hec Guil. pari. ſub au
ctoritate Gregor. 18. moral. Ex quo patet ꝙ qui par-
uus eſt in reputatione propria magnus eſt in reputa
tione diuina. et econtra. Unde Johannes baptiſta re
putauit ſe indignum ſoluere corrigiā calciamēti chri
ſti: vt patet Johānis. 1. ideo chriſtus propter eius hu
militatem magnificauit eum dicēs. Inter natos mu-
lierum/ non ſurrexit maior Johanne baptiſta. Math.
11. Item Johānes de ſe humiliter dixit. Ego vox cla
mantis in deſerto. Johannis primo. ſed chriſtus di-
xit ꝙ ipſe fuit propheta et pluſqꝫ propheta Math. 11.
Ecce iohannes ſe humiliauit: et xp̄s eum magnifica-
uit. ſed econtra falſi iudei ſeipſos magnificando xp̄o
dixerūt. Filij Abrahe ſumus ꝛ nemini ſeruiuimꝰ unqꝫ.
Johannis. 8. ſed chriſtus dixit ꝙ fuerunt ſerui pecca
ti. ecce ipſi reputauerunt ſeipſos generoſos ꝛ hono-
re dignos. ꝛ chriſtꝰ reputauit eo nichilo viliores cū
peccatū qđ nichil eſt ſcđm Auguſtinū eorū innuit eſſe do
minum cui ſeruiebant. et cum ſeruus nō ſit maior do
mino ſuo: ſed potius inquantū huiuſmodi minor. ſeq
tur ꝙ xp̄s innuit eos eſſe minores/ et viliores nichilo.
Et ideo vt dicit Bernardꝰ. Uere humilis vult vilis et
contemptibilis reputari: ꝛ non humilis predicari. vi-
lis vult alijs libenter videri: ſicut et ſibiipſi vilis vi-
detur. et de ſuiipſius gaudet contemptu. Exem-
plū huius oſtendit nobis beatus Gregorius libro pri
mo dyalogorū cap. 15. de quodam viro ſanctitatis ex-
cellentiſſime: ſed parue ſtature qui Conſtantius voca-
batur: cui cum diceret quidam ipſum contemnendo ꝙ
quaſi nichil ſtature hominis haberet. ipſe vero proti-
nus letus in amplexum eius ruit: eumqꝫ amore ni-
mio brachijs incepit cōſtringere ꝛ oſculari: magnaſqꝫ
gratias agere ꝙ de ſe talia iudicaſſet dicens. Tu ſo-
lus es qui in me oculos apertos habuiſti. et ſubdens
Gregorius ibidem. Ecce inquit quante humilitatis
erat iſte qui amplius ſe deſpicientem amauit: ꝛ ſe con
temni propter humilitatem non conſiderat. iſte enim
habuit veram humilitatem. Unde aliqua eſt vera hu-
militas: ꝛ aliqua falſa. vera enim humilitas eſt humi-
litas cordis perfecta quam ipſemet chriſtus ſuis fide
libus docuit dicens. Diſcite a me/ quia mitis ſum et
humilis corde: et inuenietis requiem animabus vr̄is.
De iſta enim humilitate loquitur Pſalmiſta di. Cor
contritum ꝛ humiliatum: deus non deſpicies. ſed hu
miles ſpiritu ſaluabit. Sed ſicut dicit Guillerm. Pa-
riſienſis in de virtutibus: parte quinta. cap. 5. Qui ve
re humilis eſt ſe eſſe humilem non reputat. ſed omnia
bona que a deo recipit ſibi eſſe onera intelligit: quibꝰ
deo ī q̄to plura ſunt in tanto ſe ſtrictius obligarꝛ vera
citer conſpicit. iuxta doctrinam beati Gregorij dicen
tis. Cum enim augentur dona rationes creſcunt do
norum. tanto igitur humilior atqꝫ ad ſeruiēdum prō-
ptior quiſqꝫ debet eſſe ex munere quanto ſe obligatio
rem ſe conſpicit in reddenda ratione. Hec ille. Et iō
ex illis non inflatur: ſed humilior efficitur. ſicut ramꝰ
arboris deorſum ex multitudine fructuū inclinatur.
Unde vere humiles implent illud chriſti conſiliū. Lu
ce decimoſeptimo. Cū feceritis omnia que precepta
ſunt vobis dicite. ſerui inutiles ſumꝰ. Falſa huīlitas
eſt huīlitas ab ypocritis ficta ſolūmodo p ſigna exte
riora oſtenſa: de qua Eccl. 19. Eſt qui nequiter ſe humi
liat ꝛ interiora eius plena dolo. Super quo Ber. Ma-
gnum inquit dolum eſt foris oſtendere ſanctitatem: ꝛ
intus viuere ſecundum carnis voluptatem. ypocrite
enim habitu oſtendunt virtutem: ſed intus non ha-
bent ſanctitatem. Unde Hieronym. epiſtol. 87. Mul
ti inquit vmbram humilitatis habent: ſed pauci veri
tatem ſequuntur. Unde ypocriſis dicitur ab ypos qđ
eſt ſub: et criſis aurum quaſi ſubauratus. quia talis
putatur intra qualis videtur extra. Unde talis figu-
ratur Danie. 14. per ydolum nomine Bel quod extra
erat argenteum: et intra luteum. talis etiam eſt qua-
ſi ſepulcrum dealbatum quod extra eſt pulcrum: ſed
intus omni ſpurcitia plenum: vt dicitur Mathei. 23.
et ſicut ſepulcrum ſi frangatur ſtatim interior latens
ſpurcicia manifeſtatur. ſic ypocrite ſi per aliquam cō
tumeliam eis illatam tangātur ſtatim per impacien-
tiam franguntur: et quid interius latebat per ranco
ris verba manifeſte oſtendunt. Unde Bernardus. Qua
lis inquit quiſqꝫ apud ſe lateat contumelia illata pro-
bat. Item falſa humilitas eſt qua quis videns multi-
tudinem peccatorum ſuorum intantum reputat ſe in-
dignum abominabileꝫ: et abiectum ꝙ de diuina de-
ſperat miſericordia. de qua humilitate loquitur pſ.
dicens. Niſi quia lex tua meditatio mea eſt: forte pe
riſſem in humilitate mea. ¶ Secundo humilitas a la 2.
queis liberat. Unde Guillermus pariſienſis in de vir
tutibus: parte quinta. cap. 5. Anthonius inquit vidit
innumerabiles laqueos diaboli tenſos in terra: et in-
gemiſcens dixit. quis pertranſiet iſta? et audiuit vo-
cem ſibi dicentem humilitas. quia humiles deus ſal-
uat a laqueis/ et ab inſidijs diaboli. In cuius rei fi-
gura legitur. 4. Regum. ſexto. ꝙ quando rex Syrie
pugnare voluit contra iſrael: conſilium iniit cum ſer-
uis ſuis dicens. In loco illo et illo ponamus inſidi-
as. Et ſtatim propheta Heliſeus inſpiratiōe ſpiritꝰ
ſancti hoc cognoſcens miſit ad regem Iſrael dicens.

Caue ne tranſeas ad locum illum: quia ibi rex Syrie
poſuit inſidias. ⁊ ſic ſe obſeruauit rex iſrael ab inimi=
cis. Spiritualiter helyſeus interpretatur dei mei ſa=
lutare: et ſignat chriſtum ſaluatorem noſtrum / qui
docet nos vbi diabolus ponit inſidias: ſcilicet in cu=
rijs diuitum quando ſedet in inſidijs cum diuitibus
in occultis vt interficiat innocentem. ſed pleriq ta=
men gaudent: ſi familiares ⁊ acceptabiles in conſpe=
ctu diuitum fieri poſſent. et libentius diuitibus ſer=
uiunt. et magis in illis ꝙ in deo confidunt. non conſi=
derantes quod dicit propheta Ieremi. 17. Maledi=
ctus homo qui confidit in homine / et ponit carnē bra
chium ſuum: ⁊ a domino recedit cor eius. Item in vo
luptatibus carnalibus ponit diabolus inſidiarum la=
queos. Unde carnalis voluptas eſt mulier. De qua di
cit ſapiens Eccl. 7. Inueni amariorem morte mulie=
rem que laqueus eſt venatorum ⁊ ſagena cor eius vin
cula ſūt manus eius: qui placet deo effugiet illā. qui au
tem peccator eſt capietur ab illa. et certe qui per hu=
iuſmodi loca tranſit niſi virtutum militibus: ⁊ gratia
ſpiritusſancti vallatus fuerit rex Syrie: id eſt diabolus
capiet et interficiet eum et in infernum finaliter dedu
cet. ſed ſicut dicitur in predicta hyſtoria. turbatus eſt
rex Syrie / et queſiuit quis eſſet proditor eius apud
regem iſrael. dixit ei vnus ſeruorum. nequaq̄ domine
mi rex. ſed Helyſeus ꝓpheta indicat regi iſrael que=
cunq locutus fueris in conſilio tuo. ſic chriſtus reue
lat humilibus per ſuam legem et doctrinam quecun=
q machinatur nobis diabolus vt eius fugiamus in=
ſidias. Unde Mathei. 11. dicit ipſemet chriſtus. Con
fitebor tibi domine pater celi et terre: quia abſcondi=
ſti hec a ſapientibus: et reuelaſti ea ꝑuulis. Sed ſi pre=
dicte cauſe et effectus te ad humilitatem non moue=
ant: moueat te ſaltem ineuitabilis certitudo et hore
incertitudinis mortis memoria: quia vt dicit Bern.
in de ſpeculo peccatoris. Nō poteſt melius caro luxu
rioſa domari ꝙ mortua qualis erit ſemper premedi=
tari. In cuius confirmationem dicitur Eccl. ſeptimo.
In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua:
et ineternum non peccabis. Et ideo merito beatus
Greg. in moralibus ſuper illud Iob decimo. Nũquid
non paucitas dierum meorum finietur breui? cum in
quit culpa animum teneat neceſſe eſt vt breuitatem vi
te ſuee delectationis aſpiciat ne ad minacem mortem
iniquitas rapiat. Unde Eccleſiaſtes. 11. Si annis mul
tis vixerit homo: et in his omnibus letus fuerit memi=
niſſe debet tenebroſi temporis et dierum multorum.
Et ideo dicit Alphorabius in libro ſuo de diuiſione
philoſophie: ꝙ ſecundum Platonem philoſophia eſt
tedium cura ſtudium et ſollicitudo mortis. vbi per
mortis ſollicitudinem intelligit mortificationeʒ pra
uarum voluptatum et carnalium deſideriorum. Haʒ
his mortificatis applicatur ⁊ diſponitur homo ad cu
ram veritatis. Hec ille. Cui conſiderans Tullius li=
bro primo de tuſculanis queſtionibus loquens de ſo=
crate ait. Tota philoſophorum vita eſt iugis commē
datio / ſiue meditatio mortis. Unde narratur in vita
Iohannis elemoſinarij: et idem habet vvallenſis in
ſumma collationum ad omne genus hominum: parte
ſeptima: diſtinctione tertia: cap̄. quarto. vbi narrat de
antiqua conſuetudine quadam Romanorum ꝙ poſtq̄
imperator eſſet coronatus aſtantibus exercitibus ve
niebant monumentorum edificatores cum marmori=
bus diuerſi coloris: et querebant ab eo de quali mar=
more iuberet fieri monumentum. ſuper hoc inſinuan
tes ꝙ ſemper cogitaret ſe eſſe mortalem: ⁊ et ita breui

a vita receſſurum. ⁊ ex hac conſideratione curam ani
me ſue impenderet vt pro tempore ſuo pie et iuſte re
gnum ſuum gubernaret. Item legitur Exodi. 28. ꝙ
Moyſes ⁊ ceteri patres veteris teſtamenti ad prece=
ptum domini poſuerunt in veſte Aaron ſummi ſacer
dotis duos lapides precioſos in quibus fuerunt ſcul
pta nomina duodecim filiorum iſrael mortuorum: ne
ſuperbiret quādo ingrederetur templum indutus ve
ſtibus precioſis: ⁊ vt ſi forte gradus honoris queʒ ha
buit / ſiue glorioſus apparatus quo erat indutus. vel
honor populi ſibi exhibitus eleuaret cor ſuum ſtatim
reſpiciens nomina illorum patriarcharum filiorum
iſrael mortuorum cogitaret ſe ineuitabiliter moritu=
rum ſicut et illi mortui fuerunt: et cito ſe perditurum
illam mundanam gloriam et honorem. mors enim in=
euitabilis eſt cuicunq homini. Unde pſ. Quis eſt ho
mo qui viuet et non videbit mortem? q. d. nullus. quia
mors eſt quedam pena generalis Ade ⁊ omnibus fi=
lijs eius inflicta. Unde nullis parcit mors. ſʒ eque mo=
riuntur diuites / et pauperes / debiles / et fortes / iuue=
nes / et ſenes. Quod conſiderans quidam celicus
puer de quo narrat vvallenſis in ſumma collationum
ad omne genus hominum: parte ſeptima: diſtincti. t.
cap̄. 3. dicens ꝙ cum filius cuiuſdam nobilis iuuenis
intraſſet religionem ⁊ veniſſet ad eum pater eius vt vi
eum extraheret: ⁊ cum non poſſent ſocij puerum con
tra patris voluntatem retinere / nec auſi erant: petijt
puer a fratribus ſuis ꝙ poſſet cum patre ſuo loqui.
quod cum conceſſum eſſet ait puer ad patrem. Pater
mi / aufer a regno ſiue dominio tuo conſuetudinem
vnam: et tecum ad ſeculum libenter redibo. cui annuē
te patre petijt vt ſibi conſuetudinem illam innoteſce
ret: cui puer. video inquit pater ꝙ in regno tuo ſicut
ſenes ita et iuuenes moriuntur. et ſi tollere poſſis ꝙ
non moriantur tales qualis ego modo ſum tecum re=
dibo ad mundum: quod ſi non poteris rogo te pater
hic i dei ſeruitio me permitte manere: vt ſecure mor
tem valeam expectare. quo audito: nolo inquit pater
filio ſuo vt ad ſeculum redeas. ſed et ego mundo re=
nunciabo. quia vt video in te loquitur ſpiritusſan=
ctus. et extunc ambo in religione ſeruierunt altiſſi=
mo. Ex quo patet ꝙ iuuenibus ſpecialiter eſt neceſſa
ria mortis memoria. Unde Trenorum tertio. Poſt il
lud dictum ſpiritusſancti. Bonum eſt viro cum por=
tauerit iugum domini ab adoleſcentia ſua. et ſubdi=
tur. Ponat in puluere os ſuum. ¶ Pro cuius intelle=
ctu eſt notādū ꝙ ſicut dicitur Eccli. vigeſimoprimo.
Os ſapientium in corde eorum. Os igitur in pulue=
re ponit: qui in corde ſuo cogitat ꝙ puluis ſit ſecūdū
doctrinā matris ſue eccl̄ie dicentis. Memēto homo:
quia cinis es: ⁊ in cinerem reuerteris. Sed certe vi
detur non reputat ſe cinerem: qui veſte ſericea vel de
ſcarleta / vel veſte deaurata corpus ſuum induit: quis
enim niſi fatuus talem ſaccum facit cineribus ſuis?
Item non reputat ſe cinerem: qui in alto ſe erigit. nā
non expedit cineri eſſe in alto ne a vento diſpergatur.
Unde Pſalmiſta. Inimici domini mox vt honorati fu
erint: et exaltati deficientes quemadmodum fumus
deficient. et diſpergentur quemadmodū puluis queʒ
proijcit ventus a facie terre. Legitur enim Exodi
nono: ꝙ dominus dixit Moyſi et Aaron vt tollerent
manum plenam cinerum de camino. et diſpergerent
in celum. quod et fecerunt. et ſubſecuta ſunt vlcera
et veſice. ſic multotiens cum aliquis in alto ponitur
ſequuntur veſice ſuperbie: et vlcera vane glorie: et vt
leproſus / et vlceroſus interius coram deo apparet=

quantumcunq dulcet exterius. ſed contra iſtud vtiliſſimum remediũ eſt mortis memoria. In cuius rei figura legitur Leuitici. 1. q dominus precipit q homo faciens olocauſtum de turturibus/ vel pullis columbe proijceret veſiculam gutturis ⁊ plumas in loco cinerum. Spiritualiter olocauſtum facit deo de turture qui dat ſe deo vt ſeruiat ei in vita contéplatiua. Et de columba qui dat ſe deo/ vt ſeruiat ei in vita actiua. turtur eñi amat ſolitudinem. colũba vero gregatim volat. veſicula gutturis que eſt quaſi horreum ciuium cupiditatem mundi ſignificat. pluma vero leuitatem. in loco igitur cinerũ veſiculã proijcit q conſideratione mortis ſue cupiditatem abijcit nõ curans acquirere ea q infra breue perdat: ⁊ p quib9 forte ipemet pdatur. Uñ. 1. Thym. 6. Qui volunt diuites fieri incidũt in temptationẽ/ et in laqos diaboli: et in deſideria multa et inutilia q ſummergunt hominẽ in interitum ⁊ perditionẽ. plumam vero in loco cinerũ proijcit q mortis cõſideratione vanitatẽ huius mundi refugit intelligens fatuum eſſe in via ad mortẽ gaudere. Sed ſcđm beatum Auguſtinuꝫ. Nichil aliud eſt tempus preſentis vite niſi curſus ad mortem. Item Auguſtinus. 4. confeſſio. Iſta inquit vita eſt mors viuentium/ et vita morientium. et eſt punctabilis breuitate et tranſitoria velocitate: plena miſeria et calamitate. de quibus omnibus dicitur Job. 13. Homo natus de muliere breui viuẽs tẽpore repletur multis miſerijs. qui quaſi flos egreditur ⁊ conteritur ⁊ fugit velut vmbra et nunq in eodem ſtatu permanet. Et ideo merito in perſona mortui loquentis ad viuum dicitur Eccl. 38. Memor eſto iudicij mei/ ſic erit et tuum michi heri: et tibi hodie. hec eñi memoria multum confert ad fugandũ exercitũ vicioꝝ. nã ſicut timent latrones iudicis aduentum. ſic timent mortẽ homines vicioſi. Uñ Eccl. 41. O mors q amara eſt memoria tua homini iniuſto. et iõ ſicut iumentũ cauda ſua ſe a muſcis defendit q nituntur ipſum mordere et ſuis aculeis pungere. ſic hõ a malignis ſpiritibus q nitũtur ipm deuorare: ⁊ aculeis vicioꝝ pũgere ſe mortis cõſideratiõe cuſtodit. ⁊ ſicut aues cauda ſua ſe regũt volãdo: ⁊ piſces natãdo. ſic hoies mortis memoria recte ſe regũt in via iuſticie q ducit ad vitam ambulando. Unđ Job. 12. Interroga iumenta: ⁊ docebũt te. ⁊ volatilia celi indicabunt tibi. Itẽ ſicut q nauẽ recte vult regere ponit ſe in fine nauis. ſic hõ prudens cõſideratiõe finis vite pñtis recte regit ſe in his q ſunt ad finem media. media eñi ad fine humane vite ſunt dies/ anni/ et tpa. qui eñi cor ſuum in hoc fine vite pñtis firmiter ponit de vita pñti/ ⁊ futura põt rectius iudicare. nam qui per meditationeꝫ ſe ponit in mortis articulo quaſi in medio inter vitam pñtem ⁊ futurã ſe collocat: et ideo bona vtriuſq vite põt de ppe et vitã vtrãq videre. Qui vero ponit ſe i initio vite preſẽtis ſperans hic per multa tpa: ⁊ annos ſe victurum ponit inter ſe et vitam futurã longã vitam preſentem qua ſperat ſe victurũ. ⁊ ideo vitã futurã quaſi de longe videt. Et ſicut res in quanto de lõgius ceteris paribus videtur tãto minus apparet. Exemplum habemus de ſole q vt dicit philoſophus eſt ſepties maior tota terra. Et ſicut dicit Beda venerabilis in de ymagine mũdi: et idem habet ſanctus Thomas de veritate theologie: lib. 2. ca. 3. Iter terrã ⁊ lunam ſunt miliaria. 17. milia ſexcenta: et. 25. et ſtadiorum. 61. A luna vſq ad mercurium ſunt miliaria. 7. milia. 8. ⁊. 12. ⁊. ß. A mercurio vſq ad venerem preciſe tm quãtũ a luna vſq ad mercurium. A venere vero vſq ad ſolem ſũt miliaria. 23. milia. 4. centa. ⁊. 33. ⁊ ſic in toto a terra ad ſolem ſunt miliaria. 74. milia ſexcẽta. 83. ⁊ ſtadiorum. 61. Et q ſol de tam longe videtur apparet nobis modice quantitatis: ſic certe illis qui ponunt longam vitam preſentem qua ſperant ſe hic victuros inter ſe et vitam futuram. vita futura ⁊ bona illius non obſtante q ſunt maxima. immo quaſi infinita modica eis videntur. vñ quaſi in initio vite pñtis poſuit ſe diues ille q dicebat anime ſue. Luce. 12. anima mea habes multa bona repoſita in annos plurimos requieſce/ comede/ bibe/ et epulare/ ſed deus poſuit eum in fine vite ſue dicens. Stulte hac nocte repetam animam tuam a te. Et ex iſtis patet quantum confert homini mortis memoria ad predictum chriſti ſaluberrimum conſilium de humilitate ſectandum. Et ideo merito humilis ſeruus dei Moyſes conſiderans inobediẽs populũ predicta chriſti conſilia deſerentem. Deuterono. 32. ſic ſcribit. Gens abſq conſilio eſt ⁊ ſine prudentia: vtinam ſaperent et intelligerent ac nouiſſima prouiderent ⁊c.

¶ Cap. 49. de tertio ad conſiliũ pertinenti qđ eſt grã adminiſtrandi conſilium indigentibus.

TErtium commendabile ad conſilium pertinens eſt gratia vtile conſilium indigentibus adminiſtrandi. Unde legitur. 1. Mach. 2. q ille nobilis dux Mathathias quãdo appropinquauerũt dies mortis eius dedit bonum conſilium filijs ſuis dicens. Nunc o filij emulatores eſtote legis: et date animas veſtras pro teſtamento patrum: et mementote opeꝝ patrum que fecerunt in generationibus ſuis: et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. ⁊ ſequit. Et ecce Symon frater vẽ ſcio q vir conſilij eſt: ipſũ audite ſemper. et ipſe erit vobis pater. precipue enĩ iſta gratia commendabilis eſt in hijs qui habent curã alios corrigendi: et eis conſilium dandi. cuiuſmodi ſunt omnes ſub ſe filios ſeruientes/ vel ſubditos habentes et ſpecialiter confeſſores/ et paſtores curã animarum habentes. Unde Eccl. 25. q ſpecioſum caniciei iudicium eſt preſbiteris cognoſcere conſiliuꝫ. ſed ve illis confeſſoribus qui in loco dei ſedentes in penitentiali iudicio conſulunt: ⁊ p ſpeciali penitẽtia iniungunt raptorib9; vſurarijs/ ⁊ ceteris tẽporalium male acquiſitoribus ſibi ꝯfeſſis eis partẽ male acquiſitorũ dare: ⁊ de reſiduo ꝑmittunt ſe indubitãter eos abſoluere: vbi ſcđm legẽ iuſticie ad reſtitutionẽ integraliter obligantur. Unde Aug. ⁊ ponitur in ca. 14. q. 6. Si res. Si res ſquit pp quã peccatũ ſit reſtitui poteſt: et non reſtituit penitentia nõ agitur: ſed ſimulat. ſi vero veraciter agat non dimittitur peccatũ niſi reſtituatur ablatum. hoc eſt vt dixi ſi reſtitui poteſt. hec ille. Ac etiam ve confeſſoribus luxurioſis q mulierculas quibus cõſulerẽt caſtitatẽ obſeruare ad incontinentiam non erubeſcunt mulieribus ⁊ promiſſis dãnabiliter ꝓuocare ⁊ ad actũ nephandiſſime luxurie allicere. nã talibus non immerito ve imprecatur ꝓpheta Eſa. 5. di. Ue qui dicitis malum bonum/ ⁊ bonum malum ponentes tenebras lucem/ et lucem tenebras. ponentes amarum dulce/ et dulce amarum.

¶ Capitulum quinquageſimum de quarto ad conſilium pertinenti quod eſt gratia debite examinandi conſilium.

Qvartum cõmendabile ad conſiliū ptinēs eſt grã debite conſi liū examinandi. vñ Geñ. prudentis inquit propium eſt examinare conſilia:⁊ non cito facili credulitate ad falſa prolabi. dicitur enim i tractatu qui intitulatur dogma philoſophorum. ꝙ triplex eſt capiēdi conſilij deliberatio. prima eſt de honeſto tantum. ſecunda de vtili. tertia de conflictu vtriuſqꝫ. ſi dubitamus vtrum honeſtum/ an turpe ſit:in qua dubitatione vera examinatione facta honeſtum turpi eſt preponendum. deinde de duobus honeſtis quid horum ſit honeſtius: in qua examinatione honeſtius eſt preponendum. ſimiliter de duobus vtilibus: vtilius eſt preponēdum. Item de pugna honeſte et vtilis in qua examinatione honeſtū vtili ſemper eſt preponendum ſecundum doctrinam Tullij li. 3. de officijs ⁊ bonum commune bono priuato ⁊ propter ſumme quod eſt ad honorem dei omni cõmodo humano eſt preponenduum. ⁊ breuiter concludendo nichil cõſulendū eſt qḋ eſt iniuſtū: put ait Valeri⁹ lib. 6. loquens de timoſtode dicēte ſe ſalubre habere conſiliū petijt: tñ ſibi dari vnū ſapientē ad examinandum ſuū conſiliū. cui datus eſt ariſtides q̇ examinatione facta rediit dicens timoſtadē vtile habere cõſiliū: tñ minime iuſtū voluere aio. at vero vniuerſa cõtio. i. cõgregatio proclamauit ꝙ equū nō videretur nec expediēs illius cõſiliū. ⁊ ideo ad examinandum ſic cõſilia debꝫ eſſe deliberata diſcuſſio/⁊ exquiſita examinatio ⁊c. vñ Aug. in epl̃a ad Julianū comitem... ait inquit opꝰ qḋ cogitas facere primū cogita deū. ⁊ ſi ſcḋm deū eſt diligenter examina. ⁊ ſi eſt rectū coram deo illud pfice. ſi vero aduerſum fuerit repertum illud amputa ab aīa tua et omnia per conſilia ſapientum facito.

¶ Cap̃.51. de quinto ad conſilium pertinēti quod eſt gratia acquieſcendi electo conſilio.

Qvintum commendabile ad conſiliū pertinens eſt grã electo cõſilio acquieſcendi. Vñ Prouerbi. 12. Via ſtulti recta i oculis eius: qui autem ſapiens eſt audit conſilia. Unde Moyſes ſapientiſſimus dei ſeruu⁹ audiuit ⁊ acquieuit cõſilio ietro: licꝫ minor eo eſſet: vt patet Exodi. 18. ſed non obſtante ꝙ bonū conſiliū dederūt angeli loth/vt de ſodomis exiret cū vxore filiabus ⁊ generis ſuis: ⁊ nullus eorum poſt tergū reſpiceret. ſed in monte ſe ſaluarēt: tamen generi ei⁹ cū ſequi nolentes cū impijſſimis ſodomis perierunt. ⁊ vxor ei⁹ retro reſpiciēs verſa eſt in ſtatuā ſalis. Et ipſemet Loth. qꝛ ſtatim in montē ad conſiliū angeli nō aſcendit: ambas filias proprias carnaliter cognouit. vt patet Geñ. 19. Item Roboas filius Salomonis noluit audire ſenum perfectū cõſilium. ſed potius elegit ſequi iuuenum laſciuorum indiſcretuꝫ conſilium. ⁊ ideo decem tribus ſibi rebellantes de populo iſraelitico irrecuperabiliter perdidit: vt patꝫ. 3. Regum. 12. Item Nabuchodonoſor rex quia non audiuit ſanum conſilium Danielis prophete cõſulentis ſibi pctā ſua elemoſinis redimere. ideo mutat⁹ eſt in beſtiā: ⁊ fenum/⁊ herbas vt bos comedit: vt patet Danie. 4. Item bonum conſilium dedit Achior oloferni qḋ tamen ille cum ſuperbia ⁊ indignatione contēpſit. ⁊ ideo poſt pauculum in medio exercitus ſui a muliere miſerabiliter eſt decapitatus: ⁊ tot⁹ exercit⁹ cū cõfuſione diſpſus. vt patet Judith. 5. Item bonum cõſiliū dedit vxor Pylati viro ſuo. ſed tamen ille ei⁹ cõſilio acquiſcere recuſauit magis timens Ceſarē offendere ꝙ̄ iuſtū ſanguinē effunderet dei filiū condēnare. vt patet Math. 27. Et ideo merito dicitur Prouerb. 13. Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. qui aūt agunt oīa cõſilio reguntur ſapiētia. ⁊ ſpecialiter q̇ agūt oīa ſcḋm cõſiliū xp̄i: qꝛ ipſe eſt ſapiētia dei patris. cuius tamen conſiliū iā quaſi ab omnib⁹ hominib⁹ mundanis deſpicitur. Et cauſam oſtendit Linc. in de oculo morali: vbi narrat ꝙ Romani qui viros magnificos deificare conſueuerāt diſputauerūt in ꝯſilio ſuo vtrū xp̄s qui tam miranda operabat̄ miracula in numero deorum eſſet recipiendus. ⁊ tandē diffinitū eſt ꝙ non deberet recipi inter deos pro eo ꝙ non haberet cultores ꝓpter hoc ꝙ paupertatē pdicauit ⁊ elegit quāꝫ mundus contemnit. certe pariformiter eſt inter vocatos chriſtianos his diebus. vnde ſi quis prepollet diuitijs mundialibus honor valens inter homines reputatur: ⁊ quaſi deus ab hominibus honoratur: ⁊ q̄ſi omnes homines eius diuitijs ⁊ conſilijs acquieſcunt. Vñ Eccl. 13. Diues locutus eſt: et omnes tacuerunt: ⁊ verbum illius vſqꝫ ad nubes perducunt. ſed ſi quis ad exemplum xp̄i diuitias cõtēnat: ⁊ ſecundū xp̄i ꝯſiliū paupertatem aſſumpſerit qualitercūqꝫ ſenatus. tamē quaſi ab omnibus hominibus abiectus: ⁊ tanq̄ nullius reputationis habetur. Unde Eccl̃. 13. Humilis locutus eſt ſenſate ⁊ non datus eſt ei locus. ⁊ ſeq̇t. Pauper locutus eſt: ⁊ dicunt qs eſt hic? et hec erat cauſa quare ſuperbi ⁊ Phariſei ⁊ diuites legiſperiti xp̄i cõſilium deſpexerunt. Unde Luce. 7. Phariſei ⁊ legiſperiti xp̄i conſilium ſpreuerunt in ſemetipſis: ſed ve homini illi qui ſaluberrima chriſti conſilia deſerens fraudulentas diaboli ſuggeſtiones ſectatur. vñ merito talibus ve comminatur Eſa. 5. Ue qui dicunt malū bonum/et bonum malum.

¶ Capitulum quinquageſimumſecundum de ſeptimo opere miſericordie ſpiritualis.

Qvintus riuulus manans de ſecundo fonte predicto: ſcilicet de fonte oris. eſt ſeptimuꝫ opus miſericordie ſpiritualis: ſcꝫ lugentibus/ et deſolatis conſolationem prebere. de quo Eccl̃. 7. Ne deſis plorantibus in conſolatione: et cum lugentibus ambula. ¶ Sed pro iſto eſt notandū ꝙ pro eo ꝙ ſicut dicitur Eccleſiaſt. 12. Si benefeceris ſcito cui benefeceris. ideo diſtinguende ſunt diuerſe ſpecies luctus vt ex hoc manifeſtius fiat cui luctui/⁊ cui non conſolatio debeatur. aliquis enim eſt luctus bonus/⁊ aliquis luctus malus. Luct⁹ bonus triplex eſt: ſcꝫ luctus cõpunctionis/luct⁹ cõpaſſiōis/ ⁊ luct⁹ deuotionis. Unde ⁊ ter legit̄ dn̄m noſtrū ſaluatorem fleuiſſe: ⁊ docet in ſuo fletu triplici oēs noſtras flendi cauſas exprimeret. ¶ Pro quo notandum ꝙ flere debet pctōr pro ſuis proprijs pctis: et iſte eſt fletus cõpunctionis. de quo pš. In cubilibus veſtris compungimini. Hanc compunctionem habuit ꝓpheta qui dicit. Lauabo per ſingulas noctes lectum meū lachrymis ſtratum meum rigabo. Item idem. Exit⁹ aquarum deduxerunt oculi mei: qꝛ non cuſtodierunt legē tuam. hunc enim fletum deſignauit xp̄s qñ fleuit in lecto crucis. De quo fletu dicitur ad Hebre. 5. Cuꝫ clamore valido/et lachrymis offerens exauditus eſt. A

crux ⁊ enim ſtatum penitentie ſignat. hanc igr̄ crucē docuit xp̄s peccatorez aſſumere. Unde Mathei. 16. Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſuz ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me. Super quo Jſyd. in de ſummo bono li. 3. cap. 18. Quid eſt inquit hominem ſemetipſum abnegare niſi voluptatibus ꝓprijs abrenunciare. vt qui ſuperbus erat ſit humilis/ qui iracūdus erat ſtudeat eſſe māſuetus. nā ſi ita quiſq; renūciet que poſſidet omnibus: vt ſuis nō renunciet moribus prauis/ non eſt xp̄i diſcipulus. qui enim renūciat rebus ſuis ſua abnegat. Qui vero renunciat. moribus prauis ſemetipſum abnegat. hec ille. ¶ Secūdo flere debet iuſtus non ſoluz pro ſuis peccatis: ſed etiam pro peccatis/ et afflictione proximorū ſuorum qui cum illo ſunt membra eiuſdē corporis chriſti miſtici. Et iſte eſt fletus cōpaſſionis de quo. 1. Chor. 12. Si quid patitur vnum membrū cōpatiuntur omnia membra. hunc fletum habuit ſanctus Job qui dicit Job. 30. Flebam quodā ſuper eo qui afflictus erat et compatiebatur anima mea pauperi. Jtez hunc fletū habuit ſamuel qui lugebat ſaul/ licet ſciret euz a deo eſſe proiectum. 1. Regum. 15. Jtē hunc fletum habuit ꝓpheta qui dicit Hieremie nono. Quis dabit capiti meo aquam ⁊ oculis meis fontez lacrimarū et plorabo die ac nocte interfectos filios populi mei. hūc enī fletum ſignauit ieſus quando videns ciuitatem fleuit ſuper illam, Luce. 19. Super quo Gregorius omel. 39 hoc inquit ſemel egit ieſus cum perituram ciuitatem eſſe nunciauit: ſed hoc quotidie redemptor noſter per electos ſuos nullatenus agere ceſſat cū quoſdam ex bona vita ad mores peruerſos perueniſſe cōſiderat. plangit enī eos qui neſciunt cur plangātur q̄ iuxta ſalomonis verba letantur cum malefecerint et exultant in rebus peſſimis. qui ſi dānationez ſuā que eis iminet agnoſcerent ſemetipſos cū lacrimis electoruz plangerēt. hec ille. Tertio flere deberet homo perfectus de incolatu p̄ſentis miſerie/ ⁊ ꝓ dilatione habitationis celeſtis patrie. Un̄ de primo dr̄ in pſalmiſta. Heu michi q2 incolatꝰ meꝰ ꝓlongatus eſt. De ſecundo dicit ad philippenſes primo. Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto. Jtem in pſal. Super flumina babilonis illic ſedimꝰ/ ⁊ fleuimꝰ dū recordaremur tui ſyō. ⁊ iſte eſt fletus deuotionis qui ſpecialiter accidit cuz aīa viri perfecti dulcedinez dei expectat deflet abſentiam ſponſi quo ad ſenſualem dulcedinem de quo ps. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte dū dicitur michi per ſingulos dies vbi es deus tuus. Hūc enim fletuz ſignauit chriſtus quando lacrimatꝰ eſt ſuper lazarum Johannis. 11. Un̄ niſi lazarus ſuſcitatus fuiſſet: ſpiritus eius volaſſet in requiez: ſed cū ſuſcitatus eſt ꝓlongatus eſt incolatus preſentis miſerie ⁊ facta eſt dilatio vite eterne. Sed eſt hic notandum ꝙ predicti triplicis luctus boni inter cetera tria ſunt ſpecialiter impedimēta. Primus eniz luctus: ſcilicet cōpunctionis ꝓ peccatis ꝓprijs impedit per ignorātiam: dicente xp̄o. Luce. 19. Si cognouiſſes ⁊ tu ſuper pe vindictaz in te ꝓ peccatis tuis ventur͂ā fleres: ſed certe q̄ȝdiu homo eſt obſtinatus in peccatis vindictā pene eterne ſibi venturam non cognoſcit nec conſiderat: et ideo pro peccatis ſuis flere non pōt. Un̄ Greg. I moral. Niſi inq̄t a reatu culpe quo nos ligamur miſericorditer dimittamur. perfecte flere non poſſumꝰ quod in nobiſipſis contra noſmetipſos delinquimus. Secundus eniz luctus: ſcȝ luctus compaſſionis pro peccatis/ ⁊ afflictione primoꝝ impeditur per cordis duriciem/ ⁊ impietatem. Jn cuius rei figura dr̄ Gen. 29. ꝙ os putei grādi lapide claudebatur. hoīes vero qui non habent pietatē ad primū non inuenient deū ſibi miſericordez. ⁊ ideo puteus cordis eorum tanto claudit lapide impietatis ꝙ aqua compaſſionis non ex eo permittitur emanere. ⁊ ſic ager aīe ſiccus remanet ſterilis ⁊ infructuoſus. Unde Job. 12. Si continuerit aquas oīa ſiccabunt. et ideo vtile eſſet talibus vt virga dei percuterentur vt aqua lacrimarū de cordibus eorum exiret Deut. 8. Eduxit riuos de petra duriſſima. Jtem ps. Percuſſit petram: ⁊ fluxerunt aque. Tertius vero luctus deuotionis impeditur per inordinatum amorē terrenarū poſſeſſionuz. Jn cuius rei figura legitur Gen. 4. ꝙ caym interfecit abel. Spiritualiter caym interpretatur poſſeſſio: abel vero luctus interpretatur. caym igr̄ abel interfecit dum poſſeſſio ⁊ affectio terrenaꝝ lacrimarū irriguum interficit ⁊ interrumpit. Figuraz huius habemus Gene. 26. vbi legitur ꝙ omnes puteos quos foderant ſerui abrahe obſtruxerunt paleſtini implentes humo. hoc eſt omnes puteos deuotionis quos fodiunt ſerui dei in cordibus eorum inq̄ȝtum ſufficiunt et poſſunt: obſtruunt maligni ſpūs implentes eos humo terrenarum affectionum.

¶ Capitulum quinquageſimumtertium de multiplici luctu.

Sit enim luctus malus quadruplex: ſcilicet luctus fictus/ et ſimulatus. luctus pro rebus vanis/ ⁊ tranſitorijs. luctꝰ pro amicis mortuis immoderatꝰ. ⁊ luctus dānatorū ꝓ penis eternis. De primo loquitur. Guil. pariſienſis in de virtutibꝰ parte. 5. Cap. 11. ſub auctoritate beati Bernar. Aliquos inquit lugentes video: ſi de corde procederent lacrime eorum: nō tam facile illi ſoluerentur in riſū: nunc autem cum abundantius ocioſa ⁊ ſcurrilia verba profluant q̄ȝ prius lacrimas: lacrimas huiuſmodi de his non arbitror quibus conſolatio diuina promittitur. quando quidem poſt illas tam facile conſolatio vilis admittitur. De ſecūdo luctu malo loquit beatꝰ Gregorius ſup illud ps. Euntes ibant et flebant. qui inquit plorant de rebus tranſitorijs/ ⁊ vanis inaniter plorant. ⁊ q̄ rident de rebus vanis: ꝓ malo ſuo rident. Unde Luce. 6. Ue vobis qui nunc ridetis: quia lugebitis ⁊ flebitis: ſed riſus hic non ſumitur ꝓ cachinatione labiorum: ſed ꝓ gaudio/ ⁊ exultatione de ꝓſperitate mundana: vt docet beatus Auguſtinus in de verbis dn̄i ſermone. 73. Et ſicut dicit beatus Gregorius ſuper euāglia omel. 11. Preſentia gaudia ſequūtur perpetua lamenta. Nemo enim poteſt hic gaudere cum ſeculo ⁊ illic regnare cum domino: ⁊ ideo merito dicit chriſtus Luce. 6. Ue vobis diuitibꝰ q̄ habetis conſolationē veſtram in terra. De tertio luctu malo loquitur Criſo. ⁊ ponit in ca. 13. q 2. Ubicunq;. Lugere autem inquit et deplorare ⁊ lamentari eos q̄ ab hac vita decedunt ex puſillanimitate contingit. Hoc autez ex deſperatione future reſurrectionis intelligitur. Unde apoſtolus non ſimpliciter ait. Nolumus vos ignorare de dormientibus vt non cōtriſtemini: ſȝ addit: ſicut ceteri qui ſpem nō habent. pietatis namq; affectu ⁊ humanitatis intuitu mortuos lugere non ꝓhibemus. ſicut nonnullos ſanctoꝝ in aliorū exequijs

pias lacrimas impendiſſe legimus. hec ibi. Unde et apoſtoli lugebant/et flebant de morte chriſti ſicut et vehementiſſime de eius reſurrectione gaudebant. Unde et de ore iſto ꝓphetico premonuit illos ieſus dicens. Plorabitis/et flebitis vos. mundus autē gaudebit vos autem contriſtabimini: ſed triſticia veſtra vertetur in gaudium. ¶ Sed hic queritur vtrū apoſtoli ꝛ diſcipuli in triſticia/ꝛ dolore quam habuerunt de morte/ꝛ paſſione chriſti meruerunt: vel demeruerunt: ꝛ primo videtur ꝙ meruerit. quia. 2. Thi. 2. dicit apoſtolus. Si compatimur ꝛ cōregnabimus igit cōpati de morte/ꝛ paſſione xp̄i erat eis meritorium. Item triſticia que conuertitur in gaudium bona eſt ꝛ meritoria: ſed triſticia apoſtolorum conuerſa eſt in gaudium. igitur illa fuit bona meritoria. Ad oppoſitum tamen arguitur: qꝛ aut volebant apoſtoli ꝙ xp̄s moreretur/aut non. ſi non tunc peccabant. vnde petrꝰ de hoc fuit reprehenſus: vt patet Mathei. 16. vbi legitur ꝙ quādo xp̄s oſtēdebat diſcipulis ſuis ꝙ oporteret eum ire hieruſalem ꝛ occidi ꝛ tertia die reſurgere. petrus cepit increpare eum dicens. Abſit a te domine non erit tibi hoc: qui conuerſus dixit petro. Uade poſt me ſathana ſcandalum es michi: quia non ſapis ea que dei ſunt: ſed ea que ſunt hominum: ex quo ſequitur ꝙ apoſtoli dolentes nolentes chriſtū mori ī hoc grauiter peccauerunt: et ſi volebant ipſum mori tunc videtur ꝙ de eius morte non doluerunt: cuiꝰ tñ oppoſitum eſt oſtenſum. Item Johannis. 14. chriſtꝰ hortatur diſcipulos vt de morte eius non turbentur dicens. Non turbetur cor veſtrum neqꝫ formidet. audiſtis qꝛ dixi vobis. vado ꝛ venio ad vos: ſed dn̄s non dehortatur bonum: igitur turbari et dolere de morte xp̄i non eſt bonū. Item Johan. 14. dicit xp̄s diſcipulis ſuis. Si diligeretis me gauderetis vtiqꝫ. igitur gaudendum erat de paſſione chriſti: ſed qui triſtatur vnde gaudendum eſt inordinate triſtatur/ꝛ culpabiliter turbatur. igitur ſi triſtabantur de eius morte videtur ꝙ in hoc peccauerunt. Ad hoc dr̄ ꝙ circa triſticiā duo ſunt cōſiderāda: videlicet qualis ſit ex parte originis/ꝛ qualis ſit ex parte modi. Ex p̄te originis triſticia ortū habet ex dilectione: ꝛ quedā triſticia oritur ex dilectione voluptuoſa/ et carnali: vt guloſus. triſtatur de amiſſione boni morſelli/ ꝛ quedā triſticia oritur ex dilectione naturali: vt aīa triſtatur in ſeparatione a corpore/aut mater in morte filii. Et quedaꝫ vero triſticia oritur ex dilectione ſociali: ſicut triſtatur amicus qñ ſeparatur ab amico cuiꝰ ſocietas ſibi placet. Et quedam triſticia oritur ex dilectione ſpirituali vt qñ quis diligit ex caritate et cōpatitur patiēti. Prima triſticia eſt culpabilis: ſecūda/ꝛ tertia tolerabilis: ſed quarta laudabilis. Intelligēdū eſt etiā ꝙ apoſtoli dupliciter diligebant deum: ſcꝫ amore ſociali quo diligit aliquis ſociū: qꝛ non vult ab eo ſeparari. ꝛ amore ſpirituali quo diligit aliquis aliquē propter virtutem/ꝛ ſanctitatem. ¶ Ex quibus patet ꝙ in diſcipulis chriſti fuit quedam triſticia laudabilis qua compatiebantur chriſto: ꝛ quedaꝫ ſupportabilis/ vel tolerabilis qua nolebant ſeparari a xp̄o. A parte modi triſtandi intelligendum eſt ꝙ modus habendꝰ eſt in triſticia. vnde dicit ap̄lus. 1. ad Theſſal. 4. Non contriſtemini ſicut et ceteri qui ſpem non hñt. Uñ dꝫ triſticia tēperari cum gaudio: ꝛ inq̄ꝫto debitū modū lugendi excellerunt apoſtoli reprehenſibiles erant: quia in tanto lugebant ꝙ nullo modo gaudebant. Et ideo q̄tum ad hūc modum ſcilicet immoderantiam amouendum hortabatur dn̄s vt non triſtarentur: ſed vt gauderent. Unde Criſoſto. Magna eſt triſticia tyrānis ꝛ multa nobis virilitate opus eſt vt reſiſtamus huic paſſioni ꝛ quod vtile eſt teſtificantes: quod vero ſuperfluū dimittamus. Ideo laudabiles erant apoſtoli in triſticia: ſed vituperabiles in modo triſtandi. Hec cōſiderās beatus Aug. primo de viſitatione infirmorum deplorans mortē nepotis ſui. non conſolatorias inquit effundere lacrimas effeminatum eſt. porro nullas cum gaudere cum gaudentibus. Et flere cum flentibus iubeamur: ꝛ inobedientia et inhumanitas eſt et lacrimatus eſt Jeſus. plorabo inquit mi nepos dulciſſime ne ſim inobediens ꝛ inhumanus ſiue non imitator domini mei ieſu. tēperabo quoqꝫ a lacrimis ne nimis videar effeminatus. Tu quoqꝫ viam vniuerſe carnis nepos amantiſſime ingredi feſtinas quo viſurus es parentes tuos patriarchas ſanctos omnium ꝛ ſummam beatitudinem. Ad tanti igitur itineris ne deficias in via ſubſidium grande viaticū eſt neceſſarium. hec ille. Ex quibus patet: ꝙ luctus pius et ordinatus pro morte amici non prohibetur: ſed ſolum luctus inordinatus et inconſolabilis qui ſimpliciter malus eſt ꝛ inutilis: qꝛ mortuo non ꝓdeſt et lugenti multum nocet. Et ideo vt dicit beatꝰ Auguſtinus vbi prius. Fuerunt quidam philoſophi qui in ortu puerorum lugebant ꝛ in eorūdem morte gaudebant. In hoc ſignificantes ꝙ homo ad laborem naſcitur: ꝛ ad quietem moritur. Sanctus etiam dauid de ortu filii ſui quem de berſabea ſuſceperat intantū eſt contriſtatus ꝙ dum puer adhuc viueret: lugens ꝛ incenatus maneret: mortuo autē paruulo et gauderet ꝛ cenaret. O mors deſiderabilis/o mors omniū malorum preſentium finis: o mors laboris clauſula et quietis principium quis excogitare queat tuarū beatitudinum vtilitates. Nam male mori bonorum criſtianorum non eſt: bene autem mori cum criſto eſt viuere: ꝛ quis ipſius beneficia ſufficiēter experiatur que hominem criſto conglutinant: quoniam vt dictū eſt finis malorum eſt nutrix et initium ſecure felicitatis eterne. hec Auguſtinus. Et ideo viam vniuerſe carnis feſtinantibus ingredi hec eſſent a ſacerdotibꝰ declaranda. Unde Eccleſiaſtici triceſimooctauo. In requie mortui requieſcere fac memoriam eius ꝛ cōſolare illum in exitu ſpiritus ſui. ¶ De quarto eniꝫ luctu malo ſcilicet de luctu dānatorū ꝑ pena eterne dānationis loquitur chriſtus Math. 13. dicens. In cōſummatione ſeculi exibunt angeli et ſeparabunt malos de medio iuſtorum et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus/et ſtridor dentium. Super quo Guillermus pariſieñ. in de virtutibus parte quarta capitulo. 5. Ibi inquit plorabunt damnati quando lacrime erunt inutiles. et ſi non plorarent damnati niſi lacrimam vnam corporalem ſingulis diebus quibus erunt in inferno. tamen plus plorarent q̄ꝫ ſi tota aqua in mari: quia oēs gutte maris ſolum ſunt finite. ꝛ poteſt deꝰ veraciter dicere tot ſunt ꝛ nō plures: i dānati vero ſine fine erunt in inferno. hec ille. Et ideo q̄ voluerit hunc luctum peſſimum euitare ſtudeat luctu ꝛ lacrimis ſtudioſe ꝛ fructuoſe compunctionis impreſenti a peccatis ſe feſtinanter mundare: et ſicut puer cadens in volutabro non ceſſat lacrimari quouſqꝫ veniat ad matrem vel nutricem et mundatus fuerit. ſic certe qui ceciderit in volutabro peccati currere debꝫ cum lacrimis ad matrem eccleſiam vt per veram penitentiam a ſua immundicia ſpirituali mundetur. Uñ figuram huius habemus Johannis. 5. vbi legitur ꝙ circa quandam piſcinam ad cuius ingreſſum erant

quinqꝫ porticus in quibus iacebant multi infirmi ex=
pectantes aduentum angeli domini qui moueret a=
quam: et qua mota ſtatim ſanabatur vnus. ſcilicet pri
mus intrans aquam poſt aque motionem. ¶ Spiri=
tualiter per hanc piſcinam poteſt intelligi ꝑfecta pe=
nitentia in qua deberet quilibet peccator ſe lauare a
turpitudine viciorū. Quinqꝫ porticus huius piſcine
ſunt quinqꝫ q̄ mouere deberent hoīeꝫ piſcinā penitentie
feſtinãter intrare. primū eſt periculū qd̄ cōſiſtit ī dila
tione penitētie. ſcd̓ꝫ eſt ꝑuitas diuine mīe. tertiū eſt
terribilitas diei iudicij. quartū eſt horribilitas pena=
rū inferni. ⁊ quintū immenſitas gaudij eterni. De pri
mo enī dicitur Eccl'i. 5. Ne tardas conuerti ad dn̄m
⁊ ne differas de die in diē. ſubito eī veniet ira eius ⁊ in
tp̄e vīdicte diſperdet te. De ſcd̓o dr̄ Luce. 15. gaudiū
ſupple maius erit in celo ſuper vno peccatore penitē=
tiam agente q̄ꝫ ſuper nonagintanouem iuſtis qui non
indigent penitentia. De tertio beatus Augu. O in=
quit q̄ꝫ anguſte erunt vndiqꝫ reproborū vie: ſuperius
erit iuſtus iudex iratus: inferius horrendum cahos
inferni patens a dextris accuſantia peccā: ⁊ a ſiniſtris
infinita demonia ad ſupplicium trahētia: intus cōſci
entia mordens: foras mundus ardēs: peccator ſic depꝛ
henſus quo effugiat latere erit impoſſibile apparere
intolerabile. Et ideo merito tunc ꝓut dicitur. Apoc.
9. Querent homines mortem et non inuenient: deſi=
derabunt mori ⁊ mors fugiet ab eis. De quarto dicit
Eccl'. 11. Si annis multis vixerit hō ⁊ in oībus his le
tus erit. meminiſſe tñ debet tenebroſi tēporis et dierꝫ
multorū. De quinto enim dicit. 1. ad Cor. 2. q̄ oculus
non vidit/ nec auris audiuit/ nec in cor hoīs aſcendit
que preparauit deus diligentibus ſe. Uel aliter: quinqꝫ
porticus piſcine predicte ſunt quinqꝫ que miſtice in=
telliguntur. Geneſis. 16. vbi legitur q̄ fugiente Agar
a facie ſaray inuenit eam angelus domini errantem ī
ſolitudine: dixitqꝫ ad illam agar ancilla ſaray. Unde
venis/ ⁊ quo vadis? reuertere ad dominam tuaꝫ et hu
B. milia te ſub manibus eius. ¶ In quibus verbis ange
lus iſte ſubtiliter tangit quinqꝫ: que vnumquemqꝫ ho
minem peccatorem mouere deberent ad humiliatio=
d. nem penitentie accelerare. ¶ Primum eſt inſtabilitas
huius terrene manſionis quod intelligitur in hoc ver
bo Agar. quod aduena interpretatur. ⁊ quid eſt homo
in vita iſta niſi aduena in terra aliena. iuxta illud pſ̄.
Aduena ego ſum apud te et peregrinus ſicut omnes
patres mei: ⁊ ſicut peregrinus ſecuram manſionem/
aut ſtabilem non habet in terra ſue peregrinationis:
ſic nec nos in preſenti vita. dicente apoſtolo. Non ha=
bemus hic manentem ciuitatem: ſed futuraꝫ inquiri=
mus. ad Heb. vltimo. Sumus igitur in p̄nti vita pe=
regrini: ſed quod grauius eſt ī certi ſumus q̄ꝫdiu du
rabit iſta peregrinatio: ⁊ ideo apſtolus volens nos ſe
curos et paratos eſſe: obſecro inquit vos tanq̄ꝫ adue
nas et peregrinos abſtinere vos a carnalibus deſide
riis que militant aduerſus animam. primi petri. 2.
2. ¶ Secundo tāgit vilē noſtre ſeruitutis cōditionē cū
ſubiungit ancilla. vñ ancilla ſeruitutē deſignat: ⁊ cer=
te in vita preſenti omnes in ſeruitute viuimus. Nā vt
dicit apoſtolus. 2. petri. 2. A quo quis ſuperatus eſt
eius ſeruus eſt: ſed in hac vita omnes ab inimicis no=
ſtris ſpiritualibus per peccatum ſuperamur. Unde
apoſtolus. 1. Johan. 1. Si dixerimus quoniam pecca=
ta non habemus noſmetipſos ſeducimus et veritas
in nobis non eſt. Et ſicut dicit chriſtus Johan. 8. Oīs
3. qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. ¶ Tertio tan=
git preſentis vite continuam tribulationem cum di=
cit ſaray. Unde ſaray anguſtia mea interpretatur. et
certe in hac vita continue ſumus in anguſtia. Unde
Auguſtinus in de ſpeculo humane miſerie. Tribula
tio inquit magna eſt ad quam naſcitur homo. prima
enim vox eius iudicat infirmitatem. Naſcitur in=
fans et ſtatim plorat. Nondum loquitur: et tamen
ſue calamitatis propheta exiſtit. ſue enim lacrime te
ſtes ſunt future miſerie: ſcilicet in labore/ timore/ et
dolore ſe futurū. mox incipit eſurire/ ⁊ ſitire. hic for=
te cecus/ vel mutus/ leproſus/ vel paraliticꝰ/ vel alio
morbo grauatus infirmus efficitur. Et licet iuſte vi=
xerit et ſanus fuerit certe tamen in mediis poſitus:
tentationibus ſeculi ſemper cum labore timebit. ſunt
enim homini duo tortores vite non ſimul torquentes
ſed cruciatu alternantes. horum nomina ſunt dolor/
et timor. Nam quando tibi bene eſt: times. Quando
vero male eſt: doles. ecce que pateris homo in miſe=
ria iſta. hec ille. ¶ Quarto tangit ingreſſum in hunc 4.
mundū lamentabilem. cum dicit. Unde venis? ac ſi di=
ceret conſidera ingreſſum huius vite et videbis: quia
pauper es ⁊ vilis/ et plenus dolore. Unde Job primo.
Nudus egreſſus ſum de vtero matris mee/ et nudus
reuertar illuc. Item apoca. 3. Dicis quia diues ſum ⁊
locupletatus et nullius egeo. et neſcis: quia tu es miſer
et miſerabilis et cecus ⁊ nudus/ ⁊ pauper. ¶ Quin= 5.
to tangit hominis egreſſum terribilem cum ſubdit
quo vadis: quaſi diceret: conſidera q̄ directe tendis
ad mortem. Unde Augu. tempus inquit preſentis vi
te nichil aliud eſt q̄ꝫ curſus ad mortem. In quo enim
curſu nemo paululum ſtare vel tarde tranſire permit
titur. Nam velis/ nolis: quotidie pergis illuc ple=
nam dietam/ et terribilis eſt impiis locus iſte. Unde
Eccl'. 41. O mors q̄ꝫ amara eſt memoria tua homini
iniuſto. ¶ De iſto noſtro egreſſu terribili vide ſupra
capitulo. 48. huius quarte partis: vbi agitur de cau=
ſis humilitatis que in nobiſmetipſis reperiuntur. His
enim conſideratis attende quid ſubditur. Reuertere
inquit angelus ad dominam tuam: id eſt ad rectam
rationem a cuius diſcretione ſiue diſcreto mandato
inobedienter receſſiſti per peccatum. Et humiliare
ſub manibus eius: id eſt ſub manibus diſcrete opera
tionis ⁊ iudicij rationis humiliter ingredere per pre
dictas quinqꝫ porticus piſcinam fructuoſam penitē=
tie. Aqua enim huius piſcine eſt aqua vere contri=
tionis. Quam aquam mouet angelus domini quan=
do peccator per inſpirationem ſpiritusſancti moue=
tur ad perfectam pro peccatis contritionem/ veram
confeſſionem/ et debitam ſatiſfactionem. In hac eniꝫ
aqua deberet peccator ſe perfecte lauare et indubita
biliter ſanaretur ab omni grauamine ſpirituali. In
cuius rei figura legitur. quarti Regum. 5. q̄ naaman
leproſus ſecundum conſilium heliſei lauit ſe ſepties
in flumine iordanis et mundatus eſt a lepra ſua.
¶ Spiritualiter naaman interpretatur commotio: et
ſignat peccatorem lepra peccati percuſſum qui ta=
men commouetur per helizeum: id eſt per ſpiritum ſan
ctum ad ſe mundandum a lepra peccati q̄ ſi voluerit
facere debet ſe ſepties lauare ī iordane: id eſt in aqua
penitentiali a ſeptem peccatis mortalibus. et ſic mun
dabitur. Unde Ezechielis. triceſimoſexto. Effun=
dam ſuper vos aquam mundam et mundabimini ab
omnibus inquinamentis veſtris. In confirmationem
huius legitur Luce ſeptimo. de maria magdalena
que intantum ſe peccando fedauit: quod nomen ſuuꝫ
proprium perdidit et mulier peccatrix vocabatur.
Poſtea tamen cooperante in ea gratia ſpiritusſan=

eui perfecte penituit ꝛ ad fontem mie vt lauaretur cu
currit: et tantus fuit eius dolor ꝛ pudor in animo ꝓ
peccatis ꝙ de pudore exteriore coram populo nõ cu-
rauit: ſʒ venit ꝛ ſtetit retro iuxta pedes ieſu quaſi in
dignã reputans ſe ante faciem eius apparere. ꝛ lacri
mis ſuis rigauit pedes ieſu: ꝛ capillis ſuis extersit: ꝛ
oſculabaſ pedes ieſu: et vnguento vngebat. Et ideo
deus qui non vult mortẽ pctõris: ſed magis vt cõuer
tatur et viuat. Ezechie. 18. ibi omnia peccata ſua di-
miſit. et ſicut patet Luce. 7. eiecit de illa ſeptem de-
monia: per que ſignificantur ſeptem peccata morta-
lia/ de quibus illam perfecte mundauit. ¶ Predicta
C enim aqua lacrimarum bene figurari poteſt per ma-
re rubꝛuʒ: quia ſicut in mari rubro pharao cum toto
exercitu eius ſummerſus eſt. vt patʒ Exodi. 14. Sic
ille crudeliſſimus pharao infernalis diabolus ſpiri-
tualiter ſummergitur in amara aqua lacrimarum cũ
toto exercitu ſuo viciorũ. Unde pŝ. Contribulaſti ca
pita draconũ in aquis. Spiritualiter dracones/ demo
nes dicuntur. quorum capita ſunt capitalia vicia que
in aqua lacrimarum totaliter contribulantur. Hanc
igitur aquam fugit diabolus ſicut canis aquã calidã
de coquina. Iſta enim aqua animaʒ humanam eleuat
ad celeſtia contemplanda. In cuius rei figura legitur
Geneſis. 7. ꝙ multiplicate ſunt aque et eleuauerunt
archã in ſublime a terra. Spiritualiter aque diluuij
multiplicãtur cum anime dolor multiplicatur. Et ſic
eleuant archam mentis in ſublime contemplationis:
quia ſicut dicit beatus Gregori⁹. cum anima in fletu
afficitur/ gaudet ſe taliter affici: qꝛ afflictiõe ſua ſe ad
alta cõſpicit eleuari et conſolationem a deo recipere
Unde pŝ. Secũdum multitudinem dolorũ conſolatio-
nes tue letificauerunt animam meam. Unde ſicut diui-
tibus qui habent conſolationem ſuam in mũdo cõmi-
natur ve dãnationis a xpo dicente in euangelio Lu.
6. Ue diuitibus qui habetis conſolationem veſtrã in
terra: id eſt hic extra locum debitũ: qꝛ in hac valle la
crimaꝝ: ita ipſe ſuis electis hic lugentibus qui paſ-
ſionum ſuarum extiterunt ſocij conſolationẽ pollice-
tur. vnde Iſa. vltimo. Quomodo ſicut blãdiatur ma
ter ita conſolabor vos. ¶ Pro quo attendendum ꝙ
materna conſolatio erga ſuum paruuluʒ flentem pue
rum duobus modis fieri conſueuit. Primo vt ſi que-
rat mater a paruulo ꝓuocato quare fleat co ipſe am-
plius ꝓuocatur ad fletum: ſed nichilominus illa ma-
tris queſtio conſolatoria eſt eidem. Secundo modo
conſolatur mater puerum ipſum in ſinu ſuo collocã-
do: lacrimas abſtergendo: et puerum ſuum deoſculã
do. Eodem modo dñs in pñti: qꝛ cauſam fletus a vere
penitẽte requirit: qñ ipſum peccata ſua propria in hoc
exilij incolatu et cetera que fletũ educere poſſunt fa
cit perfecte cognoſcere. vnde ꝛ tali modo a flẽte mag
dalena cauſam ſui fletus queſiuit dicens. Mulier qd
ploras. Iohan. 20. vt ipſa ex queſtione conſiderans
ſua peccata. ꝛc. que fletus cauſa ſunt inducti⁹ am-
plius erumpent in fructuoſum lamentum. Si chriſt⁹
in pñti ſuos lugentes conſolatur electos ſecundum
ꝙ de ſeipſo loquens Aug. dicebat fluebant inquit la-
crime ꝛ bene erat michi cum eis. Fluebant igitur la-
crime ad interrogationem illius matris teneriſſime di
ligentis que in lecto crucis te ſpecialiter peperit. cu
ius interrogatio eſt peccati ꝛ exilij tui cognitio. Un-
de bene ſit tibi cum eiſdem ꝛ vere bene. Nam ſicut di
cit beatus Grego. aīa luctu ſuo paſcitur ꝛ eo ampli⁹
ſue refectionis pabulum recipit quo abũdãtius ema
nat ꝑ lacrimas vis doloris. vñ luctu ſuo paſcebatur

ꝓpheta qui dicebat. Fuerunt michi lacrime mee pa-
nes die ac nocte. Uere o penitens bene tibi cum lacri
mis: ſicut infirmo bene eſt cum ſudore ſalubri. Nam
ſicut ſudor creticus ſiue terminatus ſignum eſt infir-
mo ſue ſanitatis. Sic vt dicit beatus Grego. argumẽ
tum eſt ſalutis vis doloris. Naʒ vt dicit beat⁹ Aug.
libro. 3. de ciuitate: qũto ẽ quiſqʒ ſanctior et deſiderijs
ſanctis plenior: tãto ſit ei⁹ flet⁹ in orãdo vberior. hic
eſt ſudor in quo pane tuo te veſci oportet. ſententia di-
ctante diuina Geñ. 3. In ſudore vultus tui veſceris
pane tuo: ſudor eñi vultus interioris dolor eſt cordis
ī hoc ſudore oportet te veſci pane tuo: vcʒ pane illo q
de celo deſcendit: ꝛ q tibi miniſtratur ſub ſanctiſſimo
ſacramento altaris: tunc igr̃ in ſudore vultus tui pa-
nem tuuʒ comedis qñ corde cõpuncto altaris ſacra-
mentũ humiliter recipis. vt poſſis vere dicere cũ btõ
Iob. 3. Anteqʒ comedo ſuſpiro: qꝛ qui ꝑ lauiẽta peni-
tẽtie ſe nõ humiliat ſalubriter cibũ ſacramentalem nõ
guſtat. ꝛ hoc ptinet ad cõſolationẽ quẽ inducũt lacri-
me in pñti. Sed cũ dñs ſuos electos ī ſinu qetis eter
ne colliget: ꝛ qñ omnẽ lacrimam ab oculis eoꝝ abſter
get. qñ ſine medio veritatẽ ſuam intellectui: ꝛ bonita
tem affectui perfecte oſculo inſeparabili imprimet.
tunc penitus ſilebũt a fletu: qꝛ non erit amplius neqʒ
luctus neqʒ clamor: ſed nec vll⁹ dolor Apoca. 21. ſed
tunc deus letificabit eos in gaudio cum vultu ſuo qñ
regẽ in ſuo decore videbunt: ſicut dr̃ Iſa. 33. et tũc eiſ
eos ꝓprio miniſterio honorabit qñ tranſiens miniſtra
bit eis Luce. 12. Et hec miniſtratio nichil aliud eſt niſ
ſi diuine faciei in qua ſumme ſunt delicie oſtẽſio. Ad
hanc enim duplicẽ conſolationem lugentibus cõferẽ
dam xpo ſe miſſũ teſtatur dicens per ꝓphetã Iſa. 61.
Ad euangeliʒanduʒ pauperibus me miſit vt conſola
rer omnes lugentes ꝛ ponerem conſolationẽ lugenti
bus ſyon: qđ enĩ dicit primo vt conſolarer lugentes
refertur ad primũ conſolationis modũ quẽ facit dñs
in preſenti: ꝛ qđ ſubiungit vt ponerem conſolationem
lugentibus ſyon refertur ad ſcđm conſolationis mo-
dũ qui erit in futuro: et hoc ſufficienter innuitur per
nomen poſitionis: cũ dicit: ponerẽ. poſitio enĩʒ ei⁹ ſta
bilitatem future cõſolationis deſignat. Et nota ꝙ nõ
quibuſcunqʒ lugentib⁹: ſʒ lugentib⁹ ſyon conſolatio
ꝓmittitur: ad innuendũ q exccluſo ꝑdicto quadrupli-
ci luctu malo ſolum prenominato triplici luctu bono
conſolatio debeatur. vnde ꝑ ſyon q ſpecula ſiue ſpecu
latio interpretatur tam eccleſia militans qʒ etiam ec-
cleſia triũphans deſignatur Lugentes igr̃ ſyon: id
eſt eccleſie militãtis ſunt q peccata ſua ꝓpria ac etiaʒ
peccata ꝛ afflictionẽ proximoꝝ qui ſunt filij militãtis
eccleſie deplorant. lugẽtes etiam ſyon: id eſt eccleſie
triumphantis ſunt qui ſumma deuotione dilationeʒ
habitationis celeſtis. ꝛ abſentiam ſponſi quo ad ſen-
ſualem dulcedinẽ deplorant: ſed nõ ſunt lugẽtes ſyõ:
ſed potius babilonis: id eſt cõfuſionis: qui predicto
quadruplici luctu malo lugent. cuiuſmodi ſunt ypo-
crite qui luctum foris oſtẽdũt quẽ intus in corde non
habent. ac etiam qui inutiliter penam deplorant quaʒ
pro pctis patientur eternam. Hic etiam lugẽtes babi
lonis ſunt q potius deflent damna rerum tpalium et
mortem corruptibiliuʒ corpoꝝ: qʒ mortẽ īmortalium
animaꝝ. Unde aug⁹. ꝑlangis inqt mortuũ: magis plan-
ge viuum. aut non ſunt in te viſcera miſerationis vt
plangas corpus a quo receſſit aīa ꝛ non plãgas aīam
a qua receſſit de⁹. Caue igitur ne lacrime tue ad ter-
ram defluant pro damno tpalium deflendo: qꝛ lacri-
me hmõi puluerem vanitatis contrahunt: ꝛ ideo tam

luoſe efficiuntur:ac etiã a tam imo loco originẽ tra-
D. hunt ꝙ non poſſunt in altum aſcendere. Pro quo no-
tandum ꝙ natura aque eſt aſcendere vſqꝫ ad ſue ori-
ginis altitudinẽ preciſe ⁊ non altius ſi artificioſo cõ-
ductu ducatur: ſic ſpiritualiter aqua lacrimarꝫ p ter
renis non aſcendit: quia de imo oritur: ſed lacrime q̃
de celo trahunt originẽ vſqꝫ ad celum aſcendunt. Un
Eccleſia.35. Nonne lacrime vidue ad maxillam deſcẽ
dunt ⁊ exclamatio earum vſqꝫ ad deducendum eas a
maxilla aſcendunt vſqꝫ ad celum. a celo igitur ⁊ non
a terra lacrime tue trahant originẽ. ⁊ ſic iterum ad ce
lum aſcendunt ⁊ tanq̃ procuratrices cauſam tuam co-
ram iudice illo expediãt: qui nichil conſueuit fructuo
ſis lacrimis denegare: preſertim cum ipſemet dicat
in euangelio. Beati qui lugent: quoniam ipſi conſola
buntur. Unde lacrime fructuoſe tã dulces tã placabi
les ſunt deo ꝙ ſi forte contra te aliqua fuerit lata ſen
tentia: ipſa lacrima facit eam tanq̃ irritam reuocari.
ſicut patꝫ.4. Reg.20. et Iſa.38. de rege ezechia cui cũ
ab Iſaya tanq̃ a iudice delegato iuſſi a latere principis
deſcẽdẽte diceret. Morieris tu ⁊ nõ viues: eius lacri
ma ſtatim aſcẽdẽs ad regẽ celeſtẽ fecit ei⁹ ſentẽtiam
reuocari: ita vt diceret ſibi dñs: vidi lacrimã tuã ⁊ ec
ce adiiciã ſup dies tuos quindecim annos. Ex quib⁹
patꝫ qualiter ipſemet deus cõſolat ſuos electos in hac
vita fructuoſe lugentes ⁊ tribulationem patienter ſu
ſtinentes: et ẽt in futuro cõſolabitur eos cõſolatione
eterna. Et cũ vt dicit gre. Ois xp̃i actio nr̃a ẽ iſtructio.
patet ꝙ in iſto dedit nobis exemplũ conſilii ingrum
ſufficimus lugentibus ⁊ etiam deſolatis conſolatio-
nẽꝫ pbere. Unde apoſtol⁹.2. ad Cor.1. Benedict⁹ in-
quit de⁹ ⁊ pr̃ domini noſtri ieſu xp̃i pater miãꝝ ⁊ de⁹
totius conſolationis qui conſolatur nos in omni tri-
bulatione noſtra vt poſſum⁹ ⁊ ipſi cõſolari eos qui in
omni preſſura ſunt per exhortationẽ qua exhortamur
⁊ ipſi a domino. Quod conſiderans beatus Ieronỹ. in
ep̃la ad nepocianum ſic ſcribit. Omnium inqͭt xp̃iano
rum domos quaſi proprias amare debemus et conſo
latores noſtros in merorib⁹ ſuis poti⁹ q̃ conuiuas
in proſperis nouerint ſlere cum flẽtibus. hec ille. Se
cundum hanc doctrinam iſtud ſeptimum opus mie p
fectiſſime adimpleuit ille vir ſanctus thobi. de quo le
gitur Thob.1. ꝙ cum eſſet in captiuitate cũ vniuerſo
genere tribus ſue ſub ſennacherib rege aſſiriorũ quo
tidie pergebat per omnem cognationem ſuam: ⁊ con
ſolabatur eos. diuidebatqꝫ vnicuiqꝫ prout poterat de
facultatibus ſuis.

¶ Capitulũ.54. oſtẽdit qualiter ſex de ope
ribus miſericordie corporalis fundãtur in
euangelio.

De tertio fonte ſupradicto
ſcꝫ de fonte operis manant ſeptem
riuuli. ſcilicet ſeptem opera miſeri
cordie corporalis de quibus in illo
ſtrictiſſimo examine in die vltimo
ante tribunal ieſu xp̃i oportet nos
omnino reddere ratione: ⁊ pro quo
rũ ſufficiẽti cõpletione iuſti diuinam accipient bene-
dictionem. ⁊ p remuneratione gaudiũ ſempiternum:
ſed reprobi pro eorum negligenti omiſſione diuinam
accipient maledictionẽ: ⁊ ad ſupplicium p̃ſcietur eter
num. vt patet Mathei.25. vbi ſic ſcribitur. Cum autẽ
venerit filius hois in maieſtate ſua ⁊ oẽs angeli cum
eo: tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue ⁊ congre
gabuntur ante eum oẽs gentes: ⁊ ſeparabit eos abin
uicem ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis: ⁊ ſtatuet
oues quidem a dextris ſuis: hedos autẽ a ſiniſtris.
tunc ipſe rex dicet his qui a dextris erũt. Uenite be-
dicti patris mei: poſſidete paratum vobis regnum a
conſtitutione mundi. Eſuriui et dediſtis michi man-
ducare: ecce primũ opus miſericordie corporalis: ſiti
ui ⁊ dediſtis michi bibere: ecce ſecundum op⁹ mie cor
poralis: hoſpes eram et collegiſtis me: ecce tertium
opus mie: nud⁹ eram ⁊ cooperuiſtis me: ecce quartũ
opus miſericordie corporalis: infirmus eram ⁊ viſita
ſtis me: ecce quintum op⁹ miſericordie corporalis. in
carcere eram ⁊ veniſtis ad me. ecce ſextuꝫ opus miſe
ricordie corporalis: tunc reſpondebunt ei iuſti dicen
tes dño. Qñ vidimus te eſurientem ⁊ pauim⁹ te: ſitiẽ
tẽ ⁊ dedim⁹ tibi potũ: qñ autẽ vidimus te hoſpitem ⁊
collegimus te/aut etiã nudũ ⁊ operuim⁹ te/aut qñ vi
dim⁹ te infirmũ/aut etiam in carcere ⁊ venimus ad te
Et rñdens rex ipe dicet illis. Amen dico vobis: q̃diu
vni ex fratribus meis minimis feciſtis michi feciſtis
Tũc dicet rex his qui a ſiniſtris erũt. Diſcedite a me
maledicti: ite in ignẽ eternũ q̃ pat⁹ eſt diabolo ⁊ ange
lis eius. Eſuriui ⁊ nõ dediſtis michi mãducare: ſitiui
⁊ non dediſtis michi bibere. hoſpes erã ⁊ non collegi
ſtis me nudus eram ⁊ etiam non operuiſtis me: infir-
mus eram ⁊ non viſitaſtis me: ⁊ in carcere erã ⁊ etiaꝫ
non veniſtis ad me. Tunc vero rñdebunt ei ⁊ ipi dicẽ-
tes. Dñe qñ te vidim⁹ eſuriẽtẽ/ aut ẽt ſitiẽtẽ/ aut hoſpi
tẽ/aut nudũ/aut infirmũ/aut i carcere ⁊ nõ miniſtraui
mus tibi. Tunc rñdebit illis dicẽs. Amẽ dico vobis:
q̃diu nõ feciſtis vni de minoribus his. ſ. paupib⁹ meis
mẽbris nec michi feciſtis. Ecce tant⁹ eſt amor dei oĩ
potentis ad paupes fideles ꝙ ſibi reputat fieri quic-
quid eis agatur ſiue bonũ ſiue malum: ⁊ ibunt hi. ſ. re-
probi in ſuppliciũ eternũ: iuſti aũt in vitam eternam.

¶ Capitulũ.55. de primo opere mie coporalis quod eſt cibare eſurientes.

PRimum op⁹ miſericordie
corpalis eſt dare eſurientib⁹ ⁊ indi
gẽtib⁹ mãducare. vñ Deut.15. Pre
cipio tibi vt apias man⁹ tuas fratri
tuo egeno ⁊ pauperi. Itẽ Luc.3. dr̃
Qui habet eſcas det nõ habẽti. Itẽ
Thobie.4. dr̃. Panẽ tuũ cũ eſurien
tibus ⁊ egenis comede. ⁊c.

¶ Capitulum.56. de ſecundo opere miſericordie corporalis quod eſt ſitientes potare.

SEcundum opus miſericor
die corpalis ẽ ſitiẽtes potare: õ quo
dicit xp̃s Math.10. Quicũqꝫ potuꝫ
dederit vni ex minimis meis iſtis
calicẽ aque frigide tm̃ in noie diſci-
puli. amẽ dico vobis nõ perdet mer
cedem ſuam. ¶ Ad iſta enim opera A.
miſericordie corporalis adimplenda triplici medio
incitamur. Primo ſcripturarũ admonitione. Secũdo
ſanctorum patrum exemplatione. et tertio mercedis
maxime promiſſione. ¶ Primo icitamur ea adimple 1.
re ſcripturarum admonitione. Unde ad Roma.12. Si
eſurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illũ: ſi ſitit potũ da illi. hoc
autẽ faciẽs carbones ignis congeres ſup caput ei⁹. i.
exemplo caritatis maliciam ſuam deprimentis oſtẽ-
des. ¶ Quod conſiderans quidam deuotus heremi
ta: de quo legitur in vitis patrũ ꝙ cũ frequẽter pcipe
ret latrones eius panes quibus aleref auferre pcepit

duob⁹ diaconib⁹ vt cuſtodirēt oſtiū cellule ſue quos
deus ops pcepto ſerui ſui fecit obedire. ⁊ cum predi=
cti latrones mō conſueto ad oſtiū cellule ſue venerūt
⁊ viderūt diaconos: ⁊ pre timore corruerunt in terrā:
quos cum inueniret heremita ſemimortuos pre timo
re iacētes duxit eos in cellulā ſuam: ⁊ parauit eis mē
ſam ⁊ confortauit eos. q̄ videntes eius bnignitatem
in corde compuncti ſunt: ⁊ de ſua nequitia erubeſcen
tes: penitentiam egerunt. ⁊ ab eorū peruerſitate atq̄
neq̄tia cōuerſi viri pfectiſſimi ſunt effecti. Itē ad pre
dicta opera mīe adimplenda incitat nos ſcripture
Iſaye. 58. Dicens. Frange eſurienti panez tuum. vbi
per panē intelligitur oē illud qđ eſt neceſſariū ad con=
ſeruationez vite corporalis: iuxta illud Eccleſia. 34.
Panis egentium vita pauperis eſt: qui defraudat eū
homo ſanguinis eſt: q̄ vero aufert in ſudorē panē qua
ſi qui occidit proximum: ſed certe pauperes defraudāt
oēs diuites huius mundi qui pauperib⁹ indigentib⁹
elemoſinam negant quā eis tanq̄ debitū ſoluere obli
gant. Vñ etiam guil. par. in de vicijs parte. 2. ſub au=
ctoritate beati Bernardi. Noli inquit putare gratui
tum quod pauperi impendis. velis nolis debitor es.
In cuius confirmationem dr̄ Eccl. 4. Declina pau=
peri ſine triſticia aurem tuā. ⁊ redde debitū tuū. Nam
vt dicit beatus ambro. ⁊ ponitur in ca. diſt. 47. Sicut
hi. Non eſt inquit min⁹ criminis ab habētib⁹ tollere:
q̄ cū poſſes ⁊ abundes indigentibus denegare. hec il
le. Unde idē dicit. Deus q̄ precipit aliena nō rape: pre
cipit diuitibus indigentibus pauperib⁹ dare. di. Pre
cipio tibi vt aperias man⁹ tuas fratri tuo egēor pau
peri. Et ideo ſcđm conſilium ſpūſſancti. Non dimit=
tas eū vacuū. Et vt dicitur Tho. 4. Noli auertere fa
ciē tuam ab vllo paupe. ita enim fiet vt nec a te auer=
tatur facies dñi. Nam ſicut dicit puer. 21. Qui obtu=
rat aurē ſuam ad clamorē pauperū: clamabit ipſe ⁊ nō
exaudiet. Exemplū hui⁹ habemus Luc. 16. de diuite
epulone. ⁊c. ſicut ſupra capitulo. 22. huius ſer. in prin.
⁊ ſq̄ ibi. Dum tempus habemus operemur bonum.
2. ¶ Secūdo ad predicta duo opera mīe corporalis ad=
B. implenda incitamur ſanctorum patrum exemplatio=
ne. Et primo exēplo patris dñi noſtri ieſu xp̄i: cuius
oīs actio noſtra eſt inſtructio. De quo etiaz Mathei.
15. vbi legit: q̄ cū turba multa erat cum illo nec habe=
rent quod manducarent ⁊ cōuocatis diſcipulis ſuis ait
illis. Miſereor ſup turbam: q̄ ecce iam triduo ſuſti=
nent me: nec habēt qđ manducēt. ⁊ ſi dimiſero eos ie=
iunos in domum ſuam deficient in via. quidā enim ex
eis de longe venerunt. Et rñderunt ei diſcipuli eius.
Unde iſtos poterit quis ſaturare panib⁹ in ſolitudīe.
⁊ interrogabat eos ieſus: quot panes habetis: qui di
xerunt. ſeptem domine: ⁊ pcepit turbe diſcumbere ſu
per terram. ⁊ accipiens ſeptem panes gratias agens
fregit ⁊ dedit diſcipulis ſuis vt apponerent: ⁊ appo=
ſuerunt turbe. ⁊ habebant piſciculos paucos ⁊ ipſos
benedixit. ⁊ iuſſit apponi. ⁊ manducauerunt et ſatura
ti ſunt: ⁊ ſuſtulerūt de fragmētis quod ſupererat ſe=
ptem ſportas. Erant autem qui manducauerūt quaſi
quattuormilia. Itē Ioh. 6. legitur q̄ de quinq̄ pani=
bus ⁊ duobus piſcib⁹ ſua grā multiplicatis ſaciauit
quinq̄ milia hominū: ⁊ de fragmentis relictis imple=
uerūt diſcipuli eius duodeci cophinos. vbi notabilr̄
cōſiderādū eſt q̄ paucos panes ⁊ piſciculos paucos
quos diſcipuli xp̄i ad pceptū magri ſui paupib⁹ mi=
niſtrauerunt: de⁹ ſua gratia intātū multiplicauit q̄ pau
peribus famelicis ſaturatis: ipi longe plura recepe=
runt q̄ pauperibus miniſtrauerunt. Nam vbi dede=
runt ſeptem paruos panes et paucos piſciculos: re=
ceperunt ſeptē magnas ſportas panibus et piſcibus
repletas: ⁊ vbi dederunt quinq̄ panes ⁊ duos piſci=
culos receperunt duodeci cophinos vſq̄ ad ſummuz
repletos. Et ideo merito dr̄ Eccli. 35. De altiſſimo ſe
cundum donatum eius: qm̄ retribuēs eſt ⁊ ſepties tā
tum reddet tibi. Item ad pdicta opera mīe adimplē=
da incitamur exemplo ſancti thobie. de quo legitur
Thobie. 1. q̄ de facultatib⁹ ſuis eſurientes alebat. Itē
etiam de ſancto iob dicente ſeipo Iob. 31. Si comedi
bucellaz ſolus ⁊ non comedit ex ea pupill⁹ humerus
meus a iunctura ſua cadat ⁊ brachium meum cū oſſi=
bus meis confringatur. Item legitur etiā. 4. Re. 6.
q̄ cū rex iſrael vidit nūcios miſſos a rege ſyrie ad ca=
piendū helizeū: ait rex ad helizeū. nunqđ percutiā eū
pater mi: ⁊ ait helizeus. non percuties eos: ſed pone
panem ⁊ aquam coram eis vt comedant/ et bibant/ et
vadant ad dominū ſuum. Item Iudicū. 6. legit q̄ ge=
deo cōpatiens ſocijs ſuis in itinere fatigatis petiuit
panes pro eis. Item legitur q̄ cū Ieſabel crudeliter
perſecutus eſt ⁊ occidit pphetas dñi abdias diſpen=
ſator dom⁹ regis achab: abſcondit cētū ex eis in ſpe=
luncis ⁊ pauit eos diebus multis. vt patet. 3. Re. 18.
¶ Tertio ad predicta duo opera mīe adimplenda in 3.
citamur mercedis pmiſſione. Unde Math. 10. dicit.
Quicunq̄ potū dederit vni ex minimis meis iſtis ca
licem aque frigide tātū in nomine diſcipuli mei: amē
dico vobis non perdet mercedem ſuam. Pro quo no=
tandum eſt q̄ elemoſina corporalis q̄ cōſiſtit in ſeptē
operibus mīe corporalis ſeptez bona confert homini
ſpecialiter pro mercede. Primo bona tēporalia multi
plicat. vnde puer. 11. Alij diuidūt ppria ⁊ ditiores fi=
unt. alij rapiunt non ſua ⁊ ſemp in egeſtate ſunt. Itē
Eccli. 35. Da altiſſimo ſcđm donatum eius qm̄ retri=
buens eſt: et ſepties tantum reddet tibi. Item puer.
28. Qui dat pauperi nō indigebit. qui deſpicit depre
cantem ſuſtinebit penuriam. Item ps. Iuuenis fui
etenim ſenui ⁊ non vidi iuſtū derelictū nec ſemē eius
querens panem. Scđo pctīs obſtat. Unde dr̄ Eccli.
3. Ignem ardentem extinguit aqua. ⁊ elemoſina reſi=
ſtit peccatis. Itez Thobie. 4. dr̄. Elemoſina ab omni
peccato ⁊ a morte liberat. ⁊ nō patietur animas ire in
tenebras. Tertio deum placat. Unde puer. 21. Mun⁹
abſconditum extinguit iram ⁊ donum in ſinu indigna
tionem maximam. Item Eccl. 29. Conclude elemoſi= 4.
nam in ſinu pauperis ⁊ hec p te orabit. ¶ Quarto a
deo impetrat qđ pie ⁊ iuſte poſtulatur. Unde Iſa. 58.
Frange eſurienti panē tuuz. ⁊c. tunc inuocabis ⁊ do=
minus exaudiet. clamabis ⁊ dicet. Ecce aſſum miſeri
cors deus tuus. ¶ Quinto ſpē ſiue fiduciam hoi pre= 5.
ſtat. Unde Thobie. 4. Fiducia magna eſt coram ſum
mo deo elemoſina oībus facientibus eaz. ¶ Sexto mi 6.
ſericordiā a deo impetrat. Vñ Math. 5. Beati miſeri
cordes qm̄ ipi miam conſequentur. Item puerb. 14.
Qui miſeret pauperi bñdict⁹ erit. ¶ Septimo vitā 7.
parat eternam. Unde Thob. 12. Elemoſina a morte
liberat: et ipſa eſt que purgat peccata et facit inueni=
re vitam eternam.

¶ Capitulū. 57. de tertio opere mi
ſericordie corporalis quod eſt hoſpi
talitas.

TErtium opus miſericordie=
corporalis eſt hoſpicio pauperes in=
digentes colligere. De quo Iſaye. 58. Egenos/ va

goſq3 induc in domū tuā. Pro cui⁹ declaratione tria
ſunt pricipaliter cōſiderāda. Primū ꝙ meritoriū eſt
z deo bñplacitū diuites ad hoſpiciuz pro amore ieſu
xpi pauperes indigentes recipere. Secundū eſt ꝙ dā=
nabile z deo diſplicens eſt diuites indigentibus pau=
peribus hoſpiciū negare. Et tertiuz qualiter paupe=
res ad hoſpicium a diuitibus ſunt recipiēdi. ¶ Quā
tum ad primuz. ſ. ꝙ meritoriū z deo oīpotēti bñplaci
tum eſt ad hoſpiciū paupes indigentes recipere. hoc
manifeſtū eſt ex ſcripture teſtimonijs z etiam ex ſan=
ctorum dictis et exemplis. Et primo ex illo Joſue. 2.
vbi legitur ꝙ raab meretrix hoſpicio recepit nūcios
a ioſue ſeruo dei miſſos z eos abſcōdit z ab inimicis
liberauit: z ideo poſtea vltione diuia ciuitate iericho
cum omnibus ſuis habitatorib⁹ deſtructa: ſola raab
cum parētibus fratribus et ſororibus z etiā cū omni=
bus que in domo eius erant fuit a morte ſaluata: di=
cente ioſue. Sola raab meretrix viuat cum oībus q̄
cū ea in domo ſua ſunt. Abſcondit enim nūcios quos
direximus: vt Joſue. 6. dicitur. Vñ z de iſto loquitur
etiā apoſtolus ad Heb. 11. dicēs. Fide raab meretrix
nō periit cū incredulis excipiens exploratores cū pa
ce. Item illa nobilis mulier ſunamitis filiuz non hñs
ad preces helizei quē hoſpicio ſuſcepit filium meruit
obtinere. z eūdem filium poſtea mortuū deus ops ad
pces eiuſdē helizei iterum ad vitam ſuſcitauit. vt ptz
4. Regum. 4. Item ſicut dicit venerabil' beda ſanct⁹
albanus cum adhuc paganus eſſet cum perfidorum
principū mandata aduerſum xpianos ſeuirēt clericuz
quendam perſecutores fugientē hoſpicio recepit quē
dum orationib⁹ continuis ac etiā vigilijs die noctuqꝫ
ſtudere conſpiceret ſubito diuina gratia recepta exē
plum fidei ac pietatis illius cepit emulari ac ſaluta=
ribus eius exhortationibus paulatim edoct⁹ relictis
ydolatrie tenebris chriſtian⁹ integro ex corde factus
eſt. hec venerabilis beda in de geſtis anglorū. li. 1. ca.
8. Item ad hoſpitalitatem z ad cetera mie opera mo
net nos dñs noſter ieſu xpus. Luce. 16. dicēs. Facite
vobis amicos de māmona iniqtatis: vt cum defeceri
tis recipiant vos in eterna tabernacula. Chriſt⁹ enim
dñs noſter diuitias vocat hic noie cuiuſdā demonis:
ſed nō ꝙ diuitie ipe in ſe male ſīt: ſꝫ p eo ꝙ auari p=
pter diuitias demoniaci efficiunt: ſicut patet de iuda
traditore q̄ ppter diuitias xpm dñm ſuum vendidit:
ideo chriſt⁹ vocauit ipſum diabolum dicēs. Ego vos
duodeci elegi z vnus veſtrum diabolus eſt. Joh. 6. z
ideo ſecundū conſilium pphete. Diuitie ſi affluant no
lite cor apponere: ſꝫ de illis date elemoſinam paupe=
ribus z recipite eos ad hoſpicia veſtra: z facite eos a=
micos veſtros vt cū defeceritis. ſ. a pñti vita: recipiāt
vos in eterna tabernacula. i. in regnum celorū. quod
iure hereditario pauperum eſt: dicente xpo. Math. 5.
Beati pauperes ſpiritu: qm̄ ipor eſt regnū celor. Vñ
ſi diuites illō habere volunt: oportet ꝙ a pauperib⁹
illud per elemoſinarum largitionē emant. Nam vt di
cit Atton ſuper euangelia ſermone. 45. Tanta eſt ei
pauperum chriſti dignitas ꝙ iudices z ianitores celi
efficiuntur: vt voluntatem ſuam voluntati dei confor
mantes quos voluerint recipiant: et quos noluerint
excludant. Libenter igitur recipere debent diuites
pauperes in domos ſuas quas illi habent in terra: et
ſic illos amicos ſuos facere: vt cum defecerit eorum
poteſtas temporalis quam habent hic in terra a pau=
peribus ieſu chriſti honorifice ſuſcipiantur in eterna
tabernacula: que ipſi pauperes habent in celo: qꝛ qua
litercumqꝫ plura caſtra: ciuitates: terras: vel tenemē
ta habuerit diues in vita ſua tamen poſt mortem ſuā
non erunt ſua: ſed in fine pro manſione ſua tantum ha
bebit vnam paruam cauernam que vix erit ſeptipeda
lis lōgitudis: qꝛ oēs ciuitates caſtella z etiā maneria
que dū vixit in terra ſua dicebantur: poſt mortem ve=
ro non ſua: ſed aliorum dicentur. Unde ſi queritur de
aliqua ciuitate caſtello vel manerio quod quondam
erat alicuius dñi: q̄ nunc eſt mortu⁹ cui⁹ eſt. ſtati dici=
tur ꝙ fuit talis dñi: ſed non dicitur ꝙ eſt eius: ſic nec
de aliqua re temporali quam quondā occupauit: ſed
ſi queratur de tumulo in quo tunc ſtricte iacet cuius
eſt. dr̄: talis hois: vel mulieris: an ſignuz huius ꝙ ni=
hil ſibi remanet de oībus bonis tēporalibus excepto
ſepulcro in quo iacet. Quod conſiderans ſanct⁹ iob.
Spiritus inquit me⁹ attenuabitur dies mei breuia=
buntur: z ſolum michi ſupereſt ſepulcrum. Job. 17.
Unde quidam rex iuuenis diues z potēs de quo legi
tur in libello de dono timoris: q̄ cū eſſet in extremis
reſpiciēs z cōſiderās pſperitatem quā prius habuit
in mundo huiuſmodi dixit. O dñe de⁹ ꝙ cōtēnēd⁹ eſt
mundus iſte: heu me miſeruz: ecce ego qui tot habui
palatia neſcio quomodo hac nocte debeo hoſpitari
nec q̄ſqꝫ me hoſpicio recipiet. Et iō vos mundi diui
tes ſecundum conſilium dñi noſtri ieſu chriſti vt pri⁹
dictum eſt. Facite vobis amicos de mammona iniqui
tatis vt cū defeceritis recipiant vos in eterna taber=
nacula. Item ad hoſpitalitatis beneficiū pauperibus
exhibendum hortatur nos apl's ad heb. 13. dicēs. Ho
ſpitalitatē nolite obliuiſci: per hanc enim quidam pla
cuerunt angelis hoſpicio receptis. vt patet Gene=
ſis. 18. de abraham qui putans homines peregrinos
angelos dei electos ſuſcepit z eis diligenter neceſſa=
ria pparauit. Item idem patz de loth qui etiam ange
los putans eſſe homines obnixe eos ad hoſpiciū inui
tauit: z eis diligenter miniſtrauit. z ꝙtū potuit ab im
piſſimis ſodomitis eoſdē defendit. z iō per illos an=
gelos a ſubuerſione ſodomor meruit liberari. vt ptz
Ge. 19. Itē multi hoſpitalitatis officiū exercētes dñ
putauerūt hoīes ſuſcipe: deū in ppria pſona ſuſcepe
runt. Unde legit' Luce vlti. de duobus diſcipulis ie=
ſu: qui putantes peregrinos ſuſcipere: ipm dñm no=
ſtrū ieſū xpm in ppria pſona ſuſceperūt. Item beat⁹
gregori⁹ ſuper euang. omel. 23. ſic quidaz inqt pater=
familias cū tota domo ſua magno hoſpitalitatis ſtu
dio ſeruiebat: cumqꝫ quotidie peregrinos ad menſaz
ſuam reciperet: quadā die peregrinus quidaz venit z
ad menſaz ductus eſt. dūqꝫ paterfamilias ex hūilita
tis conſuetudine aquam vellet in manibus ei⁹ funde
re conuerſus vaccum accepit: ſed repente cuz in cui⁹
manib⁹ aquam infundere voluit nō inuenit. cūqꝫ hoc
factū ſecū ipſemet miraretur. eadem nocte dñs ei per
viſionem dixit. ceteris diebus me in membris meis
heſterna vero die me in perſona propria ſuſcepiſti. ec=
ce in iudicio veniēs dicet. quod vni ex minimis meis
feciſtis michi feciſtis. hec ille. Item idem omel. 39.
Quidaz inquit martiri⁹ nomine vite honorabilis mo
nach⁹ qui ex ſuo monaſterio viſitationis grā ad aliud
monaſterium tendebat: pergenſqꝫ leproſuz quendam
quē denſis vulnerib⁹ elephantinus morbus per mē=
bra fedauerat inuenit in via volentem ad ſuum hoſpi
cium redire z pre laſſitudine non valentē: in ipo vero
itinere ſe habere dicebat hoſpicium quo iſdem marti
rius monachus feſtinabat. vir aūt dei eiuſdem lepro
ſi laſſitudinem miſertus palliū quo veſtiebatur in ter
ram ptinus proiecit et expandit. ac deſuper leproſum
poſuit eumqꝫ ſuo pallio conſtrictum ſuper humerum

ſuum levauit. ſecūq; reuertēs detulit. cūq; iam monaſterij foribꝰ appropinquaret ſpiritalis pater eiuſdez monaſterij magnis vocibus clamare cepit. currite ianuas monaſterij citiꝰ aperite: quia frater martirius venit dominū portans: ſtatim vero vt martirius ad monaſterij aditū venit dn̄m portans. is qui leproſus eſſe putabat̄ de collo eius exiliens etiā in ea ſpecie apparens qua recognoſci ab hoībus ſolet redemptor humani generis deus ꝛ homo ieſus xp̄s ad celū martirio aſpiciente rediJt: eiq; aſcendēs dixit martirii. tu me non erubuiſti ſuper terram: ꝛ ego te non erubeſcā ſuper celos: qui ſanctus vir mox vt eſſet monaſterium ingreſſus ei pater monaſterij dixit. Frater martiri vbi eſt quē portabas: cui ille. ſi ſciuiſſez quis eſſet pedes eius tenuiſſem. tunc eiſdē martirius narrabat ꝙ cū eū portaſſet pondus eiꝰ minime ſenſiſſet: ꝛ non mirum quō pondus eius ſenſiſſet qui ſe portantem portabat. Et ſequitur. Ecce redemptor generis humani ad edificationē noſtram minime ſufficit qd̄ in extremo iudicio dicturum ſe eſſe perhibuit. Quādiu vni feciſtis ex minimis. ꝛc. niſi etiaz ante iudiciū hoc in ſe oſtēderet quod dixiſſet vt veꝫ: quia quiſquis nūc opera indigentibus exhibet ei ſpecialiter hec impendit: pro cuius amore illa exhibuerit: ꝛ tāto plus mercedē quiſq; recipiet: quanto nec eū deſpicit q̄ ampliꝰ deſpiciēdus videtur: quid eni in humana carne ſublimius carne dn̄i noſtri ieſu chriſti que eſt ſup angelos exaltata. Et quid in humana carne abiectius carne leproſi que tumeſcentibus vulneribus ſcinditur: et exalantibus fetoribus īpletur: ſed ecce in ſpecie leproſi apparuit: ꝛ is qui reuerēdus eſt ſuper oīa videri deſpectus infra omnia dedignatus nō eſt: ſed cur hoc niſi vt nos ſenſu tardiores ammoneret quatenus quiſquis ei q̄ in celis eſt. ſuſtinet aſſiſtere humiliari in terra et compati etiam abiectis ꝛ deſpectibilibus fratribus non recuſet. hec beatus gregorius. Itē hic etiaz tangi poteſt narratio linconiēſis de quadā dn̄a pietatis cauſa leproſum horribilē recipiente. ꝛc. ſicut patꝫ ſupra in fine tertij motiui conferentis ad deteſtationē auaricie. Et ideo merito beatus greg. ſup euang. omel. 33. Penſate inquit fratres q̄ta hoſpitalitas virtus ſit ꝛ ad menſas veſtras dominū noſtrū ieſuz xp̄m ſuſcipite vt vos ab eo ſuſcipi valeatis eterna: ꝓbete modo pegrinos chriſto ieſu hoſpiciuꝫ: vt vos in iudicio non quaſi peregrinos neſciat: ſꝫ vt ꝓprios filios ad regnū celoruꝫ recipiat. Et ex iſtis patet primū circa hoſpitalitatē conſiderandū. ſ. q̄ meritorium ꝛ deo bn̄placitum eſt indigētes ad hoſpiciū pro amore dn̄i noſtri ieſu chriſti recipere ꝛ eis in neceſſitatibꝰ ſubue-
B. nire. ꝛc. ¶ Et q̄tum ad ſecundū. ſ. q̄ dānabile ꝛ deo diſplicēs eſt diuites pauperibus indigētibus hoſpiciū denegare: multiplici oſtēdit̄ auctoritate ſcripture ꝛ ſanctorum teſtimonio. Et primo ex illo Math. 10. ꝛ Luc. 10. vbi legitur ꝙ xp̄s mittēs diſcipulos ſuos ad predicandū dixit illis. Quicūq; nō receperit vos nec audierit vos: amen dico vobis tolerabilius erit terre ſodomoruꝫ ꝛ gomorreorum in die iudicij q̄ illi ciuitati. Ubi origenes. Domos inquit hoſpitales ingreſſi ſunt āgeli ſcilicet domos abrahā ꝛ loth. domos vero hoſpitibus clauſas ignis ꝛ ſulphur ſuccēdit. Et hoc conſiderans ille vir ſanctus iob. Foris inquit nō manſit peregrinus oſtium meum viatori patuit. Iob. 31. Item in gabaa beniamin leuitas non inuenit qui euꝫ hoſpicio reciperent niſi tandem in noctis crepuſculo quendam ſenem de opere ſuo venientē: ꝛ ideo grā diuina ab illis retracta. Et peccatis iuis exigentibus ſuper eos ruit diuina vindicta in tātū ꝙ de illis pluſq̄ ſexaginta milia infra triduum ſunt occiſi: vt patet Iudicū. 19. Item Lincon. in diuinis narratur īquit ꝙ in hybernia erat quidam diues hoſpitalis et largus valde hic morti appropinquans adiuratus fuit a quodā amico ſuo vt ſibi reuelaret poſt mortē ſtatuꝫ ſuū: ꝛ ille poſt multum tēporis amico apparuit vt ꝓmiſit requiſituſq; de ſtatu ſuo reſpōdit ꝙ dānatus fuit. cui amicus: vbi inq̄t ſunt elemoſine tue quibus pauperes pupillos ꝛ orphanos nutriuiſti: ꝛ ille. oēs inquit amiſi ſuper collum iactantie. hec Linco. Et ſi ille q̄ hoſpicium et elemoſinam tam abundanter pauperibus miniſtrauit ꝓpter ſuam vanā gloriā ꝛ iactantiam oīa perdidit et damnatus eſt: q̄to magis diuites tenaces hoſpicium ꝛ elemoſinam pauperibus ꝓpter auariciā ꝛ iactantiam negantes grauius damnabuntur. Unde beatus aug. ideo inq̄t auari in iudicio a rectiſſimo iudice nūcupantur maledicti: q2 qui preteribāt coꝝ habitacula non dicebant. Benedictio dn̄i ſuper vos bn̄dicimus vobis in noīe dn̄i. infelices ſunt igitur q̄ ꝓpter res tranſitorias in dānationē perpetuā dilabuntur. hec auguſti. in de abuſionibus. abuſione. 4. Hec cōſiderare debēt diuites mūdi: ꝛ ſpāliter diuites prelati ꝛ ceteri viri eccliaſtici ſtrictiſſime obligātur. Ubi Iero. Quicquid inquit habent clerici pauperum eſt. et illorum domus debent eſſe omnibus cōmunes: ſuſceptionibus hoſpitum et peregrinorum inuigilare debent. hec Ierony. ꝛ ponitur. 16. q. 1. quoniam quicquid. Itē di. 42. Hoſpitalem. Hoſpitaleꝫ inquit canon ſacerdotem oportet eſſe ne ſit de numero eorum quibus in iudicio dicetur. hoſpes fui et non ſuſcepiſtis me. Qui enim apoſtolū ſecutꝰ eſt oēs alios ad hoſpitalitatem debet inuitare: quomodo hoſpitalitatis exhortator poterit eſſe qui propriam domum hoſpitibus claudit. Si enim ſacerdos primum a ſeipſo ꝛ a domeſtica ſua eccleſia debet exigere quod poſtea populo predicet vel imperet. ſi voluerit imitari chriſtum ipſe debet facere que poſtea populum doceat: ꝛ ſic neceſſe eſt vt pauperes hoſpicio recipiat. ꝛ ad hoſpitalitatem facilius ſubditos attrahat. Hec canon. Sed hic eſt notanduꝫ ꝙ ſicut dicit Criſoſto. op. imp. omelia. 5. Hoſpitalitas non circa delicioſos cibos et magnos oſtenditur: ſed circa aſſiduas ſuſceptiones impotentium et peregrinorum vt hoſpitalitas noſtrā non ab hominibus laudetur: ſed a deo ſentiatur. Nam coram deo delicioſa conuiuia magis luxuriam accuſant q̄ humilitatem commendant. hec ille. Item Ierony. in epiſtola ad demetriadem. Cūq; inquit vendideris omnia que habes: quid ſequitur? da pauperibus non diuitibus/ non propinquis/ nō ad luxuriam: ſed ad neceſſitatem ſiue ſit ille ſacerdos ſiue cognatus et affinis. ſic nichil in illo aliud conſideres niſi paupertatem. laudent te eſurientium viſcera. Et non ructantium opulenta conuiuia. hec ille. Et in cōfirmationeꝫ huius ſententie dicit chriſtus Luce. 14. Cum facis conuiuium voca pauperes/ cecos/ debiles/ et claudos ꝛ beatus eris: quia non habent vnde retribuant tibi. retribuetur autem tibi in reſurrectione iuſtorum: ſed experientia docente diebus iſtis tā mundi diuites temporales q̄ etiam eccleſiaſtici qui pauperes ꝛ indigentes in domos ſuas ex dei precepto ꝛ caritatis intuitu obligant̄ recipere: libenter diuites amicos ſuos carnales ꝛ qd̄ deteriꝰ eſt in ſuū hoſpiciū multotiens dei inimicos recipiunt. ꝛ cū cibarijs delicatis eos conuiuant. aquā ꝓ pedibus calefaciunt. camerā honeſtā: ꝛ lectuꝫ precioſuꝫ ꝓ eis ordinant. ꝛ eis

magna cū diligentia reuerentia vultu hylariſ:ꝛ bona
voluntate miniſtrant. Sed pauperes/debiles/cecos/
claudos/infirmos : ꝛ ceteros indigentes abominan=
tur.et in domos ſuas recipere contennunt. Ueruntā=
men hmōi pauperes dum ſunt iuuenes ꝛ fortes et be
ne laborare potentes in domos ſuas in tenementa et
ſeruitia diuites libenter recipiunt:ꝛ inquantum ſuffi
ciunt eos ad modum Pharaonis ſemꝑ in nouā/et no
uam ſeruitutem reducunt. ſed poſtꝗ̄ ſua corpora in
ſeruitijs coꝝ cōſumpſerunt/ꝛ ſenectute/debilitate/in
firmitate/ac paupertate prouecti illis redditus:ꝛ ſer
uitia diutius ſoluere non pñt. ꝛ tunc eos a domibus
ꝛ a ſuis expellunt ſeruitijs. ꝛ permittūt eos quocūꝙ
voluerint quaſi derelictos ꝛ deſolatos mendicando
oſtiatim tranſire. Qui tunc incidunt in ypocriſim pre
tendentes orationibus ſe vacare : ꝛ in annichilationē
ſui ebrietate ꝛ luxuria ſe ingurgitant. ꝛ ſic multotiēs
propter defectum regiminis tam corporis ꝗ̄ anime
miſerabiliter pereunt. et certe vt videtur iam multi
diuites nedum temporales:ſed etiā eccliaſtici: ꝛ hoc
tam ſeculares ꝗ̄ etiam regulares in minore reputa=
tione habēt pauperes precioſiſſimo xp̄i cruore redē=
ptos/ꝗ̄ ſuos canes venaticos. nā canē qui in iuuentu
te ſua bonus eſt:cum ad ſenectutē deuenerit adhuc
ſibi cōpatiūtur et ei hoſpitiū ꝛ cibaria tribuunt : ſed
heu miſer qui cani miſericors es:quare non cogitas
ꝙ pauper quē ſic deſpicis frater tu⁹ ē:dicēte ꝑpheta.
Malach.2. Nunquid nō pater eſt vnus oīm noſtrum?
nunquid non de⁹ vnus creauit nos oēs? quare igitur
deſpicit vnuſquiſꝙ fratrem ſuū? Itē quare nō cōſide
ras ꝙ deus ꝑpter vtilitatē tuā fecit fratrem tuū pau
perem:ꝛ non ꝑpter fratris tui vtilitatem te diuitem?
Un̄ Criſo. ope. iper. om̄. 43. Te inqt volēte elemoſinā
facere occurrit ante faciem tuam captiuus et deſola=
ta vidua aut miſerabilis orphanus:non tantum te mi
ſit ad vtilitatem illius quantum illū tranſmiſit ad vti
litatem tuam. i. non tantū ꝓſitit illi ꝑ te quantū tibi
per illum. nā qđ illi per te ꝓſitit tꝑale eſt ꝛ terrenū:
quod aūt tibi ꝓſuit per illū ꝑpetuū eſt ꝛ celeſte. et ne
putes ꝙ propter vtilitatem pauperum deus diuites
fecit:quos ꝛ ſine diuitibus poterit ſuſtentare. ſed ꝑ=
pter vtilitatē diuitum pauperes fecit. qꝛ infructuoſi
ꝛ ſteriles erant futuri niſi pauperes fuiſſent facti. hec
ille. Item Atton ſuper illud ad Romanos.15. Suſci=
pite inuicem ſicut ꝛ chriſtus ſuſcepit vos. Suſcipere
inquit eſt deficientem ne cadat ſubtus capere. monet
igitur Apoſtolus nos vt fortis caritatiue ſuſcipiat
debilem. ſapiens inſipientem/diues inopem/ſanus in
firmum/ſtans cadentem. Unde cum deus omnes ho=
mines poſſet facere fortes/ ſapientes / et diuites no=
luit. ſed hos voluit eſſe diuites:alios vero paupes. nā
ſi oēs homies eſſent fortes/ſapientes/ꝛ diuites:alter
alterius auxilio minime indigeret:ꝛ rurſus. ſi oēs
hoies eſſent debiles/inſipientes/ꝛ pauperes: alter al
teri ſubuenire non poſſet. Uoluit igitur benigniſſi=
mus pater hos eſſe ſapientes fortes et diuites vt a=
nimas ſuas ſaluare poſſent alijs caritatiue ſubueni=
endo. ꝛ voluit illos eſſe debiles vel inſipientes vel in=
opes:vt animas ſuas ſaluare poſſent aduerſa per pa=
tientiam tolerando. hec ille. Itē quare nō conſideras
ꝙ ſicut teſtatur Guil. pariſien. in ſū. ſua de virtutibus
parte.3. tractatu de iuſticia. cap.42. Semper reputa=
tiue xp̄m ieſum recipit qui in nomine ipſius aliquem
pauperem recipit. In cuius cōfirmatōe dicit ipſemet
chriſt⁹ Mathe.10. Qui vos recipit:me recipit. Item
Math.18. dicitur. Qui ſuſcepit vnū talē paruulū in
noie meo me ſuſcepit. Item Math. 25. Hoſpes erā:
et colegiſtis me. Et ſequitur. Quandiu vni ex his fra
trib⁹ meis minimis feciſtis:michi feciſtis. Et ex quo
certiſſimum eſt vt ex predictis patet ſuſceptionē pau
perum ſuſceptionē eſſe ieſu chriſti. Ideo iam tertio
videndum eſt qualiter pauperes ad hoſpicium ſuſci
piendi ſunt. et quantum ad iſtud in ſcriptura ſufficiē=
ter docemur. Et primo ex verbis Apoſtoli ad Rom̄.
12. dicentis. Hoſpitalitatem ſectantes : ſectari enim
frequentatiuum eſt. et ideo ex illo patet ꝙ frequenter
ſuſcipiendi ſunt. Item ſuſcipiendi ſunt ſine murmu=
ratione dicente Apoſtolo.1. Petri.4. Hoſpitales in=
uicem ſine murmuratione. et nedum ſuſcipiendi ſunt
ſine murmuratione. dicente Apoſtolo.1. Petri quar
to. ſed etiam bona voluntate et hilariter : qꝛ vt dicit
Apoſtolus.2. ad Corinth. nono. Hilarem datorem di
ligit deus. Item nedum inuitādi ſunt et ſine murmu=
ratione hilariter ſuſcipiendi:ſed etiam cogendi ſunt
ad hoſpicium intrare. Unde Luce. vlt. legitur ꝙ duo
bus diſcipulis tranſeuntibus ad hoſpicium ſuum in
caſtellum emaus appropinquans ieſus chriſtus ſal=
uator noſter in ſpecie peregrina ibat cum illis. ꝛ cum
appropinquauerunt ad caſtellum quo ibant : et ieſus
finxit ſe longius ire. ipſi vero putātes ipſum peregri
num eſſe:coegerunt eū: id eſt obnixe rogauerunt ſup
ple ad hoſpicium ſuum intrare dicentes. Mane no=
biſcum dñe:quoniā adueſperaſcit:ꝛ inclinata eſt iam
dies. quo exemplo vt dicit gloſa docemur ꝙ peregri
ni non ſolum ſunt ad hoſpicium vocandi:ſed etiam tra
hendi. ſic enim ille vir iuſtus Loth peregrinos rece=
pit. de quo legitur Gene.19. ꝙ vidēs duos angelos
venientes ad Sodomam putans eos homines eſſe
nedum rogauit:ſed etiam compulit illos opido vt di
uerterent ad eum. ꝛ ingreſſis illis ad domū ſuā fecit
illis conuiuiū. Item paupes cū magna reuerentia ſu
ſcipiendi ſunt. preſertim cum vt dictum eſt certum ſit
aduentum eoꝝ aduentum eſſe domini noſtri ieſu xp̄i.
Unde in exemplū huius legit̄ Gen̄.18. ꝙ Abraham ſe
dens in oſtio tabernaculi ſui vidit tres viros iuxta eū
in via. id eſt tres angelos:quos cum vidit putās eſſe
hoies occurrit i occurſū eoꝝ de oſtio tabernaculi ſui:
et adorauit eos in terra:et dixit. ſcilicet vni q̄ſi prin=
cipaliori ꝑ oībus. Dñe ſi inueni gratiā in oculis tuis
ne pertranſeas ſeruum tuum. ſed afferam pauxillū
aque:et lauemur pedes veſtri et requieſcite ſub arbo
re. ponamꝙ buccellam panis et confortetur cor vr̄m
poſtea tranſibitis. Item Gene.19. legitur ꝙ duo an=
geli venerunt Sodomam veſpere ſedente Loth in
foribus ciuitatis:qui cum vidiſſet eos ſurrexit et pu
tans eos homines eſſe iuit obuiam eis:ꝛ ꝓnus adora
uit in terram. ꝛ dixit. Obſecro domini declinate in do
mum pueri veſtri:ꝛ manete ibi lauate pedes veſtros:
et mane proficiſcimini in viā veſtrā. qui dixerunt. Ne
quaꝗ̄:ſed in platea manebimus. compulit eos opido
i. valde obnixe rogauit vt diuerterēt ad eum. Ingreſ=
ſiꝙ domum eius fecit eis conuiuium. Ecce iſti ſancti
receperunt peregrinos/non cum murmure quaſi ho
mines : ſed etiam cum magno honore et reuerentia.
quaſi deū ꝛ dñōs ſuos ꝑ cui⁹ amore eos receperunt.
Item ſctūs iohānes elemoſinarius ſicut oñdit Janu
enſis in legēda vite eiuſdē pauperes ſemꝑ ſuos dños
appellauit. Un̄ ꝛ volēs largius elemoſinam dare pau
perib⁹ ciuitatis alexādrie in qua morabatur/ ꝯuoca=
tis ſeruis ſuis dixit. Euntes per totam ciuitatem cō
ſcribite michi vſꝙ ad vnum omnes dños meos. illis
vero non intelligentibus dixit:quos vos egenos et

mendicos vocatis.iſtos igitur dn̄os ⁊ auxiliatores vo
co.iſti enim nobis vere auxiliari ⁊ celeſte regnum do
nare poterunt.hec Ianuenſis.Item hoſpitibus mi=
niſtrandū eſt libenter ⁊ hūiliter.⁊ in quanto maior eſt
qui recipit eos:in tanto eis ꝑ amore dn̄i nr̄i ieſu xp̄i
libentius et humilius miniſtrabit:docente et dicente
ſpirituſancto Eccl.3.In quanto maior es humilia te
in oībus. Vn̄ exemplū huius dedit nobis ille ſanctus
patriarcha Abraham de quo ſanctus Iheron. in ep̄la
100.ad Pamachiū.de morte pauline ſic dicit. Diues
inquit erat Abraham auro et argento:et pecore poſ=
ſeſſione et veſtibus.tantam enī familiam habebat: vt
ad ſubitum nuncium iuuenibus electis armare poſ=
ſet exercitu;: ⁊ quattuor reges quos quinq; reges fu
gerāt i dan cōſecut⁹ occideret.et tn̄ poſtq̄ crebro ho
ſpitalitatis officio hoīes non refutat recipere meruit
deum:qui tamen non ſeruis/nō ancillis imperauit vt
hoſpitibus miniſtrarent ne bonū quod exercebat mi=
nueret.ſed reperta preda.i.hoſpitibus receptis cum
ſara vxore ſua humanitati ſolus incubuit. ipſe enim
pedes lauit.ipſe pinguē vitulum portauit de armēto
ſtetit vt ſeruus pergrinis prādentibus ⁊ ſare manib⁹
coctos cibos ieiunaturus apposuit.Hec moneo fra=
ter cariſſime pietate qua diligo te vt nō ſolū peccuni=
am.ſed etiā vt teip̄m offeras xp̄o hoſtiam viuam deo
placentem rationabile ſit obſequium tuum : et imite
ris filiū hoīs q̄ nō venit miniſtrari:ſ; miniſtrare.et qđ
patriarcha: ſc; Abrahā alienis : hoc eſt diſcipulis et
ſeruis magiſter exhibuit ⁊ dominus.Hec ille.

¶ Cap.58.de quarto opere miſericordie corporalis:
quod eſt nudos veſtire.

Quartū opus miſericordie
corporalis: eſt nudos veſtire. Ad
A quod opus faciendum dupliciter
1 incitamur.¶ Primo auctoritate ſcri
pture.Unde Thobie quarto.De ve
ſtimentis tuis nudos tege. Item
Eſaye.58.Cum videris nudum o=
peri eum.Item Luc.3.Qui habet duas tunicas det
non habenti.et qui habet eſcas ſimiliter faciat. Sup
quo beatus Hieronymus.Quicquid inquit vſui hu=
mano eſt neceſſarium pro vna tunica habendum eſt:⁊
totum reſiduum ſuperfluum eſt.Aliena enim recipe
re conuincitur qui retinere ſuperflua comprobatur.
hec Hieronimus. ¶ Secundo incitamur ad hoc op⁹
2 mie faciendū ſctōꝝ exemplis.Et primo exemplo dei
qui adam et euā poſtq̄ ceciderant a ſtatu innocentie/
in ſtatū miſerie induit tunicis pelliceis.Ut patet Ge
neſ.3.Itē Deutero.10.dr̄.Dn̄s amat pegrinos. ſed
cū vt dicit btūs Greg.Oīs chriſti actio nr̄a eſt iſtru=
ctio.Sequitur ꝙ in predictis verbis etiā inſtruimur
pauperes in hac vita pegrinos diligere ⁊ eis victum
dare ⁊ veſtitum.Item hoc etiā exēplo Thobie qui nu
dis veſtimenta prebebat Thob.1. Item exēplo ſancti
Iob dicentis.Si deſpexi pretereuntē eo ꝙ non habe
bat indumētū:⁊ abſq; operimēto pauperē. ſi nō bn̄ di
xerint michi latera eius ⁊ de vellerib⁹ ouiū mearum
calefactus eſt.humerus me⁹ de iunctura ſua cadat:
et brachium meū cū oſſibus ſuis cōteratur Iob.31.et
q̄ pauperē certe ꝓpter amorē ieſu xp̄i induit vel ali=
quo indumento miſericorditer tegit chriſtum induit
et tetigit: vt manifeſtē patuit de btō Martino.qui vt
docet Ianuēſis in legenda vite eiuſdez miſa mor⁹ quē
dam pauperem nudum parte clamidis ſue veſtiuit.
et cum ſe ſopori dediſſet eadem nocte ſequenti vidit
xp̄m parte clamidis ſue qua pauperē cōtexerat veſti=
tum:⁊ mox angeloꝝ circunſtantiū multitudinem au=
diuit ieſum dicentem.Martinus adhuc cathecumin⁹
hac me veſte contexit.Et ex quo iſte ſanctus ita com=
pleuit hoc opus mie anteq̄ erat xp̄ianus. a multo for
tiori deberet xp̄ian⁹ ad religionē xp̄ianā ꝓfeſſus ad
exemplū dn̄i ſui hoc opus adimplere:dicēte xp̄o Io
han.13.Exemplum enī dedi vobis:vt quemadmodu;
ego facio vobis:ita et vos faciatis.Item exemplum
ad hoc opus mie faciēdū dedit nobis ſanctus Iohēs
elemoſinari⁹ patriarcha alexandrine ciuitatis.de quo
dicit Ianuenſis in legenda vite ſue:ꝙ cū quadam no
cte in oratione perſiſteret.vidit quendam puellā pul=
cerrimam ſibi aſſiſtentem ⁊ coronam oliuaꝝ in capite
ſuo baiulantem.quā ille ſanctus vidēs nimiū ſtupefa
ctus quenam eſſet ab ea queſiuit.cui illa reſpondit.
Ego ſū inquit mia que dei filiū de celo attraxi me ſpō
ſam accipe:⁊ bene tibi erit.Intelligēs enī ſeruus dei
per miam elemoſinā deſignari:ab illa die ita miſeri=
cors factus ꝙ elemoſina ſiue elemoſinarius vocare=
tur.pauperes etiā ſuos dn̄os ſp̄ appellauit:⁊ ad ſub=
ueniendum illis ꝑ amore xp̄i intantū ſeip̄m depaupe
rauit.ꝙ ſicut dicit Ianuenſis vbi prius . cum quidam
diues vidiſſet btīn iohēz in lecto ſuo vilia lecti ſternia
habere eo ꝙ cetera pauperibus erogaſſet quoddam
valde bonū coopertoriū emit triginta ſex nummiſma
tibus ⁊ beato iohanni tradidit.qui cū illud nocte ſup
ſe haberet.tota nocte dormire nō potuit:ſed cogitās
ꝙ triginta ſex dn̄i ſui.id eſt pauperes quos dn̄os ſu=
os vocauit de tanto precio multū refrigerari potuiſ=
ſent. Tota igitur nocte illa hoc cogitans lamentabat
et ad ſeipſum dicebat.Quanti deſiderant ſaturari de
iota olerum que de coquina mea proijciuntur? Quāti
odorare vinū qđ in cellario meo funditur? Quāti pu=
tas fame ⁊ frigore ⁊ miſerijs affligunt? Tu vero expe
ctans etiā eternam iocunditatez aſſequi:vinum bibis
et grādes piſces deuoras:et in cubiculis demoraris.
Hunc autē cū omnibus malis tuis et in coopertorio
triginta ſex nummiſmatum te calefacis.Benedictus
deus humilis iohannes ſeruus dei hoc coopertorio
alia nocte non veſtietur.ſtatimq; facto mane illđ ven
di fecit:⁊ precium pauperib⁹ erogauit. quod audiēs
diues predictus ip̄m coopertoriū ſecūdo emit.et btō
iohanni tradidit rogans vt illud de cetero non ven=
deret:ſed ad cooperiendum ſeipſum illud reſeruaret.
At ille illud accipiens iuſſit iterum vēdi : ⁊ dn̄is ſuis
precium erogari.quod audiens diues predictus illđ
redemit et beato Iohanni detulit qui ei gratulandus
dixit.Uidebimus quis noſtrū prius deficiet.aut ego
vendendo an tu redimendo. Sed vtinam ab iſto ſan=
cto exemplum acciperent diuites ſuperbi tā viri q̄ mu
lieres qui vt timendum eſt ad propriam eorum dam=
nationem in ſuperfluo et curioſo apparatu conſumūt
bona quibus pauperes frigore:fame:et miſeria per=
euntes poſſunt releuari quos ſic alloquitur Apoſto=
lus Iaco.5.Agite nunc diuites plorate vlulantes in
miſerijs veſtris que aduenient vobis diuitie veſtre pu
trefacte ſunt:et veſtimēta veſtra a tineis comeſta ſūt.
aurum et argentum veſtrum eruginauit et erugo eo
rum erit vobis in teſtimonium et manducabit carnes
veſtras.ſicut ignis theſauriſaſtis vobis iram dei in no
uiſſimis diebus.

¶ Capitulum.59.de quinto opere miſericordie cor=
poralis:quod eſt infirmos viſitare.

Quintum opus miſericordie
corporalis eſt viſitare infirmos. De
quo Eccl.7. Ne te pigeat viſitare in
firmū. Iſtud opus miſericordie tria
mouere debent hominē ſpecialiter
adimplere. Primuꝫ quia opus iſtud
valde deo placet. Secundū quia fra
tri tuo infirmo cui agitur multum prodeſt. Et tertiū
quia tibi illud facienti magnam confert vtilitatem et
meritum. Unde quantum ad primum: ſcilicet ꝙ iſtud
opus mīe deo valde placet teſtatur Apoſtolus Iac.
1. dicens. Religio munda et immaculata apud deum
⁊ patrem hec eſt: viſitare pupillos et viduas in tribu=
lationibus eorum. vnde et hoc opus miſericordie cō
mēdauit nobis xp̄s exemplo ſui in hoc ꝙ viſitauit ge=
nus humanū in grauiſſima infirmitate corporis ⁊ ani
me poſitum. de qua viſitatione dicitur Luce primo.
Uiſitauit nos oriens ex alto. ¶ Secundum mouens
hominem hoc opus mīe adimplere eſt: quia opꝰ iſtō
fratri noſtro infirmo cui debito modo agitur multuꝫ
prodeſt. Pro quo notandum ꝙ ad infirmorū debitam
viſitationeꝫ: tria ſpecialiter requirūtur. ſ. cōfortamē/
cōſilium: ⁊ ſubſidiū. cōfortamē ſcꝫ vt cōfortent ſuam
infirmitatem cū gratiarū actione acceptare: et ꝙ re=
cogitent ꝙ oīs corporalis infirmitas que a deo mitti
tur homini valde ſibi cedit in bonum. ſi tamen cū mē=
tis patientia acceptetur. et hoc multiplici rōne oſten=
do. Primo q: infirmitas corpalis eſt quaſi arche pre=
cioſe concathenatio. nam ſicut ciſta vel archa inquan
tum cathenis fortioribus colligatur. et inquantū plu
ribus ſeris eſt clauſa: in tanto eſt aptior ad ſeruandū
precioſum theſaurum: quod intrinſecus eſt recondi=
tum. ⁊ quando corpus homis eſt infirmum et ligatur
ſicut ſolet dici vulgariter vinculis ipſius dei. et ſera=
tur ſera quam ſolus deus aperit. quanto igitur fortio
ribus huius dei vinculis et ſeris corpus humanum li
gatur et clauditur: in quanto aptius eſt ad ſeruandū
theſaurum precioſum ipſius anime que eſt nobiliſſi=
mum iocale diuinum. De quo Bernard. Theſaurum
inquit ſeruandū accepi ꝓ quo mercator nō inſipiens
ſanguinem ſuum dedit. Item apl's. 2. ad Cor. 4. ha=
mus theſauꝝ iſtū in vaſis fictilibus. vincula igitur in
firmitatis q̄ nobis deus ex immittit: ſunt deſiderabi
liter ſuſtinenda. Unde Eccl. 6. Inijce pedem tuum in
cōpedes illius ⁊ in torques illius collū tuum: ſubijce
humerum tuum ⁊ porta illam et ne accideris ī vincu
la eius. In oī aīo tuo accede ad illā: et in omni virtute
tua conſerua vias eius. Et ſequitur. Decor enim vite
eſt: ⁊ vincula illius alligatura ſalutaris. Et hoc quod
ſignanter dicit Apoſtolus. 2. ad Corinth. 12. Libēter
gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet me vir
tus chriſti. q. d. quando ſum vinctus in infirmitatibus
tunc ſicut fortis ciſta et ydonea ſum vt inhabitet ī me
virtus chriſti. propter quod placeo michi in infirmita
tibus meis ⁊ in cōtumelijs: in neceſſitatibus: in per=
ſecutionibus: et in anguſtijs pro chriſto. cum enim in
firmor tunc factus ſum potens. ¶ Secundo infirmi=
tas eſt quaſi perſone ſceleroſe incarceratio. Unde q̄
vnus fur vel predo capitur qui multos ſocios habuit:
⁊ multorum conſocius eſt malorum. incarceratur do
nec veritatem confiteatur. et ſuos ſocios in crimen
proclamet ⁊ accuſet. Spiritualiter caro iſta noſtra eſt
res multum criminoſa. ſocij ſui ſunt ſenſus corporis
qui frequenter a virtutibus ſpoliant aīam. Iuſtum fu
rem deus capit et incarcerat: et ponit in queſtiones
ſiue tormenta. q̄ immittit ſibi fortes febres vt guttā
vel paraliſim. ⁊ ſic de alijs infirmitatibus. ⁊ cauſa eſt.
q: alias non confiteretur veritatē: nec ſocios ſuos in
crimine proclamaret. vn̄ videmus cōiter ꝙ illi qui ſūt
ſani vix in anno/ vel in duobus annis fideliter confitē
tur. ſed ſtatim cū infirmantur pro confeſſionibus mit=
tunt et ſeipſos accuſant: et ſua crimina fideliter con=
fitentur. Unde pſ. Multiplicate ſunt infirmitates eo
rum: et poſtea accelerauerunt. Unde et multi in infir
mitate poſiti promittunt deo vite ſue emendationem
dicentes illud Math. 18. Patientiam habe in me ⁊ om
nia reddam tibi. ſed obliti infirmitatis neceſſitate de
teriores fiunt. Iſti ſunt ſimiles pullis gallinarum qui
videntes pluuiam vel grandinem ſuper eos cadentes
ſiue miluum volantem timentes ſtatim currunt ad
matrem vt ſub alis eius ꝓtegant̄. ſed ceſſante pluuia
vel grandine ⁊ miluo euolato. ſtatim a matre iterum
recedunt quaſi de ea non curantes. ſed cōtingit aliq̄n
ꝙ tam procul a matre recedunt ꝙ ſubito et ex impro
uiſo imminente pluuia vel grandine vel miluo adueni
ente anteq̄ poſſunt ad matrem venire occiduntur vel
a miluo rapiūtur. ¶ Sic ſpūaliter imminente pluuia
vel grandine grauis infirmitatis multi timentes mil
uum rapaciſſimum infernalem currūt ad matrem ec=
cleſie pro ſacramentis recipiendis: ⁊ clamant ad deū.
Sub vmbra alarum tuarum protege me: donec tran=
ſeat infirmitas: ſed ceſſante infirmitate redeunt ad va
nitatem mundi ⁊ ad carnis voluptatem: ⁊ tam procul
recedunt a doctrina matris eccleſie ꝙ anteq̄ poſſint
pro ſacramentis ad matreꝫ eccleſiā recipiendis redi
re. euenit eis mors ſubita et venit miluus infernalis
et rapit eos ad penam eternam. Exēm huius habemꝰ
de Pharaone qui cum flagellaretur flagellis diuinis
multotiens promittebat emēdam. ſed ceſſantibꝰ pla=
gis indurabatur cor eius et deterior efficiebat̄: et tā
dem ipſe cū toto exercitu ſuo ſubito perijt ī mari
rubro. vt patet Exo. 14. ¶ Tertio infirmitas corpora
lis eſt quaſi ſocij fugientis arreſtatio. vnde experiētia
docente contingit aliquando ꝙ multi ſocij ſimul pere
grinantur: ⁊ in itinere faciunt expēſas cōmunes ſym
bolum conferentes: vt vnuſquiſq̄ pro capite ſuo ſol=
uat. euenit tn̄ aliq̄n ꝙ vnus eorum fugere nititur ſym
bolo ſuo nondum ſoluto ⁊ intendit aſportare ratā ſuā
⁊ pro eo alij ſoluant. ſed talem apprehenſum iuſtū eſt
arreſtare: ⁊ ad ſymboli ſui ſolutionem compelli. Iſto
modo moraliter aīa ⁊ corpus in vita iſta inſimul pere=
grinantur. Unde. 2. ad Corinth. 5. Quandiu ſumus in
hac vita peregrinamur: fecimus eīn expenſas cōmu=
nes q: nec aīa ſine corpore/ nec corpus ſine aīa delecta
tur ī peccādo. iuſtū eſt igr̄ ꝙ ſicut vterq̄ delectationē
in peccando participat. ſic vterq̄ pro rata ſua ī peni=
tētia ſymboluꝫ ſue ratiōis exoluat. ſed modo ſic eſt ꝙ
caro eſt quaſi ſocius fugitiuus ⁊ icōſtans: ⁊ nollet ſol
uere quicq̄. Unde Iob. 13. Fugit velut vmbra: ⁊ nūq̄
in eodem ſtatu permanet. Deus igitur qui iuſtus eſt
⁊ iuſticias diligit facit carnem arreſtari per infirmita
tem ⁊ cōpellit eam ſoluere q̄tum iuſticia exigit velit
nolit. Un̄ Math. 18. Miſit eū in carcerē donec redde=
ret vniuerſum debitum. ¶ Quarto infirmitas corpo
ralis eſt quaſi hoſtis reſiſtentis expugnatio. Caro eīn
concupiſcit aduerſus ſpm̄: ⁊ ſpūs aduerſus carnē. hec
eīn ſibijnuicem aduerſantur. ad Gal. 5. Et ideo debili
tatio carnis eſt fortificatio ſpūs. Un̄ Eccl. 31. Infirmi
tas grauis ſobriam facit aīam. Un̄ Bern. exponēs il=
lud apoſtoli ad Corinthi. 12. q̄n infirmor tunc fortior
ſū ⁊ potēs: dicit ſic qd̄ mirꝫ ſi hoſte debilitato fortior
efficiaris niſi forte illam inſaniſſimam dicam amicam

que non ceſſat concupiſcere aduerſus ſpiritum.
¶ Quinto infirmitas corporalis eſt quaſi virga dei
qua caſtigat ſibi inobedientes dicens per Pſalmiſt.
Uiſitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibꝰ
peccata eorum. ¶ Sed pro iſto eſt notãdum ꝙ ita eſt
de multis peccatoribus ſicut eſt de quadam aue/ que
vocatur apopymaye. de qua dicunt naturales ꝙ cum
informatione loquitur in diuerſis ydiomatibus ad ſi=
militudinem hominis: ⁊ eſt auis duriſſimi capitis. et
ideo quãdo inſtruitur loqui prius percutitur leniter
cum virga in capite quod non ſentiẽs propter capitis
duriciem quaſi michil inde curat. quod videns magi=
ſter ſuus percutit illam grauius cum põderoſiori in=
ſtrumento. quod adhuc nõ ſentiens/ vel parum curãs
accipit magiſter ſuus virgam ferream: ⁊ illam forti=
ter percutit. ⁊ ſic tandem auis doctrinã eius recipit.
¶ Reuera. ſic eſt δ magiſtro nr̃o ieſu xp̃o qui dicit no
bis Math.xi. Diſcite a me/ quia mitis ſum et humi=
lis corde: ⁊ inuenietis requiẽ aiabus vr̃is. ſed ſi nolue
rint pctõres doctrinaꝫ eius recipere ꝑcutit eos p̃io
leniter mittens illis infirmitates modicas/ ⁊ tolerabi
les: ſed quia multi ſunt dure ceruicis / modicum vel
michil curant de diuina doctrina. ⁊ ideo deus percutit
eos aliquando fortius quando emittit eis grauiores
infirmitates. tribulationem/ gladium/ peſtilentiã/ ⁊ fa
mem. quod ⁊ ſi nec taliter correxerint. certe tandẽ per
cutit eos virga ferrea. Iſta eſt enim virga de qua di-
cit ꝓpheta Eſa.xi. percutiet terrã virga oris ſui. Cũ
hac virga ꝑcutiet qñ dicet illis illa duriſſima ⁊ terri=
biliſſima verba euangelica Math.25. Ite maledicti ĩ
ignem eternũ: q̃ paratus eſt diabolo et angelis eius.
Quod conſiderans ille nobilis et prudens miles: de
quo narrat Linco. ſuper euangelia: parte.3. cap.22. ꝙ
cum multis annis pro rege ſuo militauit contigit ꝙ
ipſe febricitaret: ⁊ quodam die venit ad cũ rex qñ eiꝰ
acceſſio contigit: ⁊ dixit rex. Pete a me quicquid vis:
⁊ dabo tibi: quia valde erat ei grauius illius infirmi=
tas: cui miles reſpondit. Non peto a vobis cui tot an
nis ſeruiui: niſi vt remoueatis a me tantũmodo iſtam
acceſſionem. Cui reſpõdit rex ſe nõ poſſe hoc facere.
quid igitur inquit miles valet hoĩbus ſeruire? A mo
do illi ſoli regi ſeruiaꝫ: qui põt michi dare ſanitatem
mentis ⁊ corporis. Ecce per virgã infirmitatis erat
miles iſte correctus. ⁊ ideo humiliatus. Et ſicut dicit
Eccl.10. Uir prudens nõ murmurat correctus. Sup
quo Guil. par. prudens eſt inquit qui futura preuidet
⁊ premia ⁊ tormenta: ⁊ talis non murmurat de flagel=
lo. libenter em̃ virgam infirmitatis tolerat que cum a
gladio pene eterne cõſeruat. ¶ Sexto infirmitas eſt
quaſi flagellum dei: de quo palea pctõrũ flagellat tri=
ticum ſuum: ſcꝫ predeſtinatos. Unde ad Hebr.12. Quẽ
em̃ diligit dñs caſtigat. flagellat omnem filiuꝫ quem
recipit. Uñ ſicut granum tritici anteꝙ recipiatur in
granarium trituratur: ⁊ a palea mundatur. ſic electi
dei anteꝙ recõdant in granario celeſtis glorie flagel=
lantur flagello infirmitatis. perſecutionis / ⁊ tribula=
tionis mundane. Et ſicut dicit Criſoſt. ope. imperfe.
omel.4. ſicut granum tritici incluſuꝫ in palea foras
nõ egreditur niſi fuerit trituratũ. ſic ⁊ hõ de impedi=
mentis mundanis: ⁊ de rebus carnalibus quaſi in pa
lea inuolutus difficile egreditur: niſi fuerit aliqua tri
bulatione flagellatus. nam ſicut plenum granuꝫ mox
vt percuſſum fuerit leuiter de palea ſua exilit: ſi vero
ſubtile fuerit: tardius egreditur. qd̃ ⁊ ſi vacuum fue=
rit nũꝙ egreditur. ſed illic cũ ſua conteritur palea. ſic
oẽs quidẽ hoĩes ĩ rebus carnalibus delectanẽ: ⁊ deti=
nentur ſicut grana in palea ſua. ſed qui fidelis eſt ha=
bet medulã/ mox enim vt leuiter tribulatus fuerit ne
gans que ſunt carnalia currit ad deum. ſi autem mo=
dice fidei fuerit cum grandi trituratione/ ⁊ tribulatio
ne vix recedit ⁊ vadit ad deum. qui aũt infidelis eſt et
vacuus ꝙuis contritus fuerit ſicut granum vacuum
de palea non egreditur. ſic nec ille carnalibus rebus
et de impedimentis mundanis nunꝙ egreditur. nec
tranſit ad deum. ſed illic in malis conſtitutus cõteri=
tur. ⁊ cũ infidelibus tanꝙ cum palea foras tandem in
ignem proijcitur ad comburendũ. hec Criſoſtom. Uñ
Mathei.3. permundabit deus aream ſuã: ⁊ congrega
bit triticũ in horreum ſuũ: paleas aũt comburet igne
inextinguibili. Et ideo merito btũs Greg. ſuper euã
gelia ome.15. Quiſquis igitur appetit plene viciavin
cere ſtudeat humiliter purgationis ſue flagella tole=
rare. vt tanto poſt ad iudicem mundior veniat. quanto
nunc eius rubiginem ignis tribulationis purgat. In
ea portitu que euntibus ad eccleſiam beati Clemen=
tis eſt. in pergula fuit quidam ſeruulus quem multi ve
ſtrum mecum nouerunt rebus pauper. merito diues:
quem longa egritudo diſſoluerat. Nã a primeua eta
te vſꝙ ad finem vite paraliticus iacebat. quid dicaꝫ ꝙ
ſtare non poterat qui nunꝙ in lecto ſuo ſurgere vel ad
ſedendum valebat. nunꝙ manum ſuam ad os ducere
potuit. nunꝙ ſe potuit in latus aliud declinare. huic
ad ſeruiendum mater cum fratre aderat. et quicquid
ex elemoſina potuiſſet accipere hoc eorum manibus
pauperibus erogabat. nequaꝙ litteras nouerat: ſed
ſcripture ſacre ſibimet codices emerat. et religioſos
quoſꝙ in hoſpitalitate ſuſcipiens hos coram ſe lege=
re ſine intermiſſione faciebat. Factumꝙ eſt vt quantũ
ad menſuram propriam per iniceret plene ſacram ſcri=
pturam diceret. cum tamẽ ſicut dixi litteras funditꝰ
ignoraret. ſtudebat in dolore ſemper gratias agere.
hymnis deo et laudibus diebus ac noctibus vacare.
ſed cum iam tempus eſſet vt tanta eius patientia re=
munerari debuiſſet membrorum dolor ad vitalia re=
dijt. cumꝙ iam ſe morti proximũ agnouit peregrinos
viros atꝙ in hoſpitalitate ſuſceptos ãmonuit vt ſur=
gerent. atꝙ cum eo pſalmos pro expectatione ſui exi
tus decantarent. cumꝙ cum eis et ipſe moriens pſal=
leret voces pſallentium repente compeſcuit cum ter
rore magni clamoris dicens. Tacete/ tacete. nũqd nõ
auditis quante reſonant laudes in celo? Cumꝙ ad eaſ
dem laudes quas intentus audiret aures cordis intẽ=
deret. ſancta illa anima carne ſoluta eſt. ſed exeunte il=
la tanta illic odoris fragrantia aſperſa eſt vt omnes il
li qui aderant ineſtimabili ſuauitate replerentur. ita
vt per hoc patenter agnoſcerent: ꝙ eam laudes in ce
lo ſuſcepiſſent. Cui rei monachus noſter interfuit. qui
vſꝙ nunc viuit. ⁊ cum fletu hec narrare ſolet: q: quꝰſꝙ
corpus illius ſepulture traderetur ab eorum naribus
odoris illius fragrãtia non receſſit. Ecce quo fine ex
hac vita exijt qui in hac vita equanimiter flagella to=
lerauit. Hec Grego. ¶ Septimo infirmitas corpora=
lis eſt quaſi baptiſmus quo de ſuis immundicijs deꝰ
purgat peccatores. Unde Criſtomus omel.4. opere
imper. ois inquit aduerſitas que nos ſine nr̃a occaſiõe
cruciat in hoc mundo: baptiſmus ignis eſt. quã ſi ma
gnanimiter ſuſtinueris nichil murmurãdo contra de
um. imputatur tibi ipſa carnalis afflictio pro pctõ qd̃
cõmiſiſti: ſi aũt nec peccaſti qd̃ eſt difficile: et ignis ille
tentationis circa aĩam tuã non inuenit ſordes pctõraꝫ
quas comedat ipſam aĩam tuam facit ſplendidioreꝫ:
et quanto grauior fuerit tẽtatio/ tãto magis facit cla

referre aiam.hec ille.Vñ ⁊ exemplũ hui⁹ oſtẽdit beſs
Greg.ſuper euangelia omel.40.vbi narrat de quadã
ſancta muliere nomine redempta: que habuit quandã
diſcipulam quam ſibi quaſi in filiam adoptauit: nomi
ne Romulam.hec enim illa infirmitate quam medici
paraliſim vocant grauiſſime percuſſa eſt: multiſq; an
nis in lectulo decubans pene omnium iacebat mem=
brorum officijs deſtituta : nec tñ hec eadem eius mẽ
tem ad impatientiam flagella perduxerant. Nam ipſa
detrimenta membrorum ei fuerunt incrementa virtu
tum: quia in tanto ſollicita ad vſum orationis ſuccre
uerat/quanto aliud quodlibet agere non valebat. No
cte igitur quadam vocauit magiſtram ſuã redemptã
que eam loco filie nutriebat dicens. Mater veni: ma=
ter veni. que mox cum alia eius diſcipula/ quam quaſi
filiam educauerat: ſurrexit ſicut vtriſq; referentibus
et multis alijs res eadem claruit: ⁊ ego eodẽ tempore
agnoui. cumq; noctis medio lectulum iacentis appe=
terẽt ſubito celitus lux emiſſa omne illius cellule ſpa=
cium impleuit: ⁊ in illa cellula ſplẽdor tam magne cla
ritatis emicuit: vt ipſa corda aſtãtiũ ineſtimabili pa
uore perſtringeret/⁊ in ſubito ſtupore remanerẽt. quã
lucem protinus miri odoris fragrantia ſubſecuta eſt.
ita vt earum animum quem lux emiſſa terruerat odo
ris ſuauitas refoueret: ſed cum vim claritatis illius
ferre non potuerunt: cepit eadẽ romula aſſiſtentem ⁊
trementẽ redentem ſuoꝝ moꝝ magiſtrã blanda voce
conſolari dicens. Noli timere mater non morior mo=
do. cumq; hoc crebro diceret paulatim lux que fuerat
emiſſa ſubtracta eſt. ſed is quis ſecutus eſt odor re=
manſit. Sicq; dies ſecundus ⁊ tertius tranſijt vt aſpe
ra fragrantia adoris remaneret. Nocte igitur quarta
eandem magiſtram ſuam iterũ vocauit. qua veniente
viaticum petijt ⁊ ſibi alatũ accepit. nedũ vero eadem
redempta nec alia eius diſcipula a lectulo iacẽtis ab=
ſceſſerant. ⁊ ecce ſubito in platea ante eiuſdem cellule
oſtium duo chori pſallentium aſtiterũt. ⁊ ſicut ſe dice
bant ſexus ex vocibus diſcreuiſſe pſalmodie cantus
incipiebant viri ⁊ femine reſpondebant. Cũq; ante fo
res cellule exhiberent celeſtes exequie illa ſctã ala a
carne ſoluta eſt. que ad celum ducta q̃to chori pſallen
tium altius aſcendebant tanto incepit pſalmodia le=
uius ⁊ clarius audiri donec pſalmodie ſonitus et o=
doris ſuauitatis elongata finiretur. Hec igitur quam
diu vixit in corpore quis illam voluiſſet habere in ho
nore. indigna cunctis hominibus deſpecta videbatur.
quis ad illam accedere: quis ad illam venire dignare=
tur: ſed latebat in ſterquilino margarita dei. Sterqui
linum fratres hanc ipſam corporis corruptionem ap
pello. vel ſterquilinium abiectionem paupertatis. ſũ=
pta eſt igitur margarita que iacebat in ſterquilinio: ⁊
poſita eſt in celeſtis regis ornamẽto/ iam inter ſuper
nos ciues emicat/ iam inter ignitos lapides eterni dy
adematis coruſcat. o vos qui in hoc mundo vos diui
tes aut creditis . aut eſtis conferte ſi poteſtis falſas
diuitias veſtras veris diuitijs Romule. vos in huius
mundi via omnia amiſſura poſſidetis. illa nichil eorũ
poſſedit in itinere. ⁊ omnia inuenit in peruentiõe. vos
letam vitam ducitis: et triſtem mortem timetis. illa
triſtam vitam pertulit: ⁊ ad letã mortẽ peruenit. vos
ad tempus queritis obſequium hoiꝫ: illa deſpecta ab
hoibus inuenit ſocios choros angelorum. Dicite igi
tur tẽporalia cuncta deſpicere. dicite honorẽ trãſeun
tem cõtẽnere. eternã gl̃iaꝫ amate. honorate quos pau
peres cernitis. ⁊ quos foris cõſpicitis deſpectos ſe=
culi intus arbitramini amicos dei. cum his participa=
mini quod habetis vt hi q̃q; dignentur participare
vobiſcum quod habent. penſate qđ ore magiſtri gẽtiũ
dicitur in hoc tempore. veſtra abundantia eoꝝ inopiã
ſubleuet vt ⁊ illoꝝ abundantia veſtre inopie ſit ſu pple
mẽtũ. penſate quod per ſe veritas dicit q̃diu feciſtis
vni ex his minimis meis: michi feciſtis. Ad retribu=
tionẽ igitur cur pigri eſtis q̃ñ quod iacẽti ſupple ſtir=
mo in terra porrigitis. chriſto ſedẽti in celo datis. hec
Grego. Et ex iſtis patet ꝙ ſanitas non eſt nimis affe
ctanda. nec infirmitas corporis nimis deteſtanda. Vñ
Linco. in quodam ſermone qui ſic incipit. Beati pau
peres ſpiritu. Ad bona inquit corporis ⁊ anime natu
ralia ſic decuit noſtram affici profeſſionẽ vt indifferẽ
ter nos habeat ad hec habitaꝝ amiſſa vt non pariat a=
miſſio dolorem. nec habitus leticiam: ſed forte cogi=
tat aliquis vſm. quid ſi manum amiſero: nonne michi
dolendum eſt cum laudes deo in eccleſia reſonare nõ
potero. Quid tandem ſi rationis vſum amiſero ꝑ paſ
ſionem aliquam crebri: nõne michi dolendũ eſt hodie
ſi ſcirem michi hoc cras accidere cum experavſus ra
tionis nec confiteri potero. nec de diuinis et ſalutife=
ris meditari: dico vobis fratres amare debetis vſum
membrorum: ⁊ virium naturalium in dei obſequium
ſi contingat tñ aliquo hoꝝ te priuari non tuo vicio. ſu
ſcipienda eſt priuatio cũ omni gratiaꝝ actione: ⁊ ſpi=
ritus interiori iocũditate. Bonoꝝ eñ naturalium pri
uationes pene ſunt: ⁊ ordinante ⁊ volente deo infligun
tur: ⁊ non niſi iuſte patitur eas qualitercũq; iniuſtus ſit
q̃ eas patitur. ideo ſi iuſtus ſis non debet pena tua ti
bi diſplicere q̃ iuſta eſt. Bona nãq; noſtra naturalia ſi
cut ⁊ extrinſeca dei ſunt bona. cũ igr̃ aufert ipſe que
dedit ſua recipit: ⁊ non noſtra abſtulit. Si igitur nos
ab illo accipimus quibus in hac vita vtimur: cur do=
leamus ꝙ ipſo iudicante exigimur. quo largitate fe=
neramur. Nec aliquando iniuſtus eſt creditor dñs pre
fixo reddendi tempore non conſtringitur. ⁊ ſi quando
vult exigit quod feneratur. Hoc conſiderauit ille vir
iuſtus ſanctus Job qui cum percuſſus eſſet multipli
citer gratias agendo letus exclamauit dicens. Dñs
dedit: dñs abſtulit ſicut domino placuit ita factũ eſt:
ſit nomen domini benedictum. Animaduertendũ eſt
etiam ꝙ boni alicuius naturalis amiſſo/ſi illa patien
ter ſuſtineatur: duplex meritum lucratur quia namq;
iuſtus perfectam habet voluntatem obſequendi deo
naturalis boni miniſterio ſaluum eſt ei premium obe
ſequij quo ſeruit deo voluntate: licet non poſſit ope=
ris actione: ⁊ additur inſuper corona de boni natura=
lis amiſſi patienti ſufferentia. etiam ſi cõtingat te nõ
tua culpa: ſed accidente morbo rationis vſu priuari :
⁊ adueniente paſſione diſpoſitus ſis ſecundum men=
tis habitum: etiam ad huiuſmodi paſſionem patien=
ter tolerandam : ſi dominus eam infligere tibi decre
uerit meritoria erit tibi morbi paſſio : et quecunq;
preter rationis vſum penaliter accidunt ex morbida
paſſione. Hec Lincon. eñ ⁊c. ¶ Secundum requiſitũ
ad infirmorum viſitationem debitam vt predictũ eſt:
eſt conſilium hoc eſt vt ſibi detur conſilium patienter
⁊ letanter ſuam ſuſtinere infirmitatem: ⁊ ſummope=
re cauere ne de ſua infirmitate cõtra deũ murmuret.
Nam vt dicit Auguſti. i. de viſitatione infirmorum.
Si contra deum preſumpſeris murmurare: ⁊ morbũ
velis nolis ſuſtinebis/nec murmurãdo ſanaberis. im=
mo in animo debilitaberis dum contra deum patrem
tuum/magiſtrum tuum/medicum tuum/ manſuetiſſi
mum/tranquilliſſimum: in ipſo flagello placatiſſimũ:
qui cuꝫ iratus eſt minime recordatur murmurationis.

Melis igitur cõſilijs acquieſce:ꝛ q̃ murmurãdo duo
mala ſuſtines.pacificus eſto/ꝛ grauamẽ corporale fac
tibi ſpirituale antidotũ.i.medicinã. Si in flagello nõ
vis deũ cognoſcere:corpore ꝛ aia flagellaberis. O q̃
iocundo pectore/q̃ leto corde viſitationem diuinam
debes preoptare.certe ſi corpore totus preualeres in
firmitatem medicinalẽ a deo deberes votis omnibus
expetere ne ſanitas corpis infirmitas eſſet anime me
tuere.hec Aug.Vñ ꝛ in vitis patrũ legitur de quodã
ſene deuoto qui frequenter infirmabatur.contigit ta=
men ꝙ per vnum annũ integrũ infirmitatem non ha=
buit:ꝛ ideo vehementer plorauit dicẽs. O dñe quare
me hoc anno nõ viſitaſti:ſed dereliquiſti.Cõſiderauit
el qḋ dicit apſs ad Heb.12.Quẽ diligit dñs caſtigat:
flagellat aũt omnem filiũ quem recipit dicente ſeipo
Apo.3.Ego quos amo arguo ꝛ caſtigo.ſed multi ſũt
inſipientes qui hoc minime intelligunt. ꝛ ideo a deo
paupertate ꝛ diuerſa infirmitate percuſſi. ꝛ videntes
diuites in ſanitate ꝛ proſperitate mundana a multis
propter ſuas diuitias honorari conqueruntur:ꝛ mur
murant contra deum eo ꝙ non dedit eis ſanitatẽ cor=
poris:ꝛ mundanas diuitias ſicut alijs impijs dicen=
tes illud Hierem.12.Quare via impiorum proſpera=
tur:bene eſt oĩbus q̃ preuaricantur ꝛ inique agunt ꝛc.
vt ſupra in ſexto ope mie ſpũalis : vbi agitur de ſcḋo
regis pacifici conſilio vſq̃ ibi. hic aũt cõſolaf.tu vero
cruciaris. Dictis ibidem adijciendum ꝙ ſicut dicit
Criſoſt.opere imper.omel.46.Fidelis chriſtianꝰ pp
opus quod fecerit hic bonam mercedẽ recipiet in fu=
turo.Infidelis vero propter opus quod fecerit hic bo
num recipiet mercedem tẽporalẽ ꝑ opere ſuo bono.ꝛ
in alio ſeculo nichil ſibi directe prodeſt. Hec ille.Hec
igitur oſtendenda ſunt infirmis q̃ multũ prodeſt in=
firmis hec cognoſcere ac contra deum murmurẽt de
infirmitate.ac etiã pro eo ꝙ nemo ſanus vel infirmus
niſi fuerit ex ſpeciali reuelatione diuina:ſcit q̃ñ diem
ſuum claudit extremũ.Ideo ſpecialiter infirmis con
ſulendum eſt ꝙ de ſuis peccatis peniteant:et eccle ſa
cramenta tempeſtiue accipiant:ꝛ bona ſua tẽporalia
ad dei honorem diſponant.ꝛ vt ſic ad iter vie vniuerſe
carnis peragendũ dñs ſemper eos inueniat paratos
feſtinent.Et tale cõſilium q̃nq̃ multũ prodeſt tam ad
ſalutẽ corporis q̃ aie. Exñ huius habemus.4.Reg.
20.ꝛ Eſa.38.de rege Ezechia:qui cum peccaſſet con=
tra deum in hoc ꝙ non fecerat canticum regratiatoriũ
pro victoria nobiliſſima quam deus ſibi fecerat: ſicut
patet.4.Reg.19.Quando angelus domini in vna no=
cte percuſſit in caſtris ſenacherib regis aſſyrioꝝ cen
tum octoginta quinq̃ milia hoĩz:oſfenſus igitur dñs
cõtra Ezechiam miſit ſibi infirmitatẽ grauiſſimã de
qua egrotauit vſq̃ ad mortem.ꝛ miſit dñs ad Eſayaz
ꝓphetam qui diceret ſibi.diſpone domui tue/q: mori
eris tu ꝛ non viues.ſed hec fuit prophetia ſcḋm ꝯmi
nationem:ꝛ nõ ſecundum preſcientiam. ꝛ ſtatim Eze=
chias audiẽs verba dñi cõuertit faciẽ ſuã ad parietẽ:
ꝛ orauit dñm cũ lachrymis:ꝛ fleuit fletu magno.ꝛ ſta
tim egreſſo Eſaya de palatio regis anteq̃ pertranſiſ=
ſet mediã partẽ atrij dixit dñs ad Eſayam ꝓphetaz.
Reuertere ꝛ dic Ezechie duci populi mei.Audiui o=
rationem tuã:ꝛ vidi lachrymas tuas et ſanaui te. die
autem tertia aſcendes in domũ dñi: ꝛ ego addaz die=
bus tuis quindecim annos.Et de manu ipſiꝰ regis aſ
ſyriorum liberabo te:ꝛ protegam vrbẽ hãc. ꝛ tunc die
tertia aſcendit Ezechias in templum:ꝛ cantauit illḋ
canticum.Ego dixi in dimidio dierũ meoꝝ:vadã ad
portas inferi.Ecce q̃tum profuit ezechie:ꝙ Eſayas
ipſum viſitauit.per hoc eñ tria obtinuit a deo bñficia.
ſcilicet vite temporalis augmentationem.a ptãte ini=
micoꝝ liberationẽ.et liberatus protectionem diuinã
Item de ꝯſilio infirmis dando:vide ſupra in ſeptimo
opere mie ſpiritualis vbi agitur de tertio luctu ma=
lo.Tertium requiſitum ad infirmoruz debitam viſita
tionem vt predictum eſt : eſt ſuſidium hoc eſt in caſu
quo indigeant ꝙ eis detur aliquod ſubſidium elemo
ſinaruz ad ſuam indigentiã releuãdã.q: vt dicit apſs.
1.Ioh.3.Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi/et
viderit fratrem ſuum neceſſe habere:et clauſerit vi=
ſcera ſua ab eo.quomodo caritas dei manet cuz eo? q.
d.nullo modo ꝛc. ¶ Tertium mouens hominem hoc 3.
opus mie adimplere eſt.quia opus iſtud homini faciẽ
ti illud magnam confert vtilitatem ꝛ meritum. Unde
hõ infirmꝰ ꝛ leproſus/vel qualitercũq̃ deformis : q̃ſi
ſpeculum tuum eſt in quo teipſum cõſiderare potes.
qualis enim nature ipſe eſt talis:ꝛ tu omnino preter
forte picturam corporalis pulcritudinis ꝛ tẽporalis
proſperitati quietens q̃ in cõſpectu hoĩm reddũt ma=
gis ſplendidum.ſed talis pictura ꝛ ꝓſperitas munda
na minimo digito dei poſſunt facillime vt quotidianũ
docet experimentum abſtergi. In iſto igitur ſpeculo
libenter ꝛ frequenter inſpicere deberent diuites mũ=
danam proſpefitatem habentes.vt ſic miſeriam fra=
gilitatem ꝛ infirmitatem ſue proprie nature cogno=
ſcerent.quia vt teſtatur Auguſt.4.de trinitate cap.1.
Laudabilior eſt animus cui nota eſt propria infirmi=
tas q̃ qui ea non reſpecta vias ſyderum motus pla=
netarum ꝛ naturas elementorum ſcrutaretur. ¶ Qḋ
conſiderans Odo quondam epyſcopus Pariſienſis
de quo narrat Guill. Pariſienſis.in de vicijs : parte
ſexta:vbi agitur de remedijs cõtra ſuperbiam ꝙ ſem
per in menſa ante ſe deſpectos pauperes/infirmos/
ac deformes conſueuit habere. Requiſitus autem a
quodaz delicato quomodo poſſet hoc tolerare:reſpõ
dit dicẽs.ꝙ quidam nobilis miles eum iſtud docuit:
ſcilicet ſanctus Iob dicẽs:viſitans ſpeciem tuam nõ
peccabis Iob quinto.

¶ Capitulum.60.de ſexto opere miſericordie corpo=
ralis:quod eſt incarceratos viſitare.

SExtum opus miſericordie
corporalis eſt ad incarceratos veni
re. Ad quod opus faciendũ monet
nos apſs ad Heb.13.dicens.Memẽ
tote vinctorum tanq̃ et ipſi ſimul
vincti. ¶ Pro quo notandum ꝙ ca=
ptiui/ꝛ incarcerati viſitandi ſunt:
vt eis miſericorditer tria beneficia impendantur.pri=
mum eſt vt eis vite neceſſaria miniſtrentur.ſecunduz
eſt vt illis ſalubris confortatio adhibeatur.et tertiuz
vt ab iniuſta incarceratione liberentur.De primo ex=
emplum habemus Thob.1.vbi legitur ꝙ Thobias ꝑ
gebat per omnes qui erant in captiuitate ꝛ monita ſa
lutis dabat eis:et ſequitur.diuidebat vnicuiq̃ prout
poterat de facultatibus ſuis:eſurientes alebat:nudiſ
q̃ veſtimenta prebebat. Item dominus dedit nobis
exemplum incarceratis vite neceſſaria miniſtrare cuz
Danieli prophete in babylone incarcerato miſit cibũ
per Abacuk prophetam angelo deportante illũ cum
cibo per capillum capitis ſui a iudea in Babylonẽ.vt
patet Dañ.14.Secundo viſitandi ſunt incarcerati vt
vt eis ſalubris confortatio adhibeatur. Unde exem=
plum huius dedit nobis ille vir iuſtus ſanctus Tho

bias.de quo etiam legitur Thob.i.q cũ oĩs populus
tribus ſue captiuatus erat ſub rege Salmanaſar ipſe
Thobias quotidie pergebat p oẽm cognationẽ ſuã:⁊
cõſolabatur eos.ſed qualiter cõſolandi⁊ cõſulẽdi ſũt
incarcerati oñdit Ualenſis in ſumma collationũ ad
omne genus hoĩm:parte.i.di 5 cap.i.dicens.q cum
alicui tali imponuntur falſa crimina conſulendum eſt
ſibi q pro xp̃o patienter ſuſtineat.⁊ abſq falſitate ſuã
oſtendat innocentiam.exemplo Joſeph/qui cũ iniuſte
carcerali traderetur cuſtodie dixit pincerne Pharao
nis.Memento mei cum bene tibi fuerit:⁊ facias me=
cũ miam vt ſuggeras Pharaoni vt educat me de car=
cere iſto.quia furtim ſublatus ſum de terra hebreo⁊
et hic innocens in lacum miſſus ſum Gene.40.Itẽ
exemplo Suſanne que cum falſa accuſatione ſibi im
poſita erat ad mortem dãnata dixit.Dñe deus meus
eterne qui abſconditorum es cognitor q noſti omnia an
teq fiant.tu ſcis quia falſum tulerũt contra me teſti=
moniũ:⁊ ecce morior cũ nichil hor fecerim q iſti ma=
liciose cõpoſuerunt aduerſum me Dañ.13.hmõi enim
innocentes a crimine eis impoſito aliqñ deus defen=
dit in preſenti quod exẽplariter oſtendit Iheero.epla
3.de quadam ſancta muliere ſepties gladio ſecũdum
exigentiam legis tunc regnantis percuſſa:imponeba
tur enim ei crimen adulterij:que videns ſe morti con
dẽnatã ſuam innocentiã proteſtata ait.Teſtis michi
eſt deus:non ideo me nolle negare ne peream.ſ3 ideo
mentiri nolle ne peccem.⁊ cum ad illam veniſſet per=
cuſſor primo ictu raſure modice ſanguineũ emiſit.ſe=
cundo fibulam auri ex collo eius excuſſit.tertio vero
ictu gladius reflectitur:⁊ percuſſor ſe ferire non poſ
ſe cõfitetur.Alius igitur percuſſor eligitur a quo ſe=
mel percuſſa agrauatur.ſecundo ab eo percuſſa quaſ
ſatur.⁊ tertio vulnerata proſternitur.quarto percuſſa
viſa eſt mori:⁊ educta a clericis ad ſepulturam reui=
xit dicens.Dñs michi adiutor:⁊ non timebo quid fa=
ciat michi homo.et ſic reddita eſt libertati.In quo fa
cto euidens eſt q protectio:⁊ mia diuina in liberatione
affuit innocentis.aliqñ tñ hmõi innocentes deus ĩ pre
ſenti puniri permittit.ſed tunc hoc ineffabiliter ad eo
rum meriti ⁊ premij triumphum permittitur.Unde
Iheero.in epla ad Cyprianum.Quo inquit in hoc ſeclo
tribulationibus paupertate.inimicorum potẽtia vel mor
borum crudelitate fuerimus afflicti.tanto poſt reſur
rectionem in futuro maiora premia conſequemur.In
cuius confirmationem dixit xp̃s Mat.5.Beati eritis
cum maledixerint vos hoĩes/⁊ perſecuti vos fuerint:
⁊ dixerint omne malum aduerſum vos mentiẽtes pp
me:gaudete ⁊ exultate:qm merces veſtra copioſa eſt
in celo.Si vero inquit Ualenſis ſit reus ille cui cri=
mina imponuntur inſtruendus eſt vt peccata ſua non
augeat per mendacia/periuria/vel falſa teſtimonia ſe
purgando:ſed vt culpas ſuas ⁊ reatus cognoſcat:et
veraciter peniteat:et dignum ſe eſſe penis ⁊ oppro=
brijs ⁊ afflictione intelligat.exemplo filiorum Jacob
dicentium:merito hec patimur.quia peccauimus in
fratrem noſtrum Gene.42.Item inſtruendus eſt vt
penam vel mortem ſi ſibi contingat patienter ſuſtine=
at:et vt cognoſcat ſibi melius finire vitam in breui pe
nitẽtia ſibi condigna:q in augmentum ſue dãnationis
viuere in malicia diuturna.Item informandus eſt vt
miam dei humiliter et deuote imploret.et vt ſpe fir=
ma in ſaluatore confidat.exemplo latronis dicentis.
Memẽto mei dñe/dũ veneris in regnum tuum.cui re
ſponſum eſt a xp̃o.Amen dico tibi:hodie mecũ eris
in paradiſo:vt patet Luce.23.Tertio viſitandi ſunt
incarcerati vt ab iniuſta incarceratione liberentur.vn
de Prouerb.24.Erue eos qui ducuntur ad mortem:
⁊ qui trahũtur ad interitum liberare ne ceſſes.Si di
xeris vires non ſuppetunt qui inſpectator eſt cordis
ipſe intelligit:⁊ ſeruatorem anime tue nichil fallit red
detq homini iuxta opera ſua.Item Eccl.4.Libera
eum qui iniuriam patitur de manu ſuperbi.Item ps.
Egenum et pauperem de manu peccatoris liberate.
Ad iſtud enim faciendum monemur crebris ſctõrum
exemplis.quorum vnum eſt exm beatiſſimi Nicolai:
q tres pueros innocentes morti adiudicatos ab iniu=
ſta mortis ſententia liberauit.vt docet Januenſis in
vite eiuſdem legenda.Item ad dandum nobis exem
plum hoc opus miſericordie faciendum dominus ſu
ſannam iniuſte damnatam ex falſa mortis lata ſenten
tia per puerum ſuũ Danielẽ miſericorditer liberauit.
vt patet Dañ.13.Item Petrum in carcere Herodis
vinctum:⁊ cũ diligentia cuſtoditũ dñs p angelũ ſuũ
de manu Herodis:⁊ de omni expectatione plebis iu=
deorum miſericorditer liberauit.vt patet Actuum.12.

Cap.61.de ſeptimo opere miſericordie corporalis
quod eſt mortuos ſepelire.

SEptimum opus miſericor
die corporalis eſt mortuos ſepelire.
De quo Eccl.7.Mortuo non pro=
hibeas gratiam:ſcilicet ſepulture.
Ad iſtud enim opus miſericordie fa
ciendum triplici medio inſtigamur.
Primo ſanctorum patrũ exemplatiõe.
ſecundo nature inſtinctione.⁊ tertio iuſtorum commen
datione.Un quantũ ad primũ ad iſtud opus mie exer
cendũ exm dedit nobis ille vir ſctũs Thobias:de quo
legitur Thob.i.q mortuis atq occiſis ſepulturam
ſollicite adhibebat.Item legitur Thob.2.q Thobi
as cum nunciatũ eſſet ei q vnus de filijs iſrael iugu=
latus iaceret in platea.ſtatim exiliens e cubitu ſuo re
linquens prandium ieiunus peruenit ad corpus:tol=
lẽſq illud portauit ad domum ſuam occulte:vt dũ ſol
occubuiſſet:caute ſepeliret eum.Item ille ſctũs pa=
triarcha Abraham cũ magna diligẽtia emit agrũ:in
quo ſepeliret vxorẽ ſuã.vt pz Gen.23.Item ille nobi=
lis dux Judas machabe⁹ poſt pliũ ↄtra gorgiã ↄmiſ=
ſũ venit vt corpa pſtratorum tolleret:⁊ illa cũ ſuis parẽ
tib⁹ ſepeliret.vt pz.2.Macha.12.Itẽ diſcipuli Johis
baptiſte audiẽtes q decollatus eſſet ab herode ioha
nes venerunt vt tollerent corp⁹ eius:⁊ ſepelierũt illũ
vt pz Math.14.Item Joſeph ab arimathia:⁊ Nicho
demus ſepelierunt corp⁹ dñi nři ieſu xp̃i venerabilit
in ſepulcro nouo exciſo in petra in quo nondũ qſq po
ſit⁹ fuerat.vt pz Mat.27.Marci.15.Luce.23.⁊ Jo=
his.19.Scdo ad iſtud opus mie adimplendum mone
mur nature inſtinctione.Un Guilſ par.in ſumma ſua
de virtutibus:parte.3.tractatu de iuſticia.cap.43.le=
gitur inquit in lib.de naturis aialiũ q mortuo delphi
no circũſtãt alij delphini ne ceteri piſces marini mor
tuũ ſuũ deuorarent.⁊ deferunt eũ in profundũ maris
atq ibidẽ ſepeliunt illũ.⁊ dĩr delphini magni piſces
q voces hominum ſequũtur.⁊ ad ſimphoniam grega=
tim conueniunt:⁊ nichil in mari velocius iſtis.vt dicit
Iſi.12.Ethy.ca.6.⁊ ex quo iſta bruta animalia ratiõe
carẽtia:iſtud opus taliter exercent ex pura inſtincti=
one nature.a multo fortiori natura humana rõne regu
lata ex pdictis ſctorum exemplis informata moneri deb

beret iſtud opus mie exercere. ¶ Tertio ad iſtud opus
mie adimplendum monemur iuſtoꝝ multiplici cōmē-
datione. vñ de iſto opere mie ſctūs ꝑpheta Dauid vi-
ros Jabes Galaad cōmendauit dicēs. Benedicti vos
a dño quia feciſtis miam hanc cū dño vrō Saul: et ſe
peliſtis eū: ⁊ nunc retribuet dñs vobis miam ⁊ verita
tē. 2. Reg. 2. Itē de iſto ope mie cōmēdauit xp̄s mag-
dalenā Marci. 14. dicēs. Bonū opus opata eſt in me:
puenit em vngere corpus meū in ſepulturam. Item
oēs fideles iſtud opus mie cū predictis ceteris facien
tes cōmendantur. immo ⁊ benedicūtur a dño bñdicē-
te. Beati miſericordes: qm̄ ipſi miam conſequentur.
Mathe. 5. ¶ Sed hic eſt notandū: ꝙ licet iſtud opus
mie facientes motu pietatis a deo taliter cōmēdātur
tñ ſupſticioſa friuola ⁊ nimis preſumptuoſa eſt: que
multotiens fit nr̄a diutū ſepultura ꝑpter pompā mū
danam. ⁊ q̄uis viuoꝝ aliqualia ſint ſolatia tñ nec deo
ſunt placentia. nec defunctoꝝ ſubſidia. et hoc affirmat
Gregorius: ſicut patet in ca. 13. q. 2. ale. Itē Auguſt. 1.
de ciui. dei. ca. 14. Item vvallenſis in ſūma collationū
ad oē genus hoim. parte. 7. di. 3. cap̄. 1. qui oēs in hac
cōcordāt ſententia. ac etiā cū eiſdē cōcordat Petrus
lōbardus. 4. ſen. diſtin. 45. pōpa inquit funeris agmi
na exequiaꝝ ſumptuoſa diligētia ſepulture viuorum
ſūt qualiacūq; ſolatia: nō tñ adiutoria mortuorū. nam
ſi aliquid prodeſt impio ſepultura precioſa oberit
pio ⁊ iuſto vilis aut nulla: preclaras exequias in con
ſpectu hoim purpurato illi diuiti exhibuit turba fa-
muloꝝ. Sed multo clariores in conſpectu dei vicero
ſo illi pauperi lazaro miniſteriū exhibuit āgeloꝝ qui
extulerūt eū nō in marmoreū tumulū. ſꝫ ī abrahe gre
miū. vñ ⁊ vvallenſis vbi prius: ⁊ idē hꝫ Aug. in de cu-
ra mortuoꝝ agēda: narrans de corporibus quorundā
ſctōꝝ martyrū ignibus crematis: ⁊ cineribus in roda
num fluuiū piectis ne qualiſcūq; eoꝝ relinq̄retur me-
moria: qd̄ diuinit⁹ ideo eſt permiſſū vt dicerēt xp̄ani
in confitendo xp̄m dū cōtēnūt hanc vitā: multo magis
debere cōtēnere ſuoꝝ corporū ſepulturā ſi oporteret
ꝑ xp̄o. Vñ ⁊ legitur in vitis patrum lib. 2. parte. 19. de
quodam impio honorifice ſepulto: ⁊ de quodam ſoli-
tario ſctō/⁊ iuſto: ⁊ tñ in fine a beſtijs deuorato. ꝙ cum
hec admiraretur quidā ſctūs dixit ſibi angelus ꝙ im
pius ille. q aliquod bonū licet paruū inter multa ma-
la fecerat. ideo talē ſepulturam ī illius boni mercedē
recepit. ⁊ ideo vir ſctūs quia paruꝫ culpe inter multa
bona fecit. ideo in penam illius parui mali ꝑmiſit eū
de⁹ a beſtijs deuorari. veruntamen ⁊ licet nō obſit fa-
lutī fideliū in xp̄o morientiū. eoꝝ corpora carere fide-
liū ſepultura. tñ vt ait Aug. 1. de ciui. dei. ca. 14. non
ſūt ꝯtēnēda nec abijciēda defūctoꝝ corpora: ⁊ maxie
iuſtoꝝ: q̄ ſunt q̄dā eternitatis ⁊ reſurrectionis ſemīa.
quibus tanq̄ organis ad opa bona vſus eſt ſpūſſctūs.
¶ Q; vero antiquoꝝ patrū funera ſunt tam officioſa
pietate curata. vt Abrahem/ yſaac/ ⁊ ioſeph. ac etiam
corporis xp̄i cū aromatibus conditi. ⁊ ꝙ Thobias ꝑ-
pter ſepulturā cōmēdatur. hec omnes auctoritates vt
ait Aug. ibidem non hoc inſinuant vt talis ſepultura
proſit defunctoꝝ cadaueribus. ſed ꝙ talia officia deo
placent: ⁊ viuētibus ꝓſunt ad inſtruendā fidem reſur
rectionis future. hec ille. Ex quibus pꝫ ꝙ de pōpoſa
exequiaꝝ: ⁊ ſepulture curioſitate fidelib⁹ modicū eſt
curandum. ſed ſummopere prouidendū eſt eis ꝙ ante
mortē habeant fidē rectā/ ſpē firmā/ ⁊ caritatē pfectā
cum vera contritione/ integra confeſſione: ⁊ voluntaria
ſatiſfactione. quia ſatiſfactio pro tunc in magna parte
conſiſtit in diſcreta teſtamenti conditiōe: in quo teſta-
mento de omnibus iniuſte acquiſitis ⁊ ablatis ſatiſfa
ciant. ⁊ illa inquantum ſufficiunt plenarie reſtituant.
⁊ non in poſterum executoribus vel quibuſcunq; con
ſanguineis/ vel affinis nimis confidant: ne forte cōtin
gat eis ſicut contigit cuidam militi de quo narratur
in quadam cronica de vita magni Karoli quondam re
gis francie. ⁊ idem recitat Wallenſis in ſumma colla
tionum ad omne genus hoim: parte. 7. diſtin. 3. ca. 4.
dicens. ꝙ miles quidam cū in extremis laboraret pre
cepta dedit cuidam conſanguineo ſuo ꝙ equum ſuū
venderet: ⁊ preciū ꝓ aīa pauperib⁹ daret. ſꝫ ille equū
vendidit pro centū ſolidis: ⁊ denarios inde receptos
in proprios vſus accepit. cui trāſactis. 30. diebus ap-
parens ſibi miles defectus in ſomnis dixit. tu miſer
quia iniuſte elemoſinam meam retinuiſti. ideo me in
penis per. 30. dies morari feciſti. ſed ſcias proinde te
in inferno eſſe ponēdum: ⁊ me liberatum hodie ad pa
radiſi gaudium tranſiturum. qui euigilans tremefa-
ctus: ⁊ in craſtino clamorem demonum quaſi leonum
⁊ luporū frendentium ⁊ rugientiū in aere audiuit. et
ſtatim viuus in medio ciuiū raptus eſt ab eis: ⁊ poſt
dies. 12. in faſtigio cuiuſdam ſilicis in quodam monte
corpus eius eſt inuentum ab vrbe. 4. dietas diſtante.
hec Wallenſis. Sed pro eo ꝙ ſupradictum eſt/ abra-
ham emit agrum ad ſepeliendum vxorem ſuam. ideo
hic queri poteſt an pro ſepultura mortuoruꝫ aliquid
ſit a miniſtris eccleſie exigendum. et dicendum eſt ꝙ
nō. Unde Gregor. in regiſtro Januario epyſcopo ſic
ſcribit. Queſta eſt inquit nobis verſida clariſſima fe-
mina ꝙ ab ea ſolidos pro filie ſue ſepultura fraterni-
tas veſtra velit exigere. hoc autem vicium ⁊ nos poſt-
q̄ deo auctore ad honorem pontificalem acceſſimus
ab eccleſia noſtra omnino reſecuimus: ⁊ per prauam de
nuo cōſuetudinem nequaq̄ vſurpari permittimus. me
mores quia dum Abraham a filijs Ethron. hoc eſt a fi-
lijs Seor ſepulcrum precio ad humandum corpus cō
iugis ſue poſtularet ꝑmiūꝫ accipere: renuit ne com
modum videretur de cadauere conſecutus. Si igitur
tante conſiderationis paganus vir fuit/ quanto magis
nos qui ſacerdotes dicimur hoc facere non debemus.
Unde hoc auaricie vicium ne hic in aliena denuo ten
tari preſumatur admoneo. Sed ſi quando aliquem in
eccleſia veſtra ſepeliri conceditis. ſiquidem parentes
ipſius proximi/ vel heredes pro luminaribus ſponte
quid offerre voluerint accipere non vetamus. petere
ro aut aliquid exigi omnino prohibem⁹: ne quod val
de irreligioſum eſt/ aut venalis (quod abſit) dicatur ec
cleſia aut vos videamini de humanis mortibus gra-
tulari. ſi ex eorum cadaueribus ſtudeatis querere: ali
quomodo compendium. Hec Greg. et ponitur in ca.
13. q. 2. Queſta eſt. Et ſi obijciatur ꝙ Ethron licet pri-
mo renuit tamen poſtea pro ſepulcro ſiue pro fundo
quod ab eo Abraham ad ſepeliendum mortuum ſuū
petijt precium accepit: vt patet Gene. 23. Dicendum
eſt ꝙ licet effron precibus Abrahe victus precium ab
eo quodam modo inuitus accepit. tamen erat pro illa
acceptione reprehenſibilis. Unde Hieron. ſuper Gen.
Poſtq̄ inquit precio victus eſt Ethron vt ſepulcrum
venderet ⁊ acciperet argentum: licet cogente Abra-
ham. vna littera que apud illos pro o legitur: ablata
eſt de eius nomine. ⁊ ꝓ Ethrō appellatus eſt Effron ſi-
gnante ſcriptura eum non fuiſſe conſummate perfe-
cteq; virtutis qui potuit memoriā vendere mortuoꝝ.
ſciant igitur qui ſepulcra vendunt voluntarie/ nec co
guntur vt accipiāt preciū. ſed a nolētibus quicq̄ ex-
torquent mutari nomē ſuum: ⁊ perire quidam de me-

rito eoꝝ cū etiam ille reprehēdatur occulte q̄ inulꝰ accepit. hec Jero. ⁊ ponit̄ in ca.13.q.2. Poſtq̄. ⁊ ſequitur in eccleſiaſtico nāq̄ lib. ſcriptū eſt. mortuo non ꝓhibeas gratiam ſciēs q̄ꝛ oēs moriemur. Itē in eodē. oīa q̄ de terra ſunt in terram reuertent̄: q̄d igit̄. terra terram vēdis. Memēto q̄ terra es ⁊ in terrā reuerteris. Et quoniā tibi futura eſt ⁊ appropiat ⁊ ſi tardat recordare. q̄ꝛ non hoīs eſt terra: ſꝫ vt pſ̄. cōmemorat. Dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo eius. ſi igr̄ terrā vēdis inuaſionis rei dn̄ice reus teneberis. gratis accepiſti a deo. gratis da ꝓ eo: quare interdictū eſt oībus oīno xp̄ianis terram mortuis vendere ⁊ debitā ſepulturā denegare. niſi forte ꝓximi et amici defuncti propter nomen ⁊ redēptionem aīe viri gratis dare aliquid velint. hec ca.13.q.2. In eccleſiaſtico.

¶ Cap̄.62. de his q̄ debēt cōſiderari in elemoſina ⁊ quibus ſit danda elemoſina.

A. **E**T inſuper pro apertiori declaratione predictorum ſeptē operū mīe corporalis: ⁊ ꝓ eo q̄ impletio illorum operū ſtat principaliter in elemoſinarū largitione diſcreta. ideo hic quatuor ſunt ſpecialiter cōſideranda. Primo quibus ſit elemoſina eroganda. ſcd̄o q̄ abūde ſit elemoſina tribuenda. tertio de quibꝰ bonis ſit elemoſina facienda. ⁊ quarto qua intentione ſit elemoſina pauperibus tribuenda. Quantū ad p̄imū: ſcꝫ q̄bꝰ ſit elemoſina erogāda de illo quadrupliciter informamur. Primo ex nature operatione. ſcd̄o ex decreti eccleſie inſtitutione. tertio ex ſanctorū doctoꝝ exhortatiōe. ⁊ q̄rto ex veriſſima ſcripture ſacre auctoritate.

1. ¶ Primo enim informamur ex nature operatione. vn̄ natura ī ſua operatione exēplariter nos īformat pauperibꝰ infirmis ⁊ miſeriā huiꝰ vite patiētibꝰ cōpati. ⁊ eorū neceſſitatē ⁊ defectū de noſtra abundātia releuare. de iſto vide ſupra capitu.24. huius quarte partis vbi agitur de p̄imo opere mīe ſpūalis fere ī fine.

2. ¶ Secūdo de eodē informamur ex decreti eccl̄ie inſtitutione ſic dicētis. Ep̄s paupibꝰ ⁊ infirmis q̄ debilitate facientē ſuis manibus laborare non pn̄t: victū ⁊ veſtitū inq̄tū ſibi poſſibile fuerit largiat̄. hec ca. di. 82. Epiſcopus. Itē. 12.q.2. mos eſt. Mos eſt inquit canon apoſtolice ſedis ordinato epiſcopo p̄cepta tradere vt de oī ſtipēdio q̄d ſibi accidit quatuor debeāt fieri portiones vna. videlꝫ ep̄o et familie eius ꝑpter hoſpitalitatē ⁊ ſuſceptionem. Alia clero. tertia vero pauperibus. ⁊ quarta eccleſijs reparādis. hec ca. ſub auctoritate beati Greg. ex quibꝰ pꝫ q̄ epiſcopi pauperibus ſe ſuo labore iuuare non valentibus deberēt elemoſinā erogare. ⁊ hoc idē facere obligantur ex caritatis intuitu. etiā oēs alij mūdi diuites. vnde apl̄s. 1. Johan.3. Qui habuerit ſubſtantiā huius mundi et viderit fratrē ſuū neceſſe habere: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quomodo caritas dei manet in illo? q. d. nullo modo.

3. ¶ Tertio de eodem informamur ex ſanctorum exhortatione. Vn̄ Jero. Filiis inquit tribue diuitias tuas qui non farſatas aues comedunt: ſed pane indigenti: vt famē repellas ⁊ non augeas luxuriam. Intellige ſuper egenū ⁊ pauperē. nudum veſti: eſurientem ciba: egrotantem viſita: et quotiēſcūq̄ manū extendis chriſtum cogita. hec ille. Itē Berñ. ad regem ſicilie: beatus q̄ intelligit nō ſup cupidū: ſed ſup egenū ⁊ pauperē. illū inq̄ pauperē q̄ inuitus petit ⁊ cum verecundia accipit. et accipiens gratias deo reddit. hec ille. Itē Linco. in quodā ſermone ac etiā in ſuis dictis. dicto.2. Mala inquit eſt voluntas releuādi miſerū a ſua miſeria. Sed ſicut dicit ꝓſper. nō eſt ꝑprie mīa dare vbi non eſt miſeria: quia nichil aliud eſt hn̄tibus dare q̄ ꝑdere. hec ꝓſper in de vita cōtēplatiua. et ponitur in ca.1.q.2. paſtor. Itē Criſo. ſuper ep̄lam ad heb. omel.11. exponens illud pſ̄. dicens. Beatus qui intelligit ſup egenū ⁊ pauperē: hoc eſt qui cognoſcit quid ſit paup ⁊ qui tribulatione eiꝰ ꝑcipit. cognoſcēſq̄ tribulationē eius. cōfeſtim miſerebitur. intellige quia ſimilis tibi liber erit ⁊ eandē tecū ꝑticipat generoſitatē? ⁊ alia tecū cōia habebit. Unde Linc. ſuper euangelia. parte.3. ca 28. ⁊. 29. Dic michi inquit queſo o diues quare pauper tecū non accipiet cibū qui tecū accepturus eſt regnū? quare nō accipiet veterē tunicā q̄ tecum accepturus eſt imortalitatis ſtolā? quare pauper non meretur accipere panē tuū: q̄ tecū meruit accipere baptiſmi ſacramētū? cur indignꝰ ſit accipere vel reliquias ciboꝝ tuoꝝ qui tecū venturus eſt ad cōuiuiū angeloꝝ? ille tibi dandus eſt cibus qui tibi poteſt dare regnū celorū. pauperes ꝓ vobis orabunt: q̄ꝛ amici dei ſunt ⁊ pauperū ſpū: id eſt humiliū eſt regnū celoꝝ. ab illis igitur illud eme. Vn̄ fatuitatis argui poteſt diues qui nūmū ei negat. q̄ ſibi maximū poteſt cōferre regnū: ſi enī diceret tibi hō fidelis. da michi vnū nūmū ereū vt acciperes centū ſolidos aureos. q̄to magis q̄ꝛ dicit tibi deus: centuplū accipietis ⁊ vitam eternā poſſidebitis. hec ille. Sed iſto non obſtāte multi diuites libentius paſcunt ſuos canes venaticos q̄ pauperes xp̄i ſanguine p̄cioſo redēptos: vt oſtenditur ſupra ca.57. huius. vbi agitur de tertio opere mīe corporalis. Dictis ibidē adijcienda ſunt verba Criſo. vbi ſupra quēlibet talē diuitem īmiſericordē ſic alloquentis. illi inquit: ſcꝫ canes tui ſaturātur. iſte aūt: ſcꝫ pauper ſepius dormit tota nocte eſuriens ⁊ ſeruus tuis honorabilior eſt: ſꝫ qualiter hoc cōſiſtit? illi dicis tibi neceſſaria officia cōplent. ſed q̄ iſti? quid ſi oſtēdero neceſſariū officiū tibi pauperē implere? multo āplius ab illis aderit tibi in die iudicij: q̄ꝛ illi eruent te ab igne eterno: quid tale oēs ſerui tui faciunt: qn̄ thabita defuncta eſt q̄s eā ſuſcitauit ſerui circūſtantes an pauperes. q. d. nō ſerui. ſꝫ oratio pauperū. tu aūt neq̄ ſeruis tuis equalē pauperē facere velis. Frigus eſt ⁊ iacet ſeruus tuus pannis circūdatus. ſꝫ iacet pauper frigore fere mortuꝰ. dentes quatiēs: ſꝫ deum vultu ⁊ habitu: id eſt corde et ore deprecans. tu autem calefactus ⁊ ebrius ꝑtranſis ad lectū p̄cioſum: ſed quomodo vis deum te in calamitatibus tuis conſtitutum liberare: nonne hec gehenne digna ſunt? hec ille. Unde hmōi diuites ⁊ ſpecialiter eccleſiaſtici paſtores qui pauperū contēnunt ſalutē. vt dicit Linco. ſuper euangelia parte.1. ca.37. peiores ſunt q̄ diues euangelicus in inferno ſepultus: qui fratrum ſuorum curam agens. Rogo te inq̄t pater abraham vt mittas lazarum in domum patris mei. habeo quinq̄ fratres vt teſtetur illis ne ⁊ ipſi veniant in hunc locum tormentorum. De talibus enim qui ſic ſūt īmiſericordes dicit apoſtolꝰ Judas ī ep̄la ſua canonica. hi ſunt in epulis ſuis male cōuiuantes ſine timore ſemetipſos paſcentes. certe tales gerunt figuram caym qui īterrogatus a domino: vbi eſt abel frater tuus? reſpondit. neſcio domine. hec ille. Ideo tu qui diues es da elemoſinam pauperibus ne cum caym a dn̄o maledicaris ⁊ cū diuite epulone ꝓiciaris in ignē eternū: ⁊ ne ibi diuitie tue generent in te vermen remordentis conſcientie qui nunq̄ morietur Iſaye.66. Unde Linco. ſup euāgelia parte.2. ca.47.

In aqua inquit ſtãte que vermes generat figurãtur diuitie terrene que cũ egenis nõ diſpergunt in vmes eterne damnationis conuertuntur. vñ hmõi diuitie cum acumulantur generant inflationem vane glorie. ⁊ ſicut pluuie cadentis ſpuma ſuper aquam tempeſtatem futuram pronunciat. ſic vana gloria ex congregatione diuitiarum ſuper diuitias peſtez futuri iudicij inſinuat. ſpergi inter pauperes diuitie debent ne vermes generent conſcientie ſi quieſcant. ⁊ non ex earuz cumulatione vana gloria fiat: a montibus autez vſqz ad valles erit iſte effluxus: id eſt a diuitibus ad pauperes: a montibus eñi ad valles aque deſcendunt: ſz iſte aque deſcendentes. aut ſcaturiunt ab iſtis montibus: ⁊ tunc minori ipetu ad valles confluunt. aut ex nubibus aqua reſoluitur. ⁊ tunc velociter ad moduz torrẽtis ad valles tranſmittũt. ad hũc modum eſt de diuitijs. Si enim per iniquitaté fuerit acquiſite: tũc ſunt quodammodo ex nobis vel a diabolo a quib' nichil eſt niſi malũ. ⁊ tunc lente pauperib' diſpergunt. ſi auté per deum acquirunt: ſcz iuſte ⁊ ſine dolo. tunc crebro pauperibus fundunt: in vallibus auté ſignrãtur pauperes. Cuz enim dies breues fuerint ſicut in hyeme valles ſordeſcũt. cuz vero longe fuerint dies ſicut in eſtate incipiunt eſſe delectabiles et magnum fructũ facere: ſic eſt de pauperibus q̃ in hac vita breui vileſcunt: ſed in vita eterna precioſi erunt. ecõtra vero eſt in montibus in quibus diuites figurant. hec Linco. Et ideo tu q̃ diues es ſcd̃m conſiliuz ſpũſſcti Eccleſiaſtes.11. Mitte pané tuum ſuper traſeuntes aquas: id eſt de diuitijs tuis mitte elemoſinam ſuper pauperes mundanam tribulationez patientes: quia poſt multa tẽpora inuenies illã. id eſt mercedé ꝓ illo gaudij ſempiterni recipies. ¶ Quarto de predicto

4 ſcz quibus ſit elemoſina eroganda informamur ex ſacre ſcripture auctoritate. ⁊ primo ex illo Eccleſia.7. Porrige pauperi manum tuaz vt perficiat ꝓpiciatio tua ⁊ benedictio tua gradiat in conſpectu oĩs viuentis. Ité Eccle.29. Conclude elemoſinã in ſinu pauperis et hec pro te orabit ab omni malo. Itez math.19. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende oĩa que habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis theſaurum in celo ⁊ veni ⁊ ſequere me. Ité Luc.14. Cum facis conuiuiuz voca pauperes/debiles/cecos/⁊ claudos/⁊ beatus eris: qꝛ non habent retribuere tibi. retribuetur auté tibi in reſurrectione iuſtorum. Ité Mathei.5. Qui autem petit a te da ei. ¶ Sed hic dubitatur nunquid malis et impijs ſit elemoſina eroganda? et probatur ꝙ ſic. nã omni petenti eſt dandum: iuxta illud Luce.6. Omni petenti te tribue: ſed mali impij multotiens a diuitibus petũt. igitur talibus eſt dandũ. Ité ſic: inimicos noſtros tenemur diligere ⁊ illis benefacere iuxta illud Luce.6. Diligite inimicos veſtros: benefacite his qui oderunt vos. ſed inimici qui nos odiunt mali ſunt et impij in hoc ꝙ tranſgrediuntur mandatum dei dicentis. Dilige proximum tuum ſicut teipſum. Mathei.19. igr̃ malis ⁊ impijs eſt elemoſina danda. Item ſicut dicit apoſtol' Rom.12. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum. ſi ſitit potum da illi. ſed inimici noſtri qui nos odiunt mali ſunt ⁊ impij: qꝛ homicide iuxta illud.1. Iohan.3. Omnis qui odit fratrem ſuuz homicida eſt. Ex quibus plane ſequitur: ꝙ malis et impijs eſt elemoſina danda. ¶ Ad oppoſitum tamen videtur eſſe ſcriptura Eccleſi.12. vbi ſic ſcribitur. Da bonis ⁊ non recipias peccatorem: benefac humili. et ne dederis impio: prohibe panes illi dare ne potentior te ſit. Item Eccle. deſudet elemoſina in ſinu tuo donec inuenias dignũ cui des. ¶ Hinc reſpondetur concedendo ꝙ malis danda eſt elemoſina. Unde ſanctus thomas.2.2.q.32. articulo.5. vbi elucidans qualiter dare elemoſinam cadit ſub precepto. Ad propoſitum ita ſcribit. Cum dilectio inquit ſit in precepto: neceſſe eſt omnia illa cadere ſub precepto: ſine quib' dilectio chriſti non ſeruatur: ſed ad dilectionem proximi pertinet vt non ſolum velimus bonum: ſed etiã ſibi bonum operemur: ſecundum illud primi Iohã.3. Non diligamus verbo neqꝫ lingua: ſed opere ⁊ veritate. ad hoc autem q' velimus ⁊ operemur bonum alicui requiritur ꝙ eius neceſſitati ſubueniamus: qđ fit ſpecialiter per elemoſinaruz largitionem: ⁊ ideo inquit elemoſinarũ largitio eſt in precepto: ſed quia inquit precepta dei dantur de actibus virtutuz. ideo neceſſe eſt ꝙ hoc modo donum elemoſine cadat ſub precepto ſecundũ ꝙ actus eſt de neceſſitate virtutis: ſcz ſecundum ꝙ recta ratio requirit: ſcd̃m quã aliqđ eſt conſiderandum ex parte dantis: ⁊ aliquid ex parte illius cui danda eſt elemoſina. ex parte dantis cõſiderandum eſt vt illud quod dandum eſt ſit ei ſuperfluum ſcd̃m illud. Luc.11. quod ſupereſt date elemoſinam. ⁊ dico ſuperfluum non ſolum reſpectu ſuiipſi'. ſed etiam reſpectu aliorum quoꝝ cura ſibi incumbit. De quibus apoſtolus.1. Thymo.5. Si quis ſuoruz ⁊ maxime domeſticorum curam nõ habet fidem negat: ⁊ eſt infideli deterior: ⁊ poſtea de reſiduo aliorum neceſſitatibus ſubueniatur: de iſta materia vide ſupra in principio huius ſeptime ſpeciei auaricie. Ex parte recipientis requiritur ꝙ neceſſitatem habeat: alioquin non eſt ratio quare elemoſina ei daretur. Unde proſper et ponitur in caũ.1.q.2. Paſtor. Non eſt inquit proprie mĩa dare vbi non eſt miſeria: quia nichil aliud eſt hominibus dare q̃ꝫ perdere. immo accipientes elemoſinam cum non indigeant grauiter peccãt. Unde Iero. ad damaſum papam. Clerici inquit qui ex bonis et opibus parentum ſuſtentari poſſunt: ſi quod pauperũ eſt accipiant ſacrilegium proculdubio committunt: ⁊ ꝑ abuſionem talium iudiciũ ſibi manducant ⁊ bibunt: ſed indigentibus qui ſeipſos ſuſtentari non poſſunt: danda eſt elemoſina: ⁊ licet mali et impij ſunt. ¶ Sed pro iſto eſt vlterius notandum ꝙ aliqui ſunt mali et impij qui ſuis demeritis exigẽtibus efficiuntur pauperes/ceci/vel claudi/⁊ inhabiles ad ſibi vite neceſſaria proprio labore acquirẽdũ: et talibus eſt elemoſina danda. Unde Notyngram ſuper illud Mathei.5. Diligite inimicos veſtros. homo inquit tenetur diligere inimicum et orare pro ꝑſequentibus eum ⁊ velle ſibi vitam eternam ⁊ correctionem anime ⁊ vite ſue q̃ꝫtum ſibiipſi: et ſi ſit in articulo neceſſitatis vel credat euz eſſe in illo articulo tenetur ſub precepto et pena peccati mortalis ſibi ſubuenire. Hec ille. Sunt etiam aliqui mali ⁊ impij qui ſatis fortes ſunt ⁊ habiles ſuo labore proprio victum et veſtitum acquirere: ſed tamen elemoſinam ab alijs petũt: nulla alia occaſione aut neceſſitate cõpulſi niſi ſolummodo vt laborez corporalem euitent: et ocioſe in ſuis voluptatibus nutriantur: et de talibus intelligitur illud prius allegatuz Eccleſiaſti.12. Da bono ⁊ ne receperis peccatorem. Unde notabiliter tamen dicitur. Prohibe panes illi dare. et ſubditur. Ne in ipſis potentior te ſit: hoc eſt ne occaſione ſue elemoſine nutriatur in ſua iniquitate: ⁊ potẽtior ſit ad tranſgrediendum dei mandatum in te et in alijs peccando. Unde Auguſtinus inquit. Sic diligendi ſunt homines vt non diligantur eorum er=

roꝛes: quia exhibitio beneficij dilectioni correſpondet. ideo peccatoꝝ ad ſubſtentationem nature debet elemoſina dari ſi indigeat cum ꝑcipiatur nobis benefacere ⁊ inimicis. ſed ad fouendum eoꝛum maliciam non debemus eis aliquid dare. nam ſi conſtaret ꝙ illud quod eis datum eſt in peccatis abuterentur nõ deberet eis dari niſi neceſſitas expoſceret. ¶ Sed contra illud videtur procedere ratio prius facta. que aſſerit omni petenti elemoſinam eſſe tribuendã. et ꝙ̃tum ad iſtud reſpondet doctoꝛ de lyra ſuper illo prius allegato Luce. 6. Omni petẽti te tribue: vbi ſic ſemper inquit petenti dandum eſt ſcilicet donũ/vel verbũ oſtẽdendo: ſcđm ꝙ dicit Auguſti. ꝙ ſi irrationabiliter petat tribuendum eſt ei verbum correctionis ſibi oſtendendo ꝙ irrationabiliter petit: et tunc vt dicit Aug. Melius eis dabis ꝙ̃ petit cuꝫ iniuſte petentẽ correxeris: ⁊ talis elemoſina nulli eſt neganda. Unde L in coñ. ſuper euangelia parte. 1. cap̃. 37. Nulli cuiuſcunqꝫ ꝓfeſſionis elemoſina ſpũalis correctionis ⁊ correptionis eſt neganda: ſed vtiliter ꝓut neceſſitas poſtulauerit eſt diſtribuenda. Uñ apoſtolus. Corripite inquietos. oꝛate ꝓ calũniantibus et ꝑſequẽtib⁹ vos: hec lyra. Sed tamẽ elemoſina corpoꝛalis iniuſte petenti eſt neganda: ⁊ hoc innuitur in illo prius allegato Eccle. vbi dicitur. Deſudet elemoſina in ſinu tuo donec inuenias dignum cui des. nam vt dicit Aug. Utilius eſurienti panis tollitur ſi de cibo ſecur⁹ iuſticiam negligat ꝙ̃ eſurienti panis frangitur/vt iniuſticie ſeductus acquieſcat. hec Auguſti. ⁊ ponitur in cañ. 5. q. 5. nõ omnes. Sed tñ vt dicit Lyra vbi prius. ſi rationabiliter petat tribuendum ẽ ei donum quod petit: ⁊ ſi ſit ĩ extrema neceſſitate poſitus talis datio cadit ſub precepto. Unde ſecundũ Janueñ. in ſuo catholicon: ab elemoſina quod eſt mĩa: ⁊ ſyna qđ eſt mãdatum dicitur elemoſina qđ eſt mandatũ mĩe: ⁊ ſcđꝫ hoc elemoſina ſcribitur ꝑ e. in ſcđa ſyllaba: ſꝫ melius inquit ſcribitur ꝑ y. ⁊ tunc dr̃ elymoſina ab ely quod eſt deus: ⁊ ſyna mandatũ. ⁊ inde elymoſina quaſi dei mandatuꝫ. deus enĩ elemoſinã mandauit fieri. Unde Deutero. 15. Precipio tibi vt aperias man⁹ tuas fratri tuo egeno ⁊ pauperi. Item Luce. 11. Date elemoſinam ⁊ ecce omnia munda ſunt vobis. ⁊ iõ dr̃ Eccle. 29. Propter mandatum aſſume pauperē: ⁊ propter inopiam eius non dimittas eum vacuũ. Hec conſiderans beatus grego. ſup euang. omel. 40. cum inquit quoſlibet in hoc mundo abiectos aſpicitis etiã ſi qua reprehenſibilia eoꝛum opera videantur. nolite tamẽ eos deſpicere: quia foꝛtaſſe quos moꝛum infirmitas vulnerat medicina paupertatis curat: quoꝛum ſi qua ſunt talia que iure debeant reprehendi. hec ſi vultis ad vſum mercedis noſtre inflectitis: vt ex eoꝛum vicijs cumulentur vobis incrementa pietatis: quatin⁹ vt panem detis pariter et verbum panem refectionis cum verbo correctionis. et ſic duo a nobis alimẽta percipiat: qui tantum vnum querebat: dumqꝫ exterius cibo ⁊ interius ſaciatur eloquio pauper cum reprehenſibilis cernitur moneri debet: ſed deſpici non debet. ſi vero nichil reprehenſionis habet ſicut interceſſoꝛ debet ſummopere venerari. hec ille. Unde et Criſoſto. ſup epiſtolã hebr̃. 9. contra eos q̃ pauperes deſpiciunt et redarguunt ⁊ ne eis dent elemoſinam occaſionem querũt ſic ſcribit: qualiter inquit deuꝫ rogas dicens. Ne memineris peccatoꝝ meoꝝ. ꝓinde ⁊ ſi valde peccatoꝛ ſit ille qui a te elemoſinam petit hoc ipſum in illo cõſidera. ⁊ noli reminiſci petõꝝ ei⁹. hoc eſt in caſu ꝙ indigeat/noli ab illo tuam elemoſinam ꝓpter ei⁹ petã retrahere: ⁊ ſequitur. Efficiamur miſericoꝛdes non quõcunqꝫ: ſed quõ pater noſter celeſtis miſericoꝛs eſt. ipſe enĩ inquit adulteros ⁊ meretrices ⁊ maleficos gubernat. ⁊ quid dico omnes ſpecies iniquitatis habentes nutrit oẽs induit: ⁊ nullus illoꝛum fame periit. hec ille. Sed quare putas deus taliter impios ⁊ maleficos nutrit ⁊ gubernat? certe ꝓut dicitur Ezechielis. 33. q2 non vult moꝛtẽ peccatoꝛis: ſed vt magis cõuertat̃ ⁊ viuat. ſic igĩ debem⁹ ⁊ nos exẽplo patris nr̃i miſericoꝛdes eſſe ⁊ pauperes: licet maleficos ⁊ ipios ſuſtẽtare ea intentione vt cõuertãtur: ⁊ vera xp̃i mẽbra efficiant̃. Unde Linco. dicto. 2. declarans q̃ ſunt membra xp̃i. Si q̃s inquit vulnerat pedem alterius vere dicit lingua vulnerati vulneranti tu vulneraſti me. ſiſr̃ vero dicit ſanãti pedem vulneratũ tu ſanaſti me? q̃d igitur boni vel mali pedi infertur? vere ſibi lingua aſcribit ⁊ caput in quo eſt lingua. hoc enim facere non poſſet niſi mediantib⁹ neruis pes capiti cõiungeret̃. nã ſi pedem abſciſum quis ꝑcuteret nulluꝫ caput nullaqꝫ lingua hec poſſet alicui dicere ꝑcuſſiſti me. ſi igitur ꝑ colligationẽ pedis ad linguã ⁊ ad caput q̃ per neruos ſit ⁊ ꝑ multa media faciliter diſſolubilia vere attribuit ſibi caput quod pedi infertur. multo ampli⁹ vere ſibi attribuit caput tñm noſtruꝫ ieſus xp̃s qđ membris ſuis infert̃ que mẽbra xp̃o capiti colligant̃ neruis caritatis quos neqꝫ moꝛs/neqꝫ gladius/neqꝫ inſtãtia/neqꝫ preterita/neqꝫ futura/neqꝫ aliqua alia creatura põt dirumpere quibuſqꝫ neruis coniungunt̃ membra xp̃i xp̃o capiti ſine omni diſtãtia ⁊ medioꝝ īterpoſitione: plane igĩt verũ eſt. Quod vni ex minimis meis feciſtis michi feciſtis: ſed ex hoc videtur nõ alijs foꝛe bñfaciendũ ꝙ̃ his qui membra xp̃i ſunt colligata ipſi neruis caritatis. ſed ad hoc dicimus ꝙ ⁊ malis bñfaciendum eſt ꝓ xp̃o hac intẽtione vt beneficiũ ꝓſtitũ ꝓſit recipiẽtib⁹ ad hoc ꝙ fiant membra xp̃i colligati illi vinculo caritatis. Qui enim bñfacit illi qui malus eſt non hac intentione vt fiat malus: ſed ſub hac ſpe vt fiat bonus. magis ꝓpter benefacit bono ꝙ̃ malo ⁊ mẽbro xp̃i bñfacit: cũ etiã illi q̃ mal⁹ eſt hac intẽtione ⁊ ſpe tribuit vt mẽbrũ xp̃i fiat. hec ille. Et ad iſtũ intellectuꝫ dicit apoſtolus illud pri⁹ allegatũ Ro. 12. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum. ⁊ ſi ſitit potum da illi. Unde ⁊ notabiliter ſubdit. hoc autem faciens carbones ignis congeres ſup capud eius. i. ei dabis exemplum caritatis: vt chriſti membrum efficiatur. Et ex iſtis patet primũ in elemoſinarũ largitione conſiderandum: ſcꝫ quibus danda eſt elemoſina.

¶ Cap̃. 63. ꝙ̃ abunde ſit elemoſina tribuenda.

ET quantum ad ſecundum conſiderandum in elemoſinarũ largitione. ſcꝫ ꝙ̃ abunde ſit elemoſina tribuenda dicendum eſt. ꝙ ſcđꝫ doctrinam ſcripture ſacre abundantia elemoſine habet attendi ſcđm abundantiã facultatum elemoſinam largientis. nam ſi q̃s magnam habuerit tẽpoꝛaliũ copiã: abundanter tenetur facere elemoſinam. Et ſi quis modicum habuerit tẽpoꝛaliũ ſubſtantiam de. pauciori poteſt elemoſina excuſari. Unde Eccſ. 9. Quodcũqꝫ poteſt man⁹ tua inſtãter operare. In quibus verbis nedũ ꝑceperis quantuꝫ. ſufficias: ſed etiam tempeſtiue elemoſinaꝫ miniſtrare. nam ſi tardaueris vſqꝫ ad moꝛtem (ſicut et multi faciunt inſipientes) ꝓponens pauperibus bona tua cũ condideris teſtamentum tuũ legare: foꝛte per falſos decipieris cũ ceteris executoꝛes. nã vt dr̃ Eccl. 14.

Teſtamentū huius mundi morte morief. hoc eſt elemoſina tua ab executoribus obliuioni tradet. et ideo ſubditur: ante obitū tuū operare iuſticiā ꝛ ſcʒ vires tuas exporrigēs da pauperi. Itē thob. 4. Quomodo poteris eſto miſericors: ſi multum tibi fuerit abundanter tribue. ꝛ ſi exiguum tibi fuerit exiguū etiam libenter impartiri ſtude. hoc eſt ſtude vt illud primo des indigētioribus ꝛ ſpecialiter iuſtioribus. iuxta cōſilium apli dicentis ad Gal. vltimo. Dū tps habemus operemur bonū ad omnes maxime tñ ad domeſticos fidei. Vñ ambro. et ponitur in ca. di. 86. non ſatis. Si inquit oībus debetur mia iuſto tñ amplius. ſi tēpore affliccionis ſue nichil ad te impetret: ſi tēpore periculi quo rapitur. ad mortē plus apud te pecunia tua valeat q̄ vita morituri: non eſt leue peccatū: ꝛ ſequitur. conſiderandū eſt etiam in largiendo elemoſinā etas atqʒ debilitas. Nonnūq̄ ꝛ verecundia q̄ ingenuos probat natales. vt ſenibus plus largiaris qui ſibi victum nequiunt ꝑquirere. ſimiliter ꝛ debilitas corporis prōptius iuuanda eſt. ac etiam ſi quis ex diuitijs cecidit in egeſtatem ꝛ maxime ſine ꝓprio vicio. ſ. aut latrocinijs: aut preſcriptione: aut calumnijs q̄ habebat amiſit. Itē idem di. 47. ſicut hi. Quis enim inqd tā iniuſtus tā auarus q̄ q̄ multorū alimenta ſuū nō in vſum ſed in abundātiam et delicias facit neqʒ minus eſt criminis habenti tollere: q̄ cum poſſis ꝛ abundes denegare indigētib⁹ eſurientium panis eſt quē tu detines nudorum indumētū eſt qđ tu recludis. miſerorum redēptio ꝛ abſolutio eſt pecunia: quā tu in terra defodis. tantorū igitur te ſcias inuadere bona quantis poſſis preſtare quod vales. hec ille.

¶ Capitulū. 64. de quibus bonis ſit facienda elemoſina.

ST quantum ad tertium in hac materia conſiderandum ſcʒ de de quib⁹ bonis ſit elemoſina facienda hoc oñdit Thob. 4. vbi dr̄. Ex ſubſtātia tua fac elemoſinā: ꝛ notabilit dr̄ ex ſubſtātia tua: ad innuēdū q̄ elemoſina dʒ fieri ex ſubſtantia bene ꝛ fideliter acquiſita: ꝛ non ex ſubſtantia aliena iniuſte acquiſita. vt patet ſupra decimo cap. hui⁹ quarte partis. vbi agitur de falſa excuſatione fere in fine per augu. ꝛ grego. Vñ ꝛ ad innuendū q̄ elemoſina non deberet fieri ex male acquiſitis/ typice dicitur Leui. 2. Ois oblatio q̄ offert dño abſqʒ fermento fiet. hoc eſt abſqʒ fermēto inique acquiſitionis. vt ait guiller. par. ſuper eodē. Ex quibus patet q̄ elemoſina debet fieri de bonis proprijs iuſte ꝛ fideliter acquiſitis: ſʒ fraudulenter poſſeſſa ſunt iterū reſtituēda: qđ cōſiderās zacheus princeps publicanorum dixit. dñe dimidiū bonorum meorū do pauperibus: ꝛ ſi quid aliquē defraudaui reddo quadruplum Luce. 19.

¶ Cap. 65. qua intentione debem⁹ elemoſinā facere.

ST quantum ad quartum in hac materia conſiderandum: videlicet qua intentione ſit elemoſina pauperibus miniſtranda: eſt notandum q̄ elemoſina fieri debet cum intētione bona ꝛ recta: hoc eſt propter deū et non propter vanā gloriam. Scribitur enim ad gal. 6. Non efficiamini inanis glorie cupidi. Unde Lyra ſup illud Mathei. 6. attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram hominib⁹ vt videamini ab eis. Opus inquit q̄ctūcūqʒ bonum de genere ſi fiat intentione vane glorie reddit malū. ꝓpter quod dicit ſaluator. Attendite. i. diligenter cōſiderate ne iuſticiam veſtrā. i. opera bona de genere quecūqʒ ſint illa: q̄ oīa continentur ſub iuſticia generaliter dicta: faciatis coram hoībus vt videamini ab eis gloriam ſcʒ ꝛ laudem humanam ex talibus querēdo: alioquin mercedē non habebitis apud patrē veſtrū qui in celis eſt. cum igitur facis elemoſinā noli tuba canere añ te. hoc eſt noli ad laudē hominū manifeſtare. Ad cuius intellectū ſciendū eſt q̄ apud iudeos vtebatur tubis ſicut apud catholicos cāpanis. ꝛ ideo ſicut videmus in aliquibus locis pulſatur campana propter elemoſinam recipiendam. ita apud iudeos ad hoc faciendum vtebatur tuba: ſed ypocrite non faciebant hoc principaliter ad pauperum conuocationem: ſed magis ad propriam oſtentationē. Unde ſubditur: vt honorificētur ab hominib⁹. Amē dico vobis receperūt mercedem ſuam. te autē faciente elemoſinā neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Super quo nothingram ſcʒ rabanū inquit. ſiniſtra eſt intētio ꝑuerſa. dextra eſt intentio recta ꝛ ſancta ſcdm gloſam: ꝛ alias ſiniſtra ſunt vicia. dextera virtutes. ꝛ tunc eſt ſenſus. Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. id eſt non immiſceat ſe intentio vane laudis vel vicium aliquod dum preceptū dei perficis cōples vel ſatagis adimplere. Et cum hoc concordat alexander. Neſciat inquit ſiniſtra. i. delectatio laudis humane quid faciat dextera. id eſt intentio bona. Vñ puer. 4. Vias que a dextris ſunt nouit deus. ꝑuerſe ſunt vie q̄ a ſiniſtris ſunt. Et ſtatim exponit xp̄s hoc quod dixit: neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera. illud neſcitur qđ eſt in abſcōdito. ꝛ ideo ſubdit vt elemoſina tua ſit in abſcōdito. ſcilicet ſecundū rationem intentionis ꝛ ſi nō opere. ita q̄ intēdas gloriam dei ꝛ non laudem humanā. hec ille. Elemoſine enim ꝓpter iactātiam date ſunt velut ſemina que aues tollunt. i. ſpūs maligni Mathei. 13. et Lu. 8. pro quo vide narrationem Linco. vtō. ca. 53. huius vbi agitur de tertio opere mīe corporalis de quodam hybernico. ꝛc. Item Iſid. in de ſum. bono li. 3. cap. 23. Uirtutes inquit ſanctorum per oſtentationis appetitum dominio demonū immundorum ſubijciuntur: ſicut ezechias rex qui diuitias ſuas caldeis ꝑ iactantiam ſuam ꝑdidit. ꝛ ꝓpterea illas perituras per ꝓphetam Iſaiam audiuit vt ſignaret dei ſeruum virtutes ſuas dum vane glorie ſtudio ꝑdiderit ꝑdere: ꝛ ſtatim demones operū ſuorū dños facere. ſicut ille per oſtentationem caldeos rerum ſuarū dños fecit. Optima eſt igitur illa diſcretio vt ꝛ nota ſint opera noſtra ad dei augendam gloriam: ꝛ occulta ꝑ elatione vitanda humana. ille autē debet publicare bonum opus qđ agit qui perfecta humilitate fundatus nulla iam elatione contingitur. nam is q̄ ſe intelligit adhuc humane laudis amore pulſari facta bona in occulto agat ne forte quod egerit perdat. hec ille. Item grego. ſuper euāg. omel. 11. In preſenti inquit vita quaſi in via ſum⁹ qua ad patriā pergimus: maligni autē ſpiritus iter noſtrū quaſi quidā latrunculi obſident. depredari igitur deſiderat qui theſaurū publice portat in via. hec autem dico non vt ꝓximi opera noſtra non videant cum ſcriptum ſit: vt videāt opera veſtra bona ꝛ glorificent patrem veſtrum qui in celis eſt: ſed vt per hoc qđ agim⁹ laudes exterius non queramus. Sic autē opus ſit in publico vt intentio maneat in occulto vt et de bono opere ꝓximo prebeamus exemplum: ꝛ tñ per intētionē qua ſoli deo placere querimus ſemꝑ optem⁹ illud eſſe ſecretū. hec ille. Item augu. in de verbis dñi ſer=

mo.2. ſuper illud Mathei.5. Luceat lux veſtra coram
hominibus vt videant opera veſtra bona et glorificēt
patrem veſtrum qui in celis eſt. Qui inquit opera iu
ſticie facit corā hominibus vt inde laudem humanā
vel lucrum tēporale habeat ſeipm̄ vult glorificari et
non deū: ⁊ ſuam querit vtilitatē ⁊ non diligit dei volū
tatem. Sed quiſquis ita vult videri ab hominibꝰ ope
ra bona vt ille glorificetur a quo ea que in illo viden=
tur accepit: ⁊ ſic ad imitandum bonum. id eſt ipſi vidē
tes pietate ꝓuocentur: lumen vero eius lucet coram
hoībus: qꝛ lux de illo caritatis radio et non ſuperbie
fumus euomitur ⁊ in eo ipſo cauet ne iuſticiā faciat
corā hominibus vt videatur ab eis: ſed vt ille intelli
gatur q̄ laudatur in altero. i. vt laudantem faciat eſſe
laudabilem. hec augu. Item xp̄s Luce.12. Sint lūbi
veſtri p̄cincti ⁊ lucerne ardentes in manibus veſtris.
Super quo Grego. omel.13. Lumbos inquit p̄cingi=
mus cum carnis luxuriā per abſtinentiā coartamꝰ.
lucernas ardentes in manibus noſtris gerimꝰ cū intē
tionē rectā in nr̄is bonis operibus habemus. et ſicut
lucerna ſine candela in ea modicū ꝓdeſt: ſic opus bo=
num ſine recta intentione nichil penitus deo placet.
Unde ⁊ huius pulcrā habemꝰ figurā Ezechi.10. vbi
legitur ꝙ ꝓpheta vidit angelū habentē duas alas ⁊
manus hominis ſubtus pēnas eiꝰ. Spūaliter p alas
iſtas vt dicit Linco. intelligunt amor ⁊ timor dei qui
bus tanq̄ alis ad deum ꝑuchimur: et has alas multi
dicunt ſe habere: ſed attendant ſi habeant ſubtꝰ alas
manus hominis q̄ manus alas ſubleuant: qꝛ aliter ad
deū non aſcendunt. manus enī hoīs ſunt opera ratio
nis. i. opera facta ſcd̄m diſcretionē recte rationis. vt
puta: ieiunium elemoſina ⁊ huiuſmodi: ſed multi ha=
bent alas: ſed non habēt ſubtus manꝰ hoīs: ſed manꝰ
beſtie: ⁊ ideo ad deū non aſcendunt: manus enī beſtie
ſunt mala opera facta ſcd̄m ſenſualitatē beſtialem: vt
puta voluptates carnales vt qui rapit aliena luxuria
tur vel ſuperbit ⁊ huiuſmodi: ſed ⁊ tales nō habēt ma
nus hominis: ſꝫ beſtie. Itē ꝯuis habeamꝰ iſtas alas
ſcꝫ dei amorem ⁊ timorē ⁊ manꝰ hoīs. i. opa bona opꝫ
adhuc vt ſub alis tegantur. i. ꝙ opa nr̄a bona ſub amo=
re dei fiant ⁊ timore ne laudē inde queramus huma=
nam: ſed principaliter honorē dei. hec ille.

¶ Cap.66. ꝙ elemoſina ⁊ alia bona debent
fieri cum mentis mundicia.

Ex ſupradictis enim patet
ꝙ ad hoc ꝙ elemoſina ⁊ cetera bo=
na opa ſint deo acceptabilia nedum
requirit rectitudo intētionis in ope
ſꝫ et mūdicia a pctīs in mēte ⁊ corpe
Uñ Greg. omel.13. ſup illud. Lu.12.
Sint lūbi veſtri precincti ⁊ lucerne
ardētes in manibꝰ veſtris. duo inquit ſunt que hic iu=
bent ſcꝫ ⁊ lumbos reſtringere: ⁊ lucernas in manibus
tenere vt ⁊ mundicia caſtitatis ſit in corpore: et lumē
veritatis ſiue recte intentionis in opere. redemptori
etenī noſtro vnū ſine altero nequaq̄ placere pōt. Si
autē his q̄ bona agit adhuc luxurie inqnamenta non
deſerit. aut is qui caſtitate preeminet necdū ſe p opa
bona exercet. nec caſtitas igitur magna eſt ſine bono
opere. nec bonū opꝰ eſt aliquid ſine caſtitate: hec ille
Unde ⁊ ad hoc ꝙ opus bonum ſit meritorium prius
debet anima peccatrix a pctīs ſuis ſe mūdare: ⁊ dein
de opus bonum actualiter adimplere. In cuiꝰ ſignū
dicit xp̄s prius. Sint lumbi veſtri precīcti: et deinde
⁊ lucerne ardentes in manibus veſtris. Itē Math.5.
Si offeres munus tuū ad altare ⁊ ibi recordatus fue
ris: quia frater tuꝰ habet aliq̄d aduerſū te: relinque
ibi munus tuū ⁊ vade prius recōciliari fratri tuo:
⁊ tunc veniens offeres munus tuū. ¶ Pro quo notā
dum ꝙ aīa peccatrix volens a peccatis ſuis mūdari:
⁊ elemoſinis ⁊ ceteris bonis operibus pctā ſua redi
mere debet eſſe ſicut mulier concipiens et pariens.
iuxta illud Iſaye.26. ſicut mulier q̄ concipit cum ap=
propinquauerit ad partū dolens clamat in doloribꝰ.
ſic facti ſumus. A facie tua dn̄e concepimus ⁊ quaſi
parturimus ⁊ peperimus ſpm̄ ſalutis. ecce q̄d īpregnat
aīam fidelē. ſ. facies dn̄i. qꝛ a recenti meditatione xp̄i
morientis in cruce aīa timorem dei cōcipit. Unde alia
tranſlatio habet A timore tuo cōcepimus: puer enī a
timore dei ī aīa conceptus eſt opus bonū qd̄ cōcipit
q̄ñ aīa habet ꝓpoſitum bonum opus facere: ſed ſicut
mulier a conceptu ſtatim incipit infirmari ⁊ faſtidire
cibaria que prius diligebat. ſic aīa humana poſtq̄ a ti
more dei conceperit ꝓpoſitum bonū opus pariendi
debet quaſi mulier impregnata ſentire ſuā infirmita
tem ſpūalē cū vera cordis contritione: ⁊ clamare cū
pfecta oris confeſſione ⁊ vicia in quibꝰ prius delecta
bat faſtidiri. et poſtea parere in boni operis concepti
impletione. ⁊ ſicut mulier nūq̄ naturaliter parit pue=
rū in vita pñti viuere aptum niſi cum magno dolore
⁊ clamore p̄cedente: qꝛ hoc in penam pctī prime mulie
ris iniunctū eſt cuilibet mulieri naturaliter pariētī
a dn̄o dicēte Gen̄.3. In dolore paries filios tuos. Sic
ſpiritualiter aīa peccatrix nūq̄ poteſt parere puerum
ſpiritualē: id eſt opꝰ meritoriū vite eterne dignū niſi
patiatur prius dolorē ſiue cōtritionē ⁊ clamorē cōfeſ
ſionis de peccatis: ⁊ ſicut multe ſūt mulieres que libē
ter haberent pueros cum hoc ꝙ dolorem et penā pre
cedentem non ſentirent: ſic multi peccatores libenter
bona de genere facerent vt opera cum hoc ꝙ peniten
do ⁊ dolendo ſua peccata non dimitterent: ſed ſciant
tales firmiter ꝙ ſi voluerint per bonam operationē
vitam obtinere eternā. opꝫ eos prius cum fructuoſa
penitentia in pñti ſuā vitā emendare ac dimittere vo
luptuoſā. In cuius rei figurā legit Gen̄.38. ꝙ thamar
impregnata et inſtante partꝰ tēpore apparuerunt ge
mini in vtero eius: atq̄ in ipſa effuſione infantū vnus
ꝓtulit manum in qua obſtetrix ligauit coccinū dicēs.
iſte egredietur prior. illo vero retrahente manum egreſ
ſus eſt alter. dixitq̄ mulier. quare diuiſa eſt propter
te maceria ⁊ ob hanc cauſam vocauit nomen eiꝰ pha=
res. poſtea egreſſus eſt frater eiꝰ in cuius manu erat
coccinum ligatum quē appellauit zaram. Spūaliter
thamar amara interpretatur/vel cōmutans. ⁊ ſignifi=
cat aīam pecatricem habentem amaritudinē cōtritio
nis de peccatis ⁊ ꝓponēs ſuāvitā mutare iniquā. hec
vero impregnata a ſpūſctō habet geminos in vtero
ſuo ſcꝫ phares ⁊ zaram. Phares diuiſio īterpretatur.
et ſignificat fructuoſam penitentiā in qua p amarā
contritionē ⁊ confeſſionem aīa diuidit a ſe omnē pctī
iniq̄tatē. zarā īterpretatur oriēs: ⁊ ſignificat opꝰ bonū
qd̄ totum hominē velut oriens mundū ſpūaliter illu
minat. iſte enim zarā extendit manū q̄ñ virtus anime
practica ſiue operatiua offert ſe paratā ad bonū opꝰ
faciendum: ⁊ tunc obſtetrix aīe taliter impregnate. i.
ſenſualitas ligat coccinū ad manum eius. d. iſte egre
dietur prior q̄ñ ſenſualitas vult aīam peccatricē opꝰ
bo. coccino cī pctī ligatū ⁊ inuolutum parere. i. actua
liter adimplere anteq̄ diuidat a ſe p cōtritionem et
veram cōfeſſionē pctī iniq̄tatē. Sed p eo ꝙ opera de

genere bona in mortali pctō facta nō ſunt meritoria
nec deo placentia: iuxta illud prouerb. 15. Victime im
pioꝝ abominabiles deo: ideo ab aīa predeſtinata co-
operante in eo ſpūſancto pri⁹ egreſſus eſt pharao di-
uidens materiā ⁊ hoc qn̄ ab aīa ꝑ dolorē contritionis
et vere confeſſionis egredit̄ ⁊ expellitur pctm̄: ⁊ diui-
ditur materia cōſuetudinis peccādi. quo facto naſcit̄
ſalubriter zaram .i. fulgor boni operis. ¶ Sed hic eſt
notandū ꝙ aīam predicto modo impregnataꝫ ⁊ pare-
re ſalubriter volētē: opꝫ a duobus ſpūaliter ꝓcauere:
ſcilicet ab amō ⁊ pharaone. primo debet precauere ab
amon. q̄ vt dr̄ Amos. 1. Non conuerta. cum eo ꝙ diſſe
cuerit pregnātes galaad Amō onerās interpretat̄. ⁊
ſignificat diabolum qui ſemꝑ nititur aīaꝫ hūanā pon-
dere pcti onerare. Galaad tranſmigratio interpreta-
tur. pregnantes igit̄ ſunt aīe: q̄ timore dei concepto
ꝓpoſito bonum opus faciendi trāſmigrare de vicijs
ad virtutes ꝓponunt: ſed certe ſicut amon ꝓgnantis
ventrē ſcindebat cōceptos pueros ante ortus tēpora
extrahendo ⁊ occidendo. Sic diabolus aīaꝫ predicto
modo impregnatā ventreꝫ .i. memoriaꝫ nitit̄ ſcindere
cultello ſue inueterate inuidie ⁊ extrahere de memo
ria que quaſi venter eſt aīe puerū ꝓpoſiti boni operis
ibidē cōceptum ⁊ ne vnq̄ꝫ ad partē actualis impletio-
nis ꝓdiat ſuffocare. huius aūt ꝓlis dānuꝫ ⁊ infectio-
nem materna pietate ꝓpheta deplorat Tren. 5. dicēs.
Cecidit corona capitis noſtri: ve nobis: quia peccaui
mus. corona capitis anime eſt bona voluntas .i. pro-
poſitū bene operandi. de qua corona dr̄ in pſ. Scuto
bone voluntatis tue coronaſti nos: ſed cuꝫ inſtigante
diabolo bona voluntas ⁊ ꝓpoſitum bn̄ operandi mu-
tatur: hec corona amittit̄ ⁊ cū tanq̄ꝫ homicide ſuoruꝫ
filioꝝ ſpūaliū ꝓijcient̄ in ignē eternū: tunc dicēt illud
qđ ſequitur. Ve nobis qꝛ peccauimus. Oportet etiaꝫ
aīam ꝓdicto modo impregnatam ⁊ parere ſpūalit̄ vo
lētē ꝓcauere a pharaone. Spiritualiter pharao: q̄ vt
patet. Exodi. 1. infantes hebreoꝝ natos iubet ꝓijci
in flumine ⁊ ſūmergi. ſignificat etiā diabolū q̄ ꝓdictū
ſpūalē ab aīa natū nititur deſtruere ⁊ in flumine vane
glorie ſūmergere. In cui⁹ rei figura legit̄ Apoca. 12.
ca. ꝙ draco ſtetit ante mulierē q̄ paritura erat maſcu
lum vt cum peperiſſet deuoraret filiū eius. Spūalit̄
draco iſte diabolus eſt qui ſtatim ante mulierē .i. aīaꝫ
fecundam virtutibus ⁊ a ſpūſctō concipiētē bonū ꝓ-
poſitum vt pariat: id eſt bonū opus hereditati cele-
ſti aptū ⁊ dignum: ſed ſicut pharao vt patet Exodi. 1.
pueros hebreoꝝ occidendo feminas reſeruādo ⁊ ma
ſculos occidit. ſic diabolus opera mundialia ⁊ carna
lia vt operantes illa coram deo tandem accuſet reſer
uat. opera vero ſpiritualia q̄ ſūt quaſi filij maſculi ad
conſequendū hereditatē celeſtē diſpoſiti inquantum
ſufficit ꝑ vanā gloriam ꝓmit ⁊ occidit. Nam tam ve-
nenoſus eſt ventus vane glorie ꝙ multoꝝ bona opera
ne eis ꝓficiant ad ſalutē multotiens ſuffocat ⁊ extin-
guit. Exemplum iſtud refert plinius dicens ꝙ aqui
la in altum nidificat cuius pullis inſidiatur ſerpens
nomine parias: qui videns ſe non poſſe ꝓpter altitudi
nē ad pullos aſcendere trahit ſe ad partē venti et ve-
nenum mittens ventum inficit. ⁊ ſic ꝑ ventū infectum
pullos aliquando occidit: ſed aquila naturali inſtin-
ctu maliciam huius ſerpentis cognoſcens tale re-
medium apponit. nam ſtatim querit quendam lapidē
precioſum nomine gaagates: ⁊ illum ponit in nido in
parte ventoſa q̄ lapis ſua virtute venenum repellit: ⁊
ſic pulli ab intoxicatione ſaluantur. Moraliter per a-
quilam iſtam que ardui volatus eſt ⁊ viſus acuti: in-
telligitur quilibet verus xp̄ianus bonus ⁊ ver⁹ cuius
vita ⁊ deſideriū a terrenis debet eleuari in altuꝫ ver-
ſus celum vt vere dicere poſſit cuꝫ apoſtolo Philip.
3. Noſtra conuerſatio in celis eſt. in qua altitudine cō
uerſationis debet pullos bonoruꝫ operū producere:
quod cū fecerit ſtatim ſerpens ille antiquus diabol⁹
veneno malicie ⁊ inuidie accēſus: nititur illa per ap-
poſitionem alicuius pcti mortalis intoxicare ⁊ inter
ficere: ſed forte ꝓpter eminentiaꝫ talis boni viri non
poteſt ſuū intētū deducere ad effectum. Vn̄ Grego.
de viro perfecto loquens. Mentē inquit in alto fixe-
rat ꝓpterea hoſtis ad eum rumpere nō valebat: quo
viſo vadit ſerpens ille infernalis et tentat illum per
ventum venenatum interficere. dū illis vanam gloriā
⁊ laudē humanā cōmendat: qui ventus ſi ad intentio
nē hoīs puenerit mox pullos ſuoꝝ operuꝫ interficit ⁊
extinguit: quid igit̄ in huius rei remediuꝫ eſt facien-
dum? Revera accipiendus eſt lapis ille ꝓcioſiſſimus
xp̄s. de quo dicit apoſtolus .1. ad Cor. 10. Petra au-
tē erat xp̄s. ⁊ apponendus eſt inter illa opera et ven-
tum vane laudis ⁊ glorie vt ſcꝫ opera noſtra bona tn̄
dirigamus ad deum. ſibi ſoli laudē ⁊ honorem de illis
tribuendo: dicētes cum pſ. Non nobis domine nō no
bis: ſed nomini tuo da gloriam. ⁊ ſic viuent nr̄a bona
opera et nos ad vitam perducent eternaꝫ. iuxta illud
Anaſt. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternā. Itē
Eccleſiaſti 14. Omne opus corruptibile in fine defi-
ciet. ⁊ qui illud operatur ibit cū illo. ⁊ omne opus ele-
ctum iuſtificabitur: ⁊ qui operabitur illud honorabit̄
in illo. opus enim corruptibile vocatur opus malū et
viciosum ac etiā de genere bonum: corrupta tn̄ intē-
tione factum. opus vero electū vocat̄ opus caritatis
et mīe bona ⁊ electa intentione commiſſum. Et certe
ꝓdicta opera mīe cū ꝓdictis quattuor circunſtantijs
adimpleta magnam conferunt homini vtilitatē: qꝛ li-
berant eum a peccato ⁊ a morte eterna: ⁊ faciunt eaꝫ
in celo habere premiū ⁊ theſaurū eternū. Vn̄ Thobie.
4. Quomodo potueris ita eſto miſericors: ſi multuꝫ
tibi fuerit abundanter tribue. ⁊ ſi exiguum tibi fuerit
etiam illud libenter impti ſtude. ꝓmiū ei bonū theſau
riſas tibi in die neceſſitatis: qm̄ elemoſina ab oī pctō
⁊ a morte liberat: ⁊ non patiet̄ aīas ire in tenebras.

¶ Cap. 67. quomō ſeptē opa tā mīe corpo-
ralis q̄ꝫ ſpūalis in apocalipſi figurantur.

PRedicta enī opera miſericordie
ſpiritualis ⁊ corporalis figurātur Apoca. 1.
vbi legitur ꝙ filius hoīs erat in medio ſe-
ptem cādelabrorū aureoꝝ ⁊ habebat in dex-
tra eius ſepteꝫ ſtellas. Spiritualiter filius hoīs dr̄
homo pij cordis: qꝛ ſecundū phl̄m pietas eſt propriū
hoīs ſicut crudelitas eſt ꝓprium leonis. ſeptē cande-
labra aurea figurant ſeptem opa mīe corporalis que
ſunt quaſi aurum ꝓcioſum in conſpectu dei: ſeptē ſtel
le q̄ ſunt in dextra eius ſunt ſepteꝫ opera mīe ſpūalis
in cordis emiſperio lucentia tanq̄ꝫ ſydera radioſa.
Item. 3. Reg. 6. legitur: ꝙ ſalomō in ingreſſu oraculi
fecit duo hoſtiola de lignis oliuarū: per q̄ duo hoſtio
la pñt intelligi due partes miſericordie. vna qua cōpa
timur ꝓximorū mīe corporali. et alia qua cōpatimur
eorūdem miſerie ſpirituali: que quaſi hoſtiola ſunt ꝑ
que vir miſericors regnum celorū ingredit̄. Nam vir
miſericors maxime ⁊ ſecuriſſime de dei miſericordia
ſpare pōt. Ego ſicut oliua fructifera ī domo dei. ſpe-
raui in mīa dei ineternum. vnde mīa pegrinorum col-
latrix. ⁊ tanq̄ꝫ hoſtiaria ſiue hoſpita paradiſi dicitur

manſionū.ꝛ in celeſti patria locū propriū ſuis faciet
peregrinis: iuxta illud Eccl.18. Mia faciet locū vni
cuiqꝫ ſecundum meritū operū ſuorum: ꝛ ſcðm intelle
ctū peregrinationis illius: id eſt ſcðm intentionem ꝛ
fidē qua ſe non ciuē huius intelligētis: ſed potius pe
grinū. Exemplū enim huius oſtēdit nobis alexander
Audomennie in poſtillis ſuis. vbi narrat de quodaꝫ
ſcolare Bonon. degente enormibus ſceleribus dedi=
to. cui in quadam viſione videbatur in ſomnis et in
magno campo ſe cōſtitutum: ꝛ a facie maxime ꝛ hor=
ribiliſſime tēpeſtatis imminētis ad quandā domū ꝑ
ſuccurſu ſe fugere ꝛ oſtiū domus ad intrandum pul=
ſare. cui hoſpita rñdit. Ego ſum iuſticia que hic habi
to: tu vero qui non eſt iuſtus nō potes hic intrare. tūc
eo ad aliam domum pulſante. hoſpita dixit. ego ſum
veritas que hic habito ꝛ tu q̄ veritatē non diligis hic
nequaqꝫ intrabis. tunc pulſante eo ad tertiam domū
dictū eſt et ab hoſpita. Ego ſum pax que hic habito.
ſed non eſt pax impijs. et ideo tu qui impi⁹ es nō potes
hic intrare: veruntamen qꝛ ego cogito cogitationes
pacis ꝛ non afflictionis. ideo cōſulo tibi vt fugias ad
ſororē meam miam que hic ꝓpe me habitat: que oīb⁹
miſeris eam debite rogantib⁹ ſubuenit. pulſante igit̃
illo ad oſtiū quartuꝫ hoſpita dixit. Ego ſum mia que
hic habito. ſi igit̃ vis ab imminēte tempeſtate ſaluari
emenda vitam tuam ꝛ amodo iuſtus eſto ꝛ verus pa=
cificus ꝛ miſericors ꝛ eris benedictus ꝛ ſalu⁹. Spūa
liter tēpeſtas piculoſiſſima erit in die iudicij terribi=
lis: ex lata ſententia a iuſto iudice penes damnatos ꝛ
infernalis pena ꝑ damnatis parata eterna: ſi igitur
tu q̄ peccatores timueris hanc procellā humiliter et
tempeſtiue occurrere ad miam ꝛ ei⁹ auxiliū iplora ꝛ
ipſa te benigniſſime recipiet: ꝛ ab ol tēpeſtate defen=
det: et ad beatificaꝫ vitam regni celorū ꝑducet. Unde
Mathei. 5. Beati miſericordes qm̄ ipſi miam conſe=
quentur. ꝛ hec pauca notabilia tam exiliter cōpilata
ſufficiant ad preſens: ꝛ ꝑ materia ſeptem operū ſpiri
tualis mie: ꝛ pro complemēto ſecundi notabilis pec=
cati auaricie.

¶ Capitulum. 68. de remedijs contra pec=
catum auaricie

SEquitur iam tertium nota
bile ipſius peccati auaricie in quo
pauca tangentur de remedijs con=
tra pctm̄ auaricie. ¶ Pro quo pri=
mitus eſt notandum q̄ oia que dicta
ſunt in primo notabili de iſtius pcti
deteſtatione poſſunt ptinēter redu
ci cōtra iſtō pctm̄ l medicinale remediū: ꝛ dictis ibidē
cōtra iſtud pctm̄ ſex ſpecialiter ſūt remedia adijciē=
da. Quoꝝ primū eſt cōſideratio piculi in quo ſumus
in vita preſenti. iſtud remedium inſinuat Job. 31. vbi
legitur q̄ dixit ſctūs patriacha Job ſemp enīꝫ quaſi
tumentes fluctus ſup me timui deuꝫ et pondus eius
ferre non potui. Super quo greg. cū fluctus inq̄t tu=
mētes de ſuper eminent tunc de vanitate ꝓijciunt ꝑ
quibus longa naufragia ſuſceperūt. Ad idē poteſt re
ferri illud. 1. Mach. 4. Non cōcupiſcatis ſpolia: quia
bellum cōtra vos eſt. Ad litterā qm̄ bellum piculoſuꝫ
imīnet interdicitur exercitui ſpolijs intēdere ꝛ ſi ſpo
lijs iam oneratus eſt: iubetur ea deponere. ſic ſpūalit̃
periculū in quo ſumus deberet cohibere nos ne nos
diuitijs oneraremur: ſi vero iam habemus eas ꝑpter
periculum iminētis eas debem⁹ abijcere ꝛ inter pau
peres diſtribuere eas feſtinemus: qꝛ vt dicit apl's. 1.
pe. 5. Aduerſarius veſter, tanqꝫ leo rugiens circuit
querens quē deuoret. Et dicit apl's. 1. Thym. 6. Qui
volunt diuites fieri incidunt in tētationē ꝛ in laqueuꝫ
diaboli ꝛ in deſideria. ꝛc. ꝛ nocicia que mergūt homi=
nem in interitū ꝛ pditionē. Scðm remedium contra
auariciam eſt conſideratio dñice paupertatis. Unde
bernardus. Magna inquit abuſio ꝛ nimis magna eſt
q̄ diues velit fieri vermiculus vilis ꝑ quo dñs maie
ſtatis et dominus ſabaoth pauper voluit fieri. Unde
Trenoꝝ. 3. Recordare paupertatis mee: ꝛ tranſgreſ=
ſionis abſinthij et fellis. Unde chriſtus pauper erat
in natiuitate. pauper l morte. de qua materia ꝛ de gra
dibus paupertatis ꝛ de cōmēdatione paupertatis di
ctum eſt ſupra in ſexto opere mie ſpūalis vbi agit̃ de
ſecundo conſilio regis pacifici. ¶ Tertiū remedium
contra auariciam eſt q̄ homo elemoſinis ꝛ orōnibus
ꝛ oībus alijs modis q̄bus poterit gratiā ſibi ſtudeat
impetrare diuinaꝫ q̄ ſola ſufficit hoīem liberare a la=
queis cupiditatis et auaricie. Un̄ legitur Math. 19.
q̄ cum xp̄s dixiſſet. Difficile intrabit diues in regnuꝫ
celorū. ꝛ iteruꝫ dico vobis. Facilius eſt camelum per
foramē acus tranſire qꝫ diuitē intrare in regnū celoꝝ.
Auditis autem his diſcipuli admirabantur dicētes.
Quis poterit igit̃ ſaluus eſſe? Aſpiciens autē ieſus
ait eis. Apud hoīes eſt impoſſibile. gloſa ſupple vt ꝑ
ſe diues a cupiditatibus reuertat̃. ꝛ ideo valde timē
dū ꝛ fugienduꝫ eſt pctm̄ cupiditatis ſiue auaricie qð
cum tanta difficultate hoīem dimittit. Et ideo meri=
to dicit apl'us. 1. thy. 6. q̄ radix oīm maloꝝ eſt cupidi
tas ꝛ auaricia. ¶ Quartum remedium contra auari=
ciam eſt frequens mortis conſideratio. hoc enī reme
diuꝫ inſinuat beatus Jero. in magno ꝓlogo biblie in
fine dicēs facile cōtēnit oīa q̄ ſe ſemp cogitat eſſe mo=
riturū. De mortis memoria vide ſupra ca. 48. huius
vbi agitur de tertio regis pacifici cōſilio fere in fine.
mors enim quaſi ad oculum demonſtrat contēptibi=
lia eſſe que querunt̃ l mundo. ſcꝫ diuitie: delicie ꝛ gau
dia mundana ꝛ vanū eſſe laborē eorū q̄ talibus immo
derate intendūt. labor enīꝫ querentiū diuitias vanus
oſtenditur: cum homo oībus mundi diuitijs relictis
nudus in terram reuertit: labor querētiū delicias va
nus oſtendit̃ in hoc q̄ corpus delicijs nutritū vermi=
bus in eſcā dat̃. tunc enim manifeſtū erit eos quaſi co
cos vermiū fuiſſe q̄ delicate vixerūt: ſꝫ mira inſania:
erubeſceret aliquis ꝛ indignaret̃ eſſe cocus alicuius
comitis: ꝛ tñ nō dedignatur eſſe cocus vermiū terre.
Item labor eoꝝ qui querunt eſſe ſuper alios vanus
oſtendit̃ qm̄ ille qui volebat eſſe ſuper alios ſub terra
ponitur ꝛ a tumētis conculcat̃. Un̄ Eccl. 11. homo me
miniſſe debet tenebroſi tp̄is ꝛ dieꝝ multoꝝ que cum
venerint vanitatis arguent̃ preterita. Item Eccl. 10.
Cum morief̃ hō hereditabit beſtias ſerpentes ꝛ ver=
mes. ¶ Quintū remedium cōtra auariciā eſt frequēs
meditatio penaꝝ iferni ꝛ paupertatis eterne q̄ ꝑ hoc
deteſtabile pctm̄ ordinatur auaris. Un̄ illi quorum in
hac vita auaricia oculos excecauit in inferno habe=
bunt tenebras palpabiles et nunqꝫ lumen videbunt:
vnde de illis verificabitur illud ps. Ne timueris cum
diues factus fuerit homo: ꝛ cum multiplicata fuerit
gloria dom⁹ eius qm̄ cū interierit nō ſumet oīa neqꝫ
deſcēdet cū ea gloria domus ei⁹. et ſequit̃. Introibit
vſqꝫ in ꝓgenies patrū ſuorū: et vſqꝫ in eternū non vi=
debit lumen: ꝛ ideo merito dicitur Eccl. 11. Si annis
multis vixerit homo et in oībus his letus fuerit me
miniſſe debet tenebroſi temporis ꝛ dierū multorum.
Dicit enim auguſti. in de ſpe. huma. miſerie: q̄ penas

inferni dicere vel cogitare quot ⁊ quante ſunt:nemo
poteſt in hac vita carne veſtitus. Nam peiora ſunt q̄
cogitantur.nichil enī in inferno inuenit̄ neq̄ videt̄ qd̄
deſideratur.plenū eſt tenebrarū diſcordie ⁊ miſerie
ignis inextinguibilis ⁊ vindicte perennis.⁊ ibi ardor
ſitis ⁊ cruciatio ⁊ famis.ibi ardor flamme ⁊ nulla re=
quies in igne.ibi nullus auditus:niſi gemitus mors
optatur et non datur.ibi nichil videtur niſi pena fe=
toris:pena timoris:preſentia demonū ⁊ ferocitas be
ſtiarū.ſeueritas tortorū.dilaceratio immortaliū ver=
mium.miſeria.ſuſpiria dolor ſine remedio. vincula ſi=
ne ſolutione.Pena ſine fine:et mors eterna. Ue illis
qui pro delectabili vnius hore ſomno hec mala ſine
fine ſubire merebuntur.hec augu.Et certe frequens
memoria penarū infernaliū illuminat oculos mētis
auaricia excecatos.In cui⁹ rei figura legitur Thob.
xi.q̄ thobias liniuit oculos patris ſui ceci felle piſcis
et egreſſa eſt albugo ab oculis eius et ſtatim vidit.
Spiritualiter vt dicit abbas vill.in quodam ſermone
de angelis.albugo in oculis eſt pſperitas mundane
felicitatis ⁊ inordinatus amor diuitiarū que excecant
oculos rationis.Fel piſcis eſt amara penarū exactio
diaboli.Nā amaras penas exigit ille crudeliſſimus
exactor diabol⁹ ab illis quos diuitiis excecauit. hoc
felle ſi liniantur oculi noſtri egredit̄ albugo ⁊ omnis
īmunda delectatio conuertet̄ in amaritudinē ⁊ cōtē=
ptū.hec ab.vil. ¶ Sextū remediū contra auariciam:
eſt cōſideratio eternarū diuitiarū.vnde greg.vileſcūt
temporalia cum deſiderantur eterna.Unde aug.in de
ſpeculo hu.miſe.vile inquit valde eſt elementis p frui
in cōparatione gaudendi ⁊ fruendi ipſo deo.⁊ videre
facie ad faciem regnū dei omni fama maius oī laude
melius:plenum eſt lucis ac pacis honeſtatis et dile=
ctionis:dulcedinis ⁊ delicie ⁊ perennis glorie gau=
dia ſanctorum qui erunt vita eterna beatitudo ſempi
terna oīm bonorū ſubſiſtentia ſine aliqua indigentia.
¶ Septem ſpeciales glorias habebunt corpa ſctōrū.
⁊ ſeptē aīe. In corpore quidē pulcritudinē/velocitatē
fortitudinem/libertatem/ voluptatem/ ſanitatem/ et
immortalitatē. In aīa autē habebunt ſapientiā/amici
ciam/concordiam/poteſtatē/honorē/ſecuritatem :et
gaudiū.hec erūt imperpetuū. Speciositas illorū erit
vt ſolis claritas qui totum mundū illuminat .veloci=
tas eorū talis erit:vt q̄cito oriens ſol occidentē ſuo
radio tangit:tancito ab oriente in occidentem venire
poſſunt. Et q̄cito oculus ſe eleuans viſum ad celum
dirigit:tancito de celo ad terram:⁊ de terra ecōuerſo
ad celū relabi poterunt.nēpe eorū talis erit valentia:
vt ſi montes ⁊ omnem molē terre pede ꝯtere vellent
valenter poſſent.illorum nanq̄ talis erit libertas: vt
omnia obſtantia penetrare valeant:et nulla creatura
eos retinere queat. O qualis eſt eorū voluptas: q̄bus
ipſe deus oīa q̄ fons oīm bonorū eſt inſaciabilis ſa=
cietas.o qualem voluptatem viſus ipſi habebūt q̄ ita
tam clauſis q̄ apertis oculis videbunt q̄bus ſingula
membra vt oculi ſolis erūt:q̄ regē glīe in decore ſuo
cernēt:oēs angelos interius et exterius videbūt. co=
gitatio ſingulorū intuet̄ oīa q̄ ſunt in celo et in terra ⁊
in inferno:⁊ illa iugiter cōtemplat̄. Salus eorū talis
eſt q̄ ſi aliquis tentaret pcutere eos ferro non plus
poterit nocere eis q̄ nunc radium ſolis ſecare. Diu=
turnitatem vite habebunt vt ipſi quos mors et dolor
fugiunt ⁊ imperpetuū viuent. Sciētia eorū talis erit
vt preterita/pñtia/⁊ ſi qua ſint futura perfecte ſcient.
omniū oīno hoīm ſiue in celo ſiue ī inferno genera/no
mina/opera bona/vel mala ab eis geſta memoraliter
noſcēt. O q̄ dulcis amicicia copulabit eos quos de⁹
vt filios ſuos amabit. Sic dicat aliquis ſi ſcient om=
nia mala que fecimus fetida/⁊ turpia atq̄ horrenda
flagicia noſtra:quid nobis valet confeſſio/⁊ pctōrum
penitentia?nonne abhorrent angeli tales ⁊ habebunt
eos peius. Nequaq̄:ſed magis de eorū ſaluatione in
dño gloriabunt̄. Ne vereris q̄ de factis tuis pprijs
ibi confundaris:quia de turpiſſimis tuis factis con=
feſſus ⁊ penitentia lotus.nō plus erubeſces q̄ ſi vul
neribus olim in prelio acceptis pfecte ſanatus eſſes.
peccata ſunt plage aīe.ſi eſſet ibi aliqua confuſio gau
dium perfectū non haberent. Concordia illorū talis
erit vt oculo quo vnus aſpicit mox alter illuc ibi fle=
ctit.quod quid aliquis eorū ibi volet hoc deus hoc et
angeli hoc omnes ſancti volent. O deus quale gau=
dium habebunt qui patrem in filio et verbum in pa=
tre facie ad faciem ſemper videbunt. gaudebunt de
bonis dñi interius exterius ſupra ſe infra ſe ⁊ in cir=
cuitu.ecce hoc gaudium ſanctarū animarū quod nū=
q̄ amittere pauebunt. hec Augu. Predicta enim ſe=
ptima ſpecies auaricie:ſcilicet obduratio opponitur
miſericordie que eſt effect⁹ caritatis: opponitur etiā
iuſticie:quia in neceſſitate omnia eſſent communia.
Unde qui denegat elemoſinā indigenti ſubtrahit ab
eo quod ſibi debetur.⁊ ideo peccat cōtra iuſticiā:pec
cat enim cōtra pietatem:ſub qua cōtinet̄ elemoſinarū
largitio.licet pietas principaliter parētibus debeat̄.
Unde oīs ſubuentio primi reducit̄ ad preceptū de
honoratione parentum.⁊ hoc inſinuat apſus.i.Thy.
4.dicens. Pietas ad omnia vtilis eſt promiſſionem
habens vite que nunc eſt ⁊ future.Unde cum dicit p
miſſionem habens vite q̄ nunc eſt ⁊ future.innoteſcit
illud quod miſto p̄cepto de honore parentū additur
vt ſis longeuus ſuper terrā quam domin⁹ deus tuus
dabit tibi.quod intelligi poteſt tam de vita preſenti q̄
etiam de vita futura.ex quo patet q̄ obduratio cōtra
miam eſt p̄cepti tranſgreſſio memorati. ⁊c.

¶ Explicit pars quarta. ¶ Incipit pars qūta

¶ Capitulum.i.de varijs diffinitionibus
accidie.

ACcidia ē vicium quo ſoci=
ditas mentis ſpiritualis extingui=
tur ⁊ in quodam deſperationis prin
cipio in ſeipſaz ſubuertitur. Uel aliter
dicitur q̄ accidia eſt mentis confu=
ſio ſiue interna triſticia animi lāguē
tis ex pigricia et torpore prouenīēs
Damaſcenus vero libro ſecundo dicit q̄ accidia eſt
triſticia aggrauans que ita deprimit animum ho=
minis vt nichil ei agere libeat. Et ideo accidia im=
portat quandā ſomnolentiam et tedium virtuoſe ope
randi de quo pš. Dormitauit anima mea pre tedio. A
quibuſdam enim dicitur q̄ accidia eſt triſticia et tor=
pore mentis bona negligens inchoare. ¶ Pro quo
notandum q̄ ſicut dicit vvinlzelliegh in libello ſuo
de origine/et deſcriptione viciorū.q̄ accidia eſt q̄dā
triſticia de bono non de quolibet bono indifferēter:ſz
ſpecialiter de bono diuino.in oīb⁹ autē inq̄t aliis vi=
cijs eſt triſticia ⁊ tediū de bono virtutis oppoſite:ſi=
cut luxurioſus triſtat̄ de bono cōtinētie:⁊ gulos⁹ de
bono abſtinentie.⁊ multi refugiunt bonū virtutis:qr
eſt laborioſum et moleſtum corpori:et impedimentū

delectationis eius. ſed talis triſticia ſecundũ doctorẽ
iſtum non dr̃ proprie accidia: ſed ptinet potius ad vi-
cia carnalia. ſed ſicut caritas primo et pricipaliter gau
det de bono diuino ad quod bona alia ſpũalia olm alia
rum virtutum ordinantur. ita accidia eſt ſpecialis triſ
ticia de bono diuino/ de quo caritas gaudet. vñ acci-
dia dr̃ ab acedine animi et voluntate amara: ſecũdũ il-
lud Prouerb. 10. Sicut acetũ dentibus et fumus ocu-
lis: ſic piger his qui miſerũt eũ in via. Et naſcitur ac-
cidia ex defectu amoris in deum et dilectionis in pro-
ximum: qm̃ fideliter amanti nichil eſt difficile: nichil
eſt tedioſum: nichil graue vel arduum: nec aliquod o-
neroſum: ſecundum illud apo. 1. Cor. 13. Caritas oĩa
ſuffert: omnia credit: oĩa ſuſtinet. Econtra vero non
amanti: hoc accidioſo omnia ſũt amara: omnia tedio
ſa: oĩa deſperata: et oĩa laboroſa preterq̃ pctã et opera
vicioſa. et ideo accidia contrariatur gaudio qđ eſt effe
ctus caritatis. et ſic conſequẽter accidia opponitur ca
ritati: et ptinet ad trãſgreſſionẽ tertij pcepti decalogi
quod dr̃ memẽto vt diem ſabbati ſanctifices. quia p ipz
vt eſt preceptum morale precipitur quies mentes in
deo cui contrariatur triſticia mentis de diuino bono.
Ad deſtructionem iſtius peccati dr̃ in textu Apoca.
vbi prius: q̃ quartus angelus effudit phialã ſuam in
ſolem. i. predicator verbi dei quarto loco predicauit
contra accidiam/ ſiue contra pctm̃ hoĩs accidioſi. vñ
per ſolem intelligi põt hõ ſanctus et virtuoſus iuxta
illud Eccl. 27. Homo ſanctus in iuſticia ſua manet ſi
cut ſol. ſed ſol iſte multotiens per peccatum accidie
conuertitur in tenebras: intantum q̃ de tali dici po-
teſt illud Apoca. 6. Sol factus eſt niger ſicut ſaccus
cilicinus. nedum niger eſt: ſed etiaz pũgitiuus. ſic ho
mo accidioſus nedũ niger eſt nigredine pctĩ: ſe etiam
tot punctiones habet anxietatis et remordentis con-
ſcientie q̃ aliqñ ex nimia et inordinata triſticia: cadit in
finalem impenitentiam quod eſt pctm̃ maximũ et blaſ
phemia in ſpm̃ſanctũ: de quo dr̃. 1. Johã. 5. Eſt pctm̃
ad mortem: nõ pro illo dico vt roget quiſq̃. et ideo ad
deſtructionem iſtius peccati accidie. ſicut et ad deſtru
ctionẽ pcedẽtiũ tria notabilia ſũt ſpecialiter oñdẽda.

¶ Capitulum ſecundum/ in quo ponuntur mouentia
ad deteſtandum peccatum accidie.

A Primum enim notabile con
tra peccatũ accidie effundendũ erit
ad eius deteſtationez manifeſtiſſime
puocatiuũ. ¶ Pro quo notandum q̃
ad deteſtationẽ hui⁹ peccati duo tã
gẽda ſũt ſpecialiter puocatiua. quo
rũ primũ ſũt exẽpla aliarum creaturarum.
et primo a creaturis q̃ nõ hñt ſenſũ/ vitã/ nec rõnem. ha
bemus exemplũ. Sicut a ſole cui de⁹ poſuit pceptũ
vt ſingulis diebus moueat ab oriente in occidẽtẽ: et
ſingulis noctibus reuertatur in orientẽ: et nunq̃ illđ
preteriuit preceptum: nec de die/ nec de nocte/ nec in
eſtate/ nec in hyeme/ pigritatur illud implere mãdatũ
quantumcunq̃ laborauerit in vno die: nichilominus
ſũmo mane die ſequenti reſurgit. et tñ talem remune-
rationẽ ſui nõ expectat laboris: nec talẽ qualez homo
ſue negligentie recipiet penam. Vñ hoc exemplo qui
dam monachus redarguit accidiam cuiuſdã epyſco-
pi de quo Lincoñ. in de oculo morali. Helinandus in
frigidi montis monachus in ſuis cronicis li. 8. Inter
alia narrationem huiuſmodi refert de ſeipſo. Audi

inquit nõ fabulam: ſed regem geſtam. Phylippus bel
uacenſis eṗs apud nos aliqñ hoſpitatus eſt. precepit
q̃ michi prefatus eṗus vt eum facerem miſſam matu
tinalem audire: ad quem cum die craſtina prima iam
cãtata veniſſem inueni eum adhuc dormientẽ: et nemo
de familia vel familiaribus eũ excitare preſumebat.
ego aũt acceſſi ad eum propius et excitaui illuz quaſi
iocando dicens. Jam diu eſt q̃ paſſeres ſurrexerunt
ad benedicendum deũ/ et adhuc noſtri pontifices ſter-
tunt in lecto/ vel cubiculo ſuo. attende pater quid di-
cat pſ. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo. Super
quo Aug. indecens inquit. eſt xp̃iano ſi ipſum ocioſuz
in lecto radius ſolaris inueniat: poſſet enim dicere ſol
facultatem haberet loquendi. amplius laboraui heri
q̃ tu: et tamen cum ego ſurrexerim: tu adhuc dormis.
ad quam vocem expergefactus epyſcopus et cõfuſus
indignans aduerſum me q̃ tam libere eum arguiſſem
ſubſtomachatus ait. vade miſer ab hinc inquit: et inter
fice pediculos tuos. ego autem motum illius vertens
in iocum continuo reſpondi. vide tu pater ne interfici
ant te vermes tui. ego autem iam vermes meos in-
terfeci: ſcito pater hanc eſſe differentiã inter vermes
diuitum et vermes pauperum: quia vermes diuitum
diuites occidunt. vermes autem pauperum a paupe-
ribus occiduntur. Unde lege hyſtorias. 2. Machabe.
6. et Actuum. 12. et inuenies reges potentiſſimos: ſcz
Anthyochum/ et Herod. in agrippam a vermibus fu
iſſe conſumptos: qua ratione ſimul et auctoritate eṗs
oppreſſus ſtatim obmutuit. hec Linc. ¶ Secundo ad 2.
deteſtationem accidie exẽplum habemus a vegeta bi-
libus q̃ ex terra naſcuntur. videmus enim arbores/ et
herbas que minimũ habent initiũ creſcẽdi ad magnã
q̃titatem creſcendo peruenire. habent tamen tot ad-
uerſarios vt hyemis frigiditatem: eſtatis nimium ar
dorem: et aeris multiplicẽ intemperiem. ſingulis etiã
annis aufertur ab eis labor eorum: ſcilicet frondium/
florum/ et fructuum. et tamen nichilominus oportuno
tempore inuento operandi naturaliter operantur. vñ
Gene. 8. Cunctis diebus terre ſementis et meſſis fri-
gus et eſtus: eſtas et hyems: nox et dies non requieſcẽt.
Qui enim videret nuditatem terre naſcentium in hye
me/ vix crederet q̃ tantam pulcritudinem indui poſ-
ſent in eſtate: niſi idem alias experimento vidiſſet. qui
etiam videret q̃ parua ſit arbor nucis: in principio vix
crederet q̃ ad tantã magnitudinẽ perueniret ad quã p-
uenit in futuro: niſi illud noſceret experimento. Non
debet igitur homo pigritari nec deſidere: et ſi defectũ
bonorum in ſe videat/ vel ſi ſibi aduerſantur aliqua vel
reſiſtũt. Nã vt dicit Origenes omel. vndecima. de au
xilijs ieſu. Cum inquit anima humana ſe verbo dei ſa
nauerit dubitare non debet inimicos ſtatim ſe habitu
ram: et eos quos ante habuerat amicos in aduerſari-
os vertendos. Idq̃ nõ ſolum pati ab hominibus ſpe
ret verum etiam de contrarijs virtutibus et ſpiritua-
libus nequicijs: id ſibi imminere pro certo ſciat: et ita
fit vt qui amicitias expetit ieſu multorum ſibi ſciat
inimicitias tolerandas. Unde audi Apoſtolum Pau
lum eandem ſententiam cõfirmantem cum dicit. Om
nes qui pie volunt viuere in chriſto ieſu perſecutionẽ
patientur. Sed et Salomon ſimilia dicit. Fili inquit:
accedens ad ſeruitutem domini: prepara animam tuã
ad tentationem. Hec ille. Item Iſidor. Quiſquis in-
quit cõuerſus ſi mox omnes carnis ſtimulos calcare
cupiat: et ſumma virtutum ſubire contendat. ſi forte
adhuc aliqua aduerſa de carnis moleſtijs tolerat/ nõ
frangatur: quia diſpenſator bonorum nouit aduerſi-

tatis reprimere vicium ſucceſſione virtutum. tūc ma
gis grauari ſe quiſquis impulſu viciorum agnoſcit/
dum ad cognitionem dei acceſſerit. ſicut populus Iſ=
rael grauiori onere ab Egyptijs premitur dum per
Moyſen diuina illis cognitio aperitur. vicia enim an
te conuerſionem quaſi pacem in homine habēt. q̄n aūt
expelluntur acriori virtute conſurgunt. ſiunt inimica
cōuerſio que peccatori blanda extiterunt. multos hʒ
conflictus ſeruus dei ex recordatione operum prete
ritorum: multiqʒ poſt conuerſionem ꝛ nolentes motū
libidinis ſuſtinent. quod tamen ad dānationē non tole
rant: ſed ad probationē vt ſemper habeant ꝑ excutiē
da inertia hoſtem cui reſiſtant. dummodo nō conſen=
tiant. vnde nouerint ſerui dei ſe etiam a pctīs iam eſſe
mundatos. ſed tamē cogitationū turpium adhuc in=
terpellatione pulſari. ante cōuerſionem ꝓcedit turba
peccatorum: poſt conuerſionē ſequitur turba tētatio=
num. Illa ſe obiciunt ne ad deum conuertamur. iſta
ſe ingerunt ne libidinis cordis oculis deū cernam⁹.
vtriuſqʒ tumultus nobis inſolentiam gignit. intētio=
nēqʒ noſtraʒ ſepe fraude multimoda intercludit. vtile
eſt dei ſeruo poſt conuerſionem tētari quatinus in tē
pore negligentie ſollicitantibus vicijs ad virtutes a=
nimum per exercitium preparet viciorum. hec Iſid.
3. in de ſummo bono lib. 2. ca. 11. ¶ Tertio ad deteſtatio
nem accidie exemplū habemus a brutis animalib⁹.
vñ tali exemplo vtitur Salomon Prouerb. 6. dicens.
Uade ad formicam o piger: ꝛ conſidera vias eius: et
diſce ſapientiam. que cum nō habeat ducē nec princi=
pem/ nec preceptorem parat in eſtate cibū ſibi: ꝛ con=
B gregat in meſſe quod comedat: ſupple in hyeme. Et
rationabiliter mittit Salomō pigros ad addiſcēdum
ſapientiam a formica: que alal modice q̄ntitatis eſt et
potentie: vt diſcant pro pudore expellere pigritiā qui
diſcere nolunt ꝑ amore. vñ multū cōfundi pōt homo
quādo videt ſe tam parue ſcientie/ ꝙ a tam paruo ani
mali mittitur edoceri: ſicut accidit i ſcholis. ꝙ aliqs
magnus a paruo puero docetur vt ex quadā erubeſcē
tia debeat ardētius addiſcere. Et attendēdum eſt ꝙ
dicit Salomon. conſidera vias eius: ꝛ non dicit viā.
vias vocat diſcurſus quos facit pro querendo cibos.
pluries enim in die vadit ad querēdū frumētum/ ſiue
grana. ꝛ ex hoc exemplo ſatis poſſunt erubeſcere pi=
gri homines qui ſemel in ſeptimana grauantur veni=
re ad eccleſiam: ꝛ audire verbum dei. ad querēdū aīe
ſue cibum. Attendendum eſt inſuper in hoc opere/ ꝙ
formica nō habet hominem ducem/ cuius exemplum
ſequatur: nec preceptorē cuius verbo ad hoc docea=
tur: nec principem a quo eius negligētia puniatur. et
tñ cōgregat in eſtate que comedit in hyeme. quaſi di=
ceret a multo fortiori hō qui habet ſuper ſe ducē/ pre=
ptorem/ ꝛ principē dñm ſuum ieſum xp̄m: cōgregare
deberet virtutes ꝛ ſapientiam in vita p̄nti quib⁹ viue
re poſſet eternaliter in vita futura. Tercio attendēdū
eſt ꝙ formica purum granū eligit vt de eo paſcatur:
ꝛ ex hoc exemplo erubeſci ꝛ cōfundi pñt voluptuoſi
homines qui ſpurcitias ꝛ immunditias vicioꝝ eligūt
vt cum illis os ſui beſtialis appetitus paſcant. de qui
bus Prouer. 15. dr̄. Os ſtultorum paſcitur imperitia.
Quarto attendendum eſt ꝙ formica adeo ſe frumen
to ſiue grano onerat: vt videatur interdum minor eſſe
ſuo onere. ex quo exemplo erubeſci ꝛ confundi poſſūt
accidioſi qui a ſermone reddeūt vacui: ꝛ nullum ver=
bum ſermonis ſecum portant/ nec aliquam virtutem
acquirere laborant. de talibus enim verificatur illud
Luce. 8. Uenit eñ diabolus: ꝛ tollit verbum de cor=
dibus eorū ne credentes ſalui fiant. Item Lincoñ. in
de venenis dicit. ꝛ etiam Plinius lib. 2. ꝙ inter apes
nulli licet ocio vacare: ſed officia habent inter ſe di=
uiſa. nam quedam domos in fauis conſtruunt. alie fa
uos poliūt: alie cibos parant ꝛ congregant. Unde ſe=
nes earum intus operantur. iuuenes vero exeūt ꝛ ci=
bos ꝛ materiā fauorum colligūt: ꝛ inter eas apes mor
te puniuntur operari nolentes. ex quo patet ꝙ contra
naturam viuit homo qui ocio vacat. et de aliorum la=
bore cibos ſumit. ꝛ ideo merito dicit apl's. 2. Theſſa.
3. Si quis non vult operari nō manducet. ¶ Quarto 4
ad deteſtationem accidie exemplum capere poſſum⁹
ab impijs hominibus qui amant iſtum mundum tran
ſitorium vſqʒ ad contēptum. vñ ſi conſideremus quot ꝛ
quātis laboribus ꝛ quotidianis cruciatibus impij ac=
quirant penam eternam ſatis erubeſci ꝛ cōfundi poſ
ſumus ꝙ a deo pigri ſumus laborare ꝑ gaudio eter=
no acquirendo. Uñ legitur in vitis patrum de quodā
ſancto patre: ꝙ cum vidiſſet ornatum cuiuſdam mere
tricis flens inquit. ignoſce michi omīps deus ꝙ vnius
diei huius meretricis ornatus ſuperauit totius vite
mee induſtrie ornamenta. Item ibidem legitur ꝙ qui
dam abbas videns mulierem in alexādria ad quā de
heremo deſcenderat fleuit: ꝛ interrogantibus cauſā
ſui flet⁹ reſpōdit. Due iquit res me mouēt vna de iſt⁹
mulieris ꝑditiōe. alia quia nō habeo tale ſtudium pla
cendi deo quale ſtudium habet iſta ad placendum vo=
luptuoſis hoīb⁹. ſed vtinam tales cōſiderarēt qḋ ſi=
cut dicit ps̄. Deus diſſipauit oſſa eorum qui hoīb⁹
placent confuſi ſunt: ꝛ deus ſpreuit eos. ¶ Quinto 5.
ad deteſtationem accidie exemplum capere poſſum⁹
a iuſtis ꝛ ſanctis hoīb⁹. et primo de xp̄o: qui dicit ꝑ
ps̄. Pauper ſum ego: ꝛ in laboribus a iuuentute mea.
Item legitur Ioh. 4. ꝙ xp̄s fatigatus ex itinere ſe=
dit ſuper fontem. Itē chriſtus intantū laborauit pro
ſalute humana ꝙ ſicut legitur Luc. 22. Factus eſt ſu=
dor eius ſicut gutte ſanguinis decurrētis in terrā: ꝛ i
multis alijs locis euangelij legitur de vehemētiſſimo
labore illius. Cuius laborem cōſiderans btūs Bern.
Quādiu inqt vixero memor ero laborū quos xp̄s ſu=
ſtinuit in predicando. fatigationū in diſcurrendo: ten
tationum in ieiunando: vigiliarum in orando: lacry=
marū in cōpatiendo: recordabor etiam doloꝝ cōuitio
rū ſputoꝝ colaphiſoꝝ: ſubſannationum: exprobratio=
nū. ꝛ clauoꝝ hoꝝqʒ ſimiliū: q̄ ꝑ ipm ꝛ ſuꝑ ipm abūdan
tius trāſierūt: alioquin reqretur a me ſanguis iuſti q̄
effuſus eſt ſuper terrā. Itē apl's de ſe dicit. 1. Corint.
15. Abundantius illis omnibus laboraui. Item. 1. Co
rinth. 4. Uſqʒ in hanc horam ꝛ eſurimus ꝛ ſitimus et
nudi ſumus: ꝛ colaphis cedimur: ꝛ inſtabiles ſumus:
ꝛ laboramus operantes manib⁹ noſtris: maledicimur
ꝛ benedicimus: perſecutionē patimur: ꝛ ſuſtinemus:
blaſphemamur/ ꝛ obſecramus. Itē ſeruus (qui acce=
pit quinqʒ talenta ꝛ operatus eſt in eis/ ꝛ lucratus eſt
alia quinqʒ) cōmendatus eſt ꝛ magnifice a deo remu=
neratus. ſimiliter q̄ duo acceperat/ ꝛ lucratus eſt alia
duo. ſed ſeruus piger qui vnum talentum accepit/ et
illud nō multiplicauit: ſed inutiliter reſeruauit repro
batus eſt grauiter ꝛ punitus. vt patet Math. 25. Itē
Thabita chriſti diſcipula plena erat operibus bonis
ꝛ elemoſinis quas faciebat. ꝛ ideo ipſa mortua multi
rogauerunt Petrum pro ea: ꝛ ille virtute diuina illā
ſuſcitauit a morte. vt patet Actuum nono. Item Ge=
ne. 18. legitur ꝙ Abraham feſtinauit ire in tabernacu
lum ad Sarā. Dixitqʒ ei. Accelera tria ſata ſimile cō=
miſce: ꝛ fac ſubcinericios panes. ipſe vero ad armētū

concurrit: tulit inde vitulum tenerrimum: optimum: deditqꝫ puero qui feſtinauit ⁊ coxit illum. ſuper quo Origenes. Senex inquit/currit: ſarra accelerat: puer feſtinat: nullus piger inuenitur ī domo ſapiētis. Itē Aug. in libro de operibus monachorū cap. 13. Que inquit apta ſunt humanis vſibus honeſte operatur apl's ſicut ſeſe hn̄t opera fabrorū/ſutorum/ruſticorū: ⁊ his ſimilia. Neqꝫ enim honeſtas illa reprehendit quod reprehendit ſuperbia eorum qui honeſti amāt noiari. ſꝫ eſſe honeſti non amant: primi patriarche pauerūt pecora. greci quos paganos dicimus philoſophos multum ſibi honorabiliores ſutores habuerunt. in eccl'ia homo ille iuſtus cui deſponſata fuit beata virgo Maria/que peperit xp̄m faber lignarius fuit. Si enim patriarche qui fuerūt de melioribus iudeorū pecora pauerūt: ⁊ ſi philoſophi qui de melioribꝰ paganorū erāt ſutores fuerūt. ⁊ ioſeph de melioribus xp̄ianorū erat/faber fuit. ⁊ ſi etiam paulus xp̄ianorꝫ ſupremus/aut de ſupremis vnus poſtqꝫ fuit apl's tabernacula fecit. vt legitur Actuū. 18. Et ſi oēs predicti operabantur corporaliter vt nō cogerentur egeſtate neceſſaria mēdicare: cuius profeſſionis aut legis capiunt eſſe qui contra tot exempla ſctōrū mēdicare neceſſitate cogente non erubeſcunt. ⁊ hec eadem ſentētia beati Augu. habetur in gloſa cōi ſup vltimo cap. 2. ep'le ad Theſſa. Et ideo merito dr̄ ſecūdum conſilium ſp̄uſſancti. non oderis laborioſa opera ⁊ ruſticitatem ab altiſſimo creatam Eccl. 7. Ruſticitatem enim deus creauit. quando Ade dixit Gen̄. 3. In ſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo. ¶ Scdm̄ prouocatiuum principale ad deteſtationem pcti accidie eſt ꝙ pctm̄ iſtud deo multū diſplicet diabolo valde placet. et homini vehemēter nocet. Et ꝙ peccatum accidie multū deo diſplicet multipliciter oſtēditur. Et primo ex illo Luce. 15. Dico vobis ꝙ gaudium erit in celo ſuper vno peccatore penitentiam agente: qꝫ ſuper. 99. iuſtis qui non indigent penitentia quod exponit Greg. ſuper euangelia omel. 34. De iuſtis illis qui deſidioſe ſe habent in agendis: ⁊ de peccatore feruente ad penitentiam agendam. Unde Guill'. par. in de vicijs parte quinta tractatu de accidia. Dn̄s inquit feruentem peccatorem. 99. iuſtis accidioſis pponit. ſicut dux in p̄lio plus eum militē diligit q̄ poſt fugā reuerſus hoſtē fortiter pmit qꝫ illꝫ q̄ nūqꝫ fugit. nec vnqꝫ fortiter ꝯ inimicos pugnauit. plꝰ etiam amatur ager qui poſt ſpinas ⁊ tribulos fructus vberes reddit qꝫ ille qui ſpinas ⁊ tribulos nunqꝫ protulit: ⁊ ſemper ſterilis extitit ⁊c. Secundo patet idem ex illo Luc. 13. vbi legit' ꝙ arborē fici habebat quidaꝫ plātatam in vinea ſua/⁊ venit querens fructū in illa: ⁊ nō inuenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres ſunt ex quo venio querēs fructum in ficulnea: et nō inuenio: ſuccide igitur illā vt qd etiā terrā occupat. at ille reſpōdēs dixit illi. Domine/dimitte illā: ⁊ hoc anno vſqꝫ dum fodiā circa illā ⁊ mittam ſtercora: ⁊ ſiqͥdem fecerit fructum. ſin autem ī futuro ſuccides illā. ¶ Sp̄ualiter p habentē arborem plantatam in vinea ſua/poſſumus intelligere patrem celeſtē. per arborē/hoīem plātatam in vinea militantis eccleſie ad portādum fructum boni operis. hec tamē arbor aliqñ accidie dedit' efficitur ſterilis. quādo ergo pater celeſtis fructum bonorū operū in tali hoīe in primo anno/ſcdo/vel tertio. hoc eſt in prima/ſcda/vel tertia etate nō inuenit. iuſticia eius exigit vt ſuccidatur per mortē de vita iſta: ⁊ proijciatur in penam ſibi cōdignam: ſꝫ mia ortulani: id eſt xp̄i q̄ apparuit marie Magdalene in ſimilitudine ortulani: vult aliqñ prolongare vitam eiꝰ vſqꝫ ad vltimam ſenectutis etatem ad videndū ſi voluerit ſe emendare Eſa. 30. Expectat dn̄s vt miſereatur veſtri. Et ad talem corrigendum dn̄s aliqñ aufert ab eo tēporalia corporis ſanitatē ⁊ mūdi pſperitatē. ⁊ ponit circa eum ſtercora. i. miſeriam huius vite. ſcilꝫ paupratē/infirmitatē/tribulationē: ⁊ anguſtiaꝫ: vt ſic tādē q̄ in pſperis ⁊ ī iuuētute noluit bene viuere ſaltē per talia aduerſa in ſenectute corrigatur. Nam vt dicit beatus Aug. in de abuſionibus: abuſione. 2. Plus religioni operam dare competit quē preſentis ſeculi florida etas tranſacta deſerit. ſicut namqꝫ in lignis ipſa arbor reproba comparet q̄ poſt flores fructꝰ bonos cultori ſuo non exhibet. ſic in hominibus ipſe reprobus eſt queꝫ flos iuuētutis deſerit. ⁊ tamē ī ſui corporis ſenectute bonorū operum maturos fructus deo pferre paruipēdit. quid enim ſtolidius fieri pōt: ſi mēs ad perfectionē nō cōtēdat feſtinare: qñ totius corporis habitus ſenectute cōfectus ad interitum properat dum oculi caligant: aures grauiter audiūt: capilli pfluunt: facies ī pallorem mutatur: dentes lapſi numero minuūtur: cutis areſcit: flatꝰ nō ſuauiter olet: pectus ſuffocatus: tuſſis cachinat: genua trepidāt: talos ⁊ pedes tumor inflat: etiam homo īterior qui nō ſeneſcit his omnibus aggrauatur. ⁊ hec oīa ruituram iam qꝫ domum corporis cito pronūciāt. quid igitur ſupeſt niſi vt dum huius vite defectus appropiat. nichil aliud cogitare qꝫ quomodo futura habitatio proſpere cōprehēdatur. quilibet ſenex appetat: iuuenibus enim incertus huius vite terminus inſtat: ſenibus cunctis maturus ex hac luce exitus breuiter concordat. Hec Auguſt. Et ideo ſi homo iſtis ſtercoribus: id eſt iſtis incōmodis ſenectutis et miſerijs exhibitis ſe nō corrigat: ⁊ fructus dignos penitētie proferat merito ſuccidetur: ⁊ fiet de eo ſicut dr̄ Math. 3. Omnis arbor q̄ nō facit fructum bonum excidetur/⁊ in ignem mittet ⁊c. Tertio vero ꝙ accidia deo multum diſplicet: pꝫ ex illo Math. 25. vbi legitur ꝙ dn̄s de ſeruo illo q̄ fodit: ⁊ in terram abſcondit talentum dn̄i ſui q̄ accidioſos ſignat dixit. inutilem ſeruū eijcite ī tenebras exteriores: illic erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Super quo Criſo. ille inquit qui fodit grām ſuā in terra nō peccare proponit. ſed iuſticiam nō facere qui autem peccāt non abſcondere videntur gratiam ſuam: ſed corrumpere. ſi igitur in tenebras exteriores mittitur qui accepto verbo dei carnaliter viuendo fructum iuſticie non fecerint: in quales putas tenebras ſunt ituri qui ipſum talentum fidei ſue peccando perdiderunt. ille qui fodit talentum in terra: ſimilis eſt fatuis virginibus que habentes lampades oleum non habent: tam enim illi qꝫ etiam iſti putauerunt ſibi ad ſalutem hoc ſolum ꝙ credebant in chriſtum poſſe ſufficere. nam vere ⁊ ſi talentum: id eſt fidem domini ſui non perdidit: tamen reus eſt damni ſi omnia opera iuſticie non fecerit. non enim propter hoc ſolum vnuſquiſqꝫ ſit chriſtianus vt ſit ſeruans talentum fidei ſue: ſed etiam vt chriſto operetur iuſticiam. Nam ſicut qui ſeminandi cauſa accipiens a domino ſemen tempore ſeminationis ⁊ non ſeminauerit: damnum facit domino ſuo: et ſi non perdiderit ſemen: eſt tamen tanti damni domino ſuo reus quantum poterat lucrū facere ſi oportuno tēpore ſeminaſſet: ſic qui accipit fideꝫ xp̄i in hoc ſclo ⁊ in hoc tp̄e ſeminationis nō fuerit operatꝰ iuſticiā. ⁊ ſi fidē ſuā nō perdiderit. tñ tantū videtur pdidiſſe qꝫtum poterit iuſticiam feciſſe ſi nō neglexiſſet. hec Criſo. ope. imper. omel. 43. Item idē omel. 26. eiuſdem. Conſidera inquit ꝙ ſeruus ille qui accipit a dn̄o

ſuo mnam. et quid ſerue nec ſibi dictum audiuit non
quia perdidit mnam ſuā: ſed quia nichil lucratus eſt
de ea: teſte euāgelio. qui aūt peccat: perdit gratiā ſuā
quam accepit: ſi igitur ille non eſt impunit⁹ in die iu=
dicij qui ocioſus ſtetit in foro et nullam iuſticiam opa
tus eſt: quid faciet illi i die iudicicij qui peccauit et aiaȝ
ſuam perdidit. Quartum ꝙ accidia multum deo diſ
plicet patet ex illo Math. 21. vbi legitur ꝙ dn̄s male
dixit ficui fructuȝ nō ferenti. Spiritualiter ficus fru
ctum non ferens ſignat accidioſum chriſtianum fru=
ctum operum mie nō ferentē. cui finaliter dn̄s maledi
cet: et in ignem eternum proijciet cū ceteris damnan=
dis dicens illud Math. 25. Ite maledicti in ignē eter
num qui paratus eſt diabolo et angelis eius. Ex qui=
bus euidenter liquet ꝙ peccatū accidie multū deo diſ
plicet ꝙ autem hoc pctm̄ diabolo valde placet tripli
citer oſtendetur. Primo ex hoc ꝙ in accidioſis diabo
lus habet propriuȝ hoſpitium quietis. Unde Job. 40
Dormit in ſecreto calami. calamus qui vacuus eſt ſi=
gnat hominem vacātem et ocioſū in quo diabol⁹ tāq̄
in propria domo delectatur habitare quieſcere et dor
mire. In cuius confirmationem legitur Mathe. 12. et
Luce. 11. de immūdo ſpū ꝙ inueniēs domum de qua
exierat vacantem: vadit et aſſumit ſeptem ſpūs nequio
res ſe: et ingreſſi habitāt ibi. et iſtud conſiderare debēt
tam layci q̄ clerici: et ſpecialiter tales qui pro eo ꝙ di
uitijs mundanis abundāt videtur eis dedecus aliq̄d
operari. ſed reputant illos honorabiliores qui nichil
agunt niſi ꝙ comedunt et bibunt: et alijs delicijs et vo=
luptatibus intendunt. ſed certe ſi hoc verum eſſet ea=
dem ratiōe poſſent bobus/aſinis/equis/et alijs anima
libus aſſidue laborātibus porcos q̄ nichil agunt/ niſi
ꝙ comedunt/bibunt/dormiunt/ et vicioſe viuunt pre=
ferre: et eos honorabiliora animalia notare. et non du=
bium in talibus porcinis hominibus delectantur de=
mones habitare. In cuius rei cōfirmationem legitur
Mat. 8. Marci. 5. Luc. 8. ꝙ qn̄ chriſtus eiecit legionē
demonum de quodam homine rogauerunt demones
dn̄m dicentes. Domine ſi eiicis nos hinc: mitte nos i
gregem porcorum et conceſſit eis ieſus. et exeuntes
ſpiritus immundi introierūt i porcos: et magno impe
tu totus grex precipitatus eſt in mare. per qđ datur
intelligi ꝙ huiuſmodi porcini homines in ſuis volu=
ptatibus ocioſe viuentes niſi ſe emandauerint: finali
ter precipitabuntur in mare dānationis eterne: et hoc
E merito. ¶ Nā vt dicit Guill. pari. in ſumma de vicijs
parte. 5. tractatu de accidia. ca. 4. ꝙ accidioſus i hoc
ꝙ in ſe diabolis locum et hoſpiciū facit: omni loco in=
dignus eſt preterq̄ in inferno. Un̄ ꝓprius locus ocio
ſi eſt infernus ſicut et diaboli: quod ſic poteſt oſtendi.
In celo enim non eſt dignus recipi. quia celū merces
eſt tantummodo operariorum. Unde Mathe. 20 Uo
ca operarios: et redde illis mercedē. In paradiſū nō
eſt dign⁹ recipi. q2 vt dr̄ Gen. 2. Poſuit deus hoīeȝ in
paradiſo vt operaretur et cuſtodiret illū. In purgato=
rio nō recipietur. nam de accidioſis dicit ps. In labo
re hominum non ſunt: et cum hoībus non flagellabun
tur: ſcȝ in purgatorio. ocioſi enim non laborant cum
hoībus in mundo. et ideo non purgabuntur cū hoībus
in purgatorio. ſed cū demonibus flagellabūtur eter=
naliter in inferno: indigni ſunt enim vt mundum occu
pent. Nam Luc. 13. de ficulnea ſterili que hominem o=
cioſum ſignat. ſuccide eam vt quid terram occupat.
reliquitur inquit ergo ꝙ ſolo inferno digni ocioſi. In
cuius confirmationem dr̄ Math. 3. Omnis arbor que
non facit fructum bonum excidetur et in ignem mit=
tetur. Item ꝙ accidioſus dignus ſit inferno oſtendit
Linc. in de oculo morali. ca. 35. vbi ſic refertur inquit
parabolice: regem quendā tres filios habuiſſe qui vo
lens de regno ſuo diſponere: conuocatis coram ſe tri
bus filijs ſuis dixit pigriori illorum regnum ſuum ſe
velle diſponere et legare: tunc ait primus michi igitur
debetur regnum q2 a deo piger ſum ꝙ aliq̄n ad igneȝ
ſedeo: et prius crus cōburi permitto q̄ illud retraheȝ
ab ignis incēdio. Immo inquit ſcđs ego ad regnādū
ſum aptior: quia ſum pigrior. Nam adeo piger ſum ꝙ
cum funē in collo habeam: et mox ſuſpendi debeam et
gladium in manu teneam propter pigriciā tn̄ ad abſci
dēdum chordam manū meā non porrigo. Immo ſub=
dit tertius ego regnare debeo: quia in pigritia cete=
ros antecello. nā ſuppinus aliq̄n in lecto meo iaceo et
ſtillat aqua in vtrunq̄ oculū dextrū videlȝ et ſiniſtrum.
et tn̄ propter ſummā pigriciā in ſtatu meo non moueo
ad partem dexteram, neq̄ ad ſiniſtrā: huic vero rex le
gauit regnum per integrum reputans ipſum magis
pigrū. Spūaliter rex iſte ſignat diabolum qui eſt rex
ſuper omnes filios ſuperbie. vt dr̄ Job. 41. Per pri=
mum filiorum predictorum ille cōgrue deſignatur q̄
exiſtens in ſocietate peruerſa per quā ad malum ince
ditur: magis tn̄ eligit igne peccati cremari q̄a tali cō
ſortio ſeperari. Secūdus vero filius ſignat talem qui
licet peccatorū funibus videat ſe cōſtrictum vel etiaȝ
circunflexum quibus mox ſuſpenſus erit ad inferni
patibulū: nichilominus pigritatur funem peccati ſuc
cindere gladio lingue in vera confeſſione. Per tertiuȝ
autem filium ſuper cuius vtrūq̄ oculuȝ: ſcȝ dextrum/
et ſiniſtrum aqua ſtillare dr̄. ille cōgrue figuratur q̄ do
ctrinā audit de paradiſi gaudijs/et inferni ſupplicijs.
et tn̄ pro pigritia ſtatum ſuum malū non deſerit. nec ſe
vult ad dextram amore et deſiderio premiorum mo=
uere: nec ad ſiniſtram vt ſaltē pctm̄ deſerat metu ter=
ritus tormentorū. hec Linco. ¶ Secūdo vero ꝙ acci= 2.
dia diabolo valde placet elici poteſt ex illo. 1. Petri. 5.
Uigilate quia aduerſarius veſter diabolus tanq̄ leo
rugiēs circuit querēs quē deuoret: cui reſiſtite fortes
in fide. ſed vt cōſtat accidioſi q̄ nō vigilāt: ſed dormi=
unt in peccatis diabolo non reſiſtunt. ſed voluntarie
dant ſibi locum vt ab eo capiantur. Unde ſic eſt de dia
bolo hoīem perſequente: ſicut eſt de cane/ceruum/vel
aliam feram inſequēte. Nam ſicut fera ſi modicū quie
ſcat a cane ſtatiſſime capitur. reuera ſic homo accidio
ſus a virtuoſa occupatione quieſcens ab illo male=
dicto cane infernali diabolo cito capitur: et vinculis
peccatorum cōſtringitur. Figuram huius habemus
Judicum. 16. vbi legitur ꝙ Senſon conſentiens blan
dicijs Dalide que fecit eum dormire ſuper genua ſua
et raſit ſeptem crines capitis eius in quibus erat ma
xima eius fortitudo: qui ſtatim captus eſt a Philiſte=
is/et oculis expulſis: et cathenis vinctus ductus eſt in
carcerem. Spūaliter per ſanſonem qui interpretatur
ſol fortis/vel ſolis fortitudo: intelligo aīam xpianam
per fidē et grām receptā a ſole iuſticie ſpūaliter fortifi
catā. per dalidā que interpretatur paupcula ſignat ca
ro humana: q̄ quaſi paupcula et humilis ancilla eſſet
obediens ſpiritui et eius rōne regulata. ſed tn̄ ꝓut dr̄
Prouerb. 29. Qui delicate nutrit ſeruum a pueritia
inueniet eum cōtumacem. ſic certe qui delicate nutrit
carnem ſuam/inueniet eam contumacē: et contra ſpiri
tum concupiſcentē. Unde de tali delicate nutrita car
ne dicit Apoſtolus. Caro enim concupiſcit aduerſus
ſpiritum: et ſpiritus aduerſus carnem. hec enim ſibi=
inuicē aduerſantur. ad Galathas quinto. Et ſicut da=

lida q̄ñ Sanſon ſibi conſenſit eum dormire fecit: ⁊ ſe-
ptem crines capitis ſui in quibus erat maxima for-
titudo eius raſit. ⁊ tunc philiſtijm eius inimici irrue-
runt ſuper eum: ⁊ oculis expulſis cathenis vinctum
duxerunt in carcerem: ſic miſera caro humana que ꝑ
Dalidam ſignatur. q̄ñ ſpūs ſuis voluptatibus cōſen-
tit: facit eum dormire in pctis ⁊ radit a capite eius:
id eſt a ſuprema parte aīe ſeptez crines ſpirituales ſ.
ſeptem virtutes: ſeptem pctis mortalib' cōtrarias:
ſ. humilitatem cōtra ſuperbiam: amorē ⁊ caritatem
contra iram ⁊ inuidiam: virtuoſum laborem cōtra ac
cidiam: liberalitatem cōtra auaritiam: abſtinentiam
cōtra gulam: ⁊ caſtitatē cōtra luxuriā. iſti eñ ſeptem
crines cum homo habuerit illos in anima ſua perfe-
cte creſcentes faciunt illum ſpūaliter ita fortē q̄ oēs
demones inferni ſuis tentationibus non poſſunt ſu-
perare eum: niſi ipſe voluerit illis voluntarie conſen-
tire. dicente aplo. 1. Corinth. 10. Fidelis deus qui non
patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis. ſed tamē
quando homo conſentit ſue carnis voluptatibus: et
quaſi obſtinatus dormit in peccatis: tunc iſti ſeptem
crines virtutum quibus anima humana ſpūaliter for-
tificatur raduntur: et tunc irruūt ſuper eū philiſtijm:
id eſt demones: et expellunt oculos ſuos ſpūales: ⁊ li
gant ipſam pctōrum vinculis q̄bus nituntur ducere
eam in carcerem infernalem. ¶ Sed ꝓ iſto eſt notan-
F dum q̄ ſicut dicit Hugo. q̄dam eſt obligatio ſiue vin
culum culpe/et quedam pene. Et obligatio ſiue vin-
culum culpe duplex eſt. Quedā eſt obligatio ſiue vin
culum captiuitatis: ⁊ quedā ſeruitutis. Et ſimiliter
obligatio ſiue vinculum pene duplex eſt: ſcilicet obli
gatio dānationis/⁊ obligatio ſiue vinculum expiatio
nis. ex quorum primo tenetur homo ad penam eter-
nam. ⁊ ex ſecūdo ad penā tēporalem. ex vinculo capti
uitatis illaqueatur hō ne redeat ad faciendum bonū.
⁊ ex vinculo ſeruitutis trahitur ⁊ exagitatur ad agē
dum malum. ⁊ vtrūq̄ eſt ad dānationis augmētum.
¶ Et pro iſto eſt notādū q̄ peccatū ante conſuetudi-
nem eſt vt funiculus: immo vt filū ſtupparū reſpectu
peccati conſuetudinis eſt quaſi vinculum plauſtri qđ
duodecim boues: id eſt duodecim apoſtoli ſua doctri
na vix rumpere poſſunt. ⁊ iſtud vinculum generatur ꝑ
additionem vnius peccati ad aliud ſicut latro qui in-
terficit hominem nocte vt theſaurum ſuum furetur.
deinde ſi aliquis ſcelus ſuum cognoſcat: tunc timens
ne per illum detegetur ipſum occidit. et deinde cum
furato theſauro comeſſationes/ebrietates/fornicati
onem/⁊ adulteriū exercet: et poſt tantorum ſcelerū
multitudinem mens male conſcientie ad omnia ſcele
ra promptior redditur. ⁊ ita peccatum peccatis con-
torquēdo maximam funē facit: cum qua caudā impio
rum ſuo malo exemplo poſt ſe trahit. Unde Eſaye. 5.
Ve qui trahitis iniquitatem in funiculo vanitatis: et
quaſi vinculum plauſtri pctm̄. De iſtis enim funiculis
dicit pſ. Funes pctōꝝ circumplexi ſunt me. Hi ſūt il-
li funes cum quibus pctōres in vita futura conſtrin-
gētur. Unde dr̄ in euāgelio de eo qui intrauerat ſine
veſte nuptiali. Ligatis manibus ⁊ pedibus proijcite
eum in tenebras exteriores. Nō eñ dominus alios fu
niculos ad pctōres ligādos requiret niſi quos ipſi fe-
cerūt. ipſi eñ vincula ſibiipſis ꝑparauerūt. Vñ ꝓuer. 5.
Iniquitates ſue capiūt impiū: ⁊ funib' pctōꝝ ſuorum
vnuſq̄ſq̄ cōſtringitur. Et ſicut eſt duplex obligatio: ſic
indubitanter eſt duplex ſolutio. Preterea ad cōſenſum
criminis cōſentiētis aīa ſub vno eodēq̄ momento tri-
plici vinculo aſtringitur: ſcȝ vinculo captiuitatis/vin-
culo ſeruitutis/et vinculo damnationis: ⁊ de iſto tri-
plici vinculo poteſt intelligi illud Eccle. 4. Funicu-
lus triplex difficile rumpitur. ¶ Vñ iſte triplex funi-
culus rumpi non poteſt: niſi ab ipſo ſolo qui eſt trinus
⁊ vnus. hic autem funiculus eoipſo dirumpitur quo
aīa peccatrix ab eo q̄ omnia pōt ⁊ ad quē nemo venit
niſi tractus ad veram penitentiam cōpungit: pctōr igit
ſub vno eodē q̄ tpe ſoluitur a culpe obligatiōe: ⁊ a de-
bito damnationis ex eo eñ q̄ eius culpa finē accipit:
ſimul obtinuit vt eius pena finē accipere poſſet. Hec
Hugo. ¶ Sed eſt inſuper notandū q̄ ois cōſumma-
tio peccati mortalis eſt in cōſenſu ratiōis. Nam ſi ſit
inchoatio peccati in ſola ſenſualitate ⁊ nō pertingat
vſq̄ ad conſenſum rōnis. tunc ꝓpter imperfectionem
actus eſt pctm̄ veniale. ſed cum venerit ad cōſenſum
rationis: eſt peccatum mortale. et ſic motus accidie
quādo cōſiſtit in ſola ſenſualitate ex repugnantia car-
nis ad ſpiritum: tūc eſt peccatū veniale. ⁊ ſic q̄nq̄ pec
cant etiam ſancti viri. ſed ſi motus accidie pertingat
vſq̄ ad cōſenſum ratiōis intantū q̄ hō cadat in fugā/
et horrorem ⁊ deteſtationem boni diuini ad quod ex
precepto tenetur carne contra ſpiritum vndiq̄ preua
lente: tūc eſt peccatū mortale: vt dicit ſctūs Thomas
in ſum. q. 35. Tertio [illegible] accidia diabolo valde pla-
cet: patet ex hoc q̄ accidia facit hominem ad aliquod
bonū opus faciendum ineptum: licet ſatis potentem
permittat eum eſſe ad mala ⁊ inutilia operandum. vñ
de talibus dicitur Eſa. 59. Opera enim eoꝝ inutilia:
⁊ opus iniquitatis in manib' eoꝝ. diabolus eñ ocio-
ſos mutilat in partibus organicis vt reddat eos ad be
ne operandum ineptos. Unde figurā huius habemus
Iud. 1. vbi legitur q̄ Adombezech amputauit. 7. regi
bus manuum ac pedū ſummitates. Adombezech in-
terpretatur domus egeſtatis: ⁊ ſignat diabolū q̄ acci
dioſis dominatur: ⁊ facit eos ſemꝑ egere. vñ Prouer.
28. Qui ſectatur ociū/replebitur egeſtate. Iſte adō-
bezech amputat ocioſis: ⁊ ſpecialiter regib' ⁊ ꝑlatis/
q̄ deberent ſe ⁊ alios regere ſūmitates manuū/ac pe-
dū. vt dicit Guill. pari. dū procurat vt tales ad opera
vtilia ſint quaſi īpotētes. Vñ ſicut q̄ habent ſūmitates
manuum/ac pedum amputatas inutiles ſunt quo ad
vſus mēbrorum iſtorum. ſic reges certe ⁊ prelati q̄
deberent ſe ⁊ alios regere/⁊ ocioſe viuunt: habent ſū-
mitates: id eſt ſpirituales operationes manuum ⁊ pe-
dum amputatas. ⁊ nedum manuum/⁊ pedū: ſed etiā
partium organicarum omnium quinq̄ ſenſuum: ⁊ iō
tales vt dicit pſ. ſimul inutiles facti ſunt. ⁊ non eſt q̄
faciat bonum. Unde ⁊ de talibus dici pōt illud quod
de ydolis dr̄ in pſ. Manus habent ⁊ non palpabunt/
pedes habent ⁊ non ambulabunt: nō clamabūt in gut
ture ſuo. ⁊ bene poſſunt tales ydolis aſſimilari. Nam
vt dicit Holkot in lectura libri ſapiētie lectione. 175.
de talibus antiqui poſtillatores exponunt illud Sap.
decimoquinto. Omnia ydola nationum deos eſtima-
uerunt quibus neq̄ oculorum viſus ad videndum/ne
q̄ nares ad aſpirationem percipiendum/neq̄ aures
ad audiendum/neq̄ digiti manuum ad tractandum.
ſed pedes eorum pigri ad ambulandum. Unde illis
inquit ſicut ⁊ ydolis fiunt genuflectiones: adoratio-
nes: ⁊ ſupplicationes. Et ideo merito de quolibet ta-
li dicitur Zacha. vndecimo. O paſtor ⁊ ydolum dere-
linquens gregem: ecce gladius domini ſuper brachiū
tuum: ⁊ ſuper oculū tuū dextrum. Super quo Linco.
merito inquit. prelatus malus ydolo comparatur: q2
ſicut ydolo cultus indebitus exhibetur. ſic prelatus
malus honores indebitos ſibi vſurpat. ſed ⁊ alia rōne

prelatus malus ydolo cõparatur. nouim⁹ eñ ꝙ ydo⁼
lum q̃to decẽtius picturatur: tanto ei maior reuerẽ
tia exhibetur. ad hoc etiam auro ⁊ lapidibus ꝑcioſis
redimitur vt ipſi maior reuerentia impẽdat: ſic ⁊ mali
prelati poſſeſſionum adeptioni incumbũt: vt ſemetip
ſis in cibariis ſplẽdidis procurent: ⁊ veſtibus decẽti⁼
us venuſtentur. vt ſic maior eis ab hoībus honor exhi
beatur. hmõi igitur prelatus gregẽ ſuum ſibi cõmiſſũ
derelinquit / ⁊ lac querit ⁊ lanam: ⁊ ſic de ouibus non
curat. Et ideo gladius: id eſt vindicta dei extenditur
ſup brachiũ. i. ſuper fortitudinẽ ipſius: vt eã in baculi
conterat. ⁊ ſuper oculum eius: quis auferet ei cõtem
plationem eternorum: ſed nõ temporalium. hec Lin.
ſuper euang. parte. 3. cap̃. 17. Et ſicut ydolum apparet
intuẽtibus viuũ: ⁊ tñ mortuũ eſt. ſic ⁊ illi licet appare⁼
B ant viui: tñ ſpũaliter mortui ſũt. ¶ Vñ cuilibꝫ tali me
rito dici poteſt illud Apocal. 13. Nomen habes vt vi⁼
uas: ⁊ tamẽ mortuus es. Et ꝙ tales ſpiritualiter ſunt
mortui. patet per carentiam ſenſuum ⁊ motus. defici⁼
unt eñ in prelatis malis oẽs quinqꝫ ſenſus ſpũales
quibus deberent tam in propria conuerſatione / q̃ʒ in
ſubditorum regimine. ¶ Primo enim carent virtute
1. viſiua diſcretionis ⁊ ſcientie: qua diſcernere deberent
inter lepram ⁊ lepram. carent enim cognitione / non ſo
lum ſacre ſcripture: ſed etiam omnis ſcientie libera⁼
lis. ⁊ iſti excecantur puluere terrenorum ⁊ ſtercorib⁹
ꝑrunditũ Tob. 2. Itẽ Eſa. 56. Speculatores ei⁹ ceci
2. omnes: neſcierunt vniuerſi. ¶ Secundo carent virtu⁼
te ſpirituali olfactiua qua ſẽtiũt odor ille quo ale de
uote currunt poſt ſponſum. De quo dicitur Cantic. 1.
Curremus in odorem vnguentorum tuorum: odor eñ ſpi⁼
ne florentis / ⁊ herbe redolentis auferunt cani odorem
prede. Spiritualiter ſpine florentes / ⁊ herbe redolẽ⁼
tes: ſunt diuitie cum honoribus ⁊ dignitatibus / que
tantum redolẽt in naribus prelatorum ꝙ odorẽ prede
celeſtis vel xp̃i quem inſequi currendo deberent tota⁼
liter auferunt. de quibus dr̃ per pſalm. Nares habẽt
3. ⁊ non odorabunt. ¶ Tertio carent virtute auditiua in
auribus. duas enim aures ſpirituales habere debent
vnam ad audiendum delectabiliter ⁊ libenter verbuꝫ
dei. aliam ad intelligendum faciliter clamorem pau⁼
perum. prima auris eſt dextra. ſecunda vero eſt ſini⁼
ſtra: ſed moderni prelati nõnulli more aſpidis ſurde
dexteram aũt obturãt terra: ⁊ ſiniſtram cauda. q̃ſi of
feratur eis copia verbi dei dicũt ꝙ nõ vacat eis auſcul
tare. ſed oportet eos de terrenis redditibus ⁊ plãtis
habere cõſilia. ſi clament pauperes pro elemoſina ob⁼
turant aurem ſiniſtram. dicũt eñ tanta familia nobis
neceſſaria eſt tot milites / tot clerici / tot armigeri / tot
ſeruientes / ⁊ tot famuli / ⁊ tot ribaldi. ꝙ vix ſufficiunt
quecũqꝫ de eccleſia poſſidemus: ⁊ iſte due ſurditates
reddunt eos execrabiles et inefficaces. De prima ꝓ⁼
uerb. 28. Qui declinat aurem ſuam ne audiat legem:
oratio eius erit execrabilis. De ſecunda Prouerb. 21.
Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis. cla
4. mabit ipſe: ⁊ non exaudietur. ¶ Quarto carent virtu
te guſtatiua ſpirituali qua guſtatur a ſãctis q̃ʒ ſuauis
eſt dominus patiuntur autem febres variorum pctõ⁼
rum. quia modo infrigidãtur per timorem temporalẽ
perdendi modo caleſcunt per rancorẽ ſemetipſos de
iniuria vlciſcendi. ⁊ ideo nimirum guſtũ habent infe⁼
ctum: ⁊ non ſapiunt ea que dei ſunt. ad Collo. 3. Que
ſurſum ſunt ſapite: ⁊ nõ que ſuper terram. Item pſal⁼
miſta. Guſtate ⁊ videte: quoniam ſuauis eſt dominus.
Dicit enim Ariſtoteles in de ꝓbleumatibus proble⁼
mate. 5. particula. 13. ꝙ comedentibus putridos fru⁼
ctus vinum dulce videtur amarũ: quia amaritudo fru
ctuum manet diffuſa in lingua eorum: et magis dif⁼
funditur per vinũ. Moraliter de prelatis nõnulli fru⁼
ctus putridos delectationum carnalium comedunt: ⁊
iam vinum deuotionis ⁊ ſpiritualis contemplationis
nõ ſapiunt. Vñ Luce. 14. Nemo virorũ illorum qui vo
cati ſunt guſtabit cenam meam. ¶ Quinto carent vir 5.
tute tactiua ſpirituali ⁊ quantum ad hoc dicit: nõ ſũt
eis digiti manuum ad tractandũ. ⁊ bene dicit manuuꝫ
in plurali: quia ⁊ manus ſpirituales habere deberẽt.
dexteram qua reuerenter tractẽt miniſteria ſacramẽ⁼
torum: ⁊ ſiniſtram qua ſuauiter curant vulnera pecca
torum. Prima manus debet eſſe mundiſſima qua tra⁼
ctare debent filium dei. 1. Iohan. 1. Manus veſtre con
trectauerunt de verbo dei. ſed iſta manus in multis
eſt leproſa ⁊ infecta libidine vt merito vnicuiqꝫ eoruꝫ
dicitur illud Exod. 4. Mitte manum tuam in ſinum
tuum. ⁊ illud Iohan. 20. Noli me tangere: id eſt ſub
trahe manum tuaꝫ pollutam a celebratiõe diuinorũ:
⁊ a miniſtratione ſacramentorũ ꝑpter immundiciam
vite tue Iob. 13. Manum tuam longe fac a me. Secũ
da manus debet eſſe ſuauiſſima qua tractare debent
vulnera peccatorum. Vnde. 4. Regum. 5. Putabam ꝙ
egrederetur ad me: ⁊ tangeret manu ſua locum lepre.
Item ſaluator extendẽs manum ſuam tetigit lepro⁼
ſum dicens. Volo mũdare Math. 8. Sed multi cura⁼
ti his diebus ſunt vt canes / qui ſolum lingua lingunt
vlcera lazari: ſed manu non contingũt: quia opera mi
ſericordie eis nõ impẽdũt. nec operibus proprijs exẽ
plum prebẽt ſubditis pnle vel virtutis. Vñ Math. 23
ſuper cathedram Moyſi ſederũt ſcribe ⁊ pharisei: oĩa
igitur quecunqꝫ dixerint vobis facite ſeruate. ſecũdũ
vero opera eorum nolite facere. dicunt enim ⁊ non fa
ciunt: alligant enim onera grauia ⁊ importabilia: ⁊ im
ponunt in humeros hominum. ipſi vero digito ſuo no
lunt ea mouere. Tales ſacerdotes Gregorius omel'. 17
ſuper euangel'. comparat aque baptiſmatis: quia ali⁼
os mundant: ⁊ ſeipſos non mundant. Vnde dicit ſic
Ingrediuntur electi ſacerdotum manibus expiati ce
leſtem patriam: ⁊ ipſi ſacerdotes praui per vitam re⁼
probam ad inferni ſupplicia feſtinant. cui igitur rei ſi
miles dixerim ſacerdotes malos niſi aque baptiſma
tis que peccata baptizatorum diluens illos ad regnũ
celeſte mittit: ⁊ ipſa in cloacaꝫ poſtea deſcendit. Hec
Holkoth. Et ex iſto triplici medio / ⁊ multis alijs que
adduci poſſent: patet ꝙ peccatum accidie valde pla⁼
cet diabolo. ¶ Iam tertio reſtat videre qualiter pec⁼
catum accidie vehementer homini nocet. Pro quo no⁼
tandum ꝙ accidia multipliciter homini nocet. ¶ Pri
mo enim replet eum egeſtate. Vñ Prouerbi. 28. Qui
ſectatur ocium replebitur egeſtate: ⁊ nedum replebi
tur egeſtate in preſenti: ſed etiã in futuro. Vnde pro⁼
uerbio. 21. Omnis autem piger ſemper ĩ egeſtate eſt.
Item Prouerbio. 24. cuilibet pigro dicitur. Veniet
tibi quaſi curſor egeſtas tua. ⁊ mendicitas tua quaſi
vir armatus. Super quo Guillerm. Pariſiẽ. Pauper⁼
tas inquit modo quaſi inermis: ⁊ quaſi lente incedit:
Et ideo multi fugiunt eam vel reſiſtunt ei. ſed in futu
ro erit quaſi armata vt homo non poſſit ei reſiſtere ⁊
veniet quaſi curſor vt homo non poſſit eam effugere.
Item Prouerbiorum. 20. Propter frigus piger arare
noluit. ſcilicet in hyeme. mẽdicabit igitur in eſtate: ⁊
non dabitur ei per hyemen que breues habet dies in
telligitur vita preſẽs. Vnde Iob decimoquarto. Bre
ues dies hominis ſunt. ⁊ ſicut hyems eſt frigida natu
raliter: et ꝓcelloſa. ſic vita preſens pauperis infirmi⁼

tate: ⁊ miſerijs vndiq̄ʒ eſt obuoluta. Unde Job. 13. Homo
natus de muliere breui viuēs tēpore repletur multis
miſerijs. In hac em̄ hyeme qui ſeminat abūdanter bo
na opera in eſtate: ſcilicet ī vita futura metet abundā
ter premij incrementa eterne ſalutis. qui vero in hac
hyeme ceſſauerit a bonorum operum ſeminatione: in
vita futura mendicabit: ⁊ non dabitur ei. Exemplum
huius habemus Luc. 16. de diuite epulone qui ī hac
vita neglexit lazaro pauperi micam panis ſeminare:
ideo in vita futura cum eſſet in tormento ignis infer
ni mēdicauit guttam aque/que ſibi negata fuit. Item
ſicut ſi hyems ſit calida ſignum eſt q̄ eſtas erit frigi-
da. ⁊ econtra: ſic ⁊ ſi vita p̄ns ducatur in mūdi proſpe-
rie: ſignum eſt q̄ vita futura erit in aduerſis. ⁊ ſi vita
preſens ſit in aduerſis: vita futura erit in proſperis.
Unde Greg. ſup euang. omel. 11. Preſentia inquit gau-
dia ſequitur perpetua lamenta. Hac fratres kariſſi-
mi vanam leticiam fugite: ſi illic flere formidatis. Ne
mo etenim poteſt hic gaudere cū ſeculo: ⁊ illic regna
re cum deo. Qui ſeminant in lachrymis: in exultatio
ne metent. Euntes ibant ⁊ flebant: mittentes ſemina
ſua. Uenientes autem veniēt cū exultatione: portātes
2. manipulos ſuos. ¶ Secundo vero accidia nocet ho-
mini in hoc q̄ replet eum vicijs. de quo dicitur puer.
24. Per agruʒ hominis pigri tranſiui: hoc eſt vitam ⁊
cōuerſationem homīs accidioſi cōſideraui: ⁊ ecce to-
tum repleuerunt vrtice .ſ. pruritus viciorū: ⁊ operue-
rūt faciem eius ſpine .i. finem vite ⁊ conuerſatiōis eiꝰ
acuti remorſus cōſciētie. Et bene poteſt vrtica ſigna-
re vicia: quia ſicut vrtica molle habet folium: ſed ī fo
lio aculeos pūgitiuos. ſic vicia carnalia habēt delecta
bilem molliciem ⁊ aculeos acutos pūgitiue cōſcien-
tie que acute pungent in morte: ⁊ acutius coram ſum-
mo iudice. ſed acutiſſime in ſupplicio pene ſempiter-
ne. Et ideo merito beatus Hieronym̄. ſuper illud Eze
chielis. 16. Hec fuit iniquitas ſodome ſororis tue. ſem
per inquit eſt agēdū ne ager noſtri pectoris manu ceſ-
ſante malarum cogitationum ſenſibus occupetur.
Quia vt dicit Guill. pari. ſicut ager profert ſpinas ⁊
tribulos: ⁊ cetera inutilia niſi fuerit vtilibus ſemini-
bus ſeminatus: ſic homo niſi vtilibus occupatiōibus
ſe repleuerit ſpinas ⁊ tribulos germinat viciorum.
¶ Item ſicut ferrum quod iacet nō tractatum nec in
vſum poſitum cito rubiginatur: ſicut aqua que nō mo
uetur cito corrūpitur. ſicut veſtis que nō portatur de
facili a tinea corroditur: ſicut ſcholaris negligēs qui
nō addiſcit de neceſſitate inſipiens efficitur. ſicut hō
ſtans qui nunq̄ʒ vadit facilius cadit q̄ʒ ille qui ſemper
incedit: ſicut pannus cādidiſſimus quaſi impercepti-
biliter niger efficitur/niſi frequenter abluatur. et ſi-
cut manus corporis quaſi inſēſibiliter poſt ablutionē
ſordide efficiūtur/niſi frequenter lauentur. ſic certe ac
cidioſus qui non exercet ſe in aliquo bono opere fa-
ciliter ſuccumbit vicijs: ⁊ vincitur a temptationibus:
⁊ niſi frequēter ſe lauet a ſordibus ſpiritualibus reple
tur vicijs. Et ideo merito btūs Hiero. ad ruſticū mo
nachum. ⁊ ponitur de conſecr. d. 5. Nūq̄. Ama inquit
ſciētiā ſcripturarū: ⁊ carnis vicia nō amabis. nec vacet
mēs tua varijs perturbatiōibus que ſi pectori incide
rint dn̄abūtur tui: ⁊ te ducēt ad delictum maximum.
Facito ſemper aliquid boni operis vt ſemp diabolus
inueniat te occupatum. ſi apoſtoli habētes poteſtateʒ
de euangelio viuere laborabant manibus ſuis ne quē
q̄ʒ grauarent: ⁊ alijs tribuebant refrigeria quorum p
ſpiritualibus debebāt metere carnalia. cur tu in vſus
tuos ſucceſſura nō preparas/vel fiſcellam texe iunco
vel caniſtrū lentis plecte viminibus? hec Hieronym̄.
ad ruſticum monachuʒ. ¶ Tertio accidia homini no- 3.
cet in hoc q̄ facit eum virtutibus vacuum. Unde de
hoīe accidioſo dici poteſt illud Eſay. 29. Aīa eius va-
cua eſt. Et in talem alam vacuā deus diabolū intrare
permittit. vt patet Math. 12. Item Job. 26. Deus ex
tēdit aquilonem ſuper vacuum. iſte aquilo diabolus
eſt. de quo dicitur Hiere. 1. Ab aquilone pandetur oē
malum. hunc aquilonem permittit deus intrare ī ani
mam virtutibus vacuam vt eam ſuis demeritis exi-
gētibus temptationis igne vexet ⁊ cōburat: dicēs illud
Ezechi. 24. Pone quoq̄ʒ eam ſuper prunas vacuam.
Unde et de talibus virtutibus vacuis qui igne temptatio
nis a diabolo vexantur dicitur Abacuch. 2. Laborāt
enim populi in multo igne: ⁊ gentes in vacuum: ⁊ defi
cient .id eſt a diabolo ſuperabuntur. ⁊ nimirum: quia
ſicut vas ſtanneum/plumbeum/vel eneū ſuper ignem
poſitum nō cōſumitur dum liquore fuerit plenū: ſed
vacuum ſtatim cōſumitur ⁊ liqueſcit. ſic aīa plena vir
tutibus non conſumitur temptatione diaboli. ſed virtu
tibus vacua ſtatim igne temptationis conſumitur: ⁊ a
diabolo faciliter ſuperatur. In cuius rei figura legi-
tur Daniel. 3. q̄ Nabuchodonoſor rex Babilōis pre-
cepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplum vehementi-
us q̄ʒ ſuccendi conſueuerat. in quo tribus pueris po-
ſitis. ſcʒ Sydrach/Miſach/⁊ Abdenago: virtutibus
⁊ gratia diuina plenis nichil ignis nocuit: ſed male-
dictos ſeruos regis gratia ⁊ virtutibus vacuos ſta-
tim cōſumpſit. ¶ Spiritualiter rex iſte diabolus eſt.
fornax ſeptuplicitet accenſus tētationem ſeptem pec
catorum ſignat: que pueros dei gratia ⁊ virtutibus
repletos non ledit: ſed ocioſos miniſtros diaboli gra
tia ⁊ virtutibus vacuos ſtatim incendit. Unde Pſal.
Incenderunt igne ſanctuarium tuum: polluerunt ta-
bernaculum nominis tui. Huiuſmodi enim ocioſi vir
tutibus vacui bene figurari poſſunt per mare: quia ſi-
cut mare facit terram ſuper quam fluit ſterileʒ: ⁊ ter-
minum habet arenoſum: dicente domino per prophe
tam Hieremi. 5. Poſui arenam terminum maris: ſic
accidia facit hominem ſuper quem fluit ſterilem a vir
tuoſis operibus. iuxta illud Hiere. 22. Scribe virū
iſtum ſterilem: ſcilicet accidioſum a virtuoſis ope-
ratiōibus. talis enim terminum habet arenā .i. deſpe-
rationem. ⁊ bn̄ deſperatio ſignatur per arenā: q2 ſicut
arena que eſt terminus maris inter oēs terras maxi-
me ſterilis eſt ⁊ grauis. ſic deſpatio que eſt finis ⁊ ter-
minus accidie inter omnia peccata maxime reddit a-
nimam ſterilem ⁊ grauem. Et ideo dicitur Prouerb.
12. Qui ſectatur ociū ſtultiſſimus eſt. ſterilitas em̄ ac
cidie ⁊ deſperationis que eſt terminus eius bn̄ figu-
rari pōt per ſterilitatē aquarum ⁊ terre. de quibꝰ di-
citur. 4. Regum. 2. q̄ aque peſſime erant: ⁊ terra ſteri
lis. ſed heliʒeus mittēs ſal ī fontē aquarū ſanauit eas
a ſterilitate. ſic ſpiritualiter ſi homo mittat ſal ſapien-
tie doctrine verbi dei in cor ſuum in quo eſt fons et
origo ſue accidie ⁊ ſterilitatis: tunc corpus eius ⁊ ani
ma a ſterilitate ſtulticie ⁊ deſperationis ſanabuntur.
Et ideo dicit dominus per prophetam Hieremi. 22.
Terra/terra/terra: audi ſermonem domini. Et notan
ter ter dicit terra ad denotandū q̄ triplex ſtatꝰ eccle-
cleſie .ſ. ſacerdotalis/militaris/⁊ laborantium audiret
libenter ſermonem dn̄i qui precipit oēm hoīem ſecun
dum ſtatum ⁊ gradum ſuū in virtuoſis occupatiōibꝰ
laborare. Unde pſ. Fingis laborem in p̄cepto. gloſa. fin-
gis .i. formas laborem in precepto. hoc eſt vt vicē ſup
pleat precepti ad premium vite eterne cōſequēdū. q2

ſicut preceptorum obſeruantia: ſic ⁊ nobis labor vir=
tuoſus gaudium ſempiternum adquirit: dicente ſcri
ptura. Bonorum laboꝝ glorioſus eſt fructus. Sap. 3
Item tanq̄ꝫ ꝑ pniā ſpūali pro peccato primi parentis
deus laborem homini iniunxit dicens. In ſudore vul
tus tui veſceris pane tuo Gene. 3. Super quo Linco.
In ſudore inquit/panis vite adquiritur: nec labore ad
eius vſum debito modo fit acceſſus. vt autem labore
mus ⁊ ſudemus ſudarium ſuum nobis reliquit domi
nus. hec Linconienſis ſuper euange. parte quarta. ca
pitulo quadrageſimooctauo. Quod conſiderans bea
tus Bernardus. Totum inquit tempus noſtrum or=
dinatū eſt nobis ad veniam impetrandū penitentiam
agendū grām promerendū/⁊ gloriam ex mīa ſaluato=
ris conſequendū. Quid igitur reſpondebis in illa die
quando exigetur a te in ictu oculi totum tempus vi=
uendi tibi impenſum. certe inquit dicetur de te ſicut
dicit de ſeruo malo. Math. 22. Amice quomodo huc
intraſti nō habens veſtem nuptialē? At ille obmutuit
Et ideo ſcdm̄ conſilium ſcripture Eccle. 9. Quodcū=
q̄ꝫ pōt manus tua inſtanter operare. q2 nec opus. ſ. me
rendi nec ratio. ſ. excuſandi. nec ſcientia. ſ. euadendi.
nec ſapientia. ſ. alleuiamen pene acquirendi eſt apud
4. inferos quo. ſ. accidioſe properas. ¶ Quarto accidia
homini nocet in hoc q̄ ſpūaliter excecat. Vñ Prouer.
10. Sicut fumus oculis ſic piger his qui miſerunt eū
in via. Super quo hollcot in lectura libri ſapientie le=
ctione. 35. Ut enim inquit fumus oculum corporis.
ſic accidia oculos mentis obſcurat. nec mirum ſi ac=
cidioſorum qui ocio torpent oculi ne videātur obſcu
rentur. nā viſus iuuatur ex guſtu. Vñ dicitur. 1. Reg.
14. q̄ extendit Ionathas ſūmitatem virgule quā ha=
bebat in manu: ⁊ intinxit in fauum mellis: ⁊ conuertit
manum ſuam ad os ſuum: ⁊ illuminati ſūt oculi eius.
Spūaliter virga recta intellectum ſimplicem ⁊ rectū
ſignat que in manu habetur qñ in opere bono exerce=
tur. ſummitas virgule eſt ſubtilitas intelligentie: hec
cū in fauum mellis intigitur qñ ad occultā ſacre ſcri=
pture dulcedinē peruenitur. manus ad os cōuertitur
qñ opus doctrine faciatur. cibus autē ſpūalis aīe eſt
exercitium operationis bone. Vñ veritas dicit Ioh.
4. Meus cibus eſt vt faciā voluntatem eius qui mi=
ſit me vt perficiam opus eius. quia igitur accidioſi d̄
hoc cibo nō comedūt. ideo oculi eoꝝ obtenebrati ſūt.
⁊ poſſunt dicere illud pš. Oculi mei languerunt pre
inopia. Et iō dr̄ Zache. 11. Brachiū eius ariditate ſic=
cabitur: ⁊ oculus eius dexter obtenebreſcēs obſcura
bitur. in brachio intelligitur operatio. tūc igitur bra=
chium ariditate ſiccatur cū homo torpeſcens ocio bo
nū non operatur: ⁊ tunc neceſſario oculus dexter. ſcꝫ
intellectus quo ad noticiam ſpiritualiū obſcuratur. ⁊
ideo Salomō cuius oculi pre aliis fuerunt per ſapiē
tiā illuſtrati poſtq̄ꝫ cōſtructo tēplo dñi cepit ocio: ⁊
torpore marceſcere: ſtatim fact⁹ ydolatra legitur in=
fatuatus fuiſſe. 3. Regū. 11. Infelix igitur accidioſus
qui dum ſectatur ocium interiorem amittit oculum.
Hec ille. Sed q̄ꝫ periculoſa ſit hec cecitas ſpūalis p3
ſupra parte. 4. capi. 2. vbi agitur de. 5. motiuo confe=
rente ad deteſtationem auaricie. ¶ Quinto accidia
5. homini nocet in hoc q̄ inducit eum in multa vicia et
pericula: que ex ea inuenta ſunt in ſacra ſcriptura ꝑ=
uenientia. Unde ex ea prouenit ſuperbia dicente de
accidioſis pš. In labore hominum non ſūt: ⁊ cū hoib⁹
non flagellabūtur. ideo tenuit eos ſuperbia. Item ex
ea prouenit luxuria. vñ Dauid cū in bellis fuit licite
occupatus: ⁊ contra dei inimicos pugnauit cōtinens
fuit: ſed cum fuit ocio deditus ſtatim adulterium cō=
miſit nephandum. vt patet. 2. Regum. 11. Item Salo=
mon ſapientiſſimus dum fuit circa templi dei cōſtru
ctionem occupatus ſibi diuinitus datam tenuit ſapiē
tiam. ſed inordinatus amor mulierum cum ocio dedi
tum ſtatiſſime infatuauit. vt patet. 3. Regum. 11. Item
accidia fuit cauſa iniquitatis Sodome: et vicinarum
ciuitatum: que cuꝫ ſuis habitatoribus ſummerſi fue
runt in profundum inferni: vt p3 Geñ. 19. ⁊ Ezechiel.
16. Item ex accidia prouenit conſuetudo peccādi que
q̄ꝫ periculoſa ſit hoī: patet ſupra parte. 4. cap̄. 11. vbi
agitur de illa ſpecie ſubalterna que dicitur falſa excu
ſatio. Dictis ibidem tria ſunt hic ſpecialiter adiicien=
da que magnū eſſe periculū peccandi conſuetudineꝫ
manifeſte oſtendunt. ¶ Primum eſt q̄ cōſuetudo pec 1.
candi excecat hominem: ⁊ nō ſinit eum videre q̄ pec
catum ſuum malum eſt. Unde Auguſtinus in ſuo en=
cheridion. Peccata inquit magna ⁊ horrenda cum in
conſuetudinem venerint: aut parua eſſe/aut nulla cre
duntur vſq̄ꝫ adeo vt non ſolum non occultanda: ſed ⁊
predicanda defendendaq̄ꝫ videantur. Unde Auguſti=
nus in de verbis domini ſermone. 45. Qui inquit fa
ciendo quod malum eſt: ⁊ etiam mala cōſuetudine ſe
implicant ipſa conſuetudo mala non eos ſinit videre
quod malum eſt. Fiuntq̄ꝫ defenſores malorum facto
rum ſuorum. iraſcuntur cum reprehenduntur intantū
vt Sodomite quondam dicerent viro iuſto Loth re=
prehendenti nequiſſimam eorum voluptatem huc ha=
bitare veniſti non legem dare. tanta ibi nephande tur
pitudinis conſuetudo erat vt iam nequitia reputata
eſſet iuſticiaꝫ prohibitor poti⁹ reprehenderetur q̄ꝫ fa
ctor. Item Auguſtinus in de. q. vete. ⁊ no. legis. cap̄.
114. per conſuetudinem inquit cepit turpis non vide=
ri quod turpe erat. nam cū dehoneſtantur aliqui prio
erubeſcit. poſtea vero blandiente conſuetudine rece=
dit pudor. Hec ille. Item Linconienſis in quodā ſer=
mōe qui ſic incipit. Natis educatis ⁊ aſſuefactis ſicut
inquit ydolatria a tempore Semiramis auctoreꝫ inuē
tore ydolatrie viſitata eſt vſq̄ꝫ ad tēpus Abrahe: qui
primus ī populo chaldeorum docuit vnius dei cogni
tionem ⁊ culturam a longo vſu reputabatur: non ſo=
lū tolerabilis: ſed etiam vtilis neceſſariaꝫ virtuoſa.
ſicut etiam longa aſſueſcētia adorationis vitulorum
aureorum quos fecit ⁊ adorari precepit Hieroboam.
vt patet. 3. Reg. duodecimo. Fecit populum iſraeliti=
cum reputare illud non ſolum licitum: ſed etiam ſan=
ctum ⁊ religioſum. ſic certe longa aſſueſcentia cū de=
fectu predicationis verbi dei: ⁊ correctionis pecca=
ti intantum iam excecauit vocatos chriſtianos q̄ hor
ribilia que agunt peccata eis nō eſſe peccata videnť.
quod manifeſtum eſt de blaſphemoſa iuratione. ⁊ nō
mirum: quia iudei qui chriſtum crucifixerunt: chriſtū
eſſe deum ignorauerunt. dicente Apoſtolo. 1. Corint.
ſecūdo. Si enim cognouiſſent nunq̄ꝫ deum glorie cru
cifixiſſent. ſed falſi chriſtiani ex fide ipſum eſſe deum
cognoſcunt: ⁊ ſibi fidem preſtiterunt quod iudei non
fecerunt. Et ideo eoꝝ in hoc remiſſius eſt peccatum.
Sed nunquid putas hoc peccatum vindictam exige
re: ſcriptura dicit q̄ ſic. Unde Eccleſiaſtici. 23. Uir
multum iurans replebitur iniquitate: ⁊ non recedet
a domo illius plaga. Unde ⁊ cum homicidium ſit vnū
de quattuor peccatis (que vt teſtatur ſcriptura) vin=
dictam clamant. quid mirum chriſticidium vindictaꝫ
clamet: et quid mirum ſi deus vindictaꝫ capiat de ta=
libus ſuis occiſoribus: nunc cum peſtilentia: nunc cū
guerris: nunc cum perditione temporalium: et nunc

cum diuerſis infirmitatibus ex quo quaſi in omni pa
tria in omni villa in omni domo regnat peccatum ad
ipſum clamans vindictā. Sed qñ putas clamat pec
catū vindictā ad dñm. ad hoc reſpondet petr⁹ come
ſtor ſuper illud Geñ. 18. Clamor ſodomorum. ⁊c. pec
catum inquit cū clamore eſt culpa cū libertate. ſ. quā
do quis palam peccat ad libitū ſuum ſine dei timore
vel hominis cuiuſcūq; de lege dei penitus non curā
do. vñ ⁊ de populo ſic peccante deus multotiens vin
dictam accepit: vt manifeſtū eſt in multis locis ſacre
ſcripture: ſed experientia docente: iam habent homi
nes libertatem peccandi propter negligentiam ſupe
riorum eccleſie qui talibus tranſgreſſorib⁹ legis nō
faciunt executionē. vñ ſecūdū legē euangelicā tales
ſunt a deo excōmunicati: vt p₃ ſupra parte. 4. ca. 17.
⁊ ſecundum legem canonicā deberent publice denun
ciari excōicati. vt p₃. 22. q. 1. Si quis. ⁊ ſecundū legē
imperatoris deberent occidi. vt p₃ autentica vt non
luxurient contra naturā. collatione. 6. ⁊ eodē modo
pena mortis punirent huiuſmodi trāſgreſſores ſecū
dum legē moſaicā. vñ Leuiti. 24. Qui blaſphemaue
rit nomen dñi morte moriatur: ſed mirū eſt quod pre
lati eccleſie qui tenentur ppl̄m ignorantē: ⁊ a diabolo
excecatū corrigere ⁊ nō faciunt dei vīdictā nō timēti
⁊ quare nō cōſiderāt φ ſicut legitur. Num. 25. popu
lo iſraelitico peccante principes pplo⁊ ſuſpenſi ſunt
in patibulo contra ſolem. ¶ Super quo Linco. in de
oculo morali valde inquit: pñt ⁊ deberēt plati eccle
ſie timere audientes φ poſtq̄ filij iſrael cum madiani
tis fornicādo dominū prouocauerūt. iratus dominus
dixit ad moyſen. Tolle cunctos principes populi et
ſuſpende eos in patibulis contra ſolem vt auertatur
furor meus ab illis. iſrael quidē legitur peccaſſe: ſed
fornicatio principū nuſq̄ exprimit. ⁊ tamen ad pati
bulū principes rapi iubentur: ⁊ i eo⁊ pena dñs popu
lo delinquenti placatur. eo φ ex negligentia prelato
rū ſepiſſime exceſſus prouenit ſubdito⁊. hec Linco.
Et ex iſtis p₃ q̄ damnabilis eſt predicta cōſuetudo
blaſphemoſa iurādi per precioſa membra ieſu xpi: q̄
ppter longuā ⁊ diurnā conſuetudinē a falſis xp̄ianis
iam nō reputat eſſe peccatū. Non obſtante φ ſicut te
ſtatur beatus augu. ſuper illud Math. 27. Blaſphe
mia non eſt minus peccatū q̄ ſi ep crucifigere filium
dei. ⁊ ideo merito Nicolaus papa. Mala inquit con
ſuetudo non minus q̄ pernicioſa corruptela vitanda
eſt que niſi citius euellatur in preuilegiorū ius ab im
pijs aſſumitur. ⁊ incipiunt preuaricationes ⁊ varie pre
ſumptiones celerrime nō cōpreſſe p legibus venera
ri: ⁊ priuilegio⁊ in ore ppetuo celebrari. hec Nicola⁹
⁊ ponitur di. 8. Mala. ¶ Itē augu. Qui uiſa cōtēpta
veritate preſumit conſuetudinem ſequi/ aut circa fra
tres inuidus eſt ⁊ malignus quibus veritas reuelat:
aut circa deum ingratus eſt inſpiratione/ cuius eccle
ſia eius inſtruit. nam dominus in euangelio. Ego in
quit ſum veritas. non dixit: ego ſum conſuetudo: ita
q̄ veritate manifeſtata cecidit conſuetudo veritati.
Reuelatione igitur facta veritatis cedat conſuetudo
veritati: quia ⁊ petrus qui circūcidebat ceſſauit pau
lo veritatem predicanti. cū igitur xp̄s veritas ſit ma
gis veritatē q̄ cōſuetudinē ſequi debemus. q₂ cōſue
tudinem ratio ⁊ veritas ſemper excedit. hec auguſti
nus. ⁊ ponitur diſtin. 8. Qui contempta. ¶ Secundū
ex quo oſtenditur peccandi conſuetudinis periculi
magnitudo eſt hoc φ peccandi conſuetudo facit ho
minem de minori peccato in maius peccatum incide
re. vnde exemplū hui⁹ habemus Mathei. 26. de pe

tro pre timore noſtrū ſaluatorē negante: vbi legitur
φ acceſſit ad eū vna ancilla dicens. Et tu cū ieſu ga
lileo eras: ⁊ ille negauit coram omnibus dicens. Ne
ſcio quid dicis. ⁊ in hoc grauiter peccauit. Acceſſit
autē alia ancilla ⁊ ait his qui erant ibi. ⁊ hic cum ieſu
nazareno erat. ⁊ iterū negauit cū iuramēto: q₂ nō no
ui hominē. in quo vt conſtat grauius peccauit. et poſt
puſillū acceſſerūt ad eū qui ſtabant ⁊ dixerunt petro.
vere ⁊ tu ex illis es. Nam ⁊ loquela tua te manifeſtū
facit. tūc cepit deteſtari ⁊ iurare: quia nō nouiſſet ho
minē. in quo grauiſſime peccauit. Quod conſiderans
Iſid. in de ſum. bono. lib. 2. cap. 32. Et ſi inquit ſancti
toto animi niſu intendūt vicia ſuperare. nec tamē ex
tinguunt: quid agunt hi qui non ſolum non odiunt vi
cia: ſed toto ea cordis amore ſectantur. Satis delica
te ſe paſcit qui vult ſine labore vicia ſuperare: dū pec
cati legem qui ſibi deſeruiendo vicijs fecit ſine violē
tia doloris reſecare non poſſit. Perfecte renunciat
vicio qui occaſionem euitat in perpetrando peccata.
Nam ſi velis tantumdem non peccare ⁊ data occaſio
ne peccaueris: tu tibi et reus ⁊ iudex es: qui et com
miſſa damnas ⁊ damnata committis. ſe autem iudice
re⁹ eſt qui vicia ⁊ accuſat et ppetrat. hec ille. Et huic
alludens beatus grego. 12. moral. Peruerſus inquit
accuſante ſe ppria cōſcientia feriri metuit: ſed tamē
ſemper auget quo feriatur. ⁊ q̄uis praua videatur fo
ris audacter agere/ de his tñ apud ſemetipſum cogit
trepidare. vñ ſcriptum eſt. Timida nequitia dat teſti
moniū condēnationi: q₂ cum illicita quiſq̄ perpetrat
timet quod facit ⁊ apertus ſue damnationis teſtis eſt
ipſe timor iniq̄tatis. nam ⁊ timet qđ agitur ⁊ tñ malū
non vincit qđ timet. hec ille. Cuilibet enim tali ſic re
miſſe timenti nec ſua mala tñ vincenti tanq̄ beſtialio
ri beſtia improperat beatus ber. in quadā ep̄la ad Fal
conem vbi ſic ſcribit. Fugit inquit ouis tremenda ve
niente lupo: abſcondit ſe colūba tremēs accipitre vi
ſo. de cauerna mus exire nō audet ambiente ⁊ eſuriē
te murilego: ⁊ tñ tu videns furē currebas cū eo. Cum
fure quidē totiens currere te noueris quotiēs carni
mundo vel diabolo q̄ te per eo⁊ illecebras continuis
inſidijs ſupplantare conatur culpabiliter adquieſcis
vt ſic tibi remaneat ſolum timor talis qui ſit tue dam
nationis intrinſecus tibi teſtis. hec ille. ¶ Tertiū ex
quo oſtenditur magnitudo picult conſuetudinis pec
candi eſt hoc φ cōſuetudo peccādi facit hominē im
potentē ad reſurgendū niſi de⁹ eum manu valida ſub
leuet. vnde tales conſuetudine peccādi depſſi figurā
tur per lazarū de quo legit Iohan. 11. φ martha dixit
ad ieſum. Domine iam fetet quatriduanus eſt. poſit⁹
enim erat in pfunda ſpelunca ſiue puteo: et lapis ſu
pra poſitus. ligatus etiā erat man⁹ ⁊ pedes inſtitis:
⁊ facies eius velata erat ſudario. ¶ Spiritualiter la
zarus adiut⁹ a dño interpretat et ſignificat tales qui
peccato cōſuetudinis depreſſi ſunt q̄ nunq̄ niſi adiu
ti a dño reſurgere poſſunt: q̄libet eī talis quatridua
nus eſt. i. quatriduane ſepulture. vnde prima dies eſt
delectatio quā h₃ in peccatis. ſcđa cōſenſus peccato.
tertia operis impletio. ⁊ quarta peccandi cōſuetudo.
tales enim fetidi ſunt coram dño et omnibus ſanctis
eius ſicut corpora mortuo⁊ corā hominibus fetida
ſunt ⁊ corrupta dicēte pp̄heta. Corrupti ſunt ⁊ abo
minabiles facti ſunt: ⁊ ſicut carnes nimis tarde ſale
cōdiuntur que iam corrupte ſcaturiunt vermibus: ſic
nimis tarde ſal penitentie peccatoribus q̄ ſunt in pec
cati conſuetudine adhibet qñ poſiti in vltima neceſ
ſitate ſue egritudinis morient. Unde augu. et ponit.

in caſi. de peni. di. 7. placuit Si quis inquit poſitus in
vltima neceſſitate ſue egritudinis voluerit penitētiā
accipere ꝛ accipit: ꝛ mox reconciliatur. et hinc vadit.
fateor vobis non illi negamus quod petit: ſed nō pre
ſumimus dicere ꝙ bene hinc exit ſi ſecurus hinc exie
rit neſcio ego: penitentiam dare poſſumus: ſecurita
tem autem dare non poſſumus. Nunquid dico dam=
nabitur: ſed nec dico liberabitur. vis igitur a dubio
liberari: vis quod incertum eſt euadere. age peniten=
tiam dum ſanus es: quia tunc egiſti penitentiā eo tēpo
re quo peccare potuiſti. Si autem vis agere peniten
tiam: quando iam peccare non potes. peccata te dimi
2. ſerunt nō tu illa. hec ille. ¶ Secūdo ſicut lazarꝰ erat
ſuppoſitus ſic peccator cōſuetudine peccandi depreſ
ſus quaſi in profundo puteo eſt: id eſt in ꝓfundo peri
culo eterne damnationis. ꝛ ſupra ſe magnū ꝛ pōdero=
ſum habet lapidem. i. ipſam peccandi conſuetudinē.
Unde autē ne in hāc ſpeluncā ſiue puteū caderet: ora
uit propheta in ps. dicens. nō me demergat tēpeſtas
aque: neqꝫ abſorbeat me ꝓfundum: neqꝫ vrgeat ſuper
me puteus os ſuū. Sp̄ualiter tēpeſtas aque holēz de
mergit in conſenſu peccati mortalis. ꝓfundus eū ab=
ſorbet cū in opꝰ peccati labitur. puteꝰ vrget ſup eum
os ſuū qñ in cōſuetudinē peccati redigit̄. Uñ Augu.
in de verbis dñi ſermone. 45. Tales inquit cōſuetu=
dine maligna preſſi tanqꝫ ſepulti ſunt. ſed quid dica=
mus fratres de tali ſepulto: vt de lazaro dictuꝫ eſt iā
fetet. Moles illa impoſita ſepulcro. ipſa vis dure con
ſuetudinis eſt qua premitur aīa nec reſurgere nec re=
ſpicere permittitur. Dictum eſt aūt quatriduanꝰ eſt.
Reuera ad iſtam conſuetudinē de qua nunc loquor/
quaſi quodam ꝓceſſu venit aīa prima enī eſt titillatio
delectationis in corde. ſecunda cōſenſio. tertia factū.
quarta conſuetudo. ſunt eniꝫ qui res illicitas obuias
cogitationibꝰ ſuis prorſus ita abijciūt. ita vt nec de=
lectantur: ſed nō conſentiunt. nō dū perfecta mors eſt
ſed inchoat per delectationem accedit conſenſio. iam
eſt illa damnatio qua poſt conſenſionē in factū ꝓcedi
tur et poſt factū in cōſuetudinē vertitur. ꝛ fit quedam
deſperatio vt dicitur. quatriduanus eſt iaꝫ fetet. hec
3. ille. ¶ Tertio ſicut lazarus manus ꝛ pedes habuit li
gatos inſtitis: ſic peccator peccato conſuetudinis ma
nus ꝛ pedes ſpiritualiter hꝫ ligatos ꝓpter magnam
difficultatē ad bene operandum. Uñ Augu. 8. confeſſ.
cap̄. 5. Quā difficile inquit fuit michi ad conuertēduꝫ
ad fidem. Ligatus eram non ferro alieno: ſed ferrea
mea voluntate. velle meum tenebat inimicus: ꝛ inde
michi cathenā fecerat ꝛ cōſtrinxit me. Quippe ex vo
luntate peruerſa facta eſt libido: ꝛ dū cōſuetudini nō
reſiſtitur facta eſt neceſſitas. hec ille. Unde Criſoſto.
opere imperfecte. omel. 34. Omnes homines inquit
antequā peccemus habemus quidē liberū arbitrium ſi
voluerimus ſequi dyabolū an non. ꝙ ſi ſemel peccan=
tes obligauerimꝰ nos operibus eius: iam noſtra vir=
tute euadere non poſſumus: ſed ſicut nauis guberna
culo fracto illuc ducitur quo voluerit tempeſtas: ſic
ꝛ homo perdito diuine gratie auxilio ꝑ peccatum nō
quod vult agit homo: ſ3 quod diabolus vult. et niſi
deus valida manu ſue miſericordie ſoluerit eum vſqꝫ
ad mortē in peccatorum vinculis permanebit. hec il=
le. Unde Yſidorus in de ſummo bono. libro ſecundo
capitulo vigeſimoter: tio. Omne inquit peccatum an=
tequā admittatur amplius pertimeſcit̄. quis autē gra=
ue ſit: dum in vſum venerit leue exiſtimat̄. et ſine vllo
metu committitur Iſtis fomitibus quaſi quibuſdaꝫ
gradibus coaleſcit peccatum. cogitatio nāqꝫ praua
delectationē parit. delectatio conſenſionē. cōſenſio
actionē. actio conſuetudinē. conſuetudo neceſſitatē.
ſicqꝫ his vinculis homo implicatus quaſi quadam ca
thena viciorū tenetur aſtrictus: ita vt ab eo euelli ne=
quaqꝫ valeat: niſi diuina gratia manum iacentis ap=
prehendat. Peccatum admittere cadere eſt in puteū.
Conſuetudinem vero peccandi facere os putei ē co=
anguſtare: ne is qui cecidit valeat exire. hec ille. In
cuius rei figura legitur Ieremie. 38. ꝙ ciuitas regis
ſedechie erat ſuis inimicis obſeſſa: ꝛ poſtea capta et
deinde ſedechias oculis expulſus ꝛ vinculis ligatus
ductus eſt in babilonem. ¶ Spiritualiter obſeditur
ciuitas anime per diaboli ſuggeſtionē. capitur per
carnis delectationem. rex id eſt ratio excecatur per
conſenſum. ligatur per operationem. ducitur in babi
lonē. i. in confuſionē per peccandi conſuetudinē. ꝛ in
carceratur per finalem impenitentiam. ꝛ ideo docet
Ariſtote. 3. Ethicoꝝ. ca. 12. ꝙ habitus mali poſtqꝫ ſūt
gn̄ati non ſubiacēt voluntati: ꝛ tamen dicuntur volū=
tarij a principio: quēadmodum enim ꝓiciens lapidē
nō habet in ſua poteſtate iam proiectū lapidē reſume
re: ꝛ tñ ꝓiectio dicitur voluntaria. quia in ipſo ꝓiciē
te fuit liberū arbitriū mittere/vel non mittere a prin=
cipio. Figura ad hoc habetur de ſampſone Iudicum.
16. quem voluntarie fatue femine copulatum amore
philiſtei ceperunt ꝛ vinctum cathenis in carcere mole
re coegerunt. femina hec voluptatē deſignat. cui ho=
mo libere ꝛ voluntarie ſe immiſcet: eſtimās ꝙ poſſit
libere deſiſtere quando ſibi placet: ſed certe quando
gratia priuatur cathena diaboli capitur ꝛ ligatur que
eſt delectabilis inclinatio ad illecebram voluptatē: ꝛ
ſic per demones in carcerem peruerſe conſuetudinis
ſeruire cogitur vt iam ſine magna difficultate reſiſte
re nequeat tētationibus conſuetis. ¶ Quāuis enī ho
mines duplici de cauſa tēptentur videlicet ꝓpter ex=
perientiam voluptatis cognite: ꝛ propter concupiſcē
tiam voluptatis ignorate. Longe tamen moleſtius
inclinantur experti qꝫ inexperti ꝓpter impreſſam me=
moriam voluptatis. de iſto carcere enim male cōſue=
tudinis oppreſſionis dr̄ Apocali. 2. Ecce immiſſurꝰ
eſt dyabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tēpte=
mini. De iſto enim carcere male conſuetudinis dicit
Gregorius. 11. moral. ſepe nonnulli exire a prauis a=
ctibus cupiunt. ſed quia corūdē actuum pondere pre
muntur in male cōſuetudinis carcere incluſi a ſemet=
ipſis exire non poſſunt hec ille. Conſuetudo namqꝫ
mala mirabiliter nimis nocet. Nam iuuentutem alli
cit ꝛ inuadit: ſenectutem nectit ꝛ conſtringit affectus
fallit ꝛ inficit rectum iudicium de culpis ſubuertit. ꝙ
enim iuuentutem alliciat ꝛ inuadat teſtatur greca hy
ſtoria que narrat alexandrum regem potentiſſimum
orbiſqꝫ dominatorem. ꝛ in moribus ꝛ inceſſu leonidis
pedagogi ſui non potuiſſe carere vitijs quibus par=
uulus fuerat imbutus. Unde Iob. 20. Oſſa eius re=
plebuntur vicijs adoleſcentie eius. Et cum eo in pul=
uere dormient. vicia enim adoleſcētie ſi homo in his
perſeueret ſunt ſilia gutte que oſſa ſubintrat que vix
vel nunqꝫ curatur. ſic certe vicia que a iuuentute tra=
huntur in conſuetudinem vix aut nunqꝫ dimittuntur
Unde prouerbiorū 22. Adoleſcens ambulans iuxta
viam ſuam: ꝛ cum ſenuerit non recedet ab ea. Item
Iere. 13. Si mutare poteſt ethiops pellem ſuam aut
pardus varietas ſuas/et vos poteritis benefacere
cum didiceritis malum. Quod autem ſenectutem ne
ctat et conſtringat dicit Gregorius. 15. moral. Solēt
inquit praue conſuetudines quem ſemel ſuſceperunt

atq; duriores exiſtunt ⁊ non niſi cum peccatoris vita
finiunt. Et ſicut docet holkot in lectura libri ſapien=
tie lectura. 48. Omne peccatũ incurabilius eſt in ſene
q̃ in iuuene. Unde querit ariſto. in de pblematibus
par. 1. ca. 28. Quare in hyeme pauciores ſunt egritu=
dines q̃ in eſtate: mortifere vero magis in hyeme. ⁊
reſpondet dicens ꝙ in eſtate parua quidem occaſio=
ne fiunt egritudines: in hyeme vero non: quia parue
occaſiones citius digeruntur ĩ hyeme. Unde illa que
fiunt a maiori occaſione merito peiora ſunt: ⁊ magis
deſtructiua. huiuſmodi autem ſunt que in hyeme
eueniũt. Moraliter ſicut ſanitas corporalis eſt equa
litas humorum: ita ſanitas ſpiritualis eſt temperan=
tia paſſionum et diſtemperantia earum infirmitas
ſpiritualis eſt. Eſtas eſt iuuentus: hyems ſenectus. ⁊
verũ eſt ꝙ plures ⁊ frequenter infirmitates ſpiritua
les accidunt in iuuene q̃ in ſene. q: multo plures ſũt
occaſiones tam in complexione calida q̃ ex iuuenili
inexperientia: ſed certe iſte infirmitates ſunt multo
curabiliores q̃ in ſenibus: quia ſi accidant in ſenibus
vix curantur. Exemplũ de ſalomone. 3. Regũ. 15. vbi
dicitur de illo ꝙ cũ eſſet ſenex deprauatũ eſt cor eius
per mulieres alienigenas. cauſa eſt: q: tales infirmi=
tates ſpirituales in ſenibus ꝓcedunt ex magna mali
cia. vnde tales fuerunt illi duo ſenes de quibus dicit
Dañ. 13. ꝙ egreſſa eſt iniquitas a ſenibus iudicibus
qui videbant regere populum. Et ideo notandum eſt
ꝙ habitus bene viuendi acquirendus eſt in iuuentu=
te ſi homo velit ſancte viuere in ſenectute. nec aliq̃s
de etate nimis confidat: q: quidam qui in iuuentute
euaſerunt. in ſenectute turpiter ceciderunt. ſicut qui=
dam qui. 60. annis virgo vixerat ⁊ in. 60. anno corru
ptus obijt eodem anno. et ideo ſignanter orat pſ. Ne
ꝓijcias me in tempore ſenectutis. Unde ſicut legitur
in libro de naturis rerũ ꝙ pullus aſine q̃to ſenior eſt
tanto turpior efficitur. Item ariſto. 5. de animalibus de
capris dicit ꝙ fetus quez primo generat eſt melior ⁊
fortior: ⁊ fetus qui poſtea generãtur ſunt peiores. ſic
ſpiritualiter multi inueniuntur iuuenes qui in princi
pio ſunt deuoti humiles ⁊ benigni: ſed q̃to magis a=
doleſcunt tãto magis vicijs ſe immiſcent ⁊ fiunt tur
piores. tales ſunt multi ſacerdotes qui dum ſunt iu=
uenes ⁊ pauperes ſunt multum deuoti: ſed cum cepe
rint eſſe diuites de patrimonio ieſu xp̄i auidi ſuperbi
⁊ peſſimi efficiuntur. ¶ Quod autem conſuetudo ma
la affectũ fallat ⁊ inficiat dicit ſeneca epiſtola 85. Dũ
inquit in vicijs iacemus euelli difficile eſt. non enim
inquinati ſumus: ſed infecti. Item Iſidorus ſollo=
quiorũ ca. 30. Prauus inquit vſus vix aboletur. Aſſi=
dua conſuetudo in naturam conuertitur. aſſiduo vſu
in naturã viciũ vertit: anim⁹ ſceleribus aſtrict⁹ euel=
li vix ab eis poteſt. ⁊ ſequitur. infelix ego peccatũ mi=
chi ſponte prius paraui. ego prius occaſionem peccã
di amplexus ſum. nũc peccati vſu aſtrictus detineor.
Mala conſuetudo me grauiter implicauit. Longa
conſuetudo in me ius ſibi ⁊ legem fecit conſuetudine
peccandi. quando non opto in curro. Uolo agere bo=
num: ſed deſideria conſueta non ſinunt. prauo vſui cõ
traire nitor: ſed carnis deſiderio aggrauor. ad iuſti=
ciam amor me erigit. ſed ad peccatum conſuetudo
ſtringit. hec Iſid. ¶ Quod autẽ rectum iudicium de
culpis cõſuetudo peccandi ſubuertit pz. 7. Ethi. de
intemperato in quo ꝓpter conſuetudinẽ proſequen=
di voluptuoſa corrũpitur circa finẽ bona opinio. Unñ
⁊ ibidẽ dicit Ariſto. ꝙ intemperatus diſtinguitur ab
incontinenti: eo ꝙ incontinens peccat ex paſſione. de

quo peccato ceſſante paſſione eſt cito penitens. Intẽ=
peratus autem peccat ex certa malicia ⁊ ex corrupta
electione. Et ideo non eſt penitens: ſed inſanabilis:
hoc eſt vix ſanabilis. Incontinens enim ex mala con=
ſuetudine delectabili et frequentia peccandi non ob=
ſtante ꝙ ratio iudicat eſſe vicioſum illud qđ agit. tñ
ꝓpter magnam paſſionẽ abducit a iudicio rationis: ⁊
operatur ſecundũ paſſionez. ⁊ ideo paſſione ceſſante
penitet de facto: ſed intemperatus intantũ ex cõſue
tudine excecatur ꝙ iudicat illud qđ eſt vicioſum eſſe
faciendum. ⁊ ideo poſt factum non penitet ꝓpter ha=
bitum erroneuz quẽ ſibi ex frequentia peccandi queſi
uit. et hec ꝓprie eſt cecitas mentalis ⁊ ignorantia ha=
bitualis quã peccatores ſibi ꝑ cõſuetudinẽ peccandi
acquirũt: ita ꝙ ignorant quid ſit bonũ in genere mo=
ris ⁊ q̃d malum. et iſto mõ fuit de ſodomitis q̃ in eo=
rum nephandiſſimam turpitudinem peccandi nõ ſo=
lum ex paſſione inciderunt: ſed etiã intantũ ⁊ tandiu
deduxerunt illud viciũ in publicam cõſuetudinẽ et in
vulgarẽ licentiam ꝙ tandẽ inter eos reputabat licitũ
⁊ impune faciendũ. Unñ Augu. in ſuo enchiridiõ. capi
tulo. 82. peccata inquit q̃uis magna ⁊ horrẽda tamen
cũ in conſuetudinez venerint: aut parua eſſe aut nulla
creduntur vſq; adeo vt non ſolũ nõ occultãda: ſz etiã
predicanda defendendaq; videant. Unñ Iſaye. 3. pecca
ta ſua quaſi ſodoma predicauerũt nec abſconderunt.
De illis igitur q̃ ꝑuerſa conſuetudine intantũ irretiũ
tur ⁊ incarcerant ꝙ non pñt exire nec euadere verifi=
catur illud Iſaye. 42. In domibus carcerũ abſcondi
ti ſunt. Sed p̄dicto modo incarceratos interduz de⁹
miſericorditer liberat dũ per ſuaz gratiã vincula ob=
ſtinationis eorũ ſoluit ⁊ eos ad libertatem cõuerſiõis
commutat. Unde figura ad hoc habet Actu. 12. vbi le
gitur ꝙ quando petrus dormiuit in carcere inter du=
os milites vinctus cathenis duabus ⁊ cuſtodes ante
oſtiũ cuſtodiebant carcerẽ. angelus domini excitauit
euz dicens. ſurge velociter ⁊c. et ſequitur. petrus ad
ſe reuerſus dixit. Nũc ſcio vere q: domin⁹ miſit ange
lum ſuũ ⁊ eripuit me de manu herodis ⁊ de omni ex=
pectatione plebis iudeorũ. Spũaliter petrus ſignat
peccatorẽ. herodes dyabolum: ipſum tanq̃ captiuuz
in carcere conſuetudinalis pcti tenentez. duo milites
dyabolus ⁊ mors quorũ vnus inſidiat vite: reliquus
vero anime. due cathene malus actus et malus vſus
ſiue cõſuetudo. vel aliter duo milites inter quos dor
mit peccator ſunt preſumptio miſericordie ⁊ ſpes lõ
ge vite. due cathene delectatio ⁊ conſuetudo peccan=
di. cuſtodes infiniti demones peccatorem in carcere
peccati tanq̃ furem ad ſuſpendiuz iudicãdũ tenẽtes.
⁊ q̃uis dyabolus ſemper homini inſidietur in morte.
tamen diligẽtius ſciens ꝙ ſi in illo puncto peccatorez
lucratus fuerit nunq̃ de cetero perdere eũ poterit.
vnde dyabolus ſimilis eſt lupo qui beſtijs de cauer=
nis exeũtibus circa veſperã precipue inſidiat: ſz tunc
miſeꝝ pater mittit angelum ſuum tanq̃ bonus pater
familias paſtorẽ vt ouiculã a morſib⁹ lupoꝝ eripiat:
⁊ ad ouile celeſtis curie reducat ſecundũ illđ Dañ. 6.
Miſit dñs angelũ ſuũ ⁊ cõcluſit ora leonum ⁊ non no
cuerunt michi. ¶ Quarto ſicut lazarus habuit faciez
velatã ſudario: ſic peccator ex hoc ꝙ diu in tenebris
peccatorum fuit ſpiritualem viſum amittit. Unde ſo
pho. 1. Ambulauerunt vt ceci: quia peccauerũt dño
Figuram huius habem⁹ Exo. 14. de filijs iſrael qui
q̃diu fuerunt in egypto ſub ſeruitute pharaonis mo
dicũ vel nichil timuerunt pharaonẽ. ſed poſtq̃ egreſſi
ſunt de egypto ⁊ reſpicientes viderunt pharaonẽ cũ

exercitu ſuo poſt tergũ eorũ timuerũt valde. Sic ſpi
ritualiter peccatores q̃diu retinentur ſub ſeruitute
dyaboli in tenebris conſuetudinalis peccati:non ti-
ment nec vident periculũ ⁊ abominationẽ viciorũ in
quib⁹ inſtigante dyabolo delectantur:ſed dimiſerũt
peccata ſua ⁊ per verã penitentiã exierũt de illis. tũc
retro reſpicientes vident abominationẽ peccatorum
ſuorũ ⁊ periculũ in quo fuerunt ⁊ valde timẽt iterum
recidiuare. Unde pš. videbunt multi ⁊ timebunt. Itẽ
Mal.3. Conuertimini ⁊ videbitis quid ſit inter iuſtũ
⁊ impiũ. Sed qualiter impij obſcurati ſunt in tene-
bris viciorum ⁊ aliqui magis ⁊ aliqui minus oſtendit
Linco. dicto.45 per exemplum naturale vbi ſic ait.
Nox inquit dicitur ab occaſu ſolis vſq; ad ortũ euiſdẽ
ſuper orizontem ſumus in vmbra vndiq; ꝓpter affini
tatem eius ad radios ſolis que eſt multũ fulgẽtia ra-
diorũ ſolis illuſtrata. de qua fulgentia ante ortuȝ et
poſt occaſum ſplendet aurora ⁊ lux veſpertina:⁊ po-
teſt homo in claritate huius refulgente videre ad re
cte operandũ ⁊ greſſus ſuos recte dirigendũ:in pro-
funditate vero vbere nec ſplendet hac refulgentia.
nec poteſt hõ ibi videre ad operandũ aut ad greſſus
ſuos recto calle dirigenduȝ. Spiritualiter pro eo ꝙ
nullus eſt mũdus a peccato in vita iſta omnes quaſi
in nocte ſumus ⁊ in vmbra terre:qꝛ nõ eſt aliquis vel
vix eſt aliquis quin aliquantulo:ſaltem terrenorum
teneatur amore vt nõ poſſit ea ſine triſticia aliq̃ta a-
mittere:ſed qui minus tali detinẽtur amore magis
accedunt velut extremitati vmbre ad lucem ſolis iu-
ſticie:qui vero plus tenẽt tali amore magis ſunt ſũ-
merſi in profunditate vbi non perueniũt ad eos lucis
claritas. qui igĩ non obſcurant infidelitate aut pctõ
mortali:ſed ſolũ venialibus maculanẽ ſunt quaſi pro
pe extremitateȝ vmbre vbi perueniũt ad eos claritas
refulgentie radiorũ gratie ⁊ fidei per dilectionẽ ope
rantis/in qua claritate vident quorſum greſſus dirie-
gant in via iuſticie:qui vero infidelitate aut peccatis
criminalibus obſcurantur ſunt in profunditate vm-
bre vbi predicta refulgẽtia gratie ⁊ fidei per dilectio
nem operantis non perueniũt:ſed ãbulant in tenebris
⁊ neſciunt quo vadunt. hec Linco. Unde de talibus
dicit pš. Fiat via illorum tenebre ⁊ lubricũ ⁊ angelus
dñi perſequens eos. ſed mirũ non eſt ſi periculoſe ca
dat qui per viam tenebroſam precipitem ⁊ lubricum
incedit ⁊ inceſſanter impellitẽ a forti perſecutore cum
ipſe ſit debilis. ¶ Sexto accidia homini nocet in hoc
6 ꝙ facit eum perdere tẽpus ſibi datũ a deo ad merito-
rie operandũ. cuius precioſitas oſtenditur ex hoc ꝙ
aliquis loc⁹ eſt in quo plus optaretur vna hora tẽpo-
ris ad agendũ penitentiam q̃ȝ tanta maſſa auri q̃tus
poſſet totus mundus iſte viſibilis cõtinere. loc⁹ vero
ille infernus eſt. Quod cõſiderans beat⁹ Ber. nichil
inquit precioſius tẽpore: ſed heu nichil hodie vilius
reputatur. in vna hora tẽporis poſſet enĩ homo ꝓme
reri dimiſſionẽ peccati dei gratiam ⁊ gloriam obtine
re eternam. Unde totũ tẽpus vite preſentis dedit no
bis dñs ad meritorie operandum: ſed in die iudicij
auferet illud a nobis et de minimo momento exiget
rationẽ. vnde ſicut capillus non peribit de capite:ita
nec momentũ peribit de tẽpore: vt dicit Guil. par. vñ
dicit dñs ꝑ prophetã. Ego autẽ cũ accepero tempus
iuſticias iudicabo. Unde huiuſmodi el ocioſi qui per
dunt tẽpus eis a deo datum figuranẽ. 2. Regũ. 4. per
yſboſeth filium ſaulis qui dormiebat in meridie ⁊ in-
greſſi ſunt baana ⁊ rechab ⁊ interfecerunt eũ. Spiri-
tualiter yſboſeth iterpretatur vir cõfuſionis ⁊ ſignat
virum ocioſum qui confundetur a deo ꝓ eo ꝙ ꝑdidit
tẽpus a deo ſibi datũ ꝑ totuȝ tẽpus vite ſue dormiẽs
in peccatis. de quo ꝓuerb.13. Impius autẽ cõfundit
et confundetur. Baana vero reſponſio rechab excel-
ſus interpretatur. cũ enim miſer peccator dormiens
in ſuis peccatis dabit reſpõſum corã ſummo iudice
qualiter male conſumpſit totũ tẽp⁹ vite ſue ab excel
ſo illo iudice occidetẽ. ſicut ptȝ in euangelio Luc.19.
de ſeruo q̇ abſcondit in terra talentũ dñi ſui. Qđ con
ſiderans beatus Ber. O inq̇t q̃ terribilis erit ocioſi
tas quãdo exquiretẽ quomodo tp̃s noſtrũ expẽdim⁹
quod datũ eſt nobis ad merẽdũ qm̃ totũ tp̃s noſtrum
eſt ordinatũ ad veniã impetrandam/penitentiã agen-
dam/gratiã ꝓmerendã/⁊ gloriã ex mĩa ſaluatoris cõ
ſequendã. quid igitur reſpondebis in illa die quando
exigetur a te in ictu oculi totũ tp̃s viuendi tibi impẽ
ſum: certe dicetẽ de te ſicut de ſeruo malo Mathei.22.
At ille obmutuit. Et ideo merito dicitẽ Eccl.14. Ne
defraudaueris a die bono ⁊ ꝑticula bone diei nõ te pre-
tereat. Item ibidem ante obitum tuum operare iuſti
ciã:qꝛ non eſt apud inferos inuenire cibũ. Et hoc in-
quit Guil. par. manifeſtum eſt de diuite epulone qui
ad inferos guttam aque inuenire non potuit quã per
digitum lazari q̇ leproſus fuerat ſibi affectuoſe petijt
adminiſtrari. tunc enim non fuit ipſe ita indignantis
nature ſicut in iſto fuerat ſeculo. et adhuc non impe-
trauit ipſe guttã illã aque qua hr̃e optauit non obſtã
te ꝙ plus q̃ mille anni ſunt elapſi. ex quo illaȝ petijt.
⁊ ideo merito dicitur Eccle.9. quodcũq; poteſt ma-
nus tua facere inſtanter operare:quia nec op⁹/nec ra
tio/nec ſcientia/nec ſapientia eſt apud iferos quo tu
properas. Super quo Guiller par. apud inferos non
eſt opus:ſed merces operis:nec ratio: qꝛ non ꝓſunt
ibi Ariſto. argumenta: nec ſapientia:nec ſciẽtia ſunt
ibi ad excuſationẽ vel defenſionẽ:ſed potius ad accu
ſationẽ. vnde Luce.12. Seruus ſciens voluntatẽ dñi
ſui ⁊ non faciens plagis vapulabit multis. hec Guil.
par. in de vicijs parte.5. tractatu de accidia. ⁊ ex pre-
dictis ſacre ſcripture auctoritatibus ⁊ ſanctorum di
ctis viredictis tã exliter collectis patet ꝙ multũ ini
quitas peccati accidie eſt deteſtabilis.

¶ Capitulum tertiuȝ de ſpeciebus accidie

SEquitur ſecũdum notabi-
le in quo oſtẽditur que et quot ſunt
ſpecies peccati accidie. ¶ Pro quo
notanduȝ ꝙ ſcđm Grego.31. moral.
ſex ſũt ſpecies accidie. ſcȝ deſpera-
tio/torpor/puſillanimitas/malicia/
rãcor/⁊ mentis euagatio. cui⁹ ratio
ſic accipitur. Null⁹ homo abſq; delectatione diu ma-
nere poteſt cuȝ triſticia: vt dicit phũs.8. Ethy. ⁊ ideo
neceſſe eſt accidioſum fugere contriſtantia ⁊ querere
delectabilia:ſed ſicut dictũ eſt. Triſticia nõ eſt viciuȝ
ab alijs diſtinctũ ſecundũ ꝙ recedit a graui ⁊ laborio
ſo opere:vel ſcđm alias quaſcunq; cauſas aliquis tri
ſtetur. ſed ſolum ſcđm ꝙ triſtatur de bono diuino qđ
pertinet ad rationem accidie que intantũ cõuertit ſe
ad quietem indebitam inq̃tum aſpernatẽ bonum diui
num. ex quo ptȝ ꝙ triſtãtia accidioſuȝ primo ſunt bo
na diuina quorum ſummũ ⁊ maximũ eſt deus qui eſt
principium ⁊ finis oĩm aliorum bonoꝝ:⁊ iſtud bonuȝ
accidioſus refugit ꝑ deſperationẽ. alia ſunt dicentia

ad finē cuiuſmodi ſunt precepta diuina: ⁊ iſta refugit per torporē. alia ſunt diuina conſilia: ⁊ iſta refugit ꝑ puſillanimitatē. aliquando vero iſta refugit deteſtando: ſcʒ taʒ conſilia ꝙ̄ precepta. ⁊ tunc eſt malicia. non ſolum autē hec bona diuina contriſtant accidioſum: ſed etiam boni homines inducentes ipſum ad hec bona ⁊ illos īpugnat: ⁊ ſic eſt rancor. his igiť modis accidioſus fugit contriſtantia ⁊ conſequenter ꝓpter delectationē ſine qua diu manere non poteſt: conuertit ſe ad delectabilia ſcḋm ſenſum. ⁊ hec cōuerſio eſt mētis euagatio circa illicita. Ad iſtas enim ſex ſpecies accidie poſſunt reduci multe alie ſpecies quas recitat Guil. paꝛ. in ſumma ſua de vicijs parte. 5. tractatu de accidia ſicut infra dei gratia patebit.

¶ Capitulum quartum de prima ſpecie accidie que dicitur deſperatio.

PRima igitur ſpecies accidie eſt deſperatio. Et eſt deſperatio malum quo quis diffidit de bonitate dei eſtimans maliciam ſuam magnitudineʒ diuine miſericordie ⁊ bonitatis excedere. Unde Gen. 4. dixit caym. maior eſt iniqtas mea ꝙ̄ vt veniā mercar. Super quo dicit gloſa: ꝙ deſperatio eſt blaſphemia in ſpiritūſanctum que non remittitur in hoc ſeculo neqʒ in futuro. Unde Luc. 12. Ei autem qui in ſpiritumſanctū blaſphemauerit non remittitur. Et ideo Iſido. ſoliloquiorum. ca. 34. Qui inquit veniam de peccato deſperat plus ſe deſperatione ꝙ̄ de commiſſo ſcelere damnat. Deſperatio auget peccatuʒ. deſperatio maior eſt omni peccato. hec ille Uñ Iero. ſuper pſ̄. 108. Magis inquit offendit iudas deū in hoc ꝙ deſperando ſeipſum ſuſpendit: ꝙ̄ in hoc ꝙ eum tradidit. Deſperatio enim reddit hominē maledictū ⁊ ꝓtectione dei indignum. Unde Eccle. 2. Ue diſſolutis corde qui nō credunt deo: ⁊ ideo nō ꝓtegētur ab eo. Deſperās eſt ſimilis caym: qꝛ caput cordis hʒ tremulū. vagus ⁊ ꝓfugus eſt a ꝓcella tentationis de terra viuentiū ꝓiectus: eo ꝙ non hʒ anchoraʒ ſpei qua firmiter retineať: ⁊ ſicut deſperatio reddit hominē maledictuʒ: ita ſpes peruerſa. Unde Auguſti. inquit occidunt animas: ſcʒ deſperatio ⁊ peruerſa ſpes De his duobus malis pauca audite. Nam ſicut liberat bona ſpes ⁊ recta ita decipit ſpes peruerſa. prius attende quēadmodū decipiat deſperatio. ſunt aliqui qui cum cogitare ceperint mala q̄ fecerunt nō ſibi putant ignoſci poſſe. ⁊ dū non putant ſibi poſſe ignoſci: dant aiaʒ perire deſperatione dicētes in cordib⁹ ſuis Iā enim nulla eſt nobis ſpes: neqʒ tanta illa q̄ cōmiſimus peccata cōdonari nobis aut ignoſci poſſunt. quare igiť nō ſatiſfacimus cupiditatibus noſtris implicamus ſaltē pñtis tpis voluptatē qꝛ nullā habebim⁹ in futuro mercedē. faciamus qcq̇d libet ⁊ ſi non licet vt habeamus ſuauitatē tēporalē: vel qꝛ ꝑcipere nō meremur eternā. talia dicentes deſperādo pereunt ſiue anteqʒ oīno credāt ſiue iam chriſtiani ⁊ ī aliqua pctā ⁊ ſcelera male viuēdo prolapſi ꝓcedit ad eos dñs vinee ⁊ tanqʒ deſperatos ⁊ vacātes tergū dātes pulſat ⁊ clamat ꝑ ꝓphetā Ezechielē. In quacunqʒ die conuerſus fuerit homo a via ſua peſſima oēs iniqtates eius obliuiſcar. hac voce audita ⁊ credita a deſperatione recreanť: ⁊ ab illa altiſſima ⁊ ꝓfunda voragine qua ſummerſi fuerant emergūt: ſed his timendū eſt ne in aliā voraginē incurrant: ⁊ peruerſe ſperando moriant qui deſperādo mori nō potuerunt. mittūt enī cogitationes longe quidē diuerſas: ſed tamē pīculoſas ⁊ rurſus incipiūt in cordibus ſuis dicere. In quacūqʒ die conuerſus fuero a via mea peſſima dñs erit miſericors: ſicut veraciter per ꝓphetā ꝓmiſit omnes iniqtates meas obliuiſceť: quare igiť cōuertar hodie ⁊ nō cras: hodiernus dies ſicut heſternus. ſic in nequiſſima voluptate ſic in flagitioꝝ gurgite volueť in mortifera delectatione finiať. cras cōuertar ⁊ finis erit. reſpondeť tibi cuius finis ſiue rei. dicis iniquitatū mearum. bñ gaude: qꝛ craſtino iniqtatū tuarū erit finis. ſed quid ſi ante craſtinū erit finis tuus. igiť quidē bene gaudeo: qꝛ ꝓpter iniquitates tuas tibi conuerſo deus indulgentiam ꝓmiſit: ſed craſtinum die nemo tibi ꝓmiſit. hec Aug. Et ideo ſcḋʒ cōſiliū ſpiritusſancti loqntis organo vocis ſapiētiſſimi ſalomonis Eccľ. 5. de ꝓpiciatione peccatorū. Noli eſſe ſine metu ⁊ ne adijcias peccatū ſup peccatū. ⁊ ne dicas miſeratio dei magna ē. multitudinis peccatorū meoꝝ miſerebiť. mīa ei ⁊ ira cito ab illo ꝓximāt. ⁊ in pctōres reſpicit ira illius. ne tardes cōuerti ad dñm nec differas de die in diē. ſubito enī veniet ira eius ⁊ in tpē vindicte diſꝑdet te. Ex qbus ptʒ ꝙ ſpes mīe non ſufficit ad ſalutē ſine timore iuſticie. ⁊ hoc oſtendit Guil. paꝛ. in ſumma ſua de virtutibus parte. 2. tractu de ſpe. ca. 2. aſſimilans ſpē et timorē duabus molaribus. Spes inquit mola eſt ſine qua non fit vera cordis contritio. Timor vero mola eſt ſuperior q̄ cor conterit vt ipſum cōtritū ⁊ humiliatuʒ deus non deſpiciat. Spes ab inferiori nos fulcit ne ſub pondere tribulationis deficiamus. Timor vero a ſuperiori nos cōprimit ne extollemur aut rapiamur vero tētationis. has duas molas ꝯiungit dauid in pſ̄. dicens. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te ſperabo. altera autē molaꝝ haꝝ nō valet ſine reliqua. Unde Grego. ſup illud Deuť. 24. Non accipies loco pignoris inferiorē ⁊ ſuperioreʒ molam. ſuperior inqt ⁊ inferior mola ſpes ⁊ timor ſunt. ſpes ad alta ſubuehit. timor autē cor inferius premit. vna mola ſine altera inutiliter habeť: in pctōris igiť pectore ſp dʒ ſpes ⁊ formido coniungi: qꝛ inceſſum miam ſperat ſi iuſticiā non timeat. ⁊ inceſſum metuit q̄ nō cōfidit. loco igiť pignoris mola ſupior aut inferior non tolliť: qꝛ q̄ ꝑdicat pctōri tanta deſponſatione diſponere predicationeʒ debet vt non relicta ſpe timorē ſubtrahat. nec ſubtracta ſpe timorē relinquat. hec Guiller. paꝛ. Sed tñ aliqui pctōres intantū in malicia ſua ſunt obſtinati ⁊ indurati ꝙ nec diuinaʒ mīaʒ ſperant. nec iuſticiam timent. De quolibet ei tali diciť Eccľ. 3. Cor durū male habebit in nouiſſimo. Sʒ ſi queras quid ſit cor duruʒ. ad hoc reſpondet Bernar. d. ꝙ cor durum ſolū eſt quod ſeipſum nō exhortet nec ſentit. ipſuʒ eſt qḋ nec cōpunctione ſcindiť nec pietate mollitur. nec moueť precibus minis nō cedit flagellis indurať. ingratum eſt ad beneficia. ad conſilia infidū. ad iudicia ſeuum. inuerecūdū ad turpia. impauidū ad pericula. inhumanū ad humana. temerariū ad diuina. preteritoꝝ obliuiſcens. pñtiū negligēs. futura nō ꝓuidēs. hec Bern̄. 6. floꝝ. ca. 19. Sed quod eſt illud malū qḋ cor durum habebit in nouiſſimo. certe malum finalis impenitentie de quo petimus liberari in oratione dñica cū dicim⁹ illud Mathei. 6. Sed libera nos a malo. vnde inter oīa mala culpe deſperatio eſt peſſimū. Ex quo ſequiť ꝙ maximus q̄ſtus dyaboli quē poteſt hr̄e de pctōre eſt deducere eū in deſperationē ⁊ in finalem impenitentiā. ⁊ ꝑ cōſequēs per locū a cōtrario

maxima victoria quā poteſt homo hr̄e de dyabolo eſt
firma ſpes vſq3 in finem cōtinuata. ideo qualitercūq3
grauiter homo peccat et licet vſq3 ad finē vite ſue in
peccatis horribiliter cōtinuauerit tn̄ ſummopere ca
uendū eſt ne diabolus eū in deſperationē inducat. vn̄
Iſid. in de ſummo bono libro. 2. cap. 14. Sepe inquit
dyabolus quos conuerti ad penitētiam aſpicit imma
nitate ſcelerū percuſſos ad deſperationē deducit. vt
ſubtracta ſpe venie trahat in diffidentiam quos non
potuit retinere perſeuerantes in culpa. ſed penitens
puidere deb3 callidas cōtra ſe hoſtis verſucias: ſicq3
dei iuſticiam metuat vt tn̄ q̄uis in magnis ſcelerib9
de mia eius confidat. Amplius enim letaſ de9 de aīa
deſperata z aliq̄n cōuerſa: q̄3 de ea q̄ nunq̄3 extitit per
dita: ſicut magna cōſolatio erat de filio pdigo q̄ mor
tuus fuerat z reuixit. perierat z inuentus eſt. de cui9
regreſſu magnu3 fuit cōuiuiū patris nō aliter cora3
deo z angelis copioſius eſſe gaudiū de eo q̄ a piculo
liberaſ: q̄3 de eo q̄ nūq̄3 nouit piculū q̄to ei cōtriſtat
res perdita tanto magis letificat ſi fuerit inuenta: ſi
cut in euangelio paſtor ille exultat q̄ ouem perditam
inuētam humeris ſuis gaudens reportat. Nullus de
ſperare d3 veniā etiā ſi circa finē vite ad penitentia3
cōuertaſ. vnūquēq3 enim deus de ſuo fine z non de vi=
ta pterita iudicat. hoc q̄ppe ex legis teſtimonio edo=
cetur. q̄ homo de ſuo extremo iuſtificeſ. qn̄ de9 pro
aſini primogenito ouem iuſſit offerri Exo. 13. hoc eſt
immūdiciam vite prioris imitandā in innocentiā bo
ni finis. vn̄ z Leui. 3. Cauda iubetur offerri i hoſtiā:
id eſt vita extrema in penitentiā. Multi ſupna reſpe
ſi gr̄a in extremis ſuis ad deū cōuertunſ p penitētiā
z q̄cūq3 mala geſſerunt quotidianis fletibus purgant
atq3 in bonis factis mala geſta cōmutant: quib9 iuſte
totum q̄d deliquerūt ignoſcitur. q2 ipſi q̄d male geſſe
runt penitendo cognoſcunt. In vita hoīs finis q̄rēd9
eſt. qm̄ deus nō reſpicit q̄les antea vixim9: ſ3 quales
circa finē vite erimus. hec Iſid. Itē idē lib. 3 eiuſdē.
ca. vltimo. Qui inquit circa finē ſuum p penitentiam
deſinit eſſe malus nō ideo d3 eſſe deſperatus: quia in
vltimo termino vite eſt poſitus. qm̄ deus nō reſpicit
quales ſumus: ſed quales circa fine3 vite extiſtimus.
ex fine enī ſuo vnūquēq3 aut iuſtificat: aut cōdēnat: ſi=
cut ſcriptū eſt ipſe iudicat extrema terre. z alibi vni=
uerſoꝝ finē ipſe cōſiderat. pinde non dubitem9 circā
finē iuſtificari hominē poſſe p penitētie cōpunctionē.
ſed q2 raro id fieri ſolet metuēdum eſt nedū ad finem
differſ conuerſio: citius incerta occurrat mors q̄3 ſub
ueniat penitētia: p qua re z ſi bona eſt ad extremū cō
uerſio tn̄ melior eſt que lōge ante finē agitur vt ad vi=
tā ſecurius tranſeatur. hec ille Et ideo merito beat9
Aug. in de v̄bis dn̄i ſermone. 11. de nullo inquit hoīe
deſperādū eſt q̄3 diu paciētia dei ad penitentia3 eum
adducit. nec de hac vita rapit impiū qui non vult mor
tē impij: ſed vt reuertatur z viuat. pagan9 eſt hodie:
vnde ſcis vtrum ſit futurus craſtino xp̄ianus: iude9
eſt infidelis: hodie quid ſi cras credit in chriſtū: here
ticus eſt hodie: quid ſi cras ſequatur catholicā veri=
tatē: ſciſmaticus eſt hodie. quid ſi cras amplectitur
catholicam pacē: Quid ſi iſti quos in quocūq3 gene
re erroris notos et tanq̄3 deſperatiſſimos damnas
anteq̄3 finiant iſtam vitam agant penitentiam et in=
ueniant vitam in futuro. proinde etiam vos ad hoc
admoneat quod ait apoſtolus. Nolite ante tempus
quicq̄3 iudicare. hec Auguſtinus.

¶ Capitulum quintum de remedijs con=
tra deſperationem.

REmedia cōtra deſperatio=
nem ſpecialiter ſunt tria: quorum
primum eſt memoria dominice paſ
ſionis. Unde Bern̄. peccaui inquit
grande peccatum conſcientia mea
turbabitur: ſed nō perturbabitur.
vulnerum enim chriſti recordabor.
quid tam ad mortē quod nō chriſti morte ſaluatur: ſi
in mentem venerit tam potens eſt tāq3 efficax medi=
camentum vt nulla tam poſſim morbi malignitate ter
reri. de iſto enī remedio vide plus ſupra parte. 4. ca.
32. Secundum remedium eſt conſideratio maxime
virtutis fructuoſe penitētie: eſt enim penitentia me=
dicina contra quam nulla ſpiritualis infirmitas pre=
ualet. Unde per fructuoſam penitentiā poteſt pecca
tor animam ſuam de manibus diaboli redimere. In
cuius rei figura legitur Leuit. 25. q̄ qui vendiderit
domum intra vrbis murum habebit licentiam redi=
mendi eam donec vnus annus impleatur: ſi vero non
redemerit et anni circulus euolutus fuerit: emptor
poſſidebit eam et poſteri eius in ſempiternū: z redi=
mi non poterit etiam in iubileo. Spiritualiter dom9
hec anima humana que eſſet manſio dei: iuxta illud
ad Heb. 3. xp̄s vero tanq̄3 filius in domo ſua que do=
mus ſumus nos ſi fiduciā z gloriam ſpei vſq3 ad finē
firmā teneamus. ſed hanc domū totiens diabolo ven=
dimus quotiēs mortaliter peccamus. Un̄ Origenes
peccatu3 inquit eſt pecunia diaboli quā q̄ accipit ani=
mam ſuam diabolo vendit. De hac pecunia dicitur
Eccl. 10. Nichil iniquius q̄3 amare pecunia3 hic alam
venalē habet. Itē Trenoꝝ. 1. Dederunt queq3 precio=
ſa p cibo ad refocillādū alam/ id eſt aīas precioſo ſan
guine xp̄i redemptas pro momentanea delectatione
ad refocillandu3 voluptuoſum appetitū carnalē. nul
lam enim rem mundi tanttu3 deſiderat diabol9 pre=
dicto modo emere ſicut alam humana3. In cuius rei
figura legiſ. 3. Regū. 21. q̄ Achab dixit ad naboth q̄
venderet ſibi vineam ſuam vt faceret ſibi inde ortum
olerū: ſed naboth noluit ſibi vineā ſuam vēdere/ z iō
ſubijt mortē tēporalem. Spiritualiter achab diabol9
eſt. naboth/ vir iuſtus. vinea aīa humana que compun
ctionis vino deū z angelos letificat: iuxta illud Luc.
15. Gaudium eſt in celo ſuper vno peccatore penitē=
tiam agente q̄3 ſup nonagintanouē iuſtis qui nō indi=
gent penitentia. hanc vineam diabolus nititur emere
vt ſibi faciat inde ortum olerum: id eſt ortum vicioꝝ
que ſunt olera herbarū q̄ cito ceciderūt: ſed vir iuſt9
reſpondeat ſicut naboth. Abſit a me vt vēdam vineā
meā: ſed ſicut naboth potius ſubijt mortem q̄3 vende
ret ſuam vineam: ſic vir iuſtus potius eligere debet
mortem ſubire temporalē q̄3 ſuam alam diabolo ven
deret. vn̄. 1. Choꝝ. 19. Meli9 eſt michi mori q̄3 vt glo=
riam meam quis euacuet: ſc3 gloriā eternā. z ſi q̄s p̄=
dicto modo alam ſuam diabolo vendiderit tn̄ ea3 re
dimere poteſt per fructuoſam penitentiā durāte an
no vite preſentis. ſi autē poſſidebit eam diabolus in
perpetuū. q̄d conſiderans diabolus timēs amittere
q̄d emit inq̄tum ſufficit cum omni atrocitate nititur
īpedire peccatorē fructuoſam penitentia3 inchoare.
Un̄ Criſo. in de reparatiōe lapſi. in hoc inq̄t oīs diffi
cultas vt primos adit9 penitētie īgrediamur. in ipſo
ei ingreſſu ſtat inimic9 minis ac terrorib9 ſpirās z vo
lētes adire cū oī atrocitate depellit. cui9 ſi terroꝝ fu
mos z inanē nebulā cōtēnas. nec aliq̄d valebit vltra:
et tu occupato aditu validiorem reditu te ſenties ſu
periorem q3 effectū inimici terroribus gratulaberis

ꝛ per faciles tibi de reliquo agonis iſtius viam videbis. Age igitur ingrediamur iter vite revertamur ad civitatem celeſtem in qua ꝛ conſcripti ſumus ꝛ cives decreti. huius nobilis vrbis ianuas deſperatio quidē claudit: ſed aperit ſpes ꝛ fiducia latū prebebit ingreſſum. hec ille. Et ideo ſecundum cōſilium ſpiritusſancti dicentis. Eccle.10. Si ſpiritus poteſtatē habentis ſuper te aſcenderit ſupple ad impediendum te aditū penitentie ingredi. locū tuum ne dimiſeris: q2 curatio ſupple fructuoſe penitentie ceſſare faciet
3. peccata maxima. ¶ Tercium remedium eſt conſideratio illarum perſonarū cum quibus dominus legitur miſericorditer egiſſe. vnde Bern. omnino inquit propter manſuetudinem que in te predicatur currimus poſt te dn̄e ieſu audientes ꝙ non ſpernas pauperē: peccatorē non horreas. non enim horruiſti confitentē latronem: non lacrimantē peccatricē non ſupplicantē chananeam: non deprehenſam in adulterio mulierem non ſedentē in theolonio matheū: non ſupplicantem publicanum: non negantem diſcipulum: non perſecutorem diſcipulorū: non impios crucifixores tuos. In odorem vnguentorum igitur tuorum currimus. hec ille. Itē martinus papa ꝛ pontif in can. di.50. Si poſt maria inquit ſoror Aaron poſtq̄ lepra percuſſa eſt: q2 in moyſen murmuravit accepta penitētia ſanata eſt ꝛ puſtinam gratiam prophetizandi accepit. Aaron etiam poſt conflatū vitulū etiam in ſummū ſacerdotem conſecratus eſt. David etiā poſt adulteriū ꝛ homicidiū ſpiritū prophetie recepit ꝛ in ꝓprio gradu permanſit. Achab poſt mortē nabothvini ſanctiſſimi per penitentiā humiliatus in regia ſede permanſit. ꝛ vt pretermittamus mlt̄a exempla veteris teſtamēti. Petrus negavit chriſtum ꝛ tamen poſtea princeps apoſtolorum. paulus ſtephanum lapidavit et tamen poſtea in apoſtolum a deo electus eſt. hec ibi. Unde maximum ꝛ ſummum remediū contra deſperationē eſt conſideratio immenſitatis divine miſericordie reſpectu cuius ſatis parū eſt tota noſtra miſeria: vt declaratur ſupra in ſeptima ſpecie avaricie vbi agitur de multiplici pungitivo ad orandum fere in fine. vñ ꝛ vna ꝛ queſi potiſſima cauſa deſperationis eſt ignorantia divine bonitatis ꝛ mīe vt pꝫ ſupra in ſeptima ſpē avaricie vbi agitur de quinto opere mīe ſpūal.ꝛc.

¶ Capitulum ſextum de mentis triſticia q̄ reducitur ad deſperationem.

AD hanc ſpeciem accidie ſcilicet deſperationem poteſt reduci mentis triſticia: quam guillermus pari. numerat inter ſpecies accidie. et eſt hec triſticia in dei ſervitio et in bonis operibus turbate mentis anxietudo. hec enim triſticia et deſperatio mutuo ſe cōcomitantur. Unde deſperās de dei miſericordia habet triſticiam que ad modum vermis corrodit cor ſuum iuxta illud ꝓverb.25. Sicut tinea veſtimēto ꝛ vermis ligno ſic triſticia nocet cordi. Et ideo merito de hac triſticia dicitur Eccle.14. Felix qui non habuit animi ſui triſticiam: q2 ſicut dicitur ꝓver.15. In merore animi deicitur ſpūs ſuꝑ. in triſticiam deſperationis. ſed ab hac triſticia alienus eſt vir iuſtus. vnde ꝓver.12. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit. Et ideo ſecū dū conſilium ſpiritusſancti dicentis per os ſapientiſſimi ſalomonis Eccl.30. Triſticiam lōge fac a te. multos enim occidit triſticia. hec enī deſperationis triſticia oritur ex defectu caritatis: q2 vt dicit̄.1.ad Cor.13. Caritas omnia credit: ꝛ ꝙ hec triſticia potiſſime [illegible] ex defectu caritatis patere poteſt ꝑ exemplum [illegible] tale. Dicit enim macrobius in ſuis ſaturnalibus: ꝙ cum quis audierit loqui de aliquo multum dilecto ſtatim ſanguis ꝛ ſpiritus vitales pre gaudio moventur/ꝛ faciūt in venis pulſum vivacem atq꜄ motum velocem: ſed cū quis audierit loqui de eo quē nō diligit: ſtatim ſanguis frigeſcit ꝛ pre triſticia ſpūs hebeteſcūt vitales. ꝛ certe ex iſto experimēto euidens eſt ꝙ multi tā plus mundū ꝛ carnalem voluptatē q̄ deū ꝛ eius legē diligunt. Nam ſi quis ei loquat̄ de lucris mundanis ꝛ carnalibus deſiderijs leti ſunt ꝛ gaudenter talia audiunt in cōuiuijs in tabernis in ſpectaculis ꝛ in alijs huiuſmodi ad carnalem delectationem ꝑtinentibus ſatis diu ſine triſticia vel tedio permanere poſſunt: ſed in ſervitio divino ꝛ in ꝑdicatione verbi dei vbi audiunt aliquem loqui de deo. quaſi tedioſi triſtes ꝛ ſōnolentes ſtatiſſime efficiuntur. vnde pſ. Dormitavit anima mea pre tedio: confirma me ī verbis tuis. Itē cauſam naturalē huius defectus caritatis ex q̄ orit̄ predicta deſperationis triſticia oſtendit Ariſto. in de ꝓblematibus. ꝑticu.29. Ubi querit quare hoīes vt cōmuniter non poſſunt cum manu ſiniſtra eque faciliter operari ſicut cum dextra. Et reſpondet dicens. ꝙ ſcđm naturalem diſpoſitionē cordis hominis baſis que eſt pars levior inclinatur verſus ſiniſtram. conus vero q̄ eſt cauſa totius motus hoīs īclinatur verſus dextram. ꝛ hic eſt ꝙ ratione coni cordis pars dextra abilior eſt ad motum. In illis vero q̄ oppoſito modo faciunt ſignum īfallibile eſt ꝙ conus cordis q̄ eſt cā motus magis inclinat̄ ad ſiniſtram q̄ ad dextram. ꝙ q2 cōtra diſpoſitionē naturalē contingit: ideo cauſat motum quaſi contra naturam. vñ quedā gloſa magiſtral. per dexterā inquit xp̄s dei filius ſedens ad dexteram patris qui eſt liber vite vna cū eius doctrina ſalubri congrue intelligitur. per ſiniſtrā vero ſibi oppoſitam pater mēdacij cum ſua doctrina vel delectatio mundana debite deſignatur. Conus vero cordis noſtri eſt affectio vel deſideriū noſtrum ꝙ ad xp̄m ꝛ eiꝰ doctrinam deberet naturaliter inclinari. ſicut eſt de illis quorū actus cogitationes ꝛ deſideria ſunt agiliores ꝛ magis inclinantur ad ea perficienda que in libro legis gratie legūtur q̄ ad ea q̄ pater mēdacij diabolus caro vel mundus ſuggerunt ꝓſequenda. tales enim ſemper de dextra loqui vel audire deſiderāt ꝛ circa bona opera que ad dextram pertinent ſe gaudēter exercent: ſed in alijs reperitur motus omnino contrarius. Nam quicquid libenter audiunt vel loquunt̄ ꝛ omnis corū exercitatio ſemper ad levam id eſt ad carnis potulentiā inanē gloriam ꝛ cupiditatē mūdanam: ꝛ illud eſt ſignum infallibile qꝫ ſpiritualiter cor. id eſt affectio cordis in talibus eſt contra naturā perſime ordinatum. ſicut plane aſſerit illa divinitus aſſata ſententia. Geñ.8. qua dicitur ꝙ cogitatio ꝛ ſenſus humani cordis prona ſunt ad malum ab adoleſcentia ſua. Et quia in talibus refrigeſcit vera caritas ideo in ſervitio dei ꝛ in omni opere bono triſtes ꝛ lugubres efficiuntur. tales figurātur Mathei.6. vbi legitur ꝙ cum electa eſſet turba que plangebat quandam puellam mortuam tunc intravit ieſus/ et tenuit manum puelle ꝛ dixit. puella ſurge. Spiritualiter hec turba plangens mortuū impias ꝛ moleſtas cogitationes accidioſorum ſignat qui ſemper lugubres ꝛ triſtes inee

dunt quaſi plangentes mortuū/quibus omne bonum
vertitur in tedium. ſed quouſqȝ hec turba eiecta fue=
rit per fructuoſam penitentiam nunqȝ intrabit: ieſus
per gratiam ad ſuſcitandum animam in peccato de=
ſperationis depreſſam. Unde vna ⁊ maxima cauſa in=
ductiua ſiue efficiens deſperationis eſt habitualis ac
cidia ⁊ ceſſatio a bonis operibus. Unde languenti
in peccato deſperationis dicit Criſoſto. ope. imper.
omel. 16. Langueis inquit ⁊ cauſam tui lāgoris igno=
ras. vis ⁊ oſtendam tibi cauſam langoris tui vt in om
ni neceſſitate nunqȝ deſperes. Fac bonum ⁊ operare
iuſticiam ⁊ ſpē habebis apud deum ⁊ non deſperabis
in terra. Bona enim opera ſunt que ſperare faciunt.
mala autem opera deſperare compellunt. propterea
non dixit deus. Spera in deo ⁊ inhabita terram ⁊ pa
ſceris in diuitiis eius. ſed dixit. Spera in deo et fac
bonitatē ⁊ inhabita terram ⁊ paſceris in diuitiis ei⁹.
hec ille. Ecce ꝙ mala opera ⁊ ceſſatio ab operibus
iuſticie inducunt hominem in deſperationis triſticiā.
ſed opera iuſticie conferunt homini ſpem perfectam
ac etiam tam mentis qȝ corporis tranquillitatem ⁊ pa
cē. Unde auguſtinus ſuper illud pſal. Iuſticia ⁊ pax
oſculate ſunt. fac inquit iuſticiam et habebis pacē vt
oſculētur ſe iuſticia ⁊ pax. ſi enim non amaueris iuſti=
ciam nō habebis pacem. amant enim ſe iſta duo iuſti=
cia ⁊ pax/⁊ oſculātur ſe: vt qui facit iuſticiā inueniet
pacē oſculantē iuſticiam. due enim amice ſunt iuſticia
⁊ pax. tu forte vnam vis habere/⁊ alteram non facis.
nemo enī ē q̄ nō vult pacē: ſȝ nō oīs vult opari iuſticiā
Interroga oēs hoīes vis pacē. ⁊ vno ore tibi reſpondet
totū gen⁹ hūanū: opto. cupio: volo. amo. Ama ⁊ iuſti=
ciā: quia due amice ſunt iuſticia ⁊ pax. ipſe ſe oſculā=
tur. ſi amicam pacis nō amaueris non te amabit ipa
pax. nec veniet ad te. quid enim magnū eſt deſidera
re pacē: qui vis eſſe malus deſideras pacē. bona enim
res eſt pax: ſed fac iuſticiam: qꝛ iuſticia ⁊ pax ſe oſcu=
lantur ⁊ non litigant. Tu quere litigas cū iuſticia. ec=
ce iuſticia dicit tibi. Non fueris ⁊ non audis. ne adul=
teteris nō vis audire. nō facias alteri qđ tu pati nō
vis: ſed non audis. inimicus es amice mee: tibi dicit
pax. quid igitur me queris amica ſum iuſticie quēcū=
qȝ inuenero inimicū amice mee ad illum non accedo.
Uis ergo venire ad pacē/fac iuſticiā. vñ pſ. Declina
a malo ⁊ fac bonum. hoc eſt ama iuſticiam. ⁊ cū decli=
naueris a malo ⁊ feceris bonū inqre pacē ⁊ perſeqre
eā. iā enī nō diu illam q̄res: qꝛ ⁊ ipſa occurret tibi vt
oſculet̄ iuſticiā. hec aug. Sed tñ p eo ꝙ ſicut dicitur
Eccſ. 9. Sunt iuſti atqȝ ſapientes ⁊ opa eoꝝ in ma=
nu dei ſunt: ⁊ nemo ſcit an dignus ſit amore vel odio.
ſed oīa ſeruantur in futurū incerta. Jō Iſid. in de ſū
mo bono. li. 3. ca. 20. Dū inqt ſeruus dei aliquod op⁹
bonuȝ agit vtrū ei ad remunerationē boni pertineat
qđ facit/incertus eſt: ne forte diſcutione celeſtis iudi
cis reus penſet̄: ⁊ in his q̄ dei ſunt negligēter aut ſu
perbe aliqd operat⁹ fuiſſe inueniat̄. ideoqȝ p hoc ipo
triſtis merenſqȝ efficit̄ atqȝ indeſinenter turbat̄: ⁊ remi
niſcens pculdubio qđ ſcriptū eſt. Jere. 40. Maledi
ctus q̄ facit opus dei negligēter. nā veraciter cōdēna
mur ſi p torporē ea q̄ bona ſunt agim⁹. dei ſeruū ſine
intermiſſione legere orare ⁊ operari opȝ: ne forte mē
tē ocio deditam ſpiritus fornicationis ſubripiat. Ce
dit enim labori voluptas: aīm aūt vacantē cito ꝓoccu
pat. Conuere ſalomonē p ocium multis fornicationi=
bus inuolutū ⁊ p fornicationis vicium vſqȝ in ydola=
triam plapſum. hec ille. Sed tamē hic eſt notandum
ꝙ ſicut Iſidor⁹ docet in de ſum. bo. li. 2. ca. 10. Fraus

⁊ deſidia in omni opere bono formidanda ſunt. frau=
dem facimus deo quotiens de bono ope nr̄o noſmet=
ipſos ⁊ nō deū laudam⁹ deſidiā agim⁹ quotiēs p tor=
porē languide ea que dei ſunt operamur. omnis ars
hui⁹ ſeculi habet ſtrenuos amatores: ⁊ ad exequēdū
pmptiſſimos. Et hoc pinde fit: qꝛ ars mundana pre=
ſentem hȝ ſui operis remunerationē. ars vero diuini
timoris ⁊ amoris pleroſqȝ habet ſectatores lāguidos
tepidos ⁊ pigritie inercia congelatos: ſed hoc pinde
fit: qꝛ labor eoꝝ non p preſenti: ſed p futura retribu=
tione differtur. ideoqȝ dū retributio mercedis eoruȝ
non ſtatim laborē cōſequit̄ ſpe ipſi pene diſſoluti lan=
gueſcunt. Unde magna illoꝝ gloria predicatur q̄ bo=
ne cōuerſationis vite principia augmēto ſolidiori cō
ſummant atqȝ ad pmerendā retributionē eo clario=
res ꝑparant̄. quo firmi⁹ duri itineris labores incho=
ant ⁊ cōſūmant. hec ille. ¶ Sed eſt hic inſup notāduȝ
ꝙ ſeruire debem⁹ deo ſine fraude et deſidia hilarit/
⁊ ſine mentis triſticia triplici de cauſa. primo qꝛ ſer=
uire deo magna dignitas eſt. Uñ canit eccleſia. Deo
ſeruire regnare eſt. Scđo qꝛ ſeruitiū eius leue eſt. vñ
Math. 11. Tollite iugū meū ſuper vos ⁊ diſcite a me:
qꝛ mitis ſum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiem aīa
bus veſtris. iugū enim meū ſuaue eſt: ⁊ onus meū le=
ue. Item. 1. Johā. 5. mādata eius grauia nō ſunt. Ter
tio: qꝛ qui ſeruiūt deo in vita erunt cū eo in patria. vñ
Johannis. 12. vbi ego ſum: illic ⁊ miniſter meus erit.
¶ Sed p iſto eſt notandum ꝙ miniſtri dei per ſolam
caritatem a miniſtris diaboli diſtinguntur. vñ Criſo.
ope. imp. omel. 4. Omnes inquit ſpēs iuſticie quas
habent ſerui dei in veritate pñt habere ſerui diaboli
in ſimulatione ꝑter caritatē. hȝ etiā diabol⁹ ⁊ māſue=
tos ⁊ humiles. hȝ etiam caſtos elemoſinarios ⁊ ieiu=
nos: ⁊ omnē ſpeciem boni quā creauit deus ad ſalutē
hominū. ipſas ſpēs introduxit diabolus ad ſeductio
nē vt inter bonū verū ⁊ bonum ſimulatū confuſio fiat:
⁊ vt ſimplices homines boni veri ⁊ boni mali differē=
tiam intelligere caute non poſſint dū querunt bonos
dei viros incurrunt ſeductores diaboli: ſolū aūt cari
tatem ſpūſſancti nō pōt ſpūs immund⁹ imitari. oēs
igitur ſpēs iuſticie in peccatorib⁹ inueniūtur: ſȝ ſola
gratia vere caritatis non inuenitur niſi in ſeruis dei.
hec ille. ¶ Sed eſt hic ſpecialiter attendendū ꝙ xp̄s
dicit in euangelio Luce. 14. Si quis venit ad me et
non odit patrē ſuuȝ ⁊ matrē ⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ ſorores
adhuc autē ⁊ aīam ſuā non pōt meus eſſe diſcipulus.
Uideant igitur hoīes tam tēporales qȝ ſpūales: ⁊c. tā
ſeculares qȝ regulares etatē ſenſum ⁊ diſcretionem
habētes ſi plus qȝ xp̄ȝ amauerint aliquod hoꝝ ſeptē.
⁊ ſi ſic indubie tunc nō ſunt veri xp̄i diſcipuli: ſed po=
tius ſathane filij. Ille autē ad ſenſum euangelij. hec
ſeptē odit qui poſtponit ea amore xp̄i legē eius pacē
⁊ concordiaȝ ꝓponendo: ⁊ ex iſto principio fidei patet
ꝙ tam layci qȝ clerici ſacerdotes vel dñi temporales
ſtando pro pace ⁊ concordia ⁊ defenſione legis dei qȝ
tum ſufficit ſunt veri diſcipuli ieſu chriſti: cum nemo
ſit fidelis diſcipulus ieſu chriſti niſi qui affectatur ⁊
q̄ntuȝ ſufficit laborat pro pace xp̄i ⁊ ad eius media ad
quirenda. ⁊ ideo ſi deſideremus ſerui eſſe ieſu xp̄i de
manu inimicorū noſtrorum per fructuoſam peniten=
tiam ⁊ miſericordiam ſaluatoris ⁊ ſpiritusſancti gra=
tiam liberati ſine timore fraude deſidia ⁊ mentis tri=
ſticia hilariter ſeruiamus illi.

¶ Cap̄. ſeptimum de tedio vite quod redu
citur ad deſperationem.

AD hanc primam ſpeciem
accidie: ſcilicet deſperationē poteſt
etiam reduci tedium vite: quod ſi=
A militer Guil. pariſiē. numerat inter
ſpecies accidie. ⁊ peruenit tediū ex
1. multiplici cauſa. Primo ex lōga tri
ſticia in ſeruitio diuino pro eo ꝙ re=
tributio mercedis eius non ſtatim laborem conſequi
tur. ideo paulatim corrumpitur deuotio intantum ꝙ
non ſolum diſpliceat ei ſeruire deo: ſed etiam ſuc=
ceſſiue cadens de peccato in peccatum: ⁊ in eis tandē
obſtinatus dormit: ꝙ tandem deſperans de dei miſe
ricordia tedet eum viuere. Unde Math. 25. de fatuis
virginibus que accidioſos ſignant dicitur. Morā aūt
faciente ſponſo dormitauerunt omnes ⁊ dormierunt.
ſcilicet quaſi ex diutina expectatione in ſoporem pec
cati cadentes: ⁊ tamdiu in peccatis dormientes ꝙ tā
dē excluſe ſunt a nuptijs iocunditatis eterne. Item
Luce. 12. Si dixerit ille malus ſeruus in corde ſuo:
moram facit dominus meus venire. et ceperit percu=
tere pueros et ancillas: et edere ⁊ bibere: ⁊ inebriari
veniet dominus ſerui illius in die qua non ſperat: et
hora qua neſcit. ⁊ diuidet eum partēq; eius cū infide
libus ponet. Item Math. 25. ſeruum inutilē: id eſt ac
cidioſum eijcite in tenebras exteriores ibi erit fletus
2. ⁊ ſtridor dentium. ¶ Secundo prouenit tedium vite
ex conſideratione amaritudinis huius vite: ⁊ dulcedi
nis dei ⁊ amore ⁊ deſiderio celeſtis vite. Unde holkot
in lec. lib. ſap. lec. 193. Sicut inquit perſona incarcera=
ta quantumcunq; libera vel nobilis que non exequtur
nec vtitur ſua libertate: ſed ſecundum leges carceris
coartatur. eodē modo ſpiritus rationalis qui eſt ani=
ma natꝰ eſt eſſe liber / ⁊ corpori domiſari: ⁊ nō ſubijci.
ſed quoniam idem ſpiritus deo debite ſubijci noluit
corpori ſuo ſubditus de palatio corporis carcerem ſi
bi fecit in quo tentationibus paſſionis agitatur intā=
tum vt ſancti viri iam diſſolui deſiderent: ⁊ eſſe cum
chriſto. vnde Apoſtolꝰ ad Phil. 1. Coartor aūt e duo=
bus deſideriū habens diſſolui ⁊ eſſe cū chriſto. multo
enim melius permanere in carne neceſſariū eſt ꝓpter
vos. ¶ Item Iſidorus in de ſummo bo. lib 3. cap. 66.
Quamuis inquit homo ſanctus ab huius vite erūnis
liberari ſe cupiat cito volens exire de corpore: dei tñ
diſpoſitione plerunq; diu in hac vita verſatur vt ⁊ per
longum tolerantie experimentum ſolidius eius paci
entia roboretur. multi vitā preſentē odio hñt: ⁊ tamen
mori timent. quod plerisq; in anguſtia contingere ſo
let. ſicq; contrario affectu ⁊ viuendi habent tedium: ⁊
moriendi metum. ſollicite debet vnuſquiſq; viuere et
terminum vite ſue conſiderare vt de contemplatione
illius animus ſe ſemper ad alta ſuſtollat: et huius ſe=
culi cum timore blandicias caueat. Scriptum eſt eñ
In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima: et
ineternum non peccabis. venturi exitus ignorātia in=
certa eſt: ⁊ dum mori quiſq; non exiſtimat tollitur. vñ
vnuſquiſq; feſtinet ne in iniquitatibus ſuis rapiatur
ſimulq; finiatur vita cum culpa. nam inuentor diabo=
lus eos quos viuentes accendit ad vicia ſubito mori
entes pertrahere nititur ad tormenta. ſepe diuites in
hac falaci vita dum de potentie gloria vel rerum abun
dantia geſtiunt. ab his repente hora qua neſciunt im
prouiſo exitu rapiuntur. atq; abſorbēte profūdo cru=
ciandi eternis gehenne incendijs deputātur. de qui=
bus bene per Iob dr̄. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ i
3. puncto ad inferna deſcendunt. Hec ille. ¶ Tertio
prouenit tedium vite ex conſideratiōe malorum qui=
bus mundus plenus eſt. Unde Eccl's. 2. Tedduit men
te mee videntem mala vniuerſa eſſe ſub ſole: ⁊ cuncta
vanitatem ⁊ afflictionem ſpiritus. Item Eccl'es. 4.
Uidi calūnias que ſub ſole geruntur: et lachrymas in
nocentium ⁊ neminem conſolatorem nec poſſe reſiſte
re eorum violentie cunctorum auxilio deſtitutos: et
laudaui magis mortuos q̄ viuentes ⁊ feliciorē vtro=
q; iudicaui qui necdum natus eſt nec vidit mala que
ſub ſole ſunt. ¶ Quarto prouenit tedium vite ex ve=
hementia propter tribulationis. Unde. 3. Regum. 19. 4
legitur de Helya tribulato ex perſecutione Iezabel
ꝙ petiſt anime ſue vt moreretur. ſed cōtra premiſſas
cauſas tedij vite remedium docet nos Pſal. d. Expe
cta dominum viriliter age ⁊ confortetur cor tuum: ⁊
ſuſtine dominum. Unde quantum ad primum ſi quis
tedio vite afficiatur ex longa ſuſtinētia pōderis eſtꝰ:
et laboris in diuino ſeruitio pro eo ꝙ non ſtatim reci=
pit laboris mercedem dicit propheta. Expecta domi
num. quia ſicut dicitur Abacuch. 2. Dominus appa=
rebit in fine: ⁊ non mētietur. ſi moram fecerit expecta
illum. quia veniens veniet ⁊ non tardabit. Item Eſa.
62. Ecce ſaluator tuus veniet: et merces eius cum
eo. ⁊ tunc prout dicit Apoſtolus. 1. Corinthi. 3. Unuſ=
quiſq; propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum
laborem. Et ſicut dicitur Ruth. 2. Pro opere tuo ple=
nam recipies mercedem a domino deo iſrael. Et ideo
quantum ad ſecundum. ſi quis tedio vite afficiatur ex
conſideratione amaritudinis laborioſe vite preſen=
tis / ⁊ ex conſideratione dulcedinis dei: ⁊ vite celeſtis
dicit propheta viriliter age. q. d. conſidera ꝙ per vite
preſentis fructuoſum laborem peruenit ad vite fu=
ture requiē: ⁊ felicitatis eterne mercedem. Unde nar=
rat Iulius ſextus lib. 1. cap. 11. ꝙ Cyrus rex perſarū
volens animos exercitus ſui concitare ad bellum cō=
tra Medos tali vſus eſt cautela duxit enim exercitū
ſuum ad quandam ſiluam vbi totum populum ſuum
in maximis vexauit laboribus arbores ſuccidendo. i
craſtinum vero iuſſit lautiſſimas epulas preparari: ⁊
exercitum ſuum cū tripudio ⁊ gaudio cōuiuari. quo
facto ipſemet tranſiens per ſingulas turmas interro
gauit quis iſtorum ei magis placeret dierum. qui
omnes reſpondentes dixerunt. ꝙ longe plus dies pla
ceret ſecundus. quibus ille ſubiunxit ſicut inquit per
heſternum laborem ad hodiernum perueniſtis conui
uium: ſic felices beatiq; eſſe non poteſtis / niſi prius
medos veſtros viceritis inimicos. Sic moraliter ſi
noſtrorum peccatorū remiſſionē optemus habere no=
ſtros debemꝰ ſpirituales inimicos vincere: ⁊ vite pñ=
tis humiliter ac perſeueranter ſubire laborē: ⁊ peniten
tiam. In cuius rei figura legitur Gene. 32. ꝙ Iacob
tranſiuit vadum Iaboth. ⁊ cum tranſiſſet luctabat cū
angelo donec appareret aurora. Iaboth torrens pul
ueris interpretatur. ⁊ ſicut dicit abb. vilſ. ſignat tpales
delectationes q̄ ſunt ſine fructu ſteriles admodū tor
rentis cito labentes: ⁊ admodū pulueris oculos exce
cant mētales. tranſito igitur iſto torrēte. i. contēptis
terrenis delectationibus luctandū eſt cū dño duobꝰ
brachijs. ſ. lachrymis ⁊ orationibus. vñ Ozee. 12. Cōfor
tatus eſt Iacob / ⁊ inualuit ad angelum. fleuit: et roga
uit eum dicens. Dimitte me iam enim aſcendit auro=
ra. Aurora eſt finis noctis: ⁊ initiū diei. hec eſt mors
viri iuſti / in cuius morte finitur nox preſentis vite mi
ſerie: ⁊ illuceſcit dies glorie. Luctandum eſt igitur
cū domino lachrymis ⁊ orationibus donec dicatur in
morte viro iuſto a deo. Dimitte me aurora eſt. id eſt
iam non eſt opus luctamine. finiuit enim tibi miſeria

⁊ incipit gloria. Hec abb. vilſ. ſuper epiſtolas ſermone
1. ¶ Item legitur. 1. Reg. 6. ꝙ vacce que trahebant ar=
cham domini ibant mugiētes non declinātes ad dex=
teram vel ad ſiniſtram donec venirēt bethſamis. Spi=
ritualiter illi qui voluerint archam dei. i. ſeipſos ſub
iugo domini bethſamis trahere debēt de peccatis ſu
is gemere: ⁊ non debent a via domini declinare a dex=
tris amore alicuius amici: id eſt voluptatis carnalis/
ſiue deſiderij mundane ꝓſperitatis: nec a ſiniſtris ti=
more perditionis amicitie, vel deſiderij carnalis vo=
luptatis / ſiue proſperitatis mundane donec veniant
bethſamis/ ꝗ interpretatur dom⁹ ſolis: ⁊ celū ſignat
quod dom⁹ eſt ſolis iuſticie. ⁊ ſi tediat labor itineris
merces finalis expectetur. ⁊ ſic labor allevietur. Vñ
Gene. 19. Seruiuit Iacob Laban pro Rachel ſeptem
annis: ⁊ videbantur ſibi pauci dies ꝓ amoris magnitu
dine. ſic deberet vir iuſtus ſeruire deo per totum tem
pus vite tue ſine tedio ꝓ celeſtis deſiderij amoris ma
gnitudine. Unde Eccleſia. 18. Non impediaris ſemꝑ
orare ⁊ nō verearis vſq; ad mortem iuſtificari quoniā
merces dei manet ineternum. ¶ Et quantum ad ter=
tium ſi conſideratio malorum quibus mund⁹ plenus
eſt tediū vite pariat. d. propheta. Cōfortetur cor tuū.
Unde Eſa. 40. Conſolamini conſolamini popule me=
us dicit deus veſter. Vñ ⁊ lugentes de malis in hac
vita doloroſa regnantibus conſortat dominus Mat.
quinto dicēs. Beati qui lugent quoniā ipſi conſolabū
tur Item Iohan. 16. Plorabitis ⁊ flebitis vos mun=
dus autem gaudebit: vos autem contriſtabimini: ſed
triſticia veſtra vertetur in gaudium. ¶ Et quantum
ad quartum ſi proueniat tedium vite ex vehementia
proprie tribulationis ſubdit propheta. Suſtine dñm:
hoc eſt ſuſtine patienter tribulationem quam tibi do=
minus pro tua vtilitate contingere permittit. vñ Guil.
Pariſi. in de virtu. parte. 3. tractatu de fortitudine ca.
8. Tribulatio inquit hominem proficere facit. dicen=
te Pſalm. In tribulatione dilataſti michi. ſine tribula
tione hoīes dormiunt ſomno pigritie: ſed tribulatio
excitat eos vt ignis in domo ſuccenſus: ⁊ vt aqua na=
uem ſubintrans. Unde pā. Saluum me fac deus quī
intrauerunt aque vſq; ad aīam meam. Item Mathe.
8. Domine ſalua nos perimus. Unde Auguſti. ideo
premuntur iuſti in eccleſia vt preſſi ad deum clament
clamantes exaudiantur: ⁊ exaudiri glorificent deum.
Hec Guil. pari. Et ſequitur eodem modo. tribulatio
inquit ſuccurſus eſt homini a deo miſſus quod tripli=
1. citer poteſt oſtendi. ¶ Primo ſic. Domus alicuius
igne ſuccenſa quem ipſe idē per ſe non ſufficeret exti=
guere aquam ſibi oblatā cū gaudio ſuſciperet: ⁊ obſe
quiū nō ꝑſecutionē reputaret. ſed quanto magis cum
domus conſcientie ſuccenſa eſt igne concupiſcentie
aquam tribulationis debet reputare ſuccurſum: ⁊ nō
aduerſitatem. ¶ Scdo ſi quis ab hoſtibus ſuis duce=
2. retur ſuꝑ equum velocē ad locum vbi eſſet occidend⁹
gratum haberet: ſi quis illum equum vulneraret/ vel
occideret vt ſic ab hoſtibus liberaretur. ⁊ ſibi reputa=
ret ſuccurſum ⁊ non nocumentum. quanto igitur ma=
gis gratus debet eſſe ei qui corpus ſuū laſciuū quod
quaſi equ⁹ eſt iuxta illud Eſa. 31. Equi eorum caro in
quo ad mortem eternam ducitur infirmitate vel alio
modo ledit: vt ſic a demonibus liberetur. Vnđ ꝓuer.
24. Erue eos qui ducuntur ad mortem. ¶ Tertio ſic.
3. Si duellū committeres cum aliquo ⁊ videres hoſtē
tuum tibi preualere gratum haberes: ſi quis hoſtē il=
lum debilitaret intantum vt preualere poſſes ei. Spi
ritualiter quaſi duellum eſt inter ſpiritum ⁊ carnem.

Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum: ⁊ ſpiritus
aduerſus carnem ad Gala. 5. Unde ille qui videt car=
nem preualere aduerſus ſpiritum magnas gratias de
bet agere deo/ ſi in infirmitate vel alia tribulatiōe car
nem eius debilitet vt a ſpiritu ſuperetur. Unde Apo
ſtolus. 2. Corinth. 12. Cum infirmor tunc potēs ſum.
hec Guilſ. pariſieñ. de infirmitatis vtilitate/ ⁊ quantū
confert ad anime ſalutem: vt dictum eſt ſupra: parte
quarta capitu. 59. A. B. C. vbi agitur de quinto ope
re miſericordie corporalis: quod eſt viſitare infirmos C
⁊c. ¶ Dictis ibidem adijciēdum eſt quod dicitur Ec
cli. 2. In humilitate tua patientiam habe: quoniam in
igne probatur aurum ⁊ argentum. homines vero re=
ceptibiles in camino humiliationis: crede deo/ ⁊ recu
perabit te. dirige viam tuam/ ⁊ ſpera in illum. Et ſe=
quitur. Reſpicite filij nationes hominū: ⁊ ſcitote quo=
niam nullus ſperauit in domino ⁊ confuſus eſt. Qđ cō
ſiderans Iſidorus in de ſummo bono libro tertio ca.
62. Iuſtus inquit in aduerſis ſe probari cognoſcat: ⁊
non deijci. viri ſancti plus formidant proſpera ꝙ ad
uerſa. quia ſeruos dei proſpera deijciunt. aduerſa ve=
ro erudiunt. ideo ſancti viri conſtantia ita portare de
bent aduerſa vt frangi non queant. tunc magis ſunt
oculi dei ſuper iuſtos quando eos affligi ab iniquis
prouidentia diuina permittit. Nam tunc eis gaudia
diſponuntur eterna: quando preſenti tribulatiōe pro=
bantur. omnes vite huius tribulationes aquis cōpa=
rantur pretereuntibus propterea: quia ſi quid in hac
vita tribulationis acciderit non ſtat: ſed celeriter trā
ſit qui vite future premium diligenter excogitat: ma=
la omnia vite preſentis equanimiter portat: quoniam
ex illius dulcedine huius amaritudinem temperat: ⁊
ex eternitate illius breuitatem huius deſpicit tranſi=
toriam. Hec ille. Item idem ſoliloquiorum. capit. 15
Pena inquit huius vite breuis eſt: ⁊ qui affligit/ ⁊ qui
affligitur mortalis eſt. tribulatio huius temporis fi=
nem habet tranſeunt omnia ſeculi huius nec perma
nent omne quod euenit ſtare nō poteſt. Nichil vite ho
minis eſt diu. nichil tam longum quod non in breui fi
niatur. habent ſub celo finē ſuum omnia impoſſibile
eſt vt homo ſis et non guſtes anguſtias. Dolor et tri=
ſticia omnibus ſunt communia. Omnia in hoc ſeculo
ſuſtinemus euentu. Nemo imperpetuum expers ma
li eſt. nemo eſt qui in hoc ſclo nō doleat. nullus eſt qui
in hac vita poſitus non ſuſpiret: mali omnia ſunt ple=
na. iſta vita eſt malis vndiq; plena. vita iſta a fletibus
inchoat. qui naſcitur a fletu incipit viuere. fletus ꝓ=
ijciunt in hanc miſeram vitam. ipſe ortus ſequentiū
eſt gemitus. Hec ille. Item idem capit. 27. eiuſdem.
vtilis inquit eſt tribulatio. vtiles ſūt preſſure. malorū
prauitas non occidit te: ſed erudit. prauorum aduerſi
tas nō te occidit: ſed erudit. prauorum aduerſitas nō
te deijciat: ſed extollit. humana tentatio arguit te: ſed
non interficit. quanto enim in hoc ſeculo frangimur:
tanto imperpetuum laudamur. quanto in preſenti af=
fligimur: tanto in futuro gaudebimus. Si his flagel=
lis atterimur purgati in iudicio inueniemur. ſemper
hic deus vulnerat quos ad ſalutem parat perpetuā.
In fornace probatur aurum tu vt ſorde careas tribu=
lationis camino purgaris: vt purior appareas perſe=
cutionis igne flagellaris. Conflaris vt omniū pecca=
torum ſorde purgeris. ad probationē ſunt omnia iſta
que ſuſtines. Non igitur murmureris non blaſphe=
mes. non dicas quare ſuſtineo mala. cur affligor. vt
quid mala patior. ſed magis dic peccaui: ⁊ vt eram di
gnus non recepi equalem vindictam peccati mei non

ſentio minus me percuſſum q̃ merebar agnoſco. iux=
ta modum criminis minor eſt tribulatio victoria: ſe=
cundum meritum peccatorum diſpar eſt cauſa pena=
rum: non ſunt tanta ſupplicia quanta extiterunt pec=
cata. Qui enim in flagellis murmurat deum cõtra ſe
plus irritat. furorem dei prouocat. iram dei indignã
tis plus ſibi exagitat. Qui vero aduerſa patienter to
lerat deum ſibi citius placat. Hec ille. Item idem in
de ſummo bono li. 3. ca. 5. Nunq̃ inquit diabolus ad=
uerſus hominem iuſtum temptationum certamina cõ=
mouere deſicit. aut enim tribulationes cordis ille ex
agerat / aut dolores corporis ſuſcitat. hinc eſt enim ꝙ
Paulus ait. Datus eſt michi ſtimulus carnis mee an
gelus ſathane qui me colaphiſet. ſepe iuſti mẽtem va
rijs vexationum doloribus vis demonũ cruciat. Un
de interdum vſq; ad deſperationis anguſtiam coarta=
tur. permanenti autem in dei timore anime: ⁊ ipſa ta=
lis anguſtia ad meritum proficit. nam ſiue in animo ſi
ue in corpore per inſtinctum immundorum ſpirituũ
quelibet aduerſa iuſtus patitur. ex dei vtiq; permiſſu
patitur: quod ſi hoc ipſum ad dei laudem humilis re=
ferat ⁊ dicat quod pro corporis paſſione Iob dixit.
Si bona ſuſcepimus de manu domini / mala quare nõ
ſuſcipiamus. iſte nõ ſeparatur a deo: ſed ſibi coniungi
tur. quantumlibet atroci anguſtia torqueatur. multa
iuſtus aduerſa in anima patitur inſtigatiõe demonũ:
ſed talibus tentamentis perire vite eterne premiũ nõ
poteſt. Quia plus dominus ad damnationẽ culpe nõ
reputat quod de ſue maieſtatis permiſſu nolens qui
patitur portat. vbi vero violenter adijcimur: ⁊ ſi faci=
nus aut flagitium non eſt: miſeria tamen pro flagicio
⁊ facinore eſt. ſed qui deũ pro irrogata laudat miſeria
commiſſo proculdubio caret facinore. hec Iſidorus.

Capitulũ octauum de ſecunda ſpe cie accidie / que dicitur torpor.

SEcunda ſpecies accidie eſt
torpor circa dei precepta. Et eſt tor
por iſte languentis animi tedioſa vo
luntas bene operandi quietem car=
nis appetens inordinatam. vnde tor
pens circa precepta vel eſt ocioſus
ea totaliter pretermittens / vel eſt te
pidus ea cum langore: ⁊ tedio remiſſe adimplens. et
ideo de iſto torpore poteſt intelligi illud Apocal. 3.
Utinam frigidus eſſes aut calidus. ſed quia tepidus
es. ⁊ nec frigidus nec calidus incipiaz te euomere ex
ore meo. Super quo Guiller. Pariſieñ. Calidus inq̃t
eſt q̃ ferueus eſt ad bonum. Frigidus eſt qui ſemper
deſilit a bono. tepidus vero qui medio modo ſe habet.
Et ſicut dicit gloſa interlinealis: maior ſpes eſt de
frigidis q̃ de tepidis. cuius rei hec cauſa eſt. quia te
pidi quandam fiduciam ⁊ ſecuritatem accipiunt: de
hoc ꝙ aliquid boni agunt: ⁊ ideo ſe non corrigunt. Te
pidus vero de dei ore euomitur: qui per predicatores
in quibus deus loquitur de conſortio per excommu=
nicationem remouetur ſanctorum. vel tunc tepidus
euomitur de ore dei quando deo permittente in de=
teriora precipitatur. vel quando finaliter impenitẽs
moritur. De hac tepiditate dicit Hieronymus. Tepi
ditas ſola eſt que ſolet deo vomitum prouocare. Hec
enim tepiditas multa mala homini generat. Primo
preſtat fiduciam accedendi / ⁊ tentandi diabolo. Unde
ſicut in ollam tepidã muſce incidũt quã feruẽtẽ fugi
unt: ſic de multis vicijs tentat diabolus hoiem tepi=
dum. de quibus non audiet hominem tentare feruen
tem. Secundo tepiditas facit hominẽ non accipere
quod in oratione petit a deo. Nam contingit aliquem
per viginti annos aliquid a deo petere / ⁊ nunq̃ illud
accipere: pro eo ꝙ ſuam promit tepide orationem ꝙ
alium in vna hora contingit accipere qui feruidus eſt
in oratione. Unde Auguſtinus. Seruat tibi deus qđ
non vult cito tibi dare: ⁊ tu diſcas magna magne de=
ſiderare. Tertio tepiditas facit hominem ſemper
in vita preſenti ſeminare: ſed nunq̃ fructum celeſtis
glorie metere. Et ideo contra hanc tepiditatem ſic
ſcribit beatus Bernardus. Si incipis incipe per=
fecte: ſi in profectu es hoc ipſum tam perfecte age. et
ſi perfectionis aliquid attigiſti teipſum in temetipſo
metere. i. menſura. hoc eſt totam vitam tuam in corde
tuo diligenter conſidera: ⁊ de tuis preteritis malis
operibus ingemiſce: ⁊ gratias redde deo de pfectiõe
iam habita. Quia ſicut dicit Iſid. in de ſummo bono
libro. 2. ca. 10. Multos remiſſa conuerſio in priſtinos
errores reducit ac viuendi tempore reſoluit. hoꝝ igit
exempla quiſq; conuerſus euitet nedum timorem dei
a torpore incipis rurſus mundanis erroribus immer
garis. Tepid⁹ in cõuerſiõe ocioſa verba: ⁊ vanas cogi
tationes noxias eſſe non conſpicit: ꝙ ſi a torpore men
tis euigilauerit ea que leuia exiſtimabat confeſtim
quaſi horrenda atq; atrocia pertimeſcit. Hec ille.

Capitulum nonum de quibuſdam vicijs que ad torporem reducuntur.

AD hanc enim ſecundã ſpe=
ciem accidie: ſcilicet torporem cir=
ca dei precepta poſſunt reduci ſe=
ptem vicia que Guil. pariſieñ. inter
ſpecies accidie numerat. quoꝝ pri
mum eſt ſomnolentia. ſecundũ ocio
ſitas. tertium dilatio. quartum ne=
gligentia. quintum indeuotio. ſextum incõſummatio /
ſiue imperſeuerantia. ſeptimum remiſſio.

Capitulum decimum de ſomnolentia / et de prelatis ſomnolentis.

PRimo ad hanc ſecundã ſpe=
ciem accidie reducitur ſomnolẽtia.
Pro quo notandum ꝙ ſecundum Ia
nueñ. in ſuo catholicõ. ſomnus com
ponitur cum lentos: quod eſt plenũ.
et inde ſomnolẽtus: id eſt plenus ſõ=
no. et ſomnolentia in eadem ſignifi=
catione: ⁊ eſt ſomni deſcriptio / vt dicitur ibidem. quie=
es animalium virtutum cum intentione virtutum na
turalium. animales inquit virtutes dicuntur hic quin
q; ſenſus / ⁊ ratio / ⁊ intellect⁹. ſed naturales virtutes
dicuntur virtus appetitiua: retentiua: digeſtiua: ex=
pulſiua. in ſomno vero quieſcunt animales virtutes.
nam cum dormit homo nec videt nec audit nec diſcer
nit. nec intelligit. ſed naturales virtutes tunc inten=
duntur nam in ſomno melius fit digeſtio: ⁊ melius
mutatur cibus in naturam rei alende: ⁊ ex hoc ſequi=
tur ꝙ a natura melius appetitur in ſomno q̃ in vigi=
lia. de ſomnolentia enim que ad accidiam pertinet di
citur Prouerbio. 19. Pigredo immittit ſoporem. et ꝙ
pigredo immittat ſoporem. patet ex hoc ꝙ multi ex
pigredine conantur dormire / cum tamen dormire non

poſſunt. Unde Prouerb.26. Sicut hoſtium vertitur
in cardine ſuo: ita piger in lecto ſuo. Item multi ex
pigredine dormiunt quando eſſet vigilandum vt tem
pore orationis contra illud.1.Petri.4. Eſtote prudē=
tes/ꝛ vigilate in orationibus. Item in ſermo. vel in le
ctione ſicut aliqui ad audiendū ſcurrilia rumores et
ineptas fabulationes ſatis ſūt vigiles ꝗ tñ ad audiēdū
ſermonem dei/ſiue vtilē lectionē efficiuntur ſtatiſſime
ſomnolentes. de quibus dr̄ Eccl.22. Qui narrat verbū
non audienti quaſi qui excitat dormientem de graui
ſomno. Cum dormiente loquitur qui narrat ſtulto ſa
pientiā. vnde legitur Actu.20. de quodam adoleſcēte
noīe Euthico. qui diſputante paulo cum et ille graui
mergeretur ſomno cecidit de tertio cenaculo deorſū
ꝛ ſublatus eſt mortuus. ¶ Sed eſt hic notandum ꝙ
A ſicut dicit Linco. dictō.15. ſomnus plerūꝗ in ſcriptura
pctm̄ ſignat vt in illo apſi Ro.13. Hora eſt iā nos de
ſōno ſurgere. quē ſomnū alibi exprimens dicit. Sur=
ge qui dormis. ꝛ illud exponēs addit. Exurge a mor=
tuis Ephe.5. hic eñ ſomnus mors eſt. i. pctm̄ qđ ali=
bi manifeſte notat cum dicit. Uidua que in delitijs vi=
uit mortua eſt.1.Thym.5. Pctm̄ eñ mors dr̄ qꝛ mors
ſeparatio eſt a vita. ꝛ pctm̄ nichil aliud eſt niſi ſepara=
tio a vita. i. a deo ꝗ per ſe eſt vita. Unde Eſa.59. Iniqta
tes veſtre diuiſerunt inter vos ꝛ deum. Item Sap.1.
Peruerſe cogitationes ſeparant a deo. Sōnus itaꝗ
iſte de quo hortatur nos apſs ſurgere pctm̄ eſt. et non
immerito ſomno cōparatur pctm̄: qꝛ ſomnus eſt vin=
culū ꝛ immobilitas ſenſuū. ſenſus aūt ſpūales aīe ſūt
memoria ꝛ intelligētia ꝛ dilectio trinitatis: que ſupra
ipſaꝫ eſt: ꝛ cognitio ꝛ amor ordinatus ſui ꝛ eius quod
ſibi par eſt. ꝛ cognitio regendi ꝛ adminiſtrādi ea ꝗ ſub
ſe ſunt. amorꝗ eadē recte regendi ꝛ adminiſtrādi. hoc
eſt ſenſus ſpūales aīe ſunt ſapientia ꝛ intellect⁹: ſcien
tia/ars/ꝛ prudētia/ſiue cōſiliū. ¶ Et ſcđm Ber. quinꝗ
ſenſus aīe ſunt iſti. amor pius quo parentes diligim⁹
qui eſt ſicut tactus. amor iocundus quo diligimus
ſocios eſt quaſi guſtus. amor erga oēs hoīes iuſtos ē
ſicut odoratus. amor violentus erga inimicos eſt ſi=
cut auditus. amor ſanctus erga deuꝫ ſiue deuotus eſt
ſicut viſus. hoꝝ aūt ſenſuum vinculum ꝛ immobilitas
vt nō poſſit agere pctm̄ eſt: ꝛ ita ſomn⁹ peccatum. ¶ Ex
preſſius etiam patere pōt peccati ad ſomnū compara
tio. ſomnus nāꝗ fit cum vapor a nutrimento aſcendit
ad cerebrum ꝛ ibi infrigidatus redit ꝛ occupat primū
inſtrumentum ſentiendi: vt non poſſit agere. In ſcri=
ptura vero comedere dicimur omne quod ſūme ama
mus: ꝛ in quo ſumme delectamur. cibus itaꝗ pecca=
torū ſunt hec tēporalia ſūme amata: in quibus ſumme
delectant. Fantaſmata aūt hoꝝ amatoꝝ vſꝗ ad ratio
nē pertingentia quaſi vapores ſūt a nutrimento reſo=
luti ad caput aſcendētes. ꝗ cū alliciūt aīam ad aman=
dum ea quorum ſicut fantaſmata quaſi deorſum rede
unt: ꝛ grauāt aīam: occupātꝗ eius predictos ſenſus
vt non poſſint agere. ſic itaꝗ crapulata anima ꝛ ine=
briata tēporalibus ſopitur. In ſomno quoꝗ eſt reuer
ſio caloris innati ad cor qui reuerberatur a vapores
occupantes primum inſtrumentum ſentiendi: ſic ad
fantaſmata temporalia reuerberatur amor ad aman=
dum ſe. prima eñ huiuſmodi ſomni cauſa eſt cū ad fā
taſmata ſuꝑ ſius reflectitur amor in ſe: ꝛ ſe ſuperbe
diligit: ꝛ ꝑ mediū ſui cadit ī amorē inferioꝝ. hec ille.
¶ Item Holkot in lectura libri ſapientie lectiōe.192
pertinenter ad propoſitum ita ſcribit. pctm̄ inquit cōue
nienter ſomno comparatur ꝓpter quatuor rōnes. pri
mo propter ſomni cauſationē. ſecūdo propter ſomni
interpretationem. tertio propter ſenſuum ligationē.
ꝛ quarto propter iudicij deceptionē. ¶ Primo igitur 1.
ſomnus dicitur figuratiue peccatū ꝓpter ſomni cau=
ſationē. cauſatur eñ ſomnus ab euaporatiōe aſcendē
te ad cerebrū de nutrimento: qui quidem vapor per ca
lorem aſcendit. ſed cum ad cerebrū peruenerit ꝓpter
cerebri frigiditatem infrigidatur ibidē. ꝛ cū illa mate
ria fuerit grauis ꝑ congelationē nititur deſcēdere de=
ſcendendo aūt per venas obturat via ſpiritꝰ vitaliū
per quos ſenſus exercuerant actus ſuos. ꝛ ſic cauſat
impotentia ſentiendi ꝛ retractio caloris ad interius:
ꝛ ſic ſomnus eſt priuatio: videlicet actus ſentiēdi per
euaporationem ſic eleuatā de nutrimēto: ꝛ poſtea in=
frigidatā. ſicut declarat Ariſtot.1. de ſomno ꝛ vigilia
per ſeptem ſigna vbi oſtendit conſequēter ꝙ triplex
hominis diſpoſitio corporalis facit hominem ſomno
lentum naturaliter. videlicet ſi habeat caput grande.
Unde animalia habentia parua capita ꝛ paruū de ce=
rebro ſicut aues parū dormiunt. ſimiliter aīalia habē
tia cerebrū ſiccum ſicut canes: ꝛ ſimiliter melancolici
parū dormiunt ſecundū Ariſtot. ſi vero habeat caput
grāde collū breue ꝛ venas graciles erit naturaliter ſō
nolentus. qꝛ ſi vene graciles ſint: euaporatio calida et
ſubtilis faciliter aſcendit ad cerebrū: ꝛ eadem euapo
ratio infrigidata in capite ꝛ ingroſſata difficiliter de=
ſcendit propter gracilitatem venaꝝ: ꝛ per conſequēs
diu retinetur vapor ille groſſus in capite ꝛ ꝗdiu tene
tur ibi obturat meatus ſenſuum: ꝛ tandiu ſenſus ma=
nerēt ligati quod eſt aliter dormire. Silr̄ ſi habeat ca
put grande habebit multum de cerebro: ꝛ ſic multū
de frigiditate in loco illo. tertio ſi collum ſit breue ci=
tius perueniunt euaporationes de ſtomacho ad cere=
brū. Iſto modo moraliter ſi ꝑſona habeat caput gran
de collū breue ꝛ venas graciles erit cōmuniter ꝑ deli
cias ꝛ pigriciam ſomnolenta. caput grande eſt magna
dignitas: vtputa ſi forte ſit rex/comes/vel magnus in
eccleſia: collum breue eſt parua caritas. caritas eſt eñ
quaſi collū in corpe xp̄i miſtico/qđ eſt eccl̄ia cōnectēs
xp̄m qui eſt caput corpori ſuo qđ eſt militās eccleſia.
vena eſt vas ſanguinis. ſanguis enim deſignat cōpaſ=
ſionem ad proximum. ꝛ reuera quicūꝗ habet magnā
ſeculi dignitatem: ꝛ ad deum paruāꝫ caritatē ac erga
proximū modicam pietateꝫ talis erit neceſſario ſom
nolentus. Unde Eſaye.14. Omnes reges gentiū vni=
uerſi dormierunt in gloria vir in domo ſua. In cuius
ſignum tres reges ſiue magi reſponſo accepto in ſom
nis ne redirent ad Herodem per aliam viam reuerſi
ſunt in regionem ſuam Math. ſecundo. ¶ Secundo 2.
peccatū cōparatur ſomno ꝓpter ſomnij interpretatio= B
nem. dicitur eñ vulgariter ꝙuis nō ſemper ſit verū ꝙ
recta interpretatio ſomnij eſt exponere ſomnium per
oppoſitum. ꝛ certe iſto mō eſt ſpiritualiter. nam ſom=
niantes de honoribus dignitatibus diuitijs ꝛ delicijs
in preſenti in futuro ponentur in penis doloribus et
eternis miſerijs. ꝛ per oppoſitum afflicti tribulatio=
nibus ꝛ tedijs propter deum in preſenti ī futuro gau=
dio replebuntur. ꝛ hoc eſt de quo ſaluator diſcipulos
ſuos premonuit quādo erat ab eis de ſeculo corpora=
liter receſſurus dicens. Amen amen dico vobis quia
plorabitis ꝛ flebitis vos/mundus autem gaudebit:
ſed triſticia veſtra vertetur in gaudiuꝫ Johannis de=
cimoſexto. Gaudium vero mundanorum in triſticiaꝫ
conuertetur Job vigeſimoprimo. Ducunt in bonis
dies ſuos: ꝛ in puncto ad inferna deſcendunt. de iſtis
ſōnijs dr̄ Eccleſiaſtici trigeſimoquarto. Uana ſpes ꝛ
mēdaciū inſenſato viro ꝛ ſōnia extollūt imprudētes

3. ¶ Tertio pctm̄ cōparatur ſōno ꝓpter ſenſuum ligationē dormiēs: hō ſic hꝫ ſenſus ligatos ꝙ de ſuis opationibus nichil exercet. ſed eſt homo quaſi mortuus: ⁊ eodem modo dormiens in conſuetudine malevite ſ pctō mortali nō pōt operari opus meritoriū vite eterne dignū. Vn̄ dicit Ariſto. l. de ſomno ⁊ vigilia. ꝙ dormientes ⁊ dormiendo faciētes opera vigilie non poſſunt memorari opeꝝ illoꝝ. ſed ſomniorum bene recordantur. eodē mō facientes opera bona extra caritatē non recordabuntur. i. nichil recipient ꝑ eis de p̄mio i celis. ſed bn̄ rememorabūtur ſe fuiſſe ꝑ eiſdē tpaliter p̄miatos. Et iudicabūt iſta opera non ſicut bona opa: ſed potius ſicut bonorū preteriſſe. vn̄ Job. 20 Velut ſomnium euolāe nō inuenitur/⁊ tranſibit ſicut viſio no-

4. cturna. ¶ Quarto pctm̄ cōparatur ſomno ꝓpter iudicij deceptionem. ſomnians enim iudicat ſe quāꝫ eſſe in magnis cōuiuijs collocatum inter reges: ⁊ tn̄ cū euigilat inuenit ſe fortaſſis in carcere cōpeditū. ſomniās vero terribilia nō timet. nam ⁊ ſi quis ſtet ad caput eiꝰ cum gladio euaginato nichil inde timet. ſꝫ de fātaſijs proprij capitis de quibus fantaſtice ſomniat etiam ꝙ ſibi nocere nō pn̄t timet ſupra modū. ſi ignis appropiquet/vel aqua non cred. t nec timet. eodem modo dormientes in pctō falſum hn̄t iudiciū. Vn̄ Eſa 29. Sicut ſomniat eſuriens ꝙ comedit cū aūt fuerit expergefactus vacua eſt aīa eius. Itē tribulatiōes ſeculi ꝙ non ſunt niſi fantaſie nimis timent: penas enim eternas quas merētur nullatenꝰ reformidant: quoꝝ quilibꝫ dicere pōt illud Job. 7. Terrebis me per ſomnia: ⁊ ꝑ viſiones horrore concuties. hec Holko t. Sed ꝙ periculoſus ſit ſomnus accidie patet multiplici malo qđ in ſcripturis de ordinato ſomno legitur accidiſſe. vn̄ Judicum. 4. legitur ꝙ Jabel dedit ſyſare lac ad bibēdū et lactis dulcedine ingurgitatus fortiꝰ dormiret. quo facto illo dormiente interficitur ab eadē. Sic ſpiritualiter diabolus dat pctōri ad potandum lac carnalis delectatiōis quo ingurgitatus ⁊ dās ſe ſopori per longam cōſuetudinē: finaliter interficit eū morte eterna. Vn̄ Criſo. ſicut inquit ꝙ ab aſpide percutitur quaſi quadā delectatione vadit ad ſomnium: ⁊ ſic in ſuauitate ſoporis morit. ſic ſpūaliter ꝑcuſſus a diabolo dormiens in ſuauitate carnalis delectatiōis tandē morte occiditur eterna Itē Judicū. 16. legitur de ſanſōe quē dalida fecit dormire ſup genua ſua: ⁊ raſis ſeptē crinibus capitis ſui captus ab inimicis exoculatꝰ eſt ⁊ vitam ſuam miſerabiliter finiuit. cuius hyſtorie moral declaratio patꝫ ſupra. ca. i. huius in ſecūdo motiuo cōferēte ad deteſtationē accidie: vbi agitur de ſecūdo quo oſtenditur ꝙ accidia valde placet diabolo. Item Matth. 25. legitur ꝙ fatue virgines dormierunt vſqꝫ ad aduētū ſpōſi. ⁊ ideo excluſe ſunt a nuptijs. Spūaliter iſte fatue virgines ſignāt fatuos pctōres q ꝑ totū tpe vite ſue dormierunt in ſuis pctis qui excluſi erūt finaliter a nuptijs iocunditatis eterne: ſed in iſto periculoſo ſomno accidie nimis profunde dormiunt nūc prelati moderni ⁊ ceteri viri eccleſiaſtici: ⁊ ſpecialiter in eccleſiaſticis beneficijs cōſtituti: quorū dormitionis cauſa pōt eſſe iſta experiētia docente. qm̄ cū hō multum ⁊ diu laborauit: ⁊ laſſatus a labore fuerit: oportet tūc ꝙ poſt laborem ſuum dormiat ⁊ quieſcat. ſic ſpiritualiter qꝛ paſtores ⁊ prelati eccleſie his diebꝰ multum fatigantur ꝓ dignitatibus eccleſie obtinendis vnus in coquina regis. alius in curia epi. alius in ſeruitio dn̄i tpalis. ſed in curia erudiēdo legis diuine minime laborāt. ⁊ cū per talē occupationem poſt longā laborē ad eccleſiam ꝑuenerit nō ceſſant a labore. ſed tunc oportet ꝙ ſint prebendarij: ⁊ deinde archidiaconi. ⁊ deinde epi. ⁊ cum ad ſupmū gradū ad quē pn̄t peruenire fuerint ſublimati. tunc intantum prima fatigatione ſunt laſſi ꝙ pre multitudine ſeruitutis ⁊ laboris non poſſunt diutius vigilare ſuper gregē ſibi cōmiſſum. ⁊ tunc opꝫ omnino ꝙ dēt ſe totaliter ſopori ⁊ quieti: vt poſſint diu in ſuis voluptatibus viuere. Sꝫ experientia docente hoīes affectantes multū dormire euitant inquantū pn̄t oēm tumultū ⁊ clamorē q eos a ſomno excitaret. ſic certe tales affectantes dormire in ſuis voluptatibus euitant. immo ⁊ prohibent inq̄tū poſſunt omnem clamorē p̄dicationis que eos ⁊ alios pctōres a ſomno pcti excitaret non conſiderantes ꝙ q̄tus ſomnus immoderatus in omi homie ſit periculoſus. tn̄ ſcdm̄ Januenſem tria ſunt genera hominū in quibus immoderatus ſomnus maxime eſt periculoſus: ⁊ ſummopere cauēdus. ſ. in paſtoribus gregis: i gubernatoribus nauis: ⁊ in ianitoribus ſiue ſpeculatoribus obeſſe vrbis. ¶ Primo ſomnus immoderatꝰ I.
periculoſus eſt in paſtoribus gregis: quia dormientibus illis grex a canibus ⁊ alijs beſtijs deuoratur et diſpergitur. Sic ſpiritualiter dormientibus paſtoribus eccl'ie lupus infernalis rapit ⁊ diſpgit oues gregis dn̄ice. ⁊ ideo dicit apoſtolus. i. Petri. 5. Vigilate quia aduerſarius veſter diabolus tanꝙ leo rugiens circuit querens quem deuoret. Item. 2. ad Thym. 4. cuilibet paſtori eccleſie dicit aplˢ. Tu vero vigila in oībus labora. fac opus euangeliſte opus euangeliſte eſt paſcere gregem dn̄i ſui. ita vt dicit Greg. ⁊ ponit in ca. 8. q. i. In ſcripturis. Sis inquit qui valet oīpotentis dei oues renuerit paſcere oſtendit ſe paſtorem ſummū minime diligere. ⁊ ſicut dicit aplˢ. i. Cor. vlt. Qui nō diligit dn̄m ieſum xp̄m anathema ſit. Et ſicut dicit Hiero. ⁊ ponitur in can. 24. q. 3 Certum eſt. Anathema nichil aliud eſt ꝙ a deo ſeparari/⁊ diabolo tradi. ex quo plane patet ꝙ paſtores qui gregē dn̄i nō paſcūt in hanc terribilē ſniam incidūt. ⁊ nimirū qꝛ tales quantum in ipſis eſt oues dominicas occidunt. Vn̄ Greg. ⁊ ponitur di. 43. ephebijs. cum increpare delinquentes noluerit eos procul dubio tacendo paſtor occidit. Item Eccl' 34. panis egentium vita pauperis eſt. qui defraudat eum homo ſanguinis eſt. et ex quo homicidiū corporale facit ſacerdotem irregularem quantum ad eccleſiam militantē a multo fortio ri facit iſtud homicidium ſpūale ipſum irregularem q̄ntum ad eccleſiam triumphantem. Et ſi diues euangelicus de quo Luc. 16. Damnatus eſt quia non dedit panem corporalem pauperi. ſequitur ꝙ tanto grauiori damnatiōe eſt ille paſtor dignus qui nō dat indigentibus panem ſpūalem verbi dei. quanto aīa melior eſt corpore. Unde in figuram huius legitur Hieremie primo: ꝙ dominus alloquens prophetam dixit. quid vides tu Hieremia? et dixit Hieremias. virgam vigilantem ego video. ⁊ dixit dominus bene vidiſti: quia vigilabo ego ſuper verbo meo vt faciam illud. ⁊ factum eſt verbum domini ſecundo ad hieremiam dicens. quid vides tu Hieremia? et dixit hieremias. ollam ſuccenſam video. ecce primo dicitur ꝙ vidit virgam vigilantem: ⁊ poſtea ollam ſuccenſam: in ſignum ꝙ paſtores qui vigilanter non agitant virga diſcipline verbi dei indubitanter niſi ſe emendauerint finaliter proijcientur in ollam pene eterne. Unde in confirmationem huius Mathei vigeſimoquinto. precipit dominus ſeruum pigrum qui paſtore ſignat negligentem ligatis manibus ⁊ pedibus ꝓijci in tenebras exteriores: vbi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. ecce ꝙ

periculoſus eſt ſomnus pigritie paſtoribus eccleſie.
C ¶ Scdo periculoſuʒ eſt paſtoribus eccƚie dormire in
pctis quia ſunt nauis eccleſie gubernatores. vñ negli
gētem paſtorē eccleſie ſic alloquitur ſcriptura: puer.
23. Eris ſicut dormiens in medio maris:et quaſi ſopi
tus gubernator amiſſo clauo. ⁊ ſicut nichil magis cō=
fert ad nauis periclitationem ꝙ̄ negligētia guberna
toris ſic nichil magis confert ad nauis eccƚie piclitati
onē ꝙ̄ negligentia pueriſ paſtoris. Uñ Aug. ⁊ ponitur
di.83. Nemo inquit in eccleſia magis nocet ꝙ̄ q̄ puer
ſe nomen vel ordineʒ ſanctitatis hʒ: ⁊ ideo dicit idem
Aug. ſicut recitat Guil. par. in de vicijs parte.6. In
nullo inquit ſentio deū michi magis iratū ſicut i hoc
ꝙ cum indignus eſſeʒ poni ad remuʒ poſitus ſum ad
gubernaculum in apice regiminis eccƚie. ⁊ adhuc ſctūs
iſte non recepit regimē aliq̄ prece nec precio. ſʒ quo=
dāmodo inuitus ⁊ coactus. Nam ſicut dicit Guil. pa
riſieſ. vbi prius: ꝙ legitur de btō Aug. ꝙ fugit oēm
ciuitatem que non habebat ep̄m ne in ep̄m raperetur.
⁊ nimirum. Nam vt dicit Criſo. ⁊ ponitur i ca. di.40.
Multi ſacerdotes. Quicunq̄ deſiderauerit primatū
in terra inueniet confuſionem in celo: nec inter ſeruos
chriſti cōputabitur qui de primatu tractauerit. Et iō
dicit Grego. ⁊ ponitur in ca.8.q.1. In ſcripturis ſicut
eſt locus regiminis deſiderantibus negandus eſt. ita
fugientibus offerendus eſt. ⁊ ſicut ſcriptum eſt. nec
quiſꝙ̄ ſumat ſibi honorē: ſed q̄ vocat a deo tāq̄ aarō.
Item idem ca.1.q.6. Sicut is. Sicut is inquit q̄ inui
tatus renuit requiſitus refugit ſacris altarib' eſt ſta=
tuendus. ſic qui vltro ambit vel importunum ſe inge=
rit eſt pculdubio repellandus. Nā q̄ ſic nititur ad al=
tiora conſcendere: quid aliud agit niſi vt creſcendo de
creſcat: ⁊ aſcendendo exterius interius in profunduʒ
deſcendat. Hec Greg. Ex quo pʒ ꝙ valde timere pñt
inhabiles fatui qui tam importune modernis tpibus
preeſſe ſe ingerūt. pſertim cū dicat. b. Greg. ⁊ po. i ca.
1.q.1. Si quis neq̄. Si quis inquit neq̄ ſctūs/neq̄ pol
lens moribus/neq̄ a clero/neq̄ a populo vocatus/ne
q̄ pulſatione coactus impudenter xp̄i ſacerdotium
iam quolibet facinore pollutus non iuſto cordis amo
re: ſed ſordidis p̄cibus ore ſiue comitatu ſiue manu=
ali ſeruitio ſeu fraudulento munuſculo ep̄alem ſeu ſa
cerdotalem nō lucro alaq̄: ſed manis glorie auaricie
fultus dignitatem ſuſcepit: ⁊ in vita ſua ſi ſponte non
reliquerit: eſſeq̄ in aſperā penitentiam mox nō inuene
rit proculdubio in eternum peribit. hec ille. Sed hanc
terribilē ſententiam non attendūt negligentes paſto
res qui dormientes in ſuis voluptatibus pmittūt na
uem eccleſie doloroſe perire. ¶ Tertio periculoſū eſt
paſtoribus eccleſie nimium dormire. q̄ ſunt vrbis ec
cleſie ſpeculatores. iuxta illud Eſay.21. Uade ⁊ pone
ſpeculatorem: ⁊ quodcūq̄ viderit. ſ. periculū annunci=
et. ſ. per clangorem tube euāgelice predicatiōis. iuxta
illud Eſa.58. Clama / ne ceſſes quaſi tuba exalta vocē
tuam: ⁊ annuncia pplo meo ſcelera eorum. ⁊ ſicut ſpe=
culator ciuitatis in tpe guerre aduenientibus inimi=
cis ſi dormiens tubā non clangat: ⁊ pplm de periculo
inimicoꝝ moneat: ſentitur traditor: ⁊ dignus vltimo
turto ſupplicio. Sic certe paſtor q̄ eſt ſpiritualis ſpe=
culator ciuitatis eccleſie niſi clangat tubā euangelice
predicationis: ⁊ moneat pplm de pīculo inimicorum
ſuoꝝ ſpūalium quibus vndiq̄ obſidenꝰ. ſentitur tra=
ditor ieſu: ⁊ dignus morte eterna. Dicente beato Gre
go. ⁊ ponitur in ca. di. 23. Sit rector. Sacerdos tēplū
ingrediens moritur/ſi de eo ſonitus predicationis nō
audiatur: q̄ iram contra ſe occulti iudicis erigit: ſi ſi=
ne ſonitu pdicatiōis incedit: ⁊ ſicut negligētia ſpecu
latoris ſi populum de inimicis non moneat eſt cauſa
perditionis populi: ſic teſte beato Grego. ⁊ ponitur i
canone diſtin.43. Epheſijs. Cum increpare delinquē
tes noluerit eos proculdubio tacendo paſtor occidit.
⁊ ideo inter oēs homines negligētes ſacerdotes ⁊ ſpe
cialiter paſtores eccleſie grauiſſime punientur: dicen
te ſcriptura. Sapientie.6. Iudicium duriſſimum fiet
his qui preſunt. Item ꝙ̄ periculoſus ſit iſte ſomnus
pigritie paſtoribus eccleſie oſtendit Holkot in lectu
ra lib. ſap. lectio.36. vbi ſic. Clericus inquit vicioſus/
ſimilis eſt argo. Uñ argus ſicut refert Ouidius.1. me
tham. prope finem. Fuit quidam paſtor ⁊ habuit.100
oculos: ⁊ tñ non habuit niſi vnam vaccam nuper trāſ=
formatam de virgine ad cuſtodiendum. Mercuri' pa
ſtor caprarum venit ad argum: ⁊ fiſtulauit ita iocūde
⁊ ſuauiter ꝙ argus rogauit eum ſecum cum ſuis ca=
pris ſi ſibi placeret manere in paſcuis illis. mercuri'
vero annuit: q̄ propter hoc venit. ſederunt igitur ſi=
mul ⁊ mercurius de nouo incepit fiſtulare ita dulciter
ꝙ aliqui oculi ipſius argi dormire ceperunt: alijs ad
huc reſpicientibus ad vaccam. tandem vero mercuri'
tam ineffabiliter fiſtulauit ꝙ omnes cētum oculi argi
dormitauerunt. ⁊ ſtatim ſurrexit mercurius ⁊ caput
cum oculis argi amputauit: ⁊ vaccam argi ſecū addu
xit. Moraliter cleric' litterat' eſt quaſi argus habēs
cētū oculos. i. c. cauteloſas conſiderationes nocendi:
⁊ nō hʒ niſi vnam vaccā cuſtodiendā. i. vnā beſtialem
conſciam. iſta enim fuiſſet virgo dummodo retinuiſſet
innocentiam: ſed transformata eſt in vaccam per be=
ſtialem voluptatem. vnde Eſay.7. Nutriet homo vac
cam. Item Ozee.4. Sicut vacca laſciuians declina=
uit iſrael. Mercurius. i. medius currens diabolus eſt
q̄ circuit q̄rēs quē deuoret. 1. Pe.5. iſte fiſtulat ita ſua=
uiꝰ p ſtrepitū laſciuie mūdialis p adulatiōes ⁊ p car=
nales voluptates ꝙ iſte argus obdormit p negligen
tiā vſq̄ ad mortem in peccatis: ⁊ tunc mercurius: id
eſt diabolus aufert ſibi caput quia ſeparat ab eo xp̄ʒ
qui eſt caput eccleſie. ⁊ miſeram vaccaʒ: id eſt beſtialē
animam ducit ſecum in infernum. ⁊ ideo Prouerbio.
decimonono dicitur. Qui negligit viam ſuam morti=
ficabitur. Hec ille. Ab iſto igitur periculoſo ſomno
hortatur propheta voluptuoſos prelatos expergiſci.
Ioelis.1.d. Expergiſcimini ebrij: ⁊ flete ⁊ vlulate om
nes qui bibitis vinum in dulcedine: q̄ñ perijt ab ore
veſtro. Sed forte inquit Lincoñ. dicto.15. dicit aliqs
multi hoc ſomno grauiter ⁊ profunde ſoporantur. nec
faciliter valent expergefieri niſi forte aliquibus pe=
netrabilibus violenter et aſpere eorum ſenſus tangē
tibus. Que ſunt itaq̄ violenta ⁊ aſpera que hoc ſom=
no ſopitos poſſunt excitare vel debent? Audi que ſo
lent a ſomno corporis excitare: et cognoſce fortiora a
ſomno anime excitatiua ſtimulus ledens tactum etiā
profunde conſopitos a ſomno corporis excitat. nec
poſſet ei ſtimulus vel parum intra carnem penetrare
ſine dormientis excitatione. multe autem punitiones
penalitatum ab extriſecus venientium non ſolum cu=
tem ſed etiam carnem noſtram penetrant. nec in vnā
eius particulam. ſed plerunq̄ totam carnem. Hec ſi=
ſtunt ſolum circa naturalia. ſed multotiens vſq̄ ad vi
talia ipſum cor perforant. ⁊ adhuc iacet in expergefa
ctus qui ſtimulatur. nam penalitates quas in hac vita
mortali ſeu mortē vitali patimur ſtimuli ſūt dni q̄bus
pūgit cōſopitos vt excitet eos vel excitatos ne labāt
i ſōnū excitet. ipſe eñ percutit vt ſanet. ſicut ait legiſ=
lator ⁊ pphēta. Exclamatio etiā fortis ſolet ſopitos

excitare:ꝛ maxime ſi perſone reuerende ꝛ tremende
ſit clamor.audi qui ꝛ quanti in auribus tuis forti cla=
more perſonant. Paulus clamat dicens. Hora eſt iaꝫ
nos de ſomno ſurgere.ꝛ ingeminat dicēs. Surge qui
dormis ꝛ exurge a mortuis.ſed ſi iſte excitator parue
auctoritatis tibi videatur:audi et exaudi principem
apoſtolorum perſonantem. Sobrij eſtote ꝛ vigilate:
q꞉ aduerſarius veſter diabolus ſicut leo rugiens cir=
cuit querens quem deuoret.i.Pet.5. Q̃ð ꝛ ſi iſti qua=
ſi minores tibi deſpecti ſunt.audi veteranos teſtamē
ti veteris.audi Eſayam dicentem. Surge illuminare
hieruſalem quia venit lumen tuuꝫ.Eſa.60. Itē hiere
mias clamat. Conſurge lauda in nocte in principio vi
giliarum. Joel quoqꝫ impudenter adhuc torpentes
velut ſtomachando obiurgatur dicēs Expergiſcimi=
ni ebrij. Q̃ð ſi forte oēs hi videntur nō ſatis ꝓpinqui
ꝛ familiares dn̄o domus vt ad illoꝝ voces ſurgere de
beas.ꝛ ſi forte indigneris eis velut nimis aſpere ac=
clamantibus. Audi paranimphum:id eſt cuſtodē ſpō
ſi qui plenus oleo delectatiōis ſuauiter inſuſurrat au
ri tue dicens. Beatus qui vigilat ꝛ cuſtodit veſtimen
ta ſua/ne nudus ambulet Apoca.16. Quod ſi voces
omnium iſtorum:vtpote ſeruorum adhuc vilipendis.
ſaltem ipſius dn̄i reuerearis vocem ſuauiter commo
uentē ꝛ caute in timorem incutientē. vigilate q꞉ neſci=
tis qua hora dn̄s veſter venturus ſit Matth.25. So=
let etiam magnus fulgor oculis infuſus a ſomno ex=
citare.nec iſte modus excitandi inqͣt Linco.maxime
hic cōmorantibus deeſt lux eīn ſplendiſſime cōuerſa
tionis hui⁹ cōgregatiōis oculos in longe poſitos fe
rit.excitent nos igit̃ hec tria:ſcꝫ ſtimuli/penalitatum/
clamor tā validus tantoꝝ excitantiū ꝛ rutilās fulgor
palam tam ſancte conuerſantiū. quod ſi adhuc letali
ſōno preſſus torpeſcis excitet te:ꝛ vigilantē faciat ti=
mor furis.i.mortis hora qua hora neſcis domum: id
eſt carnis habitaculū ſuffoſſuri:ꝛ timor ꝛ reuerentia
domini hora qua non putas vēturi.excitet te premiū
qð dn̄s tibi conferet ſi inuenerit te vigilantem: audi
ꝓmiſſ: Amen dico vobis faciet illos diſcūbere ꝛ tran
ſiens miniſtrabit illis. Spūaliter fur eſt mors ſiue di
abolus qui mortis aculeo domū anime.i.corp⁹ ſuffo=
dit ſi vigilans fueris ſuffoſſa domo tibi habitatori no
cere non poterit. Quis militās in caſtris obſeſſus ab
hoſtibus vigilātiſſimis/doloſiſſimis/aſtutiſſimis au=
det vel ad horam ſtertere. Nonne vita noſtra milicia
eſt ſuper terrā:nōne cū filijs iſrael i heremo in caſtris
ſumus:nōne ab hoſtibus obſeſſi ſumus hoſtis noſter
demon eſt cum angelis ſuis/cuius fortitudini non eſt
fortitudo ſuper terram que poſſit comparari.q̄ atrox
ſicut leo rugiēs circūit querēs quē deuoret.de quo di
citur q̄ ſerpens erat callidior cūctis animātib⁹ terre.
Et de quo dicit Paulus. Nō ignoram⁹ aſtucias eius:
hij ſunt principes demetrij qui conſtituerūt ſuperue=
nire nocte ſuꝑ Jonathan.cum autē occiderit ſol prece=
pit Jonathas ſuis vigilare:ꝛ eſſe in armis paratos ad
pugnam tota nocte. Et ſequitur ſi hec a ſomno te nō
excitent:ſcꝫ ſtimulus/clamor/fulgor/timor furis/ et
domini/ꝛ hoſtium obſidentiū ſomnus tuus inexcitabi
lis eſt.ac per hoc nec iaꝫ ſomno premeris:ſed potius
morte cum dicat phūs q̄ oīs ſomnus excitabilis eſt
vis noſcere an ſomno premeris:dormientes non per=
cipiunt tranſitum temporis. ſi tu itaqꝫ tranſitum tp̄is
non percipis aut dormis aut litargiam vel aliquā ta=
lē egritudinē pateris.quid eſt eīn trāſitū tēporis non
percipere niſi finis appropinquationē non conſiderare.
Hec Linco. Itē ſi quis iaceret extra omnem domum

ſuper quaꝫ plueret ꝛ tonaret fortiſſime inſuper ſi q̄s
ſuper eū clamaret continue nec tn̄ excitaretur ſignū
eſſet q̄ eſſet mortuus vel in proxima diſpoſitione ad
mortē. Spūaliter loquendo pctōres in mortalibus
peccatis dormientes ſunt extra domū militantis ec=
cleſie.q꞉ nō ſunt participes coꝝ qui ſūt in eccleſia dei
q̄diu ſunt in pctis mortalib⁹:ſed dn̄s multotiēs plu
it ſuper tales diuerſas infirmitates amiſſiōes bonoꝝ
tēporaliū:guerras ꝛ peſtilentias.vnde nūc vt videtur
venit tēpus de quo predixit xp̄s Lu.21. Exurget gēs
contra gentē:ꝛ regnum aduerſus regnum:ꝛ erunt pe
ſtilētie ꝛ fames terroreſqꝫ ð celo:ꝛ ſigna magna erūt.
predicatores etiam frequenter clamant ſuper eos:et
tamen adhuc non ſurgant de peccatis quare apparet
q̄ mortui ſunt ſpiritualiter ꝛ in via tranſeundi ad mor
tem eternam.iuxta illud Anaſtaſij. Qui bona egerūt
ibunt in vitam eternā. qui vero mala in ignem eternū.

Cap̄.vndecimum de ocioſitate ꝛ paſtoribus eccle=
ſie modernis qui ſe implicant occupationibus imper
tinentibus ſuo ſtatui.

SEcundo ad predictam ſe=
cūdam ſpeciem accidie:ſcilicet tor=
porem circa dei precepta poteſt re=
duci ocioſitas.et eſt ocioſitas viciū
quod caret ratione iuſte neceſſita=
tis aut intentione vtilitatis. Unde
Criſoſtomus ſuper illud Matthe.
vigeſimo. Quid hic ſtatis tota die ocioſi: videamus
inquit qui ſunt ocioſi/non peccatores: Illi enim mor
tui ſunt non ocioſi.ſicut enim ſurdus apud deum dici
tur qui non audit que dei ſunt:ſed que diaboli ſunt.et
ſicut cecus dicitur qui non corporaliter cecus eſt:ſed
per cuius oculos diabolus videt/ ꝛ non deus: ſic qui
diabolo viuit mortuus eſt apud deum. Quis igitur
ocioſus eſt:qui opus dei nō operatur.alienas res tol
lis.non ocioſus es:ſed mortuus. ſi autem aliena non
tollis/tn̄ de tuis īpotētibus non das. ſic ocioſus es:
nam quia aliena non tollis/non peccas tamen nec iu=
ſticiam.nec miſericordiam operaris.vis non eſſe oci=
oſus aliena non tollas:ꝛ ſi de tuis des impotentibus
operatus es in vinea domini. Item inebriaris in deli
cijs non es ocioſus.ſed ſicut ait Apoſtolus viuens
mortuus.ſi autem menſurate manducas et bibis non
quidem peccas.quando non male manducas:ꝛ tamen
ocioſus es.quia nullum ieiunij operaris virtutē. vis
igitur non eſſe ocioſus,ieiuna:ꝛ quod manducaturus
es diurnum panem da impotenti:ꝛ coluiſti ieiunij vi
tem. Fornicaris mortuus es non ocioſus.ſi autem tu
am habes vxorem non quidem peccas. nec tamen ca=
ſtitatis operatus es vitem.vis eſſe non ocioſus / ſi ſi=
ne vxore es ne queſieris vxorem:et ſi vidua es noli trā
ſire ad ſecundas nuptias vel tertias: et operatus es
caſtitatis vitem.ſi forte dicis ſine vxore eſſe non poſ=
ſum oſtendo tibi vt vxorem habeas et caſtitatis vitē
colas. Abſtine te a mēſtruata:abſtine te a ꝑgnāte eru
beſce facere quod bruta animalia non faciunt. Omne
animal conceptionis ſue ſeruat honorē ꝛ tempus. ho
mo autem ſolus contemnit.q̄n autem dies feſtus aut
dies ieiunij eſt/ſerua vt impleas apoſtolicū ꝑceptū:
nolite fraudare inuicem,niſi forte ex conſenſu: vt va=
cetis ieiunio ꝛ orationi.hec Criſoſtomus. Sed certe

multi ocioſi negligunt carnem ſuam laboribus et pe-
nitentia maccrare: ⁊ de ſuis temporalibus abundan-
tijs pauperibus impartiri/ qui ſimiles ſunt magnati-
bus qui nemora ſua ita parce cuſtodiūt ꝙ nulli homi-
ni volunt aliquid de eis prece vel precio impartiri: ſꝫ
totum pro ſuis conſeruant heredibus. ad quorum ma
nus cum deuenerint talia ſine menſura ea deuaſtant.
vt patet multotiens et conſumunt. Sic ſpiritualiter
multi ocioſi corpora ſua ocioſitati exponunt/ nichil o-
perari valentes: ⁊ bona ſua temporalia ſtricte cuſto-
diunt. quorum corpora ⁊ bona temporalia cū ad here-
des deuenerint qui ſunt vermes qui hereditabunt cor
pus: ⁊ ſerpentes inferni qui hereditabunt animam: ⁊
beſtiales homines qui forte hereditabunt ſua bona tē
poralia ſine menſura illa deuorabunt. Unde Eccleſia.
decimo. Cum morietur homo/ hereditabit ſerpentes/
beſtias ⁊ vermes. ⁊ ſic tunc inuitus dabit vermibus
demonijs inimicis ⁊ beſtialibus hominibus que mo-
do negat dare diuinis obſequijs. et ideo ſpiritusſan-
ctus loquens organo vocis ſapiētiſſimi Salomonis
Prouerbio. duodecimo. Qui inquit. operatur terram
ſuam: id eſt terram corporis ſui exponendo illud vir-
tuoſis operationibus ſaturabitur panibus. Qui autē
ſectatur ocium ſtultiſſimus eſt: non enim dicit ſtult⁹
vel ſtultior: ſed ſtultiſſimus. ¶ Pro quo notandum
ꝙ tres ſunt gradus ſtulticie. quorum primus eſt ho-
minem vitam ſuam negligere/ neceſſaria non queren-
do: ⁊ talis ſtultus eſt. Secundus gradus eſt hominē
vitam ſuam indefenſam hoſtibus exponere: ⁊ ille eſt
ſtultior. Tertius vero gradus eſt hominem hoſtes
ſuos qui eum conantur occidere contra ſeipſum paſ-
cere ⁊ nutrire: ⁊ certe iſte ſtultiſſimus eſt. Hos enim
tres gradus ſtultitie habet quilibet accidioſus. pri-
mum enim gradū habet. quia pro vita futura que eſt
eterna nichil prouidet omnino: ⁊ certe hec magna ſtul
titia eſt quod triplici oſtenditur ratione. ¶ Primo ex
hoc ꝙ ſapientiſſimus Salomon ocioſos mittit ad for
micam ad addiſcendum ſapientiam. vt patet ſupra in
1. capi. huius. 5. partis accidie. ¶ Secundo patet hec
ſtultitia ex hoc ꝙ talis ſic facit brutis animalib⁹ quo-
dammodo indigniorem ⁊ in conditione ſeruitutis mi
ſerabiliſſime obligatiorem. nam brutis animalibus
licitum eſt comedere quod tamen homini ocioſo apo
ſtolus prohibet dicens. 2. Theſſaloñ. tertio. Si quis
non vult operari: nō manducet. Item Eccleſiaſtes. 9.
Melius eſt canis viuus leone mortuo. Sup quo Guil
lermus Pariſienſis. Leo inquit mortuus eſt aliquis
in ſtatu ⁊ dignitate magnus. ſed tamē in conuerſati-
one ⁊ moribus ocioſus cui preualet canis viuus: id eſt
aliquis in ſtatu paup ⁊ vilis. ſed in vita ⁊ conuerſatio-
ne bonus ⁊ virtuoſus operarius. ¶ Item ocioſus fa-
cit ſe tam miſerabilis cōditiōis ꝙ nō ſolū mortē tēpo
ralem: ſed mortē ſe obligat ſubire eternam. ⁊ ideo me
rito de illis intelligi ⁊ dici poteſt illud epiſtole Jude
ꝙ ſunt arbores autumnales infructuoſe bis mortue.
¶ Unde ſicut arbor autumnalis primo in autumno in-
cipit florere quando deberet fructus maturos habe-
re: ⁊ ideo raro vel nunꝗ fructum producit habilem
⁊ maturū. ſic certe ocioſi in autūno hoc eſt in articulo
mortis qñ fructus deberēt habere maturos: hoc eſt vi
te eterne dignos primo volunt floreſcere: id eſt fructū
penitentie inchoare. et ideo tales raro vel nunꝗ fru-
ctus dignos deo placentes pducūt. Sed de illis intel
ligi pōt illud Sapientie quarto. Fructus eorum inu-
tiles ⁊ acerbi ad manducandum ⁊ ad nichilum apti.
et dicuntur tales infructuoſe arbores bis mortue: p
eo ꝙ non ſolū mortis temporalis. ſed ⁊ eterne ſūt de-
bitores: ⁊ in hoc miſerabilioris conditiōis ſūt ꝗ bru
ta animalia que ſolum mortem temporalem ſubire te
nentur. ⁊ ideo ſecūdū conſiliū ſpiritusſancti Eccle. 7.
Noli eſſe ſtultus ne moriaris in tempore non tuo.
¶ Tertio patet hec ſtultitia ex hoc ꝙ talis ocioſus
in tempore breui quo eſſet laborandum quieſcit: ſcili-
cet in tempore vite preſentis quod breue eſt: iuxta il
lud Job decimoquarto. Breues dies hominis ſunt.
Item ſecundo Corinth. quarto. Quod in preſenti eſt
momentaneum et leue eſt. In hoc enim breui tempo-
re tenetur quilibet homo ſecundum legem dei labo-
rare. nam vt dicitur Job quinto. Homo naſcitur ad la
borandum ſicut auis ad volandum. Item Eccli. 40.
Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus: ⁊
iugum graue ſuper filios Adam/ a die exitus de ven
tre matris eorum vſq; in diem ſepulture in matrem
omnium. vñ in ſtatu innocētie deus cōſtituit hominē
ad laborē dicente ſcriptura Geñ. 2. Tulit aūt domin⁹
deus hominem ⁊ poſuit eum in paradiſo voluptatis:
vt operaretur ⁊ cuſtodiret illum. Itē poſt lapſum pri-
mi parentis in tempore culpe tanꝗ pro penitētia ſpe-
ciali iniunxit deus homini laborem dicens. In ſudo-
re vultus tui veſceris pane tuo/ donec reuertaris in
terram de qua ſumptus es: quia puluis es: ⁊ in pul-
uerē reuerteris. Et ſequit. Emiſit eū dominus de pa
radiſo voluptatis vt operaretur terrā/ de qua ſumpt⁹
eſt. Geñ. 3. Itē in tēpore gratie precepit deus hominē
operari dicens. Uade operare in vineam meam. Ma-
thei. 21. Itē apſs Ephe. 4. Qui furabatur iam non fu
retur. magis aūt laboret operando manibus ſuis qđ
bonū eſt vt habeat vñ tribuat neceſſitatem patienti.
Item. 1. Theſſa. 4. Operamini manibus veſtris ſicut
precipimus vt nullius aliquid deſideretis. ex quo pꝫ
ꝙ in vtroq; teſtamento paſſim laborare docemur et
precipimur. ⁊ ideo ſcđm conſilium ſpiritusſancti lo-
quentes per os Salomonis Eccl. 7. Non oderis labo
rioſa opera ⁊ ruſticationem ab altiſſimo creatam. Ru
ſticationem creauit deus quando Ade dixit. In ſudo
re vultus tui veſceris pane tuo. et qui in hoc breui tē
pore vite preſentis virtuoſe operantur/ in longo tem-
pore futuro in quiete eterna mercedem ſuorum labo
rum recipient. dicente apſo. 1. Corinth. 3. Unuſquiſq;
mercedem propriam accipiet/ ſecundum laborē ſuū.
ſed certe ocioſi i hoc breui tēpore in quo ſcđꝫ dei ordi-
nationē eſſet laborandum a virtuoſo opere quieſcunt
in longo tempore futuro in quo in eterna mercede ſu-
orum laborum eſſet quieſcendum: eternaliter labora-
bunt. dicente pſā. de quolibet tali. Laborabit in eternū
et viuet adhuc in finem. ¶ Secundus gradus ſtulti-
tie quem vt dictum eſt habet etiam ocioſus eſt hoīeꝫ B
vitam ſuam indefenſam hoſtibus exponere. Unde o-
cioſus eſt ſicut caſtrum ſine muro quod faciliter capi-
tur ab inimicis. Et ideo virum ocioſum audacter dia
bolus inuadit abſq; timore dicens illud Ezechie. tri-
geſimooctauo. Aſcendam ad terram abſq; muro. Ue
niam ad quieſcentes habitanteſq; ſecure. ſed homo
virtuoſe laborans eſt quaſi murus fortis ad reſiſten-
dum diabolo ſecure fundatus. Unde cuilibet tali di-
cit dominus per prophetam Hieremie decimoquin-
to. Dabo te populo huic in murum eneum fortem: et
bellabunt aduerſum te et non preualebunt. Item o-
cioſus eſt quaſi vir pugnator inermis et ſine clipeo: ⁊
et ideo vndiq; ſagittis vulneratur faciliter a diabolo.
Unde Trenorum tertio. Tetendit arcum ſuum et po
ſuit me quaſi ſignum ad ſagittam: ſed prout dicitur

prouerbiorꝝ.7. Neſcit ſtultus ꝙ ad vincula trahatur
donec tranſfigat ſagitta iecur eius. ſed fidelis virtuo-
ſe laborans eſt quaſi vir armatus potēs cum ſcuto fi-
dei omnia tela diaboli a ſe extrahere. vñ Ephe. vlti-
mo. Induite vos armatura dei vt poſſitis ſtare ad-
uerſus inſidias diaboli. et ſequitur. In oibus ſumen
tes ſcutuȝ fidei. in quo poſitis omnia tela nequiſſima
ignea extinguere. Itē ocioſ⁹ eſt q̄ſi vas vacuuȝ ad re
cipiendū diabolū ſemꝑ paratū. Vñ Criſo. ope. iper.
omel. 15. Sicut vas inquit q̄diu eſt plenuȝ de aliquo
nō ſuſcipit ſuper infuſum liquorē: ſi aūt fuerit vacuū
recipit omne quod immittitur. ſic hō q̄diu occupat⁹
eſt malum non recipit bonū. ꝛ ſi occupatus fuerit bo-
nis repellit a ſe malum: ſi aūt nec in illo nec in iſto ſe
occupauerit homo ois ſpiritus malus intrat in euȝ: ꝛ
delectādo eum carnalibus deſiderijs alligat ducens
ad peccatū. hec ille. ¶ Unde Ambroſius ſuꝑ lucam.
Nulla inquit ſine labore virtus/ qꝛ labor eſt poſſeſſio
virtutis. Et ideo merito beatus Iero. ad ruſticū mo
nachum. et ponitur in ca. de con. diſt. 5. Nunq̄. ſemper
inquit facito aliquid boi operis vt ſemper diabolus
inueniat te occupatū. Quia vt dicit ſeneca. Rex per-
fecte occupata alterius rei nō eſt capax. ¶ Sed hic ē
notādum ꝙ aliqui ꝛ ſpecialiter ſacerdotes paſtores
eccleſie ꝛ prelati in occupationib⁹ eius impertinēti-
bus multotiens ſunt implicati. Unde quidam doctor
ſuper illud Iohā. vltimo. Quid ad te tu me ſequere.
Occupatio inquit imꝑtinens ꝛ paſtoribus ſub ditio-
ne xp̄i viuentibus ſuperflua triplex eſſe videtur: pri-
ma in mentali conſideratione. ſecunda in vulgari con
uerſatione. tertia in mundiali ditatione. ¶ Quo ad
primū certum eſt ꝙ quecunq̄ noticia que non ꝓmo-
uet ad ſequelā chriſti eſt p̄latis impertinēs ꝛ inepta.
ꝛ ideo debent totam ſollicitudinē ſuā dare: vt cogno
ſcant vitam ꝛ doctrinam ꝛ geſta xp̄i in euangelio ex-
plicata. Quid inq̄ valet ad ſequelā xp̄i conſideratio
ſollicita logicorum? quid valet ad eā noticia laborio-
ſa naturalium ph̄oꝝ? aut quid tertio valet ad ipſaȝ ſe
quelam demonſtratio nota mathematicorum? Ueue
ra ſi proſunt talia ad ipſam ſequelā cōplēdā ſicut ꝓſit
noticie veritatum cunctarum. hoc eſt per accidens.
Cum eni tota occupatio peregrinationis humane ſit
parua / et mutuo ſe impediens ptȝ ꝙ quilibȝ chriſtia-
nus ꝛ ſpecialiter p̄latus debet optimum eligere ꝛ ꝑ-
tinentiſſimū ſuo officio ad beatitudinem adq̄rendum
ne forte tali occupanti ſe circa noticias minus vtiles
dicat veritas. Quid ad te tu me ſequere. ¶ Secunda
occupatio vt dictum eſt prorumpit ex affectu coniun
cto intellectui vulgari conuerſatione. inueniens eniȝ
quoſdam vocatos preſbiteros in omni genere ſcurri
litatis immundicie conuerſantes ſicut patet ex trib⁹:
¶ Primo ex hoc ꝙ ſunt magis callidi inter omnes.
mercatores non obſtante ꝙ illud officium ſecundum
Criſoſto. ope. imper. omel. 31. Non poteſt a laycis in
culpabiliter exerceri. Et illud plenius declaratur ꝑ-
te. 4. cap̄. 6. ¶ Secundo in hoc ꝙ quaſi omni generi
ſecularis officij in domibus regum et etiaȝ aliorum
mūdialium occupātur: ꝛ certū eſt ꝙ nec in hoc ſequū
tur xp̄m qui non potuit taliter occupari. Unde dicit
ap̄lus. 2. Thy. 2. Nemo militans deo implicat ſe ne-
gocijs ſecularibus/ nec eſt tāta ſtabilitatis capacitas
in eis quin talis ſecularis occupatio diſtrahat eos a
miniſterio quo deberent ſecundum ſtatū ſuum deo in
tēdere. ideo a quolibet tali querit xp̄s. Quid ad te. ſ.
talis occupatio. tu me ſeq̄re. ꝛ cum non ſubeſt excuſa
tio non supereſt niſi apoſtatarū dānatio. Et tertio in
hoc ꝙ in rebus bellicis ſunt cōſiliarij / ꝛ vt pretendūt
duces bellantium ordinarij: ac etiam ex inſtinctu re-
gio ſuperbie ꝓrumpunt in ꝑpetrationem act⁹ nepha
rij. Sed nunquid tales ſunt irregulares cum ante ſuſ
ceptionem ordinis ſolus conſenſus ad talia irregula
ritatem induceret: certum eſt ꝙ quicq̄d miniſtraue-
rūt eccleſie eſt irregulare ꝛ nociuū illis atq̄ eccleſie.
Igitur de talibus clericis qui practicare didicerūt
talia cū non hn̄t excuſationē xp̄o acceptā: duȝ querit
Quid ad te: tu me ſequere. ¶ Tertia occupatio patȝ
eo ꝙ nemo eſt plus prelatio itiens ſeculare dominiū
cum fruſtrati per patrem ſuum a miniſterio quietan-
te circumpalpitant quomō in ꝑegrino officio placeāt
patri mēdacij: nec ſoluȝ iudicandi ſunt tales clerici/
ſed etiā ſeculares ex cōſenſu ſui actus nepharij. xp̄s
enim fuit gratiſſimus ſtatui ſecularium dn̄orꝝ. Primo
in hoc ꝙ dando illis poteſtatē ad caſtigandū effrenes
in ſua eccleſia elegit naſci in tp̄e pacis huius altiſſime
poteſtatis. Secundo in hoc ꝙ cōuerſatus in terra nō
habuit vel domum propriam vel diminuens ceſareaȝ
poteſtateȝ. Et tertio in hoc ꝙ nedum ſententiauit de
bitum dari ceſari verūetiam reddidit ſibi tributū ꝓ
ſe ꝛ ſua familia: ſed poſt tot gratitudines dn̄i ſecula-
res nimis ingrate deordinauerunt xp̄i milites ordina
tioni ſue contrarie. cū vbi xp̄s ordinauit ꝑenuncios
ſuos debere eſſe pl⁹ pauperes ꝓ cōpletione ſue mi-
litie non habere diuitias a ſequela dn̄i onerauerunt
ipſos nimis monſtruoſe cum mundi diuitijs. Ideo ſi
cut deficit ſpūalis milicia oportet neceſſario ꝙ mili
cia corporalis deficiat. Non ſic autem beatus Iohan
nes euangeliſta qui licet fuit ep̄s exercitus xp̄i pre-
cipuus: tamen potens dn̄ari in quiete effugit dn̄atio
nem hmōi vt venenum. Nam licet ſiluestres frondes
mutauit in aurū/ ꝛ litaria ſaxea in gemmas: nō tamen
ꝓ vſu ꝓprio/ ſed ad mentes cupidas faciāduȝ ac cōtē
ptum talium declarandum. hec doctor predictus. ꝛc.
¶ Tertius gradus ſtultitie eſt hominē hoſtes ſuos
qui eum occidunt paſcere ꝛ nutrire. et hunc gradum 3.
ſtultitie habet etiaȝ ocioſus: qꝛ ocio caro impinguat.
ꝛ vicia nutriuntur ꝛ accumulantur. ocium eniȝ quaſi
receptaculum eſt omnium viciorꝝ. Unde Bern. Oim
inquit tentationum ꝛ cogitationum malorꝝ ꝛ inutiliū
ſentina eſt ociuȝ. nam ſicut nauis in ſentina omnes
ſordes nauis recipit: ſic cor viri ocioſi q̄ſi receptaculū
eſt omnium viciorum. Unde ꝓuer. 30. Terra mouetur
per ſtultum: cum ſaciatus fuerit cibo. hoc eſt caro mo
uetur ad vicia perpetranda cū accidioſus hō carnem
ſuam voluptuoſe nutrit. Et de talibus ſtultis intelli
gi poteſt illud Eccle. 1. Stultorꝝ infinit⁹ eſt numer⁹.

¶ Cap̄. 12. quomodo dilatio poteſt reduci
ad torporem.

TErtio ad hanc ſecūdam ſpe
ciem accidie. ſcilicet torporem circa
dei precepta poteſt reduci dilatio.
Et eſt dilatio auerſa voluntas vitam
erroītā differēs emēdare. Et ſūt due
ſpecies dilationis: de quib⁹ hic bre-
uiter eſt tractandum. Prima eſt dila
tio conuerſionis. Secunda eſt dilatio confeſſionis.
¶ De prima enim dicitur Eccleſia. 5. Ne tardes con
uerti ad dominū. nec differas de die i diē. Pro quo no A
tandum ꝙ ad conuerſionis continuā accelerationem
ſpecialiter ſeptē peccatorem debent mouere. ¶ Pri-

mum eſt magna ingratitudo: quã peccator deo oſten
dit. qui ad eum cõuerti retardat. quã ingratitudinẽ
oſndit virgilius Eneydos exemplo cuiuſdã nobilis
militis noĩe Eneas. qui quandam puellam ⁊ eius ſo
rorem a quodã tyranno de eius hereditate expulſam
tantũ dilexit: ꝙ ſeipſũ ꝓ amore illius depauperauit:
⁊ vt ſuam ſororẽ ad ſuam reſtauraret honorifice here-
ditatem contra eius inimicũ grauiſſimũ aggreſſus
eſt bellum. In quo victoria obtenta et ſua sorore ad
eius hereditatem reſtituta grauiter vulneratus pro
recreatione obtinenda tanquã ad ſecuriſſimum locũ
ad caſtellum ſue ſororis acceſſiſſet. ⁊ ad ianuam pul-
ſans ingreſſum optauit. ſed illa tãq̃ ingratiſſima por
tam ſerauit. ⁊ ſibi aditum cõſtanter negauit. quod vi-
dens miles ſuum penes eam amorẽ ⁊ gratitudinẽ al-
legauit dicens. Cerne cicatrices veteris veſtigia pu-
gne. Queſiui ꝓprio ſanguine q̃cq̃d habes. ¶ Morali
ter loquendo iſte miles Eneas chriſtus eſt. qui hanc
puellam ſcʒ animã humanã ⁊ eius ſororẽ iuxta illud
Mathei duodecimo. Quicunq̃ fecerit voluntatem
patris mei qui in celis eſt ipſe meus frater ⁊ ſoror et
mater mea eſt. tantũ dilexit quod vt ipſam ad ſuã re-
ſtitueret hereditatẽ de q̃ erat diabolica fraude expul
ſa naturam noſtrã aſſumpſit ⁊ pauper deuenit. atq̃ pro
ea contra humani generis hoſtẽ grauiſſimũ aggreſ-
ſus eſt bellũ. in quo bello tam grauiter vulneratꝰ eſt
ꝙ teſtante ꝓpheta Iſaye. i. A planta pedis vſq̃ ad
verticem capitis non erat in eo ſanitas. A quo con-
flictu ad portam anime peccatricis pro qua ipſe tan-
ta paſſus eſt acceſſit: vt ab ipſa conſoletur per cordis
cõpunctionem ꝓ ſuis peccatis penitẽtiã fructuoſam
agendo. vñ peccatore ꝓ ſuis pctĩs pñiam fructuoſã
agente xp̃s cum tota celeſti curia conſolatur: iuxta il
lud Luce. 15. Gaudiũ eſt in celo ſuper vno peccatore
penitentiam agente q̃ ſuper. 99. iuſtis qui nõ idigẽt
penitentia. nũc aũt xp̃s ſtat ad oſtium aĩe peccatricis
pulſans ⁊ optans intrare. vnde Apoca. 3. Ecce ſto ad
oſtium et pulſo ſi quis audierit vocem meam et ape-
ruerit ianuam introibo ad illum. ¶ Pro quo notandũ
ꝙ chriſtus tripliciter pulſat ad oſtiũ anime peccatri-
cis petens vt ſibi aperiatur per amorem ⁊ vt ipſe in-
1. tret per gratiam. ¶ Primo enim pulſat. id eſt monet
teipſum diligere ⁊ oſtium cordis tui ſibi aperire: dã-
do tibi bona nature dicens. Conſidera ſponſa ſoror
mea quõ in principio tuo feci te ad imaginem ⁊ ſimili
tudinem meam: dando tibi dona nature. ſ. caput ma-
nus oculos ad videndum ⁊ aures ad audiẽdũ. os ad
loquendũ. manus ad operandum. pedes ad ambulan-
dum. ⁊ cetera corporis naturalia inſtrumenta. ⁊ ne vi
deanẽ iſta tibi paruę reputationis donaria ex quo mini
mum iſtorum prudens homo non amitteret ꝓ oĩbus
mundanis diuitijs. vñ ſi rex anglie in tua poneret ele
ctione totum theſaurum regni ſui. vel vnam maximã
regni ſui ciuitatem ex vna parte: ⁊ caput tuũ vel ocu-
los tuos ex alia parte: ita ꝙ eligeres vtrum ciuita-
tem ⁊ aurum haberes. et caput vel oculos tuos per-
deres vel econuerſo. nonne rogo potius aurum et ci-
uitatem dimitteres q̃ caput tuum vel oculos per-
deres. nam ſi caput amiſiſſes quid tibi prodeſſet ciui-
tas. Et ſi oculos perdidiſſes de auro quale gaudiũ
haberes: ex quo patet ꝙ caput oculi ⁊ cetera dona na
ture ſunt tibi magis precioſa: q̃ aurum vel ciuitas
mundana. ⁊ ſi dominus terrenus tibi ciuitatẽ vel ma
gnam ſummã auri dediſſet ipm̃ ſemper diligeres ⁊ ſi-
bi continue obedires: ſed ex quo xp̃s dedit tibi bona
magis precioſa: quare ingratus es ſibi ⁊ ſuis manda
tis inobediens. vñ merito de talibus ingratis dicere
poteſt. Reddiderunt michi malũ ꝓ bono ⁊ odiũ pro
dilectione mea. ¶ Secundo pulſat xp̃s ad oſtiũ aĩe 2.
dando tibi dona fortune dicens. O homo cõſidera ꝙ
dedi tibi cibũ/ potũ/ aurũ/ argentum/ terram/ aquã/ et
cetera elementa. volucres celi ⁊ piſces maris; oues ⁊
boues ⁊ vniuerſa pecora cãpi. ſolẽ ⁊ lunã ⁊ ſtellas et
vniuerſa celi luminaria: imo ⁊ ãgelos meos electos
te cuſtodire cõſtitui: dicente propheta. Angelis ſuis
mandauit de te. ⁊c. ſed q̃d ꝓ iſtis petit a te niſi vt di-
ligas ipſum. Unde Prouerb. 23. Fili prebe michi cor
tuum. q. d. et ſufficit michi. ¶ Tertio pulſat ad oſtiũ 3.
anime dando tibi beneficia gratie dicens. Aperi mi-
chi per amorem ⁊ cogita ꝙ tibi paratꝰ ſum dare fidẽ
ſpem et caritatem ſcientiam prudentiã fortitudinem
⁊ temperantiam. Et vltra oĩa iſta dedi ꝓ te meipſum
ad laborem tribulationem paſſionem ⁊ mortẽ ⁊ q̃n ca
ptiua eras ⁊ hereditatem tuã perdidiſti. 33. annis. ⁊
vltra pro te ⁊ hereditate tua tibi reſtituenda cum dia
bolo inimico tuo pugnaui: ⁊ tandem in campo mõtis
oliueti tam diris vulneribus ipſum deuici ⁊ precio
mei ſanguinis te de carcere et ſeruitute illius rede-
mi: et ad tuam hereditatem te reſtitui. Et ſuper hec
omnia tam diu ad portã anime tue vt michi aperires
pulſaui ꝙ ſanguis meus erũpebat de manibus pedi-
bus et corde meo in die paraſceues in cruce. Hãc do
loroſam pulſationem conſiderans propheta in perſo-
na xp̃i loquens dicit. O vos omnes qui tranſitis per
viam attendite ⁊ videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor
meus. vnde tunc in altum aſcẽdit: vt ab oĩbus videre
tur: acute clamauit/ vt ab oĩbus audiretur. immo tam
alte clamauit ꝙ cor ſuum frangebatur: et clamori ſuo
lacrimas cõmiſcuit/ vt pctõres cõpaterentur. Ad hũc
doloroſũ xp̃i clamorẽ petre ſciſſe ſunt. terra tremuit.
celi luminaria lumen ſuum retraxerunt. corpora mor
tuorũ de ſepulchris egreſſa ſunt. porte inferi aperte
ſunt: ſed heu corda miſerorum pctõrum duriora ſunt
petris. Nam petre ſciſſe ſunt: ſed illa per compaſſio-
nem demolliri non poſſũt. celi luminaria retraxerunt
lumen ſuum ſed miſer pctõr nõ põt ſubtrahere ſuam
vanã gloriã mundualẽ: corpora mortua ſurrexerũt de
monumentis: ſed miſer pctor hec audiens penitendo
de peccatis non poteſt ſurgere. porte inferni aperte
ſunt. ſed miſer peccator penitendo non vult aperire
portas anime ſue. Nam non obſtãtibꝰ oĩbus iſtis pul
ſationibus ⁊ doloroſis clamoribus miſera anima non
vult ſurgere ⁊ xp̃o ſuo ſponſo aperire. ſed tanq̃ menere
trix in gratiſſima dormit in lecto peccati cum diabo-
lo. immo ⁊ quod grauius eſt multotiens chriſtũ ſpon
ſum ſuum fugat a foribus ſuis aliq̃n cum baculo ti-
rannidis ⁊ ſuperbie. Aliquando cum gladio rãcoris
⁊ inuidie. Aliquando cũ canibus detractionis ⁊ iniu
rie. Aliquando per abominabilem fetorem gule ⁊ lu-
xurie. Aliq̃n cum lapidibus ſcãdali ⁊ mendacij. et in-
ceſſanter cũ ſagittis falſitatis ⁊ periurij. vñ quod hor
ribilia iuramenta quis iurat quaſi tot ſagittis quan-
tum in ſe eſt Ieſum xp̃m vulnerat. De quo ipſemet cõ
queritur per prophetam Trenor. 3. dicens. Tetende
runt arcum ſuum ⁊ poſuerũt me quaſi ſignũ ad ſagit-
taſ. ⁊ ideo xp̃s a miſera ⁊ ingrata anima taliter deſpe
ctus merito ab oſtio eius recedit ſuam ab ea gratiã
abſtrahendo. veruntamen ſicut pauper cũ diu ad oſti-
um diuitis ſteterit elemoſinam petendo ⁊ nichil rece
perit tandẽ recedit: ſed tamen retrorſum multotiens
reſpicit ad vidẽdum ſi vellet eũ aliquis reuocare: ſic
deus ab oſtio ingrate aĩe nolentis ſibi aperire rece-

dens multotiens re ſpicit retro ad videndum ſi miſe
ra anima ſe emendando ipſum voluerit reuocare. d.
illud Joel. 2. Conuertimini ad me et ego reuertar ad
vos. et ſecundum conſilium pphete. zach. 11. Si bonū
eſt i oculis veſtris. ſ. qḋ feci pro vobis: reddite michi
mercedē. ſcilicet debitas actiões gratiaꝝ/ et ſi nō quie
ſcite. ſ. me mō predicto deſpicere. iō non ſic cariſſimi
ſed conſiderate ꝙ vbi poſſet ſubito oēs pctōres ipm
taliter deſpiciētes deſtruere miſericorditer expectat
ad vidēdum ſi vellent in modo aliquo emendare dicē
te propheta Iſaye. 30. Expectat dominus vt miſe-
B. reatur veſtri. ¶ Unde facit deus cum pctōribus ſicut
cōſueuit cū illis quos rebelles inuenit ille nobilis rex
Alexander de quo refert valerius in de geſtis alexā
dri. vbi narrat ꝙ iſte rex alexander quando in pugna
bat aliquā ciuitatē vel caſtellū ſibi inobediens ſi vel
lent habitatores ſe ſibi reddere et portas ſibi aperire
admiſit eos ad gratiam. et ſi nollent ſe reddere et por-
tas ſibi aperire eos iuſſit vnam torcā ſiue lucernam
accēdi. et ad portas ciuitatis vel caſtelli erigi. pcla-
mans ꝙ quicunq̄ veniret ad ſibi gratiaꝫ poſtulādum
dū ante portas eiꝰ lucerna illa arderet gracioſe miſe
ricordiam obtineret: ſed quicunq̄ tardaret ad miſe-
ricordiam poſtulandū quouſq̄ torta illa vel lucerna
eſſet extincta vel a mota ſine aliqua gratia moreretur.
¶ Spiritualiter iſto modo ieſus xps multotiēs inue-
nit caſtellum anime humane ſibi rebellāſ: et iō contra
eam multotiēs ſuas apponit machinas bellicas: mo-
do mittendo diuerſas infirmitates: modo peſtilētiā:
modo famem: modo gladium perſecutionis et tribu-
lationis huius mundi: ſed non obſtante iſto multi ad
eius gratiam venire contēnunt. qḋ conſiderans deus
vbi poſſet ſubito oēs peccatores deſtruere: ſed tū ex
benigniſſima ſua miſericordia ſicut dicit. 2. petri viii.
Paciēt ꝓpter nos egit nolens aliquos pire: ſed oēs
ad pniaꝫ reuerti ſcepit lucernam ſiue torcā accendi. ſ.
lucernam ſuoꝝ mandatoꝝ et tortam ſue legis. de qui
bus ꝓuerb. 6. Mandatum lucerna et lex lux. hec enim
precipit deus accendi ante ianuas aīarū noſtraꝝ per
ſuos predicatores ꝓclamantes: ꝙ quicūq̄ iſtis lucēti
bus ante ianuas ciuitatis anime ſue ſibi apperuerit/
et ſemper verā penitētiam humiliauerit gratiā habe
bit et gloriā. dicēte pſ. Gratiā et gloriā dabit dominꝰ.
ſed ſi quis expectauerit nolens ſe deo reddere/ et ia-
nuas ſuas ſibi aperire: quouſq̄ predicta torta ſiue lu
cerna fuerit extincta ſiue amota. hoc eſt vſq̄ ad finē vi
te ſue qñ lucerna legis dei auferetur ab impijs. Dicē
te apoſtolo Apo. 18. Lux lucerne non lucebit tibi am
plius occidetur et ꝓijcietur in ignem eternum. vnde
tunc xps dicet ſuis angelis illud luce. 19. Inimicos
meos q̄ noluerunt me regnare ſuper ſe adducite huc
et interficite ante me. Secundum vero guil. par. ſup
illud Apoc. 3. Ecce ſto ad oſtium et pulſo. &c. duo ſunt
qui impediunt ne dñs intret per graciam i animā pec
catricem. primū eſt inordinata leticia de illis de qui-
bus eſt triſtandū. ſecundum eſt ꝓcraſtinatio cōuerſio
nis de qua multū eſſet feſtinandum. De iſtis enī duo-
bus impendimentis pōt intelligi illud ſopho. 2. Uox
cantantis in feneſtra eſt coruus in ſuperliminari. Uox
cātātis in feneſtra eſt vox anime inordinate gauden-
tis de rebus delectabilibus q̄ obijciuntur quinq̄ ſen
ſibus qui quaſi feneſtre ſunt domus aīe. De iſta peſſi
ma gaudentis anime voce dr̄ ꝓuerb. 2. Letantur cū
malefecerint. et exultant in rebus peſſimis: ſed quo-
uſq̄ iſta peſſima exultatio et leticia expellatur ieſus
domum aīe non intrabit. In cuius rei figura legitur

Mathe. 6. ꝙ xps veniens ad domum cuiuſdā princi-
pis ad ſuſcitandum filiam eius mortuā inuenit in do
mo eius tibicines et turbam tumultuantē: ſed quouſ-
q̄ eiecta eſſet hec turba tibicinum et tumultuantium
non intrauit ieſus in domum principis ad ſuſcitādū
eius filiaꝫ. Sic ſpiritualiter nō intrabit ieſꝰ in domū
cōſcientie ad ſuſcitādum aīam in peccatis defunctā
quouſq̄ turba ſtrepitus mundane ſollicitudinis et ti-
bicines inepte delectationis carnalis et letitie expel
lantur dicente ſcriptura. Sap. 1. In animā maliuolā
non introibit ſapientia: nec habitabit in corpore ſub-
dito peccatis. Secundum vero impediēs ne ieſus in
tret aīam peccatricē eſt ꝓcraſtinatio conuerſionis. et
iſta ꝓcraſtinatio intelligit cū dicitur in predictis ver
bis ꝓphete. Coruus in ſuperliminari. vnde coruus in
ſuperliminari eſt dilatio in peruerſa volūtate peccato
ris dicētis dño in voce coruina: cras cras. quā craſti
nationē ꝓhibet ſpūſſanctus per os ſalomonis ꝓuer.
3. Ne dicas amico tuo vade et cras reuertere. cum ſta-
tim poſſis dare. ¶ Amicus tuus cōfidētiſſimus xps
eſt q̄ a te petit fidelē amorē dicens. Fili pbe michi cor
tuum. Prouerbioꝝ. 23. ¶ Sed nonne rogo ſi forſi-
caſſes regi anglie intm̄ ꝙ ſecundum ſua iura dignus
eſſes mortis ſupplicio. quo nō obſtante ipſe tanq̄ a-
micus tuꝰ miſericorditer et benigne veniret ad oſtiū
domus tue et pulſaret dicendo. Aperi michi: et ego to
tum delictū tuū miſericorditer cōdānabo: et tu rñdēs
diceres ſibi. Expectet vſq̄ in craſtinū/ vel vſq̄ ad an-
num: et tunc tibi aperiam. nōne credis ꝙ hac procraſti
natione multū regem ad iracundiam prouocares. ſꝫ
quanto magis regi celeſti diſplicet qui ſibi taliter rñ
det. de die in diē et de anno in annū conuerſionem pro
craſtinando. Prouenit aūt iſta ꝓcraſtinatio ex hoc ꝙ
pctōr ſibi repromittit lōgā vitā. de qua repromiſſiōe
dicitur Eccle. 29. Repromiſſio nequiſſima multos ꝑ-
didit. non ſolū eſt hec repromiſſio neq̄: ſꝫ etiaꝫ nequior
et nequiſſima. Neq̄ eſt in hoc ꝙ peccator ſibi vſurpat
qḋ eſt ꝓpriū dei. ſ. de tpe futuro diſponere. vñ Act. 1.
Non eſt vrm noſſe tpa vel momenta q̄ pater poſuit in
ſua poteſtate. Nequior ē hec repromiſſio in hoc ꝙ cuꝫ
miſer pctōr tpe infiniti valoris ſibi a deo datū inutilē
ter et fatue expendit: et tū adhuc preſumit quod deus
multum temporis ſibi eſt daturus: ſed tali fatuitate la
borat taliter preſumens quali fatuitate laboraret il-
le qui theſaurum magnū ſibi a patre ſuo traditum ad
vtiliter negociandū fatue expēdiſſet. et adhuc largiꝰ
expādere ꝓſumeret dicēs. Bñ expēdere poſſum quia
pr̄ meꝰ ſatis dabit michi. cui deriſorie rñdere poſſet. ſ.
veꝝ eſt qḋ dicis. q: ita bene expandiſti theſaurum ab
illo prius tibi datuꝫ: ſed tales intelligere dāt qualiter
dñs in tēpore noe reſcidit de tpe pnie hoībus ꝓmiſſo
Gen. 6. ſecunduꝫ ſtrabū. 20. ānos: eo ꝙ videbat ꝙ vo
luptuoſi peccatores differebāt penitentiam agere. et
ſi dñs tpe ꝓmiſſum a penitere differentibus abſtulit.
quid faciet illis quibus nullum tempus eſt ꝓmiſſuꝫ?
¶ Itē auguſtinus in de ſpeculo humane miſerie pec
catorem ſic alloquitur. Forte inquit dicis tibi cum ad
ſenectutem venero aut aliqua infirmitate detentus
fuero tunc penitentiam petam. ꝓmiſit michi deꝰ in-
dulgentiam quando me correxero. ſecurus ſum de ꝓ
miſſione. Ecce ego conſentio et cognoſco: quia peni
tenti peccatori promiſit deus veniam: ſed tū diez cra
ſtinū nō tibi ꝓmiſit. hec ille. ¶ Itē augu. in de verbis
do. ſerm. 60. predicto modo conuerſionem ſuam pro
craſtinantē ſic alloquitur. Dicis inquit quare hodie
conuertar et non cras. tranſeat hodiernus dies ſicut

heſternus. ⁊c. vtā. ca. 4. hui⁹. vbi agitur de prima ſpē
accidie. fere in principio. Nequiſſima etiam eſt predi
cta repromiſſio quod patet ex hoc ꝙ talis non ſolū tē
pus ſibi datum perdidit: ſed etiam ⁊ in dei contume=
liam illud expendere voluptuoſe nō timuit. qꝛ igitur
fronte preſumit ꝙ deus q̄ iſta nouit ⁊ vidit vita ſuaꝫ
debeat ꝓlongare. Taliter enim ſuā conuerſionem ꝓ=
craſtinantes ⁊ tēpus ſuum in dei contumeliam nequi
ter expendentes ſic alloquit̄ dn̄s. ꝓuerb. 1. En profe=
ram vobis ſpiritū meū ⁊ oſtendā vobis verba mea: qꝛ
vocaui ⁊ renuiſtis. Extendi manum meam ⁊ non fuit
qui reſpiceret: deſpexiſtis omne conſilium meū ⁊ in=
crepationes meas neglexiſtis. Ego quoqꝫ in interitu
veſtro ridebo ⁊ ſubſannabo cum vobis id quod time=
batis aduenerit. cūqꝫ irruerit repētina calamitas ⁊ in
teritus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerint
ſuper vos tribulatio ⁊ anguſtia ⁊ tūc inuocabunt me
et non exaudiam. mane conſurgent et non inuenient
me. eo ꝙ exoſam habuerunt diſciplinam. ⁊ timorem
domini non ſuſcepiſſent nec acquieuerunt cōſilio meo:
ſed detraxerunt correctioni mee vniuerſe. comedent
igitur fruct⁹ vite ſue: id eſt fruct⁹ diuine maledictio=
2. nis ⁊ damnationis eterne. ¶ Secundum quod moue
re debet hoīem ad conuerſionē continuam accelera=
tionē eſt frequens memoria certitudinis morientis ⁊
hore tpis determinati ⁊ loci incertitudinis deceden=
di. vnde de mortis memoria vide ſupra parte. 4. cap.
31. vbi agitur de egreſſu hominis ab hac vita. Item
de mortis certitudine et de hore mortis incertitudi=
ne vide ſupra parte. 4. cap. 53. ¶ Dicitis ibidem adij=
C ciendo illud augu. in de ſpeculo hū. miſ. Nouiſſimū inqt
ſemper finis tuus eſt incertus. ſemper qualitaꝫ mori
turus eſto paratus. noli confidere in longa vita: qꝛ di
es viſionis ſine dies iudicij proxima eſt. longe forte
ſit dies iudicij qn̄ erit retributio iuſtoꝝ et iniuſtoruꝫ.
tuus enīꝫ finis longe abeſſe nō poteſt. Ad hac te pre=
para. eſto correctus: ⁊ ſemper parat⁹ nā qualis exie=
ris ab hac vita talis redderis illi vite. ideo ante ocu
los tuos finē vite tue ſemper habeto. Cum enim in le
ctulum ad quieſcendum mēbra tua poſueris: noli con
ſiderare de lucis aduentu: ſed quanti ad veſperam ſa
ni et incolumes ac ſecuros ſe eſſe in craſtinum puta=
bant. et tamen nocte repentina morte defuncti ſunt.
et in laqueo ruine deprehenſi. hec ille. Et ideo merito
dicit ſpirituſſanctus Eccleſia. 9. Neſcit homo finem
ſuum. ſed ſicut piſces capiuntur hamo et ſicut aues
comprehenduntur laqueo ſic capiuntur homines in tē
pore malo. Unde Seneca. Neſcis inquit homo quo lo
co mors te expectat ideo tu eā in oī loco expecta. cum
eni neſcit homo in quo loco debeat eam expectare. vn̄
in omni loco expectanda eſt vel in nullo: ſed nō in nul
lo agitur in omni loco expectanda eſt. iuuenes mor=
tem habent a tergo. Senes vero ante oculos: licet il=
lud non videatur quod eſt a tergo: nichilominus ta=
men nocere poteſt ⁊ etiam amplius q̄ꝫ quod ante ocu
los eſt. ſic mors iuuenibus timenda eſt ſicut ⁊ ſenib⁹/
licet ipſi hoc non aduertant. Unde hoc eſt vnum quod
multum deberet mouere hominem ad acceleratio=
nem conuerſionis ꝙ tot homines quotidie defuncti
ſunt qui propoſuerunt ſe quandoqꝫ facturos peniten
tiam: ſed morte preoccupati non fecerunt: nec de ce=
tero vnq̄ꝫ penitentiam facient fructuoſam. ¶ Item
de mortis certitudine et de hore mortis incertitudi=
ne Auguſtin⁹ ſuper pſalmo triceſimooctauo. Quid
inquit certum eſt in hac vita niſi mors. Conſiderate
omnia omnino/ vel bona/ vel mala huius vite/ vel in

ipſa iuſticia vel in ipſa iniquitate: qd certū eſt niſi mors/
profeciſti: quid ſis hodie ſcis. qd futur⁹ ſis craſtino
neſcis. ſpas pecuniam incertū eſt an ꝓueniat. ſperas
vxorem incertum eſt an accipias vel qualem accipias.
ſperas filios incertum eſt an naſcant̄. nati ſūt incertuꝫ
eſt an viuant: viuunt incertum eſt an ꝓficiant ſiue de=
ficiant. quocūqꝫ te verteris incerta ſūt oīa ſola mors:
certa pauper es incertuꝫ eſt an diteſcas. indoctus es
incertum eſt an erudieris. imbecillis es incertū eſt an
conualeſcas. natus es certum eſt ꝙ morieris. ⁊ in hoc
ipſo ꝙ ipſa mors certa eſt dies iſi mortis incert⁹ eſt.
inter hec incerta vbi ſola mors certa cuius etiam ho
ra īcerta ⁊ ſola multū cauet̄: q̄ nullo modo deuitatur.
hec ille. ¶ Item de mortis certitudine hugo in ſacra
mentis libro primo. parte. 6. Si inquit prim⁹ parēs
in ſtatu innocentie perſtetiſſet: ⁊ non per inobedien=
tiam cōtra deum peccaſſet: ipſe cū tota ſua poſterio
ritate ſine morte corporali ad celū corporaliter tranſ
latus fuiſſet. ſed qꝛ preceptū dn̄i preuaricat⁹ eſt: iā rō
ineuitabilis eſt mors hoī ꝙ nullus pōt eam euadere/
quin eum vltimate percutiet. et ideo mors ſagittario
rōnabiliter pōt aſſimilari. Nā ſicut ſagittari⁹ qn̄ arcū
trahit ad ſignum ſagittans. ſagitta aliqn̄ cadit vltra
metam. aliqn̄ citra: aliqn̄ a latere. ſed tandē accidit ꝙ
ſignū ꝑcutit. ſic ſpūaliter mors que arcuꝫ ſuū tetēdit
cum ſagitta ſua aliqn̄ percutit ſuperiores ⁊ magnat⁹
qui ſunt ſuper te: aliquando ſeruos tuos/ filios vel an
cillas qui ſunt ſub te: aliqn̄ amicos tuos a dextris. a=
liquādo inimicos a ſiniſtris: ſed tandem infallibiliter
in corde te percutiet. ⁊ nimirū: nam experiētia docēte
q̄uis hō ignarus qn̄ primo addiſcit artem ſagittandi
diu eſt anteq̄ꝫ poſſit metam percutere: ſed iſi per lon=
gum exercitium ſecurior eſt de manu ſua: ⁊ cit⁹ me
tam percutit. ſic ſpūaliter poſt peccatū primi parētis
diu erat anteq̄ꝫ mors potuit metā predictā percute=
re. nam ad adam q̄ erat primus homo ſagittauit. 930.
annis anteq̄ꝫ eum percuſſit. Ad ſeth vero filium eius.
912. annis. ⁊ ad matuſalem filium enoch 969. annis:
quia per tot annos vixerūt: qui fuerunt in prima eta=
te mundi vt patet Geneſis. 5. ſed iam per longum
exercitium: quia ex quo hanc artem ſagittandi pri=
mo incepit addiſcere. ideo iam ⁊ nimirū ſecurus eſt:
ita de manu euadere vltra 60 vel. 80 annos. immo a
liquos percutit ad primum ictū. hoc eſt in primo die
ſue natiuitatis/ vel in prima etate: ⁊ ſi ꝓcurerit hoīeꝫ
in pctō mortali nedum percutit ipſum morte tempo
rali: ſed etiam quod incōparabiliter grauī⁹ eſt morte
eterna: et ideo vt hanc ineuitabilem mortis ſentētiā
conſideremus monet nos ſapiens Eccl. 38. Memēto
iudicij mei. ſic enim erit ⁊ tuum. michi heri ⁊ tibi ho=
die. Item dauid rex ⁊ propheta. 2. Regum. 14. Om=
nes morimur: ⁊ quaſi aqua dilabimur in terrā. Et no=
tabiliter dicit morimur et non moriemur: ad monen=
dū nos cōſiderare ꝙ mors appropinquabit nobis ſi=
ne aliqua tardatione. Unde eccl. 14. Memor eſto qm̄
mors non tardabit. vn̄ mors tam ꝓpe eſt ꝙ ſequatur
te quiſcunqꝫ fueris ſenex vel iuuenis ad talos. immo
tam prope eſt ꝙ ſumus oēs quaſi iā morientes dicen=
te apl'o. 2. Cor. 6. quaſi moriētes ecce viuimus nōne
rationabiliter diceretur hō quaſi moriēs cōtra quem
data eſſet a iuſto iudice ineuitabil' mortis ſentētia: ſic
certe eſt de nobis. Nam ſecūdū gre 13. mo. Data erat
ſnīa mortis cōtra nos qn̄ deus dixit primis nrīs pa=
rentibus in paradiſo. Quacunqꝫ die comederitis ex
eo morte moriemini. gen̄ 2. ſed ſtatī venit diabolus ex
inuidia quā habuit ꝙ hō hrēt gaudiū celi quod ipſe ꝑ

ſuperbiam pdidit ſuggeſſit eis q̄ de fructu ligni ve
tiri comederent. d. Nequaq̄ morimini. ⁊ mulier vi=
dēs q̄ bonū eſſet lignū ad veſcendū: ⁊ pulcrū oculis:
aſpectuq̄ delectabilis. et magis credens diabolo q̄
deo. tulit de fructu eius et comedit: deditq̄ viro ſuo
qui etiam comedit de illo. et aperti ſunt oculi ambo=
rum ⁊ ſtatim viderūt ⁊ inuenerūt qḋ dixit deus: ⁊ fal
ſum eſſe qḋ dixit diabolus eis. certe iſto modo nunc
dicit Ezechiel. 18. Anima que peccauerit ipſa morieṫ.
hoc eſt anima q̄ contra dei preceptū guſtauerit de fru
ctu carnalis voluptatis ſiue de fructu vane glorie/⁊
huius vite miſerabilis pſperitatis morietur. nedum
morte corporali: ſed etiam niſi fructuoſe penituerit
morte eterna: ſ; venit diabolus ex inueterata ſua in=
uidia et malicia: et oſtendit eorum oculis carnalibus
fructū carnalis voluptatis diuitiaꝝ ⁊ hui⁹ mundi p=
ſpitatis ſuggerēs hoīb⁹ cōtra dei pceptū ex illis intre
pide deguſtare pmittens eis q̄ nequaq̄ morientur. ⁊
miſera caro humana q̄ p mulierē intelligitur videns
oculis carnalibus fructum carnalis voluptatis diui
tiarum ⁊ huius mundi proſperitatis: q̄ pulcrū ⁊ dele
ctabile eſt viſui corporali: ⁊ maiori crudelitate adhe=
rens fraudulitati ſuggeſtionis diaboli q̄ veriſſimis
verbis diuinis ſine metu. de iſto fructu guſtat et tra=
dit inde viro ſuo. i. ſpiritui ſuo. faciens illum ſuis de-
lectationibus conſentire. et cum ſemel de iſto fructu
guſtauerit: fructus iſte videtur eis tam delectabilis
q̄ appetitus eorū de illo nunq̄ pōt ſaciari. quod ma=
nifeſte pȝ tā de viris eccleſiaſticis q̄ etiam tēporalibus
qui non curant quocunq̄ falſo modo ſiue rapina ſiue
piurio vſura vel ſymonia fructū iſtū acquiſierint duȝ
mō illū habere poſſint. immo ⁊ pter delectationem
quā in iſto fructu habuerunt qualiṫ mors eos pſequi
tur non vident. imo ⁊ q̄ morienṫ quouſq̄ mors ſubito
et ex improuiſo eos arripuerit penitus obliuiſcunṫ.
Et iſtud oſtendit vvaleṙ. per exemplum in ſūma ſua
colla. ad oē genus hoīȝ pte. 7. di. 1. ca. 2. ⁊ de eodē exē=
plo loquiṫ Januenſis in legenda vite ſctōꝝ barlaam
⁊ ioſephat. ⁊ eſt vnū de exēplis per quod barlaā ↄuer
tebat ioſephat ad fidē chriſtianā. ⁊ illud idē exemplū
recitat odo ſuper euang. ſerm. 42. vbi narrat q̄ qdaȝ
vnicornus quodā tpe perſecutus eſt quendam hoīem
vt eū occideret. ⁊ eſt vnicornus aīal cuius fortitudini
nullus mortalis hō reſiſtere pōt. Et iō merito homo
iſte hoc aīal fugiebat ⁊ cum ab eo fugit in quandā fo=
uеā ſiue puteū cecidit/in cuius fundo fuerunt ſerpen
tes bufones ⁊ reptilia crudeliſſima quaſi innumera=
bilia. ſed dū in hunc puteum caderet quandā arbuſcu
lam apprehendit ⁊ in ea ſe tenuit. ad arboris vero ra=
dicem vidit duas beſtias. vnam albam/et aliaȝ nigrā
arboris corrodentes radicē. vidit etiam iuxta ſe dra=
conē horribilem ignē de ore expirātē paratū ad eum
deuorādum ſiue in pfundum putei pcipitandum vt a
ſerpentibus deuoraretṫ. Ecce quadruplex periculum
vnicornus pſequēs ad eum occidenduȝ. due beſtie ad
arboris radicem corrodendum. draco paratus ad eū
rapiendum ⁊ ſerpentes parati ad eum deuorandum:
ſed non obſtātibus iſtis periculis miſer hō iſte cōſpi
ciens vidit in arbore quoddam pomū mellitū/de quo
guſtans pter eius dulcedinē oīm periculoꝝ in qui=
bus erat oblitus eſt quouſq̄ tandeȝ arbore cadente a
dracone raptus eſt ⁊ piectus in pfundū putei ſubito
a ſerpentibus deuorat⁹. ¶ Moraliter homo iſte vt di
cunt predicti doctores eſt homo pctōr vnicorn⁹ cui⁹
fortitudini nemo reſiſtere pōt mors eſt corpalʼ. quam
nemo pōt euitare: ſed tū miſer pctōr ponēs ſuam feli
citatem in mūdanis vanitatibus ⁊ carnalibus deſide=
rijs inq̄tum ſufficit hūc vnicornū fugiens cadit in fo=
ueam peccati: ⁊ inq̄to magis in pctō intāto pfundi⁹
verſus puteuȝ inferni. Arbor in qua pendit eſt iſta mi
ſerabilis vita corporalis. Due beſtie ſcilicet alba et
nigra radicē arboris corrodētes dies ⁊ nox ſunt vitā
hoīs conſumentes. draco diabolus eſt q̄ teſte apſo. 1.
pe. vlti. Tanq̄ leo rugiens circuīt querens quē deuo=
ret. pomū mellitū carnalis delectatio bona tempora=
lia ⁊ pſperitas mūdana. quoruȝ delectatio facit miſe
rum peccatorē predictorū periculoꝝ in quo ponitur
obliuiſci quouſq̄ ſuperueniente morte ſubitanea ex im
prouiſo rapiatur ad pfundum inferni. Unde Job. 21.
Tenent tympanum ⁊ cytharam ⁊ gaudent ad ſonituȝ
organi. ducunt in bonis dies ſuos et in puncto ad in=
ferna deſcendunt. ¶ Hanc igitur mortis certitudinē
et hore mortis incertitudinem monet nos Beatus
Augu. in de ſpeculo hu. miſ. diligēter cōſiderare. vbi
ſic. Memorare ſiquit o hō finis tui: memorare q̄lis fu
turus ſis. et quo iturus es de hac vita. Nudus exiſti
de vtero matris tue. ⁊ nudus ſubtus terrā ibis. con= D
ſument vermes corpus tuū. cur letatur caro q̄ para=
tur vermibus eſca. nec hodie leteris. nam forte cras
morieris. quid tāto ſtudio ferculoꝝ alternationib⁹ di
ſtēderis. recogitat queſo cui pīguedinē iſtā nutriris.
tu tandē vilis ſarcina vermibus pſicieris/pcioſa va=
rietate circūdar⁹ quid te cōſpicis auro ⁊ gēmis pcio=
ſis ornatus: quid glorīaris. pter te alios quare con=
temnis. veniet ⁊ dies illa qua hoc nitore exutus hor=
ribilis apparebit cilicio inuolutus. fruſtra patēti glo
riaris palatio. infra breue ſtricto arcendus es ſarco=
fago. aut forſan feris ⁊ auibus expoſitus corroden=
dus eris/aut vnius gurgitis deuorādus piſcibus de
mergeris: ⁊ ſic ſepulture miſer carebis honore. Et ſe
quitur ibidem. Tu homo aliquando attende et aliqū
cognoſce. perge ad ſepulcra mortuoruȝ: ⁊ vide exem
pluȝ viuentium/iacent oſſa ⁊ perit homo: ⁊ tamen re=
ſeruatur cauſa eius vſq̄ in diem iudicij. fuit ⁊ ipſe ſi=
milis tibi viuens in vanitate ſtudens: in deſiderijs ſe
culi: multiplicauit enim agros/⁊ plātauit vineas/im
plens horrea ſua in apotecis multis letatus eſt. in a=
bundantia vix finem leticie dabat. pro cupiditate cur=
rebat: multas viduas et orphanos opprimebat. adul
teria homicidia furta et incendia commiſit. quantos
pauperes captiuauit. quantos miſeros expoliauit. et
ſecum ad inferos nichil detulit: ſed omnia conſumma
uit. et vna hora expirauit. reliquit diuitias quas ma=
le queſiuit: et inuenit penas quas non ſperauit. Ecce
ablata ſunt omnia ab oculis eius: vbi igitur ſunt om=
nia. vbi pompa. vbi ſciſma: vbi exquiſita conuiuia. vbi
gemmarum ambitio: ⁊ vbi argenti et auri pōdus im
menſum. vbi ſerui ſubditi ⁊ antecedētiuȝ: turba clien
tium tranſierunt oīa ab oculis eius iacēs in ſepulcro
redactus eſt in puluerē. abſceſſerūt nerui a cōpagib⁹
ſuis putatur requieſcere corp⁹ ei⁹ ⁊ habitat i inferno
anima eius. hec augu. ¶ Ita berū. in de meditationi=
bus cap. 4. cum quo concordat hugo in li. ſuo de ani=
ma vbi ſic. dic michi inquit vbi ſunt amatores ſeculi
qui iam diu fuerunt. dic quid eis profuit inanis glo
ria: breuis leticia: mundi potentia: quid carnis vo=
luptas. quid falſe diuitie. vbi riſus. vbi iocus. vbi ia=
ctantia. hic caro eorum vermibus. aīa ignibus depu=
tatur infernalibus donec rurſus infelici colligati cō=
iugio ſempiternis inuoluantur incendijs. qui enim ſo
cij fuerunt in vicijs ſocij erunt in penis. vna namq̄ pe
na implicat quo vnus amor in crimine ligat. Et ideo

merito beatus auguſti. in quodã ſer. de vanitate ſecu
li. Retrahat inquit vos a malis operibus corũ inte=
ritus quos premiſiſtis. Attendite calamitates ⁊ con
ſiderate ſepulcra eoꝝ qui ante pauca tẽpora vobiſcuꝫ
erant. quid ſunt. quid fuerunt: ⁊ quid eis vane delicie
profuerunt. Ecce ꝙ ex eis ſoli cineres remanſerunt
qui ſi loqui modo poſſent hec verba dicerent. vt quid
īfelices tñ ꝑ ſeculi vanitate diſcurritis. vt quid vos
criminibus ⁊ vicijs oneratis. conſiderate oſſa noſtra
et ſic vobis horreat cupiditas veſtra: quod vos eſtis
nos fuimus. ⁊ quod nos ſum⁹ vos eritis. hec inquit
ılla fratres cariſſimi ſollicita conſideratione penſa=
te. Et hec conſiderantes expaueſcite. diemqꝫ mortis
ante oculos veſtros ſemper ponite: ad emendationẽ
q̄ꝫtum poteſtis feſtinate. nolite negligere: quia dum
libenter ac iocundiſſime homo moraꝛ in ſeculo mul=
taqꝫ tempora longa diſponit agenda ſubito rapitur ⁊
aufertur. hec ille. ¶ Exemplum huius habemus in
euange. Luce. 12. de diuite locuplete q̄ dũ nimie ſol=
licitus circa bona temporalia tractauit in mente ſua
re ampliare horrea ſua: audiuit dominũ ſibi dicentẽ
Stulte hac nocte repetent a te animam tuam demo=
nes que paraſti cuius erunt. q. d. non tua: ſed quia in=
fructuoſa eſt mortis meditatio niſi aſſit debita pre=
paratio. ideo miſericors ſaluator qui teſte propheta
Ezech. 18. non vult mortem peccatoris: ſed vt magis
cõuertatur ⁊ viuat. monet nos vt ſimus erga mortem
noſtram parati Luce. 12. dicẽs. Eſtote pati: q̄ꝛ qua ho
ra nõ putatis filius hoīs veniet. Et ſicut dicit grego.
12. mora. ꝑpterea voluit dñs nos latere finem nr̄m: vt
dũ incerti ſumus qñ moriemur: ſemꝑ parati ad mor=
tem inueniamur. vnde mathei. 24. Vigilate q̄ꝛ neſci=
tis qua hora dñs vr̄ venturus ſit. ſ. ad accipiendum a
nimas veſtras de hoc mũdo. Sed rõne docente ſi ali
q̄s rex terren⁹ traderet alicui ligiorũ ſuorũ vnũ ioca
le ꝓcioſũ ſub tali ꝯditiõe: ꝙ ſi bñ cuſtodiret illd̄ quſqꝫ
rex ab illo illud exigeret/ad dignitatẽ ꝓmoueretꝛ ma
ximã ⁊ honorẽ: ſed ſi illud negligenter depderet vl̄ eo
dormiente furari permitteret ad penã traderetur per
petuam carceralẽ. Et ſi iſte hõ non haberet alium lo=
cum ad cuſtodiendum iſtud precioſum iocale niſi do=
mum luteam ⁊ rimoſam et vna cum hoc vnus fortis
et potens latro miſiſſet ſibi nuncios certificantes ꝙ
illud infallibiliter iocale ab eo furaretur: ſed diem ta
men ⁊ horam quando ad hoc agendum veniret nõ di
ceret. Nõne rogo in caſu iſto ſtultus eſſet homo iſte:
niſi diligenter vigilaret. et aduentum iſtius latronis
continue formidare. ¶ Spiritualiter loquẽdo rex re=
gum ⁊ dñs dñantium tradidit cuilibet homini ad cu=
ſtodiendum vnũ iocale valde precioſum. ſ. aīam ratio
nalem. cuius precioſitas ex hoc perpendi poteſt ꝙ ſa
pientiſſimus mercator qui vnq̄ꝫ fuit. ſ. xp̄s ieſus pro
illa dedit ſui cordis ſanguinem precioſiſſimum. cuius
minima gutta precioſior erat toto huius mundi the=
ſauro. Quod conſiderans apoſtolus. Empti inquit
eſtis precio magno. 1. Coꝛ. 6. Itẽ. 1. Petri primo. Nõ
corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de
vana conuerſatione paterne traditionis: ſed precio=
ſiſſimo ſanguine agni quaſi incontaminati et imacu=
lati chriſti ieſu. Iſtud enim iocale tam care emptum
habet quilibet homo in domo vel in vaſe dilectiſſimo
ſui corporis: dicente apoſtolo. 2. Coꝛ. 4. Habemus
theſauruꝫ iſtum in vaſis fictilibus. pro bona cuſtodia
iſtius iocalis homo iuſtus promouebitur ad regnum
celoꝝ. dicente xp̄o Complacuit patri veſtro dare vo=
bis regnũ Luce. 12. ſed ſi deperdatur eo dormiẽte in

peccato mortali ⁊ latro mortis diabol⁹ ſuperuenerit
⁊ illud ab eo rapuerit tunc ligatis manibus et pedi=
bus ꝓijcietur in ignẽ eternum. iſte enī latro mors eſt
que ex improuiſo quaſi latro ſupuenit pctõribus mit
tit quotidie nuncios pctõribus qui ſunt infirmitates
corporales etas capitis canicies. et caluicium mem=
broꝛũ tremor. dorſi curuatio. ⁊c. Iſte enī nũcij certifi
cant pctõrib⁹ ꝙ mors indubitãter infra breue veniet
⁊ animam ab eis rapiet: ſed diem et horam determi=
nate non limitat. Et ideo merito dicit xp̄s Mathei.
24. Illud autẽ ſcito te qñ ſi ſciret paterfamilias qua
hora fur venturus eſſet vigilaret vtiqꝫ et non ſine=
ret perfodi domum ſuam. ideo ⁊ vos etiam eſtote pa=
rati. ¶ Sed multi negligenter et perniciose ſe habẽt E.
circa cuſtodiam iſtius iocalis. Nam vt dicit holkot
in lectu. li. ſap. lec. 51. Aliqui iocale iſtud vendunt: ali
qui illud perdunt: aliqui illud impignorant. et aliqui
illud pro nichilo ſuis dant inimicis. Cupidi enim io=
cale iſtud vendunt pro diuitijs terrenis. cuiuſmodi
ſunt illi qui rapinis furtis periurijs falſi mercatio=
nibus ſymonie et vſuris ſe exponunt vt diuitias ter=
renas acquirant. vnde Eccl̄. 10. Nichil iniquius eſt q̄
amare pecuniam. hic animam ſuam venalem habet. 2
¶ Secundo aliqui predictum iocale perdunt. cuiuſ=
modi ſunt occioſi negligẽter viuentes. ⁊ accidioſi ad
omne opus bonum nichil curantes niſi ꝙ vna dies
pretereat ⁊ alia ſuccedat. Unde Eccle. 23. Eſt qui per
det animam ſuam pre confuſione. ſ. pro confuſione vi
ciorum in quibus per totã vitã ſuam dormit obſtina
tus ſimilis piſcibus: qui vt dicunt naturales multũ
appetunt dormire: ⁊ qñ dormiunt nichil mouent pre=
ter caudam: quod multotiẽs videntes piſcatores cũ
machinis ſuis eos accipiunt ⁊ occidunt: ſic certe mul
ti voluptuoſi appetẽtes dormire in ſuis peccatis: ni=
chil mouentes preter caudam. hoc eſt ꝓponentes in
fine vite ſue penitere. ⁊ hoc vt dicunt ſufficit ad ſalu=
tem: ſed certe multotiens contingit de talibus vt di=
citur Eccl̄s. 9. ꝙ ſicut piſces capiuntur hamo. ⁊ aues
comprehendũtur laqueo: ſic capiuntur hoīes tp̄e ma
lo. ſ. in tẽpore male vite eorũ capiuntꝛ a diabolo ad pe=
nam eternam. Figuram huius habemus. 2. Reguꝫ. 2.
vbi legitur ꝙ erat magnuꝫ belluꝫ inter ioab ⁊ abner:
⁊ pugnauerunt a mane vſqꝫ ad veſperam: et nocte ſu=
perueniente videns abner ꝙ quaſi tot⁹ exercit⁹ eius
gladio periſt. rogauit ioab vt parceret ſibi et populo
ſuo. Cui ioab. Viuit dñs inquit: ſi locutus fuiſſes ma
ne pepercissem tibi ⁊ tuis. q. di. Iam nimis tarde eſt.
¶ Spiritualiter ioab xp̄m ſignificat. abner falſũ xp̄ia
num qui per totam diem vite ſue cõtra xp̄m pugnat
vicioſe viuendo et eius mandata tranſgrediendo cõ=
tra doctrinam ⁊ cõſilium ſpũſſancti dicentis. Nolite
pugnare contra deum patrum veſtrorum: quia nõ ex
pedit vobis. 2. Paral̄. 13. Nam chriſtus finaliter victo
riam obtinebit et miſerum pctõrem decedentẽ in pec
cato mortali morte occidet eterna. qui ſi tũc ſicut Ab=
ner miaꝫ poſtulet: xp̄s reſpõdere poteſt ſicut ioab: ni
mis tarde eſt quoniam in inferno nulla eſt redẽptio.
Et ideo merito dr̄ Eccli. 5. Ne tardes cõuerti ad dñꝫ
nec differas de die in diem. ſubito enī venit ira eius:
⁊ in tẽpore vindicte diſperdet te. ¶ Tertio dixi ꝙ ali 3.
qui ꝑdictum iocale impignorant: cuiuſmodi ſunt illi
qui in iuuentute voluptuoſe viuunt proponentes in
ſenectute vitam ſuam emendare et pniam agere: ſed
ſicut vſurarij dant prodigis ad tp̄s certaꝫ pecuniam
ſub pignore data pecunia longe meliori ea intentio=
ne ꝙ finaliter pignus ſuum perdant. ſic mundus et

diabolus dant voluptuoſis hoſtibus ꝓ animabus ſuis voluptates carnales ⁊ diuitias tpales: ⁊ mundanos honores qui tandē ſeneſcunt debiles fiunt ⁊ p̄ cōſuetudinis dimittere nequeūt. ⁊ ſic pignus ſuum pro perpetuo perdunt. ſ; quando illud ipignorare ceperunt illud per pn̄iam acquirere ⁊ nō perdere firmiter ꝓpoſuerunt. Alio modo etiā aliqui impignorāt animas ſuas: vt puta prelati et curati qui animas ſuas obligant pro aīabus ſubditorū ſuorum quorum vnicuiq; dicitur cū cura ſibi cōmittitur illud. 2. Re. 2. Cuſtodi virū iſtū q̄ ſi lapſus fuerit erit ꝓ aīa tua aīa illi⁹. vn̄ cuil; p̄lato ac etiā cuil; paſtori eccl̄ie curā aīaꝝ habēti dicit dn̄s ꝑ ꝓphetā Eze. 33. Speculatorem dedi te domui iſrael. audies igitur ex ore meo ſermonem annunciabis eis ex me ſic dicēte me ad ipiū impie morte morieris: ⁊ ſi nō fueris locutus vt ſe cuſtodiat ipi⁹ a via ſua ipſa ⁊ viuat. ipſe ipius iniq̄tate ſua morief: ſanguinē autē eius de manu tua requirā; hoc eſt tibi imputabo ei⁹ dānationē ⁊ te cum illo condemnabo ad penam eternam. Quam auctoritatē pertractans beatus grego. ſuper Ezechiel. omel. 11. O inquit q̄ dura michi ſunt iſta que loquor: quia meipſum loquēdo ferio/cui⁹ neq; lingua vt dignū eſt predicationē tenet: neq; inq̄tum ſufficit timere vita ſeq̄tur linguā: quia ocioſis ſepe v̄bis implicor ⁊ ab exhortatione atq; edificatione ꝓximorū torpens ⁊ negligens ceſſo. qui in cōſpectu dei ſu; mutus ⁊ verboſus. mutus in neceſſariis. ⁊ verboſus in ocioſis: ſed ecce verbum dei deſpeculatoris vita me compellit vt loquor tacere non poſſum: ⁊ tamen loquendo me feriri pertimeſco. Dicam vt etiam contra me ſermo dei ſonet per me. Ego me ipſū reū eſſe non abnego. torporem meum atq; negligentiam video. ſed erit fortaſſe apud ipſum iudicem ipetratio venie ipſa cognitio culpe. hec ille. S; ex q̄ta; ſanctus ⁊ diligēs doctor de culpa taciturnitatis ⁊ de negligentia vite tanto timore ſe offert reprehenſibile;. Heu quid in excuſatione; ſue dānabilis negligentie reſpondere vel dicere pn̄t paſtores ⁊ ſacerdotes moderni: qui ingurgitantes ſe vicijs ⁊ voluptatibus et. negocijs ſecuralibus omnino a predicatione verbi dei damnabiliter ceſſant. Unde Augu. in prologo ſermonum ſuorum. Pauci inquit ſunt ſacerdotes qui verbum dei fideliter predicant: ſed multi ſunt q̄ damnabiliter tacent. alij ex ignorantia qui edoceri recuſant. alij ex negligentia qui verbum dei contēnūt: ſed nec illi nec iſti poſſunt excuſari de culpa taciturnitatis. cu; nec illi preeſſe debeant q̄ predicare neſciūt: nec ipſi tacere debent qui predicare ſciunt: ⁊ l; nū preſint. Nam vt dicit Iſidorus in de ſum. bo. li. 3. Sacerdotes pro iniquitate populoꝝ damnant̄ ſi eos ignorantes non erudiant: aut peccantes non arguant.

¶ Quarto dixi ꝙ aliqui predictum iocale pro nichilo dant: cuiuſmodi ſpecialiter ſunt inuidi et iracundi. nā cupidus recipit pro anima ſua diuitias. lubricus voluptates: ſuperbus honores. guloſus cibum et potum. ſed miſeri inuidi ⁊ iracundi nichil recipiūt quod eos delectat. ſed amaritudinē que animam contriſtat et corpus debilitat et conſumit. De quolibet enim tali dici pōt illud Iudicum. 9. Animam ſuam dedit periculis. Item Iere. 12. Dedi dilectam animam mea; in
5. manus inimicoꝝ eius. ¶ Tertium quod mouere deberet hominē ad conuerſionis cōtinuam accelerationem eſt. vt ſic a peccatis ſuis mūdaretur dum poteſt ne forte cum velit nō poterit. in vita enim preſenti poteſt hō ſurgere de peccatis ſi voluerit: ſed in vita futura ſurgere non poterit et ſi voluerit. Et ideo merito apoſtol⁹ Roman. 13. Hora eſt inquit ia; nos de ſomno ſurgere. Super quo Atton. Hora in quit talis eſt tempeſtiua. alia ſera. alia infructuoſa. Hora tempeſtiua eſt vt dū viuimus dum valemus et dum peccare poſſumus peccare ceſſem⁹. Unde apoſtol⁹. Du; tempus habemus operemur bonum ad Gala. 6. Hora ſera eſt hora mortis. De qua beat⁹ auguſtinus. et ponitur in cano. de peniten. di. 7. Placuit. Si quis inquit poſitus in vltima neceſſitate ſue egritudinis voluerit penitentiam accipere ⁊ accipit ⁊ mox reconciliatur ⁊ hinc vadit. fateor vobis non illi negamus qđ petit: ſed non preſumimus dicere ꝙ hinc bene exit ſi ſecurus hinc exierit ego neſcio penitentia; dare poſſumus. ſecuritatem autem dare non poſſumus. nunquid dico damnabitur: ſed nec dico liberabif. vis igitur a dubio liberari. vis quod incertum eſt euadere? Age penitētiam dum ſanus es. ⁊ ſi ſic agis dico tibi ꝙ ſecurus es quia tunc penitentiam egiſti eo tp̄e q̄ peccare potuiſti. ſi autē vis agere penitētiam quādo iam peccare non potes: peccata te dimiſerunt et non tu peccata. hec ille. Non tamē negandum eſt quin in fine veram poſſit homo conſequi miſericordiā qui veram habuerit contritionem. cum ſcriptum ſit. Quacunq; hora peccator ingemuerit vita viuet: ſed quoniam vix vel raro in fine datur peccatori vera contritio. nam alius peccatis exigentibus ſua morte preuenitur. Alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriam. Alius plus dolet temporalia inordinate amata relinquere q̄ peccata commiſiſſe. et ideo raro contingit ꝙ tales in fine vere peniteant. ⁊ q̄uis tunc vere peniteant: tamen tranſeundū eſt per ignem purgatorij: qui excedit omnem qui hic ſentiri poteſt penarum aſperitatem. Hora vero infructuoſa eſt penitere poſt morte; qualiter penitebunt dānati in inferno: ſed tamen illa penitentia non erit ad remediu; indulgentie: ſed potius ad augmentum pene. penitentes nam; ibidem tunc plangent ⁊ dicent. Operari dum licuit voluntas nobis defuit: nunc vero voluntas tribuitur: ſed facultas omittitur. hec atton. ſuper epiſtolas dominicales ſermone p̄mo. ¶ Item Iſidorus. per illud inquit deteriorātur pleruq; iniqui ꝙ per patientiam dei ſpacium accipiunt emendandi: quia illi mora viuendi non vtuntur ad penitentia;. ſed ad peccandi vſurpant audaciam. A malo autem in deteri⁹ vadit qui tempus ſibi ad penitentiam indultum ad libertatem praui operis vertit: feſtinare debet ad deum penitendo vnuſquiſq; dum poteſt: nedum ſi voluerit cum tarde voluerit omnino non poſſit. proinde propheta ait. Querite dominum dum inueniri poteſt. inuocate cum du; prope eſt. ⁊ vbi inueniri pōt niſi in hac vita: in qua etiam ⁊ prope eſt omnibus inuocantibus ſe. nam tunc longe erit quando dixerit. Ite maledicti in ignem eternum. modo enim non videtur et tamen prope eſt. tunc videbitur et prope non erit: quia et videri poterit et inueniri non poterit: ſ; quando quiſquis peccare poteſt penitet qui vitam ſuam viuens ab omni crimine corrigit: non dubium ꝙ moriens ad eternam tranſeat requiem. qui autem praue viuendo penitentiam in mortis agit periculo: ſicut eius damnatio incerta eſt: ſic eius remiſſio dubia. Qui igitur cupit certus eſſe in morte de indulgentia ſanus peniteat. Sanuſq; perpetrata facinora defleat. hec Iſydorus in de ſommo bono libro ſecundo. capitulo decimotertio. Qui enim differt agere penitentiam vſq; in ſenectute; vel vſq; ad mortem ſimilis eſt homini qui haberet quattuor iumenta ⁊ onera

eis ſufficientia poꝛtanda ⁊ tamen imponeret omnia
onera illoꝝ quat tuoꝛ iumentoꝝ debilioꝛi ex illis poꝛ
tanda. ſed certe ſic pctõꝛes in omni etate et tanta cõ=
mittunt pctã ꝙ vix ꝓ eis ſufficiunt penaꝫ ſufferre cõ
dignã: ſed debiliſſima etas ſenectus eſt cui onus pe
nitẽtie ꝓ peccatis omnium ſuarũ etatũ nitũtur ipo=
nere. Unde ⁊ fatuitas taliũ in vitis patrũ oſtenditur
per exemplum vbi legitur ꝙ arſenius vidit hominẽ
ligna cedentẽ ⁊ grandem inde ſarcinam facientẽ quã
ſubleuare temptauit: ⁊ pre eius nimia ponderoſitate
ſubleuare non poterat: quo nõn obſtante iterum alia
ligna cedebat ⁊ ſarcine continue addidit. Spũaliter
talis eſt homo peccatoꝛ qui plura cõmiſit pctã ꝙ poꝛ
tatione ponderis penitentie redimere ſufficit ⁊ tamẽ
nullatenus peccare deſiſtit: ſed ſemꝑ peccata pecca=
tis accumulat: ⁊ ſic materiam ad ſarcinam penitẽtie
quam poꝛtare nõ ſufficit ſuperaddit. ¶ Item diffe=
rens vſqꝫ ad moꝛtẽ penitere ſimilis eſt homini luden
ti ad ſcacariũ ⁊ parum de ludo ſcienti. cogitanti ſibi in
ſemetipſo ego permittã familiam meã auferri: ſed i
fine illum cũ quo ludo in angulo mattabo ſcacarij nõ
obſtante ꝙ ſciret illum cum quo luderet ſubtiliſſimũ
eſſe luſoꝛem. Spũaliter velut imperit⁹ luſoꝛ eſt hõ
peccatoꝛ: qꝛ ſemper in omni tentatione ſupatur ⁊ fa
miliã virtutum amittit: ſed quaſi ſubtiliſſimus luſoꝛ
eſt diabolus. Et nimirũ: qꝛ ab initio mundi exercita=
tus eſt in ludo tentationũ. magnus igitur fatuus eſt
peccatoꝛ qui peccando voluntarie ꝑmittit eum virtu
tes ſuas auferre ſub ſpe capiẽdi ipſum in angulo vi=
te ſue. i. moꝛtis articulo. Et ideo merito de talib⁹ dr̃
iob. 21. Ducunt in bonis dies ſuos ⁊ in puncto ad in=
ferna deſcendunt. Unñ narrat beatus grego. 4. dyalo
goꝛum. ⁊ idem habet ſuꝑ euangelia omelia. 12. ꝙ qui
dam homo diu differens de peccatis ſurgere tandeꝫ
videnſqꝫ demones hoꝛribiles cepit tremere paleſce=
re: ſudare. ⁊ miſerabiliter clamare. ⁊ huc illucqꝫ in le
cto vertebatur: ⁊ circumquaqꝫ eum videbat. Cumqꝫ
pꝛe timoꝛe ſuſtinere non valuiſſet ad vltimũ olim do=
loꝛe circundatus cepit clamare ⁊ petere inducias vſ
qꝫ mane: ſed quia longum ſpacium contempſit quod
fuit ſibi datum ad penitendum iuſto dei iudicio non
fuit exauditus: ſed ſtatim ad pꝛofundum inferni ani=
mam ſuam emiſit. hec grego. Et ideo ſcðm conſiliũ
ſaluatoꝛis Mathei. 24. Oꝛate ne fiat fuga veſtra in
hyeme vel in ſabbato. Suꝑ quo grego. omel. 12. per
legis inquit mandatuꝫ ambulare longius in ſabbato
non licet: hyems quoqꝫ ad ambulandum in impedi=
mento eſt. quia greſſus ambulantiuꝫ toꝛpoꝛ frigoꝛis
aſtringit. ait ergo. Oꝛate ne fiat fuga veſtra i hyeme
vel i ſabbato. ac ſi aperte dicat. Uidete ne tũc quera
tis peccata veſtra fugere qñ iam non licet meritoꝛie
ãbulare: illud quoqꝫ tp̃e quo fugere non licet modo
debet cogitari dũ licet illa hoꝛa noſtri exit⁹ ſemꝑ eſt
intuenda. de qua xp̃s ait. Uigilate quia neſcitis dieꝫ
G neqꝫ hoꝛã. hec gre. ¶ Quartum quod mouere debet
hoīem pctõꝛem ad conuerſionis accelerationem eſt
hoc ꝙ conuerſio dilata difficilis eſt. accelerata vero
facilis. Unde Beda ſuper lucam. Diabolus inquit
inq̃ꝫto diutius poſſedit hominẽ: intanto difficilius
eum dimittit: ⁊ inquanto citius intanto facilius dia=
boli dñium euitatur. ⁊ ſicut optimus modus occidẽ=
di ſerpentem materialeꝫ eſt per contritionẽ capitis.
ſic ſpiritualiter optimus modus vincendi ſerpenteꝫ
infernalem eſt per contritioneꝫ capitis ipſius. Unde
tunc caput eius conteritur cum in pꝛincipio confli=
ctus ipſe deuincitur. Unde dominus dixit ad ſer=
penteꝫ de muliere. Ipſa conteret caput tuum. Unde
⁊ pꝛimi Reguꝫ. 17. legitur dauid percuſſiſſe goliam
in fronte: et ſic eum interfeciſſe. in fronte dyabolum
percutit qui in pꝛincipio vite ſue euꝫ deuincit: ſed ve
lut in calcaneo vult eum percutere qui in fine vite
ſue querit eum vincere. Pharao autem populum iſ=
raeliticum in moꝛte pꝛimogenitoꝛum dimiſit vt le=
gitur Exodi. 12. per alias vero plagas non dimiſit
eum. ſic nec dyabolus populum chꝛiſtianum perfe=
cte dimittet donec eccleſia ſtudeat coꝛreptioneꝫ par
uuloꝛum et laboꝛet ad interficiendum peccata dum
recentia ſunt. Nam experientia docente puerilis
etas tenera eſt ⁊ diſcipline ſuſceptibilis impreſſio=
nis. ſenilis vero etas dura eſt ⁊ indiſciplinabilis. Unñ
Eccleſia. 30. Curua ceruicem filij tui in iuuentute: ⁊
tunde latera eius dum infans eſt ne foꝛte induret et
non credat tibi. Nam ſicut virgula dum tenera eſt: ⁊
ſi curua ſit poteſt ad rectitudinem reduci. trabem ve
ro poſtq̃ꝫ deſiccata eſt: ſi curua ſit eſt impoſſibile eam
ad rectitudineꝫ reducere: ſic paruuli coꝛrigi poſſunt
ſi diligentia debita adhibeatur. De ſenibus vero in
malicia ſua induratis non multum ſperandum eſt.
Unde Bernardus. Omnis inquit malus animus
pꝛiuſq̃ꝫ indureſcat malicia eius molliri poteſt: ſed
poſtq̃ꝫ indurauerit deſperandum eſt. id eſt non mul=
tum ſperandum. et nimirum: quia induratus diſſipa
uit i ſe bona nature: hoc eſt virtutes naturales quas
habebat in iuuente amiſit. ſcilicet virginitatem: inno
centiam et humilitateꝫ. pꝛopter quas virtutes dicit
dominus Mathei. 19. Sinite paruulos venire ad
me/et nolite pꝛohibere. talium enim eſt regnum ce=
loꝛum. ſcilicet talium qui habent per gratiam virtu=
tes quas habent paruuli per naturam. Item inq̃ꝫto
diutius lignum vel combuſtibile iacuit in aqua: intã
to difficilius recipit ignẽ: ſicut manifeſtum eſt de cã=
dela madefacta quouſqꝫ fuerit aqua ignis caloꝛe cõ=
ſumpta ignis lumine non accenditur. ſic inq̃ꝫto diu=
tius hõ iacuerit in aqua vicioꝛum: intanto difficilius
recipit lumen gratie ignis ſpũſancti: quia quouſqꝫ a
qua vicioꝛum fuerit caloꝛe ignis ſpũſancti conſum=
pta: anima lumine gratie non accenditur. ¶ Item in
q̃ꝫto homo diutius in peccato manet: intanto ampli⁹
pondere peccatoꝛum oneratur: et opprimitur: quia
peccatum quod cito per penitentiam: non dilui=
tur ſuo pondere ad aliud trahit peccatum. Et cum
omnis potentia humana ſit debilitabilis: patet ꝙ in
q̃ꝫto diutius homo manet in peccato intanto diffici=
lius eſt ipſum reſurgere. Qui igitur modico ponde=
re peccatoꝛum intanto oneratur et depꝛimitur ꝙ re
ſurgere non poteſt: quomodo cum maioꝛi pondere ⁊
cum ipſe debilioꝛ efficitur poterit reſurgere? Unde
fatuitas talium qui vitam ſuam vicioſam differunt
emendare oſtenditur per tale exemplum in vitis pa=
trum: vbi legitur ꝙ beatus arſenius qui habitauit
in heremo ſyrie audiuit vocem dicentem ſibi. Egre=
dere ⁊ oſtendam tibi opera hominũ. qui i ingrediens
vidit ethiopem nigrum cum ſecuri ligna cedentem
⁊ magnam inde ſarcinam facientem ⁊ leuare tentan=
tem: ſed leuare non valentem. quo non obſtante alia
ligna cedebat/ſarcinãqꝫ continue applicauit. quo fa=
cto viſionem expoſuit ſibi angelus dicens. Homo
iſte peccatoꝛem ſignat qui ad ſarcinam peccatoꝛum
quam leuare non poteſt peccata continue ſuperad=
dit. Item conuerſio dilata eſt difficilis pꝛopter mul=
tiplex impedimentum quod habet. Quoꝛum vnum
eſt amaritudo triſticie quaꝫ habet peccatoꝛ quando

cogitat ſe ſeparari a diuitijs mundanis honoribus/et a vita voluptuoſa in qua diu vixit. de qua amaritudine dicitur Eccleſiaſtici.41. O mors q̃ amara eſt memoria tua homini iniuſto. ¶ Secundum impedimentum eſt magna reſiſtētia. Unde in fine male vite: ⁊ diu continuate diabolus maxime impugnat peccatorem ſciens ꝙ ſi eum tunc amiſerit nunq̃ eum de cetero recuperabit. Unde Geñ. tertio dicitur ſerpenti. Tu inſidiaberis calcaneo eius. In calcaneo qui eſt extrema pars hominis intelligitur finis vite cui diabolus maxime inſidiatur. tunc enim ſummum ſtudium et laborem apponit vt hominem deuincat. magna igitur fatuitas eſt eorum qui ita preſumunt ꝙ in morte cōuertentur: ⁊ ꝙ diabolum tunc deuincent quando ipſe tūc fortius preparatus eſt ad prelium et diligentius con-

B tra eos pugnat. ¶ Tertium impedimentum eſt magna diſtantia que eſt inter deum et peccatorem. Unde Guillermus pariſienſis in de vicijs. parte quinta. tractatu de accidia. In quanto inquit aliquis in peccato diutius moratur: intanto amplius a deo elongatur. ſed non eſt veriſimile ꝙ ille qui non ceſſat ſe elongare a deo per.40. annos. dum iuuenis fortis ⁊ potens eſt poſſit de facili in vno die duobus vel tribus in quibus durat infirmitas: et quando ſenex eſt debilis et impotens ad laborandum ad deum redire: licet hoc poſſet contingere flante vento inſpirationis ſpiritus ſancti. ſed quia hoc raro accidit: ideo ſcriptū eſt. Qui elongant ſe a te/peribunt. ſolet enim dici ꝙ tantū eſt ſpaciū a ſancto Dionyſio vſq̃ ad vrbē Pariſienſē quātum eſt ab vrbe Pariſienſi ad ſanctum Dionyſium. et ideo qui voluerit tranſire a ſancto Dionyſio ad Pariſius et redire ad ſanctum Dionyſium: tantum tempus requireretur in redeūdo a Pariſius ad ſanctum Dionyſium: quantum requireretur ad pertranſeundum a ſancto Dionyſio ad Pariſius/ ſaltem niſi velocius iretur inde redeundo q̃ illuc pertranſeūdo. ſic qui longo tempore a deo ſe elongat: non niſi lōgo tempore ad deum redit/ ſaltem niſi velocius ⁊ feruētius redeat q̃ ſe elongauit. quod experientia docēte raro de aliquo contingit. In cuius rei figura legitur Luce ſecundo. ꝙ Maria ⁊ Joſeph recedentes a Hieruſalem omiſerunt ieſum in Hieruſalem ⁊ non receſſerunt a Hieruſalem niſi iter vnius diei anteq̃ cognouerūt eum omiſſum. ſed redeūtes per triduū cum magno labore ⁊ dolore queſiuerunt eum anteq̃ inuenirent eum vnde poſt triduū inuenerūt eū in templo. ecce maius tempus habuerūt ad inueniendū ieſum q̃ omittendum. Unde Bern. Magna inquit confuſio diligentius ſeculares pernicioſa q̃ nos vtilia perquirunt: alacrius currunt ad mortem q̃ nos ad vitam. In cuius rei figura legitur imminente paſſiōe xpi cū ceteri apoſtoli ſomnolenti eſſent ſolus Judas ſomno non opprimebatur. ſed procurabat vt eos adduceret qui dn̄m ſuum comprehenderent: vt patet Math.26. Et nimirum cū circa mortem habeat homo plura impedimenta: ſcilicet infirmitatem ⁊ ſollicitudinem de diſpōne domus ſue que vix permittunt eū cogitare de ſalute aīe ſue. Uñ Hiero. Dū infirmitate opprimeris nichil aliud cogitare potes q̃ qd̄ ſentis. hoc eſt niſi fuerit ex ſpāli dei grā q̄ tūc forte ꝓp ſua demerita petōr carebit. Uñ Aug. Juſtū eſt ſiquit ꝙ a deo cōtenatur moriēs qui deū oīpotentē contempſit viuens. Unde Eſay.33. Ue qui ſpernis: nonne ipſe ſperneris? ¶ Item Criſoſtomus. Hac inquit animaduerſione percutitur impius vt moriens obliuiſcat ſui qui dum viueret oblitus eſt dei. Predicta enim a deo elōgatio non eſt per locorum ſpacia a deo receſſio: ſed potius per iniquitatem a deo auerſio. Unde Iſidorus in de ſummo bono lib.3.ca.14. Non per locorum inquit ſpacia: ſed per affectum bonum vel malum itur vel receditur a deo/ neq̃ greſſu pedū: ſed greſſu morum elōgamus vel propinquamus ad deum. Hec ille. ¶ Itē Lincolniē. dicto.63. cum quis inquit mortaliter peccando a deo recedit abit cum filio prodigo in regionē longinquam. et vere in regionem longinquam: quia in regionem diſſimilitudinis a regione ſimilitudinis quam deſerit infinita diſtantia remotam amor namq̃ eſt cum amato ⁊ amans cum amore. Unde vnuſquiſq̃ amans cum ſummo a ſe amato eſſe coniungitur. Ubi enim eſt theſaurus tuus ibi eſt et cor tuum. cum deo itaq̃ eſt qui deum ſumme diligit. cum autem auertit amorem ſuum a deo ad ſumme amādum aliud ab ipſo. ipſa amoris ad creaturam conuerſio eſt a deo receſſio et in longinquam regionem abitio. ſed quicqd citra deum eſt etiam nobiliſſima creatura pura in ſe cōſiderata in infinitum minus eſt deo. quia deus omni creatura in infinitum maior potentior ⁊ melior eſt. deus itaq̃ infinite excellior eſt omni creatura. cū itaq̃ amans ſit cum amato qui amorem ſuum auertit a deo et conuertit ad aliud: etiam ſi ad nobiliſſimā creaturam illum conuertat recedit ab excelliori ad infinitum inferius. igitur per infinitum recedit ab eo cū quo fuit. Quam lōge igitur abſunt qui a ſummo bono ad imas voluptates corporeas deſcendunt. et qui tam longe abierunt qua virtute redibunt. non enim poſſibile eſt vt infinitas pertranſeatur a virtute finita. Omnis autem creature virtus etiam creature potentiſſime ſolum finita eſt. Non eſt igitur poſſibile vt de tam longinqua regione ad ſummi boni celſitudinem fiat reditio ſola virtute creata etiam vniuerſa ſimul ſumpta. quia etiam vniuerſe creature virtus finita eſt cū ſint virtutis finite ſingule. non igitur lapſo patet reditus ad deum niſi per virtutem infinitam. ſola namq̃ virtute infinita poſſibile eſt infinitam diſtantiam pertranſiri. virtus autem infinita qua tranſeatur hec diſtantia infinita vt ad deum redeatur eſt ſola gratia que eſt ſpiritusſanctus cuius tam bonitas q̃ potētia immenſa eſt: a qua gratia ſeparatio cum ſit virtutis infinite deceſſio vel a virtute infinita deflectio: infinita motio eſt qua peccator abijt in regionem diſſimilitudinis a regione ſimilitudinis infinita diſtantia remotam. ſed o ſi vellet q̄ tam longe abijt audire vocē dn̄i poſt tergū monentis ⁊ clamantis. Adam Adam vbi es. ⁊ excitatus hac voce ſalubriter exprobrāte: et etiā miſericorditer reuocāte cōſiderare q̄ bona reliq̄t q̃ lōge ab illis deceſſit: ⁊ ī q̄s miſerias cecidit. tūc enī īueniret ſe reliquiſſe vitā ſine defectū: fortitudinē ſine debilitate. pulchritudinē ſine deformitate. dulcedinē ſine amaritudine: lucē ſine tenebris. et vt ad vnū oē bonū dicā ſine oīs mali adiūctiōe: ⁊ ab his non mediocriter: ſed in infinitū lōge abijſſe. ⁊ ſic ſe īueniret. ſed vbi niſi ī morte ⁊ debilitate ⁊ deformitate ⁊ amaritudine ⁊ tenebris: ⁊ vt ad vnū dr̄ vbi ſe īueniret niſi īve q̄ reliq̄t oē gaudiū. hāc enī a deo ꝓlōgationē cū lamētatiōe deplorat ꝓphetā dicēs. Heu michi q̄ incolatus meꝰ ꝓlōgatꝰ eſt. vñ ⁊ dn̄s ꝑ ꝓphetā Oſee.9. Ue eis cū receſſero ab eis hoc eſt enī ipm̄ recedere ab illis qd̄ eſt eos recedere ab eo. ⁊ q̄s inueniēs ſeipm̄ tā lōge a ſalute ſua niſi amens non clamat gemenſq̃ dicit ſurgam et ibo ad patrem meum et dicam. Pater peccaui in celum ⁊ coram te. iam non ſum dignus vocari filius tuus: fac me ſicut vnum de mercennarijs tuis. Et licet dictum

ſit peccatorem per infinitum a deo recedere:nõ tamẽ
ſic ab eo recedit quin eum vbiq; inueniat qui immen=
ſus eſt. Unde Pſalm. Quo ibo a ſpiritu tuo:et quo a
facie tua fugiam. Si aſcendero in celum/tu illic es:ſi
deſcendero ad infernũ tu ades. Si ſumpſero pennas
meas diluculo: et habitauero in extremis maris. Et=
enim illuc manus tua deducet me : ⁊ tenebit me dex=
tera tua. Ubi enim non inuenit peccator legem tuam
domine:⁊ lex tua veritas ⁊ tu veritas. vbi igitur te nõ
inuenit:inuenit quidem. recedẽs enim a te placito: in
uenit te iratum:recedens a te leui:inueniet te aſperũ.
recedens a te dulci:guſtat te amarum. Hec Lincoñ.
J ❡ Quintum quod mouere debet hominem ad con=
5. uerſionis continuam accelerationem eſt cõſideratio
periculoſi ſtatus in quo peccator exiſtit. Unde Gene=
ſis tertio. legitur dominum dixiſſe ad Adam poſtq̃
peccaſſet. Adam vbi es. In hoc innuendo q̃ conſide=
ratio ſtatus periculoſi in quo eſt peccator mouere de
bet eum ad ſuum delendum feſtinanter peccatum.
Unde in quanto periculo ſit peccator exiſtens in pec=
cato mortali poteſt oſtendi multipliciter. ❡ Pri=
mo ex hoc q̃ iuſticia dei tenet gladium euaginatum
ſuper caput eius vt ſecet eum medium animam:ſcili=
cet a corpore ſeparando:⁊ illam in ignem eternũ pro=
iiciendo. De quo gladio dicitur Amos nono. In gla
dio morientur omnes peccatores populi mei. Item
Ezechielis vigeſimoprimo. Egredietur gladius
meus de vagina ſua:id eſt gladius vindicte de vagina
miſericordie ad omnem carnem : id eſt ad omnes ho
mines carnaliter viuentes:ſed miſericordia dei gla=
dium iſtum aliquando detinet ad videndum forte ſi
peccator velit penitentiam agere. Unde Trenorum
tertio. Miſericordia domini eſt q̃ non ſum⁹ conſũpti.
❡ Secundo in quãto periculo ſit homo peccator:pa
tet ex hoc q̃ homo peccator ſiue anima peccatrix eſt
in caſtro ſolum pariete vitreo circunſepto inimicis
fortiſſimis vndiq; obſeſſo. paries iſte corpus eſt ad mo
dum vitri fragile. inimici demones ſunt quos non o=
portet ad deſtructionem huius parietis magnas eri=
gere machinas. quia vnus paruus lapis manualis ſuf
ficit ad eum deprimẽdum. vnde mirum eſt quomodo
peccator ſecur⁹ ſit qui capitales inimicos habet ⁊ adeo
potentes ſicut ſunt demones:⁊ eſt in caſtro tam debi
li ⁊ cum illis vndiq; eſt obſeſſus. ❡ Tertio in quanto
periculo eſt homo peccator : patet ex hoc q̃ exiſtens
in peccato mortali quaſi ad portas incluſiue aduenit
inferni. Unde de talibus dicit Pſalm. Appropinqua=
uerunt vſq; ad portas mortis. Porte enim mortis ſi=
ue inferni peccata ſũt mortalia. ſic enim vocat ea chri
ſtus Mathei decimoſexto. vbi de viro iuſto dicit. Por
te inferi non preualebunt aduerſus eũ. Ad portam in=
feri dicitur peccator peruenire qui eſt in peccato mor
tali. quia inter ipſum ⁊ infernum nichil intercipitur
niſi luteus paries corporis. Nam ſi anima in peccato
mortali a corpore ſepararetur quaſi ſubito in infernũ
intraret. Unde Job vigeſimoprimo. Ducunt in bonis
dies ſuos:⁊ in puncto ad inferna deſcendut. Unde ſi=
cut dicit Bartho. in de proprietatibus rerum lib. 13.
In mari eſt vnus magnus piſcis qui aliquãdo eleuat
ſe ⁊ portat ſuper dorſum ſuum arenam maris. quod
videntes naute putant ibi eſſe ſolidam terram: et vo
lentes ibidem ſe recreare exeunt de naue ⁊ ponunt ſe
ſuper dorſum piſcis ⁊ ibi ſua figunt tentoria: ludunt
et iocundantur: de quo piſcis iſte aggrauatus anteq̃
ſciuerint ſubtrahit ſe:et naute ſubito ſummerguntur
in mare. ❡ Spiritualiter per mare intelligo mundũ
iſtũ q̃ ſemp̃ fluit ⁊ refluit ad modũ maris. per nautas
intelligo homines peccatores hic in mundo viuentes.
per nauem intelligo penitentiam ſiue vitam penalem
huius mundi. In naui vero iſta proiicitur homo ven=
to fortune. modo ad terram proſperitatis et leticie.
modo inter fluctus aduerſitatis ⁊ triſticie. per magnũ
piſcem iſtius maris intelligo illum magnum dominũ
noſtrum ieſum chriſtum. de quo dicit Pſalm. Magn⁹
dominus et magna virtus eius. per dorſum iſtius pi
ſcis intelligo proſperitatem mundanam ad quam de=
us diuertit dorſum ſuum ipſam deſpiciendo. per are=
nam vero poſitam ſupra dorſum predicti piſcis intel=
ligo diuitias mundanas que a propheta reputantur
tanq̃ puluis quam proiicit ventus a facie terre. ſed
multi inſipientes putantes illas eſſe ſtabiles et p̃ma
nentes ponunt ſuam affectionem inordinate ſuper il=
las tanq̃ ſupra dorſum predicti piſcis. et multotiens
diu deus expectat ad videndum ſi vellent redire ad
nauem penitentie. Unde Eſaye trigeſimo. Expectat
dominus vt miſereatur veſtri. ſed quia nimis prolon=
gant et tardant: piſcis iſte aliquando ſubito ſubtrahit
ab eis dorſum ſuum : id eſt ſubito rapit mundum ab
eis et ipſos de mundo:et ſummergit eos in mare dã=
nationis eterne. Unde et de iſto quaſi in perſona dei
loquitur Pſalm. dicens. Supra dorſum meum fabri=
cauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatẽ ſu=
am. Dominus iuſtus concidet ceruices: id eſt ſuper=
biam peccatorum confundantur et cõuertãtur retror
ſum omnes qui oderunt ſyon. Et ideo merito conſu=
bet tali dicitur Eccleſiaſtici quinto. Ne tardes cõuer=
ti ad dominum:⁊ ne differas de die in diem: ſubito ve
niet ira eius:⁊ in tempore vindicte diſperdet te ⁊ cete
ra. ❡ Sextum quod mouere debet hominem ad con= 6.
uerſionis continuam accelerationem eſt magna que
in dilatione conuerſionis conſiſtit ſtultitia. Pro quo
notandum q̃ fatua ſolet in decem caſibus dilatio ſpe
cialiter reputari. ❡ Primus caſus eſt quando tem=
pus breue eſt ⁊ iter magnum ſupereſt peragẽdum. ſz
ſpiritualiter loquendo tempus vite preſentis breue
eſt dicente ſcriptura Job decimoquarto. Breues di=
es hominis ſunt. et iter q̃ habemus peragendum ma
gnum eſt ſi voluerimus ad requiem peruenire eter=
nam. quia vſq; ad celum: quod ſecundum ſanctum tho
mam in de veritate theologie libro ſecundo. capitulo
tertio. diſtat a terra nongenta milia. 385. miliaria. Et
ideo merito de iſto itinere peragendo dixit angelus
ad Heliam. 3. Regum decimonono. Grandis enim re
ſtat tibi via. ❡ Item qui in peccato eſt mortali longe
diſtat a deo. et in quanto diutius manet in peccato in
tanto diſtantius a deo elongatur. vt ſupra dicitur in
quarto motiuo conferente ad conuerſionis continuã
accelerationem. ❡ Secundus caſus eſt quando quis
a magnis expectatur: ⁊ hoc ad ipſum honorifice ma=
gnificandum. ſed exñs in peccato mortali expectatur
a chriſto cum omnibus ſanctis. Unde Eſaye trigeſi=
mo. Expectat dominus vt miſereatur veſtri qui etiã
oĩbus pctã ſua ſine dilatiõe deſerẽtibus dabit regnũ
celoꝝ. Vñ Lu. 12. Complacuit p̃ri vr̃o dare vobis re=
gnũ. ❡ Terti⁹ caſus eſt qñ qs ẽ in via p̃iculoſa inimicis
vndiq; plena a q̃ p̃ ſpecialiſſimũ ſuũ amicum vocatur
declinare: ⁊ ad viã ſecurã redire. ſed certe q̃liz exñs in
pctõ mortali ẽ in via p̃iculoſiſſima. q2 in ſpacioſa via du
cente ad mortẽ eternã. de qua dr̃ Math. 7. Spacioſa
eſt via que ducit ad p̃ditionẽ. et multi ſunt qui itrãt p̃
eam: ſed de iſta via hõ pctõr p̃ ſuũ fideliſſimũ amicum
Jeſũ xp̃m qui vt dicitur Ezech. 18. Non vult mortem

peccatoris:ſed vt magis conuertatur et viuat. voca=
tur recedere et ad viam penitentie que ducit ad vitã
eternam redire. de qua via etiam dicitur Mathe.7.
Arta eſt via que ducit ad vitam:⁊ pauci ſunt qui inue
niunt eam. Unde qualiter deus vocat peccatores ad
veniam penitentie: patet ſupra vbi agitur de primo
motiuo conferente ad conuerſionis continuam acce=
lerationem. Item qualiter dominus vocat impios ad
penitentiam. patet in S.repert. folio.237.co.2. ¶ Di
ctis ibidem adijciendo ꝙ deus vocat hominem pec=
catorem ad penitentiam ſicut Abſalon vocauit Joab.
Unde legitur.2.Regum.14. ꝙ Abſalon vocauit Jo=
ab primo verbis ſuaſibus ⁊ amicabiliter per nũcios:
ſed quia ipſe noluit ſic ad eum venire/ Abſalon iuſſit
ſeruis ſuis ſuccendere ſpicas agri ioab: quo facto ſta
tim Joab venit ad abſalon. ¶ Sic ſpiritualiter deus
vocat peccatores ad obedientiam mandatorum ſuoꝝ
et gaudia regni celorum ſuauiter per nuncios ſuos
predicatores: ac etiam aliquãdo amicabiliter per bo
num proſperitatis mundane: ſed quia multi renuunt
iſta benigna vocatione venire. ideo deus aliquãdo im
mittit eis tribulationes infirmitatem: paupertatem:
et anguſtiam: et ſic compellit eos venire. Unde Pſal.
Multiplicate ſunt infirmitates eorum/ poſtea accele=
rauerunt. Item dominus vocat peccatorem ad peni
tentiam ſicut incantator vocat aſpidẽ de cauerna ſua
vt eam mundet a veneno ſuo: ſed ſicut aſpis obturat
aures ſuas ne incantatorem audiat vnam cum cauda
⁊ aliam applicando ad terram. et ſic incantatorem nõ
audit: ſed ĩ ſuo remanet toxico. Sic ſpiritualiter pec
cator vnam aurem mentis obturat cum cauda ſpei lõ
ge vite: et aliam cum terra terrene affectionis: et ſic
deum non audit: ſed remanet in ſuorum viciorum ve
neno. vel aliter aures obturat applicando vnã ad ter=
rena per auerſiõẽ et aliã ad delectationem carnalẽ ꝑ
luxuriam. Unde iſta duo vitia figurantur per illas du
as ciuitates quas rex egypti Pharao in finibus terre
ſue ne filij Iſrael exirent de terra ſua ſine licentia edi
ficauit Exodi primo. quarum vna vocabatur Phyton
que interpretatur os abyſſi: et ſignat auariciam. alia
vero vocatur Ramaſſes/ que interpretatur corroſio ti
nee: ⁊ ſignat luxuriam. Unde ſicut os abyſſi one quod
intrat recipit/ ⁊ nichil reddit. ſic auaricia omnia que po
teſt iniuſte recipit ⁊ nichil reſtituit: et ſicut tinea cor=
rodit pannum: de quo naſcitur ⁊ conſumit: ſic luxuria
carnem de qua trahit originem debilitat et corrũpit.
Et ꝙ iſta peccata teneant peccatorem in ſtatu culpe.
patet Geneſis decimonono. de generis Loth. qz ſpe
cialiter propter iſta duo predicante illos Loth ſub=
uerſionem Sodome exire noluerunt. ⁊ ideo cum im=
piiſſimis Sodomis perierunt. ſic illi qui nolunt ad
predicationem verbi dei de ſuis exire nequicijs. tan=
dem in ſuis peribunt peccatis. Unde ſicut dicit chri=
ſtus Matthei duodecimo. In die iudicij viri Niniui=
te ſurgent contra eos qui ad predicationem euange=
lij nolunt pro ſuis peccatis penitentiam agere. et ni=
mirum. Nam vt dicit Criſoſtomus omel. 30. illi ad
predicationem Jone prophete dicentis. Adhuc. 40.
dies et Niniue ſubuertetur. nõ obſtãte ꝙ Jonas erat
quaſi peregrinus ⁊ eis incognitus: tamen ad predica
tionem eius egerunt penitẽtiam: ⁊ infra triduum om
nes erant ad deum conuerſi. ſed falſi chriſtiani quibꝰ
chriſtus cum ſuis apoſtolis/ martyribus/ ⁊ confeſſori
bus/ et doctoribus: et alijs predicatoribus per mille
480. annos iam elapſos: predicauit adhuc permanẽt
in ſuis peccatis: et in augmentationem ſue damnatio
nis legem dei eis predicatam deſpiciũt: et eius fide=
les predicatores detrahunt et perſequuntur aliquan=
do et crudeliter occidunt. de quibus dicitur Prouer
biorum primo. Eo quod exoſam habuerũt diſciplinam: timo
rem domini non ſuſceperunt. nec acquieuerunt conſi
lio meo: ſed detraxerunt correctioni mee vniuerſe.
comedent igitur fructus vie ſue: id eſt fructus ma=
ledictionis et damnationis eterne. iuxta illud Tob.
decimotertio. Maledicti qui contempſerunt te: ⁊ cõ
demnati erunt qui blaſphemauerunt te. Item chriſtꝰ
Mathei vigeſimotertio. Ecce ego mitto ad vos pro=
phetas et ſapientes et ſcribas/ et ex illis occidetis et
crucifigetis ⁊ flagellabitis in ſynagogis veſtris: et
perſequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat ſuper
vos omnis ſanguis iuſtus/ qui effuſus eſt ſuper ter=
ram. ¶ Quartus caſus eſt quando quis inuitatur ad
magnũ cõuiuiũ ad qđ poteſt libere intrare ianua exi 4
ſtente aperta: ſed cito claudenda: ⁊ ſi tardauerit quo=
uſqz clauſa fuerit ſibi ianua nunqz de cetero ipſum li=
cebit intrare. Spiritualiter homo peccator inuitatur
a chriſto ad conuiuium iocunditatis eterne ad quod
poteſt libere intrare ianua ſibi exiſtente aperta: ⁊ ſi tar
dauerit quouſqz clauſa fuerit ſibi ianua erit excluſus
ab illo imperpetuũ. Janua iſta eſt fructuoſa penitẽtia
per quam niſi peccator intrauerit durante vita preſen
ti ineternum erit excluſus. dicente chriſto Luce. 13.
Niſi penitentiam egeritis omnes: ſimul peribitis. Et
Mathei vigeſimoquinto. legitur de quinqz fatuis vir
ginibus quibus propter nimiam dilationez clauſa fu
it ianua: et a nuptijs fuerunt excluſe. ¶ Quintus ca= 5.
ſus eſt quando res precioſa pro re modici valoris im
pignoratur et redimi non poteſt die limitatio. ſic ſpi=
ritualiter peccatori periculoſa eſt dilatio cõuerſiõis:
nam quilibet homo habet vnum iocale valde precio=
ſum. ſcilicet animam precioſiſſimo ſanguine chriſti re
dẽptam. iſtud eſt iocale vt dicit Holkot in lectura lib.
ſapientie lectio.51. Multi diabolo impignorant cuiuſ
modi ſunt voluptuoſi qui in iuuentute carnis volun=
tatem ſequuntur proponentes ante diem mortis illud
per penitentiam redimere. ſed multotiens venit di=
es mortis ex improuiſo ⁊ ſubito in ſuis peccatis ra=
piuntur de mundo. iuxta illud Eccleſiaſtes nono caꝑ.
Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut piſces capiuntur
hamo: ⁊ ſicut aues comprehenduntur laqueo. ſic ca=
piuntur homines tempore malo: id eſt tempore male
vite ſue: ⁊ ſic iocale ſuũ: id eſt aiam ſuam perdunt pro
perpetuo. quia poſt diem mortis nunqz licebit eam re
dimere. ¶ Figuram huius habemus Leuitici vigeſi
moquinto. vbi legitur ꝙ ſi homo domum venderet
intra vrbis murum haberet licentiam redimere eam
donec vnus annus impleretur. Si vero non redime=
ret eam et anni circulus euolutus eſſet: emptor ſibi
poſſideret eam: ⁊ poſteri ſui in ſempiternum et redi=
mi non poſſet. ¶ Spiritualiter domus hec eſt anima
humana: que eſt domus ⁊ manſio chriſti. iuxta illud
Hebreos ſecundo. Chriſtus tanqz filius in domo que
domus ſumus nos: hanc domum totiens diabolo ven
dimus ſiue impignoramus quotiens mortaliter pec=
camus. ſed tamen eam per penitentiam redimere poſ
ſumus durante anno vite preſentis: ſin autem diabo=
lus poſſidebit eam in perpetuum. quia in inferno nul
la eſt redemptio. Et ideo merito dicit ſanctus ſpiritꝰ
cuilibet peccatori predicto modo animam ſuam dia=
bolo impignoranti illud Eccleſiaſtici decimoquarto.
Ne demoreris in errore impiorum/ ante mortem cõ=
fitere a mortuo quaſi nichil perit confeſſio. confitebe=

ris viuens: viuus et ſanus confiteberis: et laudabis
deum: et gloriaberis in miſerationibus eius. hanc p̄=
dictam hyſtoriam vide declaratam ſupra: vbi agitur
6. de remedijs cōtra deſperationē. ¶ Sextus caſus eſt
R. ſi quis in locum immundum ceciderit in quo in quan
to diutius iacuerit: in tanto difficilius inde regredie
tur. ſed ſpiritualiter nulla immundicia eſt maior q̄3
turpitudo peccati: quod patet ex hoc ꝙ peccatum lu=
ciferum qui erat creatura pulcherrima vna macula
peccati intantum deturpauit ꝙ abſq; horrore maxi=
mo non poteſt ab homine inſpici vel iumento. quanta
igitur fatuitas eſt ꝙ homo differat de peccato cōuer
ti: preſertim cum in quanto diutius in eo iacuerit: in=
tanto impoſſibilius eſt ipſum per ſe de illo exire. ſed
o mira inſania ſi bos vel iumentum alicuius in lutuz
ceciderit cum omni feſtinatione illud conatur extra=
here. ſi vero ipſemet homo in turpitudinem peccati ce
ciderit non curat per annum in illo iacere. Unde Ber
nardus. Cadit aſina et eſt qui ſubleuet. ſed perit ani=
ma: et non eſt qui recogitet. Item Chriſtus Luce. 14.
Cuius veſtrum aſinus / aut bos in puteum cadat: et
7. non continuo extrahet illum die ſabbati. ¶ Septi=
mus caſus eſt ſi quis tranſfretare debeat et incertus
eſt qua hora nautis recedere a littore debeat: fatuus
eſſet ſi ea que ſibi neceſſaria eſſēt preparare differret.
ſic ſpiritualiter cum oporteat quemlibet hominez de
hac vita neceſſario tranſfretare: et ſine caritate que
eſt veſtis nuptialis nemo ad portum paradiſi poterit
applicare. ideo cum incertum ſit qua hora homo de vi
ta iſta debeat tranſmigrare fatuus eſt qui veſtem illā
ſibi feſtinanter non preparat. Unde frequenter contin
git ꝙ illi qui proponunt de hac vita cum hac veſte ca
ritatis decedere propter nimiam dilationem induti
ſacco ire et inuidie moriuntur: cum quo aulam regis
celeſtis nunq̄3 valebunt intrare. Unde legitur Heſter
quarto. ꝙ non erat licitum indutum ſacco aulam re=
8. gis aſſueri intrare ꝛc. ¶ Octauus eſt quando ſubue=
niendum eſt alicui rei in qua aliquid cōtinue deperit.
ſicut quando ſubueniendum eſt domui igne ſuccenſe
ignis enim qui non eſt ocioſus inceſſanter aliquid de
domo eo ſuccēſa deſtruit niſi impediatur. ſic ignis cō
cupiſcentie bona gratie conſumit continuo niſi citius
extinguatur. Unde de illo igne dicitur Iob trigeſimo
primo. ꝙ nephas eſt ꝛ iniquitas maxima ignis vſq; ad
perditionem deuorans: et omnia virtutum genimina
eradicans. ¶ Nonus caſus eſt ſi aliquis ceciderit in
9. aquam profundam ꝛ adhuc ſupernataret ſed incertū
eſſet q̄3 cito ſicut lapis niſi auxilium haberet deſcen=
deret in profundū. Fatuus eſſet qui tali differret ſub=
uenire dum poſſet. et precipue ille fatuus eſſet qui in
tali exiſteret periculo ſi peteret dilationem ſui ſuccur
ſus dicens. nolo adhuc michi ſubueniri. ſed volo ex=
pectare vſq; hodie ad annuz. Spiritualiter qui in pec
cato mortali eſt cecidit quaſi in aquam profundam. de
qua dicit propheta. Non me demergat tēpeſtas aque
neq; abſorbeat me profundum. et incertus eſt q̄3 cito
niſi adiuuetur debet deſcendere ad profundum infer=
ni. et cum ad penitentiam monetur quaſi quedam ta=
bula ei porrigitur in qua de naufragio ſiue periculo
ſummergendi euadat. penitentia enim eſt ſecunda ta=
bula poſt naufragiū. vt dicit Hieronymus. Ualde igi
tur fatuus eſt peccator ſi differat tabulam iſtam reci=
pere / vel ſi tam paruam oportet eam habere quod nō
ſufficiat eam a periculo liberare: vel ſi poſtq̄3 ſuper il=
lam aſcenderit eam dimiſerit donec ad terre ſecurita
tem peruenerit. Mira inſania ꝙ homines poſtq̄3 ta=
bulam penitentie aſcenderunt voluntarie in mare vo=
luptatis inſiliunt. ¶ Decimo vt generaliter dicā: fatua 10.
eſt dilatio rerum in rebus quarum tempus et oportu
nitas irrecuperabiliter pertranſit vt in tranſplanta=
tione vegetabilium: in rectificatione arborum. in mū
datione vaſorum. in domatione animalium. in inſtru=
ctione puerorum. in lotione veſtium. in ſalſatione car=
nium. et in formatione veſtium. ¶ Unde quantum ad
primum. Fatuus eſſet qui tranſplantare vellet arbo=
res et herbas iam deſiccatas cum tempus plantandi
preteriſſet. ſed virge et herbe tenere ꝛ virides: et hoc
in tempore debito ſolent tranſplantari: etiam virge te
nere. et licet curue ſint poſſunt faciliter rectificari. ſꝫ
arbores magne et inueterate / et curue difficiliter re=
ctificantur. Unde Eccleſiaſtes tertio. Tempus plan=
tandi et tempus euellendi quod plantatū eſt. ¶ Sic
ſpiritualiter homines dum iuuenes et in tenera ſunt
etate: apti ſunt in orto eccleſie tranſplantari: et licet
curui fiunt per immundicie tortuoſitatem: tamen ad
vite rectitudinem faciliter reducuntur. de qua recti=
tudine dicitur Eccleſiaſtici quarto. Fecit deus homi
nem rectum. et ad quam rectitudinem orat propheta
deum ipſum reducere dicens. Spiritum rectum in=
noua in viſceribus meis. ¶ Item ſtultus eſſet qui ha
beret vas aliqualiter immundum: et cum eſſet balſa
mum precioſum ſibi oblatum in eo reponendum nol=
let vas ſuum mundare donec lutum fetorem et rubi=
ginem multis annis in eo tenuiſſet. ſic fatuus eſt qui
non vult vas anime in iuuentute mundare: et ſponte
a deo oblatam gratiam recipere. ſed vult vſq; ad ſene
ctutem vas ſuum immundicia peccati turpius: et tur
pius defedari. ¶ Item ſtultus eſſet qui diceret nolo
equum meum aſſueſcere ambulationi donec in ſenue=
rit: et donec in foueam me precipitauerit: ꝛ michi col
lum fregerit. Spiritualiter ſic dicitur Yſaye trigeſi=
moprimo. Equi eorum caro. Fatuus eſt igitur q̄ hūc
equum. id eſt carnem ſuam per fructuoſam peniten=
tiam non vult domare: donec in foueam ipſum preci=
pitauerit: et quaſi fregerit ei collum dando occaſionē
mortalis peccati. Unde de iſto equo cecidit Hely. de
quo dicitur. 1. Regūz quarto. ꝙ cecidit de cella retror
ſum iuxta oſtium et fractis ceruicibus mortuus eſt
Itē nimis tarde pueri ad ſcholas ponēdi ſūt cuz ad ſe
nectutem peruenerint: ſic nimis tarde aſſueſcit virtu
tibus cum iam dierum malorum fuerit inueteratus.
Item nimis tarde adhibetur medicina infirmitati cū
ex diuturnitate facta eſt incurabilis. ſic nimis tarde
adhibetur medicina penitentie cum iam plaga deſpe
rabilis eſt peccati. Item nimis tarde reſiſtitur hoſti=
bus quando iam totum quod optant occupauerint.
Item nimis tarde abluuntur veſtes cum iam diutur
nis ſordibus computruerunt. Itē nimis tarde ſal car
nibus adhibetur quando iam ſcaturiunt vermibus.
Item nimis tarde formantur veſtes quando iam pra
uam formam ſuſceperunt. Sed in his ꝛ ſimilibus no
luerunt homines tempus oportunum eligere. ſed de
tempore vero oportuno ſue correctionis non curant.
nichil enim eſt eis ſeipſis vilius iuxta verbum Sene=
ce. Nam ſotulares ſuos ſtudent homines in nouitate
recte informare. ſed de ſeipſis recte informandis in
ſua iuuentute non curant. in hoc cariores habentes
ſuos ſotulares ſeipſis. ¶ Septimum quod mouere
debet hominem ad conuerſionis continuam accelera 7.
tionem eſt hoc ꝙ ille qui differt a ſua iniquitate con=
uerti iniquus eſt in deū. iniquus eſt in angelum: ini=
quus eſt in ſeipſum. iniquus eſt i proximū: ꝛ iniquus

in omnes alias creaturas iferiores. ¶ Primo iniqu⁹
1. eſt in deum. Et hoc quadruplici de cauſa. ¶ Primo
quia fel in eius eſcam apponit. Unde eſca domini bo-
num opus eſt. iuxta illud Johan. quarto. Meus cibus
eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me. Fel ama-
ritudo peccati eſt. iuxta illud Actuum octauo. quod
dixit Petrus Symoni mago. In felle amaritudinis
et in obligatione iniquitatis video te eſſe. In eſca igi
tur domini fel apponit qui bonis operibus que agit
amaritudinem peccati admiſcet. De iſta enim apposi
tione fellis conqueritur dominus per prophetam di-
2. cens. Dederunt in eſcam meam fel. ¶ Secundo ini-
quus eſt in deum. quia illud ante oculos applicat qd
deo maxime diſplicet. vt oſtenſum eſt ſupra in princi-
3. pio huius libri. cap. 2. ¶ Tertio inique agit in deum
quia contemnit deum eum miſericorditer ad reconci
liationem vocantem. ¶ Unde Gregorius. Debemus
inquit ſaltem dei miſericordiam erubeſcere ſi nolum⁹
eius iuſticiam formidare qui tanto ampliori improbi
tate contemnitur quanto contemptus vocare non de
dignatur. Hec ille. Sed qualiter deus vocat peccato
rem ad penitentiam. patet ſupra in. 6. motiuo confere̅
te ad hominis peccatoris conuerſionis continuam ac
celerationem. et in illo vbi agitur de tertio caſu i quo
dilatio ſolet fatua reputari. ¶ Quarto iniqu⁹ eſt i deu̅
4. in hoc qꝫ deteriorem partem vite ſue deo reſeruat. ſꝫ
meliorem partem diabolo immolat. Unde illi qui ci-
to ꝛ in iuuentute ad deum conuertuntur quaſi de pu
ro ꝛ optimo vigore flores fructu vite ſue deo offeru̅t:
qui autem tarde volunt conuerti quaſi feces vite ſue
deo reſerua̅t. qui timere debent ne de fecibus calicis
ire domini bibant. iuxta illud pſal. Fex eius no̅ eſt exi
nanita: bibent ex eo omnes peccatores terre. Unde ta
les de vita ſua primo quod pulcrius ꝛ melius eſt i ea
offeru̅t diabolo ꝛ mu̅do tanq̅ eoru̅ d̅nis principalib⁹.
ſed reliquias vite ſue / de quibus mundus non curat
tanq̅ ſuis canibus deo volunt proijcere cum tamen ea
que offerenda ſunt deo eſſe debeant optima et electa.
iuxta illud Numeri decimooctauo. Omnia que offer
tis ex decimis: et in donaria domini ſeparabitis opti
ma et electa cuncta erunt. de illo enim qui quod dete
rius eſt deo offert: dicit dominus per propheta̅ Ma-
lachi. primo. Offer illud duci tuo ſi placuerit ei.
5. ¶ Quinto inique agit in deum: quia ex mia dei iram
ſibi congregat. et ex hoc vnde deberet ſumere occaſi-
onem deo ſeruiendi vſurpat occaſionem deum impu-
gnandi. nam ex eo qꝫ ſperat qꝫ deus eum miſericordi-
ter debeat expectare proponit diutius eum offede̅re.
Un̅ ap̅ſs ad Rom. 2. Ignoras qm̅ benignitas dei te ad
penitentiam adducit. ſecundu̅ autem duriciam tua̅ et
cor impenitens theſaurizas tibi iram dei in die ire: et
reuelationis iuſti iudicij dei. ¶ Item Iſido. in de ſu̅-
mo bono lib. 2. ca. 13. Per id inquit deteriorantur ple
riq̅ iniqui qꝫ p̱ penitentiam dei ſpaciu̅ accipiu̅t eme̅-
dandi. q2 illi moram viue̅di non vtuntur ad penitentia̅:
ſed ad peccandi vſurpant audaciam. a malo autem in
deterius vadit qui tempus ſibi ad penitentiam indul
tum ad libertatem praui operis vtitur. hec ille. ¶ Sex-
6. to inique agit in deum. q2 plus ſuam diligit iniquita-
te̅ q̅ d̅ni ſu̅mam veritate̅. Un̅ Grego. i. paſto. cap. 22.
Qui inquit praua ſtudet agere: ꝛ tame̅ adhuc vult ce
teros tacere. ipſe ſibimet teſtis eſt / q2 plus veritate ap
petit ſe diligi: quam contra ſe non vult defendi. nemo
quippe eſt qui ita viuit vt aliquatenus non delinquat.
ille igitur ſeipſo ampli⁹ veritate̅ deſiderat amari qui
ſibi a nullo vult contra veritate̅ parci. hinc igitur Pe-
trus increpatione̅ Pauli libe̅ter accipit. hinc ꝛ dauid
correptione̅ ſubditi humiliter audiuit. hec Gregori⁹.
¶ Ite̅ qui differt a ſuis peccatis co̅uerti: in angelos
peccat et hoc tripliciter. Primo quia qua̅tum in ſe eſt 1.
eos affligit in ſue conuerſionis expectatione. Nam vt
dicitur Luce. 15. Gaudium eſt angelis dei ſuper vno
peccatore penitentiam agente. Sed ſicut dicitur pro
uerbio. 13. Spes que differtur / affligit animam. ¶ Se 2.
cundo peccat in angelos: q2 defraudat eos de fructu
laboris ſui. Unde quantam laboris ſollicitudinem ha
bent angeli ad noſtram cuſtodiam deputati: oſtendit
ſanctus Thomas in de veritate theologie lib. 2. cap.
18. vbi ſic. angeli inquit nobis ad cuſtodiam deputati
tenent nos ſtantes ne cadamus: ꝛ cadentes nos adiu
uant vt ſurgamus. nec nos vnq̅ deſerunt etiam pec-
cantes quin ſint ſemper parati nobis ſi velimus pre-
bere auxilium. ꝛ licet in obſtinatis deſiſtant angeli ac
tualiter ab eorum cuſtodia: parati t̅n ſunt ſi velint re
dire eis auxilium gaudenter prebere. Un̅ ſicut dicit
Janue̅. ſuper euangelia. ſermone. 42. Boni angeli ad
noſtram cuſtodiam deputati multum gaudent de no-
ſtra conuerſione. et hoc triplici de cauſa. ¶ Primo q2
cuſtodie ſue vident tam glorioſum effectum. Nam ſi-
cut medicus gaudet quando videt circa hominem in-
firmum certum curationis ſue fructum. ſic angelus
bonus multum gaudet quando videt circa hominem
ſue cuſtodie glorioſum effectu̅. de contrario vero mul
tum dolet. iuxta illud Eſaye. 33. Angeli pacis amariſ
ſime flebunt. ¶ Secundo gaudent ex peccatoribus
conuerſis ſuum adimpleri numeru̅: ſiue enim tot aſce̅
dant de hominibus quot ſteterunt: iuxta opinionem
Grego. ſiue tot aſcendant de ho̅ibus quot ceciderunt
de angelis. vt opinatur Auguſti. Adhuc manifeſtum
eſt qꝫ angelorum ruina dꝫ de hominibus reparari: ideo
multum gaudent angeli de conuerſione peccatorum:
vt de illis eorum numerus reparetur. ¶ Tertio gau
dent quia vident laudendo deum tale ſe habere co̅ſor
tium. olim laudabant deum ſolum angeli in ſua ange-
lica natura: ſed nunc addita eſt natura humana. ideo
modo veraciter poteſt dici illud Job trigeſimoocta-
uo. Cum me laudarent aſtra matutina / quod ſpectat
ad laudem angelorum: iubilare̅t o̅ncs filij dei / quod
ſpectat ad laudeꝫ hominum. Ex quibus patet qꝫ pec
catores differentes ſuam conuerſionem quantum in
eis eſt priuant angelos ad eorum cuſtodiam deputa-
tos ſui laboris fructu et gaudio. ¶ Tertio qui differt 3.
a ſuis peccatis conuerti peccat in angelos. quia an-
gelo ad cuſtodiam ſibi deputato reuerentiam non ad
hibet debitam. ex quo ante eum abominationem ſua̅
committere non veretur / vel in ipſo iam commiſſo no̅
pertimeſcit manere. Contra quem beatus Bernard⁹
In quouis inquit diuerſorio in quouis angulo reue-
rentiam exhibe angelo / ne audeas illo preſente face-
re quod me vidente non auderes. aſſunt igitur tibi no̅
non tantum vt tecum ſint preſentes. ſed etia̅ vt te pro
tegant ꝛ vt tibi proſint. o quantum debet tibi hoc ver
bum inferre reuerentiam: afferre deuotionem: et co̅
ferre fiduciam. pro preſentia reuerentiam. pro beniuo
lentia deuotionem. pro cuſtodia fiduciam. caute igi-
tur ambula / vbi tecum ſunt angeli: vt te cuſtodia̅t in
omnibus vijs tuis. et vt finaliter rediens dicere poſ-
ſis illud Judith decimotertio. Cuſtodiuit me ange-
lus domini / et hinc euntem ꝛ ibi commorantem: ꝛ in-
de huc reuertentem et non permiſit me dominus an
cillam ſuam coinquinari. Item qui differt a ſua ini-
quitate conuerti eſt penes ſeipſum iniquus: et illud

ſeptupliciter oſtenditur. Primo ex hoc q potius ſe
vult eſſe malū q̄ bonū. Secūdo ex hoc q potius vult
ſe eſſe infirmuz q̄ ſanū. Tertio in hoc q potius amat
mortem ſuam q̄ vitā. Quarto in hoc q potius ſe vult
eſſe ſeruum peſſimum q̄ liberum generoſum. Quin-
to in hoc q potius vult ſe eſſe in ſtatu latronis q̄ in
ſtatu regis. Sexto in hoc q potius vult ſe eſſe miſeꝝ
nichil habentem q̄ locupletem/omnium bonorū par-
ticipē. Et ſeptimo in hoc q potius vult ſe eſſe inutilē
q̄ multum valentem. ¶ Et quantum ad primum q ip-
ſe qui differt a ſuis conuerti peccatis potius amet ſe
eſſe malum q̄ bonum. patet ex hoc q ipſe multis āmo
nitionibus maliciam ſuam viliorem habet: ꝛ videtur
rebus ſuis omnibus in reputatione. Vñ Augu. in de
verbis dñi: ſermone. xi. Quid eſt inquit: q malum ve
lis habere/dic michi: nichil dicis omnino. non vxorē/
non filium/non filiam/non ſeruū/non ancillā/ nō villā/
non tunicam/poſtremo nō caligam: et tamē vis habe-
re malā vitam. rogo te preponere vitam tuam calige
tue. oīa que circa te iacent oculis tuis elegantia et
pulcra tibi cara ſunt: ꝛ tū tu tibiipſi vilis et fedus es.
ſi poſſent tibi reſpōdere bona quibus plena eſt dom⁹
tua que habere optaſti/ꝛ que perdere timuiſti. nonne
tibi clamarent? Sicut tu nos bona vis habere: ſic et
nos volumus bonum habere dñm. tacita voce inter-
pellant contra te dñm tuum. Hec Auguſtinus Item
Linco. ſuper euangelia. Pctm̄ inquit facit hominem
deteriorem eſſe diabolo. nam diabolus ratione crea-
tionis deo tenetur eſſe obnoxius. homo ratione crea
tionis: ꝛ etiam ratione recreatiōis. In creatione eniz
mundo naſcimur. in recreatione vero deo naſcimur.
cum igitur magis ſit naſci deo q̄ mūdo: palam eſt q
ſi deo non obſequimur: deteriores ſumus diabolo.
Hec Linco. ſuper euangelia: parte. 2 ca. 46. Et quā-
tum ad ſecundum q talis potius ſe amet eſſe infirmū
q̄ ſanum. patet ex hoc q peccatum eſt infirmitas peſ
ſima. iuxta illud Eccl's. 5. Eſt alia infirmitas peſſima
quā vidi ſub ſole diuitie cōgregate i malū dñi ſui ꝛc.
Et quo ad tertiū q talis potius amat mortem q̄ vitā
teſtatur btūs Auguſt. in de doct. xpiana vbi peccato-
rem ſic alloquitur. peruerſe inquit plus amas mortē
q̄ vitam. abſit inquit. Quis eſt qui plus amat mortē
q̄ vitam? Ecce inquit Auguſtinus te conuoco. tu a-
mas tunicam tuam. bonam vis eam habere. amas vil
lam bonam eam eſſe vis. amas filium tuum bonū vis
eum eſſe. amas domum tuam bonam eſſe vis: bonam
etiā mortē vis habere dicis. Deus auertat a me malā
mortem. plus igitur amas mortem tuā q̄ vitam tuā.
male mori times. male viuere non times. corrige ma-
le viuere: et time male mori. ſed noli timere. non po-
teſt male mori/qui bene vixit. Hec ille. Sed vt dicit
Guill. pariſiē. in de vicijs: parte. 5. Sicut fatuus eſſet
qui caudam equinā in vitulo inſereret cum talis cau-
da non ſit de vitulo. ſic fatuus eſt qui malam vitā vult
ducere: ꝛ bonam mortem habere. cauda enim iſta non
eſt de hoc vitulo. talis erat Balaā. qui vt legitur Nu
meri. 23. dicebat. Moriatur aīa mea morte iuſtoꝝ:
ꝛ fiant nouiſſima mea horum ſimilia. Ille enim qui p
totam vitam ſuā vſq; ad mortez differt a ſua vita ma-
la conuerti. per totam vitam ſuam in inferno ſibi pre-
parat manſionem. cum tamē in nullo ibi manere velit:
ſed in paradiſo. Item talis ſeminat maledictionem. ꝛ
tamen vult metere benedictionem. Non aduertens q
ſicut dicit Apoſtolus Galath. ſexto. Que ſeminaue-
rit homo hec ꝛ metet. Item Eccleſiaſt. 25. Que in iu
uentute tua non aggregaſti: quomodo inuenies in ſe-
nectute tua: vnde talis vult colligere de ſpinis vuas:
et de tribulis ficus. Querit enim bonum finem in vi-
ta ſpinis peccatoꝝ vndiq; adimpleta. Hec Guil. par.
Item Auguſt. quid inquit differs in craſtinum dicis
longa vita erit. ipſa longa vita bona ſit vtiq; ſi longa
erit melius bona erit. In veritate quanto habiturus
eſt longiorem vitam tanto amplius deſiderare debet
vt bona ſit. ſicut aliquis quanto amplius habet de vi
no/tanto amplius deſiderat vt bonum ſit: ꝛ amplius
diſplicet ſibi ſi corrumpatur. Hec ille. Item Auguſt.
in de ſpeculo humane miſerie. ſic inquit homines ne-
gligunt vitam ſuam vt nichil habere velint malum ni
ſi eam vitam. quicquid emis: bonuz emis. vxorem vis
ducere: bonam eligis. filios tibi vis naſci: bonos op-
tas. numeri tibi dñtur: ſtudioſe eligis. domū fabricas
bonam vis fieri. quid te offendit vita tua quam ſolam
malam vis habere/ vt inter oīa bona tua tu ſolus ſis
malus. forte bouem habes bonū noli tu remanere ma
lus. ſi enim poſſet loqui pecus diceret deo pecudem
bonum me feciſti: et quare me homini malo ſubdidi-
ſti? nonne ridiculum eſſet audientibus? bonus bos: et
malus homo. eſto igitur bonus tu qui mala deſpicis:
quia ſi malus remanes: deus malū male perdet. Hec
ille. Item Aug. in de verbis dñi: ſermone. 3. Amat in
quit mortem/qui vite precepta non ſeruat: et horret
vitam qui peccata morti debita deſperata morte fre-
quētat vt eīn per obſeruantiam preceptoꝝ vita acqui
ritur. ita per contemptum preceptorum mors contu
macibus inuenitur. dicente dño. Si vis vitam inueni
re/ſerua mandata. Hec ille. Sed ſi petatur a tali qui
omnes res ſuas tranſitorias bonas vult habere: et ta
men malam vitam. quid inter omnes res mundanas
optime diligat: ſtatim reſponderet vitam ſuam. quia
in caſu omnia illa pro vite ſue conſeruatione omitte-
ret. ſed que putas cauſa eſt q talis miſer omnes res
ſuas bonas pulcras ꝛ honeſtas vult habere: et tamen
vitam ſuam vt dicit optime diligit: vult habere malā
feridam ꝛ peruerſam: certe nulla cauſa perpendi po-
teſt niſi q diabolus ipſum excecauit. vnde de talibus
dicitur Sopho. primo. Ambulauerunt ceci quia pec
cauerunt domino. Et quantum ad quartum: videli-
cet q talis potius ſe amat eſſe ſeruum q̄ liberum. pa
tet ex hoc q peccatum eſt ſeruitus peſſima: de qua
ſeruitute dicit Chriſtus Johannis octauo. Omnis
qui facit peccatum: ſeruus eſt peccati. Et quo ad quin
tum q talis potius vult eſſe in ſtatu latronis q̄ in ſta
tu regis. pz ex hoc q q in peccato mortali eſt ad mo-
dum latronis ad mortē eternā eſt preſcitus: qui vero
eſt in ſtatu gratie ad regnum eternū eſt predeſtinatus
iuxta illud Athanaſii. Qui bona egerunt ibunt in vitam
eternam. qui vero mala in ignem eternum. Et quantū
ad ſextuz q talis qui eſt in peccato mortali nichil ha-
bet. imo ꝛ quod grauius eſt videtur nichil eſſe. vt pa-
tet iuxta illud. 1. Corinthioꝝ. 13. Si habuero omnē fi-
dem vt montes transferaz: caritatem non habuero ni
chil ſum. qui vero eſt in ſtatu gratie particeps eſt om
nium bonorū eccleſie. vnde talis veraciter dicere po
teſt cum propheta. Particeps ego ſum omniū timen-
tium te: et cuſtodientium mandata tua. Et quo ad ſe
ptimum q talis qui eſt in peccato mortali inutilis eſt
vt patet ex illo pſ. Omnes declinauerunt ſimul inu-
tiles facti ſunt. Item Prouerbiorum ſexto. Homo a-
poſtata vir inutilis. Qui vero in ſtatu gratie eſt. mul-
ti valoris eſt. iuxta illud Eccleſiaſtici decimoſexto.
Melior eſt vnus timens deū, q̄ mille filij impij. Item
Prouer. 3. Beatus homo qui inuenit ſapientiaz: ꝛ cuiꝰ

affluit prudentia. melior eſt acquiſitio eius negocia=
tione auri et argẽti primi ⁊ puriſſimi. fructus eius p̄=
cioſior eſt cunctis opibus: et omnia que deſiderantur
huic nõ valẽt cõparari. Itẽ Prouerb. 8. Melior eſt enim
ſapientia cunctis opibus precioſiſſimis ⁊ omne deſide
rabile ei nõ poteſt cõparari. ¶ Item qui differt a ſuis
peccatis conuerti in proximũ ſuũ peccat: ⁊ hoc tripli
D citer. ¶ Primo quia quantum in ſe eſt ipſum ſuo malo
exemplo corrũpit. Unde Auguſti. in ſuis paſt. exẽplũ
inquit malum in cõſpectu hominũ oſtendens quantũ
in ſe eſt eum a quo intenditur occidit. Item de talib⁹
beatus Greg. et ponitur in cano. 11. q. 3. precipue. Tot
mortibus inquit digni ſũt quot pditiõis exẽpla ad ali
os tranſmittunt. Secundo peccat in pximũ de debi=
to auxilio eum defraudendo. nam que deberet in pu
gna contra diabolum ſecundum caritatis regulã ad=
iuuare ipſe potius ſibi nocet diabolo cõſentiendo: ma
gna enim iniquitas eſt hominem ſocium ſuũ in bello
deſerere: vel ad partem inimicorum ſeuertere. Unde
Eccl. 4. Melius eſt duos eſſe ſimul q̃ vnũ. habẽt enim
emolumentum ſocietatis ſue. ſi vnus ceciderit: alius
ab altero fulcietur. Tertio peccat in proximũ quia p
peccato ipſius ſepe proximus affligitur et punitur.
Unde Hieron. ⁊ ponitur in ca. diſt. 45. Sed illud. vno
inquit peccãte ſuper omnem populum venit ira dei.
Exemplum huius habemus Joſue. 4. vbi legitur q̃
ꝓpter peccatũ Achor totus populus iſrael punitus
eſt intantũ q̃ contra hoſtes ſuos ꝓualere nõ poterãt:
ſed terga vertentes. 36. homines ex eis corruerũt. vñ
⁊ oĩs aduerſitatis regnantis in populo iniquitas im=
piorũ eſt in cauſa. dicente btõ Grego. Nulla eſſet ad=
uerſitas: ſi nulla dñaretur iniquitas. Sed forte querit
aliquis quare affligit deus bonos ꝓpter peccata ma=
lorum. Et quãtũ ad iſtud rñdet Criſoſto. ope. imper.
omel. 14. di. Bona omnia deus non propter oĩs ho=
mines dat ſuper terra. ſed propter paucos ſanctos.
cõuenientius eſt enim vt pctõres contra meritũ ſuum do=
na dei fruentur q̃ vt iuſti contra meritũ ſuum bonis
eius fraudentur. ſimiliter ⁊ qñ deus a peccatorib⁹ ir=
ritatur caſtigationẽ ſuam non propter oĩs homines
mittit ſuper terrã: ſed ꝓpter ſolos pctõres. tñ equa=
liter iuſtos tangit quẽadmodũ ⁊ pctõres. nã quemad
modum in bonis non ſeparat peccatores a iuſtis. ſic
nec in malis ſeparat iuſtos a peccatoribus. In bonis
peccatores a iuſtis non ſeparat. ne ſeparati cogno=
ſcant ſe abiectos eſſe: et deſperent de ſe. In malis au
tem iuſtos a peccatoribus non ſeparat ne ſeparati co
gnoſcant ſe electos ⁊ glorientur. maxime cum nec ma=
lis bona proſint. ſed magis noceant / nec mala bonis
noceant: ſed magis proſint. nam male viuentes dum
bona percipiunt ea in ſuum vertunt preiudicium: et
dum boni mala patiuntur ad lucrũ iuſticie eis ꝓce=
dit. hec oĩa ſicut ſanctis in bonũ: ſic peccatorib⁹ ⁊ im=
pijs in malum cõuertit. hec Criſoſto. Itẽ idẽ ome. 4.
eiuſdẽ. oĩs inquit aduerſitas que nos ſine nr̃a occaſio
ne cruciat baptiſmus ignis eſt. quã ſi magnanimiter
ſuſtinueris nichil murmurans contra deum / imputa=
bitur tibi ipſa carnalis afflictio pro pctõ qđ cõmiſiſti.
ſi aũt nec peccaſti qđ eſt difficile: ⁊ ignis ille tentatio
nis circa aĩam tuã non inuenit ſordes peccatoꝝ quas
comedat: ipſam animam tuam facit ſplendidiorem. ⁊
quanto grauior fuerit tẽptatio: tanto magis facit ani
mam clareſcere. et in aqua ſemel baptiſamur. in igne
aũt pene dũ viuimus. ſicut enim vita nr̃a in hoc mundo
nunq̃ munda eſt a pctõ / aut enim videndo / aut audiẽdo /
aut loquendo / aut cogitando: q̃ non expediuit ſemper

animus ſordidatur. ſic nunq̃ a nobis ignis tribulatio
nis recedere poteſt. hec ille. Itẽ Iſido. neq̃ inquit iu=
ſto neq̃ reprobo deus miſericordiã ⁊ iuſticiã ſubtra=
hit. nam ⁊ bonos hic per afflictionem iudicat et illud
remunerat illuc per miſerationẽ. ⁊ malos hic remũe
rat per temporalem clementiam. et illuc punit per
eternã iuſticiã. i hac ei vita de⁹ pcit ipijs: ⁊ tñ nõ pcit
electis. in illa vita pcit electis: et tñ nõ pcit iniq̃s. hec
Iſido. in de ſũ. bo. li. 3. ca. 1. ¶ Itẽ qui differt conuerti B
ab iniquitate ſua peccat i oẽs creaturas irrationales.
et hoc tripliciter. ¶ Primo quia quilibet mortaliter 1.
peccans offendit qualibet creaturã. nam qui offendit
publice aliquẽ dñm in hoc offendit totam eius famili
am. et cum quelibet creatura ſit ſub poteſtate dei: et
per conſequẽs de eius familia. ſequitur q̃ qui offẽdit
deum offendit quamlibet eius creaturam. ¶ Secun= 2.
do quia omnes creature quodãmodo deſeruiũt hoi.
iuxta illud pſ. Oĩa ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹. Itẽ ſap.
9. Conſtituiſti hominem vt dñaretur creature: ſ; mor
taliter peccans non eſt dignus ſeruitio alicuius crea=
ture. Nam quilibet mortaliter peccans facit ſe ſeruũ
peccati. dicente xp̃o Johan 8. Omnis qui facit pecca
tum: ſeruus eſt peccati. ſed vt ait Augu. Pctm̃ nichil
eſt. et ſic dicit xp̃s Joh. 13. Non eſt ſeruus maior domi
no ſuo. ſed quaſi dicens. in hoc q̃ ſeruus ſit minor. et
per conſequens vt videtur peccans mortaliter facit
ſe quodammodo minorem ⁊ peioris conditionis pec
cato. et a multo fortiori minorem et peioris conditio
nis quacunq̃ creatura non viciata. Et cum vt ratio di
ctat illud quod peius eſt non eſt dignum ſeruitio ſui
melioris. ſequitur q̃ mortaliter peccãs nõ eſt dignus
ſeruitio alicuius creature. ⁊ per conſequens mortali=
ter peccans abutit̃ oĩbus dei creaturis: et ſic peccat
in oĩs creaturas. ¶ Tertio q̃ propter peccatũ hoĩs 3.
oẽs creature fuerunt punite. immo intantum q̃ vt di
cit Petrus lombardus. 4. ſenten. diſt. 48. Sol et oẽs
creature irrationales propter pctm̃ hoĩs perdiderũt
ſeptem partes ſuarum virtutum. Et ideo merito po
teſt conqueri de homine peccatore. Sol conquerẽ=
do dicere poteſt. ego propter peccatum hominis cla=
ritatem meã amiſi. irrationabilia animalia dicere poſ
ſunt. Nos propter peccatum hominis in diluuio peri
uimus. ⁊ terra dicere poteſt. Ego propter peccatum
hominis maledicta fui. ſpinas ⁊ tribulos germinaui.
et ſic breuiter oẽs creature q̃bus miſeri pctõres abu
tebantur pñt de hoĩe conqueri. et propter hanc tripli
cem in creaturis offenſam oẽs creature q̃bus miſeri
pctõres abutebantur in hac vita: in die iudicij erũt cũ
xp̃o cõtra miſeros pctõres. dicẽte ſcriptura Sap. 5.
Pugnabit cũ eo orbis terraꝝ cõtra iſenſatos. Predi=
cta enim ſeptẽ ⁊ multa alia q̃ reduci poſſũt mouere dñt
hoiem pctõrẽ ad cõuerſionis cõtinuã accelerationẽ.

¶ Capitulum. 13. de dilatione confeſſionis / ⁊ his que
nos mouere debent ad confeſſionem.

Dicto de dilatione con=
uerſionis / iam de dilatione cõ= A
feſſionis inſuper eſt dicendũ.
Pro quo primitus eſt notandũ
q̃ confeſſio ſacramentalis ſecũ
dum Auguſtinum. ſic deſcribi
tur. Confeſſio eſt p quã morb⁹
latẽs ſpe venie aperit̃. ⁊ ita con
uenienter deſcribit̃ p materiã
r. iiij.

que eſt pctm̄.ꝛ per actum qui eſt aperire.ꝛ ſinē qui eſt
ſpes venie. Uel aliter dici poteſt ꝙ cōfeſſio ſacramen
talis eſt legitima ꝛ voluntaria peccati manifeſtatio ydo
neo ſacerdoti ſcienti ligare et ſoluere ob ſpem miſe=
ricordie/iuſtificationis et venie. et ſic diſtinguitur ab
illa confeſſione que fit ſoli deo. cui omnia ſunt nuda ꝛ
aperta: et ab illa que fit in iudicio contēnoſo vel quo=
cunqꝫ modo coacta ficte vel indebite reuelata q̄ qdez
confeſſio inutilis eſt. Et exemplum habemus de Ca=
yn qui tarde quaſi ꝛ coactus et deſperans / confeſſus
eſt peccatum ſuum dicens. Maior eſt iniquitas mea/
q̄ꝫ vt veniam merear. Gene. 4. Et ideo confeſſio ſua
nichil ſibi profecit. ſed maledictus erat a deo et ad pe
nam damnatus eternam. Item Pharao ficte cofeſſus
eſt peccata ſua dicens. Peccaui/ ꝛ nunc dominus iuſt⁹
eſt: ꝛ ego ꝛ populus meus impij. Exod. 9. ſed quia de
peccatis ſuis ſe non retraxit. ideo ipſe cū populo ſuo
miſerabiliter periit. vt patet Exodi. 14. Item Achor
confeſſus eſt peccatum ſuum dicens. Uere ego pecca
ui coram domino deo iſrael: ꝛ ſic feci. ſed tm̄ tarde con
feſſus eſt. dn̄o prius peccatum eius vindicante. et Jo
ſue eū de peccato ſuo conuincente. et ideo lapidatus
eſt ad mortem: ꝛ vniuerſa que illius erant igne conſū
pta ſunt. vt patet Joſue quarto. Item Saul cōfeſſus
eſt peccata ſua dicens/ peccaui. 1. Regum. 26. ſed quia
de malicia ſua non ceſſauit/ a deo reprobatus ꝛ dele=
ctus erat. Itē anthioc⁹ rex grecoꝝ cōfeſſus eſt pctm̄
ſuū: ſed tm̄ vindicta dei prius cogēte cū vermes ſcatu
rirent de corpore eius donec a deo reprobus redde=
ret ſpm̄. vt pꝫ. 2. Macha. 9. Item Judas confeſſus eſt
ad phariſeos pctā ſua di. Peccaui tradens ſanguinez
iuſtum: ſed de dei miſericordia deſperans laqueo ſe=
ipſum ſuſpendit: ꝛ ad ſupplicium eſt dānatus eternū.
vt pꝫ Math. 24. ideo dimiſſa tali falſa/ ficta/ coacta/ et
tarda confeſſione. ad veram/ humilem/ voluntariā/ et
feſtinam confeſſionem multa mouere debent peccato
rem. ¶ Pro quo notādum eſt ꝙ omnia motiua que ta
cta ſunt ad accelerationem conuerſionis peccatoris
continuam poſſunt etiam ad mouendum peccatorem
ad confeſſionē feſtinā. ꝛ inſuper ſex ſpecialiter moue=
re dn̄t peccatorē ad confeſſionē ſuoꝝ pctōꝝ feſtinam.
1. ¶ Quorum primuꝫ eſt ſacre ſcripture auctoritas ad
hoc frequenter inſtigans. Unde Eccl. 17. Ne demore
ris in errore impioꝝ: ante mortē confitere: a mortuo
quaſi nichil perit cōfeſſio: confiteberis viuens: viuus
et ſanus confiteberis ꝛ laudabis deum: ꝛ gloriaberis
in miſerationibus eius. nam vt dr̄. 1. Joh. 1. Si confi=
teamur peccata noſtra: iuſtus ꝛ fidelis eſt deus/ vt re
mittat nobis pctā noſtra: ꝛ mundet nos ab oī iniqui=
tate. ſed ſicut dr̄ Prouerb. 28. Qui abſcondit peccata
ſua nō dirigetur: qui aūt ꝯfeſſus fuerit ꝛ reliquerit ea
miſericordiā cōſequetur. vn̄ hoc ſacramentū peniten=
tie figuratur per piſcinam ꝓbaticam. De qua Joh. 5.
dr̄. Eſt autē hieroſolimis probatica piſcina/ q̄ cogno=
minatur hebraice Bethſaida. quinqꝫ porticus habēs.
in his iacebat magna multitudo languentiū: cecorū:
claudoꝝ: expectantiū aque motum. angelus autez do
mini ſcd̄m tēpus deſcēdebat in piſcinā: ꝛ mouebatur
aqua. ꝛ qui prior deſcendebat in piſcinā poſt motionē
aque: ſanus fiebat a quacūqꝫ detinebatur infirmitate.
Hanc hyſtoriam pertractans Holkot in lectura libri
ſapien. lect. 239. Piſcina dicitur inquit quaſi ſine piſci
bus. ꝑ cōtrariū ꝓbatō grece ouis dr̄ latine. q2 igit̄ illa
aqua piſcib⁹ caruit. ꝛ oues immunde que in ſacrificiū
deo debebant offerri ibi lauabātur. ideo ꝓbatica piſci
na dicebatur: ꝛ ſacramentum pnīe ſignificat. in qua la
uari debet quiſquis qui debet deo imolari. habet aūt
hec piſcina quinqꝫ porticus. ſcd̄m quinqꝫ occaſiones
ex quibus hoīes aquā penitentie ingrediuntur. vide=
licet verbi dei predicationē: exemploꝝ precedentium
cōſiderationē: generalē eccleſie ordinationē: diuinam
inſpirationē. ꝛ corporee īfirmitatis tribulationē. qui=
dam eñi multi ingrediuntur piſcinam penitentie per
hunc porticum verbi dei. Un̄ Act. 2. Petro predican=
te dr̄ his auditis compuncti ſunt corde: et dixerunt
ad Petrum ꝛ ad reliquos aplos. Quid faciemus viri
fratres/ petrus vero ait ad illos. penitētiā agite. Alij
ingrediuntur piſcinā penitētie per porticū exemploꝝ
virorū ſanctoꝝ. Unde Greg. 1. dia. Nonnullos inquit ſūt
quos ad amorem patrie celeſtis non minus exempla
q̄ꝫ predicamenta ſuccendunt. Alij ingrediuntur per
porticum cōſtitutionis eccleſiaſtice: qua precipit̄ cui=
libet maturā etatē pertingenti ſemel in anno cōfiteri
ꝛ cōmunicari. Alij ingrediuntur per porticuꝫ diuine
inſpirationis ſicut petr⁹/ magdalena/ ꝛ multi alij. Et
alij ingrediuntur ꝑ infirmitatis corporee flagellatio=
nē. et iſte porticus eſt cōiſſim⁹ in quo iacet multitudo
languētium maxima. quia vix volunt aliqui extra qua
drageſimā confiteri niſi per infirmitatis articulm ne=
ceſſitentur. In rei figura legitur Joh. 5. de quodā in=
firmo qui. 38. annis iacuit infirmus iuxta piſcinā pre=
dictam ꝛ nunqꝫ deſcendit in eā vt ſanaretur. Iſte enim
infirmus figurat inueteratos dieꝝ maloꝝ qui conti=
nue iacent circa ſacramentū confeſſionis ꝛ penitētie:
et nunqꝫ ſollicitantur illud intrare donec euenerit eis
grauis infirmitas/ vel donec debeant mori. Tales eñi
ſimiles ſunt latronibus quoꝝ confeſſio queſtionibus/
aculeis/ cōpedibus: ꝛ manicis ferreis extorquentur. q2
talium confeſſionem extorquet dominus per aculeuꝫ
acute febris/ vel grauium vinculis infirmitatū. Cum
tm̄ dicat ꝓpheta. Preoccupemus faciem eius. vn̄ ſicut
in cauſa litigioſa corā iudice diſcutiēda: ille q̄ diffidit
de iure ſuo vult ſi poteſt āte iudiciū de pace cōcordia
ꝛ cōpoſitione tractare ꝛ diē ſuū ꝓuenire. ſed certe qui
libet homo pctōr habet magnā cauſam coraꝫ ſummo
iudice diſcutiendā. vn̄ qlibet fidelis xp̄ianus eſt filius
dei ꝛ heres regni celoꝝ di. aplo Rom. 8. Sumus filij
dei. ſi aūt filij ꝛ heredes. heredes qdē dei. coheredes
aūt xp̄i. ſꝫ tm̄ mortaliter peccās facit ſeipꝫ natiuū dia
boli. di. xp̄o Joh. 8. Ois q̄ facit pctm̄: ſeruus eſt pcti.
ꝛ certe q̄ natiuus eſt diaboli de iure ineptus eſt here=
ditate gaudere celeſti. verūtamen ſi voluerit tēpeſtiue
poteſt in humili ꝛ perfecta cōfeſſiōe tractare: ꝛ ꝑ verā
penitentiaꝫ ſeipſum redimere. In cuius rei figurā le=
gitur Leuit. 25. ꝙ ſi homo vendiderit domū intra vr=
bis murum / habebit licentiam redimere eam donec
vnus annus eſt ꝛc. quam hiſtoriam vide declaratā ſu=
pra. capitulo. 11. vbi agitur de quinto caſu in quo dila=
tio ſolet fatua reputari ꝛc. ſed ſi homo peccator volue
rit in infirmitate in hora mortis / vel in iudicio con=
tendere cū deo de hereditate ſua. lex ꝛ equitas erunt
expreſſe contra eum inquantum ꝙ ſicut dicitur Job
nono. Si voluerit contendere cum eo non poterit reſ
pondere vnum pro mille. ideo bonum eſt et ſecuruꝫ ꝙ
ante infirmitatem/ mortem/ vel diem iudicij tractet in
vera et humili confeſſione. et concordat cum eo et di=
cat cum ſancto Job illud Job trigeſimoſecundo. No
lo multa fortitudine contendat mecum. ne fortitudi=
nis ſue mole me premat: proponat equitatē cōtra me
ꝛ perueniet ad victoriam: ſcilicet ex parte dei iudiciū
meū. ¶ Scd̄m qd̄ mouere debet hominem ad confeſ= 2.
ſionem ſuoꝝ peccatoꝝ feſtinanter eſt hoc: ꝙ q̄ differt

ſua peccata confiteri :deu; vehementer ad iracundiā prouocat. Unde Criſo.ope.imper.omel.53. O inquit malicia peccatorū que neq; futuri iudicij terrore mutatur. qui enim debuerat peccatum ſuum ſimpliciter confiteri vt deum quem male agēdo irritauerat :ſimpliciter confitendo liniret. econtra aūt non confitetur aut ſtolide adhuc excuſat. ⁊ dum vult vnum excuſare peccatum: addit alia duo. primū q2 peccauit. ſecūdū quia excuſat. ⁊ tertium q2 iniuriam domino facit. propterea ſciens propheta ꝙ mala ſit excuſatio peccatorum dicit. Non declines cor meum deus in verba malicie: ad excuſandū excuſationes in peccatis cum hominibus operantibus iniquitatem. hec ille. Itē guil. pari. ille inquit qui ſuum cōfitetur peccatum reuelat illud deo. ⁊ qui a confeſſione ſuum abſcondit peccatū vult illud deo abſcondere. Similiter adam eſt qui domino querēti vbi eſſet/ait. audiui vocem tuam in paradiſo et timui eo ꝙ nudus eſſem ⁊ abſcōdi me Geñ. 3. In hanc enim fatuitatem incidere vt a deo ſua abſcondat peccata quē nichil latere poteſt/valde timuit ille ſanctus homo iob qui vt legitur. Iob.31. humer⁹ meus a iunctura cadat: ⁊ brachium meum cum oſſib⁹ ſuis conteratur ſi abſcondi quaſi homo peccatum meum ⁊ celaui in ſinu meo iniquitatem meam. ⁊ merito poteſt iſta dici magna fatuitas ꝙ homo velit ſiue putet ſe a deo ſua poſſe abſcondere peccata ex quo coram deo ⁊ deo vidente ſua peccata commiſit. ⁊ ideo ſi homo in ſua confeſſione voluerit peccata abſcondere illa deo detegentur. ⁊ ſi homo in vera confeſſione ſua peccata detexerit: illa a deo abſcondentur. Unde ſuper illud Pſal. Iuſticiam meam non abſcondi. gloſa. cū inquit hō detegit: de⁹ cooperit. ⁊ cū homo tegit: e⁹ nudat. cum homo agnoſcit deus ignoſcit. Unde de fatuis peccatoribus qui nolunt ſua peccata confiteri cōtinget ſicut contigit de inſolentibus pueris qui poſtꝙ deliquerint / nolunt parentibus ſuis eos interrogantibus ſua fateri delicta. Et ideo tandem grauiter verberantur: et ſic coacti ipſis inuitis compelluntur veritatem fateri. Ubi ſi in principio veritatem dixiſſent: ⁊ miſericordiam poſtulaſſent: minime verberati
B. fuiſſent. Sic certe miſeri peccatores q̄ nolunt in preſenti vita ſuis parentibus ſpiritualibus ſua confiteri peccata/ velint nolint in ſuam propriam confuſionē coram ſummo iudice ⁊ patre celeſti ſua manifeſtabūt peccata. dicente apoſtolo. 2. Cor. 5. Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal chriſti: vt referat vnuſquiſq; propria ſui corporis prout geſſit ſiue bonum ſiue malum: et tunc grauiſſime verberabuntur dicente domino per prophetam. Uiſitabo in virga iniquitates eorum ⁊ in verberibus petā eorum: ſed ſi tempeſtiue veritatem in preſenti vita cōfeſſi fuiſſent/⁊ miſericordiam poſtulaſſent: miſericordiā habuiſſent ⁊ minime verberati fuiſſent. Unde puerb. 28. Qui abſcōdit peccata ſua non dirigetur. Qui autem confeſſus fuerit ⁊ reliquerit ea: miſericordiam conſequetur.

3. ¶ Tertium quod mouere debet hominem ad confeſſionem ſuorum peccatorum feſtinan; eſt hoc ꝙ ille qui differt ſua confiteri peccata/ multa tradit obliuioni. Unde Bernar. computatio inquit dilata multum facit obliuiſci. ſed ea que obliuiſcitur homo ⁊ que ſua differt confiteri peccata non obliuiſcitur de⁹ nec etiā dyabolus. ſed in hora mortis paratus erit illa aperiſſime peccatori oſtendere. Unde Bern. in hora inquit mortis veniens dyabolus oſtendet peccatori omnia peccata ſua de quibus noluit prius confiteri. ⁊ vt eu; in deſperationem inducat dicet. o miſer de iſtis noluiſti confiteri nec te emendare: ⁊ iam non poteris et ſi velles: ſ; tamen in hoc vt conſueuit mentitur. Na; ⁊ ſi tunc peccator poſſet habere gratiam cum vera cordis contritione ⁊ voluntate confitendi petere veniam: a deo obtineret miſericordiam. ſed certe illam gratiam nō poteſt tūc habere a ſeipſo. Quia vt dicit beatus Ieroni. Dum infirmitate opprimeris: nichil aliud cogitare potes ꝙ quod ſentis. nam illic rapit tota mentis intentio vbi eſt vis doloris: ⁊ tūc a deo forte propter ſua demerita ita deſpicietur ꝙ non habebit gratiam vere penitendi nec miſericordiam poſtulandi. Nam vt dicit beatus Aug. Iuſtum eſt ꝙ a deo cōtemnatur moriens qui deum omnipotentē contempſit viuens. ⁊ ideo miſer peccator tūc a deo derelict⁹ rationabiliter dicere poterit illud Eccl. viii. Circumdederunt me vndiq;. ſcilicet inimici ⁊ nō erat q̄ adiuuaret: reſpiciens eram ad adiutoriū humanum ⁊ non erat. ⁊ ideo ſecūdum conſilium ſpiritusſancti Eccl. 17. Ante mortem cōfitere: q2 a mortuo quaſi nichil perit confeſſio: confiteberis viuens: viuus ⁊ ſanus confiteberis ⁊ laudabis deu; ⁊ gloriaberis in miſerationib⁹ eius. ⁊c. ¶ Quartum quod mouere debet hominem 4
ad peccatorum ſuorū cōfeſſionem feſtinam eſt hoc ꝙ per veram confeſſionem homo peccator dyaboli amiciciam ⁊ ſocietatem pernicioſam euitat. vñ Linco. ſuper illud Eccleſia. 27. qui denudat archana amici perdet fidem. factus inquit amicus dyaboli ſi reuelaueris tibi ab eo latenter ſuggeſtum veraciter cōfitēdo/ de cetero tibi ſecretum ſuum nō cōmunicabit cogitationes malas immittēdo. ipſe enim quaſi traditor qui tradere nititur caſtrum villam vel ciuitate;: qui ſi ab aliquo cui ſecretum ſuum communicauit manifeſtatus fuerit. fidem illius perdit ⁊ ei de cetero tanꝙ garrulo ſecretum ſuum committere non audebit. Unde Ieroni. poteſtas et virtus traditoris adnichilat traditione reuelata. hec Linco. ſuper euangelia parte. 3. ca. 73. Item ſicut ad clamorem fugiunt latrones: ſic ad clamoroſam confeſſionem vere penitentis fugiunt demones. ¶ In cuius rei figura ad clamorem iude q̄ confitens interpretatur / fugerunt ⁊ conuicti ſunt inimici eius vt pz. 1. Macha. 4. Item pertinēter ad propoſitum beatus Bernar. 5. flo. ca. 2. humiliter inquit confitenti remittit deus peccatum: et dyabolus eum quem in corde hominis inuaſerat/ amittit principatum: vbi nempe peccatum remittitur ibi proculdubio diabolus ex corde peccatoris expellitur. hec ille. ¶ Quintum quod mouere debet hominem ad confeſſionem ſuoꝝ peccatorum feſtinā/ eſt vt per hoc auxilium ⁊ miſericordiam diuinam obtineat. vnde ſicut homo a latronibus ſpoliatus ⁊ vinctus iacens iuxta viam vbi audiri et videri poteſt a tranſeuntibus/ cito liberari poterit ⁊ diſſolui. ſed qñ ligatur ⁊ extrahitur etiam longe a via vbi nec videri nec audiri poterit: tunc non poteſt a tranſeuntibus per viam adiuuari. ſic peccatores qui vincti ſunt vinculis peccatorum in via vel iuxta viam vite preſentis q̄diu nō fuerint elōgati a deo per obſtinationem clamare in vera cōfeſſione et audiri poſſunt a deo ⁊ faciliter liberari: ſed tamen ⁊ tandiu ⁊ tam procul poſſunt ſe elongare a deo per obſtinationem in peccatis ꝙ nunꝙ in peccatis diſſoluentur. Unde Iere. 2. Inducam ſuper eos mala de quibus exire non poterunt. Unde ſicut dicit beatus Augu. in epiſtola ad ſororē ſuam. deus qui vt dicitur ſapien. 11. omnia in menſura ⁊ numero diſpoſuit ⁊ pondere: reſpectu cuiuſcunq; hominis certum terminum modu; numerum ⁊ menſuram poſuit/ et conſtituit. ⁊c

ꝙ ꝗdiu peccata hominis ſunt infra predictū terminuꝫ numeri ponderis ⁊ mēſure miſericordia diuina ipſuꝫ expectat ad penitentiam. vñ Eſaye. 38. Expectat dominus vt miſereatur veſtri. ſed de quolibet peruerſo nolente vitam ſuam emendare dicit illud Apoca. 2. Dedi illi tempus vt penitentiam ageret. ſed non vult penitere. Et ideo merito conſummato predicto termino numeri ponderis et menſure ipſum ſtatim auffert de mundo. Et ꝙ deus talē terminum numeri ponderis ⁊ menſure reſpectuꝫ peccatoris cōſtituit ⁊ ꝙdā tardius ⁊ quidam citius illum terminū attingunt declarat Augu. ex verbis dei dicentis ad abraham de incendio ſodomoꝝ ⁊ gomorreorum. Clamor ſodomorum ⁊ gomorreorū repletus eſt ⁊ peccata eorum magna vehementer repleta ſunt. Et ideo ſtatim de illis cepit vindictam. ſed de amorreis dicit. Nondum impleta ſunt peccata amorreorū Gen. 15. et ideo ꝓ tunc eis pepercit. quo tamen poſtea cōpleto numero pondere ⁊ menſura ſuorum peccatorum deleuit. Ex quo inquit Augu. inſtruimur ⁊ docemur ꝙ tandiu ſingulos peccatores vt conuertantur expectat deus: ꝙdiu terminum numeri ponderis et menſure peccatorum non attigerint. Et quia nullus peccator ſcit ꝙ prope predictum terminum peccatoruꝫ attigerit. Ideo deus qui vt dicitur Ezechiel. 18. Non vult mortem peccatoris: ſed magis vt conuertatur et viuat. Clamat ad peccatorem illud Eccleſia 5. De propiciatione peccatoꝝ noli eſſe ſine metu. neqꝫ adijcias peccatū ſuper peccatum: ⁊ ne dicas miſeratio dei magna eſt: multitudinis peccatorū meoꝝ miſerebitur. miſericordia enim et ira cito ab illo approximant et in peccatores reſpicit ira illius. ⁊ ideo cito per veram confeſſionem noſtram expellamus peccata. nec ſtatuamus nobis tempus futurum ad vitam noſtram emendandā cū ſtatiꝫ vitam noſtram emendare poſſumus. quia frequenter contingit ꝙ dum expectatur tēpus miſericordie. cito ⁊ ex improuiſo venit tempus vindicte. Figuram huius habemus Iudi. 19. vbi legitur ꝙ erat quidaꝫ vir leuites. id eſt de tribu leui: ꝗ accepit ſibi vxorē de bethleem que tanꝗ ingrata relinquens maritum ſuum reuerſa eſt in domum patris ſui ſecutuſqꝫ eſt eaꝫ vir ſuus volens benigne eaꝫ ſibi reconciliari. ſed illa patris ſui inſtigatione tempus reuertendi tandiu ꝓcraſtinauit ꝙ quāuis propoſuit redire anteqꝫ ad domū mariti perueniret illuſa eſt. ⁊ depreſſa a gabaonitis miſerabiliter periit. Moraliter leuites interpretatur perſecutio ⁊ ſignat xp̄m: qui ꝓ redēptione generis humani paſſus eſt maximam perſecutionem. hic accepit ſibi vxorem in bethleem qui interpretatur domus panis ⁊ ſignat eccleſiam in qua adminiſtratur ille panis vite in ſacramento altaris qui dicit. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. In hac enim domo chriſtus accipit ſibi vxorem quando animā humanam in baptiſmo per fidem ſibi copulat. Dicente ſeipſo per prophetam Oſee. 2. Deſponſabo te michi in fide. Item Ezechie. 16. tu facta es michi ſpon: ſed tamen anima humana tanti ſponſi inſignia non conſiderans multotiens tanꝗ ingratiſſima a ſponſo ſuo per peccatum recedit: ⁊ accedit ad illum patrem maledictū dyabolum ſub cuius erat ſeruiture detenta anteqꝫ per fidē erat xp̄o deſpōſata: ⁊ miſera anima taliter a xp̄o recedens ſuo ſponſo viuit in adulterio. nedū cum vno demone: ſed etiam aliquando cum multis demonibus. Unde ſicut dicit odo in quodam ſer. quot mortalia peccata quis committit: tot demonibus tanꝗ meretrix viliſſima ſe ſubijcit. Miſere enim aie taliter adulteranti loquitur dñs per ꝓphetam Ezechie. 16. tu facta es quaſi mulier adultera que ſub viro ſuo inducit viros alienos: ſed quis putas vidēs ſpōſam ſuā in preſentia ſua ſe voluntarie proſternentem ad quēlibet ribaldum tranſeuntem per viam non deſpiceret eā: ſed o benigniſſime ieſu tu vides ſponſam tuam in preſentia ꝓpria fornicantē non deſpicis eam: ſed deſideras eam habere reconciliatam. vñ dicis ſponſe tue. Tranſiens per te vidi te conculcari Ezechie. 16. Et nedum fornicata es cū vno falſo amatore: ſed tamen fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere ad me ⁊ ego ſuſcipiam te ⁊ non auertam faciem meam a te ⁊ non iraſcar imperpetuum. Iere. 3. Ecce ꝙ benigne ⁊ miſericorditer iſte ſponſus alloquitur ſponſam ſuā ad eam reconciliandam. ſed tamen anima ingrata tardans in peccatis ⁊ tempus reconciliationis de die in diem differens multotiens anteqꝫ ꝑuenerit ad diem limitatum reconciliationis a demonibus interficitur ⁊ deprimitur in damnationē eternaꝫ: ⁊ ideo merito dicit ſpiritusſanctus cuilibꝫ aie peccatrici illud. Eccl. 5. Ne tardas cōuerti ad dñm: nec differas de die in diē. ſubito enim veniet ira eius ⁊ in tempore vindicte diſperdet te. ¶ Sextum qđ mouere debet hominē ad cōfeſſionē ſuorum peccatorū feſtinam/eſt vt per hoc dānationē euadat eternam. vnde Auguſti. ſuper pſ. O homo inquit elige qđ vis. ſi inconfeſſus lates: inconfeſſus damnaberis. ad hoc deus exigit confeſſionem vt liberet hominem: ⁊ ad hoc damnat non confitentē ⁊ punit ſuperbum. hec ille. G.

¶ Cap. 14. de negligentia ⁊ de his que cōferunt ad eius deteſtationem.

Quarto ad hanc ſecundam ſpeciem accidie ſcꝫ torporeꝫ circa dei precepta poteſt reduci negligētia que etiam eſt viciū ad accidiam pertinens. ⁊ eſt negligentia torpor quo quis minus diligēs eſt in exequendo rē quā debꝫ. Uel eſt torpor H. quo pretermittitur illud qđ eſt de neceſſitate ſalutis vt eſt defectus debite ſollicitudinis circa actū virtuoſum faciendum proueniens ex remiſſione feruoris in bonitate. ⁊ ſic negligentia conſiſtit in defectu interioris actus rationis: qꝛ. ſ. non ſollicitatur homo vt perficiat ea que debet vel eo modo quo debet. Et ꝙ deteſtandū ſit peccatum negligentie multipliciter poteſt oſtendi. ¶ Primo ex hoc ꝙ dicit holkot in lectura lib. 1. ſap. lec. 36. primordialis cauſa huius pene tā in homine ꝙ in angelo fuit negligentia. Unde ſi homo vel angelus a deo creatus in gratia bene vſus fuiſſet naturalibus ⁊ gratuitis ſibi a deo datis nunꝗ apparuiſſet angelis aliquid deordinatum: nec dei excellentiam appetiuiſſet nec vnꝗ homo iudicaſſet dictis et perſuaſionibus ſerpentis acquieuiſſe: ſed quia neglexerunt vti gratijs ſibi datis: permiſſi ſunt cadere in erroreꝫ ꝓpter peccatum negligentie: ⁊ de errore in peccatum ſuperbie ⁊ inobedientie. ⁊ ſequitur. Iſte eſt ordo cadendi in homine quantumcūqꝫ fuerit in ſtatu ꝑfecto videlicet primo negligere modica: loqui otioſa: raro confiteri: aride ⁊ ſine deuotione officiuꝫ dicere diuinum. iſta videntur omnino modica. et ex iſtis inducit diabolus in grauiſſima peccata. vnde ſicut circa dolium ſunt magni circuli quibus aceres dolij col=

ligantur cū paruis viminibus.ſolutis igitur paruis
viminibus ſoluuntur ⁊ magni circuli. Et ſolutis ma-
gnis circulis totum decidit ⁊ diſſipatur. Sic morali
ter qui ſpernit modica: paulatim decidit. hec ille. Et
ideo merito Iſido. ſoliloquiorum. ca.64. Cauenda
inquit eſt verboꝝ obſcenitas: fugienda eſt turpitudo
ſermonis. Sermo vanus vane conſcientie iudex eſt.
mores hominis lingua pandit. ⁊ qualis ſermo oſten-
ditur: talis animus comprobatur. ex abundantia eniꝫ
cordis os loquitur. Ab ocioſo ſermone compeſce lin
guam. inanes fabulas non loquaris. inania verba non
garreas. retice verbum quod non edificat audientes.
caue a fabulis ineptiſſimis. ſermo ocioſus non erit
abſqꝫ iudicio. vnuſquiſqꝫ rationeꝫ redditurus eſt ſer-
monum ſuorum. ante vniuſcuiuſqꝫ faciē verba ſua ſta-
bunt. qui ocioſa verba non reprimit ad noxia cito trā
ſit. Qui minima ſpernit: ī maxima facile prorumpit.
minor namqꝫ culpa maiorem generat. paulatim cre-
ſcunt vicia: et dum parua non cauemus in magna pro
labimur. minima igitur deuita ⁊ ad maiora non per-
uenies. Parua ſperne: ⁊ in deterius non incides. hec
2. Iſido. ¶ Secundo ꝙ multum deteſtandum ſit pec-
catum negligentie patere poteſt ex hoc ꝙ prout dici
tur in flo. bar. titu. de negligentia. ſicut in vno quo-
qꝫ opere bono mater eſt diligētia. ita vniuerſe doctri-
ne et diſcipline nouerca eſt negligentia. Unde Iſido.
in de ſum. bono libro. 3. cap. 9. Quidam inquit habēt
intelligentie ingenium: ſed negligunt lectionis ſtu-
dium. ⁊ quod ſcire legendo potuerūt: negligendo cō-
temnunt. quidam vero amorē ſciendi habent: ſed tar-
ditate ſenſus ꝓpediunt. qui tamē aſſidua lectione ſa-
piūt qꝫ ingenioſi ꝑ deſidiam non nouerunt. Ingenio
tard⁹. ⁊ ſi nō per naturā ꝑ aſſiduitatē tñ lectiōis aug-
mentatur. Nam quis ſenſus hebetudo ſit frequens:
tamen lectio intelligentiam adhibet. ⁊ ſicut qui tar-
dus eſt ad capiendum ꝑ intentione boni ſtudij ꝑmiuꝫ
percipit: ita qui preſtitum ſibi a deo ingenium intelli
gentie negligit: condēnatione reus exiſtit: qꝛ donum
quod ꝑcepit deſpicit ⁊ per deſidiam derelinquit. qdaꝫ
dei iudicio donū ſcie qꝫ negligūt a ccipiūt vt de reb⁹
creditis durius puniātur: tardiores aūt ideo qꝫ ſci-
re cupiunt difficiliter inueniunt: vt pro maximo exer
citio laboris maximum premium habeant retributio-
nis. hec ille. Sed ſicut dicitur in flo. bar. vbi prius.
Illi precipue peccant per negligentiā qui ſciunt be-
nefacere ⁊ tamen nolunt. vnde Luce. 12. Ille autē ſer
uus qui cognouit voluntatem domini ſui ⁊ ſe nō pre-
parauit ⁊ non fecit ſcdm voluntatem eius/plagis va-
pulabit multis. Item Jacob. 4. Scienti bonum face
re ⁊ non facienti peccatum eſt illi. Sed homo/proprie
negligens dicitur q non curat quomodo opus dei fa
ciat. ſed hoc ſolum curat vt ab onere laboris/inchoa-
ti quieſcat. Et qui talis eſt dei incurrit maledictio-
nem dicēte propheta Jeremie. 48. maledictus qui fa
cit opus dei fraudulēter: ⁊ qui prohibet gladiū ſuum
a ſanguine id eſt gladiuꝫ ſpiritus qꝫ eſt verbū dei ab
interfectione peccatorum. ⁊ hanc maledictionē ſpecia
liter timere debet quilibet negligēs prelatus qui vt
dicit holkot in lectio. lib. ſap. lect. 163. ydolo aſſimila-
tur: quia ſicut ydoluꝫ recipit honores ⁊ ponit in loco
ſolenni portat gladium vel haſtam ⁊ nunqꝫ percutit.
Sic prelatus negligens recipit honores ⁊ ponitur in
loco ſolēni. ⁊ habet auctoritatē corrigēdi defectuos
⁊ nichil facit: immo ſicut videmus ꝙ paſſeres ⁊ alie
aues ſedent ⁊ requieſcunt ſuper caput ydoli non ob-
ſtante gladio ſuo verſatili. ita nonnunqꝫ diſſoluti et
laſciui ſicut deſeruiētes ⁊ conſiliarij: ſedent ⁊ requie
ſcunt ſuper caput talis prelati/ hoc eſt ab eo ſuppor-
tantur a quo deberent argui. De tali prelato dicitur
zacha. 11. O paſtor ⁊ ydolū derelinquens gregē domi
ni. hec ille. Ueruntamen ſicut dicit idē in eodem libro
huiuſmodi negligētes prelati licet remiſſi ſint in cor
rigendo penes deum: delinquentes tamen de eorum
ꝓprietet perſonali iniuria vel de. derogatione ſui pro
prij honoris inueniuntur acutiſſimi ⁊ rigidiſſimi ni-
chil volentes remittere impunitū. ſed ſi agatur de in
iuria deo illata vel de honoris diuini diminutione ibi
ſunt remiſſiſſimi nec curant omnino. Contra tales be-
ne loquitur Criſoſto. ſuper mathei. Epiſcopus inquit
ſi debitū honoris non acceperit a pſbytero: aut pſbrē
ſi non acceperit honorē a dyacono: aut dyaconus a le
ctore iraſcitur ⁊ turbatur. ſi autem viderit eps preſby
terum aut preſbyter dyaconum: aut dyaconus lecto-
rem circa obſequium eccleſie non ꝑmanētem aut ali-
ter peccantē in deū neqꝫ enim iraſcitur neqꝫ curat: qꝛ
omnes quideꝫ de ſuo honore ſolliciti ſunt: de honore
autem diuino nichil curant. hec criſoſto. Sed tales
non conſiderant ꝙ ſicut dicit holkot vbi prius. Quis
eſſe patientē in proprijs iniurijs ſit laudabile: tamen
eſſe patientem in dei iniurijs eſt vituperabile in quo-
libet prelato. In cui⁹ rei figura chriſtus ſicut legitur
Mathei. 4. quando dyabolus ſibi dixit. Si filius dei
es dic vt lapides iſti panes fiant: patienter ſuſtinuit
et per auctoritateꝫ ſcripture eum confutauit. Itē ſe-
cundo cōſilr quādo dixit: ſi filius dei es mitte te deor
ſum: qꝛ iſte due tētationes non directe niſi contra xpi
humanitatem erant: ſed in tertia tentatione qñ. dixit.
Hec omnia tibi dabo ſi cadēs adoraueris me. repu-
lit dyabolum cū indignatione dicens. Uade ſathana
ſcriptum eſt. Dominum deū tuum adorabis ⁊ illi ſo-
li ſerues. Super quo dicit Chriſoſto. exemplo xpi di
ſcamus noſtras iniurias equanimiter ſuſtinere. dei
autem iniurias neqꝫ vſqꝫ ad auditum ſufferre. qꝛ in ꝓ
prijs iniurijs eſſe quēqꝫ patientem laudabile eſt. iniu-
rias vero dei diſſimulare nimis impium eſt. hec hol- 3
kot. ¶ Tertio deteſtandum eſt peccatum negligētie
propter ſublimitatem perſonaꝝ coram quibus talis
negligentia perpetratur: quia coram deo ⁊ eius com
mittitur angelis. Magna igitur eſſet adhibenda dili
gentia in pſallendo vel dicendo diuinum ſeruitiū ⁊ in
alijs operibus ſpiritualibus que coram deo et ange-
lis eius perpetrantur. vnde pſ. Quoniam rex omnis
terre deus pſallite ſapiēter. Et ſpecialiter magna di-
ligentia adhibēda eſt in audiendo verbū dei. vbi ipſe
ſpiritusſanctus loquitur iuxta illud Mathei. 10. Nō
vos eſtis qui loquimini: ſed ſpiritus patris veſtri qui
loquitur in vobis. Et ideo merito beatus Auguſti. ⁊
ponitur in ca. 1. q. 1. Interrogo. Quanta inquit ſollici-
tudine ſeruamus qñ nobis corpus chriſti miniſtratur
vt nichil ex ipſo in terram de manibus noſtris cadat.
tanta ſollicitudine obſeruemus ne verbum dei quod
nobis erogatur dum aliud aut cogitamus aut aliud
loquimur. de corde puro depereat: qꝛ nō minus reus
erit qui verbum dei negligenter audierit: qꝫ ille q cor
pus xpi ſua negligentia in terram cadere permiſerit.
Et ideo dicit chriſtus Johan. 8. Qui ex deo eſt ver-
bum dei audit/propterea vos non auditis: qꝛ ex deo
non eſtis. vñ legitur Exodi. 9. ꝙ dominus per ſeruuꝫ
ſuum moyſem monuit pharaonem et populum ſuum
de periculo ⁊ vindicta futura pro peccatis eorum vt
inde precauerant dicens. Ego pluam cras hac hora
grandinem multam nimis qualis non fuit in egypto

a die qua fundata eſt vſqȝ ad pñs. Mitte igitur iam
⁊ nunc cógrega iumenta ⁊ omnia que habes in agro.
homines enim ⁊ iumenta ⁊ vniuerſa que inuenta fue=
rint foris nec cógregata de agris/ ceciderit ſuper ea
grando morientur: qui timuit verbum domini de ſer=
uis pharaonis fecit confugere ſeruos ſuos ⁊ iumen=
ta de agris in domos: qui aũt neglexit ſermonem do
mini dimiſit ſeruos ſuos ⁊ iuméta in agris. Et ſicut
patet eodem ca. ⁊ in proceſſu ſequenti veniente gran=
dine a domino promiſſa/ percuſſi ſunt homines qui
verbum dei negligétes permanſerũt in agris ac etiã
iuméta eorũ. Sic certe ſpiritualiter popul⁹ xp̃ianus
tota die exiſtẽs in egypto. id eſt in tenebroſa vita mo
netur per predicatores verbi dei de vindicta et peri=
culo quod dominus in multis locis ſcripture promi-
ſit pro peccatis populi euẽturum vt inde precauerẽt
⁊ ſe retraherent de agro carnalis voluptatis ⁊ mun=
dane vanitatis: ⁊ intrarent per obedientiam vnitatem
militantis eccleſie: ⁊ certe omnes predeſtinati credé=
tes verbo dei retrahunt ſe ab agro predicto. ſed vo=
luptuoſi preſciti verbum dei negligentes in agro pre
dicto euagantur quouſqȝ ſuperuenerit repentina ca=
lamitas ⁊ eterna dãnatio. quos ſic alloquit̃ dominus
organo vocis ſapientiſſimi ſalomonis. ꝓuer. i. conuer
timini ad correptionem meam. en proferam vobis ſpi
ritum meum ⁊ oſtendam verba mea: q2 vocaui ⁊ renui
ſtis. extendi manum meam et non fuit qui aſpiceret.
Deſpexiſtis omne conſilium meum: ⁊ increpationes
meas neglexiſtis. ego quoqȝ in interitu veſtro ridebo
et ſubſannabo. cum vobis id quod timebatis aduene
rit cum irruerit repentina calamitas: ⁊ interitus qua
ſi tempeſtas ingruerit quando venerit ſuper vos tri=
bulatio et anguſtia. tunc inuocabunt me ⁊ non exau=
diam. mane conſurgẽt ⁊ non inuenient me eo ꝙ exoſaȝ
habuerunt diſciplinam/ ⁊ timorẽ domini nõ ſuſcepe
runt. nec acquieuerunt conſilio meo ⁊ detraxerũt cor
rectioni mee vniuerſe. igit̃ comedent fructus vite ſue
id eſt maledictionis et damnationis eterne. Unde
Tho. 13. maledicti qui cõtempſerunt te ⁊ dãnati erũt
qui blaſphemauerint te. ¶ Quarto deteſtanda eſt ne
4 gligentia ⁊ ſpecialiter circa res quorũ tp̃s ⁊ oportuni
tas irrecuperabiliter pertranſit. Unde ſicut dr̃ in flo=
ra. bar. titu. de negligẽtia. precipue negligẽtia repre=
henſibilis tunc eſt. quando. ſ. tẽpus eſt plantandi vine
as ⁊ non plantantur. ſeminandi agros ⁊ non ſeminan
tur. metendi ſegetes ⁊ non metẽtur. domandi anima
lia ⁊ non domantur. lauandi veſtes: et non lauantur.
ſaliendi carnes et non ſaliuntur. in his et huiuſmodi
periculoſa ⁊ deteſtabilis eſt negligẽtia: ⁊ merito ſũt
reprehenſibiles qui in iſtis ſpiritualiter ſunt negligẽ
tes. eſt enim modo tẽpus ad omnia predicta ſpiritua
liter facienda. Nunc enim eſt tempus plantandi per
caritatis radicationem. putandi per peccatorum con
feſſionem. ſeminandi per elemoſinarũ largitionẽ: me
tendi per bonorum operum accumulationeȝ. doman=
di animalia per carnis mortificationem. curandi vul=
nera per penitentie medicationem. lauandi veſtes per
lacrimarum effuſionẽ: ⁊ ſaliendi carnes per cõtinẽtie
ſanctificationeȝ. Sed oĩbus iſtis neglectis videmus
homines preſentis vite temporalis amatores ſic pro
illis laborare vt quando venerit mortis metus quicquid
poſſunt faciunt non vt auferant: ſed vt differant mor=
tem. ſi igitur tanto labore tantaqȝ cura agitur vt aliqȝ
tulum plus viuatur: quomodo ſpreta negligentia a=
gendum eſt vt ſemper viuatur? Et ſi prudentes dicũ
tur qui omnibus modis agunt vt differant mortem

⁊ paucos dies viuant: q̃ ſtulti ſunt q negligenter vi=
uunt vt vitam amittant eternam. hec ille. Et ideo me
rito beatus auguſtinus. ſuper illud Jere. 48. maledi
ctus qui facit opus dei negligenter. inexcuſabiliter
inquit meret̃ ſupplicium q ſi voluiſſet potuiſſet vitaſſe
pctm̃. hec ille. Sed hic queri poteſt vtrum omnis ne=
gligẽtia ſit peccatum mortale: et ꝙ ſic arguitur. nam
Eccl. 7. dicitur qui timet deum nichil negligit. igit̃
quicunqȝ in aliquo neglexerit perdit timorẽ dei. ⁊ per
dere timoreȝ dei mortaliter eſt peccare. igitur omnis
negligentia eſt peccatum mortale. Item dicit̃ ꝓuerb.
19. Qui cuſtodit mandata cuſtodit animam ſuaȝ: qui
autem negligit vias ſuas mortificabitur. et loquitur
de mortificatione gehenne que non debetur niſi pro
peccato mortali. igit̃ omnis negligentia eſt peccatum
mortale. Item dicitur Jere. 48. maledictus qui facit
opus dei negligenter. ſed maledictio in ſcriptura nõ
infertur niſi pro peccato mortali: igitur omnis negli
gentia eſt peccatum mortale. Ad oppoſitum argui=
tur ſic. dicitur enim Eccl. 7. de negligentia purgate
cum paucis. ſuper quo dicit glo. q̃uis oblatio parua
ſit multorum: tamen negligentiam purgat peccato=
rum. ſed per pauca non purgatur peccatuȝ mortale:
igitur non omnis negligentia eſt peccatum mortale.
Sed pro iſto eſt dicendum ꝙ hanc queſtioneȝ mouet
holkot in lec. li. ſapi. lec. 36. et dicit vt pri⁹ dictũ eſt ꝙ
negligentia nichil aliud eſt q̃ defectus debite ſollici
tudinis circa actum virtuoſum faciendum proue=
niens ex remiſſione feruoris in bonitate: et poteſt ne=
gligentia eſſe circa actũ vel circa actus circũſtantiã:
que circũſtantia vel qui actus eſt de neceſſitate ſalu=
tis/ vel poteſt voluntas a deo eſſe remiſſa circa ea que
dei ſunt ꝙ deficiat a caritate: et talis negligentia eſt
peccatum mortale. ſicut ſi habuero ſubſtantiã munda
nam ⁊ negligam dare elemoſinam in tẽpore extreme
neceſſitatis proximo indigenti. negligo actum caden
tem ſub precepto de neceſſitate ſalutis ſimpliciter. ⁊
ſi dem elemoſinam ⁊ non ex caritate vel non in cari=
tate: pecco mortaliter omittẽdo circũſtantiaȝ que dȝ
in omni actu virtuoſo de neceſſitate ſalutis occurre=
re. Unde 1. Cor. vlti. Omnia opera veſtra in caritate fi=
ant. Aliter poteſt contingere negligẽtia circa actum.
vel circa actus circũſtantiã. vel quia actus non eſt de
neceſſitate ſalutis: ſicut ſi negligam dicere ſalutatio
nem beate virginis tranſeundo coram imagine ſua:
vel in audiendo lectionem cogito de impertinentib⁹
ex remiſſione voluntatis. ⁊ tunc eſt veniale peccatũ
¶ Ad primum argumẽtum cũ dicitur qui timet deũ
nihil negligit. ⁊c. verum eſt nichil negligit cadẽs ſub
precepto: quia oẽ tale eſt de neceſſitate ſalutis. ¶ Ad
ſecũdum argumentum ibidem reſpondetur dicendo
ꝙ qui negligit vias ſuas cadentes ſub precepto mor=
tificabitur. ¶ Ad tertium dicẽdũ eſt ꝙ maledictio ibi
infertur pro negligentia reſpectu circunſtantie debi=
te. vnde ibidem ad litteram loquitur propheta de na=
buchodonoſor quẽ fecit deus inſtrumentum ſuum ad
flagellandũ populum iſraeliticum peccantem. Iſtud
autem opus fuit opus dei ſic ordinãtis ⁊ exequẽtis.
ſed opus iſtud nabuchodo. attribuit ſue potentie pro
prie: ⁊ fecit ex odio perſonarum illud quod feciſſe de
buit ex obediẽtia tantum. ⁊ ideo peccauit mortaliter.
propter qđ dicitur. maledictus homo qui facit opus
dei fraudulenter. vel ſecundum aliam litteram negli=
genter. ⁊ maledictus qui prohibet gladium a ſangui=
ne. id eſt qui parcit iniuſte ab vltione quam deus pre=
cepit ꝓ peccatis infligi. ¶ Ad argumẽtum in oppo=

ſicut dicitur ꝙ loquitur ibidem ſcriptura/vel de negligentia veniali/vel de negligentia mortali. ſi de negligentia veniali verum eſt ꝙ purgatur in pſenti per pauca reſpectu negligentie mortalis que in futuro eternaliter punietur.

¶ Capitulum decimumquintum de imperſeuerantia ſiue in conſummatione.

A. Quinto ad hanc predictam ſecundam ſpeciē accidie: ſcilicet torporē circa dei precepta poteſt reduci incōſummatio ſiue imperſeuerātia que eſt vicium ad accidiaꝫ pertinens. ⁊ eſt incōſūmatio ſiue īperſeuerantia ante finem a bono incepto declinatio ſiue finalis diſcontinuatio caritatis. Qui enim hoc vicio laborant raro enim aliquod bonum inchoatum conſummant: ⁊ ideo mercede vite preſentis finaliter ⁊ future carebunt. Unde ſicut dicit pſper in libello ſuo de dono timoris. de talibus eſt ſicut quondam erat de quodam cane exeunte in campo. vbi cum audiſſet duo cornua in diuerſis locis ad diuerſa conuiuia inuitantia. modo ſecutus eſt vnū modo aliud: ⁊ ſic tota die diſcurrens. tandem nocte adueniēte vtroqꝫ conuiuio priuatus eſt. Reuera ſpiritualiter ſic eſt de multis exeuntibus in campo huius mundi in quo audiūt duo cornua ad diuerſa cōuiuia inuitātia. quorum vnū inuitat ad celū cuius ſonus eſt illud mathei. 3. Penitentiam agite ecce appropinquabit regnuꝫ celorum. ⁊ certe iſtud multi audiunt ⁊ illud ſequuntur dum peccata ſua confitentur ⁊ penitentiam agūt. ſed poſtea audiunt aliud cornu quod ad deſiderium inuitat carnale: cuius ſonus eſt illud ſap. 2. Uenite et fruamur bonis que ſunt et vtamur creatura tanqꝫ in iuuentute celeriter: vino ⁊ precioſo vnguento nos impleamus ⁊ non pretereat nos flos temporis. coronemus nos roſis anteqꝫ marceſcant: iſtud autem cornu multi audiūt ⁊ ſequuntur dū opera penitentie dimittunt: ⁊ ad ſua peccata redeunt. ⁊ ſi per totam diem vite preſentis per viam duplicem gradiuntur: et ideo nunqꝫ quietem perfectam inueniunt: dicente ſcriptura Eccle. 3. Cor ingrediens duas vias non habebit requiem: ſed adueniente fine diei vite preſentis vtroqꝫ cōuiuio carebunt: qꝛ cū anima talis exierit de corpore ad infernum deſcendet gaudio priuata celeſti: et a deſiderio ſubtracta carnali. Item de talibus beatus gregorius ſuper euange. omel. 15. Multi inquit cū verbū contra auariciam audiunt eandem auariciam deteſtātur. rerumqꝫ omnium contemptum laudant: ſed mox vt viderit animus quod concupiſcat obliuiſcitur qꝺ laudabat. Et multi cū verbum contra luxuriam audiunt pollutiones carnis non ſolū non perpetrare appetunt: verū ⁊ ꝑpetratas erubeſcunt: ſed mox vt carnis ſpecies eorū oculis apparet. ſic eoꝝ mens ad deſideria rapitur. ac ſi adhuc contra hec deſideria ab eadem nichil ſit delibatum. ⁊ ſequit̃. ſepe enim cōtra culpas cōpungimur/ ⁊ tamen poſt fletum ad culpas redimus. In cuius rei figura balaam iſraelitici populi ſimileꝫ ſe fieri deſpoſcit dicens. Moriatur anima mea morte iuſtorum: ⁊ fiant nouiſſima mea horum ſimilia. Numeri. 21. Sed mox vt hora compunctionis tranſiuit in auaricie culpam exarſit. nam propter promiſſa munera in mortem eiuſdem populi conſilium dedit: cuius morti ſe ſimilem prius peroptauit: ⁊ oblit⁹ eſt quod planxerat cū extinguere voluit quod per auariciam ardebat. hec grego. Item beatus Gregori⁹. 6. moral. ⁊ idem habetur in flora. bar. titu. de perſeuerātia. vbi ſic ſcribit̃. Sunt nonnulli q cū bona aliqua faciunt iniquitatum ſuarū protinus obliuiſcūtur: ⁊ cordis oculū in cōſideratione bonoꝝ q̄ exhibent figūt atqꝫ eo ſe iam ſanctos exiſtimant: quo inter bona que agunt malorum ſuorū in quibus fortaſſe adhuc implicati ſunt memoriam declinant. qui videlicet ſi diſtrictionem iudicis vigilanter attenderēt plus de malis ſuis metuerent qꝫ de imperfectis bonis exultarent: plus inſpicerent ꝙ de his que adhuc agenda ſunt debitores tenentur qꝫ operantes quandā iam debiti partem ſoluunt: neqꝫ ad quelibet loca deſtinata pergens inchoando prodeſt longum iter capere ſi non etiaꝫ totū valeat conſummare. qui igitur vitam eternam querimus quid aliud qꝫ q̄dam itinera agim⁹ per que ad patriam feſtinamus: ſed quid prodeſt quod carpim⁹ tam multa ſi ea que ad perueniēdum reſtant negligimus. reliqua more igit̃ viatoꝝ nequaqꝫ debem⁹ aſpicere qꝫtū iam iter egimus: ſed qꝫtum ſupereſt vt pgamus ⁊ vt pauliſper fiat preteritū quod inde ſinenter ⁊ timide adhuc attendit̃ futurū. Amplius igitur debemus inſpicere que bona necdum facimus qꝫ ea que iam nos feciſſe gaudemus: nec ſperes igitur requiē hic habere duꝫ in iſta miſeria et in corpore fragili degis: ſed propoſitū bonū ⁊ aſſumptum in deo laborem ⁊ diſciplinam nequaqꝫ dimittas. pete humiliter auxilium a magiſtro tuo ieſu xp̄o ſub cuius vexillo militas vt curſum tui certaminis debite conſummes: et eo auxiliante ⁊ protegente pro breui et momentaneo labore tuo brauium vite eterne adipiſcas: ⁊ coronam triumphi de manu dei tui. propterea ſcire debes ꝙ quiſquis boni maius ſubire propoſuit bonum minus quod licitum eſt illicitum fecit. Scriptum eſt luce. 9. Nemo mittens manum ſuam ad aratruꝫ ⁊ reſpiciens retro aptus eſt regno celoruꝫ. Qui igitur fortiori ſtudio intenderat retro reſpicere conuincit̃ ſi relictis bonis amplioribus ad minima retorquet. nullus igitur retro reſpiciendo penſet qꝫ multos in via celeſtis patrie precedat: ſed indeclinabiliter in anteriora intentus ſollicite cōſideret. etiam pariter cuꝫ his de quoꝝ electione nullus fidelis dubitat ſcedat: quod vtiqꝫ inter multos vocatos pauci ſunt electi: certi ſum⁹ ōes veritate docente: ſed qui ſunt illi pauci electi incerti ſumus omnes veritate tacente. ideo quicunqꝫ nondū viuit vt pauci vitam ſuam corrigendo cum paucis ſe colligat ne cum multitudine reprobationeꝫ inueniat. diabolus ſemper primordia bona pulſat/ ⁊ ſancta virtutum indumenta in ipſo extinguere ortu feſtinat: ſciens ꝙ ſubuertere fundata non poſſit. videte igitur voſmetipſos ait apoſtolus Johannes epiſtola. 2. ne perdatis quod operati eſtis: ſed vt mercedeꝫ plenam accipiatis: ſcientes qꝛ omnis qui precedit ⁊ non permanet in doctrina xp̄i deum non habet. qui permanet in doctrina hic ⁊ filium ⁊ patrem habet. Perſeuerans eſt finalis continuatio caritatis. ideo dicit ſanctus Job in libro ſuo cap̄. 25. donec deficiam non recedam ab innocentia mea iuſtificationem meam quā accepi tenere non deſeram. Quicunqꝫ enim per iter virtutū pſeueranter ad deuꝫ conſcendere ſatagunt poſtqꝫ viam ſui itineris finierint dominum omniuꝫ bonorum auctorem premiiqꝫ largitorem inuenient.

¶ Sed eſt hic notandum ꝙ ſecundum Guil. pariſ. in ſum. de virtutibus. parte tertia. tractatu de forti ca. B

3. Aliqua eſt perſeuerantia generalis ⁊ aliqua ſpecia
lis. Generalis attenditur in continuatione boni: ⁊ cir
cuit omnem virtutem. Specialis vero attenditur cir
ca terribilia et difficilia ad ſuſtinendum que ledunt
naturam: ⁊ ad hanc perſeuerantiam monet nos apo=
ſtolus Hebreoꝝ. 12. dicens. In diſciplina perſeuera
te. Unde ⁊ de hac perſeuerantia in flo. Bar. titu. de
perſeuerantia ſic ſcribitur. Unuſquiſꝙ noſtrum in hoc
ꝙ incepit bono perſeueret vſꝙ ad finem operis. in qua
inchoauit intentione bona perduret. vbi enim dixi=
ſti ſufficit ibi enim defeciſti. non eſt homini requies
ſub ſole nec ad magna premia peruenire poteſt ni=
ſi per magnos labores: ſed nullus labor durus nul=
lum tempus longum videri debet quo gloria eterna
adquiritur. Apoſtolus enim dicit ad Ro. 8. ꝙ nō ſunt
condigne paſſiones huius temporis ad futuram glo
riam que reuelabitur in vobis. Nulla igitur preſſura
nos terreat nullaꝗ calamitas nos frangat. dominus
enim prope eſt qui veniēs reddet vnicuiꝗ iuxta ope=
ra ſua. Sed ſicut dicit boetius in de diſciplina ſcol.
Non eſt dignus dulcoris cacumine qui amaritudinis
nequit inuiſcari grauamine. multi tamen peccatores
inuenta amaritudine in bono opere quod adimplere
attemptant. ſtatim opus inceptum dimittunt. vnde
tales bene aſſimilantur ſymye que guſtata exteriori
nucis amaritudine ſtatim nucem proijcit. et ideo ad
nuclei dulcedinem nō peruenit. ſic peccatores ad dul=
cedinem premij ſiue ſpiritualiū conſolationū non per
ueniunt. qꝛ dimittunt bene operari quando inueniūt
aliquam difficultatem in bono opere inchoato. Ama
ritudo iſta figuratur per amaritudinem illarū aqua=
rum quas inuenerunt filij iſrael de egypto reuerten
tes ad terram promiſſionis. vt legitur Exodi. 15. que
dulcorate fuerunt per lignum quod moyſes miſit in
eas. in quo ligno figurata eſt memoria dominice cru=
cis que valet ad dulcorandum penitentibus amari=
tudinem quam ſuſtinent: iuxta illud grego. Si paſſio
xpi ad memoriam reuocetur nīl eſt adeo durū quod
equo animo non toleretur. Et ideo Liberius: ⁊ poni=
tur in ca. 7. q. 1. ſuggeſtum. quoniā inquit ſcd̄m apo=
ſtolicam predicationem omnes qui volunt in xpo pie
viuere perſecutionem patiuntur. ideo fratres cariſ=
ſimi non vos afflictionum amaritudo a pie mentis ve
ſtre propoſito coartet recedere. conſiderantes quan=
ta pro abſolutione noſtri ⁊ liberatione creator omni=
umꝗ redemptor noſter pertulerit quibus ſe cōtume
lijs afficiendum tradiderit vt nos ad vinculis pote=
ſtatis diabolice liberaret. hec ille. Uerumtamen non=
nulli aggrediuntur magna et ardua ſed deficiunt in
via ⁊ nonnullis per pigriciam depreſſis: non ſolum pi
get aggredi magnum. ſed etiam faſtidium inchoatū.
Unde Jerony. cepiſſe inquit multorum eſt: ſed ad fi=
nem debitum paucorum eſt peruenire. In vanum la=
borauerit qui vſꝙ ad finem vite ſue nō certauit: quia
finis et non pugna coronatur. Deus enim non reſpi=
cit qualis fueris: ſed vnumquēꝗ iudicat de ſuo fine.
ſollicite igitur debet vnuſquiſꝗ viuere ⁊ ſemper ter=
minum vite ſue conſiderare vt huius ſeculi blandi=
cias caueat ⁊ inſtantiſſime bona que cepit contendat
perficere vt in virtutibus proficiat: ⁊ perpetuam a do
mino mereatur accipere mercedem. cū enim premiū
quo premiabuntur ſerui dei ſit eternū. i. q̄diu eſt deꝰ
labor quo homo ſeruit deo correſpondens ſuo pre=
mio debet eſſe perpetuus. i. q̄diu erit homo. Et ideo
merito beatus Bern. ponit: ⁊. 7. flor. ca. 52. nunꝗ in
quit iuſtus arbitratur ſe cōprehendiſſe iuſticiā. nunꝗ
dicit ſatis eſſe: ſed ſemper eſurit: ſititꝗ iuſticiam ita
vt ſi ſemper viueret ſemper quātū in ſe eſt iuſtior eſſe
contenderet ſemper de bono in melius proficere to=
tis viribus conaretur. non enim ad annum vel ad tem
pus inſtar mercennarij: ſed in eternum diuino ſe mā=
cipat famulatui. proinde iuſticia eius manet: nō ali=
quāto tēpore: ſed in ſeculum ſeculi. ſempiterna vtiꝗ
iuſti eſuries ſempiternam meretur refectionem: ⁊ li
cet in breui conſummentur tempore iudicatur: tamen
expleſſe tempora multa pro virtuoſe intenſionis per
petuitate: ſed econtra quopacto temporis breuitas
bonorum preiudicet deuotioni que pertinacem repro=
borum maliciam excuſare non ſufficit. ob hoc enim
proculdubio inflexibilis ⁊ obſtinate mentis punitur
eternaliter malum: licet temporaliter perpetratum
qꝛ qđ breue fuit tempore vel opere lōgū eſſe conſtat
in pertinaci voluntate: ita vt ſi nunꝗ moreret̃ nunꝗ
velle peccare deſineret: immo ſemper viuere vellet vt
ſemper peccare poſſet/ ita et in defeſſum proficiendi
ſtudium et magis conatus ad profectionem pro pro=
fectione reputat̃. quod ſi ſtudere profectioni eſt profe
ctum profecto nolle proficere deficere eſt: non eſt ſta=
re omnino neꝗ in incerto huius mortalis vite quiſꝗ
in eodem ſtatu permanet aut aſcendas neceſſe eſt aut
deſcēdas ſi attēptas ſtare vt corruas neceſſe eſt. mi=
nime ꝓ certo eſt bonus qui melior eſſe non vult ⁊ vbi
incipis nolle fieri melior. ibi ⁊ deſinis eſſe bonus. hinc
enim plane colligitur ꝙ nolle proficere nō eſt niſi de=
ficere. Uidit iacob ſcalam ⁊ in ſcala angelos vbi nul=
lus reſidens nullus ſubſiſtens apparuit: ſed vel aſcen
dere vel deſcendere videbantur vniuerſi. quatenus pa
lam daret̃ intelligi inter profectum ⁊ defectum in ſta
tu mortalis vite nichil mediū inueniri: ſed quod ipſum
corpus noſtrum continue aut creſcere cōſtat aut de=
creſcere: ſic neceſſe ſit ⁊ ſpiritum rationalem noſtrū:
aut proficere ſemper aut deficere. hec bern. Sed ſi=
cut dicit gracianus ⁊ ponit̃ in ca. de peni. di. 2. Citius
Sepe homo multis occulte peccatis inuoluitur ⁊ in
vna autem virtute magnus videtur ⁊ dum innoteſcit
hominibus proculdubio laudatur eiuſꝗ fauor inhiā=
ter appetitur: vnde fit vt ipſa virtus ante dei oculos
virtus non ſit: dum abſcondit quod diſplicet deo: ſed
ꝓdit qđ placet homini. q̄ itaꝗ eſſe merita apud deū
poſſunt quando mala occulta ſunt ⁊ bona publicātur
plerūꝗ enim latet ſuperbia et caſtitas innoteſcit at=
ꝗ ideo oſtenſa diu caſtitas circa finem vite perditur.
quia cooperta ſuperbia vſꝗ ad finem incorrepta reti
netur. alius elemoſinis vacat: propria diſtribuit: ſed
tamen multis iniuſticijs ſeruit. vel fortaſſe linguam
in detractionibus exercet. ⁊ ſic plerumꝗ vt is qui mi
ſericors fuerat iuxta vite ſue terminū rapacitatis et
crudelitatis ſtimulis inardeſcat. quod valde iuſto dei
iudicio agitur vt ꝓdat et ante homines. Unde homi=
nibus placuit: qꝛ hoc vn̄ deo diſplicuit corrigere nun
ꝗ curauit. Alius patiētie ſtudet: ſed inuidere alijs ⁊
ſeruare maliciam in corde non cauet. Fit quandoꝗ
impatiens: qꝛ diu latuit dolens. hi itaꝗ ⁊ per aliquod
aurū ſunt: ⁊ per aliqđ lutū ſunt: atꝗ hoc aurum quaſi
lutum ſternit̃/ qm̄ occultis peccatis exigentibus etiam
virtus que publice claruerat diſſipatur: ſꝫ opere pre=
ciū credimus ſi in his virtutem ſuperni ordinis ſub
tilius perpendamus: ſepe enim omnipotens deus oc
culta eorum mala diu tolerat: et aperta eorum bona
electorum ſuoꝝ vſibus profutura diſpenſat. Nam nō
nulli mundū nequaꝗ fundituꝰ deſerētes. non perſeue=
raturi anguſtū iter arripiunt: ſed ad q̄rendā viam an=

guſtam exemplo ſuo eos qui perſeueraturi ſunt accē
dunt.vñ plerūqꝫ contingit ꝙ ipſum hoc qđ vident be=
ne viuere non ſibi:ſed potius ſolis electis viuant dū
exemplis ſuis ad bene viuendi ſtudia alios perſeue=
raturos/alios non pſeueraturi inchoant. Sepe quoſ
dam videmus viam ingredi et ad locum propoſitum
feſtinare quos alij:qꝫ euntes conſpiciūt ſequunt eun
dem pariter locū petunt.ſed fit plerūqꝫ vt irruēte ali=
quo implicationis articulo retrocedāt qui preibant:
⁊ hi ad locum perueniunt qui ſequebantur. ita nimi=
rum ſunt qui non perſeuerant ⁊ viam ſanctitatis ar=
ripiunt. Idcirco enī virtutis iter non perſeueraturi
inchoant vt eis qui perſeueraturi ſunt viam qua gra
diant oſtendant quorū etiam caſus vtilitate non mo=
dica electorū profectibus fuerit.quia illorum lapſum
dum conſpiciūt de ſuo ſtatu cōtremeſcunt ⁊ ruina ꝙ
illos damnat iſtos humiliat. Diſcunt enim in ſuperni
adiutorij protectione cōfidere dū pleroſqꝫ cōſpiciunt
preſumētes de ſuis viribus cum ſuis viribus cecidiſ
ſe.quando igiť bene agere videntur reprobi quaſi pla
nam iter electis poſt ſe ſequētibus quaſi cauendam
ſuperbie foueam oſtendunt.hec gratia. ¶ Sed inſup
eſt notandū ꝙ ſcđm Guil.pari.vbi prius quedam eſt
perſeuerantia finalis ⁊ quedam non finalis. Non fina=
lis eſt quando aliquis longo tēpore perſeuerat in bo=
no tamen poſtea cadit mortaliter delinquendo. Fina=
nalis vero perſeuerantia dupliciter dicitur. ſcilicet
vel finalis propoſito/vel finalis actu. Finalis vero p=
poſito fit finalis actu in his qui vſqꝫ in finem perma=
nent in bono. De perſeuerantia finali actu dicit Au=
guſti.ꝙ multi eam habere poſſunt nullus tamen po=
teſt eam amittere. incipit enim eſſe finalis actu in ter
mino vite.et nota ꝙ perſeuerantia regulariter datur
per bona merita. vnde gloſa ſuper illō pſ. Retribuet
michi ſecundum iuſticiam meam pro fide inquit ſpe ⁊
alijs bonis operibus reddet deus perſeuerantiam.ꝙ
ante dictū eſt regulariter:qꝛ virtutes communiter
primo dantur in aliqua quantitate.deinde p bona ope
ra merentur augeri. Tamen alicui vt xp̄o date ſunt
virtutes in ſtatu perfectionis que neqꝫ augentur ne=
qꝫ intenduntur. Sed eſt inſuper notandū ꝙ decē ſunt
inter cetera que ſpecialiter mouere debent hominem
vſqꝫ ad finem vite in virtutibus perſeuerare. Quorū
primum eſt frequēs ſacre ſcripture admonitio. Unde
Iudic.18. Nolite negligere nolite ceſſare. Itē primi
Corin.7.vnuſquiſqꝫ in vocatione qua vocatus eſt in
ipſa permaneat. Itē Hebre 12. In diſciplina per ſe=
tanqꝫ filijs vobis offert ſe dominus. Secundo exem=
pla ſanctorū mouere debent hominem in virtutibus
perſeuerare.⁊ primo exemplum xp̄i de quo loquitur
Math.27.ꝙ obtulerunt et iudei ſi de cruce deſcende
ret ꝙ crederent in eum: ſed xp̄s pro tanto munere ſi=
bi oblato noluit opus redemptionis humane inchoa
tum inconſummatum relinquere. Item Ioh.4. dicit
xp̄s Meus cibꝰ eſt vt faciā volūtatē eiꝰ qui miſit me/
vt perficiem opus eiꝰ. Item firmiſſimū virginitatis
propoſitum perſeuerāter tenuit beatiſſima virgo ma=
ria que noluit conſentire conceptioni filij dei donec
intellexit ꝙ hoc haberet non opere virili:ſed in ſpira=
tione ſpiritusſancti.vt patet Luce.1. Item.2.Thi.4.
Bonum certamen certaui curſum conſummaui fidē
ſeruaui. In reliquo repoſita eſt michi corona iuſticie.
Item cecus natus et a domino illuminatus conſtan=
ter perſeuerauit contra phariſeos veritatē confitens
⁊ defendens:vt patet Iohā.9. Item ſingulis diebus
moleſta erat ioſeph domina eius ⁊ tamē ille perſeue
ranter reſtitit operi nephario.vt patet Gene.29. Itē
pſeueranter ſe habuit Moyſes contra pharaonem
qui nunqꝫ ab eo vinci potuit.vt ꝙ in egypto immola=
turus domino remaneret.vel ꝙ paruulos aut iumēta
populi yſraelitici dimitteret pharaoni. vt patet Exo
di.8.9.⁊.10. Item moyſes perſeuerauit in monte.
40.diebus ⁊.40.noctibus panem non comedēs:nec
aquam bibens:dedit qꝫ ſibi dominus duas tabulas la
pideas ſcriptas vtraſqꝫ digito dei. vt patet Deuter.
9. Item licet dure reprehenſus eſſet Dauid a fratre
ſuo maiore ⁊ etiam diſſuaſus a ſaule:tamen non deſti
tit ab incepto propoſito:ſed viriliter pugnauit con=
tra goliā ⁊ eum vicit ⁊ occidit.vt pꝫ.1.reg.17. Item
perſeueranter ſe habuit neemias in reparando mu=
ros hieruſalem qui qꝫuis multa paſſus fuerit impedi
mēta.nō tamen ceſſauit ab opere inchoato donec mu
ri fuerunt totaliter reparati:vt pꝫ. Ne.4.⁊.6. Item
cum thobias ſemper ab infantia timuerit deū ⁊ man
data eius cuſtodierit non eſt contriſtatus cōtra deū
ꝙ plaga cecitatis euenerit ei:vt pꝫ Tho.2. Item di
cit Iob.donec deficiam non recedam ab innocentia
mea.iuſtificationē meam quam cepi tenere nō deſe=
ram. Iob.27. Item daniel ⁊ ſocij eius perſeueranter
ſteterunt ⁊ dixerunt regi babilonis.notū ſit tibi rex
ꝙ deos tuos non colimus:⁊ ſtatuā tuā nō adoramꝰ:
vt patet Daniel.3. Item non dimiſit daniel ppter ini=
quum decretum darij regis perſarum quando perſe
ueranter in die ſicut ante conſueuerat deum ſuum
oraret.vt patet Daniel.6. Item miram conſtantiam
et perſeuerantiam habuit eleazarus in tormentis et
magis elegit grauiſſima morte puniri qꝫ contra le=
gem dei carnes porcinas pro tunc prohibitas come=
dere vel ſimulare ſe comediſſe.vt patet.2.Macha.6.
Item ſeptem fratres cum ſanctiſſima matre ſua bene
perſeuerauerunt vſqꝫ in finem vite:nec potuerunt ad
preuaricationem legis blandicijs vel tormentis ad=
duci.vt patet.2.Macha.7.⁊c. ¶ Tertium quod mo= 3.
uere debet hominem eſt ꝙ perſeuerantia difficilia et
aſpera facilia facit eſſe ⁊ ſuauia. Unde Bernar.in qua
dā epiſtola. Subito inquit procedenti de vmbra ad
ſolem.de ocio ad laborem :graue cernit omne quod
incipit:ſed poſtqꝫ ab alijs diſſueſcere ⁊ ad illa pauliſ=
per aſſueſcere ceperit/vſus tollit difficultatem:inue
nitqꝫ facile eſſe quod ante impoſſibile videbatur.ſic
qꝫuis in principio moleſtum ſit homini forma bene vi
uendi.tamen ſi patienter toleretur poſt reddit homi=
nem iocundū.vñ eccleſia.1. Suſtinebit patiens ⁊ poſt=
ea redditio iocunda.nam ſicut ante aſſuetudinem mo
leſtū eſt equis ambulare adeo vt oporteat vincula po
ni in pedibus eorum.poſtqꝫ vero conſueti fuerint eſt
eis facile ambulare. Similiter primo in principio mo
leſtū eſt adoleſcentibus addiſcere adeo vt verberibꝰ
oporteat eos ad hoc compelli.poſtqꝫ vero aſſueuerīt
amore litterarum:conſiderantes fructum commodū
et honorem ad quem ſcientia perducit patriam ſuam
relinquunt:⁊ multas paupertates et moleſtias ſuſti=
nent vt addiſcere poſſint. Sic bene viuere primo eſt
homini moleſtum:ſed per conſuetudinem conſide=
rato fine ⁊ gaudio ad quod perducit fit homini iocū=
dum.vnde Treñ.3. Bonum eſt viro cum portauerit
iugum domini ab adoleſcentia ſua ⁊ ideo optima for=
ma viuendi eſt eligenda quam iocundam reddit aſſue
tudo.ſed ſecundum beatum Bernardum optima vi=
ta viantium eſt mala pati et bona facere.⁊ ſic vſqꝫ in fi=
nem vite perſeuerare.incaſſum quippe bonū agitur
ſi ante terminum vite deſeratur. Et ſicut dicit in flo=

ratio Bartholomei titulo de perſeuerantia qui omnē
ſeculi pompam ꝓ purgamento habuerint/ꝛ vana di-
xerint vniuerſa ſub ſole vt criſtuꝫ lucrifaciāt. Et qui
commortuus eſt domino ſuo et conſurrexerit ꝛ cruci
fixerit carneꝫ ſuam cum vicijs ꝛ concupiſcentijs. ꝛ in
his finitiuus pſeuerauerit cum apoſtolo exclamabit.
quis nos ſeparabit a caritate criſti: tribulatio: an an-
guſtia: an pſecutio: an fames: an nuditas: an piculuꝫ:
an gladius ꝛ infra. certus ſum: qꝛ neqꝫ mors: neqꝫ vi-
ta: neqꝫ angeli: neqꝫ principatus: neqꝫ poteſtates: ne-
qꝫ inſtātia: neqꝫ futura: neqꝫ fortitudo: neqꝫ altitudo:
neqꝫ excelſum: neqꝫ profundum: neqꝫ creatura aliqua
poterit nos ſeparare a caritate dei q̄ eſt in criſto Je-
ſu dn̄o noſtro. et nimirum. Nam vt dicit gratianus vt
ponitur in ca. de pe. di. 2. Si quis ſemel. Qui caritatē
ſemel habuerit criminaliter vlterius peccare non po-
teſt: vt ad gratiam non ad naturam impoſſibilitas re-
feratur. ꝙ autem criminaliter peccare non poſſit cari
tatem habens teſtat̄ Augu. dicēs. qꝛ radix omniū bo-
norum eſt caritas: ꝛ radix omnium malorum eſt cupi
ditas. ꝛ ſimul eſſe ambo non poſſunt. et niſi vna radi-
citus euulſa fuerit alia plantari non poteſt ſine cauſa
aliqs conat̄ ramos incidere ſi radicem cōtennit euel-
lere. cuꝫ igit̄ qui criminaliter peccat caritatē nūqꝫ ha
buiſſe probatur euidēter colligit̄ penitētiam non age
re q̄ quandoqꝫ criminaliter peccauit. vnde Augu. Ca
ritas inquit eſt aqua de qua dn̄s in euangelio. Qui bi
berit ex aqua quam ego dabo ei: nō ſitiet ineternum.
reprobus aūt cum eternis mācipatus incēdijs ineter
num ſitiat quomodo bibet aquam viuā/aut quomo-
do potabit aquam ſalientē in vitaꝫ eternam: qui quaſi
plumbeus demerſus in ꝓma pauens penas luit dam
nationis eterne. ¶ Itē Aug. in epiſtola ad iulianum
comitē. ꝛ ponit̄ in ca. de pe. di. 2. Si quis ſemel. Cari-
tas inquit q̄ deſeri poteſt nūqꝫ vera fuit. ꝛ ſequitur. ſi
caritatem deo exhibeamus ꝛ proximo de corde puro
ꝛ conſcientia bona ꝛ fide non ficta. ſeculi peccato re-
ſiſtimus bonis operibus abundamus: ꝛ ſeculi blandimē
ta cōtēnimus. ꝛ omnia que difficilia ſunt humane fra-
gilitati ꝛ aſpera videntur etiam cū dilatione perfici-
mus. ſi tamen deum caritate perfecta q̄ nobis ab illo
eſt ex toto corde ꝛ tota anima ꝛ ex totis viribus dili-
gam⁹. ex ea enim parte qs peccat ex qua min⁹ diligit
deum/quē ſi ex toto corde diligimus: nichil erit in no-
bis. vnde pcti deſiderijs ſeruiamus. Et qd̄ eſt deum
diligere niſi illi copulari animo: cōcipere fruendi vi-
ſionis eius affectū: peccati odiū: mundi faſtidiuꝫ: dili
gere etiam proximū quem in ſe cenſuit diligenduꝫ in
ipſo amore ſeruare legitimū modū nec peruertere di-
lationis ordinem conſtitutū ordinē dilationis illi ꝑ-
uertunt qui nec modū diligēdi cuſtodiunt: qui aut mū
dum: qui contēnendus eſt diligūt aut corpora ſua mi
nus diligēda plus diligūt. aut ꝓximos ſuos nō ſicut
ſeipſos aut deum pluſqꝫ ſeipſo forte non diligunt.
Item corpus noſtruꝫ qꝛ pars noſtri eſt/ad hoc nobis
eſt diligēdū: vt ſaluti aut eius fragilitati naturaliter
cōſulamus ꝛ agamus: quatenus ſpiritui ordinate ſit
ſubiectum vt ad eternam ſalutem accepta immorta-
litate ꝛ incorruptione pueniat. Itē proximos autem
tunc diligimus ſicut noſipſos ſi non propter aliquas
vtilitates noſtras: non propter ſperanda beneficia: nō
propter affinitates vel conſanguinitates: ſed ꝓpter
hoc tantū ꝙ ſunt noſtre nature participes diligam⁹.
Itē non ꝓximi noſtri illi tantum credendi ſunt quos
nobis grad⁹ ſanguinis iūgit ſed ꝓximi noſtri credē-
di ſunt oēs homines nature noſtre ſicut diximus par

ticipes. Itē proinde nos proximos omnes diligim⁹
quando ad mores bonos et ad vitam eternam conſer
quēdam ſicut nobis eorum ſaluti cōſulimus/quando
nos in eorum peccatis ac periculis cogitamus. et ſi-
cut nobis ſubuenire optamus: ita ſubuenimus eis:
aut ſi facultas defuerit voluntatem ſubueniēdi tene-
mus. quapropter tota dilectione proximi ſunt diligē-
di vt bonum quod tibi fferre vis et proximo velis.
illi vero pluſqꝫ ſe diligunt deum qui pro eius amore
ſibiipſis non parcunt: ſꝫ ſeipſos in tribulationibus ac
periculis tradunt. nudari facultatibus proprijs pa-
trie ſue extorres fieri parentibus ꝛ vxoribus ac filijs
renunciare parati ſunt. ꝛ vt totum dicam ipſam mor-
tem corporis non ſolum refugiunt: ſed etiaꝫ libenter
accipiunt ambientes a corporis ſui vita magis qꝫ a
deo vite ſuo recedere. hec gratianus. ¶ Quartuꝫ qd̄ 4.
mouere debet hominem ad perſeuerantiam eſt ꝙ per
ſeuerantia impetrat homini quod a deo petit. Unde
Luce. 11. Si perſeuerauerit pulſans ꝛ ſi non dabit ei
eo ꝙ amicus eius ſit propter improbitatem: tamen
eius ſurget ꝛ dabit ei quotquot habet neceſſarios.
Item iohannis. 15. Si manſeritis in me et verba mea
in vobis manſerint quodcunqꝫ volueritis petetis et
fiet vobis. ¶ Quod cōſiderans beatus Auguſtinus.
Gloria inquit mea deus meus abſcondis theſaurum
tuum vt incites cupidum. recondis margaritam vt
augeas querentis amorem. differs dare vt doceas pe
tere. diſſimulas te audire petentem vt facias perſe-
uerantem. incipientibus querere promittis: ſed non
niſi perſeuerantibus ſalutē tribuis. cum enī omnes
virtutes currant in ſtadio ſola perſeuerantia accipit
brauiuꝫ. hec ille. ¶ Quintum quod mouere debet ho 5.
minem ad perſeuerantiā eſt ꝙ perſeuerantia deuꝫ ad
miſerādum inclinat. quia vt dicit Ber. Sola perſeue B.
rantia eſt ſingularis filia ſummi regis. illa enim ſola
heres eſt regni celeſtis eterni: ꝛ ſicut ſcribitur i flore.
Bartholo. titu. de perſeuerantia. Perſeuerantia nu-
trix eſt ad meritū ꝛ mediatrix ad premiū. ſoror eſt pa
tientie. ꝛ filia conſtantie. amica eſt pacis. ꝛ amicorum
nodus. vnanimitatis eſt vinculum ꝛ ſanctitatis pro-
pugnaculum. tolle perſeuerantiam nec obſequiū mer
cedem habet. nec gratiam beneficiū ne laudem forti
tudo. ſola enim perſeuerantia eſt cui eternitas reddi
tur vel potius que eternitatē homini reddit dicente
domino Mathei. 10. Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finē
hic ſaluus erit. hec ille. ¶ Sextum quod mouere de 6.
bet hominē ad perſeuerantiā eſt ꝙ pſeuerātia hoieꝫ
ad ſpiritusſancti receptionē diſponit. vnde apoſtoli ꝛ
diſcipuli chriſti perſeuerantes in oratione ſpiritum
ſanctum acceperunt vt ptꝫ Act. 1. ¶ Septimū quod 7.
mouere debet hominem ad virtuoſam perſeuerantiā
eſt hoc ꝙ quaſi perdita eſt tota vita virtuoſa ꝛ omnia
opera bona que facta ſunt niſi finis ſequat̄ perſeuerā
tie. parum enim ꝓdeſt fundamētū ꝛ parietes feciſſe ſi
tectū non ſequat̄. Unde de tali deriſorie dici pōt illud
Luce. 14. Iſte homo incepit edificare et non potuit
cōſummare. parū enim ꝓdeſt per mare nauigando la
boraſſe ſi tūc nauis periret quādo portui ꝓxima per
leucam vnā fuerit. ſic parum prodeſt homini bene vi-
xiſſe ſi vltimo die vite ſue male vixerit: quia ſic perdi
ta eſſet tota vita precedens. Unde Criſoſto. Tolle in
quit pſeuerantiam nec obſequiū mercedeꝫ habet nec
beneficium gratias nec laudē fortitudo. deniqꝫ non q̄
ceperit: ſꝫ q̄ pſeuerauerit ſalu⁹ erit. hec ille. ¶ Octa- 8.
uum qd̄ mouere debet hominem ad perſeuerantiam
eſt ꝙ perſeuerantia dyabolum vincit et confundit.

vnde. Bernard. in quadam epiſtola. Scias inquit diabolum ſoli perſeuerantie inſidiare quam ſolam virtutum nouit coronari. vnde dictum eſt ſerpenti antiquo Gene. 3. inimicicias ponam inter te ⁊ mulierem. i. animã fidelem: ⁊ ſemen tuũ et ſemen illius. ipſa conteret caput tuum ⁊ tu inſidiaberis calcaneo eius. i. finĩ bone operationis: cui diabolus precipue inſidiatur. ſcit enim finem optimum eſſe in bono. ⁊ ideo finem precipue impedire conatur. ſed qui in bono vſqꝫ in finem perſeuerauerit/ caput diaboli cõterit: id eſt eius principali propoſito ⁊ ſuggeſtioni reſiſtit. ¶ Sed hic queri poteſt ſicut querit ſanctus Johan. criſo. ope. ĩperf. ome. 55. Quare deus dedit ſeductionem humanã ſub diaboli poteſtate? Et reſpondet dicens ꝙ ſi diabolus ſeductionis poteſtatẽ non accepiſſet: homo probationis mercedẽ non accepiſſet. niſi enĩ infideles relicti eſſent: nõ eligerẽtur fideles. niſi facta fuiſſet refutatio: aliorum non poſſet fieri electio. omnis autẽ ſeductio non poteſt ſeducere niſi habuerit boni colorem: per quod videatur bonum eſſe quod malum eſt: vt homo non ſpeciem primam rerum bonarum aſpicit: niſi cauſam rerum conſideret. omne enim maluꝫ voluit deus poſſe latere ſub colore boni: id eſt omne bonum voluit eſſe ſub caligine obſcuritatis: vt homo nec bonum ſine labore inueniat / nec malum ſine labore euitet. negligens autem nec bonum inueniat / nec malum euadat. omnia enim deus poſuit in labore: vt in omni re mercedem preſtaret. ſicut ait Salomon. Quoniã deꝰ diſſenſionem magnam dedit hominibus vt diſcerent in ea. Hec Criſoſto. Et ex iſtis patet ꝙ ſi volucrimus vitam eternam ingredi: neceſſe habemus noſtros ſpirituales vincere inimicos ⁊ vite preſentis humiliter ac perſeueranter ſubire laborem et penitentiam. quod etiam oſtenditur ſupra capitu. ſeptimo. huius vbi agitur de tediouite vbi dicitur ꝙ Jacob tranſiuit vadum Jaboth: et luctabatur cum angelo. ¶ Nonũ quod mouere debet hominem ad virtuoſam perſeuerantiã eſt premium vite eterne: quod perſeuerantibus promittitur. Unde Apoca. 2. Eſto fidelis vſqꝫ ad mortem: et dabo tibi coronam vite. Item Machab. 10. et. 24. qui perſeuerauerit vſqꝫ ĩ finem: hic ſaluus erit. In cuius rei figura precepto legis Leuiti. 3. Cauda animalis deo immolandi iubetur in ſacrificio offerri. nam indecens eſt animal ſine cauda. In cauda vero finis ⁊ perſeuerentia boni operis figuratur. ille igitur bene immolat qui ſacrificium boni operis vſqꝫ ad finem perducit. hinc Joſeph inter reliquos fratres talarem tunicam habuiſſe deſcribitur. Tunica quippe vſqꝫ ad talum eſt opus bonum / vſqꝫ ad conſummationem vite perſeueranter continuatum. Unde Apoc. 16. Beatus qui cuſtodit veſtimenta ſua/ ne nudus ambulet. Iteꝫ Apoc. tertio. Qui vicerit: id eſt in bono pſeuerauerit ſic veſtietur veſtimentis albis: id eſt ſtola imortalitatis: et non delebo nomen eius de libro vite. Et ſequit qui autẽ vicerit. i. in bono perſeuerauerit: dabo ſedere mecum in throno meo. qꝺ cõſiderãs beatus Greg. per Salomonem inquit dicit. Juſtorum ſemita quaſi lux ſplendens procedit ⁊ creſcit: ⁊ vſqꝫ ad perfectum diem. in eoꝝ namqꝫ aĩo bonum deſiderium atqꝫ intellectus lucis intime iam pars dici eſt. ſed quia vſqꝫ ad finem vite in virtute proficiunt ad perfectum diẽ. tũc veniũt qñ ad regna celeſtia perducti in ea luce quam deſiderant iam minus aliquid nõ habebũt. hec Greg. ſuper Eze. ome. 5. ⁊ ponitur etiã in ca. de pe. di. 2. Non reuertebantur. Et ideo merito ille ſanctus vir Thobias vitam inquit illam expectamus quã daturus eſt deus his qui fidem ſuam nunqꝫ mutãt ab illo ⁊ cetera. ¶ Decimum qꝺ mouere debet hominem ad virtuoſã perſeuerentiam eſt ſeuera cõminatio que fit nõ perſeuerantibus. vñ Roma. 11. Uide bonitatẽ ⁊ ſeueritatem dei: in eos quidem qui ceciderunt ſeueritatẽ: in te autẽ bonitatem dei ſi permãſeris in bonitate: alioquin tu excideris. Unde ſicut dicitur Mathe. tertio. Omnis arbor que non facit fructũ bonum excidet ⁊ in ignem mittetur. Nã ſicut dicitur Luc. 9. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum ⁊ aſpiciens retro/ aptus eſt regno dei. Super quo Greg. Manũ inquit ad aratrum mittere eſt quaſi per quandam cõpunctionis vomerẽ ad proferendos fructus terram ſui cordis aperire: ſꝫ retro poſt aratrum aſpicit qui poſt exordia boni operis ad mala reuertitur que reliquit. ſed certe talis nõ eſt aptus regno dei. et ideo non reſpiciendum retro poſt egreſſum de ſocietate malorum ſicut fecit vxor Loth. que vt legitur Gene. decimonono. Egreſſa de Sodomis retro reſpexit: ⁊ in ſtatuam ſalis conuerſa. Specialiter in hoc ꝙ conuerſa eſt in ſtatuam ſalis amiſit ſenſum ⁊ motum/ per quod datur intelligi ꝙ exeuntes per penitentiam de ſtatu peccati: et iterum recidiuantes amittunt ſenſum fidei et motum bone operationis. et per hoc ꝙ cõuerſa eſt in ſtatuam ſalis qꝺ eſt aliis condimentũ. datur aliis exemplum ne et ipſi recidiuẽt. ⁊ ideo dicit chriſtus Luce decimoſeptimo. Memores eſtote vxoris loth. ¶ Hic queri poteſt ex quo vt ex ſupradictis patet perſeuerantia eſt tam neceſſaria ad ſalutem. nunquid perſeuerantia in bono cadat ſub precepto. et videtur ꝙ non. quia ſi ſic nullus reprobus vnqꝫ haberet gratiam in preſenti cum eſſet tranſgreſſor precepti. hinc dicitur ꝙ hanc queſtioneꝫ mouet Rotynghram ſuper illud Math. 10 Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finem: hic ſaluus erit. Et reſpondet dicens: ꝙ ſi capiatur perſeuerentia vt eſt perfecta cõtinuatio in gratia: illa cadit ſuper precepto nõ ſub pena noui peccati alterius ab eo quo pctõr cadit a perſeuerentia. et patet reſponſio et cetera.

¶ Capitulum. 16. de remiſſione ſeu ſucceſſiua receſſione a virtutibus.

SExto ad predictam ſecundam ſpeciem accidie. ſ. torporeꝫ circa dei precepta poteſt reduci remiſſio que etiam eſt vicium ad accidiaꝫ pertinens. ⁊ eſt remiſſio a virtutibꝰ ⁊ a via veritatis ſucceſſiua receſſio. Sed ſicut di. btũs Greg. melius eſt viam veritatis et diſcipline non cognoſcere / qꝫ in cognita non manere. multi tamen ſunt qui in initio conuerſionis ſue in dei ſeruitio feruentes exiſtunt. ſed ĩ proceſſu temporis ſucceſſiue magis et magis tepeſcunt. vnde Guill. pariſieñ. Qui inquit hoc vicio laborat in inchoatiõe operis boni. Primo die aliquantulũ ſtrenue operatur. Secundo die remiſſius. et ſic deinceps quouſqꝫ opus tandem totaliter dimiſerit. De tali enim dicitur Eccleſiaſt. 22. Filia autem fatua in diminoratione fiet. Super quo Guillermus pariſienſis Filia inquit fatua eſt anima ſale ſapientie non condita: que ſemper decreſcendo procedit. hãc enim remiſſionem tres miſerie ſequũtur. quarum prima eſt paupertas Unde Prouerbiorum decimo. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa. Secunda eſt ſeruitus vicioꝝ.

Unde Prouerb.12. Manus fortium dominabitur. que aũt remiſſa eſt ſeruiet tributis. Tertia eſt fractio propoſiti. vñ Sen. Arcũ frãgit intẽtio, animũ vero remiſſio. Item Eccl.27. Homo ſanctus: in ſapiẽtia manet ſicut ſol. nam ſtultus vt luna mutatur.

¶ Capitulum.17. de indeuotione que ad accidiam reducitur.

SEptimo ad p̄dictã ſecundam ſpeciem accidie. ſ. torporem circa dei precepta poteſt reduci ideuotio. que etiam vt dicit Guiller. pari. eſt vicium ad accidiam pertinẽs. Et eſt indeuotio quedam ariditas ſpiritualis per quam humanuꝫ ad deũ deſiderium ebeteſcit. Unde Pſalm. Aruit tanq̃ teſta virtus mea: ꝛ lingua mea adheſit faucib⁹ meis. Item ideꝫ. anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. prouenit autem iſta ariditas multis de cauſis. ¶ Prima ex ſuperbia: vnde ſuperbi figurantur per montes Gelboe. de quibus dr̃. 2. Reg.1. Montes Gelboe nec ros/nec pluuie veniãt ſuper vos. Gelboe inuolutio interp̄tatˀ: ꝛ ſignificat ſuperbiam per quam inuoluitur homo in omni genere viciorum. iuxta illud Eccli.10. Initium omnis peccati ſuperbia. per montes igitur Gelboe figurantur ſuperbi/ſuper quos non deſcẽdit ros gratie: nec vere pluuia ꝯtritionis. ꝛ ideo tales vere dicere poſſunt illud Numeri.11. Anima noſtra arida eſt. Uñ Bernarď. in quodam ſermone loquẽs in perſona ei⁹ qui hanc acciditatem indeuotionis patitur occaſione ſuperbie. ab heri inquit: ꝛ nudius tertius inuaſit me languoꝛ anime. ꝛ inde hebetudo inſolita/ꝛ quedam inertia ſpiritus ſuperbie inuẽta eſt in me: ꝛ deus declinauit a ſeruo ſuo inerti. hinc ſterilitas anime mee/et deuotionis inopia quam patioꝛ. vnde nec compũgoꝛ ad lachꝛymas. ſed tanta eſt indeuotio et duricia coꝛdis mei: ꝙ non ſapit pſalmoꝛ. nec legere libet/ nec oꝛare delectat/nec inuenio ſolitas meditatiões. Ideoꝗ ad opus manuũ piger/ad vigilias ſomnolentus/ad iram p̄cceps/ad odium pertinax: ꝛ luxurie ꝛ gule indulgentioꝛ ſum: ſentioꝛꝗ obtuſioꝛ a predicatione. heu omnes montes in circuitu meo viſitat dominus. ad me autem non appropinquat. Hec Bernarď. Et ideo merito dicit ſapiens Eccl.6. Non te extollas in cogitatione anime tue velut thaurus/ne forte elidatur virtus tua per ſtulticiam/ꝛ folia tua comedat: ꝛ fructus tuos perdas: et relinquaris velut lignum aridum in heremo. ¶ Secundo prouenit ariditas indeuotionis ex defectu cibi ſpiritualis. Unde pſ. Aruit coꝛ meuꝫ quia oblitus ſum comedere panem meum: id eſt panẽ verbi dei: et panem euchariſtie: quem panem ſpiritualiter comedere. vt dicit Auguſt. Eſt in chꝛiſto manenere: et chꝛiſtum in ſe manentem habere. ꝛ ſicut dicit chꝛiſtus Johan.15. Si quis in me nõ manſerit/mittetur foras ſicut palmes: ꝛ areſcet ꝛ colligẽt eum: ꝛ in ignem mittetur ꝛ ardet. ¶ Tertio prouenit hec ariditas indeuotionis ex accidia. vnde accidioſus intelligitur per hominem habentem manum aridam Mathe.12. nam cũ cetere creature ex ocio impinguentur: ꝛ ex labore attenuẽtur. aĩa hũana econtrario ex labore impinguatur. ex ocio vero ꝛ deliciis attenuatur ꝛ areſcit. vnde Prouer.13. Uult ꝛ nõ vult piger: aĩa autẽ operantis impinguabitur. qď ideo accidit: qꝛ bona opera cibus ſunt aĩe eoꝛum qui ea faciũt: vt vita ſpiritualis ex eis ſuſtineatur ꝛ roboreť. hoĩes vero q̇ patiunť iſtã ſpũalem ariditatem duri ſunt frequẽter ad ea que ſũt pietatis: ꝛ iflexibiles ad ea que ſunt obediẽtie. Dura eñ facilius franguntur q̃ flectantur: ꝛ ad ignem tribulationis nichil ſpiritualis pinguedinis emittũt: qꝛ nec gaudent/ nec gratias agunt: ſed ſtatim ardent et exuruntur ꝛ per impatientiam ad modicum flatum tẽtationis igne pcťi ſuccenduntur. vñ ad bona opera ſteriles ſunt et inefficaces: ꝛ q̄ aliis facilia ſunt vel etiã iocunda: eis videntur importabilia. Sed ſicut di. beatus Greg. in quadam omẽ. Reuera ſi nos virtus deuotionis in infimis afficit. oĩs ſtrepitus prauẽ ſuggeſtiõis obmuteſcet. Dixit tñ quidam/deuotionem noli expectare ad bene operandũ. nã q̄ſiꝗ falſa eſt, ꝛ deo abominabilis: ꝛ ſubtilis illuſio ſathane. Omnis eñ deuotio que ex ſpe non gignitur: ſpuria eſt. Scďm eñ Hu. de ſan. vic. deuotio eſt feruoꝛ bone voluntatis quã mens cohibere non valet certis manifeſtis iudiciis. vel ſic deuotio eſt pius ꝛ humilis affectus in deuꝫ: qui ex coꝛdis cõpunctiõe generatur. melius ſiquidẽ eſt deuotũ i minoꝛib⁹ q̃ indeuotũ i maioꝛib⁹ ꝓfeſſiõib⁹ inueniri. Uñ Hiero. malo inquit pſalmũ vnum cum hylaritate mentis ꝛ intentione coꝛdis ꝛ deuotione decantare: q̃ totũ pſalteriũ cũ accidia/faſtidio/aut toꝛpore. Oꝛem⁹ igitur oĩpotentem deum vt talem nobis tribuant deuotionem vt pro eius amore mundi huius aduerſitates toleremus: et ei alacri animo indeſinanter ſeruiamus. Per chꝛiſtum dominum noſtrum. Amen.

¶ Cap.18. de puſillanimitate et ſpeciebus timoris.

TErtia ſpecies accidie eſt puſillanimitas. ꝛ ẽ puſillanimitas mẽtꝭ ãguſtia q̄ q̇s timet aggredi ardua. vľ eſt puſillanimitas mẽtis ãguſtia qua A
q̇s timet aggredi id qď eſt ſue potẽtie ꝛ virtuti pꝛopoꝛtionatum. ſicut per oppoſitum p̄ſumptio eſt mẽtis elatio qua quis nititur ꝛ tendit vltra id quod eſt ſue potẽtie popoꝛcionatum. Unde puſillanimitas retrahit hominẽ a magnis bonis operibus quibus ſibi ꝛ aliis prodeſſe poſſet. ꝛ ideo phũs.4. Ethic. di. ꝙ puſillanimis eſt qui magnis bonis dignus exiſtit: ꝛ cum his nõ dignificat ſeipſum. propter quod vt dicit phũs ibidem. licet puſillanimis ſecundũ ſe non ſit malus: quia non infert alteri nocumentum: tñ per accidens nocet inquantum poſſet alios iuuare/ꝛ non vult. Et ſic dicit btũs Greg.2. paſto. Illi qui prodeſſe vtilitati ꝓximoꝛum refugiunt ſi diſtricte iudicentur: ex tantis ꝓculdubio rei ſunt ex quantis venientes ad publicum ꝓdeſſe poterant: ꝛ inde eſt ꝙ ſeruus qui acceptam pecuniam dñi ſui fodit in terram abſcondit nec operatus eſt ex ea propter quendã puſillanimitatis timorẽ: punitur a dño. vt patet Math.25. ꝛ Lu.19. Et ideo merito dicit ſpũſſanctus Eccl.7. Noli eſſe puſillanimis in animo tuo. Nam vt di. Bernarď. ꝛ ponitur.6. flo. cap.16. Opoꝛtet autem puſillanimitatem et triſticiam (in omnibus que agenda ſunt/vel tolerẽda) caueri. qꝛ hylarem datoꝛem diligit deus: ne conturbetur puſillanimitate ſpũs. hoc eñ q̄tuꝫ poteſt laboꝛat aduerſarius nr̃ diabolus vt olocauſtum nr̃m deuotionis pinguedine vacuetur: vt etiam minus acceptũ ſit deo: ꝛ conſciẽtia nr̃a in ſpũali gaudio minus exhylaretur: ſicꝗ de puſillanimitate/tolerantie ac conſcie puſillanimitas generetur. vere q̄ſi beſtia ꝛ rationis expers videť q̄ tam puſillanimus eſt vt ſolo timore cadat qui futuri

exageratione laboris victus aſi cōflictū:non telo:ſed tuba proſternitur.qđ cōſiderās propheta.Expectabā inquit eū qui me ſaluum fecit a puſillanimitate ſpūs ⁊ tempeſtate.⁊ ideo apl's ad Theſſa.5. Rogamus in-quit vos fratres/corripite inquietos:conſolamini pu-ſillanimes.Item dñs per prophe.Eſa.35.Diſcite pu-ſillanimes confortamini:⁊ nolite timere.ſed cum te-ſte ſcriptura Eccl.23.Nichil melius ꝙ̄ timere deum. quomodo igitur ſpiritusſanctus hec dicit nolite time-re.Et ideo pro iſto notandū eſt ꝙ ſicut di.ſanc.ber.et ponit.7.flo.ca.34.loquitur de duplici timore.Quoꝝ primus eſt timor inutilis triſtior crudelis.qui quidē timor quia veniam non querit:veniam non conſequitur. ⁊ iſtiꝰ timoris miſera proles eſt pertinacia/immode-rata triſticia/rancor/cōtemptus/et deſperatio.⁊ ideo merito hunc timorem prohibet ſpiritusſanctus cū di. Nolite timere.Secūdus timor eſt pius/humilis/⁊ fru-ctuoſus:qui cuiq; et cuilibet pctōꝝ facile veniā ꝓme-retur.⁊ iſte timor nutrit/generat humilitatē/māſue-tudinem/patientiam/⁊ lōganimitatem.⁊ iſte timor eſt bonus/vtilis/⁊ nullo modo prohibitus.Et inſuꝑ no-tandum eſt ꝙ ſctūs Tho.in de veritate theologie lib. 5.ca.46.ponit ſex ſpēs timoris. quorum primus eſt timor naturalis.ſcđs hūanus.tertius mūdanus.quar-tus ſeruilis.quintus initialis.⁊ ſextus filialis.Primꝰ igitur timor/ſcilicet naturalis vt ait Auguſtinus. eſt fuga mali quo quilibet timet naturaliter nocumentū nature.iſte timor non eſt meritorius:quia non ſubia-cet libero arbitrio.naturale quidem eſt omni anima-li timere mortem/vel corporis periculū:dum vtiliſſi-creditur iminere ⁊ dolere cū aſſit:qualiter nō oportet bonū nature querendū nec delectarē inhabito quod eſſet contra legem nature.⁊ ideo in tali timore non eſt peccatū inſeparabiliter. iſto enim timore xp̄s timuit. vñ.Marci.14.Cepit ieſus pauere ⁊ tedere.Luce.22. dr̄ ꝙ factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguis decur-rentis in terram.⁊ dr̄ timor iſte naturalis/non a natu-ra inſtituta:quia non fuit iſte timor concreatus homi-ni nec de bonis naturalibus.ſed ex natura deſtituta corrupta per pctm̄.⁊ timor iſte omnibus aduenit cui corruptio inoleuit:⁊ tanq̄ eſſet naturalis. ⁊ iſte eſt ef-

B fectus ⁊ pena originalis pcti.Sed tamen oppoſitum huius quod hic dr̄/ſcꝫ xp̄m mortem timuiſſe/vidētur Auguſtinus ac etiam Hieronimus dicere.Vñ Aug. ſuper illud pſ̄.21.Clamabo per diem:⁊ nō exaudies. quō inquit hoc dicit.Qui pctm̄ non fecit:nec inuētus eſt dolus in ore eius. Et reſpondet di. de nobis cor-pore ſuo hoc dicit. corporis enim ſui.i. eccleſie gere-bat perſonam:ſicut alibi cū dixit.Trāſeat a me calix iſte:pro nobis hoc loquit.niſi forte putet xp̄m timuiſ-ſe mori.ſed nō vere timebat dñs pati/tertia die reſur-recturus.cū arderet paulus diſſolui/⁊ eſſe cū xp̄o.nec enim fortior erat miles ꝙ̄ imperator:miles igr coro-nādus gaudet mori:⁊ dñs coronatus timet mori eꝫ? quaſi diceret non/ſed infirmitatem noſtram/infirmita-tem repreſentans pro ſuis infirmis qui timent mori: hoc dixit vox illoꝝ erat.¶Item ſanctus Hieronimꝰ. Erubeſcāt inquit qui putāt ſaluatorē timuiſſe mortē: ⁊ paſſionis pauore dixiſſe.Trāſeat a me calix iſte.Sꝫ huic controuerſie apparenti reſpondet Petrus Lom bar.3.ſen.diſt.15.cap.7.di.Ne inquit in ſacris litteris aliqua aduerſa diuerſitas eſſe putetur. harum aucto ritatum/ſcꝫ Auguſt.⁊ Hieroñ.verba in hunc modum accipienda dicimus vt nō veritatē timoris ⁊ triſticie vel propaſſionē.ſed timoris ⁊ triſticie neceſſitatem ⁊ paſſionem a xp̄o remouiſſe intelligantur. habuit enim xp̄s verū timorē ⁊ triſticiam in natura hoīs. ſed non ſicut nos qui ſumus membra eius. Nos eñ cauſa pec cati nr̄i his defectibus neceſſario ſubiacemus:⁊ i no bis ſunt iſti defectus ſecundum ꝓpaſſionē ⁊ paſſionē: ſed in xp̄o nō niſi ſecundū ꝓpaſſionē.ſicut eñ in pctis quidē gradus notantur ꝓpaſſio ⁊ paſſio:ita ⁊ in his penalibus:ſcꝫ timore ⁊ dolore affectibus.afficitur eñ quis interdū timore vel triſticia.ita vt mentis intelle ctus non inde moueatur a rectitudine/vel a dei contē platiōe:et tunc ꝓpaſſio eſt. Aliquando vero mouetur ⁊ turbatur:⁊ tunc paſſio eſt. xp̄s vero non ita fuit tur-batus ī anima timore vel triſticia:vt a rectitudine vel a dei contemplatione aliquatenus declinaret. ſecūdū quem modum intelliguntur Aug.⁊ Hieroñ. cum di-cunt xp̄m nō timuiſſe vel triſtem fuiſſe.hec ille.¶Sꝫ eſt hic inſuꝑ ⁊ pro apertiori declaratione iſtius ſentē tie notandum ꝙ ſicut in regno temporali non omnino ad nutum regis ſubditos ⁊ obedienti cōmotio ſubdi-torum tripliciter poteſt contingere:videlicet aut pre ter iudiciū ⁊ imperiū regis.aut cōtra iudiciū ⁊ impe-rium regis.In regno vero oīno ſubdito nulla pōt cō-tingere cōmotio niſi ſecūdū iudiciū regis ⁊ imperiū. ita in regno aīe nō oīno ſubdito rationi commotio vi-rium inferiorum poteſt contingere tripliciter:videlꝫ aut preter iudiciū ⁊ imperiū rationis.aut contra iudi ciū ⁊ imperiū ratiōis.aut ſecundū iudicium ⁊ impe-rium rationis.In regno vero anime omnino ſubdite rationi nichil poteſt cōtingere niſi ſecundum iudiciū ⁊ imperium rationis.paſſio igiť turbās in aīa tripli-citer poteſt cōtingere.Primo aut preter iudiciū ⁊ im periū ratiōis vt motus ſubitus q̄ appellatur propaſ ſio.vñ propaſſio ꝓprie eſt primus motus paſſionis.i. paſſio imperfecta ſiue diminutiua que non obnubilet iudicium rationis.Vñ Hiero.ſuper illud Mathei.5. Qui viderit mulierem ⁊c.Propaſſio inqt eſt ſubitus motus animi ſine delectatione boni vel mali operis. Aut ſecundo cōtra iudiciū ⁊ imperiū rationis vt mo motus ꝓgreſſiuus vſq; ad turbationē rōnis vel a ſua rectitudīe vt in malis:vł a ſua trāquilitate vt ī bonis īpfectꝭ:q̄ appellať paſſio. Aut tertiū ſcđꝫ īperiū ⁊ iu diciū ratiōis vt motus a rōne īpatꝰ ⁊ ordīatꝰ.vt ī per fectis prio mō paſſiōes ſūt in oībus qualiſcūq; per-fectis ſeu ſapientibus.ſcđo modo in īpfectis ſolūmo do.tertio modo in xp̄o quia in eo pluſq; in adam erat ſenſualitas ſubdita rationi:⁊ ratio īferior ſuperiori: ⁊ ſupior deo.⁊ ex iſtis patet q̄lis timor erat in xp̄o ⁊c. ¶Secūdus timor de quo ſupra dr̄:eſt timor humanꝰ quo ſcꝫ quis nimis timet bonum nature perdere:et iſte timor naſcitur ex nimio timore amiſſionis preſen tis vite:⁊ eſt actus eius qñq; pctm̄ mortale:hoc eſt cū quis potius peccaret mortaliter ꝙ̄ vitam ſuam amit teret corporalem.⁊ qñq; eſt peccatum veniale.vt cum quis potius faceret pctm̄ veniale ꝙ̄ permitteret ſe oc cidi.Vñ Caſſiodorꝰ. Timor inquit hūanus/eſt timor quo quis timet pati pericula carnis adeo ꝙ ad euitā-dum tale periculum deſerit iuſticiam.iſte timor malꝰ eſt:⁊ a dño prohibitus Math.10.dicente. Nolite time re eos q̄ occidant corpus.aīam autem non poſſunt oc cidere:ſed potius timete eū qui poteſt ⁊ aīam ⁊ cor-pus perdere in gehennam. Item Luce.12. Dico vo-bis amicis meis ne terreamini ab his q̄ occidūt cor-pus:⁊ poſt hoc non habēs amplius qđ faciant.oſtendā aūt vobis quē timeatis.timete eum qui poſtq; occide rit corpꝰ habet poteſtatē mittere in gehennā.ita q; di co vobis hūc timete.Vñ Aug. in de verbis dñi ⁊ apo ſtoli:ſermōe.83.Si inquit inimicꝰ qđ corpꝰ tuū ſeuit

tu noli ſeuire in animam tuam. ab illo occidi non pōt:
a te occidi poteſt/non lancea: ſed lingua. Inimic⁹ qui
te percutit finit hāc vitā. os aūt quod mentit̄ occidit
animam. Timet homo carcerem: ꝛ non timet gehen=
nā. timet queſtionarios ꝛ tortores: ꝛ nō timet inferna
les angelos. timet cruciatum temporalem: ꝛ nō timet
penas ignis eterni. timet ꝛ modicū mori: et nō timet
ineternū mori. plus igitur timet amittere vitam eter
nam/ ſcilicet deum: ꝙ vitam corporis ſcilicet animaꝫ.
Si times mortem: ama vitā/ deus eſt. vita xp̄s eſt. vi=
ta ſp̄ūſſanctus eſt. nō illi placeas male agendo templū
ſordidū non inhabitat. Geme ad illum vt edificet ſibi
templum. quod tu deſtruxiſti ip̄e edificet. q̄ peccas ꝛ
ip̄e videt. ibi clames vbi audit. Time potius eterni
ignis ſupplicia/ ꝙ tēporales cruciat⁹. Hec ille. ¶ Nā
vt dicit idem ſuper illud p̄s. Ignis in conſpectu eius
exardeſcet. non erit ignis iſte vt focus tuus. quo tū ſi
manum tuam mittere cogeris: facies quicquid volue=
rit qui hoc minat̄. ſi dicat ſcribe cōtra caput pr̄is tui.
ſcribe contra caput filiorꝫ tuorum. nam manū tuaꝫ ſi
non feceris/ mittam in focū tuū. facies ne ardeat ma=
nus: facies ne ardeat ad tēpus membrum: ꝛ non ſemꝑ
in dolore futurum. minat̄ igitur inimicus tā leue ma=
lum. minatur deus eternum malū: ꝛ non facis bonuꝫ.
ad malum non faciendū/ nec mine te cōpellere debēt:
nec a bono faciendo mine te terrere debent. minis au
tem dei/ ſcilicꝫ minis eterni ignis prohiberis a malo
ꝛ inuitaris ad bonum. vnde piget niſi q̄ꝛ non credis?
Hec ille. Item idē in de ſpeculo humane miſerie. Co
gita ſquis quō timeres ſi tibi hodie diceretur ꝙ aliq̄s
iudex magnus ſecularis vult te in craſtino viuū excu=
rere. Et his auditis ſi eſſet tibi vnius diei ſpacium li
berum/ quanta faceres: quō ꝛ per q̄t diſcurreres me=
dia: q̄ humilior lugubris oberrares. nōne effunderes
omnem pecuniā tuam in eos quorꝫ interceſſione eua=
dere te crederes. nonne oīa que poſſideres pro redē=
ptione aīe tue dares? ꝙ ꝛ ſi aliquis te retardaret/ aut
impedire tentaret. nonne diceres pereant omnia pro
ſalute mea: nec quicꝙ̄ remaneat. tātum ſufficit michi
vt ego viuam. hoc quare faceres niſi quia inde non du
bitares? Nunc autē dubitas miſer: magis homini cre
dis/ ꝙ deo qui fecit hominem. dicit tibi iudex terre=
nus ꝛ credis. de⁹ per prophetam minatur: ꝛ dubitas.
times ſeculi tortores: ꝛ nō times inferni dolores/ qui
horribiliores ſunt ꝙ quecunqꝫ formidas in iſto ſecu=
lo. ꝛ tuipſe male contra te viuis vt mittaris in ignem
eternum. ¶ Et ideo merito idem ſuper illud pſalm.
Ignis in conſpectu eius ardebit. excutiat igit̄ vnuſ=
quiſqꝫ cor ſuū: ꝛ videat q̄d ibi fidei teneat. ſi credim⁹
futurum iudiciū fratres/ bene viuamus: tēpus miſe=
ricordie nunc eſt. tēpus iudicij tunc erit. Nemo tunc
dicet. Reuoca me ad priores annos. penitebit ꝛ tunc:
ſed fruſtra penitebit. modo peniteat cum fructus pe
nitendi eſt. Hec ille. ¶ Unde qui nunc magis timet
vulnera cutis: dicet in futuro ſcl̄o cum ſuſtinebit pro
pc̄tis ſuis penam eternam. Timor quem timebaꝫ eue
nit michi Job. 3. Sed vere hic non deberet timere ho
mo prudens expendere carnem ſuam in ſeruitio ieſu
chriſti: qui dabit ſeruis ſuis poſt hanc vitam carnem
longe clariorem. Quod oſtendit Holkot in lectura li=
bri ſapientie lectione. 34. per tale exemplum. Armi=
geri inquit q̄ ſeruiūt magnis dominis pro diuerſis an
ni temporibus conuenientes robas percipiunt vnā ꝑ
hyeme: ꝛ aliam pro eſtate. illa vero que datur pro hye
me eſt de groſſo panno. ꝛ cauſa eſt quia debet exponi
mō ventis/ mō niui/ modo igni/ modo aque: ꝛ volutai=
bro. ſꝫ roba que datur ꝑ eſtate/ ordinatur de pāno ſub
tili ꝛ delicato: ꝛ hoc quia ſeruiet pro tempore amenu=
tatis ꝛ leticie: ſcꝫ pro eſtate. Sp̄ualiter iſto modo de=
us prouidit ſeruis ſuis/ noſtrū enim tempus totum
diuiditur in duas partes: ſcꝫ in eſtatem ꝛ ī hyemem.
hyems eſt vita preſens. eſtas vero eſt vita futura. cor=
pus enim noſtrum corruptibile eſt anime ſicut roba.
Un̄ Job. 10. pelle ꝛ carnibus veſtiſti me. hyems preſē
tis vite eſt tempus pn̄ie/ tribulationis/ ꝛ anguſtie. ꝛ iō
corpus noſtrum eſt pro nunc vt roba de groſſo ꝛ vili
ꝛ corruptibili panno/ pro tempore in quo nunc ſumus
conueniens. Unde ap̄ls ad hebreos. 10. Corpus aūt apta
ſti michi: id eſt aptum dediſti michi cōueniens pro tē=
pore in quo nunc viuo. Sed tempus futurū vite eter
ne eſt quaſi tempus eſtatis: ꝛ tempus gaudij ꝛ leticie.
ꝛ ideo tunc habebit anima robam valde glorioſam q̄ꝛ
corpus erit clarius ſole/ impaſſibile ꝛ incorruptibile/
agile ꝛ ſubtile. et ideo ſicut ſeruus bonus dominum
ſuum diligēs ſperās ꝛ certus de roba eſtiuali/ dꝫ detur=
pare/ lacerare/ ꝛ expendere robam hyemalem in ſerui
tio dn̄i ſui non dimittit nec parcit pro pluuia/ niue/
igne/ aqua/ vel volutabro. Sic homo iuſtus perfecte
dominum deum ſuum diligens in hyeme vite preſen
tis corpori ſuo non parcit. ſed ſemper paratus eſt cor
pus ſuum exponere ad honorē domini dei ſui peniten=
tie laboribus ꝛ virtuoſis occupationibus inquantum
ſufficit: ſciens ꝙ dn̄s ſuus qui fallere non poteſt ſibi
cum ceteris ſuis fidelibus robam longe pulcriorem
dabit dicens. Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris
eorum Math. 13. ꝛ ſicut dicit propheta Eſay. 30. Erit
lux lune ſicut ſolis: ꝛ lux ſolis erit ſeptuplicater: ſuꝑ=
ple clarior ꝙ mō eſt ſol. de iſta materia/ vide plus ſu=
pra: parte. 4. cap̄. 31. ¶ Item Criſoſtomus ſuper illō
Math. 10 Nolite timere eos qui occidunt corpus. vt
quid inquit in noſtra natura voluit deus creare timo=
rem malorꝫ carnalium/ aut dilectionem bonorū? Non
inquit vt timeamus carnalia que timemus: ſed vt per
timorē taliū intelligamus mala ſpiritualia plus mul
to eſſe timenda. verbi gratia dum ſentis ꝙ eſt malum
pati dolorē corporis/ per hoc intellige ꝙ multo peius
eſt confundi coram angelis dei. quanto enim angeli
ſunt meliores hoīb9/ tanto peior eſt illa confuſio/ ꝙ
eſt iſta. dolor autem ꝛ pudor corporis/ cum corpore
finitur ꝛ ſoluitur. dolor autem anime ſemper cum aīa
viuit ad penam. Similiter cum diligis gloriari in ter
ris/ intellige ꝙ multo melius eſt gloriari ī celis: q̄ꝫto
eīn celū clarius eſt ꝙ terra. tāto glorioſior eſt illa glo
ria ꝙ eſt iſta. De magnis eīn theſauris bonorꝫ vel ma
lorum quaſi modicum guſtū dedit nobis deus in mū=
do. vt ex modico guſtu bonorꝫ vel malorum ipſorum
plenitudinem cognoſcam⁹. hec ille. Et iō. Guill̄. per.
in de virtutibus: parte. 4. tractatu de donis ſpiritus
ſancti pertinenter ad ꝑpoſitū ſic ſcribit. Cum inquit
aliquod periculum homini imminet/ ipſe debet time=
re eum qui omnia habet in ſua poteſtate. Unde Greg.
quicq̄d eſt q̄d extern⁹ ſeuit/ ꝑ hoc ille timēd⁹ eſt q̄ hoc
intern⁹ diſponit. vn̄ p̄s. Timeat dn̄m oīs terra. Aug. ſi
creature ſeuiūt ad te deū time/ nō illas: q̄ꝛ oīa ſub ip=
ſo ſunt. g'o. cupiditatē nocēdi ꝑ te hēs: poteſtateꝫ au
tē nocendi/ ſi ille nō dederit non habes. ideo deus hō
ſtans ante Pylatum ait. Non haberes in me poteſta=
tem/ niſi datum eſſet tibi deſuper. Nec etiam ip̄e dia=
bolus vnam ouiculam potuit tollere a viro ſancto iob
niſi prius diceret ſibi deus. mitte manum tuam: hoc
eſt do tibi poteſtatē. ꝛ ideo dicitur. 1. Macha. 2. A ver
bis viri pc̄tōris ne timueris: q̄ꝛ gloria eius ſtercus ꝛ

vermis eſt. hodie extollitur: ⁊ cras non inuenietur: q2 conuerſus eſt in terrã ſuã: ⁊ cogitatio eius perijt. Et ſicut dicitur Prouerb. 29. Qui timet hoīem: cito corruet. qui ſperat in domino: ſubleuabitur. Multi requirunt faciem principis/ ⁊ iudicium a domino ſingulorum egreditur. Abominantur viri iuſti impium/ et abominantur viri impij eos: qui in certa ſunt via. verbum cuſtodiēs filius: extra perditionē erit. Hec Guil. pari. Item Grego. ſup Ezechi. omel. 9. Si inqt malos offendimus: timere minime debemus: quia illis noſtra actio diſplicet / quibus nec iuſticia creatoris placet. quid ergo timendum eſt ſi nobis ingrati ſunt: qui deo amabiles non ſunt: vnde tunc recte dicitur Ezech. 2. Verba eoꝝ ne metuas: ⁊ vultus eoꝝ ne formides. quia domus exaſperans eſt. ac ſi aperte dicat. ſi timēdi eſſent: minime īſuis actib⁹ exaſperarēt. Hec Gregorius. ¶ Tertius timor principalis eſt timor mundanus/ q̄ eſt timor quo quis nimis timet perdere bona temporalia. ⁊ iſte timor naſcit̃ de inordinato amore temporalium. ⁊ eſt quandoꝙ mortalis/ ⁊ qñ ꝗ venialis: eodemmodo quo ſupradictũ eſt de timore humano. hunc timorē habuerũt iudei qui occiderunt chriſtum. Vñ Johan. 21. Si dimittimus eũ: ſic omnes credent in eum: ⁊ venient romani ⁊ tollent locum nr̃z: ⁊ gentem. illi eñ qui plus timent perdere aliqua bona temporalia mobilia vel imobilia ſiue ꝓſperitatem mũdanam et honorem/ ꝙ ſtatũ paupertatis quē deus acceptat ad beatitudinem acquirendã: indubie hoc timore mundano letaliter ſunt intoxicati. Vñ Gregor. ſuper Ezech. omel. 14. Quia inquit ieſus vocare nos ad celeſtem patriam venit: nimirum deſpicere nos bona tranſitoria docuit: ⁊ mala temporalia non timere. vnde et opprobria deſpexit/ iniurias pertulit/ mortem non timuit/ crucis patibulum non refugit. ⁊ cum hũc voluiſſent rapere: ⁊ regē facere: ſtatim fugit. quid nobis aliud hijs exemplis innuit: niſi vt debeamus huius mundi ⁊ aduerſa nõ metuere: ⁊ proſpera formidare? Hec ille. Hoc enim timore mundano percuſſi ſunt quaſi omnes paſtores eccleſie: tam ſuperiores ꝙ inferiores / intantum ꝙ timent accipere gladium ſpūs qđ eſt verbum dei. ⁊ defendere ſe ⁊ ſuos ſubditos a ſuis ſpiritualibus inimicis. ⁊ ſunt ſicut filius Jepte: q̄ ad preceptum patris ſui timuit gladiũ accipere: ⁊ occidere inimicos dei. ſicut ſupra: parte quarta. ca. decimoquarto. ¶ Item qualiter p̄lati moderni percuſſi ſunt timore mundano. oſtendit Holkot in lectura lib. ſap. lect. 134. Ubi ſic. Perſi inquit ⁊ Medi ⁊ omnes orientales vtuntur elephantibus in bellis ſuis. Eſt enim elephas aīal ita forte ꝙ iſti aīali ſupra dorſum ſuum ſtruitur vnũ caſtrum ligneũ: in quo triginta / quadraginta vel quinquaginta hoīes poſſũt ſtrēnue dimicare. Rex igitur Alexander pugnaturus contra Porũ regem Indorum: ⁊ exercitum eius/ duplici cõtra eos vtebatur cautela. vna vice ordinauit ꝙ ponerētur ſtatue eree plene prunis calidis ⁊ feruentibus in via vbi debebant iſti elephantes tranſire qui ſtatuas illas homines eſtimantes eas cũ promiſcidibus ſuis. i. cũ roſtris eleuare et ſubuertere niterent̃. ſed ſtatim ab ore feruēti in promiſcidibus cõbuſti/ fugã inierunt: ⁊ maximã ſtragem in exercitũ indorum fecerunt. Alia vice coram exercitu ſuo fecit minari vnum gregem porcorum/ in quo iuſſit vnum porcellum teneri ⁊ affligi: q̄ clamante totus grex porcoꝝ grũnire cepit. modo elephas naturalr̃ timet grunnitu ſuis. audiētes igit̃ iſti elephātes tantum ſtrepitũ porcoꝝ grũnientiũ / fugã inierunt. ⁊ in exercitum proprium ſtragē grauiſſimã fecerunt. Moraliter per iſtos elephantes qui ſunt animalia maxima / fortiſſima/ ⁊ caſtiſſima: ſignãtur maiores prelati in eccleſia propter magnitudinem dignitatis: ⁊ propter ſimilitudinem caſtitatis. vñ elephas animal caſtiſſimum eſt. hoꝝ officium ſcilicet prelatorum: eſt exercitũ eccleſie precedere: ⁊ malos hoſtes mugitu ſue predicationis terrere. ſuper iſtos collocãtur turres lignee. quia eis ſupponuntur ⁊ committũtur animarũ cure. talis fuit petrus de quo ſaluator dixit Math. 15. Tu es petrus ⁊ ſu. h. p. edi. eccl̃. meã. Diabolus timens iſtos elephantes duplicem prouidit ſibi cautelam: quia primo ponit ſtatuas ereas. id ē malos potentes temporales qui videntur eſſe generoſi homines ſicut quondam fuerunt patres ⁊ predeceſſores eorum. ſed in veritate non ſũt niſi ſtatue larnate: qui effigiem exteriorem homĩs habent. ſed non prudentiam/ non rationē/ non manſuetudinem / quam homini indixit natura. quoꝝ cuilibet tali dici poteſt illud Apocal. 3. Nomen habes vt viuas: ſed tamen mortuus es. ⁊ tales dici poſſunt eree ſtatue propter ſtrepitum pompe/ ⁊ ſuperbie ſecularis. Sunt etiam repleti intrinſecus igne iracundie. ⁊ ſunt de ſecta diaboli de quo dicitur Job. 21. Anhelitus eius prunas ardere facit. iſti enim ſtant hodie cõtra elephantes: id eſt epiſcopos ⁊ prelatos/ ⁊ comburũt promiſcidias eorum. ita ꝙ nec corripere/ nec corrigere eos audent: ⁊ non ſolum timent illas ſtatuas epiſcopi moderni. ſꝫ etiam ſtrepitum porcorum: ⁊ clamorem vnius ſuis. i. potentis mulieris luxurioſe que quaſi ſus reputatur a ſpiritu ſancto: dicente per os ſapientiſſimi Salomonis Prouerb. vndecimo. Circulus aureus in naribus ſuis mulier pulcra ⁊ fatua. Sed huiuſmodi prelati taliter mundano timore percuſſi/ non attendunt ꝙ ſicut dicit Auguſt. Quiſquis metu cuiuſlibet poteſtatis veritatē occultat: iram dei contra ſe prouocat. quia magis timet hominẽ/ ꝙ deum. vterꝙ reus eſt: ⁊ qui veritatem occultat / ⁊ qui mendacium profert. quia ⁊ ille prodeſſe non vult/ ⁊ iſte nocere deſiderat. Hec Auguſtinus. ⁊ ponitur in canone. 22. queſtione. 3. Quiſquis. ¶ Quartus timor principalis eſt timor ſeruilis. qui eſt timor quo quis timet peccare propter timorem pene. ⁊ principaliter propter timorem pene inferni. ⁊ iſte timor licet ſit imperfectus propter carētiam caritatis: tamē vtilis eſt pro eo ꝙ aſtringit hominem ad declinandum a malo: ⁊ faciendo bonum ne puniatur. ⁊ iſte timor facit pueros addiſcere. famulos habentes auſteros magiſtros operari. virgines/ ⁊ viduas non mechari. viros eccleſiaſticos ⁊ religioſos multos eſſe caſtos. ⁊ permanere in ordine ſuo non ꝓꝑ amorem quē hñt ad deum/ vel deuotionem ad ſtatum vel ordinem ſuum: ſed ne perdant famã ſuam. et inde puniantur tēporaliter/ vel eternaliter in inferno. ⁊ timor iſte īperfectus eſt ⁊ inſufficiens ad ſalutem: quia vt di. Aug. in quodam ſermone. In tali timore ſeruili manet peccandi volũtas: ⁊ ſeq̃retur opus ſi ſperaret̃ impunitas. Et ſecundũ Grego. 1. mor. eoipſo q̄s peccat quo peccare vellet ſi inulte peccare potuiſſet. Et ratio eſt. quia ſic plus timetur acerbitas pene ꝙ offēſa bonitatis diuine. Tales ſunt ypocrite: qui oīa agũt vt videantur ab hoībus. De quib⁹ Criſo. ope imperf. omel. 38. Quid inquit ꝓdeſt ypocrite ꝙ hoīes neſciant ſi ipſe cõſcientiã habeat confuſam? Leuis eſt conſolatio illius q̄ in ipſo confuſus eſt: qđ ab alijs ignoratur. hec ille. Vñ ⁊ Ber. in quodam ſermone de ieiunio. ⁊ ponitur. 7. floꝝ. cap. 44. Corpis inquit cõuerſatio ſi ſola fuerit/ erit nulla. forma ſiquidem cõuerſa=

ſionis/⁊ nō veritas. eſt vacuus virtute gerens ſpeciem
pietatis. miſer hō qui totus pergēs in ea q̄ foris ſūt:
⁊ ignarus intimoꝝ ſuoꝝ putans ſe aliquid eſſe cum
nichil ſit: ipſe ſe ſeducit. exterioꝝ quippe ſuperficiē
intuens/ſalua ſibi oīa ſuſpicatur: nō ſentiēs vermē oc=
cultum: qui interna corrodit. Uideas enim interdum
ſic palliatum hominem vt ſeducat etiam ſeipſū. ſola
mouet manus ad opera mandatoꝝ: corde penitus
arido ductus quadam cōſuetudine. in corde enim eſt
ſeruus ꝓprie voluntatis/cultor auaricie/glorie cupi
dus/aut ambitionis amator. ante hec omnia et ſingu=
la queqꝫ vicia intus fouens ⁊ mentitur iniquitas ſibi.
ſed deus non deridetur. attende igitur ſolerter quid
diligas. q̄d metuas. vn̄ gaudeas. aut cōtriſteris. ⁊ ſub
habitu religionis aīm ſecularē. ⁊ ſub pannis bone cō=
uerſationis inuenies cor peruerſuꝫ. totum enim cor ī
predictis quattuor affectibus eſt. Et de eis accipien
dum puto quod dicitur: vt in corde tuo toto conuerta
ris ad dn̄m. Conuertatur ꝑinde timor tuus. quia per
uerſus eſt oīs timor: quo metu aliquid preter deum/
aut non ꝓpter deum fit. et gaudium tuū ⁊ triſticia ni
ſi conuertantur ad ipꝫ. hoc autem ita fiet ſi non niſi ſe
cūdum eum doleas aut leteris. quid enim peruerſum
magis q̄ꝫ letari cū malefeceris? Et in rebus peſſimis
exultare? ſed ⁊ ea quoqꝫ que ſecundū carnem eſt triſti
cia/mortem operatur: ſed ⁊ ſi pro tuo ſiue alieno pctō
doles/bene facis. ⁊ hec triſticia eſt ad ſalutem. ſi gau
deas ad munera gratie: hoc gaudium ſanctum eſt: et
ſecurum gaudium in ſpiritu ſancto. debes ⁊ in dile=
ctione ipſius fratris gaudere proſperitatib⁹: ⁊ aduer
ſitatibus dolere. Hec Bern. Unde doctor quidā per=
tinenter ad propoſitum concordans cum beato Ber=
nardo: ita ſcribit. Quattuor inquit ſunt paſſiones ho
minū formoſiores. p quas intelligi poſſunt ſiue actus
ſiue habitus/hominem ad bonū ſiue ad malū in mori=
bus inclinantes. Sunt autem iſte. 4. deſideriū de ha=
bendo. timor de perdendo. dolor de perdito. et gaudi
um de iterum acquiſito. Per primum ſcilicet de habē
do/diſcerni poteſt rectitudo intentionis in opere. cū
ſit per ſe notum philicis ꝙ illud quod homo magis
deſiderat: in ſpe magis amat. Quantum ad ſecundaꝫ
paſſionem animi ſcilicet timorem de perdendo/eſt cō
formis conſideratio. cum illi qui plus timent perdere
aliquod bonum tēporale: q̄ꝫ qḋ acceptat de⁹ ad beati=
tudinem acquirendam: indubie timent ſeruiliter et
damnabiliter. quod ex diligētia operis diſcerni pote=
rit. Quantum ad tertiam paſſionem ſcilicet doloreꝫ
de perdito/timetur xp̄ianus fideliter conſcientiaꝫ ſu
am ſi plus dolet de gratie perditione quam habuit ſe
cundum preſentem iuſticiam: q̄ꝫ de perditione cōmo=
di temporalis/ quod ſi fecerit: ſignum eſt ꝙ in ipſo ca
ritas perfecta eſt. ⁊ ſi non: ſed econtra inualuit in eo
amor indebitus: caritas in eo eſt extincta. Quarta
predicta paſſio eſt gaudiū de iterum acquiſito. notet
igitur fidelis qui ſibi notorie lapſus fuerit ī crimine:
⁊ poſtmodū per chriſti gratiam reuixit. quantum ex
hinc ſuper quācunqꝫ paſſionē temporalis boni plus
gaudeat. ⁊ per hoc poteſt coiicere ſi habeat rectitudi
nem trium paſſionum ꝑdictarum. ſ. fidem/ſpem/⁊ ca=
ritatem: que omnes iſtas paſſiōes. 4. inſeparabiliter co
mitantur. Quintus timor principalis eſt timor initia
lis/qui eſt timor quo quis timet peccare partim pro=
pter timorem pene. ⁊ partim propter dei offenſam: et
quia iſte timor habet aliquam ſcintillam caritatis. ideo
iſte timor bonus eſt moraliter: ⁊ introducit timorem
fidelem ſiue caſtum: ſicut ⁊ timor ſeruilis introducit

timorem initialem. Unde Auguſtinus ſup illud Ma
thei decimo. Nolite timere eos qui occidunt corpus.
per timorem inquit ſeruilem fit paulatim conſuetu=
do iuſticie: ⁊ ſuccedit initialis timor quando incipit
amari quod prius erat durum. ⁊ tunc incipit excludi
timor ſeruilis a caritate inchoata: ⁊ ſuccedit demum
timor filialis caſtus ſiue amicabilis: quo timemus ne
ſponſus tardet ⁊ diſcedat. ne eum offendamus: ⁊ ne eo
careamus. ⁊ iſte timor ſtat cum caritate perfecta. que
timorē initialē: ſicut et caritas inchoata timorem ſer=
uilem excludit. Unde. 1. Johannis quarto. Timor non
eſt in caritate: ſed perfecta caritas foras mittit timo=
rem quoniam timor penam habet. Super quo Augu
ſti. Timor inquit locum preparat caritati. cum autem
ceperit caritas inhabitare: expellitur timor qui et
preparauit locum. quantum enim caritas creſcit: tan
tum timor decreſcit. ⁊ quantū caritas fit interior/tan=
tum timor magis expellitur foras. maior caritas/ mi=
nor ⁊ timor. minor caritas/ maior timor. Si autēꝫ nul=
lus eſt timor: non eſt qua via intret caritas. Unde ſi=
cut videmus quando aliquid ſuitur: per ſetam intro=
ducitur filum. ſeta prius intrat. que tamen niſi exeat:
non ſuccedit filum. Sic timor primo occupat mentē:
non ibi remanet ſuccedente caritate: quia ideo intra=
uit vt introduceret caritatem. Hec Auguſtinus. et
ponitur in. 3. ſententia. diſtinctione. 34. capit. 9. Et ſe=
quitur ibidem ca. 10. Sūt hoīes qui propterea timēt
deum ne mittantur in gehennam. et ne forte ardeant
cum diabolo in igne eterno. iſte eſt timor qui introdu
cit caritatem. ſed ſic venit caritas vt exeat timor: ſi
enim propter penas times deuꝫ: nondum amas quē
ſic times. Nam non bona deſideras: ſed tamen mala
caues: ⁊ ex eo ꝙ mala caues. corrigis te/⁊ incipis bo
na deſiderare. ⁊ tunc eſt in te timor initialis. Et ſicut
di. Petrus Lombard. 3. ſenten. diſt. 34. ca. vndecimo.
Timor initialis eſt timor qui nec ex toto eſt ſeruilis:
nec ex toto eſt caſtus. ſed tanq̄ꝫ medi⁹ aliquid de ſer=
uili/⁊ aliquid de caſto timore habet. Facit enim ſer=
uire partim timore pene. et partim timore iuſticie/
per quem et timemus puniri: et timemus offende=
re. iſte timor eſt in inchoata caritate. et non in perfecta
caritate. et quantum creſcit caritas: tantum decreſcit
timor iſte/quantum ad metum pene: id eſt quantum
ad hoc quod facit timere penam: ⁊ quantum ad tor=
mentum conſcientie. Nam quanto magis diligimus:
tāto minus timemus. Iſte timor notatur ī illis verbis
Auguſt. Qui non negat timorem eſſe in caritate in=
choata: ſed in perfecta caritate. quod non poſſet dici
de timore ſeruili: q̄r vt ipſe ſupradixit. ſeruilis timor
nō remanet veniēte caritate. nec intrat caritas niſi pri
us timor ille exeat. nec ī illo timore aliquis credit in
deum. et ſi credat deo. nec bene facit. etiam ⁊ ſi bonuꝫ
eſt quod facit. non eſt igitur ille timor in caritate in=
choata. quia omnis qui caritatem habet lꝫ nō ꝑfectā:
⁊ in deuꝫ credit: ⁊ bona opera facit: quare ſeruilis nō
eſt timor ille: quem in caritate inchoata Auguſtinus
fore conceſſit. et quē creſcente caritate/ decreſcere di
xit. ſed ille initialis eſt quem non negat eſſe in carita=
te niſi perfecta ſit. Hec ille. Et ſequitur ibidem capi=
tulo decimoquarto. Sciendum tamen eſt ꝙ vterqꝫ ti
mor: ſcilicet ſeruilis ⁊ initialis in diuerſis locis ſcri=
pture dicuntur initium ſapientie. et ita forte compe=
ries ſi diligenter annotaueris loca in quibus de timo
re domini fit mentio. Et ex alia tamen ratione et cau=
ſa diuerſa dicitur timor ſeruilis initium ſapientie. et
ex alia ratione timor initialis. ſeruilis enim timor iō

dicitur initium ſapientie/quia preparat locum ſapien
tie:et ducit ad ſapientiam. ſed tamen non remanet cū
ea/immo foras exit ea adueniente. Initialis vero ti=
mor dicitur initiū ſapientie. q2 eſt cū inchoata ſapien=
tia. quem timorem cum quis habere incipit ſapienti=
am et caritatem etiam habere incipit. inde etiam eſt
ꝙ vterqꝫ timor dicitur initialis. qḋ inuenire poteris
per diuerſa ſcripture loca. vterqꝫ etiam interdū dicit
ſeruilis:q2 ipſe timor initialis qui eſt in caritate incho
ata aliqḋ habet de ſeruili. ſ. angorē pene/ſicut ⁊ aliqḋ
habet de caſto ſ. ꝙ timet offendere ac ſeparari. hec pe
P trus lombardus. ¶ Sextus timor principalis eſt ti=
mor filialis ſiue caſtꝰ qui eſt timor quo quis timet bo
num virtutis perdere ac malum culpe incurrere pro
pter amorem dei pure. ⁊ dicitur timor iſte timor filia=
lis. q2 ſicut bonus filius timet offenſam patris ſui car
nalis etiā ſi pater eius nō intēdit eū percutere vel no
cere. ſic qui habet timorē dei filialē adinſtar boni filij
timet ⁊ cauet offenſam patris celeſtis: etiā ⁊ ſi ex offē
ſa illa nichil mali deberet ſibi accidere. De iſto enim
timore dr̄ in pſ̄. Timor dn̄i ſanctus permanet in ſecu
lum ſeculi. timor iſte etiam timor caſtus vocatur. q2
ſicut illa caſtiſſima virgo Maria mr̄ Chriſti: decor et
flos eſt omniū aliarum virginum. ſic timor iſte caſtus
decor eſt/⁊ flos oīm aliorum timoꝝ. ⁊ ſicut virgo pu=
dica ⁊ caſta timet ⁊ verecūdat de turpi libidinoſo. ſic
timor iſte ⁊ verecūdatur de oī opere inhoneſto. ⁊ ſine
hoc timore verecundo ⁊ caſto nichil rectum eſſe pōt
in homie vel honeſtū/vt dicit tulliꝰ. vn̄ ⁊ de iſto timo=
re filiali. b. Aug. prima parte ſermonū. ſermone. 220.
oſtendens ſimul ibidem ⁊ in ſufficientiā timoris ſer=
uilis ⁊ ipſius ductū ad timorem filialem ⁊ caſtum ſic
ſcribit. Audeo inquit dicere ꝙ ſi timore gehenne de=
clines a malo eſt in te quedam fides. q2 credis futurū
dei iudiciū/⁊ gaudio fidei tue: ſed adhuc timeo mali=
cie tue. quid eſt inquit quod dixi. timore gehēne decli
nas a malo/niſi ꝙ non amore iuſticie facis bonū. Ali=
ud eſt inquit timere penam: ⁊ aliud amare deum. Uis
inquit ſcire an timeas. et ſi ames deum propter ſe an
propter res alias. eſto qꝰ dicat tibi deus fac quod vis.
imple cupiditates tuas. dilata luxuriam tuam: exten
de nequitiā: ⁊ quicquid tibi libuerit illicitū: nec ꝓpter
iſta te puniaꝫ. nec ꝓpter iſta mittam te in gehennam.
nunqꝫ tn̄ videbis faciem meam. ſed et ſi ad hanc ſentē
tiam timuiſti: et a malis oībus declinaſti/tūc amaſti:
et ſi ad hoc quod dicit tibi deus. Non videbis faciem
meam cōtremuit cor tuū. et non videndo deum tuum
magnam penam putaſti: tūc recte timuiſti: ⁊ tūc gra=
tis amaſti. hec Aug. Et in iſto timore electorum vita
fundatur/et dirigit. vn̄ ꝓuer. 14. Timor dn̄i fons vite
vt declinet a ruina mortis. Item Eccl̄o. 27. Si non in
timore dn̄i tenueris te inſtanter cito ſubuertetur do=
mus tua. q. d. vita que non fundatur in timore domini
cito corruet in petm̄. vn̄ Ber. in quodā ſermone ſuper
cantica. hoc inquit in veritate didici nichil eſſe effica
cius ad dei gr̄am promerendam retinendā recuperā
dāqꝫ qꝫ ſi inuenietur homo oī tpe alta non ſapere: ſed
timere. Beatus inqꝫ es ſi cor tuum tripli timore re=
pleueris vt timeas quid pro accepta gr̄a. amplius ꝓ
amiſſa: ſed ⁊ longe amplius ꝓ recuperanda. cū enim
adeſt gr̄a time ne indigne opereris in ea. ſi autem ab=
ceſſerit: tūc multomagis timendū eſt: q2 vbi tibi defi
cit gr̄a deficis ⁊ tu. Tunc igitur ſubtracta gr̄a tanqꝫ
mox caſurus time quia dereliquit te cuſtodia tua. ꝙ
ſi gr̄a propiciata redierit multo amplius tūc timēdū
eſt ne forte contingat tunc pati recidiuū. ⁊ ideo meri=
to dr̄ Prouer. 28. Beatus homo qui ſemper eſt paui=
dus. i. cui datū eſt ſemper timorē dei ante oculos ha
bere. nam timere deum timore filiali eſt nulla que fa=
cienda ſunt bona pretermittere. Unde Eccl̄o. 7. Qui
timet deum/nichil negligit. Item Fabianus. ⁊ ponit
in. ca. 11. q. 3. Qui oīpotentē inquit deum metuit. nec
cōtra euāgeliū/nec contra apoſtolos/prophetas/vel
ſcōꝝ patrum inſtituta agere aliquid vllo modo agit.
nam vt dicitur Eccleſiaſtici. 33. Timenti deum nō oc
current mala. ſed in temtatione deus illum conſerua=
bit ⁊ liberabit eum a malo. quod ſi forte propter duri
ciam cordis deum timere non potes. Attēde quid di
cat Aug. in 3. li. ſuo de aia. Si amor dei inqꝫ te tene=
re non poteſt. ſaltem te terreat: ⁊ te teneat timor fina=
lis iudicij: metus gehenne. laquei mortis: dolores in=
ferni: ignis vrens: vermis corrodens: ſulphur ferens:
flamma tartarea: ⁊ alia ibi mala. et horum timor ſer=
uilis plurima mala: ſcilicet peccata tollit et eneruat/
vt timorem filialem ⁊ caſtum finaliter introducat. in=
troductumqꝫ enutriat. et nutritum ſtabiliat et conſer
uet. Hec ille. Item Auguſtinus ſuper pſalmiſta. 14.
poſtqꝫ premiſit noli timere potentiam. ſed ama iuſti=
ciam. ſtatim ſubiungit. ſi nondum potes amare iuſti=
ciam time penam: vt ſic timore pene peruenias ad a=
mandum iuſticiam. timor enim pene introducit ad ti=
morem filialem et caſtum. Hec Auguſtinus. Stude=
amus ergo ⁊ diſcamus talem habere timorem qui ſe=
cum nobis pariat ſalutem: ac ſit efficax ſalutis initiū
⁊ a ſanctis patribus timendi ſumamus exemplum. vt
dū ipſos celi colūnas ſtudioſe timuiſſe perpendimus:
ad proprias conuerſi miſerias a timore filiali defice=
re ſollicite formidemus. timebat autem Apoſtolus
Paulus etiam poſtqꝫ vocatus fuerat/a beata dilectio=
one finaliter ſeparari. ſicut bene docet beatus Greg.
2. moral. vbi ſic ſcribit. Uideo inquit Paulum de ipſa
perſecutionis ſeuitia ad gratiam apoſtolatus vocatū.
qui tamē licet occulta dei iudicia ſibi formidat: vt eti=
am poſtqꝫ vocatus eſt finaliter reprobari ſe timeat: et
certe iam de voce dominica dictum fuerat vas electio
nis michi eſt iſte. qui tamen caſtigans corpus ſuum:
et in ſeruitutē redigēs ſollicite metuit ne finaliter re
probetur. Et ſubdit idem Grego. ve igitur nobis mi
ſeris qui de nr̄a electione nullam adhuc dei vocem au
diuimus: et tamen in ocio quaſi ſecuritate torpemus.
debet profecto non ſolū in ſpe eſſe ſecuritas: ſed etiā
in conuerſatione timor: vt illa certitudo foueat. iſte
torpentes pungat ſicut recte per prophetam dicitur.
Qui timent deum ſperant in eo: ac ſi aperte diceret.
de ſpe in caſſum preſumit qui timorē domini in ſuis
operibus tenuit. Hec Grego. Item Gregorius. 14.
moral. Quis inquit noſtrum vitam precedētium pa=
trum valeat ſuperare/vel illis equiparari. et tamē ꝓ=
pheta dicit. Non intres in iudicium cum ſeruo tuo do
mine et cetera. Paulus quoqꝫ cum diceret nichil mi=
chi conſcius ſum caute ſubiungit. ſed non in hoc iuſti
ficatus ſum. et beatus Johan. dicit. Si dixerimꝰ quo
niam peccata non habemus noſipſos seducimus ⁊c.
Et addit Grego. ibidem. Quid ergo facient tabule ſi
taliter tremunt columne/aut quomodo mutabilia ſta
bunt deſerti virgulta ſi tanto pauoris turbine cōtra=
huntur cedri paradiſi. q. d. multum timendum eſt no=
bis fragilibus ⁊ incautis. ⁊ adhuc ſub falſa ſpe vane
preſumptuoſe torpentibus. ex quo tam ſancti qui for
tes ⁊ electi patres fuerunt de ſue vite periculo tā ſol
licite timuerunt: preſertim cum dicat ſpiritusſanctus
Eccleſiaſtici nono. Sunt iuſti atqꝫ ſapientes/⁊ opera

eorum i manu dei ſunt. ⁊ nemo ſcit an dignus ſit odio
an amore. ſed omnia ſeruantur in futurū incerta. Su=
per quo poſtil. et po. in flo. Bartho. titulo de timore.
Ideo inquit non ſolum mala que commiſimus: ſed e=
tiam ipſa ſi qua in nobis bene geſta ſunt timeamus.
quia ſepe in eius iudicio culpa eſſe deprehēditur. qḋ
virtus tuo iudicio reputatur. Unde expectatur mer=
ces operis inde ſupplicium iuſte conſequitur viciōis
⁊ nonnunq̄ opus noſtrum cauſa damnationis eſt. et
tamen prouectus putatur eſſe virtutis. et ſepe vnde
placari iudex creditur: inde ad iraſcendum placidus
inſtigatur. Salomone atteſtante qui ait. Eſt via que
videt homi recta. ſed nouiſſima eius ducit ad mortē.
Unde ſancti viri cū mala ſuperant ſua etiam bene ge=
ſta formidant ne cum bona agere appetunt de a ctio=
nis ymagine fallantur. Sciunt eni quia adhuc ponde
re peccatoꝝ grauati diiudicare bona ſubtiliter neſci=
unt. et cum ante oculos extremi examinis regulā de
ducunt. hec ipſa in ſe nonnunq̄ etiam que approbant
metuunt/⁊ tota quidem mente eterna deſiderant: ſed
tā incertitudine operum trepidi quo gradiuntur igno
rant. ⁊ ideo electi ab eo in quo ſibi placent oculos mē
tis auertunt: ⁊ non de fortitudine ſua leticiam: ſed ti
morem ⁊ triſticiam de fructu ſuo requirunt. Hec ibi.
Sed pro finali complemento iſtius materie eſt notā=
dum ꝙ ſecūdum Guil. pari. cum timor ſit fuga mali:
malum diuiditur in malum pene ⁊ in malū culpe. ti=
mor eni filialis fugit malū culpe: ſcilicet dei offenſā.
timor vero naturalis naturaliter fugit malum pene.
Fuga vero mali pene volūtaria pertinet ad alias quat
tuor ſpecies timoris. malum pene diuiditur in penā
ſenſus/⁊ in penam damni. ⁊ vtraq̄ pena diuiditur in
penam temporalem ⁊ in penam eternam. Fuga pene
ſenſus temporalis pertinet ad timorem humanum.
Fuga vero pene ſenſus eterne pertinet ad timorem
ſeruilem. Fuga pene damni temporalis pertinet ad
timorem mūdanum. Fuga vero pene damni pertinet
ad timorē initialem. Hec Guil. pari. in de virtutibus
parte quarta. tractatu de donis ſpiritusſancti.

¶ Capitulum. 19. de malicia ſpecie accidie.

Quarta ſpecies accidie
eſt malicia. et eſt malicia prout
ad accidiam pertinet vicium q̄ quis
pp appetitū quietis inordinate
refugit/⁊ deteſtat bona diuina
ducentia ad finem beatificū. cu
iuſmodi ſunt ſpecialiter diuina
precepta ⁊ conſilia de p̄ceptis
diuinis dictum eſt compendioſe ſupra parte. 4. ca. 2.
vbi agitur de. 5. motiuo conferente ad deteſtationem
auaricie poſt medium: et de diuinis cōſiliis. vt dictū
eſt. ē. parte. 4. ca. 42. 43. 44. de hominibus vero ma
lis hac ſpecie accidie irretitis. Criſoſto. omel. 19. ope
re imper. Sic ſcribit: quemadmodum inquit ſpina et
tribulus ex quacunq̄ parte illa conſpexeris habent
aculeos. ſic ⁊ mali ſerui diaboli ex quacunq̄ parte cō
ſideraueris iniquitatibus pleni ſunt. ſi loquitur: in do
lo loquitur. ſi tacet male cogitat. ſi iraſcitur inſanit. ſi
patienter agit tempus expectat/⁊ oportunitatē nocē
di. ſi male agit non erubeſcit: ſi bene facit ad vanā glo
riam propter homines facit. quomodo profert fructū
bonum cuius radix diabolus eſt. ſub arbore bona be=
ſtie ⁊ animalia requieſcunt. ſub ſpinis autem nullum
animal requieſcere poteſt niſi ſerpentes. ſic iuxta fi=
delē hominem boni ⁊ mali pacem capere pñt: iuxta vero
īfideles hoīes nemo poteſt pacem habere. nec requi=
eſcent in eis niſi tantum modo ſerpentes: id eſt demo
nes qui habent cubilia in pectoribus eorum. hec ille.
Item idem ome. 43. malum inquit peſſimū pre omni
bus malis eſt malus homo. nam ſi beſtie volueris cō=
parare malum hominem peiorē eū inuenies. nā beſtia
q̄uis crudelis ſit ⁊ irrationalis. facile tñ declinabit
ſuper homine crudelitas eius. hoīs aūt crudelis ⁊ ra
tionalis non ſic facile euadetur crudelitas. ſi compa=
raueris hominē malum ſerpenti peiorem eū inuenies
q̄ ſerpentem. ſerpens aūt maliciam habens timorē
hominis habet. ⁊ in abſconſo ſi potuerit mordet. ſi au
tem non potuerit fugit. hō autem maliciā habens ſer
pentis timorem non habet ſicut ſerpēs latet ſicut ſer
pens cum propoſito crudelior/cū tēpus inuenerit ir=
ruit ſicut beſtia. adhuc beſtia irritata ſeuit: nō autem
irritat⁹ in ſilentio trāſit homo crudelis: et ſi non irri=
tetur inſanit. ⁊ frequenter in illos inſanit a quibus nō
fuit irritatus. et breuiter vnaqueq̄ beſtiarum habet
proprium malum. homo aūt in ſe malus oīa habet in
ſe mala. ſic peior eſt diabolo. hec ille. Item idē omel.
24. Denique inquit hō malus peior eſt q̄ ipſe diabol⁹.
diabolus enim ſi videat hominem iuſtum timet ad eū
accedere. homo autem malus q̄uis hominem ſanctū
viderit/non ſolum non illum timet: ſed adhuc magis
illum contemnit ⁊ abominatur. vñ Prouer. 29. Abo=
minātur impii eos qui in via recta ſunt. Itē Prouer.
13. deteſtant ſtulti eos qui fugiūt mala. Et ideo meri=
to beat⁹ Ber. 7. floꝝ. ca. 69. Malicia inquit quid eſt
niſi ſapor mali/ beata mens que ſibi totum vindicat ſa
porē boni/ ⁊ odium mali. hoc eſt ſapie victoriam felī=
citer experiri. nam ſapientia vincere maliciam cōpro
batur. cum excluſo ſapore mali qui non aliud q̄ ipſa
malicia eſt. boni quidem intimus ſapor mētis intimas
re tota ſuauitate ſentitur. Hec Bernard.

¶ Capitulum. 20. de rancore.

Quinta ſpecies accidie eſt
rancor prout ad accidiam pertinet
inueterata indignatio q̄ accidioſus
propter appetitū quietis inordina=
te fugit ⁊ deteſtatur eos qui eum in
ducere vellēt in cognitionem et ob=
ſeruantiā mandatoꝝ ⁊ cōſilioꝝ di
uinoꝝ q̄ ſunt media ducentia ad finem beatificū. Ge il
lis em̄ q̄ hanc ſpeciem accidie inuiſcantur Iſido. in de
ſū. bo. li. 3. cap. 32. ſic ſcribit. eſt inquit quorundam ex=
cuſatio peruerſorū qui dū pro ſuis facinoribus argu
untur verba iuſtorum reſiſtatiōe falſa detrahūt. ⁊ ad
ſui ſceleris ſolatiū p cenſura declinanda abiiciunt. ſer
uantes ſe diuino iudicio qui puniendi ſunt durius dū
temporaliter cōtemnūt ſe iudicari ab hoībus. Iniq̄s
vero moleſtia eſt veritas et amara diſciplina iuſticie:
nec delectatur niſi placētia proprie imbecillitatis. in
iuſticie fecundi ⁊ ſteriles veritati. ceci ad contuendā
lucem. ⁊ oculati ad tenebraꝝ aſpiciendū horrorē. hec
ille. Vñ Aug. in de ver. dñi ſermone. 78. Impia inq̄
mens odit etiam ipſum intellectum. ⁊ homo aliquan=
do nimium mēte peruerſa timet intelligere. ne cogat
quod intellexit facere. de tali dicit Pſal. Noluit intel
ligere vt bene ageret.

¶ Capitulum. 21. de euagatione mētis circa illicita

Sexta ſpecies accidie ē euagatio mētis circa illicita. ⁊ ē hec mētis euagatio curioſus animi aſpectus circa mūdi vanitates ſenſibꝰ exteriorib⁹ delectabiles q̄ ex accidia ⁊ negligentia generat̄. naʒ ſecundū ſanc. tho. in de veritate theo. lib. 3. ca. 18. q̄n hō p̄ accidiā ⁊ negligētiā abſorptꝰ eſt triſticia nō habēs in ſe in quo delectet̄: eiꝰ mēs euagatur ad ſenſibilia exteriora querēs in eis curioſe vn̄ delectetur. vnde bern̄. 6. flo. ca. 17. negligentia inquit curioſitatem generat. dum eñ per negligentiam terra cordis inculta ſpinas ⁊ tribulos germinat q̄ in ſeipſa non inuenit requiē foras cogitur euagari querendo quā intus non habet q̄etē. ſic curioſitas a corde exit contra quā dimicat ⁊ cōſtrigit pietas. pietas enim cultus dei. ⁊ in corde colitur. qui in corde cognoſcit habitare. curioſitas ſi nō vincat̄ generat experientiam mali. q2 dū animus euagat̄ per multa curioſus facile inuenit vbi noxiam experiat̄ delectationē. hanc impugnat ſciētia docēs quid tutū experiri ſit ⁊ quid nō. ſi vero preualuerit experientia generat concupiſcētiā vt iam tranſeat in effectū cordis: nā ſpectacula vana rogo quid corpori preſtāt. quid vel anime conferre vidētur: nam nil in homine boni quod curioſitas conferre, poſſit aut proſit inuenies. friuola plane ⁊ prorſus inanis ac nugatoria cōſolatio ⁊ neſcio quid durius ſprecabitur q̄ʒ vt ſemper habeat animus quod requirit q̄ iocunde quiete fugitās cōtēplationē curioſa inquietudine delectatur. effuſus ſi quid animus dāna interiora non ſentit: q2 nec intꝰ eſt: ſed in ventre forſitan. i. in ventris ingluuie vł ſub ventre. id eſt in membrorū genitalium delectatione. deniqꝫ et animus quorūdā in pānis ⁊ quorūdaʒ in loculis inuenitur. quid mirum ſi anima minime ꝓpriam ſentiat leſionem q̄ ſuiipſius oblita ⁊ penitus abſens ſibi in longinquā ꝓfecta eſt regionē: ſed erit in ſeipſa cū reuerſa cognoſcet q̄ʒ crudeliter eius miſerie venationis obtētu ſeruiuit ſemetipſam. erit autē hic reditus ſine dubio vel ſaltē poſt mortē cū vniuerſa quibus ad euagandū foras inutiliter ſeſe occupandum in eam que preterijt huius mundi figuram egredi conſueuerat oſtia corporis clauſa erunt. vt neceſſario maneat in ſeipſa cui nullus iam pateat exitus a ſeipſa. quiſquis enim ante obitum carnis nō redierit ad ſeipſum vt in ſeipſo maneat neceſſe eſt interemuʒ. ſed in quali ſeipſo qualem ſiquidem ſeſe fecerit in hac vita: talē inueniet ſeipſuʒ exiēs ab hac vita. hec Bernar. vn̄ ⁊ idē in ſuis meditationibus cap. 2. Dum inquit homo iocundiſſime moratur in mūdo deniqꝫ ſe victurū arbitratur/ ac multa ⁊ longa tēpora diſponit agenda ſubito rapitur in mortē ⁊ ex improuiſo aufertur a corpore. Uerūtñ cum magno metu magiſqꝫ doloribus anima ſeparabitur a corpore. venient angeli ⁊ aſſumant illam ⁊ perducant eam ante tribunal iudicis metuendi. ⁊ tūc illa memorans ſua opera mala ⁊ peſſima que die noctuqꝫ geſſit cōtremiſceret ⁊ quereret illic fugere. induciaſqꝫ petere dicēs. Date michi vnius diei vel hore vnius ſpacium. ſed tunc quaſi loquentia ſimul eius opera dicēt. tu nos egiſti. opera tua ſumus non te deſeremus. ſed tecum ſemper erimus: tecumqꝫ pergemꝰ ad iudiciū: vicia quoqꝫ multis et multiplicibus criminibus eam accuſabunt. multaqꝫ falſa teſtimonia aduerſus illam inuenient. q̄ʒuis vera ad eius dānationē ſatis poſſent ſufficere. Demones vero terribili vultu et horribili aſpectu eā terrebūt. ⁊ ingenti furore eam perſequentur ⁊ cōprehendent tam terribiliter q̄ʒ horribiliter volentes eam retinere: ⁊ iuſſi ſit q̄ eripiat eternaliter poſſidere. ⁊ aīa intuens corpus ſuuʒ ⁊ inueniens oculos os ⁊ alia ſenſuuʒ organa clauſa per q̄ ſolebat ingredi ⁊ egredi ⁊ delectari in his exterioribus ſenſibus reuertitur ad ſe videns ſe ſolam ⁊ nudā ingenti horrore concuſſa/ deſperatione deficiet in ſe et cadet ſub ſe. et q2 amore mundi ⁊ carnis voluptate dei amorē dereliquerat derelinquetur a deo miſera aīa in hora tāte neceſſitatis. atqꝫ demonibus tradetur in inferno eternaliter crucianda. hec Ber. ¶ Caueat ergo homo ne euagetur mens eius circa illicita maculando ſeipſam curioſe ⁊ delectabiliter intuēdo de ſentina: ſed maneat in ſeipſa immaculata. vt veram ſapientiam in ſpeciebus ſenſibilium ad portas anime venientē honorifice ſuſcipere mereatur: nam vt dr̄ ſapiētie. 7. In aīas ſanctas ſe transfert ſapientia. ſicut dicitur. ſap̄ 1. in maliuolam aīam non introibit ſapientia. nec habitabit in corde ſubdito peccatis. Sed prorſſo eſt notandum q̄ ſicut elici pōt ex pulcro ⁊ ſubtili conceptu quē ponit linco. dicto. 2. Species rerū ſenſibilium venientes ad portas anime: ſcʒ ad quinqꝫ ſenſus ſunt quaſi quidam currus ſapientie. cui ipſa velut honeſtiſſima domina inſidens cupit ingredi per illas portas animi domicilium. Si autem in huius domine oſtio occurrat ad dictas portas honeſta familia virtutuʒ eam hylariter ſuſcipiens: ⁊ cū gaudio introducens. ipſa ſic ſuſcepta ſponte ingredit̄ vel in anime domicilio hoſpitetur. ⁊ eū ab omni via mala ⁊ noxia cuſtodiat. Unde ꝓuerb. 2. Si intrauerit ſapientia cor tuum ⁊ ſciētia anime tue placuerit conſiliū cuſtodiet te ⁊ prudētia ſeruabit te vt eruaris a via mala. ⁊ ab homine qui peruerſa loquitur: ſed ſi hec domina ſapientia ad predictas portas inuenerit vilem et horridam familiam viciorū ſtatim hanc familiaʒ abhorreſcēs ne vel parumper moretur per gratiam ibidem reſidendo effugiet: relinquenſqꝫ currū immundis ſpiritibus qui ex permiſſione diuina in penam pcti iuſte predictum currum inſiliū iam dictum anime ſubintrant domicilium. ⁊ animā inſtruʒ ſufficiūt ad euagandū circa illicita allicitūt et in errorem ⁊ miſerabiliſſimā ſeruitutē multotiens introducunt. Unde aug. in libro de natura demonū. ⁊ ponitur in cañ. 26. q. 4. ſciendum. Non ſolum inquit multa futura predicunt demones verumetiam multa faciunt que quoniam homines dicere aut facere non poſſunt eos dignos quidam quibus ſeruiāt. et quibꝰ diuinos honores deferant arbitrantur/ inſtigante maxime vicio curioſitatis propter amorem felicitatis falſe atqꝫ terrene ⁊ excellentie tēporalis. hec augu. ¶ Et ex ſupradictis p3 q̄ nedum predicta mentis euagatio cōſiſtit in curioſis aſpectibus delectabiliū ſecūdū ſenſū viſus. ſed etiam aliorū ſenſuum exterioruʒ ⁊ precipue ſecundū ſenſum auditus puta in curioſo auditu ⁊ inueſtigatione rumorum ⁊ alienorum ſermonum ⁊ operum quod prohibet Iſidorus in li. ſolil. ca. 61. dicens Quod ad te non pertinet noli querere. quod inter ſe loquuntur homines nunq̄ʒ ſcire deſideres. noli querere quod vnuſquiſqꝫ dicat vel faciat. euita curioſitatē. omitte curam que ad tuam cauſam nō pertinet. nulla curioſitas animam tuam capiat. nulla concupiſcētia te deteſtande curioſitatis ſurripiat/ ne oblitus tuoruʒ morū alienos perquiras. tanta cura corrige vicia tua quanto ſtudio proſpicis aliena. hec ille. Item idem ca. 65. eiuſdem. curioſitas inquit p̄iculoſa p̄ſumptiōe

eorum in manu dei ſunt. ꝛ nemo ſcit an dignus ſit odio an amore. ſed omnia ſeruantur in futurū incerta. Super quo poſtil. et po. in ſto. Bertho. titulo de timore. Ideo inquit non ſolum mala que commiſimus: ſed etiam ipſa ſi qua in nobis bene geſta ſunt timeamus. quia ſepe in eius iudicio culpa eſſe deprehēditur. qꝺ virtus tuo iudicio reputatur. Unde expectatur merces operis inde ſupplicium iuſte conſequitur viciōis ꝛ nonnunꝗ̄ opus noſtrum cauſa damnationis eſt. et tamen prouectus putatur eſſe virtutis. et ſepe vnde placari iudex creditur: inde ad iraſcendum placidus inſtigatur. Salomone atteſtante qui ait. Eſt via que videt homi recta. ſed nouiſſima eius ducūt ad mortē. Unde ſancti viri cū mala ſuperant ſua etiam bene geſta formidant ne cum bona agere appetunt de actionis ymagine fallantur. Sciunt enī quia adhuc pondere peccatoꝝ grauati dijudicare bona ſubtiliter neſciunt. et cum ante oculos extremi examinis regulaꝫ deducunt. hec ipſa in ſe nonnunꝗ̄ etiam que approbant metuunt/ꝛ tota quidem mente eterna deſiderant: ſed tñ incertitudine operum trepidi quo gradiuntur ignorant. ꝛ ideo electi ab eo in quo ſibi placent oculos mētis auertunt: ꝛ non de fortitudine ſua leticiam: ſed timorem ꝛ triſticiam de fructu ſuo requirunt. Hec ibi. Sed pro finali complemento iſtius materie eſt notādum ꝙ ſecūdum Guil. pari. cum timor ſit fuga mali: malum diuiditur in malum pene ꝛ in malū culpe. timor enī filialis fugit malū culpe: ſcilicet dei offenſaꝫ. timor vero naturalis naturaliter fugit malum pene. Fuga vero mali pene volūtaria pertinet ad alias quatuor ſpecies timoris. malum pene diuiditur in penaꝫ ſenſus/ꝛ in penam damni. ꝛ vtraꝗ̄ pena diuiditur in penam temporalem ꝛ in penam eternam. Fuga pene ſenſus temporalis pertinet ad timorem humanum. Fuga vero pene ſenſus eterne pertinet ad timorem ſeruilem. Fuga pene damni temporalis pertinet ad timorem mūdanum. Fuga vero pene damni pertinet ad timorē initialem. Hec Guil. Pari. in de virtutibus parte quarta. tractatu de donis ſpiritusſancti.

¶ Capitulum. 19. de malicia ſpecie accidie.

Quarta ſpecies accidie eſt malicia. et eſt malicia prout ad accidiam pertinet vicū ꝗ̄ ꝗs ꝑꝑ appetitū quietis inordinate refugit/ꝛ deteſtat̄ bona diuina ducentia ad finem beatificū. cuiuſmodi ſunt ſpecialiter diuina precepta ꝛ conſilia de ꝓceptis diuinis dictum eſt compendioſe ſupra parte. 4. ca. 2. vbi agitur de. 5. motiuo conferente ad deteſtationem auaricie poſt medium: et de diuinis cōſilijs. vt dictū eſt. ꝯ. parte. 4. ca. 42. 43. 44. de hominibus vero malis hac ſpecie accidie irretitis. Criſoſto. omel. 19. ope re imper. Sic ſcribit: quemadmodum inquit ſpina et tribulus ex quacunꝗ̄ parte illa conſpexeris habent aculeos. ſic ꝛ mali ſerui diaboli ex quacunꝗ̄ parte cōſideraueris iniquitatibus pleni ſunt. ſi loquitur: in dolo loquitur. ſi tacet male cogitat. ſi iraſcitur inſanit. ſi patienter agit tempus expectat/ꝛ oportunitatē nocēdi. ſi male agit non erubeſcit: ſi bene facit ad vanā gloriam propter homines facit. quomodo profert fructū bonum cuius radix diabolus eſt. ſub arbore bona beſtie ꝛ animalia requieſcunt. ſub ſpinis autem nullum animal requieſcere poteſt niſi ſerpentes. ſic iuxta fidelē hoīem boni ꝛ mali pacem capere pñt: iuxta vero īfideles hoīes nemo poteſt pacem habere. nec requieſcent in eis niſi tantum modo ſerpentes: id eſt demones qui habent cubilia in pectoribus eorum. hec ille. Item idem ome. 43. malum inquit peſſimū pre omnibus malis eſt malus homo. nam ſi beſtie volueris cōparare malum hominem peiorē eū inuenies. nā beſtia ꝗ̄uis crudelis ſit ꝛ irrationalis. facile tñ declinabit̄ ſuper homine crudelitas eius. hoīs aūt crudelis ꝛ rationalis non ſic facile euadetur crudelitas. ſi comparaueris hominē malum ſerpenti peiorem eū inuenies ꝙ̄ ſerpentem. ſerpens aūt maliciam habens timoreꝫ hominis habet. ꝛ in abſconſo ſi potuerit mordet. ſi autem non potuerit fugit. hō autem maliciā habens ſerpentis timorem non habet ſicut ſerpēs latet ſicut ſerpens cum propoſito crudelior/cū tēpus inuenerit irruit ſicut beſtia. adhuc beſtia irritata ſeuit: nō autem irritat⁹ in ſilentio trāſit homo crudelis: et ſi non irritetur inſanit. ꝛ frequenter in illos inſanit a quibus nō fuit irritatus. et breuiter vnaqueꝗ̄ beſtia vnum habet proprium malum. homo aūt in ſe malus oīa habet in ſe mala. ſic peior eſt diabolo. hec ille. Item idē omel. 24. Deniꝗ̄ inquit hō malus peior eſt ꝙ̄ ipſe diabol⁹. diabolus enim ſi videat hominem iuſtum timet ad eū accedere. homo autem malus ꝗ̄uis hominem ſanctū viderit/non ſolum non illum timet: ſed adhuc magis illum contemnit ꝛ abominatur. vñ Prouer. 29. Abominātur impij eos qui in via recta ſunt. Itē Prouer. 13. deteſtant̄ ſtulti eos qui fugiūt mala. Et ideo merito beat⁹ Ber. 7. floꝝ. ca. 69. Malicia inquit quid eſt niſi ſapor mali: beata mens que ſibi totum vindicat ſaporē boni/ ꝛ odium mali. hoc eſt ſapie victoriam feliciter experiri. nam ſapientia vincere maliciam cōprobatur. cum excluſo ſapore mali qui non aliud ꝙ̄ ipſa malicia eſt. boni quidem intimus ſapor mētis intima re tota ſuauitate ſentitur. Hec Bernarꝺ.

¶ Capitulum. 20. de rancore.

Quinta ſpecies accidie eſt rancor prout ad accidiam pertinet inueterata indignatio ꝗ̄ accidioſus propter appetitū quietis inordinate fugit ꝛ deteſtatur eos qui cum inducere vellēt in cognitionem et obſeruantiā mandatoꝝ ꝛ cōſiliorūꝫ diuinoꝝ ꝗ̄ ſunt media ducentia ad finem beatificū. De illis enī ꝗ hanc ſpeciem accidie inuiſcantur Iſido. in de ſū. bo. li. 3. cap̄. 32. ſic ſcribit. eſt inquit quorundam excuſatio peruerſoꝝ qui dū pro ſuis facinoribus arguuntur verba iuſtorum renūciatiōe falſa detrahūt. ꝛ ad ſui ſceleris ſolatiū ꝓ cenſura declinanda abijciunt. ſeruantes ſe diuino iudicio qui puniendi ſunt durius dū temporaliter cōtemnūt ſe iudicari ab hoībus. Iniquo vero moleſtia eſt veritas et amara diſciplina iuſticie: nec delectatur niſi placētia proprie imbecillitatis. iniuſticie fecundi ꝛ ſteriles veritati. ceci ad contuendaꝫ lucem. ꝛ oculati ad tenebraꝝ aſpiciendū horrorē. hec ille. Uñ Aug. in de ver. dñi ſermone. 78. Impia inquit mens odit etiam ipſum intellectum. ꝛ homo aliquando nimium mēte peruerſa timet intelligere. ne cogat̄ quod intellexit facere. de tali dicit Pſal. Noluit intelligere vt bene ageret.

¶ Capitulum. 21. de euagatione mētis circa illicita

SExta ſpecies accidie ē euagatio mētis circa illicita. ⁊ ē hec mētis euagatio curioſus animi aſpectus circa mūdi vanitates ſenſib⁹ exteriorib⁹ delectabiles ꝗ ex accidia ⁊ negligentia generat. naꝫ ſecundū ſanc. tho. in de veritate theo. lib. 3. ca. 18. qñ hō p accidiā ⁊ negligētiā abſorpt⁹ eſt triſticia nō habēs in ſe in quo delectet: ei⁹ mēs euagatur ad ſenſibilia exteriora querēs in eis curioſe vñ delectetur. vide berñ. 6. flo. ca. 17. negligentia inquit curioſitatem generat. dum eñ per negligentiam terra cordis inculta ſpinas ⁊ tribulos germinat ꝗ in ſeipſa non inuenit requiē foras cogitur euagari querendo quā intus non habet ꝗetē. ſic curioſitas a corde exis contra quā dimicat ⁊ cōfligit pietas. pietas enim cultus dei. ⁊ in corde colitur. qui in corde cognoſcit habitare. curioſitas ſi nō vincit generat experientiam mali. qꝛ dū animus euagat per multa curioſus facile inuenit vbi noxiam experiat delectationē. hanc impugnat ſciētia docēs quid tutū experiri ſit ⁊ quid nō. ſi vero preualuerit experientia generat concupiſcētiā vt iam tranſeat in effectū cordis: nā ſpectacula vana rogo quid corpori preſtāt. quid vt anime conferre videātur: nam nil in homine boni quod curioſitas conferre, poſſit aut proſit inuenies. friuola plane ⁊ preſſus inanis ac nugatoria cōſolatio ⁊ neſcio quid durius ipreċabitur ꝙ vt ſemper habeat animus quod requirit ꝗ iocunde quiete fugitās cōtēplationē curioſa inquietudine delectatur. effuſus ſi quid animus dāns interiora non ſentit: qꝛ nec int⁹ eſt: ſed in ventre forſitan. i. in ventris ingluuie vł ſub ventre. id eſt in membroꝝ genitalium delectatione. deniqꝫ et animus quorūdā in pānis ⁊ quorūdaꝫ in loculis inuenitur. quid mirum ſi anima minime ꝓpriam ſentiat leſionem ꝗ ſuiipſius oblita ⁊ penitus abſens ſibi in longinquā ꝓfecta eſt regionē: ſed erit in ſeipſa cū reuerſa cognoſcet ꝙ crudeliter eius miſerie venationis obtētu ſeruiuerit ſemetipſam. erit autē hic reditus ſine dubio vel ſaltē poſt mortē cū vniuerſa quibus ad euagandū foras inutiliter ſeſe occupandum in eam que preterijt huius mundi figuram egredi conſueuerat oſtia corporis clauſa erunt. vt neceſſario maneat in ſeipſa cui nullus iam pateat exitus a ſeipſa. quiſquis enim ante obitum carnis nō redierit ad ſeipſum vt in ſeipſo maneat neceſſe eſt ineternuꝫ. ſed in quali ſeipſo qualem ſiquidem ſeſe fecerit in hac vita: talē inueniet ſeipſuꝫ exiēs ab hac vita. hec Bernar. vñ ⁊ idē in ſuis meditationibus cap. 2. Dum inquit homo iocundiſſime moratur in mūdo deniqꝫ ſe victurū arbitratur/ ac multa ⁊ longa tēpora diſponit agenda ſubito rapitur in mortē ⁊ ex improuiſo aufertur a corpore. Uerūtñ cum magno metu magiſqꝫ doloribus anima ſeparabitur a corpore. venient angeli ⁊ aſſumant illam ⁊ perducant eam ante tribunal iudicis metuendi. ⁊ tūc illa memorans ſua opera mala ⁊ peſſima que die noctuqꝫ geſſit cōtremiſcet ⁊ queret illic fugere. īduciaſqꝫ petere dicēs. Date michi vnius diei vel hore vnius ſpacium. ſed tunc quaſi loquentia ſimul eius opera dicēt. tu nos egiſti. opera tua ſumus non te deſeremus. ſed tecum ſemper erimus: tecumqꝫ pergem⁹ ad iudiciū: vicia quoqꝫ multis et multiplicibus criminibus eam accuſabunt. multaqꝫ falſa teſtimonia aduerſus illam inuenient. ꝙuis vera ad eius dānationē ſatis poſſent ſufficere. Demones vero terribili vultu et horribili aſpectu eā terrebūt. ⁊ ingenti furore eam perſequentur ⁊ cōprehendent eam terribiliter ꝙ horribiliter volentes eam retinere: ⁊ niſi ſit ꝗ eripiat eternaliter poſſidere. ⁊ aīa intuens corpus ſuuꝫ ⁊ inueniens oculos ōs ⁊ alia ſenſuuꝫ organa clauſa per ꝗ ſolebat ingredi ⁊ egredi ⁊ delectari in his exterioribus ſenſibus reuertitur ad ſe videns ſe ſolam ⁊ nudā ingenti horrore concuſſa/ deſperatione deficiet in ſe et cadet ſub ſe. et qꝛ amore mundi ⁊ carnis voluptate dei amorē dereliquerat derelinquetur a deo miſera aīa in hora tāte neceſſitatis. atqꝫ demonibus tradetur in inferno eternaliter crucianda. hec Ber. ¶ Caueat ergo homo ne euagetur mens eius circa illicita maculando ſeipſam curioſe ⁊ delectabiliter intuēdo de ſentibus; ſed maneat in ſeipſa immaculata. vt veram ſapientiam in ſpeciebus ſenſibilium ad portas anime venientē honorifice ſuſcipere mereatur; nam vt dr̄ ſapiētie. 7. In aīas ſanctas ſe transfert ſapientia. ſicut dicitur. ſap. 1. in maliuolam aīam non introibit ſapientia. nec habitabit in corde ſubdito peccatis. Sed pro iſto eſt notandum ꝙ ſicut elici pōt ex pulcro ⁊ ſubtili conceptu quē ponit linco. dicto. 2. Species rerū ſenſibilium venientes ad portas anime: ſcꝫ ad quinqꝫ ſenſus ſunt quaſi quidam currus ſapientie. cui ipſa velut honeſtiſſima domina inſidens cupit ingredi per illas portas animi domicilium. Si autem in huius domine oſtio occurrat ad dictas portas honeſta familia virtutuꝫ eam hylariter ſuſcipiens: ⁊ cū gaudio introducens. ipſa ſic ſuſcepta ſponte ingredit vel anime domicilio hoſpitetur. ⁊ eā ab omni via mala ⁊ noxia cuſtodiat. Unde puerb. 2. Si intrauerit ſapientia cor tuum ⁊ ſciētia anime tue placuerit conſiliū cuſtodiet te ⁊ prudētia ſeruabit te vt eruaris a via mala. ⁊ ab homine qui peruerſa loquitur: ſed ſi hec domina ſapientia ad predictas portas inuenerit vilem et horridam familiam viciorū ſtatim hanc familiaꝫ abhorreſcēs ne vel parumper moretur per gratiam ibidem reſidendo effugiet: relinquenſqꝫ currū immundis ſpiritibus qui ex permiſſione diuina in penam peti ſuide predictum currum inſiliū iam dictum anime ſubintrant domicilium. ⁊ animā inḡtuꝫ ſufficiūt ad euagandū circa illicita alliciūt et in errorem ⁊ miſerabiliſſimā ſeruitutē multotiens introducunt. Unde aug. in libro de natura demonū. ⁊ ponitur in cañ. 26. q. 4. ſciendum. Non ſolum inquit multa futura predicunt demones verumetiam multa faciunt que quoniam homines dicere aut facere non poſſunt eos dignos quidam quibus ſeruiāt. et quib⁹ diuinos honores deferant arbitrantur/ inſtigante maxime vicio curioſitatis propter amorem felicitatis falſe atqꝫ terrene ⁊ excellentie tēporalis. hec augu. ¶ Et ex ſupradictis pꝫ ꝙ nedum predicta mentis euagatio cōſiſtit in curioſis aſpectibus delectabiliū ſecūdū ſenſū viſus. ſed etiam alioꝝ ſenſuum exterioruꝫ ⁊ precipue ſecundū ſenſum auditus puta in curioſo auditu ⁊ inueſtigatione rumorum ⁊ alienorum ſermonum ⁊ operum quod prohibet Iſidorus in li. ſolil. ca. 61. dicens Quod ad te non pertinet noli querere. quod inter ſe loquuntur homines nunqꝫ ſcire deſideres. noli querere quod vnuſquiſqꝫ dicat vel faciat. euita curioſitatē. omitte curam que ad tuam cauſam nō pertinet. nulla curioſitas animam tuam capiat. nulla concupiſcētia te deteſtande curioſitatis ſurripiat/ ne oblitus tuorum morū alienos perquiras. tanta cura corrige vicia tua quanto ſtudio proſpicis aliena. hec ille. Item idem ca. 65. eiuſdem. curioſitas inquit periculoſa preſumptiōe

quia inertem. id eſt inſipientẽ, quod ſit in fabulis facit:
legam mẽtem precipitat in cauſis obſcuris. et reddit
audaces in rebus ignaris. Diſputatione autem tol=
le certamen tolle pertinacem vincendi defenſionem.
cede cito defenſioni. non cõtradicas iuſticie. non con=
tendas euacuare quod rectũ eſt. diſputare ſtude non
ſuperare. iure nõ fraude cõtendere. in omni diſputa=
tione tene rectum. plus dilige audire q̃ȝ dicere. plus
auſcultare q̃ȝ loq̇. In p̄ncipio audi. loq̇re nouiſſim⁹:
finis plus habet honorem in omni re. finis plus attẽ=
ditur: ⁊ extreme querantur. hec ille. Neceſſe eſt enĩ et
vtile vt ſeruus chriſti linguam ſuam ſciat et ſtudeat
refrenare. et antequam loquatur: ita ad ſemetipſum
recurrere ⁊ paululum deliberare vtruȝ bonum ſit vel
maluȝ quod loqui deſiderat. ⁊ an poſſit ſeipſũ vl̃ pro=
ximum edificare. ⁊ ſic demuȝ taceat vel loquat̃ ſcd̃m
q̄ ei videbitur expedire. Nam vt dicitur puer. 21. qui
cuſtodit os ſuum ⁊ linguam ſuam cuſtodit ab angu=
ſtijs animam ſuam. ſed ſicut dicit̃ puer. 13. qui incõſi
deratus eſt ad loquendum ſentiet mala. Et ideo meri
to dicit Apoſtol⁹. Iaco. 1. ſit autẽ omnis homo velox
ad audiendum. tardus autẽ ad loquenduȝ. Itẽ ephe.
4. omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat.
ſed ſi quis bonus eſt ad edificationẽ fidei vt det gra=
tiam audientibus. ¶ Nam vt dicit hugo. in. 3. libro
ſuo de anima: vanus ſermo vane cõſcientie teſtis eſt.
mores vt iſq; hominis lingua pandit. ⁊ qualis ſermo
oſtenditur talis animus comprobatur. ſcriptum eſt
enim. Ex abundantia cordis os loquitur. ⁊ ſermo va=
nus non erit abſq; iudicio. Unde Mathei. 12. omne
verbum quod locuti fuerint homines. ⁊c. Super quo
Iero. ocioſum inquit verbum eſt quod ſine vtilitate
loquentis ⁊ audientis dicitur. ſed qui de rebus friuo
lis loquitur ⁊ fabulas antiquas narrat: ceteraq; ſcur=
rilia replicat. ⁊ cachinnis ora diſſoluit ⁊ aliquid turpi
tudinis profert hic non ocioſis verbis: ſed curioſis
tenebitur reus. hec Iero. Sed hic eſt notãduȝ q̄ ſpe
cialiter. 4. mouere deberẽt hominem a ſtultiloquijs:
friuolis / ⁊ ab omnibus occioſis verbis linguam ſuaȝ
refrenare. Primum eſt vtilitas q̃ puenit ex diſcreto
ſilentio. Unde ex diſcreto ſilentio quinq; bona ſpecia
liter prouenıunt. primum eſt q̄ hominem ſpiritualı=
ter fortificat. Unde yſaye. 30. In ſilentio ⁊ ſpe erit for
titudo veſtra. ſecundum eſt q̄ reddit hominem paci=
ficum. Unde prouerb. 26. qui imponit ſtulto ſilentiuȝ
iras mitigat. tertium eſt q̄ reddit ſtultum reputari=
ue ſapientem. Unde prouerbiorũ. 17. Stultus ſi ta=
cuerit ſapiens reputabitur: quartum eſt q̄ hominem
perfectum ⁊ beatum oſtendit. Unde Iac. 3. Si quis
in verbo non offendit. ille perfectus eſt vir. Item Ec=
cleſia. 14. beatus eſt vir qui non eſt lapſus verbo ex
ore ſuo. quintum eſt q̄ ducit ad vitam eternam. Unde
pſ. 33. Quis eſt homo qui vult vitam ⁊ diligit dies vi
dere bonos: prohibe linguaȝ tuam a malo ⁊ labia tua
ne loquantur dolũ. ¶ Scd̃m mouere deberet hoĩem
linguaȝ ſuam refrenare. ⁊ q̄ ſine cuſtodia lingue non
poterit hõ iuſtificari. vnde Iob. 11. nunquid vir verbo
ſus iuſtificabitur. q. d. non. Itẽ Iacob. 1. Si quis putat
ſe religioſuȝ eſſe nõ refrenãs linguã ſuã. ſed ſeducẽs
cor ſuum / huı⁹ vana religio eſt. ¶ Tertiũ mouere de
beret hoĩem linguã ſuã refrenare cõſideratio future
examinationis. vñ Math. 12. De omni v̾bo ocioſo qd̃
locuti fuerint hoĩes reddent rationem in die iudicij.
¶ Quartum mouere deberet hominem refrenare lin
guaȝ ſuam: mala q̃ ex loquacitate oriunt̃. quoȝ primũ
eſt: q̄ facit hominẽ ruine approximare. vñ Prouerb.
12. ppter peccata labioȝ ruina primat malo. ſecũduȝ
eſt q̄ alam ledit ⁊ maculat. vñ Eccle. 20. Qui multis
vtit̃ verbis ledet alam ſuam. Itẽ puer. 10. in multilo
quio nõ deerit pctũ. tertium eſt q̄ facit hoĩem indigẽ=
tem. Unde puer. 14. Ubi autem verba ſunt plurima
ibi egeſtas frequẽter. Et ideo ſcd̃m ſanũ conſiliũ ana
ſtaſij epi. ⁊ ponitur in flora. bartho. titulo de loquacita
te. Linguam tuam cuſtodia taciturnitatis ob ſopiat.
ne in litigiuȝ contẽtioſa ferueſcat. ne in maledictum
procax incurrat. ne in obtrectationẽ maledictam ſer=
pat: ne in iurationem facilis prolabatur. ne in menda=
cium ficta ſimiletur. ne circũuentione aſtuta calleat. ⁊
ne in elationẽ ſupba iactetur: ſed ⁊ omne verbũ ocio=
ſum obnoxium ſciat eſſe rationi. ideoq; Dauid beatiſ
ſimus ori ſuo cuſtodiam a deo depoſcit dicens. Ponẽ
domine cuſtodiaȝ ori meo: ⁊ oſtiũ circumſtantie labijs
meis. ⁊ merito cuſtodiam lingue ſue a deo depoſcit.
Nam ſicut dicit apoſtolus Iacob. 3. Omnis natura
beſtiarũ ⁊ volucrum ⁊ ſerpentũ ⁊ ceterorũ domantur
⁊ domita ſunt natura humana. Linguã autẽ nullus
hominum domare poteſt. Et ideo dicit̃ puer. 16. ho=
minis eſt animuȝ p̄parare: ⁊ dñi linguam gubernare.
Uñ ſicut dicitur in floꝝ. barthol. titulo de perſeuerã=
tia. tria ſpecialiter ſunt que vagam mentẽ ſtabilem fa
ciũt. ſcilicet vigilie: meditatio bona: ⁊ deuota oratio.
ſi vis igitur conſeq̇ bonã perſeuerantiã aſſueſce vtili=
bus occupationib⁹ vt cõſuetudo que alterat naturaȝ
gignet perſeuerãtiam: q̄ difficilẽ faciliter facit aſſue
tudo laborem. vitam igit̃ bonam quam ſemel accepi=
ſti continuare non deſinas. ⁊ bone vite ppoſitum iugi
ter conſerua. Bonam vitam ego puto ait ber. in quo=
dam ſermone qui ſic incipit. Qui perſeuerauerit. ⁊c.
Mala pati ⁊ bona facere: ⁊ ſic vſq; in finem perſeuera
re. Incaſſum quippe bonũ agit̃ ſi ante terminum vite
deſeratur. Fruſtra enim currit qui priuſq̃ȝ ad metam
perueniat deſinit. hec bern. Malicia fuit qua deteſtan
tur cõſilia ⁊ precepta dei ⁊ opponit̃ virtuti religionis
qua deo debitus cultus reddit̃ ⁊ reuerentia exhibet̃.
Talis autem deteſtatio fit in irreuerentia dei. Ranc=
cor autẽ opponitur mãſuetudini que eſt pars tẽperã
tie. Puſillanimitas deſperatio et torpor opponuntur
fortitudini. euagatio autẽ mentis opponitur virtuti
modeſtie que eſt pars tẽperantie omnes: he pertinẽt
ad trãſgreſſionem mãdati de ſanctificatione ſabbati.
ſicut ⁊ accidia que eſt mater omniũ illarũ. quo quideȝ
mãdato diuinus cultus precipitur: vt per predictas
ſpecies accidie expreſſe impeditur.

¶ Capitulum vigeſimũſecũdũ de remedijs
contra peccatum accidie.

S Equitur tertium notabile
in quo tractatur de remedijs cõtra
peccatum accidie. Pro quo notan=
dum q̄ omnis que dicta ſunt in pri=
mo notabili ad deteſtationem acci=
die poſſunt eſſe remedia ſalutaria
contra eandem. dictis ibidem ſex
ſunt remedia contra iſtud peccatum hec ſpecialiter
addiſcenda. Primũ eſt diuerſitas occupationũ. Unde
Iero. ad ruſticũ monachuȝ ⁊ ponit. in de con. di. 5. ca.
Nũq̃. facito inq̇t aliq̇d boni operis vt dyabolus ſe te
inueniat occupatũ. Uñ legitur in vitis patrum q̄ quı
dam peregrinus venit ad abbatem ſiluanum in mon=
te ſyna. et cum videret fratres operantes dixit: que=

re operamini cibum qui perit. maria enim optimam
partẽ elegit. tunc ſenex fecit ei dari codicẽ vt legeret
includens eum in cellula ſua. ⁊ cũ tranſiſſet hora pran=
dendi: circunſpiciebat peregrinus vtrũ quis vocaret
eum ad prandium. et veniens ad ſenem interrogauit
vtrum fratres comediſſent. Cui ſenex. tu inquit ho=
mo ſpiritualis es. ⁊ non neceſſe habes eſcam copora=
lem. nos autem tanꝙ carnales comedimꝰ. ⁊ ideo ope
ramur. Unde dicit apoſtolus. 2. Theſſa. 3. Qui non
vult operari: non manducet. qđ cum audiſſet peregri
nus cepit penitere. cui abbas. neceſſaria inquit eſt mar=
tha marie. Item legitur ibidem ꝙ abbas iohannes
dicebat cuidam fratri ſuo maiori. Vellez ſemper eſſe
ſecurus ſicut angeli ſunt nichil operantes: ſꝫ ſine in=
termiſſione deum collaudantes: ⁊ proiecto a ſe pallio
ſuo intrauit in heremuꝫ / ⁊ poſt vnam ſeptimanam cõ
pletam fame coactꝰ reuerſus / ad fratris ſui pulſauit
ianuam: qui queſiuit. quis es tu? ⁊ ille reſpondens. ego
inquit ſum iohannes frater tuus. cui ille. iohannes in
quit angelus factus inter homines nõ eſt. ille vero ꝑ=
ſeuerando pulſans dixit. qꝛ ego ſum. ⁊ tandem frater
ſibi aperuit dicens. ſi hõ es / iterum habes neceſſe ali=
qñ operari vt viuas. ſi autem angelꝰ qđ queris in cella?
⁊ ille ſtatim penitentiam egit. Iteꝫ in eodẽ legitur ꝙ
beatus anthonꝰ tẽtatus ſpiritu accidie: ⁊ recedẽs in
heremo dicebat. Dñe ſaluari deſidero: ſed tamen va=
ne cogitationes non me permittunt / quid faciã in tri=
bulatione: vel quõ ſeruari debeam dignanter oſtende.
⁊ reſpiciens vidit quendam aſtantẽ ⁊ torquẽtẽ funicu
lum q̃ ſibi ſimilis erat. deinde ex opere ſurgẽtẽ ⁊ orã=
tem: ⁊ iterũ ſedentẽ ⁊ plectã facientem de palmis: ⁊
inde rurſus ad orationẽ ſurgentem. erat autem ille an=
gelus dñi ⁊ dixit ei. ⁊ tu ita faciens antoni ſaluaberis
Unde hollcot in lec. li. ſap. lec. 62. Uia inquit merito=
ria xpiani: etiaꝫ ſicut in. 2. con. huius folij in fine. Lo=
cus inquit pñtis vite medius eſt inter celũ ⁊ infernum.
mediũ aũt ſapere conſueuit naturã extremoꝝ. ſed ve=
rũ eſt ꝙ in celo eſt ſumma quies: et nullꝰ labor. Unde
Apoca. 14. Amodo dicit ſpiritus vt requieſcant a
laboribus ſuis. in inferno vero eſt ſummus labor: et
nulla requies. vnde pš. dicit đ quolibet damnato. La
borabit ineternum: ⁊ viuet adhuc in finem. ex quo ſe=
quitur ꝙ conueniens eſt ꝙ in loco medio: hoc eſt in
mundo ſit quedam commixtio laboris et quietis. ta=
men plus participare debet de labore. quia vicinior ẽ
infernus ꝙ celuꝫ. Unde ſignanter dicitur Iob. 5. ho=
mo ad laborem naſcitur. ⁊ ideo neceſſaria eſt cautela
aliqua qua fieret tolerabilior labor vite pñtis. Pro
quo notandum ꝙ labor vite preſentis facilitari po=
teſt tripliciter. primo per variationem occupationũ.
Secundo per collaborantium conſiderationem. ⁊ ter
tio per magne mercedis expectationem. Primuꝫ igi=
tur facilitans laborem bonorum virorum eſt occupa=
tionum variatio: vt homo modo ſtudeat: modo ſcri=
bat: modo oret: et modo laboret: iuxta illud metricũ.
Nũc lege / nunc ora / nunc cum feruore labora. ſic erit
hora breuis: ⁊ labor ille leuis. ⁊ hoc eſt ꝙ docet aug.
in libro ſuo de ſancta virginitate. diuerſis inquit ſe=
minibus pectoris tui colles ſere: nunc alimonijs me=
diocribus. nunc ieiunijs perictoribꝰ: nũc lectione: nũc
opere: nunc prece: vt mutatio laboris / inductio ſit quie=
tis. Secundo facilitat laborẽ noſtrum colaborantium
conſideratio. ſi enim conſiderauerimus xpm dicenteꝫ
per pš. pauper ſum ego in laboribus a iuuẽtute mea.
xpũs enĩ piger nõ fuit: ſed exultauit vt gygas ad cur=
rẽdam viam. ⁊ ſicut legitur Mathei. 26. dixit diſcipu=
lis ſuis ſomnolentis. Non potuiſtis vna hora vigilare
mecũ cũ dño enim vigilare / eſt exemplo eiꝰ a ſomno
accidie cauere. Unde apoſtolꝰ Hebre. 12. Recogita=
te inquit euꝫ qui talẽ ſuſtinuit a peccatoribus aduerſus ſe=
metipſum cõtradictionẽ: vt nõ fatigemini aĩs veſtris
deficientes. ¶ Item ſi conſideremus paulum dicẽtẽ
pro ſe ⁊ ceteris apoſtolis ⁊ alijs fidelibus. 1. Cor. 4.
vſqꝫ in hanc horam eſurimus / ⁊ ſitimus / ⁊ nudi ſumꝰ
⁊ colaphis cedimur / ⁊ inſtabiles ſumus ⁊ laboramus
operantes manibus noſtris / maledicimur / ⁊ benedici=
mus perſecutionem patimur: ⁊ ſuſtinemꝰ: blaſphema
mur et obſecramus: tanꝙ purgamenta huius mundi
facti ſumus oĩm peripſima vſqꝫ adhuc. acilcerit no=
bis laborare in operibus meritorijs. Uñ Gregoriꝰ. 5.
moral. non deſeramus labore proficere: qꝛ ſubleuatio
laboris: eſt viſio collaborantis. vñ Iaco. 5. exemplum
accipite fratres exitus mali: ⁊ lõganimitatis laboris
⁊ patientie, ꝓphãs q̃ locuti ſunt in noĩe dñi. Unde ſub
dit Grego. ibidẽ. ſi cũ itinere comes iungit: via quidẽ
nõ cõtrahitur: ſed de ſocietate comitis labor itineris
leuigatur. ¶ Tertio laborem ſanctoꝝ facilitat in pre=
ſenti magne mercedis expectatio. vnde athletis cur=
rentibus ꝓponit brauium in fine ſtadij: ruſticus reco
lit in hyeme futuros fructus autũni. ⁊ operarꝰ ꝗtita
tem ſui ſtipendij cõtemplatur. de hac mercede noſtra
futura ⁊ labore pñti dicit Ieroñ. in quadam epiſtola.
Nullus labor durus. nullũ tpš videri lõgũ debꝫ: quo
gloria eternitatis acqritur. vñ Sap. 3. Bonoꝝ operuꝫ
glorioſus eſt fructus. hec hollcot. ¶ Item Lincol. in
de oculo morali pertinenter ad ꝓpoſitum ſic ſcribit
Si inquit accidioſi repromiſſam opulentiã glorie ſa=
nctitatis eterne attenderẽt: mentis ſomnũ diſcuterẽt
⁊ ad eã quidem oculos mẽtis intentos ⁊ apertos ha=
berẽt. vñ Prouer. 20. Aperi oculos tuos: ⁊ ſaturare
panibus. vnde legit in vitis patrum ꝙ abbas achilles
cuidã fratri cur pateretur accidiam ſciſcitanti / rñdit:
ideo inquit accidiã pateris: qꝛ nõdũ vidiſti pmia q̃ ſpe
ramus. ſi enim ea diligenter inſpiceres: in cellula tua
etiam plena vermibus ſine accidie torpore patienter
taceres. hec ille. Et ideo beatus aug. ſi inquit terret la
bor: merces vincet. dicẽte dño ad abraham. Noli time
re Abraham / ego protector tuus ſum: et merces tua
magna nimis Gen. 15. ⁊ ideo dimiſſa accidia ſecundũ
conſiliũ apoſtoli Gala. 6. Dum tẽpus habemꝰ opere
mur bonum ad oẽs: maxime ad domeſticos fidei. Uia
inquit meritoria xpiani non põt eſſe continue vnifor=
mis. ⁊ ideo apud ſanctos via xpiana cõiter diuiditur
in actiuam / ⁊ contemplatiuam: qđ nõ eſt ſic intelligẽ=
dum: ꝙ ab vna ⁊ eadẽ perſona cõtinuari ſemper debꝫ
actus vite cõtemplatiue: ⁊ ab vna alia actus vite acti
ue: ⁊ nunꝙ actus vite cõtẽplatiue: qꝛ hoc nõ eſſet hu=
mane fragilitati poſſibile. nec recte rationi cõforme:
ſed vna ⁊ eadem perſona ꝓ loco ⁊ tpe vtraqꝫ iſtarum
tenetur incedere. ⁊ ideo vita meritoria xpiani aliquã=
do noĩatur in ſingulari. ⁊ aliquãdo i plurali. Uñ dicit
pš. Notam fac michi domine viam in qua ambulem.
⁊ alibi. vias tuas dñe demõſtra michi. Unde ariſto. in
de problematibus ꝓblemate. 10. particula. 5. que=
rit iſtã qſtionẽ. quare hõ magis laborat in continuã=
do diu viã planã: ꝙ ambulando per viam nõ planam: planam
ſed aliquantulũ valloſam: ⁊ aliqñ montuoſam. ⁊ reſpõ
det ꝙ cauſa eſt: quia hõ incedit vniformiter ⁊ cõtinue
per viam planã: cõtinue ⁊ vniformiter fatigat inſtru=
menta ſiue partes corporis quibus ambulat. ſicut ge
nua crura ⁊ tibias. vnde quia in iſtis inſtrumẽtis am=
bulandi tenet cõtinue vna figura motus in via plana:

ideo contingit homini maior labor ⁊ maior fatigatio.
In progreſſu vero non plano vbi aliquando aſcendi=
tur ⁊ aliqñ deſcenditur: nõ ſemper tenet eadẽ figura
motus in inſtrumentis mouendi. nec ille partes vni=
formiter vexantur continue: ſed alternatim: qꝛ aſcẽdẽ
do plus laboramus in genibus ⁊ in tibijs. deſcendẽ=
do vero in femoribus q̃ in alijs īferioribus partib⁹:
et propter iſtam alternationem laboris inter partem
ſupra genu/ ⁊ reliquã ſub genu: contingit minor labor
⁊ minor fatigatio alternatim in via non plana. ſed nũc
valloſa et nunc montuoſa. Iſto modo moraliter con=
tingit in viuendo virtuoſe. fragilis enī natura huma
na nullo modo permittit ꝙ mens vt ſtudiū hominis
vniformiter extendatur in cõtemplãdo: nec iterũ ex=
pedit ꝙ hõ ſemper deſcẽdat ad opera vite actiue cir=
ca mundũ: qꝛ tunc fieret nimis aridus ⁊ indeuotus: ⁊
ſicut hõ cõpoſitus ex corpore ⁊ anima. de quorum nu
mero corpus fatigat aſcẽdẽdo p orationes/ vigilias/
ſtudia/ et contẽplatiões. aĩa vero deſiccatur et fatigat
deſcendendo et occupando ſe circa tẽporalia ꝑximis
diſpendendo ideo ſic alternatim ⁊ viciſſim debemus
incedere vt quantum poſſumus fatigationẽ ⁊ tedium
deuitemus in ſeruiendo deo. ⁊ interdum aſcendere in
contemplãdo. ⁊ poſtea deſcendere ꝑximũ adiuuãdo.
In cuius rei figurã iacob vidit angelos deſcenden=
tes de celo ad terram. et econuerſo viciſſim vt patet
Gen. 28. Unde ⁊ in vitis patrum legitur ꝙ quidam iu
uenis quesiuit a quodã ſancto viro qd eſſet ſibi vtili⁹
oration vel rationi inſiſtere/ vel ſe ſtudijs ſcripturarum occu
pare. cui ſanctus vir reſpõdit. Quid inquit eſt meli⁹
ſemper bibere aut ſemꝑ comedere? ⁊ vtiq̃ ſicut cõpe
tit iſta alternatiꝫ fieri: ſic ⁊ illa. Unde de paulo ſcribit
haymo ꝙ vnam partem diei ſolebat expẽdere in ora=
tione. aliam in predicatione. ⁊ tertiam in operatione
manuali. Ne igitur cũ dãnandis dicamus in fine illud
Sap. 5. Ambulauimus vias difficiles: viã autem do=
mini ignorauim⁹. petat quilibꝫ cũ pſ. Notã fac michi
domine viam in qua ambulẽ. multũ enī cõfert ad ſola
tium ambulantis bona noticia vie/ per quam debet
ambulare. nam ceteris paribus via nota videtur am=
bulanti breuior q̃ via ignota eiuſdẽ quãtitatis. vnde
Ariſto. in de ꝓbleumatibus particula 5. probleuma=
te. 25. querit quare ambulantes viã ⁊ neſcientes quã=
ta ipſa eſt. apparet nobis via lõgior: q̃ quãdo ſcim⁹
eam: ⁊ frequẽter ſumus per eius quãtitatẽ experti. ⁊
reſpõdet ꝙ anima in tali via ignota paralogizat quo
dãmodo a ſeipſa. experitur enim aĩa iſtã conſequẽtiã
eſſe bonam. Scio menſuram huius vie: igit eſt finita.
ſed econtra qꝛ neſcit menſurã vie ignote. ideo arguit
quaſi a negatione antecedentis. huius vie neſcio mẽ=
ſuram: igitur eſt infinita. ⁊ ſic in iudicando decipitur.
Iſto modo et moraliter hoĩes dati vicijs/ iudicant ꝙ
aliqui hoĩes nõ poſſunt viuere virtuoſe. Unũ homo lu=
xurioſus miratur ꝙ aliquis poſſit ſeruare perpetuã
continentiã. ⁊ homo guloſus eſtimat ꝙ nullus homo
poſſit facere abſtinentiam. ⁊ ideo omnẽ alium homi=
nem iudicat ſecundum ſeipſum. Unde dicit Criſoſto.
ope. imper. omelia. 33. Omnis homo ſecundum ſe eſti
mat aliuꝫ. nam non poteſt ipſe melius ſentire de alio
q̃ ſentit de ſeipſo. ecce fornicarius neminem eſtimat
caſtum. caſtus vero non facile de fornicario ſuſpica=
tur. ſuperbus neminem putat humilem. humilis nul
lum credit ſuperbum: et ſic de alijs. ideo cauſa quare
via virtutis/ penitẽtie/ ⁊ ſctẽ conuerſationis/ reputat
ab impijs laborioſa ⁊ difficilior: eſt inexperiẽtia ⁊ igno
rantia: ⁊ qꝛ aĩa paralogizat a ſeipſa. ideo nobis dicitur

Iere. 6. State ſuper vias veſtras ⁊ videte ⁊ interro
gate de ſemitis que ſit via bona: ⁊ ambulate in ea: ⁊
inuenietis refrigerium animab⁹ veſtris. hec holkot
¶ Item idem lectione. 17. eiuſdem. pertinenter ad ꝓ
poſitum ſic ſcribit. locus inquit preſentis vite medi⁹
eſt inter celum ⁊ infernũ. ⁊c. ¶ Secundū remedium B
cõtra accidiam eſt ſocietas bonoꝝ. de iſto enī figurã
habemus Exodi. 17. vbi legit ꝙ pugnante ioſue cõ=
tra amaleth orabat moyſes leuãs manus ſuas ad do
minũ. cuius manus cũ eſſent graues/ aaron ⁊ hur ſu=
ſtentabant eas ex vtraq̃ parte. Moraliter p aaron et
hur ſignantur duo genera hominũ quoꝝ ſocietas ex=
pediens eſt accidioſis. p hur q̃ interpretatur lumen/
ſignantur illi q̃ miniſtrant lumẽ doctrine/ ⁊ exẽplũ bo
ne conuerſationis. de quib⁹ Math. 5. luceat lux veſtra
coram hoibus vt videant opera veſtra bona ⁊ glorifi
cent prẽm veſtrũ q̃ in celis eſt. per aaron qui interp̃ta
tur mons fortis/ ſignantur illi quoꝝ interuẽtu venit
homini auxiliū iuxta illud pſ. Leuaui oculos meos
in montes: vñ veniat auxiliũ mihi. illi igit qui manus
habent graues ex accidia neceſſariũ eſt vt habeant ta
les in ſocietate ſua qui eos doctrina illuminent: ⁊ ora
tionibus iuuent. ¶ Tertiũ remediũ contra accidiam
eſt cõſideratio periculorũ in q̃bus ſumus in preſenti: ⁊
qđ dñs inſinuat. Mathei. 26. vbi dicit. vigilate et ora=
te ne intretis in tẽptationẽ. ꝓ quo notandũ eſt ꝙ tria
genera periculoꝝ ſpecialiter cõſueuerunt a ſomno ho=
minẽ excitare. ſcꝫ piculũ aque. periculũ ignis. ⁊ peri=
culũ latronum. que pericula in nobis quotidie immi=
nẽt. non enī eſt dies in quo malaꝝ cogitationũ fluct⁹
ſuper caput cordis noſtri nõ aſcẽdant. Unde pſ. Sal
uum me fac deus qm̃ intrauerunt aque vſq̃ ad animã
meaꝫ. nec eſt dies in quo prauoꝝ deſiderioꝝ ignis in
domo conſcientie noſtre nõ ſuccendat. vñ pſ. Incen=
derunt igne ſanctuariũ tuũ: polluerũt tabernaculum
nominis tui. latrones etiã ſemper aſſunt. i. demones
ſeuientes. ¶ Unde yſid. in de ſummo bono li. 1. ca. 28.
loquẽs de crudelitate dyaboliquam exercet circa fi=
nem mundi. dũ inquit in martyres iam dyabolus ex=
ercuerit magnam crudelitatẽ etiã ligatus: crudelior
tñ erit antixp̃i tẽporibus: ⁊ quando erit ſolutus⁹. nam
ſi tanta ligat⁹ facere potuit: quãta ſolut⁹ faciet? q̃to
ꝓpinquius dyabolus finẽ mũdi videt: tãto crudelius
perſecutionẽ exercet. vt qꝛ ſe continuo dãnandũ con=
ſpicit: ſocios ſibi multiplicat cũ quibus gehenne igni
bus aduratur. q̃to breue tẽpus videt ſibi reſtare dyabo=
lus vt damnetur: tanto in magna perſecutionis ira
mouetur/ diuiã iuſticia permittẽte/ vt glorificẽt iuſti:
ſordidenturq̃ iniqui: ⁊ vt dyabolo durior creſcat dã=
nationis ſententia. hec ille. ¶ Quartum remediuꝫ cõ
tra accidiam eſt continuus feruor deuotionis de quo
dicit domin⁹. Leuiti. 6. Ignis in altari meo ſemper
ardebit: quẽ nutriet ſacerdos ſubijciens ligna mane
per ſingulos dies. In quibus verbis vult dominus
ꝙ ſemper in altari cordis ardeat ignis feruoris deuo
tionis: quem ignem deberet nutrire ſacerdos in ſuis
ſubditis. ac etiam quilibet in ſemetipſo ſubijciẽdo li=
gna per ſingulos dies. tunc enī ligna ſubijcimus quã
do reuolum⁹ diuina beneficia de quib⁹ reſpõdere de=
bemus: vel quando mala noſtra recordamur: ꝓ quib⁹
deo ſatiſfacere debemus. vel qñ ꝓmiſſa premia conſi=
deramus q̃ ꝓmereri debemus precipue quãdo recor
limus beneficia que nobis criſtus exhibuit in ſua car
ne mortali aſſumpta. Unde Bernar. Quid inquit no=
bis ſuaue mundanum cũ recordati fuerimus infantie
illum neceſſitatum/ xp̃i laboꝝ in pdicando: ⁊ cetero

rum quis: amplius gemet dicens/ Nimiū ieiunamus
nimiūq; vigilamus cum nos nec milleſime pti debi=
torum reſpondere valeamus. hec ber. Item yſiḋ. in de
ſummo bono. ſi paſſio inquit xp̄i ad memoriam redu
catur. nichil tam durū qḋ non bono aı̄o toleretur. par
ua enim toleramus ſi recordemur qd liberat ad pati=
bulū. quis nos inuitat ad celū. hec ille. Et ideo meri=
to bea. Augu. in lib. ſuo de virginitate. pendentis in=
quit in cruce aſpice vulnera. ſanguinē morientis. pre
cium redimentis. cicatrices reſurgētis. caput habet
inclinatum ad oſculandum/ cor apertū ad diligendū/
brachia extēſa ad amplexandū. totū corpus expoſituʒ
ad redimendū. hec quanta ſint cogitate: hec in ſtate=
ra cordis veſtri appēdite: vt totus nobis figuretur in
corde qui totus pro nobis fuit fixus in cruce hec ille
¶ Quintum remedium cõtra accidiam eſt frequens
mortis meditatio de qua vide ſupra parte. 4. ca. 48.
D. vbi agitur de regreſſu hoīs ab hac vita. Item de
mortis certitudine et de hore mortis incertitudine
vide ſupra parte. 4. caṗ. 68. lib. Item de eodem vide
B. ſupra. caṗ. 12. huius quinte partis. B. 2. C. vbi agitur
de ſecundo motiuo conferente ad conuerſionis conti
nuam accelerationem. Dictis ibidē adiiciendū eſt ꝙ
ſicut narrat Petrus comeſtor in hyſtoria ſuper Exo.
Quod moyſes duxerat in vxoreʒ filiā regis ethiopie
⁊ cum patriāʒ ſuā ſemel redire voluiſſet: impedire eū
nitebatur. vxor eius. Moyſes vero tanq̄ vir peritus
aſtronomie/ ſculpſit in gemmis duas figuras huius
efficacie: vt altera memoriam/ altera vero obliuionē
conferret: quas cū cõſimilibus anulis īſeruiſſet/ obli
uionis anulum vxori prebuit: ⁊ memorie anulū ſecuʒ
tulit. cepit igitur vxor obliuiſci viri ſui: ⁊ ſic moyſes
libere in patriam ſuā eſt regreſſus. ¶ Quam hyſtoriā
pertractans Holkot in lectura. li. ſapientie lectione.
214. moraliter inquit animus humanus natione cele=
ſtis cū carne terrena que per ethiopiſſaʒ deſignatur/
cõiugiū cõtrahit qn̄ corpori infunditur: animus vero
rationalis naturaliter deſiderans beatitudinem vult
in celū reuerti: ſed vxor iſta pigra/ limoſa/ ⁊ cõuoluta/
eum multipliciter nititur impedire. ⁊ ideo vtendū eſt
cautela moyſi vt duos annulos cū gemmis faciam⁹:
⁊ anulū obliuionis carni tradamus. ⁊ anulum memo=
rie anime tradamus. Anulus obliuionis enim eſt re=
cogitatio mortis. q2 mors cito trahit hominē obliuı=
oni. vn̄ ps̄. Obliuioni datus ſum tanq̄ mortu⁹ a cor=
de. Anulus vero memorie eſt recogitatio vite eterne
de qua ps̄. In memoria eterna erit iuſt⁹. hūc anulum
in mente continue teneamus: ⁊ ſic libere in celeſtē pa
triam reuertamur. Hec ille. ¶ Sextū remedium cõ=
tra accidiam eſt conſideratio pene future de quo re=
medio Linco. in de oculo morali exponit illud quod
dixit Jacob Geń. 31. die noctuq; eſtu vrgebar et ge=
lu: fugiebatq; ſomnus ab oculis meis. ille īquit Lin=
conen. eſtu et gelu vritur: qui mētis oculis inferni ſup
plicia contemplatur. vbi reprobi tranſibunt ab aquis
niuium ad calorē nimium Job. 24. que ſi quis conſi=
deret: ab eius oculis ſomnus fugit. quis ꝗ hec cõſide
rat ſomno pigricie non obdormit. Unde refert macro
bius in ſaturnalibus ꝙ imperator auguſtus narrata
ſibi magnitudine debitoruʒ in quibus quidam eques
roman⁹ dū vixit obligabatur: culcitrā equitis in qua
dormire conſueuerat/ ad vſum ſuuʒ ptin⁹ iuſſit emi: ⁊
ſatellitibus inde admirantib⁹/ hanc imperator redde=
dit rationē. habenda eſt inquit ad ſomnū he c' culcitra
⁊ tanq̄ res miranda ſollicite conſeruanda: in qua ille
dormire poterat qui tantis debitis obligatus erat.

Multo igitur magis inquit Linco. mirandū eſt quod
peccatorū oculi ſomnū capiunt ꝗ eterne pene obliga
tos ſe ſentiunt. cum teſte beato Grego. oculos quos
culpa potuit claudere: pene conſideratio debeat ape=
rire. In cuius rei figura legit̄ Thob. 6. ꝙ angelus ra
phael docuit thobiam vt quēdam piſcem extractum
de fluuio exenteraret/ ⁊ cor eius ⁊ fel ⁊ iecur ſibi reſer
uaret: et dixit. cordis eius particulā ſi ſuper carbonē
ponas. fumus eius extricat omne genus demoniorū
ſiue a viro ſiue a muliere: vt vltra nō accedat ad eos/
⁊ iecur eandem habet virtutem. fel autem oculis ce=
cis appoſitum viſum reſtituit. Super quo Johannes
de abb. villa. Piſcis inquit iſte moraliter dyabolus eſt
per cor piſcis dyaboli calliditas intelligitur: de qua
dicit Geneſis. 3. Serpens erat callidior cunctis ani=
malib⁹ terre. per iecur ſtudioſitas dyaboli ſignatur.
nam ſicut iecur recepta in ventre decoquit cibaria: ſic
ſententie que recipiuntur in mente per ſtudium/ deco
quunt̄. cor igit̄ ⁊ iecur piſcis ſunt calliditas ⁊ ſtudio=
ſitas dyaboli. carbones viui ſunt viri ſancte caritatis
ardore ſuccenſi. ⁊ ſicut carbones cor ⁊ iecur cremant=
do cõſumunt effectū ⁊ deſtruunt vt non noceant: ⁊ fu=
mum diffundunt. ſic viri ſancti calliditatis ⁊ ſtudioſita
tis dyaboli conſumunt effectū: ⁊ deſtruunt vt non no=
ceāt demones ſicut intendunt: noticiāq; calliditatis ⁊
ſtudioſitatis eiuſdeʒ quaſi fumū defundunt ad hoīes
alios. ⁊ ſic exterminatur poteſtas dyaboli. nā illum ꝗ
nouit aſtucias/ dyabolus tentare veret̄. Liniuit tho=
bias oculos patris ſui felle piſcis/ ⁊ egreſſa ē albugo
ab oculis eius. Albugo eniʒ in oculis eſt proſperitas
mundane delectationis et inordinatus amor diuitia=
rum: que excecant oculos rationis. fel dyaboli eſt a=
mara penaruʒ exactio. nam amaras penas exiget ille
maledictus exactor/ dyabolus ab illis: quos delicijs
⁊ diuicijs excecauit mundanis. hoc felle ſi liniantur
oculi mentis noſtre egredietur albugo: ⁊ omnis mun
dana delectatio cõuertet̄ in amaritudinem ⁊ contem=
ptum. In cuius rei figura dicit pp̄heta Jere. 1. vir=
gam vigilantem video. Uirga enim vigilans a ſom=
no corporis ⁊ accidie eſt conſideratio pene eterne ac=
cidioſis condigne. De qua dicit Mathei. 25. Seruum
inutilem id eſt accidioſum proiicite in tenebras exte
riores: ibi erit fletus ⁊ ſtridor dētiū: id eſt in tenebris
gehenne: que eſt locus conuenientiſſimus accidioſis
⁊ ceteris hominibus vicioſis. Unde Januē. gehenna
inquit dicit̄ a gehos qḋ eſt terra/ ⁊ hennos qḋ eſt pro=
fundū: quia gehenna ſiue infernus eſt profundus lo=
cus: id eſt in cētro terre: ⁊ talis locus competit pecca
toribus propter elongationē/ obſcuritatē/ ⁊ frigidita
tem. Nullus enim locus tantū diſtat a celo/ quantum
mediū terre. ideo dignum eſt vt ſicut homo elongaue
rit ſe a deo per pctm̄: ſic elonget̄ a celo p nouiſſimum
locum: nullus locus eſt obſcurior q̄ medium terre. iḋ
dignum eſt vt peccatores qui dilexerūt opera obſcu
ra ⁊ tenebrarū: teneantur in locis obſcuris penarum:
nullus eſt frigidior q̄ centrum terre. ideo dignuʒ eſt
vt peccatores qui non fuerūt in dei amore ſemper dē
tibus ſtrideant pro nimio frigore. hec Januen. ſuper
illud euāgelij. Omnis ꝗ iraſcitur fratri ſuo ⁊ cetera.
¶ Nota ꝙ pene inferni dicuntur tenebre exteriores
triplici cauſa. Primo in comparatione ad tenebras
peccatorū: que ſunt carentes lumine gratie ꝗ inſunt
anime: ⁊ ſunt tenebre interiores. Secundo dicuntur
tenebre exteriores: quia circundabūt totum hominē.
Tertio quia ſūt extra limites diuine miſericordie: q2
nō erit afflictis in inferno ſpes merendi vel ad gratiā

et miſericordiam redeundi: ſed ſunt extra omnē ſpez redemptionis vel gratie. et per conſequens illoꝝ tenebre ſunt potius dicende exteriores ꝙ tenebre viatorum. vbi erit fletus ꝛ ſtridoꝛ dentium. fletus enī de fumo ignis. ſtridoꝛ dentium ex frigiditate oriri ſolet. ideo in fletu ꝛ ſtridoꝛe dentium duplex pena gehenne oſtenditur: ſcilicet nimij frigoris/ꝛ intolerabilis ardoris. Unde Job. 24. ad nimium caloꝛem tranſiſit ab aquis niuium. Uerumtamen vt dicunt Lyra. Hotyng. ꝛ alij doctores. in inferno non erit reſolutio continua corpoꝛalium lacrimarum a cerebro. quia cū damnati nō bibent ibidem. nec habebunt nouam materiam miniſtratam: ſed ignem exceſſiuum continuū ceſſarent tales lacrime infra breue. ideo dicunt aliq ex eis probabiliter ꝙ radix pene damnatoꝝ conſiſtit in ſua pena damni: ꝛ poſt reſurrectionem finalem habebunt doloꝛem effuſum ab anima ad ſingulos ſenſus corpoꝛis. ꝛ ita licet non ſentiāt corruptionem aut diſſolutionem ſui corpoꝛis. ſentient tamen diſplicentiam ſuis ſenſibus ꝛ hoc plus ꝙ eſt poſſibile aliquē hic ſentire. ꝛ illum effluxum doloꝛis ab anima credūt criſtum vocare fletum ꝛ doloꝛem. de perpetuitate pene ꝛ carentia viſionis diuine credunt criſtum vocare ſtridoꝛem dentium: ꝛ hec erit eis pena maxima poſſibilis. ¶ Et hec pauca notabilia de peccato accidie tā exiliter combinata ſufficiant pꝛo preſenti.

¶ Explicit pars quinta de accidia.

¶ Incipit pars ſexta de ſuperbia.

¶ Capitulum pꝛimum de deſcriptione ſuperbie.

Superbia eſt amoꝛ affectus ſeu appetitus inoꝛdinat⁹ pꝛopꝛie excellentie/alios iniuſte cupiens ſuperare. Hugo vero d̄ ſancto vict. dicit ꝙ ſuperbia eſt elatio icioſa que īferiorem deſpiciens/ſuperioꝛibus ꝛ paribus ſatagit dominari Augu. vero. 14. de ciui. ca. 23. Superbia inquit eſt peruerſe celſitudinis appetitus. ſuperbus enim extollit ſe ſupꝛa id quod eſt ſibi pꝛefixū ſcd̄m diuinā regulam ꝛ menſurā. Unde eua ꝑpter appetitū excellentie cum audiſſet a ſerpente ſibi dictū. Eritis ſicut dij. de ligno vetito comedit Geñ. 3. Supbia enim impoꝛtat defectum ſubiectionis hominis ad deū. Et non ſubijci deo eſt auerti a deo. Uñ Ecclēſia. 1. Initiū ſupbie hominis eſt apoſtatare a deo. id eſt radix ſuperbie in hoc attēditur. ꝙ homo aliqualiter non ſubditur deo et legi ſue. Unde manifeſtum eſt ſuperbiam eſſe peccatū moꝛtale ꝛ grauius ꝙ alia peccata: quia in alijs peccatis homo auertitur a deo propter fragilitatem vel pꝛopter deſiderium alicuius boni tempoꝛalis: ſed ſuperbia habet auerſionem a deo ex hoc ipſo ꝙ non vult ſubijci deo ꝛ legi eius.

¶ Ad deſtructionem iſtius peccati dicitur in textu Apoca. vbi pꝛius. ꝙ angelus ſextus effudit phialam ſuam ſuper ſedē beſtie. id eſt pꝛedicatoꝛ verbi dei hoc loco pꝛedicauit contra peccatum ſuperbie ſiue contra ſuperbos qui ſunt ſedes: ꝛ ſuper quos regnat illa maledicta beſtia dyabolus. iuxta illud Job. 41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie. ꝛ ſequitur. Et factum eſt regnum eius tenebꝛoſum. Unde dyabolus illis ſuper quos regnat extinguit lumen fidei dicente chꝛiſto Johan. quinto Quomodo poteſtis vos credere qui gloꝛiam ab inuicem recipitis: ꝛ gloꝛiam que a ſolo deo eſt non queritis? quaſi dicat nullo modo. Ad deſtructionem igitur iſti⁹ peccati vt pꝛemiſſum eſt tria ſunt notabilia effundenda.

¶ Capitulū ſecundū de motibus cōferentibus ad deteſtationem ſuperbie.

Primū notabile contra peccatum ſuperbie effundendum erit eius deteſtationis oſtenſiuū multipliciter. pꝛo quo notandū ꝙ inter cetera. 10. ſpecialiter oſtēdūt hoc peccatū ſiue viciū ſuperbie multū eſſe deteſtandū. ¶ Quoꝝ pꝛimum eſt ꝙ A.
pctm̄ iſtud initium eſt omniū alioꝝ peccatoꝝ. vnde yſidorus in de ſummo bono libꝛo ſecundo. cap. 38. Omnis inquit peccans ſuperbus eſt/ eo ꝙ faciendo vicia/cōtemptui habeat diuina pꝛecepta. Recte igit̄ initium omnis peccati ſuperbia. quia ſi non pꝛeceſſerit mandatoꝝ dei inobedientia: tranſgreſſionis nō ſequitur culpa. hec ille. Item ſanctus Thomas in de veritate thelo. libꝛo. 3 cap. 7. ꝛ 15 Superbia inquit dicitur initium omnis peccati tripliciter ratione. ¶ Pꝛimo pꝛopter cauſam: quia ſuperbia inuenitur in omni peccato: qꝛ in omni peccato inuenitur cōtēptus dei qui eſt quedā cauſa peccati. ille enī ē cōtēptus eſt auerſio a creatoꝛe (que auerſio eſt in omni peccato) vbi pꝛeponitur bonum cōmutabile bono incōmutabili: quia ſicut ſine caritate virtutes nichil ſunt. ita ſine ſupbia nichil ſunt alia vicia: abſtrahe ſuperbiam: et habebis gratiā. vñ Jaco. 4. Deus ſuperbis reſiſtit: ꝛ humilib⁹ dat gratiā. ¶ Secūdo dicitur ſuperbia initiū omnis peccati: qꝛ pꝛimo fuit factum. hoc enim peccato peccauit dyabolus in celo. vt patz yſa. 14. ꝛ pꝛim⁹ homo in paradiſo/vt patet Gene. 3. ¶ Tertio dicitur ſuperbia initium omnis peccati: quia ex ea naſcūtur alia vicia ſecūdū pꝛius ꝛ poſterius. hoc eſt mediate ꝛ immediate. vnde ſuperbus vult omnes excellere ꝛ pꝛecellere: ꝛ ideo dolet ſi aliquis ei equetur. ꝛ ſic ex ea naſcit̄ inuidia. inuidus vero de facili iraſcitur ei cui inuidet. ideo ex ea naſcitur ira. et ira cum non poſſit ſe vindicare: triſtatur: ꝛ ſic ex ea naſcitur accidia: qꝛ rācoꝛ qui eſt inueterata indignatio eſt quinta ſpecies accidie. vt dictum eſt ſupꝛa parte quinta capi 20. Accidia vero conſolationē querēs/facit auariciā. Auaricia vero qꝛ in tēpoꝛalib⁹ abūdat: poteſt magis exercere gulā. gula vero ꝑpter ventris repletionē de facili ſpumat in libidinē. ꝛ ita generat luxuriā. hec ille. Item Aug. in epiſtola ad iulium comitem. Superbia inquit eſt omniū peccatoꝝ initium ꝛ finis. ꝛ cauſa eſt: qm̄ non ſolū peccatū eſt ipſa ſuperbia ſed etiā nullū pctm̄ pōt/ potuit/aut poterit eſſe ſine ſuperbia. ſiquidem nichil aliud eſt omne pctm̄ niſi dei cōtemptus quo eius pꝛecepta contēnimus. ꝛ hoc nulla alia res perſuadet homines niſi ſupbia. poꝛro ſuperbia ꝛ cupiditas intantum vnū ſunt malū: vt nec ſupbia ſine cupiditate/nec ſine ſuperbia poſſit cupiditas inueniri. de ſupbia namq;

naſcitur hereſes: ſciſmata: detractiones: inuidie: rixe:
ire: diſſentiones: animoſitates: ambitiones: elationes
pſumptiones: iactantia. pboſitas. vanitas: inquietu-
do: mēdaciū: periuriū. ꝛc. huiuſmodi. que longū eſſet
per ſingula dinumerare. hec ille. Et ideo merito dr
Eccl. 10. Initiū oīs pcti ſuperbia. qui tenuerit eā re-
plebitur maledictis. ¶ Super quo valdeby ſermone
6. ſuper ſymbolo apoſtoloꝝ. maledictis inquit: id eſt
infinitis pctis qm̄ ſuperbia tanq̄ olim alioꝝ peccato-
rū regina venit ad animā cū pōpa magna. ꝛ ideo por-
tat coronam iuxta illud Iſaye. 28. Ue corone ſuper-
bie. Sed huic cōtradicere videtur illud. 1. Thy. 6. Ra
dix omniū maloꝝ cupiditas. ſ; vt cōſtat radix eſt pri
cipiuz arboris: ꝛ ſic cupiditas eſt principiū omnis ſce
leris. ¶ Hinc dicitur cōcedendo q̄ initiū omnis pcti
ſupbia eſt: ꝛ etiā cupiditas. ſed tamen ſecundū aliam
ꝛ aliā rationez. vnde imaginemur q̄ peccatū ſit quaſi
quedam arbor maledicta igni infernali ad cremandū
deputata. ſed ſicut conſtat qui de terra ad celū aſcen
deret per arborē/ principium ſue aſcenſionis eſt arbo
ris radix: ſed ſi quis de celo deſcenderet ad terrā pri
mum quod apprehenderet de arbore foret eius cacu
men. ꝛ quo ad eum illud eſſet eius principiū ſicut alte
ri aſcendenti radix eſſet eius principium: ſed dyabo-
lus ſuperbiendo cecidit de celo: iuxta illud Iſa. 14.
Quō cecidiſti lucifer qui mane oriebaris: altitudo ve
ro arboris peccati fuit tibi pricipium omnis peccati.
ſed homo de terra natus ꝛ creatus terrenis et ſenſi-
bilibus inheret: ꝛ ſic p diuitias cupit exaltari. ideo ra
dix omniū maloꝝ ꝛ principium oīm pctōꝝ eſt cupidi
tas. hec. Ualdeby. ¶ Itē Licon. in de venenis. ſup-
bia inquit incepit in creatura rationali. i. in mente an
gelica. ꝛ quando concepta eſt ſuperbia in mente ange
li: naturam eius nobiliſſimā mutauit in naturam ſer-
pentinā. vnde dicit ſerpens antiquus Apoca. 12. Illa
etiā ſupbia originauit omne aliud venenum peccati.
Unde Aug. in de ciuita. lib. 14. ca. 3. Omnium inquit
maloꝝ tā corpaliū q̄ ſpiritualiū origo fuit ſupbia pri
ma. nā anteq̄ dyabolus effudiſſet ſuū virus p ſerpen
tem dicit q̄ nullū animal erat venenoſuz: vl ſi fuit/ ho
mini tñ nō nocebat. vnde in teſtimoniū ſtatus innocē-
tie ſerpētes etiā adhuc formidant hoīem nudū: ꝛ reſi
liunt in veſtigiū ſcōm. Iſido. ethym. lib. 11. ca. 4. ¶ Se-
cundo deteſtāda eſt ſupbia quia ſupbia vt dicit Guil.
pari. in de vicijs parte. 4. eſt caput ipſius antiqui ſer-
pentis infernalis cuius capitis contritioni maxime
eſt inſiſtendum. Unde dictum eſt Geñ. 3. ſerpenti pde
muliere. que eccleſie tenet figuraz. ipſa cōteret caput
tuum. ſerpens enim modica percuſſione capitis exti
guitur. ſi enim capit [non] percutiatur: fruſtra cetera mem
bra ipſius percutiuntur. amputata enī cauda nichilo
minus viueret. ſic fruſtra alia vitia amputare nititur
a ſe: qui ſuperbiā in ſe reliquit. Unde Iero. lubric⁹ eſt
antiquus ſerpens ꝛ niſi capite teneatur. totus ſtatim
illabitur. vñ Eccle. 21. Quaſi a facie colubri fuge pec-
catum: in colubro caput precipue fugimus. ſic ſuper-
bia precipue fugienda eſt q̄ caput eſt vitioruz. de hoc
capite poteſt intelligi illud Eccleſia. 25. Nō eſt caput
nequius ſup caput colubri. contrito hoc capite cetera
vicia facile extirparētur. Unde Criſoſto. ope. imper.
omel. 41. tolle inquit hoc vicium vt non velint homi-
nes apparere hominibus: ꝛ ſine labore oīa vitia reſe-
cantur. vicium enim ſuperbie eſt primogenit⁹ phara
onis in cuius morte filij iſrael liberantur. Golias in
frōte percuſſus eſt a dauid ꝛ cecidit in faciem ſuam ꝛ
preualuit dauid aduerſus euz vt legitur. 1. Regū. 17.

ſic qui ſuperbiā q̄ caput eſt dyaboli in ſe viriliter per
cutit: aduerſus dyabolum preualebit. Superbia eſt
etiam turris babel. de qua legitur. Geñ. 11. cuius cul-
men attingit celum. q2 hoc viciuz celeſtes viros ꝛ ſpi
rituales īpugnat. ¶ Unde Iero. Superbia inqt na-
tione celeſtis celeſtes appetit mentes. cetera enī vi-
cia q̄ ſunt cū ſupbia ſe habēt ſicut domus iuxta tur-
rim/ que nō de facili expugnatur eo q̄ turris defēdit
eā. ſic vicia q̄ ſunt cū ſuperbia non de facili expugnā
tur. quia ſuperbia ea defendit ſicut in vſurarijs ꝛ ra-
ptoribus que ab vſuris ꝛ rapinis ceſſare nolūt: quia
ſi ab iſtis ceſſarent inter vicinos ſuos. honorifice vi-
uere non poſſent vt ipſi aſſerunt. Ex quo manifeſtuz
eſt q̄ ſuperbia peccatū vſure ꝛ rapine in eis ꝯſeruat.
ideo neceſſe eſt vt pdicator conetur diruere turriz ſu-
perbie in peccatorib⁹: quia diruta/ cetera vicia de fa-
cili deprimunt. Supbia enim primo animā aggredit
ꝛ vltimo ceſſat ab ei⁹ impugnatione. Unde ſup illud
pš. Si mei non fuerint dñati. dicit glo. vicium ſuper
bie eſt vltimū redeuntib⁹ ad deū: ꝛ primū recedētib⁹
a deo alijs vicijs in fugam conuerſis. ſola ſuperbia in
cāpo remanet nō ceſſans ab impugnatione hominis
dum ipſe viuit. vnde quidā metricus Cū bene pugna
ris cū cuncta ſubiecta putaris. Que poſt infeſtat vin-
cenda ſuperbia reſtat. hec Guiller. pari. ¶ Tertio de
teſtanda eſt ſupbia: q2 ſicut dicit in floratio Bartho.
titulo de ſuperbia. ſuperbia in quo dñat/ oēs virtutes
corrūpit/ iniantū: vt quicqd illa inuadente agat etiam
ſi virtus eſſe oſtendat nō p hoc deo ſed ſoli vane glo-
rie ſeruiatur. Itē Grego. ſicut inqt humilitas omnia
vicia eneruat oēſq; ꝟtutes colligit ꝛ roborat. ſic ſuper
bia omnes ꝟtutes deſtruit ꝛ eneruat. vnde qdā metri
cus. Si tibi gratia ſi ſapientia formaq; detur. Sola
ſuperbia deſtruit oīa ſi comitetur. Et ideo merito ſu
perbia vento ſimilat: q2 ſicut vētus lumē extinguit: ro
rem exſiccat: ꝛ puluerē excitat. ſic ſupbia lumen ſapiē
tie extinguit: rorez gratie exſiccat: ꝛ excitat puluerē
vanitatis carnis humane. ꝛ ideo cū homo ſit puluis ꝛ
in puluerē reuertetur Geñ. 3. magis timēdus eſt ven-
tus ſupbie in alto loco q̄ in imo. id eſt i ſtatu dignita-
tis ꝛ excellentie q̄ in ſtatu abiectionis mūdane. vnde
ꝛ ſuperbi bene aſſimulantur cedris. De quibus ſcri-
bit Iacobus de vitriaco ac etiam Iſid. dicentes q̄ cir
ca montē libani ſunt cedri ſublimes pulcerrime florē
tes: ſed nunq̄ fructum facientes. ꝛ cauſa eſt: q2 vt di-
cit Albertus/ montes in quibus creſcūt tā alti ſunt q̄
non capiunt reflectionē radioꝝ ſolariū pp̄ter montiū
altitudinē/ ꝛ aqua naturaliter ad valles deſcendit. Et
ſic pp̄ter defectū caloris ſolis ꝛ carētiā humoris aq̄/
ſteriles efficiuntur. Moraliter p cedros ſublimes in
montibus pdictis creſcentes intelligo ſupbos in mō
tibus altoꝝ ſtatuū poſitos. tales enī florent in munda
nis honoribus: ꝛ nullus fructus ab eis deo acceptabi
lis prouenit: quia non illuminētur radijs ſolis iuſticie.
ſed deficit eis calor charitatis et humor celeſtis gra-
tie: ꝛ ideo ſteriles efficiuntur etiā nō referūt fructuz.
Uñ Linco. 5. hi ſunt q̄ voluptatibus ſuffocantur vite/
ꝛ nō referunt fructū. ꝛ ideo ſecundū ſapiētis conſiliū
Eccl. 3. In quāto maior es: in tanto humilia teipſum:
in oībus ꝛ corā deo inuenies gratiā. vnde vt dicit apo
ſtolus Iaco. 4. Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus au
tem dat gratiam. ¶ Quarto deteſtanda eſt ſuperbia:
q2 vt dicit Guil. pari. in de vicijs. pte. 6. Superbia eſt
velut quedā ymago dyaboli. Uñ ſup illud pš. Faciem
peccatorū ſumitis. dicit glo. quotquot peccata morta-
lia quis committit: tot facies dyaboli in aīa ſua ſuper

Ex mente iſi[illegible] dori ſerpens timet homin[em] nudum

ymaginem diuinã depingit. Et cũ ſupbia vt dictũ eſt
initiũ eſt omnis peccati/ ⁊ ex ea naſcitur oĩa alia pec
cata. merito ymago dyaboli dicit̃ ſupbia. vñ Guilĩ.
pari. homo inquit ſuperbꝰ expreſſe ſimilis eſt dyabo
lo iuxta illud Grc. Apoſtate angelo hõ ſimilis factꝰ
eſt. vñ homo hoĩbus eſſe ſimilis dedignatur. ⁊ ideo ſe
cundũ cõſiliũ ſcripture Thobie. 4. Supbiam nunq̃
in tuo ſenſu aut in tuo verbo dñari permittas. in ipſa
enim ſumpſit initiũ omnis ꝑditio. ¶ Quinto deteſtan
da eſt ſuperbia quaſi quedã vmbra in qua dormit dya
bolus. vnde ſuperbꝰ eſt velut vmbraculũ ſol iuſticie a
dyabolo appoſitũ lucẽ gratie a ſe repellẽs ⁊ vmbrã fa
ciens vt in ea dyabolus dormiat et quieſcat. Unde
Job. 40. Sub vmbra dormit in ſecreto calami: id eſt i
ſuperbo lumẽ gratie euacuatur. qualiter enĩ dyabolꝰ
facit ſuperbũ ſibi vmbraculum oſtendit Lynco. dictis
24. ſuper illud Yſaie nono. Habitantibus in regione
vmbre mortis lux orta eſt eis. vbi vmbram mortis vo
cat priuationem luminis gratie ſolis iuſticie in quam
vmbram non vi dyaboli: ſed facili perſuaſione ceci=
dit homo. Et vt planius inquit intelligatur qualiter
homo venit in hanc vmbrã. Fingamus aliquos duos
homines in aliqua planicie lata: ⁊ ibi ſol ſplẽdidꝰ lu=
ceat: quorũ hominũ vnus habet faciem ſuã a ſole auer
ſam ⁊ dorſum ad ſolem cõuerſum in cuiꝰ dorſo ſit ſcu
tũ latũ ſic ꝙ ipſum ſcutũ portãtẽ vmbra inuoluat. hic
quoqꝫ videat aliũ hominẽ facie ad ſolẽ cõuerſa ⁊ illu=
ſtrata ⁊ inde inuideat. cũqꝫ non poſſit ſua vi ⁊ ſuis paſ
ſibus interponere ſe inter ſolem ⁊ faciẽ eius cui inui=
det vt eũ lumine priuet fallaciter perſuadet ei qui ha
bet vultũ illuminatum vt veniat in vmbrã ſuam quaſi
illic delicias inuenturus. ille vero qui habet faciem il=
luminatam derelinquat lumen ſuũ ab altero ꝑſuaſus
⁊ ſponte in vmbram perſuadentis veniat: illicqꝫ ſimul
cũ perſuadente auertat̃ a ſole ⁊ ſtatim portet ſcutum
obumbrans in dorſo ꝓprio: ⁊ ſi duplici obſtaculo ob=
tenebrante obtenebrat̃ nec iã habeat in poteſtate pro
pria vt per ſe faciem ſuã ad ſolẽ cõuertat: nec ſcutum
obumbrans ſeipſum deponat. ¶ Moraliter loquẽdo
qñ diabolus peccauerat fuit ſicut prior hominum qui
habuit faciem auerſam a ſole iuſticie/ primo hoĩe ſcilꝫ
adã adhuc habẽte faciẽ mentis ad hũc ſolẽ conuerſam
⁊ illuminatam. habuit quoqꝫ dyabolus ſupra dorſum
ſuũ ſcutũ obũbrans ipſum: id eſt diſtortionẽ ſue volũ
tatis q̃ priuabat eiꝰ affectũ a radijs gratie: ⁊ eiꝰ aſpe=
ctum a radijs puritatis ⁊ intelligentie qui cũ non po=
tuit ſua vi interponere ſe inter oculum mentis hoĩs
⁊ ſolem iuſticie perſuaſit homini vt veniret in vmbrã
ſuam. quod et homo fecit quando voluntati dyaboli
conſenſit: pedes nãqꝫ ſuos ibidẽ poſuit homo vbi ſte
tit dyabolus cũ voluntatẽ ſuam fixit in excellẽtia ꝓ=
pria vbi ⁊ dyabolus pedes fixit ſue volũtatis peruer
ſe. Et iam homo in vmbra dyaboli exiſtens faciem
habuit a vero ſole auerſam: et in dorſo ꝓprio ſcutum
voluntatis diſtorte. hec Linco. Et certe hoc ſcutum
diſtorte voluntatis multi ſuperbi iam cũ dyabolo por=
tant intantũ ꝙ ſuam peruerſam voluntatem nedum
equaliter exaltãt cũ lucifero. Sed etiã teſte apoſtolo.
2. Theſ. Super omne qđ dicit̃ deus. ¶ Unde Guil.
par. ſuper epiſtolas ſermone. 5. voluit inquit lucifer
ſimilis eſſe altiſſimo: ſed ſuperbi hoĩes quodãmodo
volunt eſſe ſupra altiſſimũ. dum voluntatẽ ſuam im=
plere volunt ſiue ſit iuſta ſiue iniuſta: cũ deus tñ vult
ſolum voluntatẽ ſuam adimpleri cum ſit iuſta. hec ille.
¶ Itẽ Bernardus ⁊ ponitur. 6. flor. ca. primo. Dico
inquit vobis ꝙ omnis ſuperbus extollit̃ ſupra deum:
vult enim deus voluntatem ſuam fieri ⁊ ſupbus vult
ſuam fieri voluntatem: ſed deus quidẽ in his tantũ q̃
ratio approbat. ſuperbus vero ⁊ ſine ratione ⁊ contra
rationem. hec ille. ¶ Item valdeby ſuper ſymbolo a=
poſtolorũ ſermone. 5. vbi inquit xp̃s quaſi oblitus ſue
immortalitatis nature: ⁊ potentie excellentiſſime cũ
omni humilitate ⁊ patiẽtia permiſit ſe iniuſte iudica=
ri ⁊ ad mortẽ condẽnari. econtrario vero ſuperbꝰ obli
tus ſue miſerabilis immundicie ⁊ vilitatis corrupti=
bilis nature terrene de qua factꝰ eſt. nõ vult alicui iu
ſto iudicio diuino vel humano obedire. nec aliquam
iuſtam correctionem penitentiã vel tribulationem pa=
tienter ⁊ humiliter ſuſtinere. ſed voluntatẽ ſuã volũ=
tati diuine omnino preferre. ¶ In cuius rei exemplũ
legitur. 2. Machab. 5. ꝙ Nichanor interrogauit iudeos
ſi eſt potens in ſeculo qui imperauit agi. id eſt ſan=
ctificare diẽ ſabbatorũ. ⁊ reſpondentibus illis eſt dñs
potens in celo qui iuſſit agi ſeptimũ diem. ⁊ ego inqt
potens ſum ſuper terram qui impero ſumi arma ⁊ ne
gocia regis impleri. de quo ſubditur ꝙ in ſumma ſu=
perbia erectus cogitabat cõmune trophꝫum ſtatuere
de iuda a quo tñ cito poſtea in ſua ſuperbia eſt ꝓſtra=
tus. ¶ Sexto deteſtãda eſt ſuperbia: quia ſuperbia tur=
ris dyaboli figuratur per turrim babilonis Geneſis
11. vbi legitur ꝙ filij noe ſuperbia percuſſi dixerũt fa=
ciamus nos ciuitatẽ ⁊ turrim cuius cacumen ꝑtingat
vſqꝫ ad celum. ¶ Super quo holkot in lectura. libri
ſapientie lectione. 128. ſub auctoritate petri comeſto= C.
ris poſt diluuium inquit qñ populus erat iam multi=
plicatus intantum ꝙ de tribus filijs Noe ſcilicet Sem
Cham ⁊ Japhet adhuc patre eorum viuente nati ſunt
24. milia et centum viri abſqꝫ paruulis ⁊ mulieribus/
iſti enim ſuperbia percuſſi ac etiã timentes qđ iterũ
diluuiũ acciderat ceperunt turrim edificare que vt ꝓ
ponebant tam alta fuiſſet/ ꝙ aque diluuij non pertin=
gerent ad ſummitatẽ eius. nec deus ⁊ ſi ſibi etiam pla=
ceret poſſet eos de cetero aquis diluuij caſtigare. ſed
deus ſubuertẽs elationẽ eorum cũ eſſent vnius lingue
oẽs ſcilicet lingue hebrayce diuiſit eos in. 72. linguis
ita ꝙ ille qui nouit vnam linguã/ aliã ignorauit. et illi
qui erant de vna lingua/ traxerũt ſe adinuicem in tur
mam vnam. ⁊ qui erant in alia lingua/ in turmã aliam.
⁊ ſic diſperſi ſunt in diuerſas partes mundi. Et inter
has. 72. linguas tres ſunt pricipales. Unde dicit Au
guſti. in de mirabilibus diuine ſcripture. lib. 15. ſcilicꝫ
lingua greca latina ⁊ hebrayca ⁊ ideo de iſtis tribus
linguis q̃ſi principalibus fuit titulus crucis xp̃i ſcri=
ptus. ⁊ ſcđm iſtas. 72. linguas elegit chriſtus. 72. di
ſcipulos Luce. 10. ⁊ quia in edificatione iſtius turris
perdiderunt filij Noe cõmunicationem lingue hebray=
ce. ⁊ diuiſi ſunt ſcđm multitudinẽ predictam/ vocatũ
eſt nomen illius babel: qđ interpretatur cõfuſio: quia
ibi confuſum eſt labium vniuerſe terre. ⁊ certe iã mul=
ti ſimiles filijs noe edificant ſibi turrim. id eſt cũ ma
gnis laboribus ⁊ expenſis comparant ſibi altas digni
tates vt diluuium. id eſt egeſtatem huius mundi poſ=
ſint euadere: ⁊ nomen ſibi celebrarẽt in terra/ ac ſi deꝰ
eos non affligeret pro peccatis ſuis etiam et ſi vellet.
quemlibet enim talem ſuperbum ⁊ ſpecialiter virum
eccleſiaſticum ſic alloquitur beatus Bern. Aſcẽdat
inquit ſuperbia tua: ſemper ſequere regem tuum. om
ne ſublime videant oculi tui. feſtina multiplicare pre
bẽdas. deinde ad archidiaconatus euola. et inde ad
ep̃atum aſpira. nec ibi quidem habiturus requiẽ quã
do ſic itur ad aſtra. quo progredieris miſer? an neſcis
ꝙ ab altiori gradu ſit caſus grauior? neqꝫ ſic paula=

tim decidens. ſed tāq̄ fulgur impetu vehemēti ⁊ quaſi aliter ſathanas deijcieris. hec Bernadus. ⁊ ponitur. 3. florum capitulo vltimo. ¶ In cuius confirmationem legitur Luc. 10. q̄ diſcipuli dixerunt domino. Domine etiam demonia ſubijciuntur nobis in nomine tuo. ipſe vero ait illis. Uidebam ſathanam ſicut fulgur de celo cadentem. in hoc inſinuans eis q̄ qui ad modū ſathane ſuperbiunt ad modum ſathane precipitabūtur. Unde et iam propter turris edificationem predicte facta eſt confuſio linguarum in terra intantum q̄ vix vnus intelligat quid alius per loquelam intendit. nam ille in quo quis magis confidit vt aliqd ab eo lucretur verbis duplicitantis ⁊ mendacijs/⁊ horribilibus iuramentis confirmatis ipſum citius decipiet. vñ iam verificatur illud Iere. 9. Ois amicus fraudulenter incidet. ⁊ vir fratrem ſuum deridebit: ⁊ veritatem non loquentur. docuerunt enim linguam ſuam loqui mendacium: vt inique agerent laborauerunt. ⁊ ex quo eſt tanta confuſio linguarum inter ſupbos. id ſicut ſuperbi filij Noe: linguis ſuis confuſis abinuicē erant diſperſi: ſic ⁊ modo ſuperbi eoꝝ ſequaces ſeparabuntur ab electis/⁊ diſpergentur cū reprobis eternaliter dānādis. vnde oēs huiuſmodi ſuperbi ſunt de regno diaboli. iuxta illud Iob. 41. Ipſe eſt rex ſuper oīs filios ſuperbie. de quibus dixit chriſtus Math. octauo. Filij aūt regni huius eijciētur in tenebras exteriores. Unde Chriſtus nedum hoc dicit de falſis ⁊ ſuperbis iudeis: ſed etiam de falſis chriſtianis: ⁊ ſpecialiter de ſuperbis ſacerdotibus ⁊ prelatis/ qui contra doctrinam ⁊ exemplum Ieſu chriſti quaſi reges gentium dominantur eorum. Unde Luce. 22. ſic alloquitur chriſtus ſuos apoſtolos et diſcipulos. in eis epiſcopos ⁊ ſacerdotes modernos eorum et tipum gerentes reges gentium dominantur eorum. et qui poteſtatem habent ſuper eos benefici vocantur vos autem non ſic: ſed qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor. et qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator. Unde et ipſemet chriſtus quando iudei viſo miraculo. ſ. quando ſatiauit. 5. milia hominum de quinq̄ panibus ⁊ duobus piſcib⁹. voluerunt facere eum regem. recuſans dominium temporale fugit in montem. vt patet Ioh. 6. in hoc dans exemplum ſuis ſacerdotibus honorē huius mūdi: et pompam temporalis dominij fugere. vnde et de ſuperbis ſacerdotibus et prelatis contra exemplum ⁊ doctrinam chriſti temporaliter dominātibus ſic loquitur dominus per prophetam di. Ipſi regnauerunt: ⁊ non ex me principes extiterūt: ⁊ ego non vocaui eos Ozee. 8. Unde de pompa temporalis dominij qua nunc polluitur eccleſia. loquitur domin⁹ ad ꝓphetā Ezech. 24. dicens. Ego polluā ſanctuariū meum: ſuperbiam imperij veſtri: ⁊ deſiderabile oculoꝝ veſtroꝝ. ⁊ ſequitur. Tollā ab eis fortitudinē eoꝝ: ⁊ gaudium dignitatis ⁊ deſideriū oculoꝝ ſuoꝝ. ſuper quo requieſcunt aīe eoꝝ. ex qua prophetia patere videtur q̄ huiuſmodi pōpa tēporalis dñij quo polluit eccīa: tandē auferetur ab ea. vnde Apocal. 12. Miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierem tanq̄ flumen vt faceret eam trahi a flumine. et adiuuit terra mulierem. et aperuit terra os ſuum: ⁊ abſorbuit flumen qđ miſit draco de ore ſuo. Super quo Gorram. miſit inqt ſerpens ex ore ſuo. i. diabolus ſuggeſtione ſua venenoſa poſt mulierem. i. eccleſiam aquam tāq̄ flumen. i. opulentiam temporalium vt eam faceret trahi a flumine. i. a fluxu tēporaliū. ⁊ adiuuit terra: id eſt pīceps. vel cetus principum terrenam amās mulierē. ⁊ aperuit os ſuum. i. dilatauit deſideriū ſuū: ⁊ abſorbuit flumē quod miſit draco de ore ſuo. i. opulentiam temporalē quam procurauit eccleſie date. hec Gorrā. ⁊ eādē expoſitionem ſententialiter habet Guil. pa. ſuper eodē.

¶ Septimo deteſtāda eſt ſuperbia pro eo q̄ deus ſuperbū vilipendit/ deteſtatur/ odit/ ⁊ abominaƭ. vñ q̄tū ad primū/ videlicet q̄ deus ſuperbū vilipendit. oſtdit btūs Greg. ſuperbū ſic alloquēs. Q̄to inqt corā hominibus es glorioſior: tāto coram deo ⁊ angelis eī⁹ eris vilior. in cuius rei ſignū deus ſuperbos mundo potētes ⁊ glorioſos depoſuit. et pauperes et humiles mūdo viles in loco eorum exaltauit. Unde Luce primo. Depoſuit potentes de ſede ⁊c. Item Eccl. 10. Sedes ſuperborum ducum euertit: ⁊ ſedere fecit mites pro eis. propterea vilibus impugnauit deus ſupbos egyptos. Uñ Aug. Potuit inquit deus vrſis ⁊ leonibus domaſſe ppſm ſuperbum: ſed tñ ranas et muſcas miſit inter eos vt rebus viliſſimis domareƭ humana ſuperbia. vilibus etiam quandoq̄ curat ſuperbos. Nam quandoq̄ permittit ſuperbos cadere in aliqđ turpe peccatum vt turpitudine illius pcti curetur ſuperbia. Unde Greg. q̄ inquit ſe de virtutib⁹ extulit ad humilitatem: per vicium redit qui de acceptis virtutibus ſe extollit/ non gladio: ſed medicamento vulneraƭ. q̄ igitur de medicamēto vulnus facimus: fecit deus de vulnere medicamentū. vt qui de virtute percutiƭ: de vicio curetur. Quod conſiderans beatus Augu. lib. 14. de ciui. dei. Audeo inqt dicere ſuperbis bene eſſe vtile cadere in aliqđ manifeſtū ⁊ apertum peccatū. vt ſibi diſpliceant qui ante ſibi placendo ceciderant. hec ille Itē Guil. pa. in de vicijs. parte. 6. permiſit inquit dominus petrum ⁊ dauid mortaliter peccare: vt ſic humiliarentur. permiſit etiam iudam omnino perire q̄ erat de ordine aploꝝ: ⁊ de ſocietate dñi vt nullus in quantocunq̄ ordine ſit inde ſuperbiat. ⁊ breuiter oēs miſerie quas viri ſancti ſuſtinent ad hoc ſūt ne ſic ſuperbiant. Uñ. 2. Coꝝ. 12. dicit apl's. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus eſt michi ſtimul⁹ carnis mee angelus ſathane qui me colaphiſet. Et ad ſecundum quantum ſcilicet q̄ deus deteſtatur ſuperbiam teſtatur propheta Amos. 6. di. Dicit dominus exercituū deteſtor ego ſuperbiam. Et quantum videlz ad tertium q̄ deus odit ſuperbiam. teſtatur ſcriptura. Sap̄. 14. di. Sūt deo odio impius/⁊ impietas eius. Itē de⁹ ꝓuer. 8. Ego diligentes me diligo. et per oppoſitum deum odientes deus odit: ſed cum ſuperbi deum odiunt. iuxta illud pš. Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper. Quod deus rationabiliter odit ſuperbos. Unde et inter ſex que deus ſpecialiter odit. vt dī Prouer. 6. Primum eſt oculi ſublimes/ per quos intelliguntur ſuperbi. ¶ Et quantū ad quartū videlicet q̄ deus abominatur ſuperbos. patz ex illo ꝓuer. 17. Abominatio dñi eſt omis arrogans. Item in pš. dicit dñs per prophetam. Iniquitatem odio habui/ ⁊ abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. Et merito inter omnes iniquitates maxime odibilis eſt deo ſuperbia. Nam vt dicit beatus Gregorius. Cum omnia alia vicia fugiant a deo: ſola ſuperbia ſe deo opponit. Unde Guillermus Pariſienſis. Alia inquit fugiunt vicia deum/ conuertentia ſe ad aliquam creaturam: vt cupiditas ad aurum ⁊ argentum: et huiuſmodi temporalia. luxuria precipue ad delectationes que ſunt ſecundum pactum. ſed ſuperbia vult vſurpare ſibi quod deo proprium eſt: ſcilicet dominari: ⁊ eſſe hominibus: et honorari preſumit. et ideo ſuperbus vt dicit Guillerm̄. pariſien̄. Peccat directe in deum: ⁊ hoc quadrupliciter. ſecundum q̄ deus quadrupliciter ad

creaturas comparatur. Deus enim primo ad creatu=
ras comparatur vt principium. ſecundo vt finis. Vnde
Apoca. i. Ego ſum alpha ⁊ o. principium ⁊ finis. Ter
tio ad creaturas comparatur vt dñs oīm. Unde ps̄.
Qui aſcendit ſuper occaſum/dñs nomen illi. Itē ps̄.
Cognoſcant gentes quoniam nomen tibi dominus.
Item Eſaye. 42. Ego dñs hoc eſt nomen meum. Itē
Judith. 9. Tu es ipſe deus noſter/qui conteris bella
ab initio dominus nomen tibi ſoli. Quod cōſiderans
Holkot in lectura libri Sapientie. lectio. 150. in toto
inquit mundo non eſt res que poſſit rationabiliū dñs
nuncupari preter deum ſolum. Et ideo merito ceſar
Auguſtus prout dicitur in fine parue cronice marti=
ni. cum romani ipſum pro deo colere vellent: ipſe eos
hoc facere prohibuit. ⁊ nec deum ſe appellari pmiſit.
Item vvallereñ. in ſumma collationū ad oīe genus
hominum. parte. i. di. 4. cap. 3. narrat de quodam no=
bili rege normanie/dacie ⁊ anglie. qui cū floreret ma=
xime vigore imperij ſui/ ſedile ſuum in littore maris
aſcendentis iuſſit ſtatui. ⁊ alloquens mari ait. impero
tibi ne aſcendas terram meam/nec veſtes /nec mēbra
dominationis tue madefacere preſumas: ſed nichilo
minus mare aſcendit. terram et veſtes ⁊ pedes eius
madefecit. quo facto ille reſiliens ait. Sciant omnes
habitatores orbis vanam ⁊ friuolam eſſe regis terre=
ni poteſtatem. nec regis quempiam nomine dignum.
preter eum cuius nutui celū et terra ⁊ mare obediūt.
⁊ nunq̄ poſtea capiti ſuo coronam auream appoſuit.
ſed ſuper ymaginem ſaluatoris eam in cruce poſuit
in honorem ⁊ laudem regis eterni. Quarto enim deꝰ
comparatur ad creaturas vt largitor omnium bonoꝝ.
Unde Jaco. i. Omne datū optimū ⁊ oīe donū perfe=
ctum deſurſum eſt deſcendens a patre. et ſcđm iſtā
quadruplicē cōparationē dei ad creaturas: ſuperbus
quadrupliciter peccat in deum. ¶ Primo inq̄ntū deꝰ
eſt pricipiū dū opa q̄ deꝰ ē pricipiū/ſibimet attribu=
it. nō attendēs q̄ ſicut apl's di. Philippen. 2. Deꝰ iſte
eſt q̄ opatur in nobis: ⁊ velle ⁊ pficere p bona volun=
tate. vñ nec aliqd cogitare loqui/vel facere poſſumus
ſine diuino adiutorio ſpeciali. Q̄ď eñ non ſufficimus
ſine diuino adiutorio cogitare. teſtatur apl's. 2. Cor.
3. dicens. Fiduciam habemus talem ad deū q̄ nō ſu
mus ſufficiētes cogitare aliqd ex nobis/q̄ſi ex nobis:
ſed ſufficiētia nr̄a ex deo eſt: q̄ vero nō poſſumꝰ aliqd
loqui ſine diuino adiutorio. teſtat̄ idē apl's. i. Corint.
12. dicens. Nemo poteſt dicere dñs ieſus: niſi in ſpū
ſancto. Unde de illis qui loquunt̄ ad honorē dei: et ad
edificationem proximi dicit xp̄s Math. 10. Non vos
eſtis qui loquimini: ſed ſpiritusſanctus qui loqtur in
vobis. Et q̄ nō poſſumus aliqd facere ſine diuino ad
iutorio. teſtatur xp̄s Joh. 15. dicens. Sine me nichil
poteſtis facere. Secundo peccāt etiā ſupbi in deū in
quantum ipſe eſt finis. dū ea intentione omnia opera
ſua faciant vt videantur ⁊ honorificentur ab homini=
bus. qui tñ opera ſua bona facere deberēt vt honorifi=
ceretur deus. iuxta illud Math. 5. Luceat lux veſtra
corā hominibus. vt videāt vr̄a opa bona ⁊ glorificent
prēm veſtrū qui in celis eſt. Nam vt dicit Iſido. in de
ſummo bono. lib. 2. ca. 10. Fraudē facimus deo quoti=
ens de bono opere noſmetipſos: et non deum lauda=
mus. ſed q̄ periculoſū eſt hominem deum defrauda
re vſurpando ſibi honorem deo debitū/oſtendit̄ mul=
tipliciter in ſcriptura. Unde Actuū. 12. legitur q̄ he=
rodes agrippa iratus tyrijs et ſydonis voluit eos de=
bellare. at illi timentes eius pſecutionem vnanimes
venerunt ad eum: et rogauerunt blaſtum qui erat re=
gis cubicularius ⁊ ſecretarius: vt eſſet mediator ad
impetrandum eius pacem a rege: eo q̄ alerent̄ regio
nes illoꝝ ab herode. nec poterant habere victualia ſuf
ficientia niſi de terra herodis accepta/ vel per eā trā=
ſportata. Statuto aūt die herode vt tirij ⁊ ſidonij au=
dierint eius ſententiam. Herodes vero veſtitus veſte
regia ſedit pro tribunali ⁊ concionabatur. id eſt loque
batur ad eos auſtere. Populus autē acclamabat dei
voces et non hominis: id eſt honorauerunt eum ac ſi
fuiſſet deus/et non homo. et ſtatim concuſſit eum an
gelus dñi vehemēti dolore vteri vt dicit Joſephꝰ. li.
2. antiquitatum. Eo q̄ non dediſſet honorem deo/cō=
ſiderando ſuam ppriam fragilitatem. ſed magis con
gaudens de hoc q̄ populꝰ attribuebat ſibi honorem
diuinum: et conſumptus vermibꝰ expirauit. compu=
treſcentibus enim inteſtinis/generabantur vermes/
eum interius corrodentes. Hanc ſententiā timere de=
bent ſuperiores eccleſie tam temporales q̄ ſpiritua=
les: qui volunt ſuos ſubditos ppter vanam gloriam
eos honorare/verbis/ſalutationibus/⁊ genuflexioni=
bus/ac ſi eſſent dij ⁊ non homīes. Cōtra quos Criſo.
ope. impfe. omel. 4. ſup illud Mathei. 23. Amant eñ
primos accubitus in cōuiuijs: ⁊ ſalutationes in foro.
amant inquit ſalutationes non ſolum in tempore: ſed
etiam in voce. nō ſolum in voce: ſed etiam in corpore.
non ſolū in corpore: ſed etiā in loco. i. nō ſolū exigunt
vt illos ſalutemus: ſed ⁊ voce clamantes. Aue rabi.
non ſolū hoc: ſed etiā flexis genibus/et capitibꝰ incli=
natis/in publico ad genua eorum nos curuemus: ⁊ vo
cari ab hominibus rabi. vocari volunt rabi: ſed nō eſ=
ſe. nōne appetunt: ⁊ officium negligunt? quō igit̄ po=
teſt eſſe magiſter: q̄ diſcipulū nō habet? da ergo ope=
ram: ⁊ inuenies fructum. acquire diſcipulū: et eſto ma
giſter. Uos aūt nolite vocari rabi: ne qď debet̄ deo/vo
bis pſumatis ſurripere. Nolite et alios vocare rabi.
ne diuinum honorē deo auferatis. hec ille. Sed iam
multi prelati ac etiam alij inferiores viri eccleſiaſtici
dedignantur nominibus proprijs vocari. vtputa Jo=
hannes/Robertus. ⁊c. vel nominibꝰ officij/vel digni=
tatis. vtputa/miles/comes/ epiſcopus/abbas/ prior.
⁊c. vocari. ſed dei voces ſibi attribuendo/ dñi volunt
appellari. de quibus vt videtur/ conqueritur dominꝰ
Iſaye. 52. dicens. Tota die nomen meum blaſphema
tur. multi etiam ſuperbi et ſi parentes eorum ſint pau
peres/erubeſcunt vocari nominibus parentum ſuoꝝ:
ſed vocari nominibꝰ ciuitatis/ville/ vel patrie vbi na=
ti fuerunt. ſed tales non accipiunt exemplum de chri
ſto: qui non obſtante q̄ fuit filius dei patris et regis
omnium regum: tamen frequenter ſicut ſparſim pa=
tet in quattuor euangelijs/vocauit ſe filium hominis
propter humanitatem quā aſſumpſit de paupere vir=
gine matre ſua. Uolunt etiam ſuperbi ac ſi dij eſſent/
ſubditos ſuos honorādo ad pedes ſuos cadere ſuper
genua ſua. quod tamen prohibuit angelus dei ab ho=
mine ſibi fieri. ſicut patet. Apocalip. 19. vbi legitur q̄
Johannes euāgeliſta cecidit ad pedes angeli vt ado
raret eum: et dixit ſibi angelus. vide ne feceris. con=
ſeruus tuus ſum/ et fratrum tuorum habentium te=
ſtimonium ieſu xp̄i. deum adora. Sup quo Guil. par.
in ſumma ſua de virtutibus. parte. 3. tractatu de iu=
ſticia. ca. 5. Dicēdū eſt inqt q̄ angelꝰ ad hoc fecit vt da
ret hoībꝰ exēplū humilitatis ſcʒ ad refugiendū hono
rē hmōi cū alicui hoī exhibet̄. vel ad oſtēdendū ſubli=
mitatē. vñ Greg. ſup euā. omel. 8. Regē inqt xp̄m na
tum angelus nūciauit. eiuſq̄ voci angeloꝝ chori cō=
cinunt: ⁊ cōgaudentes clamant. Gloria in excelſis deo.

et in terra pax hominib⁹ bone voluntatis. prius quippe ꝙ̄
redēptor noſter ꝑ carnem naſceret̄: diſcordiā cū ange
lis habuimus. a quorum claritate atqꝫ mundicia per
prime culpe meritum/ et ꝑ quotidiana delicta/ longe
a deo diſtabamus: quia enim peccando extranei era=
mus a deo: extraneos nos a ſuo conſortio deputabāt
angeli cines dei. ſed qꝛ nos cognouim⁹ regē noſtrū:
recognouerūt angeli nos ciues dei. quia enim rex ce
li ⁊ terrarum/ noſtre carnis aſſumpſit infirmitatē: no
ſtram illa angelica celſitudo non deſpicit: ad pacē no
ſtram angeli redeunt: intentionem prioris diſcordie
poſtponunt. et qui infirmos prius abiectos deſpexe=
runt: quaſi iam ſocios venerātur. Hinc enī eſt ꝙ loth
vel Joſue angelos adorant: nec tamē adorare ꝓhibē=
tur. Johānes vero in Apo. adorare angelum voluit
ſed tamen angel⁹ ne ſe debeat adorare/ cōpeſcuit di=
cens. Uide ne feceris: cōſeru⁹ tu⁹ ſum/ ⁊ fratrum tuo
rum. deum adora. Quid eſt ꝙ ante redemptoris ad=
uentum angeli ab hominib⁹ adorant̄ ⁊ tacēt: poſtmo=
dum vero adorari refugiūt: niſi ꝙ naturā noſtrā quaꝫ
prius deſpexerāt. poſt hanc ſuꝑ ſe aſſumptam cōſpi=
ciunt. ꝓſtratā ſibi videre ꝑtimeſcunt. nec iā ſub ſe ve=
lut infimā contēnere auſi ſunt/ quā ſuꝑ ſe videlicet in
celi rege venerant̄: nec habere dedignant̄ hominē ſo=
cium: qui ſuper ſe adorant hominem deū. hec Greg.
Ex iſtis patet ꝙ quāuis ſcđm legem dei ſubditi tenēā
tur ſuis ſuperiorib⁹ obedire/ et eos debito modo ho=
norare: tamen ſuperiores eccleſie deberēt timere ſub
ditos ſuos/ eis diuinos honores: vtputa genuflexio=
nes vel huiuſmodi impendere. vnde Actuum. 10. legi
tur ꝙ cum Petrus princeps apl'oꝝ introiſſet ceſareā
obuius venit ei Cornelius. et ꝓcidēs ad pedes eius/
adorauit eum. Petrus vero eleuauit eum dicens. Sur
ge/ nā ⁊ ego ipſe homo ſum ſicut ⁊ tu. quaſi dicat. ideo
nō deberes michi genuflectere: ſed deo. Jteꝫ Heſ. 5
legitur de impio principe Amon: qui pro eo ꝙ maxi=
mus erat inter oēs cū rege aſſuero/ ſuꝑbiendo iratus
eſt ꝙ ille iuſtus homo mardocheus ſedens in forib⁹
non ſurrexit contra illū honorē impendendo. Unde ⁊
iuſſit parare excelſam trabem ad ſuſpendendum in ea
mardocheum. ſed deus videns eius ſuꝑbiam/ excita
uit contra eum dominum ſuum regem aſſuerum: cu=
ius imperio ſuſpēſus eſt in eodem patibulo quod pa=
rauit ꝓximo ſuo. ſed in hoc ꝙ mardocheus non ado=
rauit amon. nō fecit ex aliqua ſuꝑbia ſicut ipſemet fa=
tetur. Heſter. 13. dicens. Domine tu qui cuncta noſti/
tu ſcis qꝛ non pro ſuꝑbia ⁊ contumelia vel alia glorie
cupiditate feceram hoc: vt non adoraueram amō ſu=
perbiſſimum. Libēter ꝓ ſalute iſrael etiam veſtigia
pedū ei⁹ deoſculari paratus eram: ſed tamen ne ho=
norem dei mei trāſferrem ad hominem. Jdeo chariſ=
ſimi hec conſiderans ſcđm conſilium Apli Hebre. 5.
Nemo ſumit ſibi honorem: ſed dicat quilibet cuꝫ Pſal.
Non nobis dn̄e non nobis: ſed nomini tuo da gloriā.
Unde valde periculoſa eſt talis adoratio hominibus
exhita/ ꝓpter facilem declinationem ad ydolatriam.
Pro quo notandum ꝑtinenter ad ꝓpoſituꝫ ꝙ triplex
eſt adoratio. ſcilicet latria/ dulia/ ⁊ yperdulia. Latria
eſt honor ſoli deo debitus/ ⁊ nullo modo creature. Et
ſicut dicit ſanct⁹ Thomas in de ve. theo. li. 5. ca. 58.
Latria cōprehendit quinqꝫ: ſcꝫ fidem/ ſapientiam/ re=
uerentiam/ ſacrificiū/ ⁊ orationē. Pro cuius declara=
tione eſt notandū ꝙ latria primo cōprehēdit fidem:
nam nullus honor placet deo ſine fide/ dicente aplo.
Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Hebre. 11. ⁊ hoc
ſine fide formata operibus charitatiuis. Nam ſicut di

cit apl's Ja. 2. ſicut corpus ſine ſpū mortuum eſt: ita
et fides ſine operib⁹ mortua eſt. Suꝑ quo Ber. quid eſt
inquit fides que nō opat̄ ex dilectione: niſi cadauer exa
nime? Unde honoras deum munere fetido: vñ placas
deum fidei tue interfector: ideo in iudicio apparebis
ꝓditor: ⁊ litteras tue dānationis tecū deferes. fides
tua oſtendit te xpianū: ⁊ opa tua mala dei inimicum.
Littere enī ꝑdicte quas peccōr ſecum ad ſuam dāna=
tionē portabit ad iudiciū: erūt ſua mala opa. q̄ quāuis
modo ſcripta ſint in ſecreto libro ſue conſcientie: ta=
men in iudicio manifeſta erunt deo/ ⁊ vniuerſis mūdi
creaturis/ dicente aplo. 1. Coꝛ. 3. Uniuſcuiuſqꝫ opus
manifeſtū erit. Jtē. 2. Coꝛ. 5. Omnes nos manifeſta=
ri oportet āte tribunal xpi: vt referat vnuſquiſqꝫ ꝓpria
ſui corporis ꝓut geſſit: ſiue bonū/ ſiue malū. Cōſcien=
tie enī male ſunt libri diaboli/ in qb⁹ ſcripte ſunt male
cogitatiōes: ꝑuerſa verba/ ⁊ deteſtabilia opa. ꝑ quā ſcri
pturam iudicabit eos diabolus ad mortē eternā dā=
nandos. Sed conſcientie bone ſunt libri chriſti: in q=
bus ſcripte ſunt cogitationes bone/ honeſta verba/
operaqꝫ virtuoſa. ꝑ quā ſcripturā iudicabit xp̄s ſuos
electos ad vitam eternam eternaliter cum eo ꝑmāſu
ros. Figuram huius habemus Heſter. 8. vbi legitur
ꝙ ꝑ litteras ſignatas anulo regis aſſueri vita data ē
iudeis: q ꝑ litteras veteres amon interfici debuerāt
Spiritualiter amon diabolus eſt/ cuius littere vt di=
ctum eſt/ ſunt male cōſciētie: in quib⁹ ſcripte ſunt ma
le cogitationes. ⁊c. Sigillum enim diaboli iſtis litte
ris appoſitum/ eſt mentis obſtinatio: qua ꝑdicte litte
re diaboli ſunt ſignate. Rex vero aſſuerus xp̄s eſt: cu
ius littere ſunt bone cōſcientie electoꝝ: in qb⁹ ſcripte
ſunt bone cogitationes. ⁊c. ſicut ſupra. Sigillū ei hu=
ius regis eſt grā ſpūſſcī: qua ꝑdicte lr̄e ſignate ſunt.
Jſte enī lr̄e ſcꝫ dei ⁊ diaboli/ in die iudicij erunt apte.
Unde tūc verificabit̄ illud Dani. 7. Judicium ſedet:
et libri apti ſunt. Tūc ei iuſt⁹ iudex examinabit ſigil=
lum ⁊ ſcripturā illarū litterarū. ⁊ tūc videns ſigillum
et ſcripturarū iſtarū malarū cōſcientiarū: dicet illud
Matthei. 22. Cuius eſt hec ymago ⁊ ſuꝑſcriptio? ⁊ tū
null⁹ tunc niſi qui cōuerſū eſt/ poterit reſpōdere. Oportꝫ
oīno ꝙ reſpondeat̄ de reprobis ꝙ ſunt ceſaris. i. dia=
boli. ⁊ de electis ꝙ ſunt dei. ⁊ iō tūc dicet xp̄s ver⁹ iu=
dex. Reddite igit̄ q̄ ſūt dei deo. tūc ei verificabit̄ illō
Apoc. 22. Judicati ſunt mortui ex hiſq̄ ſcripta erāt
in libro ſcđm opa eoꝝ. Ex quib⁹ patet ꝙ tūc fides ſi=
ne operibus non valebit. Unde ſicut dicit beat⁹ Gre=
go. ſuꝑ Ezechie. omel. 9. Sicut inquit qui a fide rece
dit apoſtata eſt: ita qui ad ꝑuerſum opus qd̄ deſerue=
rat in receptione fidei redit: ab omnipotente deo apo
ſtata abſqꝫ vlla dubietate reputat̄/ etiā ⁊ ſi fidē tenere
videat̄. vnū ei ꝓdeſſe ſine altero nil valet. qꝛ nec fides
ſine operib⁹: nec opera adiuuant ſine fide. niſi forta=
ſe ꝓ fide recipiēda/ opera bona fiāt. vt patet Act. 10.
de Cornelio q ante receptionē fidei ꝓ ſuis bonis ope
rib⁹ meruit audire ꝑ angelū ꝙ fidelis poſtert⁹ exiſte=
ret. qua ex re colligit̄ ꝙ bona opa ꝓ fide recipiēda fa=
ciebāt. Nā cū ab angelo ſibi diceret̄. orōnes tue/ ⁊ ele
moſine tue aſcēderūt in mēoriā dei ⁊ in cōſpectu dei.
mox ab eodē ſcipit̄ vt ad ſymonē mittat: q venićs/ ſi=
bi ꝑdicare debeat. hec Gre. Ex qb⁹ pꝫ ꝙ ſine fide for=
mata opib⁹ charitatꝫ nemo pōt deū debite honorare.
ſꝫ qꝛ fides ē ex cognatiōe ſcripture ſacre di. Aplo. Fi
des ex auditu: audit⁹ ex v̄bo xp̄i Ro. 10. Hic honor q
latria dr̄/ ꝯꝓhēdit ſapiētiā. i. cognitionē doctrine eua
gelice. vnde Apl's. 2. Coꝛ. 4. Si opertū eſt euāgeliū
nr̄m in his q̄ pereūt: opertū eſt in qb⁹ de⁹ hui⁹ ſeculi

excecauit menteſ infidelium. vt nõ fulgeat illumina-
tio euangelij xp̄i. Hac eñ cognitione cõſiderare debe
mus ꝙ de⁹ dedit nobis oīa q̄ habem⁹: videlicet bona
nature/bona grãe/ꝛ bona fortune. vñ Apl's. 1. Cor. 4.
quid habes qd non accepiſti? q. d. nichil. ꝛ nedum iſta
dedit nobis deus: ſꝫ etiaꝫ ex ſua excellentiſſima mīa
ꝛ caritate ſeipſum dedit nobis deus. dicente pphet.
Eſa. 9. Paruulus eñ nat⁹ eſt nobis: ꝛ filius datus eſt
nobis. vñ ꝛ ꝓ redẽptione nr̃a ſanguinẽ ſuũ dedit pre-
cioſiſſimũ. immo ꝛ vitã ſuã. ꝛ ideo merito ꝓ iſta grati
tudine ꝛ innumerabilib⁹ alijs ex ſua benigniſſima ca
ritate et amore nobis oñſis. Tertio debem⁹ ſibi reue-
rentiã ſiue amorem ipſum ſuper oīa diligendo. dicẽte
ſeipſo. Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo: et
ex tota aīa tua: ꝛ ex tota mente tua. Sed pro eo ꝙ ſi-
cut dicit beatus Gre. ſup euãgelia. omē. 30. probatio
dilectionis eſt exhibitio operis. Ideo quarto debe-
mus ſibi ſacrificiũ. ſ. cum decimis/oblationib⁹/ ꝛ mie
operibus de ſubſtantia noſtra terrena/ ipſum honora
re. vñ Prouer. 3. Honora deum de tua ſubſtantia/ac ſa
crificio ſpũali. ſ. vera cõtritione/cordis humilitate/ ꝛ
perfecta ſibi placendo: quia teſte pſalm̄. Sacrificium
deo ſpũs cõtribulatus: cor cõtritũ ꝛ humiliatũ deus
non deſpicies. Et vt iſtud exile noſtrum ſacrificiũ ma
gis ſibi placeat/hoc cũ humili affcio deuote oratiõis
debemus ſibi illud preſentare: quia teſte pſ. Reſpexit
in orationem humilium ꝛc. Item Judi. 9. Humilium ꝛ
manſuetoꝝ ſemꝑ tibi placuit deprecatio. ex quibus
pꝫ ꝙ honor iſte latrie hec quiqꝫ cõprehẽdẽs eſt honor
ſoli deo debitus: ꝛ nullomõ creaturis. Scd̄a adora-
tio de q̄ pricipal'r dixi. eſt adoratio dulie. Pro quo no-
tãdũ ꝙ dulia dr̄ a dulos qd ẽ ſeru⁹/ꝛ ẽ ſeruit⁹ ꝛ honor
q̄ debetur pricipal'r deo ꝛ ſecũdarie creaturis. Et eſt
notandũ ꝙ honor iſte fit ad modũ locutiõis ariſt. in. 1.
po. di. Unũqdqꝫ pp qd ꝛ id magis. hoc ẽ qñ aliq̄ eſt de
nolatio cõpetẽs aliqb⁹ duob⁹: ꝛ nõ cõpetit vni ſcd̄o
niſi rõne p̄ri: tũc pricipali⁹ ꝯpetit p̄rio q̄ ſcd̄o ſicut v-
bi grã. qñ eſt aliq̄ denoīatio ſiue ꝑdicatio competens
cõcreto ꝛ abſtracto: ꝛ nõ cõpetit abſtracto niſi ratiõe
cõcreti. tũc illa denoīatio ſiue predicatio principalius
competit concreto q̄ abſtracto. ſicut hoc predicabile
ens predicatur de illo cõcreto album: ac etiã de eius
abſtracto qd eſt albedo: ſꝫ nõ ꝑdicat de illo abſtracto
niſi ratione illius cõcreti. ideo ens principalius ꝑdi-
catur de illo cõcreto albũ: q̄ de ei⁹ abſtracto qd eſt al
bedo. Uel exemplũ familiari⁹. aſſignato aliquo rege
ꝛ ſeruo eius. vel aliquo prelato: ꝛ eius ſeruo. tunc cõ-
ſtat ꝙ huic regi ꝛ huic prelato merito honor adhibet
ac etiã ſerui eoꝛũdẽ honorant. ſed ſi iſte honor qui ſer
uis adhibetur nõ adhibet eis niſi rõne regis ꝛ ꝑlati.
tunc honor iſte ſeruis iſtis adhitus/ principalius cõ-
petit regi ꝛ ꝑlato: q̄ ſeruo eoꝛũdeꝫ. ſic oīs honor qui
creaturis adhibet ratione dei/principali⁹ cõpetit deo
q̄ creaturis. põt honor iſte fieri creaturis ratiõe qua
druplici. Primo ratione geniture. ſcd̄o rõne virtutis.
tertio rõne dignitatis. ꝛ q̄rto rõne repñtatiõis. Pri
mo rõe geniture. ꝛ ſic ſũt parẽtes honorãdi. vñ deut. 5
Honora patrẽ tuũ ꝛ matrẽ tuã. Scd̄o ꝓpter ꝟtutẽ. et
ſic ſunt ſcti in celo cõfirmati in virtute/ plus honorã-
di q̄ virtuoſi hic viuẽtes in terra. dicẽte xp̄o Mat. 11.
Inter natos mulierũ nõ ſurrexit maior iohãne bapti
ſta. qui autem eſt minor in regno celoꝝ/minor eſt illo
ſcꝫ in honore. ꝛ in iſto mũdo etiam ſunt pauperes vir
tuoſi cõuerſantes in terra plus honorãdi: q̄ diuites
vicioſi. Unde vt dicit philoſoph⁹. 4. ethi. ca. 4. honor
eſt p̄miũ virtutis. Itẽ apl's. 1. thimo. 5. Uiduas hono-
ra q̄ ſunt vere vidue. cuiuſmodi videbãt eſſe ille tres
vidue de quib⁹ narrat beat⁹ Jero. li. ſuo cõtra iouinia
num: q̄ poſt mortẽ viroꝝ ſuoꝝ/alios maritos ſuſcipe-
re noluerũt. quarũ vna interrogata quare virũ ſecũdũ
nõ acciperet. reſpõdit ſe nõ inuenire q̄ vellet eũ ꝓpter
ſe/ſed propter ſua accipere. ꝛ cauſa forte erat: qꝛ tur-
pis erat ſꝫ vetula: ꝛ tñ diues. ſecũda eũ ab eadẽ q̄reret
Reſpõdit hoc ſe facere nõ poſſe: qꝛ ſi hr̃et bonũ virũ ha
buit: ꝛ ſi ſecũdũ acciperẽ/aut ille eſſet bon⁹: aut mal⁹.
tunc ſi bonus/ſemꝑ timerẽ ne illũ amitterẽ ſicut prio
rem amiſi. ſi vero malus/ ſemꝑ eſſem in dolore: eo ꝙ
poſt bonum inueniſſem malũ. Tertia vero cõſimiliter
interrogata/reſpõdit hoc ſe nõ poſſe facere: qꝛ vir inqt
meus nõ eſt mortu⁹: ſed q̄diu vixero ille viuet in cor
de meo. ſed lõge diſſiles iſtis viduis ſunt multe vidue
moderne: quaruꝫ aliq̄ ꝓ morte maritoꝝ ſuoꝝ ſunt ita
dolẽtes: vt anteqꝫ corpus prioris mariti ſit poſituꝫ in
tumulo: ſecũd⁹ collocat in lecto. Tertio ꝓpter digni-
tatẽ/et ſic ſunt honorandi pluſq̄ eoꝝ ſubditi. vñ. 1. Pe. 2.
Regẽ honorificate. Iſto etiã modo ꝑlati ſunt honorã
di pluſq̄ eoꝝ ſubditi. vñ. 1. thi. 5. Qui bñ ꝑſunt ꝑſbyte
ri/duplici honore digni honorant: ſcꝫ honore obedien
tie. iuxta illud Hebre. vlti. Obedite ꝑpoſitis veſtris.
Ipſi eñ puigilãt quaſi rõnẽ reddituri ꝓ aīab⁹ veſtrꝫ.
et honore beneficẽtie. vñ legit. 2. Parali. 31. ꝙ rex Eze
chias de ꝓpria ei⁹ ſubſtantia offerebat olocauſta ma-
ne ꝛ veſpere. ꝑcepitqꝫ pplo vt darent partem ſacerdo
tib⁹ ꝛ leuitis: vt poſſent vacare legi dñi. nõ ei dicit vt
poſſent delicioſe viuere: ſꝫ vt poſſent vacare legi dñi
Sed hic poteſt queri an reges tyrãnici/ꝛ ꝑlati vicioſi
debeant honorari. ꝛ videt ꝙ non. Nã vt dicit Aug. 5
de ciui. dei. ca. 7. gl'iam/honorẽ/ꝛ iperiũ nõ debet ſeq
virtus: ſed ipſa debent ſequi virtutẽ. Unde ꝛ in ſignũ
huius ſicut narrat Agu. ibidẽ. ca. 13. Ro. antiquit⁹ vir
tutem ꝛ honorẽ tanq̄ duos deos coluerũt. qb⁹ duas
edes ſiue duo templa cõſtruxerũt. ſic ordinãtes ꝙ nul-
lus poſſit intrare templũ honoris: niſi prius ꝑ templũ
virtutis ꝑtranſiret. in ſignum ꝙ nullus apud eos re-
portaret honores: niſi prius illos ꝑ virtutem meruiſſet
Itẽ ſicut dicit Philo. 9. ethi. honor nõ debet niſi reb⁹
diuinis. cũ igit virt⁹ facit homines diuinos ꝛ honore
dignos. ꝛ oẽs tyrãni vicioſi deficiunt in virtute ꝛ gra
tia: videt ꝙ nulli tales ſunt honorandi. Confirmatur
ratio ſic. Dicit eñ Ioh. Criſo. omel. 28. ꝙ in nullo ho
minum eſt honor niſi in illo q̄ bene impleuit op⁹ ſuũ.
et nulla contẽtio niſi in illo qui neglexerit ꝓpriũ op⁹.
et ſic eſt honor hoīs ex opere: et nõ ſolũ ex dignitate.
vñ Ro. 2. Honor ꝛ pax hoī operanti bonum. ſed cũ ty
rãni et vicioſi op⁹ ſuũ impleant: videt ꝙ tales nõ ſunt
honorandi: ſed poti⁹ contẽnendi. Sed huic reſpõdet
Janu. in ſuo catho. parte. 5. ſup iſto ꝟbo dulia/dicens
ꝙ honor nõ debet ꝓprie ꝛ directe niſi habẽtib⁹ grãm
et virtutẽ: q̄ eos diuinos facit. Et põt aliqs hr̃e vir-
tuteꝫ multipliciter. Primo actualiter/ſicut hñs act⁹
virtuoſos: ꝛ tali directe ꝛ ꝓprie debet honor. dicente
Phi. 4. ethi. ſcd̄m veritatẽ ſol⁹ bon⁹ honorãd⁹ eſt. vel
poteſt aliqs hr̃e virtutẽ in potẽtia: ſicut habens apti
tudinem naturalẽ ad virtutem. ꝛ ſic cuilibet creature
rationali habenti ymaginẽ dei/ eſt honor exhibẽdus:
niſi induratus ſit in malo. vt demon ꝛ dãnati: quibus
nullo modo debetur honor: quia ligat⁹ eſt in illis or-
do ad virtutem. Unde. 1. Pe. 2. Subiecti eſtote omni
humane creature ꝓpter deum. vel poteſt aliquis ha-
bere virtutẽ obligatorie. ſicut illi qui ratione ſui ordi
nis obligãt ad docẽdũ ꝛ ad conſeruãdũ virtutẽ. ꝛ ſic
debet honor oīb⁹ prelatis/regib⁹/ꝛ ſacerdotib⁹: ſiue

bonis ſiue malis. qui ad hoc ordinati ſunt vt alios in-
ſtruāt ⁊ dirigāt ad virtutē. vñ. i. pe. 2. Subiecti eſtote
in oi timore dñis vr̄is non tm̄ bonis ⁊ modeſtis: ſed
etiam diſcolis. Quarto modo dulia poteſt fieri crea-
ture ꝓpter repſentationē ſicut ymaginib⁹ que ſunt ſi-
gna creaturaꝝ ⁊ alioꝝ ſctōꝝ. ſed tñ in iſto ſūmo ope-
re ab ydolatria eſt cauendū. Pro quo notandū eſt ꝙ
ydolatria pōt fieri dupliciter. i. actiue ⁊ paſſiue. actiue
p illū q exhibet honorē ſoli deo debitū creature. ſiue
latria. ſiue dulia creaturā principaliter adorādo. paſſi
ue aūt aſpirando vel aſſumendo ſibi honorem deo de
bitum. et ſic oīs ſuperbus. ⁊ per cōſequens oīs peccā-
vt ex ſupradictis patet / eſt ydolatra. tū quia i amore
pfert creaturā creatori. tū quia ſuperbiendo aſpirat:
vt nō ſubijciatur ſuperiori qḋ eſt deo ꝓprio. vñ ⁊ aduer
ſarius nr̄ diabolus cū oībus viribus ſuis laborat ad
retrahendum hoīes ab honore diuino: ⁊ ad inuitan-
dum eos in hoc deteſtabili peccato ydolatrie. In cui⁹
rei figura legitur. 3. Regum. 12. ꝙ Hieroboam ad ipe
diendum filios iſrael ne aſcenderent in hierlm. ad ho
norandum deum in tēplo dei. fecit duos vitulos au-
reos quos voluit illos colere. et di. Nolite amō aſcē
dere in hieruſalē. qꝛ ecce iſti ſunt dij tui: q eduxerunt
te de egypto. ⁊ vnū poſuit in Bethel / ⁊ alium in Dan.
Spiritualiter hieroboā diſcernens populū interpre
tatur diabolus. ⁊ ſignificat diabolū q diſcernit popu-
lum: ⁊ ſemꝑ nititur eos retrahere a celeſti hieruſalē /
ad ſupplicium eternū. dicente apſo. i. Pe. viii. aduer-
ſarius veſter diabolus tanꝗ leo rugiens / circuit que
rens quē deuoret. Iſte maledict⁹ hieroboam in hoc
mundo duos vitulos aureos erexit. p quos intelligo
ſuperbiam ⁊ auariciam. Dicit enim maledictus hie-
roboam ſcilicet diabolus ſecrete in cordibus multo-
rum. ꝙ per hos duos ſcȝ auariciam ⁊ ſupbiam homi
nes educuntur de egypto. i. de tenebroſa paupertate
et miſeria. ⁊ erigunt ad altos ſtatus / magnos hono-
res / ⁊ diuitias. ⁊ certe iam fere totus populus xp̄ia-
nus relinquens hieruſalem. i. celeſtem cōuerſationē /
hos deos: ſcȝ cupiditatē et ſupbiam ſequitur intan-
tum ꝙ iam verificat illud Hiere. 7. Non audierūt vo
cem dñi: ſed ambulauerunt in voluptatibus / ⁊ in pra
uitate cordis ſui. Unū em iſtoꝝ vituloꝝ poſuit diabo
lus in Bethel: ⁊ alterum in Dan. Bethel / domus dei
vel templū dei interpretat. ⁊ ſignat ſanctam eccleſiaȝ
in qua diabolus erexit vnum vitulū aureū: ſcȝ auari-
ciam. vnde iam viri eccleſiaſtici qui principaliter que-
rere deberent ſalutē aīarū: querunt abundantiam di-
uitiarum. dicente Apſo phili. 2. Oēs q ſua ſunt que-
runt: ⁊ non q Jeſu chriſti. Item. 2. thi. 3. Magis ſunt
amatores voluptatum / ꝗ dei. Dixit etiam ꝙ diabol⁹
erexit aliū vitulū aureū ſcȝ ſuperbiam in Dan / q iudi
cium vel cauſa interpretat. ⁊ ſignificat ſtatum dñorū
temporaliū q habent iudicare: ⁊ in cauſis tēporalib⁹
populum gubernare. ſed auaricia ⁊ ſuperbia que iaȝ
regnant in ſacerdotibus ⁊ dñis temporalibus: eſt ex
emplaris cauſa ſuperbie ⁊ auaricie toti⁹ populi ſub-
diti. In cuius rei figura legit Apoca. 16. ꝙ vnus an-
gelus effudit phialam ſuā ſup flumina ⁊ fontes aqua
rum. Spiritualiter p iſtum angelum itelligo ſpiritū
ſuperbie q effudit phialam ſupbie ſuper homines po
pulares qui per flumina: ac etiam ſacerdotes et do-
minos temporales qui per fontes deſignantur. Nam
ſicut fontes ſunt capita fluuiorum: ſic ſacerdotes ac
etiam domini tēporales ſunt capita ſecularis populi
Et ſicut humores a capite influūt in cetera membra
inferiora: ſic certe auaricia / ſuperbia / ⁊ carnalis volu-
ptas que regnant in ſacerdotibus ⁊ dominis tempo-
ralibus: per malum exemplum influunt in populum
ſubditum. Unde quicquid vanitatꝫ vel curioſitatis in
veſtitu ⁊ apparatu poteſt in dominis vel dominabus
reperiri / vſurpant etiā ſibi ſerui ⁊ ancille. ⁊ certe hoc
eſt magnum ſignū deſtructionis mundi. Unde Eſaye
24. Ecce dominus diſſipabit terram / ⁊ nudabit eam
et affliget faciem: ⁊ diſpget habitatores eius. et ſicut
erit populus: ita ⁊ ſacerdos. ⁊ ſicut ancilla: ita et dña B
eius. ⁊ ſic iā quaſi totus popul⁹ a minore vſꝗ ad ma-
iorem conſequūtur iſtos falſos deos auariciam ⁊ ſu-
perbiam ⁊ voluptatem carnalē. dicēte ꝓpheta Iere.
6. A minore vſꝗ ad maiorēȝ omnes auaricie ſtudēt.
a ꝓpheta vſꝗ ad ſacerdotem cuncti faciunt dolum. ſ.
ad ſuſtētationem ſue ſuperbie: ⁊ carnalis voluptatis
Unde de talis chriſtianis nunc eſt: ſicut quondā erat
de filijs iſrael: de quib⁹ loquitur Alexāder in ſuo ſcin
tillo dicens. ꝙ filij iſrael tranſeuntes verſus terram
promiſſionis / manifeſte et publice ſacrificabāt deo vt
videbatur cum magna deuotione ⁊ aſſiduei ſed domi
habebant ydolum moloch. de cuius nomine legit Le
uiti 20. ⁊ 3. Regū. 11. et multis alijs locis ſcripture ſa
cre. ⁊ ipſi ydolo ſacrificabant illi cum filijs ſuis / ⁊ om
nibus ſuis ſeruientibus. ⁊ in ydolo illo amorem ⁊ ſpē
magis ꝗ in deo ponebant. Et propter iſtam duplicē
ydolatriam / ⁊ p alijs ſuis peccatis permiſit eos dñs
occidi in deſerto. deſtruꝗ intantū ꝙ de. 6. c. 40. mi-
lib⁹ pugnatoꝝ exceptis paruulis ⁊ mulierib⁹ q exie-
runt de egypto / nunꝗ venerunt ad terram promiſſio
nis niſi ſolummodo duo: videlicet Joſue ⁊ Caleph. vt
patet Numeri. 14. Iſto modo certe vt eſtimo / accidit
inter chriſtianos iā his dieb⁹. nam publice homines
oſtendunt ſanctitatem exterius. vnde ad audiendum
diuinum ſeruitium veniunt ad eccleſiam. eleuant ma
nus. inclinant genua. percutiūt pectus. ⁊ ſic de alijs.
ſed certe timendum eſt ne multi illoruȝ domi habeāt
illud falſum ydoluȝ Moloch in ſecreta domo cordis
ſui: cui ſacrificant ſacrificiū obediētie. vnde Moloch
rex vel princeps interpretatur. ⁊ ſignificat voluptatē
carnalem quam multi voluptuoſi magis ꝗ dominuȝ
Jeſum xp̄m diligunt. ⁊ ſic carnem ſuam ſiue volupta
tem carnalem deū ſuū conſtituūt: ⁊ in ſe regnare per
mittunt. contra apoſtoli ꝓhibitionem Ro. 6. dicentis
Nō regnet peccm̄ in veſtro mortali corpore. Et ꝙ mul
ti ſuam carnalē voluptatē magis ꝗ deum diligūt / du
plici patere poteſt naturali exemplo. Primo ſicut di-
cit Macrobi⁹ i ſuis ſaturnalib⁹. ꝙ cū quis audierit loq
de aliquo multum dilecto / ſtatim ſanguis ⁊ ſpirit⁹ vi-
tales p gaudio mouētur. ⁊c. ſicut. ō. parte. 5. ca. 6. vbi
agit de mētis triſticia vſꝗ ibi. hec ſeneca. Et ex iſtis
euidenter liquet ꝙ multi hunc falſum deum / carna-
lem voluptatē pluſꝗ deum diligunt: ⁊ in ſe regnare
pmittunt. ⁊ nedū hoc: ſed eſſe ad hunc falſum deū ho
norandū ⁊ ad ſibi ſacrificandū q̄ſi oēs hoīes tā tempo-
rales ꝗ ſpūales / tā tota ſue mētis intētione laborant.
nam mercatores cum ſuis apprētitijs ſtudēt quō poſ-
ſunt ꝯtra ꝓceptū dei falſis pōderib⁹ / menſuris / ⁊ mē-
dacijs / ꝑiurijs / ⁊ ceterꝭ falſitatib⁹ ſuos proximos de-
cipere. vt eoꝝ bona temporalia fraudulēter acqrant.
dñi etiā temporales ſtudent quō poſſunt extorſione ⁊
rapina pauperes opprimere: ⁊ eoꝝ bona iniuſte ſurri
pere. viri etiam eccleſiaſtici iam ſtudent quō dimiſſo
ſuo officio et ſeruitio diuino / poſſint ſe ſecularib⁹ offi
cijs implicare: ⁊ ſymoniace beneficia / ⁊ eccleſiaſticas
dignitates acqrere. Sed ex q iſta ſūt manifeſte ꝯtra
ꝓceptū dei / quare hoc faciūt: non dubiū niſi vt ꝓdicto

ydolo ſacrificent. hoc eſt vt voluptatē carnalē ipleant vt ſibi honor impendatur mundanus: ⁊ ex quo carni magis q̄z deo obediunt. ⁊ eius honorem ⁊ voluptatem magis q̄z deum diligūt: manifeſtum eſt q̄ carnem ſuam deum ſuum conſtituunt. de quibus cum lamentationibus conqueritur Apoſtolus Philipen. 3. dicens. Multi enim ambulant quo ſepe dicebam vobis. Nūc autem flens dico inimicos crucis ieſu chriſti quorum deus venter eſt. ⁊ quoꝝ finis interitus. non ſic cariſſimi: ſed attendite q̄ predicta ydolatria fuit quondam cauſa deſtructionis huius regni anglicani. ſicut oſtendit Beda in de geſtis angloꝝ li. 1. ⁊c. ſicut dictū eſt ſ. parte. 4. cap̄. 12. Item legitur. 2. Paralipo. vltimo q̄ rex ſedechias cū vniuerſis principibus: ppl'o ⁊ ſacerdotibus: preuaricati ſunt legem dei. viuētes ſecundū voluptatem carnalē: quibus mittebat deus quotidie nuncios cōmonens vt deſiſterent ⁊ dimitterent ſuam iniquitatē: ⁊ parceret eis. ſed ipſe tūc ſicut ⁊ popul' nūc ſubſannabant nuncios dei/ ⁊ paruipendebāt ſermonem dei donec aſcenderet furor dñi in populum: ⁊ nulla eſſet de eo ſua cura. ⁊ ideo adduxit dñs ſuper eos regem caldeoꝝ ⁊ exercitū ſuum q̄ nō pepercerunt iuueni virgini/ nec ſeni/ nec in tēplo/ nec alibi. ſed oēs incenderunt igne/ ⁊ ſpoliauerunt domū domini. ⁊ euadentes ignem ⁊ gladiū/ deducerūt captiuos in babilonem. Ecce quō deus caſtigauit legem ſuam contēnentes. et predictam turpiſſimam ydolatriā. ſcʒ voluptatem carnalē ⁊ ſuperbiā exercentes. Itē pp̄ter iſtā ydolatriā interfecti ſunt peſtilētia de populo iſraelitico infra triduum. 71. milia. vt pʒ. 2. Reg. vlti. Itē p̄ iſta ydolatria ceciderunt de eodem populo. 24. milia vt pʒ Numeri. 25. Item pro iſta ydolatria ceciderunt de filijs beniamin. ⁊ de tribubus filioꝝ iſrael qui bellum inierunt contra beniamin infra triduum. 140. milia virorum. ⁊. 130. ⁊ omnes erant viri robuſtiſſimi/ et bellatores: ſed tandē filij iſrael q̄ erāt de tribub' victoriam obtinuerūt de filijs beniamin. ⁊ ciuitatem eorū gabaa/ ⁊ omnes alias eorum ciuitates ⁊ villas cūminuerſis viris ⁊ mulieribus paruulis et innocentibus repertis in illis ignis incendio conſumpſerūt: vt patʒ Iudi. 19. ⁊. 20. ca. Item pro iſta idolatria incendit deus igne et ſulphure quinq̄ ciuitates cum oībus ſuis habitatoribus quattuor exceptis ⁊ ſūmerſit eos i profundum inferni. vt pʒ Gen. 19. ⁊ quelibet ciuitas ſcd'ʒ veram eſtimationē vt dicit quidā doctor: habuit plus q̄z centum milia hoīm. Tertia adoratio de qua principaliter dixit eſt yperdulie adoratio. p̄ quo notandū q̄ yper. i. ſup cōponitur cū dulia: ⁊ dr̄ yperdulia quaſi ſuperduliam. ⁊ iſta adoratio pricipaliter cōpetit deo: ſecundarie creaturis cōpetit excellentiſſime ſanctitatis cuiuſmodi ſunt humanitas xp̄i. ⁊ virgo mater ſaluatoris. vñ. ſ. Tho. in de veri. theol. lib. 5. c. 58. Beate marie inq̄t inquantū eſt p̄ſona ſancta debet dulia: ſed inq̄ntum eſt mater xp̄i: debet yp̄dulia ſibi: ſed tamen q̄ʒ humanitas xp̄i eſt optima creaturarum poſſibilis p̄pter vnionem ypoſtaticā. i. perſonalis ad creaturā: ideo inter omnes creaturas ſibi principaliꝰ competit yperdulia. ſed tamen p̄ iſto eſt notandū q̄ ſicut dicit Iann. in ſuo catho. parte. 5. ſup iſto v̄bo latria/ humanitas xp̄i poteſt dupliciter conſiderari. vel put intelligit nō coniuncta v̄bo. ⁊ ſic poteſt ⁊ debet vno honore honorari cum verbo: et ſic debet ſibi latria. vnde Augu. in de v̄bis dñi. ſer. 59. Ego inquit dico carnē imo p̄fectam in xp̄o humanitatem p̄pterea adoro: q̄ʒ diuinitate ſuſcepta ac diuinitate vnita eſt vt nō alium atq̄ aliū: ſed vnū atq̄ eundē deū ⁊ hoīem dei filiū eſſe cōfiteat. deniq̄ ſi hoīem ſeparaueris a deo: vt veſtroꝝ quidā ſcʒ fotin' et paul' ſamoſacen'/ illi nunq̄ ego credo nec ſeruio: velut ſi q̄s veſtrū aut purpuram aut dyadema regale iacens inueniat: nūq̄d conabit ea adorare: cū vero ea rex fuerit indut'/ periculū mortis incurrit: ſi ea ſimul cū rege adorare cōtēnit. ita ⁊ in xp̄o humanitatem nō ſolam aut nudam: ſed diuinitati ſue vnitam vnum dei filium verum deum ⁊ hominē ſi q̄s adorare contempſerit: eterne mortis penas patietur quia ipſe eſt creator et reſtaurator generis humani. hec Augu. Ex iſtis patet q̄ v̄ba xp̄i dicētis diabolo. Dñm deū tuū adorabis: et illi ſoli ſerues. itelligunt de adoratione et ſeruitute latrie: q̄ eſt ſeruitus et honor ſoli deo: cui ſi humilit' ſeruiam': et ſibi honorē debitū ipendam': ⁊ diaboli tētationib' exēplo xp̄i viriliter reſiſtamus: confuſus relinquet nos: ⁊ fugiet a nobis. dicente ap̄lo. Reſiſtite diabolo: et fugiet a vobis.

¶ Scd'o peccat ſup̄bus in deū inq̄ntū ipſe eſt dñs: dū ſeruis dei quos ipſe cōſtituit in natura ſibi equales ⁊ rebus ſuis quarū ſolū eſt diſpēſator/ inordinate appetit dñari. nō cōſiderans q̄ inordinat' appetit' dñandi hoīem in miſerrimā redigit ſeruitutē. vñ legit Mat. 4. q̄ cū diabolus oſtendiſſet xp̄o omnia regna mundi et gl'iam eoꝝ/ dixit ei. Oia tibi dabo: ſi cadens adoraueris me. Sup quo Guil. par. In iſto inq̄t inſinuat q̄ diabol' illos q̄ inordinate appetunt dñationē antequā illā obtineant/ redigit in ſuā miſerrimā ſeruitutē. hec ille. Itē ſicut dicit vvalle. in ſumma collationū ad oē genus hoīm. parte. 2. di. 1. ca. 1. Ratio dominādi orta ē ex pctō put dicit Augu. in de ci. li. 9. ca. 19. vbi ſic ait. Cōditio inq̄t ſeruitutis iure itelligit ipoſita pctōri. ⁊ prima cauſa ſeruitutis erat pctm̄. pinde nuſq̄ in ſacris ſcripturis legim' ſeruū antequā hoc vocabulū noe iuſt' p̄pter pctm̄ filij cham fieri indicauit dicens. Maledictus puer/ ſeru' ſeruoꝝ erit fratrib' ſuis Gene. 9 nomen itaq̄ illud culpa meruit: ⁊ nō natura. nō deberēt igitur dñi nimis eleuari de dominatu. cum non ex naturali ꝯditiōe ſint dñi: ſʒ merito pctī. vñ Aug. vbi. ſ. qui iperāt: ſeruiūt quib' vident imperare. nec imperent cupiditate dominādi: ſed officio cōſulēdi. nec principādi ſup̄bia: ſed p̄uidendi miſerie. hec naturalis ordo p̄ſcribit. ita de' hoīem ꝯdidit: vt dñaret irrationabilib'. vñ Gen. 1. Dñamini piſcib' maris: ⁊ volatilib' celi: ⁊ vniuerſis animātib' q̄ mouent ſup terrā. rationalē creaturā ad ymaginē ſuā factā noluit regnare niſi irrationabilib' dñari. nec hoīem hoī: ſed hoīem pecori iperari. vñ ⁊ primi iuſti paſtores pecoꝝ mag' q̄z reges gētiū ſūt iſtituti. vt pʒ Gen. 47. vt i hoc inſinuaret de' q̄d poſtulet naturalis ordo creaturarū. et q̄d exigat meritū pctōꝝ. hec Augu. Poſt pctm̄ tñ legitime pricipātib' ſcd'm legē diuinā ⁊ humanā debēt ſubditi obedire. ſcd'm illud Ephe. 5. ſerui obedite dñis veſtris carnalib' cū timore et ſimplicitate cordis: ſicut ⁊ xp̄o. debet etiā dñs ſiue princeps iugiter meditari equalitatē cōditionis cū ſeruis/ ⁊ pondus ſue ſeruitutis ex alia parte. ⁊ nō iparet ex cupiditate vt dictū eſt. et ſic fecit ille vir ſctūs Iob q̄ ait. Nūq̄d nō in vtero fecit me ſicut ⁊ illū. i. ſeruū: Sup q̄ Gre. 9. mor. potētib' inq̄t viris magna eſt cā humilitatis/ ꝯſiderata equalitate cōditionis. Itē Gre. ſup illud Gen. 9. Terror vr̄ ac tremor ſit ſup cūcta aīala tre. hō iq̄t aīalib' irrationabilib'/ et nō ceteris hoīb' ad ymaginē dei factis/ naturalit' eſt p̄lat'. idcirco dr̄ vt ab aīalib'/ et non ab hoīb' timeat. q̄ʒ contra naturā ſup̄bire eſt ab eq̄li velle timeri. Et ideo Sene. ep̄la. 47. cum ſeruis inq̄t familiarit' viuere decet prudētiā tuā. ſerui tui ſunt ſe

cum hoīes ſunt. Serui tui ſunt etiā ⁊ cõtubernales ⁊
Serui ſūt etiā ⁊ humiles amici/ ⁊ ſequitur. mei ꝓcepti
eſt vt ſic cum inferiori viuas quēadmodū ſuperiorem
tecum velles viuere. Item cogitet dñs ꝙ q̄ eſt ſeruus
conditione liber eſt virtuali libertate: quia ſine ſorte
grauibus pctis eſt. vñ Seneca vbi ſupra. Seruus eſt
quis eſt aliquis. ſʒ fortaſſe liber aīo ſeruus eſt. hoc illi
non nocebit. oſtende quis ſit ſeruus ille qui dominus
eſt. Alius libidini ſeruit/ alius auaricie/ alı̄ꝰ gule/ oīs
timori. Nulla ſeruitus vilior q̄ȝ voluntaria peccati ſub
iectio. cū igitur ſit poſſibile. ꝙ ille qui dicitur dominꝰ
aliquando ſit ſeruus predictarum paſſionum. ideo nō
ſupbe dʒ ſe efferre ſup ſeruum. vñ Aug. Multi inq̄
dñi ſerui ſunt dñoꝝ quot vicioꝝ. nō tamē permittendi
ſunt ſerui viuere ſine diſciplina ⁊ laſciuire. immo ſunt
caſtigandi debito modo. vñ Eccl. 33. Panis et diſcipli
na ⁊ opus ſeruo. predictam eñ equalitatem dñi cum
ſeruo cogitabat martinus qñ vīſa vice ſeruiebat armi
gero ſuo. ⁊ exemplū caritatis erga inferiores oſten=
dit dñs ⁊ magiſter ſūmus cū lauit pedes diſcipuloꝝ
ſuoꝝ Iohan. 13. ⁊ qñ erat in medio coꝝ ſicut q̄ miniſtra
bat Luce. 22. Nō tñ denegādū eſt qui ſerui et ſubdi=
ti oēs cū oī affectu ⁊ humilitate ⁊ reuerentia debeant
ſeruire dñis reddendo q̄ ſunt ceſaris ceſari/ et q̄ ſunt
dei deo Luc. 20. Itē. 1. Pe. 4. Serui ſubditi eſtote do
minis veſtris in omni timore. non tantū bonis ⁊ mo=
deſtis: ſed etiā diſcolis. admonēdꝰ eſt etiā dñs vt non
tumeſcat corde ex diuino dono: nec contēnat ſeruum
iniuſticie ex ſuo imperio: ſed debet eſſe pater pius et
clemens: ⁊ iuſticie diſciplinam ſeruo ſuo prebere. hec
vvallerenſis. Et ſequitur ibidem ca. 2. amonendi ſunt
inquit ſerui vt intelligant peccatū fuiſſe cauſam ſer=
uitutis vt dictum eſt. vt eo ipſo magis peccatuȝ odio
habeant: ⁊ ab illo caueant: quod induxit tam turpem
ſubiectionē. Qm̄ oīs q̄ facit pctm̄: ſeruus eſt pcti. Io.
8. Studeant igiꝰ eſſe liberi mente in īteriore homīe.
et tunc nō eſt dolendū de exteriori ſeruitute ſcd̄m ꝙ
dicit ⁊ docet Apl's. 1. Coꝝ. 7. dicēs. Seruus vocatꝰ
es: non ſit tibi cure. Origo autē huius vocabuli ſer=
uus/ inde crediꝰ ducta. ꝙ hi qui iure belli capiebātur
et poterant occidi/ ſeruabātur. et ſic a ſeruendo ſerui
appellati ſunt. hec ille. Item qualiter ſerui habere ſe
debēt penes dños ſuos ⁊ econtra: docet apl's Ephe.
vi. dicēs. Obedite dñis veſtris carnalibꝰ cū timore ⁊
ſimplicitate cordis vr̄i ſicut xp̄o. nō ad oculū ſeruien=
tes quaſi hoībꝰ placētes: ſed vt ſerui xp̄i faciētes vo=
luntatem dei ex aīo cū bona voluntate ſeruientes ſicut
dño ⁊ nō hoībus. ſcientes qm̄ vnuſq̄ſq; quodcunq; fe
cerit bonum/ hoc ꝑcipiet a dño ſiue ſeruus ſiue liber.
et vos dñi eadem facite/ illas remittentes minas. q2
illoꝝ et veſter dñs eſt in celis: et ꝑſonarū acceptio nō
eſt apꝺ deū. vñ ſicut docet Ianuē. i de ope. 40. li. ſer.
3. Dñi cum ſeruis velint nolint/ quattuor habēt cōia.
Primū eſt ex parte principij: q2 oēs a dño/ ⁊ de vno
et eodem luto ſunt formati. ⁊ oēs nudi ⁊ paupes ſunt
nati. vñ Iob. 33. legiꝰ ꝙ amicꝰ Iob videns Iob in ma
gna miſeria iacentē i ſterq̄linio dixit. ecce me ſicut et
te fecit dñs de eodem luto. ⁊ ſicut dı̄ ſapiē. 7. Nemo
de regibꝰ aliud habet natiuitatis initiū. Scd̄m ex
parte medij: q2 oēs mortales ſunt ⁊ breuis vite. vnde
Iob. 14. Homo natꝰ de muliere: breuiuēs tpe: repleꝰ
multis miſerijs. vnde in hac vita continuā habemꝰ au
guſtiam. modo ꝑ diuerſas īfirmitates. modo ꝑ diuer
ſitatem fortune ⁊ ꝑſecutiōes. modo ꝑ depdationē tē
poraliū. mō ꝑ amicoꝝ mortē. Et ſicut dicit Aug. i de
ſpeculo hūane miſerie. licʒ hō iuſte vixerit ⁊ ſanꝰ fue

rit: adhuc poſitꝰ eſt in tn̄ medijs tētationibꝰ ſcīl. et cū
labore ſemꝑ timebit. nā duo inq̄t ſunt tortores vite h̄
ſentis nō ſimul torq̄ntes ſed cruciatu alternātes/ q̄ꝝ
noīa ſunt dolor et timor. Qñ eñ tibi bene eſt: times.
qñ vō male ē: doles. hec ille. Tertiū ex parte finis
q2 oēs in mortē ⁊ putredinē reuertenꝰ. vñ Iob. 17. pu
tredini dixi/ pr̄ meꝰ es/ mr̄ mea/ ⁊ ſoror mea vermibꝰ
Quartū eſt ex parte iudicij: q2 oēs ſub vno iudice
rationem reddere cōpellentur. vnde. 2. Corin. 5. Oēs
nos manifeſtari oportet ante tribunal xp̄i: vt referat
vnuſquiſq; ꝓpria ſui corporis ꝓut geſſit: ſiue bo=
num ſiue malū. ideo nemo ſuperiorū deſpiciat ſuos
ſubditos. nec aliq̄s inferioꝝ inobediēter ſe habeat pe=
nes ſuos ſuperiores: ſed vnuſquiſq; debite ⁊ ordina=
te ſe teneat in ſtatu in quo poſitꝰ eſt/ iuxta cōſiliū apl'i
dicentis. 1. Coꝝ. 7. Unuſquiſq; vocatione qua vocatꝰ
eſt: in ip̄a permaneat. ſed ꝓ eo ꝙ ſicut patet ex ſupra
dictis ꝙ ſeruitꝰ pctī eſt ſeruitꝰ miſerabiliſſima. ideo
eſt iſup notandū ꝙ Odo ſup illud Math. 8. Dico ſer=
uo meo fac hoc: ⁊ facit. ſeruus inq̄t viri iuſti: eſt caro
ſua. de quo ſeruo dı̄ Eccl. 33. Seruo maligno tortura
et compedes. mitte eum in operationē ne vacet. Mul
tam eñ maliciam docuit ocioſitas. Item ꝓuerbi. 29.
Qui delicate a puericia nutrit ſeruū ſuū: poſtea ſen=
tiet eū cōtumacē. ſed o q̄ȝ felix eſt q̄ hūc ſeruū ſibi ſub
iugat: vt i his q̄ iuſte ꝓcipiunꝰ/ obediat. cū dı̄ carni ie
iuna: ⁊ ieiunat. vigila. ⁊ vigilat. ⁊ ſic de alijs. tunc vir
ſp̄ualis dicit ſeruo ſuo. Fac hoc: ⁊ facit. Sed hunc ſer
uum dñm facimus: quotiens concupiſcentijs carnis
illicite conſentimꝰ. et in ſignū ꝙ voluptuoſi ſupbi car=
nem ſuā dñm ſuum cōſtituunt oēm honorē ⁊ reueren
tiā. q̄ poſſunt in ſalutatibꝰ/ in apparatu/ ⁊ in ceterꝰ mū
di vanitatibꝰ ſibi ſtudēt adhiberi. vñ Malach. 1. Ser=
uus honorat dñm ſuum: ⁊ ſpūs ſperās caro dicit. Re=
quieſce modo. epulare. cū mulieribꝰ luxuriā exerce.
q̄ in talibꝰ obedit/ tūc caro dicit ſpūi tanq̄ȝ ſeruo ſuo.
fac hoc: ⁊ facit. Hec eſt Eua q̄ Adam decepit Geñ. 3.
Hec ē etiā Dalida q̄ ſanſonē philiſteis tradidit. Iudi.
6. ſic certe ſi ei conſentimꝰ: nos demonibus mancipa
bit. vnde Eccl. 18. Si p̄ſtes aīe tue ꝯcupiſcētias ſuas
faciet te in gaudiū inimicis tuis. nec tantū talis ſe car
ni ſue ſubijcit: ſed quotq̄t gña pctōꝝ cōmittit: tot de=
moniorum ſeruum ſe facit. vnde Iere. 16. Seruietis
dijs alienis: qui non dabunt vobis requiē. ⁊ ideo ſi vo
lueris ab hac ſeruitute liberari. non ꝑmittas carnem
tuam ſup ſpiritū tuum dominari. ſed dominet ſpiri=
tus carni. vñ vir iuſtꝰ vidit magnā contradictionem
in ciuitate carnis ſue: nam ibi multotiēs inuenieꝰ famꝫ
liā murmurantē: ⁊ varijs medijs clamantē. Affer af=
fer. Stomachꝰ/ renes/ tactꝰ/ viſus/ ⁊ ceteri ſenſus niſi
illicitis reficianꝰ: aīam infeſtant. Clamat ſtomachus
affer michi cibum ⁊ potū. ſed ſi dñs eiꝰ ſit: reſpōdeas
non eſt adhuc tempus: nō comedes ante horam debi
tam. nec in hora debita niſi ad menſuram: ⁊ quod ſuf=
ficit ad nature conſeruationem. Tactui dicas/ nō tan
gas niſi licitum. ⁊ ſic de ſingulis corporis ſenſibꝰ ⁊ or
ganis ⁊ membris. hec Odo ſup euangel. ſermone. 8.
Item Apl's Romanoꝝ. 6. Sicut exhibuiſtiſ membra
veſtra ſeruire īmundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatem:
ita nunc exhibete mēbra veſtra ſeruire iuſticie in ſan
ctificationem. Itē Atton ſup illud Ro. 6. Si eñ ſerui
eſſetis pctī/ liberi fuiſſetꝰ iuſticie. i. a iuſticia. q̄ſi dicat
apl's. Cū ſerui eſſetis pctī alieni eratis a iuſticia. ſed
q̄ ſeruitꝰ miſerabilior q̄ȝ ſeruire peccato et dyabolo:
et que libertas peior q̄ȝ liberū eſſe a iuſticia/ que ſua=
ue eſt iugum/ et onus leue domini. in quo confundi

tur ſuperbia eorum qui habent velamē malicie pro li
bertate. et qui pro eo ꝙ ſunt liberi genere/ volunt libe
ri eſſe a iugo obediencie et iuſticie: malentes eſſe ſub
diti pctis ꝙ̄ ſenioribus: et ſpiritib⁹ malignis / ꝙ̄ ſuis
ſuperioribus dicentes. Dirumpamus vincula eorum
et proiiciamus a nobis iugum ipſoꝝ. Sed attendant
tales qḋ ſequit̄ . q̄ habitat ī celis irridebit eos: et dñs
ſubſānabit illos. hec ille. ¶ Quarto peccat ſuperbus
in deum inquantū ipſe eſt largitor. dum donis dei gra=
tuitis deum impugnat/ accipiēs materiam et occaſio=
nē ſuperbiendi et deū contēnēdi: vñ debuerat ſumere
occaſionē et materiam deo humiliter et deuote ſeruiē=
di. vnde multi experientia docēte ingrato deus magis
exaltat eos in diuitijs ptāte et honore: et inquāto ma
gis eos magnificat donis nature/ gratie, et fortune/ in
tanto tanꝙ̄ miſeri ingratiſſimi reddentes malū pro
bono. ipſi deo ſunt falſi oīs voluntati eius contrario
res: legi et preceptis eius min⁹ obediētes: et ſeruitiū
eius magis cōtēnētes: et ei⁹ aduerſario diabolo dili=
gentius ſeruientes. et hoc ſpecialiter manifeſtum eſt
de multis viris eccleſiaſticis. nam experientia docen
te multi illorum ꝙ̄diu ſunt in ſtatu paupertatis in di
uino laborant obſequio: ſcꝫ in oratione et in legis dei
ſtudio et predicatione. ſed cū pmoti fuerint: et ad ma=
gnas dignitates exaltati: videtur eis dedecus deo
in choro ſeruire: vel pplo ei⁹ verbum dei pdicare: vel
aliqḋ eius ſacramentū in propria perſona miniſtrare.
vñ vulgare dictū eſt ꝙ aliqui ad tantū ſunt pmoti ꝙ
pterierūt celebrationē miſſaꝝ. De iſtis cōqueritur do
minus p pphetā Eſa. i. d. Filios enutriui et exaltaui:
ipſi aūt ſpreuerunt me. vnde de talibus ſic ſcribit. be.
Bern. ad Eugeniū papam lib. 4. Miror inquit cuius
ordinis ſunt nři clerici in congregatione temporaliū
ſe habētes vt layci: in apparatu vt milites: et in acqui
ſitione dignitatum vt clerici: ſed non laborant vt lay=
ci: neꝗ pugnant vt milites: nec euangeliſant vt cleri=
ci: et cū vtriuſꝗ ordinis eſſe cupiunt: vtrūꝗ ꝯfundūt.
quando igitur omnipotens veraciter ſumme ſapiens
creditur a ſummo vſꝗ deorſum nichil inordinatū re=
linquere. vereor iſtos nō alibi ordinandos ꝙ̄ vbi nul
lus ordo: ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. hec ille. Itē
idem in eo. lib. et ad eundem Eugenium papā. Tu in
quit paſtor procedis deauratus tam multa circunda
tus varietate. oues quid capiūt? ſi auderem dicere de
monum magis ꝙ̄ ouium / paſcua hec ſunt . Non ſic
faciebat Petrus: nec Paulus ſic ludebat. Petrus no=
ſcitur proceſſiſſe aliquando gemmis ornat⁹? vel ſeri=
cis indutus? nō tectus auro/ nec vectus equo/ nec ſti
patus milite/ nec ſeptus circunſtrepētibus miniſtris
abſꝗ his non credidit ſe implere ſatis ſaluatoris mā
datum ſibi dictum. Io. 6. Si amas me / paſce agnos
meos: ſed in penam forte pctī pplī mūdo euenit tan=
ta excecatio ꝙ hec cura in depreſſione ſecularium tm̄
hodie vileſcit et inualeſcit. quia Eccl. 12. ſic ſcribitur.
Benefac humili: et ne dederis impio. prohibe panes
illi dare/ ne ipſe potentior te ſit. iam enim ad tm̄ cecat
ſeculum ꝙ credit honorem ſacerdotis xp̄i ſtare ī mun
dana gl̄ia: et non in virtute aut obſeruantia legis xp̄i.
hec ille. Sed multi iam dicūt ꝙ licitū eſt huiuſmodi
fieri in eccl̄ia/ nō propter vanam gl̄iam: ſed ne vileſcat
dignitas eccl̄iaſtica. ſed quantū ad hoc rñdet Guill.
pa. in de vicijs: parte. 6. vbi tractat de humilitate mi
niſtroꝝ eccl̄ie dicens. Si vero talia fiāt ne vileſcat di
gnitas eccl̄ie. Reſ. ꝙ magis vileſcit ſi ꝯſpiciatur in ho
minibus ꝙ ſuperbi appareāt. homines em̄ illitterati non
poſſunt credere ꝙ dignitas/ vel poteſtas eccleſiaſtica

in hoīb⁹ ſit q̄s credunt eſſe male vite. vnde dicunt he=
retici ꝙ praui ſacerdotes non dant vera ſacramenta:
ppterea ſi dignitas eccleſiaſtica ſic ſeruāda fuit ne vi
leſceret. nunquid hoc ignorauit chriſtus? quare ergo
ꝙ apoſtoli et diſcipuli ſic equitarent non conſtituit? et
purpura et byſſo induerētur? nōne quod ſtultū eſt dei
ſapientius eſt hominibus; vt legitur. i. Corinthioꝝ. i.
Item quis neſciat ꝙ diſplicet ſponſo ſi videat ſpon=
ſam ſuam facere multas expenſas ad ornādum ſe/ vt
placeat adultero ſuo/ et inimico ſponſi: et precipue ſi fi=
lij ſponſi indigeant illis que ſic expendunt? Spōſus
eccleſie chriſtus eſt. Adulter vero mūdus iſte eſt: qui
etiam inimicus dei eſt adeo: vt q̄ amicus vult eſſe mū
di/ inimicus dei conſtituitur. dicēte Apoſtolo Ia. 4.
Adulteri neſcitis quia amicitia huius mundi: inimi=
ca eſt deo. qui igitur vult amicus hui⁹ mundi eſſe: ini
micus dei conſtituit̄. Unde veriſimile eſt ꝙ multū diſ
plicet deo qn̄ miniſtri eius tot et tanta expendunt vt
placeant mundo: cū videant tot filios dei eſurire/ ſiti
re/ et nudos eſſe/ mirum etiam eſt in qua conſcientia
multi magni prelati dicant verbū iſtud in horis ſuis
canonicis. non habitabit in medio domus mee qui fa=
cit ſupbiam. cū coram deo aperte mentiri videantur:
ex quo pmittūt miniſtros ſuos floribus coronatos/ et
alto ſupbo modo ornatos/ ſibi quotidie miſtrare. hec
Guill. pari. Item idē in eodē vbi ſupra de ſupbia cōui
uioꝝ. Qui autē indiḡ gaudēt in hac vita de multitudie
ſuperboꝝ miniſtroꝝ adhuc veniet hora ꝙ vellēt libē=
ter habere vnum miniſtrum leproſum quē non pote=
runt obtinere. Luce. 16. Diues qui erat in tormento
inferni. pater abraham miſerere mei/ et mitte lazarum
vt intingat extremū digiti ſui in aqua/ vt refrigeret
linguā meā q2 crucior in hac flāma. Lazar⁹ fuit ple=
nus vlceribus: et tamen diues ei⁹ miniſteriū deſidera
bat p ſupbis miſtris quos hic habuerat. hec ille. Le=
giꝰ etiam Mathei. 21. ꝙ chriſtus cui⁹ oīs actio ſue ec
cleſie eſt inſtructio/ equitatur⁹ verſus hieruſalem nō
equitauit ſuper equum bellicoſum auro circūtectū.
ſed ſuper rudē aſinā veſtimentis ſuorum pauperū di
ſcipulorum coopertam. et tunc ibat ad mortē in ſignū
vt dicit Guill. pari. ꝙ multi equitando tendūt ad mor
tem eternam. Super quo etiā Notyng. quid igiꝰ fiet
de vicarijs: qui cū imoderata equorum multitudine
equitant contra conſilium ſcripture? Deu. 17. cū fue=
rit rex conſtitutus/ non multiplicabit ſibi equos. et ſi
igitur inquit Notyng. nō licet regi: quanto min⁹ licet
clerico. et ſi non licet de redditib⁹ ppřij patrimonij: tā=
to minus licet de redditibus patrimonij Ieſu chriſti.
hec ille. Unde Ber. et ponit. 4. floꝝ. ca. 4. Quicquid
inquit preter neceſſarium victū/ et ſimplicem veſtitum
de altari retines: tuū nō eſt. furtū eſt. rapina eſt. et ſa=
crilegiū eſt. Item idē. ca. 5. eiuſdē. Res inquit paupe
rum non pauperib⁹ dare: ſacrilegij crimē eſſe digno=
ſcitur. Sane patrimonia pauperū ſunt facultates ec
cleſiaꝝ: et ſacrilega eis crudelitate ſurripiꝰ qcq̄d ſibi
miniſtri etiam diſpenſatores non vtiꝗ vel poſſeſſo=
res vltra victum recipiunt et veſtitū. hec ille. In cui⁹
rei figura dicit Apls. i. Thi. 6. habentes alimenta et
quibus tegamur his contenti ſimus. ¶ Item Iohā=
nes de abba. vill. ſuper euangelia. ſermone. 18. expo=
nens illud Eccleſia. 34. Panis egentium vita paupe
rum eſt. qui defraudat eum: homo ſanguinis eſt. Bi=
bentes inquit de ſanguine/ ſunt beneficiati in eccleſia
dei: quia quod eſt cōmune omnium pauperum/ ſuum
proprium reputant: et aliorum inopiam ſuā abundā=
tiā faciūt: aliorum eſuriem ſuas faciūt delicias in vino

moꝛſello varientes paſtum vnius pauperis. quibus
dicet Yſayas vos depaſti eſtis vineam meam: et rapi=
na pauperum in domo veſtra Yſaye. 3. Unde iob. 14.
abundant tabernacula pꝛedonum. ⁊ audacter pꝛouo=
cant deū cum ipſe dederit oīa in manus eoꝝ. pꝛedo=
nes enim ſunt ⁊ raptores q̄ reb⁹ eccleſie abutuntur. ⁊
abundantiam ſuam a pauperibus rapiunt. quod eniꝫ
eis abundat ſupꝛa victum ⁊ veſtitum: pauperum eſt.
¶ Huic Ambroſius. plus q̄ꝫ ſufficit ad ſumptū violen
ter eſt obtētuꝫ. legitur Mathei. 17. ꝙ cū veniſſent ad
chꝛiſtum qui querebant ab eo tributū: chꝛiſt⁹ creauit
ſtaterem in oꝛe piſcis: qꝛ non habebat vnde ſolueret.
¶ Super quo dicit Jero. habebat iudas communia
in loculis: ſed dominus rex pauperū in ſuos vſus con
uertere nephas dixit: idipſum nobis relinquens exē=
plum: videant igitur qui de beneficijs eccleſie exceſ=
ſus faciūt: qꝛ non poſſunt licite expēdere niſi in vſus
cõmunes q̄ ad cõmunē eccleſie vtilitatem prouenīūt.
vnde dicit Jero. Qui rebus eccleſie abutuntur: ⁊ qui
ve pꝛuerſe exponunt vt illis rebus ſuā expleant volun
tatē. ſimiles ſunt mendacio ſcribarum ⁊ phariſeoꝝ: ⁊
ſacerdotū celātiū ſanguinē ieſu chꝛiſti. Magnum fuit
ſcelus dare pecuniam pꝛo tradendo ſanguinem ieſu
criſti in morteꝫ: ſed maius ſcelus fuit dare pecuniam
cuſtodiētibus ſepulcrū ꝓ interficiēda reſurrectionis
gloꝛia. videlicet vt mentirenť cuſtodes dicentes ꝙ fu=
ratum eſſet coꝛpus criſti. vtraq̄ꝫ pecunia ſūpta eſt de
templi pecunia. hij ſunt ſimiles q̄ abutūtur rebus ec=
cleſie in ciboꝝ lauticijs ⁊ veſtimentoꝝ ornatu ſuper=
fluo ⁊ ꝓphanis luxurie ſumptib⁹/ in phaleris ⁊ ſellis
aureis et edificatoꝛum ſuperbia. contra quos dicitur
Jeremie. 22. Ue qui edificant ſibi domuꝫ in iniuſticia:
et cenacula ſua non in iudicio. amicum ſuuꝫ oppꝛimet
fruſtra: ⁊ mercedem eius non reddet ei q̄ dicit edifica
bo michi domum latam ⁊ cenacula ſpacioſa. qui ape=
rit ſibi feneſtras: et facit laquearia cedrina. pingitq̄ꝫ
ſynopide id eſt chꝛiſti ſanguine. Omes enī eoꝝ excel=
ſus in veſtibus/ domibus/ equis/ phaleris/ et calcari=
bus aureis xp̄i rubent ſanguine. hoc chꝛiſto pꝛo bonis
ſuis tribuunt quaſi vlciſcēres ſe de beneficijs ſibi col=
latis a domino. vnde dicit dn̄s ꝑ ꝓphetam Joelis. 3.
Nunquid vltionem vos reddetis michi. ſed ſequitur
verbū terribile. et ſi vlciſcimini vos contra me cito ve=
lociter reddam vobis viciſſitudinem ſuper caput ve=
ſtrum. et quia grauamen domini furientis poꝛtare nõ
poſſumus. vnum ſupereſt nobis conſilium mittere le=
gationem lacrimaruꝫ: elemoſinarum: ⁊ oꝛationum: et
ieiunioꝛum. ⁊ rogare ea que pacis ſunt. hec abba. vil.
¶ De pꝛedictis enim ꝑlatoꝛum rapinis ⁊ exceſſibus:
beatus Berñ. 3. floꝝ ca. 18. ſic ſcribit. clamat inquit pe
nuria pauperum. clamant nudi. clamant famelici. con
queruntur domini. dicite pontifices in freno quid fa=
cit aurum? nunquid aurum in freno repellit frigus ſi=
ue eſuriem a nobis/ fame ⁊ frigoꝛe miſerabiliter labo
rantibus? quid conferunt tot mutatoꝛia: vel extenſa
in perticis vel plicata in manticis? noſtrum eſt quod
effunditis. nobis crudeliter ſubtrahitur: quod inani=
ter expēditis nos enim dei plaſmatio. ⁊ nos criſti ſan
guine redēpti ſumus. vos igitur fratres noſtri videte
quale ſit de fraterna poꝛtione paſcere oculos. vita no
ſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. noſtris neceſſi=
tatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus ve=
ſtris. duo deniq̄ꝫ mala de vna procedunt iniquitatis ra
dice: dum ⁊ vos vanitando peritis: et nos ſpoliando
perimitis. iumenta veſtra gradiuntur onuſta gemmis
et noſtra non curatis crura nuda tegere caligulis. a=
nuli cathenule tintinnabula: ⁊ clauate quedam corri=
gie multaq̄ꝫ talia tam ſpacioſa coloꝛibus q̄ꝫ ponderi=
bus pꝛecioſa muloꝛum dependent ceruicibus. fratrū
autem lateribus nec ſemicinchia miſerantes apponi=
tis: huic accedit ꝙ hec omnia negocia nec communi
ſtudio nec pꝛopꝛio manuum exercitio elaboraſtis vo=
bis: ſed nec iure hereditario poſſidetis: et hoc modo
pauperes quidam coꝛam deo tantum dicunt cui coꝛ=
da loquuntur. nec enim audent aperte cauſare aduer
ſus vos quibus interim pꝛo ſua vita neceſſe habent
potius ſupplicare. Ceterum in futuro ſtabunt in ma=
gna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt.
ſtante quippe pꝛo eis patre oꝛphanoꝛum: ⁊ iudice vi=
duarum. ipſius enim tunc vox erit q̄ꝫdiu non feciſtis
vni de minimis iſtis: nec mihi feciſtis. hec ille. Et iſte
abominabilis exceſſus in curioſo oꝛnatu: equitatu: et
ceteris vanitatibus nedum iam reperitur in ſeculari
bus ſacerdotibus/ paſtoꝛibus/ ⁊ pꝛelatis: ſed etiam
quod abominabilius eſt in ſuperbis religioſis: qui
tanq̄ꝫ mundo moꝛtui/ abnegationem mundane vanita
tis: et exceſſus omnimode ſunt profeſſi. Unde Ber. in
expoſitione ſuper miſſus eſt. ⁊ ponitur. 4. floꝝ. ca. 17.
Quid inquit de ipſo habitu dicam in quo iam nõ ca=
loꝛ: ſed coloꝛ requiritur magiſq̄ꝫ cultui veſtium q̄ꝫ vir
tutum inſiſtitur: pudet dicere/ vincuntur in ſuo ſtudio
mulierculę cū a monachis ꝓciuꝫ affectatur in veſtib⁹
non neceſſitas. nec ſaltem foꝛma religionis retenta in
habitu oꝛnari non armari appetūt milites chꝛiſti. qui
dum ſe ꝑparare ad bellum ſiue pꝛeliuꝫ/ ⁊ contra eteas
poteſtates pꝛetēdere paupertatis inſignia debuerāt.
quod vtiq̄ꝫ aduerſarij valde foꝛmidant in mollicie ve=
ſtimentoꝛum pacis potius pꝛeferentes indiciū/ vl=
tro ſe hoſtibus ſuis tradunt inermes. queritur ad in=
duendum non quod vtilius: ſed quod ſubtilius inue=
nitur: non quod repellit frigus: ſed quod ſuperbire cõ
pellit. Non deniq̄ꝫ iuxta regulam quid vilius reputa=
ri poteſt: ſed quid venuſtius imo vanius oſtentari: ſed
heu me miſerum qualēcūq̄ꝫ monachū cur ad hoc vi uo
videre ad id deuenire oꝛdinem noſtrū. qui ſcꝫ pꝛimus
fuit in eccleſia imo a quo cepit eccleſia: quo nullus in
terra ſimilioꝛ angelicis oꝛdinibus. nullus vicinioꝛ ei
que in celis eſt hieruſalem mater noſtra ſiue ob deco=
rem caſtitatis/ ſiue ꝓpter caritatis ardoꝛem. cui⁹ apl̄i
inſtitutoꝛes: cuius hij quos paulus tā ſepe ſanctos ap
pellat inchoatoꝛes extiterunt: ſed confuſi ſumus nunc
exteri⁹: vt de regno dei quod intra nos eſt relictis ve=
ris ac perennibus bonis/ foꝛis querimus conſolatio=
nem etiam de vanitatibus ⁊ inſanijs falſis: ac iam re=
ligionis antique non ſolum virtutē amiſimus: ſed nec
ſpecieꝫ retinemus. ecce ei ipſe habitus noſter qđ ⁊ do
lens dico qui humilitatis eſſe ſolebat inſigne a mona
chis noſtri tempoꝛis in ſignum geſtatur ſuperbie: vix
iam in noſtris pꝛouincijs inuenim⁹ quo veſtiri digne=
mur. miles ⁊ monachus ex eodem panno partiuntur
ſibi cucullam et clamidem: q̄ꝫuis in ſeculo q̄ꝫrumlibet
honoꝛatus. etiam ſi rex etiam ſi imperatoꝛ ille fuerit
non noſtra hoꝛrebit indumenta: ſi ſuo ſibi modo pre=
parata fuerint et aptata. vanum coꝛ vanitatis notam
ingerit coꝛpoꝛi. exterioꝛ ſuperfluitas interioꝛis vani=
tatis indicium eſt: mollia indumenta molliciem animi
indicant non tanto quidem ſtudio curaretur coꝛpoꝛis
cultus: niſi pꝛius neglecta fuiſſet mens inculta virtu
tibus. hec Bernardus. ¶ Item idem in capitulo. 19.
eiuſdem. miroꝛ inquit cuꝫ regula dicat ad magiſtrum
reſpicere quicquid a diſcipulis dei inquitur. ⁊ domin⁹
per pꝛophetā ſanguinē in peccato moꝛiētium de ma=

na paſtoꝝ reqrendū eſſe mineř quō abbates noſtri ta=
lia patiuntur: niſi forte ſi audeř dicere nemo fidenter
rephēdit petm̄ in q̄ ſe eſſe irrephēſibilē nō cōfidit: ſʒ q̄
dē humanitatis eſt omnū in qbus q̄ſq; ſibi īdulget:
aliſo non vehemēter iraſci. Dicā pſumptuoſus dicā:
ſed verū dicā quō lux mundi obtenebrata eſt: quō ſal
terre infatuatū eſt. quoꝝ nobis vita vie debuit eē deſi
exēplū in ſuis actib⁹ oſtēdūt ſupbi: ceci facti ſūt ꝛ du
ces cecoꝝ. qđ el (vt cetera taceā) ſpecimē: ꝛ ſingū hūi
litatis ē cū tāta pōpa ꝛ eqtatu incedere / tātis hoiʒ ſer
uitoꝝ ſtipari obſequijs ꝗtenus duob⁹ epiſcopis vni⁹
abbat' ſufficiat mſitudo. mētior ſi nō vidi abbatē ſexa
ginta equos ꝛ ampli⁹ ī ſuo ducere comitatu. dices ſi
videas trāſeūtes eos patres nō eſſe monaſterioꝝ: ſed
dn̄os caſtellorū nō rectores alaꝝ: ſed principes ꝓuin
ciaꝝ. cū deniq; geſtare iubenř mappulle / ciphi / bacini /
cādelabra ꝛ mātice ſuffratiāte nō ſtramētis ſed orna=
mēt; lectaloꝝ. vix deniq; quattuor leucis a ſua domo
q̄ſpiā excedit. niſi cū tāta ſupplectili ſua tanq̄ ſit itu
rus ad exercitū vel trāſitur⁹ p deſertū: vbi nō valeāt
inueniri neceſſaria. hec ille. Itē idē Bern̄. ſup cantica
ſermone. 33. Ue inquit gn̄ationi huic ꝛ fermēto pharī
ſeoꝝ qđ eſt ypocriſis. ſi tn̄ ypocriſis dici debet q̄ iā la=
tere pre abūdantia nō valet ꝛ pre īpudentia nō querit
ſerpit hodie. ꝛc. ſerpi⁺ ... e putrida tabes p oē corp⁹
eccleſie. ſi inſurgeret apertus inimicus vel apert⁹ he=
reticus mitterer foras ꝛ areſceret. ſi violētus inimic⁹
abſcōderet ſe forſitan ab eo. nūc vero quē eijciet aut a
quo abſcondet ſe? oēs amici et oēs inimici. oēs neceſſa
rij ꝛ oēs aduerſarij. oēs domeſtici ꝛ nulli pacifici. oēs
ꝓximi. ꝛ oēs q̄ q̄ ſua ſunt querūt / miniſtri criſti ſunt: ſʒ
ſeruiunt anticriſto. De bonis dn̄i honorati ſunt: ꝛ dn̄o
honorē n̄ deferř. Inde is quē q̄tidie vides meretricı⁹
nitro hyſtrionicus habitus: regius apparat⁹: inde au
rū in frenis in ſellis ꝛ in calcarib⁹: plus calcaria q̄ al
taria fulgent. inde menſe ſplēdide ciphis: ꝛ cibis: inde
cōmeſſationes ꝛ ebrietates: citharia ꝛ lyra ꝛ tibia. inde
redūdantia torcularia ꝛ promptuaria plena eructan=
tia ex hoc in illud. p hijs ꝛ huiuſmōi volunt eſſe: ꝛ ſūt
eccleſiaꝝ p̄poſiti: decani / archidyaconi / epiſcopi / ꝛ ar=
chiepiſcopi. hec ille. Sed certe huiuſmodi vicioſi vo=
luptuoſi ſeu ſupbi nō deberent admitti ad ſacerdotiū
dn̄i nec ad aliquod officium paſtorale. dicente dn̄o ad
moyſeʒ Leui. 21. loquere ad Aaron. hō de ſemine tuo
per familias qui habuerit maculā non offeret panes
deo ſuo. nec accedet ad miniſteriū e⁹ ſi cecus fuerit:
ſi claudus. ſi paruo vel grandi vel torto naſo. ſi fracto
pede vel manu. ſi gibboſus vel lippus ſi albuginē ha=
bens in oculo: ſi iugem ſcabiem: ſi impetiginem in cor
pore vel hermoſus. Spiritualiter cecus eſt homo il=
literatus. Unde yſa. 42. Quis cecus niſi ſeru⁹ me⁹?
cecitas enim iſta multum nocet in eccleſia dei hodie.
Unde yſaye. 5. ppterea captiuus ductus eſt populus
meus: qꝛ nō habuit ſcientiā: ꝛ nobiles eius interierūt
fame: ꝛ mltitudo eius ſiti exaruit: ppterea dilatauit
infernus animā ſuam: ꝛ aperuit os ſuū abſq; vllo ter=
mino. ¶ Item yſaie. 56. omnes beſtie agri venite ad
deuorandum me. vniuerſe beſtie ſaltus ſpeculatores
eius ceci omnes. neſcierunt vniuerſi canes muti nō
valentes latrare. Item Mathei. 15. Cecus autem ſi ce
co ducatum preſtet: ambo in fouea cadunt. ¶ Claud⁹
eſt ille qui quandoq; inclinatur ad ſeruiendum deo: ꝛ
quandoq; inclinatur ad ſeruiendum dyabolo. Et de
talibus eſt ſicut quōdam erat de quodam cane exiſtē
te in campo. vbi cum audiſſet duo cornua in diuerſis
partibus ad diuerſa conuiuia inuitantia. nō ſecutus

eſt vnū / modo aliud. ꝛc. ſicut ſupra pte quinta cap̄. 14.
vbi agitur de conſummatione: ſiue de impſeuerantia:
de iſta claudicatione dicitur. 3. Regū. 18. vſq; quo clau
dicatis in duas partes: ſi dominus eſt deus ſequimini
eū. ſi aūt baal ſequimini illū. ¶ Uel aliter ſcdm̄ beatuʒ
Grego. in ſuis paſtoralibus. claudus dici poteſt qui
viam virtutis quā pergere debet aſpicit: ſed tamen
mentis infirmitate grauatus viam vite pfectam non
valet tenere quam videt: qꝛ virtutis ſtatū peccandi cō
ſuetudo non erigit: ſed quo deſiderū efficatius incli=
natur illuc greſſus operis mox ſequuntur. hinc enim
dicit Apoſto. Hebreorū. 12. Remiſſas manus: et ſolu=
ta genua roborate: et greſſus rectos facite pedibus
veſtris. vt non quis claudicans erret: magis autem ſa
netur. Paruuʒ naſum habet cui parum fetent peccata
ꝛ qui non ſentit abominabilem naturā peccati. de quo
Linconi. 13. Peccatū inq̄t ꝓles dyaboli eſt / mortis pa
rens / nature corruptio / ꝛ anime deformatio / cuius de=
clarationem vide ſupra in principio libri capitulo. 2.
Grandē naſum ꝛ tortum pedē habet cui multū fetent
pctā: ſed tn̄ ipſe pſone peccanti ſine miſericordia indi
gnatur: ꝛ nimis crudelis eſt ad puniendum. ¶ Con=
tra quos beatus Grego. circa inquit vitā ꝓpriā ſit ſa
cerdos auſterus: ſed circa vitā aliorum benignus vt
audiant eū homines parua mādātē: et grauia facien=
tē. vel aliter ſecundum beatum Grego. vbi prius par=
uum naſum habet qui ad tenendum menſuram diſcre=
tionis ydoneus nō eſt. naſo quippe odores fetoreſq;
diſcernimus. Recte igitur per naſum diſcretio expri
mitur. per quam virtutes eligimus / vicia reprobam⁹.
Unde in laudem ſponſe dicitur Canticorum. 7. naſus
autem tuus ſicut turris libani. vbi per naſum eccle
ſancti doctores ſignantur / qui ſagaciter nouerunt di
ſcernere inter fragrantem catholice fidei doctrinam:
et letiferum heretici erroris fetorem. nam et in diui=
nis kariſmatibus que per ſpiritum diſtribuuntur / di
citur alibi. datur p ſpiritum diſcretio ſpirituū. 1. Co=
rinthioꝝ. 12. Naſus eccleſie turri cōparatur: qꝛ ſancti
doctores ſummum locum in eccleſia tenent: ac veluti
in libano monte conſiſtunt. ꝛ eccleſiam ab incurſibus
ſpiritus malignorū defendūt. ſed ſunt nōnulli q̄ pro=
eo q ēſtimari hebetes nollent. ſepe ſe in quibuſdā in=
quiſitionibus pluſq; neceſſe eſt exercentes ex nimia ꝛ
preſumptuoſa ſubtilitate falluntur. Unā ſic quoq; ſub=
ditur. vel grandi vel torto naſo. naſus enim grandis
vel tortus eſt ſubtilitas diſcretionis īmoderata q̄ dū
pluſq; decet exercuerit: actionis ſue rectitudinē ipſa
cōfundit. Fractū pedē vel manū hʒ q̄ ipotēs eſt ad am
bulādū in via dn̄i: vel bene operādū atq; a bonis acti
bus penitus expers vacat: ꝛ ab hijs oīmodo alien⁹ exi
ſtit. Gibbū vero hʒ qđ terrene ſollicitudis pōd⁹ depri
mit ne vnq̄ ad ſuperna reſpiciat: ſed hijs ſolum que
quaſi infima a ſanctis calcātur / intendit. Qui ꝛ ſi qñq;
aliquid ex bono patrie celeſtis audierit: ad hoc nimi=
rum peruerſe conſuetudinis pondere pregrauatus
cordis faciem non attollit: quia cognitionis ſtatum
corrigere non valet: quem terrene ſollicitudinis vſus
curuum tenet. quorum culpem per ſemetipſam quoq;
veritas reprobans ait. ſemen autem quod in ſpinis ce
cidit hij ſunt q̄ audierūt: ꝛ ſollicitudinibus ꝛ diuitijs
ꝛ voluptatibus vite euntes ſuffocantur. et non refe
rūt fructū. ¶ Lipp⁹ vero ē cui⁹ ingeniū ad cognitio=
nē veritat' emicat: ſʒ tn̄ hec carnalia opa ei⁹ cognitionē
obſcurāt. Lippis q̄ʒ oculis pupille ſeneſcūt: ſʒ humo
re defluēte infirmitate palpebre groſſeſcūt: quoꝝ qꝛ in
fluxione crebatus atteritur ēt acies pupille viciat. ꝛ ſan

nõnulli quoꝝ ſenſus carnalis vite opꝛatio ſauciat q̃
videre recte ſublimiť ꝑ ingeniũ poterant: ſꝫ vſu prauoꝝ
actuuꝫ caligant: luppus itaqꝫ eſt cuius ſenſus natura
exacuit. ſed cõuerſationis prauitas cõfundit. cui bñ
ꝑ angelũ dř Apoca. 3. Collirio iunge oculos tuos vt
videas. Collirio quippe oculos vt videam⁹ inũgim⁹
cũ ad cognoſcẽdũ veri luminis claritatẽ intellect⁹ no
ſtri aciẽ medicamine bone opationis adiuuam⁹. Al=
buginẽ vero in oculis hꝫ qui veritatis lumen videre
non ſinitur. qui arrogantia ſapientie ſeu iuſtitie ceca=
tur. pupilla nãqꝫ oculi nigra videt: ſed albuginẽ tolle
rãs nichil videt: q2 ſenſus humane cogitatiõis ſi ſtul
tũ pctõrẽqꝫ ſe intelligit: cognitionẽ intime claritatis
apphẽdit. ſi autem ſibi candorem iuſtitie ſeu ſapiẽ=
tie tribuit: a luce ſuperne cognitionis penitus ſe ex=
cludit: et ideo claritate veri luminis nunqꝫ penetrat:
quia ſe apud ſe prearrogantiã exaltat. ſicut de quibuſ
dam dicitur in epiſtola ad Roma. 1. dicentes enim ſe
ſapientes / ſtulti facti ſunt. iugum vero ſcabiem habet
cum carnis petulantia ad cutem trahitur ꝑ quã luxu
ria recte deſignať: quia ſi cordis tentatio vſqꝫ ad ope=
rationem proſilit. nimirum feruor intimus vſqꝫ ad cu=
tis ſcabieꝫ prorumpit: ⁊ foras iam corpus ſauciat. q2
dum in cogitatione voluptas nõ reprimitur: i actione
citiſſime dominatur. quaſi enim cutis pruriginẽ pau=
lus curabat abſtergere cum dicebat. tentatio vos
non apprehendat niſi humana. ac ſi aperte diceret hu
manũ quidem eſt in corde tentationẽ pati: dyabolicuꝫ
vero eſt in tentationis certamine. ⁊ in operatione ſu=
perari. Impetigo ad litteram eſt ſicca ſcabies ſine
dolore fedans decorẽ. vnde impetiginem habet q̃ infa
mis eſt. Fama enim bona prelati vel ſacerdotis neceſ
ſaria eſt propter ſubditos: ſed et vita bona ꝓpter ſe=
metipſum. vitam eni ⁊ famã ſic cuſtodire deberẽt mi=
niſtri eccleſie vt de illis nõ erubeſcerẽt laudatores: ſꝫ
confunderenť inuidi detractores. ¶ Secundum vero
Grego. impetiginem habet in corpore quiſquis aua=
ricia vaſtať in mente: q̃ ſi in paruis non compeſciť ni=
mirum ſine menſura dilatatur. impetigo quippe ſine
dolore corpus occupat: ⁊ abſqꝫ occupati tedio excre=
ſcens membrorum decorem fedat: quia auaricia capit
animum dum quaſi delectat exulcerat. Dum adipi=
ſcenda queqꝫ cogitationi obijcit ad inimicitias aſcen=
dit: ⁊ dolorẽ in vulnere non facit: q2 eſtuanti animo ex
culpa abundantiam permittit: ſed decor membrorum
perditur: q2 aliarũ quoqꝫ virtutũ ꝑ hanc pulcritudo
depravatur: ⁊ quaſi totũ corpus exaſperat: quia ꝑ vni
uerſa vicia animum ſupplantat paulo atteſtante ad
Thimo. qui ait. Radix omniũ malorum eſt cupiditas.
Hermoſus ad litteram eſt cuius interiora nimie de=
ſcendunt: ⁊ ſignificat auruꝫ. qui in vita ſua ꝓiecit inti
ma ſua vt diciť. Eccleſiaſti. 10. vbi enim cõmunis litte
ra habet hermoſus. Alia littera habet ponderoſus.
vt ſecundũ beatũ Grego. ponderoſus eſt qui turpitu=
dinẽ non exercet opere: ſed tñ ab hac cogitatione con=
tinua ſine moderamine grauatur in mente. qui nequa=
qꝫ vſus ad opus nephariũ rapitur. ſed eius animus
voluptate luxurie ſine vllo repugnationis ſtimulo de
lectatur. viriũ namqꝫ ponderis eſt cuꝫ humor viſce
rum ad membra virilia labiť. que profecto cum mole=
ſtia dedecoris intumeſcunt. ponderoſus igitur eſt. qui
totis cogitationibus ſuis ad laſciuiam defluens pon
dus turpitudinis geſtat in corde. ⁊ quamuis praua nõ
exerceat opera: ab his tamen nõ euellitur mẽte nec ad
vſum boni operis in aperto valet abſtringere: quia
grauat hũc in abſconditis põdus turpe. quiſqꝫ igitur
quolibet hoꝝ vitio ſubijcitur. panes dño offerre ꝓhi=
beť: ne ꝑfecto diluere aliena delicta non valeat quem
adhuc ꝓpria vitia deuaſtãt. hec Greg. ¶ Et ex his pꝫ
ꝙ nullus voluptuoſus ſupbus dign⁹ eſt ſibi aſſume=
re ſacerdotis honoreꝫ. ⁊ a multo fortiori nullus talis
ꝓſumere debꝫ ſibi dignitatẽ ſurripere paſtoralẽ. dicẽ=
te ſpũſancto Eccle. 7. Noli fieri iudex niſi valeas vir=
tute irrũpere iniquitates. ¶ Sup quo Guil pa. in de
vicijs par. 6. ſicut indꝫ in cõflictu corporali hoſtes pre
cipue irruũt ſup regẽ. ſic hoſtes ſpũales ſcilicet iniqui
tates ⁊ demones precipue irruunt ſup illum qui in di
gnitate ꝓficitur. ⁊ ideo neceſſarium eſt ei vt virtutẽ ha
beat dirumpendi eos. ¶ Vñ Grego. in paſtoralibus
pollens inquit virtutibus: inuit⁹ ⁊ coact⁹ accedat ad
regimẽ alaꝝ: ⁊ ſi ille q̃ pollet ꝟtutibus inuitus debet
accedere ad regimẽ aiaꝝ: q̃d dicẽdũ eſt de illo q̃ vitijs
ſordet: certe ille nullomodo debet accedere: ⁊ ſi acce
dat non modicũ eſt ſibi ⁊ populo damnoſum preiudi=
cium. inqꝫ damnoſum preiudicium eſt populo paꝫ ex
his teſtimonijs ſcripture. Unde ꝓuerbioꝝ. 28. dici=
tur in exaltatione iuſtorum multa gloria eſt regnanti
bus impijs ruine hominum. ⁊ ſequiť. Leo rugiens et
vrſus eſuriens. princeps impius ſuper populum pau
perum dux indigens prudentia multos opprimet per
calumniam. Item prouerbioꝝ. 29. Cum impij ſum=
pſerint principatum: gemet populus. Et merito. nam
vt dicit Hollcot i lectura libri ſapiẽtie. lectione. 145.
huiuſmodi impij principes et prelati: figurari poſſũt
per duos dracones qui in duobus montibus arme=
nie latitantes. vnus ex vno mõte / et alius ex alio vapo
rem fumoſum ignitum et tam venenoſum emittebant
ꝙ cum ex hoc aer infectus eſſet omnes homines in=
ter montes illos per viam regiam tranſeuntes occi=
derunt. ¶ Spiritualiter iſti duo dracones in montib⁹
habitantes et vaporem igneum et venenoſum emit=
tentes duos altos ſtatus eccleſie deſignant ſcilicet do
minos ſeculares et eccleſiaſticos viros. iſti enim duo
ſtatus eccleſie ſi caritatẽ docerent: corrigerent: et de=
fenderent ſuos ſubditos tam ab inimicis corporali=
bus / qꝫ ⁊ ſpiritualibus. Vñ vt dicit Guiller. par. in de
vicijs parte. 6. Iſti duo ſtatus figurati ſunt Exodi.
27. per duo operimẽta ſuperiora tabernaculi q̃ erant
de pellibus arietum propter eſtuum ⁊ ymbrium dif=
fuſionem. operimenta eñi illa cuſtodiebant: ⁊ tegebãt
operimentum inferius: ⁊ alia ornamẽta tabernali que
erant valde precioſa. ¶ Sic ſpiritualiter illi qui pre=
ſunt in eccleſia cuſtodire deberent: et tegere a nocu=
mentis ſuos ſubditos precioſiſſimo ſanguine chriſti
redẽptos. ⁊ ſicut illa ſuperiora tabernaculi operimẽ=
ta non ponebantur in loco eminentiori tabernaculi ꝓ=
pter eoꝝ vtilitatẽ ⁊ honorẽ: ſed ꝓpter vtilitatem: ⁊ cu
ſtodiam precioſoꝝ vaſoꝝ / veſtiũ / ⁊ localiũ / in taberna
culo cõtẽtoꝝ. ſic ꝓpoſiti eccleſie non ponũtur a deo in
altioribus ſtatibus ꝓpter eoꝝ vtilitateꝫ tẽporalem ⁊
honoreꝫ. ſed ꝓpter populi dei neceſſitatem ⁊ a nocu=
mentis cuſtodiã: ſed certe tã ꝓdicti duo ſtatus eccle=
ſie qui ab oĩbus nocumentis defendere deberẽt ſuos
ſubditos: ac etiam in omnibus ſuis actibus bonum
eis prebere exempluꝫ. tanqꝫ dracones peſtiferi fumũ
fetentem ſuperbie admixtum cũ igne crudelitatis ire
⁊ vindicte emittunt intantum ꝙ ſimplices in via infe=
riori ambulantes / per fetorem eoruꝫ pernicioſi exẽpli
penitus corrumpunť. Vñ iam verificatur illud Yſaye.
24. Erit populus ſicut et ſacerdos: et ſicut ſeruus

ſic dominus eius:ꝛ ſicut ancilla ſic domina eius: qua
ſi diceret: ſicut capit ancilla malum exemplū de dn̄a
eius: ac ſeruus de dn̄o ſuo: ſic et popul⁹ vulgaris de
ſacerdotibus:ꝛ dominis tēporalib⁹. ꝛ ꝙ dānoſum ſit
ſibiipſi preiudicium qui indigne ſuper ſe prelationē
ꝓſumit accipere/patet ex verbis beati Greg. i. paſto.
cap̄. 4. exponens illud Mathei. 18. Qui ſcandaliza=
uerit vnum de puſillis meis iſtis qui in me cre=
dunt: expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo
eius ꝛ demergatur in ꝓfundum maris. per molā aſi=
nariam inquit circularis vite preſentis circumitis
ac labor exprimitur: et per ꝓfundum maris extrema
dānatio deſignatur. qui igitur ad ſanctitatis ſpeciem
deductus vel verbo ceteros deſtruit vel exemplo. me
lius profecto fuerat vt hunc ad mortem ſub exteriori
habitu terrena acta conſtringerēt ꝙ ſacra officia im=
mutabilem culpam demonſtrarent. Quia nimirum
ſi ſolus caderet: vtcūꝗ hunc tolerabilior inferni pe=
na cruciaret. Hec ille. ¶ Item ꝙ damnoſum preiudi
cium ſit ſibiipſi qui indigne ſuper ſe prelationem pre=
ſumit accipere/oſtendit Odo ſuper euangelia ſermo
ne. 29. vbi ſic ait. Tria inquit ſunt damna ad hominē
in hac vita contingentia. damna animarū/ damna cor
porꝝ/ꝛ damna poſſeſſionū. damno animarū ſubueni
unt boni theologi. damno corporū ſcientes phiſici. dā
no vero poſſeſſionum legiſperiti. legiſte igitur quaſi
cuſtodes ſunt palee. phiſici quaſi cuſtodes ſunt furfu=
ris. theologi quaſi cuſtodes ſunt pharine. legiſte inter
ceteros locum nouiſſimum deberent obtinere. Unde
Apoſtolus. i. Corinthiorꝝ. 6. Secularia iudicia ſi ha=
bueritis inter vos contēptibiles qui ſunt in eccleſia il=
los conſtituere ad iudicandū. ¶ Super quo Lyra cō
tēptibilis inquit. i. minoris reputationis et valoris. fre
quenter enim cōtingit ꝙ illi qui parꝝ ſciūt de ſpiritua
libus/clarius vident in temporalibus: ꝓpter ꝙ tales
in talibus ſunt occupandi ſed in nuptijs preſentis ec
cleſie iam in primo diſcumbunt legiſte. ꝛ ſic verſū eſt
caput in caudam. ꝛ ſic patet ꝙ iam celebratur factum
ſtultorꝝ in quib⁹ ſtultiores ꝛ paruuli cōſtituūtur epī:
ſed parū durātes cito deiciūtur: ſed tam quidā viliſſi
mi primū locum dignitatis obtinent in eccleſia ſicut
aliquis volēs dominari occupat ſedem dn̄i ſui: ſꝫ dn̄s
nuptiarū veniens in die iudicij tali epō dicet. dagon
vel aſine cur locū meum occupaſti? quare hanc digni
tatē accipere ꝓſumpſiſti? ſed ꝗꝛ locū meum occupare
indigne ꝓſumpſiſti: ideo te in nouiſſimū ꝓcipito. ꝛ tunc
tales ſuperbi in penis cum rubore incipiēt locum no=
uiſſimū tenere. hec Odo. Et nimirum ſi talis nouiſſi=
mum locū tenere incipiet cū rubore. nā vt dicit Guil.
pari. in de vicijs parte. 6. malus prelatus eſt quaſi ſy
mea diaboli. iuxta verbum Perſij dicentis. Symea in
tecto rex fatuus ſedens in ſolio: ſed ſymea inquit non
eſt in tecto ad ſui honorē. ſed ad hominū deriſionē. ſic
ꝓlatus inhoneſtus deriſio hominū eſt: ꝛ quaſi ꝓlatus
eſt: ſed nō vere ꝓlatus. vnde tali dici poteſt illud Iſa.
22. ad ſobnā ꝓpoſitum tēpli: qd tu hic. aut quaſi quis
hic? quaſi diceret ei: nō eſt qd. ſꝫ quaſi quid. Uñ linco.
dcto. 25. ſuper iſta duo. labia ſacerdotis cuſtodiunt ſa
pientiam: ꝛ legem requirant ex ore eius: quia angelus
domini exercituum eſt. ex iſto inquit patet ꝙ ſacerdo
tes debent eſſe angeli. id eſt nuncij inter deum et ho=
mines nunciando hominibus voluntatem dei: et niſi
hoc miſterium valeamus implere: quid erimus? nō
angeli ſed canes muti non valentes latrare: ꝛ quid ri
diculoſius ꝙ auarus vel mutus nuncius? per quem
mittentis voluntas nec aperitur: nec is ad quem mit
titur redditur certior? cum tamē ſit nuncij officium:
vt dimittentis voluntate cum ad quem mittitur effe=
ciat certum. Et cum nuncij officium muto non iniun=
gitur niſi iniungens ſit ſtultus. et qui officium tale ſu
ſcipit preſumptoſus ſit patet: quia qui talibus com=
mittunt curam animarum/argui poſſunt ſtulticie: et
indigne curam ſuſcipientes: preſumptionis et ſuper=
bie. hec Lincoñ. Illuſio etiam qua illuditur prelatus
talis qui alijs perficitur. vt dicit Guil par. vbi prius.
figura eſt in illuſione chriſti de qua legitur Mathei.
27. Et exuentes eum/ clamidem coccineam circunde
derunt ei: ꝛ plectentes coronam de ſpinis/ poſuerunt
ſuper caput eius: et arundinem in dextra/et genufle=
xo ante illum: illudebant ei dicentes. Aue rex iudeo
rum. et expuentes in eum acceperunt arundinem et
percutiebant caput eius. Omnia iſta ſpiritualiter fi=
unt indigno prelato quando alijs preficitur. Unde ve
ſte innocentie exuitur: et rapacitate/et crudelitate/
que eſt velut veſtis coccinea ſanguine pauperum cru
enta/ induitur. Unde tales bene figurari poſſunt Da=
niel. ſeptimo per beſtiam quam vidit daniel aſcenden
tem de mari. que erat quaſi leena: ꝛ alas habebat vt
aquile. et aſpiciebat daniel donec euulſe ale eius/ et
ſublata erat beſtia de terra. et ſtetit ſuper pedes eius
quaſi homo. ꝛ cor eius dabatur ei. Spiritualiter hec
beſtia ſignificat rapacem ſuperbū: qui quaſi leena ſi=
ue leo dicitur propter eius crudelitatem. Unde pſ̄.
Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua: vt rapiat paupe
rem Ale huius beſtie ſunt iactantia: ꝛ preſumptio.
quibus ſuperbus raptor tanꝗ̄ duabus alis/ ſeipſum
in malicia ſua exaltat: ſed ale iſte indubitanter ab eo
auferentur. quando deus eum deponet: ꝛ auferet eum
de terra per mortem. et tunc ſtabit ſuper pedes affe=
ctionis in hac vita. quia tunc non ſubleuabitur cum
alis iactantie et preſumptionis. Et cor eius quod in
hac vita dabatur ſuperbie/ dabitur ei: quia clare per=
cipiet ſtulticiam ſue ſuperbie. vnde tunc tales miſeri
ſuperbi merito dicere poterunt illud. Sapientie quī=
to. Quid nobis profuit ſuperbia: aut diuitiarum ia=
ctantia quid contulit nobis? tranſierunt omnia illa tā
ꝙ vmbra. Corona etiam de ſpinis plectitur ſuper ca=
put eius: quia dignitatem multiplicando complectio
comitatur. Unde omnis corona ſpinea eſt: quia non
habetur dignitas abſꝗ magno cruciatu. Hec etiam
corona acriter punget ſuperbos in morte/ timore de=
monum concutiente: ſed acrius coram ſummo iudice
iudicante. et adhuc acerrime in pena eterna tormen
te. Arundo que eſt exterius lucida/et interius eſt va=
cua in manu ponitur: quia talis potens eſt in alios: ſꝫ
in ſeipſo infirmiſſimus eſt nulli vitio valens reſiſtere.
genuflexo illi illuditur a miniſtris ſuis. Quia ab eis
vocatur dominus quorum eſt veritate miniſter. cum
ſollicitudo de victu et veſtitu eorum ad ipſum perti=
neat. Ab eis etiam ad modum chriſti ſalutetur. qui
frequenter mortē ipſius cum magno deſiderio deſide
rant et procurāt. miniſtri etiam ipſius in faciem eius
expuunt: dum eum in facinoribus ſuis adulatione
polluunt. Arundine etiam caput eius percutiunt.
dum poteſtate ab eo accepta male operando animam
eius cedunt. Et ſicut etiā dicebatur ſaluatori noſtro
ieſu chriſto. Uath qui deſtruis templum dei: et in tri=
bus diebus reedificabis illud. Sic merito tali iniquo
prelato dici poteſt. Uath qui deſtruis templum dei: ꝛ
nunꝗ̄ reedificas illud. Templū enim dei eſt xp̄ianus

populus. Dicente apl'o. i. Corin. 3. Templū dei eſtis
vos. ſpūſſanctus habitat in vobis. Et certe templum
iſtud habendo reſpectum ad eius primitiuam funda=
tionem. vt videtur iam per negligentiā prelatoꝝ ꝛ ſu
perioꝝ doloroſiſſime eſt deſtructum. In cuius rei figu
ra legitur primo Eſdre. 3. quādo templum dei deſtru
ctum fuerat: ꝛ iterum nouiter erat reedificatū. pluri
mi de ſacerdotibus: ꝛ leuitis: ꝛ principibus patrū ꝛ
ſenioribus. qui viderant templum prius cum ab anti
quo fundatū eſſet ꝛ hoc templum in oculis eoꝝ: fle=
bant voce magna memores glorie templi: vt dicit li=
ra: quod in principio fundatum erat. reſpectu cuius
iſtud nouiter reparatū quaſi nichil erat. certe ſic mō
flebile preconiū eſt dicere vel cogitare qualis eſt po
pulus xp̄ianus qui eſſe debet templū dei in compara
tione ad templū: quod erat in primitiua eccleſia. qui
deſpectis rebus caducis ꝛ mundanis honoribus/ pro
amore xp̄i vitā ſuā libentiſſime pdiderunt: ſed iā qua=
ſi totus populus xp̄ianus oblitis celeſtibus gaudijs
ꝛ ſaluatoris beneficijs ꝓpter appetitum mūdani ho=
noris ꝛ dilectionis auaricie quā ſequitur: euellitur a
fundamento fidei apoſtolorum ꝛ ꝓphetaꝝ. ꝛ ſciſmati
bus erroribus ꝛ hereſibus flebiliter eſt diuiſus. vnde
Criſo. ope. imper. omelia. i. ſuper illud Mathe. i. So
lomon autē genuit roboā. eſtimo inquit ꝙ ſalomon et
roboā in miniſterio xp̄i fuerunt ꝯſiter: ꝛ in miniſterio
populi xp̄iani. nāq; cū ſint xp̄iani corpus xp̄i. recte vni
uerſus populus xp̄ianus accipiendus eſt xp̄s ſi ſalo=
mon fuit in miniſterio populi incipientis. Roboam
vero in miniſterio populi male finientis. Nam ſicut
ſalomon in principio bene agens proſperatus eſt: ſed
circa ſenectutem ſalomone iam peccāte excitauit do
minus zaram ſup eum ꝛ detrūcauit ex pte modica re
gnū eius. In tpe roboā abijcientis cōſilia ſenioꝝ ꝛ ſe=
quētis cōſilia iuuenū coetaneoꝝ ſuoꝝ fere cōſciſſum
eſt regnum eius intantum ꝙ decē tribubus ſecedenti
bus: ꝛ proprium ſibi facientibus regē/ duo tribus tā=
tūmō remanerēt cū roboā. Sic populus chriſtian' in
primis qdē bene agens ꝓſperatus eſt ſicut ſalomō. ꝓ=
cedente autē tempore cū cepiſſet declinare populus
xp̄ianus a doctrina xp̄i ꝛ amore. q̄ carnis ſunt ꝛ mun=
di quaſi filiam pharaonis quā diabolus princeps car
nis ꝛ mundi ſumminiſtrat ad tentationē xp̄ianorum:
excitauit deus ſuper populum xp̄ianū ſpiritū ſciſmatis.
ꝛ in primis debilitatus eſt populus xp̄ianus quibuſdā
ſciſmatibus: nouiſſime aūt quaſi in parte roboā abun
dante iniqtate: ꝛ caritate refrigeſcente: plenius con=
ſciſſus eſt populus xp̄ianus: ita vt maxima pars xp̄i=
anoꝝ diuideretur in hereſes. vt faceret et ſibi proprios
epiſcopos quaſi ꝓprios reges: ꝛ vix pauciſſimi xp̄i=
ani remanerent in eccleſia xp̄i ſub xp̄o. ꝛ ſicut tunc ro=
boam abijciens conſilia ſeniorum ꝛ coetaneoꝝ ſuorū
ſequens conſilia: occaſionē prebuit diſcidio illi. ſic et
circa finem ſeculi xp̄i relinquētes cōſilia apoſtoloꝝ ꝛ
ꝓphetarū ſuoꝝ ſenioꝝ ſecundum ꝙ cōſiliati fuerant
epiſcopos cōuerſari debere. ꝛ epiſcopatum tractare:
ꝛ ſequētes cōſilia coetaneoꝝ ſuoꝝ ꝛ iuuenū conſilian
tium epm̄ oportere diuitē fieri: ꝛ in hoſpitalē ꝛ timo=
rem non habere alia loqui: que plauſum moueant de=
derunt occaſionem dyabolo precioſionum faciēdarū
ꝛ non attendentes qđ dn̄s dicit. Si autem ceperit di=
ſpenſator dicere quia dn̄s meus morā facit: ꝛ ceperit
caſtigare pueros ꝛ ancillas ꝛ mā̄ducare: ꝛ bibere cum
ebrioſis: veniet dn̄s eius in die qua neſcit. ꝛ hora qua
ignorat: et diuidet eū. Item quid precepit petrus non
dominantes: ſed ꝯſtatum tenētes. Hec Criſoſtom'.

Et ideo hec conſiderans beatus Auguſti. in nullo in=
quit ſentio deum ita iratū michi: ſicut in hoc ꝙ cū in=
dignus eſſem poni ad remū: poſitus ſum in apice re=
giminis eccleſie. et iſti vt dicit Guil. pari. de iſto Au=
guſtinus legitur ꝙ fugit ab omni ciuitate que nō ha=
bebat epiſcopū ne in epiſcopū raperet. Legitur etiā
inquit Guil. par. de quodā priore clareuallēſi gaufre
do nomine ꝙ cum electus eſſet in epiſcopum Tena
ſenſē/ etiam ab eugenio papa ꝛ etiā abbate ſuo bernar
do cogeretur onus epiſcopatus ſubire. ipſe proſtra=
tus ad pedes abbatis ꝛ clericorum qui eum elegerūt
ait monachus fugitiuus. ſi me eijcitis eſſe potero: epi
ſcopus vero nunq̄. Cui laboranti in extremis quidā
monachus ſibi cariſſimus accedens ait. care mi: quia
nunc corpore ſeparamur: oro te vt ſi potes ſalua volū
tate diuina ſtatum tuum michi poſt mortem tuam re
ueles. cui oranti poſt mortem eius coram altari ap=
paruit graufredus dicens. Ecce aſſum gaufred' fra
ter tuus. cui ille chare inquit mi quomodo eſt tecum.
cui ille/ bene: ſed reuelatum eſt michi a deo ꝙ ſi ꝓmo=
tus fuiſſem in epiſcopum: damnatus fuiſſem. vnde vt
ſupra dictum eſt: multi q̄ in ſtatu paupertatis iuſte et
bene viuunt cum ad dignitatem ſunt promoti redden
tes deo malum pro bono/ grauius q̄ꝫ pauperes pec=
cant. de quibus dicit ꝓpheta Jeremie. 5. Job ad opti
mates: et loquar eis: ipſi vere cognouerunt viam do=
mini: et iudicium dei ſui/ et ecce magis hij ſimul con=
fregerunt iugum rūperunt vincula. de quolibet enim
tali dicitur Job. 15. Tetēdit aduerſus deū manū ſuā:
ꝛ contra omnipotentē roboratus eſt. cucurrit aduer=
ſus eum erecto collo. ꝛ pingue ceruice armatus. vbi
dicit gloſa contra deum manum tendere/ eſt in opera
tione praua deſpectis dei iudicijs perſeuerare. con=
tra deum roboratur quando proſperari in mala ſua a=
ctione permittitur. erecto collo aduerſus deum cur=
rit. dum ea que deo diſplicent cum audacia perpetrat
pinguis eſt ceruix opulenta ſuperbia: affluentibus re
bus temporalibus. Unde Jeremie. 5. Inuenti ſunt in
populo meo impij inſidiātes quaſi aucupes laqueos
ponentes: et pedicas ad capiendos viros. ſicut di=
ſcipula plena auibus. ſic domus eorum interius ple=
ne ſunt omni dolo. Ideo vero magnificati ſunt ac etiā
ditati et incraſſati ſunt: et impinguati. et preterierunt
ſermones mei peſſime. Cauſam enim pupilli non di=
rexerunt. Et iudicium pauperum et inopum non iu=
dicauerunt. Nunquid ſuper hijs non viſitabo dicit do
minus deus. aut ſuper gentē huiuſmodi non vlciſce=
tur anima mea: ſtupor et mirabilia facta ſunt in ter=
ra. prophete prophetabant mendacium: ꝛ ſacerdotes
applaudebant manibus ſuis: et populus meus dile=
xit talia. ¶ Et ex iſtis patet quantum peruerſi ſunt ſu
perbi peccantes in deum inquantum ipſe eſt largitor
bonum pro donis ſuis gratuitis ipſū deſpiciunt tanq̄
proditores ingratiſſimi. ¶ Octauo ſuperbia deteſtā=
da eſt pro eo ꝙ hominem decipit/ excecat/ infatuat/ in
egeſtatem perducit/ in finalem impenitentiā redigit/
et infernali incendio aptiſſime preparat. De primo
Auguſtinus. Superbia inquit meretur illud. et om=
nes alij periculoſi errores ex ſuperbia proueniunt.
Unde ſuper illud Jeremie. 49. Arrogantia tua: ꝛ ſu
perbia cordis tui decepit te: dicit gloſa: omnis hereti
cus arrogans: quia ſuperbia facit hereticū ꝛ nō igno
rantia: quod patet: ꝛ hoc ꝙ hereſis deſcriptiue eſt
dogma falſum contra ſcripturam ſacrā ꝑtinaciter de
fenſatum. Et quantum ad ſecundum: vcꝫ ꝙ ſuperbia
hominem excecat/ oſtendit beatus Bernardus. ꝛ po=

nitur.6.flor.cap.1.vbi ſic.trabes inquit in oculo grã=
dis eſt ſuperbia:ꝛ groſſior eſt ſuperbia in mẽte: q̃ que
dam complacẽtia ſui vana nõ ſana:timida non ſolida:
oculũ mentis obſcurat: veritatẽ obũbrat:ita ſi tuã oc
cupauerit mẽtem.iam tu ter videre qualis es: vel qua
lis eſſe potes/non poſſis ſentire.ſed qualẽ te amas vl̃
qualẽ te putas eſſe/ vel ſperas fore.quid deteſtandum
amplius?quid grauius puniendũ q̃ꝫ vt videas deum
celi paruulũ factũ:ꝛ vltra apponat ſe magnificare ho
mo ſuper terram? Intolerabilis ſiquidem impuden
tia eſt.vt vbi ſeipſam exinaniuit maieſtas/vilis vermi
culus infletur ꝛ intumeſcat.hec ille.Item ꝙ ſuperb⁹
cecus ſit patet ex hoc.ꝙ neſcit diſcernere inter aliqd̃
nichil putans ſe aliquid magnum eſſe: cum nichil ſit
in valore.iuxta illud verbum Apoſtoli dicentis. Qui
putat ſe aliquid eſſe cum nichil ſit.ipſe ſe ſeducit.Ga
lathas.6. Item Linconien.in de oculo morali.ca.32.
Superbus inquit cecus eſt/cum ſeipſum eſſe hominẽ
non cognoſcit.homo cum ab humo dicatur. ſi autem
homo ab humo ſe eſſe bene cognoſceret/inſtar terre q̃
elementorum infima eſt:nouiſſimum locum contende
ret:ꝛ ſe humiliando infimum reputaret.ideo ſignãter
dominus quando oculos ceci nati aperuit:ſuper ocu=
los eius lutum liniuit Jo.9.Per cecuꝫ natum ille cõ=
grue deſinatur.qui de ſuo origine vel bonis naturali
bus inaniter gloriãs excecatur.qui ſi lutũ.id eſt vilita
tem humane originis atqꝫ finis mẽtis ſue oculis ſup
poſuerit/depreſſo timore excecãtis ſuperbie humilia
bitur/et videbit.hec Linconien.Cuilibet enim tali ſu
perbia excecato dicitur Apoc.3. Dicis quia diues
ſuꝫ ꝛ locupletat⁹/ ꝛ nullius egeo.ꝛ neſcis q̃ꝛ miſer es
ꝛ miſerabilis ꝛ nudus ꝛ pauper ꝛ cecus. Et quantum
ad tertiũ.ſcꝫ ꝙ ſupbia hominẽ īfatuat: teſtat̃ Apoſto
lus ad roma.1.Dicentes ſe ſapientes:ſtulti facti ſunt
Itẽ puer.11.Ubi humilitas ibi ſapientia.igitur a con
trario/vbi ſuperbia: ibi ſtultitia.Uñ Aug.in de abuſi
onibus abuſione.8.Quid inquit ſtolidius fieri poteſt
q̃ꝫ illuꝫ qui per infimã miſeriã velut in terra abiectus
ꝛ extremus ꝛ humilis incedere ꝛ contriſtari debuerit:
ſuper ſolio ſuperbie timore inflatã mentẽ contra deũ
erigere?per q̃d viciũ lapſi angeli corruerũt.qui in ſũ=
mo celi conditi erant culmine. cauendũ eſt pauperib⁹
nedũ per neceſſitatẽ regimen terre dei ꝑterunt.p mẽ
tis imprudẽtiam etiã celorũ regna amittãt.cũ enĩ dei
diſpẽſatione paupertatẽ neceſſariã acceperũt:in ipſoꝝ
arbitrio pendet vtrum pauperes ſpiritu ſint.non qui
buſcũqꝫ enim pauperibus celi regnum ꝓmittitur.ſed
hijs tantũmodo quib⁹ diuitiaꝝ inopiã animoꝝ humi=
litas comitatur.pauper ei humilis/paup ſpũ appella
tur:qui egenus foris cernit̃ nũqꝫ in ſupbia eleuatur:
q̃ñ ad appetenda regna celoꝝ plus valet mentis hu=
militas q̃ꝫ preſentiuꝫ diuitiaꝝ tẽporalis paupertas.
ꝛ etiaꝫ humiles qui diuitias bene poſſeſſas habẽt pñt
pauperes ſpiritu vocari:ꝛ ſupbos nichil habẽtes non
dubium contingit beatitudine paupertatis priuari.
hec Aug. Itẽ fatuitas ſuperbie patet ex hoc ꝙ ipſe
eligit manſioneꝫ ſuam in loco infeliciſſimo.locus enĩ
infeliciſſimus eſt mons ſupbie:ꝛ hoc quadruplici ra=
tione. ¶ Prima ratio eſt ꝙ bone conditiones que ſo=
lent eſſe in ceteris mõtibus in mõte ſuperbie deſunt.
ceteri enim mõtes celo ſunt viciniores aliis valloſis:
ſed mons ſupbie remotiſſimus eſt a celo.maxime enĩ
diſtat ab humilitate.cum ſupbi:ꝛ humilitas ſint con
traria.contraria autem maxime diſtant inter ſe.in ce
lum autẽ nõ ſit via niſi per humilitatẽ. vnde experiẽ=
tia docente ſi quis montem vellet aſcendere excelſuꝫ

oporteret eum omnino ſeipſum inclinare.nam ſi ere=
ctus incederet ſtatim deorſuꝫ caderet. ſic ſpecialiter
qui voluerit montem celi aſcendere oportet eum per
humilitateꝫ ſe inclinare:quia in elatione ſuperbie ca=
ditur in infernum. In cuius rei figura legitur.1.Re=
gum.14.ꝙ Jonathas aſcendit cliuuꝫ montis reptãs
manib⁹ ꝛ pedibus/ꝛ armiger eius poſt eum.Spũali=
ter Jonathas ſignificat chriſtũ qui aſcẽdit in monteꝫ
celi:prius tamẽ manibus ꝛ pedibus affixis.crudelis
armiger eius qui ſequitur eũ eſt quilibet chriſtian⁹ q̃
in perfecta humilitate ꝛ penitentia ſequitur veſtigia
chriſti iuxta conſiliũ eiuſdem dicẽtis Math.19. Qui
vult venire poſt me abneget ſep metipſuꝫ ꝛ tollat cru
cem ſuam ꝛ ſequatur me.ꝛ quilibet talis ſi pſeuerau
rit vſqꝫ in finem/finaliter cacumen mõtis celi indubi=
tanter aſcendet.ſed illi qui nitunt̃ aſcẽdere erecti per
ſuperbiaꝫ: nunq̃ꝫ ad cacumẽ mõtis celi peruenient:ſꝫ
potius cadent retrorſum in ꝓfundum inferni.dicente
xp̃o Mathei.11.Diſcite a me quia mitis ſum ꝛ humi=
lis corde.ꝛ inuenietis requiem aiabus veſtris.Item
Mathei.20.Niſi conuerſi fueritis ꝛ efficiamini ſicut
paruuli: non intrabitis in regnũ celorũ.Iteꝫ cuilibet
humili dicit dominus Apoca.3. Ecce dedi coram te
oſtium apertum quod nemo poterit claudere: q̃ꝛ mo=
dicam habes virtutem.i.humilitatẽ.ſic ecõtrario põt
dicere ſuperbo.Ecce dedi coram te oſtium clauſum:
quod nemo põt tibi aperire:q̃ꝛ maximũ habes viciuꝫ
id eſt ſuperbiam.Unde pſ̃.Emundabor a delicto ma
ximo.id eſt a ſuperbia.Itẽ Job.31.Si oſculatus ſum
manum meam.i.ſi tractauero opera mea cũ ſuperbia
que eſt iniquitas maxima.vñ Guiller.pari. In manu
inquit intelligitur operatio: in oſculo vero quod eſt
contractus oris/ intelligitur propriẽ actionis lauda=
tio.Unde ore quaſi cõtingitur res que laudatur. hec
ille.Montes etiam fortiores ſolent eſſe ceteris locis
eo ꝙ hoſtes non habent ad eos de facili acceſſum.ſed
ad montem ſuperbie omnes hoſtes ſpirituales et vi=
cia et demones faciliime accedunt.vnde Eccl.10.Ini
tium omnis peccati ſuperbia.qui tenuerit eam adim
plebitur maledictis/ꝛ ſubuertet eum in finem. Item
montes ſolent eſſe mundi ꝛ ſani:q̃ꝛ illic confluere ſor=
des non poſſunt.ſed mons ſuperbie immundior ꝛ mi
nus ſanus eſt ceteris locis.Unde quaſi contra natu=
ram ad montem illum omnes ſordes vicioꝝ confluũt.
vnde ꝛ mons iſte peſtifer eſt ſecundum illud Iere.41.
Ecce ego ad te mons peſtifer qui corrumpis vniuer=
ſam terram.De habitantibus enĩ in hoc monte dicit
pſ̃. Corrupti ſunt: ꝛ abominabiles facti ſunt ſcilicet
deo ꝛ hominibus.vñ Eccl.10.Odibilis coram deo et
hominib⁹ ſuperbia eſt.vnde vnus ſuperbus odio ha=
bet alium ꝛ eius ſuperbiam.cum tamen duo ſuperbi
velut fratres ſunt.quia eiuſdem patris filij ſunt ſci=
licet dyaboli.dicente xp̃o Math. 19.Uos ex p̃re dya=
bolo eſtis.Secũda ratio quare mõs ſupbie locus infe
liciſſimus dicitur eſt:quia omnia bona montem ſuper
bie fugiunt.eſt enim mons gelboe.de quo dicitur.2.
Regum.1.Montes gelboe nec ros nec pluuia veniet
ſuper vos.vnde non recipit mons iſte rorem gratie:
nec pluuiaꝫ celeſtis doctrine.quia ſuperbi incapaces
ſunt eruditionis vel correctionis. Unde yſidorus in
de ſummo bono libro.3.cap̃.11. Nunq̃ꝫ inquit cõſequũ=
tur legendo perfectam ſcientiam arrogantes. Nam
quãuis ſapiẽtes in ſuperficie videantur. medulit⁹ tñ
veritatis archana non tangunt:q̃ꝛ ſuperbie nube pre
pediũtur.Semper enĩꝫ ſuperbi querũt/ legũt/ꝛ nũq̃ꝫ
inueniũt.vnde.2.thimo.3.Semper addiſcẽtes/ꝛ nũq̃ꝫ

ad ſcientiam peruenientes diuine legis penetralia humilibus ⁊ bene ad deum intrantibus parent. prauis autem atq; ſuperbis clauduntur. nam quāuis diuina eloquia clauſa ſunt atq; occulta. dum ſermo dei fidelibus lux eſt: reprobus autem atq; ſuperbis. quodam modo tenebreſcit: ⁊ vnde illi illuminantur: inde iſti excecantur. Hec ille. Item criſoſto. op. e. imper. omel. 18. Infideles inquit ⁊ non timentes deū inueniūt ſciētiā legendo ⁊ ſtudendo. ſed non illā que ex deo ē per ſpiritū ſanctum datur: ſed hanc que ex natura eſt carnalē per exercitionē carnis acqrit. Unde ſicut dicit beatus Bernar. ⁊ ponitur. 7. flo. ca. 39. Alia eſt ſcientia mūdi que docet vanitatem. ⁊ illa eſt ſcientia carnis que docet voluptatem. illa tanq̄ nobis pater eſt: iſta tanq̄ mater nobis. ſicut enim mater filio ſuo ſemper optat quietem. vt et omnem prorſus laborem claudat filios ſuo. Sic caro incraſſata impinguata dilatata nec minimis ſemꝑ digitis patitur ſe contingi. et ſicut pater vult filiū ſuum huc illucq; diſcurrere vt diſcat ⁊ magnificetur: ſic ⁊ mundus vult hominem multis laboribus intrincari vt habeat. vnde ſuperbiat: vnde infletur et decipiat de vanitate in idipſū. Et ſicut dicit yſido. in de ſūmo bono. libro. 3. ca. 13. Nichil aliud agit amor mundane ſcientie niſi extollere hominem laudibus. nam quanto inquit maiora fuerunt litterature ſtudia tanto animus arrogantie faſtu inflatus maiori intumeſcit iactantia. ſed teſte Apoſtolo Jacobi. 3. non eſt iſta prudentia de ſurſum deſcendens. ſed terrena animalis et dyabolica. de qua inquit Apoſtolus. 1. Cor. primo. ſcriptum eſt perdā ſcientiam ſapiētū ⁊ prudētiam prudentū reprobabo. ſcientiam enī verā de ſurſum deſcendentem nunq̄ acquirunt voluptuoſi ſuperbi. Nam vt dicitur Sapientie primo In maliuolā animam non introibit ſapientia: nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. ¶ Pro quo notandum ꝙ ſpecialiter due ſunt cauſe ſiccitatis montis ſuperbie. ⁊ quare mons ſuꝑbie nō ſuſcipit pluuiam celeſtis doctrine Una cauſa eſt ꝙ mons iſte ſituatus eſt in latere aquilonis. i. in malignitate dyaboli. iuxta illud quod dicit primus ſuperbus Iſaye. 4. Sedebo in mōte teſtamēti in latere aquilonis. ventus vero aquilonis diſſipat pluuias. vt dicit ꝓuer. 25. id eſt malignitas dyabolica quo aquilone pandetur omne malum. Jere. 1. diſſipat pluuias doctrine verbi dei. iuxta illud Luce. 8. Uenit enim dyabolus ⁊ tollit verbū dei de cordib' eorū ſcz ſuperborum. ne credentes ſalui fiant. ¶ Alia cauſa ſiccitatis que eſt in monte ſuꝑbie eſt altitudo ipſi' montis: aque in montē nō aſcēdunt: ſed potius deſcēdunt de monte. ſic aque gratie ⁊ doctrine cōfluunt ad loca humilia. Unī pſ. Inter mediū montiū ꝑtranſibūt aque. ¶ Tertia ratio quare mons ſuperbie infeliciſſimus loc' dicitur eſt hec. quia omnia bona opera: que in illo ponuntur ſunt in periculo perditionis. Unde ſicut theſaurus in monte poſitus quaſi publice viſui omnium tranſeuntium per viam exponitur. ⁊ ideo mirum non eſt ſi a latronibus furetur. Sic vt dicit beat' Grego. ſuper euange. omel. 11. In preſenti vita quaſi in via ſumus: qua ad patriam pergimus. maligni autē ſpiritus iter noſtrū quaſi quidam latrunculi obſident. depredari igitur deſiderat q̄ theſaurū ſuū publice in via portat. Hoc autē dico non vt ipſi opera noſtra non videant. cū ſcriptum ſit Math. 5. Luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bona. ⁊ glorificent patrē veſtrum qui in celis eſt. Sed vt per hoc quod agimus laudes exterius non queramus. Sic autem opus ſit in publico: quatenus intentio maneat in occulto. vt de bono opere proximis prebeamus exemplum. ⁊ tamen per intentionem qua deo ſoli placere querimus ſemper optemus ſecretum. hec Gregori'. Unde vt dicit yſido. in de ſummo bono. li. 3. cap. 23. Uirtutes ſanctorum per oſtēſionis appetitum dominio demonum immundorū ſubiiciuntur. ſicut Ezechias rex qui diuitias ſuas caldeis per iactātiā oſtēdit. et ideo illas perituras per ꝓphetā yſa. audiuit. vt ſignaret dei ſeruum virtutes ſuas deū vane glorie ſtudio prodiderit. ſtatim demones ſuorū operum dominos facere ſicut ille per oſtenſionem caldeos regū ſuarū dominos fecit. vt patet. 4. Regum. 2. hec ille.

¶ Quarta ratio quare mons ſuperbie locus infeliciſſimus dicitur. eſt propter multiplex malum quod in monte illo legitur contigiſſe. quorū primū eſt. in mōte iſto lucifer qui erat pulcerrimus angelus factus eſt viliſſimus dyabolus. Unde ber. Quē inquit ſequimini miſeri homines quem ſequimini an non videtis ſathanam tanq̄ fulgur de celo cadentē. Nonne ſuꝑbia mons eſt in quē aſcendit angelus ⁊ factus eſt dyabolus. Item Augu. ſuꝑ pſ. Suꝑbia inquit angelum fecit dyabolū. Humilitas vero hominē deum. ¶ Secundum malum quod in monte ſuperbie contigit eſt. In monte enim illo primus homo voluit eſſe ſciens vt deus: ⁊ inſcius factus eſt vt pecus. Unde Bernardus. Porro inquit animalia dicerent ſi loqui phas eſſet. Ecce adam factus eſt quaſi vnus ex nobis. ⁊ ideo ꝓpheta dicit in pſ. Homo cū in honore eſſet non intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſimilis factus eſt illis. ¶ Tertium malum eſt. ꝙ in monte iſto turris fortiſſima babilonis fuit ſubuerſa. ⁊ lingua hebrayca confuſa: ⁊ in. 72. linguis diuerſa. vt patet Gene. 11. ¶ Quartum malum eſt ꝙ de monte iſto pharao rex cū toto exercitu ſuo precipitatus eſt ⁊ ſubmerſus in mari rubro. vt patet Exodi. 14. ¶ Quintū malum eſt. ꝙ in monte iſto terra aperiēs os ſuum chore datan ⁊ abyron cum ſuis complicibus in infernum corporaliter deglutiuit. vt patet Numeri. 16. ¶ Sextum malum eſt ꝙ in mōte iſto quatuordecim milia hominum. ⁊ ducentos de maioribus leuitarū ignis de celo deſcendens cōbuſſit. vt patet Nume. 17. ¶ Septimum malum eſt. ꝙ in hoc monte magna vindicta contigit regi ſauli. vbi in monte iſto deiectus eſt de regno ſuo. dicente ſibi ſamuele. primi regum decimoquinto. quia ꝓiecisti ſermonē dn̄i ꝓiecit te dn̄s. ne ſis rex ſuper iſrael. In monte etiam iſto ſaul factus eſt demoniacus. Unī. 1. Regū. 18. Inuaſit ſpiritus malus ſaul regem. In mōte etiam iſto ſaul: ⁊ filius eius ionathas interfecti ſunt. vt patet. 2. Regū. 1. Octauū enim malū eſt: ꝙ in monte iſto ille gygas fortiſſimus golias: interfectus eſt ab adoleſcēte dauid. ⁊ proprio gladio decapitatus eſt. vt patet. 1. Regum. 17. ¶ Nonum malum: in monte enim iſto roboam filius ſalomonis populū ſuū rebellantē ꝑdidit: intantum ꝙ de duodecim tribubus decem trib' receſſerunt ab eo vſq; in pñtē diem. vt pꝫ 3. Regum. 12. ¶ Decimum malum. ꝙ in monte iſto rex dauid perdidit de populo ſuo ſeptuaginta milia infra triduum manu angelica occiſa. vt patet. 1. Parali. 21. ¶ Undecimum malum eſt. ꝙ in monte iſto abſalon fili' dauid per pulcerrimos crines capitis ſui eſt in arbore ſuſpenſus. Et corpus eius tribus lanceis perforatur. et effuſa ſunt omnia viſcera eius. vt patet. 2. Regum decimooctauo. ¶ Duodecimum malum eſt. ꝙ in monte iſto ille potentiſſimus princeps oloſernes in medio exercitus ſui cum ſuo proprio pugione ſiue gladio eſt a muliere de ca-

pilatus. vt patet iudith. 3. ¶ Decimũtertium malũ eſt
ꝙ in monte iſto illedux ſuperbiſſimus Amon ſuſpen
ſus eſt in eodem patibulo quod parauerat ꝑ mardo=
cheo. vt patet heſter. 7. ¶ Decimũquartum malum
eſt. ꝙ in monte iſto de exercitu ſennacherib regis aſſi
rioꝝ vna nocte angel⁹ domini occidit. 85. milia: ⁊ ipſe
met ſennacherib cum in templo oraret neſrath deum
ſuum. a ſuis ⁊ proprijs filijs interfectus eſt vt patet
Eſaye. 37. ¶ Quindecimum malum eſt. ꝙ in monte
iſto nabuchodonoſor rex: depoſit⁹ eſt de ſolio ſuo et
transfiguratus in ſimilitudinem bouis comedentis
fenum: ⁊ eiectus eſt ab hominibus cum brutis anima
libus vt bos fenũ: ⁊ herbas comedit. vt patꝫ. Daniel.
4. ¶ Decimumſextum malũ eſt. ꝙ in monte iſto rex
anthiochus in tantam miſeriam deiectus. ꝙ humi=
liatus eſt ad terram/ in geſtatorio portabatur manife
ſtam dei virtutem in ſemetipſo conteſtãs. ita vt de cor=
pore eius vermes ſcaturirent: ac viuente in dolorib⁹
carnes eius affluerent vt propter odorem etiam illi⁹
⁊ fetorem exercitus eius grauaref. ⁊ qui pauloãte ſy=
dera celi cõtingere ſe arbitrabatur eũ: nemo poterat
propter intollerentiam fetoris portare. vt patet. 2.
Macha. 6. In monte enim ſuperbie nedum hec predi
cta mala contigerunt: ſed etiam in monte illo genera=
tur omnis inobedientia. omnis preſumptio. omnis ꝑ=
tinatia: oĩs cõtẽtio. omnis hereſis. immo ⁊ omne pec
catum. vnde Eccle. 10. Initiuꝫ omnis peccati ſupbia
De quarto enĩ ſupra tacto. ſ. egeſtate in quodã ſupbia
hominem introduxit/ loquitur Linco. in quodam ſer
mone. vbi ſic inquit conſiderãda ſunt oĩa que ꝑpctm
primi parentis intrauerunt in mũdũ quibus eget ad
ſuſtentationem hec vita facta penalis/ ⁊ miſera ꝑ pec
catũ qualia ſunt corporis indumenta ⁊ edificia ꝓprie
tates poſſeſſionum apparatus artificioſus. cibarioꝝ
ꝑparatio curioſa ⁊ huiuſmodi. ſi enĩ nõ peccaſſet ho
mo: non habuiſſet corpus penas. nec fuiſſent huiuſ=
modi neceſſaria in ſtatu paradiſi. vbi nec gelũ nec eſt⁹
vreret: nec aeris intẽperies moleſtaret: ſed herbe ſe=
minales: et arborum fructus victum ſimplicem pre=
ſtarent. de hijs namqꝫ huic vite ſuſtentande neceſſa=
rijs que per peccatum inducta ſunt quaſi de ligamen
tis vulnerum ſemper eſt dolendum. ⁊ medico per hec
vulnera colliganti gratias referendum. penalitas enĩ
et mortalitas carnis peccatricis vulnus eſt inflictum
per peccatum. et hec ſubſidia huius vite que non fuiſ
ſent in paradiſo ſunt velut quedam ligamenta ⁊ fomẽ
ta noſtrorum vulnerum: que gratuite nobis proui=
dit et contulit clementia ſaluatoris: et ideo ſicut vul=
neratus de ligamentis et fomentis vulnerum non ſu
perbit: ſed magis humiliatur. nec vtitur eis ad volu=
ptatem. ſed ſolum ad neceſſitatem. ſemper dolens ꝙ
talib⁹ eget adminiculis: et ſemper gratias agit medi
co curanti: ſic et omnia huius vite ſubſidia que per
peccatum intrauerunt nobis eſſe debent non ſuper=
biendi: ſed humiliationis materia. Indigentie et ne=
ceſſitatis ſupplicio et fomentum. non voluptatis de=
lectatio vel ſuperbie incitamentum: ſed doloris com
memoratio. et materia gratiarum actionis. In initio
quoqꝫ horum conſiderandum eſt propter queꝫ finem/
propter quam neceſſitatem a miſericordie medico il=
lud nobis conceſſum eſt. ⁊ nichil aliud in aliquo horũ
querendum ꝙ̃ finis et iuuamentum propter quod cõ
ceſſum eſt. vt videlicet in aliquo nichil ſit ocioſum ni
chil curioſum: nichil pernicioſuꝫ. Unde Gregori⁹ ve
ſtimentum inquit tale ſit quod frigus arceat: ⁊ confu
ſionem nuditatis operiat nec aliud a veſtimento ex=
petatur niſi ꝙ faciat hec duo propter que ſola conceſ=
ſum eſt nobis in remedium noſtri vulneris. ſimiliter
et domus talis ſit que ſalubriter arceat aeris inteme=
peries obſiſtendo ymbribus: et caumatibus: vento=
rum flatibus et ſolis ardoribus alijſqꝫ moleſtijs ex
intemperie accidentibus. In libro etiam curetur nõ
ꝙ viſum paſcat corporis. ſed intellectum mentis. quia
ſi qui proprie et diſtincte figuratis apicibus/ facilis
ſit ad legendum: non curetur an pulcer ſit ad contuen
dum: ſed ꝙ defectum memorie ſupplere poſſit ⁊ non
prouocare cupiditatem. In cuius pagina legatur ſa=
pientia. et non in coopertorio ſerico. et firmaculis au=
reis curioſitas ſuperuacua. hec ille ſcilicet. Lincoñ.
Et quantum ad quintum ſupra tractum videlicet ꝙ
ſuperbia hominem in finalem impenitentiam redigit
teſtatur beatus Bernardus. 6. flororum. cap. primo vbi
ſic. Superbiam inquit impenitentia concomitatur.
elatum enim cor et durum expers eſt pietatis/ ignã=
rum compunctionis ſic cum ab omni rore gratie ſpi=
ritualis. Scimus autem ſuperbis non eſſe partem
vel ſocietatem in ſorte angelorum. quid tu ſuperbis
terra ⁊ cinis? ſuperbiẽtibus angelis deus non peper=
cit: quanto magis tibi putredo ⁊ vermis nichil ille fe=
cit nichil operatus eſt: ſed tãtum cogitauit ſuperbiã
et in momento et in ictu oculi irreparabiliter precipi
tatus eſt. et ſi ſic actum eſt cuꝫ angelo quid de me erit
terra et cinere. ille in celo intumuit. Ego vero in ſter=
quilinio: quis non tolerabiliorem in diuite ſuperbiam
ꝙ̃ in paupere ducat. fugite igitur ſuperbiam queſo
fratres mei que tam velociter ipſum luciferum cun=
ctis ſideribus clarius emicantem eterna caligine ob=
tenebrauit. Superbia enim non ſolum angelum. ſed
angelum primum in dyabolum commutauit. certi
eſtote eum qui angelis non pepercit: nec ſuperbis ho=
minibus parciturum. Non eſt contrarius ſibipſi: non
eſt perſonarum acceptor deus. ſimilia ſunt ſemper iu
dicia eius. ſola ei placet ſiue in angelo ſiue in homi=
ne humilitas. Hec Gregorius. ¶ Et quãtum ad ſex=
tum ſupra tactum videlicet ꝙ ſuperbia hominem in=
fernali incendio preparat teſtatur Guillermus pari=
ſienſis in de vicijs parte. 6. vbi ſic Superbiam inquit
arefacit hominem: ⁊ omnia bona que in homine ſunt
⁊ quaſi preparat eum infernali incendio. Unde Eccle
ſiaſtici. 6. Non te extollas cogitatione anime tue ve=
lut taurus: ne forte elidatur virtus tua per ſtultitiã.
⁊ folia tua comedat/ et fructus tuos perdat. et relin
quaris velut lignum aridum in heremo. Super quo
guiller. pari. Ex elatione inquit eliditur virtus corpo
ris. quandoqꝫ quia elatus homo preſumit opus quod
ſupra vires ſuas eſt: vnde rupturam aliqꝫ incurrit. vel
debilitatem tantam ꝙ inutilis efficitur ⁊ frequentius
virt⁹ animi eliditur. per elationẽ enĩ debiliorẽ ſe inue=
nit homo ſepe poſtqꝫ ſe de aliquo opere extulerit. et
exemplum de hoc habemus in petro Mathei. 26.
Qui ſe extulit ſuper omnes alios apoſtolos dicens.
Et ſi omnes ſcandaliſati fuerint in te. ego non ſcan=
daliſabor: ſed tamen paulopoſt valde debilem ſe in=
uenit. vt patet eodẽ capitulo. ſimiliter et folia et fru=
ctus comedit. dum quo ad meritum verba et opera
hoĩs conſumit. nam ipſa eſt quo hominẽ et bona hoĩs
quaſi imperceptibiliter occidit. Unde Iob. 18. Con=
ſumat brachia illius primogenita mors. gloſa primo
genita mors eſt ſuperbia. iuxta illud Eccleſia. 10. Ini
tium omnis peccati ſuperbia. hec Guiller. pari. Item
idem in eodem libro. vbi agit de preſumptione Deus
inquit a preſumptuoſo auxilium ſuũ ſubſtrahit. ⁊ ab

ſtracto dei auxilio homo in bono non proficit. ſed tan
dem in malum corruit. Vñ quantũ ad primũ ſcȝ ꝙ de
us a preſumptuoſo auxilium ſuũ ſubtrahat. patet ex
illo Iudith. 6. Domine oſtende quia non derelinquis
preſumentes de te. ⁊ preſumentes de ſe: et de ſua vir-
tute glorizantes humilias. Et quantum ad ſecundum
ſcilicet ꝙ abſtracto dei auxilio homo in bono non pro
ficit. patet ex illo Auguſt. dicentis. Multos impedit
affirmare preſumptionis infirmitas. Et quantum ad
tertium. ſcȝ ruina quam facit preſumptio. exemplum
habemus de petro / qui vilius ceteris corruit: qꝛ pre
ceteris magis pſũpſit. vñ de eiꝰ pſũptione habet Lu
ce. 22. Dñe inquit paratus ſum tecũ: et in carcerem: ⁊
in mortem ire. De ruina eciam eius habetur Mathe.
26. vbi legitur ꝙ ad vocem vnius ancille negauit ſe
cognoſcere xp̃m. hec Guil. pariſieñ. ¶ Nono deteſtan
eſt ſuperbia pro eo ꝙ multis vilibus ⁊ rebus inutili-
1 bus aſſimilatur. ¶ Primo eñ aſſimilat̃ vlceri peſſimo
ſiue vulneri corrupto. vñ Berñ. 6. flor. cap. 1. Grauis
inquit labor ſupbia / hoc eſt quia nõ recipit diſciplinã
curari renuit: medelam nõ ſuſtinet. Vlcus enim peſſi-
mum eſt quod non ſummitatibus digitoꝝ ſaltem pa-
titur attrectari. vñ Guil. pa. in de vicijs. parte. 6. ſi ſa
ni inquit tactu digitorum inuicem tangant non mur-
murant. quia dolorem aliquem non ſentiũt. ita etiam
⁊ in virtutibus perfecti ſi ſe inuicem corripuerint ad
reddendas contumelias inuicem non erumpunt. quia
vulnus vicioſorum in corde ſuo non gerunt. ſi autem
vulnerati inuicẽ tactu digitorum in vulnere tacti fue-
rint murmurant: ac etiam pre magno dolore clamant
quia dolorem ſentiunt. ita et vicioſi / ⁊ ſpecialiter ſup
bi quiſqȝ ſe inuicem corripuerint: ad reddendas contu
melias ſibimet mox aſſurgunt dicẽdo. Vnuſquiſqȝ al-
teri. Hec et tu ſimiliter facis. Nam vnuſquiſqȝ de
tactu correptionis aliquẽ dolorem ſentit in corpore
ſuo de vicio quod gerit ipſe in mente ſua. ¶ Vnde bea
tus Anthonius vir ſanctus audiens famam ſanctita
tis cuiuſdam monachi. volẽſqȝ ſcire ſi ferre poſſet cõ-
tumeliam / iniurijs eum agreſſus eſt / qui cum intelle
xit ꝙ tolerare non potuit: ait illi. Similis es domui
a foris floribus depicte. intus vero ſcorpionibus
plene. ſciebat eñ ꝙ ſi immunis a vulnere peccati fuiſ
ſet: de tactu correptionis non murmuraſſet. Item ex
perientia docente ſicut recenter vulneratus permit-
tit ſe tangi: ⁊ vulnus ſuum inueſtigari. ſed poſt tertiũ
diem quãdo intumeſcit / nõ ſine magno dolore in vul-
nere tangit̃. Vnde Gene. 33. Die tertia qñ grauiſſimꝰ
dolor vulnerũ erat. acceptis gladijs duo filij Iacob:
Symeon ⁊ Leui fratres. dñe ingreſſi ſunt vrbem cõ
fidenter. et Emor ⁊ Sichen pariter necauerunt. ſic
vulneratus peccato in ſua recentia cito curatur. ſed
poſt tertium diem quando vulnus peccati ſcilicet ſu-
perbie tumeſcit / vix permittit ſe tangi: quia quaſi in-
tolerabilis eſt correptio vel ſanatio peccatorum poſt
tres dies. iſti enim dies ſunt peccati preparatio. pec
candi cõſuetudo. ⁊ peccati obſtinatio. Poſt enim iſtuȝ
tertium diem peccator intãtum ſuperbia intumeſcit /
ꝙ ſe per correptionem tangi non pmittit. Vnde Pro-
uerbiorum 1. Exoſam habuerunt diſciplinam. timo-
rem dñi non ſuſceperunt. nec acquieuerunt conſilio
meo. ſed detraxerunt correctioni mee vniuerſe. come
dent igitur fructꝰ vie ſue: ſcȝ damnationis pene eter
2 ne. ¶ Secũdo ſupbus aſſimilatur ſepulchro dealba-
to qḋ extra eſt pulchꝝ: ſed intus omni ſpurcitia ple-
num. Nam ſicut tale ſepulchꝝ ſi frangatur: ſtatim la
tens ſpurcitia manifeſtatur. ſic ſuperbi ypocrite ſi p
aliquam contumeliam eis illatam tanguntur: ſtatim
per impatientiam franguntur: et quid interius latet
per rancoris verba manifeſte oſtendunt. Vnde Ber-
nardꝰ. Qualis inquit quiſqȝ apud ſe lateat: illata con
tumelia manifeſtat. ¶ Tertio aſſimilatur ſupbꝰ aque 3
lutoſe et corrupte. vnde ſicut aqua clara in qua nulla
eſt immundicia: quando mouetur non efficitur turbi
da. ſic homo humilis mundam habens conſcientiam
aqua gratie plenam: ⁊ ſi aliquando moueatur a malis
per iniuriam ſcandalum / vel detractionem: ꝓpter hoc
tamen non efficitur per impatientiam turbidus. Sed
homo ſuperbus immundam habens conſcientiam / fe
tidam / ⁊ inueteratam malicie aqua plenam: ſi modi-
cum et licet per charitatiuam reprehenſionem tanga
tur: ſtatim turbatur / et ad impatientiam mouet̃ / iram
et vĩdictam. ¶ Quarto aſſimilatur ſuperbus lumini 4
quod de nocte apparet / ⁊ non in die. quale lumen ha-
bent vermes qui dicuntur noctiluce / ⁊ ſquame piſciũ
et ligna putrida. que vocãtur a Philoſopho. 2. de ani
ma textu commẽti. 85. lucida innominata. vnde ſicut
talia ſolum in nocte apparẽt lucida et pulchra: ſed in
die putrida et abominabilia: ſic certe ſuperbi vanita
tem mundi ſequentes: apparent nunc pulchri / et cla-
ri / et lucidi / dum nox eſt ignominie / et culpe. ſed in fu
turo quando omnia erunt aperta: tenebroſitas eoruȝ
manifeſtiſſime apparebit. Et bene poſſunt tales ſup
bi vocari lucida innominata: pro eo ꝙ nomina eorum
non ſunt ſcripta in libro vite. vt patet Luce. 16. de di-
uite epulone qui induebatur quotidie ſplendide: ſed
tamen mortuus eſt: et ſepultꝰ in inferno. ¶ Quinto 5
aſſimilatur ſuperbus leproſo. quia ſicut leproſus tur
gidus eſt ⁊ inflatus. ſic ſuperbus turgidus eſt ⁊ infla-
tus admodum bufonis / ⁊ maxime quando tangit ali-
qua correptione. Vnde ſuperbi admodũ bufonis por
tant ſemper venenum detractionis in ore: vt interfi-
ciant ſpecialiter eos qui eorum vicia reprehẽdũt. de
quibus Pſalmiſta. Venenum aſpidum ſub labijs eo-
rum. Vnde ⁊ legitur ſecundo Paralipome. 26. de Ozia
rege ꝙ poſtqȝ eleuatum eſt cor eius: percuſſus eſt le-
pra. ¶ Sexto ſuperbus aſſimilatur ſtomacho fetido 6
vento pleno. Vnde ſicut ſtomachus ventoſitate ple-
nus ſiue inflatus eructuare ſolet fetorem: ſic homo in-
flatꝰ ſuperbia / eructat fetentem clamorem damnatio
nis / ſcandali / et detractionis ſuorum proximorũ. Vn-
de Eccleſiaſtici. 11. Sicut eructant precordia fetẽtiũ:
ſic etiam cor ſuperborum. Et ſicut proſpector videns
caſum proximi ſui: bona enim in mala conuertẽs inſi-
diatur: et in electis ponet maculam. Et ſicut eructa-
tio ſtomachi ſignum eſt ventoſitatis interioris: ſic vt
dicitur in floratio Bartholomei titulo de ſuperbia
Signa enim ſuperbie cordis interioris ſunt clamor
in locutione. Rancor in reſpectione. Amaritudo in ſi
lentio. In hilaritate diſſolutio. Furor in triſticia. Ho
neſtas in ymagine. et inhoneſtas in actione. ¶ Su-
perborum quippe mens ſemper eſt ad irrogãdas cõ-
tumelias valida. ſed ad tolerandas infirma. Ad obe-
diendum pigra: ſed ad lacerandos alios importuna.
Ad ea autem que facere debet et preualet / ignara. ad
ea autẽ que nec facere debet nec etiã preualet: para-
ta. Et in eo facto quod ſponte non appetit. nullis ex-
hortationibus flectitur. ſed ad hoc ꝙ latenter deſide
rat / querit vt cogatur: qui dum metuit ex deſiderio
ſuo vileſcere: optat vim in ſua voluntate tolerare. hec
ille. ¶ Septimo aſſimilat̃ ſuperbus miluo excecato. 7
vnde ſicut pueri capientes miluum / oculos expellũt
et eum in altum volare permittunt / qui hincinde eum

genꝰ in altũ ſe erigit quouſq; pre laſſitudine ad terrã
cadẽs quaſſato corpore moritur. Sic ſpiritualiter cũ
pſperitatis fortuna ſuperbos accederit: ſtatī oculos
excecat mentales: qui tunc hincinde circa illecita eua
gãtes volãt vt ſeipſos ſemꝑ altiꝰ ⁊ altiꝰ in ſtatu et di=
gnitate mundana exaltẽt. ſed tandem in ſuperbia laſ=
ſatiꝰ ſubito ad terram cadunt per mortem in corpore
⁊ in anima ad penam eternam. Unde quemlibet tales
ſic alloquitur beatus Bernardꝰ. 3 florum capitulo vl
timo. Aſcendat inquit ſuperbia tua: ſequere regem
tuum: omne ſublime videant oculi tui. Feſtina multi
plicare prebendas. Inde ad archidiaconatus euola.
deinde ad epiſcopatum aſpira. nec ibi quidem habitu
rus requiem: quãdo ſic itur ad aſtra. Quo progredie
ris miſer? an neſcis vt ab altiori gradu ſit caſus gra=
uior? neq; ſic paulatim decides: ſed tãq; fulgur impe
tu vehementi / ⁊ quaſi alter ſathanas ſubito deijcieris
Hec ille. Unde ⁊ de tali dicitur Job vigeſimoprimo.
Ducunt in bonis dies ſuos: et in puncto ad inferna
deſcendunt. vbi merito dicent illud Sapien. quinto.
Laſſati ſumus: viam autem domini ignorauimꝰ. qd
nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarũ iactãtia qd con
8. tulit nobis? trãſierũt oĩa illa tanq; vmbra. ¶ Octauo
ſuperbus aſſimilatur mari quia ſicut in mari multi fi
unt fluctus ⁊ mirabiles elationes per ingreſſum mo
dici venti agitantis. ſed qualitercunq; fluctus maris
eleuentur: tamen ſtatim poſt iterum deprimuntur. ſic
ſpiritualiter ingrediente vento ſuperbie in corda ho
minum / multi fiunt fluctus et mirabiles elationes va
nitatis. ¶ Unde Pſalmiſta. Mirabiles elationes ma
ris. et ſicut mirabile eſt ꝙ tanta multitudo aque ma=
ris que naturaliter grauis eſt / ex agitatione modici
venti tam alte poteſt eleuari. ſic mirum eſt quomodo
homo peccator qui eſt de vili ⁊ ponderoſo limo terre /
propter modicum ventum vanitatis ſe audet ad tan=
tum eleuare: vt per ſuperbiam / voluntatem ſuam ex=
altet ſupra voluntatem diuinam. ſed tales attendere
debent ꝙ ſicut elationes maris qualitercunq; per vẽ
tum eleuentur: tamen ſtatim iterum deprimuntur.
Sic certe ſuperbi qualitercunq; per ventum vanita=
tis eleuantur. tamen infra breue miſerabiliter deijci=
entur. Unde Iſidorus in de ſummo bono libro ſecun
do. capitulo trigeſimooctauo. Omnis inquit ſuper=
bia tanto profundius eleuatur. et qui per propriam
ſuperbiam extollitur: per dei iuſticiam iclinatur. hec
ille. Unde Job vigeſimo Si aſcenderit vſq; ad celum
ſuperbia eius ⁊ caput eius nubes tetigerit: quaſi ſter
quilinium in fine perdetur Itẽ Pſalm. Deiecisti eos
dum alleuarentur. Unde lucifer qui erat pulcerrimus
angelus propter ſuperbiam ſuam factus eſt turpiſſi=
mus diabolus: ⁊ electus de celo in profundum infer
ni. vt patet Eſaye decimoquarto. ⁊ Ezech. 28. Et cũ
ipſe ſit rex ſuꝑ omnes filios ſuperbie. vt dicitur Job
41. Oportet omnino omnes ſuperbos eiꝰ finales ſe=
quaces fieri: ⁊ cum rege ſuo eijci in infernum dicen=
te domino Mathei. octauo. Filij autem regni huius
eijcientur in tenebras exteriores: vbi erit fletus et
9. ſtridor dentium. ¶ Nono ſuperbus aſſimilatur fu=
mo: quia ſicut fumus in quãto altius aſcendit: in tan=
to citius deficit: ſic homo ſuperbus in quanto magis
exaltatus fuerit: in tãto citius deficit ⁊ euaneſcit. di=
cente Pſalmiſta. Inimici domini mox vt honorifica=
ti fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fu=
10. mus deficient. ¶ Decimo ſuꝑbus aſſimilatur lucta=
tori. nam ſicut in luctatione ſi vnus de luctantibꝰ poſ
ſit leuare pedẽ ſiue pedes alterius de terra: cito deij
cit eũ ad terrã. ſic diabolꝰ ſi poſſit leuare pedes affe=
ctionis hominis / ipſum ꝑ ſuꝑbiam cito deijcit. dicẽte
Pſalmiſta. Deiecisti eos dũ alleuarẽtur. ſed quomo=
do deijcietur? certe primo in miſerrimam dyaboli ſer
uitutẽ. deinde in finalem impenitẽtiam. et finaliter in
damnationem eternam. Nam ſicut torrẽs trahit ſecũ
paleas ⁊ huiuſmodi leuia: ſed nõ põderoſos lapides
ad occeanum. ſic torrẽs tẽtationis dyaboli trahit ſuꝑ
bos ⁊ non humiles ad occeanũ inferni. Unde Iudi. 5.
Torrẽs cyſon traxit cadauera eorum: hoc eſt dyabo=
lus finaliter trahit ſuꝑbos corpe ⁊ anima cũ ſuis pec 11.
catis ad penam eternam. ¶ Undecimo ſuꝑbus aſſimi
latur arundini: q2 ſicut arũdo exteriꝰ habet ſolidita=
tis nitorem: interiꝰ vero oĩno vacua remanet. ſic ſuꝑ=
bus exteriꝰ fulget nitore vanitatis mũdane. interiꝰ ve
ro vacuus omni virtute caret ⁊ gratia. vñ Iſid. in de
ſũmo bono. lib. 3. Glorie inquit temporalis ſequaces
et ſi nitidi ſint foris ſplẽdore mũdane potentie. inte=
rius tamẽ vacui ſunt elatiõe ſuꝑbie. ſicut calami exte
rius quidem nitẽt: ſed interius vacuantur. electi vero
exterius, quaſi arborꝫ cortices ſunt fetidi. interiꝰ vero
virtutibꝰ ſolidi ſunt ⁊ pleni. hec ille. Illud oſtẽdit Jo
hãnes ꝑ exẽplum in legẽda vite ſctõꝝ Barlaã et Jo=
ſephat. ⁊ eſt vnum de exemplis ꝑ q̃ Barlaã regẽ Jo
ſephat cõuertebat ad fidem. ⁊ illud exemplum recitat
Guil. paſ. in de vicijs. parte. 6. vbi narrat ꝙ quidam
rex magnus ⁊ glorioſus ꝑgens in itinere obuiam ha
buit duos viros habentes veſtes attritas ⁊ facies at
tenuatas ⁊ ſordidas: ⁊ ipſi pſallebãt deo. Rex autẽ de
curru ꝓſiliẽs / amplexus eſt eos. ſed iterum obuiã ha
bens alios duos ſuꝑbos mũdano nitore ſplendentes
eis modicum vel nullum honorem exhibuit. quod vi
dẽtes proceres eius / īdigne factum regis tulerunt:
ſed tamen cum de hoc ꝑ ſe regem corripere non aude
rent: rogauerũt fratrẽ ſuum vt quereret ab eo quare
cõtra ſue regie maieſtatis honorẽ tã indigne feciſſet?
Rex autẽ volens oſtendere magnatibꝰ ſuis eoꝝ erro=
rem: precepit ſecrete fieri quattuor archas / duas de=
auratas in quibꝰ poſuit oſſa mortuorũ obfirmãs eas
aureis ſeris. alias duas de pice ⁊ bitumine in qbꝰ po
ſuit precioſas margaritas: ⁊ vnguenta optima ligãs
eas funiculis cilicinis: ⁊ poſuit omnes ante magna=
tes vt eſtimarent quid ſingule valerent. at illi deaura=
tas maximi precij iudicauerunt. quibꝰ rex ait: erratis
oẽs. oportet inſpicere interioribꝰ oculis ⁊ nõ ſolũ ex=
terioribꝰ ſiue honorẽ / ſiue cõtumeliam. Apertis igit
deauratis archis. Iſte inquit rex typus ſunt eorũ q
exterius glorioſi apparẽt. interiꝰ ſo mortiferis et fe=
tidis pctĩs repleti. deinde alijs duabus archis aper=
tis ait. Iſte typus ſunt eorum qui ſordidis veſtibus
cooperti. interius vero virtutibus deo redolentibus
et precioſis repleti. quales fuerunt illi de quoꝝ vene
ratione me reprehendi feciſtis: ⁊ ſic correxit eos.
¶ Duodecimo aſſimilatur ſuperbus feretro: quia ſi= 12.
cut feretrum tũc ſolũ ornatur cum in eo corpus mor=
tuũ ponitur. ſic ſuperbus tunc precipue ſui corporis
feretrum per precioſorũ veſtimentorũ paraturã ador
nat. cũ aĩa intus iacet mortua per pctĩ. vñ Abac. 2.
Ecce iſte coopertꝰ eſt auro vel argento ⁊ oĩs ſpiritꝰ
non eſt in eo. ¶ Pro quo notãdũ ꝙ ſicut dicit Atton
ſuꝑ euangelia ſermõe. 3 quinq; modis in veſtiũ abuſu
perpetratur pctĩ. Primo in nimio ſũptu. vt qñ cum
tanto precio cõparemus vnã veſtẽ nobis / quanto plu
res pauperes poſſent veſtiri. vnde Gre. ſuper euange.
omel. 6. Nemo inquit eſtimet in luxu atq; precioſarum
veſtium ſtudio deeſſe peccatum. Nam ſi hoc culpa

non eſſet nullo modo dñs precurſorē ſuū de veſtimēti
ſui aſperitate laudaſſet: ſi hoc culpa non eſſet. nequa-
ꝙ petrus apoſtolus per epiſtolam feminas a precio-
ſarū veſtiū appetitu cōpeſceret dicens. Non in veſte
precioſa. Itē Aug. in de verbis dñi ſermone. 83. Cor-
poris inquit exterioris hoīs ornamenta quanto plus
appetuntur: tanto ſunt interioris hoīs maiora detri-
menta. quanto aūt minus appetuntur ornamenta ex-
terioris hoīs: tanto magis moribus pulcrior homo
interior. hec ille. Quod conſiderans illa nobilis regi-
na Heſter q̄ut legitur Heſter. 14. dixit. Domine tu ſcis
infirmitatem meā/ et neceſſitatem ꝙ abominer ſignū
ſuperbie et glorie: qđ eſt ſuper caput meū in die oſten
tationis mee: et deteſte illud. Sup quo Guil. pa. in de
viciis pte. 6. notabiliter (inquit) dicit quod eſt ſuper
caput meum in die oſtentationis mee. ornatū eiā ſuū
non deferebat niſi qñ marito ſuo regi ſe oſtēdebat. in
mulieres tēporis noſtri multū ſunt diſſimiles que qñ
ſunt cum maritis ſuis non curāt de ornatu ſuo: qñ ve
ro in publicum volūt pcedere ornate volūt eſſe. et tñ
dicunt ꝙ ornāt ſe ad placēdum ſuis maritis. hec ille.
¶ Secundo modo in veſtibus perpetratur peccatū
qñ in precioſis ſpecioſiſqꝫ veſtibus inaniter gloriant.
Vñ ſuper illud Mathei. 3. Johannes habebat veſti-
mēta de pilis camelorum dicit gloſa. Seruus inquit
dei non debet habere veſtitū ad decorē/ vel ad delecta
tionem: ſed tantum ad tegendū nuditatē. Vñ Guil.
par. in de viciis tractatu de ſuperbia. Veſtis inquit
remedium eſt turpitudinis erubeſcentie quā per pec
catum cōtraximus. ante peccatū ſufficiebat hoī ppria
pulcritudo pro veſtitura. nec habebat cauſam aliquā
erubeſcentie. vñ non erat neceſſe vt ſub veſte ſe abſcō
deret/ ſicut ſol veſtimento non indiget. ſufficit enim ei
pulcritudo luminis ſui pro veſtimēto. ſimiliter roſa
aliquo ornatu non indiget. ſufficit ei pulcritudo colo
ris ſui ad veſtimentum. et ſic de ceteris floribus. Vñ
Math. 6. Conſiderate lilia agri quō creſcūt. nō labo
rant neqꝫ nent. dico autem vobis qꝛ ſalomon in omni
gloria ſua coopertus nō eſt ſicut vnū ex iſtis. ſꝫ p pec
catū incurrit hō in turpitudinē et erubeſcentiā ſue nu
ditatis. Et ideo neceſſariū eſt ei veſtimentū qđ eſt re-
mediū ad tegendum eiꝰ turpitudinē et erubeſcentiā. et
ideo de veſtimentis non habet hō materiā gloriandi:
ſed potiꝰ erubeſcēdi. Nam ad gloriā loripedis nō ce
dit ꝙ pedē ligneū habet: cū ſit remediū infirmitatis:
ſic in veritate non cedit ad gloriam hoīs ornatus cor
poris: et ſi alicui videatur ꝙ ſic. Vñ Aug. Qui inqt ſu
perbit ex abundantia temporaliū eſt tanꝗ egrotus q
ſuperbit ex abundantia medicamētorꝫ vel emplaſtro-
rum. et a ſimili poſſumus dicere ꝙ ille qui ſuperbit ex
pulcritudine veſtimentorꝫ eſt tanꝗ egrotus q ſupbit
ex pulcritudine ēplaſtrorꝫ. et ſicut ridiculū eſſet ſi ali-
quis loripes pedem ligneū depingeret/ vel deauraret
ſic ridiculū eſt cū hoīes ſe ornant. Vñ totam iſtā varie
tatem precioſitatis colorum et formarū veſtiū adinue
nit curioſitas ſiue ſuperbia humana. Nam ſicut dicit
Guil. pariſi. in de viciis parte. 6. Primo fuit materia
veſtium pellis cū lana. Vnde Gen. 3. Fecit quoqꝫ do
minus Adam et vxori eius tunicas pelliceas. Deinde
proceſſum eſt ad lanam puram que mollior eſt/ ꝙ pel
lis. Tertio proceſſum eſt ad cortices herbarum: ſcilꝫ
ad linū. Quarto ad ſtercora vermiū: ſcꝫ ad ſericum. et
tandem ad diuerſos colores auri et argēti/ ad lapides
precioſos: quibus vtūtur homines in ſuis ceteris cor-
poris ornamentis. cuius vanitatis ſtulticias oſtendit
Guil. pariſiē. vbi prius cum inquit. Cum ſaccus boni
frumenti plenus competenter ligatus ſit fune vnius
oboli: non modica fatuitas eſt ad ligandū ſaccum ven
tris in immundicia plenum querere corrigiam deau
ratam vel argenteam. Itē cū ad ligandū vaſa vinum
precioſum continentia circuli lignei ſufficiunt. ptꝫ ri-
diculum eſſe circulos deauratos querere ad ligandū
vas ventris qđ abominatione eſt plenum. et ideo hanc
ſtulticiā circa curioſam corporis apparentiā cōſidera
uit vna virgo innocens quam vt dicit Guil. pari. vbi
prius remordebat conſcientia ex hoc ꝙ habebat veſtē
alterius coloris ꝙ naturalis allegantem cōtra ſe ꝙ
ouis innocēs q nūqꝫ peccauit cōtenta fuiſſet naturali
colore. ipſa vero q multotiēs peccauit precioſiore co
lore vteretur. In veritate cū hō veſtem ab oue mendi
cet. iuxta illud Auguſtini. Qui inquit mandatum im
plens euangelium de duabus tunicis dat vnā non ha
benti. ſufficere debet hoī mendicanti color ille qui ſuf
ficit oui elemoſinam largienti. nam ſuperbus mēdicꝰ
eſt cui non ſufficit illud quod ſufficit illi a quo mendi
cat etc. ¶ Tertio peccant hoīes ex appetitu extranei-
tatis veſtium. ſcꝫ qñ ſuperbus vult habere veſtes ex-
traneas veſtibꝰ aliorꝫ diſſiles. Vñ Sopho. 1. Viſitabo
ſuper principes/ et ſuper filios regis/ et ſuper oēs qui
induti ſunt veſte peregrina. et iſta ſpēs ſuperbie nūqꝫ
magis regnauit vt eſtimo ꝙ iam regnat in mūdo. vñ
vexati iſta ſpē bene poſſunt aſſimilari cuidam beſtie q
vocatur camelion: de qua loquit Eſa. 12. Erhi. ca. 2. di
cens: ꝙ hec beſtia eſt talis nature ꝙ ſi aliquam rem co
loratam attēte reſpexerit in illius rei colorē ſtatī mu-
tatur. et ideo ſuum variat frequēter colorē. Reuera ſic
iam videtur eſſe de ſuperbis q frequēter mutant for-
mam ac etiam colorē ſuorum veſtimētorꝫ. nā ſi hodie
viderint aliquam nouā ſectam ſtatim mutant in illā. et
ſi cras viderint diuerſam. ſtatim relicta priore mutā-
tur in illam. de quolibet eīm tali poteſt dici illud Eccl.
27. Stultus vt luna mutatur. et hac ſpē ſuperbie infi-
ciuntur nedū hoīes. ſed etiā mulieres ex quarꝫ curio-
ſo ornatu multi aſpiciētes ad libidinē cōmouent: hu
iuſmodi eīm mulieres tripſr peccāt. vt dicit vvaldebi
ſuper orone dñica. Primo deo iniuriam faciūt. Secū
do ꝙ ad ſeipſas cumulū multorꝫ pctōrū recolligunt.
Et tertio proximis etiā aſpicientibꝰ damnū inferunt
cecitatis. vñ quantū ad primū/ videlicet ꝙ tales iniu-
riam faciunt deo: oſtendit doctor iſte per tale exēplū.
Si pictor inquit nobilis ymaginē aliquā faciat: et bñ
et artificioſe ſculpat: et colores congruētes ſuperindu
cat. nonne diſcipulus eiꝰ cōtumeliā ei faceret: et cōtē
ptū ſi eiuſdem ymaginis formā mutaret: et alios ſupe
rinduceret colores: ſic certe mulieres ſe curioſe ornā-
tes: et ſtrictis veſtibus corpus ſuū/ vt graciles appare
ant cōſtringentes et artificioſis colorībꝰ facies vt vi-
deantur pulcre vngentes/ expreſſam creatori ſuo con
tumeliā faciunt. de quibus dicit pphēta Eſa. 45. Ve
q contradicit factori ſuo ¶ Scđo tales cumulū pctōrꝫ
in ſe recolligūt. vñ Hiero. ad Euſtochiū. Si inquit mu
lier ſe ornauit vt vultus hoīm ad ſe prouocauerit: et ſi
nullū inde ſequatur dānum extrinſecū iudiciū: tñ pa-
cietur eternū: qꝛ venenū attulit ſi fuiſſet qui biberet.
vñ talem fatuā mulierē impudice ſe habentē et ornātē
ſic alloquitur pphēta Eze. 16. Expoſuiſti inqt forni-
cationē tuā oī tranſeunti vt eiꝰ fieres. Et ſequit. Ad
oē caput vie edificaſti ſignū pſtitutiōis tue Sup q
Guil. pari. Sicut inquit ſolent caupones in domibus
ſuis ex diuerſis partibus circulos ponere quando di
uerſe vie ſunt circa domū ſuā. vt tranſeuntes per quā
cūqꝫ viā ſciāt ibi vinū eſſe venale. ſic fatue mulieres

ſigna venalitatis corporis ſui ponunt in capite: ⁊ in pe
dibus ⁊ in brachijs/ ⁊ in pectoribus/ ⁊ in ceteris corpo
ris partibus ⁊ tñ iſte mulieres dicunt ſe caſtas eſſe: ⁊
caſtitatis amatrices / volenteſq; vt magis credatur
vni teſti aſſueto mendatijs q̃ etiam multis alijs teſti
bus qui non nouerunt mentiri. Teſtis aſſuetus men=
dacio eſt lingua earum: teſtes vero qui mentiri neſci
unt/ ſũt cetera corporis membra que impudicitiã ma
nifeſte oſtendũt. Unde ſicut de equo qui equitatur in
foro habens omnia ſigna venalitatis: in cauda/ in frõ
te/ in ſella in fallerio/ in inſtrumentis alijs an ſit vena
lis querere non oportet. ſed ſolum modo de precio in
ueſtigare. ſic de fatua muliere que equitatur a diabo
lo ad forum : id eſt ad ſpectaculum in meretricio ap=
paratu habens omnia ſigna venalitatis. an ſit venalis
luxurioſos homines querere non oportet: ſed quam
mercedem ſiue precium ſibi adimplendam eorum vo=
luptatem nephandiſſimam condonabunt. Unde ſicut
dicit Guillermus Pariſienſis. Si equus venalis non
eſt: quare ſignum venalitatis geſtat in fronte? Item
circulus quare eſt ante domum: ſi non eſt ibi vinum ve
nale/ nam vbicunq; circulus exponitur/ ſignum eſt q̃
intus eſt vinum vendẽdum. Unde ⁊ de tali fatua mu
liere dicitur Prouerbiorum ſeptimo. Ecce mulier oc
currit: id eſt homini luxurioſo in ornatu meretricio/
preparata ad decipiẽdas animas garrula ⁊ vaga quie
tis impatiens. nec valens in domo ſua conſiſtere pe=
dibus ſuis. nunc foris/ nunc in plateis/ nunc iuxta an
gelos inſidians apprehenſumq; iuuenem deoſculat.
⁊ procaci vultu blanditur dicens. Uictimas pro ſalu=
te deuoui/ hodie reddidi vota mea. idcirco egreſſa ſũ
in occurſum tuum deſiderans te videre/ ⁊ repperi.
3. ¶ Tertio tales damnum proximi inferunt cecitatis.
Unde ſicut patet in cameris dominorum eriguntur
camini de lapidibus et dealbantur . ⁊ in ſummitate
artificioſe ſculpuntur: et tamen ab eis egreditur fu
mus fetidus oculis appropinquantium multum no=
ciuus. Sic huiuſmodi mulieres laſciue ſe erigunt tã
q̃ columnas graciles: ſed intus vacue ſunt ad modũ
camini omni virtute carentes. ⁊ caput habent quaſi ca
put camini ornamentis aureis gemmis precioſis et
ſertis curioſe ornatum. et tamen ab eis egreditur fu
mus fetidus ſuperbie: ⁊ incitamẽtum luxurie quo ad
eos qui eis appropinquant/ ⁊ illas aſpiciunt . et ideo
dicit ſpiritusſanctus Eccl. 9. Auerte faciem tuam a
muliere compta: ⁊ nõ circumſpicias ſpeciem illius. p
pter ſpeciem mulieris multi perierunt. Et ex hoc cõ=
cupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. ⁊ ideo Apoſtolus
conſiderans huiuſmodi nocumenta ex inordinato ap
paratu mulierum contingere docet mulieres ab hu=
iuſmodi curioſo apparatu ſe reſtringere. i . Thimot.
2. Uolo mulieres ſe cum verecundia ⁊ ſobrietate orna
re: et non in tortis crinibus aut auro/ margaritis /vel
veſte precioſa . ſed qđ decet mulieres promittentes
pietatem per bona opera. ⁊ ſi huiuſmodi varietas re
prehenſibilis eſt in viris eſt: tamen ſpecialiter in cle=
ricis. Unde Hieronymus in quadam epiſtola contra
clericos cinamenſes. oportet inquit nos clericos cleri
catos honore non habitu. ſed diligenti mandatorum
cuſtodia hoc eſſe qđ videmur. Omnia inquit ſigna cle
ricorum virtutes in nobis eſſe repreſentant virtutes
q̃ clament. clamat enĩ corona paupertatem. clamat ve
ſtis anime honeſtatem. Unde prima veſtis ſacerdotũ
ad miniſterium dei exequendum generaliter eſt ſu=
per pelliceum album ⁊ mundum/ quod ſignat ablutio
nem peccati: ⁊ indutionem munditie. Amictus tegẽs
caput ⁊ humeros ſignat puritatem intentionis clau=
ſe a mundanis ⁊ intentum eleuatum ad diuina et for=
titudinem ⁊ conſtantiam in operibus virtuoſis. album
tegens totum corpus a collo vſq; ad pedes ſignat vni
uerſalem munditiam in toto corpore/ cingulum circa
lumbos ſignat cõtinentiam perfectam a luxuria. ma
nipulus in ſiniſtro brachio ſignat patientiam in ſini=
ſtris aduerſitatibus que in ſacerdotibus ſpecialiter
deberet abundare: conſiderantes q̃ ſicut dicit chriſt⁹
Math. 5. Beati eritis cum maledixerint vobis homi
nes/ ⁊ perſecuti vos fuerint: ⁊ dixerint omne malum
aduerſum vos mentientes pter me. Stola circa col
lũ clauſa baltheo in modũ crucis ante pectus ſignat
pfectam caſtitatem cordis ab omĩ illicita delectatiõe
⁊ voluntatẽ paratã moriẽdi pro amore xp̃i: ⁊ ſalute fra=
terna. Caſula tegens oĩa veſtimenta ſignat perfectã
caritatẽ ad deũ ⁊ ad proximũ: ⁊ vlterius dicit Hiero.
in predicta ep̃la/ clamat ſtatus deuotionem. clamat ſtu
dium contemplationem. et ideo merito niſi iſtis virtu
tibus polleamus. mentitur corona/ mentitur habit⁹/
mentitur ſtatus/ mẽtitur cultus/ mentitur officiũ/ mẽ=
titur profeſſio/ mentitur ⁊ ipſum ſtudium: ac per hoc
non ſumus niſi clerici ficti/ ⁊ clerica mentiri: licet ſcri
batur oĩs hõ mendax. tñ non ſcribitur oĩs homo men
dacium. Seculares enĩ homines mẽdaces ſunt : quia
mendacium dicunt. ſed mendaciũ non ſunt: q: non vi=
uendo diffomiter habitui ſuo contradicunt. ſi igitur
pđet deus oẽs qui loquuntur mendaciũ: q̃to magis p=
det eos qui ſunt mendaces ⁊ ipſum mendacium. ⁊ nõ
ſolum propter hoc dãnantur/ q: mendaces et menda=
cium ſunt. ſed etiã q: mendaciũ ſũme amant: ⁊ pro eo
laborant: ⁊ vſq; ad mortem ſe exponunt. hec Hierony
mus. ¶ Quarto peccant homines ex appetitu ſuper= 4.
fluitatis veſtium: ⁊ hoc dupliciter. ſ. quantum ad ma= a
gnitudinem ⁊ q̃tum ad multitudinem. Quantum ad
magnitudinem conſtat q̃ aliqui peccant . et ſpecialiter
mulieres que ad modum ſerpentis reptantis ſup ter
ram trahunt poſt ſe longas caudas precioſis veſtib⁹
terram induentes . Sed de nuditate xp̃i in ſuis pau=
peribus membris non curantes. caudis ſuis pulices
colligunt: ⁊ puluerem excitant. chriſtum vero quem i
multis pauperibus ſeminudum aſpiciunt/ operire te=
peſcunt. Natura enim caudam hominibus negauit. et
tamen mulieres quaſi contra naturam: ⁊ creatoris ſui
ordinationem eſſe caudate deſiderant. etiam aliqui ho
mines ſuperbi ad oſtendendum ſuorum ſpecioſitatem
tam curtas volunt habere veſtes/ q̃ vix eorum puden
da poſſunt operiri. ſed latitudo: ⁊ quamuis videatur
eſſe contra naturam/ tamen in duplo et magis aliquã
do excedit longitudinem dierum. vnde natura in ſuis
operationibus ordinauit rerum longitudinem in de=
bita proportione excedere . ſed tales miſeri ſuperbi
attendere deberent q̃ dominus contra naturam pec
cantes igne ⁊ ſulphure combuſtos ſummerſit in pro=
fundum inferni. vt patet Geneſis. 19 . Aliqui etiam
in veſtibus ſuis in loco manicarum habent alas ad ſi
militudinem draconis volantis: quarum latitudo tan
ta eſt q̃ in vtraq; poſſet legio demonum ſatis ſpa=
cioſe reſidere. Cuilibet enim tali dici poteſt illud Hie
rem. ſecundo. In alis tuis inuentus eſt ſanguis pau=
perum. Nam bona que eis ſuperabundant quibus de
berent pauperes indigentes induere/ conſumunt in
talium veſtium ſuperfluitate. ſed attendant tales qđ
dicitur Eſaye nono. Ueſtimentũ mixtum cum ſangui
ne/ erit in combuſtionẽ ⁊ cibus ignis. ¶ Secũdo ve=
ſtium ſuperfluitas conſiſtit in multitudine quam pro=

hibet chriſtus Luce. 9. dicens. Nec duas tunicas ha
beatis: ſcilicet ſuperfluas dicit gloſa. ſ3 contra iſtud
faciunt iſti qui volunt habere tot diuerſa veſtium mu
tatoria ꝙ potius volunt ea a tineis comedi ꝙ̄ chriſtū
in ſuis pauperibus illis īdui: quos ſic alloquitur apo
ſtolus Jaco. 5. Agite nunc diuites: plorate vlulantes
in miſerijs veſtris/ que aduenient vobis. diuitie ve
ſtre putrefacte ſunt: ⁊ veſtimēta veſtra a tineis come
ſta ſunt: aurum ⁊ argentum veſtrum eruginauit. ⁊ eru
go eorum erit vobis in teſtimoniū: ⁊ manducabit car
nes vr̄as ſicut ignis. Theſaurizatis vobis iram dei ī
nouiſſimis diebus. S3 ſi q̄s iā voluerit hmōi ſupbos
ſiue de curioſitate/ ſiue de ſupfluitate veſtiū ſuarū ca
ritatiue redarguere/ ſtatī rñdent ad excuſandū excu
ſationē in peccatis ꝙ taliter faciunt ꝓpter honeſtatē:
⁊ non propter ſuperbiā. ac etiam niſi fecerint ſicut a
lij faciunt: non erunt alicuius reputatiōis quo ad mū
dum. ſed ab hominibus reputabuntur idiote/ ſiue fa
tui. ⁊ quamuis tales ſuperbi velint haberi in magna
reputatione quo ad mundum. ſuperbia tamen ⁊ omni
turpitudine viciorum ſe maculāt. ⁊ ſtulticiā iſtoꝝ poſ
ſum oſtendere per exempliū. reputa/ ſuppoſito ꝙ hic
eſſet aliquis homo qui propter defectū viſus iudica
ret quemlibet hoīem mundū turpiſſimū leproſum. et
quemlibet leproſū mundū ⁊ pulcerrimū. nōne ſtultus
merito dici poſſet qui propter iudiciū erroneū peccā
tis ī viſu vt reputaretur abeo mūdus: aſſumeret ſibi
potum vel confectionem cum qua ſtatiſſime efficere
tur leproſus? ſic certe tales ſtulti ſūt huiuſmodi ſup
bi qui curioſe ſe ornāt propter hoc ſolum vt habean
tur quo ad mundum in magna reputatione reueren
tia ⁊ honore. nam tales quia volunt reputari quo ad
mundum ſapientes ⁊ glorioſi. quo ad deum ſtultos ſe
efficiunt ſpiritualiter ⁊ leproſos. In cuius rei figura
legitur. 2. Para. 26. de Oſia rege ꝙ poſtq̄ꝫ eleuatum
eſt cor eius: percuſſus eſt lepra. Et ideo merito dicit
Apoſtolus. 1. Corinth. 3. Sapientia huius mūdi/ ſtul
ticia eſt apud deum. nam de quolibet tali finaliter di
cetur illud Apoc. 18. Quantum glorificauit ſe/ ⁊ fuit
in delicijs: tantum date ei tormentum ⁊ luctum.
¶ Quinto peccant ſuperbi in curioſo veſtitu quando
conſiderantes veſtium ſuarum pulchritudinem ⁊ ꝓ
cioſitatem: ⁊ veſtium pauperum vilitatem: eos con
tēnunt ⁊ deſpiciunt. Sic tales aſſimilari poſſunt pu
elle pauperrime q̄ in eſtate in ludo puellarum regina
cōſtituit: ⁊ mutatis veſtimentis ⁊ alijs ornamētis ab
alijs ſplēdide adornatur: que hoc vidēs ſtatus ſui pri
ſtini oblita ſuperbit: ⁊ alias coetaneas puellas contē
nit. ſed die adueſperante cum ſua ornamenta mutua
ta reſtituerit/ que prius regina apparebat tunc paup
et nuda remanebit. ¶ Reuera ſic multi mundani in
potentia ⁊ dignitate huius mundi glorian̄tes/ ſtatus
humane miſerie obliti ſuperbiunt de varijs ornamen
tis ⁊ dignitate ſiue honore: ⁊ alios pauperes domini
noſtri ieſu chriſti deſpiciunt. ſed die mortis appropi
quāte q̄ nox dici poteſt reſpectu vite p̄ſentis cū mun
do reddiderit omnia que ab illo mutuauerit: ſine po
tentia ⁊ dignitate nudi ⁊ pauperes remanebunt. Vn̄
Eccl. 5. legitur ſicut nudus egreſſus eſt de vtero ma
tris ſue: ſic reuertetur/ ⁊ nichil ſecum auferet de vni
uerſo labore ſuo. ¶ Tredecimo aſſimilatur ſuperb⁹
frenetico quia ſicut freneticus patitur mentis aliena
tionem: ⁊ non iudicat bene de ſeipſo nec de aliquo a
lio. immo quanto infirmior ſit/ tanto ſaniorem ſe eſſe
credit ⁊ iudicat. ⁊ libenter quicquid circa ſe eſt/ mor
det ⁊ lacerat. ſic ſuperbus contemnit omnes alios: et
ſeipſum reputans nobilem omnibus alijs detrahit ⁊
cetera. ¶ Decimoquarto aſſimilatur ſuperbia potui 14.
inebriatiuo. Unde Auicenna in ſuo canone loquitur
de quodam potu inebriatiuo ex duabus herbis confe
cto qui bibentem dormire ſic facit ꝙ ipſum quaſi in
ſenſibilem reddit intantum ꝙ licet membra eius igne
vel ferro torquentur dum ſic dormit nullam penā ſen
tit/ nec ex hoc euigilat. Moraliter potus iſte delecta
tionem peccati deſignat. due herbe ſuberbiam ⁊ luxu
riam ſignificant/ in quibus miſera caro humana ma
xime ingurgitari deſiderat. iſto potu hijs dieb⁹ mul
ti ſe intantum inebriauerunt ꝙ quaſi obſtinati dormi
entes pericula ⁊ vindictam que propter peccata timē
da ſunt/ euenire minime ſentiunt. Exemplum huius
habemus Judicum quarto de Syſara duce/ qui inui
tatus a muliere Jael intrauit tabernaculum eius: et
cum bibiſſet ⁊ mulier abſcondiſſet eum pallio quando
percepit eum dormire: accepit acutum clauum/ et cū
malleo defixit illum in cerebrum eius vſq̄ ad terrā:
⁊ mortuus eſt. ¶ Item narrat Julius de re militari
ꝙ duo reges in campo iacentes cum ſuis exercitib⁹
ad pugnam parati. ſed vnus abundans in victualibus
⁊ percipiens penuriam alterius omnia victualia ſua
inebriatiua miſcuit quibuſdam herbis prouocatiuis
ad ſomnum: quo facto ſimulauit ſe cum exercitu ſuo
aduerſarios fugere ſuos. Alij vero ſuperuenientes
victualia inuenerunt: ⁊ cum gaudio bibentes inebria
ti citiſſime dormierunt. et tunc alius rex cum exerci
tu ſuo rediens: ipſos dormientes interfecit. Et certe
iſto modo quomodo inter regem anglie contigit ⁊ re
gem francie cum ſuis exercitibus. Francia enim abū
dauit olim victualibus: id eſt ſuperbia et luxuria qui
bus vt dictum eſt miſera caro humana maxime deſi
derat ſuum appetitum reficere. ſed ipſi gallici iuxta
dicta dei cogente fugam luxurie/ ſuperbie/ ⁊ aliorum
viciorum ſimulantes: ⁊ ſe veritati ſummittentes. An
glici iam ad victualia ſua: id eſt ad eorum conſimiles
ſuperbiam et luxuriam acceſſerunt: et iam vt videtur
inebriati dormierunt in ſuis voluptatibus intantum
ꝙ iam verificatur illud Oſee quarto. Nō eſt veritas:
non eſt miſericordia: non eſt ſciencia dei in terra. S3
maledictum mendacium: furtum: homicidiū: ⁊ adul
terium inundauerunt: et ſanguis ſanguinem tetigit.
Et ideo timēdum eſt ne inimici redeuntes ſuper eos
dormientes in ſuis peccatis ipſos deſtruāt ⁊ occidāt.
Nam vt dicit propheta Abacuk ſecundo. Sicut vinū
poteſtatem decipit: ſic erit ſuperbus: et non decorabi
tur. ¶ Decimoquinto deteſtāda eſt ſuperbia propter 15.
multiplicem comminationem quam oſtendit ſcriptu
ra deum comminari ſuperbis. Unde Numeri decimo
quinto. Anima vero que per ſuperbiam aliquid com
miſerit ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus/ quoniam ad
uerſus dominum rebellis fuerit: peribit de populo
ſuo. Verbum domini contempſit. et preceptum fecit
irritum: idcirco delebitur et portabit iniquitatem ſu
am. Item in Pſalmiſta dicitur. Retribuet abundāter
facientibus ſuperbiam. Item ſapiētie ſexto. Exiguo
conceditur miſericordia. Potentes enim potēter tor
menta patientur. Item Job vigeſimo. Si aſcenderit
vſq̄ ad celum ſuperbia eius/ et caput eius nubes te
tigerit: quaſi ſterquilinium in fine perdetur. Itē Ec
cleſiaſtici decimo dicitur. rex hodie/ et cras morietur.
cum enim morietur homo/ hereditabit ſerpentes/ be
ſtias/ ⁊ vermes. Initiū ſuperbie hominis apoſtatare
a deo: quoniam ab eo qui fecit illum receſſit cor eius.
quoniam initiū omnis peccati eſt ſuperbia. qui tenue

nit illam adimpletur maledictis et ſubuertet eum in finem. propterea exhonorauit dominus deus conuentus malorum/ et deſtruxit eos in finem. Sedes ducum ſuperborum deſtruxit deus omnipotens: et ſedere fecit mites pro eis. Item Eſaye vigeſimooctauo. Ve corone ſuperbie. Et ſequitur. Pedibus cõculcabitur corona ſuperbie. Item Eccleſiaſtici vigeſimoprimo. Subſtantia ſuperbi eradicabitur. Itẽ Ieremie. 50. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dñs exercituum: quia venit dies tua tẽpus viſitationis tue/ et cadet ſuperbus et corruet: et nõ erit qui ſuſcitet eum. Itẽ Ieremie. 51. Ecce ego ad te mons peſtifer ait dñs q̄ corrũpis vniuerſam terrã: et extendam manum meam ſuper te: et euellã te de petris: et dabo te in montem combuſtionis. Itẽ Amos ſexto. Iurauit dominus deteſtor ego ſuperbiam Iacob et domos eius odi/ et tradam ciuitatem cũ habitantibus ſuis: et ſi reliqui fuerit morientur. Item Abdie primo. Si exaltatus fueris vt aquila/ et inter ſydera poſueris nidum tuum: inde extraham te: dicit dominus. Item Michee primo. Calcabit deus excelſa terre: id eſt ſuperbos terre. Itẽ Apocalyp. 18. In quantum glorificauit ſe/ et in delicijs fuit: tantum date ei tormentũ et luctum. Item Luce. 18. legitur. Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. Super quo dicit Lyra: ꝙ ſicut in ſtatera materiali vna parte depreſſa alia eleuatur: et econuerſo. ſic in ſtatera diuine iuſticie decretum eſt ꝙ qui eleuantur per ſuperbiã in preſenti: deprimentur per penã cõfuſibilẽ in futuro. Sed hic eſt notandum ſexuplex ꝙ eſt exaltatio. ¶ Prima eſt ad honorem dei et eccleſie edificationem: vt puta cum aliquis homo qui habet virtuoſe vite eminentiam ponitur in eminentia dignitatis: vt ſit quaſi lucerna ad dei gloriam/ et proximorum exemplum. ad quod pertinet illud Luce. 11. Nemo accendit lucernam et ponit ſub modio: neque in abſcondito: ſed ſuper candelabrum vt qui ingrediuntur lumen videant. Item Mathei quinto. Luceat lux veſtra coram hominibus/ vt qui ingrediuntur lumen videant. Item Mathei quinto. Luceat lux veſtra corã hominibus/ vt videant opera veſtra bona. et glorificẽt patrem veſtrum qui in celis eſt. Item Philippen. 2. Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo verbũ vite continentes. Item de quolibet tali dicitur Eccleſia. 50. Quaſi ſol refulgens/ ſic ipſe refulſit in tẽplo dei. Secunda exaltatio eſt ad deiectionẽ ſeu precipitationem. Unde legitur Luce quarto. ꝙ ſcribe et phariſei duxerunt Ieſum ad ſupercilium montis/ ſuper quam ciuitas eorum erat edificata vt precipitarent eum. et certe talis exaltatio ſuperbi tollitur enim in altum vt lapſu grauiori ruat. Unde diabolus facit ſicut coruus qui eleuat nucem in altum/ et permittit cadere vt cõminuatur: et ſtatim deſcendit et nucem comminutam comedit. ſic diabolus qui in ſtatu innocentie/ ſiue in ſtatu humili non poteſt aliquem frangere. Procurat vt eleuetur ad aliquam dignitatem/ vt de ipſa cadat: vel in futuro in infernum. vel in preſenti per depoſitionem: et tunc confractum deuorat. et ad penam eternam finaliter deducit. Unde Iob trigeſimo dicitur. Eleuaſti me/ et quaſi ſuper extollens eliſiſti me. ¶ Tertia exaltatio eſt ad opprobrium qualis eſt exaltatio facinoroſorum qui ponuntur in colliſtrigio/ vel in pendilatrio cum ſignis ſuorum facinorum: et talis inquantum altius eſt: intanto pluribus eius facinus manifeſtatur. Sic ſpiritualiter quando aliquis in manifeſto peccato deprehenſus preficitur alijs quaſi in colliſtrigio et in pẽdilatrio cum ſuo facinore ponitur: quia exaltatio talis erit ſibi occaſio quare ponetur in colliſtrigio diaboli. et de eius etiã pendilatrio precipitabitur in profundum inferni. et talis inquantum in altiori gradu ponitur/ intanto eius peccatum pluribus manifeſtatur. et ſic nedum ad ſuam propriam confuſionem exaltatur. ſed etiam ad multorum aliorum periculum et nocumentum pernicioſum. Exemplum vnde ſi cadauer fetidum quatriduani hominis mortui poneretur in loco eminenti in magna multitudine populi cõſtat ꝙ eius fetor vehementior noceret: et quam plures letaliter corrumpere poſſet et occidere. Sic ſpiritualiter mortuus per peccatum non ſolum quatriduanus: ſed aliquando quadrigenarius quaſi in eminenti loco dignitatis ponitur fetore ſui mali exempli plures ſubditorũ ſuorum corrumpit/ intoxicat/ et extinguit. ſed talis potius deſiderare deberet vt ſub terra cum corporibus mortuis abſconderetur: quam ꝙ fetore ſui mali exẽpli alij ſpiritualiter occiderentur. preſertim cum de talibus dicat beatus Gregorius. et ponitur in canone. 11 queſtione tertia. Precipue tot mortibus digni ſunt quot perditionis exempla ad alios tranſmittunt. Itẽ chriſtus dominus noſter dicit Mathei. 18. Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis meis qui in me credunt: expedit ei/ vt mola aſinaria ſuſpendatur in collo eius: et demergatur in profundũ maris. cuius expoſitionem vide ſupra in ſeptimo motiuo conferente ad deteſtationem ſuperbie per beatum Gregorium. etc. ¶ Quarta exaltatio eſt ludibrium/ vt quando alicui fatuo traduntur inſignia regia/ vel epiſcopalia/ qui tamen in rei veritate non eſt rex nec epiſcopus: et talis eſt exaltatio ſuperbi q̄ habet ſigna dignitatis. ſed tamen omni honeſto propter ſua demerita eſt indignus. Unde prelatus vicioſus qui non habet ſcientiam/ virtutem/ et vite eminentiam ad prelatum pertinentia non eſt verus prelatus: ſed quaſi aſinus vel ſymea diaboli. vt dicitur ſupra in ſeptimo motiuo conferente ad deteſtationem ſuperbie. ¶ Quinta exaltatio eſt ad ventilationem et diſperſionem. ſicut palea exaltatur vt a grano ſeparetur. et puluis etiam exaltatur vt a vento diſpergatur. et talis eſt exaltatio ſuperbi qui diabolo procurante in ſublimitate dignitatis ponitur vt a bono finaliter ſeparetur: et cum impetu rapiatur in profundum inferni. Unde Iob vigeſimoſeptimo. Tollet eum ventus vrens et auferet: et velut turbo rapiet eum de loco ſuo. et tales etiam diſpergentur. vt dicit Pſalmiſta. Tanquam puluis quem proijcit ventus a facie terre et cetera. ¶ Sexta exaltatio eſt ad ſupplicium ſicut latro primo in altum extollitur: et poſtea in furca ſuſpenditur et ſtrangulatur: ſic ſuggerente diabolo ſuperbi in preſenti multotiens extollunt in proſperitate/ dignitate/ et honore mundano: vt in futuro damnentur. et in furca ſupplicij ſuſpendantur eterni. Sed ſicut dicit Pſalmiſta. Uir inſipiens non cognoſcet. et ſtultus non intelliget huiuſmodi. Unde multi inſipientes pauperes videntes ſuperbos diuites propter ſuas diuitias multipliciter honorari quaſi conſulendo et murmurando cõtra deum eo ꝙ non dedit illis diuitias: ſed inopiam miſeriam tribulationem et infirmitatem. dicunt cum propheta Ieremie duodecimo. Quare via impiorum proſperatur: bene eſt omnibus qui preuaricantur et inique agunt. Item dicunt cum Pſalmiſta. Ecce ipſi peccatores et abundantes in ſeculo obtinuerunt diuitias. ſed poteſt dominus noſter Ieſus chriſtus reſpondere talibus ſicut reſpondebat Petro. Iohannis decimotertio. dicens. Quod ego facio neſcis modo: poſtea autem ſcies. nouit enim deus ꝙ multi ſuperbi q̄ faciunt quedã bona damnabuntur. et multi humiles q̄

ſaluabuntur faciunt quedam mala. et ex dei iuſticia. Omne bonum remunerari oportet: ⁊ omne malū puniri. Ideo illos qui ſaluabuntur pro eo ꝙ ſecundum fragilitatem humanam peccant/aliquando deus punit tā͞q pater piiſſimus in preſenti. aliquādo per paupertatem. aliquādo ꝑ infirmitatē. ⁊ aliqñ ꝑ varias tribulationes mundanas. ſed illi qui dānabuntur ꝓ ſuis paucis de genere bonis operib⁹ in preſenti remunerabūtur diuitijs ꝓſperitate ⁊ mundanis honoribus. Vñ Luce.16. legitur ꝙ de⁹ dixit diuiti epuloni ſepulto in inferno. Fili recordare quoniam recepiſti bona ī vita tua. et lazarus ſimiliter mala. quaſi diceret: quia tu tam dānatus feciſti quedam opera bona ī vita tua: ideo recepiſti mercedem illorum in mundo. et q̄ lazarus nūc ſaluatus peccauit aliquādo: ideo recepit mala pene in vita ſua. ita ꝙ nunc nichil remanet in ipſo impunitū bonū remunerandū: nec in te remanet bonū remunerandū: ſꝫ malū puniendū. ⁊ ideo ſubdit. Hic autē conſolatur: tu vero cruciaberis ⁊c. Et ex predictꝭ decem tactis in iſto primo notabili patet manifeſte ꝙ valde deteſtabile eſt peccatum ſuperbie.

Capitulum.3. in quo recitantur quattuor principales ſpecies ſuperbie.

Sequitur ſecundū notabile peccati ſuperbie/in quo eiuſdem peccati ſpecies ſunt aliqualiter declarande. Pro quo notandum ꝙ ſecundum beatum Grego.23. mora. Superbie quattuor ſūt ſpecies principales. Prima cum quis bonum quod habet putat a ſe habere: ⁊ tamen habet a deo. Secunda cum quis bonum ſibi a deo datum putat ſibi pro ſuis meritis condonatum. Tertia cū quis iactat ſe habere bonum quod nō habet. Quarta cū quis deſpectis ceteris appetit ſingulariter ꝓcellere ⁊ preferri. ⁊ notantur hee quattuor ſuperbie ſpecies in hoc verſu. Ex ſe. pro meritis falſo. plus oībus inflat.

Capitulum.4. de prima ſpecie ſuperbie: et de ingratitudine: ⁊ decimarum oblatione.

Prima igitur ſpecies ſuperbie eſt cū quiſcū͞q qđ hꝫ putat a ſeipſo habere/⁊ non a deo. hac enim ſpe-
A cie ſuperbie laborauerūt impij phariſei qui dixerunt illud pſ̄. Labia noſtra a nobis ſūt: q̄s nr̄ de⁹ eſt? Tales etiā ſunt multi inſipientes chriſtiani q̄ de libero arbitrio preſumentes putant ſe bona q̄ habent ex ingenio ꝓprio/viribus/vel ſuis laborib⁹ eſſe cōſecutos. ⁊ dicentes illud pſ̄. Manus nr̄a excelſa. ⁊ nō deus fecit hec oīa. ſed tales nō attendunt qđ teſtat̄ Apl's Philip.2. De⁹ eſt enī q̄ operat̄ in nobis. et velle ⁊ perficere ꝓ bona voluntate. Vñ nec aliqđ boni cogitare/loqui/vel facere ſufficim⁹ ſine adiutorio diuino. vt ſ̄. in ſeptimo motiuo cōferente ad deteſtationē ſupbie. et iō q̄ putāt ſe poſſe bene agere ſine dei auxilio ſpeciali: merito tā͞q derelicti a deo incidūt in manus ſuoꝝ ſpūaliū inimicoꝝ. dicente ꝓpheta cuilibet tali Hiere.48. ꝓ eo ꝙ habuiſti fiduciam in munitionibus tuis: ⁊ in theſauris tuis. tu quo͞q capieris ſuple ab inimicis tuis. In cuius figura legit̄.4. Regū. 17.⁊.2. capitulis. Et Eſaye.37. de Ezechia rege/cui dn̄s deus contulit mirabilē victoriam de ſennacherib rege aſſyrioꝝ/occiſis per angelū dei vna nocte.185. milibus virorum de exercitu ſennacherib. quo facto quia nō reddidit debitas grās deo omnipotēti de ſua victoria. ſed cum veniſſent ad eum nūcij caldeoꝝ/quaſi de proſperitate ⁊ victoria que ſibi acciderat glorian tes. ipſe vero rex eos introduxit in domum theſauri ſui/⁊oſtendit eis aurum ⁊ argentum ⁊ omnia ſua iocalia ⁊ arma ⁊ ſpolia/ que de ſuis hoſtib⁹ reportauit. et gaudens quaſi eos ſua propria virtute viciſſet. ⁊ iō dominus contra eum iratus: miſit ſibi Eſaiam ꝓphetam vt diceret ſibi ꝙ deus propter eius ſuperbiā mitteret ſibi vindictam/⁊ captiu⁹ ab hoſtib⁹ ſuis duceret̄ ipſe ⁊ populus eius in terram alienam: ſed cōpunct⁹ ⁊ penitens de ſuo delicto Ezechias vix obtinuit ꝙ vltio a deo minata non accideret ī tēpore ſuo. ſꝫ poſtea accidit in tēpore ſedechie: q̄ oculis expulſis/duct⁹ eſt captiuus in babilonē. vt patet Hiere.39. Figuram enī illoꝝ qui bona ſua ſibi attribuunt/⁊ nō deo: tenēt illi q̄ volebāt Iohannē vocare nomine patris ſui. ſꝫ figuram illoꝝ qui bona ſua deo attribuunt ⁊ nō ſibiipſis tenet helizabeth h̄ q̄ ait. Nequa͞q: ſed vocabitur Iohēs Luce.1. ⁊ merito q̄ ſicut ille q̄ nat⁹ eſt de muliere ſterili ſecundū naturā vocatur Iohannes. i. gratia dei. ſic bonum opus gratie debet attribui deo cū anima ex ſe ſterilis ſit: ſed ſola gratia diuina exiſtit fecunda. vñ Dauid vt dicit in pſ̄. Qui habitare facit ſterilem in domo: matrem filiorum letantē. Sed hic eſt notandū ꝙ ſpecialiter tria ſunt ſigna quibus cognoſcitur quis hac prima ſpecie ſuperbie inficiatur ⁊ laborat. Primū eſt quando quis de ſuis virtutibus ⁊ bonis operibus gloriatur in corde: ac ſi illa a ſeipſo et non a deo haberet quēlibet enī talem ſic alloquitur Apl's.1. Cor. 4. di. Quid habes qđ non accepiſti? ſi āt accepiſti qđ gloriaris quaſi non acceperis? vñ Iſi. in de ſū. bo. lib. 2. ca.38. Qui inquit de ſuis virtutibus ſuperbiunt ex ipſis iudicandi ſūt operibus quib⁹ ꝓ virtutib⁹ vtuntur: quoniam rem bonā nō bona voluntate faciunt. nā reuera ſine humilitate virtus quelibet ⁊ ſine caritate in vicio deputatur. merito ſuperbie diabolus a ſuperna beatitudine corruit. qui igitur de virtutib⁹ attollūtur diabolū imitantur: ⁊ exinde grauius corruunt. quia de excelſis labūtur. ſicut ſuperbia origo eſt oīm criminū. ita ruina eſt cūctaꝝ virtutū. ipſa eſt enī in peccato prima: ipſa͞q eſt in cōflictu poſtrema. Hec enim angeloꝝ in exordio mentem per peccatū ꝓſternit: aut nouiſſime de virtutibus deijcit. hec Iſidorus. Secundum ſignū eſt. quādo quis de bonis ſuis ſeipſꝫ cōmendat. de quo Iob.31. Si vidi ſolem cū fulgeret: ⁊ lunam incedentem clare: ⁊ letatū eſt cor meū in abſcondito: ⁊ oſculatus ſum ore meo manuꝫ meam que eſt iniquitas maxima. ⁊ negatio contra deū altiſſimū. quaſi diceret. ſi hec feci: malum michi cōtingat. Super quo Grego. in moralibus. ſoli inquit in fulgore bonū opus eſt in manifeſtatione/quod dicitur videre qui ī animo illud frequenter verſat: ⁊ inde delectantur ſibiipſi placens. Luna incedens clare eſt delectatio fame quam quodammodo non videre dicitur qui tranſitus virtuoſe ꝑ infamiā ⁊ bonā famā. et letatur cor eius in abſcondito qui de preconijs ſuis gaudet et extollitur. manuꝫ enim ſuam oſculatur: qui laudat quod ipſemet fecit. per manum enim operatio: ⁊ per os locutio. ore enim ſpiritualiter tāgitur res que laudatur. ⁊ omnis laus in ore proprio ſordeſcit. Hec Gregorius. Tertium ſignum eſt quando quis de bonis ſuis gratias nō agit deo. Unde homo ingratus dicitur non cognoſcere beneficium acceptum eo ꝙ fecit: ac ſi nō cognoſce-

ret dum pro eo gratias non egit. ꝛ hec igratitudo ha
r bet tres gradus principales. ¶ Primus eſt quando
quis non tribuit beneficium pro loco ꝛ tempore ſecũ=
dum ſuam facultatem. quod eſt vicium valde homini
nociuum: quia obſtruit ſibi fontem diuine miſericor=
die. ¶ Unde Bernardus. Ingratitudo inquit eſt ven
B tus vrens/ ſiccans ſibi fontem pietatis rorem/ miſeri=
die/ ꝛ fluenta gratie. Item Gregorius. Non eſt inquit
dignus dandis q̄ nõ agit grates de datis. ꝛ huic prio
gradui annectitur alius gradus ingratitudinis. vide
licet ſi quis retribuit mala pro bonis. de qua ingrati=
tudine dictum eſt ſupra: parte. 4. capitu. 2. vbi agitur
de ſexto motiuo conferente ad deteſtationẽ auaricie.
dictis ibidem adijciendo quod caſſiodorus in igrati=
tudine. Graue inquit nimis eſt: vt fructu ſui laboris
fraudetur quis induſtrius. et cui deberet pro ſeduli=
tate conferre premium: diſpendium patiatur iniuſtũ.
ꝛ malorum omnium ꝓbatur extremum vt inde quis
detrimenta cogatur ſuſcipere: vnde credebat auxiliũ
puenire. ꝛ ideo dicitur puerb. 17. Qui reddit mala ꝓ
bonis: nõ recedet malum de domo eius. Unde de hac
ingratitudine exemplum oſtẽdit Uirgilius eneidos
de quodam nobili milite nomine Enea. de quo vide
ſupra parte. 5. caꝑ. 11. vbi agitur de dilatione conuer=
2. ſionis in principio. ¶ Secundus gradus principalis
ingratitudinis eſt. ſi quis diſſimulet et non agat gra=
tias pro recepto beneficio: et huic annectitur ali⁹ gra
dus ingratitudinis: videlicet ſi q̇s vituperet ſiue ſper=
nat ſuum benefactorem. de quo conqueritur dñs per
ꝓphetã Eſa. 1. dicens. Filios aũt enutriui ꝛ exaltaui:
illi aũt ſpreuerunt me. Sed hic eſt notandum ꝙ ſicut
dicit Holkot in lectura libri ſapientie lectione. 197.
circa gratiarũ actiones tria ſunt ſpecialiter notanda.
primum quare deo gratiaꝝ actio eſt agenda. ſecundũ
de quibus materia reddendi deo gratiarum actiones
eſt ſumenda. ꝛ tertium qualiter gratiaꝝ actio eſt ex=
plenda. Circa primum eſt ſciendum ꝙ regratiari/ vel
gratias agere deo/ eſt actus quadruplici ratione com
mendabilis. primo quia eſt beatoꝝ operatio. ſecundo
quia eſt preceptorũ augmentatio. tertio quia eſt diui
ne maieſtatis proteſtatio. ꝛ quarto quia eſt nr̄e neceſ=
ſitatis demonſtratio. ¶ Primo igitur deo regratiari
eſt propria operatio beatorũ/ qui ad nichil aliud vacãt
niſi ad deum laudandum: et ei de collatis beneficijs
regratiandum. Unde pŝ. Beati qui habitant in domo
tua domine in ſecula ſeculorum laudabunt te. Item
Apl's. 1. Corin. 10. Siue mãducatis/ ſiue bibitis/ ſiue
quid facitis: omnia in gloriam dei facite. Unde trãſi=
turi ad curiam regis/ addiſcunt bonas cõditiones cu
rie tempeſtiue. eodem mõ nos cõuenit ĩ pñti gra=
tiarum actiones addiſcere/ vt ſciamus qualiter nos ĩ
patria debeamus habere. Unde Eſa. 51. Gaudium et
leticia inuenientur in ea: gratiarum actiones et vox
laudis. ¶ Secundo gratiaꝝ actio deuota eſt bonorũ
a deo receptorum augmentatio. ſic enim deum maxi=
me prouocamus ad dandum maiora: quando ſibi de
perceptis gratias referemus. Unde Bernardus. ad
locũ inquit vñ exeunt flumina gratiarum/ reuertunt:
vt iterum fluant. agricola nimirum terram illam dili
gentius colit ꝛ ſeminat/ que vberius fructum reddit.
ꝛ quãto ager eſt fecundior/ tanto meliori ſemine ſemi=
natur. Moraliter homo eſt ager dei. Unde. 1. Corint.
3. Dei agricole eſtis. quanto igitur perſona maiorem
fructum per gratiarum actionem deo rependit/ tan=
to ſibi deus libentius bona ſua gratuita tribuit. et iõ
optimus modus amplius impetrandi/ eſt gratias a=
gere d̄ acceptis: vt non mereamur priuari/ ꝛ puniri iã
habitis. teſte apoſt. ad Rom. 1. q̄ de philoſo. ita ſcribit.
Cum cognouiſſent deum/ non ſicut deum glorificaue
runt aut gratias egerunt. ſed euanuerunt in cogitati=
onibus ſuis: ꝛ obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. di
centes eñ ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt. Sup quo
Auguſt. quod inquit deus dedit gratis: tollit ingra=
tis. exemplũ de ezechia rege Eſa. 37. ꝛ. 38. capitu. qui
punitus fuit pro ingratitudine. cum enim dediſſet ei
dominus triumphũ incredibile: ꝛ percuſſiſſet ãgelus
domini. 185. milia vna nocte in caſtris ſennacherib re=
gis aſſyriorum: licet etiam ſecundũ ioſephũ ezechias
hoſtias cum populo deo immolaſſet. nõ tñ digne gra
tias egit: nec canticum regratiatorium inde cantauit.
ſicut patres illo tp̄e conſueuerunt. ¶ Tertio gratiarum
actio eſt quedam diuine maieſtatis ꝓteſtatio. in hoc
enim ꝙ deo de ſuis beneficijs regratiamur/ eum dñm
noſtrum capitaneum proteſtamur. in cuius rei figurã
adeps in ſacrificium deo ſoli offerri debuit. Uñ Leui.
3. Omnis adeps dñi eſt iure perpetuo. vnde ꝛ chriſt⁹
volens de ſeptem panibus facere conuiuium ꝓ quat
tuor milibus hominum quod non fuit humanum: ſed
diuinum. grãs agẽs fregit: ꝛ dedit diſcipulis ſuis vt
apponerent Mathei. 15. ¶ Quarto gratiarum actio
eſt noſtre neceſſitatis demonſtratio. qui enim deo re=
gratiatur. ſuam indigentiam proteſtatur. ꝛ hec eſt rõ
moralis quare decime inſtitute fuerunt deo ſpecialit̃
dedicate. eſt eñ denarius numerus limes ꝛ perfectio
numeroꝝ. ꝛ ideo dum nobis nouem partes retinem⁹/
ꝛ decimam damus deo: nobiſipſis imperfectionẽ fa=
temur/ ꝛ perfectionem attribuimus ſoli deo. ꝛ eodem
modo dum deo de receptis grãs agimus/ ꝓteſtamur
ꝙ nichil niſi de eius munere poſſidemus. Sed eſt hic
notandum ꝙ preter predictam cauſam/ ſex alie cauſe
aſſignari poſſunt ſpãles quare decime ſunt deo et mi
niſtris eccl'ie fideliter perſoluende. Prima ratio que
eſt dñi dicentis per prophetam Mala. 3. Inferte oẽm
decimam in horreũ meũ vt ſit cib⁹ in domo mea. Unõ
dyoniſius. ꝛ ponitur in caũ. 13. q. 1. Eccleſias. Decime
inquit a deo cõſtitute ſunt per Moyſẽ vt perſoluerẽt
a populo filijs Leui pro miniſterio in quo deſeruie=
bant et in tabernaculo. non accipiebant filij leui deci=
mas niſi ab eis pro quibus offerebant preces ꝛ ſacri=
ficia. quia igitur nos ſeruimus deo in tabernaculo of
ferendo pro iſtis preces ꝛ ſacrificia. ideo ꝛ ipſi nobis
debent ſoluere decimas ꝛ primitias. Et ſequitur. cũ
decime darentur filijs leui/ nõ electione offerentis ꝑ=
ſoluebantur: vt ipſe eligeret cui vellet decimas dare.
Nam dictum eſt. leuita qui tecũ moratur: ꝛ infra mu
ros tue vrbis habitat: comedet eas. ideo etiam ex ſin
gulis tribubus ciuitatis ad habitandũ acceperũt le=
uite: vt vnaqueq; trib⁹ illis ꝑſoluerẽt decimas q̇ ſecũ
erant. hec ille. In iſtis eñ verbis dionyſij duo ſpecia=
liter ſunt notanda. Primum ꝙ ſacerdotes et leuite re
cipere debent decimas/ ꝛ non layci. vñ Grego. ꝛ ponit̃
in caũ. 16. q. 7. Decimas inquit quas inuſum pietatis
conceſſas eſſe canonica auctoritas demonſtrat: a lay=
cis poſſideri apoſtolica auctoritate prohibemus. ſiue
eñ ab epiſcopis/ vel regibus/ vel quibuſlibet perſonis
eas acceperint niſi eccl'e reddiderint/ ſciant ſe ſacrile=
gij crimen cõmittere/ ꝛ eterne dãnationis periculum
incurrere. ꝛ ſequitur. peruenit ad nos fama ſiniſtra ꝙ
quidã epiſcopoꝝ non ſacerdotibus proprie dyoceſis
decimas atq; oblationes xp̄ianoruʒ conferant: ſʒ etiã
laycalib⁹ ꝑſonis militũ ſiue ſeruitoꝝ/ ſiue qđ grauı⁹
eſt ſuis conſanguineis. vñ ſi quis a modo inuẽt⁹ fue

tit epõs trãſgreſſor huiꝰ pcepti dñi: inter maximos he=
reticos et antichriſtos nõ minimꝰ habeatur. hec ille.
Sed ex verbis pdicti dyoniſij patet ꝙ decimas re=
cipere debẽt ſacerdotes ⁊ leuite in ſuis curiis manen
tes: ⁊ p populo orantes: ⁊ et ſacrificia ⁊ verbũ dei mi
niſtrãtes. ſed iam multi curã aiaꝝ habentes / curã ſuã
dimittunt: ⁊ in curijs dñoꝝ ſecularium ⁊ epiſcopoꝝ /
ſe negocijs ſecularibus implicant. contra doctrinam
apoſtoli dicẽtis. 2. thimo. 2. Nemo militãs deo / ſe im=
plicat ſecularibus negocijs: qui tamẽ decimas ⁊ obla
tiones a pplo exigũt cũ magno clamore. Cõtra quos
Ricſus hampol ſuper illud Job. 17. Si ſuſtinuero in=
fernus domus mea eſt. Ue inquit ſacerdotibus qui
tanto zelo ⁊ clamore decimas / vel ea que ad altare p=
tinent exigunt: ⁊ de aiabus perrochianoꝝ tam paruz
curant. inſtanter petunt pecuniaz: ſed raro vel nunꝗ
pferunt ſermonẽ. excõicant illos qui ab eccleſia illoꝝ
ſua iura ſubtrahunt. ⁊ ipſi ſacerdotes primo excõican
tur a deo: qꝛ eccleſiã xpi vt tenenẽ nõ regunt. multi tñ
dicunt. neſcimus regere. neſcimꝰ pdicare. ſicut ſcimꝰ /
ſic facimus: nõ opꝫ ꝙ oia cognoſcamus. imo ve vobis
qui accipitis curã quã neſcitis. cũ ⁊ ſubditos veſtros
in infernum inferiorẽ demergitis. vos ceci cecos du=
citis / ⁊ in foueã cadere nõ timetis. o miſer quare alio
rũ cuſtodiã accipis: ⁊ teipſum cuſtodire neſcis? Item
de talibus dicit xps Mathei. 23. Ue vobis ſcribe et
phariſei ypocrite: q decimatis hoc eſt decimare doce
tis mentam: ⁊ anetum: ⁊ ciminũ. ⁊ reliquiſtis q grauiora
ſunt legis. iudicium: ⁊ aiam ⁊ fidem. hec oportuit face
re: ⁊ illa non omittere. duces ceci excolentes culicem:
camelum autem glucientes. ¶ Super quo Criſoſto.
omel. 41. iuſticiam inquit: ⁊ miam ⁊ fidem pter glo=
riam ſuam mandauit deus: ſed decimas propter ſacer
dotes: ſed ſacerdotes qui pter decimas corripiunt
populum: et maiora peccata videntes tacent: docent
excolere culicẽ: ⁊ deglutire camelum. i. a modico ma=
lo abſtinere: ⁊ maiora mala committere. et ſequitur. ſi
quis de populo decimas nõ obtulerit / ſacerdotes aua
ricia pleni ita eũ corripiũt quaſi magnũ crimẽ feciſſet
Si quis aũt de populo in deuz peccauit / ſeu p ximo in
iuriaz fecit: nemo illoꝝ eum corripere vult. Ecce quõ
de ſuo lucro ſollicite agunt. ideo dicit eis ve vobis y=
pocrite qui decimas in minus exigentes: de mia: iuſti
cia: ⁊ fide non curantes. ſic ⁊ modo fit. ecce eniz epi: ⁊
preſbyteri ⁊ dyaconi ſi debitum honoris inter ſe non
acceperit: iraſcunt ⁊ turbantur. de honore aũt dei ⁊ p
fecto eius eccleſie ſolliciti nõ ſunt. portiones vero q̃ſ=
ꝙ ſuas ⁊ dignitates vigilãter aſpiciũt ⁊ defendũt. ob
ſequium vero eccleſie infideliter paruipẽdũt. hec Cri
ſoſto. ¶ Secũda cã quare decime fideliter ſũt perſol=
uende eſt ipſum miniſterium miniſtroꝝ eccleſie. infini
ta eñ ſunt meliora ſpũalia que ipſi miniſtrãt: ꝗ carna
lia que ipſi recipiunt. Unde apls. 1. Coꝝ. 9. Si nos vo
bis ſpiritualia ſeminamus: non magnũ eſt ſi nos car=
nalia veſtra metamus. ¶ Tertia cauſa eſt qꝛ eccleſia
eſt mater noſtra. vnde pſper. in libello ſuo de dono ti=
moris. ſicut inquit mater carnalis primo puerum por
tat: ⁊ parit. deinde ipſũ lauat: ⁊ balneat. deinde docet
⁊ fouet: ⁊ paſcit. ⁊ tandẽ in lecto ſecũ quieſcere permit
tit. Ueneꝛa ſic eccleſia mater noſtra primo ad eam por
tamur: ⁊ ibi põpis dyabolicis renunciamus: ⁊ xpm in
duimus. poſtea ibi in ipſa baptiſmatis abluimur vn=
da: ⁊ mundamur a peccato originali: et ſanctificamur.
deinde in ipſa noſtra matre eccleſia; corpore ⁊ ſangui=
ne xpi paſcimur ſpiritualiter ⁊ portamur: ⁊ tandẽ ad=
ueniente termino vite / cuz ipſa ⁊ iuxta ipſam corpora

noſtra requieſcunt: ⁊ ideo merito eccleſie tãꝗ matri
noſtre debemus nos humiliare. et de noſtra ſubſtãtia
honorare. ⁊ ſpecialiter illa que ſua ſunt de iure. ſcilicz
decimas ⁊ oblationes non cũ fraude: ſed fideliter per
ſoluere. hec pſper. Quarta cauſa eſt magna remune=
ratio quaz a deo recepturi ſunt qui decimas fideliter
ac libenter perſoluunt. Unde Eccleſie. 35. In omni da
to hilarem fac vultum tuũ: ⁊ in exultatione ſanctifica
decimas tuas. da altiſſimo ſecundum donatũ illius. ⁊
in bono oculo facito adinuẽtionẽ manuum tuaꝝ: quia
retribuens eſt dominus: ⁊ ſepties tm̃ reddet tibi. Et
ideo dicit Apoſtolꝰ. 2. ad Corinthioꝝ. 9. ¶ Unuſquiſꝗ
put deſtinauit in corde ſuo: non ex triſticia aut ex ne=
ceſſitate. hilarẽ eñ datorez diligit deus. Et ſicut dicit
Januen. ſuper euangelia ſermone. 15. Fideliter ac libẽ
ter decimantes / a deo quadrupliciter remunerabun=
tur. Primo abundantia fructuũ. ſecundo ſanitate cor=
porũ. tertio remiſſione peccatoꝝ. et quarto premio re
gni celorum. Uñ de duobus primis loquitur beatus
Aug. ⁊ ponitur in caũ. 16. q. 1. decime. vbi ſic. Decime
inqt tributa ſunt indigẽtiũ aiaꝝ. ꝙ ſi decimã dederis
non ſolũ abũdãtiã fructuũ recipies: ſꝫ ſanitatẽ corpo
ris conſequeris. nõ igitur deus pmiũ poſtulat: ſed ho
norẽ. deus eñ qui dignatꝰ eſt totũ: dare decimã: a no=
bis dignatꝰ eſt recipere. non ſibi: ſed nobis ſine dubio
in pfectũ. de tertio vero ⁊ quarto. idem Augu. ⁊ poni
tur in ca. vbi prius. q inquit ſibi aut pmiũ cõparare: aut
peccatoꝝ deſiderat indulgẽtiam pmereri: reddat de
cimã: ⁊ de nouẽ partibus ſtudeat elemoſinã dare pau=
peribus. Quinta cauſa eſt: quia qui decimas fideliter
non pſoluunt: quadrupliciter a deo puniuntur. primo
p penuriã rerũ tẽporaliũ. ſecũdo p incidẽtiã in petiñ.
tertio per perditionẽ regni celoꝝ. ⁊ quarto per dete=
ctionẽ ad eternũ ſuppliciũ. De primo eñ loquitur bea
tus Augu. ⁊ ponĩ. 16. q. 7. Maiores. vbi ſic Maiores
inquit noſtri ideo copijs omnibus abundabant: quia
deo decimas dabant: ⁊ ceſari cenſum reddebant. mo=
do autẽ qꝛ deceſſit deuotio dei: acceſſit indictio ſici. i.
ſacci vel burſe regis. in qua publicus ſenſus / ⁊ colle=
cta reponuntur. et qꝛ nolumꝰ partiri cũ deo decimas
modo: igitur tollitur totũ. hoc tollit fiſcus quod non
accipit xps. ⁊ hoc merito. nã vt dicitur Sapi. 11. Per
que quis peccat: per hec ⁊ torquetur. vnde quia noluit
homines de bonis ſuis que a manu dei recipiunt de=
cimas debitas deo reddere: ⁊ elemoſinaz ſuis paupe
ribus: ideo in penã peccati iuſto dei iudicio permittũ
tur reges per collectas / ⁊ alias actiones. ac etiam alij
raptores diuerſimode bona ſua ſurripere. vt ſic ſp in
egeſtate ⁊ penuria ſupplãtẽtur. vnde puer. 11. Alij di=
uidunt ppria: ⁊ ditiores fiunt. alij rapiũt non que ſua
ſunt: ⁊ ſemp in egeſtate ſunt. Uñ exẽpluz ad hoc oſten
dit pſper. in libello ſuo de dono timoris vbi narrat de
ſancto anſhelmo ꝙ quodam tempore vidit dyabolum
in horreo ſuo ſemipleno ſuper garbã ſuam ſedentem:
qui iterum decimari fecit omnia: quo facto vix nouez
ptes in horreo potuerũt recondi. Narrat etiam idem
ꝙ beatus Ignatius quodam tempore vidit dyabo=
lum ſuper horreum ſuum ſedentem: qui admirans / a
ſuis miniſtris queſiuit ſi recte garbam ſuam decimaſ=
ſent. ⁊ dixit ſibi vnus ſeruorum ſuorum ꝙ ſeptem gar
bas de decimis vt horreuz repleret / ibidem repoſuit.
quo audito receſſit vir ſanctus ad horreum: ⁊ adiura=
uit dyabolum. vt diceret quare ibi ſederet. Qui re=
ſpondit ſe in horreo illo iuriſdictionem habere. Cui
ſanctus Ignatius. tu inquit iuriſdictionem tuam exer=
ce. at ille ſtatim ſummitatem domus a ſportauit: et

ſupercecidit ignis:ꝛ totum reſiduū incinerauit. hec
pſper. Vñ ꝛ in confirmationem predicte ſententie di=
cit dominꝰ per pphetaȝ Mal.3. Reuertimini ad me:ꝛ
ego reuertar ad vos dicit dñs exercituū. ꝛ dixiſtis in
quo reuertemur? ſi affliget hō deū: qꝛ vos configiſtis
me. ꝛ dixiſtis: in quo configimus? te in decimis: et in
primicijs: ꝛ in penuria vos maledicti eſtis: ꝛ vos me
fraudatis ꝛ configitis gens tota. Super quo Jero. ꝛ
ponitur in ca. 16. q. 1. Reuertimini nunc inquit: ſequa=
mur ordinem prophete: qꝛ michi non reddidiſtis deci
mas et primitias. idcirco in fame et penuria maledi=
cti eſtis: et me vos ſupplantaſtis ſiue fraudaſti eſtis.
ecce annus cōpletꝰ eſt: et nichil in meos theſauros: ſȝ
in veſtra horrea comparaſtis. ꝛ p decimis ꝛ primitijs
que parua erant vt a vobis darent: vbertatē poſſeſſio
num veſtrarum: ꝛ omnē frugū abundantiā pdidiſtis.
vt autē ſciatis me hoc iraſcēte eſſet factum: quia frau
daſtis me pte mea. hortor vos atq; commoneo vt infe
ratis decimas in horrea mea hoc eſt in theſauros tem
pli: ꝛ habeant ſacerdotes: ꝛ leuite q̄ michi miniſtrant
cibos: ꝛ pbate me ſi nō tantas pluuias effudero vt ca
taracte celi aperte eſſe credantur: ꝛ effundam benedi=
ctionem meā vobis vſq; ad abundantiam. verbum ef=
fuſionis nomen largitatis oſtendit: ſed fieri poteſt vt
agros irrigātibꝰ pluuijs: ſit quedā fertilitas. verū au
tem locuſta veniet/ aut brucus/ aut erugo/ aut erucha
ꝛ labores hominū vaſtabūt. ppterea adiungit ꝛ dicit:
ꝛ increpabo p vobis deuorantes: locuſtas videlicet ꝛ
reliqua que diximus: ꝛ non corrumpent fructum ter=
re veſtre: ſed ſi qñ fames: ꝛ penuria/ ꝛ omniū rerū ege
ſtas opprimit mundum: ſciamus hoc ex dei ira deſcē
dere qui ſe in pauperibus ſi non accipiant elemoſinā
fraudari loquitur ſiue cōqueritur. hec Hiero. Unde
holkot in lectura libri ſap. in. lec. 206. q. 6. Fertur in=
quit q in quadam patria in anglia que Norfolchia no
minatur: cōtigit q blada in eſtate creuerant. Et ecce
appropinquante tēpore meſſiuȝ venit genus muſce in
maxima multitudine q totum illud bladū pulcherri=
mum intātum conſumpſit q vix infra quinq; miliaria
vnum quarterium inueniretur ſaluū. homines vero illius
patrie quaſdam de muſcis ceperūt: ꝛ diligenter inſpi
cientes quales erant (qꝛ nunq̄ prius conſimiles vide=
rant) eas inuenerunt litteras habentes depictas in a=
lis ſuis. in vna ala ſcribebatur ira. Et in alia/ dei. vt
manifeſtum eſſet propter demerita populi vindictaȝ
fuiſſe. iuxta illud Hiere. 12. Seminauerunt triticum
ꝛ meſſuerunt ſpinas. hereditatē acceperunt: ꝛ eis non
pderit. confundemini a fructibus veſtris ppter iram
furoris dñi. ¶ Secundo puniuntur male decimātes
per incidentiam in pctm̄. Unde legitur Geñ. 4. q abel
iuſtus obtulit deo de primogenitis gregis ſui: ꝛ de a=
dipibus eoꝝ: et reſpexit dominus ad abel: ꝛ ad mune
ra eius. ad Caym vero: et ad munera eius domi=
nus non reſpexit: ꝛ cauſa fuit: quia caym de deteriori
bus ꝛ malis obtulit. abel vero de optimis: ꝛ iō caym
derelictus/ ꝛ maledictus a deo: incidit in fratricidiū
ꝛ damnationem eternam. et ideo merito dicit prophe
ta Mala. 1. Si offeratis claudū vel languidum nōne
malum? eſt offer illud duci tuo ſi placuerit ei. ꝛ ſequi=
tur. maledictus doloſus qui habet in grege ſuo ma=
ſculū: ꝛ votū faciens immolat debile dño. ꝛ ideo dicit
Nume. 18. Omnia que offertis ex decimis: et in dona
ria domini ſeparabitis optima: ꝛ electa cuncta erunt.
Itē Numeri. 35. Noli offerre munera praua: non eñ
ſuſcipiet illa dominus. ¶ Tertio puniuntur male de
cimantes per perditionem regni celoꝝ. Unde Linco.
ſuper euange. pte. 3. cap̄. 44. hec eſt inquit ratio qua=
re homo dat decimas deo ad deſignandum q per euȝ
ruina decime partis angelorū reſtaurabit. ꝛ ſciēdum
eſt q gloria illa ad quaȝ perueniturus eſt/ tenementū
eius eſt. Decima vero tanq̄ cenſus eſt quem ſoluere
debemus deo p illo tenemento: quē ſi non ſoluamus
p ppetuo illud tenementum amittemus. ¶ Quarto
puniuntur male decimantes p electionem ad eternuȝ
ſuppliciū. Vñ Auguſti. in ſer. de deci. Attende inquit
q decima creatura inter intellectuales creaturas eſt
homo qꝛ angeli in nouem ordinibus conſtituūtur. deci
mus autē ordo eſt hoim. ꝛ ideo hoīs eſt decimas/ ſol=
uere vt ruinā valeat angeloꝝ ſupplere: ꝛ qui non vult
debite decimam ſoluere iuſtuȝ eſt q iungatur decime
parti angeloꝝ qui ad ſuppliciū ceciderunt. Vñ Aug.
ꝛ ponitur in cap̄. 16. q. 1. decime. Hec eſt inquit iuſtiſſi
ma dei conſuetudo. vt ſi tu illi decimam non dederis
tu ad decimam reuoceris. i. ad numerū decimoꝝ aſſo=
cieris qui fuerūt decima pars angeloꝝ: ſed apoſtatā=
tes ad ſuppliciuȝ ceciderunt eternuȝ. hec ille. ¶ Sex
ta cauſa eſt quare decime ſunt fideliter perſoluende:
qꝛ decimas fideliter perſoluere nolentes: raptores ꝛ
homicide dicunt. Vñ Augu. ꝛ poni. in ca. 16. q. 1. deci=
me. Decime inquit ex debito requirunt: ꝛ qui eas da=
re noluerit/ res alienas inuadit: et quāti pauperes in
locis ſuis vbi ipſi habitant illo decimas non dante fa
me mortui fuerint: tantorū homicidioꝝ reus ante re
gis ſiue iudicis tribunal apparebit: qꝛ rem a deo pau
peribus delegatā ſuis vſibus reſeruauit. Et eſt inſu=
per notandū q duo ſunt gña decimaꝝ. ſ. pdiales: ꝛ p=
ſonales. pdiales ſunt decime q̄ predia pducūt: vt fru=
ctus herbaruȝ: ꝛ hoc immediate vel mediate. mediate
vero vt lana/ lac mel/ atq; ſimilia: ꝛ fetus aīaliū que in
aliquo certo ſolo pducuntur. certū eſt enim q decime
aīaliū cōputande ſunt inter decimas reales. i. predia=
les. ꝛ non inter decimas perſonales: et ideo in quacū=
q; parrochia. paſcūtur cōtinue aīalia: ibi decime ſunt
perſoluende: et ſi p medietatē anni fuerint animalia in
prochia vnius eccle: ꝛ per medietatē in parrochia al=
terius eccleſie/ equum eſt vt inter illas eccleſias diui
dantur. ꝛ eodē modo ſi continue iaceant in vna parro=
chia: et paſcant in alia. tamē ſcd̄m. Raymundū in tali=
bus ſtandū eſt ſcd̄m conſuetudineȝ loci. Decime vero
perſonales ſunt ille que pſonā cōcernunt. vt de ſtipē=
dijs. de lucris. de mercatura. de milītia: et ſimilibus.
Decime autē pdiales illius eccleſie debentur rectori
ſiue curato/ in cuius parrochia ipſa pdia cōſtituūtur.
perſonales vero decime illi debent a quo ipſa perſo=
na immediate ſpūali pabulo paſcenda eſt. cuiuſmodi
omnes pſone ſunt q̄ p annū domicilium habuerūt/ vel
p maiori parte anni in alicuius parrochia: ſicut mer=
cennarij/ vel ſcolares/ vel alij quicunq; domiciliuȝ ha=
bentes/ vel ibidem cōducentes. ꝛc. ¶ Quantuȝ ad ſe=
cundū principaliter intentū ſiue tercium circa gratiaȝ
actiones. ſ. de quibus materia reddendi deo gratia=
rum actiones eſt ſumenda. eſt notandum q materiaȝ
deo regratiandi ſumere debemus de diuinis benefi=
cijs que ſunt potiſſime. 6. ſcilicet beneficium creatio=
nis/ beneficium redemptionis beneficium expectatio=
nis/ beneficium iuſtificationis/ beneficium cōſeruatio=
tionis/ ꝛ beneficium pmiationis. De beneficio creatio
nis beatus Bernardus in quodam ſermone. cōſide=
ra inq̄t de beneficio creationis q deus creauit te ſine
cōmodo ſuo. vñ pš. Bonorū meoꝝ nō indiges ac etiā
ſine merito tuo: qꝛ nil ante pmeruit homo qui pmitꝰ
nil fuit. cogita qualem te fecit. ſecundum corpꝰ egre=

giam creaturam. ſcđm vero animã magis egregiam
vt puta ymaginẽ creatoris inſignẽ. rationis participẽ
beatitudinis ſempiterne capacẽ. conſidera etiã qualẽ
tibi dedit dominationis poteſtatem dicẽs. Geñ. i. Do
minamini piſcibus maris: ⁊ volatilibus celi: ⁊ vniuer
ſis animantibus q̃ mouentur ſuper terram. conſidera
etiam eius largitatis adminiſtrationem. quanta ſcʒ ti
bi largitus eſt ad ſuſtentationẽ. quãta ad eruditionẽ.
quanta ad cõſolationẽ. quãta ad correptionẽ. et quãta
ad delectationeʒ. Vñ guil. pari. in de virtutibus parte
tertia tractatu de iuſtitia capitulo. 18. Omnes inquit
creature viſibiles nos inuitant ad gratiarũ actiones
reddendũ deo. Nam beneficiũ datũ alicui inuitat eum
vt danti gratias agat: igr̃ cum omnia q̃ videm⁹ homi
ni data. hoi data fuerũt. ſcđm illud Geñ. i. Faciamus
hominem ad imaginẽ: ⁊ ſimilitudinẽ noſtraʒ: vt preſit
piſcibus maris: ⁊ volatilibus celi: ⁊ vniuerſis beſtijs
terre: vniuerſiſqʒ creature. oĩa igitur que videmus ad
2. gratiarum actiones nos inuitãt. hec ille. ¶ Secundo
materiam accipere debemus deo ad regratiandũ de
beneficio redemptionis. de quo Bern. in quodam ſer
mone. O inquit bone ieſu qui tibi: ⁊ morti nos debui
mus: et tu ſoluis nos peccauimus: ⁊ tu luis opus ſi
ne exemplo. gratia ſine merito. caritas ſine modo.
3. ¶ Tertio materiã regratiandi deo ſumere debemus
de beneficio expectationis quo nos peccantes expe
ctat ad penitentiam. de quo Iſa. 30. Expectat domi
nus vt miſereatur veſtri. Vñ magnam materiã reddẽ
di deo gratiarũ actiones ſumere debet peccãtor conſide
rando q̄ quotiens in peccãto mortali exiſtit: ⁊ quotiẽs in
mortaliter deũ peccando offendit. totiẽs eſt vita indi
gnus: q2 totiens eſt vite autori ingratus: ⁊ totiens eſt
in ſtatu damnationis eterne. de qua dãnatione ex ſola
dei miſericordia retardatur: ⁊ ad penitẽtiã expectat.
Vñ treñ. 3. Miſericordia dñi eſt q̄ non ſumus conſum
pti. vnde facit miſericors deus cũ peccatoribus ſicut
conſueuit cuʒ illis quos rebelles inuenit ille nobilis
rex alexander de quo dictum eſt ſupra. parte. 5. ca. 11.
vbi agitur de dilatione conuerſionis. ¶ Quarto ma
4. teriam regratiandi deo ſumere debemus de benefi
cio iuſtificationis. vñ ſi quis legis tranſgreſſor addu
ctus ſuſpendio: et fune iam applicato ad collum vel
ſi mutilandus mẽbrũ extulerit ictui lictatoris. nõne ſi
tunc talis ab aliquo liberaretur. maximas ſibi obliga
retur reddere gratiarũ actiones. Spiritualiter quilibet
mortaliter peccans p̄ tranſgreſſione legis diuine fu
nem habet in collo eius. vnde pſ. Funes peccãtoꝝ circum
plexi ſunt me. cuʒ qua fune niſi adiutus fuerit a deo
dyabolus eum in patibulo inferni p̄ eterno ſuſpendet
huius igitur liberationis beneficiũ ſempiternum exi
git amorẽ: ⁊ gratiarũ actionem. Caſſiodorus enim di
cit elephãtem ingenio hominis illo modo poſſe capi.
cum enim arbori ſcemiſciſſe ſe appodiauerit: ⁊ arbore
fracta ceciderit per ſe ſurgere neq̃t: ſed humano au
xilio ſurgit cui⁹ ⁊ arte cecidit. beſtia iſta ſuis greſſib⁹
reſtituta memor eſt beneficij: ⁊ auxiliatorem ſuum in
magiſtrum recipit. quẽ ſibi beneficium feciſſe cogno
ſcit: et deinde ad illius arbitrium greſſus mouet. ad
illius voluntatem cibos capit: ⁊ per totam vitam ſuã
ſibi humiliter obedit. q2 ſepius cauſa viuere poſſe pu
tat. Et ſi beſtia rationem non habens tantas liberato
ri gratias agens eſt qui ſe lapſum ad greſſuʒ reducit.
quãto magis homo gratias referre tenetur deo q̃ ipſũ
pluries lapſuʒ de periculo voraginis inferni pluries
liberauit. Item Iſidorus. 12. ethi. nichil inquit ſaga
cius canibus: plus enim ſenſus ceteris aialibus ha

bent. nam ſua noĩa recognoſcunt: dños ſuos diligunt
⁊ dñoꝝ tecta defendunt. p̄ dñis ſuis ſe morti tradunt
ſiue obijciunt voluntarie: cũ dño ſuo ad predam cur
runt. corpus dñi ſui etiam mortui cuſtodiunt: ⁊ nõ re
linquũt. hec ille. Et ideo merito quis igr̃ inquit am
broſius i ſuo exameron. non erubeſcat gratiarũ actio
nem de ſe bene merentibus non referre: cum videat
etiam beſtias refugere crimen ingratitudinis. et illi
illis impartite alimonie ſeruant memoriam. tu vero
non ſeruas memoriam ſalutis accepte. Ideo non ſic
cariſſimi: ſʒ quãdo a domino deo de aliq̃ periculo li
beramur q̃ñ ab aliquo dolore ſaluamur ſiue infirmita
tis ſiue vulneris ſiue de qualibet neceſſitate corpo
ris vel anime adiuuamur. non efficiamur ingrati. non
relinquamus liberatorem noſtrum: ſed alacriter gra
tiarum actiones ei reddamus: ſed ⁊ munera ſcđm ſub
ſtantiã noſtrã ad honorificãdũ eum exhibeamus: quia
non eſt dignus dandis q̃ non reddit gratias de datis.
¶ Quinto materiã regratiandi deo ſumere debem⁹ 5.
de beneficio conſeruationis tam in eſſe nature q̃ in
eſſe gratie. Vñ Augu. in lib. de ſancta virginitate. oĩa
inquit peccãtã ſic habenda ſunt tanq̃ dimittantur a qui
bus deus cuſtodit ne cõmittãtur: ⁊ ſequitur quiſquis
ab initio pudicus permanet a deo regit̃: ⁊ quiſquis ab
impudico pudicus factus eſt in deo corrigitur: ⁊ quiſ
quis iſfamis. i. impudicus eſt a deo deſeritur. Et ideo
ſancti viri non ſolum de ſibi dimiſſis gratias agũt deo
ſed etiam de his a quibus ſunt per ſuũ adiutoriuʒ pre
ſeruati. ¶ Sexto materiam regratiandi ſumere debe
mus de beneficio p̄miationis conſiderando q̄ de⁹ ta 6
lia p̄parauit ſuis electis qualia oculus nõ vidit nec au
ris audiuit nec in cor hominis aſcendit que p̄parauit
deus his qui diligũt illũ. vt dicit apoſtol⁹. 1. ad Cor.
2. quã materiam vide ſupra declaratam parte. 4. cap.
33. vbi agitur de tertio pungitiuo cohortante ad oran
dum. ¶ Pro tertio principaliter tacto circa gratiarũ
actiones. ſcilicet qualiter gratiarũ actio eſt explenda
eſt notandũ q̄ gratiarũ actio dʒ habere quattuor cõ
ditiones ad hoc q̄ modo debito p̄ficiatur/ vcʒ magna
nimitatẽ. aſſiduitatem. vniuerſitatem: ⁊ hylaritatem.
¶ Primo igitur dʒ habere magnanimitatem. cui⁹ ra
tio eſt: q2 hõ plus accipit a deo q̃ aliqua alia creatu
ra. ⁊ ideo debet ei magis magnifice grãs agere. vnde
ſicut natura lucis talis eſt q̄ vbi plures radij ad ali
quod corpus ſoliduʒ dirigunt̃. ibi maior eſt reflectio:
⁊ maior ſplendoris multiplicatio. Vñ iuxta terraʒ ma
ior eſt calor q̃ in medio interſtitio aeris p̄pter maio
rem ⁊ denſiorẽ radiorũ ſolarium multiplicationẽ. Sic
moraliter eſſe debet quo nãqʒ hõ plures diuinoꝝ bene
ficioꝝ radios recipit eo per gratiarum actiones plu
res radios in deum reflectere cõuenit. vñ. 2. Macha. 1.
de magnis periculis a deo liberati magnifice gratias
agimus ipſi. ¶ Secundo grãrum actio dʒ hr̃e aſſidui
tatẽ. vñ apłs. 1. Theſſa. 1. gratias agimus deo ſemper:
⁊ hec eſt ratio quare oẽs canonicas horas p̄ deo gra
tias terminamus: in ſignum q̄ omnia opera noſtra in
eius debent gratiarum actione finiri. vnde apoſtolus
ad Col. 3. Omne quodcũqʒ facitis in verbo aut in ope
re omnia in nomine dñi noſtri ieſu xp̄i facite gratias
agentes deo ⁊ patri. Vñ vt dicit btũs Grego. Dignũ
eſt ſemper gratias agere deo qui nunq̃ ceſſat benefa
cere niſi malitia hoim p̄hibeatur quodcũqʒ igr̃ opus
inchoaueris primo inuoca deũ: ⁊ non deſinas gratias
agere cum perfeceris illud. Item Bern. ⁊ ponit̃ in flo
ra. bartho. titulo de gratiarũ actione. Reddamus in
quit deo noſtro gratias de bonis que agimus. eiqʒ cũ

yſaya ppheta dicamus ſupplíciter.omnia opera nr̃a
operatus es in nobis dñe deus noſter.malignitas eí
eſt de beneficijs gratias non agere.multos quidẽ vi=
demus qui qđ ſibi deeſſe cognouerunt/oportune pe=
tunt:ſed paucos ad modũ nouim⁹ qui ſuper acceptis
beneficijs dignas videantur agere gratiarũactiones.
Felix proinde eſt q̃ etiã p minimis deo refert gratias
debitas:q2 gratiarũ actionem magis q̃ꝫ dationẽ a no=
bis exigit dñs deus dator oim̃ gratiaruꝫ.vnde refert
ſanctus lucas euangeliſta de decem viris leproſis q̃
iubente dño vt ſe offerrẽt ſacerdotibus dũ irent mun
dati ſunt.vnus autẽ ex illis vt vidit q2 mundatus eſt:
reuerſus eſt cum magna voce magnificans deũ: ꝛ ce=
cidit in faciem ſuam ante pedes dñi gratias agẽs.Re
ſpondit autẽ ieſus dicens.nõne decem mundati ſunt
ꝛ vbi nouem:non eſt inuentus qui rediret:ꝛ gloriã da
ret deo niſi hic alienigena.Et ideo bea.Ber. ſup can=
tica ſermone.51.Diſce igitur in referendo inquit deo
gratias agere vt nulla videlicet dei dona debita grã
rũ actione fruſtrentur.non grãdia. non mediocria.nõ
puſilla.ſicq3 fiat: vt nunq̃ꝫ tibi deſit gratia dei.Nam
vt dicit Caſſiodorus ſuper illud pſal. Miſericordia
tua ante oculos meos q melioꝛa meretur recipere q̃
3. collata bona de corde probatur non emittere.hec ille.
¶Tertio gratiarũ actio debet habere vniuerſalitateꝫ
vt p oibus nõ ſolũ p placentibus ꝛ pſperis: ſꝫ etiam
p aduerſis deo gratiarũ actiones reddant.Vñ Ephe.
5.grãs agẽtes deo pro omnibus.Ariſtoteles enim pri=
mo politicorum prope finem dicit q Plato ceteras le
ges ordinauit q ciues ſe exercitarẽt p vſum ꝛ ſtudiũ
vt fierẽt ambidextri:ꝛ vtraq3 manus fieret eis vtilis:
et apta ad bellandum.Iſto modo moraliter nos exer=
cere debemus.vt ambidextri fiamus. vt videlicet nõ
ſolum in tempore pſperitatis:ſed etiam tpe aduerſi=
tatis contra fortunam pugnare:ꝛ deo ſemper regra=
tiari ſciamus: ꝛ in aduerſis. Dicit autem galienus q
mulier vtraſq3 dextras habens fieri non poteſt:ſꝫ vir
quandoq3 vtraq3 pro dextra vtitur. Sic moraliter eſſe
nuñati: vtranq3 fortunam equanimiter ſuſtinere non
poſſunt:ſed tantum vti ſciunt pſperitate quantũ ſem
per optant habere:ſed per oppoſituꝫ viri ſ̃ncti omni
fortuna bene vtunt ad honorem dei.ꝛ victoriam ſpiri
tualẽ.talis fuit apoſtolus q̃ dicebat.2. Corithioꝝ.2.
deo aũt gratias qui ſemper triumphat nos in chriſto
ieſu.¶Quarto gratiarũ actio debet habere hylarita
4. tem ſiue iocunditatem vt ſiat non ex triſticia aut ex ne
ceſſitate. In cuius rei exemplum ꝛ figuram: legitur
Hieremie.12.q iudei in edificatione muri hieruſaleꝫ
requiſierunt leuitas de oibus locis ſuis vt adducerẽt
eos in hieruſalẽ ꝛ facerent dedicationem in leticia:et
gratiarũ actione:ꝛ in cantico:ꝛ in cymbalis:ꝛ in pſal
terijs:ꝛ in cytharis:ꝛ gratiarũ actio. taliter cũ letitia
facta bene placet deo.Unde Solinus in mirabilibus
mundi dicit q in alcſina regione eſt fons quietus ſem
per:ꝛ nunq̃ꝫ manans niſi ad cantum vel ad cytharam
ſiue ad tybiam. ſtatim vero ad ſonum melodie tume=
ſcit:ꝛ alueum ſuũ excedit.De quo fonte dicit pſal.Si=
tiuit anima mea ad deum fontem viuum. Spirituali
ter fons omnis bonitatis deus eſt.hic vero ad letam
gratiarũ actionẽ ſtatim exuberat:et beneficioꝛuꝫ ſuo
rum aquas inundat. Sed per oppoſitum beneficia
ſua ſubtrahit ab illo qui gratiaruꝫ actiones ſibi letifi
ce non reddit. In cuius rei figuram legitur Ione.
4.q ionas a niniue ciuitate exiens.aſcendit ad quem
dam montem in quo fecit ſibi vmbraculuꝫ vt protege=
ret ſeipſum a ſolis ardore:ꝛ preparauit domin⁹ ederã
ꝛ aſcendit ſuper caput eius:vt eſſet vmbraculũ ſuper
caput eius ptegeretq3 eum:ne ardore ſolis ei nocu=
mentum inferret:quod cũ Ionas vidiſſet gauiſus eſt
gaudio magno non debito modo reddens deo gratia
rum actiones:ſed proiecit ſe:et obdormiuit in vmbra
edere:et ideo eo dormiente dominus parauit vermẽ:
ꝛ percuſſit ederam: et exaruit.Cunq3 eiulaſſet Io
nas etiam pſpexit ederã deſtructam:ꝛ ſentiens ſolis
ardorem ſiue calorem nimie vrentem: petijt anime
ſue vt moreretur. ¶Moraliter.Niniue natiuitas in=
terpretatur. Ionas vero dolens interpretatur. Et
etiam Ionas exiens de niniue ſignificat hominem in
ſua natiuitate:nudum et pauperem cum dolore et la
crimis exeuntem de ventre matris ſue.mons in queꝫ
ionas aſcendit ſignificat altum ſtatum dignitatis: et
honoris mundani ad quem montem quaſi omnes ho=
mines appetunt aſcendere tam temporales q̃ꝫ etiam
ſpirituales.quod tñ valde piculoſũ eſt:q2 ſicut q̃ tran
ſit per viã montuoſam ex modico lapſu imminet ma=
gnũ periculum.Sic vt dicit.be.grego. Inq̃to grad⁹
altior in tanto lapſus grauior: et rõ Fromyorde in li.
ſuo de iure canonico:ꝛ ciuili.lꝫ inquit ſtatus honoris
ſit ſtat⁹ licitus ꝛ meritori⁹ bñ ſe hñtib⁹:tñ pter picu
lũ ſibi ɔnexũ fugiẽdus eſt vel inuite recipiend⁹.Verũ
tamẽ ſicut dicit holkot in lec.li. ſap.lec.61.de multis
ambitioſis eſt ſicut eſt de lepore.nam ſicut lepus libẽ=
tius:ꝛ velocius currit contra montem aſcendendo:q̃ꝫ
de monte in vallẽ deſcẽdẽdo:ꝛ cauſa eſt:q2 crura ante
rioꝛa ſunt breuioꝛa q̃ꝫ poſterioꝛa: ſic ſuperbi certe ad
ſtatum dignitatis ꝛ honoris multo libentius et cum
velociori deſiderio aſcendunt q̃ꝫ deſcendũt ad vallem
humilitatis.ꝛ cauſa eſt: q2 ſicut lepus crura anterio=
ra breuioꝛa q̃ꝫ poſterioꝛa poſſidẽt. ¶Spũaliter pure
affectiones hominis ad deum ſunt ei quaſi crura ante
rioꝛa.affectiones vero ad mundum ſunt ei quaſi cru=
ra poſterioꝛa.Et q2 ſuperbi breuiores affectiones ha=
bent ad deum q̃ꝫ ad mundũ. ideo velocius currunt ad
montem ſuperbie: ꝛ ad ſtatum dignitatis ꝛ honoris q̃ꝫ
ad vallem humilitatis.vñ pſ.Superbia eorum qui te
oderunt aſcendit ſemper. ¶Per ederam q̃ creſcebat
in monte de qua vehementer gaudebat Ionas: et in
cuius vmbra proiecit ſe:ꝛ obdormiuit. ſignificat pro=
ſperitas ꝛ honor mundanus:qui conſiſtit in altis ſta=
tibus huius mundi. quẽ cum adeptus fuerit aliquis
homo ſuperbus/gaudet et letatur. ac ſi illa proſperi=
tas ſecum ineternum duraret:ꝛ ſicut Ionas ſic tales
ſuperbi non reddunt deo gratias de ſua proſperitate:
ꝛ de ſtatu honoris in quo ponũtur.ſed pijciũt ſe quaſi
obſtinati in vicijs:ꝛ voluptatibus dormiẽtes. De cu=
ius dormitionis cã dictum eſt ſupra parte quinta ca=
pitulo.9.de ſomnolentia circa medium.Et ſicut iona
dormiente venit vermis:ꝛ deſtruxit ederam queꝫ de=
ſtructam/ꝛ ſentiens ſolis calorem nimie vrentem:pe=
tijt anime ſue vt moreret.Sic talibus ſupbis in ſuis
voluptatibus dormientibus et peccatis.nũq̃ꝫ ſciue=
rint veniet vermis mortis:et totam ederam munda=
ne pſperitatis auferet ab eis: ꝛ tunc ſuperueniẽs ar=
dor ignis infernalis eos in capite.i.in anima percutiet
ſiue comburendo.Unde ꝛ tunc ſicut ionas videns ede
ram ſuam eſſe deſtructam:ꝛ ſentiens vehementem ſo
lis ardorem petijt aĩe ſue vt moreretur.ſic ꝛ tales vo=
luptuoſi ſuperbi videntes ab eis ablatam ederã mũ=
dane proſperitatis:ꝛ ſentientes ardorem ignis infer=
nalis prout dicitur Apoca.9.Querent morteꝫ: ꝛ non
inuenient.deſiderabunt mori: et mors fugiet ab eis.
Unde ꝛ tunc merito dicere poſſunt illud Sapientie.

5. Quid nobis pfuit ſuperbia. aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? tranſierunt oīa illa velut vmbra. ❡ Sextus gradus principalis ingratitudinis ptinens ad primam ſpēm ſuperbie oīmq; grauiſſimus eſt beneficiuꝫ acceptū nullatenus recognoſcere:ſꝫ aut per ſuperbiam vel obliuionē ſeu quouiſmō alio penitus abnegare. vnde de iſta ingratitudine impiorꝫ cōquerit dñs per pphetam pſal. 77. dicens. Obliti ſūt benefactorꝫ eius: ꝛ mirabiliū ei⁹ que oſtēdit eis. Itē Oſee. 13. Adimpleti ſunt: ꝛ ſaturati ſunt: ꝛ leuauerūt cor ſuum ꝛ obliti ſunt mei. Itē Iere. 2. Populus me⁹ oblitus eſt mei diebus multis et innumeris. ꝛ iſte tertius gradus habet altum gradum ingratitudinis ſibi annexū. puta cū quis beneficiuꝫ reputat maleficiū: ſed quoſlibet tales maledicit dominus per pphetam Iſaye. 5. Ue qui dicitis malum bonū: ꝛ bonuꝫ malum De iſta enim ingratitudine loquitur doctor de media villa ſuper. 3. ſententiarꝫ in perſonna xpi pendentis in cruce ſic pctōrem ingratum alloquentis. Uide inquit homo que p te patior. vide ſi eſt dolor ſicut dolor quo p te crucior ad te clamo: qꝛ pro te morior. vide clauos quibus confodior: ꝛ cum ſit dolor tantus exterior intus tamen longe grauior dū te tā ingratuꝫ experior. Unde ꝛ de iſta ingratitudine doctor quidā dicit: ꝛ ponitur in flore barth. titulo de ingratitudine. Licet in quit chriſti paſſio ꝛ precioſi ſanguinis eius tranſfuſio ſufficiens ꝛ copioſa eſſet redemptio p vniuerſo mundo maior tñ pars hoīm dānabitur ppter eorum ingratitudinem ꝛ infidelitatem. ingratitudinem dicit quo ad iniquos chriſtianos. infidelitatē vero quo ad oēs incredulos. Et ideo merito de iſta ingratitudine loquitur btūs Bern. ſuper canti. ſermone. 5. Ingratitudo inquit inimica eſt aīe exinanitio meritorum. virtutum diſperſio beneficiorꝫ perditio. ventus vrens et deſiccans fonteꝫ pietatis rorem mīe: ꝛ fluenta gratie Uix in inferno inuenitur ſuppliciū quo puniat ingratitudinis viciū. ꝛ nimiruꝫ. nam vt dicit beatus. Bern. ſuper cantica ſerm. 54. nichil ita diſplicet deo preſertim in filijs gratie ſicut ingratitudo. Unde magnitudo gratitudinis dei dando peccatori penitenti veniā ꝛ grāꝫ: ꝛ ſuo pcioſiſſimo ſanguine redimendo euꝫ de manibus demonū: ꝛ a debito pene mortis eterne aggrauat pctm̄ ſue ingratitudinis: ꝛ cuꝫ mortaliter peccat malū p bono deo reddit. qd̄ ex hoc ptꝫ. qꝛ cū p remiſſione pene debite mortis obligaretur homo remittenti vel liberanti durante tempore vite ſue etiam ꝛ ſi mille annis viuere poſſet: qd̄ ptꝫ ex hoc ꝙ p continuatione vite ſue tpalis: ꝛ mortis euaſione tpalis tāto tēpore ſeruiret volūtarie a morte tali ſe liberanti cū aliter mortē euadere non poſſet. a multo igitur fortiori pro euaſione mortis eterne incomparabiliter grauioris. de qua xps per ſuam doloroſam paſſioneꝫ hoīem liberauit tenetur propter hoc durante vita ſua obedienter deo ſeruire: quod niſi fecerit ingratus damnabiliter cōprobatur. Cuius ingratitudinis figuram habemus. 1. Reg. 23. vbi legitur ꝙ cū dauid liberaſſet viros ceyle ꝺ manu philiſtinorꝫ: ꝛ moraretur in ceyla dixit dñs ad dauid ꝙ traderēt euꝫ viri ceyle: quorꝫ ingratitudinem cernens dauid protinus ab eis receſſit Spūaliter dauid manu fortis interpretatur ꝛ xpm̄ ſignat. de cui⁹ fortitudine dr̄ Iob. 9. Si fortitudo queritur robuſtiſſimus eſt philiſtei cadentes interpretant: ꝛ malignos ſpūs q̄ de celo ceciderunt ſignant. ceyla ſuſcitans eam interpretat. ꝛ per viros ceyle intelligunt penitētes quos de⁹ ſuſcitauit a morte peccati: ꝛ a periculo dampnationis eterne: deſiderans cuꝫ illis in ciuitate ſuarum aīarum manere: ſed multi ingratiſſimi miſeri ſimiles viris ceyle nolētes tentationibus dyaboli reſiſtere: ſed expulſo xpo ciuitatem mētis ſue voluntarie tradūt inimicis: ꝛ quilibet talis in ſe eſt ſimiles ingratiſſimo iude traditori iterū tradunt xp̄m ad crucifigēdum dicente apoſtolo ad hebre. 6. Rurſum crucifigentes in ſemetipſis filium dei. De predicto enim triplici gradu ingratitudinis ſeneca in li. ſuo de bñficijs. Ingratus inquit eſt q̄ nō reddit. ingratior qui diſſimulat: ſed ingratiſſimus oīm q̄ beneficiū nō recolit: ſꝫ omnino obliuiſcitur. hoc igitur viciū īgratitudinis auerte a nobis xpe ieſu qui nobis gratitudinē maximam miſericorditer oſtendiſti amen.

❡ Capitulum quintū de ſecunda ſpecie ſuperbie quādo quis exiſtimat id quod habet pro ſuis meritis accepiſſe.

S Ecūda ſpecies ſuperbie eſt cum quis bonū quod habet ſibi datū de ſuper credit: ſed tamen hoc ſe acce piſſe p ſuis meritis eſtimat. Ad cuius vicij deteſtationem tria ſpecialiter ſunt conſideranda. ❡ Primum eſt ꝙ ex hoc ſequitur cōtradictio manifeſta. ꝛ hoc pbat apl's ad Ro. 11. dicēs. Si aūt grā iaꝫ nō ex operibus ſupple datur hoī alioqn gratia non eſt grā. q. d. qꝛ qd̄ dat alicui pro ſuis operibus meritorijs debitū eſſe videt: ꝛ non gratuitū: ꝛ ſic qui hoc vicio laborat deū liberaliſſimū largitorē ſue grē facit venditorē. duꝫ ea q̄ deus ei libere dat credit ſe ſuis meritis emere: ꝛ per cōſequens blaſphemādo deū ſymoniacū qꝛ venditorē ſue gratie reputat. ❡ Secundū militās ad huius vicij deteſtationē eſt hoc ꝙ vicium iſtud obſtruit hoī fontem mīe. nam ſi illi qui laborāt hoc vicio petunt aliquid a dño ſibi miſericorditer cōdonari: merito poteſt illis dñs rñdere. Ite ad vendentes: ꝛ emite vobis. ſicut dixerunt virgines prudētes virginib⁹ fatuis Mathei. 25. ꝛc. ❡ Tertium militās ad deteſtationē huius vicij eſt magna fatuitas q̄ cōcomitat hoc viciū q̄ fatuitas quadruplici oſtendit rōne. ❡ Primo quia quantūcūq; tenet homo ipſe tamen nō ſufficit ſoluere deo quod ei debuit. Unde ber. in li. de diligendo deum. Si totū inqt me debeo p me facto: quid addaꝫ p me fcto ꝛ refacto. nec eniꝫ ita facile refactus ſum ſicut factus ſiquidē nō ſolū de me: ſed etiaꝫ de quocūq; qd̄ fctm̄ eſt qd̄ ſcriptum eſt dixit: ꝛ facta ſunt oīa. at vero in reficiendo: et dixit multa: ꝛ geſſit mira: ꝛ pertulit dura: et non ſolū dura: ſed etiam indigna. In primo opere me dedit. in ſecundo ſe: ꝛ vbi ſe dedit me michi reddidit. datus igitur: ꝛ redditus me p me debeo: et bis me debeo: ſed quid deo retribuā p ſe. nam ꝛ ſi me milleſies rependere poſſem quid ſuꝫ ego ad dominū. hec Bernar. Item Iohēs epūs in quodam ſermone: et ponitur in floratio Bartho. titulo de gratiarum actione. Reuera inquit ſi humana conditio creatori ꝛ redēptori ſuo quid debeat noſcat atq; eius beneficiorum innumerā multitudinē momentis omnibus diligēter retractando intelligat/inueniet ſue ſeruitutis obſequia continuis laudibus: ꝛ iugi gratiarū actione equari nō poſſe. neq; enim beneficia a dño noſtro preſtita nobis atq; collata/vel modū poterunt habere vel numerum certe nec terminum. qppe cū nec ſenſus ad inueſtigandum ſufficiat nec ſciētie ſuppetat ad laudandum im=

menſitas enim beneficiorū ſuperat cogitationes ſen
ſuum ⁊ innumera multitudo donorum: vicit volunta:
tem verborū. nec etiam ſi totius vite noſtre tēpus om̄is
obſequia occupent laudem teneant. etiam ſi gratiarū
actionibus inſiſtant: poterimus recōpenſare qđ debe
mus. et ideo merito dicitur Job. 9. Si quis voluerit
contendere cum deo non poterit reſpōdere vnum pro
mille. Quod cōſiderans beatus Bernardus. O inquit
ſi cognouiſſes q̄ multa debeas deo: videres ꝙ nichil
eſt quod facis. nam primo debes chriſto totam vitam
tuam: quia ipſe pro vita tua poſuit vitam ſuam: ſecū:
do exigunt preterita tua peccata futuram vitam tuā
vt facias dignos fructus penitentie ⁊ recogites om:
nes annos tuos in amaritudine anime tue. Tertio
forte deſideras habere gloriam illam in qua tot ſunt
bona ꝙ teſte apoſtolo. Oculus non vidit nec auris au
diuit: nec in cor hominis aſcendit que preparauit de⁹
diligentibus ſe. nonne ad hanc gloriam captandam te
et quecunq̄ poteris dare oportebat: ⁊ cum omnia cō:
pleueris teſte bernardo: non ſunt talia merita noſtra:
vt pro illis gloria eterna debeatur ex iure vt deus in
iuriam faceret niſi eam nobis donaret. In cuius con
firmationem dicit apoſtolus ad Rom. 8. Non ſunt cō:
digne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam
q̄ reuelabitur in nobis quātū; debes deo: totū qđ es/⁊
totū quod hēs ei q̄ te fecit ⁊ bñficat: ⁊ cuncta q̄ habes
tibi miniſtrauit: ſ; cui hoꝝ debitorū q̄ debes reddere
ꝓponis ſine ſufficio: q̄ta igitur fatuitas eſt ꝙ homo
credat ꝓ meritis ſuis bona ſua hre. cū homo nō ſuf:
ficiat ſoluere deo qđ debet: ſolutio em̄ debiti recipiē:
tem non obligat: ſed debitorē abſoluit. qđ conſiderās
ꝓpheta. Quid inquit retribuā dño ꝓ omnibus que re
tribuit michi. calicē ſalutaris accipiā. i. fructuoſe pe
nitentie calicē accipiā: ⁊ ſcđm poſſe meū debitū meū
ſoluā: ⁊ de reſiduo qđ ſoluere non ſufficio nomen dñi
inuocabo. i. eius miſericordiſſimam clementiā delicti
mei dimiſſione poſtulabo dicendo ſicut ipſemet do:
cuit me. Dimitte nobis debita noſtra ſicut et nos di:
mittimus debitoribus noſtris. nam mia eius plus di:
mittit q̄ poſtulatur. ſicut legitur Mathei. 18. Seru⁹
qui debebat dño ſuo decem milia talēta petiit debiti
ſui dilationem ⁊ accepit ſub tacita cōditione adiecta
totius debiti dimiſſionem. Nam dominus dimiſit de:
bitum ſeruo ſuo ſub conditione: licet non expreſſa ꝙ
ipſe deberet ſimilimodo miſericorditer debitum ſui
cōſerui dimittere: qđ patet ex illo quod ſequitur. nō:
ne oportuit te miſereri cōſeruo tuo ſicut ⁊ ego tui mi
ſertus ſum. q. d. nonne ſub tali conditione dimiſi tibi
debitum tuum. Unde Mathei. 6. talis conditio eſt ex
preſſa. vbi dicitur. Si dimiſeritis hominibus pecca:
ta eorum dimittet: ⁊ vobis pater veſter celeſtis pecca
ta veſtra. ſi autem non dimiſeritis nec pater veſter di
mittet vobis peccata veſtra. Item Luce viceſimoter
tio. Latro pendens in cruce cū chriſto orauit dicēs.
Memento mei dum veneris in regnum tuū. Super
quo auguſtin⁹ cōſiderabat inquit facinora ſua: et pro
magnis habebat: vt ſaltē in fine ſibi parceretur. dñs
autem continuo dixit ſibi. Amen dico tibi hodie me:
cū eris in paradiſo. Ecce inquit auguſtinus. Miſeri:
cordia obtulit quod miſera miſeria diſtulit. hec ille.
¶ Scđo patet fatuitas illi⁹ q̄ ſibi data a deo credit ꝓ
ſuis meritis ſe habere: ⁊ ex hoc ꝙ bene operādo facit
ipſe ſuā propriā vtilitatē ⁊ nō vtilitatē dei. Deus enī
bonorū noſtroꝝ non eget. Unde Luce. 17. Cum fece:
ritis omnia q̄ vobis ꝓcepta ſunt: dicite ſerui inutiles
ſumus: quod debuimus facere fecim⁹. in quo verbo
innuuntur due ſupradicte rōnes. ſ. ꝙ bene operando
debitum quod debemus ſoluimus. et ꝙ deo ſerui in:
utiles ſumus. ⁊ ideo timere debemus quaſi ſerui inu
tiles deo illam ſententiam Mathei. 25. Inutilē ſeruū
eiicite in tenebras exteriores. q̄d enī debetur hoi ex
hoc ꝙ ꝓpriam vtilitatem facit. ¶ Tertio patꝫ predi:
cta fatuitas ex hoc ꝙ hō nichil dat deo niſi prius de⁹
hoc dederit illi. Unde dñs Job. 41. Quis autē dedit
michi vt reddam ei omnia que ſub celo ſunt mea ſunt
Item. yſaye. 26. Omnia opera noſtra operatus es in
nobis dñe. Itē beatus Aug. dñe ſemper erogatur ti
bi vt debeas. ⁊ quis habet quicq̄ niſi tuū. reddis de:
bita nulli debens donas debita nichil perdēs. hec il:
le. ¶ Quarto patet predicta fatuitas ex hoc ꝙ que in
oculis noſtris videntur merita: frequenter in oculis
dei ſunt demerita. Unde Job. 4. Ecce qui ſeruiunt
ei non ſunt ſtabiles: ⁊ in angelis ſuis reperit prauitatē.
q̄to magis hi qui habitant domos luteas que terre:
num habent fundamentum. tamen conſumētur velut
a tinea. Item Yſaye. 64. Facti ſumus vt immundi om
nes nos: ⁊ quaſi pannus menſtrue vniuerſe iuſticie no
ſtre. Itē beatus Gregorius. Sepe inquit iuſticia no
ſtra ad examen iuſticie diuine deducta. iniuſticia eſt
et ſordet in conſpectu iudicis: quod fulget in conſpe
ctu operantis: nemo igitur de meritis ſuis confidat
que in comparatione ad ſua demerita in conſpectu
dei valde pauca ſunt. Unde Job. 9. Si voluerit quis
cum deo contendere non poterit reſpondere vnum ꝓ
mille: nec cum decem milibus poſſit occurrere ei q̄ cū
20. milibus venit ad ſe Luce. 14. Quod conſiderans
beatus anſelmus. Domine inquit de⁹ rex celorū mū:
di redemptor de toto corde: ⁊ tota mente: et ex totis
viribus meis / te adoro / te laudo / teq̄ glorifico atq̄ be
nedico. tue miſericordie: ⁊ clemētie gratias / ⁊ laudes
refero pro magna miſericordia tua quam in me miſe:
ro oſtendiſti. non meis meritis quibus nil niſi ſuppli
cium deberetur: ſed ſola gratuita benignitate: ⁊ miſe
ratione atq̄ clemētia: ⁊ pietate tua. Ubi ⁊ ſi tibi poſſē
exhibere quicq̄d honoris ſeruitutis: ⁊ amoris omnis
exhibet mundus: exiguū michi videretur ⁊ eſſet. hec
anſelmus. ⁊ ponitur in flore. Bartho. titu. de gratiaꝝ
actione. ⁊c.

¶ Cap. 6. de arrogantia que pertinet ad ſe:
cundam ſpeciem ſuperbie.

6

AD predictam ſecundā ſpe:
ciem ſuperbie pertinet arrogātia.
Unde arrogantia idem eſt ꝙ aſcri:
bere vel deputare. et ſic arrogantia
eſt interior cordis elatio qua ſibi mē
daciter aliquis aſcribit virtutē ⁊ ſu
portationē alioꝝ. Ubi hollcot in lectura libri ſap. lec. c.
Nonnulli inquit cum pauca faciant magna ſibi arro:
gant ⁊ facta propria non aliter extollunt q̄ ſi per ea ce
teri omnes homines ſupportarentur. tales enim in:
quit ſimiles ſunt babouyno depicto vel ſculpto in edi
ficio: qui collo humeris: ⁊ brachiis / ⁊ facie prominens
totam fabricam cū oneroſa fatigatione ſe ſimulat ſup
portare. Et tamen fabrica eque fortiter ſtaret ſi to:
tum illud idolum deleretur. tales inquit etiam ſimi:
les ſunt cuidam amenti alienato qui ſemper ſtans ſub
diuo. nullo modo voluit domum intrare nec ſedere bi

bere vel manducare. requiſitus aūt quare ita faceret.
reſpōdit q̄ ipſe ſupportabat celū: ꝛ ſi horam modicaꝫ
dimiſiſſet celum eſſet caſurū. Ideꝫ ſpiritualiter eſt de
nōnullis nimis preſumptuoſis q̄ inflati ſeculari ſcien
tia reputant totā eccleſiā ſuſtentare ſua ſapientia/et
diſcretione: quā ſe habere ſimulāt. de quorū quolibet
dicit Iſa. 47. Sapiētia tua et ſcia tua hec: decepit te
Item roman. 1. obſcuratum eſt inſipiēs cor eorum. di
centes eī ſe eſſe ſapientes/ſtulti facti ſunt. et ideo me:
rito dr̄ Eccl. 6. Non te extollas in cogitatione anime
velut taurus: ne forte elidatur virtus tua p̄ ſtultitiam.
Unde dicit propheta Iſa. 5. Ue qui ſapientes eſtis in
oculis veſtris: ꝛ coram vobiſmetipſis prudentes. et
ideo ſcd̄m cōſiliū prophete Iere. 9. Non glorietur ſa
piēs in ſapia ſua. ꝛ non glorieť diues in diuitijs ſuis:
ꝛ nō glorietur fortis in fortitudine ſua: ſed in hoc glo
rietur qui gloriatur ſcire ꝛ cognoſcere me. ꝛc.

¶ Cap. 7. de tertia ſpecie ſuperbie que eſt
cū quis ſe iactat habere qđ nō habet.

TErtia ſpecies ſuperbie eſt
cum quis iactat ſe habere bonum
quod non habet: hoc eſt cū quis ver
bis ſe extollit/ꝛ dicit in commenda:
tione ꝫ ſuſpiſius ſupra id qđ eſt in ſe
ſcd̄m veritatē vel ſcd̄m opinioneꝫ.
ꝛ differt iactantia ab arrogantia in
hoc/q̄ arrogantia eſt in corde tm̄. iactātia vero in ore.
ꝛ procedit ab arrogātia tanq̄ cauſatū a cauſa. nā ſi nō
p̄cederet mētis occīta gſtatio. nō ſeq̄ret iactātie apta
laudatio. ꝛ eſt iactantia dicti vel facti exterior pōpoſa
oſtentatio ad vane laudis gliam cōſequēdā. ꝛ dr̄ iactā
tia a iacto vel iacio quod eſt ex p̄te extollere ſeu longe
late vc diſp̄gere. eo qđ diſp̄git exteri⁹ ad inanē gliam
ille cui⁹ mens tumet interius per arrogantiā: magni:
1. tudo eī huius vicij ſextuplici pōt rōne oſtēdi. ¶ Pri:
mo: quia qui hoc vicio laborat per viā humilitatis nō
ambulat. ꝛ ideo periculoſe ſe precipitat. quod poteſt
oſtendi per exemplum nature. Sicut eī arbor natura
liter altitudinē ſuam habet a radicis p̄funditate. ꝛ iđ
ſi preſcidatur ꝛ ſeparatur a radice/ſtatim precipitať:
ꝛc. ſicut ſupra p̄te. 4. ca. 44. vbi agitur đ tertio regis
2 pacifici cōſilio. ꝛc. ¶ Secundo magnitudo huius pec:
cati patet ex hoc q̄ vicium iſtud deſtruit bona nature:
bona fortune: ac etiā bona gratie. Unde quidā metri:
cus. Si tibi copia ſeu ſapientia formaq̄ detur. Sola
ſupeꝛbia deſtruit omnia ſi comitetur. Unde ſicut gal
lina cū ouūꝫ poſuerit vehemēter ſtatiſſime garrulat.
ꝛ ideo ouūꝫ ſuū multotiēs cauſa ſui clamoris amittit.
ſic homo ſuperb⁹ bona ſua fortune: nature: ꝛ gratie p̄
ſuam garruloſam iactantiam frequēter meretur amit
tere. Unde de bonis fortune exemplum habetur de
ezechia rege/q̄ ſuſceptis ſeruis regis babilonice om:
nia bona fortune que erant in domo ſua iactātia oſten
dit pompoſa. ꝛ ideo voce prophetica proximus ſibi de:
crū audiuit. Ecce dies venient ꝛ auferētur oīa que in
domo tua ſunt in babilonem: et non relinqueť quicq̄
dicit dominus. qđ et factū eſt: vt patet. 4. Regum. 20.
Et de bonis nature exemplum habemus Daniel. 4.
de nabuchodoſor rege q̄ cū iactaret ſe de edificatione
babilonice ciuitatis: ꝛ de ſua fortitudine ꝛ decore di:
cens. Nonne hec eſt babilon ciuitas magna quaꝫ ego:
edificaui in domuꝫ regni ꝛ in robore fortitudinis/ꝛ in
gloria decoris mei: cū igitur ſermo adhuc eſſet ī ore
eius/vox de celo ruit. Tibi dicit nabuchodonoſor rex/
regnū tuum tranſiet. ꝛ ab hoīb us eijciēt te. ꝛ cū beſtijs
atq̄ feris erit habitatio tua. Fenum quaſi bos come:
des. qđ ꝛ factum eſt: quia ſtatim ſcđꝫ oīa membra ſua
naturalia mutatus eſt a ſimilitudine ſua naturali ī ſi:
militudinē bouis comedētis fenū. Et q̄tū ad tertiuꝫ
ſcilicet q̄ bona gratie per iactantiā oſtenſa perdātur
ſaltem quantum ad meritū/teſtať xp̄s. Mathe. 5. ꝛ. 6.
dicens. Amen dico vobis: q̄ receperūt mercedē ſuā.
¶ Tertio magnitudo huius vicij oſtēditur ex hoc q̄ 3.
qui in hoc vicio laborat penā meretur eternā/dicente
grego. 8. moral. qui fauore hoīm ꝛ laudibus. delecta:
tur: in t̄pe retributionis p̄ delectatiōe laudis ſententiā
accipiet increpationis diuine. ꝛ p̄ t̄pali quā p̄cepit glo
ria: ꝑpetua ſuſtinebit tormēta. ¶ Quarto magnitu 4.
do huius vicij patet ex magna commendatione virtu
tis ſibi oppoſite. Unde Bern. Magna inquit virtus
ꝛ rara eſt aliquem apparere laudabilem ꝛ eſſe: ꝛ contē
ptibilem ſe putare. ego enī hoc ceteris virtutibus mi
rabilius iudico: ſed ecōtra dici pōt q̄ valde magnum
vicium eſt aliquē miſerabileꝫ apparere ꝛ laudabilem
eſſe ꝛ ſe putare. hoc enīꝫ ceteris vicijs mirabili⁹ eſt in
dicandum. hec ille. ¶ Quinto magnitudo huius vicij 5
p̄tꝫ. ex hoc q̄ viciū iſtud nō ſolū p̄dit gratia receptam
q̄tū ad meritū vt dictum eſt. ſed etiaꝫ impedimentum
eſt gratie recipiende. qđ triplici rōne oñdiť. Primo q̄
qui hoc vicio laborat: grām dei non petit cū credat ſe
illam hr̄e. ꝛ q̄ non petit non accipit. Un̄ ſeneca. iđ inq̄t
mutari nolumus: q̄ nos optimos credim⁹. Secunda
ratio eſt hec. ſcit eī deus q̄ qui hoc vicio laborat/de
eius collata grā ſibi eſſet ingratus: cuꝫ credat ipſe eā
veraciter ſe habere. ꝛ ſic perderet de⁹ grām ſuam ſi ei
illaꝫ donaret. Unde bern̄. Nunquid inquit perit quod
datur ingrato? q. d. ſic. Tertia ratio eſt hec: q̄ qui hoc
vicio laborat quaſi plen⁹ eſt inchilo: ꝛ iđ nō pōt recipe
aliquid. Un̄ bern̄. Sicut inquit non eſt aliquid quo ſe
immiſceat vanitas vbi totum occupat caritas. ita nō
eſt quo ſe immiſceat veritas: q̄n aliquē totuꝫ occupat
falſitas. ꝛc. ¶ Sexto magnitudo huius vicij patet ex 6.
magna deluſiōe qua deludiť qui hoc vicio laborat. vñ
Pauli. pari. hoc inquit vicio laborās/deluditur eo mo
do quo deluſus eſt quidam ruſticus portans agnū ve
nalem ad forum quē quidā lecator videns/dicit ſocijs
ſuis. vultis agnū iſtum habere quem ruſticus iſte por
tat? q̄ dixerūt libenter volum⁹ illū hr̄e. ꝛ ille diſpoſuit
ſocios ſuos per diuerſa loca p̄ quos ruſticus ille erat
tranſiturus: dicens q̄ quilibet eorum a ruſtico quere
ret: an vellet canē ſuum vēdere. ꝛ cum primus illorum
hoc a ruſtico quereret. ridit ruſtic⁹ q̄ non erat canis
ſed agnus. et cum alij ſimiliter queſiuiſſent/ad vltimū
ruſticus credidit de agno q̄ eſſet canis/ꝛ illum a ſe p̄:
iecit. Sic ſuperbus adulatoꝝ cōmēdationes audiens
multiplices/ad vltimum credit ſe habere bonuꝫ quod
certiſſime in conſcientia ſua prius ſe non habere ſcie
bat. ꝛ ideo merito dicit p̄pheta Iſa. 3. Popule meus
qui te beatum dicunt: ipſi te decipiunt.

Cap. 8. de yronia q̄ opponitur iactantie q̄ ad
tertiam ſpeciem ſuperbie reducitur.

AD predictam tertiam ſpe:
ciem ſuperbie reducitur yronia que
opponitur iactantie in hoc q̄ iactans
de ſe fingit frequenter maiora bona
q̄ habeat: vtputa cum negat de ſe a:
liquid magnum qđ tamen percipit

in ſe eſſe:vt ſocrates qui ſciens ſe phl̄m eſſe finxit ſe ignarum:vel cū aſſerit in ſe vel de ſe aliquid vtile qđ in ſe non cognoſcit:⁊ aliq̄ñ hoc facit vt fingat ſe(licet indirecte.) per elationem aliis perfectiorē:vt quis cā ficte humilitatis dicit ſe peccaſſe:vbi nō peccauit:vl̄ grauius peccaſſe q̄ ſentit ſeipſum peccaſſe:⁊ quod reprobat Augu.d. Cū humilitatis cauſa mētiris/ ſi nō eras pctōr antē q̄ mentiebaris:mētiēdo peccator efficieris. hec Aug.⁊ ponitur in cano.22.q.2. Cum humilitatis cauſa. Et aliquando vero aliquis minora de ſe fingit bona vt doloſe decipiat. ſicut cū aliquis fingit ſe inſipientē pauperem vel impotentē. vt per hoc cautius ſuum ꝓximū innocentē decipiat. Unde Criſoſto. ope. imperfe. omel.19. Si inquit videris infidelē humilem aut manſuetum:ſcito ꝙ ſubdolus eſt in corde. Unde Pſal. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleū:⁊ ipſi ſunt iacula. de quolibet enim tali Eccle.19. Eſt q̄ nequiter ſe humiliat:⁊ īteriora eius plena ſunt dolo. contingit etiam aliquem de ſe vilia vel minora bona q̄ in ſe ſentit non mentiendo:ſed veritatē celando fingere. vt per hoc ipſemet vel alius aditus per eum cautius euadat periculum. ⁊ hoc licitū eſt etiam viris perfectis. vt exemplū habeamus de hieu ⁊ dauid vt dictum eſt ſupra per beatum Jeronymum parte. 4. cap.7. vbi agitur de mendacio officioſo. cōtingit etiā quandoq̄ aliquem per exteriora facta vel verba pretendere defectum ex īterioribus rebus. ſcilicet in victu vel veſtitu:puta per abiectam veſtem vel abſtinētiam: vt ſimilet ſe aliis perfectionem habere maiorē. ſcilicet vt reputetur pauper eſſe ſpiritu vel rebus: vl̄ magne penitentie/cū tamen talis non ſit. de talibus enim dicit chriſtus Mathei.6. Exterminant enim facies ſuas vt appareant hominibus ieiunantes:et tales incidunt in ypocriſim:qui fingunt ſe habere ſanctitatem quam non habent:et incidunt in iactantiam. eo ꝙ pretendunt ſe habere bonum quod non habent:ſed yronia tamen contrariatur iactantie ratione materie circa quā exiſtit:quia iactans fingit de ſe maiora bona q̄ habeat. ſed yronicus fingit de ſe minora q̄ habeat vt dictū eſt. ⁊ eſt yronia ſententia ꝓnunciationi contrarium habens intellectum:vt puta cū aliquis ſeipſum vituperat vt per hoc laudabilis intelligatur/vel cum dī homini male agenti:qđ bonū eſt qđ facit:ꝑ hoc innuens ꝙ reprehēſibilis intelligatur. Et dicit yronia ab yros quod eſt cōtrariū:⁊ onoma nomē/quaſi faciēs ꝓnunciationē cōtrariā intellectui. De hac tractat philoſophus libro.4. ethico. dicens ꝙ yronia. ⁊ iactantia ſunt vicia oppoſita virtuti veritatis. iactātia quidem per ſuperabūdantiā ⁊ exceſſum. ſed yronia ꝑ defectū ⁊ diminutionē. ⁊ ideo ſcđm eā ſpēs eſt mendacii quod ſcđm oēs ſpēs ſuas prohibet per illud mandatū decalogi. Non falſum teſtimonium dices. per qđ omnis falſitas prohibetur.

¶ Cap 9. de quarta ſpē ſuperbie qua aliqs vult alios precellere/aliis deſpectis.

Quarta ſpecies ſuperbie eſt cum quis deſpectis ceteris / appetit ſingulariter aliis precellere ⁊ preferri. De illis enim qui hoc vicio laborant dicit pſ. Confundantur ſuperbi : quia iniuſte iniquitatem fecerunt. iniuſte iniquitatem faciunt ſuperbi qui eos deſpiciunt qui ſecū eundē patrē ⁊ matrē habuerūt. Sed certe oēs hoīes ex parte corporis eundē habēt patrē ⁊ matrē. iuxta illđ Job.17. Putredini dixi pater meus es/mater mea:⁊ ſoror mea vermibus. Item ex parte aīe oēs homines habēt eundē patrē. dicente ꝓpheta Mala.2. Nunquid non vnus pater eſt omniū noſtrū/nunquid non vn⁹ de⁹ creauit nos oēs hoīes/quare igitur deſpicit vnuſquiſq̄ fratrem ſuum: Predictis enī quattuor ſpecieb⁹ ſupbie xp̄s innuit eos eſſe infectos. ꝯ quos legit in euā. Lu.18. vbi dī Dixit ieſus ad quoſdam q̄ in ſe cōfidebant ⁊ aſpernebant ceteros parabolam iſtam. Duo homines aſcēderūt in templū vt orarēt:vnus phariſeus / ⁊ alter publicanus. phariſeus autē ſtans ſupple tanq̄ ſupbus et non ſe inclinans tanq̄ humilis/ apud ſe orans erat dicens. Gratias tibi ago dn̄e:quia non ſum ſicut ceteri hominum raptores iniuſti adulteri/velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in ſabbato. decimas do omnium que poſſideo. ⁊c. iſte enī phariſeus non proprie orabat. ſed de ſua iuſticia ſe iactabat/ alios condēnando:⁊ humiliter orantem iuxta ſe publicanum deſpiciēdo. Sed pro declaratione ad oſtendendum qualiter chriſtus in predictis verbis euāgelicis innuit eos ad quos loquebatur predictis quattuor ſpeciebus ſuperbie eſſe infectos:eſt notandum ꝙ illi in ſe confidunt q̄ ſua propria virtute:⁊ fortitudine putant ſe ſine dei auxilio eſſe ſufficientes ad malum declinandum/⁊ ad bonum faciendum:quod eſt prima ſpecies ſuperbie. Itē illi confidūt in ſe tanq̄ iuſti q̄ ſe iuſtos ex operib⁹ ſuis reputant. ⁊ ꝙ illa que ſunt eis a deo data/pro ſuis bonis operibus ſunt eis data ex iuſticia: ⁊ non ex gratia que eſt ſecunda ſpecies ſuperbie. Item illi qui in ſe confidunt tanq̄ iuſti tertia ſpecie ſuperbie innuūtur eſſe infecti. nam iſte terminus tanq̄/ ſolam apparentiam iuſticie ponit et non exiſtentiam: et certe illi qui iactant ſe de ſuis operibus licet ad extra videantur iuſti. intus tamen a vera iuſticia ſunt vacui. et ideo merito cuilibet tali dicitur Apocali.3. Dicis quia diues ſū ⁊ locupletatus. ⁊ nullius egeo:⁊ neſcis quia tu miſer es/et miſerabilis/⁊ pauper/⁊ cecus/⁊ nudus. Itē illos qui in ſe confidunt tanq̄ iuſti quarta ſpecie ſuperbie eſſe infectos innuit chriſtus in predictis verbis cū ſubditur. ⁊ aſpernebantur ceteros. id eſt deſpiciebāt vel deteſtabantur. Unde ſuperbi non ſolum ſeipſos preſumptuoſe magnificant/verumetiam alios ſe meliores deteſtantur. Unde prouerbiorum. Deteſtantur ſtulti eos qui fugiunt mala:⁊ merito poſſunt tales dici ſtulti. et hoc poteſt multiplici ratione oſtendi.

¶ Primo ex hoc ꝙ q̄to maior aliquis eſt i reputatione ſua propria:tanto minor eſt in reputatione diuina. Unde exemplū huius habemus.1. Regum.15. de ſaule: cui dictum eſt. Cum eſſes paruulus in oculis tuis caput in tribubus iſrael factus es: ſed econtra. cum magnus eſſet in oculis ſuis deſpiciendo dauid humilem ſe longe meliorem/eiectus erat de regno ſuo. Itē Johannes baptiſta reputauit ſe indignū ſoluere corrigiam calciamenti xp̄i. vt patet Joh.1. ⁊ ideo xp̄s magnificauit eū dicēs. Inter natos mulierū non ſurrexit maior iohanne baptiſta Mathei.11. Item Johēs de ſe dixit. Ego vox clamantis in deſerto. Johānis.1. Ecce xp̄s dixit ꝙ ipſe fuit ꝓpheta:⁊ pluſq̄ ꝓphetā Mat.11. Ecce iohānes humiliauit ſe:⁊ xp̄s eū magnificauit:ſꝫ econtra. ſtulti iudei ⁊ ſcribe ⁊ phariſei ſeipſos magnificantes chriſto dixerunt. Filii abrahe ſumus:et nemini ſeruiuimus vnq̄. Joh.8. ſed xp̄s dixit ꝙ fuerunt ſerui

SEcũda ſpecies ypocriſis eſt quã do tñ q̃s in occulto q̃ʒ i aperto facit opa de genere bona: ſed tñ mala intentione: qꝛ ꝓpter vanã gloꝛiã vt ab hoībus videatur ꝛ honorificet. quam ſpẽm ypocriſis ꝓhibet dñs Deute. 22. dicens. Ne indueris veſtimento qđ ex lana linoq́ʒ contextũ eſt. Sup quo Guil. par. p linũ inquit quod eſt ſubtilius: cogitationes ſupbie interius clauſe itelligunt per lanã que alba eſt opera extra lucentia intelliguntur. vnde i ypocrita ſub groſſicie lane linũ latet. i. ſub exterioꝛibus operibus vana gloꝛia in mente interius occultatur: ſed certe opera bona de genere que faciũt ypocrite ea intentione vt laudem humanã/ ꝛ honoreʒ huius mundi obtineant non cedunt eis ad meritũ: ſed potius ad damnationeʒ. vñ xp̃s in euangelio Math. 7. Nunq́d colligunt de ſpinis vuas aut de tribulis ficus ꝛc̃. q. d. nõ vñ vt dicit Jo. de abb. vill. ſup eodem iuxta naturam arboꝛis erit: ꝛ fruct⁹. vinũ enĩ de ſpinaꝝ aſperitate non colligunt. ſic nec bonũ ſibi meritũ acq́rit aliquis ex opere de quo maluʒ machinaꝛ in coꝛde: nec exterius exhibiti boni operis fructum ꝑcipit qui benefacere nõ intendit. Nam ſicut vua de vite ſpinis ſubiacentibus incumbente collecta/ non eſt fruct⁹ ſpine: ſed vitis. ita refectio pauperis ad ypocritam non refertur. nec ipſius eſt fructus: ſed poti⁹ domini qui eam per manum ſerui inutilis vtiliter fieri procurauit. per ſpinas igitur et tribulos heretici et ypocrite deſignantur qui appꝛopinquãtes ſibi bonos tanq̃ʒ ſpine lacerant ꝛ cruentant. Ficus bone conuerſationis eſt dulcedo: vinum eſt feruoꝛ caritatis· que coꝛ hominis letificat. que in hereticis ꝛ ypocritis non habentur. Unde Criſo ope. imper omel 4. Oẽs inquit ſpecies iuſticie quas habent ſerui dei in veritate. poſſunt ꝛ ſerui dyaboli habere in ſimulatione preter caritatẽ. habet enim dyabolus manſuetos et humiles. habet caſtos: et elemoſinarios: et ieiunantes: ꝛ omnem ſpecieʒ boni quam creauit deus ad ſalutem hominum: et ipſas ſpẽs dyabolus introduxit ad ſeductionẽ: vt inter verbum bonũ. et bonum ſimulatum cõfuſio fiat: vt ſimplices hoĩes qui boni veri: ꝛ qui ſimulati ſunt: differentiam intelligere caute non poſſint: vt dum querunt bonos viros dei incurrant in ſeductoꝛes dyaboli. ſolam autẽ caritatẽ ſancti ſpũs non poteſt mundus mutare igitur omnes ſpecies iuſticie in pctõꝛibus inueniuntur excepta ſola gratia vere caritatis q̄ nõ niſi in ſeruis dei reperitur. ideo hanc priuatam caritatis ſpẽm ſibi ſoli ſeruauit ſpũſſctũs vt per illius iuſticiaʒ ꝛ teſtimonium ſic cognoſcatur vbi eſt ſpiritus ſanct⁹. hec Chꝛiſoſtom⁹. Sʒ certe huiuſmõi ypocrite in fructuoſi finaliter ꝓiicientur in ignem eternum. dicente xp̃o. Mathei. 7. Omnis arboꝛ que non facit fructũ bonum excidetur: ꝛ in ignẽ mittetur. Sup quo Guillermus pariſien. hoc inquit intelligitur contra ypocritas qui non faciunt fructum qui bonus ſit: licet bonus videatur: qm̃ ſunt ſimiles arboꝛibus que ſunt iuxta mare moꝛtuũ: quarum fructus ante maturitatem virides ſũt: cũ igitur maturi ſi ſint incidãtur: inueniũtur in eis fauille et cineres. ſic opera ypocritarum modo videntur meritoꝛia vite eterne: ſed cuʒ domin⁹ manifeſtabit qua intentione ea fecerũt apparebit ꝙ erãt meritoꝛia ignis īfernalis. vnde ꝛ de quolibet tali ypocrita beatus Gregoꝛi⁹. 15. moꝛa. ypocrita inquit ſcire vult diuina eloquia: ſed non facere vult. docte loq́ nec tamen docte viuere: et dum exterius placere querit hominibus/ ſeipſum interius aſpicere negligit. opera ſua non bono vſu: ſed in vſum ꝓpꝛie laudis aſſumit: et quod ſolius dei pꝛopꝛium eſt/ aſſumit in laudeʒ ſui et ideo talis ypocrita bene figuratur per carduum de quo ſecundo Paralipome. vigeſimoquinto. ſic ſcribitur. Carduum eſt qui in libano miſit ad cedruʒ dicẽs. Da michi filiam tuam filio meo vxoꝛem. Et ecce beſtie que erant in ſilua libani tranſierunt: ꝛ conculcaue runt carduum. Moꝛaliter cedrus iſta deus eſt cuius filia eſt eius gloꝛia. carduus eſt ypocrita cuius filius eſt vanus eius appetitus cui deſideret dari gloꝛiam in preſenti. quem ideo beſtie ſilue. id eſt demones infernales finaliter conculcabunt. Nam Job. 13. Non veniet in conſpectu tuo domine omnis ypocrita. et non mirum cum dñs non ſit ante faciem ypocrite. oĩa enim opera facit vt videatur ab hoĩbus. hoc enim eſt vnum quod multũ placet deo ꝙ hõ coꝛ ſuum ſepe habeat ad deum. vnde ſuper illud Pſal. firmabo ſuper te oculos meos. dicit gloſa. in perſona dei virum iuſtum ſic alloquẽtis. Non auferã oculos meos a te: quia tu ſemper leuas oculos tuos ad me: ſed ꝓ eo ꝙ hoc vicium ypocriſis maxime regnat in religioſis: ꝛ in ceteris viris eccleſiaſticis. Jdeo merito Criſo. ope. imper. omel. 40. Tolle inquit hoc vicium de clero vt non voluerint hominibus apparere iuſti ꝛ ſancti et ſine laboꝛe oĩa alia vicia reſecantur. Ex hoc enim vicio naſcitur vt nec velint iter ſe melioꝛẽ eis habere. ſicut nec iudei chꝛiſtũ. non enim eũ filiũ dei eſſe crediderũt: ſed habere eũ talem nõ ſuſtinentes / ſicut pꝛophetat de illis Salomon dicens. Uenite circũueniamus iuſtum qm̃ inutilis eſt nobis. ꝛ impꝛoperat nobis peccata legis. Ex hoc enĩ naſcitur vt clerici cũ peccant difficile penitentiam agãt erubeſcit enĩ aliquando reus videri qui ſemper fuerit iudex. hec ille. Jtem idem omel. 36. Laici inquit delinquentes / facile emẽdantur. Clerici aũt ſi ſemel in malum irruerint inemendabiles ſunt. ꝛ nimirum qꝛ ſpũs ſanctus fugit eos ſine quo coꝛrigi non poſſunt. Unde Sapien. 1. Spũſſanct⁹ diſcipline effugiet fictũ. i. ypocritaʒ qui fingit ſe amicum dei cum in veritate ſit dei inimicus. Sed hic foꝛte querit aliquis. vtrum grani⁹ peccat ypocrita in ſecreto peccans/ ꝛ in aperto ſanctitatem ſimulans/ q̃ʒ peccatoꝛ in eodem genere peccati cum ypocrita publice peccãs. Et videtur publice peccans granius peccare q̃ʒ ypocrita pctm̃ ſuũ occultãs. Ex hoc ꝙ qui publice peccat malus eſt interius ꝛ exterius: ex quo eſt in deum peccãs per inobedientiam/ ꝛ in ꝓximum per malũ exẽplum: ſed minus malus eſt qui malus eſt interius tantuʒ q̃ʒ qui malus eſt interi⁹ ꝛ exterius. igiꝛ publice peccãs granius peccat q̃ʒ ypocrita pctm̃ ſuum abſcõdens. Huic reſpõdet Guil. par. in de vicijs ꝑte. 6. dicẽs ꝙ ratio iſta haberet locũ niſi aliquis peccatũ ſuũ occultaret bona intentione. ſcʒ ne alios coꝛrumperet per exemplum. ſed aliud eſt de ypocrita qui pctm̃ ſuũ occultat vt eccleſiaʒ decipiat: ꝛ ſanctitatẽ ſimulat. Simulata enim ſanctitas non eſt ſanctitas: ſed duplex eſt iniquitas. ſicut dicit Jeronĩ. ſup yſaya. De duobus malis leuius eſt aperte peccare q̃ʒ ſanctitatẽ ſimulare. vnde yſi. in de ſũmo bono li. 3. cap. 24. Non inquit eoꝛuʒ deſperanda eſt ſalus qui adhuc aliquid terrenũ ſapiũt dũ poſſint. et in occultis agere vnde iuſtificentur. hij enĩ melioꝛes ſũt ypocritis ex eo ꝙ mali ſunt in aperto/ ꝛ i occulto boni: ypocrite vero in occulto mali ſunt. ꝛ bonos ſe palam oſtendunt. ypocritã iuſtus arguere ꝓhibetur ne deterioꝛ caſtigatus exiſtat. dicente. Salomone. Noli arguere deriſoꝛẽ ne oderit te. hec yſidoꝛus.

¶ Capitulū .30. de tertia ſpecie ypocriſis ⁊ quō debemus fugere ypocritas.

Tertia ſpēs ypocriſis eſt qñ q̄s ypocriſim deſinit minorē vt i ſubtilior᷑ pmaneat ⁊ maior᷑: vt ſunt negātes / fingētes / ſiue diſſimulātes bonū op⁹ qd̄ de gñe faciunt ne ypocrite videant᷑. vt cū aliq̄s reqſitus an ieiunet. dicit / de⁹ ſcit. vt dicatur ypocrita nō eſſe. in pma ſpē bonitatis in opib⁹ exteriorib⁹ apparet. in ſcd̄a v̄o in occultis / ⁊ in aptis: ſ; nō in intentione. In tertia v̄o ſpē ptenditur bonitas intentionis. que tñ intētiōe caret veritatis. In prima multū occultat᷑ dyabol⁹. In ſcd̄a magis. In tertia maxime. ſ; xp̄s volēs ſuos fideles a blandicijs ſimulationib⁹ ⁊ deceptionib⁹ hmōi ypocritaꝝ cauere. dicit Math. 7. Attēdite a falſis pphetis qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium: intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces. a fructibus eoꝝ cognoſcetis eos. Sup quo Janu. Falſi inq̄t prophete ſunt ypocrite qui eccleſiam dei periculoſe oppugnant. olim eccleſia paſſa eſt bellum tyrannoꝝ: ⁊ hoc vicit per patientiam. quotidie patitur bellū; hereticoꝝ: ⁊ hoc vicit per ſapientiam. bellum vero ypocritarū nondū vincere poteſt: q2 occultum ⁊ domeſticū eſt. Itē Guil. pari. ſup illud Apoc. 6. Ecce equus pallidus. ⁊ idē; habet Gorrā ſuper eodem. vbi ſic ſcribit. Poſtq̄ inquit antiquus hoſtis intellexit nec principū perſecutione: nec hereticorum prauitate contra eccleſiam xp̄i ſe poſſe pficere: q2 eccleſia quāto magis aduerſitatibus atteritur: tanto magis virtutib⁹ roboratur. falſos fratres in ypocriſi ambulantes ſubintroduxit: et per eos quaſi per domeſticos ſecretius fideles turbare tentaret. vñ Augu. Nemo inquit in eccleſia amplius nocet q̄ ypocrita. qui peruerſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis vel religionis gerit. hec Augu. ⁊ ponitur in ca. di. 83. Nemo. Item de talibus ypocritis beatus Ber. 6. flo. c. 24. ypocrita īquit ſingularia magis inuſitata ſectatur: vt fragrantia proprie opinionis reſpergat: cuius affectio elongatur a chriſto: ⁊ vanis fauoribus delectatur. cuius mens nō teſtimonio proprie conſcientie: ſed adulationibus demulcetur. triſticia enim ypocritarū non eſt in corde: ſ; in facie. Dicēte xp̄o Mathei. 6. Extermināt ei facies ſuas vt appareant hominibus ieiunare. Amē dico vobis / receperunt mercedē ſuā. hij ſunt q̄ boni videri: ſ; non eſſe. mali nō videri: ſed eſſe volunt. ⁊ ſequitur. ſerpit hodie putrida tabes ypocriſis p oē corpus eccl̄ie. ⁊ quo latius / eo deſperati⁹: eoq̄; periculoſius / quo interius. nam ſi inſurgeret apertus hereticus: mitteret᷑ foras ⁊ areſceret. ſi violētus inimicus / abſconderet ſe forſitā ab eo. nunc aūt quē eijciet: ⁊ a quo abſcōdet ſe᷑ oēs amici: ⁊ oēs inimici. oēs pacifici: ⁊ oēs domeſtici. ⁊ nulli pacifici. omnes chriſti. ⁊ oēs q̄ ſua ſunt querūt: ⁊ non que ieſu chriſti. olim predictū eſt: ⁊ nūc tēp⁹ adimpletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. amara prius in nece martyrū. amarior pl⁹ in conflictu hereticoꝝ: ſ; nūc amariſſima in moribus domeſticoꝝ. Nō fugare nec fugere eos pōt. inteſtina ⁊ inſanabilis eſt plaga eccleſie. ⁊ ideo in pace amaritudo eius amariſſima: ſed in hac pace / ⁊ pax eſt: ⁊ nō eſt pax. pax a paganis. pax ab hereticis. ſed non profecto a filijs qui ſub pelle ouina ſunt lupi latentes. hec ille. Et ideo merito Jo. de abb. vill. Domin⁹ inquit monet nos vitare ypocritas. qui veniunt ad nos in veſtimentis ouiū. i. in ſimplicitatis habitu miniſtrorum eccleſie. ⁊ intro ſunt lupi rapaces. De quibus Eze. 22. Principes in medio eius quaſi lupi rapientes predam ad effundendum ſanguinem: ⁊ ad perdēdas ales Math. 7. dicens. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Super quo Criſoſtomus. oper. imper. omel. 20. Si quis inquit ſe induerit pelle ouina / quomodo illum cognoſces niſi per vocem aut actum. ouis inclinata deorſū; balat. lupus in aerem conuertit ſuum caput contra celum et vlulat. qui igitur deum confitetur / et emittit vocem humilitatis ouis eſt. Qui autem aduerſus veritatem blaſphemus vlulat contra veritatem domini lupus eſt. Unde dicit propheta de talibus. Poſuerunt in celum os ſuum. Ouis herbam manducat. lupus vero carnē;. quem igitur videris de prato ſcripturarū herbas floridas iuſticie colligentē;: ouis eſt. quē autem videris in ſanguine perſecutionis gaudētem: lupus eſt. hec Chriſoſtomus. Item Guil. pari. ſuper eodem. A tribus inquit maxime cognoſcuntur ypocrite. Primum eſt facilis reprehēſio alioꝝ. quod faciunt: vt iuſticie zelum habere videātur. Unde Bernardus ſuper canti. ypocrite inquit volunt eſſe humiles ſine deſpectu. ⁊ pauperes ſine defectu: et volunt bene veſtiri ſine ſollicitudine. ⁊ volunt delicate paſci ſine labore. alijs adulantes alijs detrahentes. alijs inuidentes. mordaces vt canes. doloſi vt vulpes. ſuperbi vt leones. exterius vt oues. intrinſecus aūt vt lupi rapaces. volūt eē ſine auctoritate iudices. ſine viſu teſtes. ſine proceſſu doctores. poſtremo falſi accuſatores ⁊ omni v̄tute carētes. hec ille. ¶ Secundo cognoſcūtur ypocrite ex oppreſſione bonorum. opprimunt enī bonos perſequēdo factis: ⁊ detrahendo verbis. cuiuſmodi videntur eſſe homines multi ſuperiores eccleſie tam ſeculares q̄ regulares. qui fideles ⁊ humiles ſeruos chriſti perſequuntur. id eſt incarcerant. et aliquando comburendo occidunt. Sed quare hoc faciūt certe experientia docente pro eo q̄ eorum vitam voluptuoſam: ⁊ negligentiam reprehendunt. Sed o miſer qui taliter agis / quare reſpiciendo ſcripturas ſacras: et ſpecialiter euangelia non conſideras q̄ in augmentationem ſue proprie damnationis ita fecerunt p̄deceſſores tui pontifices falſi ſcribe et phariſei: qui voluptuoſe de bonis eccleſie vixerunt / ſicut et tu nunc. Nōne ipſi occiderunt chriſtum: apoſtolos ⁊ ſanctos martires: reputātes eos hereticos pro eo q̄ eorum peccata reprobauerant. ſic ⁊ tu reputas iam eos hereticos qui tuam vitam reprobant voluptuoſam. Item quare non conſideras q̄ ſicut dicit Jero. ⁊ ponitur in ca. 24. q. 3. transferunt. ¶ Veteres inquit ſcrutans hyſtorias inuenire non poſſum ſcidiſſe eccleſiā;. et de domo dñi populos ſeduxiſſe / preter eos qui ſacerdotes a deo poſiti fuerāt. ⁊ prophete. id eſt ſpeculatores. iſti igitur vertuntur in laqueū retrorſum: in oībus locis ponentes ſcandalum. hec ille. Unde criſo. ope. imper. omel. 2. Quis nunq̄ perſequitur lupum: ſed lupus ouem. ſic enim caym perſecutus eſt abel nō abel caym. ſic yſmahel perſecut⁹ eſt yſaac: et nō yſaac yſmahele;. ſic eſau Jacob / nō Jacob eſau. Iudei chriſtum. non chriſtus iudeos. ſic heretici perſequuntur chriſtianos: non chriſtiani hereticos. hec ille. Item Grego. 31. mo. ypocrita inq̄t de pace eccl̄ie ſancte primitus loquit᷑. ⁊ idcirco ante oculos noſtros religiōe veſtit᷑. ſi qua v̄o fidei tēptatio ſurrepat ⁊ erumpat. ſtatim lupi mens rabida / habitu ſe oīno pellis expoliat. q̄tumq̄; contra bonos ſeuiat perſequēs demonſtrat.

miſſus obſecret dicens. Deus omnipotens miſerere ſupplici tuo: quia non ſum ſicut ceteri innumeri ſerui tui ꝯtemptu ſeculi ſublimes/iuſticie merito glioſi/ ⁊ caſtitatis laude āgeli. velut etiā multi illoꝝ qui poſt flagitia publica penitēdo tibi meruerunt eſſe deuoti. q̄ etiā ſi qd boni tua grā largiēte fecero quo fine hoc faciā: quave a te diſtinctiōe pēſetur ignoro. Nullā igr̃ ſuperbiā in tuo ſenſu/aut in tuo verbo vnq̄ dñari permittas: ab ipſo ſumpſit initium omnis perditio Tob. 4. Unde Bern. Initiū inquit oīs peti: ⁊ cauſa toti⁹ perditionis eſt ſuperbia: qua qui vere caret eſt immaculatus. Ideo beatus Aug. Domine inquit cura ſupbiā ⁊ nulla erit infirmitas: hec in flora. Barth. vbi ꝑius.

¶ Cap. 10. de inani gloria que ad quintam ſpeciem ſuperbie reducitur.

AD hanc quintam ſpeciem ſuperbie reducitur inanis gloria: et eſt inanis gloria animi motus inordinatus quo qs excellentiam deſiderat ꝓpriā vt alios ꝓcellat honore. Sz hic eſt notandū q̄ alia dr̃ glia vera: alia dr̃ glia vana. Uera ꝟo glia diuidit in gliam verā: veriorē: ⁊ veriſſimā. Uera vero glia eſt bonū teſtimoniū cōſciētie. De iſta glia loqtur apo. 2. Coꝝ. 1. b. Glia nr̃a hec eſt teſtimoniū cōſcientie nr̃e q̄ in ſimplicitate ⁊ ſinceritate dei eſt: nō in ſapientia carnali: ſz in glia cōuerſati ſumus in hoc mūdo. vnde licz ſcdm. b. Aug. Gloria ſit frequens fama cū laude/quā gloriam tunc conſequitur quis quando bonū quod hz deuenit in noticiā ⁊ approbationē alioꝝ: ⁊ quāto plurium tanto gloriā habet maiorē. large tñ accipiendo gloriā nō requirit approbationem multitudinis: ſed paucoꝝ/vel vnius, vel ſuipſius. dū ſcz aliqs bonū proprīū cōſiderat vt laude dignū. ⁊ hoc nō eſt pctm̃. vn̄ dr̃ 1. Coꝝ. 2. Nos aūt nō ſp̄m huius mundi accepim⁹: ſz ſpm̄ qui ex deo eſt/vt ſciamus q̄ a deo donata ſunt nobis. Similr̃ non eſt pctm̃ q̄ aliquis velit bona ſua ad honorē dei ab alijs approbari: preſertim cum dicat xp̄s Math. 5. Luceat lux veſtra coram hominibus: vt videant opera vr̃a bona: ⁊ glificēt patrem veſtrū qui in celis eſt. Uerior gloria eſt qñ dulcedo ſpiritusſancti manifeſte ſentitur: hoc eſt qñ ꝑut dicit Apo. Rom. 8 Ip̄e eñi ſpūſſanctus teſtimoniū reddit ſpūi noſtro q̄ ſumus filij dī. ſi aūt filij patris. coheredes aūt xp̄i. vñ Ber 8. flo. cap̄. 87. Eſt inquit teſtimoniū conſcientie nō q̄ teſtimoniū perhibeat cōſciētia: ſz q̄ loqtur ſpūs veritatis in ipa cōſciētia teſtimoniū perhibens ſpiritui noſtro q̄ filij ſumus. cū enī veritas applaudit: ⁊ cū iuſticia teſtatur dei ſine dubio cōmendantis vox eſt/⁊ ſpūſſancti teſtimoniū perhibentis. hec ille. Ueriſſima vero glia eſt glia eterna quā habebunt ſancti in pria. De qua dr̃ Iudic. 18. Tradet vobis dñs locum in quo nullius rei eſt penuria: locus iſte eſt gloria eterna in qua ſcti prout dr̃ Eſa. 49. ac etiā Apoc. 7. Nō eſurient/neq̄ ſitient ampli⁹/neq̄ cadet ſuper illos ſol/neq̄ vllus eſtus: qm̄ agnus qui i medio throni eſt reget illos: ⁊ deducet eos ad vite fontes aquarum: ⁊ abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum.

¶ Cap. 11. de diuiſione inanis glorie.

GLoria vero inanis ſiue vana diuiditur in gloriam diaboli: gliam mundanam: ⁊ gliam humanā. Gloria enim diabolica eſt glia q̄ qs ſequēs diabolū ſemꝑ ī ſuis actibus ſuis peruerſe agere gloriatur: quēlz ei talem ſic alloquitur propheta Pſal. 51. Quid gloriaris ī malicia qui potens es in iniquitate: Item de quolibz tali ſic ſcribit Criſo. ome. 20. ope. imper. Quemadmodum inquit ſpina vel tribulus ex quacunq̄ parte illā aſpexeris: habet aculeos. ſic ⁊ ſeruus dyaboli ex quacunq̄ parte illum conſideraueris: iniquitatib⁹ eſt plenus. vñ ſi loquaē: doloſe loquiē. ſi tacet: male cogitat. ſi iraſcitur: inſanit. ſi patienter agit: expectat nocendi tēpus ⁊ oportunitatem conſiderat quando noceat. ſi male agit: non erubeſcit. ſi bene agit: ad vanam gloriā facit. quō ꝓfert fructū bonū cui diabol⁹ radix eſt: ſub arbore bona beſtie et aīalia requieſcunt: ſub ſpina autē nullum aīal requiſcere poteſt niſi tantū ſerpentes. ſic ⁊ iuxta fidelem mali ⁊ boni habitare ⁊ requieſcere poſſunt: iuxta vero infideles nemo poteſt pacem habere: nec requieſcunt niſi tantummodo ſerpētes. i. demōes qui habent cubicula in pectorib⁹ eoꝝ. hec Criſo. Itez de iſta gloria diabolica bea. Aug. in epla ad iulianum comitē. Gaudet inquit raptor cū deſiderata rapuerit: gaudet ebrioſus cum occaſionē potationis inuenerit. gaudet adulter cum ad delectationem corpis fruēdi meretricio peruenerit. gaudet plurus ſi huius ſeculi felicitates iurando acquiſierit. gaudet iracūdus ſi irā ſuam perfecerit. ⁊ multa alia que mens bonitatis tue frater cariſſime compehendere poterit: ⁊ cum gaudere ſit bonū: de his tamē atq̄ huiuſmodi gaudere/eſt ad mortem perducens eternā: nec vllū quodlz ſcelus corā deo tam abominabile eſt q̄ ꝑterita pctā vniuſcuiuſq̄ noſtrū reminiſcendo gaudere: ⁊ inde exultare atq̄ in eis ſemper iacere. hec Aug. Unde ⁊ de taliter gaudētibus dicitur Prouerb. 2. letātur cū malefecerint/⁊ exultant in rebus peſſimis. hec eī gloria diabolica tria mala confert hoībus cū illa infectis. Primo aufert ſua bona fortune: nam experientia docēte: multi ſuperbi expendunt bona ſua temporalia vt ꝓpter vanā gloriam in cauſis iniuſtis preualeant aduerſus proximos ſuos. de quorum quolibet loquitur Pſ̄ dicens. Ecce homo qui non poſuit deum adiutorē ſuū: ſz ſperauit in multitudine diuitiaꝝ ſuarum. ⁊ ꝑualuit in vanitate ſua. Secundum malum eſt q̄ ſepe aufert a ſuperbis bona nature per contētiones: bella: homicidia: et cetera mala q̄ de tali vana glia oriuntur. cōtra quos dicit apl̄s. Non efficiamini inanis glorie cupidi inuicē ꝓuocantes: inuicē inuidentes ad Gal. 6. Tertiū malum quod aufert a ſuperbis bona gratie. ſ. fidē: ⁊ ceteras virtutes. vñ Ioh. 5. Quomodo poteſtis vos credere q̄ gliā ab inuicē recipitis: ⁊ gloriā que ſolo deo eſt non queritis: q. d. nullomodo.

¶ Cap. 12. de vitijs/que naſcuntur ex vana gloria diabolica.

ET ex predicta vana glia diabolica naſcuntur ſeptem vicia deteſtāda. ſ. iactātia: preſumptio nouitatū: ypocriſis/ ꝑtinatia/diſcordia/cōtentio/⁊ inobedientia. que ſunt ſeptē vane glie filie. vt dicit beatus Grego. 31. moral. Unde finis inanis glie eſt manifeſtatio proprie excellentie/ quod qñq̄ fit ꝑ verba: ⁊ tūc eſt iactātia que eſt prima filia inanis glorie. ſi vero verba contineant aliquam admirationem/tunc eſt preſumptio nouitatum: quod eſt ſecunda filia inanis glorie. ſi vero pro propria excellentia manifeſtetur per ficta ſigna ſanctitatis exteriora: tūc eſt ypocriſis: que eſt tertia filia inanis glo:

rie. Aliquando autem quia homo nollet videri minoꝛ alioꝛ: ideo nimis innititur ſententie pꝛopꝛie nolēs credere ſentētie melioꝛi: ꝛ tūc eſt pertinacia que eſt quarta filia inanis gloꝛie. Aliquando vero homo non vult a pꝛopꝛia voluntate/licet perverſa diſcedere vt aliis cōcoꝛdet: ꝛ ſic eſt diſcoꝛdia/que eſt quinta filia inanis gloꝛie: ꝛ ex hac diſcoꝛdia ſequitur contentio: que eſt ſexta filia inanis gloꝛie. Aliquādo vero ꝗs nō vult videri maioꝛ alio ꝓ hoc ꝙ tenuit ſibi obedire. ꝛ ſic eſt inobedientia qua ꝗs renuit exequi pꝛeceptum ſuperioꝛis ſui: que eſt ſeptima filia inanis gloꝛie.

¶ Cap. 13. de iactantia pꝛima filia inanis gloꝛie.

PRima igitur filia inanis gloꝛie ē iactantia. de qua ſupꝛa dictum eſt in tertia ſpecie ſuperbie. Unde iactantia eſt aliqn̄ de bono quod quis nō hʒ: ꝛ ideo opponitur veritati. vt dicit phi. 4. ethico. ꝛ ideo manifeſtum eſt ꝙ pertinet ad tertiā ſpēʒ ſuperbie/que eſt cum ꝗs iactat ſe habere quod non habet. Et hoc contingit tripliciter. vno mō cōtra gl'iam dei: ſicut de ꝑſona regis tyri dr̄ Ezec. 28. Elevatum eſt coꝛ tuum: ꝛ dixiſti. deꝰ ego ſū. ꝛ hec iactātia eſt trāſgreſſio ſcd̄i mādati decalogi. quo dr̄. Nō aſſumes nomē dei tui ī vanū. ī vanū quippe nomen dei aſſumit ꝗ ſibi attribuit qđ deo ſimpliciter eſt attribuendū. Scd̄o mō talis iactātia fit cōtra caritatem pꝛoximi. ſicut qn̄ ꝗs de ſeipſo iactando pꝛoꝛumpit in contumeliam alioꝝ. ſicut exēplū habet Luc 17. de phariſeo/ꝗ dicit. Nō ſū ſicut ceteri hoīm/ raptoꝛes iniuſti/adulteri. velut etiā hic publicanꝰ. Ieiuno bis ī ſabbato ꝛc. Tertio modo fit iactantia per lucrū. ſicut cū quis iactat ſeipm̄ eſſe expertum medicum. aliquādo ꝓpter gloꝛiam humanā quā appetit. ꝛ aliquando pꝛopter ſolam delectationem/qua in commendatiōe ſuipſius delectatur.

¶ Cap. 14. de blaſphemia/ꝛ peccato in ſpiritumſanctum.

AD hanc enim pꝛimam filiam inanis gloꝛie pertinet blaſphemia. Et eſt blaſphemia generaliter dicta vt dicit Tullius/ indigna de deo ſentire. Scd̄ʒ vero Hiero. blaſphemia eſt verboꝛum contra deum inoꝛdinata ꝓbatio. ꝛ conſiſtit pꝛincipaliter in tribus: videlicet male de deo ſentire/vel male de eo pꝛoferre/ vel irreverenter ſacramenta dei tractare. vnde ꝛ tripliciter fit blaſphemia. Pꝛimo. ſ. cum a deo removetur quod ei cōvenit/vtputa: ſi dicitur ꝙ deus nō eſt iuſtus: qꝛ mali ꝓſperantur in hac vita/ ꝛ iuſti perſecutionē patiunt̄. Itē ſi dicit̄ deum nolle punire aliquē eternaliter pro pctō. ipſe enī qui taliter dicit nititur a deo iuſticiam removere. Secundo modo fit blaſphemia cum deo tribuitur quod ſibi non convenit: vt ſi dicatur ꝙ deus eſt coꝛpoꝛeus/crudelis/vel immiſericoꝛs. Tertio modo cum tribuitur creature quod ſoli creatoꝛi convenit: vt ſi dr̄ ꝙ ydola ſunt dii/vel eis latria (que eſt honoꝛ ſoli deo debitus) adhibeat̄ / vel cū dr̄ angelos / vel alias creaturas eſſe creatoꝛes: ꝛ iſto mō vt videtur blaſphemat ꝓlatus qui dicit ſuis clericis: vel dn̄s tēpoꝛalis ſuis ſubditis. Ego creavi vos. vocans ſe creatoꝛem. Et ſi talia dicūtur ſcd̄m pꝛavitatē voluntatis deteſtātis/ꝛ impedientis ꝓ poſſe divinū honoꝛē: tūc eſt apperta blaſphemia: ꝛ grande pctm̄. Unde Ambꝛo. intolerabilis inqt eſt exceſſus ꝗ ſuperne maieſtatis affectat iniuriam oblitus pietatis/crudelem ſectatur erroꝛis. ꝛ ideo merito dicit̄ Levit. 24. Qui blaſphemaverit nomen domini moꝛte moꝛiatur: ſed ꝓter dictā blaſphemiam generaliter dictā pctm̄ in ſpm̄ſanctuʒ ſpecialit̄ dicitur blaſphemia/de qua doctoꝛes varie loquūtur. antiqui enī doctoꝛes. ſcʒ Anaſtaſius/Hylariꝰ. Ambꝛoſius/ꝛ Criſoſtomus. dicūt pctm̄ in ſpm̄ſctm̄ eſſe: qn̄ ad litteram aliqd blaſphemū dr̄ ꝯ ſpirituʒ ſctm̄/ſiue hoc nomē ſpūſſanctus accipiatur ſcd̄m ꝙ eſt nomen eſſentiale cōveniēs toti trinitati cuius queliʒ perſona ꝛ ſpiritus eſt: ꝛ ſanctus/ſiue pꝛout eſt nomē ꝑſonale vnius perſone diſtincte a patre/ꝛ a filio. ꝛ ſic Math. 12. blaſphemia in ſpirituʒ ſctm̄ diſtinguitur cōtra blaſphemiam in filiū. vbi dicitur. Quicunqꝫ dixerit verbū cōtra ſpm̄ſctm̄ nō remittet̄ ei neqꝫ in hoc ſc'lo/neqꝫ in futuro qn̄ enim aliquid dr̄ in derogationē ꝛ irreverentiā humanitatis in xp̄o tunc eſt blaſphemia in filium: ꝛ ſic iudei blaſphemaverunt qn̄ vocaverunt chꝛiſtum voꝛacē ꝛ potatoꝛem vini/ꝛ publicanoꝝ amatoꝛē. dicentes illō Math. 2. ꝛ Lu. 7. Ecce homo voꝛax ꝛ potatoꝛ vini publicanoꝛum ꝛ pctōꝝ amicus. poſtmodum vero blaſphemaverūt in ſpm̄ſctm̄ qn̄ opera miraculoſa que chꝛiſtus operabatur ꝑ virtutē ſpirituſſancti attribuebant pꝛincipi demonioꝛū/dicentes illud Math. 12. ꝛ Luc. 2. In beelzebuth pꝛincipe demonioꝝ eiicit demonia: et ꝓpter hoc dicitur in ſpiritū ſanctū blaſphemaſſe. Auguſtinus vero in libꝛo de verbis dn̄i: blaſphemiā vel pctm̄ in ſpm̄ſctm̄ dicit eſſe finalem impenitētiam/ qua ſcʒ verbo coꝛdis/vel oꝛis dr̄ non eſſe penitendū: quod pctm̄ nunqꝫ remittetur: ꝛ hoc verbū eſt cōtra ſpm̄ſctm̄ quia eſt contra remiſſionem peccatoꝛum: que fit per ſanctum ſpiritum: ꝛ ſic intelligendum eſt illud Mar. 3 Qui blaſphemaverit in ſpiritumſanctum non habet remiſſionem ineternum: ſed reus erit eterni delicti. Alii autem dicūt ꝙ pctm̄ ex infirmitate/ſeu fragilitate eſt peccatum in patrem cui appꝛopꝛiatur potentia: peccatum vero ex ignoꝛantia eſt pctm̄ in filium cui appꝛopꝛiatur ſapiētia: ſʒ pctm̄ cōmiſſū ex malicia eſt peccatum in ſpiritūſanctū eo ꝙ ſibi appꝛopꝛiat̄ bonitas. Peccare autem ex malicia eſt abiicere illa dona ſpirituſſancti/per que poſſit impediri peccatum committendum/vel tolli peccatum iam commiſſum/ que ſunt ſex: ſcʒ ſpes venie ex cōſideratione divine miſericoꝛdie: timoꝛ ex conſideratione divine iuſticie penitētis peccata: veritas agnita ꝑ quā inſtruimur que ſunt peccata/ꝛ ꝗ pena debetur pro pctō: quaꝝ eſt gratia. quintum eſt conſideratio feditatis ꝗ eſt in pctō. ſextū eſt conſideratio brevitatis ꝛ pravitatis delectationis peccati. que ſex quandoqꝫ ſolent retrahere hominem a peccato ſuo. ꝛ qn̄ hō hec a ſe abiicit /vel contemnit vt licentius peccet: dicitur peccare ex malicia/ꝛ in ſpm̄ ſanctum: cuius opera abiicit: vt dictum eſt. ꝛ ideo aſſignantur ſex ſpecies peccati in ſpiritumſanctum/ſcilʒ deſperatio/pꝛeſūptio/impugnatio veritatis agnite/ invidentia fraterne gratie/impenitētia/ꝛ obſtinatio.

¶ Cap. 15. de pꝛeſumptione.

Pxima ergo ſpecies peccati in ſpiritumſanctum eſt deſperatio: ꝛ eſt deſperatio qua quis penitꝰ diffidit de bonitate dei eſtimans ſuam maliciam divine bonitatis magnitudine excedere. ſicut Caym ꝗ di. Ge. 4. Maioꝛ eſt iniquitas mea/ꝙ vt veniam merear. vnd̄ iſta deſperatio tollit ſpem venie.

¶ Cap. 16. de pꝛeſumptione.

SEcunda ſpecies eſt preſumptio per quã qs credit conſequi veniam / ſine penitentia/vel gloriaꝫ ſine meritis. Unde talis preſũptio tollit timorem diuine iuſticie. De iſtis eñ duobus pctis dicit Aug. de fide ad petrũ ꝙ illi deſperantes de indulgẽtia pctõꝝ/vel q̃ ſine meritꝭ de miſericordia dei ꝑſumunt in ſpirituſſctm̃ peccant.

¶ Cãp.17.de impugnatione veritatis agnite.

TErtia ſpecies ẽ impugnatio veritatis agnite.i.doctrine eccleſiaſtice iſtructẽta q̃ ſunt pctã:ꝛ que ꝛ q̃ta pena debetur ꝓ pctis. De qua dicit Aug.in libro vnico de baptiſmo:q̃ veritatẽ cõtẽnit aut ꝯ fratres malignus eſt q̃bus veritas reuelat̃/ aut cõtra deum ingratus:cuius inſpiratione eccleſia inſtruitur.ſic apparet ꝙ peccat in ſpiritumſanctum.

¶ Cap.18.de inuidentia fraterne gratie.

QUarta ſpecies eſt inuidentia fraterne gratie qua quis inuidet/ non tantuꝫ pſone fratris:ſed etiã grẽ dei creſcẽtis in eccleſia/ꝛ d̃ iſtis duab⁹ ſpecieb⁹ ſimul/ dicit btũs Aug.in li.de ſermõe dñi in mõte. Pctm̃ frĩs ad mortẽ puto eẽ poſt agnitionem ꝑ gratiã dei ieſu xpi: q̃ſq̃s oppugnat frãtatẽ/ꝛ aduerſus fratrem ꝛ ipaꝫ gratiã quare cõciliatus eſt deo inuidie facibus agitatur. vñ talis a ſe abijcit gratiam et veritatem.

¶ Ca.19.de finali impenitentia.

QUinta ſpecies eſt finalis impenitẽtia. De qua dicit Aug.in li.d̃ penitentia ſoli peccãt in ſpiritũſctm̃ q̃ ipenitẽtes exiſtũt vſq; ad mortẽ:q̃ eñ peccat ꝛ grãm dei non amat: ꝛ nũq̃ curat ab eo diligi q̃ tot⁹ eſt amor ꝛ caritas:nec ad illũ redit.vñ ſũpſit ꝛ ꝛtaꝫ in ſpiritũſctm̃ peccat: ꝛ nũq̃ poſt mortẽ ſicut viuẽs gratiã cõſequet̃:talis aũt ipenitẽs a ſe abijcit conſiderationẽ ſeditatis in peccato ꝛc.

¶ Cap.20.de obſtinatione / ꝛ quomodo peccatum in ſpiritumſanctum dicitur irremiſſibile.

SExta ſpecies peccati in ſpiritum ſanctuꝫ eſt obſtinatio. Et eſt aũt obſtinatio idurãte mẽtis malicia/ꝑ quã ſit impenitẽs: et de hac obſtinatione dicit Augu.in lib.enchi.ca.59. Qui in obſtinatione mẽtis clauſerit extremum reus eſt peccati in ſpiritumſanctum:ꝛ hec obſtinatio tollit conſideratione breuitatis ꝛ paruitatꝭ delectationis in peccato. Et de iſtis duabus vltimis ſpeciebus dicit Hiere.8. Nullus eſt qui agat penitentiam de peccato dicens:qd feci?ꝛ hoc quantũ ad ſcdam predictaꝝ ſpecieꝝ:patet igitur ꝙ ꝑ iſtas ſex ſpecies tollantur dona ſpũſſancti ꝑ que poſſit impedire pctm̃ committenduꝫ/ vel tolli pctm̃ iam commiſſum. Unde oẽs hec ſex ſpecies ſunt pctã ex malicia que contrariantur bonitati ſpũſſancti.ꝛ ideo ſunt pctã in ſpũſſanctum. Aduertendum eſt auteꝫ ꝙ licet ſingulas ſpecies ꝑdictas Aug. dicat eſſe pctã in ſpiritũſanctum : intelligit tñ hoc qñ finalis impenitentia eſt adiuncta.ſicut patet lib.1.retractationũ.ca.18. Aduertendũ eſt etiã ꝙ blaſphemia que eſt pctm̃ in ſpiritũſanctum dicitur irremiſſibilis ſcdm̃ illud Math.12. Qui dixit verbum in ſpũſſanctũ non remittitur in hoc ſeculo/ neq; in futuro: quod tripliciter exponitur ſecundũ tres acceptiones peccati in ſpiritumſanctũ. Si enim peccatum in ſpiritumſanctum dicitur finalis impenitentia: manifeſtum eſt ꝙ illud non remittitur in preſenti q2 durat vſq; ad fineꝫ ꝛ poſt mortẽ nõ eſt tẽpus penitẽtie.vñ de hoc pctõ dr̃ 1.Ioh.5.Eſt pctm̃ ad mortẽ:nõ dico ꝑ illo vt roget qs. Secundo mõ ſi peccatum accipiatur in ſpirituſſctm̃ pro pctõ ex malicia quod ſub ſe habet ſex ſpecies / vt dictuꝫ eſt:tunc illud dicitur irremiſſibile:quia raro: aut vix ꝛ difficulter remittit̃/vel pena diminuit̃ : peccatũ eñ cõmiſſũ ex fragilitate/vel ignorantia excuſationem aliquam habet:puta infirmitatem nature/ſeu ignorantiã ꝑ quã meretur remiſſionem vel diminutionem pene: ſed peccans ex malicia potẽs/ ſcilicet peccato reſiſtere/ꝛ ſciens:ſꝫ nolens:non habet vnde ſe excuſet vt pctm̃ ſuũ remittatur. Uñ dicit̃ irremiſſibile ſicut morbus aliquis dicitur incurabilis ſcdm̃ naturaꝫ morbi:quia tollit illud ꝑ quod curari poſſit: puta cuꝫ morbus tollit virtutem nature vel inducit faſtidium cibi ꝛ medicine:deus tñ poſſet eum faciliter ad ſanitatem reſtituere:ſic peccatũ in ſpiritũſanctũ quod eſt peccatum ex malicia. Tertio modo dicitur irremiſſibile:q2 nõ habet excuſationem attenuentẽ. vñ remiſſionem mereatur:oĩpotentia tñ dei ꝛ miſericordia non precluditur quin ipſum remittere poſſit.ꝛ ideo de eo nõ eſt deſperandum niſi finalis impenitentia committatur:ꝛ ideo dicit Aug.in de verbis dñi ome.2. De nullo deſperandum eſt q̃diu patiẽtia dei ipſm̃ ad penitentiã adducit paganus eſt hodie: iudeus infidelẽ hodie ſciſmaticus ẽ hodie qd ſi cras amplectit̃ catholicã frãtatẽ qd ſi iſti quos in quocunq; genere erroris notoꝝ tãq̃ deſperatiſſimos dãnas añq̃ finiant iſtã vitã agant penitẽtiã ꝛ inueniant veram vitã. Sed eſt inſup notandum ꝙ duplex eſt blaſphemia: quedã vero eſt cordis.ꝛ quedam oris. Blaſphemia oris ſcdm̃ Augu.eſt verbũ in cõtumeliã dei ꝑlatũ:de qua dictũ eſt ſupra: pte.4.ca.15.vbi agitur de iuramento illicito. Dictis itidem adijciendũ eſt ꝙ hec blaſphemia eſt fugiẽda ꝓpter quattuor. Primo ꝓpter penã qua legit̃ dñs puniſſe blaſphemos. vñ Leui.24. Blaſphemauit filius mulieris iſraelitice deũ / ꝛ ex dei precepto lapidat⁹ eſt extra caſtra ab oĩ populo. Item legitur.3.Reg.20 ꝙ ꝓpheta vnus dixit ad Achab regẽ Iſrael q2 Syri dixerunt de deo. Deus montiũ ipſe eſt:ꝛ nõ deus vallium:dabo eñ multitudinem hanc grandam in manu tua/ꝛ percuſſit iũt de ſyris cẽtũ milia peditũ ꝛ cecidit murus ſuꝑ viginti ſeptẽ milia hoĩm qui remanſerunt ꝛ mortui ſunt.ꝛ captus eſt rex Benadab in vana miſeria. Item legit̃.4.Re.19.ꝙ diſplicuerũt deo blaſphemie quas dixerunt ſerui ſennacherib regis Aſſyrioꝝ iſſimantũ ꝙ ãgelus dñi percuſſit ex Aſſyrijs.185.milia ꝛ duo filij regis ſennacherib ipſm̃ gladio percuſſerũt. Scdo q2 hoc pctm̃ vix remittitur. Unde Mathei.12. Qui dixerit verbum cõtra ſpũſſctm̃ non remittetur in hoc ſeculo/neq; in futuro. Tertio q2 hoc peccatũ diabolicum eſt/ꝛ quaſi loquela infernalis:hij vero qui erunt in inferno blaſphemabunt deum celi pre doloribus ſuis:blaſphemus eñ in loquela ſua cognoſcitur eſſe de familia diaboli.ꝛ ſic ad infernum pertinere:vñ dictum fuit Petro Mathei.26.Uere tu ex illis es.nã ꝛ loquela tua manifeſtũ te facit:ſic poteſt dici cuilibꝫ blaſphemo.Uere ꝛ tu ex illis es.i.de infernalibus.nã et loquela tua te manifeſtum facit. Quarto quia tales peiores canibus eſſe videntur.nam canis non latrat/ neq; mordet dominum ſuum.ſed blaſphemi latrant ꝛ lacerant dominum ſuum dum ipſum blaſphemãt/nec

ſolum culpabiles ſunt qui taliter deum blaſphemant: ſed etiam qui alios tolerãt ꝛ ſuſtinent cum eos prohibere poſſent: vt illi qui non corrigunt ſuos ſubditos. vñ Aug ꝛ ponitur in ca..23.q.3. Qui poteſt. Qui põt inquit obuiare et perturbare peruerſos: ꝛ non facit nichil aliud eſt ꝙ fauere impietati eorum. ſed iſti peiores eſſe videntur iudeis qui aures ſuas obtulerunt ne audirent blaſphemiã. vñ̄ Actuũ.7. Continuerunt aures. ſ. ne plaſphemiã audirent. vñ̄ Ambroſi. ſuper illud Math.25. Blaſphemauit. non minus inquit peccant qui blaſphemant xp̄m regnantẽ in celis: ꝙ iudei qui xp̄m crucifixerunt ambulantem in terris. ¶ De blaſphemia vero cordis legitur in vitis patrũ/ ꝙ qdã religioſus impugnabaẗ vehementer a ſpiritu blaſphemie: ꝛ cum quodam die pergeret ad abbatẽ ſuum pro remedio petendo abbas aũt vidẽs eum multum moleſtũ: cauſam ſue moleſtie interrogauit. at ille aperuit ei dicens/ ꝙ cum ſpiritus blaſphemie impugnaret: ꝛ ſtatim vt apperuit ei cor ſuum/ impugnatio illa leuior facta eſt. Cui abbas dixit. Cum hec cogitatio te arripuerit dic ego cauſam nõ habeo: blaſphemia tua ſit ſuper te o Sathana. Hanc eniꝫ blaſphemiam dei/ aĩa mea non vult: ꝛ innuitur in his verbis duplex cauſa quare non ſit multũ periculũ in tali inuoluntaria blaſphemia. non enĩ habet in ſe huiuſmõi blaſphemia cogitationẽ delectantẽ ꝑpter quã placeat hoĩ: ſed vehemens timor diuine offenſe adducit plerũꝗ tales cogitatõees: ſicut hoĩ timido in tenebris exigenti ꝛ ſolitario: velit/ nolit/ timor adducit cogitationes terribiles. ¶ Secunda cauſa quare non ſit multum periculũ in tali inuoluntaria blaſphemia cogitatione: ſcit enĩ diabolus ꝙ cõuiciũ ꝛ contumelia dei vehementer diſplicẽt hoĩ iuſto. ideo interdum loquitur conuicia dei ĩ hoĩe iuſto: ſed blaſphemia illa diaboli eſt: ꝛ nõ hoĩs. ꝛ meretur homo in hoc ꝙ diſplicet illi talis blaſphemia/ neq3 enĩ in talibus immiſſionibus aliquod pctĩ eſt hoĩ iuſto/ cum omne pctĩ ſit voluntariũ: ꝛ talia nõ ſunt in eius voluntate: ſed totaliter contra eius voluntatem cum de talibus vehementer doleat: nec in talibus complacentiam aliquam habeat: nec in ſua poteſtate ſit talium motus ſimpliciter declinare. ſed teſte philoſopho pro his que nõ ſunt in noſtra poteſtate neq3 laudamur/ neq3 vituperamur. parum igitur debet homo cogitationes huiuſmodi appreciare: veruntamen ſi talem blaſphemiaꝫ ſiue cordis ſiue oris homo foueat ꝛ ſponte exerceat ꝛ cuꝫ deliberatione ꝛ cõpos ſit mẽtis/ eſt pctĩ grande: ꝛ vix remiſſibile. iuxta illõ Math.12. Omne peccatum ꝛ blaſphemia remittetur hominibus: ſpũs aũt blaſphemie non remitteẗ. Item Mar.3. Omnia dimittũtur filijs hoĩm peccata ꝛ blaſphemie quibus blaſphemauerunt: qui autẽ blaſphemauerit in ſpiritumſanctum non habebit remiſſionẽ in eternum: ſed reus erit eterni delicti: ꝛ hoc verum eſt niſi penituerit. Pro quo notandũ ꝙ inter blaſphemiam/ ꝛ ſpiritum blaſphemie quidam hanc ponũt differẽtiam/ videlꝫ ꝙ blaſphemia eſt que fit in deum patrem: aut in filium eius vnigenitum. ſed ſpiritus blaſphemie eſt cum fit in ſpiritumſanctuꝫ: ꝛ peccatum in ſpiritumſanctum dicitur irremiſſibile: ꝛ hoc dupliciter. ſ. negatiue/ ꝛ priuatiue. Negatiue qꝺ nunꝙ remittitur. vnde hãc ſancti patres blaſphemiam in ſpiritũſanctum/ ꝛ irremiſſibile peccatum dixerunt/ in ſceleribus vſq3 ad finem perſeuerare: ꝛ de penitẽtia ꝛ mĩa dei/ ꝛ redemptoris diffidere. Priuatiue vero dr̃ pctĩ in ſpũſanctum irremiſſibile/ quod vix eſt remiſſibile/ vt pctĩ obſtinationis/ vel propoſitum non penitendi ꝛc. Predicta enĩ blaſphemia generalis/ ꝛ blaſphemia ſpecialis/ ꝙ eſt pctĩ in ſpũſanctuꝫ: opponuntur fidei ꝛ virtuti religionis qua debitum honorem deo exhibemus: ꝛ ꝓhibentur per primum mandatuꝫ decalogi quod eſt mandatum fidei. Sex autem ſpecies peccati in ſpiritum ſanctum prohibentur per illud mandatũ. Memento vt diem ſabbati ſanctifices: per quod diuinus cultus ꝓcipitur: ꝛ ſpecialiter gratiarũ actio pro beneficijs dei. ſed per illas ſpecies abijciuntur dona dei per que pctĩ commiſſum tolli poſſet: ꝛ remediuꝫ auferri cõtra pctĩ cõmittendũ. vt pꝫ ex ſupradictis.

¶ Cap.21. de preſumptiõe nouitatũ.

Secunda filia inanis glorie preſumptio nouitatũ. Et eſt preſumptio inordinata ſpecies/ atq3 ꝯfidẽtia ſupra vires inuẽtionis aliqua nimis ardua/ vel ſi impoſſibilia temere acceptãdo. Vñ pſumens dr̃ quaſi ꝑaſſumẽs/ vel vltra vires ſumẽs: ꝛ committitur multis modis. Primo mõ cũ quis ꝓpria virtute ſperat aliquam gloriam conſequi propter quam aliqua noua adinuenit que ſunt in adiutoriũ hominũ. Scꝺo mõ cũ quis de ſeipſo nimis preſumẽdo rationem querere de occultis dei iudicijs ꝛ operibus nitiẗ importune. Tertio modo cum quis ſingulariter propriee innitens prudentie/ alienum ꝛ magis firmuꝫ ſtulte contemnit iudicium: diuinis preceptis/ aut humanis cõſilijs ſalubribus/ vel bonis quibuſq3 moribus obuiendo: officia ſibi non incũbentia vſurpãdo: ſuperuacua ꝛ inutilia curioſe ꝑſcrutãdo: ſubtilia ſupra facultatem ſui ingenij perperam inueſtigando: ardua quoq3 ſupra poſſibilitatem ſuaruꝫ virium temere acceptãdo: nouas ꝛ extortas opiniones arroganter tenẽdo: falſitatem ſuſtinendo: ꝛ veritatem opprimendo. Cõtra primum dr̃ Eſa.5. Ve qui ſapientes eſtis in oculis viris. Item Gal.6. Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe cum nichil ſit: ipſe ſe ſeducit. Contra ſecundum dicitur Prouerb.3. Fili ne innitaris prudentie proprie: ꝛ ne ſis ſapiens apud teipſum. Item Eccl.3. Altiora te ne queſieris: ꝛ profundiora te ne ſcrutatus fueris: ſed que precepit tibi deus cogita illa ſemper: ꝛ in pluribus eius operibus ne fueris curioſus. nõ eſt enĩ neceſſariũ ea que abſcondita ſunt videre oculis tuis. Contra tertiuꝫ vero dicitur Eccl.3. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter: ꝛ in pluribus eius operibꝰ nõ eris curioſus. plurima enim ſuper ſenſum hoĩm oñſa ſunt tibi: multos enim ſupplantauit ſuſpicio eorum: ꝛ in vanitate detinuit ſenſus illorum. Sed eſt hic inſuper notandũ ꝙ Guil' pari. in ſumma ſua de vicijs: parte.6. quattuor ſpecies ꝓſumptionis diſtinguit.

¶ Cap.22. de prima ſpecie preſumptionis.

Prima enim ſpecies preſumptionis eſt quando aliquis preſumit quod alij nõ preſumunt. qua ſpecie laborant illi qui nouas fãtaſias ſuas dictis ꝛ factis diſcretorꝫ anteceſſorꝫ ſuorũ preferre preſumunt: ꝛ volunt ſapientibus ꝛ melioribus preferri ꝛ exaltari. primo loqui: et ſententiã dare appetũt ꝛ preſumũt: cõtra quorꝫ quẽlꝫ dicit. Eccl.32. Audi tacens ſimul ꝛ q̃rens. ꝛ loqui in medio magnatorꝫ non preſu-

mas: vnde de talibus preſumptuoſis beatus Bern. in de duodecim gradibus humilitatis. Preſumptuo ſus inquit primus in conuentibus ⁊ congregationibus quaſi precellens reſidet: primus in cōſilijs incōſulte reſpondit: non vocatus accedit: nō miſſus: nec rogatus importune ſe ingerit ⁊ intromittit: conuenienter ⁊ euangelice ordinata precipitanter reordinat/ ⁊ iampridem benefacta reficit incōſulte: quicquid ipſe non fecerit: aut non ordinauit vel non prelocutus fuerit: non recte factum: nec decenter ordinatum vel nō rationabile eſtimat elocutum. Judicat iudicantes: et preiudicat iudicaturis: inſtituta veterum maiorūq; cōtēnit: nouaq; preſumptuoſa ſuperſtitione inſtituit: opiniones nouas extortas ⁊ fantaſticas ſcripturarū excogitat: diſputat inaniter ⁊ precipitanter determinat/ nec ea querit ex quibus ſemetipſum ad humilitatem patientiam/ ⁊ longanimitatem erudiat: ſed ea ſolummodo inueſtigat quibus ſeipſum ſapientem atq; ceteris precellentem iactanter demonſtrat: non attēdens quod ſcribitur per apoſtolum Paulum. Nō plus ſapere q̄ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatem. hec ille. Sed o ceca preſumptio ⁊ diabolica ſeductio q̄ multi ſingulariter ſibi eligūt opiniōes ſomniatas ⁊ infundabiles ieiunando: comedendo: veſtiendo: vigilando: mundum circuiendo: cū alijs traditionibus humanitus adinuentis quas plus pōderant. ſtrictius tenent/ ⁊ deuotius curant q̄ legem euangelicā traditiones apoſtolicas ⁊ ſanctorum primitiue eccleſie ordinationes ſaluberrime inſtitutas.

¶ Cap. 23. de ſecunda ſpecie p̄ſumptionis.

Secunda ſpecies preſumptionis eſt qñ aliquis preſumit de hoc de quo preſumendum non eſt: vtputa: cum quis preſumit de viribus ſuis: vel de amicis carnalibus. vel de diuitijs. ¶ Unde quantū ad primū d̄ viribus ſiue fortitudine ſua fatuū eſt aliquē p̄ſumere: p̄ſertim cū dicat ſcriptura Sap. 6 Potētes potenter tormēta patientur. ⁊ ſequitur. Fortioribus fortior inſtat cruciatio. Itē cū cōtinua lucta ſit inter ſpiritum ⁊ corpus. dicēte apl'o ad Galath. 5. Caro enim cōcupiſcit aduerſus ſpiritum: ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. hec enim ſibiinuicē aduerſantur: et q̄to fortius eſt tanto magis eſt ſpiritui timendum. Nam experiētia docet q̄ fortiores corpore frequentē infirmiores ſunt mente. Unde apl's. 2. ad Corinth. 12. Cum enim infirmor. ſ. corpore: tunc factus ſum potens. ſ. in mente: vnde inquantū hō fortior eſt in corpore: intāto difficilius reſiſtere poteſt: ire: gule: luxurie: ⁊ ceteris vitijs carnalibus. Unde ⁊ cū hō leuē forte cogitationem neſcit vincere: vel modicum verbum redargutionis patienter ſuſtinere: qua temeritate p̄ſumit agere qui parua pati patienter non ſufficit: Unde Petrus dixit ſe paratū mori cum chriſto preſumēs de ſua fortitudine: ſed ſtatim poſt vecordia percuſſus negauit xp̄m ad vocem vnius ancille: vt patet Mat. 26. Et ideo merito dicitur Prouerbio. 18. Sapiens timet ⁊ declinat a malo: ſtultus tranſilit et confidit. ¶ Et quantum ad ſecundum q̄ fatuum eſt confidere de amicis carnalibus/ patet ex verbis prophete dicētis Hieremi. 17. Maledictus homo qui confidit in homine: ⁊ ponit carnem brachium ſuum: ⁊ a domino recedit cor eius. Et ſequitur. Benedictus vir qui confidit i domino ⁊ erit dominus fiducia ei': ⁊ erit quaſi lignum quod tranſplantatur ſuper aquas: quod ad humorem mittit radices ſuas ⁊ non timebit cū venerit eſtus: ⁊ erit folium eius viride ⁊ in tempore ſiccitatis non erit ſollicitum: nec aliquando deſinet facere fructum. Item Eſaye. 36. Ecce confidis ſuper baculum arundineum confractum iſtum ſuper Egyptum cui ſi innixus fuerit homo intrabit in manum eius ⁊ perforabit eā. Sic pharao rex egypti oibus q̄ confidūt in eo. ¶ Et quantū ad tertiū fatuū eſt. ſ. q̄ fatuū eſt de diuitijs p̄ſumere. p3 ex illo qđ dr̄ Prouerb. 2. Qui cōfidit in diuitijs ſuis corruet: iuſti aūt quaſi virens folium germinabunt. Qui cōturbat domū ſuā poſſidebit vētos: ⁊ qui ſtultus eſt ſeruiet ſapienti. Fructus iuſti lignum vite. ⁊ qui ſuſcipit animas ſapiens eſt.

¶ Cap. 24. de tertia ſpecie preſumptionis.

Tertia ſpecies preſumptionis eſt cū quis preſumit aliquid ante tempus: vtputa cum aliquis preſumit de victoria q̄ adhuc eſt in pugna. Unde Goliath de victoria preſumēs exprobrauit iſrael ⁊ deſpexit Dauid ad ſe venientem dicens. Ueni ad me ⁊ dabo carnes tuas volatilibus celi ⁊ beſtijs terre: ſed dauid non de ſe preſumens: ſed in domino confidens reſpondit. tu venis ad me cum gladio: haſta: et clipeo: ego autem venio ad te in nomine domini. ⁊ percuſſit eum dauid in fronte cum lapide limpidiſſimo. i. rotundiſſimo lapide ⁊ cecidit philiſteus. vt patet. 1. Regum. 17. Item Benedab rex Syrie cum triginta duobus regibus ⁊ eorum exercitibus obſidens Samariam ciuitatem achab regis iſrael miſit ad achab in magna preſumptione dicēs. Hec faciant michi dij ⁊ hec addant: ſi ſufficerit puluis Samarie pugillis omnis populi qui ſequitur me: ⁊ percuſſit eos dominus in ducentis triginta duobus pueris pediſſequis: et cum omni multitudine Syria plaga magna percuſſa eſt. Et poſtq̄ tranſierat annus ſerui regis Syrie dixerunt ei. Dij montium ſunt dij eorum: ⁊ ideo ſuperauerūt nos. ſ3 melius eſt vt pugnem' cōtra eos in campeſtribus: ⁊ obtinebimus eos. Recenſuit Benedab ſyrios in afech vt pugnaret contra iſrael: ⁊ percuſſi ſunt de Syrijs centum milia in vno die: ⁊ cecidit murus ſuper viginti ſeptem milia: ⁊ mortui ſunt. Benadab vero captum liberauit rex iſrael: quapropter reuerſ' furibundus vltione diuina percuſſus eſt: vt patet. 3. Regum. 20. Itē legitur etiā Judith. 5. q̄ ille prudēs dux achior conſuluit holofernē principē qui cum exercitu innumerabilis multitudinis venerat ſubiugare filios iſrael: perquire inquit ſi eſt aliqua iniquitas eorum in conſpectu dei eorum ⁊ ſubiugati erunt potentie tue. Si vero nō eſt offenſio eius coram populo ſuo non poterimus reſiſtere eis quin deus eorum defendat eos. Sed holofernes non adquieſcēs cōſilio eius ſed indignatus de verbis Achior/ in magna ſuperbia preſumēs de victoria/ dixit ad achior: qm̄ tu prophetaſti nobis dicens q̄ gēs iſrael defendatur a deo ſuo: oſtēdam tibi q̄ non eſt deus niſi Nabuchodonoſor: cū percuſſerimus eos omnes quaſi hominem vnum: tunc ⁊ ipſe cum eis Aſſyriorum gladio interibis: et omnis iſrael tecum perditione diſperibit. ⁊ probabis quoniam Nabuchodonoſor dominus ſit vniuerſe terre: ſed cito poſt cum proprio pugione decapitatus eſt holofernes in medio exercitus ſui a modice potentie muliere

re:⁊ omnis exercitus eius nimio timore ⁊ cõfuſione
percuſſus/fugit:⁊ diſperſus eſt. vt patz Judith. 13. et
14. ⁊. 15. ca. Item Nichanorem pmittentem negocia
toribus nonaginta mancipia iudeoꝝ pro vno talen=
to vicit Judas Machabeus interfectis ex ſuis aduer
ſariis nouem milia hoim: vt ptz. 2. Macha. 3. Itẽ im=
pius Nichanor interrogauit ſi eſt potens in celo im=
perans agi diem ſabbatorum: quo cognito: preſum=
ptuoſe dixit. Et ego potens ſum in terra iubens ſu=
mi arma et regis ipleri negocia: et cecidit Nichanor
mortuus cum trigintaquinq̃ milibus exercitus ſui
interfectis: vt patz. 2. Machabeoꝝ vltimo. Et iõ me=
rito dicitur Judith. 6. Preſumẽtes de ſe/⁊ de ſua v=
tute glorĩantes: humilias domine. Et ſicut in bello
corporali fatuum eſt aliquem preſumere de victoria
qui adhuc eſt in pugna: ita ⁊ in bello ſpirituali. Unde
dicitur. 3. Reg. 20. Ne glorietur accinctus eque: vt di=
ſtinctus. Super quo Guillermus pariſienſis. Accin=
ctum inquit vocat illum qui indutus eſt armis: ⁊ ad=
huc eſt in acie belli. Diſtinctum vero vocat illum qui
iam victus eſt: et arma depoſuit. Unde inquit Guiller
mus Pariſienſis quidam pater cuidam fratri dicen=
ti ſibi. Ego mortuus ſum in mundo. et licet inquit tu
mortuus ſis mundo: diabolus tamẽ mortuus nõ eſt.
ſed ſicut dicitur. 1. Pe. 5. Tanq̃ leo rugiens circuit q̃=
rens quem deuoret. ⁊c.

Cap. 25. de quarta ſpecie preſumptionis.

QVarta ſpecies preſumptionis eſt
quando aliquis preſumit illud quod eſt ſu=
pra vires ſuas: ſicut enim cum aliquis pre=
ſumit q̃ ipſe exibit a peccato quando volue
rit: cum tamen a caſu in peccatũ homo cauere neſcit.
De hac preſumptione dictum eſt: ſupra parte. 4. ca.
21. fere in fine per exemplum ludendi ad ſacarum.
Dictis ibidem adiiciendum q̃ ſicut dicit beatus Au
guſtinus in de diffinitionibus. Preſumptio eſt ſpes ve
nie ſine amaritudine penitentie. et oritur hoc vicium
ſicut dicitur in flora Bartho. aliquando ex incauta cõ
ſideratione miſericordie dei. ſ. quando cogitatur q̃ tã
ta ſit eius miſericordia q̃ neminem vult damnari: ali=
quando quidẽ oritur de incauta conſideratiõe de dei
voluntate. ſ. q̃ vult oẽs ſaluari: ⁊ poteſt ⁊ facit quicq̃d
vult: aliq̃n cũ hõ de ſe putans omnia opera indifferen
tia totum quod facit predeſtinationi aſcribit: et aliq̃n
cum homo de ſeipſo preſumit/bonum ſe reputans et
ſanctum in operibus ſuis: ſed contra eum qui talis ẽ
4. Eſdre. 2. ſic ſcribitur in veritate nemo de genitis ẽ
qui non impie geſſit: et de confidentibus qui non deli
quit. Item beatus Job de ſeipſo ait. Job. 9. Si iuſtifi
care me voluero/os meum condemnabit me: ſi inno=
centem me oſtendero prauum me dominus com=
probabit: etiam ſi ſimplex fuero hoc ignorabit anima
mea. ¶ Item Leo papa in quadam Ome. dicit q̃ ſu=
perbum eſt de non peccandi facultate preſumere: cũ
hoc preſumpſiſſe ſit peccatum/ dicente Joanne apo=
ſtolo. 1. Jo. 1. ſi dixerimus q̃ peccatum non habemus
noſipſos ſeducim⁹: ⁊ veritas in nobis nõ eſt. vñ Gre=
go. in morali. Dũ inquit mortali carne circũdamur/
non deſinet nobis antiquus hoſtis laqueos vbiq̃ pre
tendere: hoſtis etenĩ nr̃ tanta malicia ⁊ arte ſe palli=
at vt plerunq̃ quando decipit mentis oculos culpas
virtutes fingat: vt quando quiſq̃ expectat premia in=
de eterna dignus eſt inuenire tormenta. Unde Job.
15. Quid eſt homo vt immaculatus ſit et vt iuſt⁹ appa
reat natus de muliere: ecce inter ſanctos nemo immu=
tabilis/et celi non ſunt mundi in conſpectu eius: quã=
tomagis inutilior ⁊ abominabilis homo qui bibit quã
ſi aquam iniquitatem. Item Job. 9. Uerebar omnia
opera mea: ſciens q̃ non parceres delinquẽti. Item
Apocalip. 3. Epiſcopo Loadice eccleſie de ſeipſo pre
ſumente dicitur: dicis quia diues ſum et locupleta=
tus et nullius egeo: et neſcis q: tu miſer es et miſera
bilis et pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. De operibus igitur
tuis q̃uis bona et iuſta in oculis tuis appareant: ni=
hilominus de illis nimium preſumere non eſt tutum/
quia cum homo aliquid boni faciat: inde plus tene=
tur et obligatur deo: quia dedit illi gratiam illud op⁹
bonum perficere quicquid illud ſit: vñ et dicit apoſto=
lus. 2. Corinth. 3. Fiduciam talem habemus per chri
ſtum ad deum q̃ non ſufficientes ſumus cogitare ali=
quid a nobis quaſi ex nobis. Sed ſufficientia noſtra
ex deo eſt. Sed quid eſt facilius in homine q̃ cogita=
re: et ex quo nec illud habemus a nobis: ſed ex deo:
igitur cum aliquod bonum in nobis operetur deus:
nos inde debitores efficimur quod conſiderans pro=
pheta. Jere. 10. Scio inquit domine q̃ non eſt homi=
nis via: nec viri eſt vt ambulet ⁊ dirigat greſſus ſuos.
non igitur in fletibus: nec in operibus noſtris: ſed in
domino confidamus. Magna inquit contra diabolũ
arma ſunt in ſuis hominem viribus fiduciam non ha
bere. ſed deum omnipotentem rogare diligenter: vt
aduerſariũ ſuũ diabolũ poſſit opprimere: et diuino
ſuffultus adiutorio, in lege eius ſalubriter meditari
die ac nocte: ſed magna fatuitas ẽ de actibus noſtris
arroganter aliquid preſumere: licet forte ſint de ge=
nere bonorum et bona videantur ſuperficialiter inſpe
cta. cum in humanis actibus nihil ſit perfectum. Uñ
beatus Anſelmus in ſuis meditationibus. Opus in
quit dei quando facio/aliquomodo malicia mea illud
corrumpit: iam bonum quod facio forte vel inuitus
facio: vel propere/aut nimis tarde: vel de eo vane glo
rior: licet illud nemo ſciat: aut forte vellem q̃ aliquis
illud ſciret: vel negligenter illud facio. aut indiſcre=
te: vel minus modicum: aut ſimulatum: aut certe im=
perfectum: et ſic ſemper meum malum ſe immiſcet
cum bono quod diuina gratia mihi preſtat: quod pa=
rum deo placere poteſt/immo potius diſplicere: ſed
o bone ieſu ex quo iſte ſanctus vir ſic dixit de ſeipſo:
q̃to potius ego miſer Alexander ⁊ mei ſimiles hec
dicere poſſumus de nobiſmetipſis. Unde apl̃us ad
Gal. 6. ſi quis inquit exiſtimat ſe aliquid eſſe cum ni=
hil ſit: ipſe ſe ſeducit.

¶ Cap. 26. quõ ambitio reducit ad preſumptionem.

AD quã quartam ſpeciẽ preſum=
ptionis reducitur ambitio. Eſt ⁊ ambitio
(vt dicit Tullius) animi vicium quod non
tantũ in cupiditate vel in retẽtione pecu=
nie. ſed et in appetitu honoris conſiſtit: cõtra qḋ vici=
um dicit apl̃s in hebreo. 5. Nemo ſumat ſibi honorem:
ſed qui vocatur a deo. Unde Bromyerd in libro ſuo
de iure canonico ⁊ ciuili capitulo de honore. licet in=
quit ſtatus honoris qui alicui ſit ſtatus licitus et me=
ritorius: bene ſe habentibus tamen eſt fugiendus
propter periculum: vel inuite ſuſcipiendus. Nam
vt dicit beatus Auguſtinus ſup p̃s. primo. quotiens
hominibus deſidero preeſſe: totiens deo meo preire

conſcendo. Et ideo Johannes Chriſoſtomus ope. im:
per.omelia 28.⁊ ponitur etiam in canone diſtinctione
40 Multi ſacerdotes. quicunq₃ inquit deſideraverit
primatum in terra: inveniet confuſionem in celo: nec
inter ſervos chriſti cõputabitur: qui de primatu tra:
ctaverit ſupple ambitioſe. nec unuſquiſq₃ eorum feſti
net quod aliis maior appareat: ſed quod omnibus inferi
or videatur. quoniam non qui maior fuerit in honore
ille eſt iuſtior: ſed qui fuerit iuſtior ille eſt maior. hec
ille. Quod conſiderans Beatus Auguſtinus ſicut re
citat guiller. pariſienſis in de viciis parte ſexta. De
nullo inquit ſentio deum mihi ita iratū: ſicut de hoc
ꝙ cum indignus eſſem poni ad remum: poſitus ſum
ad gubernaculum in apice regiminis eccleſie. et ad:
huc ſanctus iſte non recepit regimen animarum pre:
ce nec precio: ſed quodammodo invitus et coactus.
Nam ſicut dicit guil. par. ubi prius legitur de iſto ſan
cto doctore Auguſtino: ꝙ fugiebat ab omni civitate
que nõ habebat epiſcopũ ne in epiſcopum raperetur.
⁊ ex quo iſte ſanctus tantum timuit ⁊ ſeipſum tam in
habilem regimen aiarum recipere reputavit: quanto
magis timere debent illi qui omni vento temptatio:
nis deprimuntur: ⁊ in comparatione ad iſtum ſanctū
quaſi nullam habent ſcientiam: ſuper ſe regimen aia:
rum preſumptuoſe accipere. ¶ Sed contra hanc ſen:
tentiam communiter obiiciunt ambitioſi cupientes
in mundana dignitate pompoſe exaltari dicentes: ꝙ
bonum ⁊ meritorium eſt deſiderare regimen anima:
rum. nam inquiunt teſte apoſtolo. 1. Thimotei. 3. Qui
epiſcopatum deſiderat: bonum opus deſiderat: ſed
opus pertinens ad epiſcopatum eſt animas regere
et gubernare. igitur et meritorium et bonum eſt deſi-
derium quo homines deſiderant regimen animarū.
¶ Sed contrum ad iſtam obiectionẽ reſpondet guil. pa
riſienſ. ubi prius dicẽs: ꝙ obiectio illa nulla eſt ſi quis
dictum apoſtoli intelligat. unde inquit non dicit apl's
ꝙ ſi quis deſiderat epiſcopatum benefacit vel deſide
rium eius eſt bonum: ſed intentio apoſtoli eſt oſten:
dere quid hic ſignificetur per hoc nomen epiſcopat':
quia nomen operis eſt: et non honoris. Unde epiſco:
pus dicitur ab epi quod eſt ſupra: et ſcopos intentio
quaſi ſuper intendẽs ⁊ curam ſuoꝝ ſubditoꝝ gerens.
⁊ inde epiſcopatus. i. ſuper ſuam ⁊ alioꝝ vitam inten:
tio. ⁊ cum talis intẽtio ſit operatio bona: patet ꝙ ver:
ba apoſtoli hoc dicentis ſunt vera. Qui epiſcopatum
deſiderat bonū opus deſiderat. ſed ex hoc non ſequi:
tur ꝙ deſideriū illud ſeu opus deſiderantis ſit bonū:
magiſq₃ ſequitur. iſte latro qui vult furari bonā cap
pam deſiderat bonam rem. ergo deſideriū eius quã
tum ad hoc eſt bonum. ſed potius ſequitur oppoſitū.
Nam qui deſiderat ſtatum paſtoralis officii ambitio:
ſe aſſumere: in hoc ſeipſū inhabilitat teſte beato gre
gorio. ⁊ ponitur in cano. 8. q. 1. In ſcripturis. ſicut lo:
cus inquit regiminis deſiderantibus eſt negandus:
ita fugientibus eſt offerendus. ¶ Item idem: ⁊ ponit
etiam in cano. 1. q. 6. ſicut is. Sic inquit qui invitatus
renuit: queſitus refugit: ſacris altaribus eſt ſtatuen
dus. ſic qui ultro ambit vel importunū ſe ingerit: eſt
proculdubio repellendus. hec ille. Ex quo patet ꝙ hu
iuſmõi ambitioſi non deberent admitti ad ſacerdotiū
domini: nec ad officium paſtorale. In cuius confirma
tionẽ dicit dñs ad moyſen Levi. 21. loquere ad aaron
homo de ſemine tuo per familias qui habuerit macu
lam non offeret panes deo ſuo. ⁊c. cuius declarationẽ
vide ſupra. capitu. 2. huius. ſexte partis: ubi agitur de

ſeptimo motivo conferente ad deteſtationẽ ſuperbie.
Dictis ibidem eſt adiiciendū ꝙ ſicut ratio docet qui
eligeret pugilem ad pugnandū ꝑ hereditate ſua ſtan
te in periculo perditionis: nõ eligeret claudū vel ce:
cum vel ignarū in armis bellicis: ſed fortiſſimū quem
poſſet invenire eligeret. ſed quantomagis hec hereditas
ieſu xpi ſtat in puncto perditionis: de qua hereditate
dicit pater celeſtis chriſto filio ſuo. Dabo tibi gentes
hereditatem tuam. pro qua hereditate pugnare debe
rent paſtores eccleſie cum gladio ſpiritus qđ eſt ver:
bū dei Ephe. 6. quibus dicit chriſtus. Eſtote fortes
in bello: ⁊ pugnate cum antiquo ſerpente. ad iſtud igi
tur bellum per agendum non eligantur ceci per igno
rantiam. nec claudi per maliciam. ⁊c. nam qui talem
voluntarie ⁊ ſcienter elegerit: ubi poſſet habilẽ repe
rire. traditor et cauſa deſtructionis et perditionis he
reditatis ieſu chriſti quantum in ſe eſt cõprobatur. et
hoc merito Unde Linconien. dicto. 86. Cum inquit
miniſterium cure parrochialis omnibus aliis mini:
ſteriis ſit excellentius ac magis neceſſarium: elector
paſtoris animarum omnibus erit iniquior/ et deo et
angelis et omnibus ſanctis deteſtabilior: qui paſtorẽ
eligit: niſi quem ad curam paſtoralis miniſterii (quan
tū eſt poſſibile humane fragilitati) perſcrutatus fue
rit forte ydoneum: et hoc cognoſcat per virtutes et
bona opera. unde ſicut docet Beatus Auguſtinus.
13. de civitate dei romani antiquitus virtutem et ho:
norem tanq₃ duos deos coluerunt quibus duo tem:
pla conſtruxerunt ſic ordinata. ꝙ nullus poſſet intra:
re templum honoris niſi prius per templum virtutis
pertranſiret. in ſignum ꝙ nullus apud eos reporta:
ret ſtatum honoris: niſi prius per virtutes ⁊ bona ope
ra meruiſſet. et ideo illis qui eligere debent aliquam
perſonam ad prelatium vel ſtatum honoris dicit apo
ſtolus. 2. pe. 1. per bona opera noſtra certam veſtram
vocationem ⁊ electionem facietis. hoc autem facien:
tes non peccabitis. Quod cõſiderãs vvallenſis in de
geſtis philoſophorum ⁊ quattuor virtutib' cardina:
libus proculdubio inquit parentis affectum eximit
qui parvulos ſuos importabili mole ſuperiecta extin
guit/ hoc eſt ſuffocare filios ⁊ non promovere. alendi
enim ſunt prius et virtutibus exercendi. ut cum in
eis profecerint et probentur illis virtutibus antece:
dere quos debent anteire: tunc inviti aſcendant. ⁊ tũc
ſubditorum ſuorum nequaq₃ ſubeant votis et ſic im:
plebunt in opere preceptum ſalomonis Eccleſiaſtici
ſeptimo. Noli querere fieri iudex: niſi valeas virtute di
rumpere iniquitates. hec ille. ¶ Sed quales ſacerdo
tes/ ⁊ prelatos/ ⁊ paſtores eſſe convenit: deſcribit Sa
lomon canticorum tertio dicens. Lectulum Salomo
nis ambiunt ſexaginta de fortiſſimis iſrael. omnes te
nentes gladios ad bellū doctiſſimi. uniuſcuiuſq₃ en:
ſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos. cu
ius declarationem vide ſupra parte quarta et capitu:
lo triceſimo: ubi agitur de perſonarum acceptione cir
ca medium. ¶ Sed pro eo ꝙ ſicut dicit Beatus Gre
gorius. Omnis chriſti actio noſtra eſt inſtructio. Ideo
inſuper eſt notandum ꝙ forma et exemplum prelato:
rum eligendorum fuit ipſemet chriſtus paſtor ſum
mus ſpecialiter in tribus: ſcilicet in ſua conceptio:
ne: in ſua nativitate: et in ſua converſatione: fuit enī
conceptus ſpiritusſancti operatione: natus de incor:
rupta virgine: et converſatus in mundo ſine ambi:
tione. iſto enim modo eligendus aliquis ad ſtatum
prelatie. ¶ Primo deberet concipi in mentibus D

electoꝝ per ſpūſſancti inſpirationem. ⁊ non per cōſpi
rationem diſſolutoꝝ. non per pecunie ſiue per nume=
rum largitionem. nec per aliquem ſymoniacum erro=
rem. non per proſapie affectionem. nec ꝑ fraudulentā
colluſionem. ſed modernis tempoꝛibus nonnullis ex=
periencia docente eliguntur propter parciales affe=
ctiones. quidam vero propter mundanas affectiones
ſiue poſſeſſiones. ⁊ quidam propter curiales interpo=
ſitiones. nam conſiderant multi electores non quis ſit
melioꝛ vita: clarioꝛ ſciēcia: ⁊ fama celebrioꝛ. ſed quis
illis velit eſſe in beneficijs ⁊ ſubuentionibus vtilioꝛ.
quis velit eoꝛum vitam voluptuoſaꝫ minus redargu
ere ⁊ emendare. quis velit crimina magis diſſimula
re. conſiderant alij quis rebus locupletioꝛ. in benefi=
cijs pinguioꝛ. in expenſis pꝛofuſioꝛ. in conuiuijs lau=
tioꝛ: ⁊ in ocioſa familia multiplicioꝛ. ⁊ alij quis regi/
regalibus/ ⁊ magnatibus gratioſioꝛ ⁊ acceptioꝛ. quis
parentum nobilitate generoſioꝛ. quis mundana vani=
tate humilioꝛ ⁊ vſitatioꝛ inuenitur. alij itaqꝫ ambitioſi
ſunt ita ꝙ non videtur intendere niſi de ſeipſis (quod
manifeſte videtur ꝑ reciprocatiōnē vocum) quia cum
ſeipſos eligere non poſſunt: eligit vnus alium vt ipſe
eligat eum. aut quicquid circa alium facit propter
ſeipſum facit. aut de induſtria vocem ſuam perdit. ita
ꝙ aliquando nec ipſe eligitur/ nec eligi bonuꝫ permit
tit. Sed certe iſti non loquuntur per ſpiritumſanctū.
nec taliter electus in eoꝛum mentibus per ſpiritum=
ſanctum concipitur. ſed potius per ſpiritum neqꝫ. Et
ideo non eſt mirum ſi eccleſia ſpiritusſancti gratia
Nota non fecundetur ❡ Unde quandam dominam dixiſſe
fertur Ludouico regi francoꝛum querenti quare non
fierent miracula per epiſcopos ſicut olim fiebant. Et
reſpondiſſe. olim inquit fiebant epiſcopoꝛum electio=
nes per ſpiritūſanctum cuius eſt facere miracula. ſed
fiunt modo per reges ⁊ pꝛincipes ⁊ per falſos carna=
les electoꝛes qui miracula facere non poſſunt: quia
teſte ſcriptura Sapientie. i. Spiritusſanctus diſcipli
ne effugiet fictum: ⁊ auferet ſe a cogitationibus que
ſūt ſine intellectu. ❡ Secūdo ſicut xp̄s nat᷒ eſt d̄ vir=
gine icoꝛrupta: ſic eligēdus ad pꝛelaturā naſci debet
de matre eccleſia. i. de congregatione eligentium in=
coꝛrupta. ita ꝙ non ſit coꝛrupta prece/ vel precio/ aut
armis aut pꝛomiſſionibus diuitum. quia ſecūdū btm̄
Greg. in ſuo regiſtro libꝛo pꝛimo. Neceſſe eſt vt om̄s
culpe ⁊ negligentie illi imputentur qui iminiſterium
virtute infima ſcienter eligit. ⁊ ibi loquitur de mini=
ſterio pꝛelationis per electionem. Sed ꝙ periculoſū
ſit indigno fauere in electione narrat beatus Grego=
rius libꝛo. 4. dyalogoꝛū ca. 3. de quodam nomine pa=
ſcaſio. qui poſt moꝛtē cuidā amico ſuo apparēs: dixit
ſe dānatum ad penā eternā. qꝛ in partem laurentij mi
nus digni conſenſit contra ſymacum in electiōe ſua ad
pontificatus oꝛdinem. ❡ Tertio aūt ſicut xp̄s cōuer=
ſatus eſt in mundo ſine ambitione. Unde cum popu=
lus voluit eligere eum in regem fugit: ⁊ rex fieri re=
cuſauit. ſic debet ad pꝛelaturā ſtatum ſuū cuꝫ timoꝛe
⁊ ſine ambitiōe admittere. vt velit ex coꝛde ſi poſſit po
puli beneplacitum fugere. ⁊ ſic inuitus ⁊ coactus obe
dire: vt patet ex ſupꝛadictis beati Gregoꝛij. Unde et
apl̄s Heb. 5. Nemo ſumat ſibi honoꝛem: ſed qui voca
tur a deo tanqꝫ Aaron. vn̄ aarō quadruplici vocatus
fuit ſigno. Nam ſicut Numeri. 17. In ſignum ſue ele
ctiōis virga eius germinauit/ frondiuit/ floruit/ ⁊ amig
dala pꝛotulit. in quā viſione intelliguntur quatuoꝛ q̄
in bono pꝛelato eligendo requiruntur. Intelligit enī

per virgam illam ꝙ requiritur ꝙ ſit aptus delinquen
tes caritatiue caſtigare. Un̄ Eſay. vndecimo. Egre=
dietur virga de radice Jeſſe. Jeſſe enim incendium
interpꝛetatur: ⁊ de incendio amoꝛis debet egredi vir=
ga coꝛrectionis. De iſto enim vide plus ſupꝛa: parte
quarta cap̄. 8. vbi agitur de ſexto requiſito ad bonum
iudicem. per floꝛes requiritur honeſta conuerſatio.
Unde Eccl. 24. Floꝛes mei fructus honoꝛis et hone
ſtatis. per folia vero intelligitur verbi dei pꝛedicatio
Unde Pſalm. Folium eius non defluet. id eſt pꝛedica
tio boni paſtoꝛis non ceſſet. id eſt loco ⁊ tempoꝛe de=
bito. Unde cuilibet tali dicit dominus per pꝛophetaꝫ
Eſa. 58. Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tu
am ⁊ annuncia populo meo ſcelera eoꝛum. per amig=
dala vero infirmoꝛum compaſſio et conſolatio intelli=
guntur. Unde pꝛelatis ſpecialiter dicit Apoſtolus
pꝛime ad Theſſaloñ. 5. Coꝛripite inquietos: conſola=
mini puſillanimes: ſuſcipite infirmos. Item qualis
debet eſſe eligendus in paſtoꝛem/ demōſtratur in pꝛi=
mo paſtoꝛe a Chꝛiſto electo: qui ſecundum Iſidoꝛum
ſeptimo ethimologiarum cap. 9. ac etiam ſcd̄m euan=
gelij documenta trinominis fuit. vocabatur enim ſy=
mon qui interpꝛetatur audiens: vel cognoſcens. voca
batur etiam Petrus qui dicitur firmus ⁊ ſolidus. vo=
cabatur etiam cephas quod interpꝛetatur caput. per
que tria nomina ſignatur ꝙ pꝛelatus eligendus ſit au
diens oꝛ cognoſcens per ſapientiam ſubditos infoꝛma
re ſciens. firmus ⁊ ſolidus per conſtantiam animam
ſuam ſi neceſſe fuerit pꝛo ouibus ſuis ponere pꝛepara
tus. ⁊ caput per vite eminentiam ſubditos in moꝛib᷒
pꝛecedens excellens et bonum exemplum pꝛebens.
❡ Pꝛimo enim opoꝛtet ꝙ eligendus pꝛelatus ſit au=
diens obedienter deum et eius legem agnoſcens/ ac
per ſapientiam ſubditos infoꝛmare ſciens. Unde ad
Tytum pꝛimo: opoꝛtet epiſcopum eſſe amplectentē
eum qui ſecundum doctrinam eſt ⁊ fidelem ſermoneꝫ
vt potens ſit exhoꝛtari in doctrina ſana: ⁊ eos qui cō=
tradicunt arguere. in cuius ſignuꝫ ipſi epiſcopi in ſua
conſecratione requiſiti confitentur ſe noſcere teſtamē
tum vetus ⁊ nouum. quid igitur dicendum eſt de ipſis
qui in pꝛima ſua pꝛofeſſione et in pꝛimo ſuo ingreſſu
in ouile dominicum committunt mendaciuꝫ: affirmā
tes ſe ſcire teſtamentum vtrūqꝫ/ ⁊ tamen vtriuſqꝫ ſūt
ignari. veraciter enim de ipſis affirmari poteſt non in
trant in ouium ouile per oſtium. hoc eſt per Chꝛiſtuꝫ
qui cum dixiſſet ego ſum oſtium. Johannis. 10. dixit
etiam. Ego ſum veritas Joh. 14. Si igitur per men=
dacium intret ⁊ non per veritatem: nō dubium ꝙ oſtiū
veritatis qui xp̄s eſt non intrant: ſed/ ꝑ diabolū q̄ mē
dax eſt ⁊ pater eius Johā. 8. ⁊ ſi homo de limo terre
foꝛmatus ⁊ in paradiſo poſitus. non obſtante ꝙ ibi po
ſitus erat a deo: tamen nō potuit ibi viribus ſuis diu
ſtare: ſed cito hoꝛribiliter cecidit: vt pꝫ Gen. 2. quare
igitur mirum ſi paſtoꝛes moderni ſymoniace per dia
bolum ⁊ per carnales hoīes ⁊ nō per deū poſiti in ſta=
tu paſtoꝛali hoꝛribiliter cadūt? ❡ Secūdo debet eſſe
paſtoꝛ firmus ⁊ ſolidus per conſtantiam: aīam ſuam
ſi opoꝛtuerit pꝛo ouibus ſuis ponens. Unde Johan.
10. Bonus paſtoꝛ aīam ſuā dat ꝑ ouibus ſuis. dꝫ etiā
pꝛelatus eſſe foꝛtis reſpectu ſuoꝝ ſubditoꝝ. ſ. in pꝛo=
tegendo/ defendendo/ ⁊ ſubueniendo: vt eos cōtra ve
ritatis aduerſarios foꝛtiter defēdat: aduerſarios in=
ꝙ tam coꝛpoꝛales ꝙ ſpūales. ſed ſicut dicitur Joh. 10
Mercēnarius ⁊ qui non eſt paſtoꝛ cuius non ſūt oues
ꝑpꝛie: videt lupum venientē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit ⁊

lupus rapit ⁊ diſpergit oues. lup⁹ eſt omnis qui gre=
gem dñicũ impie inuadit ſiue dyabolus ſiue membrũ
eius. ſ. homo peruerſus mercenarius ⁊ nonverus pa
ſtor eſt quilibet ambitioſus predicto modo ſymonia=
ce per dyabolum ⁊ per carnales homines electus ⁊ in
ductus ad officium paſtorale. vnde Grego. in quadaz
ome. non paſtor inquit: ſed mercenarius vocat: qui nõ
pro amore intimo oues dominicas/ ſed ꝓpter tempo
rales mercedes paſcit: ſ3 certe talis fugit oues defẽ=
dere: ⁊ dimittit lupum rapere ⁊ diſpergere oues dñi=
cas. Sed ſicut dicitur in ſloꝛa. bartho. titulo de prela=
tis. verum vere paſtor ſit an mercenari⁹/ cognoſci ve=
raciter non poteſt: ſi occaſio neceſſitatis deeſt. trãquil
litatis tẽpore plerumq3 ad gregis cuſtodiam ſicut ve
rus paſtor ſic ⁊ mercenarius ſtat: ſed lupus veniens
indicat quo quiſq3 animo ſuper gregis cuſtodiam ſta
bit. lupus enim ſuper oues venit cum quilibet iniuſt⁹
et raptor fideles atq3 humiles opprimit. ſed is qui pa
ſtor eſſe videbatur et non eſt: relinquit oues et fugit:
quia dum ſibi ab eo periculum imminere metuit: reſi
ſtere eius iniuſticie non laborat. fugit autem non mu=
tando locum ſed ſubtrahendo auxilium: fugit qui in=
iuſticiã vidit: ⁊ tacuit. fugit qui ſe ſub ſilentio abſcon
dit. cui bene ꝑ ꝓphetam dr̃ Ezechie. 13. Uulpes in de
ſerto ꝓphete tui iſrael erant: ⁊ nõ aſcendiſtis ex aduer
ſo neq3 appoſuiſtis vos murum ꝓ domo iſrael vt ſta=
retis in prelio in domo dñi. hec ille. Debet eni ꝑlatus
ſtare conſtanter opponendo ſe ꝓ grege ſibi commiſſo.
ſtare inq3: q2 nõ licet ei fugere/ fingere/ vel fauere. Fu
gere per cure deſolationẽ. fingere ꝑ diſſimulationez.
fauere per adulationem: ſed ſtare oues defendendo
eſt ſeip ſum aduerſariis cõtra ponẽdo ⁊ contradicẽdo.
vnde ⁊ de prelatis bonis poteſt exponi illud pš. Po=
ſuiſti nos in contradictionem vicinis noſtris. ¶ Ter=
tio. eligend⁹ in paſtorem debet eſſe caput per vite emi
nentiam. ſubditos in bonis moribus precedens excel
lens et eis bonum exemplum prebens. vita enim pre
lati debet eſſe exemplum aliis. ⁊ ideo alios in morum
ſanctitate excedere tenetur. Unde Jheronymus epla
30. ad quẽdam epiſcopũ ſcribit in hunc modũ. in te in=
quit oculi olm diriguntur: domus tue conuerſatio qͥſi
in ſpeculo conſtituta magiſtra eſt publice diſciplime.
quicquid eni feceris illud eſſe faciendum oẽs putant.
Unde Gregorius. Cũ paſtor inquit per abrupta gra=
ditur: neceſſe eſt vt ad precipitium grex ſequatur.
¶ Sed eſt inſuper notãdum ꝙ peccatum ambitionis
fugiendũ eſt ſpecialiter propter tria. primo: q2 pecca
tum iſtud valde diſplicet deo. ſecũdo: q2 dyabolo mul
tum placet. ⁊ tertio: q2 hoi multipliciter nocet. Quã=
tu3 ad primũ ſc3 ꝙ pctm̃ ambitionis valde deo diſpli
cet: dupliciter poteſt oſtendi. ¶ Primo propter ma=
gnam iniuriam quã deo ambitioſus facere conatur.
vnde ſicut ad regem ſpecialiter pertinet in regno ſuo
aliquem locum eius tenentem cõſtituere: ⁊ regi iniu=
riam faceret qui ab alio ꝙ̃ ab ipſo vel ſine eius cõſen
ſu hoc preſumeret acceptare. ſic certe deo regi celeſti
magnam iniuriam facit qui ab alio ꝙ̃ ab ipſo vel ſine
eius cõſenſu dignitatem preſumit accipere. ⁊ iõ dicit
Eccleſia. 7. Noli querere ab homine ducatum: neq3 a
rege cathedrã honoris. Et ideo beat⁹ greg. in ſuo pa=
ſtora. pollens inquit virtutibus inuitus ⁊ coactus ac=
cedat ad regimen aĩarum. ⁊ ſi ille qui virtutibus pol=
let inuitus debet accedere: quid de illo dicendum eſt
qui viciis ſordet? ille nullo modo debet accedere. et ſi
ipſe accedat: non modicum damnoſum preiudiciũ eſt.
deo/ ſibiipſi/ ⁊ populo. Deo enim dãnoſum preiudiciũ
ſit cum talis preficitur: q2 per talem impium ambitio
ſum xp̃s ab eccleſia ſua excluditur. In cuius rei figu=
ra legitur. 2. Regum quinto. ꝙ iebuſei poſuerunt ſu=
per muros hieruſalem in contemptum dauid cecos
et claudos dicentes. Non ingredieris huc donec ab=
ſtuleris iſtos cecos ⁊ claudos. Spũaliter ceci ⁊ clau=
di ſuper muros hieruſalem poſiti/ ſunt mali prelati in
culmine eccleſie conſtituti: qui ſunt per ignorantiam
ceci: ⁊ claudi per vite immundiciam. ⁊ certe quouſq3
iſti non fuerint amoti: chriſtus nõ poterit per gratiã
in eccleſia dñari. ꝙ̃ vero damnoſum preiudiciũ ſit ſibi
ipſi qui cum indignus eſt in eccleſia ſublimat/ inſinuat
nobis aug. dicens. In nullo ſentio deũ ita iratũ michi
ſicut in hoc ꝙ cum indignus eſſem poni ad regimen
nauis/ poſitus ſum in apice regiminis ecclie. vnde de
indignis prepoſitis eccleſie dicitur. Sapientie ſexto.
Qui cum eſſetis miniſtri regni illius non recte iudi=
caſtis neq3 cuſtodiſtis legem iuſticie: n cq3 ſecundum
voluntatem dei ambulaſtis. horrende ⁊ cito appare=
bit vobis: quoniã iudiciũ duriſſimũ his q̃ preſunt fiet.
Item ꝙ̃ dãnoſũ ꝑiudiciũ ſit populo q̃ indigne ꝓſumit
prelatiaz accepere p3 ex verbis bti grego. 1. paſto. ex=
ponens illud Mathei. 18. Qui ſcandalizauerit vnum
de puſillis iſtis etiam ſicut ẽ. ca. 2. hui⁹. 6. partis. vbi
agitur de ſeptimo motiuo conferente ad deteſtatio=
nẽ ſuperbie. Et ꝙ̃ dãnoſum preiudiciũ ſit pplo quan=
do malus paſtor in eccľia ꝓficitur/ p3 ex illo ꝓuer. 28
in exaltatione iuſtorum multa gloria eſt: regnantib⁹
impiis ruine hominum. ⁊ ſequitur. Leo rugiens ⁊ vr
ſus eſuriens impius ſuper populum pauperem. dux
indigens prudentia multos opprimit per calũniam.
hmõi enim ambitioſi qui preſumptuoſe prelatiam ac
cipiunt bene figurant per thannum. Judicum. 9. vn=
de oſtenſum eſt ſupra parte. 4. ca. 19. vbi agitur de ſy=
monia fere in principio. ¶ Secundo ꝙ pctm̃ ambitio
nis valde deo diſplicere debet ex hoc ꝙ ambitioſi car
nem ſuam ⁊ ſuam voluptatẽ carnalẽ in amore deo pre
ferunt vt oſtenſum eſt ſupra. cap̃. 2. huius ſexte partis
vbi agitur de ſeptimo motiuo conferente ad deteſta=
tionem ſuperbie circa mediũ vbi agitur de ydolo mo=
loch. ¶ Tertio ꝙ peccatum ambitionis valde deo di=
ſplicet/ patet ex magna vindicta qua peccatũ iſtud pu=
niuit. vnde legit. Numeri. 16. ꝙ chore datan ⁊ abyron
anhelãtes ad regimen populi ceperunt populum cõ=
mendare: Moyſem vero ⁊ aaron accuſare dicentes.
ſufficit vobis: q2 omnis multitudo ſanctorum eſt ⁊ in
ipſis eſt dñs. cur eleuamini ſuper populũ dñi? ꝙ̃ obrẽ
aperta eſt terra ſub pedibus eorum ⁊ deuorauit cho=
re: datan: ⁊ abyron: ⁊ omnẽ ſubſtantiam cum taberna=
culis eorum: ⁊ ignis de celo deſcendẽs interfecit 250.
viros ⁊ poſtea egreſſa eſt ira domini ⁊ pcuſſit. 14. mi=
lia ⁊. 7. centum. hominum de maioribus leuitarum.
¶ Et quantum ad ſecundum principaliter tactum vi
delicet ꝙ pctm̃ ambitionis multum placet dyabolo:
tripliciter poteſt oſtendi. ¶ Primo ex hoc ꝙ inter oẽs
creaturas ille primo ⁊ principaliter dignitatem am=
biuit per quam ambitionem dignitate angelica eter=
naliter eſt priuatus. de iſto enim loquitur propheta
Yſaye. 14. di. Quomodo cecidiſti lucifer q̃ mane orie=
baris? corruiſti in terram q̃ vulnerabas gentes q̃ dice
bas in corde tuo. In celũ cõſcẽdã. ſupra aſtra celi exal
tabo ſoliũ meum. ſedebo in monte teſtamẽti in lateri=
bus aquilonis. cõſcendã ſup altitudinẽ nubiũ. ſimilis
ero altiſſimo. ¶ Secũdo ꝙ peccatũ ambitionis dyabolo

multū placet: patʒ ex hoc φ pre ceteris peccatis pri
mum hominē ad ambitionē ſpēaliter excitauit: ⁊ illuʒ
ſibi obedientem in hoc in ſuam miſerrimam ſeruitutē
redegit. vnde de iſtis duobus beatus Bñdict⁹ pote=
ſtatis inquit. ambitio angeluʒ felicitate priuauit: ſciē
tieqʒ appetitus hominem immortalitatis gloria ſpo=
liauit: non euam cibus deflexerat. nō mandatorum de
ſtituerat obliuio: ſed promiſit honoris ambitio illece
bra decepit. hec B. ⁊ ponitur. 6. florum. capitulo. 8.
¶ Tertio φ peccatum ambitionis multum dyabolo
placet. ptʒ ex hoc φ illos quos ambitio arripuerit ex=
cecat: ⁊ ſequētes dyabolū in altū volare facit. ⁊ tandeʒ
in pfundū inferni pcipitat. vt oſtēdiſ ſupra. ca. 2. hui⁹:
vbi agiſ de nono motiuo conferēte ad deteſtationem
ſuperbie per exemplū puerorum qui capiētes miluū
oculos expellūt: ⁊ euʒ in altū volare permittūt. ⁊c. Et
q̄tū ad tertium principaliter tactū: vcʒ φ pctm ambi
tiōis hoi multipl'r nocet. ptʒ ex hoc φ pctm iſtō vehe=
menter hoi nocet in ſuo ingreſſu. ſcʒ cū ambitioſus ad
dignitatē intendit: ſed vehemētius in ſuo pceſſu. ſ. cū
ambitioſus dignitatē acqueſiuerit: ſed adhuc homini
vehementiſſime nocebit in ſuo egreſſu. ſ. cum ambitio
ſus expulſus de dignitate eternal'r punietur p eo φ
male ⁊ ambitioſe dignitatem obtinuit ⁊ peſſime in di
gnitate ſe habuit. ¶ Primo enī ambitio hoi vehemen=
ter nocet in ſuo ingreſſu cum ambitioſus ad dignita=
tem intendit. Unde Bern. in quodā ſer. et ponif. 6. flo.
ca. 8. O inquit ambitioſa ambiētium crux que oēs tor
ques oībus fere places nil acrius cruciat. nil moleſti⁹
inquietat. nil tñ apud miſeros mortales celebrius de
ſideraſ. hec ille. ¶ Itē Inocē. in de vilitate cōditionis
humane. ambitioſus inquit ſemp eſt pauidus. ſp attē=
tus ne dicat q̄d diſpliceat. humilitateʒ ſimulat. hone
ſtatē mentiſ: affabilitatē exhibet: benignitatē oſtēdit.
ſubſequitur ⁊ obſequiſ: cunctos honorat. vniuerſis in=
clinat: frequentat curias: viſitat optimates. ſurgit et
amplexatur: applaudit ⁊ adulatur: pronipius/et ferui
dus vbi placere cognouerit: remiſſus/et tepidus vbi
putauerit diſplicere: improbat mala. deteſtat iniqua:
ſed alia cuʒ alijs pbat ⁊ iprobat vt iudiceſ ydone⁹: vt
reputetur acceptabilis: vt laudeſ ab oībus ⁊ approbe
tur a ſingulis: ſed ecce inter hec grauem intra ſe ſuſti
net pugnaʒ. difficileqʒ conflictum dū iniquitas pulſat
animū. ⁊ ambitio tenet manum. ⁊ q̄d illa ſuggerit hec
fieri non pmittit. colludunt adinuicē mater ⁊ filia: iniq̄
tas ⁊ ambitio. hec vendicat ſibi publicum hec ſecretū
ambitioſi: ⁊ ypocrite honores fugiunt vt honoribus
obuiēt. fugiūt ſubeſſe vt poſſint preeſſe: ⁊ plerūqʒ glo=
ria vt acq̄ratur contemnitur: ⁊ mundus vt obtineaſ re=
linq̄tur. Et iō dr in florario bartho. titulo de ambitio
ſis: ⁊ idem habʒ guil. pariſi. in de vicijs parte. 5. vbi ſic
hoc inquit maximū malū hʒ ambitioſus φ non habet
reſpectum ad deū nec ad primū nec ad ſeipm: ſʒ p fas
⁊ nephas ⁊ mille picula ad dignitatem tendit quā ap=
petit: cū tñ conſiſt oīa mala que in intentione fuerint
ambitioſa. hec ille. Et iō merito ambroſius in de ſimi
litudinibus ambitioſos qui huius mundi appetunt
honores aſſimulat pueris ſeq̄ntib⁹ papiliones. vñ in=
quit papiliones cum volant tramitē rectū nō tenēt. ſʒ
huc illucqʒ ſe agitant. cūqʒ alicubi reſidere videntur
nec ibi diu morant hos cum pueri capere volunt: cito
poſt eos currere ſatagunt: ⁊ q: non ad ſuos pedes: ſed
ad papiliones intendūt aliq̄n in foueā cadūt ſeqʒ ina=
niter ledunt. plerūqʒ dū eos vident alibi reſidere ince
dunt ſurtiuiter ⁊ in caute vt eos valeant comprehende
re. quod dū faciunt manibus plaudunt: ⁊ adinuiceʒ le
ui voce dicunt ecce iā eos hēmus: ſed cū pprius acce=
dētes eos apprehendere tēptant. papiliones euolant:
ſed q̄n eos apprehēderint exultāt de nichilo ſiue de
vanitate quaſi magnū quid adepti fuiſſent ſiue eſſent
Sic'r aūt faciūt q̄ mundi huius honores appetunt. ho
nores enī huius mūdi certā ⁊ rectaʒ nō tenēt viā: ſʒ in
incertis diuerticulis de vno ad alium trāſuolāt: cūqʒ
ſub alicuius ſubſtiterint poteſtate nec diu ibi poſſunt
remanere. hos dū ſtulti homines aſſequi cupiūt feſti=
nant poſt quibuſcūqʒ modis poſſunt. ⁊ q: nō ꝯſiderāt
quo eos modo aſſequātur: ſed quō adipiſcantur. ideo
in grauia crimina decidunt. quibus ſuas animas vehe
menter ledunt. aliquando vero cum viderint eos ali=
cubi quaſi ſibi paratos ad eos accedunt. illucqʒ laten=
ter: et multum callide vt quaſi nullo ſciente valeant
eos obtinere: quos dum appropriant vehemēter gau
dent ⁊ exultant: ſed cuʒ pprius acceſſerint eoſqʒ ſe iam
poſſe apprehendere putauerint honores de manibus
eoꝝ ſe excutiunt. ⁊ aliqua decā ad alios ſe trāſferūt.
quos ſi q̄n adepti fuerint gratulantur: quaſi aliquē ve
rum honorem ſint aſſecuti: cum tamē ad veri honoris
culmen peruenire nō poſſint ſi non hos cū ſuoꝝ ſatiſ=
factione cōmiſſoꝝ reliquerint. dicit enī Boeti⁹. 2. de
conſolatione phie de dignitatibus ⁊ poteſtatib⁹: ſi in=
eſſet aliquid naturalis ac proprij boni nunq̄ peſſimis
puenirent neqʒ enim ſibi ſolerent aduerſa ſociari. no=
lite igitur pueri effici ſenſibus. malicia auteʒ paruuli
eſtote. ſenſibus autē perfecti ſitis. 1. Cor. 14. Nolite
pueriliter hos papiliones affectare. ⁊ ſcdm conſiliuʒ
apli. 1. Joh. 2. Nolite diligere mundum neqʒ ea que in
mundo ſunt. ſi quis diligit munduʒ non eſt caritas pa
tris in eo. Quoniā oē quod eſt in mundo aut eſt cōcu=
piſcentia carnis: aut concupiſcentia oculorum: aut ſu
perbia vite. ¶ Secundo ambitio hoi vehemētius no= D.
cet in ſuo pgreſſu. ſ. cum ambitioſus dignitatem acq̄
ſierit. Unde caſſiodorus in quadā epl'a. nonnē inquit
dignitates veteres ſolet amicitias mutare. creat enim
cor nouum ⁊ nouos affectus noue dignitatis adeptio
diuites facti eſā paupertatis amicos cum pauperta
te faſtidiunt. hec ille. ¶ Item innocentius in de miſe=
ria humane cōditionis. Ambitioſus inquit extollitur
⁊ in iactantiam effrenatur. nō curat pdeſſe: ſed glori
tur preeſſe. preſumit ſe meliorē: q: cernit ſe ſupiorē:
priores iam dedignatur. amicos notos ignorat. heſter
nos comites cōtēnit. ⁊ ab antiquis ſodalibus vultum
auertit. ceruicē erigit. faſtum oſtendit. grandia loqui=
tur. ſublimia meditatur. ſubeſſe non patiſ: ſed preeſſe
molitur. ſubditis eſt onerofus: et omnibus infeſtus:
preceps moleſtus: ⁊ arrogans grauis ⁊ importunus.
hec ille. Sed hmōi ambitioſi in altis ſtatibus poſiti
non attēdunt φ ibi poſiti ſunt non pp'ter eoꝝ vtilita=
tem temporalē ⁊ honoreʒ: ſed pp'ter populi dei neceſ=
ſitatem: ⁊ a nocumentis cuſtodiaʒ. Unde figurati ſunt
Exo. 26. per duo opertimenta ſuperiora tabernaculi
ſicut patet ſupra. ca. 2. hui⁹ vbi agitur de ſeptimo mo
tiuo cōferente ad deteſtationē ſupbie parū ante fineʒ
Item iſidoro. honores inquit ſecum periculū trahunt
cito periclitatur poteſtas. ſed quanto maior honor tā
to maiora pericula. vnde ſicut in cōflictu corporali ho
ſtes precipue irruunt ſuper rege: ſic hoſtes ſpirituā=
les ſcʒ iniquitates ⁊ demones precipue irruunt ſuper
illum qui in dignitate eſt. In cuius rei figura legiſ. 4.
Regū. vlti. de ſedechia φ perſecutus eſt eū exercitus
regis caldeoꝝ vſqʒ in planicieʒ in iericho ⁊ ibi appre=

pendit eſt. Spiritualiter ſedechias rex erat: ⁊ ſignifi cat quēlibet in ſtatu dignitatis tēporalis vel ſpiritua lis poſitū: qui recte regere habet pplm ſibi ſubditū. Exercit⁹ caldeoꝝ eſt multitudo demonuꝫ perſequēs quēlibet fidelē hominē / ſpecialiter reges ⁊ duces ſiue paſtores populi: qꝛ paſtore percuſſo oues cito ⁊ facili ter diſperguntur. planicies iericho amor gaudium eſt ⁊ proſperitas huius mundi. in qua planicie ambi ciòſo prepoſito eccleſie per inordinatum amorē poſi to dyabolus eū cito cōprehēdit ⁊ occidit. vñ Prouer. 1. Proprietas ſtultoꝝ perdet eos. Itē legit̃. 4. Regū. 6 ꝙ qñ rex ſyrie voluit pugnare cōtra yſrael / conſiliū iniit cum ſuis dicens: in illo ⁊ illo ponamus inſidias. ⁊ miſit vir dei ſcꝫ helyzeus ad regē yſrael dicēs. caue te tranſias ad locum illum: qꝛ ibi ſyri ſunt in inſidijs. ⁊ obſeruauit ſe rex yſrael. Spiritualiter helyzeus inter pretatur dei mei ſalutare: ⁊ ſignificat chriſtū ſaluato rem mundi qui dicit in ſua lege vbi potiſſime dyabo lus ponit inſidias / ſcilicet in altis ſtatibus dignitati bus ⁊ in curijs diuitū: quoniā teſte Pſ. Sedet in inſi dijs cū diuitib⁹: in occultis vt interficiat innocentem. Si quis igitur per huiuſmodi loca tranſierit .i. ad cul men ſtatus honoris ambitioſe anhelauerit. niſi virtu tum militibus vallatus fuerit: rex ſyrie .i. dyabolus capiet: ⁊ interficiet eum ⁊ ad penam finaliter deducet eternam. Et ideo merito dicitur Eccle. 7. Noli que rere fieri iudex niſi virtute valeas irrumpere iniqui tates. ¶ Tertio ambitio vehementiſſime nocebit ho mini ſcilicet in ſuo egreſſu cum ambitioſus expulſus de dignitate eternaliter punietur. pro eo ꝙ male digni tatē obtinuit / ⁊ peſſime in dignitate ſe habuit. vñ am bitioſis prepoſitis eccl̃ie dicitur Sapi. 6. Iudicium duriſſimum hijs qui preſunt fiet. exiguo enim cōcedi tur mīa: potentes potenter tormenta patientur. Itē Apo. 18. Quātum glorificauit ſe ⁊ fuit in delicijs / tantū date ei tormentuꝫ ⁊ luctū. Quod conſiderans beatus Grego. ſuper euangelia omel. 2. preſentia inquit gau dia / ſequuntur perpetua lamenta. In cuius rei figu ra legitur Ione. 4. ꝙ ionas a niniue ciuitate exiens aſcendit ad quēdam montē. ⁊c. ſicut patet ſupra ca. 4. huius. vbi agitur de prima ſpecie ſuperbie parum an te finem. Item ad idem pertinenter poteſt reduci illa hyſtoria Gen. 48. vbi legitur ꝙ ioſeph volens patreꝫ ſuum iacob benedicere duos filios ſuos ſcꝫ effraym ⁊ manaſſem. ⁊c. ſicut patꝫ ſupra cap̃ 9. huius ſexte partis. vbi agitur de tertia ſtulticia ſuperboꝛum qui ſeipſos magnificantes / alios contemnunt.

¶ Cap̃. 27. de ypocriſi tertia filia inanis glo rie ⁊ eius proprietatibus in generali.

Tertia filia inanis glorie eſt ypocriſis Pro quo notādū ꝙ ypocri ta dr̃ ab ypo. qđ eſt falſuꝫ: ⁊ criſis. qđ eſt iudiciū: qꝛ dū int⁹ ſit / bonū palā ſe oſtendit. ⁊ iđ de eo habetur falſuꝫ iu diciū dū falſo vultu incedit: ⁊ ſimulat ſe eſſe qđ non eſt. ⁊ de ypocrita dicit̃ ypocriſis .i. ſimulatio. ⁊ eſt ypocriſis deſcriptiue. ſimula tione virtutū aut arte clauſum vitiuꝫ palliare. Unde yſidorus in de ſommo bono libro tertio cap̃. 24. ypo crite inquit ſimulatores dicuntur qui iuſti eſſe nō que runt: ſed tm̃ videri cupiunt. hij mala agunt: ⁊ bona pro fitent̃. per oſtentationē quippe boni apparent. p actio nem vero mali exiſtunt oīa poſſunt a ſimplicibus vicia perpetrare. ſimulatio vero ⁊ ypocriſis nō cōmittitur niſi a male aſtutis p calliditatem valentibus vicia ſub ſpē virtutū celare ⁊ nō verā ſanctitatem obijcere. ſan cti non ſolū gloriaꝫ ſupra modū ſuum oīno non appe runt: ſed etiā hoc ipſum videri refugiunt qđ eſſe me ruerunt: ypocrite autēꝫ malicie ſue occulta tegentes ante oculos hominuꝫ quedā innocētie ſanctitate ſe ve ſtiunt vt venerentur. quib⁹ bene diuina voce dicitur. ve vobis ypocrite qui ſimiles facti eſtis ſepulcris de albatis: que foris quidē apparent hoībus ſpecioſa: in tus vero plena ſunt oſſib⁹ mortuoꝝ: ita ⁊ vos quidē foris apparetis hominib⁹ iuſti: intus vero pleni eſtis auaricia ⁊ iniquitate. Dupliciter dampnantur ypocrite ſiue pro occulta iniquitate ſiue pro aperta ſimulatio ne. ex illo enim condemnantur: quia iniqui ſunt. ex iſto quia oſtendunt quod non ſunt non ſemper latent ypo crite. nam et ſi in principio ſint quidam non patentes prius tamen ꝙ̄ vita eorum finiatur ꝙ̄ ſimulate vixe rint / deteguntur. Hec ille. ¶ Unde narrat beat⁹ Greg. ⁊ ponitur in flo. Bartho. titulo de ypocriſi. q quidam monachus magne eſtimationis habebat̃ moribus at ꝙ̄ in omni actione ſua cōpoſitus: ſed ſicut poſt veraci ter patuit longe aliter ꝙ̄ apparebat fuit. nam cum 'o rtis ſuperueniente moleſtia: ⁊ morte appropinquante fratres eius oēs ad ſe venire fecit. at illi tali vt puta bant viro moriente magnum aliquod aut delectabile ſe audire ab eo crediderunt. quibus tamen infe aff'c tus: et tremens compulſus eſt prodere qualiter hoſti traditus congebatur exire. Dixit enim quando me vo biſcum ieiunare credebatis occulte comedebam: qua re nunc ecce draconi ad deuorandum ſum traditus. q cauda ſua mea genua pedeſq; ligauit caput vero ſuū intra os meum mittens / ſpiritum meum ebibens ab ſtrahit. quibus dictis ſtatim defunctus eſt ille. ¶ Un de de talibus ypocritis proſper in libello ſuo de dono timoris: quid inquit dicemus his diebus ex quo tot apparent homines in exteriori ſimilitudine. et tamen interiori ſūt beſtijs ſiluestrib⁹ peiores Reuera p toto mundo videt̃ de talibus eſſe ſicut de imaginib⁹ quas pictagoras pinxit in parietibus. quarū aliquas forma uit cuꝫ facie hoīs ⁊ cum corpe leonis: ⁊ aliquā ē cū fa cie leonis ⁊ corpe hoīs ⁊ aliqs cuꝫ facie hoīs ⁊ reſiduo corpis aſini: ⁊ aliqs cuꝫ capite hoīs ⁊ poſteriori parte vaſi. ⁊ ſic de ceteris. Sic certe eſt de ypocritis. nā ali qui apparēt in facie. ⁊ a parte ante mites ⁊ humiles ⁊ virtuoſi homines. ſꝫ ſunt tergo leonibus ſubtiliores. verberando. ſpoliendo. mactando: ſilr aliqui apparent abſtinentes: ⁊ tamen ppter immoderatam gulam quā latenter frequentant ſunt vaſis fetidiores. ⁊ ſic de ce teris. ¶ Unde narratur de quodam papa noīe bñdicto qui ſymoniace intrauit in papatuꝫ: ⁊ ꝙ̄uis ſe ſanctum ſimulauit peſſime tamen vixit. quo mortuo cito poſt cuidam familiari apparuit cum capite aſini: ⁊ etiā cū corpe vaſi: cū aūt alius perterritus quiſnā eſſet que ſierat. rñdit. Ego inquit ſum ille papa benedictus eo mō tibi apparens quo vixi in mundo. nam ꝙ̄uis totuꝫ ſtudiū meum pretendebā ſanctitati: fuit tñ in rei veri tate circa luxuriā ⁊ carnalē voluptatē. Et ideo caput aſini qui alal valde luxurioſum eſt. iam porto. Et quia reſiduum corporis mei fuit circa ventreꝫ ⁊ etiā ciboꝝ delicias: iam corp⁹ geſto vaſinū / quod eſt alal guloſū Unde Chriſoſto. oper imper. contra tales ſcribit. Ne ſcio inquit ſi hō es: manifeſte poſſum dicere aliud cuꝫ calcitres vt aſinus. ſaltas vt thaurus. fremis in mu lieres vt equus. caſtrimargiam patiaris vt vrſus. car nem impinguas velut milnus. rapis vt lupus. ira

ſceris vt ſerpens. percutis vt ſcorpio. doloſus ſis vt vulpes. venenum malicie obſerues vt aſpis ⁊ vt vipe=ra ⁊ prelieris aduerſus fratres quēadmodum demon perniciosus. qualiter igitur poteris te inter hoīes nu=merare/non video in te talis nature caracteres. quid enim/feram te dicam? ſed beſtie ab vna maliciarum re=tinentur. tu autem limni omnes longe deferꝰ. longe ab illarum irrationabilitate incedis. ſi vero demonem te dicam: ſed demon neqꝫ ventris tyrannidi ſeruit: nec pecunias conſpicit. cum igitur ⁊ feris: ⁊ demonibus plures malicias habeas/qualiter te hominem dicaꝫ? Erubeſce igitur ypocrita inquit Criſoſtomus. et dic ſi bonum eſt eſſe bonum: ⁊ malum eſt eſſe malum. ſi pri=mum vt inquit/ergo non vis eſſe: quod vis appare. et ſi ſecundum: ſcilicet ſi malum eſt eſſe malum: vt quid vis eſſe quod non vis apparere? quod enī turpe eſt ap=parere: turpiꝰ eſt eſſe. ⁊ quod formoſuꝫ eſt apparere: formoſius eſt eſſe. igitur aut eſto quod appes: aut ap=pare quod es. qꝛ manifeſtū malū non a ſapientibus re=prehenditur: duꝫ inſanis eſtimat. hec Criſoſtomus. Vñ ⁊ pſper in de vita contēplatiua de talibus ypocri=tis ſic ſcribit. Sunt inquit quidā religioſi his diebus qui voluīt eſſe conuerſi: ſꝫ cōtra pcedentes malos mo=res nichil obiiciunt: non mentē mutant: ſed veſtem. hi ſunt qui ſermone tm̄ non opere ſeculo renunciant: ſe=culariter viuunt: ⁊ vicia ſua tam inani pfeſſione vite melioris abſcondunt ac religionis imaginarie nomie palliati opinionē virtutis p ꝟtute ſuſcipiunt: qꝫ inter hoīes tm̄ videri volunt timorati/⁊ iuſti. diſtant quidē a populo nō mente et intētione: ſed tm̄ veſte. nō victui ſed habitu. ſpecie tm̄: ſed nō effectu. magni ſtudent vi=deri: ſed non fieri. predicant magna: ſed non faciūt. ac=cuſant vitia: ſed tamen vicia non deponūt. docent ſer=monibus: ſed non tenent operibus. publice ſibi diſpli=cere ſimulant: quod in occulto committunt. confiten=tur ſe diligere deū: factis autē negant. In habitu ⁊ vi=ctu autē formā pietatis habentes: ſed virtutem eius abnegantes. qui ideo decipiunt plures: qꝛ transfigu=rant ſe in angelos lucis: cum vultu ⁊ tonſura vmbrati=lem picturā religionis pretēdūt. ex quo fit vt fiāt ypo=crite fallaces/lupi rapaces ſub ouino vellere. De qui=bus per pphetam dicitur. Filij alieni mētiti ſunt mi=hi. Filij alieni inueterati ſunt. ⁊ claudicauerunt a ſemi=tis ſuis. Conuerſationem eoꝝ dānationē eternā repu=ta. qui p clauſtro mores ſeculi deſerūt: p chriſto ſal=uat ore ſuo modicas facultates deſpiciunt: ſed cōtra primum ſpem maioris cōcupiunt. ⁊ ſub temporaliū cōtemptu cupiditas interior latet. Iſti enī figurātur Gen.19. per vxorem loth. que poſt exituꝫ de ſodomis retro aſpiciens cōtra phibitionem angeli: verſa eſt in ſtatuam ſalis. Statua eniꝫ ſimilitudinem hoīs: non tm̄ veritatē habet. Sic etiam tales ſimilitudinē religio=ſorum ſcꝫ habitum: ⁊ alia ſigna exteriora. non tamen habent veritatē religioſorum. Nā ſicut dicit Linco. dicto.14. intrātes religionē/dicūt oīa relinquere: ſcꝫ poſſeſſiones. et ppriam voluntatem. Et ſicut matha=thias relinquens oīa in ciuitate/fugit in mōtem. vt pa=tet.1.Macha.2. ſic et religioſi relicto deſiderio terre=norum. fugere deberēt in montē cōtemplationis. hec Linconienſis. Item de ypocritis talibus loquitur gra=tianus. ⁊ ponitur in ca. de peni. diſtin.2. Ciuis ad hoc Sepe inquit homo multis occulte peccatis inuolui=tur: ⁊ in vana alia virtute magnus videtur. ⁊ dum in=noteſcit hominibꝰ/procul dubio laudꝫ eiuſqꝫ fauor in=hianter appetitur. vñ fit vt ⁊ ipſa virtus ante dei ocu=los virtus non ſit. dum abſcondit quod multuꝫ diſpli=cet deo: ſꝫ perdit quod placet hoīmini. que itaqꝫ eſſe merita apud deum poſſunt: qñ ⁊ mala occulta ſunt/et bona publica. plerumqꝫ eniꝫ latet ſuperbia: ⁊ caſtitas innoteſcit. atqꝫ ideo oſtenſa diu caſtitas circa finem vi=te perditur: quia cooperta ſuperbia vſqꝫ ad finem in=correcta retinetur. De iſto decreto vide plus ſupra parte.5.cap.13. vbi agitur de inconſummatione ſiue imperſeuerātia. et in illo vbi agitur de perſeuerātia generali ⁊ ſpeciali. ⁊ ideo merito dicit ſpiritusſanctus Eccleſia. primo Ne fueris ypocrita in cōſpectu homi=num: et non ſcandaliſeris in labijs tuis. Attende in illis ne forte cadas: ⁊ adducas anime tue inhonora=tionem. ⁊ euellet deus abſconſa tua: ⁊ in medio ſina=goge elidat te: quoniam acceſſiſti maligne ad dñm: et cor tuū plenuꝫ eſt dolo ⁊ fallacia. Sed eſt hic inſuper notandum qꝫ ſicut docet Guil. pari. in de vicijs parte. 6. ypocriſis tres ſunt ſpecies.

¶ Cap̄.28. de ſimulatione prima ſpē ypocriſis.

Prima ſpēs ypocriſis eſt quando quis corā hominibus ſimulat ſanctitatē. ⁊ in occulto preſumit deum offendere. De qui=bus Berſi.6. ſlo. cap̄.27. Tales inquit ypo=crite oues ſunt habitu: vulpes actu: ⁊ crudelitate lu=pi. hij ſunt qui boni videri volunt: ſed nō eſſe. mali nō videri: ſed eſſe volunt. quoꝝ quemlibet criſo. ope. im=per. ome.42. ſic alloquitur. ypocrita nunquid bonum eſt eſſe malum? vt quid nobis non vis apparere quod es? ſi autem melius eſt bonuꝫ eſſe: vt quid nō vis eſſe quod vis apparere? nam quod turpe eſt apparere: tur=pius eſt eſſe. quod autem formoſum eſt apparere: for=moſius eſt eſſe. Ergo aut eſto quod appares: aut ap=pare quod es. Hec ille. Huiuſmodi enim ypocrite bene figurantur per ſtatuam mortuam quam poſuit Michol ſuper lectulū dauid.1. Regū.19. de quo dictū eſt ſupra parte.4. cap̄ 36. vbi agitur de quarto impe=dimento orationis. Item holkot in lectura libri ſapiē=tie. lectio.163. ypocrita inquit comparatur ydolo: qꝛ ſicut ydolū effigieꝫ habet extrinſecus hoīs viuētis: ſꝫ tm̄ corde caret intrinſecus/⁊ oībus partibꝰ ſpirituali=bus. ita ypocrite videntur viuere vita gratie: ⁊ tm̄ in=terius mortui ſunt ſpūaliter per peccatū in corde. hij plerumqꝫ lapſos damnant ⁊ iudicant ſine cōpaſſione: vt credātur eo iuſtiores ⁊ mundiores: quo ad recta ſe mores monſtrant. ⁊ quia tales inueniuntur nonnunqꝫ in ſtatibus ⁊ gradibus eccleſiaſticis. Ideo merito de talibus conqueritur dñs per pphetā. Iere.32. dicens Poſuerunt ydola in domo in qua inuocatū eſt nomen meuꝫ vt polluerent eam. hec ille. Unde ⁊ de ypocritis in dignitatibꝰ: ⁊ ſtatibus eccleſiaſticis poſitis poteſt intelligi illud Sapien.15. Oīa ydola nationū deos eſtimauerunt. quibus neqꝫ oculoꝝ viſus ad videndū: neqꝫ nares ad reſpirationē percipiendum: neqꝫ aures ad audiendū: neqꝫ digiti manuū ad tractandum: ſed et pedes eoruꝫ pigri ad ambulandum. Huius textus de=clarationē vide ſupra parte quinta ca.2. vbi agitur de ſecundo puocatiuo cōferente ad deteſtationē accidie ⁊ in illo vbi agitur de tertio motiuo. per quod oſtendi=tur qꝫ peccatū accidie valde dyabolo placet. Itē ypo=crite in dignitatibꝰ eccleſie poſiti figurātur p ſtatuaꝫ iouis quam collocauit antiochus in tēplo dei. de qua dictū eſt ſupra parte.4.ca.14. vbi agitur de perſonarū acceptione circa medium. ⁊c.

¶ Capitulū.29. de ſecunda ſpecie ypocriſis

peccati. ecce ipſi reputauerunt ſeipſos generoſos et
honore dignos: ⁊ xp̄s reputauit eos nichilo deterio=
res. cū peccatū q̄d nichil eſt quaſi eorū erat dñs cui ſeruī
ebāt: ſed nō eſt ſeruus maior dño ſuo. ſed poti⁹ inquā
tum hmōi minor. ex quibus manifeſtum eſt ꝙ qui ma
gnus eſt in reputatiōe propria: paruus eſt in reputa
tione diuina. ⁊ econtra. In cuius confirmationem di
cit xp̄s Luce. 18. Omnis qui ſe exaltat humiliabitur:
⁊ qui ſe humiliat exaltabitur ⁊c. ¶ Secundo ſtulticia
ſupbor̄ qui ſeipſos ſunt magnificantes ⁊ cōtemnētes
alios / patꝫ ex hoc. ſicut a natiuitate cecus ſtultus eēt
ſi preſumeret de colorib⁹ iudicare: ſic certe ſtultus eſt
qui preſumptuoſe iudicat de bonitate / vel electione
ſuipſius: vel abiectione alterius. quod quadrupliciter
oſtendi poteſt. Primo ex hoc ꝙ fundamentum bo=
nitatis / electionis / ſiue reprobationis cuiuſcunqꝫ via
toris intrinſecum eſt in mēte diuina: ſoli deo cognitū.
⁊ ideo non pōt ab aliquo viatore niſi fuerit ſibi reue=
latum diuinitus inueniri. Secundo patet idem ex hoc
ꝙ ſpūſſctūs vbi vult ſpirat. Ioh. 3. ⁊ ideo q̄ nunc mal⁹
eſt quaſi ſubito in bonum poterit mutari. vt patet. Ac
tuum nono. de ſaule. Tertio patet idem ex hoc ꝙ ma
lum in predeſtinatis etiam excellentis boni ſepius cā
fuit. vnde Criſoſt. ope. imper. omel. Audi inquit quō
dauid in nimia iuſticia confidēs dicebat. Domine de=
us meus ſi feci iſtud: ⁊ ſi eſt iniquitas in manibus me
is. Item iniquitatem ſi aſpexi in corde meo: nō exau=
diet dominus. ideo diſſimilis eſt vt circūueniretur a
carne non vt iniuſticia eius oſtenderetur: ſed vt iactā=
tia eius cōpeſceretur. hec ille. Item beatus Auguſt.
Audeo inquit dicere ſuperbis eſſe vtile cadere in ali=
quod apertum ⁊ manifeſtum peccatum. vt ſibi diſpli=
ceant qui ſibi iam placendo ceciderāt. Salubrius enī
ſibi Petrus quando fleuit diſplicuit. q̄ꝫ placuit quan=
do preſumpſit. hec ille. Quarto patet idem ex hoc ꝙ
nemo viator de ſeipſo / ⁊ a multo fortiori de nullo alio
cognoſcit vtrum odio an amore dignus ſit. dicēte ſcri
ptura. Eccle. 9. Sunt iuſti atqꝫ ſapientes / ⁊ opera eo=
rum in manu dei ſunt: ⁊ nemo ſcit an dignus ſit amo=
re vel odio: ſed omnia ſeruantur in futurum merita.
⁊ licet hō hodie ſecundum iudicium propriū certus
eſſe poſſit de bonitate ſua / vel de ꝑuerſitate proximi: tn̄
incertus eſt de ſe vel de quocūqꝫ alio q̄lis futur⁹ ſit.
Nā lꝫ aliqs hodie ſit homicida iudeus / paganus / vel
ſaracenus. tn̄ in preſciētia dei futur⁹ eſt coronādus in
celo. Item lꝫ aliqs iam quo ad mundum videat̄ iuſtiſ
ſimus ⁊ electus: tn̄ in p̄ſciētia dei futur⁹ eſt in patibu
lo in inferno ſuſpendendus. vn̄ Eccle. 8. Vidi impios
ſepultos q̄ etiā cū adhuc viuerēt in loco ſancto erāt:
⁊ laudabantur in ciuitate quaſi bonorum oper̄. Sup
quo Guil. pari. vidit inquit Salomon ſpiritu prophe=
tico ſepultos in inferno qui in mundo iſto ſancti cre=
debantur. Augu. ⁊ ponitur in canone. 23. q. 4. Nabu=
chodonoſor pertinenter ad propoſitum ita ſcribit. Ul
res inquit obedientie non ideo cuiqꝫ ſubtraxit deus:
qꝛ eū nō predeſtinauit: ſed ideo eū non p̄deſtinauit qꝛ
receſſurū ipm ab ipſa obediētia eſſe preuidit. predeſti=
natio quoqꝫ dei ſemper in bono eſt: qꝛ peccatum in ſo
la hominis voluntate cōmiſſum / aut remittendū no
uit cum laude miſericorditer / aut plectendū cum lau
de iuſticie. in malis aūt operib⁹ ni ꝯ ſola p̄ſciētia dei
intelligenda eſt: quia ſicut preſciuit ⁊ predeſtinauit. q̄
ipſe fecit: ⁊ vt faceremus ipſe donauit. ita preſciuit
tn̄: nō etiā p̄deſtinauit. que nec fecit: nec vt facerem⁹
exegit: hec aūt de quibus dr̄. 1. Ioh. 2. De nobis exie=
runt: ſed non fuerūt ex nobis. ſi aūt fuiſſent ex nobis
permanſiſſent vtiqꝫ nobiſcum. voluntate exierunt. vo
lūtate ceciderūt: ⁊ qꝛ preſciti ſūt caſuri nō ſunt prede
ſtinati. eſſent autem p̄deſtinati ſi eſſent reuerſuri: ⁊ in
ſanctitate ⁊ veritate manſuri. Ac per hoc predeſtina=
tio talis eſt multis cauſa ſtandi. nemini eſt cauſa labē
di. Non igitur neceſſitatem facit correctionis vel ob=
durationis diuina predeſtinatio / ſeu preſcientia: cum
boni per gratiam corrigantur: ⁊ libero arbitrio mali
pereant: neqꝫ quia predeſtinatio / ſeu preſciētia dei fal
li non poteſt. neceſſario eueniunt que predeſtinantur /
vel preſciuntur: ſicut nec neceſſario predeſtinantur vel
preſciuntur que futura ſunt: ſed quia bona abſqꝫ eius
gratia. mala aūt preter eius preſcientiam euenire nō
poſſunt. Quis igit̄ conuenienter dicat̄ ſi hec predeſti=
nata ſunt vel preſcita neceſſario eueniunt. non tn̄ ideo
abſolute verum eſt ꝙ neceſſario eueniunt oīa que pre
deſtinata ſunt / vel p̄ſcita: qꝛ hec neceſſitas refertur ad
rerum euentum. ibi enim in priori propoſitione ad in=
tuitum diuine preſcientie. ⁊ ſequit̄: ſed in hijs oībus
vita noſtra humane aſcribuntur mentis arbitrio. ⁊ ꝙ
diuina clementia in electis miſericorditer vertit ad bo
num: in damnatis iuſte relinquit ad malum. Sicut igi
tur quamuis certiſſime ſciamus neminem vltra ter=
minū a deo ſibi prefixū eſſe victurū. oībus tn̄ languen
tibus incongrue nō medicamur: ſic q̄uis nemo ſaluet̄
niſi predeſtinatus ad vitam: omni tamen delinquenti
eſt adhibenda correctio: nec malor̄ eſt negligēda di=
ſciplina. hec Aug. Item idem li de verbis dñi. ſermōe
2. de nullo inquit homine deſperandū eſt q̄diu patien
tia dei ad penitentiā eū adducit. nec de hac vita rapit
impium: qui nō vult mortē impij: ſed vt reuertatur ⁊
viuat. paganus eſt hodie: vnde ſcis vtrū ſit futurus in
craſtino chriſtianus? Iudeus infidelis eſt hodie. quid
ſi cras ſequatur catholicam veritatē? ſciſmaticus eſt
hodie: quid ſi cras amplectitur catholicam pacem?
quid ſi iſti quos in quocunqꝫ genere erroris notas: et
tanqꝫ deſperatiſſimos damnas anteqꝫ finiant iſtam vi
tam agant penitentiam: ⁊ inueniant vitam in futuro?
proinde fratres etiā ad hoc vos admoneat: quod dicit
Apoſtolus. Nolite ante tēpus iudicare quicqꝫ. hec
Auguſt. ¶ Tertio ſtulticia ſuperborum qui ſeipſos
magnificantes alios contēnunt: patet ex hoc ꝙ tales
in deum ⁊ in proximum: ⁊ in ſeipſos peccant. In deū:
qꝛ quod propriū eſt deo ſibi vſurpāt. vn̄. 1. Reg. 17. De⁹
aūt intuetur cor. In primū peccant in hoc ꝙ ipm aſp
nant. de q̄bus dr̄ Eſa. 33. Ue qui ſpernis: nōne ipſe ſp=
neris? In ſeipm etiā qꝛ vt dr̄ Prouerb. 29. Qui ad indi
gnationem facilis eſt: erit ad peccā procliuior. Et ideo
merito beatus Bern. Noli inquit te cōparare maio=
ribus: noli minoribus. noli aliquibus: noli vel vni: vel
te nemini: non dico preponas: ſed nec comparare pre=
ſumas. Nam in aīa non eſt plane timēda quantalibet
humiliatio. horrenda autem nimiſqꝫ pauēda eſt etiā
minima preſumptuoſa erectio. ⁊ eſt competēs exēplū
ad hoc de eo qui ingreſſurus eſt per oſtiū baſſum cui
non eſt periculoſum quantūcunqꝫ ſe inclinet: ſed ſi ele
uauerit ſe amplius debito. quantum eſt exceſſus vni
us digiti / caput ſuum ineſtabiliter lederet. Et eodem
modo ſpiritualiter accidit hijs qui voluerint ingredi
humile oſtium paradiſi. ⁊ ideo ſecundum conſilium
ſpiritusſancti Eccli. 3. Quanto maior es humilia teip
ſum in omnibus: ⁊ coram deo inuenies grām. Un̄ ⁊ ad
hanc humilitatem pulcherrime inuitat nos xp̄s exem
plo Luce. 14. dicēs. Cū inuitatus fueris ad nuptias

nō diſcumbas in primo loco ne forte honoratior te in
uitatus fuerit ab illo. ꝛ tunc veniens is qui te et illū
inuitauit/ dicat tibi. Da huic locum/ ꝛ tunc incipies cū
rubore nouiſſimum locum tenere: ſꝫ cum inuitatus fu
eris: vade ꝛ recumbe in nouiſſimo loco: vt cum vene=
rit qui te inuitauit dicat tibi. amice aſcende ſuperius
et tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus.
Spiritualiter oēs chriſtiani ſumus ad nuptias cele
ſtis cōuiuij ꝯuitati. nullus igitur debet ſe alio dignio
rem/ nec in illo conuiuio ſe alio preferre. naꝫ ille for=
te quem tu reputas indignum a deo eſt electus. Non
ne ſanctus Paulus modo erat eccleſie perſecutor: et
ſtatim poſt fideliſſimus predicator? nōne et latro erat
in cruce ſuſpenſus: ꝛ ſtatim poſt eodem die in paradi
ſo coronatus? nonne et maria Magdalena modo erat
publica peccatrix: ꝛ ſtatim poſt ferventiſſima chriſti
amatrix? ſed ecōtra Judas modo erat dei apoſtolus:
et ſtatim apoſtatando traditor dñi ſui falſiſſimus/ et
ad ſupplicium eternum dānatus. Sic forte tam mul=
ti reges/ principes/ epiſcopi/ et mundanis honoribus
conſtipati in mundo iſto alijs preferuntur dignitate:
poteſtate: opinione: ꝛ honoribus. ſed certe cum vene
rit ad iudicandum qui merita ſingulorum ſolus de=
ſeruit: forte ipſe preferet illis aliquem pauperem in
hoc mundo contemptibilem: ꝛ tunc qui in hoc mundo
per ſuperbiā ſe exaltauit/ incipiet cum rubore nouiſſi
mū locum inferni tenere: vñ experientia docente quā
do duo homines abinuicē facies ſuas auertūt et dor=
ſa ſua adinuicem conuertunt illud quod eſt ad dexte=
ram vnius: ꝛ ad ſiniſtram alterius. ꝛ econuerſo. Sic
ſpiritualiter deus ꝛ mundus: ac etiam quilibet iuſtus
vir mundus ſibiinuicē opponūt. vñ Apo. ad Galat. vi.
Michi mundus crucifixus eſt: ꝛ ego mūdo. illi igitur
qui ponuntur ad dexterā ꝓſperitatis mūdi in iudicio
ponētur ad ſiniſtram aduerſitatis a xpo. ꝛ econuerſo.
In cuius rei figura legitur Gen. 48. ꝙ Joſeph volēs
patrem ſuū iacob benedicere duos filios: ſcꝫ Effrayn
ꝛ Manaſſen: ꝛ qꝛ ioſeph plus dilexit manaſſen poſuit
eum in dextra patris: effrayn quē dilexit min⁹ in par=
te ſiniſtra: ſed Jacob tandem manus ſuas cācellauit:
ꝛ Effrayn manum impoſuit dexteram. Manaſſi vero
manū ſiniſtrā impoſuit. Sic ſpūaliter mūdus ſeruos
quos diligit ponit in magna proſperitate mundana:
ꝛ honoꝝ tēporaliū abūdātia. ꝛ ſic vt videtur ſibi ponit
eos ad dei dexteram. Vñ Ps. Beatum dixerunt po=
pulū cui hec ſunt: ſꝫ ſeruos dei quos mund⁹ odit ſci=
licet bonos xp̄ianos ponit in pauꝑtate/ ꝛ in infirmita
te/ ꝛ in tribulatiōe: ꝛ ſic vt mūdo videt̄ tales ponūt ad
dei ſiniſtrā: ſed certe finalr̄ de⁹ cācellabit man⁹ ſuas
ponendo manum dextrā remuneratiōis eterne ſuper
illos quos mundus ponit in ſiniſtra aduerſitatis. vñ
Ps. Saluauit ſibi dextera eius. ꝛ ſiniſtram damnatio=
nis eterne ponet ſuper illos quos mundus poſuit in
dextera proſperitatis. vñ Gregori. ſuper euāge. ome.
2. Preſentia inquit gaudia/ ſequuntur perpetua lamē
ta. hic fratres cariſſimi vanā leticiā fugite ſi illud fle=
re formidatis. nemo etenim poteſt hic gaudere cum
ſeculo: ꝛ illic regnare cum deo. hec ille. De predicta
autem in dei mutatione loquitur Ps. dicens. Hec mu=
tatio dextere excelſi. vñ ꝛ exemplum huius habemus
Luce. 16. de diuite purpurato/ ꝛ lazaro vlceroſo. Naꝫ
diuitē poſuit mundus in dextera proſperitatis: qꝛ in
duebatur purpura ꝛ biſſo: ꝛ epulabatur quotidie ſplē
dide: ſed pauperem lazarū poſuit mundus in ſiniſtra
aduerſitatis: quia iacebat ad ianuā diuitis vlceribus

plenus cupiens ſaturari de micis que cadebāt de mē
ſa diuitis: ſed nemo illi dabat. ſed tandem pauper po
ſitus eſt ad dexteram dei qꝛ mortuus eſt: ꝛ portatus
ab angelis in ſinum abrahe: ſed diues poſit⁹ eſt tādē
ad ſiniſtram dei: qꝛ mortu⁹ eſt ꝛ ſepultus in tormento
inferni. In cuius ſententie cōfirmationē dicit̄ Math.
25. ꝙ chriſtus in die iudicij ſtatuet oues quidem a de
xtris ſuis. per oues inocētes quidē intelligūt̄ paupe
res mundo deſpecti ꝛ odibiles: per edos vero qui ha
bent longa cornua: ꝛ magnam barbā intelligendo ſu=
perbos: qui habent in preſenti vita magnam mūdanā
potentiā ꝛ ſuperfluitatem copioſā temporaliuꝫ: quos
mundus ponit ad dexteram ꝓſperitatis: ſed i iudicio
deus ponet eos in ſiniſtro maxime aduerſitatis dicēs
illis. Ite maledicti in ignem eternum: quod paratuꝫ
eſt vobis ꝛc. ſed tunc oues. i. pauperes humiles/ quos
mundus poſuit ad ſiniſtram magne aduerſitatis. chri
ſtus ponet eos ad dexteram magne proſperitatis di=
cens illis. Venite benedicti patris mei: ꝛ poſſidete pa
ratum vobis regnum a conſtitutione mundi ꝛ cetera.
¶ Quarto ſtulticia ſuperborum qui ſeipſos magnifi=
cant ꝛ glorificant: ꝛ alios contemnunt. patꝫ ex hoc ꝙ
talis vult eſſe iudex ſuiipſius cum tñ ꝓprius amor ſo
let fallere in ſuiipſius iudicio. vñ Bern. Amor inquit
ſicut ꝛ odium veritatis neſcit iudicium. Itē idem. de
legibus inquit humanis ſtatutum eſt: ꝛ in cauſis tam
eccl'aſticis ꝙ̄ ſecularibus ſcio ſeruatū ſpeciales ami=
cos cauſantium non debere admitti in iudicio: ne vel
fallant vel fallantur ſuorum amicorum amore: ꝛ ſi cul
pam tuam in iudicio amor amici tui: aut minuit/ aut
prorſus abſcondit: quanto magis amor tui tuum con
tra te iudicium fallit. Cuilibet igitur ſuperbus dici
poteſt. Tu iudicium facis de teipſo: iudiciū tuū nō eſt
verū. vnde ſicut dicit in flore. Bar. cum mentem alicu
ius ſuperbia obſidet: hoc primum damnuꝫ patitur. qꝛ
clauſo cordis oculo iudicij equitateꝫ ꝑdit. aliena ope
ra deſpicit: ꝛ ſua ſemꝑ alijs preponit. ſemper miratur
quid fecit. ꝛ quicquid egerit egiſſe ſe ſingulariter cre=
dit. Non enim mirum ait beatus Aug. ſi ſuperbus cre
dat ſe multum valere: eſt etenim de nobili genere. mi
chael autē archangelus eſt eius auunculus. Omnis
naꝫ ſuꝑbus eſt fili⁹ diaboli ꝗ olim fuit archangelus:
ꝛ frater michaelis. Quēcūqꝫ enim ſuperbum videris:
filium diaboli eſſe nō dubites. hec ibi. Sed timere po
teſt talis ſuperbus qui ſeipſum extollit: ꝛ ſuos proxi
mos deſpicit: ne ſibi contingat ſicut contigit ſuꝑbo
aman qui de ſe ſolo credebat ꝙ a rege eſſet honoran=
dus. vnde ſicut legitur Heſter. 6. Cogitauit aman in
corde ſuo: ꝛ reputans ꝙ nullum aliū niſi ſe rex vellet
honorare: ſed tñ cito ſuſpēſus eſt i patibulo quod pa
rauerat humili mardocheo: ꝛ mardocheum quem ſu
perbus aman deſpexit ꝛ ſuſpendere ꝓpoſuit rex hono
rari precepit. Sic certe talis ſuperbus qui ſeipſū ex=
altat: ꝛ alios cōdēnat quandoqꝫ eſt a rege celeſti cōdē
nādus: ꝛ ꝗ ab eo iudicatur a rege celeſti eſt honoran=
dus. Sicut exempluꝫ habemus de ſuperbo phariſeo/
ꝛ humili publicano. de quibus ſupra dictum eſt. Ve=
runtamen ſicut dicitur in flore. Bartho. titulo de ſu=
perbia. de verbis predicti elati phariſei quibus humi=
liari renuit: poſſumus e diuerſo formam humilitatis
qua ſublevemur aſſumere: vt ſicut ille conſiderans
peiorum vitijs: ꝛ ſuis virtutibus eſt elatus ad ruinā
ita nos non noſtra ſola pigritia: ſed etiam meliorum
virtutibus inſpectis humiliemur ad gloriam: quare=
mus vnuſquiſqꝫ noſtrum hoc apud ſe ſupplex ac ſum=

¶ Tertio cognoſcuntur ypocrite per impatientiam in aduerſis. nam ypocrite ad impatientiã in omni contumelia eis dicta mouētur. vñ Greg. 33. mo. ypocrite inquit nullo correctionis iaculo ſe penetrare permittunt: ſed in oī peccato quod faciunt: ſcutum ſuperbie defenſionis opponūt. Nam cum quis talem de reatu ſue iniquitatis arguit: nō mox cogitat quomõ culpaꝫ ſuam corrigat: ſed qđ in adiutoꝛium defenſionis ſue apponat. hec ille. Et ideo huiuſmodi ypocrite qui peccata ſua defendūt: cum arguuntur incorrigibiles ſunt. vt dictū eſt ſupra in ſcđa ſpecie ypocriſis in fine. vnde et i huiuſmodi rei figura legitur Iudicum. 1. ꝙ dominꝰ fuit cum iuda ⁊ mõtana poſſedit. nec potuit delere habitatores vallis: quia falcatis curribꝰ abundabant. hoc eſt in curribꝰ eorū falces erant. cum quibus ſibi obuiantibus aduerſantia ſecabant. ¶ Notaliter iudas laudans vel confitens interpretaꝛ: et verū iuſtum in omnibus operibꝰ ſuis non ſeipſum: ſed deū laudantem et confitentem ſignificat: cum quolibet ei tali dominus eſt: et montana. i. vite eminentia poſſidet. Habitatores vero vallis ſunt ypocrite quia viros iuſtos eorum nequitiã reprehendentes conuicijs ſcidunt. ⁊ incorrigibiles permanent. ꝓpter quod ſcirpo et carecto comparantur. Unde Iob. 8. Nunquid viuere poteſt ſcirpus abſqꝫ humore: ⁊ carectum creſcere ſine aqua? glo. ſcirpus intus eſt vacuus: carectum vero herba acuta eſt manū ledēs. vñ et ypocrita gratia vacuus eſt et correctionem non recipit: ſed ad lacerandū vitam alioꝝ iuſtoꝝ ꝓrumpit tanqȝ exprobratio alteriꝰ criminis abſterſio ſit proprij. vñ Greg. 1. mo. in laude inquit poſitus ypocrita/ ſi adhuc quiſqꝫ eū corripere audeat: aſperitate ſua ꝓtinꝰ vitaꝫ corripiētis ſecat. ſanctꝰ namqꝫ eſſe non appetit ſed videri. depꝛehenſuſqꝫ ſe in prauitate iraſciꝛ loqui ſibi redarguente prohibet: qꝛ velut occulto vulnere tactus dolet: ⁊ qualis imperitis notuit: talis vult ab oībus eſtimari. ⁊ paratior eſt mori qȝ corrigi. redargutiōe quippe deterior redditur. qꝛ quaſi dire perſecutionis eſtimat iaculū/ puritatis verbū. vñ exaſperatus protinꝰ in cõtumelias ſurgit: ⁊ que mala exaggerat contra vitam corripiētis inquirit demõſtrare: qui longe incomparabiliter reum cõpꝛehenſorē ſuū deſiderat vt innocentē ſe non ſuis actibus ſed alienis criminibus oſtēdat. hec Gregorius. Ex iſtis patet qualiter ypocrite ex ſuis fructibꝰ. i. operibus cognoſcuntur: oīa ei opa ypocritarū ⁊ licet aliqua bona videantur: tñ propter malam intentionem ſunt mala. vñ Criſo. ope. imper. ome. 2. exponens illud Math. 7. non poteſt arbor bona fructus malos facere: neqꝫ arbor mala fructus bonos facere. non inquit dixit chriſtus arbor mala non poteſt fieri bona: neqꝫ arbor bona nõ poteſt fieri mala. alioquin qui malus eſt a deo eſſet ꝙ malus eſt. et qui bonus eſſet a deo eſſet ꝙ bonus eſt. nunc autem ſic dicit. Malus non poteſt facere fructus bonos i. quãdiu malus eſt. ſi vero factus fuerit bonus: poteſt. vt vnuſquiſqꝫ ꝙ malus eſt aut bonus/ voluntatis eius ſit: et non nature. nam ſi volebat et non poterat fructus bonos proferre: nature erat. ſi autem poteſt ⁊ nõ vult: arbitrij ꝓprij eſt: ⁊ non nature: igitur ſeruus dei non poteſt facere malū. ⁊ ſi tibi videtur aliquãdo ꝙ male facit. cõſidera caute ipm malū eius. ⁊ inuenies ab intus eū eſſe bonū. Nam ex propoſito bono etiam quod videtur malum opus excuſatur. malū autem opus bonū ꝓpoſitum non contemnat. vidiſti moyſen homicidium faciētē: ſed nõ ꝓpter ſuã iniuriã ſed ꝓpter ſeruorū dei vindictam. Uidiſti etiã iacob aliud loquentem in lingua/ ⁊ aliud habentem in corde cum dixit ad eſau. Uidi faciem tuam ſicut qui videret faciem dei. ſed hoc non dixit vt eum deciperet: ſed vt maliciam illius compeſceret. Similiter malus homo nõ poteſt facere bonū: ⁊ ſi tibi videaꝛ facere bonum: conſidera caute. ⁊ inuenies ipſum ab intus malum eſſe. Nam quod ex ꝓpoſito malo fit etiã bonū: malum eſt. Nam opus bonum malum propoſitum non excuſat malū autem propoſitum opus bonum contemnit. ſi videris infidelem hominem et manſuetum: ſcito quia ſubdolus eſt in corde. De talibus enim dicit Proph. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum ⁊ ipſi ſunt iacula. ſi videris eum opus bonū facientē: intellige ꝙ propter hoīes hoc facit. De illis enim dicit dñs: oīa faciunt vt videantur ab hoībus. ſicut igiꝛ bonoꝝ hominū oīa etiam mala bona ſunt/ ſic etiã: omniū maloꝝ etiã bona/ mala ſunt. ſi igiꝛ videris aliquē deum in veritate nõ colentem quaſi bonū: non credas oculis tuis vt dicas illū bone vite. ſed crede magis deo qȝ tibi: qui dixit. non poteſt arbor mala fructus bonos facere. Si autem dicas illū bonū: mēdacē chriſtū feciſti. Tu enim vides que ſunt in facie. deus aūt que ſunt in corde hec Criſo. Item Aug. in ſuo encheridion. ca. 19. ⁊ ponitur. 2. Sententi. di. 40. cap. 1. pertinenter ad propoſitum ſic ſcribit. Nõie inquit arboris/ non natura humane mētis: ſed volūtas intelligitur. que ſi mala fuerit: non bona: ſed mala opera facit. ſi vero bona fuerit: bona opera/ et non mala facit. hec ille. Et ſi ex opere qđ homo bonus et bona intentione facit: aliquando malum contingat. tamen malum illud ſibi non imputabitur. vnde Augu in epiſtola ad publiciã. Abſit inquit vt illud quod propter bonum ⁊ licitum facimus: et ſi ex hoc preter noſtram voluntatem quicqȝ mali accideret: nobis imputetur. hec ille.

¶ Cap. 31. de. 4. filia inanis glorie q̃ vocaꝛ pertinacia. ⁊ de vicijs q̃ ex illa oriuntur.

Quarta filia inanis glorie eſt pertinacia. Et eſt pertinacia mala et inflexibilis mentis obſtinatio: per quam homo nimis innititur ſententie proprie: nolens credere ſententie meliori. Et ſecundum yſidorum Io. Ethimo. Pertinacia dicitur a per/ quod eſt valde vel impudens/ ⁊ teneo. quaſi valde vel impudens tenacia. et inde pertinax: quaſi valde vel impudenter tenax. quia quaſi victorioſe tenet: et ſuſtinet quod preſumptuoſe concepit. et ſemper vt plurimum eſt peccatū mortale: quia ſuperbe violat caritatis mandatum. et infidelitas hereſis ſciſma apoſtaſia blaſphemia et ſuperſticio ex iſta filia inanis glorie naſcuntur: que ſunt ſex vicia pericloſa.

¶ Cap. 32. de infidelitate q̃ ex ꝑtinacia naſciꝛ ⁊ multa etiã ibidem dicuntur de fide.

Primo ex iſta quarta filia inanis glorie id eſt pertinacia naſcitur infidelitas. Et eſt infidelitas peruerſa voluntas ſecundum quam quis reſiſtit fidei catholice ⁊ pertinaciter eam impugnat. Et poteſt quis dici infidelis dupliciter. Primo ſecūduꝫ negationem: quia ſcilicet non habet fidem: nec audiuit eam. vt dicit ille doctor eximius. Guilielm. i trãctatu ſuo de deſcriptione ⁊ origie vicioꝝ. Infidelitas non eſt pctm̄ in illis qui fidem nunqȝ audierunt: ſꝫ eſt

magis pene pctī. Et talis ignorātia diuinoꝝ puenit ex pctō primi parentis. Uerūtñ hmōi infideles dampnantur non propter peccatū infidelitatis. cū nō ſit euāgelium eis reuelatum: nec etiam fides eis quodam modo ſit oſtenſa. vñ et in confirmationem huius dicit criſtus dñs. Jo. 15. Si ego non veniſſem et locutus eis non fuiſſem peccatum non haberent. Huiuſmodi tñ infideles dānantur propter pctm̄ originale et alia pctā actualia q̄ ſine fide non poſſunt remitti. Quia teſtante apoſtolo. Sine fide impoſſibile eſt placere deo Pro quo notandū ꝙ ſicut dicit̄ in floriario Barthol. titulo de fide. Fides eſt voluntaria certitudo abſentium infra ſcientiam: et ſupra opinionem conſtituta. Scientia enim habet cognitionem: et opinio dubitationem. ⁊ inter hec duo eſt fides media. quia fides nō habet cognitionem nec dubitationem. Item dicitur fides credulitas ſcd̄m quam credimus quod non videmus. qm̄ fides eſt de re non viſa. ⁊ inde eſt meritum vbi humana ratio nō prebet experimentū. Et ſicut dicit holkot in lectura libri ſapientie lectione. 198. Bona fides quatuor bene credenti impetrat appetenda. Primo procurat remiſſionem peccatorum. Secundo operatur demonū confuſionē. Tertio confert optatorum conſecutionem. Et quarto meretur dei benedictionem. ❡ Primo igitur cōfert fides bene credenti remiſſionē pctōꝝ. vñ Actu. 10. de xp̄o dicit̄. Huic omnes pphete perhibent teſtimoniū remiſſionem accipere pctōꝝ per nomē eius oēs q̄ credūt in eū. Exemplū huius habemus Jone. 3. vbi legit̄ ꝙ quando dñs propter pctm̄ populi dixit ſe ſubuertere magnam ciuitatem niniue. Jonas ppheta ad preceptum dñi ingreſſus ciuitatē / predicauit dicens Adhuc quadraginta dies ſunt / ⁊ niniue ſubuertetur. Et crediderunt viri niniuite domino. ⁊ predicauerunt ieiunare et veſtiti ſunt ſaccis a maiori vſqȝ ad minorem. vnde et rex niniue ſtatim vt audiuit verbum domini ſurrexit de ſolio ſuo / ⁊ abiectis regalibus ſacco ⁊ cilicio ſe induit: ⁊ penitentie ſe dedit. Precepitqȝ populo ꝙ nullus comederet vel biberet: ſed clamarēt ad deū pro mīa obtinenda. et dixit. quis ſcit ſi conuertatur et ignoſcat deus ⁊ reuertatur a furore ſuo et non peribimus: et ſequitur. vidit deus opera eoꝝ. et q2 conuerſi ſunt a via ſua mala. miſertus eſt deus ſuper maliciam ſuā: locutus eſt facere eis et non fecit. Ecce ꝙ fides qua crediderunt verbo dei per prophetam eis predicato obtinuit eis remiſſionem peccatorum. Docet eñ Ariſto. 2. retho. in principio: ꝙ tria ſunt q̄ faciunt dictum alicuiꝰ eſſe credibile q̄uis non demonſtratiue loquatur. videlȝ prudentia: virtus: ⁊ beniuolētia. cuius cā eſt ſecūdum eū: q2 propter oppoſita iſtoꝝ diſcredimꝰ alicui non demonſtratiue loquenti: videlȝ propter imprudentiā q2 reputamus eū ignarum: aut ꝓpter maliciā: quia q̄uis vera ſciat tamē nō eſt amicus veritatis et iuſticie. aut propter defectū beniuolētie q2 in caſu licet ſit prudens et virtuoſus. non tñ reputamus eum ita beniuolū ꝙ velit conſulere illud quod nobis expediens ſibi videatur. ſed qñ iſta tria cōcurrūt in conſiliario: ſcȝ ꝙ repetamꝰ eū prudentē ⁊ virtuoſum et nobis beniuolum: tunc abſqȝ dubio credimꝰ dictis ſuis. q̄uis ea nequaq̄ demonſtret: ſed ſi de chriſto loquamur. Criſtus venit in mundum perſuadere et ꝓbare veritatē: ſed nō omnia dicta ſua ſciētifice demōſtrare: et ideo doctrina ſua nō ſcientia nominatur ſed fides. Sunt tñ dicta ſua nihilominꝰ credibilia propter tres ratiōes predictas. Tum primo: quia in eo viguit prudentia. cum eſſet ſapientia dei patris. vñ Eccl. 1. Ois ſapiētia a dño deo eſt ⁊ cū illo ſemper fuit et eſt ante euum. ❡ Tū ſcdo: quia in eo fuit virtus et veritas tā in dictis q̄ etiā in factis. vñ. 1. Reg. 8. Omne quod loquitur abſqȝ ambiguitate euenit. Item Mar. 7. Bene omnia fecit. ❡ Tū tertio: q2 in eo fuit beniuolentia ad nos. quia dilexit nos. ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is in ſanguine ſuo Apocalip. 1. Et ideo merito dicit Pſā. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis. ❡ Secūdo operatur fides demonū cōfuſionē: vnde de vere credentibus dicit criſtus. Marci. 16. In nomine meo demonia eiicient. immo fides ſcutum ſpirituale eſt cū quo poſſumus omnia tela temptationis dyaboli expellere. iuxta illud Eph. 6. In omnibus ſumētes ſcutū fidei in quo poſſitis oīa tela nequiſſimi ignea extinguere. vnde dicit Papi. ⁊ habet̄ in expoſitione ſuper iuuenalē ſatyra prima. ꝙ numa pompilio ſacrificāte deo ſuo quoddā ſcutū de celo cecidit qd̄ ātile dictum fuit. Datūqȝ eſt reſpōſum: ꝙ periret romanum imperium niſi illud antile foret bene ſeruatū ⁊ cuſtoditum Numa vero vndecim alia ſcuta fecit. vt eſſent duodecim numero ea intentione ꝙ illud ſcutum qd̄ de celo cecidit inter cetera maneret occultū. Moraliter ſcutū fidei de celo cecidit. qñ deus noſter Jeſus chriſtus de celo veniēs: fidē hominibus predicauit. Et vbicunqȝ ſcutū illd̄ fuerit ſeruatū. demonis extirpabit dñiū. ⁊ diuinū ſeruabitur imperium. Hec autem ſcuta duodecim ſunt: quia fidei articulos duodecim apoſtoli fundauerunt. Iſtud ſcutum liberat a demonibus: qd̄ in daniele figuratum conuenienter fuit Daniel. ſexto Qui licet in lacu cum leonibus morabatur: nulla tamen leſio inuenta eſt in eo: ⁊ cauſa erat: quia credidit deo ſuo vt dicitur ibidem in hyſtoria. ❡ Tertio fides confert optatorum conſecutionem: dicente. Mar. 11. quecunqȝ orantes petitis / credite: quia accipietis: et euenient vobis. vnde narrat Petrus comeſtor. et dicit in hyſtoria libri heſter: ꝙ cum Alexander venit ad montes caſpios / miſerunt ad eum filij captiuitatis decem tribuum egrediendi licentiam poſtulantes. cunqȝ queſiſſet cauſam captiuitatis: accepit eos receſſiſſe aperte a deo in vitulis aureis immolando. ⁊ per prophetas dei predictum eſſe eos a captiuitate non redituros. Tunc reſpondit alexander ꝙ artius eos includeret. cum igitur anguſtia viarum inciperet obſtruere molaribus bituminatis. vidit humanum laborem non poſſe ſufficere. ideo rogauit deum iſrael vt iſtud opus compleret. et ecce nutu diuino prerupta montium ad ſeinuicem acceſſerunt. et factus eſt locꝰ immeabilis. vt ait Joſephus. ſed quid putas deus facturus eſt pro ſuis fidelibus ſi tantum fecit pro infideli. Unde chriſtus dicit ſuis fidelibus. Matthe. viceſimo primo. Quecunqȝ petieritis in oratione credētes accipietis. ❡ Quarto: fides confert bene credenti electorum benedictionem. vnde Joan. 20. dicit Criſtus thome. Quia vidiſti me Thoma credidiſti. Beati qui non viderunt et crediderunt. Ueruntamen non quilibet credens impetrat per fidem ſuam predicta quatuor appetenda. Et ideo pro iſto eſt notandum ꝙ ſecundum Petrum lombardum. 3. Sentētia. diſtinctio. 23. duplex eſt fides. ſcilicet fides formata et fides informis. De fide informi dictum eſt ſupra. cappitul. 2. vbi agitur de ſecundo motiuo conferente ad deteſtationem ſuperbie. et in illo vbi agitur de latria. Fides vero formata eſt fides cui annectitur dilectio oſtenſa in caritatiuis operibus ſine quibus fides mortua eſt. vt dicitur Jaco. 2. Ille igitur vere credit qui exercet operando quod credit. Et ideo in

rito dicit beatus Auguſt. prima parte ſermonum. ſer
mone. 28. ꝙ fides vera appellata eſt a duobus. ſcilicet
qꝛ fit qđ dicit. vñ due ſyllabe ſonant cuꝫ dicitur. fides
ꝓ prima ſyllaba eſt a facto. ſecunda a dicto. Fac igitur
quod dicis ⁊ fides eſt. Tu dicis ꝙ deus eſt bon⁹ dñs
et ꝙ dignus eſt bono ſeruitio: fac qđ dicis: ſis ſibi bo=
nus ſeruus. ſi dicis ꝙ diligis iuſticiā: et odis iniqta=
tem. quod dicis fac: ſcꝫ iuſticiam / ⁊ odias iniquitatē: ⁊
tunc fides in te operatur. ⁊ iſta fides: vt dicit beatus
Ambro. eſt mater oīm virtutū que oēs virtutes infor
mat: ⁊ ſine qua nulla virtus eſt placēs deo. Vñ Hebr.
11. Hec eñ fides eſt radix oīm bonoꝝ operū et cetera
rum virtutū. et ideo ſi hec radix euellatur: cetere vir
tutes areſcunt. vñ beatus Grego. dicit. ſicut rami in=
quit ſine radice areſcunt: ita quelibet bona opera licet
videantur bona / nulla ſunt: ſi a fidei ſoliditate disiun=
gantur. Fides ei mentē illuminat: greſſus dirigit. et
ceteris virtutibus lumē miniſtrat. quam quidem tam
excellentē al virtutem multum dyabolus laborat de
ſtruere. vñ hec fides eſt oculus quem ſeruus inferna
lis querit diligenter eruere. et mirum. nam hoſtis il=
le antiquus inuiſibilis eſt. et ſine fide non videtur: et
ſic non timetur. ſcit eñ dyabolus ꝙ extra fidē non eſt
locus ꝓpiciationis. vñ cū ipſe propiciationi hoīs in
uideat nō vellet ꝙ homo illaꝫ haberet: quā ſcit ſe non
habiturū. Scit etiā dyabolus ꝙ quiſquis extra fideꝫ
eſt: gladiū ire dei euaginatū ſupra ſe habet. vñ dicit in
euangelio. Jo. 3. qui incredulus eſt filio dei: non vide
bit vitā. ſed ira dei ſuper eum manet. Item fides eſt
pupilla oculi ſpiritualiter. et ſicut pupilla oculi cor=
poris tui ſubtiliſſima eſt. et niſi impigre et ſollicite cu
ſtodiatur a palpebris / leuiſſimo et tenuiſſimo pulue=
ris tactu confunditur. ſic acies fidei: niſi peruigilem
habeat cuſtodem nihil citius perturbatur. ſed xpiana
fides ita diſputata eſt et declarata a precedentib⁹ pa=
tribus noſtris. vt in nulla parte iam neceſſe eſt titu ba
re. Non eñ eſt particula fidei noſtre quin temporibus
retroactis fuerit ab hereticis contradicta manifeſte
aut negata in parte vel in toto. et deinde per viros ca
tholicos auctoritate et ratione eorum opiniones fue=
runt annichilate publice et deſtructe. et catholica at=
ꝙ apoſtolica fides deo adiuuante in omnibus ſemper
approbata et confirmata. ⁊ ſic per eorum errores ma
nifeſtius fides noſtra declaratur. et in ſempiternum
firmiter confirmatur. ſed tamen vt voluntas noſtra
ad vera credenda moueatur non ſibi ſufficit: niſi per
gratiam opituletur dicente criſto in euangelio. Jo. 6.
Nemo poteſt venire ad me niſi p̄ atū fuerit deſuper a
patre meo. Verumtñ non eſt formidādum quin ſi forti
tudinē fidei contra hoſtis antiqui temptamenta pre=
cemur ſaluatorem noſtrum in toto corde dicentes.
Dñe auge nobis fidem. ille infidelitatis nō; permittit
interire nos veneno dicente Apo. 1. Cor. 10. Fidelis
aūt deus qui nō patietur vos temptari ſupra id quod
poteſtis. Predicta etiam fides eſt fundamentum to=
ti⁹ edificij ſpiritualis ciuitatis eccleſie. dicēte. Apo=
ſtolo Hebre. 11. Fides eſt ſubſtantia rerum ſperanda=
rum argumentū non apparentiū. Quā auctoritatem
exponēs ſanctus tho. Fides inquit eſt ſubſtantia. id ē
fundamentaliter ſubſtans edificio ſpirituali. ipſa eniꝫ
fides facit res ſperandas aliqualiter in nobis ſubſiſte
re per gratiam: ⁊ dicitur fides argumentum non ap=
parentiū. i. arguens mentē: quia fides inclinat intel=
lectū ad credendū ea que nō apparent corporali aſpe=
ctui. Unde abrahā contra naturam credidit deo in ſo
bole ſibi ꝓmiſſa: ſcilicet vt vetulus et vetula / ⁊ ſterilis
de ſterili generarēt: ⁊ reputatū eſt ei ad iuſticiā. ⁊ ē ar
gumentum quod multum placet deo quādo aliquis
credit plus deo ꝙ̄ ſenſui proprio vel rationi ſue: vt in
ſacramento altaris ⁊ in trinitate perſonarum. ⁊ vnit
tate ſubſtantie: ⁊ de Chriſti incarnatione.

¶ Cap. 33. quō ciuitas eccſie fūdaꝛ ſup fūdamētū fidei

DE ciuitate enim eccleſie fū
date ſuper iſto fundamento fidei lo
quitur ſanctus Joh. apſ's Apocal.
21. dicens. Uidi ciuitatem ſanctam
Hieruſalem nouā deſcēdentē de ce
lo. ⁊ ſicut dicitur vlterius ibidē hec
ciuitas habebat murum magnum ⁊
altum. habebat etiam. 12. portas quarum tres poſite
erant in parte orientali illius ciuitatis. tres in aqui=
lone. tres in parte auſtrali. tres in parte occidentali.
⁊ hec ciuitas poſita erat in quadro: ⁊ longitudo eius
tanta erat quāta ⁊ latitudo. nam quadrum dicitur cu
ius oīa latera ſunt equalia. Spūaliter hec ciuitas eſt
ciuitas eccleſie que eſt multitudo omniū predeſtina=
toꝝ iuxta illud Eccl. 3. Filij ſapientie eccleſia iuſtoꝝ.
in illa eñ ciuitate ſemper manet xp̄s per gratiā. Vnđ
Eccl. 24. In ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui. ⁊
rationabiliter poteſt eccleſia militans vocari ciuitas.
quia ciuitas vt dicit Gloſa ſuper eodem / dicit quaſi
ciuiū vnitas. ⁊ ſicut dicitur Actuū. 4. Multitudinis
credentiū erat coꝛ vnū ⁊ aīa vna. ⁊ dicitur hec ciuitas
ſancta: qꝛ in fide ſancta ſtabilita. et dicitur noua: quia
dimiſſis cerimonialibus legis date: eſt ſacramētis le
gis gratie renouata. Ac etiaꝫ dicitur hec ciuitas no=
ua. qꝛ incolis huius ciuitatis xp̄s multa noua dedit.
Nam dedit eis noua corda ſicut ore prophetico pro=
miſit Eze. 36. dicens. Dabo vobis coꝛ nouum ⁊ ſpiri=
tum nouum. Item nouas linguas. Vñ. Math. vl. Lin
guis loquentur nouis. Itē noua mādata. Vñ. Joh. 13
Mandatū nouū do vobis. ⁊ vocatur hec ciuitas eccle
ſie. Hieruſalem nomen accipitur ab eius fundatore.
Vñ Hieruſalem viſio pacis interpretatur. ⁊ de criſto
fundatore huius ciuitatis dicit Apo. ad Ephe. 2. Ipſe
eſt pax noſtra. et dicitur hec ciuitas de celo deſcen=
dere pro eo ꝙ criſtus qui ſecundū apoſtolum Ephe. 1.
eſt caput eccſie (de celo deſcēdit) vlterius dicit ꝙ hec
ciuitas habebat murū maximum ⁊ altum. Murus ei
huius ciuitatis eſt Xp̄s. Unde Eſaye. 26. Urbis for=
titudinis noſtre ſyon ſaluator ponetur in ea murus.
Criſtus enim dicitur mur⁹ / pro eo ꝙ tanꝙ̄ mur⁹ for=
tiſſimus munit ⁊ defendit eccleſiā ſuā. Vñ Romoꝝ. 8
Si deus pro nobis: quis contra nos? De iſtius muri
magnitudine dicit ps. Magnus dominus ⁊ laudabi=
lis nimis. ⁊ de iſti⁹ muri altitudīe dicit apo. Roma. 11
O altitudo diuitiarum ſapiētie ⁊ ſciētie dei. dicit etiā
ꝙ hec ciuitas habebat duodecim portas. Iſte ei duo=
decim porte / vt dicit vvaldeby ſunt duodecim articu=
li fidei in ſymbolo duodecim apoſtoloꝝ contenti / per
quas portas intrant in eccſiam dei ⁊ efficiuntur mem
bra chriſti. ⁊ ideo merito dicit ꝓpheta Eſa. 62. Tran
ſite per portas: ſcꝫ fidei in eccſiam ad criſtuꝫ. Nāvt di
cit Auguſt. in de verbis dñi ⁊ apoſtoli ſermone. 3. dū
credis: venis ad xp̄m. Non eñ venitur ad Xp̄m naui=
gando: ſed credendo. per hoc ꝙ in oriente predicte ci=
uitatis erant porte tres. in aquilone tres. in occiden=
te tres. ⁊ in auſtro tres. ſignatur ꝙ electi ab omni pte
mundi in fide ſancte trinitatis vnius liberū habebunt
introitū in eccſiam et mēbra xp̄i efficiantur. Vnđ. pſ.
Qui redempti ſunt a dño quos redemit de manu ini

mici de regionib⁹ cõgregauit eos a ſolis ortu ⁊ occaſu ab aquilone ⁊ mari. Vlterius aũt dicitur ꝙ hec ciuitas erat in quadro poſita. habẽs quatuor latera equalia. ¶ Spiritualiter per iſta quatuor latera equalia ſecundum btm̃ Grego. ſup Eze. ome. 22. poſſunt intelligi fides/ſpes/caritas/⁊ bona operatio. que dicitur equalia pro eo ꝙ quantum quis credit: tantũ ſperat. ⁊ quantum quis credit ⁊ ſperat: tantum diligit. ⁊ quãtum quis credit ſperat ⁊ diligit: tantum operatur. In quadro igitur eſt hec ciuitas poſita. quia fortis fide. longanimis ſpe. ampla caritate. efficax et perfecta bona operatione. Sed hic eſt notandum ꝙ hec ciuitas iam obſidetur in quatuor ſuis laterib⁹ a quatuor principibus fortiſſimis q̄ tẽptãt ad quatuor vicia quibus vt dicit Waldeby/ac etiã Auguſtinus lib. 4. de ciui. dei. quatuor regna principalia mundi quondã fuerũt deſtructa: ſcʒ regnum romanorum: regnũ Caldeorũ: regnũ Grecorũ: ⁊ regnũ Aſſyriorũ. ¶ Primus enim princeps vocatur Mammona. de quo dicitur Mat. 6 Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mammone. iſte eñ princeps temptat ad auariciam cum qua deſtructũ fuit regnũ romanorum. Vñ romane ciuitati in ſignũ ꝙ auaricia eſſet deſtruẽda. vt dicit waldeby quaſi ꝓphetice erat hoc nomen roma impoſitum. Vñ hoc nomẽ roma continet in ſe quatuor litteras: ſcilicet. R/O/M/A. R/ idem ſignificat ꝙ radix. o. omnium. m. malorũ. a. auaricia. ⁊ ſic ethymologice roma dicitur quaſi radix oĩʒ malorum auaricia. ¶ Secũdus princeps vocat Lucifer de quo dicit Eſa. 14. quõ cecidiſti lucifer? Iſte princeps vi dicitur Iob. 41. Rex eſt ſuper oẽs filios ſuperbie. Vñ princeps iſte temptat principaliter ad ſuperbiã: qua deſtructũ fuit regnũ caldeorum. ¶ Tertius aũt princeps vocatur Beelſebub. qui Luce. 11. vocatur princeps muſcarũ. ⁊ iſte princeps preeſt inuidis/ qui ſimiles ſunt muſcis. quia ſicut muſce maculãt bonas carnes. ſic inuidi maculant ⁊ deprauant bonorum hominum conuerſationem honeſtaʒ. iſte eñ princeps tẽptat ad inuidiã qua deſtructũ fuit regnũ grecorũ. Quartus aũt princeps vocatur Aſmodeus/ qui vt patet Thobie. 6. Poteſtatem habet ſuper oẽs luxurioſos qui ita libidini vacant ſicut equus ⁊ mulus in quibus non eſt intellectus. iſte igitur principaliter temptat ad luxuriã: qua deſtructũ fuit regnum aſſyriorũ. Iſti etiam maledicti quatuor principes quibus nunc obſidetur ciuitas eccleſie habent ſub ſe duodecim milites applicatos ad predictas duodecim portas quibus nituntur portas predictas funditus deſtruere: ⁊ totam ciuitatem eccleſie penitus deprimere. ¶ Vnde primus princeps: ſcʒ princeps auaricie habet ſub ſe tres milites per quos intelliguntur tres ſpecies auaricie oĩno contrarie tribus primis articulis fidei. qui ſunt tres prime porte predicte ciuitatis. ¶ Secund⁹ princeps/ſcʒ ſuperbie hʒ ſub ſe tres alios milites qui ſunt tres ſpecies ſuperbie que contrariantur tribus alijs articulis fidei qui ſũt alie tres porte ciuitatis eccleſie. ¶ Tertius aũt princeps eſt princeps inuidie: ⁊ habet alios tres milites ſub ſe: ſcʒ tres ſpecies inuidie cõtrarias trib⁹ alijs articulis fidei ſeq̄ntibus. qui etiam tres ſunt alie tres porte predicte ciuitatis eccleſie. ¶ Quartus aũt princeps: ſcilicet princeps luxurie hʒ etiã ſub ſe tres milites. ſ. tres luxurie ſpecies contrarias tribus vltimis articulis fidei qui ſunt tres vltime porte predicte ciuitatis eccleſie. predicti eñ quatuor principes cũʒ ſuis militibus q̄ nitũtur p̄dictã eccleſie ciuitatẽ ſubuertere/⁊ penitus portas illi⁹ deſtruere figurantur Dañ. 7. vbi legit ꝙ quatuor vẽti celi pugnabãt in magno mari: ⁊ quatuor beſtie grãdes aſcendebant de mari diuerſe inter ſe. ¶ Spũaliter aũt per iſtud mare intelligitur cor pctõris: iuxta illud Eſa. 57. Cor impij quaſi mare fluens quieſcere non poteſt. per quatuor ventos pugnãtes in mari p̄ñt intelligi p̄dicti quatuor maledicti principes: cũ quibus obſidetur ciuitas eccleſie. ⁊ q̄ principes flatu ſue tẽptationis ſuſcitant in corde pctõris quattuor horribiles beſtias: per quas ⁊ ꝑ ꝓprietates earũ predicta quattuor vicia cũ ſuis ſpeciebus q̄ ſunt milites predictorum principum qui conantur ciuitatem eccleſie et eius predictas portas ſubuertere ⁊ impugnare vel deſtruere intelliguntur.

¶ Capitulum 34. de tribus articulis fidei qui ſunt quaſi tres porte predicte ciuitatis.

SEd pro appertiori declaratione iſtius materie eſt notandum ꝙ prima porta p̄dicte ciuitatis q̄ ẽ primus articulus fidei quẽ vt dicũt doctores cõpoſuit ſanctus petrus eſt iſte Credo in deum patrem omnipotentẽ creatorẽ celi ⁊ tre. Scða porta q̄ eſt in p̄rio latere ciuitatis eccl̃ie: eſt ſecundus articulus fidei quã cõpoſuit ſctũs Andreas. Et ẽ iſte Et in ieſum xp̃m filiũ eius vnicum dñm nr̃m. Tertia porta prime partis ciuitatis eccl̃ie eſt terti⁹ articul⁹ fidei quẽ cõpoſuit Iacob⁹ maior: eſt iſte Qui ↄcept⁹ eſt de ſpũſancto: nat⁹ ex maria virgine. Ad has tres portas applicauit primus princeps quattuor p̄dictorũ principũ tres ſuos milites vt iſtas portas cum ciuitate eccleſie deſtruant. ¶ Prim⁹ ei princeps ẽ ſpũs auaricie q̄ prim⁹ dici põt pro eo ꝙ ſicut dicit aplš. 1. Thim. 6. Radix oĩm malorũ eſt auaricia/ quã quidã appetentes errauerũt a fide. cui⁹ tres milites ſũt tres ſpẽs auaricie. ſ. falſa diuitiarum acquiſitio. iniurioſa diuitiarũ detentio: ⁊ inordinata diuitiarum dilectio. primus eñ iſtorũ militũ cõtrariat primo articulo fidei qui vt ſupra dicitur eſt iſte Credo i deũ patrẽ omnipotẽtẽ creatorẽ celi ⁊ terre. ¶ Pro cui⁹ declaratiõe notandũ ꝙ ſcðm petrũ lõbardũ. 3. ſenten. diſt. 23. Aliud eſt credere deũ: aliud eſt credere deo: ⁊ aliud eſt credere in deũ. Credere eñ deũ: eſt credere deũ eẽ vnuʒ ⁊ non plures eſſe deos. Vñ Exodi 20. Dñs de⁹ tuus vnus eſt. Credere deo: eſt credere verũ eſſe quod de⁹ dicit in ſcriptura. de qua credulitate dr̃ Ioh. 8. Si veritatem dico: quare non creditis michi? Credere in deũ eſt credẽdo amare deũ/⁊ credẽdo in eũ: ſpũaliter ſibi ac mẽbris ⁊ corpori ſuo miſtico incorporari. ⁊ iſta ẽ fides ꝑfecta de qua dr̃ Marci vlti. Qui crediderit et baptizatus fuerit ſaluus erit: qui vero nõ crediderit cõdẽnabitur. ¶ Sed q̃ntũ ad primũ pʒ ꝙ auari qui ponunt totã ſollicitudinẽ ſuã in terrenis diuitijs acquirendis non credũt ſolũ vnũ eſſe verũ deũ: ſʒ habẽt plures deos alienos. Vñ pš. Simulacra gentium argentum ⁊ aurũ. imo ſicut dicit Hieron. ſup illõ pš. Non erit in te deus recens. quotcũq; pctã habemus: tot recentes habemus deos. Sed vt conſtat auari qui oẽm ſollicitudinẽ ſuã ponunt in diuitijs acq̄rendis ꝑ cautelas ⁊ deceptiões: ꝑ mẽdacia ⁊ ꝑ piuria: ⁊ per ceteras falſitates/⁊ nõ curantes ꝑ quas vias illicitas acq̄rant: cũ hoc ꝙ illas habuerint pluribus vicijs ſunt illaqueati. ⁊ per cõſequens tales hñt plures deos alienos. imo vt videt tales non credũt deum verũ eſſe. vñ de quolibet tali auaro intelligi põt illõ pš. Dixit in

ſipiēs in corde ſuo nō eſt deus. Super quo dicit gloſa. ꝙ inſipiens eſt qui dono ſapientie eſt priuatus. qui non celeſtia: ſed terrena querit. Et iō dicit Apl's ꝙ ſapientia huius mundi/ſtulticia eſt apō deū. i. Corinth. 3. dicitur apud deū. i. apud diuinū iudiciū: ſed cū de⁹ iudicio ſuo errare nō pōt: pʒ ꝙ ſapia huius mundi vere riſſime ſtulticia eſt apud deū. ⁊ qui ea plenus eſt: vere ſtultus eſt⁊ inſipiens. ⁊ cum ſapia ſecundū theologos ſit diuinorū ⁊ humanorū certa cognitio: patet ꝙ inſipientia eſt priuatio vtriuſqꝫ: ⁊ per ꝯñs ſapientes huius mundi qui mere ſtulti ſunt apud deū ⁊ inſipiētes nec dei/nec ſui verā noticiam hñt. ⁊ iō tales ſi non voce/tñ ope negāt deū eſſe: dicente apoſtolo. Confitentur ſe noſcere deū: factis aūt negāt. ad Tytuʒ primo Tales etiā auari nō credunt deo. qꝛ vt videtur nō credūt vera eſſe que deus dicit in ſcriptura ſacra. Nam ſi crederent dictis eius: conſiderarent qualiter criſt⁹ in euangelio Mathe. 6. probat triplici ratione ꝙ non poteſt deficere ſuis ſeruitoribus in vite neceſſariis.

¶ Prima rō quam facit ad hoc oſtendendum eſt iſta Anima eſt pluſqꝫ eſca: ⁊ corpus pluſqꝫ indumentum: ſed deus dat aīam ⁊ corpus ſuis ſeruitoribus ſine aliqua inordinata ſollicitudine earūdem. igitur a multo fortiori dabit illud qō minus eſt. ſ. eſcam et indumentum ſuis fidelibus. ¶ Secunda aūt ratio chriſti ad illud idē pbādū eſt hec. volatilia celi non ſerūt neqꝫ metunt/neqꝫ congregant in horrea: ⁊ pr̄ vr̄ celeſtis paſcit ea. cū igitur vos magis plures eſtis illis ⁊ deo ſit cura longe maior de ſuis fidelib⁹ hominib⁹ ſeruiētibus/qꝫ de brutis animalibus: patet ꝙ a multo fortiori paſcet illos. ¶ Tertia autem rō xp̄i eſt hec ad ipſum pbādū. lilia agri nō laborant neqꝫ nent vt acqrāt ſibi veſtimētū: ⁊ tñ ſalomon in oī gloria ſua non eſt coopertus ſicut vnum ex illis. Si igitur fenum agri qō hodie eſt. ſ. tam pulcrum: ⁊ cras areſcens in clibanum mittitur/deus ſic veſtit: qꝫto magis vos modice fidei ſed planuʒ eſt ꝙ auari qui omnes ſenſ⁹ ſuos applicāt ad acquirendum tpalia falſis inordinatis et illicitis mediis ꝓdictis xp̄i verbis non credunt. ¶ Tertium etiā pʒ vcʒ ꝙ auari non credunt in deū: qꝛ vt ſupra dictū eſt credere in deū eſt credendo amare deū. ſed tales auari ð quib⁹ ſupradictū eſt nō amant deū: igitur nec credunt in deum. ⁊ ꝙ tales non deū amāt probo. dicit eñ chriſt⁹ Johan. 14. Qui habet mandata mea ⁊ ſeruat ea: ipſe eſt qui diligit me. q. d. ⁊ nullus ali⁹. Vñ vt dicit Apl's. 1. Johan. 2. Qui dicit ſe noſcere deum ⁊ mandata ei⁹ non cuſtodit: mendax eſt. ſed cum predicti auari qui mendaciis ⁊ periuriis/falſitatib⁹/ ⁊ aliis modis ſollicitantur ad acquirendum temporalia manifeſtiſſime tranſgrediuntur dei mandata. pʒ ꝙ tales deum nō diligūt: ⁊ per ꝯñs nec credūt in deū perfecte. Vnde Aug. in ſuo enchiridiō. ca. 83. Qui inquit recte diligit deū: ꝓculdubio recte ſperat ⁊ credit. qui vero non amat deum: inaniter ſperat ⁊ credit. Hec ille. ¶ Et quantum ad ſecundam particulam huius articuli. pʒ etiam ꝙ auari nō credūt deū omnipotentē eſſe patrem illorum. nam ſi crederent eſſe eum patrem eorū: ipſi tanqꝫ ei⁹ filii eum adorarēt. iuxta illud Malach. 1. Fili⁹ honorat patrē: ⁊ ſeru⁹ dominū ſuū timebit. ſi igitur pater ego ſum: vbi eſt amor me⁹? ⁊ ſi dñs ego ſum: vbi eſt timor me⁹? Sed auari magꝭ adorant aurū ⁊ argentū qꝫ deū. In cui⁹ rei figura legitur Daniel. 3. ꝙ Nabuchodonoſor rex babylonis fecit ſtatuā auream quam cuilibet precepit tanqꝫ ſub pena mortis adorare. ⁊ populus intantum timebat preceptum regis ꝙ in tota ciuitate Babylonis non inueniebant niſi tres qui ſtatuā illā non adorarent. Spiritualiter Babilon confuſio interpretatur: ⁊ hunc mundum miſerabilem confuſione plenum ſignificat. Nabuchodonoſor ſedens in anguſtia interpretatur: ⁊ ſignificat māmonam ſpirituʒ ſiue principem auaricie q̄ ſedet in corde hoīs auari qui anguſtiā laboris hʒ in acquirendo. anguſtiā doloris in ꝑdendo. Iſte nabuchoð. ordinauit ⁊ ꝓclamauit omnes ſuos ligios adorare ſtatuā auream: hoc eſt argentum ⁊ aurū. ⁊ hoc ſub pena mortis. Et videte vos qꝫ ſubtiliter ſub pena mortis iſte maledictus Nabuchodonoſor minatur ſuis ſubditis predictam ſtatuam adorare. Dicit enim in corde hominis auari. homo conſidera ꝙ ſi non habueris aurū ⁊ argentum ⁊ terrenas diuitias cum veneris ad ſenectutem: paupertate ⁊ miſeria confunderis. omnes homines te contemnent: ⁊ nullus de te curabit: et ſic miſerabiliter pro defectu morieris. Et ideo dū iuuenis es addiſce ſubtilitatem ⁊ ſcientiam mundanam cū qꝫbus poſſis diuitias acquirere ne in ſenectute confundaris: ⁊ certe iam in tñ timēt hoīes iſtas falſas ſpūs auaricie minas ꝙ vix inuenitur aliquis qui iſtam ſtatuam non honoret. Vnde Hiereñ. 8. A minimo vſqꝫ ad maximū oēs auaricie ſtudent. Et ex iſto palam eſt ꝙ tales nō credunt veraciter deū eſſe eoꝝ patrē omnipotentem. Nā ſi hoc firmiter crederent: conſiderarēt ꝙ ille non eſſet pater benign⁹ ⁊ miſericors: qui diues eſſet ⁊ potens in omnib⁹ ⁊ abundans ſi videret filium ſuum in oīb⁹ ſibi humiliter obedientem in paupertate ⁊ anguſtia poſitū ⁊ humiliter ac lacrimoſe patrem ſuū auxiliū poſtulantem niſi ipm adiuuaret: ſed cum pater nr̄ celeſtis ſit miſericordiſſim⁹ ⁊ ſumme potēs ⁊ diues: ſequitur ꝙ non pōt ſuis fidelibus filiis cuiuſcūqꝫ etatis fuerint deficere in neceſſariis que ab ipſo rōnabiliter poſtulant. Et hoc manifeſtiſſime probat xp̄s triplici rōne ſupradicta. ¶ Et qꝫtum ad tertiam particulā huius articuli videtur ſimiliter ꝙ auari nō credunt deum eſſe factorem celi ⁊ terre. nā ſi firmiter crederent ꝙ deus primo creauit celū tanqꝫ finē beatificū ad quē hoīes primo ⁊ principaliter tēdere debēt: ⁊ poſtea terram⁊ ceteras res terrenas que ſunt facta propter hominez tanqꝫ media ad finem ſupradictum obtinendum primo quererēt cū oī mentis intentione celū. Et deinde moderate res terrenas tanqꝫ mediaʒ ad illum finem: dicente xp̄o Mathei. 6. Querite primo regnum dei ⁊ iuſticiam eius: ⁊ hec oīa adiicientur vobis. ⁊ ex quo auari oppoſito modo faciūt: patet ꝙ nō recte credunt deum creatorem celi ⁊ terre. et ex iſtis ſic exiliter declaratis/patet qualiter iſte primus princeps māmona cū ſuo primo milite deſtruit ſiue impugnat primā portā ciuitatis predicte. ¶ Secūda porta que eſt in primo latere predicte ciuitatis vt ſupra dicitur: eſt ſecundus articulus fidei quem poſuit ſanctus andreas ſub his verbis Et in ieſuʒ xp̄m filiū ei⁹ vnicum dñm nr̄m. iſte articulus pertinet ad humanitatem xp̄i: in quo articulo tria tanguntur de xp̄o a fidelib⁹ firmiter credēda. primo eñ credendū eſt ꝙ ipſe ſumme ē miſericors. ſecūdo ꝙ ipſe eſt ſumme iuſtus. ⁊ tertio ꝙ ipſe eſt ſuper oīa metuēdus. ¶ Primo enim credendū eſt ꝙ ipſe eſt ſumme miſericors. ⁊ hoc intelligitur in hoc ꝙ vocatur ieſus. Vnde Jeſus idē eſt ꝙ ſaluator: ⁊ ipſe per ſuā miſericordiam nos ſaluauit. dicente Apl'o ad Tytū. 3. Non ex operibus iuſticie q̄ fecimus nos: ſed ſecundū ſuā miām ſaluos nos fecit. ¶ Scdo credēdum eſt ꝙ ipſe eſt ſumme iuſtus: quod innuitur in hoc ꝙ vocatur Xp̄s cum dicit Jeſum xp̄m. Vnō xp̄s idem eſt ꝙ iunctus. ⁊ reges qui ſunt iun-

cti vna cum m la decet habere iuſticiã. dicente pſ. Di
ligite iuſticiam qui iudicatis terrã hanc erã virtutem
perfectiſſime habuit Jeſus xpſ. ⁊ ideo merito de illo
dicit pſ. dilexiſti iuſticiam ⁊ odiſti iniquitatem: pro=
ptcrea vnxit te deus tuus oleo leticie. ¶ Tertio autẽ
eſt credendum ꝙ ipſe ſuper oĩa eſt metuendus: quod
intelligitur in hoc verbo dominum nr̃m. Vñ Mala. 2.
Seruus dñm ſuum timebit. Et ſequitur. Si ego dñs
vbi eſt timor meus? Sed hunc articulum impugnat
predictus primus princeps cum ſuo ſecundo milite
qui eſt ſecunda ſpẽs auaricie ſcʒ iniurioſa diuitiarum
retentio. ⁊ conatur funditus eneruare. Vnd ꝙtum ad
primã particulã huius ſecũdi articuli pʒ ꝙ auari qui
cõfidunt in ſuis neceſſitatibus auxiliari ⁊ ſaluari per
ſuas diuitias quas iniuſte retinẽt/ magis ꝙ̃ p deũ: nõ
pfecte credũt deum eſſe eorũ ſaluatorẽ: dicẽte pph̃ã
Ecce hõ qui nõ poſuit deũ adiutorẽ ſuum: ſed ſperauit
in multitudine diuitiarũ ſuarum. Et quantũ ad ſcðm
conſtat ꝙ auari q̃ iniuſte retinẽt bona alioꝝ non firmi=
ter credũt deũ eſſe ſumme iuſtũ: nã experiẽtia docẽte
multi illorũ potꝰ ꝙ̃ reſtituerent iniuſte retẽta incur=
rerent periuriũ. ⁊ cũ iurare ſit idẽ ꝙ deũ i teſtẽ vocare:
pʒ ꝙ tales vellẽt deũ phibere teſtimoniũ eorum falſi=
tati ⁊ iniuſticie. ⁊ p ꝯñs nõ credũt deũ eſſe ſumme iu=
ſtũ. Et ꝙtũ ad tertiũ certũ eſt ꝙ nõ credũt ieſum xp̃m
eſſe dñm ſuum ſuper omnia metuendum: ⁊ hoc oſten
do per exemplum. Si eniʒ talis auarus haberet iux
ta ſe manentẽ aliqueʒ potentem dñm terrenum cuius
manus non poſſet effugere/ nec eius offẽſam ſine mor
tis periculo ſuſtinere: vehementer timeret dominum
illum offendere. ſed non obſtante ꝙ ſcriptura clamat
ꝙ pater omne iudicium ded: t filio Johan. 5. Et nemo
eſt qui de manu huius iudicis poteſt eruere: nec eius
offenſam ſine periculo mortis eterne ſuſtinere. tamẽ
tales auari non timent deum offendere: nec mandata
eius preterire. ⁊ in hoc vt videtur peiores ſunt ꝙ̃ de=
mones: quia vt dicit apoſtolus Jaco. 2. Demones cre
dunt ⁊ cõtremiſcũt. Et ex iſtis patet aliqualiter quõ
iſte primus princeps cum ſuo ſecundo milite impu=
gnat ſecũdam portam ciuitatis eccleſie ⁊c. ¶ Tertia
enim porta que eſt in primo latere predicte ciuitatis
eccleſie eſt tertius articulus fidei: quem cõpoſuit Ja
cobus maior: qui eſt iſte. Qui conceptus eſt de ſpiri=
tuſancto: natus ex maria virgine. ¶ Pro quo notãdũ
ꝙ in hoc quod dicitur. Cõceptus eſt de ſpiritu ſancto
intelligitur ꝙ cõceptus eſt ſine culpa. nam oportebat
omnino ſine culpa eſſe: quod de ſpũſancto erat. dicen=
te angelo. Quod natum eſt in ea: de ſpiritu ſancto eſt.
Math. 1. Et ſicut conceptus eſt de virgine ſine culpa:
ita natus eſt de virgine maria ſine matris pena. Sed
hunc articulum impugnat primus princeps cum ſuo
tertio milite qui eſt inordinata diuitiarum dilectio.
¶ Pro cuius declaratione eſt notandum ꝙ ſicut bea=
ta virgo Maria concepit dominum noſtrum Jeſum
chriſtum per operationem ſpiritusſancti in ventre. ſic
deberet quilibet hõ iuſtus concipere eũ in mente per
fidem. Vñ ⁊ intrauit filius dei prius in mentem virgi
nis per fidem. ꝙ̃ in eius venterem ad incarnandũ. Vñ
Luce. 1. dixit Helizabeth ad beatam virgineʒ mariã
Beata que credidiſti perficiẽtur in te ea que dicta ſũt
tibi a domino. Et ſicut dicit ſanctus auguſtinus per
hoc ꝙ ieſus chriſtus conceptus eſt de ſpiritu ſancto l
mundiſſima virgine Maria ſine aliqua macula pecca
ti: intelligitur ꝙ qui voluerit eum in mente per fidem
perfectam concipere: oportet ꝙ mundus ſit a pecca=
to. Unde ſuper illud Marci vlti. Qui crediderit ⁊ ba

ptizatus fuerit ſaluus erit. dicit gloſa ꝙ in iſta aucto
ritate ſaluator copulat mundiciam baptiſmalem cuʒ
credulitate: nec interpoſuit inter illa niſi coniunctio=
nem copulatiuam: in illo enim quaſi faciens matrimo
nium inter credulitatem ⁊ cordis mundiciam tanq̃
inter ſponſuʒ ⁊ ſponſam. iſtud enim matrimoniuʒ eſt
tam fidele ⁊ tam amoroſum ꝙ ſi recedat ſponſa a viro
ſuo: hoc eſt mentis mundicia a fide per corruptionẽ
peccati: ſtatim moritur ſponſus: ſcilicet fides. ſed cũ
auari qui inordinate diligunt terrenas diuitias men=
tem habent corruptam. ſequitur ꝙ in eis moritur fi=
des. Vñ Apls. 1. Timo. 6. Radix omniũ malorum eſt
cupiditas: quam quidam appetẽtes errauerũt a fide
Et cum dicit Apls ad Hebre. 11. Sine fide impoſſibi
le eſt placere deo. ⁊ q2 auari predicto mõ errant a fide
patet ꝙ merito dicit dominus noſter Jeſus chriſtus
Math. 19. ꝙ faciliꝰ eſt camelum per foramẽ acus trã=
ſire: ꝙ̃ diuitem intrare in regnum celorum: ſaltẽ niſi
ex ſpeciali miſericordia deus det ſibi gratiam ſarci=
nam diuitiarum tempeſtiue a ſe expellere. Et ideo di
cit Apoſtolus Apocal. 8. Ve/ve/ve/ habitantibus in
terra. hoc eſt ve diuitibus qui falſis medijs bona tem
poralia acquirunt. ⁊ ve qui diuitias terrenas iniuſte
retinent. ⁊ ve diuitibus qui inordinate diuitias terre
nas diligunt. Et ex iſtis patet qualiter predictus pri
mus princeps: ſcilicet ſpiritus auaricie cuʒ ſuis tribꝰ
militibus: ideſt cum tribus p̃dictis auaricie ſpecie=
bus conatur deſtruere p̃dictos tres primos fidei ar=
ticulos qui ſunt quaſi tres porte in primo latere ciui=
tatis eccleſie. Jſte enim primus princeps: ſcilicet mã
mona ſiue ſpiritus auaricie figuratur in hyſtoria ſu=
pra tacta Danielis. 7. per primum ventum/ qui flatu
ſue temptationis excitat in corde: ſcilicet peccatoris
primam beſtiam/ per quam ſignatur peccatum auari=
cie cum ſuis tribus ſpeciebus/ quibus vt ſupra dictũ
eſt impugnantur predicte tres porte ciuitatis eccle=
ſie. Unde prima beſtia que ſuſcitabatur de mari erat
quaſi leena: ⁊ alas habebat quaſi aquile: ⁊ aſpiciebat
Daniel donec euulſe ſũt ale de beſtia: ⁊ ſublata eſt be
ſtia de terra: et ſuper pedes eius ſtetit ſicut homo/ et
cor eius datum eſt ei. ¶ Spiritualiter per hanc beſti=
am ſignatur peccatum auaricie cum eiꝰ predictis tri
bus ſpeciebus/ quas p̃dictus ſpiritus auaricie in cor
de viri auari ſuſcitat. Unde ſicut leena ſtans in ſpelũ=
ca ſua inſidiatur beſtijs tranſeuntibus per viam vt ir
ruat in eas. ſic raptores auari pauperibus ponunt in=
ſidias vt bona ſua crudeliter rapiant. dicente prophe
ta. Jnſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua/ vt rapiat pau
perem. hec beſtia alas habet quaſi aquile. Aquila eñ
eſt auis ſubtiliſſimuʒ habens viſum. ſic auarus homo
valde ſubtilem habet viſum ad decipiendum ⁊ ad de=
fraudendum proximum. per duas alas huius beſtie
intelliguntur due p̃dicte ſpecies auaricie. Unde pri=
ma ala eſt ſapientia mundana quam habet auarus hõ
ad iniuſte querendũ bona ſuorum primorum. ſed ſicut
dicit apoſtolus Jacobi. 3. Nõ eſt iſta ſapia de ſurſum
deſcendens: ſed terrena animalis ⁊ diabolica. Et ideo
merito dicit Apoſtolus. 1. Corinth. 3. ꝙ ſapientia hu
ius mundi/ ſtulticia eſt apud deum. Secunda ala hu=
ius beſtie eſt prudentia mundana: quã hʒ auarus hõ
ad iniuſte retinẽdum male acquiſita. ſed certe prudẽtia
iſta eſt prudẽtia generans mortẽ. de qua loquitur apo
ſtolus ad Roma. 8. dicens. Prudentia carnis mors ẽ.
ſcʒ eterna. De iſtis eñ maledictis alis loquitur pro=
pheta Hieremie. 2. dicens. Jn alis tuis inuentus eſt
ſanguis pauperũ. ſed tamen ſicut predicte beſtie quaʒ

viderat Daniel tandem ale fuerunt euulſe. ſic ſpiritualiter a tali auaro raptore qñ morietur euellentur iſte ale: ſcʒ ſapia ꝛ prudentia mundana quibus falſe acquiſiuit ꝛ iniuſte retinuit bona proximorum ſuorum. Vñ Apoſtolus. 1. Corinth. 1. Scriptum eſt: ſcilicet ꝑ prophetam. Perdam ſapientiam ſapientū: ꝛ prudentiam prudentū reprobabo. ꝛ ſicut dicit pſ. Cum interierint non ſument omnia: nec deſcendet cum eis gloria eorum: ſed relinquent alienis diuitias ſuas: ꝛ ſepulcra eorū domus illorum ineternū. Vñ ꝛ iſte ſicut predicta beſtia quā viderat daniel ſublata eſt ḋ terra: ꝛ ſtetit ſuper pedes eius. ſic talis auar⁹ ꝉ ō tādē ſublatus erit a terrenis affectionibus: ꝛ ſtabit ſuper opera ſua ꝓpria in quibus pedes ſue male affectionis poſuit in hac vita ſiue bona/ ſiue mala. ꝛ ſicut predicte beſtie quam viderat Daniel dabatur cor eius: ſic tunc tali auaro dabitur cor eius: quod tñ per totā vitā ſuā dabatur diuitiis. iuxta illud euangelij Mathe. 6. Ubi enim eſt theſaurus tuus: ibi eſt cor tuū: ſcilicet per inordinatum amorē/ qui eſt tertia ſpēs auaricie. ſed poſt mortē cor auari dabitur ei: qꝛ tunc clare percipiet ꝙ diuitie q̄s prius male acquiſiuit: iniuſte retinuit: ꝛ īordinate dilexit: in maxima neceſſitate non poſſunt eum adiuuare. Et ideo merito tūc tales auari dicere poſſūt illud Sapieñ. 5. Laſſati ſumus in via iniquitatis ꝛ perditionis. ꝛ ambulauimus vias difficiles: viam autem dñi non ambulauimus. quid nobis profuit ſuperbia/ aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierūt omnia illa tanq̄ʒ vmbra ꝛ cetera.

¶ Capitulum. 35. de aliis tribus portis predicte ciuitatis/ que ſunt tres alij articuli fidei.

IN ſecunda parte predicte ciuitatis eccleſie/ vt dictuʒ eſt: ſunt etiā tres alie porte: per quas intelliguntur tres alij articuli fidei. quoꝝ primus ꝛ quartus in nūero duodeci eſt iſte Paſſus ſub pōtio pylato/ crucifixus mortuus ꝛ ſepultus. Secundus etiam ꝛ quintus in numero duodecim eſt iſte Deſcendit ad inferna/ tertia die reſurrexit a mortuis. Tertius etiam ꝛ ſextus in numero duodecim eſt iſte Aſcendit ad celos/ ſedet a dexterā dei patris oīpotētis. Ad iſtas eſt tres portas applicauit ꝓdict⁹ ſecundus pāceps tres ſuos milites vt portas iſtas deſtruat: ꝛ ciuitatē eccłie in miſerabilē ſeruitutem redigat. Iſte eiſt ſecūd⁹ pāceps vt ꝑdixi ē lucifer ſpūs ſuꝑbie/ cuius tres milites ſunt tres ſpecies ſupbie principales. videlicet inordinatus appetitus ꝓprie excellentie iactātia de aliquo dono clementie. et inordinatus appetitus laudis humane. ¶ Primus igit̄ iſtoꝝ militū cōtrariat̄ pāo iſtoꝝ triū articuloꝝ ꝗ eſt pāa porta ſecūdi lateris ciuitatis eccleſie: quē articulū ſiue portam cōpoſuit ſanctus Johēs euangeliſta ſub his verbis. Paſſus ſub pontio pylato/ crucifixus/ mortuus et ſepultus. ¶ Pro cuius declaratione eſt notandum ꝙ ſicut dicit apłs. 1. Pe. 2. Chriſt⁹ paſſus eſt pro nobis vobis relinquēs exēplum vt ſequamini veſtigia eius. Unde in iſto articulo quattuor tanguntur de xp̄o/ in quibus imitari debemus veſtigia ei⁹. ¶ Primo dñs nr̄ ieſus xp̄s paſſus eſt iniuriam magnam ſub pontio pylato. Scd̄o poſitus eſt in cruce pro amore quē habuit generi hūano. Tertio in cruce poſitus ꝑſeuerauit vſqꝫ ad mortē ī maximo opprobrio. Et quarto poſt mortem de cruce depoſitus ſepultus eſt in ſepulcro. ¶ Primo enim dñs nr̄ ieſus xp̄s paſſus eſt magnam iniuriā ſub pontio pylato: in hoc dando nobis exemplū ꝙ debemus hūiliter ꝛ patiēter ſuſtinere iniurias nobis ab impijs illatas. Unde impij ſunt quaſi virga quā deus oīps in manu ſua tenet: ꝛ cum qua caſtigat ſuos electos quos tenerius diligit q̄ʒ mater filiuʒ ſuum. dicente ſeipſo per prophetam Eſay. 49. Nūquid obliuiſcī pōt mulier infantem ſuū vt nō miſereatur filio vteri ſui? ꝛ ſi illa oblita fuerit: ego tamē nō obliuiſcar tui ait dñs oīps. id̄ ſicut puer ſi diſcretionem haberet/ nō multū timeret virgā quā mater ſua amantiſſima pro bono ſuo/ ꝛ non pro malo in manu ſua tenet: ſic vir iuſtus ꝛ prudens non multum timere dʒ impiū qui eſt quaſi virga quā deus in manu ſua tenet ad caſtigandum ſuos electos pueros: ſed conſiderate ꝙ ſicut pia mater cum virga caſtigat filium ſuuʒ: ꝛ poſtq̄ʒ ipſum caſtigauerit/ virgam in ignē ꝓijcit: ſic impij tyranni ſunt virga dei quibus caſtigat deus oīps ſuos electos. ꝛ poſtea ipſos tyrannos ꝓijcit in ignem eternum ¶ Exemplum huius habemus de iſraelitico populo quos deus ſub ſeruitute Pharaonis grauiter afflixit in egypto: ꝛ poſtea Pharaonem cum ſuo exercitu ſummerſit in mari rubro/ ꝛ in ignem proiecit eternū. vt pʒ Exo. 14. ideo ſicut humilis ꝛ obediens puer vidēs matrem ſuam tenentē virgā in manu ſua ad ipʒ caſtigandum/ potius habet oculum ad matrem miſericordiam poſtulando: q̄ʒ ad virgam que non poteſt ſibi nocere niſi ad matris voluntatem. ſic vir iuſtus potius habere debet oculum ad deū eius miam poſtulādo: q̄ʒ ad perſecutorem quem deus oīps ī manu ſua tenet: ꝛ qui ſibi nichil nocere pōt niſi ſcd̄m ꝙ deus ꝑmiſerit. Unde ſuper illud pſ. Timeat deum oīs terra. dicit quidam doctor Cupiditateʒ nocēdi per te habes. poteſtatem aūt nocendi niſi deus dederit: nō habes. Vñ xp̄s hō ante pylatum ſtans ait. Non haberes in me poteſtateʒ niſi eſſet tibi datū deſuꝑ. Et ideo ad humiliter ꝛ patienter ſuſtinendum perſecutionem nobis ab impijs illatam/ ad exemplum domini noſtri ieſu chriſti monet nos apłs Phil. 2. dicens. Hoc autem ſentite in vobis quod ꝛ ī xp̄o ieſu. hoc eſt ſentite ī cordibus veſtris humilitatem ꝛ patientiam ieſu xp̄i. qui cum in forma dei eſſet: ſcʒ idem ī eſſentia cū patre: nō rapinam. i. nō per rapinā vſurpauit diuinā poteſtatē/ ſed in rei veritate in ſuis operibus arbitratus eſt: id eſt oſtendebat ſe equalē poteſtate patri. ſed non obſtāte iſta excellentiſſima poteſtate: tñ exinaniuit ſemetipſum. i. maxime humiliauit formam ſerui accipiens. i. naturā humanā in qua maximā humilitatem et patiētiam oſtendebat. Vñ ſubditur. Humiliauit ſemetipſū factus obediens vſqꝫ ad mortem. ꝛ hoc vſqꝫ ad mortē contemptibiliſſimā. ſ. mortem crucis. ¶ Secundum tacitum in hoc articulo in quo dñm noſtrum ieſum xp̄m imitari debemus: eſt ꝙ chriſtus poſitus eſt in cruce ꝑ amore noſtro: ꝛ hoc inter duos latrones: vt patʒ Mathei vigeſimoſeptimo. ī hoc dādo nobis exēplū ad ſequendum veſtigia eius. Unde Auguſtinus ſuper illud Epheſi. tertio. In caritate radicati ꝛ fundati. ſic ſcribit. Chriſtus inquit/ non fruſtra elegit tale gen⁹ mortis: ſcʒ mori in cruce inter duos latrones: ſed per hoc voluit docere ꝙ oportet nos interiorem hominem noſtrum crucifigere inter duos latrones. ſcilicet carneʒ ꝛ mundum ſi voluerimus ieſum chriſtum ſequi crucifixum. ꝛ dicuntur caro ꝛ mundus latrones: quia iſtiq̄ʒ latrones peſſimi totis viribus laborant animam ſpoliare diuitijs ſpiritualibus/ ꝛ eam interficere: et a vita que eſt deus ſeparare. crux enim in qua inter iſtos duos latrones debemus interiorem hominem crucifi-

gere:eſt penitentie crux/que ad modum crucis habet
quattuoꝛ brachia:quoꝝ pꝛimū eſt humilitas coꝛdis.
Secundum mīa ſiue pietas ſubueniens alienis miſe=
rijs. Tertiū eſt luctus de peccatis pꝛopꝛijs. Et quar
tū eſt patientia in cōtumelijs/aduerſitatibꝰ/ ꝛ tribula
tionibꝰ mūdanis nobis illat᷑. ¶ Pꝛimū igitur brachiū
huius crucis: ſcꝫ pars deoꝛſum pꝛotēſa/ eſt coꝛdis hu
militatis includens veram de pctīs confeſſionem. hāc
partem crucis pnīe aſſumpſit ſuper ſe Dauid rex ꝛ pꝛo=
pheta. de quo legitur. 2. Reg. vl. ꝙ poſtq̄ peccauit con
tra voluntatem dei numerando ppl̄m ſuum: humilit᷑
confeſſus eſt pctm̄ ſuum dicens. Peccaui valde ī hoc
facto: ſed pꝛecoꝛ dn̄e vt trāſferas iniquitatem ſerui tui:
qꝛ ſtulte egi nimis. Itē dn̄s nr̄ ieſus xp̄s dando nobis
exemplum: vt teſtatur aplꝯ ad phil. 2. Humiliauit ſe=
metipſum factus ꝓ nobis obediens vſqꝫ ad moꝛtem:
moꝛtem aūt crucis. Et cū teſte beato Greg. Ois xp̄i
actio noſtra eſt inſtructio: pꝫ ꝙ opoꝛtet volentē aſcen=
dere cū dn̄o noſtro ieſu xp̄o in celū ſequendo ip̄m/ pꝛi
us aſcendere crucē pnīe ꝑ humilitatē. In cuius rei fi
gura legitur. 1. Reg. 14. ꝙ aſcendit Jonathas cliuum
montis reptās manibus ꝛ pedibus: ꝛ armiger eiꝰ poſt
eū. Spūaliter Jonathas ſignat xp̄m qui montem celi
aſcendit pꝛius tn̄ manibus ꝛ pedibus ī cruce affixis.
Armiger vero eius qui ſequit᷑ eū ē qlibet fidelis xp̄ia
nus: qui in perfecta humilitate ſequitur veſtigia xp̄i
quē ſic alloquitur dn̄s noſter ieſus xp̄s. Johā. 8. Qui
ſequitur me/non ambulat in tenebris: ſed habebit lu=
men vite. Vn̄ Pꝛouer. 29. Humilē ſpiritū ſuſcipiet glīa.
¶ Secundū brachiū ſuperius ſiue ſurſum pꝛotēſum
pꝛedicte crucis/eſt mīa ſiue pietas ſubueniēs alienis
miſerijs. Sed ſicut dicit Lincolnien. dicto. 2. Miſeri=
coꝛdia eſt amoꝛ/ſiue voluntas releuandi miſerū a mi
ſeria ſua: ꝛ tunc eſt vera miſericoꝛdia cū hec volūtas
tā intēſa fuerit ꝙ compellat volentē ſuū velle in actū
ꝓcedere ſi poſſit: ſed maxima miſeria ī qua pōt quis
inuolui in hac vita eſt pctm̄ moꝛtale: qꝛ per talem mi=
ſeriam efficit᷑ pctōꝛ ſeruus diaboli. dicente Aplō. 2.
Pet. 2. A quo quis ſuperatus eſt: eius ſeruꝰ eſt. De
iſta eīm miſera ſeruitute dr̄ Deuterono. 28. Seruies
inimico tuo quē mittet tibi deus in fame ꝛ ſiti et nudi
tate ꝛ oī penuria: ꝛ ponet iugū ferreū ſuper ceruī=
cem donec te conterat. Adducet dn̄s ſuper te gentē
de longinquo ꝛ de extremis terre finibus in ſimilitu=
dinem aquile volantis cū impetu: cuius linguā intel=
ligere non poſſis. gentē ꝓcacisſimā que nō deferat ſe=
ni: nec miſereat᷑ paruuli ꝛc. Sed ab iſta miſera ſerui=
tute nō pōt pctōꝛ liberari ſine ſpeciali dei miſericoꝛ=
dia. qꝛ nemo pōt dimittere peccata niſi deus omnipo
tens. vt dicit beatus Auguſti. Et ſi quis voluerit deū
miſericoꝛditer ſibi dimittere peccata ſua. opꝫ ꝙ ipſe
ſit miſericoꝛs. qꝛ teſte apoſtolo Jaco. 2. Judicium ſine
miſericoꝛdia fiet illi: qui nō fecit miſericoꝛdiam. ꝛ cū
miſericoꝛdia/ vt dictum ē/ ſit amoꝛ ſiue voluntas rele=
uandi miſerum a miſeria ſua: pꝫ ꝙ opꝫ peccatoꝛem
volentem miſericoꝛdiā dei obtinere/ habere amoꝛem
ꝛ voluntatem inquantum ſufficit ad releuandū ſeip̄m
ab illa miſeria peccati. ſed hunc amoꝛē ꝛ voluntatem
non habet peccatoꝛ q̄diu voluntarie retinet ſeipſum
in peccato. ꝛ per conſequens q̄diu voluntarie retinet
ſeipſum in peccato/contēnit miſericoꝛdiam dei: ꝛ ideo
merito tamdiu dei miſericoꝛdia eſt indignus: quādiu
non facit ſecundū conſilium ſpūſſancti dicētis Eccſi.
30. Miſerere anime tue placens deo. ¶ Tertium bra
chium pꝛedicte crucis penitentie/eſt luctus de pecca
tis pꝛopꝛijs. Pꝛo quo notandum ꝙ quattuoꝛ ſpeciali=
ter monere debent peccatoꝛem pꝛo peccatis ſuis lu=
gere. ¶ Pꝛimum eſt ꝙ deū ſuū amicū ſpecialiſſimū
per pctm̄ ſuum grauiter offendit. ¶ Secundum eſt ꝙ
diabolo ſuo capitali inimico per peccatum ad ſuā vo
luntatem complacuit. ¶ Tertium eſt ꝙ pꝛopter ſuum
pctm̄ perdidit hereditatem celeſtem. Et quartū eſt ꝙ
ꝓpter momentaneam delectationem quā habuit in
peccato: eternum ſupplicium meruit. hoc enim conſi
derando magnam cauſam habet qlibet peccatoꝛ acer
rime ſua deflere ꝛ lugere peccata. qđ tamen ſi perfecte
fecerit: per talem luctum pōt iterum deo ſuo place=
re: ꝛ diabolum vehementer contriſtari: hereditatem
celi recuperare: ꝛ ſupplicium eternum euadere. Et iō
merito dicit xp̄s Math. 5. Beati qui lugēt: qm̄ ipſi cō
ſolabuntur. ¶ Quartum brachium pꝛedicte crucis
penitentie eſt patientia in contumelijs et aduerſitati
bus ꝛ tribulationibus mundanis. ꝛ ſicut in cruce ma=
teriali ſi quartū brachiū deficiat nō eſt crux perfecta:
ita crux penitentie non eſt perfecta niſi hō patientiā
in omni aduerſitate ſibi illata ſeruauerit. Sed ſicut
dicit Apoſtolus Jacobi. 1. Patientia opus perfectū
habet. ꝛ ſic perficit crucē penitētie. In hac cruce de=
bet peccatoꝛ exemplo Xp̄i configi tribus clauis: ſcilꝫ
fide/ ſpe/ ꝛ caritate. Unde et hanc crucem penitētie ſu
per ſe tollere monet chꝛiſtus quemlibet peccatoꝛem
Luce. 9. dicens. Si quis vult venire poſt me abneget
ſemetipſum: ꝛ tolat crucem ſuam ꝛ ſequatur me. Su
per quo Iſidoꝛus in de ſummo bono libꝛo tertio capi
tulo. 18. Quid eſt inquid hominem ſemetipſum abne=
gare niſi voluptatibus pꝛopꝛijs renunciare: vt qui ſu
perbus erat: ſit humilis. qui iracundus erat: eſſe mā=
ſuetus ſtudeat. ꝛ ſic de ceteris. Sed ſicut dicit beatus
auguſtinus ſecunda pte ſermonū ſermone. 23. Nō ſuf
ficit moꝛes in melius commutare/ ꝛ a malis operibus
ſolo recedere: niſi etiam de his que male ſunt acta ſa=
tiſfaciat deo per doloꝛem penitentie. per gemitū hu=
militatis. per coꝛdis contritionem: ꝛ ſacrificium coo=
perante elemoſynarum debita largitione. Ideo non di=
ctum eſt tm̄ vt abſtineamus a peccatis: ſed etiam vt
de pꝛeteritis depꝛecemur vt nobis dimittantur. Hec
Auguſtinus. Cum pꝛedicta enim cruce pnīe ſeqꝫ chꝛi=
ſtū/ eſt benigno animo pꝛopter xp̄m tolerare patiēter
omnes huius ſeculi aduerſitates: nunc a deo/ nunc a
mundo/ nunc a diabolo illatas. Unde lege euangeliū
ꝛ inuenies ꝙ Chꝛiſtus talia pꝛo nobis patienter in ſe=
ipſo tolerauit. ſed ſi quis voluerit ad vitam eternam
eius ſequi veſtigia debet. teſte apoſtolo. 1. Johannis. 2.
Sicut ꝛ ipſe ambulauit: ꝛ ipſe ambulare. ¶ Tertium
tactum in hoc articulo in quo xp̄m imitari debēmus/
eſt ꝙ xp̄s in cruce poſitus perſeuerauit vſqꝫ ad moꝛ=
tem/ in iſto dando nobis exemplum in cruce penitēn=
tie vſqꝫ ad moꝛtem perſeuerare. Nam vt dicit. b. greg.
1. moꝛa. In caſſum bonū agitur: ſi ante vite terminum
deſeratur. vnde Luce. 9. Nemo mittens manū ad ara
trū ꝛ reſpiciēs retro: aptus eſt regno dei. Super quo
beatus Greg. ꝛ ponitur in can̄. de pent. diſt. 2. Perma=
ta. Manū inquit ad aratrū mittere/eſt quaſi per quen=
dam compunctionis vomerē ad ꝓferendū fructꝰ ter=
ram coꝛdis ſui aperire. ſed retro poſt aratrum aſpicit
qui poſt exoꝛdia boni operis ad mala reuertitur que
reliquit: quod quia electis dei non cōtingit: recte nūc
per pꝛophetam Ezech. 1. de animalibus dicitur. Et nō
reuertebantur cum ambularent. Et ideo merito dicit
Apoſtolus Apocalyp. 2. Eſto fidelis vſqꝫ ad moꝛtē:
ꝛ dabo tibi coꝛonam vite. Unde Leuitici tertio. Cau
da agni in ſacrificio iubetur offerri. Ubi per caudam

que eſt extrema pars corporis: extremitas vite noſtre
ſignatur vſq ad quam noſmetipſos deos ſacrificare
debemus perſeueranter in ara crucis penitentie. In
cuius confirmationẽ dicit xp̄s Math. 10. Qui perſe-
uerauerit vſq ad finẽ: ſaluus erit. ¶ Quartum tactũ
in hoc articulo in quo xp̄m imitari debemus: eſt ꝙ do-
min⁹ noſter ieſus xp̄s mortuus eſt ⁊ ſepultus. in quo
innuitur ꝙ cõſideratio mortis ⁊ ſepulture noſtre mone-
re debet nos vanitatẽ hui⁹ ſeculi dimittere: ⁊ crucem
penitẽtie perſeuerãter ⁊ patiẽter portare. Vñ mors ⁊
ſepultura manifeſte oſtendunt veritatẽ dicti verboꝝ
apoſtoli. 1. ad Cor. 3. dicẽtis. Sapia hui⁹ mundi ſtul-
ticia eſt apud deũ. Scriptũ eſt eñi. Cõprehendam ſa-
pientes in aſtutia eoꝝ. Et iterum. Deus nouit cogita-
tiones ſapientum qm̄ vane ſunt. Pro quo notandũ ꝙ
ſicut dicit guille. pariſi. ſuper ep̄las ſer. 1. Sapia hu-
ius mundi conſiſtit ſpecialiter in tribus. ſ. in congre-
gatione diuitiaꝝ. in ꝓcuratione deliciaꝝ. ⁊ in acquiſi-
tione honoꝝ. ſed ſtulticia hoꝝ trium manifeſte oſtẽdi-
tur in morte ⁊ in noſtra ſepultura. ¶ Primum eñ oſten-
ditur ex hoc ꝙ in morte omnibus diuitijs tẽporalib⁹
mundo dimiſſis eque nudus egredietur homo de mũ-
do ſicut egreſſus eſt de vtero matris ſue. dicente ſcri-
ptura Eccl'e. 5. Sicut nudus egreſſus eſt de vtero ma-
tris ſue ſic reuertetur: et nichil auferet ſecũ de labore
ſuo. ¶ Secundum oſtendit ex hoc ꝙ tandem ſub ter-
ra ponetur: ⁊ ab hominibus ⁊ iumentis cõculcabitur
Unde Job. 20. Si aſcenderit vſq ad celum ſupbia eius
⁊ caput eius nubes tetigerit: quaſi ſterquilinium ĩ fine
perdetur: et qui eum viderant: dicent. Ubi eſt? velut
ſomnium auolans non inueniet: tranſiet ſicut viſio no-
cturna. Oculus q̄ eũ viderat nõ videbit: neq vltra in-
tuebitur eũ locus ſu⁹. Filij eius atterent egeſtate: et
man⁹ illius reddẽt ei dolorẽ ſuũ. Oſſa eius iplebunt
vicijs adoleſcentie eius: ⁊ cũ eo in puluere dormient:
Cum eñ dulce fuerit in ore eius malũ: abſcõdet illud
ſub lingua ſua. et ſic de alijs malis enormibus que in
toto iſto capitulo ſuperbis ſequentia ꝓdicunt. ¶ Ter-
tiũ oſtẽditur ex hoc ꝙ finaliter caro ſua cibus vermium
efficiet. Vñ Eccli. 10. Cum morit hõ: hereditabit ſer-
pentes beſtias ⁊ vermes. Unde ſerpentes inferni ha-
bebunt aiam pctõris dãnati eternaliter ſcd̄m menſu-
ram vicioꝝ puniendã: dicente ſcriptura Deuter. 25.
Pro mẽſura peccati erit ⁊ plagaꝝ modus. Itẽ Apo-
ca. 18. Quantũ glorificauit ſe ⁊ fuit in delicijs: tantum
date ei tormentum ⁊ luctũ. Noles eñ beſtialiter viuen-
tes bona eius tp̄alia poſſidebunt. Vñ. p̄s. Relinquent
alienis diuitias ſuas: ⁊ vermes terre carnes eius de-
uorabunt. ¶ Sed hunc quartũ articulũ fidei q̄ eſt pri-
ma porta in ſecũdo latere ciuitatis eccleſie impugnat
ſecundus princeps. ſ. ſp̄us ſupbie cũ ſuo primo mili-
te (qui vt ſupra dict̄) eſt inordinatus appetitus ꝓprie
excellẽtie. Vñ vbi dñs noſter ieſus xp̄s quaſi oblitus
ſue nature ⁊ potentie cum oĩ humilitate ⁊ patientia ꝑ-
miſit ſe iniuſte iudicari ⁊ ad mortem condemnari. ecõ-
tra ſuperbus quaſi oblitus ſue miſerabiliſſime imun-
dicie et vilitatis ſue terrene nature de qua factus eſt/
non vult alicuius iuſto iudicio diuino vel hũano obe-
dire/ nec aliquã iuſtã correctionẽ/ penitentiam vel tri-
bulationẽ patienter ſuſcipere: ſed voluntatẽ ſuam vult
pre omnibus preferre/ ⁊ ſeipſum ſup oẽs exaltare: di-
cente ꝓpheta. Superbia eoꝝ qui te oderunt aſcẽdit
ſemper. Ex quo patet qualiter hec maledicta ſpẽs ſu-
perbie que eſt primus miles principis ſupbie deſtruit
effectum huius quarti articuli fidei qui eſt prima por-
ta in ſecundo latere ciuitatis eccleſie. ¶ Secũda enim

porta ſecundi lateris ciuitatis eccl'ie eſt quint⁹ articu-
lus fidei quẽ ad ſymbolũ appoſuit ſanct⁹ thomas apo-
ſtolus ſub his verbis. Deſcendit ad inferna: tertia die
reſurrexit a mortuis. ¶ Pro quo notandum ꝙ in iſto
articulo credẽdũ eſt ꝙ dñs nr̄ ieſus xp̄s corpore ſuo
quieſcente in ſepulcro/ in ſpũ deſcendit ad inferna ad
liberandũ de carcere infernali ſuos electos ſuo ꝑcio-
ſiſſimo ſanguine redemptos. ⁊ deinde tertia die reſur-
rexit a mortuis/ oſtendẽs ſe glorioſiſſimã victoriã de
diabolo habuiſſe. Figurã eñ huius hẽmus Joſue. 18.
vbi legit̄ ꝙ qñ ioſue pugnaret contra ciuitatẽ Hay: ꝑ-
tẽ exercitus ſui abſcõdit in latibulo: ⁊ ipſe cũ paucis ſe
oñdit ⁊ ab inimicis fugit. rex vero Hay ignorãs ꝙ p⁹
tergum ſuũ latebãt inſidie/ perſecut⁹ eſt eũ. quo viſo
Joſue tãdẽ inimicos expectauit ⁊ vexillũ ſuũ erexit:
⁊ tunc inſidie que latebant ad ciuitatem pergẽtes ce-
perũt ciuitatẽ. vidẽs aũt Joſue ꝙ capta eſſet ciuitas
reuerſus oſtẽdit ſe ſatis potẽtẽ. ⁊ hoſtes viriliter de-
uicit. Spũaliter Hay vita vallium interpretatur: ⁊ in-
fernũ ſignificat. per regẽ eñ Hay dyabol⁹ q̄ eſt rex ſu-
per oẽs filios ſupbie intelligit̄. Joſue q̄ ſaluator inter-
pretat̄ xp̄m ſaluatorẽ mũdi ſignificat. qui volens dya-
bolum inimicum generis humani inuadere/ abſcõdit
partẽ ſui exercit⁹: id eſt ſuam diuinitatẽ ſub nube ſue
humanitatis a cogitatione dyaboli: et cum paucis et
humilibus diſcipulis ambulauit hoc in mundo. ⁊ mul-
totiens ac ſi impotens fuiſſet/ exercitum dyaboli fu-
git. ſed tandem inimicos ſuos expectauit: ⁊ vexillum
ſue humilitatis erexit in ara crucis: quo facto in ſpiri-
tu cum exercitu totius trinitatis ad infernũ perrexit
⁊ ciuitatem cepit: ⁊ animas ſanctoꝝ ſuoꝝ ibidẽ incar-
ceratas liberauit. ⁊ tũc capta iſta ciuitate Joſue oſtẽ-
dit ſe omnipotentẽ quãdo tertia die ſurrexit a morte.
in hoc dando nobis exemplum ꝙ ſi voluerimus ſpiri-
tualiter reſurgere a morte peccati: oportet nos primo
in vallam humilitatis deſcendere et deinde tertia die
hoc eſt per tres portas penitentie: ſcilicet cõtritionẽ/
confeſſionem ⁊ ſatiſfactionẽ ad gratie vitam reſurge-
re. Sed hunc articulum impugnat predictus ſecund⁹
princeps ſpiritus ſuperbie cum ſuo ſecundo milite q̄
eſt iactantia de aliquo dono diuine clementie. nam ia-
ctans ſe de virtute: potentia/ vel aliquo bono opere q̄
ſunt dei dona: per viam humilitatis non ambulat: et
ideo periculoſe ſe precipitat. nam ſicut arbor natura-
liter altitudinẽ ſuam habet a radicis ꝓfunditate: ⁊ iõ
ſi ſcindatur ⁊ ſeparet̄ a radice: ſtatim precipitatur/ hu-
militas eſt initium exaltationis humane: dicente do-
mino noſtro ieſu xp̄o in euãgelio Lu. 14. Omnis qui
ſe humiliat exaltabitur: et qui ſe exaltat hũiliabit̄. ⁊c.
⁊ ſi homo fuerit ſeparatus ab hac radice humilitatis
ſtatim precipitatur miſerabiliſſime in peccatũ: dicen-
te xp̄o in euangelio vbi prius. Qui ſe exaltat humilia-
bitur: ⁊ qui ſe. ⁊c. ¶ Tertia enim porta huius ſecũdi
lateris ciuitatis eccleſie eſt ſextus articulus fidei quẽ
poſuit ad ſymbolum Jacobus minor ſub hijs verbis.
Aſcendit ad celos/ ſedet ad dexterã dei patris oĩpo-
tentis. Pro cuius declaratione eſt notãdũ ꝙ in hoc ar-
ticulo duo ſpecialiter ſunt credenda. ¶ Primum eſt
ꝙ xp̄s aſcendit ad celum per ꝓpriã potẽtiã ſue diui-
nitatis. ⁊ ſic nũq̄ aſcendit aliquis niſi ipſe ſolus iuxta
illud Johã. 3. Nemo aſcendit in celum. id eſt per ſuam
propriam potentiam: niſi qui deſcendit de celo filius
hominis qui eſt in celo. ⁊ notabiliter dicit̄ filius hoĩs
ad confundendum ſupbos: quoꝝ ⁊ ſi parentes erube-
ſcunt pauperes: erubeſcũt vocari nominibus parẽtũ
ſuorum: ſed volunt vocari nominib⁹ ciuitatis vel pa-

trie vel ville in qua nati fuerunt. Sed iſti non accipiũt exemplum de xpo. q̃ non obſtante q̄ fuit filius patris celeſtis ꝛ regis olim regũ tamẽ frequenter ſicut ſparſim patet in quattuor euangelijs vocauit ſemetipſum filium hominis ꝓpter humanitatẽ quã de paupercula virgine matre ſua maria aſſumpſit. ¶ Secundo credendum eſt in hoc articulo q̄ criſtus tam paratꝰ eſt ad dandũ miſericordiam cuilibet volenti peccata ſua dimittere/ ꝛ eius miſericordiaꝫ poſtulare humiliter: qḋ notatur cũ dicit. Sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. vnde per dexteram patris poteſt intelligi dextera miſericordie dei iuxta illud pſã. Miſericordia in dextera eius vſq; in finem: ꝛ per hoc quod dicitur ſedere/ intelligit̃ q̄ ipſe eſt iudex noſter: quia ad iudicem pertinet ſedere. ꝛ ſicut teſtatur per euangelium. Pr̃ non iudicat quemq̃: ſed omne iudiciũ dedit filio. Jo. 5. In quo magna datur fiducia fidelibus ex hoc q̄ miſericordiſſimus frater eorũ ſecundum carnem eſt eos iudicaturus. Sed iſtud hic eſt notandum q̄ pertinenter ad ꝓpoſitũ duplex eſt iudiciuꝫ: ſcꝫ particulare. de quo dicitur hic in preſenti q̄ criſtus ſedet. Secundum vero erit generale quod erit in fine mundi. de quo fiet mẽtio in primo articulo ſequenti. ꝛ de vtroq; iſtorum iudicioꝝ diffuſius tractabitur in ea vbi agitur de decimo remedio contra peccatũ ſuperbie. vel per dexteram patris poſſunt intelligi oẽs predeſtinati: ꝛ ꝑ ſiniſtram oẽs ꝓſciti. iuxta illud Mathei. 25. Statuet oues quidem a dextris hedos autẽ a ſiniſtris. et in hac dextera quaſi perſona principalis ſedet criſtus ſcḋm humanitateꝫ: quia nichil eſt nec eſſe poteſt ꝓpinquius diuinitati q̄ criſti humanitas. Et ideo merito criſtus ſecundum humanitatẽ dicitur ſedere ad dexteram patris. Uel aũt per dexteram patris poteſt intelligi iudiciaria poteſtas: ꝛ equalitas dominij: quã equalitatẽ habet criſtꝰ cũ patre. vñ Augu. in libro ſuo de fide ꝛ ſymbolo. Sedet inquit criſtus non per poplitum flexionem: ſed per iudiciariã poteſtatem: ꝛ per equalitatem dominij cum patre. Sed hunc articulũ impugnat predictꝰ ſecundus princeps ſpiritus ſuperbie cum ſuo tertio milite qui eſt inordinatꝰ appetitus laudis humane que vocatur cõmuniter vana gloria. vnde ꝛ q̄tum contrariatur et obſtat vana gloria aſcenſui in celum/ patet ex verbis criſti Luce. 14. dicentis. Qis qui ſe exaltat humiliabitur. Super quo dicit lyra: q̄ ſicut in ſtatera materiali vna parte depreſſa/ altera eleuatur. econtra in ſtatera diuine iuſticie decretuꝫ eſt q̄ qui eleuantur per ſuperbiam in preſenti. deprimentur per penaꝫ cõfuſibilem in futuris. quod conſiderans dyabolus ſemper nititur hominem exaltare per ſuperbiam in pñti: vt eum deprimat in futuro. et ſi contingat hominẽ aliquod bonũ facere laude dignum: ſemper nitit̃ dyabolus illud deſtruere per inanem gloriam. Figuram huius habemus Apoca. 12. vbi legitur q̄ draco ſtetit ante mulierem que paritura erat maſculum: vt cũ peperiſſet deuoraret filiuꝫ ſuũ. Spiritualiter draco iſte dyabolus eſt qui ſtat ante mulierem. i. ante aiam a ſpiritu ſancto cõcipiẽtem bonũ ꝓpoſitũ vt pariat maſculum. id eſt bonum opus hereditate celeſti dignuꝫ: ſed pharao maſculos hebreorum extinxit: feminas reſeruauit. ſic dyabolus opera mala vt operantes ea ſentẽtialiter accuſet: reſeruat. opera ſpũalia que ſunt quaſi filij maſculi ad conſequenduꝫ hereditatẽ celeſtẽ depoſita per vanam gloriã perimit. Et ex iſtis patet breuiter qualiter predicti tres articuli fidei de paſſiõe reſurrectione/ et aſcenſione xpi qui ſunt quaſi tres porte ſecundi lateris ciuitatis eccleſie/ impugnantur a predicto ſecundo principe cum tribus ſuis militibꝰ. Iſte enim ſecundus princeps ſcꝫ lucifer qui cũ militibus ſuis nititur deſtruere iſtas tres portas ſecundi lateris ciuitatis eccleſie/ id eſt tres predictos articulos fidei/ figuratur Dan. 7. per ſecunduꝫ ventum quẽ videbat ꝛ alios pugnare in mari. vnde per predictum mare intelligitur cor peccatoris. ꝛ per ſecundũ ventũ intelligitur ꝑdictus ſecũdus princeps ſcilicet lucifer ſiue ſpiritus ſuperbie: qui flatu ſue tẽptationis ſuſcitat in corde peccatoris ſecũdam beſtiam per quam et eius ꝓprietates intelliguntur ſecundum pctm̃ ſupradictum. i. peccatum ſuperbie cũ tribus predictis ſpeciebus eiuſdem que ſunt quaſi tres milites quos predictus ſecũdꝰ princeps applicauit ad predictas tres portas. id eſt predictos tres fidei articulos vt eos penitus deſtruat. ꝛ ciuitatẽ eccleſie in miſerabiliſſimam ſeruitutem reducat. vñ ſecũda beſtia que ſuſcitabatur a mari. vt dicitur in daniele vbi ſupra ſimilis erat vrſo: ꝛ in parte ſtetit. et tres ordines dentium erant in ore eius: ꝛ in dẽtibus eius principes tres. Spiritualiter hec beſtia que ſimilis erat vrſo ſignare poteſt ſuperbiaꝫ: nam ſicut vrſus libenter mel comedit ꝛ deuorat: ita ſuperbus mel virtutum ſi quas q̄uis ꝓpter vanã gloriam fecerit. tamen per ſuperbiam illas deuorat ꝛ deſtruit. vnde metricus. Si tibi copia ſeu ſapientia formaq; detur. Sola ſuperbia deſtruit omnia ſi comitetur. Quia ſuperbus aliqua opera facit que in parte ſunt bona. quia bona ſunt de genere. licet per malam intentionem. ſcilicet propter vanam gloriam propter quam ſunt principaliter facta/ deſtruantur: quia non ſunt meritoria nec deo placentia. Unde ſcriptura dicente. prouerbiorum. 15. Uictime impiorum abominabiles ſunt deo. Hec beſtia habet in ore ſuo tres ordines dentium. ſcilicet triplicem inordinataꝫ locutionem. ſcilicet mẽdacium. dolum: ꝛ periurium: ꝛ in his dentibus principes tres. id eſt predicte tres ſpecies ſuperbie milites cum quibus appetit ſeipſum ſuper omnes alios tanq̃ princeps cum lucifero ſe exaltare dicente pſal. Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper.

¶ Capitulum. 36. de alijs tribus portis predicte ciuitatis que ſunt tres alij articuli fidei.

IN tertia parte ciuitatis eccleſie vt ſupradictuꝫ eſt ſũt tres alie porte ꝑ quas intelligũtur tres articuli fidei: quorũ primus et ſeptimus in nũero duodecim eſt iſte. Inde venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos. ſecũdus ꝛ octauus in numero duodecim eſt iſte. Credo in ſpiritum ſanctum. Tertius ꝛ nonus in nũero duodecim eſt iſte. Sanctã eccleſiam catholicam. Ad has enim portas applicauit predictus tertius princeps cum tribus ſuis militibus vt portas iſtas deſtruat. Iſte enim tertius princeps vt predictũ eſt: eſt belzebub: ſcilicet ſpiritus inuidie. ꝛ eius tres milites ſunt tres ſpecies inuidie. ſcꝫ odium in mente falſitas in verbo. ꝛ iniuria in facto. ¶ Primꝰ igitur iſtorum trium militum contrariatur primo iſtorum trium articuloꝝ qui eſt prima porta tertij lateris ciuitatis eccleſie. quem articulum ſiue portam/ vt predixi/ poſuit ad ſymbolum apoſtolus philippus ſub

his verbis. Inde venturus eſt iudicare viuos et mortuos. In iſto enim articulo credēdū eſt ꝙ xp̄s de⁹ verus et homo in humanitate quā aſſumpſit de virgine veniet in die iudicij. vbi (vt dicit ſanctus Thomas in de veritate theologie libro. 7. cap. 17.) Monſtrabit doloroſa vulnera que paſſus eſt pro genere humano. Monſtrabit etiam crucem in qua paſſus eſt. lanceam clauos ⁊ ſpineam coronaꝫ quibus vulneratus fuit ad mortem pro amore noſtro. Et tūc iuſtis in dextera poſitis hilaris apparebit. iniuſtis vero valde terribilis. Nam vt dicit ſanctus thomas in de veritate theologie libro. 7. Tunc ibi videbunt humanitatē criſti cum vultu terribili vt timeant: ſed non videbunt eius diuinitatem vt gaudeant: ſed iuſti vtrancꝫ criſti naturā in vultu glorioliſſimo videbunt. de quo eternaliter gaudebunt. vnde Prouer. 18.: Sicut fremitus leonis/ ita regis ira. ⁊ ſicut ros ſuper herbam/ ita hilaritas eius (⁊ tunc prout docet ſcriptura Sapientie. 5.) Stabunt iuſti in magna ꝯſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt: ⁊ qui abſtulerunt labores illoruꝫ: ſed tunc impij videntes terribilia que euenient: turbabunt̄ timore horribili. ⁊ nimirum. quia tunc videbūt multa terribilia faciem iudicis precedentia. ſcꝫ conflagrationem mundi ⁊ alia: de quibus dicet̄ infra ſcilicet in. 10. remedio contra ſuperbiam. vñ Bea. Iero. Ecce inquit tuba de celo canit. Ecce de celo cum nubibus debellaturus orbem. Imperator ſummus armatus egreditur. Unde ſicut et imperator terrenus ſuos volens debellare inimicos: ante exitum ſuum premittit ſuos buccinatores. ſic celeſtis imperator in die iudicij volens debellare inimicos ſuos ante faciem ſuam premittet buccinatores ſuos. vnde Mathei. 24. Mittet angelos ſuos cum tuba ⁊ voce magna. Et bene poteſt dici hec vox magna. Nam vt dicit Criſoſtomus. Magna enim eſt vox illa cui omnia obediunt elementa. que petras ſcindit: inferos aperit: et monumēta frangit. vincula mortis diſſoluit. et vniuerſos mortuos reſurgere facit. et ad dei iudicium venire compellit. vnde Io. 5. Omnes qui in monumentis ſunt: audient vocem filij dei. ⁊ ꝓcedent qui bona egerunt in reſurrectioneꝫ vite. qui vero mala in reſurrectionem iudicij. Quod conſiderans bea. Gregorius ait. O inquit ꝙ̄ anguſte erūt vndicꝫ vie reprobis. ſuperius erit iudex iratus: inferius horrendum chaos ſupple inferni ad eos deuorādum: a dextris peccata accuſantia: a ſiniſtris infinita demonia ad ſupplicium trahentia. intus conſciētia mordens. foris mundus ardens. miſer peccator ſic deprehenſus quo effugiet? latere erit impoſſibile: latere intolerabile. vnde tūc (vt dicitur. 2. Corinthiorū. 5.) Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal xp̄i. vt referat vnuſquiſcꝫ propria ſui corporis. prout geſſit ſiue bonum ſiue malum. ⁊ ex iſtis patꝫ ꝙ in die iudicij chriſtus verus deus homo vēturus eſt iudicare viuos et mortuos. reddens vnicuicꝫ ſecundum opera ſua. Sed hunc articulū vt ſupra dictum eſt impugnat tertius princeps predictus iudic cum primo ſuo milite qui eſt odium in mente. vnde vbi chriſtus iudicaturus viuos et mortuos. id eſt bonos ⁊ malos veriſſime iudicabit ſcilicet bonos eſſe bonos. ⁊ malos eſſe malos: ſed econtra inuidus illum quē mente odit iudicabit eſſe malum ſiue viuus ſit ſiue mortuus per culpā. et ſic inuidus multotiens iudicat viuos eſſe mortuos et cauſā huius pernicioſi iudicij oſtēdo per exemplū. Sicut enim lux tranſiens per medium vitri eiuſdem coloris eſt in pariete obiecto: qualis coloris eſt ipſuꝫ vitruꝫ. ſic certe iudicium tranſiens per cor inuidi impium eſt: qꝛ cor eius impio colore depictum eſt. De talibus enim dicit dñs per ꝓphetā Eſa. 5. Ue qui dicūt bonū maluꝫ. ⁊ malū bonū. ponentes lucem tenebras: ⁊ tenebras lucē. vnde talis inuidus ſub iniquo iudicio peruertit ordinatam a deo actionem nature. Oculus human⁹ certius ⁊ veri⁹ iudicat de qualitate ⁊ quātitate rei ſibi ꝓpinque. ⁊ in debita diſtātia obiecta ꝙ̄ nimiū remote: qꝛ tūc iudicat eſſe tm̄ quātū eſt. ſcꝫ pedale ⁊ bipedale vel tripedale: ⁊ tale q̄le ipm̄ eſt albuꝫ vel nigruꝫ/ pulcrū vel deforme. ⁊c. ſꝫ illud qđ ab eo longe diſtat iudicat eſſe min⁹ ꝙ̄ eſt ſicut patꝫ de ſole: q̄ nō obſtāte ꝙ teſte philoſopho: eſt ſepties maior ꝙ̄ tota terra: intātū quia ſicut dicit Beda in libro ſuo de ymaginatione mundi. Ac etiaꝫ ſanctus Thomas. in de veritate thelogie. Sol diſtat a terra ꝑ ſeptuaginta milia miliaria. ⁊. 6. c. miliaria. et. 83. ſtadia. ⁊ ꝓpter tantam diſtantiam ab oculo: oculus non iudicat ſolem eſſe bipedalis quantitatis: ſed hanc ordinatam a deo actionem nature peruertit inuidus homo: nam culpaꝫ ſuā propriam que eſt prope ſe nō videt: quia in anima ſua ꝓpria non videt: ſed culpam que in anima eſt ꝓximi cui inuidet: ⁊ ab eo forte diſtat per. 120. miliaria vl' per centum miliaria: videt. vel ſi culpa ſua propria ſit magna velut trabes: videtur tamē ſibi ꝙ eſt parua vel penitus nulla. ſꝫ ſi culpa ꝓximi cui inuidet ſit parua velut feſtuca: videtur ſibi ꝙ eſt magna. Et ideo merito dñs quēlibet huiuſmodi inuiduꝫ (quia quod vni dicit omnibus dicit) ſic peruerſe de ſeipſo et ꝓximo iudicāte: redarguit in euangelio Mathei. 7. ⁊ Luc. 6. dicēs Quid autē vides feſtucam in oculo fratris tui. et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo potes dicere fratri tuo. Frater ſine eijciam feſtucam de oculo tuo. ipſe in oculo tuo trabem nō vides ypocrita eijce primo de oculo tuo trabeꝫ ⁊ tūc perſpicies vt educas feſtucam de oculo fratris tui. Huiuſmodi enim inuidi tam nequiter de proximis et fratribus ſuis iudicantes: deum contemnunt. Nam vt dicit beatus Iero. in quadā ep̄la ad demetriadē virginem. Apertus contēptus dei/ eſt facere ꝓhibita: ⁊ iuſſa non implere. ſed cū ꝓhibitū ſit a deo hominem temerarie iudicare de proximo ſuo Mathei. 7. Nolite iudicare vt non iudicemini. patet ꝙ inuidus taliter de proximo ſuo iudicans/ deum cōtemnit. ¶ Sed tñ hic eſt notandum ꝙ ſicut dicit bea. Aug. in libro ſuo de ſermone in monte. ſuper illud Luce. 6. Nolite iudicare et non iudicabimini. Quedam inquit ſunt opera manifeſta: quedā vero occulta: et quedam media. Manifeſta opera dicuntur illa que non bono animo fieri poſſunt. Cuiuſmodi ſunt: ſtuprum/ blaſphemia/ furta/ homidicidia/ adulteria/ ⁊ huiuſmodi. vñ ad Gala. 5. Manifeſta ſūt opera carnis. que ſunt fornicatio/ immundicia/ impudicitia/ luxuria/ ⁊ ydolorum ſeruitus. Ueneficia ⁊ inimicitie/ contētiones/ emulationes/ ire/ diſſentiones ſecte/ inuidie/ ⁊ homicidia/ ⁊ ebrietates/ ⁊ comeſſationes/ ⁊ his omnibus ſimilia. Et de hijs licitum eſt iudicare ꝙ ſunt mala: et etiam ꝙ illi mali ſunt qui iſtis inficiuntur peccatis. Et ſic faciunt iudices eccleſiaſtici ac etiam temporales. ad quos pertinet huiuſmodi tranſgreſſores caritatiue punire ⁊ corrigere: quorum correctionem ſi non acceperint delinquentes: ſed in malicia ſua durauerint: licituꝫ eſt nobis iudicare eos (niſi fructuoſe penituerint) dignos eſſe damnationis eterne. ⁊ ideo docet nos apoſtol⁹ prime Corinthiorū. 5. Cū huiuſmodi cibū non ſumere. Iteꝫ precipit xp̄s in euangelio Luce. 18. ꝙ talis ſit nobis ſicut ethnicus ⁊ publicanus. ¶ Secundo ſunt aliqua opera occulta

que nemo ſcit niſi deus. vt puta qualis futurus ſit qui
nunc vel bonus vel malus apparet. vnde aliquis q̄ nunc
videt̄ bon⁹ ⁊ a deo electus/forte futur⁹ ē mal⁹ ⁊ a deo
reprobandus: ſicut exemplū habem⁹ de iuda tradito
re q̄ electus erat in apoſtolatus dignitatem: tñ poſtea
apoſtatando dominū ſuū tradidit. ⁊ ſeipſum ſuſpēdē-
do damnabiliter vitam ſuam finiuit. Ac etiam iam a-
liquis eſt in fidelis ⁊ iniquus: q̄ futur⁹ eſt fidelis ⁊ a deo
electus: ſicut exemplū habem⁹ de apoſtolo paulo qui
primo erat infidelis ⁊ criſtianorum perſecutor crude
liſſimus. tamen poſtea cōuerſus factus eſt apoſtolus
criſti: ⁊ predicator verbi dei fideliſſimus. ⁊ ideo meri-
to dicit ſcriptura Eccl's. 9. Sunt iuſti atq̄ ſapientes:
⁊ opera eorum in manu dei ſunt. ⁊ neſcit homo vtrum
amore an odio dign⁹ ſit: ſed omnia in futurum reſer-
uantur in certa. cū igit̄ quis de ſeipſo aut non omnino
aut vix poſſit ferre ſententiam: quomodo poteſt quis
de occultis aliorū ⁊ ſolo deo cognitis iudicare? ⁊ ideo
de talibus ſecūdū conſiliū apoſtoli. 1. Cor. 4. Nolite
ante tempus iudicare quouſq̄ veniet dominus qui il-
luminabit abſcondita tenebrarū. ⁊ manifeſtabit conſi
lia cordium ¶ Tertio vt ſupra dicit̄/aliqua ſunt ope-
ra media que poſſunt bene vel male fieri. cuiuſmodi
ſunt comedere: ieiunare: elemoſinam dare: et huiuſ-
modi. que ſi cum diſcretione ⁊ bona intētione fiāt: bo-
na ſunt: ſed ſi fiant indiſcrete ⁊ mala intentione. vt pu
ta propter laudem humanam vel propter voluptatem
carnalem: nichil ꝓſunt. ⁊ in talibus prohibet nos xp̄s
temerarie iudicare: ſed potius ea in meliorē cōuertēs
re partem. vnde Aug. in de ſermone domini. ſi inquit
quiſpiam cōqueſtus de ſtomacho ieiunare non volue
rit: et tamen credens edacitatis vicio tribuere/teme-
re iudicas. vnde Apoſt. ad Roma. 14. Is qui mandu
cat: non manducantem non ſpernat. et qui non mandu
cat: manducantem non iudicet. Item ſi manifeſtam
edacitatem/ebrietatemq̄ cognoueris: ⁊ ita reprehēde
ris quaſi nunq̄ ille poſſit corrigi aut mutari: nichilo-
minus temere iudicas. Nam vt dicit idem Augu. in
de verbis dñi ſermone. 11. de nullo deſperandum eſt
q̄ diu patientia ſaluatoris eum ad penitentiam expe
ctat. nec eum de hac vita rapit impium: qui non vult
mortem impij: ſed vt cōuertatur ⁊ viuat. paganus eſt
hodie. vnde ſcis vtrum ſit futurus craſtino criſtianus
Iudeus infidelis ē hodie. quid ſcis ſi cras amplectit̄
catholicam fidem. quid ſcis ſi iſti quos in quocūq̄ ge
nere erroris notas et tanq̄ deſperatiſſimos damnas
anteq̄ finiant iſtam vitam agant penitentiam: ⁊ inue-
niant vitam in futuro. Proinde fratres etiam ad hoc
ammonet Apo. qui ait. Nolite ante tempus iudicare/
⁊ iſtud confundere debet tales qui proximos ſuos in
quibus mala nō viderunt neq̄ nouerūt: ſed ſola mala
ſuſpicatione ex dyaboli inuidia ⁊ ꝓpria malicia iudi-
cant eſſe peruerſos: ⁊ eorū opera que poſſunt bene et
male fieri ſcd'm intentiones diuerſas facientium/ſem
per in partem interpretantes peiorē. Et certe tales
vt iam prius oſtenſum eſt: deum contemnunt: et cum
inuidus taliter iudicās de occultis ⁊ incognitis vſur-
pat ſuper ſe qđ ſolius dei eſt: patet ꝗ talis deum blaſ
phemat. ⁊ ꝗ taliter deum blaſphemans et contēnēs
ſit maledictus: ⁊ ad penā condemnabilis et etiam te-
ſtatur ſcriptura ſacra Thobie. 13. dicens. Maledicti
erunt qui contēpſerint te. ⁊ cōdemnati erunt omnes q̄
blaſphemauerint te. Et ſic plene ex iſtis patet quali-
ter odium mentis interius hunc articulū de xp̄i dñi
noſtri aduentu ad iudicium impugnat. ex quo criſtū
blaſphemat nequiter ⁊ contēnit. ⁊ quod ſolū pertinet
ad diuinum iudiciū: ſuper ſe aſſumendo vſurpat. Pre
terea ſicut ſupra dictum eſt: ſecunda porta tertij late-
ris ciuitatis eccleſie eſt octauus articulus fidei quē
poſuit beatus Bartholome⁹ ſub his verbis. Credo
in ſpiritūſanctum. In iſto enim articulo credere debe
mus ꝗ ſpirituſſanctus eſt idē de⁹ cū patre ⁊ filio. ſū
me bonus/ſumme ſuauis/⁊ ſumme benignus hijs qui
bus inhabitat. Et ideo dicit ſcriptura Sapien. 10. O
q̄ bonus ⁊ ſuauis eſt dñe ſpiritus tuus in nobis. Et
merito dicitur ſpirituſſanctus ſuauis i nobis. quia ſi-
cut nichil tam ſuaue eſt corpori humano ſicut eius vi
ta. ſic nichil tam ſuaue eſt anime humane ſicut ſpirituſ
ſanctus: qui (vt dicit Bea. Aug.) eſt vita anime. vnde
ſpirituſſanctus mittitur ⁊ procedit a patre et filio ad
viuificandum animā humanam. et hoc plane patet in
ſymbolo niceni concilij: vbi declarat̄ ille articulus de
ſpiritu ſancto ſub hijs verbis. Credo in ſpiritum ſan-
ctum dominum viuificantem: qui ex patre filioq̄ pro
cedit. Sed hunc articulum impugnat predictus ter-
tius princeps ſpiritus inuidie cum ſuo ſecundo mili-
te qui eſt falſitas in verbo. vnde ſpirituſſanctus voca-
tur a criſto Iohan. 15. Spiritus veritatis. et per con-
ſequens ſibi repugnat omnis falſitas ſiue mēdacium.
et ſicut quilibet homo naturaliter odit mortem que
contrariatur vite corporis: ſic etiam quilibet homo re
cte fidei naturaliter odire debet mendacium quod cō
trariatur ſpirituſſancto qui eſt vita anime: ⁊ iſtud ꝓ-
bo ratione naturali. Dicit enim Ariſto. 1 metha. ꝗ om
nes homines naturaliter ſcire deſiderant. ⁊ cum ſecū
dum eundem nichil ſcitur niſi verum. patet ꝗ oēs ho-
mines naturaliter appetant veritatem: ſed inquanto
ab aliqua natura vnum contrariorū magis appetitur:
in tanto magis reliquum euitatur. ⁊ cū veru ⁊ falſum
omnino ſunt cōtraria: patet ꝗ omnis homo naturali-
ter euitare ⁊ deteſtari debet falſitatem: ⁊ omne habēs
mendacium. vnde Prouer. 13. verbū mendax iuſtus de
teſtabitur. id eſt abominabitur. Item mendacium eſt
venenū anime humane intoxicatiuum. et ſicut vene-
num corporale intoxicat ⁊ occidit corpus. ita menda-
cium intoxicat et occidit animam. immo maioris effi-
cacie ⁊ violentie eſt iſtud venenum mendacij quocūq̄
veneno corporali. Nam venenum iſtud ſtatim vt eſt in
ore: occidit animam: dicente ſcriptura. Sapientie. 1.
Os quod mentitur: occidit animam: ſed hoc nō facit
corpori aliquod venenum corporale: ⁊ in ſignum hui⁹
ſerpens (cuius lingua fuit primū mendacium fabrica
tum) lingua ſtimulat/intoxicat/⁊ occidit. ⁊ ex quo men-
daciū (quod eſt falſitas in verbo) tam contrariū eſt ſpi
ritui veritatis (qui eſt vita anime) patet ꝗ ſecunda ſpe
cies inuidie ſcilicet falſitas in verbo hunc articulū de
ſpiritu ſancto impugnat: et ſic ſecundam portam ter-
tij lateris ciuitatis eccleſie conatur penit⁹ deſtruere.
¶ Tertia vero porta huius tertij lateris ciuitatis ec-
cleſie (vt predixi) eſt nonus articulus fidei quē ad ſym
bolum poſuit Matheus ſub hijs verbis. Sanctam ec-
cleſiam catholicam. hunc enim articulum declarat ni
cenum concilium ſub his verbis Credo vnam ſanctā
⁊ apoſtolicam eccleſiam. vñ eccleſia hic non ſumit̄ pro
domibus materialibus ab epiſcopo ad honorem dei
dedicatis. quia ſic conſtat ꝗ nō ſolum vna eſt eccleſia
ſed multe. ſed etiam in hoc articulo ſumitur ꝓ nume
ro omnium predeſtinatorū. de quo dicitur eccle. 3. Fi-
lij ſapientie eccleſia iuſtorum. ⁊ iſtius eccleſie vna pars
eſt hic in terra. ⁊ dicitur eccleſia militans: que eſt nu-
merus omnium predeſtinatorum hic in terra viuen-
tium. Alia enim pars eſt in purgatorio. ⁊ illa vocatur

eccleſia dormiens: que eſt numerus predeſtinatorum qui ſunt ibidem puniti ꝑ peccatis venialibus cū quibus ab hac vita deceſſerunt. ¶ Tertia vero pars eſt in celo: ⁊ vocatur eccleſia triumphans: que eſt numerus omnium beatoꝝ regnātium cū criſto in patria. Et ex omnibus iſtis tribus efficit̃ vna eccleſia que vocatur ſponſa criſti ⁊ corpus xp̄i miſticum. quod vt dicit beatus Bernardus ſupra cantica ſermone. 12. carius eſt criſto q̄ȝ illud corpus quod tradidit ad mortem crucis: ⁊ iſti' eccleſie que dicitur corpus criſti: eſt caput dicente Apo. Epheſi. 5. Criſtus eſt caput eccleſie. et hanc eccleſiam ſecundum partē militantē hic in terra impugnat predictus tertius princeps ſpiritus inuidie cum ſuo milite tertio qui eſt iniuria in facto. nam inuidus qui contra quodcūq; ſancte eccleſie mēbrum irrogat aliquod factū iniurioſum quātum in ſe eſt deſtruit ⁊ diſſipat totā eccleſiam in ſuis membris. Nam ſicut in corpore naturali ſi vnum membrū aliud ledat diſcordiam in toto corpore generat. ſic certe in corpore criſti quod eſt eccleſia/ ſi quis vnum membrū per ſe quatur vel iniuriā ſibi fecerit: q̄ꝫtū in ſe eſt totā eccleſiam perturbat. dicente Apo. 1. Coꝛ. 12. Si quid patitur vnum mēbrū compatiunt̃ oīa mēbra. Et certe ille maledictus miles ſpiritus inuidie intantum iam perturbat eccleſiam: ꝙ nunc videtur maioꝛ inuidia eſſe inter homines q̄ȝ quōdam erat inter demones. Nam ſicut legitur Mathei. 8. Marci. 5. ⁊ Luce. 8. quondam vna legio demonum. hoc eſt ſex milia ſexcēti ſexaginta ſex habitabant in vno homine. ⁊ nō legit̃ ꝙ aliquis eoꝝ iniuriam fecit alteri. ſed iam vix ſex hoīes poſſūt habitare in aliqua villa/ ciuitate/ vel patria: quin vnus inquietabit inuidebit: ⁊ iniuriā faciet alteri. ⁊ hoc verū eſt nedū de laycis: ſed etiam (quod longe grauius eſt) de clericis: ſed certe iam tales non poſſunt vere dici mēbra eccleſie militantis: ſed potius eccleſie malignantis: q2 non militāt aduerſus carnem/ mundū/ et dyabolū: ſed potius malignanter pugnant ⁊ placitāt ad ſeinuicem deſtruendū. vn̄ exemplū ad hoc oſtendit vvaldeby in tractatu ſuo ſup̱ ſymbolo parte. 3. vbi narrat ꝙ quidam dominus duos cecos fecit corā ſe omni die comedere: ⁊ habuit caniculum quendā qui prādium illoꝝ cecorū quotidie abſtulit ⁊ comedit/ ⁊ irati ceci pepigerunt inter ſe ꝙ aliquo die abſcente dn̄o canem baculis ſuis interficerent. et capta opoꝛtunitate cum audiuiſſent canem latrare: feſtinabāt ipſum percutere. ⁊ vnus in caute putans ſe percutere canē. ſocium ſuū grauiter in capite vſq; ad ſanguinis effuſionē ꝑcuſſit. ⁊ ipſe viceuerſa eūdem repcuſſit. ⁊ ſic ipſis mutuo percutientibus/ canis euaſit illeſus. Moꝛalit̃ dominus dn̄oꝝ omnipotēs de' paſcit quotidie duos cecos. i. maluȝ paſtorē eccleſie: ⁊ malū ſubditū. de quibus dicit dn̄s. Ceci ſunt ⁊ duces cecoꝝ. Si cecus ceco ducatū prebeat: ambo in foueam cadunt. Canis rapiens cibū eſt dyabolus qui verbum dei (q̄d eſt cibus anime) tollit de cordibus eorum: ne credentes ſaluiſiant vt docet euangeliū. Luce. 8. experientia docente in multis locis/ tam paſtoꝛ q̄ȝ ſubditus ira ſucceſi litigando/ perſequendo/ ⁊ placitando mutuo ſe percutiunt. et ſic dyabolus canis infernalis euadit ne ab eis ſuperetur. ⁊ cum talium iniurioſum opus et exēplum in ſe ⁊ in aliis vnitatē eccleſie catholice perturbet: patꝫ ꝙ iſte maledictus tertius miles ſpirit' inuidie ſcꝫ iniurioſum opus eccleſiā dei ſiue ciuitatē eccleſie impugnat: ⁊ conat̃ nequiter deſtruere. ¶ Ex iſtis iāꝫ dictis pꝫ qualiter predictus princeps belzebub ſpiritus inuidie cūȝ ſuis militibus ſcꝫ predictis tribus

ſpeciebus inuidie cum toto ſuo conamine nititur predictos tres fidei articulos deſtruere q̄ ſūt quaſi tres poꝛte tertij lateris ciuitatis eccl'e. Iſte eſt terti' princeps qui cum ſuis trib' milítib' nitit̃ deſtruere illas tres poꝛtas tertij lateris ciuitatis eccleſie: id eſt predictos fidei tres articulos iam declaratos/ figuratur in hyſtoria danielis vbi prius. ꝑ tertium ventum quē videbat daniel pugnare in mari. vnde ꝑ mare vt predictū eſt intelligitur coꝛ peccatoꝛis: ⁊ per tertiū vētū intelligit̃ predictus tertius princeps ſcꝫ ſpūs inuidie qui flatu ſue tēptationis ſuſcitat in coꝛde peccatoꝛis tertiam beſtiā: per quam et eius ꝓprietates intelligitur tertiū pctm̄ de quo prius dictū eſt. ſ. pctm̄ inuidie cum eius tribus ſpeciebus q̄ ſunt quaſi tres milites. quos predictus tertius princeps applicauit ad predictas tres poꝛtas. i. p̄dictos tres fidei articulos vt eos penitus deſtruat. ⁊ ciuitatē eccleſie in miſerrimaȝ redigat ſeruitutē. vn̄ tertia beſtia q̄ ſuſcitabatur a mari. vt dicitur in danieli vbi ſupra erat quaſi pardus. ⁊ habebat alas q̄ſi auis quattuoꝛ: ⁊ capita quattuoꝛ. Spiritualiter hec beſtia que erat quaſi pardus ſignare poteſt inuidiam. quia ſicut pardus varietateȝ habet coloꝛū. ſic inuidia habet varietatem multarum falſarum ymaginationem. Quattuoꝛ ale huius beſtie ſignant tres predictas ſpecies inuidie. vn̄ per primā alam ſignatur odium in mente. ⁊ per duas alas alias ſignatur falſitas ī verbo in quo ſemper eſt duplicitas quia vnum coꝛde ꝯcipitur: ⁊ aliud verbo ꝓnunciatur. per quartam vero alam ſignatur tertia ſpecies inuidie. ſcꝫ iniuria in facto. vnde ſicut auis alis ſuis ſupportatur a terra. ita inuidus alis iſtis ſupportatur et accreſcit in ſua malicia. Quattuoꝛ capita huius beſtie ſunt quattuoꝛ q̄ principaliter aggrauant hoc peccatuȝ. quoꝝ primū eſt. ꝙ homo qui hoc pctō inficitur ꝓditoꝛ eſt deo. inimicus ſibiipſi. proximo iniurioſus/ ⁊ dyabolo ſpecialis amicus. Primo enim proditoꝛ eſt deo: tum quia regnuȝ eius optat deſtruere: nā cū xp̄s regnet in bonis: et inuidus optat ipſos eſſe malos vt habeat materiam detrahēdi. patet ꝙ optat deum a regno ſuo expelli. Tum ſcd̄o: quia opus dei ſpeciale ꝑuertere nititur. vnde cum omne opus bonum inq̄ꝫtuȝ huiuſmodi dei opus ſit. dicente ꝓph̄ā. Eſa. 26. Oīa opera noſtra operatus es in nobis dn̄e. qui igit̃ opus bonum depꝛauat: dei opus damnat. Tuȝ tertio: quia deum blaſphemat nedum in hoc ꝙ in ꝓximo vindicare appetit/ cum tn̄ dn̄s dicit. Michi vindictam: ⁊ ego retribuam. verumetiam: quia iudiciū vſurpat ſibi coꝛdium: quod ſoli deo conuenit. Tū quarto: quia de' caritas eſt. et cum inuidia caritati maxime opponitur/ patet ꝙ inuidus deo maxime eſt contrarius. Item inuidus ſibiipſi eſt inimicus. vnde inuidus ſeipſum ſpiritualiter occidit. dicente. Apo. 1. Iohan. 3. Qui odit fratreȝ ſuum: homicida eſt. abſcondit enim ⁊ infigit in coꝛde ſuo dyaboli gladium: cum quo tamen appetit deſtruere proximum. ¶ Tertio inuidus iniuriat proximo: quē ⁊ ſi non coꝛpoꝛaliter: tn̄ ſpiritualiter q̄ꝫtū in ſe eſt occidit: dum eius famā ſecundum quam viuit in coꝛdibus ꝓximorū ſuoꝝ extinguit. iniuriatur etiā eidum debituȝ (a quo nulla diſpēſatione abſolui poteſt) id eſt dilectationem coꝛdialem non ſoluit. vnde Apo. ad Roꝛn. 13. Nemini quicq̄ȝ debeatis niſi vt inuicem diligatis. ¶ Quarto inuidus ſpecialis amicus eſt dyabolo: quia partē dyaboli fouet ⁊ manu tenet. ⁊ dyabolo habitaculum ſeipſum facit. ⁊ eius regnuȝ optat in aliis creſcendum: quia alios deſiderat foꝛe malos vt habeat materiam detrahendi ⁊ cetera.

¶Capitulum triceſimumſeptimum de tri=
bus vltimis portis predicte ciuitatis et tri=
bus vltimis articulis fidei.

In quarto latere ciuitatis
ecclie vt ſupra dictuȝ ē: ſūt tres alie
porte per quas intelliguntur tres vlti
mi articuli fidei. quorum primus et
decimus in numero.12. eſt iſte. San
ctorum communionem: remiſſionē
peccatorumȝ. ſecundus ⁊ vndecim⁹
in numero duodecimo eſt iſte. Carnis reſurrectio=
nem. tertius vero et vltimus in numero duodecimo
eſt iſte. Et vitam eternam. Et ad has tres portas
applicauit quartus princeps ſupradictus tres ſuos
milites. vt iſtas portas ſubruat ⁊ ciuitateȝ inuadat: ⁊
in ſuam redigat ſeruitutem. iſte quartus princeps vt
ſupra dicitur: vocat aſmodeus. ⁊ preeſt luxurioſis cu=
ius tres milites ſunt luxurie ſpecies. ſ. luxuria in vo
luntate. luxuria in opere. et luxuria in conſuetudine.
prima ergo porta in quarto latere ciuitatis eccleſie
vt dictum eſt: eſt decimus articulus fidei quē poſuit
ad ſymbolum apoſtolus ſymon ſub his verbis. San=
ctoꝝ communionē: remiſſionē peccatoꝝ. ſenſus enim
iſtius articuli eſt iſte. ꝙ credere debemus ꝙ ſacramē=
ta ⁊ oīa ſuffragia eccleſie in quibus communicant ſan
cti ⁊ perfecti qui ſunt membra corporis criſti miſtici
in hac vita per gratiā ſpiritusſancti cedunt eis in re=
miſſionem pctōꝝ. vnde Ephe. 4. Unus dñs. vna fides
vnū baptiſma. vnus deus ⁊ pater omnium qui ſuper
oēs ⁊ per oīa ⁊ in omnibus nobis. vñ ⁊ ꝓ hac commu
nione in qua communicant ſancti orat Apl's. 2. Coꝝ.
viii. dicens. Gratia dñi noſtri ieſu xp̄i: et caritas dei
⁊ communicatio ſanctiſpiritus ſit ſemper cum oībus
nobis. Sed hunc articulum impugnat quartus predi
ctus princeps ſpiritus luxurie cum ſuo milite primo
qui vt ſupra dicitur. eſt luxuria in volūtate que fit in
mente per conſenſum. vnde ſi luxurioſus crederet in
ſanctam cōmunionē: tunc aduertere deberet ꝙ nulla
immundicia intrare poſſet illū cetum honeſtū: cū de⁹
qui caput illius eſt dicat Leui. 11. Sancti eſtote: qm̄
ſanctus ſum. vñ ⁊ apl's Apoca. 21. vbi loquitur de pre
dicta ciuitate eccleſie ⁊ de portis eius. ⁊ ingredienti=
bus in eaȝ dicit. Foris canes venefici. id eſt luxurioſi
qui animabus innocentium inſidiantur. vt eas ſibi ra
piant in predam. Unde de luxurioſis dicitur in Pſ̄.
Corrupti ſūt ⁊ abominabiles facti ſunt: ſcilicet in vo
luntate ⁊ in cogitatione ſua. ⁊ ideo ſicut leproſi expel
lebantur ſecūdum legem de tēplo: ſic luxurioſi expel=
lunt ⁊ excipiuntur a communione ſanctoꝝ. vnde Pſ̄.
querit. Quis aſcēdet in montē dñi: aut qs ſtabit in lo
co ſancto eius? ⁊ reſpondet dicens. Innocens mani=
bus ⁊ mundo corde. ſed certe (vt timendum eſt) pauci
ſunt qui habent corda omnino mūda ab hoc precepto
ſimpliciter immaculata. In cuius rei figura legitur
Exo. 12. ꝙ media nocte angelus exterminator tranſi=
uit per domos egyptiorum ⁊ occidit in eis omne pri
mogenitum in terra egypti. ita vt non eſſet domus in
qua non iaceret mortuus. Moraliter ſic. angelus ex=
terminator dyabolus tranſit de domo in domum: id
eſt de conſcientia in conſcientiam vt occidat in hoīb⁹
primogenitū. i. virginitatem que eſt primogenita vir=
tus. quaſi paruulus connaturaliter. ita vt paucorum
ſit inuenta domus in qua non iacebat mortuus: id eſt
pauci iam habent conſcientiam in quā non ſit extin=
cta virginitas per conſenſum ad voluptatem carnalē.
et hoc nedum verum eſt de laycis ſȝ etiā (qđ periculo
ſiſſimum eſt) de eccleſie paſtoribus. Unde ſicut hoſtis
maxime nititur impugnare ducem exercitus ſuorum
aduerſariorū: quia deuicto eo facilius deuincunt alij
iuxta illud Mathei. 26. Percutiam paſtorē ⁊ diſper=
gentur oues gregis. vñ in exemplū huius narrat poe=
ta ꝙ Argus paſtor habuit centū oculos/ ⁊ Orpheus
cithareda peroptimus volens vaccas argi furari/ ci=
tharā percutiens: oēs oculos argi fecit dormire ſin=
gillatim: ⁊ tunc caput argi dormientis amputauit: et
vaccas ſuas ad libitum ſuū abduxit. Moraliter/ arg⁹
paſtor cū centum oculis eſt quilibet paſtor eccleſie q̄
vndiqȝ videre deberet: et ꝓcauere populi ſibi cōmiſſi
pericula. vñ paſtores i. 1. ca. Eze. vocantur alalia ple=
na oculis ante ⁊ retro. Orpheus dulciter citharans/
eſt caro voluptatem ſuggerēs: que oēs oculos diſcre
tionis facit dormitare. ⁊ ſic caput. i. rationem que ho=
minem regere deberet: per peccati cōſenſum tollit et
abſcindit: ⁊ tunc vaccas ſue cuſtodie cōmiſſas rapit:
quādo omnes vires corporis rationi anime ſubiectas
ſeruire peccato luxurie facit. ⁊ ideo non ſic. ſed qui pe
rante luxurioſi fuiſtis: ſecundū conſilium aplī. Act. 3.
Penitemini ⁊ cōuertimini: vt mereamini participes
fieri in communione ſacramentorum ⁊ aliorum ſuffra
giorū eccleſie cum ceteris ſanctis hic viuentibus: ⁊ ꝑ
hoc remiſſionē peccatorū percipere veſtrorum. quod
vt oſtenſum eſt inq̄tum ſufficit: impedit ꝓdict⁹ quar
tus princeps ſpiritus luxurie cū ſuo primo milite. ſ.
luxurioſa voluntate. ¶Scđa porta quarti lateris ci=
uitatis eccleſie vt ſupra dictuȝ eſt. eſt vndecimus ar=
ticulus fidei: quem ad ſymbolū poſuit apl's Thade⁹
ſub his verbis. Carnis reſurrectionem. In iſto enim
articulo docet nos apoſtol⁹ credere ꝙ in aduētu chri
ſti ad iudicium vltimum omnes hoīes reſurgent cum
corporibus ſuis de morte ad vitam. et hoc expreſſius
oſtenditur in ſymbolo Athanaſij. vbi dicitur/ ad cuius
aduentum oēs hoīes reſurgere habent cū corporibus
ſuis. ⁊ iſtud magnū confortamen prebere debet virili
ter fidelibus militare in hac vita: ⁊ non parcere corpo
ri ſuo in aliquo periculo vel tormento pro chriſti amo
re. Nam vt ratio iudicat: ⁊ experimentum docet. ſi ali
quis miles habens equū bonū ⁊ ſibi multum dilectū
eſſet pugnaturus contra hoſtes alicuius regis potē=
tis: rex ille militi ſuo equum longe meliorem reſtitue
ret ſi contingeret eiuſdem militis equum in bello pro
ſuo rege perire: in bello alieni regis nō. Sic ſpiritua
liter vt dicitur Job. 7. Militia ē vita hominis ſuper
terram: vñ per totā noſtram vitam in hoc mundo pu=
gnare debemus contra aduerſariū noſtrum dyabolū.
Et ad hoc confortat nos xp̄s dicens. Eſtote fortes in
bello: ⁊ pugnate cum antiquo ſerpente. ⁊ accipietis re
gnū eternū. Equus noſter eſt caro noſtra: iuxta illud
Iſa. 31. Equi eorum caro. hunc equum poſſumus ſe=
cure exponere in bello pro rege noſtro. ꝙ ſi contingat
illū ꝓ amore regis noſtri occidi: ipſe potēs eſt et vult
eundem a morte reſuſcitare: et hoc incomparabiliter
in meliori ⁊ perfectiori ſtatu q̄ vnq̄ pri⁹ fuit. quia in
die iudicij equ⁹ iſte ita pulcher erit ꝙ fulgebit ſicut
ſol. immo et ſepties clarior erit q̄ modo eſt ſol. nam
ſol in die iudicij recuperans claritatē ſuaȝ quam per
didit ꝑ peccato primi parentis: ſicut teſtatur ꝓpheta
Iſa. 30. Erit ſepties clarior q̄ modo eſt. Et ſicut dicit
chriſtus Mathei. 13. Tunc fulgebunt iuſti ſicut ſol in
regno patris eorum. Tunc erit etiā iſte equus ita agi

lis in curſu ꝙ quaſi in ictu oculi (vt teſtatur aug.) porta-
bit te ad quecunq; locū mūdi volueris: et etiā ita ſubti
lis erit ꝙ ſi volueris eq̄ ſubito portabit te per mediū
denſiſſimi muri mundi: ſicut radius ſolaris tranſit per
medium vitri. Hic etiā ita impaſſibilis erit ꝙ a nullo
exteriori agente ledi poterit/ vel nocumentum recipe
re: immo intrātum ꝙ (ſicut dicit ſanctus thomas in de
veritate theolo. li. 7.) Si poneretur in igne infernali
nullam leſionem ex hoc ſentiret. Iſtud igitur multum
confortare debet fideles equū iſtum ad laborē et peni-
tentiam: immo ad mortē ꝓ xp̄i amore ſi oporteret ex-
ponere. Sed certe predictus quartus princeps cum
ſuo ſecundo milite. ſ. libidinoſa operatione facit mul
tos voluptuoſos iſtud ꝑ fidem nō videre nec effectua
liter hūc articulum de carnis reſurrectione credere.
Unde de iſto peccato dicitur Iob. 31. ꝙ nephas eſt et
iniquitas maxima ignis vſq; ad ꝑditionem deuorans
et omnia virtutū germina eradicans. et ſi omnia virtu-
tum germina eradicat: ſequit ꝙ fidem que eſt funda-
mentum omniū aliarū virtutum ſpecialiter eradicat.
et per ↄ̄ñs hunc articulū de carnis reſurrectione (qui
vt dictum eſt. eſt ſecūda porta in quarto latere ciuita
3. tis eccleſie) deſtruit et eradicat. ¶ Tertia porta quar-
ti lateris ciuitatis eccleſie eſt duodecimus articulꝰ
fidei (quem ad ſymbolum poſuit apoſtolus Mathias
ſub his verbis. Et vitā eternam. in iſto enim articulo
docet nos apoſtolus credere ꝙ deus ordinauit ꝓ ſuis
electis poſt laborum/ dolorū/ et anguſtias/ vite p̄ñtis/
gaudium et vitam eternam. Unde apocal' 21. Abſter-
get deus omnē lacrimā ab oculis eorum: et mors vl-
tra non erit: neq; luctus: neq; clamor: neq; dolor erit
vltra q̄ꝛ priora abierunt. et ſicut dicitur. 1. Corint. 2.
Oculus non vidit: nec auris audiuit/ nec in cor hoīs
aſcendit: q̄ preparauit deus his qui diligunt eū. Sed
hunc articulū impugnat quartus predictus princeps
ſpiritus luxurie cum ſuo tertio milite. ſ. luxurioſa cō-
ſuetudine. nam cōſuetudo luxurie ita luxurioſos exce
cat. ꝙ nō credunt nec cōſiderant de felicitate vite eter
ne future: et videre et conſiderare deberent ꝙ et ſi mille
annis poſſent viuere: et ſemper in luxurioſa delecta-
tione continuare: nichil eſſet in comparatione ad feli
citatem et eternitatē vite future. Unde p̄s. Mille an-
ni ante oculos tuos tanq̄ dies heſterna que preteriſt:
ſed ſicut dies heſterna q̄ preteriit nichil eſt: ſic conſue
tudo voluptatis etiam mille annis cōtinuata/ in com
paratione ad felicitatē eternā quā ſerui dei habebūt
in vita eterna: nichil eſt. ſi igitur luxurioſi crederent
felicitatē vite eterne fidelibus preparatam. amor in-
de generatus tolleret ab eis omnē conſuetudinem lu
xuriandi. et rurſus ſi conſiderarent eternitatē et acer-
bitatem pene vite future: timor inde tolleret ab eis
omnem conſuetudinem peccandi: dicente ſcriptura.
Eccleſia. 1. Timor dn̄i expellit pctm̄: ſed qui nec per
amorē allecti: nec per timorē cōcuſſi peccare deſiſtūt:
certe vitam eternā efficaciter non credūt. vn̄ ſicut dici
tur in euangelio Io. 17. Hec eſt vita eterna vt cogno
ſcant te ſolum deum verū: et quem miſiſti ieſum xp̄ū:
ſed luxurioſi deū non cognoſcunt. ꝓbo. dicit enī apl's.
1. Io. 2. Qui dicit ſe noſce deū: et mandata eius non cu
ſtodit: mendax eſt: et cū luxurioſus mādatū dei tranſ-
greditur ſequitur ꝙ deū nō cognoſcit: et ꝑ cōſequēs nec
deū nec vitā eternā credit. ex quibus patet qualiter
predictus quartus princeps. ſ. aſmodeus ſpiritus lu
xurie cum ſuis tribus militibus. ſ. cū predictis tribus
ſpeciebus luxurie conatur predictos tres articulos
fidei deſtruere qui ſunt quaſi tres porte quarti late-

ris ciuitatis eccleſie. Iſte enī quartus princeps qui
cum ſuis tribꝰ militibus nitit deſtruere p̄dictas tres
portas quarti lateris ciuitatis eccle. i. p̄dictos tres
fidei articulos iam declaratos: figuratur in viſione
danielis vbi prius ꝑ quartum ventum: quē videbat da
niel pugnare in mari. Ūn̄ ꝑ mare (vt ſupradictum eſt)
intelligit cor pctōris. et ꝑ quartū ventū intelligit pre
dictus quartus princeps. ſ. ſp̄us luxurie qui flatu ſue
tentationis cōcitauit in corde pctōris quartam beſtiā
ꝑ quā et eius ꝓprietates itellige quartū pctm̄ de quo
ſupra dictū eſt. ſ. pctm̄ luxurie cū eius tribꝰ ſpeciebꝰ
que ſūt quaſi tres milites quos p̄dictꝰ quartꝰ princeps
applicauit ad p̄dictas tres portas. i. ad p̄dictos tres
fidei articulos vt eos penitꝰ deſtruat: et ciuitatē eccle
ſie in miſerabilē redigat ſeruitutē. vn̄ quarta beſtia q̄
ſuſcitabat a mari: vt dr̄ in dan. vbi prius. erat terribi-
lis atq; miſerabilis et fortis nimis dentes ferreos ha
bens. et merito pōt pctm̄ luxurie beſtia nuncupari. eo
ꝙ hoīes illo pctō infectos efficit beſtiales. Unde gre.
22. mora. q̄ inquit voluptati ſuccūbunt: non hoīes ſed
iumenta nuncupant. Itē ariſto. in ep'la ad alexandrum
Coitus inq̄t eſt ꝓprietas porcoꝝ a quo ſi caueas: grā
dis erit tibi gloria: et ſi exerceas beſtiaꝝ imitator eris
et ſequit. Crede michi ꝙ coitus eſt deſtructio corporis
abbreuiatio vite: corruptio virtutum: legis tranſgreſ
ſio: et mores generat femineos. hec ille. Per hoc ergo
ꝙ dr̄ hanc quartā beſtiā eſſe terribilē/ intelligit ſupra
dicta prima ſpēs luxurie. ſ. luxuria i voluntate que facit
luxurioſum multū terribilē: q̄ꝛ quodāmō inſanientem
vn̄ phs. 2. ethi. Concupiſcentie (inq̄t) veneree corpus
tranſmutant: et q̄ſdā inſanias faciūt. Itē idē. Omne in-
quit aīal in tp̄e coitus eſt bellicoſum. dr̄ aūt hec quar-
ta beſtia mirabilis. in quo intelligit ſecunda ſupradi-
cta ſpēs luxurie. ſ. luxuria in opere q̄ facit luxurioſum
valde mirabilē. nā mira res eſſet ꝙ homo tantam ha-
beret ſitim: ꝙ oēs aque mundi non poſſent eius ſitim
extinguere: ſed certe hō luxurioſus intantum ſitit vo
luptatē carnalē: ꝙ eius appetitus ſaciari non pōt. Ūn̄
guiller. pari. in de vicijs parte. 3. et ſi inquit carnalis vo-
luptas laſſari pōt. tn̄ ſaciari non poteſt. In cuiꝰ rei fi-
gura legitur. Lu. 15. ꝙ filius prodigus (qui totā ſuam
ſubſtantiam cōſumpſit cū meretricibus viuēdo luxu-
rioſe) dixit. ego fame hic pereo. Dicit etiā hec quarta
beſtia fortis nimis dentes ferreos habens: in quo in-
telligitur ſupradicta tertia ſpēs luxurie. ſ. luxuria in
cōſuetudine: que facit hominē luxurioſum fortem. i.
fortiter delectantē in ſuis voluptatibus: et quaſi ferrū
durū ꝑ obſtinationem in ſuis delectationibꝰ: et q̄ꝛ for-
tis et potens eſt ad ſuam voluptuoſam luxuriam con-
tinuandā. ideo fortis et potens erit ad eterna ſuſtinē-
dū tormenta. Ūn̄ ſap. 6. Potentes potenter tormenta
patientur. Itē apoca. 18. Quantum glorificauit ſe et
in delicijs fuit: tantum date ei tormentū et luctū. vnde
dicit Iſidorus: ac etiam vvaldebȳ ſuper ſymbolo ꝙ
iuniperus eſt arbor ſpine ſimilis: cuius cineres cū cō
buritur ſeruant ignem per annum. Moraliter iunipe
rus deſignat hominem luxurioſum qui per libidinis
conſuetudinem peccatum continuat. que et ſi carnem
delectet: animam tamen tanq̄ ſpina vulnerat et cruen
tat. Hec arbor eſtu libidinis comburitur: ſed eius ci
neres. id eſt anime ante iudicium. et caro poſt extre-
mum qn̄ totum compoſitum ꝓijcietur in infernum:
ignem conſeruabūt. nō ſolū per annū: ſed etiā in eter-
num: dicente xp̄o. Diſcedite a me maledicti in ignem
eternum Mathe. 25. Sed beatus grego. 4. lib. dya.
querit quō iuſto per dei iuſticiam culpa temporalis

punitur pena eterna. ɀ reſpondet. quia peccator pec-cat in ſuo eterno ideo deus punit ipſū in ſuo eterno. Unde ſi diutius pctōr viueret diutius pctīn ſuum cō-tinuaret. ad magnam igitur dei iuſticiam pertinet vt nunꝙ̄ careant ſupplicio q̄ nunꝙ̄ vellent carere pctō. hec gregorius. ɀ iſta cauſa breuitatis ſufficiunt ꝑ parti de fide formata ɀ fide informi: ɀ de infidelitate primo modo dicta.

¶ Capitulum.38. de infidelitate ſecundo modo dicta ſcilicet per contrarietatem ad fidem.

SEcundo modo dicitur infi-delitas non ſecundū͂ puram negationem fidei: ſed ſecundum contrarietatē͂ ad fidē qua quis repugnat fidei: ɀ eam cōtemnit: ɀ tot ſunt partes eius infidelitatis quot errores circa fidē oriūtur q̄ ſunt quaſi infiniti. Et ſciendū eſt ꝙ dyabolus conatur multū errores in eccleſia ſeminare. Unde ſicut coruus primo nititur eruere oculos animalium. ſic dyabolus lumē fidei in hominibus multū conat̄ extinguere: ɀ hoc multiplici de cauſa. Prima cauſa eſt. Scit enī dyabolus ꝙ poſtꝙ̄ in homine oculum fidei excecauerit: ipſe poteſt ſecundū ſuam voluntatē hoīem de pctō in pctīn ducere. Unde ſicut quādo operiūtur oculi animalis: tunc circuit ad molendū/ ɀ alioquin non ambularet in molē circuitu. ſic dyabolus cū in hoīe mentis oculos operuerit eum in circuitu omnium viciorū͂ deducit. In cuius rei figura legitur Judicum.16. ꝙ poſtꝙ̄ philiſtei oculos eruerunt ſanſonis ipſum clauſum in carcere molere fecerunt. ¶ Secunda cauſa eſt: qꝛ dyabolus odit lucē fidei. Unde de illo intelligi poteſt illud Johānis.3. Qui male agit odit lucem. ipſe enī eſt deformis adulter. ɀ ideo ne deformitas illius videretur ꝓcurat tenebras: iuxta illud Job.24. Oculus adulteri obſeruat caliginē. ¶ Tertia cauſa eſt: qꝛ dyabolus ſibi ſeruiētes ad patibulum ducit inferni. hec eſt enim remuneratio quam dyabolus ſuis preſtabit ſibi ſeruientibus. ɀ ideo velat eis oculos ne videant quo ducantur. Unde prouerbiorū.7. Neſcit ꝙ ad vincula ſtultus trahitur: donec tranſfigat ſagitta guttur eius. ¶ Quarta cauſa eſt. ſcit enim dyabolus ꝙ poſtꝙ̄ aliquem extra viam fidei duxerit: ſi quicꝙ̄ taliter errās fecerit ſibi inutile eſt ꝙ̄tum ad meritum vite eterne. Unde de talibus dicit pš. Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt. Unde bona opera hereticorum ſunt velut poma que creſcunt in arboribus iuxta mare mortuum. vt dictū͂ eſt ſupra capitulo.27. huius partis: vbi agitur de tertia ſpecie ypocriſis. propter enim iſtas quattuor cauſas et plures alias multū conatur dyabolus errores fidei contrarios in dei eccleſia ſeminare. Unī math.12. Simile eſt regnum celorū hoī qui ſeminauit bonū ſemen in agro ſuo. cū autē dormirent hoīes: venit inimicus homo: ɀ ſuperſeminauit ʒiʒania in medio tritici. Spiritualiter hō ſeminans bonum ſemen in agro ſuo xp̄s eſt qui ſeminauit doctrinā euangelicam in eccleſia militante: ſed poſt dormitionē aplōꝝ per mortem corporalē inimicus homo .ſ. dyabolus per falſos hereticos ſuperſeminauit hereſes ɀ errores. Et eſt inſuper notādum ꝙ infidelitas que(vt ſupra dict̄)naſcit̄ ex ꝑdicta quarta filia inanis glorie. ſ. pertinatia: que triplex eſt: quia alia eſt infidelitas paganoꝝ qui fidem nō receperūt: nec de ea forte audierunt. ɀ alia eſt infidelitas iudeorū qui fidē receperant ſaltem in figura: ɀ tū fidei ſtultiſſime renitūtur. ɀ tertia eſt infidelitas xp̄ianoꝝ q̄bus veritas fidei eſt manifeſtata. ɀ hec infidelitas ſpecialiter vocatur hereſis ſi tali infidelitati pertinacia ſit adiuncta. ɀc.

¶ Capitulum.39. de hereſi: ɀ a quo deriuatur ɀ quō heretici ſunt expellendi.

HEreſis enī vt ſupra dicitur eſt ſecundum vicium quod naſcitur ex predicta quarta filia inanis glorie. ſ. pertinatia. Et eſt hereſis ſecundum beatum auguſtinum in lib. ſuo de vtilitate credēdi dogma falſū͂ ſcripture ſacre contrariū͂ pertinaciter defenſatū: maxime cauſa lucri vel glorie tēporalis. Unī idē ponit̄ in cano.24.q.3.q̄ in eccliā. Qui inquit in eccleſia xp̄i morbidū aliquid prauūꝙ̄ ſapiūt. ſi correpti vt ſanum rectūꝙ̄ aliquid ſapiant reſiſtunt ꝑtinaciter. ſuaꝙ̄ peſtifera ɀ mortifera documēta emēdare nolunt: ſed defenſare perſiſtūt heretici ſunt: hec aug. Sed ſicut dicit idē qui ſentētiā ſuā ꝙ̄uis falſam atꝙ̄ peruerſam. nulla pertinaci aloſitate defendunt. preſertim quā nō audacia ſue preſumptionis peperit ſed a ſeductis atꝙ̄ in errorem lapſis parentibus acceperunt. q̄rant aūt tota ſollicitudine veritatē: corrigi parati cum ɀ ipſam inuenerint. nequaꝙ̄ inter hereticos ſunt deputandi. hec Augu. ɀ ponitur. in cañ. 24. q.3. Dixit. Pro cuius declaratione notandum eſt ꝙ ſcd̄m Januē. ab hereo heres ꝑ dubitare vel iuniti de hec hereſis. i. dubitatio vel diuiſio qua quis dubitat de fide/ vel nimis adheret illis quibus deficit vera fides et ab vnitate vere fidei ſunt diuiſi. vnde hereſis grece idem eſt ꝙ diuiſio latine. vel hereſia dicitur quaſi eleſis ab eligendo. qꝛ vnuſquiſꝙ̄ hereticorum eligit ſibi diſciplinā ſiue opinionē quā ſcd̄m ſuū arbitrium putat eſſe meliorē. ſicut philoſophi. ſ. piparhetici/ achademici/ epicurei/ e ſtoyci/ vel ſicut alij qui peruerſum dogma cogitantes arbitrio ſuo: de eccleſia catholica receſſerunt. inde igitur hereſis grece/ dicta ab electione qua quis arbitrio ſuo ad inſtruenda vel ſuſcipienda ad fidem pertinentia ſibi eligit opinionem. nobis autem. ſ. veris catholicis nichil nouū ſed fidem pertinēs ex arbitrio noſtro inducere licet nec eligere. Unde et in confirmationem huius apoſtolos habemus auctores: quia nec ipſi quicꝙ̄ ex ſuo arbitrio quō inducerent elegerunt: ſed acceptam a chriſto diſciplinam fideliter nationibus aſſignauerunt. Unde dicit apoſtolus ad Gala.1. Licet nos aut angelus de celo euangelizet vobis preterꝙ̄ quod euangelizauimus vobis: anathema ſit. non enim dicit vltra quam euangelizauimus vobis: ſed preterꝙ̄. ɀc. hoc eſt diſtrahens vos a veritate euangelij: quam predicauimus vobis: et ſecundum ꝙ hereſis diriuatur ab eligo non debet aſpirari. et ab hereſis dicitur hereticus. id eſt ab vnitate fidei diuiſus qui in materia fidei non ſecundum eccleſiaſticam ɀ euangelicam diſciplinam: ſꝫ ſecundum proprium arbitrium ſibi eligit opinionem. Unī augu. ɀ ponitur in cañ.24.q.3. Hereticus. Hereticus inquit eſt qui alicuius tēporalis cōmodi ɀ ma

xime glorieq̃ ſuis falſas ac nouas opiniones vel gi-
gnit vel ſequitur. Item Hierony. ⁊ ponitur in canone.
24. q. 3. Hereſis. Quicunq̃ aliter ſcripturam ſanctã
intelligit q̃ ſenſus ſpũſancti flagitat a quo ſcripta ẽ.
licet ab eccleſia non receſſit: tamen hereticus appella
ri poteſt. hec ille. Sed quid (inquit leo papa) iniqui⁹
ẽ q̃ impia ſapere: ⁊ ſapientibus doctoribus non crede
re? Sed in hanc inſipientiã cadũt qui cũ ad cognoſcẽ-
dum veritatẽ aliquo ipediuntur obſcuro / nõ ad ꝓphe-
ticas voces: nõ ad apoſtolicas lr̃as: nec ad euangeli-
cas auctoritates: ſed ad ſemetipſos recurrũt. ⁊ iõ ma
giſtri erroris exiſtũt. q̄ veritatis diſcipuli nõ fuerũt.
hec Leo papa. ⁊ ponit̃ in cañ. 24. q. 3. quidem aũt. Et
iõ merito Chriſo. ope. imper. ome. 42. Heretici inq̃t
ſunt vipere: q̄ ſicut vipere rumpunt viſcera matruȝ.
ſic auctores hereſis rumpunt fidem matris eccleſie:
⁊ ꝓcedunt ad principatum: ⁊ ſicut ſerpentes varij ſũt
coloris in corpore ſuo: ſic heretici varij ſũt in errorib⁹
ſuis ⁊ opinionibus: qui eccl̃e filios perſequũtur. hec
ille. De hmõi enim filijs hereticis qui filios eccleſie
perſequuntur Gratianus ſic ſcribit. Ubi inquaȝ ſana
fides non eſt: non poteſt eſſe iuſticia. quia iuſtus ex fi-
de viuit. neq̃ ſciſmatici aliquid ex iſta mercede ſibi ꝓ
mittant: q̄ licet vbi caritas nõ eſt: non poteſt eſſe iuſti
cia. dilectio enim ꝓximi maluȝ nõ operatur: quã ſi he
retici haberent: non dilaniarẽt corpus xp̄i qđ eſt eccle
ſia. hec Gratian⁹. ⁊ ponitur. in cañ. 24. q. 1. Ubi. Sed
multi ſunt qui nedũ corpus xp̄i qđ eſt eccl̃ia dilaniant
⁊ crudeliter perſequuntur: ſed etiam hereticos corp⁹
xp̄i dilaniantes fouent / confortant ⁊ damnabiliter de
fendunt. De quibus Urbanus papa. Qui inquit alio-
rum errorem defendit: multo damnabilior eſt illis q̃
errant: q̄ nõ ſolũ ille errat: ſed ⁊ offendicula erroris ꝑ-
parat ⁊ confirmat. Unde q̄ magiſter erroris extat nõ
tñ hereticus: ſȝ hereſiarcha etiã dicẽdus ẽ. hec vba ſi.
⁊ ponitur in cano. 24. q. 3. Qui aliorũ. hmõi igit̃ here-
retici nedum non ſunt confortandi / fauendi / nec defẽ
dendi: ſed etiam cum ſuis hereſibus ſunt deteſtãdi: ⁊
ab oĩbus fidelibus fugiendi: ⁊ hoc triplici de cauſa.

B ¶ Primo q̄ hoc docet tam verbo q̃ exemplo ſanctus
Joãnes apl̃s ⁊ euangeliſta / qui in ſecunda ep̃la cano-
nica ſcribit. Omnis inquit qui recedit ⁊ non ꝑmanet ĩ
doctrina xp̄i / deum non habet: qui permanet in doctri
na xp̄i: hic ⁊ patre ⁊ filiũ habet. ſi q̃s venit ad vos / ⁊ hãc
doctrinã nõ affert. nolite eũ recipere ĩ domo: nec aue
ei dixeritis. Qui eñ dixerit illi aue: cõicat operibus
illius malignis. ecce predixi vobis vt in die dñi nõ cõ
fundamini. Super quo Gratiañ. ⁊ ponitur in canone.
24. q. 1. Omnis qui recedit inquit. ⁊ ioannes dicit de
ſciſmaticis ⁊ hereticis deuitãdis: que verbis docuit ⁊
factis exhibuit: nam narrat de illo apl̃o eius ſanctiſſi-
mus diſcipulus ⁊ martir fortiſſimus policarp⁹ ſmyr
neoꝝ antiſtes q̄ tp̄e quodam cũ apoſtolus iſte Joan-
nes apud epheſum balneas lauandi gratia fuiſſet in-
greſſus: ⁊ vidiſſet ibi cherintum exire: continuo diſceſ
ſit non lotus dicens. fugiamus hinc ne balnee ip̄e cor
ruant. in quibus cherintus lauatur inimicus verita-
tis. hec Gratianus. Item apl̃s ad Tytum. 3. Hereti-
cum hõiem poſt primã ⁊ ſecũdam correptionem deui
ta ſciens q̄ ſubuerſus eſt qui hmõi eſt delinquit cũ ſit
proprio iudicio condemnatus. ¶ Secunda cauſa q̄a
heretici ſũt deo ita deteſtabiles q̄ fidelibus prohibe
tur ſacramẽta eccleſie eis miniſtrare: ac etiam ab eis
recipere. Unde Lucia. ⁊ ponitur in canone. 24. q. 1. ſi
quis dederit. Si quis inquit dederit vel acceperit cõ-
munionẽ de manu heretici: ⁊ neſcit q̄ eccleſia catho
lica contradicat: poſtea intelligens: per annũ integrũ
peniteat. ſi aũt ſcit ⁊ neglexerit: ⁊ poſtea penitentiam
egerit: per decem annos peniteat. Alij iudicãt ſeptẽ
⁊ quidem humanius vt per quinq̃ ãnos peniteat. hec
ille. Item Grego. ⁊ ponitur in canone. 24. q. 1. Cepit.
Potius inquit eſt mortem arripere: q̃ cõmunionẽ de
manu heretici accipere. Unde inquit cepit Erungil-
dus rex iuuenis terrenum regnum deſpicere. et for-
ti deſiderio celeſte querere: in cilicijs iacere vincula-
tus. ⁊ omnipotenti deo ad confortandum preces effũ-
dere. tantoq̃ ⁊ ſublimius gloriam tranſeuntis mundi
deſpicere. q̃to religatus nouerat nil fuiſſe quod po-
tuit auferre. Superueniente autem paſcalis feſtiuita
tis die: intempeſte noctis ſilentio ad eum ꝑfidus pa-
ter eius Arrianum ep̃m miſit: vt de eius manu ſacrilege
conſecrationis communionẽ acciperet: atq̃ per hoc
ad patris gratiam redire mereret̃. Sed vir deo dedi
tus arriano epiſcopo aduenienti exprobrauit vt debu
it: eiuſq̃ a ſe perfidiam dignis increpatiõibus reppu
lit: quia etſi exterius iacebat ligatus apud ſe: tamen
in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. ad ſe itaq̃
reuerſo arriano epiſcopo pater infremuit: ſtatimq̃ ſu-
os apparitores miſit qui conſtantiſſimum confeſſorẽ
dei vbi iacebat occiderent. Hec ille. ¶ Tertia cauſa ẽ
quia heretici niſi reſipiſcant: ⁊ ad doctrinam eccleſie
redeant: non poſſunt veniam peccatorum ſuorum ha-
bere. Unde Iſidor⁹ in de ſummo bono libro primo ca.
20. Non poſſunt inquit heretici habere veniam niſi ꝑ
eccleſiam catholicam. ſicut ⁊ amici Job non perfecte
placere deum ſibi potuerunt: niſi pro eis iob ſacrifici
um obtuliſſet / Unde Gratianus. ⁊ ponitur in Canone
24. q. 1. Quicunq̃. Quicunq̃ inquit ab vnitate eccle-
ſie vel ſocietate petri apoſtoli: quolibet modo ſemetip
ſos ſegregant: tales nec peccatorum vinculis abſol-
ui: nec ianuam poſſunt celeſtis regni ingredi. ⁊ nimiȝ
q̄ vt dicit Iſidorus vbi prius. Opera bona que here-
tici faciunt: ⁊ iuſticia coꝝ nichil eis ꝓdeſt. teſtante do
mino per Hieremiã. Quia mei oblit⁹ es: ecce ego an
nunciabo iuſticiam tuam: ⁊ opera tua nõ ꝓderunt ti-
bi. heretici eñ quamuis legem aut ꝓphetas adimple
ant. ex eo tamen q̄ catholici non ſunt: non eſt deus eo
rum conuentibus: ip̄o dño teſtante. Si ſteterit Moy
ſes ⁊ Samuel coram me: non eſt anima mea ad popu
lum iſtũ. Ejice eos a facie mea ⁊ egrediãtur. per moy
ſen quippe ⁊ Samuel accipe legem ⁊ ꝓphetas. quos
q̃uis heretici opere implere cõtendant. propter erro
ris tamen impietatem a vultu dei proijciuntur: ⁊ a iu
ſtorum cetibus ſeparantur paganus ⁊ hereticus. ille
ſcȝ paganus quia nunq̃ fuit cum dei populo. iſte ſcilȝ
hereticus quia receſſit a dei populo. vtriq̃ recedẽtes
a criſto / ad dyaboli ꝑtinẽt corp⁹. Qui ab ydolatria ad
iudaiſmum vel hereſim tranſeunt. iuxta prophetaȝ de
malo ad malum labuntur: ⁊ dñm nõ cognouerunt. q̄
de infidelitatis errore in errorem alium tranſierũt. cu
ius doctrinam quiſq̃ ſequitur: huius ⁊ filius nuncupa
tur: ſicut ⁊ per prophetam Ezechielem. 16. Amorreũ
patrem / ⁊ cetheam matrẽ eſſe iſrael dicit dñs. nõ vtiq̃
naſcendo: ſed imitando. Sic ⁊ in meliorem partem fi
lij dei nuncupantur: qui precepta dei cuſtodiunt. Ut
nos non natura: ſed adoptione clamamus deo dicen-
tes. Pater noſter qui es in celis. non ſolum natiuita-
te: ſed etiam imitatione filius alicuius poſſe vocari.
Nam iudei ſecundũ carnem filij abrahe: ſcđȝ cõuerſa-
tionẽ filij diaboli nuncupantur. Ac per hoc illi ſunt ſe

amen abrahe qui imitantur fidem: ⁊ nō illi q̄ ex ei⁹ gñā
ti ſunt carne. De errore auctoris trahitur a quibuſdā
⁊ nomen ⁊ culpa: vt ipſius vocabulo cenſeatur cuius
errorem inſequitur/ ſicut ⁊ eccleſie pergami dicitur.
Apocal. 2. habes illic tenentes doctrinam Balaam ⁊
Geſabel. Doctrinam igitur balaam ⁊ Geſabel dicunt
habere propter imitationē: ⁊ nō ꝓpter preſentiā cor=
poralem. hec Iſidor⁹. ꝓpter ſdictas igr̄ tres cauſas
⁊ multas alias heretici ſunt deteſtandi: ⁊ ab oībus fi=
delibus fugiendi. ¶ Sed hic forte querit aliquis ex
quo hereſis tam periculoſum eſt peccatum ⁊ ab homi
nibus fidelibus fugiendū: quare igr̄ permiſit de⁹ tot
errores hereticos inter populum ſuū pullulare? Et
q̄ntum ad iſtud r̄ñdet btūs Aug. ⁊ ponitur in canone.
24. q. 3. cap. vi. Ideo īquit diuina prudētia multos di
uerſi erroris hereticos inter ppl̄m ſuum eſſe ꝑmittit/
vt cum interrogant nos ea que neſcimus/ ſic diſcutia
mus pigriciam: ⁊ diuinas ſcripturas capiamus. pro=
pterea Apl̄s ait. Oportet hereſes eſſe vt qui probati
ſunt: manifeſti fiant in vobis. hi aūt a deo probati ſūt
qui bene poſſunt docere. hec Aug. Et ideo merito cri
ſoſtomus ope. imperf. ome. 20. Hereſis inquit res pe
riculoſa eſt. ſed vtilis valde. periculoſa eſt. quia multi
ſeducuntur per eam ⁊ pereunt. vtilis aūt eſt. q꞉ tentan
tur fideles per eam: ⁊ ab infidelibus ſegregantur. qui
murmurant de periculo tentationis: murmurant de
premio ſaluationis. in nullo enim negocio poteſt re=
quies inueniri: niſi preceſſerit labor: q̄nto magis ī ſpi=
ritualib⁹ rebus niſi ꝑceſſerit tētatio: non poteſt eſſe ꝓ
batio: ⁊ ſequitur in eadem omelia ſuper illud Mathe.
7. Attendite a falſis prophetis. Primū inq̄t oportet
ſcire qui ſunt omnino falſi chriſtiani. Nam nulla res
magis perdit xp̄ianos viros q̄ꝫ hec. quia quoſcunq꞉ vi
dent xp̄ianos dici: quaſi xp̄ianos eos eſtimant. Si eñ
conſtat q꞉ ſunt falſi xp̄iani: aut eñ ille eſt falſus xp̄ia=
nus. aut tu. ſi tu: non ille. ſi ille: vt quid tu chriſtianum
eſtimas eum de quo xp̄s tibi mandauit: quia xp̄ianus
non eſt. quem deus confitetur ſuū filiū: tu quō tibi nō
eſtimas fratrem: ſed forte dicis quomō poſſuꝫ dicere
illum non eſſe xp̄ianū quē video xp̄m confitentē altare
habentem: ſacrificium panis ⁊ vini offerētem ſancto=
rum ſcripturas legētem. oēm ordinem ſanctoꝝ ſacer
dotum habentē? vir ſapiens ſi quis nō cōfitetur xp̄m:
⁊ manifeſta eſt infidelitas illius: ⁊ ſeducebaris in eū:
inſania erat q꞉ ſeducebaris. nūc aūt q꞉ cōfitetur xp̄m:
ſed non ſic quēadmodum xp̄s mandauit: negligentie
tue eſt ſi ab eo ſeducebaris qui eñ in occultam foueā
cadit: negligens dr̄. q꞉ non caute proſpexit. qui aūt in
foueam manifeſtam cadit: nō negligēs dr̄: ſed inſan⁹.
qđ aūt de multitudine eccl̄iaſticoꝝ miniſtroꝝ dixiſti:
hic audi reſponſum. qm̄ ſi mea oīa homīs habet mem=
bra ⁊ per omnia hominem imitatur. nunq̄ꝫ ꝓpterea di
cenda eſt homo. ſic ⁊ hereticus omnia habet eccleſie ⁊
imitatur miſteria: ſed tamē nō eſt eccleſie. deinde ſci=
ens dominus: q꞉ non erant manifeſti gentiles: ſed ab
ſconditi ſub nomine xp̄iano. tā non dixit aſpicite: ſed
attendite. Aſpicere eſt ſimpliciter videre. Attendere
aūt eſt caute cōſiderare. vbi eñ certa res eſt: ⁊ indubi
tabilis/ aſpicitur. vbi quidē incerta eſt ⁊ dubitabilis at
tenditur. Sciens autem chriſtus q꞉ eſt in illis aliquid
q̄ aliud pro alio videtur: aut deſuper poſitum aut in=
tus incluſum: ideo dixit attendite: vt ſciatis quoniaꝫ
non corporali aſpectu attendēdū eſt. ſꝫ vigilātia ſpiri=
tuali. ſi eñ corporalr̄ illos aſpicias: cognoſcere nō po
tes. q꞉ ſcēmata chriſtianitatis habēt. nā hoīs paſſibi=
lis quomodo poteſtis videre mendacia veritatis coo=
perta velamine? Primum attendendum eſt per opera
bona. ſi eñ opera iuſticie facimus ⁊ a nullo errore de
cipimur: ⁊ ipſi omnem ſentimus erroreꝫ. nam ipa res
facit errare: que facit alterius errorem non cognoſce
re. nam qui non cognoſcit alterius mēdacium: ſuā nō
cognoſcit veritatem. ſic ⁊ pctā peccantium ſenſum te
nebreſcere faciunt: vt non videntes mendaciū cadant
in illud. Unde Gregorius. ab initio ex quo inter homi
nes ſeminatus eſt error fidei: non errore fecit diabo=
lus homies malos: ſed hoīes mali diabolicum ſibi fe
cerunt errorem. Si error feciſſet homines malos: cul
pa erat dei qui tales hoīes fecit: vt ab erroribus ſedu
cantur. nunc igitur culpa eſt homīs qui voluntarie eli
git errorem: q꞉ nō pñt errores preualere in hoīes niſi
peccata preceſſerit. prius enim plurimis peccatis ex
cecatur homo. ⁊ diaboli ſuggeſtione ſeducitur et ca=
dit in mortem. quēadmodū eñ ſole manente non ꝑua=
let nox. cum autem acceſſerit ſol ad occaſum: tūc nox
mundum occupat. ſic q̄ndiu lumen iuſticie in homine
fuerit tenebris erroris: cum non apprehendit. igr̄ bo=
nis operibus inuigilandū eſt. q꞉ nō error generat pec
cata: ſed peccata generant errorē: ſicut dicit ſapiens.
Iniquitas trahit hominē in errorē. hec Criſoſt. Ex q̄=
bus patet q̄ pctā impioꝝ faciunt eos ſcripturas ſa=
cras male intelligendo in hereticam prauitatem de=
uolui. Unde Iſidorus in de ſum. bono lib. 3. ca 2. ple=
riq꞉ inquit ſcientia accepta ſcripturarū nō ad dei glo=
riam: ſed ad ſuā laudē vtuntur: dū ex ipa ſcientia ex=
tolluntur. ⁊ ibi peccant vbi peccata mundare deberēt.
nunq̄ꝫ ſequuntur legendo perfectam ſciam arrogan=
tes. nam q̄uis ſapientes in ſuperficie videantur: me=
dullit⁹ tamen archana veritatis non tangunt: quia tu
be ſuperbie prepediuntur. Superbi ſemper legunt. q̄=
runt: ⁊ nunq̄ꝫ inueniunt. Diuine legis penetralia hu=
milibus ⁊ bene ad deū intrantib⁹ patēt. prauis auteꝫ
atq꞉ ſuperbis clauduntur. Nam quamuis diuina elo=
quia in lectione arrogantibus ſint aperta: in miſterio
tamen clauſa atq꞉ occulta ſunt. dum ſermo dei fideli=
bus luceſcit: reprobis aūt atq꞉ ſuperbis quodāmodo
tenebreſcit. ⁊ vnde illi. ſ. fideles illuminantur. inde iſti
ſcꝫ reprobi excecantur. Nequaq̄ꝫ legē intelligit: q̄ car
naliter verba legis percurrit: ſed is qui eā ſenſu inte=
riori intelligentie percipit. nam qui ad lr̄am legis in=
tendunt: eius occulta penetrare non poſſunt. multi ei
non intelligendo ſpūaliter ſcripturas / nec eas recte
ſentiendo: in hereſim deuoluti ſunt. atq꞉ in multis er
roribus defluxerunt. in ſolis fidelibus religata eſt lex
teſtante dño per prophetam. Signa teſtimoniū ſigna
legem ī diſcipulis meis. ne eam aut iudeus: aut here
ticus intelligat. q꞉ nō ſunt xp̄i diſcipuli. vnitatem q̄p=
pe pacis quam xp̄s docuit: non ſequuntur. de qua idē
dñs dicit. In hoc cognoſcēt hoīes quia diſcipuli mei
eſtis: ſi dilectionē habueritis inter vos: heretici ſacro
ſenſu ſcripturas non ſapiunt. ſed eas ad errorem pra=
ue intelligentie ducunt: neq꞉ ſemetipſos eaꝝ ſenſibus
ſubdunt. ſed ſicut eas ꝑuerſe ad errorē ꝓpriū ꝑtrahūt
doctores erroꝝ prauis perſuaſionibus: ita per argu=
mēta fraudulentie illigant auditores: ⁊ eos quaſi ī la=
birintū implicant a quo exire vix valent. Tanta eſt he
reticoꝝ calliditas vt falſa veris/ malaq꞉ bonis permi=
ſceant. ſalutaribuſq꞉ rebus plerunq꞉ erroris ſuluirus
interſerant quo facilius poſſint prauitatem peruerſi
dogmatis ſub ſpecie perſuadere veritatis. Plerunq꞉
ſub nomine catholicorum doctorum heretici ſua di=

cta conſcribunt: vt indubitanter lecta credantur. non
nunq̄ etiam blaſphemias ſuas latenti dolo in libris
noſtris inſerunt. doctrinamq̄ veram adulterando cor-
rumpunt: vel ſcilicet adijciendo que impia ſūt/ vel au-
ferendo que pia ſunt. Caute meditanda: cautoq̄ ſen-
ſu probanda ſunt que leguntur. vt iuxta Apoſtolica
monita teneamus que recta ſunt: ⁊ refutemus que cō
trariaveritati exiſtunt. ſicq̄ in bonis inſtruamur: vt a
malis illeſi permaneamus. Hec ille.

¶ Cap. 40. de ſciſmate/ ⁊ quomodo differt ab hereſi.

SCiſma eſt tertium vicium quod naſcitur ex predicta quarta fi-
lia inanis glorie. ſ. pertinacia. Et eſt
ſciſma ſingularis ⁊ ptinax ab ecclīa
catholica diuiſio/ vl̄ receſſus/ vnitatē
eccl̄ie generalis ſciēter ⁊ ex intētiōe
pturbans. ⁊ dr̄ ſciſma quaſi ſciſſura:
q̄ eſt diuiſio animoꝝ. vnde ⁊ ſciſma grece diuiſio inter
pretatur. vt dicitur in canone. 24. q. 1. Sciſma. Et dici
tur ſciſma differre ab hereſi in hoc: ꝙ hereſis tm̄ op-
ponitur fidei catholice. ſciſma vero opponitur vnitati
eccleſie cuius membra ſunt fideles. caput vero chri-
ſtus. cuius vicem gerit ſummus catholicus in vniuer
ſali eccleſia. hinc igitur ſciſmatici dicūtur illi qui ſua
propria ⁊ ſpontanea voluntate ⁊ intentione ſe ſeparāt
ab vnitate eccleſie. ⁊ licet fidem ſeruant: ſummo tamē
pontifici vicario ieſu chriſti in licitis ⁊ canonicis obe
dire renuunt: ⁊ ſubeſſe contemnunt: atq̄ membris ec-
cleſie ſubiectis communicare recuſant. Unde Hiero-
nymus. ⁊ ponitur in canone. 24. q. 3. Inter. Inter in-
quit hereſim ⁊ ſciſma hanc eſſe differentiā arbitror: ꝙ
hereſis peruerſum dogma habeat. ſciſma poſt epiſco
palem diſceſſionem/ ab eccleſia etiam ſeparat. Hec il-
le. Secundū quoſdam vero ſciſma differt ab hereſi ſi-
cut diſpoſitio ab habitu. primo enim dicitur ſciſma: ſ;
cum poſt pertinaciter adhereſit ſue ſecte aſſerens nō
obediendam romane eccleſie: tunc eſt hereſis. q: pec-
cat in articulo fidei. Unam ſanctam eccleſiam catholi
cam ⁊ cetera. omnis hereticus eſt ſciſmaticus: et non
econtra. huiuſmodi enim ſciſmatici: ac etiam heretici
⁊ licet locum ſacri officij occupent: tamen ſacri officij
iure ⁊ poteſtate penitus ſunt priuati. Unde Cyprian̄.
Dicimus inquit oēs oīno hereticos ⁊ ſciſmaticos ni-
chil habere poteſtatis ac iuris. propter quod nouacia
nus nec debet nec accipi poteſt: quo minus ipe quoq̄
extra eccl̄iam exīs: ⁊ econtra pacē ac dilectionē xp̄i fa
ciens inter aduerſarios ⁊ antixp̄os nō ꝯputetur ⁊ pau
lopoſt. Eccleſia vna eſt. que vna ⁊ intus ⁊ foris eſſe nō
poteſt. ſi em̄ apud nouacianum eſt: apud Corneliū nō
fuit. ſi vero apud Cornelium fuit qui fabiano epiſcopo
legitima ordinatiōe ſucceſſit: ⁊ quē poſt ſacerdocij ho
norem martirio [illegible] glorificauit. Nouacianus in ec-
cleſia non eſt. nec epiſcopus computari pōt. q̄ euangelica et
apoſtolica traditione contempta/ nemini ſuccedens:
a ſeipſo ortus eſt. habere namq̄ aut tenere eccl̄iā nul
lo modo pōt qui ordinatus ī eccl̄ia nō eſt. ⁊ paulopoſt
ꝙ vero eundem quē ⁊ nos deū patrem ⁊ eundē xp̄m fi
lium ⁊ eundē ſpm̄ſanctum noſſe dicitur. nec hoc ad-
iuuare tales pōt. ⁊ infra. inuenimus ī tali facinore nō
ſolū duces ⁊ auctores. ſed ⁊ pticipes penis deſtinari/
niſi a cōione maloꝝ ſe ſeparauerint precipiente do-
mino per moyſen ⁊ dicente. Separamini a tabernacu
lis iſtorum hoīm duriſſimoꝝ/ ⁊ nolite tangere de om-
nibus que ſunt eoꝝ: ne ſimul pereatis in pctīs eoꝝ. Et
qđ cōminatus fuerat dn̄s per Moyſē īpleuit/ vt vnuſ-
quiſq̄ qui ſe a chore datan ⁊ abyrō non ſeparaſſet pe-
nas: ſtatim pro impia cōmuniōe perſolueret. quo exē-
plo oſtēditur ⁊ ꝓbatur obnoxios oēs culpe ⁊ pene fu
turos q̄ ſe ſciſmaticis cōtra prepoſitos ⁊ ſacerdotes
irreligioſa temeritate miſcuerunt: ſicut etiam ꝑ ozeā
ꝓphetā ſpūſſanctus cōteſtatur ⁊ dicit. Sacrificia eoꝝ
tanq̄ panis luctus. oīs qui ex eo manducāt cōtami-
nabūtur. docens ſc; ⁊ oſtendēs oīs oīno cum ſuis au
ctoribus ſupplicio cōiungi. qui fuerunt eoꝝ peccatis
cōtaminati. que igitur apud eos merita eſſe circa de
um poſſunt quibus ſupplicia diuinitus irrogantur:
⁊ ſequitur. ſi aūt foris cūcti heretici ⁊ ſciſmatici nō ha
bent ſpm̄ſanctum. ⁊ iō apud nos eis manus iponitur:
vt hic accipiant qđ illic nō eſt: nec dari pōt. manifeſtū
em̄ eſt remiſſionem peccatorum per eos dari nō poſſe
quos cōſtat ſpm̄ſanctū nō habere. Hec Cyprianus. et
ponitur in caū. 24. q. 1. Didicimus. Itē Gratian̄. caū.
24. q. 1. Pudenda. Pudēda inquit vt ita dicam rapina
in diuiſiōe eſt/ nō cōſecratus. ſ; execratus epiſcopꝰ. ſi
em̄ ipm̄ conſecrationis nomē rationabiliter ac viuaci
intellectu diſcutimus: is qui cum vniuerſali detractat
conſecrari eccleſia. cōſecratus dici vel eſſe nulla rōne
poterit: cōſecrare em̄ eſt ſimul ſacrare. ſed ab eccleſie
viſceribus diuiſus: ⁊ ab apoſtolicis ſedibus ſeparatꝰ
execrat ipe potius q̄ cōſecrat. Iure igit̄ execratꝰ tā-
tū/ nō poterit cōſecratus dici: quem ſimul ſacrare īvni
tate cōiunctis mēbris ſuis nō cognoſcit eccleſia. hec
ille. hmōi em̄ ſciſmatici ⁊ heretici qui foris ab eccl̄ia
ſunt diuiſi ⁊ in diuerticulis aberrantes: ꝑ eccl̄iaſticaz
doctrinam ⁊ ſecularē poteſtatē deberent cōpelli intra
re. Unde Aug. ⁊ po. ī caū. 23. q. 4. ipſa pietas. Sz po-
ſtate īquit (quā ꝓpter religionez ac fidē regū tpe quo
viguit diuino mūere accepit eccleſia) hi q̄ īueniuntur
in vijs ⁊ ſepibus. i. ī hereſibus ⁊ ſciſmatibus cogūtur
intrare. nō quia cogūtur/ reprehēdant: ſed ad quid co-
gātur/ attendant. Cōuiuium em̄ eſt vnitas corporis/
non ſolum in ſacramēto altaris: ſed etiam in vinculo
pacis. Hec ille. Item Iſidorus in de ſum. bo. li. 3. cap̄.
52. ⁊ ponitur in caū. 23. q. 5. Principes. Pricipes īquit
ſeculi nōnūq̄ poteſtatis adepte culmina tenēt: vt per
eandem poteſtatem/ eccleſiaſticam diſciplinam muni-
ant. ceterum intra eccleſiam poteſtates neceſſarie nō
eſſent: niſi vt quod nō preualēt ſacerdotes efficere per
doctrie ſermonem. poteſtas hec imperet per diſcipli-
ne terrorem. ſepe per regnum terrenuz/ celeſte regnū
proficit: vt qui intra eccleſiam poſiti cōtra fidē ⁊ diſci
plinā eccl̄ie agūt: regimine principū cōteratantur. ip-
ſamq̄ diſciplinā q̄ eccl̄ie vtilitas exercere nō preua-
let: ceruicibus ſuperboruz poteſtas principalis impo
nat: ⁊ vt venerationem mereatur: virtutem poteſtatis
impartiatur. cognoſcant principes ſeculi deo ſe debe
re rōem reddere propter eccleſiam quam a xp̄o tuen-
dam ſuſcipiūt. Nam ſiue pax ⁊ diſciplina eccl̄ie per fi
deles principes augeatur ſiue diſſoluatur. ille ab eis
exiget rationem: qui eoꝝ poteſtati ſuaz eccleſiam tra
didit defēdendā. hec ille. Item Hieronimus. ⁊ ponit̄
in canone. 23. q. 5. Nōvos. Non inquit vos hominum va
na loquia retardant dicētium: quia ꝑſecutionē eccl̄ia
facit: duz vel ea que cōmittūtur. ſ. illicite ab hereticis
⁊ ſciſmaticis reprimit: vel aliarum ſalutem reqrit: er
rāt huiuſmodi rumoris fabulatores: nō perſequitur
niſi qui ad mala cogit. qui vero malum factum vel iaz
punit vel prohibet ne fiat. non perſequitur iſte: ſed di
ligit. Nam ſi (vt illi putant) nemo eſt reprehēdendus

a malo: nec retrahendus ad bonū: humanas et diuinas leges neceſſe eſt euacuari: que malis penaz ⁊ bonis premia (iuſticia ſuadente) ↄſtituūt. Malum autez ſciſma eſt: vt per exteras poteſtates id eſt pūcipes ſeculares etiam huiuſmodi opprimi debere homines: ⁊ canonice ſcripture auctoritas ⁊ paternarum nos regularum veritas docet. Hec ille. Item Gratianus ca. 23. q. 5. de liguribus. Nolite ſquit dubitare: homines principali vel iudiciali auctoritate comprimere: quis regule patrum hoc ſpecialiter cōſtituerunt: vt ſi quis eccleſiaſtici officij perſona cui ſubiecta eſt reſtiterit: vel ſeorſum collegerit: aut aliud altare erexerit ſeu ſciſma fecerit: iſte excommunicetur atq₃ dānetur. qđ ſi forte ⁊ hoc cōtempſerit: ⁊ permāſerit diuiſiones et ſciſmata faciēdo. per poteſtates publicas opprimaſ. Ecce de quo (quia animus veſter forte timidus eſt: ne perſequi videamini) de patrum vobis auctoritate hec breuiter dirigenda curaui: cum multa alia exempla: ⁊ conſtitutiones ſunt quibus euidenter agnoſcitur ꝙ facientes ſciſſuras in ſancta eccleſia nō ſolum exilijs: ſed etiam proſcriptione rerum ⁊ dura cuſtodia per publicas poteſtates debeāt coherceri. Hec Gratianus.

¶ Capitulum. 41. de apoſtaſia que ex pertinatia oritur: ⁊ quot modis contingit hominem apoſtatare.

APoſtaſia eſt quartū viciū quod naſcitur ex predicta quarta filia inanis glīe. ſ. ptinatia. ⁊ eſt apoſtaſia a religiōe catholica approbata: vel ordie recepto ſine fide aut opere voluntaria a cōditore receſſio. Unī tripliciter contingit hoīem apoſtatare.

¶ Primo ſcʒ a religiōe quā pfeſſus ē vel ab ordie quē ſuſcepit recedēdo. De taliter apoſtatātibus dicit dñs ad pphetā Ezech. 2. ca. Ego mitto te ad gētes apoſtatrices que receſſerunt a me ⁊c. ¶ Secūdo modo contingit hoīem apoſtatare. ſ. a deo recedendo p voluntariam vel actualē diuinis mandatis repugnātiā. Et talis apoſtaſia cōmittitur ī quolibet pctō mortali. Et dicit apoſtaſia grē: q2 mortale pctm̄ tollit grāz gratū facientē: eo ꝙ tollit actū ⁊ habituz caritatis. Et q2 repugnare voluntati ſuperioris eſt actus ſuperbie q̄ eſt radix oīs pcti. Jđ dr̄ Eccli. 10. Initium ſuperbie hoīs apoſtatare a dō: qm̄ ab eo qui fecit illū receſſit cor eiꝰ. ¶ Tertio mō contingit hoīem apoſtatare. ſ. a deo fidem relinquendo recedendo. ⁊ talis apoſtaſia proprie dr̄ pfidia ſcđʒ ſctm̄ thomā ſecūda ſecūde. q. 12. De iſtis eīn duobus vltimis modis apoſtatandi loquitur beatus Grego. ſuper Ezechielem omel. 9. Sicut īquit duobus modis receditur a deo: ita duobus modis apoſtate homines fiunt a deo. ſ. quādo a conditore ſuo aut fide recedunt: aut opere. Sicut igitur q̄ a fide recedit apoſtata eſt: ita qui ad peruerſum opꝰ qđ deſeruerat redit. ab oīpotēti deo apoſtata abſq₃ vlla dubietate reputatur etiam ⁊ ſi fidez tenere videatur: q2 vnum ſine altero nil valet. Et q2 teſte aplo ad Heb. 2. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Ideo qui apoſtatat fidē relinquendo / in omnibus que neceſſaria ſunt ad ſalutez inutilis eſt oīno: ⁊ omnes actus ſunt inordinati. Unde Puer. 6. Hō apoſtata vir inutilis graditur ore puerſo annuit ocul. terit pede. digito loquī. prauo corde machinatur malum. ⁊ oī tpe iurgia ſeminat. ¶ Pro cuius declaratione eſt notandū ꝙ totū genus apoſtaſie xpīanorū conſiſtit in ſeptē gradibus: quos Salomō recitat in predictis verbis: vbi pmo notaſ terrena fragilitas a deo retrocedēs / cū dr̄ hō apoſtata. vn̄ ſicut tota eccl'ia militans que eſt multitudo predeſtinatorum eſt quaſi vnꝰ hō qui eſt corpus xpī miſticū. dicēte apoſto. 1. ad Corinth. 12. Uos eſtis corpus xpī. Hoc eīn corpꝰ xpī ⁊ lʒ ſit quaſi perſona muliebris quia ſponſa xpī. tñ eſt mulier moraliter fortis. de qua dr̄ puerb. vlt. Mulierem fortem quis inueniet? Sic tota multitudo pſcitoꝝ eſt vna perſona apoſtata ⁊ quaſi mulier adultera ⁊ meretrix diaboli: de qua dr̄ Ezeciel. 16. Tu facta es quaſi mulier adultera. ¶ Primus eīn gradus apoſtaſie eſt peccatum omiſſionis: cum impoſſibile ſit hominem peccatum committere. niſi prius ex negligēti omiſſione peccauerit. Unī ſicut dicit holkot in lec. lib. ſapieñ. lect. 36. Primordialis cā oīs pene / et per ↄñs actualis peccati tam in hoīe q̄ʒ ī angelo: fuit negligētia. Nam ſi homo vel angelꝰ a deo creatus in grā / bñ vſus fuiſſet naturalibus ⁊ gratuitis ſibi a deo datis: nunq̄ʒ apparuiſſet angelo aliquid deordinatuʒ. nec diuinam excellentiam appetiuiſſet. nec vnq̄ʒ homo iudicaſſet dictis ⁊ perſuaſionibus ſerpentis acquieuiſſe: ſed quia negligenter omiſerūt vti gratuitis ſibi datis permiſſi ſunt cadere in errorē ꝓpter peccatum negligentie. ⁊ de errore / in peccatū ſupbie ⁊ inobedientie: ⁊ pctm̄ omiſſionis ſiue negligentie vocat pš. pedem ſuperbie dicēs. Non veniat michi pes ſuperbie. De iſto eīn pmo gradu apoſtaſie pōt intelligi illud Eccli. 10. Initiū ſupbie hoīs apoſtatare a deo. ⁊ iſte gradus exprimitur in predictis verbis ſalomonis cū dr̄ Uir inutilis. in iſto eīn primo gradu apoſtatantes / intelliguntur per ſeruum inutilem qui fodit in terra: et abſcōdit pecuniā dñi ſui. ⁊ de quo dicit xp̄s. Seruum inutilem eijcite in tenebras exteriores: vbi erit fletꝰ ⁊c. Mathe. 25. Super quo Chriſoſto. ope. imp. omel. 4. Ille inquit qui fodit grām ſuam in terra / nō peccare ꝑponit: ſed iuſticiam non facere: ſicut ſupra in ſecundo ꝓuocatiuo cōferante ad deteſtationē accidie. ¶ Secundus gradus apoſtaſie tangitur cum dr̄ Graditur ore peruerſo. in quo notatur pctm̄ lingue. Unde inter oīa pctā ſenſibilia commiſſiōis / peccatū lingue eſt pſſimū. ⁊ q̄ʒuis lingue multa ſunt genera vicioꝝ: tria tamen ſunt maxime vſitata. ſ. mendacium / adulatio / ⁊ piurium. de quibus dictum eſt ſupra de mēdacio ⁊ adulatione in tertia ſpecie auaricie. ⁊ ſicut in primitiua eccleſia accedētes ad fidē loquebantur magnalia dei linguis per ſpiritūſanctum motis. ſic iam in fine mundi a fide apoſtatantes per ſpm̄ malignum loquuntur linguis predictis tribus infectis. ¶ Tertius gradꝰ apoſtaſie tangitur cū dicitur Annuit oculis. p oculos eīn ſicut conſtat ex fide euangelij Mathei. 6. intelligitur intentio. q2 per intentionem dirigitur tota alia opatio cōgrua aīe: ſicut oīa mēbra hoīs diriguntur oculo corporali. iſte igr̄ apoſtata annuit oculis qui dimiſſa intētione boni cōis annuit vel aſſentit priuato commodo q̄ eſt maxima chriſtiane religionis diſcretio. Unī ſicut in primitiua eccleſia accedentes ad fidem ⁊ ad veram religionē xp̄ianam de pſonalibꝰ ſiue ꝓprijs faciebant cōia. vn̄ Actuum. 4. Nec quiſq̄ʒ eoꝝ q̄ poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat. ſed erant illis omnia cōmunia. ⁊ ſequitur. quotquot enim poſſeſſores agrorū aut domorum venientes offerebant precia eorum que vendebant ante pedes apoſtolorum. diuidebāt autem ſingulis prout cuiq₃ opus erat. Sic iam in fine mūdi falſi chriſtiani apoſtatantes a fide vera ⁊ religione chriſtiana de communibus faciunt propria. ⁊ hoc ſpecialiter de vocatis religioſis quoꝝ (vt timendum eſt) mul-

toꝝ eſt religio q̄ ambitioſe appropriāt ſibi dñia tp̄alia
z eccl̄ias prochiales. quoꝝ decime z oblatiões ex debi
to eſſent cõia in neceſſitate paupibus diſtribuẽda. ſed
iā (ipa experiẽtia docẽte) religioſi z alij paſtores z prela
ti paupcribus defraudatis eas expẽdũt vicijs z volu
ptatibus mundanis z pompoſis vanitatibus. De tali-
bus eñ apoſtatantib' pphetauit aplſs ad Thym. 3. d.
In nouiſſimis diebus inſtabunt tpa picuioſa. z erunt
hoies ſeipos amantes. cupidi/ elati/ ſuperbi/ z blaſphe
mi/ parentibus nõ obediẽtes/ ingrati/ ſceleſti/ ſine affe
ctione/ ſine pace/ criminatores/ incontinẽtes/ immites
ſine benignitate/ pditores/ ptervi/ inuidi/ ceci/ volu-
ptatum amatores magis q̄ dei. habẽtes q̄dẽ ſpeciem
pietatis virtutem eius abnegantes. z hos deuita.

¶ Quartus gradus apoſtaſie tangitur in iſto verbo
Terit pede: per pedem eñ intelligitur affectio in ſcri
ptura. Vñ Joh. 13. Qui lotus eſt: non indiget niſi vt
pedes lauet. Affectio igitur inordinata qua hñt faiſi
xp̄iani ad tp̄alia: cauſat in eis abominabilẽ apoſtaſiam
z ydolatriã. z ideo dicit Aplſs. 1. Thym. 6. q radix om
niũ maloꝝ eſt cupiditas. quã quidẽ appetẽtes errave-
runt a fide: z inſeruerũt ſe doloribus multis. ¶ Quin
tus gradus apoſtaſie tangitur in hoc verbo: digito lo
quitur. vbi per digitũ itelligit ptãs agẽdi mõ quo lo-
quitur ſcriptura Exodi. 8. di. Digitus dei eſt hic: hoc
eſt ptãs diuina ſingulariter operatur. ¶ Ad iſtuz mo
dum loquendi digito dei loquũtur apoſtate. qui iactã
tes de ſua ptãte mundana/ credũt oĩa que faciunt ſua
ppria virtute: z non poteſtate diuina facturos ſe. di-
centes illud ps. Manus nr̃a excelſa: z non deus fecit
hec oĩa. Item digito loquitur q̄ de ſua virtute iactat
putans ſe poſſe vicijs ſua ppria virtute ſine diuino
auxilio reſiſtere. ſicut petr' qui dixit xp̄o. Si oportue
rit me mori tecũ non te negabo. qui tñ eadẽ nocte ſe-
quenti apoſtatãdo ter dñm ſuum negauit. vt pz Mat.
25. Item digito loquitur/ q̄ gaudẽs ſe familiarez eſſe
cũ regib' pncipibus z ceteris magnatib' oĩa que lo
quitur quaſi in perſona illoꝝ loquitur: ad terrendũ in
nocentes z neqter opprimendũ. de quolibet enim tali
dr̃ Hiereñ. 17. Maledictus qui confidit in hoĩe: z po
nit carnẽ brachium ſuum. ¶ Sextus grad' apoſtaſie
tangitur cũ dicitur: prauo corde machinat malũ. cor-
de malũ machinatur falſus ypocrita qui apoſtatatur
machinando quõ põt veritati reſiſtere/ z ſuaz vitã vo-
luptuoſam ſub ſpẽ ficte ſanctitatis ſubtiliter palliare:
quorum cuilibet põt dici illud Actuum. 13. O plene oĩ
dolo z falacia fili diaboli inimice oĩs iuſticie non deſi-
nis ſubuertere vias dñi. ¶ Septimus z vltimus gra
dus apoſtaſie exprimit cũ dr̃: oĩ tẽpore iurgia ſeminat.
Vnde ſicut in primitiua eccleſia inter accedentes ad
fidẽ tanta erat vnitas z cõcordia: q2 ſicut dr̃ Actu. 4.
Multitudinis credentiũ erat cor vnũz aĩa vna. ſic ecõ
tra iã in fine mundi inter apoſtatantes a fide tãta erit
diſcordia q vix reperiet pater q̄ ordinate diligat filiũ:
vel filius qui caritatiue diligat patrem/ matrem/ fra-
tres/ aut ſorores. Vnde apoſtata (ſicut z pater ei' dia-
bolus) eſt deo. ſibiipſi: immo z toti mũdo cõtrari'. Pro
priũ eñ eſt apoſtate ſeminare diſcordias. z iõ ſalomõ
poſtq̄ recitauit predictos ſeptem gradus apoſtaſie/
ſubiungit dicẽs. Sex ſunt que odit deus: z ſeptimum
deteſtatur aĩa eius. ſ. eũ q̄ ſeiat inter frẽs diſcordiam.

¶ Capitulũ. 42. de blaſphemia.

De blaſphemia vero que vt ſupra
dr̃ eſt quintũ viciũ qð naſcitur ex quarta filia
inanis glorie. ſ. ptinatia: vt dictũ eſt ſupra. c. 14. hui'.

¶ Capitulum. 43. de ſuperſtitione que ex pertinatia
oritur: et de ſpeciebus ſuperſtitionis.

Superſtitio eſt ſextum vicium
quod naſcitur ex pdicta quarta filia inanis
glie. ſ. pertinatia. ¶ Pro quo notandum q
a ſuperſto/ as. id ẽ ſupeſſe: vel ſupfluere dr̃
hic z hec ſuperſtes/ ſupſtitis. i. ſenex remanens viuus
vel vitam ducens. z inde hec ſuperſtitio/ onis. i. ſuper
inſtituta inuentio vane z ſuperflue religionis vel ob-
ſeruationis culture diuine: vel culture ydolorum ſiue
demonum ſic dicta: eo q ſit ſuperflua fidei pteſtatio
a ſuperſtitibus. i. ſenibus multis annis delirantibus
z errantibus adinuenta. Vnde ſuper illud ad Colo. 2.
Que ſunt rõnem habẽtia ſapie in ſuperſtitione z dicit
gloſa. Superſtitio eſt religio ſuper modum ſeruata.
id eſt immoderata z indebite ſeruata. Vñ Augu. in de
doc. xp̄iana. z ponitur in caſ. diſt. 41. Quiſquis. Quiſ
quis inquit rebus pretereuntibus ſtrictius vtitur q̄
ſe habẽt mores eoꝝ cum quibus viuit aut intẽperãs/
aut ſuperſtitioſus eſt. Quiſquis vero ſic eis vtitur vt
metas cõſuetudinis bonoꝝ inter quos cõuerſatur ex
cedat: aut aliud ſignat aut flagitioſus eſt. In omnib'
eñ talibus non vſus rerum: ſed libido in culpa eſt. qd
igitur locis z tpibus z perſonis conueniat diligenter
attendendum eſt. ne temere flagitia reprehendamus.
Fieri eñ põt vt ſine aliquo cupidinis vicio vel voracis
tatis precioſiſſimo cibo ſapiens vtatur: inſipiens au-
tem fediſſima gule flãma in viliſſimũ olus ardeſcat: z
ſanius q̄ſ ꝑ maluerit more dñi i piſce veſci: q̄ lẽticula
more eſau nepotis abrahã: aut ordeo more iumen-
torum. Non eñ propterea continentiores nobis ſunt
pleriq3 beſtie. q2 vilioribus alũtur eſcis. Nã in huiuſ
modi oĩbus rebus non ex natura quibus vtimur: ſed
ex cauſa vtendi z mõ appetendi pbandũ eſt: vel ipro-
bandum qð facimus. hec ille. Vñ Iſido. lib. 8. ethimo.
dicit q ſuperſtitio dicta eſt eo q ſit ſupflua aut ſupin-
ſtituta obſeruatio. Et hoc cõtingit tripl'r/ ſcdʒ q tres
ſunt ſpecies ſuperſtitionis. Prima qñ diuinus cultus
exhibetur deo vero: ſed modo indebito. Secunda qñ
debetur ei cui non deberet exhiberi: puta pure crea-
ture. Et tertia qñ per talẽ cultum conſuluntur demo
nes ꝑ aliqua pacta cũ eis inita tacita vel expreſſa.

Capitulũ. 44. de prima ſpecie ſuperſtitionis.

Prima igitur ſpecies ſuper-
ſtitionis eſt quando diuinus cultus
exhibetur deo vero: ſed modo inde-
bito: z hoc contingit dupliciter. Vno
modo per obſeruantiam legaliũ vete
ris teſtamenti. Illa eñ legalia figu-
rabant chriſtum venturũ/ paſſurũ/ et
cetera miſteria incarnationis eſſe futura. vñ idẽ ẽ illa
iã ſeruare: z credere xp̄m eſſe venturũ/ paſſuꝝ/ et non
adhuc veniſſe nec paſſũ fuiſſe. vñ Aug. i ep̄la ad hiero
nimũ: z habetur i gloſa ad Gal. 2. Legalia mõt obſer
uata poſt veritatem euangelij diuulgatam/ ſunt mor-
tifera: z tamẽ ad cultum dei pertinẽt. Alio mõ contin
git ſuperſtitio in his que ad cultum dei pertinẽt: quã
do aliquis miniſter in ꝑſona eccleſie exhibet deo ali-
quem cultum contra modum ab eccleſia catholica in-
ſtitutum. puta ſi diſpenſaret ſacramenta eccleſie non
ſecundum ordinationẽ eccleſie. talis eñ eſſet quodã-
modo falſarius. ſicut ſi aliquis proponeret aliqua ex

parte alterius que non eſſent ſibi cõmiſſa. vñ Ambro. Indignꝰ inquit eſt: ꝙ aliter celebrat miſteriũ ꝙ̃ xp̃s tradidit. Et pp̄ hoc ĩ gloſa ad Col. 2. dicitur. Sup̃ſtitio eſt qñ traditioni humane nomen religionis applicat.

¶ Capitulum. 45. de ſecunda ſpecie ſuperſtitionis: ꝙ̃ vocatur ydolatria.

A SEcunda ſpecies ſuperſtitionis eſt ydolatria ꝙ̃ dr̃ ydoloꝝ ſeruitus vel cultura. vnde ydolatria eſt cultus diuini attributio principaliſ creature. de qua dictũ eſt ſupra capitulo ſcḋo huius: vbi agit de ſeptimo motiuo cõferẽte ad deteſtationẽ ſuperbie. ⁊ ĩ illo vbi agit de dulia dictis ibidẽ adijciẽdo ꝙ ab ydos qḋ ẽ forma: dr̃ hoc ydolũ. i. ſimulachrũ. qḋ hũana effigie eſt factũ. ⁊ pro deo infideliũ conſecratũ. e ydolũ qñ cõponitur cum latria dr̃ ydolatria. i. culturã quã impendit ydolatra. Et eſt ydolatra cultor ydolorum qui ydolo culturam impendit: quã ſcḋm iuſticiam ſuo deberet impendere creatori. Vñ Augu. 1. de doctrina xp̃iana. c. 6. Jubemur inquit nõ ſeruire creature: ſed creatori. non eomõ quo ſeruire iubemur inuicem per caritatem/ quod eſt grece duliam. ſʒ eomõ quo tñ iubemur ſeruire deo ꝙ eſt grece latinum. Vñ ydolatre dicuntur qui ſimulachris eam ſeruituteʒ: id eſt illam culturam exhibent: que deo debetur. ſecũdũ quam ſeruitutem ſiue culturã dicitur. ſcilicet in euangelio Math. 4. ca. Dominum deũ tuũ adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies. Et nota ſcḋm Guil. par. in ſumma ſua ḋ virtutibꝰ parte. 3. tractatu de iuſticia. cap. 4. Triplex eſt cultus deo debitus. primꝰ eſt cordis. ſecũdꝰ ẽ oris. tertius operis. Cultuʒ vero cordis ſpecialiter vocat cultum gloſa ſuper illud Exodi. 20. Non adorabis ea neqʒ coles. vbi ſic. Aliud inquit eſt colere: et aliud inquit adorare. Poteſt quis inuitus adorare/ vel adulando regibus ydolatris: vel tormentis victus. cum tñ ſciat quia ydolum nichil eſt. Colere vero eſt hijs que coluntur toto cordis affectu ⁊ ſtudio mancipare. De iſto vero cultu interiori quo colẽdus eſt deꝰ loquitur Iſi. lib. 8. ethi. vbi ſic inquit. Tria ſunt que in religionis cultu ad colendũ deũ in hoibus requirunt. ſcʒ fides ſpes ⁊ caritas. Item Augu. in enche. Spe inquit fide/ ⁊ caritate colimus deum. Cultꝰ vero interior deo debitus in duobus videtur conſiſtere: ſcʒ cognitiõe et affectione. Cognitio vero ad cultum dei pertinens/ eſt credulitas qua creditur deo: ⁊ ſic credendum eſt. ſcilʒ propter ſe ⁊ ſuper oĩa: ſicut prime veritati credendũ ẽ. Item credulitas qua credimus de deo vt ſummã ſapientiam/ ſummã potentiã/ ſummã bonitatẽ. ⁊ conſequentia ad hec. vt puta ꝙ ipſe eſt omnium bonoꝝ creator ⁊ conſeruator. mundi gubernator. hominis recreator: ſeruiẽtium ſibi liberaliſſimꝰ retributor. eoꝝ vero qui pertinaciter rebelles ſunt ſibi: zelantiſſimꝰ vindicator. inter affectiones vero pertinẽtes ad cultũ dei. prima videtur eſſe timor: ⁊ nõ qualiſcũqʒ timor. ſed timor talis qualis timendus eſt ille cuius potẽtie. nullus reſiſtere poteſt cum ſit ſumma: et cuius ſapientie nichil abſcondi poteſt cũ ſit ſũma. ⁊ cuius bonitas cũ etiam ſumma ſit. ſumme odit maliciam: ⁊ ſine fine puniet eam in eis quos pertinaces in malicia inuenerit. timendus eſt igitur ille ſuper omnia. ¶ Secunda affectio pertinẽs ad dei cultum/ eſt ſpes. ⁊ nõ qualiſcũqʒ: ſed talis qualis ponenda eſt in eo cuius potẽtie facillimum eſt liberare ab omni miſeria: cuius ſapiẽtie notiſſima eſt miſeria noſtra. Abyſſus eñ miſerie nõ inuocat abyſſum miſericordie niſi agnoſcatur: ⁊ cuius bonitati propriũ eſt miſereri ſemper ⁊ parcere. ꝙ etiã ꝓpter liberalitatem ſuam fecit quecunqʒ fecit: qr oĩa fecit ad dandum. in ipo igitur ſuper oĩa eſt ſperandũ. ¶ Tertio affectio pertinens ad dei cultũ/ eſt amor. et nõ qualiſcunqʒ amor. ſed talis quali amandus eſt qui optimus eſt in ſe. ⁊ ideo amor digniſſimus qui etiam fons eſt omnium bonoꝝ a quo ſuſcepimus oĩa bona que habemus vel habuimus: ⁊ a quo ſuſcepturos nos ſperamus quicquid boni ſuſcepturi ſumus. De timore ⁊ amore dicit Seneca. lib. 3. de quattuor virtutibꝰ. Quiſqs iuſticiã facturi deſideras: time deũ prius te: ⁊ ama vt ameris a deo. De ſpe dicitur ĩ pſ̃. Sperauerunt in te oẽs qui nouerunt nomen tuum. Nomen domini agnoſcunt. qui ſerui eius eſſe volũt a quibꝰ ſpes ſpecialiter requiritur. Cultus oris eſt vocalis profeſſio maieſtatis diuine: quam fideles faciunt frequẽter deum orando/ laudando/ benedicendo/ et gratias ſibi agendo. De primo enim dicit Apo. 1. Theſſal. 5. Sine intermiſſione orate. De ſcḋo ⁊ tertio dicitur in pſ̃. Benedicam dominum in omni tẽpore: ſemper laus eiꝰ in ore meo. De quarto vero dicit Apoſt. 1. Theſ. 2. Gratias agimus deo ſine intermiſſione. Cultus vero operis eſt vt cum aliquis opere recognoſcit ſingulare dominium dei: quod eccleſia ore confitetur chriſto dicens. Tu ſolus dñs. Dominium vero iſtud cognoſcẽtes: deo cultum opere exhibemus genuflectione ⁊ ꝓſtratiõe. vñ Eſay. 45. Michi curuabitur omne genu. Item Michee. 6. Curuabo genua de excelſo. non eñ dicit curuabo genua dño terreno. ſed domino excelſo. vnḋ quãuis ꝓcipiatur in ſcriptura ſubditos/ dños vel ſuperiores ſuos obedienter honorare. nuſq̃ʒ tamẽ in ſcriptura precipitur ſubditos dñis terrenis genuflectendo genua curuare. Item opere deũ colimus/ cuʒ de bonis fortune ꝙ̃ de manu ſue largitatis recipimꝰ: decimis ⁊ oblationibus deum honoramus. Juxta illud Prouerb. 3. Honora dominum de tua ſubſtantia: ⁊ de premicijs omniũ fruguʒ tuarũ. Ad cultũ operis etiã pertinet thuriſicatio. que oſtendit affectum nr̃m integre dirigendum eſſe in deum quaſi in omne bonũ ſicut totus fumus thuris tendit ſurſum. Vnḋ Exodi 23. Ego oſtendam tibi omne bonũ. Item ad cultũ operis pertinebant ſacrificia veteris legis que fiebant de aialibus: quoꝝ immolatione ſacrificantes/ oñdebant pleniſſime deo ſe eſſe ſubiectos etiam ad occidendũ. morte enim animalium oſtendebant deum eos occidere poſſe: ⁊ eos mortem meruiſſe: ſed ſperabãt per miſericordiam dei propriam mortẽ quam meruerunt: in mortẽ aialiũ cõmutare. ⁊ nota ꝙ ſacrificium ſoli deo debetur. vñ aug. li. 10. de ciuitate dei. Sacrificiũ inq̃t certe nullus hominum eſt qui audeat dicere fieri niſi deo. multa tñ de cultu diuino vſurpata ſunt: que honoribus deferuntur humanis. ſiue auiditate nimia. ſiue adulatione peſtifera: ſʒ viri ſancti ſcientes hoc exoſũ eſſe deo: valde timuerunt cultũ diuinũ vſurpare. vnḋ Augu. in de mirabilibus ſacre ſcripture lib. 1. cap. 16. Joſeph inquit ad terram promiſſiõis vehi voluit: dũ primitus in Egypto conditus fuit. Joſeph igit vt vir ꝓpheticus prouidet ꝙ Egyptioꝝ gens ydolatrie dedita/ ipſum qui terrene munificẽtie illis auctor fuiſſet vt ipos de famis periculo liberaſſet: aliqñ odorare vellent: quod ⁊ fecerunt. Nam bouis ſimulachrũ iuxta ſepulchrum Joſeph ſtatuerũt. eo ꝙ bos viro in agricultura cooperatur. qua etiã cauſa filij iſrael cũ in deſer=

to ydolum adorare vellent. non aliquā aliam ſtatuam
q̄ vitulum. i. bouem fecerunt. hac vel maxia cauſa q̄
ipſe in egypto iuxta ſepulchrū ioſeph adoraret. ne igr̄
ioſeph egyptioꝝ ydolatrie ſuccūberet: de profectiōe
filioꝝ iſrael prouidit dicens. Uiſitatione viſitabit vos
de⁹: ⁊ auferte oſſa mea hinc vobiſcum. Hec ille. Item
idem in de queſtionibus veteris ⁊ noue legis. cap. 25.
Ioſeph inquit q̄ ꝓphetare potuit. non proinde locu-
tus fuiſſe credēdus eſt. cū eñ eſſet in dei creatoris de
notiōe ꝓpeuſior. ſciens aūt ab egyptiis ſeculi cauſaȝ
adminiſtrationis qua in magna egeſtate egyptum gu
bernauit. poſt exitum ſuum petit erroreȝ auferri. cer-
tus vanitateȝ vulgi mortuos magis vt deos venerari
q̄ viuos: ne ei deferatur honor debitus creatori: iu-
bet oſſa hinc transferri: hic igitur oſtendit ſe liberum
fuiſſe a vana ſuꝑſtitione egyptioꝝ: quando (ne ad dei
iniuriam ꝓſiterentur) cineres ſuos transferri manda
uit. quod quidē ⁊ apoſtolos inuenimus ſecutos. Pau
lus eñ ⁊ barnabas cum ſacrificare ſibi ꝑplꝫ vidiſſent:
ſcientes exoſum hoc eſſe deo ſciderūt veſtimenta ſua
dicētes. Quid facitis? ⁊ nos hoīes ſumus vobis ſimi
les. ⁊ ſic cōpeſcuerunt turbas. hec ille. Item ideȝ. In-
tendite inquit igitur quō hoīes boni prohibent eos q̄
illos voluerunt colere tanq̄ȝ deos: ⁊ volunt potius vt
vnus deus colatur. vnus deus adoretur. vni deo ſacri
ficium offeratur: ⁊ non ſibi. Sic ⁊ oēs ſancti ⁊ angeli
gloriam eius querunt quem diligūt ad eius cultum.
ad eius orationem. ⁊ ad eius contemplationem oēs
quod diligunt rapere ⁊ inflammare ſtudent. ipm̄ illis
annunciant non ſe / q̄ꝛ angeli ſunt: ⁊ qui milites ſūt nō
nouerūt querere gloriam niſi imperatoris ſui. Si au-
tem gloriam ſuam queſierint: vt tyranni damnantur
talis extitit diabolus ⁊ demonia ⁊ angeli ei⁹. Hec au-
guſt. ſuper pſ̄. 96. Item narrat petrus comeſtor in li-
bro hyſtoriarū ſuper eodem. q̄ cum filia Pharaonis
Moyſen in filiū adoptaſſet: rex Pharao puerū ⁊ eius
venuſtatē admirans / coronam ſuam in qua erat yma-
go ydoli capiti ſuo impoſuit. puer vero coronam i ter
ram proiecit ⁊ fregit. ⁊ cum hoc vidiſſet ſacerdos ydo
lorum: a latere regis ſurgens / exclamauit dicens. hic
eſt quem deus mandauit nobis occidere: aſſerens per
ipſū / cultum ydolorū multipliciter euacuandū. ⁊ voluit
irruere in eum. ſed auxilio ipſius regis liberatus eſt: ⁊
ꝑ pſuaſionem cuiuſdā ſapientis: quis per ignorantiā
⁊ innocētiā hoc factū eſſe: a puero aſſeruit. in cui⁹ rei
argumentū cum prunas ardētes allatas puero obtu-
liſſet. puer eas ſuo ori appoſuit. ⁊ lingue eius ſummi-
tatem corrumpit. vnde hebrea hyſtoria eū impeditio-
ris lingue fuiſſe deinceps aſſeruit. in quo exēplo dei
adoptiui de tribus ſpiritualiter informantur. ¶ Pri
mo q̄ ſuperbiam deteſtentur: quod in hoc figuratum
eſt q̄ Moyſes in terram proiecit coronā. ⁊ ſic quodā-
modo eam conculcauit. vñ Eſa. 28. Pedibus concul-
cabitur corona ſuperbie. ¶ Secundo debent auariciā
deteſtari. quod figuratur per hoc q̄ moyſes in corona
ydolum cōminuit. innuens ſe ydolatriam deteſtari: ⁊
per cōſequens auariciam. que ab Apoſtolo ad Col. 3.
dicitur ſeruitus ydolorū ¶ Tertio debent timore dei
laſciuiam vrere ⁊ refrenare. quod figuratur per hoc
q̄ Moyſes carni proprie prunas ardētes applicauit.
vñ deum petimus dicentes. Ure igne ſancti ſpiritus
renes noſtros ⁊ cor noſtrum dñe. Sed eſt hic pro mate
ria ydolatrie notandum q̄ ydolatrie peccatū octo mo
1. dis cōmittitur. ¶ Primo in nominando: ſcȝ attribuen
B do nomen rei ymaginate / ipſi ymagini. Unde Exo. 32.
hii ſunt dii tui iſrael: qui eduxerūt te de terra Egypti.
Item Geñ. 31. dixit Laban ad iacob. Cur furatus es
deos meos / deos vocans ydola que abſtulit Rachel
Iacob ignorante. Item Eſay. 44. de quodam ydola-
tra dicit Prophe. Fecit ymaginē viri quaſi ſpecioſuȝ
hoīem. ⁊ ſequitur: deū fecit ⁊ ſculptile ſibi. Itē Iudic.
18. dicit Michas. Deos meos quos michi feci tuliſtꝭ
Item Eſa. 42. dicunt conflatili vos dii noſtri. Item
Sap. 14. ydolū maledictū eſt: ⁊ ipſe qui fecit illud. q̄ꝛ
ille quidē operatus eſt nephas. illud autem cum eſſet
fragile: deus cognominatus eſt. in hanc ſpeciem ydo-
latrie incidunt tales qui ymagines ligneas vel lapi-
deas vocant nominibus ſanctoruȝ quoꝝ ſunt ymagi-
nes. vtputa ſanctam mariā: ſanctū petrū: ſanctum mi
chaelem: ſanctam katherinam ⁊c. vñ huiuſmodi ſan-
ctorum nomina: ſunt nomina incōmutabilia: quia ſcri
pta in libro vite: ſcȝ in mente diuina que eſt liber incō-
mutabilis. iuxta illud quod dicitur Malachi. 3. Ego
dominus ⁊ non mutor. Unde de iſto modo ydolatran-
tibus dicit ſpiritusſanctus Sapieñ. 14. In commuta
bile nomen impoſuerūt lapidibus ⁊ lignis. ⁊ ideo me
rito dicitur Sapien. 13. Infelices ſunt: ⁊ inter mortu-
os ſpes illorum eſt: qui appellauerūt deos opera ma
nuum hominum. ¶ Secūdo committitur ydolatria 2.
ydolis vouendo. vel huiuſmodi vota complendo. Uñ
Iudic. 13. dixit mater Miche. Conſecraui ⁊ voui hoc
argentum domino: ⁊ ſequitur. tulit ſexaginta ſex argē
teos ⁊ dedit eos argentario vt faceret ex eis ſculpti-
le atq̄ȝ conflatile. Unde vt dictum eſt ſupra parte. 4.
capitu. 15. vbi agitur de iuramento promiſſorio votuȝ
obligatorium non debet fieri alicui ſancto: niſi quan-
tum finaliter tendit ad honoreȝ dei. ⁊ a multo fortiori
fieri non debet alicui ymagini mortue. cum ſit actus
latrie ſoli deo attribuendus. Unde Pſalm. Uouete et
reddite dño deo. ¶ Tertio cōmittitur ydolatria per
ymaginem vel ſculptile iurando. Uñ Ierem. 5. Filii tui 3.
dereliquerūt me: ⁊ iurāt in his q̄ nō ſunt dii. Itē Sap.
14. Cum eñ cōfidūt in ydolis que ſunt ſine aīa male
iurantes: noceri ſe non ſperant. vtraq̄ȝ igitur illis eue
nient digne: q̄ꝛ male ſentiunt de deo attendētes ydo-
lis: ⁊ iurauerunt iniuſte in ydolo cōtemnentes iuſtici
am. Senſus huius littere eſt iſte. huiuſmodi ydola-
tre per ydola iurantes ꝓ eo q̄ ſciūt ydola eſſe ſine aīa
nec q̄ꝛ ſe vindicare poſſunt. ideo cōfidēter ⁊ audatius
male ⁊ ſcienter falſum per ydolū iurant. nec ſibi ꝓpter
hoc nocere metuunt. ſȝ tñ ꝓ vtroq̄ȝ digne a deo puniē
tur: videlȝ de eo q̄ male ſentiunt de deo attendentes
ydolis. ⁊ q̄ꝛ iniuſte iurauerunt in ydolo contemnētes
iuſticiam. ⁊ ſic dupliciter peccauerūt. tū q̄ꝛ iurauerūt
falſum. tum quia iurauerunt per falſuȝ: quod eſt ydo-
lum. Item Exod. 23. per nomen exteroꝝ deorum nō
iurabitis. neq̄ȝ audietur de ore veſtro. vñ dicit Chriſ.
ope. imper. omel. 12. Qui per celū: aut terrā: aut quic-
quid aliō per qō iurat: deificat illō. hec ille. ¶ Quar-
to cōmittitur ydolatria talibus ſculptilibus redden- 4
do vel fidē adhibēdo: vel ſpem in eis ponēdo. vñ Eſa.
42. Cōfundantur cōfuſione qui confidunt in ſculpti-
li. Item pſ̄. Similes illis fiant qui faciunt ea: ⁊ oēs q̄
cōfidunt in eis. Item Sapieñ. 14. Confidunt in ydo-
lis que ſunt ſine aīa. Item Sapieñ. 14. Effigies ſcul
pta ꝑ varios colores. cuius aſpectus inſenſato dat cō
cupiſcētiam. ⁊ diligit morte ymaginis effigiē ſine aīa.
Malorum amatores digni ſunt morte: qui ſpē habēt
in talibus. ⁊ qui faciūt illas: ⁊ qui diligūt: ⁊ qui colūt.
vñ fatuitatem ydolatrarū qui fidem / ſpem / ⁊ amorem

in huiuſmodi ydolis poſuit: oſtēdit hollkot in lectura
libri ſapientie lectione.160. per tale exemplū in caſu.
inquit artifex deferri faciēs lignum magnū de ſilua/
diuidit illud in tres partes. De vna vero parte facit
aliqđ vas vel inſtrumentum neceſſariū ad vitam. ſicut
bigam/nauem vel aratrū. ꝛ đ alia parte que eſt ſuper=
fluitas dolenda a tali vaſe facit ſibi ignem ad coquē=
dum cibos. de tertia parte que eſt plena gibbis ꝛ no=
dis. de qua nichil ad vitam humanā neceſſarium fieri
poteſt: facit ſibi ydolum. Iſtud eciā exēplū ponit ſpiri
tuſſanctus i littera Sapiētie.13. dicēs. Si quis arti=
fex faber de ſilua lignum rectū ſecuerit. ꝛ huius/ ſcʒ li
gni docte. i. artificialiter eradat corticē oēm. ꝛ arte ſua
vſus diligenter fabricet vas inutile in cōuerſationē vi
te. inutile. i. valde vtile. ❡ Pro quo notandum ꝙ ſicut
dicit Papias. In aliqñ idem eſt ꝙ non. vt inualidus.
i. nō validus. Aliqñ idem eſt ꝙ ad. vt impulit in latus
i. ad latus. Aliqñ accipitur pro cum. vt in baculo meo
tranſiui iordanem iſtū. i. cum baculo: ꝛ aliqñ idem eſt
ꝙ valde. vt Eſay.33. Populum imprudentem nō vide=
bis. imprudentem. i. valde prudētē. ꝛ iſto modo accipi
tur ſupra vbi dicitur vas inutile in conuerſationē vite/
ſiliquiis. i. reliquiis aūt huius operis ad preparatio=
nē eſce abutitur. i. deſtruitur. vñ ſcđm Iuriſtas hō vti
tur aliqua re quando poſt vſum ſaluatur ſubſtantia.
ſicut vtor equo michi conceſſo ad vſum. ſed qñ res nō
manet poſt vſum: ſed deſtruit. tali re homo abutitur.
ꝛ ſic homo abutitur cibo ꝛ potu: ꝛ non vtitur proprie.
ꝛ iſto modo qꝛ iſtud de ligno quod cōburitur/ deſtruit:
dicitur ꝙ artifex illo abutitur. ꝛ reliquum horū quod
ad vſum nullum facit: lignū curuum ꝛ verticibus ple=
num ſculpat diligenter per vacuitatem: id eſt quando
ſibi vacat. ꝛ per ſcientiam artis ſue figuret illud ꝛ aſſi
milet illud ymagini hominis. Sup quo Hollkot vbi
prius. Fatuiſſimum igitur inquit eſt illud credere de=
um quod eſt vnigenitum: hoc eſt eiuſdem nature cum
eo quod combuſſit: ꝛ cum eo de quo aratrum ſuum fe
cit. vñ Chriſo. ope. imper. omel.30. Multi inquit ſunt
hoies ſicut ꝛ fuerunt añ xpi aduentū/ ydolatre diuer=
ſis paſſionibus immundi/ ꝛ irrationabiles viri ratio=
ne carentes quantum ad deuʒ ſtulti. Quid aūt ſtulti⁹
ꝙ creatorē cōtemnere quaſi facturā: ꝛ opus manuuʒ
ſuarum adorare quaſi factorem. hec ille. ❡ Quinto cō
5. mittitur ydolatria ydola adorando. vñ Eſay.45. Ne=
ſcierunt qui leuant ſignum ſculpture ſue: ꝛ orant deū
non ſaluantem. Item Sapi.14. iterū ali⁹ nauigare co
gitans: ꝛ per feros fluctus iter facere incipiens ligno
portante ſe fragilius lignum inuocat. Illud enim cupi
ditas acquirendi excogitauit. ꝛ artifex ſua ſapientia
fabricauit. ❡ Sexto modo cōmittitur ydolatria hu=
iuſmodi ſculptilia adorando ſeu colendo: vel gloriam
6. eis dādo. vnde Hiere.2. Populus meus mutauit glo
riam ſuam in ydolum Item Roma.1. Mutauerūt glo
riam ſuam in ydolum. Item Roma.1. Mutauerūt glo
riam incorruptibilis dei: in ſimilitudinem ymaginis
corruptibilis hominis ꝛ volucrum ꝛ quadrupedum ꝛ
ſerpentium. Item Eſaye.42. Ego dominus hoc eſt
nomen meum: gloriā meā alteri nō dabo: ꝛ laudē meā
ſculptibilibus. Itē Eſa.44. de quodā ydolatra dicit
pphā. Fecit ymaginē viri quaſi ſpecioſum hoiem ha=
bitātem in domo. ſuccidit cedros. tulit ilicem ꝛ quer=
cum que ſteterunt inter ligna ſaltus. plantauit pinum
quam pluuia nutriuit: ꝛ facta eſt hoibus focum. ſum=
pſit ex eis: ꝛ calefactus eſt. ꝛ ſuccendit ꝛ coxit panes:
de reliquo autem operatus eſt deum ꝛ adorauit ꝛ fe=
cit ſculptile: ꝛ curuatus eſt ante illud/ mediū eius cō=
buſſit igne. ꝛ de medio eius coxit carnes ꝛ comedit.
comedit pulmentum ꝛ ſaturatus eſt: ꝛ calefactus eſt:
ꝛ dixit. vach calefactus ſum ꝛ vidi focum. reliquum
autem eius deum facit ꝛ ſculptile ſibi: curuatur anteʒ
illud ꝛ adorat illud ꝛ obſecrat dicēs. Libera me quia
deus me⁹ es tu. ❡ Septimo cōmittitur ydolatria hu 7.
iuſmodi ſculptilia exquirendo. vñ Sapieñ.14. Initiū
eñi fornicationis eſt exqſitio ydoloꝝ: ꝛ inuentio illo=
rum corruptio eſt vite. Item de huiuſmodi ydolatra
de rerum euentu ydola exquirente: orante ꝛ deprecā
te dicitur Sapieñ.13. De ſubſtantia ſua ꝛ de filiis ſu=
is ꝛ de nuptiis votū faciens inquirit. non erubeſcit lo
qui cū illo q̄ ſine aīa eſt. ꝛ ꝓ ſanitate qđē infirmū depre
catur: ꝛ ꝓ vita mortuū rogat. ꝛ in adiutoriū inutilē vo
cat: ꝛ ꝓ itinere petit ab eo qui ambulare non poteſt.
ꝛ de inquirendo ꝛ de operando ꝛ de omnium rerum
euentu petit ab eo: qui in oībus inutilis eſt. In iſta eñ
auctoritate ſcripture ſpirituſſanctus oſtendit ydola=
trarum multiplicem fatuitatē: quā faciūt in ſupſtitio
ſo cultu ydoloꝝ. Nam ydolis ſuis faciunt vota. porri
gunt orationes ꝛ ſupplicationes ac ſi intelligerent. et
de oībus negociis que ad humanam vitam pertinent
ab ydolis ſuis inquirunt. ❡ Prima fatuitas ydolatre
tangitur cum dicitur de ſubſtantia ſua: quantum ad
bona fortune que ſunt diuitie. ꝛ de filiis ſuis quantuʒ
ad prolis ſucceſſionem. ꝛ de nuptiis contrahendis ꝓ
ſe ꝛ ſuis votum faciens/ inquirit ab ydolo: ꝛ depreca=
tur ydolum predictoꝝ proſperū aduentū. Unde votū
diffinitur a Iuriſtis ſic. Uotum eſt alicuius boni cum
deliberatione facta ꝑmiſſio. Petrus vero lombardus
4. Senteñ. diſt.18. cap̄.1. dicit ꝙ votum eſt teſtificatio
ſpontanee ꝑmiſſionis deo. de his que dei ſunt debet
ꝓprie fieri. Ad votū vero neceſſario requiruntur tria.
ſcʒ deliberatio/ ꝓpoſitū voluntatis/ ꝛ promiſſio ſalteʒ
verbi interioris: qđ ſufficit quo ad deuʒ. vel verbi ſeu
facti exterioris: quod requiritur quo ad eccleſiā. ſed
ydolo nullum hoꝝ intelligenti/ fatuum eſt vouere. vñ
Baruch.6. Si quis illis votum vouerit ꝛ non reddi=
derit neqꝫ hoc requirunt. Uerūtamē ꝓphā Hiere.
44. ydolatras alloquens. vos inquit ꝛ vxores vrē lo
cuti eſtis ore veſtro: ꝛ manibus impletis dicētes. Fa=
ciamus vota nr̄a que vouimus: ꝛ ſacrificem⁹ regine
celi ꝛ libemus ei libamina. Impleſtis vota veſtra et
opere perpetraſtis ea. vnde de talibus ydolatris ydo=
lis ſacrificantib⁹ ꝛ vota vouentib⁹ beat⁹ Augu. in. c.
36. q.3. ydolū inquit omni ſenſu carere quis dubitat?
verūtamē cū his locātur ſedibus honorabili ſublimi=
tate vt a precantibus atqꝫ immolantibus attendan=
tur ipſa ſimilitudine animatoꝝ mēbroꝝ atqꝫ ſenſuuʒ:
q̄uis inſenſata ꝛ exanima/ afficiunt animos infirmos
vt viuere ac aſpirare videantur. accedente preſertim
veneratione multitudinis qua tantus cultus eis impen
ditur: quibus morbidis ꝛ peſtilencioſis affectib⁹ me=
detur: ſcriptura diuina/ que rem quidē notā/ ſed tñ ſa=
lubri remedio ammonitionis inculcat dicēs. Oculos
habent ꝛ non vident. aures habent ꝛ non audiunt: ꝛ ce
tera talia. hec enim verba quo magis aperta ꝛ popula
riter vera ſint: eo magis incutiunt ſalubrem pudorem
illis qui cum talibus ſimulachris diuinum ſine timo
re cultum exibent: eaqꝫ viuētibus ſimilia venerantes
adorantesqꝫ conueniuntur: eiſqꝫ velut preſentibus alle=
gant. victimas immolant: ꝛ vota perſoluunt. Hec ein
guſt. ❡ Secunda fatuitas ydolatrarum pꝫ ex hoc. ꝙ
ydolatra porrigit ſupplicationes ydolis. q̄ fatuitas

tãgitur in predictis verbis ſpiritusſancti cum dicit
Nõ erubeſcit loq̃ cũ illo q̃ ſine aĩa eſt:ſcʒ vegetatiua
ſenſitiua ꝛ itellectiua.ꝛ iõ merito erubeſcere pt ſup
plicare vel loqui cũ tali idolo mortuo:cum ipſemet
ydolatra ſit rationalis creatura: ꝛ tale ydolũ ſit ſiſ
res inanimata/ꝛ q̃tum ad naturam inferior quacun
q̃ re aĩata/imo et demone eternaliter damnato. vñ
Baruch.6.beſtie meliores ſunt illis que poſſunt fu
gere ſub tectũ:ꝛ pdeſſe ſibi. ¶ Tertia fatuitas ydo
latrarũ tangit cũ dicitur vbi ſupra pro ſanitate qui
dem infirmũ deprecatur:quod cum ceciderit ſeipſũ
reſuſcitare nõ poteſt:ſicut patet de ydolo dagon.1.
Regum.5.vbi legitur q̃ cum philiſtei intulerunt ar
cham dei et ſtatuerunt illam in templo dagon iuxta
dagon:cumq̃ ſurrexerunt diluculo azoti altera die
ecce dagon pronus iacebat in terra ante archã dñi/
ꝛ tulerunt dagõ ꝛ reſtituerũt euʒ in locum ſuuʒ.rur
ſumq̃ mane die altera conſurgentes inuenerunt da
gon iacentem ſuper faciem ſuam coram archa dñi/
caput autẽ dagon ꝛ due palme eius abſciſſe erãt ſu
per limen:porro dagon truncatus ſolus remãſerat
in loco ſuo:ꝛ ideo merito de cultura ydoloruʒ dicit
Baruch pphera.Confundantur etiã qui colunt ea/
ppterea ſi ceciderint in terrã/a ſemetipſis nõ cõſur
gunt:neq̃ enim quis euʒ ſteterit rectũ per ſemetipſũ
ſtabit:ſed ſicut mortuis humeri illis apponẽtur:ho
ſtias illoꝝ vendũt ſacerdotes ipſorũ ꝛ abutũtur:ſi
militer ꝛ mulieres eoꝝ de ſerpẽtes:neq̃ iſfirmo neq̃
mendicanti aliquid impartiuntur. ¶ Quarta fatui
tas tangitur cum dicitur.Et p vita mortuuʒ rogat.
ſcʒ lignũ aridũ ꝛ mortuũ: vel lapidẽ mortuo equiua
lentem.vñ Baruch.6. Lapidibus de monte ſimiles
ſunt dij illorum lignei/ꝛ lapidei/ꝛ aurei/ ꝛ argentei/
qui autem colunt ea confundantur. ¶ Quinta fatui
tas tangitur cum dicitur. Et in adiutoriũ inutilẽ vo
cat:ſicut fecerunt ſacerdotes Baal.3.reg.18. q̃ inuo
cabant nomẽ Baal de mane vſq̃ ad meridiem dicẽ
tes.Baal exaudi nos:ꝛ tranſiliebant altare quod fe
cerant ꝛ inſcidebant ſe iuxta ritum ſuũ cultris et lã
ceolis donec perfunderentur ſanguine:demones eñ
delectantur in oblatione ſanguinis humani:et tunc
merito deriſit eos helyas dicẽs.Exaltate clamorẽ
veſtruʒ:forte deus veſter dormit:aut cum aliquo lo
quitur:aut i diuerſorio eſt ꝛc. ¶ Sexta fatuitas tã
gitur cum dicitur:pro itinere petit ab eo qui ambu
lare non poteſt.vnde Auguſtinus ſuper illud Pſ.
76.Quis deꝰ magnus ſicut deus noſter?habent in
quit gentes affectiones circa deos ſuos:ydola ado
rant:oculos habent ꝛ non vident:aures habent ꝛ nõ
audiunt:pedes habent ꝛ non ambulabunt. quid am
bulas ad eum qui non ambulat?non inquis(ea colo)
ꝛ quid colis:nõ qđ ibi eſt?certe hoc colis quod ali
bi dictum eſt.Quoniam omnes dij gentium demo
nia:aut ydola colis:aut demonia.nec ydola inq̃s co
lo nec demonia: ꝛ quid colis?ſtellas(inquis)ſolem:
lunaʒ/ꝛ iſta celeſtia/certe melior eſt qui fecit celeſtia
ꝛ terrena.hec ille.vñ de ydolatris predicto modo ſo
lem ꝛ lunam ꝛ cetera celeſtia quaſi deos colentibus
Vvynkel.in tractatu ſuo de deſcriptiõe ꝛ origine vi
ciorũ ſic ſcribit.ydolatria(inquit)cõtingit multis mo
dis.Vno modo colendo ydola.i.imagines quaſdam
magica arte factas(que virtute demonuʒ)vel potꝰ
demones in ipſis dabant reſponſa ad queſita.ꝛ cura
bant infirmitates/ꝛ alios effectus varios habebant
propter quos tanq̃ dij colebantur:ꝛ dij credebãtur.
Et hic fuit error hermetis termegiſti vt dicitꝰ bea.
Auguſtinꝰ.li.8.de ciuitate dei ca.24. Alij vero nõ
exhibebant cultum diuinitatis ipſis ymaginibꝰ:ſed
rebus repreſentatis per eas:puta hominibus quos
deos eſtimabant.vt Ioui.Mercurio ꝛ huiuſmodi.
quidam vero eſtimabant vnum eſſe deuʒ totum mũ
dum propter animam mũdi:quem deum eſſe crede
bant:dicentes deum nichil aliud eſſe q̃ animam mo
tu ꝛ ratione mundum gubernantem. vnde putabant
toti mundo ꝛ partibus eius cultum diuinitatis eſſe
exibendum/vt ſoli/lune/ſtellis/aeri/ꝛ igni.ꝛc.Et ad
hoc referebant nomina ꝛ ymagines deorum ſuoruʒ
ſicut narrat bea.Auguſtinꝰ.li.7.de ciui.dei.Alij ve
ro Platonici poſuerunt vnum ſummum deum cau
ſam omniuʒ ſub/quo dixerunt eſſe quaſdam ſubſtan
tias ſpirituales a ſummo deo cauſatas:quas etiam
deos nominabant:ſcilicet participatiõe diuinitatis.
nos autem eos angelos dicimus: ꝛ poſt eos poſue
runt animas celeſtium corpoꝝ:et ſub his demones
quos eſſe dicebãt animalia aerea: ꝛ ſub his animas
hominum:quas per virtutes meritorũ credebãt aſ
ſumi aliquando ad ſocietatem angelorum vel demo
num:ꝛ his omnibus diuinum cultuʒ exhibebant vt
dicit bea.Auguſti.li.8.de ciui.dei:hec vvynkelegh.
¶ Septima fatuitas ydolatrarum tangitur cum di
citur ꝛ de acquirando ſcʒ per negociationẽ:ꝛ de ope
rando ſcilicet quantum ad operis inchoationem an
ſit fortuna vel non:et breuiter de omni rerum euen
tu petit ab eo qui in omnibus inutilis eſt:et q̃ ydola
in nullo predictorum poſſit eorum cultores adiuua
re/teſtatur propheta Baruch.6.dicẽs. Neq̃ ſi quid
mali patiuntur ab aliquo neq̃ ſi quid boni: poterunt
retribuere:neq̃ regem conſtituere poſſunt neq̃ au
ferre.ſimiliter:neq̃ diuitias dare poſſũt: neq̃ malũ
retribuere:ſi quis illis votum vouerit/ꝛ non reddi
derit:nec hoc requirunt hominem a morte non libe
rant.neq̃ infirmum a potentiori poteſtate eripiunt.
hominem cecum ad viſum non reſtituunt:ꝛ de neceſ
ſitate hominem non liberant:neq̃ vidue miſerebun
tur:neq̃ orphanis benefaciunt. ¶ Sexto cõmittitur
ydolatria ydolis offerendo:vel ſacrificando.vñ Je
re.44.Propterea q̃ ſacrificaueritis ydolis:et pec
caueritis domino:ꝛ non audieritis vocem domini:ꝛ
in lege/ꝛ in preceptis/ꝛ in teſtimonijs nõ ambulaue
ritis:idcirco euenerunt vobis mala.vnde Sapi.14.
Aut enim filios ſuos ſacrificãtes:aut obſcura ſacri
ficia facientes:aut inſanie plenas vigilas habẽtes:
neq̃ vitam:neq̃ nuptias mundas iam cuſtodiunt:
ſed ꝛ alius per inuidiam occidit:aut adulterans cõ
triſtat:ꝛ omnia commixta ſunt:ſanguis:homicidiũ/
furtum/ꝛ fictio/corruptio/infidelitas/turbatio/ꝛ p
iurium/tumultus ꝛ bonoruʒ domini immemoratio/
animarum inquinatio/mechie impudicitie Nephã
dorum enim ydolorum cultura omnis mali cauſa ẽ
ꝛ initium ꝛ fons.Item.1.Corin.10.Quid igitur? di
co q̃ ydolis immolatuʒ ſit:aut q̃ ydolum ſit aliqđ:
ſed que immolant gentes demonibus immolant:et
non deo. ¶ Pro quo notandum q̃ ſicut dicit holkot
in lectura ſ.Sapi.lec.163.ydolum accipitur tripli
citer. ¶ Primo pro materia lignea vel lapidea vel
metallina:ꝛ ſic verũ eſt q̃ ydolum eſt aliquid. ¶ Se
cundo accipitur pro demone reſidẽte in tali ydolo.
et ſic eſt aliquid etiam. ¶ Tertio accipitur ydolum
pro quodam compoſito ex demone ꝛ materia figura
ta:ſicut homo componitur ex corpore ꝛ anima:ꝛ ſic

loquitur Apo. 1. Corin. 8. dicẽs. Scim⁹ q̄ nichil eſt ydolum in mundo: ⁊ q̄ nullus eſt deus niſi vnus. vn Auguſtinus. 8. de ciui. dei. parte. 10. Immundi inqͣ ſpiritus ſimulachris arte nepharia colligati/ cultorum ſuorum animas in ſuã ſocietatẽ redigendo miſerabiliter captiuauerunt. vnde apo. Scimus quia ydolum nichil eſt: hec ille. Et nota q̄ ſicut dicit holkot vbi pri⁹ lectione. 165. duplex fuit cauſa adinuẽtionis ydolorum. Prima fuit inordinatus amor cuiuſdam patris carnalis ad filiuꝫ: qui filio ſuo iã defuncto dolens vltra rationis menſuram: modum excogitauit quomodo tantum dolorem delinire valeret: ⁊ accercito ſculptore effigiari fecit filium ſuum: vt quem veraciter habere nõ poſſet: ſaltem haberet apparenter. Nam ſicut dicit Ariſto. in poetria ſua. homo naturaliter delectatur ĩ repreſentatione amati: ⁊ quia vnuſquiſq; pro deo colit hoc q̄ ſumme diligit: ideo ex inordinata dilectione ad filiuꝫ: cepit ſic pater fatuus colere ymaginem filij ſui tanq̄ deum: et inter ſeruos ſuos (qui contradicere nõ audebant) legem ſtatuit de ſolẽnitatibus ⁊ ſacrificijs faciẽdis eidem. Iſtam hiſtoriam narrat magis in ſpeciali et plenius Fulgentius mitologiaruꝫ li. 1. in principio. Itẽ Alexander Necli in ſcintillario ſuo ca. r. vbi ſic inquit: in egypto homo ditiſſim⁹ nomine Syrophanes fuit: hic habuit filium vnigenitum quem immoderate diligebat: contingit autem filiũ ſuum mori: pater vero ſimulachruꝫ filij ſui pre nimio dilectiõis affectu fieri fecit: ⁊ in edibus ſuis conſtituit: dumq; triſtitie queſiuit remedium: ſeminarium potius doloris inuenit: deniq; ſimulachrum illud ydolum eſt: quod nos latini ſpeciem doloris dicim⁹: familia igitur ſyrophanis in adulationẽ domini ſui flores ydolo offerebat/ coronas plectebat: odoramenta ſuccendebat: rei autem ad ſimulachrum confugientes/ veniam ſunt adepti: veneratiq; ſunt illud timoris potius affectu q̄ amore. Item de iſta cauſa adinuẽtionis ydolorum loquitur yſi. li. 8. ethimo. ca. 2. vbi ſic inquit. Simulachrorum vſus exortus eſt: q̄ ex nimia affectione ad mortuos conſtituebantur effigies vel ymagines mortuorum: vt mortuos viuis repreſentarent. poſt hoc demones ſunt illa ſimulachra ingreſſi: ⁊ reſponſiones dederunt: ⁊ ſe coli a malis ⁊ perditis hoĩb⁹ perſuaſerunt. hec ille. Unde Dydalus dr̄ primus feciſſe ydola: que arte magica ⁊ per demões incluſos videbantur ſe mouentia et ſuis cultoribus dare reſponſa. vnde petrus comeſtor in eccleſiaſtica hyſtorica ſuper librum Iudicum. Dydalus inquit fecit aues metallinas quas volare fecit artificioſe. i. arte magica ſpiritu incluſo: dicitur etiam feciſſe ſimulachra ſe mouẽtia per demones incluſos ⁊c. Itẽ Petrus comeſtor in eccleſiaſticis hyſtorijs ſuper. 2. c. Geneſis aliaꝫ narrat hyſtoriaꝫ de ortu ydolorum. dicit enim q̄ Ninus rex aſſyriorū mortuo belo patre ſuo/ in ſolatium ſui doloris ymagineꝫ patris ſui fecit: cui tantam reuerentiam exhibuit/ vt quibuſlibet reis qui ad illã ymaginẽ cõfugerent/ parceret: ꝓpter quod ceperunt homines regni illius ymagini patris ſui cultus diuinos impendere. Deinde exemplo huius Nini plurimi caris ſuis mortuis ymagines dedicauerunt. ⁊ ſicut ab ydolo Beli cetera ydola traxerunt originem: ſic ⁊ ab eius nomine generale traxerunt nomen ydolorum. ſicut enim ydolũ Beli dictũ eſt Belus ab Aſſyrijs: ſic ⁊ alie nationes ſecundum ydiomata lingue ſue dixerunt: vt puta beel alie Baal. alie Balyrim. alie Belphegor: alie Beelzebub. Nec inter predictas hyſtorias de ortu ydolorum eſt repugnantia: quia origo ydolatrie in diuerſis regionibus diuerſos habuit inuẽtores: ſicut Ninus rex niniue primus inuentor ydolorū fuit apud aſſyrios Syrophanes vero apud egyptios: ⁊ quia maxime apud egyptios ydola colebantur: ideo placuit. Salomoni egypti tangere inuentorem dicens illud Sapi. 14. Acerbo eſt luctu dolẽs pater cito rapti filij fecit ymaginẽ. Secunda cauſa pricipalis ad inuentionis ydolorum fuit ſuperbia ⁊ vana ambitio regum ⁊ principū ad dominationes ⁊ honores. principes enim et tyranni volentes honorem non ſolum a preſentibus: ſed etiam ab abſentib⁹: ordinauerũt ſibiipſis imagines quas multiplicatas fecerunt: et apud remotas nationes ſtatui: ⁊ in veneratione ſeruari tulerunt: vt vbiq; timerentur. vnde ſibiipſis honores diuinos fecerũt attribui. infirmitatis humane obliti. ſic enim Nabuchodonoſor precepit holofernĩ omnes deos terre exterminari: vt ipſe ſolus deus diceret ab his nationibus: q̄ potuerunt holofernis potentia ſubiugari. Sic Gaius imperator per vniuerſum imperium ſuum imagineꝫ ſuam miſit: vt ab omnibus tanq̄ deus coleretur. dicebat enim ſe fratrẽ Iouis eſſe. Iſte Gaius mandauit Patronio quẽ Iudee prefecerat pro parte/ q̄ ſtatuam ſuam erigeret in hieruſalẽ/ eo q̄ intellexerat ſolos iudeos cultum ſue ſtatue recuſare: quo audito/ iudei ad patronum acceſſerunt ſupplicantes/ q̄ nullo modo ad cultum ſtatue ceſaris contra legem dei ſui artarentur: quia vt dixerunt citius permitterẽt ſe occidi: ⁊ vitalos obtulerunt. Iurabant etiam q̄ citius q̄ hoc facerent nunq̄ amplius terrã colerẽt: ⁊ ſic inedia afflicti morerentur. Sic Herodes agrippa diuinos honores ab adulatoribus recepit ſicut patet Actu. 12. Qui inter honores ſibi factos bubonẽ vidiꝫ ſibi in ſiſtentem capiti ſuo nunciuꝫ mortis ſue. ⁊ inclinatus ad eos qui ſibi applaudebãt: dixit eis. Ego deus veſter maior: ſtatimq; ab angelo percuſſus cõſumptuſq; a corrodentib⁹ viſcera eius vermibus/ expirauit. hec igitur ſuperbia ⁊ ambitioſa elatio ſecunda cauſa fuit ydola faciẽdi: ⁊ hoc eſt q̄ dicit ſpiritusſanct⁹ Sapien. 14. hos quos palaꝫ. i. principaliter homines honorare non poterant colendo. propter hoc. i. quia longe eſſent ipſi a regibus ſuis. elonginquo enim figura eorum allata/ euidentem ymaginẽ regis quem honorare volebant fecerunt/ vt illũ qui aberat/ tanq̄ preſentem colerent. ¶ Sed hic dubitatur vtrum liceat chriſtianis ymagines aliquas adorare. Pro q̄ E.
notãdum eſt q̄ hanc dubitationeꝫ mouet holkot in lectura li. ſapi. lect. 159. ⁊ arguit ꝓ vtraq; parte. Et primo ꝓ parte negatiua arguit ſic. Exo. inquit. 20. dicitur a domino. Nõ facies tibi ſculptile: neq; oẽm ſimilitudinẽ que eſt in celo deſuper/ aut in terra deorſum: neq; eoruꝫ que ſunt in aquis ſub terra. ⁊ ſi nõ licet talia facere: a multo fortiori non licet ea adorare. vnde ſubditur Exodi vbi prius. Non adorabis ea neq; coles. Item in ſcriptura. vituperãtur ydolatre eo q̄ adorant opera manuum ſuarum: ſed ymagines ſunt opera manuum hominum de auro de argento/ de lignis/ de lapidibus. Item in canone ſcripture nichil tale legitur eſſe introductũ: ſuperſtitioſum: igitur eſſe videtur tales introducere. Ad oppoſituꝫ eſt ritus eccleſie. Item Damaſcenus. 4. ſenten. ca. 8. quod intitulatur de ſanctis imaginibus

vbi allegat dñm Baſilium dicentē ꝙ honor ymagi-
nis ad prothotipū peruenit.i.ad exemplar. Ad iſtā
dubitationē reſpondet ſanctus Thomas ſuper.2.
Sēten.diſtin.9.dicēs: ꝙ ymago dupliciter conſide
rari poteſt: vel ſecundum ꝙ eſt res quedā: vel ſcd̄m
ꝙ eſt ymago rei. primo modo null⁹ honor ſibi debe
tur: ſicut nec ligno vel lapidi. ſcd̄o modo idez mo-
tus eſt ad ymaginem ⁊ ymaginatum: ⁊ ideo vnus ⁊
idem honor debetur ymagini ⁊ illi cuius eſt ymago
Sed contra iſtam reſponſionē arguit doctor iſte ſic
Latria eſt honor ſoli deo debit⁹: ſꝫ nulla talis yma-
go eſt deus: igitur nulli ymagini debetur talis ho-
nor: igitur cōtradictionez includit dicere ꝙ latria ſit
honor ſoli deo debitus: ⁊ tñ debetur ymagini xp̄i ſi-
cut ⁊ xp̄o. Item ſi idē honor debet̄ lapidi ⁊ chriſto: ⁊
per cōſequens idem honor debetur deo ⁊ creature/
quod non eſt concedendum. Itez qui honorat aliqd
honore latrie/confitetur illud eſſe deuz: igitur ſi ali-
quis poſſit licite honorare ymaginē cultu latrie poſ
ſet licite proteſtari aliud a deo eſſe deum. ideo aliter
poteſt dici ꝙ nulla adoratio debetur ymagini: nec li
cet ymaginē adorare. Uera enim adoratio eſt in ſpi-
ritu/ deuotione ⁊ amore ſummo: ⁊ iſtam adorationē
nullo modo debemus in aliquā ymaginem dirigere
quia tamen propter ymaginem criſti excitamur ad
adorandū chriſtum: ⁊ coram ymagine adorationem
noſtrā facimus. ideo dicitur large loquendo ꝙ yma
ginem adoramus. vnde videtur michi dicendam ꝙ
non adoro ymaginem chriſti: quia lignum: nec quia
ymago chriſti: ſed adoro chriſtuz corā ymagine xp̄i/
et quia eſt ymago chriſti: excitat me ad adorandum
chriſtum: ⁊ ſic expono Johannem damaſcenuz dicē-
tem ſanctorum ymagines debere adorari: quod in-
telligo ſic: ꝙ propter ymaginis reprobationez licet
michi coram ymagine ſanctū cuius eſt ymago ado-
rare/ ⁊ eodem modo intelligo ſanctum Thomam et
Baſilium ⁊ totum eccleſie ritum. Nec video ꝓ nunc
bene eſſe dictum: ꝙ eodem honore honoratur yma-
go ⁊ deus cuius eſt ymago: ⁊ loquitur doctor iſte de
adoratione latrie. ſed nō adoratione dulie. Sed ad-
huc contra vtrāq3 reſponſionē arguit doctor iſte ſic
Si debeo inquit honorare deum ex commemoratio
ne ymaginis dei. ſequitur ꝙ ex cōmemoratione Mo
ris ymaginis dei magis excitaretur homo ad ado-
randum deum: ſed verior ymago dei eſt in homine
ſecundum animam/ et verior ymago chriſti eſt viuus
homo ꝙ̄ ymago lignea vel lapidea: igit̄ et licet ado-
rare deum vel chriſtum in homine potius ꝙ̄ in yma
gine mortua. Item in itinerario clementis li.5.ca.6.
⁊ ponitur in ſto. Bartho. titulo de laude dei ptinen-
ter ad propoſitum ſic ſcribitur/ per aliquos min⁹ pe
ritos ⁊ quaſi infideles ſerpens antiquus offerre ver-
ba huiuſmodi ſolet: ꝙ nos ad honorē inuiſibilis dei
ymagines viſibiles adoramus: quod certiſſime fal-
ſum eſt/ ſi enim vere velitis ymaginem dei colere:
homini bene facientes veram in eo dei ymaginem
coletis: in omni enim homine eſt ymago dei: in om-
nibus tamē hominibus nō eſt ſimilitudo. ſed tñ vbi
benigna eſt anima ⁊ mēs pura: ſi igitur vere vultis
honorare ymaginem dei: nos vobis quod verum eſt
aperimus: vt homini qui ad ymaginez dei factus eſt
benefaciatis: honorē ⁊ reuerentiam deferatis: eſu-
rienti cibum/ ſitienti poculum/ nudo indumentum/
egro miniſterium/ peregrino hoſpiciuz/ ⁊ in carcere
poſito neceſſaria miniſtretis. ⁊ hoc ē quod vere deo
delatum deputatur. hec autē intantum ad imaginis
dei honorem cadunt: vt qui iſta non fecerit ſi potuit
contumeliam ymagini diuine intuliſſe credatur: ꝙ̄s
eſt iſte honor dei per lapideas ⁊ ligneas formas diſ
currere et manere. atq3 exanimes figuras tanꝙ̄ nu-
mina venerari: et hominē in quo vere eſt dei ymago
ſpernere: immo potius certi eſtote ꝙ ſi quis homi-
cidiū facit: aut adulteriuz: ⁊ quicquid in homine pe
ne vel iniurie geritur/ in oībus ymago dei violatur/
magna enī impietas in deū eſt ledere hominē: omne
igit̄ quod ipſe pati non vis: cum facis alij ymaginē
dei iniquis fedas erroribus. non igitur incaute yma
ginibus inſenſibilib⁹: ſed laus a nobis referatur ad
ipſum laudabilium vniuerſorum auctorē ⁊ largito-
rem. hec ibi. Hinc dicendum eſt ꝙ homo vir⁹ habet
in ſe magnam nobilitatē. vnde ſi adoretur poſſet pre
ſumi ꝙ ꝓpter ſe adoraretur: ymago autem lignea
nichil bonitatis habet vel modicum: nec poteſt i ali-
quo preſumptionem habere ex hoc ꝙ coram ea ado-
ratio agatur: ⁊ ideo ſtatuit eccleſia ꝙ potius coram
ymagine fiat adoratio ꝙ̄ coram homine: ꝙ̄uis tamē
qui ſic deū adoraret excitatus per holez quaten⁹ eſt
ymago dei non peccaret: niſi forte per accidēs ratio
ne ſcandali quod alij poſſent aſſumere ſibi inde. hec
hollcot. Et quantum ad illud ſuperius allegatum
Exo.20. Non facies tibi ſculptile neq3 oēm ſimilitu
dinem que eſt in celo deſuper/ aut in terra deorſum/
neq3 eorum que ſunt in aquis ſub terra. ⁊c. reſpondet
Guiller. pari. in de virtutib⁹ parte.3. tractatu de iu-
ſticia ca.5. dicēs. Prohibuit inquit. Moyſes ſiue do
minus per Moyſen ſculptile vel ſimilitudinem fal-
ſorum deorum fieri ad adorādum vel colendū. vnde
ſubdit. Non adorabis ea neq3 coles. nec fuit intētio
Moyſi prohibere omnino. vt nulla ſimilitudo fieret
vel ſculptile: cum ipſemet contrariuz fecerit. vt p3
de factura duorum cherubin quos ꝑcepit dominus
fieri Exo.25. dicens. Duos quoq3 cherubin aureos
⁊ productiles facies ex vtraq3 parte oraculi vbi ra-
by ſalomon et alij doctores dicunt ꝙ iſti duo cheru-
bin erant due ſtatue habentes ſimilitudines puero
rum ſiue angelorum: et habebant alas productiles:
quia malleo aurum producebatur ad talem formā.
vnde inquit Guil. Pari. vbi prius. Spirituales ſub
ſtantie licet corporee non ſint: tamē figurari poſſunt
corporis ymaginibus illarum rerum in quibus quā-
q3 leguntur apparuiſſe: vt angeli qui apparuerunt
Loth et Abrahe ſumptis corporib⁹ humanis in fi-
gura humana depinguntur. Adoratio enim quam
dominus per Moyſen prohibuit fieri creature: ado
ratio latrie fuit: ⁊ non adoratio dulie. Et nota ꝙ qr
propter hoc ꝙ angelus Sathane trāſfigurauit ſe i
angeluz lucis vel in ſpeciem chriſti/ ſi appareat ali-
quis talis alicui homini i ſpecie boni angeli: vel chri
ſti: et non conſtet ei cui apparet an ſit angelus: vel
chriſtus: adorare poteſt chriſtū ſimpliciter vbicūq3
ipſe ſit recognoſcēdo eum filium dei eternum om-
nipotentem non tamē debet adorare eum in eo qui
apparet niſi ſub conditione ſi ipſe eſt chriſtus. Unde
Mathei.24. Si quis vobis dixerit ecce hic eſt xp̄s.
aut illic: nolite credere. Itez exhibere poteſt debitā
reuerentiam omnibus beatis angelis dei vbicunq3
ſint: illi vero qui ſibi apparet nō ſimpliciter: ſed ſub
conditione. ſcz ſi ille eſt de beatis angelis. hec Guil.
Pari. Et eſt inſup notanduz ꝙ ſicut dicit hollcot vb
prius lect.156. vſum ymaginū in eccleſia introduxe

runt apoſtoli:licet hoc in canone biblie nõ exprimat.
vñ Damaſcenus .4.ſenten.ca.8.allegat Baſilium
dicens:ꝙ rumor ad eum peruenit ꝙ beatus Lucas
pinxit ymagines tã chriſti q̃ matris ſue:⁊ que yma
gines habebant in roma.et ſecundum illas fuerunt
alie picte q̃ olim Jeroſolimis habebant.Narrat et
petrus in eccleſiaſtica hyſtoria:ꝙ chriſtus abagaro
ediſſenorum ciuitatis regi qui pictorẽ ſuũ miſerat
ad eum:ymaginẽ ſuiipſius tranſmiſit:cum enim pi
ctor non poſſet in facie chriſti ſui viſus defigere ra=
dios ꝓpter claritatis choruſcationem:chriſtꝰ deuo
tionem regis attendens/veſtimentũ faciei ſue appli
cauit:⁊ ſic ſuiipſius ymaginẽ ei miſit ſicut etiam nar
rat Damaſcenus vbi prius:et ſicut dicit hoſtior vbi
prius triplex fuit cauſa inſtitutionis ymaginum in
eccleſia:primo ad inſtructionẽ laycorũ quibus yma=
gines adhibentur loco librorum.ſecundo vt incarna
tionis chriſti myſteriũ:⁊ ſanctorũ exẽpla nobis fre
quentius ⁊ recentius infigerentur:tertio ad excitã=
dum deuotionis affectũ:qui magis ex viſis ⁊ ex au=
ditis cauſatur.hec ille.Unde Gratianus et ponit in
ca.de cõſecra.di.3.Venerabiles.Venerabiles inquit
ymagines chriſtiani nõ deos appellãt: neq̃ ſeruiũt
eis vt dijs:neq̃ ſpem ſalutis ponunt in eis: neq̃ ab
eis expectant futurum iudicium:ſed ad memoriam
⁊ recordationem primitiuorũ venerãtur eas ⁊ ado
rant:ſed non ſeruiũt eis cultu diuino nec alicui crea
ture: hec ille.vbi ſecũdũ gloſam ymagines vel ali=
quam aliam creaturam cultu latrie prohibetur ado
rare:ſed non cultu dulie.Unde Jeronimus ad Ripa
rium preſbyterum aduerſus vigilantiũ epiſco.57.
Non inquit dico non martyrũ reliquias:ſed nec ſo=
lem quidem ⁊ lunã:non angelos/non archangelos:
non ſeraphin:non cherubin:non poteſtates:⁊ omne
nouum quod nominatur etiã in preſenti ſeculo:et in
futuro colimus:⁊ adoramus: vt ſeruiamꝰ creature
potius q̃ creatori:qui eſt benedictꝰ in ſecula. hono=
ramus autẽ martirum reliquias:vt eum cuius ſunt
martirẽ honoremus:honoramꝰ ſeruos vt honor ſer
uorum redundat ad dominũ qui ait. Qui vos ſuſci
pit:me ſuſcipit.hec Jero.Et ideo bea.grego.in ſuo
regiſtro li.14.epiſtola.45.ymagines inquit tam be=
ne q̃ male poſſunt fieri/bene autẽ ad excitandum fa
cilitatẽ et exercendum mentes fideliũ vt colãt de=
uotius deum ſuum:⁊ male vt occaſione ymaginum
a veritate fidei aberrent vt ymago illa latria adore=
tur.Et nota idem in regiſtro li.10.ad Serenum epi
ſcopũ epiſto.30.Si quis inquit ymagines facere vo
luerit:minime prohibe.adorare vero ymagines mo
dis omnibus omnino vetat:ſed hoc ſollicite frater=
nitas tua admoneat:vt ex viſione rei geſte ardorem
compunctionis percipiant:et in adoratione ſolius
trinitatis proſternantur.vnde illud ſereno epiſcopo
Maſſilienſi:et ponitur in ca.de cõſecra.di.3.Perla=
tum.Perlatum inquit ad nos fuerat ꝙ inconſidera=
to zelo ſuccenſus/ſanctorum ymagines ſub hac qua
ſi excuſatione ne adorari debuiſſent/confregeris:⁊
quidẽ q2 eas adorari vetuiſſes omnino laudauimꝰ/
fregiſſe vero reprehendimus/dic frater a quo factũ
ſacerdote aliquando auditum eſt quod feciſti?Aliud
eſt enĩ picturam adorare/⁊ aliud per picture hyſto=
riam quid ſit ad adorandum addiſcere:nam quod le
gentibus ſcriptura:hoc ydiotis preſtat pictura cer=
nentibus:quia in ipſa ignorantes vident quid ſequi
debeant:in ipſa legunt:qui litteras neſciunt.vnde et
precipue gentibus pictura eſt pro lectione:veruntamẽ
ſicut dicit bea.Aug.10.d ciuitate dei:parte.4.Ser
pentem eneum propter facti memoriam reſeruatũ
cũ poſtea populus errãs tanq̃ ydolũ cepiſſet.Eze=
chyas rex religioſa poteſtate deo ſeruiẽs cũ magna
pietate laudis contriuit.Et ex iſtis ergo patet ꝙ li=
cet chriſtianis ymagines habere in eccleſijs cũ hoc
ad honorem dei vtantur.vnde Guil. Pari.in de vir=
tutibus parte.3.tractatu de iuſtitia ca.5. licet inquit
igitur eccleſie habere ymagines:nec eſt hoc reuoca
tio ydolatrie:ſed reuocatio potius ab ydolatria/ ſi=
cut dñs voluit ſibi ſacrificia fieri vt filios iſrael re=
uocaret a ſacrificijs q̃ ydolis fiebãt.vnde doctor de
lyra in principio leuitici.⁊ in.12.ca.Exo. Sacrificia
inquit in veteri lege fuerunt multa:et hoc in triplici
ratione.¶Prima eſt quia fuerunt inſtituta ad reuo
candum iudeos ab ydolatria ad quam proni erant/
⁊ ideo rationabiliter fuerunt multitudine ſacrificio
rum onerati:vt eis non vacaret ydolis immolare:et
propter eandem rationem: vt ſcilicet ab ydolatria
elongarẽtur fuerunt eis impoſita ſacrificia alia a ſa=
crificijs ydolorum/⁊ frequenter contraria.¶Secũ=
da ratio eſt:quia fuerunt inſtituta vt iudei ſe exerce
rent:⁊ per tale exercitiũ habitus in eis generaret.
¶Tertia ratio eſt quia vetera ſacrificia fuerunt fi=
gura vnꝰ veri ſacrificij noue legis:ſcilicet chriſti in
ara crucis immolati/⁊ ex hac tertia ratione conue=
niens fuit ſacrificiũ fieri ex tribus ſpeciebꝰ anima=
lium:ſcilicet ex hircis ſiue capris/bobus ⁊ ouibus:
quia ydolatre egypti inter quos filij iſrael fuerãt cõ=
uerſati/predicta animalia colebant/vt deos agnum
vel arietem: quia in tali forma quantum ad aliquod
ſimulacrum Jouis pingebãtur:quia cũ capite arie=
tis ſiue arietino.Bouem quia maximum numen qđ
apud egyptios reputabatur in ſpecie tauri appare=
bat:hyrcũ ſiue caprã:q2 demõ aliq̃ñ appebat eis i
ſpecie hyrci.⁊ ideo nephas reputabãt egyptij huiuſ=
modi animalia immolare.ſed per oppoſitum domi=
nus precepit illa animalia immolari ſibi vt occide=
rentur quod non placuit egyptijs. Et eodem modo
vt dicit Guil.pari.ymagines ſolebant fieri dijs fal=
ſis ⁊ fictis qui ab impijs ⁊ incredulis colebãtur:vo=
lens autem eccleſia homines chriſtianos ab huiuſ=
modi ydolatria reuocare:conſtituit ymagines in ec
cleſia fieri ad rememorandũ facta memorie digna.

¶Capitulum.46.de ſpeciebus ſacrificij
ſpiritualis ⁊ de ſacramẽto altaris.

PRo eo ꝙ ſuperius tãgitur de ſa
crificijs viſibilibus antique legis. Et ſi=
cut dicit Guiller.Pari.in de virtutibꝰ p=
te.3.tra.de iuſt.ca.4. Sacrificium viſibi=
le ſacrificij inuiſibilis ſacrum ſignũ eſt:ideo eſt in=
ſuper notandũ ꝙ ſicut dicit Guiller.pari.ibidẽ ſub
auctoritate bea.Auguſti.10.de ciui.dei.ſex ſunt ſpe
cies ſacrificij ſpiritualis.¶Primum eſt ſacrificium
cordis contriti:de quo ps.Quoniam ſi voluiſſes ſa
crificiũ dediſſem:vtiq̃ olocauſtis non delectaberis.
Sacrificium deo ſpiritus contribulatus:cor cõtri=
tum ⁊ humiliatum deus non deſpicies.Intueamur
inquit Aug.quemadmodum pſal.vbi oſtendit deũ
nolle ſacrificium.ibidem oſtendit deum velle ſacrifi
cium/non vult igitur ſacrificiũ trucidati pecoris.
ſed vult ſacrificium contriti cordis.¶Secundũ eſt

ſacrificium inflammati cordis igne diuini amoris. vnde deo ſuauiſſimū incēſum obtulimus cum in eiꝰ conſpectu pro ſancto ꝫ amore fragramus. Tertiuꝫ eſt ſacrificium corporis propter deum mortificati. de quo Roma.12. Obſecro vos fratres ꝑ miſericordiā dei: vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuentē ſanctam deo placētem. Quartuꝫ eſt ſacrificium corporis pro deo ſanguine ꝓprio cruētati: de quo Augu. Deo inquit cruentas victimas reddimus: quando vſ ad ſanguinem pro eius veritate certamus. Item Chriſo. opere imp. ome.44. Sacrificia inde deo offerebant iudei apl'os penis afficiētes. Reuera ſacrificia erant cruciatio et tormenta apl'orum: non ad iudeorum mercedem: ſed apoſtolorum coronam. hec ille. Quintum eſt ſacrificium laudis. de quo ps. Immola deo ſacrificium laudis: et redde altiſſimo vo. tc. Item hebreoruꝫ vltimo. Offeramus hoſtiam laudis ſemper deo. Sextuꝫ eſt ſacrificiū miſericordie quo miſerie proximi volumus ſubuenire. Unde heb. vi. Beneficiētie ꝛ cōmunionis nolite obliuiſci. talibus enim hoſtijs promeretur deus. Unde veruꝫ ſacrificiū eſt opus miſericordie quod fit ꝓpter deuꝫ vt homo a miſeria liberetur: et deo adherēdo beatꝰ efficiatur. Unde Auguſt. Verū inquit ſacrificiuꝫ eſt omne opus quo agitur: vt ſancta ſocietate īhereamꝰ deo relatum ad finem quo veraciter beati eſſe poſſamus. ꝛ ſubdit Aug. vera ſacrificia opera ſunt miſericordie ſiue in noſipſos ſiue in proximos que referuntur ad deum. Opera miſericordie non ad aliud fiunt niſi vt a miſeria liberemur: ac per hoc vt beatiſſimus quod non fit niſi bono illo de quo dictuꝫ eſt in ps. Michi aūt adherere deo bonuꝫ eſt. Iteꝫ idem in de ciuitate dei li.20. parte.17. Opera inquit miſericordie ſunt ſuper ſacrificia. id eſt ſacrificijs preponēda iuxta ſententiā dei dicentis. Miſericordiam volo magis ꝙ̄ ſacrificium: aut ſi per ſacrificia in ſacrificijs intelligatur dictum quomodo ſuper terrā dicitur fieri: quod fit vti in terra profecto ipſa opera miſericordie ſunt ſacrificia quibus placetur deo: veruntamen ſicut dicit idē.10. de ciuitate dei. Ipſa miſericordia qua homini ſubuenitur ſi nō propter deū fit: non eſt ſacrificiuꝫ. hec augu. Sed pro eo ꝙ inter omnia ſacrificia noue legis ſacrificium corporis et ſanguinis ieſu xp̄i quod quotidie in eccleſia de pane ꝛ vino conſecratur eſt precioſiſſimū. et de quo ſacrificio dicit eccleſia in canone miſſe. Placeat tibi ſancta trinitas obſequium ſeruitutis noſtre: et preſta vt hoc ſacrificiū laudis quod oculis tue maieſtatis indignus obtuli tibi ſit acceptabile: michiq et omnibus pro quibus obtuli ſit te miſerante propiciabile: Ideo de iſto ſacrificio ſiue ſacramēto hic pauca notabilia ſunt tangenda. ¶ Pro quo notanduꝫ ꝙ in iſto ſacramento venerabiliſſimo continentur ſeptem ſpecialiter miranda ſecreta diuina miſteria que bene figurari poſſunt Apoca.5. vbi legitur ꝙ Iohannes euangeliſta vidit librum ſignatum ſeptem ſignaculis: et nemo in celo ne in terra poterat aperire librum. ꝛ ſoluere ſignacula eiꝰ niſi agnus qui occiſus eſt. Spiritualiter liber iſte eſt liber vite ſcilicet chriſtus filiꝰ dei contentus in hoc ſacramento. ſeptem ſignacula huius libri ſunt ſepteꝫ miſteria huius ꝓcioſiſſimi ſacramenti que nemo poteſt percipere per aliquē ſenſum exteriorem vel rationeꝫ niſi agnus qui occiſus eſt in cruce: vel cui ipſe voluerit demonſtrare. vel reuelare. Nam vt dicitur Eccleſiaſtici primo. Omnis ſapientia a domino deo eſt. ¶ Primum miſterium huius ſacramenti eſt ꝙ in hoc ſacramēto vere et realiter continetur corpus ꝛ ſanguis chriſti. ſed tamen hoc abſconditur ſub ſpeciebꝰ panis ꝛ vini ab omnibus ſenſibus noſtris exterioribus preter auditum. Unde iſtud vt dicit guil. pariſienſis in de opere quadrageſimali ſermone.87. bene figuratur Geneſis.27. in yſaac benedicente iacob filium ſuum: in quo deceptus erat viſus: quia vt dicitur ibidem. Caligauerunt oculi eius ꝛ ipſum videre quis eſſet non poterat: olfactus etiam eius deceptus fuit. vnde ſentiens odorem veſtimentorum eſau quibus indutus erat iacob: putauit eum eſſet eſau cum tamen in rei veritate eſſet iacob. guſtus etiaꝫ eius deceptus fuit quia putauit ſe guſtare de venatione eſau: cum tamen in rei veritate guſtauit de cibo quem preparauit ſibi vxor ſua rebecca: tactus etiam in eo erat deceptus: quia putauit ſe tangere manus eſau: ſed tamen tetigit manus iacob: veruntamen ſolus auditus quo vocem iacob audiuit: nō erat in eo deceptꝰ. vnde dixit: vox quidem vox eſt iacob: manus autem manus eſau. Sic inquit ianuēſis in preceptione huius ꝓcioſiſſimi ſacramenti omnes ſenſus exteriores preter ſenſum auditus decipiuntur. vnde viſus iudicat hoc ſacramentum ſolum eſſe panem materialem ꝛ vinuꝫ. ſed certum eſt ꝙ in hoc decipit; quia in illo venerabili ſacramento ſub ſpeciebꝰ panis ꝛ vini/ vere ꝛ realiter continetur corpus et ſanguis xp̄i/ guſtus/ tactus/ ꝛ odoratus decipiuntur: quia guſtꝰ/ tactus/ ꝛ odoratus iudicant illud ſacramentuꝫ ſolū eſſe panem ꝛ vinum: ſed auditus percipiens verbuꝫ chriſti dicētis. Hoc eſt corpus meum: nō decipitur ſi homo fideliter credat. et ideo merito dicit apl'us. Roma.10. Fides ex auditu: auditus autem per verbum chriſti/ ꝛ ꝙuis iſtud magnum ſit miraculum et excellēs miſteriū/ tn̄ nullus fidelis debet de hoc dubitare quomō virtute verbi dei a ſacerdote pronunciante. panis ꝛ vinū poſſunt conuerti in corpꝰ ꝛ ſanguinem xp̄i: nam virtute verbi dei vxor loth conuerſa eſt in ſtatuam ſalis. vt patet Geñ.19. Item virtute verbi dei virga arida (quā Moyſes manu tenebat) in terra proiecta/ cōuerſa eſt in colubrū. vt pꝫ Exo.4. Item virtute verbi dei fontes et flumina egypti conuerſa ſunt in ſanguinem. vt pꝫ Exo.7. Itē virtute verbi dei aqua conuerſa eſt in vinum optimuꝫ vt patet in euan. Io.2. Item virtute verbi ſui deus creauit mūduꝫ ex nichilo. vnde ps. Dixit ꝛ facta ſūt omnia: mandauit ꝛ creata ſunt vniuerſa. Item nonne deus dedit nature tue corruptibili virtutem ꝛ poteſtateꝫ conuertendi panem et vinum et alia cibaria a te comeſta in carnem ꝛ ſanguinem tuuꝫ: quis igitur fidelis dubitabit quin virtute verbi dei poſſunt panis ꝛ vinū cōuerti in carnē ꝛ ſanguinē chriſti: ex quo virtute verbi dei omnia predicta mirabilia ſunt facta/ et ꝑſertim cū chriſtus qui mētiri non poteſt: hoc veraciter aſſerit. ¶ Sub ſecundo ſignaculo predicti libri clauſum eſt a ſenſibus noſtris exterioribus ſecūduꝫ miſteriū huius excellentiſſimi ſacramenti: quod eſt iſtud ꝙ in iſto ſub ſpeciebus panis et vini cōtinetur corpus chriſti non mortuū: ſed viuum ꝛ animatum. vnde apoſtolus ad Romanos.6. Chriſtus reſurgēs ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur: ex quo igitur in hoc ſacramento cōtinetur corpus chriſti ꝛ non poteſt iteruꝫ eſſe mortuum: ſequitur ꝙ eſt corpus chriſti viuum ꝛ animatū. Un-

de Lincolñ. ſuper euangelia parte.4.cap.6. Non ſolum inquit corpus chriſti et animam ſuſcipimus in ſacramento: ſed etiaȝ chriſtum totum corpore et aĩa/ et cum ipſo patrẽ ꝛ ſpiritumſanctum. ¶ Sub tertio ſignaculo p̄dicti libri vite clauſum eſt et occultum a ſenſibus noſtris exterioribus tertium miſterium mirandum huius precioſiſſimi ſacramenti/ quod eſt iſtud: ꝙ ſub tam parua quantitate hoſtie prout dicit beatus Ambroſius: ꝛ ponitur in canone de cõſecra. di.2. Omnia. Continetur totum corpus chriſti longum et latum cum omnibus membris ita integraliter ſicut natus erat de virgine: hic ambulauit in terra: pependit in cruce: iacuit in ſepulcro. reſurrexit a mortuis. aſcendit ad celũ: ſedet ad dexteram dei patris: ꝛ ĩ die iudicij vẽturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos. ꝛc. ¶ Sub quarto ſignaculo libri p̄dicti occultatur a ſenſibus noſtris exterioribus quartum miſterium huius ſacramenti/ quod eſt iſtud ꝙ nedum ſub tota quantitate hoſtie continetur totus chriſtus: ſed etiã ſub qualibet parte hoſtie licet frangatur in centuȝ vł in mille vel in quotcunqȝ partes: in qualibet parte manet chriſtus integer in corpore ꝛ anima. Unde grego. ꝛ ponitur in cañ. de conſe. di.2. Quid ſit. Aduertendũ eſt inquit quia ſine plus ſine min⁹ quis inde ꝑcipiat omnes equaliter corpus xp̄i integerrime ſumunt. vnde ſicut (experiẽtia docente) in magno ſpeculo in multis partibus adhuc videre potes faciem tuã ꝛ fracto ſpeculo ĩ mĩtis ꝑtib⁹ adhuc videre potes faciẽ tuã vnam ꝛ eandem in omnibus partib⁹: ſic fracto venerabili ſacramento ſecundum formam panis adhuc eſt vnum et idem corpus chriſti ſecundum humanitatem ꝛ diuinitatem in qualibet parte: vnde in confirmationem huius dicit mater noſtra eccleſia. Fracto demum ſacramento ne vacilles: ſed memento tantũ eſſe ſub fragmento quantum toto tegitur. ¶ Sub quinto ſignaculo p̄dicti libri occultatur quintuȝ miſterium huius precioſiſſimi ſacramenti quod eſt iſtud: licet centum ſacerdotes mille vel quotcunqȝ ſimul miſſam celebrantes ꝛ eodem tempore ſacramentũ predictũ offerentes: vnus hic: alius rome: et alius hierłm: ꝛ ſic de ceteris: tamen vnuȝ ꝛ ideȝ corpus chriſti/ immo vnus ꝛ idem chriſt⁹ deus et homo eſt in ſacramento in manibus vniuſcuiuſqȝ illorum. Unde grego. ꝛ ponitur in ca. de conſe. di.2. Quid ſit Licet inquit in multis locis ꝛ innumerabilibus diebus illud ſacramentuȝ conſecretur: non ſunt tamen multa corpora chriſti: neqȝ multi calices. i. ſanguines: ſed vnum corpus chriſti ꝛ vnus ſanguis cum illo quod chriſtus ſumpſit in vtero virginis marie: et ſuis in die cene miniſtrauit diſcipulis. hec ille.

¶ Sub ſexto ſignaculo p̄dicti libri occultat̃ ſextum miſteriũ huius ſacramenti quod eſt iſtud ꝙ iſtud ſacramentum tam precioſum eſt: tam excellens: ꝛ taȝ ſanctuȝ ꝙ a quocunqȝ ſacerdote tractatur bono vel malo: non poteſt meliorari vel peiorari. Et iſtud teſtatur beatus Auguſtinus. et ponitur in ca. 1. q. 1. intra catholicã. vbi ſic. In miniſterio inquit corporis ꝛ ſanguinis domini a bono nichil maius: a malo nichil minus ꝑficitur ſacerdote: quia non in merito ſacerdotis cõſecrantis: ſed in verbo perficitur creatoris ꝛ in virtute ſpiritusſancti. Et ſicut dicit Augu. et po. in ca. 1. q. 1. Omnia inquit ſacramenta cum obſint indigne tractantibus: proſunt tamẽ ipſis digne ſumentibus ſicut ꝛ verbum. vnde dictum eſt que dicunt facite: que autem faciunt nolite facere. hec ille.

Item idem ad Emeritum epiſtola.94. contra donatiſtas. Sacramenta inquit miniſtrata que non mutaſtis ſicut habetis: ita approbentur a nobis ne forte cum veſtram prauitatem corrigere volumus illis miniſterijs chriſti que in veſtra prauitate deprauata non ſunt ſacrilegam faciam⁹ iniuriam. Neqȝ ſaul deprauauerat vnctionem quam acceperat: cui vnctioni tantum honoreȝ rex dauid ſeruus pius dei exhibuit propterea nos non rebaptiſamus qui radicem vobis reddere cupimus: formam tamen precioſi ſacramenti ſi non mutata eſt approbamus: que tamen quãuis integra/ nulla eſt ſine radice fructuoſa. de baptiſmate autem non querimus vbi ſit: ſed vbi proſit: nam vbicunqȝ eſt ipſum eſt: ſed non etiam ille q̃ accipit vbicũqȝ eſt/ ipſe eſt. Itaqȝ priuatam hominum impietatem in ſciſmate deteſtamur: baptiſmum vero chriſti vbiqȝ veneramur. hec ille. ¶ Item ſanctus Tho. in de veritate theo. li.6. cap̃.16. Licet inquit omnes miſſe ſint eque bone q̃tum ad opus operatum: multum tamen differunt q̃tum ad opus operans. Unde melius eſt audire miſſam boni ſacerdotis q̃ꝫ mali: ſicut in mẽſa corporali eundem cibum iocundius accipimus a mũdo miniſtro q̃ꝫ ab immũdo: hec ille. Unde Gregori⁹ ꝛ ponitur in canone. di.81. Si qui ſunt. Ubi inquit qui ſunt preſbyteri aut dyaconi qui in crimine fornicationis iacent: interdicimus eis ex parte dei omnipotentis ꝛ ſancti petri auctoritate: eccleſie introitum vſqȝ dum peniteant et emendent: ſi vero in peccato perſeuerare maluerint: nullus veſtrum eorum officiuȝ audire preſumat. quia benedictio eorũ vertitur in maledictionem: ꝛ oratio in peccatum. teſtante domino per prophetam Malachiam. Maledicam inquit benedictionibus veſtris. Qui vero huic ſaluberrimo precepto obedire noluerint: ydolatrie peccatuȝ incurrunt: teſte ſamuele: et beato gregorio omnino conſtituente. Peccatum ariolandi eſt non obedire: et ſceleri ydolatrie nolle acquieſcere: peccatum igitur paganitatis incurrit quiſquis dum chriſtianuȝ ſe aſſerit: ſedi apoſtolice obedire contemnit. hec Gratianus ſub auctoritate beati gregorij. ¶ Sub ſeptimo ſignaculo libri predicti occultatur ſeptimum miſterium huius glorioſiſſimi ſacramenti quod eſt iſtud: ꝙ licet iſtud ſacramentum a toto populo chriſtiano fideli accipiatur: tamen chriſtus verus deus et homo a quolibet illorum accipitur. In cuius confirmabilem euidentiam legitur. Actuuȝ.2. ꝙ in die pẽthecoſtes omnes apoſtoli receperunt ſpiritumſanctum: ꝛ quilibet illorum recepit vnum ꝛ eundem ſpiritumſanctum: ꝛ nedum apoſtoli in die penthecoſtes: ſed etiã multi alij credentes diuerſis diebus ꝛ locis receperunt ſpiritumſanctum: ꝛ omnes ſemper vnum ꝛ eundẽ ſpiritũ ſanctũ receperunt: ꝛ inſuꝑ licet vnus homo recipiat ſimul duas/ tres/ quattuor/ centũ vel mille hoſtias: ꝛ alius centeſimaȝ partem vnius hoſtie vel milleſimaȝ tamen eque bene ꝛ eque integraliter recepit xp̄ꝫ qui milleſimam partem vnius hoſtie recepit: ſicut ille q̃ ſimul mille hoſtias recepit: ꝛ iõ ꝑp̄ iſtã cãȝ ꝛ multas alias bene poteſt iſtud ſacramentũ figurari per manna: quod ſicut legitur Exodi.16. dominus miſit in deſertuȝ filijs iſrael de celo. vnde propter ſeptem cauſas ſpecialiter poteſt hoc ſacramentum intelligi per manna. ¶ Primo quia ſicut inter filios iſrael ille qui plus collegit de manna: in fine non plus habuit q̃ꝫ ille qui minus collegit: nec ille qui minus collegit minus habuit q̃ꝫ ille qui plus collegit. Sic certe in iſto

ſacramento non plus recipit de corpoꝛe chꝛiſti ille q̄ recipit cētum vel mille hoſtias conſecratas q̄ꝫ ille qui recipit ſolum centeſimam vel milleſimam partē vni⁹ hoſtie: nec minus recipit de corpoꝛe chꝛiſti ille qui ſolum milleſimam partem vnius hoſtie recipit: q̄ꝫ ille q̄ ſimul mille hoſtias conſecratas recipit: quia omnes vt pꝛius dictum eſt: recipiunt totum et integrum dominum noſtrum ieſum chꝛiſtum. Secundo poteſt hoc ſacramentum figurari per manna: quia ſicut manna deſcendebat de celo dicente domino Exodi. 16. Ego pluam vobis panem de celo: ſic enim chꝛiſtus dei filius qui continetur in hoc ſacramento de celo deſcendit. dicēte chꝛiſto Jo. 6. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. Tertio poteſt hoc ſacramētum figurari per manna ratione miniſtrationis: quia ſicut manna per angelos adminiſtratum erat filijs iſrael: ſic ſacramentum iſtud non conficitur a ſacerdote ſine aſſiſtentia angeloꝛum. Unde Gregoꝛi⁹. ⁊ ponitur in ca. de conſe. di. 2. Quid ſit. Quis inquit fidelium habere dubium poſſit in ipſa immolationis hoꝛa ad ſacerdotis vocem celos aperiri. Et in illo ieſu chꝛiſti miniſterio angeloꝛum choꝛos adeſſe: hec ille. Quarto poteſt hoc ſacramentum per manna figurari ratione tempoꝛis: quia ſicut diebus ſex vſq̄ꝫ ad ſabbatum deſcendebat manna de celo: ſed in ſabbato ceſſauit: et nunq̄ꝫ deſcendebat: ſic vſq̄ꝫ ad finem mundi erit adminiſtratio huius ſacramenti: ſed poſt finem mundi cuilibet ſaluandoꝛum erit ſabbatum. id eſt requies et felicitas eterna: in quo ceſſabit hoc ſacramentum quo ad eſſe ſacramenti. Quinto poteſt hoc ſacramentum figurari per manna ratione ſapoꝛis: quia ſicut apud bonos habuit illud manna omne delectamentum ⁊ omnis ſapoꝛis ſuauitatē: dicente ſcriptura Sapien. 14. Angeloꝛum eſca nutriuiſti populum: ⁊ paratum panem de celo pꝛeſtitiſti illis ſine laboꝛe: omne delectamentum in ſe habentem et omnis ſapoꝛis ſuauitatem. ſubſtantiam enim tuam ⁊ dulcedinem tuam quā in filios tuos habes/oſtendebas: et deſeruiens vniuſcuiuſcunq̄ꝫ voluntati: ad quod quiſquis volebat conuertebatur: ſed apud malos illud manna talem ſapoꝛem et dulcedinem non habebat: vnde mali et increduli ⁊ deo inobedientes de illo dixerunt illud Numeri. 21. Anima noſtra nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo. Sic certe iam boni creduli et deo obedientes per fidem percipiunt in hoc ſacramento deum ⁊ dominum noſtrum ieſum criſtum eſſe contentū: in quo eſt omnis dulcedo et omnis ſapoꝛis ſuauitas: et omne quod bonū eſt in eo continetur. vnde. 1. ad Coꝛin. 15. Deus ſubiecit ſibi omnia vt ſit ipſe omnia in omnibus: ſed mali et increduli. et deo inobedientes ſolum in hoc ſacramento percipiunt ſapoꝛem panis et vini. Unde de iſto poteſt intelligi illud quod chꝛiſtus dicit Mat. 11. Confitebor tibi domine pater celi et terre: q̄ꝛ abſcōdiſti hec a ſapientibus et pꝛudentibus: ⁊ reuelaſti ea paruulis. Sexto poteſt hoc ſacramentum figurari per manna ratione annexe conditionis. Nam ſicut quidam filij iſrael qui comederunt panem in deſerto: ſcilicet per quadraginta annos talis conditio erat eis annexa ꝙ toto illo tempoꝛe non fuerunt veſtimenta et calciamenta eoꝛum peioꝛata: veſtimentaq̄ꝫ pueroꝛum et calciamenta ſemper creuerunt ſecundum quantitatem coꝛpoꝛum et pedum pueroꝛum. Unde Deuter. 29. dixit Moyſes ad filios iſrael. Adduxit vos dominus quadraginta annis per deſertum: nō ſunt attrita veſtimenta veſtra: nec calciamenta pedum veſtroꝛum vetuſtate conſumpta ſunt: ſed certe q̄ꝫdiu anima fidelis ⁊ deuota iſto ſacramento nutritur in hac vita non peioꝛatur: ſed continue creſcunt in ea ſecundum q̄ꝫtitatem deuotionis virtutes que veſtimēta ſunt anime. de quibus dicit apoſtolus Apocalipſi. 16. Beatus eſt vir qui cuſtodit veſtimēta ſua: ne nudus ambulet. Septimo poteſt hoc ſacramentum figurari per manna ratione liquefactionis et indurationis: quia ſicut illud manna ad caloꝛem ſolis liqueſiebat: ſed ad caloꝛem ignis indurabatur: ſic certe hoc ſacramentum ab anima in qua eſt caloꝛ perfecte charitatis ſolis iuſtitie: iſtud ſacramētum quaſi liqueſcens replet omnes partes anime liquoꝛe dulcedinis ⁊ gratie: intantum ꝙ ſicut dicit chꝛiſtus Johan. 6. Qui manducat hunc panem ſupple digne: viuet ineternum. ſed ſi recipiatur ab anima combuſta igne ire: inuidie: ſeu luxurie: intātum induratur: ꝙ ſicut dicit apoſtolus. 1. Coꝛinthioꝝ. 11. Qui manducat ⁊ bibit indigne: iudicium ſibi manducat et bibit. ¶ Super quo abbas vilis. Indignus inquit eſt qui non deuota mente: ſed in peccato moꝛtali: vel in voluntate moꝛtaliter peccādi accedit ad eucariſtiam: et qui talis eſt: reus eſt coꝛpoꝛis et ſanguinis domini: ⁊ ac ſi xp̄m pꝛopꝛijs manibus occiderit/punietur: ſed pꝛout dicitur Jo. 6. Qui manducat hunc panē ſcilicet indigne: viuet ineternū. Sed qualiter iſte panis ſpiritualis deberet digne manducari figuram habem⁹ Exodi. 12. vbi legitur ꝙ dominus pꝛecepit filijs iſrael per ſingulos annos comedere agnum paſchalem in memoꝛiam liberationis eoꝛum de egyptiaca ſeruitute: ⁊ qualiter agnū illum comedere docuit eos dicens. Non comedetis crudum quid ex eo nec coctum aqua: ſed tantum aſſum igni. et ſequitur. Renes veſtros accingetis: habebitis calciamenta in pedibus veſtris: et baculos in manibus veſtris: et comedetis feſtinanter. Moꝛaliter per agnum iſtum intelligitur chꝛiſtus ſaluatoꝛ noſter qui eſt agnus dei/qui in die paraſceues pꝛo noſtra reparatiōe de ſeruitute diaboli immolatus eſt in ara crucis: iſtum agnum ipſemet chꝛiſtus ī die cene dedit ſuis diſcipulis ad comedendum ſub foꝛma panis et vini et quem agnum oꝛdinauit chꝛiſtus et eccleſia fideles per ſingulos annos comedere in memoꝛiam liberationis eoꝛum a ſeruitute dyaboli. Ad cuius dignam comeſtionem ſeptē requiruntur: que figuraliter intelliguntur in pꝛedictis verbis domini: in quibus docuit filios iſrael qualiter agnum paſchalem comederent. ¶ Et pꝛimum igitur requiſitum ad dignam comeſtionem huius ſacramenti eſt firma fides: quod intelligitur per hoc ꝙ domin⁹ dixit filijs iſrael ꝙ non comederent de agno paſchali crudum quid. Unde ſicut carnes crude ab homine comeſte non ſibi pꝛoſunt: ſed multum nocent: ſic certe non pꝛodeſt homini comedere hoc ſacramentum ſine fide: ſed multum ſibi nocet. Nam vt dicit apoſtolus ad hebꝛeos. 11. Sine fide impoſſibile eſt placere deo.

C de requiſitis ad dignam ſumptionem Eucharistie

¶ Secundum requiſitum ad dignam comeſtionem huius ſacramēti intelligitur in hoc ꝙ dominus dixit filijs iſrael ꝙ non comederent de agno paſchali aliquid coctum aqua. Unde in iſto datur intelligi ꝙ nullus pꝛeſumere debet recipere hoc venerabile ſacramentum infectus aqua ypocriſis: cuiuſmodi ſunt illi qui fingunt ſe mundos a peccatis. ſed tamen bene cognoſcunt ſe in peccato moꝛtali: vel in pꝛopoſito redeundi ad peccatum moꝛtale. ſed hanc aquam pꝛecepit nobis dominus effundere Treñ. 2. dicens. Effunde ſicut aquam coꝛ tuum. ¶ Tertium requiſitū

ad dignam comeſtionem huius ſacramenti intelligi=
tur i hoc ꝙ dominꝰ dixit filijs iſrael ꝙ nichil comede
rent de agno paſcali niſi tm̄ aſſum igne: per quod dat
intelligi ꝙ nullus preſumere debet iſtud ſacramentū
accipere niſi habeat in ſe ignem perfecte charitatis.
De quo igne dicit dn̄s in euangelio Luce.12. Ignem
veni mittere i terram. et quid volo niſi vt accendatur.
¶ Quartum requiſitum intelligitur in hoc ꝙ dicitur
Renes veſtros accingetis: per quod datur intelligi
ꝙ recipiens hoc venerabile ſacramētum deberet eſſe
mundus ab omni inordinata libidinis delectatione.
Unde ꝙ̄ periculoſum ſit hoc ſacramentum peccato
luxurie pollutum recipere. Exemplum habemus
in cronicis martini vbi legitur ꝙ rex Lotharius quē
nicolaus papa pro adulterio excommunicauerat: ro=
mam vt ſe excuſaret venit: a quo dum pro oſtenſione
ſue innocentie ꝙ̄ falſe aſſeruit ad communionem cor=
poris et ſanguinis domini: tam ipſe ꝙ̄ optimates re=
gni ſui per papam inuitati fuiſſent omnes qui idigne
ſacramentum iſtud receperunt infra breue morte ſubi
ta moriebātur. Rex vero Lotharius in ipſa via redeū
do etiam ſubito mortuus eſt. Item legitur.2.Re.6.
ꝙ Oſa de morte ſubita erat percuſſus: quia manum
oſtendit ad archam dei ne declinaret bobus recalci=
trantibus. Hanc hyſtoriam recitans Linconienſis ſu
per euange. parte.2.caꝑ.46. vbi dicit ꝙ iſte oſa ex de=
bito officio (quia erat de tribu leui et ſacerdos) acceſ=
ſit ad ſubleuandum archam dei: ſed indigne: quia in=
quit nocte precedenti concubuerat cum vxore ſua: ſed
ꝙ̄to magis punientur ad corpus chriſti accendentes
qui cum meretricibus ſunt polluti. ¶ Quintuꝫ requi
ſitum ad dignam comeſtionem huius ſacramenti in=
telligitur cum dicitur. Calciamenta habebitis in pe=
dibus veſtris. Unde calciamenta fiunt de pellibus a=
nimalium mortuorum: et ideo per hoc ꝙ dicitur cal=
ciamenta habebitis. ⁊ cetera ſignatur ꝙ recipiēs hoc
ſacramentum calciare debet pedes affectionis anime
ſue exemplis ſanctorum qui mortui ſunt. Unde Iohā
nes baptiſta in vtero matris ſue ſanctificatus/ in here
mo a puericia conuerſatus/ et a domino electus/ et ta
men non auſus eſt tangere verticeꝫ domini: ſed repu
tauit ſe indignum ſoluere corrigiam calciamenti eiꝰ.
vt patet Iohannis primo. Petrus etiā a domino ele
ctus reputauit ſe indignum preſentia ſaluatoris di=
cens. Exi a me ſaluator: quia homo peccator ſum.
Luce.5. et tamen petrus vt dicit Ianu. in de ope. qua
drageſimali ſermone.95. intantum de peccato ſuo pe
nituit et fleuit ꝙ facies ſua ex lachrimis videbatur a=
duſta: et ideo ſudarium in ſinu ſuo continue ferebat/
quo fluentes lachrimas detergebat. Legitur in euan
gelio Mathei.8. de centurione cuius fidem intantuꝫ
commendauit chriſtus ꝙ dixit ꝙ non inuenit tantam
fidem in iſrael: et tamen iſte centurio reputauit ſe in=
dignum recipere chriſtum ſubter tectuꝫ domus ſue:
cum igitur tu peccator quiſcunqꝫ fueris non lis tam
ſanctus vt Iohannes baptiſta qui reputauit ſe indi=
gnum tangere verticem domini vel ſoluere corrigiaꝫ
calciamenti eius: nec tantam habes contritionem
ſicut habuit petrus: qui reputauit ſe indignum pre=
ſentia ſaluatoris: nec tantam habes fidem ſicut cen=
turio qui reputauit ſe indignuꝫ recipere chriſtū ſub=
ter tectum domus ſue: a multo fortiori timere debe=
res tu et reputare te indignum dominum tuum in er=
gaſtulum corporis tui peccato polluti recipere.
¶ Sextum requiſitum ad dignam comeſtionem hu=
ius ſacramenti intelligitur cum dicitur. Baculos ha
bebitis in manibus veſtris: per baculum enim intelli
gitur paſſio ſiue crux criſti: hunc baculuꝫ docuit chri
ſtus recipientes hoc ſacramētum in manibus memo=
rie tenere dicens. Hoc facite in meam commemo=
rationem: id eſt in memoriam mee paſſionis: cuꝫ hoc
baculo potes a te omnem canem infernalem abigere.
Unde ſi latret ſiue inuadat: te canis ſuperbie ſtatim
accipe baculum memorie paſſionis chriſti: cogitando
de excellētiſſima humilitate chriſti: et ſpecialiter quo
modo pro amore tuo humiliauit ſemetipſum factus
obediens vſqꝫ ad mortem: mortem autem crucis ad
Phil.2. Secundo ſi latret ſuper te canis ire: vel inui=
die: ſtatim accipe hunc baculum cogitando de excel=
lentiſſima charitate chriſti quā oſtendebat ſuis inimi
cis ſine cauſa crucifigentibus/ excuſando eos ad pa=
trem dicens. Pater dimitte illis: quia neſciunt quid
faciunt. et cetera. Luce.23. Quarto cum latrat ſuper
te canis accidie accipe baculum iſtum cogitādo quo=
modo chriſtus pro amore tuo intātum laborauit ꝙ fa=
ctus eſt ſudor eius tanꝙ̄ gutte ſanguinis decurren=
tis in terram. Luce.22. Quinto ſi inſurgat contra te
canis auaricie: accipe predictum baculum cogitando
quomodo dominus tuus factus eſt pro te taꝫ pauper
ꝙ nō habuit vbi caput ſuum reclinaret. Luce.9. Sex
to ſi inuadat te canis gule: accipe baculum cogitando
quomodo dominus tuus pro amore tuo quando pro
tormentis ſitiens in cruce guſtauit acetum felle mix=
tum Mathei.27. Septimo ſi latret ſuper te canis car
nalis delectationis ſiue libidinis: accipe baculū tuum
cogitando quomodo chriſtus pro amore tuo penā ſu
ſtinuit in qualibet parte corporis ſui: intantū ꝙ a plā=
ta pedis vſqꝫ ad verticē capitis non erat in eo ſanitas
Iſa.1. Ecce qualiter cum iſto baculo potes repellere
a te omnem canem infernalem. quod conſiderans A=
po. Iaco.4. Reſiſtite inquit dyabolo et fugiet a vobis
Septimum requiſitum ad dignam comeſtionem hu=
ius ſacramenti intelligitur cum dicitur. Comedetis
feſtinanter. per quod intelligitur ꝙ recipiens hoc ſa=
cramentum non deberet diu manere circa fidem que
rendo humanam rationem ad perſcrutandum quali=
ter hoc ſacramentum poteſt eſſe corpus chriſti. Quia
vt dicit beatus Gregorius ſuper euangelia ome.26.
Fides non habet meritum vbi humana ratio prebet
experimentum. Unde figuram huius legitur Exo=
di.20. ꝙ dominus dixit ad Moyſen. Si altare lapi=
deum feceris michi: non edificabis illud ex ſectis la=
pidibus: ſi enim leuaueris cultrum tuū ſuper eo pol=
luetur. Spiritualiter altare lapideum eſt fidei ſolidi=
tas ſuper quam non eſt leuandum acumē igenij noſtri
quod per cultrum intelligitur: vt igenium noſtruꝫ in
his que fidei ſunt auctoritati ſcripture preponamus.
Unde filij iſrael de manna quod figurabat ſacramen=
tum altaris non querebant nili tantum vnam queſtio
nem dicentes. Manhu. quod ſignificat quid eſt Exo.
16. Sic certe ſufficit populo laycali ⁊ ſpecialiter d̄ iſto
ſacramento querere tātum iſtam queſtionem quid eſt
hoc: et firma fide tenere ſe contentos de reſponſione
chriſti dicentis. Hoc eſt corpus meum quod pro vo=
bis tradetur. Mathei.26. Et hec pauca notabilia ſuf
ficiant pro preſenti de iſto ꝓcioſiſſimo altaris ſacra=
mento ⁊ de ydolatria que vt ſupra dictū eſt ſpecies ſe
cunda ſuperſtitionis. ⁊c.

¶ Capitulum.47. de tertia ſpecie ſuperſti
tionis: que diuinatio dicitur.

TErtia ſpecies ſuperſtitiõis
eſt diuinatio: ꝛ eſt diuinatio futuroꝝ
euentuũ ꝛ cõtingentiũ adutrumlibet
abſq3 diuina reuelatiõe pnũciatio. Fu
turi eñ euẽt⁹ q̃ cauſas neceſſarias ha
bent vt eclipſes: future cõiunctiones/
ſiccitates/pluuie/grandines: ꝛ hmõi
pñt pnoſci ex cauſis: ſ3 futura cõtingẽtia ad vtrũlibet
q̃ cauſas neceſſarias nõ habẽt: nec determinatas: imo
indifferentes ad oppoſita: ſicut liberũ arbitriũ homis
eſt indifferens de ſe ad hoc: vt cras faciat legere vel
orare vel non orare: et iõ hmõi effectus contingentes
non pñt prenoſci anteq3 eueniant: ſed ſolũ cognoſcun
tur in ſeipſis q̃ñ actualiter iam exiſtunt. cognoſcere
aũt ea certitudinaliter anteq3 fiant ſolius dei eſt: qui
ita videt futura oĩa ſicut ea que ſunt preſentia in effe
ctu. Unde quicunq3 preſumpſerit talia futura adutrũ
libet contingentia certitudinaliter pronũciare abſq3
dei reuelatione: blaſphemãdo vſurparet ſibi id quod
eſt propriũ dei. Unde Eſa. 41. Annunciate que vẽtura
ſunt: ꝛ dicemus q2 dij eſtis. Hinc eſt q2 ſcd'm Iſidorũ
lib. 8. ethi. cap. 9. Diuini dicti ſunt quaſi deo pleni:
diuinitate eñ ſe plenos ſimulãt: ꝛ aſtutia quadã frau
dulenta hoĩbus futura coniecturãt. Licet igitur pro
phete diuinare videantur q̃ñ futura pnunciant: tñ iu
xta iſtum modum loquẽdi vſitatũ: diuinatio ſemper i
malum ſonat ſiue in malã partem accipitur: vt dicit
Hieronymus ſuper micheam. ꝛ ideo ſemper eſt pctĩ
ꝛ ſupſtitioſũ. eo q2 talis pnũciatio non fit niſi ex adiu
torio demonum. Uñ dicit Origenes in ſuo periarchon/
q2 eſt quedam operatio demonũ in miniſterio pſciẽtie
que artibus a quibuſdam ab his qui ſe demonibus mã
cipauerunt: nunc per ſortes: nunc p auguria: nunc ex
cõtẽplatiõe vmbrarũ cõprehẽdi videtur: hec aũt oĩa
operatione demonum fieri non dubito. Et ſicut dicit
Aug. 2. de doctrina xpiana. quicqd pcedit ex ſocietate
demonũ ꝛ hoim ſupſtitioſũ eſt: ꝛ iõ diuinatio eſt ſpẽs
ſupſtitiõis. Pro q̃ notãdũ q2 quattuor ſũt gña pricipa
lia diuinatiõis ſub quibus multe ſpecies cõtinentur.
¶ Capitulum. 48. de prima ſpecie diuinationis que
magica ars dicitur.

PRimũ genus diuinationis
eſt qđ fit per artẽ magicã. i. p expſſã
vel tacitã demonũ inuocatione. Uñ
Aug. ꝛ ponitur i ca. 26. q. 5. Hec mi
rũ. magi inquit ſũt qui vulgo malefi
ci ob facinoꝝ magnitudinẽ nũcupã
tur. hi ſunt q̃ pmiſſu dei clemẽta cõ
cutiũt ꝛ turbãt mẽtes hoĩ3 minus cõfidentiũ i deo ac
ſine vllo veneni hauſtu/ violẽtia tantum carminis inte
rimunt. Unde ꝛ magica ars vt dicit Iſidor. 8. ethi. ex
traditione maloꝝ angeloꝝ nomen habet. et apud Aſ
ſyrios eſt inuenta: ꝛ poſtmodum in toto orbe terrarũ
plurimis ſeculis inualuit. De hac arte dĩ. Lincoñ. di
cto. 124. Qui inquit a veritate recedit: ꝛ ad fallaciã ar
tiũ magicaꝝ accedit: dignũ eſſet veritate deſertus di
mittatur falli. Non aũt falleret niſi proueniret aliquo
tiens quod per illas artes putatur euenturum. Si eñ
nũq3 pueniret: purgaretur ab errore quo credit illis
artibus fallacibus. Unde magna eſt diuina mĩa cum
nõ ſinit prouenire qđ per illas artes ſperatur pueniu
rum. Cũ vero aliquotiens puenit: firmatur error quo
eis creditur. Si aũt ſemper pueniret qđ per eos cre
ditur euenturũ: vere artes eſſent ꝛ nõ fallaces: ſed q2
fallaces ſunt neceſſe eſt vt aliquando non proueniat:
qđ ab eis ſperatur. Sicq3 prius falluntur errorẽ falſe
credulitatis inducendo vel firmãdo: ꝛ tandem fallũt
euentum quẽ promittunt: ꝛ qui ſperatur: nõ ſoluẽdo.
ſicq3 iuſto iudicio a veritate recedentes/ ꝛ ad fallacia
confugientes/ continue fallũtur: niſi dei miſericordia
euẽtus in primis tollat: ꝛ ſic ab errore fallacie reuocẽ
tur. Hec ille. Uñ ſicut dicit Holkot in lect. li. Sapiẽ.
lect. 191. Uacantes arti magice multipliciter deriden
tur. Nam deridentur a demonibus ꝛ ab hominibus:
deridentur a bonis angelis: ꝛ deridentur a deo. De
ridentur a demõibus ꝛ decipiuntur frequenter ab ip
ſis ſpiritibus fallacibus ꝛ mendacis quibus ſacrifica
bant ꝛ quos colunt: ſicut patuit de papa Silueſtro ſe
cundo qui prius dicebatur Gilbertus: hic primo mo
nachus fuit Floriacenſis cenobij: poſtea vero apoſta
tauit: ꝛ diaboli obſequijs ꝛ arti magice ſe penit⁹ obli
gauit: intantũ q̃ diabolo homagium fecit tali pacto:
vt ei oĩa pſpera ad nutum ſuccederent. Uñ ex auxilio
demonis promotus eſt ꝛ ſuffultus: factus primo re
menſis archiepiſcopus: poſtea rauẽnenſis archiepũs.
tandem vero papa Romanus. Et tunc demũ q̃ſiuit a
diabolo q̃diu viueret in papatu. Reſpondit ei diabo
lus q2 q̃diu non celebraret in hieruſm. Cũ igitur poſt
ea celebraret in quodã loco rome qui dicitur hieruſa
lẽ: ꝛ eſt in laterano: ex ſtrepitu demonũ mortẽ ſibi pce
pit adeſſe. Suſpirauit igitur ꝛ ingemuit: ꝛ licet ſcele
ratiſſimus eſſet: nullatenus deſperauit: ſed corã oĩb⁹
ſuum peccatum cõfeſſus eſt: ꝛ membratim ordinauit
corpus ſuum diuidi: vt oĩa illa membra ãputarent q̃
bus demones adorauerat: truncũ vero mortuũ ſuper
bigam imponi: ꝛ vbicunq3 illa aĩalia trahentia ſiſterẽt
ſepeliri pcepit. Deo vero ſignũ euidens ſue miſericor
die ꝛ clementie demonſtrante aĩalia corpus illud in ec
cleſiam lateranenſem tulerũt. ¶ Conſimile narratur
de quodã alio epõ qui ſe propter honores conſequen
dos arti magice fuit datus: tandẽ factus epũs cũ mul
tos haberet aduerſarios: ꝛ eſſet in quodã caſtro ſuo
de quo plurimũ cõfidebat: ꝛ cũ timeret conſuluit de
monem ſuũ ſub hac forma: Fugiam an nõ? Reſpondit
demõ: non ſta ſecure: venient inimici tui ſuauiter ꝛ ſub
dentur tibi: accedant hoſtes ꝛ caſtrũ capiũt ꝛ ſuccen
dunt: inuocans igitur demonẽ in extrema neceſſitate
queſiuit quid faceret: ꝛ quare eũ ſic finaliter fefelliſ
ſet. Reſpondit demon ſibi q2 eum nõ decepit: ſ3 veꝝ ſi
bi dixit: ſi dictũ ſuũ ſane ꝛ bene intellexiſſet. Dixi inqt
non ꝛ ſta ſecure. i. fugias. venient inimici tui ſuauiter
ſubdẽtur tibi. i. ignem tibi. ꝛ ſic ſuum famulum diabo
lus in fine deriſit. ¶ Secundo arti magice vacantes
ab hominibus deridentur ſicut nuper patuit nr̃is die
bus de vno clerico ſcriptore nigromantie: cui demon
apparens pmiſit q2 foret rex Anglie/ ꝛ cũ tãta militia
duceretur in medio regni Anglie ſicut vnq3 Eduuar
dum filiũ hẽrici viderat equitare: qui diaboli pmiſſis
fallacibus adhibens credulitatem: tandem in norhã
thonia in tpe parlamenti comitantibus totius regni
pceribus tractus fuit/ ꝛ ſuſpẽſus q̃diu oſſa oſſib⁹ nõ
adherebant: ꝛ ideo talibus artib⁹ dediti vo dicere pñt
Poſuiſti nos opprobriũ vicinis nr̃is ſubſannationem
ꝛ deriſum his qui in circuitu noſtro ſunt. Figuram ꝛ
exemplum huius habemus. 3. Regum. 18. vbi legitur
quõ Helyas pphetas baal deriſit ꝛ ait. Clamate vo
ce maiori: deus eñ veſter forſitan cũ aliquo loquitur
aut in diuerſorio eſt: aut in itinere/ aut certe dormit
vt excitetur: clamate igitur voce magna. ¶ Tertio

non eſt dubiuz quin ab angelis bonis deridentur q̄ ſe
viliſſimis ſpiritibus ſummittere nō verentur. Vñ an
gelus obuians Balaam nigromātico cū gladio eua=
ginato de dijs ſuis confitenti deriſit/ ⁊ reprehēdit qḿ
aſinā ſuam ad macerīā cū collidere pcepit. vt p3 Nu=
meri 22. ¶ Tertio finaliter a deo deridetur: iuxta il=
lud pš. Et tu deus deridebis eos: ⁊ ad nichilum de=
duces eos. Et ideo merito Gratianus ⁊ ponit in caū.
26. q. 5. Epi. Epiſcopi inquit ⁊ eoꝝ miniſtri oībus vi=
ribus elaborare ſtudeant: vt perniciosam ⁊ a zabulo
inuentam ſortilegam ⁊ magicā artē ex parrochianis
ſuis penitus eradicent. Et ſi aliquē virū aut mulierez
huiuſcemodi ſceleris ſectatorem inuenerīt: turpiter d̄
honeſtatuz de parrochijs ſuis eijciāt. Ait eñ apl's ad
Tytum. 3. Hereticū hoīem poſt pmā ⁊ ſcdam moni=
tionē vel correctionē deuita: ſciēs quia ſubuerſus eſt
qui hmōi eſt ⁊ delīqt: cū ſit pprio iudicio cōdēnat⁹.
ſubuerſi ſūt ⁊ a diabolo captiui tenent: q̄ relicto cre=
atore ſuo/ diaboli ſuffragia querunt. ⁊ iō a tali peſte dz
mundari ſancta eccleſia. Item aug. ⁊ ponit in caū 26.
q. 7. Admoneant inquit fideles ſacerdotes populos
vt nouerint magicas artes incantationeſq3 quibuſli=
bet infirmitatibus hominū nichil poſſe remedij cōfer
re: non alalibus languētibus/ claudicantibus/ vl mori
bundis quicq3 mederi: ſed hoc eſſe per laqueos ⁊ inſi=
dias antiqui hoſtis quibus ille perfidus gen⁹ huma=
num decipere nititur. Et ſi quis hec exercuerit cleri=
cus: degradetur. layc⁹ anathematiſetur. hec ille. Itez
Gratiañ. 26. q. 5. Si quis epš. Si quis inquit epš/ aut
preſbyter/ aut dyaconus: aut quilibet de ordinib⁹ cle
ricorum aruſpices/ aut incantatores/ aut ariolos/ aut
certe augures/ vel ſortilegos/ vel qui profitentur artē
magicam/ aut aliquos eoꝝ ſiſa exercentes conſuluiſ=
ſe fuerit deprehenſus ab honore dignitatis ſue ſuſpē
ſus monaſterij curam excipiat ibiq3 pnīe perpetue de
ditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. hec ille. Itez
26. q. 5. Quicūq3. Quicūq3 inquit arioli/ aruſpices/ in=
cantatores/ ⁊ ſortilegi/ atq3 ceteri hmōi ſectatores ab
eccl'ia ſūt illuminādi ⁊ niſi reſpuerint perpetuo excō
municādi. hec ille. Et nota q̄ iſti⁹ primi generis diui=
natiōis. ſ. magice artis quattuor ſūt ſpēs principales.

¶ Cap. 49. d̄ prima ſpecie artis magice q̄ pſtigiū d̄r

Prima enim ſpecies magice
artis eſt preſtigiū: ⁊ eſt preſtigiū hu
manorū ſenſuū illuſio arte magica. ⁊
operatiōe demonū ppetrata. Et d̄r
pſtigiū eo q̄d demōes qſiq3 pſtrigūt
viſū ⁊ auditū hoīm qñ hac ſpecie ma
gice artis ingerūt ſe ad futura pnū=
ciādū. Et hanc artē d̄r Mercurius primo inueniſſe. p
hanc eñ artis magice ſpēm vt dicit Januen. incredi=
biles rerum mutationes videntur fieri vt modica gle
ba terre/ vel modicus cumulus lapidum videatur ma
gnum caſtrum: vel pulcherrimū cenobium ſiue mo=
naſteriū. Vñ lapillus auri pcioſū talētū. modica mul
titudo ſegetū magna cohorte militū/ vel pulcherrima
comitiua hoīm ⁊ mulierū. Itē garritus auiū vel grū
nitus porcoꝝ videatur dulciſſima melodia angeloꝝ.
⁊ talis operatio fit per inuocationem demonū q̄ nūq3
ad talē inuocationem apparēt niſi pp̄ter pacta inter
eos ⁊ hoīes inita tacita vel expreſſa: ſicut docet btūs
Aug. 2. de doct. xp̄iana. De talibus eñ dicit pp̄heta
Eſa. 28. dixiſtis eñ. Percuſſimus eñ fedus cū morte
⁊ cū inferno fecimus pactū flagellū inūdās cū trāſierit
nō veniet ſup nos: qz poſuim⁹ mēdaciū ſpē nr̄az/ ⁊ mē
dacio ptecti ſum⁹. De talib⁹ magoꝝ pſtigijs. d. Aug.
⁊ ponitur in ca. 26. q. 5. Nec mirū ſic ſcribit. Nec mirū
inquit de magoꝝ pſtigijs quoꝝ intm̄ prodijſſe maleſi
cioꝝ artes vt et moyſi in illis ſignis reſiſtere: vertētes
virgas in dracones: aquā in ſanguinē: i gētilib⁹ etiā li=
bris legitur q̄ quedā maga Circe ſocios Vlixis mu=
tauit i beſtias. legitur etiā de ſacrificio q̄d archades
deo ſuo Baccho immolabāt: ex quo quicūq3 ſumerēt/
in beſtiarum formas cōuerterētur: ſed hec oīa preſti
gijs magicis potius fingebātur q̄ rerum veritate cō
plerentur. hec ille. Item idē in de ſpiritu ⁊ aīa cap. 23.
Sicut inquit dicit humana opinio quadam arte mul
erum ⁊ poteſtate demonum hoīes conuerti poſſunt in
lupos ⁊ iumenta/ ⁊ quecūq3 neceſſaria portare: poſt p=
acta opera iterum ad ſe redire/ nec fieri in eis mentem
beſtialem: ſed rationalem humanamq3 ſeruari: hoc ſic
intelligendum eſt: qm̄ demōes naturas non creant: ſz
aliquid tale facere poſſunt vt videantur eſſe quod nō
ſunt: nulla enim arte vel poteſtate demonum/ animus
ſed nec corpus quidē aliqua ratione in membra ⁊ linia
menta beſtialia veraciter conuerti poteſt: ſed fantaſti
cum quidem hominem ſiue cogitando ſiue ſomniando
p rerū innumerabiliū genera variatur: ⁊ cum corp⁹ nō
ſit: corpoꝝ ſimiles formas mira celeritate capit. ſopi=
tis aūt ⁊ oppreſſis corporeis hoīs ſenſibus: ad alio=
rū ſenſuz figura corporea perduci pōt. ita tñ q̄ corpo
ra ipa hominū alicubi iaceant: viuentia quidez multo
grauius atq3 expreſſius q̄ ſomno ſuis ſenſibus obceca
tis. Fantaſticum aūt eſt illud velut formatū in alicui⁹
animalis ymagine alienis ſenſib⁹ appareat/ taliſq3 ſi=
bi homo videatur qualis ſibi videri poſſet in ſomnis:
⁊ portare onera q̄ oneroſi vera ſint/ corpora portantur
a demonib⁹ vt illudat hoībus partim vera hoīm cor
pora/ partim falſa iumētoꝝ cernentib⁹. hec Augu. Et
ſicut dicit Gratian⁹ ⁊ ponitur in ca. 26. q. 5. Epi eorū
de deo inquit noſtro ſcriptum eſt. Oīa p ipm̄ facta ſūt
Quiſquis igitur credit poſſe fieri aliquā creaturā aut
in melius aut deterius immutari/ aut transformari i
aliam ſpeciem vel in aliam ſimilitudinem niſi ab ipſo
creatore qui oīa fecit: ⁊ per quē oīa facta ſūt: proculdu
bio infidelis eſt/ ⁊ pagano deterior. hec ille. Veruntñ
ſicut dicit pſper in libello ſuo de dono timoris. Aliq̄
ſunt miſere vitule q̄ de nocte dicūt ſe videre reginas
pulcherrimas ⁊ alias puellas tripudiantes ⁊ choreas
ducentes cū dn̄a dyana. i. cum dn̄a paganoꝝ: ⁊ dicunt
⁊ credūt q̄ tales poſſunt tā hoīes q̄ mulieres i alias
ſimilitudines transformare vel ſecuz ducere/ q̄ oīa in
dubitāter ſunt fantaſmata/ ⁊ a malignis ſpiritibus il=
lis demonſtrata. Nam cū diabolus animam alicuius
ad talia credendum ſubiugauerit ſeipm̄ aliqñ trāsfor
mat: modo in formaz angeli/ modo in formā hominis
modo in formam mulieris, ⁊ modo in formā aliaꝝ cre
aturarū: modo in formam equitātis/ modo in formam
pdicantis/ modo in torneamētis ⁊ haſtiludijs: modo
vt dictuz eſt in choreis ⁊ alijs ludis: p q̄ tales miſeras
p incredulitatem captiuitas multipl'r decipit ⁊ delu
dit/ vt illi talia firmiter credant: ⁊ alios fideles a fide
per eaꝝ infidelitatem ⁊ nephandiſſimā doctrinā per=
uertant. ¶ Sed caueant tales miſere ne forte contin=
gat illis ſicut narrat Malmeſburij lib. 6. de geſtis an=
gloꝝ q̄ quondā contingebat cuidam mulieri de bar=
kelech huiuſmodi maleficijs cōſuete: que dum qua=
dam die circa ſuas incātatiōes occuparet/ corniculā
quandā quam domatam nutriuerat audiuit more in=

ſolito cornicantem et miro mō garrientē: quo audito/
cultellus cecidit de manu eius/ac ſimul vultus ei⁹ cō
cidit/⁊ producto gemitu ꝓfundo: hodie inquit audiā
⁊ accipiā aliquod grande.⁊ his dictis/intrauit nūci⁹
quidam obitum cuiuſdā filij ſui ꝓclamās/⁊ ruinā ſibi
exponens eius: que ſtatim pre anguſtia in lecto decu=
buit vſq; ad mortē infirmata. et deinde ſuperſtites fi=
lios liberos ſuos vnum monachum ⁊ aliā monacham
ad ſe venire acceleratis incitauit epiſtolis/quibus ad
uenientibus dixit. Nunc quia ad finē vite mee ꝓpero:
et demōes habeo exactores in pena/quos per ſortile=
gia ⁊ alia maleficia hactenus ſuaſores habui in culpa.
Uos ergo filij per materna viſcera rogo vt ſaltem ale
uiare temptetis mea tormenta. Et cum mortua fuero
hoc modo corpus meum ſeruate: primo em̄ inſuite il=
lud i coreo ceruino. deinde ponite in tumulo lapideo:
operculo ferreo ⁊ plumbeo conſtringite/ ⁊ ſuper hec
om̄ia lapidē tribus cathenis ferreis magni ponderis
circūligate. ⁊. 50. pſalteria per tres noctes/eiuſdemq;
numeri miſſas i die pro me celebrari facietis/que for=
ſan aduerſariorum cōcurſibus reſiſtent: ⁊ ſi tribus no
ctibus hoc modo ſecure iacuero: quarto die infodite
matrē v̄ram humo/q̄uis timeā terrā ne ſuis velit me
recipere finibus que totiēs fuit grauata ſort. legijs. ⁊
his dictis expirauit. Cū igitur ut p̄ceperat oīa facta
fuiſſent: ꝓch dolor nil pie lachryme liberoꝝ valuerūt:
nil vota/nil preces/tanta erat circa deſperantē miſerā
magicam demonū potētia: nam primis duabus nocti
bus cum chori clericoꝝ pſalmos circa eius corp⁹ cō=
creparent/demones oſtiū eccl'ie obijcere ingenti clau
ſura leuiter diſtingētes: duas extremas fregerūt. me
dia vero que erat quaſi laborioſius operta/illibata du
rauit. Tertia vero nocte circa gallicantum horribili
ſtrepitu demonum aduenientiū/nonnulla fundamēta
monaſterij viſa ſunt moueri. Unus igitur demon vul=
tu terribilior/ianuas eccleſie maiori vi cōcuſſas/i frag
menta deiecit: timuerunt q; clerici metu obſtupefacti
non valentes effugere. Ille igitur demon vt videbat/.
arroganti geſtu ad tumulum lapideū acceſſit: ⁊ ibidē
inuocato ⁊ acclamato eiuſdem mulieris nomie/ vt ſur
geret imperauit: qua reſpondente pre vinculis neq̄o/
reſpondit demō. ſolueris inquit: ſed pro tuo damno:
quo dicto/mox cathenā ni vt ſtramen diripuit: opercu
lūq; tūbe excuſſit: ⁊ apphenſā maledictā miſerā corā
oībus extra eccl'iam traxit/vbi pre foribus equus ni
gerrimus horribiliter hynniēs/videbatur aculeis fer
reis per totū dorſū repletus: ſuper quē miſera ipoſi=
ta mox ab oculis intuentium cum tota demonū mul=
titudine diſparuit: nihil amplius de illa vnq̄ viſurū.

Cap. 50. de ſc'da ſpē artis magice q̄ fit per ſomnia.

SEcunda ſpecies magice ar
tis eſt q̄n futura predicuntur ꝑ ſom
nia. ⁊ dicitur diuinatio ſomnioꝝ: et
ſcd'm Ariſto. 2. de ſōno ⁊ vigilia. Sō
niū enim eſt fātaſma factum a motu
ſimulachroꝝ i ſimpliciſ dormiente.
remanent em̄ ſimulachra ydola ſiue
ſpēs reꝝ ad extra in organo fātaſie/⁊ ex illis cauſātur
ydola i organo ſenſus cōis: ⁊ in organo ſenſuū exterio
rum ſicut in organo ſenſus/viſus/⁊ audit⁹ ⁊c. ⁊ ſic ap
paret homini q̄ videt/audit et tangit: eo q̄ aīa vtitur
ſimulachris reꝝ pro ipſis rebus. Et ideo vt dicit aug.
12. ſuper Geñ. q̄ tunc eſt ſomnium cum inter ſpecies
receptas ⁊ veras res cuius ſunt ſpecies/nō diſcerni=
tur. et ideo xp̄s nūq̄ ſomniauit. Et nota q̄ diuinatio
ſomniorum tunc eſt illicita q̄n innititur reuelationi de=
monum per aliqua pacta inita tacita vel expreſſa. Sz
hic dubitatur vtrum diuinatio per ſomnia i aliquo ca
ſu ſit licita. Pro quo notandum q̄ hanc dubitationē
mouet Holkot in lectu. lib. ſapi. lect. 202. ⁊ arguit ad
vtrāq; partē: ⁊ primo ꝓ parte negatiua: ⁊ ſic Leui. 19
dicitur. Nō augurabimini/nec obſeruabitis ſomnia.
Item Deutero. 18. Non inueniatur in vobis q̄ arioloſ
ſciſcitetur vel obſeruet ſomnia: ſed hec ſunt a deo p̄=
cepta. igitur illicita eſt ſomnioꝝ diuinatio. Ad oppo
ſitum arguitur ſic. dicit em̄ dñs Nume. 14. Si quis fu
erit inter vos ꝓpheta dñi/in viſione apparebo ei: vel ꝑ
ſomnium loquar ad illū. Item Joelis. 2. Effundā ſpi
ritum meum ſup oēm carnē/⁊ ꝓphetabūt filij veſtri ⁊
filie veſtre: ſenes veſtri ſomnia ſomniabunt: ⁊ iuuenes
veſtri viſiones videbunt. Item Hierem̄ 23. dicit dñs.
ꝓpheta qui habet ſomniū narret ſomniuz ſuū: ſed iſta
ſūt dicta ſpūſſcti: igitur licitū eſt per ſomnia diui=
nare. Itē i ſcriptura ſacra multos legimus ſanctos ꝑ
ſomnia diuinaſſe: ſicut patet Gene. 37. de Joſeph qui
dicit. Uidi per ſomniū quaſi ſolē ⁊ lunā ⁊ ſtellas vnde=
cim adorare me: qd' ſomnium ſcd'm verum rei euētū/
interpretauit pater eius dicens. Nūquid ego ⁊ mater
tua ⁊ fratres tui adorabimus te ſuper terram ⁊ Item
Judicum. 7. legitur q̄ Gedeon pugnaturus cōtra ca
ſtrum madiā/nocte quadam dixit ſibi dñs: ſurge ⁊ de
ſcende in caſtra madian/quia ego tradidi eos in manu
tua: ſi aūt ſolus ire formidas/deſcēdat tecū phara pu
er tuus: ⁊ cum audieris quid loquantur: tunc confor=
tabuntur manus tue/⁊ ſecurior ad hoſtium caſtra de=
ſcēdes. ⁊ cum veniſſet Gedeon ad caſtra madian/audi
uit in nocte latenter vnum de madianitis narrare p=
ximo ſuo ſomniū quod viderat in hunc modum. Uidi
iquit ſomniū/⁊ videbatur michi quaſi ſubcinerici⁹ pa
nis ex ordeo: volui ⁊ in caſtra madian deſcendere. Cū
q; perueniſſet ad tabernaculuz/percuſſit illō atq; ſub=
uertit/⁊ terre funditus coequauit: ⁊ reſpondit is cui
loquebatur narrans ſomnium: non eſt hoc aliud niſi
gladius Gedeonis filij Joas viri Iſraelite. Tradidit
em̄ dñs in manus eius madian ⁊ oīa caſtra eius. Cūq;
audiſſet Gedeon ſomnium et interpretationem eius:
confortatus eſt ⁊ laudauit deū ⁊ adorauit: ⁊ ſcd'm ve=
ram ſomnij interpretationem ita factū eſt: tradidit ei
dominus caſtra madiā in manus Gedeonis: ⁊ ex iſtis
patet q̄ ſomnia ſunt fide digna: ⁊ per conſequens per
ſomnia licitum eſt diuinare. ⁊ eſt diuinare quātum ad
propoſitum pertinet/predicere euētū futuꝝ vel igno
tum. Iſtis viſis/ꝓ reſponſione ad dubitationē tres cō
cluſiones ſunt ſupponēde. Prima/q̄ diuinatio per ſō=
nia eſt licita. Sc'da/q̄ talis diuinatio non eſt ab omni=
bus ſomnijs expectanda. Tertia/q̄ diuinatio per ſō=
nia eſt multum periculoſa. Prima concluſio probatur
ſic: diuinatio ꝑ ſomnia eſt aliq̄n naturalis: igitur tunc
eſt licita: ꝯña patet. ⁊ añs eſt ariſt. 2. de ſomno ⁊ vigi=
lia ca. de diuinatiōe. vbi dicit q̄ diuinationē q̄ in ſom=
nijs accidit: neq; ydoneū eſt cōtēnere neq; oīo ſuade=
re: vbi etiā dicit cōmentator q̄ nullus eſt qui non vi=
dit ſomnium quod annunciauit ei aliquod euētuꝝ: ex
quo igitur diuinatio per ſomniū non eſt aliud niſi ſom
niū ſignatiuū: ⁊ manifeſtū eſt multa ſomnia eſſe ſigna=
tiua: planum eſt diuinationem ꝑ ſomnia licitaz eſſe in
caſu. Cōfirmatur ꝑ dictū ariſto. 7. ethy. vbi dicit ſic. fa
ma inquit non omnino perditur: quam multi hoīes fa

mant:ſed multi eſtimāt ſomnia verā ſignificationem
habere tanꝙ ab experientia moti ſcḋꝫ Ariſt. ḋ ſomno
⁊ vigilia vbi prius. igitur veriſimile eſt diuinationem
per ſomnia eſſe naturalē: ⁊ per ꝯſñs in caſu licitā. Sed
hic eſt notandū ꝙ ſicut dicit Aug. in de ſpū ⁊ aīa. cap.
22. Omniū que ſibi videre videntur dormiētes quinꝫ
ſunt genera: vcꝫ oraculū/viſio/ſomnium/inſomnium/
fantaſma/⁊ epialtes. Oraculum eſt cum ĩ ſomnijs pa-
rens vel aliqua ſancta grauiſꝫ perſona ſeu ſacerdos
vel etiam deus euenturū quid aperte vel non euentu
rum: faciendum vel euitandum denūciat. Viſio eſt cū
in his que videt ꝙ eo modo quo apparuerant eueniāt.
Somnium ſub figuris eſt tectum: ⁊ ſine interpretatio
ne intelligi nō poteſt. Inſomnium vero eſt qñ illud qḋ
vigilantem fatigauerit ingerit ſe dormiēti: ſicut eſt ci
bus vel potus vel aliqua ſtudia vel artes vel infirmi-
tates: ſcḋm namꝫ ſtudia que quiſꝫ exercuit ſōniat:
⁊ ſolitarum artiū ſimulacra in preſentia mētis impreſ
ſa apparent in ſomnijs: iuxta etiam infirmitatū diuer
ſitates diuerſa accidunt ſomnia/⁊ ſcḋm moꝝ ⁊ humo
rum varietates/variantur ſomnia: alia namꝫ vident
ſanguineis/alia colericis/alia melācolicis/ ⁊ alia fleu
maticis. illis. ſ. ſanguineis ⁊ colericis rubra varia. il-
lis. ſ. melancolicis ⁊ fleumaticis nigra ⁊ alba. Fantaſ-
ma eſt quando dormire vix cepit hō/⁊ adhuc vigilia ſe
eſtimat aſpicere/videtur irruentes in ſe vel paſſim va
gantes formas diſcrepantes ⁊ varias lotas ⁊ turbulē
tas: ⁊ in hoc genere eſt epialtes quam publica perſua-
ſio quieſcentes opinatur inuadere/⁊ pondere ſuo preſ
ſos ac ſentientes grauare: qḋ non eſt aliud niſi q̄dam
fumoſitas a ſtomacho vel a corde ad cerebrū aſcēdēs:
⁊ ibi vim animalē cōprimens. hec ille. Item notādum
ꝙ ſicut elici poteſt ex dictis bea. Augu. ſuper. 44. c.
Geñ. ⁊ ex dictis Ariſto. in de ſomno ⁊ vigilia. ⁊ etiam
ex dictis alberti in libro ſuo de eiſdē. Somnia ſumūt
originem multipliciter: aliquando ex diſpoſitione ſi-
ue cōplectione corporis humani. aliqñ ab anima. aliqñ
a ſpiritibus bonis. ⁊ aliquando a ſpiritibus malis/ ex
parte quidem corporis in homine originantur ſomnia
cōmuniter. vñ qñ in corpore humano ſuperabūdat hu
mor fleumaticus accedens ad organum fantaſie: fan-
taſia ſiue virtus fātaſtica aīe format ſibi ydolum ſimi
le illi humori: ⁊ ſic apparet homini tali multotiens
in ſomno ꝙ eſt in aqua vel guſtat aquam. Similiter
quando humor dulcis ⁊ fleumaticus deſcēdit a capite
apparet homini ꝙ ipſe guſtat dulcia: cōſimiliter qñ ni
mis abūdat in corpore humano colera/ſomniat homo
frequenter de incendijs ⁊ de cōflagratione domoꝝ et
huiuſmodi. ⁊ ſic narrat Albertus quendam ſomniaſſe
picē ardentē infuſam fuiſſe in ventrē ſuū/⁊ cauſa fuit:
quia in eo abundauit colera nigra. vñ exurgens emiſit
colerā nigram in magna quantitate: talia igitur ſom-
nia manifeſte ſunt ſignatiua futurarum infirmitatuꝫ:
⁊ per talia ſomnia bene periti medici informentur ad
iudicandum de diſpoſitiōe infirmi. Alia vero ſomnia
originantur ex parte anime. vñ hoīes ſolliciti et cogi-
tatiui circa aliqua negocia freq̄nter ſomniāt ḋ eiſdē.
vñ Eccl. 5. Multas curas ſequūtur ſomnia: et hec eſt
cauſa quare homines frequētius ſomniant de amicis
ſuis ⁊ notis quos habitualiter diligunt ꝙ̄ de extra-
neis. ⁊ ideo amici procul exiſtes maxime ſolliciti ſunt
de ſeinuicem: ſicut docet Ariſtoteles vbi prius: ⁊ hec
eſt cauſa quare dediti vilitatibus in vigilando/vilia
ſomniant dormiendo: ac etiā tantus poteſt eſſe habi-
tus honeſtatis alicuius perſone in viuendo ꝙ nullo
modo aſſentiet etiā dormiēdo feditatibꝰ voluptatꝫ car
nalis: ſicut docet Auguſt. 10. confeſſio ca. 31. vnde tm̄
habitum honeſtatis poteſt homo acquirere ꝙ virtute
illius habitus diſſipabuntur fantaſie male quas ſem-
per ſomnia ingerunt. Tertio aliqua ſunt ſomnia que
cauſantur in homine virtute corporū ſupercelestium:
nam corpora ſupercelestia infūdēdo virtutem corpo-
ribus noſtris/alterant corpora noſtra in ſomno. ⁊ tūc
contingit fantaſiam formare ſibi ſpecies ⁊ ydola ꝯfor
mia qualitatibus cauſatis in corpore nr̄o a corporibꝰ
ſupra celeſtibꝰ: ⁊ ſic apparent anime aliqui effectus fu
turi/ſicut patet de bellis vel fertilitate vel ſterilitate
⁊ hmōi: que a corporibus ſupra celeſtibus cām habēt
ſicut fuit de ſomno pharaonis de ſeptem bobus ⁊ de
ſeptem ſpicis Geñ. 41. Quarto vero nonnunꝙ in no-
bis originātur ſomnia a ſpiritibus bonis: ſicut patet
Math. 2. de angelo qui apparuit tribus magis: et in
multis alijs locis ſcripture conſiſte reperitur. Quito
originantur ĩ nobis nonnunꝙ ſomnia a ſpiritibus ma
lis: ſicut patet de vxore pylati que ocioſa in die para-
ſceues dormitauit: ⁊ multa paſſa fuit ꝑ viſum in ſom-
nijs de chriſto demone miſcēte fātaſias ⁊ apparitio-
nes in ea: vt per eam redemptionem nrāꝫ īpediuiſſet.
vñ mandauit viro ſuo pylato dicens. Nihil tibi et iu-
ſto illi: multa eñ paſſa ſum hodie per viſū ꝓpter eum
Mat. 27. Itē Gratianus. ⁊ ponitur in ca. 26. q. 5. Epĩ
Illud inquit non eſt omittendū ꝙ quedā ſcelerate mu
lieres retro poſt ſathanam conuerſe demonū illuſioni
bus ⁊ fantaſmatibus ſeducere credunt/⁊ ſe ꝓfitēt no-
cturnis horis cū dyana. i. cum dea paganorum vel cū
herodyade: vel cum innumera multitudine mulierum
equitare ſuper quaſdem beſtias: ⁊ multa terrarū ſpa
cia intempeſte noctis ſilentio pertranſire: eiuſꝫ iuſſi-
onibus obedire velut domine: ⁊ certis noctibus ad
eius ſeruitium euocari: ſed vtinam hee ſole in imper
fidia ſua periſſent: ⁊ non multas ſecū ad infidelitatis
interitum traxiſſent. nam ⁊ innumera multitudo hac
falſa opinione decepta: hec vera eſſe credunt: et credē
do a recta via deuiant: ⁊ errore paganorum inuoluun
tur: cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum
deum arbitrantur: quapropter ſacerdotes per eccleſi
as ſibi commiſſas populo dei omni inſtantia predica-
re debent (vt nouerunt) hec oīa omnino falſa eſſe/⁊ nō
a diuino: ſed a maligno ſpiritu talia fantaſmata mēti-
bus fidelium irrogari/ſiquidē ipſe Sathanas q̄ tranſ
figurat ſe in angelū lucis: cum mentes cuiuſꝫ mulie
ris ceperit: ⁊ hanc per infidelitatē ſibi ſubiugauerit:
illico tranſformat ſe in diuerſarum perſonarū ſpecies
atꝫ ſimilitudines: ⁊ mentē quā captiuatā tenet ĩ ſom
nijs deludens modo leta/ modo triſtis/modo ꝑ cogni
tas/modo per incognitas perſonas oſtendens/per de
uia queꝫ deducit: ⁊ cuꝫ ſolus ſpiritus hec patitur in-
fidelis/hoc non omnino in ſpiritu: ſed etiam in corpo-
re euenire opinatur: quis enim ĩ ſomnijs ⁊ nocturnis
viſionibus non extra ſeipſum educitur: ⁊ multa videlꝫ
dormiendo que vigilando nūꝙ viderat: q̄s igitur tam
ſtultus ⁊ hebes ſit vt oīa q̄ in ſolo ſpiritu fiunt: vt etiā
in corpore accidere arbitretur: cū Ezechiel propheta
viſiones dñi in ſpū: ⁊ non in corpore vidit et audiuit:
ſicut ipſemet propheta dicit. Statim inquit fui ĩ ſpū.
⁊ Paulus non audet dicere ſe raptum ĩ corpore. oībꝰ
itaꝫ publice annunciandum eſt ꝙ qui talia credit et
his ſimilia: fidē perdit/⁊ qui rectam fidem non habet:
hic non eſt chriſti: ſed illius in quem credit. i. dyaboli.
Et ex iſtis patet ꝙ ſomnia ſiue yno modo cauſētur ſiu

ne alio mõ frequenter contingit ꝙ ſunt ſignatiua euē
tuum futuroꝝ: ꝛ ſic patet veritas pꝛime cõcluſiõis. ſ.
ꝙ diuinatio in caſu eſt licita. Sec͞uda cõcluſio ſupꝛa
tacta eſt hec. diuinatio tacta eſt ab omnib⁹ ſomnijs ex=
pectanda. vñ Ariſto. in de ſomno ꝛ vigilia. de ſomni=
is talem ponit diſtinctionem: quedē inqͣt ſomnia ſunt
aliquoꝝ effectuum ſigna quedā cauſe: ꝛ quedā accidē
tia ꝛ impertinentia ſiue indifferētia effectuū futuroꝝ.
Aliqua ſomnia ſunt ſigna (ſicut patuit ſuperi⁹) de hu
moꝛibus / colericis / fleumaticis / vel alijs ꝛ ſomnijs cõ=
uenientibus: cauſe effectuum ſūt ſomnia etiam inter=
dum quia aliquando homo ita ſollicitatur circa opus
inchoatum ꝙ in doꝛmiendo pfecte cõpꝛehendit modū
conuenientē quo illud opus poterit cõſummare: ꝛ po
ſtea iuxta iſtam fantaſiā pducit ppoſitū ad effectum.
ꝛ ſic eſt ſomnium cauſa aduētus effectus futuri. Sūt
etiā q̄dā ſõnia accidētia. i. indifferētia vel impertinētia
ad futurum euentū. quia nec ſunt ſigna / nec cauſa euē
tus futuri. ꝛ ex talib⁹ ſomnijs nullo modo eſt diuina=
tio expectanda. ꝛ ſic patet ſcďa concluſio. Tertia con=
cluſio eſt hec. Indulgere diuinatiõi per ſõnia eſt mul
tū piculoſū. hoc pꝫ pꝑter malo ſpiritu ſeductionem /
qui per ſomnia nituntur ſeducere eos qui fidem ſom
nijs preſtāt. ꝛ ideo faciliter poſſet homo nimis credēs
ſomnijs labi in deſperatiõeꝫ ad ſuggeſtioneꝫ diaboliꝛ
incredulitatem. ꝛ ſcďo pꝛopter ſignationis diuerſita
tē ſõnioꝝ. põt eñ ſõniū equoce ꝛ equaliter multa ſigni=
care: ꝛ iõ hõ applicãdo ſõniū ad vnū particulare poſſꝫ
ſtatiſſime decipi. ꝛ tertio qꝛ nõnulla ſomnia habent i=
terpꝛetari per ſimile: ꝛ nonnulla per cõtrariū. ſed qñ
quando vno mõ. ꝛ aliqñ alio mõ diſcernere poſſumus
non eſt facile. ꝛ quarto qꝛ ſicut dicit Philo. in de ſõno
ꝛ vigilia. Licet ſomnia ſint ſignificatiua futuroꝛum:
aliquando tamen non eſt neceſſe euentum ſomnioꝝ ac
cidere. qꝛ poſſunt per foꝛtioꝛes cauſas impediri: ſicut
nubes que ſunt cauſa pluuie: aliqñ abundāt ꝛ ſignant
pluuiā futuram / ꝛ aliqñ ex cauſa ſuperioꝛi diſpergēte
eas / contingit futurā pluuiā non fieri. cõſimiliter non=
nullis operationibus: qꝛ ſi quis eñ aliquis habeat cõſiliū
ad aliquid faciendum. ꝛ futurū ppoſitū ad illud faciē=
dum / non tñ neceſſe eſt ꝙ illud fiat. poteſt eñ foꝛtius
cõſilium ſupuētre ꝛ totū mutare pꝛopoſitū. ꝛ ideo iter
pꝛetatoꝛ ſomnioꝛum non debet dicere determinate ſi
gnificationem ſomnioꝛuꝫ ꝛ defectū infallibiliter euenti
re. ſed adijcere debet conditionē niſi foꝛtioꝛ cauſa per
ueniens impediat: ꝛ cõſimiliter debent aſtrologi diui
nare. vñ di. Albertus ꝙ aſtrologi dicētes determina=
te ꝙ talis effectus eueniet: faciunt ſententiam aſtrolo
gicam vileſcere foꝛtioꝛi cauſa impediente: cū tamē in
ſententia non eſt defectus: ſed in aſtrologo determina
te ꝛ abſolute ſententiam pꝛoferente. licet igitur vti ſõ
nijs ad cognitionem futuroꝛum imitēdo diuine reue
lationi: vel ſcďm ꝙ pꝛocedunt ex diuina reuelatiõe nõ
eſt illicitum: qꝛ ſic Joſeph diuinabat de futuris p ſom
nia pincerne pharaonis ꝛ magiſtri piſtoꝛum: vt habe=
tur Gene. 40. ꝛ ſimiliter Daniel p ſomnium regis ba
bylonis vt habetur Daniel. 4. et hec diuinatio eſt ſpe
cies pꝛophetie. de qua habetur Nume. 12. Si quis fue
rit inter vos ppheta dñi / in viſione apparebo ei vel per
ſomnium loquar ad illū. periculoſum tñ eſt per ſõnia
nimis communiter diuinare. vñ dicitur metrice. Sõ=
nia ne cures. nam fallunt ſomnia plures. Item Eccl.
34. dicitur. Uana ſpes ꝛ mendacium inſenſato viro et
ſomnia extollunt impꝛudentes. Quaſi q̄ appꝛehendit
vmbrā: ꝛ perſequitur ventum: ſi qui attendit ad viſa
mendacia: ſcďm hoc viſio ſomnioꝛum ꝛ infra: ſicut per
turiētis coꝛ tuū patit fātaſias / niſi ab altiſſimo fuerit
emiſſa viſitatio: ne i illis dederis coꝛ tuū. multos eñ
errare fecerūt ſõnia: ꝛ exciderūt ſperātes in illis: ꝛ ex
his pꝫ rñſio ad dubitationē. Et ad rõnem in oppoſitū
dr̄ ꝙ nõ inhibetur qn aliqñ liceat (ſicut ſuperius decla
tū eſt) p ſõnia diuinare: ſꝫ inhibitū eſt ſupſtitioſe et ni=
mis cõmuniter per ſomnia diuinare: ne foꝛte hõ deci=
piatur / fidem ꝛ ſpem adhibendo illuſionibus diaboli /
q̄ in ſomnijs impioꝝ frequēter contingunt. vñ qualit̄
infideles ꝛ ſpecialiter incredule mulieres in ſomnijs
aliquando ex illuſione diaboli decipiūtur / oſtēdit gra
tianus vt ſupꝛa dictum eſt in pꝛima concluſione p reſ=
ponſione ad hanc dubitationem ſuppoſita.

¶ Cap. 51. de tertia ſpecie artis magice que nigromā
tia dicitur: ꝛ quõ per eā homines deluduntur.

TErtia ſpecies magice artis
eſt nigromātia. Et eſt nigromātia p
moꝛtuos futuroꝝ euētus pnūciatio.
vñ a nigro grece qď eſt idē ꝙ moꝛtuū
latine / ꝛ mātia qď eſt diuinatio. cõpo=
nitur nigromātia. i. diuinatio moꝛtu=
oꝝ. vñ ꝛ nigromāticus ſiue nigromā
tica dr̄ ille vel illa cuius pcationibus videntur reſuſci
tati moꝛtui diuinare: ꝛ ad interrogata reſpondere. ad
quos ſuſcitandos requiritur additio ſāguinis hūani.
Qꝛ vt dicit Iſi. 8. Ethi. Amare ſanguinem humanuꝫ
demões dicunt. ꝛ ideo quotieſcūqꝫ nigromātia fit cru
oꝛ humanus aque miſcetur vt coloꝛe ſanguinis facili
us demones pꝛouocētur. hac enim ſpecie artis magice
vtebatur illa mulier Phithoniſſa quam vt patet. 1. Re
gum. 28. putauit rex Saul ſamuelē pꝛophetā a moꝛte
ſuſcitaſſe. ſed tñ in rei veritate erat ſpiritus malign⁹
q̄ i ſpē ſamuelis apparuit Sauli. ꝛ ad interrogata ſau
li / de futuroꝛum euentibus diuinauit. vnde Aug. 3. de
ciuitate dei. ꝛ ponitur in ca. 26. q. 5. Nec mirum. Qui=
dam inquit querendum putant quõ ſcriptura narret
phithoniſſam ſamuelē pphetam ſuſcitaſſe ad colloq̄=
um ſaulis impijſſimi regis: ſi phithonica diuinatio er
roꝛi magice artis deputanda ſit: quibus ita reſpõde=
ri poteſt / indignū oĩno facinus eſſe: ſi ſecundum hyſto
riā cõmendetur aſſenſus. quõ eñ poterat fieri vt arte
magica attractus vir a natiuitate ſctūs ꝛ vita et ope=
ribus iuſtus. aut ſi non attractus eſt / cõſentit? quoꝛuꝫ
vtrūqꝫ de iuſto credere aduerſum eſt. nullū eñ ſuffra=
gium habet iuſtus / ſi attractus / aut voluntarius / ami=
ſit meritū ſpirituale: qď pꝛius i carne queſierat: qď de
aliquo iuſto dici peruerſum eſt: qꝛ qui hinc iuſtus re=
cedit permanet iuſtus. Poꝛro hoc eſt pꝛeſtigiū ſatha=
ne / quo vt plurimos fallat etiam bonos ſe habere i po
teſtate confingit: qď aplſ inter cetera oſtendit dicēs.
Ipſe Sathanas transfigurat ſe in angelum lucis: vt et
erroꝛē faceret in quo gloꝛiaretur: in habitu viri iuſti
vita ꝛ nomine ſe ſuboꝛnauit: vt nichil pꝛoficere ſpem
quaꝫ pdicabāt dei cultoꝛes mentiretur: qñ hinc exeū=
tes iuſtos / finxit eſſe in ſua poteſtate: ſed hoc quoſdā
fallit ꝙ de moꝛte ſaulis et filij eius non ſit mentitus:
quaſi magnum ſit diabolo ante occaſum moꝛtē coꝛpo
ris pꝛeuidere cum ſigna quedam ſoleāt apparere mo
rituris quippe a quibus dei pꝛotectio notavidet: quā
tomagis a diabolo quem angelica poteſtate ſublimem
pꝛophetica oꝛacula fuiſſe teſtantur: de cuius magni=
tudine Aplſ ait. An ignoꝛatis altitudinem ſathane?
qď mirū igitur ſi imminentem pphete moꝛtē potuit

ꝓuidere cū hoc ſiveꝰ fallit: ꝛ ſe i dei poteſtate vult ado
rari. nam tanta hebetudine demens effectus eſt ſaul/
vt ad phithoniſſā cōfugeret: depꝛauatꝰ ei cauſa pec
cati ad hoc ſe contulit qḋ damnauerat: ſed ſi quis pꝛo
pter hyſtoꝛiam ea que expꝛeſſa ſunt verbis putet non
ꝓtermitēda ne ratio hyſtoꝛie inanis ſit recte quidem
facit: ſed tn̄ iſtud minime ad rationem veri rapiat: ſed
ad viſum ꝛ ad intellectum ſaulis. Neqꝫ em̄ reꝓbus
factus bonū poterat intellectū habere. Hyſtoꝛicus ei
mentē ſaulis: ꝛ ſtatim ſamuelis deſcripſit/ ꝛ ea que di
cta ꝛ viſa ſunt expꝛimens pretermittēs ſi vera an fal=
ſa ſint: qui ait audiens in quo habitu eſſet excitatus
intellexit hūc ſamuelē eſſe: quod itellexit retulit: ꝛ qꝛ
non bene intellexit contra ſcripturaꝫ aliū adoꝛauit ꝙ
deū/ ꝛ putans ſamuelē adoꝛauit diabolum vt fructum
fallacie haberet ſathanas ad hoc em̄ nitit̄ vt adoꝛetur
quaſi deus. ſi em̄ vere ſamuel illi apparuiſſet: non vtiqꝫ
vir iuſtus permiſiſſet ſe adoꝛari qui ꝓdicauerat deuꝫ
ſolū eſſe adoꝛandū/ ꝛ quomō homo dei qui cum abꝛa=
ham in refrigerio erat diceret ad virum peſtilentie di
gnum ardoꝛe gehenne. Cras mecum eris. 1. Regū. 8.
his duobus titulis ſubtilitatē fallacie ſue ꝓdidit impꝛo
uidis ſathanas: quia ꝛ adoꝛari ſe permiſit ſub habitu
ꝛ nomine ſamuelis cōtra legem ꝛ virū peccatis preſſū
cum magna diſtantia pctōꝝ/ ꝛ iuſtoꝝ ſit cum ſamue=
le iuſtiſſimo: futuꝝ .ſ. eſſe in cratino mentitus eſt. veꝝ
poteſt dici: verum poteſt videri ſi de ſamuelis nomie
taceatur: qꝛ ſaulū diabolo futurus erat: ad eū em̄ trā
migrauit quem adoꝛauit. ſemper igitur diabolus ſub
velamine latens producit ſe deum ea confingit ꝙ ad=
herant perſonis per quas fallere nititur. Si autē qui=
libet opponit ꝛ dicit quomō vel qn̄ eueniūt illa que illi
diuini predicunt futura: aut quō poſſunt egris pꝛebe
re medelam: aut ſanis imittere egritudinē/ ſi aliquid
pꝛopꝛie virtutis ac poteſtatis nō habeant hoc a nobis
recipiat reſponſū: ꝙ ideo quiſqꝫ non debeat eis crede
re/ qꝛ aliqn̄ eueniūt ꝙ ꝓdicūt: aut ſanare videntur lan=
guidos/ aut ledere ſanos: qꝛ hoc permiſſum dei ſit/ vt
ipi ꝙ hoc audiunt vel vident pꝛobentur ꝛ appareāt qua
li fide ſint vel deuotione erga deū ſicut ꝛ Deutero. 13.
ca. legitur moyſen ex verbo dn̄i precepiſſe pplō ita di
cēs. Si ſurrexerit in medio tui pꝛopheta aut qui ſom=
nium dicat vidiſſe ꝛ ꝓdixerit ſignum atqꝫ poꝛtētū ꝛ ve
nerit qḋ locutus eſt: ꝛ dixerit vobis eamꝰ ꝛ ſequamur
deos alienos quos ignoꝛamus et ſeruiamus eis non
audies verba pꝛophetie huius aut ſomniatoꝛis/ quia
temptat vos dn̄s deus vt palā fiat vtrum diligatis eū
an nō ꝛ in toto coꝛde ꝛ in tota aīa veſtra dn̄m deū nr̄m
ſequamini: ꝛ ipſum timete/ ꝛ mandata eius cuſtodite/
ꝛ audite vocem illius: ipi ſeruietis ꝛ ipſi adherebitis.
vbi ſane intellig/ voluit etiam ꝛ illa que ad diuinanti=
bus non ſcḋm deū dicuntur: ſi acciderit que dicuntur
nō ſunt ſic accipienda vt fiant que pꝛecipienda vt fiant
que pꝛecipiuntur ab eis: aut colantur que coluntur ab
eis: nec preter ſuam poteſtatē deus oſtendit eſſe ꝙ cō
tingunt iſta: ſed quaſi quereretur cur ea permittit cau
ſam tēptationis expoſuit: ad cognoſcendū vtrꝫ eoꝝ
dilectionē vtrū habeant erga deū ſuū: cognoſcendum
ꝓo potius ab ipis ꝙ ab illo ꝙ ſcit oīa anteꝙ fiant. hec
Aug. Item idem ꝛ ponitur in ca. 26. q. 2. illud qḋ eſt.
Non em̄ inquit qꝛ ymago ſamuelis moꝛtui vero Sauli
pꝛonunciant. pꝛopterea talia ſacrilegia quibus illa y=
mago preſentata eſt: minus execranda ſunt/ aut quia
in actibus apoſtoloꝝ femina vētriloqua .i. femina que
in ventre ſuo habuit demonem qui in ſpē illius mulie
ris loquebatur verū teſtimonium ꝓhibuit apoſtolis dn̄i.
ideo paulus Apl̄s peperit illi ſpiritui: ac non potius
feminam illius demonij coꝛrectiōe atqꝫ excluſiōe mū
dauit: oīs igitur artes huiuſmodi vel nugatoꝛie/ vel
noxie ſupſtitionis ex quadā peſtifera ſocietate hoīm:
ꝛ demonum quaſi pacta īfidel ꝛ doloſe amicitie cōſti=
tuta penitus ſunt repudiēda ꝛ fugiēda a xp̄iano. Hec
Aug. Item vvinlie. i tractatu ſuo de deſcriptiōe ꝛ oꝛi
gine vitioꝝ. Intēdūt igr̄ demōes perditionē hominū/
ꝛ ſi aliqua vera dicant intendūt hoīes aſſuefacere: vt
credant eis ꝛ per hoc viam habeant efficacie perſua=
dendi aliquid qḋ eſt humane ſaluti contrarium. Unde
Athanaſius exponens illud Luce. 4. increpauit illū
dicens obmuteſce. Quis inquit vera fateretur demon
cōpeſcebat tn̄ xp̄s eius ſermonē ne ſimul cum verita=
te etiā eius iniquitatem pꝛomulgaret vt nos etiaꝫ aſ=
ſuefaciat ne curemus de talibus etiam ſi loqui vera vi
deantur. nephas em̄ nobis eſt vt cū afferit nobis ſcri
ptura diuina a diabolo inſtruamur: ſi tamen diabolus
ꝛ non inuocatus occurreret homini bene liceret ipſuꝫ
virtute diuina compellere vt ad interrogata veritatē
reſpondeat: ſicut dicit dn̄s Marci. 5. interrogans de=
monem quod tibi nomē eſt. ꝛ reſpondit legio: multi ei
ſumus. vn̄ dicit venerabilis Beda: non vult inſcius
dn̄s inquirit: ſed vt confeſſa peſte quam tolerabat vir
tus curantis gratioꝛ emicaret: aliud autem eſt quere
re a demone ſponte occurrente quod quandoqꝫ licꝫ ꝓ
pter vtilitatem alioꝝ maxime qn̄ virtute diuia poteſt
cōpelli ad vera dicenda. ꝛ aliud eſt demoneꝫ inuocare
ad cognitionē occultoꝝ querendū ad ipo. hec Uvinlie=
legh. Item bea. Aug. in libꝛo ſuo de natura demonū.
ꝛ ponitur in ca. 26. q. 4. dicēdū. Sciendū inquit ē hāc
naturā eſſe demonū: vt coꝛpoꝛis aerei ſenſu terreno=
rū coꝛpoꝝ ſēſū facile ꝓcedāt: celeritate etiaꝫ pp aerei
coꝛpoꝛis ſupioꝛē mobilitatē nō ſolum curſus quoꝛūli
bet hoīm vel ferarū: verū etiam volatus auiū incom=
parabilr vincāt: qbꝰ duabus rebꝰ ꝙtū ad aereū coꝛpꝰ
ptinet ꝓditi: hoc eſt acumie ſenſus ꝛ celeritate motꝰ:
multa autem cogitata pꝛenunciant que hoīes pꝛe ſen
ſus terreni tarditate mirantur. Acceſſit etiam demoni=
bus per tam longū tempus quo eoꝝ vita pꝛotenditur
rerum longe maioꝛ experiētia ꝙ poſſint homines ꝓ=
pter vite breuitatem prouenire: per has em̄ efficacias
quas aerei coꝛpoꝛis natura ſoꝛtita eſt: non ſolum mul
ta futura predicant demones: veꝝ etiā multa faciūt:
que qm̄ hoīes dicere aut facere nō poſſūt eos dignos
quidē quibus ſeruiant: ꝛ quibus honoꝛes diuinos de
ferant arbitrantur: inſtigante maxime vitio curioſita
tis pꝛopter amoꝛem felicitatis falſe atqꝫ terrene: ꝛ ex
cellētie tēpoꝛalis. Hūc igitur qn̄ de diuinatiōe demo
nū q̄ſtio eſt. Pꝛimū ſciendū eſt illos ea plerunqꝫ pꝛo=
nunciare que ipſi facturi ſunt: accipiūt ſepe poteſtatē/
ꝛ moꝛbos immittere: ꝛ ipm aerē viciando moꝛbidum
reddere: ꝛ peruerſis atqꝫ amatoꝛibus terrenoꝛum cō
modoꝛum malefacta ſuadere. de quoꝝ moꝛibus cer=
ti ſunt ꝙ ſunt eis talia ſuadentibus conſenſuri. ſuadēt
aūt eis miris mirabilibus modis per illam ſubtilita=
tem coꝛpoꝛa hominum non ſentientium penetrando: ꝛ
ſe cogitationibus eoꝝ per quedam ymaginaria viſa
miſcendo ſiue vigilantium ſiue doꝛmientiū: aliqn̄ aūt
nō ipſi faciunt: ſed que naturalibus ſignis futura pꝛe
noſcunt que ſigna in hominum ſenſus venire nō poſ=
ſunt pꝛodigiant. Neqꝫ enim quia preuidet medicus
quod preuidere neſcit huius artis ignarus: ideo ta=
men diuinus habendus eſt. Quid autem mirum ſi

quemadmodum ille corporis humani vel turbata/vel mortificata tēperie ſeu bonas ſeu malas futuras p̄uidet valitudines. ſic demões in aeris infectione ſibi notas nobis ignotas futuras p̄uident tēpeſtates. Aliq̄n etiā hoim diſpoſitiões nō ſolū voce platas. verū etiaꝫ cogitatiōe cōceptas. cū ſigna q̄dā ex aīo exprimūtur ī corpore tota facilitate p̄diſcūt: atqꝫ hinc etiā multa futura p̄nūciāt. alijs verꝫ mira q̄ iſta diſpoſita nō nouerūt fallūt etiā ſtudio fallēdi ꝛ iuidia voluntate qua d̄ hominū errore letātur. Sꝫ ne apd̄ cultores ſuos pōdus auctoritatis amittāt id agūt vt iterpretib⁹ ſuis ſignorūqꝫ ſuoꝝ coniectoribus culpa tribuatur. qñ ipi decepti fuerint vel mētiti. Nōnūqꝫ vero ipi maligni ſpūs ꝛ illuſiones hoim atqꝫ inuaſores ſalutis eoꝝ ſolent predicere defectum culture ſue: ꝛ ydoloꝝ ruinā quaten⁹ preſcij videantur quid in ſingulis regnis aut locis vēturum ſit. ꝛ quid aduerſi ſue factiōi contingere poſſit. qd̄ etiam illi qui gentilium hyſtorias legunt non ignorant. quid igitur mirꝫ ſi iam imminente templorū/ꝛ ſimulacroꝝ euerſione quā prophete dei ſummi tāto ante predixerūt: ſerapis demon alicui cultoꝝ ſuorū hoc de proximo prodidit vt ſuā quaſi diuinationē recedēs vel fugiens cōmendaret. q̄ ante diſpoſitiōes hominū cogitatiōe cōceptas per exteriora ſigna diabolus deprehendat non firmiſſima ratione videtur approbatū. hec Aug. Item Gratiañ. ca. 26. q. 5. Quod autē. Eſt inquit quoddā genus ydoloꝝ ex demonum cōſultationibus futura p̄dicere. ſicut etiā auarus: quia cultū d̄o debitum minime impedit. ydoloꝝ cultor ab Aplō nominatur. ſic illi qui futura inuentiunt vel demonū conſultatione vel q̄buſlibet preſtigijs inuenire laborant: diuinitatis iura creaturis attribuunt. Futura eñ p̄ſcire ſolius dei eſt. qui in ſui contemplatione et angelos illa preſcire facit. Unde Eſay. ait. Priora ꝛ nouiſſima annunciate mihi: ꝛ dicam q̄ dij eſtis. Hec ille.

¶ Capitulum. 52. de quarta ſpecie artis magice que phitonomantia dicitur.

Quarta ſpecies artis magice ē phytonomātia. Et eſt phytonomātia diuinatio p̄ phytones: hoc eſt p̄ hoies viuos arepticios ꝛ demoniacos. p̄ quo notādū q̄ ſcd̄m Januēſem appollo dict⁹ eſt phytō. i. diuinator q2 appollo auctor fuit phytonice diuinatiōis. vñ a phytone apoline d̄r phytonic⁹/ca/cū. i. diuinator vel icātator phytonico ſpiritu plenus: ꝛ phytoniſſa. i. diuinatrix phytonico ſpiritu plena. ſed ꝛ diuinatio iſta ſicut ꝛ alie predicte eſt a deo interdicta. vnde Deute. 18. Non inueniatur in te qui ariolos ſciſcitetur vel obſeruet ſomnia atqꝫ auguria: nec ſit maleficus incantator/neqꝫ phytones conſular/nec diuinos/nec querat a mortuis veritateꝫ: omnia enim hec abominabitur dñs. Item Leui. 20. Aīa q̄ declinauerit ad magos ꝛ fornicata fuerit cū eis: ponā faciam tuā ꝫ eā/ꝛ interficiā illā de medio populi. Et ſequit. vir ſiue mulier in quibus phytonicus vel diuinationis fuerit ſpiritus: morte moriātur: lapidibus obruent eos: ſanguis illoꝝ ſit ſuper illos. ꝛ ideo ſicut d̄r. 1. Reg. 28. Saul abſtulit magos ꝛ ariolos de terra ꝛ interfecit eos q̄ phytones habebant in ventre: ſed iſi ſicut pꝫ eodē ca. cito poſt ipſemet conſuluit mulierem phytoniſſam. ꝛ ideo vindicta dei irruit ſuper eum. vñ 1. Para. 10. phytoniſſam conſuluit Saul nec ſperauit ī dño: propter qd̄ interfecit eum dñs ꝛ tranſtulit regnū eius ad dauid filium yſay. Et hec cōſiderans ille nobilis rex Joſias/q̄ vt dicitur. 4. Reg. 23. phytones: et ariolos ꝛ figuras ydolorum ꝛ immundicias abominationeſqꝫ que fuerant in terra Juda ꝛ Hieruſalē abſtulit. De predictis eñ quattuor ſpeciebus magis in ſū. Bar. titulo de ſortilegio ſic ſcribitur. Magā ꝑo artē puto conſiſtere in incantationib⁹ ꝛ ſacrificijs demonorū in apparentijs fantaſticis. in defunctorum allocutionibus ꝛ ſomniorū interpretationibus vel illuſiōib⁹ oīa iſta ſpecies hereſis ſunt: ꝛ qui his ſpē accōmodāt a deo recedant: ꝛ in religiōe xpiana apoſtata ſūt. hec ibi. Sꝫ hic dubitatur vtrū ars magica ſit ratiōabiliter hoibus interdicta. i. prohibita. Et q̄ non: multipliciť ſuadetur. Et primo ſic. Ad honorē videť eſſe dei q̄ homines aliq̄ñ virtute nominū diuinorū vel euāgelij/vel ſacramētorum eccleſie poſſint demonibus imperare: vt eis obediant. ꝛ ad interrogata reſpondeāt: ſꝫ hoc in arte magica freq̄nter contingit/q̄ demones p̄ virtutē nois dei inuocati ꝛ adiurati: et ad interrogata ab eis veraciter reſpondent. igitur ars iſta non eſt hoib⁹ rationabiliter prohibenda. Itē ad artem magicam pertinere videtur vti ymaginibus ad curam hominum ſpectantibus: ſed hoc poteſt fieri naturaliter. igť ars iſta eſt licita: minor p̄batur per illud quod narrat commētator ſuper ſortilegium: vbi narrat ſe vidiſſe quendam qui ſculpſit figurā ſcorpionis in lapide ī quartuor et⁹ angulis/luna exiſtente in ſigno ſcorpiōis: ꝛ quicquid poſtea impreſſionem illius ſigilli habebat/ſiue cera ſiue incenſum a morſu ſcorpiōis curabat: ſicut ipſemet commentator teſtatur ſe vidiſſe. Item quondam londonijs quidam dicebatur curari a quartana per ymaginem leonis auream ſcd̄m certas conſtellationes factam: ſed hec non fiebant niſi per naturam. igitur vti hmōi ymaginibus ad curam hominum ſpectantibus eſt naturale: ꝛ p̄ conſequens non rōnabiliter p̄hibitū. Item irrationabile eſt prohibere illud quod a diuerſis eſt expertū: ſed diuerſi ſunt experti q̄ quedā negocia malos euentus denunciant: ſicut obuiare lepori ſignat malum: ꝛ obuiare bufoni ſignat bonum. Itē multi probauerunt q̄ occurſus religioſi eſt fruſtratio artis venationis. igitur licet illo vti: ꝛ ſecundum hoc p̄cedere vel dimittere. Item veſtes corrodi a ſoricib⁹ ſignat q̄ homo cito a domo ſua recedet: ꝛ mlta hmōi habentur pro expertis: ꝛ maxime a mulieribus quib⁹ plus vacat talia conſiderare q̄ ſunt ſigna infortunij: igitur irrationabile eſt talia prohibere. Item narrat Petrus comeſtor in hyſtoria eccleſiaſtica ſuper euangelia/q̄ inter iudeos fuerunt quidam exorciſte qui p̄ exorciſmos factos a Salomōe demones eijciebant. ꝛ maxime appoſita radice cuiuſdem herbe in narib⁹ obſeſſi. igitur hoc videtur naturale: ꝛ confirmatur: quia dicitur cōiter q̄ herba iohannis que et perforata dicit fugat demones per naturam. Item confertur vis naturaliter caracteribus ex ſignis ꝛ ſtellis celeſtibus: ſꝫ cum re naturali vti licet applicando ad effectum conſequentē/ſequitur q̄ ars iſta eſt licita. ¶ Ad oppoſitum eſt bea. Auguſtinus ſecundo de doctrina chriſtiana: vbi dicit: q̄ ad ſuperſtitionem pertinent volumina magicarum artium: ꝛ ligature que medicorum quoqꝫ diſciplina condemnat ſiue in precationibus ſiue in quibuſcunqꝫ notis quas caracteres vocant: omnes inquit huiuſmodi obſeruationes pertinent ad quendaꝫ pacta ſignificationuꝫ cum demonibus inita. ex quo ſequitur q̄ ars iſta eſt oino illicita. Pro iſto dicitur q̄ hanc queſtionem mouet Holkot in lectura libri ſapiē

tie lectio. 191. ⁊ reſpondet concedendo queſtionem. vñ inquit ars magica dicitur illa ſuperſtitioſa obſeruantia qualiſcunqꝫ fuerit: q̄ auxilio vel conſilio demonum ad hoc predicationibus vel pactionibus vocatorū cōpletur. Ubi primo eſt ſciendū ꝙ demones antiquitus tpe ydolatrie multas obſeruantias hominibus reuelarunt ad certos effectus cauſandos: quos effect9 ipſimet demones cauſabant ad decipiendum hoīes: ⁊ cōtrahendum cum hoībus familiaritatem/ ad fallendos eos finaliter. ⁊ inter talia videtur ars notoria locū tenere: per quam artem ſuadetur oēm ſcientiam poſſibilem poſſe hoī acquiri per inſpectionē quarumdaꝫ figurarū ⁊ orōnes dicendas cum quibuſdam obſeruationibus. ſed ars iſta vel totaliter inefficax eſt ad qḋ mihi eſt credibile/ vel per reuelationē demonū pōt hēri illi9 artis principijs obſeruatis que ſunt valde difficilia: ſicut pꝫ artis codices intuenti. ¶ Ulterius eſt notandum ꝙ inter ea que ſunt hominibus per demones reuelata quedā cōtinent expſſas demonū euocationes: ſicut pꝫ de mō includendi ſpūs ⁊ in alijs demonū ſciſcitationibus. ⁊ quedam alia ſeruitia in exhibitione rex ⁊ in ſacrificijs demonibus exhibitis: ⁊ quedā cōtinēt alias vanitates q̄ oīa demones ordinauerūt. demōes eñ accedunt ad hoīes nō coacti: ſed ſponte/ ⁊ quaſi ex quodā pacto efficiunt effectus quos antiquitus promiſerunt: ⁊ in talibus cōſiſtit tota ars magica. ¶ Inſup eſt notādū ꝙ talia que obſeruantur reſpectu futurorū euentuū/ vel obſeruantur vt cauſe euentuū: vl vt ſignum euentuum tm̄. Si ſicut cauſe/ cōſiderandū eſt aūt: an illud obſeruatur ꝙ taliter poſſet i ſſe/ vba cauſalitas reſpectu futuri euentus q̄ expectatur: vel nō. Si ſic: nullū pctm̄ eſt illud obſeruare: ſicut ſi vidimus aerem nebuloſum nimis: dicim9 erit nix/ pluuia/ vel grādo/ vel aliquid tale. ſi vero nulla cauſalitas poſſit attēdi: ſed tantum dicatur ꝙ illud ſignat talem euentum futurum: ſicut qñ pice garriunt dicitur ꝙ ſignat aduētus hoſtiū: ſed qm̄ illa ſignatio ſicut cetere hmōi non ſunt a deo inſtitute: dicunt doctores ꝙ hmōi abſeruationes ſignorū ſunt introducte ab hūana vanitate cooperante demonū malitia/ q̄ gaudēt implicare hoīes vanitatibus ⁊ erroribus. ⁊ ideo ſunt oīno illicite. Uñ primo caſualiter accidit ꝙ tale ſignū talis euentus ſeq̄batur: ſed poſtea qñ hoīes inceperunt nimis talibus īdulg⁊re: multa ſeq̄bantur p cooperationes demonum vt hoīes magis fierent curioſi: ⁊ artius eſſent in talibus ſupſtitiōib9 radicati. q̄liter aūt diſcerni poſſit: an ex arte magica ſequatur effectus vel ex natura rerum creataruꝫ/ eſt in quibuſdam caſibus nimis difficile: qñ tñ ſic eſt ꝙ nulla cauſalitas natural' inueni': quare tal' effect9 ſequi debet/ ⁊ aliq̄d admiſce' ꝙ neceſſario talē effectū cāre nō hꝫ ex ſua natura: cuiuſmōi ſunt figure caracteres/ vel extranee voces/ que omnia generaliter ſpectāt ad quedā pacta antiquitus inter demōes ⁊ homines cōſtituta. tūc veriſimile eſt: immo verum eſt ꝙ ex arte magica ſequatur talis effectus: ſicut eſt de incantationibus ſerpentum in qua ex quo nulla cauſalitas apparet quare voces tales qualeſcunqꝫ fuerint faciant ſerpentes expectare nec ſerpens intelligit quid pfertur: videntur tales incantationes effectū ſortiri a demonibus: ⁊ ſūt reliq̄ veteris ydolatrie. Inuocationes etiā quas vetule faciūt p infirmitatib9 curandis per noīa barbara: vel extranea ⁊ obſeruatiōes inefficaces ſortilegia ſiue magica ſunt: quāuis admiſceantur quedā verba de euangelio. ſi quis aūt cōtra infirmitates appendi faciat nomen xp̄i: vel verba euangelij ex ſimplici deuotione vt de9 adore': ⁊ vt ad eox apprehenſionem patientē aūt9 iuuēt ppter eius deuotionē non eſt periculū: q̄uis talia ad expellendum infirmitates non ordinantur directe: ſed qñ puta' ꝙ illa ſcriptura ex ppria ꝟtute curat infirmū: ſilr qñ cū illis ꝟbis euāgelicis admiſcen' caracteres ignoti ⁊ noīa extranea: ſilr cū nō pmitte' ꝙ ſcripturā illā portans ſciat q̄d ſcribit: tūc nō eſt dubiū q̄n ſit ſupſtictioſū: vñ Criſo. op. ſup. om. 40. Sacerdotes iq̄t nr̄i ypocrite ex eo ꝙ volūt ab hoībus videri iuſti q̄dā phylateria alligāt circa collū/ q̄dam aūt ptem euangelij ſcriptam circa collū appendūt: ſed dic/ ſacerdos inſipiens nonne euangeliū quotidie legitur in eccleſia: ⁊ auditur ab hominibus. cum igitur in auribus poſita euangelia nichil proſunt. quō poſſunt eum circa collum ſuſpenſa ſaluare? vbi eſt virtus euāgelij in figuris litterarum: an in intellectu ſenſuum? Si in figuris bene circa collum ſuſpendis: ſi in intellectu: igitur melius in corde poſita proſunt q̄ circa collum ſuſpenſa. hec ille. Item vt dicit Raymūdus ⁊ ponitur in flora. Bar. titu. de ſortile. Si aliquis colligat herbam medicinalem cum ſymbolo: vel oratiōe dñica. vel ſcribat in carta ſymbolum vel orationeꝫ dominicā ⁊ huiuſmodi vt ponat ſuper aliquem infirmū vt ſic in iſtis tantum deus creator omnium adoretur nō reprobatur: dū mō nulla ſupſtitioſa obſeruātia immiſceatur. hec ille. ¶ His viſis ad primam rationeꝫ in oppoſitū queſtionis cū dicitur Ad honoreꝫ dei eſt ⁊c. Dicendū eſt ꝙ non ad honorē dei eſt ꝙ hoīes talia faciant ad querendum auxilium vel cōſiliū a demonib9: ⁊ immo eſt cōtra deū bellū inducere: expellere enim demones de corporibus hominū quos vexāt bene licet ſicut faciunt exorciſte diuina virtute cooperante: ſed non licet demones ſuſcipere vt doceāt hoīes queckqꝫ remedia vt iuuent ad quecunqꝫ effectū. Et ſi dicatur: ꝙ aliqui ſancti fecerunt demones ad aliquos effectus iuuare. ſicut pꝫ de apl'is qui fecerunt demones ydola in quibus degebant comminuere. Dicendū eſt ꝙ apl'i hoc fecerunt dño diſpenſante/ ⁊ miraculoſe cooperāte. ¶ Ad ſecundū de ymaginibus curantibus infirmitates artificialiter ad hoc compoſitis difficile eſt dicere ꝙ ſit verum propter mirabiles operationes corporū celeſtiū: qꝛ hoc eſt certū ꝙ nichil eſt hoī illicitū qḋ per naturam pōt compleri. Etenim vex eſt ꝙ res naturales formas ⁊ virtutes conſequuntur ex corporibus celeſtibus: ſed tamē ymagines artificiales nullam virtutem habere poſſunt a corporibus celeſtibus niſi quā hñt ex ratiōe materie. Figura aūt nō eſt principium alterandi res naturales: ⁊ ideo nullā aliā virtutē curandi hꝫ aurū talis figure vel ymaginis q̄ aliud aurum alterius figure. Unde ſicut dicit ſctūs tho. ſecunda ſecunde. q. 96. arti. 2. ⁊ allegat Aug. 10. de ciuitate dei. ꝙ opinio porphirij falſa fuit de hmōi ymaginibus conſtruendis. vñ inquit in quecunqꝫ materia fuerint niſi forte ipſi habeant efficaciam naturalē omnes hmōi ymagines ſuperſtitioſe ſunt et magice: ⁊ iō ſi aliquem alium effectum habeant preter naturalem pro infirmitatibus curandis: hoc ex operatione demonum qui ſunt ludificatores hominum ſecundū auguſti. In cuius rei ſignum oportet illis imaginibus quaſdam caracteres imprimi: quia aliter nichil effectualiter operantur. Sꝫ vt dictuꝫ eſt/ figuratio nō eſt actionis naturalis principium. Et nota ꝙ hec eſt differētia inter ymagines nigromanticas et ymagines aſtronomicas: ꝙ in factura nigromantia earum ymaginū fiūt expreſſe quedam inuocationes demonum que perti-

nent ad expſſa pacta cum demonibus inita. ſed in fa=
ctura aſtronomicaꝝ imaginū ſunt tacita pacta cum
demonib⁹ per quaſdā caracteres z figuras ab ipſis
demonibus adinuentas ad quarū caracterum factio
nem demones facientibus ſuffragant. ¶ Ad tertiuꝫ
dr̄ ꝙ tales obſeruantie ſunt a demonibus tradite. nō
enim ſunt tales obſeruantie cauſe talium euētuum:
ſed ſigna tm̄. nec ſunt ſigna naturaliter inſtituta nec
a deo ordinata. igitur ab hoie vel ab angelo: ſed non
ab hoie nec ab angelo bono: igitur ab angelo malo.
vnde cū nulla cā vl' rō naturalis poteſt eſſe quare ob
uiare lepori ſignat malum: et obuiare bufoni ſignat
bonū. nec aliqua rō naturalis vl' cā pōt aſſignari qua
re occurſus bonoꝝ viroꝝ impediret venationē quā=
do eſt licita z perſonis conuenientibus licite exerce
tur. manifeſtum eſt ꝙ hoc credere eſt ſuperſtitioſuꝫ
z erroneū. z hoc etiam manifeſtū eſt ex frequēti fal=
ſitate ſigni. Et ſic pꝫ ꝙ hoies frequēter decipiuntur
per demonū cooꝑationes ꝓpter eoꝝ falſam creduli
tatem p̄cedenteꝫ. z idō obſeruatoribus talium multa
incōmoda accidūt. ꝓpter eorum falſam fidem q̄ alij
qui de talibus non curant nullatenus patiuntur. zc.
¶ Ad quartum cōſtat ſalomonē ydolatrā aliquādo
fuiſſe. vnde poſſibile eſt ſuos exorciſmos per demo=
nes ordinatos fuiſſe: z idō ſunt illiciti. Et ꝗtū ad hoc
ꝙ dr̄ ꝙ quedam herba fugat demonem. Dicendum
eſt ꝙ nulla virtus nature corporee lapidis metalli. li
gni vel herbe poteſt demonem ad aliquid compelle
re ꝗuis fingat ſe compelli. z hoi aliquo mō ſubdi: vt
per hoc familiaritatem cuꝫ hoie cōtrahat z finaliter
eum fallat. Unde dyabol⁹ dupliciter homini ſeruit.
Primo ſponte vt eum decipiat. Alio mō coacte a ſu
periori ſpū ſicut iudei dixerūt de xp̄o. In beezebub
principe demoniorū eijcit demonia Luce. 2. ¶ Ad
quintum dr̄ ꝙ figuris z caracterib⁹ nulla virt⁹ acti=
ua a ſtellis poteſt imprimi: cum nō ſint res diſtincte
a rebus figuratis. ſi aūt dr̄ ꝙ ipſis reb⁹ imprimitur
virtus ꝓpter figuram vel caracterē. Dicenduꝫ eſt ꝙ
hoc fit per pacta antiquitus per demones inita vt ſu
perius tactum eſt. zc. Predictam q̄ſtionem cū omni
bus ſuis argumentis ꝓ z contra ac etiam reſponſio
nibus finaliter habet holkot vbi ſupra lect. 191. zc.

¶ Capitulum. 53. de ſecundo genere diui=
nationis z eius ſpeciebus.

SEcundū genus diuinationis ē
qđ fit magis tacita demonū inuocatione in
rebus inanimatis per ſigna quedam z figu
ras quib⁹ futura p̄nunciant/z occulta de=
monſtrantur. que ſi fiant in aliquo corpore terreſtri:
puta in vnguine vel metallo ſeu lapide polito ſiue
ſpeculo: tunc dr̄ geomantia. Si autem in aqua: tunc
dicitur ydromantia. Si aūt in aere. tunc dr̄ aeromā=
tia. Si aūt in igne tunc dr̄ piromātia. ſi autē in viſce
ribus animalium aris demonū immolatorum: tunc
dr̄ ariolum ſiue aruſpiciū. ſi vero ꝑ mot⁹ aut voces
auiū: vel quorūcūqꝫ aīaliū: tunc dr̄ augurium ſiue au=
ſpiciū quaſi auium garria ſiue auiū ſpicia. z hec oīa
dānant z prohibent in ſacra ſcrip. Un̄ Leui. 9. dicit
dns. Non augurabimini nec obſeruatis ſomnia: nec
declinetis ad magos. nec ab ariolis aliquid ſciſcite=
mini vt polluamini per eos. zc.

¶ Capitulum. 54. de tertio genere diuina=
tionis et eius ſpeciebus.

TErtium genus diuinandi
eſt abſqꝫ demonū inuocatione. non
tamen alienum eſt a ſuperſtitione
quod fit ꝑ ſigna quedam vl' figuras
aliud occurrētes ex diſpoſitionib⁹
in hūanis corporib⁹ vt ꝑ ſternuta=
tionē z oſſitationē hominū ſaltus
ve mēbrorū: quod dicitur ſalitatorū quaſi mēbroruꝫ
ſaltatio. Unde Aug. Saltores inquit vocati ſunt q̄
dum eorum membrorum quecūqꝫ partes ſalierit
aliquid ſibi exinde proſperum ſeu triſte ſignari pre=
dicunt. hec Augu. z ponitur in caū. 26. q. 4. Igitur.
Si aūt ex liniamentis manus cōſiderātis fiat diui=
natio. tūc dr̄ cironomātia. a ciros quod eſt manus: z
mantia quod eſt diuinatio. ſi aūt ex quibuſcūqꝫ figu=
ris in ſpatula apparentibus fiat diuinatio ad aliqđ
p̄cognoſcenduꝫ: tunc dr̄ ſpatulamantia. ſi vero circa
verba hoīm alia intentiōe dicta q̄ꝫ ſonant: que quis
torquet ad futura que vult precognoſcere: tūc vocat
omen. z ad hoc genus diuinandi pertinet ſuꝑſtitio=
ſa illa p̄noſticatio q̄ fit ex cōſideratiōe eoꝝ q̄ euenīūt
ex quibuſdam cōiectaris que ab hoībus ad aliqđ oc
cultum p̄cognoſcendū ſiue inq̄rendū quadā ſerie vel
quodā ordine fiūt ſiue per tractationē punctoꝝ. qđ
ꝑtinet ad artem geomātie ſiue ꝑ cōſiderationē figu
rarum que ꝓueniūt ex plumbo liquefacto z in aquā
ꝓiecto. ſiue ex quibuſdaꝫ cedulis ſcriptis z in occul
to repoſitis: dū cōſideratur quis vnā vel aliā vel cer
tam determinatam ſilaꝝ accipiat: vel etiam ex feſtu
cis inequalibus propoſitis quis maiorem vel mino=
rem accipiat: vel ex taloꝝ ꝓiectione quis plura pun
cta ꝓijciat. vel dū etiam cōſideratur quid aperienti li
brum primo occurrat. vel etiaꝫ ſi quid aliquid ſimile
fiat his ad inquirēdū aliquid qđ ſit omnino occultū:
tunc hec ſpēs diuinationis vocatur ſortiuꝫ ſiue ſorti
legium: qđ vt dicit ſanctus thomas in ſumma. par=
te. 2. q. 95. oīno xp̄ianis ꝓhibetur. Un̄ Iſido. z ponit
in ca. 26. q. 1. Sortilegi. Sortilegi inquit ſunt q̄ ſub
nomine ficte religionis ꝑ quaſdā ſortes quas ſciam
diuinatiōis ſanctorū ſeu apoſtolicoꝝ vocāt: aut qua
rūcunqꝫ ſcripturarū inſpectione futura promittūt.
Qđ aūt ſortes exquirere pctm̄ nō ſit exemplis z au
ctoritate ꝓbatur. cū enim achor de anathemate fur=
tim ſurripuiſſet z ob eius pctm̄ popul⁹ ceſus apud
hayn: hoſtib⁹ terga dediſſet. p̄cepit dn̄s ioſue vt ſor=
tibus exquireret quo peccāte ppl's in manib⁹ hoſtiū
cadere meruerat. Ioſue preceptū diuinū accipiens
miſit ſortes primū ſuper trib⁹. deinde ſuꝑ familias.
demū ſuper perſonas: z ita cecidit ſors ſuper achor.
Saul quoqꝫ cū pugnās contra philiſteos iuraſſet ſe
interfectuꝝ quēcunqꝫ qui ante ſolis occaſum de po=
pulo comederet: ſorte deprehendit Ionatham filiuꝫ
ſuū mel comediſſe qđ ſceptro acceperat. quē cū mor=
ti tradere vellet: pplo ſupplicāte reuocauit ſentētiā.
Ionas quoqꝫ cum a facie dn̄i fugeret: a nautis ſorte
deprehenſus in mare deiectus a ceto eſt abſorptus.
De zacharia etiam legitur ꝙ ſorte exijt vt inceſum
poneret. Mathias vero ſimiliter a beato petro apo=
ſtolo ſorte in apoſtolatum z in iude ſucceſſorē eligitur.
qđ ergo tantoꝝ exemplis ꝓbatur: patet malū nō eē.
Un̄ z beatus Aug. in libro pſalmoꝝ. Sors inq̄t non
eſt aliquid mali. ſed res in hūana dubietate diuinam
indicans voluntatē. His itaqꝫ reſpondet Iſidorus.
Anteq̄ꝫ inquit euāgelium clareſceret multa permit=
tebantur. que iā perfectionis diſcipline ſunt penit⁹

eliminata.id ē expurgata.copula nāq; ſacerdotalis vel etiam cōſanguineoꝝ:nec legali:nec euāgelica vl̄ apoſtolice auctoritate ꝓhibetur. eccleſiaſtica tamē lege penitus interdicit. ſic ſortibus nec mali ineſſe ex lege antiqua mōſtratur. ꝓhibetur tñ a fidelibus ne ſub hac ſpecie diuinatiōis ad antiquos ydolatrie cultus redirent. hec ille. Item beda ſuper actus apoſtolorum.⁊ ponitur in ca.26.q.2. Non exemplo. Nō exēplo inquit mathie vel ꝙ ionas ꝓpheta ſorte deprehenſus ſit indifferenter ſortibus eſt credendum:cū priuilegia ſingulorū (vt ait Iheronym⁹) cōem legē facere nō poſſint. ſi qui tamen neceſſitate aliqua cōpulſi deum putant ſortibus exemplo apoſtoloꝝ eſſe conſulendum videant hoc ipſos apoſtolos non niſi collectione fratrum cetu ⁊ precibus ad deum infuſis egiſſe. hec ille.

¶ Capitulum.55. de quarto genere diuinādi quod fit conſiderando motus ſyderum ⁊ planetarum.

Quartum genus diuinādi ⁊ quaſi licētiſſimū eſt illud quod fit per conſiderationem ſitus ⁊ motus planetarum.⁊ ſyderū qđ pertinet ad aſtrologos:qui ⁊ genethliaci ſiue mathematici atq; horoſcopi nuncupātur ꝓpter naturalium cōſiderationem dierū ⁊ horarum. ſed hoc genus diuinandi ſimiliter vt predicta damnatur per doctores. ſ. per auguſtinū.2. de doctrina xp̄iana. Item in ſuo encheridion. Item in de ciuitate ⁊ li. cōfeſſ. Item ſuper geñ. ad lrām. Itē p baſilium. Item per Iſido. li.8. ethim. ac etiam per alios doctores multos in aſtronomia expertos. Itē cuilibet in talibus diuinationibus ſpem ponēti dicit dominus per ꝓphetam Iſay.47. Sta cum incātatoribus tuis ⁊ cū multitudine maleficioꝝ tuorū in quibus laboraſti ab adoleſcētia tua:ſi forte quid ꝓſit tibi aut ſi poſſis fieri fortior. defeciſti in multitudine conſilioꝝ tuorum. ſtant ⁊ ſaluant te augures celi qui contemplabantur ſydera ⁊ ſupputabant menſes vt ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti ſunt ſicut ſtipula: ignis combuſſit eos. Non liberabunt animam ſuam de manu flamme. de illis enī qui hoc genere diuinationis vtūtur dicit Auguſtinus.⁊ ponitur in canone.26.q.4. Igitur genus ſic ſcribit. Aſtrologi inquit ſūt eo ꝙ in aſtris augurātur. genethliaci ſiue genuſiani appellati ſunt propter natalicioꝝ conſiderationes dierū. Geneſis.i. natiuitates hominū per duodecim celi ſigna deſcribūt ſyderumq; curſus naſcētiūq; mores actus et euētus predicere conantur. hoc eſt quis quali ſigno fuerit natus/ aut quē effectū habeat vite qui naſcitur/ interpretantur. hi ſunt qui vulgo mathematici vocant cuius ſuperſtitiōis gen⁹ cōſtellationes latine vocant. i. natiōes ſyderū quō ſe habent cum quiſq; naſcitur. iſti autē ſtellaꝝ interpretes magi nūcupant:ſicut de his legitur qui in euangelio natum dñm annunciauerunt poſtea hoc noīe ſoli mathematici dicti. ſiue cui⁹ artis ſciētia vſq; ad xp̄m fuit conceſſa: vt xp̄o edito nemo exinde natiuitatē alicuius de cetero interpretet. hec aug⁹. Sꝫ ſicut dicit Linco. in ſuo examerō ſup illō geñ.i. Fiant luminaria in celi firmamēto:⁊ diuidāt diem ac noctem:⁊ ſint in ſigna ⁊ tp̄a ⁊ cetera ad aeris diſpoſitionē q̄ntū ad pluuias/ vētos/ niues/ ⁊ grandines.⁊c. ⁊ ceteras impſſiones: licitū eſt prenoſticare ⁊ iudicare futura:q2 ſoliditatē habēt ꝯtantis:ſꝫ quo ad actus moreſq; hūanos q̄ cōſiſtūt in libero arbitrio hūano/ variū ⁊ ꝓphanū eſt iuxta ſigna ſyderea q̄ fingūt mathematici aliquid certū iudicare. etiā dato ꝯ veritatem ꝙ cōſtellationes haberēt effectum ⁊ ſignificationē ſuper opera liberi arbitrii/ ⁊ ſup euētus qui dicūtur fortuiti:aut ſup mores hoīm:q2 non eſt poſſibile mathematicū de talibus certitudinaliter iudicare. vñ ⁊ poſt longam concertationē cōtra genethliacos atq; mathematicos ſic ꝑnoſticantes/ tandē cōcludit per rōes validas ꝙ ſic ꝑnoſticātes ſunt ſeducti ⁊ ſeductores effecti. ⁊ eoꝝ doctrina ipſa eſt ⁊ vana ⁊ ꝓphana. dyaboloq; dictante ſcripta. Unde aug.⁊ ponitur in ca.26.q.5. Nec mirū. his inquit portentis per dyabolorum fallaciam illuditur curioſitas humana. q̄n id prudēter appetunt ſcire:qđ nulla rōne cōpetit eis inueſtigare. hec ptās immundis ſpiritib⁹ ideo datur:vt peruerſos ſibi aptent:hoc eſt prauos hoīes ſeducant:illos. ſ. qui ſpernūt veritatē: ⁊ credunt mēdacio.⁊ iuxta pauli ſententiam ſanā doctrinā non ferunt:ſed ad ſua deſideria coaceruant ſibi magiſtros prurientes auribus/ ⁊ a veritate quidē auditū auertētes/ ad fabulas aūt conuertentes:onerati pctīs ſuis ducentur variis deſideriis ſemper diſcētes/ ⁊ nunq̄ ad ſcientie veritatem peruenientes. Quemadmodū enī iamnes ⁊ mābres reſtiterunt moyſi:ita ⁊ iſti reſiſtunt veritati. hoīes corrupti mēte:reprobi circa fidem:ſed vltra non ꝓficient. Inſipientia eoꝝ manifeſta erit oībus hoībus ſicut ⁊ illorū fuit. nec ideo q̄ſq̄ credere debet quoſlibet magicis artibus aliquid facere poſſe ſine permiſſu dei. qui oīa que fiunt/ aut iuſto iudicio facit/ aut permiſſu ſuo ita fieri ſinit. ꝙ predicti magi ſiſta leguntur feciſſe moyſi:qui virgā ſuam ꝓiecit ⁊ cōuerſa eſt in dragonē. ꝓiecerūtq; ſinguli virgas ſuas que cōuerſe ſunt in dracones:ſꝫ deuorauit virga aarō virgas eoꝝ. nō enī fuerunt creatores draconū/ nec magi/ nec angeli mali:quoꝝ miniſteriis illa operabant. inſūt ei rebus corporeis ꝑ oīa elemēta quedā occulte ſeminarie rōes:quibus cū data fuerit oportunitas tp̄alis atq; cauſalis ꝓrūpunt in ſpēs debitas ſuis modis ⁊ finibus.⁊ ſic nō dicunt angeli (qui iſta faciūt) aīaliū creatores. ſicut nec agricole ſegetum vel quarūcūq; gignentiū in terra creatores dicendi ſunt:q̄uis nouerint prebere quaſdam viſibiles oportunitates ⁊ cauſas vt illa naſcātur. qđ aūt iſti faciūt viſibiliter:hoc illi inuiſibiliter. de⁹ ꝟo vnus eſt creator:qui cās ipas ⁊ ſeminarias rōes reb⁹ inſeruit. hec aug. Et ideo merito idē aug. et ponitur in ca.26.q.2. nō exemplo. Non ſunt inquit obſeruanda q̄ a diuinis precipiūtur:q̄uis ea contingat euenire q̄ ab eis ꝓnunciantur. Naꝫ vt dicit beatus grego. in ca.26.q.5. Si quis ariolos. Si q̄s inquit ariolos aruſpices vl̄ incātatores obſeruauerit aut filateriis vſus fuerit anathema ſit. admoneant igitur fideles ſacerdotes populos vt nouerint artes magicas ⁊ incantatiōes nullū remediū poſſe conferre quibuſlibꝫ infirmitatibus hoīm neq; languētib⁹ vel claudicantibus:vel etiam morbidis:ſꝫ talia ſunt laquei ⁊ inſidie antiqui hoſtis quib⁹ hūanū gen⁹ nitit decipe. et idō qui talia fecerit ſi cleric⁹ eſt degradetur. ſi vero laycus anathematiſet. hec greg. Itē beat⁹ aug.⁊ ponit in caū.26.q.2. qui ſine. Qui inquit ſine ſaluatore vult habere ſalutem:⁊ ſine vera ſapīa eſtimat ſe prudentē fieri poſſe. nō ſanus:ſed eger erit. non prudēs: ſed ſtultus ⁊ demēs ꝑmanebit. ac ꝑinde oīs inq̄ſitio ⁊ oīs curatio q̄ a diuinis ⁊ magis vel ab ipſius demoniis in ydoloꝝ cultura expetit more potius dicenda

eſt ꝙ vita et qui ea ſectantur ſi ſe non correxerint ad
eternā perditionē tendūt. dicente pſ̄. oēs dij gentiū
demonia ſūt. qui per deceptos hoīes alios decipere
quotidie geſtiūt vt pditiōis ſue faciāt eos pticipes.
Itaqꝫ hec vanitas magicaꝝ artiū ex traditiōe malo
rū angeloꝝ in toto orbe terrarū plurimis ſeculis va
luit per quādā ſciam futuroꝝ ꝛ inferoꝝ et per inuē-
tiones eaꝝ inuenta ſunt aruſpicia augurationes ni-
gromantie ꝛ ipſa que dicūtur oracula. hec aug. Ad
hoc enī quartū genus diuinationis ptinet diuinatio
horoſcoporū. et dicūtur horoſcopi horarū inſpecto
res qui dies ꝛ horas in agēdis negocijs operibuſqꝫ
cuſtodiūt ꝛ quid per ſingula tempora obſeruare de-
beat homo intēdūt. De quib⁹ dicit aplſ ad Gal. 4.
Dies obſeruatis ꝛ menſes ꝛ terrā ꝛ annos. Unde ti
meo ne forte ſine cā laborauerī ī vobis. Sup quo dr̄
in flora. bar. titu. de ſortilegio. dies obſeruāt q̇ dicūt
die hac ſiue tali die vel tali non eſt aliquid incipien-
dum. mēſes aūt colūt q̇ curſus lune pſcrutantes di-
cunt tali luna non eſt aliquid inchoandū. annos aūt
obſeruāt q̇ dicūt: nouus ānus eſt. kalende ſūt ianua
rij. nō licet hoc vel illō facere. Hec igit̄ predicta ob
ſeruant q̇ certis diebus vl̄ mēſibus vel annis volūt
aliquid vel nolunt inchoare quaſi fauſta vel infauſta
ſint tempora. hoc eſt quaſi felicia vel infelicia ſiue fe
licitatem vel infelicitatem hominibus conferentia
ſint tp̄a: ſed nulla dꝫ eſſe ſuſpitio harū rerū: ſed po-
tius conſiderandū eſt ꝙ ſicut dicit auguſti. ꝛ ponit̄ ī
canone. 26. q. 7. quis extiſtimaret. Intelligat lector
ad tantū periculū aīe pertinere ſupſtitioſas tꝑoꝝ
obſeruationes vt dicat aplſ. Timeo ne forte ſine cā
laborauerim in vobis quod ꝙuis in tāta celebritate
atqꝫ auctoritate per orbē terrarꝫ in eccleſijs legat̄.
plena ſunt tamen cōuenticula nr̄a hoīb⁹ q̇ tp̄a rerū
agendaꝝ a mathematicis accipiūt. hec ille. Itē tem-
porum obſeruatores dicūt ꝙ aliqui ſunt dies phibi
ti in q̇bus nulla opera: nec aliqua itinera ſūt inchoā
da. ꝫ quos in flora. bartho. titu. de ſortilegio ſic ſcri
bitur. dies egyptiacos q̇ in kalendario dicūtur dies
mali ſiue phibiti penitus nō debem⁹ obſeruare qm̄
illa pcuſſio populi dei vn̄ dies illi acceperūt nomen
non fuit naturalis nec ex illo aſpectu orbis: ſed fuit
ſupernaturalis. ꝛ etiā non fuit vniuerſalis: ſꝫ quārū
ad ppl̄ꝫ dei qui ſub pharaone morabatur in egypto
qꝺ ptꝫ ex eo ꝙ percuſſio illa nō cadebat niſi ſup vi-
ros ibi exiſtentes: ꝛ non ſup oēs: ſed tm̄ ſup ſubditos
pharaoni. Si igitur percuſſio illa nō fuit naturalis:
ſed in pplo determinato totū tranſiuit: nichil de illis
diebus debem⁹ obſeruare. ꝛ ex hoc ꝙ ſcribit̄ in ka-
lendarijs nullus dꝫ moueri. qm̄ eccl̄ia ſcribit hmōi
ad memoriam tm̄: ꝛ non ppter aſpectum maliuolum
error igitur ꝛ curioſitas cōſiſtit in obſeruatiōe dieꝝ
illoꝝ. Inſup ꝛ in lege canonica phibentur obſerua-
ri. Uñ augu. ꝛ ponit̄ in ca. 26. q. 7. Non obſeruabitis.
Non obſeruabitis inq̇t dies qui dicuntur egyptiaci:
aut kalendas ianuarij in quibus cantilene quedam
ꝛ comeſſationes ad inuicē ꝛ dona donant̄ quaſi in pri
cipio anni boni fati augurio: aut aliquos mēſes: aut
tempora: aut dies: aut ānos: aut lune ſoliſqꝫ curſū:
qꝛ quicunqꝫ eas ꝛ quaſcunqꝫ diuinationes: aut fata
id eſt fortuita: aut auguria obſeruat: aut attendit:
aut cōſentit obſeruātibus inutiliter ꝛ ſine cā magis
ad ſui damnationē ꝙ ad ſalutē tendit ſiue per quoſ-
dam nūeros litteraꝝ et lune ſiue per pictagoricā ni-
gromantiā egrotantiū vitā vel mortē vel pſpera: vel
aduerſa futura inquirere. ſiue q̇ attendūt ſomnialia
ſcripta ꝛ falſo danielis nomine intitulata: et ſortes q̇
dicuntur ſanctorum apoſtoloꝝ ꝛ auguria auiuꝫ. aut
aliqua p domo facienda aut cōiugia copulāda: aut
collectionib⁹ herbaꝝ carmina dicūt. aut pictaciolas
p quauis infirmitate ſcriptas ſuper hoīes aut aīalia
ponūt preter ſymbolū ꝛ orōnem dñicā: aut magicis
falſitatibus credūt: aut ad domos introducūt: vt ta
lia ab eis interrogent. ſciant ſe fidē xp̄anaꝫ ꝛ baptiſ-
muꝫ preuaricaſſe. ꝛ paganos ꝛ etiā apoſtatas. id eſt
retro abeūtes ꝛ dei inimicos irā dei grauiter inter
num incurriſſe niſi p eccleſiaſticā penitentiam emen
dati deo oīpotēti recōcilient̄. dicit enī aplſ. 1. Coꝛ.
10. Siue mādu cat is ſiue bibitis vel aliud quid facia
tis: omnia in gloriaꝫ dei facite. hec beatus auguſti.
Item zacharias papa. ꝛ ponitur in cano. 26. q. 7. Si
quis kalendas. Si quis inquit kalendas Ianuarij
ritu paganoꝝ colere vl̄ aliquid plus noui facere p-
pter nouū annū aut menſas cum lāpadibus vel epu
lis in domibus preparare ꝛ per vicos ꝛ plateas can
tatores choros ducere preſumpſerit anathema ſit.
hec ille.

Capitulū. 56. de quīta filia inanis glorie
que dicitur diſcordia.

Quinta filia inanis glorie eſt diſ-
cordia ꝛ eſt diſcordia cordiū ſiue mentium
ſeparatiua diſſentio. Pro quo notandum
ꝙ dupliciter contingit fieri diſcordiam.
Primo perſone. ſ. quando quis ſcienter ꝛ ex intētio-
ne diſſentit ab aliquo in his que pertinent ad hono-
rem dei vel vtilitatem proximi. ꝛ talis diſcordia quā
doqꝫ eſt peccatum ex parte vnius diſcordientium tā
tum: vt puta cum vnus habeat opinionem bonā cui
alius ſcienter ꝛ ex intētione reſiſtit: ſicut elimas ma
gia diſſenſit ꝛ reſiſtit paulo. Actuū. 13. cui dixit pau-
lus. O plene omni dolo ꝛ omni fallacia fili dyaboli
inimice omnis iuſticie. non deſinis ſubuertere vias
rectas dñi. Et qn̄qꝫ eſt peccatuꝫ ex parte vtriuſqꝫ vt
cum vterqꝫ ſcienter ꝛ ex intentione reſiſtit veritati.
vnus tenens vnā opinionē: ꝛ alius diuerſam: quaruꝫ
vtraqꝫ eſt contraria veritati ꝛ oritur talis diſcordia
vt plurimum ex ſuperba pſūptionis differētia. Quis
etiam aliqñ oritur ex inuidia: qꝛ dum quis appetit
alijs potentior ſiue excelſior apparere. alienis operi-
bus dictis ꝛ volūtatib⁹ niti⁹ diſſētire. ꝛ talis diſcor
dia directe opponit̄ cōcordie q̄ eſt effect⁹ charitatis
ꝛ ſemper eſt peccatū mortale. Unde ad Galathas. 5.
Diſſenſiones. i. diſcordie ponunt̄ īter opa carnis. de
quibus dicitur ibidē. Qui talia agūt regnū dei non
conſequitur. Et nim irū. Nā vt dicit beatus Grego.
in ſuis paſtora. diſcordes tam diu nullū boni operis
ſacrificiū deo imolant ꝙdiu a proximoꝝ charitate di
ſcordant. Unde cyprianus. ꝛ ponitur in cano. diſt.
90. Neqꝫ. Neqꝫ inquit ad caym neqꝫ ad eius munera
deus reſpexit. neqꝫ enī habere deū peccatuꝫ poterat
qui cum fratre non pacem: ſed zeli diſcordiam habe-
bat quam igitur paceꝫ ſibi promittūt inimici fratrū.
que ſacrificia celebrare ſe credunt emuli ſacerdotū
ſecū eſſe xp̄m cū collecti fuerint opinātur hi q̇ extra
dei eccliam colligūtur. tales etiā ſi occiſi in cōfeſſio
ne nois xp̄i fuerint macula iſta neqꝫ abluit̄. inexpia-
bilis enī ꝛ grauis culpa eſt diſcordia que neqꝫ paſſio-
ne purgatur. hec ille. In cuius confirmationem di-
cit apoſtol⁹. 1. Coꝛ. 13. Si diſtribuero in cibos pau-

perum oēs facultates meas. et ſi tradidero corpus
meum ita vt ardeam: caritatem aūt non habuero ni
chil michi prodeſt. Nam vt dicit beatus Grego. ſup
Ezechiel. ome. 8. neceſſe inquit eſt quatenus a pace
concordia nunq̄ recedat. Unde ſimiliter paulus ad
monet ad Hebreos duodecimo dicēs. Pacem ſequi
mini cū omnibus: ⁊ ſanctimoniam ſine qua nemo vi
debit deum. Q̄d autem nichil ſine cōcordia deo pla
ceat ipſa per ſe veritas teſtatur ⁊ demōſtrat dicens.
Si offers munus tuū ad altare: ⁊ ibi recordatus fue
ris quia frater tuus habet aliquid aduerſū te: relin=
que ibi munus tuū ante altare ⁊ vade pri⁹ recōcilia
ri fratri tuo: ⁊ tunc veniens offeres mun⁹ tuū. ecce a
diſcordātibus accipe nō vult ſacrificiū: olocauſtū ac
cipere recuſat. hinc igitur ꝑpēdite q̄tū ſit malū diſ
cordie per quod et illud abijcitur: ꝑ q̄d culpa laxat̃.
Electi vero ſemper ſunt i charite cōiuncti: ⁊ hec ea
dem eoꝝ charitas ſonū laudis reddit auctori. hec il
le. Et ꝓ eo q̄ deus vellet oēs hoīes a ſuperbia ⁊ diſ
cordia eē retractos: ⁊ i humilitate ⁊ charitate eē cō=
iunctos. iō vt dicit beat⁹ grego. ſuper Ezech. ome=
lia. 10. Non vni dantur oīa: ne in ſupbiam elatus ca=
dat. ſed huic datur q̄d tibi nō datur. ⁊ tibi dat̃ quod
illi denegatur. vt dū iſte cōſiderat bonū q̄d habes/⁊
ipſe nō habet. te ſibi in cogitatiōe ꝓferat. Et rurſum
dū tu habere illū cōſpicis q̄d ipſe nō habes. illū tibi
cogitatione tua preferas ⁊ fiat q̄ ſcriptū eſt. ſupio
res ſibi inuicem arbitrantes. Et ſequitur. Hoc itaq̄
opꝰ deus agit in cordibus hoīm: q̄d facit in regioni
bus terraꝝ. poterat enī cuilibet vni regioni fructus
omnes tribuere: ſed ſi vna quelibet regio alteri⁹ re=
gionis fructib⁹ nō indigeret: cōionē cum altera non
haberet. Unde fit vt huic regioni vini: alij regioni
olei abundantiam tribuat. hanc multitudine pecudū
illam vero vbertate abundare faciat frugū. ⁊ cum il=
la defert q̄ iſta nō habet: ⁊ iſta reddit q̄d illa non de=
tulit per cōionez gratie ſibi ſimul etiā diuerſe terre
ſunt cōiūcte. ſicut igit̃ regiones terraꝝ. ita ſunt mē=
tes ſanctorum que dum viciſſim ſibi conferūt q̄d ac
ceperunt quaſi fructus ſuos regiones regionib⁹ īpē
dūt vt in vna oēs charitate iungantur. hec gregori.
¶ Secūdo mō accidit diſcordia inter aliquos ꝑ acci
dēs: videlicz cū q̄ritur in cōſultatione q̄d ſit magis
expediēs ꝓ defēſione vl̄ cōſeruatione iuſticie. ⁊ vn⁹
dicit vnū: ⁊ ali⁹ dicit aliud. ſic tn̄ q̄ vterq̄ intēdat ho
norem dei: vel bonū p̄rimi. ⁊ hec diſcordia eſt poti⁹
diſſentio opinionū q̄ voluntatū. ⁊ ſic nō eſt peccatū
vel ſaltē veniale: niſi talis diſcordia ſit cū errore cir=
ca ea que ſunt de neceſſitate ſalutis: vel niſi indebita
pertinacia adhibeatur: q̄ aliter non repugnat virtu
ti charitatis que eſt vnio voluntatū ⁊ nō opinionuz:
⁊ talis diſſentio accidit inter paulū ⁊ barnabam. Un̄
Actuum. 15. dicitur. facta eſt diſſenſio inter paulum
⁊ barnabā ita vt diſcederent adinuicem: quod forſi=
tan contingit ex diuina prouidentia vel ex infirmita
te humana.

¶ Capitulum. 57. de contentione. ⁊ quotu
plex eſt contentio.

SExta filia inanis glorie eſt cōtē
tio. ⁊ eſt contentio ōrō acris ad confirmā=
dum vel confringendum dicta aliena ſiue
propria cū clamore. cū enī qui contentioſe
impugnat dicta aliena/vel ꝓterue cōfirmat ꝓpria/⁊
ſtat firmus in ſenſu ſuo nolēs vinci: pꝫ q̄ ꝓpriā glo=
riā querit. ⁊ iō talis cōtentio ponit̃ filia inanis glīe
¶ Et nota q̄ multiplex eſt contētio. Prima eſt cōtē=
tio virtuoſe ꝑfectionis. ſecūda eſt cōtētio cōtrario=
ſi certaminis. tertia eſt cōtentio timoroſe elationis.
quarta eſt cōtētio litigioſe reputationis. et quinta ē
cōtentio clamoroſe diſputatiōis. Prima eſt cōtētio
bonoꝝ virtuoſe penitentiū: de qua dicit xp̄s Lu. 13.
Contendite intrare per portam anguſtam. vbi ſcdm̄
Notingus. cōtendere accipitur ꝓ conari ſeu feſtinare.
⁊ eſt ſenſus. Contendite intrare. ⁊c. id eſt in magno
conatu feſtinate pniam agere: vt mereamini corona
ri. Secūda eſt contentio vigoroſe pugnātiū. de qua.
1. Coꝝ. 9. Ōis qui in agone contendit ab oībus ſe ab
ſtinet. ⁊ illi quidē vt corruptibilē coronam accipiant:
nos aūt incorruptam. Tertia eſt contentio ſupborū
inaniter gloriantiū. de qua Phil. 2. Nichil ꝑ cōtentio
nem neq̄ per inanem gloriam. ſed in humilitate ſu=
periores ſibi inuicem arbitrantes. Quarta eſt con=
tentio aduocatoꝝ verboſe cauſantiū. de qua Mat.
5. Qui vult tecum in iudicio cōtendere: ⁊ tunicā tuaꝫ
tollere: dimitte ei ⁊ pallium. Pro quo notandum q̄
contingit repetere coram iudice dupliciter. ſ. aut cū
cōtentione ⁊ fraude. aut cū patientia ⁊ caritate. pri=
mū cuicūq̄ eſt illicitū. ſecundum infirmis ⁊ imperfe
ctis non eſt illicitum: nec ꝓhibitū perfectis nec cō=
ceſſum. imo ſicut perfectis nō liceat ſua habita retine
re iuxta illud Mat. 19. Si vis perfectus eſſe: vade
⁊ vende vniuerſa q̄ habes: ⁊ da pauperibus. A mul=
to fortiori ꝑfectis nō licet ſua ablata cōtentioſe repe
tere. nā vt dicit guil. par. in de vicijs pte. 9. tracta. de
pctō lingue cap. 10. Nichil eſt ſimilius actib⁹ demo
nū q̄ litigare. Un̄ ſeruos dyaboli ⁊ nō dei ſe oſtēdūt
qui litigant. nam vt dicit apl̄us. 2. thiſi. 2. Seruum
aūt dei nō oꝫ litigare. ⁊ q̄uis ſeruū dei debitis circū
ſtantijs obſeruatis impugnare falſitatez liceat. ſi tn̄
debitū modū nō obſeruet: ſed in tantam ꝓrūpit inor
dinatam verboſitatem ⁊ contentionē q̄ ex hoc gene=
ratur ſcādalū alioꝝ: tunc grauiter peccat. vn̄ apl̄s.
2. thy. 2. noli contendere verbis. ad nichil enī vtile eſt
niſi ad ſubuerſionē alioꝝ. ⁊ ſicut dicit guil. pariſiē.
vbi prius: litigatio ſiue cōtētio ſignū eſt ſuperbie ⁊
ſtultitie ⁊ peruerſitatis ⁊ malicie. Un̄ ꝓuer. 13. dicit̃
inter ſupbos ſemper iurgia ſūt: ⁊ iō dr̄ ꝓuer. 20. ho
nor eſt homi q̄ ſepat ſe a cōtētione. De ſecūdo dr̄ ꝓ=
uer. 20. oēs aūt ſtulti miſcētur cōtumelijs. Itē ꝓuer.
18. Labia ſtulti micēt ſe rixis: ⁊ os eius iurgia ꝓuo=
cat. ⁊ iō ſicut dr̄ ꝓuer. 29. Sapiens ſi cū ſtulto cōten
derit ſiue iraſcat̃ ſiue rideat nō inueniet requiem/ ſꝫ
potius ſanguinis effuſionē. Un̄ Eccli 22. Ante ignē
camini vapor ⁊ fumus ignis inaltat̃: ſic ⁊ an̄ ſangui=
nem maledictio contumelia ⁊ mine. De tertio ꝓuer.
16. dr̄. Homo ꝑuerſus ſuſcitat lites: ⁊ verboſus ſe=
parat principes. De quarto ꝓuer. 17. dr̄. Semꝑ iur
gia querit malus: angelus autem crudelis mittetur
contra eum. ⁊ hoc erit in morte quādo angelus ma=
lus ad eum veniet: vt eum deferat in īfernum. Quin=
ta contentio eſt litigioſe diſputantiū. de qua. 1. Coꝝ.
2. Si quis autem videtur contētioſus eſſe inter vos
nos autem talem conſuetudinem non habem⁹ in ec=
cleſia dei. Item. 2. thiſi. 2. Stultas autem ⁊ ſine diſci
plina queſtiones deuita: ſciens quia generant lites
Item ad tytum. 3. Stultas aūt q̄ſtiones ⁊ genealo=
gias ⁊ contentiones ⁊ pugnas legis deuita. ſunt enī
inutiles et vane. contentio autem inter xp̄ianos ma=
gna eſt abuſio. vnde Aug. in de abuſionibus abuſio=

ne. 7. xpianus inquit cōtentioſus qui cum participationē nois xpi p fidē ⁊ per baptiſmū ſuſcepit. ⁊ cōtra xpi dicta ⁊ ppoſitū/mundi caduca delectamēta diligit: maxime abuſionis gradu confundit: q2 xpianus qui nois xpi ſimilitudinē tenet: moꝛūq; ſimilitudinē eius habere debet. xpianus igitur nemo recte dicitur niſi qui xpi moꝛibus coequatur. De xpo eni p pphetam Iſa. 42. ſcribitur. Ecce ſeru⁹ me⁹ ſuſcipiā eum electus meus: cōplacuit ſibi in illo aīa mea: ponam ſpm meū ſuper eum. iudiciū in gentibus pferet: non clamabit neq; accipiet perſonā: neq; audiuit aliquis in platea vocē eius. Ecce xps nō contendit: ſic ⁊ tu ſi moꝛū xpi ſimilitudinem retinere cupis: ne cōtēdas/ne abuſiuus in eccl'ia xpianus exiſtas. ſuis eni ſectatoꝛibus xps pcipit dicēs. Nolite vocari rabi. Unus eſt eni magiſter quid veſter eſt xps. ⁊ patrē nolite vocare vobis ſuper terram. vnus eſt enim pr veſter q in celis eſt. Oēs enim fratres eſtis: quibus imperauit ſic oꝛare. Pater noſter qui es in celis. ⁊c. Fruſtra igr contendit in terra patrē habere: qui patrē ⁊ patriam pfitetur habere in celo: cuius patrie poſſeſſoꝛ nemo efficitur: niſi qui de terrene patrie cōtētione immunis habetur. Iſtum igitur abuſum caueāt prelati q ambicioſe paternos honoꝛes ſuper pplm anhelare nō deſiſtunt: q2 modicus erroꝛ in duce xpiano tā imiſericoꝛditer cōtinuatus/ducit ad tartarū. hec Augu. Predictis ei duabus filiis inanis gloꝛie. ſ. diſcoꝛdie ⁊ cōtētioni opponitur pax: que eſt effect⁹ caritatis: ⁊ pꝛohibentur per illud pceptū. Non falſum teſtimonium dices. quo precepto phibentur oīa nocumēta que verbo pximis inferuntur.

¶ Capitulū. 58. de inobedientia ⁊ motiuis conferentibus ad eius deteſtationem

SEptima filia inanis gloꝛie eſt inobediētia. ⁊ eſt inobediētia viciū quo quis cōtēnit ſubdi deo/⁊ mādatis eius. vel ſuo ſuperioꝛi. ⁊ hec inobediētia directe tēdit contra oꝛdinationē diuinam. dicente aplo. Roma. 13. Qui poteſtati reſiſtit: oꝛdinationi dei reſiſtit. non tn quelibet precepti pterītio facit criminalē inobediētiam. Unde Bern. in li. ſuo de precepto ⁊ diſpēſatione. ⁊ ponitur. 3. floꝝ. cap. 11. Nonnulla inquit ſtulticia ſeu vaniloquia ⁊ quecunq; occioſe dicta facta ⁊ cogitata/niſi q2 cōtra dei mādatū vſurpant. pctā q ppe ſunt: ⁊ deus phibet oē pctm: ⁊ tamē venialia/⁊ nō criminalia reputant: excepto cū per cōtēptū vertuntur in vſum ⁊ conſuetudinē. ⁊ tūc nō pcti ſpēs: ſꝫ peccantis intentio penſat. nō eni inobediētia: ſed impenitēcia facit preuaricatoꝛē. elatio quippe cōtēnētis/atq; īpenitentis obſtinatio/in minimis quoq; mādatis culpam facit nō minimā: et conuertit in crimē grauis rebellionis offenſam ſatis leuē ſimplicis tranſgreſſionis. Non eni eſt idē nolle obedire: ⁊ non obedire. hoc quippe. ſ. nō obedire interdū erroꝛis eſt: nō nunq; ⁊ infirmitatis. Illud vero: nolle obedire: aut odioſe pertinatie eſt: aut cōtumacie nō ferende. qd ⁊ ſpm impugnare eſt. ⁊ reſiſtere ſpūiſancto. ⁊ ſi vſq; ad moꝛtem perdurauerit. blaſphemia non eſt remittenda ſiue in hoc ſeculo ſiue in futuro. Nō igitur qualiſcunq; preteritio criminalem facit inobediētiam. ſed repugnare/⁊ nolle obedire. hec ille. ¶ Sed hic eſt notandū q ad deteſtationem huius peccati ſex motiua ſpecialiter cōferūt. ¶ Pꝛimū eſt multiplex cōminatio qua cōminatur ſacra ſcriptura hoc viciū eſſe puniendū. Unde Deut. 17. Qui ſuperbierit nolēs obedire ſacredotis imperio qui in eo tpe miniſtrat deo ex decreto iudicis moꝛiatur hō ille: ⁊ auferes malū de iſrael: cunctuſq; populus audiēs timebit: vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. ¶ Itē Joſue primo capitulo dr. Qui cōtradixerit oꝛi tuo ⁊ non obedierit cūctis ſermonib⁹ quos pceperis ei: moꝛte moriatur. Itē Deut. 21. dixit dñs ad moyſen. Si genuerit hō filiū cōtumacē ⁊ proteruū/qui nō audierit patris vel matris imperiū/⁊ cohercitus obedire cōtēpſerit/apprehendent eum/⁊ ducent ad ſenioꝛes ill⁹ ciuitatis ⁊ ad poꝛtam iudicii. dicentq; ad eos. Filius noſter iſte pteruus ⁊ contumax eſt. monita nra audire cōtempſit. comeſſationibus vacat: luxurie atq; cōuiuiis: lapidibus eū obruet populus ciuitatis ⁊ moꝛietur: vt auferatur malū de medio veſtri. Itē Deutero. 28. Si nolueris audire vocē dñi dei tui vt cuſtodias ⁊ facias oīa mandata eius/et cerimonias quas ego precipio tibi hodie: venient ſuper te oēs maledictiones iſte ⁊ apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate. maledictus i agro. maledictū hoꝛreū tuū. ⁊ maledicte reliquie tue. maledictus fructus vētris tui. maledictus fructus terre tue. armēta boum tuorum: ⁊ greges ouiū tuaꝝ: maledict⁹ eris ingrediēs. ⁊ maledictus egrediens. mittet dñs ſuper te famen ⁊ eſuriē: ⁊ increpatione i oīa opera tua que tu facies donec cōterat te ⁊ pereas. Itē ps. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. Item Eccle. 41. Ue vobis viri impii qui dereliquiſtis legē dei altiſſimi. ⁊ ſi nati fueritis: in maledictionib⁹ naſcemini. ⁊ ſi moꝛtui fueritis: in maledictione erit ps veſtra. Oīa q de terra ſūt in terrā cōuertent. ſic ipſi a maledicto i pditionē. Hec ei maledictio figurata eſt Mat. 21. in hoc q dñs maledixit ficulnee fructū nō hñti. Itē ad Rom. 13. Oīs aīa ſublimioꝛib⁹ ptātibus ſubdita ſit. Nō eſt eni ptās niſi a deo: que aūt ſūt: a deo oꝛdinata ſūt. itaq; q reſiſtit ptāti: dei oꝛdiatiōi reſiſtit. q aūt reſiſtūt: ſibiipſis dānationē acqrunt. ¶ Secundum motiuum conferens ad deteſtationem inobedientie eſt multiplex pena qua legitur i ſcriptura ſacra hoc peccatū punitū eē. Uñ pꝛimo pugnitū ē hoc peccatū in pꝛimo angelo q ppter ſuā inobediētiā ipe cū ſuis cōplicib⁹ cecidit d celo: ⁊ dānatus ē ad ſupplicium eternū: vt pꝫ Iſa. 14. Itē ppter pctm inobediētie pꝛimi nri parētes exuti veſte pcioſiſſima imoꝛtalitatis ⁊ innocētie induti ſunt veſte pānoſa moꝛtalitatis ⁊ miſerie: ⁊ de amenīſſima ciuitate padiſi eiecti: ⁊ in miſerrimā mūdanā carnalē ⁊ dyabolicā ſuitutē redacti: vt pꝫ geñ. 3. Et ſi illi qui erāt in padiſo terreſtri inde ppter inobedientiā ſunt eiecti: qua fronte putāt ſe eſſe igreſſuros paradiſum celeſtē: qui diuine oꝛdinationi non obediūt: pſertim cū experiētia docēte. Difficili⁹ eſt dignitatem non habitam tam modico obice inuētoꝛ aquirere: q2 dignitatem habitā cū maioꝛi obice adinuento depdere. ac etiam in q̄to maioꝛ eſt dignitas: in tanto interueniēte īpedimēto difficilius eſt illā obtinere. Item inobedientia in tantā miſeriam nos redegit q per illā oēs moꝛti adiudicati ſum⁹. Uñ ⁊ illa interfecit oēs amicos noſtros qui moꝛtui ſunt: et illos qui remanſerūt nobis: imo ⁊ noſipſos tandem interficiet. Sed certe vt eſtimo nō eſt aliquis hō viuēs q ita cap hꝫ amicū qn odio haberet illū: ſi tāta mala ſibi feciſſet ⁊ adhuc faceret: quāta fecit ⁊ ad-

hũc nobis facit inobedientia. Uñ olm malorum que
vnq̄ȝ euenerũt ⁊ eueniunt generi hũano inobediẽtia
eſt ⁊ fuit i cauſa. iuxta illud Eccl'ſ.9. Qui obſeruat
mandata nõ experietur q̄cq̄ȝ mali. ¶ Item pctm̄ in=
obediẽtie ⁊ luxurie fuit cã quare de⁹ deſtruxit totũ
mundũ ⁊ totũ genus hũanũ aquis diluuij/octo aia=
lib⁹ exceptis. vt ptȝ Geñ.7. ¶ Itẽ generos loth: qꝛ
noluerũt credere ⁊ obedire dictis loth ⁊ angeloꝝ dei
⁊ exire de ſodomis: ſȝ eis viſus eſt loth quaſi ludẽs
loqui. iõ cũ impijſſimis ſodomitis deſcenderũt i p=
fundũ inferni dño pluente ſup eos ignẽ ⁊ ſulphur. vt
ptȝ Geñ.19. Itẽ vxoꝛ loth vt patet etiã ibidem: quia
noluit obedire dictis angeloꝝ in ſalis ſtatuã eſt cõ=
uerſa. Itẽ pharao rex egypti: qꝛ noluit obedire pre=
cepto dei: ideo percuſſus eſt decez plagis vindicte:
⁊ tandẽ ipſe cũ toto exercitu ſuo ſũmerſus eſt in ma
ri rubro ⁊ ad ſupplicium dãnatus eternũ. Itẽ ꝓpter
pctm̄ inobedientie ⁊ luxurie quinq̄ȝ ciuitates pulcer
rime ſũmerſe ſũt cũ oibus ſuis habitãtib⁹ quattuoꝛ
aialibus exceptis: vt ptȝ Geñ.19. ⁊ in qualibet ciuita
te ſcdm̄ eſtimationẽ cuiuſdam doctoꝛis erant pluſq̄ȝ
centum milia hoim. Itẽ cũ filij iſrael inobediẽtes le=
gi dei fornicati ſunt cũ filiabus moab: iuſſit dñs cun
ctos principes populi ſuſpẽdi in patibulis cõtra ſo=
lem. ⁊ occiſi ſunt de pplõ.24. milia vt ptȝ Nume.25.
Itẽ ꝓpter pctm̄ inobedientie ⁊ luxurie de gabaoni=
tis ⁊ filijs iſrael infra triduũ ceciderunt in bello cen
tum milia ⁊.134. viroꝝ: ⁊ oẽs bellatores fortiſſimi ⁊
oẽs ciuitates ⁊ ville n̄roꝝ beniamin cũ vniuerſis vi=
ris ⁊ mulierib⁹ puulis ⁊ iumẽtis reptis in eis ignis
incendio cõſumpte ſunt: vt ptȝ Iudicũ.19.⁊.20. Itẽ
ꝓpter inobedientiam achoꝛ lapidatus eſt ad mortẽ.
⁊ vniuerſa ſubſtãtia dom⁹ ſue igne cõſumpta: vt ptȝ
Joſue.7. Item filij iſrael cõtra pceptũ dñi ⁊ moyſi/
ſerui eius euntes ad bellũ percuſſi ſunt ab amalechi=
tis ⁊ chananeis: vt ptȝ Nume.14. Itẽ ophni ⁊ phi=
nees filij hely: qꝛ cõtẽpſerunt obedire doctrine pris
ſui/ab inimicis ſuis ſũt occiſi: vt pȝ.1. Re.2. ⁊ eterna
liter dãnati: vt dicit Iſido. ſup eodẽ. Itẽ rex ſaul p=
pter inobedientiã reprobatus a dño eiect⁹ eſt de re=
gno ſuo. Unde.1.Re.14. dixit ſibi ſamuel ꝓpheta p
eo q̄ abieciſti ſermonez dei: abiecit te dñs ne ſis rex
ſup iſrael. Itẽ rex ſedechias: qꝛ noluit obedire v̄bo
dei per hieremiam ꝓphetam ſibi dicto: ideo captus
eſt a rege babilonis: ⁊ filij eius corã eo occiſi ſunt. et
ipſemet ligat⁹ manibus ⁊ pedib⁹ ⁊ oculis expulſis/
duct⁹ eſt in babilonẽ. ⁊ ibi vitã ſuam miſerabiliter fi=
niuit: vt ptȝ Iere.38. Itẽ rex nabuchodonoſoꝛ: qꝛ in=
obediens erat verbo dei per danielem ꝓphetam ſibi
oſtenſo: ideo eiectu s eſt de regno ſuo ⁊ ab hoib⁹: in
beſtiam mutatus eſt: ⁊ cũ beſtijs herbas et fenum vt
bos comedit: vt pȝ Dañ.4. Item impij ſcribe ⁊ pha
riſei: qꝛ noluerũt obedire ⁊ credere ſaluberrime do
ctrine ⁊ exemplis xp̄i: ⁊ ideo a xp̄o multotiẽs ſũt ex=
cõicati: vt pȝ Mat 23. Itẽ iudei: qꝛ noluerũt crede=
re ⁊ obedire xp̄o ⁊ doctrine ei⁹. iõ peioꝛes ⁊ peioꝛes
effecti ſunt quouſq̄ȝ cõmiſerũt grauiſſimũ pctm̄ mũ=
di. ſ. pctm̄ chriſticidij: quod pctm̄ taȝ graue erat q̄ ſi=
cut dicit anſelmus ſecũdo Cur de⁹. q̄ ſi ſibi diceret
interfice xp̄m/vel oia pctã mũdi ſup te cadent citius
inq̄t eligerẽ q̄ oia alia pctã mũdi ſuper me caderent
q̄ȝ xp̄m occiderem: vel aliquã ſibi inferrem leſurã: ſȝ
iſtud hoꝛribile pctm̄ q̄ȝtum in eis eſt cõmittunt oẽs
falſi xp̄iani: qui non obediũt xp̄o ⁊ doctrine ſue. Naȝ
tales vt dicit aplſ ad hebreos.6. Rurſũ ſibimetipſis

ſunt crucifigentes filiũ dei. Et iõ merito talibus di
cit xp̄s Math.23. Ueniet ſuper vos ois ſanguis iu=
ſtus qui effuſus eſt ſuper terram. i. vindicta a deo oꝛ
dinata pro effuſione ois ſanguis iuſti. vnde ⁊ omnis
vindicta/tribulatio/⁊ anguſtia q̄ vnq̄ȝ aduenit gene=
ri humano: ſibi accidit propter inobediẽtiã deo ſuo.
dicẽte beato gregoꝛio. Nulla eſſet aduerſitas: ſi nul=
la dñaretur iniquitas. ¶ Tertiuȝ motiuum ad dete
ſtationẽ inobedientie eſt hoc: q̄ inobedientia laque⁹
eſt quo inobediens ſeipſum ſpiritualiter ſtrangulat.
Unde guil. pariſienſis in de duplici abſtinentia cap.
de iuramẽto. qui inquit facit illicitum iuramentũ: qua
ſi laqueũ ad collũ ſuum ponit. de quo laqueo intelli=
gi poteſt illud Eccli.6. Uincula ſapiẽtie alligatura
ſalutaris. Qui vero inobediens dei ꝑcepto/iuramẽ
tum trãſgreditur: ipõ laqueo quaſi manibus ꝓprijs
ſe ſpũaliter ſtrangulat mõ quo iudas ꝓprijs mani=
bus ſeipm̄ ſuſpendit. hec ille. ¶ Quartũ motiuum
conferens ad deteſtationem inobedientie eſt hoc: q̄
ſicut dicit guil. pariſieñ. in de vicijs parte.6. titu. de
inobedientia. Inobediẽs in facto: negat deum eẽ do
minum ſuum. Unde Luce.6. Quid vocatis me dñe:
⁊ non facitis que dico? Uera ei recognitio dñi ẽ obe=
dientia. Obediẽtia eni eſt cuſtos fidei. fides aũt ſine
obediẽtia: potius cedit in dei cõtumeliã q̄ȝ in ei⁹ ho=
norẽ. maioꝛẽ eni cõtumeliã facit dño nr̄o ieſu chriſto
qui nõ vult ei obedire ⁊ tñ credit eũ eſſe deũ: q̄ ſi no
let obedire: qꝛ ſi nõ crederet eũ eẽ deũ: tũc p ignorã=
tiam peccaret: que ignorantia eius culpam aliquan=
tulum excuſaret ⁊ diminueret. iuxta illud Lu.12. Il
le autem ſeruus qui cognouit voluntatem dñi ſui et
non ſe preparauit vt faceret voluntatẽ eius: plagis
vulnerabit multis. qui autem non cognouerit/et fe=
cit digna: plagis vapulabit paucis. ¶ Quintum mo
tiuum conferens ad deteſtationem inobedientie eſt
hoc: q̄ a viro iuſto magis timenda eſt inobedientia:
q̄ȝ mortis pena. vñ Guil. pari. vbi pri⁹. Opoꝛtuit in=
quit vt filius dei fieret obediens vſq̄ȝ ad mortem: vt
peccatum inobediẽtie ſanaretur humane. ex quo in=
quit ſequitur q̄ potius timere debemus inobedien
tiam q̄ȝ moꝛtem exemplo filij dei: qui ne pderet obe
dientiã: ſuã perdidit vitã. Et ideo merito bea. Ber.
non inquit dabit inobedienti ſue gratie copiam tan=
tus amoꝛ obedientie/qui potius maluit moꝛi q̄ȝ non
obedire. hec ille. Et ideo merito bea Gre. ⁊ ponit in
flo. Bartho. titulo de obedientia. O homo inquit ſi
chriſti cõſiderares obediẽtiã: tuam deponeres cõtu
matiã. Eſt aũt cõtumatia auctoꝛitati ſuperioꝛis cũ
cõtẽptu obuiatio. Filius dei factus eſt ꝓ nobis obe
diens vſq̄ȝ ad moꝛtẽ. ſcȝ cõtumeliã patibuli: ⁊ tũ non
vis obedire preceptis ſalutarib⁹ legis dei. obediẽs
pro te chriſt⁹ fuit vſq̄ȝ ad moꝛtẽ: nõ tñ ꝓ ſua vtilita=
te: ſed pro tua. erubeſce o miſer cũ angeli in omnib⁹
obediũt deo: ⁊ tu q̄ lutus es ⁊ fetida putredo: cõtra
dicas dei preceptis. inſenſibilia obediũt deo. ⁊ tu qui
ſolus es preditus ratiõe: impugnas voluntatẽ dei.
iubet mari: ⁊ nõ cõtemnit. dicit ventis ⁊ tẽpeſtatib⁹: ⁊
⁊ mox cõpeſcũtur. iubet omni creature: ⁊ nõ ſupgre
ditur iuſſionẽ eius. ſed vnũ hoim genus qd̄ ſcdm̄ ſi=
militudinẽ dei honoratũ eſt cui etiã verbũ ⁊ pruden
tia datũ eſt hi ſoli contemnunt. ideoq̄ȝ hi ſoli in iudi=
cio damnabũtur: ⁊ a iuſticia punient velut deterio=
res mutis aialibus: que ſine ſpiritu ⁊ aia ſũt. hec ille
¶ Sextũ motiuũ cõferens ad deteſtationẽ inobediẽ
tie eſt excellens bonitas virtutis ſibi oppoſite: quia

teſte Phylo. Oppoſita iuxta ſe poſita magis appa-
rēt. vñ vitio inobedientie oppoſita eſt obedientia.

❡ Capitulum. 59. de obedientia: ⁊ de obe-
diētia cōmendabili ⁊ reprehenſibili.

A. Obedientia enim ſecundū Guil.
pari. in de virtutibus parte. 3. tractatu de
iuſtitia ca. 19. ſic ſcribit. Obediētia eſt vo-
lūtas faciendi preceptū vel mādatū ſui ſu
perioris. ⁊ intelligas mādatū qḋ fit mediate ꝑ nun-
ciū vel ꝑ litteras. ꝑceptū vero qḋ fit immediate. vel
ſcḋm eundē ibidē obediētia ſic deſcribit. Obediētia
eſt pio ſtudio ꝓprie voluntatis abnegatio. ꝓ quo no-
tādum ꝙ ꝓpria voluntas dupliciter accipit. vno mō
dicitur ꝓpria volūtas: volūtas que nō eſt deo ſubie-
cta. ⁊ ſcḋm hoc abnegatio ꝓprie volūtatis fit qñ vo
luntas noſtra voluntati diuine oīno ſubijcitur. Alio
modo vero dicitur ꝓpria voluntas: volūtas que nō
eſt ſubiecta hoī. ⁊ ſcḋm hoc ꝓpria voluntas abnegat
in eo qui voto ſe obligans hoī voluntatem ſuam ſub
dit voluntati humane. ⁊ ſic abnegatio ꝓprie volunta
tis videtur pertinere ad religioſos. pio ſtudio dici-
tur ad differentiam illoꝝ qui voluntatē ſuam huma
ne volūtati ſubdunt timore ſeruili: vel ꝓ lucro terre
no. ⁊ intellige hic per piū ſtudiū animi vehementem
applicationē ad cultū dei. vñ piū hic dicit a pietate
q̄ dicit theoſebia. i. dei cultus vel dei pietas. Et no-
ta ꝙ ad veram obedientiā mouere nos debēt multa:
⁊ primo exhortationes ſacre ſcripture. vñ Roma. 13.
Oīs anima poteſtatibus ſublimiob⁹ ſubdita ſit. Itē
Ephe. 6. Serui obedite dominis veſtris carnalibus
cū timore ⁊ tremore. in ſimplicitate cordis vri ſicut
chriſto: non ad oculū ſeruiētes quaſi hoīb⁹ placētes:
ſed vt ſerui chriſti faciētes volūtatē dei ex aīo cū bo
na voluntate ſeruiētes ſicut dño ⁊ non ſicut hoībus.
ſcientes qḿ vnuſquiſqȝ quodcunqȝ fecerit bonū hoc
recipiet a dño ſiue ſeru⁹ ſiue liber. Itē Colo. 3. Ser
ui obedite per oīa dñis veſtris carnalib⁹ non ad ocu
lum ſeruientes quaſi hoībus placētes. ſed in ſimpli
citate cordis timētes deū. Item ad Tytū. 3. Admo
ne illos principibus ⁊ poteſtatib⁹ ſubditos eſſe. Itē
1. Pe. 2. Subiecti eſtote omni creature humane pro-
pter deū ſiue regi quaſi precellēti: ſiue ducib⁹ q̄ſi ab
eo miſſis: ad vindictā malefactoꝝ/laudē vo bonoꝝ.
Item in eodē. Serui ſubditi eſtote in omni timore
dñis veſtris/non tm̄ bonis ⁊ modeſtis: ſed etiam di-
ſcolis. Item Hebre. 13. Obedite prepoſitis veſtris ⁊
ſubiacete eis. ipſi ei peruigilāt q̄ſi rationē reddituri
pro aīabus veſtris. Item Ephe. 6. Filij obedite pa-
rētibus veſtris in dño. ❡ Secundo ad obediētiā mo
uere nos debēt inſenſibiliū creaturarū exempla que
vniuerſaliter obediūt ſuo cōditori. vñ pſ. Uniuerſa
liter de omni creatura inſenſibili dicit. Ipſe dixit ⁊ fa
cta ſunt oīa. mandauit ⁊ creata ſunt vniuerſa. ſtatuit
ea in eternū ⁊ in ſeculū ſeculi: ꝑceptū poſuit ⁊ nō pre
teribit. Itē Baruch. 3. ſtelle vocate ſunt ⁊ dixerūt:
ecce aſſumus. Itē Math. 8. venti ⁊ mare obediūt ei.
vñ Pſ. Terminū poſuiſti quē nō tranſgredient. Itē
Lin. ſuper euangelia parte. 2. ca. 32. Sol inquit a ſua
ſemita nō deuiat. luna a ſuo tramite nō aberrat: ſtel
le ſuis inſudant officijs ad nutū dei. campus florib⁹
ornatur. ymbrib⁹ irrigatur. frondibus criſpatur. ſil-
ua in nemore cytharizat auicula. ⁊ deo obediūt cun
cta. tu ſolus hō impugnas dei precepta. Et cōſide-
rans bea. Ambro. in ſuo exameron ait. Non medio-
cris pudor eſt imperio dei inſenſibilia elemēta pare-
re: hoīes nō obedire quibus ſenſus ab ipſo tribuitur
auctore. hec ille. Itē bea. Gre. O hō inquit ſi chriſti
cōſiderares obediētiam: tuā deponeres cōtumaciā.
ſicut ſupra in quinto motiuo cōferente ad deteſtatio
nem inobedientie patet. ❡ Tertio ad obedientiam
mouere nos debent exempla ſanctoꝝ. ⁊ primo moue
mur ad obedientiā triplici exēplo illius ſanctiſſimi
patriarche abrahe. ſ. de deſertione patrie. de circūci
ſiōe. ⁊ de filij ſui volūtaria imolatiōe. de primo legit
Geñ. 12. ꝙ domin⁹ dixit ad abrahā. Egredere de ter-
ra tua ⁊ de tua cognatiōe de domo patris tui: ⁊ veni
in terrā quam mōſtrauero tibi. Abrahā vero humi-
liter obediēs precepto dei ſicut ſubditur. egreſſ⁹ eſt
ſicut preceperat ei dñs. Magna ei erat abrahe obe-
dientia qui ad ꝑceptū dei reliquit domū patris ſui:
terram ſue natiuitatis/amicos/natos/⁊ cognatos/⁊
iuit ad manēdū inter alienigenas in terras ſibi inco
gnitas. in iſto ei exemplo habem⁹ ꝙ ad perfectionē
pertinet hoīem paratū eſſe renunciare oīa trāſitoria
huius mūdi ꝓpter amorē Ieſu chriſti. vñ. Lu. 14. di
cit xp̄s. Qui nō renūciauerit oībus que poſſidet: nō
poteſt meus eſſe diſcipul⁹. Itē Lu. 9. Si quis vult
venire poſt me abneget ſemetipſū. vñ yſi. i de ſummo
bo. li. 3 ca. 18. Ad perfectionē inquit nō ſufficit renū-
ciare niſi oībus ſuis etiā ſeipſū quiſqȝ abneget. Sed
quid eſt ſeipſum abnegare niſi voluptatib⁹ ꝓprijs re-
nunciare: vt qui ſuperbus erat ſit humilis. qui iracū
dus erat: ſtudeat eſſe manſuetus. Nā ſi ita quiſqȝ re-
nunciat que poſſidet omnibus: ⁊ ſuis non renunciat
malis moribus: non eſt xp̄i diſcipulus. Qui enim re
nūciat omnibus reb⁹ ſuis: ſua abnegat. qui vero re
nunciat ſuis prauis moribus: ſeipſū abnegat. hec ille
Unde gre. ſuper illud. 1. Re. 15. Melior eſt obedientia
q̄ victime. obediētia inquit victimis iure ꝑponitur.
quia per victimas aliena caro: per obedientiā volun
tas ꝓpria mactat. hec gre. ⁊ ponit in ca. 8. q. 1. Scien
dū. ⁊ ideo merito Guil. pari. in de virtutib⁹ parte.
3. tractatu de iuſticia ca. 20. Obedientia inquit deo
preſtat obſequiū acceptiſſimū. vñ. 1. Re. 15. Nunquid
vult dñs holocauſta ⁊ victimas: ⁊ non potius vt obe
diatur voci dñi: melior eſt enī obedientia q̄ victime.
Item eccle. 4. Multo melior eſt obedientia q̄ ſtul
torū victime. Item. eccl. 35. Salutare ſacrificiū eius
eſt attēdere mādatis: ⁊ diſcedere ab oī iniqtate. Itē
Deut. 12. Quod precipio tibi hoc tm̄ facito: dño nec
addas quicq̄ nec minuas. Hec cōſiderās bea. Greg.
Summa inqt milicie laus inter aliena bona merita
hec eſt. obediētiam reipublice vtilitatibus exhibere
quicqḋ ſibi humiliter imperatū fuerit obtēperare.
hec gre. ⁊ ponit in ca. 23. q. 1. Sūma. Item idē. 8. q. 1.
ſciendū. Sola eſt inquit que fidei meritum poſſidet
obedientia. ſine qua quiſqȝ infidelis cōuincitur: ⁊ li-
cet fidelis eſſe videat. hec ille. ❡ Secundū exemplū
obedientie dedit nobis abrahā in ſua circūciſione: q
ad preceptū dñi circūcidit carnē preputij ſui. vt patȝ
Geñ. 17. in quo nobis exēplū dedit circūcidere cor-
da noſtra a carnalib⁹ deſiderijs. nā circūciſio in car-
ne facta ſignat reſecationē ſuperfluoꝝ deſideriorū
carnaliū. In cui⁹ rei ſignū fiebat in mēbro illo in quo
maxie ſeuiebat cōcupiſcētia. Iere. 4. Circūcidimini
dño ⁊ auferte preputia cordiū veſtrorum viri iuda
⁊ habitatores Hieruſalē ne forte egrediat vt ignis
indignatio mea ⁊ ſuccēdat ⁊ non ſit qui extinguat ꝓ-
pter maliciā cogitationū veſtrarū. ❡ Tertiū exem- B.

plum obedientie dedit nobis abrahã in filij ſui imo=
latione. de immolatione legitur Gen̄.22. ꝙ dixit ſibi
dn̄s. Tolle filiū tuū vnigenitum quē diligis yſaac et
vade in terram viſionis atq; offer eum ibi i holocau=
ſtum ſuper vnū montium quem mōſtrauero tibi: qui
cum precepto dei obediens ligaſſet filiū ſuū. ⁊ poſu
iſſet eum ſuper ſtruem lignoꝝ: ⁊ arripiēs gladiū vo
luiſſet filiū ſuū immolare dixit ſibi angelus dn̄i. Nō
extendas manū tuā ſup puerū: neq; facias illi quic=
q̄;: nūc cognoui ꝙ timeas deū ⁊ nō pepercisti vnige
nito filio tuo ꝑpter me. Et ſequit̄. Per memetipſū
iuraui dicit dn̄s: q2 feciſti rem hanc: ⁊ non pepercisti
filio tuo vnigenito ꝑpter me benedicā tibi ⁊ multi=
plicabo ſemē tuū ſicut ſtellas celi et velut arenā que
eſt in littore maris. In iſta enī hyſtoria poſſunt nota
ri ſpecialiter duodeci ꝑpter que multū cōmendabi=
lis fuit abrahe obediētia: ⁊ q̄ multū vt videt̄ mouiſ=
ſe debuiſſent abraham ad hāc obedientiā nō feciſſe.
¶ Primū eſt quia abrahā voluit ad preceptū dn̄i ca=
rere ſibi re cariſſima: quia filio ſuo vnigenito ⁊ here
de. ¶ Scd̄ꝫ eſt ꝙ ipſe voluit filiū ſibi dilectiſſimū oc
cidi. poſſet ei eſſe ꝙ aliquis ad preceptū dei vellet fi
lio ſuo carere ita ꝙ nūq̄; de cetero euꝫ videret: qui tñ
nollet eū occidi. ¶ Tertiū eſt ꝙ voluit eū occidi co=
rā ſe imo ipſemet manu ſua ꝓpria voluit hoc facere.
Multi forte propter amorem dei ſuſtinerent ꝙ filij
ſui mortificarentur: qui tamen non poſſent hoc aſpi-
cere vel manu ꝓpria facere. ¶ Quartum eſt ꝙ filius
ille erat ſibi vnigenitus. non enim habebat alium fi=
lium ex libera ſua vxore. ¶ Quintum eſt ꝙ miracu=
loſe eū habuit: quia ex vxore vetula ⁊ ſterili. cū ipſe=
met etiam iam eſſet ſenex ⁊ prouecte etatis. ¶ Sex
tum eſt ꝙ promiſſio magna facta erat abrahe de fi=
lio illo. ¶ Septimum eſt ꝙ filius ille magnum ſola
tiū fuit matri ſue: quod notatur in hoc verbo yſaac.
Nam yſaac riſus interpretatur. vnde et dixit mater
ſua eo ſibi nato. Riſum fecit mihi deus quicunq; au
dierit corridebit mihi Gen̄. 21. Quid putas dixiſſet
mater yſaac ſi abraham reuertens de eius immola=
tione dixiſſet matri. immolaui filium tuum. ¶ Octa
uum eſt ꝙ non ſolum voluiſſet eum occidi: ſed etiaꝫ
incendi. vnde dixit ſibi de⁹. Offer euꝫ in olocauſtum
quod īterpretatur totū īcēdiū. ¶ Nonuꝫ eſt ꝙ voluit
eum ducere per triduum ad locū immolationis. glo.
Non eſt iuſſus abrahā ſtatim occidere filiū ſuuꝫ: ſed
per triduū eum ad immolationis locū ducere vt lō=
gitudine tēporis temptatio augeretur: ⁊ creſcētib⁹
curis paternis viſcera cruciarent̄. ¶ Decimum eſt ꝙ
non videbatur aliqua precepti vtilitas. quenam vti=
litas fuiſſet innocētem filium occidiſſe: nō vtilitas.
ſed damnū manifeſtū videretur. ¶ Undecimum eſt
ꝙ nō excuſaſſet eum auctoritas precipiētis cum nul
lus teſtis affuiſſet vt crederet̄ ei ſi dixiſſet dn̄m hoc
ſibi precepiſſe. ¶ Duodecimū eſt ꝙ nō preceſſerat i
ſanctis patribus hui⁹ obedientie exemplū. ſed abra
ham hoc accepto precepto ꝑpter iſta duodecim taꝫ
difficilia nō ſe excuſauit. nec cauſam precepti inter=
rogauit: ſicut faciūt quidaꝫ imitatores dyaboli qui
ait Gene. 3. Cur precepit vobis deus vt non comede
retis ex omni ligno paradiſi. Itē nō procraſtinauit
mandatū exequi: ⁊ ideo abrahā nō obſtante ꝙ filium
ſuum non immolauit. tñ meritum obedientie nō ami
ſit. vñ dixit ſibi dn̄s. Quia nō pepercisti filio tuo vni
genito ꝑpter me benedicā tibi ⁊ multiplicabo ſemē
tuū: ⁊ ſequitur. In ſemine tuo benedicent̄ oēs gētes
terre: quia obediſti voci mee. hō qui ꝓ̄ptam habet
voluntatē ad obediēdū deo in oībus: placet deo etiā
ꝓ infinitis rebus quas nūq̄; facturus eſt. vñ Greg.
Nunq̄; enī manus vacua erit a munere: ſi archa cor
dis plena fuerit bona voluntate. hec Guil. pari. Itē
exemplū obediētie dedit nobis xp̄s: qui ꝓ̄cepto pa=
tris nō terram ſicut abrahā: ſed celuꝫ deſeruit. ipſe
etiam mulierē dilectiſſimā. ſ. matrem ſuam virginē
mariam reliquit cuꝫ gladi⁹ doloris pertrāſiuit aīam
eius Lu. 2. ipſe et domū reliquit: q2 nullā habere vo=
luit Mathei. 8. Filius aūt hominis non habet vbi ca
put ſuū reclinet. Itē formā ſpūalis circūciſiōis no=
bis dedit: cū volūtatē patris volūtati ſue ipſe ꝓpo=
ſuit Math. 26. Non ſicut ego volo: ſed ſicut tu. Itē
Lu. 22. Non mea voluntas: ſed tua fiat. ipſe etiā mā
dato patris in olocauſtū ſeipſꝫ obtulit. vñ Jo. 14. Si
cut mādatū dedit mihi pater ſic facio. hec Guil. pa=
ri. vbi prius. ¶ Et eſt inſup notādū ꝙ ſcd̄ꝫ Guil. pa=
ri. in de virtuti. parte. 3. tractatu de iuſticia cap̄. 22.
Aliqua eſt obediētia cōmēdabilis. et aliqua eſt obe=
dientia reprehēſibilis. Obediētia enī cōmendabilis
quedā eſt ſufficiēs ⁊ neceſſaria quedā abundans ⁊ ꝑ
fecta. Obediētia ſufficiēs ⁊ neceſſaria eſt obedientia
qua quis obedit in his tantum in quibus obligatur
ex ſua profeſſione ⁊ de iure naturali atq; poſitiuo fi=
nes ſuos atq; limites non excedens vt docet ſanct⁹
thomas. 2a 2e. q. 104. ca. 5. obedientia abundans ⁊ per=
fecta eſt obedientia qua quis obedit in his in quib⁹
nō ex ſua ꝓfeſſione tenetur: nec de iure neceſſe obe=
dire ponēs totum ſuum velle ⁊ nolle in arbitrio ſui
prelati nichil ſui reſeruans ſibi. dū tamen nichil pre
cipiat prelatus contrarium diuine voluntati/anime
q; ſaluti. vnde Ber. Perfecta inquit obedientia le=
gem neſcit. termino non artatur/ neq; contēta eſt ſo=
lum in anguſtijs ſue profeſſionis: ſed largiori volū=
tate fertur in latitudinem caritatis. et ſic dicit idem
Ber. ⁊ ponitur. 5. flor. ca. 2. Sola caritas eſt que obe
diētiā grataꝫ facit/ ⁊ acceptabilē deo: ⁊ illa ſola deo
illam cōmēdat. vñ ⁊ verus obediens (inquit) dat ſuū
velle ⁊ ſuū nolle deo: ſed quia pauci inueniuntur in
hac perfecte forma obediētie q ſuā ita abiecerint vo
luntatē vt nō quid ipſi. ſed quid velit dn̄s omni ho=
ra requirāt dicētes ſine intermiſſiōe cum apſo. Dn̄e
quid vis me facere. O verbū breue: ſed virtute ple=
num ⁊ efficax/ ⁊ omni acceptatiōe dignū. ſic ei decet
ſed oīno dignū eſt dicere. Non meā decet dn̄e a te: ſꝫ
a me tuā queri ⁊ fieri volūtatē. multorum ꝑfecto ho
die puſillanimitas ⁊ puerſitas exigit vt ab eis queri
oporteat qd vis ab eis vt faciaꝫ tibi: ſed nō ipſi que
rant. Domine quid me vis facere. cōſiderare tam ha=
bet miniſter ⁊ vicarius xp̄i quid ſibi ꝓ̄cipi velint ſub
diti: ſed non ipſi cōſiderāt que volūtas ſit precepto=
ris: ſed diſcernūt ⁊ dijudicāt eligentes in quib⁹ obe
diāt imperari. imo in quib⁹ ſuū ipſorū obedire neceſ
ſe ſit volūtati. nō eſt eoꝝ obediētia plena. nō in omni
bus parati ſunt obſequi. nō per oīa propoſuerūt ſe=
qui eum qui nō ſuam. ſed patris venit facere volunta
tem. hec Ber. Sed de perfecta obediētia Guil. pari.
in de virtutibus par. 3. tractatu ꝺ iuſticia ca. 20. ſub
auctoritate bea. Gre. 35. mora. Obedientia inqt vir
tus eſt que ceteras menti inſerit. inſertaſq; cuſtodit.
vñ ſolēt inſeri arbori agreſti ramūculi nobilis arbo=
ris: ⁊ deinde arbor que pri⁹ erat agreſtis ꝓducit fo=
lia ⁊ fructus ſcd̄m naturam arboris nobilis a qua ra
mūculi ſūt aſſumpti. Sic ſpūaliter ⁊ licꝫ hō ſit agre=

ſis.i.rudis τviciosus:tñ ſi obedienter permittat in cor-
de ſuo inſeri voluntatẽ τ doctrinã ſpiritusſancti:τ ſuoꝝ
virtuoſoꝝ ꝑpoſitorũ gratia diuina in eo cooperante
producit folia bonorum verborũ.flores ſanctarum vir
tutum τ fructus bonarum operationum. Sed ecõtra
vt ſubdit Guil par.ibidem eodem ca.ſicut corũ adhe
rens ligno minus flexibili flecti nõ poteſt niſi a ligno
ſeparetur.ſic homo adherens vitijs ſiue malo conſor-
tio/ad veram obedientiã flecti non poteſt niſi ab eis ſe
paretur.vñ pſ.Cum peruerſo peruerteris. Predicta
eñi obedientia abundãs τ pfecta figuratur Gene.28.
vbi legit ꝙ Jacob dormiẽs i itinere capiti ſuo lapide
ſuppoſito/ in ſomnijs vidit ſcalã ſtantẽ ſuper terram/
τ cacumen illius tangens celum:τ angelos aſcenden-
tes τ deſcendentes per eam:τ dominum innixum ſcale.
Spiritualiter Jacob ſupplantator interpretatur.τ ſi
gnificat viruꝫ perfectũ in religione priuata ſiue in cõi
religione chriſtiana diabolum ſupplantantem vitijs
fortiter reſiſtendo.qui lapideꝫ capiti ſupponit quãdo
xp̃o capitiviuo fide τ charitate perfecta adheret in ci-
nere dormit:qñ in vijs huius vite contemplationi de-
ditus ab impedimento ſecularium actionũ mente per
fecta quieſcit.ſcala quam in hoc ſomno vidit perfectã
ſignificat obedientiam.cuius duo latera ſunt pauper
tas voluntaria/τ perfecta cõtinentia:de quibus dictũ
eſt ſupra parte.8.ca.82.τ.83.vbi agitur de primo τ ſe
cundo regis pacifici conſilio.predicte ſcale ſunt ſeptẽ
gradus/de quibus loquitur Guillerũ.pari.in devir-
tutibus:parte.3 tractatu de iuſticia cap 21. ſuper au-
ctoritate beati Berñ.Quoꝝ primus eſt libenter obe-
dire:quẽ gradum aſcendere non poteſt qui voluntatẽ
precipientis ad ſuã non faceret voluntatem . libenter
eñi obediebat xp̃s precepto patris.qui dixit Johan.3.
Meus cibus eſt vt faciem voluntatem eius qui miſit
me.Jtem Aug.10 cõfeſſio.Optimus inquit miniſter
tuus dñe eſt qui non magis intuetur hoc audire quod
ipſe voluerit.ſed potius hoc velle quod a te audierit.
Hec ille.Et eſt notandum ꝙ obedientia in difficilioꝛi
bus gratioꝛ eſt.τ inobedientia in facilioꝛibus grauioꝛ
eſt.Unde Aug.18.de ciuitate dei.Jn paradiſo inquit
tanto maioꝛ inobedientia fuit quanto illud quod pre-
ceptum eſt nullius difficultatis fuit. vbi eſt enim ma-
gna inobediẽtie pena propoſita:τ res a creatore faci-
lis imperata/quis non ſatis explicet quãtum malum
ſit inobedire in facili:τ tante poteſtatis imperio: τ tã
to ſe exponere ſupplicio . Hec Guillerñ. pariſienſis.
Jtẽ Ber.τ ponitur.7.floꝛa.cap̃ 30.cuiuſuis inq̃t inter
precep‸toꝛes reuerentioꝛ auctoꝛitas.eius grauioꝛ foꝛ
midatur offenſa.ac maioꝛis cuius mandati trãgreſ-
ſio damnabilioꝛ eſtimatur.melius ſiquidem eſt obedi-
re deo ꝙ̃ hominibus:τ in ipſis hominibus melius eſt
obedire magiſtris ꝙ̃ diſcipulis . porro τ in magiſtris
melius eſt obedire noſtris ꝙ̃ extraneis quibus τ me-
lius conſtat obedire ipſis proculdubio τ non obedire
deteſtabilibus τ de mandatis ſimiliter maioꝛibus ꝗp
pe maioꝛ minoꝛibus minoꝛ opera noſtra τ cura debet
de quoꝛum contemptu iuxta eandem conſiderationeꝫ
grauioꝛ leuioꝛve offenſa cõtrahitur.poꝛro maioꝛa mi
noꝛa‸ꝫ mandata dixerim ſecũdum ꝙ maius minuſve
velle conſtiterit ipſum quis recepit ſiue hominem ſi-
ue deum.Tam igitur qualitas preceptoꝛum ꝙ̃ aucto
ctoꝛitas precipientium.et obedientie prefigit meritũ.
et inobedientie terminat culpam.Quoniam in prela-
tis quibus grauioꝛis auctoꝛitatis τ eoꝛum mandatis
quibuſq₃ maioꝛis vtilitatis quo diligentioꝛ debetur

obſequendi cura.eo ꝙ culpa grauioꝛ incurritur de cõ-
temptu.his itaq₃ diſtinctionibus animaduerſis τ obe
dientie modus τ pondus inobedientie facile recipit.
Hec ille.¶Secundus gradus ſcale obedientie eſt ob
temperare ſimpliciter.Unde Berñ. Multo inquit vi-
demus plus precipientis imperiũ multas facere que
ſtiones/τ quare ſepius ingeminare vnde hoc venerit.
quis hoc inuenit conſilium inde murmuratio/ excuſa
tio/ſimulatio/amicoꝛum aduocatio.Ad ſimplicitateꝫ
obedientie pertinet non interrogare quid vel quare
precipiatur.Unde Bernard.in libro ſuo de conſidera
tione.Omnibus inquit nobis in conuerſationis initio
nulla magis virtus eſt neceſſaria/ ꝙ̃ humilis ſimpli-
citas verecundaq₃ grauitas : debent enim inferioꝛes
audire mandata ſuperioꝛum quaſi a deo deberentur.
Unde Math.10.Qui vos audit:me audit. et qui vos
ſpernit:me ſpernit.Jtem Math.16.dixit Chriſtus pe
tro.Tibi dabo claues regni celoꝛum . Quodcunq₃ li-
gaueris ſuper terram erit ligatũ τ in celis.Et quod-
cunq₃ ſolueris ſuper terram erit ſolutum τ in celis.
Jtem Mathei.10.Quicunq₃ alligaueritis ſuper ter-
ram:erunt ligata τ in celis.Obediendum igitur fuit
apoſtolis ſicut τ chriſto tanq₃ eius vicarijs/τ a ſimili ſuc
ceſſoꝛibus eoꝛum obediẽdum eſt tanq₃ chriſti vicarijs.
Si quis vero dicat ꝙ obediendum fuit apoſtolis tanq₃
chriſto:ſed non eoꝛum ſucceſſoꝛibus.contra ex illo ſe-
quitur ꝙ chriſtus receſſurus ab eccleſia non ſufficien
ter oꝛdinauit de ea ſi non oꝛdinauit de ea niſi ꝙ̃diu a-
poſtoli vixerunt.Unde ſicut ſi rex Francie vel anglie
iturus eſſet i pegrinationẽ τ nõ poneret aliquem qui
eſſet eius locum tenens vſq₃ ad certum tempus infra
qd̃ nõ ſciret ſe eſſe redditurũ ipſo nõ ſufficienter oꝛdi-
naret de regno ſuo.ſic cũ xp̃s aſcẽſurus in celũ ſciret
ſe non eſſe redditurũ ad eccleſiã ante moꝛtẽ apoſtolo-
rum.ſi ipſe ſolũ oꝛdinauit q̃ eſſet in loco eius dũ apo-
ſtoli viuerent.ſequitur ꝙ ipſe iſufficienter prouidit vel
oꝛdinauit eccleſie. Relinquitur igitur ꝙ ſucceſſoꝛib⁹
apoſtoloꝛuꝫ obediendum eſt ſicut τ apoſtolis obediẽ-
dum fuit.Si quis vero dicat bonis eſſe obediendũ
ſed tantũ bonis τ nõ malis.patet etiam hoc eſſe falſũ.τ
primo ex verbis xp̃i dicentis Math.23.Super cathe
dram Moyſi ſederunt ſcribe τ phariſei. omnia igitur
quecunq₃ dixerint vobis facite τ ſeruate.ſcd̃m autem
opa eoꝝ nolite facere . ex quo igitur ſcribe τ phariſei
ob oꝛe xp̃i propꝛio multotiens erant maledicti.τ tamẽ
chriſtus voluit eis eſſet in licitis obediendũ. manife-
ſtũ ē ꝑlatis paſtoꝛib⁹/τ lꝫ malis eē obediẽdũ.Jtẽ apo
ſtolus.1.Petri.2.Serui ſubditi eſtote in omni timoꝛe
dñis veſtris/τ non tantũ bonis τ modeſtis. ſed etiam
diſcolis/Jtem ſi tantũ bonis eſſet obediẽdũ ſeq̃retur
ꝙ iuriſdictio eccleſie nihil haberet certitudinis:quia
neſcitur quis ſit bonus vel malus.vñ.Eccl̃s.9. Sunt
iuſti atq₃ ſapientes/τ opa eoꝝ in manu dei ſunt . et tñ
neſcit hõ vtrũ amoꝛe an odio ſit dignus.ſed oĩa in fu-
turum ſeruantur incerta. Jtẽ ſi tantũ bonis eſſet obe
diendũ ſequeret ꝙ iuriſdictio eccl̃ie nichil haberet ſta
bilitatis cũ iſte qui nunc eſt bonus in momento poteſt
fieri malus/τ tunc non erit ei obediendum. Jtem ſicut
pictoꝛ fedus pulchrã põt depingere ſtatuam nec vici
um pictoꝛis ſtatuam deturpat.ſic ꝑlatus malus põt
facere preceptũ bonum . ſic non eſt periculum his qui
ſubditi ſunt ſi obediãt prelato malo in licitis in quib⁹
obedirẽt ꝑlato bono ex quo prelatus malus habet po-
teſtateꝫ.τ oĩs poteſtas a deo eſt.τ qui poteſtati reſiſtit
dei oꝛdinationi reſiſtit.qui autem reſiſtunt damnatioꝛ

nem ſibi ipſis acquirūt. vt dicit aplʼs Roma.13. Si vero
prelatus malus precipiat malū / tunc plane ei non eſt
obediendū. vñ Aug. ⁊ ponitur in ca.2.q.3. Qui reſiſtit.
Si inquit prelatus iubeat quod non debes facere hu
ius ſane contemne poteſtatem timendo poteſtatē ma
iorem. vñ ipſos humanarum legum gradus adverte
ſi quid iuſſerit curator faciendum eſt tamen ſi contra
proconſul iubeat. non vtiqȝ contemnis poteſtatem. ſed
eligis poteſtati maiori ſeruire. rurſum ſi quid ipſe pro
conſul iubeat ⁊ aliud iubeat imperator certe contem=
pto proconſule imperatori eſt obediendū. ſi igitur ali
ud imperator ⁊ aliud deus iubeat contempto impera
tore obtemperandum eſt deo. hec Auguſt. Item Hie
roñ. ⁊ ponitur in cauſ.2.q.3. Si dñs. Si dñs inquit ea
iubet ꝙ non ſunt contraria vel aduerſa ſcripturis ſan
ctis. ſubiiciatur domino ſeruus. ſi vero contraria pre
cepit magis obediat ſpiritus ꝙ̄ corpus domino. Et
ſequitur. Si bonum eſt quod precipit imperator iubē
tis exequere voluntatem. ſi vero malum reſpondeo:
oportet deo magis obedire ꝙ̄ hominibus. hoc ipſum
⁊ de ſeruis apud dominos ſuos / ⁊ de vxoribus apud
viros: ⁊ de filiis apud patres ꝙ in illis tantū debeant
dñis maritis ⁊ parentibꝰ eſſe ſubiecti q̄ cōtra dei mā
data ſunt. hec Hiero. Itē Iſido. ⁊ ponit in ca.2.q.3. Si
is. Si is inquit qui preeſt fecerit aut cuiqȝ qͦ a domino
ꝓhibitum eſt facere iuſſerit vel qͦ preceptum eſt pre=
terierit. vel pretenire mandauerit ſancti pauli ſenten=
tia ingerēda ē dicētis. Etiā ſi nos aut angelus de celo
euāgelizauerit vobis preter qͦ a nobis euangelizatū
eſt vobis anathema ſit: ⁊ ſi quis prohibet vobis quod
a dño preceptum eſt. vel rurſus imperat fieri qͦ dñs
fieri ꝓhibet execrabilis ſit oībꝰ qui diligunt deū. Itē
is qui preeſt ſi qd p̄ter voluntatē dei vel p̄ter qͦ in ſcri=
pturis euidēter p̄cipitur vel dicit aliquid vel imperat
tanqȝ falſus teſtis dei aut ſacrilegus habeatur. Cum
igitur ſubditi excōmunicantur. ideo q2 ad malū cogi
nō poſſunt eius ſentētia nō eſt obediēdū. quia nec apͦd
deum nec apud eccleſiam eius quemqȝ grauat iniqua
ſententia. hec ille. Itē bea. Ber. in quadā epla ad adā
monachū. ⁊ ponit. 3. flo. c.10. Mala inquit imperātibꝰ
non eſt parendū: p̄ſertim dū prauis obtemperans im
periis in quo homo videris obediēs deo plane qui om=
ne quod perperam agitur interdicit inobedientem te
exhibes. Valde aūt peruerſū eſt profiteri te obedientē
in quo noſceris ſuperiorem propter inferiorum: id eſt
diuinam propter humanam ſoluere obedientiam. ſi ei
quod iubet hō prohibet deus. ⁊ ego audiam hominē
ſurdꝰ deo inanis excuſatio de humana obedientia vbi
in deū cōuincit facta trāſgreſſio. nō dico a ſubditis mā
data p̄poſitoꝝ eſſe diiudicāda vbi nichil iuberi depre
henditur diuinis cōtrariū inſtitutis: ſed neceſſarium
aſſero prudētiā q̄ qua auertatur ſi quid aduerſatur ⁊ li=
bertate qua ingenue cōtemnat igitur facere malū q̄li
bet etiā iubente: conſtat non eſſe obedientiam: ſed po
E tius inobedientiam. ¶ Sane circa hoc aduertendum
eſt ꝙ q̄dam ſūt pura bona / ⁊ quedam pura mala. Et in
his nulla debetur hoi obediētia. qm̄ nec illa omitten=
da ſunt cū ꝓhibentur. nec illa vel cum iubentur com=
mittenda. Porro inter hec ſunt media quedam pro lo
co modo ⁊ tempore vel perſona. ⁊ mala poſſunt eſſe et
bona: ⁊ in his lex poſita ē obediētie. i his ꝑfecto phas
non eſt noſtrum ſenſum ſcientie preſcribere magiſtro
rum. ſed in his oīno prelatoꝝ: nec iuſſio nec prohibitio
eſt contēnenda. Fides / ſpes / ⁊ cetera hmōi pura ſūt bo
na; quia male non poſſunt iuberi vel teneri. ſet bene nō
poſſunt prohiberi vel non teneri. pura mala ſunt fur=
tum / ſacrilegium / adulteriū / ⁊ cetera talia que vtiqȝ nō
poſſunt bene recipi vel perfici. nec male prohiberi vel
non fieri. aduerſus huiuſmodi non eſt lex. Nullus q̄p
pe prohibitio valet obuiare preceptis diuinis. nulli=
us iuſſio preiudicare prohibitis. Sunt deinde quedā
media que quidem perſone nec bona eſſe noſcuntur.
nec mala. tñ poſſūt indifferenter ⁊ bene pariter ⁊ male
vel iuberi vel prohiberi. ſed male nullatenus a ſubdi=
tis obediri ex his ſunt vt exempli gratia ponam ieiu=
nare / vigilare / legere / ⁊ quecunqȝ talia. ¶ Sciendum
vero ꝙ huiuſmodi media plerunqȝ in purorum bono=
rum ſeu malorum tranſeunt rationem. nam coniugiū
tñ ⁊ fieri liceat ⁊ non fieri. ſed iam factum ſolui non li
cet. quod igitur ante nuptias medium eſſe liquebat in
iam coniugatis puri boni vim obtinet propria poſſi=
dere: ſeculari quidem homini medium eſt quoniam et
non poſſidere licet monacho vero quia poſſidere non
licet purum malum eſt. Hec Bernar. In talibus igi=
tur mediis in quibus ſtat obedientie profectio tanqȝ
deo omnino eſt obediendum prelatis. Unde Bernar.
⁊ ponitur. 3. flo. cap. 9. Quicquid inquit vice dei pre=
cipit homo ꝙ nō tamen ſit certum diſplicere deo: hoc
autem ſecus omnino accipiendum non eſt ꝙ̄ ſi precē=
ptat deus. quid deinde intereſt vtrū per ſe aut per ſu=
os miniſtros ſiue homines ſiue angelos hominibus
ſuum innoteſcat placitum deus. ſed homines inquit
facile in dei voluntate in rebus dubiis precipiendo vel
prohibendo falli poſſunt: ſed quid hoc tua refert qui
conſcius non es a quo demqȝ diuina conſilia potius
requiruntur. quoniam ab illo cui credita eſt diſpenſa=
tio miniſteriorum dei. ipſū proinde quē pro deo habe
mus tāqȝ deū audire debemus. porro imperfecti cor
dis / ⁊ infirme prorſus voluntatis iudicium eſt. ſtatuta
ſeniorum ſtudioſius diſcutere horrere ad ſingula que
iniunguntur. exigere de quibuſlibet rationem et male
ſuſpicari de omni precepto cuius cauſa latuerit nec vn
ꝙ̄ libenter obedire nec cū audire cōtingit quod libue=
rit. Hec Ber. ¶ Tertius gradus obediētie eſt hilari=
ter obedire. nā dicente Apoſto. 2. Corinth. 9. Hilarē
datorem diligit deus. Item Eccl. 35. In omni dato hi
larem fac vultum tuum. praua enim falſa deum paſce
re volunt qui cum murmure obediunt. Unde Pſalm.
Dederunt in eſcam meam fel. Sed ſicut dicit Hugo
de ſctō Vic. ⁊ ponitur in flo. Ber. titu. de obedientia.
Vera obedientia eſt ſalus omnium fidelium / ianitrix
regni celorum / celum aperiens / et hominem de terra
eleuans / cohabitatrix angelorum / ⁊ cibus omniū ſan=
ctorum. Et ſequitur per auctoritate bea. Bernardi. in
epiſtola de noua militia templi. Hec eſt perfecta et li=
bera humane obedientia cum quis voluntatem ſuam
liberam voluntati ſubdit dei / ⁊ cum acceptam bonam
voluntatem: ſed omni actione ſpontanea libertatem
opere perfici. Hec ille. ¶ Quartus gradus obedien=
tie eſt velociter obedire. Unde Pſalm. In auditu au=
ris obediunt michi. in hoc innuens vnoqȝ eodem mo=
mento proceſſiſſe imperantis imperium ⁊ obedientis
obſequium. Unde Luce. 19. dixit dñs Zachee: feſtinās
deſcende / q2 hodie in domo tua oportet me manere: ⁊
ille feſtinās deſcēdit ⁊ accepit illū gaudēs. ⁊ ſubditur
remūeratio. Hodie inqͭ dñs ſalus huic domui facta ē.
Item Math. 8. dicitur de Petro ⁊ Andrea a domino
vocatis. Ac illi continuo relictis rethibus ſecuti ſūt
eum. Item ibidem ſubditur de Jacobo et Johanne.
Illi ſtatim relictis rethibus ſecuti ſunt eum. Item

legitur in vitis patrum ꝙ abbas Siluanus habebat
12. diſcipulos cui vni eoꝝ nomen Marcus quē abbas
pre ceteris intimius diligebat ꝑpter eius obedientiā.
vnde contigit ꝙ abbas quodā tēpore pulſauit ad oſtiū
vniuſcuiuſqꝫ diſcipulorum vocans eos nominatim: et
nullus eorum ad eū exiuit. tandē vero vocauit marcū
ad eius oſtium/ q̄ ſtatim exiuit. ⁊ ſiluanus in quaterno
quem ille ſcribebat tempore vocationis litteram im=
perfectam inuenit/ quā poſt vocationē ꝑpter bonū obe
diētie cōplere noluit. ⁊ tūc alij diſcipuli reputauerūt
eum merito magis eſſe diligendum propter ſuā obe
dientiā. De illis vero qui ad iſtū gradum ſcale obediē
tie aſcendunt dicitur Prouerb 22. Vidiſti hominē ve=
locem in opere ſuo. coram regibus ſtabit/ nec erit an=
te ignobiles. ¶ Quintus gradus obedientie eſt viri=
liter adimplere mandatum. Vñ Bern. Manum inquit
tuam miſiſti ad fortia. agendum eſt inſtanter ⁊ conſtā
ter obediendum nec inter aſperitatem verboꝝ tam re=
galis ſemita eſt relinquenda. ⁊ loquitur de ſemita obe
diētie/ xp̄s enim hanc ſemitam etiam pro morte igno=
minioſiſſima euitanda relinquere noluit. vñ Philip. 2.
Chriſt⁹ factus eſt ꝓ nobis obediens vſqꝫ ad mortem:
mortē aūt crucis. ¶ Sextus gradus obediētie eſt hu
militer obedire. Vñ Ber. Magna inquit virtus humi
litas ſine cuius obtentu virtus fortitudinis non ſoluꝫ
virtus non eſt: ſed etiam in ſuperbiam erumpit. Unde
Luce. 17. Cum feceritis oīa q̄ precepta ſūt vobis. di
cite ſerui inutiles ſumus/ qꝺ facere debuim⁹ fecim⁹.
¶ Septimus gradus obediētie eſt perſeuerāter obe
dire. vñ Bern. Perſeuerantia inquit ſingularis eſt fi=
lia ſummi. quid ei currere prodeſt: ⁊ ante curſus me=
tam deficere. Vñ. 1. Coꝝ. 9. Sic currite vt comprehen=
datis ⁊c. In predicta eñ ſcala quā vidit iacob attendē
da ſunt quattuor/ per que quattuor figurātur ea q̄ ad
hanc ſcalā obedientie requiruntur. ¶ Primum eſt ꝙ
erat ſuper terram in quo notatur rectitudo intētionis
que habet eſſe in his qui viam obedientie aggrediun=
tur/ ⁊ excluditur per hoc macula intentionis terrene.
eoꝝ eñ qui habent terrenam intentionem in religiōe
ſcala obedientie nō ſtat. immo potius iacet ſuper ter=
ram vel directa eſt ad infernū. Unde Eccls. 4. Cuſto=
di pedē tuū ingrediens domū dñi. pedē inqꝫ intentio=
nis. Vñ Greg. ſuper Eze. omc. 4. ſuper illud Eze. 1. Fa
cies eoꝝ ⁊ penne eoꝝ extente deſuper deſcribuntur.
q: oīs intentio omniſqꝫ cōtemplatio ſanctoꝝ ſuper ſe
extendit. vt illud poſſit adipiſci qꝺ in celeſtibus appe
tit. ſiue eñ bono operi ſiue vero vigilet contemplati=
oni. tunc veraciter hoc qꝺ agit bonum eſt qñ et place=
re concupiſcit a quo eſt. nam qui bona agere videtur: ⁊
per hoc non deo: ſed hoībus placere deſiderat inten=
tionis ſue facieꝫ deorſum ꝑmit. ⁊ qui idcirco in ſacro
eloquio ea que diuinitatis ſunt contemplatur: vt per
hoc quod intelligit occupari ad queſtiōes poſſit. quia
non dulcedine queſite beatitudinis ſatiari appetit. ſꝫ
doctus videri. iſte nimirum intellectus ſui pennas de=
ſuper non extendit. ſed qñ ſenſus ſui vigilantiam in
terreno appetitu occupat pennas quas ſubleuare in
altū: ⁊ quibus ſubleuari ipſe potuit in imis deponit.
qua in repenſandum eſt vt omne bonum quod agitur
per intētionē ſemper ad celeſtia leuetur. qui enim per
bona q̄ facit terrenā gloriā concupiſcit pennas ſuas:
⁊ faciē deorſum deprimit. hinc per ꝓphetā de quibuſ
dam dicitur victimas in ꝓfūdo deferebāt. quid enim
aliud ſunt lachryme orationis/ niſi victime oblationis
noſtre. ſicut ſcriptuꝫ eſt. Sacrificiū deo ſpūs cōtribu
latus. Et ſūt nonnulli qui idcirco ſe in prece ac lamen
tis afficiunt. vt aut terrena commoda acquirant / aut
hoībus ſancti videantur. quid iſti niſi victimas in pro
fundo deferunt. qui per hoc ꝙ in imo ſunt que requi=
runt orationis ſue ſacrificium deorſū ponūt. Electi au
tem qui in bono opere omnipotenti deo placere appe
tunt per cōtemplationis gratiā eternā iam beatitudi
nem deguſtare cōcupiſcunt. facies ⁊ pēnas deſuꝑ ex=
tēdūt. hec Gre. ¶ Scꝺm notandū in ꝑdicta ſcala quā
vidit Jacob/ eſt ꝙ celum cacumen eius tangebat in q̄
figuratum eſt ꝙ conuerſio religioſorum ⁊ vere obedi
entium debet eſſe in celo/ vel ꝙ immediatus eoꝝ trā=
ſitus in morte eſt a via perfecte obedientie in celum.
Vñ pſ. Jbunt de virtute in virtuteꝫ/ videbit de⁹ deoꝝ
in ſyon. ¶ Tertiū eſt ꝙ Jacob vidit angelos aſcendē
tes per ſcalam quam viderat/ in quo figuratum eſt ꝙ
vita vere obedientiū vita angelica eſt. ſiue eñ deſcen
dant vere obedientes fratribus miniſtrando ſiue aſcē
dant deo aſſiſtando in oratione/ lectiōe/ ſiue meditati=
one. admodū angeloꝝ voluntatē dei peragūt. vñ qͣtū
ad illos impletur illa orōnis dñice petitio. Fiat volū=
tas tua/ ſicut in celo ⁊ in terra Math. 6. ¶ Unde Lin.
dicto. 135. Clauſtralis inquit qui ꝓ neceſſitate fratrū F
corpore clauſtrum egreditur: animo ⁊ volūtate in clau
ſtro obedienter degens eterna meditans cum maria:
⁊ tranſitoria exterius miniſtrans cū martha. talis eſt
in gerarchia humana quales ſunt angeli per contem=
plationem deo aſſiſtentes/ ⁊ ſimul per officia ſibi depu
tata nobis miniſtrātes in gerarchia angelica: qui vero
ambitione dignitatis/ aut libidine curioſitatis/ aut de
lectatione voluntatis ſub pretextu neceſſarie admini
ſtrationis egreditur. nichil aliud eſt q̄ȝ cadauer mor=
tuum/ pannis funeribus inuolutū de ſepulchro egreſ
ſum a diabolo inter homines exagitatum et motum.
cū eñ quis ſuſcipit religionis habituꝫ: ⁊ relinquit mū
dum. nonne mūdo moritur? habitu ſuo quaſi pānis fu
neribus inuolutus: ſic in clauſtro ſepelitur. cum vero
ambitioſe ad mundialia regreditur: vtrum a deo vel
a diabolo agitatur? ſi verū eſt. imo q: verū eſt ꝙ a dia=
bolo conſtat talē clauſtralē nihil aliud eſſe q̄ȝ cadauer
mortuum pannis funeribus inuolutum de ſepulchro
egreſſum a diabolo inter homines exagitatū. ⁊ quid
tali re monſtruoſius/ quid terribilius/ q̄d horribilius.
abſit: immo ꝑ grām lōge abeſt ab hac ſancta cōgrega
tiōe oē mōſtrū tā deteſtabile. Hec Lin. ¶ Quartū at=
tēdendū in predicta ſcala/ eſt ꝙ dñs erat innixus ſcale i
q̄ inſinuat ꝙ ꝑfecta obediētia diuinaꝫ viſionem ſibi hꝫ
immediatam. nullū eñ interuallum vel modicum eſt
inter mortem vere obedientis/ ⁊ diuinā viſionē. Unde
pſ. Tenuiſti manū dexteram: ⁊ in voluntate tua dedu
xiſti me. ⁊ cuꝫ glīa ſuſcepiſti me. multum eñ deberet
incitare eos qui ſunt in ſcala obedientie ad aſcenden=
dum viriliter ſpes: ⁊ deſideriū videndi dñm innixum
ſcale. vñ ſicut ſi acclamatū eſſet in obſidione alicui⁹ ca
ſtri illū habituruꝫ cētū libras q̄ primo caſtrū intraret.
ſpes ⁊ deſideriū tanti lucri animaret multos per ſca=
lam feſtinanter aſcēdere tenens clipeos ſupra ſe. licet
lapidibus deſuper percuterēt. ſic ſpes ⁊ deſideriū de
q̄bus iam diximus deberent animare hoīes ſcalā obe
dientie deſideranter aſcendere oēs aduerſitates que
occurrerent ſuperando. Vñ Math. 2. Regnum celoꝝ
vim patitur: ⁊ violēti rapiūt illud. Item in hoc ꝙ dñs
erat innixus ſcale inſinuatur ꝙ domin⁹ eſt parat⁹ in=

uare/z ſeruare eos qui viã obediẽtie ſunt agreſſi qua=
ſi ſuos. Unde ambulantibus in hac vita: z ſi deuiaue=
rint ad aliquem locum difficilem z periculoſũ. dñs pa
ratus eſt eis manus adiutrices porrigere eos miſeri
corditer adiuuando. Uñ pſ. Adheſit anima mea poſt
te: me ſuſcepit dextera tua zc. Obedientia reprehen=
ſibilis duplex eſt. Prima cuz aliquis obedit creature
homine inferiori. vtputa pecunie de qua obediẽtia dr
Eccſs.10. Pecunie obediunt omnia. hec enĩ obedien=
tia hoiem in miſerrimã redigit ſeruitutẽ. vt ex ſupra=
dictis pte.4.ca.2. in tertio motiuo cõferente ad dete=
ſtationẽ auaritie. Secunda eſt cũ ille obedit q̃ impera
re deberet: z ille imperat q̃ obedire deberet. ſ. cũ ille ẽ
ſupra qui deberet eſſe infra/ z membrũ ſup verticẽ ſe
extollit. de qua dr Prouerb.30. p tria mouetur terra.
z quartũ qđ nõ põt ſuſtinere. per ſeruum cum regna=
uerit. per ſtultũ cum ſaturatus fuerit cibo. per odioſã
mulierem cum in matrimonium fuerit aſſũpta. per an
cillam cum fuerit heres dñe ſue. z ideo cõſortiũ taliũ
ſuperborũ q̃ ſuperioribus ſũt inobedientes debẽtẽc
euitare fideles: nec cum eis niſi gratia correctiõis cõ
municare. iuxta doctrinam apoſtoli.2. Theſſa.3. dicẽ=
tis. Qui nõ obedierit verbo noſtro p epl'am hãc nota
te/z nõ cõmiſceamini cũ illo: vt cõfundetur ſupple: et
erubeſcat de malicia ſua. ¶ Itẽ Petrus princeps apo
ſtolorum in ordinatione clementis. z ponitur in cano.
diſt.93. Si inimicus. populũ inter cetera ſic alloquitur.
Si inimicus inquit eſt iſte clemens alicui p actibus
ſuis prauis/z vos nolite expectare: vt ipẽ vobis dicat.
Cum illo nolite amici eſſe: ſed prudẽter obſeruare de
betis: z voluntati eius abſq̃ cõmotiõe obſecũdare. i.
obtemperare vel obedire z auertere vos ab eo cui ip=
ſum ſentitis aduerſum. ſz nec loqui hiſs quib⁹ ipẽ non
loquitur. vñ vnuſq̃ſq̃ qui in culpa eſt dum cupit omniũ
veſtrum amicitias habere. feſtinet citius reconciliari
ei qui omnibus preeſt: z per hoc redeat ad ſalutẽ cuz
obedire ceperit monitis preſidentis. ſi quis vero ami
cus fuerit his quib⁹ nõ loquitur p̃latus vnus eſt ipſe
ex illis qui exterminare eccl'iam volunt: z cum corpo
re videat eſſe vobiſcũ: mẽte tamen z animo contra vos
eſt. z eſt multo nequior hoſtis hic q̃ꝫ illi qui foris ſunt
z inimicant. hic enĩ p amicitiaꝝ ſpeciem que inimica
ſũt gerit z eccl'iam diſpgit z vacat. Hec ille. Talis ei
qui nequiter monitis preſidẽtis inobedientibus ami
cantur: eoſq̃ confortant vel defendunt in malitia ſua.
maledicti ſunt a deo: teſte Hiero. z ponitur in ca 2.q.3
Qui conſentit. vbi ille. Qui inquit conſentit peccanti=
bus: z defendit aliũ delinquentẽ: maledictus eſt apud
deũ z hoies: z corripietur increpatiõe ſeueriſſima. hic
etiã quidã ſanctiſſimus pater ait. Si quis peccantez
defendit acrius q̃ꝫ ille q̃ peccauit: ſcz principalr coher=
ceatur. hec ille. vñ.2. Para.18.z.19. legitur q̃ ioſaphat
aſſociauit ſe z auxiliũ p̃bebat impiiſſimo regi achab:
z ideo redarguit eum Jehu. z ait ad euz. Impio p̃bes
G auxilium: z his q̃ oderũt dominũ amicitia cõiũgeris:
z idcirco irã quidem dñi merebaris. Tertia obedien=
tia reprehenſibilis eſt cũ aliquis ſuo ſuperiori i malo
obedit. vñ Greg.3. mo. Nunq̃ꝫ inquit per obedientiaz
debet malum fieri. aliquando autem debet bonum qđ
agitur per obedientiam intermitti. ¶ Item Bern. in
quadã epl'a. Facere inquit malũ qđ licet etiam iubẽte
p̃lato cõſtat non eſſe obedientiã: ſed potius inobedien
tiam. Item bea. Greg. Caueant aũt ſubditi/ ne pluſq̃ꝫ
expedit ſint ſubiecti. nedum plus q̃ꝫ expedit ſtudeant
ſubiici: z ſuperiorꝫ compellantur vitia venerari. Item
bea. Aug. ſic inquit. mod⁹ obediẽtie tenẽdus eſt: vt bo
nis in malo nõ cõſentias. nec malis in bono contradi=
cas. Hec ille. vñ ſicut dr in flo. Bar. titulo de obedien
tia. Modus obediẽtie ſic tenẽdus eſt: vt bonis in ma=
lo ſcienter nõ obedias. nec malis in bono cõtradicas.
z licet ſubditus dubitet an ſit bonum z licitum quod
a ſuperiori mandatur vel non: nichilominus obedire
debet. nam z ſi fortaſſe reum faciat ſuperiorem iniqui
tas imperandi: innocentem tamen inferiorem oſtẽdit
ordo ſeruiendi. ſed quod dixi in dubio eſſe obediẽdũ.
intellige niſi dubitatio ſit craſſa z ſupina que non excu
ſat. vt ſi ſuperior precipiat aliquid quod ſit contra pre
cepta vel prohibitiones legis diuine. ſiue contra ge=
nerale ſtatutum eccleſie. quia in talibus non excuſaret
dubitatio nec ignorantia. z ſi non pertineat ad officiũ
prelati quod precipit non eſt in hoc ſibi obediendum.
ſi vero pertineat ad officium ſuum obediendũ eſt ſi il
lud quod precipit non ſit malum. Ueruntamen ſi pre=
cipiat omnino quod eſt malum non fiat ſubditus con=
tra conſcientiam ſuam: licet iuſtum videatur prelato.
Hec Hugo. in de duodecim abuſionibus. z ponitur i
flora Barth. vbi prius.

¶ Cap.60. de vana gloria mundana z vnde oritur.

Dicto de vana gloria diabo
lica z eius septẽ filiabus iã' dicẽdũ
eſt de vana gloria mũdana. Et eſt va
na gloria mundana gloria qua quis
inaniter gloriatur de rebus munda
nis vel fortune: z oritur hec gloria
mũdana ex ſeptẽ mũdi vanitatibus
de q̃bus hic ſpecialiter ſeriatim eſt dicendũ. Prĩo oĩ ẽ
ex curioſis ornamẽtis. Scđo ex curioſis lectiſterniis.
Tertio ex curioſis z ſuperfluis equitaturis. Quarto
ex curioſa z ſuperflua familia. Quinto ex curioſis cõ
uiuiis. Sexto ex curioſis z ſumptuoſis edificiis. Et
ſeptimo ex ſuperflua curioſitate librorum. z q̃ hec om
nia ſeptem dici poſſint vanitates. teſtatur ſpiritusſan=
ctus dicens. Uocis organo ſapientis. Uidi cũcta que
fiunt ſub ſole: z ecce vniuerſa vanitas Eccſs primo.

¶ Cap.61. de curioſis ornamẽtis.

De primo enim ſcilicet de curio=
ſis corporis ornamentis ſufficienter dictum
eſt ſupra. c.2. huius: vbi agitur de nouẽ cau=
ſis quare deteſtãda eſt ſuperbia. vnde z ibidẽ
dictum eſt qualiter mulieres curioſe ſe ornantes pec
cant tripliciter.

¶ Cap.62. de curioſis lectiſterniis: z de penis inferni
ordinatis pro huiuſmodi vanitatibus.

De ſecundo enim ex quo oritur A
gl'ia vana mũdana. ſcz de curioſis lectiſter
niis loquitur Guil. pa. i de vitiis: parte.6
tractatu de ſuperbia: titulo đ ſuperbo or
natu lectorꝫ: vbi ſic. Aliqui inquit ſuperbi
tã magnos lectos volunt habere q̃ diabol⁹ põt i eis
cuz illis ſpacioſe quieſcere. ſz i paruo lecto pauperis nõ
inuenit diabolus vbi requieſcat. Uñ Eſa.28. Coãgu=
ſtatum eſt ſtratuz/ita vt alter decidat: z palliũ breue
vtrũq̃ operire nõ põt. paup enĩ intrat lectũ ſuũ humi
lẽ benedictione p̃miſſa facit enĩ lignum crucis dñice
ſup lectũ ſuum: qđ ſignũ diabolus tremebũd⁹ refugit.
Diues vero ſuperbus intrat lectum ſuum ſuperbum
maledictione dei premiſſa. Unde Amos ſexto dicit.

dn̄s per ꝓphetā. Ue vobis q̄ dormitis in lectis ebur=
neis: ⁊ laſciuitis in ſtratis v̄ris. lectos vero eburneos
vocat propheta lectos precioſos/curioſos/ꝑcioſa pa
ratura: mirifice decoratos cuiuſmodi erant lecti. de
quibus dicitur Heſter. 1. Lectuli quoq̄ aurei ⁊ argen
tei ſuper pauimentum ſmaragdo ⁊ pario: id eſt plano
vel albo. ſtratum lapides depoſiti erant quod varieta
te mira pictura decorabat. in tali enim lecto maledi=
ctione dei ſup illū ꝑmiſſa ſuperbus diabolus qui ſu=
perbiam ſumme diligit libenter quieſcit cuꝫ diuitib⁹
in occultis: ſed caueant huiuſmodi diuites ne diabo=
lus quem tanq̄ lectualem ſodalem faciunt ſecum in
lectis tam precioſis recumbere cum venerint ad hoſ=
picium ſuum faciat eos recumbere in lecto alterius
parature. de quo dicitur Eſa. 14. Detracta eſt ad infe
ros ſuperbia tua cōcidit cadauer tuū. ſubter te ſterne=
tur tinea: ⁊ operimentum tuum vermes. Super quo
Guillerm̄. Pariſieñ. Cum prius inquit pallia auro gē
miſq̄ diſtincta ſatis moleſte ſuſtinebant ſuperbi qui
nullo modo iacerent in lecto ī quo alius iacuiſſ&. nec
potuiſſent ſuſtinere q̄ in lecto eorum eſſet vnus pedi
culus. in inferno quando in eorum lectis erūt ſub eis:
et ſuper eos vermes. tunc longe moleſtius ⁊ grauius
erit eis hoc pati eo q̄ in mundo fuerūt talibus diſſue
ti. ac etiam q̄ lecti illi nunq̄ mutabuntur / nec vnq̄
de illis reſurgent. Non eſt enim ita pulcher lectus
⁊ mollis in mundo in quo aliquis non grauaretur ia=
cere per octo dies continue. quantum igitur grauamē
erit ſuperbis iacere ī tam horribili lecto pluribus mi
libus annis q̄ ſunt gutte aque ī mari. ⁊ ſpecialiter ho
mini delicato in molli lecto requieſcere conſueto. De
predicto enim lecto dicit ſpiritusſanctus Apocalyp.
ſecundo. Ecce mittam eam: id eſt animam peccatricē
in lectum: ⁊ qui mechātur cum ea in tribulatione ma
xima erunt. Iſte enim lectus figuratur per lectū. Og
regis Baſan/ qui vt dr̄ Deuteronō. 3. Eſt lectus du=
rus ⁊ ferreus habens nouem cubitos longitudinis/ ⁊
quattuor latitudinis. Spiritualiter Og congregans
interpretatur ⁊ ſignat diabolum/ qui deſiderat cōgre
gare animas in infernum. iuxta illud Geneſis. 14. Da
michi animas: cetera tolle tibi. Lectus iſte eſt tormē
tum inferni/ qui lectus dicitur ferreus propter penaꝝ
duriciem. per nouem cubitos in longitudine ſignātur
nouem pene infernales q̄ tam longe ſunt q̄ eternali=
ter durabunt. ¶ Quarum prima erit ligatura damnā
dorum. Vñ ſicut dicit Guiller. Pari. Illi qui fuerant
B hic diſſoluti dei mandatoꝝ vincula dirumpentes. tūc
ligati manibus ⁊ pedibus mittentur in penam eternā.
Vñ Prouer. 5. Funibus pctōꝝ ſuoꝝ vnuſquiſq̄ con=
ſtringetur. Item Sapiē. 17. Una em̄ cathena tenebra
rum om̄s erant colligati. Itē Math. 22. Ligatis ma
nib⁹ ⁊ pedib⁹ mittite eū ī tenebras exteriores: ibi erit
fletus ⁊ ſtridor dentiū ⁊c. ¶ Scd̄a pena erit ī toto cor
pore vulnus ſuper vulnus inflictū. vñ illi q̄ ī hac vita de
derant oīa mēbra ſuoꝝ corporꝝ q̄ ſunt inſtrumēta ſuo=
rum quinq̄ ſenſuum ad pctm̄ ⁊ voluptatē tunc in toto
corpore ſentient vulnerationē penaꝝ. Vñ Iob. 16. per
cuſſerunt maxillā meā: ſaturati ſunt penis meis con=
cluſit me deus apud iniquū: ⁊ manib⁹ ipſoꝝ me tradi=
dit: ego ille quondā opulēt⁹ repēte cōtritus ſū: tenuit
ceruicē meā cōfregit me. ⁊ poſuit me quaſi in ſignum
circūdedit me lanceis ſuis conuulnerauit lūbos me=
os. Non pepcit ⁊ effudit in terram viſcera mea conci
dit me vulnere ſup vulnus ⁊c. ¶ Tertia pena erit con
fuſio magna q̄ erit pena ſpecialiter ſuperboꝝ qui ꝑ eo

q̄ hic vehementer deſiderauerunt honorē mundanuꝫ
ibi patientur magnā erubeſcentie cōfuſionē. Vñ dicit
ps̄. Cōfūdant ſupbi vſquequaq̄: q2 iniuſte iniquitatē
fecerūt. Et merito dr̄ iniuſte ⁊c. Nonne iniuſte faciunt
ſuperbi iniquitatē q̄ eos deſpiciūt: q̄ ſecū eundem pa=
trem ⁊ matrē habēt: ſed certe oēs hoīes tā ex pte cor
poris q̄ etiā ex pte aīe eūdē habent patrem ⁊ eandem
matrem. vt p3 ex illo Iob. 17. Putredini dixi / pater
meus es/ mater mea: ⁊ ſoror mea vermibus. Ubi eſt er
go ⁊c. Itē ex illo Math. 2. Nunquid nō pater vnus eſt
omniū veſtrū: nūquid nō vnus deus creauit vos oēs?
quare igitur deſpicit vnuſquiſq̄ fratrē ſuum: Et ideo
merito talibus ſuperbis fratres ſuos deſpicientibus
dicit dn̄s per prophetam Hiere. 23. Dabo vos in op=
probriū ſempiternū/ ⁊ ī ignorantiā ſempiternā: q̄ nūq̄
obliuione delebit. ¶ Quarta pena erit pena frigoris/
qua punientur inuidi qui ꝑ eo q̄ in hac vita ſemper cor
da frigida habuerunt per dolorem de proſperitate ſu
orum proximorum: ⁊ calida per leticiam de eorūdem
aduerſitate. ideo tunc habebunt penam frigiditatis
aquarum/ q̄ tanta erit q̄ ſi totus mūdus ignitus eſſet
⁊ in eas proijceretur: ſubito conuerteretur in glaciē:
vel niuem. ⁊ tantā penā caliditatis patientur/ q̄ ⁊ ſi oēs
aque mūdi proijcerentur in eam: non magis mitigarent
eā/ quā vna gutta aque extingueret ignē totius mūdi.
Nam ſicut dicit beatus Auguſt. de igne purgatorij: ſi
totum mare influeret in eum/ nichil de illius ignis in=
cendio refrigeraret: q̄ntum enim diſtat ignis materia=
lis ab igne picto: tantū ignis infernalis diſtat in calo=
re ab igne noſtro materiali. ſemper enim vrit: ⁊ nunq̄
cōſumit. ſemper ardebit: ⁊ nūq̄ lucebit. ſemper affici=
et: ⁊ nunq̄ deficiet. Hec Aug. ⁊ ponit in flora. Barth.
titulo de penis inferni. Itē Ianuenſis ſuper euangel.
ſermone. 30. In inferno inquit elementa non ſeruant
ſue nature proprietates. Unde naturalis proprietas
ignis eſt ſuo calore glaciem ſoluere: ⁊ niuem: ſed ī in=
ferno neq̄ niuē/ neq̄ glaciem poteſt reſoluere. dicēte
ſcriptura Sapien. 15. Nix autē ⁊ glacies ſuſtinebant
virtutē ignis: ⁊ non tabeſcebant. Naturalis autem ꝓ=
prietas aque eſt igneꝫ extinguere. ſ3 ſicut dr̄ Sap. 16
qđ erat mirabile erat in aqua q̄ oīa extinguit pl⁹ ignis
valebat. immo vt dr̄ etiā ibidē in aqua ſupra virtutem
ignis ardebat. De iſta eñ inuidoꝝ pena. ſ. caliditatis
⁊ frigiditatis dicit Iob. 28. Tranſibunt ab aquis ni=
uium ad calorem nimiuꝫ. ¶ Quinta pena erit ignis q̄
erit pena iracundorum. Unde illi qui in hac vita erāt
ſemper ardentes iracundia penes proximos: tunc ar=
debunt igne ineternum inextinguibili. Unde Eſa. vlt.
Ignis coꝝ nō extinguetur ineternum. Unde Grego.
20. mora. ⁊ ponitur in flo. Bartho. titu. de penis infer
ni. Reuera inquit gehenne ignis cum ſit corporeus: ⁊
in ſe miſſos reprobos corporaliter exurat. tamen nec
humano ſtudio ſuccēditur/ nec lignis nutritur: ſ3 cre=
atus ſemel durat inextinguibilis ⁊ ſuccenſione nō in=
diget: ⁊ ardore non caret. Illa ſiquidem vltrix flamma
vitioꝝ concremationē h3: ⁊ lumen non habet. q2 quos
damnatos gehenne flāma deuorat a viſionis lumine
cecat/ vt ⁊ foris eos dolor cōbuſtionis cruciet: ⁊ intus
pena cecitatis obſcuret. vt qui auctori ſuo corde ⁊ cor
pore delinquerūt. ſimul corde ⁊ corpore puniantur: et
vtrobiq̄ penas ſentiant/ q̄ dū hic viuerēt prauis ſuis
delectationibus ex vtroq̄ ſeruiebāt. vnus eſt quidem
gehenne ignis: ſed nō vno mō oēs cruciat peccatores.
Vniuſcuiuſq̄ etenim q̄ntum exigit culpa: tātū ille ſen=
tiet penam. Hec ibi. De iſto enim igne inextinguibili

queſi mirando q̄rit propheta Eſa.33. quis de vobis poterit habitare cum igne deuorante? Aut quis ex vobis habitabit cum ardoribus ſempiternis? ꝛ certe his verbis prophete reſponderi pōt/ ꝙ ſpecialiter tracādi in illo igne habitabūt: quibus dn̄s in die iudicij cū ceteris dānandis dicit illud Math.25. Ite maledicti in ignem eternū/ qui paratus eſt a diabolo et angelis ei⁹. ¶ Sexta pena erit pena crudeliſſime flagellatio-
C nis que erit pena accidioſoꝝ. nā ſicut accidioſus equ⁹ poſitus ad aratrum vel ad bigam nolens trahere aſpere flagellatur. ſic accidioſi hoīes xp̄iani mittentes manus ſuas ad aratrum dominicum conuentione facta in baptiſmate pro denario diurno: ꝛ aſpicientes retro ad mundanas delicias nolentes fideliter laborare in vocatione qua vocati ſunt: tūc grauiſſime flagellabuntur a demonibus in inferno: dicente dn̄o per ꝓphetam. In labore hominum non ſunt. ſ. in hac vita. ꝛ ideo cum hominibus non flagellabuntur. ſ. pro venialibus peccatis cum ſaluandis in purgatorio: ſed cum demonibus eternaliter in inferno. De qua flagellatione dicit dominus per prophetam. Uiſitabo in virga iniquitates eorum: in verberibus peccata eorum. Itē Reges eos in virga ferrea: ꝛ tanq̄ʒ vas figuli confringes eos. ¶ Septima pena erit pena tenebrarum que erit pena auarorum. Unde auari quoꝝ in hac vita auaricia oculos cecauit ibi habebūt tenebras palpabiles que tantum erunt ꝙ nunq̄ʒ videbunt lumen. Unde pſ̄. Ibunt vſq̄ʒ in progenies patrum ſuorum: ꝛ vſq̄ʒ ineternum non videbunt lumē. Et ideo merito dr̄ Eccl's. 2. Si annis multis vixerit homo: ꝛ in omnibus letus erit: meminiſſe debet tenebroſi temporis ꝛ dieꝝ multoꝝ. ¶ Octaua pena erit pena famis et ſitis que erit pena guloſorum: qui pro eo ꝙ in hac vita voluptuoſe ſe cōmeſſationibus ꝛ ebrietatibus ingurgitauerunt. vt patientur ſitim ꝛ fame inſatiabilem. De fame eīn quā in inferno habebit dānatus. dr̄ Eſa.8. Cum eſurierit iraſceretur: ꝛ maledicet regi ſuo ꝛ deo ſuo. Uñ ibi erit tanta eſuries ꝙ ꝓut dr̄ Eſa.9. Uir fratri ſuo non parcet ꝛ declinabit ad dexteram ꝛ eſuriet: ꝛ comedet ad ſiniſtram/ ꝛ non ſaturabitur. vniuſcuiuſq̄ʒ carnem brachij ſui deuorabit: ꝛ talis dānatus cū tali eſurie ſitim habebit in tantum. ꝓut dr̄ Iob.40. Habebit fiduciaʒ vt fluat Iordanis in os eius. ſed tamen vnam guttaʒ aque non obtinebit ineternum. vt patet Luce.16. de diuite epulone qui pluſq̄ʒ per mille quadrigentos ꝛ ſex annos elapſos ardens in tormento inferni vnam guttam aque petit per leproſi lazari digitum ſibi adminiſtrari quā adhuc non obtinuit: nec obtinere poterit ineternum. ¶ Nona pena erit pena fetoris ꝛ ardoris: que erit pena luxurioſoruʒ. Unde luxurioſi qui in hac vita habebant fetidam ꝛ ardētem voluptatem carnalem: tunc correſpondenter habebunt fetoris penaʒ. de qua ꝛ in cuius rei exemplum pluit dominus ſuper luxurioſos viros Sodome ꝛ Gomorre ignē/ qui eſt ardēs/ ꝛ ſulphur qḋ eſt fetens. vt patet Gene.19. Item de hac pena luxurioſorum dicit pſ̄. Ignis ſulphur et ſp̄us ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ. Per quattuor vero cubitos latitudinis lecti predicti in quo ponentur in inferno pctōres ſupbi ſignātur alie quattuor pene iferales/ quaꝝ prima eſt carētia viſiōis diuie. ſcḋa eſt aſpectus demonū ꝛ horribiliū beſtiaꝝ. tertia ira ardens cōtra ſeipſū. ꝛ quarta deſpatio penes ſalutem. Uñ de pria dr̄ Eſa.26. In terra ſctōꝝ iniqua geſſit: ꝛ nō videbit gl'iam dn̄i. De ſcḋa dr̄ b. Ber. in quodā trac. d̄ morte: ꝙ viſio diaboli in ſua deformi effigie foret homini pena grauior q̄ʒ aliqua alia pena corpalis paſſibilis in hoc mūdo. De hac eīn horribili demonū ꝛ beſtiaꝝ viſiōe loq̄tur ſcriptura. ſap.2. dicēs. Nō eīn impoſſibilis erat oīs man⁹ tua q̄ creauit orbē terraꝝ ex materia inuiſa imittere illis multitudinē vrſorum aut audaces leones: aut noui generis ira plenas et ignotas beſtias. aut vaporem igneum ſpirantes aut fumi ardorem proferentes: aut horrendas ab oculis ſcintillas mittētes quarū nō ſolū leſura poterat illos exterminare: ſʒ etiā aſpectus per timorem occidere. De iſto eīn horribili aſpectu dr̄ Iob.16. Hoſtis meus terribilibus oculis intuitus eſt me. De tertia pena dr̄ in pſ̄. Peccator videbit ꝛ iraſcetur/ dētib⁹ ſuis fremet ꝛ tabeſcet. De quarta pena dr̄ Hiere.16. Quare factus eſt dolor meus ꝑpetuus: ꝛ plaga mea deſperabilis? ex iſtis patet ꝙ horribilem lectum parauit diabolus ſupbis ſuis hoſpitibus qui ipſum in hac vita in curioſis lectis eburneis ſecum recumbere fecerunt.

¶ Cap.63. de ſuperfluis ꝛ equitaturis.

De tertio ex quo oritur gloria mūdana. ſ. de curioſis ꝛ ſupfluis eq̄taturis: vide ſupra. c.2. hui⁹. I. ꝛ R.2. dictis ibidē adijciendo ꝙ ſicut dicit Guil. pa. de vicijs. pte.6. trac. d̄ ſupbia. tit. de eq̄tatu. Supbia ſiue vana gl'ia pōt quadrupl'r ꝯtingere d̄ eq̄taturis. Pr'o de multiplicatiōe equoꝝ q̄ ꝓhibita ē etiā in rege. vñ Deute.17. Cū fuerit rex conſtitut⁹ nō multiplicabit ſibi equos nec reducet populum in egyptuʒ eq̄tatus nūero ſubleuatus. Scḋo i nō neceſſario vſu equoꝝ ſicut accidit de illis q̄ ꝑ mediā leucā noll'ēt ire niſi eq̄tando. ꝛ tales pro nichilo videntur pedes habere. vñ de talibus dici pōt illud pſ̄. pedes hñt ꝛ non ambulabunt. Tertio in nimia exquiſitione equorū: ſicut accidit in illis q̄ equos volunt hr̄e impingatos ad paſcendū oculos hoīʒ. Quarto in ſupbo ornatu equorū ſicut accidit in illis q̄ xp̄m in ſuis membris nudū dimittunt: ꝛ famellicum ꝛ equos ſuos phaleris deauratis ꝛ deargentatis adornant. ſed ab iſta ſuperbia fidelis vana glorie tria ſpecial'r ſubtrahere deberent fideles chriſtianos. Primum eſt multiplex comminatio quā facta ſcriptura hmōi equitibus. vnde Zachar.10. Confundentur aſcenſores equoꝝ. Item Zacha.12. In illa die dicit dn̄s percutiam oēm equum in ſtupore: ꝛ aſcenſorie eius in amantiā. glo. in ſtupore ita ꝙ qui viderit percuſſos ſtupeat: ꝛ aſcēſores eoruʒ preſſos magnitudine periculi vertam in amantiam. Item Eſay.31. Ue qui deſcendunt in egyptum ad auxilium in eq̄s ſperantes ꝛ habentes fiduciam ſuper quadrigis: quia multe ſunt. ¶ Scḋm qḋ ſubtrahere deberet fideles a vana gl'ia q̄ contingit de equitaturis eſt exemplum ieſu xp̄i: q̄ non legitur equitaſſe: ſed ſemel tm̄ aſinaſſe. ꝛ tunc ibat ad mortem ſuam in ſignum ꝙ multi equitādo tendunt ad mortem ꝛ eternam. In cuius rei figura legitur Exo.18. ꝙ filij iſrael humiliter peditantes ſicco pede perambulauerunt mare rubrum. ſed ſuperb⁹ Pharao ꝛ exercit⁹ eius cū curribus ꝛ equitibus ſunt in maris ꝓfundū ſūmerſi. Tertiuʒ eſt ꝙ ſuperbis iſta apoſtaſia eſt xp̄ianis qui abrenunciauerūt pompe diaboli in baptiſmo. ꝛ ideo pompatice incedere apoſtare eſt xp̄ianis. Unde Amos.6. Ue vobis qui epulēti eſtis in ſyon: ꝛ cōfiditis in montē Samarie optimates capita ppl'oꝝ ingredientes pōpatice domum iſrael ꝛc.

¶ Capitulum.64. de ſuperflua familia.

De quarto ex quo oritur mũda-
na gloria. ſ. de curioſa ⁊ ſuperflua familia
de qua dictum eſt ſupra ca. 2. huius vbi a-
gitur de ſeptima cauſa quare deteſtanda
eſt ſupbia circa mediũ. dicitis ibidem adij
ciendo ꝙ ſicut dictum eſt chriſtianos qui pompatici
ſunt quantum ad multitudinẽ equorũ apoſtatas eſſe:
⁊ trangreſſores pacti baptiſmalis quo promiſerunt ſe
abrenunciare pompis diaboli. ſic vt dicit Guillermus
Pariſi. Poſſumus dicere de illis qui pompatici ſunt:
quantum ad magnam ſuperfluam ⁊ inutilem familiã.
Unde qui gaudent de multitudine familie ſequentis
eos tali fatuitate laborant quali laboraret ille qui de-
ferens mel gauderet de eo ꝙ multe muſce ſequerent
eum. Unde ⁊ de talibus poteſt intelligi illud Exo. 8.
Implebuntur domus Egyptiorum muſcis. Spiritua
liter Egypti ſunt viri potentes mundani: quorum do
mus implentur muſci: ſcꝫ ſuperfluis ocioſis ⁊ inutili-
bus familijs qui importune ſe eorum curijs ingerunt.
vnde muſcis conuenienter huiuſmodi aſſimilãtur. qꝛ
ſicut vas ſi vas aliquod liniatur lacte vel melle ſtatim
muſce importune aduolant: et vaſi adherent cũ tamẽ
vas non ament. ſed ſolum dulce quod in eo percipiũt.
ſic huiuſmodi voluptuoſe ⁊ ocioſe familie diuitibus:
⁊ potentibus mundanis importune adherent. non pro
pter amorem quem ad eos habent: ſed propter dulce-
dinem corporalis ſuſtentationis quam ſine labore ab
eis recipiũt. ⁊ ideo iã verificatur illud qđ ſeqtur Exo
di vbi prius. corrupta eſt terra ab huiuſmodi muſcis:
ſed tales ocioſe familie timere deberẽt illud quod dr
Prouer. 14. Iracundiam regis. ſ. celeſtis miniſter in-
utilis ſuſtinebit. vnđ de quolibet tali finaliter dicet rex
celeſtis illud Math. 25. Seruum inutilem proijcite in
tenebras exteriores: illic erit fletus ⁊ ſtridor dentiũ.
Et mirũ eſt ⁊ ſpecialr de prelatis viris eccleſiaſticis ⁊
religioſis ꝙ non timent nec erubeſcunt tantã videre
ſuperfluitatem ocioſe familie quotidie coram eis ſtã-
tem ⁊ ambulantem ĩ tali horribili tartarali apparatu
de patrimonio ieſu chriſti pauperibus defraudatis p
eos induti preſertim cum dicat Chriſoſtomus oper.
imperfe. ome. 10. Diſciplina domini ex moribus fami
lie demonſtratur. Nam ſi familie male conuerſent nũ-
quid hoc videntes dicunt qualis eſt dominus eoꝝ qui
talia agunt? nunquid ſuſtineret eos talia facientes: ni
ſi cõſentiret operibus eorum? Ideo merito dicit Pſ.
Ambulans in via im maculata. hic michi miniſtrabit.
⁊ iterum. Non habitabit in medio domus mee: qui fa
cit ſuperbiam. Sed iam peccatum ſuperbie adeo mũ
dum corrupit: vt ſuperbia non reputatur peccatũ Un
de Guillermus Pariſienſis in de vitijs: parte. 6. Ille
inquit ornatus veſtium qui in primitiua eccleſia pro
magno peccato habitus fuiſſet iam nõ reputatur pec-
catum: ſed potius honor commendabilis ⁊ honeſtas.

¶ Cap. 65. de curioſis conuiuijs.

De quĩto ex quo oritur gloria mũ
dana. ſ. de curioſis cõuiuijs loquitur Guill.
Pariſienſis in de vitijs: parte ſexta: tracta-
tu de ſupbia. titu. de ſuperbia conuiuioꝛuꝫ.
vbi ſic. apparet inquit ſuperbia in cõuiuijs ex multis.
¶ Primo ex hoc ꝙ diuites ⁊ magni inuitantur qui nõ
indigent ⁊ indigentes pauperes relinquuntur: et hoc
contra preceptũ chriſti dicentis Luce decimoquarto.
Cum facis conuiuium: voca pauperes/ debiles/ clau-
dos/ ⁊ cecos/ ⁊ beatus eris. quia non habent vnde re-
tribuant tibi. retribuetur enim tibi in retributiõe iu-
ſtorum. ſed contra hanc Chriſti doctrinam aliqui ſum
ptuoſa conuiuia celebrare ſolent vt liberales reputẽ-
tur: ſed intelligant qui huiuſmodi ſunt ꝙ ſicut ait bea
tus Ambro. in lib. ſuo de officijs. ꝙ liberalitatis duo
ſunt genera. Unum eſt charitatiue largitatis. Alterũ
vero pdige effuſionis. Liberalitas enĩ charitatiue lar
gitatis eſt hoſpitio peregrinum recipere. nudum ve-
ſtire. captiuos redimere. non habentes ſumptum iu-
uare ⁊ hmõi. Liberalitas aũt prodige effuſionis eſt ſũ
ptuoſis effluere conuiuijs ⁊ vino plurimo atqꝫ popu-
laris fauoris grã opes exinanire proprias qđ faciunt
qui inaniter arroganterqꝫ ſuũ dilaniunt patrimonia:
vt ſuperiorum vincant celebritates. hec Amb. ⁊ poni
nitur in flora. Bartho. titu de conuiuijs. ¶ Secundo
apparet ſuperbia in conuiuijs ex hoc ꝙ multi miniſtri
in talibus cõuiuijs in ſuperbo induũt ornatu. ⁊ q̃ gau
dent de multitudine ſupboꝝ miſtroꝝ adhuc forte ve-
niet hora ꝙ vellent hr̃e vnũ miniſtrũ leproſũ nec po-
terunt obtinere. vñ Luce. 16. dixit diues qñ erat ĩ tor
mentis inferni. Pater Abraham miſerere mei: ⁊ mitte
te lazarũ vt intingat extremũ digiti ſui in aqua/ ⁊ re-
frigeret linguã meã: qꝛ crucior in hac flãma. lazarꝰ eñ
erat leproſus vlceribus plenꝰ: ⁊ tñ diues eius mini-
ſteriũ deſiderabat p ſuperbis miniſtri quos hic habu
erat. Uñ de talibus ſupbis miniſtris nõ gaudebat il-
le rex nobilis Dauid qui dixit Pſ. Non habitabit in
medio domus mee/ q̃ facit ſuperbiã. ¶ Tertio appet
ſupbia ĩ cõuiuijs ex varietate ferculoꝝ de ſolẽdꝛoſa
oparatiõe pp vanã gloriã eorũdẽ. ſicut exẽplũ habetur
Luce. 16. de diuite epulone q̃ epulabaẽ quotidie ſplẽ-
dide. Uerumtñ ſicut dt bea. Augu. in de verbis dñi. et
ponitur in ca. di. 41. nõ cogant. Nõ cogant inquit diui
tes veſci cibis paupeꝝ: ſed vtantur pmiſſa conſuetu-
dine infirmitatis ſue ⁊ doleant ſe ſuſtentari aliter non
poſſe ſi conſuetudinẽ mutent egrotãtur. vtanẽ igitur
ſupfluis ⁊ pcioſis cibis: ⁊ dent pauperibus vilia ⁊ ne-
ceſſaria. Hec ille. ¶ Quarto apparet ſupbia in conui-
uijs ex vaſis aureis ⁊ argenteis in mappis manuter-
gijs ⁊ in ceteris ſumptuoſis mẽſalibus paẽ is: ſed mi
ra fatuitas ꝙ hoies volunt hr̃e vaſa aurea ⁊ argentea
ad replendum corpꝰ ſuũ qđ eſt vas immunditie ⁊ ſterco
rũ: cũ tñ ad replẽdũ vaſa vinaria q̃ munda ſunt vaſa ſi-
ue inſtrumẽta lignea ſufficiũt. q̃ enĩ de hmõi gloriantur
ſũt ydolatre abominabiliores qꝫ pagani vt oſtenſũ eſt
ſupra: pte. 2. c. 2. vbi agitur de tertia cã quare deteſtã
dũ eſt pctm̃ gule. Et iđ hec cõſiderãs bea. Aug. de q̃
Ualenſis in ſũma collationũ ad oẽ genus hominum:
parte. 4. di. 3. c. 8. legitur inquit de beato Auguſtino.
ꝙ coclearibus tñ argẽteis vtens cetera vaſa quibus
menſe inferebantur: teſtea ⁊ marmorea fuerunt. nõ ta
men neceſſitatis inopia qꝫ propoſito voluntatis. ſcili-
cet quia viuebat in voluntaria paupertate. Unde ⁊ ple
bi dicebat ex collationibus plebis viuere qꝫ poſſeſſio
nem immobilium curam vel gubernationem pati. et
cum eccleſie pecuniam deficeret hoc populo: denun-
ciabat ſe non habere quod pauper illius erogaret. ſed
contrarium eſt de multis modernis/ qui cumulant va
ſa argentea ⁊ aurea in menſis/ ⁊ parũ cogitant de pau
peribus qui forte aliquando non habent in menſis ſu-
is multa vaſa lignea. De quibus loquitur Bernardꝰ
ſuper cantica: ſermone. 85. Unde inquit hanc illis exu
berare exiſtimas rerum affluentiam. veſtrum ſplẽdo-
rem: congeriem vaſorum argenteorum ⁊ aureoꝝ niſi

de bonis crucifixi. ¶ Quinto ſuperbia apparet in con
uiuijs ex curioſis bancorijs aulicijs: ꝛ ceteris ſūptuo
ſis paraturis quibus in conuiuijs teguntur parietes
ſcamna ꝛ cetera ſedilia. Sed caueant tales ſuperbi ne
forte contingat illis ſicut contingit cuidam regi: de
quo loquitur Guil. par. in de vitijs: parte ſexta: tractatu
de ſuperbia. titulo vbi agitur de ſuperbia ornatus di
cens. ꝙ quidam rex cōuocatis magnatibus regni ſui
fecit eis magnum conuiuium/ ꝛ non erat aliquis an=
gulus domus ſue qui nō eſſet coopertus precioſis ve
ſtibus. ꝛ affuit quidam philoſophus/ qui cuꝫ vellet os
ſuum purgare expuit in faciem regis. Et cū miniſtri
regis indigne hoc ferētes vellent philoſophū occide
re. prohibuit eos rex: et queſiuit a philoſopho quare
hoc feciſſet. qui reſpondit. Uideo inquit alia loca ple
na auro ꝛ argento ꝛ gemmis precioſis. et ideo in bar
ba regis incraſſata ex pinguedine ciborum me mun=
da: id eſt non enim vidi locum minus mundum. Quod
audiens rex compunctus eſt de ſua vanitate. Spiri=
tualiter diabolus vidēs ipſum hominem qui deberet
eſſe dominus aliarum creaturarum minus pulchriuꝫ
ꝙ alias creaturas in faciem eius expuit: vel eum cō=
temnendo vel animam eius maculan do. quod figura=
tum in eius expuitione que fiebat in facie eius qui
volebat ſuſcitare ſemen fratri ſuo defūcto: vt legitur
Deuteronomij. 25. Spiritualiter frater hominis ſine
ſemine defuncti diabolus eſt: qui ſine ſpe damnatus
eſt: cui ab homine debet ſemen ſuſcitari: quia ab ho=
minibus angelica ruina eſt reparāda. ¶ Sexto appa
ret ſuperbia in conuiuijs ex multitudine muſicorum
ꝛ muſicalium inſtrumentorum. Unde Job. 21. Tenent
tympanū ꝛ cytharam: ꝛ gaudent in ſono organi. ducūt
in bonis dies ſuos: ꝛ in puncto ad inferna deſcēdunt.
Item Eſaye quinto. Cythara ꝛ lyra ꝛ tympanum ꝛ ty
bia ꝛ vinum in conuiuijs veſtris: ꝛ opus domini nō re
ſpicitis huiuſmodi enim in conuiuijs ſuperborū que
propter vanam gloriam fiunt: ꝛ in quibus tot ſigna ap
parent ſuperbie a chriſticolis: ꝛ ſpecialiter a ſacerdo=
tibus ſunt vitanda. Unde Gratianus. ꝛ ponitur in ca=
none diſtinctione. 34. Preſbyteri. Preſbyteri inquit/
dyaconi/ ſubdyaconi/ vel deinceps/ quibus vxorem du
cere licentia modo non eſt etiam alienarum nuptiarū
euitent conuiuia. nec in his cetibus miſceantur vbi a=
matoria cantantur: ꝛ turpia aut obſceni motus corpo
rum choreis ꝛ ſaltationibus efferuntur ne auditus: ꝛ
ob ſacris miſterijs deputati turpium ſpectaculorum
atqꝫ verborum cōtagione polluant. hec ille. Uñ hmōi
voluptuoſa cōuiuia nedū viris eccleſiaſticis: ſꝫ etiam
laycis ſūt nociua. ꝛ ſpecialiter ꝓpter ſex mala que ex
crapuloſa voluptate ſequūtur. d̄ qbus dictū eſt ſupra
parte. 2. ca. 6. vbi agitur de tertia ſpecie gule. et ideo
merito ſpūſſanctus p os ſapientiſſimi ſalomonis pro=
uerb. 23. fideles hmōi voluptuoſis ꝛ pomposis conui
uijs ſupbor ꝓhibet intereſſe dicēs. Noli eſſe in conui
uijs peccatorum/ nec in commeſſationibus eorum qui
carnes ad veſcendum conferunt. quia vacantes pot⁹
ꝛ dantes ſymbola conſumentur. Unde Amō filius da
uid in cōuiuio interfectus eſt ab Abſalon fratre ſuo:
vt patet. 2. Regum. 13. Item filijs ꝛ filiabus Job veſ=
centibus ꝛ bibentibus vinum; in conuiuio fratris ſui
primogeniti ventus vehemens irruit a regione deſer=
ti: ꝛ concuſſit quattuor angulos domus: que corru=
ens oppreſſit eos/ ꝛ mortui ſunt. vt patet Job primo.
Item Godolias prefectus regis Babylonis in con=
uiuio interfectus eſt ab yſmaele. vt patet Hiere. 14.

Item ptholomeus in conuiuio occidit Symonem et
filios ſuos Judam ꝛ Johannem. vt patet. 1. Machab.
vltimo. cuius moralem declarationem: vide ſupra vbi
agitur de ſecunda cauſa quare deteſtandum eſt pecca
tum gule. Item Johannes Baptiſta decolatus eſt in
conuiuio Herodis. vt patet Math. 14. Ecce quot ma
la in huiuſmodi pompoſis conuiuijs contigerunt. Ue
runtamen licet huiuſmodi voluptuoſa conuiuia q̄ cū
ſuperbia celebrantur fidelibus interdicuntur. conui=
uia tantum que cum humilitate ꝛ caritatis intuitu fi=
unt non vituperantur: nec fideles huiuſmodi intereſſe
conuiuijs prohibentur. Unde Gregorius. ꝛ ponitur in
cano. diſtinct. 44. Conuiuia inquit. Conuiuia inquit
ex intentione impēdende charitatis fiunt recte veſtra
fraternitas in ſuis epiſtolis laudat. ſed tamē ſciendū
eſt quia tunc ex charitate veraciter prodeunt cum in
eis abſentum nulla vita mordetur/ nullus ex irriſione
reprehenditur. nec in eis inanis ſecularium negocio
rum fabula: ſed verba lectionis ſacre audiuntur cum
nō pluſꝙ̄ neceſſe eſt ſeruitur corpori. ſed ſola eius in=
firmitas reficitur: vt ad vſus exercende virtutis ha=
beat. Hec itaqꝫ ſi vos in vſis ꝯuiuijs agitis abſtinētiū
fateor magiſtri eſtis. Hec Grego. Item Ualenſis in
ſumma ſua collationum ad omne genus hominū. par
te. 4. diſtin. 3. ca. 5. Epiſcopus inquit ꝛ vir eccleſiaſtic⁹
in menſa cū hoſpitibus religioſa hylaritate ſit locun
dus. ſ. liberalitate munificus ꝛ celeſti collatione affabi
lis alimentis celeſtis paſcendo animas ſicut corpora=
libus paſcit corpora exemplo bea. Auguſt. de quo di
citur in vita ſua ꝙ hoſpitalitatem ſemper exhibuit: et
in ſua menſa magis lectionem ꝛ diſputationem diui=
norum: ꝙ epulationē ꝛ potationeꝫ diligebat. nulla ver
ba mala ſuſtinebat. nec vllas detractiones. vñ ꝛ in mē=
ſa ſua erant iſti verſus ſcripti. Quiſquis amat dictis
abſentum rodere vitam. Hanc menſam indignam nos
uerit eſſe ſibi. Omnem conuiuam a ſuperfluis ꝛ noxijs
fabulis abſtinere docebat. hec Ualenſis. Ex quibus
pꝫ ꝙ cōuiuare proximos. ꝛ licet diuites aliquando li=
cet religioſa intentiōe. ſ. vt mutua charitas augeatur.
vt ſtatus magnatum ad defenſionem chriſti eccleſie ſti
muletur: vt etiam pauper tam ſpiritualiter ꝙ corpora
liter elemoſinarie paſcatur. vñ ꝛ chriſt⁹ īterfuit aliquā
do conuiuijs. vt pꝫ Joh. 2. Lu. 17. ꝛ. 19. certū eſt ꝙ xp̄s
non interfuiſſet conuiuijs niſi poſſent fieri laudabi=
liter ꝛ virtuoſe poſtpoſita: tamen ſuperfluitate veſci=
bilium cum pompa ſeculi ꝛ comitiua reprehenſibili.

¶ Cap. 66. de curioſis ꝛ ſumptuoſis edificijs.

De ſexto ex quo oritur glo=
ria mūdana ſ. de curioſis ꝛ ſūptuo=
ſis edificijs. hugo d̄ ſctō vic. ſic ſcri
bit. āpla indꝫ ſibi reges edificāt pa=
lacia. ſꝫ dom⁹ illoꝝ ſepulchra eoꝝ
ī eternū. turres firmas ī ſūmis mon
tiū locāt vallē ager e muro cingunt.
mōtes nō ſuis ſūptib⁹: ſꝫ pauperꝝ ſpolijs trāſfert. ſo=
lo eſt ipſo circūductis fluminib⁹ hoſtiū vires excludūt.
nihil tñ hoꝝ morti contradicere pōt. ꝛ ſeqꝛ. Et ꝓt etiam
domos nō ipares eccleſijs magnitudine ꝯſtruūt: depi
ctos delectāt hřē thalamos: veſtiūt imagies ibi ꝓcio=
ſis coloꝝ idumētis. ꝛ paup ſine veſtib⁹ īcedit ac vacuo
ventre clamat ad oſtiū. O indꝫ mira trolana delecta=
tio geſtat paries pict⁹ purpura ꝛ auro veſtitas yma=
gines et chriſtianis negantur panni veteres. et ſequi=

tur Grecoꝝ exercitui in pariete depicto: dant arma victori: clipeus dat aureus auro ſplendens. Paupi autem ad oſtiũ clamanti non porrigit pannus antiquus ſi verum fateor ſpoliantur ſepe pauperes ⁊ veſtiunt lapides ⁊ ligna. hec ille. Sed nõ ſic illa ſancta virgo paula. de qua Guil. pari. in de vicijs: parte. 6. tracta. de ſuperbia. titu. de ſuperbia edificioꝝ ſub auctoritate beati Jeronimi. Jeronimus inquit loquens de paula dicit: ꝙ paula nolebat in his lapidibus pecuniam effundere qui cum terra in ſeculo trãſituri ſũt: ſed in viuis lapidibus qui voluũtur ſuper terram ex quibus magni regis ciuitas ↄſtruitur. hec ille. Unde ⁊ Chriſoſto. ope. imper. ome. 42. Uis inquit domũ dei edificare: da fidelibus pauperib⁹ vnde viuãt ⁊ edificaſti rationabilẽ domum dei. in edificijs enim habitãt homines: deus autẽ in hoĩbus ſanctis: quales igitur ſunt illi qui homines expoliant ⁊ edificia martyrũ faciunt: habitationes hoĩm cõponũt: ⁊ habitationes dei diſturbãt: ex antiquis enĩ tpib⁹ mos iſte in hoĩbus habebat. dicebant enĩ apud ſe/ ſi benefecerimus pauperib⁹ quis illud videt: ⁊ ſi viderint: nõ multi vident: etiam ⁊ ſi multi viderint ꝑ tpe quo vidẽt. tranſit enĩ tpe ⁊ tranſit cũ tpe beneficij memoria: nonne igit melius eſt ꝙ edificia ſic faciamus que homines aſpiciũt: non ſolũ hoc tpe: ſed etiam impoſterum: nã q̃diu edificiũ ꝑmanet/ tandiu edificantis memoria nominant. O inſipiens homo quid tibi prodeſt poſt mortem iſta memoria. ſ. vbi es torqueris et vbi non es laudaris? Si ergo iuxta alia bona opera edificia ſancta fecerit homo additamentũ eſt bonis operibus. ſi autem ſine alijs bonis operibus fecerit edificia paſſio eſt glorie ſecularis. hec ille. Unde bernar. in ſer. de apolog. ⁊ ponitur. 4. floꝝ. ca. 21. O inq̃t vanitas vanitatum: ſed non vanior q̃ inſanior fulget eccleſia in parietibus ⁊ eget in pauperibus: ſuos lapides induit auro: ſuoſq; filios deſerit nudos: de ſumptibus egenorum ſeruitur oculis diuitum. inueniunt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniunt miſeri quo ſuſtententur: vt quid ſaltẽ ſanctoꝝ imagines non reuerentur quibus vtiq; ipſum q̃d pedib⁹ cõculcat ſcatet? pauimentum ſepe ſpernitur in ore angeli: ſepe alicuius ſanctoꝝ facies calcibus tunditur trãſeuntium ⁊ ſi non ſacris imaginibus cur vel non parcitur pulchris colorib⁹. cur decoras quod mox fedandũ eſt? cur depingis q̃d neceſſe ẽ cõculcari? quid ibi valent venuſte forme vbi puluere maculantur aſſidue. Denique quid hoc ad pauperes et monachos et ad ſpirituales viros: niſi forte ⁊ hic aduerſus memoratũ iam verſicul⁹ ꝑpheticus reſpondeat. Domine dilexi decorẽ domus tue: et locum habitationis glorie tue. Aſſentio patiamur ⁊ hec fieri i eccleſia: q2 ⁊ ſi noxia ſunt: non tñ ſimplicibus ⁊ deuotis. Ceterũ i clauſtris coram legentibus fratribus quid dicit ipſa ridiculoſa mõſtruoſitas/ mira quedaꝫ deformitas formoſitas ⁊ formoſa deformitas. quid ibi immunde ſimie? quid feri leones? q̃d mõſtruoſi cẽtauri? quid ſemi hoĩes? q̃d maculoſi tigrides? q̃d milites pugnantes? quid venatores tubicinantes? videas ſub vno capite multa corpora: ⁊ rurſus i vno corpore multa capita. cernit hinc in quadrupede caudã ſerpẽtis: illic in piſce caput quadrupedis. Ibi vero beſtia prefert equum. capra trahit aratrum/ hinc cornutum alijs equum geſtat poſterius: tam multa denique tã mira diuerſarum formarum apparet vbique varietas vt magis legere libeat in marmoribus q̃ in codicibus totumque diem occupare ſingula magis iſta mirãdo q̃ in lege dei meditando. hec ber. Unde Chriſo. ope. impe. ome. 4. Homo inquit delectatur in edificatione parietum: deus autem in conuerſatione ſanctoꝝ: dicente ꝑpheta. Domine dilexi decorem dom⁹ tue: ⁊ locum habitationis glorie tue. quẽ decorẽ ac ſplendorem non quẽ diuerſitas ſplendentium marmorũ facit: ſed quẽ preſtat varietas gratiarum viuentiũ. ille decor carnem delectat. iſte autẽ animã viuificat. ille pro tempore decipit oculos ⁊ illudit: iſte autẽ in ꝑpetuum edificat intellectum. hec ille.

¶ Capitulum. 67. de ſuperflua curioſitate librorum.

De ſeptimo ex quo oritur gloria mũdana. ſ. d̃ ſupflua curioſitate librorũ dictũ eſt ſupra ca. 2. h⁹: vbi agit de. 8. motiuo cõferente ad deteſtationem ſupbie ꝑ Linc. fere i fine. dictis ibidẽ adijciẽdo ꝙ guil. pari. in de vi. parte. 6. tracta. de ſupbia ꝑ ti. de ſupbia libroꝝ ſic ſcribit. Illi iquit quaſi quodã modo adulteriũ ſpũale cõmittũt qui amore illo pulchritudinẽ amplectunt ſcripture quo ipſam ſapientiã ꝑ ſcripturã repſitatẽ deberent amplecti. Unde de illis põt exponi illud 2. pet. 2. habentes oculos adulterij plenos ⁊ inſaciabilis delicti. Sapientia enim eſt ſponſa itellectus noſtri. Unde Sapi. 8. Hãc amaui: ⁊ exquiſiui eam a iuuẽtute mea: ⁊ exquiſiui ſponſam michi eam aſſumere et amator factus ſum forme illius. Scriptura vero quaſi quedam ancilla eſt illius ſapientie: et ideo cauendum eſt ne ancilla tante pulchritudinis ſit ꝙ derelicta pulchritudine ſapientie animus fornicet cum pulchritudine ſcripture. nam taliter fornicantes magnam contumeliã ſapientie cõferunt cum non reputent dulcedinem eius ſufficientẽ ad conſolationẽ ſtudentiũ: non obſtãte ꝙ de illa dicit ſpũſſanctus ſapien. 8. Non enim habet amaritudinẽ cõuerſatio illius: nec tediũ cõuictus illius: ſed leticiã ⁊ gaudiũ: imo in tantũ ꝙ ſicut dr̃ Eccli. 23. Nichil dulcius q̃ inſpicere in mandatis dñi. Et nota ꝙ duo ſpecialiter cohibere debent homines a nimia curioſitate libroꝝ: et a ſupflua decoratione ⁊ picturis eoꝝ. ¶ Primũ eſt ꝙ valde impiũ eſſe videt hoĩeꝫ oculos ſuos paſcere auro et argento ⁊ ꝓcioſis colorib⁹: ⁊ videre filios dei ꝓcioſiſſimo ſãguine xp̄i redẽptos famelicos nudos ⁊ ſubſidio oĩno carentes. ꝓſertim cũ viſus hũan⁹ plura hꝫ vñ paſci põt q̃ guſt⁹: hꝫ enĩ viſus ſolẽ/ lunã/ ſtellas/ frondes/ flores et multa alia vñ paſci pt ſibi a diuina benigniſſima largitate conceſſa: ⁊ cum tot ⁊ tam pulchras creaturas ordinauit deus ad paſcendũ oculos humanos valde impiũ et magna ingratitudo videt eſſe xp̄ianũ ſubtrahere de ore dei i ſuis mẽbris paupib⁹ vñ ei⁹ iſaciabiles oculi delectent. ¶ Scdꝫ ẽ ꝙ magna fatuitas videt hoĩs frondes flores honores beſtias ⁊ alias hmõi ſimilitudines in libro ſuo colorib⁹ ꝓcioſis depigere ad voluptuoſã inſaciabilitatẽ oculoꝝ ſuoꝝ delectabilr̃ faciãdũ: cũ tñ pulchritudo frõdiũ floꝝ hoĩm beſtiaꝝ ſolis lune ſtellaꝝ ⁊ aliarũ creaturarũ a deo cõditaꝝ q̃ lõge glorioſior ẽ q̃ pulchritudo ſimilitudis earũdẽ in libro depicta non ſufficiat oculos ſuos ſaciare: dicente ſcriptura Eccle. 1. Non ſaturatur oculus viſu. ⁊c.

¶ Capitulũ. 68. De vana gloria humana: ⁊ ex quibus oritur.

DIcto de vana gloria mundana ⁊ dyabolica reſtat de vana gloria humana iam tertio pertractare. Pro quo notandū ꝙ gloria humana eſt al motus inordinat⁹ quo quis perverſe deſiderat laudari ab hominibus ⁊ ꝓcellere alios in honore. ⁊ oritur hec gloria de quattuor bonis de quibus eſt breviter hic tāgēdū. ſ. de corporibus formoſa pulchritudine de corporis vigoroſa fortitudine. de glioſa proſapie nobilitate: ⁊ de curioſa ſcie ingenioſitate: quorū tria ſunt bona nature: ⁊ quartū dr̄ donū gratie.

¶ Capitulū. 69. de formoſa corporis pulchritudine.

PRimum ex quo oritur vana gloria humana eſt formoſa corporis pulchritudo. Sʒ certe de iſto ſi eī⁹ vanitas iuſte ꝯſiderel minime eſt gloriādū: ⁊ hoc oſtēdi pōt multiplr. Primo eni rōne ipſi⁹ pulchritudinis vanitatis. vñ de pulchritudine hūani corpis vanitate dicit ſpūſſanct⁹ prover. xxxi. Fallax gratia ⁊ vana pulchritudo eius. ¶ Pro quo notādū eſt ꝙ triplici rōe cā pōt pulchritudo corpis hūani dici vana. ¶ Primo ꝓ eo ꝙ tanꝗ̄ vanitas cito evaneſcit. Et ideo merito ꝓpheta yſa. 40. humani corpis pulchritudinē cōpat flori q̄ cito evaneſcit dicēs. Dis caro fenum ⁊ omnis glā ei⁹ tanꝗ̄ flos agri: exſiccatū eſt fenū ⁊ cecidit flos eius. Vñ ſicut flos pratō in decore creſcit: ſʒ cito poſt marceſcit ⁊ tādē evaneſcit ⁊ in lutū decidit ⁊ ab hoibus ⁊ beſtijs ꝯculcal ⁊ putreſcit: ſic pulchritudo corpis hūani floret in iuventute areſcit: ⁊ decidit in ſenectute. Vñ dr̄ etiaʒ in pſ. Mane ſicut herba tranſeat mane floreat ⁊ trāſeat. veſpere decidat induret ⁊ areſcat. ⁊ morte decidat ⁊ ꝑeat ois decor eius. vñ tūc verificabit illud Jaco. primo. Flos decidit ⁊ decor vlt⁹ ei⁹ deꝑit ⁊ in ſepulchro ab hoib⁹ ⁊ beſtijs cōculcabit dicēte ꝓpheta. Mal. iiii. Calcabitis ipſos cum fuerint cinis ſub planta pedū vroꝝ: ⁊ ſicut flores lʒ pulchre ſint ⁊ delectabiles i modica tñ reputatione hñtur ꝓ eo ꝙ pulchritudo eoꝝ tā cito evaneſcit. ita parum appreciāda eſt hūani corpis pulchritudo ꝓ eo ꝙ valde cito amittitur dicente ſcriptura Job. 13. Homo nat⁹ de muliere brevi vivēs tpe repleī multis miſerijs. q̄ quaſi flos egredit ⁊ cōterit ⁊ fugit. ⁊c. Vñ ſupbi q̄ de ſua vana corpis pulchritudine gloriant nedū in morte illā amittēt corpalē: ſʒ qđ lōge deterius eſt tūc amittēt pulchritudinē aie q̄ tūc potiſſime illī eēt neceſſaria. cū tūc illa deo ⁊ angelis eius pñtari debe ret ⁊ ad regis celeſtis curiā eſſet itura. ⁊ ideo merito dr̄ Apoc. 16. Beatus q̄ vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua ne nud⁹ ābulet. Beatus q̄ cuſtodit aie ſue pulchritudinē ne ſine veſtib⁹ virtutū corā deo poſt vitā pñtem appeat. ¶ Scđo dr̄ corpis pulchritudo vana: qꝛ de illa inaniter gloriantes vacuos efficit virtutibus dicente ꝓpheta Iere. 2. Ambulaverūt p⁹ vanitateʒ ⁊ vani facti ſunt. Item Eccle. 1. Vidi cuncta q̄ fiunt ſub ſole ⁊ ecce vniverſa vanitas. Tertio qꝛ nichil virtutis p⁹ ſe remanet. vñ Sapi. 5. Quid nobis profuit ſuperbia aut divitiarū iactātia quid contulit nobis tranſierunt oia ſicut vmbra. Hec cōſiderans beatus Augu. in epla ſua ad iulianū comitē ita ſcribit. Heu inquit ille antiqu⁹ ſerpēs hoſtis decipiendo fallit et cecitatē ante oculos mētis noſtre ſubducit: ne diſcernere valeamus gaudia huius ſeculi ⁊ gaudia regni eterni. nam gaudere quidem bonū eſt: ſed qui gaudet ſi non inde gaudeat. vñ debʒ nō pōt bonū eſſe: qđ gaudet. gaudet eni miles terren⁹ honores hui⁹ mūdi periturōs. veſtes pulchras: ⁊ ſpecioſa: armillas: brachia circūdatus coronā capiti ipoſitaʒ: ſed tale gaudiū non eſt eternū: ſʒ periturū: ⁊ ſeqtur. Et cū gaudere ſit bonū de his tñ atqꝫ hmōi gaudere malū eſt. ⁊ perducens ad mortem. Hec vilium quotidie malum ſiue ſcelus coraʒ deo tam abominabile ſit ꝗ̄ ꝓterita peccata vniuſcuiuſqꝫ noſtrū reminiſcendo gaudere atqꝫ ſemper in eis iacere. hec ille. Secunda cauſa quare de pulchritudine carnis non eſt gloriandum eſt hec: qꝛ inanis gloria de pulchritudine carnis extinguit gfāʒ ⁊ pulchritudinē mētis. In cuius rei figura legiī mathei. 14. ꝙ herodes occidit Johannē. Spiritualiter herodes glorians in pellibus interpretal ⁊ deſignat pulchritudinē corporis que nō eſt niſi in ſupficie vel in pelle gloriantē. Johēs gratia vel in quo eſt gratia interpretatur. Herodes eñ iohēm occidit dū ſupbiēs de carnis ſue pulchritudine gratiam interemit q̄ latebat in mente. Vñ auctor libri de veritate carminū tria ſunt inquit feminū generat q̄ inculta inventa in agro abſqꝫ comitantibus ʒiʒanijs rariſſime cōvaleſcunt. ſ. elegātia pulchritudinis. vigor fortitudinis ⁊ ſuavitas vocis. pulchritudo enim iuvenem. ꝓdā alieni libidini aut predonem efficit caſtitatis. Fortitudo enim audaciam ingerit audacia vero ad iniurias cōmittēdas impellit. Hi vero qui vocis amenitate preeminent laſciva modeſtis ludicra proficule ⁊ iocoſa ſerijs. i. vtilibus anteponunt. hec ille. Et idem recitat holkot in lectura libri ſap. lec. 157. Verumtamen ſicut dicit idem in eadē lectione: ſuper illud. pſ. Delectaſti me dñe in factura tua. delectari in ſpē creature ꝓpter deū licitum eſt. ſed delectari i ſpē creature ꝓpter ſe ipſam non referendo gloriā ad deū ꝑverſuʒ eſt. q̄ igiī in ſpē creature delectanī cōſiderare debēt ꝙ dñator et creator earum deus ſine comparatione ſpecioſior eſt talibus creaturis. Itē corporis exterior pulchritudo movere deberet holeʒ pulchritudinem anime interiorē habere. vñ Per ſup cā. ſer. 24. ⁊ ponit. 2. floꝝ. cap. 2. Corporis inquit ſtaturam deus dedit homini rectam forſitā vt iſta corporea exterioris vilioriſqꝫ rectitudo figmenti holeʒ illū interiorē q̄ ad imaginē dei faci⁹ eſt ſpūalis ſue ſervāde rectitudinis admoveret ⁊ decor limi deformitatē argueret animi. quid enim indecentius ꝗ̄ curvū recto corpore gerere aīmū: perverſa res eſt ⁊ feda luteuʒ vas qđ eſt corpus de terra oculos hre ſurſum celum libere ſuſpicere celorūqꝫ luminaribus oblectare aſpeci⁹ ſpūalem vero celeſtēqꝫ creaturā ſuos ecōtrario oculos. i. ſenſus atqꝫ affectus trahere in terrā: herere luto. ⁊ tanꝗ̄ vna de ſuib⁹ amplexare ſtercora. hec bern.

¶ Tertia cauſa quare de pulchritudine corporis nō eſt licitū ſive nō eſt gloriādū eſt hec. qꝛ talis pulchritudo corporis freq̄nter eſt maledicta. i. maledictiōis cā. vñ Job. 5. Vidi ſtultum firma radice et maledixi pulchritudini eius ſtatim. Sup quo dicit gloſa. Infirmus cū q̄litate reꝝ variaī. nā cū vidʒ ꝓſpa laudat ſed cū mutaī nichil ea eſſe iudicat: ſed firm⁹ cū ipſa glia penā ꝯſirē conſiderat. ⁊ ſtatim illam maledicit. i. maledictione dignū eſſe i illa nimiū delectare cōſiderat. Et nūq̄d nō maledicta dici pōt ſatue mlierꝫ pſcritudo pp ꝗ̄ ipſa occaſionalr: ⁊ forte multi alij dānanī ⁊ peūt. vñ ꝑ ꝓ ſpeciē illi⁹ pulcherrime mulieris eē ſuſanne illi duo ſenes ſacerdotes perierunt: quorū vnus

aliorum dixit Daniel ꝓpheta. Semē chanaā ⁊ nō iuda
decepit te ſpēs ⁊ cōcupiſcētia cōuertit cor tuū Dan.
13. Itē ꝓꝑ ſpēm illius pulchre mulieris Iudith ille
magnus princeps Olophernes ꝓprio pugione deca
pitatus eſt. vt patz Iudith. 14. Itē ꝓꝑ ſpeciē illi⁹ pul
chre mulieris Berſabee rex dauid incidit in carnis
cōcupiſcētiā i adulteriū ⁊ homicidiū ſui militis fide
lis Vrie. vt patz. 2. Reg. 2. Et iō merito dr̄ Eccl. 9.
Auerte faciē tuā a muliere cōpta/ ⁊ nō circūſpicias
ſpeciē alienam: ꝓpter ſpeciē mulieris multi perierunt
⁊ ex hoc cōcupiſcētia quaſi ignis exardeſcit. Itē Ec
cle. 7. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laque⁹ eſt
venatorum ⁊ ſagena cor eius: vincula ſunt man⁹ eius q̄
autē placet deo effugiet illā. q̄ aūt peccātor eſt capietur
ab illa. vñ ſicut dicitur ꝓuer. 5. Fau⁹ diſtillans labia
meretricis ⁊ nitidius oleo guttur ei⁹. nouiſſima aūt
illius amara velut abſinthiū. ❡ Quarta cā quare de
pulchritudine corporis nō eſt gloriandū eſt hec. q: tur=
pitudo ⁊ immūdicia frequēter pulchritudinē corpo
ris ꝯcomitant ⁊ ſpecialiter pulchritudinē fatue mu
lieris. Vñ ad fatuā mulierē dicit ꝓpheta Ezech. 16.
Abominabilē fecisti decorem tuum. Vnde mulieres
pulchre q̄ magis deberent abhorrere īmundiciā am=
plius alijs ſe inqnāt ꝑ peccm̄. Et iō merito pulchritu
dinē fatue mulieris ſalomō ꝓuer. 2. comparat circu=
lo aureo in narib⁹ ſuis dicens. Circulus aure⁹ in na
ribus ſuis mulier pulchra ⁊ fatua. i. pulchritudo mu
lieris fatue. nā ſicut ſi circulum aureū in narib⁹ ſuis
ſus haberet diſtraheret illum ꝑ quodcunq; volutabrum
ſic mulieres fatue pulchritudinem ſuam diſtrahūt ꝑ
quodcunq; volutabrū luxurie: ⁊ ſicut ſus non parcit
ori nec pedi quin illa in volutabro infigat: ſic nec mu=
lier fatua parcit pedib⁹ affectionis cordis ſui qn il=
los affigat in volutabro voluptatis carnalis. nec fa
ciei ſue quin illam fucato colore operiat. vel per cir=
culum aureū poteſt itelligi ipſa mulier pulchra ⁊ fa=
tua quā dyabolus tanq̄ ſuam imūdiſſimā illā in po=
teſtate ſua trahit ad omnem immundiciam viciorum: ſi
cut ſus circulum aureū ſi illum i auribus ſuis habe
ret traheret per immundiciā volutabrorū. ❡ Quin=
ta cauſa quare de pulchritudine corporis ⁊ ſpecialr
de pulchritudine mulieris nō eſt gloriandū eſt hec.
q: pulchritudo mulieris eſt q̄ſi ignis adurēs: ⁊ quaſi
gladius vulnerans. Vñ de primo dr̄ Eccl. 9. Auerte
faciē tuā a muliere compta: ⁊ non circūſpicias ſpēm
alienam: ꝓpter ſpēm mulieris multi perierunt: ⁊ ex
hoc cōcupiſcētia quaſi ignis exardeſcit. De ſecundo
dicit Ieronim⁹. Gladius igneus eſt ſpēs mulieris.
Vñ ꝓuerb. 5. de fatua muliere dr̄ q̄ nouiſſima illius
amara velut abſinthiū: ⁊ acuta q̄ſi gladius biceps:
⁊ ſicut puer in gladio ſplendente primo ſolum aduer
tit pulchritudinē: ⁊ ideo gladiū amplectit: ſed in no=
uiſſimo ſentit leſurā: ſic fatui homines i ſpecie mulie
ris primo ſolū aduertunt pulchritudinē: ſed poſtq̄
eam tetigerint per inordinatum amorem ex vulnere
cordis itelligūt pulchritudinē illā eſſe quaſi gladiū
acutū: biceps aūt dici pōt gladius pulchritudo iſta
q: ipſam mulierē in qua eſt ledit ꝑ ſuperbiā ⁊ ipſos
illam aſpicientes per concupiſcentiā. Vel pōt dici gladius
biceps ꝓ eo q̄ corporis ⁊ aīe eſt occaſio mortis eter=
ne: ⁊ ſic gladi⁹ igneus eſt pulchritudo mulieris: q:
multū potēs eſt ad exurendū cor humanum. Vñ dya
bolus vtitur pulchritudine mulieris tanq̄ gladio
ad occidēdum filios dei. Et ſi dicāt alique mulieres
ſe curioſe ornantes vt ſuam amplient pulchritudinē

ſe non habere in hoc malam intentionem. Reſpōdeo
q̄ nec gladius malam intentionē habet qū illo aliqs
occiditur: ſed tñ vtens gladio ad iniuſte occidendū
malam intentionem hꝫ: ſic dyabolus qui vtitur mu=
lieribus taliter ornatis tanq̄ gladio habet malam
intentionem. ⁊ inſuper licet mulier taliter ſe ornans
vt aſpicientibus eam pulchrior videatur mentien=
do dicat ſe in hoc nullam malam intentionem habe
re: tamen negare nō poteſt quin mortuus eſſet: quī
ex eius pulchritudine per inordinatam concupiſcen
tiam ſpiritualiter eſſet occiſus: et ſecundum legem
diuinam et humanam. Qui occaſionem damni dat:
damnum dediſſe videtur. Vnde Hieronimus ad Eu
ſtochiū. Dum inquit mulier ſe ornauit vt vultus ho
minum ad ſe ꝓuocauerit: ⁊ ſi nulli uñ inde ſequat dāp
nū extrinſecū: iudiciū tamē patietur eternū: quia ve
nenum attulit ſi fuiſſet qui biberet. hec ille. De iſta
materia vide plus ſupra in nono motiuo conferente
ad deteſtationem ſuperbie vbi agitur de tertio mo=
tiuo quō in veſtium abuſione peccatur. Itē Exo. 21.
dr̄ a dño ꝑ Moyſen. Si qs aperuit ciſternam ⁊ fode
rit ⁊ non operuerit eā: cecideritq; bos vel aſinus in
eam reddet dominus ciſterne precium iumentorum
Spūaliter ſecundū guil. Pariſ. in de vicijs parte. 6.
Ciſterna eſt vxor alicuius: q: ſic vocat eam ſalomon
ꝓuer. 5. Bibe aquam de ciſterna tua. ⁊ ſicut ciſterna
que habet aquas ad remedium ſitis incautis poteſt
eſſe occaſio precipicij: ſic vxor alicui⁹ que viro ſuo eſt
remedium fornicationis dicēte aplo. 1. cor. 7. Pro=
pter fornicationem vnuſquiſq; habeat vxorem. alijs
tamen ꝑ inordinatā concupiſcētiā poteſt eſſe occaſio
mortis. ciſterna iſta aperitur quādo talis mulier fa=
tua nitide perornatur. in eadem vero non opertam
bos vel aſinus cadit quando occaſione pulchritu=
dinis quam mulier fatua incaute oſtēdit aliquis be
ſtialis homo cadit in eius concupiſcentiam carnalē
⁊ in mortem precipitatur eternam: ſed certe tali fa=
tue mulieri meli⁹ eſſet q̄ eſſet leproſa vel naſo ⁊ au
ribus mutilata q̄ q̄ eſſet pulchra: q: in hoc caſu aīa
pereuntis de manu mulieris requiritur. Vnde ſicut
ſeruus incaute deferendo ignē domū alicuius in=
cēdit reus tenebitur ad emendam. ſic mulier fatua q̄
pulchritudinē ſuam incaute oſtēdēdo ſpūales exurit
rea eſt incēdij ignis eterni. Quod cōſiderans beat⁹
Ber. qui vt dicit guil. pariſ. in de vicijs pte. 6. cum q̄
dā tpe ſoror eius cū ornatu ſupbo veniſſet ad ſuam
abbatiā ille vir ſcūs vidēs eius apparatum noluit
venire ad eā aſſerēs eā eſſe rethe dyaboli: q̄ cōfuſa et
cōpūcta mādauit ad eū rogās vt eius nō deſpiceret
aīam licz ei⁹ carnē deſpiceret ꝓꝑ eius abolendā ſupbiā
offerēs ſe ꝑatā eſſe in oīb⁹ ei⁹ exortationib⁹ ⁊ ſue cor
rectiōi hūiliter obedire. quo audito vir ſanctus gau
dēs venit ad eam ꝑcipiens ei vt illū ſuperbum orna=
tū de cetero non portaret: q̄ illi hūiliter adquieſcēs
ita mutata eſt: vt eius mutationem mirarentur mul
ti homines. Sed contra exemplum huius mulieris
moderne mulieres erubeſcūt dimittere ornat⁹ quos
ferre conſueuerūt: vel quos alie deferunt mulieres:
vel quia timent ab hominibus derideri ſi ornatus ta
les dimitterent: ⁊ quia verecundia ſiue erubeſcētia
iſta multum nocet eccleſie: ideo de verecūdia aliqua
ſunt hic dicenda.

❡ Capitulum. 70. de erubeſcentia ⁊ quo=
tuplex eſt.

Eſt enim aliqua erubeſcētia mala ⁊ aliqua bona. iuxta illud Eccl. 4. Eſt confuſio addens peccatum: ⁊ eſt cōfuſio ad gloriam. Erubeſcētia enim bona eſt timor ſine fuga rei indecentis. et cum nulla res mundi ita indecēs eſt ſicut pctm̄ cū ſit opus diaboli ac deformitas aie: ⁊ ipſo remoto dyabolus ac ē oia a deo creata bona ⁊ decētia eſſent. p3 q̄ īter oēs res mūdi pctm̄ eſt maxie erubeſcibile. miſi enī nuditatē corpis erubeſcūt: ſ3 lōge magis erubeſcibile ē pctm̄ ꝙ̄ nuditas toti⁹ corpis. qḋ p3 ex hoc q̄ pctm̄ nuditatem corpis fecit erubeſcibilem. Uñ primi parētes non erubeſcebant antiꝙ̄ peccaſſent licet nudi eſſent: et cum teſte phō primo poſterioꝝ. illḋ per quod aliqḋ ē aliquale magis ē tale. ſequitur q̄ pctm̄ eſt magis erubeſcibile ꝙ̄ toti⁹ corporis nuditas. Quod cōſiderās magdalena que ſcḋm beatū grego. intantū intus pctm̄ ſuum erubuit q̄ nichil eſſe credidit q̄ foris vereccundaret ⁊ nimirū: qꝛ pctm̄ illud eſt imundicia mentis q̄ tāta eſt q̄ in cōparatione illius imundicia corpis nichil reputat: dicente xp̄o Math. 15. Que ꝓcedunt de ore ꝟ corde exeunt ⁊ illa coinquinant hominē. Et ſubditur. Non lotis autē manibus manducare non coinqnat hoiem. vñ erubeſcētia pcti bona eſt ⁊ multum deo beneplacens. Unde Ber. Quantum inquit diſplicet deo immundicia pctōris. tm̄ placꝫ deo erubeſcētia penitētis. Unde erubeſcētia vere penitētis procedit ex ſpeciali dei gratia. iuxta illud Eccl. 32. Ante grandinē preibit coruſcatio. ante verecundiā preibit gratia. ⁊ licet vereciidia pcti ē commendabilis ſit in omni hoie maxime tamē ī muliere ꝓpter ſexus fragilitatē. Uñ Eccl. 7. Gratia verecundie mulieris ſenſate ſuper aurū. De illis aūt qui peccata nō erubeſcūt dicit dñs per ꝓphetam Iere. 3. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere. Itē de illis qui erubeſcētiā pcti nō habēt dr̄ Iſa. 3. Peccatū ſuum quaſi ſodoma predicauerūt nec abſcōderunt. ve anime eoꝝ qꝛ mala ſunt reddita eis. Item Ieremie. 6. Confuſi ſunt qꝛ abominationem fecerūt quin potius cōfuſione nō ſūt cōfuſi ⁊ erubeſcere neſcierunt. Uere erubeſcere neſcit qui de peccato nō erubeſcit ⁊ ideo ſubdit ꝓpheta vbi prius. Quāobrē cadent interruentes. in tempore viſitationis ſue corruent dicit dominus.

¶ Capitulū 71. de erubeſcentia mala.

A. Erubeſcētia mala eſt timor ſine fuga virtutis ⁊ operationis hone ſte ꝓp oblocꝗ ꝫ in deriſionē ſultoꝝ. De iſta eī erubeſcētia aug. ſup. ps. 9. nūc inqt adeo nō erubeſcunt ipſi vt vobis inſultare ſi dīmāt ⁊ plerūꝗ valēt irriſionib⁹ ſuis vt infirmos ꝟ xp̄i noīe erubeſcere faciāt. Uñ dictū eſt. Quiſꝗs me erubuerit corā hoīb⁹: erubeſcā ego eū corā patre meo. iā vere quiſꝗs ſublimia illa ꝓcepta implere voluerit vt diſpergat ⁊ det pauperib⁹ ꝙ iuſticia maneat ineternū oībuſꝗ rebus ſuis terrenis vēditis ⁊ indigētib⁹ erogatis xp̄m ſequi voluerit dicēs. Nichil intulimus in hūc mūdū haud dubiū: nec auferre qḋ poterimus ſiue poſſimus habētes alimēta ⁊ quibus tegamur hijs cōtēti ſum⁹: incidet in iſtoꝝ ſacrilegā dicacitatē ⁊ ab eis qui ſanari noluīt vocaī inſanus ⁊ ſepe ne hoc vocetur a deſperatis hoībus trepidat facere ⁊ differt quod olim fideliſſimus ⁊ potētiſſimus medicus impoſuit. Non igitur iſti nunc pñt erubeſcere quibus ne nos erubeſcamus optandum eſt: ⁊ a ꝓpoſito itinere vel reuocemur vel impediamur vel retardemur. Sed veniet tēpus vt illi erubeſcāt diſcētes vt ſcriptum eſt. Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum ⁊ in ſimilitudinem improperij. nos inſenſati eſtimabamus vitam illoꝝ inſaniā ⁊ finem illoꝝ ſine honore. quō igitur cōputati ſunt inter filios dei ⁊ inter ſanctos ſors illoꝝ eſt. ⁊c. Sapi. 5. hec Augu.

¶ In hanc etiam erubeſcentiam incidūt illi q̄ timēt veritatē dicere ne ꝑdant tpalē ſubſtātiā vel carnalē amiciciam vel ꝓpter metum mundane potentie non attendētes q̄ ſicut dicit Auguſti. ⁊ ponitur in cap. 2. q. 3. Quiſquis. Quiſquis inquit metu potentie cuiuſlibet veritatem occultat: iram dei ſuper ſe prouocat: quia magis timet hoiem ꝙ̄ deum. Unde ſicut dicit Guil. pariſienſis in de vicijs parte. 6. tractatu de ſuperbia. Illi qui timent virtuoſe agere vel loqꝫ ꝓp deriſionē obloquiū ꝑſecutionē vel ſcādalū ipſoꝝ ſūt ſicut equi rerum vmbras timētes. Uñ mala pñtis vite non ſunt niſi quaſi vmbre malorum vite future: ⁊ ideo qui erubeſcentiam deriſionem vel aliqua mala vite pñtis ꝓter malum culpe timet ⁊ non potius mala vite future vmbram maloꝝ timet ⁊ nō veritatem. De quibus dicit ps. Trepidauerunt timore vbi nō erat timor. mundus eī iſte vt dicit Guil. pari. vbi ſupra eſt quaſi catul⁹ irriſionib⁹ detractionib⁹ latrās contra eos q̄ bñ faciunt ⁊ cū ſatis latrauerit tacebit. Sed o ꝙ̄ ſtrēnui milites ſunt q̄ ꝓpter ſolū latratū catuloꝝ. i. detractoꝝ derelinquūt dñm ſuū. cito enī ꝫ relinqrēt tales dñꝫ ſuum ſi milites armati eos inſequerent: ſi enī aliqs de militibus regis alicuius potētis debitū ſeruitiū de eo diceret ſe nō audere ſibi ſeruire ne hoīes inde deriderēt eū: vī de eo male loqrent nonne fatua diceretur eius excuſatio. ſic certe fatua eſt excuſatio illorum qui propter verba deriſoria. vel obloquia impiorum dimittunt vel erubeſcunt ſeruire deo. de illis enim qui ꝓpter deriſiones hominum timent ſeruire deo: loquit ſcriptura Leui. 26. dicēs Terrebit eos ſonitus folij volantis.

¶ Super quo Guil. pari. Folium inquit volās eſt vbū irriſionis q̄ terret hoīes erubeſcētes: iſtō eī foliū deriſiōis hūane multi pl⁹ timēt ꝙ̄ dei gladiū qui eos interficere eſt paratus. vñ Deut. 32. Si acuero vt fulgur gladium meū ⁊ arripuerit iudicium man⁹ mea reddā vltionē hoſtibus meis. Itē Exo. 15. Euaginabo gladiū meū ⁊ interficiet eos manus mea: dicunt enī ſupbi predictomodo erubeſcentes quid dicerent de me ſi hoc facerē: ſed nō attendunt quid faciat eis deus ſi hoc non fecerint. plus enī timēt dicta hoīꝫ ꝙ̄ gladiū dei euaginatū: ⁊ certe huius fatuitatis vana gloria eſt ī cauſa. Nam vt dicit Chri. ope. imp. ome. 2. Unuſquiſꝗ vbi gloriam querit illic timet cōfuſionē. qui eī gl̄iam querit in terris cōfuſionē timet in terris. qui autem gloriam nō querit in terris: ſed tm̄ mō apud deū. cōfuſionem nō timet niſi tantūmodo dei. ſi miles periculū belli ſuſtinet dum ſperat victorie predā: quanto magis vos opprobria mundi nō debetis timere qui regni celeſtis premia expectatis. hec ille. vñ ⁊ beatus Iero. Nō inqt ꝗras gloriā ī in terris: ⁊ nō dolebis cum in glorioſus fueris. Qui laudeꝫ humanam non appetit cōtumeliā humanā nō ſentit. Sed ſicut dicit idem in ep̄la ad cellantiam. Si vere te laudabilem eſſe cupis laudes hominū non requiras. quia ꝙ̄nis alicui ſit facile laudē humanam non curare dum B

negatur. eſt tñ difficile in ea non delectari dum offertur. hec ille. Et ex iſtis patet ꝙ magna fatuitas eſt ꝓpter deriſionẽ ⁊ obloquiũ ipſoꝝ erubeſcere bene agere preſertim cũ et tales timent ab eis irrideri q̄ irriſione ſunt digni. qñ ei mali irridẽt bonos de operibus bonis que agunt idem eſt ac ſi ceci irriderent videntes de hoc ꝙ vident ⁊ claudi recte incedẽtes: ⁊ ipſa deriſio deridenda eſt. vñ Seneca. Equo inquit aio audiẽda ſunt impiorum cõuicia ⁊ ad honeſta vadendi cõtemptus ipſe eſt contẽnendus: qs ſane mentis nõ contẽnat claudicantem ſi videat ſe derideri ab eo qui recte incedit ⁊ quis non iudicet eũ fatuũ: ſi nõ velit claudicãti aſſimilari, qꝛ ab eo derideretur. deridendi igit̃ ſunt qui ſunt deriſores ⁊ non imitandi. vñ deus ⁊ oẽs ſancti huiuſmõi deriſores deridebũt. vñ Ps. Qui habitat in celis irridebit eos: ⁊ dñs ſubſãnabit eos. Non eſt enim vituperiũ ſolis ꝙ noctua eũ non appreciat. nec eſt vituperiũ auri: ⁊ argẽti ꝙ non appreciant ea iumenta. Iumẽta ei neſciunt eſtimare niſi fenum ⁊ ſimilia: ⁊ porci niſi furfur ⁊ hmõi: ſic non eſt vituperiũ bonorum ſi a malis deridẽt̃. Mali enĩ ſunt velut noctue. vñ bea. Berñ. de talibus. Hij ſunt inquit ſimiles auibus quaruꝫ oculos nox illuminat ⁊ lux cecat: nõ eſt enim curandũ de vituperio eoꝝ q̄ dicunt bonũ malũ: ⁊ malum bonũ. Nam vt dicit̃ Yſa. 5. Ve qui dicitis bonum malũ: ⁊ malũ bonũ ponẽtes lucem tenebras: ⁊ tenebras lucẽ. Ipſi etiã ſunt velut iumẽta qui viros ſanctos q̄ ſunt velut aurum ⁊ argẽtum ⁊ lapides precioſi deſpiciunt. vnde Prouer. 14. Ambulãs recto itinere ⁊ timens deũ deſpicit̃ ab eo qui infami graditur via. Item ꝓuer. 29. Abominantur impij eos qui in recta via ſunt. Quod cõſiderãs magnus philoſophus quidã cũ q̄dã ei diceret. Ecce hoĩes iſti te cõtemnunt: ⁊ illos inquit contẽnunt aſini: ſed nõ illi aſinos. nec ego curo: qꝛ vituperiũ taliũ laus eſt ⁊ laus vituperiũ. vñ tales reputant dedecus q̃d in veritate laus ẽ ⁊ honor. De primo dicit Sene. Mali diſplicere eſt laudari. Non potes vllam veritatis ſententiam de te latam habere: niſi qui dãnãd⁹ eſt mala de te loquatur. De ſcd̃o etiam dicit Sene. Tam turpe ſit tibi laudari a turpibus q̄ꝫ laudari ob turpia. ſecurior eſto quotiens diſplices malis. Maloꝝ vero de te eſtimationes prauas veram tibi laudeꝫ aſcribas: ſectator enĩ epularũ nõ de bñ viuẽte: ſed de pacẽte laudabilẽ ꝓfert ſententiã. hec ille. Item beatus Greg. ſuper Ezec. ome. 9. ⁊ ideꝫ habet holkot in lectura libri ſapientie lectione. 132. in fine. Peruerſorũ inquit derogatio vite noſtre cõprobatio eſt: qꝛ iaꝫ oſtenditur iuſtitie aliquid nos habere ſi illis qui deo non placent incipim⁹ diſplicere. Non enĩ eſt derogatio: ſed potius cõmendatio lucis ſi eam odiunt veſpertiliones. ſancti viri ſunt lux mundi. dicente xp̄o illis Math. 5. Vos eſtis lux mundi. Iteꝫ apl̃s. 1. theſſa. 5. Omnes vos filij lucis eſtis ⁊ filij diei. peccatores autẽ ſunt ſicut veſpertiliones amãtes ſemper opera tenebrarum. Item nõ eſt derogatio: ſed cõmendatio odoris ſi eum ſerpẽtes fugiũt: boni ei viri ſũt bon⁹ odor xp̄i per bonã cõuerſationẽ. vñ. 2. cor. 2. Chriſti bon⁹ odor ſumus deo in his qui ſalui fiunt: ⁊ in his qui pereunt. Alij quidam odor mortis in mortẽ. Alijs aũt odor vite in vitã. Impij aũt ſunt ſerpẽtes pleni veneno peccati. Item nõ eſt derogatio coloris: ſed pot⁹ cõmendatio ſi ceci de illo mentiantur ⁊ falſe iudicẽt peccatores enĩ ceci ſunt: iuxta illud Sopho. 1. Ambulabunt vt ceci: qꝛ peccauerunt dño. Item Sapi. 2. Excecauit eos malicia eoꝝ. nõ ſunt igit̃ huiuſmõi deriſiones ipſoꝝ a bonis timẽde: ſed pot⁹ appetẽde. Nã vt dicit Seneca. Nondum felix es ſi nondum turba impioꝝ deridet te. In cuius ſententie cõfirmationẽ dicit xp̄s Mathei. 5. Beati eritis cum maledixerint vobis hoĩes: ⁊ perſecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne malum aduerſum vos mentiẽtes ꝓpter me: gaudete ⁊ exultate qm̃ merces veſtra copioſa ẽ in celo. ¶ Vñ

C. Acton ſuper euãgelia ſermone. 56. ꝑtinenter ad propoſitũ ita ſcribit. Si oẽs inquit veteres hyſtorias ⁊ totum mũdane vite curſum cõſiderem⁹ ſemꝑ inueniemus ꝙ falſitas perſequitur veritatẽ. malicia bonitatem. impietas pietatẽ. ⁊ ſupbia humilitatem. ⁊ deus cum ſit omnipotẽs. ⁊ iuſtus quare hoc permittit. certe vt mali exigẽtibus ſuis demeritis fiãt deteriores ⁊ ſancti ſanctiores. iuxta illud Apoca. vl. Qui nocet noceat adhuc: ⁊ qui in ſordib⁹ eſt ſordeſcat adhuc. et qui iuſtus eſt iuſtificet̃ adhuc. Multe enĩ tribulationes iuſtoꝝ: ⁊ de oĩbus his liberabit eos dñs. ⁊ econtra in inſidijs ſuis capient̃ iniqui. Ecce kariſſimi ab inicio caym ſuperbus ⁊ impius ꝑſecutus eſt fratreꝫ ſuũ abel iuſtum ⁊ humilẽ in eius glorã: ⁊ ſui cõfuſionem. Eſau ſupbus ⁊ reprobus perſecutus eſt iacob humilẽ ⁊ electũ in ei⁹ glorã ⁊ ſui cõfuſionẽ. Iſmael ſuperbus ⁊ reprobus perſecutus eſt iſaac humilem ⁊ electum. Filij iacob ſuperbi ⁊ inuidi perſecuti ſunt ioſeph hũilẽ ⁊ mãſuetũ in ei⁹ glorã ⁊ eoꝝ ꝯfuſionẽ. Iudei ſupbi ⁊ malicioſi ꝑſecuti ſũt xp̄m humilimuꝫ ⁊ ſanctiſſimũ in ei⁹ ⁊ in oĩm ſanctorũ gloriam ⁊ in eorum ꝓpriaꝫ cõfuſionẽ. hec ille. Certe ſic ⁊ iam impij derident ſcãdalizant ⁊ perſequũtur iuſtos: ſed nũq̄ꝫ iuſti impios. ⁊ inſuꝑ aliqui etiam erubeſcunt bñ agere eo ꝙ adinuicem diu cõſueuerũt male agere cuiuſmodi ſunt tales qui ꝓpter cupiditateꝫ ignorãtiã vel vanaꝫ gloriam vt ſingulares videantur errauerunt a fide. ⁊ alios multos ꝑ eorũ doctrinã erronicam fecerunt errare. de quibus Apl̃s. 1. thy. 1. ita ſcribit. Rogaui te vt remaneres ephẽſi. cum irem macedoniam vt denũciares quibuſdam ne aliter docerẽt. neq̄ꝫ intenderent fabulis et genealogijs interminatis. que queſtiones preſtãt magis q̄ꝫ edificationẽ dei que eſt in fide. Finis em̃ p̄cepti eſt charitas. de corde puro ⁊ cõſcientia ⁊ fide nõ ficta a quibus quidã aberrãtes cõuerſi ſunt in vaniloquiũ: volẽtes eſſe legiſdoctores non intelligentes neq̄ꝫ que loquuntur: neq̄ꝫ de quibus affirmant: ⁊ multi ſunt tales his diebus qui propter auaritiam ſuperbiam et inanem gloriam preſumunt eſſe legiſdoctores ⁊ docentes cronicas genealogias: fictas poeſias: et inutiles fabulas ad quaruꝫ colorationem ſiue colorabilem affirmationem applicant ſacrã ſcripturã quã erronice intelligũt et docẽt ⁊ licet tales aliqñ ex informatione ⁊ doctrina bonoꝝ eorũ ꝓprium errorẽ percipiãt: tñ ꝑꝑ inueteratã eoꝝ malicia ⁊ diurnã cõſuetudinem erubeſcũt eoꝝ errorem publice reuocare. Sed talis non erat apl̃s paulus qui ſuũ errorẽ cognoſcens non erubuit illũ humiliter ⁊ publice cõfiteri dicens in ſua ep̃la, vbi prius. Gratias ago ei qꝛ me cõfortauit in xp̄o ieſu dño noſtro qui me fidelem exiſtimauit ponens in miniſterio qui prius fui blaſphem⁹ ⁊ perſecutor ⁊ cõtumelioſ⁹ ſed miſericordiã dei cõſecutus ſum. qꝛ ignorãs feci in icredulitate. Iteꝫ multi erubeſcũt bene agere inter ipſos quos vidẽt ⁊ audiũt agere peruerſe cuiuſ=

modi ſunt illi qui vidētes mēbra dyaboli ꝑximis de-
tractionibus ſcādalis perſecutionibus extorſionib⁹
ꝛ alijs falſitatib⁹ ꝛ nocumētis ꝛ iniuriā quotidie face
re ꝛ nō timēt ꝓpter deriſionez vel mūdanā offenſam
eis vt ab huiuſmodi ſe refrenent cōſulere cuiuſmōi
ſunt etiā illi qui audientes maledictos mandati dei
trāſgreſſores mēdatijs ꝛ horribilib⁹ iuramētis deū
quotidie blaſphemare: ꝛ tñ ne papellardi ꝛ heretici
vel de ſecta papellardoꝝ dicerent erubeſcūt eos re
ticere ac ipſos ab hmōi trangreſſionibus refrenare.
ſed non ſic fecit ſanct⁹ paul⁹ qui vt patet Actu.24.
cū ſuggerētib⁹ ei⁹ emulis ꝛ veritatis inimicis a quo
dā falſo aduocato noīe Tertullo corā pſide felici
in multis falſe accuſaret̄ ꝑ eo ꝙ ſeq̄bat̄ ꝛ docebat do
ctrinā ieſu xp̄i quā reputabāt pōtifices ſcribe ꝛ pha
riſei hereſiz. ſ3 paul⁹ de illis in qb⁹ ip̄z falſe accuſabāt
hūiliter ſe excuſauit. ſed d̄ ſecta ꝛ doctrina xp̄i q̄uis
ab inimicis veritatis heretica reputarent̄ ſe eſſe cō-
fiteri nō erubuit dicens preſidi. Confiteor autē hoc
tibi ꝙ ſcd̄ʒ ſectā quā dicūt hereſim ſic deſeruio deo
patri credēs oībus que in lege ꝛ in ꝓphetis ſcripta
ſunt ſpem habēs in deū. Item xp̄m ꝛ eius doctrinaz
non erubuit illa deuota mulier marcella ꝓcuratrix
domus marthe: de qua legit̄ Lu.2. ꝙ ſcribis ꝛ pha-
riſeis xp̄m blaſphemātib⁹ illa extollēs vocem ſuam
ait xp̄o. Beatus venter qui te portauit ꝛ vbera que
ſuxiſti: ſed huic deuote mulieri lōge diſſimiles ſunt
multi ficti xp̄iani his diebus q̄ audientes falſos tra
ditores ꝛ inimicos crucis xp̄i dn̄iz omnium ieſū xp̄m
quotidie blaſphemare: ꝛ tñ aperire os ſuum ad eos
reticendū a ſuis blaſphemijs erubeſcūt: nō attenden
tes ꝙ ſicut dicit chriſt⁹ Lu.9. Qui me erubuerit et
meos ſermones hūc filius hoīs erubeſcet cum vene
rit in maieſtate ſua. Sed caueāt tales qui ꝓpter de-
riſionē impioꝝ erubeſcunt videri humiles ꝛ obediē-
tes filij dei ne contingat illis ſicut vt docet Guiller.
pari. in de vicijs parte.6. tractatu de ſuperbia. cōti
git cuidam ſcolari pariſiēſis ſcolarizāti. qui cum in-
dutus eſſet ꝓcioſis veſtibus ꝛ a ſocijs ſuis multū ho
noraret̄: accidit quodam tp̄e ꝙ pater ſuus in paupe-
ri ꝛ humili apperatu filiū ſuum viſitauit ꝛ ꝓ ſuis ex
penſis ſecū pecuniā attulit. filius ꝓo ei⁹ timēs ne ſo
cij ſui eum contēnerēt ſi ſcirēt cum tā pauperē habe
re parentē patrē ſuū: vt nullo modo corā ſocijs ſuis
diceret eū filium ſuuz ſecrete rogauit. vñ ꝛ filius ſu⁹
ſimulauit patrem ſuum eſſe vnū deſeruientibus pa-
tris ſui: ꝛ fecit eū cū gartionib⁹ domus ſedere ī prā
dio: quod pater hūiliter ꝛ patienter ſuſtinuit: ſed cū
finito prandio filius duxit patrē in camerā ſuā ſecrete
interrogans quid ſibi attuliſſet: pater ſuus burſam
aperiens: et pecuniam quam attulerat ſibi oſtendit
affirmans ꝙ nec vnū denariū de illis haberet dicēs.
tu inquit negaſti me eſſe patrē tuū ꝛ ego nego te eſſe
filiū meū: nunq̄ȝ igitur de cetero comedes de aliquo
quod tibi tranſmittam. Certe ſic pr̄ celeſtis illos qui
erubeſcunt ꝛ in facto negant ſe eſſe filios dei in p̄ſen
ti. ipſe negabit ſe eſſe patrem eoꝝ ī futuro dicēte de
ſeipſo Math.10 Qui aūt negauerit me corā homini
bus: negabo ꝛ ego eum coraz patre meo qui in celis
eſt: vnde de verecundia ꝛ opprobrio quam impij pa-
tientur in futuro q̄ dn̄ʒ noſtrum ieſū xp̄m erubeſcūt
in preſenti loquit̄ ꝓpheta Iere. 20. dicēs. Cōfūdant̄
vehemēter: quia nō intellexerunt opprobriū ſempi-
ternū ꝛ ignominiā eternā q̄ nunq̄ȝ delebitur. Item
Iere.23. Dabo vos in opprobriū ſempiternū: ꝛ igno
miniā ſempiternā quē nūq̄ȝ obliuione delebit̄. nemo
igit̄ ꝓpter obloquiuz ꝛ deriſionē impioꝝ erubeſcat
patrē ſuū ieſū xp̄m: ſed cōſideret ꝙ ſicut dicit xp̄us
Mathei.10. Sufficit diſcipulo vt ſit ſicut magiſter
eius. ꝛ ſeruo ſicut dn̄s eius: ſi patrēfamilias beelze-
bub vocauerūt quātomagis domeſticos eius. ¶ Et
nota ꝙ ſicut dicit vvaldebij ſup ſymbolo aploꝝ. De
riſor qui ſeruos dei deridet quadruplici periculo ſe
exponit. ſ. ſeruituti pctōꝝ. ſterilitati reſpectu bono-
rū opm: mūdane tribulationi ꝛ mortis accelerationi.
¶ Exemplū primi habet̄ de cham filio noe cuius ꝓ-
genies ſeruitutem incurrit ꝑ eo ꝙ ille patris veren
da vidit ꝛ ſp̄m deriſit. vt pꝫ Gene.9. ¶ De ſcd̄o exē
plum habetur de michol vxore dauid que ꝑ eo ꝙ da
uid virū ſuum ſaltantē coraz deo deriſit: ſterilis eſt
effecta vt patet.2. Reg 6. ¶ De tertio vero exemplū
habetur de brictio qui beatū martinū deriſit dicens
cuidam pauperi martinū querenti. Si delirum illuz
queris ꝓſpice eminus ecce celum vt amēs reſpicit:
ꝛ martinus hoc in ſpū intelligens eum de hoc ſuaui
ter increpauit dicens. Delirus tibi videor o bricti.
Brictius verecūdia vero duct⁹ negat hoc ſe dixiſſe
Martinus vero adiecit. Nonne aures mee erant ad
os tuum quando hoc dixiſti: ſed ſcias te michi in epi
ſcopatū ſucceſſuꝝ ꝛ aduerſa multa paſſurū: qḋ ꝛ fa-
ctū eſt: q2 bricti⁹ p⁹ deceſſū beati martini epiſcopus
effect⁹ eſt. ꝛ poſtea falſo crimine ſibi īpoſito deriſus
ꝛ deſpectus ab epiſcopatu ſuo eſt eiectus. qui flens
ꝛ eiulans dixit. merito hec patior q2 peccaui in ſan-
ctum dn̄i. ¶ De quarto vero exemplum habetur de
illis pueris qui deriſerunt Helizeū ꝓphetā dicētes.
Aſcēde calue / aſcēde calue. Et egreſſi duo vrſi d̄ ſal-
tu deuorauerūt eos ꝛ mortui ſunt: vt paꝫ.4. Reg.2.
Et nimirū q2 dyabolus per huiuſmodi deriſores fi-
lios dei ſuffocat dū paruli ſunt. vñ guil. pari. in de vi-
tijs. parte.6. Hec inquit eſt vna de aſtucijs dyaboli
ſuffocare bonum inchoatū in germine. quod figura-
tum eſt per hoc ꝙ dyabolus per ſerpentē religionez
inchoatā in paradiſo ſuffocauit. vt paꝫ Gen.3. Itez
in hoc ꝙ per pharaonē ppl'm iſraeliticum deſtruere
voluit ſummerſione paruuloꝝ. vt legit̄ Exo.1. Itez
per hoc ꝙ herodes xp̄m paruulum occidere voluit:
ꝛ vt eū occideret puulos innocentes occidit vt legit̄
Mathei.2. Ex quo pꝫ ꝙ malicia herodiana eſt mali
cia irriſoꝝ qui ſuis irriſionibus filios dei paruulos
occidunt. vñ Berñ. Malicia inquit herodiana eſt na-
ſcentē perſequi religionē: imo ꝛ maior q̄ȝ herodiana
videtur eē malicia irriſoꝝ quā tū ad hoc ꝙ herodes
occidit paruulos iā natos: ſed irriſores occidūt ma
tris proprie filios adhuc in matris ſue vtero exiſten
tes. nō eni expectāt quoſq̄ȝ eccl'ia pariat eos in ſacra-
mento penitētie: vel quouſq̄ȝ aīa pepererit filios ſpiri
tuales per exteriorē operationem: ſed q̄ȝ cito appa-
rēt in eis aliqua ſigna bone voluntatis ipſi ſuffocant
eos per deriſionē eis verecūdiā faciendo. tales enim
ſunt peiores q̄ȝ ille maledictus draco dyabolus q̄ vt
dicitur Apo.12. Stetit ante mulierem que peritura
erat ꝛ cum peperiſſet filiū ei⁹ deuoraret: ſed deriſo-
res filiū matris eccl'e anteq̄ȝ illa pepererit deuorant et
extingunt. Itē huiuſmōi deriſores qui ſuis deriſio-
nibus impediunt ſalutē aliaꝝ ſocij ſunt demonū: ꝛ in
lucro ꝛ in damno. nam ſi dyabolus aliquem dimittat
ſiue deperdat ipſi dolēt tanq̄ȝ de ꝓprio dāno. ſi vero

lucretur aliquā ſicut fit qñ aliqs fornicaṫ: adulteratur: furatur vel aliquod huiuſmodi ſi cōtra mandatū dei fecerit ipſi gaudent tanq̄ȝ de ſuo ꝓprio lucro.

¶ Item huiuſmodi deriſores recte ſunt aduerſarij ſaluatoris: nam illud quod ſumme placet ſaluatori deriſores maxime odiunt ſcȝ ſalutem aīarū. vñ bea. Grego. Nullū inquit ſacrificium ita deo placet ſicut zelus animarū igiṫ ecōtrario nichil ſic deo diſplicet ſicut ſalutis impeditio animarum: in cuius ſignum ipſum petrū qui inter oēs apoſtolos ardētius deum amabat xp̄s vocauit ſathā: q2 ſalutem animarum nitebatur impedire nolēs dñm noſtrȝ ieſum xp̄m pro ſalute animaꝝ mortē ſubire. vñ ſibi dixit Mathei. 9. Vade poſt me ſathana. iudicio igitur dei deriſor impediens ſalutem animarum dei aduerſarius efficiṫ. hec Guil. pari. Itē idē. Cum deus inquit ⁊ deus celeſtis curia gaudeat de conuerſione vnius peccatoris. vt ꝑȝ Lu. 15. ⁊ huiuſmodi deriſores ſeipos magiſtro ſuo diabolo cōformantes de conuerſione pctōris triſtanṫ: manifeſtū eſt ꝙ lȝ xp̄iani dicanṫ tñ in rei veritate deo ſunt cōtrarij ⁊ manifeſtiſſimi antixp̄i: ⁊ nedum antixp̄i: ſed et apertiſſimi traditores dñi nr̄i ieſu chriſti. Nam nōne traditor eſſet regis anglie qui milites ſuos de carcere inimici regis liberatos iterum ab eodem inimico faceret incarcerari: ſed quātomagis illi traditores dñi ieſu xp̄i dici poſſūt qui filios ſuos ſanguine ꝓprio redemptos ⁊ de carcere dyaboli liberatos per ſuam deriſionem recidiuare faciunt ⁊ a dyabolo iterum incarcerari. vñ Ber. ⁊ ponitur. 2. ſo. cap̄. 9. Is inquit qui exemplo ſuo ad remiſſius agendum ceteros ꝓuocat aut ſingularitate turbaṫ: aut inquietat curioſitate. aut impatiētia ſua et murmuratione moleſtat: aut quocunq̄ȝ modo cōtriſtat. ſpiritum dei qui illis eſt ſcandaliſans vnum de minimis credētib᷒. nōne ⁊ hic manifeſte perſequitur xp̄m agnoſcite dilectiſſimi ⁊ expaueſcite conſortia eorum qui ſalutē īpediūt aīarum. horrendū periculus ſacrilegium eſt qđ ⁊ ipſorū videṫ excedere facinus qui domino maieſtatis manus ſacrilegas iniecerunt. Videbaṫ iā ceſſare perſecutionis tēpus: ſed vt palā factā eſt nūq̄ȝ deeſſe perſecutionē a chriſtiano ⁊ etiam ⁊ nunc qđ grauius eſt ipi xp̄m ꝑſequūtur qui ab eo vtiq̄ȝ chriſtiani dicanṫ. Amici tui deus ⁊ proximi aduerſum te appropinquauerūt ⁊ ſteterunt. cōiurāſſe videtur contra te vniuerſitas populi chriſtiani minima vſq̄ȝ ad maximū a planta pedis vſq̄ȝ ad verticem capitis non eſt ſanitas vlla. Egreſſa eſt iniquitas a ſenioribꝰ iudicibꝰ vicarijs tuis q̄ videntur regere pplꝫ tuū: nōne eſt iam dicere. ſicut ppl's ſic ⁊ ſacerdos: q2 nec ſic ppl's vt ſacerdos heu heu dñe quia ipſi ſunt in perſecutione tua primi: q̄ videnṫ in eccl'ia tua primatuȝ diligere. gerere principatum arcē ſyon ꝓoccupauerunt apprehendere munitiōes ⁊ vniuerſam eccleſie ꝑtātem. tradūt incēdio ciuitatē miſera eorūȝ conuerſio plebis tue miſerabilis eſt ſubuerſio. Dati enim ſūt ſacri gradus ī occaſionē turpis lucri et queſtū eſtimant pietatē. copioſiſſime ſiquidē pietatis inueniunṫ. in ſuſcipiēda imo magis accipienda animarum cura. ſed hec apud eos cura minor. ⁊ de aīarum cura ſiue ſalute nouiſſima eſt eorūȝ cognitio. An vero ſaluatori animarū grauior vlla eſſe poterit ꝑſecutio. Iniqui agūt ⁊ ceteri cōtra xp̄m multi quidē ſunt noſtris tēporibꝰ antixp̄i. merito tñ ⁊ crudeliorē eam ſentit perſecutioneȝ ꝓ acceptis beneficijs ⁊ grauiorē ſentit ꝓ poteſtate q̄ȝ a ꝓprijs miniſtris. licet alij quoq̄ȝ multi cōtra ꝓximorū ſalutē multipharie multiſq̄ȝ modis ⁊ varijs actionibus agere videātur. hec tñ videt xp̄s ⁊ ſilet hec ſaluator patiṫ ⁊ diſſimulat. ꝓpterea diſſimulemꝰ ⁊ nos quoq̄ȝ neceſſe ⁊ iſta ſileamus interim maxie de p̄latis ipſis magiſtris eccl'iarū nimirū placet ⁊ ipſis: q2 ⁊ ſi euadāt nūc humana iudicia veniet. tñ ſemel iudicium graue his qui preſunt ⁊ potētes potenter tormēta patienṫ. hec ber. vñ ⁊ tales ſeipſos volūtarie ſūmergūt: q2 cū in peccato ſiue mortali quaſi naufraganṫ et in periculo ſunt ſūmergi in mari dānationis eterne. De quo periculo ꝑ fructuoſam penitentiam q̄ ſcđm bea. Gre. eſt. ſecūda tabula poſt naufragium ſi vellent eam arripere poſſent ſaluari. quam tñ volūtarie refugiunt non obſtante ꝙ ſine illa nullo modo poſſunt ſaluari. Nā vt vt dicit Guil. pari. in de vicijs parte. 9. Ex quo aliquis eſt in pctō mortali ⁊ ſi oēs angeli ⁊ omnes ſancti dei ꝓ eo rogarent ipſe nō poſſet ſaluari niſi penitentia ꝓ eo intercederet ſiue ipſum adiuuaret. In cuius cōfirmationem dicit xp̄s Luc. 13. niſi penitentiā egeritis omnes ſimul peribitis.

¶ Capitulum. 72. de corporis fortitudine vigoroſa tam anime q̄ȝ corporis.

SEcundum ex quo oritur vana gloria humana vt ſupra dicitur eſt corporis vigoroſa fortitudo que ſecundū Guil. pari. in de virtutibus parte. 3. tractatu de fortitudine cap̄. 1. Eſt potentia ſtrēnue ⁊ facilie actiones corporales agendi et reſiſtendi contrario in huiuſmodi difficile patiendo: ſed fatuum eſt de tali fortitudine inordinate gloriari vt patet ex ſupradictis cap̄. 7. Huius ſexte partis vbi agitur de ſecunda ſpecie preſumptionis que eſt ſecūda filia inanis glorie. Dictis ibidēȝ adijciendum eſt ꝙ teſte beato Grego. 8. mo. Fortitudo corporis cito deſtruitur niſi per rationis conſilium fulciatur: q2 quo plus ſe cōſpicit poſſe eo virtus ſine rationis moderamine citiꝰ ruit et deterius precipitatur. ſicut manifeſte patet de illo fortiſſimo viro ſanſone q̄ vt legiṫ Iudicum. 16. per fraudulentiā mulieris derelicto cōſilio rationis ſua fortitudine priuaṫ ⁊ in magnā redigitur a philiſteis ſuis inimicis miſeriā ⁊ ſeruitutē. ⁊ iđ de fortitudine corporali minime eſt gloriandūȝ. ſed fortitudo aīe ē ſummo opere preoptāda. Pro quo notandum eſt ꝙ Tullius li. 2. reth. tractās de anime fortitudine. Fortitudo inquit eſt magnarum rerūȝ appetitio ⁊ humilium contēptio ⁊ cū ratione vtilitatis laborū perpeſſio. Itē idē Fortitudo inqt eſt rationabilis aggreſſio. terribiliū cū eorū perpeſſione. Macrobius vero Fortitudo inquit eſt aīm ſupra periculi metū agere nichilq̄ȝ niſi turpia metuere ⁊ ꝓſpera et aduerſa fortiter tolerare. vñ Iero. in quadāȝ epiſtola: ⁊ ponitur in floratio Bartholomei titulo de fortitudine. per bonam inquit ⁊ malam famam a dextris ⁊ a ſiniſtris fortis chriſtiani miles graditur nec laude extollitur nec vituperatione frāgiṫ. nec diuitijs tumet. nec paupertate cōfundiṫ. hec ille. Et iđ merito bea. Ambro. in libro ſuo de officijs. animi inquit fortitudo in duobus pͥncipaliter ꝯſiſtit. primo vt exteriora corporis ꝓ minimis habeat ⁊ quaſi ſuperflua deſpicienda magis q̄ȝ appetenda ducat. vnde Aug. in lib. de libe. arbi. Fortitudo inqt eſt affectio aīe qua omnia incōmoda ⁊ dāna rerū non in ꝑtāte noſtra conſtitutarum cōtemnimus. Res vero non in poteſtate noſtra cōſtitu

ta ſunt illa que nobis inuite auferri poſſunt. quod
conſiderans quidam philoſophus de quo Seneca
in libro ſuo de conſtantia ſapientis et ponitur in li=
bello. Uuallenſis de geſtis philoſophorum et quat=
tuor virtutibus cardinalibus parte.3. cap.5. vbi nar
rat q demetrius cum ceperat megarē ciuitatem in=
terrogauit demetrius Liphonem philoſophum ibi
commorantem ſi aliquis de bonis ſuis perdidiſſet ꝛ
reſpondēs philoſophus nichil inquit oīa eñi mea me
cum ſunt. ꝛ tamē patrimoniū eius filios ꝛ mīta alia
hoſtes rapuerunt quo non obſtante inuictū ꝛ indem
nem ſe eſſe fatebatur. habebat eñi vera bona in que
non erat manus iniectio. ſ. ſapientiam ꝛ virtutes: ſed
diſſipata tranſitoria ꝛ direpta nō ſua eſſe iudicabat:
ſed aduenticia ꝛ illa non tanq̄ ſua propria paruipen
debat. Scđo conſiſtit animi fortitudo in hoc q ea q̄
ſumma ſunt oēſq̄ʒ res in quib⁹ eſt honeſtas pclara
omni animi intentione vſq̄ʒ ad effectum pſequantur.
hec ille. Aug. vero dicit q in pferendis moleſtijs
ꝛ aduerſis cōſiſtit animi fortitudo. vnde ꝛ ſicut dicit
caſſiodorus. vir fortis nō immerito poſſet appellari
qui neſcit in aduerſis tolerandis deficere. aut in pro
ſperis aliqua elatione ſe iactare. ſed animo ſtabili de
fixus ad celeſtiū rerum cōtemplationē format⁹ ſem
per manet impauidus. Señ. vero epl'a.31. dicit q for
tis animus eſt qui in eodem habitu eſt quocunq̄ʒ res
cedunt cui ſiue vulgaria bona augeantur ſupra res
ſuas ei ſiue aliqua ex iſtis vl' caſus excuſſerit minor
nō efficitur. Tullius vero in li. ſuo de officijs dicit q
fortis anim⁹ ꝛ magnus ex duobus maxime cōproba
tur quorū vnū eſt ex rerū exteriarū deſpectione. ſcđʒ
eſt vt anim⁹ ſit ita affectus vt res gerat intrepide ma
gnas ꝛ maxime vtiles ꝛ licet vehementer arduas et
plenas laborū ꝛ periculorū. hec ille. Et nota q ſicut
dicit Grego. li.8. mo. ꝛ ponit in flo. Bar. titu. de for=
titudine. Alia eſt iuſtorum fortitudo ꝛ alia reprobo=
rum. Juſtorū quippe fortitudo eſt voluptatem carna
lem vincere ꝓprijs voluptatibus cōtraire. delecta=
tionem vite pñtis extingere. huius mūdi aſpera pro
eternis premijs vehementer amare. pſperitatis blan=
dimenta cōtemnere: ꝛ aduerſitatis metū in corde ſu
perare. Reproborum fortitudo vero eſt trāſitoria ſi
ne ceſſatione diligere. cōtra flagella inceſſabiliter p=
durare ob amorem rerum tpaliū. nec ex aduerſitate
quieſcere. ad inanē gloriā etiā cū vite detrimēto p=
uenire. malicie augmenta exq̄rere. bonorū vitam nō
ſolū verbis ac morib⁹: ſed etiā aliqñ gladijs ipugna
re in ſemetipſis ſpē ponere: et iniquitatez fouere. et
quotidie ſine vllo defectu deſiderij iniqua ppetrare.
hec Gre. Et eſt inſup notandū q ſicut dicit Guiller.
pa. in de virtutibus pte.3. tractatu de forti. ca.1. For=
titudo aī ponitur dupliciter. Primo generaliter pro
quocūq̄ʒ conamine ad vicij reſiſtētia. ꝛ ſic oīs virtus
fortitudinez hʒ reſpectu vicij ſibi oppoſiti. vt humili
tas fortitudinē habet contra ſuperbiam. abſtinentia
cōtra gulam. ꝛ continētia cōtra luxuriā. vñ Prouer.
vlti. Accinxit fortitudine lūbos ſuos. ꝛ ad iſtam for=
titudinem pertinet in oī opere meritorio attendere
ꝛ cauere ne quid minus debito agat̃. ſicut ꝛ ad tēpe=
rantiā generaliter ptinet attendere ꝛ conari ne quid
nimis ꝛ vltra mēſurā rōnis agatur. Scđo modo no
men fortitudinis ſumitur large p vehemēti reſiſten
tia mali et fortitudo iſto modo ſumpta attenditur
circa difficilia in paſſionibus. ſiue ſint exteriores
paſſione ſiue interiores. Exteriores dicuntur ille cō
tra quas certamen habet potentia vt cōtumelie dā=
na rerū ꝛ moleſtie corporis ab aliquo illate. vñ Ari=
ſto. Fortitudo inquit eſt virtus operatiua gratia bo
ni in paſſionibus difficillimorū. ꝛ loquit̃ Ariſto. de
paſſionibus ſiue moleſtijs exteriorib⁹. Interiores
vero paſſiones dicunt̃ ille contra quas certamen hʒ
tēperātia vt ſapores guſtui ꝛ appetitiue tangibilia
paſſiones inferunt. De iſtis paſſionib⁹ dicit Philo.
q difficiles ſunt ꝛ cōtemperance vite humane. ꝛ iſto
modo accipit̃ fortitudo Prouer.40. vbi dr̃. Mulie=
rē fortē q̄s inueniet. vbi glo. mulier inquit fortis ec=
cleſia eſt q̄ p amore ſponſi pſpera ꝛ aduerſa cōtem=
nit. contemnere eni pſpera tēperātie: cōtemnere ve
ro aduerſa pacientie eſt. Et nota q ſicut dicit tulli⁹.
id ē rethorice li.2. Fortitudinis animi quattuor ſūt
partes. ſ. magnificentia: fidentia: paciētia. ꝛ pſeuerā
tia. ꝛ de iſtis dicetur ſcđm ordinem.

Capitulum.73. de magnificētia: que eſt
prima pars fortitudinis anime.

PRima enim pars fortitudinis ē
magnificētia. ꝛ ſicut dicit. Tulli⁹ vbi pri⁹.
Magnificentia eſt magnarum ꝛ excelſarū
rerum cum quadam animi ampla ꝛ ſplen=
dida propoſitione agitatio atq̄ʒ adminiſtratio. et hec
magnificentia ſecundū eundem conſiſtit in quattuor.
Nam inquit vel eſt cordis dedignatio ſubij. i. vilib⁹.
vel eſt affectuoſa euitatio priuari libertatibus. vel ē
oris profitendo veritatē in ſermonibus. vel eſt ope
ris magnifice agendo in effectibus. De primo Se=
ne. epi.106. Homo inquit deberet dedignari ſubijci
vilibus ꝛ maxime peccatis. vnde idem. Si inquit ſci
rem deos ignoſcituros ꝛ homines ignoraturos ad=
huc peccare dedignarer. De ſecūdo idem epl'a.68.
Ad maiora inquit natus ſum q̄ vt ſim ſeruus corpo
ris mei. vnde ꝛ Tullius. te inquit alo excelſum na=
tura creauit. et ideo vuallenſis in libello ſuo de di=
ctis philoſophorum ꝛ quattuor virtutibus cardina
libus ꝓprium inquit eſt hoīs habere excelſum ſpm̄
querentem vbi glorioſiſſime viuat ꝛ tutiſſime: ſʒ cer
te vita glorioſiſſima ꝛ tutiſſima viatoris eſt in cōſciē
tia pura ꝛ virtutibus viuere. vnde Bern. O inquit
vita ſecura vbi conſcientia pura eſt. O inquam vita
ſecura vbi abſq̄ʒ formidine mors expectat̃. immo ex=
pectatur cū dulcedine ꝛ accipit̃ cū deuotiōe. Sed ſi=
cut dicit bea. Augu. in libro ſuo de libero arbitrio.
Nemo ſecurus viuit in hīs bonis que poteſt inuit⁹
amittere. virtutē autē ꝛ ſapientiam nemo amittit niſi
inuitus q̄ bona tranſitoria contemnit mala pene trā
ſitorie nō metuit. hec ille. vñ Guil. pari. in ſumma de
virtutibus parte.3. tractatu de fortitudine ca.9. Ad
magnanimitatē inquit ptinet cauere non ſolum timi
ditatē: ſed etiā temeritatē. non enim debet hō abſq̄ʒ
cauſa offerre ſe periculo nā in trāquillo tempeſtatē
optare dementis eſt tēpeſtati aūt cū euenerit ſubue=
nire ſapiētis. vnde Sene. li. de quattuor virtutibus
ꝛ ponitur in flo. Bar. ti. de fortitudine. Eris inquit
magnanimis ſi pericula non appetas vt temerarius
nec formides vt timidus. Unde Tullius. Turpis
inquit fuga mortis omni morte eſt peior. Timidum
autem nō facit animum niſi reprehenſibilis vite ma
la conſcientia. Si magnanimus fueris nunq̄ʒ iudica
bis tibi contumeliam fieri: et de inimico dices. Non
nocuit michi: ſed voluntatē nocēdi hūit. ꝛ ſeq̄tur ꝛ tā
to ſe vnuſquiſq̄ʒ ad fortitudinē pfeciſſe demonſtrat

q̄ꝫto aliena mala robuſtius tolerat. Nam minus in ſe
conualuit quem iniquitas aliena ſtrauit. quia in eo ꝙ
ferre contrarietatē nō valet puſillanimitatis ſue gla
dio confoſſus iaceret. virum autem magnanimum ad
uerſa non deprimunt ⁊ proſpera non extollūt. ipſe eñ
non metuit mortem. paupertatē non ſpernit. volupta=
tes ſub freno rationis iacere compellit. hec ille. De ter
tio eñ in quo cōſiſtit magnificentia. ſ. de oris pfeſſiōe
veritatis in ſermonibus loquitur vvallenſis in li. ſuo
de dictis philoſophoꝝ/⁊ quattuor virtutibus cardi=
nalibus. pte. 4. ca. 1. vbi ſic. Maluerunt inqt antiq veri
dici dicendo veritatē mori q̄ꝫ tacita veritate viuere.
ſicut exemplū habemus de ſanctis apoſtolis/martiri=
bus ⁊ aliis viridicis eorū imitatorib⁹. ⁊ nimiꝝ. nam vt
dicit bea. Augu. ⁊ ponitur in ca. 11. q. 3. Quiſqs. Quiſ
quis eñ veritatē metu cuiuſlibet poteſtatis occultat:
iram dei contra ſe prouocat: q2 magis timet hoīem q̄ꝫ
deum. ⁊ ſequitur. vterqꝫ reus eſt: ⁊ qui veritatem oc=
cultat/⁊ qui mandatium pfert. quia ⁊ ille prodeſſe non
vult: ⁊ iſte nocere deſiderat. Item idē ibidē ca. nemo.
Nemo inquit peritorum vel prudentiū putet ꝙ minus
periculum ſit in verbis lingua mentiēdo q̄ꝫ manibus
ſanguinem effundendo melius eſt aūt pro veritate pa
ti ſupplicium q̄ꝫ pro adulatione beneficiū. hec ille. De
quarto in quo conſiſtit magnificentia. ſ. de operis ma=
gnifica actione in effectibus. Guiller. pa. vbi prius ſic
loquitur. Hō inquit magnanimus terribilia ſeu diffi=
cilia aggreditur ꝑpter cōmunem vtilitatē vel honeſta
tem: ⁊ non ꝑpter cupiditatem vel glorie vanitatē. non
eñ decet vt cupiditate vincatur qui metu non trahit.
⁊ ſequitur. ad magnificentiam pertinet eñ ardua opa
appetere ⁊ magnitudinem boni ⁊ mali trāſitorij ſupe
rare. Magnitudo boni tranſitorij ſuperatur cū illud
contemnitur. ⁊ magnitudo mali tranſitorij ſuperatur
qñ illud non timetur. Vñ Sene. in quadā epla. magna=
nimi inquit. animi eſt magna contemnere ac mediocra
malle q̄ꝫ nimia. illa eñ vtilia: vitilia ꝟ ſunt. hec vero eo
ꝙ ſuperfluunt nocent. ſic ſegetem nimia ſternit vber=
tas. ſic nimio fructuum onere rami frangūtur. ſicqꝫ fe
cunditas nimia ad maturitatem non peruenit. Item
animus quoſqꝫ nocet quos immoderata rūpit felici=
tas mūdana: q2 nō tm̄ in alioꝝ iniuriā: ſed etiaꝫ in ſuā
vertuntur. hec ille. Magnificentia eñ que in predictꝭ
quattuor conſiſtit neceſſaria eſt cuilibet vi anti. Unde
Guil. pari. in de virtutibus: parte. 3. tractatu de forti=
tudine ca. 3. In mundo inquit iſto quaſi in ſtudio cer=
taminis poſiti ſumus. Vñ Eccſe. 3. Tempus belli et
tēpus pacis. tēpus belli in preſenti vita eſt: ⁊ tēpus pa
cis in vita eterna. Vñ Iob. 7. Militia enim eſt vita ho
minis ſuper terram. vñ illa pars eccleſie que eſt in ter
ra militās eccleſia vocatur: q2 fortitudine debet eſſe in
duta in preſenti. vñ Prouerbio. vlt. Fortitudo ⁊ decor
indumentum eius. Item Eſa. 52. Induere fortitudine
tua ſyon: q2 ſi ſine fortitudine ſit neceſſe habet fugere
hoſtes ſuos tanq̄ꝫ inermis. Vñ Trenoꝝ. 1. Abierunt
abſqꝫ fortitudine ante faciē ſubſequentis. Virtus for=
titudinis inſuperabilis eſt. totus eñ mundus deuince
re non poſſet vnū hominē in quo eſſet vera animi for=
B titudo. vñ Sene. Facilius eſt gentē vnā ſine fortitudi
ne q̄ꝫ virū vnū fortitudinem animi habentem euince=
re. q2 ſine fortitudine animi nichil eſt fortitudo corpo=
ris. vñ Eſa. 1. Erit vobis fortitudo veſtra fauilla ſtup
pe. ſed fortitudo animi hoſtes ſpirituales deuincit. vñ
2. Regum. 22. Accinxiſti me fortitudine ad prelium:
incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me. Itē fortitudo
animi bona ſua reſeruat. vñ Lu. 11. Cū fortis armatus
cuſtodit atrium ſuū: in pace ſunt oīa que poſſidet. Itē
hominem ditat. vñ Prouerb. 10. Egeſtatem operata
eſt man⁹ remiſſa. man⁹ aūt fortiū diuitias parat. Itē
deum letificat. vñ Neemie. 8. Gaudium eñ dñi fortitu
do noſtra. Item hoīem glorificat ſicut ⁊ ignominia ho
minem vileſcit. vñ Prouer. 12. Manus fortiū domina
bitur. q̄ aūt remiſſa eſt tributis ſeruiet. Item regnum
celoꝝ rapit ſiue adipiſcit. vñ Math. 11. Regnum ce=
lorum vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. Et ideo
merito Sene. in lib. de quattuor virtutibus. Magna=
nimitas inquit que ⁊ fortitudo dicit. ſi inſit animo tuo
cum magna fiducia viues ⁊c.

¶ Capitulum. 74. de fidentia ſiue ſpe que eſt ſecun=
da pars fortitudinis anime.

SEcunda pars fortitudinis
vt ſupra dicitur eſt fidentia. Et eſt fi
dentia certa ſpes animi producen=
di ad finem rem inchoataꝫ. Et ſicut
dicit Petrus lombardus. 3. ſenten=
tiarum diſtinct. 26. cap. 1. Spes eſt
certa expectatio future beatitudis
veniens ex dei gratia ⁊ meritis precedentibus. Vñ et
hāc eandem diffinitionē ſpei ponit ſanctus Thomas
in de veritate theologie lib. 5. ca. 22. In hac inquit dif
finitione non ſumitur certitudo pro certitudine demō
ſtrationis: ſed pro certitudine opiniōis que plene vni
parti conſentitur. ⁊ huiuſmodi expectationis princi=
palis cauſa eſt gratia dei ⁊ non merita noſtra: quia o=
pera noſtra non ſunt meritoria, niſi ex gratia. ſine me
ritis: tamen aliquid ſperare non erit ſpes: ſed preſū=
ptio. ⁊ ideo dicit pſ. Sacrificate ſacrificium/⁊ ſpera=
te in domino. Sed pro apertiori declaratione huius
diffinitionis primitus eſt notandum ꝙ ſpes quādoqꝫ
ſumitur pro re quam ſperamus. ⁊ ſic ſumitur ad Ty=
tum ſecundo: cum dicitur. Expectantes beatam ſpē.
Item in Pſalm. Beatus homo cuius nomen domini
ſpes eius eſt. Et iterum. Tu es domine ſpes mea a iu
uentute mea. Item Ioelis tertio. Dominus eſt ſpes
populi ſui. ſed ſpei iſto modo ſumpte non cōpetit pre
dicta deſcriptio. qñqꝫ vero ſumitur ſpes ꝑ glorie fu=
ture certitudine. ⁊ ſic ſumitur ad Rom. 5. cū dicit. Pro
batio eñ ſpem operatur. i. certitudineꝫ future glorie.
Item Prouer. 23. in timore dñi eſto tota die: qñ habe
bis ſpem in nouiſſimo. Qñqꝫ vero ſumitur pro illa vir
tute que ſpes dicitur. ⁊ ſic ſumitur. 1. Corint. 13. Cum
dicitur. Nunc manent fides/ſpes/⁊ charitas. ſed nullo
predictorum modoꝝ ſumit ſpes in predictas ſcriptio
ne. qñqꝫ vero ſumitur ſpes pro motu ad illam virtutē
que ſpes dicitur. ⁊ ſic ſumitur Thob. 2. cū dicitur. Va
na facta eſt tua ſpes. Itē in pſ. Deus meus in adiuto
rium ſpei mee. Item. 1. Theſſalo. 4. Non contriſtemi
ni ſicut ⁊ ceteri qui ſpem non habent. ⁊ ſpei iſto modo
ſumpte competit diſcretio ſupradicta. Secundo pro
declaratione predicte deſcriptionis eſt notandū ꝙ ſi=
cut duo ſunt vbi eſt expectatio corporalis/quorū pri=
mum eſt ꝙ intendit animus ad aliquid abſens vt fiat
preſēs. vñ expectāo dr̄ quaſi extra rē poſit⁹ ſpectans.
Secūd⁹ eſt ꝙ vbi eſt expectatio corporalis: ibi eſt per
manentia localis quantum ad corpus. ſic ſpiritualiter
duo ſunt vbi eſt expectatio que ſpes dicitur. Eſt enim
ibi intentio animi ad futuram beatitudinem quaꝫ in=
intentionem bea. Aug. in lib. de ciui. dei vocat aſpectū
oſtendens aſpectum talē a ſpem pertinere. Naꝫ prius
eſt inquit ſanos oculos mētis habere quod fit per fi=

dem.⁊ deinde aſpicere quod fit per ſpem. Item eſt ibi
permanētia in loco ſpūali qui deus eſt. de qua perma-
nentia dicit xp̄s Ioh.15. Manete in me: ⁊ ego in vo-
bis. Item.1.Ioh.4. Qui manet ī charitate/ in deo ma
net: ⁊ deus in eo. qui eñ a deo per pctm̄ recedit nō ha
bet hanc expectationem que ad ſpem requiritur. ¶ Ter
tio pro declaratione predicte deſcriptionis eſt notan
dum ꝙ aliqua eſt certitudo cognitionis que opponi-
tur dubitationi: ⁊ hec certitudo pertinet ad fidem: et
aliqua eſt certitudo fiducie que ad titubationem vel
deſperationem eſt oppoſita: ⁊ hec pertinet ad ſpem q̄
eſt ī via. et eſt aliqua certitudo ſecuritatis que oppo-
nitur timori ſeparationis: ⁊ hec certitudo erit in pa-
tria. Et nota ꝙ ſicut dicit ſanctus Thomas in de ve-
ritate theologie libro.5.cap̄.22. inter fidem ⁊ ſpem ta
lis eſt differentia ꝙ fides eſt de preteritis preſentibꝫ
⁊ futuris. ſpes aūt tantum de futuris. fides aūt tam d̄
bonis q̄ȝ de malis. ſpes vero tantū de bonis eſt. fides
de bonis eſt tam ſibi q̄ȝ aliis. ſpes autem de bonis ſibi
tantum cōueniūt tñ fides ⁊ ſpes in hoc ꝙ tam fides q̄ȝ
ſpes de inuiſibilibus ſunt. Certitudo vero ſpei ex tri
bus oritur ex diuina largitate. ⁊ ex abundantia meri
torum. ⁊ ex pregustatione eternorū. Et nota ꝙ ſpes
prout eſt viatoris eſt cum certitudine opinionis: ſed
ſpes eorum qui ſunt in purgatorio: ⁊ qui fuerunt ante
incarnationem xp̄i in limbo eſt vel fuit cum certitudi-
ne ſciētie. vñ declinat aliquomodo a ſpe proprie dicta.
ſpes vero que fuit in beato Stephano qñ vidit celos
apertos. ⁊ ſpes que fuit in beato Paulo apoſtolo quā-
do dixit. Scio cui credidi/ ⁊ certus ſum. ⁊ ſpes etiam
que fuit in Adam ante pctm̄: fuit ex certitudine viſio-
nis tñ debilioris q̄ȝ in celo. vnde ſpes ſic ſūpta eſt ſpes
minus proprie dicta: ⁊ ex his patet ꝙ patria non eſt
ſpes. quia beatitudo eſt omniū bonoꝝ ſimul tota poſ-
ſeſſio. vñ ibi nichil futurum eſt qđ ſperetur. ⁊ licet ſan
ctis in celo adhuc ſit ſpes de futura ſuorum corporū
reſurrectione ſecundū rem. hec tñ reſurrectio eis pre
ſens eſt ſcḋm certiſſimā cognitionem. Hec Thomas.

¶ Capitulū.75. de ſex motiuis ad actum ſpei elici-
endum conferentibus.

SEd eſt hic inſuper notan-
dum ꝙ cū motiuus ſpei ſit circa il-
la que ſupra nos ſūt multa conferūt
A ad motum ſpei eliciendum motiua.
¶ Quorum primum eſt dei liberali
1. tatis conſideratio qui ſeruientes ſi-
bi remunerat ſupra merita ſiue put
ipſum decet vltra condignū. ⁊ hec liberalitas dei gra-
tia vocatur in deſcriptione prepoſita cum dicitur ve-
niens ex dei gratia. ¶ Secundum motiuum ad elicie
dum motum ſpei conferens eſt humilis conſideratio
2. proprii meriti preſertim cum deus promiſerit ſe red
diturum premiū his qui ſibi debito modo deſeruiūt.
dicente ſcriptura Eccl̄.16. Reddet vnicuiqꝫ ſecundū
virtutem operū ſuoꝝ: ⁊ cum deus verax eſt promiſſa
fideliter perſoluens conſtat ꝙ ab eo nullum bonū erit
irremuneratum: ſicut nullum malum impunitum. vñ
ſpes quaſi duabus baſibus innititur. ſcȝ dei liberalita
ti que ſibi ſeruiētes remunerat vt decet. ⁊ dei iuſticie
que ſibi ſeruiētibus ſoluit fideliter que promiſit. ⁊ ad
hec duo pertinent due particule vltime deſcriptionis
iſte: ſcȝ cum dicitur meritis precedentibꝫ. Notandum
eſt ꝙ motum ſpei qñqꝫ ꝑcedunt merita ī actu vt ī eo q̄
ī charitate eſt: ⁊ bona opera facit quibus ſperat ſe ha-
biturum eternam beatitudinem. et qñqꝫ vero merita
precedunt motum ſpei in intentiōe: licȝ nō in actu. vt
in illo qui eſt in peccato mortali qui interim facit ali-
quid boni optās vt dñs illuſtret cor ſuū ad penitētiā
peragendam. Qui ſine preſumptione ſperat ſe habituꝝ
eternam beatitudinē. cogitat eñ ⁊ ſperat per gratiam
dei adhuc ſe habiturum merita quibus beatitudo de
betur. ¶ Tertiū motiuū conferens ad eliciendū mo 3.
tū ſpei: ē multiplex ſcripture ſacre exhortatio. vñ pſ̄.
Sperent in te qui nouerunt nomen tuū dñe. Itē: ſpe-
rate in eo omnis congregatio populi. Item: ſpera in
domino/ ⁊ fac bonitatem. Item. oculi omniū in te ſpe
rant dñe. Item Eccl̄.2. Qui timetis deum ſperate in
illum. Item Oſee.12. Spera in dño tuo ſemper. ⁊ me-
rito hortatur nos ſcriptura ad ſperādum in deo: quia
naturale eſt: ⁊ in experientia frequēter oſtēſum ꝙ qui
debilis eſt ⁊ cadere pertimeſcit alicui rei ſtabili inni-
titur ⁊ adheret. vt pȝ in puero qui lauatur ad ſtandū
ſi eſtimet ſe caſurum: ſtatim adheret alicui rei ſtabili.
ſic naturaliter ratio docet animam agnoſcentem debi
litatem ⁊ inſufficientiam ſuam ꝙ fortiori ſe adherere
debeat ⁊ inniti: ſcilicet deo qui ſupportat ſuſtētat oīa
⁊ gubernat. Vñ Eſa.50. Quis ambulauit in tenebris
⁊ non eſt lumen ei. Speret in nomine domini ⁊ innita
tur ſuper deum ſuum. Hec conſiderans beat. Augu.
Quare inquit dominus totiens nos ad innitendum ſi
bi moneret ſi ſupportare nos nollet: non eſt enim illu-
ſor deus vt ſe ad ſupportandum nos offerat ⁊ nobis ei
innitentibus in ruinam noſtram ſe ſubtraheret. Vnđ ad
Roma.5. Spes autem nō confundit. Super quo Au
guſti. Confunditur inquit ſpes qui quod ſperabat nō
inuenit. ſicut multotiens contingit illi qui ſperat ī ho
mine. Et ideo merito dicit Prophe. Hieremi.17. Ma
ledictus homo qui confidit in homine. Spes enim il-
la non maledicitur nec cōfundit que eſt in deo: qui nec
fallit nec fallere poteſt. Unde Pſalmi. In te ſperaue-
runt: ſcilicet patres noſtri: ⁊ non ſunt confuſi. Itē. In
te domine ſperaui non confundar ineternum. Item
Eccleſiaſtici ſecundo. Nullus ſperauit in deum: ⁊ con
fuſus eſt. Item pſ̄. Deus meus in te confido non eru-
beſcam. ¶ Quartum motiuum ad eliciendum motū
ſpei conferens eſt ꝙ ſcriptura ſacra beatos totiens aſ 4.
ſerit ſperantes in dño. Unde pſ̄. Beati omnes qui ti
ment ſiue confidunt in domino. Item. Beatus vir cu-
ius eſt nomen dñi ſpes eius. Item Prouerb.16. Qui
ſperet in domino beatus eſt. Item Prouerb.28. Qui
ſperat in domino ſaluabitur. Unde ⁊ ſperans in domi-
no eſt quaſi arbor benedicta fructus vberes habens
cum a miſericordia dei abundāter irrigetur. Vñ Hie
remi.17. Benedictus vir qui confidit in dño. Et ſubdi
tur. Erit quaſi lignū quod trāſplātat̄ ſuper aquas qđ
ad humorem mittit radices ſuas: ⁊ non timebit cū ve
nerit eſtus. Item pſ̄. Erit tanq̄ȝ lignum quod planta
tum eſt ſecus decurſus aquarum: quod fructū ſuū da
bit in tempore ſuo. ⁊ iterum. Ego aūt ſicut oliua fru-
ctifera in domo dñi ſperaui in miſericordia dei ineter
nū. Item. fiat miſericordia tua dñe ſup nos: q̄ȝadmo-
dū ſperauimꝫ in te. ¶ Quintū motiuū conferēs ad eli 5.
ciendum motiuū ſpei eſt cōſideratio immenſitatis di
uine miſericordie reſpectu cuius ſatis parua eſt tota
noſtra miſeria: vt bene oſtenſum eſt ſupra in ſeptima
ſpecie auaricie. vbi agitur de quarto opere miſericor
die ſpiritualis. ⁊ in illo vbi agitur de quarto pungiti-
uo cohortante ad diuinā miſericordiam flagitandam
dictis ibidem adiiciendo. ꝙ ſicut dicit bea. Aug. in de
ſpū ⁊ anima. ca.4. Nemo igit̄ de dei pietate diffidat.

qm̄ maior eſt miſericordia eius ꝙ̄ noſtra miſeria. ⁊ ꝙ ſi quis ad eum toto corde clamauerit exaudiet eū: quia miſericors eſt: tardius ſiquidem videtur ſibi veniam pctōri dari/ꝙ̄ ipſi peccatori veniam accipere. ſicut enī feſtinat abſoluere reū a tormento conſcientie ſue qua ſi plus cruciet ipm̄ cōpaſſio miſeri ꝙ̄ ipſum miſerum paſſio ſui. hec ille. vn̄ ⁊ miſericordia dei tāta eſt ꝙ magis excedit omnia humana pctā/ꝙ̄ totū mare excedit eius minimam guttam. Et hoc oſtendi poteſt per rationem naturalem. Nam ſicut quelibet gutta aque maris continetur ſub certa quantitate pondere et menſura. ſic tota aqua maris ſub certa quantitate pondere ⁊ menſura continetur. ita ꝙ deus oīa cognoſcēs vere dicere poteſt preciſe tanta eſt aqua maris ⁊ preciſe tot gutte cōtinentur in illa ⁊ nō plures: ⁊ per conſequens tota aqua maris habet ſe in certa proportione ī comparatione ad eius minimā guttā. Quis mens humana non ſufficiat illam proportionē cōprehendere. ſed miſericordia dei que ſimpliciter eſt infinita nō cōtinetur ſub aliqua determinata quantitate pondere ī nec menſura. ⁊ ideo inter miſericordiā dei et peccata humana/que quotcunq̄ ſint: ⁊ qualitercūq̄ grauia tn̄ ſunt finita. non eſt igitur aliqua proportio nec cōparatio danda. ⁊ per cōſequens infinite magis excedit miſericordia dei pctā hūana/ꝙ̄ tota aqua maris eius minimā guttā. ⁊ ideo ſemper deberet pctōr conſiderare in dei miſericordia: ⁊ conſiderare ꝙ deus velox eſt ⁊ pronus ad miſerandum: ſed tardus ⁊ remiſſus ad puniendum. Unde ꝙ deus velox ſit ad miſerandum: figuram habemus Luc. 15. vbi legitur ꝙ filius prodigus poſtꝙ̄ conſumpſiſſet bona ſua cum meretricibus: penitentia ductus ſurgens venit ad patrem ſuum: ad eius miſericordiam poſtulandum: ⁊ cum adhuc lōge eſſet vidit illū pater eius: ⁊ miſericordia motus occurrēs cecidit ſuper collum eius: ⁊ oſculatus eſt eūm. Spiritualiter pater iſte pater celeſtis eſt/qui velox eſt ⁊ gaudens ad recipiendū peccatores vere penitētes ad miſericordiam. Unde Luce. 15. Gaudium eſt angelis in celo ſup vno peccatore penitentiā agente: ꝙ̄ ſup nonaginta nouem iuſtis qui penitentia non indigent. ¶ Et ꝙ deus tardus et remiſſus ſit ad puniēdum: habemꝰ exemplum Geneſis tertio. vbi legitur de primis parentibus. ꝙ poſtꝙ̄ tranſgreſſi ſunt mandatum dei: audierunt vocem domini dei deambulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem. Super quo Januēſis in de opere quadrageſimali ſermone. 35. Ecce inquit ꝙ ad puniendum trāſgreſſores iuit ⁊ nō currebat: nec ibat impulſus ab aura: ſed ibat ad auram: id eſt contra auram in ſignum ꝙ quando ad puniendum progreditur ſua miſericordia quodammodo ſibi reſiſtit: nec ruit in meridie ſtatim quando Adam peccauit: ſed expectauit vſq̄ poſt meridiem. Unde ⁊ in ſignum ⁊ confirmationem ꝙ pronus eſt ad miſerandum: ipſemet dicit Ezech. 18. Nolo mortem peccatoris: ſed vt magis cōuertatur ⁊ viuat. Et in ſignū ꝙ tardus ⁊ remiſſus eſt ad puniendum. ⁊ quaſi cum dolore iuſticia ſua exigente punit peccatores. ipſemet dicit per prophetā Eſa. 1. Heu ego conſolabor ſuper hoſtibus meis: ⁊ vindi-
B cabor de inimicis meis. ¶ Ex quo igitur deus tam pronus eſt ad dandam miſericordiam: ⁊ tam remiſſus ⁊ inuoluntarius ad puniendum ſecundum conſilium Apoſtoli ad Hebre. 4. Adeamus cū fiducia ad thronum gratie eius: vt miſericordiam cōſequamur: ⁊ gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Unde ⁊ in figuram ꝙ poſſumus tam ſecure ſi voluerimus dimittere peccata noſtra adire thronum glorie dei ad miſericordiam impetrandam. legitur Heſter. 4. ꝙ rex Aſſuerꝰ ſtatuit ꝙ vir ⁊ mulier non vocata ad eum nullatenus intraret. ⁊ ideo cum Mardocheus miſit ad Heſter vt ad regem intraret pro populo deprecatura timuit illa regem adire. ſed tamen cum tribus diebus ipſa cū populo ſuo penitentie ſe dediſſent. tertia die induit ſe regalibus veſtimentis anglice qwenegloryng: ⁊ ſtetit in atrio domus regis. cum vidiſſet eam Aſſuerus placuit oculis eius: ⁊ extendit ad eam auream virgam in ſignum clementie ⁊ dixit ad eam. Quid vis Heſter etiam: ⁊ ſi dimidiā partē regni mei petieris dabit tibi. Specialiter aſſuerus interꝑtatur beatitudo: ⁊ ſignat patrem celeſtem qui beatitudo ⁊ vita eſt ſaluandorū iuxta illud Joh. 17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolum verum deum ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtū. Iſte enim Aſſuerus ſtatuit poſt peccatum primi parentis ꝙ nullus homo ad eum ingrederetur quouſq̄ vocaretur. quia anteꝙ̄ filium ſuum quaſi nunciū mitteret/vt peccatores vocaret ad penitentiam. Nullus in celū intrauit nec intrare potuit: quia paradiſi porta clauſa eſt per Euam cunctis. ſed nunc poſtꝙ̄ chriſtus nos vocauit per ſuam paſſionem. Mardocheus qui interpretatur mare conterens angelice zeuingbitur contritionem. ⁊ ſignificat gratiam ſpiritusſancti ꝙ conteritur cor peccatoris vere penitentis. Audaciā prebet Heſter ad regem veniam petendo intrare. quādo gratia ſpiritusſancti excitat animam peccatricem ad miſericordiam de peccatis ſuis poſtulandum. que ad hoc faciendum debet ſe induere veſtibus regalibꝰ. ſcilicet fide/ſpe/⁊ charitate: ⁊ intrare atrium regis. i. atrium penitentie per oſtium vere confeſſionis. et ſic placebit regi celeſti qui virgam auream: id eſt ſuā miſericordiam ſibi extendet: ⁊ nedum medietatem: ſed etiam integrum regnum celorum ſibi concedat. Unde Luce. 12. complacuit patri veſtro dare vobis regnū. Predictam enim immenſam dei miſericordiam conſiderans Apoſtolus ad Tytum. 34. ſic ſcribit. Non ex operibus iuſticie que fecimus nos: ſed ſecundum ſuā miſericordiam ſaluos nos fecit. In cuius exemplum legitur in de geſtis imperatorum. ꝙ quedam mulier propter quoddam ſuum flagicium adiudicata eſt morti. que ſtatim ſententia data appellauit. querenti autē imperatori ad quem appellaret: cum non eſſet eo iudex ſuperior in regno ſuo. Reſpondit ei dicens. Dn̄e tu me iudicaſti ſecundum iuſticiam tuam ad penam mortis quam merui. ego vero appello ad tuam miſericordiam in quā ſperaui. ⁊ ait imperator ad miſericordiam appellaſti: ⁊ miſericordia te liberabit. Spiritualiter imperator iſte eſt ſummus imperator celi et terre ſecundum cuius iuſticiā anima mortaliter peccās damnabilis eſt morti eterne. iuxta illud Ezechiel. 18. Anima que peccauerit ipſa morietur. Secundum tamen eius miam. vt dī in pſ̄. Saluos facit ſperātes in ſe. vn̄ vt dicit propheta in pſ̄. Miſericordia eius ab eterno: ⁊ vſq̄ in eternum ſuper timētibus eum. Et notabiliter dicit ſup timētibus eū: quia ſicut dicit beatꝰ Greg. 29. mora. De ſpe inaſſum preſumit qui timere deum in ſuis operibus renuit. Unde vt dicit Criſoſt. ope. imperfe. omē. 43. Juſticia ſine miſericordia non eſt iuſticia: ſed crudelitas. ſic et mia ſine iuſticia non eſt mia: ſed fatuitas. ⁊ iā deꝰ neq̄ eſt fatuus neq̄ crudelis eſſe pōt. cum iuſticia ſemper fecit miam puniendo impium citra condignum ⁊ remunerando iuſtū vltra condignum. vn̄ Aug. ⁊ ponitur in cano. de peñ. di. 1. Quem penitet. Deus enim qui miſericors ⁊ iuſtus eſt. ſicut conſeruat miam in iuſticia. ita et iuſticiam in

mia. opus eñi mie penitenti eſt peccata dimittere. ſed opꝫ vt iuſtus iuſte miſereatur. opꝫ eñi vt nõ ſolum qd fecit: ſed etiam in quo doleat cõſideret. ſi dignus eſt/ non dico iuſticia: ſed mia. iuſticia enim ſola damnat. ſed dignus eſt mia qui ſpirituali labore graui petit. laborat eñi mens patiendo erubeſcentiam. ⁊ qm vere cundia magna eſt pena qui erubeſcit pro xp̃o dignus fit miſericordia. vñ patet qꝛ q̃nto plurib⁹ cõfitebitur in ſpe venie turpitudinem criminis. tanto facilius conſequitur gratiam remiſſiõis. hec Aug. Sed multi ſũt his diebus qui confidunt de dei mia. ſed non timent eius iuſticiam. ⁊ ideo quotienſcũꝙ ⁊ q̃ꝫ grauiter peccent non curant. tales enim ſimiles ſũt cuidam aui/ de qua narrat Auicenna. 8. de animalibus: que cum vipera multotiens pugnat ⁊ vincitur: ſed tamen ex inſtinctu nature cum vincitur: vadit ⁊ comedit de quadam herba. ⁊ iterum viribus recuperatis reuertitur et pugnat: ⁊ iterum vincitur. ⁊ iſto modo accidit frequẽter. hunc conflictum quondam quidam homo videns herbam hanc abſtulit. ⁊ poſtea rediens auis ⁊ herbã nõ inueniẽs ſtrepitũ fecit ⁊ mortua eſt. Spũaliter iſto modo multi pctõres miſeri faciunt qui ꝙ quotiens temptentur ⁊ vincantur ab antiquo ſerpente diabolo minime curant. ⁊ conſiderãtes ꝙ mia dei remedium eſt cõtra peccati venenum: ⁊ ꝙ ad ipam faciliimuꝫ poſſunt habere acceſſum ſicut auis habuit ad herbã: ſed ſepe contingit ꝙ deus remedium iſtud ſubito retrahit ab eis per infirmitatem: per ſubitam mortem: ⁊ per ſuã iuſticiam. Exemplum huius habemus. 4. Regũ. 21. ⁊ 2. Paralip. 23. de Amõ filio manaſſes regis iuda. pater enim eius manaſſes in iuuentute ſua fuit malus. ⁊ poſtea penituit: ⁊ deus miſertus eſt eius. Amon vero filius eius hoc conſiderans ⁊ volens conſimiliter viuere peccauit in ſpe mie non timens dei iuſticiam. et ideo a ſeruis proprijs interfectus eſt fruſtrat⁹ ſpe miſericordie ⁊ damnatus ad penam eternam. Vñ Criſo. ope. imp. ome. 1. Ecce ꝙ ſpes eius quia non habuit timorem peccandi ſibi nõ pfuit. ⁊ ꝙ nec timor valet ſine ſpe. ptꝫ ex hoc ꝙ Judas timuit: ſed tamen ex hoc ꝙ d̃ dei mia deſperauit laqueo ſe ſuſpendit: ⁊ damnatus eſt. vt patet Math. 27. Sed maria magdalena cum timore ſpem habuit: ⁊ miam obtinuit. vt patet. Luc. 7. Et ideo merito dicit ſcriptura Eccli. 5. De propiciatione peccatorꝫ noli eſſe ſine metu: ⁊ ne adijcias peccatum ſuper peccatum: ⁊ ne dicas miſeratio dei magna eſt multitudinis peccatorum meorum miſerebitur. mia enim ⁊ ira ab illo cito proximent: ⁊ in peccatores reſpicit ira eius. ¶ Sextum motiuum conferẽs ad eliciendum motum ſpei eſt vtilis multiplex eiuſdẽ

6 effectus. Quorum primus eſt ꝙ confert homini magnam ſecuritatem in tribulationibus. Unde pſ̃. Ad dñm cum tribularer clamaui: ⁊ exaudiuit me. Et iterꝫ in deo ſperaui non timebo quid faciat michi homo. ⁊ merito ſecurus eſt ſperans in domino: quia dicit pſ̃. Protector eſt dñs oim̃ ſperantium in ſe. Item. dominus protector vite mee a quo trepidabo. vñ dñs in ſe ſperantes ex omni parte ſua mia protegit. dicente pſ̃ Sperantẽ aũt in domino mia circundabit. Et merito dicit pſ̃. Ipſe eſt ſperantium in ſe altiſſimum refugium. Et ideo merito dicitur. 2. Para. 20. Cũ ignorem⁹ quid agere debeamus hoc ſolum habemus residui vt oculos noſtros dirigamus ad te: ſcilicꝫ oculos ſpei noſtre. ⁊ ideo merito dicit pſ̃ Oculi mei ſemper ad dominum. ⁊ iterum. In ipſo ſperauit cor meum ⁊ adiut⁹ ſum. Unde ⁊ ſpes ſanctam Suſannam in tribulatione adiuuit: ⁊ ab iniuſta mortis ſentencia liberauit. Unde ſicut legitur Danie. 13. Cum eſſet duorum preſbyterorum iniquo damnata teſtimonio flens ſuſpexit i celũ. erat enim cor fiduciam habẽs in dño: ⁊ dñs miſericorditer ſaluauit eam. qui vt dicit pſ̃. Prope eſt omnibus inuocantibus eum in veritate. Secũdus effectus ſpei eſt ꝙ quando impugnatur ab hoſte inuiſibili: ⁊ lꝫ temptatio ſupra vires eius ſit. tñ ſi firmiter ſperet in auxilio diuino deus ſibi in ſuccurſum citiſſime veniet. ſaltem niſi per culpam eius. hec tẽtatio ſibi cõtigerit: vel quia ipſe negligens mittendo deo orationis nuncium fuerit: vel tanꝙ vecors vltro ſe ſuo inimico reddiderit. vñ apſ̃s. 1. ad Corin. 10. Fidelis deus qui non patietur vos temptari vltra id quod poteſtis: ſed faciet cum temptatione puentum. vñ ſpes facit hoiem cognoſcere veritatem: ⁊ veritas quaſi ſcutum ex quo ſecuriſſime diaboli impugnationes euincere poſſumus. Vñ quantum ad primũ ꝙ ſpes facit hominẽ intelligere veritatẽ. teſtatur ſcriptura Sap̃. 3. dicẽs. Qui cõfidũt in illo intelligent veritatẽ. Itẽ puer. 17. Gemma gratiſſima expectatio pſtolantis quocũꝙ ſe verterit prudenter intelliget. ⁊ q̃ntum ad ſcdm̃: ſcꝫ ꝙ veritas ſcutũ ẽ quo faciliter poſſumus diaboli impugnationes euincere: teſtatur pſ̃. dicẽs. Scuto circundabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A ſagitta volante in die a negocio perambulante in tenebris: ab incurſu ⁊ demonio meridiano. Super quo Bernard. ⁊ ponitur in ſumma Guil. pa. de virtuti. parte. 3. tract. de for. ca. 11. In his igitur verbis tanguntur quattuor temptationes diaboli/ quibus vndiꝙ circundati neceſſe habem⁹ ſcuto domini. i. ſcuto veritatis circũdari ante ⁊ retro a dextris ⁊ a ſiniſtris. Quarum prima eſt timor afflictionis: q̃ timor in predictis verbis timor nocturnus vocatur. ⁊ merito: quia timor iſte tenebroſus ẽ abſcõdẽs bona futura ab oculis nr̃is. qꝛ teſte apſ̃o ad Rom. 8. Non ſunt condigne paſſiones huius tẽporis ad futuram gl̃iam que reuelabitur in vobis. ſed facile hui⁹ obſcuritatem timoris ſplendens radius lucis veritatis exſufflat. Ingerit enim noſtri cordis oculis nunc pctã que fecimus: nũc eterna ſupplicia que meruim⁹: nũc eterna gaudia que pro noſtris peccatis carere digni ſumus. ⁊ nunc ea que pro noſtris peccatis ⁊ p noſtra redemptione pertulit xp̃s. Ad claros igitur radios tam ſplendentis veritatis nimirũ obſcuritas euaneſcit predicti nocturni timoris. ſed tamẽ adhuc timẽda eſt ſagitta que in die leuiter volat. ſed non leue vulnus infligit. Hec ſagitta vana gloria eſt. que eſt ſecunda temptatio diaboli quam oportet etiam cauere feruẽtiores. nec deſerant ſcutum veritatis: ſed conſiderent quod veritas per os ſapientiſſimi ſalomonis loquẽs Eccle. primo dicit. Vidi cuncta que fiunt ſub ſole: ⁊ ecce vniuerſa vanitas. ⁊ ſic ſcuto veritatis circũdati manifeſte percipient ꝙ vanum eſt de vanitate gloriari: diabolus vero ſi nec ſic intentum ſuum ducere poſſit ad effectum dicit viribus deijcere nequeo: ſed forte deijcere ei poſſũ alicuius proditoris ingenio: proditor enim eſt ambitio que eſt tertia temptatio diaboli. et negocium perambulans in tenebris in predictis verbis pphete vocat̃. qꝛ eſt ſubtile malũ. ſecretũ venenũ. peſtis occulta. doli artifex. mater ypocriſis. parens liuoris. vitiorꝫ origo. criminũ fõs. virtutũ erugo. ⁊ tinea ſanctitatũ. ait eñi diabolus. iſte hõ contempſit vanaꝫ gloriã/ qm̃ vana eſt: ſed forte ſolidius aliud affectaret: quia forte honores/ vel forte diuitias: ſed quid ſi veritas inueſtiget hũc proditorẽ ⁊ negocium arguat tenebrarũ. tũc non reſtat callido inimico. vnde contra eos quos vidit oĩbus modis diligere iuſticiã: ⁊ odiſſe ini

quitatem/niſi vt iniquatē palliet ſub virtutum ymagi
ne. quos eñ perfectos ⁊ bonos nouit amatores malū
eis ſub ſpecie boni non mediocris: ſed pfecti ſuadere
conatur: vt facile qui viam currit virtutū incurrat p̄ci
piciū viciorū. vñ. 2. Cor. 2. Ipſe ſathanas transfigurat
ſe in angelum lucis. ⁊ diabolus q̄ falſitas eſt ⁊ menda
cium taliter transfiguratus dicitur demoniū meridia
nū: p eo q̄ falſitatem taliter ſub ſpecie boni palliatā q̄
eſt quarta tentatio diaboli aſſimilat ſe eſſe lucem me=
ridianam. id eſt manifeſtam virtutem. ſed ſola veritas
eſt que hoīem ab hac tentatione diaboli liberat ⁊ pal=
liatam detegit falſitatem. vñ Ioh. 8. Cognoſcetis ve=
ritatem: ⁊ veritas liberabit vos. Predictas inq̄t ber.
quattuor diaboli tentatiões in generali ſtatu eccleſie
hanc facile diligens cōſiderator inueniet. nōne timor
nocturnus nouellam adhuc exercebat eccleſiam quā
do oīs qui occidat ſeruos dei arbitrabatur obſequiū
ſe preſtare deo. deinde perſecutiōe ceſſante ⁊ die red=
dita turbauit eam grauius ⁊ afflixit ſagitta volans in
die ⁊ negociū perambulās in tenebris: qm̄ exierūt ali
qui de eccl'ia ſue carnis ſpū vehemēter inflati ⁊ vola=
tilis glorie cupidi: ⁊ nomē ſup terrā magnificare vo=
lētes diuerſa peruerſa. ac hereticam doctrinā p̄dica=
uerūt. ac quidē nūc pax a paganis/pax ab hereticis: ſ;
nō eſt pax a falſis filijs. oīs xp̄iani fere que ſua ſūt q̄=
runt: ⁊ nō que ieſu xp̄i. ipſa quoq; eccleſiaſtice dignita
tis officia in turpem queſtū ⁊ tenebrarū negocia tran=
ſierunt. nec in his animarū ſalum: ſed luxus queritur
diuitiarū. ſed ſupereſt vt iam reueletur homo peccati
filius perditionis antixp̄s. demoniū non modo diur=
nū: ſed etiam meridianum qđ nō ſolū transfigurat ſe i
angelum lucis. ſed etiā extollitur ſupra oē qđ dr̄ de⁹:
aut qđ colitur. ⁊ iſtud demoniū inquanto altius extol
litur/intāto nimirū acrius inſidiatur calcaneo matris
eccleſie a qua caput ſuum dolet eſſe contritum. ſed ab
hoc quoq; incurſu eccleſiam electorum veritas libera
uit/propter eos abbreuians dies ⁊ illuſtratione vult⁹
D ſui demonium deſtruēs meridianū. hec Ber. ¶ Ter=
tius effectus ſpei eſt q̄ facit hominem patienter por=
tare onus ⁊ tribulationē p̄ſtis vite ⁊ miſerie. Vñ Ge
neſ. 49. Iſachar aſinus fortis accubens inter termi=
nos vidit requiem q̄ eſſet bona ⁊ terram q̄ eſſet opti
ma: ⁊ ſuppoſuit humerū ſuum ad portādū. Spūaliter
Iſachar/qui eſt memor interpretatur. ⁊ ſignificat vi=
rū xp̄ianum fortē in fide qui eſt memor mortis ſue. iux
ta conſiliū ſpūſſancti dicentis Eccl'. 14. Memor eſto:
qm̄ mors non tardat. vñ mors eſt medium inter vitam
p̄ntem ⁊ vitā futurā. ⁊ ideo qui in hoc medio ponit cor
ſuum de vita p̄nti ⁊ de vita futura poteſt certius iudi=
care. vt oſtenſum eſt ſupra. p̄te. 4. ca. 48. vbi agitur ð
tertio regis pacifici conſilio: circa finē. ⁊ idō deponens
cor ſuū in hoc mortis medio merito dici pōt q̄ accu=
bēs inter terminos: ſc; vite p̄ntis ⁊ vite future vidit
requiē: ſc; p fidem requiem ſempiternā q̄ eſſet bona: ⁊
terram: ſc; terrā viuentiū q̄ eſſet optima. ⁊ ſuppoſuit
humerū ſuum ad portandum. ſc; patienter onus labo
ris tribulationis ⁊ miſerie vite p̄ntis ſub ſpe obtinēdi
vitā ⁊ reqē eternā: ⁊ nimirū nā ſi merces modica labo
rem mercenarij tolerabilē reddit quid facere deb; ſer
uis dei merces eterna: vñ ð Iacobi. 5. Agricola expe
ctat precioſū fructum terre patiēter. glo. ſi ille inq̄t p
fructu terre quē ſperat tam patiēter expectat. quāto
magis nos pro fructu ⁊ mercede celeſti: Vnde Ihere.
31. Quieſcat vox tua a ploratu: ⁊ oculi tui a lachrymis
q; eſt merces operi tuo. vnde ⁊ dominus expectat pa=
tiēter pctōrem ſi voluerit penitere ad dādū ſibi p̄niā.

dicente pp̄heta Eſa. 30. Expectat dn̄s vt miſereatur
veſtri. ⁊ ideo exaltabitur parcens vobis: q; deus iudi
cij dominus eſt beati omnes qui expectant eum. Hec
conſiderans ille vir ſanctus Thobias qui parentibus
⁊ cognatis irridentibus eū: ⁊ dicentibus cū eſſet ceci
tatis plaga percuſſus. vbi eſt ſpes tua pro qua elemo
ſinas ⁊ ſepulturas faciebas: ille vero increpabat eos
dicens: nolite ita loqui: quoniā filij ſanctorū ſumus:
⁊ vitam illam expectamus quā deus daturus eſt his
qui fidem ſuam nunq̄ ab eo mutant. Thob. vndecimo
Item ille ſanctus vir Iob. 13. afflictus corpore. orba=
tus filijs. deriſus ab inimicis: ⁊ omnibus rebus ſuis
denudatus patienter ſuſtinuit. et in deo ſpem ſuam
ponens dixit. ⁊ ſi occiderit me/in ipſo ſperabo. Item
legitur. 2. Machabeorū. 7. q̄ vna ſancta mulier ſeptē
peuntes ⁊ crudeliter interfectos filios ſuos ſub vni=
us diei tempore coram ſe conſpiciens bono animo fe
rebat propter ſpem quam in deo habebat. ⁊ vnus illo
rum filiorum cum ad ſupplicium duceretur linguam
cito protulit/⁊ manus conſtanter extēdit: ⁊ cum fidu=
cia ait tyranno. e celo iſta poſſideo. ſed propter dei le=
gem nunc deſpicio hec ipſa quoniam ab ipſo me ea re
cepturum ſpero ⁊c. ¶ De hac enim materia ſpei: vide
plus ſupra: parte. 5. cap̄. 1. ⁊. 5. ⁊ parte. 4. ca. 14. vbi agi
tur de tertio requiſito ad hoc q̄ oratio ſuam retineat
efficaciam. Item de ſpe peruerſa ⁊ deſperatione: ⁊ ei⁹
remedijs: dictum eſt ſupra. parte. 5. capitulo. 4. ⁊. 5.

¶ Capitulum. 76. de patientia tertia ſpecie fortitudi
nis: ⁊ que nos mouere ad patientiam debēt.

SEquitur iam de tertia par
te fortitudinis. ſcilicet ð patiētia p=
tractandum: de qua beatus Augu.
⁊ ponitur in floraio Bartho. titulo
de patiētia. Patiētia inq̄t eſt religi=
oſi viri laborū ⁊ dolorū olim futurarū
rerum ſpe mercedis eterne ⁊ amore
dei gratia tolerantia. Guil. pariſ. vero in de virtu. par
te tertia: tractatu de fortitu. cap̄. 6. Patiētia inquit eſt
vir contumeliam ⁊ omnes aduerſitatis impetus equa
nimiter portans. Gregorius enim ſuper euang. ome.
35. Patientia inquit eſt aliena mala equanimiter per=
peti: ⁊ contra eum qui mala irrogat nullo dolore mo=
ueri. nā qui ſic proximi mala portat vt cum tact⁹ iniu
ria tacitus doleat: ⁊ tempus digne retributionis que
rat: patientiam non exhibet. ſed oſtēdit ⁊ ſimulat qui
idcirco mala nō retribuit. q; nequaq̄ valet pculdubio
patiens non eſt. q; patientia non in oſtentione inquiri
tur: ſed in corde. Et ſciendum eſt q̄ plerunq; euenire
patientibus ſolet vt eo quidem tempore quo aduerſa
patiuntur/vel contumelias audiunt nullo dolore pul
ſentur: ⁊ ſic patientiam exhibent vt cuſtodire etiam
cordis innocentiam curant. ſed cum poſt paululū hec
ipſa que pertulerunt ad memoriam reuocantur/igne
vehementiſſimi doloris inſtigantur: ⁊ argumenta vl=
tionis inquirunt: ⁊ manſuetudinem quā tolerātes ha=
buerunt in retractione ſua ſemetipſos dijudicātes p=
dunt. ſed quibus igitur iſti ſimiles ſunt niſi his qui p
fortitudinem in campo extiterunt victores: ſed per
negligentiam poſtmodum inter vrbis clauſtra capiun
tur. Iſti etiam ſimiles ſunt in quos irruens grauis lā
guor vita non ſubtrahit: ſed leuiter veniens recidiua
febris occidit. Ille igitur veraciter patiētiam ſeruat
qui ⁊ ad tempus aliena mala ſine dolore tolerat. ⁊ hec
eadē retractans pertuliſſe ſe talia exultat ne bonum

de bonis crucifixi. ¶ Quinto ſuperbia apparet in con
uiuijs ex curioſis bancorijs aulicijs: ⁊ ceteris ſūptuo
ſis paraturis quibus in conuiuijs teguntur parietes
ſcamna ⁊ cetera ſedilia. Sed caueant tales ſuperbi ne
forte contingat illis ſicut contingit cuidam regi: de
quo loquitur Guil.par.in de vitijs: parte ſexta: tractatu
de ſuperbia. titulo vbi agitur de ſuperbie ornatus di
cens. ꝙ quidam rex cōuocatis magnatibus regni ſui
fecit eis magnum conuiuium/ ⁊ non erat aliquis an-
gulus domus ſue qui nō eſſet coopertus precioſis ve
ſtibus. ⁊ affuit quidam philoſophus/ qui cū vellet os
ſuum purgare expuit in faciem regis. Et cū miniſtri
regis indigne hoc ferētes vellent philoſophū occide
re. prohibuit eos rex: et queſiuit a philoſopho quare
hoc feciſſet. qui reſpondit. Uideo inquit alia loca ple
na auro ⁊ argento ⁊ gemmis precioſis. et ideo in bar
ba regis incraſſata ex pinguedine ciborum me mun-
da: id eſt non enim vidi locum minus mundum. Quod
audiens rex compunctus eſt de ſua vanitate. Spiri-
tualiter diabolus vidēs ipſum hominem qui deberet
eſſe dominus aliarum creaturarum minus pulchrū
ꝙ alias creaturas in faciem eius expuit: vel eum cō-
temnendo vel animam eius maculan do. quod figura-
tum in eius expuitione que fiebat in facie eius qui
volebat ſuſcitare ſemen fratri ſuo defūcto: vt legitur
Deuteronomij.25. Spiritualiter frater hominis ſine
ſemine defuncti diabolus eſt: qui ſine ſpe damnatus
eſt: cui ab homine debet ſemen ſuſcitari: quia ab ho-
minibus angelica ruina eſt reparāda. ¶ Sexto appa
ret ſuperbia in conuiuijs ex multitudine muſicorum
⁊ muſicalium inſtrumentorum. Unde Job.21. Tenent
tympanū ⁊ cytharam: ⁊ gaudent in ſono organi. ducūt
in bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna deſcēdunt.
Item Eſaye quinto. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ ty
bia ⁊ vinum in conuiuijs veſtris: ⁊ opus domini nō re
ſpicitis huiuſmodi enim in conuiuijs ſuperborū que
propter vanam gloriam fiunt: ⁊ in quibus tot ſigna ap
parent ſuperbie a chriſticolis: ⁊ ſpecialiter a ſacerdo-
tibus ſunt vitanda. Unde Gratianus. ⁊ ponitur in ca-
none diſtinctione.34. Preſbyteri. Preſbyteri inquit/
dyaconi/ ſubdyaconi/ vel deinceps/ quibus vxorem du
cere licentia modo non eſt etiam alienarum nuptiarū
euitent conuiuia. nec in his cetibus miſceantur vbi a-
matoria cantantur: ⁊ turpia aut obſceni motus corpo
rum choreis ⁊ ſaltationibus efferuntur ne auditus: ⁊
ab ſacris miſterijs deputati turpium ſpectaculorum
atqꝫ verborum cōtagione polluant. hec ille. Unū hmōi
voluptuoſa cōuiuia nedū viris eccleſiaſticis: ſꝫ etiam
laycis ſūt nociua. ⁊ ſpecialiter ꝓpter ſex mala que ex
crapuloſa voluptate ſequitur. d̄ qbus dictū eſt ſupra
parte.2.ca.6. vbi agitur de tertia ſpecie gule. et ideo
merito ſpūſſanctus p os ſapientiſſimi ſalomonis pro-
uerb.23. fideles hmōi voluptuoſis ⁊ pompoſis conui
uijs ſupboꝝ ꝓhibet intereſſe dicēs. Noli eſſe in conui
uijs peccatorum/ nec in commeſſationibus eorum qui
carnes ad veſcendum conferunt. quia vacantes pot⁹
⁊ dantes ſymbola conſumentur. Unde Amō filius da
uid in cōuiuio interfectus eſt ab Abſalon fratre ſuo:
vt patet.2.Regum.13. Item filijs ⁊ filiabus Job veſ-
centibus ⁊ bibentibus vinum in conuiuio fratris ſui
primogeniti ventus vehemens irruit a regione deſer
ti: ⁊ concuſſit quattuor angulos domus: que corru-
ens oppreſſit eos/ ⁊ mortui ſunt. vt patet Job primo.
Item Godolias prefectus regis Babylonis in con-
uiuio interfectus eſt ab yſmaele. vt patet Hierem.14.

Item ptholomeus in conuiuio occidit Symonem et
filios ſuos Judam ⁊ Johannem. vt patet.1.Machab.
vltimo. cuius moralem declarationem: vide ſupra vbi
agitur de ſecunda cauſa quare deteſtandum eſt pecca
tum gule. Item Johannes Baptiſta decolatus eſt in
conuiuio Herodis. vt patet Math.14. Ecce quot ma
la in huiuſmodi pompoſis conuiuijs contigerunt. Ue
runtamen licet huiuſmodi voluptuoſa conuiuia q̄ cū
ſuperbia celebrantur fidelibus interdicantur. conui-
uia tantum que cum humilitate ⁊ caritatis intuitu fi-
unt non vituperantur: nec fideles huiuſmodi intereſſe
conuiuijs prohibentur. Unde Gregorius. ⁊ ponitur in
cano. diſtinct.44. Conuiuia inquit. Conuiuia inquit
ex intentione impēdende charitatis fiunt recte veſtra
fraternitas in ſuis epiſtolis laudat. ſed tamē ſciendū
eſt quia tunc ex charitate veraciter prodeunt cum in
eis abſentum nulla vita mordetur/ nullus ex irriſione
reprehenditur. nec in eis inanis ſecularium negocio
rum fabula: ſed verba lectionis ſacre audiuntur cum
nō plus q̄ neceſſe eſt ſeruitur corpori. ſed ſola eius in-
firmitas reficitur: vt ad vſus exercende virtutis ha-
beat. Hec itaqꝫ ſi vos in veſtris ꝯuiuijs agitis abſtinentiū
fateor magiſtri eſtis. Hec Grego. Item Ualenſis in
ſumma ſua collationum ad omne genus hominū. par
te.4. diſtin.3. ca.5. Epiſcopus inquit ⁊ vir eccleſiaſtic⁹
in menſa cū hoſpitibus religioſa hylaritate ſit iocun
dus. ſ. liberalitate munificus ⁊ celeſti collatione affabi
lis alimentis celeſtis paſcendo animas ſicut corpora-
libus paſcit corpora exemplo bea. Auguſt. de quo di
citur in vita ſua ꝙ hoſpitalitatem ſemper exhibuit: et
in ſua menſa magis lectionem ⁊ diſputationem diui-
norum: q̄ epulationē ⁊ potationeꝫ diligebat. nulla ver
ba mala ſuſtinebat. nec villas detractiones. vn̄ ⁊ in mē-
ſa ſua erant iſti verſus ſcripti. Quiſquis amat dictis
abſentum rodere vitam. Hanc menſam indignam no-
uerit eſſe ſibi. Omnem conuiuam a ſuperfluis ⁊ noxiis
fabulis abſtinere docebat. hec Ualenſis. Ex quibus
pꝫ ꝙ cōuiuare proximos. ⁊ licet diuites aliquando li-
cet religioſa intentiōe. ſ. vt mutua charitas augeatur.
vt ſtatus magnatum ad defenſionem chriſti eccleſie ti
meatur: vt etiam pauper tam ſpiritualiter q̄ corpora
liter elemoſinarie paſcatur. vn̄ ⁊ chriſt⁹ īterfuit aliquā
do conuiuijs. vt pꝫ Joh.2. Lu.17. ⁊ 19. certū eſt ꝙ xp̄s
non interfuiſſet conuiuijs niſi poſſent fieri laudabi-
liter ⁊ virtuoſe poſtpoſita: tamen ſuperfluitate veſci-
bilium cum pompa ſeculi ⁊ comitiua reprehenſibili.

¶ Cap.66. de curioſis ⁊ ſumptuoſis edificijs.

DE ſexto ex quo oritur glo-
ria mūdana ſ. de curioſis ⁊ ſūptuo-
ſis edificijs. hugo d̄ ſctō vic. ſic ſcri
bit. āpla inq̄t ſibi reges edificāt pa-
lacia. ſꝫ dom⁹ illoꝝ ſepulchra eorū
i eternū. turres firmas i ſūmis mon
tiū locāt vallē agere muro cingunt.
mōtes nō ſuis ſūptib⁹: ſꝫ paupeꝝ ſpolijs trāſfert. ſo-
lo ei ipſo circūductis flumīb⁹ hoſtiū vires excludūt.
nihil tn̄ hoꝝ morti contradicere pōt. ⁊ ſeqꝫ. Ubi etiam
domos nō īpares eccleſijs magnitudine ꝯſtruūt: depī
ctos delectāt hr̄e thalamos: veſtiūt imagies ſibi p̄cio-
ſis coloꝝ indumētis. ⁊ paup ſine veſtib⁹ īcedit ac vacuo
ventre clamat ad oſtiū. O inq̄t mira troiana delecta-
tio geſtat parietes pict⁹ purpura ⁊ auro veſtitas yma-
gines et chriſtianis negantur panni veteres. et ſequi-

tur Grecoꝝ exercitui in pariete depicto: dant arma victori: clipeus dat aureus auro ſplendens. Paupi aūt ad oſtiū clamanti non porrigit pannus antiquus ſi verum fatear ſpoliantur ſepe pauperes ⁊ veſtiunt lapides ⁊ ligna. hec ille. Sed nō ſic illa ſancta virgo paula. de qua Guil. pari. in de vicijs: parte. 6. tracta. de ſuperbia. titu. de ſuperbia edificioꝝ ſub auctoritate beati Jeronimi. Jeronimus inquit loquens de paula dicit: ꝙ paula nolebat in his lapidibus pecuniam effundere qui cum terra in ſeculo trāſituri ſūt: ſed in viuis lapidibus qui voluūtur ſuper terram ex quibus magni regis ciuitas ꝯſtruitur. hec ille. Unde ⁊ Chriſoſto. ope. imper. ome. 42. Uis inquit domū dei edificare: da fidelibus pauperib⁹ vnde viuāt ⁊ edificaſti rationabilē domum dei. in edificijs enim habitāt homines: deus autē in hoībus ſanctis: quales igitur ſunt illi qui homines expoliant ⁊ edificia martyrū faciunt: habitationes hoīm cōponūt: ⁊ habitationes dei diſturbāt: ex antiquis enī tpib⁹ mos iſte in hoībus habebat. dicebant eñ apud ſe/ ſi benefecerimus pauperib⁹ quis illud videt: ⁊ ſi viderint: nō multi vident: etiam ⁊ ſi multi viderint ꝑ tpe quo vidēt. tranſit enī tps ⁊ tranſit cū tpe beneficij memoria: nonne igit melius eſt ꝙ edificia ſic faciamus que homines aſpiciāt: non ſolū hoc tpe: ſed etiam impoſterum: nā ꝙdiu edificiū ꝑmanet/ tandiu edificantis memoria nominant. O inſipiens homo quid tibi ꝓdeſt poſt mortem iſta memoria. ſ. vbi es torqueris et vbi non es lauderis? Si ergo iuxta alia bona opera edificia ſancta fecerit homo additamentū eſt bonis operibus. ſi autem ſine alijs bonis operibus fecerit edificia paſſio eſt glorie ſecularis. hec ille. Unde bernar. in ſer. de apolog. ⁊ ponitur. 4. floꝝ. ca. 21. O inqt vanitas vanitatum: ſed non vanior ꝙ inſanior: fulget eccleſia in parietibus ⁊ eget in pauperibus: ſuos lapides induit auro: ſuoſq; filios deſiderat nudos: de ſumptibus egenorum ſeruitur oculis diuitum: inueniunt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniunt miſeri quo ſuſtentenTur: vt quid ſaltē ſanctoꝝ imagines non reuerentur quibus vtiq; ipſum qđ pedib⁹ cōculcat ſcatet? pauimentum ſepe ſpernitur in ore angeli: ſepe alicuius ſanctoꝝ facies calcibus tunditur trāſeuntium ⁊ ſi non ſacris imaginibus cur vel non parcitur pulchris colorib⁹. cur decoras quod mox fedādū eſt? cur depingis qđ neceſſe ē cōculcari? quid ibi valent venuſte forme vbi puluere maculantur aſſidue.. Denique quid hoc ad pauperes et monachos et ad ſpirituales viros: niſi forte ⁊ hic aduerſus memoratū tam verticul⁹ ꝓpheticus reſpondeat. Domine dilexi decorē domus tue: et locum habitationis glie tue. Aſſentio patiamur ⁊ hec fieri i eccleſia: qr ⁊ ſi noxia ſint: non tn̄ ſimplicibus ⁊ deuotis. Ceterū i clauſtris coram legentibus fratribus quid dicit ipſa ridiculoſa mōſtruoſitas/ mira quedaꝫ deformitas formoſitas ⁊ formoſa deformitas. quid ibi immunde ſimie? quid feri leones? qđ mōſtruoſi cētauri? quid ſemi homines? qđ maculoſi tigrides? qđ milites pugnantes? quid venatores tubicinantes? videas ſub vno capite multa corpora: ⁊ rurſus i vno corpore multa capita. cernit hinc in quadrupede cauda ſerpētis: illic in piſce caput quadrupedis. Ibi vero beſtia preſert equum. capra trahit aratrum/ hincc cornutum a lijs equum geſtat poſterius: tam multa denique tā mira diuerſarum formarum apparet vbique varietas vt magis legere libeat in marmoribus ꝙ in codicibus totumq; diem occupare ſingula magis iſta mirādo ꝙ in lege dei meditando. hec ber. Unde Chriſo. ope. impe. ome. 4. Homo inquit delectatur in edificatione parietum: deus autem in conuerſatione ſanctoꝝ: dicente ꝓpheta. Domine dilexi decorem dom⁹ tue: ⁊ locum habitationis glorie tue. quē decorē ac ſplendorem non quē diuerſitas ſplendentium marmorū facit: ſed quē preſtat varietas gratiarum viuentiū. ille decor carnem delectat. iſte autē animā viuificat. ille pro tempore decipit oculos ⁊ illudit: iſte autē in ꝑpetuum edificat intellectum. hec ille.

Capitulum. 67. de ſuperflua curioſitate librorum.

DE ſeptimo ex quo oritur gloria mūdana. ſ. đ ſupflua curioſitate librorū dictū eſt ſupra ca. 2. h⁹: vbi agit de. 8. motiuo cōferente ad deteſtationem ſupbie ꝑ Linc. fere i fine. dictis ibidē adijciēdo ꝙ guil. pari. in de vi. parte. 6. tracta. de ſupbia ꝙ ti. de ſupbia libroꝝ ſic ſcribit. Illi iquit quaſi quodā modo adulteriū ſpūale cōmittūt qui amore illo pulchritudinē amplectunt ſcripture quo ipſam ſapientiā ꝑ ſcripturā repñtatē deberent amplecti. Unde de illis pōt exponi illud 2. pet. 2. habentes oculos adulterij plenos ⁊ inſaciabilis delicti. Sapientia enim eſt ſponſa itellectus noſtri. Unde Sapi. 8. Hāc amaui: ⁊ exquiſiui eam a iuuētute mea: ⁊ exquiſiui ſponſam michi eam aſſumere et amator factus ſum forme illius. Scriptura vero quaſi quedam ancilla eſt illius ſapientie: et ideo cauendum eſt ne ancilla tante pulchritudinis ſit ꝙ derelicta pulchritudine ſapientie animus fornicet cum pulchritudine ſcripture. nam taliter fornicantes magnam contumeliā ſapientie cōferunt cum non reputent dulcedinem eius ſufficientē ad conſolationē ſtudentiū: non obſtāte ꝙ de illa dicit ſpūſſanctus ſapien. 8. Non enim habet amaritudinē cōuerſatio illius: nec tediū cōuictus illius: ſed leticiā ⁊ gaudiū: imo in tantū ꝙ ſicut dr̄ Eccli. 23. Nichil dulcius ꝙ inſpicere in mandatis dn̄i. Et nota ꝙ duo ſpecialiter cohibere debent homines a nimia curioſitate libroꝝ: et a ſupflua decoratione ⁊ picturis eoꝝ. Primū eſt ꝙ valde impiū eſſe videt hoīeꝫ oculos ſuos paſcere auro et argento ⁊ ꝑcioſis colorib⁹: ⁊ videre filios dei ꝑcioſiſſimo ſāguine xp̄i redēptos famelicos nudos ⁊ ſubſidio oīno carentes. ꝑſertim cū viſus hūan⁹ plura hꝫ vñ paſci pōt ꝙ guſt⁹: hꝫ enī viſus ſolē/ lunā/ ſtellas/ frondes/ flores et multa alia vñ paſci p̄t ſibi a diuina benigniſſima largitate conceſſa: ⁊ cum tot ⁊ tam pulchras creaturas ordinauit deus ad paſcendū oculos humanos valde impiū et magna ingratitudo videt eſſe xp̄ianū ſubtrahere de ore dei i ſuis mēbris paupib⁹ vñ ei⁹ iſaciabiles oculi delectent. Scđꝫ ē ꝙ magna fatuitas videt hoīꝫ frondes flores honores beſtias ⁊ alias hmōi ſſitudines in libro ſuo colorib⁹ ꝑcioſis depigere ad voluptuoſā inſaciabilitatē oculoꝝ ſuoꝝ delectabilr faciēdū: cū tn̄ pulchritudo frōdiū floꝝ hoīm beſtiaꝝ ſolis lūe ſtellaꝝ ⁊ aliarū creaturarū a deo cōditaꝝ ꝗ lōge glioſior ē ꝙ pulchritudo ſſitudis earūdē in libro depicta non ſufficiat oculos ſuos ſaciare: dicente ſcriptura Eccle. 1. Non ſaturatur oculus viſu. ⁊c.

Capitulū. 68. De vana gloria humana: ⁊ ex quibus oritur.

Dicto de vana gloria mundana ⁊ dyabolica reſtat de vana gloria humana iam tertio pertractare. Pro quo notã dũ q̄ gloria humana eſt al motus inordinat⁹ quo quis perverſe deſiderat laudari ab hominibus ⁊ ꝑcellere alios in honore. ⁊ oritur hec gloria de quattuor bonis de quibus eſt breuiter hic tãgẽdũ. ſ. de corporibus formoſa pulchritudine de corporis vigoroſa fortitudine. de glioſa proſapie nobilitate: ⁊ de curioſa ſcie ingenioſitate: quorũ tria ſunt bona nature: ⁊ quartũ dr̃ donũ gratie.

¶ Capitulũ.69. de formoſa corporis pulchritudine.

Primum ex quo oritur vana gloria humana eſt formoſa corporis pulchritudo. Sʒ certe de iſto ſi ei⁹ vanitas iuſte ↄ̃ſideret̃ minime eſt gloriãdũ: ⁊ hoc oſtẽdi ꝑt multiplr̃. Primo enĩ rõne ipſi⁹ pulchritudinis vanitatis. vñ de pulchritudinis hũani corpis vanitate dicit ſpũſanct⁹ prouer. xxxi. Fallax gratia ⁊ vana pulchritudo eius. ¶ Pro quo notãdũ eſt q̄ triplici d̃ cã ꝑt pulchritudo corpis hũani dici vana. ¶ Primo ꝓ eo q̄ tanq̄ vanitas cito evaneſcit. Et ideo merito ꝓpheta yſa. 40. humani corpis pulchritudinẽ cõpat flori q̄ cito evaneſcit dicẽs. Ois caro fenum ⁊ omnis glã ei⁹ tãq̄ flos agri: exſiccatũ eſt fenũ ⁊ cecidit flos eius. Vñ ſicut flos pzio in decore creſcit: ſʒ cito poſt marceſcit ⁊ tãdẽ evaneſcit ⁊ in lutũ decidit ⁊ ab hoibus ⁊ beſtijs ↄculcat̃ ⁊ putreſcit: ſic pulchritudo corpis hũani floret in iuventute areſcit: ⁊ decidit in ſenectute. Vñ dr̃ etiaʒ in ꝑs. Mane ſicut herba tranſeat mane floreat ⁊ trãſeat. veſpere decidat induret ⁊ areſcat. ⁊ morte decidat ⁊ peat ois decor eius. vñ tũc verificabit̃ illud Jaco. primo. Flos decidit ⁊ decor vlt⁹ ei⁹ depit ⁊ in ſepulchro ab hoib⁹ ⁊ beſtijs ↄ̃culcabit̃ dicẽte ꝓpheta. Mal. iiii. Calcabitis ipſos cum fuerint cinis ſub planta pedũ vroꝝ: ⁊ ſicut flores lʒ pulchre ſint ⁊ delectabiles i modica tñ reputatione hñtur ꝓ eo q̄ pulchritudo eoꝝ tã cito evaneſcit. ita parum appreciãda eſt hũani corpis pulchritudo ꝓ eo q̄ valde cito amittitur dicente ſcriptura Job. 13. Homo nat⁹ de muliere breui vivẽs tp̃e replet̃ multis miſerijs. q̄ quaſi flos egredit̃ ⁊ ↄ̃terit̃ ⁊ fugit. ⁊c. Vñ ſupbi q̄ de ſua vana corpis pulchritudine gloriant̃ nedũ in morte illã amittẽt corpalẽ: ſʒ qđ lõge deterius eſt tũc amittẽt pulchritudinẽ aĩe q̄ tũc potiſſime ill' eẽt neceſſaria. cũ tũc illa deo ⁊ angelis eius pñtari debe ret ⁊ ad regis celeſtis curiã eſſet itura. ⁊ ideo merito dr̃ Apoc. 16. Beatus q̄ vigilat ⁊ cuſtodit veſtimẽta ſua ne nud⁹ ãbulet. Beatus q̄ cuſtodit aĩe ſue pulchritudinẽ ne ſine veſtib⁹ virtutũ corã deo poſt vitã pñtem appeat. ¶ Scđo dr̃ corpis pulchritudo vana: qr̃ de illa inaniter gloriantes vacuos efficit virtutibus dicente ꝓpheta Jere. 2. Ambulaverũt p⁹ vanitateʒ ⁊ vani facti ſunt. Item Eccle. 1. Vidi cuncta q̄ fiunt ſub ſole ⁊ ecce vniuerſa vanitas. Tertio qr̃ nichil virtutis p⁹ ſe remanet. vñ Sapi. 5. Quid nobis profuit ſuperbia aut diviciaruʒ iactãtia quid contulit nobis tranſierunt oĩa ſicut vmbra. Hec cõſiderans beatus Augu. in epl̃a ſua ad iulianũ comitẽ ita ſcribit. Heu inquit ille antiqu⁹ ſerpẽs hoſtis decipiendo fallit et cecitatẽ ante oculos mẽtis noſtre ſubducit: ne diſcernere valeamus gaudia huius ſeculi ⁊ gaudia regni eterni. nam gaudere quidem bonũ eſt: ſed qui gaudet ſi non inde gaudeat. vñ de bʒ nõ põt bonũ eſſe: qđ gaudet. gaudet enĩ miles terren⁹ honores hui⁹ mũdi pituros. veſtes pulchras: ⁊ ſpecioſa: armillas: brachia circũdatus coronã capiti ipoſitaʒ: ſed tale gaudiũ non eſt eternũ: ſʒ piturũ: ⁊ ſeqtur. Et cũ gaudere ſit bonũ de his tñ atq̄ hmõi gaudere malũ eſt. ⁊ perducens ad mortem. Nec vllum quotidie malum ſiue ſcelus coraʒ deo tam abominabile ſit q̄ ꝑterita peccata vnicuiq̄ noſtrũ reminiſcendo gaudere atq̄ ſemper in eis iacere. hec ille. Secunda cauſa quare de pulchritudine carnis non eſt gloriandum eſt hec: qr̃ inanis gloria de pulchritudine carnis extinguit gr̃aʒ ⁊ pulchritudinẽ mẽtis. In cuius rei figura legit̃ mathei. 14. q̄ herodes occidit Johannẽ. Spiritualiter herodes glorians in pellibus interpretat̃ ⁊ deſignat pulchritudinẽ corporis que nõ eſt niſi in ſupficie vel in pelle gloriantẽ. Johẽs gratia vel in quo eſt gratia interꝑtatur. Herodes cũ iohẽm occidit dũ ſupbiẽs de carnis ſue pulchritudine gratiam interemit q̄ habebat in mente. Vñ auctor libri de veritate carminuʒ tria ſunt inquit ſeminuʒ generat q̄ inculta iuvẽtutis agro abſq̄ comitantibus ʒiʒanijs rariſſime cõvaleſcunt. ſ. elegãtia pulchritudinis. vigor fortitudinis ⁊ ſuauitas vocis. pulchritudo enim iuvenem. ꝑdã alteri libidini aut predonem efficit caſtitatis. Fortitudo enim audaciam ingerit audacia vero ad iniurias cõmittẽdas impellit. Hi vero qui vocis amenitate pre eminent laſciua modeſtis ludicra pꝛoficuis ⁊ iocoſa ſerijs. i. vtilibus anteponunt. hec ille. Et idem recitat holkot in lectura libri ſap. lec. 157. Verumtamen ſicut dicit idem in eadẽ lectione: ſuper illud. ꝑs. Delectaſti me dñe in factura tua. delectari in ſpẽ creature ꝓpter deũ licitum eſt. ſed delectari i ſpẽ creature ꝓpter ſeipſam non referendo gloriã ad deũ pverſũ eſt. q̄ igit̃ in ſpẽ creature delectant̃ cõſiderare debẽt q̄ ornator et creator earum deus ſine comparatione ſpecioſior eſt talibus creaturis. Itẽ corporis exterior pulchritudo movere deberet hoieʒ pulchritudinem anime interiorẽ habere. vñ Ber ſup cã. ſer. 24. ⁊ ponit̃. 2. floꝝ. cap̃. 2. Corporis inquit ſtatuam deus dedit homini rectam forſitã vt iſta corporea exterioris viſioniſq̄ rectitudo figmenti hoieʒ illũ interiorẽ q̄ ad imaginẽ dei fact⁹ eſt ſpũalis ſue ſeruãde rectitudinis admoveret ⁊ decor limi deformitatẽ argueret animi. quid enim indecentius q̄ curuũ recto corpore gerere aĩmũ: perverſa res eſt ⁊ feda luteuʒ vas qđ eſt corpus de terra oculos hr̃e ſurſum celum libere ſuſpicere celorũq̄ luminaribus oblectare aſpect⁹ ſpũalem vero celeſtẽq̄ creaturã ſuos ecõtrario oculos. i. ſenſus atq̄ affectus trahere in terrã: herere luto. ⁊ tanq̄ vna de ſuib⁹ amplexare ſtercora. hec bern. ¶ Tertia cauſa quare de pulchritudine corporis nõ eſt licitũ ſiue nõ eſt gloriãdũ eſt hec. qr̃ talis pulchritudo corporis freqnter eſt maledicta. i. maledictiõis cã. vñ Job. 5. Vidi ſtultum firma radice et maledixi pulchritudini eius ſtatim. Sup quo dicit gloſa. Infirmus cũ q̄litate reꝝ variat̃. nã cũ vidʒ ꝓſpa laudat ⁊ ſed cũ mutat̃ nichil ea eſſe iudicat: ſed firm⁹ cũ ipſa gl̃ia penã ↄ̃ſitẽ conſiderat. ⁊ ſtatim illam maledicit. i. maledictione dignũ eſſe i illa minimũ delectare cõſiderat. Et nũqđ bñ maledicta dici ꝑt fatue mlieꝝ pſcritudo pp̄ q̄ ipſa occaſionalr̃: ⁊ forte multi alij dãnant̃ ⁊ peũt. vñ ꝓ ꝑ ſpeciẽ illi⁹ pulcherrime mulieris eẽ ſuſanne illi duo ſenes ſacerdotes perierunt: quorũ vnus

alioꝝ dixit Daniel ꝓpheta. Semē chanaā ⁊ nō iuda
decepit te ſpēs ⁊ cōcupiſcētia cōuertit coꝛ tuū Dan.
13. Itē ꝓꝑ ſpēm illius pulchꝛe mulieris Judith ille
magnus princeps Olophernes ꝓprio pugione deca
pitatus eſt. vt pꝫ Judith. 14. Itē ꝓꝑ ſpeciē illi⁹ pul
chꝛe mulieris Berſabee rex dauid incidit in carnis
cōcupiſcētiā ⁊ adulteriū ⁊ homicidiū ſui militis fide
lis Vrie. vt patꝫ. 2. Reg. 2. Et idō merito dr̄ Eccl. 9.
Auerte faciē tuā a muliere cōpta/ ⁊ nō circūſpicias
ſpeciē alienam: ꝓpter ſpeciē mulieris multi pierunt
⁊ ex hoc cōcupiſcētia quaſi ignis exardeſcit. Itē Ec
cles. 7. Inueni amarioꝛē moꝛte mulierē q̄ laqueꝰ eſt
venatoꝝ ⁊ ſagena coꝛ eius: vincula ſunt man⁹ eius q̄
autē placet deo effugiet illā q̄ aūt pctōꝛ eſt capietur
ab illa. vn̄ ſicut dicitur ꝓuer. 5. Fau⁹ diſtillans labia
meretricis ⁊ nitidius oleo guttur ei⁹. nouiſſima aūt
illius amara velut abſinthiū. ¶ Quarta cā quare de
pulchꝛitudine coꝛpis nō eſt glorianduū eſt hec. q: tur=
pitudo ⁊ immūdicia frequēter pulchꝛitudinē coꝛpo
ris ꝯcomitanē ⁊ ſpecialiter pulchꝛitudinē fatue mu
lieris. Vn̄ ad fatuā mulierē dicit ꝓpheta Ezech. 16.
Abominabilē feciſti decoꝛem tuum. Unde mulieres
pulchꝛe q̄ magis deberent abhoꝛrere īmundiciā am=
plius alijs ſe inqn̄āt ꝑ pctm̄. Et idō merito pulchꝛitu
dinē fatue mulieris ſalomō ꝓuer. 2. comparat circu=
lo aureo in narib⁹ ſuis dicens. Circulus aure⁹ in na
ribus ſuis mulier pulchꝛa ⁊ fatua. i. pulchꝛitudo mu
lieris fatue. nā ſicut ſi circulum aureū in narib⁹ ſuis
ſus haberet diſtraheret illum ꝑ quēcūq₃ volutabrum
ſic mulieres fatue pulchꝛitudinem ſuam diſtrahūt ꝑ
quodcunq₃ volutabrū luxurie: ⁊ ſicut ſus non parcit
oꝛi nec pedi quin illa in volutabro infigat: ſic nec mu=
lier fatua parcit pedib⁹ affectionis coꝛdis ſui qn̄ il=
los affigat in volutabro voluptatis carnalis. nec fa
ciei ſue quin illam fucato coloꝛe operiat. vel per cir=
culum aureū poteſt itelligi ipſa mulier pulchꝛa ⁊ fa=
tua quā dyabolus tanq̄ ſuam imūdiſſimā illā in po=
teſtate ſua trahit ad omnem immundiciam vicioꝝ: ſi
cut ſus circulum aureū ſi illum i auribus ſuis habe
ret traheret per immundiciā volutabroꝝ. ¶ Quin=
ta cauſa quare de pulchꝛitudine coꝛpoꝛis ⁊ ſpecialr
de pulchꝛitudine mulieris nō eſt glorianduꝫ eſt hec.
q: pulchꝛitudo mulieris eſt q̄ſi ignis adurēs: ⁊ quaſi
gladius vulnerans. Vn̄ de pmo dr̄ Eccl. 9. Auerte
faciē tuā a muliere compta: ⁊ non circūſpicias ſpēm
alienam: ꝓpter ſpēm mulieris multi perierunt: ⁊ ex
hoc cōcupiſcētia quaſi ignis exardeſcit. De ſecundo
dicit Jeronim⁹. Gladius igneus eſt ſpēs mulieris.
Vn̄ ꝓuerb. 5. de fatua muliere dr̄ ꝙ nouiſſima illius
amara velut abſinthiuꝫ: ⁊ acuta q̄ſi gladius biceps:
⁊ ſicut puer in gladio ſplendente pmo ſolum aduer
tit pulchꝛitudinē: ⁊ ideo gladiū amplectit: ſed in no=
uiſſimo ſentit leſurā: ſic fatui homines i ſpecie mulie
ris pmo ſolū aduertunt pulchꝛitudineꝫ: ſed poſtq̄
eam tetigerint per inoꝛdinatum amoꝛem ex vulnere
coꝛdis itelligūt pulchꝛitudinē illā eſſe quaſi gladiū
acutū: biceps aūt dici pōt gladius pulchꝛitudo iſta
q: ipſam mulierē in qua eſt ledit ꝑ ſuperbiaꝫ ⁊ ipſos
illam aſpicientes per concupiaꝫ. Vel pōt dici gladius
biceps ꝓ eo ꝙ coꝛpoꝛi ⁊ aīe eſt occaſio moꝛtis eter=
ne: ⁊ ſic gladi⁹ igneus eſt pulchꝛitudo mulieris: q:
multū potēs eſt ad exurendū coꝛ humanum. Vn̄ dya
bolus vtitur pulchꝛitudine mulieris tanq̄ gladio
ad occidēdum filios dei. Et ſi dicāt alique mulieres
ſe curioſe oꝛnantes vt ſuam ampliant pulchꝛitudinē

ſe non habere in hoc malam intentionem. Reſpōdeo
ꝙ nec gladius malam intentionē habet qn̄ illo aliqs
occiditur: ſed tn̄ vtens gladio ad iniuſte occidenduꝫ
malam intentionem hꝫ: ſic dyabolus qui vtitur mu=
lieribus taliter oꝛnatis tanq̄ gladio habet malam
intentionem. ⁊ inſuper licet mulier taliter ſe oꝛnans
vt aſpicientibus eam pulchꝛioꝛ videatur mentien=
do dicat ſe in hoc nullam malam intentionem habe
re: tamen negare nō poteſt quin moꝛtuus eſſet: qui
ex eius pulchꝛitudine per inoꝛdinatam concupiſcen
tiam ſpiritualiter eſſet occiſus: et ſecundum legem
diuinam et humanam. Qui occaſionem damni dat:
damnum dediſſe videtur. Unde Hieronimus ad Eu
ſtochiū. Dum inquit mulier ſe oꝛnauit vt vultus ho
minum ad ſe ꝓuocauerit: ⁊ ſi nulliꝰ inde ſequat dā=
nū extrinſecū: iudiciū tamē patietur eternū: quia ve
nenum attulit ſi fuiſſet qui biberet. hec ille. De iſta
materia vide plus ſupra in nono motiuo conferente
ad deteſtationem ſuperbie vbi agitur de tertio mo=
tiuo quō in veſtium abuſione peccatur. Itē Exo. 21.
dr̄ a dn̄o ꝑ Moyſen. Si qs aperuit ciſternam ⁊ fode
rit ⁊ non operuerit eā: cecideritq₃ bos vel aſinus in
eam reddet dominus ciſterne precium iumentoꝛum
Spūaliter ſecunduꝫ guil. Pariſ. in de vicijs parte. 6.
Ciſterna eſt vxoꝛ alicuius: q: ſic vocat eam ſalomon
ꝓuer. 5. Bibe aquam de ciſterna tua. ⁊ ſicut ciſterna
que habet aquas ad remedium ſitis incautis poteſt
eſſe occaſio precipicij: ſic vxoꝛ alicui⁹ que viro ſuo eſt
remedium foꝛnicationis dicēte aplo. 1. coꝛ. 7. Pro=
pter foꝛnicationem vnuſquiſq₃ habeat vxoꝛem. alijs
tamen ꝑ inoꝛdinatā concupiſcētiā poteſt eſſe occaſio
moꝛtis. ciſterna iſta aperitur quādo talis mulier fa=
tua nitide peroꝛnatur. in eadem vero non opertam
bos vel aſinus cadit quando occaſione pulchꝛitu=
dinis quam mulier fatua incaute oſtēdit aliquis be
ſtialis homo cadit in eius concupiſcentiam carnalē
⁊ in moꝛtem precipitatur eternam: ſed certe tali fa=
tue mulieri meli⁹ eſſet ꝙ eſſet leproſa vel naſo ⁊ au
ribus mutulata q̄ ꝙ eſſet pulchꝛa: q: in hoc caſu aīa
pereuntis de manu mulieris requiritur. Unde ſicut
ſeruus incaute deferendo igneꝫ domuꝫ alicuius in=
cēdit reus tenebitur ad emendam. ſic mulier fatua q̄
pulchꝛitudinē ſuam incaute oſtēdēdo ſpūales exurit
rea eſt incēdij ignis eterni. Quod cōſiderans beat⁹
Ber. qui vt dicit guil. pariſ. in de vicijs pte. 6. cum q̄
dā tpe ſoroꝛ eius cuꝫ oꝛnatu ſupbo veniſſet ad ſuam
abbaciā ille vir ſctūs vidēs eius apparatum noluit
venire ad eā aſſerēs eā eſſe rethe dyaboli: q̄ cōfuſa et
cōpuncta mādauit ad eū rogās vt eius nō deſpiceret
aiaꝫ ſꝫ ei⁹ carnē deſpiceret ꝑꝑ eius abolendā ſupbiā
offerēs ſe paratā eſſe in oīb⁹ ei⁹ exoꝛtationib⁹ ⁊ ſue coꝛ
rectiōi hūiliter obedire. quo audito vir ſanctus gau
dēs venit ad eam ſuſcipiens et vt illū ſuperbum oꝛna=
tū de cetero non poꝛtaret: q̄ illi hūiliter adquieſcēs
tā mutata eſt: vt eius mutationem mirarentur mul
ti homines. Sed contra exemplum huius mulieris
moderne mulieres erubeſcūt dimittere oꝛnat⁹ quos
ferre conſueuerūt: vel quos alie deferunt mulieres:
vel quia timent ab hominibus derideri ſi oꝛnatus ta
les dimitterent: ⁊ quia verecundia ſiue erubeſcētia
iſta multum nocet eccleſie: ideo de verecūdia aliqua
ſunt hic dicenda.

¶ Capitulum. 70. de erubeſcentia ⁊ quo=
tuplex eſt.

Est enim aliqua erubeſcētia mala ꝛ aliqua bona. iuxta illud Eccl. 4. Eſt confuſio addens peccatum: ꝛ eſt cōfuſio ad gloriam. Erubeſcētia enim bona eſt timor ſiue fuga rei indecentis. et cum nulla res mundi ita indecēs eſt ſicut pctm cū ſit opus diaboli ac deformitas alie: ꝛ ipſo remoto dyabolus ac ēt oīa a deo creata bona ꝛ decētia eſſent. pȝ q̄ inter oēs res mūdi pctm eſt maxie erubeſcibile. miſti enī nuditatē corpis erubeſcūt: ſȝ lōge magis erubeſcibile ē pctm q̄ʒ nuditas toti⁹ corpis. qđ pȝ ex hoc q̄ pctm nuditatem corpis fecit erubeſcibilem. Vn̄ primi parētes non erubeſcebant anteq̄ʒ peccaſſent licet nudi eſſent: et cum teſte phō primo poſterioꝝ. illđ per quod aliqđ ē aliquale magis ſi tale. ſequitur q̄ pctm eſt magis erubeſcibile q̄ʒ toti⁹ corporis nuditas. Quod cōſiderās magdalena que ſcdm beatū grego. interiꝰ intus pctm ſuum erubuit q̄ nichil eſſe credidit q̄ foris verecundaret: ꝛ nimiruȝ: qꝛ pctm illud eſt immundicia mentis q̄ tāta eſt q̄ in cōparatione illius immundicia corpis nichil reputat: dicente xpō Math. 15. Que pcedunt de ore ꝺ corde exeunt ꝛ illa coinquinant hominē. Et ſubditur. Non lotis autē manibus manducare non coinq̄nat hoīem. vn̄ erubeſcētia pcti bona eſt ꝛ multum deo beneplacens. Unde Ber. Quantum inquit diſplicet deo immundicia pctōꝛ. tm̄ placȝ deo erubeſcētia penitētis. Unde erubeſcētia vere penitētis procedit ex ſpeciali dei gratia. iuxta illud Eccl. 32. Ante grandinē preibit corruſcatio. ante verecundiā preibit gratia. ꝛ licet verecūdia pcti commendabilis ſit in omni hoīe maxime tamē in muliere ꝓpter ſexus fragilitatē. Vn̄ Eccl. 7. Gratia verecundie mulieris ſenſate ſuper auruȝ. De illis aūt qui peccata nō erubeſcūt dicit dn̄s per ꝓphetam Iere. 3. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere. Itē de illis qui erubeſcētiā pcti nō habēt dꝛ Iſa. 3. Peccatū ſuum quaſi ſodoma predicauerūt nec abſcōderunt. ve anime coꝝ qm̄ mala ſunt reddita eis. Item Ieremie. 6. Confuſi ſunt qꝛ abominationem fecerūt quin potius cōfuſione nō ſūt cōfuſi ꝛ erubeſcere neſcierunt. Uere erubeſcere neſcit qui de peccato nō erubeſcit ꝛ ideo ſubdit ꝓpheta vbi prius. Quāobrē cadent interruentes. in tempore viſitationis ſue corruent dicit dominus.

¶ Capitulū 71. de erubeſcentia mala.

A. Erubeſcētia mala eſt timor ſiue fuga ꝟitatis ꝛ operationis bone ſiue ꝓp obloquiū in deriſionē ſtultoꝝ. De iſta ei erubeſcētia aug. ſup. ps. 9. nūc inqt adeo nō erubeſcunt ipſi vt vobis inſultare ſi ꝺſmāt ꝛ pleruq̄ʒ valēt irriſionib⁹ ſuis vt infirmos ꝺ xpi nolle erubeſcere faciāt. Vn̄ dictū eſt Quiſq̄s me erubuerit corā hoīb⁹: erubeſcā ego euȝ coram patre meo. tā vere quiſq̄s ſublimia illa ꝑcepta implere voluerit vt diſpergat ꝛ det pauperib⁹ q̄ iuſticia manet ineternū oībuſq̄ʒ rebus ſuis terrenis vēditis ꝛ indigētib⁹ erogatis xpm ſequi voluerit dicēs. Nichil intulimus in hūc mūdū haud dubiū: nec auferre qđ poterimus ſiue poſſimus habētes alimēta ꝛ quibus tegamur hijs cōtēti ſum⁹: incidet in iſtoꝝ ſacrilegā dicacitatē ꝛ ab eis qui ſanari noluīt vocaē inſanus ꝛ ſepe ne hoc vocetur a deſperatis hoībus trepidat facere ꝛ differt quod olim fideliſſimus ꝛ potētiſſimus medicus impauit. Non igitur iſti nunc pſit erubeſcere quibus ne nos erubeſcamus optandum eſt: ꝛ a ꝓpoſito itinere vel reuocemur vel impediamur vel retardemur. Sed veniet tēpus vt illi erubeſcāt diſcētes vt ſcriptum eſt. Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum ꝛ in ſimilitudinem improperij. nos inſenſati eſtimabamus vitam illoꝝ inſaniā ꝛ finem illoꝝ ſine honore. quō igitur cōputati ſunt inter filios dei ꝛ inter ſanctos ſors illoꝝ eſt. ꝛc. Sapi. 5. hec Augu. ¶ In hanc etiam erubeſcentiam incidūt illi q̄ timēt veritatē dicere ne ꝑdant tpalē ſubſtātiā vel carnalē amiciciam vel ꝓpter metum mundane potentie non attendētes q̄ ſicut dicit Auguſti. ꝛ ponitur in cap. 2. q. 3. Quiſquis. Quiſquis inquit metu potentie cuiuſlibet veritatem occultat: iram dei ſuper ſe prouocat: quia magis timet hoīem q̄ʒ deum. Unde ſicut dicit Guil. pariſienſis in de vicijs parte 6. tractatu de ſuperbia. Illi qui timent virtuoſe agere vel loq̄ ꝓp deriſionē obloquiū ꝑſecutionē vel ſcādalū ipſoꝝ ſunt ſicut equi rerum vmbras timētes. Vn̄ mala pſītis vite non ſunt niſi quaſi vmbre malorum vite future: ꝛ ideo qui erubeſcentiam deriſionem vel aliqua mala vite pſītis ꝑter malum culpe timet ꝛ non potius mala vite future vmbram maloꝝ timet ꝛ nō veritatem. De quibus dicit ps. Trepidauerunt timore vbi nō erat timor. mundus ei iſte vt dicit Guil. pari. vbi ſupra eſt quaſi catul⁹ irriſionib⁹ detractionib⁹ latrās contra eos q̄ bn̄ faciunt ꝛ cū ſatis latrauerit tacebit. Sed o q̄ʒ ſtrēnui milites ſunt q̄ ꝓpter ſolū latratū catuloꝝ. i. detractoꝝ derelinquūt dn̄m ſuū. cito enīȝ relinq̄rēt tales dn̄ȝ ſuum ſi milites armati eos inſequerenē: ſi enī aliq̄s de militibus regis alicuius potētis debitū ſeruitiū de eo diceret ſe nō audere ſibi ſeruire ne hoīes inde deriderēt eū: vł de eo male loq̄renē nonne fatua diceretur eius excuſatio. ſic certe fatua eſt excuſatio illorum qui propter verba deriſoria vel obloquia impiorum dimittunt vel erubeſcunt ſeruire deo. de illis enim qui ꝓpter deriſiones hominum timent ſeruire deo: loquiē ſcriptura Leui. 26. dicēs Terrebit eos ſonitus folij volantis. ¶ Super quo Guil. pari. Folium inquit volās eſt ꝟbū irriſionis q̄ terret hoīes erubeſcētes: iſtō ei foliū deriſiōis hūane multi pl⁹ timēt q̄ʒ dei gladiuȝ qui eos interficere eſt paratus. vn̄ Deuē. 32. Si acuero vt fulgur gladium meū ꝛ arripuerit iudicium man⁹ mea reddaȝ vltionē B
hoſtibus meis. Itē Exo. 15. Euaginabo gladiū meuȝ ꝛ interficiet eos manus mea: dicunt enī ſupbi predicto modo erubeſcentes quid dicerenē de me ſi hoc facerē: ſed nō attendunt quid faciat eis deus ſi hoc non fecerint. plus enī timēt dicta hoīȝ q̄ʒ gladiū dei euaginatū: ꝛ certe huius fatuitatis vana gloria eſt i cauſa. Nam vt dicit Chri. ope. imp. ome. 2. Unuſquiſq̄ʒ vbi gloriam querit illic timet cōfuſionē. qui ei gl'iam querit in terris cōfuſionē timet in terris. qui autem gloriam nō querit in terris: ſed tm̄ mō apud deū. cōfuſionem nō timet niſi tantūmodo dei. ſi miles periculū belli ſuſtinet dum ſperat victorie predā: quanto magis vos opprobria mundi nō debetis timere qui regni celeſtis premia expectatis. hec ille. vn̄ ꝛ beatus Iero. Nō inqt q̄ras gloriā. ſ. in terris: ꝛ nō dolebis cum in glorioſus fueris. Qui laudeȝ humanam non appetit cōtumeliā humanā nō ſentit. Sed ſicut dicit idem in epla ad celantiam. Si vere te laudabilem eſſe cupis laudes hominū non requiras. quia q̄ʒuis alicui ſit facile laudē humanam non curare dum

negatur. eſt tñ difficile in ea non delectari dum offer
tur. hec ille. Et ex iſtis patet ꝙ magna fatuitas eſt
ꝓpter deriſionē ⁊ obloquiū ipſoꝝ erubeſcere bene
agere preſertim cū ei tales timent ab eis irrideri q
irriſione ſunt digni. qm̄ ei mali irridēt bonos de ope
ribus bonis que agunt idem eſt ac ſi ceci irriderent
videntes de hoc ꝙ vident ⁊ claudi recte incedētes: ⁊
ipſa deriſio deridenda eſt. vñ Seneca. Equo inquit
aīo audiēda ſunt imperitorum cōuicia ⁊ ad honeſta va
denti cōtemptus ipſe eſt contēnendus: q̄s ſane men
tis nō conuenat claudicantem ſi videat ſe derideri ab
eo qui recte incedit ⁊ quis non iudicet eū fatuū: ſi id
velit claudicāti aſſimilari/ qꝛ ab eo derideretur. deri
dendi igr̄ ſunt qui ſunt deriſores ⁊ non imitandi. vñ
deus ⁊ oēs ſancti huiuſmōi deriſores deridebūt. vñ
Pō. Qui habitat in celis irridebit eos: ⁊ dñs ſubſā=
nabit eos. Non eſt enim vituperiū ſolis ꝙ noctua eū
non appreciat. nec eſt vituperiū auri: ⁊ argēti ꝙ non
appreciant ea iumenta. Iumēta ei neſciunt eſtimare
niſi fenum ⁊ ſimilia: ⁊ porci niſi furfur ⁊ hmōi: ſic non
eſt vituperiū bonorum ſi a malis deridenf. Mali eni
ſunt velut noctue. vñ bea. Bern. de talibus. Hij ſunt
inquit ſimiles auibus quarū oculos nox illuminat
⁊ lux cecat: nō eſt enim curandū de vituperio coꝝ q
dicunt bonū malū: ⁊ malum bonū. Nam vt dicit yſa.
5. Ve qui dicitis bonum malū: ⁊ malū bonū ponētes
lucem tenebras: ⁊ tenebras lucē. Ipſi etiā ſunt velut
iumēta qui viros ſanctos q ſunt velut aurum ⁊ argē
tum ⁊ lapides precioſi deſpiciunt. vnde Prouer. 14.
Ambulās recto itinere ⁊ timens deū deſpicit ab eo
qui infami graditur via. Item puer. 29. Abominan
tur impij eos qui in recta via ſunt. Quod cōſiderās
magnus philoſophus quidā cū q̄dā ei diceret. Ecce
hoīes iſti te cōtemnunt: ⁊ illos inquit contēnunt aſi=
ni: ſed nō illi aſinos. nec ego curo: qꝛ vituperiū taliū
laus eſt ⁊ laus vituperiū. vñ tales reputant dedecus
qḋ in veritate laus ē ⁊ honor. De primo dicit Sene.
Mali diſplicere eſt laudari. Non potes vllam veri=
tatis ſententiam de te latam habere: niſi qui dānād⁹
eſt mala de te loquatur. De ſcdō etiam dicit Sene.
Tam turpe ſit tibi laudari a turpibus ꝙ̄ laudari ob
turpia. letior eſto quotiens diſplices malis. Malo=
rū vero de te eſtimationes prauas veram tibi laudē
aſcribas: ſectator eni epularū nō de bñ viuēte: ſed de
pacēte laudabilē ꝓfert ſententiā. hec ille. Item bea=
tus Greg. ſuper Eze. ome. 9. ⁊ idē habet holkot in
lectura libri ſapientie lectione. 132. in fine. Peruerſo
rū inquit derogatio vite noſtre cōprobatio eſt: qꝛ iā
oſtenditur iuſtitie aliquid nos habere ſi illis qui deo
non placent incipim⁹ diſplicere. non eni eſt deroga=
tio: ſed potius cōmendatio lucis ſi eam odiunt veſp=
tiliones. ſancti viri ſunt lux mundi. dicente xp̄o illis
Math. 5. Vos eſtis lux mundi. Itē aplſ. 1. theſſa. 5.
Omnes vos filij lucis eſtis ⁊ filij diei. pctōres autē
ſunt ſicut veſpertiliones amātes ſemper opera tene
brarum. Item nō eſt derogatio: ſed cōmendatio odo
ris ſi eum ſerpētes fugiūt: boni ei viri ſūt bon⁹ odor
xp̄i per bonā cōuerſationē. vñ. 2. cori. 2. Chriſti bon⁹
odor ſumus deo in his qui ſalui fiunt: ⁊ in his qui pe
reunt. Alij quidam odor mortis in mortē. Alijs aūt
odor vite in vitā. Impij aūt ſunt ſerpētes pleni vene
no peccati. Item nō eſt derogatio coloris: ſed poti⁹
cōmendatio ſi ceci de illo mentiantur ⁊ falſe iudicēt
pctōres eni ceci ſunt: iuxta illud Sopho. 1. Ambula=
bunt vt ceci: qꝛ peccauerunt dño. Item Sapi. 2. Ex=
cecauit eos malicia coꝝ. nō ſunt igr̄ huiuſmōi deri=
ſiones ipſoꝝ a bonis timēde: ſed poti⁹ appetēde. Nā
vt dicit Seneca. Nondum felix es ſi nondum turba
impioꝝ deridet te. In cuius ſententie cōfirmationē
dicit xp̄s Mathei. 5. Beati eritis cum maledixerint
vobis hoīes: ⁊ perſecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne
malum aduerſum vos mentiētes ꝓpter me: gaudete
⁊ exultate qm̄ merces veſtra copioſa ē in celo. Vñ C.
Atton ſuper euāgelia ſermone. 56. ꝑtinenter ad pro
poſitū ita ſcribit. Si oēs inquit veteres hyſtorias ⁊
totum mūdane vite curſum cōſiderem⁹ ſemꝑ inueni
mus ꝙ falſitas perſequitur veritatē. malicia bonita=
tem. impietas pietatē. ⁊ ſupbia humilitatem. ⁊ deus
cum ſit omnipotēs. ⁊ iuſtus quare hoc permittit. cer
te vt mali exigētibus ſuis demeritis fiāt deteriores
⁊ ſancti ſanctiores. iuxta illud Apoca. vl. Qui nocet
noceat adhuc: ⁊ qui in ſordib⁹ eſt ſordeſcat adhuc. et
qui iuſtus eſt iuſtificet adhuc. Multe eni tribulatio=
nes iuſtoꝝ: ⁊ de oībus his liberabit eos dñs. ⁊ econ=
tra in inſidijs ſuis capient iniqui. Ecce karissimi ab
inicio caym ſuperbus ⁊ impius ꝑſecutus eſt fratrē
ſuū abel iuſtum ⁊ humilē in eius glorā: ⁊ ſui cōfuſio=
nem. Eſau ſupbus ⁊ reprobus perſecutus eſt iacob
humilē ⁊ electū in ei⁹ gloriā ⁊ ſui cōfuſionē. Iſmael
ſuperbus ⁊ reprobus perſecutus eſt iſaac humilem
⁊ electum. Filij iacob ſuperbi ⁊ inuidi perſecuti ſunt
ioſeph hūilē ⁊ māſuetū in ei⁹ glorā ⁊ coꝝ ꝯfuſionē.
Iudei ſupbi ⁊ malicioſi ꝑſecuti ſūt xp̄m humilimū
⁊ ſanctiſſimū in ei⁹ ⁊ in oīm ſanctoꝝ gloriam ⁊ in eo
rum ꝓpriā cōfuſionē. hec ille. Certe ſic ⁊ iam impij
derident ſcādalizant ⁊ perſequūtur iuſtos: ſed nūꝙ̄
iuſti impios. ⁊ inſuꝑ aliqui etiam erubeſcunt bñ age
re eo ꝙ adinuicem diu cōſueuerūt male agere cuiuſ
modi ſunt tales qui ꝓpter cupiditatē ignorātiā vel
vanā gloriam vt ſingulares videantur errauerunt a
fide. ⁊ alios multos ꝑ eorū doctrinā erroneam fece=
runt errare. de quibus Aplſ. 1. thy. 1. ita ſcribit. Ro=
gaui te vt remaneres epheſi. cum irem macedoniam
vt denūciares quibuſdam ne aliter docerēt. neq; in=
tenderent fabulis et genealogijs interminatis. que
queſtiones preſtāt magis ꝙ̄ edificationē dei que eſt
in fide. Finis eñ p̄cepti eſt charitas. de corde puro
⁊ cōſciencia ⁊ fide nō ficta a quibus quidā aberrātes
cōuerſi ſunt in vaniloquiū: volētes eſſe legiſdoctores
non intelligentes neq; que loquuntur: neq; de qui=
bus affirmant: ⁊ multi ſunt tales his diebus qui pro
pter auaritiam ſuperbiam et inanem gloriam preſu
munt eſſe legiſdoctores ⁊ docentes cronicas genea=
logias: fictas poeſias: et inutiles fabulas ad quarū
colorationem ſiue colorabilem affirmationem appli
cant ſacrā ſcripturā quā erronice intelligūt et docēt
⁊ licet tales aliqñ ex informatione ⁊ doctrina bonoꝝ
eorū ꝓpriū errorē percipiāt: tñ ꝓꝑ inueteratā coꝝ
malicia ⁊ diurnā cōſuetudinem erubeſcūt coꝝ erro
rem publice reuocare. Sed talis non erat aplſ pau
lus qui ſuū errorē cognoſcens non erubuit illū humi
liter ⁊ publice cōfiteri dicens in ſua epla. vbi prius.
Gratias ago ei qꝛ me cōfortauit in xp̄o ieſu dño no=
ſtro qui me fidelem exiſtimauit ponens in miniſterio
qui prius fui blaſphem⁹ ⁊ perſecutor ⁊ cōtumelioſ⁹
ſed miſericordiā dei cōſecutus ſum. qꝛ ignorās feci
in icredulitate. Itē multi erubeſcūt bene agere in=
ter ipſos quos vidēt ⁊ audiūt agere peruerſe cuiuſ=

modi ſunt illi qui vidēteſ mēbra dyaboli ꝓximiſ de-
tractionibuſ ſcādaliſ perſecutionibuſ extorſionib⁹
⁊ alijs falcitatib⁹ ⁊ nocumētis iniuriā quotidie face
re ⁊ nō timēt ꝓpter deriſioneꝫ vel mūdanā offenſam
eis vt ab huiuſmodi ſe refrenent cōſulere cuiuſmōi
ſunt etiā illi qui audientes maledictos mandati dei
trāſgreſſores mēdatijs ⁊ horribilib⁹ iuramētis deū
quotidie blaſphemare: ⁊ tñ ne papellardi ⁊ heretici
vel de ſecta papellardoꝝ dicerent erubeſcūt eos re
ticere ac ipſos ab hmōi trangreſſionibus refrenare.
ſed non ſic fecit ſanct⁹ paul⁹ qui vt patet Actu.24.
cū ſuggerētib⁹ ei⁹ emulis ⁊ veritatis inimicis a qui
dā falſo aduocato noīe Tertullo corā preſide felici
in multis falſe accuſaret̃ ꝓ eo ꝙ ſeq̄bat̃ ⁊ docebat do
ctrinā ieſu xp̄i quā reputabāt pōtifices ſcribe ⁊ pha
riſei hereſiꝫ. ſꝫ paul⁹ de illis in q̄b⁹ ipꝫ falſe accuſabāt
hūiliter ſe excuſauit. ſed ꝯ ſecta ⁊ doctrina xp̄i q̄uis
ab inimicis veritatis heretica reputarent̃ ſe eſſe cō-
fiteri nō erubuit dicens preſidi. Confiteor autē hoc
tibi ꝙ ſcdꝫ ſectā quā dicūt hereſim ſic deſeruio deo
patri credēs oibus que in lege ⁊ in ꝓphetis ſcripta
ſunt ſpem habēs in deū. Item xp̄m ⁊ eius doctrinaꝫ
non erubuit illa deuota mulier marcella ꝓcuratrix
domus marthe: de qua legit̃ Lu.2. ꝙ ſcribis ⁊ pha-
riſeis xp̄m blaſphemātib⁹ illa extollēs vocem ſuam
ait xp̄o. Beatus venter qui te portauit ⁊ vbera que
ſuxiſti: ſed huic deuote mulieri lōge diſſimiles ſunt
multi ficti xp̄iani his diebus q̄ audientes falſos tra
ditores ⁊ inimicos crucis xp̄i dñꝫ omnium ieſū xp̄m
quotidie blaſphemare: ⁊ tñ aperire os ſuum ad eos
reticendū a ſuis blaſphemijs erubeſcūt: nō attenden
tes ꝙ ſicut dicit chriſt⁹ Lu.9. Qui me erubuerit et
meos ſermones hūc filius hoīs erubeſcet cum vene
rit in maieſtate ſua. Sed caueāt tales qui ꝓpter de-
riſionē impioꝝ erubeſcunt videri humiles ⁊ obediē-
tes filij dei ne contingat illis ſicut vt docet Guiller.
pari. in de vicijs parte.6. tractactu de ſuperbia. cōti
git cuidam ſcolari pariſiēſis ſcolarizāti. qui cum in-
dutus eſſet p̄ciosis veſtibus ⁊ a ſocijs ſuis multū ho
norarer: accidit quodam tp̄e ꝙ pater ſuus in paupe-
ri ⁊ humili apparatu filiū ſuum viſitauit ⁊ ꝓ ſuis ex
penſis ſecū pecuniā attulit. filius ꝓ eo ei⁹ timēs ne ſo
cij ſui eum contēnerēt ſi ſcirēt eum tā pauperē habe
re parentē patrē ſuū: vt nullo modo corā ſocijs ſuis
diceret cū filium ſuuꝫ ſecrete rogauit. vñ ⁊ filius ſu⁹
ſimulauit patrem ſuum eſſe vnū deſeruientibus pa-
tris ſui: ⁊ fecit eū cū garcionib⁹ domus ſedere i prā
dio: quod pater hūiliter ⁊ patienter ſuſtinuit: ſed cū
finito prandio filius duxit patrē in camerā ſuā ſecrete
interrogans quid ſibi attuliſſet: pater ſuus burſam
aperiens: et pecuniam quam attulerat ſibi oſtendit
affirmans ꝙ nec vnū denariū de illis haberet dicēs.
tu inquit negaſti me eſſe patrē tuū ⁊ ego nego te eſſe
filiū meū: nunꝗ̄ igitur de cetero comedes de aliquo
quod tibi tranſmittam. Certe ſic p̄r celeſtis illos qui
erubeſcunt ⁊ in facto negant ſe eſſe filios dei in p̄ſen
ti. ipſe negabit ſe eſſe patrem eoꝝ i futuro dicēte de
ſeipſo Math.10 Qui aūt negauerit me corā homini
bus: negabo ⁊ ego eum coraꝫ patre meo qui in celis
eſt: vnde de verecundia ⁊ opprobria quam impij pa-
tientur in futuro q̄ dñꝫ noſtrum ieſū xp̄m erubeſcūt
in preſenti loquit̃ ꝓpheta Iere.20. dicēs. Cōfūdant̃
vehemēter: quia nō intellexerunt opprobriū ſempi-
ternū ⁊ ignominiā eternā q̄ nunꝗ̄ delebitur. Item

Iere.23. Dabo vos in opprobriū ſempiternū: ⁊ igno
miniā ſempiternā que nūꝗ̄ obliuione delebit̃. nemo
igit̃ ꝓpter obloquiuꝫ ⁊ deriſionē impioꝝ erubeſcat
patrē ſuū ieſū xp̄m: ſed cōſideret ꝙ ſicut dicit xp̄us
Mathei.10. Sufficit diſcipulo vt ſit ſicut magiſter
eius. ⁊ ſeruo ſicut dñs eius: ſi patrēfamilias beelze-
bub vocauerūt quātomagis domeſticos eius. ¶ Et
nota ꝙ ſicut dicit vvaldebij ſup ſymbolo aploꝝ. De
riſor qui ſeruos dei deridet quadruplici periculo ſe
exponit. i. ſeruituti pctōꝝ. ſterilitati reſpectu bono-
rū opꝝ: mūdane tribulationi ⁊ mortis acceleratiōi.
¶ Exemplū primi habet̃ de cham filio noe cuius ꝓ-
genies ſeruitutem incurrit ꝓ eo ꝙ ille patris veren
da vidit ⁊ ſp̄ñ deriſit. vt pꝫ Gene.9. ¶ De ſcdo exē-
plum habetur de michol vxore dauid que ꝓ eo ꝙ da
uid virū ſuum ſaltantē coraꝫ deo deriſit: ſterilis eſt
effecta vt patet. 2. Reg 6. ¶ De tertio vero exemplū
habetur de bricio qui beatū martinū deriſit dicens
cuidam pauperi martinū querenti. Si delirum illuꝫ
queris ꝓſpice eminus ecce celum vt amēs reſpicit:
⁊ martinus hoc in ſpū intelligens cum de hoc ſuauī
ter increpauit dicens. Delirus tibi videor o brici.
Bricius verecūdia vero duct⁹ negat hoc ſe dixiſſe
Martinus vero adiecit. Nonne aures mee erant ad
os tuum quando hoc dixiſti: ſed ſcias te michi in epi
ſcopatū ſucceſſuꝝ ⁊ aduerſa multa paſſurū: qđ ⁊ fa-
ctū eſt: qꝛ brici⁹ p⁹ deceſſū beati martini epiſcopus
effect⁹ eſt. ⁊ poſtea falſo crimine ſibi īpoſito deriſus
⁊ deſpectus ab epiſcopatu ſuo eſt eiectus. qui flens
⁊ eiulans dixit. merito hec patior qꝛ peccaui in ſan-
ctum dñi. ¶ De quarto vero exemplum habetur de
illis pueris qui deriſerunt Heliſeū ꝓphetā dicētes.
Aſcēde calue / aſcēde calue. Et egreſſi duo vrſi ꝯ ſal
tu deuorauerūt eos ⁊ mortui ſunt: vt pꝫ. 4. Reg. 2.
Et nimirū qꝛ dyabolus per huiuſmodi deriſores fi-
lios dei ſuffocat dū paruli ſunt. vñ guil. pari. in de vi-
tijs. parte.6. Hec inquit eſt vna de aſtucijs dyaboli
ſuffocare bonum inchoatū in germine. quod figura-
tum eſt per hoc ꝙ dyabolus per ſerpentē religioneꝫ
inchoatā in paradiſo ſuffocauit. vt pꝫ Geñ.3. Iteꝫ
in hoc ꝙ per pharaonē ppl̄m iſraeliticum deſtruere
voluit ſummerſione paruuloꝝ. vt legit̃ Exo.1. Iteꝫ
per hoc ꝙ herodes xp̄m paruulum occidere voluit:
⁊ vt eū occideret puulos innocentes occidit vt legit̃
Mathei.2. Ex quo pꝫ ꝙ malicia herodiana eſt mali
cia irriſoꝝ qui ſuis irriſionibus filios dei paruulos
occidunt. vñ Bern. Malicia inquit herodiana eſt na-
ſcentē perſequi religionē: imo ⁊ maior q̄ꝫ herodiana
videtur eē malicia irriſoꝝ quātū ad hoc ꝙ herodes
occidit paruulos iā natos: ſed irriſores occidūt ma
tris proprie filios adhuc in matris ſue vtero exiſten
tes. nō eni expectāt quoſqꝫ eccl̄ia p̄ gīt eos in ſacra-
mento penitētie: vel quouſqꝫ aīa peperit filios ſpiri
tuales per exteriorē operationem: ſed q̄ꝫ cito appa-
rēt in eis aliqua ſigna bone voluntatis ipſi ſuffocant
eos per deriſionē eis verecūdiā faciendo. tales enim
ſunt peiores q̄ꝫ ille maledictus draco dyabolus q̄ vt
dicitur Apo.12. Stetit ante mulierem que peritura
erat ⁊ cum peperiſſet filiū ei⁹ deuoraret: ſed deriſo-
res filiū matris eccl̄e anteq̄ꝫ illa peperit deuorant et
extingunt. Itē huiuſmōi deriſores qui ſuis deriſio-
nibus impediunt ſalutē aīaꝝ ſocij ſunt demonū: ⁊ in
lucro ⁊ in damno. nam ſi dyabolus aliquem dimittat
ſiue deperdat ipſi dolēt tanꝗ̄ de ꝓprio dāno. ſi vero

locretur aliquã ſicut fit qñ aliqs fornicat: adultera-
tur: furatur vel aliquod huiuſmodi ſi cõtra manda-
tũ dei fecerit ipſi gaudent tanq̃ de ſuo ꝓprio lucro.
¶ Item huiuſmodi deriſores recte ſunt aduerſarij
ſaluatoris: nam illud quod ſumme placet ſaluatori
deriſores maxime odiunt ſcꝫ ſalutem aiarũ. vñ bea.
Grego. Nullũ inquit ſacrificium ita deo placet ſicut
zelus animarũ. igit ecõtrario nichil ſic deo diſplicet
ſicut ſalutis impeditio animarum: in cuius ſignum
ipſum petrũ qui inter oẽs apoſtolos ardẽtius deum
amabat xp̃s vocauit ſathã: qꝛ ſalutem animarum ni
tebatur impedire nolẽs dñm noſtrũ ieſum xp̃m pro
ſalute animaꝝ mortẽ ſubire. vñ ſibi dixit Mathei. 9.
Uade poſt me ſathana. iudicio igitur dei deriſor im
pediens ſalutem animarum dei aduerſarius efficit.
hec Guil. pari. Itẽ idẽ. Cum deus inquit ꝛ deus ce-
leſtis curia gaudeat de conuerſione vnius peccato-
ris. vt pꝫ Lu. 15. ꝛ huiuſmodi deriſores ſeipos ma-
giſtro ſuo diabolo cõformantes de conuerſione pctõ
ris triſtant: manifeſtũ eſt ꝙ lꝫ xp̃iani dicunt tñ in rei
veritate deo ſunt cõtrarij ꝛ manifeſtiſſimi antixp̃i: ꝛ
nedum antixp̃i: ſed et apertiſſimi traditores dñi nr̃i
ieſu chriſti. Nam nõne traditor eſſet regis anglie qui
milites ſuos de carcere inimici regis liberatos ite-
rum ab eodem inimico faceret incarcerari: ſed quã-
tomagis illi traditores dñi ieſu xp̃i dici poſſũt qui
filios ſuos ſanguine ꝓprio redemptos ꝛ de carcere
dyaboli liberatos per ſuam deriſionem recidiuare
faciunt ꝛ a dyabolo iterum incarcerari. vñ Ber. ꝛ po
nitur. 2. flo. caꝑ. 9. Is inquit qui exemplo ſuo ad re-
miſſius agendum ceteros ꝓuocat aut ſingularitate
turbat: aut inquietat curioſitate. aut impatiẽtia ſua
et murmuratione moleſtat: aut quocunqꝫ modo cõ-
triſtat. ſpiritum dei qui illis eſt ſcandaliſans vnum
de minimis credẽtibꝰ. nõne ꝛ hic manifeſte perſequi
tur xp̃m agnoſcite dilectiſſimi ꝛ expaueſcite conſor
tia eorum qui ſalutẽ ĩpediũt aiarum. horrendũ peni-
tus ſacrilegium eſt qð ꝛ ipſorũ videt excedere faci-
nus qui domino maieſtatis manus ſacrilegas iniece
runt. Uidebat iã ceſſare perſecutionis tẽpus: ſed vt
palã factã eſt nũq̃ deeſſe perſecutionẽ a chriſtiano: ꝛ
etiam ꝛ nunc qð grauius eſt ipi xp̃m ꝑſequũtur qui
ab eo vtiqꝫ chriſtiani dicunt. Amici tui deus ꝛ pxi-
mi aduerſum te appropinquauerũt ꝛ ſteterunt. cõiu
raſſe videtur contra te vniuerſitas populi chriſtiani
minima vſqꝫ ad maximũ a planta pedis vſqꝫ ad ver-
ticem capitis non eſt ſanitas vlla. Egreſſa eſt iniqui
tas a ſenioribꝰ iudicibꝰ vicarijs tuis q̃ videntur re-
gere ppl'm tuũ: nõne eſt iam dicere. ſicut ppl's ſic ꝛ ſa
cerdos: qꝛ nec ſic ppl's vt ſacerdos heu heu dñe quia
ipſi ſunt in perſecutione tua primi: q̃ vident in ecclia
tua primatuꝫ diligere. gerere principatum arcẽ ſyon
ꝓoccupauerunt apphẽdere munitiões ꝛ vniuerſam
eccleſie prãtem. tradũt incẽdio ciuitatẽ miſera eoꝝ
conuerſio plebis tue miſerabilis eſt ſubuerſio. Dati
enim ſũt ſacri gradus ĩ occaſionẽ turpis lucri et que
ſtũ eſtimant pietatẽ. copioſiſſime ſiquidẽ pietatis in-
ueniunt. in ſuſcipiẽda imo magis accipienda anima-
rum cura. ſed hec apud eos cura minor. ꝛ de aiarum
cura ſiue ſalute nouiſſima eſt eoꝝ cognitio. An ve
ro ſaluatori animarũ grauior vlla eſſe poterit ꝑſecu-
tio. Iniqne agũt ꝛ ceteri cõtra xp̃m multi quidẽ ſunt
noſtris tẽporibꝰ antixp̃i. merito tñ ꝛ crudeliorẽ eam
ſentit perſecutioneꝫ ꝓ acceptis beneficijs ꝛ grauio-
rẽ ſentit ꝓ poteſtate q̃ a ꝓprijs miniſtris. licet alij
quoqꝫ multi cõtra primoꝝ ſalutẽ multipharie mul
tiſqꝫ modis ꝛ varijs actionibus agere videãtur. hec
tñ videt xp̃s ꝛ ſilet hec ſaluator patit ꝛ diſſimulat. ꝓ
pterea diſſimulemꝰ ꝛ nos quoqꝫ neceſſe ꝛ iſta ſilea-
mus interim maxie de platis ipſis magiſtris eccliа-
rũ nimirũ placet ꝛ ipſis: qꝛ ꝛ ſi euadãt nũc humana
iudicia veniet. tñ ſemel iudicium graue his qui pre-
ſunt ꝛ potẽtes potenter tormẽta patient. hec ber. vñ
ꝛ tales ſeipſos voluntarie ſumergũt: qꝛ cũ in peccato
ſine mortali quaſi naufragant et in periculo ſunt ſu-
mergi in mari dãnationis eterne. De quo periculo
ꝑ fructuoſam penitentiam q̃ ſcðm bea. Gre. eſt. ſecũ
da tabula poſt naufragium ſi vellent eam arripere
poſſent ſaluari. quam tñ voluntarie refugiunt non ob-
ſtante ꝙ ſine illa nullo modo poſſunt ſaluari. Nã vt
vt dicit Guil. pari. in de vicijs parte. 9. Ex quo ali-
quis eſt in pctõ mortali ꝛ ſi oẽs angeli ꝛ omnes ſan-
cti dei ꝓ eo rogarent ipſe nõ poſſet ſaluari niſi peni
tentia ꝓ eo intercederet ſiue ipſum adiuuaret. In cu
ius cõfirmationem dicit xp̃s Luc. 13. niſi penitentiã
egeritis omnes ſimul peribitis.

¶ Capitulum. 72. de corporis fortitudine
vigoroſa tam anime q̃ corporis.

Secundum ex quo oritur vana
gloria humana vt ſupra dicitur eſt corpo-
ris vigoroſa fortitudo que ſecundũ Guil.
pari. in de virtutibus parte. 3. tractatu de
fortitudine caꝑ. 1. Eſt potentia ſtrẽnue ꝛ facile actio
nes corporales agendi et reſiſtendi contrario in hu-
iuſmodi difficile patiendo: ſed fatuum eſt de tali for
titudine inordinate gloriari vt patet ex ſupradictis
caꝑ. 7. Huius ſexte partis vbi agitur de ſecunda
ſpecie preſumptionis que eſt ſecũda filia inanis glo
rie. Dictis ibidẽ adijciendum eſt ꝙ teſte beato Gre
go. 8. mo. Fortitudo corporis cito deſtruitur niſi per
rationis conſilium fulciatur: qꝛ quo plus ſe cõſpicit
poſſe eo virtus ſine rationis moderamine citiꝰ ruit
et deterius precipitatur. ſicut manifeſte patet de il-
lo fortiſſimo viro ſanſone q̃ vt legit Iudicum. 16. per
fraudulentiã mulieris derelicto cõſilio rationis ſua
fortitudine priuat ꝛ in magnã redigitur a philiſteis
ſuis inimicis miſeriã ꝛ ſeruitutẽ. ꝛ iõ de fortitudine
corporali minime eſt gloriandũ. ſed fortitudo aie ẽ
ſummo opere preoptãda. Pro quo notandum eſt ꝙ
Tullius li. 2. reth. tractãs de anime fortitudine. For
titudo inquit eſt magnarum reruꝫ appetitio ꝛ humi
lium contẽptio ꝛ cũ ratione vtilitatis laborũ perpeſ
ſio. Itẽ idẽ Fortitudo inqt eſt rationabilis aggreſ-
ſio. terribiliũ cũ eorũ perpeſſione. Macrobius vero
Fortitudo inquit eſt aim ſupra periculi metũ agere
nichilqꝫ niſi turpia metuere ꝛ ꝓſpera et aduerſa for-
titer tolerare. vñ Iero. in quadã epiſtola: ꝛ ponitur
in floratio Bartholomei titulo de fortitudine. per
bonam inquit ꝛ malam famam a dextris ꝛ a ſiniſtris
fortis chriſtiani miles graditur nec laude extollitur
nec vituperatione frãgit. nec diuitijs tumet. nec pau
pertate cõfundit. hec ille. Et iõ merito bea. Ambro.
in libro ſuo de officijs. anime inquit fortitudo in duo
bus pricipaliter ↄſiſtit. primo vt exteriora corporis
ꝓ minimis habeat ꝛ quaſi ſuperflua deſpiciẽda ma
gis q̃ appetenda ducat. vnde Aug. in lib. de libe. ar
bi. Fortitudo inqt eſt affectio aie qua omnia incõmo
da ꝛ dãna rerũ non in ptãte noſtra conſtitutarum cõ
temnimus. Nec vero non in poteſtate noſtra cõſtitu

ta ſunt illa que nobis inuite auferri poſſunt. quod conſiderans quidam philoſophus de quo Seneca in libro ſuo de conſtantia ſapientis et ponitur in libello. Uuallenſis de geſtis philoſophorum et quattuor virtutibus cardinalibus parte.3. cap.5. vbi narrat q̄ demetrius cum ceperat megarē ciuitatem interrogauit demetrius Stiphonem philoſophum ibi commorantem ſi aliquis de bonis ſuis perdidiſſet ⁊ reſpondēs philoſophus nichil inquit oīa eñi mea mecum ſunt. ⁊ tamē patrimoniū eius filios ⁊ uxorē alia hoſtes rapuerant quo non obſtante inuictū ⁊ indemnem ſe eſſe fatebatur. habebat eñi vera bona in que non erat manus iniectio. ſ. ſapientiam ⁊ virtutes: ſed diſſipata tranſitoria ⁊ direpta nō ſua eſſe iudicabat: ſed aduenticia ⁊ illa non tanq̄ ſua propria paruipendebat. Scd̄o conſiſtit animi fortitudo in hoc q̄ ea q̄ ſumma ſunt oēſq̄ res in quib⁹ eſt honeſtas preclara omni animi intentione vſq̄ ad effectum pſequantur. hec ille. Aug. vero dicit q̄ in preferendis moleſtijs ⁊ aduerſis cōſiſtit animi fortitudo. vnde ⁊ ſicut dicit caſſiodorus. vir fortis nō immerito poſſet appellari qui neſcit in aduerſis tolerandis deficere. aut in proſperis aliqua elatione ſe iactare. ſed animo ſtabili defixus ad celeſtiū rerum cōtemplationē format⁹ ſemper manet impauidus. Sen. vero epla.32. dicit q̄ fortis animus eſt qui in eodem habitu eſt quocunq̄ res cedunt cui ſiue vulgaria bona augeantur ſupra res ſuas ei ſiue aliqua ex iſtis vl̄ caſus excuſſerit minor nō efficitur. Tullius vero in li. ſuo de officijs dicit q̄ fortis anim⁹ ⁊ magnus ex duobus maxime cōprobatur quorū vnū eſt ex rerū exteriorū deſpectione. ſcd̄z eſt vt anim⁹ ſit ita affectus vt res gerat intrepide magnas ⁊ maxime vtiles ⁊ licet vehementer arduas et plenas laborū ⁊ periculorū. hec ille. Et nota q̄ ſicut dicit Grego. li.8. mo. ⁊ ponit̄ in flo. Bar. titu. de fortitudine. Alia eſt iuſtorum fortitudo ⁊ alia reproborum. Juſtorū quippe fortitudo eſt voluptatem carnalem vincere pprijs voluptatibus cōtraire. delectationem vite pñtis extingere. huius mūdi aſpera pro eternis premijs vehementer amare. pſperitatis blandimenta cōtemnere: ⁊ aduerſitatis metū in corde ſuperare. Reproborum fortitudo vero eſt trāſitoria ſine ceſſatione diligere. cōtra flagella inceſſabiliter perdurare ob amorem rerum tpaliū. nec ex aduerſitate quieſcere. ad inanē gloriā etiā cū vite detrimēto peruenire. malicie augmenta exquirere. bonorū vitam nō ſolū verbis ac morib⁹: ſed etiā aliqñ gladijs ipugnare in ſemetipſis ſpē ponere: et iniquitatez fouere. et quotidie ſine vllo defectu deſiderij iniqua pperrare. hec Gre. Et eſt inſup notandū q̄ ſicut dicit Guiller. pa. in de virtutibus pte.3. tractatu de forti. ca.2. Fortitudo al' ponitur dupliciter. Primo generaliter pro quocūq̄ conamine ad vicij reſiſtētia. ⁊ ſic oīs virtus fortitudinez hʒ reſpectu vicij ſibi oppoſiti. vt humilitas fortitudinē habet contra ſuperbiam. abſtinentia cōtra gulam. ⁊ continētia cōtra luxuriā. vn̄ Prouer. vlti. Accinxit fortitudine lūbos ſuos. ⁊ ad iſtam fortitudinem pertinet in oī opere meritorio attendere ⁊ cauere ne quid minus debito agat̄. ſicut ⁊ ad tēperantiā generaliter ptinet attendere ⁊ conari ne quid nimis ⁊ vltra mēſurā rōnis agatur. Scd̄o modo nomen fortitudinis ſumitur large p vehemēti reſiſtentia mali et fortitudo iſto modo ſumpta attenditur circa difficilia in paſſionibus. ſiue ſint exteriores paſſione ſiue interiores. Exteriores dicuntur ille cōtra quas certamen habet potentia vt cōtumelie dāna rerū ⁊ moleſtie corporis ab aliquo illate. vn̄ Ariſto. Fortitudo inquit eſt virtus operatiua gratia boni in paſſionibus difficillimorūz. ⁊ loquit̄ Ariſto. de paſſionibus ſiue moleſtijs exteriorib⁹. Interiores vero paſſiones dicunt̄ ille contra quas certamen hʒ tēperātia vt ſapores guſtui ⁊ appetitiue tangibilia paſſiones inferunt. De iſtis paſſionib⁹ dicit Philo. q̄ difficiles ſunt ⁊ cōtemperance vite humane. ⁊ iſto modo accipit̄ fortitudo Prouer.40. vbi dr̄. Mulierē fortē q̄s inueniet. vbi glo. mulier inquit fortis eccleſia eſt q̄ p amore ſponſi pſpera ⁊ aduerſa cōtemnit. contemnere eñi pſpera tēperātie: cōtemnere vero aduerſa pacientie eſt. Et nota q̄ ſicut dicit tulli⁹. id ē rethorice li.2. Fortitudinis animi quattuor ſūt partes. ſ. magnificentia: fidentia: paciētia. ⁊ pſeuerātia. ⁊ de iſtis dicetur ſcd̄m ordinem.

Capitulum.73. de magnificētia: que eſt prima pars fortitudinis anime.

Prima enim pars fortitudinis ē magnificētia. ⁊ ſicut dicit. Tulli⁹ vbi pri⁹. Magnificentia eſt magnarum ⁊ excelſarū rerum cum quadam animi ampla ⁊ ſplendida propoſitione agitatio atq̄ adminiſtratio. et hec magnificentia ſecundū eundem conſiſtit in quattuor. Nam inquit vel eſt cordis dedignatio ſubijci vilib⁹. vel eſt affectuoſa euitatio priuari libertatibus. vel ē oris profitendo veritatē in ſermonibus. vel eſt operis magnifice agendo in effectibus. De primo Sene. epi.106. Homo inquit deberet dedignari ſubijci vilibus ⁊ maxime peccatis. vnde idem. Si inquit ſcirem deos ignoſcituros ⁊ homines ignoraturos adhuc peccare dedignarer. De ſecūdo idem epla.68. Ad maiora inquit natus ſum q̄ꝫ vt ſim ſeruus corporis mei. vnde ⁊ Tullius. te inquit alo excelſum natura creauit. et ideo vuallenſis in libello ſuo de dictis philoſophorum ⁊ quattuor virtutibus cardinalibus pprium inquit eſt hoīs habere excelſum ſpm̄ querentem vbi glorioſiſſime viuat ⁊ tutiſſime: ſʒ certe vita glorioſiſſima ⁊ tutiſſima viatoris eſt in cōſciētia pura ⁊ virtutibus viuere. vnde Bern. O inquit vita ſecura vbi conſcientia pura eſt. O inquam vita ſecura vbi abſq̄ formidine mors expectat̄. immo expectatur cū dulcedine ⁊ accipit̄ cū deuotiōe. Sed ſicut dicit bea. Augu. in libro ſuo de libero arbitrio. Nemo ſecurus viuit in his bonis que poteſt inuit⁹ amittere. virtutē autē ⁊ ſapientiam nemo amittit inuitus q̄ bona tranſitoria contemnit mala pene trāſitorie nō metuit. hec ille. vn̄ Guil. pari. in ſumma de virtutibus parte.3. tractatu de fortitudine ca.9. Ad magnanimitatē inquit ptinet cauere non ſolum timiditatē: ſed etiā temeritatē. non enim debet hō abſq̄ cauſa offerre ſe periculo nā in trāquillo tempeſtatē optare dementis eſt tēpeſtati aūt cū euenerit ſubuenire ſapiētis. vnde Sene. li. de quattuor virtutibus ⁊ ponitur in flo. Bar. ti. de fortitudine. Eris inquit magnanimis ſi pericula non appetas vt temerarius nec formides vt timidus. Unde Tullius. Turpis inquit fuga mortis omni morte eſt peior. Timidum autem nō facit animum niſi reprehenſibilis vite mala conſcientia. Si magnanimus fueris nunq̄ꝫ iudicabis tibi contumeliam fieri: et de inimico dices. Non nocuit michi: ſed voluntatē nocēdi hūit. ⁊ ſequitur ⁊ tāto ſe vnuſquiſq̄ ad fortitudinē pfeciſſe demonſtrat

q̄to aliena mala robuſtius tolerat. Nam minus in ſe
conualuit quem iniquitas aliena ſtrauit. quia in eo ꝙ
ferre contrarietatē nō vallet puſillanimitatis ſue gla
dio confoſſus iaceret. virum autem magnanimum ad
uerſa non deprimunt ⁊ proſpera non extollūt. ipſe eñ
non metuit mortem. paupertatē non ſpernit. volupta=
tes ſub freno ratiōis iacere compellit. hec ille. De ter
tio eñ in quo cōſiſtit magnificentia. ſ. de oris pfeſſiōe
veritatis in ſermonibus loquitur vvallenſis in li. ſuo
de dictis philoſophoꝝ/⁊ quattuor virtutibus cardi=
nalibus. pte. 4. ca. 1. vbi ſic. Maluerunt inq̄t antiq̄ veri
dici dicendo veritatē mori q̄ tacita veritate viuere.
ſicut exemplū habemus de ſanctis apoſtolis/martiri=
bus ⁊ aliis veridicis eoꝝ imitatorib⁹. ⁊ nimiꝝ. nam vt
dicit bea. Augu. ⁊ ponitur in ca. 11. q. 3. Quiſq̄s. Quiſ
quis eñ veritatē metu cuiuſlibet poteſtatis occultat:
iram dei contra ſe prouocat: q2 magis timet hoiem q̄
deum. ⁊ ſequitur. vterq̄ reus eſt: ⁊ qui veritatem oc=
cultat/⁊ qui mandatium pfert. quia ⁊ ille prodeſſe non
vult: ⁊ iſte nocere deſiderat. Item idē ibidē ca. nemo.
Nemo inquit peritorum vel prudentiū putet ꝙ minus
periculum ſit in verbis lingua mentiēdo q̄ manibus
ſanguinem effundendo. melius eſt aūt pro veritate pa
ti ſupplicium q̄ pro adulatione beneficiū. hec ille. De
quarto in quo conſiſtit magnificentia. ſ. de operis ma=
gnifica actione in effectibus. Guiller. pa. vbi prius ſic
loquitur. Nō inquit magnanimus terribilia ſeu diffi=
cilia aggreditur pꝑter cōmunem vtilitatē vel honeſta
tem: ⁊ non pꝑter cupiditatem vel glorie vanitatē. non
eñ decet vt cupiditate vincatur qui metu non trahit.
⁊ ſequitur. ad magnificentiam pertinet eñ ardua opa
appetere ⁊ magnitudinem boni ⁊ mali trāſitoꝛiꝫ ſupe
rare. Magnitudo boni tranſitoꝛiꝫ ſuperatur cuꝫ illud
contemnitur. ⁊ magnitudo mali tranſitoꝛiꝫ ſuperatur
qñ illud non timetur. Vñ Sene. in quadā epla. magna=
nimi inquit. animi eſt magna contemnere ac mediocra
malle q̄ nimia. illa eñ vtilia: vitilia ꝟ ſunt. hec vero eo
ꝙ ſuperfluunt nocent. ſic ſegetem nimia ſternit vber=
tas. ſic nimio fructuum onere rami frangūtur. ſicq̄ fe
cunditas nimia ad maturitatem non peruenit. Item
animus quoſq̄ nocet quos immoderata rūpit felici=
tas mūdana: q2 nō tñ in alioꝝ iniuriā: ſed etiaꝫ in ſuā
vertuntur. hec ille. Magnificentia eñ que in predictiꝫ
quattuoꝛ conſiſtit neceſſaria eſt cuilibet viāti. Unde
Guil. pari. in de virtutibus: parte. 3. tractatu de forti=
tudine ca. 3. In mundo inquit iſto quaſi in ſtudio cer=
taminis poſiti ſumus. Vñ Eccle. 3. Tempus belli et
tēpus pacis. tēpus belli in preſenti vita eſt: ⁊ tēpus pa
cis in vita eterna. Vñ Iob. 7. Militia enim eſt vita ho
minis ſuper terram. vñ illa pars eccleſie que eſt in ter
ra militās eccleſia vocatur: q2 fortitudine debet eſſe in
duta in preſenti. vñ Prouerbio. vlt. Fortitudo ⁊ decoꝛ
indumentum eius. Item Eſa. 52. Induere fortitudine
tua ſyon: q2 ſi ſine fortitudine ſit neceſſe habet fugere
hoſtes ſuos tanq̄ inermis. Vñ Trenoꝝ. 1. Abierunt
abſq̄ fortitudine ante faciē ſubſequentis. Uirtus for=
titudinis inſuperabilis eſt. totus eñ mundus deuince
re non poſſet vnū hominē in quo eſſet vera animi for=
B tituds. vñ Sene. Facilius eſt gentē vnā ſine fortitudi
ne q̄ virū vnū fortitudinem animi habentem euince=
re. q2 ſine fortitudine animi nichil eſt fortitudo corpo=
ris. vñ Eſa. 1. Erit vobis fortitudo veſtra fauilla ſtup
pe. ſed fortitudo animi hoſtes ſpirituales deuincit. vñ
2. Regum. 22. Accinxiſti me fortitudine ad prelium:
incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me. Iteꝫ fortitudo
animi bona ſua reſeruat. vñ Lu. 11. Cū fortis armatus
cuſtodit atrium ſuū: in pace ſunt oīa que poſſidet. Itē
hominem ditat. vñ Prouerb. 10. Egeſtatem operata
eſt man⁹ remiſſa. man⁹ aūt fortiū diuitias parat. Iteꝫ
deum letificat. vñ Neemie. 8. Gaudium eñ dñi fortitu
do noſtra. Item hoiem gloꝛificat ſicut ⁊ ignominia ho
minem vileſcit. vñ Prouer. 12. Manus fortiū domina
bitur. q̄ aūt remiſſa eſt tributis ſeruiet. Item regnum
celoꝛuꝫ rapit ſiue adipiſcit. vñ Math. 11. Regnum ce=
lorum vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. Et ideo
merito Sene. in lib. de quattuoꝛ virtutibus. Magna=
nimitas inquit que ⁊ fortitudo dicit. ſi inſit animo tuo
cum magna fiducia viues ⁊c.

¶ Capitulum. 74. de fidentia ſiue ſpe que eſt ſecun=
da pars fortitudinis anime.

SEcunda pars fortitudinis
vt ſupra dicitur eſt fidentia. Et eſt fi
dentia certa ſpes animi producen=
di ad finem rem inchoataꝫ. Et ſicut
dicit Petrus lombardus. 3. ſenten=
tiarum diſtinct. 26. cap. 1. Spes eſt
certa expectatio future beatitudis
veniens ex dei gratia ⁊ meritis precedentibus. Vñ et
hāc eandem diffinitionē ſpei ponit ſanctus Thomas
in de veritate theologie lib. 5. ca. 22. In hac inquit dif
finitione non ſumitur certitudo pro certitudine demō
ſtrationis: ſed pro certitudine opiniōis que pleneviꝫ
parti conſentitur. ⁊ huiuſmodi expectationis princi=
palis cauſa eſt gratia dei ⁊ non merita noſtra: quia o=
pera noſtra non ſunt meritoꝛia/niſi ex gratia. ſine me
ritis: tamen aliquid ſperare non erit ſpes: ſed preſū=
ptio. ⁊ ideo dicit pſ. Sacrificate ſacrificium/⁊ ſpera=
te in domino. Sed pro apertiori declaratione huius
diffinitionis primitus eſt notandum ꝙ ſpes quādoq̄
ſumitur pro re quam ſperamus. ⁊ ſic ſumitur ad Ty=
tum ſecundo: cum dicitur. Expectantes beatam ſpē.
Item in Pſalm. Beatus homo cuius nomen domini
ſpes eius eſt. Et iterum. Tu es domine ſpes mea a iu
uentute mea. Item Ioelis tertio. Dominus eſt ſpes
populi ſui. ſed ſpei iſto modo ſumpte non cōpetit pre
dicta deſcriptio. qñq̄ vero ſumitur ſpes p gloꝛie fu=
ture certitudine. ⁊ ſic ſumitur ad Rom. 5. cū dicit. Pro
batio eñ ſpem operatur. i. certitudineꝫ future gloꝛie.
Item Prouer. 23. in timoꝛe dñi eſto tota die: qñ habe
bis ſpem in nouiſſimo. Qñq̄ vero ſumitur pro illa vir
tute que ſpes dicitur. ⁊ ſic ſumitur. 1. Coꝛint. 13. Cum
dicitur. Nunc manent fides/ſpes/⁊ charitas. ſed nullo
predictorum modoꝝ ſumit ſpes in predictas ſcriptio
ne. qñq̄ vero ſumitur ſpes pro motu ad illam virtutē
que ſpes dicitur. ⁊ ſic ſumitur Thob. 2. cū dicitur. Ua
na facta eſt tua ſpes. Itē in pſ. Deus meus in adiuto
rium ſpei mee. Item. 1. Theſſalo. 4. Non contriſtemi
ni ſicut ⁊ ceteri qui ſpem non habent. ⁊ ſpei iſto modo
ſumpte competit diſcretio ſupradicta. Secundo pro
declaratione predicte deſcriptionis eſt notandū ꝙ ſi=
cut duo ſunt vbi eſt expectatio corporalis/quoꝝ pri=
mum eſt ꝙ intendit animus ad aliquid abſens vt fiat
preſēs. vñ expectāa dr̄ quaſi extra rē poſit⁹ ſpectans.
Secūd⁹ eſt ꝙ vbi eſt expectatio corporalis: ibi eſt per
manentia localis quantum ad corpus. ſic ſpiritualiter
duo ſunt vbi eſt expectatio que ſpes dicitur. Eſt enim
ibi intentio animi ad futuram beatitudinem quaꝫ in=
intentionem bea. Aug. in lib. de ciui. dei vocat aſpectū
oſtendens aſpectum talē a ſpem pertinere. Naꝫ primo
eſt inquit ſanos oculos mētis habere quod fit per fi=

dem.⁊ deinde aſpicere quod ſit per ſpem. Jtez eſt ſibi
permanẽtia in loco ſpũali qui deus eſt. de qua perma=
nentia dicit xp̃s Joh.15. Manete in me: ⁊ ego in vo=
bis. Jtem.1. Joh.4. Qui manet ĩ charitate/in deo ma
net: ⁊ deus in eo. qui eñ a deo per pctm̃ recedit nõ ha
bet hanc expectationem que ad ſpem requiritur. ¶Ter
tio pro declaratione predicte deſcriptionis eſt notan
dum ꝙ aliqua eſt certitudo cognitionis que opponi=
tur dubitationi: ⁊ hec certitudo pertinet ad fidem: et
aliqua eſt certitudo fiducie que ad titubationem vel
deſperatione m eſt oppoſita: ⁊ hec pertinet ad ſpem q̃
eſt ĩ via. et eſt aliqua certitudo ſecuritatis que oppo=
nitur timori ſeparationis: ⁊ hec certitudo erit in pa=
tria. Et nota ꝙ ſicut dicit ſanctus Thomas in de ve=
ritate theologie libro.5.cap̃.22. inter fidem ⁊ ſpem ta
lis eſt differentia ꝙ fides eſt de preteritis preſentib⁹
⁊ futuris. ſpes aũt tantum de futuris. fides aũt tam d̃
bonis q̃ȝ de malis. ſpes vero tantũ de bonis eſt. fides
de bonis eſt tam ſibi q̃ȝ alijs. ſpes autem de bonis ſibi
tantum cõueniũt tñ fides ⁊ ſpes in hoc ꝙ tam fides q̃ȝ
ſpes de inuiſibilibus ſunt. Certitudo vero ſpei ex tri
bus oritur ex diuina largitate. ⁊ ex abundantia meri
torum. ⁊ ex preguſtatione eternoꝝ. Et nota ꝙ ſpes
prout eſt viatoris eſt cum certitudine opinionis: ſed
ſpes eorum qui ſunt in purgatorio: ⁊ qui fuerunt ante
incarnationem xp̃i in limbo eſt vel fuit cum certitudi=
ne ſciẽtie. vñ declinat aliquomodo a ſpe proprie dicta.
ſpes vero que fuit in beato Stephano qñ vidit celos
apertos. ⁊ ſpes que fuit in beato Paulo apoſtolo quã=
do dixit. Scio cui credidi/⁊ certus ſum. ⁊ ſpes etiam
que fuit in Adam ante pctm̃: fuit ex certitudine viſio=
nis tñ debilioris q̃ȝ in celo. vnde ſpes ſic ſũpta eſt ſpes
minus proprie dicta: ⁊ ex his patet ꝙ patria non eſt
ſpes. quia beatitudo eſt omniũ bonoꝝ ſimul tota poſ=
ſeſſio. vñ ibi nichil futurum eſt q̃d ſperetur. ⁊ licet ſan
ctis in celo adhuc ſit ſpes de futura ſuorum corporuȝ
reſurrectione ſecundũ rem. hec tñ reſurrectio eis pre
ſens eſt ſcd̃m certiſſimã cognitionem. Hec Thomas.

¶Capitulũ.75. de ſex motiuis ad actum ſpei elici=
endum conferentibus.

SEd eſt hic inſuper notan=
dum ꝙ cũ motiuus ſpei ſit circa il=
la que ſupra nos ſũt multa conferũt
A ad motum ſpei eliciendum motiua.
¶Quorum primum eſt dei liberali
tatis conſideratio qui ſeruientes ſi=
1. bi remunerat ſupra merita ſiue put
ip ſum decet vltra condignũ. ⁊ hec liberalitas dei gra=
tia vocatur in deſcriptione prepoſita cum dicitur ve=
niens ex dei gratia. ¶Secundum motiuum ad elicien
dum motum ſpei conferens eſt humilis conſideratio
2. proprij meriti preſertim cum deus promiſerit ſe red
diturum premiũ his qui ſibi debito modo deſeruiũt.
dicente ſcriptura Eccl.16. Reddet vnicuiq; ſecunduȝ
virtutem operũ ſuoꝝ: ⁊ cum deus verax eſt promiſſa
fideliter perſoluens conſtat ꝙ ab eo nullum bonũ erit
irremuneratum: ſicut nullum malum impunitum. vñ
ſpes quaſi duabus baſibus innititur. ſcȝ dei liberalita
ti que ſibi ſeruiẽtes remunerat vt decet. ⁊ dei iuſticie
que ſibi ſeruiẽtibus ſoluit fideliter que promiſit. ⁊ ad
hec duo pertinent due particule vltime deſcriptionis
iſte: ſcȝ cum dicitur meritis precedentib⁹. Notandum
eſt ꝙ motum ſpei q̃nq; p̃cedunt merita ĩ actu vt ĩ eo q̃
ĩ charitate eſt: ⁊ bona opera facit quibus ſperat ſe ha=
biturum eternam beatitudinem. et q̃nq; vero merita
precedunt motum ſpei in intentiõe: licȝ nõ in actu. vt
in illo qui eſt in peccato mortali qui interim facit ali=
quid boni optãs vt dñs illuſtret cor ſuũ ad penitẽtiaȝ
pagendam. Qui ſine preſumptione ſperat ſe habituꝝ
eternam beatitudinẽ. cogitat eñ ⁊ ſperat per gratiam
dei adhuc ſe habiturum merita quibus beatitudo de
beatur. ¶Tertiũ motiuũ conferens ad eliciendũ mo 3.
tũ ſpei: ẽ multiplex ſcripture ſacre exhortatio. vñ pſ̃.
Sperent in te qui nouerunt nomen tuũ dñe. Jtez: ſpe=
rate in eo omnis congregatio populi. Jtem: ſpera in
domino/⁊ fac bonitatem. Jtem. oculi omniũ in te ſpe
rant dñe. Jtem Eccl.2. Qui timetis deum ſperate in
illum. Jtem Oſee.12. Spera in dño tuo ſemper. ⁊ me=
rito hortatur nos ſcriptura ad ſperãdum in deo: quia
naturale eſt: ⁊ in experientia frequẽter oſtẽſum ꝙ qui
debilis eſt ⁊ cadere pertimeſcit alicui rei ſtabili inni=
titur ⁊ adheret. vt pȝ in puero qui leuatur ad ſtandũ
ſi eſtimet ſe caſurum: ſtatim adheret alicui rei ſtabili.
ſic naturaliter ratio docet animam agnoſcentem debi
litatem ⁊ inſufficientiam ſuam ꝙ fortiori ſe adherere
debeat ⁊ inniti: ſcilicet deo qui ſupportat ſuſtẽtat oĩa
⁊ gubernat. Vñ Eſa.50. Quis ambulauit in tenebris
⁊ non eſt lumen ei. Speret in nomine domini ⁊ innita
tur ſuper deum ſuum. Hec conſiderans beat. Augu.
Quare inquit dominus totiens nos ad innitendum ſi
bi moneret ſi ſupportare nos nollet: non eſt enim illu=
ſor deus vt ſe ad ſupportandum nos offerat ⁊ nobis ei
innitentibus in ruinam noſtram ſe ſubtraheret. Vnd̃ ad
Roma.5. Spes autem nõ confundit. Super quo Au
guſti. Confunditur inquit ſpes qui quod ſperabat nõ
inuenit. ſicut multotiens contingit illi qui ſperat ĩ ho
mine. Et ideo merito dicit Prophe. Hieremi.17. Ma
ledictus homo qui confidit in homine. Spes enim il=
la non maledicitur nec cõfundit que eſt in deo: qui nec
fallit nec fallere poteſt. Unde Pſalm̃. Jn te ſperaue=
runt: ſcilicet patres noſtri: ⁊ non ſunt confuſi. Jtez. Jn
te domine ſperaui non confundar ineternum. Jtem
Eccleſiaſtici ſecundo. Nullus ſperauit in deum: ⁊ con
fuſus eſt. Jtem pſ̃. Deus meus in te confido non eru=
beſcam. ¶Quartum motiuum ad eliciendum motuȝ 4.
ſpei conferens eſt ꝙ ſcriptura ſacra beatos totiens aſ
ſerit ſperantes in dño. Unde pſ̃. Beati omnes qui ti
ment ſiue confidunt in domino. Jtem. Beatus vir cu=
ius eſt nomen dñi ſpes eius. Jtem Prouerb.16. Qui
ſperet in domino beatus eſt. Jtem Prouerb.28. Qui
ſperat in domino ſaluabitur. Unde ⁊ ſperans in domi=
no eſt quaſi arbor benedicta fructus vberes habens
cum a miſericordia dei abundãter irrigetur. Vñ Hie
remi.17. Benedictus vir qui confidit in dño. Et ſubdi
tur. Erit quaſi lignũ quod trãſplãtat̃ ſuper aquas q̃d
ad humorem mittit radices ſuas: ⁊ non timebit cũ ve
nerit eſtus. Jtem pſ̃. Erit tanq̃ȝ lignum quod planta
tum eſt ſecus decurſus aquarum: quod fructũ ſuũ da
bit in tempore ſuo. ⁊ iterum. Ego aũt ſicut oliua fru=
ctifera in domo dñi ſperaui in miſericordia dei ineter
nũ. Jtem. fiat miſericordia tua dñe ſup nos: q̃ȝadmo=
dũ ſperauim⁹ in te. ¶Quintũ motiuũ conferẽs ad eli 5.
ciendum motiuũ ſpei eſt cõſideratio immenſitatis di
uine miſericordie reſpectu cuius ſatis parua eſt tota
noſtra miſeria: vt bene oſtenſum eſt ſupra in ſeptima
ſpecie auaricie. vbi agitur de quarto opere miſericor
die ſpiritualis. ⁊ in illo vbi agitur de quarto pungiti=
uo cohortante ad diuinã miſericordiam flagitandam
dictis ibidem adijciendo. ꝙ ſicut dicit bea. Aug. in de
ſpũ ⁊ anima. ca.4. Nemo igiẗ de dei pietate diffidat.

q̄ maior eſt miſericordia eius ꝗ̄ noſtra miſeria. ⁊ ſi quis ad eum toto corde clamauerit exaudiet eū: quia miſericors eſt: tardius ſiquidem videtur ſibi veniam pctōꝛi dari/ ꝗ̄ ipſi peccatori veniam accipere. ſicut enī feſtinat abſoluere reū a tormento conſcientie ſue qua ſi plus cruciet ipm cōpaſſio miſeri ꝗ̄ ipſum miſerum paſſio ſui. hec ille. vñ ⁊ miſericordia dei tāta eſt ꝙ magis excedit omnia humana pctā/ ꝗ̄ totū mare excedit eius minimam guttam. Et hoc oſtendi poteſt per rationem naturalem. Nam ſicut quelibet gutta aque maris continetur ſub certa quantitate pondere et menſura. ſic tota aqua maris ſub certa quantitate pondere ⁊ menſura continetur. ita ꝙ deus oīa cognoſcēs vere dicere poteſt preciſe tanta eſt aqua maris ⁊ preciſe tot gutte cōtinentur in illa ⁊ nō plures: ⁊ per conſequens tota aqua maris habet ſe in certa proportione ī comparatione ad eius minimā guttā. Quis mens humana non ſufficiat illam proportionē cōprehendere. ſed miſericordia dei que ſimpliciter eſt infinita nō cōtinetur ſub aliqua determinata quantitate pondere: nec menſura. ⁊ ideo inter miſericordiā dei et peccata humana/ que quotcunqꝫ ſint: ⁊ qualitercūqꝫ grauia tñ ſunt finita. non eſt igitur aliqua proportio nec cōparatio danda. ⁊ per cōſequens infinite magis excedit miſericordia dei pctā hūana/ ꝗ̄ tota aqua maris eius minimā guttā. ⁊ ideo ſemper deberet pctōꝛ conſiderare in dei miſericordia: ⁊ conſiderare ꝙ deus velox eſt: ꝓnus ad miſerandum: ſed tardus ⁊ remiſſus ad puniendum. Unde ꝙ deus velox ſit ad miſerandum: figuram habemus Luc. 15. vbi legitur ꝙ filius prodigus poſtꝗ̄ conſumpſiſſet bona ſua cum meretricibus: penitentia ductus ſurgens venit ad patrem ſuum: ad eius miſericordiam poſtulandum: ⁊ cum adhuc lōge eſſet vidit illū pater eius: ⁊ miſericordia motus occurrēs cecidit ſuper collum eius: ⁊ oſculatus eſt eūm. Spiritualiter pater iſte pater celeſtis eſt/ qui velox eſt gaudens ad recipiendū peccatores vere penitētes ad miſericordiam. Unde Luce. 15. Gaudium eſt angelis in celo ſuꝑ vno peccatore penitentiā agente: ꝗ̄ ſuꝑ nonagintanouem iuſtis qui penitentia non indigent. ¶ Et ꝙ deus tardus et remiſſus ſit ad puniēdum: habemꝰ exemplum Geneſis tertio. vbi legitur de primis parentibus. ꝙ poſtꝗ̄ tranſgreſſi ſunt mandatum dei: audierunt vocem domini dei deambulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem. Super quo Ianuēſis in de opere quadrageſimali ſermone. 35. Ecce inquit ꝙ ad puniendum trāſgreſſores iuit ⁊ nō currebat: nec ibat impulſus ab aura: ſed ibat ad auram: id eſt contra auram in ſignum ꝙ quando ad puniendum ꝓgreditur ſua miſericordia quodammodo ſibi reſiſtit: nec iuit in meridie ſtatim quando Adam peccauit: ſed expectauit vſqꝫ poſt meridiem. Unde ⁊ in ſignum ⁊ confirmationem ꝙ pronus eſt ad miſerandum: ipſemet dicit Ezech. 18. Nolo mortem peccatoris: ſed vt magis cōuertatur ⁊ viuat. Et in ſignū ꝙ tardus ⁊ remiſſus eſt ad puniendum. ⁊ quaſi cum dolore iuſticia ſua exigente punit peccatores. ipſemet dicit per prophetā Eſa. 1. Heu ego conſolabor ſuper hoſtibus meis: ⁊ vindicabor de inimicis meis.

B ¶ Ex quo igitur deus tam pronus eſt ad dandam miſericordiam: ⁊ tam remiſſus ⁊ inuoluntarius ad puniendum ſecundum conſilium Apoſtoli ad Hebre. 4. Adeamus cū fiducia ad thronum gratie eius: vt miſericordiam cōſequamur: ⁊ gratiam inueniamus in auxilio oportune. Unde ⁊ in figuram ꝙ poſſumus tam ſecure ſi voluerimus dimittere peccata noſtra adire thronum glorie dei ad miſericordiam impetrandam. legitur Heſter. 4. ꝙ rex Aſſuerꝰ ſtatuit ꝙ vir ⁊ mulier non vocata ad eum nullatenus intraret. ⁊ ideo cum Mardocheus miſit ad Heſter vt ad regem intraret pro populo deprecatura timuit illa regem adire. ſed tamen cum tribus diebus ipſa cū populo ſuo penitentie ſe dediſſent. tertia die induit ſe regalibus veſtimentis anglie' qweneglorȳg: ⁊ ſtetit in atrio domus regis. cum vidiſſet eam Aſſuerus placuit oculis eius: ⁊ extendit ad eam auream virgam in ſignum clementie ⁊ dixit ad eam. Quid vis Heſter etiam: ⁊ ſi dimidiā partē regni mei petieris dabit tibi. Specialiter aſſuerus interp̄tatur beatitudoꝰ ⁊ ſignat patrem celeſtem qui beatitudo ⁊ vita eſt ſaluandorū iuxta illud Ioh. 17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolum verum deum ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtū. Iſte enim Aſſuerus ſtatuit poſt peccatum primi parentis ꝙ nullus homo ad eum ingrederetur quouſqꝫ vocaretur. quia anteqꝫ filium ſuum quaſi nunciū mitteret/ vt peccatores vocaret ad penitentiam. Nullus in celū intrauit nec intrare potuit: quia paradiſi porta clauſa eſt per Euam cunctis. ſed nunc poſtꝗ̄ chriſtus nos vocauit per ſuam paſſionem. Mardocheus qui interpretatur mare conterens angelice zeuingbitur contritionem. ⁊ ſignificat gratiam ſpiritusſancti ꝗ̄ conteritur cor peccatoris vere penitentis. Audaciā prebet Heſter ad regem veniam petendo intrare. quādo gratia ſpiritusſancti excitat animam peccatricem ad miſericordiam de peccatis ſuis poſtulandum. que ad hoc faciendum debet ſe induere veſtibus regalibꝰ. ſcilicet fide/ ſpe/ ⁊ charitate: ⁊ intrare atrium regis. i. atrium penitentie per oſtium vere confeſſionis. et ſic placebit regi celeſti qui virgam auream: id eſt ſuā miſericordiam ſibi extendet: ⁊ nedum medietatem: ſed etiam integrum regnum celorum ſibi concedat. Unde Luce. 12. complacuit patri veſtro dare vobis regnū. Predictam enim immenſam dei miſericordiam conſiderans Apoſtolus ad Tytum. 34. ſic ſcribit. Non ex operibus iuſticie que fecimus nos: ſed ſecundum ſuā miſericordiam ſaluos nos fecit. In cuius exemplum legitur in de geſtis imperatorum. ꝙ quedam mulier propter quoddam ſuum flagicium adiudicata eſt morti. que ſtatim ſententia data appellauit. querenti autē imperatori ad quem appellaret: cum non eſſet eo iudex ſuperior in regno ſuo. Reſpondit ei dicens. Dñe tu me iudicaſti ſecundum iuſticiam tuam ad penam mortis quam merui. ego vero appello ad tuam miſericordiam in quā ſperaui. ⁊ ait imperator ad miſericordiam appellaſti: ⁊ miſericordia te liberabit. Spiritualiter imperator iſte eſt ſummus imperator celi et terre ſecundum cuius iuſticiā anima mortaliter peccās damnabilis eſt morti eterne. iuxta illud Ezechiel. 18. Anima que peccauerit ipſa morietur. Secundum tamen eius miam. vt dr̄ in pſ̄. Saluos facit ſperātes in ſe. vñ vt dicit propheta in pſ̄. Miſericordia eius ab eterno ⁊ vſqꝫ in eternum ſuper timētibus eum. Et notabiliter dicit ſuꝑ timētibus eū: quia ſicut dicit beatꝰ Greg. 29. mora. De ſpe incaſſum preſumit qui timere deum in ſuis operibus renuit. Unde vt dicit Criſoſt. ope. imperfe. ome. 43. Iuſticia ſine miſericordia non eſt iuſticia: ſed crudelitas. ſic et mīa ſine iuſticia non eſt mīa: ſed fatuitas. ⁊ tamē deꝰ neqꝫ eſt fatuus neqꝫ crudelis eſſe pōt. cum iuſticia ſemper fecit miam puniendo impium citra condignum ⁊ remunerando iuſtū vltra condignum. vñ Aug. ⁊ ponitur in cano. de peñ. di. 1. Quem penitet. Deus enim qui miſericors ⁊ iuſtus eſt. ſicut conſeruat miam in iuſticia. ita et iuſticiam in

mia. opus em mie penitenti eſt peccata dimittere. ſed opꝫ vt iuſtus iuſte miſereatur. opꝫ em vt nõ ſolum qd fecit: ſed etiam in quo doleat cõſideret. ſi dignus eſt/ non dico iuſticia: ſed mia. iuſticia enim ſola damnat. ſed dignus eſt mia qui ſpirituali labore gratiã petit. laborat em mens patiendo erubeſcentiam. ꝛ qm verecundia magna eſt pena qui erubeſcit pro xpo dignus ſit miſericordia. vñ patet qꝫ q̃to pluribꝰ cõtrebitur in ſpe venie turpitudinem criminis. tanto facilius conſequitur gratiam remiſſiõis. hec Aug. Sed multi ſũt his diebus qui confidunt de dei mia. ſed non timent eius iuſticiam. ꝛ ideo quotienſcũqꝫ ꝛ q̃ꝫ grauiter peccent non curant. tales enim ſimiles ſũt cuidam aui/ de qua narrat Auicenna. 8. de animalibus: que cum vipera multotiens pugnat ꝛ vincitur: ſed tamen ex inſtinctu nature cum vincitur: vadit ꝛ comedit de quadam herba. ꝛ iterum viribus recuperatis reuertitur et pugnat: ꝛ iterum vincitur. ꝛ iſto modo accidit frequẽter. hunc conflictum quondam quidam homo videns herbam hanc abſtulit. ꝛ poſtea rediens auis ꝛ herbã nõ inueniẽs ſtrepitũ fecit ꝛ mortua eſt. Spũaliter iſto modo multi pctõres miſeri faciunt qui ꝙ quotiens tententur ꝛ vincantur ab antiquo ſerpente diabolo minime curant. ꝛ conſiderãtes ꝙ mia dei remedium eſt cõtra peccati venenum: ꝛ ꝙ ad ipſam facillimuꝫ poſſunt habere acceſſum ſicut auis habuit ad herbã: ſed ſepe contingit ꝙ deus remedium iſtud ſubito retrahit ab eis per infirmitatem: per ſubitam mortem: ꝛ per ſuã iuſticiam. Exemplum huius habemus. 4. Regũ. 21. ꝛ 2. Paralip. 23. de Amõ filio manaſſes regis iuda. pater enim eius manaſſes in iuuentute ſua fuit malus. ꝛ poſtea penituit: ꝛ deus miſertus eſt eius. Amon vero filius eius hoc conſiderans ꝛ volens conſimiliter viuere peccauit in ſpe mie non timens dei iuſticiam. et ideo a ſeruis proprijs interfectus eſt fruſtratꝰ ſpe miſericordie ꝛ damnatus ad penam eternam. Vñ Criſo. ope. imp. omẽ. 1. Ecce ꝙ ſpes eius quia non habuit timorem peccandi ſibi nõ ꝓfuit. ꝛ ꝙ nec timor valet ſine ſpe. ptꝫ ex hoc ꝙ Judas timuit: ſed tamen ex hoc ꝙ d̃ dei mia deſperauit laqueo ſe ſuſpendit: ꝛ damnatus eſt. vt patet Math. 27. Sed maria magdalena cum timore ſpem habuit: ꝛ miam obtinuit. vt patet. Luc. 7. Et ideo merito dicit ſcriptura Eccli. 5. De propiciatione peccatorũ noli eſſe ſine metu: ꝛ ne adijcias peccatum ſuper peccatum: ꝛ ne dicas miſeratio dei magna eſt multitudinis peccatorum meorum miſerebitur. mia enim ꝛ ira ab illo cito proximant: ꝛ in peccatores reſpicit ira eius. ¶ Sextum motiuum conferẽs ad eliciendum motum ſpei eſt vtilius multiplex eiuſdẽ 6 effectus. Quorum primus eſt ꝙ confert homini magnam ſecuritatem in tribulationibus. Unde Pſ. Ad dñm cum tribularer clamaui: ꝛ exaudiuit me. Et iterũ in deo ſperaui non timebo quid faciat michi homo. ꝛ merito ſecurus eſt ſperans in domino: quia dicit Pſ. Protector eſt dñs oĩm ſperantium in ſe. Item. dominus protector vite mee a quo trepidabo. vñ dñs in ſe ſperantes ex omni parte ſua mia protegit. dicente pſ. Sperantẽ aũt in domino mia circundabit. Et merito dicit pſ. Ipſe eſt ſperantium in ſe altiſſimum refugium. Et ideo merito dicitur. 2. Para. 20. Cũ ignoremꝰ quid agere debeamus hoc ſolum habemus reſidui vt oculos noſtros dirigamus ad te: ſcilicꝫ oculos ſpei noſtre. ꝛ ideo merito dicit pſ. Oculi mei ſemper ad dominum. ꝛ iterum. In ipſo ſperauit cor meum ꝛ adiutꝰ ſum. Unde ꝛ ſpes ſanctam Suſannam in tribulatione adiuuit: ꝛ ab iniuſta mortis ſententia liberauit. Unde ſicut legitur Danie. 13. Cum eſſet duorum preſbyterorum iniquo damnata teſtimonio flens ſuſpexit i celũ. erat enim cor fiduciam habẽs in dño: ꝛ dñs miſericorditer ſaluauit eam. qui vt dicit pſ. Prope eſt omnibus inuocantibus eum in veritate. Secũdus effectus ſpei eſt ꝙ quando impugnatur ab hoſte inuiſibili: ꝛ lꝫ tentatio ſupra vires eius ſit. tñ ſi firmiter ſperet in auxilio diuino deus ſibi in ſuccurſum citiſſime veniet. faltem niſi per culpam eius. hec tẽtatio ſibi cõtigerit: vel quia ipſe negligens mittendo deo orationis nuncium fuerit: vel tanq̃ꝫ vecors vltro ſe ſuo inimico reddiderit. vñ apſs. 1. ad Corin. 10. Fidelis deus qui non patietur vos tentari vltra id quod poteſtis: ſed faciet cum tentatione ꝓuentum. vñ ſpes facit hoĩem cognoſcere veritatem: ꝛ veritas quaſi ſcutum ex quo ſecuriſſime diaboli impugnationes euincere poſſumus. Vñ quantum ad primũ ꝙ ſpes facit hominẽ intelligere veritatẽ. teſtatur ſcriptura Sap. 3. dicẽs. Qui cõfidũt in illo intelligent veritatẽ. Itẽ puer. 17. Gemma gratiſſima expectatio ꝑſtolantis quocũqꝫ ſe verterit prudenter intelliget. ꝛ q̃tum ad ſcd̃m: ſcꝫ ꝙ veritas ſcutũ ẽ quo faciliter poſſumus diaboli impugnationes euincere: teſtatur pſ. dicẽs. Scuto circundabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A ſagitta volante in die a negocio perambulante in tenebris: ab incurſu ꝛ demonio meridiano. Super quo Bernard. ꝛ ponitur in ſumma Guil. pa. de virtuti. parte. 3. tract. de for. ca. 11. In his igitur verbis tanguntur quattuor tentationes diaboli/ quibus vndiqꝫ circundati neceſſe habemꝰ ſcuto domini. i. ſcuto veritatis circũdari ante ꝛ retro a dextris ꝛ a ſiniſtris. Quarum prima eſt timor afflictionis: q̃ timor in predictis verbis timor nocturnus vocatur. ꝛ merito: quia timor iſte tenebroſus ẽ abſcõdẽs bona futura ab oculis nr̃is. qꝛ teſte apl̃o ad Rom. 8. Non ſunt condigne paſſiones huius tẽporis ad futuram gl̃iam que reuelabitur in vobis. ſed facile huiꝰ obſcuritatem timoris ſplendens radius lucis veritatis exſufflat. Ingerit enim noſtri cordis oculis nunc pctã que fecimus: nũc eterna ſupplicia que meruimꝰ: nũc eterna gaudia que pro noſtris peccatis carere digni ſumus. ꝛ nunc ea que pro noſtris peccatis ꝛ ꝓ noſtra redemptione pertulit xp̃s. Ad claros igitur radios tam ſplendentis veritatis nimirũ obſcuritas euaneſcit predicti nocturni timoris. ſed tamẽ adhuc timẽda eſt ſagitta que in die leuiter volat. ſed non leue vulnus infligit. Hec ſagitta vana gloria eſt. que eſt ſecunda tentatio diaboli quam oportet etiam cauere feruẽtiores. nec deſerant ſcutum veritatis: ſed conſiderent quod veritas per os ſapientiſſimi ſalomonis loquẽs Eccli. primo dicit. Vidi cuncta que fiunt ſub ſole: ꝛ ecce vniuerſa vanitas. ꝛ ſic ſcuto veritatis circũdati manifeſte percipient ꝙ vanum eſt de vanitate gloriari: diabolus vero ſi nec ſic intentum ſuum ducere poſſit ad effectum dicit viribus deijcere nequeo: ſed forte deijcere ei poſſũ alicuius proditoris ingenio: proditor enim eſt ambitio que eſt tertia tentatio diaboli. et negocium perambulans in tenebris in predictis verbis ꝓphete vocat. qꝛ eſt ſubtile malũ. ſecretũ venenũ. peſtis occulta. doli artifex. mater ypocriſis. parens liuoris. vitioꝝ origo. criminũ fõs. virtutũ erugo. ꝛ tinea ſanctitatũ. ait em diabolus. iſte hõ contempſit vanaꝫ gloriã/ qm vana eſt: ſed forte ſolidius aliud affectaret: quia forte honores/ vel forte diuitias: ſed quid ſi veritas inueſtiget hũc proditorẽ ꝛ negocium arguat tenebraꝝ. tũc non reſtat callido inimico. vnde contra eos quos vidit oĩbus modis diligere iuſticiã: ꝛ odiſſe ini

quitatem/niſi vt iniquatē palliet ſub virtutum ymagi
ne. quos em̄ perfectos ⁊ bonos nouit amatores malā
cis ſub ſpecie boni non mediocris: ſed pfecti ſuadere
conatur: vt facile qui viam currit virtutū incurrat pcl
picitū viciorꝫ. vn̄ .2. Coꝛ. 2. Ipſe ſathanas transfigurat
ſe in angelum lucis. ⁊ diabolus q̄ falſitas eſt ⁊ menda
cium taliter transfiguratus dicitur demoniū meridia
nū: p eo ꝙ falſitatem taliter ſub ſpecie boni palliatā q̄
eſt quarta tentatio diaboli aſſimilat ſe eſſe lucem me=
ridianam. id eſt manifeſtam virtutem. ſed ſola veritas
eſt que hoīem ab hac tentatione diaboli liberat ⁊ pal=
liatam detegit falſitatem. vn̄ Ioh. 8. Cognoſcetis ve=
ritatem: ⁊ veritas liberabit vos. Predictas inqt ber.
quattuoꝛ diaboli tentatiōes in generali ſtatu eccleſie
hanc facile diligens cōſideratoꝛ inueniet. nōne timoꝛ
nocturnus nouellam adhuc exercebat eccleſiam quā
do oīs qui occidat ſeruos dei arbitrabatur obſequiū
ſe preſtare deo. deinde perſecutiōe ceſſante ⁊ die red=
dita turbauit eam grauius ⁊ afflixit ſagitta volans in
die ⁊ negociū perambulās in tenebris: qm̄ exierūt ali
qui de eccl̃ia ſue carnis ſpū vehemēter inflati ⁊ vola=
tilis glorie cupidi: ⁊ nomē ſup terrā magnificare vo=
lētes diuerſa peruerſa. ac hereticam doctrinā p̄dica=
uerūt. ac quidē nūc pax a paganis/pax ab hereticis: ſꝫ
nō eſt pax a falſis filijs. oīs xp̄iani fere que ſua ſūt q̄=
runt: ⁊ nō que ieſu xp̄i. ip ſa quoqꝫ eccleſiaſtice dignita
tis officia in turpem queſtū ⁊ tenebrarū negocia tran=
ſierunt. nec in his animarū ſolum: ſed in luxus queritur
diuitiarū. ſed ſupereſt vt iam reueletur homo peccati
filius perditionis antixp̄s. demoniū non modo diur=
nū: ſed etiam meridianum qđ nō ſolū transfigurat ſe i
angelum lucis. ſed etiā extollitur ſupra oē qđ dr̄ deꝰ:
aut qđ colitur. ⁊ iſtud demoniū inquanto altius extol
litur/intāto nimirū acrius inſidiatur calcaneo matris
eccleſie a qua caput ſuum dolet eſſe contritum. ſed ab
hoc quoqꝫ incurſu eccleſiam electorum veritas libera
uit/propter eos abbreuians dies ⁊ illuſtratione vultꝰ
D ſui demonium deſtruēs meridianū. hec Ber. ¶ Ter=
tius effectus ſpei eſt ꝙ facit hominem patienter por=
tare onus ⁊ tribulationē pn̄tis vite ⁊ miſerie. Un̄ Ge
neſ. 49. Iſachar aſinus fortis accubens inter termi=
nos vidit requiem ꝙ eſſet bona/⁊ terram ꝙ eſſet opti
ma: ⁊ ſuppoſuit humerū ſuum ad portādū. Sp̄ualiter
Iſachar/qui eſt memoꝛ interpretatur. ⁊ ſignificat vi=
rū xp̄ianum fortē in fide qui eſt memoꝛ mortis ſue. iux
ta conſiliū ſpūſſancti dicentis Eccl̃. 14. Memoꝛ eſto:
qm̄ moꝛs non tardat. vn̄ moꝛs eſt medium inter vitam
pn̄tem ⁊ vitā futurā. ⁊ ideo qui in hoc medio ponit coꝛ
ſuum de vita pn̄ti ⁊ de vita futura poteſt certius iudi=
care. vt oſtenſum eſt ſupra. pte. 4. ca. 48. vbi agitur đ
tertio regis pacifici conſilio: circa finē. ⁊ iđ deponens
coꝛ ſuū in hoc mortis medio merito dici pōt ꝙ accu=
bēs inter terminos: ſcꝫ vite pn̄tis ⁊ vite future vidit
requiē: ſcꝫ p fidem requiem ſempiternā ꝙ eſſet bona: ⁊
terram: ſcꝫ terrā viuentiū ꝙ eſſet optima. ⁊ ſuppoſuit
humerū ſuum ad poꝛtandum. ſcꝫ patienter onus labo
ris tribulationis ⁊ miſerie vite pn̄tis ſub ſpe obtinēdi
vitā ⁊ reqē eternā: ⁊ nimirū nā ſi merces modica labo
rem mercenarij tolerabilē reddit quid facere debꝫ ſer
uis dei merces eterna: vn̄đ Iacobi. 5. Agricola expe
ctat precioſū fructum terre patiēter. glo. ſi ille inqt p
fructu terre quē ſperat tam patiēter expectat. quāto
magis nos pro fructu ⁊ mercede celeſti. Unde Hiere.
31. Quieſcat vox tua a ploꝛatu: ⁊ oculi tui a lachrymis
qꝛ eſt merces operi tuo. vnde ⁊ dominus expectat pa=
tiēter peccōꝛem ſi voluerit penitere ad dādū ſibi veniā.

dicente pp̄heta Eſa. 30. Expectat dn̄s vt miſereatur
veſtri. ⁊ ideo exaltabitur parcens vobis: qꝛ deus iudi
cij dominus eſt beati omnes qui expectant eum. Hec
conſiderans ille vir ſanctus Thobias qui parentibus
⁊ cognatis irridentibus eū: ⁊ dicentibus cū eſſet ceci
tatis plaga percuſſus. vbi eſt ſpes tua pro qua elemo
ſinas ⁊ ſepulturas faciebas: ille vero increpabat eos
dicens: nolite ita loqui: quoniā filij ſanctoꝛuꝫ ſumus:
⁊ vitam illam expectamus queꝫ deus daturus eſt his
qui fidem ſuam nunq̄ ab eo mutant. Thob. vndecimo
Item ille ſanctus vir Iob. 13. afflictus coꝛpoꝛe. oꝛba=
tus filijs. deriſus ab inimicis: ⁊ omnibus rebus ſuis
denudatus patienter ſuſtinuit. et in deo ſpem ſuam
ponens dixit. ⁊ ſi occiderit me/in ipſo ſperabo. Item
legitur. 2. Machabeoꝛū. 7. ꝙ vna ſancta mulier ſeptē
peuntes ⁊ crudeliter interfectos filios ſuos ſub vni=
us diei tempoꝛe coꝛam ſe conſpiciens bono animo fe
rebat propter ſpem quam in deo habebat. ⁊ vnus illo
rum filioꝛum cum ad ſupplicium duceretur linguam
cito protulit/⁊ manus conſtanter extēdit: ⁊ cum fidu=
cia ait tyranno. e celo iſta poſſideo. ſed propter dei le=
gem nunc deſpicio hec ipſa quoniam ab ipſo me a re
cepturum ſpero ⁊c. ¶ De hac enim materia ſpei: vide
plus ſupra: parte. 5. cap̄. 1. 2. 5. ⁊ parte. 4. ca. 14. vbi agi
tur de tertio requiſito ad hoc ꝙ oꝛatio ſuam retineat
efficaciam. Item de ſpe peruerſa ⁊ deſperatione: ⁊ eiꝰ
remedijs: dictum eſt ſupra. parte. 5. capitulo. 4. ⁊. 5.

¶ Capitulum. 76. de patientia tertia ſpecie fortitudi
nis: ⁊ que nos mouere ad patientiam debēt.

SEquitur iam de tertia par
te fortitudinis. ſcilicet đ patiētia p=
tractandam: de qua beatus Augu.
⁊ ponitur in floꝛario Bartho. titulo
de patiētia. Patiētia inqt eſt religi=
oſi viri laboꝝ ⁊ doloꝝ olim futurarū
rerum ſpe mercedis eterne ⁊ amoꝛe
dei gratia tolerantia. Guil. pariſi. vero in de virtu. par
te tertia: tractatu de fortitu. cap̄. 6. Patiētia inquit eſt
vir contumeliam ⁊ omnes aduerſitatis impetus equa
nimiter poꝛtans. Gregoꝛius enim ſuper euang. ome.
35. Patientia inquit eſt aliena mala equanimiter per=
peti: ⁊ contra eum qui mala irrogat nullo doloꝛe mo=
ueri. nā qui ſic proximi mala poꝛtat vt cum tacitꝰ iniu
ria tacitus doleat: ⁊ tempus digne retributionis que
rat: patientiam non exhibet. ſed oſtēdit ⁊ ſimulat qui
idcirco mala nō retribuit. qꝛ nequaq̄ valet pculdubio
patiens non eſt. qꝛ patientia non in oſtentione inquiri
tur: ſed in coꝛde. Et ſciendum eſt ꝙ plerunqꝫ euenire
patientibus ſolet vt eo quidem tempoꝛe quo aduerſa
patiuntur/vel contumelias audiunt nullo doloꝛe pul
ſentur: ⁊ ſic patientiam exhibent vt cuſtodire etiam
coꝛdis innocentiam curant. ſed cum poſt paululū hec
ipſa que pertulerunt ad memoꝛiam reuocantur/igne
vehementiſſimi doloꝛis inſtigantur: ⁊ argumenta vl=
tionis inquirunt: ⁊ manſuetudinem quā tolerātes ha=
buerunt in retractione ſua ſemetipſos dijudicātes p=
dunt. ſed quibus igitur iſti ſimiles ſunt niſi his qui p
fortitudinem in campo extiterunt victoꝛes: ſed per
negligentiam poſtmodum inter vrbis clauſtra capiun
tur. Iſti etiam ſimiles ſunt in quos irruens grauis lā
guoꝛ vitā non ſubtrahit: ſed leuiter veniens recidiua
febris occidit. Ille igitur veraciter patiētiam ſeruat
qui ⁊ ad tempus aliena mala ſine doloꝛe tolerat. ⁊ hec
eadeꝫ retractans pertuliſſe ſe talia exultat ne bonum

patientie quietis tempore pereat quod in perturbationis tempore cuſtoditur. Hec ille. Tullius enim. 2. rethoricos. Patientia inquit. eſt honeſtatis aut vtilitatis cauſa rerum arduarum et terribiliū voluntaria ac diuturna perpeſſio. Honeſtatis cauſa perpeſſio eſt cū quis pro fide chriſti potius eligit mori ꝙ negando eam vitam ſuam ſaluare. vtilitatis vero cauſa eſt vt cū quis pro ſalute gregis dominice mori eligit. Voluntarie ideo dicitur/quia qui omnino inuitus patitur nō habet laudem vel meritum. Et ideo. 1. Petri. 4. dicit. Nemo veſtrū patiatur quaſi homicida/aut fur/aut maledicus/aut alienorum appetitor. ſi autem vt chriſtianus non erubeſcat/diuturna dicitur: quia ad verā patientiam pertinet vt patiendo perſeueret. ⁊ hec patientia ſecundum Tullium vbi prius: in quattuor ſpecialiter manifeſtatur. Primo in ſuſtinentia contumeliarū ſiue improperiorum in verbis. Secundo in longanimi perpeſſione penarum in corporibus. Tertio in remiſſione iniuriarum malefacientibus. Quarto in moderatione diſciplinarum in correctionibus. Unde quantum ad primum: ſcilicet patientiā in ſuſtinentia contumeliarum/ſiue improperiorū in vniuerſali manifeſtauit ſe habere ille magnus philoſophus ariſtippus. de quo legitur in lib. de nugis philoſophorum: ꝙ reſpōdebat cuidē maledicēti ſibi vt tu inquit lingue tue. ſic ⁊ ego aurium mearum dn̄s ſum quaſi diceret. ſicut tu potes loqui mala lingua tua: ſic ego poſſū mala auribus meis audire. Item in eodem libro legitur de Zenofonte: ꝙ quidam male dicenti ſibi reſpondit. Tu inquit didiciſti maledicere. ⁊ ego didici teſte mea conſcientia maledicta contemnere. Item in eodem libro legitur ꝙ Anticanes reſpondit cuidam dicenti ſibi. maledixit tibi ille. id eſt mala de te dixit. Cui reſpondens Anticanes. non curo qꝛ auditus debet eſſe robuſtior lingua. nam ſingulis hominibus ſūt lingue ſingule. aures vero bine. ⁊ ſic hō dꝫ plus ſuſtinere duabus auribus/ꝙ aliquis loqui poſſit lingua vna. Hec ille. Item Vualleñ. in libello ſuo de geſtis philoſophorum: ⁊ quattuor virtutibus cardinalibus: parte quarta. cap. 3. legitur inquit ꝙ imperator Theodoſius dixit. Si quis crediderit nomina noſtra maledictione lacerande cum nolumus penis ſubiugare: qꝛ ſi ex leuitate hoc dixerit cōtemnendum eſt. ſi vero ex inſania miſeratione dignum eſt: ⁊ ſi ab iniuria remittendum. Item Seneca lib. 3. de ira. Cum inquit Antigonus rex audiſſet aliquos de ſe male loquentes palamque ſolus inter dicentes ⁊ audientes erat. leuiter amouit dicens quaſi in perſona alterius. Diſcedite/ne rex vos audiat. vnde ⁊ Guiller. pariſieñ. in de virtutibus: parte. 3. tractatu de fortitudine. capit. vndecimo. Ad contumelias inquit verborum debet homo ſe habere tanꝙ ſurdus. Unde Pſal. Ego tanꝙ ſurdus non audiebam. Unde in talibus debet homo tanꝙ immobilis in patientia permanere. Unde. 2. Regum. 14. de rege Dauid dicitur. Sicut angelus domini ſic eſt dominus meus rex: vt nec benedictione nec maledictione moueatur. Ille enim qui maledicit viro patienti: reputandus eſt quaſi nuncius a deo miſſus: vt abſtergat maculas eius cui maledicit. Unde Grego. Idcirco linguas inquit detractorū dominus in electos laxat. vt ſi quid in eis elationis ſurrexit lingua detractoris eradat. multum enim vilipēdit dominus malos: ex quo de lingua eorum facit abſterſorium ſordium bonorum. Quod conſiderans rex dauid dixit: cū Semei illi malediceret ⁊ armati qui cū eo erant vlciſci contenderent dixit Dauid. Dimitte eū vt maledicat iuxta preceptū domini. ſi forte reſpiciat dominus afflictionem meam ⁊ reddat mihi bonum ꝓ maledictione hac hodierna. 2. Regum. 16. Super quo Gregorius. Qui inquit verborum cōtumelijs preſſus patientiam ſeruare non ſufficit factum Dauid regis ad memoriam reuocet: quem cum Semei cōuicijs vrgeret ⁊ armati proceres vlciſci ⁊ amputare caput eius contenderent. ait ille. quid michi ⁊ vobis: dimittite eū vt maledicat iuxta preceptum domini. ſi forte dominus afflictionem meā reſpiciat: ⁊ reddat michi bonū pro maledictiōe hac hodierna quibus verbis indicat ꝙ pro peccato: o Berſabee inſurgentem contra ſe filium habuit. et fugiens reduxit ad animum malum qđ fecit. ⁊ contumelioſa verba non tam conuitia ꝙ adiutoria eſſe credidit. quibus ſe purgari ſibique miſereri poſſe iudicauit: tunc enim illata cōuitia bene toleramus/ cum in ſecreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. letitie quippe videbitur ꝙ iniuria percutimur. dū cōſpicimus ꝙ peius meruimus ſicque fit vt contumelijs gratia magis ꝙ ira debeatur. quarum interuētu a vo iudice pena grauior declinatur. hec Gregorius. ⁊ ponitur in ſumma Guillermi. pariſieñ. de virtutibus: parte tertia: tractatu de fortitudine: capitulo vndecimo. Item Seneca libro tertio de ira. narrat de quodā rege/ad quem cum veniſſent legati Athenienſium. audita eorum legatione maliuola: ait benigne. Dicite quid poſſum quod gratum ſit Athenienſibus facere? Cui reſpondit Demoſtenes vnus de legatis Athenienſiū. Te inquit ſuſpendere gratum eſſet athenienſibus. et cum circonſtantes regem indignati vellent in eum irruere: rex iuſſit illum incolumen dimittere dicens ceteris legatis. Nunciate athenienſibus multo ſuperbiores eſſe qui iſta dicunt ꝙ qui illa impune: ⁊ patiēter audiunt. Hec Vuallenſis. ¶ Secundo vt ſupra dictū eſt patiētia manifeſtatur in longanimi perpeſſione penarum in corporibus. Unde in iſto patientiam manifeſtauit ſe habere theodorus de quo narrat Valerius lib. 6. ꝙ cum lyſimachus rex iuſſiſſet eum cruci affigi reſpondit. hoc terribile genus tormenti eſt purpuratis tuis: ſed mea nihil intereſt humi an ſublime putreſcam. Item Seneca lib. de conſtantia ſapientis. Sapiens inquit colaphis percuſſus quid faciet? ⁊ reſpōdit dicens: hoc faciet qđ chato cum illi os percuſſum eſſet nō excanduit nō vindicauit iniuriam/ non remiſit quidē: ſed facta negauit. Itē narrat Seneca de ſocrate/ꝙ cū iret ꝑ quādā ciuitatē ⁊ eſſet colaphis grauiter ꝑcuſſus nihil amplius dixiſſe fertur ꝙ ꝙ moleſtū eēt ꝙ neſcirent hoīes qñ cū galea ⁊ quando ſine galea ꝓcedere deberent. Itē in eodē libro narrat Seneca de diogene philoſo. cui agenti cauſam cum lectulo attracta ſaliua inſpuiſſet in frontem eius medians abſterſit Dyogenes faciem ſuā dicens. o lectule affirmabo inquit eos falli qui te negant os habere. Item vvaleñ. in libello ſuo de geſtis philoſopho. ⁊ quattuor virtutibus cardinalibus parte. 4. cap. 7. Socrates inquit negat ſapientē ⁊ patiētē poſſe offendi. ſed aduerſus omnem fortunā robore virtutis ſue manere immobilē. vñ qualiter differunt ⁊ ꝙ varie animus ſapiētis ⁊ animus ſtulti afficiuntur in tribulationibus determinat Augu. 1. de ciuitate. capitu. 4. recitans de opinione Zenonis et Ariſtippi qui fuerunt ſapiētes ſtoycorum. qui id intereſſe ſenſuerunt inter animum ſapiētis ⁊ animum ſtulti: ꝙ ſtulti animus cedit paſſionibus eiſque accōmodat mentis aſſenſum: ſapientis autem animus quāuis eas paſſiones neceſſe patiatur. retinet tamē in his que appetere vel fugere rationabiliter debet veram ⁊ ſtabilē ⁊ inconcuſſam mentis conſtantiā. ⁊ ponit exemplū de

quodam ſtoyco philo. qui expalluit in naui ob maris
tempeſtatem cui cum obiectuꝫ eſſet ꝙ timuiſſet ita ꝙ
falſa eſſet opinio ſupradicta ſtoycorum ponentiū paſ-
ſiones non cadere in ſapiētes. iſte philoſophus reſpō
dit modo ſupradicto. ſcilicet ꝙ ſapientis animus licꝫ
eas paſſiones neceſſario patiatur. retinet tamē de his
⁊c. ſicut ſupra. ¶ Tertio manifeſtatur patientia in re-
B miſſione iniuriarum male facientibus. Pro quo notā-
duꝫ ꝙ propter octo cauſas ſpecialiter deberet homo
iniurias ſibi illatas patienter libenter atqꝫ gaudēter
dimittere. vt oſtenſum eſt ſupra: parte quarta. capitu.
27. vbi agitur de ſecundo opere miſericordie ſpiritua
lis. ¶ Quarto patientia manifeſtatur in moderatiōe
diſciplinarum in correctiōibus. Unde qualiter docto
res eccleſie ſe haberent in docendo ⁊ corrigendo po-
pulum ſubditum delinquentem: dictum eſt ſupra: par
te. 4. capitulo. 8. vbi agitur de quarto requiſito ad bo
num iudicem. Item de correctione fraterna: ⁊ quare
eſt correctio facienda. quare correctio eſt patiēter ſu
ſtinenda. ⁊ qualiter correctio debite eſt exercenda: di-
ctum eſt ſupra: parte. 4. cap. 26. vbi agit de tertio ope
ris ſpūalis. ¶ Dictis ibidē adijciendo qđ b. Grego.
ſup Ezech. hꝫ ome. 21. Ecce inquit de patientia forſitan
ſermo doctori eſt doctrine ſue magiſterio docere co-
gitur. qualiter cōtra dāna ⁊ contra illatas cōtumeli-
as patiētia ſeruetur. ſed cū ipſe vel dāno vel cōtume-
lia fuerit laceſſit⁹ oblit⁹ qđ docuerat vel in leſione p-
ximi: vel reddenda grauī⁹ cōtumelia excedit. iter hec
itaqꝫ cogitet quod ſcriptum eſt doctrina viri p patien
tiā noſcitur. ſi itaqꝫ iudex doctrine patientia eſt tanto
quiſqꝫ doctus oſtenditur quanto patiens fuerit. hinc
enim eſt ꝙ ille bonus diſcipulus. ſcilicet Helizeus q
cum magiſtrum ſuum: ſcilicet Heliam tolli in aere vi
debat per magne charitatis affectum clamabat dicēs.
Pater mi currus iſrael ⁊ auriga eius. quid eſt fratres
ꝙ Helias currus iſrael ⁊ auriga dicitur/ niſi ꝙ auriga
agitat: ⁊ currus portatur. doctor igitur qui mores po
puli ⁊ per patiētiam ſuſtinet: ⁊ ſacri eloqui verbis do
cet currus dicitur ⁊ auriga. currus quia tolerādo por
tat. auriga: quia exhortando agitat: currus: quia mala
ſuſtinet. auriga: quia populum bonis admonitionib⁹
exercet. hec ille. Item idem ſup euange. omel. 35. Per
impatiētie inquit vicium ipa virtutum nutrix doctri-
na diſſipatur. ſcriptum nāqꝫ eſt doctrina viri per pa-
tientiam noſcitur. tanto igitur quiſqꝫ minus oſtēditur
doctus quanto conuincitur minus patiens neqꝫ enim
poteſt veraciter bona docendo īpendere ſi viuendo ne
ſciat equanimiter aliena mala tolerare. Hec ille.
¶ Sed hic eſt notandū ꝙ ad virtutem patiētie que in
predictis quattuor manifeſtatur fortiter retinendum
conferunt multa motiua. Quorum primū eſt frequēs
exhortatio ſacre ſcripture. Unde Eccl. 2. In humilita
te tua patientiam habe: quoniam in igne probatur au-
rum ⁊ argentū. hoīes vero receptibiles in camino hu-
miliationis. Item apoſtolus Ephe. 4. Obſecro vos ī
dño vt digne ambuletis vocatione in qua vocati eſtis
cū oī humilitate ⁊ patiētia ſupportantes inuicē in cha-
ritate. Itē. 1. Theſ. 5. Patientes eſtote ad oēs. Itē He
bre. 12. Per patientiā curram⁹ ad ppoſitū nobis certa
men aſpicientes in auctorem fidei ⁊ conſummationeꝫ
ieſum/ qui in propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē cō
fuſione contempta atqꝫ in dextra dei ſedet. Iteꝫ Col.
3. Induite vos ſicut electi dei ſancti: ⁊ dilecti viſcera
miſericordie. Benignitatem ⁊ humilitatem modeſtiā
⁊ patientiam ſupportātes inuicē ⁊ donātes voſmetip
ſos: ſi quis aduerſus aliquem querelā hꝫ. ſicut dñs do
nauit nobis ita ⁊ vos. Itē. 2. Theſſa. 3. dicēs. Dñs autē
dirigat corda ⁊ corpora veſtra in charitate dei ⁊ patiē
tia xpi. Item Iaco. 1. Beatus vir qui ſuffert tentatio-
nē: qꝛ cū probatus fuerit accipiet coronam vite/ quam
repromiſit deus diligentibus ſe. Iteꝫ Iacob. 5. Patiē
tes eſtote fratres: vſqꝫ ad aduentum dñi. ¶ Secundū
motiuum conferens ad virtutē patientie fortiter reti- 2.
nendū eſt hoc ꝙ patientia valde glorioſe triūphat. Nā
vt dr̄ Puer. 14. Qui patiens eſt: multa gubernatur ſa
pientia. ⁊ ſicut dicitur Sap. 8. Sapientia vincit mali-
ciam: attingit igitur a fine vſqꝫ ad finem fortiter ⁊ diſ
ponit oīa ſuauiter. Unde ſicut dicit Guil. Pariſienſis in
de virtu. parte. 3. tractatu de for. ca. 7. Patiētia hoſtes
vincit ſine armis corporalib⁹: ⁊ ſine ictu vel percuſſio
ne. Nō eñ oportet virū patientē leuare vnū digitū ad
hoſtes vincendos. ſed tela eorum per ſuam patientiaꝫ
retōdit: ⁊ in corda ipſoꝝ illa repercutit. Unde pſ. Gladi
us eorum intret in corda ipſoꝝ. Perſecutoris eñ gla
dius cor ſuum percutit: qꝛ aīam eius occidit. ⁊ lꝫ per-
ſecutor perſequatur virum iuſtum vel patientem vſqꝫ
ad mortem. tñ mors illa eſt clauis regia quam deus
exhibet ad liberandū ſuos amicos a carcere corporis.
ipſa eſt porta per quam deus aperit ⁊ per quaꝫ amici
dei effugiunt a manibus perſecutorum. ⁊ ideo dicitur
Prouer. 14. Sperat iuſtus in morte ſua. ⁊ merito. naꝫ
vt dicit Guill. pari. Precioſa eſt in cōſpectu dñi mors
ſanctorum eius. Unde Aug. 3. de ciuitate. Quid inquit
precioſius ꝙ mors per quam fit vt omnia delicta di-
mittantur. ⁊ omnia merita cumulatius augeantur. ſꝫ
hoc manifeſtuꝫ eſt in ſanctis martyribus: quoꝝ mors
per queꝫ neceſſario tranſituri erant ab omni pena eos
abſoluit: ⁊ regnum celorū eis acquirit. et hoc ſine ſuo
labore: quia labore perſecutoris qui materiaꝫ corone
perpetue eis miniſtrat. Quod conſiderans propheta
dicit in pſ. Si conſiſtant aduerſum me caſtra: non ti-
mebit cor meum. ⁊ ſi exurgat aduerſum me prelium:
in hoc ego ſperabo. Unde ſicut dicitur Prouerbio. 16.
Melior eſt patiens viro forti. ⁊ qui dominatur animo
ſuo expugnator eſt vrbium. Fortis enim in magna di
ligentia ⁊ labore diuitias ſpirituales acquirit ⁊ cuſto
dit ſed patiens diuitias ſpirituales habitas ſine labo
re cuſtodit. Si enim perſecutor in aliquo tēporali dā-
nificat hominem patientem. ipſe tamen ſua bona ſpiri
tualia tutiſſime poſſidet. ſed econtra. vir impatiens ſi
offeratur ei aliquid terrenum ſtatim in ſui damni pro-
prij augmentationem proijcit etiam a ſe ſua bona ſpi-
ritualia. vnde Prouerb. 19. Qui impatiens eſt ſuſtine
bit damnum. vir patiens etiam dominatur anime ſue
dicente chriſto Luce. 21. In patientia veſtra poſſidebi
tis animas veſtras. Iſtud eñ ī hoc attendit ꝙ patiētia
cohibet hominem interiorem ab illicitis verbis ⁊ ope
ribus. Unde linguā cohibet a mendacio ⁊ periurio: ⁊
ab omnibus verbis contumelioſis. manum etiam co-
hibet a violentia. ⁊ ſic patiens potens eſt ſeipſum co-
hibere interius ⁊ exterius ab his que pertinent ad vin
dictam. ⁊ quantum ad hoc dicitur animam ſuam poſ-
ſidere. Unde Grego. ſuper euang. ome. 35. Idcirco in-
quit poſſeſſio anime in virtute patientie ponitur: quia
radix cuſtoſqꝫ oīm virtutū patientia eſt. per patientiā
vero poſſidemus animas noſtras. quia dū nobiſmetip
ſis dominari dicimur hoc ipſum incipimus poſſidere
quod ſumus. in homine vero impatiente dominatur
ira vel furor ⁊ eum poſſidet. ⁊ bene dici poteſt taliter
dñans aīe ſue melior expugnatore vrbium. qꝛ experiē-
tia docēte difficilius eſt hoſti reſiſtere cum iam caſtra
intrauit vel arcem ꝙ ſi extra cōſiſtat. vñ Grego. Ma-

noꝛ eſt inquit victoꝛia vrbes expugnare: q2 extra ſunt
qui vincuntur. maius eſt aūt qđ per patientiam vinci=
tur: quia ipſe a ſe animus ſuperatus eſt. ꝛ ſemetipſum
ſibiipſi ſubijcit: quando cum patiētia in humilitate to
lerantie ſternit. Hec Grego. ſuper euange. omelia. 35.
3. ¶ Tertium motiuum cōferens ad virtutem patiētie
foꝛtiter tenendum eſt hoc. ꝙ patientia eſt via ꝑ quā vo
luit xp̄s nos ip̄m ſequendo tranſire. Unde Apoſtolus
1. Petri. 1. Chꝛiſtus paſſus eſt pꝛo nobis: nobis relin=
quens exemplum vt ſequamur veſtigia eius. ¶ Unde
qualiter chꝛiſtus docuit nos ipſum per hanc viā ſequi
oſtēdit Cypꝛianus. ꝛ ponitur in canone diſtin. 113. vbi
ſic. Cum ſubditus inquit dominus paſſioni alapaꝫ ac
cepiſſet ꝛ ſibi diceretur. Sic reſpondes pontifici? ni=
chil ille contumelioſe locutus eſt in perſonam pontifi
cis. ſed ſicut magis innocentiam ſuam tuitus eſt di=
cens. Si male locutus ſum: expꝛoba de malis. ſi autē
bene: quid me cedis? quia oīa ab eo iam facta ſunt hu
militer ꝛ patienter vt nos humilitatis ꝛ patientie ha=
beremus exemplum. hec ille. Unde Guil. pariſiē. in de
virtutibus: parte. 3. tractatu de foꝛtitudine. capitulo
ſeptimo. Uult inquit Chꝛiſtus vt aliqua patiamur ꝑ
eo: ſicut ꝛ ipſe paſſus eſt pꝛo nobis. ¶ In cuius rei fi=
gura legitur Luce vltimo. ꝙ cū chꝛiſtus comediſſet
de piſce aſſo dedit reliquias diſcipulis ſuis. piſcis aſ
ſus eſt xp̄s a ſuis pſecutoꝛibus paſſus. voluit eñ xp̄s
diſcipulos ſuos cōmunicari paſſioni ſue. Unde Apl's
Col. 1. Adimpleo ea que deſunt paſſionum xp̄i in car=
4. ne mea. hec Guil. par. ¶ Quartum motiuū cōferens
ad virtutē patientie foꝛtiter retinendū eſt hoc: ꝙ patiē
tia valde efficax eſt ad acq̄rendū regnū celoꝝ. vñ Hie
ron. nō inq̄t niſi per patentiā īpletur qđ dicitur regnū
celoꝝ vim patitur: ꝛ violēti rapiūt illud Math. 11. vñ
in alijs beatitudinibus fit pꝛomiſſio de futuro. patiēti
de regno celoꝝ fit pꝛomiſſio de pꝛeſenti. Uñ Mathei
5. Beati qui perſecutionem patiuntur pꝛopter iuſti=
ciaꝫ: qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. ꝛ q2 nouit xp̄s patiētiā
eſſe tam efficacem ad regnū celoꝛum habendū. iđ con
dens ſuū teſtamentū pacem ꝛ patientiaꝫ nobis reliq̄t
oībus ꝛ legauit dicens. Pacem meam relinquo vobis
pacem meam do vobis. ꝛ ſequit. Nō turbet coꝛ veſtrū.
ſ. aliqua impatientia. Unđ figurā huius habemus. 4.
Reg. 2. vbi legitur ꝙ qñ Helias aſcendit in celum di=
miſit palliū ſuuꝫ heliſeo cū quo heliſeus ꝑcuſſit aquā
ioꝛdanis: ꝛ diuiſa eſt. Spiritualiter palliū helye vt di
cit Odo ſuper euangelia: ſermone. 27. eſt humilis pa
tientia xp̄i/ que diuinam operuit maieſtatē. vñ ita hu=
milis ꝛ patiēs apparuit inter iudeos ꝙ nullius repu=
tationis inter eos haberetur. Unde pſ. in perſona xp̄i.
Factus ſum inquit oppꝛobriū hominuꝫ: ꝛ abiectio ple
bis. niſi enim cum pallio iſto patientiā ſuā operuiſſet
cum eo certamē diabolus nūq̄ iniſſet qui eñ ſine pal
lio iſto tranſire nititur ī aquis tribulatiōis huius mū
di per impatinetiā ſummergetur. ꝛ ideo hoc pallium
xp̄s aſcendens in celum reliquit apoſtolis ꝛ ſuis diſci
pulis quo operti frig⁹ ꝛ famē ꝛ gladiū ꝑuipendebāt.
Uñ Actu. 5. Ibant apoſtoli gaudentes a conſpectu cō
ſilij: qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu contumeliam pa
ti. ꝛ certe ſi quis hoc pallio ſe haberet opertum non ti
meret ictuꝫ impatientie quo repꝛobi feriūtur: ꝛ coꝛru
unt in pꝛofundum inferni. O igitur bone ieſu hoc pal
lium tribue nobis vt inuocato auxilio tuo: ſine quo ni
chil poſſumus diuiſis aquis tribulationis ꝛ concupi=
ſcētie ad terram viuentiū trāſire libere valeamus ꝛc.
5 ¶ Quintum motiuum cōferens ad virtutē patientie
foꝛtiter retinendū eſt hoc: ꝙ patiētia eſt foꝛnax exami
nationis diuine. vñ ſicut in foꝛnace cū igne auruꝫ argētū
ꝛ cetera metalla examinantur purgātur ꝛ pulchꝛioꝛa
reddentur. ſic in foꝛtitudine patientie cum igne tribu
lationis dominus pꝛobat: ꝛ mūdat ſuos ſeruos ꝛ eos
efficit pulchꝛioꝛes. Unde Pꝛouerbi. decimoſeptimo.
Sicut igne pbat argentū ꝛ aurū in camino. ita coꝛda
pꝛobat dñs. Item Eccli. 2. In igne ꝓbatur argentū ꝛ
aurū. hoīes vero receptibiles in camino humilitatis
ſiue humiliationis. ꝛ ſicut in foꝛnace ignis ligna inci=
nerat: ꝛ metalla purgat. ſic in foꝛnace foꝛtis patientie
ignis tribulationis ligna vicioꝛum incinerat et conſu
mit. ꝛ coꝛda electoꝛum purificat. ꝛ ſicut ignis in foꝛna
ce quedam metalla reddit liquida. ꝛ quedam ſolida. ſic
ignis tribulationis in foꝛnace foꝛtis patientie coꝛda
humana facit nunc liquida ꝛ nunc ſolida. liquida per
cōpaſſionem ſiue cōtritionem. vñ tribulatio eſt virga
moyſi per quam de petra educitur aqua. aqua tn̄ la=
chꝛymarū de coꝛdibus duris: ꝛ quaſi petrinis. Unde
Cātico. 5. Aia mea liq̄facta eſt. ſolida ꝛ foꝛtis cōtra ꝑ=
ſecutionē ꝛ tētationē. Unde totus mundus non poteſt
vincere vnum hoīem in quo habitat virtus patientie:
qđ pꝫ ex hoc ꝙ iuuenes ꝛ tenelle virgines hanc virtu
tē habētes. ſ. Katherina: Margaretha: cecilia: agnes:
lucia: agatha: vrſula: ꝛ multe alie. reges ꝛ tyrannos ꝛ
oīa eoꝛum toꝛmentoꝛum genera cum foꝛtitudine paci
entie ſuperabunt. ꝛ nimirum. q2 foꝛtitudo iſta non eſt
foꝛtitudo humana: ſed foꝛtitudo ſpiritusſancti hoī di=
uinit⁹ attributa. Unde. 1. Machabe. 3. De celo foꝛtitudo
eſt: ꝛ ſicut in foꝛnace ī qua metalla ꝓbātur eſt magn⁹
flatus folliū ꝛ magnū ignis incendium. ſic in foꝛnace
perfecte patientie in qua electi examinantur eſt flat⁹
ſancti ſpiritus inſpirationis ꝛ vehemens incendiū cha
ritatis. In cuius rei ſignum euentus ſpiritusſancti ſu
per apoſtolos qui erat eis datus ad eos in patientia
coꝛroboꝛandum fuit tanq̄ aduentus ſpiritus vehemē
tis: ꝛ in ſpecie ignis apparens. vt patet Actuū. 2. hoc
eñ charitatis incendium in habentibus foꝛtitudinem
patientie nulla aqua pōt extinguere. dicente ſcriptu=
ra Canti. vlt. Aque multe non pñt extinguere charita
tē. aque multe. i. tribulationis multe. vñ in aquis iſtis
ignis charitatis nedū extinguitur: ſed etiam vehemē
tius exardeſcit. dicente ſcriptura Sapientie. 16. In
aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. ¶ Et
nota ꝙ ſecundum Guillerm̄. Pariſiēſem in de virtu.
parte tertia: tractatu de foꝛtitu. cap̄. 8. Per aquam in
ſcriptura tribulatio merito ſignatur pꝛopter ſeptem
vtiles effectus tribulationis per ſeptem aque pꝛoprie
tates ſignatos. ¶ Pꝛimo ſicut aqua incaute illam in=
trantes demergit. ſic aqua tribulationis ſūmergit ho
ſtes ſpirituales: ſcilicet vicia ꝛ demones hominibus
patientibus inſidiantes. Unđ pſ. Operuit aqua tribu
lantes eos vnus ex eis non remanſit. ¶ Secundo/ ſi=
cut aqua nutrit piſces: ſic aqua tribulationis in virtu
tibus nutrit fideles. vñ Exodi pꝛimo. dixerūt egyptij
de populo iſraelitico: venite oppꝛimamus eos ſapiē=
ter. ꝛ ſequitur. Q̄tomagis oppꝛimebant eos: tātoma=
gis multiplicabātur. ꝛ nota ꝙ aqua amara piſces dul
ces nutrit: ꝛ magnos ſicut cete grandia que non inue
niūtur niſi in mari. ſic homines magne virtutis nutriū
tur in aqua tribulationis. Unde Ezech. 31. Ecce aſſur
quaſi cedrus in libano pulcher. ꝛ ſequitur: aque mul=
te nutrierant eum. ¶ Tertio. ſicut aqua munit caſtra
quoꝝ parietes circuncingit. ſic aqua tribulatiōis mu
nit aīe caſtrum: cuius parietem: ſcilicet coꝛpus circū
dedit. Uñ. 2. Regū. 22. Dixit Dauid. Ab inimicis ſal=
uus ero: quia circundederunt me cōtritiones moꝛtis.

¶ Quarto ſicut aquas eleuat nauez dũ creſcit. vnde
gñ. ſeptimo. mltiplicate ſunt aque ⁊ eleuauerũt ar
chã in ſublime a terra. ſic tribulatio electos dei exal
tat a terrenis deſiderijs ⁊ ꝓficere facit i vtutibus.
vñ phil. 2. humiliauit xp̃s ſemetipſum fact⁹ obediẽs
vſq; ad mortẽ: mortem autem crucis: ꝓpter quod et
deus exaltauit illum ⁊ dedit illi nomẽ quod eſt ſuper
omne nomẽ. Unde puer. 18. Turris fortiſſima nomẽ
dñi ad ipſum currit iuſtus ⁊ exaltabitur. ¶ Quinto.
ſicut aqua veſtes corporis lauat ⁊ mũdat: ſic aqua tri
bulationis veſtes aie ſpõſe xp̃i lauat ⁊ purificat ⁊ ne=
dũ tribulatio veſtes aie lauat ⁊ purificat: ſed etiã ve
ſtem de byſſo anime preparat. Uñ apoca. 7. vnus in=
quit de ſenioribus ſcʒ qui erãt ante thronũ dei dixit
michi. hi qui amicti ſũt ſtolis albis q̃ ſunt ⁊ vnde ve
nerũt? ⁊ dixi illi. dñe tu ſcis. ⁊ dixit michi. hi ſunt qui
venerũt de magna tribulatione ⁊ lauerũt ſtolas ſuas
et dealbauerunt eas in ſanguine agni. ideo ſunt ante
thronũ dei ⁊ ſeruiunt ei die ac nocte. ¶ Sexto: ſicut
aqua vinũ temperat et eius fortitudinem mitigat ne
cordibus debilium noceat: ſic aqua tribulationis vi=
num tp̃alis leticie temperat ⁊ mitigat ne ſi homines
mundani illud purũ aqua tribulationis nõ limphatũ
biberent inſanirent. Uñ Oſee. 7. ceperunt principes
furere a vino. Nam ſicut dicitur Sap. 14. Dũ letan=
tur ſupple de vino tp̃alis gaudij inſaniunt. ⁊ hoc ma
nifeſtum fuit in ſalomone q̃ dixit Eccl̃s. 2. Magnifica
ui opera mea: edificaui michi domos: ⁊ plantaui vi=
neas: feci ortos ⁊ pomeria: ⁊ cõſeui ea cunctis gene=
ribus arboꝝ: ⁊ extruxi michi piſcinas aquaꝝ vt irri=
garẽ ſiluã lignoꝝ germinantiũ: poſſedi ſeruos ⁊ an=
cillas multãq; familiam habui: armenta quoq; ⁊ ma=
gnos ouiũ greges vltra oẽs qui fuerunt ante me in
hieruſalẽ: coaceruaui mihi argentũ ⁊ aurũ ⁊ ſubſtan
tias regũ ⁊ ꝓuinciaꝝ: feci michi cãtatores ⁊ cãtatri=
ces ⁊ delicias oĩʒ filiorũ hominũ: ciphos ⁊ vrceolos
in miniſterio ad vina fundenda: ⁊ ſupgreſſus ſuʒ opi
bus omnes qui ante me fuerunt in hieruſalẽ: ſapien=
tia quoq; perſeuerauit mecũ. ⁊ oĩa q̃ deſiderauerunt
oculi mei non negaui eis: nec ꝓhibui cor meum quin
oĩ voluptate frueretur. et ideo ſicut dr̃. 3. Regum. 11.
Cum iam eſſet ſenex deprauatum eſt cor ei⁹ per mu
lieres vt ſequeretur deos alienos. ecce ad quẽ finem
perduxit euʒ guſtatio vini mundane ꝓſperitatis nõ
limphatuʒ cum aqua tribulationis. ſed ille vir ſetiſſ
iob qui nõ obſtante ꝙ ditiſſimus ⁊ magnus eſſet iter
omnes orietales. tñ qr vinũ ꝓſperitatis mũdane gu=
ſtauit cũ aqua tribulationis ſumme tẽperatũ: vt pʒ
Job. 1. ideo in patientia perfecta placens deo vitam
ſuam ad finẽ felicem ꝑduxit. ¶ Septimo ſicut aqua
D. ignẽ ſic tribulatio ardorem libidinis mitigat ⁊ extin
guit. Uñ Eccleſiaſtici. 11. Malicia vnius hore obliuio
nem facit luxurie maxime. Et nota ꝙ tribulatio ne=
dum per aquã: ſed etiã ꝑ ignem in ſcriptura ſacra in=
telligi conſueuit. vñ pŝ. Igne me examinaſti. ⁊ ſicut
dicit guil. pa. in de virtutibus parte. 3. trac. de forti.
ca. 8. Tribulatio patienter ſuſtinenda eſt ꝓpter ſeptẽ
ei⁹ vtiles effect⁹ ſignatos ꝑ ſeptẽ ignis ꝓprietates.
¶ Primo ſicut ignis illuminat: ſic tribulatio illumi
nat oculos mentis viciorum caligine excecatos. vn=
de Grego. oculos quos culpa claudit pena aperiet.
hec enim illuminatio figurata eſt Thob. 11. vbi legi=
tur ꝙ thobias cecus felle poſito ſuper oculos ei⁹ vi=
ſum recepit. In amaritudine fellis intelligit amari=
tudo tribulationis. Unde Treñ. 3. Circundedit me
felle ⁊ labore. Itẽ Jere. 8. Domin⁹ ſilere nos fecit: ⁊
potum nobis dedit aquã fellis. ¶ Scd̃o. ſicut ignis
emollit et liquefacit dura metalla: ſic tribulatio cor=
da emollit ⁊ liquefacit indurata peccatis. vñ Job. 23.
De⁹ emolliuit cor meum. et ſicut cera igne emollitur
⁊ veterem imaginem deponit ⁊ nouã recipit. ſic cor=
da pctõruʒ igne tribulationis emolliuntur ⁊ vetuſta
tem vicioꝝ deponũt et nouitatẽ virtutum aſſumunt.
¶ Tertio: ſicut ignis lateres et cetera mollia robo=
rat ⁊ cõſolidat: ſic tribulatio corda mollia roborat ⁊
debilia conſolidat ⁊ roborat: vt poſſint patienter ar=
dua ſuſtinere. Unde Ro. 5. tribulatio patientiam ope
ratur. tribulatio eni roborat ſanctos vt dẽtes leonis
inferni qui ſunt heretici ⁊ detractores ⁊ perſecuto=
res in eos ꝑualere non poſſint. Uñ hmõi dentes dya
boli ſic alloquit ꝓphã. Iſa. 3. Quare atteritis popu=
lum meũ ⁊ facies pauperũ cõmolitis. patientia eni
martyrum multos huiuſmodi dentes extraxit de ore
dyaboli: qr viſa patientia ſanctoꝝ multi ad xp̃m con
uerſi ſunt. ¶ Quarto ſicut ignis diſſoluit congelata
⁊ ligata ac vincula comburit ⁊ annichilat: ſic tribula=
tio ãnichilat vĩcula amoris quibus aliq̃s ligatus eſt
mundo. vnde Dañ. 3. tres pueri qui erant ligati miſſi
ſunt in fornacẽ ignis ⁊ inuẽti ſunt ſoluti. ¶ Quinto:
ſicut igne ꝓbat aurũ ⁊ argẽtum. ſic tribulatio homi
nẽ probat. vnde pŝ. Igne me examinaſti. Item Job.
23. ꝓbabit me quaſi aurũ qđ ꝑ ignẽ trãſit. ¶ Sexto:
ſicut ignis purgat metalla a rubigine ⁊ corruptione
ſic tribulatio purgat hoiem a rubigine ⁊ corruptio=
ne vicioꝝ. vnde Mala. 3. Sedebit conflans ⁊ emun=
dans argẽtũ ⁊ purgabit filios leui. Item Johan. 15.
Omẽ palmitẽ qui fert fructũ purgabit eũ vt fructuʒ
plus afferat. Uñ. grego. qđ inquit flagellũ grano: qđ
lima ferro: ⁊ qđ fornax ignis auro: hoc facit tribula=
tio viro iuſto: ſed de quibuſdã põt dici illud Jere. 6.
Fruſtra cõflauit cõflator: malicie eni eoꝝ nõ ſunt cõ=
ſumpte. argẽtum reprobũ vocate eos: qr dñs ꝓiecit
illos. vñ nõ aurũ ſed paleã ſe eſſe oſtẽdit q̃ in igne tri
bulationis nõ purgat: ſʒ ꝑ impatientiã cremat. vnde
Mathei. 3. Paleas comburet igne inextinguibili.
¶ Septimo: ſicut ignis deſiccat humida. ſic tribula=
tio deſiccat corda voluptuoſa ab aquis deliciaꝝ. In
cuius rei figura legitur Exo. 14. ꝙ erat aqua maris
rubri filijs iſrael ꝑſecutionem patientibus quaſi mu
rus a dextris ⁊ a ſiniſtris. ¶ Sextum motiuũ confe=
rẽs ad virtutẽ patientie retinendũ eſt exemplaris pa
tientia ſctõꝝ patrũ precedẽtium. vñ grego. Facta in=
quit patrũ ſctõꝝ ꝓcedentiũ conſideremus ⁊ nõ erunt
nobis grauia que toleramus. qđ conſiderãs illa ſctã
mulier iudith. đ qua legitur Judith. 8. ꝙ populo iſ=
raelitico i anguſtia ⁊ tribulatione a ſuis inimicis cir
cundato dixit. memores eſtote qñ pater veſter abra=
hã tentatus eſt: ſic ⁊ yſaac: ſic iacob: ſic moyſes: ⁊ oẽs
q̃ placuerũt deo ꝑ multas tribulationes trãſierũt fi=
deles. Illi autẽ q̃ tentatiões nõ ſuceperũt cũ timore
dñi ⁊ impatientiã ſuã ⁊ improperiũ murmurationis
ſue cõtra deũ ꝓtulerũt exterminati ſũt ab extermina
tore ⁊ a ſerpẽtib⁹ perierũt. ⁊ nõ igit vlciſcamur nos
ꝓ his que patimur: ſʒ reputãtes ꝓ peccatis noſtris
⁊ hec ſupplicia minora eſſe flagella quaſi ſerui domi=
ni q̃ corripimur ad emendationẽ ⁊ nõ ad perditioneʒ
noſtrã euenire credamus. Item dauid fugiẽs a facie
abſalõ filij ſui patiẽter dixit. ſi inuenero grãʒ i oculis
dñi reducet me. ſi aũt dixerit michi nõ places preſto
ſum faciat qđ bonũ eſt corã ſe. 2. Regũ. 15. Item legit
Thob. 2. de illo ſancto viro thobia cecitatis plaga a
dño ꝑcuſſo: ꝙ ideo hãc tentationem ꝑmiſit dñs eue=

nere illi vt poſteris daret exẽplū patiẽtie ſicut ſan=
cto Job. nam cū ab infantia ſua ſemper deū timuerit
⁊ mandata eius cuſtodierit nō eſt cōtriſtatus contra
deū ꝙ plaga cecitatis euenerit ei: ſed immobilis in
dei timore permanſit gratias agẽs deo omnibus dieb⁹
vite ſue. ¶ Itē cū ille vir ſanctus eleazarus plagis
puniretur grauiſſimis patiẽter ſuſtinuit ⁊ dixit. do=
mine tu ſcis: qꝛ cū a morte liberari poſſē duros cor
poris ſuſtineo labores ſiue dolores. ſcḋm aīam vero
ꝓpter amorē tuum libẽter hec patior. 2. Machab. 6.
Item ſeptem fratres vna cū matre ſua patienter et
alacri aīo ꝓ amore dei ⁊ legib⁹ diuinis ſuſtinuerunt
horrenda tormẽta ⁊ mortis ſupplicia. vt ptꝫ. 2. Ma=
cha. 7. ¶ Itē apoſtolus Paulus. 1. cor. 4. de ſeipſo ⁊
ceteris apoſtolis ita ſcribit. vſqꝫ in hanc horā ⁊ eſu=
rimus ⁊ ſitimus ⁊ nudi ſumus et colaphis cedimur
⁊ inſtabiles ſumus. hoc eſt propter pſecutionem loca
mutam⁹ maledicimur ⁊ benedicim⁹. perſecutionem
patimur ⁊ ſuſtinemus. blaſphemamur et obſecram⁹
tanquā purgamentum huius mundi facti ſumus oīa
per ipꝫ vſqꝫ adhuc. hec eñ ⁊ alia multa pro xp̄o apl̄i
nō solū pacienter: ſed etiam gaudenter ſuſtinuerunt
Unde Act. 5. Ibāt gaudentes a cōſpectu cōſilij: qm̄
digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu contumeliā pati. ¶ Sꝫ
inter oīa ſanctorum exẽpla ad virtutem patiẽtie retinẽ
dum conferentia patientie xp̄i exemplum eſt potiſſi=
mū. ⁊ ideo merito dicit apoſtol⁹ Hebre. 12. Recogita
te eū qui talem ſuſtinuit ꝓ pctōrib⁹ aduerſus ſemet
ipſum ꝯtradictione vt nō fatigemini aīabus veſtris
deficientes. Itē. 1. pe. 4. chriſto in carne paſſo ⁊ vos
eadem cogitatione armemini. Uñ greg. ſi inquit ille
hinc ſine flagello nō exit qui ſine pctō venit. quō fla=
gellis digni nō erūt qui huc cū pctō venerūt. paſſio
enī xp̄i lignū eſt aquas tribulationū dulcorans ſigna
tū ligno illo quod a dn̄o oſtẽſum eſt Moyſi. vñ dulco
rate ſunt aque marath Exo. 15. ¶ Unde gre. ſi inquit
paſſio xp̄i ad memoriā reuocet nichil a deo durum
q̄ð non equo aīo toleret. In cuius rei ſignum dn̄s ie=
ſus oſtẽdit man⁹ et latus ſuis apoſtolis ⁊ diſcipulis
in tribulatione poſitis Luce. vi. Itē aſpect⁹ ſerpẽtis
enei ſanabat a morſibus ignitorum ſerpentiū: vt patet
Nu. 21. in ſignum ꝙ aſpectus xp̄i in cruce iram ⁊ im=
pacientiā ſanat. xp̄s enī furorē iudeorum pluries paciẽ=
ter declinauit. vñ ipſe patiẽter pertulit iniurias illa
tas verbis ⁊ factis. verbis quidem detractorijs con
tradictorijs deriſorijs ⁊ cōtumelioſis. Detraxerunt
enim ei occulte ⁊ manifeſte. Occulte intra ſe ei oblo
quendo ſiue male cogitando: ⁊ ipm̄ temere frequen=
ter ⁊ nequiter iudicando. Uñ Lu. 7. legitur ꝙ quan=
do maria magdalena lacrimis ſuis rigauit pedes ie
ſu et capillis ſuis extersit et oſculabatur pedes ieſu
vnus phariſeorum hoc videns ait intra ſe. Hic ſi eſſet
ꝓpheta ſciret vtiqꝫ que ⁊ qualis eſſet mulier q̄ tāgit
eum. qꝛ peccatrix eſt. Itē legit mathei. 9. ꝙ qñ ieſus
ſanauit quendam paraliticū iacentē in lecto dicẽs ei.
Cōfide fili: remittuntur tibi pctā tua. Ecce quidā de
ſcribis dixerūt intra ſe. Hic blaſphemat. Manifeſte
etiā detraxerūt ei qñ dixerūt diſcipulis eius. Qua=
re cū publicanis ⁊ cū pctōribus manducat magiſter
veſter. Itē Luc. 5. Quare diſcipuli iohannis ieiunāt
frequẽter ⁊ obſecrationē faciūt: ſiliter phariſeorū: tui
aūt diſcipuli edūt ⁊ bibunt. Item manifeſte detraxe
runt ei qñ miracula que fecit deprauabant dicentes.
In beelzebub principe demoniorum eijcit demonia
Lu. 11. Itē Joh. 9. Nō eſt hic hō a deo qui ſabbatum
nō cuſtodit. Itē ſequit in eodē. Nos ſcimus: quia hic
hō pctōr eſt. Item Joh. 8. Nonne bñ dicimus: quia ſa=
maritanus es tu ⁊ demonium habes. Contradictoria
etiam verba patienter ſuſtinuit. Uñ Johā. 8. dixerūt
phariſei. Tu de teipſo teſtimoniū perhibes. teſtimo
nium tuū nō eſt verū. Et ſequit in eodē ca. Quinqua
ginta annos nondū habes ⁊ habrahā vidiſti. q. d. fal=
ſum eſt. Uerba etiā deriſoria patienter ſubſtinuit. vñ
Mathei. 9. ⁊ Lu. 8. Cum veniſſet ad domū principis
ſinagoge habentis filiā mortuā ⁊ vidiſſet turbā flen=
tem ⁊ plangẽtem dixit. Nolite flere nō eſt enim mor=
tua puella: ſed dormit. ipſi aūt deridebāt ſcientes: qꝛ
mortua eſt. xp̄s aūt ſuſcitauit eā a morte. Item Lu=
ce. 16. cum dixiſſet. Facite vobis amicos de mammo
na iniquitatis. ⁊ ſequitur ibidem. Audiebant phari=
ſei qui erant auari ⁊ deridebant eū. Uerba etiā contu
melioſa patienter ſuſtinuit. Unde Johannis. 8. Non=
ne bñ dicimus. qꝛ ſamaritanus es tu. Item Lu. 5. q̄s
eſt hic qui loquit blaſphemias. Item mat. 11. venit eī
iohannes neqꝫ mãducās neqꝫ bibẽs: ⁊ dicunt demo=
nium habet. venit filius hoīs manducans ⁊ bibens ⁊
dicūt: ecce homo vorax ⁊ potator vini: ⁊ publicanorum
⁊ pctōrum amicus: ſed ſpecialiter in tpe paſſionis i do=
mo cayphe coram pylato ⁊ coram herode ⁊ dum eum
dū pẽderet in cruce multa hmōi verba cōtra ſe audi
uit: vt ptꝫ Mathei. 27. ⁊ Marci. 14. ⁊. 15. ⁊ Luce. 22.
⁊. 23. Joh. 18. ⁊. 19. Item facto graues iniurias paſſ⁹
eſt. nam ipſo predicāte repleti ſunt omnes in ſinago
ga ira. ⁊ eijcientes eum extra ciuitatē voluerunt eū
precipitare de ſupercilio montis. Luce. 4. Item ad
lapidandum eū lapides ſuſtulerant Jo. 8. Itē cū exi
ret de hieruſalem ⁊ vellet ire per ſamariā. ſamarita=
ni nuncios ſuos quos p̄miſit recipere noluerūt Lu.
9. Item ſcḋꝫ ꝙ ipſemet p̄dixerat Mathei. 20. in tpe
ſue paſſionis fuit illuſus/flagellat⁹ ⁊ crucifixus. de=
luſus ſiquidē fuit in domo cayphe pontificis. Unde
Luce. 22. Uiri qui tenebant illū illudebant ei ceden=
tes eū. etiam velauerūt caput ei⁹ ⁊ percutiebant eū.
⁊ interrogauerūt eū dicẽtes. ꝓphetiſa nobis xp̄e q̄s
eſt qui te percuſſit. ⁊ multa alia blaſphemātes dice=
bant in eū. Itē in pretorio pylati preſidis ſuſcipiẽtes
ieſum in pretorio congregauerūt ad eum vniuerſam
cohortē exuentes eū clamidem coccineū circundede
runt illi. Et plectentes coronā de ſpinis impoſuerūt
ſuper caput eius. ⁊ arūdinē in dextra eius: ⁊ genufle=
xo ante eū illudebant ei dicentes. Aue rex iudeorū.
Item illuſus fuit in domo herodis. Unde Luce. 23.
Spreuit aūt illū herodes cū exercitu ſuo. ⁊ illuſit in=
dutum veſte alba. Item illuſus fuit in patibulo cru=
cis. ⁊ hoc a militib⁹/a ſacerdotibus/et a tota cōmuni
tate pretereūtib⁹ ⁊ etiā a latronib⁹. Primo a militi=
bus. Unde Luce. 23. Illudebant aūt ei et milites ac=
cedentes ⁊ acetum offerentes illi ⁊ dicẽtes. Si tu es
rex iudeorum ſaluum te fac. Item pendens in cruce il=
luſus erat a ſacerdotibus. Unde Mathei. 27. Prin=
cipes ſacerdotū illudentes ei cum ſcribis et ſenior
bus dicebant. Alios ſaluos fecit ſeipſum nō pōt ſal=
uum facere. Itē illuſus fuit a cōitate. Unde Lu. 23.
Stabat populus expectans ⁊ deridebant eū princi=
pes. Item Mathei. 27. Pretereuntes autem blaphe
mabant eū mouentes capita ſua ⁊ dicentes. Uah q̄
deſtruis tẽplū dei ⁊ in triduo reedificas illud. Item
illuſus fuit in cruce a latronib⁹. Unde Mathei 27.
Qui cum eo crucifixi erant ſcꝫ latrones conuiciabā
tur ei. ⁊ quantū ad eius flagellationē penſandum eſt
ꝙ ipſe dn̄s et ſaluator noſter ieſus xp̄s flagellatus
fuit in capite. Unde Mathei. 27. Percutiebāt caput

eius arūdine. Item in facie. vñ Lu.22. Percutiebāt
faciem eius. Itē Jo.18. Unus aſſiſtens miniſtrorum
dedit alapā ieſu. Itez Johānis.19. milites dicebant
Aue rex iudeorum: ⁊ dederunt ei alapas. Item per-
cuſſus fuit in collo. vñ Mathei.26. Marci.14. Cola
phis eū ceciderunt. Item percuſſus fuit in toto cor
pore. Unde Mathei.27. Marci.15. ⁊ Luce.23. Pyla-
tus tradidit illis ieſum flagellis ceſum vt crucifige-
ret. Item ipſe qui erat dñs dñantiū qui ſoluit compe
ditos tanq̄ latro fuit captus ⁊ ligatus: ſed etiam la-
trone poſtpoſitus. Uñ barrabam qui erat homicida
ſediciosus ⁊ latro petierunt iudei ſibi dimitti ⁊ dñm
deum ſuum ieſum xp̄m in patibulo crucifigi. vt patz
Mathei.27. Marci.15. Luce.23. Jo.18. Item in cru-
ce poſitus fuit in medio latronum: quaſi magiſter: et
olim eorū ſceleratione. Uñ Joh.19. Crucifixerunt euz
eo ⁊ alios duos hinc ⁊ hinc: mediū aūt ieſū. ¶ Pre-
terea penſandū eſt q̄ ieſus pendēs in cruce in oībus
ſenſib⁹ corporis erat vehemēter afflict⁹. vñ in viſu erat
afflictus vidēs ante euz inimicos ſuos ⁊ tortores ra-
bidos ⁊ crudeles. Uidit etiā ſuā piiſſimam matrē pa
riter in aīam gladio vehementiſſimi doloris percuſ-
ſam. Uidit diſcipulos ſuos ⁊ deuotas mulieres et
dolore maximo cōpatientes. Aures autē eius verba
blaſphemie inſultatiōis deriſionis ⁊ improperii au
diebant. Nares etiam rōne loci caluarie in quo cruci
fixus eſt vbi decapitabātur maleficī poterant fetore
grauari. In guſtu etiā erat afflictus in hoc q̄ erat po
tatus vino mirrato vel aceto cum felle mixto q̄ erat
potus amariſſimus. ſenſus etiam tactus per totum
corpus diffuſus vbiq̄ dolorez ſenſit ex flagellatione
que tam vehemens erat q̄ a planta pedis vſq̄ ad ver
ticē capitis non erat in eo ſanitas. Et ſpecialiter do-
lorē ſenſit in pedibus ⁊ manib⁹ clauis atrociter pfo
ratis q̄ ſunt membra neruoſa ⁊ doloris maxime per
ceptiua. Item in capite dolorem ſenſit corona deſpi
nis acutis vſq̄ ad carnem pungētibus coronat⁹. Itez
in corde lancea acuta perfoſſus. Itē afflictus erat in
corde ex compaſſione de amicis dolentibus et inimi
cis ignorātib⁹. pōt etiā cōſiderari q̄ dñs ⁊ ipſe ieſus
ſuſtinuit damnuz in rebus quas ſcd̄m hominem ha-
buit: qz fuit veſtimentis nudatus Johā.19. Ab ami-
cis derelict⁹ Mathei.26. ⁊ Mar.14. Diſcipuli reli-
cto eo fugierūt. ¶ Aduertenduz etiā eſt circa ſaluti-
ferā paſſionem dñi ieſu xp̄i: q̄ erat grauis penalis ⁊
doloroſa ratione loci: qz in hieruſalē vbi notus ⁊ ho-
noratus fuerat ⁊ multa miracula fecerat. Item rōne
tēporis vel diei: qz in die ſolemni paſche qñ conuene-
rat ad diē feſtū maxima multitudo hominum. Item
hora ſexta fuit ductus ad crucē: vt ab omnibus poſ-
ſet videri. Itē ratione generis ipſius mortis: qz mor
te crucis que erat mors debita maledictis malefa-
ctoribus impiis ⁊ iniquis. Itē ratione modi ad ipſuz
tormētū eundi. Exiuit enī ieſus baiulans ſibi crucez
iohānis.19. qđ certe non legit̄ de aliis duob⁹ neq̄ q̄
cum eo ducebantur. Item aggrauabat̄ illius benedi
cte paſſionis acerbitas ex naturali dominici corporis
complexione. certū eſt ei illud ſacrū corp⁹ fuiſſe op-
time ⁊ viuaciſſime cōplexiōis. Nā vbi omnia alia cor-
pora humana per pctm̄ originale a primis parētib⁹
contractū ebetantur debilitant̄. ⁊ quaſi ſemimortua
relinquuntur. illud benedictū corpus ieſu nunq̄ pec
cato veniali vel actuali fuit maculatū. ⁊ ideo erat vi-
uaciſſimū. ⁊ in tanto magis pene ſuſceptibile ⁊ ſenſi
tiuū. Itez caro ſua ſctā nullā habuit rebellionem vel
pugnā cōtra ſpm̄. ⁊ idcirco ſpūs eius merito magis
diligebat ipſam q̄ alterius hoīs ſpūs vel aīa diligit
carnē ſuam. Itē ex diuturnitate duratiōis aggraua-
batur acerbitas eius paſſionis. nam multi martyres
cremati igne vel aqua ſummerſi: aut capite truncati
martiriū ſuū celeriter cōpleuerūt. paſſio vero dñica
durauit quaſi ab inſtanti ſue cōceptionis vſq̄ ad ho-
rā mortis. Certiſſime nāq̄ preſciuit quicqđ ſua hu-
manitas erat paſſura: ſpecialiter tñ ⁊ ↄtinue durauit
pena ſue paſſionis ab hora illa poſt cenā diei cene vſ
q̄ ad ſexte ferie horā nonā. Sed ī oīb⁹ iſtis iniuriis
ſibi illatis. ſ. captus vinctus ⁊ ignominioſe ductus.
mēdaciter accuſatus. colaphizat⁹. ſputis illuſus. fla
gellis ceſus. ſpinis deriſorie coronatus. Nulluz ver-
bū aut ſignū impacientie ſeu tribulationis oſtendit:
ſed quinimmo multiplex beneficium illis a quibus
ita p̄mebatur benigne ⁊ patiēter impēdit. nam ꝓdito
ri oſculū nō negauit. ſed benigne ipm̄ amicum voca
uit: vt patz Mat.26. Item aurē amputatam lictoris
ſui ſerui ſacerdotis ſanauit. vt patz Luce.22. Ad an-
nā cayphā ⁊ pylatū coram q̄bus fuit falliſſime ac-
cuſatus ⁊ impiiſſime tractatus/ neq̄ſſimeq̄ deluſus
manſuetiſſime reſpōdit. vt patet Johan.18. ⁊.19. ⁊ in
aliis euangelii locis. ⁊ ꝓ ſuis crucifixoribus clemen
ter orauit. ⁊ apud patrē ſuuz eos benigne excuſauit
dicēs. Pater dimitte illis. nō enī ſciunt quid faciunt
Luce.23. ¶ Hanc paſſionem xp̄i cōſiderans beatus
berñ. in epiſtola ad adam monachum. ⁊ ponit̄. 5. flor.
ca.32. ita ſcribit. Uide inquit opera domini flagellis
ceſſus. ſpinis coronatus. clauis ↄfoſſus. affixus pati
bulo. opprobriis ſaturatus. oīm tamen dolorū quaſi
immemor ait. Pater ignoſce illis: nō enim ſciunt q̄đ
faciunt. vnde greg. Ne tu per impatientiā pereas: ſz
vniuerſa ꝓ deo patiēter ſuſtinet. qz ꝓ te ipſe maiora
ſuſtinuit. ⁊ apud eū patiētia īfructuoſa nō erit. verū-
q̄ es michi ieſu. ſ. ſpectaculum patiendi ⁊ premium
patiēdi ſiue patiētie. Tu doces man⁹ meas ad preliū
⁊ digitos meos. ⁊c. exemplo virtutis tue. hec Berñ.
¶ Sed eſt inſuper notanduz q̄ ſcd̄m beatum grego.
ſuper Ezechie. ome.35. tribus modis patientie vir-
tus exerceri ſolet. Alia nāq̄ ſunt que a deo. alia que
ab antiquo aduerſario. ⁊ alia que a ꝓximo ſuſtinem⁹.
A ꝓximo nanq̄ perſecutiones damna rerum ⁊ con-
tumelias ſuſtinemus. Ab antiquo aduerſario tenta-
mēta. A deo autem flagella toleram⁹: ſed in his oī-
bus modis vigilanti oculo ſemetipſam debet circū-
ſpicere mens ne cōtra mala ꝓximi ꝓtrahatur ad re
tributionē mali. ne cōtra tētamenta aduerſarii ſedu
catur ad delectationem vel cōſenſum delicti. ne con-
tra flagella opificis. i. creatoris prorumpat ad excur
ſum murmurationis. hec ille. ¶ Unde q̄ntum ad pri-
mū nemo turbetur in corde licet mūdus ibi quodā-
modo aduerſetur. nec ei ridendo huius ſeculi ꝓſpe-
ritas applaudet: quoniā ī hoc aſſimilatur caris et ele
ctis dei: ſed q̄nq̄ contingit q̄ quis patitur cōuiciū vt
ſibi videt̄ a ꝓximo ſine cauſa: et tunc magis moleſte
⁊ impatienter illud ſuſtinet dicēs. Si hoc meruiſſem
nō ſuſtinerē moleſte. nunc vero non eſt mirū ſi mole-
ſte ſuſtineā cū hoc non meruerim. cui dicenduz eſt. q̄
ipſe ſecundum hoc poti⁹ vult eſſe ſimilis latronib⁹
q̄ ſanctis electis xp̄i apoſtolis. nam latrones ꝓpter
ſuam culpam ⁊ demerita ſuſtinent ea q̄ merito patiū
tur. electi enī xp̄i apoſtoli ſine ſuis demeritis affige-
bantur. Unde. i. pe. ſecundo. Hec eſt gratia dei ſi pro
pter dei cōſciētiam ſuſtinet quis triſticias patiēs in-
iuſte. que enī gratia eſt ſi peccantes ⁊ colaphizati ſuf
fertis: ſed ſi benefacientes ⁊ ſuſtinentes patiēter hec

eſt gratia apud deū. ¶ Item.1.pe.3. Si quid patimi=
ni propter iuſticiam beati eritis. ꝛ ſequit̄ in eodē ca=
pitulo. Melius eſt eīn benefaciētes ſi velit voluntas
dei pati q̄ʒ malefaciētes: qꝛ ꝛ xp̄s ſemel ꝑ pctis no=
ſtris mortuus eſt: iuſtus pro iniuſtis. Item.1.pe.4.
Nemo veſtrum patiatur quaſi homicida/aut fur/aut
maledictus/aut alienoꝝ appetitoꝛ. ſi aūt vt chriſtia=
nus non erubeſcat. vñ diſcipuli dñi quos ipſe elegit
ꝛ apoſtolos nominauit. Vñ Lu.6. Elegit duodecim
ꝛ apoſtolos nominauit. Itē Iohis.6. Ego vos duo=
decim elegi. Item Iohis.15. Ego elegi vos ꝛ poſui
vos vt eatis ꝛ fructum afferatis ꝛ fructus veſter ma
neat. ꝛ ſequit̄. Ego elegi vos de mūdo ꝓpterea odit
vos mūdus. Itē eiſdem dicit in eodeʒ cap̄. Vos ami
ci mei eſtis ſi feceritis que precipio vobis. iſti tñ ab
eodem dño meruerunt audire. Eritis odio oīb⁹ ho=
minib⁹ ꝓpter nomē meum. qui perſeuerauerit vſq̄ʒ
in finem hic ſaluus erit. Itē Iohānis.15. Si me ꝑſe=
cuti ſunt ꝛ vos perſequētur: ſed beati inq̄t eſtis cum
maledixerint vos homines ꝛ ꝑſecuti vos fuerint. et
dixerint omne malum contra vos mentientes ꝓpter
me: gaudete ꝛ exultate quoniā merces veſtra copio=
ſa eſt ī celis Math.5. vñ ꝛ tribulatio porta eſt ꝑ quā
tranſitur de morte ad vitam. Vñ pſal. Hec porta dñi
iuſti intrabunt in eam. per hanc portā intrauit xp̄us
in gloriā eternā. Vñ Lu. vltimo. Oportuit xp̄m pa=
ti ꝛ ſic intrare gloriā ſuam. Item act.14. per multas
tribulationes oportet intrare ī regnū celoꝝ. vnde ꝛ
tribulationes a deo vtiles ſunt ꝙ hi qui eas pacien=
ter ſuſtinēt a dño ſunt beati. Vñ Mathei.5. Beati q̄
perſecutionē patiūtur ꝓpter iuſticiā q̄m ipſoꝝ eſt re
gnū celoꝝ. Itē Iaco.1. Beatus vir qui ſuffert tenta
tionē. quoniā cū ꝓbatus fuerit accipiet coroneʒ vite
quam repromiſit dñs diligentibus ſe. Item.1.pe.3.
Si quid patimini ꝓpter iuſticiā beati. ex quibus p3
ꝙ tribulatio cum gaudio eſt ſuſcipienda. vñ Actu.5.
Ibant apoſtoli gaudentes a conſpectu conſilij q̄m di=
gni habiti ſunt pro nomine ieſu contumeliam pati.
Item iaco.1. Omne gaudium exiſtimate fratres cū in
varijs tētationibus incideritis. Itē.1.pe.4. Cōmu=
nicantes xp̄i paſſionibus gaudete vt in reuelatione
glorie eius gaudeatis exultantes. Item nota ꝙ ſicut
dicit Holkot in lectu. lib. ſap̄. lectione.87. patiēter
ſuſtinens aduerſitatē ſiue tribulationem ꝑ defenſio=
ne veritatis licet poſſet ad tēpus opprimi. finaliter
tamen ꝓculdubio triumphabit. In cuius rei figura
legit̄: ꝙ ionas ꝓpheta multipliciter fuit tribulatus
ꝛ multipliciter liberat⁹. dicebat̄ eīn ionas filius ama
thi.i. fili⁹ veritatis. de nullo enim hoīe legim⁹ ꝙ tot
euaſit pericula ſicut ionas. p[ri]o enim ipſe fuit filius
ipſius vidue Sarepte: de qua legitur.4. Reg.17. ꝙ
egrotauit filius mulieris matriſfamilias et erat lan=
guor fortiſſimus ita vt nō remaneret in eo anhelit⁹
ſiue alitus. vnde ꝛ tunc in iuuētute ſua mortuus eſt.
ꝛ iterū ab helya ꝓpheta ſuſcitatus a vitaʒ. iſte etiam
poſtea adultus ꝛ factus ꝓpheta miſſus fuit ad pre=
dicandū niniuitis: ſed timēs perſecutionem et volēs
fugere ꝑ nauē in tharſis ſorte cadēte ſup eū ꝓiectus
eſt de naue ꝛ ꝓiectus in mare. ſcd̄o ibidem deuorat⁹
eſt a cete: tertio anguſtiatus in vētre ceti tribus die=
bus ꝛ trib⁹ noctib⁹. quarto de ore ceti euomitus eſt
ad terraʒ. quinto aduſtus ſolis feruore tanto ꝙ peti
uit anime ſue vt moreret̄. ꝛ ait: meli⁹ eſt michi mori
q̄ʒ viuere. Ione.4. Ecce q̄tas aduerſitates tribula=
tiones ꝛ anguſtias ſuſtinuit filius veritatis. in ſignū
ꝙ quiſcunq̄ʒ firmiter tenere voluerit veritatem: per=
ſecutiōes ꝛ iniurias mūdanas habebit: ſed finaliter
dñs eum ab oībus anguſtijs liberabit dicente ſeipſo
Iohannis.8. Si manſeritis in ſermone meo veri di=
ſcipuli mei eritis: ꝛ veritas liberabit vos. hec holkot.
¶ Et q̄tum ad ſecundū prius tactuʒ cauere etiā dʒ G.
mēs hūana ne cōtra tētamēta aduerſarij ſeducat̄ ad
delectationem vel conſenſum delicti. pro quo notan=
duʒ ꝙ demones cum ſint inuiſibiles inuiſibiliter im=
pugnant homines. nec agnoſcitur eius impugnatio
niſi oculis cordis. ignorantia vero eius periculoſa ē
homini. non enim pugnat qui ſe impugnari ignorat.
grande periculum eſt hominem habere iuxta ſe ho=
ſtem ſuum ſi hoc neſciat. Unde Iero. Tunc inq̄t ma=
xime impugnaris cū te impugnari neſcis. dyabolus
enim decipit hoīem qui eſt in ſtatu pn̄ie ſuadendo ei
vt leue onus pn̄ie abijciat: ꝛ grauiſſimū onus pecca=
ti ſup ſe accipiat. de quo onere dicit pſ̄. Iniq̄tates
mee ſupergreſſe ſunt caput meū: ꝛ ſicut onus graue
grauate ſunt ſuper me. Super quo holkot in lectu=
ra. li. ſap̄. lec.24. Quanto inquit aliq̄d eſt magis gra
ue tāto citius deductis impedimētis diuidit mediuʒ
ꝛ deſcēdit ad centrum. qꝛ omne graue appetit ꝙ me=
diū ſuū ſit mediuʒ mūdi. ſicut docet ph̄s li.4. de ce.
ꝛ mundo. ꝛ ſi eſſet aliquot graue qd̄ in inſtanti deſcē=
deret ꝛ ſubito: diceret̄ ꝙ illud infinite velocitatis fo
ret: qꝛ ſumme velociter ꝛ ſine ꝓportione veloci⁹ de=
ſcēderet quocūq̄ʒ graui qd̄ ſucceſſiue in tp̄e mouere=
tur. ſicut docet ph̄s.4. ꝛ.6. phiſicoꝝ. Sed ſpūaliter
ſic eſt ꝙ peccator moriēs in pctō mortali deſcēdit ad
mediū terre ſubito ꝛ in inſtanti. qꝛ infernus eſt in me
dio terre. vnde Iob.21. Ducunt in bonis dies ſuos: ꝛ
in puncto ad inferna deſcendunt. in puncto: hoc eſt in
inſtāti: qꝛ qd̄ eſt punctus in magnitudine hoc eſt in=
ſtans ī tempore. ex quo ſequitur ꝙ peccatū eſt onus
grauiſſimū. imo ꝛ infinite grauitatis. Et eſt hic ima
ginandū ꝙ ſicut ſi ferrū cuʒ magnete poneret̄ in vno
appendiculo equilibri non erit ſibimet graue: hoc eſt
ſua grauitas in nullo ꝓmouebit ſuum deſcenſum: ſed
ſemper deſcendet q̄tū ꝑmiſerit grauitas magnetis.
cuius cauſa eſt: qꝛ magnes naturaliter trahit ferruʒ
ad ſe. vñ non plus ponderabunt magnes ꝛ ferrum q̄ʒ
magnes ꝑ ſe ſolū. Spūaliter ſicut ferrū eſt durum et
difficile ad diuidendū. ſic hō vtēs rōne ꝛ libertate ar
bitrij qui difficultari pōt: vinci inuitus nō poteſt ſe=
cundū anſelmū in de libero arbitrio. Vñ ap̄ls.1. coꝛ.
10. Fidelis deus q̄. ꝛc. Magnes vero de⁹ eſt. vñ pſ̄.
De⁹ magn⁹ dñs. iſte magnes naturaliter trahit fer=
rum. id eſt hominē ferrini cordis ad ſe: qꝛ ſicut dicit
Boe.3. de cōſo. ꝓſa.2. ſummi boni cupiditas natura
liter homini eſt inſerta. Item Iohis.3. Nemo pōt ve
nire ad me niſi pater meus q̄ miſit me traxerit illuʒ.
q̄ʒdiu igit̄ de⁹ ꝛ hō ſe tenēt ſimul ꝛ cōliganf in ſtate
ra fortune huius vite per gr̄am ꝛ charitatē hō nō eſt
ſibiipſi grauis. nā deus ipſum ſupportat et cōfortat.
vnde ap̄ls Phil. vl. Oia poſſum in eo qui me ſuppoꝛ
tat: ſed ſi hō ſeparet̄ a deo ꝛ ponat̄ in cōtrario appen=
diculo libre fortune per pctm̄ mortale ſtatim ſimpli=
citer grauis efficit̄: immo in tantū ꝙ ſi moriat̄ ſtatim
ſubito ad infernū deſcēdit. ꝛ hoc eſt qd̄ ſignanter di=
cit Iob. Iob.7. poſuiſti me cōtrariū tibi ꝛ factus ſū
mihimetipſi grauis: cur nō tollis pctm̄ meū: ꝛ que=
re non aufers iniquitatē meā. q.d. Aufer iniquitatē
meā ꝛ ſtatiʒ ero iuxta te in alio appendiculo eq̄libri:
ꝛ nullomō ero michimetipſi grauis. ꝛ tunc pone q̄c=
q̄d volueris ī ꝑte cōtraria. ꝛ ego q̄ʒdiu tibi adheſero
non curabo. ꝛ hoc eſt qd̄ dicit Iob.17. pone me domi

ne iuxta te: ⁊ cuiuſuis magnus pugnet cōtra me. Nā vt ait apoſtolus Ro.8. Si deus ꝓ nobis quis contra nos? Item pſ. Dn̄s michi adiutor nō timebo quid faciat michi homo. ¶ Pro quo notandū ꝙ ſicut docet guil.pari.in de vir.par.3.trac.de for.ca.10. De⁹ quadrupliciter ſuos fideles in bello contra ſuos inimicos adiuuat ſpūales. ¶ Primo eos ſpūaliter docendo. vn̄ pſ. Benedictus dn̄s deus qui docet manus meas ad prelīū ⁊ digitos meos ad bellū. Itē Sap. 8. per ſapientiam in multitudine bonus videbor et in bello fortis. Unde qualiter poſſumus dyabolum ſpūaliter vincere docet nos ſpūſſanctus figuraliter Dan̄.vi. vbi legit̄ ꝙ daniel ꝓpheta draconem qui infecit flatu ſuo totam terrā iſto mō interfecit. tulit eī picē ⁊ adipē ⁊ pilos ⁊ coxit: pariter fecitq; maſſas ⁊ dedit in os draconis ⁊ diruptus eſt draco. ſic ſpūaliter ſi voluerimus draconē inferni vicere ſimul vniamus picē patientis pn̄ie ⁊ adipē oſonis deuote ⁊ pilos largitionis elemoſyne. pix eñ in tenacitate ⁊ nigredine denotat pſeuerantiā patientis pn̄ie. adeps orationis deuotionē ſignat. vn̄ olim altarium in ſacrificijs oblatorꝫ adipē voluit deus ſpecialiter ſibi offerri. vt ptꝫ Leuiti.3. pili elemoſynā ſignāt. vn̄ pili partes corporis dicuntur ſuperflue. elemoſyna vero de ſupfluis fieri debet tēporalibus. dicente xp̄o Lu.11. Qđ ſupeſt date elemoſynā. et hec tria ſimul cōmixta ⁊ bene igne charitatis decocta faciliter draconē inferni deuincunt. ¶ Secūdo deus ſuos fideles in bello ſpirituali adiuuat eos confortando. vn̄ Yſa.10. Noli timere populus me⁹. Item Yſa.41. Ne timeas quia ego tecū ſum. Item Yſa.43. Noli timere q2 ego redemi te ⁊ vocaui te noīe meo ſeru⁹ me⁹ es tu. cū trāſieris per aquas tecū ero ⁊ flumina nō operient te. cū ābulaueris per ignē nō cōbureris ⁊ flāma nō ardebit in te: q2 ego dn̄s deus tu⁹ ſanct⁹ iſrael ſaluator tu⁹. Item Iere.20. Dn̄s mecū eſt quaſi bellator fortis. idcirco qui perſequūtur me cadent ⁊ infirmi erunt. Item pſ. Clamauerunt iuſti ⁊ dn̄s exaudiuit eos: et ex oībus tribulationib⁹ eorꝫ liberauit eos. Et iterū Iuxta eſt dn̄s his qui tribulato ſunt corde: ⁊ hūiles ſpū ſaluabit. Item idē. Cū ipſo ſum in tribulatione. Un̄ dan̄.3. Nabuchodonoſor tres pueros quos ligatos in fornacē ardentem ꝓiecit vidit in fornace ſolutos ābulantes ⁊ laudantes deū: ⁊ cū ipſis quartū ſimilē filio dei. Et ideo merito be. Ber. Dn̄e inquit da michi ſemper tribulationē vt ſemper mecū ſis. Itē hec cōſiderās guil.pari.in de virtu.parte.3.tracta.de forti.ca.8. Qui inquit cor hr̄et nobile potius eligeret eſſe cū filijs dei in tribulatione q̄ cū dānandis in tēporali ꝓſperitate. Unde hebreo.11. legit̄ de moyſe ꝙ negauit ſe eſſe filiū filie pharaonis magis eligēs affligi cū populo dei q̄ temporalis peccati habere iocūditatē. Un̄ ⁊ dauid in pſ. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei magis q̄ habitare ī tabernaculis peccatorꝫ. ¶ Tertio deus ſuos ſeruos adiuuat in bello ſpirituali hoſtes referēdo ne tm̄ nos impugnēt quātū nitūtur: vt patet in ſctō iob quē ſathā non poterat ad voluntatē ſuā impugnare donec a deo fuiſſet hoc ſibi conceſſum. Iob.1. Unde.1. Corꝫ.10. Fidelis deus qui nō permittit vos tēptari ſupra id quod poteſtis. ¶ Quarto adiuuat fideles ſuos angelos in auxiliū illis mittēdo. vnde pſal. Angelis ſuis de⁹ mādauit de te vt cuſtodiāt te in oībus vijs tuis. Un̄.4. regū. 6. legitur ꝙ cū miſſi eſſent exercitus Aſſyriorum ad capiendū Helyſeum ꝓphetā. ⁊ puer helyſei videns multitudinē inimicorꝫ timēs/ dixit magiſtro ſuo. Heu heu dn̄e mi quid faciemus. ⁊ reſpondens helyſe⁹ dixit. Noli timere plures ſunt nobiſcū q̄ cū illis: ⁊ aperuit dn̄s oculos pueri ⁊ vidit montē plenū curribus igneis. i. agminib⁹ angelorꝫ. Super quo Odo ſpūaliter inquit. Aſſyrij ſunt demones qui licet nos velle interficere non eſt timendum: quia plures nobiſcum ſunt angeli licet hoc nō videam⁹: ſꝫ dn̄s aperiet nr̄i cordis oculos vt iſtos auxiliatores noſtros intelligere valeam⁹. Similiter iacob apparuerunt angeli q̄ parati cōtra frēm ſuū eſau ſi opus eſſet auxiliū pſtare. vt ptꝫ gen̄.32. Siſr ioſue apparuerūt angeli vt cōtra Iericō auxilium ſibi pſtarēt. Spūaliter aſſyrij vt dictum eſt ſunt demones. ſed Eſau caro noſtra eſt. Iericō vero mundum ſignat. cōtra eī iſtos nobis angeli parati ſunt auxiliū exhibere. hec Odo ſup euā. ſer.27. Un̄ Criſo.ope.imper.omē.6. pertinenter ad ꝓpoſitū ita ſcribit. Duo inqt ſunt angeli ꝓmanentes cum hominib⁹. ſ. bonus ⁊ malus. ⁊ q̄diu eſt circa nos angelus bon⁹ nūq̄ nos in tentationem pōt īpellere angelus mal⁹. ſcđm autē diſpoſitionem dei recedit aliqñ angel⁹ bon⁹. mal⁹ aūt nō recedit: ſed abſcōdit ſe. ſ. inuiſibilē ſe reddēs ante dyabolū qm̄ niſi voluerit angelus bonus a dyabolo nō videt̄. ſubtrahit igitur ſe vt det dyabolo licentiam tentandi. et ſtans expectat tētationis euentum. qñ igitur concupiſcētia male rei aſcenderit ſuper cor tuum loq̄ns dyabolus in corde tuo tentat te. ſi igitur tu permanſeris conſtringens cor tuū cum te nō potuerat ſuperare diſcedit. qñ recedente cōcupiſcētia incipit cor tuū exultare ꝙ euaſit illum malū impetū. ⁊ quaſi quidā ſpūs vite tacente gratias agit deo: cognoſce q2 receſſu dyabol⁹ ⁊ poſt tētationis victoriā accedens letatur bonus angelus ⁊ tibi miniſtrat ⁊ loquitur in te ⁊ gaudiū operatur. hec Criſo. Item ſanct⁹ tho.in de verita.theo. li.2.ca.18. Angeli inquit boni nobis ad cuſtodiā deputati tenent nos ſtantes ne cadamus ⁊ cadētes nos adiuuant vt ſurgamus. nec nos vnq̄ deſerunt etiam peccantes quin ſint parati nobis auxiliari ſi velimus hec ille. ¶ Iſti enim angeli boni nobis a deo B deputati in omni periculo ⁊ tētatione ſeipſos inter nos ⁊ inimicos noſtros exponunt ad nos confortandum ⁊ adiuuandū ⁊ fortificandum ⁊ ad inimicos confundandū debilitandū ⁊ ad reſiſtendum. Figuram et exemplum huius habemus Exo.14. vbi legit̄ ꝙ angelus dn̄i qui precedebat filios iſrael ad ducendum eos de egypto in terram ꝓmiſſionis vidēs pharaonē ⁊ exercitū e⁹ pſequētes filios iſrael ſtatim aſſumēs colūnam nubis ſecū abijt poſt eos. ſ. inter filios iſrael ⁊ inimicos illorū. ⁊ fecit nubem eſſe tam tenebroſam egyptijs ꝙ circūuagantes per longam viam maris vt filios iſrael non comprehenderunt: ſed tandē omnes in ꝓfundum maris ſummerſi ſunt: ſed tamen angelus iſte fecit nubem in qua erant filij iſrael eſſe lucidam qua clare viderunt ⁊ recto itinere perrexerūt. Itē exo.23. dixit dn̄s ad moyſen. Ecce ego mitto angelum meū qui precedat ⁊ cuſtodiat te in via: ⁊ introducat te in locū quem ꝑparaui. obſerua eū ⁊ audi vocem eius. nec cōtemnendū putes: q2 non dimittet cū peccaueris. ⁊ eſt nomen meū in illo: ꝙ ſi audieris vocem eius ⁊ feceris oīa que loquor inimicus ero inimicis tuis. ⁊ affligā affligentes te: ex quo tā abundans auxilium habemus a deo in bello cōtra hoſtes ſpūales: cōſtat ꝙ dyaboli impugnatio non eſt nimis a viro iuſto timenda nec ſemper fugienda. ¶ Sed ꝓ iſto eſt notandum ꝙ dyabolus qñq; nos impugnat delicijs et quandoq; moleſtijs. Impugnatio enim

qua nos impugnat delicijs fugiēda eſt dicente apoſtolo.1.cor.6. Fugite fornicationez: ſed impugnatio qua nos impugnat moleſtijs nō eſt ſemper fugiēda. moleſtie enim multe bone ſunt et vtiles ⁊ fugientes magis aggrauant ꝙ̄ expectantes. Uñ Joſue.7. Domine deus quid dicā videns iſraelē hoſtib⁹ ſuis terga vertentem: ſic certe in tribubus fugientes multo tiens per impatiētiam a dyabolo capiuntur: ſed fortiter ⁊ patiēter auxilium dei expectātes victoriā obtinent. Uñ bern. in quadam epla. Sola inquit cauſa qua perdere poſſis victoriam fuga eſt fugiendo poteris illam amittere. moriendo nō potes: quia beat⁹ ſi moriaris pugnādo ⁊ mortuus mox coronaberis: ſed ve tibi ſi declinando pugnam perdis ⁊ victoriam ſimul ⁊ coronam. Itē idē in quadā epiſtola. O inquit vere tuta ꝓ xp̄o ⁊ cū xp̄o pugna in qua/nec vulneratus/nec pſtratus/nec cōculcatus/nec millesies ſi fieri poteſt occiſus fraudaberis a triūpho tantū ne fugias: q2 libentius te in ſequitur aduerſarius fugiētē ꝙ̄ expectantem. vel ꝙ̄ ſuſtineat repugnantē. hec ber. ⁊ ponitur in ſumma guiller. pariſ. in de virt. parte.3. tracta. de forti. ca.10. ¶ Et q̄tū ad tertiū ſupradictū cauere etiā dz mēs hūana ne cōtra flagella opificis. id eſt creatoris pmat ad exceſſū murmurationis: ſed cogitet ꝙ ſicut dicit guiller. pariſieñ. vbi prius ca.8. Qui a deo flagellatur in tribulatione intelligere dz ꝙ iumentū pcuſſum videt agnoſcere ꝙ pcutiatur: q2 erat extra viā: ⁊ ideo cito redit ad viā: vl' quia nimis lente incedebat ⁊ ideo velocius gradit. ſic homo qui a deo tribulatione flagellat ſi extra viā ſe eſſe cognoſcat p mortale peccatum. rediat ad viam pctm̄ celeriter deſerēdo. Si vero in via ſit: ſed lente incedit pauca bona faciendo ⁊ nimis remiſſe agendo accelerare debz greſſum ſuū feruētius plura bona faciendo. vñ pſ. Declina a malo ⁊ fac bonuz. Intelligat etiā ꝙ ſicut dicit Apoſtolus ad hebre.12. Quē diligit dñs caſtigat. flagellat oēm filium quem recipit. ¶ Pro quo not idū ꝙ duplex eſt virga qua deus caſtigat ⁊ flagellat ſuos filios in preſenti. Quarū prima eſt pſecutio tyrānoꝝ de qua dictū eſt ſupra parte.4. cap.5. vbi agitur de tertio quod cohibere dz hominem a rapina. dictis ibidē adijciēdo qd guil. pa. vbi pri⁹ ca.5. addit magna inquit cōſolatio eſt filiis dei ꝙ perſecutoris virga eſt in manu patris eoꝝ. patris inq̄ miſericordiaꝝ: cui⁹ ſapiētiā nichil latere. cui⁹ potētiā nichil ſuperare poteſt. Unde veriſimile eſt ꝙ perſecutor non affligit filios eius niſi quantū pater eoꝝ videret eis expedire. ¶ Secūda virga qua deus caſtigat filios ſuos in preſenti eſt infirmitas corporalis q̄ cū gratiarum actione eſt acceptanda: quia ois infirmitas que a deo immittitur homini confert ſibi magnam vtilitatem ſi tamē cū mētis patientia acceptet. quod multiplicater oſtenſum eſt ſupra parte quarta. ca.55. vbi agitur de quinto opere miſericordie corporalis: dictis ibidem adijciendo ꝙ correctio dei virga eſt pcedēs ex magno dei amore. Uñ Iſa.11. Egredietur virga de radice yeſſe. Uirga incēdium interpretat ⁊ certe ex incendio diuini amoris egredit virga correptionis. Unde apocali.3. Quos amo arguo ⁊ caſtigo. Hanc enim virgā in ſignū clemētie extēdit de⁹ ſuis filijs pdilectis. In cui⁹ rei figura legitur. Heſter.5. ꝙ heſter regina oſculata eſt virgā aureā quā ſibi rex aſſuer⁹ extēdit. Spiritualiter aſſuer⁹ de⁹ eſt. heſter regina aia hūana xp̄i ſponſa. virga aurea corporalis infirmitas eſt quā pater miſericordiaꝝ in ſignū clementie ſuis filijs dilectis extendit ⁊ ab aia ſpōſa xp̄i non eſt odienda: ſed cum mentis patientia eſt oſculanda: q2 reprobi qui hanc virgam patiēter non ſuſcipiunt in preſenti: in futuro flagellabunt cū virga ferrea que tanq̄ vas figuli cōfringes eos. hec virga eſt pena inferni que incomparabiliter grauior eſt quecunq̄ pena preſenti. Unde Iſidorus ſoliloquioꝝ ca.19. Cogita inquit o hō quoſlibet mundi cruciatus. intende alios quaſq̄ ſeculi penas quoſq̄ tormentoꝝ dolores quaſcūq̄ doloꝝ acerbitates. cōpara hoc totuz gehenne ⁊ leue eſt qd pateris. ſi times illas penas time. iſte enim temporales ſunt. ille aūt eterne. in iſtis moriendo tormēta recedunt. in illis moriēdo etern⁹ dolor ſuccedit. hec ille. Et ideo merito beat⁹ augu. lib.2. cōfeſ. Ideo inquit dñe percutis cū ſanes nos ⁊ occidis nos. ne moriamur abs te. Itez idē. Si inquit exceptus es a paſſione flagelloꝝ except⁹ es a numero filioꝝ. noli igit vti iniquo ſenſu ⁊ puerili vt dicas plus amat pr̄ me⁹ fratrē meū quē pmittit facere q̄cq̄d vult ꝙ̄ me: q2 ſi mouero cōtra ei⁹ iuſſionē flagellum inuenio. poti⁹ gaude ſub flagellis: q2 tibi ſeruatur hereditas illius: ad tēpus parcit quos ineternū damnabit. Uñ beatus Bern. Ego inquit ſane diuitē de quo ſaluator facit mentionē in euangelio in nullo audeo accuſare: niſi ꝙ induebat purpura ⁊ biſſo: et epulabatur quotidie ſplēdide. ſi credulitatis euz arguimus ꝙ ſubſtātiā mūdi hñs ⁊ vidēs fratrē ſuū neceſſitatē habere ſine egere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: qd dicturi eſtis q̄ tot videtis lazaros eſurientes ⁊ nudos. ⁊ tamen plus de iumentis veſtris ⁊ eoꝝ falleris ꝙ̄ de eoꝝ miſerijs cogitatis: ſed ad tremenduz iudicium abrahe veniamus. memento inquit fili ꝙ recepeſtis bona in vita tua: ⁊ lazarus ſimiliter mala. verū vtrūq̄ eſt: negari non poteſt. Fer ſententiam: quia paucis expreſſa eſt ſententia negocij. ille bona: ⁊ iſte mala recepit. nunc hic aūt cōſolat. ille aūt eternaliter damnatur: ⁊ etiaz cruciatur. hec ille. Et ideo merito beatus Grego. Electi inq̄t timēt ne vitio que ſuſpēdit in fine grauior ſeruetur. feriri paterna correctione deſiderant ⁊ dolorem vulnere ſalutis medicinaꝝ putāt. gaudere debet infirmus quando videt celeſtē medicū intromittere ſe de eius infirmitate et ex hoc ſperare ſalutē. Illi vero qui in oibus in mundo iſto proſperantur ſunt velut infirmus deſperatus. cui nichil qd petat negatur deſperat⁹ egris medici quicquid popoſcerint dari pcipiunt: ſed his q̄ reduci poſſunt ad ſalutē que appetunt dare contradicunt. Hec beat⁹ Grego. ⁊ ponitur in ſumma Guil. pari. de virtutibus parte tertia: tractatu de fortitudine cap.8.

¶ Capitulum.77. de perſeuerantia quarta ſpecie fortitudinis.

Quarta pars fortitudinis vt ſupra dictum eſt: eſt perſeuerātia. Et eſt perſeuerantia vſq̄ in finem in bono incepto continuatio. vel eſt perſeuerantia in ratione boni conſtituta ſtabilis et perpetua permanētia. vnde Tullius in.4. rethoricorum. Perſeuerantia inquit fit homo immobilis vt non frangatur aduerſitatibus. nec extollatur pſperitatibus. nec terreatur comminationibus.

nec flectatur ꝓmiſſionibus.hec ille.de ꝑſeuerantia dictum eſt ſufficienter parte.5.cap.24.vbi agitur de inconſummatione ſiue impermanentia.⁊c.

¶Capitulū.78.de nobilitate proſapie ex qua oritur vana gloria.

TErtium ex quo oritur vana gloria humana vt ſupra dictum eſt:eſt generoſa ꝓſapie nobilitas.ſ⁊ certe nec ī iſto reperitur aliqua materia glorīandi conſiderato qualis fuit hō ante ingreſſu⁊.qualis erat in in egreſſu.q̄lis eſt in ꝓgreſſu.⁊ q̄lis erit in egreſſu:⁊ poſt egreſſū de quibus oībus dictū eſt ſupra parte.4.cap.29.vbi agitur de primo pungitiuo cohortante nos ad flagitādū adiutricē diuinā miſericordiam dictis ibide⁊ adijciendo ꝙ ſicut dicit ſeneca. Carnis nobilitas ſiue generoſitas nichil aliud eſt q̄ᵹ antiq̄tate diuicie.vn̄ inq̄t plato. Neminē regē eē niſi ex ſeruis oriundū.⁊ neminem ſeruum niſi ex regibus.oīa en⁊ iſta varietas miſcuit ⁊ ſurſū deorſumq̄ᵹ fortuna verſauit.hec Sene.⁊ ponit in ſumma Guiller.par.de vicijs pte.6.tractatu de ſuperbia.titulo de nobilitate carnis.Vn̄ in tp̄e legis date per moyſen:deus noluit ex mundi generoſis reges eligere:ſed primū regem quē elegit ⁊ ſup populum ſuū cōſtituit pauperē elegit.ſc⁊ ſaulē filiū/cis querentem aſinas patris ſui vt pa⁊.1.Regū.9.ca. Et ſecundum regem quem elegit ⁊ ſup populū ſuū conſtituit etiam virū pauperē elegit.ſ.dauid filiū yſay cuſtodiente⁊ oues patris ſui.vt patet.1.Regū.16.In tempe etia⁊ legis gratie chriſt⁹ potius voluit eligere in aplos pauperes piſcatores ignobiles q̄ᵹ diuites quo ad mūdū generoſos:vt p⁊ Math.4.marci.1.Luce.5.⁊ Jo.1.Vn̄ apls.1.cor.1. Ignobilia ⁊ cōtēptibilia mūdi elegit deus et ea que non ſunt.ſ.magne reputationis quo ad mundum:vt ea q̄ ſunt magne reputatiōis ī hoc mūdo deſtrueret. id eſt ad humilitatē reuocaret.Et ex iſto patet ꝙ nobilitas ſiue generoſitas carnis nō eſt a natura:ſed a fortuna ꝯtingit ⁊ ꝑ cōſequēs ſicut nec generoſior eſt fimus fimo.⁊ ſi vn⁹ tegatur ſerico ⁊ alius cilicio.ſic nec rex purpuratus generoſior vel nobilior eſt in natura pānoſo paupere vtriuſq̄ᵹ natura in ſe conſiderata.ſicut nec āphora generoſior eſt vrceo.cum vtriuſq̄ᵹ materia ſit lutū.vn̄ Jere.16.Nunquid ſicut facit figulus iſte nō potero facere vobis domus iſrael ait dn̄s.Ecce ſicut lutum in manu figuli ſic vos in manu mea.Vnde ⁊ aplſ ad Ro.9.An nō habet poteſtatem figulus luti ex eadē maſſa facere aliud quidē vas in honorem.aliud vero in contumeliam.Quod conſiderans Chriſo.ope.imꝑ.ome.4. Quid inquit ꝓdeſt ei quē ſordidāt mores generatio clara:aut quid nocet illi generatio vilis quē mores adornāt.ipe ſe vacuu⁊ ab omnibus bonis oſtendit qui gloriatur in parentibus:quid ꝓfuit cham ꝙ filius fuit noe. nonne ſeparatus de medio filiorꝫ qui ſecundū carnē patris nat⁹ fuerat ſecundū animā factus eſt ſeruus:nec familia eius ſancta potuit defendere eius ipios mores. aut quid nocuit abraham:q2 patrē habuit aram luteorꝫ deorſum cultorē/nonne ſeparatus a genere ſuo poſitus eſt in caput fidelium:vt iam nō diceretur filius peccatoris:ſed pr̄ ſanctorꝫ fidelium;nec poterāt gloriam eius ſordidare paterni errores.nam ⁊ aurū de terra naſcitur ⁊ nō eſt terra.⁊ aurū quidem eligitur. terra autē cōtēnitur.⁊ ſtannū de argento egreditur ⁊ non eſt argentū.Item argentū colatu⁊ ſeruat/ſtannum autē expellitur.melius eſt igitur de cōtēptibili genere clarū fieri:q̄ᵹ de claro genere contēptibilem naſci.qui enī de claro genere clarus naſcitur.gloria claritatis eius nec eſt ei⁹ ſolius:ſed cōis videt cum genere.q̄ autē contēptibili genere clarus egreditur tota gloria claritatis eius ſolius eſt.Itē qui de cōtēptibili genere cōtēptibilis naſcit.turpitudo ꝯtēptibilitatis eius non eſt eius ſolius:ſed et generis eius qui autem de claro genere contemptibilis naſcitur. omnis turpitudo eius:eius ſolius eſt.ideo meli⁹ eſt vt in te glorientur parentes qui talem filium habent q̄ᵹ vt tu glorieris in parentibus.ſic ⁊ vos nolite gloriari dicentes ꝙ patrem habemus abraham:ſed magis erubeſcite q2 filij eius eſtis:⁊ ſanctitatis ei⁹ nō eſtis heredes.hec ille.Nam vt dicit bea.Bern.⁊ ponitur in ſumma Guil.pari.vbi prius titulo de duplici anime nobilitate q̄ᵹtūcūq̄ᵹ aliquis ex nobilibus ortus ſit:ignobilis tamē eſt ſi deū contemnat et nolit ei ſeruire.⁊ quātūcūq̄ᵹ ex ignobili ortus ſit:nobilis tamē eſt ſi deo ſeruiat.vn̄.1.Regū.2.dixit dn̄s ad hely. Quicūq̄ᵹ honorificauerit me glorificabo eu⁊.qui autem cōtēnunt me erunt ignobiles.Vnde Criſo.ome. 14.ſicut inquit degener fili⁹ ad opprobriū pertinet generoſi patris.ſic ⁊ xp̄ianus iniuſt⁹ ad blaſphemiā pertinet dei iuſti qui per bonos xp̄ianos glorificat:⁊ per malos blaſphemat.hec ille. Sed ſicut dr̄ Tho. 13.Maledicti erunt q̄ contēpſerūt te:cōdēnati erunt qui blaſphemauerunt te.¶Itē idē ome.42.Nature inquit regula dicit ꝙ non poteſt fieri vt de bonis parentibus mali naſcuntur filij.aut de malis boni:ſed quales fuerint parētes tales ⁊ nati:quia ſicut arbor in fructu cognoſcit ⁊ fructus per arborē demonſtratur.ſic parentes cognoſcuntur in filijs/⁊ filij per parentes:xp̄o teſte per ꝓphetā dicente. Quoniā deus in generatione iuſta eſt.⁊ pō.3.generatio rectorū benedicetur.igitur teſtimonia de filijs ſunt mores parentum.ſicut enim regula nature humane eſt vt oīs homo naſcatur duos habens oculos ⁊ quinos digitos.aliquando tamen vt manifeſtentur opera dei naſcitur homo ſex digitos habens/aut oculos omnino non habens ſicut in euangelio ſcriptum eſt. ſic q̄ᵹq̄ᵹ contingit extra regulā nature.vt diſſimilis filius naſcatur parentibus.hec ille.Hec conſiderās Guiller. pari.vbi prius titulo de nobilitate carnis:ſi aliq̄s inquit nobilis non ſit hoc non eſt ex eo ꝙ ex nobilibus parentibus genit⁹ nō ſit.ex eadē enim radice exeunt vile ⁊ nobile ſicut flos farine ⁊ furfur ex eadem radice procedit.⁊ tamē furfur vilis eſt ⁊ cibus porcoru⁊: flos vero farine nobilis eſt ⁊ cibus ſaluber human⁹. Item ex eadem radice procedit ſpina et roſa. Roſa creatura nobilis eſt:quia non ceſſat benefacere hominibus qui ſunt iuxta eam ſuū odorē ſuauiſſimū exalando.ſpina vero quoddam vile eſt illam tangentes nociue pungendo.ſic ex eodē patre ⁊ ex eadem matre poſſunt naſci duo/quorum vnus erit nobilis:ali⁹ vero ignobilis.vnus ad modum roſe ſuis vicinis bene facere non ceſſabit.iſte vero nobilis ex ſuis beneficijs comprobatur:alius vero ſpinoſus ī ignem infernalem mittendus ſuos nequiter pungere iniurijs nō ceſſat vicinos. hic vero ignobilis ruſticus in euangelio Johā.8.xp̄i teſtimonio manifeſtatur. Sed hic eſt notandum ꝙ Guil.pari.in de vicijs parte.6.titu

lo de ſignis nobilitatis inter cetera tria ſpecialiter
ſigna recitat per que cognoſcuntur qui ſunt nobiles
generoſi. ꝛ tria ſigna cõtraria per que cognoſcuntur
qui ſunt ignobiles ruſtici. ¶ Primum enim ſignum
generoſe nobilitatis eſt liberalitas: ꝛ econtra rapaci
tatis ſignum eſt ruſticie ignobilitatis. Unde inquit
Guil. pari. cum magiſter Alanus legeret ꝛ doceret
apud montem peſſulanum vicini milites audierunt
ꝙ tantus clericus eſſet Alanus ꝙ quaſi ad omnia
interrogata clariſſime reſponderet: ex communi con
ſenſu accedentes ad eũ queſierunt ab eo. quid eſſet
maxima curialitas. qui reſpondit eis dicens. ꝙ libe-
raliter dare eſſet inter cetera curialiſſimum. Et poſ-
ſet reſponſio iſta rationaliter fundari ſuper iſto ꝙ ſi-
cut docet Guillermus pariſienſis. Deus qui eſt no-
biliſſimus liberaliſſimus eſt: quia liberalitas eius tã-
ta eſt vt non ſolum ſua det: ſed etiam ſeipſum nec ſo
lum ſeruientibus ſibi dat: ſed etiam hoſtibus ſuis.
Ipſe etiam ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos et
malos et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos Mathei. 5.
Ipſe etiam propter liberalitatem ſuam fecit quecũ-
ꝗ facta ſunt. Ad dandum enim fecit quecunꝗ fecit:
qꝛ creaturas rationales fecit ſcilicet homines vt eis
daret: et alias creaturas fecit vt illas daret homini.
his igitur auditis milites predicti omnes conſenſe
runt reſponſioni Alani. Deinde Alanus dixit eis
vt habito conſilio adinuicem dicerent ſibi. que inter
alias maior eſſet ruſticitas. qui conſilium inuicem
inientes nõ potuerunt in reſpõſione in idẽ ad queſtio
nem ꝓpoſitam cõuenire. vnde reuertentes ad alanũ
dixerunt ꝙ nõ potuerunt in reſponſione cõcordare.
quo audito Alanus increpauit eos dicens. Ego in-
quit poſui vos in via per quam poſſitis ſolutionem
queſtionis vobis ꝓpoſite cognoſcere. Nam ſi libere
dare propria vt predixi vobis curialiſſimum eſt. cõ-
ſtat ꝙ violenter rapere aliena qḋ eſt eius contrariũ
eſt ruſticiſſimũ. ex quo patꝫ ꝙ raptores qui non ceſ-
ſant rapere aliena ſunt ruſticiſſimi. ¶ Secũdũ ſignũ
nobilitatis eſt gratitudo ſeu recognitio beneficij ſi-
bi adhibiti: ꝛ per cõtrariũ ingratitudo ſeu beneficij
adhibiti nõ recognitio ſignũ eſt magne ruſticitatis:
ꝛ ex iſto ſequitur ꝙ illi qui nobiles ꝛ generoſi repu-
tantur ꝛ quos vehementer deus pre ceteris homini
bus honorauit: ſed illi tamen qui maxime pre cete-
ris hominibus deum inhonorant ſunt maxime ruſti
ci. ¶ Tertiũ ſignum nobilitatis eſt timere peſſimaꝫ
ſeruitutem vitioꝝ opprobriũ turpitudinem ꝛ prodi
tionem: multos tamẽ ex illis qui nobiles quo ad mũ
dum reputantur videmus non timere peſſimã ſerui
tutem vitioꝝ immo intantũ nõ erubeſcũt palam cõ
fiteri ſeruos eſſe ſuorũ viliſſimoꝝ mẽbroꝝ illoꝝ ſcꝫ
que viliſſimo actui libidinis deſeruiũt: ſed iſta ſerui
tus vilior eſt et peior eſt indubitanter ſeruitute qua
viliſſimis ſeruitur leproſis. non erubeſcunt etiã pro
ditione impugnare dominũ ſuum a quo omnia q̃ ha-
bent recipiunt ꝛ cuius expenſis viuunt et comedunt
ꝛ veſtiuntur. non erubeſcunt omni immunditie pec-
cati ſe exponere ſciẽter. ex quo manifeſtum eſt tales
non eſſe nobiles generoſos: ſed ignobiliſſimos ruſti-
cos. Sed o miſer ruſtice quiſcunꝗ fueris qui talis
es quale gaudiũ vel qualis eſt tibi honor ꝙ parẽtes
ꝛ predeceſſores tui fuerunt nobiles et generoſi. ꝛ tu
ex propria ſtultitia inuoluis te mortali peccato. ꝛ in
hoc facis teipſum miſerabilem natũ dyaboli. dicen-
te chriſto Johannis. 8. Omnis qui facit peccatum
ſeruus eſt peccati. Unde ꝛ tu qui de nobili genero-

ſitate tuorum parentum tumeſcis ſuperbia interro-
go: an illi parentes ſunt viui vel mortui. Si viui co-
gita ꝙ iſta breue ſũt ſine dubio morituri. Unde Ec-
cleſia. 14. Memor eſto quoniam mors non tardabit.
ſi vero mortui ſunt attende quod bea. Auguſtinus
in de vera innocentia cap̃. vltimo dicit. Reſpice inqꝫ
eorum ſepulcra ꝛ aliorum pauperũ ꝛ vide quis dñs:
quis ſeruus: quis diues: quis pauper diſcerne ſi po
teris vinctum a rege. fortem a debili: pulcrũ a de-
formi. reſpice igitur ſepulcra iſtorum et credo quod
nõ inuenies magnã diuerſitatẽ ibi inter dñm ꝛ men-
dicum. niſi forte ꝙ maiorẽ corruptionẽ ſiue corrup-
tionis fetorẽ reperies in ſepulchro diuitis q̃ paupe
ris. eo ꝙ in vita ſua lautius epulabatur. ꝛ ideo forte
grauius torquebitur in pena eterna. Dicente ſpũſan
cto Apoca. 18. Quantum glorificauit ſe ꝛ in delitijs
fuit tantum date illi tormentum ꝛ luctum. Et ideo
merito beatus Auguſtinus in quodam ſer. de vani-
tate ſeculi. retrahat inquit vos a malis operibus eo-
rum interitus quos premiſiſtis attendite calamita-
tes ꝛ cõſiderate ſepulcra eoꝝ qui ante pauca tempo
ra vobiſcum erant. quid ſunt quid fuerunt ꝛ quid eis
vane ꝓfuerunt delitie. ecce ꝙ ex eis ſolis cineres re-
manſerunt qui ſi modo loqui poſſent hec verba dice
rent vt quid infelices tantum pro ſeculi vanitate di-
ſcurritis vt quid vos vitijs et criminibus oneratis.
conſiderate oſſa noſtra ꝛ ſic vobis horreat cupiditas
veſtra. quod vos eſtis nos fuimus ꝛ quod nos ſumꝰ
vos eritis. hec inquit Aug. Omnia fratres iſta ſol-
licita cõſideratione penſate: ꝛ hec conſiderantes pe
neſcite diem mortis veſtre. ſemper ante mentis ve-
ſtre oculos ponite ad emendationem celeriter feſti-
nate. nolite negligere: qꝛ dum libenter ac iocundiſſi-
me moratur homo in ſeculo multaꝗ tempora longa
diſponit agenda ſubito rapitur. hec ille. ¶ Exem-
plum huius habemus Luce. 12. de diuite locuplete
qui dum nimie ſollicitatꝰ circa bona temporalia tra-
ctauit in mente auare ampliare horrea ſua audiuit
ſibi dictum a deo. ſtulte hac nocte demones repetent
animam tuam. Unde ꝛ hugo in libro ſuo de anima
pertinenter ad propoſitũ ita ſcribit. Dic michi inqꝫ
vbi ſunt amatores ſeculi qui iam tarde fuerunt. Dic
quid eis ꝓfuit inanis gloria: breuis letitia. mũdi po
tentia. quid carnis voluptas. qḋ falſe diuitie. vbi ri-
ſus vbi iocus. vbi iactãtia: hic caro eorũ vermibus
dat: ala vero ignibus deputatur eternis. donec eiꝫ
rurſus infelici colligat cõiugio ſempiternis voluan
tur incẽdijs q̃ eis ſocij fuerunt in vicijs: ſocij erũt in
penis. vna nãꝗ pena multiplicat quos vnus amor li-
gauit in crimine. hec ille. ¶ Unde ꝛ vvaldebỹ ſuper
ſymbolo apoſtolorum ſermone. 5. etiam pertinenter C.
ad ꝓpoſitum ita ſcribit. O inquit miſera curioſitas
ſuperborum. qui ſciunt genealogias ſuas retexere
vſꝗ ad adam computando ſuos anteceſſores ex qui
bus ſecundum ſanguinis lineam deſcenderunt. de
quolibet tali dicitur in pſal. Non mouebor de gene-
ratione in generationem ſine malo ſcilicet ſuperbie.
Sed vtinam tales vltra adã cõputarẽt gradus ſiue
gradũ vnum ꝛ tunc patrẽ ſuũ inuenirẽt putredineꝫ:
ꝛ tunc cum ſancto Job eorũ quilibet veraciter dice
re poſſit. Putredini dixi: pater meus es mater mea
ꝛ ſoror mea vermibus. nã vt dicitur Gene. 3. Creauit
deus hominem de limo terre. Unde Guiller. pariſiẽ.
vbi prius titulo de nobilitate carnis. nõ inquit legi-
tur dñm feciſſe vnũ adam argenteum. vñ eſſent nobi
les ꝛ vnum luteũ ex quo eſſent ignobiles: ſed vnicũ

fecitq filiū de luto plaſmauit: ex quo omnes exiuim⁹. Unde ſi aliquis ex hoc ſolo eſt nobilis: quia ex nobili patre ⁊ nobili matre ꝓpagetur: aut oēs enim⁹ nobiles aut oēs ignobiles. q2 parētes primi aut fuerunt nobiles aut ignobiles. ſi aūt ipi fuerūt nobiles igitur ⁊ nos oēs nobiles ſumus: ⁊ etiā eque nobiles in natura cū genitꝫ ſumus ex eque nobilibus eque nobiles dicemur. ſi aūt ipi ignobiles fuerūt tūc nos oēs ignobiles ſumus. ⁊ eque ignobiles cū geniti ſum⁹ ex eque ignobilibus parentibus. Item ſi nobilis eſſet quiſquis a nobili parente procedit tunc oēs nos nobiles eſſem⁹/ cū oēs nos ſumus a deo qui pr̄ nobiliſſimus eſt. Unde Malach. 2. Nūquid nō pr̄ vnus eſt oīm veſtrum: nūqd non vnus deus creauit vos oēs: quare igitur deſpicit vnuſquiſqꝫ fratrē ſuum: ⁊ ex iſto patꝫ ꝙ ex quo omnes hoīes fratres ſunt neminem vellet deus aliū deſpicere: ſed potius attendere ꝙ ſicut dicitur Eccli. 13. oīe animal diligit ſibi ſimile. ſic ⁊ oīs hō ꝓximum ſibi hoc eſt oīe animal naturaliter diligit animal ſibi ſimile in natura. ſic omnis homo naturaliter diligere debet ꝓximū ſibi in natura. ſed cum nichil eſt ſimilius homini/ nec proximius ſibi in natura ſuo fratre naturali. ſequitur ꝙ omnis homo naturaliter diligere debet fratrē ſuum naturalem. Et tunc vltra quilibet homo naturaliter diligere debet fratrem ſuum naturalem: ſed vt dicit beatus Augu. in de diſciplina xpiana. ſi putem⁹ non eſſe fratres niſi qui ex eiſdē parentibus naſcuntur Adam ⁊ Euam intendamus ⁊ oēs fratres ſumus. ex quo ſequitur ꝙ quilibet homo quemlibet alium hominem naturaliter diligere debet tanqꝫ ſuum fratrē naturalem. ¶ Sed hic eſt notandum ꝙ quilibet homo ⁊ ſpecialiter chriſtianus quemlibet alium tanquam ſuum fratrem naturalem diligere debet: et hoc triplici de cauſa. ¶ Primo cauſa originalis procreationis. ſecundo cauſa ſpiritualis renouationis. et tertio cauſa miſtice cōtinuationis. ¶ Pro primo dicit Aug. 12. de ciuitate. ꝓpterea inquit deus voluit creare parentē vnum de quo multitudo propagatur vt admonitione etiam in multis cōcurſus vnitas: ſcilicet dilectionis ſeruaretur. hec ille. ¶ Pro ſecūdo Aug. l. de diſciplina chriſtiana. oēs inqꝫ fratres ſecundū ꝙ homines ſumus: ſꝫ quantomagis ſecundum ꝙ xpiani ſumus ad id ꝙ homines. Unus pater fuit Adā/ ⁊ vna mater Eua. et ad id ꝙ xpianus es vnus pater eſt deus/ ⁊ vna mater eccleſia. et hec fraternitas tanto melior eſt fraternitati naturali. quanto meliorem habet patrem deū. De quo Math. 23. Unus eſt enī pr̄ qui in celis eſt. q. d. ſic ⁊ oēs xpiani in eo renati vnanimes eſſe deberēt. Unde Actu. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna. ¶ Tertio omnes chriſtiani mutuo diligere deberent ſe cauſa miſtice continuationis. Sed pro iſto eſt notandum ꝙ omnes chriſtiani membra ſunt vnius xpi corporis miſtici. Dicente Apl̄o. 1. Corinth. 12. Sicut enī corp⁹ vnū eſt/ ⁊ multa membra hꝫ: oīa aūt membra corporis cū ſint multa: vnū tñ corp⁹ ſūt: ita ⁊ xp̄s ſupple vnus eſt: ⁊ multa membra habet. ¶ Sed pro iſto eſt notandū ꝙ xp̄s hic nō ſolū ſumitur ꝓ illo hoīe ſingulari qui natus erat de virgine Maria/ qui verus erat deus ⁊ hō ⁊ xp̄s vocabatur. ſed xp̄s in predictis verbis apl̄i ſumitur ꝓ vno hoīe aggregato ex illo homīe qui natus erat de virgine: ⁊ ex oībus fidelibus xpianis qui eſt totus xp̄s caput cū membris ſuis. ⁊ iſtius xpi ille homo qui natus erat de virgine Maria qui erat ver⁹ deus ⁊ homo caput eſt: dicēte apl̄o Col. 1. Ipſe caput corporis eccleſie: ⁊ iſtius xpi corpus ſunt omnes fideles chriſtiani ſimul ⁊ ſingulares ꝑſone ſingularia mēbra. Dicente Apoſtolo Roman. 12. Multi vnum corpus ſumus in chriſto. ſinguli autem alter alterius membra. et hanc ſententiam habet beatus Auguſtin⁹ ſuper pſ. 58. ſub forma iſtorum verborum. Non ſolum inquit illum qui eſt caput noſtrum cogitemus quando audiuimus chriſtum loqui. ſed cogitemus chriſtū caput ⁊ corpus totum integrū quendā virum. Nobis enī dicitur. Uos eſtis corpus chriſti: ⁊ mēbra ab apl̄o. ⁊ de illo dicitur ab eodēꝫ apl̄o ꝙ ipſe caput eſt eccleſie. ſi igitur ille caput ⁊ nos membra ſiue corpus totus: chriſtus caput ⁊ corpus eſt. Hec ille. ¶ Item idem ſuper pſ. 36. Dñs inquit in corpore ſuo quod eſt eccl̄ia/ iunior fuit primis temporibus: ⁊ ecce iam ſenuit. Noſcis ⁊ agnoſcis ſiue agnoſcitis ⁊ intelligitis: quia in hoc poſiti eſtis: ⁊ ita credidiſtis. quia caput noſtrum chriſtus eſt: corpus vero capitis illius nos ſumus. nūquid ſoli nos ⁊ nō etiā illi qui fuerūt ante nos omnes qui ab initio ſeculi fuerant iuſti caput chriſtū habent: illum enim venturū eſſe credebant quē nos veniſſe iā credimus ⁊ in eius fide ⁊ ipſi ſanati ſunt in cuius nos vt eſſet ⁊ ipſe caput totius ciuitatis Hieruſalem omnibus connumeratis fidelibus ab initio vſqꝫ in finem adiunctis etiam legionibus ⁊ exercitibus angelorum vt fiat illa vna ciuitas ſub vno rege corpus autem Ieſu chriſti quod eſt eccleſia tanqꝫ vnus quidam primo iunior fuit: ⁊ ecce iam in fine ſeculi ſenuit. Hec ille. ¶ Item idem ſuper pſ. 58. Aliquando inquit inuenies verba que nō congruunt capiti: ⁊ niſi ea coaptaueris corpori mutabitur intellectus tuus rurſus inuenies verba que non apta ſunt corpori: ⁊ chriſtus tamē loquitur ibi enī timendū eſt ne erret quiſqꝫ niſi cito ꝓperet capiti apter quod corpori videt non cōuenire ipſe denique in cruce pendens a perſona corporis locut⁹ eſt. deus deus meus reſpice in me: quare dereliquiſti me. Hec ille. ¶ Ex quibus patet ꝙ nos ſumus mēbra corporis chriſti miſtici. ⁊ ille qui eſt verus deus ⁊ homo eſt caput noſtrum. ideo ſicut membra corporis naturalis vniuntur: ⁊ continuantur ſuo capiti per venas ⁊ neruos naturales ⁊ vno ſpiritu viuificantur: ſic debemus nos vniri ⁊ continuari capiti noſtro chriſto ꝑ neruos fidei ⁊ charitatis venas ⁊ dilectionis ⁊ vno ſpiritu cum eo viuificare. dicente Aplo. 1. Corin. 6. Qui adheret deo vnus ſpūs eſt cū eo. ac etiam pro eo ꝙ omnes ſumus vel ſaltem eſſe debemus membra vnius corporis xpi miſtici quaſi vnū corpus efficiētes debem⁹ vnuſquiſqꝫ alteri ad modū corporis naturalis charitate ⁊ dilectione adinuicē cōtinuari: nā vt dicit beatus Aug. quēadmodū mēbrū ſi pſcindit ab hoīs viui corpore nullo mō pōt tenere ſpm̄ vite. ſic hō qui pſcindit de corpore xpi miſtico nullo mō poteſt tenere ſpiritū iuſticie: etiā ſi figuram teneat quē ſūpſit i corpe. hec ille. ⁊ ponit in cañ. 23. q. 7. Quemadmodū. ¶ Sed ꝓ apertiori declaratiōe iſtius eſt notādū ꝙ amor quē hre deberēt adinuicem mēbra eccl̄ie que ſunt corpus xpi miſticū oſtēdi pōt multiplici exēplo inclinationis amoris quē inter ſe inuicē hñt mēbra corporis naturalis. primo ſicut vnū membrū corporis naturalis nō inuidet alteri: ſꝫ nō habeat officiū alterius: ſicut docet apl̄s. 1. Corin. 12. d. Non pōt ocl̄s dicere manui opera tua non indigeo: eodē mō nec man⁹ pōt dicere pedi nō es michi neceſſarius/ nec pes pōt dicere manui vel oculo officium tuum non eſt michi vtile: nec vnū membrū vſurpat ſup ſe officiū alterius mēbri: ſꝫ vnū quodqꝫ mēbrū de officio ſuo reputat ſe ↄtentū: ⁊ de officio ⁊ ſanitate alterius membri cōgaudet. ſic ſpūaliter debe ret eſſe iter mēbra corpis xpi miſtici. vñ ſicut dicit doc D

ctor de Lyra. Oculi ꝑdicti corꝑis ſūt ſacerdotes: qui
deberēt illūiare alia mēbra luīe doctrīe ꝟbi dei ⁊ exē=
plo bone opatiōis vt de quoꝝ illoꝝ ꝺificari poſſet il=
lud Eccl. 50. quaſi ſol refulgēs: ſic lux veſtra corā ho=
minib⁹ vt videāt vr̄a opa bona ⁊ glorificēt prēm veſtrū q̄
i celis eſt. Man⁹ aūt hui⁹ corꝑis q̄ defēdere tenentur
cetera mēbra ſunt dn̄i tpales qui defendere deberent
legē dei: ⁊ cōtra mēbra corꝑis xp̄i ab iniuſticia ⁊ ab ini
micis corporalib⁹. In cui⁹ rei figura legī Num. 1. ⁊ 2.
ꝙ dn̄s ꝑcepit moyſi ſtatuere bellatores circa ſacerdo
tes ⁊ leuitas excubātes circa tabernaculū dn̄i: ad dfē
dēdū eoſdē. Itē ꝗlr dn̄i tpales defēdere deberēt legē
dei ⁊ veritatē: ⁊ deſtruere falſitatē oſſū eſt ſ. pte. 4. c.
22. p pulchrā hyſtoriā. 4. li. Reg. de Athalia mr̄e regꝫ
ochozie. Pedes ꝟo ꝑdicti corporis xp̄i miſtici q̄ labo=
rare ⁊ ſupportare deberēt oīa alia mēbra corꝑis ſunt
pp̄ls vulgaris q̄ ſuo labore ſupportare dn̄t mēbra
cetera eccl̄ie eis alimēta tegimēta ⁊ cetera vite corpo
ralis neceſſaria adminiſtrando. Unde Apoſtolus ad
Gala. 6 Alter alterius onera portate. ⁊ ſic adimplebi
tis legē xp̄i vt ſicut in corpore naturali vnū membrū
nō vſurpat ſup ſe officiū alterius mēbri: ſed vnūquod=
qꝫ membrū de ſuo pprio officio reputat ſe contentū.
ſic deberet eſſe in iſto ſpūali corꝑe xp̄i. Un̄ Cyprian⁹.
⁊ ponitur diſtinct. 89. In diſpenſatiōe inqt eccl̄e hanc
regulam obſeruandā nouerit vnuſquiſqꝫ vt nulle cuiꝰ
libet exercitate perſone duo ſimul officia committant
neqꝫ ſecularibus viris eccleſiaſticas res gubernādas
committat. Item Greg. diſtin. 89. Singula. Singula
inquit eccl̄iaſtici iuris officia ſingul' quibuſcūqꝫ pſonis
ſigillatim committi iubem⁹: ſicut enim in vno corpore
multa membra habemus oīa aūt mēbra non eundē ha
bent actū: ita in eccl̄ie corꝑe ſcðm veridicā pauli ſen=
tenciā in vno eodēqꝫ corpore ſpūali offerendum eſt hoc
officiū vni alij cōmittēdū eſt aliud. neqꝫ eīn q̄tūlibet ex
ercitate vni pſone vno tpe duaꝝ reꝝ officia ſunt com=
mittenda: qꝛ ſi totū corp⁹ eſt ocl̄s vbi audit⁹. ſicut eīn
varietas mēbroꝝ p diuerſa officia ⁊ robur ſeruat cor=
poris ⁊ pulchritudinē repſītat: ita varietas pſonaꝝ
per diuerſa nichilomin⁹ diſtributa officia et fortitudi
nem ⁊ venuſtatē ſctē dei manifeſtat eccl̄ie: ⁊ ſicut ide=
coꝝ eſt in corpore humano vt alterū membrum alteri⁹
fungatur officio: ita nimirū noxium ſimulqꝫ turpiſſi=
mum eſt: ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidē
nō fuerint diſtributa: ſed qð dolendū eſt iā oculi pre=
dicti corporis xp̄i ſunt cecitate percuſſi. manus vero
ſanguine ſunt pollute: ⁊ pedes claudi ſunt effecti. pri
mo oculi. i. ſacerdotes cecitate ſunt percuſſi. Un̄ Eſa.
56. Speculatores eius ceci omnes neſcierunt vniuer
ſi canes muti non valentes latrare. Et rationabiliter
dn̄s aſſimilat hmōi cecos ſpeculatores. ſ. inſcios pre=
latos ⁊ ſacerdotes canibus non valentibus latrare: qꝛ
ſicut inſcius canis qui neſcit bene latrare ſi viderit a=
lium canem fortiter latrantem ſuper aliquod animal
ſtatim currit ad canem latrantē: ⁊ ſuper ipſum latrat:
⁊ ſuis dentibus ipſum corrodit. ſic experientia docen
te iam multi voluptuoſi ſacerdotes ⁊ prelati munda=
ne vanitatis puluere excecati ſi audierint aliquem fi=
delem predicatorem vel aliquem alium fidelem cōtra
peccata eorum acute latrantem ſtatim cōtra talem la=
trant ipſū ſcandalizando dentibus detractionis cor=
rodendo de erroribus ⁊ hereſibus / falſiſſime accuſan
do crudeliter incarcerando: ⁊ aliquando vſqꝫ ad mor=
tem magnifica malicia perſequendo. ſed o ecce miſer
qui taliter facis in augmentum tue proprie damnati=
onis. quare reſpiciendo ſcripturas non conſideras ꝙ
conſimiliter fecerunt predeceſſores tui quorum veſti=
gia ſequeris: ſcilicet impij ſcribe ⁊ phariſei et alij vo
luptuoſi prelati qui ocioſe vixerunt de bonis eccleſie
ſicut ⁊ tu mō. nonne ipſi in augmentationē ſue proprie
dānationis xp̄m apl̄os ⁊ ſctōs martyres accuſauerūt:
⁊ ad mortē perſecuti ſunt: reputātes eos hereticos
p eo ꝙ eoꝝ reprobauerunt pctā ſicut et tu tā reputas
eos hereticos. ſ. fideles chriſtianos / q̄ tuā vitā volup=
tuoſam reprehendēdo charitatiue emēdare conāt. ⁊ q̄re
nō cōſideras ꝙ xp̄s ore ꝓphetico hāc tuā cecā pnoſti
cauit ſtulticiā. Jo. 16. dicēs. veniet hora vt oīs q̄ interfi
cit vos / arbitret obſequiū ſe pſtare deo: ſꝫ hec faciēt vo
bis: quia non nouerunt patrem neqꝫ me. vn̄. 1. Johā. 2.
Qui dicit ſe noſce deū / ⁊ mādata ei⁹ nō cuſtodit: men
dax eſt. ¶ Scðo man⁹ ēt ꝑdicti corꝑis chriſti miſtici:
ſ. dn̄i tpales ſanguie ſūt polluti. ſ. ſanguie vindicte ra
pine ⁊ homicidij. vn̄ Eſay. 59. Manus veſtre pollute
ſūt ſanguie. ſup q̄ Linco. di. 130. q̄ iniq̄ ſiue vi ſiue fur=
to ſeu fraude poſſedit illō q̄ paupes alij deberēt pau=
perū ſanguie man⁹ pollutas hꝫ. ⁊ q̄ de tali poſſeſſione
comedit ⁊ bibit ⁊ ſe veſtit: domos ⁊ muros edificat ſā
guinē pauperū bibit ⁊ comedit / ⁊ ſanguine pauperum
veſtit: ⁊ etiā ſanguie paupeꝝ iacēt ſuoꝝ fūdamēta me
nioꝝ: ſed audiāt inqt doctor iſte tales q̄ ſanguinē pau
peꝝ comedunt. Panis egentiū vita pauperis eſt: qui
defraudat eum hō ſanguinis eſt. Eccl. 34. Et teſte a=
poſtolo. 1. Joh. 3. Oīs homicida / nō hꝫ vitā eternā in
ſeipſo manentē. ⁊ q̄cūqꝫ ſupradicto mō ſanguinē pau=
peꝝ comederit ſi non penituerit ſine dubio in eternum
pibit. ¶ Sꝫ qualiter penitere deberet. docet b. Aug.
⁊ ponitur in ca. 14. q. 6. Si res. Si res inqt ppter quā
pctm̄ eſt reſtitui pōt ⁊ nō reſtituat / penitētia nō agit:
ſꝫ ſimulat. ſi eīn veraciter agat nō dimittitur pctm̄ niſi
reſtituatur ablatū. hoc eſt vt dixi ſi reſtitui pōt. hec il=
le. Audiā eſſe inquit Linco. q̄ veſtiūtur paupeꝝ ſāgui
ne ꝓphetā dicentē. Oīs violēta predatio: ⁊ veſtimentū
mixtum eſt ſanguine: erit in combuſtionē ⁊ cib⁹ ignis
Eſa. 9. Audiant eſſe inquit Linco. edificantes in ſan=
guine ꝓphetā dicentem. Ue qui edificat ciuitatē i ſan=
guine / ⁊ ꝑparat vrbē in iniquitate. Aba. 2. Et ꝙ horri=
biliter peccant ꝑdicto mō ſanguine pauperū habētes
pollutas manus patere pōt ex hyſtoria Luce. 16. de
diuite epulone / q̄ viuens induebatur purpura ⁊ biſſo:
⁊ epulabatur quotidie ſplēdide. ſꝫ mortu⁹ ſepultus eſt
in inferno: ⁊ de dictis Aug. ſup eodē: de quibus vide
ſupra: parte. 4. ca. 5. vbi agitur de. 7. motiuo quod p=
hibere deberet hominem de peccato rapine vincere.
¶ Tertio pedes etiam predicti corporis claudi effici
untur. hoc eſt pp̄ls vulgaris claudicauit a via manda=
toꝝ dei / ⁊ virtute obedientie ſuperiorum tā ſpiritua=
liū q̄ꝫ temporalium / ad quorum obedientiā mouentur
in multis locis ſcripture. vt pꝫ ſupra cap. 45. huius. 6
partis: vbi agitur de primo motiuo conferente ad de
teſtationem inobedientie. Item ibidem in ſexto moti=
uo conferente ad deteſtationem eiuſdem dictis ibidē
adijciendo qð legitur Numeri. 16. de Chore / Datan ⁊
Abiron. quia inobedientes rebellauerunt cōtra moy
ſen ⁊ Aaron duces ſuos. ideo dn̄s fecit terrā aperto
ore deglutire eos cū multis alijs ſibi aſſociatis in in=
fernū viuentes. Item eodē delicto in proximo ca. ſeq̄n
ti legitur ꝙ dn̄s ignis incendio de celo deſcendentis
14. milia ⁊ ducentos de maioribus leuitarū vaſtauit.
¶ Scðo mutuus amor quem hr̄e deberēt ad ſeinuicē E
membra corꝑis xp̄i miſtici oſtendi pōt per hoc ꝙ vnū
membrum corporis naturalis leſum ab alio: ſcꝫ pes
a manu non ſe vindicat de membro ledēte: ſed mēbrū

ledens. ſ. manus cū oī feſtinatione conat̄ emendationē
facere: ⁊ medicinā apponere. ſic ſpūalr deberet eē inē
mēbra p̄dicti corpis xp̄i miſtici ꝙ ſi vnū iniuriam vel
violentiā ex impetu vel ex aliqua motiōe liqua alicui
alteri fecerit iniuriam agēs feſtinare deberet emenda
tionē facere et iniuriam patienti: ⁊ ille q̄ iniuriam patit̄
non deberet ſe vindicare de nocumento ſibi illato. di-
cente Ap̄lo Roṁ. 12. Nulli maluꝫ p̄ malo reddentes.
Itē Deute. 12. Ne dicas reddam malū p̄ malo: expe-
cta dn̄m ⁊ liberabit te. Itē Judith. 8. Non vlciſcamur
nos pro his q̄ patimur. ſed reputantes p̄ctis noſtris.
Itē Roṁ. 12. Scriptū eñ eſt mihi vīdictā: ⁊ ego retri-
buā. dt dn̄s. Qui vult vindicari a dn̄o: inueniet vindi-
ctā. Eccl. 28. Vñ ſicut dt vvaldebi ſuper ſimbolo apo
ſtoloꝝ: ſicut pt⁹ pr̄ cū virga caſtigat filiū ſuū quem di-
ligit: ⁊ poſtq̄ ipm flagellauerit virgā in ignē p̄icit. ſic
inq̄t ſpūaliter tyrāni ⁊ impii p̄ſecutores filioꝝ dei vo-
cātur virga dn̄i. vñ Eſa. 10. Ve aſſur virga furoris mei.
aſſur tollens acerbitatē interp̄tat̄. ⁊ tyrānos ⁊ rapto-
res ſignat: cū quib⁹ dn̄s tāq̄ cū virga caſtigat ſuos fi
lios electos. et finalr ſuis filijs miſerabilr caſtigatis
virgā p̄iciet i acerbiſſimā penā ignis eternaliter com
burendā. ⁊ ideo ſicut puer humilis ⁊ obediens ſi vide
ret patrem ſuum amantiſſimum virgā in manu ſua te
nentem ad ipſum ſuis demeritis exigentibus miſeri
corditer caſtigandum potius in patrē oculos dirigit
ad miſericordiam humiliter poſtulandū q̄ ad perſe-
cutorē quem deus in manu ſua tenet. ⁊ qui ſibi nichil
nocere pōt: niſi ſcdm ꝙ deus eū permiſerit. vñ ſuper
illō pš. Timeat dn̄m oīs terra. Guil. pariſiē. ſic perſe
cutorem alloquitur. Cupiditatē inquit nocendi per te
hēs. ptātem aūt nocendi ſi deus nō det nō habes. vnde
xp̄s hō aū p̄ylatū ſtans ait. Nō haberes ptātem in me
vllam / niſi datū eſſet tibi deſup. ⁊ iō ſicut xp̄s homo ſe
non vindicauit de inimicis ſuis. ſed potius pro illis
orauit. ſic docuit nos q̄ mēbra eius ſumus p̄ nr̄is ini-
micis orare di. Diligite inimicos veſtros / benefacite
his qui oderunt vos. benefacite maledicētibus vobis /
orate p̄ calūniantibus vos. Lu. 6. ¶ Tertio amor mē
broꝝ corporis xp̄i miſtici imitari deberet amorem mē
broꝝ corporis naturalis in hoc ꝙ ſicut vnum mēbruꝫ
corporis naturalis / ⁊ q̄uis infirmum ſit ⁊ corruptuꝫ:
tñ ab alijs mēbris nō deſpicitur / nec a corpe abſcidit̄:
niſi ex corruptiōe illi⁹ timeat̄ corruptior infectio to-
tius corpis: ſꝫ oīa alia mēbra corpis cōpatiūt̄ de eius
infirmitate inq̄tū ſufficiunt laborāt ad eius ſanitatem
recuperandam. ⁊ ſi oportuerit propter timorē corru-
ptiōis ⁊ infectionis alioꝝ mēbroꝝ: illud mēbrū corru
ptū a toto corpore oīno abſcindi oīa alia mēbra de ab-
ſciſione illius timēt ⁊ velociter cōtremiſcūt. ⁊ ſi cōtin
gat illō mēbrū infirmuꝫ ſanitatem recuperare oīa alia
membra de eius ſanitate letantur: ⁊ vehementer gau
dēt. ſic ſpūaliter deberet eſſe de mēbris corpis xp̄i mi
ſtici ꝙ ſi vnū infirmaretur corpaliter vel ſpiritualiter
cetera mēbra nō deberent ipm deſpicere vel ei⁹ abſci
ſionē p̄ mortē vel excōicationē optare: ſaltem niſi ex i-
firmitate ⁊ corruptione illi⁹ timeretur corruptio mul-
toꝝ alioꝝ membroꝝ. ſed oīa alia mēbra de illius infir
mitate dolerent. Vñ Apoſt. 2. Cor. 11. Quis infirma-
tur: ⁊ ego nō infirmor / q̄s ſcādalizatur: ⁊ ego nō vror /
ac ſi oīa alia mēbra eccl̄ie inq̄tū ſufficerent / ⁊ inq̄tum
ad eos p̄tineret laborarent. ad eius cōualeſcētiā recu-
perandā. ⁊ ſi tale membrum eſſet oīno incurabile ⁊ taꝫ
obſtinatum in malicia ꝙ oporteret ipſum omnino ab-
ſcindi ſiue per mortē ſiue per excōmunicationem oīa
alia membra de eius abſciſione timere dolere: et con-
tremiſcere deberent: ⁊ ſi poſſet ſanitatē mō aliquo re-
cuperare oīa alia membra de eius cōualeſcētia gaude
re deberent. vñ Roṁ. 12. Gaudere cū gaudētib⁹: ⁊ fle-
re cū flētib⁹ ⁊c. ¶ Quarto amor mēbroꝝ corpis chri-
ſti miſtici imitari deberet amorē corpis naturał: hoc ē
ꝙ ſicut vnū mēbrū corpis naturał reputat ſibi fieri qc
quid factū fuerit alteri ſiue bonū ſiue malū: vt ſi leda
tur pes lingua cōqueritur dicēs: leſiſti me. ⁊ ſi ſanetur
pes lingua regratiatur ſanāti. d. ſanaſti me. ſic ſpiritu
aliter deberet eſſe de mēbris corporis xp̄i miſtici. vñ
ap̄ls. 1. Cor. 12. Si quid patitur vnū mēbrū compatiū
tur oīa membra: ſi vero gloriatur vnum membrū cō-
gaudēt oīa mēbra. ⁊ quicq̄d mēbris factum ſit ſiue bo
nū ſiue malū deus qui eſt caput corporis illud ſibi fie
ri reputat. Vñ Math. 25. Quandiu feciſtis vni ex fra-
tribus meis minimis: michi feciſtis. Unde ⁊ chriſtus
ſedens in dextra patris in celo dixit ad Saulū perſe-
quentē eius mēbra in terris Saule / ſaule quid me per
ſequeris? Actuum. 9. Itē Aug. in de v̄bis dn̄i. ſer. 52.
Miſſum inquit ad nos ſaluatorem mūdi fides veriſſi-
ma tenet quē xp̄m eſſe predicat / xp̄s hic eſt corpus xp̄i
in toto orbe diffuſum in celis ille erat ⁊ ſenienti perſe-
cutori in terra dixit: quid me perſequeris? vbi dn̄s ſic
expreſſit: ⁊ hic ſe eſſe in nobis ſicut totus xp̄s: q2 quē-
admodū ille in nobis eſt hic. ſic ⁊ nos ibi in illo ſumus
⁊ hoc facit cōpago charitatis ip̄e qui caput eſt noſtrū
ſaluator eſt corpis ſui predicat: igit̄ xp̄s xp̄m predicat
corpus caput ſuuꝫ: ⁊ tuetur caput corpus ſuuꝫ. ⁊ nos
mundus odit ſicut ab ip̄o dn̄o audiuimus: Non enim
paucis ap̄lis ſolum hoc dicebat ꝙ odiret eos. ⁊ quia
gaudere deberent cū eis detraherent hoīes ⁊ dicerēt
oīa mala aduerſum eos: q2 p̄pter hec merces eoꝝ ma
ior eſt in celis. Non eis ſolis dixit dn̄s cū hec dixit. ſed
hec dixit vniuerſo corpori ſuo ⁊ vniuerſis mēbris ſu-
is. quicq̄ in corpore ei⁹ ⁊ mēbrū ei⁹ eē voluerit nō mi
retur: q2 odit eū mūdus. hec Aug. Et ſicut iuſtoꝝ qui
membra ſunt corporis xp̄i merces eoꝝ maior erit i ce
lis q̄ maiorē detractionem perſecutionem ⁊ odiuꝫ ab
impijs tolerāt patienter in mundo. ſic impioꝝ qui ſūt
membra diaboli pena erit grauior: et tormentum gra
uius in inferno / quo magis voluptuoſe vixerunt ⁊ mē
bra xp̄i oderunt. detraxerunt: ⁊ perſequebantur i mun
do: qō bñ figuratū eſt Gen. 19. De impijs Sodomitis
qui oderunt ⁊ perſequebantur Loth virum iuſtū ⁊ bo
nū. Vñ Iſidorus in ſuis allegorijs inquit quinq̄ ſūt ci
uitates que imbribus igneis cōflagrate ſunt. illud ni
ſi fallor ſignat ꝙ hoīes qui quinq̄ ſenſus corporis ſui
libidinoſe tractauerunt in illo futuro incendio cōcre-
mandi ſunt. ipſe autem Loth frater abrahe iuſt⁹ ⁊ ho
ſpitalis in Sodomis qui ex illo incendio qō erat ſimi
litudo futuri iudicij meruit ſolus euadere: qui typuꝫ
gerebat corporis xp̄i quod eſt in oībus ſanctis. ⁊ nunc
inter iniquos atq̄ impios gemit. quoꝝ factis nō conſē
tit: ⁊ a quoꝝ p̄ mixtiōe in fine ſeculi liberabitur: illis
dānatis ſupplicio ignis eterni. hec ille. ¶ Quinto a-
mor membrorū chriſti corpis miſtici imitari deberet
amorē mēbroꝝ corpis naturalis in hoc ꝙ ſicut vnum
mēbrū corporis naturał p̄ defēſiōe alterius ſe leſioni
exponit: vt manus p̄ capite: pro mēbris ceteris corpo
poris. ſic ſpūaliter deberet eſſe inter mēbra corporis
xp̄i miſtici. vñ Joh. 13. Mandatū nouū do vobis: vt di
ligatis inuicē ſicut dilexi vos. ſed tñ ip̄e dilexit nos
ꝙ ſicut dicit ap̄ls. 1. Joh. 3. Ille pro nobis aīaꝫ ſuā po
ſuit. et nos debemus pro fratribus nr̄is aīas ponere.
Vñ narrat Valerius lib. 5. ac etiam Aug. 10. de ci. dei.
de Codro rege athenienſiuꝫ ꝙ cū bellū inſtaret inter

Athenienſes ⁊ peloponenſes ⁊ accepiſſent reſponſuꝫ a deo Athenienſes ꝙ illi eſſent futuri victores quoꝝ rex occideretur. quod audiens rex Codrus in habitu paupertis tranſiuit ad hoſtes neceſſeq; ab eis p iurgium prouocauit: maluit cū mori dum vincerent ſui ꝙ viuere ſuis ſuperatis. Hec Augu. ¶ Sexto amor membroꝝ corporis xpi miſtici imitari deberet amorē membroꝝ corporis naturalis in hoc ꝙ ſicut nullū mēbrū corpis naturalis ſuū effectū ſibi ſoli appropriat: ſed cōicat cū aliis. ſic deberent membra corporis xpi miſtici. Unde apls ad Gala. 6. Alter alterius onera portate: ⁊ ſic adimplebitis legem chriſti. Unū cibum quem vnum membrū recipit oībus aliis mēbris cōmunicat ⁊ miniſtrat. ſi vero vnū mēbrū amplius debito ſibi de illo retinuerit ad malum ſuū illud retinet. quia erit ſibi materia apoſtematis vel alterius infirmitatis. ſic etiam inter membra corporis chriſti miſtici. Unde Eccle 5. Eſt alia infirmitas peſſima quam vidi ſub ſole diuitie conſeruare in malum domini. ¶ Predictum corpꝰ chriſti miſticum figuratur in ſacramēto altaris: de quo ſacramento dictum eſt ſupra. 46. ca. huius. In iſto cū glorioſiſſimo ſacramento miſterialiter ſacramentaliter ⁊ realiter contineatur: ⁊ in eo exemplatur principiū medium ⁊ finis ſaluationis humane. nam ſacramentū iſtud fit ex multis granis mundatis tritis cōſperſis: ⁊ in azimuꝫ panem piſtis / ⁊ correſpondentiam oībus iſtis exprimur in xpo / ac etiam i corpore ſuo miſtico qđ vt ſupra dicitur eſt eccl'ia / ⁊ ſponſa xpi. numerꝰ / videlicet predeſtinatorū. ⁊ ſic ſacramentum iſtud eſt vtriuſq; corporis Chriſti: ſcilicet corporis chriſti naturalis corporis Xpi miſtici figura: ⁊ exemplum. ¶ Ex hoc teſtatur be. Aug. in quodam ſermone de paſca. vbi dicit ꝙ xps qui eſt granū frumēti cadens in terra mortuum / ⁊ afferēs fructum multum erat trituratū: ⁊ tritum p toto tpe viationis ſue: ⁊ precipue in tēpore paſſionis erat ipſe tritus inter duos quaſi induratos molares / videlicet inter iudeos euꝫ falſiſſime accuſātes: ⁊ gentiles crudeliſſime exequentes. mundus etiā erat chriſtus ſcđm vtraq; naturā: quia ſicut nec potuit: ita nec pctm fecit / nec inuentꝰ ē dolus in ore eius. cōſperſus etiam fuit chriſtus aqua baptiſmatis: nō pter ſuam neceſſitatē: ſed pter dandū exemplū. ⁊ ſic ipſe factꝰ eſt panis azimus purꝰ ab oī fermēto pctī originalis / ſiue actualis / ⁊ ſūme charitatis piſtus calore: quia poſuit aīam ſuam pro amicis ſuis. ſ. pdeſtinatis / ac etiaꝫ p inimicis. ſ. p preſcitis ꝙtū ad ſufficientiā. lꝫ tñ effectualiter / ⁊ finaliter p amicis. ecce qualis correſpōdētia inter xpm ꝙtuꝫ ad pſonā ſuā hūanitus / ⁊ ſacr̄m ſupradictū. Et inſuper iā videamus correſpondentiam corporis xpi miſtici ad hoc venerabile ſacramētū. Unū quilibet eſt ſaluādꝰ pars ⁊ mēbrum ſupradicti corporis miſtici eſt quaſi granum quod creuit / ⁊ vitam cepit a xpo grano principali. nā oē meritū corporis xpi miſtici ab Abel iuſto / vſq; ad vltimum electum viuit ratiōe meriti ieſu xpi. ⁊ per grām ab eo receptā. Unū Apls. 1. Cor. 15. loquēs de electa ſpōſa xpi. Sicut igitur i Adā oēs moriuntur: ita in xpo oēs viuificabuntur. quodlibet igitur membrū eccleſie eſt quaſi granuꝫ multiplicatum a chriſto capitali ⁊ radicali grano tritum p contritionē. mundatum a ſuperfluo ⁊ impuro per confeſſionem factaꝫ in perſona propria / vel vicaria ſecundū vſum proprium vel cōmunem eccleſie. conſperſum eſt etiaꝫ quodlibet tale membrum aqua baptiſmatis: ⁊ fit conſperſus azima piſta calore charitatis / ⁊ bipertita dilectione dei ſicut ⁊ proximi. Unde ⁊ multa huiuſmodi grana ſic trita purificata piſta / et vnita calore charitatis faciunt vnam magnā maſſam in aqua vetus fermentum eſt expurgatum. que quidem maſſa eſt corpꝰ chriſti miſticum / chriſti ſponſa per hoſtiam conſecratam ſacramētaliter figurata. Unde ad propoſitum ſic loquitur Apoſtolus. 1. Corinth. 10. Unus panis ⁊ vnū corpus multi ſumus. omnes qui de vno pane ⁊ vno calice participamus. quaſi diceret apoſtolꝰ. Nos qđ multi ſumus in perſonis ſumus vnum corpus chriſti miſticum ſacramentaliter figuratum per corpus chriſti quod ſub forma panis manducamus. Unde Auguſti. in quadam epiſtola ſuper eodem textu apoſtoli / dicit ꝙ vnus panis ſacramentum eſt vnitatis: ſcilicet chriſti ad eccleſiam ⁊ econtra ac etiam membroꝝ eccleſie ad ſeinuicem. vñ ⁊ ad deſignandū hanc vnitatem eccleſie ſignatam in participatione panis ſacramētalis ſicut docet antiquiſſimus doctor citra apoſtolos / vt dionyſius diſcipulus pauli: ⁊ contemperaneus apoſtolis ꝙ ritus eccleſie ſui temporis erat diuidere vnum magnū panem conſecratum corpus chriſti per totam eccleſiam tunc preſentem. ⁊ iſtud videtur fuiſſe ritus eccleſie tempore apoſtoli: iuxta verba eiuſdem prius recitata: videlicet vnus panis ⁊ vnū corpus ⁊c. Unde et iſta hoſtia ſacramētalis ſignat hāc vnitatē eccl'ie nō ſolū in parte militāte: ſed etiā totalis eccl'e tripītite: veꝫ triūphantis militantis ⁊ dormiētis: vñ ⁊ hoſtia cōſecrata diuiditur in tres partes has tres partes totalis eccleſie ſignantes quas ſacerdos vicarius xpi trahit in corpus ſuum. in ſignum ꝙ tota iſta eccl'ia tripartita finaliter finietur: ⁊ vnietur in xpo. q̄ filios dei diſperſos congreget in vnum / ⁊ reportat i humero ſuo cēteſimā ouē. i. naturā humanā ad nonaginta quas reliquit i deſerto. i. ad noueꝫ ordines angeloꝝ quos reliquit in celo quaſi deſertum facto per ruinam apoſtatantium angelorum. Et ſic vnit iſtas tres partes eccleſie: ⁊ facit ꝙ ſit vnus paſtor ⁊ vnum ouile. qđ quidem ouile eccl'ia eſt totalis predeſtinatoꝝ quā Xps paſcet eternaliter clara noticia ſue duplicis nature. iuxta illud Johā. 17 Hec eſt vita eterna / vt cognoſcant te ſolum verū deū: ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtum. de qua etiam paſcuatione dicit propheta in pš. Satiabor cū apparuerit gloria tua. vnde tante capacitatis eſt mens humana ꝙ nichil preter deum poteſt ipſam ſatiare. Et ideo merito dicit Chriſtus Matthei quinto. Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam: quoniam ipſi ſaturabuntur. modo ſupradicto: videlicet gloria clariſſime noticie intuitiue duplicis nature Chriſti. Unde ⁊ de predicta vnitate Chriſti ⁊ eccleſie figurata per eucariſtiam / ſic ſcribit Auguſtinus ſuper Johannem. Dominus noſter Jeſus Chriſtus corpus ⁊ ſanguinem ſuum in eis rebus cōmendauit / que ad vnum aliquid rediguntur. ex multis namq; granis vnus panis efficitur. ⁊ ex multis racemis vinum confluit. ecce quomodo iſte ſanctus innuit ꝙ numerus predeſtinatorum eſt multa grana a Chriſto capitali grano: ⁊ radicali multiplicata: que omnia trita conſperſa ⁊ vnita cum Chriſto faciūt vnū corpus. quod per ſacramentum predictum figuratur / in quo ſacramento vt docet idem ſanctus ſacerdos offert ſeipſum ⁊ totam eccleſiam. quia hoc ſacramentū ſignat non ſolum corpus Chriſti particulare: ſed etiā vniuerſale. Et docet etiam idem Auguſti. in ſermoñ. de paſca. ⁊ ſic vt ait Auguſti. Quilibet fidelis videt oculo fidei miſterium ſuum: et ſic quodammodo ſeipſum contentum inter cetera grana a Chriſto multiplicata: ⁊ per ſacerdotem oblata. et iſta oblatio ſacramētalis corporis chriſti miſtici offeretur in eccleſia vſq; ad conſummationem ſeculi ſimul in figura et veritas

te:ꝛ tunc offerretur hec Chriſti eccleſia que figuratur
in hoc ſacramento deo prī in ſola veritate.ſ.qñ chriſt⁹
tradet deo pr̄ i regnū pdeſtiatoꝝ p q̄ ſic oram⁹. Adue
niat regnū tuū.vñ apls.i.Coꝛ.15.Deinde finis cū tra
diderit deo prī regnū.ꝛ tūc patebit ocularit̄ toti mū-
do ꝟitas hui⁹ dicti xp̄i Joh.3.Nemo aſcēdit i celū ni-
ſi q̄ de celo deſcēdit filius hoīs q̄ eſt i celo.ſolus enim
xp̄s deſcēdit cū ipe ſol⁹ ſit incarnatus.cuius incarna-
tio eſt eius deſcenſio.qui etiā ſolus aſcendit cū totus
xp̄s q̄ eſt caput cū mēbris aſcēdit relictis ceteris i te-
nebris.ſ.demonijs ꝛ preſcitis.et in his verbis chriſti
ipſemet innuit ſubtiliſſime eius diuinitatem ꝛ huma
nitatem ꝛ vnitatem capitis.ſ.chriſti ꝛ ſuoꝝ mēbroꝝ.
ꝛ iſte totus xp̄s eſt ille vir pfectus in quo occurremus
oēs in vnitatē fidei ꝛ agnitionis filij dei in virum pfe
ctū in menſuram etatis plenitudinis chriſti. Ephe.4.
hoc eſt cū totus xp̄s fuerit ductus ad perfectionem.
nā xp̄s mō creſcit ꝛ dilatatur i mēbris ei⁹ quoadusq;
adequatā ſuā habeat pfectionē ꝛ conſummationez qð
erit in die vltimo.q i tūc tot⁹ xp̄s caput ꝛ corpus pdu
cet ad plenitudinē ſue pfectionis plene glificatus in
oībus mēbris ſuis pcipue p clarā ꝛ intuitiuā facialez
ſpeculationem eſſentie diuine. vez cuz oīs rationalis
creatura btificata per quandā potētiā q̄ vocatur intel
ligētia erit cōiūcta eſſentie diuine ſine medio.ꝛ tunc
euacuabit̄ iſta noticia impfecta ꝛ enigmatica quaz mō
habemus de deo per creaturas.de qua noticia loquit̄
apls ad Ro.1. Inuiſibilia eñ ipius a creatura mundi
p ea q̄ facta ſūt intellecta cōſpiciuntur:ꝛ tūc reducetur
hō ad ſuū principiū i q̄ habuit eternaliter eſſe ydeale.
ꝛ deinde eſſe i ſuo gñe miſeꝝ:ꝛ finaliter p hāc vnionez
hēbit eſſe glioſū apō ſuū creatorē/ p q̄ vniōe ꝛ cōiūctio
ne ꝛ pfectionis conſummatione xp̄s quaſi in articulo
mortis orauit prēm ſuū q̄ ipm ſp audiuit: vt ait ipſe-
met xp̄s.vñ apls Heb.5.Xp̄s exauditus eſt pro ſua re
uerentia.vñ xp̄s pro ſuis membris ſic orat Johan.17
Pr̄ ſctē ſua eos i noīe tuo/q̄s dediſti mihi:vt ſint vnū
ſicut ꝛ nos.ꝛ ſeqtur. Nō p eis rogo tm̄:ſed p eis q̄ cre
dituri ſūt p ꝟbū eoꝝ in me:vt oēs vnū ſint/ſicut pr̄ in
me:ꝛ ego i te.vt ipi in nobis vnū ſint vt mūd⁹ credat.
q: tu me miſiſti/ꝛ ego claritatē quā dediſti michi dedi
eis/vt ſint vnū ſicut ꝛ nos vnū ſumus.ego in eis ꝛ tu in
me vt ſint conſummati in vnū.ꝛ iſta oſo xp̄i hz effectū
quo ad membra ſua/cū quib⁹ ipe aſcēdet finalr̄ glorio
ſus.vñ ꝛ p vnione xp̄i ꝛ ſuoꝝ mēbroꝝ ꝛ diſpoſitiōe/ac
medijs ad eandē memoriter retinendis inſtituit xp̄s
hoc venerabile ſacramentum corporis: et etiam ſan-
guinis ſui volens hoc iugiter frequentari dicens:hoc
facietis in meam cōmemorationē.Vñ apl'i ꝛ primitiui
perfecti erant continue perdurentes in oratione et cō
munione fractione panis quotidie frangentes panes
per domos.vt dr̄ Actu.11.Et tunc multitudinis cre-
dentiū erat coꝛ vnum:ꝛ anima vna.vt dicitur Actu.4.
De predicto ſacramēto / in quo vt ſupra dicitur figu-
ratur corpus chriſti miſticum loquitur beatus Aug.
lib.10.de ciuita.ca.11.ꝛ idem recitat Petrus lombar.
4.ſenteñ.diſt.8.vbi ſic.Sacramentum inquit eſt inui
ſibilis gratie viſibilis forma.Forma igitur panis ꝛ vi-
ni que ibi videtur ſacramētum eſt.i. ſignum ſacre rei.
quia preter ſpeciem quam ingerit ſenſibus aliquid a-
liud facit in cognitionem venire. Tenent igitur ſpēs
vocabula rerum que ante fuerunt:ſcilicet panis et vi-
ni.huius aūt ſacramēti gemina eſt res vna.ſ.contenta
ꝛ ſignata.altera ſignata ꝛ non contenta.Res contenta
ꝛ ſignata eſt caro xp̄i/quā de virgine traxit:ꝛ ſanguis
quē pro nobis fudit.Res autem ſignata ꝛ non conten

ta eſt vnitas eccl'ie in predeſtinatis vocatis iuſtificatis
ꝛ glificatis.hec eſt duplex caro xp̄i ꝛ ſanguis.Vñ Hie
ro.ſuper epiſtolam ad Heb.ꝛ ponitur in cañ.de conſe
cra.diſt.2.Dupliciter.Dupliciter inquit intelligit̄ ca-
ro xp̄i ꝛ ſanguis:vel illa que crucifixa eſt ꝛ ſepulta: et
ſanguis qui militis lancea effuſus eſt.vel illa ſpiritua
lis ac diuina.de qua ipſe ait.Caro mea vere eſt cibus/
ꝛ ſanguis meus vere eſt potus.ꝛ niſi manducaueritis
carnem meam/ꝛ biberitis ſanguinem meum: non ha
bebitis vitam eternam in vobis. Hec Hieroñ. Sunt
igitur hic tria diſtinguenda.vnum quod tantum eſt ſa
cramentum.alterū qð eſt ſacramentum ꝛ res.ꝛ tertiū
qð eſt res ꝛ non ſacramentum.Sacramentum et non
res eſt ſpēs viſibilis panis ꝛ vini.Sacramentū et res
caro xp̄i propria ꝛ ſanguis.Res ꝛ non ſacramentū mi
ſtica ei⁹ caro eſt:porro ſpēs illa viſibilis ſacramentū
eſt gemine rei:quia vtraq; rem ſignificat: et vtriuſq;
rei ſimilitudinem gerit expreſſam.nam ſicut panis p
ceteris cibis corpus reficit ꝛ ſuſtentat:ꝛ vinum letifi-
cat coꝛ hominis/atq; inebriat.ſic caro chriſti interiorē
hominem plus ceteris granis ſpiritualiter reficit et
ſaginat.Unde pſ.Calix meus inebrians q̄ preclarus
eſt.habet etiam ſimilitudinem cum re miſtica que eſt
vnitas fidelium:quia ſicut ex multis granis cōficitur
vnus panis/ꝛ ex plurimis racemis vinum confluit.ſic
ex multis fidelium perſonis vnitas eccleſiaſtica con-
ſtat.Unde Apoſtolus.Unus panis ꝛ vnum corp⁹ mul
ti ſumus.1.Coꝛ.11.Super quo Aug.Unus panis et
vnum corpus eccl'ia dr̄:pro eo q ſicut vnus panis ex
multis granis:ꝛ vnum corpus ex multis membris cō
ponitur.ſic eccleſia ex multis fidelib⁹ charitate copu-
lante connectitur.Hoc miſterium vnitatis ꝛ pacis no
ſtre xp̄s cōſecrauit in ſua menſa.qui accipit hoc miſte
rium vnitatis ꝛ non tenet vinculum pacis nō accipit
hoc miſteriū p ſe:ſed cōtra ſe.Cui⁹ etiā ſacrm̄ ē coꝛ
pus xp̄i ppiū de virgine ſūptum.q: vt corpus xp̄i ex
multis mēbris puriſſimis ꝛ imaculatis cōſtat.ita ſo-
cietas eccl'iſtica ex multis perſonis a criminali macu
la liberis ꝯſtat ſiue cōſiſtit.In huius rei typo facta eſt
archa dñi de lignis ſethī:q̄ ſūt imputribilia ꝛ albe ſpi
ne ſimilia.hec petr⁹ lōbard⁹.Et ſeqtur. ſicut due ſūt
res illi⁹ ſacramēti.ita etiā duo modi māducādi.Un⁹
ſacramentalis.ſ.quo boni ꝛ mali edūt. Alter ſpiritua
lis quo ſoli boni manducant.Vñ Aug.in ſerm̄.de ver-
bis euā.ꝛ ponitur in ca.de cō.di.2.Quid eſt.Quid eſt
inquit xp̄m manducare/non eſt hoc ſolum in ſacramē-
to corpus eius accipere.Multi enim indigne accipi-
unt:de qbus ait apls.Qui māducat et bibit calicē do
mini indigne/iudicium ſibi māducat ꝛ bibit.ſed quo-
modo manducandus eſt xp̄s.quō ipſe dicit. Qui enī
manducat carnē meam/ꝛ bibit ſanguinē: in me manet
ꝛ ego in illo.et ſi indigne accipit ſacramentū/acquirit
magnum tormentum.hec ille.¶Vñ huic concordans
Petrus Lom.vbi prius.Spūaliter inquit xp̄m man-
ducat:qui in vnitate xp̄i ꝛ eccl'ie/quam ſacramentū ſi-
gnificat manet.nam qui diſcordat a chriſto:nec carnē
chriſti manducat:nec ſanguinem bibit.ꝛ ſi tante rei ſa
cramentum ad ſui iudicium quotidie accipiat. Spiri
tualem aūt manducationem Augu. diſtinguens a ſa-
cramentali ait.Ut quid paras dentem ꝛ ventrem:cre-
de ꝛ manducaſti.Credere eñ in eum:hoc eſt panem et
vinum manducare. qui credit in eum manducat eum.
Hec Aug.ꝛ ponitur in ca.de con.diſtin.2.vt quid. Et
ſicut dr̄ Pe.Lom.vbi prius.Nulli ambiendū eſt tunc
quēq; corporis ꝛ ſanguinis dñi participē fieri quando
xp̄i mēbꝛū efficitur.nec alienari a billi⁹ panis caliciſq;

cõſoꝛtio: etiam ſi antequã panem illum edat/⁊ calicẽ bi-
bat de hoc ſeculo in vnitate coꝛpoꝛis xp̄i conſtitutus
abſcedat: qꝛ illius ſacramenti bñficio non priuatur. qñ
hoc qđ illud ſacramentũ ſignificat inuenit. In illo eñ
ſacramento coꝛpus ⁊ ſanguinem ſuum commẽdat qđ
⁊ fecit nos ipſos. nam et nos coꝛpus ipſius facti ſumꝰ.
Hec ille. Et ſequitur hec verba et alia huiuſmodi vbi
de ſpirituali manducatiõe agitur quidam obtuſo coꝛ-
de legentes erroꝛis caligine inuoluti ſunt: adeo vt di-
cere preſumpſerunt coꝛpus et ſanguinem chꝛiſti a bo
nis tantum ſumi: ⁊ non a malis. ſed indubitanter tenẽ
dum eſt a bonis ſumi/non modo ſacramentaliter tan-
tum: ſed etiam ſpiritualiter. A malis vero tantum ſa
cramentaliter: id eſt ſub ſacramento: id eſt ſub ſpecie
viſibili carnem chꝛiſti de virgine ſumptam. et ſangui
nem pꝛo nobis fuſum ſumi: ſed non miſticam/que tñ
bonoꝛũ eſt quod ſubditis pꝛobatur teſtimonijs. Unde
Greg. ait quarto dya. Eſt quidem in peccatoꝛibus et
indigne ſumẽtibus vera chꝛiſti caro/⁊ verus ſanguis:
ſed eſſentia ⁊ non ſalubꝛis efficacia. Item Auguſti-
nus. Multi indigne accipiunt coꝛpus domini. de qui-
bus ait Apoſtolus. Qui manducat ⁊ bibit carnem do
mini indigne: iudicium ſibi manducat ⁊ bibit. per qđ
docemur ꝙ ſit cauendum male accipere bonum. ecce
enim factum eſt malum dum male accipitur bonum.
ſicut econtra teſte Apoſtolo factum eſt bonuꝫ cum be
ne accipitur malum. ſcilicet duꝫ ſtimulus ſathane pa
tienter poꝛtatur. igitur ⁊ mala pꝛoſunt bonis: ſicut an
gelus ſathane paulo. et ſancta obſũt malis: bonis au-
tem ad ſalutem. malis vero ad iudiciuꝫ. Unde qui mã
ducat et bibit indigne/iudicium ſibi manducat ⁊ bibit.
non quia res illa mala eſt: ſed quia malus male accipit
quod bonum eſt. Idem indigne quis ſumens coꝛpus
chꝛiſti non efficit: vt quia malus eſt malum ſit quod ac
cipit. vel quia non ad ſalutem accipit non efficit vt nil
accipiat. coꝛpus enim ⁊ ſanguis domini nichilominus
erat in eis. quibus apoſtolus ait. Qui manducat indi-
gne ⁊c. His alijſqꝫ pluribus oſtenditur aperte ꝙ etiã
a malis verum coꝛpus chꝛiſti ⁊ ſanguis ſumitur: ſed
ſacramẽtaliter/⁊ nõ ſpiritualiter. Hec Petrus lõbar.

¶ Ca. 79. de curioſa ingenioſitate ſcientie.

Quarto vt ſupꝛadictum eſt
oritur vana gloꝛia de curioſa ingeni-
oſitate ſcientie. de qua dictum eſt ſu-
pꝛa ca. 6. huiꝰ. vbi agitur de arrogã-
tia. Item ca. 16. eiuſdem: vbi agitur
de pꝛima ſpecie pꝛeſumptionis. que
eſt ſecunda filia inanis gloꝛie.
¶ Dictis ibidem adijciendo quod dicit beatus Gre-
A goꝛius: ⁊ ponitur in caſi. diſtinc. 49. Hinc etiam albu
ginem inquit hꝫ in oculo qua veritatis lumen videre nõ
ſinitur/qua arrogãtia ſciẽtie ſeu iuſticie excecatur pu
pula. nãqꝫ oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil
videt: qꝛ veꝫ ſenſus humane cogitationis ſi ſtultũ pec
catoꝛemqꝫ ſe intelligit cognitionem intime claritatis
appꝛehendit. ſi aũt ſibi candoꝛem iuſticie ſeu ſapientie
tribuit a luce ſuperno cognitionis ſe excludit. et ideo
claritatẽ veri luis nequaquã penetrat: qꝛ ſe apud ſe p
arrogãtiam exaltat/ſicut de quibuſdam dr̄ in ep̄la ad
Roñ. 1. Dicentes ſe ſapiẽtes: ſtulti facti ſunt. hec ille.
Uñ ſicut res coꝛpoꝛalis hic inferius põt cognoſci ſine
lumine coꝛpoꝛali ꝙ ad aliqđ puta quo ad longitudinẽ/
latitudinem/⁊ ceteras dimẽſiones. qꝛ in tenebris põt
homo ſentire vtrum coꝛpus ſit bꝛeue vel longum ⁊c.
ſed vtrum ſit pulchꝛum turpe album vel nigrum/non
poteſt certitudinaliter experiri. ſic ſpiritualiter quã-
uis philoſophi mundana ſapientia imbuti. et lumine
fidei carentes aliqualem de deo habuerunt cognitio-
nem: vtputa ꝙ deus ſit pꝛincipium omniuꝫ rerum. ve
runtamen ꝙ pulcher ſit/ꝙ bonus ⁊ ꝙ miſericoꝛs/⁊ ꝙ
glorioſus non potuerunt ſcire: nec vnquam ſciuit ali-
quis homo niſi vel diuina reuelatiõe/vel ſacre ſcriptu
re infoꝛmatione. Unde ſacra ſcriptura lux eſt per quã
habere poſſumus in ſtatu vie ſufficientem cognitionẽ
de requiſitis omnibus ad ſalutem. Unde Pſalm. Lu-
cerna pedibus meis verbum tuum: et lumen ſemitis
meis. Sed experientia docente qui lumine lucerne il
luminari voluerit: opoꝛtet ꝙ habeat lucernã ante ſe:
et lucernam ſequatur: quia ſi a tergo fecerit illã in no
ctis obſcuritate poꝛtari: ei lucem debite non miniſtra
bit. ſic ambulantes in tenebris huius vite/ſi voluerint
verbi dei illuminari lucerna ⁊ ſuos greſſus in via ve-
ritatis ſine ceſpitatiõe dirigere/ opoꝛtetqꝫ ante men-
tis ſue oculos lucernam verbi dei habeant/ et ipſam
bene operando ſequantur. ſed experientia docente qñ
in noctis obſcuritate poꝛtatur lucerna/vbi ſũt anima
lia: ſcilicet equi/⁊ aues. equi lucernam ſtatiſſime fugi
unt. Aues vero ad lucernam accedunt. Sic ſpiritua-
liter homines beſtialiter viuentes ſimiles equis ⁊ mu
lis lumen ſcripture veritatis fugiunt. Unde Johãnis
tertio. Omnis qui male agit odit lucem. ⁊ non venit
ad lucem/ne arguantur opera eius. qui autem facit ve-
ritatem: venit ad lucem. vt manifeſtentur opera eius:
quia in deo ſunt facta. ¶ Unde Auguſtinus in de ver
bis domini: ſermone. 18. In paradiſo inquit peccauit
Adam/⁊ abſcondit ſe a facie domini. cum enim habe-
ret coꝛ ſanum/pure conſciẽtie gaudebat ad pꝛeſenti-
am dei. Poſtqꝫ vero peccato oculus eius ſatiatus eſt
cepit lucem foꝛmidare diuinam. refugit in tenebras
atqꝫ in denſitate lignoꝛum veritatem fugiens: et vm-
bꝛas appetens ſe abſcondit. hec ille. Sic certe tã mul
ti qui videntur mundana ſcientia ⁊ pꝛudentia imbuti
lucem veram doctrine legis dei odiunt. ⁊ in denſitate
lignoꝛum mũdane pꝛoſperitatis/ vanitatis ⁊ honoꝛis
veritatem refugiunt. atqꝫ in vmbꝛam obſcuriſſimam
vitioꝛum a pꝛeſentia dei abſcondere ſe conantur. cu-
iuſmodi ſunt illi qui inquãto magis donis diuinis ſũt
pꝛediti: ſcilicet ingenij ſublimitate/magnitudine ſci-
entie. oꝛis eloquentia/ſtatus ſublimioꝛis dignitate. et
ſic de ceteris intanto magis deo igrati ⁊ rebelles red
duntur. qui enim magis hoꝛribiliter diabolice mancı-
pantur ſeruituti ꝙ illi q̄ in ſublimitate honoꝛis ſtatuũ
cõſtituti. Unde ⁊ ſi de viris eccleſiaſticis loquitur qui
eſſe deberent lux mundi vbi abundantioꝛes tenebre vi
cioꝛuꝫ: vbi abũdantioꝛ hiatus ad terrena ꝙ in moder
nis pꝛelatis qui in vtriſqꝫ tam tẽpoꝛalibus ꝙ ſpiritua
libus potentijs impugnantur. vbi maioꝛ pompa hu-
mana in ſingulis appendicijs. immo intantum ꝙ relic
ta paupertate pꝛimitiue eccleſie potius iam dicẽdi ſũt
pꝛincipes pꝛouinciarum ꝙ paſtoꝛes animarum. Item
aduertat queſo vnuſquiſqꝫ quid eſt quod ex dono ſpe-
ciali recipit a dño deo ſuo: ⁊ i quo alios exce lit. quidã
nãqꝫ excellunt alios in ſcientia/quidã in ſapiẽtia/qui-
dam in eloquentia/quidã diuitijs/quidã dignitatibꝰ:
⁊ ſic de ceteris. ſed videat vnuſquiſqꝫ donũ dei in quo
alios excellit. et nunquid propter hoc deo melius vel
peius ſeruiuerit. et qualem ex hoc impendiderit deo
famulatum: quoniam ſi iſtud donum non recepiſſet mi
nime impendiſſet. ſed vt manifeſtius loquar diſcur-

ramus per ſingula. recepiſti a deo donum ſcientie. ſʒ
dic qualē perfectionē habes per tuaʒ ſcientiā qualem
non habent qui tibi in ſciētia nō parificantur/vel quid
pficis tu eccleſie dei/ſiue primoꝝ edificatiōi vltra il-
los qui tibi in ſcientia nequiunt parificari. Cōſtat em
teſte beato Grego. ſuper euang. omel. 9. ꝙ cum augen
tur dona rōnes etiam creſcunt donoꝝ. tāto igitur eſſe
humilior atqʒ ad ſeruiendum deo promptior quiſqʒ
eſſe debet ex munere q̄nto ſe obligatiorem eſſe conſpi
cit in reddēda rōe. quid em pdeſt tibi o grāmatice ꝙ
vocū humanarū rectum habeas intellectum: cum tm̄
vocem dei tui quam vt ita loquar mortua audiunt ele-
menta tu penitus ignoras. vel quid prodeſt tibi ſcire ī
pellibus ouinis multas litteras exarare. et mandata
dei in libro cordis tui ſcribere omnino contemnis. ſe-
cundū em illa que ſcripta erunt in libro cordis tui iu
dicaberis in die tremendi examinis. Unde Apoca. 20
Judicati ſunt mortui/ex his que ſcripta ſunt in libris
eorum. Item. Quid pdeſt tibi o legiſta ſcire leges cō
ſtantini aut imperatoris legē autem dei penitus igno
ras vel ſcire omnino cōtemnis: diſcis legem/ꝛ laudas
legem: ſed viuis ſine lege. nunquid te placere deo cre-
dis recipiendo decimas ꝛ oblationes fidelium: ꝛ illas
expendendo cum matrimonio crucifixi ſecundum le-
ges humanas dimittendo legem dei immaculatam cō
uertens animas. certum eſt quiſcūqʒ hoc ordinauerit:
deus tm̄ ordinauit his qui in euangelio/vel circa euan
gelia laborant: ꝛ non circa leges pure humanitus ad-
inuentas de euangelio viuere. vt patet. 1. Corinth. 9.
B Sed ſcias te qui taliter patrimonium chriſti circa
leges humanas expendis legem paruipēdēdo diuinā
quicunqʒ fueris ineuitabiliter venire coraʒ ſummo iu
dice/a quo velis nolis ſecundum legem dei iudicabe-
ris. tunc enim per illam legem quam nunc colis mini
me te defendere poteris. Nam dicetur tibi quia tu re-
puliſti legem meam: ego repellam te/ne ſacerdotio fū
garis michi. Oſee. 4. Item. Quid prodeſt tibi o phi
loſophe vt motus ſcias planetaruʒ: curſus ſyderum.
actiones ſupra celeſtium: naturas rerum creatarum ꝛ
ipſum tamen motorem primum ꝛ principium omniū
ſcire contemnis. Nam vt dicitur. 1. Johen. 2. Qui dicit
ſe noſce deum/ꝛ mandata eiꝰ nō cuſtodit: mendax eſt.
Immo prout dicit beatus Hieronymus ī epiſtola ad
demetriadem virginem. Apertus contemptus eſt fa-
cere prohibita/ꝛ iuſſa non facere. Item. Quid prodeſt
tibi o medice ꝙ ſcias alios curare in corpore: teipſuʒ
tamen negligis curare in mente: non obſtante ꝙ dicat
tibi veritas Luce quarto. Medice/cura teipſum. Itē.
Quid tibi cōfert o theologe ꝙ altiſſimas rimaris ve-
ritates diuinam ſpecularis eſſentiam/angelicam vitā
gaudia electorum/ꝛ penas damnatorum conſideras:
ꝛ tamen brutaliter viuis. immo ꝛ brutum legem im-
plens naturalem minus q̄ʒ tu declinat a decreto ſui
conditoris. Unde Hieremie octauo. Miluus in celo
cognouit tempus ſuum. Turtur et yrundo ꝛ cyconia
cuſtodierunt tempus aduentus ſui. populus autem
meus nō cognouit iudicium dn̄i ſui. quomodo autem
dicunt ſapientes nos ſumus/ꝛ lex domini nobiſcum
eſt. Item Eſaye primo. Cognouit bos poſſeſſorem ſu
um/ꝛ aſinus preſepe domini ſui: iſrael autem non co-
gnouit me. et ideo de talibus dicit Apoſtolus Roma.
1. Dicentes ſe ſapientes: ſtulti facti ſunt. Ideo merito
dicit Apoſtolus Jacobi. 3. Quis ſapiens ꝛ diſciplina
tus inter vos: oſtendat ex bona ſua conuerſatione o-
perationem ſanctam in manſuetudine ſapientie: ꝛ ꝙ
ſi zelum animarum habetis/ꝛ contentiōes ſunt in cor-
dibus veſtris nolite gloriari ꝛ mēdaces eſſe aduerſus
veritatem. non eſt enim ſapientia iſta deſurſum deſcē
dens: ſed terrena ꝛ diabolica. vbi enim zelus ꝛ conten
tio ibi inconſtantia ꝛ omne opus prauum. que autem
de ſurſum eſt ſapiētia primum quidem pudica eſt. de-
inde pacifica modeſta bonis conſentiens plena miſeri
cordia ꝛ fructibus bonis iudicans ſine ſimulatiōe. Et
ex iſtis conuincere poſſumus que ſit ſcientia deſurſū
a deo: ꝛ que deorſum terrena ꝛ dyabolica. Pro quo
notādum ꝙ primum malum quod generi prouenit hu
mano fuit ex hoc ꝙ ſpiritus malus mouit linguā ſer-
pentis ad loquendum mendacium primis parētibus.
vt patet Geneſis tertio. Per quam locutionem effu-
dit tantum venenum in genus humanum ꝙ ipſum to
taliter ab amore reſtringit diuino. Unde venenum ſer
pentis naturaliter frigiduʒ eſt. Et ideo ſtatim poſtqʒ
veneno ſerpentis infernalis fuerant infecti ad calorē
acquirendum veſtibus indiguerunt. et ideo dominus
fecit tunicas pelliceas: ſed ſpirituſſanctus miſſus eſt
in linguis igneis ſuper apoſtolos/ꝛ ceteros fideles vt
ſicut genus humanum per linguam motam a ſpiritu
maligno refriguit: ita per linguas igneas motas a ſpi
ritu bono: ſcʒ a ſpirituſancto recaleſceret. Itē pro eo
ꝙ ſpirituſſanctus ad intelligendum veritatem mentē
illuſtrat. ad confitendum veritatem linguā informat.
ad amorem charitatis cor accendit. ideo in linguis q̄-
bus verba formentur ſpirituſſanctus apparuit. Et ex
iſtis patet illud ꝙ illi ſcientiam ſuam a deo recipiunt
qui magnalia dei et fideliter loquuntur: et veritatem
cōfitentur. ꝛ per quoꝝ ſcientiā ipſi ꝛ alij illuminātur:
ꝛ feruidiores in charitate redduntur. ſed illi qui con-
ſuetudinaliter loquuntur mendacium/periuriū/ꝛ op-
primunt veritatem. ꝛ omnem ſuam ſollicitudinem po
nunt vt diuitias/honores/ꝛ dignitates mundanas ac-
quirant. ꝛ licet tales ſapientes quo ad mundum vide
antur: tamen quo ad deum ſtulti ſunt: nec veram ſcien
tiam que a deo eſt habent. Unde ꝛ que ſcientia eſt a do
ꝛ que non. figuram habemus. 3. Regum. 19. vbi legitur
ꝙ angelus dn̄i dixit ad Helyā. Egredere/ꝛ ſta in mō-
te coram dn̄o: ꝛ ſtetit ꝛ vidit. Et ecce ſpiritus tranſiuit
ſubuertens montes/ꝛ conterens petras: ſed in ſpiritu
non eſt dominus. Quam hyſtoriam pertractās Linc.
ſuper euang. parte. 4. cap. 43. Spiritus inquit propo
ſitus ſpūs eſt arrogantie ſubuertens montes: id eſt ſu
perbos/ꝛ conterens petras: id eſt munitos diuitijs ad
nichilum redigens. In petris enim munitio intelligi-
tur. ꝛ ſequitur. Et poſt ſpm̄ commotio. i. ſcientia phi
ca: ſed in cōmotione. i. in hac ſcientia non erat domi-
nus: et poſt commotionē ignis. i. ſcientia humana ſiue
diabolica que ob hoc ignis cenſetur: quia ignem accē
dit in homine. de quo in pſ̄. Super cecidit ignis/ ꝛ nō
viderūt ſolē. ignis ſupple cupiditatis: ſed nō in igne:
.i. in ſciētia propoſita eſt dominus. Et poſt ignem ſi-
bulus aure tenuis. ꝛ ibi dominus. per aurem tenuem
ſcriptura ſacra intelligitur. per ſibulum inſpiratio ip
ſius exprimitur. In ſacra igitur ſcriptura quaʒ ad na
tum ſuis inſpirat fidelibus eſt dominus: ꝛ non in alijs
ſcientijs dominus inuenitur. tres enim ſciētie propo-
ſite per tres puteos perfoſſos ab yſaac. Gen̄. 26. intel
liguntur. Primum fodit ob quam iurgati ſunt Phili-
ſtei. ꝛ ideo vocauit puteum iſtū Eſton/ quod interpre-
tatur iurgium ſiue calumnia: ꝛ dereliquit eum. Di-
cebant enim Philiſtei ꝙ ſua erat aqua. Poſtea abiēs
fodit alium puteum propter quē etiam obiurgati ſūt
Philiſtei quem ob relictum vocauit Sathan: id eſt cō
trarium vel inimicitias. tertio fodit puteum/ꝛ in pace

eum habuit. ꝛ ideo vocauit illum Roboothꝭ: id eſt la=
titudinem/ quia dilate ſunt aque illi⁹. per hos tres pute=
os deſignantur tres ſcie. ſ. ſciētia phiſica/ ſciētia huma=
na/ ꝛ ſciētia diuina. Per primū intelligit ſcia phiſica. ſ.
ſeptē artes liberales/ in quibus iurgia ſunt ꝛ cōtētiones
vt in dyalectica. de qua dicit Gregori⁹. Dyalectica ſa
laranda eſt a limine: ſed nō colēda ꝑ numine. verumtamē
ſicut dicit petr⁹ rauēn. in quodā ſer. ꝛ ponit ī ſto. War.
ti. de curioſitate. Quidā vero anteq̄ diſciplinis ſalnta
ribus imbuantur docent inquirere de pūcto/ de linea/
ꝛ de ſuperficie/ de quantitate anime/ de fato/ ꝛ de libe=
ro arbitrio/ de materia ꝛ forma/ de motu/ ꝛ principiis
corporꝝ/ qd ſit tēpus/ qd mane: ꝛ de refluctione occeani/
ꝛ de varijs latētis nature ſecretis/ ꝛ de primis rerꝝ ini
tijs: ꝛ alijs q̄pluribus q̄ veris xp̄ianis neceſſaria non
ſūt. ſed ſuperuacua ꝛ quaſi ocioſa: quia nec ignorāti nocēt
nec ſcienti iuuant ad vitā eternā. Et idō Sene. in li. ſuo
de bñficijs. Iſte inepte poetis relinquūtur quib⁹ aures
oblectātur: ꝓpoſitū eſt fabulas necicre dulces. ſed ſa
nius eſt acqueſcere cōſilio ſapientiſſimi ſalomōis dicē
tis. Eccl. 3. Altiora te ne q̄ſieris: ꝛ fortiora te ne ſcru
tatus fueris: ſed q̄ precepit tibi dñs illa cogita ſemꝑ/
ꝛ in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Unde
Hiero. ꝛ ponitur in cañ. diſtinct. 37. Nonne inquit vo
bis videtur in vanitate ſenſus/ et obſcuritate mentis
ingredi qui diebus ac noctibus in dyalectica arte tor
quentur. qui phiſicus perſcrutator oculos ſuos trās
celum leuat. ꝛ vltra profundum terrarum ꝛ abyſſi/ in
quodam mare demergitur qui taꝫ bene feruet qui tā=
tam metrorum ſiluam in ſuo ſtudio/ ſine corde diſtin=
guit ꝛ congerit: ꝛ vt alteram partem tranſeam. qui di
uitias per phas ꝛ nephas querit: qui adulatur regib⁹
hereditates captans alienas/ opes congregans: quas
in momento cui ſit relicturus ignorat. Hec ille. ¶ Per
ſecunduꝫ vero puteum intelligitur ſcientia humana:
ſcilicet que addiſcitur cauſa lucri. vt leges humane ꝛ
huiuſmodi. ¶ Unde ſecundus puteus vocatur Sa=
than/ quod eſt nomen demonis. Hec enim ſcientia
diabolica eſt: quia addiſcentes diabolus nexu cupidita
tis ad ſe trahit. contra eū huiuſmodi fallit illud Ezee
nono. Dilexiſti mercedem ſuper omnes areas tritici.
mercedem: id eſt Phiſicam/ ꝛ leges ꝛ decreta humana
ꝛ alias ſcientias lucratiuas que in preſenti mercedes
afferunt. ſuper omnes areas tritici: id eſt magis q̄ ſa=
cram ſcripturam que nomine tritici deſignatur. Un=
de Zacha. nono. Quid enim bonum eius eſt: et quid
pulchrum eius niſi frumentum electorum/ ꝛ vinū ger
minans virgines. quidam tamen diſcunt hodie ſcien=
tias lucratiuas/ queſtentes quod verſus ſequentes di
cunt. Dat galienus opes/ ꝛ ſanctio iuſtiniana. Ex alijs
paleas ex iſtis collige grana. ſed nō ſic impij/ non ſic.
ſed quid eis? certe prout dicitur Ozee nono. Area et
torcular non paſcet eos/ ꝛ vinum non mentietur eis. ſ.
nō habitabūt ī terra domini. hoc eſt area ſacre ſcriptu=
re/ ꝛ torcular paſſionis chriſti nō paſcet: ſed depaſcet
eos: id eſt in corpore et anima ad nichilum rediget cū
dicetur eis illud Math. 25. Ite maledicti in ignem e=
ternum qui paratus ꝛc. ꝛ vinum in quo eſt luxuria. ſcꝫ
mundane diuitie ꝛ temporalis leticia quod eis inebri=
at mentietur eis: quia non habitabunt in terra domi=
ni/ ꝛ quare? quia hic non ſunt vſi bonis domini: ſed bo
nis ſeculi. Per tertium vero puteum qui vocatur Ro
boothꝭ: latitudo interpretatur: eo q̄ dilatate ſunt aque
.i. doctrina dilatata eſt in vniuerſum mundū per apo=
ſtolos ꝛ fideles ꝑdicatores. dicente pſ. In omnem ter
ram exiuit ſonus eorum ꝛc. Ad aquas enim iſtius pu=
tei potandas inuitat dominus ſuos electos. Eſaye. 55
di. Omnes ſitientes venite ad aquas. et ad hanc aquā
auide ſitiendum mouere deberent fideles verba chri
ſti di. Mathei quinto. Beati qui eſuriunt ꝛ ſitiunt iu=
ſticiam ꝛc. ſed hanc aquam impij predicto modo vino
mundane leticie et diuitiarum temporalium odiunt/
abominantur ꝛ abijciunt. Et ideo merito de illis dicit
dominus per prophetam Eſa. 8. pro eo q̄ abiecit po=
pulus iſte aquas ſyloe: que vadunt cum ſilentio: ꝛ aſſū
pſit magis Raſin ꝛ filium Romelie. propter hoc addu
cet dominus ſuper eos aquas fluminis fortes/ ꝛ mul
tas ſuper regem aſſyriorum. et omnem gloriam eius.
Spūaliter ſyloe miſſus interpretatur. ꝛ ſignificat do=
ctrinam legis diuine nobis ꝑ xp̄ꝫ apoſtolos ꝛ ceteros
fideles miſſam. quam doctrinam ſcire ꝛ docere ſub pe
na damnationis tenētur paſtores eccleſie. Unde Iſid.
in de ſummo bono libro tertio. cap. 46. Sacerdotes
inquit pro populorꝫ iniquitate damnantur ſi eos igno
rantes nō erudiunt/ aut peccantes non arguunt. dicen
te domino per prophetam. Speculatorem dedi te do
mui iſrael. ꝛ ſi non fueris locutus vt ſe cuſtodiat impi
us a via ſua mala ille in iniq̄tate ſua morietur: ſangui
nem eius de manu tua requiram. ſed non obſtante iſto
hanc doctrinam multi ſacerdotes moderni abijciunt
doctrinam iſtam dicentes. Nolumus: quia non eſt de
pane lucrando/ ꝛ leges addiſcunt humanas que nō ſūt
ita neceſſarie ad ſalutem animaruꝫ ſicut lex dei. Quia
vt hic dicit Odo ſuper euangelia ſermone. 59. Si
chriſtus ſciuiſſet q̄ per leges iuſtinianas poſſent ho=
mines facilius ſalutem acquirere illā ſuo proprio ore
docuiſſet/ ꝛ illam dimiſiſſet quam nobis docuit et tra=
didit obſeruandam/ ꝛ in qua continetur implicite vel ex
plicite omnis ſcientia ad ſalutē neceſſario requiſita. di=
cente Auguſt. 2. de doctrina chriſtiana in fine. Quicq̄d
homo extra ſacram ſcripturam didicerit/ ſi noxiū eſt
ibi damnatur: ꝛ ſi vtile eſt ibi inuenietur. Hec ille. Sꝫ
hanc doctrinam multi viri eccleſiaſtici dimittentes aſ
ſumunt ſibi raſin ꝛ filium Romelie. Raſin pictura in=
terpretatur. Romelie vero ſublime tonitruum inter=
pretatur. hanc enim doctrinam picture ſcribentium:
ꝛ curioſe ſublimitates dictantium et verboſum toni=
truum humanarum linguarum aſſumunt: vt per illas
ad magnas dignitates exaltentur ꝛ mundanos hono=
res. ſed vt ſubdit propter hoc adducet dominus ſuper
eos aquas fluminis fortes. ꝛ multas: id eſt penas in=
fernales/ que tam fortes ꝛ tam multe ſunt q̄ prout te
ſtatur beatus auguſtinus in de ſpeculo humane miſe
rie dicere vel cogitare vt ſunt nemo poteſt carne mor
tali veſtitus. et cū iſtis penis adducet ſuper predictos
paſtores legem dei abijcientes: regem Aſſyriorum et
omnem gloriam eius: id eſt diabolicum cum ſuo exer
citu ad eos eternaliter affligendum. Sed hic eſt notā=
dum: q̄ quamuis illicitum ſit paſtoribus circa ſecula=
res ſcientias ſciendas nimium laborare. tamen hu=
iuſmodi legere: ac etiam aliquando ſcire bona inten=
tione non prohibetur. Unde Ambroſius. ꝛ ponitur in
canone diſtinctione. 37. Legimus. Legimus inquit
aliqua/ ne negligantur. legimus ne ignoremus. legi=
mus vt non teneamus: ſed vt repudiemus. Unde Iſi.
in libro ſen. ꝛ ponitur in cañ. diſt. 3. Qui de menſa. Qui
inquit de menſa ꝛ vino regis nolunt comedere ne pol
luantur: vtiq̄ ſi ſapientiam atq̄ doctrinam Babylo=
niorum ſcirent eſſe peccatum/ nunq̄ acquieſcerent di=
ſcere q̄ non licebat. diſcunt autem non vt ſequantur.
ſed vt iudicent atq̄ conuincant: quomodo ſi quiſpi=
am aduerſus mathematicos velit ſcribere imperitus

matheſeos riſui patet et aduerſus philoſophos di=
ſputas ſi ignoret dogmata philoſophoꝝ. diſcāt igit
ea mente ꝛ doctrinā caldaicā q̄ ꝛ moyſes omnem ſa
pientiā egyptioꝝ didicerat. Idem ꝛ ſi aliquando co
gimur litterarum ſecularium recordari et aliqua ea
rum diſcere que olim omiſimus nō noſtre eſt volun=
tatis: ſed vt ita dicā grauiſſime neceſſitatis cauſa. ſ.
D vt pbem⁹ ea que a ſanctis pphetis ante ſecula mul=
ta predicta ſunt tam grecoꝝ ꝙ latinorum ꝛ aliarum
gentiū litteris contineri. hec ille. Itē Augu. in libro
contra manicheos. ꝛ ponitur in cano. di. 37. ſi quid.
Si quid inqͣ veri de deo ſibilla vel orpheus. alij ve=
ro gētiliū vates aut phī dixiſſe phibētur. valet qui=
dē aliquid ad paganoꝝ vanitatē reuincendā. nō tñ ad
iſtoꝝ auctoritatē cōplectēdā. q̄rū el diſtat de xp̄i ad=
uētu inter pdicationē angeloꝝ ꝛ confeſſionem demo
nū tantum diſtat inter auctoritatē pphetaꝝ ꝛ curio
ſitatē ſacrilegaꝝ ſcripturarum. hec ille. Itē beda ea=
dē di. ca. turbat acumen. Seculares inquit litteras
quidam legunt ad voluptatē poetarū figmētis ꝛ ver
borum ornatu delectari. quidā vero ad eruditionem
eas addiſcunt vt errores gentilium legendo deteſtē
tur. vt vtilia q̄ in eis inueniuntur ad vſum ſacre eru=
ditionis deuotius conuertant. tales laudabiliter ſe
culares litteras addiſcūt. hec ille. Itē rabanus ꝛ po.
in ca. di. 37. legitur. Legitur inquit ꝙ moyſes ꝛ da=
niel in omni ſcientia egyptiorū ꝛ caldeoꝝ eruditi fue
runt. Legit etiam ꝙ dns precepit filijs iſrael vt ſpo
liarēt egyptios auro ꝛ argento. moraliter inſtruens
vt ſiue aurum ſapientie ſiue argentum eloquentie a=
pud poetas inueniremus in vſum ſalutifere erudi=
tionis vertamus. hec ille. Ex quo patet ꝙ licet i hu=
iuſmodi ſciētijs ſecularibus inter pauca bona ꝛ vti=
lia multa mala falſa et erronea inſerantur propter
mala tamen non ſunt bona deſpicienda: quia que in
huiuſmodi ſcripturis vere bona pulcra vtilia et ho=
neſta reperiuntur a deo ſunt ꝛ a ſcriptura ſacra origi
nem habent. ꝛ ſic intelligenda ſunt verba caſſiodori i
expoſitione pſalterij. ꝛ pon. in ca. di. 37. legimus vbi
ſic. Omnis inquit ſplendor rethorice eloquentie ois
modus poetice locutionis: ꝛ q̄libet varietas decore
pnūciationis a diuinis ſcripturis ſumpſit exordiū.
Hinc etiā Ambro. ſup epiſtolā ad col. ait. omnis ra
tio ſuperne ſcientie vel terrene creature in eo q̄ eſt
caput eoꝝ ꝛ auctor. vt q̄ hunc nouit nichil vltra que=
rat: qꝛ hoc eſt perfecta virtus et ſapientia quicquid
alibi queritur hic pfecte inuenitur. hec ille. Ex predi
ctis ſequitur ꝙ illi q̄ in huiuſmodi ſcientijs ſeculari
bus aliquādo moderate ſtudēt melius vt veritatem
ſacre ſcripture intelligant ꝛ eaꝫ decentius ꝛ ornati⁹
ad honorem dei et ad edificationem pximi pronun=
cient inter veritatem ſacre ſcripture et falſitatem a=
pertius diſcernāt errores hereſeos: ꝛ falſitates viua
tius ꝛ manifeſtius impugnent improbēt ꝛ deſtruāt:
laudabiliter huiuſmodi ſcientias addiſcunt. ſed illi
in huiuſmodi ſciētijs totum tempus ſuum inaniter
expendunt vt curioſe in ſuis verbis ꝛ ſermonibus ſe
habeant. ꝛ vt propter vanam gloriam ab hominibus
curioſi ꝛ ſapientes reputantur. et ſcripturam ſacraꝫ
totaliter pparuipendant damnabiliter huiuſmodi ſcien
tias addiſcunt. Et ideo merito dominus dicit talib⁹
per prophetam. Iſa. quinto. Ve qui ſapientes eſtis
in oculis veſtris: ꝛ coram vobiſmetipſis prudentes.
Unde vt dicit Luce decimoſexto. Quod altuꝫ eſt ho
minib⁹ abominatio eſt apud deū. ꝛ ideo dicit Apo. i.
corint. i. Scriptum eſt enim perdam ſapientiam ſa=
pientum. ꝛ prudentiam prudentum reprobabo. vbi
ſapiens vbi ſcriba. vbi inquiſitor huius ſeculi. nonne
ſtultam fecit deus ſapientiam huius mūdi? nā qꝛ in
dei ſapientia non cognouit mundus p ſapientiā deū
placuit deo: per ſtultitiam predicationis ſaluos fa=
cere credentes: qꝛ vt ſubditur quod ſtultū eſt dei ſa=
pientius eſt hoibus: ꝛ quod infirmū eſt dei fortius eſt
hoibus. videte enī vocationeꝫ veſtram fr̄es qm̄ non
multi ſapiētes ſecundum carnem nō multi potētes/
non multi nobiles: ſed que ſtulta ſunt mundo elegit
de⁹ vt cōfūdat ſapiētes: ꝛ infirma mūdi elegit de⁹ vt
cōfundat fortia ꝛ ignobilia mundi. ꝛ cōtemptibilia ele
git deus ꝛ ea que nō ſunt vt ea q̄ ſunt deſtrueret. Et
ideo merito dicit idē aplus. i. Coꝛ. iij. Si quis inter
vos videtur ſapiens eſſe in hoc ſeculo ſtultus fiat vt
ſit ſapiens. Sapientia enim huius mundi ſtulticia ē
apud deum. Quod cōſiderans beat⁹ auguſtin⁹ in de
verbis domini ſer. 53. Scientia inquit inflat: quid igi
tur: ſcientiam fugere debetis ꝛ electuri eſtis nichil
ſcire potius ꝙ inflari. vt quid nobiſcum diſputam⁹ ſi
ſcientia cauenda eſt ne inflet: igitur amate ſcientiam:
ſed anteponite charitatem. Scientia ſi ſola ſit inflat
quia vero charitas edificat ſcientiam non permittit
inflari. ſed vbi charitas edificat ſolidata eſt. non eſt
ibi inflatio vbi petra eſt fundamentum quando ten=
tat inflatio. i. elatio vtiqꝫ ibi ꝛ quādo charitas deeſt.
hec ille. Unde Iſi. in de ſum. bo. libro. 3. ca. 11. ptinen
ter ad ppoſitum ita ſcribit. pleriqꝫ inquit ſcientia ac
cepta ſcripturarum non ad dei gloriam: ſed ad ſuam
laudem vtuntur dū ex ipſa ſcientia extolluntur. ꝛ ibi
peccant vbi peccata mundare debuerant. nam nunꝙ̄
conſequuntur legendo pfectam ſcientiam arrogan=
tes. nam q̄uis ſapiētes in ſuperficie videantur. me=
dullitus tamen veritatis archana non tangūt: qꝛ na
be ſuperbie prepediuntur: ſemp enī ſupbi legunt que
runt ꝛ nunꝙ̄ inueniunt diuine legis penetralia hu=
milibus et bene ad deum intrantibus patent prauis
atqꝫ ſuperbis clauduntur. nam q̄uis diuina eloquia
in lectione arrogantibus ſint aperta in miſterio ta=
men ſunt clauſa. ꝛ dum ſermo dei fidelibus lux ſit re
probis atqꝫ ſuperbis quodāmodo tenebre fiat ꝛ vn=
de illi illuminantur. inde iſti cecantur. hec ille. Et
huic concordat beat⁹ Gregorius. 27. mo. Sepe in=
quit accepta ſciētia q̄ ignorantie tenebras illuminat
lumē hūilitatis tollit. vnde iā ſapientia eſſe nequeat
que et ſi locutionis virtute fulgeat. elationis tamen
velamine cor loquentis obſcurat. Et ideo merito
Iſidorus in de ſum. bo. li. 3. cap. 10. Doctrina inquit
ſine gratia adiuuante q̄uis infundatur auribus ad
cor nunꝙ̄ venit: foris quidem perſtrepit. ſed interi⁹
nichil proficit. tunc autem dei ſermo infuſus aurib⁹
ad cordis intima peruenit quando dei gratia men=
tem interius vt intelligat tangit. Sicut enim quoſ=
dam flamma charitatis ſue deus illuminat: vt vita=
liter ſapiant. ita quoſdam frigidos torpenteſqꝫ deſe
rit vt ſine ſenſu perſiſtant. pleriqꝫ in acumine intelli=
gendi viuaces exiſtunt: ſed tamen loquendi inopia
anguſtātur. quidam vero in vtriſqꝫ pollent qui ꝛ ſciē
di copiam ꝛ dicendi efficaciam habent. hec ille. Iteꝫ
idem ca. 9. einſdem quidā inqͣ habent intelligentie
ingenium: ſed tamen negligunt lectionis ſtudium. et
quod ſcire legendo potuerunt negligendo contem=
nunt. quidam vero amorem ſciendi habent: ſed tar=
ditate ſenſus prepediuntur. qui tamē aſſidua lectio
ne capiunt quod ingenioſi per deſidiam nō nouerūt.
Ingenium tardius ꝛ ſi nō per naturam tamē p aſſi=

dulitatē lectionis augmētaţ. nā ꝗuis ſenſus hebetu
do ſit: frequens tamen lectio intelligentiam adhibet.
ſicut qui tardus eſt ad capiendum pro intentione ta=
men boni ſtudij premiū percipit: ita qui preſtitū ſibi
ex deo ingeniū intelligētie negligit cōdēnatione re⁹
exiſtit. quia donum quod percipit deſpicit: ꝛ per deſi
diam derelinquit: quidam vero dei iudicio donū ſciē
tie quod negligunt accipiunt vt de rebus creditis du
rius puniant. tardiores aūt: ideo qꝺ ſcire cupiūt diffi
culter inueniunt: vt pro maximo exercitio laboris
maximum premium habeant retributionis. hec ille.
Item ſicut dicit proſper in libello ſuo de dono timo
ris: quidā habētes ſciētiā a deo datā vt alios īſtruāt
ne tamē alij illis aſſimilentur in ſciētia ſciētiā ſuā ab
ſcondunt: contra quos dicit ſpūſſanctus ſapi. 6. Po=
nam in lucē ſciam illius ꝛ non preteribo veritatē ne=
qꝫ cum inuidia tabeſcente iter habebo. Lux enim ſui
cōicatione amplius clareſcit atqꝫ iocūdius ꝛ latius
diffundiţ: ſed abſcōſione minuiţ ꝛ deterioraţ: reuera
ſic ſapia hominis ꝛ ſcia. vñ ſicut qui lucernā datam
indigentibus aut in domo habitantibus aut in tene=
bris ambulātibus abſconderet: certū eſt ꝙ datori iu
cis iniurioſus exſtiteret. ſic certe in ꝓpoſito ad hoc
enim deus ordinauit lucernas. i. eccſia ſua doctores
ſiue doctos ſapientia ꝛ ſcia vt non lucē ſibi datam ab=
ſcōdant: ſed vt ipſam gratis oībus cōicantes luceant
ꝛ apte demonſtrēt. ꝛ ideo ipſe dicit. Luce. 11. Nemo
accendit lucernā ꝛ ponit in abſcondito neqꝫ ſub mo=
dio: ſed ſuꝑ candelabrū vt qui ingrediuntur lumē vi=
deant. Itē quidā hñt ſciaꝫ ꝛ ſcripturarum intellectū
ꝛ tamen auaritie cauſa ꝛ ne vanā mundi perdant glo
riam veritatē abſcondūt: ꝛ ſcripture ꝑuertere intel=
lectuꝫ conanţ. De quib⁹ criſo. ope. imꝑ. ome. 41. ſuꝑ
illud Mathei. 23. Ue vobis ſcribe ꝛ phariſei ypocri=
te qui clauditis regnū celoꝝ. vult inqꝫ xp̄s hic oſtē=
dere ſacerdotes iudeoruꝫ omnia auaritie cauſa face
re qui per ſcripturas qꝺē xp̄i aduētū cognoſcebant:
conſiderabant aūt qm̄ ſi xp̄s creditus fuiſſet cōſueta
do ſacrificioꝝ offerendoꝝ eſſet extinguenda ꝛ ſacrifi
cium iuſticie valituruꝫ. ſicut de vtroqꝫ ꝓpheta teſta
tur dicens. Afferte dño gloriam ꝛ honorē: tollite ho
ſtias ꝛ introite in atria ei⁹. ideo ꝑuerſa īterpretatio=
ne ante conſpectū populi claudebāt ianuā legis. ſ. ꝛ
ꝓphetaꝝ qui de aduētu xp̄i manifeſte erāt locuti vt
a fide xp̄i hoīes ſepararēt timentes ne forte credito
xp̄o ſacrificioꝝ oblationibus fraudarenţ: magis eīn
cupiebāt vt lege manēte in vſu eſſent ſacrificia qui=
bus ipſi ditabantur: ꝛ nō de⁹ ꝙ lege ceſſante ſacrifi=
cia iuſtitie venire in vſum quibus deus delectaba=
tur et homines fideles magnificabātur. Regnum ce
lorum dicuntur ſacre ſcripture: quia in illis inſer=
tū eſt regnum celorū: ianua eoꝝ eſt fidelis intellect⁹
earumdem: clauicularij autem ſunt ſacerdotes qui=
bus creditum eſt verbum docendi et interpretandi
ſcripturas. ꝛ ſequitur quomodo claudebant ſacerdo
tes ſcripturas. aliud pro alio interpretantes: vt pu=
ta vbi dicit yſaias. Ipſe dominus veniet et ſanabit
vos: tunc aperientur oculi cecorum et aures ſurdo=
rum patebunt ꝛ lingua mutorum diſerta erit. hec ſi=
gna erunt aduentus chriſti. cum igitur dominus mu
tum ſanauit et ſurdum iudei peruerſa ad inuentio=
ne dicebant. hic non eijcit demonia niſi in beelzebub
principe demoniorum: vt auerterent populum a fide
ipſius. aut certe claudebant ianuam veritatis quan=
do poſuerunt decretū vt ſi qui dicerent eum filiū dei
eijcerentur extra ſynagogam. ſic ꝛ mō heretici ꝛ ſa=
cerdotes claudūt ianuam veritatis: ſciunt eīn ꝙ qꝛ
ſi manifeſta fuiſſet veritas eorum eccleſia non eſſet:
ꝛ ipſi de ſacerdotali dignitate venirent in humilita
tem popularem. ꝛ ſequitur. quid igitur ignorans po
pulus excuſabilis erit. abſit. Nā vt dicit ideꝫ Criſo.
eadem ome. pauloante. nō poterit eis eſſe damnatio
nis excuſatio veritatis ignorātia quib⁹ eſſet inueniē
di facultas ſi fuiſſet querendi voluntas. nam ſi veri=
tas ſalus: ꝛ vita eſt cognoſcētiū ſe magis debet que=
ri ꝙ querere. hec criſ. Et ſicut dicit beatus Grego.
5. mo. et idem habet linco. in de oculo morali vbi ſic.
Ueritatis inquit intelligētia cum queritur aſſiduita=
te penetratur. Cuius rei figurā habemus Gene. 32.
vbi legitur ꝙ patriarcha iacob in itinere cōſtitutus
cū angelo vſqꝫ ad aſcenſum aurore luctamē exercuit:
in quo luctamine neruus femoris eius emarcuit: et
ab hac lucta non ceſſauit quouſqꝫ benedictionē ange
licā reportauit. Suꝑ quo Lin. Exēplo inquit huius
patriarche ꝛ nos in via peregrinationis nr̄e ſcriptu=
rā tanqꝫ angelū nunciū voluntatis diuine debemus
apprehendere: ꝛ cum ea luctari vſqꝫ ad ortuꝫ aurore
gratie: ꝛ donec noticia veritatis luceſcat: et oriatur
in mente noſtra. Uñ eccleſia. 51. Colluctata eſt cum ſa
pientia anima mea: ex quo certamine marceſcit ner=
uus femoris: qꝛ ex ſtudio ſapiētie debilitaţ in homie
concupiſcentia carnis. Uñ Jero. Ama inqꝫ ſapiētiā
ſcripturaꝝ: ꝛ carnis vicia non amabis. Ex hoc etiam
ſcolaris intellectu ꝛ affectu: quaſi duob⁹ brachijs cū
ſapientia luctatur. ꝛ ꝓ benedictione glorificatio obti
netur. Unde ꝓuerbioꝝ. 4. Poſſide ſapiētiā ꝛ in omni
poſſeſſione tua acquire prudētiā: accipe illā ꝛ exalta
bit te. ꝛ glorificaberis ex ea cū eam fueris amplexa=
tus. hec Lincon. Sed eſt inſuꝑ notanduꝫ ꝙ aliqꝫ ha
bent ſcientie copiaꝫ: ꝛ in veritatis doctrina ornatam
eloquentiam: ſed tamen eorum vicioſa vita illoꝝ do
ctrinam efficit infructuoſam. Unde Guil. pari. in de
vicijs parte. 6. tractatu de ſuperbia titu. de appetitu
magiſterij. Sicut inquit dignus irriſione eſſet qui
argento vas fictile vellet ornare: quia cum vellet or=
nare lutuꝫ ſordidaret argentū: ſic irriſione dign⁹ eſt
qui cum malus ſit tamen ad ſuperbiam ꝛ inanem glo
riam bona verba dicit. Unde ꝓuerbiorū. 26. quomo=
do ſi argento ſordido ornare velis vas fictile: ſic tu=
mentia labia cum peſſimo corde ſociata. et ideo non
ſic: ſed ſcd̄m conſilium ſpūſſancti. Eccleſia. 29. Que
in manu habes ciba ceteros. Super quo Guil. pari.
vbi prius. Ea inquit in manu habemus que opere im
plemus ꝛ talia debemus predicare alijs. Unde Ec=
cleſie. 29. Confirma verbum ꝛ fideliter age cum illo:
ꝛ in omni tempore inuenies quod neceſſariū eſt. Su
per quo Guil. pari. vbi prius. Bona inqꝫ operatio eſt
verbi ſeminatio ſiue cōfirmatio: mala vero operatio
eſt verbi infirmatio. Fideliter cum verbo agit qui
quod fideliter predicat credere ſe non oſtēdit in hoc
ꝙ idem opere implet: qui vero predicat delectatio=
nem aliquam eſſe venenoſam ꝛ toxicatam: et tamen
eandem ſumit nō videtur credere quod predicat. nec
fideliter agit cum verbo. hec Guiller. pariſi. Et ideo
beatus Grego. ſuper euange. ome. 12. Cuius inquit.
vita deſpicitur: reſtat vt eius predicatio condēnatur.
Item aug. in de abuſionibus abuſione prima. Audi
tores inquit doctrine dicta facere contemnunt cum
predicatoris opera ꝛ predicationis verba diſcrepa=
re conſpiciunt: nunqꝫ ſit efficax conſtituentis aucto=
ritas niſi eam effectū operis cordi affixerit audiētis.
hec ille. ꝛ ideo merito Iſi. in de ſum. bo. li. 3. ca. 36. tā

doctrina inquit ꝙ̄ vita clarere debet eccleſiaſticus
doctor:nam doctrina ſine vita arrogantem reddit.vi
ta vero ſine doctrina inutilem facit. ſacerdotis pre=
dicatio cōfirmanda eſt operibus:ita vt qđ docet ṽbo
inſtruat ⁊ exēplo. Vera eſt enim illa doctrina quā vi=
uendi ſequitur forma.nā michil turpi⁹ eſt ꝙ̄ ſi bonuʒ
quod ſi quiſqʒ ſermone predicat explere opere negli
git.tūc enī ꝑdicatio vtiliter ꝓfertur:qñ efficaciter ad
īpletur vnuſqſqʒ doctor:⁊ bone actionis: ⁊ bone pre
dicationis habere debet ſtudium:nam alterum ſine
altero non facit ꝑfectum:ſed precedit iuſtum bñ age
re:vt ſequenter bene poſſit docere:ſicut in nūmiſma=
te metallum figura ⁊ pondus requiritur:ita in oī do=
ctore eccleſiaſtico quid ſeqtur quid doceat:⁊ quō vi=
ua inqritur. ꝑ qualitatem enim metalli doctrina.per
figurā ſimilitudo ſanctoꝝ patrū.ꝑ pond⁹ humilitas
deſignat:qui vero ab his tribus diſcere pauerit non
metalliū bonū:ſed vilis terra exiſtit.⁊ ſequitur capi.
37.eiuſdem. Interdūʒ doctoris vicio etiā ipſa vera
doctrina vileſcit.et q non viuit ſicut docet ipſam quā
ꝑdicat veritat ē cōtēptibilem facit. Arcus ꝑuerſus eſt
lingua magiſtrorum bñ docentiū:⁊ male viuētium.⁊
ideo quaſi ex peruerſo arcu ſagittam emittunt: dum
ſuā p̄ianam vitā ꝓpter lingue ictuʒ confodiunt.q ve=
ro bene docet:et male viuit tanqȝ es aut cimbalum
ſonū facit alijs:ipſe tñ ſibi manet inſenſualis qui be=
ne docet:et male viuit quod docet bene viuentibus
ꝓdeſt.hec ille. Unde Criſo.⁊ ponit in ca.di.40.mul=
ti ſacerdotes.inquit bene vixeris:et bene docueris
populum inſtruis.ſi bene docueris/et male vixeris:
tui ſolius damnator eris.nā bene viuendo.⁊ bñ docē
do populū inſtruis quō viuere debeat.bñ autē docē=
do ⁊ male viuendo deū inſtruis quō debeat te cōdē=
nare.hec ille. Item Guil.pa.in de vicijs parte.vj.tra.
de ſuperbia ti.de appetitu magiſterij.habere inquit
doctrinā bonā:⁊ vitam malā ipſi hñti valde verecun
dū eſt.⁊ erubeſcētia plenū.deo etiā multū diſplicet ⁊
eccleſie dei multū nocet. Primū multipliciter poteſt
oſtēdi. Et primo ex hoc ꝙ ille qui bene docet:⁊ male
viuit quaſi defert lucernam ante ſe: qꝛ immundiciam
ſuam alijs oſtendit. Uñ pſal. Lucerna pedibus meis
verbū tuū. Itē talis eſt quaſi qui ī bello fugit ſiue in
bello ante hoſtes voluntarie ſe ꝓſternit.⁊ tñ alios ad
pugnādū ſtrenue exhortat. Itē talis litteras ſue pro
prie damnationis publicat. Unde apl'us ad Ro.2. In
quo enim iudicas aliū teipm condēnas. ¶ Item in li=
bro ꝓſperi. Bene loqui ⁊ male viuere michil aliud eſt
ꝙ̄ ſe ſua voce condēnare:quia talis ſibiipſi contradi
cit.ideo non cōfundant opa tua ſermonē tuū ne cum
in eccleſia loquaris tacitus quilibet reſpōdeat. Cur
hoc quod dicis nō facis: delicat⁹ magiſter eſt q ple=
no ventre de ieiunio diſputat.accuſare auariciā quo=
modo latro poteſt. ſacerdotis igitur chriſti mēs ma=
nuſqʒ concordent.bene ei docens: ⁊ male agens ope
deſtruit quod verbo edificat. De quo Eccleſia.34.
Unus edificans:et vnus deſtruens: quid prodeſt ei
niſi labor: Item talis habet linguā longiorem manu
quod ſine dubio monſtruoſum eſt. Unde beatus Gre=
gorius. Monſtruoſa res manus remiſſa eſt:⁊ lingua
magniloqua. Unde de tali poteſt dici illud Geñ.27.
Uox quidem vox iacob eſt manus autē manus eſau.
Quod autem habere doctrinam bonam: et malam
vitam multum diſplicet deo oſtendi poteſt ex hoc ꝙ
chriſtus maledixit ficulnee habenti folia ſine fructu.
Mathei vigeſimoprimo. Ficulnea enim habens folia
ſine fructu predicator eſt habens ornata verba ſine
bonis operibus. Itē patere poteſt ex hoc ꝙ chriſtus
toticns maledixit ſcribis:et phariſeis habentibus
folia ſine fructu operationum. Unde beatus Augu=
ſtinus in de verbis domini. Nomine phariſeorum et
ſcribarum ſignauit xp̄s quoſdam futuros in eccleſia
ſua qui dicerent:⁊ non facerent.ſe autem figurauit
chriſt⁹ in perſona moyſi ⁊ etiā perſonā eius gerebat
moyſes ⁊ ideo velum ante ſe ponebat quando loque
batur populo:qꝛ qñdiu illi in lege carnalib⁹ gaudijs:
et voluptatibus dediti erant:et regnum terrenum
querebant velamen poſitum erat contra faciem eo=
rum ne viderent chriſtum in ſcripturis figuratum.
ablato enim velamine poſtea quando paſſus eſt dñs
viſa ſunt ſecreta templi. Et ideo cum pēderet Chri=
ſtus in cruce ſciſſum eſt velum templi a ſummo vſqʒ
deorſum. Et aperte dicit apoſtolus paulus.cum au=
tem tranſieris ad chriſtū auferetur velamen:qui aūt
non trāſierit ad chriſtū qñuis legat moyſen tamē ve
lamen poſitum eſt ſuper cor et⁹.ſicut dicit apl'a cum
prefiguranti quoſdam tales futuroʒ dños in eccle=
ſia ſua ait. Scribe et phariſei ſup cathedram moyſi
ſedent que dicunt facite:ſed que faciunt facere noli=
te.quando illud audiunt clerici mali quod in ipſos
dicitur volunt peruertere iſtam ſententiam. Nunqd
ſi illis liceret delerent illam de euangelio. ſed quia
illam vere delere non poſſunt peruertere illam que
runt. Sed adeſt domini gratia ⁊ miſericordia.nec ſi=
nit eos hoc facere:quia circumſepſit veritate ſua om=
nes ſuas ſententias:⁊ liberauit vt quiſqʒ inde aliqd
preſcindere voluerit aut inducere male legendo vel
interpretando ille ſi cor habet quod preſciſſum eſt de
ſcriptura.iungat ſcripture/et legat ſuperiora vel in=
feriora ⁊ inueniet ſenſum quē volebat ille male in=
terpretari. Quid igitur putatis dicere iſtos de qui=
bus dicitur que dicunt facite: quia reuera fidelibus
laycis dicitur. Laycus enim qui vult bene viuere cū
attenderit clericum malum quid ſibi dicit dominus.
Que dicunt:facite que autem faciunt facere nolite.
Ambulabo vi ā dñi non ſequar mores iſtius audiam
ab illo non verba ipſius:ſed dei. ſequar deum omni=
potentem:ſequatur ille cupiditatem ſuam:quia ſi vo
luero apud deum me defendere vt dicam. Domine
vidi male viuentem illum clericum tuum.⁊ ideo ma
le vixi.nonne michi dicturus eſt. ſerue neqȝ. nonne
a me audieras que dicunt facite.que autem faciunt
facere nolite.hec beatus Auguſtinus in de verbis
domini ſermone.49. ¶ Et quantum ad tertium ſu=
pra tactum ſcilicet ꝙ habere doctrinaʒ bonā ⁊ malā
vitaʒ eccleſie multum nocet.patet ex hoc ꝙ doctrine
eccleſie in eis nō habēt talem virtutē qualeʒ habere
deberent. Uñ beatus Gregorius Magis inquit va=
let ad predicandum ſcī amoris conſcientia qȝ exerci
tati ſermonis ſciētia. Itē ſermo dei cōtemptibilis red
ditur hoībus per mala vitā predicantiuʒ. Uñ beatus
Gre.ſup euāge.ome.12.cuius vita deſpicitur reſtat
ꝙ ei⁹ ꝑdicatio cōtēnatur. Itē per talē impiū datoreʒ
veritas ſuſpecta hominibus redditur.nam quis cre
deret alicui qui aliquam viam aſſereret latronibus
plenam.nec aliquem per eam poſſe trāſire abſqʒ ſpo
liatione et iugulatione.ſi tamen poſt aſſertionē ipſe=
met eandem viam eligeret per tranſire. Item quis
non haberet ſuſpectam exhortationem inſequendi
hoſtes factam ab eo quem ſciret hoſtium voluntateʒ
infallibiliter adimplere. Unde Trenorum quarto.
non crediderunt reges terre: et vniuerſi habitato=
res orbis ꝙ ingrederentur hoſtes: et inimici por=

tam hieruſalem ꝓpter peccata ꝓphetarum eiꝰ. ⁊ iniquitates ſacerdotū eius qui effuderunt in medio eiꝰ ſanguinem iuſtorum: effuderunt inq̄ȝ ſanguinem ſuo malo exemplo. Hec Guiller. pa. Sn̄ ⁊ huiuſmodi qui habent veritatis ſcientiam/ et doctrinam: ⁊ vitam viciosam beatus Bernardus ſuper cantica ſermone. 36. ita ſcribit. ſicut inquit cibus indigeſtus qui nō habet bonam decoctionem generat humores malos/ ⁊ corpus corrumpit: ſic multa ſcientia: ſiue doctrina ſine bonis operibus reputabitur in pctīn. an non malus humor pctīn? an nō mali humores mali mores? an non inflationes ⁊ tortiones in conſcientia ſubſtinebit qui huiuſmodi eſt. ſcilicȝ ſciens bonū ⁊ nō faciens: an non reſpōſū mortis ⁊ dānationis totiēs in ſeipſo habet quotiens in mēte venerit ſermo quē dixit deꝰ: quia ſeruus ſciēs voluntatē dn̄i ſui ⁊ non faciēs plagis vapulabit multis. hec ille. Unde Iſi. in de ſum. bo. li. 2. ca. 1. Ad maiores inquit culpe cumulum pertinet neſcire quenq̄ȝ ꝗ ſequi debeat: et ſequi nolle qꝺ ſciat. ¶ Unde et dominus: ſeruus inquit ſciens voluntatem dn̄i ſui: ⁊ non faciens digne plagis vapulabit multis. Et iacobus ſcienti inq̄t bonū ⁊ nō facienti peccatū eſt vtile eſt ſcire ⁊ bene viuere ꝗ ſi vtrunq̄ȝ non valemus melius eſt/ vt bene viuendi ſtudium q̄ȝ multa ſciendi ſequamur: non pertinere ad beatitudinē cōſequēdā rerū ſciam arbitror. nec eſſe beatum multa ſcire: ſȝ eſſe magnū bene viuere. Nichil ꝓdeſt omnē ſcire prudētiā mūdi cū ignorantia dei. ⁊ nichil obeſſe ſcientibus deum ignorantia mundi. ꝑfecte aūt ſcit qui deū prius ⁊ iſta nō ꝑ ſe: ſȝ pro deo ſcit. nichil obeſſe cuiq̄ȝ ſi per ſimplicitatem aliquā de elemētis indigne ſentiat dū modo de deo vera ꝓnunciet. nam q̄ȝuis de incorporeis: corporeiſq̄ȝ naturis nequeat quiſq̄ȝ diſputare. beatum tn̄ illū facit vita recta cum fide. Item idē libro. 3. eiuſdem. ca. 41. pertinēter ad ꝓpoſitum ita ſcribit. bonus inquit doctor eſt qui in humilitate ſeruat diſciplinā. ⁊ per diſciplinā non incurrit ſuperbiam. elati aūt paſtores plebes tirānice premunt ⁊ non regunt. quicq̄ȝ non dei: ſed gloriam ſuā a ſubditis exigunt: multi ſunt qui in verbo doctrine nō humiles: ſed arrogantes exiſtunt qui ⁊ ipſa recta que predicant non ſtudio correctionis: ſed vicio elationis anunciant. multi ſunt q̄ nō ex conſultu edificādi: ſed ex tumore ſuperbiēdi docent. nec vt ꝓſit ſapiētes ſunt: ſed vt ſapientes videantur docere ſtudent.

¶ Item idē ca. 13. eiuſdē. quidā inquit plus meditari delectanꝭ gentiliū dicta ꝓpter tumentē ⁊ ornatum ſermonem q̄ȝ ſcripturā ſanctā ꝓpter eloquiū humile. ſed quid prodeſt in mundanis doctrinis ꝓficere: et in diuinis inaneſcere caduca ſequi figmenta: et celeſtia faſtidire miſteria? cauendi ſunt igitur tales libri: ⁊ ꝓpter amorem ſanctarum ſcripturarum vitandi. gentilium dicta exterius verboꝝ eloquētia nitent. interius vacua virtute ſapientie manent: eloquia autē ſacra exterius incompta verbis apparent. intrinſecꝰ aūt miſterioꝝ ſapientia fulgent. Et ſequitur omnis ſecularis doctrina ſpumantibus verbis reſonans. ac ſe per tumorem eloquentie attollens per doctrinam ſimplicem ⁊ humilē chriſtiani euacuata eſt. ſicut ſcriptum eſt: nonne deus ſtultā faciet ſapientiam huius mundi? faſtidioſis atq̄ȝ loquacibus ſcripture ſancte minus ꝓpter ſermonem ſimplicē placent. gentili enī eloquētie cōparata videtur illis indigna: ꝗ ſi anime humili miſteria eius intēdant cōſeſtim aduertūt q̄ȝtum excelſa ſunt que in illis deſpiciunt. in lectione non verba: ſed veritas eſt amanda: ſepe autem reperitur ſimplicitas veridica ⁊ cōpoſita falſitas que hominem ſuis erroribus allicit: ⁊ per lingue ornamenta laqueos dulces aſpergit. nichil aliud agit amor mundane ſcientie niſi extollere laudibus hominem hominibus. Nam q̄ȝto maiora fuerint huiuſmodi litterature ſtudia tanto animus arrogantie faſtu inflatus maiori intumeſcit iactantia. Unde ⁊ bene pſā. ait. Quia non cognoui litteraturam introibo in potentias dn̄i. Simplicioribus litteris nō eſt preponēdus fucus grāmatice artis. meliores enim ſunt cōes littere: quia ſimpliciores ⁊ ad ſolā humilitatē legētiū ꝑtinentes: ille vero nequiores: qꝛ ingerunt hominibꝰ ꝑnicioſā mentis elationē: meliores eſſe grammaticos q̄ȝ hereticos. heretici enim hauſtum letiferi ſuci hominibꝰ ſuadendo ꝓpinauit: grāmaticoꝝ autē doctrina poteſt etiā ꝓficere ad vitam ſi fuerit in meliores vſus aſſumpta. hec ille. ¶ Unde quidam ſcire volunt eo fine tm̄ vt ſciant quod turpis curioſitas eſt. ⁊ ſūt q̄ ſcire volūt vt ipſi ſciāt qꝺ turpis vanitas eſt: ⁊ ſunt tertio q̄ ſcire volunt vt ſciaȝ ſuā vendant ꝑ pecunia ſiue honoribus qꝺ turpis queſtus eſt ſiue ſimoniaca prauitas. Sunt quoq̄ȝ quarto qui ſcire volunt: vt edificenꝭ qꝺ prudentia eſt. Hoꝝ enī ſolū duo vltimi non inueniūtur in abuſione ſcie. reliq̄ vero omnes audiant qꝺ dictū eſt ꝑ apl'm Iaco. 4. Scienti bonuȝ facere: ⁊ nō facienti/ pctm̄ eſt illi. Unde ſicut dr̄ in flora. G. bar. ti. de ſapiētia. In oī negocio duo ſunt neceſſaria: vcȝ opus ⁊ rō operis que ita ſibi cōnexa ſunt: vt alterū ſine altero/ aut inutile ſit/ aut minus efficax: ſed qꝛ multoꝝ iam addiſcentiū intentio eſt corrupta. ideo ſtudia eoꝝ in addiſcendo inueniuntur inania. verūtamē melior eſt prudentia fortitudine. iuxta illud. Sap. 6. Melior eſt ſapientia q̄ȝ vires: ⁊ vir prudēs q̄ȝ fortis melior eſt: quia ⁊ pondera aliquando que viribus mouere nō poſſumus arte leuamus. Sic igitur nimirū eſt in omni ſtudio ꝗ q̄ ſine ordine: ⁊ diſcretione operatur: laborat quidem: ſed non ꝓficit: ſed quaſi aerem verberans vires in ventum fundit. Un̄ aſpice duos pariter ad ſiluam tranſeuntes: ⁊ hunc quidem ꝑ deuia laborantē illū vero recti itineris compēdia eligētē pari motu curſuȝ tendunt: ſed nō eque ad finē itineris ꝑueniunt. qꝺ q̄d ſacrā ſcripturā dixeri niſi ſiluaȝ cuiꝰ ſnias quaſi fructus quoſdā dulciſſimos legendo carpimus: ⁊ tractando ruminamꝰ. Qui igitur in tanta multitudine librorum diſcendi ac legēdi ordinē non cuſtodit quaſi in denſitate ſaltus oberrās tramitē recti itineris perdit. ⁊ ſic ꝺ numero efficitur. de quibus dicit ſcriptura. 2. Thim. 3. Semper addiſcentes. ⁊ nunq̄ȝ ad ſcientiam veritatis peruenientes. Un̄ augu. et ponit in ſumma guiller. parill. de virtu. parte. 3. tracta. de prudentia. ca. 5. Errat inquit quiſquis veritatē ſe cognoſcere poſſe putat ſi adhuc nequiter viuat. Unde eccle. 1. Concupiſce ſapiētiā ſerua iuſticiam: ⁊ dn̄s prebebit eam tibi. Itē eccle. 27. Uolatilia ad ſibi ſimilia conueniunt: ⁊ veritas ad eos qui operātur illam reuertetur. Item apoca. 3. Collirio vnge oculos tuos vt videas. Glo. collirio oculi vt videamus inunguntur cum ad cognoſcendam veri luminis claritatē intellectus noſtri aciem medicamine bone operationis adiuuamus. qui male viuunt quaſi ſpurcicijs manuū ſuarū lumen diuine ſapientie a ſe ꝓhibent. Et ſeqtur. Cū ſapientia dei donū ſit nō dȝ aliquis tētare rapere eam violentia ſtudij deo irrequiſito: ſed ſicut aplus ait Iaco. 1. Si q̄s aūt vr̄m indiget ſapiētia poſtulet a deo qui dat omnibus affluenter: ⁊ non improperat: ⁊ dabitur ei. poſtulet au

tem in ſide nichil heſitans.nam vt dicit beatus Au=
gu. Oratione melius ſoluuntur dubia ꝙ inquiſitio=
ne aliqua. hec guil.parilienſis. ¶Unde ⁊ Seneca in
de quattuoꝛ virtutibus. Eſto inquit ſapientie cupi=
dus ac docilis q̃ noſti ſine arrogantia impartire po=
ſtulanti: ⁊ que nõ noſti ſine occultatione tue ignoꝛan
tie tibi poſtula impartiri. Unde ⁊ guiller.pari.in de
vicijs parte.6.tra.de ſuperbia titu.de appetitu ma=
giſterij pertinenter ad ꝓpoſitum ita ſcribit. Aliud ẽ
inquit oculis materiam miniſtrare quam videant. et
aliud eſt viſum conferre; oculis: ad doctores foꝛin=
ſecos pertinet materiaꝫ ad miniſtrare illis qui addi=
ſcunt: ſed ad interioꝛem magiſtrum pertinet vt ad vi
dẽdum ſenſum coꝛdis aperiat. Et ſicut oculus ⁊ res
obiecta non ſufficiunt vt viſus in actu fiat niſi ocul⁹
illuminetur. ſic preter diſciplinam: ⁊ foꝛinſecum do=
ctoꝛem neceſſarius eſt ſol iuſticie a quo intellectus il
luminetur. Unde ꝓuerbio.2. Dñs dat ſapiẽtiam ⁊ ex
oꝛe eius prudentia: ⁊ ſapientia. Itẽ eccle.1. Oĩs ſapiẽ
tia a dño deo eſt. Iteꝫ Iohãnis.14. de ſpiritu ſancto
dicitur. Ille vos docebit oẽm veritatẽ. Itẽ.1.Iohis.
2. Non neceſſe habetis vt aliquis doceat vos: ſed ſi=
cut vnctio eius docet vos de omnib⁹. glo. nemo do=
cẽti tribuat quod de oꝛe docẽtis intelligit. niſi intus
ſit qui doceat: lingua doctoꝛis exterius inuanum la
boꝛat: nec tamẽ doctoꝛ taceat: ſed quod poteſt agat.
hec guil.pa. nullus igitur ſibiipſi doctrinã bonã quã
inſtrumẽtaliter docet: ſed deo attribuat. Unde augu
ſtinus in de doc.xpiana. Chriſt⁹ inquit eſt q ſeminat:
ego q̃d ſum: vix cophinus ſeminãtis in me ipſe pone
re dedignatur quod velit ſpargere. nolite igitur attende
re ad vtilitatem cophini: ſed ad charitatem ſeminis.
⁊ poteſtatem ſeminatoꝛis. Itẽ idẽ in eodem. Chriſt⁹
inquit eſt qui docet. cathedrã in celo habet. ſcola ei⁹
in terra eſt. ſcola vero ipſius coꝛpus eius eſt. caput
eniꝫ docet mẽbra. ſua lingua loquitur pedibus ſuis.
hec ille. ¶Et ex iſtis ſequitur ꝙ impoſſibile eſt de
pellibus capꝛarum / ſiue ouium / ſine dei cooperante
gratia haurire ſapiẽtiam. ⁊ ideo in omni bono ſtudio
⁊ doctrina omnino eſt premittenda oratio. Unde au=
guſti.in de doc.xpiana. Si inquit regina heſter pro
gẽtis ſue coꝛpoꝛali ſalute locutura apud regem ora=
uit deum: vt in os eius congruum preſtaret ſermo=
nem q̃tomagis orare debet: vt tale munus accipiat
qui pro eterna hoĩꝫ ſalute ĩ verbo ⁊ doctrina laboꝛat.
hec ille.

¶Capitulũ.80. ꝺ remedijs contra ſupbiã
⁊ de vltimo iudicio.

POſtꝙ in pꝛimo notabili
peccati ſuperbie dictum eſt de per
tinentibus ad deteſtationẽ eiuſdeꝫ
peccati: ac etiaꝫ in ſecũdo notabili
eiuſdẽ peccati dictũ eſt ꝺ quattuoꝛ
eius pꝛincipalibus ſpeciebus cum
multis alijs incidẽtibus ſpecieb⁹ ſub illis quattuoꝛ
contentis. Iam in iſto vltimo notabili tagenda ſunt
aliqua remedia contra ſupbiam / ⁊ vanã gloꝛiã curati
A ua. ¶Pꝛo quo notãdum ꝙ oĩa q̃ predicta ſunt in pꝛi=
mo notabili de deteſtatione pcti ſupbie: poſſunt etiã
in efficax remedium reduci eiuſdem. ⁊ dictis ibidem
cã bꝛeuitatis hic ſunt.10. remedia addẽda ſpecialia.
¶Pꝛimum eſt frequẽs inſpectio in ſpeculum ſacre
ſcripture. vnde apoſtolus Iacob.1. Scripturã ſacrã
ſpeculo aſſimulat dicẽs. Si quis auditoꝛ ẽ ver bi ⁊ nõ
factoꝛ hic cõparatur viro conſideranti vultum natiuita
tis ſue ĩ ſpeculo. Sup quo atton ſatis rationabiliter
inquit apoſtolus ſacrã ſcripturaꝫ aſſimilat ſpeculo:
quia ſicut mulieres ſponſo ſuo placere q̃rẽtes aſpiciũt
vultũ ſuũ in ſpeculo vt feda coꝛrigant ⁊ pulcra plus
oꝛnẽt: ita aĩe fideles xpo ſponſo ſuo placere cupiẽ=
tes aſpiciunt ſe frequenter in ſacra ſcriptura. vt eoꝝ
in ſe turpia ſunt emendent ⁊ pulcra plus oꝛnent: ſed
ſicut dicitur vulgariter. Coꝛpis naturaliter nõ libẽ=
ter ſpeculũ intuetur ne de ſua turpitudine inſpecta
triſtetur: ſic ⁊ multi ĩ ſuis peccatis ⁊ in immundicijs
obſtinati non libenter ſpeculũ iſtud inſpiciunt: ſꝫ ab
eius intuitu ſe auertunt: et ideo ſuas immundicias
non attendunt nec auferũt. Et iõ dicit dñs Ieremie.
2. Quam vilis facta eſt nimis iterans vias tuas. et
quid mirum ſi vilis factus ſit qui ſpeculũ ad ſui ma=
culas depꝛehẽdẽdas nõ aſpicit. ⁊ ideo homines q nec
verba dei libẽter audiunt: nec eius facta ⁊ opera ocu
lo coꝛdis aſpiciunt in pctis ſuis tãꝙ iumenta in ſuis
ſtercoꝛibus computreſcunt. Speculum igitur iſtud
debem⁹ frequẽter reſpicere vt mẽtis noſtre maculas
poſſim⁹ in nobis depꝛehẽdere: repꝛehendere ⁊ purga=
re. Uñ Iohẽs de abb.vil. in quodã ſer. ſuper pdictis
verbis aplĩ. Sacra inquit ſcriptura cõparatur ſpecu
lo: quia docet q̃d ſit purganduꝫ a facie mẽtis / ſicut ſpe
culũ materiale a facie coꝛpoꝛis. vultus inq̃t natiuita
tis noſtre eſt cõſideratio: ſcꝫ vnde nati ſum⁹: quales
nati ſumus: ⁊ ad q̃d nati ſum⁹. Unde nati ſum⁹ q̃tuꝫ
ad vilitatẽ materie: quales nati ſumus q̃tum ad fra
gilitatẽ nature: ⁊ ad q̃d nati ſumus q̃tuꝫ ad dignita
tẽ gl̃ie. ⁊ oĩa iſta cõſpicimus in ſpeculo ſacre ſcriptu
re. Unde ⁊ ipſa bñ cõparatur ſpeculo eo ꝙ ſicut ſpecu=
lũ in ſeipſo homini totũ ipm hominẽ demõſtrat: ſic ⁊
ſcriptura ſacra q̃d ſit hõ inſinuat. nã vitruꝫ vile eſt in
materia. fragile in ſubſtãtia. ⁊ gloꝛioſũ in ſplẽdoꝛe. vi
trũ quod fit ex cinere ſignat vilitatẽ hũane nature: ⁊
quia eſt fragile ſignat fragilitatẽ hũane nature. glo=
ria aũt ĩmoꝛtalitatis ſignatur in vitri ſplendoꝛe. Uñ
⁊ in vitro confunditur erroꝛ eoꝝ q in reſurrectioneꝫ
coꝛpoꝝ non credunt. ſi eñ artifex vitri ex modico ci
nere vitrũ facit quod ſoli appoſitũ ad inſtar radij ſo=
laris refulget. multomagis ex modico puluere coꝛp⁹
glorioſuꝫ reſtituetũ vicinitati veri ſolis iuſticie. i. chꝛiſto
fulgebit vt ſol. Nos igĩ cõſiderantes in ſpeculo pre=
dicto vultũ natiuitatis nr̃e nõ ſtatim tradamus obli
uioni: ſed ex recoꝛdatione vilitatis noſtre oꝛiginis ſi=
mus humiles. ⁊ ex recoꝛdatõe fragilitatis nr̃e timi=
di ſim⁹: ⁊ ex recoꝛdatione future gl̃ie ſimus ad virtu
tes exercẽdas cõtinue animoſi. hec ille. ¶Secundũ
remedium cõtra ſupbiã eſt conſideratio vani laboꝛis
quo conatur ſupbus ſe alti⁹: ⁊ alti⁹ ĩ dignitate: ⁊ hono
re ſuperexaltare. vnde pſ. Supbia eoꝝ qui te oderunt
aſcẽdit ſp: ſꝫ nõ obſtãte eoꝝ conamine certũ eſt ꝙ p
ſupbiã nũꝙ erit aliquis ad verũ honoꝛẽ vel dignita=
tẽ exaltat⁹. Unde grego. ⁊ ponitur in ca.1.q.6. in ſcri
pturis qui inquit. ſic nititur ad altioꝛa aſcendere: q̃d
aliud agit niſi vt creſcẽdo decreſcat. ⁊ aſcendẽdo ex=
terius interius in pꝛofundũ deſcendat. talis enim ſu
perbus aſſimilari poteſt homini qui vadit in rota per
quam trahuntur lapides / cementa: ⁊ talis materialia
ad alta edificia: qui q̃tũcũꝙ in tali rota nitatur aſcẽ
dere. tamẽ continue in eodem altitudinis gradu ſuo
conamine nõ obſtãte exiſtit. ⁊ ſi cõtingat ipꝫ rote foꝛ=
titer adherẽdo aliquando eleuari. tũc inquãto in vna
parte altius eleuatur: in tãto grauius ſtatim poſt ꝓ=

ſternitur in altera. ſic ſpiritualiter qui propter ſup=
biam ꝛ inanem gloriam querit mundanum honorem
quaſi per rotam volubilem nititur aſcēdere: ꝛ q̄uis p
talē rotā aliquādo videat̄ elevari ī honore mūdano:
p̄ſt finaliter ꝓijciet̄ in ꝓfundū inferni. dicente chriſto
Lu.18. Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. Super
quo dicit Lyra q̄ ſicut in ſtatera materiali vna par=
te depreſſa alia elevatur: ꝛ ecōuerſo ſic in ſtatera di=
uine iuſticie decretum eſt q̄ qui eleuant̄ p ſuperbiā
in preſenti deprimūtur p penā confuſibilē in futuro.
quod conſiderans dyabolus ſemꝑ nitit̄ hominē exal
tare per ſupbiā in preſenti vt eū deprimat in futuro:
ꝛ ſi contingat hoīem aliquod opus bonū facere laude
dignum ſemꝑ nititur dyabolus illud deſtruere p ina=
nem gloriā. In cuius rei figura legitur apocali.12. q̄
draco ſtetit ante mulierē que paritura erat maſculum
vt deuoraret filium eius. ꝛc. ſupra pte.4. ca.62. Ter
tium remediū contra ſupbiam eſt q̄ñ hoī offertur glo=
ria vel contingit aliqua occaſio gloriandi q̄ ipſe offe
rat gloriā illā ſummo regi gile ſub cuius ꝓtectione
ipſe militat ꝛ ſine cuius auxilio nullus viator poteſt
meritorie operari dicens. Non nobis dñe non nobis:
ſed nomini tuo da gloriā. In cui⁹ rei figura ꝛ exēplo
legit̄.2. Regum.12. q̄ cū ioab princeps militie dauid
pugnabat contra rabath filium amon ꝛ expugnabat
vrbē regiā miſit ioab nuncios ad dauid dicens. Di=
micaui aduerſus rabath ꝛ capiēda eſt vrbs. Nunc au
tem cōgrega reliquā partem populi ꝛ obſide ciuita=
tem ꝛ cape eam. ne cū a me vaſtata fuerit vrbs nomi=
ni meo aſcribatur victoria. ¶ Quartum remedium
contra ſupbiam eſt cohabitatio humiliū. Unde pſal=
miſta. Cum ſancto ſanctus eris: ꝛ cum viro innocente
innocens eris. Unde ꝛ ſicut dicitur Eccleſiaſtici.13.
Qui cōmunicauerit ſuperbo induet ſuperbiā. ſic cer
te q̄ cōmunicauerit humili induet humilitatem. quod
conſiderans Odo epiſcopus pariſienſis de quo legi=
tur q̄ deſpectos ꝛ pauperes ſemper in menſa habuit
ante ſe. ꝛ alios a latere. requiſit⁹ aūt quomodo poſ=
ſet hoc tollerare. reſpondit q̄ quidam nobilis miles
eum hoc docuit ſcilicet ſanctus Iob dicens. Uiſitās
B ſpeciem tuam non peccabis Iob.5. ¶ Quintum re=
medium contra ſuperbiam eſt cōſideratio vanitatis
gaudij mūdani ꝛ laudis humane. de quo beatus ber=
nardus in epiſtola ad petrum diaconum cardinalem.
et ponitur in ſexta florum. capitulo decimo. Audeo
inquit granditer cum ſenſero me venerari/vel diligi
exultare. non quidem q̄ ſum: ſed q̄ putor eſſe: neqꝫ ei
tunc diligor quādo ſic diligor: ſed neſcio quid in me
ꝓ me q̄ non ſum ego. immo vt verius loquor nō ſcio:
nam certiſſime ſcio q̄ nichil. Nichil ei ꝓculdubio eſt
quicq̄d putat̄ eſſe ꝛ non eſt. Porro cum ametur quod
non eſt: ſed eſſe putatur non amor vel amans: ſed q̄d
amat ut nichil eſt: ſed mirandum ꝛ magis dolendum
eſt q̄ꝫ mirandum q̄ id quod nichil eſt amari poteſt.
Uerūtamē de vniuerſali vanitate ineſt nobis ꝛ velle
laudari cū ſim⁹ vituperabiles: ꝛ nolle laudare quos
ſimus eſſe laudabiles: ſed ꝛ hoc vanum eſt q̄ per no=
ſtram vanam gloriam pleruꝫqꝫ ꝛ ignorantiam tace=
tur quod eſt: ꝛ predicatur quod non eſt. quid ad iſta
dicemus niſi quia vani filij hominum. Filij hominum
mendaces in ſtateris vt decipiant ipſi de vanitate
in idipſum laudamur mendaciter. delectamur inani=
ter et vani ſunt qui laudantur. et mendaces qui lau=
dant: alij laudantur ꝛ ficti ſunt: alij laudant quod pu
tant ꝛ falſi ſunt: alij in horum preconijs gloriantur ꝛ
vani ſunt. non eſt quidā laudandus homo in vita ſua

que temptatio eſt ſuper terram: nec ideo tamen laudā=
dus non eſt cum mortuus peccato viuit deo: vana
quidem laus et ſeductoria: quia laudatur peccator
in deſiderijs anime ſue: ſed non idcirco predicanda
ꝛ multum laudanda ſiue commendanda non erit il=
lius vita. qui poteſt dicere. Uiuo autem iam non vi=
uo ego: ſed viuit in me vere chriſtus: cum igitur lau
datur homo in quo iam viuit non ipſe: ſed chriſtus:
nō iſtius: ſed in xp̄i vita laudatur: ac per hoc nō lauda
tur contra ſententiam que prohibet hominem lau=
dari in vita ſua. hec Bernard⁹. ¶ Sextum remediū
contra ſuperbiam ſiue vanam gloriam eſt frequens
conſideratio ad quā miſerabilem finē peccatum illud
adducit. Uñ Eccleſia.7. In omnibus operibus tuis
memorare nouiſſima ꝛ ineternum non peccabis. Un=
de ad quem miſerabilem finem perducit ſuperbia:
patet ex illo Iob.20. Si aſcēderit vſqꝫ ad celum ſup=
bia eius ꝛ caput eius nubes tetigerit quaſi ſterquili
nium perdetur in fine. Item eccle.10. dr̄. Cum morie=
tur hereditabūt ſerpentes beſtias et vermes. Item
Apo.18. dicitur. Quantū glorificauit ſe ꝛ fuit in de=
licijs tantum date ei tormentum ꝛ luctum. Item iob.
21. Exultant in luſibus: tenēt tympanum ꝛ cytharam
ꝛ gaudēt ad ſonū organi. ducunt in bonis dies ſuos:
ꝛ in puncto ad inferna deſcendunt. Hec conſiderans
bea. augu. ī de ſpeculo humane miſerie ſic ſcribit. tu
homo inquit diligēter attēde ꝛ aliquādo cognoſce ꝛ
perge ad ſepulcra mortuorum ꝛ vide exemplū viuē=
tium. Iacent ibi oſſa et perit homo: ꝛ tamē reſerua=
tur cauſa eius in diem iudicij. fuit et ipſe ſimilis tibi
in vanitate viuens ſtudens in deſiderijs ſeculi: multi
plicauit agros et plantauit vineas: implens horrea
ſua. in apotecis multis letatus eſt: in abundantia vix
finem leticie dabat. pro cupiditate currebat. multas
viduas ꝛ orphanos opprimebat. adulteria: homici=
dia: ꝛ furta: ꝛ incēdia cōmiſit: quātos captiuauit: quā
tos miſeros expoliauit. et ſecum ad inferos nichil
inde detulit: ſed omnia conſummauit: ꝛ vna hora ex
pirauit. reliquit diuitias quas male acquiſiuit. inue=
nit penas quas non ſperauit. ecce ablata ſunt omnia
ab oculis eius. Ubi igitur ſunt omnia? vbi pompe?
vbi ſciſme? vbi exquiſita conuiuia? vbi gemmarū am
bitio: ꝛ argenti pondus immenſum? vbi ſerui ſubditi
et antecedentium turbe clientū? tranſierunt omnia
iſta ab oculis eius iacens in ſepulcro: redactus eſt in
puluerem. abſceſſerunt nerui a compagibus ſuis: pu
tatur requieſcere corpus eius. habitat in inferno ani
ma eius. vermes ꝛ ignis cōſumunt eum. ſtridore den
tium frequentatur: q2 magnus eius dolor quo nūc
modo penitet ſe male vixiſſe ꝛ negligēter duxiſſe pe
nitentiā ꝛ mīaꝫ nō amaſſe. diuitias multas cōgregaſ=
ſe ꝛ nō eas egenis erogaſſe. circūdāt eū tenebre mul
te: ꝛ flet⁹ non deſinet ab oculis eius. adhuc expectat
eum reſurrectio magna vt tradat eum peiori iudicio.
ibi eū cōturbabūt angeli ꝓperantes q̄ elemoſinā
nō amaſſet: ꝛ ideo ei miſericordia denegatur. gehēna
ardens expectat eum quem in pauperibus cum viue
ret non extinxit. ventrem eius perpetui vermes con
ſument q̄ eſurientē pauperem nō pauit. O homo qui
deſideras regnum celorū poſſidere: quod male feci=
ſti dum potens es emenda. dum adhuc viuis in cor=
pore remedium acquire tibi priuſqꝫ te dies mortis
preueniat: priuſqꝫ te īfernus profūdus rapiat. cogi
ta ſemper de te et pauidus eſto de tuo exitu vt pa=
ratum te inueniat extrema neceſſitas. Sicut tu
ignoras quando veniet: quia q̄ꝫtum diuitias expes

etat te deus vt te corrigas tanto grauius vindicat ſi
de conuerſione tardius cogitas: ſed forte dicis tibi.
Cum ad ſenectutē venero aut aliqua infirmitate de=
tentus fuero tunc penitētiam petam. ꝑmiſitq; michi
deus oīs indulgētiam qñ me correxero. v. Ezechie.
33. Impietas impij non nocebit ei quacunq; die con=
uerſus fuerit ab impietate ſua. ſecurus igitur ſuꝫ ec=
ce ego conſentio et cognoſco: quia penitenti domi=
nus ſpopondit veniā peccanti: tñ diē craſtinuꝫ nō ꝑ=
miſit. Igitur ſcd̄m conſiliū ſpiritusſancti. Eccle. 5. ne
tardes conuerti ad dn̄m nec differas de die in diem.
ſubito enī veniet ira eius: ꝛ in tēpore vindicte diſper
det te. Et ſcd̄m cōſilium beati Iero. ne gaudeam⁹ in
carnalibus vbi feditas: nec i diuitijs vbi falſitas. nec
in dignitatibus vbi vanitas. nec fortis in fortitudine
ſua vbi debilitas. nec ſapiens in ſapientia ſua vbi ſtul
ticia. glorietur in domino qui gloriatur ſcire et noſce
re hominem ſeruum ſuum. hec ille. Et ſi aliquis glo
rietur de ſua potentia terreat ꝛ ipſuꝫ humiliet illud
quod dicit̄ Sap̄. 6. Potētes potēter tormenta patiē=
tur. Et ſi aliquis glorietur de habitus venuſtate. de
vocis vanitate. de corporis pulcritudine. v audacita
te. de prudentia ſiue de aliquibus alijs donis nature
gratie/vel fortune: cogitet ꝙ teſte euāgelio Mathei.
6. Salomon in omni gloria ſua non fuit coopertus ſi=
cut vnus ex floribus herbarum/quis cantat vt philo
mena: quis formoſus vt roſa: audax vt leo: prudens
vt formica vel ſerpens: immo ꝛ vt videtur inter cete
ras creaturas homo eſt pauperior: quia de alijs crea
turis ſibi neceſſaria mutuat vt calciamēta de coreis
animalium. veſtes laneas de velleribꝰ ouium. lineas
de corticibus herbarum. ſericas de ſtercoribus ver=
mium. ſi ſingula diripe rēt ſua quid remaneret homi=
ni. Unde apoſtolus. 1. ad Corinthios quarto. Quid
habes quod non accepiſti. Attende igitur ꝙ ſicut di
citur eccleſiaſtici viceſimoquinto capitulo. Paupe=
rem ſuperbum odit deus. Et ideo ſi de aliquo predi
ctorum aliquis inaniter glorietur: cogitet ꝙ ſicut di
cit beatus Auguſtinus in de ver. domini. ſermone.
37. Seculi leticia eſt impunita nequitia luxurien=
tur homines ꝛ fornicentur in ſpectaculis vnguentur
ebrioſitate ingurgitentur. turpitudine fedentur: et
nichil mali patientur. videte gaudium ſeculi iſta ma
la que commemoraui: non caſtiger fames: nō belli ti
mor: non aliquis alius timor: nō aliquis morbus. nō
aduerſitates alique: ſed ſunt omnia in rerum abun=
dātia in pace carnis in ſecuritate male mētis. ꝛ vide
ſeculi gaudiū: ſꝫ nō cogitat deꝰ ſicut alta ē cogitatio
dei: ma hoīs magne mīe dei eſt neqtiā īpunitā nō
relinquere i pñti ne cogat in extremo gehēne ignibꝰ
dānari. hec ille. ¶ Septimū remediū cōtra ſupbiaꝫ
C eſt frequēs mortis meditatio. de qua dictū eſt ſupra
pte. 4. capi. 21. vbi agitur de quinto remedio accidie.
dictis ibideꝫ. adijciendū eſt ꝙ ſicut dicit beatus gre
gorius ſuper euange. ome. 39. ac etiam beatus Ber=
nar. in de ſpeculo peccatoris. In hora mortis dyabo
lus tanq̄ leo rugiens circūdabit pctōrē oſtendendo
ei oīa pctā ſua etiaꝫ ad adducēdū eū in deſperationē
niſi ſpeciale a deo auxilium ſuccurſum ꝛ confortamē
habuerit et tunc ſubtilibus ꝛ cautelolis et decepto=
rijs argumentis ſibi realiter concludit. Unde ſicut
quando arguens per rationem vel auctoritatem de=
ducit reſpondentem ad concedendam prius negata
vel ad negandam prius conceſſa. tunc ſibi realiter cō
cluditur: ſic certe iſto modo dyabolus i hora mortis
cōcludet peccatori: quia faciet eum negare prius cō

ceſſa: et prius negata concedere. nam tunc cum dya=
lo oſtendente viderit peccator ſua horribilia peccata
et ſuas iniquas operationes et penas inferni quas ꝑ
illis eternaliter patietur. ſi poſſet ad vitā redire pre=
ſentem multa concederet ſe facturum que viuens fa=
cere ſe negauit. et multa ſe facere negaret que prius
nedum facere conceſſerat: ſed etiam opere realiter
adimpleuit. Unde ſecundum ſententiam doctorum
in hora mortis dyabolus peccatori ſpecialiter tria
argumenta ſubtilia faciet vt ſibi realiter concludat
et in deſperationem deducat. Quorum primum erit
iſtud. Tu inquit commiſiſti multa peccata mortalia
grauia et horribilia de quibus nunq̄ vere penituiſti
deus iuſtiſſimus eſt. et ſicut nullum bonum dimittet
irremuneratum: ita nullum malum impunituꝫ dimit
tet. igitur iuſticia dei exigente oportet omnino ꝙ tu
ꝑ iſtis peccatis puniaris: ſed iam eſt vltima hora vi=
te tue ꝛ non habes ſpacium vt pro eis puniaris ꝛ ſa=
tiſfacias in hac vita. igit̄ oportet oīno ꝙ tu puniaris
pro illis in vita futura: ꝛ cum iſta pctā tua ſint pecca
ta mortalia que in purgatorio non puniantur/ſalteꝫ
ſine confeſſione ꝛ contritione preuia habita que tibi
defecerunt. igit̄ oportet ꝙ puniantur in inferno. ꝛ cū
in inferno nulla eſt redēptio oportet oīno ꝙ tu eter=
naliter dāneris: ſed hic caueas de iſto argumēto de=
ceptorio: qꝛ non valet. Et huic iſto modo reſpōdeas:
o maledicte dyabole: ego ſcio bene ꝙ peccata mea
multa magna ꝛ horribilia ſunt/ſicut dicis: qꝛ hoc ne=
gare nō poſſum: ſcio etiam ꝙ deus iuſtiſſimꝰ eſt: ꝛ ſi=
cut nullum bonum dimittet irremuneratum. ita nul
lum malum dimittet impunitum: ſed tamen maledi=
cte inimice ego conſidero quō ipſe miſericors deus
cuius miſericordia infinita excellit omnia peccata
mundi. dicit Ezechielis. 18. Nolo mortem peccato=
ris: ſed magis vt conuertatur ꝛ viuat: et ego nunc cō
uerto me ab iniquitatibus meis ꝛ cōuerto me ad mi
ſericordiam dei: ꝛ pro penitentia ꝛ ſatiſfactione offe=
ro illud ſacrificium quod ſibi valde acceptabile eſt
pro peccatis. de quo loquitur propheta in pſ̄. dicēs
Sacrificium deo ſpiritus contribulatus: cor con=
tritum ꝛ humiliatum deus non deſpicies. iſtud ſa=
crificium iam offero ſibi intantum ꝙ pro omnibus
diuitijs que vnq̄ fuerunt in mūdo nollem ꝙ iſta pec
cata que michi oſtendis commiſiſſem nec ſi in mūdo
viuere poſſem illa iterato committerem: ſed ſi ad vi=
tā pñtē redire poſſem omnē penitētiam michi in hac
corruptibili vita poſſibilem in ſatiſfactionem ꝑ illis
libēter ac gaudēter pagerē. ꝛ iō maledicte dyabole lꝫ
iſta ſit vltima hora vite mee adhuc ſpero firmiter mi
ſericordiam a ſaluatore meo obtinere: cōſiderans ꝙ
ipſemet ꝑ ꝓphetā dicit Ezechielis. 33. Impietas im
pij nō nocebit ei quacunq; die ꝯuerſus fuerit ab im=
pietate ſua. Et in confirmationē huius ſicut manife
ſte oſtendit euangeliū Lu. 23. Latro pendēs in dex=
tro latere xp̄i in cruce q̄ in vltima hora vite ſue cum
vera cordis contritione petens miſericordiā protinꝰ
audiuit xp̄m dicenteꝫ ſibi. Amen dico tibi hodie me=
cum eris in paradiſo. Ex hoc plane patet maledicte
diabole ꝙ argumentū tuū non vꝫ: nec contra me ꝓce
dit. ¶ Secūdū argumētū quod dyabolus faciet con
tra pctōrē in hora mortis erit iſtud. Deus non eſt ac
ceptator ꝑſonaꝝ: ſed iuſtꝰ iudex reddēs vnicuiq; ſe=
cundū opa ſua. ſed vt cōſtat ex fide ſcripture me qui
fui glorioſiſſimus eiꝰ angelus in celo ꝑ vnico pecca
to quod cōmiſi ꝑpetuo dānauit: de celo expulſit: ꝛ in
ꝓfundum inferni ꝓiecit: ſed tu cōmiſiſti plura pctā=

immo ⁊ tibi innumerabilia eq̄ grauia ſicut peccatum
meū:quapropter ſi te ſaluaret qui tot pctā cōmiſiſti
⁊ me damnaret qui vnicuȝ pctm̄ commiſi:tunc in iu=
dicio ſuo acceptator perſonarum:fauorabilis vni et
crudelis alteri.⁊ ſic non iuſtus iudex:ſed hoc nullo
modo poteſt:quare ſeqtur ineuitabiliter φ ex ſua iu=
ſticia oportet te oīno dānari. Sed adhuc certe iſtud
argumentū non valet: ⁊ ideo merito ad illud ſibi iſto
rn̄deas. o maledicte dyabole cōcedo tibi φ deus non
eſt acceptator perſonarum. ſed iudex iuſtus reddens
vnicuiqꝫ iuxta opera ſua. concedo etiā φ tu dānatus
es pro illo vnico pctō quod cōmiſiſti. concedo etiam
φ ego cōmiſi inſuper multa horribilia pctā abſolu=
te conſiderando actū pcti ſcd̄m genus eque grauia:
ſicut pctm̄ ꝑ quo tu dānaris:ſed tamē conſiderando
circunſtantias pctōꝝ meoꝝ ⁊ circūſtantias peccati
tui ⁊ cauſam peccatum tuū vnicuȝ grauius eſt q̄ ōia
pctā mea:nā tu qn̄ feciſti fuiſti primo creatus ⁊ glo=
rioſimus angelus conſtitutus ⁊ in gloria poſitus ſi=
ue gratia ex pura propria malicia ſine inſtigatione
alicuius inimici peccaſti.et continue ex quo pecca=
ſti tam obſtinatus es in malicia φ potius eligis pro
perpetuo eſſe in pena q̄ te ſummittere et manuȝ dei
poſtulare:ſed illa peccata que ego cōmiſi feci ad ma
ledictaȝ inſtigationeȝ tuam que inſidiaris michi die
ac nocte ex inueterata malicia et inuidia quaȝ michi
habes:ex hoc ne ego habitareȝ in illo glorioſiſſimo a
quo tu propter maliciam tuam cecidiſti ac etiaȝ pec=
cata que ego commiſi.commiſi ad inſtigationem car
nis mee cuius ſocietatē declinare nō valeo:⁊ inſtiga
tionē mundi qui ſemꝑ eſt corā oculis meis.ac etiam
de iſtis peccatis que ego commiſi cū vera cordis cō=
tritione ſummitto me dn̄o meo: cuius miaȝ hūiliter
deꝑcor ⁊ exoro:cōſiderans quō naturam meā aſſum=
pſit ⁊ mortē paſſus eſt in cruce duriſſimam ad reme=
dium me ⁊ ceteros per te deceptos de tua poteſtate
ad preſtandū ſuā miam omnibus qui ſibi debite vo=
lunt humiliari ⁊ eius miaȝ humiliter implorare:qua
re maledicte dyabole ego firmiter ſꝑo per miam dei
ſaluari nō obſtante multitudine pctoꝝ meoꝝ vbi tu
exigente tua obſtinata malicia pro illo vnico peccato
qd̄ cōmiſiſti ꝑpetuo dānaberis. Unde linc. dicto. 24.
ſuper illud. Iſa.9. Ambulantibus in tenebris lux or
ta eſt eis:malignis inquit autē ſpiritibus nō eſt orta
lux:qꝛ iuſtū φ iuſti eſt φ ſicut nullo impellēte ſe pre
cipitauerunt in tenebris ſic nullo iuuante redeāt ad
lucem:ſed cum ſit impoſſibile vt ſcȝ per ſe redeāt.idō
perpetuis dātur tenebris: ſed hominib⁹ ſolis in vm
bra peccatis habitantibus orta eſt lux:qꝛ conueniēs
eſt:vt qꝛ homo alio impellēte cecidit in tenebris:a=
lio miſericorditer iuuante redeat ad luceȝ. hec Lin.
Tertiū argumentū qd̄ dyabolus faciet cōtra pecca
torem in hora mortis erit hoc. Ego inquiet quōdam
erā glorioſiſſimus angelus in celo cognoſcēs archa
na dei ⁊ quando ſteti in gratia reſpiciens in libro vi=
te clare cognoui et vidi qui eſſent preſciti a deo:qui
et predeſtinati:et inter ceteros ibi clare te vidi eſſe
preſcitū a deo:ſed illud quod eſt ſemel ſimpliciter or
natum a deo non poteſt mutari. dicente ſeipſo per ꝓ=
phetam: Mala.3. Ego dominus ⁊ nō mutor. Ex quo
plane ſequitur φ oportet te omnino damnari. Sed
adhuc non obſtante iſto argumento nullius valoris
confortare ⁊ ne deficias:ſꝫ tempeſtiue preuideas re
ſponſionem tuam ⁊ dictum prophete. Abachuc.2. cō
tēplabor vt videā qd̄ dicat michi ⁊ qd̄ rn̄deam ad ar=
guentē me. Uñ ⁊ iſto mō rn̄deas ad predictū dyabo=
li argumētū. O falſiſſime demō hec ſemꝑ fuit cōſue=
tudo tua cū mēdatio decipere hoīem. Nam vt teſta=
tur xp̄s Jo.8. Tu es mendax ⁊ pater mendacij. vnde
⁊ cum mendatio tuo decepiſti primos parentes no=
ſtros in paradiſo. vt ptȝ Gene.3. ac etiā cū mendacio
tuo ꝓpoſuiſti decipere xp̄m qn̄ oſtēdiſti ei ōia regna
mundi: ⁊ gloriam eoꝝ dicēs. Hec ōia dabo tibi ſi ca=
dens adoraueris me:vt ptȝ Mathei.4. Et idō male
dicte dyabole non multum admiror ſi mendacio tuo
velles decipere me. ⁊ falſiſſime demon φ premiſſum
ſuper quo tuū argumētū fundaſti ſit falſuȝ vbi dicis
φ qn̄ ſtetiſti in grā vidiſti ⁊ ſciuiſti q̄ eſſent dānandi
⁊ q̄ ſaluādi:et inter ceteros vidiſti me eſſe dānāduȝ:
ptȝ ex hoc φ qn̄ ſtetiſti in grā tuā ꝓpriā dānationem
non vidiſti ⁊ a multo fortiori non vidiſti nec cognoui
ſti meā dānationē:⁊ ideo ꝑ toto tuo mendatio male
dicto nūq̄ me i deſperationē deduces ſicut intēdis:
ſed firmiter ſpero in mia dei mei cōſiderans qd̄ pro=
pheta dicit. De⁹ ſaluos facit ſperantes in ſe:et ſi iſto
mō reſtiteris dyabolo in tribus argumentis predi=
ctis dyabolus ſentiens ſe ſupatū vertet dorſū ſuum
⁊ fugiet a te dicēte aplo Jaco.4. Reſiſtite dyabolo ⁊
fugiet a vobis. Exemplū hui⁹ habem⁹ Mathei.4.
vbi legit φ poſtq̄ xp̄s in tribus tētationibus reſiſtit
dyabolo reliquit euȝ diabolus ⁊ fugit ab eo: ⁊ angeli
acceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei. ſic certe ſi bene vixeris
in hac vita ⁊ prudēter preuideas de reſponſione tua
in hora mortis deuicto ⁊ fugato a te dyabolo angeli
ac etiam ſaluator tuus accedēt ad te confortandum
cuſtodiendum ⁊ ab oībus inimicis tuis defendēduȝ.
Uñ augu. in de doctri. xp̄iana. Non poteſt inquit ma
le mori qui bene vixit/eo φ deus aſſiſtit cuilibet qui
fideliter obſeruat eius ꝓcepta ⁊ conſilia ſic φ omnes
aduerſarij non poſſunt in mortis articulo ipſum de
teriorando offendere vel terrere. hec augu. Et ideo
merito dicitur Eccle.18. Ante iudicium para iuſti=
ciam tibi:⁊ anteq̄ loquaris diſce. ſ. reſpōſionē tuam.
⁊c. ¶ Octauum remedium contra ſuperbiam eſt fre
quens conſideratio qualis homo erat ante ingreſſū:
qualis in ingreſſu. qualis in progreſſu :et qualis erit
in egreſſu et poſt egreſſum: de quibus omnibus di=
ctum eſt ſupra parte.4. cap.29. vbi agitur de primo
pungitiuo cohortante hominem ad flagitandum ad=
iutricem diuinam miam dictis ibidē adijciēdo quod
Armachan⁹ in quodam ſermone de cōceptione bea=
te virginis. O inquit flendū preconiū ſcȝ lugendum
oraculū. o plangendū preſagiū angeli exclamantis.
ve ve ve habitantibus in terra. Apo.8. ve primum
habitantibus terram in ſuo ingreſſu: ve ſecundum
habitantibus terram in ſuo progreſſu. et ve tertium
habitantibus terram in ſuo egreſſu. quā cōceptioneȝ
deteſtabilem habet ingreſſus. progreſſus habet cō=
uerſationem culpabilem. ⁊ egreſſus habet diſſolutio
nem miſerabileȝ. propter que tria ait propheta Iſa.
24. Formido fouea ⁊ laqueus ſuper te qui habita=
tor es terre. Fouea ſuper te ꝓpter commaculatio=
nē in vtero:laque⁹ ſuꝑ te ꝓpter deceptionē i mūdo:
⁊ formido ſuper te ꝓpter diſſolutionem in termino.
hec ille. Nonum remedium contra ſuperbiam eſt φ
hōmo dimittat ⁊ euitet rem illam per quam occaſio=
naliter ſibi ſuperbia ſiue vana glīa adheret. ſ. munda
nas diuitias corpis curioſū ornatum ⁊ mundanū ho
norē. vñ ſic eſt de mūdanis honoribus ſicut de vmbra
humani corpis. nā ſicut ſi hō dorſū ſuuȝ vtens ad ſo=
lē vmbrā ante faciem ſuā habeat ⁊ aſſequens volue=
rit vmbraȝ apprehēdere inq̄to vel o eius vmbrā aſſe=

quāt. intanto velocius vmbra fugit añ illū. ſʒ ſi faciem
ſuā vertat ad ſolem vmbra hoīs ad dorſum ⁊ ad ſolem
voluerit appropinquare ⁊ vmbram refugere inq̄ʒto ve
locius ad ſolem cucurrerit: intanto velocius vmbra ip
ſū īſequitur. Sic ſpūaliter certe ſi q̄s dorſū mentꝰ ſue
vertat ad ſolem iuſticie p obliuionē bñficiorum dei ⁊
faciē. ſ. cordis affectionem ad vmbrā mundani honorꝫ
volens illum apprehendere: inquanto illū apprehēde=
re velocīꝰ nitit: intāto in cōſpectu dei ipm̄ veri hono=
res velocius ab eo fugiunt. ⁊ ſi ab honoribus munda=
nis ſe diuertat: ⁊ ab aliis fugiens p cordis affictionē
currat ad deū inq̄ʒto velocius fugit mundanos hono=
res velocius aſſequuntur. In cuius rei figura legitur
Gen. 39. ꝙ Joſeph reliquit palliū ſuum cui dn̄a ſua li
bidinoſa adherebat ⁊ fugit ab ea: ⁊ infra breue poſt ip
ſum magni honores aſſequebant. q: conſtituſꝰ eſt dn̄s
totius terre egypti. ⁊ ideo merito de honoribꝰ munda
nis intelligi pōt illud Eccℓi. 2. Si ſecutus fueris non
apprehēdes/ ⁊ nō effugies ſi ꝑcurreris. ¶ Decimuʒ re
mediū ꝯ ſupbiā eſt cōſideratio hūilitatis chriſti. Unō
vterqꝫ aduentꝰ chriſti ꝯ ſupbiā ſpecialr militat. Nā in
primo eius aduentu venit vt medicus leniter ⁊ man=
ſuete ſanans ſuperbiam humilitatis ſue exemplo. vñ
Greg. Propter magnū pcm̄ ſupbie deus ad ſuā venit
hūilis incarnationē vt medicꝰ leniter ⁊ māſuete ſanās
ſupbiā ſue hūilitatis exēplo. Item idem propter ma=
gnū inquit pcm̄ ſupbie deus humilis venit. Iſte igēs
morbꝰ aīaꝝ oīpotentē medicū de celo deduxit/ et vſqꝫ
ad formā ſerui hūiliauit cōtumeliis egit ⁊ in ligno ſu
ſpendit: vt ⁊ virtute tāte medicine curet timor ſupbie.
erubeſcat igit hō eſſe ſupbus ꝑpter quem deus factꝰ
eſt humilis. ¶ Scd̄s etiā aduentus dn̄i erit contra ſu
perbiā non ſanandā: ſed puniendam. Uñ Eſay. 2. Dies
dn̄i exercituū ſup omnem ſupbū ⁊ excelſū ⁊ arrogan=
tē ⁊ humiliabitur. Itē Mala. 4. Ecce enim veniet di=
es ſuccēſa quaſi caminꝰ. ⁊ erūt oēs ſupbi/ ⁊ oēs facien
tes īpietatē ſtipula. ⁊ inflammabit eos dicit dominus
dies veniēs. dies eñ iſta de qua hic loquit propheta ē
illa dies terribilis finalis iudicii q̄ erit in fine mundi.
que dies iuxta ſententiam ſcōꝝ doctoꝝ ⁊ teſtimonia ſa
cre ſcripture ſuſpicari pōt cominus appropinquare.
Uñ Aug. in de q̄ſtionibꝰ veteris ⁊ noue legis. ca. 106.
Sicut inq̄t in ſexto die a creatiōe mundi deus fecit ho
minē. ⁊ in ſeptimo die requieuit ab omni opere ſuo. ſic
in ſexto millenario a creatione mundi redemit homi
nē. ⁊ in ſeptimo millenario ceſſabit mundus a ſua ſuc=
ceſſiua duratione. ſed ſcd̄m cronicas de ſeptimo mil=
lenario duratiōis mūdi iam lapſi ſunt. 600. et. 26. an=
ni ⁊ vltra. Et forte ſicut chriſtus non expectauit vſqꝫ
ad finem ſexti millenarii redimere hominem: ſed in fi
ne ſcd̄i cētenarii redemit hominem. ſic forte non expe=
ctabit vſqꝫ ad finem ſeptimi millenarii vt iudicet mun
dum. ⁊ hec ſententia Aug. eo maioris habet veritatis
euidentiam quo videmus ſigna promiſſa a xp̄o añ diē
iudicii euentura in magna parte iā ad impleta. de q̄bꝰ
loquitur euangeliū. Luce. 21. Exurget gens contra gē
tem/ ⁊ regnum aduerſus regnum/ ⁊ terre motus ma=
gni per loca erūt/ ⁊ peſtilentie ⁊ fames. terroreſqꝫ de
celo: ⁊ ſigna magna erunt. Sed hec omnia videmꝰ im
pleta. Item Chriſoſtom̄. Quando inquit ſol retrahit
ſpendorem radiorum ſuorum a vallibus/ ſignum eſt ꝙ
nox appropinquat: ſed quando retrahit ſplendorem
radiorum ſuorum a cacumine montium ⁊ collium/ ſi=
gnum eſt ꝙ nox eſt in ianuis. ſic quando populus vni=
gularis ſicut in tempore apoſtolorum ſiue in primiti=
ua eccleſia obſcurabatur per peccatum ſignuʒ fuit ꝙ
finis mundi velociter appropinquauit. Unde tunc di=
cit apoſtolus. 1. Johan. 2. Filioli mei nouiſſima hora ē.
Et ſequitur. Scimus quia nouiſſima hora eſt. ſʒ nunc
eſt quo experientia docente cacumina montium ⁊ col=
lium/ per que intelliguntur ſacerdotes ⁊ dn̄i tempo=
rales obſcurantur per pcm̄ vltra alios. veriſſima eui
dentia eſt ꝙ finis mundi eſt quaſi in ianuis. Uñ in con=
firmationē huius legitur in apocriſis. 4. Eſdre. 17. ꝙ
Eſdras queſiuit ab angelo Uriel ſibi miſſo de tempo=
re quorūdam maloꝝ: q̄ idē angelus futura predixerat
circa finem mūdi dicens. Dn̄e ecce demonſtraſti mihi
ſigna que facies in diebus nouiſſimis. ſed non demon
ſtraſti michi quo tempore iſta fient. Et reſpōdit ſibi an
gelus: de q̄ſito certificās tēpus inq̄t in quo erunt icipiet
altiſſimus viſitare ſeculum. tūc erit qñ videbit in ſecu
lo munitio locorum/ turbatio populoꝝ ⁊/ inconſtantia
ducum: ſed iam maior vt eſtimo munitio locorum q̄
ab antiquo conſueuit. vt pʒ de cāpoꝝ montium ⁊ val=
lium clauſuris ac de curioſis domoꝝ edificiis. ac etiā
iā tanta eſt ducum inconſtantia. i. ſacerdotum ⁊ domi=
noꝝ tēporaliū q̄ duces eſſe deberent populi qđ iam vt
vr̄ verificatur illud Oſee. 4. Nō eſt veritas/ nō eſt mīa/ nō
eſt ſciētia dei in terra. ſed maledictum mendacium/ o=
dium/ furtum/ ⁊ adulteriuʒ inundauerunt/ ⁊ ſanguis ſā
guinē tetigit: ⁊ propter hoc lugebit terra. ¶ Sed hic
eſt notandū ꝙ quātū ad ꝑpoſitū pertinet duplex eſt iu=
dicium. ſ. iudicium ſpeciale/ ⁊ iudiciū generale. ¶ Pri
mum erit vniculqꝫ homini ſtatim poſt ſeparationem a=
nime a corpore/ in q̄ iudicio reddet deus vnicuiqꝫ ſcd̄ʒ
opera ſua penā vel p̄miū q̄ʒtū aīam. q: tunc in aīa tm̄
⁊ nō in corpe recipiet q̄libet ſcd̄m opa ſua penam vel
gaudium. Uñ Eccℓi. 2. Facile eſt coram deo in die obi=
tus retrahere vnicuiqꝫ ſecundum vias ſuas. ¶ Scd̄m
iudicium erit ſtatim poſt reſurrectionem generalem
oīm mortuoꝝ. de q̄ reſurrectiōe dr̄ Joh. 5. Oēs q̄ i mo
numētis ſūt audiēt vocē filii dei. ⁊ ꝑcedēt qui bona fe=
cerunt in reſurrectionē vite. q̄ vero mala i reſurrectio
nem iudicii. In iſto vero iudicio reddet deus vnicuiqꝫ
ſcd̄m opa ſua in corpe ⁊ aīa plenū gaudiū et eternum/
vel penam eternam. ⁊ vtriuſqꝫ iudicii dies eſt cuilibet
incerta. vñ dicit xp̄s. Luc. 12. Si ſciret paterfamilias
qua hora fur ventꝰ eſſet/ vigilaret vtiqꝫ: ⁊ nō fineret p
di domū ſuam ⁊ vos eſtote parati: quia q̄ hora nō pu=
tatis filius hoīs veniet. Sup quo. Greg. om̄. 13. Neſciē
te inq̄t p̄rēfamilias fur domū ꝑfodit. quia dū a ſui
cuſtodia ſpūs dormit. improuiſa mors veniens carnis
nr̄e habitaculū irrūpit. ⁊ eū quem dn̄s domi inuene=
rit dormientem necat: quia cū ventura damna ſpūs mi
nime ꝓuidet. hūc mors ad ſuppliciuʒ neſcientē rapit.
furi aūt reſiſteret ſi vigilaret: q: aduentum iudicis qui
occulte aīam rapit ꝓcauens ei penitendo occurreret:
ne penitēs periret. horā vero vltimā dn̄s nr̄ idcirco no
bis eſſe voluit incognitam/ vt ſemper poſſit eſſe ſuſpe
cta. vt dū illam ꝓuidere nō poſſumus ad illā ſine īter=
miſſione ꝓparemur. Hec ille. De qua incertitudine ad
uentus ſcd̄i iudicii dicit xp̄s Math. 28. De die autem
illa nemo ſcit/ neqꝫ angelus. Item Actu. 1. Non eſt vr̄ʒ
noſſe tēpora vel momēta q̄ pater poſuit in ſua poteſta
te. Ad dn̄i iudicium primū vocantur hoīes ſucceſſiue
ſcd̄m mundi curſum ⁊ mortem eorūdē. Uñ. Eccℓi. 38.
Memor eſto iudicii mei. ſic ei erit ⁊ tuū: mihi heri ⁊ ti
bi hodie. Ad ſecundū vero iudicium omnes homines

vocentur ſimul/⁊ venient ad illud ſubito:quaſi in ictu
oculi.Vñ.1.ad Coꝛ.15. In momẽto ⁊ in ictu oculi ſup
ple fiet reſurrectio moꝛtuoꝛum.¶Itẽ Luce.17. Si=
cut fulgur choꝛuſcans ſub celo in ea q̃ ſub celo ſũt.ful
get: ita erit aduentus filij hominis in die ſua.⁊ ſequi=
tur. Et ſicut factum fuit in diebus noe. ita erit in die=
bus filij hominis.edebant ⁊ bibebant/vxoꝛes ducebãt
et dabantur ad nuptias vſq; in diem qua intrauit noe
in archam ⁊ venit diluuium/⁊ omnes perdidit.Simi=
liter ſicut factum eſt in diebus Loth:edebant ⁊ bibe=
bant/emebant et vendebant/plantabant ⁊ edificabant.
Qua die aũt exiſt Loth/a Sodomis dñs pluit ignem
⁊ ſulphur de celo ⁊ omnes perdidit. ſecundũ hec erit
qua die filius hominis reuelabitur. Ad vtrũq; prede=
ctoꝛum iudicioꝝ vocãtur hoĩes tribus citatoꝛibus.
¶Primus enim citatoꝛ vocans hoĩes ad primum iu=
dicium erit infirmitas penalis. Secundus ſenectus
tempoꝛalis. Tertius moꝛs ineuitabilis. Primus eñ
citatoꝛ minatur. Secundus proſequitur. Et tertius
hominẽ ſecum perducit ad iudiciũ.⁊ iſte eſt oꝛdo natu
ralis.ſed tñ oꝛdo iſte aliq̃ñ preter naturaliter tranſmu
tatur:q2 quotidiana experientia docente multi moꝛiũ
tur infirmitatis ac ſenectutis grauamine penitus in=
experti:vtputa iuuenes qui diuerſimode occiduntur.
¶Primus igitur citatoꝛ ad illud iudiciuꝫ ſpecialevo
cans eſt infirmitas penalis:ſcilicet infirmitas homini
in penam peccati primi parentis inflicta:⁊ hec infirmi
tas duplex eſt.quedã eñ cõmunis conſequens totam
ſpeciem humanam:ita q2 quilibet homo ſecundũ ma=
gis vel minus patitur illam. alia eſt infirmitas quam
quidam patiuntur:ſed non omnes. Prima enim infir=
mitas communis duplex eſt/q2 quedã eſt in potentijs
aie/⁊ quedã eſt in debilitate coꝛpoꝛis. Infirmitas eñ
anime apparet ex hoc q2 nõ obſtante naturali delecta=
tione quam homo habet in contemplatione prime ve=
ritatis tanq̃ in per ſe ⁊ ſummo bono adhuc vix ſuffi=
cimus in tali contẽplatione per aliquod tempus nota
bile permanere quin coꝛ noſtrum cogitatio aliqua rei
mundane vel delectationis carnalis intret: ⁊ animam
noſtrã retrahat a cõtẽplatione diuina.ſed heu nos mi
ſeros qualis infirmitas eſt iſta ĩ quã incidimus p̱ pec
catum q2 ſuper delectationes carnales ⁊ ſtercoꝛa diui
tiarum diu poſſum⁹ cogitare.ſed in deo noſtro in quẽ
anime per viam nature maximam haberent dulcedi=
nem non ſufficimus per tam modicum tempoꝛis ſpa
cium noſtram memoꝛiam retinere/niſi male cogitatio
nes intrent a deo noſtram memoꝛiam retrahendo ⁊ re
tinendo:iuxta illud Sapien.1. Peruerſe cogitationes
ſeparant a deo. Item ex parte anime tam infirmi ſu=
mus vt nec leui cogitationi poſſum⁹ reſiſtere.nec ver
bum modicũ diſplicens patienter ſuſtinere quin ab il=
lo deijciamur. Itẽ ad modicũ flatũ ſuggeſtionis dia
bolice igne infernali totaliter accendimur.⁊ oĩa bona
que feceramus amittimus. ¶Secunda infirmitas q̃
eſt communis toti generi humano venit ex debilitate
in penam oꝛiginalis peccati primoꝛum parentum.ſi=
cut fames/ſitis/frigiditas/⁊ multa alia. de qua infir=
mitate dicitur Iob.13. Homo natus de muliere breui
viuens tempoꝛe repletur multis miſerijs. Itẽ ex par=
te coꝛpoꝛis alie ſunt infirmitates que accidunt aliqui
b⁹ hoĩb⁹:ſed nõ oĩb⁹.ſicut lepra/paraliſis/febris/ydro
piſis/cecitas/peſtilentia/⁊ multe alie que propter pec
cata populi accidunt: ſicut manifeſte oſtendit ſcri=
ptura Deuteronomij.28. Veruntamen deus predictas
infirmitates aliquando immittit bonis equaliter ſi=
cut ⁊ malis.ſed bonis dat huiuſmodi infirmitates tan
q̃ pater benigniſſimus prebens filijs ſuis caſtigatio=
nem ſalubrem vt ipſos in humilitate cuſtodiat: et vt
alij ex illis exemplum patientie accipiant. Vnde Tho
bie.2. legitur q2 cũ Thobias quadam die fatigatus a
ſepultura moꝛtuoꝛum veniens domũ iactaſſet ſe iux=
ta parietem ⁊ obdoꝛmiuiſſet.⁊ ex nido hirundinum doꝛ
miẽte illo calida ſtercoꝛa inciderũt ſup oculos ſuos ⁊
factus eſt cecus.hanc autem tentationem ideo pmiſit
dominus euenire illi vt poſteris daret exemplum pa=
tientie/ſicut ⁊ ſancto Iob. Nam cũ ad infãtia ſua ſemp
deum timuerit:⁊ mandata eius cuſtodierit:non eſt cõ
triſtatus contra deum q2 plaga cecitatis euenerit ei:
ſed imobilis in dei timoꝛe permãſit grãs agẽs deo oĩ=
bus diebus vite ſue. Aliq̃ñ etiaꝫ deus malis hoĩbus
infirmitatẽ immittit.⁊ hoc duplici de cã. Prĩa cã vt ci
tius ſe conuertant ad timendũ deũ ⁊ a ſua dimittẽdaꝫ
pctã. Vñ experientia docente multi ingruente ĩfirmi=
tate cõfitẽtur deum:qui ſani eũ nũq̃ voluerũt cogno=
ſcere.vñ pſ. Multiplicate ſunt infirmitates eoꝛum:⁊
poſtea accelerauerũt. Scḋo deus immittit malis in=
firmitates ⁊ tribulationes ad terrẽdum alios:ne eos
in ſuis ſequantur iniq̃tatib⁹.vñ legitur.2.Machab.9.
de rege Anthiocho quẽ dñs ꝓpter ſuã ſuperbiã inobe
dientiam ⁊ tyrannidẽ pcuſſit tã hoꝛribili infirmitate q2
putreſcentibus interioꝛib⁹ eius vermes ſcaturirent ď
coꝛpoꝛe eius ipſo adhuc viuẽte.⁊ ex fetoꝛe illius exer
citus eius grauaret:⁊ nemo poterat eũ ꝓpter fetoꝛis
intollerantiam poꝛtare.⁊ cũ nec ipſemet iam fetoꝛẽ ſuũ
ferre non poſſet:ita ait. iuſtũ eſt ſubditũ eſſe deo ⁊ moꝛ
talem nõ paria deo ſentire. Orabat autẽ hic ſceleſtus
dñm a quo nõ eſſet miam cõſecut⁹.p̱ hãc eñ vindictaꝫ
q̃ caſtigauit de⁹ hũc tyrãnũ capere deberẽt hoĩes exẽ=
plũ q̃d eſt hoĩem eſſe deo ĩobediẽtẽ:ac etiã q̃ñ aliqua
talis infirmitas accidit hoĩ: ſemper intelligere debet
q2 hõ moꝛtalis neceſſario moꝛietur.ac etiã intelligere
q2 talis infirmitas citatoꝛ dei eſt citans illũ vt coꝛam
ſũmo cõpareat iudice.⁊ q̃uis hoĩes aliq̃ñ euadãt iſtũ
dei citatoꝛẽ/hoc eſt ad tps ab infirmitate fugiant ⁊ cõ
ualeſcant. tñ a facie dei citatoꝛis fugere non poſſunt.
¶Scḋs eñ citatoꝛ:vt p̃dictũ eſt vocãs hoĩes ad hoc
iudicium ſpãle eſt ſenectus cui velit nolit hõ oĩ die cõ
pellitur appropinquare/⁊ cõditio illius ẽ q2 ſp̱ magis
ac magis hoĩ appropinq̃t:⁊ nũq̃ illud dimittet q̃uſq;
p̱duxerit illũ ad tertiũ citatoꝛẽ q̃ moꝛs eſt coꝛpalis.cu
ius cõditio talis eſt:q2 cũ hoĩem app̃hendent non p̃ce/
nec precio dimittet illũ:ſed ſtatim ſine moꝛa ĩ eodẽ ſta
tu in quo hoĩem inuenerit corã ſũmo iudice deꝑoet.
ſed multi ſunt fatui q̃s app̃hẽdit p̃dictus ſcḋs citatoꝛ/
⁊ tñ de citatiõe ei⁹ nõ timẽt/nec de ea cõſiderant nõ ob
ſtãte q2 videãt capita ſua caneſcere/doꝛſa ſua curuari/
dentes cadere/oculos caligare/aures ſurdeſcere/ ⁊ quid
oſtendunt iſta.certe q2 iſte ſecundus citatoꝛ citat eos
ad iudiciũ ſtatiſſime veniendũ. Sed o bone ieſu q̃ ma
gni ſtulti ſunt illi q̃ tã peremptoꝛie citati ſunt ad tam
terribile iudicium in q̃ niſi bene ſciuerint reddere ra=
tionẽ ab eis iterrogatã foꝛis facient tam coꝛpus q̃ a=
nimã ⁊ penã infernalẽ patient eternã. ⁊ tamen tam cõ
tumaces ſũt q2 nõ obſtante toto iſto periculo ď ratio=
cinatione quam dabunt coꝛam ſummo iudice nihil pe=
nitus cogitant. nec de vllo remedio quo duriſſimam
damnationem euadere poſſent ſi vellent preoꝛdinant.
ſed omni die tanq̃ inſaniſſimi inſenſati iudicem ſuum

ad iracundiam prouocant mandata eius pertinaciter
tranſgrediendo. ⁊ nedum eius mandata tranſgrediun-
tur: ſed prout dicitur Prouerb. 2. Letantur cum ma-
lefecerint: ⁊ exultant in rebus peſſimis. Et ideo deus
iudex iuſtus fortis ⁊ videns iſtam impiorum pertinaciã
aliquando ſubito ⁊ ex improuiſo mittit eis terciũ cita-
torem. ſ. mortẽ: cui⁹ cõditio eſt ꝙ ad quẽcunqꝫ venerit
in iuuentute vel in ſenectute ipſa nemini parcit prece
vel precio/ amore neqꝫ timore. ſed ſine tardatione aliq̃
ipm perducit ad iudicium. Vñ Bern. in ſuis medi. ca.
2. Dum inqͣt hõ iocundiſſime moratur in mũdo diuqꝫ
ſe victurũ arbitratur. ac multa ⁊ lõga tẽpora diſponit
agẽda. ſubito rapitur in mortẽ ⁊ ex improuiſo anima
aufertur a corpore/ ⁊ cum magno metu magniſqꝫ dolo-
ribus a corpore ſeparatur: ⁊ cum venient angeli ⁊ aſſu-
mẽt illã: ⁊ adducẽt eam ante tribunal iudicis metuen-
di. tunc illa memorans ſua opera mala ⁊ peſſima que
die ac nocte geſſit cõtremiſcet: ⁊ queret illa fugere: in-
duciaſqꝫ petere dicens. da michi ſpaciũ vnius hore: ſꝫ
nimis tarde eſt. qꝛ tunc quaſi loquẽtia eius mala opera
dicent. Tu nos egiſti: opera tua ſumus. nõ deſeremus
te: ſed tecũ ſemp erimus. vnde de iſto dr̃ Apocaly. 14.
Opera eñ illorum ſequũtur illos. Demões quoqꝫ tunc
eã multiplicibus criminibus accuſabunt. multaqꝫ fal-
ſa teſtimonia aduerſus illam inuenient: q̃uis vera ad
eius dãnationẽ ſufficere poſſent. Demones quoqꝫ ter-
ribili vultu eam terrebunt: ⁊ ingenti furore eã perſe-
quẽtur. ⁊ cõprehendẽt tam terribiliter q̃ horribiliter
volẽtes eã retinere/ ⁊ niſi ſit qui eripiat eternalit̃ poſſi-
dere. Et ſicut dicit Guill. pari. in de duplici abſtinen-
tia. cap. de iudicio. Sicut fenerator probat debitũ ſuũ
per lr̃as patẽtes quas habet a debitore: vel p teſtes.
ſic diabolus actorem ſuum coram ſummo iudice. per
opera mala ſcripta in li. ſuo q̃ tunc omnib⁹ apparebũt
pbabit iniuſtos ſecũ eſſe dãnandos. Unde Apoca. 20.
Judicati ſunt mortui ex his q̃ ſcripta ſunt/ ſiue erant
in libris. Itẽ Sapien. 4. Ex iniquis omnes filij qui na-
ſcuntur teſtes ſunt nequitie aduerſus parentes in in-
terrogatione ſua. i. opera mala ſuos operarios accu-
ſabunt. Sed nõne ſtultus eſſet q̃ citat⁹ ad cõparandũ
corã iudice ꝯ ſeipm inuoluntarie teſtes adduceret. i. ma-
la ei⁹ opa ⁊ bonos teſtes. i. bona opa q̃ ſecũ ſtarẽt l vita
interficeret p pctm̃. hec Guil. pa. ¶ Secundũ vero iu-
diciũ gn̄ale/ vt ſupra dr̃ erit ſtatim poſt gn̄alem reſur-
rectionẽ mortuorum in quo iudicio om̃s homines ſimul
corã ſũmo iudice cõgregabuntur. Vñ Joelis 3. dicit
dñs p pphetã. Cõgregabo oẽs gentes/ ⁊ deducã eas
in vallẽ Joſaphat: ⁊ diſceptabo cum eis. Vñ ſanctus
Tho. in de veritate theolo. lib. 7. ca. 16. Loc⁹ inqͣt iu-
dicij erit in valle Joſaphat. ⁊ hoc triplici ratione. Pri-
mo qꝛ loc⁹ iudicij debet eſſe cõis. ſed Hieruſalẽ ⁊ ter-
ra adiacẽs vr̃ eſſe cõis cum ſit quaſi medius locus no-
ſtre habitationis. Secundo quia locus iudicij debet
eſſe locus publicus. ſed locus predictus eſt locus fa-
moſiſſimus mundi/ pp opa noſtre redẽptionis q̃ ibidẽ
ſunt geſta. Tertio cõpetẽs eſt locus ille/ ratiõe nego-
cij: qꝛ tractandum eſt in illo iudicio/ de opibus mie/ et
iuſticie. mons eñ oliueti q̃ eſt iuxta vallẽ Joſaphat de-
ſignat miſericordiam. Joſaphat aũt qd̃ interpretatur
iudicium/ ſignat iuſticiã. Hec ille. ⁊ ad iſtud iudicium
generale/ vt ſupra dr̃ vocantur homines tribus citati-
onibus. Prima citatio que preterita eſt fuit per ſan-
ctos prophetas. de qua dr̃ Prouerb. 1. Uocaui ⁊ renui-
ſtis. Extendi manum meam: ⁊ non fuit qui aſpiceret.

deſpexiſtis oẽ cõſiliũ meũ: ⁊ increpationes meas ne-
glexiſtis. ego quoqꝫ in interitu veſtro ridebo ⁊ ſubſan-
nabo cum vobis id quod timebatis aduenerit: cum
irruerit repentina calamitas et interitus quaſi tem-
peſtas ingruerit. qñ venerit ſuper vos tribulatio ⁊ an-
guſtia tũc inuocabunt: ⁊ non exaudiã. mane cõſurgẽt/
⁊ non inuenient me: eo ꝙ exoſam habuerunt diſcipli-
nam. timorem dñi nõ ſuſceperũt nec acq̃euerũt cõſilio
meo. ſed detraxerunt correctioni mee: vniuerſe come-
dent igitur fructus vie ſue. i. fructus maledictionis
⁊ dãnationis eterne. Juxta illud Thob. 13. Maledicti
erunt q̃ contẽpſerint/ ⁊ cõdẽnati erunt qui blaſpheme-
uerunt te. Scd̃a citatio fuit per apoſtolos ⁊ alios fi-
deles pdicatores verbi dei. de qua Lu. 14. Miſit ſer-
uum ſuũ hora cene dicere inuitatis vt venirẽt: quia iã
parata ſunt oĩa. Tertia citatio erit p vltimã vocẽ tu-
balem. ⁊ hec citatio erit peremptoria. de qua dr̃ Eſa.
27. In die illa clangetur in tuba magna/ ⁊ venient qui
perditi fuerant de terra. Item Math. 24. Mittet an-
gelos ſuos cum tuba ⁊ voce magna. Item. 1. ad Cor.
15. Om̃s quidẽ reſurgemus: ſed nõ oẽs immutabimur i
momento/ ⁊ in ictu oculi in nouiſſima tuba. Itẽ Mat.
25. Media aũt nocte clamor factus eſt/ ecce ſpõſus ve-
nit: exite obuiam ei. et ſicut dicitur Johannis quinto.
Oẽs qui in monumentis iacẽt/ audiẽt vocẽ filij dei: et
pcedent qui bona egerũt in reſurrectionẽ vite. qui vo
mala in reſurrectionẽ iudicij. Aliter enim dici poteſt
ꝙ tres citatores vocantes hoies ad iudiciũ ſunt iſti.
Primus eſt infirmitas mundi. qꝛ ſicut infirmitas hoĩs
perducens eum ad mortem ex multis ſignis cognoſci-
tur. ſic ex ſignis cõſimiliter ſpũalr̃ cognoſcitur infir-
mitas mũdi pnoſticans ipſum eſſe ppe finale iudiciũ.
pmũ ſignum infirmitatis corporalis. ſcd̃m medicos
eſt qñ calor innaturalis ſuperabũdat in hoĩe. vel dimi-
nuitur calor naturalis. Spũaliter ſcd̃m doctrinã a-
poſtoli/ om̃s xp̃iani eſſe debent quaſi vnũ corpus. Vñ
1. Cor. 12. Uos eſtis corpus xp̃i. Jſtius eniꝫ corporis
calor naturalis eſſe debet charitas: ſed ante finem mũ-
di iſte calor erit diminutus/ ſicut ⁊ iam in rei veritate
in ſignum appropinquationis finis mũdi diminuitur.
et calor innaturalis irẽ ⁊ malitie ſuperabundat. de iſto
enim per mille. 407. ãnos elapſos prophetauit chri-
ſtus di. illud Mathe. 24. Quia abundabit iniquitas
refrigeſcet charitas multorum. Et ſicut medici per ta-
ctum pulſus cognoſcunt quando calor naturalis i in-
firmo eſt diminutus. nam quando ſentiunt pulſum eẽ
debilem ⁊ remiſſum. tunc per hoc ſciunt naturalem ca-
lorem eſſe diminutum/ ⁊ hominem eſſe infirmum. ⁊ qñ
percipiunt pulſum eſſe nimis fortem. tunc medici per
hoc ſciunt humores in corpore inuicem eſſe pugnan-
tes: ⁊ ſe alternatim conſumentes. ſic ſpiritualiter ex
hoc ꝙ hoies iam tardi motus ſunt/ et remiſſi ad cha-
ritatis opera faciẽdum: ſignum eſt ꝙ in eis calor cha-
ritatis diminuitur. Unde Greg. ſuper euang. ome. 30
Dilectiõis inquit probatio eſt exhibitio opis. Et ſicut
in infirmo ſignum mortis appropinquantis humores
inuicem pugnãt ⁊ alternatim ſe conſumunt. Sic ſpiri-
tualiter ex quo homines iam magis q̃ ſolebant inſur-
gunt. vnuſquiſqꝫ contra alium ⁊ ſe alternatim conſu-
munt ⁊ occidunt/ ſignum eſt ꝙ mundus eſt valde infir-
mus ſpũaliter ⁊ prope finem. Unde ⁊ de iſto prophe-
tauit chriſtus Math. 13. dicens. Exurget gens contra
gentem/ ⁊ regnum aduerſus regnum. ¶ Unde Ual-
deby ſuper iſto Apocaly. 16. Facta eſt ciuitas magna

in tres partes ⁊ ciuitates gentium ceciderūt ſicut inquit in principio mūdi regnauit luxuria. ſic ī fine mūdi regnabit ira que tanta erit ꝙ non ſolum gens contra gentem: nec regnum contra regnum. ſed etiam ſecta contra ſectam inſurget. in quo conflictu pereunte ſecta machomometi iudei ⁊ chriſtiani in quas tanꝙ in tres partes ciuitas huius mundi diuidetur. que tamē omnes quando fiet vnum ouile per miſericordiam xp̄i reducentur ad fidem chriſtianorum quando fiet vnum ouile ⁊ vnus paſtor tamē durante ac tribulatiōe multe ciuitates cadent: id eſt multe ſecte partiales: et ſicut luxuria fuit punita in aqua. ſic punientur in igne. Vn̄ Pſal. Dominus in ira ſua cōturbabit eos: et deuorabit eos ignis. Et ſequitur in textu Apoca. vbi. prius. Babylon magna venit in memoriam coram deo dare ei de calice vini indignationis eius. Super quo Auguſti. primo de ciuitate dei. Hieruſalem inquit eſt ciuitas ⁊ congregatio electorum. Babylon vero congregatio reproborum vtraꝗ iam tradi a deo obliuioni videtur. quia ⁊ boni bene agunt: ⁊ tamē in preſenti vita cruciantur. mali vero male agunt. ⁊ tamen in preſenti vita ꝓſperantur. ſed tamen appropinquante fine mundi ſecundum beatum Gregorium. Boni quos odit mundus leuabunt capita ſua: ⁊ gaudebunt. mali vero qui fuerunt amici huius mundi videntes amicum ſuum perire: ſcilicet mundum lugebunt. tunc enim Babylō in illa preſſura veniet in memoriam dei. quia tūc prout dicitur Apocalip. 18. Quātum glorificauit ſe ⁊ fuit in delicijs. tm̄ date illi tormentum ⁊ luctum. ¶ Secūdo ſicut homo infirmus morte appropinquāte ſurdeſcit/ nec audit aliquem ſibi loquentem. non obſtante ꝙ plures tunc ſibi ꝙ̄ ante loquātur. ſic ſpūaliter in ſignū ꝙ mūdus infirmus iam eſt prope finem homines mūdani ſurdeſcunt ab auditione verbi dei. non obſtante ꝙ iam in multis locis eſt maior abundantia predicationis verbi dei ꝙ̄ ante noſtris temporibus conſueuit. Vn̄ ⁊ de iſto ꝓphetauit Apl's 2. Thimotei. 4. dicens. Erit tempus in quo ſanam doctrinā nō ſuſtinebūt: ſed a ſua deſideria. coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus a veritate quidam auditum auertent: et ad fabulas conuertētur. ¶ Tertio ſicut ſtatura hominis infirmi morte appropinquante inclinatur verſus terram. ſic ⁊ iam mundus infirmus in ſignum appropinquationis illius finis. ita ꝙ quaſi omnes homines inclinantur verſus terrā. i. ad cupiditatē et terrenas affectiones: dicēte ꝓpheta Hieremi. 8. A minimo vſꝗ ad maximum oēs auariciā ſequūtur. ¶ Quarto ſicut hō infirmus morte appropinquāte fetet: ⁊ incipit corrumpi. ſic iam mundus infirmus eſt in ſignum appropinquationis finis illius ꝙ quaſi totum genus humanum fetet ⁊ corrūpitur ī pctis. ſcʒ gula/ luxuria ⁊ quaſi omni genere viciorum. Unde iam de illis verificatur illud Pſalm̄. Corrupti ſunt: ⁊ abominabiles facti ſūt. ¶ Quinto ſicut in homine infirmo morte appropinquāte macule nigre erumpunt: ⁊ manifeſte apparent. ſic certe iam in mundo infirmo in ſignuʒ appropinquationis finis illius quaſi in omnibus hominibus mundanis nigre macule quaſi omnium generum viciorū erumpunt: ⁊ iam manifeſte apparet ꝙ vix eſt aliquis qui erubeſcit de ſuis peccatis: ſed potius gaudēt peccata ſua publicare ⁊ manifeſte defendere/ intantum ꝙ iam vt vꝛ ſic eſt inter falſos chriſtianos ſicut quondaʒ erat inter impiiſſimos Sodomitas. De quibus Aug. in de verbis domini/ ſermone. 10. Tanta inquit ibi nephandiſſime turpitudinis conſuetudo erat vt iam nequitia reputata eſſet iuſticia ⁊ ꝓhibitor potius reprehenderetur ꝙ̄ factor. hec ille. Et ex iſtis pꝫ ꝙ gen⁹ humanū infirmatur vſꝗ ad mortē: ⁊ hec infirmitas mūdi eſt primus citator vocans hoīes ad iudicium gn̄ale.

¶ Secundus citator vocans homines ad iudiciū generale eſt ſenectus mūdi que cognoſcetur per aliqua terribilia ſigna que ante diem euenient extremi iudicij. De quibus loquitur beatus Hieronym̄. Qui dicit ſe in annalibus Hebreoruʒ reperiſſe quindecim ſigna terribilia que diem precedēt iudicij. Prima eñi die erigēt ſe mare quindecim cubitos ſtans ſuper altitudinē montium in loco ſuo quaſi murus. Secunda die deſcēdet ita ꝙ vix videri poterit. Tertia die piſces et marine belue apparentes ſuper mare dabunt rugitus vſꝗ ad celum. Quarta die ardebit mare ⁊ aqua. Quinta die herbe ⁊ arbores dabunt rorem ſanguineū. Sexta die ruent edificia. Septima die petre adinuicē collidentur. Octaua die erit generalis terre motus/ qui tantus erit vt dicitur/ ꝙ nullus homo vel animal ſtare poterit. ſed ad ſolū omnia proſternentur. Nona die equaliter tota terra ⁊ omnes montes et colles in puluerem redigentur. Decima die exibunt homines de cauernis: ⁊ ibunt velut amentes: nec poterunt ad inuicem mutuo loqui. Undecima die ſurgent omnia oſſa mortuoꝝ/ ⁊ ſtabunt ſupra ſepulchra ſua. omnia eī ſepulchra mortuorū tunc aperientur vt mortui exire valeant. Duodecima die ſtelle cadent de celo. ⁊ in hac 12. die oīa aīalia venient ad campos rugētia/ cibos nō guſtantia neꝗ bibentia. Decimatertia die morientur omnes homines tunc in vita reperti: vt cum mortuis reſurgāt. Decimaquarta die ardebit celum ⁊ terram. Decimaquinta die fiet nouū celū ⁊ terra: ⁊ cōgregabūtur mortui corā iudice ſm̄ qͣlitatē ſuoꝝ meritoꝝ vel demeritoꝝ gaudiū vel penā recepturi eternā. ¶ Sed vtrū iſta ſigna venient tunc continuo an interpollatiʒ non inuenit. Hiero. determinatum. hec in flora. Bart. titulo de die iudicij. ¶ Tertius citator vocans homines ad iudicium generale erit vox tubalis facta ab angelis per vniuerſū mundū. et hec citatio erit peremptoria: de qua dictum eſt ſupra. ¶ Et nota ꝙ iudiciuʒ iſtud valde timendum eſt: et hoc multiplici de cauſa. B
Primo qꝛ iudiciū iſtud erit multum horribile. Vn̄ ſanctus Tho. in de veritate theologie lib. 7. ca. 16. Iudicium inquit vltimū erit horribile ex omni parte. qꝛ ſupra erit iudex offenſus reprobis iratus. ſubtus horrēdum chaos inferni patens. intus conſcientia remordens: exterius mundus ardēs. ad dextris peccata accuſantia. a ſiniſtris infinita demonia terrentia. ⁊ circa illos erunt boni angeli propellētes ad infernum. Ibidem erunt oēs ſancti ſententiā iudicis approbātes. ⁊ oēs mali cū bonis pctā dānādoꝝ cognoſcētes. hec ille. Et ideo merito ꝓpheta ipſos pctōres ſic alloqͭtur Eſay. 13. Ululate/ qꝛ ꝓpe eſt dies dn̄i. ⁊ ſequitur. Ecce dies dn̄i veniet crudelis/ et indignationis plenus/ et ire furoriſꝗ ad ponendū terram in ſolitudinem/ ⁊ peccatores ei⁹ cōterēdos de ea: qm̄ ſtelle celi et ſplendor eaꝝ nō expādēt lumē ſuū. obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo/ ⁊ luna nō ſplēdebit in lumine ſuo/ ⁊ viſitabo ſuper orbis mala/ ⁊ cōtra impios iniquitatē eoꝝ. ⁊ quieſcere faciam ſuperbiam infidelium et arrogantiam fortiuʒ humiliabo. et ſequitur. Super hoc celum turbabo/ et mouebitur terra de loco ſuo/ propter indignationem domini exercituum: et propter diem ire furoris ei⁹.

Scđo timendū eſt iſtud iudiciū/qꝛ erit ineuitabile. vñ
2.ad Coꝛ.5. Oēs nos manifeſtari opꝫ ante tribunal
chꝛiſti vt referat vnuſquiſqꝫ pꝛopꝛia ſui coꝛpoꝛis put
geſſit ſiue bonū ſiue malū. ꝛ iſtud valde timere debe=
rent clerici ꝛ maxime pꝛelati eccleſie. Nam vbi quili=
bet in illo iudicio reddet rationem pro ſeipſo ſacerdo
tes ꝛ pꝛelati pro ſuis ſubditis omnibꝰ reddēt rationē
vt Sap̄.6. dr̄. iudiciuꝫ duriſſimū his q̄ pꝛeſunt fiet. nō
ſolū durū ꝛ durius. ſed duriſſimū. Nā vt dr̄ guil. pari.
ſuper euāg. ſermone.12. exiget ab eis ratio de talento
accepto. Itē de bonis tempoꝛalibus quoꝝ diſpēſato=
res fuerunt. Item de animabus quas in cuſtodia ha=
buerunt. ſed multum timendum eſt illis iſtud iudiciū
q̄tum ad pꝛimū vt pꝫ ex verbis Greg. dicentis. Sūt
nōnulli qui magnis vt dicimus muneribus ſunt dita=
ti qui dū ſolius contēplationis ſtudijs inardeſcunt pa
rere vtilitati pꝛoximoꝝ in p̄dicatiōe refugiūt: de quo
ſi diſtricte iudicent. ex tantis pꝛoculdubio rei ſunt quā
tis ad publicum venientes pꝛodeſſe potuerunt. Item
Greg. quod inquit lucrū deo fecerimꝰ nos qui cū ta=
lento ad negociationeꝫ miſſi ſumus: etenim ille nobis
dicit. Negociamini dum venio. ecce venit. ecce de ne=
gocio noſtro lucrum requirit. quale lucrū de negocia
tione noſtra monſtrabimus. ecce in maieſtate terribili
inter angeloꝝ ꝛ archāgeloꝝ choꝛos videbitur in illo
examine electoꝝ omniū ꝛ repꝛoboꝝ multitudo deduce
tur: ꝛ quid vnuſquiſqꝫ ilic operatus oſtendet ibi. Petrꝰ
cū iudea cōuerſa quā poſt ſe traxit apparebit. Ibi Pau
lus vt ita dixerim quaſi totū munduꝫ ducens appare
bit. Ibi andreas poſt ſe achaiaꝫ. Iohānes Aſiam. Tho
mas indiaꝫ in conſpectu iudicis ſui cōuerſam ducent.
Cum igitur tot paſtoꝛes cuꝫ gregibus ſuis ante eter
ni paſtoꝛis oculos venerint. q̄d nos miſeri dicturi ſu=
mus qui ad dominū noſtruꝫ poſt negociū vacui venie=
mus. ſed ſi foꝛte quis dicat. Abi ꝛ abſcondi pecuniaꝫ
meā in terra. dicet de illo. Seruū inutilē pꝛoijcite in
tenebras exterioꝛes vbi erit fletus Mathei.25. Item
multum timendum eſt iudicium iſtud pꝛelatis quan=
tum ad diſpenſationē bonoꝛum tempoꝛalium. ſi eñ de
omi verbo ocioſo quod loquuti fuerint homines red=
dent rationem: vt dicit chꝛiſtus Math.12. Item de co
gitationibus ſecundū beatū Greg. ꝛ de momento tem
poꝛis ſecundum beatum Bernardū indubitanter ra=
tio exigetur de bonis tempoꝛalibus qualiter fuerunt
expenſa ꝛ cum dicat beatus Ieronymꝰ. Quicquid ha=
bent clerici pauperum eſt. ¶ Item beatus Bernar=
dus. Facultates eccleſiarum patrimonia ſunt paupe
rum et ſacrilega eis crudelitate ſurripitur. quicquid
ſibi miniſtri ꝛ diſpenſatoꝛes nō vtiqꝫ domini ꝛ poſſeſ
ſoꝛes vltra victum ꝛ veſtitum accipiunt. Quid igitur
facient qui bona pauperum male expendunt. Nam ſi
dominus cum tanta ira dicturus eſt. Eſuriui ꝛ nō de=
diſtis michi manducare. Math.25. cum quanta ira di
cturus eſt. Eſuriui ꝛ cibum meum abſtuliſtis. multuꝫ
timendum eſt etiam eis qui tempoꝛalia accipiunt ab
eis quibus ſpiritualia non conferunt. Indignus enim
lacte ꝛ lana conuincitur qui non paſcit gregem. Unde
Augu. penſemus inquit cuius damnationis ſit ſine la
boꝛe hic percipere mercedem laboꝛis. Item Grego.
ſuper euāg. omel.27. penſandum eſt inquit quāte dā
nationis ſit pꝛecia peccatoꝛum accipere. ꝛ nichil con=
tra peccata pꝛedicando pꝛedicere. Item Ber. de tali=
bus. venient inquit ante tribunal chꝛiſti vbi audietur
pupilloꝛum accuſatio grauis: allegatio dura quoꝛum
vixerunt ſtipendijs. nec diluerūt peccata. Itē quantū
ad tertium valde timendum eſt pꝛelatis iſtud iudi=
cium: amatoꝛ enim animarum bene vellet ſibi ratio=
nem reddi de illis. vnde Sapien.2. Oīa tua ſunt qui
animas amas. Item pꝛouer.16. Spirituum pondera=
toꝛ eſt dominus. ſed tamē modo anime vilipēduntur.
vnde Hiere.12. Conculcauerūt partem meam. Item
Bernar. Cadit aſina ꝛ eſt qui ſoluet. ſed perit anima ꝛ
non eſt qui curet. ſed tamen ſicut dicitur Hiere.33.
Adhuc tranſibunt greges ad manuꝫ numerantis. Un
de in die iudicij. exiget dominus rationem ab omni pa
ſtoꝛe dicens illud cuilibet illoꝛum Hiere.13. Ubi eſt
grex qui datus eſt tibi. hec Guill. pari. Item idem ſu=
per epiſtolas ſermone.65. Si inquit homo ſciens ſe
culpabilem eſſe vniꝰ criminis multum timeret ad red
dendum inde rationem venire ad iudicium alicuius
pꝛincipis. q̄to magis timere debet qui tot ꝛ tantoꝛuꝫ
criminū ſcit culpabilem apud tam diſtinctuꝫ iudicem
ad reddendum rationem venire. Unde inquit legitur
de quodam rege qui memoꝛ maloꝝ ſuoꝝ ꝛ diuini iu
dicij gaudere non potuit. qui interrogatus ſuper hoc
a quodam fratre ſuo. noluit enim ſtatim cauſam oſten
dere. ſed pꝛius miſit buccinatoꝛes ſuos ante poꝛtam
fratris ſui. quod ſecundū conſuetudinem illius regni
erat certum ſignum moꝛtis. deinde cum frater regis
captus eſt ad regem ductus ꝛ cum non modicuꝫ time
ret ſed valde triſtis eſſet. queſiuit rex ab eo quare non
gauderet. qui reſpondit ei quomodo in tali ſtatu gau
dere poſſem et iudicauit ſibi rex cauſam triſticie ſue.
Si enim ille tactuꝫ timebat qui ſciebat regem eſſe fra
trem ſuū ꝛ amicuꝫ ꝛ in nullo ſciebat eſſe penes regem
culpabilem. ſed ſolum audiuit ſigna regie offenſionis
merito timere poteſt q̄ in tot ꝛ tantis criminibus ſcit
ſe culpabilem apud dominū maieſtatis. Et ideo meri
to beatus Gregoꝛius ſuper euangelia omel.26. Ui
tam inquit veſtram fratres cariſſimi moꝛeſqꝫ compo=
nite. Is qui mitis reſurrexit ex moꝛte q̄ꝫ diſtrictus in
iudicio veniet pꝛouidere. certe in die tremenda exa=
minis ſui cum angelis cum archangelis cum tronis ꝛ
dominationibus: cum pꝛincipis ꝛ poteſtatibus appa=
rebit celis ꝛ terris ardētibus cunctis videlicet elemē
tis: ꝛ in ſui obſequij terroꝛis cōmotis. hunc igitur tan
ti pauoꝛis iudicem ante mentis veſtre oculos ponite.
hunc venturum timete. vt hunc cum venerit non timi=
di ſed ſecuri videatis. timēdus eſt ne timeatur. terroꝛ
eius nos ad vſum bone operationis exerceat metus
illius vitam noſtram a prauitate compeſcat. hec gre=
go. Item be. Bernar. in de ſpeculo humane miſerie
pertinenter ad pꝛopoſitum ita ſcribit. O inquit anima
ſterilis quid agis quid doꝛmitas eo anima peccatrix
dies iudicij venit. iuxta eſt dies perditionis manus ꝛ
velox nimis in qua erit dominus iudex iuſticie ꝛ dia=
bolus accuſatoꝛ malicie dies illa dies tribulationis
et miſerie. dies ſuſpirij ꝛ anguſtie. qui non tremit ad
tantum iudicium venire non doꝛmit ſed moꝛtuus eſt.
Et ſequitur. O q̄ꝫ felices erunt qui ibi illam vocem do
mini audire meruerint. Uenite benedicti patris mei
percipite paratum vobis regnum ab oꝛigine mundi.
Et q̄ꝫ felices erunt quibus dicetur. Ite maledicti in
ignem eternuꝫ quiꝰ paratus eſt diabolo ꝛ angelis eius
Elige homo dum viuis aut perpetualiter viuere cum
angelis. aut ſine fine cruciari cum impijs tempoꝛalem
vis laboꝛem an ſempiternam penam tempoꝛalem feli
citatem an ſempiternaꝫ vitam. minatur diabolus ſem

piternam penam. promittit deus ſempiternã requiẽ.
elige tibi quod vis. due quippe habitatiões ſunt. vna
in igne eterno. altera in regno eterno. elige modo dũ
tempus eſt vbi velis habitare. cogita quomodo time
res ſi tibi hodie diceretur ꝙ aliquis iudex magn⁹ ſe=
cularis vellet te in craſtinũ viuũ exurere. Et his audi
J tis ſi eſſet tibi vnius diei ſpaciũ liberum quantũ face=
res quomodo ⁊ per quod diſcurreres media ꝙ͞ʒ humi
lis ⁊ lugubris oberrares. nõne effunderes omnẽ peni
tentiam tuam in eos quoꝝ interceſſione euadere te ce
deres. nõne oĩa que poſſideres pro redemptione ani=
me tue dares. quod ⁊ ſi aliquid te retardaret ⁊ impe=
dire te temptaret nõne diceres oĩa pro ſalute mea nec
quicquid remaneat tãtum ſufficiat michi ꝙ ego viuã.
hoc quare faceres? certe quia inde nõ dubitares hinc
autem dubitas. O miſer magis credis homini ꝙ͞ʒ deo
qui fecit hominẽ. dixit tibi iudex terren⁹ ⁊ credis. de⁹
per prophetã minatur ⁊ nõ dubitas. times ſeculi erro
res ⁊ non times inferni dolores. que cũ ꝙ͞ʒ ibi mitiora
duriora ſunt ꝙ͞ʒ que ſeculo iſto formidas. tu ipſe cõtra
te male viuis vt mittaris in ignẽ eternum. quõ es paſ
ſurus totus in gehẽnam mitti. qui modo nec vnũ digi
tum momento in igne pati poteris. ve qui lugenda im
poſterum ridẽda putauerit. ⁊ quibus hec prius expe=
rienda ſunt ꝙ͞ʒ credenda. hec Augu. quia non dubium
ſi quis cogitaret cognoſceret ⁊ firmiter crederet que
qualia ⁊ q͞ʒta ſunt tormẽta infernalia pro impijs poſt
diem iudicij eternaliter ordinata: refrenaret ſe a ſuis
carnalib⁹ deſiderijs ⁊ peccatis. Unde lınco. dicto. 138.
Quis inquit non refrenet ſuas concupiſcentias ſi in=
time meditetur ſtangnũ ſulphuris ardentis pro pec=
catoribus preparatum. ac ignis ei⁹ fediſſimus vien=
tiſſimus et inextinguibilis. quia nec extinguet nec ex
tinguet. ſed quos ſemel recipiet non extinguens ſed
eternaliter exuret. hec Linconi. Sed non dubiũ in die
iudicij erit patens ſtangnũ infernale igne ardente ſul
phure ⁊ omni genere penaꝝ plenũ. quod tam latum ⁊
ſpacioſum erit ꝙ ſimul recipiet ⁊ abſorbebit om̃es de
mones ⁊ impios pctõres dãnandos. ⁊ tam profunduꝫ
erit ꝙ profunditas illius pertinget vſ ꝙ͞ʒ ad infernuꝫ.
Sed ſcd̃m Januenſem in ſuo catho. pte. 5. A ſuperfi=
cie terre vſ ꝙ͞ʒ ad infernũ ſunt miliaria triamiliar iadu=
centa. 45. Sed heu ꝙ͞ʒ horrendũ erit impijs in die iudi
cij a pñtia dei angeloꝝ ⁊ omniũ ſctõꝝ ſeparari ⁊ cum
demonibus in tã profundũ chaos inferni in ignẽ pre=
cipitari eternũ. ¶ Tertio timendũ eſt iſtud iudiciũ q̃
erit intollerabile. Unde Augu. Latere ibi erit impoſ
ſibile apparere intollerabile. vñ ⁊ tunc verificabitur il
lud apo. 6. Reges terre ⁊ pñcipes ⁊ tribuni ⁊ diuites
⁊ fortes ⁊ oĩs ſeruus ⁊ liber abſconderunt. i. abſconde
re ſe vellent ſi poſſent in ſpeluncis ⁊ in petris montiũ.
et dicunt. i. dicent montibus ⁊ petris. Cadite ſup nos
et abſcondite nos a facie ſedentis ſup thronũ ⁊ ab ira
agni. q̃m venit dies magnus ire impioꝝ ⁊ quis pote=
rit ſtare. Certe ad hoc reſpondet ſalomon Sap. 5. di=
cens. tunc ſtabunt iuſti in magna conſtantia. Un̄ Jero.
epl̃a. 33. Criſo. inquit veniente ad iudiciũ reges nudi
palpitabunt ibi. plato cum ſuis diſcipulis ⁊ argumen
ta Ariſtotel̃ nihil tunc proderunt. ibi ruſtican⁹ ⁊ pau
per exultabũt. hec ille. Unde yſa. 21. dixit cuſtos: venit
mane ⁊ nox. Spiritualiter cuſtos iſte chriſtus eſt. de
quo chriſtus. Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem fru=
ſtra vigilat qui cuſtodit eam. dicit enim cuſtos iſte ve
nit mane ⁊ nox. i. dies iudicij quãdo incipiet mane diei
lucis eterne quantũ ad electos. ⁊ tunc incipiet nox te=
nebroſitatis eterne quantũ ad reprobos. Unde pſal=
mus. Ad. veſperum demorabitur fletus et ad matuti=
num leticia. Et bene dicitur ad veſperũ demorabitur
fletus. ⁊c. quia ſicut veſperum reproboꝝ fletu perpe=
tuo replebitur ⁊ triſticia. ita matutinũ electorum eter
no gaudio ⁊ leticia perfruetur. Et ideo merito beatus
Gregorius ſup euang. omel. 39. Si qua inquit eſt pre
ſentis temporis leticia. ita agenda eſt vt nunꝙ͞ʒ amari
tudo ſequentis iudicij recedat a memoria quatinus
dum mens pauida extreme vltionis tranſfigitur ti=
more q͞ʒtum nunc preſens leticia tantum poſt ira ſub=
ſequẽs temperetur. hinc namꝙ͞ʒ ſcriptum eſt. Beatus
homo qui eſt ſemper pauidus. qui vero mentis eſt du
re corruet in malum. hec Grego. ¶ Quarto timendũ
eſt iudicium vltimũ. quia erit inopinabile. nam aduen
tus illius iudicij cuilibet viatori eſt incognit⁹ ⁊ incer
tus. vt dictum eſt pauloañ. Jtem apoſtolus. 2. pe. vlti
mo. Adueniet dies domini vt fur ĩ quo celi magno im
petu tranſient. elementa vero calore ſoluentur. terra
autem ⁊ que in ipſa ſunt exurentur. De iſto enim igne
loquitur petrus lombardus. 4. ſentẽtiarum diſt. 47.
cap. 6. dicens ꝙ tantum aſcendet ignis in iudicio q͞ʒtũ
aſcenderunt aque in generali diluuio. Jtem Augu. in
de ſpeculo humane miſerie. q͞ʒtum inquit ſpaciũ aeris
occupauit aqua ĩ diluuio que. 15. cubitis altior fuit ſu
per omnes mõtes quos operuerat vt patet Geneſ. 7.
tantũ ſpaciũ occupabit ignis in die iudicij in quo pro
babuntur ⁊ purgabuntur electi ſicut aurum in forna=
ce. ⁊ probati ⁊ purgati aſcendent ad dominũ. Sed qui
habuerunt grauia peccata ſicut ferrum vel plũbum li
queſcent. ſed tamen nõ deficient ſed magno pondere
peccatorum grauati in ipſo finaliter deſcendent in in=
fernuꝫ. ¶ Figura huius ignis vidit ſanctus Furſeus
confeſſor qui vt dicit Beda in digeſtis angloꝝ li. 3.
ca. 18. raptus in ſpiritu ⁊ qui cũ per angelos in altum
eſſet elatus iuſſus eſt ab angelis qui eũ ducebãt reſpi
cere deorſum in mundũ at ille in inferiora viſuꝫ defle
ctens: vidit quaſi vallẽ tenebroſam ſubtus ſe. viditꝙ͞ʒ
quattuor ignes in aere in multo abinuicem ſpacio di=
ſtantes: ⁊ interrogãs angelos qui eſſent hij ignes. qui
dixerunt hos eſſe ignes qui mundũ ſuccedẽtes eſſent
conſumpturi. ⁊ vnũ dixerunt eſſe mendacij in quo cõ=
burentur falſi chriſtiani: qui in baptiſmo abrenũciare
ſathane ⁊ omnibus põpis ei⁹ promiſerunt. ſed hoc mi
nime impleuerunt. ¶ Secundũ dixerunt eſſe ignẽ cu=
piditatis in quo cõburentur auari qui mũdi diuitias
celeſtib⁹ in amore preponũt. Unde Jaco. 5. Agite nũc
diuites plorate vlulantes in miſerijs que aduenient vo
bis: diuitie veſtre putrefacte ſunt ⁊ veſtimenta veſtra
a tineis comeſta ſunt. aurũ ⁊ argentum veſtrum erugi
nauit. ⁊ erugo eoꝝ erit vobis in teſtimoniũ ⁊ mandu=
cabit carnes veſtras ſicut ignis: theſaurizaſtis vobis
iram dei in nouiſſimis diebus. ¶ Tertiũ ignem dixe=
runt eſſe ignem diſſenſionis in quo comburentur ta=
les qui animas proximoꝝ per dei rationẽ ſcandaliꝫ et
obloquiũ perturbare non formidant. ¶ Quartum di
xerunt eſſe ignem impietatis in quo cõburentur volu
ptuoſi diuites qui ſine impietate infirmiores ſpoliare
et eis fraudem facere pro nichilo habuerunt. Unde
diues de quo legitur Luc. 16. Mortuus eſt diues et
ſepultus eſt in inferno. ⁊ cruciatus flãma ignis infer
nalis. quia non dedit pauperi lazaro micam panis.
Super quo Auguſt. ſi inquit in inferno cõburitur qui

non dedit propria quanto magis qui rapuit aliena.
Iſtos enim quattuor ignes vidit iſte ſeruus creſcẽtes
paulatim vſq; adinuicẽ ſe extendẽtes atq; in imẽſam
adunatos flãmã ſibi appropinquantes qui pertime=
ſcens angelo dixit. Dñe ecce ignis michi appropin=
quat. at ille. qđ inquit nõ accẽdiſti non ardebit in te.
Nã inqͣt ꝛ ſi terribilis rogus iſte ꝛ grandis eſſet: tñ
iuxta merita operũ ſingulos examinabit: quia vniuſ
cuiuſq; cupiditas in hoc igne ardebit ſicut enĩ quis
ardet ĩ corpore per illicitã voluptatẽ: ita ſolut⁹ a cor
pore ardebit per debitã penã correſpõdentẽ. De iſto
enĩ igne loquit. S. T. in de veritate theo. li. 7. ca. 14.
dicẽs ignis precedet faciẽ iudicis maxim⁹. qꝛ ꝟtute
diuine potentie nõ ſolũ ignis qui eſt in ſua ſpera. ſed
etiã oẽs ignes q̃ in terra ꝛ ſup terrã ſunt cõgregabũ
tur ꝛ cõuertentur ad mũdi cõflagrationẽ. iſte autem
ignis habebit effectũ operationẽ ꝛ effectũ quattuor
ignĩũ. ſcꝫ ignis infernalis reprobos puniendo. ignis
purgatorij bonos a venialibus peccatis purgãdo. ꝛ
ignis terreſtris vegetabilia ꝛ ſenſibilia conſumendo
ꝛ corpora hoĩꝫ impiorꝫ incinerãdo. ꝛ ignis elemẽtorꝫ
elementa ſubtiliando ꝛ innouãdo. De iſto enĩ igne lo
quitur ſcriptura Deutero. 32. dicẽs. Ignis ſuccẽſus
eſt in furore meo ꝛ ardebit vſq; ad inferni: nouiſſima
deuorabitq; terram cũ germine ſuo: ꝛ montiũ funda
menta comburet. Itẽ yſa. vlti. Ecce dñs veniet ꝛ qua
ſi turbo quadriga eius reddere indignatione furorẽ
ſuũ ꝛ increpationẽ ſuam in flãma ignis. quia in igne
domin⁹ dijudicabit ꝛ in gladio ſuo ad omnẽ carnẽ et
multiplicabuntur interfecti a dño qui ſanctificabant
ꝛ mundos ſe putabãt. vñ Grego. in mora. Nõ ſolum
inquit mala q̃ cõmiſimus: ſed etiã ipa ſi qua in nobis
bene geſta ſunt timeamus. qꝛ ſepe in diuino iudicio
culpa eſſe deprehẽditur qđ virtus ante iudiciũ puta
tur. ꝛ vnde expectatur pia merces operis inde ſup=
pliciũ iuſte cõſequitur vltionis. hec Grego. ¶ Quin
to timendũ eſt iudiciũ vltimũ. quia erit inexorabile.
Nã vt dicit Guil. pari. in de vitijs parte. 4. Et ſi bea
ta virgo ꝛ oẽs ſancti ꝛ angeli in celo rogarẽt tunc
pro aliquo iniuſto iudex eos nõ audiret. qꝛ vt dr pro=
uerbiorꝫ. 6. Furori viri nõ parcet in die vindicte. nec
adquieſcet cuiuſq; precibus. nec ſuſcipiet pro redẽ=
ptione dona plurima. Quod cõſiderans bea. Augu.
in ep̃la ad Iulianũ comitem ſic ſcribit. Expectat in=
quit dies iudicij in quo aderit ille equiſſimus iudex
qui nullius potentis perſonã accipiet cuius palatiũ
auro ꝛ argento nullus ep̃us nec abbas nec oẽs cor
rumpere poterit. Aſtabunt oẽs aĩe vt referat vna
queq; ſcđm qđ corpore geſſit ſiue bonũ ſiue malum.
preſto enim erit aduerſarius diabolus. recitabuntur
verba profeſſionis noſtre. ꝛ obijciet nobis infaciem
quicqđ male fecim⁹ ꝛ in qua die peccauim⁹. ꝛ in quo
loco. ꝛ quid boni operis tunc tẽporis facere debere=
mus. ꝛ ſi tales inuẽti fuerimus. exultabit ille aduer=
ſarius in conſpectu piſſimi iudicis ſuperiorẽ ſe eſſe
nobis declamãs agenſq; talẽ cauſam apud talẽ iudi
cem. habet enim dicere tunc ipſe diabolus. Equiſſi=
me iudex iudica iſtum meũ eſſe ob culpã qui tu⁹ no=
luit eſſe per gratiam. tuus per naturaꝫ eſt. ſed meus
per miſeriam. tuus eſt ob paſſionẽ. ſed meus ob ſua=
ſionem. tibi inobediens. ſed michi obediens. a te acce
pit imortalitatis ſtolam. ſed a me hãc pãnoſam qua
iam indutus eſt tunicam. tuam veſtem amiſit. ꝛ cum
mea veſte huc aduenit. quid apud eum impudicitia
faciebat. quid intemperãtia. quid auaricia. qui ſuper
bia. quid cetera mẽbra. dimiſit te. confugiũ fecit ad
me. equiſſime iudex quia iuſticia ꝛ iudicium prepa=
ratio ſedis tue iudica iſtum meũ ꝛ mecum eſſe dãnã
dum: quia hec omnia que huc attulit mea eſſe cogno
ſco. meus eſſe voluit: ꝛ mea concupiuit: ꝛ mecũ puni
ri debet. Heu heu frater chariſſime poterit ne talis
aperire os qui taliter ibi inuenietur vt iuſte cum dia
bolo deputetur. hec Augu. ¶ Sexto timendũ eſt iu
dicium vltimũ qꝛ erit erubiſcibile. vnde ap̃lus Roñ.
6. Quẽ fructum habuiſtis in illis. ſ. peccatis preteri
tis in quibus nunc erubeſcitis. q. d. nullũ. ſic certe de
illis peccatis in quibus nunc habetis vanã delecta=
tionem in die iudicij nullũ fructũ recipietis ſed ma
ximã erubeſcentiã. qꝛ tunc peccata impiorꝫ oĩb⁹ crea
turis mundi manifeſta erunt. vnde Naũ. 3. Ecce ego
ad te dicit dñs exercituũ ꝛ reuelabo pudenda tua in
facie tua: ꝛ oñdam gẽtibus nuditatem tuã: ꝛ regnis
ignominiã tuã: ꝛ proijciã ſup te abominatiões tuas.
Unde tunc ſicut dr yſaye. 26. Erubeſcet luna ꝛ con=
fundetur ſol cũ regnauerit dñs exercituũ in monte
ſyon. ſup quo Augu. Merorẽ inqͣt finalis iudicij per
tormenta peuntiũ. neq; ſol neq; aſtra reſpicere pote
runt. retrahent enĩ ſplendorẽ ſuũ nõ vt clementiora
ſint iudicia. ſed vt quelibet creaturarũ in aliorꝫ vindi
cta de ſui iudicio ptimeſcat. hec ille. Si enĩ aliquis
quereret ab aliquo impio ſeruiente diabolo an eſſet
ſeruus diaboli in vſura luxuria/furto/adulterio/et
hmõi. ꝛ licet talis eſſet. tamẽ erubeſceret hoc fateri.
ſed q̃to magis erubeſcet in die iudicij qñ coraꝫ deo
angelis omnibus creaturis mũdi opera ſua manife=
ſtiſſime oſtendent ipſum eſſe ſeruũ diaboli. Et ideo
dicit ps. Erubeſcãt ipi ꝛ deducant in infernũ. ¶ Se
ptimo timendũ eſt iudiciũ vltimũ quia tunc iudex q̃
nunc clemens eſt patiens ꝛ ꝓſtabilis ſuper maliciaꝫ
tunc erit auſterus terribilis ꝛ feruore plenus ſiue fu
rore plenus ad reddendum ſuis hoſtibus vltionem.
Unde Grego. ſup euang. omel. 13. Deus inquit deſpi
citur ꝛ expectat contẽni ſe videt ꝛ reuocat. Iniuriam
de cõtemptu ſuo ſuſcipit: ꝛ tñ quãdoq; reuertentib⁹
etiã premia promittit. ſed nemo hãc ei⁹ lõganimita=
tem negligat. qꝛ tanto diſtrictiorẽ iuſticiã in iudicio
exercet. q̃to longiorẽ patientiã ante iudiciũ proroga
uit. hinc etenĩ Paulus ad Roñ. 2. dicit. Ignoras qꝛ
benignitas dei te ad penitentiam adducit. ſcđm du=
ritiam autẽ tuã ꝛ cor impenitẽs theſaurizas tibi irã
in die ire ꝛ reuelationis iuſti iudicij dei. qui reddet
vnicuiq; ſcđm opera ſua. hec Greg. vnde de deo eſt
ſicut dr de ſole materiali. Nã ſicut ſol deſcribẽs circu=
lũ zodiaci mouet de ſigno leonis in ſignũ virginis. et
de ſigno virginis in ſignũ libre. ſic ſol iuſtitie deſcri=
bens circulum ſue eternitatis in ſua operatione ante
ſuam incarnationẽ fuit quaſi in ſigno leonis. nam ſi=
cut leo naturaliter ſibi humiliter proſtratis parcit
dicente poeta. Parcere proſtratis vult nobilis natu
ra leonis. ſed totaliter dilacerat ſibi volentes violẽ=
ter reſiſtere: ſic ſol iuſtitie deſcribẽs circulũ ſue eter=
nitatis: de quo dicit propheta. Uobis timẽtibus no
men meũ orietur ſol iuſtitie. Mal. 4. Ante ſuam in=
carnationem ſibi humiliter obedientibus pepercit:
ſed ſibi pertinaciter inobediẽtes totaliter deſtruxit:
ſicut patet Gen. 7. de noe iuſto: ꝛ filijs ſuis quos do
minus ſaluauit ab aquis diluuij quo miſeros pecca
tores ſibi inobedientes ſummerſit in profundum in=

fermi. Item geneſ.19. legitur de Loth z vxore ſua z
filiabus ſuis quas ſaluauit a ſūmerſione ſodome et
gomorre. ſed ſuper miſeros ſodomiticos pluit ſul=
phur z ignē z ſūmerſit eos in profundū inferni. Itē
Nu.16. legiſ de Moyſe z Aaron z alijs iuſtis quib⁹
pepercit deus qñ fecit terrā a ptore chore datam et
abyron deglutire in infernū viuētes: ecce tunc tem=
poris fuit ſol iuſtitie in ſigno leonis. ſed de iſto ſigno
tranſiuit in ſignū ꝟginis: z hoc quādo naturā huma=
nam aſſumpſit de glorioſiſſima ꝟgine maria. vnde iā
per humilitatē ſue glorioſiſſime matris effectus eſt
tam manſuetus benignus z miſericors ꝙ plures in=
iurias z opprobria z contemptus patienter ſuſtinet
ad videndū ſi miſeri peccatores velint ſe a ſuis pec=
catis cōuertere dicēs. Nolo mortem peccatoris: ſed
vt magis cōuertaſ z viuat Ezechiel.18. ſed certe de
iſto ſigno tranſibit in ſignū libre. z hoc erit in die iu=
dicij. qñ cum libra ſue equitatis iuſte z eque librabit
oēs cogitationes. oīa ꝟba z opera vniuſcuiuſq; ho
minis z tūc reddet vnicuiq; ſcḋm opera ſua: nec erit
flexibilis prece nec precio. vñ ꝓuer.6. Furor viri nō
parcet i die vindicte: nec adqieſcet cuiuſq; ꝓcib⁹: nec
ſuſcipiet ꝓ redēptione dona plurima. tūc eñ put dr
Apo.1. De ore eius ex vtraq; parte gladius acutus.
L Super quo Guil. pariſ. in de virtutibus parte.4. di=
cit. ꝙ gladi⁹ acutus ex vtraq; parte eſt ſentētia qua
aīa cū corpore dānabiſ ad penā eternā. qr tunc pront
dr Apo.9. Querent hoīes mortē z nō inuenient. de=
ſiderabunt mori z fugiet mors ab eis. z ꝟrūm̄ quis
tūc pront dr ꝓuer.19. Sicut fremitus leonis ita ira
regis ſupple penes impios. quibus ſcḋm Criſo. tūc
dicturus eſt chriſtus. Ego propter vos factus ſum
hō. ꝓpter vos alligatus. deluſus. flagellatus: z cruci
fixus. vbi eſt tātarū mearū iniuriarū fruct⁹. ecce pre
cium ſanguis mei quē pro redēptione aīarū veſtraꝝ
dedi. vbi eſt ſeruitus vr̄a quā michi pro precioſo ſan
guine meo reddidiſtis. ego pro amore veſtro vitam
meā dedi. z vos viliſſimā turpitudinem ꝑ ei in amo=
re vr̄o pluſq; me vel meā iuſtitiā habuiſtis. hec ille.
O miſeri z falſiſſimi traditores quare non conſide=
raſtis ꝙ ego creaui vos ad imaginem et ſimilitudi=
nem meam: z heredes regni celeſtis conſtitui: z oēs
creaturas mundi vobis ſeruire feci. z nedum creatu
ras mundi inferioris: ſed z ſuꝑioris. immo angelos
meos vobis ſeruire feci: quia quilibet veſtrū aſſigna
ui vnū de angelis electis meis ad cuſtodiendū vos a
lapſu in peccatis. z quando de negligentia vel fragi=
litate cecidiſtis ad iterum vos ſubleuandū qui vos
nunq; deſeruit. ſed ſemper per totam vitam veſtram
paratus erat ad vos adiuuandum z ad vitam virtuo
ſam vos excitandum. ſed vos conſilium illius renui
ſtis. z ſecundū conſilium angeli ſathane ſemper ini
que egiſtis. z vltra iſtud ego dedi vobis ad ſeruien=
dum meipſū. z ego qui dominus ſui omniū feci me
ipſum pro amore veſtro ita pauperem ꝙ non habui
vbi caput meū reclinarem. ego q̄ ſui rex glorie: rece
pi opprobria ſcandala z deſpectiones ad faciendum
vos honorabiles z glorioſos. ego paſſus ſum famē
et ſitim ad vos delicijs reficiendū eternis. z tādem
pro vobis paſſus ſum mortem horribiliſſimā ad per
ducendum vos ad vitam eternam. z in tempore mee
paſſionis dedi ꝓ amore veſtro fauces meas ꝑcuſſo=
rib⁹. faciem meā ſputo deturpari. caput meū corona
ſpinea coronari. manus meas z pedes meos clauis
acutiſſimis cruci conclauari. latus meū vſq; ad cen=
trum cordis ꝑforari. ideo z oīa mēbra corꝑis mei de
di pro vobis ad penā z paſſionē grauiſſimā patiēda:
ſed vos ecōtra tanq; ingratiſſimi miſeri dediſtis oīa
mēbra veſtra ad me deſpiciendū. vnde ego dedi ocu
los meos ad lachrymas ꝓ amore vr̄o effundendū. z
vos dediſtis oculos veſtros ad vanitatē mundi con=
ſpiciendum. ego dedi aures meas pro amore vr̄o ad
ſcādala z opprobria de me dicta patiēter audiendū:
et vos dediſtis aures veſtras ad mendacia z detra=
ctiones z ſcandala ab impijs ſeruis meis illata volū
tarie audiendū. ego dedi os meū pro amore vr̄o ad
acetū cū felle mixtū deguſtandum: z vos dediſtis os
veſtrū ad gulā mendaciū turpi loquiū detractionem
et ad mēbra mea iuramentis horribilib⁹ lacerandū.
ego dedi manus meas z pedes meos pro amore ve=
ſtro ad lignū crucis cōclauandos: z vos dediſtis ma
nus veſtras z pedes veſtros ad furtum z homicidiū
perpetranda. ego dedi cor meū pro amore veſtro ad
lanceā acutiſſimā perforādū: z vos dediſtis cor vr̄m
ad voluptatē z ad omnē imundiciā concupiſcendum.
Item qñ fuiſtis infirmi ego reſtitui vos ad ſanitatē:
qñ fuiſtis in tribulatione z anguſtia ego reſtitui vos
ad proſperitatē. qñ fuiſtis in paupertate ego diuites
vos effeci. z qñ fuiſtis in carcere ego pro redēptione
veſtra ſanguinē mei cordis dedi. z qñ veſtram ꝑdidi=
ſtis hereditatē ego vobis per illam paſſionē iterū im
petraui. Sed vos miſeri ingratiſſimi in oībus iſtis
reddidiſtis michi malū pro bono. z odiū pro delecta
tione mea. z tñ oēs predictas iniurias z ingratitu=
dines veſtras patiēter ſuſtinui z paratus erā vobis
miam dare. imo etiā ꝙ multotiēs miſi ad vos nun=
cios meos. i. predicatores verbi mei ad mouendum
vos de iſtis ꝑ ſſimis delictis voſmetipſos emenda=
re. ſed nihil de nuncijs meis curaſtis. ſed potius eos
z verba mea in opprobriū z iracūdiā ꝓuocaſtis. z dia
bolo meo capitali aduerſario placuiſtis. z ideo nimi
rum tunc hmōi traditores ſuos grauiſſime caſtiga=
bit. dicente ſeipſo per ꝓphetā in ps. Viſitabo in vir=
ga iniqtates eoꝝ z in verberib⁹ pctā eoꝝ. ¶ Sed ꝓ
iſto eſt notādū ꝙ deus diuerſos diuerſis tēporibus
diuerſimode flagellat. in hoc eñ mūdo flagellat ſibi
inobediētes. ac ſi pius pater filios ſuos delinquātes
cū virga de ſirpis caſtigaret. qr modica eſt quecunq;
pena ꝑſentis vite in cōparatione ad vitam futurā in
purgatorio flagellat ſibi inobedientes ac ſi pr ad im
patientiā mot⁹ ꝑcuteret filiū ſuū cum baculo. ſed qr
tam pena pn̄tis vite q̄ȝ pena purgatorij tādē finietur
et in ipſis boni purgant. Ideo hec cōſiderās ꝓpphe
ta in ps. dicit. Virga tua z baculus tu⁹ ipſa me cōſo
lata ſunt. ſed miſeri traditores in hac vita deū deſpi
cientes z nunq; de peccatis ſuis vere penitentes. in
die iudicij cū virga ferrea nobis vndiq; plena acer=
rime flagellabuntur. Unde ps. Reges eos in virga
ferrea. De virga dicit propheta Iſa.2. percutiet
terram virga oris ſui. hec virga oris dei eſt illa ter=
ribiliſſima ſententia cuȝ qua percutiet impios in die
iudicij quando dicet illis illud Mathe.25. Diſcedi=
te a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt
diabolo z angelis eius. hec enim virga habet ſex no
dos duriſſimos cum quibus percutiet dominus mi
ſeros peccatores tam grauiter ꝙ nunq; cōualeſcēt.
¶ Primus nodus eſt a deo ſeparatio. cū quo percu=
tiet dñs eos cū dicet. Diſcedite a me. ¶ Secundus

nodus eſt dei maledictio. cū quo eos ꝑcutiet cū dicet
Maledicti. ¶ Tertius nodus eſt pena ſenſus. cum
quo ꝑcutiet eos cū dicet. In ignē. ¶ Quartus nod⁹
eſt pene eternitas. cū q̄ ꝑcutiet eos cū dicet: eternū.
¶ Quint⁹ nod⁹ eſt pene acceleratio: cū quo ꝑcutiet
eos cū dicet. q̄ parat⁹ eſt. ¶ Sext⁹ nod⁹ eſt demonū
horribiliſſima aſſociatio. cū quo ꝑcutiet cū dicet. dya
bolo ꝛ angelis ei⁹. Et merito cū iſtis ſex nodis hui⁹
virge ꝑcutiet dñs miſeros peccatores dānandos: qꝛ
ſicut dicit Sap. 2. Per que peccat homo ꝑ hec ꝛ tor=
quet: ſed dñs in vita preſenti multotiēs vocauit im=
pios ad penitentiam ꝛ noluerūt venire dicēte ſeipſo
ꝓuerbiorum. 1. Vocaui vos ꝛ renuiſtis. ſꝫ preſentiā
meā ꝛ doctrinā meā odio habuiſtis: idō iaꝫ ꝑ eterno
diſcedite a me: ꝛ qꝛ ex inueterato odio bonos tāq̄ ma
ledictos in opprobriū ꝛ abominationē habuiſtis. ideo
iā diſcedite a me maledicti: ꝛ qꝛ cū igne vindicabilis
ire ꝛ carnalis cōcupiſcētie in vita veſtra ſemꝑ accēſi
fuiſtis. ideo iam diſcedite a me maledicti in igneꝫ: ꝛ
qꝛ indurati in peccatis veſtris nunq̄ voluiſtis ea di=
mittere: ſed ſemꝑ in eis cōtinuare. ideo iam diſcedi=
te a me maledicti in ignē eternū: ꝛ qꝛ ſine intermiſſio=
ne ſemꝑ parati fuiſtis ad malū faciendū. ideo nūc di=
ſcedite a me maledicti in ignē eternuꝫ q̄ parat⁹ eſt: ꝛ
qꝛ ſꝑ dilexiſtis ſocietatē malorum ꝛ odiſtis ſocieta=
tem bonorum. ideo iam malos ſocios habebitis. Di
ſcedite a me maledicti in ignem eternum qui parat⁹
M eſt dyabolo ꝛ angelis eius. ¶ Item ad oſtendendaꝫ
qualiter ille iuſtus iudex qui nunc clemens miſeri=
cors et preſtabilis eſt ſuper maliciam impiorum. in
die iudicij erit rigidus et auſterus ad reddendam
vindictam inimicis ſuis. eſt notandum q̄ chriſtus ſi=
gnatur per arcum celi: ſcilicet per yridem de quo di
citur Geneſis nono. Arcum meum ponam in nubi=
bus celi. in quo arcu tres colores apparēt: ſcilicet co
lor mixtus color ceruleus. ꝛ color igneus. per quos
quidem colores ſignatur triplex noſtri creatoris et
ſaluatoris aduentus. ſcꝫ aduentus eius ad hoīs crea
tionem. aduentus eius ad hoīs redemptioneꝫ. ꝛ ad=
uentus ad hominis iudicationem. ¶ In p̄mo eni ei⁹
aduētu. ſ. ad hominis creationē apparuit color mix
tus de iuſticia ꝛ mīa. nā de iuſticia penas p̄mis pa
rentibus inflixit. ſꝫ de mīa non finaliter eos cōdemna
uit: ſed ex ſua mīa eos redemit. Unde grego. Ad ma
gnaꝫ inquit iuſticiam iudicis ꝑtinet: vt nunq̄ carēāt
ſupplicio qui nunq̄ dū viuerēt voluerūt carere pec=
cato. hec ille. ¶ In ſecundo eius aduentu: ſcꝫ ad hoīs
redēptionē apparuit color ceruleus. Unde ceruleus
idē eſt q̄ fuluidus ad modū cere que cito liqueſcit. ꝛ
inde ceruleus in eadē ſignificatione ꝛ certe xp̄s in ſua
incarnatione fact⁹ eſt cerule⁹. i. paſſibilis. Unde ps.
in ꝑſona xp̄i. Factū ē inqꝫ cor meuꝫ tāq̄ cera liq̄ſcēs.
¶ In tertio ei aduētus eius apparebit color igne⁹:
qꝛ tū iudicabit viuos ꝛ mortuos ꝛ ſeculū per ignem.
Ad hoc ei arcu triplex genus ſagittaꝝ emittitur. ſ.
ſagitta doloris: ſagitta amoris. ꝛ ſagitta cōdēnatio=
nis. Primis eni parentib⁹ arcū tetendit ꝛ parauit ſa=
gittas ſuas qñ dicit ad Adā ꝛ in hoc etiaꝫ vxori ſue.
Ex omni ligno paradiſi comede. de ligno ſcientie bo
ni ꝛ mali non comedas. In quacunq̄ die comederis
ex eo morte morieris. Geneſis. 2. ſed illi nō perfecte
obediētes deo ad ſuggeſtionem dyaboli comederūt
ex fructu ꝓhibito. ꝛ idō dñs ſagittauit in ipſos ſagit=
tas doloris. ſ. mortalitatis. infirmitatis. frigoris.

famis ꝛ ſitis. ꝛ hmōi miſeriaꝝ qb⁹ tū gen⁹ humanū
grauiter vulneratur. de quib⁹ ſagittis dicit ps. Sa=
gitte tue infixe ſunt michi. Et homo iſtis ſagittis
doloris vulneratus taliter a dyabolo fuit vexatus ꝛ
ſibi ſubiugatus q̄ per ſe ſanari non potuit. Et ideo
celeſtis medicus fili⁹ dei mīa motus deſcēdit in vte
rū virginis ꝛ ibi parauit ſecunduꝫ genus ſagittaruꝫ
in pharetra ſua. ſ. ſagittas amoris quas ad gen⁹ hu=
manū poſtea ſagittauit. de quib⁹ ſagittis loquit̄ ps.
dicēs. Sagitte potētis acute cū carbonib⁹ deſolato
rijs. ſup q̄ glo. Sagitte inqꝫ acute ſunt v̄ba oīpotēn
tis de q̄bus penetrat̄ cor hūanū. Uñ apl's hebre. 4.
Uiu⁹ eſt ſermo dī. ꝛ efficax ꝛ penetrabilior oī gladio
ancipiti: ꝛ ꝑtingēs vſq̄ ad diuiſionē aīe. Carbones
deſolatorij. id eſt vaſtatorij dicuntur exēpla charī=
tatis q̄ vaſtādo ad deſolationē ducunt carnales ꝛ vo
luptuoſas affectiones. ꝛ deuaſtant motus rancoris
ꝛ malicie. Unde rom. 12. Si eſurierit inimicus tuus
ciba illuꝫ. ſi ſitit potū da illi. hoc autē faciēs carbo=
nes ignis. i. exempla charitatis congeres ſup caput
eius iſtas ſagittas emiſit xp̄s per ſuam fidelem pre
dicationem ꝛ doctrinā ꝛ illas ſagittas copulauit cū
carbonibus. i. exēplis vehementiſſimi amoris. Unde
iſte benedict⁹ architenēs ieſus xp̄s ꝑꝑ vehemētiſſi
mū amoreꝫ q̄ habuit ad homineꝫ aſcendit in montē
caluarie ꝛ deinde ſup arborē crucis vt ꝑ vniuerſum
mundū ſagittaret ſagittas ſui amoris ꝛ ibi tetendit
arcū ſuuꝫ ita alte q̄ cordula cōpoſita ex ſuis p̄cioſis
neruis ꝛ venis fere totaliter rūpebatur. ꝛ ibi tandeꝫ
emiſit ſagittā excellētiſſimi amoris: qꝛ vt dr̄. Johā.
15. Maiorē hāc dilectioneꝫ nemo hꝫ q̄ vt aīam ſuam
ponat quis ꝑ amicis ſuis. hec eſt ſagitta de qua di=
cit̄. 2. Regū. 1. Sagitta Jonathe nūq̄ abijt retrorſū.
cū hac ſagitta deus dyabolū letalit̄ vulnerauit. ꝛ ge
nus humanū ab ei⁹ ſeruitute redemit: ſꝫ heu ꝑ iſtis
ſagittis amoris quas xp̄s ſagittauit ad nos. ia mul
ti falſi xp̄iani reddent ꝛ malum ꝑ bono quotidie ſa=
gittāt ꝛ vulnerant xp̄m in ſuis mēbris: ſagittis tres
detractionis: ſcādali ꝛ inuidie. de quib⁹ dicit p̄s. Te
tēderunt arcū ſuū ꝛ parauerūt ſagittas ſuas in phare
tra: vt ſagitēt in obſcuro rectos corde. ꝛ nedum ta=
liter ſagittant ꝛ vulnerant xp̄m in ſuis membris. ſed
etiaꝫ ſagittis horribilium iuramētoꝝ xp̄m in ſua ꝓ=
pria ꝑſona q̄tū in eis eſt doloroſe quotidie vulnerāt.
De quo ipſemet conqueritur. Trenorum. 1. dicens.
Tetenderunt arcū ſuū ꝛ poſuerūt me quaſi ſignum
ad ſagittam. ¶ Tertium genus ſagittarum de pre=
dicto arcu emiſſarum erunt ſagitte condemnatio=
nis que emittentur ſpecialiter in die iudicij. vñ tunc
arcus iſte tres ſagittas iaciet ad ipſos pctōres tunc
damnandos. quarum p̄ma erit ſagitta vocationis
ad iudicium. ſecunda diſceptationis ſiue computa=
tionis. ꝛ tertia diffinitionis. De iſtis tribus ſagittis
poteſt intelligi illud. 1. Regū. 20. Ego tres ſagittas
mittā iuxta eum. i. iuxta numeru dānandorū: cū iſtis
eni tribus ſagittis ꝑcutiet dñs incurabiliter miſeros
dānando. vñ Deuter. 32. Congregabo ſuper eos ma
la ꝛ ſagittas meas cōplebo in eis. ꝛ ſequit̄. Inebria=
bo ſagittas meas ſanguine. ¶ Primā enim ſagittaꝫ N.
iaciet eis dñs qñ dicet. Surgite mortui ꝛ venite ad
iudiciū. De iſta eniꝫ ſagitta cū ceteris dicit dñs per
pſal. Sagitte tue trāſierūt: vox tonitrui tui in rota. ſ.
in rota toti⁹ orbis. Unde Joh. 5. Oēs q̄ in monumē=
tis iacēt audient vocem filij dei ꝛ procedent qui bo=

na egerũt in reſurrectionẽ vite. qui vero mala in re ſurrectionez iudicij. O q̃ terribilis erit vox iſta his q̃ vicioſe hic vixerũt: ⁊ vitã ſuaz nõ emẽdauerũt: tũc enim veniẽs aĩa peccatrix ad ſuũ corp⁹ rõnabilr̃ dicere poterit. Surgere caro maledicta a mõ dyaboli ſocia ⁊ omnipotentis dei inimica. nũc induꝫ in⁹ vertitur in lamentum: delectatio tua cõuertet̃ in amaritudinem: riſus in fletum: ⁊ iã tua momẽtanea letitia tẽpalis ꝑteriſt: ⁊ dolor ꝑpetu⁹ ſuperuenit: ve tibi miſera caro: quia ꝓ tuis voluptatib⁹ et delitijs ex quo a te eram exuta ardebã miſerrime in iferno: ſꝫ maledicta ſit hora in qua tibi fui primitus copulata. ⁊ q2 iam te deſerere non poſſum: ⁊ tuũ maledictum contubernium nequeo declinare velim nolim iam cogor tibi iterato copulari. Surge igitur maledicta caro ⁊ trãſeam⁹ ad iudiciũ noſtre dãnationis eterne a iuſto iudice recipiendum: ſed tũc poterit miſerrima caro nõ immerito ſibi reſpõdere. O maledicta aĩa iam te cogor a deo omnipotente reaſſumere: ſed maledicta ſit hora ĩ qua erã tibi primitus aſſociata: q2 iã bñ video q̄ ꝓ voluptatib⁹ meis etnalr̃ in iferno ardebo: ſꝫ o maledicta aĩa ſi tu meis delectationib⁹ non conſenſiſſes ego deum peccando minime offendiſſẽ. nam tu fuiſti mea gubernatrix et dña ⁊ ſine tuo conſenſu nichil boni vel mali agere potui: ⁊ q̃uis volu ꝑtuoſa pctã q̃ per tuũ conſenſũ cõmiſi fuerũt michi delectabilia que de viliſſimo limo terre eraꝫ plaſmata: tibi tamen que ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem glorioſiſſime trinitatis fuiſti creata ⁊ ratione induta erãt omnino preter naturalia: et ideo maledicta anima ſi non fuiſſet tua fatuitas ego nunq̃ fuiſſem cruciata ſicut iam cruciabor eternaliter in infernali tormento. Sed heu maledicta aĩa ex quo iã te deſerere non potero: veni ⁊ tranſeamus a noſtre dãnationis iudicium recipiẽdũ: q2 ecce iam audio vocem dñi clamantis ⁊ dicentis. Surgite mortui ⁊ venite ad iudiciuꝫ. hanc vocem valde timuit ille ſcũs doctor Jero. qui dixit ſuꝑ Matheũ. Quotiens diẽ illuꝫ conſidero toto corpore contremiſco: nã ſiue comedo ſiue bibo: ſiue aliquid aliud facio: ſꝑ videt̃ michi in aurib⁹ meis ſonare illa tuba terribilis. Surgite mortui venite ad iudiciũ. ſꝫ heu ex quo tã ſanct⁹ doctor tm̃ timuit diẽ illũ. q̃d tunc facient voluptuoſi peccatores quaſi omni genere viciorꝫ inuoluti. certe ꝓut dr̃ Apoc. 9. Querent mortẽ: ſed non inuenient: deſiderabũt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Et nimirũ q2 tunc videbunt illũ regẽ regũ quẽ cõtinue irritauerunt eis iratũ cum arcu terribilis iudicij tenſo: ⁊ ſagitta vindicte in eo poſita cum qua icurabiliter eos percutiet in corde. vnde tunc verificabit̃ illud. 4. regũ. 6. Egreſſa eſt ſagitta per cor eius. ¶ Secunda ſagitta quaꝫ ſagittabit in die iudicij ad impios tũc dãnandos erit ſagitta diſceptationis. id eſt cõputationis. de qua Joel. 3. Cõgregabo oẽs gẽtes ⁊ deducã eas in vallem Joſaphat: ⁊ diſceptabo cũ eis. de qua enĩ ſagitta loquitur ſcriptura Deuteronomij. 32. Congregabo ſuꝑ eos mala ⁊ ſagittas meas complebo in eis. Item in pſalmo. Emitte ſagittas tuas ⁊ conturbabis eos. iſtam ſagittam ſagittabit dñs impijs q̃ñ dicet illis illud Mathi. 25. Eſuriui enĩ ⁊ nõ dediſtis michi manducare: ſitiui enim ⁊ non dediſtis michi bibere: hoſpes eram ⁊ non collegiſtis me: nudus eram ⁊ non cooperuiſtis me: infirmus fui ⁊ in carcere ⁊ non viſitaſtis me. tunc reſpondebunt ei et ipſi dicentes. Domine quando te vidimus eſurientẽ ac ſitientem / aut hoſpitem / aut nudum / aut infirmũ vel in carcere ⁊ non miniſtrauimus tibi. tunc reſpondebit illis dicens. Amen dico vobis q̃diu non feciſtis vni de minoribus meis nec michi feciſtis. ¶ Tertia ſagitta quam ſagittabit dñs impijs in die iudicij erit ſagitta diffinitionis ſiue diſſipationis: de qua loquitur ſcriptura. 2. Regum. 22. Miſit ſagittas ſuas et diſſipauit eos: hãc ſagittam ſagittabit dñs impijs in die iudicij q̃ñ dicet illis illud terribile verbũ Mathei. 25. Diſcedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt dyabolo ⁊ angelis eius. Et hec pauca remedia contra ſuperbiam in mente bene reuoluta ſufficiunt ad ſuꝑbiam / vanã gloriã: ⁊ omnẽ mentis ⁊ corporis elationẽ vna cũ gratia dei extirpandam.

¶ Explicit pars ſexta Incipit pars ſeptima.

¶ Capitulum. i. de multiplici deſcriptiõe inuidie.

INuidia eſt odium aliene excellentię ſiue amor depreſſionis felicitatis aliene. Uel aliter. Inuidia eſt triſtitia viuus de bono alterius. quia ille iſtum excedit in bono. vnde augu. in libro ſuo de diffinitionibus. Inuidia inquit eſt egritudo animi ex felicitate alterius proueniens naturaliter inuidenti nocens quando inuidus videt alienũ bonum: ſuum faciet inuidendo ſupplicium. ſecunduꝫ Damaſcenum vero libro ſecundo. Inuidia eſt triſtitia de bonis alienis ⁊ letitia d̾ malis alienis. ¶ Pro quo notandum eſt q̄ ſcd̃uꝫ ſanctum thomam. 2. 2. q. 36. quattuor modis contingit aliquem triſtari de bono alterius. Primo modo triſtatur aliquis de bono alterius hoc eſt de exaltatione alicuius veritatis inimici timens ne ex hoc ſibi vel eccleſie dei periculum vel nocumentum euenire contingit: ⁊ talis triſtitia non eſt inuidia. quia non ꝓcedit ex liuoris malicia ⁊ poteſt eſſe ſine peccato. ¶ Scd̃o mõ põt quis triſtari de bono alteri⁹ nõ ex eo q̄ ipſe hꝫ bonũ: ſed ex hoc q̄ ſibi deeſt bonũ illud quod ipſe hꝫ: ⁊ hoc ꝓprie dicit̃ zelus: vt dicit Ariſtoteles. 2. retho. ⁊ ſi ille zelus ſit circa honeſta laudabilis eſt ſecunduꝫ illud apoſtoli. 1. corinthiorꝫ. 14. Sectamini charitatẽ: emulamini ſpiritualia: ſi vero ſit de bonis temporalibus poteſt eſſe cum peccato propter inordinatum affectũ ad temporalia. ¶ Tertio modo triſtatur quis de bono alterius inq̃ñtum ille cui accidit eſt illo bono indignus: que quidem triſtitia nõ poteſt oriri ex bonis honeſtis ex quibus aliquis iuſtus efficitur. Sed ſicut dicit Ariſtote. 2. retho. eſt de diuitijs ⁊ talibus: q̃ poſſunt prouenire dignis ⁊ indignis ⁊ quaſi nichil ſunt in cõparatione ad bona celeſtia: q̃ tantum reſeruantur electis. ⁊ talis triſtitia prohibetur in ꝑs. cuꝫ dicitur. Noli emulari in malignantibus: neq3 zelaueris facientes iniquitatem. ¶ Quarto modo triſtatur q̃s d̾ bono alteri⁹: q2 eſt diminutiuũ ſue excellẽtie q̃ min⁹ apparet ĩ ꝑſentia maioris. ſicut ⁊ lumẽ ſtelle nõ apparet in preſentia ſolis ſic excellentia alicui⁹ minus apparet in ꝑſentia ſibi ſimilis: ſed maxime apparet gloria vel excellẽtia cuiuſcunq3 q̃ñ eſt ſingularis: ⁊ talis triſtitia ꝓprie eſt inuidia: ⁊ cũ inuidia vt expreſſẽtib⁹ patꝫ ſit triſtitia manifeſtũ eſt q̄ opponit̃ gau=

dio quod eſt effectus virtutis charitatis: ⁊ iō ꝑ inuidiam tranſgredit̃ qs ꝑceptū de dilectione ꝓximi. et ꝓhibet̃ ꝑ hoc mandatum. Non occides. ꝑ qḋ ꝓhibet̃ oē nocumētū qḋ dicto fctō vel cogitatu infert̃ ꝓximo ꝑ ꝑſōa triſtari aūt bono ꝓximi eſt appetere malū ꝓximi ⁊ nocumentū ſibi inferri. ❡ Ad deſtructionē iſti⁹ pcti inuidie dr̃ in textu Apo. vbi pri⁹ ꝙ ſext⁹ angel⁹ effudit phyalē ſuā in illud flumen magnum. Euphratē. i. ꝑdicator verbi de ſexto loco ꝑdicauit contra inuidie pctm̄. vn̄ Gorrā ſuꝑ eodē. Euphratē inquit interpretatur frugifer ⁊ eſt fluui⁹ Babilonis. In hoc enim ꝙ frugifer dr̃ ſignari pōt magn⁹ fruct⁹ bonorū operū ⁊ abūdantie gratie quā xp̄iani habebūt: ſed in hoc ꝙ dr̃ fluuius Babilonis q̄ confuſio interp̄tat̃ ſignat falſos xp̄ianos ⁊ precipue inuidos q̄ cōfuſionē ſuſtinebunt eternā: qꝛ non hn̄t gratiā quā habere vident̃: ⁊ bene dici pōt hoc flumen magnū: qꝛ tam maior videt̃ eſſe inuidia inter inuidos xp̄ianos q̄ȝ quondā inter demones ſicut oſtēſū eſt ſupra in. 4. ſpecie ſuperbie vbi agitur de infidelitate q̄ naſcit̃ ex quarta filia inanis glorie: ⁊ in illa vbi agitur de nono articulo fidei. In hoc ei flumine ꝑdicator phyalā infundit qn̄ ꝯ inuidos xp̄ianos ſcribit laborat vł fideliter predicat: ad deſtructionem igitur huius pcti inuidie ſicut actū eſt cōtra quinqȝ pctā ꝑcedentia tria ſunt notabilia hic ſpecialiter effundenda.

❡ Capitulū 2. de decem motiuis conferentibus ad deteſtationem inuidie.

Primum enim notabile contra pctm̄ inuidie effundendū erit eius deteſtationis multipliciter oſtenſiuum. ❡ Pro q̄ notandū ꝙ inter cetera ſpecialiter decem oſtēdunt hoc pctm̄ eſſe maxime deteſtandum. Quorū primū eſt ꝙ inuidia cunctas virtutes deſtruit. vnde

A. Chriſo. ⁊ ponitur in flor. barth. ti. de inuidia. Inuidia inquit cunctas virtutes cōcremat. ⁊ ꝑ inuidie viciū añ dei oculos pereūt etiā fortiora acta virtutū: ſed vtinā inuidi ꝑpēderēt quāte ſunt cecitatis qui alieno ꝓfectu deficiūt ⁊ aliena leticia cōtabeſcūt: quia melioratione xp̄i deteriores fiunt. Vn̄ yſido. in de ſū. bono li. 3. ca. 25. Liuor inquit alieni boni ſuū punit auctorē. Nam vn̄ bon⁹ ꝓficit inde inuidus cōtabeſcit homines praue viuentes ſicut de bonoꝝ lapſibus gratulant̃: ita de eoꝝ recte facto boniqȝ ꝑſeuerentia cōfundunt̃. Inuidus mēbrū eſt dyaboli cuius inuidia mors intrauit in orbē terrarū: ſicut ⁊ ſuꝑbus mēbrū eſt dyaboli. de quo ſcriptū eſt. Omne ſublime videt ⁊ ipſe ē rex ſuꝑ oēs filios ſuꝑbie. nulla eſt v̄tus q̄ nō hȝ contrariū inuidie malū: ſola miſeria caret inuidia: qꝛ nemo inuidet miſero cui reuera liuor non obijcit̃: ſed ſola miſericordia adhibetur. Multi ⁊ bonos imitari volunt ⁊ de bonoꝝ ꝓfectibus inuidie liuore tabeſcūt: quo fit vt nec illi a malo ſuo corrigunt̃: ſed ꝑ inuidiā deteriorent̃: vt bonos a recto ſtudio q̄ȝtum in ipſis eſt ſi poterint deprauare conentur qn̄ malos boni ꝓficere vident nō ſcandalizent̃: ſed quē finē ſint habituri maxime cogitent. quere finem huius originalis in fine ſeptimi ca. huius ſeptime partis. hec ille. ❡ Secūdo deteſtāda eſt inuidia: qꝛ deſtructiua eſt bone volūtatis q̄ deo magis placet q̄ȝ munera ſibi oblata. Vnde Grego. Gloria in altiſſimis deo ⁊ in terra pax hominibus bone voluntatis: ante inquit dei oculos nunq̄ȝ vacua eſt manus a munere ſi fuerit archa cordis repleta bona voluntate: hinc etenim pſ. dicit. In me ſunt deus vota tua q̄ reddā laudationes tibi. ac ſi apte dicat. Si exterius munera offerenda non habeo: intra memetipſū tn̄ inuenio qḋ in ara tue laudis impono: qꝛ q̄ nr̄a datione nō paſceris oblatione cordis meli⁹ placaris: nichil q̄ppe offertur deo ditius bona voluntate. Volūtas aūt bona eſt ſic aduerſa alterius ſicut noſtra ꝑtimeſcere: ſicqȝ de ꝓſperitate ꝓximi ſicut de noſtro ꝓfectu gratulari: aliena dāna noſtra credere: alienaqȝ lucra noſtra credere amicū. nō ꝓpter mundum: ſed ꝓpter deum diligere: ⁊ inimicum amādo tolerare: nulli quod pati non vis facere. nulli quod tibi iuſte impendi deſideras denegare: neceſſitati ꝓximi non ſolum iuxta vires concurrere: ſed prodeſſe etiam vltra vires velle: quid igitur iſto olocauſto locupletius: quādo per hoc quod deo immolat in ara cordis aīa ſemetipſā id eſt ſuā ſenſualitatē mactat: ſȝ hoc bone volūtatis ſacrificium nunq̄ȝ plene ſoluit̃ niſi mundi huius cupiditas ꝑfecte deſerat̃: nam quicquid in eo concupiſcimus hoc ꝓculdubio ꝓximis inuidemus: videtur etenim: qꝛ nobis deſit qḋ alteri aſſequit̃: ⁊ qꝛ ſemꝑ inuidia a bona voluntate diſcordat mox vt hec mentē ceperit illa diſcedit: vnde ꝑdicatores ſcti vt poſſint proximos diligere ſtuduerūt in hoc ſeculo nichil amare: nihil vnq̄ȝ appetere: nil vel ſine appetitu poſſidere: quos bene yſayas intuens ait. Qui ſunt iſti q̄ vt nubes volāt: ⁊ quaſi columbe ad feneſtras ſuas. vidit q̄ppe eos terrena deſpicere ⁊ mente celeſtib⁹ appropinquare: verbis virtuoſis pluere miraculis coruſcare. ⁊ quos a terrenis contagijs ſancta predicatio ⁊ ſublimis vita ſuſpendant hos volantes pariter ⁊ nubes appellat. Feneſtre enim noſtre ſunt oculi: quia per ipſos anima reſpicit quod exterius concupiſcit. columba vero ſimplex eſt animal atqȝ a malicia fellis alienum: quaſi colūbe igitur ad feneſtras ſuas ſunt: quia nichil in hoc mundo concupiſcunt qui omnia ſimpliciter aſpiciunt: et in his que vidēt rapacitatis ſtudio non trahuntur: ſed econtra miluꝰ ⁊ nō columba ad feneſtras ſuas eſt qui ad ea que oculus cōſiderat rapino deſiderio anhelat. hec Grego. ❡ Tertio deteſtanda eſt inuidia: quia per inuidiam ſerpēs antiquus omnia membra inuidi inficit ⁊ perturbat. Vnde Gregorius. 4. mora. Sciēdum inquit eſt ꝙ cum per omne vicium antiqui hoſtis virus cordi humano infunditur in zelo inuidie tota viſcera ſua ſerpens cōcutit. Vnde nihil relinquit in homine quietum. nam vbi per alia vicia certum locum ſibi vendicat dyabolus in homine: ꝑ inuidiā v̄o totū hoīem occupat: hinc eſt eleuatur frons: rugat̃ caput: vultus palleſcit. pectus areſcit. labia tremunt: ⁊ dentes fremunt: lingua verba rapida ad loquendū eſt aſſueta manus ad violentiā ſunt parate: aīa vero charitate vacua. ❡ Quarto deteſtanda eſt inuidia: quia ſicut dicit Holkot in lectura libri ſapientie: lec. 29. Inuidia eſt toxicum charitatis oſtiū iniquitatis et putredo ſanitatis. Vn̄ q̄ȝtū ad primū. Niſi enī eſſet inuidia q̄libet hō gauderet de bono alteri⁹: ⁊ de alteri⁹ malo doleret: qꝛ hoc eſt ꝓpriū charitatis. vn̄ Augu. ſuꝑ Iohānē. Tolle inquit inuidiā ⁊ tuū eſt qḋ habeo. tolle inquit inuidiā ⁊ meum eſt qḋ habes. Item gloſa ſuper illud Iſaye. 45. Ego dominus formans tenebras: qḋ inquit eſt vita ſerpētis mors eſt hoīs. ſ. ve B

nenū.ꝛ econtra:humoꝛ aqueus.i.ſaliua eſt vita homi
nis ꝛ moꝛs ſerpentis. Iſto modo eſt ꝙ vita virtuoſi
hoīs ꝛ boni eſt moꝛs inuido:ꝛ quod eſt bono viro ꝛ
virtuoſo moꝛs vita videt̄ inuido. ¶ Secūdo inuidia
eſt oſtiū iniquitatis:ꝑ hanc eīn moꝛs intrauit in mū
dū dicente ſpūſancto.ſap.2. Inuidia dyaboli moꝛs
intrauit in oꝛbē terrarum.ꝑ hāc enī occiſus eſt abel
a cayn. Iacob tribulatus eſt ab eſau. Ioſeph vendi
tus eſt a fratribus ſuis. Dauid a ſaule perſecutus
eſt:ꝛ xp̄s a iudeis occiſus eſt.vñ Mathei.27. Pyla
tus ſciebat ꝙ ꝓpter inuidiā tradidiſſent eū. ¶ Ter
tio inuidia eſt putredo ſanitatis. vnde ꝓuer.14. Pu
tredo oſſiū inuidia hoc tn̄ vicīū.ſ.inuidia eſt iuſtiſſi
mū:q2 eſt ſuū auctoꝛē repcuſſiuū. vnde iuſtius inui
dia nichil:q2 ꝓtinus ipm̄ auctoꝛē vel punit vel cru
ciat ſuū.vñ Baſilius. Sicut inquit rubigo ferrū:ſic
inuidia aīaꝫ de qua naſcitur coꝛrumpit:hec hollcot.
¶ Quarto deteſtanda eſt inuidia: q2 oī bono hoīem
ſpoliat ꝛ malo eū īplet: pꝛimum ptꝫ ex hoc ꝙ inuid⁹
odit ꝛ īpugnat oē bonū. Alia nāqꝫ vicia opponuntur
vni virtuti:vt ſupbia humilitati: luxuria caſtitati.aua
ricia largitati.et ſic de alijs:inuidia vero opponitur
oī bono:q2 vt dictū ē inuid⁹ odit oē bonū ꝛ īpugnat.
ꝛ ideo inuidia nō tn̄ dr̄ mala:ſed etiaꝫ peſſima.vnde
hec eſt fera peſſima que deuoꝛauit ioſeph Gene.37.
Et q̄ntum ad ſecūdū.ſ.ꝙ inuidia īplet hoīem oī malo
ptꝫ ex hoc ꝙ inuidus oī malo plenus eſt vſqꝫ ad ocu
lū:cui⁹ ſignū eſt ꝙ malicia inuidi ꝑ oculū exit.vnde
dr̄ eccle.14. Nequā eſt oculus inuidi. Item Mat.20.
An oculus tu⁹ nequā eſt ꝛ ego bonus ſū. Ubi ꝑ oculuꝫ
intentio ſiue iudiciū rationis intelligit̄:ꝛ q2 inuidus
oīa bona opa illoꝝ q̄bus inuidet iudicat eſſe mala vl̄
mala intentione facta.iō dr̄ oculus inuidi neq̄:ꝛ cā
huius ꝑniciosi iudicii iudicij ꝑ exēplū oſtēditur ſupꝛa
pte.6.ca.36.vbi agit̄ de infidelitate q̄ naſcit̄ ex quar
ta filia inanis gloꝛie.ꝛ in illo vbi agit̄ de ſeptimo arti
culo fidei Itē ibidē oſtēdit̄ qualiter inuidus ſuo inic
quo iudicio ꝑuertit oꝛdinatā a deo actionē. ¶ Quin
to deteſtanda eſt inuidia ꝓꝑ multa mala q̄ ex ea pul
lulant ꝛ ꝑ quē inuidus ſibi finaliter vltionē adquirit:
pꝛimū eſt ꝙ de angelo dyabolū fecit.ad hoc exēplū
habem⁹ de lucifero q̄ ſūmo deo īuidebat:ꝛ ꝓꝑ hoc ī
infernū cecidit. Et de lucidiſſimo angelo celi q̄ hoꝛ
ribilioꝛ dyabolus inferni factus eſt. vt patꝫ Iſa.14.
¶ Scd̄m malum inuidie eſt ꝙ claudit homini viam
ſalutis:q2 miam dei a ſe excludit q̄ eſt via ad ſalutē:
iuxta illud ps. Uniuerſe vie dn̄i miſericoꝛdia ꝛ veri
tas:ꝛ ꝙ miſericoꝛdiā dei ab inuidis excludit: patꝫ ex
hoc ꝙ inuidia eſt blaſphemia ꝛ pctm̄ in ſpm̄ſctm̄. Nā
inuidia gr̄aꝫ q̄ a ſpū ſctō dat̄⁹ ſeruis dei odit ꝛ īpu
gnat:ꝛ ſic manifeſtū eſt ꝙ inuidia eſt pctm̄ in ſpiritū
ſctm̄:ꝛ cū pctm̄ in ſpm̄ſctm̄ ſit blaſphemia:ꝛ tam gra
ue pctm̄ ꝙ per miaꝫ dei q̄ eſt via ad ſalutē: vt dicitur
Mathei.12. Non remittit̄ in hoc ſeculo neqꝫ in futu
ro.hoc eſt vix remittit̄:cōſtat ꝙ inuidia inuidis adi
tū claudit ſalutis: de pctō in ſpm̄ſctm̄ ꝛ eius ſpecie
bus quarū inuidia eſt vna dictum eſt ſupꝛa parte.6.
ca.14. ¶ Tertiū malū inuidie eſt ꝙ facit hominē pe
nitus īmiſericoꝛdē: q2 nō parcit patri:fratri:amico:
nec innocenti:ꝙ eīn inuidia non parcit patri exēplaꝫ
habemus de abſalon q̄ voluit interficere patrē ſuūꝫ
dauid ꝓpter inuidiā vt ei⁹ poſſideret regnū:ꝛ ꝓpter
hoc inter celum ꝛ terram ſuſpenſus eſt in arboꝛe per
capillos ſuis capitis et interfectus a Ioab tribus
lanceis:vt patet.2.Regū.18. Et ꝙ inuidia fratri non
parcit exēplū habemus de cayn q̄ fratri ſuo abel nō
pepercit:ſed ꝑ inuidiā motus eo ꝙ vidit munera fra
tris ſui abel deo eſſe acceptabilia:ꝛ ſua deſpici eum
occidit.ꝛ ideo in maledictione dei incidit.ꝛ in dāna
tionē eternā:vt ptꝫ Gene.4. Itā eſau ꝓpter inuidiā
in ſui fratris perſecutionē exarſit. Un̄ quia pꝛimoge
nitoꝛum benedictione perdita quam propter eſum le
ticule ipſe vendiderat minoꝛem ſe eo cognouit queꝫ
naſcendo pꝛeibat ex liuoꝛe doluit ꝛ ingemuit: vt ptꝫ
Geneſis.25. Item filij iacob ioſeph fratri ſuo non pe
percerunt:ſed propter inuidiam voluerunt eum oc
cidiſſe:quem tamen ad conſilium vnius minoꝛis ma
licie q̄ꝫ alij iſmaelitis triginta denarijs vendiderūt
vt patet. Geneſis.37. Item rachel ſterilis ſue ſoꝛoꝛi
fecunde inuidebat:vt patet Geneſis.30. Et quo ad
tertium ꝙ inuidia amico non parcit exemplum ha
bemus de ſaule q̄ nō pepercit dauid amico ſuo cha
riſſimo q̄n ſibi inuidebat:eo ꝙ mulieres choꝛos du
cēt:ꝛs in occurſū ſaul venientis de ꝑlio cantabāt dicē
tes.ſaul percuſſit mille:ꝛ dauid decē millia.obquaꝫ
cauſam inuidebat ei ꝛ voluit eum interficere:vt patꝫ
pꝛimi Regū.18. Et quantum ad quartum ꝙ inuidia
innocenti non parcit exemplum habemus Geneſis.
3.de dyabolo qui videns noſtros pꝛimos parentes ī
ſtatu innocentie et felicitatis ꝛ ad illum locum poſſe
aſcendere celeſtis gaudij de quo ipſemet per ſuper
biam cecidit.ideo ex inuidia eos tentauit ꝛ ſupera
uit:ꝛ eoꝝ moꝛtem mēdacio ꝓcurauit:ꝛ moꝛtis infir
mitate totum genus humanum infecit. Unde ſapien
tie ſecundo. Inuidia dyaboli moꝛs intrauit in oꝛbeꝫ
terrarum. Item diſcipuli Iohannis baptiſte inuide
bant chꝛiſto innocenti:quia plures baptiſmum ſuuꝫ
receperunt:vt patet Iohannis tertio. Item iudei
non pepercerunt chꝛiſto innocenti:ſed propter inui
diam eum moꝛti tradiderunt. vnde Mathei.27. Py
latus ſciebat ꝙ propter inuidiam tradiderunt eum.
¶ Quartum malū inuidie eſt ꝙ ſuum poſſeſſoꝛē cru
ciat ꝛ conſumit:eſt enī inuidia ſicut vermis in ligno:
ſicut rubigo in ferro:ꝛ ſicut tinea in veſtimento:nam
ſicut iſta rodūt ſubſtantiā in qua naſcunt̄:ſic inuidia
rodit ꝛ cōſumit inuidū in cuius coꝛde loquatur. Un̄
metricus. Nil aliud niſi ſe valet ardens ethna crema
re. Sic ſe non alios inuidus igne coquit.quādo eniꝫ
dyabolus capit hominem vitijs ipſe aliquā delecta
tionem ponit tanq̄ꝫ eſcam:ſed inuidos miſerabilius
capit.q2 ſine eſca alicuius delectationis cū eſca do
loꝛis ꝛ cruciatus quotidiani trahit illos ad doloꝛem
et cruciatum eternum. ¶ Sexto deteſtanda eſt inui
dia:q2 vicium iſtud eſt infeliciſſimū. Infelicitas eniꝫ
inuidi ptꝫ ex hoc ꝙ inuidus excecat̄ ex illo de quo de
beret illuminari. Un̄ de inuidia dicitur Iob.5. per
diē incurrent tenebꝛas:ꝛ quaſi in nocte palpabunt in
meridie. Super quo di.grego.ꝙ mens inuidi tn̄ de
alieno bono affligit̄ q̄ꝫtū oculus de ſolis radio obſcu
rat̄:ipſi enim ſunt velut noctue lucē bonoꝛum operū
odientes ꝛ tenebꝛas maloꝛuꝫ operū amantes. bona
ei opera ꝓximi ſūt velut lux cādele lucē boni exēpli
alijs adminiſtrantes.vñ Mat.5. Luceat lux veſtra
coꝛam hoībus vt videant bona opera veſtra ꝛ gloꝛifi
cent patrē veſtrū qui in celis eſt. Sed inuidi ſimiles
ſunt hely qui non poterat lucernā dei videre donec
extingueret̄.vt dr̄.1.Regū.3. ¶ Septimo deteſtanda
eſt inuidia:q2 viciuꝫ illud eſt infirmitas ꝛ coꝛruptio

magna. vñ adeo corrupt⁹ eſt: ⁊ infirmitatus inuidus vt ſibi redoleſcentia videntͣ fetida: ⁊ fetida videntur ei redoleſcẽtia: ⁊ amara ſunt ei dulcia: ⁊ dulcia amara. ⁊ ideo talibus dñs noſter maledictionẽ ꝑ ꝓphetã imprecatur Yſaye. 5. dicẽs. Ve qui dicũt bonũ malũ ⁊ malũ bonum: ponentes tenebras lucẽ ⁊ lucem tenebras. ponentes amarum in dulce ⁊ dulce in amarũ. ¶ Octauo deteſtenda eſt inuidia propter multas quas habet ſimilitudines odioſas. ¶ Primo inuidia eſt ſicut draco qui inſidiatur elephantis partui: vt ipſum pungat: mordeat: vel comedat. ſic inuid⁹ bono chriſtiano inſidiatur iudicio praue ſuſpitionis: ⁊ poſtea mordet: vł pũgit aculeo ꝑſecutionis: ⁊ inficit veneno detractiõis. vñ ð inuidis dicit ſanct⁹ Iob. 30. Frater fui draconũ. ¶ Scdo inuid⁹ ſimilis eſt leproſo iude ꝓditori ⁊ dyabolo inferni. naꝫ ſicut leproſus vellet ꝙ null⁹ eſſet mũd⁹: ſic inuid⁹ vellet ꝙ null⁹ eẽt bonus: ⁊ ſicut Iudas cõtriſtat⁹ fuit de effuſione vnguẽti ſup xp̃m: ſic inuid⁹ dolet de bona fama ſui fratris de odore virtutis: ⁊ ſicut dyabol⁹ vellet ꝙ oẽs eſſent mali: ſic inuidus vellet ꝙ omnes eſſent impij. ¶ Tertio inuidus ſimilis eſt oculo menſtruato. Nã ſicut menſtruatus oculus inficit ſpeculũ qñ ſpeculatur in illo. ſic inuidus inficit ꝓximũ. Nã qñ vite illi⁹ reſpicit claritatẽ laborat cõuerſationẽ illius aliqua infamia maculare. vñ eccle. 2. Bona in mala conuertit inſidiator ⁊ in electis ponit maculam. ¶ Quarto inuid⁹ ſimilis ẽ noctue. nã ſicut noctua de nocte vidꝫ ⁊ de die excecatͣ. ſic inuidus mala ꝓximi videt libenter: ſed de luce ſplẽdide eius cõuerſationis excecatur. ſicut hely qui nõ potuit videre lucernã dei antequã extingueretͣ. vt dꝛ. 1. Regũ. 3. ¶ Quinto inuidus aſſimilatͣ igni greco: qꝛ ſicut ignis grec⁹ in aqua fortius inardeſcit: ſic inuidia ĩ aqua gratiaꝝ magis ferueſcit in aqua magis deberet extingui. vñ ſapien. 10. In aqua que oĩa extinguit pl⁹ ignis valebat. Sexto inuidia ſiꝉ eſt fetibus vipereis: qꝛ ſicut fetus vipe in tp̃e partus ventrẽ matris ꝑforant ⁊ corrodunt: ſic ſcdm beatum grego. Inuidi q̃ ſunt viperine generationis matrẽ ſuã eccleſiam de qua naſci deberent in vitam eternã corrodũt detractionibus: ⁊ ꝑforãt malicioſe iniurijs: quos ſic alloquitur Iohan. baptiſta in euangel. Mathei. 3. Progenies viparũ quis demõſtrauit vobis fugere a ventura ira? ¶ Septimo inuidus ſimilis eſt aque currẽti. nam nauigãti ⁊ candele ſerpẽtine ardenti. nam ſicut in aqua currente virga recta apparet tortuoſa: ſic inuidus ad modum aque recta facit apparere tortuoſa: et ſicut in naui nauigantibus videtur ꝙ ſtabiles montes velociter currant: ſic cum inuidi in mari huius mundi velociter ad infernũ nauigant videtͣ eis ꝙ montes. i. viri ſancti ⁊ ſtabiles ad dãnationem currant eternã: ⁊ ſicut ad lucẽ cãdele ſerpẽtine omnes palee videntͣ eſſe ſerpentes. Fit aũt cãdela ſerpentina: vt dicunt naturales de cera tẽperata in aqua in q̃ ſerpẽs coitus fuerat: ⁊ p⁹ cũ cãdela facta de tali cera ardet videtur hominibus ꝙ omnes palee ⁊ omnes alie cãdele que ibi ardẽt ſunt ſerpentes: ſic inuidus ad lucem ſue ſerpentine candele. i. id eſt ſui tortuoſi ſerpentini iudicij bonos ⁊ innocentes eſſe iudicat ſerpẽtinos. Unde dꝛ in pᷤs. Furor illis ſecundum ſimilitudinẽ ſerpentis. Itẽ Mat. 23. ſerpẽtes genimina viperarũ quõ fugietis a iudicio gehenne. ¶ Octauo inuidus aſſimilatur cayn. Nam ſicut Cayn poſtq̃ꝫ occidiſſet fratrẽ ſuum: ⁊ per inuidiam ⁊ maledictus eſſet a deo dixit. Quicunqꝫ inuenerit me occidet me. Gene. 4. ſic inuidum interficit quaſi oĩs hõ quã ipſe cõſpicit. Naꝫ aut videt bonũ ⁊ tunc dolet: aut videt malũ ⁊ tũc gaudet: ⁊ ſic oĩ in homine quẽ videt ⁊ cui inuidet peccat vel moritur per pctm̃. Vñ de talibus inuidis yſido. li. ſoliloqoꝝ. ca. 2. ſic ſcribit. Quicunqꝫ indꝫ me aſpiciunt aut fugiunt: aut fortaſſe me perſequũtur: intuentͣ me quaſi infelicẽ neſcio cauſã: loquuntur michi dolo verbis pacificis occultã maliciã blandis ſermonibus ornãt: aliud ore ꝓmunt: ⁊ aliud corde volutant: opere deſtruunt quod ſermone ꝓmittunt ſub pietatis habitu alo venenato incedunt: velant maliciã fuco bonitatis calliditatem ſimplicitate occultant: oſtendunt vultu qð corde nõ geſtant amicitiam dolo ſimulãt: cui credas cui fidẽ adhibeas: quem fidei ꝓximũ ſentias. nullus habere fidẽ nouit vbi iã fides perijt: fides ablata eſt: fides nuſq̃ꝫ tuta eſt. hec ille. ¶ Nono inuidus ſiꝉis eſt ſtelle minori q̃ ſtellã maiorẽ ecclipſat ſicut piꝫ de luna que ſolẽ ecclipſat ⁊ tñ in ſe maculata eſt: ⁊ lumen non habet niſi a ſole: ſic inuid⁹ hõ qui eſt maculatus peccato nichil luminis virtutis et gratie habet a ſe ipſo: ſed ⁊ lumẽ boni exẽpli capit a ꝓximo ſuo ſplendẽte ſapientia ⁊ virtute dicente poeta. A phebo phebe lumen capit a ſapiente. Inſipiens ſenſũ quo quaſi luce micat. Talis ei inuid⁹ hoieꝫ ſe maioreꝫ ꝟtute ⁊ gratia ecclipſat claritatẽ ſui nominis per infamiam obfuſcando. ¶ Decimo inuid⁹ canib⁹ cõparatͣ: qꝛ ſicut inter oĩa animalia canes ſpecialiter in malis ſemper letantͣ ⁊ malũ inchoatũ libẽter inſequuntur. Vñ ⁊ quaſi ꝯ naturã alioꝝ aĩaliũ ſi vn⁹ canis inter multos ꝓſternatͣ oẽs alij irruunt in eũ ad tp̃ꝫ ſtrangulãdum qð non inueniͭ de aliquibus aĩalib⁹ niſi ſolũ de canibus: qꝛ vt dꝛ eccle. 13. Oẽ aĩal diligit ſibi ſiꝉe: cõſiꝉr inuidi ĩ malis ꝓximi q̃rũt cõſolationẽ: ⁊ ſi quicq̃ꝫ malũ inceptum fuerit mendacio ⁊ detractione illud feſtinant augmentare: ⁊ ſic ſp eorũ ſtudiũ eſt ad confuſionẽ ꝓximoꝝ: ⁊ ideo dꝛ Mat. 7. Nolite ſcm̃ dare canibus. q. d. Nolite quicq̃ꝫ iuſtũ ſubijcere inuidis: qꝛ ipſi nunq̃ꝫ ſatiantͣ donec videant extremũ mortis ſuppliciũ. ¶ Undecimo deteſtanda eſt inuidia: qꝛ inuidus ꝓditor eſt deo inimic⁹ ſibijpſi: ꝓximo iniurioſus: ⁊ dyabolo ſpecialiter amicus: declarationẽ iſtorũ vide ſupra parte. 6. cap̃. 29. vbi agitur de infidelitate que naſcitur ex quarta filia inanis glorie: ⁊ in illo vbi agitͣ de nono fidei articulo in fine dictis ibidẽ adijciẽdo ꝙ inuidia ſignũ eſt ſpeciale quo dyabolus ſuos cognoſcit diſcipulos. vnde ſicut dicit xp̃s ſuis diſcipuli Iohan. 13. in hoc cognoſcẽt homines ꝙ diſcipuli mei eſtis ſi dilectionẽ habueritis adinuicem ſic dyabolus ſuis dicit diſcipulis. In hoc cognoſcẽt hoies: qꝛ diſcipuli mei eſtis: ſi ad inuicem habueritis inuidiã. Et hec ꝑdicta decẽ ĩ iſto primo notabili pcti inuidie tã exiliter declarata manifeſte oſtendunt ꝙ inter oĩa pctã quaſi maxime deteſtanda eſt inuidia.

¶ Cap. 3. in quo enumerantͣ q̃nqꝫ ſpẽs inuidie.

S Equitur ſecũdũ notabile peccati inuidie in q̃ eiuſdẽ pcti ſpẽs ſunt tangẽde. ¶ Pro q̃ notandũ ꝙ ſcdm bea. grego. 22. mora. Quinqꝫ ſũt ſpẽs inuidie. ſ. detractio ſuſurratio. in ꝓximi aduerſis exaltatio: afflictio in ꝓximi ꝓſperis: ⁊ odiũ cordis. quarũ ſpẽꝝ rõ ⁊ ordo pñs ſic accipi. Nitiͭ enĩ inuid⁹ minuere gł̃aꝫ ꝓxi

mi:⁊ ſi hoc fiat in publico dr̃ detractio que eſt prima
ſpẽs inuidie: ſi vero hoc fiat ĩ occulto dr̃ ſuſurratio q̃
eſt ſcd̃a ſpẽs inuidie. q̃ ſi põt inuidus minuere glo=
riam ꝓximi exultat de facto in quo minuit: ⁊ eſt ter
tia ſpecies inuidie. ſ. in ꝓximi aduerſis exultatio: ſi
vero non poteſt minuere gloriam ꝓximi in aio vehe
menter affligitur in quo innuit quarta ſpẽs inuidie
ſ. afflictio in ꝓximi ꝓſperis. ex quib⁹ fina'iter ſequit.
odiũ cordis quod eſt quinta ſpecies ſupbie: q2 ſicut
bonũ delectans cauſat amorẽ: ita triſticia cõturbãs
cauſat odiũ. de quo dr̃. 1. Johan. 2. Qui odit fratrem
ſuum homicida eſt.

¶ Capitulum. 4. de prima ſpecie que vo=
catur detractio.

A PRima igitur ſpecies inuidie eſt
detractio. ⁊ ſicut dicit Hugo de ſctõ victo
re. detractio eſt locutio ex inuidia proce=
dẽs bona alioꝝ denigrãs. vvyliel. vero in
libello ſuo de deſcriptione et origine vicioꝝ dicit: q̃
detractio eſt denigratio aliene fame ꝑ occulta ver=
ba reſpectu illius ad quẽ vel ad quos loquitur. ⁊ ſic
differt detractio a cõtumelia ĩ hoc q̃ cõtumelioſus
in facie ꝯ hoĩem loquit. vñ ꝓuipẽdere eũ videt: ⁊ per
ꝯñs dehonorare. ⁊ iõ cõtumelia affert detrimẽtũ ho
noris ei ĩ quẽ ꝓfertur. Sed detractor abſente eo de
quo loquitur ꝓfert mala ſiue coraȝ multis ſiue corã
paucis: ꝓpter ea verba detractoris ſunt occulta re=
ſpectu illius de quo loquitur. Vñ Eccle. 10. Si mor
deat ſerpẽs in ſilẽtio nichil minus eo hȝ q̃ occulte de
trahit: verba tñ ſua frequẽter publica ſunt reſpectu
illius vel illoꝝ ad quẽ vel ad quos loquitur. ⁊ in hoc
differt a ſuſurratione q̃ ſuſurrus de illo queȝ detra=
hit ſecrete loquitur ĩ aures illoꝝ ad quos illũ detra
hit. vñ q̃ꝫtum in ipſo eſt eos qui audiũt facit habere
malã opinionẽ de eo cõtra quẽ loquitur. ꝓpter quod
detractio eſt denigratio aliene fame ꝑ occulta ꝟba.
¶ Et nota q̃ aliquis poteſt famã alterius denigrare
multiplr̃. ¶ Primo mõ verum dicẽdo ⁊ iuſte: vt puta
cũ aliq̃s crimen alterius ꝓdit ordine debito ſeruato
ſcd̃m ordinem xp̃i docẽtis. Mathei. 18. Si aũt pecca
uerit in te frater tuus: hoc'ẽ te ſciẽte vade ⁊ corripe
eum inter te ⁊ ipȝ ſolũ. ſi te non audierit adhibe vnũ
tecũ vel duos vt ĩ ore duum vel triũ teſtiũ ſtet omne
ꝟbũ: q̃ ſi non audierit eos dic eccleſie: ſi autẽ eccl'iaȝ
nõ audierit. ſit tibi ſicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹: ⁊ tũc nõ
tenetur ad reſtitutionẽ fame. ¶ Secũdo mõ falſũ di
cẽdo ⁊ iniuſte. ¶ Tertio mõ verũ dicendo: ſȝ iniuſte:
puta cũ aliq̃s ꝓdit crimẽ alicui⁹ ꝯ ordinẽ debituȝ. ſ.
cõtra ordinẽ ſupradictũ a xp̃o cõſtitutũ. ¶ Quarto
modo qñ detractor pctm̃ alterius auget verbis ſuis.
¶ Quito mõ qñ reuelat occultũ qđ ñ eſſet reuelãdũ.
¶ Sexto mõ negando bonũ alterius vl' malicioſe re
ticẽdo. ¶ Septimo mõ qñ illđ qđ eſt bonũ dicit ma=
la intẽtione eẽ factũ. Et q2 int' res tp̃ales fama ẽ ꝓcio
ſior ꝑ cui⁹ defectũ hõ impedit a multis bñ agendis.
Vñ Eccle. 41. Curaȝ habe de bono noĩe. hoc magis
permanebit tibi q̃ꝫ mille theſauri ꝓcioſi. Item ꝓuer.
22. Meli⁹ eſt nomẽ bonũ q̃ꝫ diuitie multe. ⁊ iõ detra=
ctio ꝑ quã ſubtrahit bona fama ẽ graui⁹ pctm̃ q̃ꝫ fur
tũ. Vñ ambro. Fures inq̃t ſunt tolerabiliores qui ve
ſtes ⁊ alia bõa tp̃alia ſubripiũt q̃ꝫ fures q̃ famã boni
hoĩs lacerãt: nã q̃ bona tp̃alia aufert fat' facilr̃ ꝑt il=
la reſtituere: ſȝ q̃ bonã famã aufert vix aut nũq̃ꝫ reſti
tui ꝑt. Nam experientia docẽte: ſi vn⁹ ribald⁹ detraxe=
rit ⁊ ſcãdalizauerit virũ vl' mulierẽ qualitercũq̃ꝫ in=
nocentẽ: ⁊ ſi duodecim viri vel mulieres ad oſtendẽ=
dũ innocentiã perſone diffamate iurarẽt contrariuȝ
potius creditur illi ribaldo ſimplici verbo falſiſſime
deteſtanti contra perſonam innocentem q̃ꝫ illis duo
decim fideliter iurantibus. tenentur tamen detracto
res de neceſſitate ſalutis inq̃ꝫtum ſufficiunt ad reſti
tutionem fame ſine mendacio tamen vt puta confitẽ
do ſe falſum dixiſſe ſiue maledixiſſe ſiue iniuſte eum
diffamaſſe. Vñ vt dicit bea. Augu. ⁊ ponitur in cano
ne. 14. q. 6. ſi res. Si res inquit ꝓp quã pctm̃ ſit reſti
tui ꝑt ⁊ nõ reſtituit penitẽtia non agitur: ſed ſimula=
tur: ſi eni veraciter agat: non dimittit pctm̃ niſi reſti
tuat ablatũ: hoc eſt vt dixi ſi reſtitui poteſt. hec ille.
ideo ⁊ ſi nõ ꝑt detractor famã reſtituere debet ei ali=
ter recõpenſare ſicut ⁊ in aliis iniuriis: ⁊ humiliter ab
eo veniã poſtulare. ¶ Et inſuꝑ eſt notãdum q̃ detra
ctio deteſtanda eſt ꝓp multa mala/ et primo ꝓp mala
q̃ veniũt ex detractione. ¶ Quoꝝ primũ eſt: q2 detra B
ctor quantũ in ſe eſt ꝓximũ detrahẽdo interficit. vñ
ſuꝑ illud Leui. 7. Sanguinẽ quoq̃ꝫ omnis animalis
non ſumetis in cibũ: dicit gloſa. ſanguinẽ cõmedit q̃
alienũ pctm̃ detrahere delectat. ⁊ ideo merito dr̃ ꝓ=
uer. 4. Remoue a te os prauum ⁊ detrahentia labia
ꝓcul ſint a te. ¶ Scd̃ȝ malũ ex detractiõe veniẽs eſt
q̃ audientẽ detractionẽ ac etiaȝ illũ cui detrahit q̃ꝫ=
tum in ſe eſt detractor cũ ſeipſo detrahẽdo occidit.
Unde bern̄. li. 2. de cõſideratione: detractor inquit ⁊
libens auditor vterq̃ꝫ diabolũ portat in lingua: ⁊ ſic
tres vno cõnictio confundit. ſ. detractorẽ: detractuȝ:
⁊ libenter audientem. ⁊ ideo lingua detractoris lin=
gua tertia merito appellat. vnde eccle. 28. Lĩgua ter
tia multos cõmouit ⁊ illos diſpſit de gente in gẽteȝ:
ciuitates muratas diuitum deſtruxit: ⁊ domos ma=
gnatorum effodit ꝟtutes populorũ concutit. et gen=
tes fortes diſſoluit. lĩgua tertia mulieres fortes eie
cit: ⁊ priuauit laboribus ſuis. qui reſpicit illam non
habebit requiem. nec habebit amicum in quo requie
ſcat. ⁊ ideo merito ſpiritusſanct⁹ organo vocis ſapiẽ
tiſſimi Salo. ꝓuer. 24. dicit. Cũ detractoribus non
cõmiſcearis qm̃ repẽte cõſurget ꝑditio eoꝝ ⁊ ruinã
vtriuſq̃ꝫ q̃s nouit? tã videlȝ eius q̃ detrahit q̃ꝫ etiam
illius q̃ aurẽ libenter accõmodat detrahenti. Unde
ambro. ⁊ ponit in ca. 11. q. 3. Non ſolũ. Non ſolũ inquit
ille reus eſt q̃ falſum de alio ꝓfert: ſed ⁊ is qui aurẽ
criminibus prebet: qđ intelligendũ eſt niſi eũ redar=
guerit. vñ aug. ⁊ ponitur in ca. 23 q 3 Qui põt. Qui
inquit põt obuiare ⁊ perturbare ꝑuerſos ⁊ non facit
nichil aliud eſt q̃ꝫ fauere impietati eorũ. Et ſicut di=
cit apo. Roma. 1. Non ſolũ qui pctã agunt digni ſunt
morte: ſed etiam q̃ cõſentiũt faciẽtib⁹. Quod cõſide=
rans beatus Bernar. ad eugeniuȝ papaȝ ſic ſcribit.
Detrahere an detrahentem audire quid hoꝝ dãna=
bili⁹ ſit nõ facile dixeri. Et iõ bea. Jero. ad nepocia=
nam. Caue inquit ne aut linguam/aut aures prurie=
tes habeas. i. ne aut ipſe aliis detrahas/ aut alios
audias detrahẽtes: neq̃ꝫ illa iuſta eſt excuſatio. refe=
rentibus aliis iniuriã facere nõ poſſum. Nemo inui=
te aurẽ prebet libenter auditori: ſagitta enim in lapi=
de nunq̃ꝫ figit: ſed interdum reſiliens repercutit diri
gentẽ: diſcat detractor dũ te videt nõ libẽter audire
non facile detrahere. Item Aug. in epiſtola ad iulia
num comitem. Non inquit accommodes aures tuas
ad percipienda verba detrahentium. Non conci=

plas mortē in aīa tua:detrahēti enī ⁊ audienti vtriſ=
qꝫ mors eſt aīe. detractor ⁊ libens auditor dyabolūꝫ
portant in lingua. cuſta ꝗſo a tuis laqueis detractio
nem per quos captos plurimos audis. poſtula ti=
bi a dño cor prudens peruigilē ſenſum: vt diſcernere
valeas verba detrahentiū. hec ille. ¶ Tertium malū
ex detractione veniens eſt ꝙ detractor reddit hoīeꝫ
deo odioſum ⁊ hoībus. Unde Roma. i. Detractores
ſunt deo odibiles. Item puer. 24. Abominatio ho=
minum eſt detractor ⁊ nimirum: qꝛ detractores abo
minabiles ſūt deo. Nā aug. ſup illō ps. Pro eo vt me
diligerēt detrahebant michi. Plus inquit nocent in
mēbris ſuis detrahentes xpo: qꝛ aīas ſibi credentiuꝫ
interficiūt ꝗ̄ q̄ ei⁹ carnē mox reſurrecturā peremerūt.
hec ille. ¶ Quartū malū ex detractione veniēs eſt ꝙ
detractores aīas ꝓprias occidunt. iuxta illud. i. Jo=
han. 3. Qui odit fratrē ſuū homicida eſt. Unde de ta
libus detractoribus dicit ps. Dentes eoꝝ arma et
ſagitte. ⁊ līgua eorum gladius acutus. dentes. i. ver
ba detractoris. arma ſunt dyaboli quibus detracto
res inſtigāte dyabolo ꝗ̄tū in ſe eſt corrodūt ſuos ꝓ=
ximos ſpūaliter ⁊ occidūt. ⁊ dicunt etiam verba de=
tractoris ſagitte: qꝛ admodum ſagitte velociter vo=
lāt de hoīe ad hoīeꝫ: ⁊ bñ etiā pōt lingua detractoꝝ
dici gladi⁹ acut⁹ eo ꝙ vt ſupra dictū eſt tres in vno
ictu occidit. vñ de talibus dicitur puer. 30. Maledi
cta generatio q̄ p dētibus gladios habet. ⁊ ideo cer
te expediēs eſſet vt videt ꝙ huiuſmodi dentes ⁊ lin
gue detractorū extracte eſſent a capitibus eorum. ſi
cut legitur quandam puellam dixiſſe matri ſue ha=
benti dentē grauiter dolentē que abijt ad barbitōſo
rē ⁊ dētem fecit extrahere: quo facto domum rediēs
filie ſue dixit: certe iā de dēte meo liberata ſum. fecit
enim eum me de capite meo eneruari: cui filia: certe in=
quit michi videt ꝙ longe melius fuiſſet ꝙ linguam
tuā extraxiſſet: nā dens ille nemini nocuit te ſola ex=
cepta ⁊ hoc niſi p modicū tpꝰ. ſed lingua tua tibi no
cet ⁊ oībus proximis tuis cōtinue de die ī diē: ſic cer=
te ſane dici poteſt detractoribus: vtile eſſet ꝙ ligue
eorū extracte eſſent. vñ dicit xps Mat. 18. Qui ſcan
dalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt
expedit ei vt ſuſpēdatur mola aſinaria in collo eius
⁊ demergatur in ꝓfundum maris. vnde Anacletus.
⁊ ponitur in caū. 2. q. 7. accuſatio. Si inquit detracto
res atqꝫ accuſatores quorumcunqꝫ grauiter iudican
tur: ⁊ in perditionis laqueum cadūt: multomagis la=
tratores ⁊ detractores atqꝫ accuſatores famulorum
dei dānantur. ⁊ in baratrum niſi ſe correxerint ⁊ p eo
rum ſatiſfactionem condignam egerint penitentiaꝫ
indubitanter vadunt ⁊ vindicib⁹ flāmis exurentur.
hec ille. Ueruntamē vt dicit xps Mathei. 18. Neceſſe
eſt vt veniāt ſcādala: hoc ē vtile eſt ſeruis dei p veri
tatis defenſione detractiones paciēter ſuſtinere ⁊ ſcā
dala. Unū augu. in de ver. dñi ſer. 53. Cū ſis inquit ſer
uus dei ecce te mundus ſuſpicat forſitan ipudicū et
mordet ⁊ reprehendit ⁊ libenter in tuis detractioni=
bus imoratur: maliuole qppe aīe quaſi dulciter ſapit:
quod peſſime ſuſpicat: tu ſi ꝓpter laudes humanas
continentiā ſuſcipere voluiſti reprehēſionib⁹ huma
nis defeciſti: ⁊ tecū qō tecū ꝓpoſueras pdidiſti: por=
ro aūt ſi noſti dicere cuꝫ apoſtolo. Gloria nr̄a hec eſt
teſtimonium conſcientie noſtre non ſolum tibi repre
henſor mercedem non minuit: ſed ⁊ facit ampliorem.
Tu tamen ora p illo ne tua merces moriatur. Nam

⁊ hinc probamus cariſſimi: qꝛ ſi nō haberemus inimi
cos non eſſet p quibus oraremus ex ꝓcepto domini
dicentis. Diligite inimicos veſtros ⁊ orate pro eis
qui vos oderunt. hec augu. qō cōſiderātes humiles
ſerui dei qui vanam gloriā huius mundi non querūt
quicquid de eis obloquant detractores non curant.
Unde Chriſoſto. ope. imp. ome. 9. Quis inquit poteſt C.
blaſphematus mendaciter nō dico gaudere: ſed vel
magnanimiter ferre niſi is qui in vana gloria nō de
lectatur: qui enī concupiſcit q̄ in celo opprobria non
timet ī terris nec cogitat qd loquant hoīes de ipſo:
ſed quid iudicet deus de illo. qui eniꝫ letatur de lau
de hoīm ille de eorūdē vituperatione cōtriſtat: ⁊ ibi
contriſtatur de vno ꝗ̄tū letat de altero. Et iō qui de
laude hoīm nō extollit nec de vituperatione humilia=
tur: vnuſquiſqꝫ vbi q̄rit. gloriam illic timet cōfuſionem.
Qui gloriā querit ī terris cōfuſionē timet in terris.
qui aūt gloriā nō q̄rit niſi tm̄mō apud deū: confuſio=
nem non timet niſi tm̄mō dei. hec Chriſo. Uerūtñ ſi=
cut dicit bea. grego. ſup ezechielē ome. 3. hi quorum
vita in exemplū imitatiōis eſt poſita dñt ſi pñt detra
hentiū ſibi verba cōpeſcere ne eoꝝ predicationē non
audiant q̄ audire poterāt: ⁊ in prauis moribus rema
nentes bñ viuere cōtēnant: qō ⁊ ſi eoꝝ detractionis
verba cōpeſcere nequeāt patiēter ſuſtineāt: cōſiderā
tes ꝙ detractores nec xpo: nec ei⁹ precurſori pepce
rūt. Unde ſeneca ⁊ ponit in flo. bar. ti. de detractione.
male inquit de me loquuntur hoīes q̄ neſciunt bñ lo
qui: faciunt qō non mereor: ſed qō ſolēt. Unū nec pep
cerūt ſaluatori noſtro nec eius ſanctiſſimo ꝓcurſori:
iuxta illud Mat. 11. Uenit Johannes baptiſta: neqꝫ
māducās: neqꝫ bibens ⁊ dicūt demoniū hꝫ. Uenit fi=
lius hoīs māducās ⁊ bibēs: ⁊ dicūt ecce hō vorax: ⁊
potator: vini publicanorū ⁊ pctōꝝ amicus. ¶ Scdo
deteſtanda eſt detractio ꝓpter multas quas habet
ſimilitudines odioſas in ſacra ſcriptura expreſſas.
Quarū prima eſt ꝙ detractores canib⁹ aſſimilātur ⁊
hoc ꝓpter canū ꝓprietates. Quarū prima eſt ꝓpter
canis latrationē inutilem. Unū latrat canis inutiliter
ad lunē/ ad vmbram/ ⁊ ad molendinum quoꝝ nullum
ſibi offendit: ſic detractor detrahit bonis in hoc mū=
do variabili ad modum lune degentib⁹: nunc in pur
gatorio velut in vmbra pauſantib⁹: ⁊ nūc bonis ⁊ ele
ctis in mōte excelſo cōtēplatiōis ad modū molēdini
de virtute ī virtutē circūdātib⁹: quoꝝ null⁹ ſibi nocuit
vel dānuꝫ in aliq̄ intulit. ⁊ iō dr̄ Mat. 7. Nolite ſan=
ctū dare canibus. ¶ Scdo detractor aſſimilat cani:
qꝛ ſicut canis lacerat canē ſibi ſimilē in natura ꝓſtra
tum ab alijs canibus: ſic detractor mordet: ⁊ lacerat
fratrē ſuū ab alijs perſecutū ⁊ ꝓſtratum: ſicut oſten=
ſū eſt ſupra capi. 2. huius: vbi agit de decimo motiuo
oſtēdente deteſtationē peri inuidie. Tertio detractor
aſſimilatur cani ⁊ ſpāliter cani carnificis: qꝛ ſicut ca=
nis carnificis a magiſtro ſuo taliter eſt iſtruct⁹ ꝙ q̄n=
uis alique carnes bone pulchre ⁊ venales cadant de
macellis magiſtri ſui eas tangere non vult. ſed cum
ceciderit aliquod os fetiduꝫ vel aliquod vile nullius
reputationis illud ſtatim ore accipit ⁊ in plateā cur
rit ⁊ illud vehementer corrodit. Certe pariformiter
eſt de inuidis detractoribus q̄ ſunt canes diaboli. de
quibus dicit ps. Circundederūt me canes multi. nā
canes iſti a magiſtro ſuo diabolo carnifice infernali
taliter ſunt informati ꝙ cū audierint aliquod verbū
bonū de proximis platū ad illud nichilominꝰ nō attē=

dunt:ſed cũ audierint aliquod verbum venenoſũ ſcã
dali detractionis ſiue diffamationis ꝓximoꝝ: illud
citiſſime i ore capiunt ⁊ ꝓximũ detractionis dētib⁹
lacerant ⁊ corrodunt. Vñ Michee.3. Mordent den=
tibus ſuis. Itẽ Iob.16. Infremuit cõtra me dētib⁹.
¶ Quarto detractor cani aſſimilatur: ⁊ ſpãliter cani
furibundo: qꝛ ſicut dicit Auicẽna.4. canonis a capi=
te canis furibundi ꝓcedit qdã vena ad linguaʒ que
ſaliuã eius intoxicat: ⁊ inde eſt ꝙ morſus ſu⁹ eſt ve
nenoſus: ⁊ niſi citius curetur valde periculoſuʒ eſt:
ſic reuera a ſuperbia q̃ eſt caput oĩm viciorum ꝓcen
dit vena inuidie. Vñ ſcdm beatum augu. Inuidia eſt
filia ſuperbie q̃ inuidia facit verba inuidorum valde
venenoſa. Vñ ps. venenum aſpidũ ſub labijs eorũ et
ſicut morſus rabidi canis de difficili curat: ſic male=
dicta detractoris lingua de difficili refrenatur. Vñ
Iaco.3. Oĩs natura beſtiarũ ⁊ volucrũ ⁊ ſerpentum
⁊ ceterorũ animaliũ domant ⁊ domata ſunt a natura
humana. lingua aũt.ſ. detractoris null⁹ hoĩʒ doma=
re põt: etenim inquietuʒ malũ plenũ veneno mortife
ro. ¶ Scdo detractor porco aſſimilat: ⁊ hoc ꝓpter
tres porci odibiles ꝓprietates. Primo qꝛ ſicut por=
cus ⁊ ſpecialiter ſus aliqñ fetus ꝓprios occidit ⁊ de
uorat. ſic detractor natos proprios.i. ſua bona opera
detractione deſtruit ⁊ extinguit. ¶ Scdo ſicut porc⁹
eligit ſtercora q̃tũcũqʒ fetentia ⁊ dimittit florida q̃
tũcũqʒ redolẽtia. nã experiẽtia docẽte ſi porcus viri=
dariũ intret in quo ex vna pte flores videat ſuauiter
redolentes: ⁊ ex alia pte fetẽtia ſtercora: floribus ne
glectis properantur ad ſtercora accurrit ⁊ illa in ore
ſuo aſſumit ⁊ roſtro ſubuertit. ſic detractor ſi in aliq̃
viderit aliquas virtutes imitatione dignas q̃ velut
flores redolẽt. ⁊ ex alia pte repꝛhenſibilia ⁊ fetida vi=
tia dimiſſis ꝯtutib⁹ imitatione dignis q̃ repꝛhẽſibilia
⁊ fetida ſunt ꝯſat in ore ⁊ roſtro ſue detractionis ſub
uertit. ⁊ ſic in volutabro turpitudinis vicioꝝ ad mo=
dũ porci ſe inuoluere delectat. Et ꝓpter hanc detra
ctoris immundiciã bea. aug. detractores a mẽſa ſua
excludere voluit. vñ ſup illud pꝛuer.24. Cum detra
ctoribus ne cõmiſcearis. in gloſa legit cuʒ habuiſſe
hos duos verſus ſcriptos in menſa ſua. Quiſquis
amat dictis abſentuʒ rodere vitã. Hanc menſam in=
dignã nouerit eſſe ſibi. ¶ Tertio detractor porco aſ=
ſimilat: qꝛ ſicut inter oĩa aĩalia porcus ꝑcipue fedat
os ſuũ: ſic porcinus detractor os ſuuʒ veneno detra
ctionis fedat ⁊ intoxicat. Vñ ps. Venenũ aſpidũ ſub
labijs eoꝝ. In talib⁹ et porcinis hoĩb⁹ hñt demones
ſuũ ſpeciale hoſpiciũ. In cuius rei figura legit Ma
thei.8. ꝙ legio demonũ quos xp̃s eiecerat de quodã
demoniaco rogauerũt xp̃ʒ vt mitteret eos i porcos:
⁊ eſt legio ſexmilia ſexcẽta ⁊ ſexagintaſex. ¶ Quarto
detractor ſerpẽti aſſimilat: qꝛ ſicut ſerpẽs reptando
tortuoſe icedit: ſic detractor a laude ꝑſone cui detra=
here nitit icipit dicẽs ipſũ eſſe bonũ ⁊ virtuoſũ mul=
tas habens cõditiones cõmendabiles: ſed ſtatim ab
eius laude tortuoſe declinat dicẽs: ſed tñ quod dolẽ
ter refero oĩm magnũ habet defectũ: qꝛ falſiſſimus
latro eſt: vel adulter: vel mendax hereticus vel ſic de
ceteris. et hec inquit nouit de⁹ me de illo non ex ali=
qua mala voluntate dicere: ſed vt eius periculũ cau
tius euitetur. de talibus enim ſerpẽtinis detractori=
bus beatus ambro. in li. ſuo de paradiſo. Bilinguis
inquit ſerpẽs habetur atqʒ letalis eo ꝙ velut diabo=
li miniſter aliud lingua loquitur aliud corde medita
tur. Itẽ de talibus dicit dñs per prophetaʒ Iere.8.
Ecce mittã vobis ſerpẽtes peſſimos. ¶ Quinto de=
tractor apibus aſſimilat. Unde de detractoribus di
cit ps. Circũdederũt me ſicut apes ⁊ exarſerũt ſicut
ignis in ſpinis. Sup quo Grego. Apes inqt in ore
mel habent ⁊ cum aculeo caude vulnus inferunt. ſic
detractores lingua blandiũtur: ſed latenter ex mali
cia feriunt. Apes ſunt qꝛ loquendo dulcedineʒ ꝓpo
nunt: ſed occulte feriẽdo vuln⁹ inferũt. iſta ꝯo faciẽ=
tes exardeſcunt ſicut ignis in ſpinis: qꝛ per flãmas
detrahentiũ nõ iuſtorum vita cõburit: ſed ſi q̃ eis in
eſſe poterant peccatoꝝ ſpine concremantur. hec gre
go. ¶ Tertio deteſtanda eſt detractio: quia hominẽ
valde vilificat ⁊ deturpat. vnde Iero. ad Demetria=
dem virginem. Viliũ inqt ſatis hominũ eſt ⁊ ſuã lau
dẽ querẽtiũ alios viles facere detrahẽdo: qꝛ alteri⁹
vituperamine ſe laudari putant: ⁊ q̃ ſuo merito hoĩ=
bus placere non poſſunt cupiunt in cõparatione pe=
iorum laudari peſſimũ eſt hoc vitiũ qd̃ alteruʒ facit
vilem videri. ¶ Quarto deteſtanda eſt detractio: qꝛ
vt dicit ſeneca. Homines aſſueti detractionibus vix
corriguntur. Unde eccle.23. Homo aſſuetus in ver=
bis improperij i oĩbus dieb⁹ vite ſue nõ erudietur.
hoc igit vitiũ auertat a ſuis ſeruis dominus noſter
ieſus chriſtus qui eſt ſup omnia deus benedictus in
ſecula. Amen.

¶ Capitulũ.5. De ſecũda ſpecie inuidie q̃
vocatur ſuſurratio.

SEcunda ſpecies inuidie eſt ſu=
ſurratio. ¶ Et eſt ſuſurratio occlta diſcor
die ſeminatio int fratres ꝓximos vel ami
cos amicitie bonũ cupiens diſſipare. vnde
ſecundum Iſido.10. Ethico. ca.47. Suſurro a ſono
vocis appellatur: qꝛ nõ in facie alicuius: ſed in aure
loquitur detrahẽdo. vñ ſuſurratio et detractio mul=
tum conueniunt propter quod qñqʒ vnum ꝓ altero
ponitur in ſcriptura. Unde ſup illud eccle.5. Nõ ap=
pelleris ſuſurro dicit gloſa.i. detractor. Veruñtamẽ
in hoc differũt: qꝛ detractor intẽdit famã ꝓximi de=
nigrare: ⁊ ideo mala illa refert per q̃ poteſt ꝓximus
infamari vel eius fama diminui. Sed ſuſurro non ſo
lum intendit detrahendo famam ꝓximi denigrare:
ſed etiam q̃tum ſufficit intẽdit amici animũ. ſua de=
tractione cõtra aliũ amicum turbare ⁊ amicitia diſſi
pare. ⁊ ideo talia refert que poſſunt ad finem illum
audientis animum commouere. Unde eccle.28. Vir
peccator turbabit amicos ⁊ in medio pacem haben=
tium immittit inimicitiaʒ: ⁊ talis proprie dicitur bi
linguis dum vterqʒ de altero dicit malũ. vnde eccle.
28. Suſurro ⁊ bilinguis maledictus multos turba=
uit pacem habentes: ⁊ ideo ſuſurrationẽ fugiat qui
voluerit pacem. nam vt dicitur prouerbiorum.26.
Cũ defecerit lingua extinguetur ignis. ⁊ ſubtracto
ſuſurrone iurgia conquieſcunt: ⁊ ideo deus qui vult
inter populum ſuum eſſe pacem vnitatem ⁊ concor=
diã ꝓhibet ſuſurrationem eſſe in populo dicens Le
ui.16. Nec erit criminator: nec ſuſurro i ppl'o. vnde
vt dicit Eccle.21. Suſurro coinquinabit aĩam ſuam
⁊ omnibus odietur. Item eccle.5. Suſurratori aut ẽ
odiũ ⁊ inimicitia ⁊ cõtumelia. nam vt ex ꝑdictis pꝫ
ſuſurrator peior eſt q̃ detractor: ⁊ mittit tribus mo=
dis. ¶ Primo quando malum expreſſe dicit alicui
de amico ſuo vt ſoluat amicitiã inter eos. ¶ Secun

do modo q̄ bonū ꝛ ꝑcipue gratitudinis pro amico
geſtū ea intētione reticet nec reuelat ne amicitiā in=
ter eos augmētet ꝯtinue ꝛ vel cōfirmet. ¶ Tertio mō
quando dictū vel factū bonū alicuius ꝓximo vel ſuo
amico male interpretat̄ contractā amicitiā cupiens
diſſipare. detractio eſt ꝛ ſuſurratio opponunt̄ virtu
ti iuſtitie. quia iniuſte auferunt famā a ꝓximo ꝛ ami
citiam ab amico ꝛ pertinēt ad tranſgreſſionem ſepti
mi mādati decalogi in quo dicit̄. Non furtum facies.
et quo prohibetur iniuſta ablatio cuiuſcūq̄ rei perti
nentis ad proximum.

¶ Capi.6.de.3. ſpecie inuidie que vocatur
exultatio in aduerſis.

Tertia ſpecies inuidie eſt exulta
tio in aduerſis ꝓximi. de qua d̄: ꝓuer.17.
Qui in ruina letatur alterius non erit im=
punitus. Unde inuidia nōnūq̄ inuidū per
dit dū ipſe ꝓximū ꝑdere cupit. in cui⁹ exēplū legit̄
ꝙ quidā rex ꝑ quādā villā eq̄tans vidit pulchrū pue
rū ꝛ valde elegātē cū ceteris pueris ludentē ꝛ ſociis
ſuis dicentē. Qui bonū fecerit bonū ſibi eueniet: ꝛ q̄
malū fecerit malum ſibi eueniet: queſiuit autē rex a
vicinis cuius filius puer erat ille. qui dixerunt eum
vtroq̄ parēte orbatū. ꝑcepit igit̄ rex puerū ſup equū
poni ꝛ ſecū adduci qui poſtea in curia regia cunctis⁹
cunctis erat affabilis. ſicq̄ in educatu proficiebat ꝙ
tandē panem corā rege ꝛ alia cibaria ſcindebat. cui⁹
ꝓſperitati ſeneſcalus regis inuidēs regi ſecrete di=
xit. dn̄e iuuenis iſte quē tn̄ exaltas dixit mihi ꝛ aliis
in abſentia tua ꝙ anhelit⁹ tu⁹ in tn̄ fetet ꝙ nocet ſi=
bi corā vobis ſtare immēſa. ꝛ ꝙ hoc verū ſit hoc erit vo
bis ſignū cum venerit coram vobis ad panē conſue=
to modo ſcindendū loquimini cū eo ꝛ videbitis eū fa
ciem a vobis auertentē ꝛ aurē vobis citiſſime porri=
gentē. quo facto. vocauit iſte inuidus ſeneſcallus pue
rū ad ſe ꝛ ſecrete ei dixit. Fili mi tibi indico ſub con
feſſionis ſigillo ꝙ rex conquerit̄ tuū anhelitum nimis
eſſe fetidū ꝙ te corā ſe ſtantē ſuſtinere nō poteſt. cui
puer adhibens credulitatē. quid igit̄ inq̄t dn̄e mi fa
ciam. ad ille cū inq̄t regi tecū loquit̄ faciē tuā auerte
a rege ꝛ aurem ſibi porrige ne tuū ſentiat anhelitū.
puer eī per oīa egit vt fuerat ſibi ꝯſultū: quo facto
vocauit rex ſibi ſeneſcalū: ꝛ dixit ei verū eſt quod di=
xiſti: q̄d igit̄ faciā de iſto ribaldo igrato quē intantū
de luto aſſumptū promouerat ille. Dn̄e inq̄t in nemo
re noſtro ſūt carbonarii mitte ad eos hac nocte ꝛ pre
cipe ꝙ ꝓmū māne ad eos venientē in ignē proiiciāt
quicunq̄ fuerit. ꝛ ſummo mane mitte hunc ribaldū
ad eos: vt dicat eis ꝙ regis iuſſionem adimpleant:
placuit regi inuidi ſeneſcalli conſiliū ꝛ ſecundū eius
decretum fieri ordinauit. puer autē ſummo mane ad
carbonarios mittitur: ꝛ dum feſtinauit regis māda=
tum implere audiuit in itinere in quadā capella iux=
ta viam miſſam pulſare. docuerat enim eum rex quo
tidie miſſam audire in quocunq̄ loco ꝛ quacunq̄ de
cauſa miſſus eſſet hoc nullo modo dimittere: q2 per
hoc in nullo negocio īpedtretur. intrauit igitur puer
hoc regis conſilium conſiderans ad miſſam et eam
vſq̄ ad finem audiuit. certus eſſe volens ſeneſcallus
de illius interitu ad carbonarios feſtināter acceſſit.
ad cum ad eos veniſſet ſtatim an iuſſum regis adim
pleſſent q̄ſiuit: ne dum q̄ inquiūt: ſed ſtatim ſine im=
pedimēto adimplebitur. ꝛ arripientes eum in ignem
citiſſime proiicerūt: ꝛ vſq̄ ad cinerem eſt combuſtus
quo facto venit puer miſſa audita ꝛ dixit eis ex par=
te regis ꝙ regis iuſſionē citiſſime adiplerēt: q̄ ſibi be
nigne ridentes. dixerūt ſe iuſſionē regis ante ei⁹ ad
uentū impleuiſſe: puer igit̄ ad regē feſtināter reuer=
tens q̄d ſibi erat dictū regi veraciter intimauit. rex
autē admirās ſeneſcalli aduocari ꝑcepit: quo nō rep
to: ſed tandē tota veritate ꝑſcrutata ꝛ veraciter ma=
nifeſtata ait rex. Bene inq̄t puer quōdā de facto iſto
propheraſti. ille malum tibi facere cogitauit ſed inci
dit in foueā quā fecit. tu autē bene feciſti ꝛ ideo peri
culū euaſiſti. ꝛ ideo merito d̄: Eccl.27. Qui laqueū
alio ponit peribit in illo. ¶ In cui⁹ rei exemplum le
gitur heſter.7. ꝙ Amō parauit patibulū in quo pro=
pter inuidiā ꝓpoſuit ſuſpendiſſe mardocheū ſuū pro
ximū inocētē. ſed mardocheo ad magnā honorē exal
tato ipſe inuidus. Amon ſuſpēſus eſt in eodē patibu
lo q̄d parauit ꝓximo ſuo: ꝛ certe iſtud pctm̄ inuidie in
tn̄ iam regnat ꝙ multi de malo alterius tam vehe=
menter letantur ꝙ ipſemet vellent etiam graue pati
diſpendiū dū modo illi q̄bus inuident grauius lede
rentur ſicut oſtēdit Guil. pariſ. in de viciis parte.7. tra
ctatu de inuidia per exemplū vbi narrat de quodā re=
ge q̄ cōceſſit cuidā inuido mun⁹ q̄d eligerent ita tn̄
ꝙ bonū eius qui poſteri⁹ peteret duplicaretur: et cū
vterq̄ prius petere recuſaret ꝑcipit rex inuido prius
petere: qui ſtatim petiit vt erueret̄ ſibi vnus oculus
vt proximo eruerentur ambo: noluit enim petere ali
quod bonum ne proximus illud duplicatum acci=
peret. hec Guil. pariſienſis.

¶ Capi.7.de quarta ſpecie inuidie.

Quarta ſpecies inuidie eſt affli=
ctio ꝓſperis ꝓximi ꝓpter odiū ꝑſone: ſed
tn̄ vt p3 ex ſupradictis q̄ dolet de ꝓſperi=
tate alicuius: q2 videt hoc nō expedire ei=
dem vel cōmuni vtilitati eccleſie ꝛ nō ex odio perſo=
ne nō eſt inuidie deputandū. de quolibet enim inuido
qui iſtis duabus inuidie ſpeciebus inficitur ſic ſcri=
bit Linc. de oculo morali. Inuidus inquit non recte
videt illū cui inuidet. vnde legit̄.1. Regū.18. ꝙ poſtq̄
dauid triumphauerat de phyliſteo nō rectis oculis.
Saul aſpiciebat Dauid a die illa ꝛ deinceps. Hic eſt
oculus de quo dicit̄ Eccl.14. Oculus malus ad ma
lum ꝛ nō ſaciabitur. ſemper eī ad malū reſpicit pro=
ximi et a bono inuidus ſe auertit: ideo recte per hely
figuratur. de quo dicitur.1. Re.3. ꝙ oculi eius caliga
uerunt ꝛ nō poterat videre lucernā dei anteq̄ extin=
gueretur: tales vero ſunt inuidi per inuidiā excecati q̄
bonos videre nequeunt q̄ quaſi lucerna ſunt in domo
dn̄i donec ſint per mortē extincti: aliq̄n tn̄ poſt mortē
cōmendant illū. cui dū viuerent inuidebant. dicit eī
Hugo de ſctō victore ꝙ inuidus bono q̄d de ꝓximo
videt inuidet ꝛ bonū quod de proximo audit odit. et
bonū q̄d tangit extinguit. Intantū eī inuidus malū
alteri⁹ emulatur ꝙ vellet etiā graue pati diſpendiū
dū modo ille cui ille inuidet grauius lederetur vt ſu
pra oſtendit̄ per exemplū: infelix plane q̄ de ſola ꝓxi
morū miſeria ꝓſperatur: ꝛ cui ſola fratrū ꝓſperitas
aduerſatur ꝛ quādo inuidus de bonis ꝓximi viſis do
let in doloribus ſemper manet: ꝛ ideo merito dicere
pōt illud Job.17. In amaritudinibus moratur ocu=
lus meus. ¶ Itē Criſoſto. ſup Johānem. oculus in=
quit inuidi unitur triſtitia inuidus cum morte viuit

continua tanq̄ ſeparatus ab eo qui eſt vera vita. Unde deus inuidos a ſe reijcit tanq̄ aquila filios degeneres. natura enim aquile in profundo pullos ſuos taliter dicitur agere. ponit ſiquidē eos ſub ſolis radio ꝛ eum q̄ ſolem imobiliter aſpicit tanq̄ filiū conſeruat ꝛ nutrit. illos autem abijcit tanq̄ degeneres quos viderit oculorū intuitū a ſolis radijs deflectentes. ſic ꝛ ipſe de⁹ qui aquile cōparatur Deutero.32. Sicut aquila prouocans pullos ſuos ad volandū inuidos abijcit tanq̄ degeneres fulgorē bonorū operum in alijs reſpicere non valentes: ꝛ quia lucē veritatis renuūt congrue in inferni tenebris miſeriā obtinebunt. hec Linc. Unde ſicut dicit Holkot in lectura lib. ſapiētie lectione.24. Maximā iniuriā faceret deus inuido ſi poneret eū in celo. quia ibi eſt ſumme felicitas ꝓximo: ꝛ per cōſequens ſummū nocumētum foret inuido ſi ibidem poneret̄. ꝛ ideo rationabiliter poneret̄ in inferno vbi nichil videbit̄ cui inuideri poſſit. ¶ Et ideo merito bea. Hierony. epiſto.129. de virginitate. Si vis inq̄t habere partē cuȝ xp̄o: xp̄i tibi exēplo viuendū eſt qui ab omni malicia ꝛ nequitia ita fuit extraneus. vt nō inimicis q̄dem vicē redderet ſed patrē pro illis rogabat. Nolo enī vt eas animas chriſtianas eſtimes eſſe q̄ aut fratres: aut ſorores nō dico oderūt: ſed etiā ꝓximos toto corde corā dei teſtimonio nō diligunt. cū chriſtianū chriſti ſimilitudine ꝛ inimicos neceſſe eſt amare. ſi ſanctorū cupis habere cōſortiū a malitie ꝛ nequitie cogitatu pectus tuū emunda. nemo te circūueniat. nemo te fallaci ſermone ſeducat: nō niſi ſctōs ꝛ iuſtos ſimplices īnocētes ꝛ pueros celeſtis aule ſuſcipiet. Nullū locū apud deū malicia hꝫ ab oīni nequitia ꝛ dolo munduȝ neceſſe eſt eſſe q̄ cupit regnare cū xp̄o. nā nihil tā contrariuȝ: nihil tā execrabile deo q̄ aliquē odiſſe velle vel ledere fratrē ſuū: nichilq̄ȝ tam ꝓbabile q̄ omnes hoīes amare quod ꝓpheta teſtat̄ dicens. Qui diligitis dn̄m odite malum. hec Jero. Itē apo. 1. Pe. 2. Deponentes omnē malitiā ꝛ omnē dolum ſimulationes inuidias ꝛ oēs detractiones ſicut modo geniti infantes ſine dolo lac cōcupiſcite. īuidia enī torquet illum in quo eſt bona ꝓximi vidēdo ſicut ocul⁹ debilis torquetur ſolē aſpiciēdo. vn̄ Gre. ſup illud Job. 5. Inuidia occidit paruulū q2 inq̄t de bonis ꝓximi affligit̄. q̄ſi de radio ſolis excecat̄. ꝛ ideo merito di eccl. 14. nequā eſt oculus inuidi. nā ipſe de bonis alioꝝ affligit̄: ꝛ de melioratione alioꝝ deterioratur: de ꝓfectu alioꝝ deficit: ꝛ de vita alioꝝ morit̄: ꝛ ipſe ſe amittere putat qḋ alij lucrant̄. ¶ Uñ Criſo. ope. imper. omel. 26. hoc inquit eſt ꝓpriū inuidi q2 q̄ſi aliq̄d boni alteri addit̄. ſic dolent inuidi quaſi aliq̄d illis ſit ſubductū qḋ alteri eſt additū. vt puta ſi viderit aliquē ſe fieri ditiorē putat inuidus ex hoc pauperē ſe effectuȝ ſi alter fuerit illo factus ſapientior ita dolet inuidus quaſi ipſe ſit ex hoc factus inſipiēs. vnde Gen. 26. legitur de iſto ſancto patriarcha Iſaac. q2 benedixit ei deus ꝛ locupletatus eſt: ꝛ ibat proficiēs atq̄ȝ ſuccreſcens donec magnus vehemēter effectus eſt. habuit quoq̄ȝ poſſeſſiones ouiū ꝛ armentoꝝ ꝛ familie plurimū. ob hoc inuidentes paleſtini oēs puteos quos foderāt ſerui patris illius Abraham illo tempore obſtruerant implentes humo: intantū q2 ipſe Abymelech diceret yſaac. recede a nobis quoniā potentior nobis factus es valde. ſic certe ꝛ modo ꝓſperitati bonorū inuidēt impij ꝛ peruerſi: ꝛ hoc in eorū ꝓpriā confeſſionem ꝛ in bonorum meriti ꝛ glorie augmentationem. nam ſicut teſte apoſto. Rom. 8. Diligentibus deuȝ omnia cooperant̄ in bonū: ſic mundo oīa cooperātur in malum. vnde Criſo. ope. imp. omel. 33. ¶ Inuidia inquit ſacerdotes tanto torquebant̄ q̄to chriſtus glorificabatur ꝛ illius honor illis fiebat in tormentū. Sic enī rex eſt quādo boni in ſua virtute laudant̄: mali in ſua inuidia cruciant̄. itaq̄ȝ nō ſufferentes in pectore ſuo inuidie ſtimulantis ardorē ꝓrumpunt in vocē dicentes. In qua poteſtate hoc facis. o inuidia qui ſemper inimica es tibiipſi. nam qui inuidet alteri gloriā paritur cū inuidet. ipſe vituperabilis inuenitur de ſua inuidia. ille autē qui inuidetur laudabilis demōſtrat̄ de ſua v̄tute: igitur inuidia ſibi ſoli nociua eſt. Alterū autem nō ſolū nō grauat. ſed adhuc magis cōmendat: hec Criſ. ¶ Unde yſidorus in de ſummo bono li. 3. c. 25. Hoc inq̄t oīs inuidus alienis v̄tutibus ꝓſtat quod beato Job ſathanas ꝓſtitit. nam dum emulabat̄ proſperitatibus cōmouit aduerſa. ſed vnde euȝ credidit diabolus poſſe proſternere inde eius aucta ſunt merita atq̄ȝ inde claruerūt probabiliora patientie documenta. ita requirunt inuidi aditum male fame per quā bonorum vitam maculant. ſicut querebant ſodomite oſtiū quo domū Loth nocituri introirēt. illi vero cecitate erroris parietes videbant: oſtium vero non inueniebant. non aliter inuidi videndo velut parietem virtutes diſſimulant vitia vero perq̄runt per que eorum conſcientiam viant. hec yſidorus.

¶ Capi. 8. de quinta ſpecie inuidie.

Quinta ſpecies inuidie eſt odiū cordis. ꝛ eſt odiū voluntas nocendi alijvel deſideriū vt per aliū ei noceat̄. vel ſcḋm Augu. in de diffinitionibus. Odiū eſt vetus ira ſiue inueterata amicitia ex pluribus cauſis collecta diuturno tempore perſeuerās. ¶ Unde vt dicit Criſo. ꝛ ponitur in ſloratio Bartho. titulo de odio ꝓximorū. Si ſemel inimicitie occupauerint animuȝ oīa q̄ ſunt apud eū quē odit ꝛ q̄ dicitur atq̄ȝ audiuntur ab eo recipiuntur vt ad maiores ꝓficiat inimicitias. vn̄ Grego. lib. quīto moral. Peruerſe inq̄t mentes ſi ſemel ad ſtudiuȝ contrarietatis eruperint ſiue prauū ſiue rectū quid a cōtradicentibus audiant aduerſus hoc reſpōſionibus impugnant: q2 cū perſona per odiū ꝛ cōtrarietatē diſplicet nec etiā recta q̄ pertulerunt placent: ſed econtra bonoꝝ corda quibus in odium nō venit ꝑſona ſed culpa. ſic puc riſa iudicāt vt recta q̄ dicuntur aſſumāt. ꝛ ſic mala ꝓlata recipiunt vt ꝓli approbent que ex veritate ꝓcedere cognoſcūt. hec ille. vnde Augu. ſup illud Pſal. Perfecto odio oderā illos. hoc eſt inq̄t ꝓfecto odio odiſſe vt vicia ꝛ nō hoīes odiant̄. nec vicia propter hoīes diligentur. ¶ Itē ſup eodē Guil. par. in de virtutibus pte tertia tractatu de iuſtitia ca. 25. Perfectū inquit eſt odium quo inimicos dei vſq̄ȝ ad dilectionē perſequimur nō habentes pacē cū eis q̄diu ipſi ſunt inimici dei vel perfectū odiū virorū ꝓfectoꝝ eſt qḋ pctā hominū nō hoīes odio habent̄. vnde Ambro. Qui inquit habēt zeluȝ dei oēs inimicos ſuos putant q̄ ſunt hoſtes dei: q̄uis patrē/matrem/fratrem vel ſororem. Et ad iſtum intellectum dicit Chriſtus Luce. 14. Si quis venit ad me ꝛ non odit patrem ſuum ꝛ matrem vxorem: ꝛ filios fratres ꝛ ſorores adhuc autem ꝛ animā. nam non poteſt meus eſſe diſcipulus. ¶ Super quo

Grego. omel. 37. perſcrutari inquit libet quō parentes ꝛ carnaliter ꝓpinquos precipimur odiſſe: qui iubemur ꝛ inimicos diligere. Et paulus dicit. viri diligite vxores veſtras ſicut ꝛ chriſtus eccleſiaȝ. Ecce diſcipulus vxorem diligendā predicat cū tamen magiſter dicat qui non odit nō poteſt meus eſſe diſcipulus. Aliquid aliud iudex nunciat ꝛ aliud preco clamitat? an ſimul odire poſſumus ꝛ diligere. ſed ſi vim precepti perpendimus vtrūqȝ agere per diſcretionem valemus ꝛ eos qui nobis carnis cognatione cōiuncti ꝛ quos ꝓximos nouimus diligamus et quos aduerſarios in via dei patimur: quaſi odiendo ꝛ fugiēdo neſciamus: quaſi per odiuȝ diligitur q̄ carnaliter ſapiens dum praua nobis non ingerit non auditur. ꝛ iſto modo parentes et carnales amicos odire poteſt homo ꝑfectus inq̄tū perturbatio parentuȝ ꝛ amicorum carnaliū non ꝑmittit venire ad vite perfectionē ꝛ ſtare cum fide catholica: ꝛ iſte modus odiēdi nō ex mala voluntate: ſed ex radice charitatis ꝓcedit inq̄tum voluntas dei voluntati carnaliū amicoꝝ prefertur: ꝛ dilectio carnalium dilectioni dei poſtponitur. ꝛ cum in predictis chriſti verbis euangelicis odire ſit idem ꝙ poſtponere in amore ꝙ quicūqȝ aliquod predictorum ſeptē a chriſto recitatoruȝ ꝓpoſuerit ante amorē xp̄i vel obſeruantiā ſuorū mandatorū a ſequela xp̄i deuiat ſequendo diabolū. quicūqȝ igit̄ introierit in religionem xp̄i ſub quocūqȝ habitu tenet̄ predicta ſeptem ſub dānationis periculo conſeruare: ꝛ qȝ aliter nō poteſt eſſe xp̄i diſcipulus patet ꝙ tenet̄ ſub pena dānationis illa ſeruare. cū igitur chriſtus dicit. ſi quis venit ad me ꝛ nō odit patrē ſuū ꝛ matrē ꝛ vxorem: ꝛ filios fratres ꝛ ſorores adhuc aūt ꝛ animā ſuā nō poteſt meus eſſe diſcipulus. Limitando aduentū hominis ad religionem xp̄i que tempore legis gratie incepit: facile eſt videre iſtius regule xp̄i ſeptem partes. vnde quilibet chriſtian⁹ habet tam patrem q̄ȝ matrem imediatos vel mediatos carnales vel ſpirituales quorum affectiones in obſeruantijs ꝛ monitis: ſed dilectionem ꝑmi poſtponere. quilibet etiā de chriſtiano ordine habet vel vxorem ꝛ filios corporales: vt carnem aut affectus ſenſibiles ꝛ actus proprios perſonales: ꝛ omnia iſta debet ſecundū regulā religionis chriſti ſupradictam quo ad chriſtum vel quo ad ea que ſunt ſibi propria in amore poſtponere. quicūqȝ etiā chriſtianus fratres hȝ vel ſorores ad litteram ꝓximos vel remotos in quo includitur quilibet chriſtianus viuens cum reliquo de ordine chriſtiano quorum quoſlibet debet etiam chriſtum preponere in amore. ꝛ predicto etiam modo qui voluerit chriſti eſſe diſcipulus debet animā ſuā odire: hoc eſt vitam ſuam carnalem eius voluptuoſis deſiderijs reſiſtendo paratus propter deuȝ eam in caſu neceſſitatis voluntarie perdere: exemplum capiens de Paulo apoſto. de quo legitur Actu. 21. ꝙ cū Hieroſolimā pergeret propheta agabus tulit zonam pauli et ligās ſibi manus ꝛ pedes dixit. Hec dicit ſpiritus ſanctus: virū cui⁹ eſt zona hec ſic alligabūt in Hieruſalem iudei. quod cū audiſſent amici eius flentes rogabant eū ne aſcenderet Hieruſalē. q̄bus reſpōdens Paulus dixit. quid facitis flentes et affligentes cor meum: ego autem non ſolum alligari. ſed etiam mori in Hieruſalem paratus ſum propter nomen domini noſtri ieſu chriſti. Quicunqȝ enim de religione ieſu chriſti iſto modo vitam ſuam ꝛ omnes predictos carnales amicos pro amore xp̄i non cōtempſerit vel chriſto ꝛ obſeruantie legis eius non poſtpoſuerit in amore eſt indiſpoſitus: vt ſit chriſti diſcipulus ipſuȝ ſequēs in moribus. nam oīa predicta chriſtus poſtpoſuit pro ſue religionis obſeruantia. Et ex iſtis patet ꝙ vicia proximorū ſunt odienda. ſed natura ſiue perſona eſt modo debito diligenda: quia vt dicit Apoſto. 1. Johā. 2. Qui odit fratrem ſuū in tenebris eſt: ꝛ in tenebris ambulat ꝛ neſcit quo vadat: quia tenebris ſue malitie excecatus ipſo ignorante vadit ad infernuȝ: ꝛ merito odiens fratrem ſuū dicitur in tenebris ambulare: qȝ ſicut dicit̄ in flora. Barth. titu. de odio proximorū talis vbicūqȝ incedit ſordidat ſue ſanctitatis pulchritudinem: cetera autem vicia aīam polluunt. ſed odium occidit aīam. vñ. 1. Johā. 3. Omis qui odit fratrem ſuū homicida eſt. ſ. ſuipſius. vnde plus ledit ſeipſum q̄ȝ alterū: vt dicit Augu. in lib. ſuo de ſermone dñi in mōte. qȝ inq̄t ledit aīam ſuā qui odit alterū q̄d facturus eſt ei quē odit tollit pecuniā nunquit fidem? ledit famā nūquid cōſcientiā? quicq̄d nocet forinſecus nocet. attende q̄d noceat: intus ipſi ſibi inimicus eſt q̄ odit alterū. ſed qȝ non ſentit quid ſibi malefaciat in alterū ſeuit eo periculoſius viuens quo nō ſentit q̄d ſecū male agit. ꝛ ſeq̄tur. ille. ſ. inimicus nudatus eſt: tu vero iniquus: multū aūt intereſt inter nudū ꝛ iniquū. ille perdidit pecuniā: tu vero innocentiā. quis grauius dānū perpeſſus eſt. iſte ꝑdidit rē perituram tu vero periturus factus eſt. vñ be. Clemens: ꝛ ponit̄ in ca. de pe. di. prima homicidioꝝ. Homicidiorū inq̄t tria genera eſſe dicebat bea. Petrus ꝛ penā illorū parilē fore dicebat. ſicut eñ interfectores homicidas. ita fratrum detractores eoſqȝ odiētes homicidas eſſe manifeſtabat: qȝ qui occidit et qui odit fratreȝ ſuū ꝛ qui ei detrahit pari pena digni eſſe mōſtrant̄. hec ille. Ex quo patet ꝙ valde magnuȝ peccatū eſt odiū fraternū: cū quo ſit homicidio par factum. vnde ꝛ q̄ta ſit diſcordij ſiue odij culpa. Cyprianus oſtendit dicens. Qui pacē cum fratrib⁹ in corde nō habet nec ſi pro chriſto occiſus fuerit crimen diſſenſionis fraterne euadet: quale eſt igitur delictuȝ quod nec baptiſmo ſanguinis poteſt ablui nec martirio expiari. hec Cyprian⁹. ꝛ ponitur in floriario Bartholomei titulo de odio ꝓximorū. ¶ Vñ huiuſmodi inuidi ſuos ꝓximos odientes ꝛ ſpecialiter ſeruos dei maledicti ſunt a deo. vnde legit̄ Deut. 28. ꝙ poſtq̄ȝ dñs enumerauit q̄ȝ plures maledictiōes quas dicit mandatorū dei tranſgreſſoribus euenire. ca. 30. eiuſdē ſubdit dicēs. Oēs autē maledictiones has. ſ. ſupradictas cōuertet domin⁹ ſuper inimicos tuos: et eos qui oderūt te ſupple cuſtodientē dei mādata. ¶ Et ſciendum eſt ꝙ odium fraternū tribus modis cōmittitur. primo ſi quis bonū alicui debitū ex inuidia ſubtraxerit aut ſubtrahi procurauerit corde verbo vel opere. ſecundo ſi q̄s merita cōmoda vel honoris opera ſeu virtutes proximi ſui negauerit vel ſiniſtre dānauerit aut male interꝓtat⁹ fuerit. tertio autem ſi quis infamiā deprauationeȝ ꝛ ſcandalum quodcūqȝ proximo ex inuidia impoſuerit aut ꝓcurauerit clā vel palā aut mala antiqua ꝑ obliuionē ſopita denuo ſuſcitauerit in ſcādalū ꝓximi. vñ tullius de amicitia. Turpe eſt inq̄t ꝛ maxie homini virtuoſo recitare iniurias ꝛ odioꝝ ſopitos cineres denuo ſuſcitare. odiū autē fraternū repugnat ꝟtuti amicitie ꝛ ꝓhibetur per illud mandatū. Non occides ꝛc.

¶ Ca.9.de remedijs cōtra pctm̄ inuidie.

Dicto de primo notabili de mo-
tiuis conferentibus ad deteſtationem pec
cati inuidie: ⁊ in ſecundo notabili de quin-
q̄ eius principalib⁹ ſpeciebus: iam in iſto
A tertio notabili de remedijs militātib⁹ ad deſtructio-
nem eiuſdē peccati aliqua ſunt dicenda. ¶ Pro quo
notādū q̄ oīa que dicta ſunt in primo notabili de de
ſtatione inuidie pñt etiā conferre ad remediuꝫ cōtra
idem pctm̄. ⁊ dictis ibidem hic ſunt ſex remedia ſpe-
cialia adijcienda. ¶ Quoꝝ primū eſt q̄ homo ponat
amorem ſuū in illis rebus que pñt a multis haberi. ⁊
ab vno quoq̄ illoꝝ in ſummo integre poſſideri. vnde
Grego. Qui inquit facibus inuidie carere deſiderat
illam hereditatē appetat quā numerus poſſidentiuꝫ
nō anguſtat. pro qua multitudo heredum cōtentione
et iurgijs nō mouetur quā quiſq̄ integre ⁊ ſine dimi
nutione poſſidet. in cuius poſſeſſione oībus ſūmū eſt
gaudiū: ſūma iocunditas. vltima felicitas. ibi eñ liui
dis locū nō poſſidet. ſed vnuſquiſq̄ de alterius ſicut
de ſua felicitate gaudet. hec aūt eſt hereditas eterna
quā repromiſit deus his qui diligūt eū regnū electo
rum ab origine mundi predeſtinatis ꝑuiſum ⁊ ſubor
dinatuꝫ iuxta illud Math.25. Venite bñdicti patris
mei percipite regnuꝫ qđ paratū eſt vobis ab origine
mundi. Iſtius eñ regni ſedula ⁊ frequens meditatio
inuidie morbū a mēte fugat. qm̄ multitudo ibi no mi
ſtitiam ſed maius gaudiū parit. ¶ Itē idem vir inqt
iuſtus per hoc q̄ in terris nichil appetit alienis ꝓfe
ctibus inuidere neſcit. ¶ Scōm remediū ꝯtra pctm̄
inuidie: eſt frequēs meditatio de trib⁹ q̄ ſuadēt nobis
dilectionē fraternā inter xp̄ianos ꝓcipue eſſe conſer
uandā. quoꝝ primū eſt fraternitas naturalis q̄ eſt in
ter oēs hoīes. ſcđa eſt fraternitas ſpūalis que eſt in
ter oēs xp̄ianos. ⁊ tertia eſt miſtica cōtinuatio qua
oēs xp̄iani fideles mēbra vnius corporis xp̄i miſtici
efficiuntur. De iſtis eñ trib⁹ dictū eſt ſupra pte.6.ca.
64. vbi agiť de tertio ex quo oriť vana gloria huma
na. ſ. de glōſa ꝓſapie nobilitate. ¶ Tertiū remediū
eſt meditatio eorū q̄ valent ad contēptum ꝓprie ex-
cellentie: vñ inuidia oritur ex amore ꝓprie excellen-
tie: ſed deſtructa cauſa deſtruiť ⁊ effect⁹: ad contēptū
igiť proprie excellentie poſſunt reduci quattuor ſtul
titie eorum qui ſe ipſos magnificant ⁊ alios cōtemp-
nunt: de quibus dictū eſt ſupra pte.6.ca.9. Item ad
contemptū proprie excellentie poſſunt cōferre illa q̄
ſupra dicta ſunt pte.6.ca.80. vbi agitur de.2.5.6.7.
8.9.⁊.10. remedijs contra ſuperbiam. ¶ Quartū au
tem remediū eſt conſideratio infructuoſitatis ⁊ ama
ritudinis que inuidiā concomitantur. vnde vt ſupra
dicitur ca.2. hui⁹ ſeptime partis vbi agitur de nono
motiuo cōferente ad deteſtationem inuidie. inuidia
aſſimilatur igni greco: ⁊ ideo ſicut ignis grecus ꝓut
dicunt naturales cū arena ⁊ aceto ſimul cōmixtis ex
tinguitur: ſic ex conſideratione infructuoſitatis que
per arenam/ ⁊ amaritudinis que per acetum deſigna
tur inuidiam cōcomitantur illud faciliter peccatum
extinguit: vnde ſicut terra arenoſa eſt ſterilis ⁊ infru
ctuoſa: ſic ⁊ terra cordis inuidoꝝ in quibus regnat
inuidia ſterilis ⁊ ab omni opere bono infructuoſa.
Et ideo merito de terra cordis inuidoꝝ intelligi po-
teſt illud Ozee.4. Non eſt veritas: nō eſt miſericor-
dia: non eſt ſcientia in terra. ſed maledictū mendaciū
et homicidiū ⁊ furtum ⁊ adulteriū inundauerunt. Et
ſanguis ſanguinē tetigit: propter hoc lugebit terra
et infirmabitur oīs q̄ habitat in ea. Inuidus etiā qui
de bonis proximorum dolet in amaritudine doloris
ſemper manet. ⁊ ideo merito dicere poteſt illud Iob
17. In amaritudinibus morať oculus me⁹. ¶ Quin
tum autē remediū eſt frequēs memoria dñice paſſio
nis. vnde ſicut dicūt medici oculus q̄nq̄ infirmatur
per hoc q̄ ſanguis corruptus aſcendit ad oculum ⁊
ibidem induratur ⁊ generat maculā que viſum exce
cat ⁊ que indurata vix vel nunq̄ curatur: verūtamen
dum fuerit recens pōt abſtrahi virtute ſanguinis ex
tracti de dextera ala columbe. ſic ſpūaliter ⁊ auqñ cōtin
git q̄ inuidus primo ſuo ſanguinē odij ⁊ inuidie in
corde ſuo portat. ⁊ inuiū in eo radicatur ⁊ induratur
q̄ vix pōt eijci ⁊ ſanari: ſed tñ ſi in principio inuidus ta
lis memorari vellet de illo precioſo ſanguine extra-
cto de dextera ala. i. de dextero latere illi⁹ ſimplicis
columbe. Ieſu xp̄i ſanguinē odij ⁊ inuidie de cordis
oculo tolleret faciliter ⁊ ſanaret. vñ. S. T. in de veri.
theo. lib.4. ca.20. Paſſione inquit ſua chriſtus vicit
diabolū quē ligauit infernū: quē ſpoliauit carnē: quē
ſuperauit mundū: quē contempſit ſupplicium: qđ ꝑtu-
lit celū: quod aperuit paſſio chriſti: tollit ſeptē vitia:
tollit ſuperbiā capitis humilis inclinatio. inuidiam
brachiorū ad amplexandū charitatiua extenſio. aua-
ritiam in ſignū largitatis manuū perforatio. accidiā
ad paſſionē ſpontanea feſtinatio. iram mollis reſpon
ſio. gulā aceti ⁊ fellis potatio. luxuriā lateris vulne-
ratio: ⁊ toti⁹ corporis flagellatio. hec ille. Itē Aug.
in libro ſuo de virginitate. Pendentis inquit in cru-
ce inſpice vulnera ſanguinē morientis preciū redi-
mentis: cicatrices reſurgētis: caput habet inclinatū
ad oſculandū. cor apertum ad diligendū. brachia ex-
tenſa ad amplexandū: totū corpus expoſitū ad redi-
mendūꝫ. hec q̄ta ſunt cogitate: hec in ſtatera cordis
vr̄i appendite: vt totus vobis figatur in corde qui to
tus ꝓ vobis fuit fixus in cruce. hec ille. ¶ Sextū aūt
remediū eſt charitatis pfecta cōſeruatio. vñ cū cha-
ritas ⁊ inuidia recte ſint cōtraria: ⁊ teſte philoſopho
cōtraria cōtrarijs curanť. ſequitur q̄ charitatis me
dicamentū inuidie vulneris eſt ſanatiuū. ſicut eñ ſu
perbia curať humilitate: ⁊ gula abſtinētia: ⁊ ſobrieta
te ſic inuidia curať charitate ⁊ dilectiōe: ſicut eñ elō
gationē a deo efficit odiū fraternū ⁊ inuidia. ſic cha-
ritas q̄ eſt radix oīm virtutū imediate cōiungēs nos
deo cōiungit ⁊ mēbris eccleſie triūphantis ⁊ milita-
tis. id eñ qđ in oī ꝟtute eſt cā meriti efficit. charitas
eſt ergo pre oīb⁹ ꝟtutib⁹ appetēda: ⁊ etiā habita cō-
ſeruanda. ¶ Pro quo notandū eſt q̄ ſicut dī Petrus
lōbardus.3. ſententiaꝝ diſtin. viceſimaſeptima ca.2.
charitas eſt dilectio qua diligiť deus ꝓpter ſe ⁊ pxi
mus: ꝓpter deū vel in deo: ꝓpter deū dī q̄rū ad illos
qui nōdū ſunt iuſti q̄ ad hoc amādi ſunt vt iuſti fiāt:
et in deo vt in iuſtitia propter gratiā maneant. Unde
Augu. doctor egregius. qui inquit amāt hoīes: aut
q̄ ſunt iuſti: aut vt fiant iuſti amare debet. Itē Aug.
in quodā ſer. de beato Steph. ⁊ ponitur in floriario
Bartho. titulo de dilectione inimici quare inquit di-
cit chriſtus. Diligite inimicos veſtros vtiq̄ vt inimi
coſ faciatis amicos. Unde Apo. Rom.12. Si eſurie- B
rit inimicus tuus ciba illuꝫ: ſi ſitit potum da illi: hoc
autem faciens carbones ignis cōgeres ſuper caput
eius: id eſt exēpla charitatis ſibi preſtabis ſed cōtra

hec tu quiſqȝ es qui ita non diligis ſed figis genua.
elidis frontē in terram: clamas ꝛ dicis. o deus ſi mo
riatur inimicus me⁹. ſi qd apud te ꝓmerui occide ini
micū meū. ꝛ vtiqȝ tu q̄ ſic oras vt ho moriatur malus
oras cōtra malum: ꝛ ſic facti eſtis iam duo mali: ille
prius male agēdo deinde tu male orādo incipis eſſe
malus ꝛ dicis. Dn̄e occide maluȝ. reſpondet tibi de⁹.
quē veſtrū prius occidā cum ambo iā eſtis mali. At
tende iā ꝛ aliud iudex hō per ſeipſum reuȝ hoīem nō
occidit: ſed ipſe iudex iubet ꝛ ſpiculator occidit. di
cit autem iudex. occide ꝛ tortor occidit: ꝛ tu qn̄ dicis.
Dn̄e occide inimicū meū te facis iudicem ꝛ deū que
ris eſſe tuū tortorē: ſed reſpōdebit tibi de⁹. Nō ero
prorſus peccatoris: nō ero tortor: ſed penitētiū libe
rator: qꝛ nolo mortē peccatoris ſed vt cōuertat ꝛ vi
uat. nā ſi volūtatē tuā habuiſſem te pri⁹ occidiſſem.
nōne anteqȝ inuitarus venires ad me nomen meū ma
le viuēdo blaſphemaſti. ꝛ mādata mea ꝛ legem meā
contēptibiliter preteriſti. nōne me in tuis malis opib⁹
frequētiſſime irritaſti? nōne me in preceptis ꝛ ſeruis
meis ꝯtēpſiſti: ſi aūt te occidiſſem: meū inimicū quō
te facerē amicū? vt qd igr̄ male orādo cōtra primuȝ
tuū doces qđ nō feci in te. hec Augu. Ideo nō ſic ſed
attēdēdū eſt ꝙ ſicut petr⁹ lōbard⁹ dicit vbi pri⁹ fun
dans ſe ſuꝑ verbis xp̄i. Math. 22. Duo ſunt charita
tis mādata. vnū ptinens ad dilectionē dei qđ eſt ma
ximū in lege mādatū. Alterū pertinēs ad dilectionē
ꝓximi ſimile priori. ¶ Primū eſt hoc. Diliges dn̄m
deū tuū ex toto corde tuo: ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ ex tota
mente tua. hoc eſt maximū ꝛ primū mandatū. Scōm
eſt ſimile huic. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum. In
his duob⁹ mādatis pendet tota lex ꝛ ꝓphete. ¶ Pro
quo notandū eſt ꝙ licet hic nō recitent explicite duo
mādata. tn̄ Exodi. 10. recitant decē quorū tria perti
nent ad dilectionē dei. ꝛ vocant mādata prime tabule
ſcōm Aug. pro eo ꝙ ſcripta erāt in prima tabula quā
deus digito ꝓprio ſcripſit moyſi populo iſraelitico
adminiſtranda. vt pꝫ Exodi. 34. ꝛ ſeptē alia ptinent
ad dilectionē proximi: ꝛ vocant mādata ſcđe tabule
ſcōm Aug. pro eo ꝙ ſcripta erant in ſecunda tabula:
q̄s dn̄s ſcripſit populo ſuo adminiſtrandas. Et hec
tria mādata prime tabule ſunt q̄ſi quedā explicatio
nes declarātes primū mādatū pertinens ad dilectio
nem dei. qđ chriſtus recitat in euāgelio vbi ſupra. cū
dicit. Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo ꝛc. ſi
cut ꝛ ſeptē mādata ſecūde tabule ſunt explicationes
declarātes ſcōm mandatū xp̄i euāgelicū pertinens
ad dilectionē proximi. cum dicit. Secundū eſt ſimile
huic. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum ꝛc. hoc man
datū de dilectione proximi ſimile eſt dei mādato de
dilectiōe dei. quia vnū ſine altero nō poteſt perfecte
impleri. Unde Criſoſtomus. Utilitas inquit omniū
mandatorū vna eſt ꝛ omnia mandata vnū eſſe viden
tur. quia illa ita ſibi inuicē adherent ꝙ alterū ſine al
tero eſſe nō poteſt. vnde ꝛ ſicut dicit lira. Omnia alia
mandata legis ꝛ monitionis nō ſunt niſi explicatio
nes quedā iſtorū duorū mandatorū chriſti euangeli
corū. etiam hāc ſententiā confirmat xp̄us dicens. In
his duobus mādatis pēdet tota lex ꝛ ꝓphete. ¶ Ex
quibus plane elicere poſſum⁹ ꝙ obſeruātia triū mā
datoruȝ prime tabule pertinet ab obſeruantiā predi
cti primi mādati euāgelici in quo xp̄s dicit. Diliges
dn̄m deū tuū ex toto corde tuo. ¶ Unde i prima par
ticula hui⁹ mandati primi euāgelici innuitur obſer
uantia primi mādati prime tabule qđ eſt iſtud. Non
habebis deos alienos. Nam ſcōm Augu. Deum dili
gere toto corde idem eſt ꝙ deū diligere in intellectu
ſine errore. ꝛ ſicut conſtat qui deū diligit ſine errore
nulliū habet deū alienū. ꝛ ideo dicit Apo. ad gal. vi.
Noli errare deus nō irridetur. i. ab inſipientib⁹ non
decipit. ſed ꝯtra iſtud ꝓceptū faciūt omnes ydolatre:
oēs ſortilegi: ꝛ oēs mortalr̄ peccantes. ¶ In ſcđa ꝑ
ticula primi mādati xp̄i euāgelici vcȝ. Diliges dn̄m
deū tuū ex tota aīa tua. innuit obſeruātia ſcđi māda
ti prime tabule quod eſt iſtud. Nō aſſumes nomē dn̄i
dei tui in vanū. vnde ſcōm Aug. Deū diligere ex to
ta aīa eſt deū diligere in volūtate ſine cōtradictione:
ſed q̄ deū volūtarie ſine cōtradictione diligit nō aſſu
mit nomē dei in vanū: nec aliqd cōtra preceptū ei⁹ fa
cit. Dicēte apo. i. Iohā. 2. Qui dicit ſe diligere deū ꝛ
mādata ei⁹ nō cuſtodit mēdax eſt: ſed cōtra iſtud pre
ceptū faciūt oēs falſi xp̄iani ꝛ oēs q̄ per deuȝ vel per
aliquā creaturā falſe ꝛ inaniter iurant. ¶ In tertia ꝑ
ticula ꝓdicti primi mādati xp̄i videlicet. Diliges do
minū deū tuū ex tota mēte tua innuitur obſeruātia
tertii mādati prime tabule qđ eſt iſtud. Memēto vt
diē ſabbati ſanctifices. vn̄ ſcōm Aug. Deum ex tota
mēte diligere eſt deū habere i memoria ſine obliuio
ne. ſed qꝛ in mūdanis occupationibus q̄ ſcōm volun
tatem dei in diebus ferialibus licite poſſumus face
re multotiens intantū implicamur ꝙ deū a mēte no
ſtra expellimus. ideo ꝓcepit nobis deus ſaltē in ſab
bato ab operib⁹ ſeruilibus ceſſare. ꝛ deū anteqȝ irre
uocabiliter a nobis receſſerit deuota mētis cōtēpla
tione ꝛ oratione reuocare: vt oibus dieb⁹ vite noſtre
in mēte nr̄a maneat. vn̄ Thobie. 4. Oibus diebus vi
te tue in mēte habe deū: ꝛ caue ne aliqn̄ pctō cōſcien
tias ꝛ ꝓtermittas precepta dei noſtri. ſed cōtra iſtud
preceptū faciūt oēs q̄ deū a ſe ꝛ a mēte ſua excludūt:
et in diebus feſtiuis in qbus ſcōm preceptū dei a ne
gocijs ſecularibus ceſſare deberēt: ꝛ deuota mentis
contēplatione ꝛ oratione deū reuocare per ingurgi
tationē pcti ſuꝑbie/gule/luxurie/ ꝛ in oī gn̄e vitiorū
deū a ſe ꝛ a mēte ſua excludūt: ꝛ ſeipſos a deo elōgāt.
De quibus conqueritur dn̄s per ꝓphetā Ierem. 2. d.
Elōgauerunt a me: ꝛ ambulauerunt poſt vanitatē: ꝛ C
vani facti ſunt. ¶ Scōm inquit mādatū. ſ. ptinēs ad
dilectionē ꝓximi ſimile eſt huic. ſ. primo qđ eſt iſtud.
Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſuȝ. Suꝑ quo not hing.
ꝙ ly ſicut nō eſt ibi nomē equalitatis: ſȝ ſimilitudinis:
et denotat ꝙ qlibet xp̄ianus debet tātū bonū ꝓximo
velle q̄ntum ſibiipſi. i. tantā grām in preſenti: ꝛ tātam
gloriā in futuro. non tn̄ ex hoc ꝓcepto ſequit ꝙ ſemꝑ
homo teneat ꝓximo indigēti dare medietatē bonoꝝ
ſuoꝝ. qꝛ ſic dando multis infra breue parū vel nichil
ſibi remaneret. ꝛ dicit hoc mandatū ſimile primo. qꝛ
vt dicit gloſa ſicut primo mandato de dilectione ꝓxi
mi implet tota lex q̄ntū ad ꝓcepta prime tabule q̄ ſūt
tria. ſic in iſto ſcđo mādato de dilectione ꝓximi iple
tur tota lex q̄ntū ad mādata ſcđe tabule q̄ ſunt ſeptē.
Nā qui ꝓximū ſicut ſeipm̄ diligit patrē ꝛ matrē q̄ in
ter ceteros mortales ſcōm viā nature ſibi ſunt proxi
miores honorat quod eſt primū mandatū ſecunde ta
bule. nulliū hominē occidit: quod eſt ſcōm. nō mecha
tur: quod eſt tertiū. nō furtum facit: qđ eſt quartū. nō
loquitur contra proximū falſum teſtimoniū: quod eſt
quintū. nō concupiſcit domū ꝓximi ſui: quod eſt ſex
tum. nō deſiderat vxorē proximi ſui. nō ſeruū nō an

cillam:nō bouē:nō aſinū:nō equū:nec oīa que illius
ſunt:qđ eſt ſeptimū. Ex ꝗbus clare pꝫ ꝙ in obſeruā=
tia ꝓdictoꝝ duoꝝ mādatoꝝ de dilectione dei ꝛ ꝓxi=
mi pēdet obſeruātia oīm ꝓdictoꝝ mādatoꝝ decē ꝓxi
me tabule ꝛ ſcđe. Nā oīa alia mandata legis ꝛ moni
tiones nō ſunt niſi ꝗdā explicatiōes iſtoꝝ duoꝝ mā
datoꝝ:q2 oēs alie leges et admonitiones ordinātur
ad dilectionē dei ꝛ proximi. In cuiꝰ cōfirmationē dr
xp̄s ꝙ in iſtis duobus mādatis pēdet tota lex ꝛ prō=
phete. Et ideo Aug. Si inqt nō vacat oēs paginas
ſcripture ꝑſcrutari oīaꝗ volumina ſermonū euolue
re oīa ſecreta ſcripturaruꝫ penetrare. tene charitatē
vbi pēdet vniuerſa lex ꝛ ꝓphete. vñ Apoca. Rom. 13.
Qui eñ diligit ꝓximū legē impleuit. Nam nō adul=
terabis:nō occides:nō furaberis: nō falſum teſtimo
nium dices:nō concupiſces rē ꝓximi tui. ꝛ ſi qđ aliud
eſt mādatū in hoc v̄bo inſtauratur. Diliges proximū
tuū ſicut teipſuꝫ. dilectio ꝓximi malū nō operaꝰ. ple
nitudo igitur legis eſt dilectio. ſ. dei proximi.

¶ Ca. 10. de his que nos incitare deberent ad
diligendum deum ſuper omnia.

Et eſt inſuper notādū ꝙ ad dili=
genduꝫ deū multa hoīm incitare deberēt.
Primo amicitie eiꝰ vtilitas. Vñ nichil pōt
fructuoſius dei dilectione. ipſe eñ diligē=
tibꝰ ſe pctā dimittit. vñ Luce. 7. Remittunꝰ ei pctā
multa qm̄ dilexit multū. ipſe etiā diligētibꝰ ſe miam
preſtat. vñ Exodi. 20. Ego ſum dñs deus tuꝰ faciens
miam in milia his q̄ diligūt me. Itē ipſe diligētibus
ſe gaudiū eternū ꝓmittit. vñ. 1. coꝛ. 2. Oculus nō vi=
dit nec auris audiuit:nec in coꝛ hoīs aſcēdit q̄ prepa
rauit deꝰ diligentibꝰ ſe. Itē Iaco. 1. De ꝗlibet iuſto
dicitur. Accipiet coronā vite quā preparauit deꝰ dili=
gentibꝰ ſe. ¶ Scđm incitamētū ad diligēduꝫ deū eſt
dei inimicitiaꝝ dānoſitas. Nā oīa ſūt inimica inimi=
cis dei. vñ Grego. offenſo inqt creatore oīs creatura
damnatū odio hēbit. vñ ꝛ ipſimet dei inimici ſibiipſis
ſunt inimici. dicente pſal. Qui diligit iniquitatē odit
aīam ſuā. Ipſi ēt ſcti in celo q̄ tñ amauerūt pctōres i
vita pñti. letabunꝰ cū viderint vindictā captā de im=
pijs:dicēte pſal. Letabiꝰ iuſtus cū viderit vindictā. ſ.
in die iudicij:in quo vt dr ſapiētie. 5. Purgabit orbis
terraꝝ cōtra inſenſatos. ¶ Tertiū incitamentū a di=
ligendū deū eſt eius ꝑſeuerans fidelitas. vñ Eccl. 6.
Amico fideli nulla eſt cōparatio ꝛ nō eſt digna pon=
deratio auri ꝛ argenti contra bonitatē fidei illiꝰ. vñ
alij amici qui ꝗdrupliciter inueniunꝰ infideles. Pri=
mo quia aliquādo nō amant licet amenꝰ. ſed nō ſic eſt
de amico iſto. vnde Pro. 8. Ego diligētes me diligo.
Itē Io. 14. Qui diligit me diligetur a patre meo: ꝛ
ego diligā eum. Secundo q2 tēpore aduerſitatis de=
ſinunt amare. vñ Eccl. 6. Eſt eñ amicus ſcđm tēpus
ſuū ꝛ non ꝑmanet in tempoꝛe tribulationis: ſed non
ſic eſt de deo. vnde ipſe dicit per ſapientē. Omī tēpo
re diligit qui amicus eſt. Tertio quia amatores hu=
ius mundi amant viuos:ſed inimici fiunt moꝛtuoꝝ
eos bonis ſuis ſpoliantes. vñ Eccl. 6. Eſt amicus q̄
cōuertitur ad inimicitiā:ſed deus poſt moꝛtem ſuis
amatoꝛibus ſpecialiter ſe oſtendit eſſe amicū. Nam
tunc animā viri iuſti de habitaculo coꝛpoꝛis eijcitur
in celeſte habitaculū recipit. vnde Pſal. In volunta=
te tua deduxiſti me. ꝛ cū gl̄ia ſuſcepiſti me. ¶ Quar
to quia amici patris quādoꝗ inimici ſūt filioꝝ. ſed
amicus iſte ꝓpter patrem filios amat qñꝗ ad deci=
mā generationē. vñ Exo. 21. Ego ſum dñs deus tuꝰ
foꝛtis zelotes viſitās iniquitatē patrum in filios in
tertiam ꝛ quartā generationē eoꝝ qui oderunt me
et faciens miam ſup milia his qui diligūt me ꝛ cuſto
diunt precepta mea. ¶ Quartū incitamētum ad dili
gendū deū eſt multiplex bonū quod ipſe hoīb9 gra=
tuite preſtitit. vñ Aug. Cogoꝛ inquit lōībus deum
p̄rem ſuper oīa diligere. a quo me video oīa pigno=
ra recipiſſe dedit michi antē eſſe ꝛ ꝑeſſe:viuere ꝛ be
ne viuere. coꝛpus cū ſenſibus:aīam cū viribus. mun
dum cū contentis. ꝛ filium ſuū cum toꝛmentis. dona
cū ſacramētis. virtutes cū incremētis: ꝛ hmōi. Reſpi
ce queſo vniuerſuꝫ mundū ꝛ conſidera ſi qđ in ipſo ſit
quod tibi nō ſeruat. Oī eñ natura curſuꝫ ſuū ad hūc
finē dirigit vt tuis obſequijs famuletꝰ. hec ille. Et iđ
merito dicitur Eccl. 13. In oī vita tua dilige deum ꝛ
inuoca illū in ſalutē tuā. vnde Hugo. lib. 1. de clauſtro
aīe. Sicut inqt nullū eſt momentū quo homo nō vta
tur vel fruaꝰ dei bonitate ꝛ mia. ſic nullū dꝫ eſſe mo=
mentū quo eum preſentē non habeat in memoꝛia. Et
ideo merito bea. Augu. Omne inqt tēpus in quo de
deo nō cogitaſti hoc te cōputa perdidiſſe. ¶ Quintū
incitamentū ad diligendum deū eſt multiplex pena
quā ipſe patienter pro amoꝛe hoīs ꝑtulit. vñ Augu.
in de ſpeculo humane miſerie. Attende inqt homo
ꝙ propter te filiꝰ dei formā hominis aſſumpſit: pro
pter te natꝰ eſt in mūdū:propter te eſuriuit ꝛ ſitiuit:
propter te tantatus eſt:cōprehēſus eſt atꝗ ligatus:
propter te moꝛtuꝰ eſt ꝛ ſepultus. Attēde homo chri
ſti redemptionē aīaꝝ. vide humilē filiū dei pendentē
in cruce poꝛtantē tua peccata: ꝓpter te dolentē ꝛ vul
neratum propter iniquitates tuas. Cōſidera ꝗta fla
gella ſuſtinuit ꝓ te/ſputa/alapas/vincula/irriſiones
opprobria:qui tanta pro te ſuſtinuit in humilitate: ip
ſe iudex vēturus eſt in excelſa maieſtate daboli. hec
ille. ¶ Sextum incitamētum ad diligendū deum eſt
figura naturalis qua deus coꝛpus humanū pro cete
ris animalibus decoꝛauit. vnde Augu. in de diſcipli
na chriſtiana. Beluas inquit deus proſtratas in faciē
fecit paſtum querētes de terra te in duos pedes ere
xit. faciem tuam ſurſuꝫ attendere: non diſcoꝛdet coꝛ
tuū a facie tua:non habeas faciem ſurſum ꝛ coꝛ deoꝛ
ſum:fac ſurſum coꝛ ne mētiaris in domo diſcipline:
id eſt in domo eccleſie chriſti. ¶ Septimū incitamē=
tum ad diligendum deum eſt. ꝙ nemo niſi deum ſu=
per omnia diligat ſeruus eſt ieſu chriſti. et cum ne=
mo niſi ſit ſeruus ieſus chriſti poteſt ſaluari: ſequi=
tur ꝙ nemo niſi deum ſuper omnia diligat/poteſt ſal
uari. Aſſumptum patet ex verbis chriſti dicentis
Luc. 14. Si quis venit ad me ꝛ non odit patrem ſuū
et matrem/ꝛ vxoꝛem/ꝛ filios/ꝛ fratres/ꝛ ſoroꝛes ad=
huc aūt ꝛ aīam ſuam nō poteſt meꝰ eſſe diſcipulus.
Studeant igitur oēs chriſtiani ſi pluſꝗ xp̄m amaue
runt aliquod hoꝝ ſeptem: ꝛ ſi ſic indubie nō ſunt chri
ſti diſcipuli ſed ſathane filij. ille autē ad ſenſum euan
gelij hec ſeptem odit qui poſtponit ea amoꝛe chriſti
legem eius pacē ꝛ cōcoꝛdiam preponēdo. Et ex iſto
fidei principio patet qui ſacerdotes et etiam domini
ſeculares ſtando pro pace ꝛ pro conſeruatione legis
dei ſunt filij ieſu chriſti: ꝛ qui nō cum nemo ſit filius
electus dei niſi qui effectualiter ꝛ principaliter labo=
rat pro pace chriſti ſcđm eius media acquirenda. vi=
de. 1. Io. 3. Nō diligamus verbo neꝗ lingua. ſed ope

re ꝛ veritate. vñ Beda ſup Lucã. verus inquit amor veritatem amat ꝛ nõ mũdi vanitatẽ: in veritate iudicat: ꝓ ṽitate certat: ꝛ cũ veritate oĩa opa ſua cõſummat. ſed ſicut dẽ btũs Grego. i. paſto. ca. 22. Qui praua ſtudẽt agere ꝛ tñ ad hec vult ceteros facere tpe ſi bimet ꝛ teſtis eſt q2 plus ṽitate ſe appetit diligi quã cõtra ſe nõ vult defendi. Nemo qppe eſt qui ita viuat et aliquatenꝰ nõ delinquat. Ille igit̃ ſeipſo amplius veritatem deſiderat amari quo ſibi a nullo vult cõtra veritatem parci. Hinc eñ petrus increpationẽ pauli libenter accepit: hinc ꝛ dauid correctionẽ ſubditi humiliter audiuit. hec Grego.

¶ Capitulum. xi. de octo ſignis oſtendentibus hominem deum in veritate diligere.

A Sed eſt hic notandum quod ſpecialiter octo ſunt ſigna oſtendẽtia hoĩem deũ in veritate diligere. ¶ Primũ eſt cuꝫ qs libẽter de deo loquitur nõ ad eius vituperiũ ꝛ blaſphemiã. ſicut mendaces ꝛ horribiliter per deũ ꝛ mẽbra eius conſuetudinaliter iurãtes. De quibus cõqueritur dñs Ro. 2. dicens. Nomen dei per vos blaſphemat̃. Itẽ yſa. 52. Iugiter tota die nomẽ meũ blaſphemat̃: ſed ad eius laudẽ pronunciandã ſicut propheta qui dicit. Semp laus eius in ore meo. vñ Grego. Quod inquit mens valde amat in ſermone ſepius replicat. Item Criſo. Amantiũ inquit mos eſt vt amorẽ ſuũ ſilentio tegere nequeãt. Vñ Math. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. ¶ Secundũ ſignũ eſt. cũ aliquis de ſuis facultatibus pro amore diuino libenter diſtribuit. vñ Cañ. vltimo. Si dederit homo omnẽ ſubſtantiã domꝰ ſue pro dilectione quaſi nihil deſpiciet eam. ¶ Tertiũ ſignũ eſt. cũ quis pro deo libenter patit̃ tribulationes. vñ Proſp: ꝛ ponitur in flo. Barth. titu. de amore dei. Illi inquit pluſq̃ ſe deũ diligunt qui pro eius amore ad tempus ſue ſaluti non parcunt ſeipſos tribulationibus ꝛ periculis tradunt. nudari proprijs facultatibus patrie ſue extorres fieri parẽtibus ſuis ꝛ vxoribus ac filijs renunciare parati ſunt. ꝛ breuiter dicam ipſam corporis mortẽ non ſolũ non refugiũt: ſed etiã libẽter accipiunt cupiens a corporis ſui vita magis q̃ a via vite diſcedere. hec ille. Et ſequitur dulcis admodũ eſt amor dei: pro quo vt ait Aug. Dulces ſunt afflictiones ꝛ iniurie pro illo qui etiã ꝛ ipſam mortẽ dulcem facit quẽ qui perfecte haberet dulciter ſuſtineret que nunc tepidis videntur amara: quia amantibus nihil eſt durũ. Unde qui deũ ꝑfecte diligit nec aduerſa coanguſtant: nec proſpere eleuant. ſed cũcta tranſitoria deſpicit quouſq3 ad gaudia celeſtia perueniat: q̃ vero de nullo gaudet adepto pluſq̃ de dei beniuolentia de nullo amiſſo dolet pluſq̃ de dei offenſa. que ſpe certa ſixa i ſupernis agit bona que poteſt: et a malis oĩbus ſe cohibet: deũ toto corde dĩ diligere. hoc ſignũ amoris habuit ille nobilis ſenex Elio dorus: de quo legitur. 2. Mach. 6. ꝙ cũ plagis ꝛ tormento mortis puniretur dixit. dñe qui habes ſciã ſciam tu manifeſte ſcis ꝙ cũ poſſem a morte liberari, duros corporis ſuſtineo dolores. Sc̃dm vero animã propter amorẽ tuũ hoc libẽter patior: hoc ſignũ amoris etiã habuerunt ſcti apl̃i qui put dĩ Act. 5. Ibant gaudentes a conſpectu conſilij qm̃ digni habiti ſunt pro noĩe ieſu xp̃i ꝯtumeliã pati. ¶ Quartũ ſignũ eſt: cum quis libenter ꝛ deuote domũ dei frequẽtat hoc ſignũ habuit illa nobilis mulier anna propheteſſa de qua dĩ Lu. 2. ꝙ non diſcedebat de tẽplo ieiunijs ꝛ obſecrationibus ſeruiẽs die ac nocte. ¶ Quintũ ſignũ eſt: cũ quis verbũ dei libenter audit hoc ſignũ habuit illa ſancta mulier magdalena q̃ vt dicit̃ Lu. 10. ſedebat ſecus pedes dñi ꝛ audiebat verbũ illius. vñ inter omnia ſigna amoris iſtud eſt vnũ de apertiſſimis: cũ quis gaudet audire ꝛ loqui de deo ꝛ lege eius: ꝛ cauſam naturalẽ huius oſtendit Macrobius in ſuis ſaturnalibus. vt dictũ eſt ſupra cap. 2. vbi agitur de dulia in fine. ¶ Sextum ſignũ eſt diligens mandatorũ diuinorũ obſeruantia. dicente chriſto Iohã. 14. Qui habet mandata mea ꝛ ſeruat ea ipſe eſt q̃ diligit me: quaſi diceret. nullus alius. Nam vt dicit Apo. i. Iohan. 2. Qui dicit ſe diligere deum. ꝛ mandata eius nõ cuſtodit mendax eſt. Nam quolibet mandatũ pluſq̃ deum amare cõuincitur qui deum precipiẽtem ſpernit: ꝛ ab eo prohibitum facit. vnde Hiero. in Epi. ad demetriadem virginem. Apertꝰ inquit contemptus eſt facere prohibita ꝛ iuſſa non facere. Et ideo dicit chriſtus Io. 14. Si quis diligit me ſermonẽ meũ ſeruabit: ꝛ pater meus diliget eum: ꝛ ad euꝫ veniemus et mãſionem apud eum faciemus. ¶ Septimũ enim ſignũ eſt diligens occupatio in bonis operibus. Unde Grego. ſuper euãge. omel. 30. Nunq̃ inquit eſt amor dei occioſus. operatur eñ magna ſi eſt. ſi vero operari renuit amor non eſt. ¶ Item Auguſt. in peccatorum meritis ꝛ remiſſione. ꝛ ponitur in flor. Bartho. titu. de amore dei. Tanta magis inquit delectat opus bonum quanto magis diligitur deus ſummuꝫ ꝛ incõmutabile bonũ. quãobrem feruidus debet eſſe amor dei vt frigiditas triſticie deſperatiõis deſtruatur et accidie. amor enim tepidus vomitum prouocat. Unde Apoca. 3. Utinam frigidus eſſes aut calidus: ſed quia tepidus es incipiaꝫ te emouere ex ore meo. Sic igitur in te ferueat amor dei vt omne noxium in te deſiderium extinguas: vt carnis amor ſpiritus amore ſuperetur: ꝛ deſideriũ deſiderio reſtringatur. Et ſicut ceruus ſi venenũ hauſerit omnes ſpinas tranſiens nichil deſiderat niſi fontem: ſic anima tua cum venenũ peccati guſtauerit omnia huius mũdi impedimenta tranſiliens nihil deſideret niſi deum fontem viuũ. vt aqua gratie eius potata munda ꝛ immaculata ante faciem dei per penitentiã appereat. Si vero argentum vel aurum equũ vel prediũ cibum vel potũ cũ maiori animi leticia q̃ corpus chriſti vel diuinũ ſermonẽ ſumpſeris. amor ſpõſi i te frigeſcit ꝛ ignis diaboli in atrijs cordis tui accẽſus eſt. ¶ Quidam vir contemplatiuus. vt dicitur in flore. Bar. vbi B ſupra: vidit in quadam viſione tres fratres ſtãtes iuxta ripam fluminis. Et audiuit vocem ex altera parte littoris dicentem eis. Accipite alas igneas et venite ad me. ad quam vocem duo ex eis acceperũt alas et nimia facilitate volauerunt vltra flumen. tertiꝰ vero qui remanſit hoc videns flebat vehementiſſime ꝛ clamabat ad dñm. Et ecce date ſunt et ale non tamẽ ignee: ſed debiles ꝛ infirme: ita vt cũ omni labore et dolore volans modo mergendo ꝛ mõ aſcẽdendo vix tandem ripam attigit. ſpũaliter per vocantem iſtos tres fratres intelligo deũ omĩpotẽtẽ qui vocat petõres ad penitentiã: ꝛ deinde ad vitã eternã. dĩ. Uenite ad me oẽs qui laboratis ꝛ onerati eſtis: et ego reficiam vos Math. 11. Per duos fratres alis igneis vltra flumen ad ipſos vocãtem volantes intelligo fideles xp̃ianos fraterna dilectione in vita contemplatiua vel actiua in hoc mundo viuentes: ſed alis igneis feruẽtis amoris ꝛ timoris in omni deſiderio ad deũ

volātes. Iſti enim figurantur Eze. 10. Ubi legitur ꝙ
propheta vidit hominē habētem duas alas ⁊ manus
hominis ſubtus pennas eius. ⁊c. vt ſupra parte quar-
ta capitu. 2. vbi agitur de quinto motiuo conferente
ad deteſtationem auaricie fere in fine. Et illi qui cuꝫ
predictis alis a deū ipſo iubente volant: cū magna fa-
cilitate ad deum perueniunt. Per tertiam vero qui
cum difficultate periculū ſummerſionis euadens et
ad ripam peruenit intelligo tales q̄ in amore ⁊ timo-
re dei ſunt. ⁊ tales ad deum vix cum nimia difficulta-
te perueniūt. Hec in flora. Bar. Et ſequitur ibidem.
Nimis tepide deum diligit qui remiſſius eum dili-
git q̄ canis dominū ſuū. Sed canis experientia do-
cente ita diligit dominū ſuū ꝙ eum ſequitur quocun-
q̄ tranſierit. Et licet comminetur ei agitando in manu
ſua virgam vel baculum vel iactando ei lapides ni-
chilominus ſequitur eum per ſpinas et aquam ⁊ ar-
matorum turbam. Sic igitur et nos deum noſtrum
diligamus ad minus vt canis ſuū dominū. vt ſi infe-
rat nobis tribulationes infirmitates aut moleſtias
non relinquamus eum. Reuera qui veraciter deum
diligit ſibi de ſe nichil relinq̄t. nichilq̄ amori dei pre-
ponit. ſed illum ſolum querit pro quo lucrificando
omnia huius mundi blandimenta quaſi abſintium a-
mara ⁊ omnē eius gloriam atq̄ decorē reputat qua-
ſi ſtercora. hec ibi. ¶ Octauū ſignū eſt: cum quis pro-
ximū veraciter ſicut ſeipſum diligit. Nam vt dicit
Apo. 1. Johan. 4. Si quis dixerit quoniā diligo deū
⁊ fratrem ſuum oderit mendax eſt. qui autem non di-
ligit fratrem ſuum / quem vidit deum / quem non vi-
det quomodo diligere poteſt. quaſi diceret nullo mo-
do perfecte: quia nec deus diligitur niſi proximus di-
ligatur: nec proximus diligitur niſi deus diligatur.
Unde Grego. in moral. Omnipotens inq̄t deus nos
ſuos eſſe diſcipulos ſola cuſtodia caritatis probat.
Hinc eſt enim ꝙ per ſe ipſam dicit veritas Johā. 13.
In hoc cognoſcent homines ꝙ mei eſtis diſcipuli ſi
dilectionem habueritis ad inuicem: que nimirum di-
lectio ſi cor noſtrum veraciter replet duobus modis
oſtendi ſolet: videlicet ſi amicos in deo et inimicos
in deo et inimicos propter deum diligimus: quoniā
nec ipſe deus diligitur ſine proximo: nec proxim⁹ di-
ligitur ſine deo: quia per dilectionem proximi per-
uenitur ad dilectionē dei. In mutua dilectione pro-
ximi eſt perfectio caritatis diuine. vnde. 1. Jo. 4. Si
diligamus inuicem deus in nobis manet: ⁊ tunc cari-
tas eius in nobis pfecta eſt. Et ideo dicit nobis xp̄s.
Luce. 6. Quecunq̄ vultis vt faciant vobis homines
et vos eadem facite illis. ⁊ ſi quod impendi nobis vo-
lumus hoc alijs impendamus. ⁊ ꝙ nobis fieri nolimus
⁊ hoc alijs facere ipſi deuitemus: ⁊ caritatis iura ille-
ſa ſeruabimus. ¶ Item Augu. ſup illud. 1. Jo. 3. In
hoc manifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli. Sola inquit
caritate filij dei ⁊ filij diaboli diſcernuntur. vñ inquit
ſignēt ſe hoīes ſigno crucis ⁊ rñdeant oēs amen. Cā-
tent oēs alla. Baptiſentur oēs / intrēt eccleſiā / oñes
impleant parietes baſilicarū. et non diſcernūtur filij
dei a filijs diaboli niſi ſola caritate qui habēt carita-
tem nati ſunt ex deo qui nō habent caritatem nō ſunt
ex deo. magnuꝫ igiť iudiciū magna diſcretio ǫcquid
vis habe hoc ſolum niſi habeas nichil tibi prodeſt.
Ad hāc igitur caritatē inter nos diligenter tenendā
inuitat nos Apls. 1. pe. 4. di. Añ oīa autē mutuā in
vobiſmet caritatē cōtinuā habentes: qꝛ caritas ope-
rit multitudinē pctōꝝ. Itē puer. 10. vniuerſa delicta
operit caritas. Et ſicut dicit Apo. Roē. 13. Qui dili-
git proximū legem impleuit. Itē gala. 5. Oīs lex in
vno ſermone impletur. Diliges proximū tuū ſicut te
ipm̄. ſed certe q̄ ſe non diligit primū diligere neſcit.
vnde Aug. in lib. ſuo. de ver. do. video inquit iam noſti
teipſuꝫ dilegere ⁊ cōmitto tibi proximū quē diligas
ſicut teipſum. ſi autē nō noſti diligere te: timeo ne deci-
pias proximū ſicut te. Itē idem in libro ſuo de diſci.
xp̄iana. Si inq̄t te interrogē vtrū diligas te: Reſpō-
des qꝛ diligo: q̄s eñi ſe odit: ſed nō ego dico pſalmi-
ſtam audi. Qui diligit iniquitatē odit animā ſuam.
Itē idem in codē. Qui inquit diligis iniquitatē quō
volebas tibi cōmitti primū vt eū tanq̄ te diligeres
in hoc ꝙ perdis te. ſi eñ tuipſe ſic te diligis vt pdas
ſic profecto perditurus es eum quē diligis ſicut te.
Nolo igitur quēq̄ ſic diligas. vel ſolus peri: aut cor-
rige dilectionē aut reſpue ſocietatem. hec ille. ¶ Et C
inſuper eſt notandū ꝙ modus amādi proximū eſt vt
amemus eum ſup res tranſitorias. ⁊ circa deū ⁊ pro-
pter deū. vñ qui proximū debito modo diligit deum
plus diligit propter quē primū diligit. implens igiť
mandatū de dilectione dei implet mandatū de dile-
ctione proximi. vñ Augu. ad macedoniū. Nemo pōt
inquit veraciter amicus eſſe hoīs niſi primit⁹ fuerit
amicus veritatis: nec hominem recte diligere nouit
quiſquis: cū non diligit eū qui hominē fecit. ¶ Unde
Greg. in mora. Per amorē inquit dei amor glauitur:
et amore dei amor proximi nutritur. Fons q̄ de alto
oritur de facili ad loca inferiora deriuatur. ſic amor
ſi deo primo itegre detur deinde ad primū recte de-
riuatur. vt ſcilicet proximus pp̄ter deū ametur. hec
Grego. Et bene pōt caritas aque fōtali aſſimilari. qꝛ
ſicut aqua fontis naturalis in hyeme eſt calida ſic ca-
ritas feruet in hyeme tribulationis: ⁊ etiā ſicut aqua
fontis naturalis eſt frigida vel frigeſcit interius in
eſtate quādo calor inualeſcit exterius. ſic interius te-
peſcit amor dei quādo exteri⁹ amor mūdi inualeſcit.
et ſicut quando eſt ita ꝙ ab vno fonte procedūt diuer-
ſi riuuli: ſi quis voluerit vt vnus riuulus abundet ſu-
per alios oportet reliquos obturare. Sic ſpiritualī-
ter cor humanū fons eſt ex quo procedant oēs riuuli
amoris humani boni ⁊ mali / amoris dei ⁊ amoris ſe-
culi. ſi vis igitur ꝙ riuulus amoris cordis tui abun-
det verſus deum: obtura riuulos amoris quos ha-
bes ad mūdanas vanitates: quia inquanto magis a-
bundat riuulus tui amoris ad vanitatē mundanam.
intanto parior eſt riuulus tu⁹ ad deū ⁊ ad celeſtē io-
cunditatē et econtra. Vñ Grego. ſuper Eze. omel. 9.
Si inquit adhuc pſenti ſeculo mēte inheres ſi adhuc
terrenis voluptatibus delectaris amare non potes
per exemplum. vt ſuppoſito ꝙ duo homines de Co-
lonia ad hieruſalem cauſas peregrinationis faciēde
tranſierunt: quoꝝ vnus diues reliquerit poſt ſe poſ-
ſeſſiones vxoreꝫ liberos ⁊ amicos cariſſimos. Alius
vero pauper nihil habens quod poſt ſe reliqueret in
quo amor et affectio ſua poſita ipſum ad ſuam patriā
redire moueret: cōſtat ꝙ iſte pauper in patria ſibi ex-
tranea in qua videret maiorem proſperitatem. et in
qua videret ſe amenius et iocūdius viuere poſſe: q̄
in patria in qua antea habitauit patriam in qua
prius habitauit relinquere non curaret: ſed ſic non
eſſet de alio. quia quantumcunq̄ delicate videret
ſe poſſe in patria ſibi extranea viuere ſemper tamen
ad illa ſibi delicta que poſt ſe reliquit redire appete-
ret: nec illa delicata patrie ſibi extranee ſibi ſaperēt
quotiens de illis magis ſibi delectis que reliquit in
ſua patria cogitaret. Sic ſpiritualiter omnes viato-

tes in hoc mundo quaſi peregrini ſumus ad celeſtē hieruſalē pegrinātes in qua tot & tāta ſunt gaudia ꝙ teſte aplō.1.ad Cor.2.Ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis aſcendit q̄ pparauit deus diligētibus ſe. In iſta enim pegrinatione voluptuoſis diuitibus q̄ ponunt ſuum amorē & felicitatē in diuitijs tranſitorijs hui⁹ mūdi in carnalib⁹ amicis & voluptatib⁹ delicie celeſtes nichil ſapiūt: & tāto quiſq̄ magis p amore ſupernoꝝ diſiungit quantomagis in huius mundi tranſitorijs vanitatibus delectatur: ſꝫ econtra pauperes ſpū qui nichil habent vel vident in hoc miſerabili mundo in quo inordinate ſuum amorē conuertant cōſiderātes celeſtis patrie fertilitatē ſp appetunt eſſe cū chriſto quē ſup oīa diligunt ſicut apl'us q̄ vt dicitur Phili.1.dixit. Deſiderium habeo diſſolui & eſſe cū xpō. In cuius rei figura legit Gen. 32.ꝙ cū iacob rediret de meſopotamia ad ſuos parētes in via domini angelum inuenit cum quo in luctamine magnū certamen habuit. Hanc eni hyſtoriā ptractans btūs Grego.ſup Eze.ome.14. Is enim inquit qui certat in luctamine aliquando ſuperior eſt: aliquando vero eum cuꝫ quo contendit & inferiorem inuenit. Deſignāt igitur angelus dñi & iacob qui cū angelo contēdit vniuſcuiuſq̄ viri perfecti aīam & in cōtemplatione eā poſitā exprimunt: qꝛ videlꝫ anima cū contemplari deū nitit velut in quodam certamine poſita modo quaſi exuperat: quia intelligendo & ſentiendo ď incircūſpecto lumine aliquid deguſtat: modo vero ſuccūbit: qꝛ & guſtando iterū terrena deficit quaſi igitur vicitur angelus qñ intimo īntellectu apprehenditur deus. ¶ Sed notandum ꝙ victus idem angelus neruum femoris iacob tetigit eumq̄ marceſcere ſtatim fecit atq̄ ab eo tēpore iacob vno claudicauit pede: qꝛ ſcilicet omnipotens deus cum iam per deſiderium & in intellectū cognoſcitur oēm in nobis voluptatē carnis arefacit.& que prius quaſi duobus pedibus innitentes & deū videbamur q̄rere & ſeculū tenere poſt agnitionem ſuauitatis dei vn⁹ in nobis pes ſanus remanet atq̄ alius claudicat: qꝛ neceſſe eſt vt debilitato ſeculi amore ſolus in nobis amor dei conualeſcat.ſi igitur tenemus angelum vno claudicamus pede: quia dum creſcit in nobis fortitudo amoris diuini īfirmatur proculdubio fortitudo carnis.omnis quippe qui vno claudicat pede ſolo illi pedi innititur quem ſanum habet: quia et cui deſideriū terrenum iam arefactum fuerit in ſolo pede amoris dei tota virtute ſe ſuſtinet & in ipſo ſtat: quia pedē amoris ſeculi quem ponere in terra conſueuerat.iam a terra ſuſpenſum portat. & nos igitur ſi ad parētes pprios.ſ.ſpūales redimus teneamus in via angelū: vt ſuauitate intima deū apprehendam⁹.hec Grego. Et infallibiliter deū apprehēdere poſſum⁹ ſi charitatē firmiter teneamus.vñ charitas dr̄ quaſi cara vnitas: quia nos vnit deo chariſſimo dicēte Aplō.1.Iohan.4. Deus charitas eſt: & qui manet ī charitate in deo manet & deus in eo: ſed cum deo contrariet dyabolus & charitati contrarietur diſcordia.& ſecundū Ariſtote.in topicis. Sicut oppoſitum de oppoſito ſic propoſitum de propoſito. ſequitur ꝙ ſicut deus charitas eſt: et qui manet in charitate in deo manet & deus in eo ſic dyabolus diſcordia eſt: & qui ī diſcordia manet & dyabolus in ipſo. Sed ſicut dicit beatus Gregorius. Nonnulli carnem ſuam pre ceteris gule refrenatione domant: ſed tamen cōcordare eis quos abſtinendo ſuperant contemnunt: ſed qui huiuſmodi

ſunt attendant quod pſal. admoneat dicens. Laudate dominum in tympano & choro.quod beat⁹ Gregorius ſic exponit in tympano inquit ſicta pellis percuſſa pſonat.in choro aūt voces cordarum ſocietate cōcordant.quiſquis itaq̄ corpus ſuum affligit & charitatis concordiam deſerit.omnium quidem in tympano: ſed non in choro laudat.vos autem dei amicos non miraculorum ſigna: ſed charitas ſola.dilectio certum ſignum eſt quo diſcernuntur filij dei a filijs dyaboli.Unde Mathei.5. Beati pacifici quoniam filij dei vocabūtur.igitur per locum ab oppoſito maledicti diſcordes et diſcordiam facientes quoniam filij dyaboli vocabuntur. Sed attendendum eſt ꝙ ſicut dicit vvaldeby ſuper oratione dominica. ſicut dum bellatores vniuntur inimici non poſſunt faciliter aciem penetrare: ſed quando abinuicem ſeparantur inimici ſine difficultate exercitum penetrāt vulnerant & captiuos abducunt.ſic ſpiritualiter duꝫ hic viuimus in bello ſum⁹ iuxta illud Iob ſeptimo. Militia eſt vita hominis ſuper terrā. inimici noſtri ſunt dyabolus mundus & caro.ſed ſi per charitatem vniamur inimici noſtri non preualebunt aduerſus nos: ſed cum fuerim⁹ ab inuicem diuiſi p iram & inuidiā ſiue diſcordiam tūc inimici noſtri dominabuntur nobis & nos adducent in carceram peccati.Uñ Gregorius ſuper Ezechie.ome.8 pertractans illud Cantico.6. Pulcra es amica mea ſuauis et decora ſicut hieruſalem terribilis vt caſtrorum acies ordinata. quia enim hieruſalem viſio pacis interpretatur cuius nomine patria celeſtis exprimitur. Sancta vero eccleſia ſuauis & decora vt hieruſalem dicitur: qꝛ eius vita et deſiderium viſioni pacis intime comparatur vt in eo quod auctorē ſuum diligit q̄ eius ſpeciem videre concupiſcit: de quo ſcriptum eſt. In quem deſiderant angeli proſpicere per ipſa iam amoris ſui deſideria angelis ſimilis dicitur.que quanto deo amabilis efficitur tanto agit vt malignis ſpiritib⁹ terribilis ſiat qualiter autē ſit terribilis ſubiuncta comparatione oſtenditur ibi vt caſtrorum acies ordinata.quid eſt ꝙ ſancta eccleſia hoſtib⁹ ſuis vt caſtrorum acies ſit timenda. non enim magno intellectu vacat iſta comparatio et idcirco eſt ſubtiliē intuenda.ſcimus enim et conſtat: quia caſtrorum acies tunc hoſtibus terribilis oſtenditur: quando ita fuerit conſtipata atq̄ denſata vt in nullo loco interrupta videatur.nam ſi ita diſponitur vt locus vacu⁹ per quem hoſtis poſſit ingredi dimittatur profecto iam ſuis hoſtibus non eſt terribilis.et nos igitur cū cōtra malignos ſpiritus certaminis aciem ponim⁹: ſummopere neceſſe eſt vt per charitatem ſemp ſim⁹ vniti atq̄ cōſtricti et nunq̄ interrupti per diſcordiā inueniamur: quia quecunq̄ bona in nobis opera fuerit ſi charitas deſit per malū diſcordie locus apertur in acie.vnde ad feriendum nos vt valeat intrare hoſtis.antiquus vero inimicus caſtitatem in nobis ſi ſine charitate fuerit non timet: quia ipſe nec in carne premitur vt in eis luxuria diſſoluatur: abſtinentiam non timet: qꝛ ipſe cibo non vtitur: qꝛ neceſſitate corporis non vrgetur diſtributionē terrenaꝝ rerum nō timet ſi eius operi charitas deſit: qꝛ diuitiaꝝ ſubſidijs.nec ipſe eget valde in nobis charitatē veraꝫ.i.amorē humilē quē nobis vicīſſim impēdimus timet: & nimis concordie noſtre inuidet: qꝛ hāc nos tenem⁹ in terra quam ipſe tenere nolens amiſit in celo.bene igitur dicitur terribilis vt caſtrorū acies ordina-

ta: q2 electoꝝ altitudinē ꝫ nata maligni ſpūs pertimeſcunt quo eos per charitatis cōcordiam vnitos contra ſe ꝯglobatos cōſpiciūt: quāta aūt ſit charitatis ꝛ concordie virt⁹ oſtēditur cum ſine illa virtutes reliq̄ non virtutes eſſe monſtrantur. hec Gregori⁹. Item Ambroſi. Charitas inquit mater eſt omnium virtutum que omnes virtutes informat et ſine qua nulla vera virtus eſt. Et ideo merito apoſtolus Col. 3. Poſtq̄ recitauit multa pertinentia ad ſalutem: finaliter concludit dicēs: ſuper omnia autem hec charitatem habentes quod eſt vinculum perfectionis. id eſt perfecte vnionis. Unde hugo d̄ ſancto victore: et ponitur in ſumma Guillermus pariſien. in de virtutibus. parte. 2. tractatu. de charitate. c. 2. O inquit charitas q̄ magnum eſt vinculum cum quo etiā de⁹ ligari potuit ſi igitur cōtra dominū fortis fuiſti multo magis contra homines ꝑualebis hoc vinculo de⁹ tractus de celo ad terram deſcēdit ꝛ vſq̄ ad inferos nullum vinculum eum ad colūnam tenere potuiſſet ſi charitatis vinculū defuiſſet nullū ꝫ vinculū in cruce eum detinuiſſet niſi charitas affuiſſet: ſic lapis poſitus ad hoſtiū monumenti non potuit eum ad monumentum detinere amor vero ſalutis noſtre ad colūnam in cruce eum detinuit.

Capitulum. 12. de notabilibus amorem ī deum ꝛ proximum declarantibus.

SEd pro vlteriori declaratione charitatis que vt oſtenſū eſt ſtat in amore dei ꝛ ꝓximi. quattuor hic ſunt ſpecialiter notāda. primo notādum eſt ꝙ ſicut reperitur ſcriptum antiquitus amoris ymago fuit depicta in effigie mulieris viridi indute veſte: in cui⁹ fronte ſcribebantur hec verba ꝓcul ꝛ prope in pectore. mors ꝛ vita in fimbria vero. veſtimenti eius hyems ꝛ eſtas habebat etiaꝫ in latere: vulnus apertum: ꝑ quod potuit manifeſte videri. in iſta enim poeſis figurant̄ ꝓprietates ṽi amoris. vn̄ in hoc ꝙ depingebat̄ in ſpē mulieris q̄ vt frequenter feruentior eſt in amore q̄ vir: q2 non poſſunt vt viri mulieres paſſiones reſtringere ſignatur veri amoris feruentia de qua dictum eſt ſupra: in hoc enim ꝙ ymago illa veſtita erat viridi veſte ſignatur ꝙ verus amor ſemper debet eſſe recens ꝛ nunq̄ areſcens. in hoc enim ꝙ in fronte eius ſcribebatur prope ꝛ ꝓcul ſignatur ꝙ verus amor: ita firmiter manere debet in abſentia amati ſicut in preſentia: quia ſicut in vulgari prouerbio dicitur procul ab oculo ꝓcul a corde ne igitur talis falſitas inueniretur in amicis. in fronte predicte ymaginis ſcribebātur ꝓpe ꝛ ꝓcul. per hoc enim ꝙ in pectore predicte ymaginis ſcribebatur mors et vita ſignatur ꝙ vere amātes in vita ꝛ in morte non debent ſeparari: quia verus amicus poſt mortem ſui amici amorē ſuum oſtenderet cum ille ſeipſm adiuuare non poſſet: q2 d̄r vulgariter. Amicus in tēpore neceſſitatis cōprobatur. per hoc enim ꝙ in fimbria ſcribebatur hyems ꝛ eſtas ſignatur ꝙ verus amor eque permanere debet in aduerſitate ſicut in ꝓſperitate ꝛ tam penes ꝓximū q̄ penes deū: ſed experientia docēte in ꝓſperitatis tpe amici abūdāt. in aduerſitatis vero tpe rari inueniuntur. vn̄ Eccli. 6. Eſt amicus menſe ꝛ nō permanet in tpe neceſſitatis. Itē ſicut dicit beatus aug. in de ſpeculo hu. miſe. Multi ſunt xp̄iani qui tunc deū amant ꝛ gratias ſibi agunt quando lucrum accidit illis tunc enim laudāt deuꝫ. dicunt. vere tu es deus meus liberaſti me: ꝛ de carcere ꝛ de tribulatione ꝛ anguſtijs confitebor tibi q̄ñ bonus es tu deus meus: venit mane confitetur pati tur damnuꝫ: veſpere blaſphemat̄ ſi ol tpe lucrum: in ol tp̄e benedicit̄ deus: ſi vero aliq̄ñ damnū deus non benedicit̄: ſed blaſphematur. huiōi hoīes ex commodi cauſa: ſed non amore deo ſeruiunt: quibus ſi deus voluit ex quadam ratione dicere poterit. Gr̄a commodi veſtri mandata mea ſeruaſtis: non quia pure diligebatis: ſed quia a me lucrari volebatis ſicut hi q̄ regi ſeruiunt non tantum regem: ſed denarios ꝛ dona regis diligunt. hec augu. Per hoc enim ꝙ ymago predicta vulnus apertum habebat in latere per quod cor poterat videri ſignatur ꝙ maximum ſignū amoris ſecretorꝫ cordis eſt reuelatio: ſed tn̄ in pulcris verbis multotiens reperit̄ falſitas. Exemplum de Ioab qui dum obuiauit amaſe dixit. Salue mi frater ꝛ quaſi amoris magnitudinē ſimulans dum eum oſculabatur ipſum occidit. vt p3. 2. Regum. 20. Itē in donis multotiēs eſt falſitas: quia multi dona dant multotiens magis cauſa timoris q̄ alicuius amicicie. Exemplum huius habemus Iudi. cum quarto vbi legit̄ ꝙ Iael dedit ſyſare lac dulce ad potandum. ꝛ ipſo dormiente illū interfecit: ſed in tertio ſigno amoris quod eſt reuelatio ſecretorꝫ cordis nulla eſt fraus: quia nullus hoc faceret niſi illum cui ſecreta ſua reuelat diligeret. ſic certe oſtenſio ſecretoꝝ cordis in vera confeſſione ſignum eſt amoris ad deum. Et ideo dicit deus ꝓuerbio. 23. Fili prebe michi cor tuum ꝛ ſufficit michi. Secūdo notandum eſt ꝙ caritas igni comparatur. Un̄ Lu. 12. Ignem veni mittere in terram. ꝛ q̄d volo niſi vt ardeat. Per hūc enī ignem intelligitur charitas: ꝛ merito charitas igni cōparatur ꝓpter ſeptem ignis ꝓprietates ſeptē ꝓprietatibus charitatis conuenientes: ꝛ ſc̄dꝫ quas ꝓprietates charitatis per ſeptē dona ſpūſſancti ſeptē peccata mortalia a ſe penitus excludit ꝛ annichilat. Primo ſicut ignis alta humiliat. vt puta ſi deſcēdat ſuper domum vel caſtrum omnia comburit: ꝛ in cineres redigit. ita charitas ſuperbiam ꝛ elationem deſtruit ꝛ in cineres humilitatis redigit: ꝛ hoc per donum timoris dn̄i. Unde Sapiē. 1. Timor domini expellit pctm̄: ſed q2 ſicut dicitur Eccle. 10. Initiū oīs pcti ſupbia. ꝛ ideo ꝑ conſequēs timor dn̄i expellit ſuperbiam. Un̄ cipzianus. ſicut inq̄t ignis ſi de calore ꝛ ſplēdore nō eſt. ita charitas ſine humilitate ꝛ ṽa obedientia eſſe non poteſt. Sc̄do ignis frigida calefacit. ſic charitas auaros ꝑ anguſtiam inordinate ſollicitudinis congellans ꝑ donū pietatis calefacit: ꝛ dilatat ad ꝓximos. Unde. 1. Thimo. 4. Pietas eniꝫ ad oīa vtilis eſt. Tertio igni s tenebroſa illuminat. ita charitas cecitatē anime a tenebris illuminat. ꝛ hoc ꝑ donum ſcientie q̄ñ facit ſtultum bona ꝓximi cognoſcere ꝛ amare. Un̄ ber. Charitas inq̄t lux eſt mētis. Iteꝫ aplus ad Epheſ. 5. Eratis aliquando tenebre: nunc autē lux in dn̄o. Quarto ignis debilia roborat: vt p3 de olla lutea ꝑ ignē ſolidata: ita charitas infirmos carne ſcilicet luxurioſos: facit fortes ꝛ peccatis reſiſtentes ꝛ hoc per donuꝫ fortitudinis. Unde. 1. Pe. 5. Deus autem omnis gratie qui vocauit vos in eternam ſuam gloriam in chriſto ieſu modicū paſſus ipſe perficiet confirmabit ſolidabitq̄ꝫ vos. Quinto ſicut ignis dura emollit. ita charitas iracundos flectit et hoc per donum conſilij. Unde ꝓuer. 27. bonis amici cōſilijs aīa dulcoratur. Sexto ſicut ignis grauia

facit leuia. ita charitas accidioſos a pōdere deſpera
tionis alleuiat: ꝛ hoc ꝑ donū intellect⁹: dū dat illi in=
tellectū: ꝛ inſtruit vt accidiam deſerat: et feruenter
ꝑ aſperam viā q̄ ducit ad vitam gradiatur. vnde an=
xietas vigilādi: aſſiduitas orandi: parcimonia vict⁹:
mundi contemptus: virtutū vicioꝝ conflictus/ q̄
ſunt via per quā tranſitur ad vitā tepidis ꝛ accidio
ſis vidētur amara: ſed charitate conditis redduntur
ſuauia: dicente chriſto Mathei. 11. Iugū enim meū
ſuaue eſt: ꝛ onus meum leue. ¶ Septimo ſicut ignis
coquit crudat et inſipida ꝛ facit ſapida: ita charitas
delectationem gule coquit: ꝛ deſtruit ꝛ deſideriū ce=
leſtium facit ſapidum: et hoc per donum ſapientie.
vnde Beda in omelia ſuper illud euangelij. Si quis
venit ad me: ſi inquit conſideremus que ꝛ quanta no
bis promittuntur in celis vileſcunt omnino cuncta
que habentur in terris. terrena enim vita eterne vi=
te cōparata mors potius eſt dicenda q̄ vita. hec ille.
¶ Tertio eſt notandū ꝙ charitas ſoli comparatur.
C et hoc octuplici de cauſa. Primo q: ſicut ſol illumi=
nat mundum ꝛ expellit tenebras ignorantie: quia te
ſte apoſtolo primi Iohannis. 4. Deus charitas eſt.
ꝛc. ſic deus corda eorum quos inhabitat vere illumi=
nat: quia teſte euangelio Iohannis. 1. Ille eſt lux vera
que illuminat omnē hominē venientē in hunc mūdū.
¶ Scdo q: ſicut ſol cōfert ad vegetationē germina=
tionē ꝛ fructificationem terre naſcentis: ſic charitas
cōfert viuificationem germinatione ꝛ fructificatione
ſpūalē bonis operib⁹: ꝛ ſicut de arbore reſecant̄ rami
ſuꝑflui vt arbor melius creſcat ꝛ abundanti⁹ fructifi
cet: ſic charitas reſecat amores inordinatos vt amor
dei inualeſcat: ꝛ alie v̄tutes abūdanter accreſcāt. vñ
vt dicit bea. grego. Sola charitas meret̄ apud deum
ꝛ facit alias v̄tutes mereri vitam eternā: ſed opera q̄
ſiūt extra charitatē quaſi mortua ſūt: ꝛ nullomō deo
placētia dicēte aplo. 1. corin. 13. Si linguis hominū
loquar ꝛ angeloꝝ: charitatē aūt non habeā fact⁹ ſum
velut es ſonās aut cimbalū tinnēs: ꝛ nedū opera qua
litercūq̄ facta extra charitatē mortua ſunt: ſed etiā
hō bona opera extra charitatem faciēs eſt ſpūaliter
mortuus. vñ cuilibet tali dici pōt illud apoca. 3. No=
men habes vt viuas ꝛ tñ mortuus es. Et ideo apls
pau. añ aduētum grē ꝛ charitatis vocat ſeipm̄ aborti
uū. 1. Coꝝ. 15. dicēs. Nouiſſime tāq̄ abortiuo viſus ē:
ꝛ michi. ¶ Tertio ſicut ſol eſt valde magn⁹ planeta:
q: teſte philo. ſepties maior eſt q̄ tota terra. ita cha=
ritas maxima eſt v̄tus. Vñ apoſtolus. 1. coꝝ. 13. Nūc
manēt fides: ſpes: ꝛ charitas. tria hec maior āt hoꝝ
eſt charitas. vñ in charitate q̄ ſtat in dilectione dei ꝛ
proximi vniuerſa lex pendet ꝛ ꝓphete. vt dr̄ Mat. 19.
Itē roma. 13. Plenitudo legis eſt dilectio. ¶ Quar=
to ſicut ſol eſt agilis ꝛ velox in motu: ita charitas ad
omne opus bonū eſt parata. vñ augu. Charitas in=
quit ſemꝑ ꝓficit. Itē grego. ſuꝑ euāg. ome. 30. amor
inq̄t dei nūq̄ eſt occioſus: operatur enī magna ſi eſt: ſi
aūt operari renuit amor non eſt. Itē apo. 3. Vtinam fri=
gid⁹ eſſes aut calidus: ſꝫ q: tepid⁹ es: ꝛ neq̄ frigid⁹:
neq̄ calidus incipiā te emouere ex ore meo. Spūa=
liter ꝑ frigidū intelligunt̄ infideles q̄ non receperūt
fidē ꝑ calidum: fideles hñtes fidē formatā operibus
charitatis intelliguntur. Et per tepidos intelligit fal
ſos chriſtianos ab operibus charitatis vacuos: ꝛ il=
los iupiter domin⁹ emouere ab ore ſuo. i. eos ſepara
re a communione ſanctorū niſi fructuoſe peniteāt.

Et ideo dr̄. 2. Pe. 2. Melius enim erat eis viam dei
non cognoſcere q̄ poſt cognitionē retrorſū cōuerti.
¶ Quinto ſicut ſol in natura ſua eſt impaſſibilis: ita
charitas in natura ſua eſt inuincibilis. vnde primi co=
rin. 13. Charitas omnia ſuffert. ſ. patiēter mundi ad=
uerſa. Vñ canti. viii. Aque multe. i. dolores et tribu=
lationes mūdane nō potuerūt extinguere charitatē.
¶ Sexto ſicut ſol libere diffundit radios ſuos ſecū
dum ſex differentias poſitionis: ſcilicet ſurſum deor
ſum ad oriētem: ꝛ occidentem. ad auſtrum: ꝛ ad aqui
lonem: ſic perfecta charitas affundit radios amoris
ſurſum ad deum ſuper omnia diligēdum: ꝛ angelos
ꝛ ſanctos in celo perfecte diligendo deorſum ad vni
uerſalem creaturā ꝛ ſpecialiter ad creaturas ſui ge=
neris ꝛ nature. ſ. amicos a dextris: ꝛ inimicos a ſini
ſtris ad omnes homines q̄ ſunt ante nos hic ī mūdo
viuētes: ac etiā ad mortuos qui quaſi retro ſunt ī pur
gatorio miſericordiam dei ꝛ ſuffragia iuſtoꝝ expe
ctantes: ꝛ iſto modo monet nos aplus radios noſtri
amoris diffundere. Epheſeorum tertio. In charita=
te radicati ꝛ fundati vt ſic poſſitis cōprehēdere cum
oībus ſanctis q̄ ſit latitudo: ꝛ longitudo ſublimitas
ꝛ profundum. ſcꝫ charitatis perfecte. vnde bernar. 3.
ſo. ca. 9. Ama inquit perſeueranter ꝛ longanimiter:
ꝛ habes longitudinem dilata amorem tuum vſq̄ ad
inimicos ꝛ latitudinem tenes: eſto etiā in omni ſol=
licitudine timoratus: ꝛ ſublime profundumq̄ com=
prehendiſti. hec ille. ¶ Septimo ſicut ſol directe ef=
fundit radios ſuos quacumq̄ parte vertatur: ſic cha
ritas perfecta effundit radios amoris recte: ꝛ debi=
to modo ad quālibet creaturā ꝓpter deū diligibilē.
ſcꝫ bonas: ꝛ ꝓpter deum diligibiles bene: ꝛ ordinate
diligendo meliores creaturas melius: et optimas
optime diligendo. ¶ Octauo ſicut ſol incipiens in D
ſuo circulo aſcēdere nunq̄ retrocedit nec deficit quo=
uſq̄ ad ſui circuli gradum ſupremum peruenerit: ſic
charitas ſiue homo in charitate proficiens ſemper
debet aſcendere de virtute ad virtutem: ꝛ nunq̄ re=
trocedere per recidiuationem vel quieſcere per tor=
porē quouſq̄ ꝑuenerit ad ſupremū gradum ꝑfectio
nis quē deus voluerit ipſū in hac vita pertingere:
ꝛ ſicut ſol aſcendit in ſuo circulo qui zodiacus a phi=
loſophis nuncupatur per ſex ſigna anteq̄ ꝑuenerit
ad ſupremum gradum ſui circuli: ſic homo in chari=
tate proficiens ad ſupremum gradum ſue perfectio
nis. ¶ Pro quo notādum ꝙ primum ſignum per qđ
ſol in ſuo circulo aſcendit dicitur capricornus: ꝛ de=
pingitur in libris aſtronomie ad ſimilitudinem ca=
pricorni: per quod intelligitur odium: ꝛ abominatio
peccati quod eſt primū ſignum ſpirituale per quod
proficiens in charitate debet aſcendere ad vite per=
fectionem. Unde capra eſt animal luxurioſum et fe=
tidum ꝛ immundum. Et ſicut dicitur Leuiti. 4. Si
quis peccauerit contra dominum ꝛ cognouerit pec=
catum ſuum offerat domino caprā. id eſt odium ꝛ a=
bominationem peccati. ¶ Secundum ſignum per
quod ſol in ſuo circulo aſcendit vocatur aquarius:
ꝛ depingitur ad modum amphore ſubuerſe aquam
effundentis: per quod ſignatur ſecundum ſignum ſpi
rituale per quod perficiens in charitate aſcendere
debet ad vite perfectionem: ſcilicet cor contritū effū
dens peccata per veram confeſſionem. de qua Tre. 2.
Et effunde ſicut aquam cor tuū. Et notanter dr̄ ſi=
cut aquā: ꝛ nō ſicut oleū: ſicut lac: ſicut mel: vel ſicut

vinū. Nā in effuſione olei manet ps liquoris. in effu=
ſione lactis manet ps coloris: in effuſione mellis ma=
net ps saporis: ꝛ i effuſione vini manet pars odoris:
ſed i effuſione aque neq̃ remanet ps liquoris neq̃ co
loris neq̃ ſaporis neq̃ odoris: ſic in vera cōfeſſione
effundēdū eſt pctm̄ q̄ nō remaneat in cōſciētiā aliqua
ps pcti i cuꝫ effūdat: nec aliqua colorabilis excuſatio:
nec ſapor delectatiōis pcti. nec odor alicuiꝰ occaſio=
nis pcti vel circūſtantie pcti vt cōfitens pctā ſua ꝓe
poſſit dicere cū ps. confitebor tibi dn̄e in toto corde
meo. ꝛc. ❡ Tertiū ſignū p qđ ſol in ſuo circulo aſcē=
dit vocat ſignū piſciū: ꝛ depingit ad ſimilitudinē pi=
ſciū natātiū in aqua: p qđ ſignat tertiū ſignū ſpūale p
qđ in charitate pficiens dꝫ aſcendere ad pfectionēꝫ.
ſcꝫ ꝓ penitētia. vn̄ ſicut piſces q̄ deſcunt in pnis ri=
uulis ꝛ ſuauiter ſequunt fluxū aq̄: incidunt: ꝛ capiun
tur in rethis ꝛ in machinis piſcatoris ꝛ occiduntur:
ſed piſces q̄ natant ꝛ fortiter laborant cōtra fluxū aq̄
cuſtodiēdo ſe in aqua lata ꝛ pfunda ſatis a periculo
ſunt ſecuri: ſic ſpūaliter impij pctōres q̄ quieſcunt in
ſuis voluptatibꝰ ꝛ ſequūtur tētationes dyaboli ꝛ flu
xū vanitatis mūdane ꝛ voluptatis carnalis incidūt
in rethe ꝛ i machinas diaboli q̄ finaliter eos occidit.
Figuram huiꝰ hēmus. 2. regū. 13. vbi legit q̄ abſalon
inuitauit fratrē ſuū amonꝫ ſecuꝫ prāderet: ꝛ cū in=
ebriatꝰ eſſet illū interfecit. Spūaliter abſalō pris
pax interpretat ꝛ ſignat dyabolꝫ q̄ eſt pr mendacij:
ꝛ q̄ inuitat carnales hoīes ad cōuiuiū carnalis volu
ptatis pmittens eis pacē in illis ꝛ quietē habere: ſꝫ
cū per longam conſuetudinē in ſuis voluptatibꝰ ine=
briati fuerint tandē ſubito a dyabolo capiuntur: ꝛ in
penā pcipiuntur eternā: vbi tūc dyabolus dabit illis
vinum quod deterius eſt. de quo ps. Fel draconū vi=
num eorū ꝛ venenū aſpidū inſanabile: ſed econtra illi
q̄ fortiter laborant ad reſiſtendum fluxi tēptationis
et cuſtodiūt ſe pariter in aquis pfunde pnie ꝛ tribu=
lationis p amore ieſu xpi ſalui erunt a rethis ꝛ ma=
chynis dyaboli: ꝛ finaliter potabunt vinuꝫ leticie: et
gaudij ſempiterni. Exēpluꝫ huius hēmꝰ. 1. Regū. 23.
de dauid q̄ manſit in locis tutiſſimis deſerti: ꝛ iō ſe=
cure euaſit pſecutionē ſaulis: ꝛ tandeꝫ fuit rex iſrael
honorifice coronatꝰ. ❡ Quartū ſignū p qđ ſol in ſuo
circulo aſcēdit vocat aries: ꝛ depingit ad ſimilitudi
nē arietis: p qđ intelligit quartū ſignū ſpūale: per qđ
in charitate pficiens aſcendere dꝫ ad vite perfectio=
nē. ſ. firmū ppoſitū nūq̄ recidiuandi. Unde aries eſt
aīal q̄ q̄uis ſit debile in parte poſteriori: tn̄ forte eſt
in parte anteriori. ſcꝫ in capite: ſic pctōr cōuerſus de
ſtatu culpe a ſtatum gratie q̄uis fuerit debilis quo
ad tēpus pteritum qđ expendit in pctō: fortis tamen
dꝫ eſſe in anteriori parte. i. quo ad tp̄s futuruꝫ qđ ſi=
bi occurrit: ꝛ ſtabile habere ppoſitū nūq̄ recidiuā
di. Nā vt dr math. 10. Qui autē pſeuerauerit vſq̃ in
finē ſaluus erit. ❡ Quintū ſignū p quod ſol i ſuo cir=
culo aſcendit vocat taurus: ꝛ depingitur ad ſimilitu
dinē tauri p qđ intelligit quintū ſignū ſpūale p qđ in
charitate pficiens aſcēdere debet ad vite pfectionē:
qđ eſt q̄dā idignatio ſpūalis quā hr̄e debet hō ꝓe pe
nitens ſubijci turpitudini viciorū. Unde taurus eſt aīal
forte ꝛ indignatur ſe ſubijci inferioribꝰ. ſic anima ꝓe
penitēs ꝛ in charitate pficiēs fortis eſſe deberet in fi
de ꝛ quandā ſanctā hr̄e indignationem ſubijci dyabo
lo vel pctō. Un̄ Jero. in quadaꝫ epiſtola. Semp hēat
inquit aīa tua indignationē cōtra pctā. vnde ꝛ quidā
phūs. Si inquit ſcire deos ignoſcituros ꝛ homines
ignoraturos adhuc non peccarē. q. d. tāta video abo
minationem ꝛ turpitudinem in pctō q̄ nullomō vel=
lē ſibi ſubijci. Un̄ anſelmus in ſuis meditationibus.
Si inquit hic cernerē pcti pudorē ꝛ illic inferni hor=
rorē ꝛ vni eoꝝ neceſſe oporteret me imergi prius in
inferni horrorē me immergerē q̄ me mitterē in tur=
pitudinē pcti. Un̄ plus mallē mundus a pctō gehen
nam intrare q̄ pctōꝝ ſorde pollutus regna celoruꝫ
tenere. hec ille. ❡ Sextū ſignū p qđ ſol in ſuo circu=
lo aſcēdit vocat ſignū geminoꝝ: ꝛ depingitur cōiter
in ſilitudinē duoꝝ pueroꝝ inſimul cōtinuatoꝝ: p qđ
intelligit ſextū ſignū ſpūale p qđ in charitate pficiēs
aſcēdere debet ad vite pfectionem. ſ. amor perfectꝰ.
vn̄ ſicut ſol qn̄ eſt in hoc ſigno calor eius q̄ſi gemina=
tur in cōparatione ad alia anni tp̄a: ſic homo exñs in
charitate pfecta debet habere duplicē calorē amorꝫ.
ſcꝫ dei ꝛ pximi. ꝛ iſte ē ſupremꝰ gradꝰ pfectionis vi=
te. Un̄ dicit apls ad Roma. 13. Qui diligit. ſ. perfe=
cte deū ꝛ pximuꝫ legē impleuit: ꝛ iſte amor excludit
omnē inordinatum amoreꝫ ꝛ timorem huius mundi.
❡ Sed qualiter cognoſcere potes q̄s hunc habuerit
amorē oſtdo per exemplum. ❡ Suppoſito q̄ videas
duos hoīes tranſeuntes p aliquam viā rectam ꝛ vnū
ſeruum eos ſequētem neſcis cuiꝰ illoꝝ eſt iſte q̄diu
tranſeunt ſimul: ſed ſi ad biuium veniant ꝛ vnus trā=
ſeat vna via ꝛ alius alia: tunc iſte ſeruus ſequens re
licto alio ſuum pprium dn̄m ſequit: ꝛ tūc manifeſte
cognoſcere potes cuius illoꝝ ſit ſeruꝰ ille qui prius
ambos ſequebat: ſic ſpūaliter dū hō ſequit deuꝫ per
viam obſeruantie mandatoꝝ eius ac etiam ſequitur
bona tp̄alia licitis laboribꝰ ea acquirēdo vt habeat:
ꝛ tribuat neceſſitatē patienti difficile eſt cognoſcere
an homo iſte ſit ſeruus dei an ſeruus diuitiarum: an
vltra plus diligat deum q̄ diuitias: ſed ſi veniat ad
vnum biuiū vbi ſunt due vie quarū vna ſeparatur ab
alia. ſ. ad viam veritatis p quā tranſit deus: ꝛ ad viā
falſitatis. ſ. furti: pturij: ꝛ iniuſticie: per quā vt cōiter
trāſeunt diuitie tp̄ales: tunc facilit cognoſcet an pdi
ctus ſeruꝰ ſit ſeruus dei an ſeruꝰ diuitiarū: ꝛ an plꝰ
diligat deū q̄ diuitias. Nam in iſto articulo poſitꝰ ſi
dimiſſa via falſitatis et diuitiarum per viā veritatis
ſequatur deū: manifeſtū eſt q̄ in hoc eſt ſeruus dei. ꝛ
non diuitiarū: ſed ſi ecōtra dimiſſa via veritatis tran
ſeat per viam falſitatis incidendo in furtū: pturiuꝫ. ꝛ
in iniuſticiam p diuitijs obtinendis manifeſtū eſt q̄
ſit ſeruus diuitiarum ꝛ non ſeruꝰ dei: ꝛ diuitias ma=
gis q̄ deum diligit: ꝛ iō cū hō ad iſtud biuiuꝫ venerit
ſūmope eſt cauendū: q̄ ꝯ talibus q̄ deo p via ꝟitatis
ambulante dimiſſo p viam falſitatis ſequūt auariciā
loquitur apls iudas in epla ſua. ca. 1. dicens. Ue his
qui in viā cayn abierūt: ꝛ errore balaā mercede effu=
ſi ſunt. vterq̃ enim iſtoꝝ. ſ. cayn ꝛ balaā cuꝫ veniſſent
ad biuiū in quo aut debebant deū deſerere dimitten
do viam veritatis aut terrenas diuitias dimittendo
viam falſitatis deū ꝛ viā veritatis dimiſerūt ꝛ p viaꝫ
falſitatis auariciā ſunt ſecuti. Un̄ cayn auariciam ſe
quēs ꝯ peſſimis ſuis fructibꝰ deo decimas reddidit.
balaā vero viā diuini pcepti deſerēs ppl̄m dei ppter
munera regis balac ſuo peſſimo conſilio decepit. Un
de ambo in dei maledictionem ꝛ in damnationem in=
ciderunt eternam: vt patꝫ numeri. 24. ❡ Quarto pro
q̄ charitatis declaratione eſt ſpecialiter notandum
q̄ charitatis pfecte. 16. ſunt conditiones quas ponit

F. apl's. i.corin.13. quarũ prima eſt iſta: charitas patiẽs eſt: hoc eſt charitas facit hoīem in quo eſt patiẽtẽ in malis ſibi illatis tollerandis. Secunda cõditio charitatis eſt: ꝙ charitas benigna eſt: hoc eſt charitas facit hoīem in q̊ eſt benignum in bonis penes primos indigẽtes deſiderabiliter impẽdẽdis. Uñ benignitas dr̃ quaſi bona igneitas quod fit qñ ex igne charitatis anim⁹ hoīs ſic liq̃ſcit ꝙ bona hita nõ ſibi ſoli retinet: ſed in aliis ꝛ licet inimicis in articulo neceſſitatis libenter impẽtitur ſcḋʒ cõſiliũ apl'i Ro.12. dicẽtis. ſi eſurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illũ: ſi ſitit potũ da illi. hec enĩ tẽ faciens carbones ignis cõgeres ſup caput eius. i. exẽpla charitatis ei pſtabit. vnde ſicut leo papa. Nihil eſt validi⁹ ꝯ dyaboli dol⁹ q̃ʒ benignitas mie: ꝛ largitas charitatis ꝑ quã oẽ pctm̃ aut declinaẽ aut vincitur. Tertia cõditio charitatis eſt. Nõ emulatur: hoc eſt charitas nõ facit hominẽ in quo eſt nulli hoi invidere. vñ emulor hʒ plures ſignificationes que in hoc pſu ꝯtinent. Emulor inflatur amat inuidet imitatur. Quarta cõditio charitatis eſt iſta. Non agit pperã: hoc eſt facit hominẽ in quo eſt nullomõ agere puerſe. Uñ augu. in laude charitatis. In charitate inquit paup eſt diues: ſine charitate oĩs diues eſt paup: hec in aduerſitatib⁹ tolerat: in pſpitatib⁹ tẽpat: i duris paſſionib⁹ fortis eſt: i bonis opib⁹ hilaris ẽ. i tpalib⁹ vtiliſſima eſt: in hoſpitalitate latiſſima eſt: iter bonos fratres letiſſima eſt: inter malos patientiſſima eſt. Quinta cõditio charitatis eſt iſta. Nõ inflat: hoc ẽ charitas facit hoīem in q̊ eſt tumore ſupbie nõ inflari. i. inflat⁹ ei hʒ magnitudinẽ apparẽtẽ: ſed nõ exñtẽ. ſic ſupb⁹ ſibiipſi videtur magn⁹ cũ tñ magn⁹ nõ ſit in vitate. vñ apoc.3. Dicis q: diues ſum ꝛ locupletat⁹ ꝛ nullius egeo: ꝛ neſcis: q: tu miſer es ꝛ miſerabilis ꝛ nudus ꝛ cec⁹ ꝛ paup. Sexta cõditio charitatis eſt iſta. Nõ eſt ambicioſa: hoc eſt charitas facit hoīem dignitatẽ mũdanã nõ appetere nec ꝓpõi aliis deſiderare. Septima ꝯditio charitatis ẽ non q̃rit q̃ ſua ſunt hoc eſt facit hominẽ in quo eſt que ſua ſunt non querere: ſed poti⁹ que ſunt ieſu xp̃i: nec ſibi ablata in ſcãdalo repetere: q: nõ eſt amator diuiciarũ tpaliũ: nã charitatis ſublimitas non prius apprehendit q̃ʒ id qḋ eſt ſibi aduerſariũ ſubruat ꝛ qḋ tã inimicũ opibus charitatis vt auaricia. de cuius radice oim maloꝝ germẽ emergit: vt teſtatur apoſto. i. Thymo.6. ꝛ ideo niſi illa cuʒ ſuis radicibus euellaẽ: neceſſe eſt vt in agro cordis illius in q̊ hui⁹ mali planta cõualuit ſpīe potius tribuliq; vicioꝝ q̃ʒ vllũ vere vtutis ſemẽ oriaẽ. vñ ber.3. floꝝ. ca.15. dicit ꝙ charitas non q̃rit que ſua ſunt: q: que ſua ſunt ſibi nõ deſunt: quis autẽ querit quod hʒ charitatis q̃ ſua ſunt. i. ꝓprie ſaluti neceſſaria nũq̃ʒ nõ habet: nec ſoliimõ habet: ſed etiam abundanter habet. vult enim abundare ſibi vt poſſit ꝛ oĩbus prebere: ſeruat ſibi q̃ʒtum ſufficiat vt nulli deficiat alioquin ſi plena non eſt: perfecta nõ eſt. hec ille.

¶ Octaua conditio charitatis eſt non irritaẽ. i. facit hominẽ in quo eſt ad iracũdiã non ꝓuocari. vñ ꝓbari charitas per odiũ aduerſitatem ſolet. vñ ꝛ per ſemetipſam vitas dicit Luc.6. Diligite inimicos vr̃os bñfacite his q̊ oderũt vos. bñdicite maledicẽtibus vobis: orate ꝓ caluniantibus vos. ¶ Nona cõditio charitatis eſt non cogitat malũ. i. nõ ꝑmittit hoīem in q̊ eſt qualit̃ malũ ꝑficiat in opere cogitare: q: magnus amor dei de alio q̃ʒ de deo cogitare non ſinit: ſicut ſolet accidere fatue amantibus q̊ non poſſunt obliuiſci id qḋ amant. vñ ber. ſup cãtica. O inq̃t amor ipetuoſe q̊ ꝓter te aliud cogitare non ſinis. ¶ Decima cõditio charitatis eſt. nõ gaudet ſuper iniquitate. i. nõ ꝑmittit hominẽ peccare ex electione vl' certa malicia que faciũt ipiũ ḋ malis ſuis gaudere: dicẽte ſcriptura ꝓuer.2. Letanẽ cũ malefecerit ꝛ exultãt in rebus peſſimis. ¶ Undecima cõditio charitatis eſt cõgaudet aũt veritati: hoc eſt facit hoīem gaudere de ſupportatione ꝛ manifeſtatione veritatis in eccleſia dei. que triplex eſt. ſ. veritas vite: veritas doctrine et veritas iuſticie. ¶ Duodecima conditio charitatis eſt omnia ſuffert: hoc eſt facit hominẽ in quo eſt ꝓximi infirmitatẽ paupꝑtatem ꝛ neceſſitatẽ charitatiue ꝓut facultates ſufficiunt ſupportare. Unde apo. i. Jo.3. Qui habuerit ſubſtantiã huius mundi ꝛ viderit fratrẽ ſuum neceſſitatem habere ꝛ clauſerit viſcera ſua ab eo quomodo manet charitas dei in eo. q. d. nullomodo. ¶ Decimatertia cõditio charitatis eſt. omnia credit: hoc eſt facit hominẽ in quo eſt omnia credere que ſunt diuinit⁹ tradita. Credere vero oĩa q̊ tradũtur ab oĩbus leuitatis eſt. vñ ꝓuer.14. Innocẽs. i. inſipiens credit omni verbo. Sed ꝓ eo ꝙ a deo nõ pñt tradi falſa: ideo oĩa que ſunt diuinit⁹ tradita firmiter ſũt credẽda: ſed q̃ʒuis q̊ſq; recte credat ſine charitate tñ nõ poteſt ad beatitudinẽ ꝑuenire. vnde grego. ſup ezechie. ome.21. Eſt inquit dilectione dei neceſſaria fides ꝛ vita: q: vcʒ ſcriptũ ẽ. Sine fide impoſſibile ẽ placere deo. Et rurſũ ſcriptũ ẽ. Fides ſine opibus mortua eſt. hec grego. Iteʒ idẽ quicq̊d inquit latet: ꝛ quicq̊d ptʒ in diuinis ſcripturis totũ refertur charitati: tenet ei ꝛ adimplet quicq̊d cõtineẽ in diuinis ſermonib⁹ q̊ charitatẽ tenet in moribus. hec ille. ¶ Decimaquarta cõditio charitatis eſt. omnia ſpat. hoc eſt facit hominẽ in quo eſt oĩa ſperare q̊ veritas ꝓmittit: ꝛ ne ſpes frangatur per dilationeʒ. ideo ſubdit decimãquintaʒ cõditionẽ dicẽs. Omnia ſuſtinet: hoc eſt charitas facit hominem in quo eſt ſuſtinere ꝑ longanimitatem patienter expectando omnia diuinitus ꝓmiſſa. Sed vt dicit bea. grego. in mora. adhuc agẽda ꝛ ꝑficienda valde extra patruʒ ꝛ ſacri eloq̊ monita ꝛ ꝓcepta nos adiuuant. ſi enĩ ſctõꝝ opera inſpicimus: ꝛ diuinis iuſſionibus aureʒ ꝓbemus alia nobis cõtẽplata / alia audita ſuccẽdunt: ꝛ cor noſtrũ tpe non ſtringunt dũ imitatione ꝓuocatur. Fidelis igiẽ q̊ſq; ne in ea charitatis flamma deficiat in corde ſuo tam exẽpla ſctõꝝ ꝓcedentiũ q̃ʒ ſacre ſcripture teſtimonia cõgregare nõ deſiſtat. ¶ Decimaſexta cõditio charitatis eſt hec. charitas nũq̃ʒ excidit: hoc ẽ facit hoīeʒ in q̊ eſt a nũero ꝓdeſtinatorũ peccãdo nõ cadere. iſtõ tñ vt dicit lira aliquid male intelligentes dixerũt ꝙ charitas ſemel habita non poteſt amitti: quod falſum ẽ: q: angelo. i. epõ epheſi eccleſie dicit ſpũſanct⁹ Apoca.2. habeo aduerſum te pauca: q: charitatẽ tuã primam reliquiſti. ꝛ ideo ſic intelligitur dictum apoſtoli cuʒ dicit. Charitas nũq̃ʒ excidit. i. vtens charitate a comitiua electoꝝ peccando non cadit: nã vt dr̃ in floꝛ berto. titu. de charitate. Ala in qua charitas habitat ſupbia nõ inflat: inuidia non deuaſtaẽ. ira nõ diſſipat: triſticia mala nõ vexat: auaricia non cecat: gula non inflammat: luxuria non coinquinat: ſed charitas mẽtẽ illuminat: conſcientiã mũdat: aĩam letificat: ꝛ deũ aperte demonſtrat. hec ille.

¶ Explicit ſeptima pars.

Incipit pars octaua.

¶ Capitulū.i. de duplici deſcriptione ire ⁊ duplici appetitu vindicte.

Ira ē turbulētus animi appetitus auferendi ea que facultatē ſue actionis impediunt. Et hec ira non eſt erga homines tantū: ſed ēt aliquando erga alias res: ſicut iraſcimur calamo ſcribēdo inepto: eū ꝙ colludimus atꝗ frangimus: ac etiam iraſcimur aliquādo equo boui cani ⁊ alijs brutis animalibus cōtra appetitū noſtre volūtatis agētib⁹: ⁊ ſic de alijs rebus ſiue inſtrumētis: ⁊ licet talis ira ſit aliqualis macula aīe: quia eſt turbulentus motus animi ꝯ rationē: nō tñ oīs huiuſmodi ira ē pctm̄ mortale. Ipſa autē ira criminalis eſt quādo quis appetit turbulente auferre hominem de medio vel ei⁹ membra amputare vel eius poſſeſſiones iniuſte auferre. Auguſti. vero de diffinitionibus dicit ꝙ ira eſt libido vel inordinatus appetitus vindicandi. Pro quo notandum eſt ꝙ ſicut dicit vvynkelech in libello ſuo de diffinitione ⁊ origine viciorū: vindicta poteſt appeti bene vel male. Bene ſi reguletur ſecūdū rationē: ⁊ vocaī ira per zelum ſcđz beatū Grego. 5. mora. ⁊ iſta ira laudabilis eſt: ⁊ iſto modo viri ſancti aliqñ iraſcunī pctōribus ꝓpter eoꝝ culpā ⁊ maliciam: ſicut mathathias contra ydolatrantes. 1. macha. 2. Itē moyſes cōtra ydolatriā filioꝝ iſrael Exodi. 32. ⁊ talis ira non eſt pctm̄: vñ notynghā ſuper illud mathei. 5. Ois ꝗ iraſcit fratri ſuo. ⁊c. Ira inquit ſi ſit ꝓpter bonū nō eſt pctm̄: ſed virtus: qꝛ nō eſt ex libidine vindicte: ſed ex amore iuſticie procedit. vnde ps. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. ⁊c. Auguſti. vero ī libro retractationū. Aliud eſt inqt iraſci fratri: ⁊ aliđ culpe fratris: nō enim fratri iraſcitur ꝗ culpe fratris iraſcit: nā hac ira motus eſt moyſes in phinees: petrus ceteriꝗ ſancti contra peccatores. vnde domin⁹ illos qui non iraſcuntur nec obiurgant vitia peccantiū canes mutos vocat per ꝓphetam dicens. Canes muti nō valentes latrare. vnde Bernar. 6. floꝝ. ca. 4. Si ꝗdē inquit nō iraſci vbi iraſcendum eſt: ⁊ nolle emendare. i. corrigere peccatū eſt. plus vero iraſci ꝙ iraſcendū eſt: qđ ſi malū eſt pctm̄ non emendare quō malum eſt peccatum peccato addere. nemo enim magis irā meret ꝙ ꝗ ſe amicū ſimulās inimicus reperitur. hec ille. Et ex iſtis patet ꝙ ſacerdotes ⁊ ceteri ꝗ habēt peccata populi corrigere licet poſſint meritorie contra peccata populi ꝑ zelū iraſci tamen in corrigēdo populū delinquētē debēt irā ſuā cū māſuetudine tēperare. vñ Grego. ſuper euāgel. ome. 27. In ornamēto inquit tabernaculi biſtinct⁹ coccus offerri precipitur vt ante dei oculos charitas noſtra dei ⁊ proximi amore coloretur. Ille enim vere ſe diligit qui pure diligit ſuū auctorē: tunc ergo coccus bis tingitur qñ erga ſe ⁊ ꝓximū amore veritatis animus inflāmatur. Sed inter hec ſciendū eſt vt ſic exerceatur zelus rectitudinis contra praua acta ꝓximorum quatenus in feruore diſtinctionis nullo mō relinquatur virt⁹ manſuetudinis. Ira ēt ſacerdotis nequaꝗ eſſe debet ꝑceps ⁊ ꝑturbata: ſed magis ex conſilij grauitate mitiganda: ⁊ portare illos debemus quos corrigimus ⁊ corrigere quos portam⁹: ne ſi ex vtroꝗ vnū defuerit vel in furore vel in manſuetudine actio ſacerdotalis non ſit: hinc nāꝗ eſt ꝙ in tēpli miniſterio in baſibus templi ſculptorio opere ⁊ leones ⁊ boues ⁊ cherubin expreſſa ſunt: cherubin quoꝗ eſt plenitudo ſciētie: ſed quid eſt qđ in baſibus nec leones ſine bobus nec boues ſine leonibus fiunt: quid enī aliud deſignat baſes in tēplo niſi ſacerdotes in eccleſia qui dū ſolicitudinem regiminis tolerant quaſi more baſium ſup impoſitū onus portāt. In baſib⁹ igiī cherubin exprimiī: qꝛ docet nimirū vt ſacerdotum pectora plenitudine ſcientie ſint referta: per leones autē terror ſeueritatis: per boues vero paciencia manſuetudinis figuratur. Itaꝗ in baſibus: nec leones ſine bobus: nec boues ſine leonibus exprimuntur: qꝛ ſꝑ in ſacerdotali pectore cū terrore ſeueritatis cuſtodiri debet virtus manſuetudinis vt ⁊ iram māſuetudo cōdiat: ⁊ eandē māſuetudinem ne fortaſſe diſſoluta ſit zelus diſcretionis accēdat. hec grego. Et ira ꝯ vitia ꝗ ꝑdicto mō cū manſuetudine cōditur bona eſt ⁊ commendabilis ⁊ carens peccato. vnde Chriſoſto. ope. imper. omelia. 11. ſup illud Mathei. 5. Ois qui iraſciī fratri ſuo reus erit iudicio. qui inquit cum cā iraſcitur non reus erit. Nā ſi nō iraſciī nec doctrina ꝓficiī: nec iudicia. nec crimina cōpeſcuntur: iuſta igitur ira mater eſt diſcipline: ⁊ ideo non peccat ꝗ iraſcitur cū cauſa: ſed ecōtra niſi iratus fuerit grauiter peccat: quia paciencia irrationabilis vitia ſeminat: ⁊ negligentiā nutrit: ⁊ nō ſolum malos: ſed etiā bonos inuitat ad malū. hec ille. Secundo vt ſupra dicitur vindicta pōt male appeti. vñ vvynkelech vbi ſupra. ſi inqt appetitus vindicte fiat contra ordinem rationis: vt puta ſi appetat punire eū qui non meruit: vel vltra ꝙ meruit vel non ſecundū legitimum ordinem vel non ꝓpter debitū finē qui eſt cōſeruatio iuſticie ⁊ correctionis erit appetitus vicioſus: ⁊ vocatur ira per vicium a beato grego. li. 5. mora. De hac enī ira vicioſa que duplex eſt loquitur Caſiodorus. ⁊ poniī in flo. bartho. titu. de ira. Ira inquit duplex eſt. ſ. venialis ⁊ mortalis. Venialis ira eſt que ad officiū indignationis ſue nō ꝑuenit: ſed ſubito accidit ⁊ ſtatim recedit. Mortalis quippe ira eſt qñ cum deliberatione ⁊ cū ꝯſenſu rationis iraſcimur: nō contra vicium: ſed contra perſonā: nec refrenamur timore: nec amore diuino: ⁊ licet in tali ira ab appetitu noſtro impediamur ab aliquo extrinſeco: tamē conſtat nos fratris crimine portare: ⁊ ſi non poſſumus noſtrum appetitū ꝑficere illa nāꝗ ira mala ⁊ ꝗ mentē turbat vt rectū cōſiliū perdat: humanū quidē eſt irā ſurgere: ſed dyabolicū eſt in ira perſeuerare. Unde ber. 6. floꝝ. capt. 4. Affectio inquit naturalis ira hominū eſt: ſed abutentibus bono nature grauis perditio eſt: ⁊ miſeranda pernicies. Occupemus igitur illam fratres in quibus expedit ne forte ad inutilia illicitaꝗ prorumpat. Sic nimirū ſolet amorem amor expugnare: ⁊ timor timore depelli. dico vobis: nō ego: ſed dñs: noli te iraſci eis ꝗ tranſitoria vobis auferunt: qui cōuicia vobis inferūt: ⁊ ꝗ ingerūt forte ſupplicia: ⁊ ꝑter hec nichil hñt ampli⁹ qđ faciāt. oſtēdā aūt vobis cui debeatis iraſci. Iraſcimini ei ꝗ ſola vobis nocere pōt: ſola facere vt omnia illa non ꝓſint. vultis ſcire ꝗdam ſit illa certe iniquitas ꝓpria. ita dico vobis huic iraſcimini. nulla enim nocebit aduerſitas ſi nulla dominetur iniquitas: qui huic ꝑfecte iraſcitur ceteris nō moneī. Iraſcere ⁊ noli peccare. peccatis autem non minus iraſcendo ꝙ omnino non iraſcendo. hec ille. Item Chriſoſtomus. oper. imperfe. omelia. 13. per

tinenter ad ꝓpoſitum ita ſcribit. Sicut inquit duas
in nobis habemus naturas. i. ale τ carnis: ſic τ duas
habemus voluntates: vnā ale: alteram carnis: duaſq;
iras: vnam anime: alteram carnis: τ natura quidem
carnis ab his omnibus non poteſt ſeparari: nam τ ne
ceſſe eſt carnē iraſci τ cōcupiſcere etiam τ ſi nō vult
qm̄ non eſt in arbitrio ſuo creata: ſed ſub lege peccati
venūdata. eſt enim ſub peccato: ꝓpterea de illa dicit
apoſtolus. Sapientia carnis inimica eſt apud deum
legi enim dei ſubiecta nō eſt nec eſſe poteſt. ala autē
in arbitrio ſuo creata eſt: τ ſcd̄m legē iuſticie dei: ꝓ
pterea ſi vult τ nō iraſci ſi vult: τ nō concupiſcere ſi vult
qm̄ igitur iraſcimur τ nō cōcupiſcim⁹ ſi diſplicemus
τ ſuſtinemus reprimere vel iraȝ noſtram vel cōcupi
ſcentiā manifeſtū eſt ꝙ caro natura iraſcit: ſola aūt
cōcupiſcit τ nō ala noſtra: qm̄ aūt complaceamus no
bis in his τ diſcernim⁹ ſi poterimus implere noſtrā
iracundiam vel cōcupiſcentiā: tūc τ ala iraſcit τ con
cupiſcit ſimul cū carne. ꝓpterea ſciens deus ꝙ car
nis natura iraſcit q̄ ſubiecta ei non eſt nec poteſt non
iraſci: ideo non mandat carni que mādat: ſed anime:
quis enim ſapiens ſibi ponit preceptum qui τ ſi vult
non poteſt obedire: ſed ad alaȝ loquitur τ anime mā
dat que poteſt deo in omnibus obedire. q̄ poteſt etiā
in carne iraſcente τ cōcupiſcente ipſa nec iraſci nec
cōcupiſcere: cū igitur loquit de cōcupiſcentia ale lo
quit dicēs. Si quis viderit mulierē ad concupiſcen
dū eā iaȝ mechatus eſt eam in corde ſuo. Nam ſi quis
cōcupierit ſcd̄m deſideriū inevitabile carnis nō pec
cat: ſed ſi quis cōcupierit ſcd̄m voluntatē ale τ conſen
ſum diſcerniēs τ ſtatuēs iplere quod cupit ille talis τ
ſi nichil geſſerit iā tamen corde adulter eſt ante deū
C. qui forſan impeditus ab opere non compunctus vo
lūtate. hec ille. ¶ Et eſt inſuꝑ notandū ꝙ ſcd̄ȝ guil.
pariſ. ſuꝑ. 16. ca. Apo. Ire male quattuor ſūt grad⁹.
Primꝰ grad⁹ eſt ira ſubita ſiue ſubitus mot⁹ ire an
te cōſenſū in deliberationē rationis: τ talis ira venia
lis eſt qm̄ refrenatur: τ nō ducit ad effectū τ vocat ꝓ
paſſio. Secūd⁹ gradus eſt qm̄ fit talis motus ire cuȝ
cōſenſu τ deliberatione τ ꝓpter zelū vindicte vł aliō
malū: ſed tamen adhuc latens in corde nr̄o prumpit
foras ꝑ verbū cōtumelioſū: vel factū iniurioſuȝ: τ ta
lis ira eſt peccatū mortale. De hac enim ira Chriſo.
oꝑ. imper. omel. 11. Multi inquit ſunt quoȝ caro non
iraſcitur: ala aūt eoȝ iraſcitur: cuiuſmodi ſūt illi qui
vident patientes τ taciti τ tñ in cordis occulto cogi
tant malū: τ ſiꝑ querunt opportunitatē nocēdi p̄rem
diabolū ad eoȝ dānationeȝ culpabiliter imitantes.
hec ille. Tertius grad⁹ eſt qm̄ ira deliberata ꝓcedit
a corde vſq; ad verba cōtumelioſa: ſȝ tñ indetermina
ta. vel facta iniurioſa τ tunc grauius eſt pctm̄. Quar
tus gradus qm̄ ira deliberata ꝓcedit a corde vſq; ad
verba contumelioſa: ſed certū conuitiū ſignantia: et
tunc eſt grauiſſimum pctm̄: hos enī tres vltimos gra
dus ire ponit xp̄s mathei. 5. dicens. Omnis qui ira
ſcit fratri ſuo reus erit iudicio: qui autē dixerit fra
tri ſuo racha reus erit conſilio: qui autem dixerit fa
tue reus erit gehenne ignis. Suꝑ quo Januenſis in
hoc inquit loco gradatim de minimis ad maiora cō
ſcenditur: quoniā ꝓ qualitate peccati vindicta cōmi
nat. In primo enī loco vnū ſolūmodo poſuit. ſ. iram.
In ſecundo duo. ſ. iram τ vocē cōmotioneȝ animi ſi
gnans. In tertio vero tria. ſ. iram vocē τ cōtumeliā:
ſic igitur maius pctm̄ eſt dicere fatue q̄ ſolummodo
iraſci vel dicere racha: ſed grauius eſt reum eſſe ge
henne ignis q̄ reum eſſe cōſilio vel iudicio. In iudi
cio enim cauſa diſcutitur: τ is qui reus putabat non
nunq̄ innocens inuenit. In cōſilio vero ſi quis reus
cōuictus fuerit qua penitentia puniatur ab aliis tra
ctatur τ adhuc euadere ſolet. In gehenne autē ignis
nulla eſt liberatio: τ ideo in retributione pene quan
titatis peccati deſignatur. hec Januen. in ſuo catho
licon: parte. 5. vbi racha. Super quo lira hic inquit.
ſaluator ponit triplicem gradum ire. Primus eſt in
corde τ notatur cū dr̄. Omnis q̄ iraſcitur fratri ſuo
reus erit iudicio. i. dignus accuſatione coram iudici
bus tractanda. Secūdus gradus eſt in ore ꝑ verbuȝ
contumelioſū: ſed tamen cōfuſū indeterminatū q̄ no
tatur cū dr̄ qui aūt dixerit fratri ſuo racha reus erit
cōſilio. i. ſentētia dānatiōis ſecūdū cōſiliū τ decretū
iudicū ꝓferēda: eſt enim racha interiectio indignatiō
nē animi ſignās. Tertius gradus eſt qm̄ ꝓceditur ad
verbū contumelioſū certū cōuiciū ſignans τ determi
natum q̄ gradus notat cū dicitur q̄ auteȝ dixerit fra
tri ſuo fatue reus erit gehēne ignis: ſȝ hoc tamē in
telligendū eſt qm̄ huiuſmodi verba contumelioſa pro
feruntur ad cōtēptū ꝑſone: nam ad charitatiuam cor
rectionem culpe licite τ ſine peccato huiuſmodi ver
ba ꝓferre poſſunt. Unde luce vltimo dixit xp̄s duo
bus diſcipulis ſuis. O ſtulti τ tardi corde ad credē
dū. Itē ad Gal. 3. dicit ap̄ls. O inſenſati galate quis
vos faſcinauit non obedire veritati: iſta verba ſunt
contumelioſa bono tamē zelo dicta. primus gradus
eſt minoris culpe q̄ ſecundus et ſecundus minoris
culpe q̄ tertius: τ ideo primo gradui minor pena de
terminatur cum dicitur. reus erit cōſilio: qꝛ minus
eſt ꝙ aliquis coram iudicibus accuſet: τ iudices con
gregent τ ſedent ad determinandum penam ſiue cau
ſam alicuius trāſgreſſionis legis cū adhuc locus de
fenſionis detur q̄ ꝙ iam ſit ad ſuppliciū iudicat⁹ qd̄
ponit in ſecundo caſu cum dicitur reus erit iudicio:
ſed adhuc minus eſt ꝙ aliquis ſit ad ſupplicium in
determinatum adiudicatus cū adhuc poteſt fieri pe
ne mitigatio: q̄ ꝙ ſit extremo τ determinato ſuper
plicio dānatus: quod notatur cum dicitur: reus erit
gehenne ignis vbi nulla eſt ſiue dilatio: nec ſupplicij
mitigatio: τ ſolo huic tertio gradui ire ſit hic expli
cite pena gehenne ignis limitata tantum: vt dicit no
tyngham ſuper eodem: non eſt intelligēdū ꝙ ſolū iſte
tertius gradus ire eſt puniēdus pena infernali: ſȝ et
duo ꝓcedētes: qꝛ oīa illa tria ſunt peccata mortalia:
ſed diuerſi ſunt gradus hic notati pro quibus diuer
ſi gradus pene debentur in inferno τ incipit a leuio
ri: ſcilicet a iudicio: quia per iudiciuȝ intelligit cauſe
diſcuſſionē: ꝑ cōſiliū cauſe diffinitionem: τ ꝑ gehenne
ignis ſentētie executionē: licet oēs mereāt pene eter
ne executionē. hec ille. Et cū ex predictis pateȝ ira ſit
appetitus vindicte conſtat ꝙ ira opponit virtuti mā
ſuetudinis que eſt pars virtutis tēperantie τ perti
net ad tranſgreſſionē quinti mandati quo dicit. Non
occides: qꝛ per hoc ꝓhibentur oīa nocumenta q̄ poſ
ſunt inferri in ꝑſonā ꝓximi. Unde mat. 5. Dn̄s iram
reduxit ad tranſgreſſionē illius mādati cū dixit. Au
diſtis: qꝛ dictū eſt antiquis: non occides. ego autem
dico vobis. Omnis q̄ iraſcitur fratri re⁹ erit iudicio.
ec. Ad deteſtationē enim iſtius peccati ire dicit vlte
rius in ꝑfato textu Apoc. ꝙ ſeptim⁹ angelus effudit
phialam ſuam in aerem. i. predicato verbi dei: ſepti

mo loco pdicauit contra pctm̄ ire. vnde ſequitur. Et exiuit vox magna de templo.i.exhortatio ꝛ cōminatio magna ſctōꝝ doctoꝝ ꝛ pdicatorū ꝯ ſeptem pctā ꝛ vicia. vox dico exiens a throno.i.a doctoribus qui ex officio ſedent in throno.i.in cathedra in gñali dicēs. Factū eſt.i.cōſummata eſt malicia mūdi ꝛ veniat finis eius: ꝛ ſequit. Facta eſt ciuitas magna in tres ptes ꝛ multe ciuitates ceciderūt. Super quo vvaldebij in expoſitione orati ōis dominice: ſicut indꝫ i principio mundi regnauit luxuria ſic in fine mūdi regnabit ira q̄ tanta erit ꝙ nō ſolū gēs cōtra gentē ꝛ regnū cōtra regnū: ſꝫ etiā ſecta cōtra ſectā inſurgēs. in quo conflictu pereunte ſecta machometi regnabit tn̄ tres ſecte.ſ.pagani iudei ꝛ xpiani in quas tanq̄ in tres partes ciuitas magna.ſ.ciuites hui⁹ mūdi diuidet que tn̄ per miam dei reducētur ad fidē xpianorū quando fiet vnū ouile ꝛ vnus paſtor: tn̄ durante hac tribulatione multe ciuitates cadēt.id eſt multe ſecte participales deſtruentur: ꝛ ſicut luxuria in principio fuit punita in aqua: ſic ira punietur in fine mundi in igne. vn̄ ps. domin⁹ in ira ſua conturbabit eos et deuorabit eos ignis. Ad deſtructionē igit huius pcti ire ſcdm̄ formā ꝛ ordinē ſupradictoꝝ alioꝝ ſex pctōrum capitaliū tria ſunt hic ſpecialia notabilia effundēda.

¶ Capitulū.2.de motiuis cōferentibus ad deteſtationem ire.

PRimū enim notabile contra peccatum ire effundendū erit de motiuo multiplici huius peccati deteſtationē oſtēdēte. Pro quo notādū eſt ꝙ inter cetera quatuor tangenda ſunt hic motiua ſpecialia oſtendentia hoc peccatum eſſe nimium deteſtandū. Quorū primū eſt multiplex phibitio ſacre ſcripture hoc viciū phibentis. vnde Geneſis. 42. Ne iraſcimini in via. verbum enim iſtud eſt quo ad litteram verbum ioſeph ad fratres ſuos ad patrē ituros: ſic ꝛ nos fratres ſumus et in via ad patrē noſtrū celeſtem ꝛ iudicē tēdentes qui iuſticiā nobis plenarie exhibebit ſingulis enim diebus vnā deitatē facim⁹ ad patrē ꝛ iudicē noſtrū celeſtē qui añ oīa vult nos pacificos eſſe in via. vn̄ Mat. 5. Eſto cōſentiēs aduerſario tuo cito dū es in via cū eo ne forte tradat te aduerſarius tu⁹ iudici ꝛ iudex tradat miniſtro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exeas inde donec reddas nouiſſimū quadrantē. Sup quo btūs augu.in de verbis dn̄i ſermone.i.q̄s inquit eſt iſte aduerſarius cui docet nos xps conſentire: nūquid mundus: nunq̄d caro vel nūquid diabolus cū iſti dicūtur noſtri tres capitales inimici qui nos ſemper inſtigant ad malū: nunquid xps nos vult inſtigationib⁹ iſtorū inimicorū cōſentire: certuꝫ eſt ꝙ non. quis igitur inquit angelus eſt iſte aduerſarius cui vult chriſtus nos conſentire: ꝛ reſpondet dicēs: ſi peccas aduerſarius tuus ſermo dei eſt. verbi gratia: forſitan delectat te inebriari dicit tibi ſermo dei noli: delectat te ſpectare ꝛ nugari: ille dicit tibi noli: delectat te adulterari: dicit tibi ſermo dei noli: aduerſarius eſt ſermo dei voluntati tue. O q̄ bonus et q̄ vtilis eſt ſeruus iſte non querit noſtram voluntatem: ſed vtilitatem aduerſarius eſt nobis q̄diu ſumus et ipſi nobis aduerſarij q̄diu tibi inimicus es inimicū habes ſermonē dei eſto tibi amicus ꝛ concordaſti cū illo nō homicidium feceris audi ꝛ concordaſti: non falſum teſtimoniū dicas audi ꝛ concordaſti: non concupiſcas vxorem primi tui audi ꝛ concordaſti: in hiis omnibus cū aduerſario concordaſti etiam ꝛ quid pdidiſti nō ſolum nichil pdidiſti. ſed ꝛ teipm̄ qui perieras inueniſti: iſto igitur aduerſario eſto conſentiens dū es in via.i. in vita iſta ne forte tradat te iudici. id eſt chriſto: cui vt dicitur Joh. 5. Pater omne iudicium dedit filio. Et ſicut dicit notyngham: ſermo dei contētus ſuum cōtentorem accuſabit in die iudicij xpo iudici ꝛ xps tunc tradet contemptorē verbi ſui miniſtro.i.dyabolo qui eſt executor diuine iuſticie: ꝛ tūc mittet cōtēptorem verbi dei in carcereꝫ.i.in infernū a quo nunq̄ exhibit: ſed ſi inquit Augu. concordauerim⁹ cum illo aduerſario noſtro ſermone dei in vita iſta: tunc finita vita iſta non timebimus iudicē noſtrū: q2 tunc pro iudice inueniemus patrē miſericordie: ꝛ p miniſtro angelum beniginiſſimū qui tollet te nō ad penalem carcerē ſed gaudiū eternum. Itē iram phibet ſcriptura Job. 36. dicēs. Non ſuperet te ira vt aliquem opprimas: in quo verbo innuitur ꝙ ira eſt hoſtis nos īpugnens: magis eniꝫ timere debem⁹ ſupari ab ira q̄ a quocūqꝫ hoſte: q2 quicquid pōt inferre iniuriator minus eſt q̄ mors aīe quam interficit iracūdia dicēte ſcriptura Job. 5. virum ſtultū interficit iracūdia. Itē irā phibet ſcriptura. Eccl. 7. dicens. Non ſis velox ad iraſcendum. Itē Jaco. 1. Sit oīs hō velox ad audiendum tardus ad loquēdum ꝛ tardus ad irā. Velox ad iram q̄s dr̄ dupliciter. vno mō q2 velox eſt ad ſaliendū in ignem ire: huiuſmodi ſunt tales qui de facili iraſcuntur. Alio modo dr̄ aliquis velox ad irā ſicut equus dicitur velox ad calcaria ꝛ bos ad ſtimulū: q2 multum velox ad iram ira ſtimulatus ſubito tranſibit cahos magnum quod eſt inter irā ꝛ pacem: inter odium ꝛ amorem: inter ſimilitudinē ꝛ diſſimilitudinē cū iſta maxime immo p diſtantiā infinitaꝫ diſtent vt eſt oſtenſum p Linco. ſupra par. 8. cap. 12. vbi agitur de dilatione conuerſionis. et in illo vbi agitur de quarto motiuo mouente peccatorē ad accellerationem cōuerſionis. Itē multum velox eſt ad irā q̄ quaſi in pūcto trāſibit a porta paradiſi.ſ. gr̄a ad portā inferni.ſ. ad peccatuꝫ mortale. dicitur enim peccatū mortale porta inferni Mathei. 16. vbi dicit. Et porte inferni nō pualebunt aduerſus eā: q2 nichil eſt mediū inter pctm̄ mortale ꝛ infernum niſi paries luteus: id eſt corpus de luto plaſmatū: q2 q̄ cito aīa diſcedit a corpore i pctō mortali. tā cito eſt in inferno. Unde Job. 21. Ducunt in bonis dies ſuos: ꝛ in puncto ad inferna deſcendunt. Item bene poteſt dici. velox ad iram q̄ iracundia ſtimulatus ſubito ſalit a ſuperficie terre ad profunduꝫ inferni. Ex quo teſte Januenſi. a ſuperficie terre ad infernum ſunt miliaria tria milia ducēta quadragintaquinq̄. Item iram phibet ſcriptura puer. 25. Aufer rubiginē de argento.i. odiū de corde ꝛ egredietur vas puriſſimū. auferenda eſt enim ira de corde: q2 eſt ignis infernalis bone anime exurens. Unde puerb. 6. Nunq̄ poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo: id eſt iram in corde ſuo ꝛ veſtimenta eius nō ardeāt. virtutes anime non conſumentur. Et ideo merito dicit apoſtolus. ad Roma. 12. Non voſmetipſos defendentes: ſed locum date ire. cum enim ira ignis ſit ab iracūdia debem⁹ inq̄tum ſufficimus noſmetipſos elongare ſi noluerim⁹ igne iracūdie noſtras virtutes exuri. ꝛ ideo vt dicitur puerb. 20. Honor eſt homini qui ſeparat ſe a contentionibus. ¶ Secundo deteſtāda eſt ira propter mala que ex ipſa ſepiſſime oriun=

tur.Primo nãq; de ira inſurgunt rixe.⁊ frequẽter ho
micidia ſubſequũtur.vñ Gen.4.legit ꝙ caym iratus
fratrẽ ſuum abel interfecit ⁊ ſecuta eſt vltio diuina in
continenti.Quis clamor ſāguinis abel peruenit ad
deum qui iratus verſus caym ait.vindictam ſumam
de te:maledictus eris ſuper terram. Itẽ.1.Regũ.15.
legitur de abimelech ꝙ cum iratus eſſet contra po:
pulum iſrael in ira ſua ꝗ plures eorum interfecit:cui
ait dominus per ſamuelem prophetā. ſicut fecit abſ
q; liberis mulieres gladius tuus ſic abſq; liberis erit
mater tua.Secundum malum quod ex ira oritur:eſt
ꝙ vitā decurrat humanam.Unde Eccleſia.30.zelus
et iracũdia minuunt dies.Tertium malum eſt ꝙ iur:
gia et lites generat ⁊ per hec pax turbatur ⁊ ſpũſſan:
ctus contriſtatur. vnde pro primo dicit.Prouer.26.
Sicut carbones ad prunas ⁊ ligna ad ignẽ:ſic vir ira
cundus ſuſcitans rixas.Pro ſecundo dicit Eccl.26.
Homo iracundus incendit litem et vir peccator tur:
bat amicos et in medio pacem habentiũ immittit ini
micitias.Et pro tertio dicitur ad Epheſios.4. No:
lite contriſtari ſpiritumſanctum. Unde Gregorius.
Dum ira inquit animam pulſat ſpiritui ſancto ſuã ha
bitationem turbat.Quartum malum eſt ꝙ ira via et
ianua ad omne malum.Unde auguſtinus ſuper leui:
ti.Ira inquit omnium viciorum quam qui clauſam te
net virtutibus parat ingreſſum.⁊ quam qui apertam
habet in omne facinus armatur.Unde prouerbio.29.
vir iracundus prouocat rixas et qui ad indignationẽ
facilis eſt erit ad peccata ꝓcliuior ⁊c.Tertio deteſtã
da eſt ira pro eo ꝙ deo vehementer diſplicet. diabo.
valde placet proximo nimis iniuriatur et ꝓprio ſub
iecto multiplicit nocet.De pri° dr Eccl.27.Ira ⁊ fu:
ror vtraq; execrabilia ſunt ſupra deo. Pro quo notan
dũ ꝙ ſex de cauſis ira deo vehementer diſplicet. Pri
mo quia hoſpitium eius turbat.Unde ad Epheſi.4.
Nolite cõtriſtari ſpiritumſanctum.Grego. Dum ira
inquit animū pulſat.ſancto ſpiritui habitationẽ tur
bat imo.ſ.prẽm et filium ſpũſctm de hoſpitio expel:
lit:⁊ diabolum introducit:nam ſicut in pace factus ẽ
locus dei.ſic in ira factus eſt locus diaboli.Secundo
ira imaginem dei in templo eius diſſipat.⁊ imaginē
diaboli in loco eius collocat.Unde ſuper illud Iob.5.
Uirum ſtultum interficit iracundia.Beatus grego.
Manſuetudo inquit nobis imaginem dei ſeruat cũ ſp
tranquillus eſt:ſed ira imaginem dei diſſipat ⁊ multis
virtutibus priuat que deum quietẽ mentis tollit ſpi:
ritusſanctus ibi non quieſcit /et ꝙ multum diſpliceat
deo cũ imago eius in homine diſſipatur.patet ex hoc
ꝙ beatus Auguſti. ſuper illud pſal. In ciuitate tua
imaginem ipſorum ad nichilum rediges merito inqt
Aug.imaginem ipſoꝝ ad nichilum rediget deus in
celeſti ciuitate:quia ipſi in ſua terreſtri ciuitate ima:
ginem dei ad nichilum redigerunt.Item nũquid ma
gnum peccatum reputaretur ſi quis imaginem cru:
cifixi in eccleſia diſſiparet et ydolum alicuius demo:
nis in loco eiꝰ ꝓ eo poneret/Tertio diſplicet ira deo
qꝛ tẽplũ dei incendit.vnde pſal.Incenderunt igne ſan
ctuariũ tuum.Itẽ.1.Coꝝ.3.Neſcitis qm̃ templū dei
eſtis vos et ſpũſſanctus habitat in vobis:ſi qs tẽplū
dei violauerit:diſpdet eũ dñs deꝰ.quarto diſplicꝫ ira
deo:qꝛ nullũ viciũ magis cõtẽnit deũ ꝗ ira.Uñ de ho
mine irato poteſt intelligi illud Iob.15.Tetendit ad
uerſus deum manum ſuam:⁊ contra omnipotentẽ ro:
boratus eſt cucurrit aduerſus deũ erecto collo.vñ hol:
cot in lectura libri ſapientie lectione.127.Ira inquit
ſubtrahit a deo effectũ ſue potentie:nam conuenit deo
ratione ſue potentie culpas iudicialiter vindicare bo
nos ſpiritualiter inhabitare⁊ eis liberaliter bona ſua
largiri:ſed omnibus iſtis tribus iniuriatur deo iracũ
dus.primo aufert a deo vindictam:quia ira eſt de or:
dinatus appetitus vindicte.Et vt teſtatur apoſtolus
ad Romano.12. Michi vindictam et ego retribuam
dicit dominus.Item deutronomii.32. Mea eſt vltio
⁊ ego retribuam.dominus enim ſpiritualiter duo re:
ſeruat ſibiipſi ſcilicet gloriam.iuxta illud Eſay.42.
Gloriam meam alteri non dabo ⁊ vindictam.vt ſupra
dicitur:ſed alteram iſtarũ ſuperbus alteram iracun:
dus ſibi aufert. ¶Secundo.iracundus deo iniuria:
tur:quia expellit eũ a quiete ſue habitationis. de qua
ps.In pace factus eſt locus eius.ira autẽ pacem de:
deſtruit ⁊ perturbat.Unde prouerbiorum.15.Uir ira
cundus prouocat rixas.Tertio ira deo iniuriatur im
pediendo ne legatum dei ſtare poſſit. Legauit enim
deus pacem hominibus Iohannis.14.dicens.Pacẽ
meam relinquo vobis:pacem meam do vobis.⁊ ideo
vir iracundus qui legatum dei impedit eſt excommu
nicatus ⁊ a ſeruis chriſti tanq; excommunicatus me
rito fugiendus.Unde prouerbiorū.22.Noli eſſe ami
cus homini iracundo neq; ambules cum viro furioſo.
Et quantum ad ſecundum quattuor de cauſis etiam
ira placet valde diabolo.Primo quia ira valde potẽs
eſt ad impugnationem hominum et deſtructionẽ bo:
ni.eſt enim ira ignis ſpũalis.Unde ſicut ignis mate:
rialis potẽtior eſt ad deſtructionem ⁊ conſumptionẽ
ꝗ alia elementa ⁊ ideo malicioſi homines qui multū
volunt deſtruere terrā inimicoꝝ ſuoꝝ igne pugnãt.
ſimiliter demones in inferno ſi ignis ire potẽs eſt ad
deſtructionem bonoꝝ operum.dñs etiam ignem amo
ris accẽdere ⁊ ardere voluit in mũdo.iuxta illud euã
ge.Luce.12.Ignem veni mittere in terram ⁊ quid vo
lo niſi ⁊ ardeat. ignem etiam iſtũ miſit ad deſtructio:
nẽ ignis diaboli.ſ.ignis ire. De igne enim ire poteſt
intelligi illud Ioel.primo. Ad te dñe clamabo: quia
ignis comedit ſpecioſa deſerti:pulchriorē enim par
tem deſerti comedit.ſ.nobiles ⁊ diuites quo ad mũ
dum ſpecioſos. Unde Eccle.28. Secundum enim li:
gna ſilue ſic ignis exardeſcit⁊ ſcḋm virtutẽ hominis:
ſic iracundia illius erit ⁊ ſecundũ ſubſtantia ſua exal
tabit iram ſuam.¶Secũdo ira placet diabolo in hoc
ꝙ cecitatem facit in homine.vnde ſicut prout dicitur
Prouer.14.Acceptꝰ eſt regi/ ſcilicet celeſti miniſter
intelligẽs.ſic diabolo acceptus eſt miniſter cecus.dia
bolus enim ſimilis eſt coruo :qꝛ ſicut coruus veniens
ad cadauer primo currit ad oculos:ſic diabolus vult
hominem primo excecare:ſciens ꝙ poſtea precipita:
re poterit eum ad libitum foueam peccati.¶Tertio
ira placet diabolo qꝛ ꝑ iram multũ dominatur diabo:
lus homini non enim timet homo iratus facere q̃ dia
bolus ꝓcipit ſibi quantũcũq; magnum ſit pctm̃ non ꝑ:
cit prĩ:nec matri vxori nec filijs quin q̃nq; ꝓijciat eos
in ignem iracundie.Et ideo dicit. Prouer.16.Expe:
dit magis vrſe occurrere raptis fetibus ꝗ fatuo ſcꝫ
iracundo confidenti in ſtulticia ſua.¶Quarto placet
ira diabolo: qꝛ cum hoc vicio non lucratur diabolus
vnū ⁊ vnũ:ſed aliqñ totã domũ aliquãdo totam ciui
tatẽ:⁊ aliqñ totã patriã ſiue regnum.vnde iracundus
rixas prouocat more canis alios mordendo ⁊ latratu
ſuo ad alios ad irã concitando.Unde ꝓuer.15.vir ira

cūdus prouocat rixas. qui autē patiēs eſt mitigat ſu:
ſcitatas. Et q̄tū ad tertium.ſ. ꝙ ira primo nimis in
iuriaſ.ptꝫ ex ho: ꝙ fere oia mala q̄ inferūt hoies pro
ximis ex ireuitio pullulantur:ꝛ ideo deberet homo ſe
multum tēperare ab ira:qꝛ niſi hoc fecerit intolerabi
lis erit ſuis ꝓximis. Unde ꝓuer.27. Graue eſt ſaxū
ꝛ onerosa eſt arena: ſed ira ſtulti vtroqꝫ grauior. Itēꝫ
in eodem capitulo impetum cōcitati ſpiritus ſuſtine
re quis poterit. Itē ꝓuer.18. Spiritū ad iraſcendū fa
cilē quis poterit ſuſtinere?homo enim iracūdus pre:
cipue eſt oneroſus amicis ſuis ꝛ familiaribus. Unde
prouer.22. Noli eſſe amicus homini iracundo. Dicit
eni Holkot in lecturali.ſapientie lectione. 127.ꝙ ira
ſubtrahit a ꝓximo affectuꝫ debite beniuolentie tene:
tur enim hō ſaluare ſubſtātiā famamꝫ perſonam:ſed
contra iſta ira cōpellit ad ꝓuocandū ꝓximū ſubſtātia
depredando in fama diffamando ꝛ in pſona crudeliter
trucidando. Unde Eccl.27. Ira ꝛ furor vtraqꝫ execra
bilia:quia vt dicitur Eccle.21.obiurgatio ꝛ iniurie an
nullabūt ſubſtātiā. dicit eni Ariſto.li.3. de animalibꝰ
ꝙ apis cū amiſit aculeū cito moritur .ſic ſpiritualiter
eſt de iracundo appetitiuo vindicte.dū ei exercet ma
liciā ſuā contra ꝓximū opere eū ledendo in ſubſtātia
pſona vel fama prius ſpūaliter interficit ſeipſū. vnde
Job.5. Uirū ſtultū interficit iracundia. Et quantū ad
quartū.i.ꝙ ira ꝓprio ſubiecto multiplr noceat patetꝫ.
nam primo vitā ſuā abbreuiat. vñ Eccl.30.zelus ꝛ ira
cundia minuent dies. Secundo nocet quia poſſeſſio:
nes minuit.nam hō iracundus aliqñ ꝑ vna alapa per
dit centū libras. vñ Eccl.21. Obiurgatio ꝛ iniurie an:
nullabūt ſubſtātiā. Tertio ira proprio nocet ſubiecto
quia ſeipſum excecat. vnde Job.17. Caligauit ad idi
gnationē oculus meus. Itē ps. ſupcecidit ignis ꝛ nō
viderunt ſolē.ignis eni ire nō ꝑmittit hominem vide
re ſolē iuſtitie. Uñ ps. Turbatus eſt a furore oculus
meꝰ. Holkot eni vbi prius ira indēt proprio ſubiecto
ſubſtrahit tria bona. Primo namqꝫ deſtruit honeſta:
tem corporalis diſpoſitionis. Unde quantumcunqꝫ
homo ſit perſona pulchra ira eum in ſuo impetu de:
format :nam oculos ſubuertit/gene nimis rubee vl̄ ni
mis palide efficiuntur:geſtus et tremulus/lingua ceſ
pita: ꝛ totus homo dehoneſtatur. Et ideo Señ.ſecū
do de ira proficere t inquit iratis aſpicere ſpeculum
vt imago repercuſſa oſtenderet ſuam deformitatem.
Quia vt dicit idem.3.de ira.nulla facies fere quantū
cunqꝫ agitetur eſt ita turpis ſicut hominis ira fla:
grantis. Secūdo ira proprio ſubiecto nocet quia im
pedit poteſtateꝫ naturalis rationis. Unde poeta. Ira
impedit animum ne poſſit cernere verum:ꝛ ideo dia:
bolus facit cum iracundis ſicut aſtutus piſcator qui
quando vult decipere piſces turbat aquam ꝛ tunc eſt
ſecurus ꝙ piſces non poterunt preuidere rethe ſuū.
eodem modo diabolus in quancunqꝫ congregationē
immittit turbationem per aliquem iracundum tunc
ducit eos ad peccata et malicias excogitandas ſicut
ſibi placet et totam reddit fatuam congregationem:
dicit enim Ariſto.5.topicorum.ꝙ iraſcibilis non im:
perat rationali niſi cum fuerit peruerſa anima bonis
et ira eſt ꝙ quando peruerſa fuerit anima ira domina
tur,ꝛ nunqꝫ alias. dicit eni Ariſto.1.elencoꝝ.ꝙ ira eſt
cautela ſpecialis ſophiſte vt videlicet ꝓuocet ſociuꝫ
ad irā:qꝛ vt dictū eſt :ira impedit aim ne poſſit cerne
re veruꝫ . talis enim ſophiſta eſt diabolus de quo dici
tur. Eccle.37. Qui ſophiſtice loquitˀ odibilis eſt. Ter
tio ira minuit quantitatem vitalis durationis. Unde
animalia exceſſiue melācolie ſunt naturaliter breuis
vite. ſicut patet de cane ꝛ hoc eſt quod dicitur. Eccl.
30.zelus et iracundia minuunt dies ꝛ ante tempus ſe
nectā adducent. vnde antiqui dixerunt ira eſſe breueꝫ
inſaniam:vt dicit Señ.3.de ira. ¶ Quarto deteſtan:
da eſt ira:qꝛ hominem manifeſte infatuat qđ patet ex
hoc ꝙ cum frater eius dicit ei durum verbū ꝛ ex alia
parte inimicus eius diabolus paratus eſt cū gladio
ire eum vſqꝫ ad cor percutere quo non obſtante ipſe
enim nichil omnino de gladio diaboli pertimeſcit: ſꝫ
ſolum verbum fratris attēdit ꝛ conſiderat: ꝛ ideo me
rito dicitur. Job.5. Uirū ſtultum interficit iracundia.

¶ Cap.3. de ſpeciebus ire.

Sequitur ſecundum notabile pec
cati ire in quo reſtat illius peccati ſpecies
declarare. Pro quo notā dum eſt ꝙ ſub ira
ſex ſpecies continentur quas beatus Gre
go.31.mora. ſex filias ire nūcupat. quarum prima eſt
indignatio. Secunda tumor mentis. Tertia clamor
inordinatus. Quarta blaſphemia. Quinta contume:
lia. Sexta eſt rixa:quarum ſpecierū ratio ꝛ ordo po:
teſt ſic accipi. Iratus primo illum cōtra quē iraſcitur
reputat indignum vt ſibi offenſa condonetur: ecce in:
dignatio que eſt prima ſpecies ire. Secūdo iratus co
gitat diuerſas vias vindicte vt ſe vindicet de illo cui
iraſcitur: et talibus cogitationibus replet animum
ſuum. vnde Job.15. Impleuit ardore ſtomachuꝫ ſuū:
et ſic ponitur tumor mentis que eſt ſecunda ſpecies
ire. Tertio iratus demonſtrat iram ſuam in ore: ꝛ ſic
ponitur tertia ſpecies ſcilicet clamor :per quē intelli
gitur cōtumelioſa cōfuſa ꝛ indeterminata locutio:ſi:
cut ſupra dictū eſt đ illo qui dixerat fratri ſuo racha.
Quarto iratus prorumpit in verba iniurioſa ꝛ deter
minata que ſi ſint contra deum dicuntur blaſphemia
que eſt quarta ſpecies ire. Si vero ſint cōtra ꝓximuꝫ
dicuntur cōtumelia que eſt quinta ſpecies ire de qua
ſupra dictum eſt de illo qui dixerit fratri ſuo fatue.
Ultimo autem iratus ꝓcedit ad factum ꝑuerſum ad
inferendum illi cui iraſcitur nocumentū et ſic oritur
ſexta ſpecies ire.ſ. rixa per quā intelliguntur omnia
nocumenta q̄ ex rixa ꝓximis inferuntur.ꝛc.

¶ Capitulum quartum de.1.ſpecie ire, qui vocatur indignatio.

Prima igitur ſpecies ire eſt
indignatio. Et eſt indignatio turbu
lentus animi motus quo iratus ap
petit ſe de illo cōtra quem iraſcitur
vindicare:ſed attēdat talis qui hac
ſpecie ire perturbatur. quod ſpiri:
tusſanctus: dicit organo vocis ſapientiſſimi ſalomo
nis Eccleſiaſtici.18. Qui vidindicari vult a domino
inueniet vindictam :et peccata illius ſeruās ſeruabit
ſcilicet vſqꝫ in diem iudicij.in quo teſte apoſtolo. Ia:
cob.2. Iudicium enim ſine miſericordia fiet illi qui nō
fecerit miaꝫ:ꝛ ideo merito dr̄ Deute.32. ne dicas ma
lum pro malo expecta dominum ꝛ liberabit te. Item
Job.36. Nō te ſuperet ira nec aliquem opprimas: ſꝫ
ſcđm conſiliū ſpūſſancti Eccl.28. Relinque proximo
nocēti te ꝛ tūc deprecāti tibi peccata ſoluētur.q.d.ali

ter non. vnde Eccl. 28. Homo homini reſeruat iram
et a deo querit medelã. i. in hominẽ ſimilẽ ſibi non ha
bet miſericordiã ꝛ de pctis ſuis deprecabitur. Ipſe
dum caro ſit reuerſat irã: ꝛ propiciationẽ petit a deo
quis exorabit pro delictis illius. q. d. nullus niſi fru
ſtra pro illo orat vnde de talib⁹ poteſt intelligi illud
Jere. 15. Si ſteterit Moyſes ꝛ ſamuel coram me nõ
eſt anima mea ad populũ iſtum. Super quo Grego.
quid eſt ꝙ Moyſes ꝛ Samuel ceteribus in poſtula=
tione preferuntur niſi ꝙ iſti duo tantum in oĩm teſta
menti veteris ſerie etiam legũtur pro inimicis oraſ=
ſe vnus. ſ. moyſes qui quãdo populus voluiſſet eum
lapidibus obruere tamen ipſe pro ſe volentibus lapi
dare orauit. vt patet Nu. 17. ꝛ per petrum comeſtorẽ
ſuper eodẽ. Alter ſcʒ ſamuel de ſuo principatu eijci=
tur: ꝛ tamen pro populo ipm eijciente orauit dicens.
Abſit a me hoc pctm̃ vt ceſſem orare pro vobis. vt pa
tet. 1. Reg. 12. Et nota ꝙ octo de cauſis ſpecialiter de
beret homo iniurias ſibi illatas libenter ac gauden
ter dimittere: vt oſtenſuʒ eſt ſupra par. 4. ca. 27. vbi
agitur de ſecundo opere mie ſpũalis. dictis ibidem
adiciendo quod Chriſo. dicit ꝛ ponitur in ho. Math.
titu. de indulgentia delinquentiũ. noſtras inquit oẽs
iniurias nobis ab inimicis illatas ſiue in dictis ſiue
in factis magnanimiter ſuſtinere debemus. dei autẽ
iniurias. vel cõtentũ nec vſqʒ ad auditũ ſufferre. qm̃
in proprijs iniurijs quẽpiam eſſe pacientem laudabi
lem eſt iniurias autem dei diſſipare nimis impiũ eſt.
hec ille. Item idem omel. 3. ſuper illud Math. 7. No
lite iudicare ꝛ non iudicabimini hic inquit ſermo nõ
eſt poſitus de proximis non iudicandis qui peccant
in deũ: ſed qui in nos peccant. qui eñ nõ iudicat pro=
ximũ propter peccatũ quod fecit in ipſum. ſed dimit
tet deus debitum eius ſicut ꝛ ipſe dimiſit debitori=
bus ſuis: ſi vero non rogati dimiſeritis peccata pro=
ximis veſtris ſed ſolo dei reſpectu ꝛ de⁹ et ſe pauſ=
ꝗ roget a vobis dimittet vobis peccata veſtra: ſi au
tẽ rogati veniã dederitis proximis ꝛ tunc deus da=
bit vobis veniã cũ dignis precibus ꝛ congrua lamen
tatione eũ rogabitis. vnde dñs Math. 7. In qua mẽ=
ſura menſi fueritis remittetur vobis. vnũquiſqʒ eñ
talem indulgentiã accepturus eſt a deo qualem ipſe
fecerit proximo ſuo veritate atteſtante q̃ ait. Si di=
miſeritis hoib⁹ peccata eorũ dimittet ꝛ vobis pater
veſter celeſtis peccata veſtra. ille igitur recte delicti
ſui veniã poſtulat: qui prius hoc quod in ipſo delin=
quitur relaxat: qui eñ in ſe peccati clemẽter indulſe=
rit: nullũ peccati veſtigiũ in illius aĩa remanebit. via
quippe valde congrua ad obtinendũ a dño remiſſio=
nem peccatoꝝ eſt remiſſio iniuriarũ: certiſſime nãqʒ
indulgentia ſperare poterit q̃ alijs indulgere nouit.
vnde Eccl. 28. relinque proximo nocenti te ꝛ tunc ti
bi deprecanti peccata ſoluẽtur. hec ibi. Et ſequitur.
nũquid tenemur alijs dimittere peccata qui nec vo=
lunt nobis ſatiſfacere nec etiam veniã poſtulare. Re
ſpondet Inno. pp̃. ꝙ illi qui mundũ aſſumpſerunt vo
tum perfectionis tenentur rancorem cordis depone
re: ſed nõ tenẽtur ex neceſſitate ſalutis ſatiſfactionẽ
debitã condẽnare: imo bene licet in perfectis petere
res ſuas ꝛ debita ꝛ ſatiſfactionẽ iniuriarũ preſertim
vbi credũt hoc magis perficere detinentiũ: vel auſe
rentiũ ſiue delinquentiũ ſaluti. illi autẽ qui aſſumpſe
runt votũ perfectionis dñt etiã nõ petenti modis om=
bus indulgere: pfectorũ nãqʒ eſt oĩa oĩbus corde pu=
ro vultu iocundo ſine reſtauratione iniuriarũ ſatiſfa
ctione: ꝛ ſine ẽlictis precibus oĩbus proprijs debito=
ribus idulgere. inſup ꝛ ſua eis tribuere ſi indigẽt: ꝛ
obſequia caritatis humilr̃ exhibere. vñ quoſdã inſta
tu perfectionis conſtitutos q̃ ſua cũ lite ſolebant re=
petere increpat. apo. cor. 6. d. Jam quidã omino deli
ctũ eſt in vobis eo ꝙ iudicia habetis inter vos. qua=
re non magis iniuriã accipitis. q̃re nõ magis fraudẽ
patimini. ſ. ꝗ cõtendere pro iniuria illata ſiue pro re
detenta. ſed licet inſtatu pfectionis hec ſint licite/ ta
men ſua repetere poſſunt ſimpliciter ſine lite/ ſine iu
dicio/ ꝛ ſine omni rancore cordis vel cõtentione. infir=
mis vero licet repetere ſua cõmonendo caſum ante
iudicem contra fratrem non tamen contentione vel
fraudulenter. vnde cũ dicimus. Dimitte nobis debi
ta noſtra ſicut ꝛ nos dimittimus debitorib⁹ noſtris
intelligendum eſt hoc nobis dictum a chriſto de de=
bito delicti: ꝛ non de debito dãni. hec ibi. Sʒ forte di=
cit aliquis iracundus ſe excuſans. Inimicus inquit
meus temptat me vltra id qđ poſſum: inuidet inquit
michi: odit me: ꝛ quaſi cõtinue multis nocumẽtis ad
iracundiã me prouocat: bona mea iniuſte auferẽdo:
per mendaciũ ꝛ detractionẽ me ſcandaliſando ꝛ mali
cioſe corpus meuʒ acriter ꝛ violenter puniendo/ imo
intm̃ ꝙ multotiens tedet me vite mee. ꝛ iſta de cauſa
non poſſum ire reſiſtere: ſed appeto de eo vindictã vi
dere. tamen q: potentior me eſt/ ideo cogor iniurias
ſufferre/ q: mea potentia nõ correſpondet voluntati.
Rogo tñ deũ iuſtum iudicẽ vt ſibi retribuat vindictã
de eo ſũmẽdo: ꝛ hoc videtur licitũ cũ ſcribatur Apo.
6. Audiui aĩas ſctõꝝ interfectoꝝ ꝓpter verbũ dei ꝛ
ꝓpter teſtimoniũ Jeſu xp̃i clamare voce magna ꝛ di
cere. vſqʒquo dñe ſctũs ꝛ verus: vſqʒquo nõ vindicas
ſanguinẽ noſtrũ de his qui habitant in terra. pro iſto
dico ꝙ falſum aſſumis in principio cũ dicis ꝙ ꝓpter
iniuriã tibi factã non potes ire tue reſiſtere p̄ſertim
cũ dicat Apo. 1. corin. 10. Quod deus nõ patietur ho
minẽ temptari ſupra id qđ poteſt: ſed eſto ꝙ vexet te
inimicus tuus ſicut dicis: memor eſto tribulationis
ſancti Job nõ loquentis ſtultũ quid cõtra deũ: ꝛ pre=
para animã tuã ad temptationẽ libenter temptatio
nem patiendo pro inimico tuo orando: ꝛ vindictã pro
tibi illata iniuria non petendo. Et ꝯtrũ ad illud apo.
ꝙ allegas ſanctos de inimicis petere vindicta. dico
ꝙ btũs Augu. in de. q. ve. ꝛ no. legis. vbi querit quo=
modo ſancti clamãt vindictã de inimicis qui iubenť
a xp̃o pro inimicis orare. Et reſpondet ibi dicens: ꝙ
non aliter anime occiſoꝝ clamãt vindictã poſtulãtes
ſe vĩdicari ꝗ ſanguis abel clamauit de terra. tũc igi=
tur inqt clamare debent tñ loqui nõ poſſunt ſanguis
eñ effuſus iniuſte quid aliud ꝗ vindicari ſe poſtulat
clamans non voce ſed ratione. hec Augu.

Capi. 5. de ſecunda ſpecie ire que tumor
mentis vocatur.

SEcũda ſpecies ire eſt tumor mẽ
tis: ꝛ prout ad iram pertinet eſt abundans
et malicioſa mentis inflatio ex frequenti
precogitatione vindicte cauſata. Et ex iſto
mentis tumore ſequitur aliquãdo crudelitas que ſe
cundum ſeñ. lib. ſecundo de clementia. nihil aliud eſt
ꝗ atrocitas animi in exigẽdis penis eo ꝙ crudelis
eſt ꝛ promptus ad augendas penas vltra condignũ.
vnde yſi. in de ſum. bono. lib. 3. capitu. 40. Iracundi

inquit doctores per rabiem furoris diſcipline modū
ad immanitatē crudelitatis cōuertunt. ⁊ vnde emen-
dare ſubditos poterant inde potius vulnerant: ideo
ſine menſura vlciſcit̄ culpas prepoſitus iracundus:
quia eius cor diſperſū in rerū curis nō colligitur in
amorē vnius deitatis: mens enim ſoluta in diuerſis
cathena charitatis non abſtringitur. ſed male laxata
male ad omnē occaſionem mouetur. hec ille. Et tali
crudelitati annectitur ſeuitia ſiue feritas que in hoc
differunt a crudelitate ꝙ crudelis attēdit culpam in
eo qui punitur: ſed excedit debitū modū puniendi.
Seuitia autē dicit̄ ſecundū quē aliquid in inferendis
penis non conſiderat culpam: ſed ſolū hoc ꝙ delecta
tur in cruciatu hominū ſicut beſtie ⁊ fere dicuntur ſe
ue quia nocent hominibus non propter culpam eorū
ſed vt paſcantur ex eis: ⁊ ideo feritas ⁊ ſeuitia conti
nentur ſub beſtialitate: vnde Sen. lib. 2. de clemētia.
qui inquit captos homines verberant ⁊ in ignē impo
nunt cum ipſi ab illis leſi non ſint nec propter eorum
peccatum iraſcuntur: ſed ex propria malicia. poſſu-
mus dicere hanc iram non eſſe crudelitatem ſed fe-
ritatem ſeu ſeuitiam. hec ille. In talibus enim recta
ratio eſt ſubuerſa. vnde Holkot in lectura lib. ſapien
tie: lectione. 181. Malicia inquit eſt recte rationis ſub
uerſiua. nā malicia radicata facit hominē male elige-
re ⁊ corrumpit bonam eſtimationem ⁊ verā de rebus
ſicut dicit Ariſto. 4. ethi. ⁊ eſt ratio quare malicioſi
ſunt in nōnullis imprudentes ⁊ frequēter falluntur.
vnde Chriſo. ſup 2. ca. Math. oſtendit quomodo ma
licia fecit herodē eſſe ſtultum qui nitebatur occidere
chriſtū: conſidera inquit ſtulticiam mixtam cū dolo
tyrāni: aut enim herodes credidit ſcripturis aut nō.
ſi non crediderit vt quid interrogabat igitur ſcriptu
ras quas putabat vaniloquia: ſi credidit eſtimās pro
phetam etiam immobilem illi: quomodo igitur ſpera-
bat illū regem poſſe interficere quē futurū dicebant
ſcripture. Nam ſi prophetie credidit clarū erat ipm
aduerſum impoſſibile conari. ⁊ ſi nō credidit ſic: nec
ſibi timuit timere nec puero inſidiari. Reſpōdet chri
ſo. anima inqt ſemel malignitate capta ſtultitior cun
ctis efficitur tale quippe eſt vicium malignitatis vt
a nullo plerūqꝫ impulſa ſeſe ipa precipitet ⁊ ſepe abſqꝫ
effectu operis erūnoſa impoſſibilia conatur efficere.
hec ille. et tales ſunt imitatores diaboli: vnde arma
chanus in quodā ſermone qui ſic incipit. Ductus eſt
ieſus in deſertū. cauſa inquit quare diabolus inimi-
catur hominibus eſt ſue mentalis diſpoſitionis infe
ctio. quia eſt in eo excecata rationis obductio ⁊ obſti
nata electionis corruptio ſicut in angelis bonis con
firmata eſt rōnis directio ⁊ roborata electionis per-
fectio ⁊ eſt pena ſibi inflicta a deo pro ſuo peccato vn
de oſtino non poteſt ſanari. quia ſunt in eo principia
electionis ratione corrupta. ⁊ ita circa materiā ami-
citie ſicut habēs recta pricipia iudicat cuilibet bene
operanti eſſe ſuccurrendū: ⁊ eum eſſe bonis exhorta
tionibus adiuuandum: ſic ipſe habens corrupta prin
cipia iudicat ꝙ bene operanti ſemper eſt nocēdum:
et ꝙ quilibet bene operans eſt a bono pro viribus re
trahendus: ⁊ qꝛ ſic ex principiis corruptis eligit ma
lum ideo non poteſt penitere. Dicit enim Ariſto. 7.
ethi. ꝙ incontinens differt ab intemperato ex hoc ꝙ
incontinens ex ſola paſſione ſequitur delectationē:
ſed intemperatus non ex paſſione ſed ex electione: ⁊
habet principia rationis in eo corrupta: ⁊ ꝓpter hoc
dicit ipſe: neceſſe eſt hūc eſſe impenitentē ⁊ ideo inſa-
nabilis eſt. Et timendū eſt ne diabolus in hoc etiam
plures habeat imitatores: qꝛ multi ita ſe aſſueſcunt
ad flagitia committenda ꝙ deus iuſto iudicio tradit
eos in reprobum ſenſū vt errant circa principia ſue
ſalutis ſicut dicit apo. de quibuſdam ad Ro. 1. capitu
lo. ꝙ cum deum cognouerunt non ſicut deum glorifi
cauerunt propter quod tradidit illos deus in repro-
bum ſenſū vt faciant ea que non cōueniunt. ⁊ ſic for
te incidunt in pctīn. de quod dicitur. 1. Jo. 2. Eſt pec
catum ad mortē non pro illo dico vt roget quis: quia
igitur diabolus habet hoc modo mentalē diſpoſitio
nem infectā ideo inimicatur hoibus. hec ille. Sic cer
te iam multi ſequaces diaboli ex longa conſuetudi-
ne vicioſā intantū habent mentalis diſpoſitionis in-
fectionem ⁊ rationis excecationē ⁊ obſtinatā electio-
nis corruptionē ꝙ abominātur iuſtos et deſpiciunt
oēs contra eoꝝ vicioſam vitam loquētes. vnde pro
uer. 14. Ambulans recto itinere ⁊ timens deū: deſpi
citur ab eo qui infami graditur via. Item puer. 29.
Abominant̄ impij eos qui in recta via ſunt: tales eni
ſunt filij belial. i. ſine iugo dñi qui pp furorē cordis
noluit gubernari nec pati alios loq̄ cum eis ad corre
ctionē. tales eni figurant̄ per nabal de quo. 1. Reg. 25.
Ipſe eſt filius belial ita vt nemo poſſet ei loqui. na-
bal aūt interpretatur ſtultus ⁊ ſignat iracundos qui
ſunt in oībus ſuis ſenſibus ſtulti q̄ non habēt poſſeſ-
ſionē ſuoꝝ ſenſuū: ſed ſenſus eorū extra terminū ra-
tionis ⁊ proprie poteſtatis euagantur ⁊c.

¶ Ca. 6. de tertia ſpecie ire q̄ clamor vocat̄.

Tertia ſpecies ire eſt clamor. Et
eſt clamor prout ad iram pertinet immode
rata vocis pronūciatio animi indignationē
demonſtrans ⁊ in tali vocis pronunciatio-
ne que hic clamor dicitur ſpecialiter oſtenditur indi
gnatio animi per verba cōfuſa ⁊ indeterminata ſicut
ſupra dictum eſt: vel cum quis dicit fratri ſuo racha
vel aliqua huiuſmodi verba indignationem animi ſi
gnantia per que ille cui ⁊ in cuius contemptū dicunt̄
vehementer ad impacientiā prouocatur vel occaſio-
nem habet ad impacientiā prouocari. ⁊ talis clamor
ſicut patet ex ſupradictis graue eſt pctīn quia pena
eterna dignū. Et ex iſto clamore ſequitur contentio
que eſt impugnatio veritatis per clamoris confiden
tiam: vel eſt cōtrarioꝝ contraria aſſignatio: ⁊ eſt pec
catum contentionis deteſtandum ſpecialiter propter
tria. Primo quia eſt peccatū diabolicū. vnde Augu-
ſtinus. Nihil inquit eſt ſimilius actibus demonū q̄
contendere ſiue litigare: ⁊ ideo ſeruos diaboli ⁊ non
dei ſe oſtendunt qui intentione mala litigant. Unde
apo. 2. Tym. 2. Seruū dei nō oportet litigare ſed mā
ſuetum eſſe apud omnes. Item. 1. Chorin. ſecundo.
Si quis autem videtur contentioſus eſſe inter vos
nos talem conſuetudinem non habemus. ⁊ ſicut dici
tur Prouer. 20. Honorem homini qui ſeparat ſe a cō
tentionibus omnes autē ſtulti miſcent̄ contumelijs.
Super quo Guil. pari. in hoc verbo miſcendi inquit
quia omnis cōmixtio eſt inſeparabilis vnio intelligi
tur ꝙ ſtultia contentione ſeparari nō poſſunt. Scdo
deteſtanda eſt contentio: qꝛ contendere ſignū eſt ſup
bie ſtultitie peruerſitatis ⁊ malicie. pro primo dicitur
Prouer. 13. Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. pro ſe
cundo dicit̄ puer. 18. Labia ſtulti miſcent ſe rixis. p

tertio dicitur puer. 16. Homo peruerſus ſuſcitat lites: ⁊ pro quarto dicitur puer. 17. Sēper iurgia q̄rit malus. angelus aūt crudelis mittet̄ contra eū. ⁊ hoc erit in morte q̄n angelus malus ſcꝫ angelus ſathane mittetur ad eū: vt illū deferat in infernū. Tertio deteſtanda eſt contentio q꜡ ex ea aliq̄n ſequitur ſanguinis effuſio. vnde Eccl̄. 22. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur: ſic ⁊ ante ſanguinē maledicta ⁊ cōtumelie ⁊ mine. Item Eccl̄. 28. Certamen feſtinatum incendit ignem ⁊ lis feſtinans effundet ſanguinem. Et nota ꝙ quintuplex eſt cōtentio: vt dictū eſt ſupra parte ſexta cap. 49. vbi agitur de ſexta filia inanis glorie. Item ex iſta tertia ſpecie ire ſequitur diſcordia de qua dictum eſt ſupra parte ſexta ca. 43. vbi agitur de quinta filia inanis glorie.

¶ Capi. 7. de quarta ſpecie ire que vocatur blaſphemia.

Quarta ſpecies ire ē blaſphemia. de qua dictum eſt ſupra in quarta ſpecie ſuperbie vbi agitur de prima filia inanis glorie.

¶ Capi. 8. de quinta ſpecie ire que vocatur contumelia.

Quinta ſpecies ire ē cōtumelia. Et eſt cōtumelia in factis vel in dictis determinatis in dehonorationē perſone proximi turpis iniurioſa vel vituperoſa pronunciatio. Unde yſi. eth. lib. 13. dicit ꝙ cōtumelioſus eſt qui velox eſt nō timet verbis iniurie qui eſt in dehonorationem perſone primi. ⁊ quia perſona poteſt dehonorari tam factis q̄ꝫ verbis ideo contumelia licet magis ꝓprie fiat verbis vtroq꜡ modo: ſcꝫ verbis ⁊ factis poteſt inferri. Unde ſuper illud Ro. 1. cōtumelioſos ſuperbos dicit gloſa ꝙ contumelioſi ſunt qui dictis vel factis cōtumelias ⁊ turpia inferunt: ⁊ huic quinte ſpeciei ire annectuntur cōuitium ⁊ improperium. Pro quo notandum eſt ꝙ cōuitium ⁊ improperium cōueniunt ꝙ omnia illa tria inferunt ꝑſone hominis detrimentū honoris: ſed differunt in hoc ꝙ cōtumelia culpam deducit in noticiam aliorum. Conuitium autē dici poteſt tam in pena quam in culpa: vñ ſi quis iniurioſe dicat aliquē cecū eſſe cōuitiū eſt: ſed non cōtumelia ſi quis aūt dicat aliquē eſſe furē adulterum vel homicidā tā cōuitiū q̄ꝫ contumeliā infert. improperiū vero eſt q̄n aliquis iniurioſe reducit ad memoriā auxiliū quod alicui contulit neceſſitatē patienti. vnde Eccl̄ 20. Exigua dat ⁊ multa improperabit. huic etiam quinte ſpeciei ire annectitur maledictio quod eſt idē ꝙ maledicere. ⁊ hoc pōt eſſe dupliciter. ſ. per modū imperandi ⁊ ꝑ modū optādi vtroq꜡ modo poteſt quis maledicere vel intendens ſolū malum eius cui maledicitur: ⁊ ſic eſt grande pctm̄ ⁊ prohibetur Ro. 12. vbi dicit̄. Benedicite ⁊ nolite maledicere. q꜡ ſic ꝓcedit maledicere ex ira ⁊ odio quod eſt ſpūale homicidiū. vñ Chriſo. cū inquit dixeris maledic ei: ⁊ domū eiꝰ euerte ⁊ oīa perire: fac nichil ab homicidio differs. ideo. 1. Cho. 6. dicit apo. Neq꜡ maledici: neq꜡ raptores regnum dei poſſidebunt. aliquando vero contingit aliquē alteri maledicere intendēs bonū iuſtū ⁊ vtile: ⁊ ſic licitū eſt maledicere. vnde iuſtus iudex iuſte maledicit. ⁊ licite cū precipit iuſtam penam inferri. ſic etiam eccleſia maledicit anathematizando: ſic etiā heliſeus maledixit pueris ſibi illudentibus: vt habetur. 4. Regū. 2. q̄n q꜡ etiā maledicitur aliquis cui malū imprecatur propter bonū vtile: puta cū aliquis optat aliquē peccatorē pati aliquam egritudinem vel aliquid aliud vt ipſe melior efficiatur vel ceſſet a nocumēto alterius ⁊ talis maledictio non eſt prohibita. vnde Iero. ⁊ po. in ca. 24. q. 3. cum igitur. Maledictuꝫ inquit quod prohibetur eſt illud quod procedit vt voto vitionis ⁊ odio perſequentis et non ex amore iuſticie. maledictum vero quo ſancti maledicunt eſt illud quod procedit ex amore iuſticie ⁊ nō ex liuore vindicte. hec ille. Sed ſicut dicit beatus Gregorius. ⁊ ponitur in flo. Bar. titu. de maledictis ſunt nōnulli q̄ eos quos ſibi aduerſarios eſtimant maledictione feriunt quos virtute nequaq̄ꝫ ferire poſſunt: ex quo patenter apparet que mala ſi poſſent facerent: ſed quia ea facere nequeunt imprecari minime deſiſtunt: et tales mortaliter peccant. Unde ſanctꝰ Tho. in ſumma. ⁊ ponitur in flo. Bar. titu. de maledictis. Scire inquit debes ꝙ quando aliquis alium maledicit ⁊ imprecatur vel optat malum alterius peccat mortaliter: quia hoc ſecūdū ſe repugnat charitati ⁊ ita ſecundū ſuū genus eſt peccatū mortale. Contingit tamen quandoq꜡ in verbis maledictionis prolatis eſſe peccatuꝫ veniale propter paruitatē mali: quod quis alteri in maledicendo imprecatur et optat: vel propter affectum eius qui profert verba maledictionis dum ex leui motu vel ex ludo aut reſurrectione aliqua talia verba profert: quia peccata verboruꝫ maxime ex affectu dicentis conſiderantur. ſed cum iniuſte maledicitur vel malū imprecatur nō nocebit ei ſi pacienter ſuſtineat. vñ ſup illud Math. 5. Beati eritis cum maledixerint vobis homines. dicit gloſa illud maledictuꝫ beatitudinem creat quod falſo male dicentis ore profertur. Nam vbi chriſtus eſt in cauſa ibi optanda eſt maledictio. vñ de ceco nato a domino illuminato ⁊ a iudeis maledicto. vt ptꝫ in euangelio. Iohan. 9. dicit beatus Augu. Maledictio iſta veniet ſuper me. nec mirū. Nam vt alibi dicit Augu. Qui iuſtus eſt ⁊ iniuſte maledicitur premiū illi redderetur eternuꝫ. hec ibi. Et ex iſtis patet ꝙ licet homo non ex malicia: ſed ex lingue incuria iniuſte maledictionis verbum iaculetur: peccat tamen indubitāter. vnde Iero. ⁊ ponitur in ca. 24. q. 3. Qui negligunt. qui inquit negligunt oris maledici cōſuetudinem reſecare: ⁊ ſi non corde maledicant tamen immundiciam labiorū ſcd̄m yſaie verbum ⁊ inquinamēta oris incurrunt. hec ille. Et nota ꝙ triplici de cauſa homo cohibere debet linguā ſuā a maledictionis conſuetudine. Primo quia ſcriptura hoc docet. vnde 1. pe. 3. nō reddentes malū pro malo: nec maledictum pro maledictione: ſed econtrario bñdicentes. Secundo quia tēpus hoc nobis exemplificauit. vnde. 1. pe. 2. chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relinquēs exemplum vt ſequamini veſtigia eius: qui peccatū non fecit nec inuentus eſt dolus in ore eius: qui cū malediceretur nō maledicebat. Itē apo. 1. Corin. 4. Maledicimur ⁊ benedicemꝰ. Tertio ꝓpter duo mala que inde ſequūtur. Primū eſt omiſſio regni dei. vñ. 1. Corin. 6. neq꜡ maledici neq꜡ raptores poſſidebunt regnū dei. Scd̄m malū eſt q꜡ frequēter maledictio ſuꝑ caput maledicētis reuertitur. vnde ꝓuer. 26. Maledictū fruſtra ꝓlatū in quēpiam ſuperueniet. glo. i. proferentē. vnde guil̄. pari. ſuꝑ eodē. ideo inquit dicitur fruſtra prolatum: q꜡ aliquod eſt maledictū iuxta diuinam iuſticiam prolatuꝫ. cuiuſmodi eſt illud act. 8.

Pecunia tua tecū ſit in perditionē: ꝛ tale maledictū
venit ſuper illum qui maledicitur. maledictū vero ſi
ne cauſa ꝓlatum venit ſuper eum qui maledicit. vñ
Gene.27. Qui maledixerit tibi ſit ille maledictus: ꝛ
licet hmōi maledictio illicita ab oībus ſit precauen-
da: precipue tamē cauendū eſt parētibus ne proprijs
filijs vel filiabus modo aliquo maledicāt: qm̄ ille ma
ledictiones maxime nociue eſſe ſolent vt teſtaṫ ſcrip
tura Eccľ.3.d. Benedictio prīs firmat domos filio-
rum. maledictio autē patris eradicat fundamēta. val
de impiū eſt vtiqꝫ ꝙ pater vel mater malū optet filio
quod non licet optare diabolo. Sed vt dicit Baſi. et
ponitur in flo. Bar. titu. de maledictis. maledictio a
deo eſt illicita ꝙ etiam diabolo maledicere nō licet.
In cuius confirmationē dicitur Eccľ.21. Dum male
dicit impius diabolū maledicit ipſe animā ſuā. vnde
refert Aug. lib.2. de ci. ꝙ apud ceſaream capadocie
quedam nobilis matrona erat viri quidē deſtituta ſo
lacio: ſed tamen vallata nobili multitudine filiorum.
Nam decē filios dicitur habuiſſe: quadā vero die dū
mater ab eis offenderetur maledictionē ſuā filijs ar-
denter imprecatur ſuis. ſubito aūt maledictionē ma
tris diuina vindicta ſubſequitur. vnde omnes pena
ſimili ꝛ horribili feriuntur: nam tremore mēbrorum
omniū horribiliter ſunt percuſſi: quapropter nimiꝫ
dolentes ꝛ ſuorum ciuiū oculos non ferentes per to
tum orbem vagari ceperunt: ꝛ quocūqꝫ ibant omniū
in ſe conuertebant aſpectum: hec in florario Bartho
lomei.

¶ Cap.9. de .6. ſpecie ire que rixa vocatur.

SExta ſpecies ire eſt rixa. ꝛ eſt ri
xa quoddam priuatū bellū quod inter pri-
uatas perſonas agitur: nō ex aliqua publi
ca auctoritate ſed ex propria ꝛ inordinata
volūtate. ꝛ ideo rixa ſemper eſt pctm̄. vnde yſi. lib.10.
ethi. ca.44. Rixoſus eſt inquit a rictu canino dictus:
quia prouocat contendentem. ꝛ in hoc concordat cū
contentione: ſed in alio differt a cōtentione: quia cō-
tentio conſiſtit in contradictione verboꝝ. Rixa vero
incipit a contradictione verborū ꝛ procedit ad cōtra
dictionem violentarū percuſſionū. Unde Gal.5. vbi
apoſtolus inter opera carnis ponit contentiones ꝛ ri
xas: gloſa diſtinguens inter vtraſqꝫ dixit contentio-
nes in verbis. rixa vero quando ſe inuicem percu-
tiunt. Et ideo rixa in eo qui alterū inuadit iniuſte eſt
peccatū mortale: quia qui infert proximo nocumen-
tū voluntarie opere manuali non abſqꝫ peccato mor
tali. ꝛ ſic loquitur Apo. Gal.5. vbi inter opera carnis
ponens rixas ſubdit quia qui talia agūt regnum dei
non conſequentur. In eo autē qui ſe defendit poteſt
eſſe ſine peccato mortali. ſi ſolo aīo repellēdi iniuriā
illatam ꝛ cum debita moderatione ſe defendat: ſi ve
ro cum aīo vindicte vel odij: vel cum exceſſu debite
moderationis ſe defendat ſemper eſt peccatū. ſed ve
niale eſt quando leuis motus odij vel vindicte ſe im-
miſcet. vel cum non multum excedit moderatam de
fenſionem. Ad hanc ſpeciem ire ſcilicet rixam perti
net litigiū quod conſiſtit in contradictione verborū.
vnde ꝓuer.26. Homo iracundus ſuſcitat rixas. Et
differt litigium a diſcordia: quia diſcors non aſſentit
verbis alteri⁹ vel propter defectū amoris vel ꝑpter
ſui proprij errorē vel propter falſitatē opinionis illi⁹
a quo diſcordat: ſed litigioſus contradicit alteri vo-
lens eū contriſtare. ꝛ ideo diſcordia opponitur chari
tati: ſed litigiū opponitur virtuti affabilitatis ad quā
pertinet alijs delectabiliter cōuiuere. vnde phūs.4.
ethi. dicit ꝙ ille qui omnibus contrariatur intendēs
omnes contriſtare litigioſus eſt vel diſcolus. Ex ira
etiam quandoqꝫ oritur bellum publicū ſicut ex rixa
que eſt bellum priuatū. ꝛ ſunt bella publica ſicut ꝛ pri
uata ab oībus xp̄i veris cultoribus inq̄ꝫtū pōt (ꝓſer-
uata iuſticia) ſummopere vitanda. Uñ bella ſemper
oriuntur ex malicia ꝛ iuſticia ptis inuadentis vel de-
fendētis: ꝛ ideo bella precipue originātur in vna pte
vel in alia ex inſtigatione diaboli. vñ Apoca.20. Cū
conſummati fuerint mille anni ſoluetur ſathanas de
carcere ſuo. Et exibit ꝛ ſeducet gētes que ſunt ſuper
quattuor angulos terre: gog ꝛ magog: ꝛ cōgregabit
eos in preliū quorū numerus eſt ſicut arena maris: ꝛ
ideo dicit Apo. Ro.12. Nulli malū pro malo redden-
tes: ſed q̄ꝫtū ex vobis eſt cū oībus hoībus pacem
habentes non voſmet ipſos defendentes: ſed date lo
cum ire. nā pſaľ. precaṫ deū dicens. Diſſipa gentes q̄
bella volunt. Sup quo Augu. Gentes inquit vocat
genera diuerſarū ſectarū vbi ſeries ſucceſſionis con
firmat errorē que bella volūt: q2 nō correctioni varie
ſtudent. hec ille. Itē idē ꝛ po. in ca 23.q.1. paratus. Pa-
ratus inqt dꝫ eſſe homo iuſtus ꝛ pi⁹ paciēter coꝝ ma
liciam ſuſtinere quos bonos fieri querit: vt numerus
creſcat bonoꝝ ꝛ nō vt pari malicia ſe q̄s numero ad-
dat maloꝝ. hec ille. Itē bea. Grego. ꝛ po. in. ca.23.q.1.
Niſi inqt bella iſta carnalia figurā ſpūalium bellorū
gererēt nunq̄ꝫ vt opinor iudaicarum hiſtoriarū libri
diſcipulis chriſti qui venit pacem docere legendi in
eccleſijs fuiſſent ab aplīs traditi. hec ille.

¶ Capi.10. ꝙ aliquod bellum eſt iuſtum
et aliquod iniuſtum.

ET eſt inſuper notandum quod
bellum aliquod eſt iniuſtum ꝛ aliquod iu-
ſtum. Bellum em̄ iniuſtū tripliciter cōmit
titur. Primo ſi non fiat principis auctori-
tate. vnde Augu. cōtra fauſtū ꝛ po. in ca.23.q.1. quid
culpatur. Ordo inquit naturalis mortaliū paci accō
modatus hoc poſcit vt ſuſcipiēdi belli auctoritas et
cō cōſilium penes principes ſit. vnde Apoſto.1.pe.2.
Subiecti eſtote omni humane creature propter deū
ſiue regi tanq̄ꝫ precellenti: ſiue ducibus tanq̄ꝫ ab eo
miſſis ad vindictā malefactorū. quos habent poteſta
te ſua cohertiua caſtigare. vnde Ro.13. Nō ſine cau-
ſa gladiū portat: dei em̄ miniſter eſt vindex in eū quī
male agit. Et ſubdit apoſtolus petrus vbi prius. lau
dem vero bonorum. vnde ſicut habent principes po-
teſtate ſua cohercitiua malos caſtigare: ſic habent bo-
nos ſeruos chriſti dei benigne ſupportare ꝛ ab iniu-
rijs defendere. Secundo bellum eſt iniuſtum ſi cau-
ſa ſit iniuſta. vnde Auguſt. lib.3.8.q.3. ꝛ po. in canone
23.q. ſecunda. Dominus noſter. Iuſta inquit bella ſo
lent diffiniri que vlciſcuntur iniurias ſi gens vel ci-
uitas plectenda eſt: que vel pati vel vindicare negle-
xerit quod a ſuis improbe factum eſt: vel reddere
quod per iniurias ablatum eſt: ſed hoc genus belli ſi
ne dubio iuſtum eſt quod de⁹ imperat qui nouit cui-
qꝫ fieri debeat. hec ille. Tercio bellum fit iniuſtum ſi
intentio non ſit recta: licet cauſa ſit iuſta. Unde Au-
guſtinus contra fauſtum. ꝛ ponitur in canone.23.q.1.
Quid culpatur. nocendi inquit cupiditas vlciſcendi
crudelitas impacatus: et implicabilis animus. feri-
tas rebellandi. libido dominandi: et ſi que ſunt ſimi-

lia: hec ſunt que in bellis iure culpantur. hec ille. Si vero aſſit authoritas legitima cauſa iuſta ⁊ intentio recta tunc bellum licitum eſt ⁊ iuſtū. Unde yſi. ⁊ po. in canone. 23. q. 2. iuſtum. Iuſtū eſt inquit bellum quod ex edicto geritur de rebus repetendis. aut ꝓpulſandorum hoim cā. vnde Aug. ⁊ ponit in canone. 23. q. 1. apud veros. Apud veros inquit cultores dei ⁊ iuſta bella parata ſunt que nō cupiditate aut crudelitate: ſed pacis ſtudio geruntur. vt mali coerceantur ⁊ boni ſubleuentur. ⁊ bella cū iſtis circunſtantijs perpetrata ſunt licita ⁊ nullibi a chriſto in ſcriptura prohibita. Unī legitur Luce. 3. ꝙ milites venerūt ad Iohānem baptiſtam dicentes. quid faciemus nos? Et ait illis. Neminē cōcuciatis neqꝫ calūniam faciatis: ⁊ cōtenti eſtote ſtipendijs veſtris. Item Math. 22. dicit chriſt⁹. Reddite igitur que ſunt ceſaris ceſari. vnde beatus Augu. ⁊ ponit in canone. viceſimatertia queſtione prima quid culpatur. Neqꝫ inquit Ioannes ab armis iubet diſcedere milites: nec chriſtus tributa ceſari monet reddi. quia propter bella neceſſario militi ſtipendiū prebetur. hec ille. Itē augu. ⁊ po. in ca. 23. q. 1. Noli pacē inquit habere voluntatis eſt bellum autem debet eſſe neceſſitatis. vt liberet deus a neceſſitate: ⁊ conſeruet in pace. non enim pax queritur vt bellum exerceatur. ſed bellum geritur vt pax adquiratur. Eſto igitur bellādo pacificus: vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatē vincendo perducas. Beati enim pacifici ait dominus: quoniā filij dei vocabuntur. Et ſequitur itaqꝫ hoſtem pugnantem neceſſitas deprimat non voluntas ſicut bellanti ⁊ reſiſtenti violentia redditur. ita victori capto miſericordia debetur maxime in quo pacis iam perturbatio non timetur. hec augu. Unde ſicut dicit vvalerēſis in ſumma collationū ad omne gen⁹ hominū parte prima. diſt. 3. ca. 14. Reges ⁊ principes qui iuſta bella exercent ante omnia preuidere deberent vt deum ſecum haberent. quod eſt quando eius mandatis humiliter obediunt. ⁊ illa opere fideliter adimplent ꝑut ait achior alloquens olofernem iudith quinto. vbi cum recitaſſet beneficia dei exhibita populo concluſit. Et nunc igitur domine perquire ſi eſt iniquitas aliqua corā in cōſpectu dei. ⁊ aſcendamus ad illos quoniā tradens tradet illos deus tibi. Si autem nō eſt offenſio populi huius corā deo ſuo nō poterimus reſiſtere eis: quoniam deus illorum deffendet illos. Item numeri. 14. Nolite timere dominus vobiſcū eſt. Item leuitici. 26. Si in preceptis eius ambulaueritis perſequimini inimicos veſtros: ⁊ corruant coram vobis. Sed ecōtra ioſue ſeptimo legitur. ꝙ propter peccatū vnius. ſ. Achor multi ceciderant de populo. Qui igitur vult victoriam habere in bello deum ſecū habeat. Exemplum Abrahe/Moyſi/Ioſue/⁊ Dauid/ et aliorū iuſtorū principū. hec ille. Et licet huiuſmodi bella carnalia cum debitis circunſtantijs vt ſupra dictum eſt regibus ⁊ principibus ſint licita. ſunt tamen omnino clericis īterdicta. vnde Holkot in lectura libri ſapientie lectione. 115. Licet inquit clerici poſſint bello intereſſe vt ſuis exhortationib⁹ abſolutionibus. ⁊ ſpiritualibus ſuffragijs iuuent bellantes. eſt tamen eis interdictum ne manu propria pugnantes ſanguinē fundant: quod ſi fecerint ſunt irregulares quantūcunqꝫ ſit bellum iuſtum: niſi fuerit ad defenſionem vite proprie: quā alio modo ſaluare non poſſunt. hec ille. Item gratianus et ponitur in cano. 23. q. 8. ca. 1. De epiſcopis inquit vel quibuſlibet clericis: ꝙ nec ſua auctoritate nec auctoritate Romani pontificis arma arripere valeant facile probatur. cum eñ Petrus qui primus apoſtolorū a dño fuerat electus materialem gladiū exerceret vt magiſtrum ſuū a iudeorū iniurio defenderet audiuit a chriſto ſibi dictū. Cōuerte gladiū tuū in vaginā tuā: omnes eñ q̄ acceperint gladiū gladio peribunt: ac ſi ei aperte diceret hacten⁹ tibi tuiſqꝫ predeceſſoribus inimicos dei corporali gladio licuit perſequi: deinceps in exemplum pacientie gladiū tuū. i. tibi hactenus conceſſum in vaginā cōuerte ⁊ gladium ſpūalem qui eſt verbū dei in mactationē veteris vite exerce. ois eñ preter illū vel qui auctoritatem eius habet. qui vt ait apo. Non ſine cauſa gladiū portat: cui etiā ois aīa ſubdita eſſe dꝫ: ois nāqꝫ qui preter authoritatē eius gladiū accipit gladio peribit. Itē ambro. Arma epī lachrime ſunt et orationes. hec ibi. Itē eadem. q. ca. quicunqꝫ. Quicunqꝫ inquit canō clericus aut in bello: aut in rixa ruit in gentilium ludis mortuus fuerit neqꝫ in oblatione neqꝫ in oratione pro eo poſtuletur. ſed in manus incidat iudicis: ſepultura tamen nō priuetur. hec ibi. Itē ſequitur ibidem ca. clerici. Clerici inquit canō qui in quacūqꝫ factione arma volentes reperti fuerint ſumpſiſſe amiſſo ordinis ſui gradu in monaſterio tradātur perenniter. hec canon. Bellum enim opponitur paci que eſt effectus charitatis.

¶ Capi. ij. ꝙ aliquod homicidiū eſt iuſtum et aliquod iniuſtum.

Ex ira enim ⁊ bello ſequitur frequenter homicidium. Pro quo notandum ꝙ homicidium corporale aliud eſt iuſtum et aliud iniuſtum. Primū eſt licitū quod cōmuniter dicunt doctores poteſt tripliciter cōmitti. ſ. legaliter hoſtiliter ⁊ ignorāter. legaliter ſicut iudex vel miniſter auctoritate iudicis occidit malefactorem iuridice condemnatum. Iſtud enim patet ex lege veteri ⁊ politicoꝝ vtrobiqꝫ enim licite occidūtur peccatores qui nimis infecerūt rem publicam. vnde Exo. 22. Maleficos nō patieris viuere. Iſtud enim dicitur ſpecialiter perſone publice habēti poteſtatē a deo iuridice malefactores punire. vnde ſicut medicus cui cōmiſſa eſt cura totius corporis mēbrum putridum ⁊ corruptum amputat propter totius corporis ſalutem. ne videlicet mēbrū putridū totū corpus inficiat vel corrumpat: quod quidem alio q̄ medico vel medico precipiente facere non incumbit. ita perſona publica cui cura regendi populum ciuiliter eſt cōmiſſa poteſt eū qui eſt cōmunicati nociuus ⁊ infectiuus: vt populus ſaluetur occidere: ſed tamen priuate perſone ſine aliqua publica adminiſtratiōe hoc nō licet. Unde augu. ⁊ po. in ca. 23. q. 5. miles. Miles inquit cū obediens poteſtati ſub qua legitime conſtitutus hoiem occiderit. nulla ciuitatis ſue lege reus homicidij dicitur. imo niſi hoc fecerit reus eſt imperij deſerti atqꝫ contempti. quod ſi ſua poteſtate atqꝫ auctoritate feciſſet crimen effuſi humani ſanguinis incidiſſet: itaqꝫ vnde punitur ſi fecerit iniuſſus inde punitur ſi non fecerit iuſſus. hec ille. Secundo homicidium cōmiſſum hoſtiliter dicitur eſſe licitū: vtputa ſicut miles falſe accuſat⁹ licētia regis ſui ad oſtēdendū ſuā innocētiā pugnādo pōt licite ſuū appellatorē occidere. vt pꝫ ex iure regio ⁊ ciuili. Itē quilibet

chriſtianus ſi cū moderamine inculpate tutele in defenſione ſui ipſius intendens cōſeruare propriam vitam aliū occiderit excuſatur: quia naturale eſt vnicuiq; ſeipſum conſeruare in eſſe. ⁊ ideo ſi cum moderata violentia impellit erit licita defenſio. Nam vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. non tamen eſt neceſſarium ad ſalutem vt homo pretermittat actum immoderate tutele ad euitandam occiſionem alterius vbi imminet periculum mortis proprie: quia plus tenetur homo prouidere vite ſue ꝙ vite alterius. ¶Tertio modo homicidium cōmiſſū per ignorantiā inculpabilem excuſatur: vt puta quādo preter propoſitum culpabile occiſoris euenit caſualiter ⁊ facto fratris occaſio. vnde Auguſti. in epi. ad publicolā. Abſit inquit vt illud quod ꝓpter bonū et licitū facim⁹ ſi ex hoc ꝑter voluntatē noſtrā quicꝙ mali acciderit nobis imputetur. hec ille.

¶Capi. 12. quot modis committitur homicidium iniuſtum.

Homicidiū vero iniuſtum etiam tripliciter cōmittitur. Primo quando perſona priuata ſine ſua defenſiōe ⁊ ſine authoritate publice poteſtatis aliquē et licet maleficū occidit. Unde Augu. lib. 1. de ciui. dei. qui inquit ſine publica adminiſtratione maleficū interfecerit velut homicida iudicabitur. ⁊ tāto amplius quāto poteſtatē ſibi a deo non conceſſam vſurpare non timuit. vnde idem ſuper illud Math. 26. Omnes qui acceperint gladium gladio peribūt. Ille inquit gladium accipit qui nullā ſuperiori ac legitima poteſtate vel iubente/vel cōcedente in ſanguinē alicuius armatur. ⁊ de quolibet tali homicida intelligitur illud Gen. 9. quicunq; effuderit ſanguinē hoīs effundetur ſanguis eius. Ad ymaginē quippe dei factus eſt homo. Secundo modo cōmittitur iniuſtum homicidiū quando aliquis ⁊ licet in defendendo ſe vtatur maiori violentia ꝙ opꝫ intendēs occidere hominē ⁊ occidit nō habens authoritatē publicā vel a publica poteſtate conceſſam. Si vero habeat auctoritatē publicā vel a publica poteſtate cōceſſam ⁊ intendit interficere hominē ⁊ interficit ad ſui defenſionē vel ad publicum bonū: vt patet de milite contra hoſtē pugnāte. ⁊ de miniſtro iudicis pugnante cōtra latrones ab iniuſto homicidio excuſatur. priuata igitur pſona in huiuſmodi defenſione ſolū debet intendere ad cōſeruationem vite ſue ⁊ nō in mortē alterius niſi per accñs. vnde Augu. ad publicolā. de occidendis inquit hoībus vt ab hoībus occidantur nō michi placet cōſiliū niſi forte ſit miles aut publica functione tueat' vt nō pro ſe hoc faciat ſed pro aliis vel pro ciuitate vbi ipſe eſt accepta legitima poteſtate ſi eius cōgruat perſone. hec ille. ¶Tertio modo cōmittitur iniuſtum homicidium ignoranter: ſicut quādo aliquis inſolēter ſiue negligēter proiicit lapidē: telum vel ſagittā inexcuſabilis eſt ex homicidio: inde caſualiter cōſequēte. vt patet Gen. 4. de lamech. Et breuiter cū omne opus illegitimū vel neutrū. immo et negligentia in remouendo cauſam ex qua caſualiter ſequitur homicidiū eſt culpandū: a multo fortiori homicidiū ſiue a perſona publica que priuata nō propter bonū publicum nec propter perſone ꝓprie defenſionē ſed ex pura malicia ⁊ liuore vindicte ſiue ex ira/inuidia/ſuperbia vel libidine auaricie cōmiſſum ſemꝑ eſt iniuſtū: et vindictam clamās. vt patet Gen. 4. vbi legit' ꝙ cū cayn iracundia motus occidiſſet abel fratrem ſuū. dixit ſibi deus. Quid feciſti? Uox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ⁊ ſequitur vltio diuina. q2 maledictus a deo miſerabiliter occiſus eſt a lamech: vt dictū eſt ſu. pra. Item abymelech filius ierobaal. lxx. fratres ſuos occidit vt ipſe ſolus regnaret. et ſecuta eſt vltio diuina. Unde interfectus eſt a quadā muliere que fragmine moli confregit cerebrum eius. vt patet iudicū. 9. ⁊ ideo merito de iniuſta effuſione ſanguinis humani. vt patet in de ſecretis philoſ. c. 15. conſuluit Ariſto. Alexandrū regē precauere di. O alexander frequenter monui vt perceas ſanguinē humanum effundere: q2 hoc ſoli deo cōuenit qui nouit occulta cordium. noli igitur attribuere tibi diuinū officium. vnde doctor egregius origenes ſcripſit dicēs. quādo creatura interficit aliā ſibi ſimilē virtutes celorum clamant ad diuinā maieſtatem dicentes. Dñe ſeru' tu' vult eſſe tibi ſimilis quibus ſi iniuſte interficit reſpondet creator. ꝑmittite eū q2 interficietur. Michi erit vindictā ⁊ ego retribuā: ex quib' patet ꝙ nullus ⁊ licet perſona publica iniuſte preſumere debet ſanguinē humanū effundere. Unde doctor euāgelicus ꝑtinēter ad propoſitū ita ſcribit. Iudex inquit cui nō eſt reuelatio facta in nullo caſu interficere debet innocentē. quia Exo. 23. precipitur. Innocentem nō occides. Unde in caſu quo cōſtat iudici teſtes falſe deponere cōtra iuſtū abſit inqt doctor iſte vt credatur ſcd'm eorū falſa cōmenta eſſe ſententiandū: quia ſic iudex primo cōſentiret nequicie teſtiū. dicēte btō Aug. ⁊ ponitur in cano. 23. q. 3. qui poteſt. Qui poteſt inquit obuiare ⁊ perturbare peruerſos ⁊ nō facit nichil aliud eſt ꝙ fauere impietati eorū. Secundo contra legē dei cōmitteret homicidiū. vnde extra in antiquis lib. 5. de homicidio ca. ſi dignum. Qui inquit canō potuit hominē a morte liberare ⁊ non liberauit ipſum occidit. Tertio ex noto mendacio daret mendax iudiciū nec in caſu iſto locum habet obiectio cōmunis: qua dicitur ꝙ iudex ſemper debet iudicare ſcd'm allegata ⁊ probata cum ratio naturalis manifeſtat ꝙ falſa teſtificatio nichil probat: nec valent ſophiſmata quibus dicitur ꝙ iudex ſententiare debet illa que nouit vt iudex ⁊ nō que nouit vt priuata perſona: quia non nouit ſcd'm hanc duplicem rationem contradictoria. Deus aūt qui oīa nouit iudicat ſcd'm veritatē quā ipſe nouit: ⁊ ideo iudex in loco dei conſtitutus ad magnificandū proceſſum traditionis humane non deberet eſſe legi dei contrarius: ſed potius permittere deberet oēs leges ciuiles ⁊ traditiōes humanas: immo ⁊ totum mundū perire ꝙ cōmittere leuiſſimū mendaciū vel peccatū cum in abſtinendo ſe a peccato non inferret alicui iniuriā q2uis occaſione male accepta per accidens ſequatur iniuria. vñ Augu. in lib. ſuo de mēdacio: ⁊ ponitur in ca. 22. q. 2. ne quis. Ne quis inquit arbitretur perfectū et ſpiritualem hominē pro iſta temporali vita cuius morte ſua vel alterius nō occiditur aīa debere mentiri. ſed quia aliud eſt mentiri ⁊ aliud verū occultare ſiquidē aliud eſt falſum dicere ⁊ aliud verū tacere. vt ſi quis forte non velit ad iſtā viſibilē mortē hominē prodere paratus eſſe debet verū occultare ⁊ non falſum dicere vt neq; prodat: neq; mētiat': neq; occidat aīam ſuā pro corpore alteri'. hec ille. Itē Armachan' i quodā ſermone q ſic incipit. Ductus eſt ieſus in deſertū. ſub

auctoritate btī Aug. Nunq̄ inq̄t eſt nimium mendacium aut aliud genus peccati faciendum vt inde bonū proueniat. ꝛ ſi per hoc poſſet vna anima vel plures ſaluari que aliter omnino perirent. qui igitur p aliquo malo magno vitando aut commodo magno procurando dicunt mendacium faciendum: ex parte diaboli ſunt: qui mendax eſt ꝛ pater eius ꝛ deſideria patris eorum perficiunt. hec ille.

¶ Cap̄. 13. de homicidio chriſti quod inter cetera fuit iniuſtiſſimum.

SEd eſt inſuper notādum q̄ licet omne homicidium iniuſtum ꝛ ex predictis patet graue ſit peccatum ꝛ quanto iniuſti⁹ tanto grauius peccatum. tamen xp̄icidiū quia iniuſtiſſimum fuit. ideo grauiſſimum fuit peccatū ꝛ ſcd̄m iura ciuilia filius habēs prēm iniuſte interfectū non poteſt gaudere hereditate patris ſui niſi proſequatur eius interfectorē. vt patet codice de his quibus vt indignis auffertur hereditas lege. 1. ꝛ quaſi per totam materiam tituli: ſed pater noſter ieſus chriſtus iniuſte interfectus eſt quia nonobſtante q̄ teſte apoſtolo. 1. Pe. 2. Peccatum non fecit nec inuentus eſt dol⁹ in ore eius: tamē maxime ignominioſe interfectus eſt ꝛ cum omnes fideles chriſtiani ſint eius filij ꝛ heredes dicente apoſtolo Roma. 8. Sumus enim filij dei. ſi autem filij ꝛ heredes. Si quis igitur voluerit hereditate patris ſui. ſcꝫ ieſu chriſti. ſcꝫ hereditate regni celeſtis gaudere ſecundum predictam legem patris ſui perſequi principalem interfectorem tenetur: ſed ad cognoſcendum quis eſt principalis interfector patris noſtri ieſu chriſti. Eſt notandum q̄ ſcd̄m iura diuina ꝛ humana principaliter ad propoſitū hō poteſt ſex modis illicite occidere hominē: primo precipiēdo. ſecundo decipiendo. tertio auxiliū abſtrahendo: quarto alimēta negādo. quinto cōſiliū dando. ſexto manib⁹ proprijs vulnerando. Primo modo herodes occidit Johannē baptiſtam: quia precepit ſuum impium miniſtrū eius caput in carcere amputare. vt patet Marci. 6. Item de. 2. et. 5. modis loquitur beatus Augu. ꝛ ponitur in ca. de pe. di. 1. periculoſe vbi ſic. Periculoſe inquit decipiuntur hoīes qui putāt eos tantū homicidas eſſe: q̄ manib⁹ hoīem occidūt ꝛ non potius eos p quoꝝ cōſilium fraudem ꝛ exhortationem hoīes extinguntur. Item de quinto modo bea. Aug. ꝛ ponitur. 3. ſen. diſt. 39. Qui inquit prouocat hoīem adiurationē. ꝛ ſit eum falſū iurare vincit homicidam: quia homicida corpus occiſurus. eſt ille aīam. immo duas aīas. ꝛ eius quem iurare puocat ꝛ ſuum propriu. De tertio modo homicidij ſcribitur extra in antiquis. lib. 5. de homicidio ſicut dignum. vbi ſic. Qui potuit hominem a morte liberare ꝛ non liberauit occidit. De quarto modo homicidij loqtur Ambro. in li. de officijs. ꝛ po. i ca. diſt. 86. Non ſatis vbi ſic. Quiſquis inquit paſcendo hominē ſeruare poteris: ſi non paueris occidiſti. Hec ille. De ſexto modo occidendi loquitur ſcriptura Gen. 4. vbi legitur q̄ Cayn manibus proprijs occidit Abel fratrem ſuum: ꝛ ſecundū iſtos ſex modos occidēdi vt videt ex ſententia ſcripture chriſtus fuit occiſus a ſex perſonis quoꝝ primus eſt pater celeſtis qui vt videt occidit eū precipiēdo. Secūdo vt videtur mater eius virgo maria occidit eum decipiendo. Tertio vt videt angeli dei occiderunt eum auxilium ſubtrahendo.

Quarto vt videt mūdus eū occidit alimenta negādo. Quīto vt videt diabol⁹ eū occidit conſulendo. Sexto hō peccator eū occidit manib⁹ proprijs vulnerando. Veruntamē oēs iſte ſex pſone per fideles duodenas ſūt aliqualiter adquitate: aliqualiter excuſate de morte chriſti preter vnam: ꝛ illi conceſſa eſt charta gratie ſub certa conditione / vt in ſequētibus dei gratia plenius patebit. B ¶ Sed pro apertiori declaratione iſtius ſententie primitus eſt notandū q̄ ſicut conſtat lex ꝛ cōſuetudo regni anglie eſt iſta q̄ aliquo homine illicite interfecto coronarius regis debet eum videre anteq̄ ſepeliatur ꝛ in preſentia ſua primus inuentor interfecti leuabit clamorē ſuper interfectorē vel interfectores ꝛ poſtea coronarius enarrabit duodenam ad certificandum ſibi fideliter de interfectoribus et modo interfectionis occiſi: ꝛ tunc ſententiaꝫ ꝛ decretum illorum ſcribet coronarius in libro ſuo vſq ad aduentū iuſticiarij regis. ꝛ cum ipſe venerit ad iudicium coronarius oſtendet proceſſum coram eo quo facto heredes ꝛ amici interfecti poſſunt ſutam facere ſup interfectorem ſiue interfectores occiſi. Moraliter iſte proceſſus huius legis fuit executus ſpiritualiter quando chriſtus fuit iniuſte occiſus. Vn̄ inuētor q̄ leuauit vocē ſup p̄dictas ſex pſonas: q̄ videt vt p̄dicti eſſe rec mortis chriſti fuit pietas. Naꝫ vbi alie virtutes in tempore paſſionis xp̄i quaſi ab oībus qui circa eum erant receſſerunt ſola pietas ſecum expectauit quodāmodo tam in ſuis amicis q̄ etiam inimicis. Unde fides receſſit ab apoſtolis intantum q̄ propter vecordiam ꝛ timorem mortis deficientes in fide dereliq̄runt dn̄m ſuum ꝛ fugierunt ab eo. De quo ipſemet cōqueritur p prophetā dicēs. Amici mei ꝛ proximi mei quaſi aliena receſſerūt a me. Itē Matth. 26. Oēs relicto eo fugerunt. Spes etiam receſſit a diſcipulis. vn̄ legitur Luce vlti. q̄ diſcipuli xp̄i dixerunt in die reſurrectionis eius. Nos autē ſperabamus q̄ ipſe redempturus eſſet iſrael. ꝛ nunc ſuper hec oīa tertia dies eſt hodie quaſi diceret iam noſtra ſpes periit. Miſericordia etiā receſſit ab impijs ſcribis ꝛ phariſeis qui ſine miſericordia clamauerunt dicentes. Crucifige crucifige eum. Luce. 23. Juſticia receſſit a falſo iudice pylato qui iniuſte nonobſtante q̄ ſicut ipſemet fatebatur non inuenit cām dānauit eum ad mortem. vt pꝫ Johānis. 19. Vera pax receſſit a iuda qui eum falciſſime tradidit ſuis inimicis. De quo conqueritur dn̄s per pphetā. o Homo pacis mee in quo ſperabā q̄ edebat panes meos magnificauit ſuper me ſupplantationē ſed tamen pietas vt predixi expectauit cū xp̄o in ſua paſſione vſq ad mortem. ꝛ hoc tam in ſuis amicis q̄ etiam in ſuis inimicis. Unde Petrus videns q̄ doloroſe xp̄s magiſter ſuus erat tractatus flagellatus colaphiſatus deriſus ꝛ contēptus dolore et pietate motus fleuit amare. Matth. 26. Judas qui eū tradidit audiens q̄ dānatus eſſet penitentia ductus ꝛ pietate motus retulit triginta argenteos principibus ſacerdotum ꝛ ſenioribus ppl̄i dicens. Peccaui tradens ſanguinem iuſtū. Matth. 27. Itē iudeis clamātibus. Crucifigat impijſſimus pylatus quaſi pietate motus. Quid inquit mali fecit? Ego non inuenio in eo cauſam mortis. Itē in ſignuꝫ q̄ noluit munera accipere ad condēnandū chriſtum lauit manus ſuas coram omni populo quodammodo pietate motus excuſando ſeipſum q̄uis falſe. Innocens inquit ego ſum a ſanguine iuſti huius: ſed longe maioris malicie videtur eſſe tales q̄

ſine aliqua pietate modernis temporibus pro mune-
ribus condemnant innocentes et opprimunt verita-
tem. Unde iam vt videtur verificantur verba Augu-
ſtini in de ſpeculo humane miſerie vbi ſic. Creuit in-
quit auaricia vt lex iuſticie cunctis negat cupidita-
tis amore iura michil valent premia et dona legum vi-
res tulerunt. venale vbiqꝫ eſt iudicium. probi pereunt
iniqui ſalui ſiunt. Hec ille. Celi et luminaria etiã qua-
ſi pietate mota retraxerunt lumen ſuum intantum: ꝙ
a ſexta hora vſqꝫ ad horam nonam tenebre facte ſunt
ſuper vniuerſam terram: vt patet Mathei. 27. Terra
etiã quaſi pietate mota contremuit et petre ſciſſe ſunt
et tamen dura corda impiorum hec audientium nulla
pietate poſſunt molliri ſed ſine omni pietate cum iura
mentis enormibus lacerant chriſtum membratim et
quantum in ipſis eſt. teſte apoſtolo. Hebre. 6. iterum
ſunt crucifigentes filium dei. Et ſicut dicit beatꝰ Au-
guſtinus ſuper illud Mathe. 26. Blaſphemauit. Ta-
les nõ minus peccant in chriſtum ꝙ iudei qui ipſum
crucifixerunt: ſed teſte ſpirituſancto. Eccle. 3. Cor du
rum male habebit in nouiſſimo. Corpora etiam ſan-
ctorum qui dormierunt ſupple mortua quaſi pietate
mota ſurrexerunt. et exierunt de monumentis et vene-
runt in ſanctam ciuitatem. et apparuerũt multis qua-
ſi merentia de iniuſta occiſione domini ſui: vt patet
Mathei. 27. Centurio autem et qui cum eo erant viſo
terre motu et his que fiebant pietate moti timuerunt
valde dicentes. Uere filius dei erat iſte. Et ex iſtis pa
tet qualiter pietas que fuit inuentor chriſti in crucem
iniuſte occiſi leuauit clamorem ſuper illas ſex pſonas ꝗ
vt predictũ eſt videntꝰ eſſe rei mortis xp̄i. Un primo ele
uauit clamorẽ ſup patrem celeſtem. et hoc qñ xp̄s pen
dẽs in cruce ꝑpter tormẽtũ et penã doloroſe clamauit
ſuper patrẽ. d. Deus meus deus meus vt qd dereliq̃
ſti me. Hoc aũt dicebat non ꝙ deus pater vnqꝫ dereli-
quit eum: ſed ſicut modus loq̃ndi eſt qñ aliquis põt iu
uare aliũ penam patientem et non facit: tũc dicitur cõ
muniter ꝙ ipſe dereliquit eum. Iſto modo quantũ ad
humanitatem loq̃batur xp̄s deo prĩ quaſi diceret. Pa
ter iuſte reſpice in me et vide manus meas et pedes me
os. caput meũ et totum corpus meum. qꝛ nõ eſt ſanitas
in carne mea. ſed vulnus liuor et plaga tumens. pſal.
Pater iuſte olim dediſti michi gentes in hereditatem
ſed ecce pater iã facta eſt hereditas mea amaritudo
amariſſima. Eſa. 38. Pater iuſte ꝓmiſiſti olim Dauid
vt poneres filium tuum primogenitum excelſum pre
regibus terre ſed pater modo filius tuus factus eſt
opprobrium hominũ et abiectio plebis. Pſal. 21. Pꝫ tu
diceris in ſcriptura pater pauperum pater miſerũ et
deus totius conſolationis ſed qs põt pater vnqꝫ et pau
perior me eſſe cui nichil relictum eſt niſi iſtud corpus
quod nudum in pena maxima pendet hic conclauatũ
in cruce ſed pater vbi ſunt iam miſericordie tue antiq̃
ſicut iuraſti dauid in veritate tua. Pſal. 78. Pater iſte
olim indutus eram ſimilis tui veſtimento ſplendidiſ
ſimo: ſed iã pater reſpice corpus meũ ꝓprio ſanguie
cruentatũ. Uide ſi tunica filij tui ſit an non. Gene. 37.
Ecce ꝙ doloroſa pietas clamauit dolorem ſuper pa-
trem celeſtem. ❡ Secundo pietas leuauit clamorem
ſuper matrem xp̄i virginem mariam et hoc qñ chriſtꝰ
pendens in cruce doloroſe clamans ad matrem. Mu
lier inquit ecce filius tuus. Joh. 19. quaſi diceret ecce
mater ad hunc finem miniſtraſti michi ad hanc natu-
ram corpoream in qua patior hoc tormentũ vt in cru-
ce taliter occiderer. ❡ Tertio pietas leuauit clamo-
rem ſuper angelos et hoc qñ xp̄s in preſentia angeloꝝ
ad patrem orauit clamans: pater ſi poſſibile eſt tranſ-
eat a me calix iſte et pre anguſtia ſudauit tam doloroſe
ꝙ factus eſt ſudor eius tanqꝫ gutte ſanguinis decur
rentis in terrã. Lu. 22. ❡ Quarto pietas leuauit cla-
morem ſuper mundum qñ pendẽs in cruce ꝓ tormẽtis
ſitiens doloroſe clamauit. d. Sitio Joh. 16. ſꝫ tñ nul-
la mundi creatura potum ei miniſtrauit preter acetũ
felle mixtum quod noluit bibere. ❡ Quinto pietas
ſuper diabolũ qui dedit cõſiliũ iudeis ꝙ eũ occiderẽt
leuauit clamorem. d. O mors ero mors tua. Oſee. 13.
❡ Sexto pietas leuauit clamorem ſuper hoĩes pec-
catores qui eũ crucifixerunt. d. O vos oẽs ꝗ tranſitis
per viam attendite et videte ſi eſt dolor ſicut dolor me
us Tren. primo. ❡ Duodecim que certificauit corona-
rio qualiter chriſtus erat iniuſte occiſus fuerunt. 12.
membra principalia corporis chriſti in quibꝰ xp̄s paſ
ſus eſt tormentũ et penã. De quibꝰ loquitur Bernar.
d. Caput chriſti angelicis tremebundũ ſpiritibꝰ denſi-
tate ſpinarũ vſqꝫ ad cerebrũ pungitur facies que erat
pulchra ꝓ filijs hoĩm ſputꝫ iudeorũ horribiliter detur
patur: duo oculi lucidiores ſole bonos et malos con-
templantes caligauerunt languentes pre inopia: due
aures qua conſueuerunt audire angelicos cãtus au-
dierũt iudeoꝝ inſultus: os quod docuit angelos et ho
mines omnem veritatẽ felle potatꝰ cum aceto: duo pe
des cui terra et mare obedierunt cruci clauo acutiſſi-
mo confinguntur: due manus que formauerunt celũ et
terram clauis acutis ſũt affixe ad crucem: cor qꝺ nũꝗ
ꝙ iniqua cogitatione aliqua maculatur vſqꝫ ad cen-
trum cordis lancea acutiſſima perforatꝰ. Oĩa iſta duo
decim chriſti membra ꝓ eo ꝙ nunqꝫ peccato vel delic-
to fuerunt deturpata realiter teſtantur coronario ꝙ
chriſtus fuit iniuſte occiſus. Unde coronariꝰ qui hãc
ſententiam ſcripſit in libro ſuo eſt ſpirituſſanctus qui
modum et cauſam mortis chriſti in libro ſacre ſcripture
per ſanctos apoſtolos et euangeliſtas ſcribere procu
rauit: et nunc iuſticiarius ſcꝫ chriſtus dei filius ſedet
ad dexteram dei patris. cui pater dedit omne iudiciũ
Johannis quinto. Et nũc omni anno legitur liber co-
ronarij hoc eſt materia paſſionis et proceſſus mortis
chriſti in eccleſia in qua manifeſte patet ꝙ traditorie
et iniuſtiſſime fuit occiſus. Mathei. 26. Conſilium fe-
cerunt vt ieſum dolo tenerent et occiderent. Siquis
igitur iam voluerit gaudere hereditate patris ſui ie-
ſu chriſti iniuſte occiſi oportet ꝙ perſequatur interfe-
ctorem principalem patris ſui: et ſi quis voluerit librũ
predicti coronarij. ſ. ſacrã ſcripturã diligenter ꝑſpice
re in illo vt videtꝰ reperiet ꝓdictas ſex perſonas reas
mortis chriſti. Unde q̃rit ad primum vt videtur. pater
celeſtꝭ occidit xp̄m primo modo loquendo de homici-
dio ſcilicet precepto. Nam in libro predicti coronarij
Johan. 14. dicit ipſemet chriſtus. Diligo patrem et
ſicut mandatum dedit michi ſic facio: quaſi diceret
nullo alio modo. Et ſicut dicit apoſtolus Philipẽ. 2.
Chriſtus humiliauit ſeipſum factus obediẽs vſqꝫ ad
mortẽ: ex quo igitur xp̄s nichil fecit niſi voluntatem et
ꝓceptũ patris et xp̄s humiliauit ſemetipſum vſqꝫ ad
mortẽ: ſeq̃tur et videtꝰ ꝙ pater ꝓcepit eũ mori in cruce
et per conſequens: vt videtur pater occidit chriſtum
primo modo licet percipiendo. ❡ Figuram huius ha
bemus vt videtur in libro predicti coronarij. 2. Reg.
2. vbi legitur. ꝙ Dauid rex dilexit vxorem Urie et op-

tauit illam habere in vxorem: ſed quia non potuit eã
habere in vxorem viuente vria: ideo miſit eum ad pre
liandum cõtra inimicos ſuos ⁊ ſcripſit epiſtolam ad
Joab principem exercitus ſui et tradidit illam Vrie
ferendam ad Joab contra caput ſuum proprium. nã
in ea ſcripſit ꝙ Joab poneret eum vbi videret bellũ
fortiſſimum ⁊ ꝙ ſubtraheretur omne auxilium ab eo
vt percuſſus ab inimicis occideretur: quod et factum
eſt: ⁊ ex iſto manifeſtum eſt ꝙ Dauid erat cauſa mor-
tis Vrie et quo precepto eius occiſus fuit. Sic ſpi-
ritualiter loquendo iſto eodem modo vt videtur pre
cepto pat celeſtis fuit cauſa mortis ſui filij ieſu chri-
ſti. nam per dauid qui interpretatur manu fortis in-
telligitur pater celeſtis. Vrias interpretatur lux mea
⁊ ſignificat chriſtum qui dicit in euangelio Johannis
duodecimo. Ego ſum lux mundi. Jſte dauid ſcilicet
pater celeſtis dilexit vxorem Vrie / ſcilicet naturam
humanam quam chriſtus deſponſauit ſibi in vtero
virginis marie. vnde illud Ezechielis. 16. Tu facta
es michi ſponſa: ſed vidit pater celeſtis ꝙ non po-
tuit hanc vxorem conuenienter habere poſt lapſum
primi parentis donec chriſtus moreretur. ideo miſit
eum ad bellum in hunc mundum ⁊ miſit per eum epi-
ſtolam ad Joab ducem populi ſui. Joab interpreta-
tur inimicus ⁊ ſignificat pontifices ⁊ principes iudeo
rum qui erant duces populi ⁊ dei capitales aduerſa-
rij. per epiſtolã quã Vrias detulit: intelligo fidelẽ do
ctrinam quam chriſtus predicauit ſcilicet eius ſan-
ctam conuerſationem qua vixit ⁊ ſtupenda miracula
que fecit. perlecta enim hac epiſtola inter falſos iu-
deos ſcribas ⁊ phariſeos poſuerunt chriſtum in acie
belli vbi erat bellum fortiſſimum ſcilicet in patibulo
crucis ad pugnandum contra diabolum in quo bello
chriſtus fuit occiſus. Et ex iſto videtur manifeſte
ꝙ dominus noſter ieſus chriſtus fuit occiſus precep-
to patris. Uerumtamen per fidelem duodenam hoc
eſt per fidele teſtimonium duodecim prophetarum
adquitatur pater celeſtis ꝙ nunꝗ fuit reus mortis fi-
lij ſui ieſu chriſti. Quorum prelocutor dans veridicũ
teſtimonium fuit Eſayas qui palam teſtatur ꝙ pa-
ter in diuinis non occidit eum: ſed ipſe inquit vulne-
ratus propter iniquitates noſtras attritus eſt pro-
pter ſcelera noſtra. Eſaye. 53. Et ſequitur. Oblatus
eſt. quia ipſe voluit mori ad redimendum genus hu-
manum. vnde Mathei vigeſimo. Filius hominis ve-
nit dare animam ſuam in redemptionem pro multis
Et ex iſtis patet plane ꝙ voluntate propria pro amo
re quem habuit ad redimendum genus humanum
moriebatur dominus noſter ieſus chriſtus. Nec de-
dit pater in diuinis preceptum iudeis ad occidẽdum
filium ſuum vnigenitum: ſed precepit eis eius doctri
ne obedire ⁊ in pugna contra diabolum ipſum in re-
uerentia ponere dicit. Hic eſt filius meus in quo be-
ne michi complacui ipſum audite. Mathei. 17. vt ſic
abſtraheretur ab eo omne auxilium hoc eſt a corpore
eius miſtico omnis occaſio peccati vt ſic per eius do
ctrinam occideretur in eo omnis concupiſcentia ocu-
lorum ⁊ ſuperbia vite. Nec dedit pater celeſtis filio
ſuo vnigenito preceptum ad moriendum: ſed ad
indeclinabiliter iuſticiam ſeruandum. ſicut dicit An-
ſelmus primo. Cur deus homo. capitulo. 9. ⁊ ſic pa-
ter celeſtis eſt de reatu mortis filij ſui clariſſime adqui
tatus. Et quantum ad ſecundum vt ſupra dicitur vi

detur ex ſententia ſcripta in libro preſidenti corona-
rij ꝙ beata virgo maria occidit chriſtum ſcḋo mȯ lo-
quendo de homicidio ſcilicet decipiendo. Unde de
iſto vt videtur figuram habemus Judicum decimo
ſexto. Ubi legitur ꝙ Dalida pulcris verbis decepit
ſampſonem ⁊ fecit eum dormire in gremio ſuo ⁊ ipſo
ibi dormiente raſit caput eius ⁊ tota fortitudo eius
receſſit ab eo quo facto ſuperuenerunt phyliſtei et
erueꝛũt oculos eius ⁊ vinxerunt eum cathenis ⁊ quã
do fecerunt ſolẽnitatem dei ſui poſuerunt ſampſonẽ
inter duas columnas domꝰ. ⁊ ipſe accepit columnas
manibus ſuis ⁊ agitabat columnas manibus ſuis ⁊
domus cecidit ſuper eum ⁊ ſuper phyliſteos et om-
nes mortui ſunt. Et ex iſto patet ꝙ deceptio Dalide
fuit cauſa mortis ſampſonis. ¶ Moraliter iſto mo-
do vt videtur chriſtus occiſus eſt per deceptionem
virginis marie. Unde ſampſon interpretatur ſol for-
tis ⁊ ſignificat chriſtum ſolem iuſticie. ipſe enim vt vi
detur erat electus per Mariam virginem ſicut ſamp-
ſon per dalidam. Nam vt dicit Beatus bernardus
Jpſa per ſuam humilitatem traxit dei filium de ce-
lo ad terram ipſa enim tam pulchre humiliter reſpon
dit angelo gabrieli ſibi a deo miſſo. ꝙ fecit dei filium
vnigenitum dormire in gremio vteris ſui ⁊ cum ibi
dormiuit ipſa raſit capillos capitis eius. Unde per ca-
pillos in ſcriptura ſignificantur diuitie: ſed quando
dominus noſter ieſus chriſtus quaſi euigilans natus
fuit de maria virgine effectꝰ eſt ita pauper ſicut Job.
Nam natus in ſtabulo inter animalia viuens in mun
do. Nam non habuit vbi caput ſuum reclinaret. Nu-
dus moriebatur in cruce. mortuus poſitus eſt in alie
no ſepulchro ⁊ quando chriſtus erat taliter raſus for
titudo eius vt videbatur receſſit ab eo. Unde Appo-
calipſi primi Corinthiorum primo. Jnfirma mundi
elegit deus vt fortia confunderet. Unde ille qui tam
potens erat ꝙ totum mundum ex nichilo creauit in
tantum videbatur debilitatus ꝙ videbatur impotẽs
ad reſiſtendum ſuis inimicis. Unde ſicut ſampſonem
philiſtei ligauerunt ⁊ excecauerunt ſic falſi iudei do-
minum noſtrum ieſum chriſtum vinxerunt ⁊ velauerũt
oculos eius et ligauerunt eum ad columnam. ⁊ ſicut
ſampſon cum duabus manibus accepit duas colum-
nas domus ⁊ agitabat eas ita ꝙ domus cecidit ſuper
philiſteos ⁊ ipſum. Sic chriſtus accepit duo cornua
crucis ⁊ ita agitabat illa quod domus diaboli quod ẽ
peccatum in quo ipſe habitualiter ⁊ inſeparabiliter
manet cecidit ſuper eum: quia vt dicitur. primi Pe-
tri ſecundo. Peccata noſtra id eſt penam peccatorum
noſtrorum pertulit in corpore ſuo ſuper lignum cru-
cis: et ſic fuit chriſtus interfectus et poteſtas diaboli
deſtructa. Et ſic ex iſtis videtur ꝙ ſicut Dalida per
fraudem ſampſonem. ita Maria virgo glorioſa per
fraudem duxit chriſtum ad mortem. ¶ Uerumtamen
hec glorioſiſſima virgo per fidelem duodenam clariſ
ſime adquitatur ꝙ nunquam fuit rea mortis chriſti.
Unde pro eo ꝙ ipſa prouocatur ab eccleſia maris ſtel
la cum dicitur. Aue maris ſtella dei mater alma. ideo
honorabiliter adquitatur per duodenam duodecim
ſtellarum de quibus dicitur. Appocalipſis. 12. ꝙ mulier
erat amicta ſole ⁊ luna ſub pedibus eius et in capi-
te eius corona duodecim ſtellarum. Spiritualiter hec
mulier ſignificat beatam virginem mariam que indu
ta erat ſole ⁊ luna. i. lumine gratie ſolis iuſticie quia

ſeſe angelo patet Luce.1. Illa erat gratia plena. Luna ſub pedibus eius ſignificat fluentiam diuitiarum temporalium quas beata virgo paruipendebat ⁊ affectiones pedibus ſuppeditauit. Duodecim ſtelle corone ſue ſunt duodecim articuli fidei. Unde ſicut ſtelle dant lumen in nocte: ſic fides illuminat ambulantes in noctis tenebris huius vite. Et merito hac corona coronatur hec virgo glorioſa pro eo ꝙ in tempore mortis chriſti tota fides eccleſie in ea permanſit. Et ideo duodena iſtarum duodecim ſtellarum id eſt duodecim fidei catholice articulorum adquitat virginem mariam de morte chriſti ⁊ hoc patet tali ratione. non poteſt eſſe ꝙ aliqua mulier bone conſcientie ⁊ fidei perfecte aſſentiret in mortem innocentis ſui filij ſicut patet per beatum Hieronymum ſuper matheum: ſed optimam conſcientiam ⁊ fidem perfectiſſimam ſemper habuit de glorioſa virgo maria. Igitur non erat rea mortis ſui filij innocentis. Hec illa per ſuam humanitatem traxit dominum noſtrum ieſum chriſtum ad mortem: ſed ad incarnationem. ſed falſi iudei propter ſuam fidelem doctrinam ⁊ opera que oſtendebat eis reddentes malum pro bono dolo ⁊ traditorie eum occiderunt. ¶ Tertio vt ſupradictum eſt videtur ex ſententia ſacre ſcripture: ꝙ angeli fuerunt mortis rei chriſti. nam angeli vt videtur occiderunt dominum noſtrum ieſum chriſtum tertio modo loquendo de homicidio videlicet auxilium ſubtrahendo. Unde propheta loquens ad chriſtum dicit Angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. ⁊ tamen angeli permiſerunt pedes et manus eius ad crucem conclauari caput eius vſ ad cerebrum ſpinis acutiſſimis pungi. ⁊ cor vſ ad centrum lancea acutiſſima perforari. nec aliquis eorum auxiliatus eſt ei. vnde ⁊ de iſto videtur ipſum conqueri. Eccleſiaſtici vltima diſtin. Reſpiciens eram ad adiutorium hominum ⁊ non erat. Item Eſaye.63. Circumſpexi et non erat auxiliator. queſiui ⁊ non fuit qui adiuuaret. Cum igitur angeli ſatis potentes fuerunt ad ipſum a morte eripiendum et preceptum habuerunt a patre ad ipſum cuſtodiendum ⁊ nullus eorum adiuuit ad defendendum eum a morte videtur manifeſte ꝙ angeli fuerunt rei mortis domini noſtri ieſu chriſti auxilium auferendo. Unde et figuram huius habemus vt videtur ſecundi Regum.18. vbi legitur ꝙ rex dauid precepit ioab ⁊ ſeruis ſuis cum procederent ad bellum ſeruare ſibi filium ſuum abſalon ne occideretur. cuius tamen preceptum ipſi non obſeruauerunt: quia quando abſalon venit cum exercitu ſuo ad pugnandum contra ioab ⁊ exercitum eius. illi qui erant cum abſalon fugerunt ⁊ in quodam riuo aquarum ſumerſi ſunt. Abſalon vero in quadam arbore ſuſpenſus eſt per comam capitis ſui: ⁊ ibi pependit donec veniens ioab infixit tres lanceas in cor eius ⁊ mortuus eſt. Moraliter tamen iſto modo erat de chriſto. Nam quando chriſtus exiuit ad pugnandum contra ioab qui inimicus interpretatur et ſignat diabolum cum exercitu ſuo ſcilicet cum falſis iudeis. Exercitus chriſti ſcilicet apoſtoli fugerunt ⁊ pre timore mortis quaſi ſummerſi ſunt in aqua infidelitatis. ſicut chriſtus ſuſpenſus eſt in arbore crucis per comam capitis. Unde caput chriſti deus eſt: vt dicit apoſtolus ad Colo.2. Come ſunt membra corporis chriſti aſſumpti ſub quibus cooperta erat eius diuinitas per quas comas ſuſpenſus eſt dominus noſter ieſus chriſtus in arbore crucis vbi fuerunt tres lancee in cor eius ſiue que fuerunt tres dolores quos dominus noſter ieſus chriſtus pendens in cruce habuit fixos in corde ſuo. ¶ Primus fuit dolor quem habuit de paſſione ſue glorioſiſ. Matris marie que cum videret cruentata vulnera filij ſui dilectiſſimi pendentis in cruce: tantus dolor infixit cor eius ꝙ fere pre dolore moriebatur. Et ſicut Beatus bern. chriſtus videns meſtitiam ſue glorioſiſſime matris marie plus de compaſſione ſua doluit ꝙ de pena ſua propria. Et iſta erat cauſa vt dicit Criſoſtomus. Quare dominus noſter ieſus chriſtus quodammodo extraneo et loquebatur dicit. Mulier ecce filius tuus. Ioh.19. Nam ſi matrem eam vocaſſet cor eius crepuiſſet pre dolore. ¶ Secunda lancea doloris fuit ingratitudo humana que erat ſibi maior pena ꝙ paſſio corporis ſui. Unde doctor de media villa ſuper.3. ſententiarum in perſona domini noſtri ieſu chriſti ſic ingratitudinem alloquitur humanam. Uide inquit homo que pro te patior. Uide ſi eſt dolor ſicut dolor quo pro te crucior. Ad te clamo: quia pro te morior. Uide clauos quibus confodior. Et cum ſit dolor tantus exterior intus tamen valde grauior: ꝙ tam ingratum te experior. Hec ille. De iſta enim ingratitudine conqueritur dominus noſter ieſus chriſtus per prophetam di. Reddiderunt michi malum pro bono: ⁊ odium pro dilectione mea. ¶ Tertia lancea doloris fuit: ꝙ de tanta multitudine populi huius mundi pro quibus omnibus moriebatur tam paucos vidit ſaluandos. Et nimirum quamuis de iſto magnum habuit dolorem: quia vt eſtimo non eſt aliquis mercator in mundo quin ſi tantum perderet de mercimonio ſuo tam care empto quantum dominus noſter ieſus chriſtus quin vehementer dolore. Unde chriſtus dedit precioſiſſimum ſanguinem ſuis cordis pro redemptione generis humani iuxta illud prime petri primo. Non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de vana conuerſatione paterne traditionis. Sed precioſo ſanguine agni quaſi incontaminati ⁊ immaculati Ieſu chriſti. ſed minima gutta huius precij precioſior erat toto auro huius mundi: et nonobſtante ꝙ tam care hominem redemit: tamen nunquam ad centeſimam partem ſui mercimonij deuenit. ¶ In cuius rei figuram habemus de ſexcentis millibus et quinquaginta pugnatorum exceptis paruulis et mulieribus filiorum iſrael qui egreſſi ſunt de egypto vt patet Numeri.14. nunquam intrauerunt terram promiſſionis niſi tantum duo ſcilicet Ioſue ⁊ Caleph. et ſecundum originem inquanto numerus ſexcentorum milium et quinquaginta excedit numerum binarium. in tanto numerus damnandorum excedit numerum ſaluandorum: et ideo dicit dominus noſter ieſus chriſtus. Mathei viceſimo. Multi ſunt vocati pauci vero electi. Igitur de iſto conqueritur dominus per prophetam dicentem. Que vtilitas in ſanguine meo. quaſi dicat. vt videtur nimis parua cum precio ſanguinis mei redemptoris vnus pro vanitate mundi: alius pro voluptate carnis: alius pro diuitijs temporalibus animam ſuam diabolo vendit. De iſta enim diaboli pecunia dicitur Eccleſiaſtici.10. Nichil iniquius ꝙ amare pecuniam. Hic animam ſuam venalem habet. Cum predictis igitur tribus lanceis doloris vna cum lancea naturali fuit cor chriſti confixum ⁊ perforatum et in cruce ⁊ in omnibus penis quas

paſſus eſt: et hoc in conſpectu angelorum non fuit aliquis angelus qui manū apponeret ad ipſum a morte eripiendum: ⁊ ex iſtis vt videtur manifeſte patʒ ꝙ angeli occiderunt dominum noſtrum ieſum chriſtum. tertio modo: ſcilicet auxilium ſubtrahendo. Uerumtamen etiam angeli per fidelem duodenam angelorum adquitantur quam nominat chriſtus Mathei vigeſimoſexto dicens. Et exhibebit michi modo plusq̄ꝫ duodecim legiones angelorum: ex quo patet ꝙ angeli fuerunt parati ad ipſum adiuuandū ſi ipſemet voluiſſet: ſed propter excellentiſſimum amorem quem habuit ad hominē noluit aliquam creaturam ſuam paſſionem impedire: ex quo manifeſtuʒ eſt ꝙ angeli non fuerunt rei mortis chriſti immo angeli conſiderantes penam et paſſionem chriſti amare flebant dicente propheta Yſaye trigeſimotertio. Uidētes clamabūt foris ⁊ āgeli pacis amare flebūt.

¶ Quarto vt ſupra dictum eſt videtur ex ſententia ſcripture ꝙ mundus occidit chriſtum alimenta negando. nam mundus et omnes creature irrationabiles fuerunt ordinate propter hominem et ad miniſtrandum ei victum et veſtitum et omnia vite ſue neceſſaria. vnde vt patet Gene. i. In principio creauit deus celum ⁊ terram: elementa ⁊ ceteras creaturas irrationabiles. ⁊ finaliter creauit hominem in ſignuʒ ꝙ homo eſt finis propter quem alie creature ſunt facte: ex quo igitur iſte creature ſunt facte propter hominem: ſcilicet ad miniſtrandum ei vite neceſſaria: ⁊ tamen omnes iſte creature permiſerunt chriſtuʒ hominem perfectiſſimum nudum pendentem in cruce eſurire ⁊ ſitire vſq̄ ad mortem: videtur ꝙ iſte creature fuerūt cauſa mortis chriſti vite neceſſaria ſibi abſtrahendo. Figuram huius habemus quarti Reguʒ vigeſimoprimo. vbi legitur de rege Manaſſe ꝙ occidit prophetas domini ⁊ effudit ſanguinem innocentē quouſq̄ platee hieruſalēʒ replete ſunt ſanguine innoxio: ⁊ ſicut dicit Petrus comeſtor ſuper eodem Yſayam prophetam: fecit trahi extra ciuitatem: ⁊ ibi fecit eum ſecari cum ſerra lignea iuxta aquam ſyloe. De quo loquitur euangeliuʒ Iob quinto. vbi dicitur ꝙ angelus ſolebat deſcendere ⁊ mouere aquam. qua mota ille qui prius deſcendebat in illam poſt motionem aque ſanabatur a quacunq̄ infirmitate detinebatur: quando enim iuxta aquā iſtā tortores ſerrebāt yſayam ipſe pre tormento: et pena ſitiuit: et petiit aquam ad potandum. et quia immiſericordes homines noluerunt dare ſibi aquam celum ſtillauit aquam in os eius: et ſtatim expirauit. Moraliter yſayas ſalus interpretatur: et ſignat dominuʒ noſtrum ieſum chriſtum qui eſt ſalus populi. hanc yſayam falſi iudei in die paraſceues traxerunt extra ciuitatem hieruſaleʒ ad montem caluarie et ibi quodāmodo ſerrauerunt cum ſerra lignea: ſcilicet cruce: ⁊ ſicut cum ſerra abinuicem ſecantur partes ligni: ſic cum ſerra crucis fere abinuicem ſeparabantur omnes iuncture ligni vite: ſcilicet precioſiſſimi corporis domini noſtri ieſu chriſti. dicente ſeipſo. Dinumerauerunt omnia oſſa. taliter enim chriſtus ſerratus erat iuxta aquam ſyloe que mota ab angelo habuit virtutem ſanādi omnem infirmitatem ſpiritualem. per hanc enim aquam ſignificatur illa aqua fluxit de latere noſtri ſaluatoris: que quando fuit mota ab angelo: id eſt effuſa a latere chriſti qui dicitur magni conſilii angelus medicinalis fuit contra omnem infirmitatem ſpiritualeʒ. et quando chriſtus fuit iſto modo ſerratus in cruce ſitiuit dicens. Sitio: et non miruʒ: quia ſanguinauit totum precioſum ſanguinem corporis ſui: ſed tamē nullus homo non dedit ſibi potum preter acetum felle mixtum quod noluit bibere: ⁊ non obſtante iſta doloroſa penali ſiti domini noſtri ieſu chriſti nec celum nec aliquod elementum vnam guttam aque ſtillauit in os yſaye ſitientis: et ſic vt videtur magis ingrata domino ſuo q̄ꝫ ſeruo eiuſdem: ⁊ ſic vt videtur erant rea mortis domini noſtri ieſu chriſti: quarto modo loquendo de homicidio: ſcilicet alimenta negandō. Sed certum eſt ꝙ celum et omnes iſte creature irrationales adquitantur per fidelem duodenā. et hoc per illam duodenam de qua dicitur in euangelio. Iob ſecundo Duodecim hore ſunt dei: ſcilicet artificiales in equinoctio. hec enim duodena adquitat celum ⁊ terram: et omnia elementa ꝙ nunq̄ꝫ rea fuerunt mortis domini noſtri ieſu chriſti. Nam ſicut patet Mathei vigeſimoſeptimo. In tempore paſſionis chriſti celum quaſi dolendo de morte domini noſtri ieſu chriſti retraxit lumen ſuum intantum ꝙ ab hora ſexta vſq̄ ad horam nonaʒ tenebre facte ſunt ſuper vniuerſam terram. iſte enim ⁊ ea que in illis facta ſunt manifeſte oſtendunt ꝙ celum elementa vel maior mundus non erant rea mortis chriſti: et hora nona quaſi pre omnibus dans teſtimonium veredicum manifeſte oſtēdit ꝙ neq̄ terra neq̄ aliqua pars maioris mundi erat rea mortis chriſti. Nam hora nona velum templi ſciſſum eſt quaſi dolēs ꝙ non potuit cooperire dominum ſuum nudum pendentem in cruce. terra etiam tremuit quaſi nolens portare crucifixores domini ſui. ⁊ petre quaſi pre dolore ſciſſe ſunt ac ſi non poſſent pre dolore integre manere: quando membra domini ſui fuerunt totaliter lacerata: omnia enim hec ⁊ multa alia contingebant circa horam nonam: et ſic hora nona quaſi dans veridicuʒ pro tota iſta duodena vere teſtatur ꝙ neq̄ celum neq̄ aliqua pars mundi maioris occidit dominum noſtrum ieſum chriſtum.

¶ Quinto vt ſupradictum eſt videtur ex ſententia ſcripture ꝙ dyabolus eſt reus mortis ieſu chriſti. Nam ſicut dyabolus vt videtur occidit chriſtum quinto modo: ſcilicet conſilium dando. Naʒ ſicut patet Iohannis decimotertio. ipſe intrauit in cor iude mouens ipſum ad trahendum dominum ſuum: ipſe etiam conſilium dedit iudeis: vt ipſum occiderent loquens in pontificibus ⁊ phariſeis dicens. Si dimittimus eum ſic venient romani et tollent locum noſtrum et gentem: et ſic nedum cōſilio: ſed etiaʒ propriis manibus vt videtur ipſe chriſtum occidit. Unde figuram huius habemus primi Regum vigeſimoſecundo. vbi legitur ꝙ doech monebat ſaulem occidere abymelech ſacerdotem domini, pro eo ꝙ rogauit deum pro dauid: et dedit ſibi panes ad comedendum: ⁊ gladium ad pugnandum: cuius conſilio ſaul precepit miniſtris ſuis interficere abymelech cum ceteris ſacerdotibus: et ſtatim doech irruit in abymelech ⁊ occidit in illa die octuagintaquinq̄ ſacerdotes domini. Spiritualiter doech motus interpretatur: et ſignat dyabolum ad mortem eternam damnatum. Dauid interpretatur manu fortis: et ſignat populum fidelem qui manu virtuoſe operationis fortiter pugnare debet contra dyabolum. Saul abutens interpretatur et ſignat pontifices et phariſeos qui lege dei abutebanꝫ

tur. Abymelech pater meus interpretatur: et ſignat patrem dominum noſtruʒ ieſum chriſtum regē celi et terre. iſte enim rogauit deum patrem pro dauid. id eſt ꝓ populo ſuo dicēs. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti michi vt ſint vnum ſicut ⁊ nos vnum ſumus Johannis. 17. Item etiam abymelech dedit dauid. id eſt populo ſuo panem. ſ. benedictum corpus ſuum in forma panis. v. Panis quem ego dabo vobis caro mea eſt. Johannis. 6. Dedit eis etiam gladium. i. gladium ſpiritus quod eſt verbum dei ad pugnandum contra dyabolum. quod videns doech. i. dyabolus ſtatim ſuggeſſit ſauli. id eſt principibus ſacerdotum ⁊ phariſeis vt occiderent abymelech. id ieſum chriſtum. Ad cuius ſuggeſtionem pōtifices et phariſei preceperunt miniſtris ſuis occidere ieſum chriſtum cum ceteris ſacerdotibus eius: et ſtatim iſte doech. ſcilicet dyabolus manibus ꝓpriis ⁊ id eſt falſis iudeis qui ſunt membra ⁊ manus dyaboli interfecit ieſuʒ chriſtum et cum eo octoginta quinqꝫ ſacerdotes domini. Sed pro iſto eſt notandum ꝙ octogintaquinqꝫ colliguntur ex iſtis tribus numeris octogintaquattuor et vno: ⁊ octoginta qui eſt numerus reſultans ex octies decem intelliguntur ſacerdotes antique legis qui docuerunt legem moyſi cōtentam in quinqꝫ libris ⁊ ceteras cerimonias et figuras contentas in aliis tribus ſequentibus partibus antique legis. per numeruʒ vero quaternariū intelligo ſacerdotes noue legis qui ſpecialiter predicant contenta in quattuor euangeliis. per numerum vero vnius intelligo ſacerdotes vtriuſqꝫ legis q̄ ſunt vnius domini: ſerui vnius fidei: ⁊ in vna fide profeſſi: vnius baptiſmatis in re: vel in figura renati: vnius dei cultores effecti: et vnius patri filii electi. iuxta illud ad Epheſeos quarto. Unus dominus: vna fides: vnum baptiſma: vnus deus ⁊ pater omnium. quādo igitur dyabolus occidit chriſtum: occidit etiam octoginta quinqꝫ ſacerdotes: quia occidit ſacerdotes vtriuſqꝫ legis. Nam in morte chriſti ceſſauit ſacerdotiū antiquum. ita ꝙ de cetero nullus fuit inter eos verus ſacerdos: etiaʒ in morte chriſti ſacerdotes noue legis: ſcilicet apoſtoli qui in cena domini erant ſacerdotes effecti ſpiritualiter fuerunt occiſi: quia quaſi omnes in paſſione chriſti receſſerunt a fide: et tam grauiter peccauerunt ꝙ ſi tunc impenitētes mortui fuiſſent eternaliter fuiſſent dampnati. Et ſic ex iſtis manifeſte videtur ꝙ dyabolus reus erat mortis chriſti occidendo ipſum per ſuum iniquum conſilium: immo ⁊ ſi dyabolus non conſuluiſſet primis parentibus comedere de ligno vite chriſtus nunq̄ paſſus fuiſſet in ligno crucis: ex quibus manifeſte videtur dyaboluʒ chriſtum ſuo conſilio occidiſſe: ſed tamen dyabolus vt videtur aliter excuſatur ꝙ non fuit principalis interfector chriſti: et hoc per fidelem duodenam: ſcilicet per duodecim apoſtolos quorum prelocutor pro omnibus dans veridicum teſtimonium erat Johannes euangeliſta qui manifeſte oſtendit ꝙ q̄uis dyabolus chriſtum occidit: tamen hoc erat quodammodo in ſuiipſius defenſionem. Nam vt manifeſte oſtendit apoſtolus Johannes. chriſtus minatus eſt dyabolo ꝙ eiiceret eum a regno ſuo dicens. Nunc princeps mundi huius eiicietur foras. Johannis duodecimo. Itē Oſee decimotertio. O mors ero mors tua. Et ideo dyabolus vidēs ꝙ chriſtus comminatus eſt ei ⁊ timens ne per ſuaʒ doctrinaʒ fidelem ⁊ per miracula que fecit totus populus conuerteretur ad eum. et ſic eriperet populum de ſua poteſtate et expelleret eum de regno quod conqueſtu et fraudulenter acquiſiuit pugnauit contra chriſtum ad defendendum ſeipſum: ⁊ chriſtum ſuo maledicto conſilio interfecit: et in ſuam pernicioſam defenſionem: quod tamen nunq̄ feciſſet ſi ſciuiſſet eum eſſe filium dei: ſed dyabolus putauit chriſtum eſſe purum hominem et non deum. Ex quo patet ꝙ quamuis dyabolus ſuo iniquo conſilio chriſtum occidit: hoc iam ignoranter q̄ etiam in ſuiipſius malicioſam defenſionem fecit: ⁊ ſic vt videtur dyabolus aliqualem habet excuſationem ꝙ non fuit principalis chriſti occiſor: ſed heu miſer homo ecce omnes qui videntur accuſari de morte chriſti ſunt aliqualiter adquitati de morte chriſti te ſolo excepto. multum igitur iam dolere ⁊ timere potes: quia non videtur aliqua euaſio quin omnino illud enorme peccatum chriſticidii ſuper te cadat: quod quidem peccatum tam horribile eſt ꝙ ſicut dicit Anſelmus. 2. Cur deus homo. capitulo. 14. ꝙ ſi ſibi diceretur interfice chriſtum: vel omnia peccata mundi ſuper te cadent. Citius inquit eligerem ꝙ omnia alia peccata mundi ſuper te caderent q̄ chriſtum occiderem vel aliquam leſuram ſibi inferrem. Sed non obſtante enormitate huius peccati tu miſer homo peccato hoc commiſiſti. tu enim manibus propriis immediate occidiſti dominum tuum ieſum chriſtū. In cuius rei figura legitur Geneſis. 4. ꝙ cayn eduxit abel fratrem ſuum in agrum ⁊ ibi eum interfecit. quo facto ſanguis eius leuauit clamorem: et ita alte fortis clamauit ſuper hunc interfectorem ꝙ deus omnipotens in celo audiuit clamorem. et dixit ad cayn: quid feciſti? Uox enim ſanguinis fratri tui clamat ad me de terra. Moraliter vt teſtatur liber predicti coronarii Mathei vigeſimo ſeptimo Marci. 15. Luce. 23. ⁊ Johannis. 19. iſto eodē modo tu miſer peccator occidiſti fratrem tuum ieſum chriſtum de ciuitate hieruſalem in campuʒ mōtis caluarie ⁊ ibi iniuſtiſſime effudiſti ſanguinem fratris tui innocētis ieſu chriſti: et ideo merito vox ſanguinis chriſti leuauit clamorem ſuper hominez peccatorem: quia teſte apoſtolo ad Hebreos duodecimo: Uox ſanguinis chriſti melius loquitur q̄ vox ſanguinis abel. H. quid nunc igitur miſer peccator facies qualiter putas euadere? Nam iuſticiarius teſte apoſtolo ad Hebreos duodecimo. in dextera dei patris ſedet: ⁊ nunc liber coronarii in quo ſcribitur proceſſus mortis chriſti: ⁊ quomodo iudicatus es coram eo de morte fratris tui quem propriis manibus occidiſti legitur frequenter coram eo in eccleſia nec potes aliquam duodenam bone conſcientie inuenire que te adquitabit. Nam duodecim prophete: duodecim articuli fidei: duodecim legiones angeloruʒ: duodecim hore diei: et duodecim apoſtoli vnanimiter condemnant te miſerum peccatorem: immo et breuiter niſi aliquo modo miſericordiam et gratiam inueneris omnis creatura mundi ſtabit contra te in iudicio ad condemnandum te de morte ieſu chriſti iuxta illud Sapien. quinto. Pugnabit cum eo orbis terrarum. Sed forte hic quilibet veſtrum dicit. Benedictus deus occiſores chriſti non vidi nec vnq̄ conſentiens eius morti fui. Sed o miſer ſi attenderes illud qđ dicit chriſtus Mathei vigeſimoquinto. Q̄diu vni ex his fratribus meis minimis feciſtis michi feciſtis.

Inuenies ꝙ omnibus predictis ſex modis vel ſaltem aliquo illorum nedum ſemel: ſed etiam multotiens occidiſti dominum noſtrum ieſum chriſtum. Unde q̄tum ad primum quotiens aduerſus aliquē iniquitatē oppreſſionē vel iniuſtitiā per tuos ſubditos fieri iuſſiſti. totiens homicidiū cōmiſiſti: dicēte beato Aug. ꝛ po. in ca. de pe. di. i. Ois iniquitas. Ois inq̄t iniq̄tas ꝛ oppreſſio ꝛ iniuſticia iudiciū ſanguinis eſt. et licet gladio non occidas voluntate tamen interficis. Unde et peccatum iſtud ad modum homicidij vindictaȝ clamat ad deum: vt patet Exodi tertio. vbi legitur ꝙ cuȝ pharao per ſuos impios miniſtros opprimebat populum dei: ſcilicet filijs iſrael dixit deus: clamor filiorum iſrael venit ad me. vidiq̄ afflictionē eorum qua ab egyptijs opprimuntur: ꝛ q̄ȝ odibile ſit hoc peccatum deo patet ex vindicta: qua vindicauit peccatum illud ſummergendo pharaonem cum toto ſuo exercitu in mari rubro. vt patet Exodi .14.

I ¶ Et q̄tum ad ſecundum modum homicidij quotiens aliquem pauperē ſcienter defraudaſti: vel bona ſua de quibus ſuſtentari deberet iniurioſe retinuiſti totiens homicidium commiſiſti. Unde Eccle. 14. Panis egentium vita pauperibus eſt: et qui defraudat euȝ homo ſanguinis eſt: ſed certe pauperes defraudant omnes diuites mundi qui pauperibus indigentibus elemoſinam negant quam eis tanq̄ debitū ſoluere obligantur. Unde Guillermus pariſienſis in de vitijs parte ſecunda. ſub auctoritate Beati Bernardi. Noli inquit putare gratuitum quod pauperi impendis. velis nolis debitor es. In cuius rei confirmationem dicitur Eccleſia. 4. Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam et redde debitum tuum. Nam vt dicit beatus Ambroſius. ꝛ ponitur in ca. di. quadrageſimaſeptima. Sicut ibi. Non eſt inquit minus criminis ab habentibus tollere q̄ȝ cum poſſis ꝛ abundas indigentibus denegare. Hec ille. vnde ideȝ Deus qui precipit aliena non rapere: precipit diuitibus indigentib⁹ paupibus dare di. Precipio tibi vt aperias man⁹ tuas fratri tuo egeno ꝛ pauperi. Deuteronomio. decimoquinto. Et ideo dicitur Eccleſia. vigeſimonono. propter mandatum aſſume pauperem ꝛ ppter inopiam eius non dimittas eum vacuum. hec conſiderans ille ſanctus vir thobias dixit filio ſuo. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. ita enim fiet vt nec auertatur a te facies domini. Thobie. 4. Nam ſicut dicitur prouerbiorum. 21. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperum: clamabit ipſe et non exaudietur. Unde exemplum huius habemus Luce decimo ſexto de diuite epulone qui panis micam pauperi lazaro negauit. ꝛ ideo cum eſſet in tormentis guttam aque petijt quam non accepit. ¶ Et quantum ad tertium modum homicidij quotiens ab aliquo mortaliter peccantem conſilium vel propter detractionem bonam famam abſtuliſti vel detractoribus auditum fauorabilem prebuiſti totiens homicidiuȝ ſpiritualiter commiſiſti. Unde de primo beatus Gregorius ſuper Ezechiel. Tot inquit occidimus: quot ad mortem ire quotidie tepide et tacētes vidimus. De ſecundo loquitur beatus Auguſtinus et ponit in ca. de peni. di. i. Homicidiorum di. Qui odit fratrem ſuum et qui eum detrahit pariter homicide eſſe demōſtrantur. Item. i. Iohā. 2. Qui odit fratrem ſuum homicida eſt: et ſi ille homicida eſt qui odit fratrem ſuum a multo fortiori ille homicida eſt: qui odit animam ſuam propriam. ſed teſte pſal. Qui diligit iniquitatem odit animam ſuam. De tertio dicit gratianus. ꝛ ponitur in ca. 2. q. 3. Non ſoluȝ. Non ſolum ille inquit reus eſt qui falſum de aliquo profert: ſed ꝛ is qui aurem cito criminibus prebet. Item. 23. q. 3. Qui poteſt. Qui poteſt inquit canō obuiare et perturbare peruerſos et non facit nichil aliud q̄ȝ fauere impietati eorum. Et ſicut dicit apoſtolus ad Romanos. i. Non ſolum qui peccata agunt digni ſunt morte: ſed etiam qui ſunt conſentientes agentibus. ¶ Et quantum ad quartum modum homicidij quotiens alimentum alicui pauperi indigenti denegaſti vel correctionem ab iniquitate faciente q̄tum ad te pertinet ſubſtraxiſti: totiens homicidiū commiſiſti. Unde de primo dicit beatus Gregorius Paſce fame morientem ꝙ ſi non paueris occidiſti. Item Eccleſiaſti. trigeſimoquarto. Qui aufert in ſudore panē eſt quaſi qui occidit proximum ſuum. De ſecundo dicit beatus Gregorius: ꝛ poni. in ca. di. 43. Epheſijs. Cum increpare delinquētes noluerit eos proculdubio tacendo paſtor occidit. Item dominus per prophetam Eze. 3. Si dicente me ad impiū morte morieris ꝛ non annunciaueris ei neq̄ locutus fueris vt auertatur a via ſua impia ꝛ viuat ipſe in iniquitate ſua morietur ſanguineȝ eius de manu tua requirā. ¶ Unde Nume. vigeſimoquinto. legitur ꝙ poſtq̄ filij iſrael cum madianitatis fornicando prouocauerunt iratus domin⁹ dixit ad moyſen. Tolle cunctos principes ꝛ ſuſpende eos contra ſolem in patibulis vt auertatur furor meus ab iſrael. Super quo Lincolnienſis in de oculo morali. peccaſſe inquit populuȝ legitur fornicatio principum nunq̄ exprimitur et tamen ad patibulum capi principes et ſuſpendi iubentur: ꝛ eorum pena dominus placatur populo delinquenti eo ꝙ ex negligentia prelatorum ſepiſſime prouenit peccatorum ſubditorum Hec ille. ¶ Et q̄tum ad quintum modum homicidij quotiens perſonam aliquā ad iniquitatem conſuluiſti vel per exhortationē deduxiſti vel conſentire feciſti. totiens inq̄tum in te eſt ipſam occidiſti. Unde bea. Augu. ſuper Iohan. Noli inquit putare te homicidā non eſſe quādo fratri tuo male perſuades nam ſi fratri tuo male perſuades eum occidis. Hec Augu. ꝛ poni. in ca. de peni. di. 2. noli. ¶ Et quantum ad ſextum modum homicidij quotiens male viuendi exemplum alijs oſtēdis: totiens manibus tue male operationis eoſdem quantū in te eſt ſpiritualiter occidiſti. Unde bea. Auguſtinus in ſuis paſtor. Qui inquit in conſpectu hominū male viuunt quantum in illis eſt eos a quibus attenduntur occidunt. Et ideo merito beatus Gregorius poni. in ca. 2. q. 3. precipue tot inquit mortib⁹ digni ſunt quot perditionis exempla ad alios tranſmittunt. Ex quo igitur chriſtus ſibiipſi aſcribit quicquid fecerit homo vni de minimis ſuis. patet ꝙ omnibus iſtis ſex modis miſer homo peccator vel ſaltē aliquo illorum modorum multotiens occidit Ieſum chriſtum. Et ideo merito de talibus dicit apoſto. ad Hebre. ſexto quiterum ſunt crucifigentes filiuȝ dei. Et ſic ex predictis patet ꝙ miſer homo peccator nullam bone conſcientie duodenam inuenire poteſt que eum de chriſticidio adquittabit. Uerumtamen chriſtus ieſus qui in paſſione ſua rogauit patrem pro ſuis crucifixoribus dicens. Pater dimitte eis: quia neſciunt quid faciunt. nolens mortem pecca

toribus vnam cartam gratie indulgentie generalem concedendo omnibus ꝛ ſingulis de ſuis reatibus vere penitentibus miſericordiam et plenam remiſſionem et gratiam predicte ſex ſpecies ire figurantur. Ezechielis nono vbi dicitur. Ecce ſex viri veniebāt de via porte ſuperioris. id eſt ſuperbia que eſt porta ad iram que reſpicit ad aquilonem. id eſt aduerſitatem que generat iram vel turbationem: ꝛ vniuſcuiuſq; vas interitꝰ in manu eiꝰ. Unde iſte ſex ſpēs iracundie ſunt quaſi ſex vaſa interitꝰ vel mortis eterne.

¶ Capitulū. 14. in quo ponuntur quattuor ſpēs ire p̄ter illas q̄ ponunt a Gregorio.

Et eſt inſuper notandum ꝙ preter predictas ſex ſpecies ire a bea. Gre. poſitas phus. 4. Ethicoꝝ. diſtinguit tres ſpecies iracundie. d. ꝙ iracundiorum quidam ſunt acuti: quidā amari: ꝛ quidam difficiles. Acuti ſunt qui cito et ex leui cauſa iraſcuntur et cito quieſcunt. et tales non retinent iram in corde ſuo celando: ſed ſtatim iram ſuam per aliqua ſigna manifeſtāt propter velocitatem motus ire. ad iſtam ſpeciem ire maxime diſponuntur colerici propter ſubtilitatem colere. Amari ſunt quorum ira difficile ſoluitur et multo tempore manet: ꝛ irā nunq̄ oſtendunt per ſigna exteriora. Et ideo propter permanentem triſtitiam quam interius tenent clauſam: ſunt amariſſimi in ſeipſis: ꝛ etiam ad alios: et indigent multo tempore ad hoc ꝙ degerant iram ſuā: quia non recedūt ab ira ſua niſi per diuturnitatem temporis triſtitia ſua aboleatur: ꝛ ſic deficit ira. ad hāc ſpeciem ire melencolici maxime diſponuntur. Difficiles vero dicuntur qui nunq̄ ceſſant ab ira concepta donec fuerint vindicati propter vehemens deſiderium vindicte. Ad has enim tres ſpecies ire pertinent tres ſpecies ire: quas ponit Damaſcenus libro ſecundo. dicens. ꝙ ira quedam eſt fellea: quedā mania que dicitur inſania. et quedam furor. Ira fellea eſt que principium et motum habet a felle. ꝛ hanc ſpeciē ire tribuit philoſophus acutis: de qua Auguſtinus ad Nibridiū: propter aſſiduitatem inquit iraſcēdi fel creſcere medici affirmant. cremēto autem fellis rurſus ac facile ac pene nullis agentibus cauſis iraſcuntur. Maniam vero dicit eſſe ira que permanet ꝛ in vetuſtatē deuenit quam philoſophus attribuit amaris. Furorem autem dicit iram eſſe que obſeruat tempꝰ et ſupplicium quam philoſophus attribuit difficilibus. Predictas autem tres ſpecies ire vincere debet vir perfectus per manſuetudinem: patientiam: ꝛ moderantiam rationis. primam per modeſtiam ne ſit acutus. ſecundam per patientiam ne ſit amarus. ꝛ tertiam per pietatem ne ſit difficilis. Opponitur autē ira virtuti manſuetudinis que eſt pars virtutis temperantie: ꝛ pertinet ad tranſgreſſionē quinti mandati. quo dicitur Non occides.

¶ Capitulū. 15. in quo ponūtur. 8. remedia contra peccatum ire.

A Sequitur tertiū notabile peccati ire in quo de remedijs contra peccatū ire aliqua ſunt dicenda. ¶ Primo quo notandum eſt ꝙ omnia que dicta ſunt in primo notabili de deteſtatione ire poſſunt reduci in remedium eiuſdem peccati. Dictis ibidem octo ſunt remedia ſpecialia ſuperaddēda. Quorum primum eſt conſideratio ſtatus in quo eſt tibi iniurians contra quam iraſceris / inſanus ei eſt. et ideo ſicut ſi aliquis haberet fratrem inſanum qui ei conuicium diceret: aut alapam ſibi violenter daret et vna cum hoc ſeipſum interficeret: ipſe enī plus doleret de malo qđ frater inſanus ſibimet faceret q̄ de iniuria quam de eo ſuſtineret. ſic qui iniuriam patitur magis dolere debet de peccato ſibi iniuriantis q̄ de iniuria ſibi ab illo illata: quia iniuriam ſibi faciens frater ſuus eſt ſpecialiter ſeipſum interficiens. et ideo compati deberet ſibi iniurianti potius q̄ iraſci. Unde actuum ſeptimo. legitur de beato Stephano ꝙ poſitis genibus pro lapidantibus ſuis orauit dicēs. Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum: quia neſciunt quid faciunt ¶ Secundum remedium contra peccatum ire eſt cōſideratio ꝙ dilectio inimici cadit ſub precepto diuino. vnde Armachanus in quodam ſermo qui ſic incipit. Qui diligit deum diligit et fratrem ſuum. ſuper illud Mathei quinto. Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros: benefacite his qui oderunt vos. et properſequentibus et calumniantibus vos: vt ſitis filij patris veſtri qui in celis eſt. videtur inquit manifeſte ex hoc ꝙ ſaluator concludit ex dilectione inimici hoc mō vt ſitis filij prīs veſtri q̄ i celi eſt. dilectionē inimici nō tm̄ eſſe cōſiliū: ſ; ēt p̄ceptū ex quo innuit eos non aliter fieri filios dei patris celeſtis. Sed forte hic iquit dicis michi eſt aliquis michi inimicus qui patrem meum aut fratrem meum ſponte ꝛ violēter occidit ꝛ michi quotidie aduerſatur ad mortē. Non poſſū; igit̄ quin velim nolim eū odio habeā: ꝛ q̄diu eum ſic odio nec diligo nec poſſum eum diligere: aut igitur impoſſibile precipitur quod a deo iuſtiſſimo precepi nō poteſt omnino. aut nō cadit ſub diuino mandato vt eum diligam. Ubi inquit doctor iſte tibi reſpondeo ꝙ duplex eſt odium ſicut ꝛ ecōtra duplex eſt dilectio: ſcilicet naturale ꝛ liberū. Dominus enim noſter mortis ſue habuit odium naturale cum dixit Mathei vigeſimoſextō. Mi pater ſi eſt poſſibile tranſeat a me calix iſte. verumtamē non ſicut ego volo: ſed ſicut tu vis. licet libere mortem eligere volens nobis oſtēdere ꝙ non eſt noſtre poteſtatis tale odium ſimplicit̄ et abijcere: ſcilicet quin noſtra voluntas naturaliter odiat ſibi aduerſa quod tamen petrus libere voluiſſi ſuſtinere cum ille predixit vt legitur Johannis vltimo iſto modō. Amen amen dico tibi cum eſſes iunior cingebas te ꝛ ambulabas vbi volebas. cum autem ſenueris extendes manus tuas ꝛ alius precinget te ꝛ ducet te quo nō vis. vbi hec verba extēdes manus tuas ꝛ alius deducet te cum motus ductus non ſit penitus violentus vt tractus patenter oſtendant ꝙ petrus voluit libere ire ad ſupplicium. et tamen iſta verba quo tu non vis econtra affirmant ꝙ petrus noluit ire ad ſuppliciū: ſed ad ſuppliciū ire naturaliter odiuit: hoc ēt duplex odiū poteſt i alio videri exēplo. Poſito ꝙ iudex aliquis tēporalis ſiue dñs filium habeat contumacē ꝛ multū reipublice nocentem: quem adhuc odit pater eius intantum ꝙ eum ad mortem condemnat. nichilomus tamē in eius ſupplicio lachrimatur vbi manifeſte apparent ſimul concurrere naturalis dilectio patris ad

ſilium: et liberum odium ex quo eum interficit: ſed econtra potes quandocunq; volueris erga inimicum tuum habere dilectionem liberam. et odium de quo obicis naturale: quoniam ſicut os tuum propter naturale odium non eſt cohibitum quin potes beneficiis ſibi charitatis impendere: ſic nec eſt tua voluntas arctata per illud odium naturale quin libere potes velle ſic agere ⁊ bona alia illi velle ꝙ eſt eum diligere. eſt igitur ex diuino precepto frater quiſquis etiam inimicus quilibet diligendus. hec Armachanus.

¶ Tertium remedium contra iram eſt conſideratio
B. ꝙ inter omnes virtutes: quaſi maxime diligit deus pacem et concordiam quam ira inter omnia vitia vt ex ſupradictis patet maxime perturbat. Pro quo notandum ꝙ ſex ſunt ſigna ꝙ deus vehementer diligit pacem et concordiā. ¶ Quorum primum eſt ꝙ deus noluit naſci i mūdo iſto donec vniuerſus orbis fuiſſet pacificatus: ⁊ durauit pax illa duodecim annis. Et tunc impleta fuit illa prophetia yſa. 2. Conflabūt gladios ſuos i vomeres ⁊ lāceas ſuas in falces. Nō vult enim dominus habitare alicubi niſi pax ibi ſit. vnde pſa. In pace factus eſt locus eius. ¶ Secundū ſignū ꝙ dñs pacē multū diligit eſt hoc ꝙ cū ipſe natus eſſet in mundo ſtatim commendauit et exhibuit pacem hominibus multitudine angelorū dicentiū. Gloria in altiſſimis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis: vt dicitur Luce ſecundo. ¶ Tertiū ſignum eſt hoc ꝙ inter omnes viros iuſtos pacificos ſpecialiter vocat xp̄s dei filios. vñ Mathei. 5. dicit. Beati pacifici qm̄ filii dei vocabuntur. Et ſequitur in eodē capitulo. Diligite inimicos veſtros benefacite his qui oderunt vos: ⁊ orate pro perſequentibus et calumniantibus vos: vt ſitis filii patris veſtri qui in celis eſt. ¶ Quartum ſignum eſt ꝙ mittens diſcipulos ſuos dedit eis mandatum de exhortatione ad pacem dicens Luce. 10. In quamcunq; domum intraueritis primum dicite. Pax huic domui. ¶ Quintum ſignum eſt hoc ꝙ dominus receſſurus per mortem a corporali preſentia diſcipulorum ſuorum pacem ſpecialiter reliquit et legauit eis dicens. Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis. Itē poſt reſurrectionem ſuam a morte veniens ad diſcipulos ſuos commendauit eis pacem dicens. Pax vobis. Johan. 20 ¶ Sextum ſignum eſt ingens labor et diligentia in meditatione quam habuit filius dei ad reconſiliandum pacem inter patrem ſuum et hominem peccatorem. Pro quo notandum ꝙ experientia docente quando eſt magna diſcordia inter duo regna: tunc pro reformatione pacis optimum remedium eſt ſi filius regni vnius poſſet nubere alicui mulieri regni alterius. Spiritualiter quedā duo magna regna fuerunt in graui diſcordia: ſcilicet regnum celi et regnum huius mundi: et iſta diſcordia durauit pluſq̄ quinq; milia annorum: et ſemper regnum mundi huius partem habuit peiorem: et nimirum: quia vnus armiger regni alterius ⁊ vnus angelus fuit ſatis potens deſtruere totum regnum huius mundi. quod videns chriſtus dei filius ad pacificandum hec duo regna ⁊ ad reconſiliādum pacem inter hominem ⁊ patrem ſuum regem celeſtem nupſit vni puelle huius mundi. Puella enim iſta fuit natura humana quam aſſumpſit ⁊ cui nupſit in tēplo vteri virginalis marie. Iſte enī nuptie bene figurari poſſunt Gen. 24. vbi legitur ꝙ yſaac introduxit rebeccam in tabernaculū matris ſue ⁊ ibi accepit eā ſibi in vxorē. Spiritualiter per rebeccam que interpretatur patientia humanitas chriſti ſignatur in qua chriſtus multas tribulationes penam paſſionem: et mortem crudeliſſimam ad reconciliandum pacem et concordiam inter deum et hominem patienter ſuſtinuit. Per yſaac vero qui gaudium interpretatur. ſignatur filius dei qui ſue in tabernaculo matris. i. in vtero virginis marie naturam humanam ſibi deſponſauit. De quibus nuptiis multum nobis eſt gaudendū: quia ratione iſtarum nuptiarū reconciliati ſumus ad pacem ⁊ ad vanitatem cum patre celeſti ⁊ facti ſumus domeſtici eius ⁊ ciues regni celorum dicēte apoſtolo. ad Epheſeos ſecundo. Iam non eſtis hoſpites et aduene: ſed eſtis ciues ſanctorum ⁊ domeſtici dei: et nedum hoc: ſed etiam fratres et ſorores ieſu chriſti v.i. ſeipſo. Qui facit voluntatem patris mei qui in celis eſt ipſe meus frater ſoror et mater mea eſt Mathei. 12. Et ex quo fratres ſumus et ſorores ieſu chriſti certe filii dei ſumus ⁊ heredes regni celorū. dicente Apoſto. ad Rom 8. ca. Sumus enim filii dei ⁊ heredes ſcz regni celorū. ¶ Quartū remediū contra irā eſt memoria dominice paſſionis. vnde Gregorius. Si paſſio domini ad memoriā reuocetur nichil adeo durum quod non equo animo tolleretur. In cuius rei figura legitur numeri. 12. ꝙ filii iſrael reſpicientes ſerpentem eneum a morſu ſerpentium ignitorum ſanabantur. Spiritualiter quaſi ſerpens ignitus eſt ira a cuius morſu poteſt homo ſanari ſi diligenter attendat quid chriſtus pro eo patiēter in cruce ſuſtinuit. ¶ Quintum remedium eſt conſideratio diuine miſericordie. Nam nullum malum pene poteſt nobis inferri niſi ordinatiōe vel permiſſione diuina: omnis enim tribulatio eſt quaſi potio quam celeſtis medicus q̄ diſcretiſſimus eſt: ⁊ fideliſſimus habet quaſi in vtero ſuo. vt. pſa. Statuit quaſi in vtre: et inde diſpēſat eam filiis ſuis prout videt eis expedire: ⁊ ideo manſuete ⁊ patienter tolleranda eſt omnis tribulatio. In cuius rei exemplū legitur Johā. 18. ꝙ chriſtus dicit petro. Calicem quē dedit michi pater non vis vt bibam illū. ¶ Sextum remedium cōtra iram eſt mollis reſponſio. vnde Prouerb. decimo quinto. Reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem. Item prouerbiorū viceſimoquinto Lingua mollis frangit duriciam: ⁊ hoc eſt vnum mirandū miraculum ꝙ molle frangit durum. vnde Valerio. ⁊ ponitur in vitis patrum vbi legitur de abbate machario. ꝙ cum properaret ad quendam locum diſcipulus eius precedens ipſum obuiauit cuidam ſacerdoti ydolorum portanti lignum grande. cui dixit diſcipulus macharii quo vadis demon? at ille iratus percuſſit eum ita grauiter ꝙ ſemiuiuū reliquit. cui ſacerdoti poſtea obuians abbas macharius. Salueris inquit laborator ſaluēris. at ille. quid inquit in me boni vidiſti vt me ita ſalutares? cui abbas. vidi inquit te laborantē. cui ſacerdos: ego inquit tua ſalutatione cognoui te ſeruum magni dei: ſed quidem monachus male me ſalutauit quē ego: ideo plagis afflixi: et ſtatim cōpunctus eſt ſacerdos ydolorū petens veniā et duxerunt monachum vulneratum in cellam: ⁊ ſac

cerdos ꝛ doloꝛuꝫ factus eſt monachus: vbi Ihero. vide inquit quid leuitas ſermonis fecerit ꝛ quid auſteritas. ¶ Septimum remedium contra iram oſtenditur per exemplum. homo enim iratus eſt velut olla ebulliens. vnde puer. 15. Os fatuoꝛum ſtultitiam ebullit. Itez phil. 4. ethico. Ira eſt aſcēſio ſiue ebullicio ſanguinis circa coꝛ. ꝛ ex iſta ebullitiōne fumoſitates aſcendunt que oculum mentis obnubilant. vnde teſte poeta. Ira impedit animum ne poſſit cernere veruꝫ. Sed experientia docente quando olla ad ignem poſita nimis ebullit tribus remediis eius e... mitigatur: ſcilicet aut per vaſis ab igne depoſitionem: aut per lignoꝛum ſubtractionem: aut per aque frigide impoſitionem. Sic ſpiritualiter quando quis per iram contra alium nimis ebullit/ille cōtra quem iraſcitur omnino recedere. vnde ſicut q̄ nō vult ab igne neqꝫ comburi/ neqꝫ caleſieri/ remediuꝫ eſt ab igne ſe elongare: ſic qui non vult ad iracundiaꝫ prouocari a contentioſis ꝛ iracundis hoſtibus omnino recedat. vñ Prouerb. 10. Honoꝛ eſt homini qui ſeparat ſe a contentionibus omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis: ꝛ ideo dicit apoſtol⁹ Rom. 12. Non voſmetipſos defendentes: ſed date locum ire. ¶ Secunduꝫ remedium contra ire ebullitionem eſt ligna ſubtrahere. verba enim aſpera que iracundo reſpondentur ſunt quaſi ligna quibus ignis iracundie amplius inflammatur: quando igitur ligna maloꝛum verboꝛum ſubtrahūtur tūc ignis ire: aut mitigat: aut omnino extinguitur. vnde prouerbioꝝ vigeſimoſexto. Cum defecerint ligna extīguetur ignis. ꝛ ideo dicit Eccl. 8. Non litiges cū homine lignato: et nō ſtrues in igneꝫ eius lignea. ¶ Tertiū remedium cōtra ire ebullitionem eſt aquam frigidā mollis reſponſionis ſuperfūdere. vnde prouer. 15. Mollis reponſio frangit iram. ſermo durus ſuſcitat furoꝛē. Item Eccle. 18. Nonne ardoꝛem refrigerabit: ros dulce ei verbū eſt animeros refrigerans ire ardoꝛem ꝛ ſicut ex oꝛe egreditur flatus quo ignis materialis accēditur: ꝛ ſputuꝫ quo ignis extinguitur. ſic ab oꝛe egreditur verbum durum quo ignis ire accenditur et verbum dulce quo ignis ire extinguitur. vnde ꝛ Eccleſia. 28. Si ſufflaueris quaſi ignis ardebit: et ſi expueris ſup illaꝫ extinguetur. vtraqꝫ ex oꝛe pficiſcuntur. nec mirū ſi durioꝛibus ignis ire aſcendatur cū experientia a docente colliſio duoꝛum: duoꝛum coꝛpoꝛū igneꝫ materialem prouocat. Et ideo dicit ſpūſanctus Eccleſi. 12. Auferet iram a coꝛde tuo: ꝛ a moue maliciam a carne tua. Octauum remedium contra iram eſt ſilentium. Unde ſup illud Prouer. 12. Fatu⁹ indicat ſtatim iraꝫ ſuam. dicit gloſa. natura ire eſt vt pꝛolata magis ferueat: occulta vero langueſcat. Unde ps. Poſui oꝛi meo cuſtodiam cum conſiſteret peccatoꝛ aduerſum me: ſed iſtud remedium prouidendum eſt in tempoꝛe quietis: et anteq̄ꝫ impetus ire pꝛorumpat in verbis malicioſis. Nam ſicut experientia docente quādo aliquis magno impetu deſcendit de monte valde procliuo: nō poteſt a curſu rem refrenare anteq̄ꝫ fuerit in imo. Sicut nec impetus aque currentis in excluſa molendini: ꝛ ideo molendinarius anteq̄ꝫ retrahat ex... ſaꝫ: ꝛ curſoꝛ anteq̄ꝫ recipiat curſuꝫ ſi voluerint impetum moderare tempeſtiue remedium apponunt: ſic qui naturaliter iracundus eſt non debet expectare vt preuideat remedium donec ipſa ira accendatur: qꝛ tunc nimis tarde eſt. ſed tempoꝛe quieto prouideat remedium de impetu cohibendo. Sicut cuſtos caſtri tempoꝛe pacis prouidet de ſtauro vt ... in bello ꝛ ſi contumacia prouocātis ad iraꝫ mouerit ꝛ peruerſitas impulſerit ad indignationem. ſi tunc non potueris mitigare mētem tuam ſaltem reprime linguaꝫ. iuxta illud ps. Cohibe linguā tuaꝫ a malo ꝛ labia tua ne loquentur dolum: qꝛ vt dicit apoſtolus Iacob. 3. Si quis in verbo non offendit ille perfectus eſt vir. taliter igitur linguam noſtram omnia noſtroꝛum ſenſuum oꝛgana: ꝛ omnes noſtros ſenſus interioꝛes et exterioꝛes a predictis ſeptē capitalibus vitiis ꝛ ab omni malo culpe cohibeamus: vt coꝛam deo perfecti mereamur finaliter inueniri. Quod ipſe nobis concedat ieſus chꝛiſtus qui p peccatis noſtris moꝛtuus eſt: et qui cum deo patre ꝛ ſpiritu ſancto viuit et regnat deus Per omnia ſecula ſeculoꝛum Amen.

¶ Impreſſum eſt pariſius hoc opus quod vitioꝛum deſtructoꝛium appellatur: diligenti cura correctum ac emendatum/ per Iacobū ferrebouc. Impenſis vero honeſtiſſimoꝛū viroꝛū Iohannis paruí. Egidij de goꝛmont/ ꝛ Franciſci regnault/ cōmoꝛātium in vico ſancti Iacobi eiuſdem ciuitatis. In quoꝛum edibus venales libri reperiūtur. Anno chꝛiſti. M.ccccc.xxi. Sole vero nouembꝛis vice ſimumtertium claudēte.